BIBLIOTEKA UNIW. W POZNANIU
INKUNABUŁY
Inc. 259
Pars 4.

Bonavent.
Tractatus in
quartum
librum sententiarum.

Monasterij Weingartensis. A° 1630.
in Hofen.

Hain 3541.

Elucidatio Sancti Bonaueture in Quartum librũ Sententiarũ.

647 db

BIBLIOTEKA
VNIWERSYTECKA
W POZNANIV

KOENIGLICHE UNIVERSITÄTS BIBLIOTHEK ZU BERLIN
SCHENKUNG
DES
OBER-CONSISTORIAL-
RATHS PROF.
DR. A. TWESTEN.
1872.

H* 3541

Monasterij Weingartensis. A° 1630.
in Hofen.

Hain 3541.

Elucidatio Sancti Bonaueture in Quartum librũ Sententiarũ.

Ex Bibliotheca
Universitatis
Friderico Guilelmina
Berolinensis

Sancti Bonauenture doctoris deuotissimi super quartum li. sen. disputata.

Unguentarius faciet pigmēta suauitatis. z unctiones p̄ficiet sanitatis. Uerbū istud scribit̄ Eccl. xxviij. in q̄ diligenti⁹ p̄siderato explicat z cōmēdat materia q̄rti li. sn̄iar ad n̄ram eruditiōez z exercitatiōez. Explicat aūt sub duplici tropo siue metaphora. s. pigmētor suauitatis. z unctionū sanitatis. Ex q̄bus dat nob̄ intelligi q⁹ medicamēta sacralia z sunt suauia. z sunt salubria. z in b̄ē tā medicamēti q̄ medicinalis p̄fecta. Nihil em̄ ultra q̄rit egrot⁹ in medicina q̄ q⁹ bēat suauitatē in usu. z efficaciā in effectu. z q̄ hm̄oi tribuit medicinā medic⁹ ē p̄fect⁹. s̄m illud poetic̄ū. Oē tulit punctū q̄ miscuit utile dulci. Sūt g̃ medicamēta sacralia. pigmēta odorifera. z unguēta salutifera. Sz unguēta salutifera sunt respectu egroti curādi. pigmēta odorifera respectu dei placādi. z hec p̄tra duo q̄ facit culpa. Deū em̄ offendit. z naturā ledit. Et offendendo deū. boiez gr̄a exspoliat. Et ledēdo naturā. vulnerat naturalia. Sacra g̃ sunt medicamēta p̄fecta. q̄m̄ deus sua suauitate placat. z placādo facit̄ p̄itū. z ip̄etrat gr̄iam. z vestit̄ boiem exspoliatū. z boiem ifirmū sua curant v̄tute. z sic repant naturalia. z sic bō descendēs ab hierl̄m in hiericho exspoliat⁹ z vulnerat⁹ reinduit̄ z curat a samaritano. s. xp̄o dño. In cui⁹ p̄sona nūc dr. Unguētari⁹ faciet pigmēta suauitatis. i. instituet sacra redolentia ad placādā maiestatē diuinā. Faciet futurū dic̄ loquēs in tpe legis mosayce p tpe legis gr̄e. Et si em̄ in illo fuisse dicant pigmēta z sacrificia deo redolētia. nō tn̄ erāt deū placātia. Precepit n̄ro⁹ dn̄s moysi Exod. xxx. vt faceret thimiama cōpositū ope pigmētarū. facies thymiama incēt. z̄c. Preceperat aaron vt offerret illud ponēs sup̄ altare p̄tra velū. Et post subdit. z uret sup̄ illud aaron incensum mane suaue fragrans. et ad vesp̄ū uret thymiama. Et in oīm oblatiōe ferebat i leuit. in odorē suauissimū dño. Sz odor ille nō placabat dn̄m. p̄p̄ē vacuitatē oblatorū sic dic̄ ap̄l's Hebr. x. Umbrā hn̄s lex futuror bonor z̄c. Nō placabat etiā p̄p̄ē imūditiā offerētū. sic Isa. j. dr. ne offeratis ultra sacrificiū frustra. incēsum abominatio ē mihi. Et rō sb̄iūgit⁹ p⁹. Manⁱ vre sanguine plene sunt. Ad b̄ g̃ q⁹ aliqs faceret pigmēta redolētia. necesse erat q⁹ nulla in eo eēt imūditia. z q⁹ plen⁹ eēt veri odoris fragrātia. Sz nullⁱ talis poterat inueniri. nec ab boie gn̄ari. p̄p̄ē imūditiā generātis. z ideo nec̄e fuit q⁹ dn̄s ip̄e v̄trute sua corp⁹ ei apparet. s̄m illd̄ ps. q̄d assumit ap̄l's ad Hebr. x. loquēs de xp̄o ingrediēte mūdū. dicēs. hostiā z oblationē noluisti. corp⁹ aūt aptasti mihi. Holocaustia p p̄cto nō tibi placuerūt. tūc dixi. Ecce venio. Ad̄ dic̄ aptasti. q⁹ mūdus dn̄s mūdificās v̄ginē ea puritate q̄ maior sub deo nec̄t intelligi. aptauit corp⁹ ei vt eēt vas mūdicie. p̄tētiuū ois fragrātie. Ideo p̄sentiēs patriarcha iacob dixit Genes. xxij. Ecce odor filij mei sic odor agri pleni cui benedixit dn̄s. Hic g̃ erat p̄fect⁹ pigmētarij. q⁹ nō aliūde mēdicabat odorē. sz ipe in se redolebat. z vt odoriste q̄ plen⁹ erat ad alios diriuarē. obtulit semetip̄m deo z p̄ri p⁹ nobis. s̄m illd̄ Eph. v. Dilexit nos z tradidit semetip̄m oblationē z hostiā deo in odorē suauitatis. Tūc fractū ē alabastrū. z dom⁹ repleta ē ex odore unguēti. Tūc de hac plenitudine accepim⁹ oēs. dū nō solū placat deus ex ip̄a passiōe. imo etiā in memorialibus passiōis. Et n̄ tm̄ passio fit pigmētū suauitatis. imo etiā memorialia utpote sacra. s̄m illd̄ Eccl. xlix. Memoria iosie in cōpositiōe odoris facta op⁹ pigmētarij. vt q⁹ iosiā intelligam⁹ xp̄m passum. Josias em̄ interp̄tat vbi ē incēdium dn̄i. vel in q̄ ē sacrificium. Memorialia p̄o sunt sacra passionē p̄terita significātia. his memorialibus abūdat z impleta ē dom⁹ eccl'ie militātis. z iō ip̄leta ē ex odore unguēti. s̄m q⁹ dicit sp̄ūsc̄us i Cant. iiij. Odor unguēt tor̄ tuor sup̄ oīa aromata. Unguētari⁹ igit̄ faciet pigmēta suauitatis. s. deū placātia. p̄ficiet nihilominus unctiones sanitat. i. sacra morbū curātia. Erāt q̄ppe i lege figure unctiones. sz nō erāt sanatiue. q⁹ morb⁹ erat leralis. z unctio erat superficialis. Tn̄ ap̄l's dic̄t Heb. ix. Q̄ nō poterāt medicamēta legalia iuxta cōscientiā p̄fectū facere fuisse solūmō in cibis z potib⁹ z varijs baptismatib⁹ z iustificatiōib⁹ carnis. Quia ergo ungebāt carnē. z vuln⁹ leale erat in mēte. iō nō poterāt curari. Tn̄ ad Heb. ix. Impossibile ē sanguine thaurorum z hircor auferri p̄cā. Iō clamabāt Isa. z dicebat. s. ca. Ulcus z liuor. z plaga tumēs. nō ē circūligata nec curata medicamīe. neq⁹ fota oleo. Hoc dic̄t q̄tū ad triplex genus p̄ci q̄ bō ifirmabat. Per vuln⁹ intelligit̄ originale 4
p⁹ liuorē veniale. p plagā tumētē mortale. Et iō p̄mittit oē caput lāguidū z̄c. Ad b̄ ergo q⁹ aliqs faceret unguēta suauitatis. necessariū erat q⁹ afferret unctionē spūalē 5
z v̄tutē vitalē. h̄ at fuit xp̄s dn̄s. q̄ p̄c xp̄s fuit q⁹ unct⁹ sz q⁹ dr Isa. lxj. Spūs dn̄i sup me eo q⁹ unxerit me. ad ānūciādū māsuet. z̄c. Et q⁹ b̄ intelligat de xp̄o ip̄emet p⁹hibet sibi testimoniū. Lu. iiij. vbi post̄q̄ legit hoc p̄bū dixit. hodie ip̄leta ē hec scriptura i auribus vr̄is. Hic potuit unctionē p̄ficere sanatiuā. s̄m q⁹d Act. x. dic̄t de ip̄so brūs petr⁹. unxit de⁹ cū sp̄ūsc̄o z v̄tute q̄ p̄trāsijt bñ faciēdo z sanēdo oēs oppressos a diabolo. q̄m de⁹ erat i illo. Unxit cū sp̄ūsc̄o. z iō attulit unctionē spūalē z v̄tutem. z ita habuit v̄tutē vitalē. q̄m de⁹ erat i illo p unctionē. q̄m ip̄e erat de⁹. z ita vitā bēbat i semetip̄o s̄m illud Joh. v. sic p̄r habz vitā in semetip̄o. sic dedit z filio vitaz habe i semetip̄o. Et q⁹ i se vitā habebat. mortuos viuificare pot̄at. z iō fec̄t unguēta curātia a morbo leali. Dū em̄ mortalitatē n̄ram vniuit vite. z ille q̄ vita erat mortu⁹ ē. facta ē cōfectio. in q̄ z p quā mortu⁹ reuiuiscit. et ex morte ip̄si⁹ sacra hn̄t viuificādi efficaciā. Tn̄ supillud Eph. v. sacrim b̄ magnū ē ego aūt dico i xp̄o z eccl'ia dic̄ aug⁹. Dormit adā vt fiat eua. moriē xp̄s vt fiat ec/clesia. Dormiēte adā fit eua de latere. mortuo xp̄o p̄cutitur lat⁹ lancea. vt p̄fluāt sacra q̄b⁹ formet eccl'ia. Iō dicunt magis sacra p̄fluxisse de latere q̄z de pedib⁹ vl' manib⁹. cū inde p̄fluxerit sanguis p̄p̄ē ip̄am cōueniētis in significādo. q⁹ simⁱ p̄fluxit sanguis z aqua. Et p̄fluxit q̄dē de ia mortuo. in q̄ cōuenient exp̄mit sacror cōfectō z institutio. Sic em̄ in p̄meredo sacris efficacia mortis iūcta ē cū vita. sic sanguis vitalis erit cū aqua. sic etiā sacra sunt in v̄bo z clemēto pariē instituta. z iō ad sanandū nō tm̄ facta. sz etiaz cōfecta dicunt. Hec igit̄ sacramēta sunt p̄fecta medicamēta q̄ fecit unguētari⁹ ad placādū deū. z iō sūt pigmēta suauitatis. z ad sanādū boiem egrotū. z ideo sunt unctiones sanitatis. Unctiones aūt sanitatis sunt. q⁹ sanitatē tribuūt z ad sanitatē disponūt. Tribuūt sanitatē sufficienter q̄ ē sanitas gr̄e. De q̄ ps. Qui sanat cōtritos cor z al. cō. cor. Disponūt etiā ad sanitatē p̄fectā q̄ ē sanitas gl'ie. De q̄ in ps. Qui p̄piciat oīb⁹ iniq̄tatib⁹ tuis. q̄ sanat oēs infirmitates tuas. Et hoc quidem faciet in gloria.

Inc. 259

141522G

Distinctio prima in generali de sacramentis fm sanitatem quam tribuunt.

Amaritan⁹ em̄. Postq̄ mḡr supra in ꝓcio lib. egit de reparatione ꝙ gr̄az mediator dei et hoim hoi pstita ꝓnr in b̄ qrto agit de sacris qbꝫ fragilitat̄ bũane pcoꝝ vulnera liganť et curanť. Et diuidit b̄ ps in duas ptes. In ꝑma agit de sacris fm sanitatem quã tribuũt. In scḋa agit de gloria ad quã disponũt. j. dis. vltiũ. postremo de cõditione resurrectionis. Prima ps hz duas. In ꝑma determiat de sacris in gñali. In scḋa in spali. j. dis. ũ. Jã ad sacra noue legis accedam⁹. Prima ps q̄ ptinet pñtẽ dis. hz tres ptes. In ꝑma em̄ põit pte

a Sacrm̄ est sacre rei signũ. ꝛc. Vr mḡr diffinitionẽ istam male assignare eo q vr alios cõi care q nõ sũt sacramẽta. et tñ sũt sacre rei signuz vt ẽ b̄ nomẽ declarat. Si dicas q sit signũ rei sacre. et vt sacre. tũc b̄ nomẽ scm̄ et scificãs est sacramẽtũ. Si tu dicas q b̄ intelligit de signo visibili tũc g̃ rõ b̄ nõ ẽ ꝓuertibilis

OI. I

R⁹. ad b̄ dicũt aliq̄ q sacrm̄ accipit tripl̄r. scz cõit. ꝑpue. et ꝑ ꝑfectissime. et fm b̄ mḡr dat tres

a

Aug⁹. x. de ciuita. dei.

diffinitiões. Et ꝑma ẽ sacri largissime accepti

b

Põt tñ dici fm Aug. alr. q illa nõ ẽ diffinitõ sz nois interꝑtatio. et mḡr nõ intendit ibi diffinitõnẽ sacri ponere. sz nois interꝑtationẽ. siue ꝓbi notificationez. Et

Aug⁹. de doc. xpiana

ex ꝑ⁹ inferꝑtatõe hẽt q sacrm̄ sit sig^m rei sacre. Ex 2ª q sit sig^m visibile rei sacre et scificãt. Ex 3ª q sit signũ visibile rei sacre scificãt. ita q ad illũ bñdũ efficacit̄ ordiat suscipiẽtẽ. et sic dr ꝑprie sacrz. et ita venať mḡr dionẽ sacri. Si g ꝑ⁹ rõ determiet p has additiões. tũc dicerẽt rõ sacri. Si ãt in sua gñalitate intelligať. sic solũ ẽ interꝑtatio nominis nõ diffinitis cõuertibilis.

2

b Sacrm̄ et inuisibilis gr̃e visibilis forma. Vr sacrm̄ b̄ mõ nõ bñ diffinit. q corp⁹ xp̄i verũ ẽ sacrm̄. caracter ẽ sacrm̄. et tñ neutrũ ẽ inuisibilis forma. Si tu dicas q visibile sumitur cõiter ad visibile sensu exterioꝛ. fm qd dr Aug. ũ. Vidit g̃ m̃lier. Et ad visibile q̄ntũ ad sensũ cõem. fm q dr Exo. xx. cũcti ꝑpl's videbant voces. ꝛc. Et ad visibile fm intellectũ. fz qd dr gen. j. Vidit de⁹ cũcta q fecerat et erãt valde bona. Obi ꝓtra b̄. q gr̃a non ẽ inuisibil. g⁹ male dr inuisibilis gr̃e. ꝑ b̄ queritur quõ accipitur ibi inuisibilis gr̃e. ꝑ b̄ queritur quõ accipitur ibi inuisibilis

Pars pemialis in q̄ p q̄ndã pabolã oñdit q̄ sit sacrm̄ causa institutiua.

a

Amaritan⁹ em̄ vulnerato appropriãs curatõi ei⁹ sacrm̄ alligamẽta adhibuit. q: cõtra originalẽ pcm̃ et actuales vulnera. sacrm̄ remedia dei⁹ instituit.

Agit de q̄ttuor generaliter cõsiderãdis circa sacra. b

De qb⁹. q̄ttuor ꝓmo ꝓsiderandis occurrũt. Quid sit sacrm̄. Quare institutũ. In qb⁹ cõsistat et ꝓficiať. Et q̄ sit distãtia inter sacra veteris et noue legis.

Pars ꝓncipalis. Quid sit sacramentum. c

a Sacrm̄ ẽ sacre rei signũ. dr tñ sacrm̄ etiã sacrũ secretũ. sicut sacrm̄ diuinitatis. vt sacrm̄ sit sacrũ signãs et sacrũ signatum

Jtẽ

b sacrm̄ ẽ inuisibilis gr̃e visibilis forma. Signũ vo ẽ res ꝓter spẽm quã ingerit sensib⁹. aliq̄d aliud ex se faciẽs in cognitionẽ venire. Signoꝝ vo alia sũt naturalia vt fumus significãs ignẽ. Alia data. Et eorũ q̄ data sũt. q̄dã sũt sacra. q̄dam nõ. Omne em̄ sacrm̄ est signũ b nõ ecõuerso. Sacrm̄ ei⁹ rei silitudinẽ gerit cui⁹ signuz ẽ. Si em̄ sacra ñ haberẽt silitudinẽ rer̃ q̄rũ sacra sunt. ꝑprie sacra nõ dicerenť. Sacrm̄ em̄ ꝑprie dr qõ ita signũ ẽ gr̃e dei. et inuisibilis gr̃e forma. vt ipi⁹ imaginem gerat. et cã existat. Nõ g̃ significãdi tm̃ gr̃a. sacra instituta sunt. sed etiã scificandi. Que em̄ significãdi gr̃a tm̃ instituta sunt. solũ signa sunt et nõ sacra. sic fuerť sacrificia carnalia. et obluãtie cerimoniales veteris legis. q̄ nũq̄ poterant iustos facere offerentes. Quia vt ait apl's. Sãguis hircoꝝ et thauroꝝ. et cinis vitule

d

aspsus. inq̃natos scificabat ad emũdationẽ carnis nõ animę. Nã inq̃natio illa erat ꝓtractus mortui. Vnde Augustin⁹. Nichil aliud intelligo inquinationem quam lex mundat nisi contactum mortui hominis. quem qui tetigerat immundus erat vsq̃ ad vesperam. Et ita de singulis. Et ꝓpter hoc dr Leui. xi. q omne animal quod ingreditur aquas habens pedes longos. et crura desuper ad saltandum in terra. immundum erit vobis. Et ꝓpter hoc dr Deu. xiiij. q omne animal diuidens vngulam. et ruminans inter animalia mundum erit vobis. Et ꝓpter hoc dr Leui. xi. q omne animal quod graditur super pectus. et quadrupedia. et omne reptile quod graditur super terram. non comedetis illud. quia imm

e Sz purificabāt ꝛc. Querit vñ hoc erat q̄ sacerdos erat purificās fm legē cū idē nō debeat eē causa purificatōis ⁊ inq̄natōis. R°. rō but⁹ erat lr̄alis allegorica moral. Literalis q̄ tangebat cinerē aīalis mortui ⁊ sūmus etiā sacerdos i pcō ppli cōicabat nō in pēnā ꝺbendi imūditiā cōcabat. Allegorica rō est q̄ in hꝭ significabāt q̄ imūditia inducor nō erat totaliter auferēda vsq̄ ad finē q̄n reliquie ir̄l salue fient. Ro. ir. Moral. ño rō erat q̄ illa immūditia significabat q̄ hō debeat se reputare immūdū ⁊ sacerdos q̄ p alīs purificādis orat ꝺz se reputare imūdū q̄ aliena pcā ꝺz reputare q̄si sua vel etiam ꝺz credere se in illo officio alia q̄d cōmisisse. iuxta illud greg. bona rū mentis est ibi culpā agnoscere vbi culpa nō est.

e dus erat septē dieb⁹. e Sz purificabāt fm legē die tertio ⁊ septimo ⁊ ita mūd⁹ erat vt tā intrare f ret in tēplū. f Mūdabāt etiā interdū a corpali lepra illa legalia. Sz nunq̄ ex opib⁹ legis aliq̄s iustificat⁹ ē vt ait ap̄s etiaꝫ sīl fide ⁊ charitate fierēt. Quare q̄ posuit ea de⁹ in fuiturez nō in iustificatōz ⁊ vt figura futuri ecnt. volēs sibi ipsi potⁱ⁹ offerri ea q̄ idolis. Illa ḡ sig̃ erāt ꝛ tū sacra (licz min⁹ ppe) in scriptur̄ sepe vocāt. q̄ signa erāt rei sacre quā vtiq̄ nō p̄stabant. Illa āt ap̄s opa legis dic̄ q̄ tm̄ significandi gratia vel in onus instituta sunt.

Quare sacra sūt instituta. d

g Triplici aūt de cā sacra instituta sunt. ppt̄ hūiliationē. eruditionē. exercitatōz. h Propt̄ hūiliatōz q̄dē vt dū hō in sensibilibus reb⁹ q̄ natura infra ipz sūt. ex pcepto creatoris se reuerendo sb̄ijcit. vt ex hac hūilitate et obedia deo mag̃ placeat. ⁊ vt apud eū mereat cui⁹ impio salutē q̄rit in inferioꝛib⁹ se. ⁊ si nō ab illis ꝛ p illa a deo. Propt̄ eruditionē etiā instituta sunt. vt p id q̄ fozis i specie visibilis cernit. ad inuisibilē ꝛtutē q̄ int⁹ est agnoscēdā mens eruditat. i Ihō em̄ q̄ aīa pcm̄ sine medio deuz videbat. p pcm̄ a ꝺo habuit vt neq̄q̄ diuia q̄at capere. nisi hūanis exercitat⁹. k Propt̄ exercitationē silr̄ instituta sūt. q̄ cuz hō ociosus ee nō possit. pponi tur ei vtilis ⁊ salubris exercitatio in sacris q̄ vanā ⁊ noxiā declinet occupationē. Nō ei facile capit̄ a tēptoze q̄ bono vacat exercitio. Vñ hiero. monet. Sp aliq̄d boni opis facito. vt te occupatū dyabol⁹ inueniat. Sūt āt exercitationū tres species. vna ad edificatōz aīe ptinet. alia ad corpis fomētū. alia ad vtriusq̄ subuersionē. Cum igit̄ absq̄ sacris q̄b⁹ fi allīgauit potētiā suā de⁹ hoi gr̄am donare posset. ꝓdicī de causis sacra instituit.

In q̄bus instituta sūt sacra. e

l Duo aūt sunt i q̄bus sacm̄ ꝓsistit. scz ẏba ⁊ res. Verba vt inuocatio trinitatis. res vt aq̄ oleum ⁊ hmōi.

De differētia sacroꝝ veteꝝ ⁊ nouoꝝ. f

Jam videre restat differētiā sacroꝝ veteꝝ ⁊ nouoꝝ vt sacra vocem⁹ q̄ antiq̄⁹ res sacras signabāt. vt sacrificia ⁊ oblationes ⁊ hmōi. Soꝝ aūt differētiā breuit̄ Aug. assignat dicēs. q̄ illa⁹ pmittebant tantū ⁊ signi ficabāt. hec aut̄ dant salutem. dom̄ q̄ subūcere se bis reb⁹ p̄t hō q̄ttuoꝝ ꝓsideratē ibus. Aut ppt̄ pcī meritū. Aut ppt̄ ꝺi pceptū. Aut q̄ sunt gr̄e signū. Aut q̄ in eis statuit summū bonū ⁊ finē vltimū. Primis trib⁹ de caus̄ ē meritoꝝ ⁊ nulla ꝺordinatio. Nam cū aliq̄s ppt̄ pceptū se bīs sb̄ijcit magis pcepto q̄z rei insensibili ie sb̄ijc̄. ⁊ iō fit ordinatio. Et q̄ ppt̄ significatōz sb̄ijcit se. magis subijcit se signo q̄z sig̃. Sz i q̄rta ꝓsideratōe ordo quer/tit̄ ⁊ est pcm̄. ⁊ sic nō spectat ad ꝓpositum.

Tertia.

i Hō em̄ q̄ aīa peccatū sine medio videbat ūr̄ dicere falsuz q̄ videt ꝛtū sine medio. videt ꝺeus q̄ cēntia. videt etiā facie ad faciē. Sz oīs talis est brūs. g ꝛc R°. ꝺō. q̄ videre sine medio est duplr̄. Aut sine medio admini/culare. aut sine medio obūbrare. Primū mediū ē speculare. scōm enigmaticū. Sine pmo nō erat hō. sz erat sine secūdo. in q̄ō incidit p pcm̄. ⁊ iō q̄ cec erat. indign⁹ erat cruditi ⁊ manuduci. nō fuit i statu pmo.

Exercitationis tria genera.

12

k Propt̄ exercitatoz silr̄ instituta sūt. Cōtra. q̄ si hō vez ē cuz corpalis exercitatio ad modicū valet. Aut ꝛtra ꝛtuoꝝ ēt̄. ⁊ sic nō ē corpal. sz etiā q̄dāmō spūal. ac p hmōi vtil. l Duo āt sūt i q̄bus sacm̄ ꝓsistit. scz ẏba ⁊ res. Ūr̄ q̄ male diuidat. q̄ oē ẏbuz ē res. Ite vr̄ q̄ diuidat insufficiēt. q̄ hugo dic̄ q̄ ꝓsistūt in reb⁹. dicī ⁊ facī. R°. ꝺō. q̄ res arrat hic ad visibilia. ⁊ mgr̄ stricte accipit sacra q̄z hugo. q̄ ille accipiebat quācūq̄z institutōz honestatis i dei eccl̄ia sacm̄ ee mgr̄ ꝺo stricte accipit. m Promittebat em̄ ⁊ signi/ficabāt. Ūr̄ aug. male dicere. q̄ aut pmittebāt illis q̄i erāt illi⁹ tp⁹. aut futur̄. Futur̄ ñ. q̄ nō pmittit aliq̄s aliq̄d alicui nisi ille sit. Sed illi q̄ tē erāt. ostat q̄ ad sacra noue legis illi ñ puenerūt. ḡ decepti erāt in pmissione. R°. ꝺō. q̄ h̄ accipit pmissio ñ gra iustificat̄ sz glie. vel/la pmittebāt sz ñ ꝺabāt. q̄ ianua nōdū erat apta. h aūt pmittūt ⁊ ꝺāt. cū ianua sit apta a xpo.

13

14

15

Liber Quartus

Ad intelligētiā eoꝝ q̄ in hac ꝑte determinant. q̄r de sacr̄is in generali. Et ꝓmo q̄rit̄ de sacroꝝ institutōe. Scdo de significatōe. Tertio de ꝺtinēcia. Quarto de efficacia. Quinto de differētia sacroꝝ veteꝝ ⁊ nouoꝝ. Sexto de gr̄a in eis collata.

Questio j a

Q̄ sacra nō debuerūt instituī. vr̄ ꝓmo ꝙ hoc q̄ nō vr̄ decere deū. qm̄ magis ē recreare ⁊ reparc ꝯ creare. ℊ si potētiā creādi de⁹ sibi soli reseruauit. multo forti⁹ vr̄ q̄ potētiā repandi. ℊ vr̄ q̄ solus de⁹ sit medic⁹ ⁊ medicina ℊ nulla alia sacra. Jtē natura inferior facit ꝙ ꝑ pauciora ꝯto pōt bono mō ⁊ in h̄ ē laudabilis. q̄ pauciorib⁹ est via magis eligibilis. ℊ ⁊ hoc attribuēdū est sūme nature. si ℊ hō sufficiēter repar ꝙ fidē ⁊ v̄tutes. ℊ superfluū fuit dare sacra. Jtē q̄ nō expediat egroto vr̄. q̄ tāto melⁱ ē egroto ꝯto plures ⁊ laciores hz vias veniēdi ad salutē. ⁊ tāto est in maiori piculo ꝯto est via sibi artior. Sz institutis sacr̄is nō est alia via veniēdi nisi ꝑ sacra. ꝓ⁹ aūt erat ois via q̄ se disponebat egrot⁹ ad grām. ℊ arcta est via ꝑ sacroꝝ institutionē. Jtē ꝯuis mādata fuare nō sit graue nature sane. tm̄ est graue nature infirme ℊ multiplicare mādata nō est nisi aggrauare sarcinā. ℊ si sola moralia eēnt in ꝓcepto. faciliꝰ deuenirēt ad salutē. ℊ instituere sacra vlteriꝰ nō fuit nisi viā salut̄ aggrauare ⁊ ipedire. Cōtra. Aliq̄ plus indiget egrot⁹ ꝯ sanus. ℊ aliq̄d plus optuit dari hoī curādo ad ꝙueniēdū ad salutē ꝯ si nō cecidisset. talia aūt nō sunt nisi sacramēta. q̄ alias etiā habem⁹ alia. ⁊ habuisset grām ⁊ v̄tutes ⁊ dona. ℊ ⁊c. Jtē q̄ hō fuit ignorās. fuit opportunū ⁊ cōueniēs sibi dare ꝺocumēta ꝓceptoꝝ siue legalia. ℊ cum esset infirmus pari rōne ⁊ medicamēta sacralia. Jtē humana natura lapsa erat in aīa ⁊ in corpe. ⁊ ad hoc q̄ ꝓfecte releuaret deuit vt eā de⁹ assumeret totā. ℊ si medicina ꝺz rñdere effectui repatōis. decuit vt medicina haberet aliq̄d corꝑale ⁊ spūale. sz talia sunt sacra. ℊ sacramēta debuerūt instituī. Jtē ois religio vt dicit Aug. ꝺ faustū habuit aliq̄ signa exteriora in quib⁹ ꝺueniret vt deū colerēt. ⁊ hoc ꝑ discurrēdo in singulis. etiā in idolatris. Si ℊ eccl̄ia deberet habere signa sacre religiōis sibi ꝺueniētia. ⁊ hm̄oi sunt signa rei sacre ⁊ sacrantia. de
16 cuit deū instituere sacramēta. ℟. ꝺm q̄ institutio sacramētoꝝ deū decuit ⁊ nobis expediēs fuit. Decuit q̄pe dei miscōiam ⁊ iusticiā ⁊ sapiam. in q̄b⁹ ꝺsiderat ois dn̄i via. Decuit miscōiam. q̄ hō male grām seruabat ꝓter volūtatis vertibilitatē. cō instituit de⁹ sacramēta. ad q̄ hō recurrēs grāz recuperaret. ⁊ ita miscōie magne fuit hec instituere. maxime q̄ nō solū ad remissionē culpe facūt. verūetiā ad remissionē pene. Decuit etiam iusticiā. q̄ cū sit iust⁹. exigebat aliquā hūiliationez ꝑ quā hō se ad grāz disponeret. ⁊ sacramēta suscipiēdo q̄si ex q̄dā pacto gratiā inueniret. Decebat deniq̄ sapientiā. Sūme ei sapie ē in his inuenire remediū q̄ fuerūt occasio lapsⁱ. vt sic hō ꝑ lignū ceciderit. ita ꝑ lignū remediū salut̄ inueniret. Sz q̄ hō occasionē lapsus a visibilib⁹ sūpserat. decuit diuinā sapiētiā i eisdē remediū inuenire. Expediēs fuit a ꝑte egroti. q̄ erat cec⁹ q̄ ad rōnalē cō data sūt ei sacra visibilia ad eruditionē. Erat elat⁹ q̄ ad irascibilē. cō data sūt ei sacra corꝑalia ad sui hūiliatōnē. Erat fastidit⁹ q̄ ad ꝺcupiscibilē. vt nō sapent ei spūalia. cō sacra sūt ad exercitationē. ne i vnⁱ⁹ solⁱ⁹ ꝓcepto ne. vel spūaliū tm̄ ꝺtēplatōe. sibi posset fastidiū generari ⁊ tedium. Fuit ℊ necessariū instituī sacra necessitate cōgruitatis nō ineuitabilitatis. q̄ ꝺs potētiaz suā sacris
17 nō alligauit. sicut dicit mgr̄ i ꝛra. ℟ Ad illud q̄ obr̄ ꝙ nō coīcauit potētiā creatōis. Dz ꝙ creatio ē ex ñ ente cō nō est sibi necessaria potētia ad disponēdū. nec potētia ad informādū. sz solū potētia ad efficiēdū. ideo ⁊c. Sz q̄ iustificatio ē alic⁹ entis melioratio. pōt ee informās ⁊ disponēs ⁊ efficiēs. Informare nō ꝺuenit. cō h̄ dedit creature vt gratie. Disponere nr̄m ē cū adiutorio dei. sz efficere dei solⁱ⁹. nulli ℊ coīcat potētiā effectiuam sz dat informatiuā gr̄e. ⁊ dispositiuā sacr̄is. ℟ Ad illō 18
q̄ obr̄ ꝙ nobiliratis ē opari ꝑ pauciora. ꝺm ꝙ verꝝ ē. si eoꝝ bn̄ ꝑ pauciora res fit. ⁊ q̄ nostra repatio nō fit oīno ꝼm potētiā agētis. sz ꝼm ꝺgruētiā recipiētis. q̄ ē ibimia ⁊ ꝼitas. ideo nō tm̄ ꝺbuit esse iustificatio per informationē q̄ est ꝑ v̄tutes. sz ⁊ ꝑ ꝓpationē q̄ est ꝑ sacramenta. Vel alr̄. vt dicit Hug. Virtutes sūt arma ad pugnā dū. sacra ad ꝺfendēdū. Tū sacra adiuuāt grām. ⁊ ideo nō supfluūt. q̄ ꝺz. q̄ gr̄a delet culpaz. sz nō absoluit a pena. ℟ Ad illud q̄ obr̄. ꝙ eēt facilior via. ꝺm ꝙ et 19
si pl̄es eēnt. tū nulla ita bona. nulla ita vtilis. nulla ita efficax ⁊ cōpendiosa. Preterea hō ea nesciebat. ⁊ ad inq̄rēdū piger erat. ideo optuit ⁊ expediuit vt sibi ostēderet. ⁊ ad ea ꝑ ꝓceptū inuitaret. maxime q̄n hō indigz necessario effectu sacr̄i. ℟ Ad illud q̄d obr̄ de mādatis. ꝙ 20
sint grauia nature infirme. ꝺm ꝙ ē onus onerās ⁊ est onus alleuiās. sicut sūt pēne i aut⁹. ⁊ currus in equis Primū on⁹ verū ē q̄ grauat. Scām ꝺo on⁹ ⁊ si sit on⁹ de se. tamē nō onerat portātē. Sic ⁊ mādatū. ꝙ cui⁹ portationē reddit lapso v̄tus. ⁊ si sit pōdus. tm̄ q̄ v̄tutē adiuuat ⁊ alleuiat. talia sūt sacramēta. in q̄b⁹ inuenit gr̄ia que fortificat ⁊ facit mandata facilia.

Questio ij b

De sacramētis q̄ꝝ ad significationē. Et ꝙ significatio sit de eēntia siue integritate sacramēti ostēdit primo ꝑ diffinitionē siue notificationē quā magister ponit in littera. sacramētū est sacre rei signū. ℟ Jtē Hugo in li. de sacramētis. sacramētū ē materiale elemētū ex similitudine repsentās. ex institutōe signās. ℊ si sacramentum esse suū hz ex institutōne. ⁊ est institutū ad sign̄dū. ℊ signare ē ei ceētiale. ℟ Jtē sacramēta instituta sunt ad nostrā eruditionē ꝼm ꝙ hugo ꝺr̄ ⁊ magister tāgit i littera. sz nō ad eruditionē corꝑaliū. ℊ ad eruditionē spūaliū. sz sacramēta sūt corꝑalia. ⁊ nō ducūt i spūalia. nisi i rōne sign̄di. q̄ offerēdo se sensibⁱ⁹ aliq̄d facūt i cognitōz venire ℊ ⁊c. Jtē sacramētū ē elim. aut ergo puꝝ elementū corꝑale. aut ētiā simul cū h̄ dicit aliq̄d spūale. Nō pure corꝑale h̄ ꝺstat. ℊ cū h̄ aliq̄d spūale. Illō ℊ spūale aut vnⁱ⁹ ei ꝼm ꝼitatē. aut ꝼm intētōz. Sed nō ꝼm ꝼitatem. illō ꝺstat. cū nō sit capax sicut infra ꝓbabitur. ℊ ꝼm intentōnem. sz vniri ꝼm intētionē ē vnire sicut sigtū vnⁱ⁹ signo. ℊ de sacramētoꝝ integritate ēipa sigtio. Contra Sacramēta sūt institura ad curandū. sz ad h̄ ꝙ aliq̄ medicina sit curatiua nihil facit ꝙ curatōz significet. sz solū ꝙ curet. ergo sacramētū ꝑt ee ꝑfecta medicina etiaz sine sigtōe. ergo sigficatio nō ē de integritate sacramēti
Jtē si sacramētū ē medicina. sacramētū aliq̄ mō ē cā. sz cā nō est signū effectⁱ⁹. imo magis sigtū. ergo sacramēti pot⁹ ē significari ꝯ significare. ℟ Jtē si signū est de integritate sacramēti. ergo q̄d nō sigt nō ē sacramētum ⁊ q̄d nō sigt huic. ei cui nō sigficat nō ē sacr̄m. sz sacr̄m baptismi nihil significat puulo. ℊ puulo nō est sacr̄m. ℊ dū puul⁹ recipit baptismū nō recipit sacr̄m. sz h̄ est absurdū. ℊ signū nō est de integritate sacri. Jtē si signū est sacr̄m. aut ℊ demōstratiuū. aut ꝓnosticū. aut rememoratiuū. Nō ꝑt ee nisi demōstratiuū. q̄n efficit q̄d figurat. vel saltē si nō efficit. cū signū ⁊ signatū sint relativa. sūt

simul natura. ḡ si signū est pñs ⁊ signatū. Sz dēmōstratiuū nō est vt vr. q; si b. cū demōstret ineſſe grām ⁊ non insit. tūc vr eē falsum signū. ḡ ⁊ falsuz sacrm. Item si signū est. aut est naturale. aut volūtariū. Si naturale. ḡ sacrā sunt a natura. Et si b. cuz illud qđ est naturale sit idē apud oēs. tūc ḡ ⁊ sacrā. qđ certū est eē falsuz. Si volūtariū. ḡ cū volūtaria augeant ⁊ minuant rota die sic patet inductiōibus. ergo pari rōne videtur ꝙ sacramēta pñt mutari p voto. Si tu dicas ꝙ sunt signa voluntaria. q; sunt a volūtate diuīa. sz cū talia sint cetera creata. ⁊ oīe qđ est sub celo. ḡ nō dñt dici ppe hoc sig̃ vo
21 luntaria. aut si b. tunc pari rōne cetera creata. ℟. ad ꝓdictoz intelligētiā est notādū ꝙ sacralis medicina ꝛ sua integritate hz significatōz. ⁊ h̄ cōis est ⁊ essentialis oībus sacrīs. Nō aūt hui⁹ vt credo hec est. qm̄ sacralis medicina ē sufficiēs medicamē. q; igit hō lapsus nō tm̄ lapsus ē in pnitatē ꝺcupie. sz etiā i cecitatē ifrātie. Jō vt in vetoꝛ cureť p sacrm. ñ tm̄ dz sacrm hr̄e qđ g̃ruitū sed etiam misticum. ⁊ ita figurariuum ⁊ significatiuuz Rursus q; est sufficiēs medicina de se. fert secū suum p paratoriū. Vñ sicut medicina coꝛpalis nō ꝓdest nisi p/pareť suscipiēs. sic necesse ē fieri spūaliť. ⁊ qm̄ fides disponit hoiem vt ei sint salutifera sacrā. ⁊ mot⁹ fidei exercitatur ꝙ erbibitionē signi vt reḋrit signatum. ⁊ꝙ hoc hō disponiť ad curationē. iō tanḡ medicina efficax ⁊ sufficiens. sacralis medicina hz significationē ꝺ sua integritate. ⁊ ita eēntialiť loquēdo sacrm̄ ē signū. ⁊ꝙ hoc pz re
22 sponsio ad ꝓmū argumētū qđ obj̄cit ꝛ medicina coꝛpali. qm̄ nō est siℓe vt iā patet. ℣ Ad illud qđ obr̄ ꝙ cā nō est signū effect⁹. dōm ꝙ illud vez est qñ hītudo signādi ꝺsequiť habitudinē causandi. in sacrīs aūt añcedit. Vℓ dōm. ꝙ h̄ vez est in hūs q̄ hñt vere ac ꝓpe rōnē cause et effect⁹. Vera em̄ cā natura ꝺꝛest effectu. et iō a sensib⁹ nr̄is remotioꝛ. ⁊ q; significatio est p id qđ ē nobis ꝓpinquū. iō significam⁹ eām ꝙ effectū nō ecōuerso. Sz hoc nō est vez in ꝓposito. Quia em̄ sacrm nō hz ꝓpe rōnē cause nec gr̄a rōnē effect⁹. iō gr̄a sūblimioꝛē. ⁊ a sensib⁹ nr̄is remotioꝛ. Et etiā q; coꝛpaleb⁹ ē ꝓpiquⁱ⁹. iō recte ꝙ illō
23 gratia assignať ⁊ nō ecōuerso. ꝓposito ꝙ illa locū hz in vera cā sicut est sol ⁊ luna. ℣ Ad illud qđ obr̄ ꝙ sacrm nō signat ꝙuulo. dōm ꝙ signū duplicē hz cōparationē. et ad illud qđ significat. ⁊ ad id cui sig̃t. ⁊ ꝓma est eēntiaℓ ⁊ hz ipam sp in actu. sc̄da ät hz in hītu. et a ꝓma ꝺꝛiuat signū nō a sc̄da. vñ circul⁹ sup tabernā sp est signū etiā si null⁹ aspiciat. sic sacramētū sp signū est q̄uis null⁹ cog̃noscat. Sz tñ ad huc nō soluiť. q; q̄uis sit signū. nō tm̄ significat huic. Jō dōm ꝙ sic ꝙuulo sufficit fides aliena
24 ta sufficit ꝙ significeť ipi ꝙuulo in alio. vñ q̄uis nō significet ei in se. significat tm̄ in alio. ℣ Ad illud qđ ārit q̄ genere signi ꝓtineť. dōm ꝙ aliq̄ sacrā significaue runt qđ futuz erat. vt legalia aliq̄ qđ ꝓteritū i sacramēta nostra. q̄ sig̃nt passionē ꝓteritā sicut dicit glo. sup illud Ro. vj. cōsepulti estis. Glo. quicqđ gestū est i cruce xp̄i. in hūs nō tm̄ dictis sz etiā gestis figurať. loquiť de sacramētis. Sūt etiā signa demōstratiua. q; signāt quod donať. Vñ duplicē habēt significatōz. ꝓpriā sc̄z ⁊ allegoricā. Propriā respectu pñtis. sz allagoricā respe
25 ctu ꝓteriti. Qđ ḡ obr̄ ꝙ signū ⁊ signatū simul sunt natura. dōm ꝙ vez est sub rōne signi. non aūt oꝑtet ꝙ simul sub rōne rei significate. qm̄ hec intentio signoꝛ nō po/
26 nit rez esse nisi apud animā. Similiter quod obj̄citur ꝙ si sunt dēmōstratiua tūc sunt falsa. dōm ꝙ signum duplicē habet veritatē vt dicit Aug. Una ab institutione aliaz ab vsu. Ab institutione. quia imposita est ad hoc signandū. ⁊ hec veritas nō potest ꝓmutari. Alia veritas est ꝑm vsum sc̄z qñ significat illud ad qđ est institutura per vsum ⁊ hanc veritatē amittit. Signuz ergo sacramētale quantū ad primā sp est verum. similiter q̄tū ad sc̄dam semp est verum. q̄tum est ex ꝑte sui siue etiaz dantis. sed impeditur solum a ꝑte suscipientis. ideo sacramentū nō falsificať. sed male recipiens falsus ⁊ vetus iudicatur. ℣ Ad illud quod obj̄citur ꝙ nō est na/
2. tural: nec volūtariū. dōm ꝙ sacramentū habilitatē ad significandū habet ex natura. sed actualitatē habz ex institutione. Unde hugo dicit ꝙ tria sunt in sacramēto. similitudo ex creatione. significatio ex institutiōe. sanctificatio ex benedictione. Prima est indita per creatorē. secūda adiuncta p saluatorē. tercia admīstrata p dispēsatorē. Quod ergo obꝺ. qđ ē ꝛo volūtariū nobis ē na
turale. dicēdū ꝙ vez ē si detur rei illud nō solū vt in ea sit 28
sed etiā vt sit ab ea. ita ꝙ sit a ꝓncipiꝰ subiecti. ⁊ q; talꝰ nō est i sacramētis. ideo ꝑe ⁊ ꝓpe sūt volūtaria. ⁊ sic patet ꝙ sūt signa ⁊ qualiter significant.

Questio. iij. c

Utz sacrā mēta sint gratie ꝺtentiua. Et q̄ sic videť sup illud psal. Dosuit tenebras latibulū. glo. latuit diuīitas in carne. remissio peccatoꝝ in baptismo. sed diuinitas erat in carne ꝑm veritatē. ergo ⁊ remissio peccatoꝝ in baptismo. sed illa est per gratiā. ergo gratia est in baptismo. Item hugo aperte dicit ꝙ septem concurrunt ad sanandū hominē. sc̄z deus. medicus. homo. egrot⁹. gratia antidotum ⁊ vas sacramentū ꝛc. ⁊ vltimo dicit ꝙ vas est sacramentū. ⁊ subiungit quare. quia continet gratiam sicut vas seruat medicinam. Item idem hugo in distinctione sacramenti a ꝑte dicit ꝙ sacramentuz ex sanctificatione continet aliquā inuisibilē ⁊ spiritualez gratiam. ergo gratia est in sacramento sicut in continēte. Item idem ratione videtur. quia in sacramento altaris coꝛpus christi verum quod signatur nō soluz ibi est tanḡ in signo. sed ꝑm veritatē cōtineť ibi. alioquin nō differret a sacrificiꝰ ve. legꝭ. ergo similiter si baptismus est sacramentū noue legis. nō solū est ibi gratia tāq̄ in signo sed etiam ibi essentialiter continet. Item si dicas ꝙ illud nō conueniret. quia gratia est accidens. ⁊ debet esse perfectio creature nobilissime sc̄z rationalis. ⁊ ita nō debet contineri in creatura irrationali. Cōtra. nobilioꝛ est diuina essentia q̄ sit gratia que ꝓcedit ab ipa. sed creatura nō rationalis est capax diuine essentie. ergo multo fortius gratie. Item accidens quod nō habet oꝛtum a principiꝰ subiecti. nō determinat sibi materiam. sed gratia est huiusmodi. ergo nō determinat sibi materiam. ergo potest esse in qualibet creatura ergo ꝛc. Item in sacramento altaris videmus ꝙ sunt accidentia materialia. sed tamen virtute sacramenti suspenduntur a materia. ita ꝙ nō sunt in aliquo subiecto ergo cum gratia sit multo spiritualioꝛ. videtur ꝙ magis sit apta vt sit in alijs sacramentis ꝑm essentiam ⁊ veritatem. nō tamen vt in subiecto. ergo videtur ꝙ sit ponendum ꝙ gratia sit in sacramento sicut in continente. Contra. gratia est media inter naturam ⁊ gloriam. ergo nihil est capax gratie quod nō est capax gloꝛie. cum ipsa sit tanḡ intima dispositio. Sed nullum sacramētum est capax gloꝛie. ḡ nec gratie. Item si gratia esset prius in sacramento. cum accidentia nō mutent subiectuz nunḡ illa gr̄a trāsiret ad aīam. ḡ frustra esset. sed h̄ nō est ponendū. ḡ nec primū. Item gratia cuz sit perfectio anime. ⁊ pfectio q̄ est accidens dependet ab aīa. imꝛo magis q̄ anima a coꝛpoꝛe. sed aīa nunḡ creatur nisi i coꝛpoꝛe. sz simul creatur ⁊ est cum coꝛpoꝛe. ḡ multo foꝛ-

rius gra sil' creak 7 est in aīa. g nō est i sac'o. Itē si gra ē in sacro tāq̄ in vase ꝯtinēte. ꝯstat q̄ h nō est ob aliō nisi vt a sacro trāsfundak in ipaz aīam. g si nō trāsfundik. f. ustra ē ibi. Sz possibile est q̄ aliq̄s ficte accedat ad sacramētū. tūc ꝯstat q̄ gra ñ trāsfundik. g fruſtra fuit gra in h sacro. Itē gra imediate adducit 7 reformat ad deuz aīam. g a deo exit imediate influēte in ipam aīam. nō g

29 trāsfundik mediāte alio vase. ¶ Ad. dom ē ad h p̄m q̄stiō dā. q̄ ipa sacra sunt vasa gre. cū sint in vltima dispositione. q̄ est scīficatio p verbū. 7 mediātibus illis trāsfundik in ipam aīam. 7 in ipa aīa trāsfusa abluit siue vngit interi9. sic in signo visibili signak exteri9. 7p tāto dicūt q̄ sacra noue legis fūt causa gre. 7 efficiūt qđ figurant. Sz tñ sic oīsū ē p plres rōes. nō aliq̄ mō dicēdū ē q̄ gra ꝯtineat i ipis sacris eentialik. ranq̄ aq̄ i vase. vel medicina i pixide. imo h intelligere ē erroneū. Sz dicūt cō tinere grām. q. ipam signt. 7 q. nisi ibi sit defect9 ex pte suscipiētis. in ipsis gra illa intelligēdo. q̄ gra sit i aīa nō i signis visibilib9. p tāto etiā dicūtur vasa gre. Post fūt etiā dici vasa alia rōe. q. sicut qđ ē i vase. nō ē de ipo nec ex ipo. sz cū ipo haurik. sic gra nō ē a sacris. nec de sacramētis. sz oīk a fōte eterno. 7 ab illo haurik ab ipa aīa in ipis sacris. 7 sicut dr recurrit ad vas cū reqrit liquorē. sic qrēti liq̄rē gre 7 nō hñti recurrēdū ē ad ipa sacra. 7

30 ita p3 rñsio ad illa duo ꝯba hugo. ¶ Ad aliō qđ obī q̄ latet remissio pcōz i baptismo. dom q̄ h intelligik de latētia sīgti i signo. qđ qdē bz vltriorē rōz q̄ rōz signdi nō tñ eentialiter ꝯtinēdi i se. sz q. ipm qđ sīgt ꝯtinetur i

31 aīa ¶ Ad illō qđ obī de sacro altaris. dom q̄ ds possz sīc facere si vellet. Sz tñ nō ita ꝯgruit h sicut ibi. q. i illo sacro est trāsubstātiatio. vñ illud qđ sīgtur ibi ee est suba quā ꝯgruit eē p se. ꝯgruit etiā illis spēb9 velari ad nīam vtilitatē. Sz grām nō ꝯgruit sic eē p se. cū non sit suba. Nec ꝯtineri i illis sacris coīpalib9. cū de sui natā sit creata vt sit i multo nobiliori. q. g potentia nō derogat sapie 7 ordiatōi. ō q̄uis ds possit facere. nō tñ facit nec ē simile. sicut mōstratū est. Si g obīcias q̄ non differt a sacris ve. le. q. ibi erat ranq̄ i signo. dom q̄ illud signū bz aliquā rōem curādi. sic postea patebit. ñ tñ bz

32 rōem ꝯtinēdi materialit'. ¶ Ad illud qđ obī q̄ diuina eentia ē in q̄libet creata. g gra pōt eē. Dom q̄ nō est sīle nec loc9 a minori. 7 rō ē. q. eē p grām inhabitātē p̄supp̄it esse p eentiā. et addit ad illa multo maiorē nobilitatem a pte ei9 qđ recipit. 7 tō ē ꝓns i illo argumēto. Bñ ei cōcluderet si eē p grām nō includeret i se esse p eentiā. sed

33 includit sicut bñ eē includit eē. ¶ Ad illō qđ obī q̄ gra nō determiat sibi subiectū. q. nō bz i illo cām. dom q̄ 7 si nō bz cām. bz tñ occasionē. q. aīa creata ē vt gra pficiatur. 7 ad hoc ē habilis de sui natura. nō sic alie creatu-

34 re irrōnales. ¶ Ad illud qđ obī q̄ i sacramēto altaris manēt accidētia sine subiectō. g sīl' in alijs sacris gra. dicēdū q̄ nō ē sīle. q. ibi manēt accidētia. 7 ꝓpt nīi sensus infirmitatē. et ꝓpter fidei vtilitatē. Sz si gra illa esset i sacramētis. nulla eēt vtilitas. ꝓpter h q. ds sp ē p̄sens. vt det grām digne accedēti. imo eēt ibi deo ordinatio. et derogaret tā ipi gre. qđ nō bz fieri diuino miraculo. q. ipa gra nata ē pficere animam 7 in ea esse.

¶ Questio iiij. d

¶ Vtrū sacra sint gre effectiua. 7 q̄ sic videt. q. ista assignat differētia sacroz no. le. ad sacra ve. le. q̄ hec efficiunt. illa solū figurāt. Sz qđ efficit ē cā efficiēs. g sacra no. le. sūt gre effectiua ¶ Itē Hugo dicit q̄ sacra no. le. infusa p̄mū benedictōe scīficat. Et alibi dicit q̄ fūt ex sanctificatōe scīficātia. Sz nō scīficat aīa nisi p grām. g efficiūt ipam gram i aīa. ¶ Itē mgr i diffinitōe sacri i ꝑa dicit q̄ sacrm ē qđ similitudinē gerit 7 cā existit. sz non formalis nec finalis nec materialis. vt supꝰ mōstratū est g a diuinitōe est cā efficiēs ¶ Itē idē videt rōne. q. signū institutū humana institutōe p̄t i nobis aggregare spūalē cognitionez 7 affectōz sic circul9 ante dominū aggregat cognitionē in aīa trāseūtis q̄ ibi sit vinū. 7 patibulum 7 signa belli aggregāt timorē. g si diuina institutō multo potētioz ē q̄z humana. 7 sacra sūt signa fm diuinā institutionē. possūt in nobis aggregare multo nobiliorez effectū. g p̄t efficere grām. ¶ Itē opposita nata sūt fieri circa idē. Unde nihil ē susceptibile culpe nisi sit susceptibile gre. 7 ecōuerso. cū g caro q̄ est qđ corpale possit adeo vitiari vt efficiat 7 generet culpā i aīa q̄ sibi vnit. g sacrm corpale possit scīficari adeo q̄ trāsfūdat grām. nihil g phibet q̄ efficiat i aīa grām spūalē. Itē sicut in generatōne carnis ē generās. 7 generat9. 7 vltri9 quo mediāte fit generatio. ita i spūali regnatōe ē regenerās christ9. regenerat9 hō. 7 q̄ mediāte fit regeneratio. s. sacrmētū. g sicut semē qđ erat mediū i generatōe carnali defert culpā. eadē rōe sacrm defert grām q̄ facit filiū. Sz nō defert eentialiter. g defert causaliter. Si dicas q̄ nō est simile. q. facili9 ē male facere siue vitiari q̄z bñ facere Hoc nihil ē. q. nūq̄ adā fuit potētioz vel ei9 culpa. q̄n xps sit potētioz ad bonū 7 ei9 passio. Sz adā sua culpa potuit vitiare oēm carnē. g xps sua passiōe potuit adoscīficare sacra. vt ipa scīficata aīas scīficarēt 7 grām darēt. ¶ Itē dicit Anſ. De cōcep. ỹg ali. q. si adā steriliset trāsfūderet iusticiā originalē. sz h nō p̄t eē nisi mediante carne corpali. g mulo magis xps p̄t mediāte corpali sacrmēto trāsfūdere iusticiā gratiā. ¶ Cōtra Dis cā efficiens ē nobilioz suo effectu. 7 nullū corpale nobili9 ē aliq̄ spūali. cū g gratia sit spūalis. sacrz corpale. vt ōt bug. nullū sacrmē cā efficiēs ipi9 gre. Itē mgr i ꝑa dicit q̄ nō ē gra ab illis. sz p illa. g videt q̄ sint sic carnales. nō sic fōs. g nō sūt cā efficiēs gratie sic nec cānale aq̄. ¶ Itē hugo dicit q̄ gratia nō ē ex ipis sacrmētis. sz i ipis. Sz ꝯstat q̄ ex ōt cāz efficiētē. sic p3. g. 7c. ¶ Itē sup illō ps. Sūdica do. qui tribuit mihi itellectū. glo. ōt. ds p semetipm irradiat pias mētes. g cū illa irradiatio fiat p lumē gratie. ꝯstat q̄ gratia ē a deo imediate. nō g a sacrmētis. ¶ Itē9 ē qua ds i nob9 sine nob9 opat. si g nō opat i nob9 vtutē p subiectaz creaturā. p q̄ns nec p grām. ¶ Itē ordo dz fuari i agentibus ergo ds p min9 nobile nō dz influere i magis nobile Sz aīa nobilior ē sacrmēto. ergo ds nō innuit p sacramētū grām i aīam. g gratia solo deo ē effectiue. Si g sacramētū est gratie causa. hoc ē solū dispositiue. Queritur ergo vtrū sacramētum sit causa disponens ad gratiam. Et sic videt. q. si sacramēta noue legis eent solū causa sine qua non. tūc ergo in ratione causandi non different a sacramentis legis veteris. 7 essent in onus. Sz hoc est inconueniens. ergo 7c ¶ Itē tā hugo q̄z magister i littera q̄z etiā alii dicunt q̄ ds p sacramēta regenerat aīam. ergo sacramentum ē mediū actōnis diuine i aīam. Sz omne medium agendi aut ē deferēs virtutē aut disponens. Sed sacramentū nō defert. ergo disponit ¶ Itē sacramēta sunt medicine spirituales. Sz medicina corpoalis disponit ad sanitatem corpoalē. ergo medicina spiritualis disponit ad sanitatem spiritualē. ¶ Itē si nihil disponerent nec cooperarentur ad sanitatē aie. eque bene sine his posset fieri sal9 sicut cū eis. ergo imposita nobis in noua lege potius dicenda sūt onera q̄z medicamina. et lex noua lex oneris nō suauitatis. Sz ꝯtra. Dispositio p̄cedit illud ad quod disponit. nō solum natura sz etiā tpe. Sed simul ē sacramēti perceptō 7 gratie infusio tempe. ergo sacramētum non disponit

ad gram. Ite gra ex nihilo 7 subito creatur. ergo nul
lo iciget disponēte ad hoc vt sit. g⁹ sacra nō disponūt
ad gram. Si dicas q nō disponūt ad hoc q gratia sit.
sz ad hoc q ilsit ipsi aie. vñ habilitāt ipam aiam dispo
nēdo ad gratie susceptionē. Contra. eē gratie est suū in
esse. cum accidēs. ergo si nō hz dispositōez ad h q sit.
nec ad h q insit. Ite si sacra disponūt aiam 7 habilitāt
ergo ifluūt in ipaz. Sed nullū corpale ifluit in aliquod
spūale. ergo sacra cū sint corpalia. non influūt in aiam.
ergo nō habilitāt ipaz nec disponūt. Si dicas forte q i
ipsis sacris est aliq virt⁹ spūalis q quā influūt in aiaz
Querit ergo rōne hui⁹ vtrū in sacris sit aliqua ⁹tus q
quā influāt in ipam aiam. Et q nō videt. q illa virtus
aut est sōa. aut accidēs. Si substātia. aut de⁹. aut ange
lus. aut aia. nullū hoz certum est. q si illa ⁹tus est de
sacro. tūc ⁹eus ē de sacro. Si accidēs. sz nullū accidens
spūale ē in subiecto corpali. ergo aut illa ⁹tus est corpa
lis. 7 sic nō influit. aut si est spūalis nō est in sacramēto
Ite illa virt⁹ est bonū ⁹stat. aut ergo ē bonū magnū
aut mediocre. aut paruū sicut dicit Aug. Nō de maio
ribꝫ. q tunc eēt gtia vel ⁹tus gtuita q est in sola anima
Nō mediocre. q talis sunt potēcie aie. ergo est bonū in
fimū. Sed h est bonū corpale. ergo illa ⁹tus nō ē spūa
lis 7 nō influit in aiam. Itez nullū corpale recipit in
spūali corpaliter sz solū spūaliter. ergo sil⁹ nullū spūa
le recipit in corpe spūaliter sz corpaliter. ergo illa virt⁹
cū sit in sacris est ibi copaliter. 7 ita nō est potēs influe
re in aiam. ergo frustra ē ibi. Ite omne qđ recipit in
aliquo ē ibi p modū recipientis 7 non recepti. sicut dicit
boetius ergo illa ⁹tus recipit in sacro corporali p mo
dū corporis. ergo ⁊c. Si dicas q verū est loquēdo na
turaliter. sz illa virtus ē ibi mirabiliter 7 sup̄ naturā. Co
tra. quātumcūq; sit ibi cōtra naturā 7 q̄litercūq;. tn est
ignobilior ipsā aia. non ergo influit in ipam. ergo si nō
ponit ob aliud. manifestū est ⁊c. Contra. beda dicit
q⁹ dns ⁹tactu mūdissime carnis sue dedit vim regene
rantiā aq̄s. ergo aliqua vis collata ē ipsis aq̄s. sed hec
nō potuit esse nisi creata. q collata ē creature. et cū essz
ad regenerandū non potuit esse nisi spūalis. q operis
spūalis virt⁹ est spūalis. ergo ⁊c. Ite Aug⁹. dicit et
habet in tertia distinctiōe. q est virtus aque. vt corpus
tangat. 7 corabluat. ergo si aliq virtus ē in sacramēto
qua abluit cor. ergo ē spūalis. Itez videm⁹ q opa di
uine iusticie fiūt ministerio creature corpalis. q̄ hz a deo
vim aliquā p quā pūt agere in aiaz. alioq̄n nō possent
sicut patet in igne purgatorio. g⁹ in opibꝫ misc̄ie que
fiunt p sacra erit q sacra habeāt aliquā virtutē a deo si
bi collatā p quā agant in aiam. Ite videmus q si ali
q̄s ⁹tritus accedat ad baptismū. 7 si nō cōferat ei gra.
q̄iam hz eā. tamē cōfertur ei remissio oīs pene quā nō
habebat ⁹pus. ergo baptism⁹ sup̄ collatōez gre addit re
missionē pene. ergo aliq virtus ē in baptismo p̄ter ⁹tu
tē gre. eadē rōne in alīs sacris noue ligis. Ite si nulla
eēt virt⁹ ibi. tunc ergo rediret incōuenies sepe dictuz
q nō differrēt a sacris veteris legis. R⁹. aliq volunt
dicere q in sacris veteris legis est aliq virtus creata. p
quā influit in aiam. 7 habēt rōnez curādi differenť. Di
cunt em q in sacris datur gra gratū faciēs. datur etiaz
i eis gra gtis data. sic est caracter 7 ornatus aie. datur
etiā ōbilitas fomitis siue expeditio potēciar. hec ē effi
cacia gre. dicit ergo q respectu gratie gratū faciētis sē
sicut cā sine qua nō. respectu caracteristicatōis 7 orna
tus sunt sic cā efficiens respectu illi⁹ virtutis. respectu
debilitatōis fomitis siue roboris potentiaz sunt cau
sa disponēs 7 hoc sic manifestū est. Nā sicut videm⁹
q in purgatiōe p ignē purgatorii est ipsa aia purgabi
lis habens reatū vel maculā venialē. est gra intra aiaz
q sine ipsa non fieret purgatio. est rursus ⁹tus ignis.
Sic in sacro est aia habens defectū 7 debilitatē porcn
tiarū. Est iterū gratia in aia virtus operās. Est iteruz
virtus sacri exterior 7 his cōcurrētibus roborant 7 sa
nant potēcie. 7 gra fit efficacioz in sua opatione media
te virtute sacri. Sic ergo dicūt q sacrm est cā gratie si
ne qua nō sez gratū faciētis. Est cā caracteris. 7 ornat⁹
efficiens. Et cā efficiētie gre 7 sanatōis potentiarū vt
disponēs. 7 hoc p virtutē que ē in ipso sacro spūalem
et a deo collatā sibi. Hijs visis manifesta ē fm ipsos
rnsio ad obiecta. Ad illud qđ querit p̄mo. vtruz sint 36
causa efficiēs gratie gratū faciētis. dicūt q non. Quod
ergo obi de dāia hoz sacroz et illoz. dicūt q dāia atten
ditur rōne caracteristicatōis. et ornat⁹. 7 efficacie gre. 7
sic rndent ad illud hugonis q de illa sanctificatiōe in
telligit. Sil⁹ dicūt de eo qđ dicit mgr q sint causa effi
ciens. q si intelligat quantū ad gram gratū facientē di
cunt q est cā sine q nō. Aliter etiā dicunt q pōt dici q
sit cā disponēs vl ad hoc q insit. vel ad h q efficax sit
et h rōne opis operati. 7 hz virtutē a passione xpi. nō sic
aūt erat in ill⁹ sacramētis. Ad illud qđ obi q signuz 37
ex humana institutione generat cognitionē et affectio
nez spūalem. dicunt q hoc est solūmō d. sp̄ositiue siue
occasionaliter. nō effectiue. imo ipsa aia p ferēdo in se
metipsa cognitionē generat 7 affectionē. sicut patet ex
emplo manifesto qđ alij vident patibulum et timent.
alij non. tn per hoc nō pōt ostendi q sacramentū sit cā
efficiens gtie. Ad illud qđ obijcit de trāsfusione cul 38
pe mediante carne. dicunt q sicut gra nō est in aliq cor
porali. sic nec culpa. Sed tn vicios⁹itas in carne hōis p̄t
rōnem efficiendi culpā in aia. non sic virtus sacramēti
grām. Et causa huius est. quia gra est effectus nobili
or omni virtute corporali. et fit ex nihilo. et hoc est soli
us dei. sed effectus culpe dicit ignobilitatem et imper
fectionem et defectum. ideo omnia argumenta illa nō
valent que fiunt per similitudinem gratie ad culpam.
Ad illud qđ obijcitur q xp̄us potentior est in bonū 39
dicunt q verum est. nec tamē sequitur ex hoc q si adā
transmittit culpam mediāte carne. q xp̄us transmittat
gratiā mediante sacro. nā istud esset inordinatio. Prę
terea sicut creatura nō potest recipere ptātem creandi.
sic nec dandi grām. Ad illud Anſhel. dicūt q nō in 40
telligit q transfunderet iusticiam carne mediāte. sed q
oēs posteri haberēt illā iusticiā a deo. q nō esset impe
dimentū ex parte carnis. Ad illud quod obi. vtrum 41
sacrm sit causa disponens. dicunt q sic. sicut tactū fu
it. q disponit ad efficaciaz gre. remittēdo fomitē q̄ im
pedit operationēz gre. Vel sicut tactum fuit. q disponit
ad hoc q gtia insit aīe. cuius non disponat ad h q sit.
et hoc ē dicere q gra opaī ad cām efficientē. cōparatur
ad sbam suscipientē sacrm. non autē disponit a parte
agentis qđ est deus. sed a pte suscipientis qđ est aia. Et
sic p̄z rnsio ad illud qđ obi q gra ē ex nihilo. dicūt em
q sacramētū nō disponit ad gram rōe eius ex q̄. sed rō
ne eius quod recipit. Ad illud qđ obi q dispositio
precedit illud ad qđ disponit. dicunt q nō semp precedit 42
tpe. sicut patet in dispositione q̄ est necessitas sui in di
spositione vltima. sic sacrm digne susceptus disponit
dispositione vltima q̄ simul ē tpe cū gra. sz natura poz
sicut ex gte illa. Ad illō qđ obi q si disponit influit 43
dicunt q influit. Nō g⁹ obi q corporale influit in spi

rituale. dicunt q̄ in sacro est aliqua virtus spūalis per quā influit in aias. Añ illa rō nō valet fm eos q̄ in aīa mūdāda ē cōsiderare ipaz sbam. ipaz maculā a q̄ mundat. z ꝛ fm sbam sit superior oīmi corpe. tñ rōne macule
44 vel defect ē inferior. ¶ Ad illō q̄d q̄rit vtrū sit in sacris ponere ꝓtutē creatā. dicunt q̄ sic. Nō g⁹ q̄rit vtrū sba aut accidēs. dicūt q̄ accidēs. Nō iterꝫ q̄rit vtrū accidēs corpale aut spūale. dicūt q̄ spūale. Nō obī postea q̄ accidēs spūale nō ē in subiecto corpali. dicūt q̄ verꝫ ē nāliter. sz ipm sacrm hz illā ꝓtutē supra naturā fm ordinem diuine mie. sic ꝓtus ē in igne purgatorio fm ordinē diuine iusticie supᵒ naturā ignis. Ad q̄d aplius ē ex pte bac. q̄ sacrm nō ē subiectū nāle siue fm nām. et tō nō ē mirū si beat ꝓtutē supra naturā. ¶ Ad illō q̄d q̄rit vtruz sit bonū maximū ꝛc. dicūt q̄ ꝓtus illa ponēda ē inter bona mediocria. q̄ ē infra gr̄az z supra corpᵒ. Si obīcias q̄ tale bonū ē aīe potētie. dicūt q̄ Aug⁹. ñ excludit ꝓpt̄ hoc quin alia sint. sz illō dicit exēplādo vl̄ artādo bonū nō ad subiectū būanū. Si ꝛo obī q̄ nō agat vel iſluat potentias aīe. cū sit mediocre. z iſluxꝰ sit a superiori. dicunt
46 q̄ nō iſluit in potētias rōne potētiaz. sz rōne ipsaz deficientiū p culpaz. ¶ Ad illud q̄d obī de receptōne sbe spūalis. dicūt q̄ nō est sile. q̄ si sba spūalis reciper corpale corpalit. tūc derogaret ipsi sbe. nec pficeret in ipa receptiōe. sz si aliq̄d materiale recipiat spūale spūalit
47 nō derogat ei in aliq̄. ¶ Ad illud q̄d obī q̄ oīne q̄d recipit est in recipiēte p modū recipiētis. dicūt q̄ hoc verē de receptōne naturali. sz hꝫ ē sup naturā. Preterea ipm sacrm fm q̄ hmōi est medicīa spūalis. z tō dz hīe ꝓtutē spūalē. In naturalibꝫ aūt matie cōsiderat materia. sz in diuīs matie et pncipalr cōsiderat finis. tō q̄ in sacris nō cōsiderat rō materie sz finis. queniēs fuit fm ipsos ꝓtutē spūalē in eis ponere ¶ Ad aliud fm eos iā rñsū
48 est. q̄ nobilior ē ꝓtus ipsa. minꝰ nobilis aīa lapsa. nō rōne sbe. sz rōne lapsꝰ. Et patēt hoc mō cetera obiecta fm hāc opinionem. Et hꝫ opinio ē magnoꝝ mgroꝝ.
49 ¶ Est etiā aliorꝝ magnoꝝ mgroꝝ circa hꝫ opinis dicentiū. q̄ in sacris nō sit cālitas neq̄ ꝓtus aliq̄. nec effectiua. nec dispositiua ad gr̄am q̄ sit q̄litas vel ꝓpietas aliq̄ absoluta. sz p quādaz assistentiā. Sacro em̄ dicunt assistere diuinā ꝓtutē q̄ē cā gr̄e. z fidē z deuotiōez suscipiētis q̄ disponūt ad gr̄am. Et adducūt sile. q̄m ad ꝓbū beliseī naaman se lauāte astitit ꝓtus diuīa effectiua sanitatis. z deuotio z obedīa naaman dispositiua. nulla tñ causalitas fuit necī ꝓbo beliseī nec ī aq̄ iordanis Si g̃ dñs ita istituisset vt ad ꝓbū beliseī nō solū ipe naaman. sz ceteri accedētes curarēt. z hꝫ ex quadā pactiōe ita q̄ semp assisteret vis diuīa. aq̄ illa diceret curare et sanare lepā. z esse cā curatōis. z hīe ꝓtutē curādi. Sic in sacris dicūt q̄ ad platōes ꝓbi assistit ꝓtus diuīa a/qs. z infudit gr̄am. z regenerat. dū hō subiicit se ei p fidei pfessionē z obedientiā. Dicūt g⁹ q̄ sacra dicunt hīe ꝓtutē. z dicunt cā. z dicunt efficere fm cōem modū loquēdi. ꝓpt̄ assistentiā diuie ꝓtutis. Et si tu q̄ras vtruz habeāt virtutē aliquā creatā sup̄ increatā. rñdent q̄ pter virtutē increatā ē dicere aliquā ꝓtutē hīe sacrm. sz extēso noīe ꝓtutis. Si em̄ ꝓtus dicat aliquā q̄litatē vl̄ naturā siue essentiā aduenientē sacro. sic virtꝰ ꝓprie dī. sic fm eos nō est dēm q̄ beat ꝓtutē. sz q̄ extēdat nomē ꝓtutis ad aliquā ordinatiōez. vt q̄n aliq̄d hz efficacē ordinationē ad aliq̄d. dī hīe virtutē respectu illi⁹. Et ponunt hꝫ exemplū. Rex statuit vt q̄ hñt tale signū. hēant cētuz libras. post istā institutiōez signū illud nō hz aliquā ꝓpietatē absolutā quā nō hēt prius. ad aliq̄d tñ est ordinatū ad q̄d nō erat ꝑus. Et q̄ hz efficacē ordinatōez. dī hīe ꝓtutē vt faciat aliquē hīe centū libras. et dī illud signū valere centuz libras. z tñ nihil plus hz de bonitate nūc q̄ prius. Si g⁹ q̄ras q̄d sit illa ꝓtus. z ille significatōes in illo signo. dicūt q̄ non est aliq̄d absolutū. sz ad aliq̄d. Sicetiā dicūt q̄ sacra sūt talia signa a deo īstituta. vt q̄ ea susceperit debito mō habeat tm̄ de gr̄a. vl̄ habeat graz ad hūc actū. illa inq̄z ordiatio efficax fm istos virtꝰ est sacri. z rōne illi⁹ disponit hoīez vt hēat gr̄am. q̄ efficatē ordiat ad habendā z suscipiēdā gr̄am. Rursus dicūt q̄ ex tali pactione dñs astrinxit se q̄dāmō ad dandū gr̄am suscipiēti sacrm. Astringit em̄ q̄dammō deū ad ꝓferendū. z dī hīe virtutē ad efficiendū z etiam disponendū. Et sicut extendit nomē virtutis. ita ꝓbuz efficiendi vel disponēdi. q̄ nō efficit nec disponit influendo. sz efficacit ordinādo. Et sicut hec extendunt. ita z nomē cause. q̄ non dicit causa fm q̄ ē pncipiū operandi. sz fm q̄ est rō ordinandi. Huic positioni pietas fidei nō repugnat. z ratio cōsentit. Cōsentit nāq̄ ratio. q̄ valde dificile ē intelligere q̄liter illa ꝓtus detur sicut qualitas absoluta. difficilius q̄ dētur. Difficile etiam est itelligere cui dētur. ꝓbo sez an clemēto. q̄ sunt duo nihil vnū faciētia. Difficile etiā est q̄diu duret. Difficile est sil̄r valde itelligere quō influat. difficile etiā cuiꝰ nature sit in scipsa. z multa talia. Et huic positioni satis faciliter rō ꝓcordat. Pietas etiā fidei nō repugnat. cauendū ē em̄ ne dū nimis damꝰ corpalibꝫ signis ad laudem. subtrahamꝰ hoīez gratie curāti z a se suscipienti. Hec aūt opinio nō nimis dat. neq̄ subtrahit aliquid honoris debiti. Sicut igit littere regie anulo regis sigillate magne sunt dignitatis z ꝓtutis z valoris. z magna dicunt z posse z facere. tñ in eis nulla ꝓtus est absoluta. sz sola ordinatio q̄ assistentiaz virtutis regie. Nō patet. q̄ mortuo rege nō plus curat de lr̄is suis q̄ de alīs. z tñ nihil absolutū amiserunt Sic intelligendū in sacramētis. z sic loquunt sc̄ōz auctes fm cōem vsum et rōnes ad oppositū patēt. Et si tu queras sup q̄d fundat relatio. z quō aduenit sine donatōe ꝓpietates. dōz q̄ in īstitutionibꝫ signoꝝ sup eo fundat relatio. z hoc modo aduenit sine ꝓpietatis donatione. sicut q̄n numm̄us fit arra. z nihil datur de nouo ipsi nūmo. Utraq̄z haz positionū satis videt pbalis. hec tamē mihi videtur ad sustinendū faciliorꝫ. nescio tñ que sit feriorꝫ. q̄ cū loq̄mur de his q̄ sunt miraculi. nō multū adherendum est rōni. Cōcedimus ergo q̄ sacra noue legis sūt causa. et efficiūt z disponūt. extenso noīe vt dictū est z hoc secure ē dicere. Utrū aut plus habeāt. nec volo affirmare nec negare. z fm hanc vltimā viā oīa q̄sita patent.

¶ Questio. v. c

De differētia sacroꝝ noue le. et ve. z assignat mgr̄ hāc dīam. q̄ illa tm̄ ꝓmittebant gr̄am et non dabant. hec aūt dant. vñ cōiter est dīa q̄ sacra no. le. efficiūt q̄d signant. sz veteris nō. Contra hec sic obīcit Hugo in libro de sacramentis. Sacramentoꝝ alia sunt sub natura. alia sub lege. alia sub gratia ꝛc. sz cunde effectū sanitatis habētia. ¶ Ite Hugo. Ex quo hō egrotare cepit deus reparando in sacris suis medicinam p̄parauit. Sed ip̄ possibile ē mederi deo sine gr̄a iustificāte. ergo cū in oībus sacris sit gr̄a iustificās. et sic nulla dīa. g⁹ ꝛc. ¶ Ite per rōem videt. Quia sp decuit vt curreret medicina cū morbo. q̄ sp cē in oī lege aliqui sunt salvati. Sed sacrm nō est medicina nisi curreret p gr̄am. g⁹ in oī tpe sacra ꝛo tulerit gr̄am. z sic ꝛc. ¶ Ite sacra no. le. nō hñt efficaciā nisi p gr̄am fidei. qui infidelis ē ficte acce

Quarta quinta.

dit. z reportat cõmodũ. z sacra illa cõiuncta fidei iustificabãt. qz omne op⁹ mal⁹ sit p̃m se malũ. qñ ē a fide opante p dilectõz fit meritoziũ. g̃ sic ista iustificãt. sic z illa. Cõtra. Hug. i li. de sacris. tpe legis nature relict⁹ ē hõ sibi. et sibi relict⁹ errauit p ignorantiã. z tõ cõuict⁹ ē de cecitate. postmodũ data ē lex vet⁹ sine gra. in q̃ q̃d cẽt faciẽdũ cognouit. sz cõcupia ductus cecidit. z sic ē victus de ipotẽtia. z tũc venit xps. de q̃ Job. j. gra z veritas p ihm xpm facta ē. g⁹ sacra tpe legis veteris nõ cõferebãt. quã gram. g⁹ ꝛc. ¶ Itẽ sup illõ Ro. iij. ex opibz legis. glo. opa legis dicũt q̃ cũ lege instituta z termiata sũt. q nunq̃ iustificare poterũt etiã si i fide z charitate fierẽt. ¶ Itẽ sup illud Isa. j. Sanguinẽ hircoz nolui. glo. ꝑterito vres. oñdit se nũ p̃z sacrificia iudeoz amasse. Itẽ rõne vr̃ q lex vet⁹ data ē in onus. Vñ Ezech. xx. Dedi eis precepta nõ bona z ivstificãtia q̃bz nõ viuẽt. Sz si haberẽt sacra dãtia gratiã alleuiarẽt. Ac btus petrus Act. xv. H̃ ē onus qõ nec nos nec pres nr̃i portare potuim⁹. g⁹ ꝛc. ¶ R̃. dom̃ q̃ ista dr̃iz aliꝫ intelligit Hugo. aliꝫ intellerit pictauen. z mgr̃. Magister em̃ secutus pictauen. dixit q̃ sacra. ve. le. excepta circũcisiõe instituta eẽnt ad signãdũ tm̃ i p̃fectz viz z fideliby. q̃ aliꝫ erãt instituta vel i on⁹ q̃ duri erãt. vl̃ ad reuocãdũ ab idolatria. z si ad aliq̃ fuerũt efficacia ordinata. h̃ fuit solũ vt absolueret ab irregl̃aritate carnali. vl̃ pena tpali. vt baptismalia sacrificia. Ac q̃ solũ ad h̃ instituta erãt. etiã si ex fide z charitate fierẽt. nõ erat i eis meritũ. q̃ nõ se extẽdebãt vltra id ad q̃ erãt. Vñ sic⁹ charitaz nõ erit i patria meritoriu⁹. sic tũc nõ mereb̃ant i ope exteriori. sz tm̃ i interiori. Ac si tu obiectas ei de medicina. dic̃ q̃ fides redẽptoris fuit medicina. p tpe illoꝝ nõ iustificabãt nec p se nec p accñs. Ac h⁹ positõis fuit pictauen. Sz h̃ positio mgri hugoni nõ videbat rõnabil⁹. q̃ tũc sacrificia facta a viz scis nõ placuissent ꝺo nec sacrificiũ abel. nec abrãe. nec salomõis. q̃ mãifeste falsuz ē. sic p̃z i narratõe canonis. z etiã de oblatõe sacre ꝑginis q̃ cũ obtulit par turturũ. nũq̃ a merito vacua fuit. Propt̃ h̃ alr mgr̃ Hugo voluit dicere. q̃ sacra ve. le. excepta circũcisiõe instituta fuerũt ꝓmo ad signãdũ vel passionẽ vt sacrificia. vl̃ etiã nr̃a sacra vt baptismũ nostrũ. z ad efficiẽdũ nõ sũt instituta nisi solũ exterius circa carnẽ. sz q̃ significãt q̃ fides credit. i eoz p̃ceptẽ e est p fessio fidei nõ tm̃ ꝟbo sz z facto. Ac q̃ tlis fides dispone bat ad iustificatõz. iõ sacra illa p accñs iustificabãt. z noue legis sacra nõ solũ ex ꝓma cã z institutiõe ordiata sũt ad significãdũ. sz etiã ad gram obtinẽdũ. iõ p se ordiata sũt ad iustificatõz. iõ p se loq̃ndo ista iustificãt. illa nõ nisi p accñs. Ac h⁹ signũ ē q̃ sacra ve. le. ꝓncipaliꝫ significant id q̃ credẽdũ ē. vt rp̃i passionẽ. z p posteri⁹ iustificatõz excepta sola circũcisiõe q̃ ꝓncipaliꝫ significat amotiõez originaꝫ. Sz sacra no. le. ecõtrario ꝓio significãt gr̃e efficaciã. z p posteri⁹ passionẽ sine. id q̃ ē credẽdũ. vt baptism⁹ interiorẽ ablutõz z passionẽ. Vñ Hug. sacra nota. ꝓmo loco spũal̃ gr̃e signa sũt. et ad ipaz gram scificãdis cõferẽda ꝓncipal̃r instituta. Vñ ꝟo signa boz triũ z mediãtibz ist̃z gra iustificatõz cõtulerũt. mediãtabz ist̃z i. fide istoz. q̃ nõ erãt i re sz i fide. Ac bas opiniões tãq̃ rõnabiles cõcordãt aliq̃ mgri moderni tpis. dicẽtes magistrũ locutũ eẽ q̃ illa nõ iustificabãt p se. sz hugo p accidẽs. iõ nõ ē cõtradictio. Sũt etiã alii q̃ dicũt idẽ ipm aliꝫ ꝟbis. q̃ ipa iustificãt rõne opis operati. sed illa ratione operis opãtis nõ opati. z opus opans est fides. sed opatum exterius est sacramentum. z hoc est rutione fidei et charitatis cõiũcte. Sz si q̃s attẽdat. h̃ positões directe sibi cõtradicũt. Primũ q̃dẽ q̃ mgr̃ nõ solũ dic̃ q̃ illa sacramẽta nõ iustificabãt. imo etiã si i fide z charitate fierẽt z sic nec p se nec p accñs. Rursus vtreq̃ loquit̃ de his inq̃bz sũt sacra. Ac cõstat q̃ op⁹ opans nõ ē sacim. sz op⁹ opatũ. g⁹ vterq̃ intellerit de opato. z illõ vez ē. z de illo ope opato dixit mgr̃ q̃ solũ significabat nõ iustificabat. sic aspsio aq̃ vl̃ sanguis. Nũq̃ em̃ iustificabat sanguis bircoz aspsus. etiã si i fide z charitate fieret. z h̃ mõ nec p se nec p accñs. z h̃ fuit satis ꝓbabile. Sz certe mr̃to ꝓbabili⁹ ē q̃ mgr̃ hugo posuit. q̃ cũ illo ope opato cẽt p fessio fidei facta q̃ rõe fidei cõiuncte erat i illꝰ ꝓmo. z p illa (p accñs tñ) iustificatio. Sz i h̃ ē dña ipoz ad nouã. q̃ i sacris no. le. q̃tũ ad opa opata ē iustificatio. ñ tm̃ p accñs sz etiã p se. Hui⁹ãt signũ euidẽs ꝓmo oñsum ē immõ significãdi boz sacroz et illoz. Si ꝟo q̃rit rõ vñ h̃ ē pz rñsio er ꝓdictis. q̃ cãlitas sacroz ñ ē aliõ q̃z q̃dã efficax ordinatio ad recipiẽdũ grãm ex pactõe diuia. h̃ ãt fuit solũ i sacris no. le. et ñ ve. nisi i circũcisiõe q̃ ibi fuit eõ pactio. Quare ãt i istis ē cõpactio et ordinatio. i illis ñ. pz. q̃ tũc fuit tps figure et vincẽdi difficultas. mõ ē tps gr̃e. Ex his pz rñsio ad obiecta ad vtrãq̃ pte. nã illa q̃ p bãt q̃ ñ iustificãt. intelligãt p se loq̃ndo. alia ꝟo ad oppositũ p accñs. ¶ Questio. VI. f

Quesito VI.

De gra sacrali. vtz sit eadẽ p ẽntiã cũ gra ꝑtutũ. Ac q̃ eadẽ sit vr̃. q̃ sacroz gra ē gratũ faciẽs. q̃ fac̃ dignuz vita eterna. vt p̃z i baptismo. sz i vna aĩa. vna ē gra gratũ faciẽs. g⁹ ꝛc. Itẽ tm̃ vnũ vni opponit. sz gra i ꝑtutib⁹ opponit pctis sil̃r z gra i sacris. g⁹ ē vna. Itẽ baptizat⁹ baptismo flamis si accedit ad sacm̃ ñ recipit aliã grãm vt dic̃ mgr̃. g⁹ ñ ē alia gra i sacris q̃z i ꝑtutib⁹. q̃ tlie nõ bẽbat nisi grãm ꝑtutũ. Itẽ idẽ ē q̃ dirigit sepando a termino. z inclinãdo ad terminũ. sz sacra sũt cõplẽtia aliaz sepando a malo. ꝑtures ad terminũ ordinãdo. g⁹ ꝛc. Cõtra. Dis q̃ ñ accedit ficte hz grãm ꝑtutũ. q̃ ãt accedit ficte nulla grãz recipit i sacro. g⁹ aut alia gra daꝫ ei q̃z gra ꝑtutũ. aut sacra nihil dãt oino. Itẽ q̃ h̃nt diuersas differẽtias ẽntialiꝫ sũt ẽntialiꝫ diuersa. sz tlia sũt grã i sacramẽtis z ꝑtutib⁹ z donis z btitudib⁹. g⁹ ꝛc. Itẽ donaz ꝑtutes z btitudines ẽnt si nũq̃ ẽt pctm̃. ñ ãt gra sacroz g⁹ ꝛc. Itẽ cõuerio ē i ꝑtutib⁹. ñ ãt in sacris g⁹ ꝛc. R̃. q̃ dã voluerũt dicere q̃ i his et illis ē oino eadẽ gra. differẽs sola ꝓticipatõe vl̃ cõparatõe vl̃ mõ ꝓticipãdi. Illa em̃ gra q̃ fac̃ ꝑtutes et dona ẽ i aĩa sacral̃ dr̃. ꝓm q̃ p sacm̃ daꝫ. aut augeꝫ. vl̃ recupaꝫ. nec institutus sũt sacra ad aliã grãm. sz ad illã q̃rẽdã z recupandã. Alia positio ē q̃ in his z i illꝰ gra differẽs p ẽntiã. sic̃ ꝓbãt iste rões. z sic in vno hoie pl̃es sũt gr̃e gratis date. ita z pl̃es gratũ faciẽtes. ꝑt̃ h̃ q̃ ordinãt ad diuersa ꝑtutes ei z dona ordinãt ad opa bona. sz sacra curãt vicia. nec ordinãt ad opa bona. nisi ex ꝓnti. Vñ ꝓm q̃ ml̃ta sũt vicia. ml̃te sũt gr̃e sacrales. Tertia positio ē ꝓbabilior z melior. q̃ gra gratũ faciẽs vna ē. z h̃ signũ ē. q̃ tollit vno pctõ tota. Sz attẽde. cũ dico grãm ꝑtutũ dico grãm gratũ faciẽtem z hãtũ. et gra gratũ faciẽs vna ē. sz hãt substrat⁹ alius. et alius. Sil̃r cũ dico grãm sacral̃ē. ñ tm̃ dico grãm. sz etiã effectũ curatõis. et gra q̃dẽ vna ē. sz effect⁹ curatõis plures sũt. Distinguit̃ g⁹ gra i sacris. donis et ꝑtutib⁹. cõcernẽdo effect⁹ et hãt⁹ subſtratos. vñ sacral̃ gra supp̃ grãm ꝑtutũ. ꝑt̃ pctm̃ addit aliquẽ effectũ. Exẽplũ i eo q̃ gratificat⁹ et baptizat⁹. daꝫ illi gr̃e effect⁹. q̃ nõ tm̃ absoluit a culpa. sed etiam a pena. sic est z in aliis virtutib⁹. et donis. et btitudib⁹. p ones hãt⁹ subſtratos. q̃ dr̃nt ꝑt̃ dãz i actibus ad q̃s ordinãt. Nã ꝑtures ordinãt ad opa ꝓma. dona ad media. btitudines ad p̃fecta. vt alibi pz. Sacra ꝟo addũt ꝛmediũ curatõis. z rões p̃cedũt fz has duas vias

Incidentaliter agit hic de circūcisione. Fuit tñ inter illa sacra sacrm q̄ddā .s. circūcisiōis. Post pt̄ē phemialē z pncipalē mgr ponit h pt̄ incidentalem. z hec ps hz ortū er dria passignata. Dixerūt em̄ q̄ sacra veteris legis nō efficiebāt siue pstabāt gram iustificatē. z hoc habebat instantiā in circūcisione. ideo illā excipit z oñdit circūcisionis efficaciā. Et h̄ ps habz duas ptes. In pma determinat circūcisionis efficaciā. In secūda determinat eī formā siue integritatē z substātiā. ibi.

a Fuit tñ inter illa sacra sacrm q̄ddā z̄c. Querit q̄re magis excipit sacrm circūcisionis q̄ alia. vī em̄ q̄ potiꝰ deberet excipe alia. q̄a si sacra posteriꝰ instituta sunt efficaciora. vī q̄ potiꝰ deberet excipe sacramēta q̄ instituta sunt in lege q̄ circūcisionē q̄ ē instituta añ. Rn̄. dō q̄ circūcisio inter oia sacra legis fuit efficaciꝰ sacrm. Si q̄ras q̄ sit rō siue cā efficiens. Dico q̄ pactio diuina q̄ in hac specialiter fuit. ideo h̄ sacrm efficacez hēbat ordinatōez ad curationē originalis. Si autez q̄rit q̄re magis in hoc fuit pactio. dō q̄ rō huiꝰ est dupler. Primo q̄ sicut baptismꝰ ē ianua z fundamētū sacroz noue legis. ita in circūcisione vetꝰ lex sumpsit fundamētū z exordiuz. Alia rō erat. quia circūcisio erat in remediū originalis pcti q̄tū ad id q̄ reꝰ minime ē culpabilis. z tñ multū iportēs se iuuare. vt ptz in puulis. z ideo dcuit diuinā miscōiam vt efficaciꝰ remediū ppararet b Idē salutifere cura z̄c. Obūcit ptra hec ẏba Bede. q̄ si hoc verū ē. ergo in circūcisiōe ita datur gra ẏtutū adiutrix sicut in baptismo. Si tu dicas q̄ nō sequit. idē. ergo hoc. imo ē ibi oñs. hoc nō soluit. q̄a ipe excipit. sz exceptio nō fit ab aliq̄ nisi intellecto vl̄ iter. Nihil em̄ ē dictū. hō currit pter sortem. ergo intelligitur generaliter de oī remedio. Itē baptismus añ passionē nō apiebat ianuā. ergo nō hēbat maiorē efficaciā. Rn̄. dō̄m q̄ facienda ē vis in ẏbo Bede z q̄tū ad hoc q̄ dic idem. z q̄tū ad hoc q̄ ē curationis. Quātū ad hoc q̄ ē idē. quia dic cōueniētia in forma nō in q̄titate. Quātū ad hoc q̄

Augu. ad valerū cōtra iulianū

Beda sup euāgelium

52

53

54

Pars incidētal in q̄ determiat circumcisiōis efficaciā. g

a Fuit tñ inter illa sacra sacrm q̄ddā .s. circūcisiōis. idē pferēs remediū ptra pctm̄ q̄ nūc baptismꝰ. vñ Aug. Exq̄ instituta ē circūcisio in pplo dei q̄ erat tūc signaculū iusticie fidei. ad purgationē valebat magnis et puulis originaliꝰ veterisq̄ pcti. sic baptismus ex illo valere cepit ad iuocationē hoīs. exq̄ istitutus ē Itē Beda de salutifere curatiōis auxiliū circūcisiōi in lege ptra originaliꝰ pcti vulnꝰ agebat. q̄ baptismꝰ agere fuclate gre tpe psueuit excepto q̄ regni celestis ianuā nondū intrare poterant. c Tamen in sinu abrae post mortem requiebeata consolati. supne pacis ingressum spe felici expectabāt. his apte tradit p circūcisionē exq̄ istituta fuit. remissiōz pcti originaliꝰ z actualiꝰ puul z maioribus a deo pstitā. sic nūc p baptismū datur.

Remouet dubitatōz ānexā de viris q̄ fuerūt añ circūcisiōz. et de femis q̄ fuerūt añ z pꝰ. h Querit etiā de viris q̄ fuerūt añ circūcisionem z de feminis q̄ fuerūt añ z pꝰ. q̄ remediū cōtra pctm̄ habuerūt. Quidā dicūt sacrificia et oblationes eis valuisse ad remissionē pcti. Iz meliꝰ ē dicere illos q̄ de abrahā pdierūt p circūcisionē iustificatos. mlieres vō p fidē z opationē bonā. vel suā si adulte erāt. vel pentū si puule. Eos vō q̄ fuerūt añ circūcisionē puulos in fide pentū. pentes vō pr̄utez sacrificioz. scz quā intelligebāt spūaliter illis sacrificijs iustificatos. Vñ Greg. Q̄d apud nos valet aq̄ baptismi. h̄ egit apud veteres vl̄ p puulis sola fides vel p maioribꝰ vt̄ sacrificij. vl̄ p his q̄ ex abrae stirpe pdierūt mysterium circūcisionis.

Determiat ẏritatē de his q̄ spectāt ad buiꝰ sacrī formaz et substantiam. i

Hic dicēdū ē in q̄ istituta fuerit circūcisio. z q̄re z cur mutata p baptismū. Abrahā pmꝰ mādatū circūcisiōis habuit ad pbationē obedietie. d nec ei solī pcepta fuit circūcisio. ß z semiciꝰ. i. oībꝰ hebreis. q̄ fiebat fm legē octauo die lapideo cultro

55

Rn̄. quoꝝdam

Rn̄. aliozuz

Bre. i mo.

56

57

58

ē curatiōis. q̄ dic cōuenientia in remedio ptra malū nō put habilitat ad bonū. z p hoc soluūt illa duo. ob iecta. Vult em̄ dicere Beda q̄ sicut baptismus digne suscipiēte mundat ab originali z actuali. sic circūcisio. vñ q̄tuz ad remotionē culpe ē cōuenīēta. sz nō ad aptionē ianue nec inq̄tū ad habilitatē rōne cuiꝰ baptismus semp excessit.

c Tamen in sinu abrahe pꝰ mortem z̄c. Queritur quid sit iste sinus abrahe. z glo. dic Luc. xvj. Sinus abrahe ē reqes beatoꝝ pauperum sed illa ē regnū celoꝝ. z hec ē visio dei. ergo circūcisi q̄ morieb̄t habebant visionem dei btām. cui contradicit seq̄s littera Rn̄. dō̄m. q̄ sinus abrahe pot dici reqes in q̄ fuit abrahā. z hoc attribuit abrahe ppter pfectionis fidei erēplū q̄si primarū. Vel sinus abrahe dr reqes dei prīs q̄ dr abrahā. q̄ sūmꝰ pr̄ē oīm marie fideliū. Utroq̄ modo dictus dic idē ex diuersa rōne dicēdi. Iñ dupler pōt dici reqes. aut p ablationē oīs mali. z sic fuit locꝰ in q̄ sancti pres expectabāt xp̄m z ita intelligit h. Aut p collationē oīs boni. z sic ē locꝰ glorie z paradisus. ad quē locū nūc optamꝰ z oramus. mortuoꝝ aīas puenire. d Nec ei soli pcepta fuit circūcisio z̄c. Vī male dicere. q̄ fm hoc vr̄ q̄ ysmahel. z oēs de stirpe abrahe tenerent ad circūcisionē. Si tu dicas mihi q̄ tenebant illi soli de q̄bus nasciturus erat christus. ergo ex hoc illi soli de tribu iuda fuissent obligati. Item videtur q̄ nō illi soli. sz oēs. q̄si circūcisio erat in remediū. z tale remediū q̄ oībus pderat. z oēs eo eq̄liter indigebant.

ergo videt q̄ cū circūcisio nō essz bona nisi quia p̄cepta q̄ oīb esset p̄cepta · cū oīb⁹ pdesset · Sz ꝯtra b̄ est · q̄ dic̄ Hugo ꝛ Grego · sup plogū Job · q̄ iob ñ legitur circūcisus · ꝛ tñ credit fuisse de stirpe clau · R⁹ · dō · q̄ in datione circūcisionis duo ꝓsiderant · scz institutio ꝛ p̄ceptū · Institutio fuit ꝓ morbū originalis pcti · vt eēt remediū · ꝛ sicut morbus ille oēs respicit · ita ꝛ institutio · Sz p̄ceptio fuit in pactū · ꝛ dñs pactū fecit cū abraam de certitudine nr̄ātis xp̄i ꝛ de terra p̄missionis · ꝛ iō illi soli b intelligunt̄ p̄cepto astricti ad q̄s se extēdit pactū · ꝛ hi fuerunt oēs filij israel · ꝛ iō poterant oēs circūcidi · ꝛ oīb⁹ erat vtilis · Sed hi soli tenebant̄ ad q̄s se extēdit pactū · ꝛ q̄ terrā recepturi erāt · ꝛ iō cuz dicit mḡr q̄ data ē semini sub p̄cepto · strictē accipit semē p bis q̄ de iacob fuerūt generati · ꝛ sic patet rñsio de iob · Añ nō ē oīno certuz de q̄ stirpe fuerit · q̄ alic̄ dic̄t q̄ fuit ō nachor · Q̄ ād abraā oēs vernaculos ꝛ ismahelitas circūcidit · b̄ fuit iusticie supabundātis ·

Quare data fuit circūcisio.

Quare in carne p̄puc̄ij.

e Fiebat autez octaua die · Vi/detur nō bñ dictum · q̄ dato q̄ puuk nat⁹ eēt i sabbato · p̄ceptū sabbati erat mai⁹ · vñ et in decalogo ꝓtinet · g̃ magis debērēt differre q̄z in sabbato circūcidere · g̃ nō in die octauo · Ad b̄ resp̄ōdent q̄dā q̄ ob reuerentiā sabbati debebat differri · ꝛ p̄ceptū de sabbato datū p̄iudicabat illi · Sz tñ nō opter hic dubitare q̄ dñs dic̄ Jo · vij · q̄ circūcisionē accipit hō in sabbato vt nō soluat̄ lex moysi · ꝓpter b̄ dōm q̄ op⁹ circūcisiōis ꝓpter curatōz mētis erat spūale · ꝛ ita sabbatū nō solue/bat · nec ei repugnabat · q̄ phibebat in lege solum ·

in carne p̄putij · Data autez fuit circūcisio pluribus de causis · scz vt per obedientiam mādati abraaz placeret deo · cui p p̄uaricationē adam displicuerat · Data etiam fuit in sig..az magne fidei abrahe qui credidit se habiturum filium in quo fieret benedictio omniū · Deinde vt hoc signo a ceteris nationibus discerneretur populus ille · In carne vero p̄putij ideo iussa est fieri circūcisio · quia in remedium instituta est originalis peccati · quod a parentib⁹ trahim⁹ p ꝓcupiam · q̄ p te illa magis dñat · Et q̄ in pte illa culpaz inobedientie ꝑmus homo sensit · decuit vt ibi signū obedientie acciperet ·

¶ Quare die · viij · et petrino cultro · k

f ¶ Fiebat autem octaua die ꝛ petrino cultro · quia ꝛ in resurrectione communi octaua die etate futura · per petram christum oīs ab electis abscidet̄ corruptio · ꝛ per christi resurrectionē octaua die facta circūciditur a peccatis anima cuiusq̄ in eum credētis · g due ergo sūt res illius sacramenti ·

¶ Quare in baptismū mutata sit circūcisio · l

¶ Ideo autem mutata est circūcisio per baptismū · quia sacramentū baptismi cōmunius est ꝛ pfectiꝰ · quia pleniori gratia accumulatu · Ibi enim peccata solū dimittebāt · § nec gratia ad bene opandum adiutriꝛ nec virtutū possessio vl augmētum ibi p̄stabat̄ vt in baptismo vbi nō tantū mō abolent̄ pcā · § etiā gratia adiutriꝛ confert · ꝛ vtutes augentur · Unde aq̄ refectionis vel regenerationis dic̄t · q̄ aridos fecundat · etiaz fructificantes ampliozi ybertate donat · q̄ q̄ntūcunq̄ per fidem ꝛ charitatē ante habitam aliquis iustus ad baptismū accedit · vberiozē ibi recipit gr̄am sed nō ita in circūcisione · Unde abrae p fidem iam iustificato signaculū tñ fuit · b nihil em̄ h intus contulit ·

Remouet dubitatōz de puulis defunctis añ diē octauū · ¶ m

¶ Si ꝯo q̄ de puuk q̄ añ diem octauū moriebant̄ añq̄ fiebat circūcisio ex lege · vtiz saluarēt vel nō · Idē p̄t rñderi q̄d sentit de puuk añ baptismū defunctis · q̄s pire ꝓstat · Ult̄ Beda · Qui nūc p euāgeliū suū terribilit̄ ꝛ salubriꝛ clamat nisi q̄s renatus fuerit ex aq̄ ꝛ s · ñ intrabit i regnū dei · ipe dudū clamat p suā legē · aīa cui⁹ ꝓpucij caro circūcisa ñ fuerit pibit de pl̄o suo · q̄ pactū meū irritū fec̄ · Forte tñ sb lege ignorēte nec̄itate mortis añ octauū diē circūcidebant sine peccato filios · sicut mō fit in eccl̄ia de baptismo ·

¶ Petrino cultro · Ur male dicere · q̄ in institutione circūcisionis facte ipi abrae nulla fit mētio de cultro petrino · cū ferrū sit multo aptiꝰ · Jte q̄ est vtilitas vel necessitas de cultro petrino · cū ferrū sit mlto aptiꝰ ¶ R⁹ · dōm q̄ culter petrin⁹ ē de suba · sz ꝯtū ad obseruātiam nō ꝯtū ad efficaciā · nec ꝯtū ad significātiā · ꝛ b̄ pz · q̄ si alic̄s circūcideret cultro ferreo idē eēt effect⁹ · ꝛ in h⁹ rei signum nō fuit facta mentio in institutione fuit tñ in seq̄nti p̄cepti renouatiōe facta sub iosue · Josue · v · facti/bi cultros lapideos · in q̄ significat̄ q̄ p petraz xp̄m oēs circūcidēdi erāt · Significat et duricia ipoz ꝛ duricia legis · b aūt cōgruitatis erat nō necessitatis · vñ dz q̄ iudei nō circūcidūt nūc cultris petrinis ·

60

§ ¶ Due g̃ sunt res illius sacri · Ur male dicere · q̄ si duo sūt res g̃ vt̄ q̄ duplex sit b sacrm · aut sacramētū ē multiplex · ¶ R⁹ · dōz q̄ res h⁹ sacri duobus modis est Uno⁹ illa quaz significat ꝛ donat · Alio mō illa quā significat facièdā · Illa āt res erat propria ꝛ pncipalis quā significabat ꝛ donabat · ꝛ hec erat vna principaliter · scilicet cura tio ab originali · Illa vero quam significabat faciendam contingit esse duplicez ꝑm duplicez statum scilicet vie ꝛ glorie · ꝑm q̄ duplex est spiritualis circūcisio · scz a culpa ꝛ a miseria · ꝛ vtraq̄ fit per petram christum · ꝛ sic in octaua die · b ¶ Nihil enim intus contulit · Videtur falsum dicere · quia abraam melius ꝛ fidelius fecit ꝯtū alij · ergo videtur q̄ alīs nihil tribuat si sibi nō tribuit de quo magis videtur · ¶ R⁹ · dicendum q̄ nihil cōferre hic potest esse dupliciter · aut quia non est indigentia a parte recipientis · aut quia nō est quod adiuuet in ea · et ex prima causa nihil cōtulit · nō quia non esset in se inefficax · sed quia abraam non indigebat ·

61

62

Beda. Job. iij. Gen. xvij

59

¶ questio prima

Ad intelligentiã buiꝰ ptis q̃rit de duplici remedio qđ p̃cessit baptismũ. Et p̃mo de illo qđ p̃cessit tpe legis naturalis. Scõ de illo qđ p̃cessit tpe legis scripte. scz de circũcisiõe. Quãtũ ad p̃mũ q̃rũt tria. Primo queritꝝ vtrꝫ ad remediũ originalis suffecerit fides informis. Scõ vtꝫ puulis ꝛ adultis suffecerit virtus solius fidei. Tertio vtrũ adultis esset necessaria virtus sacrificij.

Questio i

¶ Qꝛ fides informis nõ suffecerit ostendit sic. Nihil placet deo nisi ex charitate. sz pfessio fidei informis ẽ sine charitate. g̃ dño nõ placebat. g̃ ꝓpter illã vel meritũ illius iustificationẽ puulo nõ infundebat. Itẽ si aliqs posset mereri aliꝗ. tñ efficacius merek sibi. g̃ si pentes p fidẽ informẽ nõ poterãt sibi mereri iustificationẽ. g̃ nec puulo. Cõtra. p fidẽ informẽ merek q̃s. ꝛ facit opatiõez miraculoꝝ. ꝛ impetrat aliꝗ sanitatẽ coꝑalẽ. g̃ si deꝰ eq̃ pnus ẽ ꝛ magis ad sanandũ spũaliter q̃ coꝑaliter. videtur q p fidẽ informẽ possit spũalis sanitas impetrari. ei saltẽ q̃ nõ põt se ad sanitatẽ ꝓparare. Itẽ si nõ posset tria ex hỹ incõueniẽtia seq̃rent. Primũ qꝛ petm̃ actuale imputarek filio. qꝛ alias mũdarek si eẽnt pẽtes sine peccato. Scõ qꝛ cũ nullꝰ sit certꝰ vtrũ sit i charitate. nlla ei esset certitudo de curatõe puuli. g̃ sp deberet curare et remediũ offerre. Tertiũ qꝛ portꝰ deberet dici puulꝰ mũdari in charitate pentũ q̃ in fide. qđ nõ dic̃ Greg.

63 Rõ. ad hỹ dixerũt aliq̃ p fides pentũ erat remediũ puulo nõ rõne actꝰ credẽdi ꝓncipaliter. sz rõne ipi credẽti. a q̃ inq̃tũ creditũ fluit virꝰ in oĩa sacra. Et qꝛ creditum nũq̃ est informe sz vniforme respectu fidei informis ꝛ formate. iõ p fidẽ q̃tũcũq̃ informẽ dũ tñ eẽt vera dabak remediũ puulo. Aliter tñ dici pt p nõ iõ creditũ erat remediũ sz ipa fidei pfessio. q̃ vel fit motu fidei. vel actu exteriori erat dispositio curatõis. ꝛ hec est in circũcisione ꝛ baptismate. qꝛ ẽ ibi pfessio fidei ipo facto. sz p fessio fidei quã faciebãt pentes imputak puulo ex diuina misrõia. ꝛ qꝛ pfessio fidei in hñte originale tm̃. sufficiẽter disponit ad gram. etiã si nõ fiat in charitate. hñs em̃ originale. cũ nõ teneak cõteri ex sola volũtate credẽdi ꝛ captiuatõe intellectꝰ ad gram se ꝓparat. sic ꝛ puulꝰ ꝓparat meritũ cõgrui. In iustificatõe em̃ siue in curatione puuli portꝰ requirit meritũ cõgrui q̃ cõdigni. sicut etiã in iustificatõe adulti. iõ dic̃ sine p̃iudicio q p fides i64 formis pentũ eẽ poterat remediũ puulo. ¶ Ad illud g̃ qđ obꝛ q fides informis nõ placet deo. dõz q nõ placet deo tanq̃ meritoriũ ex cõdigno. hñ tñ placet dõ sicut dispositũ ꝺ cõgruo. 65 ¶ Ad illud qđ obꝛ q fides informis nõ sufficit ad remissionẽ ꝓprie culpe. dõm q illud nõ valet. qm maiꝰ dispositio requirit ad hỹ vt remittak originale. qꝛ est ex maiori culpa cõmissum. iõ req̃rit attritio cũ fide. sz in hñte originale sufficit fides. qñ g̃ dic̃ magꝫ merek q̃libet sibi q̃ alĩ. intelligendũ est ceteris ꝺditionibus existentibus paribus.

¶ questio 2

Questio ii b

Utrꝫ ad remissionẽ originalis suffecerit sola fides. Et q sic vr p hõbum Greg. qđ ponit in lra. p puulis sola fides. Itẽ Hugo. de sctõ vict. dic̃ q tpe legis nature nõ fuerũt aliq̃ sacra i pcepto. g̃ sine oĩb poterat hõ saluari. Sz nullꝰ poterat saluari sine remissiõe originalis g̃ remissio originalis poterat fieri sine aliq̃ sacro exteriori in sola fide. Itẽ si tpe illo sacra hñtẽ totã habebãt a fide. g̃ tantũ faciebat sola fides q̃tũ cũ illis sacris. g̃ vr q sola fide pentũ potuerũt saluari. Cõtra si puulis sufficiebat sola fides tunc tpis. ꝛ mõ nõ sufficit. nec tpe circũcisionis sufficiebat. g̃ vr q fides tũc eẽt maioris hñtis q̃ post. g̃ vr post fuisse deteriꝰ ꝺditionis. sz post nõ fuit deteriꝰ cõditiõis. g̃ si post nõ sufficeret. nec puus. Itẽ si sola fides sufficiebat. g̃ puulꝰ in oĩ statu saluari poterat. cuz nihil oporteret circa coꝛpꝰ pueri fieri. g̃ vr q possit iustificari in ventre mris. Itẽ vr q nõ possit puulus mori sine remedio pentiꝫ exñtiꝫ fidelibus sz mõ nõ sic ẽ. imo pñt. ꝛ ꝓpediunt etiã nati. g̃ sunt peioris cõditionis i statu gre q̃ in statu nature. 66 Rõ. ad hoc est duplex opinio cũ ꝺz q fides pentũ erat in remediũ puulo. Quidã dicũt q nõ fides hỹus. sz fides rõe actꝰ ꝛ morꝰ siue pfessionis. ꝛ nõ cuiuscũq̃ pfessionis. sz eius q̃ pfitebank puulũ curãdũ esse ab eo quẽ expectabat. ꝛ de hac pfessione qdã dicũt q oportebat q fieret ꝓfessio nõ tm̃ actumentis vel oris. sz etiã signo visibili. vt puta in oblatione. vel in sacrificio siue decimatione vel aliq̃ alio signo. qm̃ eccl̃ia fideliũ sp aliq̃ signa habuit in qbus fideles colligebank ꝛ pfitebank fidẽ in facto Vñ Aug. contra faustũ. Nullũ nomẽ religionis siue verum siue falsum coadunari posset hoĩes qñ aliq̃ signorum velut sacroꝝ visibiliũ ꝺsortio vnirenk. Vñ dicit q aliqꝺ erat signũ cũ fide. Et qđ dicit Greg. sola fide intelligit fide pentũ sine ꝺsensu vel fide puuli. Sz hec positio nõ cõgruit. qꝛ Greg. addit in auctate. vel ꝓ maioribꝫ virꝰ sacrificij. quare g̃ dicit sola. cũ de maioribꝫ addit ꝛ dicit hỹus sacrificij. Preterea cũ nulla essent necessitatis. ꝛ si talis pfessio de congruo deberet esse cũ fide. nõ tm̃ necessario. Vñ Hugo. cõmonemur q illa sacramẽta p̃mi tpis magis ad deuotionẽ ꝓposita fuerunt q̃ ad obtinendã salutẽ indicta. Propter hỹ alia positio dicit q pfessio fidei sufficiebat q̃litercũq̃ fieret. siue signo siue ꝛbo. siue actu coꝛdis. dũ tm̃ fieret a pentibꝫ. ꝛ haberetur respectꝰ ad puulũ. Si aũt queraꝫ qre magꝫ fides 67 pentũ dici põt q pentes dicunk hic oẽs q̃ curã gerebãt de puulo. Aut si dicank pentes ꝓpre. rõ est qre magis in fide ipoꝝ. vt qꝛ p ipos puulꝰ contraxerat culpã. congruũ erat vt eoꝝ fide mereret gram. ¶ Ad illud quod 68 obꝛ q vr fides deteriorata. dõm q illud nõ sequitur simplicit. sz qđ vel deteriorata est. vel aliqđ sit ei adiunctũ qđ necessitate seruari oporteret. sicut sũt instituta sacramẽta sub pcepto. Exemplũ de obseruãtia mandatoꝝ in eo q̃ est libere volũtatis. ꝛ in eo q̃ intrauit religionẽ. primo 69 sufficit ad salutẽ. scõ nõ. ¶ Ad illud qđ obꝛ q fm hỹ puulus in ventre mris posset iustificari. dõm q nõ habebat efficaciã fides sz rõnẽ nec legẽ nisi qñ natꝰ erat ex vtero. sicut nec baptismꝰ. de em̃ fm visionẽ nõ regenerat nisi ꝑus q̃ naturã natũ. Quare aũt nõ. dicek infra i tractatu de baptismo. Sz qđ de natꝫ obꝰcit dõm q habent in se oĩa excedẽtia ꝛ excessa. In hỹ em̃ excedit illud q puulo facilꝰ ꝓclitari poterat q̃ subueniri. Sz in hỹ aliud excedit. qꝛ pentibꝫ infidelibꝫ adultꝰ saluari poterat. sz puulꝰ nõ. Preterea dubiũ est an oporteret vtrũcq̃ eẽ fidelẽ. ꝛ alia mlta. vt puta. maiꝛ certitudo salutis. magius munus gre. ꝛ alia bona q̃ puenirũt. scz obedia ꝛ bũ liatio ꝛ ꝓsilia. ꝛ iõ nõ sequit ex hỹ q stat ille eẽt melior.

¶ questio 3

Questio iii i

Utrũ req̃rak virꝰ sacrificij in remediũ originalis in adultis. Et q sic vr p Greg. in lra. q̃ dicit q maioribꝫ necessaria erat nõ tm̃ fides sz hỹus sacrificij. g̃ cũ greg. loq̃tur p̃cise. determinat qđ est necessariũ. Si dicas q loq̃tur sine p̃cisione. vt tangat qđ sit cõgruuz. tũc nulla esset differẽtia. qꝛ silr cõgruebat ꝓ puulis offerri sacrifi

cūm. Ité pl⁹ poterat adul⁹ cū puul⁹. ⁊ maⁱ⁹ debitū pec/cati habebat. ḡ ⁊ plus tenebat facere cū puul⁹. Econtra tpe legis nature nō fuit p̄ceptū nisi naturale. Hz sacra nō sunt naturalia vt supⁱ patuit. ḡ nullū fuit ibi sub p̄ce/pto. nullū fuit ḡ necessitat⁹. ḡ sine sacrificio poterat eē sal⁹ adulto. Ité hugo de sacris dicit q̄ remediū ꝺ̄ origi/nale fuit decimatio. Hzeg. dicit q̄ sacrificiū. Hz ꝺ̄. vni/nus generis morbi vnū ꝺz eē remedū gen⁹. Ité morb⁹ ori/ginalis peccati nō iterat⁹. ḡ ꝺz habere remediū nō itera/bile. Hz tā sacrificiū cū decimatio sunt iterabilia. ḡ non sunt ꝺuenīētia remedia ꝺ̄ originale. Ité q̄ erat ista vir/tus sacrificij. ⁊ vī q̄ nulli⁹ vtilitatis. q̄ hm̄oi oblatio nō erat p̄ceptū q̄ bonū. q̄ tūc sp̄ esset p̄ceptū. ḡ erat bonuz q̄ p̄ceptū. sz nō erat p̄ceptū. ḡ nō erat bonū. Si tu dicas q̄ valet ad fidē q̄ erudiebat in illo signo. Contra. Ibi fi/ebat oblatio ⁊ fum⁹ materialis. ḡ si credebat fumū acce/ptum a ꝺo. credebat dēū adorare materialiē. ḡ credebat eū esse corporeū. ḡ vī q̄ port⁹ eēt in nocumētū fidei. Si dicas q̄ valebāt ad excitationē deuotōis. Cōtra. omnis deuotio q̄ est ꝺ̄ta pietat⁹ opus nō p̄t eē accepta. vnde ꝺona ime⁹ nō ꝓbat altissimus. sz ista erāt ꝺ̄ pietatem.

70 q̄ ꝺsumebāt frustra q̄ ꝺ̄ erat vtile pauplbꝫ. ḡ. ⁊c. ℟. ad hoz intelligētiā ē p̄notādū. q̄ sicut dicit mḡr Hugo in lege nature tria fuerūt sacroz genera. s. decimationes oblatiōes. ⁊ sacrificia. Ad quoz noticiā tria sūt notan/da. Primo que sit ratio instituēdi illa sacramēta. Se/cundo quis sit modus. Tercio que efficacia. Prima rō est dei honorificatio. Notādum ergo q̄ fides in iustis omni tpe cucurrit. ⁊ nullus nisi in fide saluatus ē. ḡ tem/pore legis naturalis hec fides erat q̄ fideles illumina/bat ad hoc q̄ crederent q̄ ds erat creator. q̄ redemptor q̄ remunerator. ideo fides illuminabat. Et dictamē na/ture consonabat vt homo ꝺo seruiret. ⁊ sua ab ipo recog/nosceret. ⁊ hoc quod credebat signo visibili etiā q̄ꝺā/modo manifestaret. ideo signa fuerūt tpe legis nature in quib⁹ deus honorabatur q̄ omnia creauerat. vt i obla/tione. Similiter honorabat vt redemptor. vt puta i sa/

71 crificio. Ut perfectus remunerator in decimatione. De/narius em est numerus pfectissimus. q̄ tres pfectiones habet in se. Prima est vnitatis. secūda ternarij. tercia senarij. que simul iūcta faciūt denariū. ⁊ ideo ibi stat⁹ ē p̄pter hoc honorabat deus vt pfect⁹ remunerator. vni/tas ē enī p̄fecta. quia ē oīs numeri pfectio. Ternari⁹ q̄ ꝺstat ex oīb⁹ ptib⁹ suis. et pte aliq̄ta ⁊ nō aliq̄ta. Sena/ri⁹ ꝺo q̄ constat ex oīb⁹ ptib⁹ aliquotis. Secūda ratō ē fidei redemptoris pfessio. Sicut enī nullus sine fide p̄t deo placere. sic nullus sine fide mediatoris a peccō resur/gere. Et sicut fides simpliciter dictabat dei honorifica/tionē. ita et hec pfessionem. Et q̄ tūc pfitet⁹ homo quā/do q̄ꝺ interius credit. exteri⁹ manifestat. ideo tpe legis nature fuerūt signa ad hoc manifestandū. Tertia hono/rabat vt redemptor. ⁊ hoc mō tria consideranť. Redē/ptum. ⁊ hoc p̄ decimationem. homo enī signatur p̄ decī/ma ꝺragma ꝺbitam. Ipe modus redimendi. ⁊ hoc per oblationem. Ipm̄ p̄cium. ⁊ hoc p̄ sacrificiū. in quo erat sā/

72 guinis effusio. Et ista pfessio in huiusmodi signis ma/xime necessaria erat p̄ ipis impfectis. pfectis enī deus reuelauit sacramēta fidei. impfectis celauit. Unde mi/nores adherebāt fidei maioz. ⁊ credebāt implicite. ⁊ si/cut implicite credebant. sic signa data sunt eis a maiori/bus i q̄b⁹ fidē implicite p̄fiterētur. Tercia ratio est vi/re agendi instituto. Sicut enī aliq̄s non poterat deo placere sine fide. nec a peccō resurgere sine fide redemp/toris. sic nec in bono stare sine bono opere. ⁊ fidei adie/cta sunt signa que significarēt ea que necessaria sūt cuz fide. hec aūt tria sunt in corde. ⁊ tria sunt exterius q̄ his sequētib⁹ signāt⁹. In decimatōne peccati recognitō et eius dimissio. q̄ i ea datur ꝺo quod p̄fectum ⁊ q̄ ꝺ̄ bo/num ē. ⁊ remanet nobis quod ē imp̄fectū. vnde signat. q̄ bona tm̄ sunt a ꝺo. sed mala a nobis. Rursus in se/paratōne decime partis in partem dei signatur recessꝰ a peccato. In sacrificio sigtur interna contritio. q̄ sa/crificium deo spiritus contribulatus. ⁊ exteriorz carnis maceratio. q̄ occidebāt pecus. vñ mortificāda sūt mē/bra nr̄a. Roma. xij. Exhibeatis corpa vr̄a hostiā. ⁊c. In oblatione mentis deuotio. ⁊ exteriorz bona operatio. q̄ si assūt cū fide sufficiūt ad salutē. Sic ḡ patet q̄ sit rō i stitutionis illoz. s. dei honorificatō. fidei redemptoris pfessio. vite agēde instructio. Secūdo ꝺz attēdi mod⁹ i 73 stituēdi. nō enī instituta sūt p̄ modū p̄cepti. vt dicit hu/go. primo quidem filios nutrimi. loquēs p illis q̄ fuerūt tpe legis nature. Et si queras quō. ꝺm̄ q̄ fides dicta/bat vt visum ē. ⁊ natura ꝺsonabat. ⁊ inspiratio auctez/dabat. ⁊ ideo p̄ modū ꝺsilij data erāt. ⁊ hoc p̄ sapientes i quib⁹ erat fides explicita. Tercio attēdēda ē efficacia i his. Et notādū q̄ de se nullā habebāt efficaciā mundā/di vel iustificādi. sz solū rōe fidei redēptoris. nō em erāt instituta ad h̄. Hz ad hec q̄ ꝓdicta sūt. Ex his patēt obiecta. Q Xenī obūcit p̄mo q̄ nō sūt de necessitate conce/dendū ē. ¶ Ad illud q̄ obūcit de Hug. q̄ remedium 75 erat decimatio. ꝺm̄. q̄ nec decimatio nec sacrificium erat p̄ se remediū. sz tm̄ rōe fidei. ⁊ q̄ oīa illa erant signa redēptōis. ideo indeterminate fiḋs cū q̄libet istoz mū/dare poterat. Ex h̄ etiā pz aliō ꝺ̄ iteratōe. q̄m̄ tō poterāt iterari. q̄ nō erāt medicine ne ex se impositē ꝺ̄ morbū non 76 iterabile. ¶ Ad illud q̄ queritⁱ de vtute sacrificij. ꝺ̄. 77 q̄ vtus sacrificij vel ꝺ̄ h̄ fides q̄ faciebat sacrificiū va/lere. vel interna meritꝰ ꝺ̄tritio. q̄ faciebat exteri⁹ sacrifi/cium vtuosū. ⁊ q̄ adultis nc̄ria erat ꝺ̄tritio p̄pter actua/le. tō Herego. dic̄ sacrificiū cursse maiores. ¶ Q obī. 78 q̄ sacrificiū erat via erroris. ꝺm̄ q̄ verū est illis q̄ acci/piebāt ipm̄ vt rem. sz nō his q̄ accipiebāt vt signū. ⁊ q̄ fideles accipiebāt vt signū. tō eis nō erat via erroris. ¶ Ad illud q̄ obī q̄ erat ꝺ̄ pietatē. ꝺm̄ q̄ nō ē verū. 79 q̄ adeo abūdabāt gentes. ⁊ pauperes ita pauci erāt q̄ suf/ficiebāt pietati ēptū ad cultū dei ⁊ ēptū ad sustētatiōnez

primi

Onsequēt⁹ q̄r̄ ꝺ̄ remedio ꝺ̄ originale. q̄ꝺ̄ pcessit ba/ptismū tpe legis. scḋm. s. de circūcisiōe. Et circa h̄ ēqrūtur tria. Primo q̄rit⁹ de institutōe circūcisiōis. Se/cūdo q̄r̄ de forma ipius siue de integritate. Tercio q̄r̄i/tur de efficacia. ¶ Questio. j. R.

¶ q° j

Q remediū circūcisionis cōgrue sit institutū ostendit p̄mo rōe significatōis. q̄ ē institutum i sacrm̄ q̄ꝺ̄ est remediū ꝺ̄ originale. Hz origiale traducit⁹ p̄ ꝓpagatiōz. ḡ. cū circūcisio fiat ab eo mēbro p q̄ꝺ ē ꝓpagatio. expḋ sig/nat origialis curationem. Ité h̄ vt rōe curatōis. q̄ ꝺ/ria ꝺ̄ys curāt̄ tā materialiē q̄ spūaliter. ḡ cū origia/le ꝺbit⁹ p̄ delectationē circa mēbz illō. in passiōe illius mēbri expḋ curatio designat. ḡ si sacrm̄ ē ordinatū ad h̄. pz. ⁊c. Ité origiale ē morbo currēs circulariter. q̄ sic di/cit Anſ. psona corrūpit naturā ⁊ natura psonā. ḡ expḋ se sigtur p̄ ablatōem p̄m circulū. Hz h̄ ē in circūcisione. ḡ ⁊c. Cōtra ꝺs nō delectat i penis nr̄is. ḡ medicamēta dei ꝺnt eē suauia. sz circūcisio ē penalis. ḡ. ⁊c. Item origiali nō debeť pena sens⁹. ḡ i ei⁹ ablatōe nō ꝺz sentiri pena. ḡ si circūcisio nō ē sine sensu pene. nō ē ꝺgruz remediū. Ité q̄ro ad q̄ rēpus gtineat institutio cir/

cumcisionis. ℟ō ad tēpus legis nature. q; lex nature cōis est oīm̄ib; sed circūcisio ꝑpa est generi abrahe. nec ad tēpus legis sc̄pte. q; lator legis moyses circūcisionē nō instituit. Ñ Jobis. vij. ℟ Circūcisio ex p̄ri b; ē nō ex moyse. ℟ Nec ad tēpus gr̄e. g̃ nulli tēpori ꝓuenit eius institutio. ℣ Si dicas q ꝑtinet ad legē sc̄ptam. quero quare añ datoem legis fuit instituta. q̄re magꝭ abrahe data q̃ alij. Item q̄re data nō fuit i latore legis ꝓfirmata. ſz potiꝰ accepit iosue mādatū q̃ moyses. ¶ ℟. dōz q; institutio circūcisionis ꝓgrua fuit. q; fuit exp̄ssū signū curatōis originalis. tū ꝑpter ablatōem a membro ꝑpagatōis. tū ꝑpter ablationē penalē. tū etiā ꝗ ablationē circularē. ¶ Ad illud q̄ obī q; dñs nō delectatur in penis. dōm q; pena cōgatur ad puniti. z sic nō placet deo. nō em̄ creauit nos ōs ad puniendū. Cōpat ad meritū ſcz ad exist̄tem culpam. z sic est i ea manifestatio iustic̄ z ordinis. z sic placet deo in q̄ntū iust. Comparat ad finē vel effectū. vtputa iustificatōez rei. z sic placet ei in q̄ntū mirificos. vñ in punitōe q̄ est via ad iustificatōnem relucet misc̄ia z iustic̄a. z ita est deo placēs. z talis fuit pena circūcisionis. Ad obī q; nō delect̄at in pena. dōm. q; nō delectat in pena ſm q; pena. ſz ſcōz q; iusta vel iustificatoria. tū hec delectatio sp̄ē cū aliq̄ rigore. z q; lex vet̄ fuit lex rigoris. ideo debuit i ea eē pēalis curatio. ¶ Ad illud q̄ obī q; originale non meruit penā sensus. Dōm q; vez ē de ista q̄ est pena tm̄ z nullo mō via ad salutē. vtputa infernalis. ſz bñ illā meruit q̄ p̄ esse via i salutē. vtputa p̄nt̄ē ¶ Ad illud q̄ obī q; cui legi cōuenit. Dōm ſm hug. q; fuit sacr̄m legis sc̄pte. succedēs sacramentis legis nature. z hoc quadruplici de causa. ſ. rōe ḡuitatis z euidēt̄ie. rōne certitudis z efficacie. Grauis est rōe penalitat̄. z ꝺz sec̄. q; ꝑma etas fuit q̄si infātia. secūda quasi puericia. z ī nō debuit grauari sacr̄o onerāte. sed leui manuduci. z etiā q; morbo erat nec̄s. z nō erat tāta cognitō peccati. ℣ ſz pˢ tercia etas est sicut iuuēt̄us. z magis habuerūt cognitionē peccati ideo potuerūt magis onerari. Secūda ē euidēt̄ie quā ponit hugo ī nona gte. q; circūcisio fuit signū euidēt̄i. Tercia ē certitudinis. q; si puer circūcidebat a q̃busc̄q̄ siue pentes eēnt boni siue mali mūdabat. z certū erat ſz nō sic de fide. Ñ in lege nature nō erat certū vtr̄ mundaret si alter esset infidelis. z dedicarent ipsum idolis. z ꝺe parentib; poterat dubitari pluribus mōis. Quarta rō ē efficacia. q; magis remittebat fomes in his q̄ circūcidebāt q̃ in his q̄ solis sacrificijs z fide mundabantur. ¶ Ad illō q̄ q̄rit q̄re fuit data añ legē. Dōm q; b fuit ad ꝑparādū z segregandū ꝑplm cui dāda erat lex. Quare añ magis abrahe. dōz q; circūcisio fuit data ñ tm̄ ī remediū. ſz etiā in signū. In signū inq̃ discretōnis ſm fidē z ſm carnē. ſm q; in illo ꝓ̄pio ꝑcipue colēd; erat deus. z ex illo ſm carnē nascitur; erat xp̄us. Et q; abraham ꝑmus fuit q̄ reliq̄t terrā suā ꝑpter cultū ȳi. z excellens fuit ī fide. z sibi fcā fuit de christo p̄missio. ī ꝺ inter p̄res p̄cipue data fuit abrahe. ¶ Ad illud q̄ q̄ritur q̄re magis cōfirmata est sub iosue q̃ sub moyse. ℟. ad b est. z spūalis z t̄ralis. q; legislator repetit̄. q̄o p̄cepta fuit abrahā ꝑ tota posteritate. z ipi iā habebāt vsuz. nec vnq̃ dimiserāt. z ideo nō oportuit dari a moyse vt moysi. ℣ xp̄e iosue neglexerāt circūcisionē in deserto. ideo oportuit dari mādatū sicut ibi dicit. Alia rō fuit spūalis. q; et si circūcisio significet circūcisionē p̄nt̄em z futurā. tū illa abrahe significat p̄nt̄em. illa aūt iosue ī terra p̄missionis facta pˢ pegrinatōnez sig̃t futurā.

De forma siue de integritate circūcisionis. Et dicit bugo in li. de sacramētis q; tria sūt q̄ sūt de integritate eiˢ. ſcz semen masculinus. mēbr̄ ꝑpucij. z dies octauꝰ. ℣ ostēdit q; de integritate huius sacramenti nō debet esse semen. q; remediū debet respondere morbo. sed ī morbo nō est semen distinctio nec determinatio. q; cōmuniter ē in oīm̄i sexu. ergo nec ī remedio debet esse distinctio. Item videt q; membr̄ ꝑpucij nō dēat esse de substantia sacramēti. q; sacramēta sūt ī honestatē z decorē. sed illō membr̄ est ꝓ̄fecundū et inhonestū. g̃ nullo modo debet fieri circa illud membr̄. Aut si fit. quero. quare magis circa illud q̃ circa aliud. Itē q; octauus dies non sit de substantia sacramenti. ostendit. q; nec in baptismo. nec in sacramentis legis nature est determinatio tp̄is. ergo nec in sacramentis legis scripte debet esse determinatio tp̄is. vidz dies octauus. Itē si tempus illud esset de necessitate. si post fiat. sacramētum nullius est efficacie. ergo nihil valuit abrahe. nec aliq̄d de domo eiˢ Et tex. Nihil valuit illis q̃s circūcidit Josue. Et tex. Nihil valebat pselitis. Et ex hoc sc̄tur. q; si aliq̄s negligebat diem octauū. q; vlteriꝰ nullo modo posset curari ab originali. q; nec per circūcisionem. nec alio mō q; nō erat aliud remediū traditū. Itē si determinatio temporis fuit de necessitate. ergo oēs illi viri qui fuer̄t in deserto fuerūt transgressores. q; nullus eoz fuit circumcisus. Itē si erat de substantia. tūc ergo non debat ꝓuenire. ergo paruulū morientē ante octauū diē. necesse erat damnari. q; masculus incircumcisus damnabatur. z ante nō debebat circumcidi. ergo videt q; octauus dies nō fuit de suba circūcisionis. ℣ ℣ tra. Q; sit de necessitate probatur. quia circumcisio est sacramētum necessitatis. quia cadit sub p̄cepto. sed oīm̄ia ista tria p̄cepta sunt. vt habetur Gen̄. xvij. ergo oīm̄ia sūt de necessitate. Ibi em̄ dicitur. Masculus cuius ꝑpucij caro circumcisa nō fuerit peribit. Et tex. Infans octo diez circūcidet. g̃ videt q; octauus dies sit de necessitate sacramenti circūcisionis. Itē q; tēpus sit de suba circūcisionis ostēdit. q; circūcisio sig̃bat vtramq; circūcisionē. ſcz p̄mā in aīa a culpa. z ſcām in corpore a miseria. que futura erat in octaua resurrectōis ergo octauus dies erat de integritate significationis. ergo z de integritate sacramēti. Itē p̄ceptū de circūcisione est p̄ceptū affirmatiuū q̄ obligat ad aliquod tp̄s. nō ad oē g̃ determiato tp̄e in p̄cepto obligat ad illud. g̃ cū in p̄cepto illo sit determinatio tp̄is in q̄ instituit circūcisio. tp̄s determinatū est de necessitate circūcisionis. ¶ ℟. dōm q; duo ex istis. ſ. semen z membrū. sunt de necessitate circūcisionis simpliciter. sed tempus vno modo ē de necessitate. alio modo nō. Est enim in hoc sacramēto tria considerare. ſcz efficaciam. significantiam. z obseruantiam. Quantū ad efficaciā nihil facit. q̃tum ad significantiam est de cōgruitate. quia exp̄ssius significat. q̃tum ad obseruantiam est de necessitate. quia ca dit sub p̄cepto. vnde peccat qui negligit obseruare.

¶ Ad illud ergo quod obīcit primo q; in morbo nō est distinctio. ergo ꝛc. Dōm q; circūsio nō tm̄ fuit in remedium. sed etiā in signū distinctionis. vt gens iudeoruz ab alīs discerneret. exquo xp̄s debebat ab ea nasci. z q; propagatio z genealogia attenditur penes mares. ī illis data fuit nō mulieribus. ¶ Ad illud quod obīcit quod membrum illud nō deberet esse q; est verecunduz Dōm q; membrū illud maxime conueniebat significationi circūcisionis z efficacie. Circūcisio enim data fuit in pactū. sicut dicitur Gen̄. xvij. z hoc pactum ē cer-

titudo q̄ christ⁹ ex gēte illa eēt nasciturꝰ. Fuit etiā data ī remediū ꝓtra originale pctm̄. vñ dr Ben. xvij. Masculus cuiꝰ caro p̄pucij circūcisa nō fuerit ꝑibit. ⁊c. Fuit similiter data ī meritū obedientie. meruit em̄ abraam ⁊ posteri eius sic dño obediēdo. Fuit etiā data in signuz repl̄ionis concupiscentie. vnde signat q̄d sit agendum siue a q̄ sit cessandū. Et q̄ q̄ p̄pucū ē generatio. ⁊ sic cōuenit pacto generatōis. Est originalis culpe transfusio. ⁊ sic conuenit remedio circūcisionis. Et in p̄pucio regnat inobedientia ⁊ concupiscentia. ab oppositis p ipius sigtōnem. ⁊ ab ipo fcām ablatōem. ⁊ meret obedientia. et significatur continētia. ideo rectissime ꝓuenit Q̄ g̃ dr q̄ ē mēbrū ignobile. dōm q̄ de sui natura ē nobile. sz factū est ignobile. ꝓpter culpā. vñ per remediū nobilitat. Vnde. j. Cor. xij. dicit. q̄ mēbris ignobiliorib⁹ abūdātiorē honorē circūdamus. ⁊ hoc intelligitur
89 dū passionib⁹ ⁊ dēsideriꝭ obuiatur. ¶ Ad illud quod querit de tpe. dōm. sicut dcm̄ est q̄ cōtum ad efficaciam nihil facit. vnde eq̄ bene curabat circūcisio pselitos. vt etiā puulos. est tamē cōgruentia cōtum ad significatō-
90 nem. Dō obiicit de baptismo. dōm q̄ res circumcisionis erat circumcisio a culpa ⁊ a miſia. Circūcisio a culpa significabat in actu ⁊ materia. sed circumcisio a miseria q̄ actū ⁊ materiā non significabatur. ⁊ ideo ꝓgruū fuit tempꝰ addere p qđ significaret. baptismus aūt rōe immersionis ⁊ elevatōis expresse significat mortez ⁊ resurrectōem. ideo nō fuit cōgruū addere. ⁊ sic dicēs octauus ē de bene esse circumcisionis cōtum ad significationem. est tamen de necessitate cōtum ad obseruantiā q̄ cadit in p̄cepto. Et ratio huius fuit. q̄ sacramentum illud fuit penale. ī q̄ tenebat obseruare tpus. q̄ si aī octauū diē circūcideret. ꝓpter teneritudinē posset pire. Si vltra differret. eēt piculū ꝓpter mortē. ⁊ libēter differret. ꝓpter dolorē ī q̄ voluit eis dñs p̄figere terminū.
91 ¶ Ad illud qđ obr q̄ ē de necessitate p̄cepti ī q̄ nō poterat differri nec ꝓueniri sine pctō. dōz q̄ circa hoc duplex fuit opinio. Una q̄dē q̄ ꝓueniri nō poterat nec differri sine pctō nisi interueniret dēi auctas vel etiā necessitas ⁊ vtraq̄ fuit in viris q̄ fuerunt in deserto in circūcisi vt dicunt. Necessitas ꝓpter piculū. q̄ ad motū nubis mouebant. ⁊ ī circūcisionē seruare nō poterāt. Diuia etiā auctas fuit dispēsans. q̄ in deserto erant in q̄ nō poterant gētib⁹ cōmisceri. nec indigebāt distingui. Rursus dñs voluit ob figurā circūcisionē differri. vt vna generalis circūcisio fieret in terra ꝓmissionis. in signū illius q̄ futura erat in patria. Et isti dicūt q̄ si de puulis timerent q̄ ips circūcisionis poterat ⁊ debebat ꝓueniri. alioq̄n puer damnabat. sic mō damnat puer nō baptizat⁹ Sed hec positio licet pbabilis videat. tñ mori repugt iudeoz quē nunc obseruāt. ⁊ credibile est q̄ a patrib⁹ acceperūt. Multi em̄ aī octauū diē circūcidūt. Cōtrarietatē etiā hz in seipa. q̄ si ob necessitatē infirmitatis poterat differri. cū puul⁹ erat in graui infirmitate. nō debebat fm̄ eos circūcidi sed diuti⁹ expectari. Et ter. Si ñ poterat sine pctō differri. q̄liter poterat ꝓueniri. ex quo dūs illū p̄firerat. Et ī alia opinio ē ⁊ pbabilior q̄ non debebant ꝓuenire nec differre nisi dñs ipe dispensaret. alioq̄n peccarēt. Et si tu obiicias q̄ tūc puer damnaret q̄ scribit. Masculꝰ cuiꝰ caro ⁊c. dōm q̄ fm̄ trāslationē lex. habeb cuiꝰ p̄pucij caro octaua die circūcisa nō fuerit ⁊ q̄uis in nra trāslatiōe nō repetat. tñ intelligit repeti sub ea dictiōe in q̄ fuit p̄ceptū. Et q̄ nō erant obligati. eodē remedio curabant q̄ mulieres. Sz huic positioni occurrit difficultas. esto em̄ q̄ puul⁹ ille nudar⁹ illo remedio viueret vsq̄ ad octō dies. ⁊ tūc nō circūcideret. aut saluab. aut nō. Si nō saluab. g̃ ex pctō patris amittit grām. aut eā nō habuit. sz dstat q̄ ꝓpter pctm̄ patris nō pōr eā pdere. g̃ nūq̄ habuit. Si saluab. ⁊ nō est octauo die circūcisus g̃ nō est vez qđ dicit dūs. Masculus cuiꝰ caro ⁊c. Propter hoc g̃ respondēdū q̄ currēte circūcisione alia remedia nō disponebāt puulū nisi cū hac dictione q̄ ipe eēt impossibilis ad implēdū mādatū de circūcisiōe. ⁊ ita ꝓpter impossibilitatē absoluebat. ⁊ si moriturus erat aī octauū diē disponebāt ⁊ curabat. Sed victurꝰ nō curabat q̄uscq̄ mandatū eēt totū impletū. et totū est pbabile. Et ī hāc opinionē credo sanctor. Si aūt dominꝰ dispēsaret. tūc sec⁹ eēt. ⁊ ita dicūt factū esse circa viros q̄ fuerūt in deserto. Aliq̄ tamē dicūt q̄ peccauerūt. q̄ ex ꝓtemptu dimiserūt. sz tamē illud nō ē credibile q̄ oēs ita mandatū dei ꝓtemneret. Si aūt obiicias sic de puulo q̄ puer⁹ morte nō baptizat. vtz in fide pentū saluet. Dico q̄ nō. q̄ baptism⁹ ꝓpter suā generalitatē ⁊ pfectionē ⁊ ꝓpis indeterminatiōez alia remedia euacuerat. nō sic aūt circūcisio. Nul⁹ aūt positōis pbabilitas habet ex auctare. q̄ Prouerbiorū. iiij. dicit Salomon. Unigenit⁹ erā coram matre mea. vbi dr q̄ filius Bersabee alius puul⁹ nō fuit notatus. q̄ ante octauū diē est mortuus. ⁊ ita nō fuit circūcisus. Habet ex rōne. q̄ nullū aīal offerebat domino ante octauū diē. Habet ex more iudeoz quē mō obseruāt. Et ī hec positio magis est tenenda. ¶ Questio iij. m.

De efficacia circūcisionis. ⁊ q̄rit. Utrū sacramētum circūcisionis sit gratie collatiuū. Et q̄ nō dicit mgr in ſra. Docp̄z dicit Roma. iiij. sup illud. signaculū fidei accepit. glo. In circūcisione em̄ pctā remittebātur. sed nō gra q̄ eā p̄stabat. Itē b videt rōne. q̄ in sacramēto eque vel amplius se extendit ratio signandi cp̄z efficiendi. sz rō signādi in circūcisione solū ē in ablatōne. g̃ ⁊ efficacia. Itē sicut se habet culpa ad gr̃e amonitionē sic gra ad remotionē culpe. sz æus cū homo peccat subtrahit grām. nec tamē facit culpā. ergo a simili possibile ē q̄ aliq̄ remediū remouetur culpam. qđ tñ non dat grām. g̃ si hoc ē possibile. ⁊ cōcordat ratio ⁊ autoritas. ī circūcisione non dat gra. Itē si dr esset dator formarum. virtus p̄mi agētis esz solū in abūciēdo. nō ī ponēdo. g̃ cū deus sit dator gratie. virt⁹ circūcisionis erit solū ī amouēdo oppositū gratie. Cōtra. q̄ ī circumcisione dat gra. ostēdit. q̄ eadē vi ē corruptio vnius oppositi et generatio alterius. ⁊ eadem qua recedit ab vno oppositorez. accedit ad reliquū. ergo cū gratia ⁊ culpa sint oppositā. eadē vi qua tollet culpa. ꝓfert ⁊ gra. g̃ si circūcisio est ad tollēdū culpā. necesse ē in ea conferri grām. Si dicas q̄ hoc non tenet in moribus. hoc nihil est. q̄ ambrosius dicit q̄ egressus virtū est virtutis ingressus
62 Itē accidēs corrumpit dupliciter. aut ꝓpter corruptionem subiecti. aut ꝓpter inductionem ctrarij. ergo si circumcisio aufert culpam cum non corrumpat subiectum. de necessitate inducit contrarium. sed hoc est gratia. igit. ⁊c. Si dicas q̄ culpa nō ē accūs sz ꝑuatio. idē sequitur. ergo quia ꝑuatio non remouetur ab aliquo nisi per positionem habitus. ergo si culpa est ꝑuatio gratie. nunq̄ tollitur nisi ponatur gratia. Itē peccatum dicit non esse motus. sed impossibile ē q̄ deus auferat alicui non esse nature nisi dando esse. immo non intelligibile. ergo impossibile ⁊ nō intelligibile est q̄ auferat non esse motus nisi dando esse. sed non eē motus ē per culpam. esse per gratiam. ergo. ⁊c. Si dicas q̄ nō est simile. quia esse et non esse sunt immediata. non sic

culpa ⁊ gratia. Cōtra hoc est. priuatio ⁊ habitus ꝺtra suū susceptibile sūt ĩmediata. sicut affirmatio ⁊ negatō ergo impossibile est ꝑuare vnū q̄n ponat reliquum.

Itē si circūcisio delet culpā. ⁊ gr̄a delet. aut ergo circūcisio delet ꝑ grām. aut econuerso. aut vtrūq; simul. sz cōstat q; nō vtrūq; simul. q; cū nō sint idē in substātia. nō hūt eādē oppatōem ĩmediatā. Itē nō gr̄a ꝑ circūcisionem. q; si nō esset circūcisio. gratia ꝑ se sufficiēter delez culpā tanq̄ ĩmediata causa. ḡ circūcisio delet ꝑ gratiā. ḡ ꝓpus ordinat circūcisio ad grām q̄ ad culpā delēdā.

93 R⁹. dōm. q; circa hoc diuersi diuersimode senserunt. Quoꝝdam enī positio fuit q; originale vt ē culpa ē cōcupiscētia cū debito nō concupiscēdi. ⁊ ideo ē culpa. q; cōcupiscētia. hec enī est in iustificatis. sz ideo. q; est cuz debito nō cōcupiscēdi. cū ergo deletur culpa originalis q; delet q̄tū ad reatū. ⁊ remanet q̄tū ad actū. dicūt. q; soluit debitū. i. nō iputat. ⁊ tūc ḡ remanet cōcupiscētia actu pena. ꝫ ergo ē q; dicūt originale delere. i. debitū cōcupiscēdi nō imputari. ⁊ hoc q̄dē sine alic⁹ gr̄e collatōe fieri ꝓt. ⁊ fit ĩ circūcisione. Sz hec rōsio nō ꝓtstare duplici rōe. Una q̄dē. q; si ds nō imputat hoc debituz ipi aīe q̄ ꝓus imputabat. aut ḡ aliq̄ innouatio facta ē circa aīam. aut mutatio fcā circa deū. Nō mutatio circa deū. ergo innouatio circa aīam. ergo aut aliquid est ab ea ablatū. aut positū. Si ablatū. aut bonū aut malū. Nō bonū ḡ malū. Nō malū pene tm̄. ḡ culpe. ergo culpa ē priuatio que nō aufert nisi aliq̄d ibi ponat. ḡ necesse ē aliq̄d poni. Sz nihil ponit in aīa q̄ expellat culpā nisi gr̄a. Alia rō est. q; si debitū tū nō imputaretur. et gr̄a non daret. cū nullus posset videre deū q̄n habuerit grām. tūc ḡ iustus ab originali pctō mūdatus ꝑ circumcisionē. si moriat cū nō habuit grām. nō videbit deum. ergo eādē penā habebit ac si haberet originale. Alia positio magis vltra processit. ⁊ dixit q; in circumcisiōe dabatur gratia. ⁊ delebatur culpa. sed culpa non delebat vi circūcisionis. gratia non dabatur vi eius sed ex liberalitate dei. qua non delet culpam quin decoret aiam̄ ⁊ gratiam sibi faciat. q̄tus posset aliter facere. q; scōm naturam medium est inter culpam ⁊ gratiam. scz ipa innocētia. ⁊ delere culpaz. hoc est reddere innocentiam. sed deus nunq̄ reddit innocentiam. quin superaddat

94 gratiam. Et per hoc respondent ad obiecta de contrarietate et de habitu ⁊ de priuatōne. quia gratia non est directe ⁊ imediate habitus oppositus culpe. sz innocētia. Ad hanc innocentiam ſm q; est priuatio culpe ordinatur circumcisio disponens ex parte susceptientis. sed gratia ex parte agentis. Sed hec positio nō potest stare dupplici ratioe. Prima quidem. quia si innocētia esset medium ſm naturā inter culpam ⁊ gratiam. prius naturaliter restitueretur innocentia ⁊ expelleretur culpa q̄ infunderetur gratia. Sed hoc est manifeste falsū quia tunc gratia non deleret culpam. Si enim deleret prius innocentia q̄ culpa deleretur. Alia ratio est. q; et si deus posset delere culpam sine gratia. non tamen decreuit delere nisi per gratiam. ergo si dat virtutez sacramento consonantem suo decreto. non dat virtutez ad culpam delendam nisi dispposito ad gratiam. Tercia positio est. q; in circumcisione delebatur culpa. et conferebatur gratia. ⁊ ad vtrunq; ordinabatur circumcisio. Sed gratia quoſdam effectus habet priuatiuos. quoſdam positiuos. et circumcisio non ordinabatur primo et per se nisi quantum ad effectus priuatiuos. et ideo solum significat ablationem. Sed quia effect⁹ priuatiui non sunt sine positiuis. ex consequenti crāt ibi effectus positiui. ⁊ quia ex consequenti. non oportebat eos significari. Exemplum autem manifestum est ĩ cōuersione panis in corpus christi. in quo ē consequēter et sanguis. sed tamen significatur ibi. Effectus autem gratie positiui sunt. sicut habilitare se ad bona opera. priuatiui sicut remouere culpā. Sed ista positio non pōt stare duplici rōne. Prima quidē. q; si vi circūcisionis ponit gr̄a ĩ aia ⁊ potētiꝫ. q; delet culpā q̄ in his ē. cū poni grām in anima nō sit aliud q̄ gratificari. et in potentiꝫ q̄ potentias habilitari. ergo non sepant. nec ſm rez nec ſm intellectum. ergo impossibile est ponere dei vel ītelligere q; circūcisio habeat viz ad vnū q̄n etiā habeat ad reliquū. Alia rō est. q; effect⁹ positiui aliqui ſm rem idē sunt cū priuatiuis. q; sicut lumē materiale nū q̄ delet tenebras nisi illuminādo aera. sic nec lumē gr̄e tenebras peccati. Quarta positio fuit q; in circūcisione dabat gr̄a. sed tm̄ quoad remissionem q̄ dat in baptismo. Et rō huius vr in sequēti dist. cū de effectu sacramētorum disputabit. Et q; gr̄a q̄tūcūq; qua plenū effectū hz ad delendū omnē culpā mortalē. sed semiplenū ad habilitandū potētias aīe ⁊ ad pficiendū. cō circūcisio ꝺr ordinari ad effectū ablatōis culpe. nō q; ipm̄ soluz haberet. sz q; solū hz cōpletū. Et q; sacramētū nō omne significat q̄ facit. sz q̄ plen⁹ ⁊ pfect⁹ facit. cō in circūcisione solum est signū ablatōis ꝓncipalit. Et q; ꝫ patēt auctes ⁊ obiecta. q; nec glo. nec mgr̄ voluerunt negare q; nullo mō daret gr̄a habilitās. sz q; pauz rep̄mens ꝺcupiam. ita q; solū merebat dici delerua culpe nō habilitatiua potētie. Ad illud q̄ obꝛ de signi- 95
ficatōe patet rñsio q; istud ꝺz sacrim̄ signare. q̄ plene ⁊ pfecte facit. nō omne q̄ facit ex p̄ñti siue imꝑfecte. Ad 96
illud q̄ obꝛ q; de⁹ subtrahit gr̄az. ⁊ nō facit culpā. ḡ ⁊c. Dōm q; de⁹ ꝺr subtrahere gr̄az nō q; perimat datam. sz q; vltra nō apponit. Sz hō ꝑ culpā perimit datā. ⁊ ita nō ꝓuenit in effectu de⁹ ⁊ culpa. Ad vltimū dōm q; 97
illud nihil valet. q; sicut sol⁹ de⁹ dat grām. ita sol⁹ delet oppositū. Vñ Esa. xliij. Ego sum q̄ deleo iniq̄tates ⁊c. Preterea si illa positio esset vera. nunq̄ agens ꝑticulare aliquid abiceret.

Dist. ij. de sacramētis in speciali.

Iam ad sacramenta noue legis accedam⁹. Hec est scōa ꝑs in qua magister agit de sacramentis in speciali. Et habz hec pars duas partes. In ꝓma determinat quedam preambula. In scōa autem determiat de vnoquoq; per se. infra. dist. iij. Post hec videndum est quid sit baptismus. Prima pars habz duas ꝑtes. In prima parte determinat pambula ad oīa sacramenta. s. tempus institutionis ⁊ numez. In scōa vero determinat preambulum specialiter ad baptismū ibi. Nunc vero de baptismi sacramento videamus. Prima iterū ꝑs habet duas. In prima determinat numez. In secūda ꝺo institutōis tempus. ibi. Si vero q̄ritur quare nō fuerūt ⁊c. Similiter secūda pars in qua agit de preambulo ad baptismū christi. quod quidem fuit baptismus iohannis. habet tres partes. In ꝓma magister determiat de vtilitate siue ad quid fuit. In secunda vero de eius institutōne siue denomiatōe ibi. Sed querit quare dictus ē baptismus iohannis. In tercia vero agit de forma. vsu. siue de variatōne ibi Dic considerandū est si baptizari. ⁊c.

1 a ¶ Quoꝝ alia remedia contra pctm̃ ꝓbent. Cōtra. Si dcē male diuidere hec ab inuicē. q. oīa sacramēta sunt i remediū ⁊tra pctm̃. R°. dōm q magr̃ nō dicit simplicit q ꝙdam sunt in remediū. sz dicit ꝙdā sunt in remedium ⁊tra pctm̃. ⁊ talia sunt q̃ gr̃am ꝛferūt. ⁊ oīa hec aūt diuisiōe quā ponit h̄ magister innuit̄ sufficiētia sacr̄oꝝ. Quedā em̃ ē medicina ꝓseruatiua q̃ curat a morbo. sz nō liberat. ⁊ talis est matrimoniū. Quedā ē curatiua. ⁊ ista liberat q gratiā. ⁊ hec variat ꝑm q triplicē gratiam scz gratiā baptismalē. ⁊ sic est baptism⁹. Penitēcialē ⁊ sic ē penitentia. Finalem ⁊ sic ē vnctio extrema. Quedaz aūt est medicina ꝛfortatiua. Duplici ār ex causa indiget bō ꝛfortari. Vel ꝓpter difficultatē pugne. ⁊ sic est ꝛfirmatio. Vl ꝓpter lassitudinē itineris ⁊ sic est viaticum. i. eucharistia. Ordo autez est ad ministrandum vtrunq; et ad ꝛfortandum mō vtroq;. Vel sic. Confortatio ⁊ fulcimētū ē tripliciter. Aut cō fortatione ꝑtus ⁊ sic est ꝛfirmatio. Aut submi/nistratione cibi. ⁊ sic est eucharistia. Aut fulcimēto alicui⁹ subtilit̄ ⁊ sic est ordo. Et sic pz q diuisio mgr̃i est recta. ⁊ pz etiā ex h̄ diuisio sacr̄oꝝ. Et differt iste mod⁹ assignādi sufficiētiā a p̄cedēti. q̃m ille accipit penes morbos. h̄ ꝛo penes modos curādi. Itē q̄rit̄ q̄re magis sic ordinat. vt em̃ q rō sua ꝛdicat enumeratōi q̄stū ad ordinē. Si em̃ mr̃imoniū est medicina ꝓseruatiua. ⁊ pus erat em̃ est institutū. vt q̄ deberet ꝓmo ex ipo agere. Silr ꝛ alia potest obiici. R°. dōm q magister bene ordinat. et rō sui ordinis patet sic. Sacramēta em̃ q̄dam respiciūt cōmuniter oēs. ⁊ sic sunt q̄nq; p̄cedentia. Aut aliq̄s specialiter. ⁊ sic sunt duo sequētia. s. ordo ⁊ coniugiū. Et sic aut cōe aut speciale. Si respiciūt cōmuniter oēs. sic sunt ꝓma. v. Ordo em̃ trū ex q̄nq; ꝑus patet ex se. Baptismus em̃ est ad vulnez curatōꝝ. ꝛfirmatio curatōis vite ꝓseruationē. eucharistia ad curatōis habite ⁊ ꝓservate ꝓmotionē. Et q: nō oēs q̄ respuunt ꝓseruāt sp. ꝛō est pnia ad reparationē. est vnctio extrema ad tpi⁹ cōsummationē. ⁊ ex h̄ patet ordo ⁊ sufficiētia illoꝝ. v. q̄ respiciunt cōiter oēs. Que āt respiciunt speciales stat⁹ duo sunt. Aut em̃ respiciūt ꝓfectos ⁊ sic est ordo. Aut infirmos ꝑm ꝓgruē/tiā. ⁊ sic ē matrimoniū ꝓncipaliter. aut ordo q̄ sacri dignitatez Vel ordo est ꝓpria generātiuz spūaliter. matrimoniū ꝛo generantiū corpalit̄. ⁊ vtraq; necessaria est ecclie. sz ꝓma ē ex ꝓncipali intētiōe. scda ex ꝓuisi. ⁊ ita pz ordo. b ¶ Non aūt aducētū xpi q̄ grām attulit gr̃e sacra fuisse data. q ex tpi⁹ morte ⁊ passione virtutē sortita sunt. Cōtra. vī male dicere. q: sacra ve.le. ⁊ fides tota ꝑtutē iustificādi habebāt ex morte tpi. Item vī q magis ex resurrectōe xpi. q: Ro. iiij. dr. Resurrexit ꝓpter iustificationē nr̄ām. R°. dōz q sacra no. le. magnam hūt ꝑtutē. q: ea hūt a passione. nō tm̃ ꝓmissa. sz etiā ꝓsoluta. ⁊ ꝓsoluta astringit diuinā miscōiaz vt liberalit̄ ꝑbeat. ⁊ h̄ nō fuit nisi p⁹ morte. Nō obr de resurrectōe dōm q meritū ꝓncipaliter fuit i passiōe. sz signio nr̄e iustificatōis a pctō signat i morte ⁊ resurrectōe. vt destruat hō vet⁹ ⁊ fiat nouus. c ¶ Baptismū xpi iobes suo baptismo ꝓnūciauit. Querit q̄ necessitas fuerit hmōi ꝓnūciatōis. Si dicas vt assuefaceret. qro silr q̄re alia sacra nō habuerunt assuefactoria. Si dicas q baptism⁹ difficilioꝝ ēad credendū. h̄ nō soluit. q: eucharistia magne difficultatis ē ⁊ magne efficacie. ¶ R°. dōm q baptism⁹ ꝛgrue habuit pambulū. ⁊ rō hui⁹ est. q: est sacr̄m ꝓmū ⁊ necessariuz. Quia em̃ necessariū. oportebat omnes suscipere. Quia primum. ne homines inhabiles essent ⁊ imparati. oportebat q precederet aliquid simile. nō sic autem est in aliis sacramentis. Baptismus enim suscepti⁹ disponit ad cetera alia. ⁊ ideo nō indiget alia. immo assuefactorium baptismi q ꝓns ad alia assuefacit.

Dl. II.

¶ De sacramētis noue legis q̄stum ad numez. a

Tam de sacramēta noue legis accedam⁹. q̄ sunt baptismus. cōfirmatio. panis b̄dictionis in eucharistia. penitētia. vnctio extrema. ordo. cōiugiū.

a Quorum alia remediū cōtra pctm̃ ꝓbent. ⁊ gr̃am adiutricē cōferūt vt baptism⁹. Alia in remediū tm̃ sūt. vt cōiugiū. Alia gratia ⁊ virtute nos fulciūt. vt eucharistia ⁊ ordo.

¶ De sacramētis q̄stū ad institutionis tp̄s. b

¶ Si ꝛo q̄rit q̄re nō fuerūt h̄ sacra īstituta mox post hois lapsum cū in his sit iustitia ⁊ sal⁹. Dicim⁹ q b nō aū aducētū xpi q̄ gr̃az attulit gr̃e sacra fuisse dāda q ex ipi⁹ morte ⁊ passiōe virtutē sortita sunt. Christ⁹ aūt venire noluit añq̄z hō de lege naturali ⁊ scpta ꝓuinceret q neutra iuuare posset. Fuit tm̃ ꝓiugiū añ peccatum institutū nō vtiq; ad remedium. ⁊ ad sacramentum ⁊ ad officiū. post peccatum vero fuit ad remedium ⁊tra carnalis ꝓcupie corrupte lā. de q̄ suo loco tractabimus.

¶ De ꝑambulo ad baptismuz

¶ Cōiugium fuit an peccatum.

¶ De institutōe siue denoīatione baptismi iobis q̄re. s. dict⁹ sit baptism⁹ iohānis. d

¶ Sz q̄rit q̄re dict⁹ ē baptism⁹ iohānis: sic̄ vitas dic̄. baptism⁹ iohānis vñ ē. Quia bi iohānis opatio tm̃ visibil⁹ erat exteri⁹ laūtis. nō inuisibilis gr̃e dei virtus operantis interius. Sed tamē et illa iohannis operatio

De differētia baptismi xpi ⁊ iobannis. Joh. j.

Marci. j.

Utilitas baptismi iohannis.

Mar. xj.

quere vna

¶ b 4

d Dois dictus est. qz nihil ibi gerebat qđ nō ageret hō. Cōtra. Videt qz rō illa nulla sit. qz ōz euāgeliū hois vt Joh. z matth. z tamē in euāgelio aliq̄d agit qđ non agit hō. Si dicas qz euāgeliū ōz nunciū. z dicit qđ exterius. z h̄ est tp̄i nunciātis nō tm̄ mādāt. Objicit de doctrina q̄ ōz ee docentis. z tamen vt dicit Aug. solus de⁹ docet int⁹ nos. dōm qz doctrina ōz petri. nō qz petrus totum agat effectiue quod ibi fit. z qz nihil ibi fit qđ petr⁹ nō faciat. vel effectiue sicut verbū exterius. vel dispositiue sic ē eruditio interior. melius em̄ docet bonus clericus q̄ malus. e Baptismus aūt iobānis in nomie venturi tradebatur. Contra. Videtur hoc falsum qz iobes sciebat iam xp̄m venisse cum baptizauit tp̄m. g nō in nomine venturi. sz ei⁹ q̄ venit post⁹ baptizauit. vel baptizare debuit. R⁹. dōm qz domin⁹ venisse dicit q̄tum ad assumptionē carnis. tū qz nōdū erat manifestat⁹ baptizabat em̄ in noie venturi de futuro. z ideo quādo domin⁹ se cepit q mirabilia manifestare. baptism⁹ ei⁹ debuit cessare. Unde z ioh. in carcere exist̄ens volēs ostēdere discipulis suis suum ministeriū impletū esse. z baptismā cessasse. misit eos ad christum. marci. xj. Tu es q̄ venturus es. vt per ꝑba domini cognoscant discipuli venisse illū in cuius nomie baptizauerat iobannes. z iō cuz iaz amplius nō debeat dici venturus. sacrame tum eius cessat. Et hec est ratio quare iobannes magis baptizauit in nomine venturi q̄ christi. vt ostenderet baptismuz suum ad tp̄s esse. Nam xp̄s semper christus est. sed nō semp venturus est. z ideo baptisma christi quod debuit semper durare. fuit in nomine christi vel trinitatis sed baptisma iobannis nomine venturi.

Si fuerit sacramētū baptismus ille.

d a deo erat. z baptism⁹ ille a deo erat nō ab hoie. ꝑ⁹ hois dict⁹ ē qz nihil ibi gerebat qđ nō ageret hō. Si ꝺo q̄rit an sacr̄m fuerit. Sat⁹ ꝑt ꝓcedi ex eo sensu q̄ legalia signa dicunt sacra. Significabat ei baptism⁹ iobis eē rē sacri. s. baptismū xp̄i. q̄ ñ tm̄ est pnie ꝑ z remissiōis pctōz.

e De forma. vsu. z variatōe baptismi iobis. z ō baptizat⁹. e Hic ꝺsiderandū ē si baptizati a iobe iterz baptizati sūt baptismo xp̄i. z q̄ forma ꝝborum vsus sit iobes. Illi q̄ baptizati sūt a iobe. nesciētes s. s. esse. ac spem ponētes in illi⁹ baptismo postea baptizati sūt baptismo xp̄i. c Baptism⁹ ät iobis in noie venturi tradebat. Ut̄ hiero. sup Joelē. Qui dicit se in xp̄m credere. z nō credit in s. s. nōdū hz claros oculos. Ut̄ baptizati a iobe in noie venturi. i. dñi ihu dixerūt. ꝑ neqz si s. s. est. aduenictis ihu non i suo baptizauit noie. Illi ḡ qz nec i xp̄i noie nec cū fide s. s. baptizati fuerāt nō potuerunt accipe baptismi sacr̄m. Baptizati sunt ḡ i noie xp̄i nec iteratū est in his baptisma sed nouatum.

hiero. in epi. ō vnius vxoris viro.

Amb. i li. de spūsco

hiero.

Act. xix.

4 R⁹. dōm qz domin⁹ venisse dicit q̄tum ad assumptionē carnis. tū qz nōdū erat manifestat⁹ baptizabat em̄ in noie venturi de futuro. z ideo quādo domin⁹ se cepit q mirabilia manifestare. baptism⁹ ei⁹ debuit cessare. Unde z ioh. in carcere exist̄ens volēs ostēdere discipulis suis suum ministeriū impletū esse. z baptismā cessasse. misit eos ad christum. marci. xj. Tu es q̄ venturus es. vt per ꝑba domini cognoscant discipuli venisse illū in cuius nomie baptizauerat iobannes. z iō cuz iaz amplius nō debeat dici venturus. sacrame tum eius cessat. Et hec est ratio quare iobannes magis baptizauit in nomine venturi q̄ christi. vt ostenderet baptismuz suum ad tp̄s esse. Nam xp̄s semper christus est. sed nō semp venturus est. z ideo baptisma christi quod debuit semper durare. fuit in nomine christi vel trinitatis sed baptisma iobannis nomine venturi.

A D intelligentiā huius distinctionis ꝓm duo q̄ determinat mgr. duo ꝓncipaliter q̄runt. Primo de institutione sacramentoz q̄tum ad primam ptem. Quātū vero ad scōam q̄ritur de baptismo iohannis. Circa ꝓmū q̄runt tria. Primo q̄ritur vtrū oīe tēpus fuerit idoneū ad institutionē sacramentoz. Scōo vtrū in diuersis tpibus debuerūt diuersa institui. Tertio vtz in tpe gratie debuerūt institui vnū vel plura.

Questio i a

Questio. i.

Q Rō oīe temp⁹ fuerit idoneū ad institutionē sacramētoz ostendit. Et ꝓmo de tpe nature. qz tunc institutum est sacramētū mrimonij. ḡ si ꝺ inter alia sacra min⁹ ē efficax. vī q̄ in illo tpe debuerūt alia multo magis institui. Si dicas q̄ vsus mrimonij illi tpi congruebat. qz erat nō in remediū sz in officiū. Sz alia instituta sunt in medicinā. z iō nō ante lapsum. Cōtra de⁹ simul cū ꝺdidit angelū. ꝺdidit penam siue ignē. vt ibi si peccaret puniretur. quia eius peccatū est irremediabile. ḡ pari ratione cū ꝺdidit hoiem cuius erat peccare remediabilit. debuit instituere medicinā. Itē mgr dicit dist. ꝓceden. ti. q̄ sacramētoz vsus est ad humiliationē. exercitationem. z eruditionē. que nō tm̄ ꝺueniūt egro sz etiā sano. zē. Itē q̄ temp⁹ legis nature post lapsum fuerit conueniens. videt. qz boni z sapientis medici est medicinā vsqz ad indigentiā differre. z cū adest indigentia ipsam offerre. ergo si tp̄s legis nature fuit tale. tūc sine dilatione z anticipatione debuit sacramēta instituere. Item q̄ temp⁹ legis scripte fuerit magis idoneū. vī. qz sacramenta nō iō sunt ꝓcepta quia bona. sed ideo bona qz ꝓcepta z instituta. sed talia ꝓcepta maxime cōueniūt legi scripte nō euāgelio vel nature. qm̄ sūt leges morales. ḡ z sacramentoz institutio. Sed q̄ tempus legis euāgelice fuerit conueniens videtur. quia sacramēta sūt medicine. sed illud tempus maxime illoz institutōni conuenit in quo aduenit medicus. z iterz sunt vasa gratie. ergo illi tempi congruūt qđ ē tempus gratie. Cōtra Q Rō nō cōgruerint tpi nature institute ꝺditur. qz qui sperat resurgere facilius dimittit se cadere. ḡ si ꝓmo homini ceñt remedia data. data esset ei occasio peccandi. ergo si sacramēta debent esse via ad resurgendū non ad cadendum. nō debuerūt illo tempore institui. Itez q̄ nec tpe legis nature videt. qz tpe illo solū cucurrit ius naturale. sed ea que dictat ius naturale sunt de se bona sūt etiā imobilia. ḡ si sacramēta nō sūt talia. nō ꝺueniūt illi tpi. Sz q̄ nec tpi legis scripte. qz lex scripta data est in onus z ad ꝺuincendū de impotētia. vt dicit Hugo. ḡ si sacramēta sūt medicine reparātes ꝑ rutem. nullatenus ꝺueniunt legi scripte. Itē q̄ non legi euangelice. videt. qz hec lex est eliminatiua figurarū z signorum qz apte ꝓdicat veritatem. ergo si sacramenta sunt figu-

ralia. nullaten⁹ legi euangelice ꝓueniũt. Itẽ lex euãgelii est lex libertatis. ad Gal. v. Vos ãt frẽs in libertatez vocati estis. g̃ ad min⁹ nõ debuerũt instituti sacra sub p̃cepto. sz solũ sub ꝓsilio. z b̃ vt dicere hugo de sacris. p̃mo gnulos ꝓsilio nutriuit. scõ pueros p̃cepto tẽpauit. tertio pfectos i libertate spũs ambulare permisit. Sz 6 b̃ nõ põt stare. qz Jo. iij. dr. nisi qs renat⁹ fuerit ꝛc. ℟o. dõm q oĩa sacra instituta sunt in remediũ specialiter et p̃ncipaliter excepto mrimonio. qõ p̃mo institutũ ẽ in officiũ. z qz tps remedij incepit a lapsu. z pfecit in lege. z ꝓsummatũ est in euãgelio. iõ ista tria tpa ꝓueniũt instituti. tñ fm magis z min⁹. ¶ Ad illud g̃ qõ obz q ꝓueniũt xpi nature instituta ꝑ mrimoniũ. dõm q tũc est 8 institutũ. qz fuit institutũ in officiũ. ¶ Ad illud qõ obr de pena angelor ptz rñsio. qz pena vel ignis reuocat a culpa. sz medicina occasionẽ pstat. iõ nõ sic debebat esse ex sua pte. ¶ Ad illud qõ obj̃cit de vsu. dõm q hũiliari sub creaturis. ab eis erudiri. z in eis a fastidio liberari nõ est de natura bois instituti. sed pter⁹ hec exigit pena dãnati. qz hõ institut⁹ erat medi⁹ inter creaturas z deũ. Jncreare ei in se exp̃ssi. q̃z in alijs cognoscebat. z in ipo delectabat. z varietate rez ad fugiendũ fastidiũ nõ egebat. 10 ¶ Ad illud qõ obr de tẽpe legis nature. dõm q lex nature q̃dã dicebat vt necessaria. q̃dã vt expedientia. Itẽ q̃dã dicebat ad se. q̃dã ad vitã fide z inspiratõe. Et dico q p̃mo mõ dictat p̃cepta moris. Scõo mõ p̃cepta q̃ dictabãt in generali vt eẽt deo sacrificandũ. z b̃ fides cum 11 inspiratõe etiã vlteri⁹ determinabat. z sic pz illud. ¶ Ad illud qõ obr de tpe legis scripte. dico q lex scripta a iudeis obseruabat carnaliter z ei⁹ sacra. z in talib⁹ nullam habebat efficaciã. Sz a spũalib⁹ obseruabat spũaliter. et nõ erat ibi on⁹ p̃cipue fm viã salutis. z talib⁹ sacra illis 12 erãt in medicinã. ¶ Ad illud qõ obr de euãgelio q euacuat figuras. dõm q q̃dã figure erãt tm̃ ad sig̃ndũ. q̃dã aũt sunt ad sig̃ndũ z sctificandũ. f. guras p̃mas euacuat. sz scõas instituit. qz est lex sctificatõis nõ tm̃ vitaz. 13 ¶ Ad illud qõ obr q lex euãgelij ẽ lex libertaz ꝛc. dõm q p̃cepta sunt in fruitutẽ timẽtib⁹. sz sunt in libertatem amãtib⁹. qz g̃ lex euãgelica est lex amoris. iõ dr lex libertatis. nõ qz nõ p̃cipiebat. sz qz nõ ad timorẽ sz ad amorẽ trahebat.

Quæstio q̃ b

Quæstio .2. ¶ Utrũ in diuersis tpib⁹ debuerũt aliter alia sacra instituj. vel sp eadẽ. Et q nõ sp eadẽ. sz q debuerũt mutari b̃ rõnabiliter oñdit Hugo sic dicẽs. Dispẽsatõis ordo rõ b̃ poposcit. vt sicut ab initio currẽte tpe magis ac magis saluatoris aduẽtus appropinquit. sic magis effect⁹ salutis. creſceret z cognitio v̄itaz. ꝑter qõ z ipa signa saluti p successionẽ tempor alia post alia mutari debuerũt. vt effect⁹ gre diuine in salutẽ creſceret. sil' q̃z z ipa signatio in signis visibilib⁹ euidẽtior appareret. Itẽ hoc ondit p rõnẽ. qz variato morbo z ditõe egrotãtis. necesse est variari remediũ. g̃ cũ bis tpib⁹ fuerũt morbi diuersaz ꝓditionũ. z morb⁹ inualuerit. necesse fuit medicamẽta alia z alia adhiberi. Sz g̃. Institutio sacramẽtor fuit nõ a q̃cũq sz a summo medico. cui⁹ consiliũ est immutabile z ẽ sume cõmẽdabile. sz si imutabile. g̃ z sacramẽta fm illud instituta dñt esse imutabilia. Si sume laudabile. g̃ dñt eẽ optima. g̃ fm b̃ cũ sacra legi gre optima sint. sp illa debuerũt esse. nec ante nec post alia debuerunt instituj nec mutari. Itẽ morbus originalis peccati semp idem fuit nec creuit nec decreuit. z ratio infirmãdi semp fuit eadẽ. ergo videtur q medicina correspondens morbo debuerit esse nõ mutata. Itẽ omnia sacramenta habent efficaciã a passione p̃mo. z a fide passionis imediate. z virtus illa est ad sanandũ p gratiam. ergo cum passio sit eadẽ z fides. sicut dicit Aug. z gratia similiter eadẽ. ergo debent esse eadẽ sacramenta nõ mutata. ¶ ℟o. ad p̃dictoz intelligentiã est no- 14 tandum q sacramenta sunt in documentũ. sunt in medicamentum. sunt in ornamentũ. Et scõm statum perfectum sunt in apertum documentũ diuini secreti. sunt in efficax remedium morbi. z in pulcrum ornamentum sponse xpi. Quoniã ergo reuelatio secretorum nõ debz fieri quocunq modo vel in omni tempore. sed illo in q̃ est intellectus hominis capacior. ergo sacramenta perfecta dilata sunt vsq ad temp⁹ tale. Hoc autem tẽpus sicut in homine est sexta etas que appellatur senectus. iuxta illud Eccl. xxv. Quã speciosa veterani sapientia. z gloriosus intellectus z consiliũ. Similiter in mũdo est sexta etas post xp̃m. in qua etate homines sunt sapientiores z capaciores. ideo dilata sunt sacramenta completa vsq ad hoc tempus. Rursus. quia sunt i medicamentũ morbi efficax. etiam eo tempe debent dari i quo efficacius curant. sed spiritualis infirmitas efficaciter nõ curatur nisi quãdo cognoscit z sentitur. alioqn redditur homo ingratus. z peiori vulnere infirmat. iõ necesse fuit sacramenta differre quousq morbi tantum inualesceret vt homo ip̃m cognosceret z remedium q̃reret. hoc aũt fuit in tempe gratie. quia tempe legis natu re ꝓiectus est esse cecus. z tunc venit lex docens z onerans. z ꝓiectus est de impotentia. tũc ergo restabat tẽpus gratie in quo morbus iam cognitus curaretur. z i hoc tempe sacramenta complera darẽtur. Rursus. qz sunt in pulcrũ ornamentũ. debuit ea christus illi ꝑsonse dare a qua nunq̃ separi deberent. z quia talis fuit ecclesia collecta de gentibus. nõ synagoga que ip̃m deseruit z negauit. vsq ad tempus gratie perfecta sacramẽta nõ instituit. nihilominus tamẽ aliqua imperfecta fm q congruebat illis temp⁹ in sustentationẽ dedit. z sic patet q nõ semp eadem. sed alia z alia debuerunt instituj. ¶ Ad illud quod obj̃citur de consilio. dõm q si 15 cut dicit Aug. li. de vera religione. Sicut vnus medicus fm eandem artem nõ mutatã. ꝑ mutatione morbi mutat remedia. sic immo multo fortius in proposito. Q̃ vero addit q summe laudabile ꝛc. dõm q summe laudabile est consilium diuine sapientie in operibus. non quia omnia sunt optima que facit in se. sed in ordine Unde dicit Aug. de li. ar. Si quis querit quare deus nõ fecit duos soles. nõ videt q fuisset superfluum. Si queras quare fecit lunam. uõ videt quia si deesset luna aliquod bonum deesset de ordine. Sic z in proposito attendendum. quia ordinatissime fecit. Sicut enim hec sacramenta huic tempori conueniunt. ita illa sacramẽta illi tempori congruebant. ¶ Ad illud quod obj̃citur 16 q morbus est idem. Dicendum q z si morbus originalis quantum ad essentiam nõ creuit. tamen creuit in effectu. quia semper magis ac magis homines sequebantur concupiscentiam. z de vno errore labebantur in alterum. ¶ Ad illud quod obj̃citur si fides eadem z passio z cetera. Dicendum q z si passio eadem 17 sit. tamen prius fuit promissa. z modo est persoluta. et ideo accepta satisfactione. misericordia dei liberalior fuit ad remittendum q̃z cum tm̃ erat promissa. Liberalior inquam dico quantum ad effectum. cum semper in se sit summe et equaliter liberalis. ideo effectus

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA Poznań

matoꝛ. Cæterꝛa ꝛ si fides sit eadē tñ hec est dignioꝛ. et ad amantē efficacioꝛ. qꝛ aptius credim⁹ ꝯ antiq. ꝛ fides de passione iā ꝓterita ꝛ solutōe facta magꝭ ad amādum incitat ꝯ ꝓmissa. iō dē⁹ ꝛ merito fidei ꝛ merito passiōis iā ꝓterite matoꝛē ꝓtulit sacris efficaciā. Et rursus. qꝛ si des est expſſioꝛ. sacra sunt euidēcioꝛa. Sed fides expſſa remanet eadē. qꝛ ratio credendi eadem. Sꝫ sacramēta alia. quia signa sunt alia. ꝛ signa nō mutanꝫ ꝯtum ad signatum. sed ꝯtum ad speciē signantē.

Quæstio iū c.

¶ De numero sacramentoꝛ tpis euāgelij. Et q debuerit esse vnū solū. vī. qꝛ iugū euāgelicū est iugū suauitatis ꝛ onus lenitatis. Sꝫ leui⁹ est obseruare vnū sacramētū ꝯ plura. ḡ cū de⁹ ꝓtulerit oim sacroꝛ potuerit dare vnū. vī q vnū tm̄ debuerit eē. Itē q cetera ꝓter vnū supfluāt vī qꝛ in sacro vno qđ est eucharistia signat passio. a q̄ effecū habēt oīa sacra. Et rursus in illo sacro ꝓtinet xp̄s in quo est oīs gr̄e plenitudo. ḡ vī q ipm̄ solū possit oīa efficere ad q̄ sunt alia institura. Itē vī q vnū solū faciat q oīa alia faciūt. baptism⁹ em̄ relet oēm culpā. relet etiam oēm penā culpe debitā. qꝛ statim euolaret baptizatus si moꝛeret. Itē baptism⁹ dat gr̄am q̄ sanat aniam ꝛ habilitat oēs potēcias. sed ad aliud nō sunt oīa sacra. ḡ sufficit baptism⁹. Q aūt debuerūt eē plura vī. qꝛ sicut dꝛ dist. Precedēti. ꝓtra pcī vuln⁹. sacroꝛ remedia de⁹ instituit. Et dicit Piero. nō sanat oculū qđ sanat calcaneū. cū ḡ diuersa sūt vulnera. ḡ diuersa debēt esse remedia. ḡ sacra plura. Itē sacra nō tm̄ sanāt sꝫ etiā signant ḡ si signatio est ex institutōe. ꝛ qđ ad multa instituit ad signandū est multiplex ꝛ dubiū. ḡ si vnū sacrm̄ hꝫ plures efficacias. ꝛ plures sigtiones. ducerer in dubitatoꝫ nō in cognitionē. Itē necesse est q sacrm̄ expſſam habeat sūtudinē. sꝫ nō inuenit spēs visibilis q̄ habeat sūtudinē expſſam cū oīb⁹ effectib⁹. ḡ necesse est esse plures. Suppositō ḡ q plura. qrit q̄re tm̄. vī. qꝛ cū duo sūt vulnera tm̄. s. pene ꝛ culpe. vī q debuerūt eē duo sacramēta. Et dicas q pena ꝛ culpa multiplicanꝫ p differētias Cōtra. tūc erūt plura ꝯ. vij. qꝛ genera peccatoꝛ plura sunt ꝯ. vij. Itē pene sunt multe sicut irregularitas. ꝛ cōcupiscētia circa gustū ꝛ circa tactū. circa q̄ nō sunt sacra Itē sacra euāgelij fe hñt ex additōe ad sacra legꝭ scripte sicut illa ad sacramēta q̄ sunt in lege nature. ḡ cū plura sint sacra in lege scripta ꝯ in lege nature. plura debent esse in euāgelio ꝯ in lege. ℟. dōm q sicut oñsum est
18 necesse ē esse plura sacra. Plura q̄dem. qꝛ sunt ad exercitandū. vnū em̄ generaret fastidiū. Plura etiaꝫ. qꝛ sunt ad eruiendū. vnū ei generaret ambiguitatē. Sꝫ septē sunt ꝛ nō plura. qꝛ sunt ad medicandū. qꝛ medicina respicit vulnera q̄ sanat. ꝛ sanādo vulnera adiuuat virtutes. ꝛ adiuuādo ⁹tutes muniūt ꝛ armant ꝓtra infirmitates. Scōm ḡ q sacra sanāt infirmitatē. numer⁹ coꝛ accipit sic. Quia est infirmitas culpe ꝛ pene. Infirmitas culpe in generali est peccatū originale. ꝓtra quod ē baptism⁹. ꝛ pctm̄ actuale mortale ꝓtra qđ est penitentia. ꝛ pctm̄ veniale ꝺ qđ est extrema vnctio. Pene aūt infirmitas est q̄druplex. s. ignorātia. ꝺ quā est ordo. in quo potestas tradit discernēdi. Scōa est impotētia. ꝺ quā est ꝓfirmatio. Tertia est malicia. ꝺ quā est eucharistia. Quarta ꝓcupiscētia. ꝺ quā est mr̄imoniū. Scōꝫ aūt q sacra sunt in aduturoꝝ virtutū accipit numerus sic. Quia in aduturoꝝ fidei. sic est baptism⁹ q̄ est ianua sacramētoꝝ. sicut fides virtutū. Itē in auxiliū spei sic ē vnctio extrema. In auxiliū charitatis. eucharistia que vnit ꝛ incoꝛporat. In auxilium p̄udentie. ordo. In auxilium iusticie. penitentia. In auxilium ꝛpantie. mr̄imonium. In auxilium fortitudinis. ꝓfirmatio. Scōm⁹ q sacramenta sunt armature ecclesie militātis sumitur similis numer⁹ sic. quia sicut dꝛ Cant. vj. ipa est terribilis vt castroꝝ acies ordinata. Terribilis. qꝛ munita et fortis. ꝛ hꝫ per ꝓfirmationē. Acies. qꝛ ꝓiuncta ꝛ vnita ꝛ hoc p eucharistiā. Ordinata p ordinē. Hec acies variabilis est tanē in hac vita ꝓsistens. vñ ex ea aliq̄ lubrabunt p mortē. aliq̄ pternunt per culpā. iō necessarium est sacramētū ad plem multiplicandā ad diminuendū cultū. ꝛ hꝫ est matrimoniū. Necessariū est ad resurgēdū post lapsum. ꝛ hoc ē penitētia. In hac aūt sola acie sal⁹ est. Vñ in eam ingredit homo vt pcliet. ex ea in morte egreditur vt coꝛonet. sed nullus recipitur ad pugnam nisi habeat signū ꝛ arma xp̄i. iō necessariū est sacramentum in q̄ hec conferunt. vt baptism⁹. ꝛ hic est ianua intrantium. Itē ex hac acie nullus egredit nisi habeat pignus ꝛ vnctionē. s. in cui⁹ signatione est vnctio extrema. que est sacramētū exeuntiū. Et sic patet q tm̄ sūt septem. siue ꝓsiderenꝫ vt medicamēta. siue vt adiumēta. siue vt arma. ¶ Ad illud ergo quod obꝟcitur q deberet esse vnum ꝓpter facilitatē. dōm q opus diuinuꝫ debet habere facilitatē in signū potentie. debet habere ꝛ congruitatē in signum sapientie. debet etiam habere vtilitatē in signum bonitatis. Quia ergo licet via facilioꝝ existeret in vno. tamen q̄ nō ita congrua vt in pluribus. ideo fuerunt plura. 19

¶ Ad illud quod obꝟcitur de efficacia eucharistie. dōm q ꝛ si in eucharistia significetur passio. ꝛ contineat xp̄s in quo est gratie plenitudo. nō tamē signatur passio ꝑm omnē suū effectū. nec ꝓtinetur gratie plenitudo ad omnē gratiā effundendā sed specialiter ad effectū cibatōis. 20

¶ Ad illud qđ obꝟcitur de baptismo. dōm q baptismus directe est contra originale. vnde nō est iterabile. sed vulnera peccatoꝝ sunt iterabilia. Item ꝛ si absoluat a pena satisfactionis nō tamen a pena que est sequela culpe. ꝛ cōtra has penas sunt sacramenta. quia nō sunt tm̄ in dimissionem culpe. ꝛ ideo nō sufficit. 21

Q aūt obꝟcit q debent eē duo tm̄ contra duo. s. penā ꝛ culpā patet responsio. nō enꝫ est standum in p̄mis differētijs que sunt pena ꝛ culpa quia nimis sunt generales. nec descendendū est ad speciales. sed in eis que vniuocationē habent. vt pura originale ad oīa originalia. ꝛ mortale ad mortalia. ꝛ veniale ad venialia. Similiter nō in differētijs pene. sꝫ in p̄cipali q̄ sunt ratio ducendi in culpā. Et sic pꝫ de irregularitate. silr de appetitu gule. qꝛ sine peccato pōt esse in se nisi deordinet p̄nimiū desiderium. sed ꝓcupia carnis sp manet inordinata nisi ordinet. 22

¶ Ad vltimū dōm q sacra legis scripte addūt sup sacra legꝭ nature ꝯtū ad certitudinē signatioīs. ꝛ difficultatē oneris. iō sunt euidentioꝛa ꝛ plura. Sꝫ sacramēta euāgelij addūt sup sacramēta legꝭ septe ꝯtū ad expſſionē ꝛ efficaciaꝫ. ꝛ muniunt oneris duriciam. ideo sunt euidentioꝛa ꝛ efficacioꝛa. sed tamen paucioꝛa. 23

Quæstio j d

Q fuerit a deo institut⁹. videtur. qꝛ ille ē institutoꝛ rei qui iubet rem fieri ꝛ cuius autoꝛitate fit. sed iohannes autoꝛitate dñi ꝛ mandato baptizabat. vnde Joh. j. Qui misit me baptizare. ille mihi dixit. ergo iohes a dño missus erat ad baptizandum. ḡ ꝛc. ¶ Item ba

ptizator⁹ sive baptista nomẽ ẽ officij. ⁊ officij bonorabil⁹ sed nemo assumit sibi bonorem. sicut dr̃ Hebre. v. alio/ qn nõ est assumptio sed vsurpatio. ergo iohãnes fuit factus a domino baptista. et sic̃. ḡ ⁊ baptismus eius est a domio institut⁹. ¶ Itẽ fiat deductio quã facit do min⁹ in euãge. Baptism⁹ iohis de celo erat an ex hoib⁹ Si ex hoib⁹. ergo nõ erat ei credendũ. Si de celo. ergo institutus fuit ab ipo deo. ¶ Cõtra. si baptism⁹ iohis fuit a domio institutus. cũ ergo debeat ab eo a quo in/ stituik denominari. nõ debet dici baptism⁹ iohãnis. sed dei. Media paret. q² baptismus christi dabat a pe tro ⁊ a paulo. ⁊ ab eis nõ denomiabat ꝙ ⁊ christo ꝙ erat instituto². Iurta b̃ querit. cũ euãgeliũ nõ tm̃ deno mineť ab auctore pncipali. ꝙ etiã a scripture. vt euange liũ iohis. quare non simlit baptismus. ¶ Itẽ ꝙ sit insti tutus a iohãne. videť q. si a deo. staret vtiq; iohãne ces sante. ꝙ baptism⁹ iohis cessauit statim quãdo iohãnes missus ẽ in carcerẽ. sicut dicit Crisost. sup io. ḡ baptism⁹
24 ei⁹ fuit ab eo tm̃ institutus. nõ a deo. ¶ R⁹. dõm. ꝙ ba/ ptism⁹ iohãnis ꝺs fuit pncipalis institutor. sicut pbãt rões pme. ꝙ iohãnes fuit administrator plenarius et pcipuus. Plenari⁹. q² ꝺs nihil ibi faciebat quod p ip/ sũ nõ fieret. totũ em̃ administrabat. q² tm̃ exteri⁹ laus/ bat. Precipuus ꝺo. q² ꝺs p ipm̃ instituit. ⁊ ei officium baptisandi cõmisit. vt nullus baptisaret illo baptismo nisi ipse vel alĩs ei⁹ auctoritate. ⁊ inde ẽ ꝙ nomiabat a iohanne. ⁊ cessauit iohãne cessante. Sed in baptismo christi nullus erat administrator plenari⁹. q² ibi ẽ interior regeneratio que solũ fit a deo. nõ ministerio huma no. Nullus etiã pcipuus. q² christus instituit baptis/ ma suũ nõ p aliquẽ hominẽ. sed p seipm̃. Nullt etiã sic cõmisit suũ officiũ vt alĩ⁹ eius auctoritate baptizarent. ideo non denominatur ab eis baptismus christi. nec
25 cessat eis cessantib⁹. ¶ Ad illud qꝺ obr̃ de euage. dõm ꝙ euãgelista fuit administrator plenari⁹. q² ẽtum ad verba ⁊ intellectũ. Verba em̃ ex se dicebãt nõ omino ea dem q̃ christus in pdicando dixerat. Rursus sensũ ser/ uabãt. sed illi primo illuminati fuerũt. ⁊ p hmodũ alĩs exhmebãt. In sacramẽtis nõ sic. q² apli signa ex se non habebãt. sed a dño sũt instituta. Rursus p gratiam q̃ erant purgati alios non purgabant. ideo non sic dicit baptismus mat. sicut euãgelũ Mar. dicit. Et p illud paret responsio ꝙ non cessauit ideo baptismus ioban/ nis. q² esset pncipalis institutor. sed q² erat precipuus administrator.

¶ Questio ij e

¶ Ad quid fuerit baptismus iohãnis institutus. Et ꝙ ad signandũ videť p illud qꝺ dicit Hugo. inť bap/ tisma xpi et baptisma iohãnis hoc interest. q² ibi soluz sacrm̃ dabatur. hic sacrm̃ ⁊ res sacri. s. in baptismo xpi. ḡ si sacri ẽ signe. paret ꝙ ad signãdum. ¶ Itẽ p rõem vi deť. q² magis cõueniebat baptismus iohãnis cũ baptis/ mo xpi q̃ baptismus legalis. sed ille vt dicit Hugo si/ gnabat baptisma christi. ḡ multo fortius congruit. ꝙ baptisma iohannis. Itẽ ꝙ fuerit institutus ad efficien dũ videť. q² Mar. j. dicit. erat iohãnes baptizãs bap tismo penitẽtie i remissionẽ peccator. ḡ cũ remissio pec cator nõ sit sine gratia. vr. ꝙ dabat grãm. Itẽ rõne vi/ detur. q² sicut dicit Hugo. quẽadmodũ crescit in sacra mẽtis expssio significatõis crescit ⁊ efficacia sanctifica/ tionis. ⁊ sm ꝙ magis appropinquant ad aduentũ chri sti. sed baptismus iohãnis expssius signũ erat q̃ circũ/ cisio. ⁊ aduẽtui christi magis approp̃quabat. ḡ maio rem efficaciã habebat. Preterea si nullã habebat interi us efficaciã. cũ ablutio carnis p̃aue nullius erat vtili/ tatis. nõ erat acceptandũ nec approbandũ. ḡ stulte fece rũt q̃ susceperũt. ⁊ male etiã fecit xp̃s q̃ approbauit. dũ ab eo baptizari voluit. sicut dicit Mat. iij. ergo si nec illi faciebãt stulte. nec xp̃us male. ḡ aliqua efficaciã ha/ buit. Itẽ q² maiorẽ efficaciã habuit q̃ baptism⁹ christi. videť q² xp̃us baptizat⁹ ẽ baptismate iohãnis nõ suo. ergo ex ope p̃posuit illud suo. sed non esset p̃ponendus nisi esset maioris virtutis ⁊ efficacie. ergo. ⁊c. ¶ Cõtra ꝙ nec ad signandum nec ad efficiẽdũ videtur. Quia si ad signdum tm̃. ergo fuit sacrm̃ legis vetꝰ. Si ad efficien/ dũ. fuit noue. ergo cũ baptismus io. non fuerit sacrm̃ le gis ve. q² io. ẽ termin⁹ legis. nec noue. manifestum est. ꝙ nec signit nec efficaciã habuit. ¶ Itẽ ꝙ nihil interius fecerit. vr. q² Marci. j. dicit. Ego baptizo vos aqua. ⁊. j. Jo. Propterea veni ego in aqua baptizans. et. j. Act. q² io. baptizauit aqua. ¶ Itẽ sup illud Jo. j. Erat io. baptizãs. ⁊c. glosa. quãtũ cathecumis modũ baptizatis ꝑdest doctrina dei. tantũ ꝑ fuit baptisma io. ante baptismũ xp̃i. ergo sm hoc soluz instruebat ⁊ nihil gra tie cõferebat. paret. ⁊c. ¶ R⁹. dõm ꝙ baptisma io. fuit institutũ ad ꝓsignãdũ baptisma xp̃i sicut dicit mgr̃. qꝺ 26
erat sacre rei signũ. q² signabat baptismũ xp̃i ⁊ rõe iti⁹ erat quodãmodo sacrm̃. Fuit etiã institutũ ad assuefaciẽdũ ad baptismũ xp̃i. Marci. iij. Ego baptizo ⁊c. glo. tãtũ corpa lauo. q² pctã soluere neqo. vt sicut nascẽdo ⁊ ꝑdi cãdo p̃curro sic baptizãdo ad baptisma xp̃i dirigo. et q̃tũ ad hoc nõ ẽ sacrm̃ sz sacramẽtale. sicut torneamẽtum in q̃ milites assuescũt nõ ẽ bellum. Fuit etiã hoc ad baptis mũ christi nũciãdũ. manifestãdo auctorẽ. ⁊ ꝓpando viaz ⁊ hoc cũ baptizauit christũ manifestatus ẽ christ⁹. Joh. j. vt mãifestaret in isrl̃. ꝓpterea veni ego i aqua baptizãs ⁊ in illo baptizãdi actu cõtulit christ⁹ aq̃s vim regene/ rativã. ex tactu carnis. vt dicit Beda. ⁊ q̃tũ ad hoc ꝙ fu/ it initiũ no. le. nõ fuit sacramẽtũ nec omino ve. nec om nino no. le. Concedendum ẽ igit ꝙ fuit institutum ad signandũ nõ ad efficiẽdũ. sic̃ dr̃ Hugo. nec opter ꝙ sacrm̃ sit ve. le. ꝓpter hoc ꝙ nũciabat sacrm̃ nouũ. ¶ Nõ obr. 27
de illo ꝺbo pdicãs. ⁊c. glo. exponit sic. penitẽtie baptis/ mũ dicit i remissionẽ pctoz. ⁊ hũc tm̃ pdicauit nõ exdit Jñ baptism⁹ illi⁹ penitẽtie. nõ erat baptism⁹ io. quem ipe dabat. sz baptismus xp̃i quẽ io. pdicabat. ¶ Ad illõ 28
qꝺ obr ex illi⁹ signũ ẽ q̃ legalia. dõm. ꝙ circũcisio in stituta fuit i remediũ nõ tm̃ i signũ. sz baptism⁹ io. tm̃ i signũ. nõ i remediũ. q² si eẽt i remediũ. vtiq; eẽt efficaci⁹ remediũ. sicut erat expressius signũ. ¶ Ad illud qꝺ obr 29
ꝙ si nullius vtilitatis. ⁊c. ꝺz q̃ q̃tus interi⁹ n purga ret. nõ tñ erat inutile q² instruebat ⁊ assuefaciebat. ⁊ qꝺ ampli⁹ est. fuit via manifestãdi xp̃m. ⁊ ꝓparãdi. viam baptismo christi. ⁊ inde est ꝙ christus i eo baptizari vo luit. vt se baptizato materiã suo baptismati ꝓpararz sanctificando aquã. ⁊ sic patet sequẽs. quia non ꝓpos/ it suo. sed ordinauit ad suum baptismũ.

¶ Questio iij f

¶ De vsu baptismi Johannis sive de efficacia. vtrum scilicet baptismus iohannis cum impositõne manuuz equipollens esset baptismo christi. Et ꝙ sic videť ratio ne. q² ista duo completum faciunt baptisma sz bapti/ zari in aqua ⁊ spũ. sed per iohãnem baptisati sũt aqua. ꝙ manuũ impositõnem spũ. ergo equipollent ista duo baptismo christi. ¶ Itẽ hoc videtur rõne alia. quia ad hoc ꝙ baptismus sit sacramẽtum completũ. non est ne cesse aliquẽ lauari interius ⁊ exterius. sed successiue. vt patet in accedẽte ficte. ergo videť ꝙ impositio manuũ nõ lauit interius p spũm cum ablutõne precedenti ex/

terioꝛi fuit integrū sacramentū. Item hoc videt autoꝛitate Hiero. ꝛ magri. Dicit enim Hiero. super Jo. Baptizati a iohāne noiē vēturi. quia dixerūt. neq; si spūssācti ē audiuim⁹. itez baptizati sūt. ḡ hec ē rō. qꝛ nō cognoscebāt spūmscm̄. ḡ si hec ē causa recta. oppositū ē causa oppositi. ḡ si baptizati erāt ꝛ fidē trinitatis habebāt. nō erāt rebaptizādi. ¶ Itez hoc videt auctē scripture. qꝛ actuū. viij. dr de samaritanis. q baptizati erāt i noie dñi iesu. ꝛ tñ impōebāt man⁹ sup eos. ꝛ apli non faciebāt aliud nisi imponere manus i noie dñi iesu. Sz tūc q̄ro. aut baptismus ille fuit xpi. aut iohānis q̄ baptizati erāt. Nō xpi. vt patet q̄ ter. Nō spūssācti. nōdum ei in quēq; illoꝛ ve. tē. Sz baptism⁹ xpi dabat sp spūssācti. ꝛ glo. dicit ibi. baptizati tātū aqua tineri nō spū. ḡ qꝛ fuit baptismus iohis. nō oportebat nisi man⁹ imponi. Cōtra. Legit Act. xix. q paulus rebaptizauit baptizatos baptismate iohānis. ergo rebaptizādi sūt. Si dicas q ideo rebaptizauit qꝛ nō habebāt trinitatis fidē tūc ergo supplera fide trinitatis nō oportuit rebaptizari. sz ꝟ stat q añ instruxit in fide q̄ baptizaret. ergo nec debuit rebaptisare. ¶ Itē Aug⁹ assignat generalē differētiā inē baptismū iohānis ꝛ baptismū xpi dicēs Baptizauit iudas ꝛ rebaptizatū nō est. baptizauit iohannes ꝛ rebaptizatū ē. ḡ generaliē oēs erāt rebaptizandi. Itē rōne videt. qꝛ sicut dictū est. baptismus iohis assuefaciebat ꝛ dirigebat ad baptismū xpi. Vñ ipe iohānes dicebat. Ego baptiso vos aqua. ille baptizabit vos spiritu sācto. ergo si frustra assuesceret aliquis ad faciendu aliq̄d qđ nō facit. frustra baptizati sunt baptismo Johānis nisi baptizarent⁹ etiā baptismo xpi. Itē impositio manuū habebat locū sacri ꝟ firmatōis. sz ꝟ firmationis sacm̄ presupponit sacm̄ baptismi. ꝛ alīs nō valet nisi baptizat⁹. ḡ si nōdū habebāt plenū sacm̄ baptismi nihil faciebat ꝟ firmatio siue ipositio manuū eis. Itez in baptismo impm̄it caracter q̄ est fundamētū ordinis ꝛ aliorum sacramentoꝝ. sed carater nō impm̄ebat in baptismo io. nec in impositōe manuū. qꝛ nō habebāt cum illo aliquā similitudinē ergo tales sp carerent caractere. ergo nunq; eis valerent alia sacramēta. ¶ R⁰. dōm q duplex fuit sup hoc opinio. Una vicz q baptizati baptismo iohānis. si nō habebant fidē trinitatis. rebaptizandi erant. Si autem habebāt fidē trinitatis nō oportebat eos rebaptizari. sed sufficiebat manus imponi. Et ratio huius positiōis fuit q quia tales habebāt ablutionē exteriorē. ꝛ habebant fidē trinitatis qua interi⁹ insigniebant tanq; caractere. habebant spiritūsanctuz per impositionē manuū. ꝛ ideo tales nō erant rebaptizandi. Hec autem opinio roborat per autoritatē. quia Actuū. viij. nō sunt rebaptizati. ꝛ. x. sunt rebaptizati. ꝛ ideo nec generaliter asserunt nec negāt sz distinguūt ad sustinendū hanc opinionē. ꝛ dicunt q p tempe illo impositio manuū plus valebat q̄z nunc confirmatio. dabat enim baptismū flaminis. Huis opinionis fuit magister ꝛ alij qui eam sustinent. Alia opinio est q omnes sunt rebaptizandi. quia ille baptismus io. soluz assuefaciebat nō regenerabat. ꝛ impositio manuū nō caracterisiticabat animā. ꝛ ista ē cōmunis opinio moderꝝ magistroꝝ. ¶ Qꝛ ergo obiicitur q erat ablutio exteriꝛ ꝛ interioꝛ. dōm q nō quecunq; ablutio exterioꝛ est sacramentū. sz in qua impmitur caracter qui semper manet. ꝛ talis nō fuit in baptismo io. ideo patet illud. ¶ Ad aliud Hiero. dōm q nō vult ibi tāgere causam rebaptizationis. sed insufficientiam fidei in altera personarum. ꝛ hoc patet si inspiciantur antecedentia ꝛ sequentia. ¶ Ad aliud dōm q samaritani baptizati erant a philipo baptismo christi sicut innuit glo. Et q̄ dicitur q nō receperūt spiritūsancū. intelligitur visibiliter. quia ille nō erat philippus apostolus sz discipulus. ꝛ ideo baptizare potuit ꝛ p̄dicare. sed nō manus imponere ad dandū spiritūsanctuz visibiliter. Unde glo. actuū. viij. super illud. miserunt ad illos petrum ꝛ iohannē. philippus qui samarie euāgelizabat vnus de vij. erat. Si enim apostolus esset. manus iponere posset quod solis episcopis conuenit. ꝛ ita patz q hec opinio que dicit q nō erant oēs rebaptizandi nō habet fulcimentum ex scriptura. nec ex autoritate euidēti. nec etiam habet autoritatez cogentē. Alia vero opinio autoritatem habet. sz q omnes sunt rebaptizandi. sicut patet Actuū. x. ꝛ nō est ratio quia defectum haberēt fidei. quantūcunq; enim aliquis est infidelis nō est rebaptizandus sed erudiēdus. ergo hec erat ratio. sz quia ille baptismus nō computabatur p̄o sacramento. Et habet autoritatem a sanctis. Augustin⁹ enim dicit super Johannē omel. v. qui baptizati sūt baptismate iohānis nō eis suffecit. baptizari enim sunt baptismate christi. Item beda ad hoc. Johannes baptizabat vt ad baptismum xpi dirigeret. Ad hoc facit glo. sup illud Joh. iij. carhecumis. ꝛ hec sup habita ē. Rōnē etiā hz q̄ caracterē q impm̄it. ꝛ qꝛ baptismus xpi erat ianua sacroꝝ ꝛ postremo qꝛ assuefactionis erat. frustra erat. qꝛ vana ē assuefactio vbi nō cōsequit illud ad quod ē. Huic ḡ opinioni tanq; securioꝛi ꝛ rectioꝛi ꝟ sentiēdum credo.

¶ Dist. iij. de baptismo q̄tū ad ipm̄ sacm̄ p se.

Post hec videndum est quid sit baptism⁹. ꝛc. Determinatis p̄ambulis ad sacra. in hac parte determinat magister de sacris sigillatim. ꝛ hz hec ps septē ptes. scm. vij. sacra. In pma determinat de baptismo. In secūda de ꝟ firmatōe. infra. dist. vij. Hūc de sacmēto ꝟ firmatōnis. In tercia de sacro eucharistie. infra di. vij. Ps sacm̄ baptismi ꝛ cōfirmatōis. In q̄rta de penitētia. ifra. dist. xiij. Post hec de penitētia agēdum ē. In q̄nta de extrema vnctōne. ifra dist. xxij. Dicē pmissa est aliō sacm̄. In sexta de ordie. ifra distinctōe. xxiij. Hūc ad cōsiderationē sacre ordinatōis. In septima de matrimonio. infra. distin. xxvij. Cum alia sacramenta post peccatum. ¶ Pma pars in qua determinat de baptismo habet duas. In pma determinat de baptismo q̄tum ad ipm̄ sacm̄. In secūda q̄tum ad sacramentalia. ꝛ incipit ps illa. ifra. di. vj. circa mediū ibi. Porro cūcti ad baptismū venientes. Et qm̄ sacm̄ baptismi pt cōsiderari i se. ꝛ p cōpatōnē ad dātes ꝛ recipientes. tō ps ista hz tres. In pma agit de baptismo p se. In secunda p compatōnem ad recipientes. infra. di. iij.. Dic dicēdū. In tercia p cōpatōnem ad dātes. infra. di. v. Ps hec sciēdū est sacm̄ baptismi. Pma pars cōtinet presentem dist. ꝛ diuiditur in duas ptes. In pma agit de baptismo q̄tū ad eius q̄ditatē siue integritatez. In secunda q̄tū ad eius institutionē. ibi. De institutōe baptismi quādo cepit. Pma ps habet duas. In pma ostēdit q̄ ad esse baptismi concurrit verbum ꝛ elemētū. In secunda vero determinat quod sit illud verbū. ibi. Sz quod ē illud verbum. Et illa pars habet duas. In pma determinat veritatem. In secunda vero soluit dubitatōnem ibi. Dic queritur an baptismus sit verus. Subdiuisio huius partis patet in littera.

a Baptismus dicitur intinctio. i. ablutio corpis exterior facta sub forma verborum pscripta. Cōtra. Videt eē mala ista notificatio. qr notificatio dz ꝯuenire notificato pcise. sed hec nō est talis. qr cū lauat pannꝰ est ablutio corpis. ⁊ pōt fieri sub forma vborum pscripta. ⁊ sic eēt baptismus. qd

1 falsum est. Rº. dōm q ablutio auctare determinat ad standū p ablutōe aque. similiter corpꝰ ad standuz p corpe humano. vt sit sensus q baptismus est ablutio corpis humani i aqua facta ⁊c.

b Ablutio facta in elemēto. Innuit mgr q ablutio facta in elemēto sit sacramētū. Cōtra. ex b videt q ablutio passiue dicta sit sacrm. qd sacramētū ē signū gre. qr est inuisibilis gre visibil forma. sz gra nō est lota. sz lauās g signū nō est lotio passiua sed

2 actiua. Rº. dicendum q in baptismo ꝯcurrit lotio tribus modis dicta. Naz ille q mergit dr lauare. ⁊ ideo baptizare. Silr et

Ex in b ⁊ iaq dr lauare. et alijs sacris corpꝰ lauari. et qdā fiūt ad sic est lotio hoīs decorē ⁊ holauātis. ⁊ aq lanestatē. q uantis ⁊ corpis dā ad sub loti. Quia g ad stātiā ⁊ cāz baptismū b trisacri ptinēt plex lotio necessario ꝯcurrit. p illā potissimū describit que alias claudit ⁊ psupponit. ⁊ b est lotio corpis passiua. q imediatiꝰ respicit baptismū. et psupponit duplicē lotiōez pdictā qr facta ⁊ ab homine ⁊ ab aqua. Ex obr q nō est signū gre. dō. q

Quid sit baptismꝰ. ⁊ q ad eē baptismi cōcurrit verbū ⁊ elementum. a

Post hec videndū est qd sit baptismꝰ. ⁊ q sit forma. ⁊ qn institutꝰ. ⁊ cā institutiōis.

a Baptismꝰ dicit intinctio. i. ablutio corpis exterior facta sub forma verborum pscripta. Si em ablutio fiet sine verbo nō ē ibi sacrm. sed accedēte vbo ad elemētū fit sacrm. nō vtiqz ipm elemētū fit sacrm. b ablutio facta in elemēto. Vn Aug. Verbo baptisma ꝯsecrat. detrahe verbū ⁊ qd est aq nisi aqua? accedit verbū ad elemētū ⁊ fit sacramētū. vn est hec tanta virtꝰ aque vt corpꝰ tangat. ⁊ cor abluat. nisi faciēte verbo. nō qr dicit. s qr credit. Nā ⁊ in ipo vbo aliud est sonus transiēs. aliud est virtꝰ intus manēs. c In duobus g ꝯsistit sacrm baptismi. s. i verbo ⁊ elemēto. g ⁊ si alia desint que ad decorē sacri instituta sūt. nō iō minꝰ est verz sacramētū ⁊ sctm si verbū sit ibi ⁊ elementū. Nā ⁊ in b sacramēto et in alijs qdā solēt fieri ad decorē ⁊ honestatē sacri. qdam ad substantiaz ⁊ cām sacri ptinentia. De suba huiꝰ sacri sunt verbū ⁊ elementū. cetera ad solennitatem eius ptinent.

De forma baptismi q determinat veritatem quod sit illud verbum. b

Sed quod est illud verbum quo accedente ad elementum fit sacramentū. veritas que docet huius sacramenti formam tradens ait discipulis. Ite docete omnes gentes baptizantes eos in nomine patris ⁊ filij ⁊ spūssancti. Inuocatio igitur trinitatis verbū dicitur quo baptisma ꝯsecratur. ⁊ hec est forma verborum sub qua tradit baptismꝰ. Vn bonifacio epo Zacharias papa ait. Firmissime pceptuz ē in sinodo angloꝝ. vt qcunqz sine inuocatōe trinitatis mersus fuisset. q sacrm regeneratōis nō haberet. qd oino verū est. Q si mersus i fontem baptismi qs fuerit sine inuocatōe trinitatis. pfectꝰ xpianus nō est nisi in noie patris ⁊ filij ⁊ spūssancti fuerit baptizatus. Legit tn in actibꝰ aplorū. aplos baptizasse in noie xpi. s i hoc noie vt exponit ambro. tota trinitas intelligit. Intelligitur em cū xpm dicis ⁊ pater a q vnctus ē. ⁊ ipe q vnctꝰ est. ⁊ spiritussanctꝰ p quē vnctus ē. Vn Nicolaus papa ad ꝯsulta bulgarorū a quodā iudeo multos baptizatos asseritis. ⁊ qd inde agendū sit ꝯsulitis. Hi pfecto si in noie sancte trinitatis vel in noie xpi. sicut in actibꝰ aplorum legimꝰ baptizent. baptizati sunt. vnū em idēqz est vt exponit ambrosius.

Soluit dubitationē an i nomine patris tm vel spūssctī possit tradi baptismus. c

Hic querit an baptismꝰ eēt verus si diceret in noie patris tm. vel spūssancti tm. vt cū dicitur in noie xpi. Amb. videt dicere q si fide mysteriū trinitatis teneat ⁊ vna psona tm noietur. plenū est sacrm. Et econuerso si tres noient ⁊ nō recte de aliquo illoꝝ sentiat. vacuuz fieret mysteriū trinitatis. Ait em sic vbi nō ē plenū baptismi e sacrm. nec principiū nec species aliqua baptismi estimatur. Plenū aūt est si patrē ⁊ filiū et spm sanctū fatearis. Si vnū neges. totū subrues. ⁊ si vnū i sermone cōprehendas vel patrē

hec lotio passiua signū est effectꝰ gre. nec hz pfectā signtionē nisi put ꝯiungit lotioni aq ⁊ ministri. tūc em signū est q aīa purificat a deo p gram. c In duobꝰ g ⁊c. Vr falsuz dicere. qr vt dicit Amb. oē sacrm est simplex g nō ꝯsistit in duobꝰ. qr tūc eēt cōpositū. Rº. aliq faciūt vim in b qd dr sacrm. qr non vocat sacrm signū exteriꝰ. sz effectū gre interiorē q est gra simplex. Aliq vim faciūt in simplicitate. qr nō dicitur simplex. qr n hz ptes. sz qr nō diuidat i pla sacramta. Sz neutrū istoꝝ est magnuz qd dicere. iō credo q vocat sacrm simplr. qr eiꝰ denoiatio fit in instāti. Nā si sacrm remaneat impfectū. nihil ē factū. nec etiam dz dici inceptū. sz totū reincipiēdū. ⁊ b pz ex verbis eiꝰ infra. vbi n ē plenū sacrm baptismi nec pncipiū nc spēs aliq baptismi estimat. ⁊ iō dr esse simplex.

d In noie sctē trinitatꝫ ⁊c. Innuit mgr q idez est baptizare in noie trinitatꝫ ⁊ i noie xpi. sz p b n vult dicere q vba eādē vtutem hnt. nec q oino idē sonent. sz q modꝰ baptizādi i ecclia pmitiua conformis fuit mō quē nūc tz ecclesia. Nā i xpo intellectꝰ clauditur trinitatꝫ. sed tn implicite ⁊ remote. Vl idē est qr eiusdē vtutꝫ ⁊ efficacie. sz b intelligēdū ē p tpe illo in q nōdum erat nomē xpi p mulgatū.

e Vbi nō ē plenū baptismi sa-

Aug. sup Johem.

Mat. vl.

Act. viij. ⁊ x. q apli in xpi noie baptizauerunt.

Nicolaus pap ad cōsulta bulgarorum.

Rº. Amb. i li. de s. s.

cramentum·nec principium ꝛc·
¶ Notanduꝫ ꝙ illud est dictum ꝓpter caracteris impressionem·q̄ uscz em̄ caracter imprimatur·nihil de sacramento factum est stabile· Et quoniā caracter imp̄mitur in instanti· quādo est factū aliquid· totum perfectum est·si ergo nō est perfectum· nihil omnino factum est nō ꝫ̄ꝫ ad operationem exteriorem vbi est successio·sed interiorem vbi est subita impressio·

R°. 6 f ¶ Nihilominꝰ insinuari vī ꝛc· Innuit Ambrosiꝰ ꝙ sufficit aliquā personaꝝ exprimere· sed illud est intelligēdum nō quia ibi sit plena forma· Si em̄ crederet ꝛ negligens eēt quod credit exp̄mere·nō sufficeret· ꝛ ideo soluꝫ in casu est credēdum ipsuꝫ locuꝫ vel filium vel spiritumsanctuꝫ fide autem nec patrē nec filiuꝫ nec spiritumsanctuꝫ abnegesplenum est fidei sacramentuꝫ· Ita etiam licet patrem ꝛ filiuꝫ ꝛ spiritūsanctū dicas· ꝛ patris ꝛ filij ꝛ spūssancti minuas potestatem·vacuū est omne mysterium· Cum enim dicitur in nomine christi· per virtutem nominis impletum est mysteriuꝫ nec a christi baptismate spiritꝰ separatur· quia christus baptizauit in spiritu·

¶ Questio Ambrosij· d

Nunc consideremus vtrum sicut christi nomine legimus baptismi plenum esse sacramentum·ita etiā spiritusancto nuncupato· nihil desit ad mysterij plenitudinem· Rationem sequimur·qui vtrum dixerit· trinitatez significauit· Si christū dicas· ꝛ patrem a quo vnctus est filius· ꝛ ipsum qui vnctus ē· filium· ꝛ spiritū sanctum quo vnctus est designasti· Scriptū est enim hunc esse ihm̄ a nazareth quem vnxit deus spiritusancto· Et si patrem dicas·filium eius ꝛ spirituꝫ oris eius pariter indicas·si tamen id etiam corde comprehendas· Et si spiritumsanctum dicas· deum patrem a quo procedit· ꝛ filiū eiꝰ cuius est spiritus nuncupasti· Unde ꝛ rationi copuletur autoritas·dominꝰ dicit· vos autē baptizabimini spiritusctō· exq̄ indicat nos recte posse baptizari in spiritusancto·

¶ Perstringit premissoꝝ intelligentiam cum determinatione cuiusdam dicti· e

Act·x· Ex his apte intellexisti in noīe xp̄i vez baptisma tradi vñ f nihilominus insinuari videtur veruꝫ baptisma dari posse in nomine patris tm̄· vel spiritussancti·si tamen ille qui baptizat fidem trinitatis teneatque trinitas in quolibet horum nominum intelligitur· Si autem aliquis peruerse credens· ꝛ errorem inducere intendens vnum de tribus tm̄ nuncupet·nō impleuit mysterium· Q̄z vero ait nominatis tribus vacuum esse mysterium si baptizans minuat potestatem patris ꝛ filij vel spiritussancti·i·male sentiat de potentia alicuiꝰ horum·nō credens vnam potentiam trium· intelligendum est hoc super eum qui nō intendit nec credit baptizare·qui non tm̄ caret fide·sed etiaꝫ intentioneꝫ baptizandi nō habet· Qui ergo baptizat in nomine christi·baptizat in nomine trinitatis·quādo ibi intelligitur· Tutius est tamē ibi tres personas nominare· vt dicatur in nomine patris ꝛ filij ꝛ spiritussancti· nō tamen in nominibus·sed in nomine·i·inuocatione· vel in cō fessione patris ꝛ filij ꝛ spiritussancti· Inuocatur enim ibi tota trinitas· ꝛ inuisibiliter ibi operetur per se·sicut extra visibiliter per mysterium· Si ād dicatur in nominibus·nō est ibi sacramentuꝫ·q̄ nō seruatur forma baptismi·

Act·ſ· Ecce quid oꝑtet determinari·

Amb· ī li· de tri· q̄d ē ī noīe p̄ris ꝛ filij ꝛ ſ·ſ·

A D intelligentiā huius partis queritur de q̄d/ditate baptismi· Et circa hoc duo principaliꝫ querūtur· Primo queritur de his que pertinēt ad integritatē sacramenti· Scōo de his que ptinēt ad formā verbi· Circa p̄muꝫ querunt tria· Primo queriꝫ q̄d sit baptismus a parte elementi· Scōo queriꝫ vtruꝫ de integritate eius sit exp̄essio vocalis verbi· Tertio vtrum necesse sit ad integritatem baptismi fides alicuius articuli·

¶ Questio ſ a

¶ Quid sit baptismus ſm̄ suam essentiā· vtrum aqua· vel intinctio in aqua· Et q̄ aqua sit· videtur p̄ diffinitionem bugonis· Baptismus est aqua abluendis criminibus sanctificata· Similiter p̄ diffinitionē sui generis· Sacramentū est elementū ex similitudine repzesentās ꝛc· ergo si aqua est elementū· sacramentū baptismi est aqua· Si dicas ꝙ vtrāq̄ diffinitionē assignat per causam materialē nō per essentiā· Contra· Nec est p̄ essentiam· baptismus est sacramentū· ꝛ hoc sacramentū est signum· ꝛ hoc signum est species sensibilis aliud facies in cognitionē venire· ergo hec est vera ſm̄ substantiam baptismus ē species vel forma visibilis rei inuisibilis· sed hec forma vel species nō est nisi aqua· ꝙ ꝛc· Item species panis est sacramentū in eucharistia· nō ipa panis manducatio sed magis vsus· ꝛ hoc quia similitudineꝫ habet ad signatuꝫ ibi contentū· ergo si in baptismo gratia abluens signatur ꝙ aquā abluentē· ergo aqua abluens est sacramentū· sed nō aliud q̄ baptismus· ergo ꝛc· Q̄ aūt aqua nō sit baptismus sed tinctio· videtur per illud quod dicit magister in littera diffiniēs baptismū Baptismus est ablutio corpis exterioꝝ facta sub forma verboꝝ p̄scripta· Et subdit· accedēte verbo ad elemētum fit sacramentum· nō ipsum elementuꝫ fit sacramētum· sed ablutio facta in elemento· ergo pater ꝙ baptismus nō est aqua· sed ablutio in aqua· Item hoc ꝑ patet ratione· quia si baptismus esset aqua· cum aqua semper aqua sit· aqua semper esset baptismus quod falsum est· quia nō est nisi dum aliquis baptizatur· Et iterum· cum aliquis baptizaretur in mari tunc mare esset baptismus ꝛ flumen· quod nō est rationale· Item ad sacramentum baptismi concurrit verbum ꝛ elementum· ergo si verbum est necessarium vtpote quod significat

illud ppie est baptismus ad quod refert verbum .s. verbum refertur ad actum abluendi cū dicit abluere. non ad aquā. ergo baptismus nō est aqua. Q aūt nec aqua sit nec tinctio in aqua. vide. quia baptismo manet recedente aqua z ablutione in baptizato. ergo zc. Et q maneat vide. q. semp renouat z nūq̄ iterat. ℟. ad intelligentiā pdictoꝝ est notandū q baptizare in greco tm valet q̄tum lauare in latino. vnde Judith. xij. Descendebant in vallem bethulie z baptizabant se. Ab eo aūt qđ est lauare dicit lauacrū z lotio. Lauacrū est aqua deputata ad lauādū. sicut balneū est aqua deputata ad balneandū humano artificio. Lotio vero est vsus vel effectus aque. Baptismo igitur accipit pro lauacro vt Canti. iij. Dentes tui sicut greges tonsaz que ascenderunt de lauacro. glo. lot. in baptismo. Et ap̄s. Dic. iij. per lauacrū regeneratōis z renouatōis. Accipitur etiam p lotione. marci. vij. tenentes traditionē hominuz baptismata calicū z vrceoz. i. lotiones. Similit ablutio p baptismo Joh. xiij. Qui lotus est nō indiget zc. Lotus. i. baptizatus. cuz ḡ nomē baptismi equivaleat lauacro z etiā lotioni. dixerunt aliqui q baptismo fm q est nomen sacramēti. idem est qđ lauacrū. Alij q est idem qđ tinctio. Prime opinionis videt fuisse magister Hugo. sed secunde magister. Credo tamē q vtroq̄ mō dictuz est sacramētū. q. fm q lauacrū est sacre rei signū aqua em̄ abluens signū est gratie intus mundātis. z ablutio signū interioris mūdatiōis. z ita vtrūq̄ sacramentum. Nec tm̄ duo sacramēta. q. vnū est ppter alterum. Aqua em̄ nō est sacramētū nisi in q̄tum abluens. z lotio nō est sacramentū nisi quia lotio aque vel in aqua. z ideo tm̄ vnū sacramētū. Si tm̄ queras quod q prius z ppius dicit sacramētū. vtrū baptismo p lauacro an p lotione est distinguendū. q. baptismo dicit sacramētuz sanctificans. z sic p̄cipalius dicit de lotione. q. remediat⁹ respicit interioꝝ effectū. Et verbū dicit etiā sacramentum signās. z sic p̄cipaliter dicit de lauacro. q. signatum interius ppie z p prius est gratia mundās. z per ꝯsequens ipa lotio. Et est exemplū. circulo exp̄situs ante tabernā signū est vini vendendi. et exp̄sitio circuli est signū venditionis. tm̄ magis ppie est signuz circulus q̄ exp̄sitio. sic aqua magis q̄ ablutio. Et cō-
6 cedende sunt rōnes hoc pbantes. ℟. Ad illud qđ obj̄citur in ꝯtrariū de magistro. dom̄ q ipe fuit alteri⁹ opinionis. nihilomin⁹ tm̄ ꝯcedendū est q baptismus sit ablutio. nec ex hoc sequit q nō sit aqua abluens. Q aūt dicit q elementū nō sit sacramētū. intelligēdū ē nō fm id. qđ est sed fm actum qui est lauare. Per hoc etiā ptz sequēs. q. aqua nō est sacramētū fm q aqua solū .s. fm actum lauandi. sicut gratia merek scom actū purgandi z ideo nō sequitur q sp aqua sit sacramētū. nec q oīs aqua. sed aqua que lauat z que deputat ad hoc. z hoc nō est totū mare vel fluui⁹. sed illud aqua qđ de primo contingitur corpi lauando. Ex hoc etiā patet sequēs. quia verbū refert ad aquā scom q sacramētū in actu. z sic in q̄tum est lauans. ℟. Ad illud qđ obj̄cit q manet. dōz
7 q baptismus ppie fm qđ dicit sacramētū exterius nō manet in se sed in suo effectu. z rōne illius dicit manere Effect⁹ em̄ baptismi aliqñ dicit baptismo. Uñ notādū q cum in baptismo sint tria. qōdam est sacramentū tm̄ vt elementū visibile. quoddā res tm̄ sicut gratia curās quoddam qđ est sacramentū z res sacramēti. vt caracter. De re sacramēti dicit cōmuniter. De re z sacramēto dicitur ppie. De sacramēto aūt dicit magis ppie. Sed de lotione adhuc magis ppie. z de elemento sub tali actu marime ppie. z fm has q̄tuor acceptiones q̄ duplicitet diffinit. Scom q baptismo est nomē elementi significantis z sanctificantis p̄prie verbi. diffinit ab hugone. baptismo est aqua diluēdis criminib⁹ sacrificata. Scom q p actu vel vsu elemēti a mgro. baptismus est tinctio corpis exterioꝝ facta sub forma verboꝝ p̄scripta. Scom q accipit p sacramēto z re sacramenti q est caracter. sic a Dam. baptismo est vite spūalis p̄ncipiuz sigillū. z custodia z illuminatio mētis. Et rangit qdruplex ꝺditio caracteris. Quia em̄ p̄parat ad gratiā. ꝺ p̄nciplū vite. Quia distinguit gregez dñi. sic sigillum. Quia indelebiliter p̄seuerat. sic custodia. Quia specialiter disponit ad fidē dicit illuminatio mentis. Scom q accipit p re sacramēti diffinit a dyonisio. Baptismo est regeneratōis sacrm. fm q pmitus subsistit in ania. specialiter formās aiales mot⁹ ad oportunitatē diuisorum eloquioꝝ z actionū. z ad celestis ḡeris anagogon iter faciens. In hac diffinitione tangit res huius sacri. q est gra aiam viuificans. cū dicit fm q pmitus subsistit in aia. Tangit etiā habilitatio potētie p virtutē. Primo ad actiuā. cum dicit formās anīales motus. Scōo ad ꝓemptiuā. cū dicit ad celestis ḡeris anagogon.

Questio ij b

Utrum expressio verbi vocalis sit de integritate baptismi. Et q sic. patet ex ipa dñi institutōe Math. vl. Baptizantes eos in noīe patris z filij et spūssci. ergo necesse est ibi verbū exp̄mi. Si dicas q debet noiari in corde. z nō oportet q in voce. Contra in baptismo qđ ē sacramentū fidei necesse est esse p̄fessionē fidei. ergo cū sit p̄fectum sacramentum. debet habere p̄fectam p̄fessionē. sed hec est in verbo. quia Ro. x. dicit. corde creditur ad iusticiā. ore aūt ꝺfessio fit ad salutē. ergo necesse est verbo exp̄mi. Item Aug. dicit z habet in lra. Uerbo baptisma ꝺsecratur. detrahe verbum z qđ est aqua nisi aqua. aut ergo intelligit de verbo creato. aut increato. Si increato. sed illud nō potest detrahi. quia semp adest. ergo cū intelligat de verbo qđ pōt accedere z recedere. z hoc est verbum vocale. videt q sit de integritate baptismi. Contra. Hugo. Decuit q verbum q quod oīa sunt creata oīa recreari. ideo verbum ꝺsonat sacramento. sed illud fuit verbū increatū tm̄. nō ergo requiritur ad eētiam sacramēti verbū vocale siue creatum. Item z si creatū. nō videt q vocale. quia Aug. dicit et habet in lra. q virtus aque est a verbo. nō quia dicitur sed quia creditur. ergo sufficit verbū mentale. ergo nō vocale. Item si verbū vocale est necessariū. cum patris et filij z spūssancti sint tria nomia vocalia. debet ergo baptizari nō in noīe sed in noibus. Itē q nō verbū vocale. videt. quia verba vocalia nō sunt eadē apud oēs. ḡ nec sacramētū. z hoc falsum. quia vna fides z vnū baptisma. Ephe. iij. ℟. dom̄ q necesse est exp̄mi verbum vocale. quia deus ꝺtulit vlz verbo. vnde sine ꝺbo nullius est efficacie. Ratio aūt quare voluit exp̄mi est p̄fecta fidei p̄fessio. vt sit in facto z verbo. Est etiā p̄fecta signatio. quia em̄ pacta ē regeneratio p verbum incarnatum. z verbū incarnatū optime signat p verbum voce inductū. ideo voluit z instituit q esset ibi verbuz vocale. ℟. Ad illud quod obj̄ primo q oīa sunt creata p verbum increatū. dē q p illud fm qđ incarnatū
9 est oīa sunt recreata sufficienter. sed efficiēter p fidem z p̄fessionē hui⁹. z quia in sacramēto ē efficientia. ideo est ibi expressio in verbo vocali. ℟. Ad illud qđ obj̄cit 10
nō quia dicitur sed quia creditur. intelligendum ē cum p̄cisione. nō quia dicit tm̄ sed etiaz quia creditur.

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA Poznań

11 Ad illud qđ obꝫ q dꝫ dici in noībus. Dom q nomē dicit tripliciter. Uno mō vox īposita ad significādū aliqđ vt petꝝ. Alio mō nomē dꝫ notitia. vt cū dicit. deus in noie tuo saluū me fac. qz si eēt vox. iā nō esset salꝝ mūdo. Tertio mō nomē dꝫ notitia voce exꝑssa. vt i psalmis. Notꝝ in iudea deꝝ. in isrl magnū nomē eiꝰ. Ille eīm dꝫ magni noīs. cuius nomīs fama perebruit. z sic accipitur in ꝓposito. Et quoniā vna est noticia patris et filij z spūssancti. quia vna fides. iō dicitur in nomine z nō in noībus. 12 Ad illud qđ obīcit q voces sunt diuerse. dom q et si diuerse sint lingue. tū conuenīt in intellectu z modo intelligendi. id est signatione z mō signādi. z qz nō redrīt nomē fm q vox tm. sed fm q vox sit signans. z talē intellectū generās. z tali mō. z hic est idez apud oēs. ideo z sacramentū idem sicut homo z antropos.

Quest. iū 1c

Quinto

Utrū ad complementū z integrū esse baptismi sit necessaria fides alicuiꝰ articuli. Et q sic videt. Quoniaz Ambro. dicit. z habet in littera. q baptismꝰ est fidei sacramentū. g̃ si desit fides. deest illud qđ ꝑncipaliter et specialit respicit baptismꝰ. g̃ nō est integrū sacrām̄tū Item aug. dicit z habet in littera. Uñ hec tanta virtus aque. vt corꝑ tangat z corda abluat. nisi faciēte verbo. nō quia dicit. sed qz creditur. ergo si necesse est dici. necesse ē credi. Iē Roma. vj. Quicunq baptizati sumꝰ in xpō thu. in morte ipius baptizati sumꝰ. glo. in morte ipīꝰ dicit nos baptizari. qz mors xpi causa est nostre purificationis. sed mors xpi nō est. g̃ si aliquid facit. necesse est vt faciat q illud quod aliquo mō est. sed fides est illud fm quod manet adhuc passio quia creditur. ergo ad integritatem baptismi necessaria est fides articuli passiōis Item in actu baptizandi z in verbo est ꝓfessio fidei. sz professio fidei quando nō est fides falsa est z inefficax. ergo ad hoc q baptismus sit sacramentū completū z efficax necessaria est fides. Contra. Baptismus est ꝓuius ad virtutes ranq̃ primū sacramentoꝝ quod imprimendo caracterē disponit ad fidē. sed prius potest esse sine posteriori. ergo baptismi sacramentū est integrum cum defectu fidei. Iterꝫ cū nobilior sit charitas q̃ fides z efficacior ad merendū. si baptismus habet efficaciā ab aliqua virtute. potius videtur q debeat habere a charitate q̃ a fide. Item si fides est de necessitate baptismi ad hoc q sit perfectū z efficax sacramentū. z sacramēta veteris legis etiam efficaciā haberent cū fides eis erat adiuncta. videtur q nō differat baptismus a sacrām̄tis veteris legis. Iterꝫ videtur q nō sit necessaria fides articuli passionis. sed magis trinitatis. quia in baptismo exprimitur verbū in quo est ꝓfessio fidei trinitatis ergo si maxime est necessariū credere quod fides exprimit in illo sacrām̄to. tunc videtur q nō fides articuli passionis sz trinitatis sit de necessitate baptismi. Propter hoc ergo est questio. quomodo sacramenta dicuntur habere virtutem a fide. z si alia sacramenta habent sicut z baptismus. quare magis ipse baptismus dicit 13 sacramentum fidei q̃ alia sacramenta. Rō. dom q fides nō tm necessaria est sacrām̄to baptismi. sed z omnibus sacramentis. specialiter tamen sacramento baptismi. quia omnia sacramenta virtutem habent a fide vt dicit Hugo. Huius autez ratio sumitur generalis respectu omnium sacramentorum. nō solum necessitatis. sed etiam congruentie. Ratio autem necessitatis ē quoniam in fide est prima ratio vniendi. z prima ratio eleuandi supra naturam. Propter primam rationem vniendi necessaria est in sacramentis. quoniam gratia sacramentalis comparatur ad virtutem passionis v t ad meritum. sed ad virtutem trinitatis sicut ad principiū effectiuū. Ad hoc autē q virtus passionis magis operetur z disponat in sacrām̄tis q̃ alibi. necesse est q aliquo modo copuletur huiusmodi signis. hoc autem nō potest esse sine eo in quo est prima vnio. z hec est fides per quā meritum capitis fit membroꝝ. Dum enim credimus que pro nobis passus est. meritū christi fit ecclesie. Similiter ad hoc q virtus diuina specialiter z mirabiliter influat supra naturam. necessaria est fidei virtus. in qua est prima ratio eleuandi potentiā supra naturam. z hec est fides. propter quod etiam maxime attribuitur ei virtus faciendi miracula. Ratio autem cōgruentie est. qz sicut sacramenta dicunt quoddā velamen gratie interioris. quod tamen aliquo modo illuminat ad cognoscendū. sic fides velamen dicit future contemplationis z visionis. z tamen hoc velamen potius est illuminans q̃ obscurās. Et rursus. sicut in sacramentis est aliquid mysticum z aliquid gratuitum. sic aliquid in fide respicit nō tm intellectum. sed etiam affectum. Hec ergo est ratio generalis quare fides necessaria est omnibus sacrām̄tis. Sed specialiter appro- 15 priatur baptismo. quoniā baptismus est primuz inter sacramenta. z ianua sacrām̄toꝝ sicut fides ianua virtutum. Et rursus. quia in hoc sacrām̄to magis explicite est professio fidei q̃ in aliquo alio sacramento. tuz in actu. tum in verbo. z in actu est professio fidei passionis. sez p̄ imersionē. sz in verbo professio fidei trinitatis. Unde z maior efficacia est in hoc sacramento q̃ in aliquo alio. z ex hoc patet cuius articuli fides sit necesse. sez passionis a qua est meritū. z trinitatis que ē principiū effectiuum. Concedendē ergo sunt rationes que ostendunt q ad baptismū necessaria est fides alicuius articuli. Attamē sicut baptismus est sacramentum nō singularis hominis sed ecclesie. sic efficaciam habet a fide ecclesie. z per hoc vnitatem sponse z columbe. Ad 16 illud ergo quod obīcitur q baptismus est ꝓuius ad virtutes. dom q q̃uis sit ꝓuius respectu suscipientis nō tamen respectu ecclesie in qua suscipitur sacramentum. Ad illud quod obīcitur de charitate iam patz 17 responsio. quia nō ita congruit sicut fides predictis rationibus. z tamen fides ecclesie vere nō est sine charitate. Ad illud quod obīcitur q nō differt a sacramen- 18 tis legis veteris. dom q immo. quia illa hēbant efficaciam a fide specialis persone. vnde iustificabant in fide parentum. hoc autem habuit in fide ecclesie. Alia etiā differentia. quia illam totam efficaciam habebant a fide. hec autem nō tm habent a fide. sed etiam a pactione diuina. qui ipsum opus operatum ordinauit ad gratiam percipiendam. illa vero per accidens solum iustificabant. sola circūcisione excepta que virtutem habuit a fide ecclesie z expactione dei. Dominus enim pactuz fecit cum dixit Marci vltimo. Qui crediderit z baptizatus fuerit saluus erit. Et similiter Gen. xvij. Ponā pactum meum tē. Ad illud quod obīcitur q fides 19 trinitatis magis videtur necessaria. dom q necessaria est vtraq̃ sicut tactum est. sicut etiam vtriusq̃ fit professio. magis tamen appropriatur virtus z efficacia fidei passionis. quoniā ob meritum passionis christi tota trinitas est liberalior ad dandū specialē gratiā in baptismo. z hinc est q fides passionis exprimitur facto. sed fides trinitatis exprimit verbo. z sic pz que sunt necessaria ad integritatem baptismi.

Consequēter est questio de forma verbi q̄ attendenda est in baptismo. ⁊ circa h̄ querunt tria. Primo querit vtrū verbū exp̄mens actū baptizandi sit de necessitate formē baptizādi. Scdo queritur vtrū exp̄ssio totius trinitatis sit de necessitate baptismi. Tertio querit de variatione formē.

Questio j d

Qd verbū exp̄mēs actū sit necessariū videt. q. hanc formā seruat tota ecclesia. Ego te baptizo in noīe patrꝭ et filij ⁊ spūssctī amē. Itē Alexander. iij. dicit. Si q̄s puerū in aq̄ ter miserit. dicendo. in noīe patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti. nisi dicat ego baptizo te. talis mersio nō pt esse baptismꝰ. Itē rōne videt. qr nihil est magis necessarium ad baptismum q̄m intentio baptismatis. eque enim est intentio vt fides. ergo nihil est magis de necessitate formē q̄m verbum exp̄rimens intentionem. sed tale est hoc verbum baptizo. g̃ si aliq̄d est de necessitate formē baptizādi. verbū baptizādi est de necessitate. Contra. Verba nō sunt de necessitate sacri nisi illa in q̄bꝰ dñs cōtulit virtutē in instituēdo. sz cū instituit formā nō dedit virtutē huic ꝓbo baptizo. g̃ nō est de necessitate. Qñ dederit pz qr Matḥ. vltimo tradit forma. Docete oēs gentes baptizātes eos in noīe patris ⁊ filij ⁊ spūssancti si g̃ daret virtus huic verbo baptizāres. nō liceret mutare ꝓcipiū. g̃ nulla virtꝰ tradita est ꝓbo. Itē q̄ nō sit necessariū ꝓpter intentionē vr. qr actꝰ baptizādi eā bn̄ vel magis exp̄mit intentōez vt verbū. g̃ videtur q̄ superfluat. vel saltē nō sit verbū necessariū. Qd aūt actꝰ exp̄imat pz p̄ simile. qr cum q̄s signat se signo crucis sancte sufficit dicere. in noīe patris ⁊ filij ⁊ ſ. nec oportet addere signo. Itē si est necessariū exp̄mere in sacris ꝓpr̄ intentionē. ergo cū intētio sit necessaria in sacro eucharistie. silr debet exp̄mi in forma. ⁊ si nō exp̄mit nō est sacramentū. sz h̄ est falsum. ergo ⁊ p̄mū. Rñ. dōm q̄ sic dicit auctas alexandri. verbū baptizandi est de necessitate formē. Nō aūt quare ē de necessitate ē institutio. Nō aūt institutionis ē. qr intētio ē necessaria sacramēto. et hoc ē sacramētū necessitatis. ⁊ ad alterꝫ. ꝓpter periculū defectꝰ intētōnis ꝓpo ꝓbo exp̄ssa ē tibi forma. Ad his patēt obiecta. Nō enī obr̄ q̄ dñs nō tradidit in forma. dōm q̄ dñs anteq̄ illud diceret formā instituerat quā modo seruat ecclesia. ⁊ accepit ab apostolis. Illud aūt quod obr̄ Mat. vltio. fuit cōmemoratio iam instituti. Si aūt obūcit q̄ nō christꝰ ipe instituit sz ecclesia institutu spūssancti. Dōm q̄ hoc tm̄ ē ac si ipe ꝓpo ore dixisz tota em̄ trinitas approbat. qđ ipe spūssanctꝰ inspirat fieri. sicut illud qđ rps instituit. Ad illud qđ obr̄ q̄ nō oportet. qr actus intētionē exp̄mat. Dōm. q̄ oportet qr actus p̄t fieri multiplici intētōe. Pōt enī q̄s intingere vt lubat. vt corpus abluat. vt baptiset. ⁊ qr actus multiplici intētōne fieri poterat. iō nō determinat intentionem baptizādi exp̄mebat. sz actus signādi vna ꝓncipali intentōe ꝓsueuit fieri. iō nō ē simile. Ad illud qđ obr̄ de eucharistia. dōm q̄ nō ē sacr̄m necessitatis. ⁊ ꝓterea nō ē ad alterꝫ. ⁊ iterꝫ cū h̄ fit cū maiori solēnitate. ideo intentio ibi colligit nō euagat tūc. ꝓterea non ē necesse exp̄mi ꝓbo. ⁊ ideo nō oportuit instituī nec q̄ accidēs obseruari. Alia rō huius ē. sz infra dicet cū aget de forma eucharistie.

Questio ij e

Utrū p̄fessio totius trinitatis sit de necessitate baptismi. Et q̄ sic vr̄ p̄ formaz a dño traditā Matḥ. vltimo. Itē Fulgēt⁹ ministeriū redeptōis nullo mō habet si patris vel filij vel ſ. nomē subtrahat. Itē Pelagius gaudēti epo. Reuera si bi de hereticis q̄ in locis dilectōnis tue ⁊ intimis cōmorari dicūtur. soluz in nomie dñi baptisatos fuisse fortasse cōfitent sine cuiuscūq̄ dubitationis ambiguo eos ad catholicā fidē venientes. sctē noīe trinitatis baptizabis. ergo nō fuerūt baptisati. Itez rōne videt. qr si necessariū ē verbū vocale ad p̄fessionez fidei. sicut nō sufficit credere tm̄ alterꝫ ꝓsonaz. sic nec sufficit ꝓfiteri. g̃ si p̄fessio sufficiēs ē. necesse ē totā trinitatem exp̄mere i baptismo. Sz Ambr. dicit in li. de tri. ⁊ habet in lra. Si vnū in sermōe comphendas. vel p̄fem. vel filiū vel spūmſ. fidē ār nec pa. nec fi. nec ſſ. ab neges. plenū ē fidei sacramētū. ergo videt q̄ nō ē necesse exp̄mere totā trinitatem. sz credere. Item rōe vr. qr vna ēptās ⁊ opatio trinitatis. ergo qđ opatur p̄. et tota trinitas. ergo si dicat baptizō te in noīe p̄ris. tm̄dem valet ac si tota trinitas exp̄imat. Item apostoli in p̄matiua ecclesia baptizauerūt in noīe christi. ergo si nullo modo licuit eis mutare formā a dño institutam. ergo ista formā nō discordabit ab illa. ergo videt q̄ sufficiat alterā ꝓsonaz exp̄mere. Si dicas q̄ nō mutat ꝓpa. sed diuina auctē. tūc ergo diuina auctas ꝓtulit vim illi nomi. ergo si qđ dr ꝓtulit illud hō auferre nō potest. adhuc pōt baptisari in noīe xp̄i. Si dicas q̄ nō fuit collata virtus nisi ad tps. quero quare magis collata ē virtus simpliciter nomi totius trinitatis q̄m nomi christi. Et rursus q̄re magis collata ē virtus nomi christi p illo tpe q̄m p nro. Et q̄ simplicit habuit vr. qr baptismꝰ virtutē habet a passionē. ergo ⁊ a fide passionis. ergo si christꝰ nō tota trinitas fuit passa. potius debet dici i nomine christi q̄m totꝰ trinitatis Rñ dōm q̄ nōticia trinitatis siue nomiatio p̄ esse i baptismo q̄tuor modis. Aut ita q̄ sit plena in corde ⁊ in ore. ⁊ tūc p̄m omēs plenū ē sacramētū. Aut ita q̄ sit semiplena in corde ⁊ ore. ⁊ tūc p̄m oēs nō ē sacramētū plenuz. Aut ita q̄ plena in ore ⁊ semiplena i corde. Aut ita q̄ plena in corde ⁊ semiplena in ore. Primis duobꝰ modis non ē ꝓtroversia. sed duobꝰ sequētibꝰ fuit opinio diuersa. Quia em̄ baptismus ē sacramētū fidei ⁊ p̄trē habet a fide q̄ in corde est. ideo voluerūt alīq̄ dicere q̄ plenitudo fidei in corde cū qualitcūq̄ trinitatis exp̄ssiōe siue duē siue vna. siue tres ꝓsone exp̄mātur plenū fuit sacr̄m. qr fides supplet defectum p̄monis. Et conuersō aūt si nō est fides in corde. si exp̄mātur tres ore. nō est plenū sacramētū. ⁊ h̄ videt dicere ambro. et hꝰ optimōis videt fuisse Hugo. et magr̄ ētū ad p̄mā ptē opinionis. Sed qr vt determinat aug⁹. baptismus ē sacr̄m fidei nō singularis ꝓsone. sed totius ecclesie. ideo fides ꝓsonē nihil obest. nihil p̄dest. Et ideo determinat alia positio q̄ ꝑcēd sit de fide cordis. iudicādū ē de baptismate p̄m exp̄ssionē oris siue sermonis. ⁊ ideo q̄litercūq̄ credat. et si totā exp̄mat trinitatē baptisatꝰ est. si aūt nō totā nō est baptisatus. ⁊ rebaptisandus ē. ⁊ hoc cōmuniter ⁊ certitudinaliter asserūt mgri. Ad illud qđ obr̄ de Ambro. dōm q̄ verbū ambro. ē exponēdū vt sacramētū fidei ponatur ꝓ ipsa fide. plenū sacramētū fidei ē ipa fides que significat p sacramentum. Vel si de sacramēto intelligitur. habet locū in casu. vt quando puer deficit in manibus sacerdotis. vbi credendum ē q̄ diuina miscōia ⁊ summus sacerdos non dimittat imp̄fectum quod inchoatum est. Ad aliud dōm. q̄ et si potestas et operatio trinitatis sit una. tamen fides distinguit. ⁊ ideo nō sufficit vnam ꝓsonarum credere. sed necesse est credere omnes. Et qr baptismus est sacramentū plene p̄fessionis. ideo necesse est p̄fiteri omēs ꝓsonas. Ad illud quod obūcit de nomine christi. dicendum q̄ apostolis licuit bapti

e

zare in nomine christi diuinitus inspiratis. sed nō licet modo nobis. Dicunt tamen aliqui q̄ verbum illud nō amisit virtutem propter cōstitutionem ecclesie ordinātis q̄ tantum fiat in nomine trinitatis. Unde et si peccator sit baptisans. tamen baptisatum esset. Sed communis opinio ꝛ certior est q̄ nō esset baptisatum. quia cum sit vnicum baptisma in ecclesia. ideo vnica debet
28 esse forma. ꝛ ideo tantum in nomine trinitatis baptizat tota ecclesia. ¶ Q̄ ergo obȝicitur q̄ apostoli baptizabant in nomine christi. dicendum q̄ data fuit virtus illi verbo tempore primitiue ecclesie. ꝛ vna ratio fuit q̄ nomen christi implicat ꝛ insinuat totam trinitatem. Christus enim vnctus dicitur. ꝛ ideo vnguentum. et vnctum ꝛ vnctionem insinuat. ꝛ sic cum predicta forma concordabat. Alia ratō fuit. q̄ nomen christi erat ignotum ꝛ contumeliosum. vtpote crucifixi. vt nomē publicaretur ꝛ in reuerentia haberetur. tunc temporis eo vsi sunt. Et quia cessante causa cessat effectus christi nomine publicato. ꝛ honorabili facto. amplius nec de
29 buit nec potuit in eo impleri sacramentum baptismi. quia ad tempus tantum institutum fuit. Q̄ ergo obȝicitur q̄ debuit simpliciter institui propter fidem passionis. dicendum q̄ recreator dicitur dupliciter. Vel sicut auctor ꝛ sic tota trinitas. Vel sicut mediator. ꝛ sic christus. ¶ Ad hoc ergo q̄ esset plenum sacramentum necesse erat fide profiteri mediatorem ꝛ auctorez. sed tamen principalius autorem. Quia ergo per actum immergendi mos christi intelligitur. ꝛ ita mediator. necesse fuit voce exprimi auctorem. ꝛ ita totam trinitatez nominari oportuit. ¶ Questio iij. f

questio ȝ

De variatione forme in nominādo totā trinitatez. quod potest fieri quinq̄ modis. mutando. addendo. cōrumpendo. transmutando. interponēdo. Mutatio fit. vt quando ponitur nomen pro nomie. vtpote si loco patris ponatur genitoris Et q̄ hoc non impediat videt. q̄ forma baptismi non attēditur in vocibus sc̄ȝ q̄ voces sunt. quia tunc non esset eadem forma apud nos ꝛ grecos. sed in vocibus ꝑm q̄ significatiue. Si ergo idē significat pater ꝛ genitor. idem faciet in forma vnuȝ qō reliquum. Et preterea plus conuenit pater ꝛ genitor. q̄ nomen patris in greco ꝛ in latino. cum sint eiusdem lingue. Additio est quando nomen quod nō est expressum in forma superadditur. vt si dicatur in nomine patris omnipotentis. Et q̄ hoc non impediat videtur. q̄ cum additur nomen. ꝛ si nihil faciat. manet tamen totum quod faciebat. ꝛ saluū manet in quō est vnct⁹. sc̄ȝ verbum. ergo est plenum ꝛ efficax sacramentum. Corruptio est quando nominis prolatio est modo minus conuenienti. vtpote si dicatur in nomine patrias ꝛ filias. ꝛc. Et q̄ hoc non impediat videtur quia zacharias bonifacio scribens ōt. si cōtingat aliquē infringendo linguā ꝓpter ignorātiā baptizare in noīe patria et filia. nō est rebaptizand⁹. Et huius rō reddi potest. q̄ sanus est sensus. Trāspositio siue trāsmutatio est q̄n aliter ordinat. vtpote si dicatur ꝑmo in noīe filij. ꝛ post in noīe patris. Et q̄ hoc nō impediat videt. q̄ nomia trāspositi idem significant. vt si dicatur est homo albus est albus homo. q̄ si oīno idem est sensus. ꝛ eadē fidei professio. transpositio nō impedit. Interpositio est cum i medio cadit actus vt sternutatio vel vel bū. vt in nomine patris. ꝛ aqua ista est frigida. ꝛ filij. Et q̄ hoc nō impediat videt. quia totum est saluū quando aliquid interponitur. ꝛ aliqui hoīes ita sunt obliuiosi q̄ semper interponunt aliquid antec̄ possunt complere oratio-

nem inceptam. Contra. q̄ mutatio impediat videtur. quia virtus est data illis verbis ꝛ nō alijs. ergo ꝛc. ¶ Item q̄ additio impediat videtur. quia si nihil licet addere canoni scripture. multo fortius nec forme sacramēti. Preterea patet per illud qō dicit Apoc. vlt. Si q̄s apposuerit ꝛc. Item q̄ corruptio impediat videt. quia verba corrupta aut nihil significant. aut aliquid significant. vt patet cū dicit patria. sed necessaria sunt ꝛba significantia. q̄ ꝛc. Item de transmutatione videt. quia sicut de integritate fidei est numerus ꝓsonaꝝ. ita ordo ꝓfessionis. q̄ sicut mutatio numeri impedit. ita ꝛ ordinis Item de interpositōe vī. q̄ baptizare ē vn⁹ act⁹ ꝓtinu⁹. q̄ si discōtinuat. necesse est reincipi. aut nō erit vn⁹. ꝛ ita nec baptism⁹. ¶ Rō. ad hō voluerūt aliq̄ dicere q̄ q̄liter cunq̄ fiat variatio. dū tñ omnes persone exprimantur integrū est sacramētū. Alioꝝ positio fuit q̄ necesse est oīmodam idemptitatē seruari. quantulacunq̄ eīm variatio in formā fiat non ē sacrm. Sz vtraq̄ istarū positionū respuēda ē. quelibet eīm excedit. Uñ dōm q̄ aliq̄ variatio impedit. aliqua nō. Variatio eīm mutatōis impedit siue fiat ex certa scientia siue alio modo. Mutatio inc̄ nomis. vt si dicat i nomine genitoris ꝛ geniti. q̄ alius mod⁹ est exprimendi trinitatē ꝑ nomina principalia. alius ꝑ nomia nō principalia. Mutatio etiā numeri impedit. vt si dicat. baptizo te in nomibus. q̄ aliter ē sētentia. ¶ Ad illud ḡ qō obī q̄ idē significat. dōm. q̄ attendendus ē modus significandi. q̄ data fuit virt⁹ nominibus exprimentibus trinitatem. ꝛ hoc principaliter scōm omnem linguam. ¶ Q̄ ergo obȝicitur q̄ magis conueniunt. quia in eadem lingua. Dicendum. q̄ et si magis quantum ad modum loquendi. non tamen magis quantum ad modum significandi. In nomine enim est considerare vocem. nō tamen sine expressionem et significationem. Quantum ad primum magis conueniunt. sed quantum ad secundum minus. quantum ad tercium equaliter. Et virtus regenerationis data est ratione notaminis. siue quantum ad rationem innotescendi. a qua imponitur nomen. ꝛ hec est eadem apud omnes. ¶ De additione dicendum q̄ aut est additio vocis distrahens intellectum. ꝛ hec impedit si ꝓpositum addatur vt si dicatur patris geniti. Aut saluans. vt patris ingeniti. ꝛ tunc non impedit nisi velit inducere errorem. ¶ Q̄ obȝicitur de cōminatione apocalip. intelligitur de additione distrahente. ¶ Ad illud quod queritur de corruptione. dicēdum q̄ corruptio aut est tanta q̄ nullo modo tenet sensum. ꝛ tunc omnino impedit. Aut non est tanta quin bene maneat. sicut de puero balbuciente intelligitur. ꝛ tunc dicendum q̄ non impedit nisi velit inducere errorem. ¶ Q̄ ergo obȝicitur q̄ voces non significant. dicendum q̄ ꝛ si nō significent ex institutione. significant tamen ex accommodatione vsus. vt olli ꝓ illi. ¶ Ad id quod queritur de transmutatione. dicendum q̄ et si fiat simpliciter sine erroris dogmatisatione non impedit. Et ratio huius est. quia ordo intelligitur in ipsis verbis q̄ filius a patre procedat. ꝛ sic non oportz exprimere ordinē ita sicut nomina personarum. ꝛ ita patet quod obȝicit. ¶ Ad illud quod obȝicitur de interpositione siue intermissione dicendum q̄ aut est tanta intermissio q̄ discōtinuet intentionem ꝛ longam faciat moraz. vtpote si lōgum faciat sermonem. vel vadit ad domum. ꝛ tunc necesse est q̄ reincipiat. sed si interueniat parua morula oblitione vel sternutatione. non discontinuatur actus. nec oportet reincipere.

De institutione baptismi.

De institutõe baptismi qñ ceperit. Supra egit magister de baptismo q̃tum ad se vel q̃tuz ad ea q̃ spectãt ad integritatẽ sacramẽti. hic agit de ipius institutione. Et habet hec pars tres partes. In p̃ma agit de mõ et tẽpore institutõis. In scõa de administratõe iam instituti. ibi. De imersione vero sic querit. In tertia ꝙ de causa et rõne ad quã ei⁹ institutio ordinat. ibi. Causa vero institutionis baptismi est innouatio. Quelibet baruz ptium duas habet. Nam in illa in qua determinat de

De tempore institutionis baptismi. f

De institutione baptismi quando ceperit varie sunt estimationes. Alij dicunt tunc esse institutum cum Nichodemo christus ait. nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritusancto. Alij dicunt institutionem baptismi factam cum apostolis dixit. Ite docete omnes gentes baptizantes eos in nomine patris et filij et spirituſſancti. Sed hoc dixit eis post resurrectionẽ. p̃cipiẽs eis de vocatõe gentiũ. ꝙs añ passionẽ binos miserat a p̃dicãdũ in iudea et ad baptizandũ dicens. In viã gentiũ ne abieritis. Jam ergo institut⁹ erat baptismus. quia baptizabant simul et predicabãt. Si ꝙo querit in qua forma tũc baptizauerunt. Sane dici potest in nõie trinitatis. s. in ea forma in qua baptizauerũt postea gentes. que ante passionẽ potest intelligi fuisse tradita. licet nõ sit scriptũ. nõ g̃ tũc illã formã xps primo tradidit. cũ ad euangelizandum gentibus misit. sz quã ante tradidit mittens eos in iudeam. post iterauit cum ad gẽtes misit. Cõmodius ergo dicitur institutio facta quãdo xps a Johe baptizatus est in iordane q̃ dispensauit. nõ quia mundari voluerit. cum sine peccato fuerit. sed quia contactus mũde carnis sue vim regenerati uam cõtulit aquis. vt q̃ postea immergerẽt inuocato nomie trinitatis a peccatis purgarẽt. Tunc ergo institut⁹ est baptismus xpi in q̃ trinitas cuius mysteriũ innotuit interius hoiem baptizat.

Job. iij. Mat. vl. Luc. x. Math. x. In qua forma baptizauerũt apostoli ante passionem xpi.

a ij

Jam ergo institut⁹ erat baptismus. Videt ex hoc q̃ cum institutio baptismi cadat sub precepto. q̃ ante passionem tenebantur oñes baptizari. ergo oñes erant transgressores. quod videtur iniquum. Ad hoc respondet Hugo ō sanctu victo. nõ est culpandus aliquis nisi ex culpa sua sit ingratus consilij aut precepti. fuit autẽ Nichodemo revelatum tanq̃ consiliuz amico. Cum autem dictuz est. ite docete omnes gentes bap. ꝛc. omnibus informandis expositum ẽ precepto. Unusquisq̃ autem ex eo tempore debitor ẽ cepit. quo ad ipsum per p̃dicationez institutio peruenit.

Amb. sup epla. ad Roma.

De materia in q̃ institutus est baptismus. g

Celebratur autez hoc sacramentum tm̃ in aqua nõ in alio liquore vt ait xps. nisi q̃s renatus fuerit ꝛc. Ideo vniformit id fieri in aqua p̃cipitur. vt intelligatur q̃ sicut aq̃ sordes corporis ac vestes abluit. ita baptismus maculas aie. sordesq̃ vicioz emundando abstergit. Vel ideo vt nullũ inopia excusaret. q̃ posset fieri si in vino vl oleo fieret. et vt cõmunis materia baptizandi inueniret apud oñes. q̃ aqua signauit que ō latere xpi manauit. sic̃ sanguis alterius sacri signũ fuit. b Nõ g̃ b in alio liquore põt cõsecrari baptismus nisi in aqua.

b ij

Non ergo in alio liquore potest cõsecrari baptismus nisi in aqua. Queritur vtrum in omni aqua. Et q̃ sic videtur. q̃ omnis aq̃ oi aque est eadem specie ergo si data est virt⁹ speciei aq̃ non huic vel illi specialiter videtur q̃ in oñi possit fieri baptismus

Rº. dicendum q̃ baptismus institutus est in elemento aque. q̃ aqua per suam qualitatem repsentat gratiam baptismalem. Ad hoc ergo q̃ sit baptismus requiritur q̃ saluetur proprietas et Greg. leã species aque. vt ꝙo epõ sit aqua naturalis et habens ali quo modo pprietatem lauandi. et hanc etiam habet aqua turbida. Sed ꝙo has conditiones aq̃ perdat vel q̃ miscetur cum predominante et alterante et ducente in alias proprietates nõ est dicendum tunc in illo liquore tradi baptismatis sacramentum. et sic paret qđ obiectitur.

Determiat quõ sacrm est admiſtrãdũ. puta. q̃tiẽs imersio fieri debeat. h

De imersione vero si queritur quõ fieri debeat p̃cise. rñdemus q̃ semel vl tertio p vario more eccle. Tñ Greg. ō trina imersione baptismi nihil veri⁹ rñderi pot q̃ qđ voluit sensistis qz in vna fide nihil officit ecclesie sctẽ cõsuetudo diuersa. Qz em̃ in tribus subsistentijs vna substãtia ẽ. repñsibile ẽ nulla ten⁹ pt infantẽ in baptismo ter vel semel mergere. qz et trib⁹ mersionib⁹ psonaz trinitas. et vna p̃t diuitatis singularitas designari. Nos ꝙo q̃ tertio imergim⁹. etiaz triduane sepulture sacrm sigm⁹. Scõm h licet non modo ter. sed etiam semel mergere tm̃. Ubi tamen dum taxat mergere sel licz vbi ꝙsuetudo ecclie talis exsistit. si quis ꝙo id facere incipiat vbi cõsuetudo talis non est. vel semel tm̃ mergendum asserat. reprehensi-

haymo sup epl̃az ad Ro. c

Nec baptismus nec circūcisio regni nobis aditū apuit. Videtur male dicere. q3 ianue clausio nō fuit nisi ꝑ petrū. ⁊ maxime per originale. sz baptismꝰ ⁊ circūcisio delebāt originale. ḡ aperiebāt ianuā. Item videtur dicere falsum. q3 sup illud Ps. xlij. aptum ē celum gloriabede-

Aug. in q̄ da omel. Dum ille iorda-nis aq̄s subīt. nobis celi ianuam pandit. ⁊ dū caro innoxia frigentib⁹ aq̄s tangit. o posita cōmoda noxijs. rūphea ignea extinguit. nec xp̄s celū tūc apire cepit. Sz his verbis ondit ꝓtas baptismi. q̄ritur ergo q̄ sit illa ianua. ⁊ q̄mō sit apta. ⁊ q̄n. Videtur ei apta in passione. q3 sup illud Col. j. pacificās ꝑ sanguinē. ⁊c. Glo. ptz mō introit⁹ in celū. Item vī q̄ i resurrectiōe ꝑ orationē quā cātat ecclesia. Deus q̄ eternitatis nobis aditum ⁊c. ℟. dōm q̄ clausio ianue spūalis intelligitur ꝓhibentia illa ob quā nullus poterat ingredi ad domini aspectuz. illa aūt ꝓhibentia erat a diuina iu-

bilem se esse constituit. Unde haymo in suo sensu abundabat. Ciprianus cum semel mergebat in baptismo puulos qui qō intelligebat studiose implebat bonis opibus abūdando. licet in hoc nescius delinq̄ret. ꝑ q3 bonis opibus abūdabat. postea correctus a deo abūdauit altiori sensu. ter illos mergēdo Ecce habem⁹ q3 deliq̄t qui semel mersit. Sed hōc ideo. q3 aliter se habebat ꝯsuetudo illius ecclesie. vel q3 vnā tm̄ faciendā mersionē asserebat. De trina mersione Aug⁹. ait. postq̄ nos credere ꝓmisim⁹. tertio capita i sacro fonte dimersim⁹. q̄ ordo baptizādi duplicis mysterij significatione celebrat. Recte enim tertio imersi estis. q3 accepistis baptismū in noie trinitatis. Recte tertio imersi. q3 accepistis baptismū in noie xp̄i. q̄ die tertia resurrexit a mortuis. Illa em̄ tertio repetita imersio typum dñice exprimit sepulture. Cōstat ergo baptizādos tertio debere imergi. ⁊ tm̄ si semel tātū imergant. vez baptisma accipiūt. Et q̄ semel imergit tantū. nō peccat. nisi ꝯsuetudo ecclesie obsistat. vt hoc mō tm̄ debere fieri asserat.

Ostendit quō in hui⁹ sacramēti institutōe ⁊ vsu euacuata sit circūcisio. i

Solet etiam q̄ri si circūcisio amisit statū ab institutione baptismi. Ad qō dicim⁹. i xp̄i morte terminata eē legalia omnia. Ex tunc ergo circūcisio ꝓdidit vim suā ita q̄ postea nō ꝓfecerit. sed potius obfuit obseruatorib⁹ suis. Sz vsq̄z ad oblatōz ve hostie potuit ꝓdesse. Si em̄ ante passionē legalia finē habuissent. si ea imīnēte vet⁹ pascha cū discipulis manducasset.

De causa institutōis baptismi c̄tuz ad illud ad quod ordinatur per se. k

Causa vero institutiōis baptismi est inuocatio mentis. vt hō qui ꝑ peccatū vetus fuerat. ꝑ gratiā baptismi renouet. qō fit depositōe viciorz. ⁊ collatōe virtutū. Sic em̄ fit q̄sq̄z nouus hō. cum abolitis peccatis ornatur virtutib⁹. Abolitio em̄ peccatorz pellit fediratē. appositio virtutū affert decorē. ⁊ hē⁹ res hui⁹ sacri. sz interiorz mūdicia

De causa institutōis baptismi c̄tuz ad illud ad qō ordinatur p accidens. sz quō aperuit celū qō nō aperuit circūcisio. l

Si q̄rit vtrū baptism⁹ aperuit celū qō nō apuit circūcisio Dicim⁹ q3 nᶜ baptism⁹ nᶜ circūcisio regni nobis aditū apuit. ꝑ hostia saluatoris. q̄ si tpe circūcisionis oblata fuisset. illi⁹ tpis hoies i regnū intrassent. Res ergo huius sacramenti iustificatio est.

sticia iuste puniente. ⁊a peccato ꝓmi hois ꝓmerēte. Herebat originalis cl̄pa vt hō nō cōperet coram deo ꝓpē feculitatē culpe. ꝓpter offensā maiestatis diuine. et ꝓpter mortalitatē in carne. q3 vestit⁹ sacco nō debebat ingredi in palaciū regis assueti. sic ōr. Reclster. xliij. Istā em̄ ianuā apire ōr illud qō remouet ista obstacula. Obstaculuz culpe amouebat baptism⁹. obstaculū debiti rōne offense amouit passio q̄ quā fuit facta satisfactio. Obstaculū mortis. xp̄i resurrectio. ⁊ ita ianue apertio inchoari dicit i baptismo. ⁊ ꝓfectū habere in passione sed complementū in resurrectione. manifestatione in ascēsione. Et q̄n hec tā facta sūt. ideo virtus baptismi est ianuā apire. nō per se tātū. sz etiam ꝓpter hoc q̄ iam facta est oblatio hostie vere

Ideo magis effectus apertionis ianue attribuitur baptismo q̄z circūcisioni. licet vtrunq̄z sacramentū ꝛleat culpam. ⁊ sic pater illud.

AD intelligentiā hui⁹ ptis tria ꝓncipaliter q̄runt. Primo q̄rit de baptismi institutōe. Secōo de instituti administratōe. Tertio de circūcisiōis cessatione sine euacuatōe. Circa ꝓmū q̄runt duo. Primo q̄ritur in q̄ elemento sit sacrm̄ baptismi instituendū. Secōo vtrū i institutōe sit virt⁹ collata aquis sicut dic̄ mgr.

Questio i g

Vtrū sacrm̄ baptismi debuerit institui i aq̄. Et q̄ sic ipm̄ factū dñi ondit. Sz q̄ nō. vī rōne q3 baptism⁹ ē signū sepulture xp̄i. sicut ōr Ro. vj. cōsepulti ei estis ⁊c. ḡ si sepultura xp̄i fuit in terra nō in aq̄. vī q̄ sil̄r debuerit baptism⁹ institui in terra. Item sacra ve. le. fuerūt sig̃ sacrorz noue legis. ⁊ in illis ꝓfigurata sunt ista. Sz sacramēta noue legis fiebāt vel in eis q̄ habebāt ortum a terra. vt sacrificia ⁊ decimatōes. Vel in aliq̄ terreo vt circūcisio q̄ fiebat cultello petrino. ḡ si fuerūt quedam signa horz. ḡ sacra noue legis (maxime baptism⁹) debuerūt institui in terra nō in aq̄. Item si dicas q̄ ōz fieri in aq̄ ꝓpter exp̄ssaz significantiā gre. Sz ℈. Liquor olei exp̄ssus signat graz c̄tz aq̄. ḡ magis debuit institui i oleo q̄z in aq̄. Item dicit Apoc. j. lauit nos a ptis nr̄is i sanguine suo. ḡ si in baptismo est lauacro a ptis. ⁊ signat illā ablutōz facrā ꝑ sanguinē xp̄i. ḡ magis debuit institui in sanguine. Item querit q̄n dñs instituit sacrm̄ baptismi. ℟. dōm q̄ sacrm̄ baptismi est maxime efficax ⁊ maxime necessariū inter alia sacra. Efficax q3 in eo imp̄mitur caracter q̄ disponit animā ad susceptionē lumi-

nis gre. vt trāsparētia vitrū ad susceptionē lumis cor-

134

poralis. Datur etiã gra mundificans animã. Datur etiam illi gre actus remittẽdi ardorẽ concupiscentie. Sed qr hec optuit dari in eo signo qõ sua ꝓpetate multiplici hec oĩa designaret. tale aũt ẽ aqua qr trãsparet 7 est quia lumĩ. 7 ideo caracterẽ sigt. 7 terꝫ abluit 7 mundat inf oĩes liquores. 7 ideo signat grãm mũdantem. Itẽ infrigidat. ideo signat remissionẽ ardoris concupiscentie. Conueniebat ergo maxime aqua baptismatis sacramẽto ob efficaciã. Similiter etiã ꝓpter necessitatẽ. Qr enĩ sacramẽtũ ẽ a q̃ nemo absolui. 7 in quo oẽs cõmunicãt. necesse fuit instituti in liq̃re q̃ ẽ oĩs apud oĩes. 7 in quo abundãt pauperes 7 diuites talis aũt liquor est
35 aqua. ideo. 7c ¶ Ad illud ġ qõ obr ꝙ signat sepulturã dõm ꝙ nõ tm̃ signat dm̃ sepulturã. imo etiã grãm quã in immersione donat. 7 qr in aqua vtrꝫq; sigtur. in terra aũt nõ signatur gra mũdãs. cũ sit fer elemẽtoꝝ. cõ. 7c
36 ¶ Ad illud qõ obr de le. ve. dõm. ꝙ sicut dicit apostolus. oẽs q̃ fuerũt ĩ lege fuerũt sub maledicto vsq; ad aduentũ christi. q̃ factus ẽ ꝓ nobis maledictũ vt a maledictione nos liberaret. qr terra fuit maledicta homini nõ aqua. iij. gen. In huius signũ sacramẽta illa erãt ex his que sunt ĩ terra. nõ sic aũt sacra noua. qr ista ẽ lex benedictõnis. Preterea lex vetus 7 maxime moysi fuit onerosa ad confringẽdũ duros. 7 ideo ĩ duris. vt in cultello petrino 7 in effusione sanguinis remediũ habebant. Sed lex noua ẽ suauitatis et amoris. ideo dat in aqua
37 que cedit facile. ¶ Ad illud qõ obr de sanguine patꝫ respõsio. qr nec conuenit significatõni nec efficacie. cũ non
38 mũder. nec necessitati cum nõ oĩes eo abundẽt. ¶ Ad illud qõ querit vltimo qñ est institutũ. ex scriptura potest respõderi. que de hoc ĩ multis locis loq̃tur. Propter qõ notandũ ꝙ dñs baptismi sacramẽtum ꝓmo instituit. instituendũ. secũdo instituit. tercio ꝯfirmauit ĩstitutũ. Insinuauit q̃dẽ facto et verbo. Facto cũ baptizatus esset a Jo. in aqua. ostendit cereros credentes in aqua forẽ baptizandos. Insinuauit verbo. cũ prędixit nichodemo. Jo. iij. nisi q̃s renatus fuerit ex aqua. 7c. Instituit aũt cũ ipe baptisare cepit ꝙ discipl̃os. Jo. iij. post hec venit iesus ĩ terrã iudã 7 baptizabat. 7 tũc instituit facto 7 vbo. qr dr ibidẽ ꝙ baptisabat. ꝛ si nõ ipse in ꝓpa ꝑsona. tm̃ discipuli in sua ꝑsentia ꝛm ꝙ ipe volebat. Et rursus. discipl̃os misit ad ꝓdicãdũ 7 baptisandũ binos. Luce. x. sicut dicit magr in lra. Confirmauit autem baptismum facto 7 verbo. Facto cum de latere eius non tantum profluxit sãguis. verumetiã aqua ĩ ipa passionis cõsummatõne. Verbo aũt cõfirmauit. q̃ post resurrectionem discipulos ad baptisandũ omnes et singulos misit. Mat. vlti. 7 sic patẽt quomodo diuersimode loquitur scriptura.

Luce. ii

¶ Questio q̃ b

Verũ ex institutione baptismi in aq̃ collata sit aliq̃ vis aquis. Et ꝙ sic vr̃ Luce. iij. baptisato iesu. glo. dominus baptizatus ẽ. non mundari indigẽs. sed tactu mũde carnis sue aquas mundans vt vim abluendi haberent. ergo si vis abluendi est aliqua vis. patet ꝙ aquis collata est aliqua vis. ¶ Item habetur de consecra. di. iij. Nunq̃ aque baptismi purgare credẽtiũ pctã potuissent. nisi cõtactu dñici corporis sacrificate fuissent.

¶ Item rõne videt. quia omnis operatio egreditur a substantia mediante aliqua virtute. ergo cum aqua tangẽs corpus abluat animam. est ab aqua virtute aliq̃ mediante. sed non naturali. ergo data est aliqua virtꝰ aqis in baptismi institutõne. Cõtra. si data ẽ aliqua virtꝰ aque. quero qũo data. 7 dicit glo. ꝙ cõtactu carnis dñi

Si ġ ꝙ tactum carnis dñice. ġ habent ipam oĩm̃i alio circũscripto. ġ si quis ĩmergeret in aq̃ sine oĩm̃i verbo. aqua regenerabit eũ. qõ falsum ẽ. Si tu dicas ꝙ simul est in aq̃ 7 verbo. Obiçitur tũc. qr hec differũt substantia 7 natura. ġ operatione 7 virtute. ġ nõ potest vna virtus esse in vtroq;. Itẽ si mũda caro xpi tulit illã vim. sed frequenter tetigit aquas. vt q̃ puer lauabat. 7 q̃ lauabat manus. 7 vbi cadẽ causa ibi idẽ effectꝰ. ġ an cõtulit ꝙ baptizaret. Item si cõtactu carnis. ġ solum ille aque virtutem habẽt quas xpi caro tetigit. nõ ġ oĩs aq̃ Si tu dicas ꝙ virtus illa deriuata ẽ in alias aquas. ġ cum deriuatio a corpe in corpus nõ fiat nisi per continuum. nullo mõ poterit puenire ad aquas illis aquis discõtinuas. ġ idem inconueniens. Item si virꝰ aliq̃ collata ẽ. quero quid sit. quia si bonum. aut de bonis minimis. aut maximis. aut mediis. Si de minimis. illud est inferius anima. ġ nõ agit in ipam. Si de mediis. ġ par est anime. nec adhuc influit. Si de maximis. ġ est data aquis virtus aliqua gratuita. ¶ Rñ. dicũt aliqui ꝙ do
39 minus tactu mundissime carnis sue vim cõtulit aqs quã nõ habebant. 7 vis ista fuit aliqua ꝓpietas absolura. 7 hec ꝓpietas fuit aque meliorario 7 reductio ad statum primũ in quo erat ante hominis lapsum. 7 qr post lapsum oĩa elementa sunt deteriorata. vt habitatio cõgrueret habitatori deteriorato. Sed quia homo per aq̃ sacramẽtũ meliorari debebat 7 resurgere. ideo aqua meliorata 7 ad primũ statum reducta ẽ. 7 hanc vocant illã vim. Sed ista positio nõ potest stare. Primo quia hec vis dicitur vis ad regenerandum. sed hanc nõ habebat aqua in statu innocentie. quia nõ erat opus regeneratione. vnde illa melioratio nihil facit ad rẽ. puta. si aq̃ est meliorata 7 nõ alia elementa. ġ videtur ꝙ ordinatio elemẽtorum sit dissipata. cum necesse sit ꝙ habeant debitam ꝓportionẽ. Et propter hoc dicunt aliqui ꝙ collatio vis regeneratiue nõ est aque melioratio vel purificatio. sz alicuꝰ virtutis supnaturalis collatio q nõ ẽ data aq̃ scõm eẽ ꝑfectũ quoadusq; veniat verbũ. sic vis imutandi visum nõ ẽ in colore ꝑfecta nisi supueniẽte lumine. 7 h̃ supnaturã data ẽ aq̃. 7 s̃ naturã ibi existit vt effectũ habeat supnaturã ꝙ volũtatẽ diuinã. Sz qm̃ illud difficile ẽ ĩtelligere. quo aliq̃d absolutũ siue ꝛm naturã siue s̃ naturã sit mõ in aq̃ qõ ñ erat pus. 7 quo datũ sit tactu carnis etiã aqs remoꝛ. Preterea dõm tactũ fuit s̃. ꝙ vis illa nõ ẽ aliq̃ ꝓpietas vel ẽntia absoluta addita aq̃. sz solũ ordinatio ei⁹ ad h̃ ꝙ bõ regenereꝛ Pri⁹em oĩes hmõi cr̃ãt indifferẽtes. 7 poterãt inq̃tuz est de se ĩ aliq̃ alio liq̃re baptizari vt in aq̃. Sed cũ dñs voluit mergi 7 baptizarꝰ ẽ in aq̃. sola aq̃ habuit ordinationẽ ad h̃. 7 nõ solũ in ea potuit fieri baptism⁹. Sz qr nõ instituit baptismũ fieri tm̃ ꝙ ĩmersionẽ. imo etiam ꝙ verboꝝ platione. 7 taliũ verboꝝ. silr verba ad h̃ ordiauit. Rñ aq̃ in quã mersus ẽ. 7 verba q̃ ꝓtulit vlterius habent vim. nõ vsum sine altero. qr vtrꝫq; insimul ad regenerationẽ obtinendã ordinauit. Et sic patent obiecta ad vtranq; ꝑtem. quia ꝓma ꝓcedunt de vi. vt est ordinatio ad regenerationẽ. Scõa aũt de vi q̃ est qualitas absoluta. Dec aũt vis nõ est. ꝙ transfusionẽ sed per institutionẽ. Rñ sicut dominꝰ. no tm̃ verba q̃ ꝓtulit. ordinauit 7 instituit ad regenerandũ. sed etiam omnia consimilia. sic nõ tm̃ aquam quam tetigit. sed omnem aquam specie consimilem. Est autem omnis aqua omni aque specie consimilis. et ideo omni aque contulit. Et est simile. si rex ordinaret ꝙ litere sue non tm̃ haberent virtutem 7 efficaciam que scriberentur in pellibus

capr̃is·7 que essent scripte aliq̃bꝫ ꝛterminatis verb 7 hoc quidē facerꝫ manu sua scribēdo in illo genere pelis diceret q̃ rex illa manu suā efficaciā ꝛdit illi pgamenō·7 omī pgameno eiusdē spēi· etiā qđ futuꝝ ē vsq̃ ad multa tēpora·7 hoc p solā institutionē 7 ordinatōnem· nō p aliquius vtutis alterius collatōem· sic intelligendum in ꝓposito·quādo dñs tactu carnis mūde dedit vim aquis·nō q̃ mūdicia trāsiret a carne in aquā·sz q̃ cū dñs esset mūdus·voluit ob nihil aliud in aquā mergi·nisi vt illa mersione aqua haberet istā ordinatōnem Undē si aqua causaretur ꝛ nouo cōsimilis isti ī specie· credo q̃ eādē haberet ordinatōem·7 eandē diceret habere vtutē· Et si tu obȝcias mihi·oīs relatio fūdat sup aliquid absolutū·eo q̃ aduenit·ergo si hec ordinatio q est relatio aduenit·oportuit aliqđ absolutū dari· dōm q̃ illud nō habet veritatē in relatōnibus volūtariis·q̃ nummus vt dicit Aug⁹·sine sui mutatōe fit pignus· 7 similiter hec vox buba sine sui mutatōe possit fieri significatiua·similiter 7 in ꝓposito intelligendū est· Et licet vtraq̃ hꝝ opinionū sit catholica 7 pbabilis·hec tñ est magis intelligibilis 7 ꝛsona scōꝝ auctoꝝ·Dicūtur em̄ aque mundare et sanctificare et virtuose effecte·q̃ ad sanctificationē anie 7 mūdiciam efficaciter sē ordinate·non faciendam ab ipis sz suscipiendam 7 dādam in ipis a ꝛo ipi homini baptisādo·7 sic exponēda sūt cōsimilia·Nec ē intelligenduz q̃ aliqua actio sit ab aquis ī aiam· Aque em̄ ille nō habent ꝓpe virtutem illam nec operationem·sed earū virtus est actio· est efficar ordinatio vel p̄m actum vel p̄m habitū·7 sic non habent calumniā que circa hec dicūtur·

Quantum ad secūdū articulum querit secūdo ꝛ baptismi instituti administratōne·q̃ fit in parvuli immersione·et circa hoc duo queruntur· Primo querit q̃tiēs opteat mergi·Scōo q̃tum·

Questio j i

QZ semel tm̄ sit immergendū videt·de ꝛse·di·iij·er cōcilio toletano·iij·Propter vitādi scismatis scādalum vel heretici dogmatis vsū·simplā tenemus baptismatis immersionē·ergo videt q̃ hereticū sit ter mergere·

Itē rōne videt·q̃ hec est vera p essentiā·baptismus est ablutio vel tinctio in aqua·ergo si fit triplex tinctio triplex erit baptismus·ergo si nullo mō licet baptismū iterari·nullo modo licet ter mergi· Itē ista duo sufficiūt·verbū·scz·7 elemētū·7 si mergat semel· Sed si ꝓferatur semel·est plenū sacramētū·q̃ si amplꝰ mergit supfluit·ergo nō debet nisi semel mergi· Itē q̃ritur·q̃re magis ter q̃ bis·Si dicas q̃ binarius est numerus informis·q̃ recedit ab vnitate·eadē rōe formabilis·q̃ accedit maxime·Sed contra·Hiero·sup epl̄am ad phi· In pa·7 fi·7 ss·baptizamur 7 ter mergimur· vt trinitatis vnū appareat sacramētū· Itē Pelagꝰ gaudētio epo·de ꝛse·di·iij·cuāgelicū vero ꝓceptū ipo ꝛo 7 dño saluatore nr̄o iesu xpo dicēte vel tradēte·nos admonet vt in nomine trinitatis trina etiam īmersione sanctuz baptisma cuiq̃ tribueret· Item de conse·dist·iij·er canonibus apostoloz·Si quis ꝓsbr aut episcopꝰ nō trinā immersionē vnius misteriū celebrat·sed semel mergat in baptismate·quod dari a quibusdā iubetur ī mortē dñi·ꝛponat·ergo necessaria est trina immersio ℟ᵒ dicēdum q̃ vnitas vel multitudo immersionū nō est ꝛ substantia baptismi·sed solum de bene esse·q̃ quotiens cunq̃ immergat·dū tamē debito modo et sine dilatōne magna verba ꝓferat·baptismus est 7 sacramentū integrū·et si non sit rei de necessitate·est tamen ꝛ congruitate·ꝓpter sigtionem cui congruit vnitas 7 trinitas vt patet in fide trinitatis·q̃ vnitas ē in essentia·sz trinitas in psonis·Similiꝫ in morte xpi·q̃ vna ē in cētia· sed tribus diebus fuit in coꝛde terre·Similiꝫ gre·quia vna ē in se·sed triplex in vtutibꝫ·vnitas 7 trinitas ꝛvenit·sed tm̄ magis trinitas·ꝓpter expressionē matorē·et ideo vrunq̃ morē seruat ecclesia·Sz romana ecclesia tanq̃ ꝓcellens trinā seruat īmersionē·tum ꝓpter signationem trinitatis·tum etiā triduane sepulture·tūm etiam triplicis ꝛcupie minutionē a q̃ aīa liberat·tum etiam ꝓpter triplicē virtutē q̃ xps ī aīa reformat·Si queritur quotiēs sit ibi mergendū·℟ᵒ·p̄m morē ecclesie·q̃ aūt ꝓpria auctate mutat peccat·Et ideo ōr q̃ ꝛponendus est eps·nō q̃ nō baptizaret·sz quia ꝓpria auctate noua introduceret·Rones g̃ ꝓbantes q̃ ter īmergendum sit intelligende sunt p̄m morē ecclesie romane·

Ad illud qđ obȝcit ad oppositū ꝓmo·dōm q̃ loq̃tur p̄m morem illius ecclesie in qua tm̄ solebat semel mergi· Sed heretici ceperūt īmutare·ideo statuerūt ter·ne viderēt hereſi ꝛsentire· 41

Ad illud qđ obȝcit q̃ baptismus est tinctio·dōm q̃ nō est p essentiā nisi addat forma ꝓscripta·si tm̄ tinctio fiat cum invocatōe trinitatis baptisma ē·Et si in vna ꝓtulit omnia verba·nō debet amplius mergere·quia baptisma cōsummatū est·Sed quando fit trina mersio·In prima debet nomiari pater·In secunda filius·In tertia spiritussanctus·quia tunc nulla superfluit·quia nō est completū sacramētuz quousq̃ terminatū sit verbū·incipitur em̄ īmersio cuz verbo 7 cum illo terminat·Sequens patet·7 similiter quare magis ter q̃ bis·ꝛc· 42

Questio ij k

Quantū oporteat paruulū immergi ad hoc q̃ sit baptizatus·Et q̃ totum coꝛpus videt·quia signū est passionis 7 mortis·ergo si christus totus passus est 7 mortuus·totus homo necessario īmergit· Item baptismꝰ est remedium cōtra concupiscentiā·sed cōcupiscentia est in toto coꝛpoꝛe·quia tota caro est infecta·ergo ꝛc· Item si sufficeret aliquā partez mergi·cum pars p quā transfusum est originale 7 in qua viget ꝛcupiscētia sint mēbra genitalia·magis sufficeret illā ꝓtem īmergi q̃ aliam·Sed nullus dicit q̃ sufficiat·ergo debet īmergi totum· Contra· Apli baptizauerunt tria milia hominū vna die·7 constat q̃ nō mergēdo·q̃ nō haberent aquā ergo aspergendo·sed aspergi nō potest totus homo·ergo ꝛc· Item scribitur in passione beati laurētij q̃ romanus attulit vrceum cum aqua·7 tūc nō fuit mersus·patet ergo· Item esto q̃ puer semiuiuus eēt in piculo mortis·adhuc est de foꝛo nostro·ergo debet baptizari·sed nō totus ꝓpter periculum·ergo ꝛc· Item esto q̃ sit ita parum de aqua q̃ nō posset mergi nisi vna pars·queritur vtrum possit baptizari· Et q̃ sic videtur·quia est ibi verbum 7 elementum·7 elementum habet virtutem regenerativam·vt similitudinem·ergo 7 efficaciam·ergo non est necesse totum immergi· ℟ᵒ· dicendum q̃ ꝓsumitur q̃ apostoli baptizauerunt aspergendo·et mos ille seruatur adhuc in pluribus ecclesijs·7 maxime in ecclesia gallicana·Seruari autez potest ꝓpter hoc q̃ est integra ratio sacramenti·7 seruari debet cum necessitas imminet·aut ꝓpter infirmitatem baptizātis·quia manus sunt debiles·vel quia rudis est 7 timetur ne ledat puerum·vel ꝓpter infirmitatem vel impotentiam baptizati·vtpote si non esset totus natus· vel ꝓpter penuriam elementi·vt si sit modicum de aqua·Mos tamen communis ecclesie est bapti- 43

gare immergendo ꝑm q̃ tangit magr̃ in littera. ⁊ sc̃i dr̃/
44 cũt. ⁊ modus ē iste. Sacerdos eũ debet puerũ tenere ꝑ
latera. ⁊ versa facie ad aquã debet mergere. ita q̃ habe/
at caput ꝓmo versus orientẽ. secũdo versus aq̃lonẽ. ter
cio versus meridiẽ. Nec tñ ad solẽnitatẽ spectãt. Põt
igitur vtroq̃ mõ baptisari. tamẽ cõueniẽtꝰ ⁊ aptius ⁊
securius ē baptisarẽ immergẽdo. ⁊ si satis ē ꝛe aqua to/
tũ corpus ꝛebet immergi. Si parũ sufficit q̃ immergi
possit ꝑs ꝑncipalis. vt caput ⁊ pectus. vel caput tãtũ
vel facies tm̃. q̃ sunt ibi oĩes sensus. ⁊ ibi maxime vi/
get operatio anime. ⁊ ꝑm illã maxime ꝫtendit rõ ima/
ginis ꝑm corpus qualecunq̃ sit. q̃ rõne totalitaꝫ sen/
suũ sigt totalitatẽ mortis ⁊ curatõis. nõ sic aũt est ꝛe ge
nitalibus. ⁊ sic patet totum.

Qonsequenter est q̃stio ꝛe tercio articulo. scz. de
cessatõne circumcisionis. Et circa hoc queruntur duo. Primo q̃ritur. vtz circũcisio ꝛebuerit
cessare. Secũdo. vtz cessauerit ante ꝑmulgationẽ euã
gelij vel post Questio j. l

Q non ꝛebuit cessare ostendit ꝑmo auctẽ. Dicitur eĩ
Gen. xvij. In donatõe circumcisionis erit pactũ meũ
in carne vestra in fedus eternũ. ergo videtur q̃ circũci/
sio eternaliter debeat durare. Sz q̃ eternaliter durat
nõ habet finẽ. g̃ ꝛc. Jrẽ Romañ. ij. circũcisio ꝑdest si
legẽ obſues. ergo videt q̃ si vtile ē seruantibus legẽ ser
uare circũcisionem. g̃ nõ cessauit Si tu dicas apostolũ
esse locutum ꝑ tempe ante euangeliũ Lõtra. gala. v.
vbi ꝓhibet circumcisionẽ ⁊ dicit Testificor oĩ homi/
ni circũcidenti se q̃ debitor sit vniuerse legis faciende.
Sz q̃ male agit nõ obligat ad peius. g̃ si circumcisus te
netur ad legẽ circũcidendi. nõ est malũ. g̃ circũcisio non
cessauit. Jtẽ hocip̃m videt rõne. q̃ christus nõ tãtuz
verbis instruxit nos sed etiã factis. Unde etiã cõmũis
autoritas dicit. q̃ oĩs christi actio nostra fuit instruc/
tio. Sed christus circũcisus fuit. sicut dicitur Luc. ij.
ergo si mẽbra debẽt assimilari capiti. tũc g̃ videt q̃ ne/
cessariũ sit ⁊ nos circumcidi. Uidet eĩ q̃ sicut baptisa
ri voluit vt formã daret. ita etiã circũcidi. Jtẽ rõ quare
aliqua legalia cessauerũt. est. q̃ signatum eoz impletũ
est. Et rõ quare aliqua durãt est. q̃ signãt q̃d semp faci
endũ est. ideo remãsit thurificatio. Sed signatũ circũ
cisionis nõ implebit vsq̃ in octauã resurrectõnis vltí/
me. ⁊ iteꝫ signat aliq̃d q̃d semp faciendũ est. sicut amo/
tionẽ superfluitatũ. g̃ sp debent durare. Jtẽ sacramẽta le/
gis gratie sic succedũt sacramẽtis legis scꝛpte. sicut illa
sacramẽtis legis nature. Sed decimatio que fuit reme
diũ contra originale tempoꝛe legis nature simul mãsit
cũ circumcisione. ergo pari rõne circumcisio cum baptis/
mo. Propter hoc est questio qua necessitate cessauit cũ
eni nõ habeãt repugntiam hec duo remedia. ⁊ aliq̃ ac/
ceptãt vnũ. qui nõ acceptãt reliquũ. ꝺ bonitate diuine
miscõie esset q̃ vtrũq̃ maneret. vt ꝺs haberet maiorem
populum. ⁊ pluribꝰ mõis curaret nr̃m vulnus. Lõ/
tra q̃ cessauerit ostenditur galat. v. ego paul⁹ dico vo
bis. si circumcidimini. christus vobis nichil proderit.

Jtẽ Hebꝛe. vij. trãslato sacerdotio. necesse ē vt legis
translatio fiat. Sz oportuit sacerdotiũ trãsferri. g̃ ⁊ le/
gẽ. et si hũc ⁊ sacra legalia. Sz inter hec ꝑcipuũ ⁊ ma
gis notabile est circũcisio. ⁊ aliozꝫ fũdamẽtũ. g̃. ꝛc.

Jtẽ circũcisio fuit ad distinguendũ populũ a popu
lo. Sed christus lapis angularis filios dei dispersos
congregauit in vnũ. ⁊ duos parietes iunxit. ⁊ vnus pa
stoꝛ vnũ ouile habere debuit. g̃ necesse ē in lege noua il
lud signũ aboleri. Jtẽ aut baptism⁹ datus est ī remedi/
um sufficiẽtie aut non. Si nõ. g̃ sacrmẽta nõ le. sũt im/
pfecta. g̃ ⁊ lex noua. quod est inconueniẽs. Si est pfectũ
remediũ ꝓtra originale peccatũ. et ille morbus simpleꝛ
nõ iterabilis. g̃ aduenięte baptismo supflua ē circũcisio
ergo si oĩe supfluum a lege dei ē resecandũ. patet. ꝛc.

Rº dom̃ q̃ sicut dicit canon euangelice legis non so 45
lũ circũcisio sz etiã oĩa sacra legalia destruerũt aduenti/
bus sacramẽtis no. le. eo q̃ sacramẽta illi⁹ tꝛis huic tẽ
poꝛi nõ conueniebãt. Tũ q̃ erãt obscura q̃ntũ ad sigñtiã
erãt eĩ velamẽ. Tũ etiã q̃ que virtutis ꝫ̃tuz ad effica
ciã. Tum etiã q̃ grauia ꝫ̃tũ ad obſuantiã. Et hec oĩa
legi illi competebãt que erat lex figure et oneris ad cõ/
fringendã duriciem et superbiã cerulcis iudaice Lex sũt
noua opposita hz ꝺditiones. q̃ est lex veritatis et gꝛe
et suauitatis. Hꝛa enĩ et veritas ꝑ ihm̃ christũ facta est. si
cut dr̃ Jo. j. Et oĩs suauitatis. Jugũ eĩ meũ suaue ē
sicut dr̃ Matth. xj. et ideo debuit hꝛe sacra expssiozꝫ ad
signãdũ. efficaciozꝫ ad curãdũ. ⁊ leuiozꝫ ad portandu
et ideo oĩa illa sacra cessauerũt et alia sũt instituta. Un
Augꝰ. ꝓtra faustũ. Prima sacra que obseruabãtur pꝛe
nũciatiua erãt christi venturi. q̃ cũ suo aduentu christus
impleſſet ablata sũt. ⁊ alia instituta. ꝑtute maiora. vtili
tate meliozꝫ. actu faciliozꝫ. et numero pauciozꝫ. Et h̃
ero patet responsio. q̃ cum sacramentum baptismi sit
institutum loco circumcisionis. q̃ circumcisio cessare
debuit. maxime cum illud sacramentum sit expressius
in signando. efficacius in curando. ⁊ leuius in portan
do. Hoc aũt totũ patet respicienti conditiones ⁊ ꝓ/
prietates vtriusq̃. Ad illud ergo quod obiicitur q̃ 46
data sunt in fedus eternũ. dom̃ q̃ nõ oportet intelligi
ta eternũ q̃ careat fine. In eadẽ enĩ ꝛa domin⁹ dicit q̃
dat eis terram in possessionem eternam. ⁊ constans est
q̃ terram ꝓmissionis iudei non possident. ⁊ ꝓpꝛ hoc
distinguẽdũ est ī eterno. Dicit eĩ eternũ tripliciter. aut
ꝫ̃tũ ad durationẽ. aut q̃ntũ ad finis indeterminatoz. aut
ꝫ̃tũ ad sigñtum. Primo mõ dr̃ dupliciter. aut q̃ caret ꝓnci/
pio ⁊ fine. Eccl. xvij. Qui viuit ī eternũ creauit oĩa
simul. aut ꝫ̃tũ ad ꝑtes tꝛis termi. Ps. statuit ea ī eternũ
Dr̃ scdo mõ dr̃ dupliciter. Aut q̃ nõ ꝛa fit semel q̃n
ꝺ̃ꝑteat fieri pluries. ⁊ sic dr̃ Seruiet eterno q̃ quo ne
scit vti. Aut q̃ non ꝛetermiatur termin⁹. ⁊ sic dr̃ sacer/
dotiũ eternũ aarõ. q̃ nõ determiauit dñs q̃n cessaret. Ter
cio mõ dr̃ dupliciter. aut q̃ sigt eternũ. ⁊ sic ē terra ꝓmis
sionis data ī possessionẽ eternã. Gen. xvij. Aut q̃ sigt ⁊
ducit ī cognitõnẽ vite eterne. ⁊ sic dicit circũcisio eter
na Et isti duo vltimi mõi habẽtur a glo. supgen. xvij.

Ad illud q̃ obiꝛe h̃ q̃ dr̃ Ro. ij. circũcisio ꝑdest, ꝛc 47
dom̃ q̃ h̃ ꝺt a pls ꝑm statũ illũ in q̃ erãt, lex ⁊ circũcisio
obseruãda. ꝑm enĩ nullũ statũ ꝑfuit circumcisio siue le/
gis obseruãtia. Idẽ eĩ ipe q̃ ꝑcepit circũcisionẽ. mãda/
uit ⁊ legẽ. si g̃ aliq̃s ꝑuet circũcisionẽ ⁊ ꝺtenet lege. in rẽ
poꝛe legis nõ ꝑderat. ꝑderit aũt si vtrãq̃ ꝑsubat. nõ tñ
carnaliter sz spũaliter. Q̃ g̃ obr̃ q̃ ꝑ tꝛe euãgelico dr̃ 48
restificoꝛ oĩ homi circũcideti se. ꝛc. Dicit aliq̃ hoc di/
xisse apl̃m ad terroꝛẽ. Sz tñ illꝺ nõ sufficit. ꝺ pl⁹ opoꝛ
tet dicere q̃ ē obligatio ex diuio ꝑcepto. ⁊ ē obligatio ex
ꝺscie dictamie. Ex diuio ꝑcepto nemo obligat. q̃ illꝺ ē
reuocatũ. Sz q̃ hz ꝺsciam se teneri ad circũcisionem. q̃
adhuc stat diuinũ mãdatũ. ꝑ eãdẽ rõz nccꝛe ē q̃ hẽat ꝺsci
entiã obſuãdi oĩa mãdata legi. Uñ apls fac argumẽtũ
ꝑ impossibile a destructõe ꝺ̃ntis sic. pseudo apli dicebãt
q̃ tenebãtur circũcidi. sz ñ ꝛebebãt alia legalia obserua
ri. ⁊ apostolus dicit q̃ si tenentur ad hoc ꝓceptum. cum ita sint alia ꝓcepta. vt illud tenentur ad oĩa. Si

em aīa sortis est imortalis. ⁊ ois aīa. tñ vtrūq; est falsū ⁊ vno inconuenīēti posito multa sequunt. Vñ p̄b̄ q; nō erat tota lex seruāda. volebat ap̄lus arguere q; circūci-
49 sio nō eēt seruanda. ¶ Ad illud qō obȝcit de xp̄o q; xp̄s fuit circūcisus. dō̄m q; xp̄s oīb; opib; suis nō erudiuit ſz tñ nō oīa fecit ad imitationē. sicut opa miraculosa et alia plura. Nō ät q̄re xp̄s voluit circūcidi fuit triplex. ſ. in fidei argumētū. humilitatis exemplū. ⁊ legis complemētū. In fidei argumētū. q; de iudeis erat p̄m carnē ⁊ p̄pter ip̄m specialiť de illo genere nasciturq; signāduȝ instituta est circūcisio. Ne g̃ videret dissilis patrib;. ⁊ nō eē qui fuit p̄missus. ⁊ ne p̄ hoc possent iudei suū pal liare errorē. iō debuit circūcidi. Scō̄ p̄pter humilitatis exemplū. p̄pter qō subiecit se legi ⁊ oibus legalib;. cū tñ sub nullo esset. Tertio fuit circūcisus in legis cō̄plemētū. vñ suscipiēdo circūcisionē impleuit legē. ⁊ implēdo cessare fecit. q; legē nō destruxit ſz compleuit. dū significatiā exhibuit. Et hoc est qō dicit Aug. cōtra faustum. q; sacramēta ve. le. in aduentu xp̄i impleta sunt. ⁊ iō ablata q; impleta. Et hec rō triplex trahiť de omeť. Aug. sup Lu. ū. de circūcisione pueri. ⁊ sic p̄z q; xp̄s non fuit q; alīq; imitarent eū in hoc. sed q; magis ex hoc erudirē
50 tur. ¶ Ad illud qō obr̄ q; signatū eius nōduȝ est impletū. Dōȝ. q; circūcisio hēbat p̄ncipale signatū. ⁊ hoc erat originalis deletio. Et habebat cōsequens. ſ. liberatōeȝ a miseria q; xp̄m i octaua resurrectōis. Et q̄m impletuȝ est q̄tū ad p̄ncipale sigtū in baptismo. ⁊ q̄tū ad consequens in capite nr̄o christo q̄ resurrexit die octauo. nō debuit cessare. Sed q; adūgit q; debet manere vt thurificatio. dō̄m q; thurificatio nō manet solū p̄pter hoc q; signat quod faciēdum ē. sed etiā q; exteriorē obseruātia q̄dammō moralis ē. ⁊ etiā q; facilis ē. ⁊ p̄terea etiā nō retinuit de lege sed instituit. q; alio mō illi thurificabant
51 ¶ Ad illud qō obr̄. q; circūcisio nō aufert decimatiōnē. dō̄m q; circūcisio nō fuit remedium vniuersale sed p̄ticulare. nec oēs ad illā obligātur. ⁊ ideo decimatio ad huc habet locū. Sed ad baptismū oēs obligātur. ⁊ est remediū vniuersale ⁊ sufficiēs. ⁊ iō si remaneret circūcisio. plus haberet oneris q̄z vtilitaťs. ⁊ sic patet vltimū. q; dñs noluit. q; nō cōperebat huic tp̄i. tū p̄pter penalitatē. tū p̄pter p̄ticularitatē. tū p̄pter effectus modicitatē.

¶ Questio ū. m

¶ Questio. ij.

¶ Utrū circūcisio cessauerit ante p̄mulgationē euāgelīj. Et q; sic videť Mat. xj. Lex ⁊ p̄phe vsq; ad iohānē ⁊c. Aut hoc dcīm̄ ē inclusiue. aut exclusiue. Sed q̄cūq; modo hoc dcīm̄ est. cū defecerit iohānes ⁊ ei⁹ baptism⁹ ante passionē. videť q; ⁊ lex ⁊ sacra legalia ante p̄mulgationē euangelīj. ¶ Itē rō quare circūcisio cessauit fuit legis impletio ⁊ legalioȝ ſz hec oīa impleta sūt in passione cū dcīm̄ est. cōsūmatū est. ⁊ velū templi scissuȝ est. ergo si hoc fuit ante euāgelīj p̄mulgationē. ante defecit. ⁊ hoc trahitur ex pluribus locis de libro q̄stionum no. ⁊ ve. t. vt mgr̄ dicit in lra. ¶ Itē specialis rō cessationis circūcisionis fuit institutio nobilioris sacramēti loco ei⁹. ſz baptismus ē institutus ante passionem ex euāgelīj p̄mulgationē. g̃ ante cessauit circūcisio. ¶ Itē ad hoc est auctoritas Jeron. ad aug⁹. que ponit in glo. ad Galat. ū. Sūt vtiq; mortifere cerimonie iudeoȝ oīmib; fidelib;. finis em̄ legis christ⁹ ē. ⁊c. ſz cōtra. p⁹ passionē paulus circūcidit thimotheū. Act. xvj. ⁊ in hoc nō reprehendit. Et seruauit votū nazareoȝ. Act. xxj. g̃ nōdū erat malū. nec circūcisio cessauerat. Si dicas q; fecit p̄pter vitādū scādalū. Cōtra ad vitādū scandalū nō ē faciēdū ꝯ veritatē. vicz doctrine. g̃ si hoc erat malū de se. nunq; ex hoc excusať q; nō peccauerit. ¶ Itē nullus obligatur ad id qō ignorat ⁊ nō p̄t scire. ſz multi erāt ad q̄s nō puenerat institutio baptismi. g̃ illi nō tenebātur baptisari. g̃ si ōs nō reliq̄t eos sine remedio. adhuc p⁹ passionē circūcisio habuit effectū ⁊ statū. ¶ Itē Aug⁹. ad Jero. Circūcisio ⁊ alia legalia nō erāt noxia. licz taȝ nō ceēnt sīgnis futuris necessaria. magȝ noxiū erat ea quasi noxia p̄hibere. est ergo q̄stio cū videatur hoc esse multiplex cōtradictio. q̄d tenendū sit. Nā petrus vitetur sibi contrarius qui Act. xv. dixerit q; nō erant legalia seruanda. ⁊ postmodū iudaizabat. sicut dicit. ū. ad Gala. ¶ Itē paulus videť sibi ꝯrius q̄ reprehēdit petrū. ⁊ postmodū circūcidit thimotheū. ⁊ seruauit votū nazareoȝ. De p̄mo dr̄ act. xxj. De scō̄ act. xxj. Itē. petrus videť ꝯrius paulo ⁊ ecōuerso. q; ū. ad galat. dicit. q; paulus restitit petro in facie. g̃ dissentō videť in hoc fuisse inť colūnas ecclesie. ¶ Itē Hiero. vī ꝯrī⁹ Aug. sicut patet in glo. gala. ū. ⁊ q; agte ꝯdicāt apparet i coȝ epistolis q̄b; sibi respōdent. Vñ Hiero. in epistola ad Aug. tu dicis legalia obseruar̄ bonū. ego affirmo malū. nō modo eis q̄ ex gētili ſz etiaz q̄ ex iudaico populo crediderūt. ¶ Hō. ad p̄dictoȝ intelligētiam aperienda 52
est via duplex. q; p̄cipui doctores ſz Hiero. ⁊ Aug. ri muerūt in hui⁹ q̄stionis determiatōe. Et p̄mo ad intelligēdā solutōȝ Hiero. sciēdū est q; beat⁹ Hiero. duo tpa intellexit in noue legis datione ⁊ sacroȝ suoȝ institutōe. Unū. ſ. tp̄s ꝯdendi euāgelīū qō incepit ab aduētu xp̄i vsq; ad passiōis ꝯsūmatōȝ. Aliud fuit p̄mulgationis euāgelīj. qō īcepit ab aduētu spūsscti vsq; ad fīnē mūdi. Sicr intellexit q; mādata legalia ⁊ ceremonia 53
lia dupl̄r q̄uenit seruare. vel ex p̄cepto tanq; necessaria ad salutē. vel ex dispēsatiōe. nō q; bona sint. sed q; inde elicit bonū. Cōcessit g̃ Hiero. legalia maxime circūcisionē seruari debere q̄usq; p̄dicatio euāgelīj p̄mulgaret. ⁊ institutio noue legis aperet. ⁊ hoc in toto p̄mo tpe. Sz illis incipiētib; apiri. illa cessabāt. sic ista innotescebāt. ita vt nulli post acceptā noticiā baptismi. liceret seruare huiusmodi sacra aliq̄ mō nisi illis solū ad q̄s nō puenerat p̄dicatio euāgelīj. vel etiā ip̄is ap̄lis maioribus ex dispēsatiōe ⁊ pia qdā illatiōe. ceteri aūt erāt trāsgressores q̄l tercūq; seruarēt. Et ad hoc ponendū monuit eoȝ auctoras sacre scripture ⁊ auctoras ecclie. Auctoras sacre scripture. nam oēs ap̄li ꝯsenserūt Act. xv. legalia nō eē seruanda. Rursus videbat aplos aliqs illā iniaz seruasse. Et dicebat primā sententiam dataz esse p̄m rigorem veritatis. Secundam p̄m obseruationē factam esse p̄m similationeȝ pietatis. p̄m q; dicit apostol⁹. j. ad Coȝ. ix. omnibus omnia factus sum. iudeis tanq; iudeus ⁊c. ⁊ hoc pia q̄dam similatione. Auctoritas ecclesie monuit. quia sancti patres cōmuniter damnauerunt heresim ebionis ⁊ cherinti qui dixerunt legalia cum euangelio esse seruanda. ⁊ p̄pter hoc dicebāt pia quadam ⁊ dispensatoria similatione esse seruanda p̄pter infirmitatē iudeoȝ. Sic dixit Hierony. q; petrus seruabat legalia quadaz similatione p̄m q; apostolus dicit Gal. ū. vt etiam barnabas duceretur in hanc similationem. Et dixit etiam q; Paulus pia quadam similatione reprehendit Petrum. qui nec peccabat. vt sicut Petrus condescendebat iudeis in legalium obseruatione. ita Paulus in illius obseruātie reprehensione. Et ita nec Petrus peccauit in male obseruando. nec paulus in p̄rocaciter reprehendēdo. sicut porphirius hereticus Paulū arguebat. q; apostoloȝ p̄ncipi p̄rocaciter insultasset. Ecce hec est positio Hiero. ⁊ rō positiōis. Aug⁹. aūt alio

modo soluit. Ad cuius solutionem intelligendam no/
54 tandū est q̄ Aug⁹ tripliciter tempus intellexit scz tem
p⁹ condendi euangelium. z pmulgandi conditum. et
custodiendi iam pmulgatuz. Primum tempus fuit ab
aduentu christi vsq̄ ad passionis consūmationem. z il
lo tempe sunt legalia infirmata. z in morte christi mor
tua. Secūz tempus fuit a passione christi vsq̄ ad diuul
gationem euangelij in oēs gentes. quando potuit di
ci. In omnē ter. exi. so. zc. z hoc tempore fuit legalia ad
tumulum deducta. Tercium tempus fuit ab illo tem/
pore vsq̄ ad mundi finem in quo legalia sunt quasi in
55 tumulo clausa. Ulterius notandum. q̄ tripliciter de cā
possunt aliqua obseruari. scz ppter salutis necessitatē
propter honestatem. propter proximi infirmitatem.
Dixit ergo augustinus q̄ pmo tempore legalia seruari
poterant tanq̄z viua ppter salutis vtilitatem. Secun/
do tempore seruari poterant etiā ab his qui audierunt
euangelium ppter honestatem. quia cum honore addu
cenda erat synagoga ad tumulum. non quasi idolatra
statim abijcienda. Et hoc etiam tempore seruari pote/
rant propter proximi vtilitatem ne iudei a fide reuoca
rentur. Tercio tempore nullo modo sunt seruanda. q̄
qui iam seruat non est materni corpusculi honorator. ſ
sepulture impudens reuelator. Et ita posuit q̄ petrus
z paulus vterq̄z seruauerunt non tantum propter vi/
tandū scandalum proximi. sed etiam ad honorem debi
tum matri impendendū. Et q̄ non tantū simulatorie
sed etiam veraciter seruauerunt. non propter salutē ne
cessitatem. quia sciebant ea non esse ad salutem necessa
ria. Similiter posuit q̄ petrus veraciter non simulato
rie reprehensus fuit a paulo. non quia legalia seruabat.
sed quia exemplo suo gentiles iudaizare cogebat. Ra/
tio autez sua hec fuit. Nam si fuit ibi tm̄ simulatio i ob
seruatione. ergo propter scandalum proximi vitanduz
liceret relinquere veritatem. Et iteruz quare modo nō
similiter liceret relinquere quod nullū deceret. Rursus
de reprehensione pauli. si simulate tantuz reprehendit
petrū. falsū ergo dixit z mentitus est. Hal'ū. z q̄ nō am
bulabat ad veritatē euangelij. z q̄ reprehensibilis erat
Sed quis audeat dicere q̄ Paulus in doctrine verita
tis dispensatione sit mentitus. Et si aliquis diceret. pa
tebit via hereticis vt alia dicant simulate dicta. Et q̄
ipse augustin⁹ doctor egregius verbis Piero. addidit
nec mirum. nec est inconueniens q̄ posteriores priori/
bus addant. Ideo modo soluendi Aug. tanq̄ sufficiē/
tiori adherent qui melius sentiunt. Unde Hugo de san
cto vic. dicit. q̄ circumcisio z alia legalia q̄tū ad effica/
ciā cessauerūt post passionem. sed q̄tum ad obseruanti
am cessauerūt post euangelij promulgationem. Et pre/
ter rationem Aug. aliam rationē assignat. quia nec na
tura nec ratio sustinet repentinas imutationes. z ne vi
deretur lex noua precipitanter data. cū maturitatē sub/
intrauit. z vetera transierunt. Ex his patet responsio
ad primum quod queritur. Concedo enim sicut ratio 56
nes ostendunt q̄ legalia q̄tum ad obseruantiam nō ces
sauerūt ante promulgationem. nec etiā quātū ad effica
ciam vniuersaliter. q̄ creditur. sicut dicit Bern⁹. q̄ ha/
buerunt efficaciam in his qui distabant. et precept⁹ ad
huc restringi non poterant. In his autē qui scire pote
rant. nullam efficaciam habebant. Ad illud ergo q̄ 57
obijcitur q̄ lex z pphete vsq̄ ad Johannem. zc. Dom.
q̄ illud intelligitur inclusiue. non q̄ tunc statim defece
rit. sed q̄ ex tūc legalis obseruantia infirmari cepit.
Ad illud quod obijcitur de impletione. Dom. q̄ im/ 58
pletio fuit causa cessationis. Sed causa ista non pone
bat effectum nisi clarescceret. Veritas enim excludit vm
bram tm̄ dum clarificatur. q̄ nullus tenetur ad incog/
nitum. Ad illud q̄ obijcit de institutione baptismi di 59
cēdum. sicut tactum est q̄ institutio erat causa euacua/
tionis. Sed actu non faciebat cessare nisi prius pare/
ret sacramenti vtilitas z necessitas. Sed hec non fuit
indicta in petro vsq̄ post passionem. Dns enim dicit
nichodemo. Nisi quis renatus fuerit. zc. sed hoc dixit
quasi consilium in occulto. Ad illud quod obijcitur 60
de Piero. Dom. q̄ aug. dictis Piero addidit. z clarius
hoc vidit. z ideo eius dictis standū est. Nā z ista Pie
ro addendū et corrigendum sibi cōmisit. Ex his patet
repugnantie. Nam petrus primo dixerat legalia non
esse obseruanda. z ideo non esse gentilibus imponenda
Sz tamen ipse postmodum ipe seruauit. ostendens. q̄
ppter statum in quo aliquando fuerant essent honorā
da. Idem tm̄ de paulo est dicendū. De cōtrouersia pe
tri z pauli. Dom. q̄ idē senserūt omnino. z tamen petr⁹
iuste reprehensus est. quia reprehensibilis erat. nō q̄ ma
le faceret. sz aliq̄tulū incaute. z ille defectus circūspec/
tionis credo q̄ fuit in eo aliqua culpa. licet nō ecc mor/
talis. z diuina dispensatione hoc permissum est. vt duz
petrus reprehensus non desisteret. clarius veritas pa
reret. q̄ petrus exemplū imitandi in actu suo nollet da
re. Unde erat reprehensibilis. i. vtilis reprehendi z
dignus. quia ad veritatem euangelij non ambulabat.
z non vsq̄quaq̄z. q̄ ex hoc veritas conculcatur. z ideo
paulus bene fecit z vtiliter qui coram omnibus eum re/
prehēdit. Nec est excusandus petrus ab vna leui neg/
ligētia. ne paul⁹ accusēt grauī mēdacij culpa. Advl
timā contrarietatē patet responsio ex p̄dictis.

Distinctio. iiij. de baptismo per comparationē ad recipientes.

Hic dicendum est aliquos suscipere sacramentuz z
rem. zc. Supra egit magister de baptismo scōm se Nec
est secunda pars in qua agit de baptismo in compara/
tione ad recipientes. Et diuiditur hec pars in duas p
tes. In prima agit per comparationem ad cōmuniter re/
cipientes In secunda specialiter q̄tum ad puulos. in/
fra in fine huius distinctionis. ibi. Solet etiam queri.
si paruulis in baptismo datur gratia. zc. Prima pars
habet duas. In prima magister agit de recipientibus
sacramentū. In secunda de recipientibus sacramēti re
tm̄. ibi. Sunt et alij. vt supra posuimus qui suscipiunt
rem z non sacrm̄. Prima pars habet duas partes. In
prima premissa varia conditione accipientium. agit de
accipientibus rem z sacramentum. In secunda autem
de recipientibus sacramentum tm̄ non rem. ibi. Qui
vero sine fide accedunt. Prima pars in duas. In pri/
ma determinat veritatem. In secunda dissoluit dubi/
tationem siue remouet falsitatem. ibi. Quamuis ēdaz
differeantur illis. zc. Similiter secunda pars in q̄ agi
tur de ficte accedentibus ad sacramētum duas habet.
In prima determinat veritatem. In secūda vero remo
uet dubitationem ibi. Uidetur tamen Aug⁹ dicere. q̄
ficte accedenti. zc. Et ibi primo determinat dubium or
tum ex auctoritate Augustini. Secunda vero determi
nat dubium quod ortum habet ex auctoritate apostoli
ibi queritur. ergo quomodo illud accipiatur.

a Nisi penite at eū veteris vi te. nouā nō pōt inchoare. videt Aug. male dice re. qz si ꝫ verum esset tūc pnīa de beret p̄cedere ba ptismū. q̄ baptis mus nō ē p̄mum inter sacramen ta. qō est ꝫ ma gistrū z cōem o pinionē. R°. dōm q̄ aug°. nō loquit de pnīa sacramēto. sz de pnīa virtute. tm̄ cuius actus p̄e cedit in adultis baptismi sacra mentū. nec tamē oportet q̄ act° pe nitentie forma te q̄ dicitur ꝫtri tio p̄cedat. sz suf ficit q̄ actus in formis. vtpote attritio. Atteri eā peniteri est.

b Nec puulis sine fide aliena qui ꝓpriā habe re nequeunt dak in baptismo re missio. Videtur male dicere. qz fm hoc si penteſ sint infideles. tē videtur q̄ puul° dāneť. ꝫ autem est incōueniens z contra augu. Nam sicut dic̄ Aug. ad bonifa ciū. Esto q̄ pen tes ducant fili os suos p ignez nihil eis obest p̄ centum infideli tas. Si tu dicaſ sicut dicit Aug ad bonifacium. q̄ habet virtutē a fide eccleſie. qz adest. esto tunc q̄ nullus sit fiō lis. videtur q̄ sa cramentū nullā habeat virtutez Sed hoc falsuz est. quia bapti zatus est. z nul/

Aug. ī li. ō baptiſ.

Aug. ps. lxxviij

Aug°. de pnīa.

Q alij suscipiūt sacm et rez alij sacramentū z nō rez. alij rē z non sacramentū. a

Q Idcirc dū ē aliquos suſci pere sacm z rez sa cramenti. aliqs sacm z nō rem aliqs rem z non sacm.

De recipiētib° rem z sacm determinat veritatē. b

Sacm z rē silr suscipiūt oēs paruuli qui in baptismo ab ori ginali mundant peccato.

Remouet falsitatem c

Quāuis q̄dā diffiteant illis q̄ piuri sunt puulis in baptismo dimitti pctā: innitentes illi ꝛbo Aug. Sacra in solis electis efficiūt qō figurāt. nō intelligētes illud ita eē accipiēdū. qz cuz i alijs efficiāt sacra remissionē. nō hoc eis faciūt ad salutez. ꝫ solis electis. Nā q̄ oīb° puulis ī bap tismo r̄mittat pctm̄ q̄ baptismū Aug. euidenť dicit. A puulo in q̄t recenter nato vsq; ad decre pitū senē. sic null° ꝓhibeť a bap tismo. ita null° ē q̄ n̄ pctō moriat in baptismo. Sz puuli tm̄ ori ginali. maiores ꝛo etiā oīb° q̄ ma le viuēdo addideŕt ad illud. nisi enormitas vite impediat. i. fictō Adulti ꝛo q̄ cū fide baptizāt sa cramentū et rem suscipiūt.

De recipiētib° sacm z nō rē z det̄miat veritatem. d

Qui ꝛo sine fide vel ficte ac cedūt. sacm nō rē suscipiūt. vñ Hiero. Sūt lauacra gētiliū. he reticoz. sz n̄ lauāt ad salutē. In eccl̄ia et q̄ nō plena fide accipi unt baptisma. n̄ spm̄ sz aquā. suſ cipiūt. Aug. etiā ait. Judeis oīb° cōia erāt sacra. ꝫ nō cōis oīb° erat gra q̄ ē vtus sacroz. Ita et nūc cōis baptism° oīb° bapti zatis. sz n̄ vtus baptismi. i. ipa gr̄a. Itē oīs q̄ tā sue volūtat arbit cōstitut° ē. cū accedit ad sa cram̄tū fideliū. nisi peniteat eū a veteris vite. nouā nō pōt ichoa re. ab hac pnīa cū baptizāt soli puuli immunes sūt. His alijsq; testimonijs apte oīdit adultis sine fide z pnīa vera in baptis mo n̄ ꝓferri gr̄am rem̄issiōis. q̄ b nec puulis sine fide aliena q̄ ꝓ b pam hre nequeūt. dak in baptis mo remissio. Si q̄s ꝫ ficte acce dit nō habēs verā cordis ꝓritō nē. sacm sine re accipit.

Determiat dubitatōem ori tā ex autoritate aug. e

Videt tm̄ aug. dicere q̄ etiā ficte accedēti q̄ēt hz odiū frnuz in ipo momento quo baptizat oīa condonēť. z post baptismū mox redeant. Sed nō hoc asse rendo dicit. imo hanc opiniōez z p̄missam snīaz cōferendo. ait em̄ sic. His q̄ ficto corde bapti zant. aut pctā nullaten° dimit tunt. quia spūs sanctus disciplī ne effugiet fictū. aut in ipo tpis puncto per vim sacramenti di missa. iterū per fictionem repli cantur. vt etiam illud veruz sit. Quotquot ī xpo baptizati estis xp̄m induistis. Etiā illud. Spūs sanctus dis cipline effugiet fictum. vt indu at eum xp̄m sanctitas baptismi exuat eum xp̄m pnicies fictiōis Nam redire dimissa peccata vi fraterna charitas non ē. apte dns docet. etiam in illo seruo a quo dominus dimissum debitū petijt. quia ille conseruo dimit tere noluit. Sic non impeditur baptismi gratia. quo minus om nia peccata dimittantur. etiam si fraternum odium in eius cui dimittantur animo perseuerat Soluitur enim hesternus dies et quicquid supereſt. z soluitur etiam ipa hora momētūq; ante baptismū z in baptismo. Dein ceps aūt ꝓtinuo re° incipit esse nō solū ꝓsēntiū. ꝫ ēt ꝓteritoruz dieꝝ. horaꝝ. momentoꝝ. redeū tib° oīb° q̄ dimissa sūt. Hoc aūt vt p̄dixim° n̄ sub assertōe dixit. q̄ oīdit ex eo q̄ ait ī eo dē lib. sic. Si ad baptismū fict° accedit dimissa sūt ei pctā. aut n̄ sſ. Di missa eligāt q̄ voluerit. Ecce apte cernis. si tm̄ ītēdis id dixiſ se. aug. nō asserēdo. sz q̄rēdo. z lam fictionē ha buit. ergo reci pit effectū bap tismi. R°. dō q̄ ad salutem q̄ uuli requiritur virtus passiōis xp̄i cum fide q̄ ri mi. sicut dic̄ au gu. et supra oſ/ ſum fuit. Sz tm̄ non oportet vt sit fides offerentiū sed sufficit q̄ sit fides eccleſie q̄ est. vel si hec de ficeret. sufficeret meritū fidei q̄ fuit in ecclesia. Sicut enim ora tionibus sanctoꝝ rum in via. de° reconciliat̄ mul tis pcōnib°. sic merito sanctoꝝ qui sunt in pria multa remittuu tur nob. q̄ ꝑ pus meruerunt nob Rom. vj. Et hoc dic̄ aug. Sab. j. ad bonifacium. cū offeruntur p uuli ad ꝓcipien dam gratiam. tam ab eis quo rū gestantur ma nib. q̄ etiaz ab ipſis si ipſi fide les sint. q̄ ab vni uersa societ̄ te sanctoꝝ atq; fidelium. Ab oī bus nanq; offer ri intelliguntur quib° placet q̄ offeruntur. z q̄z sancta et indiui dua caritate ad cōmunionē spi rituales adiuuā tur. z ita offeren tes p̄nt intelligi sci. nō solū qui sūt in eccl̄ia mili tante. sed et qui sunt in trūphā te. Nihilominꝰ tamen verum ē q̄ sacramentum baptismi ꝓdeſt paruulis mer to fidei eccleſie militantis. que ꝑ quis possit ac/ Augu. ad eodem.

In lib. de baptism°

Bathei xxviij

cere ī aliq̄by pſōis ſpāl̄r gn̄alit̄ tñ nūq̄ defic̄ nec deficiet Juxta illud math. vlti. Ecce ego vobiscū sū vsq̄ ad cōsūmationē seculi. vnde sicut spēs semp saluatur in aliq̄ indiuiduoꝝ. sic fides in aliq̄ fideliū. t hoc diuina puidentia faciente.

Nec vnq̄ fuit postq̄ incepit ecclia. q̄n sēp eēt aliq̄s q̄ deo placeret sic nec vnq̄ erit.

c Tunc valere incipit tē. cū illa fictio veraci cōfessiōe recesserit a corde. Cōtra vr. ſm hoc q̄ cōfessio expellat fictionē. sed hāc nō potuit expellere baptismus ḡ maioris virtutis est confessio siue pn̄ia q̄z baptismus. ℟. dōm q̄ cōfessio inquantū est sacramentalis nō expellit fictionē. sed inq̄tū ē actꝰ volūtarijꝰ recedēs a malo voluntate vl̄ ppōsito. t ira ñ expellit p naturā sacri. sz p nāz libertatis volūtatis cū sacramento pn̄ie. que volūtas si adesset in baptismo omnē culpam deleret. et ita ex hoc nō sequit̄ q̄ pn̄ia sit maioris virtutis. d Induunt hoīes xp̄m aliq̄n vsq̄ ad sacramenti p̄ceptiōz. Videt̄ male dicere. q̄ nullus induit xp̄m in quo nō sit receptio. ſm illud apli ad

Gal. iij.

3

alioꝝ opinōz ꝛferēdo. Idē em̄ ait. c Tūc valere incipit ad salutē baptismꝰ. cū illa fictio veraci cōfessiōe recesserit. que corde ī malicia perseuerāte peccatoꝝ ablutiōem nō sinebat fieri. Nō ergo ficte accedenti peccata dimittūtur

℣ Determiat dubitatiōem oꝛtam ex autoꝛitate apli. qua dr. Quotq̄t in xp̄o baptisati estis xp̄m induistis. f Querit̄ ergo quō illud accipiatur. Quotq̄t in xp̄o baptisati estis xp̄m induistis. Potest dici q̄ qui in xp̄o. i. in xp̄i cōformitate

Ephe. iiij. Induite nouū hoīem q̄ ſm deū creatus est in iustitia t sanctitate veritatis. Itē induitio dicit aliquē habitū. ergo cū inficto nullus habitꝰ dēt de nouo. vr q̄ nihil induat. ℟. dōm q̄ induere xp̄m est aliquē habitū accipe q̄ quez homo fiat aliq̄ mō ꝓformis xp̄o Cōformari aūt xp̄o ē dupliciter Aut exterꝰ. aut interius. Et interius duplicit. aut per charitatem ꝓuenientē et transformantem in eum qui amatur. t fidem similiter conformantem. Aut q̄ aliquid gratis datum ad hoc preparans t dispōnēs. Dico ergo q̄ viri sancti et charitatem hñt. t bona opera. et cōuersatoꝝ scām t sacr̄m p̄ceperūt. t xp̄m induerūt q̄tū ad sacri suscepti onē et conformationē in conuersatione exterius t interius similiter Sz ficte accedentes q̄ exterius suscipiūt signū vel qđ est signū passionis et mortis. t resurrectōnis. t interius caracterē q̄ ad grām disponūt. xp̄m aliq̄ mō induūt. sz impfecte. q̄ q̄uis nō renouētur. tamē nouo homi q̄dā mō sil̄es fiūt. t sic p̄z vtrūq; obm. Proce/cedūt em̄ ſm q̄ induitō ꝺr cōformitatē ſm hītū pfectū. tē

4

5

Aug⁹. i li. de baptis.

6

AD intelligentiaz huius partis principaliter q̄rūtur duo. Primo q̄rit̄ de suscipientibꝫ sacr̄m baptismi indigne. Secūdo de suscipientibꝫ ficte. Circa p̄mū querūtur tria. Primo querit̄. vtrū baptismus in digne suscipientibus deleat omnē culpā. Secūdo vtz deleat omnē penā. Tercio quer̄tur vtr̄ī omnibus equalem habeat efficaciam.

Quest⁹ j.

Questio j a

Q̄ in digne suscipientibꝫ deleat omnē culpaz ostendit̄ sic sup illud Ro. xiij. nec vnꝰ ex eis remāsit. Glo. omnia peccata ablata sunt in baptismo. potentia dyaboli est submersa. Item baptizatus si statim post baptismum moꝛeret̄. euolaret statim sicut dicunt sancti. t Beda q̄ baptismus aperit celum. Sed nullus statim euolat in quo est aliqua culpa. quia p̄fectio glorie nō cōpatitur culpam. ḡ baptismꝰ deleret oēm culpam Item q̄tulacunq; gratia delet omne mortale. et etiam veniale. de quo est contritio. ergo si sacramentum baptismi aliquid addit. videt̄ q̄ deleat omnem culpam. Item sacramentum baptismi est remedium perfectū cum sit fundamentum legis p̄fectionis. ergo cuz originale peccatum priuauerit hoīem innocentia directe t principaliter. non delet perfecte originale nisi restituendo innocentiam. sz nō est innocēs simpliciter. nisi qui caret omni culpa. ḡ. tē. Cōtra diuersoꝝ moꝛboꝝ diuerse sunt medicine. sicut dicit Grego. q̄ non sanat oculuz. sana/t calcaneum. ergo cuz culpe sint diuerse. nō tantū specie sz genere. vtpote originalis. t actualis t mortalis. ergo ad hoc q̄ curent̄ necesse est q̄ diuerse adhibeantur p̄uales medicine. sed baptismus est vnicum sacramentum. ergo non delet omnem culpam. Item gratia baptismalis est gratia incipientium. Sed status incipientiū magis est compossibilis culpe q̄z proficientium t perfectoꝝ. t gratia incipiens magis compatitur culpā q̄z proficiens vel perfecta. sed gratia in proficientibus et etiam perfectis compatitur aliquam culpaz. s. venialem. ḡ multo forti⁹ gr̄a baptismalis. Itē esto q̄ aliquis accedat ad baptismum cum motu venialis peccati. aut datur ei effectus sacramenti aut non. Si non. ḡ est fictus. Sed quicunq; est fictus peccat mortaliter. ḡ veniale peccatū illi est mortale. qđ stultū videt̄ si quis hoc dicit. quia ad nihilum nouū obligat. Si aut̄ nō ē fictus ergo recipit grām. t constans ē q̄ illa non delet culpā. q̄ tūc simul eēt t non eēt. ḡ gr̄a baptismalis non delet omnē culpam. Itē si baptismus deleret omnez culpam. cū sacramēta non sint nobis necessaria nisi ad culpam delendam. quia si non esset peccatum. non esſz sacramentum. ergo cetera superfluunt. t ideo q̄rit̄. vtz talis effectus debuerit dari alicui sacramento. t quare magis sacramento baptismi q̄z alicui alioꝝ ℟. dōm q̄ sicut auc̄tes dicunt. t magistri cōmuniter asserūt. in sacramento baptismi si plene percipitur eius efficacia t remediū. oīs culpa delet. t restituit homo in pristinam innocentiam q̄tū ad aiam. Si queratur ratio bu

ius. dicẽdum q̃ huius ratio causalis fuit diuina liberalitas que tantam huic sacramento ꝓtulit efficaciaz. Si aũt queratur rõ huius potest congruitas tripler assignari. Anima põt esse exptē eius cõtra qõ baptismus pprie est. scz originale. qõ inf oĩa pcta peiores in ania reliquit sequelas. ⁊ cuius corruptio est vniuersalis et magna. ⁊ ideo congruum fuit vt deus magne efficacie remedium instituereet in contrarium. vt sicut in corruptione illius morbi manifestatur rigor diuine iusticie. sic etiã in remedio manifestaretur dulcedo diuine misericordie. vt non solum illum morbũ. sz oĩa que consequunt annexa huius remedij virtute deleãtur. Et hoc est qõ dicit Roma. v. Non sicut delictũ ita ⁊ donum. ⁊c. Secũda cõgruitas est rõne eius ad qõ ē. scz ad regenerandũ. Unde in hoc sacramẽto transfert homo a ptãte tenebrarũ in adoptiõem filioz dei. ⁊ maxime apitur largitas diuine manꝰ in ꝓmo reditu ⁊ aduentu. Et hoc est qõ dicitur Tit. iij. per lauacrũ regenerationis ⁊ renouationis spũssancti. quem effudit in nos abunde. Tertia congruitas est. põe ordinis. quia illud est ꝓmum inter oĩa sacramenta ⁊ fundamentum ad alia. tõ vt perfectũ sternatur fundamentũ. placuit diuine misericordie huic sacramento pfectam dare efficaciam ad tẽlendum omnez culpam. vt priorum oblitus is. q̃ baptisatꝰ est et quasi nouus effectus. omnino ad interiora extendat se. Et q̃ disposuit huic sacramento dare ꝑcipuam efficaciam. ⁊ q̃ virtus passionis spãliter huic sacramento adesset. tõ dedit exꝑssam significantiam. hoc enim inter cetera magis indicat aĩam fieri sanctam ⁊ puram. Concedenduz

7 est ergo q̃ delet omnem culpam. ¶ Ad illud quod obĩ citur q̃ diuersorum membroz diuerse sunt medicine. ⁊c dici põt q̃ hoc est vez in corporalibꝫ in quibus est arctio virtutis. In spiritualibus autem vbi est maior cõmunicatio bonitatis secus est. Sed quia hoc dicimus verum esse in spũalibus. ꝓpter hoc q̃ sacra distincta sũt dõm q̃ remedium potest morbum respicere dupliciter Aut quia ꝑncipaliter fit ad hoc. aut quia hũc curat tãq̃ annexum. dico ḡ q̃ ꝑm q̃ diuersi sunt morbi spũales diuerse sunt medicine sacramentales ꝑncipaliter ordinate ad illos. Si autem morbus habeat aliũ morbuz coniunctum. ⁊ medicina perfectam habeat virtutez curandi. non tantum curat ꝑncipalem sed etiam annexuz ⁊ sic dico facere baptismuz. ¶ Ad illud quod obĩcitur

8 q̃ gratia baptismalis est incipientium. dicenduz q̃ gratia baptismalis habet duplicem comparationem. scilicet ad bonum ad quod habilitat. ⁊ ad malum a quo curat siue peccatum. Scõm primam comparationem cõpetit statui incipientium. Sed quantum ad aliam cõparationem cum sit perfectum medicamentum habet vim gratie perfecte. ⁊ hoc ex diuina ordinatõne. qui in illo sacramento vult omnia delere. ⁊ innocentiam perfecte restituere. ¶ Ad illud quod obĩcitur. de motu ve-

9 nialis peccati. quidam respondent q̃ veniale tunc efficitur mortale. quia negligit se preparare ⁊ ad sacramentum disponere. non quia idem peccatum quod sit veniale fit mortale. sed quia additur contemptus qui ē mortalis. Sed hic sermo durus est. quia frequenter insurgunt venniales motus. etiam cum spirituales homines sint in perceptione diuinoꝝ sacramentoꝝ. Ideo dicũt alĩ q̃ est fictio dupliciter. scz simpliciter ⁊ ꝑm q̃d Fictio simpliciter auferẽs totum effectum. ⁊ hec est volũtate mortaliter peccandi. Fictio ꝑm quid hec est venialĩ que non impedit ingressum gratie sed complementum gratie. vnde in talĩ non habet perfectum effectum. Alĩter tamen potest dici q̃ motus venialis non facit fictũ simpliciter. sed ad tempus. qz gratiam non expellit. sz retardat dum non eleuat se ad recipiendum diuinam gratiam. ⁊ quando talis motus cessat. credo. q̃ statim baptismus plenum effectum habeat. ⁊ hunc motum et alia peccata deleat. etiam si non supercueniat de illo cõtritio noua. ⁊c. ¶ Quod vltimo obĩcitur patet. qz bap 10
tismus non est iterabilis. Et iterũ alique sequele remanent. que q̃ꝫ non sunt culpa. inclinant tamen ad culpam. ⁊ ideo indigent remedijs alijs. Quare autẽ hoc sacramentũ magis sit efficax q̃ꝫ alia. patet ex iam dictis.

¶ Questio ũ b

Utrum sacramentum baptismi delear omnẽ penam Et q̃ sic videt Roma. ir. Sine penitentia sunt dona dei. Glosa. Gratia dei in baptismo non requirit gemitũ aut planctum. aut aliquod aliud opus. ergo videtur q̃ baptismus nullius pene sit debitor. ¶ Item Augꝰ. de catheciſmo. Baptizatus es. mundatus es. ⁊ restitutũ est corpus tuum ad statum primi hominis. ergo si primus homo nullius pene fuit debitor. videtur similiter q̃ nec baptizatus. Item promptior est deus ad miserãdũ q̃ꝫ ad condemnandum. ⁊ passio christi plꝰ meruit q̃ꝫ peccatũ ade demeruit. sed deus ĩ vltiõe peccati ade penas nobis multiplices inflixit. ergo multo fortius ꝑ meritum passionis christi non tm a culpa. sed etiam a pena debet eripere. oĩa sz quam inflixit. ¶ Item remota causa remoueri debet effectus. sed causa nostre penalitatis ⁊ mortalitatis fuit culpa. ergo restituta innocẽtia. iam non debet durare penalitas aliqua vel mortalitas. Si tu dicas q̃ culpa fuit causa mortalitatis. nõ sic innocentia causa contrarij. Contra. si oppositum ē causa oppositi. ergo cum culpa sit causa ponens mortalitatem. similiter innocentia ponet impunitatem ⁊ immortalitatem. ergo si baptismus reducit innocentiam videt q̃ tollat omnẽ penam. ¶ Cõtra. Uidemus paruulos baptisatos qui nullam culpã cõmiserunt pꝰ baptismũ multis cruciatibus subiacere. ⁊ cõstat q̃ nõ iniuste. ergo baptismus non absoluit ab omni pena.

¶ Item videt q̃ non debeat ab aliqua pena absoluere. qz Augꝰ. dicit. Aut deus punit aut homo. Et iterum ij. ad Tit. ij. Justus est. seipm negare non potest. ḡ cũ dimittere malum impunitũ sit relinquere vniuersũ inordinatum. ⁊ etiam facere contra iusticiam. videtur. q̃ deus in baptismo non deberet ab oĩ pena absoluere.

¶ Rẽ baptismus magis ē remediũ contra originale q̃ꝫ contra actuale. Sed non curat a penis contractis per originale. ḡ nec absoluit a penis debitis actuali ergo videtur q̃ a nulla. Si tu dicas q̃ relinquitur ad exercitiũ Cõtra. Malus est exercitiũ in penis personalibus q̃ꝫ sit in naturalibus. ergo potius deberet illas dimittere Propter hoc est questio. cum bonus medicus intẽdat semper radicem morbi curare. ⁊ bonũ remediuz ad hoc feratur. propter quid baptismus relinquit magis penam fomitis que inclinat ad peccatum. q̃ꝫ alias penas debitas pro peccatis. ¶ Nº. dõ q̃ distinguẽdũ est in pe- 11
nis. Quedam enĩ pene sunt eternales. ⁊ quedam tẽporales. Ab oĩ temporali absoluit baptismus tẽlendo omnem culpam. In temporali vero distinguendum q̃ quedam contrahuntur. quedam assumuntur. Contrahuntur autem sicut fames. sitis. ⁊ passiões contemporance vite. Quedam imponuntur ⁊ assumũtur. vt ieiunia. ⁊ corporalia ⁊ spiritualia exercitia. ⁊ laboriosa opera. Baptismus ergo absoluit ab oĩ pena eternali. absoluit nihilominus ab omni temporali satisfactoria si-

ue assumpta non autē ab omni contracta. vtpote a fa/
12 me. siti ⁊ infirmitate. ⁊ ceteris penis spiritualibus. Ra
tio autem huius est q̄ deus ad hoc ipsum nō ordinauit.
Et ratio quare non ordinauit est. quia congruum fuit
q̄ huiusmodi penalitates in nobis relinqueret. ⁊ h̄ ad
manifestandum equitatem diuini iudicij. ad demōstrā
dum meritum passionis christi. ad promouendum lib.
arb. Ad manifestandum equitatez diuini iudicij. vt il
la sententia quam dictauerat de morte ade ⁊ posteroꝝ
eius immobilis permanerez. Unde ab illa nemo euadit
Ad ostendendum fructum passionis christi. q̄ si domi
nus curaret naturam ⁊ fomitez. et filius naseretur im
munis a culpa. nec indigeret regenerari a christo. ideo
vt omnes ipsius passione nosceant egere data ē virtus
sacramento a passione. siue ad hoc ordinatum est vt pe
nas remittat personales non naturales. q̄ remedium
respicit personam non naturam. ⁊c. Ad amplificāduz
meritum libe. arbi Promouent em̄ ad bonum multipli
citer huiusmodi penalitates. Dantur em̄ ꝓpter humi/
litatem. Job. iij. Sagitte domini militant in me. quā
rum indignatio. ⁊c. Timoris incussionē. Job. vj. Ter
rores domini militant contra me. Propter suūpsi⁹ cog
nitionem. Isai. xxviij. tantūmodo sola vexatio dabit i
tellectum. ⁊c. Propter stimulationē ad bonuz. Dich.
ij. Surgite ⁊ ite quia non habetis hic requiem. Propter exemplū non peccandi. Zach. xiij. Adam exempluz
meum ab adolescentia mea in exercitium virtutū. Judi
cum. iij. Hee sunt gentes quas reliquit dominꝰ vt eru
diret israbel. Propter hoc vt sit signū adoptionis filio
rum. Hebre. xij. Si extra disciplinam estis. ⁊c. Propter hoc etiam vt nemo accipiat hoc in retributōnis pre
mium. ne sez homines propter hoc ad baptismum ve
nirent. Si enim daretur ibi īmortalitas. propter hoc
plures accederent q̄ propter gratiam. nec fides tūc ha
beret meritum. cui humana ratio preberet experimētū.
13 Prima ergo ratio que dicit q̄ remāet pena corporalis
concedenda est. Sed quod dicit Augꝰ. q̄ corpus resti
tutum est in statum primi hominis. dicendū q̄ intelli
gitur q̄ntum ad innocentiam non quantum ad naturā
14 Ad illud quod obȝcitur q̄ deus promptior est ad mise
randum. dicendum q̄ sic decet deum misereri. vt inuio
labilis maneat sententia veritatis. ⁊ ideo patet q̄ non
debuit sententiam latam cōtra bonorem retractare. sed
manente sententia remedium misericorditer adhibere.
Et primum fecit quasi compulsus. secundū vero ex se.
Rursus meritum christi non ordinatur efficaciter nisi
15 his qui ei adherent. ⁊ ita personas respiē. Ad illud
quod obȝcitur de causa dom̄ q̄ est quedam causa effici
ens ⁊ conseruās. quedā inducens sed non conseruans
Primo modo habet veritatem. Secūdo modo nō. Exē
plum horum est ī sole ⁊ lumine. gladio ⁊ vulnere. Pri
mo modo culpa non est causa pene. sed secundo modo
Nō tamen obȝcitur q̄ sit oppositum causa oppositi. ⁊c.
dicendum q̄ illud est verū vbi ē tota causa. Potest ni
hilominus dici q̄ innocentia non est causa īmortalita
tis meritoria. sicut culpa fuit meritoria mortalitatis
⁊ cȝuis mercat. tamē diuina dispensatione vt dictū est
16 nō redditur statim. Ad illud qō obr̄ q̄ aut punit ōs
aut homo. dicendū q̄ homo aliquā penā habuit cū pec
cauit. aliquā non cū conteritur. residuū vo soluit. chri
stus de suo. ⁊ sic nō remanet impunitū. Ad illud di
cendū q̄ baptismus est remedium respiciēs psonā non
naturā. ⁊ rones huius dicte sunt. Ideo penā psonalez
17 nō naturalē remittit. Ad illud quod obȝcitur ō me/
dico q̄ curat radicē. dicendū q̄ deus vtroȝ modo cu
rare potuit. sed tamen magis hoc mo do curare dispo
suit. non vt totū genus curetur simul. sed quilibet qui
vellet curari et quilibet in propria persona. q̄ magis
astringebatur dū hoc vt recognoscebat beneficium. Et
diuina etiā instituta hoc exigebant tāȝ ꝓgruū ⁊ decēs.
Si enī vnūquemq̄ nostrz deus curasset in radice. non
sic gratiā dei cognosceret quilibet. nec ita gratus esset
de beneficio ꝓstito in alio sicut de prestito in seipso.

Questio iij c quec. iij.

Utrū digne recipientes sacramentum baptismi. om
nes et equaliter recipiant eius efficaciam. Et q̄ sic vi
detur Aug⁹. in libro de vnico baptismo. Baptisari ali⁹
alio magis non dicitur. vel minus. ergo equaliter.
Itē ratione videtur. q̄ baptismus restituit quemli/
bet ad plenā innocētiā. ita q̄ baptisatus statim evola/
ret si moreretur. Sed vnus nō est altero innocentior. q̄
ⁿ. Itē baptismus habet efficaciā a passione christi.
sed xps se equaliter obtulit pro omnib. ergo ⁊ sacramē
tum equaliter habet efficaciā in omnib. Itē querit.
in quo maiorē habet efficaciā. aut in eo qui magis pec
cauit. aut in eo qui minus. Et in eo qui magis videt.
quia vtriȝ totū remittit. ⁊ illi magis qui peccauit am
plius. Sed q̄ in eo q̄ minus videt. q̄ille ē gratia dig
nior. ergo ⁊c. Cōtra. dicitur Matth. xxv. Dedit vni
cuiȝ ſm propriam vtutē. sed vnus est dispositꝰ magis
q̄ alius. ergo vnꝰ plus accipit a deo in baptismo q̄ al
ter. Item Dam̄. peccatoꝝ omnibus similiter q̄ bap
tismū venia datur. gratia autē scōm proportionem fi
dei ⁊ purgationem. Itē. deus dator ē gratie in bap
tismo. ⁊ constat q̄ voluntarius ⁊ rationalis. Sed ratō
dictat eum qui donat scōm q̄ melius inuenit aliquem
dispositum plus ei donare. ergo. ⁊c. R⁹. dom̄. q̄ sic 18
supra dictum est. prima res baptismi ē caracter. secūda
est infusio gratie. tercia est restitutio innocentie. Quā
tū ad caracterem non est magis vel minus. Unus enī
alio nō est magis baptisatus. Quantū ad tercium scz.
innocentiā equaliter. Sed q̄ vnus non ē magis inno
cens alio. Quantū ad medium vero quod est gratia di
cendū q̄ est magis et minus. Sed gratia duplicem ha
bet actum. s. delere peccm̄. et habilitare ad bonuz. Quā
tū ad deletionē peccati maiorē habet effectū in eo q̄ pla 19
cōmisit. sz nō tm̄ ꝓpter hoc ē maior. q̄ modica gra ꝑt de/
lere oēm culpā. Quātū vo ad habilitatōem ad bonuz ī
eo q̄ magis disposuit se. maiorē hz efficaciā. Et ꝑterea
ipsa ē maior. q̄ ex hac pte attendit augmētū gre. Per h̄
patēt oīa ꝑter illud de passiōe. Ad qō dom̄ q̄ ⁊ si xps
p omib⁹ passus ē. nō tamē habet passio ei⁹ in omib⁹ effi 20
caciā. q̄ nō oēs se disponūt sic. Et si eq̄liter passus est.
nō tm̄ hz equalē ī oēs efficaciā. q̄ nō oēs eq̄liter se dispo
nūt. sz qui ꝓpinquꝰ accedit magȝ accedit sicut ad ignē
Prime due rōes currūt ſm illā viā ſm quā ē eq̄litas ca
racteris ⁊ innocētie. Ad illud qō q̄ritur. cui plus do 21
nat. vel ei q̄ plus peccat. vel ei q̄ minus. dom̄. q̄ ꝗtum
ad remissionē culpe ⁊ dimissionē pene ei q̄ pl⁹. q̄tū vo
ad habilitatōem ad bonū alr̄ ꝑt ee ſm q̄ magis se dispo
nit ⁊ ōs acceptat. q̄ freq̄nter vbi habūdauit dilectū. su
pabūdauit et gra. Tamē ceteris paribꝰ minor ꝓparatō
ei q̄ minꝰ peccauit ꝓ maiori reputāda est. Un credo ma
gis eū dispositū ad grām. Et si tu obȝcias. cui plus di
mittit plus diligit Luce. vij. dom̄ q̄ illō nō ponit. q̄
ita sit semp. sed q̄ de bono et equo debet plus diligere
ex dimisso. sed nō oportet q̄ plus diligat ex bono dato
⁊ commisso. ⁊ sic patent oīa circa hec questa.

Consequenter q̄ tū ad ꝑm articulū querit ō ficte accedentibꝫ. Et circa h̄ q̄rūt tria. Prīo querit vtrū aliquis inuitus siue coactꝰ suscipiat sacramentū baptismi. Scōo vtrū fictꝰ recipiat sacrm̄ t nō rē Tertio vtrū recedente fictōe baptismꝰ habeat in eo plenam efficaciā.

Questio. j.

Quaestio. j.

Q aliqs inuitus nō recipiat baptismū vī. q. 2. ī decretali Innocētij. q si aliqs oīno recusans īmergat nō est baptizat⁹. Itē in sacro baptismi ꝺbit mr̄imoniuz spūale. t ꝺsponsat aia ꝺo. Sed mr̄imoniuz spūale aut tm̄ aut plus exigit de cōsensu q̄ mr̄imoniū carnale. ergo si coactio impedit mr̄imoniū carnale. similit̄ vī q i pediat ne quis suscipiat baptismatis sacrm̄. Itē sacramentū ē donū dei nō solū rōne gratie gratū facientis sed etiā caracteris impssi. Sed gra dei nō tm̄ nō dat repugnantibꝫ. imo etiā subtrahit. q videt q tali nullo mō conferat sacramentū. Itē lex euāgelica est lex libertatis. ergo t sacra euangelica sunt libertatis. Sz qō libertatis ē libere suscipitur a volūtate. ergo videt q nec de iure nec ꝺ facto aliqs sacrm̄ baptismi recipiat inuitus. Contra. Paruulus t furiosus recipiūt sacrm̄ q̄tūcūq̄ renitant sicut patebit infra. Si g̃ hoc verū ē. ad receptionem eī nō cōcurrit actus volūtatis. g̃ ita recipit inuitus vt volūtarī⁹. Itē baptismꝰ ē remediū cōtra originale. sz originale ꝺbit necessario puer cū nascit. ergo videt sicr q ad baptismū possit iferri alicui necessitas violentie. Item nō pōt magis cogi volūtas q̄ cōminando vel intērādo mortē. sz si aliqs cōpulsus timore mortis sacrificet erit ydolatra. ergo similit̄ si sacrm̄ recipiat timore mortis sacramentū verū est. Itē si aliqs baptizat ex amore male inflamāte baptizatus ē de facto. ergo si nō minus repugnat baptismo amor male iflamās q̄ timor male humiliās. si sic baptizat⁹ ex malo amore baptizat⁹ ē. similit̄ videtur q baptizat⁹ ex timore sit baptizat⁹. 22 Rn̄. ꝺm q coactio dupler ē. s. sufficiēs t inducēs. Si aliqs mergat coactōe sufficienti. vtpote q cum violenter accept⁹ ē. t ipo renitēte manibꝫ t pedibus mersus est. talis nullo mō baptizat⁹ ē. quia nullo modo fuit in eo consensus nec voluntas. imo fuit oīno repugnans. Si aūt aliqs immergat coactōe inducēte. vtpote minis vel flagellis. ita q magis vult se subīcere sacrāmēto ecclie q̄ morte perire. dico q aut intēdit alios illudere et mortē euadere. t tūc q nō est intentio. nō est sacrm̄. cū nullus dicat baptizat⁹ esse qui cōsensit se immergi ad tocū. Aut ipe vult illud qō facit eccl̄ia circa se fieri velle magis q̄ velit perire. t tūc siue credat siue nō. siue velit habere grām siue non. ꝺm q recipit sacramentū. eo q q̄uis non sit ibi volūtas meritoria. ē tū ibi consensus t volūtas. nec ē simpliciter inuolūtariuz Vñ quia talis vult exteri⁹ sacrm̄ recipe. vult aliq̄d ī se fieri qō fit ꝓpt̄ h̄ q subīcit se ei. subīcit ergo se necessario. et nero. t iō ꝑm canones t doctores theologie talis iudicand⁹ est baptizatus. Ex hoc pz illud qō ꝓmo obī. 23 nam ista ē intentio innocentij. Ad illud qō obī ō matrimonio carnali. ꝺm q non est simile. q enim coacta cōnubia cōsueuerūt habere malos exitus. iō sacri canones interdixerūt ipa. Alia tamē pōt ee rō huiꝰ vt dicit ī fra. Nihilominus tamen illud verū est q non tanta voluntas requirit in aliq̄ ad susceptōem baptismi sicut ad contractiōem matrimouij. Si enim pr̄ exponat paruulum ad baptizandū. nō pōt puulus cū ad adultam etatē venerit reuocare. nō sic ē de matrimonio. quia quantū cunq̄ pater obliget puulum. nūq̄ obligat nisi consenti at cum puenerit ad annos discretionis. Ad illō qō 24 obī q sacramēta ē donū dei. ꝺm q ē donū gr̄e gratis date. t gratū facietis. licet aūt donū gr̄e gratū facientis nō detur habēti dupler cor. et duplicem volūtatez. ꝺbit tamē donū gratie gratis date qō nō exigit tātā dispōez in suscipiēte. Ad illud qō obī q lex euāgelica ē lex libertatis. ꝺm q verū est q de iure nō ꝺbit nec ꝺbit ꝺbz 25 et q̄d libera volūtate nō accedit. t ius diuinuz h̄ ꝺcit t cōstantinus de hoc legē ꝺdidit. De fō tamē si fiat. factū est. h̄ tū habet veritatē in re sacramēti. qō facit esse in lege libertatis. Ad illud qō obī in ꝺrīū q ān tum cūq̄ reniteret sacrm̄ dari pt̄ ꝓpter puulū t furiosum. ꝺ 26 cendū q nō ē simile. vñ nō statur appetitui suo. sed volūtati offerētiū. Tamē de furioso distinguit. quia aut habuit aliquādo vsum li. ar. aut nō habuit. Si nō habuit iudicandū est sicut de puulo. Si habuit t in illo baptizari voluit. iudicandū ē cū baptismū recipere. sed si nl lo mō voluit. non est credendū ipm recipe sacramentū. Ad illud qō obī q originale ꝺtrahit quis inuitus. 27 ꝺm q nō est simile. q originalis cōtractō est quasi naturalis t ideo ineuitabilis. sz remediū baptismi non respicit naturā sz potiꝰ volūtatē pſone. t ideo nō ē simile Ad illud qō obī vltimo de cōminatōe mortis. ꝺm. q maior pt̄ esse coactio q̄ hec. Nā hec ē solū iducēs nō 28 sufficiēs. Sed cū accipitur velit nolit. t immergit. ibi ē sufficiens coactio. Quāuis em̄ volūtas non possit cogi in volēdo. pōt tn̄ simpliciter homī fieri coactio ī actu exteriori. Vñ volūtas inducta volūtas ē. t ideo hic imꝑimitur caracter et ibi nō. Exꝑplū i eo q ponit tbura timore mortis. t de eo cuiꝰ manꝰ trahit violenter. ꝑmus consentit et peccat. et dī sacrificare. secundꝰ non Sic q sacrm̄ inductus suscipit dī ꝺsentire siue iudicat amore bono vel malo. siue timore bono vl malo. siue tē pore bono siue malo. suscipit sacramentum. quia sacramenti susceptio est bonis malisue communis. t ideo talis voluntas sufficit ad sacramentuz. vt seniores dicūt et sic patet quibus caracter baptismalis imꝑimitur.

Questio ij.

Quaestio. ij.

Utrum fictꝰ recipiat sacramentum et non rem. Et q sic videt Sap̄. j. Spūssc̄us discipline effugiet fictū. Item ratione videtur. quia gratia non stat nec stare potest cum ꝓpositō peccandi. imo habita expellitur sed talis accedit in ꝓpositō peccandi. ergo. t. Itē baptismus est sacramentum fidei. ergo necesse est accedentem ad ipsum credere si est in statu ī quo possit Vñ 2 Math. vlti. Qui crederit et baptisatus fuerit. t. Contra sacramenta no. le. sunt causa. sed posita causa ponitur effectus. ergo si aliquis recipit sacramentum. etiam si fictus est. recipit et rem. Si dicas q causa ista potest impediri vt non efficiat ꝓpter malam dispositionem in suscipiente tamen non potest impediri quin significet. ergo si significat ibi esse gratiam t non ē falsum est ergo signum. Item Quero quid impedit. et constat q nihil repugnat gratie q̄ culpa. sed culpa nō impedit. immo expellitur. ergo a nullo alio potest impediri. Item si fictio impedit quero quid faciat hominem fictum. Si defectus fidei. ergo eadem ratōe defectus charitatis. t tunc omnis non habens charitatē est fictus. ergo nullus recipit gratiam. Rn̄. dicendū 29 q ad hoc voluerūt aliqui dicere q fictus accedens ad baptismum recipit sacramentum et rem ꝓ instanti illo quo baptizatur. vt verificetur illud apostoli. quicūq̄ baptizati estis in christo. christum induistis. sed statim post recedūt vitio fictionis. et hoc dicunt Augus.

sensisse. Sed magr̄ hoc improbat in lra. ꝛ oñdit aug. sensisse ꝛtū. Et propterea aliter ē dom̄ q̄ ficte accedēs recipit sacramētū ꝛ nō rem. Fict⁹ aūt dicit ille q̄ aliud exterius p̄tendit. aliud hz interi⁹. Talis ē q̄ exterius se
30 corpaliter subīcit. sz īteri⁹ volūtate aduersat. Uñ cū tripler sit potentia interior. tripliciter p̄t aduersari. aut diſcredendo q̄tū ad rōnalem. aut malū appetendo q̄tū ad cōcupiſcibilem. aut sacramētū cōtēnēdo q̄tū ad iraſcibilem. ꝛ in tali nō hz effectū sacramētū. q⁹ deus nulli inuito dat iusticiā nec grām. alioq̄n non esset iusticia. ꝛ p
31 hoc pz qđ obīcit de cā. ¶ Ad aliud dicēdū q̄ sacr̄m significat se facere in recipiente remissionē. ꝛ quantū est ō
32 se sp̄ facit. sed q̄ nō fiat. viciuz ē suscipientis. ꝛ ita veritas ē in sacramēto sp̄. sed falsitas in ficto. ¶ Ad aliud dom̄ q̄ grā expellit ꝛ recipitur in aīa p̄m̄. cōformitatem volūtatis. similiter ꝛ culpa. Unde culpa nō obstitit gratie nisi q̄diu volūtas ē illi cōsentiēs. q̄n aūt dolet. tunc cōsonat ē. Uñ q̄ dicit q̄ nihil magis repugnat grē q̄ culpa. intelligendū ē q̄ repugnare p̄t ee duplicit. vel q̄tū ad rēsistentiam. vel quantū ad oppositiōem p̄m formā Exemplū est de tenebris in aere. ꝛ de opacitate respectu lucis. sic dicendū in ꝓposito q̄ culpa et grā repugnant p̄m oppositionem forme. sed fictio p̄m oppositionem re
33 sistentie. vnde fortius repugnat. ¶ Ad illud quod obī de defectu fidei. dom̄ q̄ necesse ē rōnem cōcordare sacramento ꝛ voluntatē. sed nō oportet q̄ perfecta cōcordia que est per grām gratū facientē. sed ea que est p grām g̃tis datam. Sed rō nō efficitur concors nisi gratia fidei saltem informis. voluntas aūt efficitur concors attritione. similiter iraſcibilis quadā humilitate siue subiectione. ideo non est simile de charitate. Bene aūt opponeret si intelligeret de fide formata ꝛc.

Questio. iij. f

¶ Utrū fictus recipiat rem post sacramentū recedente fictōe. Et q̄ sic videt Augu. dicit et habetur in littera. tunc incipit valere baptismus ad salutē. quando illa fi

De his qui suscipiūt rem sacr̄i tantū.

¶ Sunt et alij vt supra posuim⁹ q̄ suscipiūt rē ꝛ nō sacramentū. Supra egit magr̄ de his q̄ suscipiūt sacrām tū tm̄. hic agit de his q̄ suscipiūt rem sacramenti tantū. Et habet hec ꝑs duas ꝑtes. In p̄ma inquirit magister vtrum possint habere rem sine sacramento. In secūda querit vtrū primo debeant suscipe sacramentū. ibi. Solet etiam queri de his qui iam sanctificati ¶ Prima ꝑs habet duas. In prima determinat veritatem. In scōa remouet dubitationem. ibi. His autem videt obuiare qđ dominus dicit. Et primo remouet dubitatiōez. habentem ortum ex verbo domini in Jobe. Scōo vero ex verbo aug. ibi. Sed dicūt aliqui nullum adultum. Si

¶ Inq̄rit ꝛ determinat veritatē vtrū aliqui possint habere rem sine sacramēto. g

¶ Aug⁹. i li. rij. ō ci. dei

Sunt et alij vt supra posuimus q̄ suscipiūt rem ꝛ nō sacramētū. Qui eñ effūdant sanguinē p̄ nomine ihesu. ꝛ si nō sacramētū. rez tū accipiūt. Uñ Aug⁹. Quicunq̄ nō ꝓcepto regnātiōis lauacro

¶ Q̄ modo passio. s. fides ꝛ contritio implet vicem baptismi.

ꝓ confessione xp̄i moriuntur. tantum eis valet ad dimittenda peccata. quantū si abluerent̄ sacro fonte baptismi. Audistis q̄ passio p̄ xp̄i noie susceptа supplet vicem baptismi. ¶ Nec tantum

ctio veraci confessione de corde recesserat. ¶ Iē fictio erat sola causa quare sacramentū nō habebat efficaciaz ergo illa remota habet effectū. Item si non haberet effectū cum sacramentū non possit iterari. ꝛ nullus sine efficacia baptismi possit saluari. non pateret huic via salutis. ¶ Contra opa mortua non viuificant. sed iste recipit baptismū erga charitatem. ꝛ ita est opus mortuū. ¶ Item necesse est cām ee coniunctaz effectui. alioquin si causa preterit ꝛ non est. ergo nihil facit. sed ira ē in h̄. ergo ꝛc. ¶ Item si aliquis indigne recipit corpus domini. recedente indignitate non propter hoc aliquid efficit. ergo ꝛc. ¶ Item quid erit de eo qui medio tempore peccauit. Si enim habet efficaciam. tunc cum remittat omnem culpam remittitur fictio et alia peccata. sed hec non fierent ei nisi fuisset fictus. ergo reportat como
34 dum de malicia. ¶ R⁹. dicendum breuiter q̄ sacramentum baptismi cum non sit iterabile imprimit caracterē ꝛ ille habet omnem efficaciā recedente fictione quā habuisset ante. vnde peccata illa remittit quantū ad penā et culpam que precesserunt. que autem post cōmisit virtute penitentie remittunt. ꝛ pro illis ē penitentia imponenda. Et his patent omnia. ¶ Ad illud ergo qđ pri-
35 mo obīcit⁹ q̄ opera mortua ꝛc. dicenduz q̄ baptism⁹ non est opus hominis sed dei. ꝛ ideo nunq̄z potest esse mortuū. Illud autem quod dicitur de operib⁹ mortuis intelligitur de operibus nostris. ¶ Ad illud qđ obīci-
36 tur q̄ causa debet esse cōiuncta effectui. dicendum q̄ caracter semper manet. ꝛ illud efficit quod faceret gratia
37 fictione recedente. ¶ Ad illud quod obīcitur de sacramento eucharistie patet responsio q̄ non valet. tum q̄ trāsit ꝛ nihil relinquit gratis datum disponens ad gratiam gratum facientem. tum etiam quia est iterabile.
¶ Ad illud quod obīcitur de eo qui medio tpe commi-
38 sit. dicendum q̄ oīa remittuntur ei. sed nō reportat cōmodū. q̄m tam de fictōe q̄z de peccatis post ꝑpetratis ē ei pn̄a imponenda. ꝛ sic patet totum.

militer secunda pars in qua magister determinat vtrū iam habentes rem debeant suscipere sacramentum habet duas partes. In prima inquirit quid sacramentuz in his efficiat siue conferat. In secunda vero querit q̄d in eis signat. ibi. Si queritur cuius rei baptismus ille sit sacramentuz. vbi determinat quid significet. ¶ Solet etiam queri si paruulis in baptismo datur. Hec est secunda pars principalis distinctionis in qua magister determinat specialiter effectum baptismi in paruulis. vtrum scilicet paruuli recipiant dona virtutuz. Et habet hec pars duas partes. In p̄ma querit. In secūda determinat p̄m veritatem et opinionem. ibi. Uidetur q̄ non receperint.

a.ñ. Nec ẽ illa latro p nomie xp̃i crucifix⁹ est. ſm b̃ vr̃ q̃ ille ñ fuit martyr. q̃ martirẽ ñ fac̃ pena ſz cã. Sz ꝺ. Hier. xp̃s ꝺ cruce latronẽ iuita/ Rom. x. uit ad paꝺiſũ. ⁊ ne q̃s putaꝛ aliq̃ ſerã eẽ ꝓuerſiões. homicidiũ penã. fec̃ eẽ martyriũ. Itẽ actus martiriũ. ẽ ſuſtinere penã ex charitate. ſz latro ñ ſic ſuſtiuit. q̃ ꝛc. R⁹. ꝺom. q̃ ad martyriũ ꝓpleũ duo ꝓcurrũt 39 ſ. iuſta volũtas ⁊ iuſta cã. Primũ defecit i inocẽtib. ſcẽm ꝺo in latrone. ⁊ ita ꝺe ſe neutꝛ fuit.

Aug. i. ñ. cõpletũ martyri/ li. retract. uꝛ. ſz ꝺns inocẽtib. q̃ ſil cũ iõnati ſc̃. ⁊ ꝓpꝛ b̃ q̃ erat coetaneꝰ illi ſuppleuit qꝺ ꝺeerat ex pte volũtatis. ſic in latrone qꝺ ꝺeerat ex pte cãe. Unꝺe optie ꝺicit hiero. q̃ fec̃ eẽ martiriAmbꝛo. um. q̃ ꝺns ꝺ ſe b ſuppleuerit. ⁊ ſic

Jere. iij. ptz ꝓtroueꝛſia. q̃ ꝺe ſe ñ fuit martyriũ cõpletũ. ſz ꝺns fecit.

Joh. iij. b. ñ. Quẽ reg̃natuꝛ⁹ erã amiſi. obꝺ ꝺ b̃ vbuz amb. q̃ ſi qꝺiꝺit eũ. g̃ vr̃ peccaſſe Itẽ ipe ꝺolebat aut ꝓpꝛ pcm̃ il/Dei miſeꝛatõ li⁹. aut ꝓpꝛ pcm̃ ſuũ. R⁹. ꝓpter pcm̃ illi⁹. q̃ ipe ꝺicit q̃ ille nõ a/miſit gr̃az quaz popoſcit. g̃ ꝓpꝛ pcm̃ ſuum. R⁹. ꝺõ. q̃ ꝺ ſuetuꝺo

Sup. epi. eccie erat ꝺiffer/ ad Heb. ix re baptiſmũ vſq̃z ad tpa ꝺei miſeꝛata niſi imierer ꝓiculũ moꝛtis. ⁊ vſq̃ ad eruꝺitõez ꝓfectũz. ⁊ iõ a gustũs tẽpoꝛ ſuccurri ñ pt.ª Neq̃ eñ ille latro p noie xp̃i crucifixꝰ ẽ ꝺs p meritis facinoꝛũ ſuoꝛ nec q̃ credidit paſſꝰ ẽ. ſz ꝺũ patiꝫ credit quãtũ g̃ valeat ſine viſibilis baptiſmi ſacꝛo qõ aplus ait. coꝛꝺe creꝺit ad iuſticiã. oꝛe aũt ꝓfeſſio fit ad ſalutẽ. i illo latrone ꝺeclaratũ ẽ. Sz tũc ipleꝫ inuiſibiliꝫ cũ myſteriũ baptiſmi nõ ꝓtempt⁹ religiõis ſz articulª neceſſitatis excluꝺit. Et baptiſmª q̃ꝺẽ pt eẽ vbi ꝓuerſio coꝛꝺis ꝺefuerit. ꝓuerſio aũt coꝛꝺi põt q̃ꝺẽ ineſſe nõ ꝓcepto baptiſmo. ſ ꝓtẽpto baptiſmo nõ põt nec vllo mõ ꝺicẽꝺa eſt ꝓuerſio coꝛꝺis ad ꝺeũ. cũ ꝺei ſacm̃ ꝓtẽniꝫ. Ecce hic habes nõ ſolũ paſſiões. ſz etiã fidẽ ⁊ ꝓrritões ꝓferre remiſſionẽ vbi nõ cõtẽniꝫ ſacm̃. vt in latrone illo oñꝺiꝫ. q̃ ñ ꝑ paſſiões ſz ꝑ fidẽ ſaluatª ẽ ſine baptiſmo Sz ꝺicũt q̃ꝺã b argumẽtũ aug. retractaſſe Retractauit q̃ꝺẽ ex emplũ. ſ ſniam ñ. Ait eñ in. iiij. li. ꝺe baptiſ. Cũ ꝺicerẽ vicẽ baptiſmi poſſe hr̃e paſſionẽ. nõ ſatiſ ꝺoneũ poſuiſſe illª latrõis exemplũ. q̃ vtrũ ñ fuerit baptiſatus incertũ ẽ. Conſtat g̃ ſine baptiſmo aliq̃s iuſtificari ⁊ ſaluari. vñ Ambꝛo. ꝺe Valẽtiniano. vẽtrẽ meũ ꝺoleo vt ꝓpheticoꝛ ꝺ elo quio. q̃ꝰ quẽ regeneraturus eram amiſi. verũ tamẽ g̃am ille quã popoſcit non amiſit.

Remouet ꝺubitatõez oꝛtam ex vbo ꝺñi in Joꝫe. h Hic aũt videꝫ obuiare qõ ꝺns ꝺicit. Niſi q̃s renatª fuerit ex aq̃ ⁊ ſpũſctõ. nõ ꝓt intrare i regnũ celoꝝ. Qõ ſi g̃naliꝫ vex ẽ. ñ videtur eẽ vera ſupi⁹ poſita. Sed illud itelligẽꝺũ ẽ ꝺe illis q̃ ꝓnt et cõtẽnũt baptiſari. Vel ita itelligẽꝺuz ẽ. niſi q̃s renatª fuerit ex aq̃ ⁊ ſpũſctõ. iꝺ ẽ ex ea regeneratiõe q̃ fit ꝑ aquã ⁊ ſpñſctñ non ſaluabiꝫ. Illa aũt regñatio fit ñ tñ ꝑ baptiſmũ. ſz etiã ꝑ pniam ⁊ ſanguinẽ. Uñ autoꝛitas ꝺicit. iõ aplꝰ pluraliteꝛ ꝺixiſſe fũꝺamẽtũ baptiſmatũ. q̃ eſt baptiſmª i aqua in ſanguine. in pnia. hoc aũt nõ iꝺo ꝺicit q̃ ſacm̃ baptiſmi fiat niſi in aqua. ſed q̃ ipius virtus ⁊ ſctificatio ꝺat ñ tñmõ ꝑ aquã. ſz etiã ꝑ ſanguinẽ ⁊ penitẽtiã. rõ eñ id ſuaꝺet. Si eñ nõ valẽtibª credere puulis ſufficit baptiſmª. multo magis ſufficit fides aꝺultis volẽtibª ⁊ nõ valentibª baptizari. Uñ aug. q̃ ris q̃ꝺ ſit maius. fides an aq̃. nõ ꝺubito q̃n rñꝺeam fides. Si g̃ qõ minus eſt ſãctificare poteſt. nõne quoꝺ maiª ẽ. iꝺ eſt fides. ꝺe qua xp̃s ait. qui crediꝺeꝛit i me etiam ſi moꝛtuus fuerit viuet.

Remouet ꝺubitationem oꝛtam ex verbis aug. i Sed ꝺicunt aliqui nullum aꝺultum in chriſtum credere vl̃ charitatem habere ſine baptiſmo: niſi ſanguinem fundat pꝛo ꝺomino. ſubꝺita introꝺucẽtes teſtimonia auguſti. ait ex illo tempoꝛe quo ſaluatoꝛ ꝺixit. niſi q̃s renatus fuerit ⁊ cetera. abſq̃ ſacramento baptiſmi ꝓeter eos qui in eccleſia ſanguinem fundunt aliquis vitam eternam accipere non poteſt. Item nullus cathecuminuz quãuis in bonis operibus ꝺefunctum vitam eternam habere creꝺimus. c excepto martyrio vbi tota ſacra- c menta baptiſmi complentur. Item baptiſatis tantum iter ſaluris eſſe creꝺimus. ſed quoꝺ i his minus ꝺixit. in alijs capitulis ſupꝛa poſitis ſuppleuit. Et ideo hec ſic intelligẽꝺa ſunt. vt illi ſoli habentes tẽpª baptizanꝺi excipiantur. Si enim aliquis habens fiꝺem et charitatem voluerit baptiſari ⁊ non valet neceſſitate pꝛeuentus. Supplet omnipotentis ꝺignitas quoꝺ ſacramento ꝺefuerat. Dum enim ſoluere poteſt. Niſi ſoluat teneꝫ. ſed cũ iam non poteſt et tamen vult. non imputat ei ꝺeus. quia ſuam potentiam ſacramentis non allegauit. Qõ veꝛo inuiſibilis ſctificatio ſine viſi

qꝛ ibi amb. ꝺixit ñ ſimiere ꝓiculũ ꝺiſſultꝛ. ⁊ iõ nõ peccauit. nec illi ꝺãnaª fuit. q̃ petꝛ. ⁊ ita cum volũtas fuerat i eo. ñ fuit ꝓtem ptª. ⁊ iõ ſaluatª ẽ. ſſec amb. ꝺe/lebat ꝺe culpa ſua nec ꝺe ꝺãnaAugu. ꝺe/tiõe illi⁹ ſz ꝺole/ vnico bap bat ꝺolore ꝓpꝛ/ tiſmo. ſiõis. Quia eniz ñ fuit baptizatª Joh. xj. iõ ꝺe pcis ſuis aliquã ſuſtinuit penã purgatoꝛiã. ⁊ iõ amb. cõ patiebat ad mo/ ꝺũ Iſa. q̃ ꝺice/bat venꝫ meª ad mo ab q̃ſi citha/ra ſtabat.

c Excepto martyrio vbi tota ſacramẽta baptiſmi ꝓleꝫ. Uꝛ ſal ſũ ꝺicere. qꝛ i baptiſmo flumis i ꝓmiꝫ caracꝫ. in baptiſmo flaminis ñ. nõ g̃ ſacꝛa tota ꝓpleꝫ aut ſi tota ꝓpleꝫ. tũc g̃ caracꝫ ipmiꝫ. vbi maxie cõſiſtit rõ ſacri. Sz ꝺ. q̃ hz caracterẽ ñ ꝑ ceipe caracꝫez eª ꝺẽ gñis. g̃ q̃ ẽ baptizatª aq̃ ñ ꝑ martiriſari. Itẽ ſi tota ſacꝛa. vr̃ q̃ aut ẽ iplicatõ fcti. aut baptiſmª ꝓnet pla ſacꝛa. R⁹. ꝺõ q̃ baptiſmª ꝺr̃ plr fa 41 cꝛa ñ rõe ꝓncipalis ſigni vl̃ effectª ſz rõe effectuũ ꝓntiũ. qõ ẽ purgare a culpa ⁊ a pena ſatiſfactoꝛia ⁊ ſeq̃la. q̃ oĩa qꝛ ſũt i martyrio iõ ꝺicit q̃ ꝛcipit oĩa ſacꝛa. i. plenituꝺinẽ efficaciaẽ tũ ad rẽ vltimã. iõ pz q̃ ñ vz obiectõ ꝺe caracterc. ſſã ipe

In eccliaſtico ca. xxx. marbo cc ſi tota ſacꝛa. vr̃ ꝛbis aug. rñio.

vocat ſacꝛa hic effectª ſacri baptiſmi q̃ſũt res tm̃.

d. Paruulus em̄ nō suffi. fi. ec. si. q̄ si absq̄ baptismo fuerint defuncti. etiā cū ad baptismū deferūt dānabūt. Vr̄ male dicere. q̄ adultus cum n̄ p̄t excusat a p̄cepto. g̃ multo forti⁹ puul⁹. Itē dn̄s fidē pentū reputat q̄si esset puuli. g̃ si ex fide ⁊ charitate offerāt puulū. vr̄ q̄ dn̄s reputat illā eē paruuli. g̃ nō dānat sine baptismo. Itē ponatur qd̄ aliq̄s occiderit puer cū defert ad baptismum ne baptiset. nūqd dicem⁹ puulū dānari q̄ ꝓpt susceptiōez sacri mortuus ē. Videtur em̄ hoc eē magna crudelitas. Q̄ si dicamus saluari. nō ergo verū dicit Aug. in lr̄a q̄ n̄ saluant etiam si ad baptismū deferant. itez si dānāt. g̃ peiorata est cōditio paruuloꝝ respectu status legis nature. in quo saluabantur sola fide parentū. R̄o dd̄. q̄ null⁹ paruul⁹ saluat nisi virtute sacri q̄ntū ē d̄ lege cōi. n̄ q̄ puul⁹ teneat p̄cepto. sz quia sine sacramento vel qd̄ equiualeat sacro de⁹ non disposuit dare gratiaz. Hoc dico. quia propter hoc solum occisus est a persecutore cum portaretur ad baptismum ne baptizaretur. moritur pro baptismo. ideo in sanguīe suo pie creditur baptizatus. Si autem alia de causa occiditur. quantūcunq̄ defertur et pro eo oretur damnatur. Ratio autē huius est. Quia post passionem christi formata est ecclesia ⁊ ecclesiastica sacramenta. ⁊ omnis paruulus q̄ saluatur. in fide ecclesie saluatur. quantūcunq̄ parentes sint mali. ⁊ ideo nisi opus ecclesiasticum vtputa sacramentum tale fiat circa eum. expers est fidei ecclesie. ac per hoc et salutis. Alia etiam ratiōe. quia cum omnes post passionem saluentur per fidem passionis iam reuelate. Ideo congruebat huic tempi vt nullus saluaretur. nisi vel in se haberet fidem. vel circa ipsum fieret expressa fidei professio q̄tum ad mortem xp̄i. Ex his patz quare in lege sufficiebat sola fides. modo vero non. facit em̄ hoc certitudo diuine dispositionis. q̄ ergo obijcitur de adulto. dd̄m q̄ vterq̄ excusatur a p̄cepto. sz adultus habet gratiam penitentie ad quam se disponit p contritionem que disponit ad illam gratiam. ⁊ illa supplet locum baptismi. paruulus non. ideo potest disponi ad gr̄am alterius sacramenti anteq̄ ad gratiam baptismi. ⁊ ad illā nō potest disponi nisi per sacramentum ideo moritur sine gratia. ⁊ moritur in culpa. ⁊ ideo damnatur. Quod obijcitur q̄ fidem parentum reputat suaz dicendum q̄ non facit nisi virtute sacramenti. Ad casum quem ponit patet responsio. Distinguendum eniz est vt predictum est. Ad vltimū quare antiquitus saluabantur in fide parentum et non modo iam patet responsio. nec sequitur q̄ tunc melioris conditionis esset. q̄ nullus status ē melior propter generalitatez remedij. particularis autem persone cōditio potest esse deteriorata. Deus autē institutione sacramentoꝝ statum concernit generalis ecclesie. non paricularis persone. ⁊ quoniam certitudo r̄medij maior est et cōmunior est in sacramento q̄z in fidei merito. ideo patet illud.

Actuū. x.

Act. viij.

42

43

bili sacro q̄busdā īsit. apte aug. tradit sup Leuiticū dicēs. inuisibilē sctificatōm q̄busdā affuisse ⁊ ꝓfuisse sine visibilib⁹ sacris. visibilē vero sctificatōem q̄ fit sacramento visibili sine inuisibili posse adesse. n̄ posse ꝓdesse. nec tn̄ visibile sacr̄m iō ꝯtēnēdū est. q̄ cōtēptor eius inuisibilit sctificare nō p̄t. Hic Corneli⁹ ⁊ q̄ cuz eo erāt iā spū sctificati baptizati sūt. nec supflua iudicanda est sctificatio visibilis. q̄ inuisibilis p̄cessit sine visibili. g̃ inuisibilis sctificatio eē pōt ⁊ ꝓdesse. visibilis aūt q̄ fit sacrotenus sine inuisibili prodesse non pōt. cū illa sit oīs illius veritas Symoni mago visibilis baptism⁹ nō ꝓfuit. quia inuisibiliter nō affuit Sed q̄bus inuisibilis affuit ꝓfuit. nec tn̄ valz fides aliena puulo q̄tū ꝓp̄a adulto. Paruulis em̄ n̄ suffic̄ fides ecclie sine sacro. q̄ si absq̄ baptismo fuerit defūcti. ēt cū deferūt ad baptismū dānabūt. sicut multis sctōꝝ autoritatib⁹ cōprobat. ad qd̄ hoc vnum sufficiat. Aug. ait. Firmissime tene puulos q̄ vel in vteris matrum viuere incipiūt ⁊ ibi moriūt. vl̄ de mr̄ib⁹ nati sin̄ sacro baptismi de hoc seculo trāseūt. et no supplicio puniēdos. q̄ ⁊ si ꝓprie actiōes peccata nō habuerūt. originale tamen peccatū traxerūt carnali cōceptōne. ⁊ sicut puuli qui sin̄ baptismo moriūt infideliū ascribunt numero. ita q̄ baptisantur fideles dicunt. Quia fideliū consortio non separant cū orat ecclesia ꝓ fidelibus defunctis. Fideles ergo sunt non ꝓpt v̄tutē. sed fidei sacr̄m. Vn̄ Aug. Paruulū ⁊ si nōduz fides illa que etiā ī credētiū volūtate cōsistit iā tn̄ fidei ip̄i⁹ sacr̄m. i. baptism⁹ fidelē facit. sicut credere respondet. ita etiā fidelis vocatur non rem ipsam mente annuendo. sed ipsius rei percipiēdo sacramentum.

Aug⁹. ī li. de fide ad Petrum.

Aug⁹. ad Bonifaci.

e Firmissime tene paruulos qui vel in ⁊ cetera. Dicit Augustinus. Paruulos nondum baptizatos eterno supplicio cruciandos. Videtur falsum dicere. quia paruuli nihil commiserunt nec actualiter ad aliquid conuersi sunt. Sed pena ignis debetur delectationi ⁊ conuersioni. ergo nō debetur eis. Item paruuli non potuerunt vitare culpam. ergo minime sunt inculpandi. ergo pena eorum debet esse mitissima. Responsio dicendum q̄ sicut dicunt magistri paruuli non habent penam sensus. nec quantum ad ignem nec quantum ad vermem. sed soluz penam damni. ⁊ ideo pena erat mitissima. hanc autem vocat Augustinus supplicium. licet improprie. Non quia vrantur igne. vel quia corrodantur vermē. sed q̄ in illis hec ipsa carentia. magnum est supplicium. Propter remorsum autem paruuli non dolebunt. quia diuino iudicio et misericordia faciente. statu quem habebunt contenti erunt. Sed hoc alibi plenius dicitur.

44

f Quia fidelium consortio non separantur. Videtur male dicere. quia non fit oratio nisi pro peccatoribus. Ergo si ecclesia orat pro paruulis. reputat eos peccatores. Ergo facit iniuriam sacramento baptismi quasi non purificet. Responsio dicendum q̄ non ideo orat pro eis vt ipsi indigeant. sed vt ostendat q̄ sunt de eius gremio ⁊ eius filij. Nec frustra orat. quia orationes ille pro paruulis sunt gratiarum actiones. pro indigentibus vero suffragia computantur. Quia alijs ꝓsunt.

45

Determinat vtrũ habentes rem debeãt suscipere sacramentũ. Et inquirit quid sacramẽtũ in his efficiat siue ꝓferat. l2

Solet etiã queri de illis qui iã sanctificati spiritu cũ fide ⁊ charitate ad baptismũ accedunt q̃d eis conferat baptismus. Nihil eñ eis videtur ꝓstare. cũ p fidem et contritionem iaz remissis peccatis iustificati sint Ad quod sane dici potest eos quidem p fidem ⁊ contritionem iustificatos. id ẽ a macula peccati purgatos. ⁊ a debito eterne pene absolutos. tamen adhuc teneri satisfactione temporali qua penitentes ligantur in ecclesia. Cum autẽ baptismum ꝓcipiũt. ⁊ a peccatis si qua interim post conuersionem traxerũt mundant. et ab exteriori satisfactione absoluunt. ⁊ adiuuatꝝ gratia omnisq; virtus in eo augetur vt vere nouus homo tũc dici possit. fomes q̃ peccati in eo amplius debilitat. Ideo Hieronimus dicit q; fides que fideles facit in aquis baptismi datur vel nutritur. quia nõ habẽti aliquãdo ibi datur. ⁊ iaz habenti vt plenius habeat datur. Sic ⁊ de alijs intelligendum est. Qui ergo mundus accedit. ibi fit mundior. ⁊ omni habenti ibi amplius daf. Hieroni. ꝓf. Roñ. Q; vero omnis exterior satisfactio ibi relaxetur Ambrosius ostendit super illum locum. sine penitentia fũt dona dei ⁊ vocatio dicens. Gratia dei in baptismo non requirit gemitum et planctum vel aliquod opus. ⁊ omnia gratis condonat Quod quidem de exteriori gemitu vel planctu accipiendum est. Nam sine interiori nemo adultus renouatur. sed exteriores satisfactiones et afflictiones scilicet sordes penitentium ibi dimittuntur. Multum ergo confert baptismus etiam iam per fidem iustificato. quia accedens ad baptismum quasi ramus a columba portatur in archam. ante intrus erat iudicio dei. sed nunc etiaz iudicio ecclesie intus est. Cum vero in baptismo peccatum deleatur. ⁊ satisfactio exterior imputetur. queritur cur penalitas cui pro peccato addicti sumus non tollatur. Hoc ideo tradunt fieri sãctꝝ quia si a pena hoies p baptismũ liberarentur. ipam putarẽt baptismi preciũ. non eternum regnum. ideo soluto reatu peccati. temporalis pena tantum manet. vt illa vita studiosius q̃ratur que erit a penis oĩbus aliena. Ideo etiam manet vt sit fideli ⁊ certandi materia. ⁊ vincendi occasio. qui non vinceret si non pugnaret. nec pugnaret si in baptismo fieret immortalis. Qr ibi exterior satisfactio dimittitur. g Quia si a pena hoies p baptismũ liberarẽtur. ipam putarẽt baptismi preciũ. Videf q; illud nullũ sit inconueniens. q; si baptismꝰ restitueret corpꝰ in omnimoda puritatem. inde haberz hõ immortalitatẽ. ⁊ hoc est pmium

Querit quid in his qui habẽt rem baptismus significet. l

Si queritur cuiꝰ rei baptismus ille sit sacramentũ qui datur iaz iusto. dicimus sacramentũ esse ⁊ rei que ꝓcessit. i. remissiõis ante per fidem date. ⁊ remissiõis temporalis pene siue peccati si habetur q̃ interim cõmittitur ⁊ nouitatis ac omnis gratie ibi prestite Omnis eteñ rei signũ est cuiꝰ causa ẽ. Nec mireris rẽ aliquando precedere sacrm. cũ aliq̃ etiã longe post sequatur. vt in illis qui ficte accedũt. quibus cũ post penituerint incipiet baptismꝰ pdesse. i. qbꝰ fuit baptismꝰ sacrm hui⁹ sctificatõnis quã penitẽdo hñt. Iz si nũq; peniterẽt. nec a figmto recederẽt cuiꝰ rei sacrm eẽt baptismꝰ ab illis susceptus. ꝓt dici rei q̃ ibi ficret. si nõ eoꝝ enormitas ipedirz

Querit specialiꝫ de effectu baptismi in puulis vtꝝ recipiãt dona virtutum. m

Solet etiã q̃ri si puulis in baptismo daf gra. q̃ cũ tps habuerint vtendi libero arbirrio possint velle ⁊ currere. De adultis eñ qui digne recipiũt sacramẽtũ nõ ambigiꝫ q̃n gram opantẽ ⁊ coopantẽ ꝓceperint. q̃ invacuũ eis cedit. si p liberũ arbitriũ post mortaliꝫ deliquerint. q̃ merito peccati gram appositam p dunt. vñ dicunꝫ cõtumeliã spũisancto facere. et ipm a se fugare. De parvulis vero qui nondũ ratiõe vtunꝫ questio est. an in baptismo receperint gram qua ad maiorem venientes etatez possint velle ⁊ operari bonum.

Determinat ꝫm veritatem ⁊ opinionẽ n

Videf q; nõ receperint. quia gra illa charitas ẽ ⁊ fides q̃ volũtatẽ ꝓparat ⁊ adiuuat. Iz q̃s dixerit eos accepisse fidez ⁊ charitatẽ. Si vero gratiam nõ receperint q̃ bñ opari possint cũ fuerit adulti. nõ g̃ sufficit eis in hoc statu gratia in baptismo data. nec p illã pñt mõ boni cẽ. nisi alia addaꝫ que si nõ addiꝫ nõ est ex eoꝝ culpa. q; iustificati sũt a pctõ. Quidã putãt gram opantẽ ⁊ coopantem cũctis puulis in baptismo dari in munere nõ in vsu. vt cũ ad maiorem venerint etatẽ ex munere sortiantur vsũ. nisi per liberũ arbi. vsum muneris extinguãt peccãdo. ⁊ ita ex culpa eoꝝ ẽ nõ ex defectu gre q; mali fiũt. qui ex dei munere valentes habere vsũ bonũ. per liberum arbi. renuerũt et vsum pravum elegerunt.

baptismi ⁊ pars brutidis. ¶ N° 46 dom q; imortalitatẽ siue sanitatem carnis posset baptismꝰ duplicaꝫ restituere aut ita q; ibi daretur gra ꝓsumpta. ⁊ b nihil aliõ eẽt q̃z dare gliaz q̃ dñs nõ decreuit facere. quia vult q; volũtas perueniat ita libere vt instituta est ab initio. Si autẽ ficret ĩmortalitas in carne non existente p/fecta gratia i aia tũc posset ibi eẽ error ⁊ rõ meritã/di. q; appeteret hmõi medicinã spũalẽ ꝓpter remedũ corpale. ⁊ ita in salute corporis deordinaret ⁊ infirmaret q̃ non ẽ conueniens.

Ad intelligentiaz eoz que magr dicit in pte ista duo pncipalit querunt. Primo querit de sctificatõe adultoz preter baptismũ. Secõ querit de sanctificatiõe paruuloz in baptismo. Circa pmuz querũtur tria. cũ em sanctificatio et purificatio fiat triplici baptismo. vt dicit magr. s. flumis. flaminis. sãguinis. qr de his trib. Primo qtuz ad efficaciã. Secõ qtũ ad preeminentiam. Tertio quantũ ad conuenientiã.

Questio. j. §

Utrũ baptismꝰ flaminis sine baptismo fluminis sufficiat ad salutẽ. Et q nõ videt. pmo autoritate dñi Joiñ. nisi ds renatus fuerit ẽ. Sed nullus sic renat nisi baptizetur baptismo aque. g nullus intrat in regnuz celoz sine baptismo aq. ergo baptismus flaminis. siue spũs non sufficit. Itẽ hoc ipm pbat exẽplo. qr Actuz. dr q cornelius z q cũ eo erant priuus receperũt spiritũ scm et postmodũ baptisati sunt baptismo aq. ergo sine hoc non est salus. Itẽ si aliquis posset saluari sine baptismo aque. maxime vr de puulo cui citꝰ debet ex mia dei subueniri. sed puulus qui nõ ẽ renatꝰ aqua damnat sicut dicit Aug. in libro de fide ad Petrũ. z hr in lra. Firmissime tene ẽ. g nullus aliꝰ sine aque baptismo q̃ntũ cunq aliter baptizatus sit saluari põt. Itẽ si aliter q̃z p baptismuz aq potest quis saluari. ergo baptismus aq non est sacm necessitatis. ergo nõ peccant q nolũt baptizari. sed hoc est manifeste falsũ. ergo sine baptismo aq non est salus. ergo nullus alius sufficit sine hoc. Cõtra Joh. xj. Dis q viuit et credit in me nõ morief in eternum. sed iusti credunt z fideles sunt anteq̃z baptizank. ergo si morianf in tali fide. non moriuntur in eternum. Itẽ ambro. dicit z habef in lra. ille quem regeneraturus eram. gram quã popposcit nõ amisit. g ille q mortuꝰ erat nõ regeneratus. erat saluus sine baptismo aq. ergo baptismus pnie sine isto dat salutẽ. Item gra gratũ faciens ẽ dispositio sufficies ad salutẽ. dispositio aũt ad gram est in toto corde ad deũ redire. z ab errore discedere. z hoc totũ põt esse p dei gram sine baptismo fluminis. ergo aliquis solo spũssancti baptismate saluari potest. Itẽ pter qd vnũqdq z illud magis. sed baptismus fluminis sine aqua nõ sanctificat nisi per spm. ergo spiritus magis sanctificat z facit dignum vita eterna. Si ergo aliquis habeat baptismũ flaminis habet sanctificatiõem. z qui hoc habet. habet quod sufficit ad salutem ergo ẽ. Si tu dicas q nemo potest habere baptismuz flaminis nisi prius baptisetur baptismo aque ostendit esse falsũ. Primo. quia deus nullũ obligat ad impossibile. z itez. nulli se negat requirenti ipsuz. si ergo aliqs qui non potest baptisari ad deuz conuertitur. deus cõuertit ad ipsum. sed hoc non est nisi per collationez spiritussancti. z hoc est baptizari baptismo flaminis. ergo ille potest haberi sine alio. Rñ. dicendum q baptismꝰ
47 flaminis z baptismus fluminis vterq est necessariꝰ ad salutẽ. Sed primus est necessarius non quia sit in pcepto. sed quia sine illo nullus liberatur a peccato. Et q̃niam omnes peccatores nascimur. z nullus saluari potest nisi liberetur a peccato. ideo nullus sine baptismo flaminis neq paruus neq magnus potest saluari. Baptismus autem fluminis siue aque est necessarius. quia deus instituit. z quia instituit sub precepto. z quoniaz que precepta sunt. sunt necessaria ad salutem. ideo talis baptismus est ad salutem necessarius. Sed quoniam ꝛc nemineꝫ obligat ad impossibile ex suo pcepto. vt dicit Diero. Et iterũ. quod quis non potest facere. si velit facere. reputatur ei p fcõ. sicut dicit glo. sup illõ ps. eteni in corde iniqtates operamini. ẽ. qõ nõ potes facere z vis. Deus fcm reputat. ideo baptismus aque nõ sic est necessarius. q̃n si assit volũtas. z desit possibilitas. nõ saluef aliqs sine ipo. Concedendũ ergo est q baptismus flaminis sine baptismo fluminis sufficit. dum tamen homo habeat volũtatem. z ppediatur vt ante mortem non recipiat prepediente necessitate. sicut ostẽdũt rationes vltime. Concedendũ est nihilominus q nullus sine hoc potest saluari. si possit z negligat baptizari. Et hoc est quod dicit Augustinꝰ q quis põt saluari non percepto sacramento baptismi. sed nõ põt sacramento contempto. tũc aũt contemnit cũ baptisari põt z locus z tempus se offert z negligit. z tunc etiã puatur baptismo flaminis quia a gratia cadit. Ad illud qõ obiicitur de dñi mandato. z ad illud de cornelio iã patz 48
respsio. qr vtrumq intelligiꝫ in eo qui facultatez habet z nõ prepeditur necessitate. Nam cornelius locum z tempus habebat. et domini mandatũ affirmatiuum eum qui portat obligabat. Ad illud quod obiicitur. 49
de puulo. q tũc puulus maxime non baptizatꝰ poterit saluari. dõm q puulus si haberet baptismũ flaminis sine baptismo aque nunq damnaretur. Sed ergo damnat. hoc ẽ qr puatus baptismo aque. caret gratia spiritussancti. qr aliter ad gram nõ põt disponi q̃ntũ est de iure cõmuni. nisi deus faciat de priuilegio speciali sicut in sanctificatis in vtero. Sed adultus de sentẽtia cõmuni põt p fidem et dolorẽ de peccatis ad gratiaz disponi scõm illud Ezech. xxxiij. quacũq hora ingemuerit peccator. vita viuet. ẽ. vnde nõ est simile qr vnicuiq plus valet fides sua q̃z aliena. z ita adulto plus valet volũtas sua q̃z puulo voluntas aliena. Hec dam natur puulus ppter transgressionem precepti. sz pter culpã originalis q remanet non delera. Nõ vltio 50
obiicitur tã solutũ est. qr dicit sacramentũ necessitatis. non qr sine ipso nõ possit homo saluari. sz quia ad hoc tenetur si potest. et hoc neglecto non põt saluari.

Questio ũ b

De preeminẽtia istoꝝ. z qritur q̃s baptismꝰ sit dignioꝝ. vtz baptismꝰ aque vel sanguis. Et q aque videt qr Dam. distinguit nouẽ genera baptismatuz ascẽdẽdo gradatim. z in vltimo ponit baptismũ aque siue fluminis. ergo si gradatim ascẽdit. sicut patet in alijs differẽtijs. videt q illud quod vltimo ponit est perfectius. sz vltimo ponit baptismũ aque. ergo ꝛc. Item baptismꝰ aque habet efficaciã a passiõe christi. sz baptismꝰ sãguinis a passiõe martiris. sz maioz z nobilioz est passio xpi z eiꝰ virtus q̃z passio martiris z eiꝰ virtꝰ. ergo maioz ẽ efficacia baptismi aque q̃z baptismi sanguis. ergo baptismꝰ aque nobilioz. Item baptismꝰ aque tribuit gratiam gratum facientem per quã acquirit aureo. sz baptismꝰ sanguis ducit ad aureolã que est accidẽtale pmiũ ergo si pmiũ subale precellit accidẽtale. ergo baptismꝰ ordinatꝰ ad meritũ substãtiale z pmiũ pcellit aliũ. z ꝛc. Item remedium illud qõ plures curat z a pluribꝫ morbis z periculosioribꝫ sanat melꝰ est z vtilius. sz baptismus aque plures psonas sanat. z a pluribꝫ morbis q̃z baptismus sanguinis. qr ab oĩi culpa tã mortali q̃z veniali. ergo est remediũ melius z vtilius ergo nobiliꝰ. Cõtra Rume. vij. super illud tolles thaurũ. ẽ. Glosa. Baptismus in sanguine puriores facit q̃z baptismus i aqua. sed baptismus ille est perfectioz qui facit puriorẽ. ergo baptismus sanguinis est perfectioz z nobilioz baptismo aque. Item Dam. dicit q baptismꝰ sanguinis

nis est valde bon⁹ ⁊ venerād⁹. qz secūdis sordib⁹ nō inq
nak. sz baptism⁹ aq̄ secūdis sordib⁹ inqnak. ḡ baptism⁹
sanguis ēpfectior ⁊ nobilior baptismo aque. ¶ Itē p/
cessus ē ab ipfecto ad pfectū. sz a baptismo aq̄ ad bap/
tismū sanguis siue martirij recto ordīe pcedit. ⁊ ñ retro
cedit. ḡ ille baptism⁹ in q̄ ē stat⁹ pfectōis ē dignior. Itē
qđ prim⁹ ē frui ⁊ recti⁹ ⁊ efficaci⁹ ⁊ ponit ⁊ altior ḡdu il
lud ē simplr nobili⁹ et meli⁹. ⁊ tale ē baptism⁹ sanguis.
qz statim introducit in gloriā sine ipedimento. nec tan/
tum acquirit gloriam immo gloriam eminentem. ergo
51 ⁊ cetera. ¶ Respōsio dicendum q⁹ dignitatis pre/
eminentia in his baptismatib⁹ ꝯspicit er ꝯsideratōe effe
ctuū eoz. vtriusq̄ aūt effectus sc̄z sanguis ⁊ flumis ē ⁊ i
liberādo a malo. ⁊ in ordinādo ad bonū. ⁊ vtroq̄ mō se
habent sicut excedentia et excessa. Nam maior effect⁹ si/
ue efficacia in liberādo a malo pt ee vel extēsiue vel intēsi
ue. Si extēsiue. baptismus aq̄ excredit. qz plures pſōas
liberat. ⁊ a pluribꝫ morbis. qz a petō mortali ⁊ veniali.
Baptismus aūt sanguinis liberat paucos. ⁊ solū a ve/
niali liberat a mortali nō. qz psupponit charitatē. aliter
nihil valeret ad salutē. Silr in ordinando ad bonū ma/
ior potest excessus attēdi duplicit. aut extēsiue. aut in/
tensiue. Si extēsiue. sic pcellit baptism⁹ aq̄. qz dat gr̄az
gratis datam. s. caracterē. ⁊ gr̄am gratū facientē q̄ dis/
ponit ad gloriā ⁊ pmū essentiale. Baptism⁹ aūt sāguis
gr̄am gratis facientē nō tribuit. sed ꝯsumat. nec tribuit
caracterē q⁹ quē distinguit aīa ⁊ pparat ad gr̄am. Utro/
q̄ modoz pdictoz baptism⁹ sanguis excedit intēsiue si
cut excedit extēsiue. Nā efficaci⁹ ⁊ meli⁹ liberat a malo
culpe ⁊ pene. qz oēm resecauit. ⁊ fm potentiā. ⁊ fm actū
Silr efficaci⁹ ordinat ad bonū. qz statim introducit in
gloriā. ⁊ pfectiorē ⁊ gloriosiorē hoc baptismo baptizat⁹
ꝯsequit palmā. Rndendū ē ḡ ad qōnē pdictaz q⁹ se hñt
sicut excedentia ⁊ excessa. Si tñ ārās qđ magis pcellat
52 credo q⁹ baptism⁹ martirū sicut oñdunt rōnes inducte.
¶ Ad illud ḡ q⁹ primo obiciꝫ q⁹ Dam̄. vltimo loco ponit
baptismū aque. breuit est respondendū q⁹ nō ponit vl/
timo ꝓpter hoc q⁹ sit dignior. sed qz est in intentiōe tra/
ctandi pncipaliora. ⁊ qz nomen baptismi magis ꝓpriū hz
53 quia mundat et interius ⁊ exterius. ¶ Ad illud qđ obr̄
q⁹ baptismus aq̄ habet efficaciā a passiōe xp̄i. ḡ ⁊c. dōm
q⁹ argumentū illud dēficit duplicit. Pmō qz passio xp̄i
nō opatur ibi fm totā suā virtutē. Secdo etiā qz baptis/
mus martirū efficaciā habet a passiōe xp̄i. nullū em̄ mar/
tirū efficax ē nisi q⁹ illam. Unū apoc. vij. scribit de marti/
ribꝫ. Hij sunt q̄ venerūt ex magna tribulatōe. ⁊ lauerūt
stolas suas ⁊ dealbauerūt eas in sanguīe agni. nō tm̄ in
suo. sz etiā agni. Nō aūt qre efficaciā habet maiorē ē. qz
in baptismo sanguis amplior ⁊ plenior ē imitatio ⁊ pro/
fessio passiōis xp̄i q̄m in baptismo aq̄. Nā ibi ē profess̄io
ꝛbo et signo sine actu. hic aūt nō solo signo ⁊ actōe. sz et
passiōe. Unū in baptismo aq̄ mors signat. hic aūt susci/
pit. vnde qz expssior ē ibi pfessio fidei. iō efficacior. Unū
aug. loquēs ad fortunatū de ꝛpatione hoz baptismatū
dicit. Baptisatus ꝯfitet fidem suaz coram sacerdote. mar
tyr coram psecutore. Ille post pfessionē aspgit aqua. hic
aspgitur sanguine. Ille manus impositōe pōtificis ac/
cepit spm̄sācti. hic templū efficitur spūssancti. ⁊ ita pz
54 q⁹ illud pcellit. Ultima duo nō. pbant q⁹ sit efficaci⁹ sim
pliciter. sed q⁹ sit ad plura. quia ad gr̄am gratū facientē
et ꝯ mortem culpe. hic aūt q̄uis non det gr̄am. tamē ip
sam cōsummat. q̄uis em̄ baptismus sanguinis nō au/
ferat culpam. aufert tamē cōem possibilitatē ad culpā.
⁊ hoc maioris est pfectōis q̄ ālere culpam. ⁊ dimittere
possibilitatez ad culpam. imo inclinatōem.

¶ Questō. iij. i

¶ De horū cōuenientia ⁊ cū baptism⁹ aque sit baptis/
m⁹ ⁊ sacr̄m. queritꝫ vtrū baptism⁹ sanguis saltē sit sacr̄m
Et q⁹ nō videt. qz supra distinctōe. iij. dicit magister q⁹
sacr̄m baptismi celebrat tm̄ in aqua nō in aliq̄ alio liq̄re
sed sanguis nō est liq̄r eiusdem speciei cū aqua. ḡ ⁊c.
¶ Itē sacramentū est signū exp̄ssum eius qđ sit interi⁹.
sed sanguis potⁱ⁹ corpus inficit q̄ purificet. ergo cū in/
terius aīa nō inficiat sed purificet. baptism⁹ sanguinis
non est sacr̄m. ¶ Itez sacramentū noue legis efficit ali/
quid siue confert aliquid interi⁹ aliquo mō. sed sanguis
exterior ⁊ persecutio exterior non efficit interius. sz po/
tius respicit bonitatē ab interiori. ḡ ⁊c. ¶ Item oē sa/
cramentū est institutū. quia ex institutiōe figurat. hoc
autem nō est institutū. ḡ non est sacr̄m. ¶ Contra. Sa
cramentū est inuisibilis gratie visibilis forma. sed hoc
est in martyrio. quia est signū gratie inuisibilis in cor
de. ⁊ manifestat amorem dei per sanguinis effusionem. er/
go ⁊c. ¶ Itē super hoc illō Roma. v. Qui est forma fu
turi. glo. de latere christi dormientis fluxerūt omnia sa/
cramenta ex quibus formatur ecclesia. ⁊ hoc dicit quia
inde fluxerūt sāguis ⁊ aqua. ergo videt q⁹ ita accedit ad
rōnem sacramenti baptismus sanguinis sicut aq̄. ¶ Itē
quod ꝛticipat nomen speciei participat nomen gene/
ris. sed martyriū siue effusio sanguinis dicitur baptism⁹
ergo debet dici sacramentū. Iuxta hoc queritur cū mul
ta sint genera martyriorū. ꝓpter quid martyriū vocat
magis baptismus sanguinis q̄ ignis vel alterius ele/
menti. cum omnibus sint sancti passi. Et iterū cū mul
ta sint ge⁹ era baptismatū sicut dicit Damasce. sc̄z. ix. vi
detur q⁹ magister insufficienter tangit tantū tria. sc̄z ba/
ptismū penitentie. baptismū sanguinis. ⁊ baptismum
aque. Uideꝛ enim q⁹ aut magister diminutus sit. aut
Damascenus superfluus. ¶ Ad. dōz q⁹ baptismus san
guinis non est sacramentū. quia dēficiunt ei omnia que
sunt de ratione sacramenti. s. repꝛesentatio ex simili⁹tu/
dine. significatio ex institutiōe. sanctificatio ex verbi ꝓ
latione. quorum quodlibet dēficit vt in opponendo ta/
ctum est. ⁊ insp̄icienti patet. ⁊ ideo sacr̄m nō est. ¶ Ad 55
illud ergo qđ obiciꝫ q⁹ est inuisibilis gratie visibilis for
ma. dōm q⁹ ratio ista truncata et supplenda est sicut ma
gister suppleuit. s. dist. j. q⁹ similitudinem gerat ⁊ cā ex/
istat. quorum vtrūq̄ dēficit in ꝓposito. ¶ Ad illud qđ 56
obr̄ q⁹ sacr̄a dicunt. pfluxisse dum pfluxit sanguis et aq̄
dōm q⁹ sanguis et aqua nō signabant sacramentū eius/
dem generis. sed diuersa. nam aqua ꝓsignabat sacra/
mentum baptismi. ⁊ sanguis eucharistie. vbi vere ē san
guis. ⁊ ideo non oportet q⁹ verum sacramentum baptis
mi sit in sanguine. q⁹ dñs nō instituit in sanguine sacra
mentum purgationis. sed cibationis ⁊ refectionis. iux
ta illud Math. xxvj. Hic est em̄ sanguis meus ⁊c.
¶ Ad illud qđ obr̄ q⁹ ꝛticipat nomen speciei. ⁊c. dē m. 57
q⁹ verum ē fm q⁹ baptismus noīat spēm sacri. ⁊ hoc qui
dem facit dum accipit ꝓ signo visibili. Sed baptism⁹
nō tm̄ dicit ablutio exterior. sed etiā purificatio interi/
or ⁊ hec non est spēs sacramenti. qm̄ hec est non em̄ in bap
tismo fluminis. sed etiaz flaminis ⁊ sanguinis. vnde q⁹
vterq̄ purificat. ideo nō absurde vterq̄ baptismus dr̄.
⁊ hoc auctē sacre scripture. nam Luce. xij. de baptismo
martyrij dr̄. baptismo habeo baptisari ⁊c. Et de baptis
mo flaminis br̄ Actuū. j. Vos autē baptisabimini spu/

rituſcto nō poſt multos hos dies ¶ Ad illud qō ḡrik ḡre martyrū ōz baptiſm⁹ ſāguinis ꝛc̄. dicit pōt q; ī martirio ponik vita carnis. ꝛ q; ira illa in ſanguie ē ſm q; dr̄ in lege moyſi. Vel dō. q; b̄ dr̄. q; oē gen⁹ marturū ibi hz finē. Nam ab oīb⁹ alijs legim⁹ ſctōs inf̄dū liberatos p̄ 59
terḡ a pena gladij. Si ḡrak rō hui⁹ pōt dici q; b̄ genus pene ē a mola volūtate hois īmediate. ſz alia gr̄a pena rū ſūt a creaturis opantibꝫ naturalik. ꝛ qm̄ martyr ꝛo obtēpat ꝺ gruū eſt vt ei ad manifeſtatōez diuie bonitat̄ ꝛ in teſtimoniū ſue virtutis obtempat cetera opantia p̄ naturā. Mala aūt volūtas ꝺ ꝛō nitik. ꝛ dño reſiſtere vult. ꝛ iuſto ꝛei iudicio ſtnik male agere cū vult. ꝛ tōo nec ē ꝺ gruū vt martyri ſubueniat. neḡ vt carnifex ꝓhibeat. Vel iō deus cereros martyres huic pene ſubiacere diſpoſuit vt nullus euadat. Magis em̄ ꝺ gruebat ꝛe hac ḡ̄ ꝛe alia. q; ab hac vnigenitū nō eripuit. q̄d ḡ̄ mrū ē ſi alios nō eripit. ne forte ſer⁹ videat maio: dño ſuo. 60
Maria tū rō videk melio:. ¶ Ad illō qō obr̄ vlrio q; magiſter tm̄ ponit tria ꝛ Dam̄. ix. dōm q; mgr̄ nō agit hic. niſi ꝛe baptiſmo q̄ purificat. ꝛ hūc ꝓhendit ſub tripli ci dr̄ia. Dam̄. aūt accipit dr̄ias baptiſmi ꝛ ḡ̄tū ad purificatōz. ꝛ ḡ̄tū ad ſignificatōez. iō pōit. ix. q̄z ſic pōt patere ſufficiēcia. Nā baptiſmata ꝑticularia ad ſignificatiōem fuerūt ante legē nouā. In lege aūt noua ad purificatōez. Maria q̄ttuo: ſūt. ſm q̄ttuo: q̄ ꝑfigurāk ī baptiſmo. In baptiſmo ei eſt aq̄. eſt ſpūs. ē paſſiōis ꝛc̄. ꝛ q̄rto baptizandi act⁹. ḡ̄tū ad aquā ꝑceſſit figura ī baptiſmo diluuij ſm q; dr̄. j. Pe. iij. quos nūc ſilis forme ꝛ ſalvos facit baptiſma. Premiſerat em̄ q; ī diluuio. vij. a/nime ſalue ſūt facte p̄ aquā. ḡ̄tū ad aquā ꝛ ſp̄m in baptiſmo maris rubri. De b̄ dicit ap̄ls. j. ad cor:. x. q; oēs baptiſati ſūt ī nube ꝛ ī mari. ꝛ nubes illa erat ignea in q̄ ſignak gr̄e. ſ. efficacia. ḡ̄tū ad virtutē paſſiōis ꝓfigurak in baptiſmo legis. vbi ē aſperſio p̄ aquā luſtratōis. ꝛ erat cinis vitule rufe. id eſt in cuius vitule occiſione ſigna/tur paſſio chriſti. vt aqua luſtrationis habens vim ab illo cinere. ſignificet baptiſmum habere virtutem a paſſiōe xp̄i. Et ꝛe hoc baptiſmate habek ſepe in lege. ꝛ ad Heb. ix. cinis vitule aſperſ⁹ inānatos ſcīficabat ad emūdatōez. ḡ̄tū ad actū baptizādi ī baptiſmo Joh. vbi īmergebak ḡs ī noīe venturi ī q̄ ꝑceſſit exꝑſſa figura ḡ̄tū ad actū. De b̄ baptiſmate dr̄ Matḥ. tū. ꝛ Luce. tij. Mar. j. Jo. j. ꝛ ſic ḡ̄tū adſignificatōez ſūt ḡ̄ttuo:. q̄/tuo: aūt ſunt ḡ̄tū ad purificatōez. Eſt em̄ purificatio a culpa. et ſic baptiſm⁹ pnie. Et a culpa ꝛ pena ſatiſfactoria. ꝛ ſic baptiſm⁹ aḡ. Et a ſeqla. ꝛ ſic baptiſmus in linguis igneis. Et ab oī miſeria. ꝛ ſic baptiſm⁹ ſanguinis ꝛ ſic patz̄ q; in lege noua ſunt quattuo: purificantia. et in lege ante nouā ſunt q̄ttuo: ſignificāria. ꝛ mediū iungēs hec illis fuit baptiſm⁹ q̄ baptizat⁹ fuit xp̄s. vbi collata eſt vis regeneratiua aḡs. ꝛ ſp̄ūs ī colūbe ſpē deſcēdit ꝛe celis. ꝛ ſic patet q; in vniuerſo ſunt. ix. ꝛ nō plura nec pauciora baptiſmata. Patet etiā quare mgr̄ tantū tria nūerat. q; ſolū ꝛe his loq̄k q̄ ſūt ad baptiſmi efficaciam quo ad purgatōem a culpa.

Conſequēr ḡrik ꝛe ſcīficatiōe collata puulis p̄ ſacr̄m baptiſmi. Et circa b̄ tria ꝓncipaliter ḡrūk Primo ḡrik vtr̄ puulis baptiſmo recipiāt ſanctificationem. Secōo vtr̄ recipiāt plene. Tertio vtr̄ recipiant equaliter. ¶ Queſtio. j. k.

¶ An puulus nō poſſit iuſtificari. videk. qm̄ Bern̄. de libe. ar. dicit q; duo ſunt ad ſaluē neceſſaria. ſ. dans et libe. ar. et ſubūgit cām. q; nō pōt eſſe ſalus nr̄a ſine voluntate conſentientis. quia non poteſt eſſe ſine gratia dantis. ſed in puulo nō ē vſus libe. ar. ḡ nō p̄t eē ī eo ſal⁹

¶ Jtē aug. Qui creauit te ſine te. nō iuſtificat te ſine te b̄ ē ſine actu tue volūtatis. ſed puul⁹ hūc nō hz. ḡ nō p̄t iuſtificari. ¶ Jtē volūtas puuli nō murak. ḡ ſp̄ ſe hz vni formik reſpectu gr̄e. ſed ꝛe⁹ ſp̄ patus eſt dare. ḡ q; modo dat mō nō. ſi hoc ē ꝓter mutatiōem in volūtate ſuſcipientis. ḡ ſi in puulo nō murak volūtas. nō recipit rē. Si dicas q; puulus diſponik nō actu ſuo ſed fide offerentium. eſto q; illi eſſent infideles. tūc ḡ puulus damnarek.

¶ Jtē in ſacramento ſignificatio añcedit ſanctificatōz ḡ nō exiſtente ſignificatione nō eſt ſanctificatio. ſz parvulo ſacramentū nō ſignificat. quia nihil facit in intellectū eius venire. ḡ paruulū non ſanctificat. Sed ꝺ tra magis ꝺſonat rōi ꝛ pietati q; conditō puulo⁹ poſſit ab aliquo murari q̄ ledi. ſed puuli ſine ſuo ꝺſenſu poſſunt trahere et trahūt culpam. ḡ multo magis gr̄am. ¶ Jtē Ro. v. p̄ vnū hoīem peccatū intrauit in mūdū. ꝛ p̄ vnū vita. p̄ adam peccatū. per xp̄m vita. ſed nō eſt min⁹ potens xp̄s q̄ adam. ꝛ gr̄a magis ſe diffundit q̄ culpa. ḡ ſi adam potuit ipſos viciare ſine ꝺſenſu. multomagis ſaluare ſacramentū xp̄i. ¶ Jtē oīs ſuſcipiens ſacramentū ſuſcipit rem niſi habeat obſtaculū. ſed puulus ſuſcipit ſacramentū et non habet obſtaculum. quia voluntas non repugnat. nec culpa poteſt reſiſtere. ergo ꝛc̄. 61

¶ Rō. dōm q; puuli recipiunt rem ſacramenti que eſt remiſſio culpe originalis. ꝛ hoc merito paſſionis xp̄i. ꝛ aliene fidei. et ꝓtute ſacramenti. ꝛ rō huius eſt. tuz rōne diuine miſcōie. tū rōne ſue impotēcie. tū rōne talis culpe. Quia em̄ q; actuz alterius fuit culpa ꝓtracta. xp̄i nō poterāt ſe adiuuare. miſericors deus congruum reputauit eis per alium ſubueniri. Quia em̄ ꝓ illa culpa nullus ſatiſfacere poterat purus homo. ideo ſubuenit deus toti humano generi per paſſionem xp̄i. Et rurſus quia paſſio effectū non habet niſi in his qui volūt fieri membra xp̄i. ꝛ conſentiunt. ꝛ hoc non poterat puulus velle. ideo ſubuenit ei voluntas ꝛ fides aliena. Sz q; ſi des ſubuenit profitendo. ꝛ hec eſt in ſacramēto vbi ē p̄feſſio mortis xp̄i in ſigno. ideo ſubuenit per ſacr̄m. tria ergo ſunt diſponentia paruulū ad ſalutem. Primū eſt paſſio xp̄i. ſcōm fides aliena. tertiū vero ꝛ immediatuz eſt ꝓtus ſacramenti. que caracterem imp̄mit. q; ad ḡ/tiam diſponit. ꝛ per hoc parent obiecta. Nam p̄mū intelligit de iuſtificatione a culpa acta nō cōtracta. Secūdū ſimilik pz̄. q; puulus nō diſponitur ſcōm actū ſuum. ſed alienū. quia diuina miſericordia alienam volūtatem ibi ꝓpriam reputat. ¶ Ad tertiū dōm q; ſacramē tum ḡ̄tum eſt de ſe ſemp ſignificat. ꝛ ſanctificat. ſed tam 62
in puulo non habet effectum ſignandi ſed ſanctificandi quia non eſt capax doctrine. eſt tamen capax gratie ſi/cut ꝛ culpe. ꝛ hoc eſt ex largitate diuine miſericordie. ḡ̄/uis em̄ non ſignificet puulo. tamen alijs ſignificat gr̄az quam tribuit puulo.

¶ Queſtio. ij. l

¶ Utrum paruuli recipiant plene rem. b̄ eſt gr̄am cuz habitibus virtutum. Et q; non videtur Aug. ō baptiſmo puuloꝝ. paruulus ꝛ ſi nondum fides que in credentiū voluntate conſiſtit. tam tamen ſpius fidei ſacr̄m fideles facit. ḡ non habent habitū fidei. ¶ Jtē rōne videtur. quia virtus eſt habitus. ſed habitus reddit potentiam facilem ad opus. ſed hec non eſt in paruulo. ḡ ꝛc̄.

¶ Jtem virtus eſt habitus perfectus. quia virtus ē q̄ habentē perficit. ſed perfectio mortis ꝑſupponit ꝑfectiōnē nature. ergo cum in paruulo non ſit perfectio nature. nec erit in eo perfectio mortis. ꝛ ſic ꝛc̄. ¶ Jtem virtus eſt habitus potentie motiue. ſed cognitiua precedit motiuam. ergo cum paruuli non ſint ſuſceptibiles ha/

le

bitus cognitiui nec erunt motiui. ¶ Contra. Augustinus ad bonifacium. regenerans spiritus in matonibus offerentibꝰ ꝛ puulis oblatis cōmunis est. ꝫ eundem effectum habet in magnis ꝛ paruis. ¶ Item rōne videt qꝫ baptismus ita facit euolare puulum si moriat vt adultum. sed virtutes sūt penne ad volādū in celū. ꝫ paruulus habet virtutes si baptisatur. ¶ Item baptismꝰ delet originale in puulo. sed originale nō solum substantias sed etiā potentias deformat in pueris. ergo si baptismus est pfectum remedium. reformat potentias. ꝫ potentie reformant habitibꝰ ỽtutū. ergo baptismꝰ dat puulis habitū virtutum. ¶ Item baptismus facit paruulum dignū ꝛ idoneū ad dtes glorie. que sunt visio. dilectio. tentio. Sed ad visionē disponit fide. ad dilectiōem charitate ad tentiōem spe. ergo puulꝰ hz ỽtutes theologicas. ꝛ alias ꝙ oēs. ¶ Rꝰ. quidam dixerūt ỽtutes puulis dari quantū ad radicem nō ꝫtū ad habitus quia datur eis gra delens culpam nō vt habilitans potentias. quia potentie sunt ligate. vñ non sunt nate habilitari. sed cum potentie soluūt. gra ramificatur in habitus virtutum. Sed hec positio non potest stare. qꝛ tunc aliquis habens ỽtutes. si ligarentur in eo potentie per stulticiā vel furiam. amitteret eas. quod stultuz est dicere. cum sola culpa qdant. Alia positio est qꝫ dātur puulis ꝫtum ad habitū. sed nō ꝫtū ad vsum. Sed tūc queritur quid vocat ibi vsus. aut facultas vtendi. aut actus. Si facultas. tūc qui habet habitū habet facultatem. nec ē distinguere. Si actus. sed adulti nō sēp vtūtur ỽtutibꝰ. vt quando alīs intēdūt. ꝛ tamen cōplete habent habitus. sed vsus vocat ꝙdam assuefactio ad dita numeri virtutis. sicut patia dr fuisse in Job. Adhuc non soluit. quia hec nō est in oībus adultis bonis. Tertia positio est qꝫ dant eis habitus pfecti ỽtutū sicut ꝛ adultis. ꝫtuis p illos ñ operent. Propter qđ notādū qꝫ potie aie duplicit ipediuntur ne debite exeant in actus suos. Uno mō a corporis impfectōe ꝛ corruptiōe. ꝛ sic impediunt in puulis ꝛ stultis ꝛ dormientibus. ꝛ ō hoc impeditiuū ē corporis perfectio ꝛ bona dispositio. Alio mō impedūt ab habitu malo ꝛ a ꝓcupīa siue a culpa. ꝛ cōtra ꝫ impedimētū ē gra siue ỽtutes. Uirtutes ergo reddūt potias faciles ipas. perficiendo. ꝛ sic remouendo culpam. aliaz aut ē expeditionē non faciunt. vnde cū puulus sit habens vtrū. ꝫ impedimentū. altez remouet p ỽtutes. nō vtrū. ꝫ. ꝛ ō non ē oino facilis. Dmōi aūt habitus expeditiuus habet triplicē ortū. Nam qđam ē innat⁹. qđam acqsitus. quidam infusus. Primus incipit cū natura. et ab eius pncipijs ortū hz. ꝛ ō ē in natura impfecta imperfectus. ꝛ cū natura crescēte crescit. ꝛ cum natura pfecta pficit. vt patet in naturali iudicatorio. Secūdꝰ vero. s. acquisitus ortū habet a libero arbitrio. q nō habet vsuz donec natura aliq mō pficiat. ꝛ ideo sequit naturā pfectaz. Tertius ỽo ortum habet a deo nō a natura. nec a libero ar. Et qꝛ non hz ortū a libero ar. pōt ee in puulo añ vsum liberi arbitrū. Quia vero non habet ortū a natura. pōt esse pfectus natura cristēte impfecta. ꝛ hec patent obiecta. Nam fides aliq habet infusum. aliq acqsitū. vt cognitionem substratā rōne primi ē in puulo. non rōne secundi. ¶ Ad illud qđ obr de facilitate patrīsio. quia habitus ille reddit potentiam facilem. sed non omnino. ¶ Ad illō qđ obr. qꝫ virtus est habitus pfectus ꝛc. dicendum qꝫ perfectio motis quedam est acqsita. ꝛ hec presupponit pfectionem nature. Quedam infusa. ꝛ hec non presupponit necessario. Posset tamen dici qꝫ potentie naturales in puulo in quibus nate sūt esse virtutes. ꝫtum est de se perfecte sunt. licet non exeant in actum propter impedimentum corporis. Unde statim cum anima paruuli soluta est a carne. habet operationes sibi debitas. ¶ Ad illud qđ obiicitur qꝫ habitus cognitiui precedunt ꝛc. Dicendum qꝫ licet habitus cognitiui sint fm acquisitionem. tamen gratuiti per infusionem. Sed queritur. cum cognitiui possint infundi quare non dantur paruulis. Ratio ē. quia sunt ad cognoscendum. ꝛ hunc actum non habent ante vsuz rationis. Sed habitus motiui non tantum sunt ad dirigendum. sed ad faciendum dignū gloria. et purificādū a culpa.

¶ Questio. iij. m

¶ Utrum equalis gratia detur omnibus paruulis in sacramēto. ꝛ qꝫ sic videtur. quia qꝫ causa differenter imprimat effectus. hic non est nisi vel quia agens voluntarium. aut quia si non est voluntarium. tamen differenti modo se habet. vel si eodem modo. materia recipiens se habet alio modo. Sed nec sacramentum nec virtus passionis est voluntarium agens. nec ipsum diuersificatur. nec paruulus vnus est magis dispositus ꝫ alter. ergo ꝛc. ¶ Item qualicunq dispositione infans nascatur. et qualicunq habeat naturalia. vnus non nascitur magis peccator ꝫ alius. ergo pari ratione in regeneratione vnus non debet regenerari magis vel melius alio. ¶ Item vnus non punitur magis alio. ergo nec remuneratur. ¶ Contra bonitas nature dispositō est ad gratiam. ergo vbi melior natura. melior dispositio. sz causa vniformiter agens magis imprimit in magis disposito. vt lux in aere ꝫ in aqua. ꝫ cum vnus puulꝰ melius sit dispositus ꝫ alius. pz ꝛc. ¶ Item quia deus preuidit iacob futurum bonum dedit illi gratiam. altero vero. s. fratri non dedit. qꝛ permansurum in malicia vidit. ꝫ si puulos q̄ baptizant quosdā preuideret damnā dos. quosdam saluandos. videtur qꝫ saluandis dare debeat maiorē grām. ¶ Rꝰ. dom. qꝫ gratia mensurat fm liberalitatē dei dantis. nō fm equalitatē suscipientis. nisi de cōgruo. ꝛ hoc fm qꝫ suscipiens se ꝓparat. nō fm qꝫ ē capax. qꝛ ꝫ ds opat ibi fm exigentiā sacri. ꝛ vlterius vnꝰ non ē dispositus magis ꝫ alter. ideo equaliter oībus paruulis dat ꝫtum ē de lege communi. Quia cum potestas eius non sit alligata sacro. non ē necesse qꝫ semp det equaliter. sed potest facere cui vult priuilegium speciale. ¶ Ad illud qđ primo obiicitur de agente diuersimode. Dom qꝫ illud non valet. quia deus operatur in sacramēto vt agens voluntariū. Similiter nec secūdū valet. qꝛ ꝓpagatio libidinosa hoc facit que cōuersa est in naturam. ꝛ ideo vniformiter. ¶ Ad illud quod obiicit tercio de pena. dicendum qꝫ illud non valet. qꝛ iusticia respicit meritum precise. sed misericordia respicit dātis benignitatem. ¶ Ad illud quod obiicitur ad oppositū. dicendū qꝫ bonitas nature non disponit ad grām vt necessitas. nec etiā vt cōgruitas. nisi interueniat preparatio determinata. vt sic preparet sicut natura nata ē capere. Ultimum qꝛ virtus sacramenti non respicit futurum. sed dispositionem. dei aūt ꝛ sic ꝛ sic.

Distinctio·v·de baptismo per cõparationem ad dantes·

Post hec sciendũ est sacrm baptismi·rc·Supra determinauit mgr de baptismo p compatrõnem ad suscipiẽtes·hic agit de ipo p compationem ad dantes·r hi sũt quibus collata ẽ potestas baptizãdi Et diuiditur hec pars in duas partes·In pma agit de potestate collata·In secũda agit de his que hanc potestatem expediũt vel impediũt·infra dist·sequenti circa mediũ·ibi·Hoc etiã sciendũ est q licet ter·rc·Prima pars habet duas·In pma ostendit magister q sit ipsa potestas que ministris est collata·In scda vero determinat qbꝫ ẽ collata·infra·dist·vj·Nũc qbꝫ liceat baptisare·Prima ps habet tres partes·In prima pte ostẽdit q potestas baptisandi equaliter ẽ efficax i omibus ministris·In secũda ꝯo ondit q sit ista ptãs qm ẽ solius ministerij exterioris ibi·Qõ misteriũ tm hñt·In tcia ꝯo pte ondit q sit illa ptãs quã dns potuit dare ministris·sed nõ dedit·ibi·Queritur q sit illa ptãs·vbi dic q est potestas cooperationis·

De ptãte collata ministris baptisantiꝫ·q·est equaliter efficax in omnibus·siue a bono siue a malo·detur bono vel malo· a

Post hec sciendũ ẽ sacrm baptismi a bonis r a malis ministris dari·sicut a bonis r malis sumit·Nec melior ẽ baptismꝰ q p meliorem dat·nec minus bonus q p minus bonum dat·nec malꝰ q per malũ datur Nec maius munꝰ dat in baptismo dato a bono·nec minꝰ in baptismo dato a malo·ꝑ eqle·qr ñ ẽ munꝰ hois ꝑ dei·Qõ totũ subditis declarat testimõijs·Augit·Baptismꝰ talis est qualis ẽ iste in cuiꝰ ptãte dat·nõ qlis est iste p cuiꝰ misteriũ dat·Itẽ prꝰ fieri pt vt aliq q vez habeãt baptisma ñ hẽant verã fidẽ·Itẽ si inf bonos mistros cũ sit aliꝰ alio melior·nõ ẽ melior baptismꝰ q p meliorẽ dat·nullo mõ malꝰ q ẽt p malũ dat·qr idẽ baptismꝰ dat r iõ p mistros disparesꝫ dei munus ẽ eqle·qr nõ illoz sz eiꝰ est·Idẽ cũ baptizat malꝰ illõ qõ datũ ẽ·vnũ ẽ·ñ impar ppt iparesꝫ mistros·sz par r eqle ppt hꝫ·hic ẽ q baptizat·Itẽ ego dico r nos dicimꝰ oẽs·qr iustos oz eẽ p ꝙs baptizat·iustos oz eẽ tãti iudicꝫ ministros·Sint mistri iusti sivo lunt·Si aũt noluerit esse iusti qui sedẽt in cathedra moysi·securũ me facit mgr meꝰ·s·xps ꝙ spũsctũs dicit·hic ẽ q baptisat·Item ꝙs baptizauit iudas·xps baptizauitꝫ·Si quos ergo baptizauit ebriosus·homicida·adulter·si xpi erat baptismus· xps baptisauit·Non timeo adultez:nec ebriosũ·nec homicidã·qr colũbã attẽdo p quã mihi dr hic ẽ q baptisat·Itẽ homicida dedit baptismũ xpi·qõ sacrz tã sanctũ ẽ·vt nec homicida ministrãte polluat·Itẽ si i heresi q cũq vel scismate q sq in nomie pris r filij r spũsscti baptismi sacramẽtũ acceperit·integrũ sacramentũ accepit·sed salutẽ q vtus ẽ sacrm nõ habebit·si extra ecclesiã catholicã ipm sacrm habuerit·Debet gad eccliam redire·nõ vt sacrm baptismi itez accipiat qõ nemo debz i aliq repetere·sz vt i societate catholica vitã accipiat·Baptismꝰ enim extra eccliaz neqt pdesse·Ibi eñ cuiq prodesse pt baptismꝰ· vbi pt pdesse elemosina·s·i ecclesia·Itẽ ysido·Romanꝰ põtifex ñ hoiez iudicat q baptizat·ꝑ spm dei submistrãtẽ gramba ptismi·lz paganꝰ sit q baptizat· In hijs perspicue cernis baptismũ vez bonis r malis dari·r a bonis r a malis·r ipm tm eq sanctũ eẽ·r munꝰ eiꝰ eqle i bonis sive malis sive a bonis sive a malis baptizentur·

Ondit q sit illa ptãs baptismi·qm est solius ministerij exterioris· b

Quia misteriũ tm hñt ñ ptãte baptismi· Ptãtẽ eñ sibi reti-nuit·c qõ nouit Johes cũ vidit colũbã descẽdẽtẽ sup xpm· Vñ Augu· Quid nouerat Johes bap· Dñm· Quid nõ nouerat· Ptãtẽ dñici baptismi in nullum hoiem a dño trãsiturã·sz misteriũ plane trãsituz· Ptãtẽ a dño in neminez·ꝑ misteriũ in bonos rc· Videt male dicere·qr ebrietas auferat viz rõnis r intẽtionem sed intẽtio necessaria ẽ ad baptismũ·g si ebriosus caret intẽtiõe·ñ baptizat·Itẽ q/rit si aliꝰ ẽ ita ebriꝰ q nõ ẽ omino i eo ligata rõ ãn possit aliqd dicere·sz tm balbuciẽdo dic·vtz sit baptisatꝰ quẽ talis baptisat· Qd nõ videt·qr ligatio lingue si gnũ ẽ ligationis rõis·r necesse ẽ rõem eẽ solutam ad ea q spectant ad misterũ sacmẽti·g·rc· Qõ·dom·q differentia ẽ inf ebriuz·r ebriosũ·Ebrius eñ dr iactu·sed ebriosus i cõsuetudine·r bene ꝓt aliqs consuetus inebriari aliquãdo sobrius esse i actu·ita q nõ biberit multum·r tunc si baptisat baptisatum est· Quod querit de ebrio·dom q si habeat ligaturam rationem adeo q tollatur intentio baptisandi· et nescit quid faciat·tunc nõ baptizat·si autem ratõ soluta ẽ tãtum q scit qõ facit·tamen nõ oꝰ mode ẽ bene cõpos sui·tũc iu/

a Justos oportz eẽ p quos baptizat·Secõm bꝰ vr q si aliqs sacerdos sit i peccato mortali r baptizet q mortaliter peccet·Sz ꝺ·facit ad id qõ tenetur·g baptisãdo nõ peccat· Rõ dõ·q iste q baptizat·aut ẽ i peccato notorio·ã occulto·sive sic/sive sic·distinguẽdũ ẽ·qr aut ẽ necessitas r timet scãdalũ·r tũc nõ peccat baptizãdo·sz in hõ q negligit se ꝑparare·r cũ timore r reuerẽtia ad sacramentũ accedere· Si aũt nõ est necessitas·nec timetur scãdalũ si nõ baptizet·nõ debet baptizare·sz ꝑpus se ꝑpare ad iustificatiõnem· qõ si nõ facit·nõ tm peccat negligẽdo·sz etiam sacramẽto ꝛ tumeliã faciẽdo r/surpãdo id ad qõ ñ est idoneus· Si aũt notorius est a peccat scandalizãdo·r ideo dic augꝰ·q mũdos oportet esse ministros·g pareat respõsio ad obiectũ·· Nõ eñ peccat qr facit qõ ñ debet simplicit· sz nõ facit vt ꝺz. b

b Si ꝙs g baptisauit ebriosꝰ.

De ptãte collata ministris baptisantiꝫ·q·est equaliter efficax in omnibus·siue a bono siue a malo·detur bono vel malo· a

Post hec sciendũ ẽ sacrm baptismi a bonis r a malis ministris dari·sicut a bonis r malis sumit·Nec melior ẽ baptismꝰ q p meliorem dat·nec minus bonus q p minus bonum dat·nec malꝰ q per malũ datur Nec maius munꝰ dat in baptismo dato a bono·nec minꝰ in baptismo dato a malo·ꝑ eqle·qr ñ ẽ munꝰ hois ꝑ dei·Qõ totũ subditis declarat testimõijs·Augit·Baptismꝰ talis est qualis ẽ iste in cuiꝰ ptãte dat·nõ qlis est iste p cuiꝰ misteriũ dat·Itẽ prꝰ fieri pt vt aliq q vez habeãt baptisma ñ hẽant verã fidẽ·Itẽ si inf bonos mistros cũ sit aliꝰ alio melior·nõ ẽ melior baptismꝰ q p meliorẽ dat·nullo mõ malꝰ q ẽt p malũ dat·qr idẽ baptismꝰ dat r iõ p mistros disparesꝫ dei munus ẽ eqle·qr nõ illoz sz eiꝰ est·Idẽ cũ baptizat malꝰ illõ qõ datũ ẽ·vnũ ẽ·ñ impar ppt iparesꝫ mistros·sz par r eqle ppt hꝫ·hic ẽ q baptizat·Itẽ ego dico r nos dicimꝰ oẽs·qr iustos oz eẽ p ꝙs baptizat·iustos oz eẽ tãti iudicꝫ ministros·Sint mistri iusti sivo lunt·Si aũt noluerit esse iusti qui sedẽt in cathedra moysi·securũ me facit mgr meꝰ·s·xps ꝙ spũsctũs dicit·hic ẽ q baptisat·Item ꝙs baptizauit iudas·xps baptizauitꝫ·Si quos ergo baptizauit ebriosus·homicida·adulter·si xpi erat baptismus· xps baptisauit·Non timeo adultez:nec ebriosũ·nec homicidã·qr colũbã attẽdo p quã mihi dr hic ẽ q baptisat·Itẽ homicida dedit baptismũ xpi·qõ sacrz tã sanctũ ẽ·vt nec homicida ministrãte polluat·Itẽ si i heresi q cũq vel scismate q sq in nomie pris r filij r spũsscti baptismi sacramẽtũ acceperit·integrũ sacramentũ accepit·sed salutẽ q vtus ẽ sacrm nõ habebit·si extra ecclesiã catholicã ipm sacrm habuerit·Debet gad eccliam redire·nõ vt sacrm baptismi itez accipiat qõ nemo debz i aliq repetere·sz vt i societate catholica vitã accipiat·Baptismꝰ enim extra eccliaz neqt pdesse·Ibi eñ cuiq prodesse pt baptismꝰ· vbi pt pdesse elemosina·s·i ecclesia·Itẽ ysido·Romanꝰ põtifex ñ hoiez iudicat q baptizat·ꝑ spm dei submistrãtẽ gramba ptismi·lz paganꝰ sit q baptizat· In hijs perspicue cernis baptismũ vez bonis r malis dari·r a bonis r a malis·r ipm tm eq sanctũ eẽ·r munꝰ eiꝰ eqle i bonis sive malis sive a bonis sive a malis baptizentur·

Ondit q sit illa ptãs baptismi·qm est solius ministerij exterioris· b

Quia misteriũ tm hñt ñ ptãte baptismi· Ptãtẽ eñ sibi retinuit·c qõ nouit Johes cũ vidit colũbã descẽdẽtẽ sup xpm· Vñ Augu· Quid nouerat Johes bap· Dñm· Quid nõ nouerat· Ptãtẽ dñici baptismi in nullum hoiem a dño trãsiturã·sz misteriũ plane trãsituz· Ptãtẽ a dño in neminez·ꝑ misteriũ in bonos rc· Videt male dicere·qr ebrietas auferat viz rõnis r intẽtionem sed intẽtio necessaria ẽ ad baptismũ·g si ebriosus caret intẽtiõe·ñ baptizat·Itẽ q/rit si aliꝰ ẽ ita ebriꝰ q nõ ẽ omino i eo ligata rõ ãn possit aliqd dicere·sz tm balbuciẽdo dic·vtz sit baptisatꝰ quẽ talis baptisat· Qd nõ videt·qr ligatio lingue si gnũ ẽ ligationis rõis·r necesse ẽ rõem eẽ solutam ad ea q spectant ad misterũ sacmẽti·g·rc· Qõ·dom·q differentia ẽ inf ebriuz·r ebriosũ·Ebrius eñ dr iactu·sed ebriosus i cõsuetudine·r bene ꝓt aliqs consuetus inebriari aliquãdo sobrius esse i actu·ita q nõ biberit multum·r tunc si baptisat baptisatum est· Quod querit de ebrio·dom q si habeat ligaturam rationem adeo q tollatur intentio baptisandi· et nescit quid faciat·tunc nõ baptizat·si autem ratõ soluta ẽ tãtum q scit qõ facit·tamen nõ oꝰ mode ẽ bene cõpos sui·tũc iu/

dicandū ē q̄ sit baptisatus · etiam si lingua aliquo modo balbutiat · quis id nō est signū ligaminis rōnis semp efficax · Multi em̄ sunt q̄ ex modico vino balbuciunt et habent vsum rōnis · Distinguēdū tn̄ est in ligamine linguę · nam si formatę verba intelligibilia · licet nō oino p fectę · baptizat⁹ est puulus · Sāt ita corupte pferat q̄ intelligi nō pōt · ꝛ forma ita infringit · vt cōuenīter intelligi non possit · est rebaptisād⁹.

4 c Quod nouit Jobes · ꝛc · Uidetur dicere cōtra Hiero · ꝛ crisos · qui dicūt q̄ non nouerat ēē xp̄m · ꝛ ita videt cōtrarietas · Querit ergo q̄s melius int̄ eos senserit · ꝛ videt q̄ Aug · q̄ qn̄ ibs ad iouēm tūc dixit iouem · Ego a te ꝺbeo baptizari sic ꝺr̄ mat · ih̄ū · g̃ cogīscebat ip̄m ēē xp̄m Q̄ ām melius dicat Crisos · videt q̄ Jobi qn̄ missus ē ad baptisā dn̄ dictū fuit · super quē videris sp̄m descēdētem e bīc ē q̄ baptizat g̃ anteq̄ veniret ad eū · sciebat · q̄ sol⁹ ipe ēet q̄ baptisaret interi⁹ · sed tn̄ nō cognoscebat exteri⁹ ipsū · R⁹ · dōm · q̄ vtrūq; verꝫ fuit sicut ꝺcet nos intelligere Crisos · Primo em̄ iohānes nouit xp̄m i infantia noticia corpali · postmodū recessit in deserti · ꝛ tūc post lōgū tēpus quā do missus est ad baptisandū dictū est ei · q̄ xp̄s ptātem baptisādi sibi retineret · sed iaꝫ oblitus ē ꝓpter magnam moraꝫ · quis vel qualis esset xp̄s in persona · ꝛ iudicio columbe vtrunq; dedicit · quia p hoc sciuit q̄ ipe ēet christ⁹ · ꝛ q̄ ipe esset q̄ ptā dimitteret · ꝛ sp̄m scm̄ daret · vtrūq; g̃ p⁹ sciebat i generali · sed postmodū dedicit in speciali · p⁹ tamen cognouit quis esset q̄s cuius potestatis esset · Primū em̄ sciuit p cōuersatōnem in fāte · secundū p reuelationē ꝓphetic · et sic patet vtrūq;.

1 Noꝫ iij

d Ne seruus in suo · ꝛc · Queritꝫ ꝺ ratōne ista quaꝫ assigt mg̃r ne suus pōeret spē i boie · q̄ illō nullū vī incōueniens · q̄ possumus i oroib⁹ scōrū cōfidere · vnde clamam⁹ ꝺ beata ꝝgine · vita · dulcedo · ꝛ spes nr̄a salue · ꝛ ꝺō q̄ ē spes auxilij · ꝛ est spes pmij · ꝺōm · g̃ · q̄ si potestas dimittendi peccata esset data homi · iam possꝫ homo sperare ab boie gratiā ꝛ veniā · ꝛ ita p oīs gliam ad quaꝫ gra ē velut dispositio necessaria · sed hec ab boie separi non pt nec ꝺꝫ · Sꝫ cū hō possit oroib⁹ adiuuare · q̄daꝫ ꝛgruitate pt hō sperarei aliq̄ sancto tām̄ in adiuuāte nō tanq̄m̄ in releuāte · q̄ hoc ē gra spēalis solius xp̄i · ꝛ nc pꝫ illō · e Aot esset baptismi q̄t fuit ꝛc · Nec q̄ ō alia rōe quā assignat cuꝫ ꝺic · ne tot eēt baptismi q̄t baptiste · Un̄ rō nō ec bōa · q̄ aut itelligit tot numero · aut tot spē · Nō tot spē ꝓstat · q̄ ꝓsilis forma ꝛ ꝓsilis effect⁹ ēt oib⁹ · Si tot nūero · nullū eēt incōueniēs · R⁹ · q̄ i elligit q̄ tot eēnt denotatiōe · ꝛ ita scissura eēt i ecclia · q̄ vn⁹ possꝫ dicere ego sum paulialtus autez ego sum appollo · ꝛ sic nō perfecta eēt vnitas i ecclia · cuius vnitatis pfectio fundamentū �pz in vno baptismo ·

5 Augusti · Leui · xxj

6

e Aot esset baptismi q̄t fuit ꝛc · Nec q̄ ō alia rōe quā assignat cuꝫ ꝺic · ne tot eēt baptismi q̄t baptiste · Un̄ rō nō ec bōa · q̄ aut itelligit tot numero · aut tot spē · Nō tot spē ꝓstat · q̄ ꝓsilis forma ꝛ ꝓsilis effect⁹ ēt oib⁹ · Si tot nūero · nullū eēt incōueniēs · R⁹ · q̄ i elligit q̄ tot eēnt denotatiōe · ꝛ ita scissura eēt i ecclia · q̄ vn⁹ possꝫ dicere ego sum paulialtus autez ego sum appollo · ꝛ sic nō perfecta eēt vnitas i ecclia · cuius vnitatis pfectio fundamentū ꝫ in vno baptismo ·

d Ne seruus in suo · ꝛc · Queritꝫ ꝺ ratōne ista quaꝫ assigt mg̃r ne suus pōeret spē i boie · q̄ illō nullū vī incōueniens · q̄ possumus i oroib⁹ scōrū cōfidere · vnde clamam⁹ ꝺ beata ꝝgine · vita · dulcedo · ꝛ spes nr̄a salue · ꝛ ꝺō q̄ ē spes auxilij · ꝛ est spes pmij · ꝺōm · g̃ · q̄ si potestas dimittendi peccata esset data homi · iam possꝫ homo sperare ab boie gratiā ꝛ veniā · ꝛ ita p oīs gliam ad quaꝫ gra ē velut dispositio necessaria · sed hec ab boie separi non pt nec ꝺꝫ · Sꝫ cū hō possit oroib⁹ adiuuare · q̄daꝫ ꝛgruitate pt hō sperarei aliq̄ sancto tām̄ in adiuuāte nō tanq̄m̄ in releuāte · q̄ hoc ē gra spēalis solius xp̄i · ꝛ nc pꝫ illō · e Aot esset baptismi q̄t fuit ꝛc · Nec q̄ ō alia rōe quā assignat cuꝫ ꝺic · ne tot eēt baptismi q̄t baptiste · Un̄ rō nō ec bōa · q̄ aut itelligit tot numero · aut tot spē · Nō tot spē ꝓstat · q̄ ꝓsilis forma ꝛ ꝓsilis effect⁹ ēt oib⁹ · Si tot nūero · nullū eēt incōueniēs · R⁹ · q̄ i elligit q̄ tot eēnt denotatiōe · ꝛ ita scissura eēt i ecclia · q̄ vn⁹ possꝫ dicere ego sum paulialtus autez ego sum appollo · ꝛ sic nō perfecta eēt vnitas i ecclia · cuius vnitatis pfectio fundamentū ꝫ in vno baptismo ·

Augusti · Leui · xxj

d Ne seruus in suo · ꝛc · Queritꝫ ꝺ ratōne ista quaꝫ assigt mg̃r ne suus pōeret spē i boie · q̄ illō nullū vī incōueniens · q̄ possumus i oroib⁹ scōrū cōfidere · vnde clamam⁹ ꝺ beata ꝝgine · vita · dulcedo · ꝛ spes nr̄a salue · ꝛ ꝺō q̄ ē spes auxilij · ꝛ est spes pmij · ꝺōm · g̃ · q̄ si potestas dimittendi peccata esset data homi · iam possꝫ homo sperare ab boie gratiā ꝛ veniā · ꝛ ita p oīs gliam ad quaꝫ gra ē velut dispositio necessaria · sed hec ab boie separi non pt nec ꝺꝫ · Sꝫ cū hō possit oroib⁹ adiuuare · q̄daꝫ ꝛgruitate pt hō sperarei aliq̄ sancto tām̄ in adiuuāte nō tanq̄m̄ in releuāte · q̄ hoc ē gra spēalis solius xp̄i · ꝛ nc pꝫ illō · e Aot esset baptismi q̄t fuit ꝛc · Nec q̄ ō alia rōe quā assignat cuꝫ ꝺic · ne tot eēt baptismi q̄t baptiste · Un̄ rō nō ec bōa · q̄ aut itelligit tot numero · aut tot spē · Nō tot spē ꝓstat · q̄ ꝓsilis forma ꝛ ꝓsilis effect⁹ ēt oib⁹ · Si tot nūero · nullū eēt incōueniēs · R⁹ · q̄ i elligit q̄ tot eēnt denotatiōe · ꝛ ita scissura eēt i ecclia · q̄ vn⁹ possꝫ dicere ego sum paulialtus autez ego sum appollo · ꝛ sic nō perfecta eēt vnitas i ecclia · cuius vnitatis pfectio fundamentū ꝫ in vno baptismo ·

Augusti · Leui · xxj

AD intelligentiã eoꝝ que dicũt in pñti di. tria ꝑncipaliꝫ querũt. Primo qrit de ptãte collate baptisaturis siue baptisantibꝫ q̃ũ ad exterioꝛez. Secũdo de ipa q̃ tũ ad intẽsionem siue efficaciã. Tertio qrit de ipa ptãte baptisantiũ p ꝓpatoꝛ ad dãtẽ. Circa ꝑmũ breuit qrũt duo. Primo qrit vtꝛ soli sacerdotes siue clerici hẽant ptãtẽ baptisãdi. Scõo dato q ẽt laici. qrit vtrũ hereticiptãte illa cõtingẽt cũ catholicis.

Questio. j. a

Q nõ tm̃ sacerdotes sz ẽt laici possint baptisare. t q sic oñdit. Si baptizaret vetula fuata forma ꝙboꝛ. iste quẽ baptisat nõ rebaptisat. g ẽ baptism̃. Sz vetula nõ baptizaret nisi hẽret ptãtẽ. g tc. Itẽ alia rõe vi. Baptismus q ẽ sacr̃m necessitatis tõ institutũ ẽ i eo oibꝫ cõi sed el̃m ñ sufficit nisi assit q possit baptisare. g ptãs baptisãdi oibꝫ debuit ꝛferri tã clericis q̃ laicis. Itẽ Joh. iij dr q dñs nõ baptisabat sed discipuli. sed discipuli non/dũ erat collata ptãs sacerdotal. g tc. Cõtra. ysido. cõstat baptismũ solis sacerdotibꝫ traditũ ee. nec ipis dya/conibꝫ eiꝰ misterũ esse ꝑmissuꝫ. Itẽ baptismꝰ ẽ sacramentũ eccle. sz ordo ẽi ecclastica terarchia. g ab hũs solis ꝑ tradi q ad h̃ in eccl̃ia sunt ordinati. sed illi soli sũt q habent ordinis sacra. g tc. Itẽ si ꝑter necessitatem solã ꝛferr oibꝫ. g cũ sacr̃m ꝑnie sit sacr̃m necessitatis. vi q in cãu illo dz q libet absoluere ẽt laicꝰ. Itẽ si in cãu necessitatis indultũ ẽ. vi q si aliqs laicꝰ baptiset ꝑter necessitatẽ. dz rebaptisari. R. dõ. q sacr̃m baptismi est sacr̃m ecclesiasticũ. necessariũ. t ꝑmũ. q ecclesiasticũ. tõ eius administratio ꝑmo t ꝑncipaliter ẽ cõmissa clericis. t inter hos sacerdotibꝫ. Quia ꝙo necessariũ. t sacerdos nõ sp adest. tõ eius administratio se extendit etiã ad laicos diuĩa mĩa fatiente. q neminẽ vult pire. Quia ꝙo ꝑmũ. tõ a nullo alio sacro dependet. t tõ buiꝰ misteriũ potestas se extẽdit ad oẽs q possũt facere ea q sũt de integritate sacri. t q cũqz ista faciat baptisatũ est. ille g solus excludit q ñ põt. Propter qõ notãdũ q baptismꝰ sic alia sacra est sacr̃m. t sacr̃m vnũ. t verꝫ t integrũ. Quia sacramentũ. tõ est signũ visibile. t tõ dz hre dispensatoꝛez visibilẽ. vt hoiem nõ spm̃. Quia ꝙo vnũ. tõ dz tradi ab vno dispensatoꝛe nõ a pluribꝫ. Quia verꝫ. tõ nõ dz idez ee. sz alius. q in forma duplex psona exꝑmit cũ dr. baptiso te. Quia ꝙo integrũ. tõ ꝛcurrũt i eo necessario duo sz sacr̃m t verbũ. Verbũ aũt dz dici. t q dicere ẽ cũ intentiõe ꝓferre. tõ necesse ẽ q habeat discretiõem t nõ sit stultus. t oz q habeat locutiõem t nõ sit mutꝰ. Quia ꝙo in el̃m dz mergere. oz q nõ sit mancꝰ. oĩs g talis ꝑt baptisare. t i cãu necessitatis dz etiã si nõ sit ordiatꝰ. ꝓter cãm necessitatis solꝰ sacerdos dz baptisare. t si aliꝰ faciq̃s baptisaret tũ grauit̃ peccat. Patẽt g obiecta. q ysidoꝛus loquit̃ ꝑm ꝛgruitatẽ exequendi nõ ꝑm ꝓtãtez. Et sil̃ patet aliud. q t si sit ecclesiasticũ tũ est necessariũ t ꝑmũ. t tõ etiã ꝑm rectam ordinatiõem eccl̃ie cõperit eius administratio oibus eis q possũt exercere que sũt de integritate sacramenti. Ad illud de penitẽtia dõm q t si sit necessariũ. nõ tm̃ ꝑmũ. sed eoꝝ q iam sunt de ecclesia. Preterea hoc sacramẽtũ ẽ tm̃ adultoꝝ. q pñt adire sacerdotẽ interioꝛe cũ carent exterioꝛi. sed nõ sic baptismus. q est remediũ puuloꝝ. Ad vltimũ dõm q potestas nõ tm̃ data ẽi cãu necessitatis. sz ẽt ipsita. vt si aliꝰ fecerit peccet. tũc ꝙo nõ peccat si facit. imo peccat si non facit. nihilominus tñ si fecerit factũ ẽ. t sic pz rñsio ad illud. Ex ꝓdictis patẽt aliq casus q circa ptãtẽ baptisantium possunt queri. Solet enim queri. Utrum in articulo necessitatis possit aliquis a sathana baptisari. esto q se transfigurat in angelum lucis. Et q sic vi detur. quia omnia verba potest dicere. t omnem actuz facere quẽ aliꝰ põt. Et ad hoc pz rñsio q nõ. q nõ ꝛpetit ei administratio sacramenti sensibilis. Potest autẽ hutus tripler rõ reddi. Prima ẽ. q spũs ẽ. administratio aũt siue dispensatio sacramentoꝛ ꝑ xp̃m hoiem instituta ẽ ꝑ hoies ad salutẽ hoim dispẽsandã. Scõa rõ est. q spũs ẽ ita ꝑcisus ab ecclesia q nec est mẽbrũ actu nec potẽtia. t tõ administratio aut potestas que descẽdit a capite christo non peruenit ad ipsum. Tertia ratio est. q in omnibus sinistram habet intentionem. sicut enim xp̃s oĩa bene facit. ita dyabolus omnia male. t ideo etiam si faceret actum. t diceret ꝙbum. non tamen intenderet baptisare. sed potius deludere. t sic patet q nõ põt baptisare. Prima tñ ratio melius valet. Solet etiã qrit, 12
vtrũ aliquis in articulo necessitatis positus possit baptizare seipm̃. videt eĩ q sic ꝓter statũ necessitatis. cuz possit se mergere t verbũ dicere. Et hoc ipm̃ videt inno centius in quadam decreali dicere q si iudeus aliqs aspergat se aqua vtens forma baptismi. nõ habens qui et sacr̃m tribuat. t cuolat. inter fideles cõputandus ẽt dicit. Et ad hoc pz rõ q nullꝰ potest sibi administrare sacramentũ baptismi. Et ꝑma ꝯdem ratio tacta est. q nõ saluat veritas forme. cũ in forma duplex psona exꝑmat cũ dicit baptiso te. Secunda rõ quia baptizans pater est spiritualis baptisati. i ergo nemo est filius suus. nemo seipm̃ potest baptisare. Postremo deficit ibi rõ significatõis. quia enim significatur ibi mundans t mundatus spũaliter. t ꝙz nõ põt ee idem. sed alius. ita necesse ẽ etiã q sit in sarro. Prima tñ rõ potioꝛ est. Solet etiã poni talis casus. habeãt ꝛ sortium mutus t mã/cus. Alter non potest baptisare quia deficit ei verbum. alter non potest quia deficit ei actus. videtur q ambo simul possint totum supplere t baptisare ꝓter necessitatem. Et ad hoc patet ratio q non possint. Aut eĩ dicit baptisamus aut baptiso. Si dicat baptisamus. mutat formam. si dicat baptiso. falsum dicit. quia cum sit mã/cus non mergit. t ita non potest ibi saluari qõ est de integritate sacramenti. Si aũt duo baptisent quorum 14
vterqz mergit t dicit ꝙbum. si dicũt ambo. baptisamus neuter baptisat. q forma mutatur. Si ꝙo dicũt baptiso. alter eum baptisat. s. q ꝑs loquit̃ et ꝛplet. alter ꝙo omnino nihil facit. Solet etiã qrt si plures sint ĩ ex/ 15
trema necessitate vtrũ possint simul baptisari. Et q sic vi. q ꝓter necessitatẽ indultuz ẽ oibꝫ. g videt q vnus possit baptisare plures vbi est piculũ mortis. Et ad h̃ aliter respondetur q̃ ad predicta. Qõ patet. q si baptisaret ita. Baptiso vos in noĩe ꝑris t filij t spũssancti. baptisatũ ẽ. Et si tu obijcias q mutat formaz si dicat nos baptisamus. dõm q in hoc est mutatio forme. Illa dic̃ ꝑscianus. Nos ĩgemiat singulare suuz. vt dicat ego et ego. vel ego t tu. vel ego t ille. t tõ si dicat nos baptisamus aliq dr forma extranei. t forma mutat. Sed cuz dr baptiso vos. sensus est baptiso te t te. t tõ non ẽ forme mutatio. sed geminatio. nã hic nõ introducit psona alta nisi baptisans. t baptisata. non sic est in forma alia cũ dr nos baptisamꝰ. Attẽdẽdũ tamẽ q si per pluralez numerũ nõ fiat vis aliq nisi que fit ꝑm cursum solitum loquendi. ꝑm q papa dr se vnico dicit nos dicimus. et in vulgari hoc vtimur linguagio. nõ dicerẽ forma mutari nec corruptam ee. Sed si istuz serio dicerem t cum pondere sui sensus. alium generaret intellectum. t tõ nõ esset baptismus. quia sicut ꝑdeterminatum est mutatio forme aufert baptismũ. Ex ꝓdictis g pz q vnꝰ ꝑt sil

plures baptisare. nō plures vnū. ꝛ rō ē mutatio forme. vno ꝛ nō alio. ꝑ nō nihilominꝰ alia rō assignari. qꝛ nō est necē qꝫ sil' duo baptizēt. si vterqꝫ pt ꝑbū dicere ꝛ mergere. Sz necitas ꝛ vtilitas ē qꝫ sil' duo baptizētur qñ sē in articulo mortis. Alia tñ rō ē. qꝛ baptizās miſter rpz figt. vñ sic ibꝫ qꝫ vnꝰ bēat plēs vtores saluari potuit rō sacri aliq̄ mō. qꝛ christꝰ est spōsus multaꝝ aiarū. sz non ecōuerso. sic ī ꝓposito ē intelligēdū qꝫ vnus ē baptizās interꝰ. s. christꝰ dñs a q̄ est vnitas in sacro baptismi.

¶ Questio ū b

¶ Dato qꝫ clerici ꝛ layci possint baptizare. qꝛ. si possint baptisare hereticꝰ. Et qꝫ sic ostēdit ꝑmo auctē bede. siue hereticꝰ siue scismaticꝰ ī noīe sce trinitatis baptizat. nō vz iste q̄ baptizatꝰ ē a catholicꝰ baptizari. ¶ Itē Aug. nulli sacro ē iniuriādū. illi aut ē iniurīatur qui dicit ea pollui qꝫ pollutionē ministroꝝ. ḡ hereticī q̄uis polluti ꝑnt baptisare. ¶ Itē accedēte ꝑbo ad elm̄ fit sacrm̄. sed hereticꝰ dicit ꝑbū ꝛ hz elm̄. ḡ pt ꝓferre sacrm̄. ¶ Itē potestas baptisandi nō est donuz gre gratū facientis. sz tm̄ gratis date. qꝛ ꝓstat qꝫ mali sacerdotes baptizāt. ḡ esto qꝫ alicꝺa sacerdos catholicꝰ fiat hereticꝰ. nñ ꝑ hoc ꝫ non amittit grāz ḡm̄ datā. vꝝ ḡ qꝫ possit baptizare ¶ Cōtra cū traditꝫ forma baptismi ꝑmittūtur duo. s. doctrina et fides Matꝫ. vl. docete baptizātes ī noīe pa. tē. ꝛ rursus. q̄ crediderit ꝛ baptizatꝰ fuerit. sz doctrina hereticorū nō est scia sz insipiētia. ꝛ fides eoꝝ est erro: nō fides. ergo nec baptismꝰ eoꝝ ē baptismꝰ. ¶ Itē baptismꝰ ē sacramētū fidei. ḡ vbi deficit fides. deficit baptismꝰ ꝑ. ro batio ꝓme aug. Accedit ꝑbū ad elm̄ ꝛ fit sacrm̄. nō qꝛ ór sz qꝛ credit. ḡ si nō credit. nō est sacrz. ḡ cū hereticꝰ ñ credat nō ꝓfert sacrm̄. ¶ Itē ad baptismū requirit intētio. sz hereticꝰ nō hz intētōz. qꝛ nō hz fidē q̄ intētōz dirigit. vt dicit amb. ḡ nō pt baptisare. ¶ Itē heresis nō est eccliа ḡ baptismꝰ heresis nō ē baptismꝰ eccliē. sz solꝰ baptismꝰ eccliē est baptismꝰ hereticoꝝ. ḡ q̄ nō sūt de eccliа nō est baptismꝰ. ¶ Rꝰ. dom̄ sicut dem̄ ē qꝫ ista tria sūt de integritate baptismi. s. mersio in aquā. platio ꝑbi. intētō faciēdi qđ facit eccliа. ꝛ qꝛ hereticꝰ manēs hereticꝰ pōt hec tria hre. pt baptizare ꝛ baptisat qñ aliqđ istoꝝ nou deficit. ogatur eiꝰ tū ē nō vt hereticꝰ sz vt catholicus.

17 ¶ Ad illđ ḡ qđ obr̄ de doctrina ꝛ fide. dom̄. qꝫ ista non sūt necitatis sz ꝓgruitatꝭ. fides inq̄ baptizātis nā fides eccliе necē ē. ꝛ hec nō deficit. ꝛ ꝑ hoc ꝑz sequēs. Silr

18 ad illđ qđ obr̄ de intētōne. dom̄. qꝫ sicut parebit infra ī tentio pt esse respectu opis nō respectu finis. ꝛ sic pt cē recta etiā sine fide. ¶ Ad vltimū dom̄. qꝫ illđ argumentū nō vz. ꝛ fert Aug. ī stātā. egiptꝰ non est paradisus. ḡ

19 fluuiꝰ egipti nō ē fluuiꝰ paradisi. ꝛ ē fallacia ꝓnūtis. homo non est asinus. ḡ genus hominis nō est genus azini. ꝑnt eñ eccliа et heresis in aliq̄ cōmunicare q̄uis multū diferāt. Et his patet casus quo posset queri de heretico.

20 qui credit qꝫ eccliа nihil faciat. videt eñ qꝫ cum talis nihil intēdat facere. nō baptiset. Et ad hoc dom̄. qꝫ hereticus bene intēdit aliq̄ntulum facere qđ facit ecclesia. ꝛ tñ intēdit qꝫ eccliа nihil faciat. qꝛ respectu alteriꝰ ē intētio ꝛ credulitas. Nā credulitas est respectu effectus. ꝛ ipe credit qꝫ nullus effectus subsit illi operi. nihilominus tamen intendit facere ad id opus. non tamen vt ē actus ablutionis corporis. verumetiam vt est actꝰ quidam consuetus fieri ab eccliа. ꝛ hoc intendendo facere. q̄uis ꝑncipaliter non intendat effectuz. intendit tamen ex consequenti. sicut supra tactum est de eo qui volūtarie se subiicit operi exteriori. per ꝓsequēs volūtarie se subicit caracteri. ꝛ sic patet totum.

¶ Quanto ad scōm articulū. Queritꝫ ñter de ptā te baptisantiū qꝫ ꝓpatōem ad effectū. ꝛ circa hꝰ q̄runtꝫ duo. Primo qritꝫ vtrū mali ministri sz catholici dent sacrm̄ ꝛ rē. Scōo qritꝫ vtꝝ heretici ꝛ pcīi ab ecclesia dent rem sacri vt catholici.

¶ Questio. j. c

¶ quo 1

Qꝫ mali ministri dent rē sacri ꝓbat multis auctoritatibus q̄ hītur in ira. maxime ista. si q̄s baptizauit ebriosꝰ homicida. adulꝝ. si baptismꝰ xpi ē. xps baptizat. sz xpus baptizat sc̄tificādo. ḡ ꝛ malꝰ minister sc̄tr. ¶ Itē rōe vr. qꝛ si baptismꝰ mali hois nō daret gram. tūc salꝰ nra pēderet ex aliena vita. qđ si nephariū ē dicere ꝛ iniustū. ꝑz qꝫ mali ministri ꝓferūt rē sacri. ¶ Itē plꝰ ptinet doctria ad doctorē q̄m baptismꝰ ad baptizantē. sz malꝰ doctor dat doctrinā bonā ꝛ sanā quā dñs ꝑcepit accipe Mar. xvi. ḡ multo fortiꝰ iste q̄ baptisat q̄uis malꝰ ꝑt dare bonum baptismū siue effectū baptismi. ¶ Cōtra Mal. ij. Maledicā bñdictiōibꝫ vris dr̄ sacerdotibꝫ malis. Et gl. Jero. hoc dd a vobis bñdictū fuerit a me maledicet. ḡ q̄ baptizat a malo sacerdote maledictus ē. nō ḡ recipit qꝫ eius ministerū gram. Itē ecē. xxxiij. ab imūdo dd mūdabit sed sacerdos malꝰ ē imūdꝰ. ḡ ab ipo vel qꝫ ipm nō ꝓfert ī baptismo gra q̄ mūdat aiam. ¶ Itē rōe vr. qꝛ sicut sensus ꝛ motꝰ fluūt a capite ī membra corpalia. ꝛ ab vno membro in aliod. ita ꝛ in corpe mistico. ḡ si membū aridū ñ dēfert sensū. sacerdos q̄ ē in mortali pctō baptizādo nō confert gram baptizato. Itē ozō viciat ex vicio oratis. ꝛ potius meret hō trā q̄m gram. ¶ Uñ grego. cū ts q̄ displicez ad intercedendū mittit. irati animꝰ ad exteriora ꝓuocatur. ḡ baptismꝰ viciat ex vicio baptizantis. aut si nō viciat. cū deꝰ iudicet de opibꝫ fm interiora. ꝛ sacerdos sit mortuus. ꝛ opꝰ eiꝰ mortuū. mortuus aūt nō viuificz. ꝑz qꝫ malꝰ sacerdos ꝓferre nō ꝑt gram viuificantē. ¶ Itē qritꝫ vtrū peccet is qui accedit ad sacerdotē malū. Et vr qꝫ sic. qꝛ in lege ꝑceptū erat fugere imūdū corpaliter. ergo spūaliter illud debemꝰ obꝫuare. ¶ Itē ecto qꝫ sacerdos petat ꝑcūꝫ p baptismo. nūqd ē ei dādū. Et sic. cū emat sacramētū ē simonia. Si nō. remanebit nō baptizatꝰ. ꝛ ibꝫ ē ꝓpter ꝑiculū. aut baptizatꝰ sine sacerdote ꝑter necitatē 21

¶ Rꝰ. dd. qꝫ malꝰ sacerdos nō tm̄ sacrm̄ sed etiā rē dat nō ipe sed deꝰ cuiꝰ sacra sūt bona ꝛ ipollura. In baptismo eñ nō mūdat neq̄ interiꝰ baptizat miſter sed deus. Sed cū deꝰ lauet interius ꝑcedente lotione exteriori. ꝛ exterior displiceat. quia lauās displicet. quō ꝓfs est vt lauante malo sacerdote exterius. deꝰ lauet interius. Et 23 ad illud ē notandū qꝫ est qđam opus qđ habet ꝛ rutem a charitate interna solū. qđdam qđ habet ab institutiōe diuina. Primū opus ē virtutis ꝛ vicij. ꝛ a deo pensat fm qualitatē voluntatis. Secōm ē opꝰ sacri ꝛ ibꝫ pensat fm meritū ꝛ dignitatē xpi instituētis. ꝛ tale sq̄ remanet efficax ex impollutū. nec pōt aliquo mō pollui sicut nec meliorari. habet eñ virtutē a xpo non a ministro. sicut semen iactū in terrā equaliter fructificat siue sit bonus qui seminat siue malus. ꝛ sic hic. Ar hīs patēt obiecta. Nam sacra sunt bñdictiōes dei nō maloꝝ. Et sic patet etiā sequens. quia immundus ibi non mundat. Similiter ad illud quod obꝫcitur a simili de corpali nutrimēto patet respōsio qꝫ nō ē simile. quia deꝰ imediate dat gratiam baptizato. ¶ Ad iliud quod q̄ritur vtrū peccet qui accedit ad malū sacerdotē. dom̄ qꝫ nō. imo magꝭ 23 peccat iste qui eū recusat credens sacrm̄ per ipm̄ dispēsatū eē viciatū. quia facit iniuriā sacramento. Nec valet qđ obꝫcit. quia illud intelligit de tactu q̄ imitatōez ꝛ

consensū malā. nō ſ ic aūt tangit q̄ baptismū recipit.

24 ¶ Ad illud qō obī de simoniaco. dicūt q̄dam q̄ pōtius debet quis se baptizari facere a laico. Sed esto q̄ non eēt alius. dicūt q̄ nō potest dare p̄ciū vt sacrū emat sed vt emat aquam. Sed esto q̄ aq̄ sit consecrata. tūc dicunt q̄ ante debent dimittere quulū mori siñ baptismo quia nō sūt faciēda mala vt eueniāt bona. Melⁱ tñ ē dicere q̄ dari pōt p̄ciū nō ad eniēdū sacrm vel aquā. sed ad redimenda vexatōem iurīs sui. ⁊ hoc magis videt consonare pierati ⁊ etiam iuri.

Quæ° 2ª

¶ Questio. ij. d

Utrū hereticī dent rem sacri. ⁊ q̄ nō videt. Aug. de cō se. dis. iiij. eccleſia paradiſo cōparata indicat nobis poſ se quidem foris baptismū eius recipe. ſed ſalutem beatitudinis extra eā nec accipe nec habere. ¶ Itē Augu. q̄ foris eccleſiam baptizant. nō ſummūt baptiſmū ad ſalūtem ſed ad pniciem. habentes formā baptiſmi. virtutem eius negantes. Itē rōne videt. quia ſi baptiſma hereticoz facit filios dei dando gr̄am baptismatis. videt q̄ inter hereticos extra eccl'iam ſint filij dei. hoc aūt falſum eſt. ergo cē. ¶ Itē ſi baptiſma hereticoz facit remiſſiōem pctoz. ⁊ remiſſio fit per ſp̄m ſcm̄. ergo inter eos eſt ſpūſcūs. ergo hereticī dant ſp̄m ſcm̄. ſed hoc ē falſum. ḡ cē. ¶ Contra. Unū ē baptiſma xp̄i eccleſie ⁊ hereticoz. qui in eadē forma baptiſant. ḡ eandē efficaciam habēt. ergo ſi in baptiſmo eccl'ie dat gratia. ⁊ in baptiſmo hereticoz. ¶ Itē baptiſma illoꝝ eſt vez ſacrm. qō pz. quia nō eſt iterandū. ergo ſi nō inuenit obſtaculum ita p̄fert gr̄am vt catholicoz. ¶ Item poſſibile ē q̄ iſte qui baptiſat ſit hereticus me neſciente. ergo damnum incurro de malicia aliena ſine omni culpa. ¶ R°. dōm

25 q̄ baptiſmus qui ſoluz dat ab hereticis in forma eccl'ie baptiſmus ē. ⁊ baptiſmus eccleſie regenerat filios eccle non hereſis. generat etiaz filios in xp̄o. Exemplū aug. contra donatū eſt. quia ſicut iacob nō tantū genuit per vterū liberarum ſed etiā ācillaz. ſic et xp̄s. vnde qui boni baptizantur ab hereticis ꝓparat eos filijs ancillarū ſed q̄ mali ab eccleſia cōpat eos eſau. Habet igit ſemp efficaciā niſi hēat obicem in ſuſcipiente. tūc aūt hz obicem qñ iſte qui baptizat conſentit hereſi. Et hoc poteſt eſſe tripliciter. aut quando eſt hereticus ⁊ fauet erroꝛi. aut ſi non eſt hereticus. tñ vadit ad hereticū p̄ciū in ꝓtem prū eccleſie. aut ſi non eſt p̄ciūs vadit tamē ad occultū quē ſcit eē hereticum. propter aliquod comodū vel fauorē. ⁊ tūc nihil accipit qui accipit ab hereticō vt ē hereticus. Sed tūc nō conſentit. quādo habet impotentiam diſcernendi vt paruulus. vel quando ille hereticus eſt occultus ⁊ creditur eſſe catholicus. aut quando homo eſt in neceſſitate cōſtitutus ſolo neceſſitatis ſuffragio. Auctoritates aug. ſm p̄mam viam intelligunt. Rationes ad oppoſitū patent. quia quos hereticī baptizāt nō conſentientes hereſi ſue. ⁊ ſi videant eſſe de eis. tamen ſunt eccleſie filij ⁊ intra eccleſiam. Unde aug. dicit contra donatū. q̄ hereticī baptiſant non per id qō habent repugnans eccleſie. ſed per id quod habet cōtra eccleſiam. Habet enim vnitatem. ⁊ ideo ſi iſte qui baptiſatur nihil recipiat ab hereticis niſi baptiſma. nec in alijs conueniat. iudicandus eſt catholicus. quia cum catholicis conuenit ⁊ non habet repugnans. ⁊ talis ē paruulus. ⁊ ideo q̄ uis paruuli baptizentur ab hereticis. non tamen ſūt inter hereticos quātum ad meritū ſed ſolū quantū ad numerū. et ideo non ſequitur q̄ ſint inter hereticos ſm q̄ hereticī ſunt ſicut filij xi. nec etiam q̄ inter eos ſit ſpūſanctus p̄ quem remittuntur peccata.

Quæ° 3ª

Quantū ad tertiū articulū queritur de poteſtate baptiſantiū p̄ cōparatōnem ad dantem ipſam. Et circa hoc queruntur duo. Primo queritur que ſit illa poteſtas quam xp̄s dare potuit miniſtris ⁊ nō dedit. Secundo queritur vtrū xp̄o fuerit data poteſtas dimittendi peccata.

¶ Questio. j. e

¶ Circa quam procedendum ē hoc modo. Super illō Johannis. j. Hic eſt qui baptiſat. dicit aug. q̄ Joh. dicit q̄ poteſtatem mundandi a peccatis miniſtris dare potuit. ſed non dedit. ergo videtur q̄ iſta fuerit poteſtas cooperationis. ¶ Item q̄ illam dare potuerit. ſed non dedit. videtur per verbuz aug. ⁊ magiſtri. quia non dedit hanc poteſtatē ne homo ſpem poneret in homine. Sed p̄opter nullā potentiam homo ſperaret in homine niſi homo haberet potentiā dimittendi culpā ⁊ dandi gr̄am. ergo de illa intelligitur. ¶ Itē hoc p̄m oſtenditur ratione q̄ potuit hanc communicare per ſimile in ſpiritualib. q̄ angelo ſuperioris ordinis dedit potentiā purgandi alium qui eſt inferioris ordinis. ergo cum ita ſit ordo in eccleſiaſtica ierarchia ſicut in angelica. patet. cē. ¶ Item oſtenditur etiam per ſimile in corporalibus. quia rebus corporalibus dedit potentiā curandi a morbo corporali. ergo animabus ſanctis debuit dare potentiam curandi a morbo ſpirituali. ¶ Itē hoc etiā pbat a minori. quia dare potuit miniſtris eccleſie potentiā expellendi dēmones. ergo multo forti⁹ ſeminariū eoz qō eſt petm. ¶ Itē a minori videt alio mō. cū nulla creatura nobilior eſt aīa ſcta. ſed gr̄e dedit potentiam expellēdi culpam. ḡ et aīe dare potuit. ¶ Contra Aug. malus eſt iuſtificare impium q̄ creare celū ⁊ terram. ſed potentie creandi non eſt capax creatura. ergo nec potentie iuſtificandi nec dimittendi peccata. ¶ Itē omnis actio eſt per coniunctōem agentis. ſed ſol⁹ deꝰ pōt illabi aīe. ergo ſolus poteſt purgare. ¶ Itē purgatio a culpa eſt a ſuperiori. ſed ſolus deus eſt ſupra libe. ar. q̄ ſolus deus poteſt culpam dimittere que eſt in li. arb. ¶ Itē interius baptiſare eſt gr̄am infūdere ⁊ gratiā infundere eſt ipam creare. ſed ſol⁹ dei eſt creare gratiam. ergo ipſius tñ eſt interius baptiſare ſiue a culpa purgare. ¶ R°. dōm. q̄ circa baptiſmum poſſunt ſex 26
prātes annotari. vt videamus quā dare potuit. dñs ⁊ nō dedit. Prima eſt auctoritatis. qua deus a ſeipō non alīunde hz prātē interius mūdandi a culpa. Secūda eſt cooperationis vt homo accepta diuinit⁹ potentia in tali actu eſſet cooperator. Tertia eſt excellentie. vt ſm abundantiorē gr̄am exiſtentem in baptiſante. interioreꝫ ꝓferret gr̄am baptiſato. Quarta eſt inuocatōis. vt hō in noīe petri baptiſari poſſit ſicut in noīe xp̄i vel trinitatiſ. Quinta eſt inſtitutōis. vt ſicut xp̄s habuit prātem. inſtituendi baptiſmuz in aqua. ita alius haberet in aqua vel alibi. Sexta eſt miſterij q̄ dat vt p̄ hoīem poſſit exterius miſtrari ⁊ verbum ⁊ elm. Prima nec dare potuit nec dedit. vltimā dare potuit ⁊ dedit. de oīb⁹ iſtis dicūt magiſtri q̄ dare potuit. ſz nō dedit. Secūdaz ei ⁊ tertiā nō dedit ne ſpes in hoīe poneret. q. ſi vn⁹ hō poſſz aliū ſanare ſpūal'r. vel ſuis meritis pl⁹ de gr̄a dare. ſparz hō ab hoie gr̄am et veniā. Quartā vo ⁊ quintā non dedit ne tot eſſent baptiſmi quot baptiſte. quia baptiſmus denominatur ab eo cuius nomine ſit. ⁊ ab eo qui inſtituit et ideo ne multi eſſent baptiſmi. ſed vnus ſolus inſtituit vt vnus ſol⁹ inuocaret. De prāte vero cooperatōis ꝓtrouerſia eſt. q. magiſter dicit q̄ illā dare potuit. hoc

Iet

27 tñ coiter negat. Sz qz aug⁹. videt hoc dicere. ppter hoc notādū q̄ cooperari alīq̄ ē duplr. Vel p modū pfectionis sicut natura cooperat deo i pductōe naturaliū. z liberi gre i faciēdo op⁹ meritoriū. Vel p modū disponētis sicut cooperatur hō deo q̄tū ad grām. qz se disponit primo mō q̄cūq̄ videat dicere magr. ōs dare nō potuit. qz creatura capax nō fuit. nec hoc mō intellexit Aug. Sicut em tactū fuit i pmo li. di. xlv. z p obiectōes ostensuz dare grām ē potētie infinite z potētie supa mētem humanā que imediate ē in deo. Secūdo eo mō dare potuit vt hō fm actū interiorē baptisato grām obtineret. nō grām efficiēdo sz ipam impetrādo. sicut dedit homini vtutē faciēdi miracula. nō qz ipe ea efficeret. sz vture sibi a deo data q̄tiēs vellet impetraret. Sz hāc nō dedit homi. s. vt tm posset interi⁹ i saluādo aiam. sicut exterius vtute miracul⁹ sanat corpa. tūc eni ad eos recurrebat p salute aie. sicut ad deū. Dñs aūt q̄tū ad hāc potētiā oēs fecit eqles. vt salutē aie a se solo deceat reqrēdā. Dñs eni eqliter purgāt q̄ sacrm administrāt. z ita nō est
28 efficacia in actu mētis baptizātis. sz solū i administratōe sacri. z p hō manifesta ē solutio obiectoz. ¶ Ad illud q̄ dr qd obr q̄ angelus supioris ordinis purgat. rc. Dz q̄ illud ē intelligēdū q̄tū ad cognitōem. z hoc solū dispositiue. Sz magis ē purgare affectiuā. qz magis ē deo cōiūcta. Preterea habitus q̄ reformat ē habit⁹ magis deiformis. nihilomin⁹ tñ dicit Aug. q̄ solus deus ē doctor. sicut solus baptisat interi⁹. Sz in hoc nō dicit dyo. nō em vult excludere dispōem doctoris exteriōris q̄ est per modū cuiusdā extēsiōis. sz vult q̄ habit⁹ a solo deo infundat. nec i hoc excludit cooperatōnē luis naturalis. Aliq̄ eni sūt q̄ possumus cognoscere p lumē naturaliter indit tū. Similit aliq̄ bona sūt ad que possum⁹ assuefieri p rectitudinē naturaliter insertā. z sicut ad ea q̄ sup naturā sūt solus ds eleuat cognitiuā. infūdendo habitū cognitiuū. vtpote illustratōem ppīe vel fidei. sic cū gratia gratū faciēs z charitas eleuet supa naturā. ñ insūt ibi nisi p infusionē. z sicut cognitiua deo cooperante pt se pficere aliquo habitu naturali. vtpote cognitōis naturalis aliq̄ nō vtpote infuse. sic z exp̄te affectiue est intelligendū q̄tū ad habit⁹ morales z infusos. z qz gratia gratuz faciēs naturā supa se eleuat. habitus ē infusus. z tō ab illo solo ē qd p̄t illabi aīe. Quāuis aūt vtrūq̄ sit a deo. tamē i habitu cognitōis deor pparat nō solū ex bo exterior. sz etiā p habitū interiorē. z ita vn⁹ ē melior doctor q̄ alter. Ita de⁹ potuisset facere i baptismo. sz noluit vt
29 ei soli oīa potentia honor z glia attribuat. ¶ Ad illd qd obr de medicina corpali paret rōsio. q̄ nō est simile. qz medicine sanitatē nō efficiūt. sz disponūt actuando naturā. Nō est etiā sile. qz corpalia mutuo agūt z patiunt. nō sic aūt aīa influit i aiam. z rō hui⁹ assignata fuit
30 in pmo li. ¶ Ad illud qd obr de expulsiōe demonū. dicēdū q̄ illd nō ē mai⁹ sz min⁹. qz demō p̄t expelli sine meliozatōe z infusiōe gre. sz nō culpa. demō eni p̄t expelli.
31 qz p̄t arrari p ōriā ptātē. ¶ Ad illud qd obr de gra. dicēdū q̄ gra expellit informādo nō efficiēdo. z qz aīa nō
32 p̄t aiam informare. tō nec actū illū cōicare. effectiue ātē solus ds ē q̄ p̄t grāz dare. Patet q̄. de q̄ ptāte aug⁹. itelligit. s. de ptāte cooperatōis. q̄ dr aliqs cooperari. nō qz simul cū illo efficit. sz qz aliq̄ dono sibi dato aliqd facit. q̄ fcō ds facit. s. solo natu mētis sine actu facri. Vñ sicut brūs petr⁹ dr mortuos suscitasse. z infirmos curasse. z habere virtutē curādi z grām sanitatā. nō qz ipa facerz sz qz ds nutu suo faciebat sine aliq̄ visibili sacramento. sic diceret aliqs purgare z purificare z deo cooperari. si data eēt ei cōsimilis gra ad aīas purgādas. qđ noluit deus. sicut dicit aug⁹. Ideo etiā nō dedit q̄ vnus baptisaret melius q̄z alter. z si mgr ita intellexit. z rōes inducte ad opositū nō sūt cōtra ipm. verūtamē ipe in lra multū exp̄mit. z ideo i pte ista nō est ei vlq̄q̄ cōsentiēdū. z ita patet solutio obiectoz. Ad hoc pbleuma terminandū valent que scripta sunt de donatōe gre xlvij. di. li. ¶ Questio ij f

Vtrū christo data sit ptās dimittēdi pctā. Et q̄ sic videt. Aīn resurrectōem em dicit Mat. ix. vt aūt sciatis qz filius hois hz ptātē dimittēdi pctā. Ps resurrectōem dicit Math. vl. data est mihi oīs potes. rc. ¶ Itē rō ne vr. qz rpūs ē redēptor fm q̄ hō z mediator. sicut dicitur i li. iij. sentiarū. dist. xix. sz magis ē redimere genus humanū q̄z humana pctā dimittere. g. rc. ¶ Itē humana natura est vnita diuine in vnitate persone. g̃ multo fortius i vnitate opatōis. g̃ q̄uis sit dei solius. est tamē hois christi etiā dimittere pctā. Cōtra ille solus potest pctā dimittere q̄ p̄t aīas viuificare. sz solius dei et nō alteri⁹ est aīas viuificare. sicut dicit ang. g. rc. ¶ Itē q̄uis homo iste sit deus vnitus. tñ homo ē z creatura. g̃ finite potētie. sz aiam recreare cū sit facta nihil p pecca tū. est infinite potētie. ergo illud nō p̄t christ⁹ fm q̄ hō.
¶ Rō. dom. q̄ si intelligat de potestate effectiua dimit/ 35
tendi peccata. sic solius dei est non hominis. quia christ⁹ interius baptisat non fm q̄ homo. sz scōm q̄ deus. Si aūt de potestate dispositiua. vtpote per modū meriti. sic christus meruit nobis dimittere peccata. z q̄tum ad penam. z quantum ad culpam. Unde quia deus dedit dona hominib⁹. z donauit culpaz. Quia vero homo innocēs accepit i nobis dona. id est meruit vt nos acciperemus. Meruit autē christus nobis remissionē culpe z relaxationē pene sua passione q̄ fuit deo gratissima. z in se fuit acerbissima. nullo modo ex delicto suo. imo ppter soluēda debita nostra. z in hoc habet christ⁹ excellere in q̄tū hō i ptāte dimittēdi penā. q̄ p se p̄t totū odonare. sicut z fecit mulieri i adulterio deph̄ense. et nūcetiā p̄t sine clave aliq̄. Aliq̄ aūt hoīes si hō p̄nt. hoc ē p ptātē q̄ dūs eis cōmisit sue passionis thesaurū z meritū dispēsandū q̄si custodib⁹ thesauri. Ideo ampliori modo nobilitatis attribuit christo etiaz fm q̄ hō ptās dimittēdi pctā q̄z alūs. nō q̄ ipe deleat culpā. sicut ostēdūt rōes. q̄ sicut pbatū ē in pmo li. z in p̄cedēti pbleumate ralis deletio fit p gre infusionē z creatōem. z iste est actus potētie infinite. creatura aūt potentie infinite nō est capax. nec p potentiā finitā p̄t cōtinuari potentie agētis actu infinito. z ideo nullo modo nec vnite nec nō vnite creature cōuenit ptās baptisandi interi⁹. siue remittendi pctā effectiue. sed solū dispositiue. et hō cōpetit merito christi. vel tm formaliter. z hō cōpetit gre quā impetrat christus. Ex his patet obiecta. Quod ei 36
dicitur in Mat. intelligit fm ideomatū cōmunicatōz. nō fm q̄ homo hoc posset. ¶ Ad illud qd obr de redēptione. dom. q̄ in redēptōne duo sūt. est em ibi solutō p/ 35
cij p q̄ eram⁹ obligati. z donatio per quā sumus reconciliati. Primū qdem ē minoris potentie. scōm maioris z ratione primi dicitur redemptor. sz ratōne humanitatis. ratione secundi q̄tum ad diuinitatez. nec humanitas sufficasset nisi deitati vnita esset. ¶ Ad aliud dicēdū q̄ vnitas que est opatōis nō sequitur vnitatē psone 36
sed nature. Et qz patris z filij vna est natura q̄uis due sint plone. ideo vnā habent operationem. Quia ho humanitas z diuinitas in christo sunt diuerse nature. ideo diuersas opationes habent

Distinctio·vj·Quibus est collata potestas baptisandi·

Nunc quibus liceat baptisare addam⁹·ꝛc·Sup ostendit magister que sit potestas collata ministris·Hic scdo determinat qbꝫ est collata·Et habet hec pars duas ꝑtes·In ꝑma determiat quibꝫ liceat baptizare·ostendēs ꝙ omnibus in casu necessitatꝭ In secūda vo querit ꝛ determinat vtruz baptizatos ab hereticis liceat rebaptizari·ibi·De illis vero qui ab hereticis baptisantur·Et ista pars habet duas·In prima determinat veritatem·In secūda remouet falsitatē ibi·Sunt tamē nonnulli doctoꝝ·ꝛc·ostendēs·ꝙ cyprianus qui dixit baptizatos ab hereticis esse rebaptizandos non recte sensit·

Quib⁹ liceat baptisare·Ostendens ꝙ omnibus in cāu necessitatis· a

Nunc quibus liceat baptisare addam⁹ de hoc Isidorus ait·Constat baptismum solis sacerdotibus esse traditu eiusqꝫ ministeriuz: nec ipsis diaconis implere est licitum absqꝫ episcopo vel ꝑsbytero·nisi hijs procul absentibus vltima languoris cogat necessitas·quod etiam laicis fidelibus permittit

Ex concilio karthaginensi quinto·Item mulier quāuis sācta baptizare non presumat·nisi necessitate cogēte

Querit ꝛ determiat veritatem vtrum baptisatos ab hereticis liceat rebaptisari b

De illis vero qui ab hereticis baptisantur·vtrum rebaptisandi sint queri solet·Ad quod breuiter dicimus·quia quicunqꝫ sit qui baptiset·si seruatur forma a christo tradita·verum baptismum dat·ꝛ ideo qui illuz sumit non debet rebaptisari·Unde Beda·Siue hereticus·siue scismaticus·siue facinorosus qsqꝫ in confessione sancte trinitatis baptiset·non valet iste qui baptisatus c̄ a bonis catholicis a rebaptisari·a ne confessio et trinitatis inuocatio videatur annulari·Itez augustinus·Quāuis vnum sit baptisma ꝛ hereticorum·scilicet eorum qui in nomine patris ꝛ filij ꝛ spiritussancti baptisant·ꝛ ecclesie catholice·tamen qui foris ecclesiam baptisantur·non sumunt ad salutem baptismum·sed ad pernicie m·habentes formam sacramēti·virtutem autem eius abnegantes·ꝛ ideo ecclesia non eos rebaptizat·quia in noīe trinitatis baptisati sunt·ꝛ ipsa est forma sacramenti·Item b rebaptisare hereticum qui hec sanctificationis signa perceperit omnino peccatum est·catholicum vero immanissimum scelus est Ex hijs aperte colligitur ꝙ qui etiam ab hereticis baptisati sūt seruato caractere christi·rebaptizandi non sunt·sed tantum impositione manus reconciliādi vt spiritumsanctum accipiant·ꝛ in signum detestatiōis hereticorum·

Remouet falsitatem ostendens ꝙ Ciprianus qui dixit baptizatos ab hereticis esse rebaptizandos non recte sensit· c

Sunt tamē nonnulli doctorum vt Ciprianus et alij qdam qui dicere videntur ab hereticis non posse tradi baptismum et eos esse rebaptizandos cum veniunt ad ecclesiam qui ab illis dicuntur baptisati·Sed hoc de illis verum est qui extra formam ecclesie baptizare presumunt·Ciprianus tamen ibi a veritate deuiasse videtur q̄ ait de heretico·c quomodo sanctificare aquam potest cum ipse īmundus sit·ꝛ apud quem sipritussanctus non est·cum dominus dicat in lege·Quecunqꝫ tetigerit immundus immunda erunt·Quis potest dare qd̄ ipe non habet·Hoc ꝯ ex ignorātia tisma vt catholicus ꝛ similiter recipiat·quare magis peccatū et immane scel⁹ est rebaptisare catholicum·Ro dicendum ꝙ qn̄do hereticus baptisatur ꝛ rebaptisatur non est tantum peccatū q̄tum est de catholico·ꝛ huius ratio est·tum a parte rei sacramenti·tum a ꝑte ipsius sacramenti·A parte rei sacramenti·quia eam non recipit heretic⁹ ꝛ ideo si iterum baptisatur·propter hoc efficacia non geminatur·A parte sacramenti·quia dubium fuit et probabiliter moti sunt ꝙ heretici carentes fide non baptizent·et vbi dubitatō est potest in casu quis rebaptizari·ꝛ ideo nec omnino facit iniuriam rei nec omnino sacram̄to ꝑm certam scientiā·Sed nūc determinatū est ꝙ sacr̄m recipit ꝛ caracterē ꝛ rez nisi sit obstaculū sictōnis·ꝛ iō pctm̄ ē·qꝛ ignorantia iurꝭ n̄ excusat a toto·ꝛ hic est ignorātia iuris

a Ne cōfessio ꝛ trinitatis īuocatio videat ānulari·Videtur ratio ista Bede nō valere·quia qn̄ aliquis plus et pluries inuocat trinitatem ꝛ cōfitetur·non annihilat sed potius honorat·Itē si hec ratio bona est·tunc nullum opus debet iterari ī quo fit inuocatio trinitatis quod manifeste falsum est·Ro·dōm·ꝙ ista non est ratio bede·quia inuocet trinitas·sꝫ qꝛ inuocet ad talē effectum qui iterari non potest·sicut ad impressionem caracteris·ꝛ ideo si secūdo inuocat aliqs cū non possit habere effectū·adnihilat inuocationem p̄cedentē·vel sequētem·h aūt non semꝑ ē ī alijs generibus operū vel sacramentorum·nisi coꝝ que caracterem imprimunt Ideo patet ꝙ nō est simile·

b Rebaptisare hereticum qui hec sanctificationis signa preceperit ꝛc·Queritur circa hoc verbū aug·cū hereticus det ita verum bap/

DI VI

Isid·in li·de offi·

Ro·

Beda

Aug⁹·ad qōnes horosij·

Augu·ad maximia·

Ciprian⁹

Cum autem rebaptizatur catholicus ꝺ quo cõstat q̃ recepit sacramentũ. ⁊ phabiliter creditur q̃ recepit rez sacramẽti. tũc ex certa scia fit iniuria sacramẽto ⁊ xp̃o. q̃ effectũ vnice passiõis. s. remissionẽ pcꝺoꝝ oĩm vult reiterare. ⁊ cũ tum in se est xp̃m iteꝝ crucifigere. ⁊ sacramẽtum iterat ⁊ grauissime peccat.

Augꝰ. de vnico baptismo.

c Quomodo ꝫ sctificare aquaꝫ potest cũ ipe immũdus sit. Obꝟ citur contra hec verba Cipriani quia ꝑm hoc videtur q̃ baptismus non fiat nisi in aqua sancti ficata ergo si aliquis baptiset̃ur in aqua flumꝫnis est rebaptisandus. Item qualiter soluit ad eius argumenta ad que magist̃er nõ respondet. Si enim nulla est sanctificatio nisi ꝑ spiritũ sctm̃. ⁊ hũc hereticus non habet. ergo nihil sanctificat. Rꝰ. dõm q̃ dupler est sanctificatio. ꝙdam que spectat ad solẽnitatẽ quedã ad necessitatẽ. Illa que ẽ ad solẽnitatẽ est facta a prelato ecclesie per oꝛdinẽ. Sed hec non addit aliq̃d nec adimit baptismo. Alia est per verbũ aduenies ad elm. per verbum inquã quod est de integritate forme sacramenti. ⁊ qm̃ istud non habet efficaciã a dicente. sed potius ab instituente. ideo sanctificat ⁊ est efficax. non virtute ministri sed xp̃i. Sicut notarius odiosus ⁊ malus scribit litteras quas mittit regi. filius eius q̃uis notarius ñ placeat nec aliquid quod sit in ipo regi. placet tamen littera filij ⁊ et oĩmodo efficax ẽ apud regẽ. sic itelligẽdũ ẽ in ꝓposito. Et sic patꝫ q̃ obiecto sua ñ valet. q̃ ñ sctificat sacrm̃ spũs baptizãtis ꝫ spũs xp̃i. Et ꝺ ẽ qꝺ Cipꝛianũ decepit. q̃ baptismi ptãtẽ ministro traditã nõ bñ ꝓsiderauit. ⁊ de sacramẽto ꝑm q̃ de eius efficacia iudicauit. ⁊ sicꝫ hoc diceret in erroꝛẽ manifestum si vellet ꝺ defendere peruenꝛet q̃ nullꝰ nisi sanctꝰ possꝫset sacramẽta ecclesiastica dispensare. qꝺ mõtenent, quorundam hereticoꝝ secte.

Augustinus ꝺ Ꝫ sicꝺ purgandũ erat passionis falce tolleret. Vꝛ augꝰ. ꝺ male dicere. q̃ heresis ẽ q̃ baptizatꝰ sit rebaptisãdꝰ. ⁊ g̃ue pctm̃ ẽ rebaptizare. g̃ si ꝺ faciebat cipꝛianꝰ. erat hereticꝰ. sed si hereticꝰ patiat. nõ ꝓpt̃ ꝺ saluat. g̃ ⁊c. Rꝰ. ꝺõ. q̃ cipꝛianus ꝺ nõ dixit asserẽdo nec defendẽdo. Ꝫ opinãdo. ⁊ iõ ñ fuit hereticꝰ. q̃ ñ erat in ecclesia determinatũ Preterea zelus fidei ⁊ detestatio hereticoꝝ q̃ multũ vigebat in eo faciebant tꝫ ex hũana infirmitate excedere ⁊ iõ venialit̃ credẽꝺ ẽ peccasse si peccauit. Sil̃r ⁊ petꝛi amoꝛe quodaꝫ spãli mouebat erga gregẽ. ⁊ iõ si ex ꝺ malum exemplum gentibus dedit. non grauiter sed venialiter credendus est peccasse. Et hoc innuit Augustinꝰ. cum dicit q̃ non sumus eis meliores. quia ꝓpter veniale peccatum nõ est quis minus ꝓferẽdus alij. Venialia enim omnia secantur falce martirij.

nos qui baptismi veritatem et hereticoꝝ iniquitatem agnoscimus. ideo Cipriano meliores sumus. sicut nec petro. q̃ gentes iudaizare nõ cogimus.

Hieronimus super epistolã ad Romanos.

Hoc etiam sciendum est q̃ licet ter immergatur ꝓpter misterium trinitatis. tamen vnuꝫ baptisma reputatur.

Quia supra quesitum est de potestate baptisandi. ad intelligentiam huius partis quaritur ꝺ. de iteratione baptisandi. Et quia causa quare non potest iterari baptismus est caracter quem imꝑimit. ideo queritur primo hic de caractere. ⁊ circa ꝺ sex querunt̃. Primo queritur de caractere. quid sit secꝺz essentiam. Secũdo queritur ad quid sit. Tercio i quo sit sicut in subiecto. Quarto queritur per quid caracter imꝑimatur. Quinto qualiter imꝑimitur vtrum delebiliter an indelebiliter. Sexto ⁊ vltimo queritur. vtrũ baptismus ꝺbeat iterari.

Questio j a

Quia caracter sit habitus sic ostenditur. quia tria sunt in anima. scz. potentie. passiones. ⁊ habitus. Sed caracꝫ non est potentia. quia non est in omnibus. Nec passio quia scõm ipsum anima non patitur. ergo est habitus

Item constat caracterem aliquam esse qualitatem spiritualem anime. sed nihil est i genere aliquo ꝺterminato quod non sit in aliqua eius specie. ergo cum qualitas spiritualis sit in ꝑma specie qualitatis. ⁊ ista ẽ habitus vel dispositio. ergo caracter est habitus vel dispositio. sed non est dispositio. quia non est facile mobilis. ergo habitus. Contra. Augustinus ꝺ bono coniugali. habitus est per quem aliquis aliquid agit. sed caracter non agit homo aliquid. ergo caracter nõ est habitus. Item. si caracter est habitus. aut est naturalis siue innatus. aut acquisitus. aut infusus. Nõ innatus hoc constat. ergo acquisitus vel infusus. Ꝫ omnis talis habitus cum sit in anima per modum perfectionis est scientia vel virtus. caracter autẽ nihil horum est. ergo non est habitus. Rꝰ. ad hoc dixerunt aliqui q̃ caracteris institutio non est aliud q̃ cõsignatio. ⁊ caracter idem est quod signum. ⁊ hoc signum nihil addit supra potentias anime quo d sit quid absolutum. sicut nec signatum in circulo. sed fundatur supra potentias anime nudas. ⁊ est ibi ꝑm institutõnem ⁊ actum consignificãtis nulla facta mutatõne. vnde est pura relatio vt paternitas. ⁊ dicũt q̃ verbum philosophi intelligitur ꝺ illis que dicunt aliquid absolutum. Et ponunt exemplum q̃ caracter est in anima sicut consecratio in ecclesia. in qua consecratione ecclesie non datur noua qualitas. sed solum oꝛdinatio ab eo q̃ potest ad sacra ibidem celebrand. Sic dicunt q̃ caracter est quoddam anime signaculum in quo dicitur anima sanctificari vt deus in ea habiteꝫ vt in templo. ⁊ hoc dicũt sensisse Dyonisium in libꝛo de ecclesia. Jerarchia. vbi dicit. caracter ẽ signũ sactum cognitõnis vel cõmunicationis fidei. etiam sacre oꝛdinatõis datuꝫ accedenti ad Jerarchiã. ꝫ illõ nõ põt stare. q̃ caracter dicit aliquaꝫ assimilatõem ⁊ configuratiõnẽ ad christum. sicut caracter bestie ad diabolum. De quo Apoc. xiij. Sed assimilatio fundatur sup qualitatẽ. ergo si ꝺ nouo fit similꝺo. ⁊ nõ fit ex tẽpoꝛe mutatio alteriꝰ extremi ꝑm qualitatẽ. videtur q̃ necesse sit dare anime aliam qualitatem

Propterea dixerūt aliqui q̄ et si caracter dicat relatiōz dicit nihilomin⁹ qualitatē aliquā sup quā fundat. z illa q̄litas est sicut dispositio ad recipiēdū lumē z caloreꝫ gre. sicut siccitas in ligno ad caloꝛē. z puteras i vitro ad lumē. z iō posuerūt caracterē in secūda spē qualitat. Sed illud nō pōt stare. q2 ista ē natural' potēria vel īpotēria q̄ subsequit naturā. Preterea siccitas z puteras sunt i potēria resistēdi. g̃ caracter eēt i potēria. qō stultū ē dicere. ¶ Preterea alij dixerūt q̄ caracter nō tm̄ ē ad disponēdū sed etiā ad distinguendū. z ē sicut q̄dam q̄litas aiam fidelē decoꝛās z ornās per quā ab infideli distinguit vñ infert sensui spūali passionē mulcebrē. z iō ē passibil' qualitas et in tertia spē qualitatis. Sed illud non pōt stare. q2 nō dr̄ passibilis q̄litas q̄ infert passionē sensui interiori vel intellectui. Cū ei oīs vītas sit obiectū intellectus. tūc oīs essent in tertia spē q̄litatis. qō stultum ē dicere. g̃ sīl'r de caractere. Propterea alij dixerūt q̄ caracter q̃tū est de suo noīe īportat ꝓfiguratōz. vñ vbi nos habem⁹. Neh. j. figura sbe. alia trāslatio dicit caracter sbe. z iō caracter est in quarta spē que est forma z circa aliq̄d constans figura. Et si tu obijcias q̄ figura est in q̄ntitate z quantitas in coꝛpe. Dicūt q̄ sicut duplex est q̄ntitas. s. spūalis et coꝛpalis siue molis. sic duplex ē figura. Sed istud non videt posse stare. q2 figura ē clausio terminoꝝ scōm q̄ est quarta spēs. Sed in spūalib⁹ configuratio nō est similis terminoꝝ clausiōi. sed est similitudinis impressio siue assimilatio. Ite si figura ponat in spūalib⁹. non est nisi translatiue. sicut g̃ quantitas virtutis non ponitur in genere quantitatis nature sic nec figura in specie figure. Et iterū quō fm qualitatem virtutis actu dicitur clausio terminoꝝ. Et iterꝫ sup quid fundat illa clausio. Si sup virtutē datam vel innatam. opter ad aliam speciem recurrere. g̃ cum figura spūalis non habeat q̃uenientiaz cum illa. videtur q̄ caracter non dicat figuram siue configurationem i tertia spē. Propterea alij se extendentes dicūt q̄ non est in aliquo specie qualitatis a pbo assignata. q2 ipe nō assignat nisi solum species qualitatis innate vel acquisite non infuse. z hoc etiam ipe pbs innuit cum dicit. fortalsis z alij apparebunt qualitatis modi. Et dicunt caracterem sub alia specie contineri vt vna species qualitatis sit qualitas infusa. Sed illud videtur querere fugā quia nos virtutes theologicas z alias vtutes que sunt infuse in prima spē qualitatis collocamus. qre g̃ nō similiter caracterem. Et iō dōm q̄ caracter cum sit in aīa z sit qualitas spūalis q̄ est habitus. non passio. nec potentia. Sed notandū q̄ habitus accipitur dupliciter.

6 Uno modo prope pur distinguit ꝺ. dispositiōem per q̄ fectum z imperfectum. Alio modo communiter prout vtrunq̄ comprehendit. scz omnem qualitatem animaz disponentem. siue facile mobilem siue difficile. siue perfectam siue imꝑfectam. z sic accipit cum dicitur tria sūt in anima. potentia. passio z habitus. Nam dispositio est in anima z non est potentia nec passio. dicendū igit q̄ si accipiatur habitus large. sic caracter est habitus. Si autem stricte. sic quia caracter est perpetuus. ideo habitus. non quia perficit. sed quia disponit ad vltiorem perfectionem. scz gratie. que ad hoc est dispositio. Similiter est in oculo coꝛporali. quia ibi est lumen generale inseparabile. sed insufficiens ad videndum nisi veniat spiritus visibilis a neruo obtico. Similiter in intellectu est lumen generale inseparabile. non tamen sufficiens ad dirigendum cognitionem. nisi superueniat habitus scientie. Secundum rem igitur caracter est q̄dam qualitas aīam nō omino pficiens. sed disponens ad vlteriorē pfectionem. scz gre. Vñ pōt esse q̄ sit quoddam lumē spūale semiplenū z q̄dā caloꝛ gratis dat⁹. et illud lumē dicit signaculū aie vel signari in aīa fm q̄ dicit i psal. signatū est sup nos lumē vultus tui dñe. signatū inq̄ꝫ p naturā. sed specialit⁹ p sacramēta diuia. specialissime p dona spiritus sancti gratuita. Duo igit obiecta soluunt. q2 intelligūtur de habitu pfecto q̄ plenarionem habitus habet. nam iste habilitat ad op⁹ aliquod de se. et sic vel habilitat cognitiuā z est scientia. vl motiuā. z ē virtus. nō aūt ē vez ꝺ habitu q̄ est imꝑfect⁹ disponēs ad aliū. sicut lumē naturale ad sciam. z lumē oculi ad habitum videndi. sic intelligendū ē i caractere nihilominus tamē aliquem actū habet sicut patebit in sequenti pbleumate. ¶ Questio ¶ q

De caractere q̃tū ad vtilitatē. ad quid vicz caracter sit vtilis. z cū sit signū sacramētale. dr̄ q̄ ē ad significādū nec tm̄ ad ꝺ. sz etiā ad disponendū. Est etiaz ad assimilandū z distinguēdū. Queritꝫ g̃ primo de significatōne. z cū signū sit q̄ se offert sensibus. vr̄. q̄ caracter nō sit signū. cū sensibus se nō offerat. ¶ Ite si ē signū. aut g̃ ē naturale. aut volūtariū. Si volūtariū. g̃ diuersificat apud diuersos. quod stultū ē. Si naturale. ergo habet esse a natura. qō ē stultū sīl'r dicere. ¶ Ite si ē signū. qr̄ q̄d significat. Si gram. Hōra. multi hñt caracterē q̄ nec hñt nec habuerūt nec habebūt gram. De secūdo actu q̄ ē disponere obz sīl'r q̄ nō sit ad disponēdū. q2 cū ꝺs sit agēs potēte infinite. nō indiget dispōe puia ad imꝑmēduz formā. g̃ nō ē necesse q̄ caracter vel aliquid aliud disponat ad gram. ¶ Ite si ē ad disponendū. querit g̃ ad q̄d disponit. Si ad gram. Hōra. gratia habet i baptismo flaminis sine caractere. ergo nō indigemus dispōe media. ¶ Ite gra vnit g̃ sine dispōne media. g̃ vr̄ sīl'r q̄ natura vniat gratie. g̃ nō ē necessaria alia dispositio.

De tercio actu qui ē assimilare queritur. cui caracter assimilat. z constat q̄ si alicui q̄ ei a quo imꝑtimur. ergo assimilat deo. Sed contra Similitudo ē rerum differentiū eadem qualitas. sed creatoris z creature nihil est cōe. g̃. rē. ¶ Ite caracter stat cum culpa que omnino ē deo similis. Sed dissimilitudo expellitur per dissimilitudinem. g̃ culpa expelleret siue deleret caracterem. qō falsū ē. g̃. rē. ¶ Ite cū assimilet toti trinitati quia quicquid assimilat vni perfecte. z omnibus. queritur cui p appropriatōem. Et qō pri vr̄. qre sacrm regenerationis sed eius est regenerare cuius ē generare. cuz ergo generare sit ꝓprium patris. patet rē. Et q̄ filio videt. q2 filius dicitur esse caracter eternus Sz q̄ spiritui sācto vr̄. q2 caracter signū ē preparans ad gratiam z donum gratuitū gratis datum. sed gratia appropriatur spiritui scō g̃ rē. ¶ De quarto etiā actu scz de distinctōe qritur q̃s distinguit. Et dicit Dam̄ q̄ caracter baptismalis distinguit fidelem ab infideli. Sz contra multi sunt fideles q̄ non habent caracterem. z multi fideles q̄ habent. g̃. rē.

¶ Item si distinguit. querit cui. aut eni deo. aut nobis Deo non. q2 ipse non indiget. Nobis nō. quia non videmus vtz aliquis habeat caracterem. Q̃ si angelis vl beatis. superfluit. q2 bñ sine hoc cognoscūt. ¶ Rñ. q̄ caracter ē signaculum sacramētale a deo impressuz. Dz signaculum sacramentale ideo gratiam significat. z nō tm̄ significat. imo aliq̄ mō ꝑficit. quia vlus sacramentoz non tantū est in significando Et q2 gram significat ad gram disponit. ideo hz aliquā sīl'tudinē cū gra que est similitudo dei. ideo aliquo modo configurat deo. z q2 oīes configurat vni. assimilat etiam gregez dñi inter 7

ſm. ⁊ p hoc diſtinguit ab his qui nō ſunt de grege. vel etiam diſtinctōem facit i eo dē grege ſm aliā ⁊ aliā rōnem g assimilādi. ¶ Ad illud ergo qđ obꝛ primo q nō est visibile. dōm. q caracter cū exteriori signo facit vnū sacramētū. vnde nō est rō in eo significādi p se tm̄. ſz p cōiunctionem cū exteriori elemēto. ⁊ rōne illius est visibile. et vnū sicut ei⁹ tm̄ vnū. ⁊ rōne ei⁹ est volūtariū. sicut elementū significat ex institutōne. nec ē tamē diuersum apō diuersos. q: institutū auctoꝛitate mgri vniuersalis ¶ Ad illud qđ queritur. đd significet. dōm q grām. ⁊ q ibi ñ sit. vt supꝛa habitū est. hoc ē ex defectu suscipientis tātū. 9 10

¶ Ad illud qđ obꝛ de secūdo actu. dōm. q disponit sic quodđā lumē ⁊ calꝛ datus. Dispositio aūt illa nō ē necessitatis q agēs nō possit aliter agere. vel suscipiēs capere. ſz tm̄ cōgruitatis Quia enī natura coꝛrupta est ꝓpter tm̄. ⁊ indisposita ad grām. cōgruū fuit q intercidat dispositio media. nō sic gratia ad gl̄iam. Et sic patꝛ responsio ad tria obiecta. Ad ꝑmū q: nō ē dispositio ꝓpter egentis indigentiam. Ad secūdū. q: nō est dispositō necessaria. Ad tertiū q: nō est similis dispositio i natura peccatrice ad grām. sicut gratie ad gl̄iam. 11

¶ Ad illud qđ ḡritur de assimilatōne. dōm. q est assimilatio q vni⁹ qualitatis ꝓticipatōem. vel p imitatōem. vel p oīmodā indiuisionē. Prima ē creature ad creaturā. Secūda est creature ad deū. Tertia est dei ad deū siue vnius ꝑsone ad alterā. Assimilatio aūt creature ad deū vel est perfecta vel sufficiens. vel ad sufficientē disponēs. Prima est i gl̄ia. ⁊ hec nō cōpatitur dissimilitudinē aliquā. nec culpe nec miserie. Secūda i grā. ⁊ hec cōpatitur dissimilitudinē miserie sed nō culpe. Tertia i caractere. ⁊ hec cōpatitur vtramq: q: solum est gratie gratis date. ⁊ multum longinqua. ⁊ sic patet responsio ad duo de assimilatōne. ¶ Ad illud qđ querit. cui ꝓncipaliter assimilat dōm. q appꝛopꝫ ipi filio q caracter dr̄. vel etiā q: baptizati dicūtur induere xp̄m. q: ipe ē caput ⁊ dux exercitus. ⁊ q: sicut patebit caracter p appꝛiatōnez respicit eundem. De distinctōne soluūt quidā q caracter distinguit eos q sūt de eccl̄ia numero ab his qui nō sūt numero. cū ad meritū. Sed hoc nihil ē. q: hereti⁹ p̄cisus habz caracterē. nec tamē ē de eccl̄esia. Alij dicunt q caracter distinguit ꝓcipientes sacra ab his q ꝓceperūt tm̄ signuz cōpticipatōis sacramētoꝝ. ⁊ p oēs distinctōis q̄tū ad nō ꝓticipātes. Sz tūc videt q idē eēt signū suūpsi⁹. Et ꝓterea dōm. q rō distinguēdi i caractere venit ex rōne significādi. caracter aūt significat grāz fidei ſm aliquē statū. vnde distinguit vel fidelē ab infidēli. vel fidelem a fideli. ⁊ q pmiscētur. hoc nō est ex vitio signi sz sigtoꝝ. ⁊ p̄ oē pz seqns. q: signū ē nobis ñ p se. sed rōne cōiunctionis cū eo. Et ē exēplum. si aliq̄s assumeret arma regis signū esset q eēt de exercitu regis. pōt tamē nihilominꝰ esse ex ꝑte ꝺria. q̄uis arma sp significēt q sit ex ꝑte illa. ⁊ nō est falsitas in signo. sed i accipiēte. sic i ꝓposito ⁊ intelligendū. q̄m sicut arma fiūt ad distinguēdum exercitus. ⁊ tamē vt plurimū cōfundūtur q̄n sūt i bello. sic etiā est nobis q̄diu sumus in conflictu huꝰ vite p̄sentis miserie. Exēplū ē de habitu religiōis qui est signū bonitatis. tamē cōmunicāt i hoc boni cū malis. ⁊ carnales cū spūalibus. ⁊ amantes mundum cū contemnentibus.

quēstio 3

¶ Questio iij c

¶ In q̄ sit caracter sicut in subiecto. Et q in tota aīa videt. q: caracter distinguit ouē xp̄i a nō oue. mēbrum xp̄i a nō mēbro. ſz aīa nō ꝺr̄oris nec mēbꝝ ſm potētiaz. sed ſm ſubam. ergo caracter ſm ſubam distinguit. Itē cui⁹ est dispositō. ⁊ habit⁹. ſz caracter disponit ad gratiā ⁊ remissionē originalis qđ respicit totā aīam. q caracter ē in anie ſuba. Sz q sit tm̄ i potētia cognitiua vidēt. omne qđ ē in aīa ptinēs ad cognitionē est i potētia cognitiua. ſz caracter ptinet ad cognitionē. cū sit signū ergo. ⁊c. ¶ Itē i vna aīa est vnus caracter p vnū sacramētum. sed oīs habitus ē in potētia vt i subiecto. q cuz accidēs sit i vno subiecto. caracē ē i vna potētia. ſz potētia q̄ huic cōuenit est cognitiua. ergo. ⁊c. Sed q sit i tota imagine videt. caracter ē quedā cōfiguratio. ſz configurari dicit aīa trinitati ſm tres potentias i vnā tātū. q. ⁊c. Itē caracter disponit ꝓncipaliter ad imaginis reformationē. sed reformatio imaginis attēdit ēztū ad informatōnem ipaz potētiarū vt ꝺuertūtur ad deū. q. ⁊c. 12 13

¶ Ꝛº. dōm q circa hoc tripler fuit opinio. Quidā dix 14
erūt q caracter ē in tota aīa ꝓpter rōnes p̄dicta s. q: distinguit ouē ab oue. vel ab ea q̄ nō est ouis. ⁊ hoc respicē aīe ſubam. Quidā q i cognitiua ꝓpter rōnem signādi. ⁊ q̄m signū qđ ē rō cogscēdi respicit potētiā cognitiuā. q. ⁊c. Quidā q i tota imagine. ꝓpter rōem cōfigurandi ⁊ q: actus caracterſ a q̄ nomē accepit p̄ncipalis ē configurare. ideo hec tercia melior ē q sit i aīa ſm imaginez. ſm ꝓpetarē. et ſm ꝑitarē. Sed q: imago ⁊ si sit in tribꝰ tamē appꝛopꝫ cognitiue. ſm q dicit in li. de spū ⁊ aīa q imago est i potētia cognoscēdi. ſilitudo i potētia diligēdi. ideo q appꝛopationē ē i potētia cognitiua. Ad illō q qđ obꝛ q distinguit aīam. q ē in aīa. verꝫ ē. ſz non oꝛter q sit i tota aīa. sic color distinguit coꝛp⁹. ſz tamen ꝑmo mō est i ſupficie. ¶ Ad illud qđ obꝛ. cui⁹ est dispositio. ē ⁊ habit⁹. dōm q verꝫ ē de illa dispositione que fit habitus. sed de alia nō sic. q: habit⁹ vni⁹ potētie disponit ad habitū alterius. vt habit⁹ fidei ad habitū charitatis. 15 16

¶ Ad illud qđ obꝛ. q spectat ad cognitōem. dōm. q verū est si sit habitus cognoscēdi. ſz potētia nō tātuz ad cognitōem spectat. sed etiā ad grām reformātē totaz imaginē. ¶ Ad illud qđ obꝛ q est vnū i aīa. dici p̄t dupliciter. q vnū accidēs ē in pluribꝰ sicut vna gra in pl̄ibus potētiis. ⁊ vna sanitas in pluribꝰ membris. quando act⁹ nō respicit determiate vnā potētiā. ſz eas ſm q fundātur in vno. Vel alit. imago vna ē ⁊ tamē in tribꝰ potētiis. q: dicit relatōnē ad vnū. Similiter dici p̄t i caractere. q: enī imago importat distinctōnē. iō cōpat adl ura sicut ad vnū subiectum. Et exemplū est i nūero. Ternarius cui⁹ est in tribꝰ boibꝰ. ⁊ vnus ē q̄libet illi sint plures in se qui sūt vnū subiectū ternarij. ⁊ nulli eoꝝ p se tātū ē subiectū. ita ⁊ i caractere intelligēdum est q dicit sicut ꝓtractū ē q̄ndā cōfiguratōem aie q̄tum ad numeꝝ. ⁊ figuratōem eiusdē q̄tū ad grām gratum facientē. 17 18

¶ Questio iiij d

¶ Per quid caracter imꝑmitur. vtꝝ imꝑmat p virtutes sicut per sacramēta. Et q sic videtur. q: caracter est signum conformatiuū siue configuratiuuz. sed p virtutes configuratur aīa deo. ergo p virtutes imꝑmit caracter Itē qrō. vtꝝ imꝑmat p sacra veteris testamēti. Et videtur q sic. q: caracter ē signū distinctiuū distinguēs populū a nō ꝑlo. sed domin⁹ tpe legis habuit populuz q debuit distingui sicut ⁊ mō. ergo si distinguebātur p sacramēta. paret q in illis imꝑmebat signaculū distinctiuum. huiusmodi aūt est caracter. q. ⁊c. Itē qrit. vtrum p oīa sacra no. testa. Et videt q sic. q: qđ ꝑt i maius potest in minus. sed oīa dant gratiam que maioꝝ est q̄ caracter. ergo. ⁊c. ¶ Itē caracter disponit ad gratiam ergo cū oīa sacramēta dēt grām ⁊ disponāt ad illam oīa dāt caracterē Cōtra. caracter ē signū indelibile. q omne illud ⁊ solum impꝛessiuum est caracteris qđ non

quēstio 4

iterat circa subiectū. sz tm̄ tria sūt sacra nō iterabilia. vt baptism⁹. confirmatō. z ordo. ḡ tm̄ illa tria imp̄m̄ūt caracterē. ¶ Querit ḡ vlteri⁹ gra b⁹ cū ois passio q̄ incst alicui⁹ sit q aliquā naturā cōem. q̄ sit illa natura cōis repta i his trib⁹ z nō i alīs. Et ꝯ stat q nō ē materia. qz nō est cois. nec forma. qz nec illa ē cois. Et si dicas q cōuenit in inuocatōe trinitatis. obī q sil⁹ z alīs ē inuocatio trinitatis vt efficiēs. z qz illa ē vna in oīb⁹ sacris. nō ē ḡ est q illa natura sumat ex pte finis. Sz b⁹ non videtur. qz in fine cōi videt oia ꝯuenire. i finib⁹ aūt primis oia differūt. Et si dicas q b⁹ ē. qz ista tria sacra sūt respicientia statū fidei dēminatū. ḡ cū fides sit eadē fm diuersos status. videt q in oīb⁹ istis sacris vn⁹ imp̄mat caracter. sz ⁊stat q multi sūt caracteres. alioq̄n nō posset ds ordinari si nō esset cōfirmat⁹. Querit ergo. q̄ sit rō m̄ltitudis. z videt q supfluāt. cū sufficiēter pl vnū possint distingui. Q aūt sint multi. videt qz caracter ī terior silitudinē hz cū signo exp̄ioz. sz signa sūt dissilia. 19 z diuerse. ḡ z caracteres. ¶ Nº. ad pdictoz intelligētia est notādū q caracter ē signū interi⁹ distinctiuū. qz ḡ signare nō ꝯuenit ei nisi rōe signi visibilis. iō solū i sacramēris nō in ⁊rutib⁹ imp̄mit. Quia ⁊o interi⁹ spūaliter 20 distinguēs. ideo i sacramētis que sūt nō carnalis sp̄lis. sz spūalis. ideo imp̄mit i sacramētis no. le. nō ve. Qz distinctiuū nō vni⁹ sz multoz. iō vnitiuū multoz in vno 12 statu fidei. ideo i his sacramētis solū imp̄mit q respiciunt 22 statū fidei determiatū. ¶ Tres aūt sūt status fidei sz. genite. roborate. z iā multiplicate. z fm hoc attēdit tripler distinctio i populo. s. bonoz a malis. fortiū ab infirmis. clericoz a laycis. Et hec tripler distinctio p̄cessit in figura in populo israel p̄mo cū oēs sūt distincti ab egipt⁹ ad veniendū in terrā p̄missionis. Secūdo cū fortes ab infirmis ad pugnandū in bello. Tercio cū leuite ab alio p̄plo ad ministrādū i tēplo. Similiter tripler fuit distinctio in domo dauid. Prima domus ei⁹ ab infidelib⁹. Secūda. qz erāt ibi spēcialiter pugnatores. Tercia qz leuite z sacerdotes z scribe ab alīs etiam distincti erāt. z etiā duces z p̄ncipes habebant. Qz ḡ tria sūt tm̄ sacra q respiciūt statū fidei determiatum. baptismus p̄mū. qz ibi fides gignit. z homo ab egypt⁹ separat. Cōfirmatio scōm. qz ibi fides roborat. z vt pugil inungit homo ad p̄liandū. z ab infirmis discernitur Ordo tercū. qz ⁊tus m̄ritmoda dat. z homo vt sanct⁹ ad ministeriū templi a laicis separatur. ideo ista tria tātū imp̄mūt caracterē. Natura ḡ cōis repta in his z nō in alīs est. qz sunt signa visibilia interi⁹ opantia. respiciētia statū fidei dēmiatū. Et qz distinctio p̄lis a nō pu- 23 pulo p̄cedit alias distinctiones. ideo baptismalis caracter p̄cedit alios de necessitate. Sz distinctio fortiū ab infirmis p̄cedit distinctōem aliā solū de ꝯgruo. nō de necessitate. Et b⁹ ḡ patet ordo caracterū. patet z numerus. qz tres sūt fm tres status. z tres distinctiones. z tria sacramēta. Patet etiā rō impmendi. Presupposita nāq̄ idētitate ex pte materialis elemēti rōe cui⁹ cōperit signatio. sum tur rō p̄ncipalis ex pte finis. Quia tamē finis mouz efficientē. z efficiēs fm exigētiā finis introducit formā in materiā. cōcurrit triplex rō. z p̄ma ē status fidei dēminatio ex pte finis. ex pte efficientis institutio. q̄ ad talē finē ordinās dedit talē ⁊rutē vt in his imp̄meret caracter. ex pte ⁊o forme est scē trinitatis inuocatio. z sic patent oīa. Ad p̄mo obī de ⁊rutib⁹ ītā pater. qz nō est cō- 24 figuratio fm quā attendat signū distinctiuū. eo q non est signū sensibile extra. ¶ Ad illud qđ obī de sacramē 25 tis ve. le. similiter patet rnsio. qz ibi erat tm̄ ꝯfiguratio exterius ī carne. qz erāt sacramēta populi carnalis.

¶ Ad illud qđ obz qđ p̄ī mai⁹ p̄ī min⁹. dōm. q istud 26 nō est generaliē vez. qz frequēter ⁊tus creature ordiat ad maius nō ad min⁹. hō em̄ p̄t generare hoiem non fe- 27 stucā. ¶ Ad illud qđ obī. q oia sacra disponūt ad gratiā. dōm q actus disponēdi ad grām nō est ꝑpus caracteris sz magis q̄ pdeterminatus ē. ¶ Quod postmo- 28 dū querit satis patet si breuius resumātur pdicta Ordo enī z sūma pdictoz est. qz caracter est signū interi⁹ distinctiuū pariter z vnitiuū in aliquo fidei statu. ideo imp̄mit a signo visibili interi⁹ opante. respiciēte statū fidei dēterminatum. Status ego fidei dēterminatus est p̄ma ratio impmendi. qz finis imponit necessitatē his q̄ sūt ad finē. ideo qz ille instituit ad būc finē sacramenta. dedit virtutē z formā verboz ꝯgruā. Est etiā rō multi- 29 plicādi. qz em̄ tm̄ tres status fidei sūt. z tres distinctiones. ideo tm̄ tres caracteres. Est etiā rō ordinādi. nam fidei generatio p̄cedit cōfirmationē. z confirmatio m̄ltiplicationē. sed p̄mū de necessitate p̄cedit secundū z tercū. de cōgruo talis ordo ē in distinctōibus ꝑsōn. nam p̄mo est separatio fidelis populi ab egypt⁹ vel malis. Secūdo fortiū ab infirmis. Tercō scoz z pfcoz ab alīs z sic est ordo in caracteribus.

¶ Questio v ē

¶ Vtrū caracter imp̄matur delebiliter vel indelebiliter. Et q indelebiliter videt. qz sacramēta in qb⁹ imp̄mitur caracter nullat⁹ iterāt⁹. sed si dereg possent z debērent iterari. ḡ nō delet. ¶ Itē caracter stat cū culpa sicut patet in sacerdote malo. ergo nō repugnat culpe Stat etiā cū ignorātia vt ī puplo baptisato. ḡ videt q nō habeat cōtrariū p qđ deleat. z est i subiecto ꝑpetuo. ḡ eius impssio ē indelebilis ¶ Cōtra. possibile ē aliquē baptisatū habere caracterē bestie de qua habet Apoca. xiij. sed nullus simul p̄t placere deo z diabolo. ḡ null⁹ simul p̄t hre signū hui⁹ z illi⁹. ḡ vn⁹ caracter p̄t alterare z delere et destruere. ¶ Itē caracter bestie ē delebilis. qz nullus est adeo malus ān possit fieri bon⁹. ergo a simili caracter christi. cū ille q̄ bon⁹ ē possit mal⁹ fieri. ¶ Itē si caracter est indelebilis. cōtra vñ illud habeat. Si ab efficiente. sz grā gratū faciēs a deo ē. z tamē delebilis ē. Si a subiecto. ḡ q̄cūq̄ ē in aīa. ē indelebile. Preterea q magis sit delebilis rōe subiecti. videt. qz volūtarie recipit. sz qđ subiacet volūtati ē variabile. ergo z̄c. ¶ Itē q post hāc vitā deleat videt in bestiis. qz ex pte. multo enī magis ē imp̄fectiuū lumē q̄ fides. ergo si fides excidit z caracter.

¶ Itē q in damnatis deleat videt. qz caracter aliq̄ mō habilitat ad grām. sz tūc erūt ipi omino inhabiles. ḡ carebūt caractere. ¶ Nº. dōm q cōis opinio est q caracter est ꝑpetuo indelebilis. sed in hui⁹ indelebilitatis causa differēter sentiūt diuersi. Quidā em̄ dicūt q qz caracter ē in aīa fm subam vel eētiā. z ipa ē ꝑpetua z invariabilis. ideo z caracter Sz istō supī improbatū ē. Alij dicūt q qz est ī aīa fm potētiam cognitiuā q̄ nō subiacet variabilitati vt volūtas. q̄dā enī cognoscim⁹ volūtate non volēte. z ideo invariabilis. Sz hoc nō valet. qz p ignorātiā expellūtur habit⁹ cognitiui. sed nō caracter. Alij dicūt q sicut ex m̄rimoniū obligatōe ꝓbitur vinculū indissolubile q̄diu viuit. ita ex cōsimili in susceptōe sacramēti. Sz qz ibi est q̄dā m̄rimoniū spūale. z qm̄ taz dō q̄ aīa sūt ꝑpetuā durationē habētia. ideo caracter ꝑdurat. Sz cūius istud possit dici de baptismo vbi est q̄dā cōtractio matrimoniū. nō tamē in alīs sacramentis. Et ꝓpterea dicēdū aliter q ꝑpetuitas caracteris p̄ncipaliē sumit ab ei⁹ cōditōe z natura. Tñ notādū q ē hꝫ 30

)f

bitus innatus. z hic est indelibilis oīno. Et ē habit⁹ acq̄situs. z̄ ē q: er acq̄sitōe pdi pōt. Et ē habitus infusus vel datus. z hic ē dupler. Quidā ē datus ad dirigē dū. et q: potēte pōt obliquari. ideo ē delibilis. pōt enī inuenire repugnātiā in subiecto. Est z alius impss⁹ ad distinguendū. z huic directio vel obliquatio potentie nō repugnat Si em q̄d repugnaret. hoc solū esset oppositū cōsignio. Sz oppositū nō pt esse. q: solus ds pt imaginē suā cōsignre. ideo si deberet oppositū signo signari. a solo deo fieret. Sed ipe nunq̄ imp̄mit signū sibi cōtrarium. ideo necesse ē q̄ caracter eternaliter pseueret. Aīm q̄ caracter ꝓpetas est existens in subiecto ꝓpetuo. in q̄ nō pt habere repugnātiā. ideo eius impssio ē perpetua

31 Ad illō q̄ obīcit ō caractere bestie. dōm q̄ caracter bestie nō dicit aliq̄ signaculū q̄ diabolus ante impsserit. sed culpa ex⁹ eius voluntatē ꝓpetrata. in quo ē sua ꝓ obstinationē dispositū ad ꝓpetuitatem. z ideo non ē oīno simile.

32 Ad id q̄ querit vnde h̄ habeat. dōm q̄ a sui cōditione subiecto concordāte nō repugnante. z efficiente nō pducente contrariū nec subtrahente.

33 Ad illud q̄ obī de damnatis. dōm q̄ in damnatis manet ad confusionē. in beatis ad quātulūcūq̄ recordē.

34 Q obī q̄ ē ex pte. dōm. q̄ sua impfectio. charitatis cōpatit secū pfectionē. nō sic aūt est de pfectōne fidei. q: fides ex⁹ q̄ ē virtus. dicit enigma z absentiā rei credite. z hec repugnat statui glie. z ideo euacuat. nō ex⁹ q̄ lumē tm̄. sed ex⁹ q̄ habet annexū enigma z absentiā rei in se. q̄ ē ēssiale fidei ex⁹ q̄ virtus. alioq̄n si videret certitudinaliter. nō esset meritū. Nō aūt est simile de caractere. q̄m dicit quādā cōsignationē z lumē quoddā. z illō nō habet oppōem ad lumē pfectū. nec habet oppōem ad tenebrā pene ꝓpter lucis modicitatē. ideo nec ibi euacuatur. nec hic extinguit.

Questio vj. f

Utr̄ baptism⁹ debeat iterari. Et q̄ sic videt. q̄m possibile ē aliquē fictē accedērē baptisari. q̄ nihil gratie recipit q̄ baptismū. ergo si nō debet cē sibi via salutis pclusa. debet et pōt iterari isti baptismus. Itē duo dant in baptismo. s. caracter z gra. sed cuius caracter sit irre

libilis. tamē gra est delibilis. ergo saltē rōne gre pōt et debet iterari. Cōtra. si baptismus posset iterari. ergo posset q̄libet impune peccare. cum ibi fiat remissio culpe z pene. Itē si effectus nō pt iterari. nec causa. q̄ si caracter nō pt iterari. nec signū visibile siue baptism⁹ Itē multa nō debēt fieri de iure q̄ si fiūt de facto. fcā iūt vt sacerdos pcīsus ñ debet cōficere. sed si ꝓficit cōfectū est. q̄rit q̄ vtr̄ in h̄ casu aliq̄d fiat. Et q̄ sic videt. q: accedēte verbo ad elemētū fit sacramētum. Xp⁹. dōm. q̄ 35
baptismus nec debet nec pōt iterari. Qz nō potest. ideo q̄ iterat nihil facit. Quia ꝛo nō debet. q̄ sciēter iterat grauissime peccat. Ratio aūt quare non debeat iterari triplex ē. Prima ē rōne morbi quē curat. s. peccati origiālis q̄ nō pōt iterari. Secūda ē rōne eius q̄ ꝓncipaliter signat vt passionē z resurrectionē quā impossibile est iterari. Tercia ē rōe efficacie in curando. q: absoluit a pena et a culpa. z tūc mali nō essent puniendi si semp cū peccarent deberēt baptisari. Ratio quare nō pt esse caracter⁹ impssio. q: ex quo semel impm̄it. amplius impm̄i ñ potest. z ille est effectus sacri ꝓmus sine q̄ nihil facit sacrm Alia ē diuina institutio. q: dns instituit vt pfectam et vnicam haberet efficaciā. z semel tm̄ fieret. si g̃ fit secūdo. nihil fit i aīa. z ita cassat sacramentū sciēter. z ꝓpt hoc iterās baptismū nihil facit oīno. z magis peccat q̄ ille q̄ ficte accedit. q: facit ꝫ ordinatōem diuinam. facit etiā cōtumeliā sacro. facit z cōtumeliā xp̄o. q: q̄ctus ē de se filiū dei crucifigit z sibi irrisui hz. cū vnicū sit baptisma. z vnica efficaciā h̄eat pfectā a passiōe vnica. licet iō scīt pres grauē penā iposuerūt rebaptisantibꝫ z rebaptisatis scienter. ꝓpt grauitatez culpe. q: rebaptisatio aut sapit heresim. aut si nō sapit. grauissimū cōtēptū dei z sacri inducit. z iō grauiter dz puniri. Ad illud q̄ 36
obī de ficte accedente. dōz q̄ caracter totū suppliet q̄ sacramētū sine fictione faceret. Ad illud q̄ obī de grā 37
dōm q̄ grā nō est effectus imediatus sed mediāte caractere. ertiō nihil fit q̄n nō imprimit caracter. Ad vltimū dōm q̄ qui iterat baptismū. nec de facto nec de iure sacramētū recipit. q̄a ille nō ē susceptibilis. Sz q̄n ex te ius abluit. si sciēter vel negligēter facit graviter peccat. Si vero diligentia adhibita. et si nihil faciat interius tamen non peccat. 38

De his que potestatē baptisandi expediunt vel impediunt.

Illud etiam ignorandum non est z̄. Supra egit magister de potestate baptisādi. hic agit ō annexis illi potestati. Et diuiditur hec pars ī duas. In prima agit de annexis sacramento baptismi. In secunda de sacramētalibus. ibi. Illa autem interrogatio z̄. Et quoniam quattuor sunt annexa. Ex parte baptisati ydoneitas. ex parte baptisantis intentionis conformitas. ex parte temporis oportunitas. z ex parte leuantis responsionis fidelitas. Ideo primo determinat quis potest baptisari. Secundo vtrum intentio sit necessaria ad baptismum. ibi. Volet etiam queri de illo qui iocans z̄. Tertio de temporis oportunitate. ibi. Agnoscendum est etiam in baptisandis electis. z̄. Quarto de leuantis responsione. ibi. Porro cuncti. Medijs duab⁹ partibus remanentibus indiuisis. Prima diuiditur ī duas. In prima parte determinat quis baptisari possit. Secundo quis baptisari debeat. ibi. Queri etiam solet si corrupte verba proferantur. Prima pars diuiditur in duas. In prima determinat veritatem. In secūda soluit obiectionem. ibi. Si vero opponitur de Hieremia z̄. Secunda similiter diuiditur in duas. In prima determinat si ille qui baptisatus est corrupta forma debeat rebaptisari. Secunda. vtrū ille de quo nulla est certitudo possit vel debeat baptisari. Primū. ibi. Volz q̄ri si corrupte z̄. Secūm facit. ibi. Ceteres sciēdū ē q̄ illi de quibus z̄. Item quarta pars habet duas. In prima determinat veritatem cuius ad baptisantis interrogationem. et vel baptisandi si adultus est. vel parrini si paruulus est responsionem. In secunda soluit dubitationem. ibi. Sed adhuc queritur ex quo sensu z̄. Similiter secunda pars in qua agit de sacramentalib⁹ exorcismo scilicet z carbecismo habet duas. In prima ponit ordinem in exorcisando z carbecisando paruulū. et horum nominum. et aliorum quorundam notificationem. In secunda ponit exorcismi efficaciam. ibi. Paruuli exsufflantur z̄.

a.ū Querit hic vtrū beatus Job. i vtero habuit vsū libert arbitrū. Et q sic vī. q exultauit ad vocē bē Marie. sicut ōz in textu. Sz talis exultatio nō fuit nisi q apphēsionē rei amate. res aūt nō apphēdebat nisi rōe. nec amabilis erat nisi volūtate rōnata. s. psentia xpi vel eī matris q̄ videt cū vsus libert arbitrū sit fm actū rōnis z volūtatis. q simplicit habuit vsū. Sz Jo aug⁹. ad dardanū. non est dictū q credidit i fās. ergo si motus fuit primꝰ ē inter motus virtutū. vī q nō habuit actū alicuī virtutis. q̄ cum hoc nō fuerit pter defectuz gre. fuit ergo pr̄ defectuz libe. arbi.

Determiat veritatē q̄s pōt baptisari. d

Illud etiā ignozādū nō ē q̄ materno vtero nullꝰ baptisari pōt. etiā si mater baptiset. Vñ Isido. Qui in maternis vteris sunt. baptisari nō pñt. q̄ q̄ natꝰ adhuc fm Adam nō ē. fm xpm nō pt renasci. neq regenerarō in deū dici pt. in quez gñatio nō pcessit. Jtē aug. Nō pōt q̄sq renasci anteq natꝰ sit.

Soluit obiectiōz. e

a Si vo opponit de Hieremia z de Johe bapti. q̄ ab vtero sctificati legunt. qđ ēt de iacob q̄daz putāt. Dicimꝰ si sctificatō ibi accipit interiorē emūdatio. in miraculis dīne potētie eē habēdū vt Aug. ait ābigue sup hoc loqns Si vsq adeo inq̄r in illo puero acceleratus est vsus rōnis z voluntatis. vt inter materna viscera iaz posset agnoscere z credere. qđ alijs puulis expeccat etas vt possint. in miraculis habendū eē diuine potētie. nō ad humane trahēdū exēplū nature. Nā q̄ voluit deꝰ etiā iumētū locutuz ē. ideo de Hieremia legit. Priusq̄ exires de vētre sctificauit te. Illa tñ sctificatio q̄ efficimur tēplū dei. non nisi renatoꝝ ē. Nisi em̄ q̄s renatꝰ fuerit ex aq̄ z spūsctō. ñ pt intrare i regnū dei. Nemo aūt renascit nisi priꝰ nascat. vnde illa sctificatio potest fm p̄destinatiōez accipi. Ecce vī dubitant loq. qui etiā i eodē dicit. Nō dictū ē quia credidit in fās in vtero. s exultauit. nec Elizabet dicit. exultauit in fide. sz exultauit i vtero meo. Et potuit esse hec sanctificatio tente rei a maiori cognoscende indicium. non a puulo cognite absq̄ assertione. De hac sanctificatiōe loquitur. non diffimēs qualiter intelligēda sit illa sctificatio. an sit signū future rei. an veritas iustificatōis p spm̄ fctē. Sed melꝰ ē vt dicamꝰ illos pter cōem legē in vteris iustificatos. z gr̄a puentos. dimissis omnibus peccatis. quod etiā multis sanctoꝝ testimonijs edocet.

Determinat vtrū ille qui baptisatus est corrupta forma debeat rebaptisari. f

Queri ēt solet si corrupte pferātur verba illa an baptismꝰ sit. De hoc Zacharias. Bonifacio scribit. Retulerī mihi nūcij tui q̄ fuerit sacerdos in eadē puincia q̄ latinā linguā penitꝰ ignorabat. z dum baptisaret nesciꝰ latini cloquij fringēs liguā diceret. baptiso te in noīe p̄ria z filia z spūssancta. z propter hoc consideraſti rebaptisare. b Sed b si ille qui baptisauit nō errorem inducens vel heresim. sed p sola ignorantia romane locutōis infringendo linguā baptisans dixisset. non possumus consentire vt denuo baptisetur.

Utrū ille de quo nulla certitudo ē. possit vel debeat baptisari. g c

Preterea sciēdū ē q̄ illi de q̄ bus nulla extāt indicia inf ppiq̄s vel domesticos vel vicinos a quibus baptisati fuisse docean tur. agendum est vt renascantur ne pereāt. in quibus qđ nō ostenditur gestum. ratio non sinit vt videatur iteratum. Conferendum est videtur quod collatum esse nescitur. quia non temeritas interuenit presumptionis. vbi est diligentia pietatis

Utrum intentio sit necessaria ad baptismum. h

Solet etiam queri de illo qui locans sicut mimus cū memoratione tamē trinitatis in. nomine gīk. bit dona. z ita post sp̄ habuit vsum li. arb. qđ nec creditur. nec ē pbabile. pterea breuiter respōdeī q̄ sicut dns grām rapto alicui dat ad vnā horā. sic etiaz deus fecit hoc supra naturā ob specialē causā. Utraq̄ positio est pbabilis. nec pñt de facili improbari. b.ū

Sed si ille q̄ baptizauit nō errorez inducens. z. Videt zacharias h dicere q̄ si vellet errorē introducer. q̄ nō esset baptismus. Sz Jūdos vel hereticos baptisatis nihil facē ad hoc q̄ non sit baptismꝰ q̄ videtur q̄ sit idē iudiciuz siue intēdat errorē introducere siue nō. 4.o

Ad h dixerūt aliqui q̄ q̄uis infidelitas circa alios articulos nihil facit ad baptismi integritatē. tamē infidelitas otra baptismū multū facit. sz si attendam⁹ cū fidelitas comphendit oēm articulū. z in infidelitate ñ sit fides nec ps fidei nihil facit ad h. vt videt rōne eī q̄ est fidelitas. vl infidelitas Joo dom. q̄ nulla infidelitas aufert baptismū. dū tamē intētio sit salua faciēdi. s. qđ facit eccīa. z q̄ Leo papa iste intēdit introducere hereſim. intendit nouā formā cudere z qđ facit eccīa infirmare. ideo nō ē salua intētio. sc. p hoc nec baptismꝰ. c.ū

De q̄bus nulla extāt indicia inter q̄ inq̄s vl domesticos. vel cī Videt leo h̄ma le dicere. quia magnū pcūm est rebaptisare baptisatum sicut ob

Q nullꝰ i mat no vtero baptisatur.

39

Nu. xxij.

Hiere. j.

Joh. iij.

f 2

mittere baptismū. ergo q̄ baptisat illum de quo nulla extant indicia. cōmittit se periculo ⁊ discrimini. q̄ nescit vtrū rebaptiset baptisatū. sed oīs talis peccat. g̃ ꝛc. Juxta hoc querit vtrū aliquis possit baptisari dormiēdo.

41 Et q̄ sic vr. q̄ de litargico q̄ nō pōt euigilare videt q̄ debeat baptisari. ℟. dōz q̄ ignorantia facti adhibita debita diligentia excusat a toto. ⁊ qm̄ si aliquis baptiset aliquē de quo nō potest cognosci per aliquē q̄ fuerit baptisat⁹. ig̃rat eū eē baptisatū. ⁊ adhibet diligentiā si requirat a notis. idō nō peccat. Rursus q̄ aliq̄d ē sig̃nū pbabile q̄ nō sit baptisat⁹. teneat ⁊ dz baptizari. ⁊ ita pz q̄ baptisando nō cōmittit se discrimini. Qd̄ queritur de dormiēte. dōm q̄ si ē adultus. aut p̄us cōsensit ⁊ voluit. aut nolnit ⁊ renuit. Si consensit ⁊ voluit. si baptisat baptisat⁹ est. Aut si p̄us negauit ⁊ renuit baptisatus nō ē. Si aūt indifferenter se habuit q̄tū ad id q̄d exterius est. nō pt sciri nisi q̄ ipsuz ⁊ si p̄us voluit baptisatus ē. si nolnit non. q̄ oportet q̄ sit aliqualis consensus in adulto. vel coact⁹ vl spōtan⁹. Si q̄rat q̄d dēat fieri. dō. q̄ nullus dz aliquē baptisare dormiēdo nisi p̄sūat q̄ ñ euigilz añ mortē. ⁊ nisi p̄sumatur de eius voluntate per signa vel verba vel parentum saltem. quia de christianis natus. In hoc casu his concurrentibus debet baptisari. ⁊ nisi fuerit fictio in animo ipsius ante dormitionem. tunc recipit sacramentum ⁊ rem vt dicit Innocentius. Si autem fuerit fictio. sed tamen voluntas ad baptismuz. recipit sacramentum ⁊ non rem. Omnino eodem modo dicendū est de furioso. d. ij. Si totum ludicre ⁊ mimice et ioculariter ageretur ꝛc. Videtur Augusti. hic male dicere. quia intentio est de necessitate baptismi. ergo si totum factum est ioculariter. non est baptismus. ergo nō est implorandum diuinum consilium. sed baptisandus quia in his in quibus certi sumus ⁊ habemus humanum consilium. non oportet confugere ad deum. ℟.

Aug⁹. i li. de baptis.

Augu. ad Bonifaci.

Leo pa.

vtrū baptisatus sit. Hoc autem

d Aug. nō diffiuit ita inq̄ens. Si totū ludicre et mimice ⁊ iocularit̄ ageret. vtruz approbādus eēt baptismus q̄ sic dareť. diuinū iudiciū p alicui⁹ reuelatiōis miraculū oratiōe implorandum eē censerē. Videtur tñ sapientib⁹ nō fuisse baptisma. vt cū aliq̄ in balneū vel in flumen mergunť in nomine trinitatis. non ē tm̄ baptismus. quia non intentione baptisandi illud geritur. Nā in hoc et in alijs sacramentis sicut forma est seruanda. ita ⁊ intentio illud celebrandi est habenda. Illud etiam non te moueat q̄ quidam non ea fide parvulos ad baptismum ferunt. vt per spiritum ad vitam regenerentur eternam. sed eos putāt hoc remedio temporalem accipere sanitatem. Nō enim ppter ea illi nō regenerant. quia nec ab illis hac intentiōe offerunť.

Q̄ in baptisando temporis oportunitas obseruet i

e Agnoscēdū est etiā in baptisandis electis duo tempora esse seruanda. i. pascha ⁊ penthecostē. vt in sabbato pasche vel pēthecostes baptismi sacr̄m celebret. Qui vo necessitate mortis vel periculi vrgentur. omni tempore debent baptisari.

dicendum q̄ sicut dicit Hugo. Audus non semper excludit intentionem. sed compatitur sicut patet. ⁊ Hugo ponit exemplum. quia velle dare ludicre est duobus modis. Uno modo velle ludere ita q̄ nullo modo dare Alio modo ita q̄ vult ludere. et nihilominus vult dare. et primo quidez modo excludit intentionez ⁊ qui sic dat ludendo non dat 42

Secūdo modo ponit intentionem dandi. ⁊ vere dat. Sic in proposito intelligendū. vnde potest esse intentio cum ludo. ⁊ ideo dicit Augustinus implorandum ē diuinum consilium. q̄ si dominus non reuelat rebaptisandus est. tamen sub cōditione. Et hoc est quod dicitur

f Isidor⁹. in illo casu i quo puer athanasi⁹ simulans se esse episcopum baptisauit quosdaz pueros ludicre. qui postmoduz consilio Alexādri episcopi nō sunt rebaptisati. quia inferius subditur q̄ idez episcopus sup Job. ix. Et q̄ sēsa uenit. ⁊ quesiuit pro q̄ uulo de intentione. ⁊ dicā credo cognouit per fidē pro ba iuuenis q̄ habuit intentionē ⁊ ideo non debuerunt rebaptisari. et q̄ habuit intentionem cōijcitur. quia non baptisauit. nisi catechuminos. ⁊ sic patet intellect⁹ verbi aug. ē. ij. Agnoscendum est etiam in baptisandis electis duo tempora esse seruanda. Uidetur q̄ magis competeret dies Epiphanie. quia dominus fuit in illo baptisatus. Responsio dicendum q̄ dies Epiphanie nō sit 43 ita solenniter propter beresim extirpandam. que dicit solum illa die aquas posse regenerare. Fit autem alijs duobus diebus. quoniam in baptismate latuit nos a peccatis in sanguine suo. In pēthecoste baptizauit spiritusancto. ⁊ quia baptismus hunc duplicem effectum habet. ideo tunc generaliter omnibus datur. sed specialiter datur cuilibet quando timetur de morte. f. ij. Parvuli alio profitente baptisantur. Queritur hic de illo verbo magistri vtrum ille qui profitetur debeat dici pater inus. ⁊ q̄ sic habet communis vsus. Sed in contrariuz videtur. quia pater dicitur solum qui ge 44

nerat aliq̄ modo vel spiritualiter vel carnaliter. sed talis neutro modo. Itez queritur vtrum possint esse plures. Responsio dicendum q̄ sicut dicit Hugo de sancto Vict. Patrini vocantur qui paruulos ad baptismum offerunt. quia regenerandos ad nouam vitam offerunt ⁊ in oblatione ⁊ in responsione quodammodo faciunt ad ipsorum regenerationem. ⁊ ideo recte patrini dicuntur. Et post subiungit. placuit patribus vt per singulos baptisādos patrini singuli admitterentur. id est vnus tantum. siue vir siue mulier. propterea fortassis ne spiritualis cognatio cui reuerentia debetur passim diffusa ī matrimonij copula obesse potuisset. Sed quedā ecclesie hanc cōsuetudinez non seruant. plures ad susceptionez paruulorum admittentes.

45 g. ij. Ante baptismum ⁊ cetera. Innuit magister q̄ exorcismus fit post cathecismum. Cōtra. Videtur q̄ male ordinet. q̄ exorcism⁹ est ad expulsionē mali sed cathecismus ad instructionē

pere. Credo. id est sacramentum fidei suscipio. quod est. hic paruulus presto est sacramentum fidei accipere. Unde Augustinus. Nihil est aliud credere q̄ fidem habere. ⁊ ideo cum respondetur credere paruulus qui fidei nondum effectum habet. respondetur fidem habere propter fidei sacramentum. et conuertere se ad deuz propter conuersionis sacr̄m.

Soluit dubitationem. l

Sed adhuc queritur ex quo sensu pro paruulo respondeatur. Credo in deum patrem. et in ihesum christum ⁊ in spiritū sanctum. Nunquid de sacramēto fidei. an de fide mentis ibi agitur. Si de sacramento. cur nominatim distinguūtur persone Si vero de fidei affectu. Quomodo verum est. cum ea paruulus careat. respondetur. An illud facturus paruulus spondetur cum creuerit. sicut ⁊ omnibus pompis dyaboli spondetur abrenunciare. quod si non seruauerit factus adultus. tenebitur ipse vel sponsor. Sane etiam dici potest ibi sponderi pro paruulo. q̄ ad maiorem etatem si venerit. ⁊ pompis dyaboli renunciabit. et sanam fidem tenebit. cuius tunc sacramentum recipit. Hac autem sponsione paruulus pro quo fit tenebitur non sponsor. si tamē vt cautio impleatur. quantum in se est operam dederit. quia exigitur a patrino vt sit diligēs circa eum pro quo spopondit sollicitudo. De hoc Augustin⁹. Certissimam emisistis cautiōez qua renunciare pompis dyaboli spopondisti.

Ponit ordinem in cathezisādo ⁊ exorcizando paruulum. et horum nominum ⁊ alioruz quorundam notificationem. m

Illa autem interrogatio ⁊ responsio fidei fit in cathecumino cui ad ditur exorcismus. g Ante baptismum eniz fit cathecism⁹ ⁊ exorcismus. post cathecismuz sequitur exorcismus. vt ab eo qui iam fide instructus est. aduersaria virtus pellatur. Exorcismus de greco dicitur in latinum aduiratio. Cathecismus instructio. Cathecisare est instruere. vt de symbolo ac rudimentis fidei. Exorcizare est adiurare. vt exi ab eo spiritus immunde. Symbolum est signuz vel collatio. Signum quia eo fideles ab infidelibus discernūtur. Collatio. quia ibi totius fidei sufficientia ⁊ integritas est collata. Cathecismus et exorcismus neophicorum sunt. magisq̄ sacramentalia q̄ sacramēta dici debent. Neophicus nouicius interpretatur vel rudis. et dicitur neophicus nuper ad fidem conuersus. vel in disciplina religiose conuersationis rudis. Hec ergo precedunt baptismum. non q̄ sine istis non possit esse baptismus verus. Sed vt baptisandus de fide instruatur. ⁊ sciat cui debitor fiat deinceps. et vt dyaboli potestas in eo minuatur. Unde Rabanus Ante baptismum cathecizandi deberet in homine preuenire officium. vt fidei cathecuminus accipiat rudimentum. ⁊ sciat cui debitor fiat deinceps.

Ponit exorcismi efficaciam. n

Paruuli vero vt ait Augustinus. Exsufflantur et exorcizantur vt ab eis pellatur potestas dyaboli. ne iam contendat eos subuertere ne baptismum consequantur. Non ergo ab infantibus creatura dei exsufflatur vel exorcizatur. Sed dyabolus vt recedat ab homine.

boni. Sed prius est malum expellere q̄ bonū inserere. ergo p̄us fuit agenduz de exorcismo.

Responsio dicenduz q̄ ista duo possunt tripliciter ordinari. Aut ratione eius ad quod sūt aut ratione eius qua dispensat̄. aut ratione eius in quem fiunt. Si ratōne eius ad quod. sic q̄ cathecismus est ad perfectionez intellectus. ⁊ exorcismus ad id quod respicit affectum. quia ad suggestionem dyaboli expellēdam. cathecismus precedit. ⁊ sic ante exorcismum est cathecismus. Si ratione eius a quo quia cathecizatio est ab ordine lectorum. ⁊ exorcisatio ab exorcistis. ⁊ lectorum ordo p̄cedit. sic ante exorcismuz est cathecismus Si ratione eius ad quod. sic dicendum q̄ adultus est prius capax doctrine q̄ gratie. paruul⁹ econtrario. ⁊ iō in adultis precedit cathecism⁹. in paruulis ecōtrario exorcism⁹ ⁊ ideo ordo mutatus est s̄m aliquas ecclesias. nec seruatur ille qui consueuit esse in primitiua ecclesia. quia tūc baptisabant̄ adulti. Nunc autem paruuli.

Cathecizare

Exorcizare.

Symbolum

Signū.

Collatio.

Neophicus

Raban⁹ d̄ instructōe clericorum

Aug⁹. ī li. de iunbo.

Ad intelligentiã buius ptis tria ꝑncipaliter ꝙrunt ꝓnõ ꝙrit de idoneitate ex pte baptisati. Secõdo itrõe ex pte baptizãtis. Tertio vo de sacrali ablutione baptismo. Circa primũ ꝙrũt duo. Primo ꝙr vtrũ aliqs possit in vtero baptisari sicut et sctificari. Secũdo vtr sctificati in vtero debeant baptisari.

Questio. j. g

Vtrũ aliqs possit in vtero baptisari sicut et sctificari Et ꝙ aliqs possit baptisari in vtero oñdit sic. Maior est gra sctificatõis ꝙ gra baptismalis. Sz puul⁹ i vtero ẽ susceptibilis gre sanctificatõis. sicut ꝓz ꝺ Jo. bap. et Hieremia. De Johe Luc. j. Spũsct̃ replebit adhuc ex vtero mris sue. De Hieremia Priere. i. Añ̃ exires de vulua sctificaui te. Si g puul⁹ in vtero ẽ capax gre sctificatõis. vr silr ꝙ et gre baptismalis. Itẽ pmio ẽ deus ad miserãdũ ꝙ ad cõdẽnandũ. Sz puul⁹ in vtero nõ tm̃ ẽ susceptibilis culpe. sz etiã pene. g vr ꝙ debeat ei in vtero remediũ ꝓpari. Sz remediũ ꝺ culpam originalẽ est baptismus. g vr ꝙ hõ possit in vtero baptisari.

Contra. Aug. dicit et hr̃ in lra. Nõ ꝑt ꝙs renasci añ̃ sit nat⁹. sz baptisari ẽ renasci. g non ꝑt baptisari añ̃ nascat Itẽ originalis culpa cõtrahit ex carne corrupta. ergo q̃diu puul⁹ ẽ cõiuct⁹ carni corrupte ẽ cõiuct⁹ cause morbi. qz sp nutrit sanguie mẽstruo. g nõ ꝺz ꝙs purificari in loco infectõis nisi separet. nõ g ꝺz baptisari añ̃ nascat et a mre sepet. Itẽ baptism⁹ ẽ sacr̃m exterius et ẽ aliud sacr̃m. g nullus ẽ susceptibilis baptismi nisi exteri⁹ ꝓdeat in lucẽ. nõ g baptisabilis ẽ q̃diu i vtero latet. Rõ. ad ꝓdictorũ intelligẽtiã ẽ notandũ. ꝙ rõ 46 q̃re ꝙs nõ purificat nec baptizat in vtero ẽ diuina institutio que sic instituit. Rõ sũt diuine institutõis assignatur ꝺ gratuitatis nõ necessitatis. qz posset vtiq; aliter eẽ si de⁹ vellet. et fm diuersos plures et diuerse ꝺ gruẽtie assignant. Fuerũt em̃ q̃ dixerũt ꝙ rõ sumit ex pte eq̃tatis diuini iudicij. q̃ nec puulũ. nec adultũ iustificat sine ali quantula pena. et iõ debuit circa puulũ aliq̃d fieri pene ad h̃ vt iustificaret. et illo dicũt fuisse oi tpe. Sz istã rõ nõ videt ꝺueniẽs. qz nõ ẽ gñalis. nã tpe legis nature vt dicit Aug. iustificabãt i sola fide pentũ. Preterea. Asto ꝙ puul⁹ baptiset in aqua calida siue tepida. portus ei eet solaciũ q̃ pena. et ita hec rõ nõ sufficit. Fuerunt alij q̃ dixerũt ꝙ rõ sumit ex pte sacramenti. qz em̃ in originali pctõ et ẽ caro infecta. et anima deformata. ideo sacrãmentum baptismi duo hz. s. aquam et spm̃ vt dicit Dam̃. et q̃ãmõ est ibi purificatio et regeneratio carnis et spũs. et iõ nõ tm̃ ꝑsupponit natiuitatẽ in vtero q̃ ẽ in infusiõe anime. verũetiã natiuitatẽ ex vtero q̃ ẽ in egressu. et ista quidem rõ bona ẽ. sz ꝑticularis. qz nõ valet ad remediũ legis nature. q̃ nõ respiciebat puuli carnẽ. Fuerunt et alij q̃ sũpserũt rõnẽ ex pte culpe. Quia em̃ culpa originalis contracta est ex carne infecta. et ex carne pentũ fm actũ gñationis. totũ tps gñationis et cibationis ex illa carne infecta. vt puta ex sanguine menstruo. est temp⁹ deputatum peccato nõ remedio. et ideo ante necesse est a carne matris puulũ separari. et totam generationis actionem ꝺ sumari. q̃ supueniat benedictio. quoniam illud totũ est tempus maledictionis. Et ista quidez rõ bona est nisi etiã repugnaret sanctificationi. q̃m ibi dat gra mundans a culpa originali. Fuerunt et quarti q̃ dixerũt ꝙ nõ est ex pte gre. quia em̃ gre est dare eẽ ordinatũ. et g̃tice est regenerare. et esse ordinatũ ꝑsupponit esse distinctũ. et renasci ꝑsupponit nasci. ideo necesse ẽ ꝙ ante baptismũ puulus nascat vt sit ꝓfecte natus fm carnem. Sit etiã distinctus. quoniam q̃diu ẽ in vẽtre cõiungit mr̃ici ꝙ vmbilicũ vñ recipit alim̃tũ. Et hec q̃dẽ rõ bõa ẽ. marie. qz ꝺsonat et ortũ hz a x̃bis sctõz. tñ adhuc ꝙ ista rõnẽ possit oñdi ꝙ puul⁹ nõ deberet sctificari i vtero sic nec baptizari. Et ꝓter h̃ ẽ dõm ꝙ rõ sumẽda est ex pte sacr̃alis remedij. Quia em̃ sacramẽtale remediũ respicit operationẽ ecclie. et opatio ecclie nõ se extendit ad puuluz nisi extra vterũ. iõ nullo⁹ tpe. nec fide pentũ. nec aliquo sacro iustificatus est puulus antq̃ nat⁹. q̃m est de lege cõi. quia deus decreuit saluare puerum per sacr̃m vl aliqõ qõ sit in loco sacramenti. Ad hoc autem intelligẽdũ notãdũ ꝙ triplex stat⁹ distinguit̃ hoie post aie infusionẽ. Primus ẽ in vtero. Secũd⁹ extra vterum in statu infantie. Tertius in statu nature adulte. In primo 47
statu manifestus est deo. In secundo manifestus ẽ nobis. In tertio manifestus est sibi. In primo ergo statu cum soli deo sit notus potest per eius voluntatem sanctificari non per nostram cooperationem. cum non cognoscat eum ecclesia. nec sit de foro ecclesie. In secundo statu quia notus est deo et ecclesie. remedium potest habere a deo cooperante adiutorio alieno non suo. In tertio statu cum sit omnibus modis notus. scilicet deo. et sibi. et ecclesie. potest omnibus his modis adiuuari. vt non tantũ deus sua virtute faciat. sed etiam adiuuet fides aliena q̃tum ad sacramentum. et fides et deuotio ꝓpria. Prima ergo sanctificatio est per diuinam voluntatem. et pertinet ad singulare priuilegium. Secũda ꝺo ẽ ꝙ legem darã sicut patet in circũcisiõe. patet etiam in baptismate. cum dictum ẽ. nisi quis renatus fuerit ꝛc. Joh. iij. Tertia est per legem inditam quam deus indidit vt ad deum recurrat homo petere veniaz ꝓ offensa. Et prima quidem est paucoz. vt puta illoz quos deputat ad aliqõm magnũ officiũ. et ẽ ꝓter legez cõmunem. Ita enim decreuit diuina iustitia vt q̃tũ est de lege ꝺmuni non releuetur quia cecidit. nisi aliqua dispositio occurrat. et puulus q̃dẽ sicut ꝙ aliuz cecidit. ita potest ꝙ aliũ releuari disponẽdo. vt puta per fidem alienã. adultus aũt ꝙ propriam. sicut ꝙ propriam volũtatẽ peccauit. Quia ẽo in vtero non põt ꝙ fidẽ alienaz ꝙ sacramentũ adiuuari. q̃m non est de foro ecclesie. nec nobis notus. et hoc decreuit deus de lege communi. ideo nullus in ventre purificatus ẽ nisi de priuilegio speciali. Quoniã igit baptismus respicit legem cõem. et legẽ datã. ideo nõ debet q̃s in vtero baptisari. Et hec ratio communis est omnibus sacramẽtis scõm oñe tempus Et patet responsio ad illud qõ obj̃citur de sanctificatione. Cõcedo enim ꝙ deꝰ posset dare grãm si vellet puulo sed ꝙ sacr̃m baptismi vel aliud ecclesiasticum nõ debet fieri. non quia maius sit. sed quia alius est modus qui non competit illi statui. Ad illud quod obj̃citur. ꝙ deus ꝓnior est ad miserendum. dicendum ꝙ verꝫ est. sed tñ cum misericordia currit iustitia. et ideo qz iustitia dictabat vt aliqua satisfactio vel aliquod preparatorium fieret sibi ꝓ paruulo. ideo ante nõ remittebat culpam. tamen non continet misericordiam suam i ira. qz hoc ipsum quod conseruat in vtero. et preparat remedium extra misericordie ẽ. Et si retribuisset Ade fm pctm̃ suũ. totã posteritatem eius deleuisset.

Questio ũ h

Vtrũ sanctificatus in vtero debeat baptisari cum natus est. Et ꝙ sic videtur. quia talis per sanctificatõnem nõ habet caracterem. sz debet signo christi cõsignari quod fit in baptismo. g debet baptisari. Itẽ baptisati baptismo flaminis baptisanq̃ aquas. et tenent baptisari. vt patet de Cornelio Act. x. sed sanctificari nõ est aliud

ēz grām spiritussancti recipere. g̃ sanctificari tenētur baptisari. ¶ Itē nullus quantūcūqz magn⁹ absolutꝰ a. diuino mādato. sz dñs mādatū dedit de suscipiēdo baptismū. g̃ ira teneꝫ ad hꝰ sctificat⁹ vt ali⁹. ¶ Contra. Vigor singularis pulegij sp trāscēdit bñficiū cōe. 7 in sctificatiōe dat gr̃a curās. sicut ī baptismo. 7 maior 7 efficacior sz ordo ñ ē a minori pfectōe ad maiorē. sz ecōtra. ergo sctificat⁹ nō teneꝫ baptizari. ¶ Itē si sctificat⁹ baptizat. vr̃ q̃ sit vanitas. q; qđ pōt sufficiēr fieri p vnū. frustra fit p duo in natura. g̃ si natura nō facit frustra. multominus nec gr̃a Sed gr̃a sctificās sufficit ad curatōz. alioq̃n dr̃ agit ipfecte. g̃ 7c. ¶ Itē vr̃ q̃ sit ibi cōtēpt⁹. q; q̃ baptisatus ē si iteꝝ baptisat facit cōtumeliā sacro. q; pmū remediū reputat insufficiēs. g̃ pari rōe q̃ baptizat post sctificatōem iniuriat sctificatōi. ℞. dō. q̃ sctificat⁹ baptisari dz baptismo aq̃ sicut baptisat⁹ baptismo flaminis. 7 est rō triplex. Prīa ppt̃ bonū obedictie. q; deꝰ pcepit vt oēs renascāt aq. Scōa ppt̃ hūilitatē. q; dz se reputare peccatorē. 7 indigere xp̃i redēptōe. Tertia ppt̃ vnitatē vt ab alijs mēbris xp̃i nō discordet. ℞ō g̃ baptisat ppt̃ hoc q̃ sctificatio nō sufficiat. sz pter rōes p̄dictas. ppt̃ quaz exēpla danda xp̃s fuit circūcisus. Vt aūt obedirz legi subiecit se signo peccatoris. q̃ nō ipe se peccatorem. sed alius se peccatores pfiteri docerz. Postremo vt patribꝰ nō eēt dissilis. Patet igit rnsio q̃ sctificatus nō recipit baptismū in remediū. qđ si faceret eēt inordiatio. vanitas. 7 cōtēpt⁹. sed in signaculū qđ hz tria bona cōiuncta. s. obedientiā. humilitatē. 7 vnitatē. q̃tū ad vnitatē caracteris. ¶ Ad illud g̃ qđ obr̄ q̃ sctificatio transtendit. dōm q̃ q̃uis hoc verum sit q̃tum ad gr̃am q̃ dēler culpam 7 habilitat ad bonū. tamē nō trāscēdit q̃tuz ad caracterē. quia illū ñ imꝑmit. et iō rōe illi⁹ adhuc baptism⁹ debet recipi. ¶ Ad illud qđ obr̄ q̃ supfluit patz rnsio. q; nō recipit ad id qđ pcessit sctificatio. ¶ Ad illud qđ obr̄ q̃ rebaptisat⁹ iniuriat baptismo. dōz q̃ hoc verū ē. quia iterat idem remediū et ad idem. nō sic est in ꝓposito. 7 sic patet totū.

Quantū ad scōm articulū querit de intentione baptisandi. 7 circa hoc duo querunt. Primo queritur vtrum intentio sit de necessitate baptismi. Scōo qr̄ vtz recta itētio sit de nēcētē baptismi.

¶ Quēstio. j. i

Vtrū intentio sit de necessitate baptismi. Et q̃ intentio sit de necessitate baptismi oñditur ꝓmo per autoritatem magistri in littera. In hoc 7 in alijs sacris. sicut forma seruanda ē. ita itētio cōferēdi illud ē habēda. sz forma ē de necessitate. g̃ 7 intētio. ¶ Itē forma ꝓbaz est de necessitate nō ꝓm qđ cogitāt. sz ꝓm qđ dicūt. sz dicere ē cū intētiōe pferre. ergo intentio ē necessaria ad baptismū. Si tu dicas q̃ exhꝰ nō sequit q̃ oporteat habere intentionē talē 7 talē. sed sufficit q̃ intendat aliq̃d vtputa ludere. oñdit q̃ necesse ē habere intentionē dādi sacrm. quia opa que sūt ꝓm artem recipiunt denoīationez ab eius intētiōe qui opatur. qm̃ si intendit ludere ludus ē. ergo si nō intendit administrare sacrm nō est sacrm.

Contra Augu. dicit 7 habitū est supra dis. iij. Accedēte verbo ad elementum fit sacramētum. ergo si ista duo assint. sacramentum est integrum. marime cum in datione forme intentio non rangat. ¶ Item ad baptismuz concurrit fides cum sit sacramentum fidei. sed fides ecclesie sufficit cum baptisans est infidelis. ergo videtur similiter q̃ intentio ecclesie supleat. intentionem baptisantis. ¶ Item baptismus ita respicit recipientem sicut dantem. sed non est necesse intentio in recipiēte. vt patet in paruulo et furioso. ergo nec in dante. 7 sic. 7c. ¶ Itē videmus q̃ opera spiritualia que dominus facit p ministros aliud intendētes. ꝓbat. vtputa temptari iustos p dēmones. qui probationē non intendūt. Similr in operibus corpalibꝰ qui ꝓcurit vulnere letali. 7 si nō intēdat occidere. homicidiū facit. ergo videt similiter ī ꝓposito. quia licet q̃s nō intēdat baptisare. tamē si facit qđ requirit ad baptismū baptisat. ¶ Itē si intentio est necessaria. ergo quilibet ē incertus vtrū sit baptisatus. ergo si nō ꝛebet se cōmittere discrimini. semp tenetur rebaptisari. cum nunq̃ possit certificari de intēcōne baptisantis. ¶ ℞ō dōm q̃ in oñi sacramēto necessaria ē intentio. Ratio aut̃ huius est. q; sacramentū nō habz eē suū a natura sz ab institutōne. vnde si ante institutionē immersisset quis in aquā sub forma verboz. nō eēt sacramentū. Dicūt ergo quidā sicut magr̄ Hugo de scō Vic. q̃ sacramēta instituta sunt vt fiant rationabiliter 7 ex intēcōne. 7 ideo si nō sit intentio. nō ē sacramentū. Aliter em̃ sic. Sacramēta dei non sic instituta sunt vt operādi nullā rōnem admittant. aut tumultuosa quadā 7 violēta arq̃z irrationabili pertinacia sine oñi intentōne. aut volūtate operātiū ad effectū pcedant. Vnde g̃ 7 cōsidera. q; rōnabile oportet esse oīne opus ministroz dei nec p solā formā possunt dare vbi agendi intentio nulla ē. Poterit tamē 7 alia rō assignari. q; ad sacramētum necessaria ē intentio 7 institutio. Ad hoc em̃ q̃ sit sacramentum. necesse ē q̃ 7 forma 7 elemētū ad vnū ordinentur. hoc aūt nō ē ex se. cū forma 7 elemēta indifferēcia sint ad multa. ideo supuenit institutio xp̃i q̃ formā 7 elemētū ordiauit ad aliquē effectū determīatum. Sz tamē institutio et si ꝓbz ordinauit ad vnū. nō tamen arrauit. q; ad alios vsus nō sumi 7 sumūtur. 7 ideo ad hoc q̃ ordinētur. necessariū ē interuenire intentionez ministri i q̃ intendit illo actu ꝛebo talē effectū dare. vel saltē qđ facit eccl̃ia facere. vel saltē qđ xp̃s instituit dispēsare. aliquin verbuz 7 elemētū vt disiuncta vel ad aliud cōsecrale effectū nō faciūt. ¶ Ad illud g̃ qđ obr̄ ꝓmo. accedit verbū ad elemētū et fit 7c. dōm q̃ nō accedit vnū ad alterū nisi assit intentio iungēs. ¶ Ad illud qđ obr̄ de fide q̃ sufficit fides ecclesie. dōm q̃ fides ē sicut agēs vniuersale. sed intentio ē agēs ꝑticulare applicans fidez ad hoc vel ad illd. 7 ideo fides saluat in generalitate ecclesie. sz intētio ē necessaria q̃ copulat actꝰ ille fidei ecclie cōsecrali actꝰ ꝑticularis 7 actualis ī mīstrāte. virt⁹ g̃ sacri est a fide eccl̃ie. sz dispēsatio ē ab actōe mīstri. 7 qm̃ mīstrātō respicit intētionē dātis. ideo nō sic requirit fides ī dispensāte. vt intētio. ¶ Ad illd qđ obr̄ de suscipiēte. dōm. q̃ si suscipiēs sit adult⁹. 7 nullo mō intēdat sibi fieri i qđ facit ecclesia. sz tm̃ iocū. nō credo q̃ recipiat sacrm̃ si nihil intēdat nisi ludere et lauari. Exhꝰ ꝑz illd qđ cōsueuit ḡri vtz aliq̃ fictio impediat suscepcionē sacri. Si em̃ fictō illa nō remoueat intētōz hāc videliz suscipiēdi quod ecclesia dat vel intendit dare. quantacunq̃z sit fictio. ñ impedit susceptionē sacramenti. Si vero ita sit fict⁹. q̃ nō habeat intentionē recipiendi vel fiēdi circa se qđ ecclesia facit vel intendit facere. sz solum intendit ludere. vel alios deludere. non video quo modo iste suscipiat sacramentum vel rem. ¶ Ad illud qđ obj̄citur de operibꝰ. dicendū q̃ opera illa de se sūt ordinata ad illum finem. vt grauis percussio ad occisionem. 7 pena ad bonoꝝ probationem. Sed ablutio 7 trinitatis inuocatō sunt ordinata ad multa. 7 ideo non faciunt sacramenta sine intentione. et sic patet illud. ¶ Ad illud quod obj̄citur q̃ semp oporteat rebaptisari. cum non constet de

intētōe baptizātis·dōm·q̄ nō optet·q̄ fecit qđ in se est
7 ꝺbitā adhibuit diligētiā·7 iō ampli⁹ nō tenet·maxie
si ꝺfect⁹ intētōis nō potuit cognosci er aliq̄ signo·vtz
aūt sit baptisat⁹ vel nō·hic ē duplex opinio·Una est q̄
61 ꝺus reputat illū baptizatū nō tm̄ eccl̄ia·Et rōem hui⁹
sumūt ex illo ꝟbo ysidori·quacūq̄ arte verboꝝ quis iu/
ret·ōs sic accipit sicut ille cui iurat intelligit·Sz illud
intelligit ꝙtum ad culpā·nō ꝙtum ad rōem voti vl̄ sa/
cramenti·7 hoc ē manifestū i mr̄imonio 7 voto·Et iō
dicūt alīq̄ q̄ nō ē sacr̄m ꝙuis ibi sint ꝟba·q̄ vt dic̄ Bre/
in moral·nō dz intētio ꝟbis deſuire sz ꝟba intētōni·et
ꝫ maxime habet locū i sacro·7 iō nō baptizat ꝙtuz est q̄
62 id qđ ꝙ boiem gestū ē·Si q̄ras·an saluet·dōm q̄ si ad/
ultus baptisat vt dz·fides interior suppler·Si puulus
piū est credere q̄ sūmus sacerdos suppleat·si tamē non
faciat iuste facit·7 nos esse voluit incertos·de salute ad
ꝺponēdam supbiam·7 excitandā diligentiā·vt attenti
us et a ꝓsonis dignioribꝫ 7 superioribꝫ req̄ramus·credo
bene vel q̄ ꝺus reuelet·vel integre suppleat·nisi pecca/
63 ta nr̄a ꝓpediāt·Ergo boc habendū est ꝙ regula ad om/
nia sequētia q̄ ad omniū sacroꝝ dispensatiōnē necessa/
riū ē habere intētionē·vel actu vel habitu·vel implicite
vel explicite. ¶ Questio ij. ¶ Utr̄ recta intentio sit necessaria ad baptismū·Et q̄
sic videt·q̄ ad baptismū req̄rit intētō·ergo ad recte ba
ptisare req̄ritur intentō recta·¶ Itē minus maluz ē ni
hil intēdere in ope ꝙ malū finē intēdere·ergo si ꝺfect⁹
intentōis nō ꝓt stare cū baptismo·multo min⁹ obliqua
intētio·¶ Itē opa ad q̄ necessaria ē intentio ab ipa de/
nominātur·g̃ cū ad baptismū necesse sit intentō·si g̃ in/
tentio ē recta·7 baptism⁹·7 si obliqua·7 baptismus·sz
nō est baptismus nisi rectus·g̃ rē·¶ Cōtra·supra pba
tū ē q̄ hereticꝰ baptisat·sz hereticꝰ sp̄ habet obliquā in/
tentionē·q̄ vult trahere ad suā heresim·g̃ nō ē ad bap/
tismū necessaria recta intentio·¶ Itē mala voluntas i
baptisante nō nocet·ergo nec obliqua intentio·¶ Itē
baptismus ē opus ꝺi nō boim·g̃ nō ꝓt esse obliquum
Sed intētōis rectitudo exigit ꝓpter rectitudinē ope/
ris ad baptismū·g̃ nō ē necessariū recta intentio·¶ R⁹
64 dōm q̄ intētio idē ē q̄ volūtas rationata ꝙut dirigit i
finē·Sed finis dupler est·Est enī finis q̄ ē rei termin⁹
65 vel cōplemētū·7 ē finis q̄ est rei vtilitas·Sic i sacramē
to duplex ē finis·vnus·s·q̄ est cōplemētū·scz·q̄ ibi sit
vnio ꝟbi 7 elemēti·7 finis vtilitas·s·baptisati vel bap/
tisāt·Secōm hūc duplicez finē dupler ē intentio·sicut
alicꝭ q̄ fūdat domū intendit eā ꝙsumare 7 intēdit inha
bitare·Sic i sacro intēdit qs ꝓma intētōe sacr̄m eccl̄ie
mīstrare·ꝙsequēter vel intēdit suā vtilitatez·vel puuli
salutē·vel q̄cq̄d illud sit·Prima intentio est de necessitate
sacri·Secōa tm̄ de ꝙgruitate·Prima intentio nō habet
rectū et obliquū·sed secūda habet rectū et obliquū·Vñ
patet rn̄sio q̄ ad sacr̄m baptismi nihil facit intentio re/
cta·nec aliq̄d obstat intentio ñ recta ꝙtū ad substā sac
mēti·nocet tn̄ vel ꝓdest habēti·Argumēta g̃ q̄ ꝓbant q̄
ad baptismū req̄ritur intentio recta supponunt ad bap
tismū req̄ri intentionē que ē intentio vtilitatis·7 ideo
66 oia sup falsū fundant·vt patet·¶ Ad illud qđ obīcit
q̄ melius ē nihil intendere ꝙ male·dōm q̄ ꝺfectus in/
tentionis nō impedit sacr̄m ꝓpter culpā·sz ꝓpter illi⁹
actus necessariā exigētiā·¶ Ad illud qđ obr̄ q̄ opa de/
67 nominātur ab intētōe·dōm q̄ hoc vtz est de opibꝫ ad q̄
rū informationē necessaria ē intentio finis vt est vtili/
tas·Notandū tamē q̄ ꝙuis nō sit necessarium intēde/
68 re efficaciā baptismi in se 7 ꝓncipaliter·tamē intendit i
quolibet baptisato·vel in generali vel in speciali·vel i
se vel in annexo·vel ꝓpter se vel ꝓpter aliud. ¶ Ad ꝟ
em̄ q̄ ꝺs baptisēt optet si ē adultus·q̄ intēdat q̄ fiat in
se vel circa se qđ facit eccl̄ia·similiter intēdat baptizās
facere actu aut exteriori·vt est eccl̄ie ritus·aut interiori
vt ē caracter interior·sic ei 7 nō aliter ē actus sacramētal.

Quoniam seqnter tercio loco q̄ritur de sacr̄alibꝫ·7 cir/
ca hoc querūtur duo·Primo q̄rit de catheciſmo
Secūdo de exoxiſmo. ¶ Questio j. 1

¶ Cū catheciſmus dicat instructio·Querit g̃·vtruz p
puuli debeāt cathezizari·Et q̄ sic vr̄ q̄ vbi vnū tm̄ sacz
est·vnus ritus dz obr̄uari·sz magni catheziz̄atur·g̃ et
puuli. ¶ Itē forma a ꝺo tradita ē obseruāda generaliť
Sed vlti·Math·baptismo ꝓmittit doctrinā·cū dr Ite
docete oēs gētes·rē. ¶ Itē ad hoc facit nos 7 ꝙsuetudo
vniuersalis eccl̄esie·q̄ cū faciat recte catheziz̄ando pue
ros·videt rē. ¶ Sz ꝺ stultū ē instruere eū q̄ nō ē capax
doctrine·ergo baptizans stulte agit cū catheziz̄at par
uulū. ¶ Itē videt q̄ assistentes false respondeant·aut
enī respondēt in ꝓsona puuli·aut i ꝓsona sua·In ꝓsona
sua nō·q̄ sacerdos q̄rit a puulo Si i ꝓsona puuli·ergo
falsū dicūt cū dicūt·credo. ¶ Itē quero vtz i illa respō
sione obligētur patrini·Et q̄ sic videt·q̄ ait Aug⁹·in
quodā sermone·volo oēs q̄ cognoscatis tam viri q̄
mulieres vos puulis quos suscepistis fideiussores ap̄d
deū extitisse·Sed tūc videt cū nemo sciat de alio qualis
sit futur⁹ q̄ stulte ꝓmittat·7 in discrimen se ponat·Itē
quero vtz puuli obligētur·Et q̄ sic vr̄·q̄ dicit dyoni·
q̄ sensus verboꝝ q̄ dicūt patrini est q̄ puer ille cū i sen
ium venerit·tenebit sacras ꝺfessiones·obligāt em̄ puulū
Si em̄ obligari ꝓuerit puulus ꝓ carnales pentes ad
malū·g̃ ꝓ spuales ad bonū multo fortius Sz ꝺ·si pa
rentes ꝓmittant ꝓ filio q̄ filius intrabit religio/
nem·ille nō obligat nec tenet·g̃ similiter in ꝓposito
¶ Itē quero si obligat·vtz illa obligatio sit votuz·Et
q̄ sic videt·q̄ votum ē spōtanea ꝓmissio melioris bōi·
deliberatōe 7 obligatōne firmata·¶ Cōtra·fm hoc du
plici peccato peccaret baptisatus·q̄ transgressoꝛ ē vo/
ti ac p̄cepti·¶ R⁹·dōm·q̄ catheciſmus i adultis ꝓcede 69
dit baptismū ꝓpter duas causas·vt baptisandi instru
erētur 7 de credendis·7 vt se obligarēt volūtarie ad dei
imperia faciēda·quasi nō coacte sz volūtarie illa imple
turi erāt·Paruuli ꝟo 7 si nō ꝓnt doceri·ꝓnt tamē ꝓ pa
trinos obligari·ideo fit in eis catheciſmus·7 ꝓpter ra/
tionē obligādi 7 ꝓpter vniformitatē·vt ꝙsimiliter oēs
baptisenť sicut ꝙsimile effectū recipiūt ¶ Ad illō g̃ qđ 70
obīcit de doctrina·iam patet responsio·Similiter qđ
obr̄ de respōdētibꝫ·dōz·q̄ rn̄dēt i ꝓsona puuli·Et ē ſsus
credo·i·sacr̄m fidei ꝓcipio vel suscipe ꝓ filio sū·Et nō est
fm̄o falsꝰ nec incōsuet⁹·q̄ sic dr aug⁹ i epla ad bōifaci.
Freq̄nť signū accipit ꝓ re·sic dicim⁹·cras erit i surrectō
dñi·7 vides fumū dr se videre ignē·Vl̄ ꝓt ee ſsus Ar credo
i·ad credēdū me obligo. Ad illō qđ q̄r vtz ꝓmi obli 71
gētur·dōz·q̄ si ñ haberēt aliū doctorē obligāt ad istruē/
dū ipm̄ i his q̄ sūt de necessitate fidei 7 moꝝ·vl̄ ad ꝟ q̄ face/
rēt istrui·vl̄ ad ꝟ q̄ ille crederz vl̄ fuaret·nūc āt q̄ mul/
tos hñt doctoꝛes nō tenet·¶ Ad illō qđ q̄r de puulis. 72
vtz obligēť·dōz·q̄ sic·q̄ ibi nō req̄rūt nisi ea ad que te/
net de iure nāli·nulla āt superogatōis·iō ñ est sile de in
gressu i religionē·¶ Ad illō qđ obr̄ vtz tal obligatō sit 73
votū·dōm q̄ ꝓpe nō·q̄ ē de eo qđ superogatōnis ē·tñ
ertēso noie ē votū·q̄ volūtaria obligatio·Nō āt facit
dupler pctm̄·q̄ ñ obligat magꝭ ꝙ ꝓpter de necessitate·sz
de bono et equo. ¶ Questio. ij. m

Utrū exorcismus habeat aliquā efficaciā i puulo vel adulto. Et dicit q habet ptātē ad expellēdū demonem 7 q istud sit verū videt augin libro de symbolo. Parvulus exorcisat vt potestas dyaboli expellat. Itē Rabanus. exsufflat a puulo seus potestas p pium sacerdotem. Item q habeat efficaciā videt rōne. q sacerdos dicit exorcisando. exi ab eo immunde spūs. g si nō frustra hoc instituit ecclesia. dyabolus exit sicut impat. Itē exorcismi Salomōis pellebant demones. et aliqui mali pellebant ad inuocationem christi. ergo si ille habet exorcisandi officium. 7 habet exorcismos efficaciores patet tē. Contra. Cypianus. dyaboli ptās nō mutat aīa baptismuz. Item q nullus sit efficacie videt. q si pellit demōes. aut spūaliter. aut corpaliter. Nō spūaliter. q tūc expellit spūaliter quando expellit culpa. Si cōtū ad corpalē lesionē. ergo solū demoniacis 7 obsessis deberet fieri exorcismus. Itē si aliū effectū nō hz nisi demonē pellere. cū multo efficaciꝰ pellat in baptismo. deberz statim baptisari 7 nullo mō exorcisari. Si dicas q disponit vt habeat maiorē effectū baptismi. Contra. Aut hō facit disponēdo subiectū. aut fortificādo baptismū. Nō disponēdo subiectū. q si disponit. aut minuēdo culpaz aut penā. neutz pōt. cum nō possit minui pena sine culpa. Non fortificādo baptismū. q nōdū est cū exorcismꝰ fit. Itē discedat aliquis exorcisatus ante baptismuz quero vtz aliquid cōferat exorcismus. Si nihil. stultū est expectare. Si aliquid. quero quid. Si minores tenebras. Contra. tenebre fūt carentia visionis diuine. hac nō habēt oēs sunt similiter habiti. Item si dicas q fiat ad solennitatē baptismi. cro quare magis baptismꝰ habet solēnitatē q alia sacramēta. 7 que 7 quot sunt illa q attēdunt ad eius solēnitatē. Nō. aliqui dixerunt q exorcismus solū fit ad solēnitatē. 7 ad expssionē signatoz. nec aliqd efficit ibi. sed solū signat. qō efficit in baptismo. Alij aūt dixerūt q nō tm fiat ad baptismi solennitatez imo habeat effectū spūalem. licet semiplenū ad disponendū ad baptismū. Unde puuli nō baptizati sed exorcisati morientes sustinēt minores tenebras. Parui nimis parum dixerūt. 7 scōz auctoritates plus dicūt. Secūdi nimis dixerūt. ideo tenendū est medium q fūt ad solennitatem 7 ad cohibendū dyabolū vt nō possit occidere paruulum. nec ita fortiter vexare adultuz vt retrahat a baptismo. Uñ nō est cōtra vexationem quā facit in corpore. sed quā faceret. q diabolus ex q vidit hoiem ppari ad baptismū ipm vexaret. Unde greg. dicit q illos pulsare negligit. quos quieto iure possidere sentit. Sz qñ videt se deseri tūc puocat Ad pma duo obiecta patet respōsio. q cypianus intelligit de potestate spūali. 7 illud de vexatōne similiter patet. Ad illō qō obiicitur q re nō statim dat baptismus. dōm q ppter solennitatē. 7 ppter hoc q baptismū debet pcedere doctrina. siue catbecismus. vt q dyabolus arceat a catbecismo ānectit exorcismus. Nec fit ppter aliquā efficaciā grē in aīa. sed solū ad signtiā. 7 ad arcendū potestatē cōtrariā.

74 Ordo aūt eoz que fūt ad solennitatē baptismi scōz morem ecclie vsitatiue hic est. Primo exsufflatur. 7 hoc vt virtus diaboli exterior expellat. 7 interior expellenda significetur. Secūdo signū crucis fit in pectore 7 i frōte. vt demō cognoscat se expellēdū tā in occulto cordis q in aperto p fessionis. Tercio sal in oze ponit. vt significet q q baptismuz sapor sapientie pparetur. 7 feror fomitis restringatur. Quarto fit linitio aurīū 7 narīū cū sputo. vt significet grā ad discernendū 7 ad obediendum. Quinto fit inuncio in pectore 7 scapulis. vt significet grā vnctōis ad virtū amādum. 7 eius onera portāda. Sexto post baptismū fit inuncio crismatis i vertice. vt significet aptio mētis imputribilis ad cōtemplādū eterna. Crisma enī p fectū ē er oleo lucēte 7 balsamo p seruāte. Septimo vestit vestimento mūdo 7 albo. vt significet candor innocētie 7 stola resurrectōis. Cui io ponit cereus i manib vt sit lucerna pedib ei verbum dñi 7 lumen semitis eius. Secm Hugonē vero de sancto vic. forma exorcismi 7 aliox sacramentaliū i baptismo ita pficitur. Puer signatur crucis signaculo in fronte. in pectore. in oculis. in naribus. in ore. in auribus. vt totius corporis sensus hoc signaculo muniant. cuius virtute oīs sacramenta complent. 7 oīa dyaboli figmēta frustrātur Unde Rabanus de constitutōe clericoz. vt ab eo diabolus in vase suo pristino. sue intercemptōis signū cognoscens. iam sibi denegatus illō fiat alienum. Postea datur sal benedictū in os eius vt sapientia p ditus careat feroze inq̄tatis. 7 vltra nō putrescat a vermibus vitioz. Sicut em sal p seruat carnē a feroze 7 putrefactione. sic sapientia q p m significata spūs conseruat ne soluatur in vitia. 7 foetet p insaniaz Deinde exufflatur malignus spūs. vt spūs spū pellat. s. spūscō malignoꝝ. q spūs. p fratū datus est. Joh. vltio. insufflauit et dixit eis. accipite spūm. tē. Postea tanguntur ei aures 7 nares cum saliua. vt tactu sugne sapientie 7 aures apiantur ei ad audiendū verbū dei. 7 nares similiter ad discernendū odoreż vite 7 mortis. Hoc signauit dñs cū dixit i sanatōe surdi et muti Phat. vñ effeta. tē. glo. Sputū de capite dñi est diuina sapiētia que soluit labia vt dicat Credo in deum. Post hec introducatur baptisādus in eccliam. Dis habitis et cōpletis venit sacerdos ad fontem. et consecratur fons in noīe p tris et filij et ſſ. vt sanctitas sacri nō ex eo q ministrat p stare sciat. sz ex eo q sanctificat. Post hec tradit noue vite auditoribꝰ catbecumis symbolū fidei. in q apostolice doctrine forma p sistit. Hoc nō dicit in moderno ordinali. vt credo. Post hoc oblatus ad baptismuz paruulus. et interrogatus a sacerdote si abrenūciet sathane et oīb pompis eius. et oīb operibus eius pora gestantium respondet. vt aliena iniquitate obligatus. aliena fide et confessione soluatur. Postea inūgitur oleo sacro in pectore tanq munitur aduers hostē. ne ei deinceps immūda et noxia persuadere possit Ungitur et inter scapulas vbi vigor portādi onus est. vt fortitudinē accipiat ad portandū onus Deinde inē rogatur si credat in deum p trem et filiū et spūm sanctū. vnā ecclesiā catholicā. remissionē pctoz. et vitā et naz et sub hac fidei respōnsione et trina immersione a sordibus vetustatis abluitur nouum indutus hominez. Deinde postq baptisatus a fonte ascendit. sacro crismate in vertice vngit. vt spūm christi participando. merito deiceps christianus appellet. coheres regni et glorie sacra vnctione effectus. Deinde traditur christiano vestis cādida. vt qui p me vanitatis decorē vetustatis pānis obfuscauerat. habitu regeneratōis. glorie p ferat indumentū. Legitur etiā caput sacro velamine post vnctionē sacrā vt intelligat se dyademate regni et sacerdotali dignitate potiri. Ad vltimū cereus accensus datur i manu ei q implere doceat illud euangelium Matth. v. Sic luceat lux vestra coram hominibus Hanc lam padē si extinguibilem seruauerit. inter virgines sapientes cum sponso celesti ad nuptias introibit. 7 statim si adest episcopus confirmatur. et datur ei eucharistia p confirmationē si sit adult. vt sic p o incorporetur.

Distinctio vij. de cõfirmatione.

Nunc de sacro cõfirmatõis addendũ ẽ. Nec ẽ se cũda ps huj⁹ q̃stionis in q̃ magr agit de sacris ẽm sep ẽ dñas. Supra em̃ egit magr de baptismo q̃ ẽ pm⁹ inr sacra. hic agit de cõfirmatõe. Et qm̃ tria est cõsiderare circa h̃ sacrm. Vñ eo q̃ spectãt ad ministri dignitatẽ. Secõ efficaciã. Tertio ẽo vsũ. iõ ps ista tres hz pticulas. In pma pte agit de hoc sacro q̃tuz ad integritatẽ. In scã q̃tũ ad efficaciã. ibi. Virt⁹ aũt huj⁹ sacri ẽ donatio spũssancti ad robur. In ptia q̃tuz ad vsum siue modum sumendi. ibi. Hoc sacrm̃ tantum a ceteris. ẽ.

De cõfirmatiõe q̃tũ ad ministri dignitatem.

a

Nunc de sacro cõfirmatiõis addendũ ẽ. de cui⁹ mistro q̃ri solet. Forma em̃ apta ẽ. s. ẽba q̃ dicit eps cũ baptisatos in frõtib⁹ sacro signat crisme. Hoc sacrm ab alijs pficiũ pt nisi a sũmis sacerdotib⁹. nec tpe aplor ab alijs q̃ ab ipis apostolis legit̃ p actũ. nec ab alijs q̃ ab illis q̃ locũ eor tenẽt pfici pt aut dz. nã si alit pslũptũ fuerit. irritũ habeb̃ t vacuũ. nec inr ecclastica reputabit sacra. Licet aũt ps bris baptizatos tãgere i pectore. sz ñ crismate signare i frõte. b Virt⁹ aũt huj⁹ sacri ẽ donatio spũssancti ad robur. q̃ in baptismo dat ad remissiõz. Vñ raba. a sũmo sacerdote p ipositõz manũ paclit⁹ tradit̃ baptisato vt robozet̃ p spũsctũ ad pdicãdũ alijs illud qõ ipe i baptismo cõsecut⁹ ẽ. Itẽ oẽs fideles p manus impositõz epor̃ post baptismũ accipe deberẽt spũsctũ vt pleni xpiani iueniãt. Scito vtrũq; ee magnũ sacrm. ꝑ vnũ maiori veneratõe tenẽdũ sic a maioribus dat. Ecce mai⁹ dr sacrm cõfirmatõis. ꝑ forte ñ ob maiorẽ virtutẽ t vtilitatẽ quã ꝓferat. ꝑ qr a dignioribus dat. t in digniori pte corpis fit. s. in frõte. Vel forte qr mai⁹ augmẽtũ xtutis pster. sz baptism⁹ pl⁹ ad remissiõez valeat. Vñ vt innuere Raban⁹ dicẽs. In vnctõe baptismi spũsctũ descẽdere ad hitatõz ẽo cõsecrãdã. in hac ẽo eiusdez septiformẽ gram cuz oi plenitudine sanctitatis t virtutis venire in hominem.

c Scito vtrũ z q̃ esse magnum sacramentuz. sz vnum maioriue charistia charitatis. t hoc patet. quia hic est signũ ꝓfessionis fidelis. ibi signũ vnionis. Et si q̃ratur quare magis confirmant hec due virtutes s q̃ alie. Dicẽduz q̃ qr in his duabus pender fortitudo spiritualis edificij quantum ad intellectum t affectum. Et quia in fide est pma cleuatio. in charitate eleuatio sũma. t vtrobiq; difficultas. t q̃ promitas est ad contrarium. iõ magis confirmant.

d Scito vtrũ z q̃ esse magnum sacramentuz. sz vnum maioriue neratõne tenendum. sicut a maioribus datur. Videtur scõm hec verba melchiadis q̃ amplior gratia in eo datur. Dicendum q̃ communiter dicit consuevit q̃ vnum sacramentum dicitur maius. alio. v. mõis. Primo modo propter signationem. sic matrimonium dicitur maius. quia sigt vnitatẽ naturarum in christo. Secundo modo propter ꝓtinentiam. t sic eucharistia dicit⁹ maior. Tercio ꝓpter efficaciam. t sic baptismus. Quarto ꝓpter dignitatem ministrantium siue dispensantium. et sic dicitur confirmatio maior. quia datur a summis sacerdotibus siue episcopis. Quinto ꝓpter hoc q̃ ponit in nobiliori gradu. t sic dicitur ordo maius sacramẽtũ d. In digniori pte corpis fit. Videtur saluz dicere. qr 4 vertex est dignior q̃ntũ ad sitũ. t cor q̃ntũ ad virtutem ꝗ poti⁹ debet dari i capite vel in corde. Itez videtur q̃ in lingua. qr ibi est confessio. R⁹. dõm q̃ pars dignior q̃tũ ad virtutem t operationem ẽ cor. sed tamẽ occulta est t latet interius. Inter ptes vero que se offerũt sensib⁹ nris caput ẽ dignio⁹. t in capite facies. facies. s. anterior ps. t ideo h̃ sacrm datur i facie. sz magis i frõte. qr ibi ẽ sedes verecũdie. Unde qr hoc sacramẽtum est ꝺ ofusione t verecundiã confitendi nomen christi que lingua contrahit ne aperte dicat. ẽber hoc sacramẽtuz in fronte dari. Frons quidẽ ps est faciei eminẽtior. vñ dicit̃ q̃dã q̃ i nova lege sit pma vnctio i capite ꝑ e virtutis. secũda ẽo in frõte. tercia iterum in capite. Et pma sit in baptismo. Secũda vero i ꝺfirmatõe. Tercia ẽo in epi consecratõe. Et pma signata ẽ in ꝑ ma vn

Dist. VII. a.

Notula. Grego. tra scribit Januario epo quenit ad nos q̃sdaz scãdalisa tos fuisse q̃ p pb̃ros crismatẽ gere eos q̃ baptisati fũt. pbibui m⁹ t nos q̃ dẽ ꝑm vere rẽ vsuz nre ecclie feci m⁹. sz si oĩ no de hac re aliq̃ otri stãtur. vbi epi dẽsũt vt pb̃ri ẽt in frõtib⁹ baptisatos crismatẽ gere dẽant cõcedim⁹. nõ ẽ dubiũ q̃n põtificalis auctoritas sit de necessitate h̃ sacri. Aliq̃ tñ dicũt q̃ nõ cõcessit eis cõferre sacrm sz solũ aliquid sacramentale. sicut aliquando datur laicis panis benedictus loco corporis dominici.

Scãdalo sedãto sed tñ cõcessũ estimak. vr illa cõcessio de qua dr in fine notule. nõ fuisse recta. q̃ scãdalũ de ẽritate vite vel doctrine nubil imutat. si ergo sol⁹ eps põt cõfirmare. vr q̃ ppt scãdalũ nõ debuit illud permittere. R⁹. dõm q̃ q̃uis sacerdos nõ possit ꝑpria auctõritã p cã necessaria sum⁹ põtifex in q̃ ẽ plenitudo ptãtis põt alij q̃ epo cõmittere t ille nõ facit auctoritate sua. sed b auctoritate sibi cõmissa vnde ille poti⁹ facit cuius auctõre fit. vñ

Virtus aũt huj⁹ sacri ẽ donatio spũssancti ad robur Contra. si hoc verũ est. eucharistia cõfirmat. vñ in ps. Panis cor hoĩs confirmat. R⁹. ad hoc multipliciter respondet. Primo mõ sic q̃ istud sacramentũ ordinat ad robur p se. sed eucharistia p accidens. Sed hoc non solvit. quia sive per se sive per accidens. dum tamẽ habeat effectũ eundez videt alterũ supfluere. Secundus mod⁹ dicẽdi est q̃ confirmatio confirmat contra malum. sed eucharistia in bono. Sz nec illud sufficit. qr omne sacrm cũ sit remediũ est ꝺtra malũ. t ita eucharistia. Alij dicũt q̃ duo sũt nobis necessaria. s. fides t mores. t vnuz ꝺfirmat in fide. s. ꝺfirmatio. sed eucharistia q̃tũ ad bonos mores. qr vt dicit Berñ. eucharistia nõ solũ delet venialia. sed etiã cõsensũ fortificat ne inclinet ad mortalia. Alij dicũt q̃ vtrũq; fortificat fidẽ. sed duo necessaria sũt ad fidẽ firmã. s. corde credere t ore ꝓfiteri. t eucaristia ꝺfirmat q̃tũ ad fidẽ i corde. sz cõfirmatio q̃tũ ad ꝺfessionẽ siue plationẽ i ore. Alij dicũt q̃ vtrũq; fortificat a charitate. qr ab ei⁹ fortitudine pẽdet fortitudo oĩm Sz charitas pt deficere dupliciter. s. q̃ dr cõm alimenti vel q̃ actionẽ ꝺtrarij. sicut patet i igne materiali. t ꝺtra pumũ est eucharistia que cibat. cõtra secũdum cõfirmatio vt impugnãtib⁹ resistat. Alij dicũt aliter t pbabilius q̃ confirmatio est ad corroborationẽ fidei. sed eucharistia charitatis charitatis. t hoc patet. quia hic est signũ ꝓfessionis fidelis. ibi signũ vnionis. Et si q̃ratur quare magis confirmant hec due virtutes s q̃ alie. Dicẽduz q̃ qr in his duabus pender fortitudo spiritualis edificij quantum ad intellectum t affectum. Et quia in fide est pma cleuatio. in charitate eleuatio sũma. t vtrobiq; difficultas. t q̃ promitas est ad contrarium. iõ magis confirmant.

etiã de dauid .j. Reg. xvj. Secda vero i vnctõe dauid sup domũ iuda .ij. Reg. ij. Tertia ẏo in vnctõe dauid sup cunctũ regnũ .iij. Reg. v. Et satis possũt aptari istis si quis inspiciat. In pma em̃ dauid nõ habuit potentiaz. In secũda hũit potẽtiã z resistẽtiã. In ẽtia hũit potẽtiã z psidẽtiã sup gentẽ suã. c

5 Hoc sacr̃m tm̃ a ieiunis accipi z ieiunis tradi debet. Sõtra. vj. q. qẽ ad robur. q. cib⁹ nõ impediat. Lib⁹ em̃ corpalis non repugnat fortitudini spũali. R⁹. dõz. q. in hõ sacro dak gr̃a z gr̃a corroborans z necz contrahik affinitas q̃dam. Jõ ista tria statuta fuerunt ab antiqs pribz in sacramẽto seruari tãq̃ cõgrua. vt ieiuno stomacho ppk gr̃am spũssẽti suscipiẽdã. vt cõfirmand⁹ ab alio ponerk vel tenerk qui sit cõfirmat⁹ in signũ z bilitatis z imbecillitatis. vt sit cõsilis sexus ppk gradu affinitatis. 6

c De cõfirmatõe q̃tũ ad modũ sumẽdi. c

e Hoc sacr̃m tm̃ a ieiunis accipi z ieiunis tradiz sicut z baptismus. nisi aliter cogat necessitas

f Nec dz iterari sicut nec baptismus vel ordo. Nulli enim sacro faciẽda ẽiniuria. q̃d fieri putak qñ nõ iterãdũ iterak. sz vtrq; aliq̃ vel nulla iterari possint q̃stio ẽ.

Nã de baptismo z ordie q; ñ debeãt iterari apte Aug⁹. dicit. vtrũq; sacr̃m ẽ z q̃dã cõsecratiõe dak. illud q̃dẽcũ baptisak. illud ẏbo cũ ordinak. Idcc q; i eccłia catholica vtrũq; non lz iterari. q; neutra facienda ẽ iniuria. q̃d indubitãk etiã de cõfirmatõe tenendũ ẽ. De alijs vero vtrũ iterari valeant vel debeãt postea disserem⁹.

Augusti.

Nõe morbi. q; est pena contracta. Nec au tem sm̃ q; bmõi non iterak. sed si iterak. hoc ẽ solum sz q; adducta rõne effectus quẽ donat. tũ rõne effectus quẽ donat qui tẽ plenitudo gratie ad robur. z quia integer effectus. ideo status rõe rei quã all gorice signat. q; signat aduentũ spiritus sancti de celo in apostolos in die penthecostes. qui postq̃ aduenit nũq̃ ab eis discessit. Et sic patet illud.

Nõ dz etiã. tũ rõne morbi quẽ curat tũ rõne effectus

Add itelligẽtiã illoz triũ q̃ magr̃ agit de sacro cõfirmatõis. tria pncipaliq; q̃rũk. Primo q̃r de hõ sacro q̃ntũ ad integritatẽ. Secõo q̃ntũ ad vtutẽ vel efficaciã. Tertio q̃ntũ ad vsũ. Circa pmũ q̃rũk tria. Primo q̃r de cõfirmatõe q̃ntũ ad formã. Secõo q̃tũ ad materiaz. Tertio q̃tũ ad dispẽsatores potẽtiã.

Questio .j. a

Quæstio. 1.

Q Necessariũ sit in hõ sacro hr̃e formaz ẏboz oñdik p sille in alijs sacr̃is. q; si in alijs forma ẏboz ẽ necessaria. vł q; i isto Itẽ hocip̃m oñdik p aliã rõnẽ. q; forma ẏboz ẽ cr̃ificãs elemẽtũ. Sz sacr̃m ẽ ex cr̃ificatõe scrifi/cãs sm̃ q; dicit Hugo. g̃ necesse ẽ q; formã ẏboz habeat cũ q; ipam sit cr̃ificãs elemẽtũ. Sz Jc. xps fuit institutor forme sacroz. sz formã cõfirmatõis ñ legik istituisse. imo pus tm̃ manꝰ iposuisse. Mar. xvi. g̃ ñ ẽ necessaria. cum xps instituerit q̃ ptinet ad necessitatẽ z formã aliozsacramẽtoz. z ñ hui⁹. Si tu dicas q; relict aplis formam Sõtra legik Act. viij. q; ipositõe manũ dabãt spũm sanctũ. sz q̃ ẽ de necessitate sacr̃i ẽ inuariabile vt sacr̃m. g̃ rẽ Itẽ de forma q̃r q̃ ẽ hec. signo te signo crucis. cõfirmo te chrismate salutis. In noĩe pa. z fi. et. ss. amẽ. Primo vł q; supk. quar hõ ẏbũ signo. q; sufficẽ actu signare. Si tu dicas q; hõ ẽ ppk intẽtiõez. tũc g̃ sicut i baptismo õz baptiso z ñ õz alicꝰ act⁹. sic i cõfirmatõe sufficit dicere cõfirmo Itẽ q̃r q̃re potiꝰ fit mẽtio in forma de cruce q̃z de icarnatiõe vel resurrectõe. Itẽ q̃r q̃re potiꝰ hõ sacro materia noiak cũ õz. Cõfirmo te crismate. q̃z in baptismo vt dicak baptizo te i aq̃. Nª. ad hõ dõ. q; forma. p̃dicta ẽ de necitate huiꝰ sacri sicut pbãt rõnes ad hõ iducte. Ad illud q̃ 7 obr̃ in Trinũ de eiꝰ institutõe diuersificãt doctores. Quidã em̃ dicũt q; formã illã xps instituit z aplis tradidit. z aplꝰ postmodũ alijs ẽligrũt. sz hoc ñ sit scriptũ i canone scripture. ipe tm̃ forma illa ñ fuit vsus i iponẽdo manꝰ pueris. q; hõ faciebat vt dñs ñ vt mr̃. Alicꝰ pt dici z melꝰ. z credo q; illud sacr̃m xps nec dispẽsauit nec i stituit. q; post ascẽsionẽ suam docebat aplos cõfirmari et spm̃ ad robur dari. Ñ Jo. vij. spũssctus nondũ erat datꝰ. q; ibs nõdũ erat glorificatꝰ. Nõ inquã datꝰ in plenitudie vel ad robur. sz hõ q̃dẽ fecit i die pẽthecostes. vñ cõfirmati sũt a spũsctõ imediate sine ministerio z sacro. z õ ipi alios cõfirmabãt etiã sine ẏbo. Sz postq̃ bases ecclie apli. s. q a deo ñ p hoies erãt ordinati. plati cõfirmati dece/rũt. instituit spũssctus huiꝰ sacri formã. cui etiã ẏbum cr̃ificãdi dedit. z p hõ pz rñsio ad pmũ. Ad illõ 8 q̃ obr̃ de forma q̃re. s. q; ps nõ instituit. z q̃re aplꝰ instituerũt z posteris tradiderũt. rõ p̃dicta ẽ. Pñt tm̃ z alie rõnes cõgruẽtie assignari. q; cũ minuebak in dispẽsantibz sanctitas. susciptibz ydoneitas. tõ oportunũ fuit istituere ẏbũ cr̃ificãs. Alia ẽ ẽt rõ. sz hec patebit ifra. Ad 9 illud q̃ vltra q̃r de forma. dõ. q; hõ sacro dak gr̃a ad robur fidei q̃tũ ad cõfirmatõez i corde. z q̃tũ ad cõfessiõem liberã i ore. et q; difficilimũ z arduissimũ erat xpm crucifixũ cõfiteri. tũ ppk obprobriũ sm̃ q̃ dr. i. ad Coz. i. p/dicam⁹ xpm crucifixũ. iudeis q̃dẽ scãdalũ. gẽtibz ãt stulticiã. tũ propk piculũ. q; aduersarij tales nitebãk occidere. Jo. xv. hec faciẽt vob ppter nom̃ meũ. hic ẽ q; accusit duplicẽ actũ i forma poni. vnũ q̃ respicit liberã crucis/xi cõfessionẽ. q; eã sp ferret in fronte. Alterꝰ cordis stabilitionẽ. Ar hõ pz. q̃re magis fit mẽtio de cruce. q; illud ẽ 10 arduissimũ z ignominiosũ cõfiteri. De materia ẏo q̃re hõ fit tã vł z rõnẽ. q; cõsecrata ẽ. nõ sic i sacr̃is alijs. Aliq; tm̃ dicũt q; hõ ẽ ppter pcipuã efficaciã huiꝰ sacri. z gr̃am spe/cialẽ singularẽ q̃ dak i hoc sacro ad pugnam.

Quæstio 2

Questio .ij. b

De materia vtz sit necessaria. et vł pmo q; istud sacramẽtũ idigeat necessario materia. Et quia sicut dicit Hug. sacr̃m ẽ elemẽtũ sonis sensibiliter ppositũ ex silitudine repsentane. sz rep̃sentatio ẽ p materiã. g̃ materia ẽ necessaria. Preterea supra hr̃ũ ẽ q; dñs ptãtẽ mũdãdi ñ tradidit hoi per se. sed p elemẽtũ. ne poneret spes in homine. ergo pari rõne ptãtẽ cõfirmãdi ñ debuit dare homini nulli meditãte elemẽto. Sõtra. apli sola manus impositõe confirmabant. ergo videt q; successores coz sola manꝰ ipositõe hoc possint si transmiserũt ptãtẽ quaz hẽbant. Item materia aliozz sacrozum fuit instituta a

xp̃o vt pz in baptismo ⁊ eucharistia ⁊ xp̃s etiã ea suscipit ꝯ vr̃ pari rõe q̃ si hoc sacr̃m haberet materiã ꝯ xp̃s instituisz sacr̃m suscipiẽdo. Si tu dicas q̃ nõ decebat eũ ꝺfirmari obr̃ tũc qz silr nec circũcidi nec baptizari. sz fecit ppt̃ auctoritatẽ sacr̃i vt bñ ẽ exm̃ ꝯ ⁊c. ¶ Itẽ q̃ro vtz materia buj sacr̃i dẽat cẽ ꝺsecrata ⁊ vr̃ q̃ sic qz ẽ crisma qđ ꝺsecrat a põtificib⁹ dẽ miaro tpe anni. Sed vr̃ q̃ nõ cũ alia sacr̃a possint fieri sine ꝺsecratõe vt pz in baptismo qđ añcedit ⁊ eucharistia q̃ sequit baptismuz ꝯ ⁊ in ꝺfirmatõe. ¶ Itẽ q̃ro cũ alia sacr̃a hẽant elemẽta simplicia non mixta quare hoc sacramentum habet mixta ⁊ videtur q̃ non deberet habere. Quia xxiij. q. ⁊c. ꝺz q̃ balsamũ ñ mixtũ odorem⁹. Ꝟ dicit sapia ꝺ se ¶ Itẽ q̃ro q̃re magis assumpsit balsamũ q̃z aq̃. ⁊ vr̃ q̃ aq̃ magis qz mozbo gñali ꝺz rñdere elemẽtũ cõe ⁊ gñale. sz balsamũ ẽ pciosũ ⁊ raz aq̃ cõis ẽ oĩb⁹ ꝯ ⁊c. ¶ Itẽ q̃re magis oleũ q̃z vinũ ⁊ vr̃ q̃ vinũ magis qz facit hoiem audacẽ ⁊ disertũ ⁊ hic ẽ hic sacr̃i effect⁹. ¶ N⁹ sicut tactũ ẽ xp̃s Ꝟ sacramẽtũ nõ instituit qz credẽtes p⁹ eĩ⁹ ascẽsionẽ erãt cõfirmãdi. Ꝟñ nec materiã nec formã apli dispensauerũt sed rẽ hic sacr̃i siue formã a spũsctõ immediate acceperũt. et ꝺdẽ sine elemẽto vel materia qz ꝺatõe spũsctõ signa visibilia apparebãt ⁊ iõ ñ erat op⁹ elemẽto. Sz postea successoribꝫ institutis ꝺdo erat visibile. ⁊ iuisibile. iõ oportuit istitui sensibile elemẽtũ Institutũ ẽ ꝯ Ꝟ elemẽtũ spũ. s. dictante ab ipis ecclie rectoribꝫ. qz xp̃s ñ istituerat nec vim ei dederat fm q̃ ipe cõtactu mũdissime carnis dederat aq̃s. vt ipe ꝺficiẽdo cor⁹ suũ istituit elemẽtũ siue materiã eucharistie. vt panẽ vel vinũ. sõ epi ñ valentes seipis materias ꝺsecrare. ꝺsecrari q̃ bñdictõz instituerũt. ⁊ iõ materia buj sacr̃i debz esse ꝺsecrata.

13 ¶ Ad illud quare mixta in isto ⁊ nõ in alijs. dicendum q̃ sicut dictum est in forma. quia erat ad duplicem actũ arduũ. ⁊ iõ duplex act⁹ exprimitur in forma. ⁊ iõ duplex elementũ cõsonãs illi duplici actui ⁊ rei cõmisceb⁹. Oleũ oliuarũ xp̃ẽ nitorẽ figũt interiorẽ fidẽ ex bona ꝺscientie. balsamũ xpter odorẽ dignã ⁊ laudabilẽ ꝺfessionem et ex Ꝟ pz q̃re hec duo elemẽta magis q̃z alia. ¶ Ad illud qđ obr̃ ꝺ gñalitate. dđ. q̃ hoc vtz eẽt si eẽt sacr̃m necessitatis ⁊ saluarẽt in aq̃ cõpleta rõ signandi. De vino silr dđ q̃ nõ ꝺuenit xp̃ẽ Ꝟ q̃ audacẽ ⁊ fortẽ facit obnubilando rõnẽ. qz fortitudo spũalis ẽ ex rõe recta ⁊ pura ⁊ nõ ex rõe obnubilata. ¶ Questõ. iij. c

Questio 3ª

¶ De potẽria dispensandi Ꝟ sacr̃m ⁊ vr̃ q̃ ꝯlibꝫ possit Ꝟ sacrz dispẽsare sal tẽ ĩcẽte. qz si baptizat ꝺs baptisatũ ẽ. cũ ꝯ baptism⁹ maxie efficacie sit int̃ sacra. ⁊ qđ põt in maj⁹ põt in min⁹. ꝯ si põt ꝯlibet baptisare. põt certã ꝺfirmare. ¶ Itẽ in naturis sic ẽ q̃ vbi res ẽ ibi opaf. nõ vbi dz eẽ nõ ẽ. ꝯ si spũs. s. ẽ in laico bono ⁊ ñ in epo malo. vr̃ q̃ magis ꝺfirmet q̃ laycũ. Itẽ simplex sacerdos ĩmergit crismate in vertice. aut tũc aliq̃d facit aut nihil. Si nihil. tũc frustra fac. Si aliq̃d facit. pari rõe pt int̃ gere in frõte. sed Ꝟ ẽ cõfirmare. ꝯ ⁊c. ¶ Itẽ si sol⁹ epus Ꝟ põt. aut Ꝟ ẽ ppter ordinẽ. aut ppter iurisditõem. Si ppter ordinẽ. cũ aliũ ordinẽ nõ hẽat q̃z sacerdos. ꝯ ⁊ sacerdos. Si ppter iurisditõez. ergo electus nõ cõsecrat⁹ hic põt. Contra. magr̃ dicit in lra q̃ Ꝟ sacr̃m a solis sũmis sacerdotibus daf. alioq̃n nõ ẽ inter sacra ecclesie cõputãdũ. imo irritũ habẽdũ. ꝯ a nullis alijs pt dari. ¶ Itẽ Rabanus dicit. p impositõez manꝰ sume sacerdotis paclit⁹ tradit baptizato. ⁊ vocat sũmũ sacerdotẽ epm. ꝯ si alij⁹ inungat ⁊ ꝑba dicat. Ꝟ sacr̃m nõ tribuit. ¶ Itẽ rõne vr̃. qz Act. viij. dicit qđã glo. q̃ philipp⁹ ille ad cuius pdicatiõem samaritani crediderãt nõ poterat manꝰ imponere. Quia non erat apostolus. ergo solum apostolis hoc concessuz erat. ¶ N⁹. dicendum. q̃ illud sacr̃m 15
nec põt nec ꝺz q̃ alios ꝺispensari. ⁊ si alij ꝑsumunt nihil facit. Ad rõ buj⁹ ẽ. qz auctoritas ecclesie fuit diruta
ad mẽbra fm ordinẽ ecclesie pmũ. vñ sic soli apli poterãt 16
sicut nũc soli cor suc cessores pñt. Sz tũc ẽ qđ q̃re Ꝟ sacramentũ ⁊ ordines a solis epis tradit. ⁊ solis epis fuit cõmissũ. dđ. q̃ rõ buj⁹ ẽ. qz ipi et eoz successores sũt pli in eccleia pncipales. Prelati aũt dupler ẽ officiuz. s. inferiores ĩ gradu suo statuere ⁊ collocare in ordie. ⁊ vt murũ oponere se siue gregẽ suũ defendere. iõ ipi soli ordines faciũt ⁊ corroborãt. Aliter dicũt aliqui q̃ in bñs duobꝫ sacris daf grẽ plenitudo. iõ ab his dẽbẽt dari qui hñt plenitudinem auctis. ab alijs nõ. Propt̃ hãc candẽ rõnẽ cõsecrare ecclesias et abbes. qz sunt ops excellẽtie solis epis sunt cõcessa. p eo q̃ hñt excellentẽ auctoritatem. Alia rõ põt reddi q̃ ipis epis est cura de subditis ⁊ maxime de clericis. cum curã habeant de oĩb⁹ licet alijs cõmissa sit custodia. tñ placuit spũsancto vt aliqđ sacr̃m omnes subditi a prelato reciperent imediate. Similiter q̃ clerici aliqđ. ⁊ id est dupler sacramentũ i quo dupler impm̃it signaculũ. Unde et aplus ad Rom. j. Desidero videre vos vt aliquid impartiar vobis spũalis 17
grẽ ad firmandos vos. Multe põt hic rõnes assignari ⁊ conuenientie. tamẽ in talibꝫ magꝭ locũ habet ꝺ gratuitas q̃z necessitas. qz institutio necessitatẽ facit p̃cipue.

¶ Ad illud qđ obr̃ de baptismo. dđm. q̃ nõ ẽ simile. quia eĩ⁹ baptism⁹ ẽ sacramentũ necessitatis. iõ ptãs eĩ⁹ oĩbus est concessa. non sic aũt est de confirmatõe. ¶ Ad 18
illud qđ obr̃. q. ff. opaf vbi est. dđ q̃ gratia spũsancti q̃ quã ꝺz in nobis opari dupliciter est. scz gratũ faciens. ⁊ sic opatur nostra ad salutẽ eius in quo est. Et gratis ad ar. ⁊ p hanc opaf salutẽ in altero. ⁊ hec manet in homine grã gratum faciente recedente ex dispensatõe diuina. vt subdit⁹ salus nõ impediatur malicia prelati. 19
¶ Ad illud qđ obr̃ de sacerdote q̃ vngit in vertice. dđ. q̃ nihil efficit. ⁊ tñ non frustra fit. q̃ instruit ⁊ coniunctim efficit. s. baptisma. Preterea si aliquid facit. tñ nõ 20
tñ vt sacramentũ confirmatõis. ¶ Ad illud qđ vltimo obr̃ vnde habet hoc eps. dđm q̃ nec a iurisditõe nec ab ordine sacerdotali. sed auctoritate ⁊ dignitate epali. Et hec dicit ordinẽ in eminentia. Hec aũt eminẽtia coferr̃ epo cũ cõsecrat. ⁊ iõ si renunciet iurisditiõi adhuc pt cõfirmare. cuius q̃ nõ habeat ex ordine sacerdotali nec ex iurisditione temporali habet tamen ex aliquo quod superexcellit vtrũq̃. Aliqui dicunt tamen q̃ hoc habz ratione institutiõis.

Quantũ ad scm̃ articulũ q̃ritur de ꝛ̃rute siue efficacia sacramẽti cõfirmatõis. ⁊ circa hoc tria q̃runt. Primo supposito q̃ det grãm cum sit sacramentũ nouũ le. q̃ritur vtrũ det grãm gratũ facientez. Secũdo vtrũ eadẽ grã detur in baptismo ⁊ confirmatione Tercio vtrũ copiosius munus grẽ conferatur in cõfirmatione q̃z in baptismo.

Questio. j. d

¶ Qr conferat gram gratũ facientem oñdit̃ primo q̃ auctoritatẽ Rabani. q̃ impositõem manũ summi sacerdotis spũsanctus traditur baptizato. Sed nõ dicit̃ dari spũsanctus. nisi quando datur gratia gratum faciens ꝯ in sacramento confirmationis gratia gratũ faciens datur. ¶ Item ratione videtur. quia hoc sacramentuz confirmat in bono. sed sicut solius gratie gratum facientis est reuocare a malo. ita et confirmare in bono. ergo ⁊c. ¶ Item gratia collata in hoc sacramento est cõ

Questio. j

pletia. ⁊ ꝺ firmatiua. ⁊ augmẽtatiꝫ gr̃e baptismalis. sic̃ dicit mgr. q⁹ maius augmẽtũ vtutũ pstat. Sz gr̃a gratis data nec cõplet. nec cõfirmat. nec auget gr̃am gratũ faciẽtẽ. g̃ nõ cõferr̃ in sacro cõfirmatõis talis gr̃a. sz potius gratũ faciẽs. Cõtra. habẽs gr̃am gratũ faciens accedẽtẽ ad baptismũ ipam nõ suscipit. g̃ si omnis accedẽs digne ad ꝺ firmatõz hz gr̃am gratũ faciẽtẽ. g̃ nõ dat ei ꝺ firmatio. Itẽ esse spũale pt esse sine esse robusto. sicut ⁊ naturale esse potest esse sine robusto esse. Quia hoc ẽ dñ esse. Sz oñe illud sine q̃ pt stare esse spũale. est gr̃a gratis data nõ gratũ faciẽs. g̃ cũ cõfirmatio conferat tale esse. nõ ꝺ fert nisi gratiã gratis datã. Item inter hãc gr̃am ⁊ illã hoc interest q⁹ gratia gratis data respicit penã. sz gratũ faciẽs culpã. sz ꝺ firmatio ẽ otra penã. g̃. ⁊c.

Itẽ videm⁹ xp̃m libere ꝺ fiteri multos in mortali peccato. actus ergo ille pt esse a gr̃a gratis data. Si ergo ad hoc cõferr̃ cõfirmatio nõ est necesse q⁹ret gr̃am gratũ faciẽtẽ. R⁹. dõm. sicut innuit rabanus. ⁊ magr̃ dicit. ⁊ cõiter cõcordãt doctores. ꝺ firmatõ dat g̃, tiã g̃tũ faciẽtẽ. Sz notãdũ q⁹ gr̃a gratũ faciẽs duplicit dr̃. Aut gratũ faciẽs de nõ grato. ⁊ talis ẽ gr̃a baptismatis penitẽtialis. Aut magis gratũ faciẽs de tã grato. ⁊ talis ẽ gra cõfirmatõis. q̃ grãm acceptaz ampliat ⁊ cõfirmat. Et q hoc patet rñdeo ad pmũ obiectũ in cõtrarium. q. q̃uis baptismus habeat grãm gratũ facientem. nõ tamẽ habet ad illũ effectũ. nec i illo statu i q̃ habet p⁹ ꝺ firmationẽ. ⁊ iõ recipit hoc sacr̃m ad pfectionẽ illius gratie et cõfirmationẽ. ⁊ hoc q grãm in h̃ sacro collataz q nondũ habeb. nõ sic ẽ de gr̃a baptismali. q. baptismus flamis dat p̃mã grãm iustificatẽ sicut baptism⁹ flumis. nihilominus tamẽ nõ ẽ negãdũ q⁹ in baptismo fluminis tribuat gr̃a gratũ faciẽs etiã pus grato. nõ ad iustificãdũ. sz ad augendũ. ⁊ hoc pncipaliter ẽ in ꝺ firmatõne.

Ad illud qõ obr̃ q⁹ esse spũale ẽ sine gr̃a cõfirmatõis dõm q⁹ gr̃a augmẽtaꝫ vtiq; gratũ faciẽs est. ⁊ tñ sine ea est esse spũale. ⁊ ideo illa ꝓpõ est falsa. oñe illud. ⁊c.

Ad illud qõ obr̃ q⁹ gr̃a gtũ faciens est ꝺ otra culpam. dõm q⁹ nõ tm̃ ẽ otra culpã. sz etiã ꝺ penã eaten⁹ q ordinata ẽ ad culpã. ⁊ talis ẽ pusillanimitas. Ad vltimũ dõm q⁹ q̃uis possit alicꝫ xp̃m ꝺ fiteri sine gr̃a cõfirmationis. nõ tamẽ ita faciliter. nec ita vtiliter. nec ita saluberiter. sicut cũ gratia gratũ faciẽte. qm̃ ex ipsa ẽ ꝺ fessio laudabilis ⁊ deo accepta.

Questio. ij. e

Vtrũ eadẽ gr̃a cõferat in baptismo ⁊ cõfirmatõe. Et q⁹ alia vr̃. q. baptismus et ei⁹ effectus p̃cedit sacr̃m ꝺ firmatõis tpe ⁊ natura. Sed qõ p̃cedit alterũ tpe ⁊ natura differt ab eo eẽntialiter. g̃ differẽs gr̃a cõferr̃ i h̃ sacram̃to ⁊ in illo. Itẽ signa sunt similia ⁊ ꝓportionabilia signatis. Sz aliud signũ est i baptismo ⁊ ali⁹ caracter. g̃ alius effectus ⁊ alia gratia. Itẽ si oñino dare⁹ eadez gr̃a. g̃ q̃ haberet baptismũ haberet ꝺ firmationẽ. g̃ vltrius frustra cõfirmare⁹. Cõtra. vtraq; gr̃a ẽ gtũ faciens. sed in vna anima est vna gratia gratum faciens. quia duo accẽtia ⁊ maxime accidẽtia simplicia i eodem subiecto esse nõ p̃nt. cũ sũt eiusdẽ speciei. g̃ ꝺ stat q⁹ vno numero.

Itẽ eadẽ p eẽntiã ẽ virt⁹ debilis ⁊ robusta. g̃ gratia baptismalis sil̃r ⁊ gr̃a ꝺ firmatõis eadẽ. Itẽ gr̃a p̃uenies ⁊ subsequens sicut ꝺ t mgr̃ secũdo li. di. xxvj. est eadẽ p essentiã. Sed sicut se habet gr̃a baptismalis. ita et ꝺ firmatõis. q. baptismalis p̃uenit vt hõ iuste velit. ꝺ firmatõis cõfirmat ne frustra velit. g̃. ⁊c.

R⁹. cũ q̃ritur vtr̃ gr̃a q̃ daf̃ in sacro baptismi ⁊ ꝺ firmatõis sit eadẽ vel alia. Itẽ q̃stio dupl̃r pt intelligi. Vel q⁹ in sacramẽto ꝺ firmatõis nõ ꝺ fert aliq̃ gr̃a nec aliꝫ caracf̃ sz solũ baptismalis ꝺ firmef̃ siue alic⁹ appõc. ⁊ h̃ quidez est q̃rere. vtrũ in ꝺ firmatõe ꝺ feraf̃ aliq̃ gr̃a. Si enĩ conferr̃ cũ nõ ꝺ feraf̃ qõ collatũ ẽ. pater q⁹ ista qõ ex p̃cedenti qõne soluta ẽ. q. ibi daf̃ gr̃a. vt dicit Raba. Hugo. et magr̃. cũ dicũt ibi grãm augeri. ac p h̃ ⁊ nouã conferri. Quicq̃d eñ voluerunt alii q̃ dicere. credo illud vez. Vel pt q̃ri. vtr̃ fuit eadẽ. esto q⁹ i vtroq; dr̃ gr̃a. ita q⁹ ex his vna gr̃a p eẽntiã fiat. sicut fit de eo q⁹ auget ⁊ eo qõ auger̃. Et h̃ sũt tres positões. Quidã eñ dicũt q⁹ differũt essentialiter sicut vtutes ⁊ dona. q. i baptismo daf̃ gr̃a q̃ influẽs i potentias facit dona i ordine q̃ facit habitudines. ⁊ si pulchra videaf̃ hec positio. tñ veritatem non habet. q. in virtutib⁹ ⁊ donis ponit grãz eẽntialiter differre. Rursus ꝺ neriones illoꝝ dissoluit. In sacrãmẽtis eñ nõ est ꝺ nerio vt in virtutib⁹ ⁊ donis. Alia positio est q⁹ gr̃a hec et baptismalis et si sint gratũ faciẽtes. dif/ferũt tñ eẽntia. sicut morbi ꝺ q̃s ordinãtur distinguuntur i subiecto. q. i diuersis ptib⁹ aie potẽtialib⁹. vt sicut ptes aie ptes corpis. sic ptes gr̃e ptes aie siue potẽtias pficiãt. Vñ dicũt q⁹ distincte manent in ania. nec vna auget aliã. nec ꝺ firmat. nisi q accñs. s. qua cõfirmat hominẽ. Tercio mõ pt dici q⁹ gr̃a gratũ faciẽs i aia est vna q. vna est aia q̃ gratificaf̃ ⁊ vni. ⁊ rursus. tota gr̃a tollitur vnico pcto. ꝓpter h̃ dõm alr̃ sicut i vtutib⁹ gratuitis. q⁹ est ibi gr̃a ⁊ habitus substrat⁹ ⁊ gr̃a vna i oñibus sed habitus substrati et alii. Sic i sacrali etiam gr̃a ⁊ est gr̃a gratũ faciẽs. et effectus specialis quẽ habet virtute sacramẽti. ⁊ inq̃tũ gratũ faciens vna est. sed rõne effectuũ distinguũtur. ⁊ q. sacr̃m signat grãm. vt in tali effectu. iõ signa ⁊ sacra sũt diuersa. Cõcedẽdũ est ergo. q⁹ gratie baptismali supaddit gratia ꝺ firmatõis. q̃ habz aliũ effectũ. s. ablatõnẽ pusillanimitatis. ⁊ h̃ pbant pr̃ me tres rões. Cõcedendũ est etiã q⁹ cedit in vnã sicut p bant tres sequẽtes rões. q̃uis gr̃a p eẽntiã sit eadez. tñ effectus ad quẽ ordinaf̃ ẽ ali⁹ ⁊ alius. ⁊ iõ nõ est repugntia inf̃ rões illas. Gr̃a eñ in ania vna ẽ gratũ faciens. sed effectus sũt multi et varij. ⁊ q̃m signa sacralia ordinãtur ad grãm f̃m effectus curatõis. ideo sũt varia signa ⁊ sacra. ⁊ nõ solũ signa exteriora ⁊ visibilia. sz etiã interiora. vt pura sũt caracteres q̃ sũt signacula distinctia.

Ad illud tñ qõ obr̃ q⁹ nõ sũt duo accẽtia eiusdẽ spẽi in eodẽ subiecto. dici põt q⁹ inq̃tũ sũt sacralia nõ sẽ eiusdem speciei sed diuerse. Ad illud qõ obr̃ q⁹ eadẽ ẽ virtus debilis et roborata. dõm q⁹ nõ solũ differũt p debile ⁊ roboratũ. g̃ gratia baptismalis ⁊ cõfirmatõis. sz etiã p morbũ ꝺ tra quẽ sũt ⁊ quẽ curãt. Ad illud qõ obiicitur de gr̃a p̃uenĩte ⁊ subsequẽte. dõz. q⁹ nõ est simile. q. ad eũdẽ effectũ ordinaf̃ gr̃a p̃uenies et subsequẽs. nõ sic gratia sacroꝝ istoꝝ. nihilomin⁹ ⁊ tamẽ ꝺ cedo q⁹ illa gratia gratũ faciẽs f̃m q⁹ hmõi cedit i vnũ cũ gr̃a baptismali. et illã auget. ideo p̃ma rõ non valet q⁹ q̃ hñt ordinem tpis nõ sũt idẽ. Illud eñ fallit in his quoꝝ vnũ se habz per additionem ad alterum.

Questio. iij. f

Vtrũ copiosius munus gratie cõferatur in ꝺ firmatõe q̃ i baptismo. ⁊ q⁹ sic vr̃ rõe effect⁹. ẽ ei hec ad ꝺ firmãdũ illa ad iustificandũ illa ẽ ad credendũ. hec ad ꝺ fitendũ. si g̃ maioris gr̃e ẽ ꝺ firmarũ ee q̃s iustificari. maioris etiam publice ꝺ fiteri q̃s occulte credere. videf̃ q⁹ gratia cõfirmatõis sit copiosior. Item ratõne alia videf̃. q. signũ in hoc sacramento est pcciosius et carius. ergo et gratia signata pciosior et maiorũ confirmatõe. cũ signum in sacramentis debeat respondere signato. Itez ratione dispensatõis. quia non ideo maius est sacrãmentum. q. a maioribus sed q. maius. ideo est eius dispensatio cõmissa maioribus. sed dispẽsatio huius sacramẽti est maioribus cõmissa q̃ baptismũ. g̃. ⁊c. Itẽ hoc ipsuz

oñdit auctoritatē Rabani. In baptismo spūssctī. descēdit ad habitatōez dco cōsecrādā. in hac vero eiusdem septiformis gratia cū oīi plenitudine sctitatis et vtutis venit in hoiem. pz g̃ q̃ confert maī munus. Aōtra grā baptismalis est otra culpam originalē et oēs eius sequelas sed cōfirmatōis otra vnā sequelā vrputa pusillanimitatē. Sz ogruū ē ꝯ morbū maiozē efficaciozē dari medicinaz. g̃ rē. Item rōne effectus p̄mi videt. q̄ maius donū ē de inimico fieri amicū q̃z de amico magi amicū. Sed in baptismo fit homo amicꝰ. in cōfirmatōne aūt magis. g̃ in baptismo conferť maī donū. Item baptismus facit hoiem innocētē z statim apit celum. sz hoc nō facit confirmatio nec aliud sacramentū. g̃ baptismꝰ est efficaciꝰ sacrm. ¶ Itē ad hoc ē auctoritas magistri in lra. maiꝰ ē hoc sacrm nō ob maiozē virtutez vel vtilitatē quā cōferat. sed quia a dignioribꝫ dař. ergo rē

30 ¶ Rñ. dōm q̄ grā cōfirmatōis p̄supponit gr̃am baptismalē. sic bñ esse supponit eē rē. Quādo g̃ fit cōpatio barū grārū pōt fieri duplicit. Uno mō cuz p̄suppōe. z sic oīno maioz est grā cōfirmatōis q̃z baptismalis. sicut bene z perfecte viuere melius q̃z viuere. q̄ hoc addit ad illud z cōplet. Si aūt intelligatur p̄cise. vt. s. hec grā que additur sit maioz vel minoz. dō. sine dubio q̄ non ē tante efficacie. vt patet. q̄ viuificare mortuū maioz grā ē z potia q̃z iā viuificatū sanare vl̄ fortificare p̄cise loq̄ndo sz cū p̄suppōne maī ē eē viuū z sanū q̃z viuū tm. Rōes g̃ pbantes q̄ cōfirmatōi gratia maiozē intelligunť cū p̄suppōe. q̄ auget grām baptismalē. Sed rōes pbantes oīū intelligunť cū p̄cisiōe. hāc gr̃am illi cui additur cōpando. z hoc pz p̄ singulas rōes cū libet inspicienti.

Onsequenter q̃tū ad tertiū articulū q̄rit de vsu sacramenti cōfirmatōis. z circa h̄ querūť tria. Prīo querit de vsu q̃tū ad gñalitatē. Scōo quantū ad necessitatē. Tertio q̃tū ad modū disp̄sandi z ordinē.

Questio. i. ¶

¶ quēstio. i. Nō nō debeat eius vsus eē generalis vī. z primo q̄ debeant excludi mulieres. q̄ hoc sacrm ordinat ad pugnā sed mulieres excludunť a bello. ergo debēt excludi ab h̄ sacramēto. Item videť q̄ debeant excludi quuli p eandē rōnem. cū nō sint apti ad portandū arma. Itē videť excludi illi qui sunt in piculo mortis. q̄ illi exeūt extra omnem pugnā. ergo liberi sunt a sacro pugne. ¶ Item videť q̄ hoc sacrm nō cōpetat mutis. q̄m hoc sacrm est ad liberam noīs xp̄i confessionē. sed muti nō p̄nt confiteri ore. ergo frustra recipiūt qui hoc recipiunt. Itē aut ab hoc sacro excludunť aliqui. aut nulli. Si aliqui. non ergo ē oīm generaliter. Si nulli excludunť. g̃ caracter i p̄ressus distinguit solū ab infidelibꝫ. g̃ a tot et eisdem. a quot z quibꝫ caracter baptismalis. g̃ videť q̄ alter istoz supfluat quod est incōueniens. Contra. q̄ istud sacrm cōpetat oībꝫ vī. quia sicut dicit magr et Rabanus in h̄ sacramēto datur septiformis gratia spūssctī. sed iste effectus est oībus generalis. ergo z hoc sacrm. ¶ Item q̄ conueniat omni sexui vī. z maxime mulieb̄ri. q̄ oēs qui p̄ie volūt viuere p̄secutionē patiunť. ergo z sexus infirmus. sed infirmo qui persecutiōem patitur sunt maxime necessaria arma fortitudinis. ergo cū hec denť in cōfirmatōe. videť q̄ mulieres maxime indigent hoc sacramento. Item q̄ sit necessariū omni etati et maxime pueri videtur. quia discreti ducis est armare milites suos ante pugnam z ante lesionē. Sed pugna et lesiōes z locus statim incipiunt in annis discretōis. ergo cōpetēs est sacramēto confirmatōis ante annos discretōis dari Item videť q̄ omni statui. quia certū est de iuuenibus z hoc ostenditur de morientibꝫ auctoritate Hug. q̄ dic̄ in li. de sacris. omnino periculoū esset si ab hac vita sine cōfirmatōe migrare contingeret. z ita mori etiam opportunū est. ¶ Rñ. dōm. q̄ illud sacrm oībus cōpetit p̄pter gratie ampliationē que ibi datur. sed maxime competit his q̄ sunt et acie pugnātiū in bello spūali. et q̄ hoc cōpetit oīi sexui. ideo h̄ sacramēto omnibꝰ cōpetit. ¶ Ad illud ergo q̄d obr de mulieribꝫ. patet q̄ licet non cōpetat bellū materiale. cōpetit tamen spirituale. Multe em̄ in hoc bello strēnues fuerūt. vt patet de sanctis virginibus q̄ martirizare sūt p̄o confessione z nomine xp̄isti. ¶ Ad illud q̄d obiicitur de paruulis. dicendum q̄ multi non armantur p̄o statu illius etatis. vt tunc pugnent. sed vt postmodū sint pugnaturi. nec hoc fit icōueniēter. quia arma illa nō sūt aggrauantia sed aleuiātia. nec solū sunt defendentia sed p̄munētia. z meliꝰ est hoiem muniri ante lesionē q̃z post. ¶ Ad illud quod obiicitur de his qui sunt in periculo mortis. patet responsio. quia non recipiunt sacramentū ad pugnam et conflictū. sed ad meritum obedientie et virtutz augmentū. quod est eis vtile z bonū. ¶ Ad illud quod obr de mutis. dicendum q̄ sacramentū istud est ad corroborationē fidei in corde. z hoc ita indiget mutꝰ vt disertus. nec tantum in corde. verum in mutu z passione potest christū eo p̄fiteri. et ideo hoc sacramento indiget sicut et aliꝰ. ¶ Ad illud quod vltimo q̄ritur de caractere. dixerunt aliqui q̄ vnus est caracter differens solum p̄m statum. ideo nō est superfluitas q̃tus ab eisdez distinguat. Sz tamē illud nō est conueniens dicere q̄ idē caracter sit. cū aliud sit signū exterius. cū etiā nō cōfirmatus possit ordinari. Et ideo dicēdū est aliē q̄ aliꝰ est caracter z ab eisdē distinguit. sed tñ non supfluit. q̄ p̄m aliū et aliū statū distinguit. Quātus em̄ omis xp̄ianus sit christi pugil. tamē ex gr̃a i alio et alio statu dicit christianus et pugil. et p̄m aliū et aliū actū. s. cōfessionē exteriorem et credulitatem interiorē. Et q̄ p̄m aliud distinguit et caracter ad aliū statū gr̃e disponit. ideo non supfluit. et cū alius sit status fidei. et caracter statum respiciat. q̃tus fides sit eadē. caracter ē tamē alius sic signū exterius.

Questio ij ¶ b

¶ quēstio. ij De huius sacramenti necessitate. et q̄ritur. vtz gratia confirmatōis sit de necessitate salutis. Et q̄ sic videtur Rab. offices fideles p manus impositionē epōrum accipe dñt spūm scm vt pleni christiani inueniant. Sed nullus saluať nisi sit plenus xp̄ianus. ergo simliť nullus saluať sine sacramento confirmatōnis. ¶ Itē Hugo q̃d pdest q̄ per baptismū a lapsu erigeris. nisi ettaz p confirmationē ad standū confirmeris. quasi dicat nichil. ¶ Item Hugo. Omnino periculosum esset. si ab hac vita sine confirmatōne migrare cōtingeret. Sz nō esz omino periculosū nisi necessariū ad salutē. g̃ rē. ¶ Itē Ro. x. Corde creditur ad iusticiā. ore aūt confessio fit ad salutem. vtrumq̃ g̃ est ad salutē necessariū. Sed nullꝰ saluatur nisi credat vel habeat fidei sacramētū. g̃ nullꝰ saluať nisi confiteatur vel habeat sacramentum ad hoc ordinatū. Contra. baptismꝰ delet culpā. ergo dat gratiā. Sed habens q̃tulācunq̄ gr̃am habet q̃d necessarium est ad salutē. ergo non est vlterius necesse sibi confirmatio vel aliquid aliud. Si dicas sufficere ad salutē si moritur. sed nō ad pugnandū si viuit. ¶ Contra. In baptismo datur gratia cum omnibus virtutibꝫ. sicut dicit magr dis. j. sed qui habet vtutes habet arma sufficientie ad pugnam. ergo. rē. Item nullus cadit nisi volens. ergo ex q̃ habet gr̃am ip̄m statuentem potest stare

ergo nō necesse ē cadere. g̃ grā cōfirmatōis nō ē necessaria. ¶ Item magna charitas sufficit ad tolerandā mortem. sed possibile est eum qui baptisat anteq̄ hoc sacramentum percipiat per bona opa ad charitatem magnā peruenire. ergo sine hoc sacramēto est salus pugnantibus. ¶ R°. dōm q̄ ē necessitas simpler. z est necessitas conditōnata. Simpler non est gratia confirmationis necessaria. sed necessaria ex conditione. scz pugnanti z vincere volenti. sicut comedere necessarium est viuere volenti. Unde melchiades papa dicit. z habetur de cōsecra. di. v. Quia in hoc mūdo tota etate victuris. inter hostes inuisibiles z pericula gradiendum ē. in baptismo regeneramur ad vitam. post baptismū confirmamur ad pugnā. q̄ oēs viuentes in pugna viuunt. quia militia est vita hominis super terram. ex institutione ergo ecclesie est q̄ nullus ab hoc sacramento excipitur. sed omnes suscipere debent vt sint strenui pugnatores. z ideo siquis cum habet locum et tempus et oportunitatem negligendo contemnit. periculo se exponit. Rationes ergo probantes q̄ simpliciter necessarium sit nō valent. Et p̄mo auctas Rabani intelligit ō plenitudie copie ñ sufficiētie. vl ō plenitudie ñ inceſ. scz i roboze. aucroztaſ Aug. itelligit ō eo q̄ viuere dz i pugna. Seqnſ auctoritas intelligitur ratione negligentie. z contemptus institutionis ecclesie. ¶ Ad illud quod obr̄ de cōfessione fidei. dōm q̄ illud nō est simile. quia credere necessarium est cuilibet erquo est adultus. sed confiteri ñ tenetur nisi pro loco z tempore. ¶ Ad illud quod obr̄ ad oppositum q̄ non est necessaria simpliciter. verum ē. quia morienti z non contemnenti sufficit grā baptismalis. ¶ Ad illud vero qō obr̄ q̄ nō est necessaria ad pugnam. dōm q̄ cuius li. ar. non cogat. tñ ita infirmatū est pusillanimitate q̄ nunq̄ staret nisi grā fortificante sustentaretur. z illa infirmitas curaretur. z ideo necessaria est ad statū non propter impellentē tantum. sed propter interiozem debilitatem ¶ Ad illud qō obiicitur q̄ magna charitas p̄t augeri. dōm q̄ sicut in baptismo cōtingit q̄ homo bene se ppando habet gratiam q̄ datur i baptismo anteq̄ baptizetur. sic pōt eē in grā confirmatōis. z tamē sacr̄m baptismi est necessariū nō supfluum q̄ illam grām efficacius dat. z illis dat qui per se non p̄t se sufficienter disponere sine sacramēto. p hūc ergo modū intelligendū in confirmatione. Est igitur necessaria gratia confirmationis non sine que simpliciter ñ sit salus. sed sine qua vel per sacramentum vel alias accepta non pugnando pucnitur ad salutē.

¶ Questio. iij. i

¶ De modo sumendi illud sacramentū z de ordine. Et ostenditur q̄ istud sacramentum no possit dari ante baptismū. Et p̄mo ostenditur p hoc q̄ baptismus est fundamentum z ianua sacramentoz. ergo siquis recipit aliud de facto. cum non intret per ianuam. nec habz fundamentum. nihil habet. Si tu dicas q̄ baptismus. sit fundamentū de congruo. Contra. Innocentius dicit in quadam decretali q̄ non baptisatus qui fuit ordinatus z promotus in sacerdotē iterū erat rebaptisandus z ordinandus. sed ordo nō potest iterari siue recipiaſ ab eo qui potest dare de facto. siue ab eo qui potest dare ō iure. ergo si non potuit recipere ordinem. pari ratione nec confirmationez. ¶ Item cōfirmatio respicit aliq̄d preexistens. quia quod non est non potest confirmari. sed nullum sacramentum necessario preit confirmatiōz aliud a baptismate. si ergo aliquid presupponit. videt q̄ baptismum. Contra. Posterius ē sacrm eucharistie q̄z confirmationis. Sed sacramentum eucharistie potest sumi ante baptismū de facto. ergo z confirmatōnis vt videtur. ¶ Item video q̄ aliquis nō baptisatus potest mori pro xpo et confiteri xp̄m. ergo non baptizat⁹ potest habere rem hui⁹ sacramenti ante baptismū. ergo pari rōne z sacramentū. ¶ Item cuius ordies in sacramento ordinis ordinati sint. tamen qui recipit superiores ordines negligendo inferiores. nō est recte ordinandus. imo est ordinatus. ergo si ibi est ordo etiam quantuz ad caracteres. z comparatio fm maiorem conuenientiam multo fortius videtur in proposito q̄ non baptisatus possit confirmari. 44 ¶ R°. dicendum q̄ non baptizatus non potest confirmari. nisi p̄ius baptizetur. Ratio autem huius venit ex duplici re huius sacramenti. Primo ex parte gratie. quia ibi datur gratia iustificans. roborans. z ista presupponit illam. Alia ratio venit ex parte caracteris. quia caracter ille fundamentum ē aliorum. ideo illo non impresso alij non possunt imprimi. Et quoniam cum in sacramentis non imprimitur caracter in quibus aptus natus est imprimi. dicitur nihil fieri. z ideo non baptisatus non potest in tali statu confirmari. z concedo rationes ad hoc. Quomodo autem caracter baptismalis fundamentum sit patet. quia ille respicit fidem siue inchoationem fidei. z alia respiciūt statum fidei. z sicut se habet fides ad statum. vt alij status ad inicium. sic caracter ad caractere. 45 ¶ Ad illud quod obiicitur de eucharistia. iam patet. responsio. q̄ ibi caracter nullus imprimitur. z ita non habet adeo essentialem ordinem sicut confirmatio et ordo. 46 ¶ Ad illud quod obiicitur q̄ potest confiteri et mori. dicenduz q̄z verum est sine sacramēto. sed non sine re illius sacramenti. z sicut res huiusmodi non potest haberi sine re illius sacramenti. sic nec caracter sine caractere. 47 ¶ Ad illud quod obiicitur de ordinibus. Dicendum q̄ non est simile. quia sicut patebit non est essentialis comparatio ordinum superiorum ad inferiores propter diuersitatem ministrorum. Sed hoc melius patebit suo loco

¶ Distinctio. viij. de eucharistie sacro fm se.

Post sacrm baptismi z cōfirmatōis sequit eucharistie sacrm. Hec ē tertia ps huius ptis totalis de sacramentis. in q̄ magr tertio loco agit de sacro eucharistie. Diuidit aūt hec ps in tres ptes. In p̄ma agit de eucharistia fm se. In secunda p comparationem ad suscipientes siue manducantes. infra dis. ix. Et sic due sunt res illius sacramenti. In tertia per cōparationez ad dispensantes siue cōficientes. infra dis. xj. Si autē q̄rit qualis sit illa conuersio. rc. Prima pars habet duas. In p̄ma determinat de bis que antecedunt esse huius sacramenti. In secunda de bis que integrant esse huius sacramenti. que sunt forma verbi z elementuz. z hoc ibi Forma vero est quam ipse ibidem edidit rc. Prima ps habet duas. quoniam antecedens hoc sacramentum ē dupler. quoddam quod nihil confert ad esse. sed ad manifestum esse. z hoc est prefiguratio z nominatio. Quoddam quod confert ad esse. vt institutō. Ideo prima ps habet duas. In prima determinat magister de huius sacramenti prefiguratione. In secunda de institutione. ibi. Hic etiam considerandum occurrunt. In prima parte primo ponit rationē nominandi. z modos figurādi ostendens quattuor p̄cessisse figuras.

¶ 2

a Post sacramentū baptismi ⁊ ꝯfirmatōis. Videt̄ n̄ bene ordinare sacr̄a. prius em̄ est cibare qd̄ est eucharistie q̄ confirmari. quia puuloꝝ est cibari. 1 R°. dd̄ q̄ q̄uis eucharistia sit cibꝰ cōis oīm bonorū. tn̄ dicit aug. q̄ est cibus grandium ⁊ ꝑfectoꝝ. Et quia sicut p̄cedentia duo sacram̄ta sunt puuloꝝ et paruuli prius sunt q̄ grandes et perfecti. ideo sequit̄ illa duo sacramenta. Et ita ſm consuetudinem moderne ecclesie sic p̄ius confirmatur paruulus q̄ cōmunicetur.

DI VIII

Determinat de sacr̄i eucharistie noīe et prefiguratōe. ostendēs q̄ttuor p̄cessisse figuras. a

Post sacramenti baptismi ⁊ confirmatiōis sequitur eucharistie sacramētū. Per baptismū mūdamur. ꝑ eucharistiā ī bono cōsūmamur. Baptismꝰ estus viciorū extinguit. eucharistia spūaliter reficit. Unde b excellenter eucharistia dicitur. i. bona gr̄a. quia in hoc sacr̄o non mō est augmentū virtutis et gratie. sz ille totus sumitur q̄ est fons ⁊ origo totius gr̄e. Cuiꝰ figura p̄cessit q̄ māna pluit deꝰ p̄ribꝰ in deserto. qui quotidiano celi pascebantur alimento. Un̄ panē angeloꝝ māducauit homo. Sed tūc qui panē illū manducauer̄t mortui sunt. Iste vero panis viuus qui de celo descendit vitā mundo tribuit. Māna illud de celo. hoc super celū Illud scaturiebat in diem alterū reseruatū hoc ab omni corruptione alienum. Quicunq̄ religiose gustauerit. corruptionem non videbit. Illud datum fuit antiquis post transitum maris rubri. vbi submersis egyptijs liberati sūt hebrei. Ita hoc celeste manna non nisi renatis prestari debet Panis ille corꝑalis populuz antiquum ad dexteram ꝓmissiōis per desertuz eduxit. hec esca celestis fideles huius seculi deser

b Excellenter eucharistia dicitur. id est bona gratia. Queritur quare hoc sacramentum potius dicitur eucharistia. cum ī omnibus detur gratia bona. et ī baptismo maxime detur magna gratia. 2 R° dicendum q̄ h̄ proprie dicitur de eucharistia. tum quia principaliter est ibi ratio boni. tum q̄ etiam ratio gratie. Ratio boni quia bonum est diffusiuum et cōmunicatiuum. Unde cibus qui communicat se pluribus et per partes est bonꝰ Qui communicat se pluribus totus et successiue melior est. vt verbum dei qd̄ predicatur. qui vero communicat se pluribus et totum ⁊ simul iste est optimus. ⁊ talis est iste cibus. Hic etiam est ille cibus qui est summum bonuz. scilicet christus dominus. ⁊ sic precipue reperitur ibi ratio doni Reperitur ibi etiam principaliter ratio gratie. tum per moduz cōtentiui. tum per modum affectiui. Per modum contentiui. Quia hoc est solum sacramentum quo ipsa gratia est contenta scd̄m veritatem. immo plenitudo gratie. Unde assimilatur ipsi charitati que vnit fini. et habet idem pro obiecto ⁊ pro fine. Ratione affectui. quoniaz hic est carbo ignitus. caro scilicet christi que inflammat et beatificat non tantum gratificat sed etiam multipliciter adiuuat. Primum quidem quia est cibus incorporans capiti Johannis sexto. Qui manducat carnez meam in me manet 3 Secundo quia fortificat. psal. Panis cor hominis cōfirmat Tertio quia delectat Sapien. xvj. Panem de celo dedisti eis omne habentez delectamentum ⁊c. Quarto valet ad augmentum fidei sicut dicitur infra distinctione. xiij. Quinto ad subleuationem spei Mathei vltio. Ecce ego vobiscum ⁊c. Sexto ad dilatationez charitatis. quia est memoriale amoris. Math. xxvj. Hoc quotienscunq̄ feceritis. Septimo ad remissionem venialiuz. sicut dicit Innocentius.

Scd̄a fiḡ

Tertia figura.

Quarta figura.

tum transeuntes in celum subuehit. Unde c recte viaticum appellatur. quia in via nos reficiens vsq̄ in patriam deducit. sicut ergo ī mari rubro figura baptismi precessit. ita in manna significatio dominici corporis. Hec duo sacramenta demōstrata sunt vbi de latere christi sangnis ⁊ aqua profluxerunt. quia per sanguinem redemptionis et aquam ablutionis nos redimere venit a dyabolo ⁊ a peccato. Sicut israelitas per sanguinem agni paschalis ab exterminatore. Et per aquaz maris rubri ab egiptijs liberauit. Huius etiam sacramenti ritum melchisedech ostendit vbi panem ⁊ vinuz abrae obtulit. Unde vt ait Ambrosius intelligi datur anteriora esse sacramēta christianorum q̄ iudeorum.

De institutione sacramenti eucharistie. b

Hic etiam consideranda occurrunt alia quattuor. scilicet sacramentum. institutio. forma ⁊ res. d Sacramentum dominus instituit. quando post tipicum agnum corpus et sanguinem suuz discipulis in cena porrexit. Unde Eusebius emisenꝰ Quia corpus assumptum ablaturus erat ab oculis. ⁊ illaturus syderibꝰ. necesse erat vt die cene sacr̄m nobis corporis ⁊ sanguinis cōsecraret. vt coleretur iugiter ꝑ mysteriū quod semel offerebatur in precium.

c Recte viaticum appellatur. quia in via nos reficiēs ⁊c. 4 Contra. quia si dicitur viaticū quia est viatorū pari ratione et alia sacramenta Responsio dicendum q̄ viaticum dicit̄ triplici ex causa. Prima est quia cibus itinerantium. quia datur transeūtibus de hac vita ad patriā. Secunda quia institutus est a xp̄o. vt itinerante. siue transeunte. Tertio quia signum est transitus xp̄i sicut phase. d Sacramētū dominꝰ instituit. Queritur quare magis dn̄s ipse per se siue in propria ꝑsōa hoc sacramentum ⁊ baptismū instituit. ⁊ ad hoc dicendū quia in baptismo ē inchoatio. ⁊ in hoc cōsūmatio. iō illud instituit in p̄ncipio sue p̄dicatōis. istud ī fine ⁊ recessu a discipulis. ⁊ iō hec duo ꝯfirmauit Math. vlti. 5

Eusebiꝰ. Emisenꝰ

Ad intelligētiā buiꝰ ptis ꝑm duo q̄ mgr̄ determinat duc̄ ꝓncipaliter querūtur. Primo q̄rit̄ de figura sacramēti eucharistie. Secūdo de institutione. Circa ꝑmū querūtur tria. Primo. vtr̄ sacr̄m eucharistie debuit ꝑfigurari. Secundo q̄ritur de numero figurarū̄ et sufficiētia. Tercio queritꝫ de figurarū̄ ꝑeminentia.

Questio i a

Quantum hoc sacr̄m sit ꝑfiguratū. patet ꝑ illud apli. j. ad Corinthe. x. oēs eādē escā spūalē māducauerunt. ꝓterea hec oīa ꝛingebāt illis in figura. q̄ ita debuerit apparet. q̄ si lex vet⁹ fuit nobis futuroꝝ figura. q̄ erant digniora magis dñt ꝑfigurari. cū h̄ sacr̄m sit dignissimū maxime debuit ꝑfigurari. Itē rōe alia oñditur. q̄ cōgruū erat vt ꝓcessus a tenebris ad lucē fieret mediante vmbra et figura. q̄ sicut natura nō sustinet repentinas ītmutatōes. sic nec aīa. sed in hoc sacramēto est ipsa lux pñs. ḡ debuit ꝑfigurari. Itē h̄ sacr̄m est difficillimū ad credēdū. sz ad difficilia paulatim est infirmus ꝓmouēdus. Cōtra. mutatiōis nō est mutatio. ḡ nec signi signū. sed sacr̄m hoc eoipo q̄ sacr̄m ē. est signū. q̄ figura. ergo nō debuit ꝑfigurari nec ꝑsignari. Itē cōfirmatō. q̄ extrema vnctio sūt noīa. sacra. q̄ nō hñt figuras ī veteri. Quantum si dicas de vnctōe regū̄. illud nihil ē. q̄ illō speciale. hic vle. ḡ nec h̄ debuit hre. Itē baptism⁹ habuit figurā q̄ nō tm̄ fuit figura. sz etiā remediū. vtputa circūcisionē. sed nihil ꝓcessit sacr̄m altaris qō haberet eiꝰ remediū. ergo h̄ sacr̄m ē sine figura. Sꝯ. dom. q̄ illō sacr̄m ꝑfiguratū ē et ꝑfigurari debuit. tū rōe sue dignitatis. tū rōe difficultatis. Rōe dignitatis. q̄ ꝓdicatuz et expectatū erat sicut donū dei excellētissimū. ideo figure huius sacri ꝑire debuerūt. vt ī his fulciret expectatio fidelīū. et dignitas huiꝰ sacri famosior ostenderet. Cūꝫ figuraꝝ ꝑmissio nō fuit aliud q̄ fame eiꝰ diuulgatō. Rōne difficultatis. q̄ h̄ inꝰ sacra cetera ē difficillimum ad credēdū. imo inꝰ cet̄a credibilia. tō debuerunt hoīes ad h̄ assuefieri quadā figurarū̄ manuductōne. Ad illō qō obr̄ ꝓmo in ctrū̄ q̄ signi nō ē signū. dom q̄ illud signū habet vitatē cōiunctā. Cūꝫ nō tm̄ est signū. sz etiā rōne cōiuncte ē veritas. q̄ qm̄ vitatis ꝑ esse signū q̄ figura tō sacroꝝ no. le. ꝑ esse signū et figura q̄ maxime huius. Ad illud qō obr̄ de cōfirmatōe q̄ extrema vnctōe multiplicit̄ respōdet. Quidā enī dicūt q̄ oīa sacra ī veteri lege sūt ꝑfigurata. qm̄ rota illa erat in rota ī visione ezechielis. Sꝯ qō obr̄ de duobꝫ sacris soluūt ꝑ inemptionē. qm̄ tres vnctōes no le. ꝑfigurate sūt ꝑ tres vnctiones dauid. De qbꝫ. j. Reg. xvi. et ij. Reg. ij. q̄. Regū. v. et ita ꝑ inemptionē rndet. Alij dicūt alit̄ q̄ illa sacra nō fuerūt ꝑfigurata ꝓpt̄ suā ꝑfectionē. vñ distinguunt tria genera sacroꝝ. Quedā em̄ sūt supma. vt illa q̄ dāt grām̄ pfām̄ vel ad pugnādū vel ad egrediendū. q̄ talia sūt cōfirmatio et extrema vnctio. q̄ de rōne sua ꝑfectionē dicūt. q̄ qm̄ lex neminē ad pfectū duxit. tō hec duo sūt ꝓpria no. le. Alia sūt q̄si media. q̄ grām magnaz dāt. tō ptinēt ad legē nouā. tm̄ q̄ nō dāt pfectionē. possūt ꝑsignara eē ī veteri testamēto. q̄ hic vt dicūt sūt duo. sz baptism⁹ q̄ eucharistia. Quedā sūt infirma. vt mrimoniū. ordo. et penitētia. q̄ hec non sūt ꝓpria. imo cōmunia. nec tm̄ ꝑfigurata. imo inchoata. q̄ noua pfā. Cūꝫ ꝑferre alia sacra duobꝫ q̄ figurata sūt videt valde absurdū. sic sūt hec duo. baptism⁹ et eucharistia famosissima. Et ideo alit̄ dom q̄ quis oīa aliquo modo ꝑfigurata sūt. hec duo tm̄ pluribꝫ et expssioribꝫ figuris. Tuz ꝓpter difficultatē in credēdo q̄ ē in baptismo q̄ ꝓmum sacr̄m. in eucharistia q̄ sūmū. Cū ꝓpt̄ dignitatez q̄ est in baptismo quantū ad efficaciā. in eucharistia quantū ad cōtinētiā. Cū ꝓpt̄ eccl̄ie vnitatē q̄ est ī baptismo quantū ad inchoationē. in eucharistia q̄ntū ad cōsummationē. Vel ī baptismo q̄ntū ad signaculū ꝓfitentis. ī eucharistia q̄ntum ad cultū deitatis. Unde quis alia habeāt figuras aliq̄ mō. nō tm̄ ita ꝓpue nec ita expresse.

Ad illud qō obr̄ q̄ baptismus habuit figurā sciticātē. dom. q̄ rōbuius ē duplex. Prima ē q̄ baptismus ē remediū ꝛtra mozbū ꝓnicioſū ꝛ mortiferū. ꝛ ē remediū puulorū q̄ le nō possūt iuuare ꝛ maiori indiget auxilio. tō do sacr̄m ꝓcessit baptismū qō de se haberet efficaciā. nō sic ē de eucharistia. q̄m est sacr̄m tā viuentiū ꝛ adultoz. q̄ se ꝓpt̄ iuuare auxilio fidei ꝛ motu li. ar. vñ supplet in eis fides quod deerat a ꝓte sacramenti. ꝛ sic patent q̄sita.

Questio ij b

De numero et sufficiētia figurarū̄ huius sacramēti. ꝛ mgr̄ assignat q̄ttuoz. s. agnū̄ paschalē. mānā. sacrificium. melchisedech. ꝛ sanguinē q̄ pfluxit de latere christi. Sed vr̄ q̄ mgr̄ assignet insufficiēter. q̄ alie figure ꝓcesserūt ī sacrificijs et oblatōibꝫ diuersoz. vt ī hedo quē obtulit manue. Judic. xiij. ꝛ fauo mellis. j. Re. xiij. Itē videtur falsus in assignando manna ꝓ figura. q̄ habuit omnez saporem. sed hoc non habet eucharistia. q̄ tūc alia sacramēta superfluerent. Itē obȝicitur de oblatōne melchisedech. q̄ ipe obtulit et dedit abrae. sz sacramentū eucharistie offert deo. ꝛ ita nō videtur figura. Item obȝicitur de agno paschali ꝛ eius sanguine quontā ꝓcessit transitū maris rubri. ergo figuraz baptismi. ꝛ ita videtur si recta fuit figura. q̄ et eucharistia fuit ante baptismū. quod absurdū est. Itē obȝicit de sāguine que fluxit ꝛ latere christi. q̄ille idē est ī hoc sacramento ꝑm veritatē. et est signum in hoc sactamento. ergo idē ē figura sui. et idē est signum et signatum respū eiusdem. quod ē omnino incōuenies. Sꝯ. dicēdum. q̄ magister sufficiēter assignat figuras in hoc sacramento habito respectu ad oīes leges. Nam in lege nature ponit figurā sacrificiū melchisedech. ꝛ in lege moysi agnū ꝛ mānā. et in lege gratie sanguinē passionis. At sufficientes sūt figure si attendamus ad ea q̄ ꝓfigurātur Nam in hoc sacramento est visibilis forma. et hec ꝑsignata est in sacrificio melchisedech. At est res contenta vt est hic in agno paschali. Et res signata tm̄. vt est hic in mānā. At virtus dans efficaciam. vt hic in sanguie qui fluxit de latere christi. Unde tres ꝓme tenēt rōem figure. sed vltima magis tenet rationem cause. nihilominus tamen habet rōnem figure pensatis circumstātijs q̄ de passo et tā mortuo ꝓfluxit sanguis ꝛ aqua.

Dō aūt obȝicit de sufficiētia tā patet. quia alie figure reducūtur ad has. oīes em̄ oblatōes et oīa sacrificia ad agnū paschalē. et oēs cibi ad mānā reduci possūt

Ad illud quod obȝicit de manna. dicendū q̄ omnez tantū valet dicere q̄ntū pfectū. vel si oporteat distribuere dicak. intelligēdū est q̄tum ad rem contentā. Vel si intelligatur q̄ntum ad effectum. facienda est vis in sapore q̄ntum ad actum cibandi. et tūc alia non supfluūt

Ad illud quod obȝicitur de sacrificio melchisedech. Dicendum q̄ peroptime ꝓfiguratum ē ibi. ꝛ in manna sacramentum eucharistie. quoniā hic sacramentum nobis ꝓfertur ad esum. et deo offert ad cultum. ꝛ tō datur nobis diuinitus ꝛ nos deo offerrimus. Et hoc signatum est ī manna quod repositum fuit in vrna coram domino. quia datum fuit de celo ad esum. ꝛ iteruz coram domino repositum. taliter datur hoc sacramentum si quis inspiciat diligentius. quia de celo nob dat

15 ⁊ nos sumim⁹ ..tamen nihilomin⁹ deo offerim⁹ ¶ Ad illd qđ obr̄ de agno paschali. dōm q agn⁹ ille ꝑfe significabat xp̄i passionē q erat radix ⁊ fūdamētū. ꝟ tutem p̄bēs oīb⁹ sacris. et iō oīa p̄cessit. Et cui⁹ oīa sacra efficacia habeāt a passiōe. q: tamē ih̄c sacro ꝟacit ꝟ tinetur xp̄s passus. iō esus et vsus illi⁹ agni ꝓcipue h̄c sacr̄m signabat. ⁊ iō figura baptismi p̄cedebat nō rōe q illd sac/
16 mētū p̄figurabat. sz rōe q p̄figurabat passionē ¶ Ad vltimū dōm q sanguis xp̄i q̄ fluxit de latere xp̄i nō habuit ꝑfectū rōndo rōem figure. q: ibi erat ꝟitas. tamē rōne mōis emanādi. q: pfluxit de latere mortui habuit rōnem quodāmodo p̄figurādi. maxime rōe ānexi sez aq. et istō melio⁹ tactū fuit i p̄ncipio h⁹ libri. ⁊ sic pz solutō obiectorum.

¶ Questio iij. c

¶ quęstio 3

De figurarū ꝓeminētia. ⁊ q̄rit. q figura sit expssior. vtr illa q fuit tpe legis nature. an illa q fuit tpe legis moysaice. an illa q fuit tpe legis gr̄e. Et q illa q fuit tpe legis nature. videt aūcte amb. de sacrāmētis. Apparet anteriora fuisse sacra xp̄ianoz q̄ iudeoz. Sz h̄ nō vr̄ nisi rōne legis nature. q aliq mō magis fuerūt sacra xp̄ianorū in illo tpe. sz nō q̄tū ad ꝟitatē vel efficaciā. q q̄ntuz ad expssionē figure. Itē lex nature magis ꝺuenit cū lege gr̄e siue euāgelij q̄ lex moysi. q: ius euāgelicū plus habz de naturali dictamie q̄ de institutōe. ecōtra ē in lege moysi. ergo et sacra expssius figurāt. vt vr̄. ¶ Itē h̄ ipm vr̄ rōe. q: melchisedech obtulit sacrificiū i pane ⁊ vino. et in eisdē spēb⁹ mō offert ⁊ celebrat sacramentū altaris. q cū nō possit expssius figurari q̄ i simili fm spēm. videt. q tūc p̄cessit figura expssissima. ¶ Ad oppositū arguit Hugo de scō vic. Sicut appropinquit passio saluatoris. ita signa debuerūt esse euidentiora. ⁊ rō eius ē. quia creuit cognitio ꝟitatis. ergo cū tpe legis scpte creuit cognitio ꝟitatis. ⁊ appropinquit passio saluatoris. videt q; figure fuerūt expssiores. ¶ Itē h̄ videt ad lrām. q: illud erat de celo eqliter oēs reficiens ⁊ oīb⁹ cōe. ⁊ omnē suauitatē habens. Sed panis et vinū ipius melchisedech de terra erat. ergo si hoc sacramētū est panis de celo descendēs. videt q figura manne fuerit expssior. ¶ R⁹. dōm q figura illaz legū fm diuersas cōsideratōes
17 mutuo se excedūt in expssione sicut ostēdūt rōnes inducte. Nōt eni sacramētū hoc p̄figurari q̄tū ad ritum vel q̄ntū ad effectū. siue q̄tū ad signū. vel q̄tū ad signatuz Si q̄ntū ad ritū. sic expssior figura p̄cessit in sacrificio melchisedech. sicut probant rationes inducte. et hic patet. Si autē quantū ad effectuz. sic expresse p̄signeba/tur in manna. sicut ostendūt rōnes predicte. et sic patz
18 responsio ad vtranq partē. Sz tamē adhuc restat q̄stio quare expressior p̄figuratio p̄cessit in lege nature q̄tum ad ritū. Et ad hoc dicendū q ius instituit legem scriptam vt implendam et euacuandam. sicut veritas euacuat vmbraz. ideo ne videremur iudaizare dispoſuit figuras in lege moysi dari expressas. sed tamē differētes q̄ntum ad ritum. vt manifeste ex earum institutione ostenderetur legis illius euacuatio ⁊ imperfectio. ⁊ ideo magis se dicit christus sacerdotem fm ordinē melchisedech q̄ aaron. vt ostēdatur ibi legis ⁊ sacerdotij translatio. sicut ostendit apostolus ad Hebreos. et sic patet totum.

¶ Quantum ad secūdum articulum cōsequēter q/ritur de institutione eucharistie. Et circa hoc tria queruntur. Primo querit vtruz a p̄ncipio debuerit institui. Secūdo supposito q in lege euāgelij querit quādo. vtr ante passionē. an post. Tertio queritur de modo. et ordine instituendi.

¶ Questio. j. d

¶ quęstio 1

Q a p̄ncipio debuerit institui videtur. quia hoc sacramentū est viaticum. quia p̄bet alimentum itineranti. ergo tunc institui debuit quando homines itinerare ceperunt ad patriam. sed hoc statim post lapsum. q; ⁊c.
¶ Item hoc sacramentum ē sacr̄m vnionis corpis xp̄i veri et mistici. ergo tūc debuit institui quando fuit corpus misticū. sed hoc fuit a p̄ncipio. ergo ⁊c. ¶ Itē sacramentum mr̄imonij non cessauit p̄pter lapsum. immo quod erat in officium. factum est in remedium. sed esus ligni vite dat⁹ erat homini vt dicit Aug. in sacramentū. ergo nō debuit cessare quin sacramentaliter ederet. sed non debuit agnum comedere quod daret vitam corpalem. quia morti corporali obligatus erat. ergo lignum vite quod daret vitam spūalem. sed hoc est eucharistia. ergo ⁊c. ¶ Item sicut penitentia est contra mortale. ita eucharistia contra venialc. sed ab initio cucurrit veniale peccatum vt mortale. ergo pari ratione eucharistia cum penitentia. Contra. hoc sacramentum ē maxime gratie contentiuum. vnde ab hoc nomen accepit. ergo tantū tpe legis gratie debuit institui. Sez hoc sacramentum est cōtentiuuz fm veritatem corpis xp̄i qđ traxit de virgine. ergo non potuit esse anteq̄ esset hoc corpus. ergo tantum in nouo testamento. ¶ R⁹. dōm q hoc sacramentū congruebat legi gratie tantum. Tuz propter rem contentam que est corpus xp̄i verum. Tuz propter efficaciam que est charitatis vinculum. que in noua lege apparere ⁊ abundare debuit. in antertoribus aūt imp̄fecte possideri. vt ita gradus sit in mundo sicut in vno homine. ¶ Ad illud ergo qđ obr̄ de viatico. di/ 19
cendū q non valet. quia aliquod debuerūt habere sustentaculum non ꝑfectum cibum. ⁊ ita aliquam figurā non rem ipam. ¶ Ad illud qđ obr̄ q est signum corporis mi/ 20
stici. dicendus q non tantū est signū eius. immo corporis veri. ⁊ illius est signum immediatius. ⁊ ideo q̄tus corpus xp̄i misticum ceperit ab abel. non tamen corp⁹ xp̄i p̄prium. ideo nec hoc sacramentum. ¶ Ad tertiū 21
dōm q matrimoniū quantū ad officiū omni statui conueniebat. q̄tū autem ad remediū nō. Esus autē corporalis illius| ligni conueniebat statui immortalitatis. Esus istius ligni spūalis omni⁹ statui. sed sacramētalis post istius ligni natiuitatem vt finitum Est enim eius manducatio scōm etiam assumptam humanitatē quaz exposuit p̄o nobis in p̄cium. ⁊ nūc exposuit in cibuz Joh. vj. Panis quem ego dabo caro mea est p̄o mundi vita. ¶ Ad illud quod obiicitur de eucharistia q est 22
remedium contra venialia. dicendum q tripliciter deficit ista ratio. Primo quia morbus venialis non ē ita periculosus vt mortalis. Secundo vero quia per penitentiam veniale poterat habere remedium vt mortale. Tertio q sacramentum non est principaliter contra venialia ordinatum. vt infra videbitur.

¶ Questio. ij. e

¶ quęstio 2

Aū debuerit institui. ⁊ q ante passionē videt. q: hoc sacramentū est relictū a dño in viaticū. ergo tūc debuit institui q̄n dñs fuit viator. Si dicas q non sequetur. q: non dicitur viaticum quia a viatore. sed quia det viatori. Obiicitur tunc q dominus non tantū formam instituendo. sed etiā exēplū p̄bendo dedit. ¶ Item videt q iuxta passionē. q: hoc sacr̄m datū est in signū amoris sed dñs in fine oūdit spālia signa amoris ad discipulorū ꝺsolationē. Joh. xiij. Cū dilexisset suos in finem ⁊c. Itē hoc sacr̄m est cibo reficiens. q si tempus institutōis ⁊ institutio debet cē concors effectui. videtur q debuerit

institui in hora cene. ¶ Ite hoc sacrm implerium erat eius quod figuratum erat in agno paschali. ergo si veritas debuit supponi vmbre. videtur q debuit institui post esum agni. z ita in cena paschali. Contra. Christ⁹ conficiendo dedit formam conficiendi. ergo dando dedit formam dandi vel communicandi. Sed post cenā non est tempus conueniens sumendi. g videtur q dominus inordinate dederit. hoc autem est inconuenies ergo tunc non dedit. Item hoc sacramentum sequitur baptismum. ergo debuit institui post baptismuz. Sed baptismus institutus est post resurrectionem. Matħ. vlti. g zc. Item in hoc sacramento continet xp̄us sacramentaliter. vt qui non est nobiscum sensibiliter. saltem sit nobiscum sacramentaliter. z in ascensione recessit a discipulis corporaliter. ergo tunc debuit instituere hoc sacramentum. Item hoc ip̄m videtur. quia est signum memoriale. sed talia melius memorie imp̄imuntur cuz vltimo exhibentur sicut dicit Aug. in quadam omelia ergo inter omnia que fecit illud debuit esse vltimum. sz multa fecit coram discipulis post resurrectionem. ergo
23 hoc sacramentum debuit post omnia instituere. R°. dicendum q sacramentum illud cum sit visibile continet corpus xp̄i verum. z vere est ibi cibus. z precipuum signum. Cibus inquā reficiens. z ideo tempore refectiōis instituit. Cibus etiam paschalis. z ideo in paschali cena. Quia vero erat signum amoris. z recessu debet homo ostendere amoris signa et memoriale vt artius ī me
24 moria maneat. iō in vltima cena. ¶ Ad illud qō obȝcit q si tunc institutum ē. q tunc deberemus illo vti. dom q hora illa conueniens fuit prime institutioni. sed vsui nostro non conuenit. quia institutio respicit effectum sacramenti vel matrimonij. sed vsus vlterius ydoneitatem suscipientis. z quia homo satur non est ydone⁹ ad spūalia peragenda. ideo non seruat hoc ecclesia nec debet seruare. Si obȝcias q tunc apostoli primo indebite acceperunt. dicendum q ibi sobrie comedebant exemplo magistri. z iterū comederunt cibum paschalem qui erat quodammō spūalis propter signantiam. ¶ Ad il
25 lud de baptismo dicendū q non est credibile q tūc esset forma instituta. sed q alias instituit. ibi confirmauit et publicauit. Similiter subdidit de hoc sacramento. ecce ego vobiscum sum ¶ Ad aliud de recessu. dicendum q xp̄s recessit in passione. vnde ille fuit transitus z via
26 et transitus ille fuit ad nostram salutem. ideo tunc īstituit cibum paschalem. sed in ascensione fuit ad suā gloriam. ¶ Ad illud de memoria dom. q ante passionem
27 fuit cum eis vt socius. et ideo tunc reliquit signa amoris sed post resurrectionem fuit vt dominus et quasi extraneus. vnde dicebat hoc est quod dicebam cū adhuc essem vobiscum. z ideo recessus ille debuit explicare signū z sacramentū amoris. ¶ Questio .iij. f

¶ De mō instituendi sacramētū eucharistie z cum institutio huius sacramenti fuerit in institutione verbi. q̄ritur vtrū prius confecerit ꝯ verbum prolulerit. Et q sic oñditur ex textu euangelij. Matħei. xxvj. cenantibus illis accepit ihesus panem. benedixit ac fregit. ac dedit discipulis suis dicens. accipite zc. Et p⁹. Hoc est corpus meum. Ex hoc verbo dupler elicitur ratio. Prima quia prius benedixit ꝯ verbum proferret. sed benedictio fuit consecratio. ergo prius benedixit et consecrauit ꝯ verbum pferret. ¶ Item arguitur ex alio ℞bo. quia prius fregit ꝯ verbum proferret. sed fractio cō sequitur confectionem. in hoc sacramento sicut patet. ergo prius confecit ꝯ proferret verba. ergo non instituit verba conficiendo. Sed contra. si verba non protulit conficiendo. aut confecit alijs verbis. aut sine ℞bo. Si confecit alijs verbis. Ergo illa maxime debent habere virtutem ¶ Si sine verbo. ergo; videtur quod ecclesia non imitetur summū magistrū in conficiendo. qō videtur inconueniens. cū in isto sacramento p̄cipue sūm⁹ sacerdos formā z exemplar ꝺederit cōsecrādi. Ite si nō cōfecit his ℞bis. g verba in ore xp̄i fuerūt tm signi ficatiua. g non habuerunt ℞tutē neq efficaciaz. Si tūc non habuerunt. videt g q nunq̄ habeant. q nō habent
28 nūc. nisi ꝓpter illud qō factum ē tūc. ¶ R°. dom. q circa hoc sunt tres opiniones satis ꝓbabiles. Prima ē q dñs ꝓpus ꝓfecit ꝯ verbū instituerit. sicut prius baptisatus ē ꝯ formaz baptismi instituerat. Et rō cuiꝰ ē. q ipse q ē ℞bum p̄ris confecit seipso sine ℞bo. nobis autem q̄ indigem⁹ ℞tute ℞bi dedit formā p⁹ ꝓsecrationē. Alia opinio ē q dñs confecit simul z verba ptulit. sed bis protulit. Primo ī occulto ad ꝓficiēdū. Secō ī apto ad formā institutā manifestādū. Primū q̄dē itelligit̄ fecisse cū ꝺr bñdixit z fregit. z exponit bñdixit. s. ecclie dicendo. H ē corpus meū. z post fregit distribuendo. z dixit apte illō ℞bū hoc ē corpus meum. Tertia opinio ē q dñs sil cōfecit z verbum instituit. et sicut semel tantuz cōfecit. ita semel tm ℞ba ptulit. z illud vī cōuenienti⁹. Ad qd cuiz totiens verba pferret cum bn posset facere semel pferēdo. Ulterius q̄uis posset conficere sine verbo. debuit tamen conficere verbum dicendo vt apostolis formaz traderet. q dñs nō tm ibi suam potētiā oñdebat. sz etiā discipulos informabat. z hec positio ē cōior z pbabilior. Hāc sustinēdo dom ē q dñs conficiendo ℞ba instituit. q ℞ba pferēdo p⁹ ꝓfecit. ¶ Ad illud qō obī q ꝓpus bn
29 dixit. dom q bndictio illa nō fuit cōsecratio. sed fuit q̄dam ꝓparatio vel magis q̄dā oꝛōnis siue grarū actiōis pmissio. in q̄ oñdit nobis nullū cibū attrectādū nisi preuia bndictōe. vñ mos ē ecclīasticoꝝ virorum ad omnez cibum pmittere benedictionem. ¶ Ad illud quod obȝ
30 citur de fractione. dicendum q duplici de causa potest esse fractio. vel ad figurandum vel ad distribuendum. Ad figurandum sicut sacerdos frangit in altari. z hec sequitur confectionem. Alia vero est ad distribuendum. z sic si aliquis conficeret ꝓ multis ita q̄ haberz vnū panē ñ hostias distinctas. congrue posz pr̄ frāgere. z sic fecit dominus. Unde fregit vt inter discipulos distribueret.

¶ De sacramento eucharistie fm q duobus integratur verbo. s. et elemento.

Forma vero ē quā ip̄e ibidē edidit zc Supra egit mgr de antecedentibꝰ sacrm eucharistie. Hic agit de integrā tibus ip̄m. que sunt duo. scz verbū et elementū siue visibile signum. et hec pars habet duas partes. In prima agit de forma ℞bi. In scōa ꝓo de significatōe siue cōuenientia signi. ibi. Nunc quid ibi sit sacramentuz. Utraq pars habet duas. Nam in prima determinat primo que sit forma. Secundo qualiter est vtendum ea. vtruz scilicet sicut instituta est quantum ad tempus. z hoc facit. ibi. Ubi consideratione dignum est. Similiter secunda pars in qua agit de ratione signandi habet duas. In prima determinat quid sit ibi signum z signatū In secunda determinat similitudinem et conuenientiam vnius ad alterum. ibi. Porro illa species visibilis.

31 a Attende que sunt verba. accipite et comedite. Videtur hic innuere magister q̄ hec sit forma. Sed contra hoc est q̄ ecclesia his verbis non vtitur. ergo non conficit. ergo ecclesia aut male facit aut magister falsum dicit. R°. dō q̄ circa hoc sunt due opiniones. Aliqui dicunt q̄ vis data est verbis. q̄ solum his verbis fit cōfectio que dicit ecclesia. et si verba immutantur. quantūcunq̄ sit sensus idem non conficitur. et ideo dicunt q̄ in his v̄bis non fit confectio siue consecratio. et dicunt q̄ magister non dat ibi formam

Amb. i li. de sacris.

Alij dicunt aliter q̄ mutatio i modo enunciandi. dum tamen seruetur sensus non impedit cōsecrationez. Unde in forma quā ponit magister ita bene est consecratio sicut in forma que ponitur in canone. Verumtamē h̄ asserendū ē q̄ in forma q̄ in canone scribit conficitur sacr̄m. De hac est vtilius dubitare. Quis enim potest scire vtrum euangeliste vt ipse apostolus formā intenderent describere. ideo melius est hic pie dubitare q̄ presumptuose diffinire. Credo tamen q̄ si quis ita conficeret. ñ esset parui pendendum. immo honor et reuerentia est exhibenda propter periculum. et propter hoc q̄ non possumus discernere. q̄ mai⁹ piculū ē. p̄tenendo hostiā p̄secratam q̄ nō consecratam venerari p̄o consecrata. vtputa si non consecrata commisceatur alijs consecratis a quibus nō possit discerni. melius est totuz venerari q̄ despicere aliquam ex eis. cum nō possit cognosci. Si quis tamen formam ecclesie ex certa sciētia mutat. grauiter peccat. Quare p⁹ dit corp⁹ et sanguinē discipul⁹

Determinat que sit forma sacramenti eucharistie. c

Forma vero ē quā ipe ibidē edidit dicens. Hoc est corpus meum. et post. Hic est sanguis meus. Cum enim hec verba p̄feruntur. conuersio fit panis et vini in substantiam corporis et sanguinis christi. Reliqua ad laudem dei dicuntur. Unde Ambrosius. Sermone christi hoc conficitur sacramentum. quia sermo christi creaturā mutat. et sic ex pane fit corpus x̄pi. et vinum cum aqua in calicem missum fit sanguis consecratio a neverbi celestis. a Attende que sunt verba. Accipite et comedite ex eo omnes. Hoc est corpus meum. Et iterum accipite et bibite ex hoc omnes. hic est sanguis meus. Per reliqua omnia que dicuntur laus deo refertur oratio p̄mittitur p̄o populo. p̄o regibus. Item augustinus Credenduz est q̄ in illis verbis christi sacramenta cōficiantur. reliqua omnia nihil aliud sunt q̄ laudes vel obsecrationes fidelium et petitiones. Ecce que sit institutio et forma huj⁹ sacramenti.

Augusti.

Determinat qualiter forma sacramenti eucharistie sit vtendum. vtrum scilicet sicut instituta est quantum ad tempus. d

Ubi consideratione dignū est. quare illud sacramentū etiam dedit discipulis. Dominus igitur ihesus ad inuisibilia paterne maiestatis migraturus. celebrato cum discipulis typico pascha. quoddam memoriale eis commendare volens. sub specie panis et vini corpus et sanguinem suum ita eis tradidit. vt ostenderet legis veteris sacramenta (inter que p̄cipuuz erat agni paschalis sacrificiuz) in morte sua terminari. ac legis noue sacramenta substituui. in q̄bus excellit mysterium eucharistie. Ideo etiam post alia dedit. vt hoc vnum artius memorie discipulorum infigeretur. et ab ecclesia deinceps frequētaretur. Sed non extinde discipli nam sanxit in posterum. vt p⁹ alios cibos sumatur. sed potius a ieiunis sumi oportet sicut apostolus docet. vt singulari reuerentia dijudicetur. id est discernatur ab alijs cibis. Quod dominus apostolis disponēduz reliquit. Unō augustinus. Apparet cum primo acceperunt discipuli eucharistiam non eos accepisse ieiunos. b Non ideo tamen calumniandum est vniuerse ecclesie q̄ a ieiunis sumitur semper. Placuit enim spiritui sancto vt in honore tanti sacramenti p̄ius in os christiani dominicum corpus intraret q̄ alij cibi. ideo vbiq̄ mos iste seruatur. Non enim quia post cibos dedit dominus. ideo pransi vel cenati illud accipere debent. vt illi faciebant quos apostol⁹ redarguit. Nam saluatur quo vehementius commendaret mysterij illius altitudinem. vtrimū hoc voluit infigere cordibus et memorie discipulorum. a quib⁹ ad passionem digressurus erat Quo autem ordine deinceps sumeretur. apostolis per quos ecclesias dispositurus erat reseruauit docendum.

Determinat quid sit in hoc sacramento signum et quid signatum. e

Nunc quid ibi sacramentuz sit et quid res videamus. Sacramētū ē inuisibilis gr̄e visibil' forma. forma g̃ panis et vini q̄ ibi vf ē sacr̄m. i. signū sacre rei. q̄ p̄ter spēz quā igerit sēsib⁹. aliq̄d aliō nem effectus vel etiam aliorum que tanguntur in lr̄a.

b Non ideo tamen calumniandum est vniuerse ecclesie. videtur enim q̄ imo valde calūniandum est. q̄ seruandum est et imitandum tam factum q̄ verbū quod dicit. dñs q̄ seruus. Iz dominus confecit post cenam. ergo q̄uis apostolus dicat cōtrarium. videt q̄ magis post cenam conficiendum sit. R°. dicendum q̄ in his que dominus p̄cepit magis obediendum est domino q̄ alicui alij. sed tamē nō omnē factum dñi ē p̄ceptum. quia nō omnia fecit ad imitationem. sed quedam fecit ad signationem et manifestatiōem veritatis sic dō fecisse dominus q̄n fuit circūcisus quia hoc nō fec ad imitatōez sed potius ad ostruc̄ionem alicuius rei cognoscende. vel spiritualiter faciēde. sic cibum illum instituit post cenam in signatō

32

Aug⁹. i li. rnsionum ad ianuari um.

Augu. de ciui. dei.

facit in cognitiõez venire. Tenent ergo species vocabula rez q̃ ante fuerũt. s. panis t vini. Hui⁹ aũt sacramenti gemina ẽ res. vna. s. contẽta t significata. altera significata t nõ cõtẽta. Res contẽta t significata ẽ caro xp̃i quã de virgine traxit t sanguis quẽ p nobis fudit. Res aũt significata t nõ ptẽta ẽ vnitas ecclie ĩ pdestinat⁹. vocat⁹. iustificatis t glificatis. Hec ẽ duplex caro xp̃i t sãguis vñ Hiero. dupl̃r intḡt itelligit caro xp̃i t sãguis vl illa que crucifixa ẽt sepulta. t sanguis q̃ militis lancea effusus ẽ. vel illa spũalis ac diuina de q̃ ipe ait. Caro mea vere ẽ cib⁹. t sanguis me⁹ vere est potus. Et nisi mãducaueritis carnẽ meã t biberitis meũ sanguinẽ. nõ habebitis vitaz in vobis. Sũt ḡ hic tria distinguẽda. vnũ quod tm̃ ẽ sacr̃m alterũ qđ ẽ sacr̃m t res. t tertiũ quod ẽ res t non sacr̃m. Sacramẽtũ t nõ res ẽ spẽs visibilis panis t vini. Sacramentũ t res caro xp̃i ppriat sãguis Res t nõ sacr̃m mistica eius caro.

Determinat conuenientiã t similitudinẽ vnius ad alterum signi scz ad signatum. f

Porro illa spẽs visibilis sacr̃m ẽ gemine rei. qz̃ virtãz rem significat. t vtriusz rei similitudinẽ gerit exp̃ssam. Nã sicut panis p̃ ceteris cibis corp⁹ reficit t sustentat. t vinũ hoiem letificat atz inebriat. Sic caro xp̃i interiorez hoiem ceteris gratijs spũaliter reficit t saginat. Vñ calix me⁹ inebriãs q̃z pclar⁹ ẽ. Habet eriã similitudinẽ cũ re mistica q̃ ẽ vnitas fideliũ. quia sic ex multis granis cõficitur vn⁹ pãis. t ex plurib⁹ racemis vinũ ĩ vnũ cõfluit. sic ex multis fideliũ ploĩs vnitas ecclesiastica cõstat. Vñ apls. Vnus panis t vnũ corp⁹ multi sumus tẽ. Vñ Aug. vn⁹ panis t vnuz corp⁹ eccl̃a dicit. p eo q̃ sicut vn⁹ panis ex multis granis. et vnũ corpus ex multis mẽbris cõponit. sic eccl̃a ex multis fidelib⁹ charitate copulãte pnectit. h̃ misteriũ pacis t vnitatis nr̃e xp̃s i sua mẽsa pcrauit. Qui accipit h̃ mysteriũ vnitat⁹. t ñ tenet vinculũ pacis. nõ accipit hic misteriũ p se sz cõtra se. Cui⁹ ẽt sacr̃m ẽ corp⁹ xp̃i. ppuz de xḡie sũptũ. qz vt corp⁹ xp̃i ex multi mẽbris purissimis et imaculatis cõstat. ita societas ecclãstica ex multis plonis a crĩali macula liberis cõsistit. In cui⁹ rei typo facta ẽ arca dñi de lignis sethim. q̃ sũt imputribilia t albe spine similia.

Ad intelligẽtiã h⁹ ptis sm duo q̃ determĩat h̃ magr̃ duo pncipaliter querunt. Primo q̃rit de forma h̃bi in sacro eucharistie. Scõo de signatõe ip⁹i⁹ sacr̃i. Circa p̃mũ querunt duo. Primo q̃rit de forma verbi sup panẽ Scõo de forma verbi sup vinũ.

Questõ. j. g

Quatũ ad formam panis q̃ ẽ. hoc ẽ corp⁹ meũ. Queritur p̃mo quantũ ad subiectũ. s. quo ad pronomẽ. Luz em̃ hoc sit pnomen t nõ nomẽ. est demõstrativũ. qz aliter esset cassũ vt dicit pr̃s. Si ergo demõstrat. aut ad intellectũ aut ad sensum. Si ad intellectũ. tunc quero q̃d Non p̃t dici nisi corpus christi verũ. ḡ sensus est. corp⁹ meũ ẽ corpus meũ. Hoc nihil videt. qz nullã rõem ope rãdi dic̃. Si ad sensũ. ḡ sensus ẽ. panis ẽ corp⁹ meuz sz hoc simpliciter falsũ. ergo neutro mõ p̃t accipi. Item hoc pnomẽ imporrat demõstrationẽ nõ vt cõceptam. sed vt exercitã. Sz demõstratio nõ exercet nisi circa illud qđ actu est tpe platõis. ḡ si cũ pferr̃ pnomẽ nõ ẽt ibi nisi panis demõstratũ. ḡ panis. ḡ idẽ qđ prius. Itez regula ẽ q̃ terminus suppones ꝟbo de pñti nõ habenti vim ampliãdi supponit p eo qđ actũ est. sz actu nõ ẽ ibi nisi panis. ḡ supponit p pane. Sz illi nõ ꝟuenit pdictũ. ḡ locutio falsa. Querit ḡ de cõpõe. s. h̃ verbo ẽ. t cuz ista forma sit forma ogatiua. vr̃ q̃ deberet ibi poni ꝟbũ ogatiuũ. Sz h̃ verbũ ẽ. est ꝟbũ pteritũ. extra ogatoz ḡ nullo mõ deberet ibi poni. Itẽ hoc ꝟbo christ⁹ confecit. et sacerdos intẽdit cõficere sicut ds verbo increato creauit. ḡ si ad platõnẽ h⁹ verbi statim fit trãssubatõ verbũ illud est impiosũ. ergo videt q̃ potius verbo imperatiuo vti deberet sicut fiat corpus meũ. sicut in creatione nõ dicit fit. sz fiat lux. Itẽ subiectũ t pdicatuz dicũt formas incompossibiles. Sz ꝟbũ substãtiuũ pñtz tpis dicit sitratẽ formaz̃ pdicati et subiecti. ḡ nõ dz dici de pñti. hoc ẽ. sz h̃ erit. Querit etiã ō hoc pdicato corp⁹ meũ. videt cm̃ q̃ deberet magis dici caro. qz caro magis est ꝟueniẽs cibo cõi. Vñ Joh. vj. caro mea vere ẽ cibus

Itẽ ista verba pferũtur a ꝟficiẽte. ḡ cũ ꝟficiẽs loquitur de christo vt de tercia pson̄a. non debet dici meũ sed christi. Si dicas q̃ christus vim dedit his verbis. sicut vim dedit ĩ noie suo demonia expellere cũ dixit. in noie meo demonia ejciẽt. Marci. xvj. t tñ ejciẽtes dicebãt in noie xp̃i. Itẽ cũ de forma aliorz sacrorz sint actus p tinẽtes ad intentionẽ et vsũ siue ad cõsecrantẽ. ḡ vr̃. q̃ illud qđ ãcedit. accipite t comedite. et h̃ qđ sequit. in mei memoriã facietis. sit de forma. Querit ḡ que sit forma pcise. t quare nõ ponit in verbo exp̃mente actũ ministri. Rñ. dõm. q̃ circa hoc multiplex fuit opinio. Quidã enĩ dicũt q̃ verba illa dicit sacerdos. nõ vt sua sed vt xp̃i. vñ materialiter tenẽtur. nec tunc est querere qđ ibi demõstret p pnomẽ. vel qđ cõpleret p verbum. Sed h̃ nõ sufficit dicere. Primo qđẽ. qz et si ꝟba in pson̄a alteri⁹ pferãtur. nõ pter hoc oĩno materialit̃ tenẽtur sz significatiue. cũ recitẽtur ĩ eo sensu ĩ quo ille dixit. Preterea similiter possunt⁹ grere sm q̃ a xp̃o plata sũt. Alij dicũt q̃ verba tenẽtur significatiue. sz oratõ nõ hz veritatẽ p tpe in q̃ pferr̃. sz p tpe in q̃ plata est. vt hec oro. ego bibo. nõ est ꝟba p tpe platõnis. sz p tpe sibi ꝟiũcto. Sz illud nõ soluit. qz aut demõstrat ibi panis. aut corp⁹ christi. Si panis. nllo tpe ẽ oro vera. Si xp̃i corp⁹. ẽ oĩ tpe vera. Alij dicunt q̃ tenet significatiue oratio. et vera est etiã p tpe in quo pferr̃. sed nõ demõstrat ibi aliqđ ad sensũ. sz ad intellectũ. Ad intellectũ inqz nõ sicut simile in siñ. vt cũ dicit hec herba crescit in orto meo. sz sicut signatũ ĩ signo. vt sit sensus hoc. s. sigñ tũ p h̃ ẽ corp⁹ meũ. t hec sigñtio oris ꝟba est etiã si nihil fieret. Sz rursus. qz sigñtõi vere addita ẽ ex institutiõne diuina ꝟtus efficacissima. vltert⁹ oro illa t ex dñi institutõne et ex sacerdotis intentõe est cõuersiua. vt sit sens⁹. significatũ p hoc qđ est ꝟuertendũ in corp⁹ meũ. est corpus meũ. t hec opinio pbabilioz ẽ pdictis. Adhuc nõ illud nõ plene satisfacit. Si em̃ vt dicit Aug⁹. verbũ deber accedere ad elemẽtũ vt fiat sacr̃m. t elemẽtum non ẽ ibi signatũ. sed magis illud qđ in corpus conuertitur. nõ demõstratur ḡ corp⁹ xp̃i. sz suba panis sub accidentibus q̃ pñt oculis cõspici. et h̃ qđẽ vez est maxime cum

Greg⁹. in omelia pascali.

Hier. sup epi. ad ephũ

Joh. vj.

De tribꝰ q̃ ꝟbꝰ pñt distinguẽdis.

ps. xxiij.

j. Cor. x.

Aug. de sacramentis fidelium.

Augu. de bla. sp̃e. sanctis.

Exo. xxv

Questo. j.

intentio ꝺficiẽtis supꝫ panẽ ferak. vt ꝺuertak in corpus
7 illud demõstrat supꝫ qõ fertur sua intentio. Propter
hoc notãdũ ꝙ ista oro singularis ẽ inkꝰ oẽs orões. Alie
enĩ sũt indicatiue veritatis siue existẽtie. hec aũt ad ipz
qõ figurat facit. vñ est ꝟbũ opatiuũ. nõ opatõe successi/
ua sz instãtanea. 7 opatiuũ nõ alicuiꝰ rei noue vel non
existentis. sz terminꝰ eiꝰ est ens actu cõpletũ. 7 nõ muta
tũ. 7 ad illud qõ terminak vt ẽ alteriꝰ signũ. i. corpis xpi
mistici. 7 totũ facit ꝟtute verbi increati adiuncto mini
stro circa materiã nihil agẽte. Ex his ser conditõibus
patet rõ oĩm dictoꝝ in hac forma si qs inspiciat. qz enĩ
hic sermo conuersiuus 7 trãsitiuus siue ad trãsitionem
ordinatus ẽ opatiuus. 7 opatio ẽ circa subam panis. iõ
ꝓnomẽ ꝺemõstrat panis subam sub accidẽtibꝫ q̃ oculis
conspici pñt. 7 trãgitur illud qõ conuertik ꝑ subiectũ. sic
illꝺ in qꝺ ꝑ ꝺicatũ. Qz ꝟo kminꝰ opatõis ẽ actu ens ñ
innouatũ. ideo ꝺz poni ibi verbũ essẽdi. nõ fiendi. vt
significek conuersio esse sine mutatione termini. s. in eo
qõ ẽ. Qz subito. iõ simlẽ fieri 7 factũ esse. iõ est pñs ver/
bũ instantaneũ 7 nõ futuꝝ. 7 tale ẽ pñs huiꝰ verbi est. iõ
meliꝰ ꝺicik est q̃ erit. Quia ꝟo opatio termiatur ad cor
pus xpi vez. vt signũ mistici. in q̃ ẽ ꝺiuersitas oppõnũ
iõ ꝺr corpus nõ caro. qz corpus cõe ẽ ad totũ etheroge/
neũ. et omogeneũ. caro aũt ꝺicit omogeneũ Quia vero
hoc opatur virtute verbi increati cõiuncta 7 vt coniun
cta. ideo ꝺicit meũ. Loqꝫtur enĩ sacerdos in ꝑsona chri/
sti. ideo ꝑ xpõ ꝺicit meũ. Quia ꝟo minister nihil opera
tur circa materiã nec imutat. ideo nihil plus ẽ ꝺe forma
etenĩ si minister nõ tangat nec frangat. ꝺũ tñ intẽdat et
verba ꝺicat cõfectũ ẽ. nõ sic ẽ in baptismo. Ex his pa/
tent oĩa obiecta. hoc solo excepto. s. ꝺe veritate locu/
tionis. Quo enĩ est locutio vera si ꝺemõstrak suba pãis
cũ hec sit sp falsa. panis ẽ corpus xpi cũ sint forme incõ/
possibiles. Et si tu ꝺicas q̃ hoc verbũ est nõ ꝺicit ibi in
herẽtiã sed ponitꝰ ꝺuersionẽ. tũc q̃ ꝑm hꝫ ponitꝰ cõpeteret
verbũ impatiuũ. Et ꝓpterea notãꝺuꝫ q̃ sicut in verbo
eterno filio ꝺei ꝺño nro ihu xpo ẽ veritas 7 omnipoten/
tia. sic ĩ verbo suo ab ipo plato ẽ veritas 7 efficacia. vt
tale ꝟbũ sacris no. le. cõperat. ideo ꝺebuit ita ꝺicere ver
bũ enũciatiuũ veritatis. sicut ẽ ipa veritas. ac ꝑ hoc in/
ꝺicatiuũ. Et qz nõ esset verũ simplici enũciatione. vt ñ
esset falsus iunxit verbo efficaciã ore suo. Et qz manꝺa
uit alĩs facere et ꝺicere. 7 ipe nõ iubet aliquẽ esse falsuꝫ
ideo ĩ ore eoꝝ ꝙbus ꝺedit mãꝺatũ ꝺedit verbo efficaciã.
Et ideo hoc verbũ est in hac oroe nõ iꝺẽtitatẽ nec simi/
litudinẽ signat. sz hoc esse corpus. hoc ẽ ad huius verbi
plationẽ hoc totũ transire ĩ corpus. vñ oro ista in oroe
alteriꝰ q̃ ĩ ore sacerdotis falsa ẽ. qz nõ ꝺuertit neq; trãs
subat in illud. nec ꝟa ẽ ꝑ identitatẽ. Et hic sensus q̃uis
sit huic oroni ꝓpus. et similiter forme sanguis. tñ nõ est
alienꝰ a rõne pẽsatis ꝺitionibꝫ supius assignatis. Ex
quibꝫ alia obiecta patẽt. Nec videak incõueniens ꝺice
re ꝙ hoc verbũ est nõ iꝺẽtitatẽ ꝺicit. sz potius cõuersio
nẽ in hac oroe q̃ nõ tm̃ est significatiua sz etiã opatiua.
Magis tamẽ ꝺebuit poni verbũ essẽdi q̃ opandi. qz
magis cõperebat forme vt simul esset efficacia cuꝫ veri/
tatis enũciatione. simul etiã notaret termini imutabi/
litas cum conuersione.

quẽstio ꝫ

Questio ꝫ b

De forma verbi super vinum. et hoc habek in canõe
Hic ẽ calix sanguis mei. 2c. Sed videk hec nõ ẽ forma
ꝓter hoc ꝙ magr ꝺicit ꝙ hec ẽ forma. Hic est sanguis
meus. cũ ergo nõ sint ꝺue. patet 2c. Itẽ in nullo euãge
listarũ haberur hec forma. qz in Mar. 7 Mat. ꝺicitur
Hic ẽ sanguis. In luca. Hic ẽ calix ĩ meo sanguĩe. Si
ergo nõ ꝺebet credi alicui qꝺ nõ sit ĩ nouo vl ve. testa.
sed nouo et veteri simpliciter ẽ credẽꝺũ. g̃ ista forma est
abũciẽꝺa. 7 forma q̃ est in euãgelio tradita ẽ teneꝺa'.

Itẽ quero ꝺe huius forme cõgruentia. 7 cũ in forma
nõ ꝺebeat poni nisi ꝙ spectat ad eẽntiam sacri. 7 calix ñ
sit nec ꝺe materia nec ꝺe forma. sz vas ꝺtinẽs. g̃ nõ ꝺebz
in forma poni. Si ꝺicas ꝙ tenek trãssumptiue. quero.
ad qꝺ. Si ad passionẽ. g̃ sensus ẽ. hec ẽ passio sanguis.
Si ad potũ. ergo sensus ẽ. hic ẽ potus. Sed sicut san/
guis ẽ potus. sic corpꝰ ẽ cibus. ergo si in forma panis ñ
ꝺicik hic est cibꝫ corpis. nec ĩ forma vini ꝺebet ꝺici. hic
est potus sanguinis. Itẽ vbi est sermo trãslatus ibi
est improꝑetas. et vbi improꝑetas ibi ẽ occasio erroris
7 oĩis talis excludenda est. ergo. 2c. Item. vbi trãs/
sumptio ibi plẽs intellectus. s. proprii 7 transsumptꝰ.
sed multiplicitas intellectuũ est rõ euagẽꝺi. qꝺ spẽaliꝫ
ꝺebet esse alienũ a ꝺispensante et cõficiẽte hꝫ sacramẽtũ
g̃. 2c. Obũciꝫ aũt vltra ꝺe hꝫ qꝺ ẽ sanguis Si enĩ hoc
est ꝓncipale in sacro. videk q̃ ꝺebeat exꝑmi in recto po
tius q̃ in obliquo. Itẽ si calix stat ibi ꝑ ꝓtento. 7 cõ/
tentũ nõ ꝺiffert a sanguĩe. et oblik sũt trãsitiui. g̃ nõ ꝺe/
bet poni in obliquo. Querik etiã vltra ꝺe hꝫ qꝺ ꝺicit no
ui et eterni testamẽti. qz si testamẽtũ nouũ. nõ ergo eter
nũ. g̃ male cõiungik vnũ cũ altero. Itẽ videk. q̃ nõ ꝺe
beret poni misterii fiꝺei. qz i alĩs sacramẽtis ẽ misteri/
um fiꝺei 7 nõ ponik. g̃ nec in isto. Itẽ addik. qui pro
vobis 7 ꝑ multis tradek. Quare similik nõ ꝺicik ꝺe coꝝ
pore tradek. Itẽ. quare ꝺistinguit. cũ enĩ equaliter ꝑ
omnibꝫ sit effusus. videk q̃ nõ ꝺeberet ꝺicere ꝑ vobis 7
ꝑ multis. sed ꝑ omnibꝫ. Rñ. ꝺõm. q̃ hec forma. hic ẽ 34
calix sanguis mei. est forma recta 7 cõgrua. sed vtrũ sit
tota. an qꝺ seqtur sit ꝺe integritate ꝺubiũ est. credik tñ
q̃ ẽ tota. tamẽ qꝺ sequik nõ ẽ frustra additum nec ꝺz ali
quid resecari. Q aũt ista sit forma recta patet ꝑ hoc q̃
ipam tenet romana ecclesia q̃ fuit ab apostoloꝝ ꝓncipi
bus edocta. Unde Innocẽtius. Romana ecclesia illꝺ
semꝑ integra fide seruauit. quod ab ipis apostol' q̃ eam
ꝓncipaliter factis 7 ꝺoctrinis ecclesiasticos ritus ꝺocu
erũt accepit. ab ipis sz aplis petro et paulo q̃s vivos
autores habuit 7 ꝺefunctos custoꝺit hũc ritũ sacrificij
accepit. quẽ hacten immobili cultu seruauit. Accipiẽ
da est igik forma a canone. qz illa traꝺitur nõ ꝑ modum
narratõis sed institutõis. mgr aũt nõ intẽdit ꝺare for
mã sicut nec ĩ alĩs sacris fecit. sz illi cõsiliem in sinuare.
Accipiẽꝺa ẽ ab ipis aplis nõ ab euãgelistis. qz apli ec/
clesiã instituerũt ꝑm q̃ a ꝺño acceperũt. euangeliste ꝟo
ꝺiuina ꝟba et opa narraverũt. attẽꝺẽres ad intellectuz
nõ ad vocẽ. Ideo nec euãgeliste in forma ꝺuenĩunt. qz
formã fortassis tradere nõ intenꝺũt. sed ꝺuenĩũt in sen
su quẽ narrare volebãt. Et sic patet ꝙ hec ẽ forma. vtz
aũt illa q̃ tradik ĩ euãgelĩs sit forma in q̃ cõficiak q̃s au
ꝺeat negare. aut q̃s ꝑsumat asserere. cũ nesciam' an ipsi
intenderũt formã ꝺescribere. an verba narrare. Q si in
tenderũt formã ꝺare forma in illis ꝟbis oĩibꝫ saluak.
7 modica narratio verbi saluo sensu formã nõ mutat. 7
ita ex hꝫ nõ habek ꝙ ista q̃ habek in canone non sit forma
imo vere ẽ forma. cum in sensu cum alĩs cõueniat. Q
si nõ intenꝺant. tũc restat ꝙ ista ẽ forma. ac ꝑ hoc hec
forma est recta. et patet respõsio ad prima ꝺuo obicã
Est etiam congrua. quia in hoc sacramẽto significak sã
guis xpi vt effusus ĩ preciuz. 7 vt administratus in po/
tum. sanguis aũt neutꝝ ꝺicit ꝺe se exꝑsse. sed per coniũ
ctionem cum calice. quia sanguis in calice vt effusus 7

potand⁹ ꝓponit. Ideo calix in scriptura significat aliqñ passionē. vt Matth. xx. Potestis bibere calicē quez ⁊c. Significat ⁊ potus refectionē ꝑ transsumptōez. vt in ps. Calix inebrians q̄ ꝓclarus ē. Propter hunc duplicē tropū melius dr calix sanguinis q̄ sanguis ꝑ se. Si ergo queratur ad quid transsumit. dico q ad ꝺtērū Vñ dicit calix sanguinis. sicut calix vini. cū dr bibe calicē. Si q̄ras q̄re nō de corpe dicit cibꝰ corporis. dom q corpus xpi de se panis ē. sed sanguis nō dicit potꝰ nisi put ꝓponat in calice passiōis. Ad illud qđ obr de trāsumptōe qđ ē occasio erroris ⁊ euagatiōis. dom q hoc vez est vbi ē transsumptio occulta. impropa. ⁊ incōsueta. sic nō ē hic. Ad illud qđ vltra querit quare sanguis ponit ī obliquo. dom q in recto intelligit. nec obliquꝰ et rectꝰ cōstruūt transitiue vt diuersa. sed idētitas ē. sic cū dicit potus vini vel creatura salis. ⁊ sic patet q ē forma cōgrua. Est etiā tota ⁊ perfecta. sufficies em̄ ē ad signandū translatiōem vini in sanguinē xpi. Vñ qđ addit
36 est ꝺ bene. ee. q. in sequentibꝰ ꝺscribunt effectꝰ sanguis in hoc sacro figurati ⁊ in passiōe effusi. qui tripler est. Unus ē testamēti innouatio. ⁊ innouati confirmatio. quia in morte cōfirmat testamētū ⁊ nouū efficit. q. vetꝰ in sanguine ⁊ thauroꝝ fuerat cōfirmatū. ibi ē euacuatuz. iō dicit noui ⁊ eterni testamēti. Alius effectꝰ effusiōis sāguinis ē fidei mānifestatio. q. quod erat sigillatū ⁊ secretū. in passione agni est aptū. iō dicit misteriū fidei. i. secretū. hoc em̄ erat in fide secretissimū. ⁊ hoc reuelato revelata ē fides. vel q. difficilius ad credendū. Tertius effectus est salus quorundā iudeoꝝ ⁊ multoꝝ gentilium iō dicit qui ꝓ vobis per aplos intelligēs iudeos. ⁊ pro multis ꝑ hoc intelligens gentiles. Vel iō dicit. q. in hac sacro sacerdotes debent ꝓ se spāliter ⁊ ꝓ alijs rogare. Jō dicit ꝓ vobis sacerdotibꝰ. ⁊ ꝓ multis subditis ꝑ vos cōuertendis. Posset hic queri de hāc formaꝝ variatōne q̄tū ad additionē. diminutionez. ⁊ cetera cōsilia. ⁊ ꝺ hoc sentiēdū ē qđ dictū ē circa formā baptismi. Dic em̄ sūt diuerse opiniōes. Nam q̄dā dicūt q qualiscūq; variatio saluo sensu nō tollit efficaciā forme. Alij vero dicūt q minima mutatio tollit. q. in his vbis sic ordiatis data ē virtꝰ. sed sicut tactū fuit supra dis. iij. melius est viā mediā tenere. vnde q̄ ibi dicta sūt hic etiaz supponenda sunt.

Consequenter q̄stū ad scām articulū q̄rit de sacro eucharistie q̄stū ad signatōez. Et circa hoc q̄runt duo. Primo q̄rit q̄d sit ibi res ⁊ q̄d sacrm. Secdo querit de vnitate huius sacri. Questio. j. i

Circa quā ꝓcedit sic. Magr dicit q aliq̄d ē ibi sacrm tm̄ vt spēs visibilis. ⁊ aliq̄d res tm̄ vt corpꝰ xpi misticū ⁊ aliq̄d res et sacrm vt corpꝰ xpi verū. qđ est res ꝓmi et sacrm tertij. Et videt primo q spēs visibilis non sit sacramētū corporis. q. sacrm naturalē ꝺbet habere similitudinem ad rem. Sed spēs non habet similitudinem. quia tam corpus xpi verum q̄ misticū est totuz etherogeneum. sed spēs omogeneum. ḡ ⁊c. Si dicas q spēs cōponitur ex pluribꝰ granis. hoc nihil est. q. illa nō sūt etherogenea sz vniformia. Preterea spēs ē accidēs. ergo nō ꝓponit. Itē sacrm noue legis efficit. sz spēs nulla hnt oīno opatiōez respectu cōtenti. ḡ ñ sūt sacrm. Itē q corpꝰ xpi vez nō sit sacrm corpis mistici vr. q. sacrm ē signū. signū aūt ē qđ se offert sensibꝰ. sz corpꝰ xpi vt est sub illis spēbꝰ nō offert se. ergo ⁊c. Itē si est sacrm. ergo signū ex institutōe significās. sed corpus xpi verum nō ē institutū ad significādū misticū. nec ꝺz institui. q. ē nobilꝰ sicut caput toto corpe. ergo nō ē sacramētum. Itē obr de mistico q nō sit res. q. res cuilibet sacri ē aliqua grā. q. dicit sacramētū inuisibilis grē visibilis forma. ergo cū corpus misticū nō sit grā. nō est res huius sacrāmti. Itē res cuiuslibet sacramēti noue legis est effectus eius. sed corpus xpi misticū nō ē effectꝰ huius sacramenti. q. effectꝰ nō ꝓcedit cām. sz corpꝰ misticum ꝓcedit sacramētū. ḡ ⁊c. Nō. sicut dicit magister tria sūt in hoc 37
sacramēto. spēs visibilis. corpꝰ xpi verū. ⁊ corpꝰ misticū Et ꝑm q dicit Hugo. ꝓmū ē signū sed nō et tertiū. Scām ē res ꝓmi. ⁊ signū ⁊ cā tertij. Et tertiū est res scdi. ⁊ veritas ꝓmi. vnde repit hic rō efficiēdi ⁊ signādi. vñ ē sacramētū verū noue legis. Ad illud qđ obr q ꝺz habere 38
similitudinē. dom q spēs cōpatiōne habet ad materiaz cōponentē siue ex qua cōstat q. est ex granis. ⁊ cōpatiōz ad effectū cōsequentez siue quem dat qui est cibare. Si ad materiā. sic ex granis purissimis adunicē vnitis. et sic habet similitudinē cū corpe mistico qđ cōstat ex fidelibꝰ puris fide ⁊ charitate copulatis. Et si obijcias q est diuersarū opationū. nō valet. q. vnitunt vt consimiles in vnitate fidei ⁊ charitatis. Si aūt cōpetur ad effectū qui est cibare. rūc hz similitudinē ad corpus xpi vez quod est verē cibꝰ. Nōr tm̄ dici q ad vtrūq cōparet rōe eoz ex quibus conficitur. quia corpus xpi verum est ex purissimis sanguinibus. ⁊ corpus xpi misticū ex puris fidelibꝰ. q aūt hec membroz significetur varietas hoc ē ꝑ accidens. scz rōne corporis xpi qđ tractt de virgine. quod est corpus organicum. Et si obijcias q spēs non componitur nec reficit. dom q retinet ydiomata sbe q̄ prius ibi fuit. ⁊ ratione illius sunt signa cōuenientia.

Ad illud quod obijcitur de causalitate. dom q illud 39
quod est sacramentū tantū si comparetur ad medium. ꝑ se nō habet rōnem efficiendi aliquam vel causandi nisi adiuncto verbo. vt patet in aqua respectu caracteris. sic in speciebus respectu corporis. Similiter si comparetur ad terciū. habet rōnem efficiendi mediante secdo. vt ablutio exterior cū caractere. Similiter hic species exteriores rōne corporis xpi veri interius contenti qđ vnit ⁊ incorporat. Ad illud qđ obijcitur de corpore 40
vero. dom q ex se habet naturalez aptitudinem ad repsentandū. Quod aūt repsentet hoc non conuenit, ei ꝑm se. sed ꝓut subest speciebus visibilibꝰ institutis. et q̄tum ad hoc est signum visibile institutū ⁊ notat in altero non in seipo. nec ad signandum est institutū in se. sz ad efficiendum in se tanq̄ nobilius. ad significandum vero vt est contentum in altero ⁊ hoc nihil ꝺrogat sibi
Ad illud qđ obijcitur ꝺ corpore mistico q no ē res. 41
dom q res huius sacri nō ꝺr corpꝰ misticū rōe ꝓtū. sz rōe vniōis. ⁊ illa vnio ē grā ⁊ effectꝰ sacri. Si obijcias q 42
effectꝰ sequit cām. dom q vnio in corpe mistico pōt ee duplr. Vel ab vnitate virtutū cōpingētiū. vel a grā sacramētali ꝑm quā sumēres magis xpo incorporantur. ⁊ sic q cōsequēs magis adunicē vniuntur. Prima ꝓcedit ⁊ non est res. secunda sequitur et est effectus ⁊ res huius sacramenti. ⁊ sic patet illud.

Questio. ij. Iz

De vnitate huius sacri. Et q sit vnū sacrm probat. quia Ambr. dicit q simplex est sacramētū. Sed hoc est sacramentū. ergo simplex. ḡ vnū. Itē rōne videtur. q. hoc sacramētū vnius effectꝰ est causa. ⁊ ad vnū ordinat. ḡ ē vnū ⁊ nō plura. Itē cām septē sunt sacra. sed si hoc nō esset vnum. essent sacramenta plura septem. ergo ⁊c. Contra. in collecta. purificent nos que sumus dñe sacramēta que sumpsimus. ⁊ in multis alijs locis. Itē signata in hoc sacramēto sunt plura scz corpus xpi verum. ⁊ corpus xpi misticum. q oīno habent differentem vnitatem. Nam corpus xpi verū est vnuz vnitate integrita-

tis·sed corpus mysticū est vnū vnitate forme aggregationis·ḡ ꝛc·Si dicas q̄ sūt adinuicē ordinata ita q̄ vnū p alterū·obr·q̄ plura sunt significata ĩmediate ꝛ ex eo vt corpus ꝛ sanguis·Si dicas q̄ sunt annexa·hoc nō solui·q̄ ꝑm veritatez sacri nō sunt vt annexa·¶ Item sacr̄m ē signū essentialiter·Sed pluificato supioꝛi pluificat inferi⁹·Sed in eucharistia sunt plura signa·ḡ ꝛ plura sacra·Si dicas q̄ plura sunt signa rōe specieruz·sed vnū significatū·ꝛ ideo vnū sacr̄m·Contra·in noīe ē vor ꝛ significatū sicut in sacramēto·Sed mare⁹ et tulli⁹ et si idē significent·tamē diuersa sunt noīa·ḡ et in sacro isto ꝛ si idē sit res·plura tñ debent dici sacramenta·Itē ista duo cōstituūt sacr̄m ꝟbū ꝛ elemētū·elemētū ĩ rōe materialis·verbū in rōne formalis·ḡ vbi plura verba ꝛ elementa·ibi plura sacra·Sed sic ē ĩ ꝓposito·Si dicas q̄ ordinata sunt ad vnū·ꝛ iō sunt vnū·Contra·cā vniuersalis ꝛ ꝑticularis ad vnū effectū ordinant·nec tamē sunt vna sed plures cause·ḡ ꝛc·¶ R⁹·dom q̄ vnitas sacramenti non ē vnitas simplicitatis·cōstat em̄ ex verbo ꝛ elemēto·sed integritatis nec integritatis absolute sed in cōpatione·q̄ nō vniunt in tercio tanq̄ in forma sed tanq̄ in signo·Quonīā ergo hoc sacramentū q̄uis duo signa contineat ꝛ duo verba·q̄ tñ ex hūs ꝑfectum resultat signū ꝛ ordinatū ad vnū sc̄z ad vnionem corpis mistici·ideo ē vnū sacramētū·Nō autē talis integritatis ꝛ ordinatōis vni⁹ dispositōe venit a natura·q̄ nec panis est per se plene reficiens nec vnū sed vtrūq̄ vna plena refectio in natura venit ex vtroq̄·ꝛ ita dispositi sunt ad vnā refectiōez signandaz·Sed cōpletiue venit ab institutiōe diuina·que vna institutio hec duo signa ordinauit ad significādā vnā perfectā refectiōem·ꝛ iō vnū sacramētū rōne nature ꝛ institutōnis diuine·vñ q̄ ex pluribꝫ integrat·iō Grego. materialiꝫ loq̄ndo in collecta dicit sacramēta·Quia vero vna ordinatōe ordiatur·iō statim dicit ꝛ ꝓsta vt hoc tñ sacramentū ꝛc·ꝛ sic patet illud Grego·¶ Ad aliud q̄ obꝫcit q̄ plura sunt signata·dom q̄ vnū est ꝓpter alterū ꝛ p alterū·q̄ verū signat misticū·¶ Ad illud aūt q̄ obꝫcit de sanguie 43
dom q̄ annexa sunt·Tñ sicut oblatio agni ꝛ eius sanguinis nō sunt due oblatiōes vel sacrificia·sic in ꝓposito intelligendū·Et illud non sufficit·dom q̄ ordinant ad vnū significatū vltimū·¶ Ad vltimū q̄ obꝫ q̄ sūt plura signa·Dom q̄ integraliter loquēdo ꝛ materialiter ve 44
rum ē·quia plures species sed tamē vnū signū integrū sicut ostensū est·nō sic diuerse voces sunt vnū nomen·ĩmo diuersas rōnes habent ĩnotescendi diuersas istitutiōes·iō plura noīa·Si aūt vnā haberent institutiōz vnū eēt nomē·sicut hoc nomē bonauentura·ꝛ hoc nomen bon⁹ hō·¶ Ad aliud silr patet ꝛnsio·q̄ q̄uis sint duo verba ꝛ elemēta·vnū tamē sunt sacramētū·q̄ ꝟbuz 45
et elementū nō cōueniūt ad vnū sacramētū·nisi rōne institutiōis ordinātis ad vnū·quia ergo hec est institutio illa plura ad vnum ordinans·ideo vnū sacramentum·Per hoc patet q̄ non est simile de causa vniuersali·q̄ non tantū ad vnū effectū cāe ꝑticularis ordinat vniuersalis sed ad multos alios·Sed hec duo ad vnum perfectum sacramentum ordinant·Perfectū inq̄ dico q̄ntum ad significationem·quia in neutro saluatur ratio perfecte refectionis per se·sed in vtroq̄ simul vt tactū est·

Distinctio·ix·de eucharistie sacro ꝓpatiōem ad suscipientes vel māducantes·

Et sicut due sunt res illi⁹ sacramēti ꝛc·Supra egit magister de sacramēto eucharistie in se·hic incipit agere per cōpationem ad manducantes·Et quoniam circa māducationē eucharistie dupliciter fuit erratum·ꝛ q̄tum ad manducantē·ꝛ quantuz ad cibum qui manducat·ideo hec ꝑs habz duas partes·In ꝑma magister excludit errorem quantū ad manducantes·quia direrunt aliqui malos non manducare verū corpus xp̄i·In secunda excludit errorem quantū ad cibum·quia direrunt alū q̄ a nullis sumit verum corpus xp̄i·ꝛ hoc facit infra dis·x·Sunt item alū p̄cedentiuz insaniam ꝛc·Prima pars habet tres partes·In ꝑma parte magister dicit veritatem·In secūda manifestat mentientes·ibi·Hec verba ꝛ alia hmōi·In tertia dissoluit ex hūs locutiones multiplices·ibi·Scōm hos duos modos sumendi·

1

DI IX

a Crede ꝛ māducasti·Cōtra hec Aug·verba obr·cū em̄ sūma vnio ꝛ incorporatio sit ĩ charitate·videtur potius q̄ deberet dicere dilige·et manducasti·q̄ crede·R⁹·dom q̄ ipe intelligit de fide opante ꝑ dilectōz·Nō ātre magis dicit de fide duplex ē q̄ fides respicit intellectū ꝛ affectū·ꝛ ita vtroq̄ mō vnit·Item

Aug⁹. de ꝥbis euā.

Aug⁹. ĩ li. sniaz plp.

Determinat veritatē q̄ malī maducāt verū corpus xp̄i·et agit de duob⁹ modis manducādi·

a

Et sicut due sūt res illi⁹ sacramenti·ita etiaz duo mō māducādi·Un⁹ sacrāl. sczquo boni ꝛ mali edūt·alter spūalis q̄ soli boni manducant·Tñ aug·Quid est xp̄m māducare·Nō ē ḃ soluz in sacro corp⁹ eius accipere (multi em̄ ĩdigne accipiūt) sed in ipo manere ꝛ habere ipm in se manētē·Spūaliꝫ em̄ māducat q̄ in vnitate xp̄i et ecclesie quā sacrz significat manet nazq̄ discordia xp̄o·nec carnē xp̄i manducat nec sanguinē bibit·ꝛ si tante rei sacr̄m ad iudiciū sui quotidie accipiat·Spūalem māducatiōem Aug·distinguens a sacrāli ait·vt q̄d paras ventrē ꝛ dentem⁹ Crede et māducasti·ᵇCredere em̄ in eum ḃ est comedere panem ꝛ vinum Qui credit in eum manducat eum·Item quomodo manducandus est christus·Quomodo ipse dicit·¶ Qui manducat carnem meam et bibit sanguinem meum in me manet ꝛ ego in eo·Si in me manet et ego in

a
b

alia rō est·q̄ lz charitas ꝑfect⁹ dicat vnionē·ĩ ꝓpetas māducatōis magis in actu fidei inuenit q̄ credens manducat recogitando·sed diligens nō incorporat·sed incorporatur·

b Credere em̄ in eū ꝛc·Cōtra·Videt falsū dicere·quia illud est spūale sczcredere·hoc est corpale·ergo vnuz non est alterum R⁹·¶ dicendum q̄ hoc non ē di

2

ctū per oīmodam identitatē sed per equipollentiā ī effectu. quia idē facit. vel expressionē signatōnis. quia b signat illud. ⁊ sic patet obiectio.

3c ¶ Quia vero in me nō manet ⁊c. Videtur male dicere. qr cuz nemo sciat vtrū maneat in eo. g nemo scit vtruz peccet qñ accipit sacrm. ergo quilibet qñ accipit committit se discrimini. Rº. verbum illud ītelligendū est de eo qui scit se esse extra xpm. ita q plura signa et fortiora habeat ad oppositū q̄ ad ꝓpositū. Nā si ꝓbabilia signa habeat d gratia. sufficit sibi ad hoc q pecca tū nō īcurrat. qr nō incurrit ɔtēptū. q̄uis ñ tm̄ se disponat q deus acceptz oīno

Augusti de sacris.

4 d ¶ In illo enīz sacro ⁊c. Videt male dicere. qr si nos sum⁹ res sacramēti. g cū recipim⁹ rē sacramenti māducamus nosmetipsos qd est oīno īcōueniēs vt vr Rº. dōm q nos sum⁹ res huius sacri nō simplr. sed inquantū sumus mēbra. siue inquātū sumus vniti ipi capiti. vñ sacrz illd signat vnionē corporis xpi p comparationem mēbrorū adinuicez et ad caput. qñ ergo nos sibi vniuit. fecit nos. id est ipsam vnionem rem hui⁹ sacramenti. quasi nobis rem sacramēti tribuit. que vnio q̄ttidie in nobis crescit ⁊ melioratur sm q deuote sacramentum suscipitur.

Greg. ī li. dyalo. iiij.

Aug. de verbis euang.

ij. Cor. xij

c eo. tūc bibit. c q̄ vo in me nō manet nec ego in illo. ⁊ si accipit sacramētū. acq̄rit magnū tormētuz. Itē nulli ambigendū ē tūc quēq̄ corpis ⁊ sanguis dñi ꝑticipem fieri qñ xpi mēbrū efficitur nec alienari ab illi⁹ panis calicisq̄ consortio. etiā si anteq̄ illum panē edat ⁊ calicē bibat de hoc seculo in vnitate corpis cōstitutus abscedat. qr illi⁹ sacri bñficō nō priuat. qñ ille ī h qd illud sa-

d cramētū signat īuenit⁹ in illo eī sacro corp⁹ ⁊ sanguinē suū nob ɔmēdauit. qd ⁊ fecit nosipos. nā ⁊ nos corp⁹ ipi⁹ facti sum⁹. Itē q̄ discordat a xpo nō manducat carnem ei⁹ nec sanguinē. ⁊ si tāte rei sacramētū ad iudiciū sibi quottidie accipit.

¶ Māifestat mētiētes q̄ dicūt a bonis tm̄ corp⁹ xpi sumi. b

¶ Hec verba ⁊ alia hmōi vbi d spūali māducatōe agit q̄dā obtuso corde legētes. erroris caligine īuoluti sūt. adeo vt p̄sūpserint dicere corp⁹ ⁊ sanguinē xpi a bonis tm̄ sumi ⁊ nō a malis. sz indubitant tenenduz ē a bonis sumi nō mō sacraliter. sed ⁊ spiritualiter. a malis vo tm̄ sacraliter. i. sub sacro. s. sub spē visibili carnē xpi de vgine sūptā. ⁊ sanguinē ꝓ nob fusū sumi. s ñ misticā q̄ tm̄ bonoꝝ ē. Qd subditis ꝓbat testimonijs Greg. ē q̄dez in pctōribus ⁊ indigne sumentib⁹ vera xpi caro ⁊ ver⁹ sanguis sed eēntia nō salubri efficiētia. Itē. Aug. Multi īdigne accipiunt corp⁹ dñi. de q̄b⁹ aplus ait.

e e Qui māducat ⁊ bibit calicē dñi indigne. iudiciū sibi māducat ⁊ bibit. Per qd docemur q̄ sit cauēdū male accipe bonuz. Ecce

f ei f factū ē malū dū male accipit bonū. sicut econtra aplo factuz ē bonū. cū bñ accipitur malum. scz dū stimulus sathane patient portat. g ⁊ mala prosūt bonis. sicut angelus sathane paulo. Et sancta obsūt malis. bonis sr ad salutē. mal ad iudiciū. vñ q̄ māducat ⁊ bibit iudigne. iudiciū sibi māducat ⁊ bibit. nō qr res illa mala ē. s qr mal⁹ male accipit q bonū ē. Idē indigue qs sumēs corp⁹ xpi. ñ efficit vt q̄ mal⁹ ē malū sit qd accipit. vel qr ñ ad salutē accipit. nil accipiat. Corp⁹ em̄ ⁊ sāguis dñi nihilomin⁹ erat ī illis q̄b⁹ ait apls. Qui māducat indigne iudiciū sibi manducat. Hijs alijsq̄ plurib⁹ apte oñdit. q etiā a malis veꝝ corp⁹ xpi et sanguis sumit. s sacramentum non spiritualiter.

¶ Dissoluit locutiones multiplices. c

¶ Scdm hos duos modos sumēdi ītelligētia q̄rūdā vborum ambigue dictoꝝ distīguēda est. Ait em̄ aug. Bon⁹ accipit sacrz ⁊ rē sacri. mal⁹ vo sacrm ⁊ nō rē Sacrm hic dicit corpus xpi ꝓprium de virgine natū. Rem vero spūalē xpi carnem. Bon⁹ g vtrāq̄ xpi carnē accipit. mal⁹ vo tm̄ sacrm. i. corpus xpi sub sacro. et nō rem spūalem. Itē nō māducās māducat. ⁊ māducās ñ manducat. qr ñ māducās sacralit ali qñ māducat spūalit ⁊ ecōuerso Et q̄ māducat spūalit. vitatem carnis ⁊ sāguis dicunt sumere. qr ipaz efficiētiā hñt. i. remissiōz pctōꝝ. ꝓ q̄ vr orari cū dr. Perficiāt in nob dñe q̄sum⁹ tua sacra qd ɔtinēt. vt qd nūc spē gerim⁹ rerū veritate capiam⁹. Reꝝ veritatē dicit ipam efficiētiā. q̄si p hec sacra p̄sta. vt sic sacralit carnē xpi sumim⁹. ita spūalit sumam⁹. Vel petit sacerdos vt xps q̄ nūc sub spē panis ⁊ vini sumit manifesta visiōe sicut in eēntia diuinitatis ē qñq̄ capiat. Constat ergo a bonis ⁊ a malis sumi corpus xpi. sed a bonis ad salutem. a malis ad perniciem.

e ¶ Qui manducat et bibit cali. dñi indigne ⁊c. Querit hic quid sit manducare indigne. Rº. dicendū q triplex est dignitas sm q distinguit glo. j. Corint. xj. que facit hoiem accedere indigne. Indignus est qui non deuota mente accedit ad eucharistiā. vel in volūtate peccādi manet. vel qui alit celebrat misterium q̄ a xpo īstitutū ē. Ex h elicere possum⁹ triplicē indignitatē. Prima q̄ est in memoria. Secunda in voluntate. Tertia in opere. Prīa respicit peccatuz preteritum de q̄ non penitet. et hec vocatur indeuotio. Secūda respicit peccatū futuruz qd ꝓponit facere. ⁊ hanc vocat voluntatem peccādi. Tercia respicit peccatum p̄sens. ⁊ hec ē qñ alit celebrat misterium. ita q actu peccat dum conficit. Et hec indignitas sm triplicem differentiam inducit contemptuz. ac per hoc facit accedere indigne ⁊ ita actu peccare.

5

i. Cor. xi.

Augusti.

f ¶ Factū est malū ⁊c. Videt male dicere. qr corp⁹ xpi ⁊ ipe xps est bonū sm se. g non potest fieri malū aliquo mō Rº. dōm. q sacramētū dr fieri malū non in se. sz isti. ⁊ ita vt cōparatū ad h. cōparatur p sūptiōez ⁊ māducatōem. ⁊ ita vult dicere q sumere corpus xpi qd erat bonū ī gñe siue in se. p circūstātiā factm̄ est malū. nō inquantū ipm qd sumit. sz act⁹ sumendi.

6

Ad intelligētiā eoꝝ q̄ mgr̄ determīat in pñti duo p̄ncipaliter q̄runt. Primo qr̄ de mād̄ucatione in generali. Secūdo in speciali p cōpatōes ad malos. Circa p̄mū q̄runt quattuor. Primo qr̄ ō modis mād̄ucādi quos ponit mgr̄ duos. s. sacramēt̄alem z ispūalem. Secūdo q̄d sit mād̄ucare spūaliter. siue p q̄nto dicat̄ q̄s mād̄ucare spūaliter. Tertio q̄d sit mād̄ucare sacramēt̄aliter. siue p q̄nto q̄s dicat̄ mād̄ucare sacramentaliť. Quarto vr̄ xp̄s mād̄ucauerit vtroq̄ mō

Questio i a

QR duo debeāt esse mōi mād̄ucādi. s. sacramēt̄alis z spiritualis p̄m q̄ mgr̄ dicit ostēdit̄ p̄mo aūcte canonis Johānis. vj. Qui mād̄ucat me viuit ꝓpter me. Dicit tāgitur modus spūalis. Sz p̄mo ad Coꝝ. xj. Qui mandūcat indigne. iudiciū sibi mād̄ucat. Dicit tāgit̄ alius modus q̄ nō est spūalis. g̃ mād̄ucatio corp̄is xp̄i multipl̄ex est. Itē aūcte Aug. spūaliť mād̄ucat q̄ in vnitate xp̄i et ecclie quā sacr̄m signat manet. q̄ aūt discordat a chr̄isto. nec carnē xp̄i mād̄ucat. nec sanguinē bibit. etiā si tāte rei sacramētū ad iudiciū quotidie accipit. Itē hoc ipm ostēditur rōe. qr cū due sint tm̄ res buj⁹ sacr̄i. z possibile sit vnā accipe sine alia. ergo sūt duo mōi distincti Itē mād̄ucatio dicit vsū sacramēti. g̃ cū sit h̄ sacr̄m interius z exterius. patet. q̄ sūt due mād̄ucatōes. Cōtra videť q̄ nō nisi vna. qr vbi vnū ꝓpť alterū. ibi vnū tātū g̃ si sacr̄alis ē ꝓpť spūalez. vel ad spūalē. sicut signū ad signatū. g̃ vna tm̄ mād̄ucatio. Itē caro christi ē̃ cibus. g̃ sicut lucis ē illumīare. ita carnis illius est cibare sed nō corp̄aliter. ergo spūaliter Sed q̄ recipit sacramētaliter recipit carnē. et sic cibať spūaliter. ergo vn⁹ tm̄ ē mod⁹ mād̄ucādi. s. spūalis. Itē ostēdit̄ q̄ sūt plures mōi. qr sicut dr̄ s. dist. iij. q̄dā recipiūt in baptismo rez tm̄. q̄dā sacramētū tm̄ q̄dā vtroq̄. g̃ tres mōi. eadē g̃ rōne z h̄ sūt tres mād̄ucatōes. Itē tripler ē vnio. in natura. in fide. et ī charitate. Sed vnioni fidei respondet mād̄ucatio sacramēt̄alis. g̃ z vnioni charitatis spūal⁹. ergo erit tercius modus respondēs vnioni in natura. Itē tripler ē in nobis virtus theologica. z quelibet suo mō vnit. ergo cū aliq̄s modus mād̄ucādi respōdeat fidei. aliq̄s charitati. aliquis respōdebit spei. Rn̄. dōm. q̄ dupler ē modus mād̄ucandi. cuius distinctio oritur a triplici p̄ncipio. vicz. a dispositōe sumēt̄is. Qr q̄dā accedūt male dispositi. et hi mād̄ucant sacr̄aliter. Quidā bñ. et hi spūaliter. Alter⁹ oritť distinctio secūdo alio mō sumēdi. Quidā em̄ suscipiūt ore corp̄is. z hi sacramēt̄aliter. q̄dā vero ore cordis. z hi spūaliter. Unde p̄m dupler os dupler ē mād̄ucatio. Tercio oritť ab ipo sacramēto. qr duplicē hz rē. quaz vna p̄t recipi sine altera. Ita sicut dupler ē baptism⁹. flumis. et flaminis a duplici re. sic etiā dupler modus mād̄ucandi. Ad h̄ vltimū est z cōpleruū. qz vna res p̄t sumi sine altera.

Ad illud ergo q̄d obr̄ q̄ vbi vnū ꝓpter alterū. dōm. q̄ hoc verū est si fit ibi vnū ꝓpter alterū q̄d nō q̄cat separari. sed cū separatur ia nō remanet vnū. Ad illō q̄d obj̄ciť q̄ caro sp̄ cibat. dōm q̄ actus ille sp̄ respicit dispositionē suscipientis sicut illuīare. vñ sicut geminať dispositio. sic et modus mād̄ucandi Ad illud quod obj̄citur q̄ tres sūt mōi in baptismo. et sic z̄. dōm q̄ ille tercius modus nō distinguiť nisi materialiter tm̄ ab bis duobus. Ad illud q̄d obj̄ciť de vnione nature. dōm q̄ mād̄ucatio respicit actū p̄sone. ideo scōm naturā nō est mād̄ucatio sz p̄supponit. Ad illō q̄d obj̄ciť de spe. dicūt quidā q̄ nō vnit. qr spes p̄t ē futuri. tm̄ dicēdū q̄ iste mād̄ucatōes nō distinguūtur p̄m virtutes (qr mād̄ucatio spūalis ē p̄m fidē et charitatē). sed scōz res sacramēti. vñ oīe sacramētū q̄d q̄dē habet res duas pōt recipi sacramēt̄aliter et spūaliter.

Questio ij b

Quid sit manducare spiritualiter siue p̄o quanto dicatur quis manducare spiritualiter Ar q̄ credere sit spiritualiter manducare videť aūcte dñi Joh. vj. Nisi mād̄ucaueritis carnē filij hominis nō habebitis vitā eternā. Et Joh. xj. Qui credit in me etiā si mortu⁹ fuerit viuet. Si ergo vita spūalis nō est sine mād̄ucatōne spūali. et viuere est ī nobis p fidē. g̃ vel credere ē mād̄ucare. vel nō sine mād̄ucatōne. Itē h̄ vr̄ expūssius aūcte aug. quā etiā ponit mgr̄ in littera. crede et manducasti. Sed cōstat q̄ h̄ nō intelligit sacramēt̄aliť. g̃ spūaliter. z sic z̄. Itē q̄ncunq̄ aliq̄s interius lauať dicit spūaliter baptisari. g̃ a sili q̄ncunq̄ aliq̄s spūaliť masticat z reficiť. spūaliter manducat. sed hoc est p actū fidei ꝛuo te vbi ē dissensio z spūalis refectio. g̃. z Cōtra si credere est spūaliter mād̄ucare. cū multi ꝓcōres z credāt. et aliquā deuotionē habeāt. videť q̄ p̄m hoc spūaliter mād̄ucāt. hoc aūt ē ctra Aug. q̄ dicit q̄ null⁹ spūaliter mād̄ucat nisi q̄ est mēbr̄ xp̄i z manet ī xp̄o. Itē si actus fidei etiā cū caractere sufficit ad spūalē mād̄ucatōz ergo oīe q̄d credimus z diligim⁹ mād̄ucam⁹. g̃ cū mlta alia credamus q̄ hoc sacramētū vel rē hui⁹ sacramēti. videť q̄ mād̄ucatio spūalis sit oīm articuloꝝ. q̄d nemo sane mētis ꝛcederet. et q̄ mād̄ucatio nō sit huic sacramēto et rei p̄pa. Itē mād̄ucatio spūalis ē dcā ad similitudinē materialis. Sed q̄ comedit materialiť in corp̄at sibi cibū. q̄ aūt credit z diligit xp̄m. incorp̄at xp̄o ergo pot⁹ mād̄ucať q̄ mād̄ucet. ergo videť q̄ mād̄ucatio spūalis q̄ q̄s mād̄ucat. in actu fidei z charitas non ꝛsistat. Rn̄. dōm q̄ mād̄ucatio p̄mo et p̄pe incorp̄alib⁹ inueniť. z ab illis ad spūalia est translata. z ideo si velimus accipe rectā mād̄ucationē spūalem. necesse habemus ad p̄pam acceptionē vocabuli nos transferre. Notandū g̃ q̄ licet multiplex actus sit ī manducatōne corp̄ali annexus et oñs. iste tm̄ dupl̄ex ē q̄ est de integritate. masticatio scz z incorp̄atio vt patet aspicienti. Si g̃ rō manducatōis cōgrue trāsferť ad spūalia. oportz hec duo ī ea repiri. z p̄m ea in q̄bꝫ hec duo ꝛsistūt. mād̄ucatio spūalis attendiť. Spūalis ergo masticatio ē recogitatio cibi scz carnis xp̄i. p nobis exposite in p̄ciuz ad redimendū. et in cibū ad reficiendū. Incorp̄atio vo attendiť dū recogitās charitatis amore ei q̄d cogitať iungiť z sic incorp̄atur. et dū incorp̄atur reficitur z magis assimilať. Ad h̄ ergo q̄ q̄s spūaliter manducet req̄ritur recogitatio fidei. et affectio charitatis. In p̄mo cm̄ est masticatio. in scōo incorp̄atio. z ex his duobꝫ integrať spūalis mād̄ucatio. Cōcedo ergo q̄ nō sufficit qualiscūq̄ fides. Sz necessario fides opans p dilectōnē. z hac currūt tres rōes ad p̄mā p̄tē. Ad illud g̃ q̄ p̄mo obj̄ciť in oppositū de fide informi. dōm q̄ verū est q̄ illa nō sufficit. Ad illud q̄d obz q̄ p̄m h̄ oēs articulos mād̄ucamus. Dōm q̄ p̄pe loquendo nō q̄cūq̄ discussio z recogitatio fidei dicať masticatio. Sz illa q̄ est cibi. z ideo nō q̄libet actus credendi manducare nos facit nisi ille sit q̄ est ipius carnis xp̄i p nobis ad redimendū exposit⁹ vbi fuit et⁹ decoctio. z reficiendi vbi vera ꝛsistit refectio. Ad illud q̄d obz de assimilatiōe. dōm q̄ non est omnimoda similitudo sufficiēs ad trāslatōez. qr sicut h̄ corp̄aliter ē masticatio z incorp̄atio. ita et ī mād̄ucatōe spūali. Sz in hoc ē dissimilitudo. qr in corp̄ali manducās ꝛuertit ī se cibū. qr dignior et nobilior ē cibo. In spūali

est ecōtrario. qz cibꝰ ē nobis dignior z pfectior z cōpletior. ideo potius in ipm imuramur et incorporamur cꝫ ecōuerso. Rō ergo nō valet. qz nō est oīno sile. z ī trāslatione nō oporet oīmodā attēdi similitudinē. sz sufficit repire aliqlem. Questio iiij. c

Quid sit māducare sacramētaliter. siue p cꝫto aliquis dicat māducare sacrālit. z querit vtrū sufficiat sola actio corpalis. z q sic videt p simile. qui enī mergit forma sacri baptismi fuata. si nō habet aliqd resistēs baptizat sacraliter. ergo videt silr q māducet sacraliter q recipit corpaliter ipm sacrm. Itē sola spūalis masticatio z incorporatio rei facit māducationē spūalē. g vr q sola degustatio siue masticatio spērz faciat māducationē sacramētalē. Itē minima dispositio q possit haberi ad hoc sacrm est fides informis. sz sine hac pt māducari sacramētalit. ergo videt q sola actio corpalis sufficiat. Probatio minoris. Hereticus sacerdos pt cōficere sicut infra videbit. sed nō minus ē cōficere cꝫ sacramētalit sumere. ergo hereticꝰ pt sacramētalit sumere. g sine fidei actu pt sacraliter māducari. ergo sine actione corpali. Itē q̄cunq; inseparabilit sūt vnita. q̄diu sūt ī illo actu separātur. ergo q̄ sumūt z māducāt vnū et alterū. Sed spēs cōtinēt corpꝰ christi veracit. g q̄ spēs comedit. cōedit corpꝰ xpi. Sz nō cōedit eꝝ hoc spūaliter. ergo sacramētaliter saltē. Contra. ad actū sacramētalē requirit intentio sicut supra pbatū est. et si q̄s verba diceret z nō intēderet cōsecrare nō cōficeret. g q̄ māducat si nō intendat sacramētaliter nō māducat. Itē fides ē fūdamētū oīm sacroz maxime hui⁹. qz ī forma huius dr misterū fidei z̄. g si aliq̄s degustat z nō credit. nō sumit g sacramēta liter. Itē duo sūt de integritate sacri. s. significatio z sanctificatio. g ad hoc q aliq̄ rō sacri saluet necē est aliqd istoz repiri. Sz ei q̄ nō credit sacramētū nec significat nec efficaciā sctificatōis pstat. g talis nullo mō mandu cat. Itē si sola masticatio corpalis sufficeret. tunc mi mus et angelus assūpto corpe. z homo ignorās. sacraliter sumerēt. quoz quodlibet ē incōueniēs. restat g q nō sufficit. est igit qō q̄d reqrat. Rō. dōm q sacrālit mā
18 ducare. ē māducare sacrm z vt sacrm. Oīs em sacrālit māducare est dispositio actꝰ māducādi. ī ad hoc q actꝰ sit sacramētalit necē ē q respiciat ipm sacrm. Ad hoc aūt q aliq̄s māducet sacrm māducādo spēs duo exigūtur. s. cibi exīstētia. et ciꝰ ad cibatū naturalis conuēientia. Primū igit. qz si nō pcessit sacri cōfectio. nō pt seq̄ mandūcatio. Secūdū exigit. qz cibꝰ iste solis hoibꝰ ē accessꝰ. vñ sicut homo solꝰ baptizat. ita corpꝰ xpi sacrālit a solo hoīe māducat. At sicut solꝰ hō suscipit sacrm baptismi. ita solus hō suscipit sacrm eucharistie. Ad hoc o q māducet vt sacrm. necessaria ē intētio z intentōis regularo. Vel scōm fidem que est in ipso vel scōm fidem que est in altero. Intentio inquam necessaria est. nam si quis iret ad mensam z intenderet corpus reficere. et aliquis pro pane cōi sacrm sibi sicut panem offerret. z ipe intēderet oīno cibū corpalē sumere. nemo diceret eū sacraliter māducasse. Necesse ē etiā q illa intētio dirigat vel fm fidē q est in ipo. vel ī altero. qz vel oportet q credat q sub illa specie aliqd spūale lateat qō sumere intēdat. vel oportet q saltē intēdat sumere qō alios credere estimat cꝫuis ipe nō credat. Vñ credo q si aliq̄s hereticus intēdit accipe qō estimat ecclīaz credere esse corpus xpi. cꝫuis nō credat. sacraliter tñ comedit. qz cꝫuis intentio sua nō copulet nec attingat rem sacramēti per puram fidē. attingit tamē mediāte fide aliena. vñ sacraliter comedit. cꝫuis nō ita attingat sicut ille qui credit fide ppa. At sic patet p cꝫto dicat sacramentalit mādu care. scilicet. qz sacrm pmū vere exīstit. z ipe q̄ māducat illō vt sacrm sumere intēdit. siue qz credit eē vez sacrm. siue qz estimat alios credere. Ad illud qō obr q sufficē 19
sola māducatio corpalis. dōm q falsum ē sicut oīdunt rōnes ad oppositū. imo quatuoz exigunt sicut tactū ē. 20
Ad illud qō obr de mersiōe. dōm q nō sufficit in adulto sicut pus dictū fuit nisi assit intentio regulata a fide vel in se vel in alio. sic z in pposito. Ad illud qō 21
obr de spūali māducatōe. dōm q nō ē sile. qz in actu fidei z charitatis sp spūalis res attingit. z ita res spūalis nō frustrat. Sz cū q̄s māducat corpalit. pt eē q ñ attingat aliqd qō spūalit subest nec intellectu nec affectu nec p se nec p alterz. z ita māducat vt sacrm. z sic pz illō 22
Ad illud qō obr de fide informi. dōm q falsum ē. qz minoz est cognitio estimatōis cꝫ fidei. z minꝰ ē intēdere facere qō alius facit cꝫ intēdere qō credit. qz dispositō aliqua ē. iō aliquo mō ē māducatio sacrālis cꝫuis ñ ita 23
plene. Ad illud qō obr de inseparabilitate. dōm q inseparabilia sunt cꝫtū ad sitū. nō tñ sunt inseparabilia cꝫtum ad actū. pōt em q̄s pcutere z pforare z frangere spēm. et tñ nihil facit circa rē. ita z māducare. At qñ sacrm dicit cōpatiōem ad rem. nihil dicitur attingere sacraliter nisi etiam attingat rem. z hoc pt eē sicut visum ē. z iō nō sufficit solū speciē manducare ad māducatōez sacralem nisi attingat rem p intentiōez regulatā aliq̄ gñe cognitōis. scz vel estimatōis. vel fidei informis. vel fidei formate. vel etiam scientie certe vt in xpo.

Questio. iiij. d

Utrum christus manducauerit quolibet sup dictorū modoz. At q sacraliter videtur. Leuit. viij. Cūq; de sanguine arietis. glo. exīcij. primo sacerdos deinde filij sanguine intingebant. quia xps in cena pus sanguinē accepit. deinde discipulis dedit. Et rursus ibidē dic glos. Bibit z alijs bibere dedit. Itē rōe vr. qz baptismū accepit in erēplū. g si hoc sacrm ē magis arduū. g de hoc magis erēplū dare debeat. Itez q spūalit māducauerit vr. qz spūalit māducat p cognitōez et dilectōem. sz xps sūme se cognoscebat z diligebat. g z̄. Itē xpus erat adhuc viator. ergo adhuc debebat vti viatico. sz corpꝰ xpi spūalit ē viaticū. g z̄. Contra. q nō māducauerit spūalit videt. quia vbi ē spūalis mandūcatio ibi vnio. vbi aūt vnio ibi diuersitas nulla. g cū idē nō differat a se. patet q xps nō comedit spūaliter. cum fuerit idē sibi Itē vbi ē spūal māducatio. sacrz hz spūalē effectū. sz ī xpo ñ hūit talē effectū māducatio. g z̄. Itē q nō sacrālr mandūcauerit videtur. quia mandūcare sacramentalit est māducare sacrm sub velamine. Sed xps sub velamine nō mandūcauit. ergo z̄. minor patet. quia aperte totum cognoscebat. Item si sacrālit tm. cū iste sit modꝰ debitꝰ malis. ipe aūt aut sūpsit optimo mō. aut nullo mō sūpsit. z iste modꝰ nō ē optimus. g nō ꝺuenit ei. 24
Rō. dōm q quidam dicere voluerunt q nullo modo sumpsit. qz sibi nō cōpetebat. verūtamen nūc cōiter dicūt q xps mandūcauit sacramentaliter sicut dicit eccliꝰ q primꝰ bibit ne alij potū sanguinis abhorrerent. Sed de spūali quidam dicūt q sic. Dicūt em cꝫ fuit ibi vnio per actum amoris. z effectus fuit non in se. sed in membris. vt sicut xps non sibi meruit sed nobis. sic virtute illius mandūcatōis meruit vt membra corporis sui magis vnirentur sibi. Sed si istud verum esset tunc haberet effectū in non mandūcante. z in dormiente. Amplꝰ ipo baptisato non sunt alij baptisati. Postremo spūal mandūcatio dicit intentionem vniōis māducantis ad

manducatum actu vel habitu. quoz neutz fuit in xpo.
Propterea dicendū q sicut baptismū tantū sacramēta-
25 liter suscipit et nō rem. sic z hoc sacramentū. z hoc ꝙdem
in exēplū fecit. ¶ Ad illud ergo quod obr q māducauit
spūaliter. quia fuit in eo cognitio z dilectio. dōz q hoc
non sufficit nisi etiā sit ibi incorporatio q nō potuit eē i
ipo. q: nō erat diuersus ab eo cui incorporat ista mādu-
26 catio. ¶ Ad illud qō obiicit q erat viator. dōm q vez
est. sed nihilominus erat cōpbensor pfectissim⁹. z nulla
tenus poterat proficere. nec habitu. nec feruoris motu
Unde esto q aliquis q̄ntūcūcz pfectus. dū tamē nō sit
beat⁹. recipiat digne sacramentū. intendit in eo chari-
27 tas motu vel habitu. ¶ Ad illud qō obr q nō māduca-
uit sacramentaliter. quia non sub velamine. dōm q ad
plenā rōnem sacramentalis manducationis nō oportz
q veniat signum ranꝯ velamen. sed sufficit vt veniat
tāꝯ significās. q aūt velet hoc est per accidens. q: ocu
lus videns nō ē illuminat⁹ plene. Uñ velando, illumi-
nat z illumīando velat. ¶ Ad illud qō obr q mali tm̄
28 comedūt sacrāliē. dō q aliās sacrāliē tm̄ recipit. q: nō ē
idone⁹ ad spūalē efficaciā. Uz hoc pōt duplici eē de cā.
aut ppē gre plenitudinē. z hoc pfectōis ē. z in solo xpo
fuit. Aut hoc ē ppē ipi⁹ ineptitudinē z indignitatē. et
sic ē in peccatoribꝫ. z sic patet illud.

Consequenter q̄ntū ad scām articulū q̄rit o mādu
catōe in speciali siue de manducatōe malozuz. Et
circa hoc querunt quattuor. Primo queritur vtrū ma-
li sumāt veracit corp⁹ xpi. Secō vtz ille q̄ ē in pctō ex
certa scia māducet dānabilit. Tertio vtz semp mortalit
peccet. Quarto q̄rit vtrū peccet dānabiliē qui corpus
xpi dat ei quem scit esse peccatorem.

Questio. j. e

¶ Questio. i.

¶ Q mali sumant corpus xpi veraciter. videt q: ipse ē
in spēbus indiuidualiter. g cū sumūt species sumūt ve-
rum corpus xpi. ¶ Item in baptismo qui tm̄ exteri⁹ ab
luit et nihil interius accipit nullo mō baptizat. g si ma
li rē iteriōrē aliquā ñ pcipiūt. nullo mō pcipiūt sacrz. sz
pcipiūt sacramtū. g ꝛc. ¶ Item eq afflixit dñs peccatū
cōsecrantis vt māducātis. Uz ñ subtrahit se ppē pctm̄
p̄secrātis. g nec ppē pctm̄ māducātis ¶ Itē ñ magis nō
bilis ē fili⁹ dei i carne humana q̄ in ppria natura. sed in
ppria natura ñ effugit malū boiem. imo etiā in q̄libz est
ergo nec in hūanitate. Cōtra Sap. j. spūssanctus disci
pline effugiet ficum. sed nō magis ē mundus spūssanc-
tus xps. ergo z xps effugiet fictum siue malum. Itē sapi.
j. In malivolam aiam nō introibit sapia. nec habitabit
in corpore subdito peccatis. si ergo corpus pctōis ē ta
le. non ergo introducit xpm. ¶ Itē Exo. xvj. māna sca
turiebat in vasis eorum qui indebite colligebant. g si ve
ritas debet rndere figure. cum xps nō putrescit. saltem
abscedit. ¶ Item rōne videtur. quia xps pm suam veri-
tatē non est cibus ventris sed mentis vt dicit magister
et sancti. g cum nō intret mentem pctōis. nec ventrem
videtur g q peccator nullo mō sumat. ¶ Item summe
sapiens nihil facit indecens. sed indecens z inordina-
tū est q tam nobile corpus intret in tam vile hospitiuz
ergo ꝛc ¶ Item q xps patit se sumi a peccatore. aut est
opus iusticie. aut misericordie. Justicie non. quia pec-
cator non est dignus. Misericordie non. q: misericor-
dia facit quod homini salubrius ē. g cū oīe qō dē facit
sit misericordia z veritas. videtur q peccator nullo mō
sumit. Rō. dōm q sicut tangit magr in lra. Alicz volue
29 runt dicere corpus xpi vez a malis ñ sumi. q: ñ decet tā
tā maiestatē. z carnē tā sctām z purā in corp⁹ pctis sub-
ditū introire. Uñ volebāt dicere q corp⁹ xpi verū a spe
cieb⁹ abscederet. exq̄ pctōr ipm labijs z ore polluto ꝛtin
gerent. Sed quoniā hoc in errorem ducit z manifeste est
contra autoritates sctōrum. cōiter tenent doctores fide
les tanꝯ certitudinal̄r vez q in remedia ad q̄ ē corpus
xpi verum nō est differentia inter iustū z impiuz. q: ipe
dñs vtrisqz se offert nunc. sicut pro oībus se tūc obtulit
in cruce. Sed quantū ad rōnem in corpore mistico mul
tum refert. q uia boni recipiūt inde fructum. meli non.
immo potius dānū. Uñ concedēdū q recipiūt rē sacra-
menti que ē corpus xpi verū qō natū ē de virgie. qō pe
pendit in cruce. quod a mortuis resurrexit z ē in celis.
¶ Ad illud qō obr q spūssanctus effugit z de sapiētia 30
dōm q illud intelligit q̄ntū ad effectū gre gratū facien-
tis nō q̄tū ad substantiā. ¶ Ad illud qō obr de manna 31
dōm q illud prefigurabat malū qō sequunt suscipien-
tes indigne. non aliquid quod sit circa sacramentum.
¶ Ad illud qō obiicit q est cibꝫ mentis nō ventris. di-
cendū q hoc non dicit quia non inferatur in ventrem. 32
sed quia venter ex illo non cibatur. quia non digeritur
corporaliter christi caro. vt exinde alimentuz ad mēbra
singula dirigatur. sicut carnales discipuli intellexerūt.
sed veraciter reficitur bonus. Sed peccator quidem li-
cet verum sacramentum recipiat. spūaliter nō reficitur
sicut fictus baptizatur. sed tamen nō abluit interius.
¶ Ad illud qō obr q indecens ē q intret in pctōrem. 33
dōm q decentissime z sūme mīe z dignatōis est. z quā-
uis indecens videtur esse maiestati. nō tm̄ xpi humilita-
ti. ob quam in cruce decentissime fuit. Preterea non in
quinatur ppter hoc. nec etiā est in ipo peccatore. nisi q:
est in spēb⁹ sctissimoz simboloz ¶ Ad illud quod obr 34
verum sit iusticie z. dōm q misericordie. Quod obr q
est recipienti in malum. dicendū q sicut dei benignitas
occasionaliter ratione duricie pctōis conuertit in traz
sic in ppōsito. licet sit misericordia. tamen pctōr miseri
cordiā in iram cōuertit. sicut ōr Rome. ij. An ignoras
q benignitas dei ꝛc.

Questio. ij. f

¶ Questio. ii.

Utrū pctōr q est in pctō ex certa scia manducet corpus
xpi damnabiliter. Et q sic videtur. j. ad Cor. xj. Judi-
ciū sibi māducat z bibit. de malis loquit. Et iterū. reus
erit corporis z sanguis dñi. g grauiter peccat. ¶ Item
Aug. mala pssūt bonis. vt angel⁹ sathane paulo. z bōa
oblut malis. g ꝛc. ¶ Item rōne videt. quia qui pjceret
corpus dñi in sterq̄linio grauissime peccaret. sz nō ē ma
ius sterquilinio q̄ hō peccator. g ꝛc. ¶ Itē in hoc sacra
mento de⁹ offert gram hoī. sz pctōr accipiēs i pctō op-
ponit se gre. sz q repellit gram dei peccat. g ꝛc. ¶ Cōtra
sacrm illud ē de bonis nobilissimis. sz nobilissimis bōis
siue maximis sicut dicit Aug. de li. ar. nō pringit male
vti. g nec b̄ sacro. g pctōr nō peccat sumēdo. ¶ Itē non
egent q sane sūt medico. sz q male habent. g cū pctōr ma
le habeat. pctōr idiget hac medicīa. sz qui accedit ad me
dicinā q indiget nō errat. z si ñ errat nō peccat. g ꝛc.
¶ Itē null⁹ faciendo illud ad qō teneť peccat. sed pctōr
aliquo tpe teneť manducare. g nō peccat. Si dicis qō
peccat q nō debite facit. Contra. act⁹ est in pcepto non
mod⁹ māducādi. ergo ꝛc. ¶ Item si manducare pctm̄ ē
sed sicut peccator est indignus manducare. ita et videre
ergo peccat videndo. ¶ Rō. dicendum q peccator sum- 35
mit sibi corpus xpi ad damnationem. nō quia ipsū cor-
pus aliquam maculam det aīe. sed quia peccator ipsuz
contemnit. dum se pparare cum immūdus sit negligit
et dominum in tam sedum hospitium introducit. Et ē

ibi pctm̃ omissiõis in hoc q̃ se nõ pauit tãto hospiti susc ipiẽdo. Et pctm̃ ꝺceptus. qz xp̃o c̃tũ in se ẽ cõtumeliã facit. Jõ dicit apl's q̃ reus ẽ corpis ⁊ sanguinis dñi. qz ei cõtumeliã facit ⁊ ꝺceptit. Ad illud qõ obr̃ q̃ hoc
36 sacro nõ ꝺtingit male vti. dõm q̃ falsum est. qz nõ soluz sacro sed deo cõtingit male vti. cũ ipe diligit̃ ꝓpter aliõ Quare aũt virtutibus nõ cõtingit male vti paret. quia ipe sunt boni vsus. ⁊ quibus vtit̃ homo formaliter cõtingit tamẽ male vti vt obiecto. sic in ꝓposito intelligẽ.

37 Ad illud qõ obr̃ de medicina. dõm q̃ sicut corpalis medicia nocet impato. sic spũalis ẽ impato occasio nocumenti. qz medicina q̃renda ẽ cũ ꝓparatõe. nõ tm̃ corporalis. sed etiaz spũalis illa scz q̃ nobilissima ẽ. Ad
38 aliud aũt dõm q̃ nõ peccat rõe actꝰ sed circũstãtie. sicut si alicꝭ elemosinã daret in cõtẽptũ dei. sic et ille peccat
39 qz bonũ malo mõ facit. Ad illud qõ obr̃ q̃ videre sit pctm̃ sicut mãducare. dõm q̃ nõ ẽ sile. Primo q̃dẽ qz nõ est tante irreuerentie videre sicut manducare. Scõo ꝓ quo qz mãducãdo sacr̃m sumit. ⁊ gr̃a offert. ⁊ q̃n pctor pseuerat in pctõ tpe q̃ dñs visitat ipm̃ psonaliter nõ tm̃ vocaliter. auget ꝺceptũ. iõ peccat mortaliter. Tñ dõm q̃ ẽ peccatũ i gustu ꝓpter duo. s. ꝓpter irreuerẽtiã. ⁊ ꝓpter negligẽtiã. qz debebat se ꝓparare ad gr̃am. In visu c̃tũ ad neutrũ ẽ pctm̃. In tactu ꝓ ẽ medio mõ. nã si ẽ pctm̃. hoc est solũ ꝓpter irreuerentiã. qz non ẽ ordinatũ sacr̃m vt tactu det gr̃am. Sed q̃ ẽ imundꝰ et fetidꝰ spũaliter. peccat si tangit. qz tãte rei c̃tũ in se ẽ facit iniuriã. Distinguit̃ tñ in tactu. qz aut pueniẽt et necessitas vrget. qz corpus xp̃i in locũ imũdũ caderet nisi colligeret. ⁊ hoc mõ si tangit nõ peccat. qz nõ ẽ irreuerentia. alias peccat. Et si tu obꝫcias q̃ semp ẽ pctm̃. qz berhsamite videntes archã sunt interfecti. j. Reg. vj. Sile oza pcussus est. qz archã tetigit. vꝫ. Reg. vj. dõm q̃ hoc nõ fuit figura videntiũ ⁊ tãgentiũ xp̃m. sed berhsamite figuram gerunt simplicium hui⁹ sacr̃i archana videre volentiũ. q̃ ꝓpter timorositatẽ frequenter in fide peccant ⁊ moriunt. Et oza figuraz gerit sacerdotũ carnaliũ qui in pctis existẽtes ad ꝺficiẽdũ accedũt. Nã aliqui dicũt q̃ nocte cũ vxore tacuit. Aralis autẽ rõ quare illi interfecti sunt. est quia ꝺ dñi mandatũ fecerũt. qz dñs pceperat q̃ nullus de plebe videret archã. Preceperat enim vt sacerdotes eã ferrẽt. ⁊ qz vbiq̃ ꝺ pceptũ dñi fecerũt. iõ pcussi sunt. Hũc aũt dicẽdũ est q̃ qz gustus facit irreuerentiaz. simpliciter peccat q̃ gustat. Quia vero in tactu est irreuerẽtia. licet nõ semp nec tanta. iõ nõ tm̃ peccat. et põt cẽ qõ sine pctõ faciat. quia in visu irreuerẽtia non est. iõ nulla culpa. nisi aliq̃ ꝺditio supaddita faciat culpam et suaꝫ deformitate.

questio v

Questio. iij. g

Utrũ peccatorꝭ sumẽdo corpꝰ xp̃i sp mortaliter peccet. Et q̃ sic videt. qz inter dignũ et indignũ nihil ẽ mediuz sed nullus pctor accedit digne. ergo oĩs peccatorꝭ accedit indigne. ⁊ oĩs talis peccat. g̃ peccatorꝭ semp peccat sumendo. Itẽ oĩs qui accedit tenet seipm̃ ꝓparare. qz dicit apl's. j. Cor. xj. pbet aũt seipz hõ. sz si ꝓparat se facit qõ in se ẽ. ⁊ si h̄ tũc deꝰ facit qõ in se est. ⁊ tũc nõ ẽ peccatorꝭ. g̃ si est peccatorꝭ accedit. ñ se ꝓparauit. g̃ oĩs talis peccat. Itẽ accipiens sacr̃m et non rem ficte accedit. sed oĩs pctor manens in peccato mortali qui accipit sacr̃m accipit illud sine re. ergo ficte accedit. sed qui ficte accedit peccat mortaliter. ergo ⁊ cetera. Item sic dr̃ in glo. j. ad Cor. xj. Indigne manducat qui accedit infidelis vel indeuotus. Sed oĩs peccatorꝭ est indeuotus. quia charitas facit deuotũ qua caret pctor. ergo oĩs pctor indigne accedit. Item si pctor q̃ habet peccatũ mortaliꝫ ꝺsciam peccat mortaliter accedendo. aut g̃ qz hz pctm̃. aut qz ꝺsciaz. Nõ qz ꝺsciaz qz nõ ẽ malum cognoscere suũ peccatũ. g̃ quia habet pctm̃. ⁊ sic sp mortaliter peccat. Item qui peccat ⁊ ignorat minus ẽ disposit갰 ad medicinã. vñ Amb. dicẽ q̃ peccat grauissime q̃ ignorat Si ergo peccat qui accedit cum peccato ignorantie multo fortius q̃ accedit cum peccato scienter. Item iust갰 credens se esse in peccato mortali. peccat si accedat. sed iustus est magis dispositus c̃ quilibet peccatorꝭ. ergo multo magis peccat peccatorꝭ. Contra. si omnis peccatorꝭ damnabiliter manducat. cũ nullus scit se esse iustum. omnis homo exponit se discrimini sumendo.

Itẽ apostol갰. nihil mihi ꝺscius sum. sz in h̄ iustificatus non sũ. sed non tenetur hõ amplius se disponere c̃ q̃ nõ habeat remorsuz ꝺsciẽtie. ergo si per hoc nõ est iustificatus. ⁊ qui accedit nõ iustificatus peccat. tuncq̃ libet sumendo peccat. 40
Ad. ad pdictoꝝ intelligentiam dõm q̃ in hoc sacramento tenet̃ recipiens se ꝓparare. quia deus venit adhabitandũ in hoĩe. Preparatio aũt non semp est sufficiẽs. sz hec est sufficiens qñ inimicus dñi expellit̃ de hospitio q̃ veram examinatiõem ⁊ cõtritiõem siue iudiciũ pnie. Rursus quia diuina maiestas sũma se dignatõe humiliat. ⁊ diuina bonitas offert gr̃am. debet hõ cũ meru ⁊ reuerentia ⁊ cũ deuotiõe accere ad hoc q̃ digne mãducet. Digne g̃ mãducare ẽ sufficienter se ꝓparare. s. pctõ oĩs expulsione. reuerentia et dilectione. Quidam igit̃ sunt qui se sufficienter ꝓparant fm veritatẽ. Quidam aũt nõ sufficienter fm veritatem sufficienter tamen fm pbabilitatem. Quidã aũt neutro mõ se ꝓparant. imo contemnũt. Qui ergo sufficienter se ꝓparat manducat digne. Qui se nullo modo ꝓparat manducat indigne. Qui aũt minus sufficienter se ꝓparat. s. fm pbabilitatem potius c̃ veritatem nõ manducat digne. quia nõ se ꝓparauit digne sufficienter. Nec indigne. quia se ꝓparat pbabiliter. talis c̃tus nõ recipiat gr̃am. non tm̃ incurrit offensam. sic patet illud qõ obiecit de digne ⁊ indigne sumente. quia est ibi medium c̃tus non sit mediũ inter dignum ⁊ indignum. 41 42
Ad illud qõ obr̃ de ꝓparatione. dõm q̃ nullus tenet̃ ad hoc sufficienter ꝓparare se. quia nullus potest scire vtruz h̄ faciat. sed q̃ se ꝓparat fm sufficiens dictamen ꝺscientie. ⁊ in h̄ ꝺtentus debet esse probabilitare. 43
Ad illud quod obr̃ de indeuoto. dõm q̃ indeuotus ibi dr̃ ille qui accedit cum peccandi ꝓposito. sic ibi patet in glosa. 44
Ad illud qõ obr̃ de eo qui habet ꝺscientiam pcti. dõm q̃ non dr̃ quis peccare. quia recognoscit pctm̃ suũ. sed quia cognoscit pctm̃ ⁊ de illo nõ penitet ⁊ cum illo accedit. h̄ aũt non potest esse sine ꝺtemptu. secus est qñ ignorat. Sile patet sequẽs q̃ ignorans minus est dispositus ceteris paribus. Sed ignorans ꝓponens penitere. ⁊ nolens scientẽ qui vult in culpa persistere. nõ minus sed magis est dispositus. vñ ignorãtia pcti nõ excusat rõne ignorantie. sed ratione pbabilitatis q̃ sit ĩ gratia. Ad vltimũ dõm q̃ iustus ex tali ꝺcia reddit se magis inhabilem. nõ ꝓpter culpam sed ꝓpter ꝺscientiam erroneã. que q̃dem c̃ diu psistit obligat vt non recipiat. ꝓpter h̄ q̃ non potest cum hac ꝺscientia recipere quin ꝺtemnat. 45

Questio. iiij. h

questio iiij

Utrum peccat damnabiliter ille qui corpus domini dat ei quem scit esse pctorem. Et q̃ sic videtur Mathei vij. Nolite sanctũ dare canibus. Et. xv. Nõ est bonuz sumere panẽ filiorum ⁊ dare canibus. Item Crisostomus. q̃ histrionib⁹ sacra ꝺmunio debeat dari. puto nec maledicti, diuine nec euangelice discipline ꝺgruere.

Jtē rōe vī. q; medic⁹ q. daret egroto medicinā de q̄ scirz eū moriturū. peccaret mortalit. g̃ simlr sacdos peccat q̄ dat pctōr corp⁹ xpi cui scit cedere i mortē. Jtē q̄cūq; daret corp⁹ dñi alicui vt pjceret i latrinā. nō tm̄ pjciens sz z dās peccarz mortalit. g̃ silr i ꝓposito. si dicas q; ipe ñ dat reddit. ℈. si furiosus peteret gladiū suuz. sed vt se infericeret. q̄ illi redderet mortalit peccaret. g̃. zc. Jtē si pctōr peteret occulto peccaret q̄ ei daret. g̃ silr i manifesto. Si dicas q; pter scādalū. Cōtra hec ℈ vitatē vite. sz ℈ vitatē vite nihil ē faciēdū. ppt scādalū. g̃. zc. Jtē alr pt vitare scādalū. vt si p hostia daret panē bñdictū. ergo pter scādalū nō teneť. Cōtra dñs dicit corp⁹ suum iude ne pderet pctm̄ iude. g̃ silr z sacdos ei quē scit ee i pctō dz dare. Jtē aug. de ose. dis. j. Nō phibeat dispsator pctōrē mēsā dñi māducare. sed eractorē moueat timere. Jtē rōe vī. q; ipe ē dispsator. ergo ñ ē suū q̄ dat sz reddit alienū. ergo i facie ecclie teneť dare. Sz nō peccat faciēdo q̄ teneť. g⁹. zc. Jtē nō dz saluare ita aniam vni⁹ q; pdat aīas mltoz. sz mlti pñt scādalizari si nō daret. g⁹. zc. Jtē si nō dat. pdit crimē z reuelat ꝓfessionez. q̄ teneť nō facere. Jtē si nō dat. ille tñ nihilomin⁹ peccat. q; facit totū q̄ in se ē. Jtē si dat simplicē hostiā ille nihilomin⁹ peccat. et ē ibi simulatio i sacro ℈tatis. g

Distinctio. x. de sacro eucharistie quantuz ad cibū qui manducať. rñdēs sophisticis rōib⁹ illoz qui dicunt corpus xpi vez in altari non esse.

Sunt itē alij pcedētiū insaniā trāscēdētes. Sup oñdit mgr corp⁹ xpi vez sūmi. In hac cte oñdit q; corp⁹ xpi vez ē i altari. pcedēs a dēstructōne minoris erroris ad dēstructōnē maioris. Et diuidit hec in duas ptes. In ꝑma mgr rñdet sophisticis rōib⁹ illoꝝ q̄ dicebāt corp⁹ xpi vez i altari nō ee. In secūda ꝓhibet

Ponit auctes z rōes cōtra eos q̄ dicūt corp⁹ xpi nō esse in altari nisi in signo. a

DI X

Vnc itē alij pce cedentiū insaniam trāscendentes q̄ dei virtutē iuxta modū naturaliū rerum metientes. audacius ac piculosius veritati contradicūt. asserētes in altari nō esse corp⁹ xpi. vel sanguinē. nec sōam panis vel vini in sba⁹ carnis z sanguinis cōuerti. sed ita xpm dixisse. hoc ē corpus meū. sicut aplus dicit. petra aūt erat xps Dicūt em̄ ibi esse corpus xpi tm̄ in sacramento. i. in signo. z tm̄ in signo māducari a nobis. Qui errandi occasionē sumūt a verbis veritatis Unde prima heresis facta est in discipulis xpi. Cū em̄ diceret. Nisi qs manducauerit carnē meā z biberit sanguinē meū nō hēbit vitā eternā. Illi nō intelligētes dixerūt Durus ē hic sermo. qs pōt eū audire. z abierūt retro. Illis discedentib⁹ instruxit duodeci q̄ remanserant. Spūs ē inqt q̄ viuificat. caro nihil prodest. verba q̄ locut⁹ sū vobis spūs z vita sunt. Intellexisti spūaliter spūs z vita sunt Intellexisti carnaliter. etiā sic spūs z vita sūt ꝑ ti bi nō sūt. Spūaliť intellige q̄ locut⁹ sum. Nō hoc corp⁹ q̄ videtis manducaturi estis. z bibituri illū sāguinē quē fusuri sūt q̄ me crucifigēt. Sacramētū aliq̄d vob⁹ mēdaui. spūaliť itellectū viuificabit vos. caro aūt nō pdest q̄cq̄. Sūt etiā z alia illoꝝ insanie fomitē ministrantia. Ait em̄ Augu. Aug⁹. sup donec seculū finiať surrūt ē dñs ꝑ tñ etiā h̄ nobiscū ps. iij. ē veritas dñi. Corp⁹ em̄ in quo resurrexit in vno loco esse oportet. veritas aūt vbiq̄ diffusa ē. Jtē vna ꝓsona deus z hō vbiq̄ per id q̄ est deus. i celo per id q̄ hō est. Xpus etiā dicit. Pauperes sp habebitis vobiscū. me aūt nō sp habebitis. hūjs a Mathei xxvi. lijsq̄ vtunť ꝓfati heretici i assertiōe sui erroris.

Mathei xxvj.

i. Cor. x. Aug. sup ps. iij.

Subiūgit defmiatōes z expōnes q̄rundā autoritatū q̄s illi male itelligēdo deprauabāt. b

Joh. vi.

Que ex eadē rōe oia accipiēda sūt. Nō ei hūjs negauerť corp⁹ xpi a fidlib⁹ sumi. vlī altari cē. ꝑ his vitas aplos z eis nos istruxit q̄ ipi⁹ corp⁹ ñ in ptes direptū vt putauerīt illi discipuli q̄ retroierūt. ꝑ tegz. nec visibiliť i fora hūana ꝑ iuisibiliť sub fora pānis z vini. corp⁹ z sāguinē nob traderet. Que sē sū Aug. ꝓfert. di. Jpm q̄dē z ñ ipm corp⁹ q̄d videbať māducať. ipm iuisibiliť. ñ ipm visibiliť. Jtē z sncce ē illd visibiliť celebrari. ncce ē tñ iuisibiliť itelligi. Ita etiā itelligēdū ē corp⁹ xpi ee i vno loco. s. visibiliť i fora hūana. vitas tñ ei⁹. i. diuitas vbiq̄ vitas etiā ei⁹. i. vez corp⁹ in oi altari ē vbicūq; celebrať. Sic etiā illd itelligēdū ē. paupes sp hēbiť vobiscū. me aūt ñ sp hēbiť ꝑm corporalem ꝓntiaz sz q̄ cū eis ꝙuersabať. Silr q̄d q̄d hō ē i celo ē visibiliť. iuisibiliť aūt ē i altari. q; ñ i fora hūana appet

46 47 48 49 50

1a Sacrificiū ecclesie duoby ofici rē. Videt augu. hic male dicere. q: ex corpe xpi r signo visibili nihil fit vnū R°. dom q ꝫ quis nō fiat vnū g essentiam. fit tamē vnū sacramentū. quia sacrm nō dicit aliquid absolutū. sz magis ad aliquid. vnde dicuntur facere vnum sacramentū nō quia fiant vnum. sed quia ad vnū.

Aug. i li. b sniar. psp. Sicut xpi psona cōstat r cōficit ex deo r homine. Videt impropie loqui. quia psona xpi ē simplicissima. ergo non habet compositionem aliquam. Item nulla videtur similitudo. quia est vnio in psōa r vnio omnino sempiterna r inseparabilis. hec ād ad modieū tps est. R°. dicendū q similitudo attenditur quantum ad duo. et quantum ad ea que dicuntur cōponi. et quantū ad modum compositi. Quantū ad ea que dicuntur componi. q: sicut ē ibi aliqō spirituale r inuisibile. vt diuina natura. aliquid corporale r visibile. sic r in ppo sito. Quātū ad modū cōpositi. quia sicut diuina natura ex būna dicuntur cōponi nō quia ex eis cōstet vnuz. sed quia vniunt in vno. s. in vna psona xpi. sic in

2 a Sacrificiū ecclesie duob° cōficiuntur spē. r iuisibili dñi nr̄i ihu xpi carne r sāguie. sacro r re sacrāmti. i. corpe xpi. b sicut xpi psona cōstat r ofici ex deo r hoīe. cū xps sit ver° deus r hō. q: oīs res illaz rerū naturā r veritatē in se cōtinet ex quibus conficitur. c Conficitur āt sacrificiū ecclesie duobus. sacro r re sacri. i. corpore xpi. Est ergo sacrm et res sacramenti idem corpus xpi. Ecce iuisibilez dixit carnem xpi. quia forma panis opta sumit r tractat. Idēq corpus xpi dixit esse sacrm et rem. ex quo confirmatur qđ supra diximus. Deinde addit qđ magis mouet lectorē. Caro inquit eius ē. quā sub forma panis opertam in sacro accipimus. r sanguis eius quez ibi vini specie ac sapore potamus.

Jēi eod. d caro videlicet carnis. r sāguis sacramentū est sanguinis. carne et sanguine vtroq inuisibili. e intelligibili r spūali significatur corpus xpi visibile r palpabile. plenū gratia r diuina maiestate. Exponit locutiōem tropicaz Aug. que posset alicui ministrare fōmentum erroris. c

Attendite hȳs diligenter. quia tropo quodā vtitur hic Aug. q solent res significātes rez sortiri vocabula quas significāt. Hic em visibilis species panis vocatur noīe carnis. et visibilis species vini nomine sanguinis. Inuisibilis vero et intelligibilis dicitur caro christi. quia secundū illam speciem non videtur caro sed intelligitur. ita et sanguis. Caro ergo inuisibilis dicitur eē sacramentum carnis visibilis. quia species panis secundum quam illa videtur non caro. est sacramentum carnis visibilis. quia carne iuisibili id est specie. scōm quam caro christi non videtur caro significatur corpus christi quod est visibile et palpabile. vbi in sua forma apparet. ita et de sanguine accipi debet. Quem sensuz confirmat Aug. aperiens qualiter predicta intelligenda sint. quia obscure dixerat consequenter dicens. ita panem vocari corpus christi cum vere sit sacramentum corporis christi. quod in cruce positus est. sicut ipsa immolatio que fit manibus sacerdotis vocatur christi passio. non rei veritate. sed significandi mysterio. et sicut sacramentum fidei dicitur fides.

Ita esse intelligēdus alīs ꝓbis Augusti. confirmat. 7

3 modū cōpositi. quia sicut diuina natura ex būna dicuntur cōponi nō quia ex eis cōstet vnuz. sed quia vniunt in vno. s. in vna psona xpi. sic in propositō dicūt cōponi. quia ad vnuz. Nō ergo obr de cōpositōe. dōz q large dictū est psonā xpi ofstare r cōfici. q illas duas naturas in se hz. Vñ ōr cōposita. q: cū alio posita nō ex alīs cōfecta. Nō obr ō insepabilitate. dom q ꝫ ad hoc nō attendit similitudo.

4 e Cōficit aūt rē. Obr. cuz illud sacrm dicat ofstare ex carne r sanguie r ex spē vini et panis. sil'r ex spē r̄o corpore. querit quō differūt. Itē cū ofici ex sacro r re. q̄rit quō se habeāt q modū qtū. Aut ei sē ptes subiectie aut integles. Nō subiectie q: ex eis nō ofstarz. Si integles. sz ps integralis nō recipit denoiatōz totī. g sacrm nō hz cōficiex sacro r re. R°. dōz q sacrm no. le. duo hz. s. q ē signū et res. qm g illud sacrm hz rōnē signādi a spē exteriori. sed rē rōnē dādi gram a carne xpi ba. iō signant ōr Aug. q sacrm ecclie duobus conficitur. sez sacro vl signo cui appropriat rōnē sacri ꝓpter significatōez. r rem sacri q efficit. et per hoc pz illud qđ q̄rit. q: aliq sūt ptes spēs siue re. s. panis r vinū q̄ spēs cū re. q: solū q̄tū ad altez sez q̄tū ad rōnē significādi op letā sicut tactū ē sup.

5 d Caro viez carnis. rē. Vr male dicere. q: nihil idē ē signū sui ipsi°. Si tudicas mihi q videz sub diuersis statibus pt eē signuz r signatū. vt caro put ē sub sacrmēto. sit signuz sui put ē i celo. qđ vr dicere lra seqns. Cōtra. signū dz eē noti° sensibꝰ q̄s signatū. sz caro put ē sub sacro ē inuisibilis r ipalpabilis. vi celo. visibilis r palpabilis. g nō ē signū ei°. Si dicas tu sic ōr magr q caro accipit ꝓ signo carnis. s. pane. Contra. Spēs panis ē visibil' et palpabilis. sz Aug. dic q carne iuisibili significat caro visibilis. R°. dom. q tropologic°. est sermo. nec tm vno tropo sz duplici. q: qđ ē signi attribuit signato. r qđ ē signati attribuit signo. Spēs ei panis ē signū qm ē visibilis. sed caro interius contenta est signatū. q: ē inuisibilis gre. ergo q caro inuisibilis signat. h est dicere q spēs panis que est signū carnis inuisibilis. sigt corp° xpi visibile r palpabile. r illa spēs panis ē caro inuisibilis. nō q: nō videat. sz q: cōtū ei° qđ ē caro ē inuisibile r intelligibile. eatenꝰ vt ibidez cōtinet. quasi vellet aug. dicere. caro visibil' r palpabil' sigt r cōtinet a spē panis inuisibiliter r intelligibil'r.

6 e Significat corp° rē. vr male dicere. q: dicit Greg. omel. pasche. qđ palpari pt. corrupi necesse ē. g si corp° xpi ē incorruptibile. est inpalpabile. R°. dom q Greg. intelligit de palpabilitate fm tactū corporis nō glificati. r de palpabilitate q aliqd dr palpari ex necessitate ñ ptāte. quō ē palpabile corpus xpi glorificatū.

Ad intelligẽtiã hꝰ ptẽ q̃rũtur q̃ndo ꝓ nõ qñ vtꝫ corpꝰ xpi sit ĩ altari ꝑm ꝟitatẽ Scõ. vtꝫ sit ꝑm q̃ntitatẽ. Tertio. vtꝫ sit ibi diffinitiue. Quarto vtꝫ dimẽsiue. Quinto vtꝫ totũ sit ĩ q̃libet ꝓte hostie

Questio i 8

Quæstio i.

Q Sit ĩ altari ꝑm ꝟitatẽ. vr q̃ dñs dixit hꝫ ẽ corpꝰ meũ. ergo si mẽtiri nõ potuit qõ demõstrauit fuit corpꝰ suũ. ꝛ ẽdit illũ ritũ ꝑm quẽ ipe ꝺ fecit. ꝗ cũ mõ ꝺicit ꝑm illũ ritũ vez corpus xpi i altari. Si dicas q illõ non intelligit ꝓ idẽtitatẽ sꝫ ꝓ significatõz. silꝰ possꝫ dici de manna agno paschali et sacrificio melchisedech. tũc ꝗ non erit differẽtia inter sacramẽtũ no. le. ꝛ ve. Ite. j. ad Cor x. Panis quẽ frãgimꝰ corpꝰ dñi ẽ. ꝗ ꝛc. Si dicas q hꝫ silꝰ dr ꝓ significationẽ. Cõtra. Apla postea infert. rsca. Itaq; q̃ mãducat ꝛ bibit indigne. reꝰ est corpis ꝛ sãguis do. Sꝫ si hꝫ vez eẽt qr signũ. tũc similiꝫ qr hec vox est signũ. q̃ pnũciaret ĩ pctõ. eẽt reꝰ corpis ꝛ sanguinis qõ falsũ ẽ. Ite Math. ylti. ecce ego vobiscũ sũ vsq; ad ꝺsũmatõz scli ꝺstat q hꝫ nõ ꝺt q̃tũ ad aplos. qr sũt mortui. ergo q̃ntũ ad credẽtes. sꝫ nõ q̃ntũ ad effm diuitaꝛ ꝛ gre. qr ꝑm diuitatẽ est cũ omnib⁹ hoib⁹. scõm grãm nõ est sp cũ fidelib⁹ omnib⁹. Intelligit ꝗ ꝑm humãitatẽ. sꝫ hꝫ nõ visibiliꝫ. sꝫ sub sacro. ꝗ ꝛc. Ite rõe videt. qr caro xpi vere ẽ cib⁹. sꝫ cib⁹ q̃ nõ exponit ad cibãdũ ẽ frustra. ergo si caro xpi nõ ẽ frustra. exponit ad cibandũ. sꝫ nõ i se neq; visibiliter ne generet horroꝛẽ. ꝗ ẽ ꝓa caro xpi sub sacro Ite xps ꝓ salute nostra carnẽ suã verã exposuit ad patiẽdũ cũ adhuc essem⁹ iniusti. ꝗ si mlto magis ꝺbeat diligere iustos. carnẽ ergo suã verã exponet ad reficiẽdũ nõ tm̃ ad significãdũ. ergo ꝛc. Ite ars ꝛ ꝓt⁹ ẽ circa difficile. ꝛ q̃nto difficili⁹ ẽ credere. tãto magis meritoꝛium. Sꝫ q xps sit ĩ sacro sicut ĩ signo tãtũ nulla hꝫ difficultatẽ. Q ãt sit ĩ sacro ꝓacit sic ĩ celo. hꝫ maximã habꝫ difficultatẽ. ergo hꝫ marie meritoꝛiũ est credere. ꝗ si ꝺbuit facere qõ magꝭ eẽt meritoꝛiũ. pꝫ. ꝛc. Cõtra oñdit q nõ sit ibi ꝑm ꝟitatẽ. ꝓmo ꝓ impossibilitatẽ. qr corpꝰ christi aut nõ erat ĩ altari ꝛ nũc ẽ. ꝗ aliq̃ alio genere motꝰ ẽ mutatũ. sꝫ nõ mutatõe locali. qr tũc a celo recederet. ꝗ aliq̃ genere mutationis. Sed alie spẽs motus solũ cadunt circa mutabile ꝛ alterabile. corpꝰ aũt xpi glorificatũ impossibile est variari. ꝗ ꝛc. Ite nihil est nec ꝑt eẽ extra terminũ sube sue. sꝫ corpꝰ xpi ĩ celo exñs hꝫ ibi terminũ sue sube. ergo impossibile ẽ q sit alibi q̃ ĩ celo. ꝗ impossibile ẽ q sit ꝑm ꝟitatẽ ĩ hꝫ sacro. ꝗ si ẽ ibi. ẽ solũ sicut in signo. Ite hꝫ ipm ostẽdit ꝓpt ꝺgruitatẽ. qr sacra instituta sũt ꝓpt humiliatõz. vt hõ ĩ inferioꝛibus se qreret ꝛ ĩueniret salutẽ. ergo cũ corpꝰ xpi vez nõ sit inferi⁹. nõ congruit sacro. Ite oia sacra sũt ad ẽi bonorificationẽ ꝛ reuerẽtiã. sꝫ si corpꝰ xpi vez essꝫ ibi. cũ reuerẽtia sit a loco in quo est se elõgare. sicut dcm̃ ẽ moysi. Exo. iij. Solue calciamentũ. ꝛc. nullꝰ ẽberet ad hꝫ sacrm̃ accedere. Si ergo institutũ ẽ vt hõ accedat salua reuerẽtia. nõ est ibi corpꝰ vez. Ite hꝫ ipm ostẽdit etiã ꝓpt inutilitatẽ. qr Jo. vj. dr q caro nõ ꝓdest ꝺcq̃. ergo caro ꝑm sui ꝟitatẽ nõ reficit. ꝗ si nõ ꝺz ĩ hꝫ sacro eẽ aliq̃d qõ nõ ꝓsit. ꝗ nõ ẽ ibi xps ꝑm carnẽ. Ite gra q̃ dat ĩ hꝫ sacro ẽ a ꝺo. Sꝫ ꝺs xps
7 eq̃ bñ opat vbi nõ est ꝑm pñtiã corpis sic vbi ẽ. sic patz in filio reguli. vñ rephẽdit regul⁹ qr corpalẽ pñtiã qrebat. ergo nulla essꝫ ibi vtilitas. Pꝰ. sic tãgit mgr opinio quorũdã fuit ꝛ errorꝰ pessimꝰ q xps nõ essꝫ in altari nisi tm̃ sicut ĩ signo. ꝛ dicãt mãducari. qr signũ eiꝰ accipit ꝛ mãducat. Et hoc q̃dẽ volũt habere ꝓ simile ĩ alijs qr ĩ aq̃ baptismi nõ est gra sic ꝓtẽta. sꝫ tm̃ sic ĩ signo. et ad hꝫ q̃dẽ videtur pietate moueri q nemo sit dignꝰ tangere nec etiã cõcedere verã carnẽ dei. Sꝫ iste ẽ errorꝰ pessimus. ꝛ ꝺ pietatẽ fidei. q tãtũ sibi bñficiũ a deo datũ recognoscit. et grãs agit q ꝛ ĩ carne sua a natura ꝓpa nobiscũ sit. Est etiã ꝺ sacri dignitatẽ ꝛ excellẽtia. in q̃ relucet diuina potẽtia ꝛ bonitas alt⁹ ceteris sacramẽtis. vñ cetera sacra excellit. ꝛ q̃si ꝺsummatiuũ est altoꝛ oim. sicut charitas oim ꝟtutũ. Primũ igit hꝫ mãifestat vi potentia in opis singularitate. Cũ enĩ panis ĩ xpi corpus verũ ꝛ integrũ i mltis altaribꝫ ꝺuertit subito. ostendit se deꝰ hꝫ posse supra oẽm potẽtiã opatiuã ꝺ uersiõe. supra imaginatiuã in hꝫ q̃ idẽ est ĩ pluribꝫ locis. supra intellectiuã in hꝫ q tã magnũ ꝛ integꝝ ĩ tã qua spẽ facit existere nõ ꝺtracto. Et hꝫ pꝫ rũsio ad illud q̃ obr̃ de ipossibilitate. dicendũ enĩ est q q̃uis natura hꝫ nõ possit facere. neq; rõ intelligere. tm̃ deꝰ ꝑt multa ĩ corpus xpi cõuertere. ꝛ ex hꝫ corpꝰ christi est ĩ mltis locis. nõ ꝑ mutationẽ q̃ fit in christo. sꝫ ĩ pane q ꝺuertit in ipm̃. ꝛ similiter pꝫ illud Quãuis enĩ corpꝰ xpi terminũ habeat in celo q̃ntũ ad existentiã naturalẽ. nõ tm̃ hꝫ q̃ntũ ad ptẽtez ꝺuersiõis ꝑm quã alibi ꝑt corpꝰ ꝺuerti in ipm̃ ꝛ ꝺo illa virtute supnaturali fit alibi q illud ꝺuertit in ipm̃. ꝛ hꝫ melꝰ patebit ĩ tercio ꝓbleumate. Relucet aũt sapiẽtia in ꝺgruitate. christꝰ ei dñs nr̃ sat⁹ magnũ ꝓplim domio acq̃sierat ipos in suo corpe mystico vniẽdo. In hꝫ ãt corpore qõ est ecclesia sunt multi ꝛ diuersi. sũt viatoꝛes et infirmi. sũt etiã quotidianis peccatis circũdati. Nã sũt multi ĩ vno corpe indigẽt connexione. qr viatoꝛes indigent refectione. quia quo cotidianis peccatis implicati idigẽt oblatõe. Et hoc q̃dem nõ tantum ĩteri⁹ ꝛtenda erãt ꝓ grãz ꝟtutũ. sꝫ etiã exteri⁹ ꝓ grãz sacroꝝ. Cõgruũ ꝗ fuit vt bñt exteri⁹ ꝺnectẽs sic hẽãt vnũ interi⁹. sꝫ illõ vnũ ꝺbuit eẽ vbi erãt mẽbra. ꝛ ita cũ ĩ mltis locꝭ sint mẽbra ꝺbuit tale esse qõ ꝺgrueret esse in mltis. sꝫ hꝫ nõ est nisi ꝺs vel diuitati vnitũ. sꝫ deꝰ est interi⁹. diuitati vnitũ est corpꝰ christi. ꝗ corpꝰ christi ꝺbuit ꝺri i sacro exteriori q̃d ẽ vnũ i quo oẽs fideles vniũtur ĩ mãducãdo vnã ꝛ eãdez escã. Cõgruebat etiã vt haberẽt exteri⁹ refici ĩ sacro. sꝫ reficiẽs aiam nõ est nisi deꝰ vel deo vnitũ ꝛ hꝫ est corpus xpi vez. ꝛ ita ꝺgruũ fuit vt corpꝰ christi verũ i sacro isto essꝫ. Cõgruebat vt haberẽt oblatõz exhibitoꝛẽ. sꝫ ds vnica oblatõe offerẽdo se oẽs alias oblatões euacuauerat. ergo si nõ ꝺbuit reficere quod ꝺstruxerat ꝺbuit nobis illã eãdẽ quã obtulit ꝛ nõ aliã istituere oblationẽ. ergo si corpꝰ christi vez fuit oblatus ꝫ cruce. ita sacrificat i altari. Et ex hꝫ pꝫ q nõ valet quod obr̃ ꝓpter ꝺgruitatẽ. Q aũt obr̃ q hõ nõ hũiliat ĩ hꝫ sacro. dicendũ q imo. qr in signo exteriori visibili est humiliatio. Preterea in hꝫ sup omnia hũiliat ꝛ captiuat intellectꝰ homis. qr credere cõpellit quod nullaten⁹ ꝑt cõphendere. Propt hꝫ etiã in hꝫ sacro est exẽplũ totiꝰ hũilitatis. qr dominꝰ maiestatis tã modico ꝛ paupe pallio adhuc i exẽplũ hũilitatis ꝛ pauptatis vestit. Ad illud quod obr̃ de reuerentia. dicendũ q reuerẽtia nõ nõ tm̃ fit a deo recedẽdo. sed etiã humilit ad ipm̃ accedendo. maxime cuz ipe vocat. qr si hõ nõ tret cũ vocat. ñ eẽt reuerẽtia sꝫ stulticia. Apparet etiã tertio diuina bõitas ĩ vtilitate. nã ex 12
hꝫ q xps ẽ ibi coꝑaliter pñs. fidei meritũ augẽt. dũ hoc credit ꝺd nullaten⁹ rõe ꝺgscit. Charitatis etiã deuotio i flãmat qñ sẽtit dñm sibi pñtẽ i carne. Sic enĩ ad pñsentiaz ignis expellit frigꝰ. sic ad pñsẽtiã carnis christi expellitur tepoꝛ. Unde dam̃. dicit q caro christi est tãq̃ carbo ignit⁹. Ite spei fiducia subleuat. dum enĩ ipsum eũdẽ offert pri q̃ oblatꝰ est in cruce. qs ẽ qui non ꝺfidat se eraudiri. Per hoc etiam patet quod obr̃itur de inutilitate. quia quod dicit dominus caro non prodest q̃q̃ intelligit carnaliter intelligenti. Ille autem intelligit carnaliter. non quia intelligit carnem esse presentẽ.

13 sz ḋ itelligit xp̄m mād̄ucari ſm qđ ɔmedik caro cuiſlibz
2 aialis ꝓ frustra. sz tñ multū ꝑdeſt eā veracik aſſumti ſb
ſacō. Silr pz aliđ. q: pſentia cōꝑis ñ auget dei v̄tutē.
sz ɔgruū ē q: dñs ex ſua pñtia cōꝑali aliqđ mun⁹ ſpūa
libz tribuat. ⁊ lz ñ valeat illi ḋ credit eū ñ poſſe opari ni
ſi vbi eſt cōꝑaliter. credenti tamē multū valet. ſicut mlt̄
tū valuit zacheo pñtia cōꝑis xp̄i. Queſtio. ij. b
Utrū cōꝑus xp̄i ſit i altari ſm ſuā naturalē q̄ntitatem.
an ſit tibi a q̄ntitate abſtractū. ⁊ q: magis abſtractū vi
dek Aug in expō pſalmi. xcij. de cōſe. di. ij. cōꝑ⁹ i quo
reſurrexit i vno tm̄ loco eſſe oꝑtet. v̄itas aūt eius vbiq;
diffuſa ē. g̃ i ſacō ē v̄itas. nō tñ ē ſua cōꝑeitas ſiue q̄n
titas. Itē videk rōe. q: i ſb ſacō ſolū ē xp̄s vt cibꝫ ſpūal⁹.
sz q̄ntitas nihil fac ad eē cibi ſpūalis. ergo. ⁊c. Itē im
poſſibile ⁊ nō intelligibile ē duas dimēſiones eē ſimul. g̃
ſi diuīa maieſtas cōtēpat ſe nr̄e infirmitati in ſb ſacō. g̃
nō ɔz facere vt cōꝑ⁹ xp̄i ſit cū q̄ntitate. ⁊ cū abſtractō ſit
magꝭ rōnabilis ⁊ magis intelligibilis. facit qđ rōnabi
lius ē. Itē m̄lto ɔgruēn⁹ ē ſeparī ſubaz ab accīte. q̄ ecō
uerſo. Sz i ſb ſeparat accīs a ſuba i ſpēb⁹. g̃ i re cōtenta
ſuba a q̄ntitate. Cōtra Aug. de v̄bis cuāg. tot⁹ ꝑ par
tes mād̄ucak i ſacramēto. ⁊ manet integer totus in celo
sz totus ⁊ ꝑs dicūt q̄ntitatē. ergo ⁊c. Itē cōꝑ⁹ xp̄i ē vi
uēs. ⁊ ſi viuēs organicū. et ſi organicū q̄ntū. ergo ſi in al
tari nō abſtrahik a vita. nec a q̄ntitate. Itē cōꝑ⁹ xp̄i ſiue
xp̄s ibi videt ⁊ audit q̄uis nō loquak ne depḡēdak. ſed
ſcī⁹ exteriores ꝓſumponūt q̄ntitatē. ergo ē ibi ſm q̄ntita
tē. Itē ſi nō ē ibi q̄ntitas. ꝛeponit q̄ntitatē. sz ꝛepoſitō
accīte abſoluti inducit trāſmutatiōnē ſm formā. g̃ cōꝑ⁹ xp̄i glificatū trāſmutak. Nō. qđā dixerūt q: i ſacra
14 mēto altaris ē xp̄s nō tm̄ vt ſignificat⁹ sz etiā ɔtēt⁹. ſed
tñ nō eſt ſm ſuā q̄ntitatē. nec etiā ſm alia accīntia. quia
iſta nihil faciūt ad finē huiꝰ ſacramēti q̄ ē cibare. Et rō
nē huiꝰ bñt ex ſb q: ibi ē cōꝑ⁹ xp̄i. q: trāſferk aliq̄d i ipm
sz illō ē pure ſuba ⁊ nō accīs. q: alia accidēt⁹ manent.
ido trāſſubak i ſubam. ita q: ē abſtracta ab oīb⁹ accīntib⁹
Sz ſb poſitio q̄uis nō ſit erronea. ē tñ erroꝛ ꝓpinqua
ideo q: et ſi ſuba cōꝑea poſſit intelligi eſſe ſine q̄ntitate
⁊ alīs accīntib⁹. nūq; tñ intelligik bñ eſſe. ſi ergo nō bz
tūc male ē. Et rurſus q̄uis ſuba poſſit abſtrahi a q̄ntita
te. tñ q: cōꝑ⁹ viuat ⁊ ſit organicuz ⁊ nō ſit q̄ntū. ſb nec
eſſe nec intelligi ꝑt. ⁊ ex ſb ſeq̄t cōꝑ⁹ xp̄i. nec bñ ibi eſſe.
nec viuere qđ nephas ē dicere. Obꝓ ea dōm. q: i alta
ri nō tm̄ ē cōꝑis xp̄i v̄itas. imo etiā q̄ntitas. At ad in
telligētiā obiectoꝛ notādū q: et ſi i ſacm̄to fieri dēbeant
miracula. nō tñ dñt fieri niſi q̄ ɔgruāt ſacramēto. ſacra
mentū aūt illud ē miſterium fidei. et ideo ē veꝛ⁹ et occultū
Qz veꝛ⁹. iō cū dicit. ſb ē cōꝑ⁹ meū. cōꝑ⁹ panis trāſit i
15 cōꝑ⁹ xp̄i ⁊ h⁊ vbicūq; dicaꝭ. Ex ſb onē duplex miracl'm
Primū eſt q: panis trāſit i cōꝑ⁹ xp̄i integꝝ ⁊ ꝑfectum
⁊ aliō. q: cōꝑ⁹ xp̄i itegꝝ ē vbicūq; fit ſb trāſſubatio. ita
totū. et ꝑfem̄ i quo loco. et vnū i pluribz locis. Qz ſo oc
cultū. iō dñt manere ſpēs ⁊ oīa ſenſibilia ipō nō agente
Et ex ſb duplex ē miraculū. Unū q: accīntia ſūt ſine ſub
iecto. Alterū vo q: eſt ibi cōꝑ⁹ clariſſimū. ⁊ ē pñs ⁊ nō
16 videk. Ex his patēt obiecta. Primū em̄ qđ ɔdt aug. q: ve
ritas vbiq; ⁊c. nō diſtinguit v̄itatē ɔ q̄ntitatē. q: ē de rā
tate cōꝑis. sz ɔ approbatoz ſenſibilē. q: tm̄ in vno loco
appet. Patet etiā ſeḡns q: q̄ritas facit ad ſacramenti
17 v̄itatē ⁊ ꝑfectoz. vt cōꝑ⁹ ɔtentū ſit bñs oēm ꝑfectōem
18 Ad aliud dōm q: diuīitas noſtre infirmitati ſe cōte
perat ſaluata integrītate ſacramenti. sz ꝓterea ſic ſe con
tempat vt intellectū excedat. et fides locū ⁊ meritū ha
beat Ad vltimū dōm. q: et ſi ōs vtrūq; faciat. tamē
19 nulla eſſet vtilitas. nec q̄ntū ad v̄itatē. nec q̄ntū ad co
loꝛatōem. ſi cōꝑis xp̄i v̄itas a q̄ritate abſtraheret. ⁊ ꝓ
ter ſb nō valet. q: nō ɔz ſb fieri niſi qđ ɔgruit ſacramēto

Queſtio ij c

Utꝛ cōꝑus xp̄i ſit ſub ſpēb⁹ diffinitiue. et q: nō videk.
q: illō loco diffinik qđ ē i vno ſolo loco. sz cōꝑ⁹ xp̄i ſub
ſacō ē in pluribz locis. g̃ ⁊c. Probatio mioꝛis. oc qđ ē
vbicūq; ɔſecrak i pluribz locīs ē. sz cōꝑ⁹ xp̄i ē tale. g̃ ⁊c.
Itē oē illō i qđ poſſibile ē pla i pluribz locīs ɔuerti. poſſi
bile ē i pluribz locīs eē. sz cōꝑ⁹ xp̄i ē. h⁹i. g̃ ⁊c. sz nullum tle
hz eē diffinitū. g̃ ⁊c. Itē vbicūq; ſe extendit v̄t⁹ v̄bi et clm
extēdit et ſacm̄. sz v̄t⁹ v̄bi ñ ē determiata ad locū ſicut pz
ſit'r el'm qđ ē panis. g̃ nec ſb ſacm̄. g̃ nec cōꝑ⁹ xp̄i ſteri⁹
cōtētū. Itē qđ ē in vno loco ⁊ ꝑt ſine ſui mutatiōe eē i
alio nō ē ibi diffinitiue. sz cōꝑ⁹ xp̄i ē hmōi. q: ē i ce lo et
ꝑt ſine mutatōe ſua eē in loco alio vt in altari. g̃ ⁊c. Cō
tra. oē indiuiduū ē h⁊ nūc. sz cōꝑ⁹ xp̄i ē indiuiduū. g̃ eſt
h⁊ et nūc. sz qđ ē hic⁊ nūc ē in loco diffinitiue. g̃ ⁊c. Si di
cas q: cōꝑ⁹ xp̄i q̄uis ſit idiuiduū. tñ ē vnitū ſbe ime
ſe. ⁊ rōe illi⁹ vnīois hz q: ē i pluribz locīs. ſi iſta ē ſufficiēs rō
g̃ ab inſtanti ɔceptōis fuit i pluribz locīs. qđ ſtultū ē di
cere. Preterea illa vnio ñ aufert ei dn̄ ſit idiuiduū. g̃ nō
aufert eē h⁊ nūc. nec eē diffinitū. Itē ſi xp̄s i ſacō ꝑt
eē i pluribz locīs. eſto q: tria loca ſint. i illis poſſibile ē eē
cōꝑus chr̄iſti. ergo poſſibile eſt eſſe vbiq;. Sed hoc
cū ſit ſoli⁹ dei. i poſſibile ē alteri ɔuenire. ergo ⁊ cetera.
Itē qđ ſic ē in aliq̄ q: mouek ad motū illi⁹. in illo ē diffi
nitiue. sz xp̄s mouek ad motū totalis ſpeciei. g̃ ⁊c. Pro
batio mioꝛis. cū trāſferk ſpēs. vere ɔ trāſferri cōꝑ⁹ xp̄i
verū. g̃ ⁊c Nō. ſic dicit innocē. quē ad modū dei filius 20
ſm diuīitatē hz triplicē modū eēndi. in oīb⁹ q: eēntiā. i iu
ſtis q: gram. i xp̄o q: vnionē. Sic cōꝑ⁹ xp̄i localit'r ei ce 21
lo. ſpūalit' i v̄bo. ſacr̄aliter i altari. ſb tertio mō dicit ipz
reſiri i pluribz locīs. q: plures ſūt ſpēs ɔtinētes. vñ q: ſe
loq̄ndo ē i vno loco tm̄ in q̄ diffinit' ſicut idiuiduū. quia
v̄bo multa in ipm ɔuertuntur que ſunt in diuerſis locis
⁊ ipſum per conſequens eſt in diuerſis locis ſm illum 22
modū ſm quē multa in ipm ɔuertūt⁊ ſb ſub ſacō. Unō
notandū ad itelligentiā obiectoꝛ q: cōꝑus xp̄i ē indiui
duū. ⁊ indiuiduū in qđ plura ɔuertūt ſm ſe. Quia idiui
duū ē. incelo tm̄ in ꝓpo ⁊ diffinito loco ē. Qz v̄bo in ipm
plura ɔuertūt. ñ hz terminū ſbe limitatū ad vnū locū. sz
extēdit ſe ad locū ɔuerſiōis. ⁊ q: ɔuerſiōis loca ñ ꝑt eē
oīa nec vnū ſolū imo plura. q̄tū ad ſb nec im̄ēſe ē ſicut
dei. nec oīno diffinite ſicut aliqđ idiuiduū. sz medio mō
ſicut dei ſm modū eēndi. q: gram ñ in oīb⁹ ſed i pluribz.
Si g̃ qrak rō qre cōꝑ⁹ xp̄i ē i pluribz locis. credo q: hec 23
ſit rō. q: plura ɔuertūt in ipm totū. et i pluribus locis.
Si qrak qre plura. dōm q: dñs inſtituit. Et ſi qrak rō i
ſtitutōis. dō q: cibꝫ ſpūalis ⁊ cōis. iō natū ē cibare plu
res. ⁊ iō plura ɔuertūt ibm. q: titudinē aūt cibādi ſpi
ritualit' hz ex vnīoe cū diuīitate. acūpo ex illo ſacō. ⁊ iō 24
inſtitutū ē vt plura i illud cōꝑ⁹ ɔuertāt⁊ ſub ſb ſacō.
Qđ obr̄ ꝓmo de indiuiduo pz. q: vltra rōem indiuidui
hz q: plura ɔuertant in ipm i diuerſis locīs. vñ ſic idiui
duū in qđ alia ꝑñt ɔuerti ſm ꝓpē pōt eē in maiori loco.
ſic illud in qđ alia ɔuertūt totalit' i diuerſis locis ꝑtē 25
in pluribz locis. Ad aliud pz rñſio. q: nō i oīb⁹ ꝑt eē
ɔuerſio. q: ſacerdos ñ haberet locū ad cui⁹ miſterii fit.
Poſito aūt ꝑ impoſſibile q: tm̄ eſſent tria loca. tūc dō q:
eēt vbiq; sz ñ ſicut de⁹. q: de⁹ ē vbiq; ꝓpt ſui imēſitatez
vñ nullu ꝑt abeē. ſed cōꝑ⁹ xp̄i ē vbiq; ꝓpt locoꝝ pauci 26
tatē Ad illud qđ obr̄ de motu trāſſubatōis dōm q: cōꝛ
pus xp̄i medii tenet inter ſe imēſū ⁊ eē diffinitū. ⁊ iō qđ
ammō ē imotū ⁊ qđammō mobile. Mobile qđē i vno
loco. ⁊ imotū in alio. ⁊ in eadē hoſtia ñ mouek ad motū
ꝑtiū. nec ꝑ ſe. nec ꝑ accīs. niſi trāſferak tota hoſtia. ſi g̃
ſimplr mutarek ⁊ oīno. bñ argueret. sz ſb ñ hz v̄itatem.

¶ questio viij

¶ Questio iiij d

Utz corp⁹ christi sit dimensiue sub alijs speciebus siue circūscriptiue. ꝛ q sic videt. qz omne qđ hz extēsionē siue dimēsionē. et ab ista nō abstrahit. sed ē alicui. est ibi dimensiue. Sz corpus christi sub argumēto nō abstrahit a dimēsiōe. cū sit organicū. ibi. ꝛ habeat ptem ꝛ ptem. ḡ est ibi dimēsiue siue circūscptiue. ¶ Itē corpus xpi non abstrahit a suis ꝓpetatibꝫ. Sz sicut ōt phs. ꝓpum ē positōis p̄mo loco adherere subē in ser pncipijs. ḡ si nō abstrahit ab alijs ꝓpetatibꝫ magis remotis. nec a põe. sed positio est ordinatio ptiū i loco. ḡ. cē. ¶ Itē omne corp⁹ qđ est alicubi localiter. ē ibi circumscptiue. Sz corpus xpi in sacramēto ē localiter. qz dicit Innocētius q i plibus locis existit. Sz b nō ē nisi sub sacro. ḡ. cē. ¶ Itez omne corpus qđ est alicubi ita q nec excedit nec excedit ab eo in quo est. nō est tm̄ localit sed etiā circūscptiue et dimēsiue. Sz corpus xpi tr est sub sacro ḡ. cē. ¶ Contra esse diffinitiue ē supius ad esse circūscptiue. sz corp⁹ xpi nō ē diffinitiue sub sacro. vt phatū est. ḡ. cē. Itē omne qđ ē dimēsiue alicubi eqtur illi in q est. ḡ si dimēsiue est equak hostie. scindak ḡ hostia. ꝛ tūc silr equabit pti. ergo vnū ꝛ idē ē equale pti et toti. qđ q̄dē ōs nō pt facere. qz tūc idē essz maior ꝛ minus seipō. ꝛ duo ɔdictorie opposita simul vera. ꝛ bicubitū eqle monocubito. ¶ Itē. omne qđ ē in aliquo ɔterminatiue. si sit dimēsiue nece ē ɔfiguratiue. b pz. ḡ cū corp⁹ xpi sit ibi ɔterminatiue. qz nec excedit nec extedit. si ē dimēsiue. est eiusdē figure. ergo orbicularis ꝛ subtilis. Itē omne qđ ē alicubi inseparabilit. si ē ibi dimēsiue mouet ad motū ei⁹ in quo ē. siue trās ferak siue trāsuertak. sz corp⁹ xpi ē in hostia inseparabilit. ḡ si ē ibi dimēsiue. sicut hostia vertit. ita ꝛ corpus. ꝛ ita habebit aliqñ caput supius. aliqñ pedes Si ad b oīa rñdeas p miraculū. qz illđ eēt verz si essz p naturā. b nō soluit. qz p miraculū nunqz separatur diffinitio a diffinito. sz iste rões pcedūt nō ām accētales ꝓpetates sed p
27 pas rões siue diffinitões. ¶ Ad. dom. q illud dr esse dimēsiue alicubi. qđ ita est i illo qđ totū in toto. ꝛ ps in pte ām cōmēsuratōnē. ꝛ hmōi nō ꝟebuit esse corp⁹ christi. sub sacro. qz tūc nec̄tū essz illi eqri ꝛ ɔfigurari. sicut ꝓbant rões pdicte. Sz b nō ɔgruebat veritati sacramenti. qz supra sicut ꝓbatū est ad vitatē sacri req̄rit q sit ibi in qntitate sua. ꝛ si eqretur hostie nō esset in sua qntitate. sz cōfirmarek nō in sua figura. ꝛ ideo b nō ꝟebuit fieri. sz ꝟebuit fieri vt corpus hñs suā pfectōz essz i hostia illa. et ita habēs suā dimēsionē nō essz ibi dimēsiue. Cōcedē ḡ sūt rões ad hoc inducte. ¶ Ad illđ qđ obr. qđ
28 habet dimēsionē ē dimēsiue. dom. q hoc verū ē si sit ibi sicut locatū i loco. sz nō ē ibi sic. sz tanqz signatū contētū in signo. qz eodē mō signtur i pua hostia vt i magna eodē mō cōtinek. ¶ Ad illđ qđ obr q nō abstrahit a ꝓp
29 etatibꝫ. dom q ꝓpetates corpis xpi sūt duplices. Quedā absolute. vt eē bicubitū ꝛ talis figure. Quedā relate vt videri ꝛ tāgi. ꝛ tm̄ locū occupare. Ab absolutis nō abstrahit. tū ꝓpter veritatē sacri. qz oportet vt magnum corp⁹ sit i pua spē. tū ꝓpē vtilitatē fidei quā oportet occ̄tari. Sc̄ōz b sciēdū q pt ē ordiatio ptiū i toto. ꝛ ab hac nō abstrahit. ꝛ hac loqk pbs. Et ptiū i loco. ꝛ ab hac abstrahit ꝓpē sacri vitatē. ¶ Ad illđ qđ obr q ē ibi loca
30 lit. dom q aliqđ dr ibi eē localit. aut qz ē ām corpalē pntiā. aut qz ām cōmēsuratōz corpi debitā. Primo mō est ibi localiter. secūdo mō nō. imo tm̄ i celo. Vñ Innocētius distinguit eē localiter ɔ esse sacrālit. ¶ Ad illđ qđ
31 obr q ɔterminatiue est ibi. dom q esse conterminatiue ōr dupl̄r. Uno⁹ puatiue. qz nec excedit nec excedit. ꝛ sic

¶ questio v

er hoc nō seqtur esse dimēsiue. Alio⁹ positiue. qz p̄mus rñdet p̄mo. ꝛ postremū postremo. ꝛ mediū medio. ꝛ qđ sic ē ibi dimēsiue. Sz sic nō ē ibi corp⁹ xpi. ꝛ iō nō ē ibi dimēsiue siue circūscptiue. q̄uis nō excedat nec excedak. qz medium medio nō rñdet. ¶ Questio v e

Utz corp⁹ xpi sit i qlibet pte hostie. Et q sic vr. qz ita dicit hyla. ꝛ hr de ose. di. ij. vbi ps ē corpis. ibi ꝛ totū. ḡ cū i qlibet pte hostie sit aliqđ de xpo ponere. ḡ i qlibet pte est totū pōere. Itē signem⁹ vnā ptē eq magnā. impossibile videt q sit ibi pes sicut totū corp⁹. ergo cū maioris nobilitatis sit totū cōtinere q̄z ptē. ꝛ nō sit mai⁹ impossibile. vr q b sit tenēdū. ¶ Itē ɔstat q p⁹ fractōz ē totus xps i singulis ptibꝫ in quotcūqz fiat ptitio. sz p fractōz nihil nouū ibi efficit. ergo añ fractōz erat totū in qlibet pte. Si dicas q ē ex ɔnti sic i speculo. ñ valet. qz i speculo gnak spēs i singulis ptibꝫ ab obiecto. sz ibi nō ē aliqđ amplius facies corp⁹ xpi de nouo venire. qz ꝟba lōgo tpe sūt añ dcā. ḡ sp ē ibi totū. ¶ Itē corp⁹ xpi sub sacmēto sublimak ad excellētiorē modū eendi q̄z spūs. spirit⁹ ei tm̄ i vno loco ē. sz corp⁹ xpi pūs ē plibꝫ. ḡ si spūs est ita i toto q i qlibz pte. multo forti⁹ corp⁹ xpi. ¶ Itē in ɔuersiōe panis ē totū omogeneū. ḡ qlibet ps bz rōez tot⁹. ergo cū nō sit maioris rōis qre ista ps ɔuertak i hāc p tē q̄z illā. q rōe i vnā ꝛ i oēs. ergo si qlibet ps i totū. ps ꝛē. Itē b ipm oñdit p impossibile. signem⁹ aliquā ptez esse ibi. aut ē ibi totū aut ps. Si totū. habeo ꝓpositum Si ps. tūc diuidak hostia. hec aūt ē ps aut ē totum. Si ps ḡ xps ē diuisus. Si totū ꝛ pus nō erat. ḡ pl⁹ ɔtinet hec ps hostie q̄z pus. ergo de nēcitate ē aliqđ ibi ɔuersū in ptes qđ pus nō fuerat. ꝛ vlteri⁹ loc⁹ ē mutat⁹. qz ps illa cessit alijs ptibꝫ q̄ de nouo eē ibi incipiūt. ¶ Itē esto q fieret cōsecratio i pane q eēt maioris q̄ntitatis q̄z corpus xpi. tūc vel aliq ps bodie eēt vacua a cōtinētia corporis xpi. aut corpus xpi ē ibi mai⁹ q̄z sit p naturā. aut est in qlibet pte. Sz p̄mū est ɔ pfectōz sacri. scōm ɔ pfectionē corpis xpi. ergo tertiū ē ponēdū. ¶ Sz ɔ. si vbi pars. ibi totū. ergo vbi vna ps ibi qlibet. ergo ps nō ē a pte distincta. ergo corpus xpi est ibi ɔfusū. ¶ Itē si totū est in qlibet pte. ergo cū possibile sit hostiā diuidi in infinitū. vr q corp⁹ xpi erit ibi infinities. Itē tāndem facit si ē in toto totū q̄z si ē in qlibet pte totū. ergo ponere q sit in qlibet pte ē pōere supfluitatē. Itē ad b sacmētū cōcurrit ꝟbū et elim ꝛ intētio. sz intētio mīstri ē q subto tali spē tot⁹ sit xps. nec ferk intētio ei⁹ sup ptes. qz p
32 tes sūt innumerabiles. ergo i illis nō ē totus. ¶ Nō. dōz q duplex ē b positio. Aliq̄z em̄ positio ē q subto tali spē sit totū corp⁹. ita q sub nulla pte totū añ fractōem. sed p⁹ fractōem ē in qlibet pte totū. ꝛ b dicūt venire nō a virtute ɔuertēdi. qz b nō est p ɔuersionē. sed p inseparabilē vnionē. Sicut em̄ vbi corp⁹ ibi aīa xpi. ppt cōiunctionē. sic cū hec ps ɔtineat aliquā ptē corpis ꝛ inseparabilit. Rursus illa ps nō posset diuidi ab alijs. qz corp⁹ ē in corruptibile. ppt ɔiūctōz. Qz separat ptē hostie ab hostia totū trahit secū Et ponūt exēplū i speculo. qz imago hz eē spūale qđ nō pt diuidi. ꝛ alia pte speculi remāet ps imagis. silr ꝛ tota. Sile etiā dicūt i aīa sēsibili q nata ē eē i corpe anuloso. ppt ɔsilem rōz i ptibꝫ ꝛ toto. Añ qñ diuidit ps a toto. remanet i ea tota aīa. Sic suo mō in ꝓposito. Añ qz nō ē ponēdū i b sacro nisi qđ nēce ē. ꝛ rō cogit p⁹ fractōz eē i ptibꝫ diuisiuis hostie. añ fractionē aūt ponūt eē i oīb⁹ ptibꝫ. qz rō cogit nolūt ap̄li⁹ ponere Alioz opio ē q corp⁹ xpi ita ē i toto q i qlibz pte i q saluak spēs tot⁹. ꝛ b qđ ponūt ñ ꝓpt nēcitatē. sz ꝓpt rōz i ducētē ri ɔuersiōe ꝛ i fractōe. In ɔuersiōe. qz cū totum

sit omogeneū. non est maior rō quare magis vna pars in vnam ptem quā in totū cōuertat. ergo nō requirit determinata ps. Unde innocentius ego sane cōcesserim q totalis panis in totale corpus conuertit. ita nō q nulla ps panis in aliquā ptē corpis transit. In fractōe siquidem videmus q qua rōne post in qualibet pte tot. eadē rōe similiter ante. Unū innocentius reor. (salua fide maiestatis) q vbi est panis ꝓsecrat. totū in singulis ptibus cōtinet. quod inde cognoscitur. qm in quorumcunq ptes spēs diuidantur. in singulis ē tot. xps. Et hec positio est pbabilior. et huic magis ꝓsentio. q facit ad veritatē sacramenti et vtilitatē fidei. Ad veritatē q xps ibi continet vt signatū in signo. et q rō signandi vniformiter ē in ptib et in toto. ad veritatē sacramenti spectat q vniformiter sit in ptibus et in toto. Ad vtilitatē fidei facit. quia fantastica imaginatio multū impedit nos ab eleuatōe ad contēplandū credenda. Sed si corpus xpi ponatur ibi ita q pars in pte totū in toto. nō est oīmoda abstractio ab imagine. Sed quando ita ponit q totus sub qualibet pte. hoc nullatenus cadit sub ymaginatōe

Veritatem fidei cōfirmat oīdens q corpus xpi vere ē in altari multiplici auctoritate.

Satis responsū est hereticis et obiectōibus eoz. rē. Sup reprobauit magister errorē ponentiū corpus xpi nō ē vere in altari. et hoc respondendo eoz sophisticis obiectōibus. in parte ista veritatem fidei confirmat. ostēdens q corpus xpi vere est in altari multiplici auctoritate. et similiter cum hoc ostendens qua virtute sit ibi. Et habet hec pars tres partes. In prima resumit errorem superius positum cum sua ratione. vt ipsum infringat veritatis ostensione. In secunda manifestando veritatem conuincit errorem. ibi. Hec et hūs similia obiciunt

Unde multum subleuatur homo ad prauitatē intelligētie. Ad illud ergo quod obiicitur in cōtrarium q ibi ē ꝓfusio. dōm q non est. q et si ptes nō distinguātur ꝑm positiōem in loco. distinguūtur tamē ꝑm positiōem ī toto. et iō nō est ibi confusio. q ē ibi positio q ē ordinatio ptium in toto. Ad illud qđ obr q infinities cēr. dōz q cuius anima sit in qualibet pte corpis. tamen semel ē. quia vnū est corpus. similiter in vna hostia cuius in oībus ptib ē ibi. tū semel. nec hostia ē diuisibilis ī ptes infinitas. ita q rō totius. s. panis vel ꝓprietatis ōnis sal/uet. q in diuisiōe cōtinuē stat naturalis cuitū ad ptes ꝑm formā. Ad illud qđ obr de superfluitate pz rnsio ex iam dictis. q eūm corpus xpi sit in singulis ptibus hoc facit ad sacramenti veritatem et fidei vtilitatem in ꝓmouendo ipsum intellectum. et ideo non superfluit.

Ad illud quod obiicitur de intentione. dicendum q non oportet q specialiter et discrete feratur intētio ministri super omnes partes. sed quia omnes partes habent rationem totius. sufficit q super totum. et sic in quliber parte quod in toto.

rē. In tertia concludit veritatem iam probatam ibi. Ex hūs aliisq constat rē. Prima parte et vltima remanentibus indiuisis. media diuiditur in duas. In ꝓma oīdit duplici auctoritate q corpus xpi vere ptē ē altari. In scda oīdit q nō solū ptē ē. imo vere pus ꝓsecratūz ibi. Ire aī bñdictōz alia spēs noiat rē. Et vtreq auctoritates habent secum rōnes coniunctas. Nam prime due dicunt q ꝑ vbi virtus. et ꝑ virtus spūssancti que potuit in vtero virginis mirabiliter et preter ordinem nature formare corpus christi. potest similiter ymo multo fortius substantias in id quod non erant mutare. Similiter due sequentes dicunt q panis conuertatur in verum corpus. et ibi fit corpus vbi erat panis. hoc fit secreta potestate et virtute spiritussancti.

37

a Satis rn/sum est hereticis rē. Contra. q hūs duabus obiectionib ipe ñ rndit. s. de manducatōe dñi nostri. qđ vī ē irreuerentie. et deformatōe corporis xpi qđ videtur esse dem ērie R°. dōm q solutio huius secūdi articuli patebit in sequenti di. cōuersiōe. Alterius vero. s. de irreuerentia patet ex sequentib quia non manducat manducatōne carnali sed spūali. sicut medicina salutifera. et hoc non est irreuerentia. imo magis irreuerentia dominī contemnere

Resumit errorem supius positum cū sua ratione q in altari non sit verū corpus xpi. vt ipm infringat veritatis oīsiōe. b

a Satis rnsum est hereticis et obiectōibus eoz qui negant verum corpus xpi in altari ē. tpanez in corp°. vel vinū in sanguinem mistica consecratiōe conuerti dicētes. Quis audeat māducare dñm suū. Quis ētiā audeat dicere q̄tidie formari corpus xpi de materia vel substantia que non fuit caro virginis.

Manifestando veritatē cōuincit errorē. ostendens dupliciter veritate q corp° xpi vere possit esse in altari c

Hec et hūs similia obiciūt illi in diuino misterio legē nature sectantes. quorum pfidiam subdita quinque testimonia. Ait enim veritas. Accipite. hoc est corpus meum. Item Amb. b Si tantum valuit sermo helye vt

ignem tantū ō celo deponeret non valebit tm̄ sermo xpi vt substantias mutet. De totius mundi opibus legitur. quia ipe dixit et fcta sunt. rē. Sermo igitur. i. filius qui potuit ex nihilo facere quod non erat. non potest ea q sunt in id mutare quod nō erāt. Non enim minus est causare q̄ mutare nouas naturas rebus. Item si ordinem q̄rimus. viro mixta femina generare ꝓsueuerat. Aiq̄t ergo q preter nature ordinez virgo generauit. et hoc qđ ꝓficimus corpus ex virgine est. Quid ergo hic queris nature ordinem in xpi corpore. cum ꝑter naturaz sit ipe ptus ex virgine.

Oīdit q corpus xpi non solum potest esse in altari. immo ē vere post ꝓsecratōem f

Item ante bñdictōnem alia species noiat. post ꝓsecratōez corpus significatur. Ante con-

medicinam. 38

b Si tātū valuit sermo helye rē. Queritur de hoc Ambro. vbo vnde hoc habuit sermo. Aut a se. aut aliunde. Non a se ꝓstat. Non aliūde vt videtur. quoniam appetere vī petere consumptionem alioz̄ non est charitatis. cum charitas dictet contrarium. Sed si non est ex charitate. non est audienda petitio. ergo rcetera R°. dicendum q sermo dei dicitur valuisse. ñ quia potētia fuit in helya vī sermone ad illd faciendum. sed

ꝑs. xxxij.

Aug°. i li. de sacris.

Mathei xxvj.

Ambro.

quia ad eius petitiõz astitit vis superior. ꝛ ꝑ nõ fuit tantuz rõne charitat̃ q̃ erat in eo. ſz potius rõne gre miraculoꝝ q̃ potissime vigebat in eo. Nec peccauit i hoc helyas. imo digne fecit. q; illi cõfitentes in multitudine comitũ irreuerenter loq̃bant̃ ꝓtẽnẽtes virtutez dei q̃ erat in eo. ꝛ iõ iusti exti sunt dei iudiciũ iustũ ꝛ potẽtiã viri sancti. ꝛ nos etiam instrucꝫ sumus quãtã seruis suis velit dñs reuerentiã exhibere.

Aug⁹. i li. ſniaz ꝓſp.

Amb. i li. de sacris.

c

secratiõe aliud ỏr. post cõsecratiõz sãguis nũcupat̃. Tu dicis amẽ. i. vere ẽ qđ sermo sonat. affect⁹ sentiat. Itẽ aug. In spẽ panis ꝛ vini quã videm⁹. res inuisibiles. i. carnẽ ꝛ sãguinẽ honoram⁹. Nec sit̃ pẽdim⁹ has duas spẽs sic añ ꝓsecratõz pẽdebam⁹. cũ fidelit̃ fateamur añ ꝓsecratiõez panẽ cẽ ꝛ vinũ qđ nã formauit̃. Post cõsecratiõz vo ꝙ carnẽ xpi ꝛ sãguinẽ qđ bñdictio ꝓsecrauit. Itẽ Amb⁹. Panis ẽ i altari vsitat⁹ ante ỽba sacra. vbi accessit cõsecratio de pane fit xpi caro. Quõ ãt ꝓt qđ panis ẽ esse corp⁹ xpi. Cõsecratiõe q̃ fit ꝑmone christi. Item si tanta vis est in sermone domini vt incipiant esse que non erant. quanto magis opatoꝝ ẽ vt sint q̃ erant ꝛ i aliud ꝙuertãt̃. Et sic qđ erat panis añ ꝓsecratõz. iã corp⁹ xpi ẽ p⁹ cõsecratiõem. qz sermo xpi

creaturã mutat. ꝛ sic ex pane fit corp⁹ xpi. ꝛ vinũ cũ aq̃ i calicem missũ fit sãguis ꝓsecratiõne ỽbi celestꝭ. Itẽ aug. Sic ꝑ spñm sctm vera xpi caro sine coitu creatur ita peũdẽ exꝭba pãis ꝛ vini idẽ corp⁹ xpi ꝛ sãguis ꝓsecrat̃. Corp⁹ xpi ꝛ ỽitas ẽ ꝛ figura. Veritas dñi corp⁹ xpi ꝛ sãguis ỽtute spũs panis viniq; ſba efficit̃. Figura vo ẽ id qđ exteri⁹ sentitur Itẽ eusebi⁹ emisenus. Inuisibil̃ sacerdos visibiles creaturas in ſbam corpis ꝛ sãguis sui verbo suo secreta ptãte cõmutat.

¶ Concludit veritatem iam ꝓbatam. g

¶ Ex hijs alijsq; pluribus constat verum corpus christi ꝛ sanguinem in altari esse. immo integrum christum ibi sub vtraq; specie. ꝛ substantiam panis in corpus. viniq; substantiaz i sanguinem conuerti.

crauit. Videtur Aug⁹. hic male dicere. quia in substantia for/me nihil est pertinens ad bene dictiõem. sed dicitur totũ ꝙ modum narratiõis quod patet cuz dicitur. hoc est corpus meum. ℞ dicendum ꝙ verba in quibus cõsistit vis cõsecrãdi dicũtur benedictio. tũ ratione benedictionis ꝓcedentis. tũ qz ad eoz plationẽz dominus benedicit. quia conuertit in corpus qđ super omnia bñdixit dicendo ꝙ fect⁹ donis gratiarum animaz ꝛ sanctificatiõe et puritate car/

Aug. i fe mõe q̃dam ỏ ỽbis cuã

39

Eusebius Emisenus

nem illam sanctissimam.

¶ Post conse/ c/ crationem vero carnẽ xpi et sanguinẽ qđ bñdictio ꝓse/

AD intelligentiã huius partis duo principalit̃ queruntur. Primo queritur de sacramento eucharistie per comparationem ad virtutem trãs substãtiantẽ. Secundo per comparationem ad virtutẽ apprehendentem. Circa primum queruntur quattuor. Primo queritur de virtute transsubstantiãdi per comparationem ad virtutem creandi. Secundo per comparationem ad virtutem concipiendi. Tertio per comparationem ad verbum. Quarto per comparationem ad elementum.

Quesţho 1

¶ Questio. j. f

¶ Vtrũ equalis virtutis vel maioris sit panem in corpus xpi conuertere. quanti est aliquid de nouo creare. Et ꝙ non sit equalis virtutis videtur per verbũ Ambro. Quoniam ambro. arguit sic. Si sermo xpi potuit facere quod non erat. non potest ea que sunt in id mutare que non erant. quasi dicat potest. sed ista ratio nihil valet. nisi illud esset maioris potentie. ergo potẽtia creandi est maioris potentie q̃ transsubstantiãdi. ¶ Itez ratione videtur. quia vbi est maior distantia ibi maior virtus reducens. Sed inter ens ꝛ non ens est maior distantia q̃ inter ens ꝛ ens. ergo maioz est virtus in creatione in de non ente qua fit ens. ¶ Item maioz est virtus que agit paucioribus medijs ꝛ aut̃ijs. Sed virtus que ꝓducit ex nihilo sibi sola sufficit. que vero ex aliquo aliam rationem ꝓsupponit. ergo ꝛc. Contra. maius est de impio facere pium q̃ creare celum et terram. Sz transsubstantiatio panis in corpus xpi multo maioz ẽ q̃ impium iustificare. ergo illud maioris virtutis ẽ q̃ creare ¶ Item illud est impossibilius quod mens bene disposita difficilius iudicat. Sed omnis mens facilius credit aliquid de nouo fieri q̃ aliquid in aliud transmutari sine illius augmento et aliqua mutatione. ergo illud difficilius ¶ Item vbicunq; est finita distantia inter extrema aliquid manet cõsequentie Sed in transsubstãtiatione nihil consequentie manet. ergo inter extrema est distantia infinita. ꝛ si hoc. transsubstantiatõ talis est a virtute infinita. ꝛ sic non est maioris potentie quã istud. ¶ Item maioris potentie est facere quod vnum sit in pluribus locis q̃ ꝙ vnum sit. Sed hec virtus que facit corpus christi esse in altari facit ipsum in pluribus locis esse. ergo illud est maioris virtutis. 40

¶ Responsio dicendum ꝙ si loquamur de virtute creante et transsubstantiante que maioz sit quantum ad se non est differentia. quia vna est nec intensa nec remissa Si autem quantum ad effectum quis sit indicatiuus maioris potentie siue magis declaratiuus potentie diuine. dicendum ꝙ in qualibet harum operationum est considerare pñcipium initiale. distantiam mediam. ꝛ terminum finalem. Quantum ad pñcipium initiale maioris virtutis est attestatio creare q̃ transsubstantiare. quia ibi ex nihilo ble operatur in aliquid. Quantum vero ad distantiam mediam est equalis virtutis. quia vtrobiq; nihil commune reperitur. nec manet ꝛm genus subiectum licet ꝛm genus ꝓdicabile in altero. Quantum vero ad terminum finalem. quia in creatione fit vt quod non erat sit. in transsubstantiatione fit vt quod erat alicubi sine sui mutatione sit alibi. illõ quidem est maius. sed hoc rarius. ꝛ illud maius est sed istud maius videtur. Quantum ergo ad terminum finalem maius est creare. sed maius videtur transsubstãtiare. Rationes ergo pme vere sunt. quia maioz effectus est creare. et quantum ad terminum finalem. ꝛ q̃ntum ad pñcipiũ initiale. In hoc tamen ꝙ corpus xpi sup excellit. oportet creaturam prout est cum anima et diuinitate. ꝛ transsubstãtiatio facit vt illud corp⁹ sit ta

altari. ideo excellit oẽm rei alteri⁹ creatõem. non tñ sui formationẽ. ſ. in vtero. ſicut videbitur. ¶ Ad illud qđ
41 obr̃ q̃ maius est de impio facere piũ. rẽ. Dom̃ q̃ illđ dicit maiꝰ saluo li. ar. qz̃ h̃ er pre li. ar. ẽ resistẽtia. ibi nulla
42 nõ sic ī ꝓposito. ¶ Ad illđ qđ obr̃ de iudicio mentis dispositõe. dom̃ q̃ facilioꝛa iudicat vsitatioꝛa ꝙ magꝭ ap
43 paret cuius minoꝛa. vñ nõ valet. ¶ Ad illud qđ obr̃ de distãtia. dom̃ q̃ h̃ ꝓcedẽdũ ẽ cũ ad h̃ q̃ nihil cõe remanet. ſz nõ cũ ad distãtiã ī rõe generis ꝑncipalis ¶ Ad
44 illud qđ obr̃. q̃ maius ẽ facere q̃ in pluribꝰ locis. rẽ. dicendũ q̃ cũ aliq̃d nõ ens sit. aut est in potẽtia vt sit. aut nullo mõ. Si aliq̃ modo ẽ in potẽtia vt sit. tũc bñ concedẽdũ est q̃ maius ẽ facere. q̃ in plibus locꝭ sit cũ q̃ sit qz̃ est ī potẽtia ad esse. nõ ad plura loca simꝭ. Sz qñ nlo mõ est ī potẽtia vt sit. z ꝓgruitatẽ hz ad h̃ vt ī pluribus locis sit. ꝑmũ ẽ maius. z sic ī ꝓposito. q. illđ quod creak nullã habet potẽtiã nec ordiatõem ad h̃ vt sit. Sz corꝑ⁹ xp̃i iã cõditũ z ꝑfectũ ydoneitatẽ habet ad hoc vt sit in pluribus locis sub sacramento.

¶ Questio ij. g

De virtute transsubstãtiãdi q̃ cõparationem ad virtutes ꝓcipiẽdi. Et q̃ ỹtus transsubstãtiãdi sit nobilioꝛ oñdit sic. Nobilitas z magnitudo ỹtutis q̃ actũ dinoscitur. z actꝰ ꝑ terminũ. Sz ỹtus ꝓceptõis ī virgie creata est ad corꝑ⁹ xp̃i passibile z mortale. trãssubstãtiatio aũt ad corpus impassibile z imortale. z h̃ ꝑ esse ī ꝑfecta eratẽ. substãtia et q̃titate. g. rẽ. ¶ Itẽ q̃to illđ vt imortale. z hoc put ẽ in ꝑfecta eratẽ. exq̃ incipit actio minoꝛẽ habet dispõem ad terminũ actõis. tãto virtꝰ reducẽs ẽ excellẽtioꝛ z virtuosioꝛ. Sed panis minoꝛẽ hz dispõnem ad carnẽ xp̃i q̃ caro btẽ ỹgis. cũ g ỹtute trãssubstãtiatõnis panis trãseat ī carnẽ. z virtute ꝓceptõis caro beate ỹginis fcã sit caro xp̃i. videt q̃ ỹtus trãssubstãtiationis sit dignioꝛ z excellẽtioꝛ. Item q̃to ỹtus magis se diffundit z cõicat tãto potẽtioꝛ z melioꝛ. q. bonũ ẽ communicatiuũ sui. Sed ỹtus transsubstãtiãdi ẽ cõis toti mũdo. z christi carnẽ facit esse vbicunq̃ fideles sũt. virtus aũt cõcipiẽdi solũ fuit in virgine. z xp̃m solũ in vno loco fecit esse. ergo hec virtꝰ. ſ. trãssubstãtiãdi ẽ nobilioꝛ z excellẽtioꝛ. ¶ Cõtra illa virtꝰ ẽ dignioꝛ q̃ subiectuz sũ facit dignꝰ z excellẽtius. Sz virtus ꝓcipiendi data virgini marie fecit eã mꝛo dignioꝛẽ q̃ ỹtus siue potestas ꝓsecrãdi data sacerdoti vel verbo. g. virtus concipiendi ẽ excellẽtioꝛ. ¶ Itẽ opus illud ẽ maius z excellẽtius. de q̃ teneꝛ q̃s ꝑm rectã rõem plus laudare deum z ei regratiari. Sz magis tenemur laudare deũ de ꝓceptõne glorioſe ỹginis q̃ de cõsecratõe quã facit sacerdos in altari. g. rẽ. ¶ Itẽ ista virtus ẽ potẽtioꝛ z maioꝛ que põt in plꝰ. Sed btã virgo vnica cõceptõe cõcepit illđ idẽ z tm̃ q̃tũ omnes sacerdotes oĩb⁹ ꝓsecratõib⁹ ꝓficiũt a ꝑncipio mũdi vsq̃ ad finẽ. z ꝑterea nouũ aliq̃d qđ nõ erat nobis ꝓcepit. ſz sacerdos nõ ꝓficit nisi quod erat. ergo virtus ꝓceptõis ad maioꝛẽ effectũ siue terminũ se
45 extẽdit. g nobilioꝛ. ¶ Rñ. dom̃ q̃ dupliciter ẽ loqui de vtraq̃ hanc ỹtutũ. Aut put sũt in suo fõte z ꝑmo ꝑncipio vt dicat virtꝰ cõcipiẽdi que optata ẽ ꝓceptionẽ z ꝑncipaliter z ꝑpa auctate. z similiter virtus trãssubstãtiandi. z sic nõ est cõparatio ꝑm magꝭ z minꝰ ī se. Sz si cõperatur ad manifestationẽ fcãm q̃ effectꝰ. iudicãdũ ẽ q̃ se habet sicẽ excedẽtia z excessa. Licet enĩ vtrũq̃ sit nobilissimum et ostendat dei potẽtiã esse sũmã. in illo tamẽ magꝭ laudatur maiestas diuina. z in h̃ captiuat magis ratio nostra Alioꝛ potsumꝰ loq̃ de hac duplici ỹtute put dr̃ coicari creature ꝑm q̃ dr̃ ỹgini. data ẽ ptãs cõcipiẽdi. z sacerdoti per verbũ potestas ꝓficiẽdi. z sic loquendo simplr̃ virtꝰ cõcipiẽdi est dignioꝛ z excellẽtioꝛ. q. subm magis nobilitat. maꝰ eñ est eẽ mr̃em dei q̃ eẽ sacerdotẽ. Quia etiã actio ỹginis ẽ glorioſioꝛ z ꝑclarioꝛ. maꝰ eñ ẽ concipere q̃ ꝓficere. q. terminꝰ actõis ꝑficit accipit a cõcipiẽte mr̃e. q̃ a ꝓficiẽte sacerdote. Accepit eñ a mr̃e bũanitate z ẽ. ñ tm̃ eẽ hic vel eẽ ibi. ī ꝓsecratõe ỹo sic melioꝰ parebit corꝑ⁹ xp̃i nõ incipit eẽ rẽ. ¶ Ad illud qđ obr̃ de nobilitate corꝑis xp̃i iã ꝑ rñsio. ¶ Iã corꝑ⁹ xp̃i in ꝓsecrati 46
one nõ fit. q. si fieret tũc vtiq̃ bñ ꝓcederẽ rõnẽ. Sz certe tũc nõ fit eis bũanitas. q. facta ẽ in ꝓceptõe. ¶ Nõ fit gloria corꝑis. quia facta est in resurrectione. ¶ Nõ fit perfecta etas. quia .xxx. annoꝛum spacio est perfecta. Unde argumentum nõ ſic. quia arguit ac sic faceret. Sz per consecrationem nihil nouũ fit. ſz hoc solũ fit vt qđ erat in celo ꝑfectũ z gloꝛioſuz. ỹtute trãssubstãtiãdi idẽ sine mutatõe sit in altari. ¶ Ad illud qđ obr̃ q̃ minoꝛ ẽ 47
dispositio. dom̃ q̃ ex vtraq̃ ꝑte erat potẽtia obediẽtie. verũtñ esto q̃ minoꝛ sit dispositio. tñ virtꝰ data ỹbo vt sacerdoti nõ efficit vel reducit ad actũ. sic ỹtus ꝓceptionis data ỹgini. z h̃ melioꝰ patebit in tertio ꝓbleumate.
¶ Ad illud qđ obr̃ de cõicatione q̃ nobilioꝛ ẽ virtꝰ q̃ se 48
magis cõicat. dom̃ q̃ h̃ verẽ ẽ ceteris alijs paribꝰ. Sz ñ sic est in ꝓposito. ¶ Iã beatissima ỹgo maria tãtã habuit diuinitꝰ sibi collatã ỹtutẽ q̃ recte mr̃ dñi dr̃. z est dissime. Sacerdos aũt vel ỹbuz. nec pr̃. nec mr̃ xp̃i pt dici q̃uis ad eiꝰ misterũ q̃uertat panis ī beatissimũ corꝑ⁹ xp̃i.

¶ Questio ij. h

De ỹtute trãssubatõis q̃ cõparatõz ad ỹbuz. Et qr̃ vtrum ỹtus trãssubandi sit data ỹbo plato. an solum sit ỹtus ỹbi increati. Et q̃ ỹbo plato vr̃ ambro. Sermo xp̃i creaturã mutat. Sz oĩs actio q̃ est ab aliq̃ est mediãte ỹtute. ſz h̃ est mediãte ỹbo plato. g. rẽ. Itẽ eusebius. inuisibilis sacerdos visibiles creaturas in substantiã corꝑis z sanguis xp̃i. ỹbo suo secreta ptãte cõmutat. Itẽ rõne vr̃ q̃ eẽ aduenies alicui qđ est in sola ptãte ad aliq̃d z faciens ipm eẽ in actu hz ỹtutẽ aliquã. ſz ỹbo aduenientẽ ad eĩm statiz trãsit in corꝑ⁹ xp̃i. g. in ỹbo est aliq̃ ỹtus ad h̃ Itẽ cũ nõ sit ỹtus in ỹbus. si nõ est ỹtus in ỹbo. tũc g nõ est sacr̃m no. le. cuiꝰ est efficere qđ figurat. Itẽ in omni naturali ope vbi ꝛ opaꝝ mediante creatura data est virtus creature ꝑ quã opaꝝ. g. sili rõne in ope miraculi. g. si illud opaꝝ ꝑ verbũ. ꝑz q̃ verbo collata est virtꝰ. Cõtra. Aug. de ỹbis dñi. sicut de virgie ꝑ spm̃sctm̃ xp̃i caro sine coitu creak. ita q̃ eundẽ ex substantia panis z vini idẽ corꝑ⁹ xp̃i mystice ꝓsecrak. sed illud fit solum virtute increata. g. z istud. Itẽ Ambro. sermo xp̃i creaturam mutat. q̃s sermo. hic q̃ quẽ oĩa facta sunt. sed illud verbum est increatũ nõ creatũ. g. rẽ. Itez rõne videt. q. corpus xp̃i est nobilissimũ inter creata. ſz potẽtia transsubstantiãdi põt in illud. q. conuertit aliud in ipm. sed nihil põt supra aliud nisi qđ est nobiliꝰ. z nihil creatũ est ipo nobiliꝰ. g. nulla ỹtute creata fit. g. nec ỹtute verbi plati Itẽ si virtꝰ est data verbo a xp̃o. aut ỹbo in mẽte. aut in scripto. aut in platione. ¶ Nõ in verbo. nec in scripto. g. in platõe. ſz verbũ qđ xp̃s ꝓtulit nũq̃ resumi pt. g. dicitur aliud. Sz illud nunq̃ fuit nisi nũc. g. nec data est ei ptãs siue ỹtus. Itẽ si dar in platõe. aut subito aut successiue. Si successiue. g. successiue opaꝝ. qđ stultũ est dicere. vt manifestũ ẽ. ¶ Nõ eñ dare est q̃ vna ꝑs panis ꝑmo trãssubstãtiet q̃ alia. cui verbũ respiciat eqliter totũ nec q̃ vna ꝑs xp̃i pus sit ibi q̃ alia. qr̃ tũc ꝑres xp̃i glorificati eẽnt sepabiles. qđ stultũ ẽ dicere. Si subito. aut ī ꝑncipio. aut medio. aut fine. Si in ꝑncipio. z tantũ ẽ

cum operatur. ḡ in ꝓncipio sit tã subst̃ãtiatio. ḡ si nõ cõpleret ꝟba. tn fẽm eẽt. Silr de medio. Si ī fine. Sz verbũ in fine nõ est. ḡ dat nõ entꝫ. ¶ Ite si ī fine. ꝯstat q̃ de fine verbo desinit ⁊ virtus. ḡ in eodẽ instãti virtꝰ incipit et desinit. ⁊ ẽ ⁊ nõ ẽ. ¶ Ite si dat virtꝰ. aut toti. aut alicui ptі. Si toti. ḡ aut q̃libet ps habet totã virtutem aut ptẽ. Si totã. ḡ quelibet ps facit. Si ptẽ virtutis. cum ptes nõ sint simul. nec erit virtus simul nec operatõ simul. Si alicui ptі. quero cui. ¶ Ite si ds dat ꝓtutem verbo ī platõe. tũc cũ verbũ platũ deficiat. videt similiter q̃ illa nobilis virtus statim desinit esse. ⁊ inconueniens esset q̃ ds sic tam nobilẽ virtutẽ daret que statiz desinat esse. ¶ Ite si corrumpit. quero in q̃d cedit. aut ī aliq̃d. aut ī nihil. In aliq̃d nõ. q; nõ est aliq̃. Si ī nihil tũc videt ꝯ cõem sentẽtiã ⁊ scõz ⁊ phoz. q̃ est q̃ nihil qđ
49 corrũpit. cedit oĩno in nõ ens. ¶ Nõ dõm q̃ hic ẽ duplex opinio. sicut tactũ est s. di. j. Quidã em ponũt. q̃ dat verb aliq̃ virtus spũalis p quã operant trãssubstãtiõez eo nihilominꝰ intime operante. ⁊ hec virtus verbi habz posse. ⁊ respicit panẽ. nõ em se extẽdit ad corꝑ christi. Et ẽ exẽplũ. si eẽt dator formaz sicut aliq̃ poluert agẽs ꝑticulare solũ operaret ꝑ compationẽ a termio a q̃ nõ ad quẽ. ⁊ dat hec virtus verbo supᷣ naturã ⁊ supᷣ intellectũ ⁊ datur subito vt dicũt. Sed nõ opter vt operetur statim cũ dat. q; opat ꝑm nutũ dãtis. ⁊ ẽ virtus simpler operãs instãtanee. ⁊ tn ẽ in subiecto cõposito ⁊ successiuo. qm̃ est tibi supra naturã. Sz q; difficilimũ ⁊ nõ intelligibile videt qñ ista ꝓtus dat verbo. vtrũ tũc det vel ante sit data. ⁊ quo et q̃liter dat ⁊ quo operatur. si ponatur esse aliqua qualitas data verbo. ¶ Propterea est alia via q̃ virtus verbi exterso nomine dr. nõ quia aliqua qualitas sit data verbo ꝑ quã operatur. sz ex diuina institutione hr firmatũ est vt isto verbo plato a sacerdote supᷣ panẽ cũ intentõne ꝯficiendi. panis transsubstantietur Vñ ad platiõnẽ illius verbi verbũ increatũ facit. ista ḡ ordinatio verbi infallibilis ad talem effectũ virtꝰ dicitur q̃ non est aliq̃ q̃litas data verbo. nec aliq̃d de nouo creatũ. Et ex hoc patent rõnes ad vtrãq; ꝑtem. q; ꝓxime pcedit de virtute cõmuniter dicta ꝑter vltimum.

50 ¶ Ad qđ dõm q̃ nõ est simile. q; natura ẽ agẽs ꝑcipuum ⁊ efficiẽs. sed hic solus ds ẽ influens. Rõnes ad oppositũ patẽt. q; sicut rerũ creatio ẽ a sola virtute increata. sic et transsubatio Sed in hoc ẽ hic additio. q; hr fit ad platõem verbi plati. illud sine aliq̃ ministerio. Alie rões oẽs patẽt. q; nihil absolutũ est verbis datũ. sz xps vnica institutõe nõ tm̃ verbũ ꝓtulit. sz oĩe ꝯsimile prolatũ a sacerdote supᷣ naturã ordinauit. vt statim ipo ꝓ-
51 lato. ipe sacerdos inuisibilis assistens cõuerteret. Vnde nil dat verbo de nouo q̃n sacdos illd ꝓnũciat. sz illa institutõe ꝑmanẽs efficacẽ habuit ordinatõnem ad hr ꝓpter qđ nõ immerito dr hr virtutẽ. Per hũc etiã modũ intelligo sacra no. le. esse cãm et efficere sicut supᷣ determinatũ ẽ. nõ q; grãm doret. sz q; efficacẽ ordinatõnẽ habẽt ex diuia pactõe ad grãm. nõ sic sacra. ve. le. excepta circũcisiõe. hz tn nihilominꝰ hr sacrm̃ cãlitatẽ rõe rei cõtẽte. scz carnis christi q̃ ad grãm disponit. Et hec positio magnoz ẽ ⁊ bene intelligentiũ.

¶ Questio iiij i

De virtute trãssubante ꝑ cõparõem ad elm. ⁊ q̃rit vtrũ virtus verboz possit ꝯuertere q̃tãcũq; materiã. Et q̃ sic videt. q; eq difficile est ꝯuertere vnã hostiã sicut duas. et ita duas vt tres. et sic ꝓcedendo. ergo pari rõne eq facile ẽ cõuertere magnã ⁊ quã q̃ntitatẽ. Ite ꝯuersio ista ẽ a virtute imẽsa. sz illa virtꝰ ꝑt supᷣ q̃tãcũq; materiam. ḡ. ⁊ẽ. Ite vnus sacerdos toti mũdo posset ꝯficere. cadẽ rõe si duplo plures essent. ⁊ sic ascẽdendo. ḡ. ⁊ẽ. Ite panis ẽ totũ omogenũ. ḡ eius cẽ nature ẽ in toto et in ptibz. ⁊ si ꝑm hãc ptẽ ꝓuenit ad ꝯuersionẽ. ⁊ ꝑm oĩa ḡ si assit verbũ ⁊ elm. cũ ista faciãt sacrm. patet. ⁊ẽ. Ite sicut mediũ corrũpit ꝑ supfluũ. ita ꝑ diminutũ. sz in q̃tãcũq; qua q̃titate põt verbũ ꝓuertere. ḡ in q̃ntacunq; magna. ¶ Cõtra. ois creauit ds in numero. põdere. et mẽsura. sic dr sap. xj. ḡ hr sacro ꝓcernit det̃miata mẽsura. nõ ḡ põt in q̃tãcũq; materiã. ¶ Ite baptisans si intẽderet ꝟbo ꝓsecrare totũ mare. nõ tamẽ cõsecraret nisi eã ptẽ q̃ venit ī vsũ. ḡ vr silr q̃ nec hr totũ panẽ. Ite virtute sacri nõ dz fieri aliq̃d qđ sit ī ꝓtumeliã sacri. sed si virtute verbi hr fieret. posset stultꝰ sacerdos ꝯficere totũ panẽ de foro. ⁊ si hr sacrm̃ veniret ī ꝓtumeliã. ḡ. ⁊ẽ Ite natura nihil facit frustra. ḡ multo minꝰ nec ds Sz si in q̃tãliber q̃ntitate fieret ꝓsecratio. eẽt frustra. ḡ. ⁊ẽ ¶ Nõ. ad hr voluerũt aliq̃ dicere q̃ nedũ nõ panẽ de foro. 52
imo etiã nisi fuer ritus ab eccliа institutꝰ nõ cõficit sacerdos. q; sicut nõ ꝑt ꝯficere nisi sacerdos. sic nec ipe sacerdos ꝯficit nisi modũ sacerdotũ ⁊ ritũ seruet ī ꝯficiendo. ⁊ hoc dicũt fuisse reuelatũ. q̃ aũt aliter facit. nõ sacrificat temerator ꝑm iudiciũ coz reputat. Sz hec positio ẽ nimis arta. q; sic ẽt aug. ⁊ hr dis. viij. forma verboz in qbz ꝯsistit vis ꝯficiẽdi valde modica ẽ. ⁊ cõstat addita esse hmõi ad solẽnitatẽ. Alia põ ẽ q̃ si assit intentio ⁊ verbũ et elm. est sacrm̃ in q̃tãcũq; materia. Vñ si sacerdos totũ panẽ de foro intẽderet ꝯficere. ꝯsecraz eẽt. ⁊ similit totũ vinũ de celario. Sz hec positio nimis ampla ẽ. ⁊ dũ nimis tribuit ꝟbo ⁊ mĩstro infert ꝓtumeliã sacro. Nec credẽdũ ẽ q̃ christus hr daret. cũ nec sapiens hõ dicteret hr eẽ dãdũ. ⁊ ipe sapientissime oĩa fecit ⁊ maxime sapiẽter hr instituit sacrm̃. Et ꝓpterea dicẽdũ sine ꝓiudicio q̃ nõ fit virtute verboz cõuersio nisi assit intẽtio. ⁊ intentio cõcors institutioni ⁊ intentõni ecclesie. q; sicut dicit hugo. oĩe sacrm̃ irritũ reputat si ꝓra institutõem celebrat. Intentio aũt ecclesie ⁊ instituentis ẽ cõuertere ad vsũ fideliũ vnde cũ virtus verboz ꝑm intentionẽ regule ad tãtã naturã se extẽdit. ad q̃ntã põt sacerdos cõgruere qđ debeat et cõgruit sumi in vsuz fideliũ. q̃ hoc patet q̃ sacerdos volẽs ꝯficere totum panem de foro nihil facit. ¶ Ad illd qđ obr q̃ ista virtus 53
nõ põt supᷣ quãtãcunq; materiam. dõm. q̃ verũ est. sed hoc nõ venit ex impotẽtia verbi. sz ex defectu intẽtionis. Silr patet sequẽs. q; si tot ceẽnt fideles q̃ hr necẽ eẽt habere tm̃ de hostiis q̃tũ de pane ī foro. tũc ordinata intẽ- 54
tõne posset ꝯficere. ¶ Ad aliud dõm q̃ nõ ẽ defectꝰ ex ꝑte materie. sed intẽtionis ordinate vt dcm̃ ẽ. non inq̃ ad finẽ. q; talis ordinatio nõ facit ad hr q̃ fiat cõuersio Si cm̃ aliqs cõficit intentõne lucri. nihilominus conficit. Sz si aliqs ꝯficeret nõ ad vsũ sz vt piceret ī latrinam. dicr ab aliqbz q̃ nihil faceret. Quicqd sit de hr. tamẽ illud verũ ẽ q̃ oportet q̃ habilitas sit ad vsũ ꝑm pbabilitatẽ iudiciũ. ⁊ ideo nõ ꝑt ꝯficiens in q̃tacunq; q̃titate. ꝓpter hoc q̃ q̃ntitatis nimietas aufert ptẽdi ydoneitatẽ ex ꝑte materie. Sed q̃tacũq; sit qua q̃ntitas sine indecẽtia ꝑt venire ad vsuz. ideo q̃ntias qua nõ impedit. q; q̃ntumcũq; modicũ potest venire in vsum. 55

Consequenter queritur de virtute apprehendẽte existentiã christi veram in altari. Et circa hr querũtur duo. Primo queritur vtrum talis existentia sit supra intellectũ viatoris. Secundo queritur vtr̃ sit supra sensum comprehensoris.

¶ Questio i k

¶ Questio iiij

¶ Questio i

Q̃ existia corpis xp̃i in sacro altaris sit supra intellectum viatoris ostēdit sic. Dis cognitio intellectiua fm naturā ꝺuenientē nro intellectui incipit a sensu. Ꝑro/pter qꝺ etiā dicit pbs q̃ nihil ē in intellectu qꝺ ꝑus nō fuit in sensu. Sz corp9 xp̃i eē sub illis speciebꝫ ē tale qꝺ qꝺ nūq̃ fuit in aliq̃ sensu. nec in se. nec in sili. g̃ rē. Itez qꝺ est sup̃ experiētiā est supra intelligētiā humanā. qm̃ cognitio generat in nobis p experientiā (vt dicit pbs) sic ex multis sensibꝫ vna memoria rē. Sz existētia corpis xp̃i sub sacro est sup̃ experientiā. qꝛ fides nō hz meritū cui humana rō ꝑbet experimentū. g̃ sup̃ intelligentiā nr̃am. Itē intellect9 nr̃ supponit bꝫ tāq̃ ꝓncipiū p se notū cui nō ꝑt ꝺicere q̃ oīe ꝺtinēs corp9 mai9 est vel eq̃le illi qꝺ ꝺtinet. Sz species siue hostia nec ē maior nec eq̃lis sic dicit fides. g̃ si intellect9 bꝫ ponit. ponit g̃ ꝺ se. Itez ois intellect9 humanꝰ bꝫ dicit. q̃ si aliq̃ꝺ est in aliq̃ toto. rꝫ si/at in minori. q̃ nec esse hz ꝺtrahi. aut illud excedit simpliciter. Sz fides nr̃a dicit q̃ i bꝫ sacro corp9 xp̃i ē in mag̃ hostia. rꝫ itez in medietate hostie ita magnū rꝫ nō ꝺtra/crum. g̃ intellect9 bꝫ nō ꝑt capere. Cōtra. nullus tenet ad impossibile. g̃ si bꝫ est oīno supra posse nr̃i intellect9 nullus tenet credere. g̃ q̃ nō credit ibi eē corp9 sicut fides ꝑ/dicat nō peccat. Itē Aug. dicit. qꝺ credim9 ꝺbet auctri qꝺ intelligim9 rōni. Sz multas rones habem9 ad mōstrā/dum q̃ ibi sit vez corp9 xp̃i. rꝫ qꝺ si vez est. integrū est et vnū. g̃ videt q̃ intelligam9. Itē qꝺ est supra intellectū ē supra verbū rꝫ sermonē. qꝛ sermo oritꝰ hz ab intellectu. g̃ nō vr̃ q̃ aliqs possit ꝺbꝫ sacro loq̃. Quer̃t etiā iurta bꝫ si totū est fidei qꝺ est i hoc sacro. vr̃ q̃ peccat q̃cunq̃ se intromittit disputare de ipo. Et itez cū aliq̃ articuli fi/dei sint supra intellectū. ꝑpter q̃ꝺ magis ꝺbt ꝺ isto q̃ ꝺ
56 aliis. Nº. ꝺom q̃ aliq̃ voluerūt hic subtiliari rꝫ ꝺicere q̃ hoc aliq̃ mō erat intelligibile. Et q̃uis existētia talis sit supra naturā corpis humani nō glorificati. nō est tñ supra naturā corpis glorificati. qꝛ corp9 illud hz ꝑpri/tates lucis. rꝫ nobilitates lucis. corp9 aūt lucis tāte nobilitatis est p naturā q̃ in maiori spacio rꝫ minori ꝑt eē ita q̃ ipm nec sit mai9 nec min9. Exēplum aūt ꝺant sic. si lux candele sive lumē sit in magna ꝺmo rꝫ postmodū trāsferat in guā. lux candele tanta ē in pus q̃ꝛa in mag̃ nō rariori nec ꝺnsiori. Silr radi9 si ꝺirigat in ꝑpinquū rꝫ longinquū. Silr volunt ꝺcere i corpe glorioso rꝫ ma/xime in corpe xp̃i. Sz ista manuductio ad intelligendū potiꝰ intellectū obfuscat q̃ apiat. Primū. qꝛ exemplum nō est ꝺueniēs in se. Lumē em̃ nō est corp9. nec ꝺfluxꝰ corpis. nec rarefit. nec ꝺnsat. Rursus nō est cōueni/ens ad ꝓpositū. qꝛ ꝺffusio luminis eo q̃ artat fm spa/ciū. ꝺfigurat fm illud in quod ꝺffundit. Si g̃ corpus xp̃i sic esset in hostia. oporteret q̃ figura nasi rꝫ aliorꝫ mem/brorꝫ ꝺfigurarēt planiciei hostie. Et itez nō ꝑt intel/ligi q̃ cōtrahat ꝺn vna ps corpis intret sub alia. ac ꝑ bꝫ nō maneret corpis q̃ntitas rꝫ figura. rꝫ multa incōuenien/tia ad hoc sequunt. Ideo ꝺom aliter q̃ est supra natu/rā corpis glorificati. nec ꝑpietates ille possunt ꝺveni/re alicui p naturā. rꝫ si ꝺueniat. hoc solū est p miraculuz
57 rꝫ iō nō est q̃renduz simile p qꝺ capiat. Si g̃ querat rō p quā intelligat vel vez sit intelligibile. ꝺom q̃ est loq̃ ꝺ intellectu nr̃o vt est human9. vel vt est fidelis. Si vt ē human9. sic intelligit ꝺversus ad imaginē rꝫ sensum. et iudicas fm causas intrinsecas rꝫ inferiores. rꝫ iō ꝺficit in assentiēdo. qꝛ nō assentit nisi fm manuductionē q̃ ori/rū habz ab imaginatōe rꝫ sensu. Itē qꝛ iudicat fm cās in trinsecas rꝫ creatas. rꝫ ita compando potentiā cōtinēdi ipius bostie ad potētiā ꝺtinēdi passiue. rꝫ ipius corpis. rꝫ quis inuenit repugnātiā rꝫ impꝛoportionabilitatem ideo ꝺdicit in rōcinādo. rꝫ ita iste articul9 ꝺr̃ esse supra intellectū et ꝺ intellectū fm q̃ ē intellectus humanus. Si aūt loquamur de intellectu fm q̃ ē fidelis. sic ꝺom q̃ assentit fm dictamē fidei. rꝫ fm regulā veritatꝭ eterne ideo sufficit in assentiēdo. rꝫ cōcordat i rōcinādo. Intel/lectus em̃ fidē habens statim credit. erq̃ hoc ꝓpositū ē sibi. s. q̃ xps esset sub speciebꝫ illis. ad hoc lumie adiut9 lumē fidei. Similiter cōcordat i ratōcinādo. qꝛ aspicit ad cās supiores. sic em̃ dicit intellectus ꝺs ꝑt facere oē qꝺ est cōgruū rꝫ fides assumit. Congruz est q̃ caro christi exponat in cibū. rꝫ iō ratio cōcludit q̃ ꝺs hoc possit ibi facere. Itē intellectus dicit q̃ veritas nō ꝑt ꝺicere falsū. et fides assumit. veritas ꝺixit hoc est corpus me/um. et ꝑcepit vt ꝺiceret. g̃ ꝺixit vez. Cū ergo sit in nob ꝺupler intellectus. s. fidelis et human9. ideo sentimus in nob aliqñ colluctatōes. fidelis tñ intellect9 ꝓualet ei q̃ est humanus q̃ eleuat ipm extra animalitatē. attamē nō ita eleuat q̃ cōprehendat. vt meritū fidei integrum maneat. Et hoc patet. qꝛ intellect9 human9 dicit q̃ im/possibile ē q̃ maius ꝺtineat a minori. et fidelis respon/ꝺet q̃ verū est localiter. et corp9 xp̃i magnū nō est ibi lo/caliter sed sacramētaliter. et q̃uis illud sit impossibile. tamē ꝑt esse ꝺeo possibile. et qꝛ nescimus qꝺ ꝺs posset mutato mō essendi. ideo licet intellectus ibi ꝓualeat. tñ nōdū cōprehendit. et sic patēt rōes ad vtrāq̃ ꝓpo/sitū. Prime enī ꝓcedūt de intellectu fm q̃ humanus. et secunde de intellectu fm q̃ fidelis. Ad illud tamē qꝺ q̃ritur. 58
quare plus bꝫ ꝺicit esse supra intellectū. Dom q̃ in bꝫ q̃/dam mō cōtinet nr̃a imaginatio cū corpe imaginabili. et q̃m̃ illuditur ei. qꝛ vt est sub sacro subterfugit imagina/tionē. imo supra ipaz ē. vt ꝑhabitū fuit. cū accipiat mo/dum ceñdi quē habet spūs. ideo cū repugnet imagina/tio. magis est ꝺtra intellectū. Sz i articulis aliis sz. di/uinitatis oīno ꝺficit et nō adeo repugnat. Ad il/ 59
lud qꝺ q̃. quare disputaꝭ ꝺ hoc sacro. cū totū sit fidei. ꝺom q̃ nō ad gēnerādā fidem. sed ad nutriendā. ne ꝑ/ter ignorātiam aliqs cōcedat repugnās fidei. vl̃ neget ꝓñs ad fidē. et bꝫ putilissimū rꝫ necessariū est. qꝛ mlti po/nunt in hoc sacramēto ab incautis in quibus est perti/culum i asserendo. Unde disputamus nō vt melius cre/damus. sed vt fidē illibatā seruemus. ꝺum ipa cognita errores cauemus. et cauendo in veritate persistamus.

Questio ū̃ I

Utrū existentia xp̃i sub sacramēto sit supra sensum com/phensoris. et q̃ sic videt. qꝛ mgr ꝺt i seqnti di. q̃ hec est rō quare sub alia specie tradit corp9 christi vt fides ha/beat meritū. Sed i beatis fides nō habet locū. ergo vi/ꝺetur q̃ ꝺbeat eis apparere in ꝓpa spē. Itē q̃uis sta/tus gre sustineat aliquod velamē rꝫ cōpatiat. tñ statui glorie omne velamen reuelat. ergo si corpus christi ve/latur sensui nr̃o ꝑpter spēm. videt q̃ beatis sit reuelatū. Itē sensus ꝺcipiūtur ꝑpter hoc q̃ ibi latet christus sensus nostros. sed in beatis nulla cadit deceptio. er/go nullo mō ꝑt latere sensui beatoꝝ. Item claritas corpis nō glorioši nō ꝑt latere visum nō glorioſum. er/go nec claritas corpis glorioši visū glorioſū. Sz corpus christi est clarissimū. g̃ rē. Cōtra existētia illa et mo/dus existēꝺi ē supra intellectū. Sz nūq̃ sēsus eleuat supra intellectū. g̃ est sup oēm sēsū q̃tūcūq̃ glificatū. Itē cor/pus xp̃i sub sacro hz modū ceñdi eleuatū vltra modū ex/istēꝺi spūs creati ꝑ co q̃ ē in q̃libet gre totū. et ꝑ co q̃ i plib̃ locis sil. Sz nūq̃ oc̃s glioš videt ipūm. g̃ nec cor/pus xp̃i ꝓut ibi existit. Itē sensus gust9 ē in beatꝭ sicut

dicit Aug. de q̄nq̄ rñsionibꝫ ⁊ infra patebit. ſz eſto q̄ beat⁹ ſumeret xp̄i corp⁹. ꝓſtat q̄ guſt⁹ nō ſentiret ſapoꝛē carnis. ḡ pari rōne nec viſus ꝓcipit vt ē ibi. Ire regula eſt in ꝓſpectiua q̄ vbi due magnitudines videnť in eq̄li ſpacio. maioꝛ magnitudo vr̄ ſub angulo maioꝛi. Tūc re eñ ē ꝑm triāgularē directionē radioꝝ. ita q̄ baſis eſt res viſa. ⁊ angul⁹ intelligiť fieri circa pupillā. ḡ cū corpus xp̄i maiꝰ ſit iſta ſpecie. ſi videt intra ſpēm maioꝛez magnitudinē. maioꝛ angul⁹ ē infra minoꝛē. ſz b̄ nō ꝑt eſſe niſi q̄ miraculū. ḡ ipoſſibile ē q̄ p̄ naturā corp⁹ gloꝛioſum
60 tū videať. imo videre ita ē miraculū ſic exiſtere. R⁹. dō. q̄ exiſtēria corꝑis xp̄i ſub ſacrō eſt ſublimata ſ̄ modū eſſendi. ⁊ oīs corꝑis ⁊ oīs rei corꝑalis ⁊ dimenſiue. cū viſus nō abſtrahat a ꝓpꝛietate. q̄ ē rōe ſenſatoꝝ. ⁊ ꝓcipe habeat corp⁹ xp̄m modū exiſtēdi corꝑalē. q̄ nullo mō viſus ꝓpꝛie cunq̄ gloꝛioſus ad b̄ attingit vt videat ibi xp̄m ſicuti eſt. etiā ſi ꝑfens ſit. Ar ſi alicui miraculoſe oſtēſuꝝ ē. nūq̄ſ tamē oſtēſuꝝ fuit i forma quā ibi hz vt cōiter dicit. q̄ oſtēſum fuit in forma puuli. ⁊ ipe ē ibi xp̄m eādē q̄ꝑtitatē quā hz in celo. ⁊ ſic ē in q̄libet pte. ⁊ iſte mod⁹ exiſtēdi ab
61 ſtrahit ab oī ſenſu. vnde ꝓcedēde ſunt rōnes ad b̄. Ad illud q̄ qō obr̄ de merito fidei ⁊ de velatōe dōm q̄ q̄tuis ſenſus nō ꝓcipiat. tñ intellect⁹ b̄ clare nouit. Alteri⁹. ⁊ ſi viſus nō videat. hoc nō ē q̄ velatur illa ſpecie. ſz q̄ eſt ibi q̄ modū aliū q̄ ſit corp⁹ vt ē ſenſibile. Credo tñ q̄ aliquib⁹ certis indicijs cogſceret qōāmō ee ibi corp⁹ xp̄i. intellect⁹ cōuersus ad ſenſuz ſic ponit Aug. exēplū in vltimo de ciui. dei de viſu gl̄ioſo. vtq̄ videat tū. vbi dicit q̄ intellect⁹ q̄ ſenſuz cōprehēdit q̄ de ē oīa in oīb⁹. ſicut ego q̄ viſuz cogſcere dicoꝝ q̄ aliq̄s ſit viu⁹ ⁊ habeat aiaz q̄ñ video eū loq̄. Ad illud qō obr̄ de ꝓceptōe. dōm q̄ 62
in b̄ ſacrō null⁹ ſenſus ꝓcipiť. nec aliq̄d aliō. q̄ ē ſacrm ꝓpꝛietatis. Sz q̄ dicunť ſenſib⁹ ꝓcipi hoc ꝛ. q̄ fūt via vt opinio in nobis fallať. que iudicaret ibi ee ſubiecta ſpeciez niſi intellect⁹ fidelis purgaret errorē. multo magꝭ ibeat purgat ⁊ ꝓuenit vt nō ꝓcipiāť. Ad illō qō obr̄ 63
de claritate corꝑis nō gl̄ificati. dō. q̄ neutra laret ſenſū dū tñ corp⁹ beat nō erūdi debitū corꝑi. quēadmodū corp⁹ xp̄i paſſibile ſb ſacrō datū fuit ipaſſibiliť. q̄tuſ ſz ꝓpꝛietatē eēt paſſibile añ paſſionē. p hūc modū ⁊ vilibile et ſenſibile ē in ſenſibiliť rōe modi eēndi ibi. i b̄ ât nolo ꝓuidicare ſenſui bnōz. ſz op⁹ dei i b̄ ſacrō mirificū ꝑdicare.

Diſt. xj. de euchariſtie ſacrō q̄ cōpatōz ad diſpenſantes vel ꝓficiētes. Ar ꝓmo de ꝓfectiōe.

Quia querit q̄lis ſit illa querſio. an formal' ⁊c. Supra egit mḡr de ſacrō euchariſtie in ſe. ⁊ i cōpatōe ad māducātē. In hac pte agit de ipō q̄ cōpatōz ad ꝓficiētē. Ar diuidit b̄ ps in tres ptes. In ꝓma pte agit de ipa ꝓfectōe. In ſcōa de ꝓſeq̄ntibꝫ ad ꝓfectōz infra diſt. xij. ibi. Si ār q̄rit de accidentibꝫ q̄ remanēt ⁊c In tertia agit de ptāte ꝓficiēdi infra. di. xij. Soleret etiam q̄ri vtr̄ pꝛaui ſacerdotes ⁊c. Prima ps hz duas ptes. In ꝓma pte agit de ipa ꝓfectōe q̄tū ad actū trāſſubſtātiandi. In ſcōa q̄tū ad materiā. ibi. Sub alia ār ſpecie trib⁹ de cauſ. Prima ps hz duas ptes. In ꝓma determinat ꝓpꝛietatē. In ſcōa repꝛobat falſas opinioēs. ibi. q̄daz vo ſic dicūt querſionē illā ⁊c. Prima ps hz duas Primo eñ determiat q̄d ſentiēdū ē. Scōo vo q̄d loq̄ndū. ibi. Nec tñ ꝓcedūt aliq̄ ⁊c. Silit ſcōa ps hz duas. In ꝓma ponit opiniones. In ſcōa repꝛobat ibi. Sz q̄ nō ſit ibi ſubſtātia niſi corp⁹ xp̄i. ⁊c.

Agit de ꝓfectione q̄tū ad actū trāſſubſtātiādi. determinās xi tatē. ⁊ q̄d ſit sentiēdū.

a Jaūt q̄rit q̄lis ſit illa querſio. an formal' an ſubalis vel alteri⁹ generis. Diffinire nō ſufficio. Formalē tñ nō ee cognoſco. q̄ ſpēs rex q̄ añ fuerāt ꝛmanēt. ⁊ ſapoꝛ ponď. Quibuſdā ee vr̄ ſubal'. dicētib⁹ ſic ſubaz quertiť i ſubaz vt h̄ eēntialiť fiat illa. Cui ſenſui ꝓniſſe auctes ꝓſētire videť. Sz huic ſnīe ſic opponiť ab aliꝭ. Si ſuba panis inquntur vel vini quertiť ſubaliť in corp⁹ vel ſāguinē xp̄i. q̄tidie fit aliq̄ ſuba corp⁹ vr̄ ſanguis xp̄i q̄ añ ñ erat. ⁊ hodie eſt aliquid corꝑis chriſti quod heri non erat. ⁊ quotidie augetur corp⁹ xp̄i atq̄ formal' de mā de q̄ in ꝓceptōe ñ fuit factū. Quib⁹ h̄ mō ꝛñderi ꝓt q̄ nō eadē rōne dr̄ corp⁹ xp̄i ꝓficiō b̄o celeſti. q̄ ipm corp⁹ in cōceptu vg̃inis formatū deſiceps formeť. h q̄ ſuba panis vel vini q̄ añ ñ fuerat corp⁹ xp̄i vr̄ ſanguis. b̄o celeſti fit corp⁹ ⁊ ſanguis. Et iō ſacerdotes dicūť cōficere corp⁹ xp̄i ⁊ ſanguinez. q̄ eoꝝ miſterio ſuba panis fit caro. ⁊ ſuba vini fit ſāguis xp̄i. nc tñ aliq̄d addiť corꝑi vel ſanguini. nc augeť corp⁹ xp̄i vr̄ ſāguis

Si vo q̄ris modus q̄ id fieri poſſit. breuiť rñdeo. a Myſteriū fidei credi ſalubriť p̄t. inueſtigari ſalubriť nō p̄t. Q̄ q̄ corꝑus xp̄i panis mutatōe in id nō augmētať. nec ſanguis ex conuerſione ei⁹ volūtati ⁊ potētie aſcribať q̄ idem corp⁹ de v̄gine eduxit. Fit ḡ ſuba illa iſta ſine ei⁹ augmēto.

Determiat q̄d ſit loq̄ndū. b

Nec tñ ꝓcedūt q̄daz q̄ ſuba panis aliq̄n fit caro xp̄i. ⁊ ſi fiat caro xp̄i ſicut farina facta ē panis ⁊ aqua facta ē vinum. nec tamen dicitur farina eſt panis ⁊ aqua eſt vinum. b Alij vero b concedunt illud quod erat panis ſed potius ad defenſionem. ille ñ facit contra hoc quod dicit aug. ⁊ magiſter.

b Alij vero cōcedunt illud qō erat panis vr̄ vinum. poſt conſecratiōnē eſſe corꝑus ⁊c. Videť falſuz dicere. q̄ quod eſt relatiuum identitatis ſed ibi nihil manet cōmune. ergo talis locutio eſt falſa. Preterea quero pro q̄ ſupponit cum dicitur qō erat panis. aut pro ſuppoſito pānis. aut chriſti. Si pro ſuppoſito pānis Contra. iſti nūq̄ conuenit prędicatū. Si pro ſuppoſito corꝑis ergo implicatio eſt falſa. quia

Aug. i li. ſniax pro ſperi.

a Myſteriū fidei credi ſalubriť p̄t inueſtigari ſalubriť nō p̄t. Cōtra. vr̄ eñ ſcīm b̄ q̄ oēs peccent grauiť q̄ diſputant de hūs que ad fidē ſpectāt. 1 N⁹. dōz q̄ faciēda eſt vis tā in b̄ q̄ dicit myſteriū fidei. q̄tuſ in b̄ verbo inueſtigari. Myſteriū eñ ſecretū eſt. et illud nō eſt inueſtigandū vt homo velit rationē cōprehendere quod dñs voluit occultare. ⁊ q̄ aliter faē peccať. ⁊ p̄ſūptuoſus eſt duz ſe eleuat ad id ad q̄ nō poteſt ꝓgrinḡere. Qui autez diſputat de fide nō ad myſteriū inueſtigationem.

DI. XI.

Oppoſitio.

2 corp⁹ xpi nūq̄ fuit panis. ℟. dō. q̄ ꝑpe loquēdo cū
b relatiuū qō sit relatiuū idēptitatis. ⁊ suppositū nō fit
idē cū ꝓdicato. q; simplr loq̄ndo ꝑpe falsa est. nec mgr
dicit ꝛcedendā ſm opinionē suaz. Si aūt legaſ a scris
exponēdā esse credo. Añ cū Augu. dicit q̄ corpus xpi
dicim⁹ illud qō
ex fructib⁹ terre
collectū ⁊c. dōz.
q̄ illud dictū est
q̄tū ad signū ex-
teri⁹. ⁊ scōm me-
thaphoꝛā est in-
telligēdū scōz q̄
signū ꝓ signato
ponit. ⁊ vocaſ b
corp⁹ xpi sacrm
corꝑis xpi.

3 c ℣ In ipa imo-
latōis hoꝛa ad
sacerdotis vocē
celos aperi. vide
tur Greg. b ma-
le dicere. quia si
apiūſ. q̄ro ad q̄d
Si vt ꝛeſcēdat.
vī falsum. q̄ ꝑt
deſcēdere sine a-
pertione celoꝝ.
Aug. i li. de trini. Itē ad q̄d de-
ſcēdit scz vt pa-
nis ꝛuerteret in
corp⁹ suū hic in-
feri⁹. Si dicas
b dictū tropice
q̄ro in q̄ tropo.
℟. dōm q̄ pa-
nis iste q̄ in alta-
ri ꝓficit ē panis
celestis. celū aūt
ꝺ apiri q̄n vehe-
mēs fit influētia
de supius. Añ
igit imolatōis
hoꝛa nob panis
celestis ⁊ supsub
stātialis tribuit
hinc ē q̄ greg. di
cit celos apiri.
sic in ei⁹ natiui-
tate ꝺz q̄ totuz
mūduz melliflui
facti sunt celi. q;
dat⁹ ē nob iste q̄
dulcioꝛ ē super
mel ⁊ fauū.

4 d ℣ In celū ra-
pit misterio an-
geloꝝ cōsociāde
corꝑi xpi. Añ fal
sum dicere. q; il
lud corp⁹ sumit
a sacerdote. q̄ñ
rapit mīsterio.
Itē quomō ꝓso
riaſ corꝑi xpi
nis vel vinum. post consecrati
onem esse corpus ⁊ sanguinez
nō tamē sequit panis est caro
xpi. vel vinū est sanguis. quia
substātia panis vel vini postq̄
facta est caro xpi vel sanguis.
nō est substantia panis vel vi-
ni sed caro ⁊ sanguis. Ideo di-
stinguendū videt. cum dicitur
substātia panis. vel id qō erat
panis mō est corp⁹ xpi. Panens eñ panis nō est corp⁹ xpi
sed substātia mutata. i. id qō fa
cta est. est corp⁹ xpi. Nec dicim⁹
substātiā panis vel vini mate-
riā eē corꝑis vl sanguis q; ñ de
ea vt de mā formaſ corp⁹. sed
ipsa formaſ in illud. ⁊ efficit il-
lud. Añ Aug. Corpus xpi dici-
mus illud qō ex fructib⁹ terre
acceptū ⁊ ꝑce mystica ꝓsecratū
sumim⁹ in memoriā dñice passi
onis. Qō cū ꝑ manus hoīs ad
illam visibilē speciē pducatur.
nō sanctificaſ. vt sit tam dignū
sacramētū. nisi opante inuisibi
liter spiritu dei.

¶ Agit de ꝓfectione q̄tum ad
actū trāssubstātiādi ⁊ assignat
falsas opiniones. c

¶ Quidā vero sic dicunt ꝓuer
sionē illā esse intelligendaz. vt
sub illis accidētibus sub q̄bus
erat ꝑus substantia panis ⁊ vi-
ni. post consecrationē sit substā
tia corꝑis ⁊ sanguinis. sic ta-
men vt ex eis nō efficiatur. et
sic asserunt dictū panē transire
in corpus xpi. q; vbi erat panis
nunc est corp⁹ xpi. Qō si est. q̄d
q̄ fit de suba panis ⁊ vini? Illi
dicunt vel in ꝓiacentē materiā
resolui. vel i nihilū redigi. Alij
vō putauerūt ibi subam panis
⁊ vini remanere. ⁊ ibidē corp⁹
xpi esse ⁊ sanguinē. ⁊ hac rōne
dici illā subam fieri istam. quia
vbi est hec. est ⁊ illa. Qō miruz
est. Et ipaz subam panis vel vi
cū idē sit corp⁹. Itē q̄r quō intelligiſ illud qō scribiſ in
canone. Jube b ꝓferri ꝑ man⁹ scti angeli tui. q̄d est ⁊ q̄s
est angel⁹ q̄ ꝓfert. ℟. dō. q̄ sic ꝓdicta ꝝba circa cōse-
ctionē figuratiue ⁊ ſm tropū intelligēda sunt. sic ⁊ ista.
Añ sicut manus angeloꝝ nō intelliguntur corꝑaliter. sic
nec rapi b sacrm
intelligēdū ē lo-
calit vel corꝑali
ter. silr nec ꝓsoci
ari specialit. Sz
b intelligēdū est
q̄ sic angeli itel-
liguntur hec offer-
re orōnes nr̄as
⁊ petitiones. silit
desideria nō ꝓpt
ignoꝛātiā dei. sz
ꝓpt comoditatē
nr̄az. q; suis san
ctis affectibus ⁊
puris nōs adiu
uāt. ⁊ merita no
stra in cōspectu
dei replicant. vt
ex eoꝝ puritate
sctā. ⁊ affectione
feruēti. rōne di-
gnitatis nunc ꝑ
sint acceptibilia
Sic intelligēdū
est offerre sacrifi
cia. q; sacris mi-
nisterijs assisten
tes vna nobiscū
ꝑcant vt nr̄a mu
nera sint acce-
pta. ⁊ vna nobi-
scū reuerent san
ctissimū corꝑus
xpi sicut in celo
dicunt in celū
rape ⁊ ꝓsociare
q̄tum ad b q̄ re
putāt honoꝛe di
gnū i altari vt i
celo. Per hunc
ertā mōdū intel-
ligēda est ozō ca
nonis. q; sic ex-
ponit inocenti⁹
angelus ille ma-
gne ꝓsilij ē xps.
ꝑ man⁹ illi⁹ oza-
m⁹ sacrificiū per
ferri. i. ipi⁹ meri-
tis ⁊ ꝑcib⁹ nr̄z sa
crificiū ꝺō acce-
ptari. Añ ipse ē
pontifex ⁊ aduo
caſ nr̄ ⁊ apparet
ꝓ nue vultui ꝺi
ad interpellādū
ꝑ nobis. ⁊ sic pa
rent q̄sita.

ni dicunt esse sacramentū.

¶ Reꝓbat falsas opiniones
supius assignatas. d

¶ Sed q̄ nō sit ibi suba nisi cor
pus xpi ⁊ sanguis. ex ꝓdictis est
subditis apte ostendiſ. Ait eñ
Amb. Panē istū quē sumim⁹ i
mysterio. illū intelligo vtiq̄ q̄
manu sanctisꝑus formatus est
in vtero virginis. ⁊ igne passio
nis decoctus in ara crucis. Pa-
nis eñ angeloꝝ fact⁹ est cibus
hominū. Añ veritas ait. Ego
sum panis viuus qui de celo de
scendi. Et itez. Panis quem
ego dabo caro mea est ꝑ mun-
di vita. Ex hijs nanq̄ duabus
sententijs apte datur intelligi
quia panis iste ⁊ iste. nō duo sz
vn⁹ panis ⁊ vna caro. ꝓculdu-
bio vnū efficiť corp⁹. Illud ꝺe
illud sane. quod sumptū est de
virgine. quod resurrexit. ⁊ i ce
lum ascendit. Itē greg. Quis
fideliū habere dubiū possit in
ipa imolatōis hoꝛa ad sacerdo
tis vocē celos aperiri. i illo xpi
mysterio āgeloꝝ chozos adesse. sūma ⁊ ima sociari. vnuz q̄d
ex inuisibilib⁹ atq̄ visibilib⁹ fieri. Idē. Eodez momento ⁊c in
celū rapiť ministerio angeloꝝ
consociandū corꝑi xpi. ⁊ ante
oculos sacerdotis in altari vi-
detur. Sicut diuitas verbi to-
tum implet mōm. ita multis lo
cis illud corꝑus cōsecraſ. Nec
sunt tamē multa corꝑora chri-
sti. sed vnum corpus ⁊ vn⁹ san-
guis. ideoq̄ siue plus siue mi-
nus quis inde percipiat. om-
nes equaliter corꝑus christi in-
tegerrime sumunt. ¶ Post con-
secrationem ergō nō est ibi sub
stantia panis vel vini licet spe-
cies remaneant. Est enim ibi
species panis ⁊ vini sicut et sa-
poꝛ. vnde aliud videtur. aliud
intelligitur.

Amb. i li. de sacris.

Joh. vi.

Greg. i omelia.

Ad intelligentiã buiꝰ ptis vſ. q̃runt. Primo q̃r vtr in hõ sacro sit aliq̃ substãtia panis in corpus xpi. Secõdo dato q̃ sic. q̃rit vtrũ totus panis cõuertat. an aliq̃d remaneat pter accidẽtia. Tertio dato q̃ cõuertat totus. q̃rit vtr talis substãtia panis possit dici adnihilatio. Quarto dato q̃ nõ. q̃rit vtr panis conuertat in totũ xpm. i. in ãam et diuinitatẽ sicut in carnẽ Quinto vtr hec substãtia sit subita an successiua. Sexto et vltimo q̃rit q̃bus ꝟbis sit exprmenda illa substãtia.

¶ Questio j a

¶ Quæstio i

¶ Q Sit ibi vera substãtia panis in corpꝰ xpi vr primo q̃ ipsam formã. q. cũ dr hõ est corpꝰ meũ. aut falsum dicit ꝟitas. aut panẽ substãtiat in corpꝰ. Sz nõ dicit falsum. q̃ tẽ. Itẽ hoc ipm phat auctate doctoꝝ. auctoꝝ pdicta amb. s. et eusebij. et aug. et damã. Panis et vinũ supnaturaliter in corpus et sanguinẽ transit. Itẽ rõne videt. q. sstat et vez ẽ q̃ corpꝰ xpi fm ꝟitatẽ est in altari et pus nõ fuit. q̃ scõm aliq̃ mutationẽ sui vel alteriꝰ. Nõ sui. q. est imutabile Nõ alteriꝰ nisi panis. q̃ tẽ. Si dicas q̃ corpus xpi est mutabile scõz locũ. q. hõ est mutatio entis cõpleti. et hec est in corpe xpi. Cõtra. oẽ qd̃ mutat scõz locũ si accedit ad vnũ recedit ab altero. q̃ fm hõ xps recedit a celo. Pterea nihil qd̃ mutat scõm locũ simul tendit ad differentias diuersas positionũ. Sz simul secrat corpus xpi Rome et parisiꝰ. q̃ si corpꝰ xpi mouet rome. nõ q̃ parisius. q̃ tẽ. Cõtra. greg. dicit et habet in lra. q̃s fideliũ habere dubiũ possit in hora immolatõis celos aperiri. sũma et ima sociari. sed hõ nõ fierẽt si aliq̃d in corpꝰ xpi conuertetur. imo videt fm Greg. q̃ desecẽdat. q̃ ibi nõ est substãtia Itẽ damã. q. consuetudo est hoiby comedere panẽ et bibere vinũ. diuguauit eis diuinitatẽ. et fecit ea sacrm corpis et sanguis sui. si diuguauit illis diuinitatẽ. q̃ saluant in sua natura. nõ q̃ conuertunt in aliud. Itẽ rõne videt. q. si aliq̃d conuertit in corpꝰ xpi. aut conuertit in corpꝰ xpi quod est aut qd̃ nõ est. Si qd̃ nõ est. q̃ corpꝰ de nouo fit. q̃ plura corpa simul. Si qd̃ est. sz q̃libꝫ aliq̃d conuertit in id qd̃ est auget. q̃ corpꝰ cõsecratõe siue cõuersione fit maiꝰ. Itẽ in nullo alio sacro ecclm conuertit in id qd̃ signat. sz sufficit illud adesse. q̃ videt q̃ sibi dr̃ beat eẽ in hõ sacro. Itez miracula nõ sunt ponẽda vbi eque bñ põt fieri sine miraclo. Sz corpꝰ xpi cũ sit gloriosus simul cũ pane põt eẽ et idẽ facier ac si panis conuerteret. qd̃ nõ põt esse sine miraculo. q̃ tẽ. Itẽ in nullũ corpꝰ cõuertit cibus nisi qd̃ indiget refectione. sz corpꝰ xpi nõ est tale. q̃ tẽ. Si dicas q̃ nõ absorbet vt terra sed vt radiꝰ. s. nõ indigẽtia sz potentia. Cõtra. radius nõ conuertit aquã in se. q̃ nec xpus panẽ in corpꝰ suũ. ¶ R. sicut dicit mgr. quorundã fuit positio q̃ nõ est ibi aliq̃ substãtia. sz ad inuocatõz ꝟborũ sine substãtia fit diuina ꝟtute vt corpꝰ xpi sit ibi. Sed hec positio hrĩa est auctati scrꝝ et rõni. Rõni qdẽ. q. aufert sacri veritatẽ. congruitatẽ. et miraculi vtilitatẽ. Veritatẽ. q. ponit er hõ falsitatẽ in forma. Ponit etiã mutationẽ circa xpi substãtiã. sicut pbatũ est in opponendo. Congruitatẽ tollit. q. cũ manet ibi panis. nõ est adeo ductiuũ in altez sic cũ manerẽt sola accidẽtia q̃ dependent et se stare nõ pnt. Utilitatẽ etiã. q. dũ ptatẽ et rõnem q̃rit. minuit meritũ fidei. Propter hõ q̃ hec positio est reprobãda. et neminẽ hz ex doctoꝝ obsensoꝝ. imo cõmuniter tz ecclia q̃ est ibi substãtia panis in corpꝰ xpi. nõ 6 inq̃ptem corpis sz in totũ. ¶ Ad illud q̃ qd̃ obr primo de ꝟbo grego. dõm q̃ sermo ille est tropicus. et dicunt celi aperiri. q. diuina bonitas large nobis tũc tribuit panẽ celestẽ. Sũma etiã et ima dicunt sociari. ppter corpis xpi pnsentiam. Ad rursus q̃ manꝰ angeloꝝ dr deferri q̃libꝫ ad dotionẽ offerẽtis q̃ mittit sacrificiũ et oronẽ in celũ q̃libꝫ ad angelos spectat dño pntare. sz hõ in litteralibꝫ dubiis patuit. Quod ãt dr damã. intelligendũ ẽ q̃libꝫ ad ptinentiã spez visibiliũ. vel in rõne substãtie panis. q. panis conuertit in corpꝰ diuinitati vnitũ. et spes post consecrationẽ ptinẽt illud. et sic diuinitas vtriscz dicitur coiugari. ¶ Ad aliud pz rnsio. q. totũ in totũ conuertit. nõ nec fit nouũ. nec fit maiꝰ. illud aũt intelligit si in pte cõuerteret. ¶ Ad illud qd̃ obr de aliis sacris pz sr rnsio. q̃ nõ est sile. q. hõ est maius q̃libꝫ ad rẽ cõtentã. Preterea i aliis res est gra q̃ creat. Sz corpꝰ xpi nõ creatur tunc in sacro. ¶ Ad illud qd̃ obr de miraculo pz sili. q. 9 miraculũ ponit hõ ppt ꝟitatẽ sacri et cõgruitatẽ etiã et vtilitatẽ sic visuz ẽ. ¶ Ad vltimũ qd̃ obr de cibo et cibabili. 10 dõm q̃ panis nõ cõuertit in corpus xpi sic cibus in cibabile. nec corpꝰ xpi cõuertit in se sz dr cõuertit. vt vbi erat panis q̃ ẽ cibus corpalis. sit corpꝰ xpi. nõ q̃ mutatõez in corpe factã. sz in pane in ipm pus exns trãscũte.

¶ Questio ij a b

¶ Quæstio ij

¶ Vtr totꝰ panis cõuertat in corpꝰ xpi. an aliq̃d remaneat pter accidẽtia. Et q̃ totꝰ nõ cõuertat vr. q. nihil ẽ i genere qd̃ nõ sit i aliq̃ eiꝰ specie. Sz trãssubstãtiatio est mutatio. et in oĩ specie mutꝰ aliq̃d manet. q̃ tẽ. Itẽ sic in naturali mutatõe ẽ potẽtia materie. sic et in hac potẽtia obedire. Sz ex tpe trãsmutati vbi ẽ potẽtia materialis nõ oĩno tollit. et tõ remanet illud in q̃ fundat obedientie potẽtia. Itẽ de rõne mutatõis ẽ q̃ illud qd̃ mutat aliter se hz nũc q̃libꝫ pus. Sed panis mutat in corpꝰ. q̃ aliter se hz nũc q̃libꝫ pus. Sz qd̃ aliter nũc q̃libꝫ pus ẽ. aliq̃ mõ manet. q̃ et panis fm aliq̃d sui manet. Itẽ q̃libꝫ duo extrema cõmunicãt in aliq̃. illud in q̃ cõicant manet idẽ i tota trãsmutatõe. Sz panis et corpꝰ xpi cõicant in materia. q̃ materia manet. Cõtra. Brute vbi fit trãssubstãtiatio. sz ꝟbuz de mõstrat substãtiã sb accidẽtibꝫ. totã in q̃libꝫ substantiã panis. q̃ totã cõuertit. Itẽ cõuertit in totũ corpꝰ xpi. q̃ conuertit in totũ panẽ. q. si tm materiã panis. tũc videret q̃ ect cõuersio i solã materiã. Itẽ si manet aliq̃d de pane aut vt cõe in trãsmutatõe. aut nõ vt cõe. Si vt cõe. q̃ corpus xpi haberet aliã materiã vel aliã formã qd̃ stultũ ẽ dicere. Si nõ vt cõmune. tunc quer vtrum remaneat materia sine forma. vt forma sine materia. Sed vtraq̃ istaz per se est ociosa. sed in sacro nihil oĩno est ociosum. q̃ neutrum manet. Item si cõuertitur scõm ptẽ sue essentie. quero scõm quã. et ostenditur q̃ scõm formam quia illa est magis idonea conuersioni. Et preterea sacramentum est institutũ nõ ratione materie que in omnibus cõmunis est sed rõne forme. Si q̃ verba respiciant magis formã tunc illam cõuertunt. Sz dr tũc remanet materia incõplera. sz diuine ꝟtutis nõ est incõplera facere. sz potꝰ incõplera cõplere. q̃ tẽ. ¶ R. dd. q̃ opi 11 nio aliq̃z fuit quã tamẽ mgr nõ ponit quia modernoz vel etiam quia nõ multũ est pbabilis. q̃ ñ totus panis scõm substantiã. sed aliq̃ ps essentialis remanet. cõstat enim q̃ accidentia remanẽt scõm eẽ et operationẽ. Quia vr q̃ remanẽt scõm eẽ. fuerũt q̃ dicerẽt q̃ remanet etiã materia q̃ illa sustinet et transit forma. Sz hõ nihil ẽ. q. materia nõ ẽ nata sustinere accña nec eẽ in actu nisi cũ forma. ¶ Allũ videres q̃ accña bñt operatiõez. et ois operatio ortũ hz a forma substãtiali. dixerũt q̃ trãsit materia et remanet forma. Sz hõ itez nihil ẽ. q. forma nõ operat nisi i materia. ppter hoc q̃libꝫ illud sacrm sit plenuz miraculis. quia tamen nõ ponũtur esse nisi q̃ faciũt ad sacri veritatem et eius occultationẽ. Ideo ponunt cõmuniter doctores q̃ totũ transit in totũ solis accidentibus rema

nentibus causa necessaria ⁊ vtili. Et ꝓterea relicta pri
ma rõe q̃ tollit ꝺuersionẽ maxie. relicta alia q̃ tollit con
uersionẽ forme. magr̃ catholicã tenem⁹ q̃ tot⁹ panis in
corꝑ christi ꝺuertit. ⁊ optimo mõ ista ꝺuersio trãsb
12 stãtiatio dr̃. Si aũt q̃as sub q̃ genere mot⁹ vl̃ mutatõ
nis ꝺtinet. Ꝺõm q̃ hẽst mutatio singularis q̃ nullum
simile plenũ habet. assimilat tamẽ in aliq̃. Quia eĩm in
hac mutatõne nihil cõmune manet. assimilat creationi
Quia ꝙ ꝓncipiũ initiale nõ est nihil sed aliq̃d. ideo dis
similis ẽ creatõi ⁊ similis generatõi. Quia ꝙ terminũ
finalẽ nõ habet. nõ habet aliq̃d de nouo factum. sed pr⁹
exist̃ens. ideo ẽ dissimilis generatõni ⁊ similis augmẽ
to. Quia vero corꝑ exh̃ nõ crescit sz in plurib⁹ locis
existit. ideo dissimilis augmẽto. ⁊ similis loci mutatõi.
Quia vero in alio loco existit. ⁊ a ꝓ̃o nõ recedit. sz ali
q̃d in ipm transit. ideo omni motui ⁊ mutatõni dissimi
lis est. ⁊ est ꝓ̃us mutatio singularis. Corruptioni ꝙ
⁊ diminutõi nullo mõ assimilat. q⁹ opatões sũt imper
fecte q̃ nõ decẽt diuinã virtutẽ hec operantem. Rursus
q⁹ in alteratõne variant accidẽtia sensibilia. ⁊ hoc non
contingit huic sacramẽto ꝓpter fidez nec illi assimilat.
ex his patet ꝓ̃mum ⁊ secũdũ. ⁊ tercũ. q⁹ illud est verum
de mutatõne in qua habent aliq̃d cõmune termini. sz h̃
13 nihil habent ¶ Ad illud q̃ obr̃ vltimo q⁹ hñt cõmune
Ꝺõm q⁹ cõmune habent ꝑm naturã ꝓdicatõis. sed non
ꝑm naturam mutatõnis. In illa eĩm mutatõe nihil pos
sunt habere cõmune. q⁹ corꝑ christi nõ põt habere nec
nouã materiã nec nouã formã. ⁊ si aliquid maneret. im
possibile esset q⁹ corpus christi idẽ esset oĩno. cũ autez
totũ transit. nulla oĩno innouatõ nec formatio fit cir
ca corpus christi. vnde illud argumẽtũ locum habet in
naturali mutatione.

¶ Questio iij c

Vtr̃ ista ꝺuersio sit adnihilatio. Et q⁹ sic videt. q⁹ oĩne
illud q̃ sic mutat⁹ q⁹ nihil de ipõ remanet adnihilatur.
sz talis est de suba panis in ꝓposito. g̃ ẽ adnihilatio.

¶ Itẽ succedẽs generatio nõ aufert corruptionem ꝑce
dentẽ. g̃ succedẽs ꝺuersio nõ aufert corruptõem ꝑceden
tẽ. sed h̃ corrũpit materia ⁊ forma. ⁊ ita totũ. g̃ q̃q̃d suc
cedit. nihilomin⁹ est adnihilatus panis. Itẽ esto q⁹ pa
ri virtute conuerteret totũ vniuersũ in corꝑ xp̃i. ipm
esset adnihilatũ. Probatio. toto vniuerso cedẽte. in ni
hil solo christo remanente. nil minus remanet q̃ si con
uerteret totũ in christũ. q⁹ tm̃ christus ẽ. g̃ si ibi esz adni
hilatio. ⁊ hic. ¶ Itẽ argumẽtũ hoc est necessariũ. a non
est b. nec ꝑs b. nec aliq̃d ei⁹. nec aliq̃d aliud. ⁊ fuit. g̃ est
adnihilatũ. sed panis nõ est christus. nec ꝑs christi. nec
aliq̃d aliud. g̃ ⁊c. Contra. nihil q̃ cõuertit in rem dig
niorem se adnihilat. sz panis ꝺuertit in rem multo dig
niorẽ se. g̃. ⁊c. ¶ Itẽ actio penes terminũ ꝺnomiatur.
g̃ cũ adnihilatio ꝺnomietur ab hoc q̃ ẽ nihil. ⁊ adnihi
latõe nihil fit. sed nihil nõ hz aliq̃d de bono. g̃ nec adni
hilatio. sed nulla actio ẽ a sũmo bono nisi bona. g̃ ⁊c.

¶ Itẽ a sũmo bono nunq̃ id q̃ est bonũ fit malũ. ergo
a simili nunq̃ id q̃ est ens fit non ens siue nihil. ¶ Itẽ
aug. Conditor nature nihil facit cõtra naturã. sz oĩnis
natura appetit esse. sicut ꝺ phs. naturã inquimus desi
derare q̃ melꝰ ẽ. ⁊ esse q̃ nõ esse. ¶ Itẽ i sacramẽto de
bet saluari ratio signi siue cõuenies sigtio. sed h̃ sacra
mẽtũ nõ est corruptiuũ sz ꝺseruatiuũ ⁊ melioratiuũ. er
14 go in ipo nõ debet esse adnihilatio. ¶ Rñ. Ꝺõm. q⁹ sicut
tangit magr̃ i lra q̃rũdã positio fuit q⁹ esset adnihilatio
panis. cuz nihil de eo remaneat. Quia videbatur indi
gnũ dicere q⁹ aliq̃d extraneũ in corꝑ christi trans̃iret.

ideo rationabilius videbat eis q⁹ panis corꝑis christi
cederet nõ mutãdo locũ. sz desinẽdo esse. ⁊ christi corꝑ
supueniret. Sz hec positio stare nõ ꝓt. cũ hoc nõ deceat
dẽũ facere q̃ est tota causa in hac cõuersione. nec decet
sacrm opus tam vile. ideo coĩter ponũt oĩes q⁹ nõ est
adnihilatio panis. imo in meliorẽ subam cõmutatio. ⁊
ideo trãssubstantiatio nõ adnihilatio talis cõuersio est
⁊ sic appellari debet. Amplius si panis nõ ꝺuerteretur
in corꝑ christi. nõ eẽt intelligere qũo corꝑ christi inci
peret esse ĩ altari sine sui mutatõne. sicut ꝑus oĩsum fu
it. ꝓpter q̃ ꝺuersio panis non adnihilatio dicẽda est.

¶ Ad illud ergo q̃ obr̃ nihil remanet de pane. g̃ adni 15
hilat. Ꝺõm q⁹ istud nõ sequtur. q⁹ adnihilatio est nõ tm̃
nihil de remanere. sz illud ĩ nihilũ cedere. sed h̃ nõ cedit
in nihil. immo ĩ aliq̃d melius. ¶ Ad illd̃ q̃ obr̃. q⁹ po 16
sterio⁹ generatio nõ tollit ꝓrẽ corruptõz. ⁊c Ꝺõm q⁹ ve
rũ est. q⁹ forma corrũpit q̃ nõ cedit ĩ formã ꝺtiã. Sed si
forma illa ꝺuerteret in ꝺtiã. nõ diceret oĩno corrũpi.
sz in aliud trãsire. ¶ Ad illud q̃ obr̃ de vniuerso. Ꝺõm 17
q⁹ ꝓpter h̃ nõ adnihilat⁹ oĩno. Q obr̃. nõ plures res
remanẽt cũ si ĩ nihil. verũ ẽ nõ ꝑles res. sed tñ xp̃s fit in
plurib⁹ locis ⁊ sub oĩnib⁹ spẽb⁹. ⁊ locũ oĩm sbaz supplet
et illa accẽtia exp̃sentia dñici corꝑis hñt operatõnem.
quã haberet substãtia. sicut patebit in fra. Et cũ dicitur
aliq̃ opatõ ꝺueniẽs speciei. eodẽ miraculo cedit forma
panis et ei⁹ materia. sicut melꝰ patebit in fra. ideo nil
perit ꝓpter hoc ĩ natura. sed quodãmodo ad temp⁹ cessat.
¶ Ad illud quod vltimo obĳcit dicẽdum q⁹ illa di 18
uisio ẽ insufficiẽs. q⁹ non sequtur q⁹ sit adnihilatum. si ñ
est h̃ nec aliud. q⁹ hec habet duas causas veritatis. nõ
est hoc nec aliud. aut q⁹ cessit in nihil. aut q⁹ trãsit ĩ ali
ud. et rõne huius est vera. et hoc nõ est adnihilari.

¶ Questio iiij. d

Vtr̃ panis ꝺuertat in totũ christũ. Et q⁹ sic videt. Q⁹
ad id se extẽdit ꝺuersio ad q̃ ꝺtinẽtia. spẽs eni nõ cõti
nent nisi vi tute ꝺuersionis. sed ibi ꝺtinẽt totus christ⁹.
ergo panis ꝺuertit i totũ christũ. ¶ Itẽ q⁹ specialit⁹ pa
nis ꝺuertat ĩ diuinitatẽ videt. q⁹ intrẽtio ꝺsecrãtis est.
vt cibꝰ corꝑalis ꝺuertat in spũalẽ. sed cibus spiritualis
est de⁹ q̃ ẽ cibꝰ scõz spũum. cum g̃ conuersio elemẽti seq
tur intentionem videt q⁹ ꝺuersio sit in deum. ¶ Item.
q⁹ in aĩam videt. quia anima in vno loco est ꝓ naturaz
sicut corꝑus. ergo si corꝑus christi nõ sit in multis locis
nisi aliquid ꝺuertatur in ipm pari rõne nec aĩa christi.
sed aĩa ẽ sub sacramento. alioquin corꝑus cẽt exanime
quod ẽ inconueniens. ergo. ⁊c. ¶ Itẽ q⁹ sanguis sit ibi
videt. q⁹ aut ꝺuersio panis expectat conuersionẽ vini.
aut nõ. Si nõ expectat. g̃ añ ꝺuersionẽ vini hꝰ tute hui⁹
verbi hoc ẽ corꝑ meũ. ẽ ibi sanguis. Sz ad id extẽdit se
elemẽtũ passiue ad q̃ hũ opatiue. g̃ elemẽtũ panis cõ
uertit in sãguinẽ. Si expectat. est ibi succesio. g̃ non de
beret eleuari corꝑ ĩ ꝺsecũ ꝓli añ ꝺsecrationẽ vini. q̃
est ꝺ cõem ritũ totꝰ ecclie. tũc eĩm tota ecclia facit cũ tuz
in se ẽ simplices ydolatrare. cũ nondũ sit ibi xp̃s. Sz q⁹
in solũ corꝑ ꝺuertat ⁊ nõ in diuitatẽ vr̃. q⁹ li i diuitatẽ
tũc creatura posset fieri creator. q̃ ẽ inconueniẽs. ¶ Itẽ
diuitas ẽ vbiq⁹. g̃ er ꝺuersiõe nõ pt de nouo in aliq̃ loco
esse. si g̃ ꝺuersio facit de nouo eẽ vbi res ꝺuertit g̃ ñ cõ
uertit nisi ĩ corꝑ vnicũ. Itẽ q⁹ nõ ĩ aĩaz vr̃. q⁹ sacrm hz
rõez significandi ⁊ efficiẽdi. ⁊ rõ signãdi tm̃ vel ampli⁹
se extendit quantum ratio efficiendi. sed constat q⁹ pa
nis non habet similitudinem ad christi animam. ergo
nec habet conuerti in ipsam. Preterea si animam con
uerteretur. cum illa pars sit dignior. ab illa deberet de

nominari·g̃ deberet dici·hoc ē aia mea. ¶ Itē q̃ nō in sanguinē·vr·q; si panis cōuerteret in sanguinē sicut in carnē·frustra g̃ sub duab⁹ speciebꝫ fieret hoc sacramentū·Preterea iste due orōnes hoc est corp⁹ meū·hic ē calix sāguis mei·hñt distinctas sigtōes·g̃ z efficacias.

19 ¶ R°·dōm q̃ pcise panis in id cōuertit cū quo habet silitudinē·sup hāc em silitudinē fūdat institutio·z aducit ꝟbi scificatio·q; g̃ panis hz silitudinē tm ad corpus·ideo ē institutū tm cuerti in corp⁹·z ꝟbū z scificās·scz hoc ē corp⁹ meū·sigt cuerti i corp⁹ nō i diuitatē·Nec i aiam nec i sanguinē aliq̃d panis cuertit·nec ē sub sacramento corp⁹ sine istis·q; nō sūt ibi ppt̃ cuersionē·sed

20 ppt̃ inseparabilē ꝟiunctionē siue indiuisionē·Sāguis em est ibi rōe cōmixtiois·aia rōe ꝟiunctois·sz ossas rōe vnionis·Exhis patēt obiecta·q; et si rot⁹ xps ꝟtineat, nō tm in totū ē cōuersio, vñ falsū ē·q; q̃cūq; ꝟtinet in sacro ē rōne conuersionis·imo ratione cōuersionis vel indiuisionis·

21 ¶ Ad aliud patet rsp̃sio·q; corp⁹ ē cibꝰ rōne

22 vnionis cū diuinitate·Similiter aliud de aia patet·q;

23 corpus ē in pluribꝫ rōne ꝟuersionis·cōsequēter aūt rōe vnionis siue pfectionis. ¶ Ad illud q̃ obr̃ de sanguine similiter dōm q̃ ille ꝟuersiones nō secxpectāt·sz vtrobiq; ē totū panis·z tm virt⁹ sue forme ordinat ad corp⁹ primo·ad cetera sicut exꝟsequēti·similiter ē de conuersione vini sicut z panis.

¶ Questio v. ¶ Vtrū hec cōuersio sit subita an successiua·Et q̃ subita videt·q; successio ē p resistētia suscipiētis·vt patet i diffusiōe lucis i aera·q; nihil ē ibi resistēs·Sz exꝑte panis nulla ē resistētia·g̃ nec successio aliq̃. ¶ Itē quantum opatio ē a virtute potētiori tāto velociꝰ·vt patet i vsphisicoꝝ·sz hec ē a virtute infinita·g̃ est in instanti.

¶ Itē nō ob aliud est successio in opatōne nisi ppt̃ preparationē z inductionē ꝑpetatū·sed ꝟ nulla ē ꝑparatio g̃ nulla successio. ¶ Itē successio aut hic ē q; panis successiue abꝰcit·aut q; corpus successiue introducit·Nō q; panis·q; non ē ponere q̃re citius ꝟuertat vna ꝑs q̃ alia·nec materia q̃ forma·Nec q; christi corp⁹·q; illō nō ꝑt habere nisi cē pfectū z integrū. ¶ Cōtra·et si diuina virtus ibi imediate opetur·opatur tamē ad ꝟbi platiōnē·sz ꝟbi platio ē successiua·ergo z cōuersio ¶ Itē si dicas q; nō opat ꝑ sermonē·tamē simul opatur cū sermōe q; nec ante nec p⁹·q; ꝑmōis platio ē successiua·g̃ cū successiuū nō sit simul cū instātaneo·patet rē. ¶ Itē si conuersio ē in instāti·q̃ro in illo instanti·in q̃ est mutatio q̃d sit·aut panis aut corpus·Nō panis·q; panis ē terminꝰ a q̃·Nō corpus·q; ē terminꝰ ad quē est mutatio·Nec aliq̃d aliud·g̃ nihil·sz ꝟ est impossibile·g̃ mutatio nō fit in instāti· ¶ Itē panis i illa ꝟuersione habet esse vltimū·similiter corpus christi ꝑmū·aut g̃ in eodem instanti·aut i alio. Si i eodē·ergo simul ē panis et corp⁹ Si in alio z alio·sed inter quelibet duo instantia cadit

24 tēpus mediū·z in illo medio ē cōuersio·g̃ rē. ¶ R°·dicēdū q; hec cōuersio ē subito et in instanti·Quāuis enī fiat ad verbi plationē·nō tamē ꝑ verbū sicut ꝑ effectiuū principiū·sed ꝑ verbū increatū·qđ opatur in instanti·

25 ¶ Q ergo obꝰcitur q; nō sunt simul·Dōm q; successiuum nō est simul cū instātaneo nec ſm totum nec scōm partē·sed tamē ſm aliquid sui·vt puta factum vel dcm esse quod ē vel in rōne mdñ·vel finis·Vnde certum ē·q; quādo totū dictū ē·totū fcm ē·sed q̃n dns facit·ipse nouit. ¶ Ad illud vero quod obꝰcitur de illo instanti

26 vtꝫ sit panis·Dōm q; i mutatōe subita ē simi fieri z factū esse·et simul desinere et desꝰsse·q; g̃ in instanti dēsinit esse panis·nō ē panis·Rursus quia incipit esse corpus vel conuertitur in corpus·est corpus christi. Ad illud vero quod queritur de vltimo esse panis·multiplex est positio·Quidam em dicunt q; quia panis habet esse temporale sed corpus christi eternum·q; esse panis non est nisi in tempore·primū esse corporis in instanti·vnde sicut instans copulatur ad tempus·ita q; nihil est medium·sic et in proposito habere se dicunt·Sed ꝟ est fuga·Primum·quia si panis haberet esse in instanti·manet obiectio·z non est ibi solutio·Secūdo·quia q; corpus christi sit in altari vel sub speciebus·hoc est temporale·Tercio vero·quia vtrumq; habet esse permanens·z ideo esse vtriusq; est in instanti·Propter hoc ē alia positio q; in eodem instanti est vltimo esse panem·z primo esse corpus·eodem inq; scōm substantiam·differente scōm rationem·Quia scōm q; est mensura vltimi esse panis·est terminus preteriti·Scōm q; est mensura primi esse corporis·est principium futuri·Sz hec positio non potest stare·quia quecunq; sit diuersitas i ratione·in vno instanti nunq; contradictoria sunt simul vera in eodem·ergo nec disperata de eodem·At preterea si preteritum in suo termino esset·z futurum esset in sui initio·nunq; continuarentur per vnū instans·immo essent simul·Propterea est tercia positio q; est i vno instanti scōm rem·sed plura ſm virtutem·Sicut enim vnus punctus fit duo puncti diuisione linee z cōmensuratione·vt puta·si duarum linearum fiat cōtiguatō super lineam continuam substratam·ille vnus punct⁹ ad quem contiguātur equualet duobus·sic in instanti q̃uis non multiplicetur·q; tempus non diuiditur·tamen duobus equiualet ꝓpter mensurationem duoꝝ vltimoꝝ durationis·scz panis et corporis·Sed illud nō potest stare·quia in continuis vltima simul sunt·sed i durationibus que se habent scōm prius z posterius impossibile est q; vltima sunt simul·vnde in illa ꝟtiguatione punctus substratus nō fit duo·sz duo puncti vniuntur in vno·nec tamen cedunt in vnum propter distinctionem corporuz in quibus sunt·Et iterum quantumcūq; illud verum sit q; duo indiuidua sint simul·nunq; tamen verꝫ est q; duo contradictorie opposita simul insunt eidem·z quia sunt incompossibilia·nec etiaz ea que necessario requirunt ordinem nō tantū causaliter·siue scōm naturam·sed etiam ſm esse in actu z durationem actualem·Propterea est quarta positio·q; est in alio et alio instanti scōm rem eo modo quo tempore est ponere instantia multa·q; vnum est scōm suam essentiam cuius fluxus est continuus·vnde est ponere plura instantia vt consequēterse habentia scōm se·sed tamen ſm q; mensurat duas actōes discontinuas est i eo duo signare·sicut linea si secet aliam signat duo pūcta·Sz illud nō potest dare·quia in nullo continuo nec eē nec intelligi·nec sigri possunt vere duo indiuidua ipso manente continuo que se habeant consequenter·alioquin intelligitur de necessitate vt multiplicatū·si ergo tempus manet non intercisum·patet rē. At ideo dicēdum est vltimo q; tēpus siue instans mēsura vltimi ē panis z primi esse corꝑis pōt dupliciter accipi·Vel in diuisione propria vniuscuiusq; sicut dicit philosoph⁹ q; vnū quodq; propria periodo mensuratur·que quidē cū recipit z dēsinit·et sic sunt diuerse mensure discōtinue z diuersa instantia consequenter se habentia·sicut sunt duo esse·scz esse panis z esse corporis·Vel autē accipit instans scōm cōmunem mensuram que est temp⁹ continuum non intercisum·vt est mensura motꝰ primi mobilis·vel etiam vt tempus consideretur scōm essentiaz

non scdm esse · tunc accipit determinatum instans fm nostram signationem. Signetur ergo vnum instans ī tempore in quo vltimo est panis. Signetur z vltimū instans in quo primo est corpus. ego dico q non est signare duo instantia consequenter se habentia in continuo manente. vnde quodlibet horuz p se signari potest sed duo simul impossibile est signare. et sic patet q in alio et alio instanti habet esse panis z corpus fm rem. z fm q est mensura realis z propria. licet scdm mensuram communem duo instantia immediate signare nō contingat. Hic autem modus soluendi rationabilior z certior videtur omnibus predictis. quoniam sup tria principia certa fundatur. Primum est q in eodem instanti simplici impossibile est contradictoria esse quantumcunq instans habeat diuersitatem fm considerationem. Secundum est q in continuo manente cōtinuo impossibile est instantia esse consequenter nec vere signari. Tercium est q inter esse panem et corpus christi. vel inter duo contradictoria nihil est medium.

¶ Questio vj. f

Quibus verbis debeat exprimi ista conuersio. Et ostē ditur q per verbum substantiuum. vt dicatur. panis erit corpus christi. z quod fuit panis. ꝛc̄. z hoc auctoritate z ratione. Quia Ambro. dicit. qō erat panis ante consecrationem. est corpus christi post consecrationē. ¶ Item ratione videtur. quia vbi totum transit in totum fit maior vnio q̄ vbi pars in partem. sed vera est. vbi pars in partem. vt puta scdm accidens album. erit nigrum fm substantiam. vt quod fuit sub forma ignis. modo est sub forma aeris. ergo multo fortius hic vbi totum transit in totum. ¶ Item q in verbo mutandi videtur damascenus. panem et vinum fecit corpus z sanguinem suum. ¶ Item ratione videtur. quia qō mutatur z non adnihilat non fit nihil sed aliquid. sed panis mutatur et non adnihilatur. nec fit aliud q̄ corpus. ḡ. ꝛc̄. ¶ Item q cum verbo possendi Ambro. Quod est panis potest esse corpus consecratōne que fit christi fmone. ¶ Item ratione. quia omne quod mutatur i aliquid habet posse ad illud. q omnem actum antecedit potentia aliqua. sed panis mutatur in corpus. ergo ꝛc̄ ¶ Item q cum compositione videtur Ambro. de sacramentis. vbi accessit consecratio. de pane fit corpus xpi ¶ Item ratione videtur. quia hic est transsubstantiatio. Augustinꝰ ergo de aliquo. aut de nihilo. Non de nihilo. ergo de aliquo. ergo de pane. cum nō sit dare de alio. ¶ Contra. hoc verbum est notat identitatem. sed panis ad corpus non est identitas nec in forma nec in materia. ergo talis locutio. s. cum verbo substātiuo qō notat identitatem est falsa. ¶ Item omne fieri termiat ad factum esse. sed in hoc sacramento nihil factum est. quia corpus non est nunc factum. ergo nec fieri est ibi. ergo sunt false cum verbo fiendi. ¶ Item omnis potētia aut est actiua aut passiua. in pane nō est actiua nec etiam passiua. q tunc esset ad actum. ergo cum hoc verbo potest esse falsa locutio. ¶ Item hec prepositio de et ex dicit causalitatem. aut ordinem. vt de mane fit meridies. Nec non potest stare. fm q dicit causalitatē. nec fm q dicit ordinem. quia tunc est sensus. post panem ē corpus. pari ratione posset dici de verbo corpus post verbum. ¶ Rō. dicendum q ista conuersio est singularis. quia totum transit in totum. z hoc virtute sup naturam. ideo panis ad corpus non est identitas. non est causalitas in christi corpore. nulla est innouatio in pane. nulla est scdm causas inferiores ordinatio. Ex his 29
elicitur quatuor regule. Prima est q omnia verba signantia identitatem panis ad corpus christi faciūt sermonem falsum. vnde oēs tales locutiones improprie sunt et exponende. panis erit corpus christi. vel quod fit panis est corpus christi. id est conuersum est in corpus. simpliciter non sunt recipiende cū relatiuo z verbo substantiuo. z ideo non valet ratio quam adducit. Quia em totum in totum transit. non ē maior identitas imo minor. imo nulla. Secunda regula est q oīa verba signantia innouationem circa corpus christi sunt falsa dicta. que autem signant conuersionem z transitum vere dicuntur. z quia generari dicit innouationē. fieri potest dicere transitum. vt cum dicitur hoc fit illō ideo cum verbo fiendi potest concedi. non cum ꝟbo generādi. z concedende sunt rōnes ad hoc. Ratio ad oppositum non valet. quia obiicit de fieri. put dicit alicuius generationem. sed non sic accipitur hic. vnde hec ē magis propria panis fit corpus. q̄ de pane fit corpus. z hec simpliciter est impropria. corpus christi fit. s̄ cōcedit. fit hic. Tercia regula est. q non est ordinatio panis ad corpus christi fm causas inferiores. ideo verba hoc signantia sicut hoc verbum potest absolute dictū facit locutionem falsam. vt si dicat panis p̄t esse corpus Sed si dicat ordinatio fm causas superiores. tūc est i locutione veritas. vt si dicatur. panis potest conuerti a deo. z sic dicit ambrosius. z ratio cōcludit. q actus ille est a potētia superiori. Quarta regula est. quia nulla est causalitas. sed solum transitus panis in corpꝰ christi. q oēs p̄positiones causalitatem importantes reddunt locutionē impropriam. vnde impropie sunt cum hac prepositione de vel ex. scdm q dicunt causalitatem. sed cum est aliqua acceptio ordinis. nec tamen scdm illam omnino propria. Et dicendum q illa est vera z propria in qua verbum signs non identitatem. nec innouationem. nec ordinationem naturalem. sed solum cōuersionem cum prepositione importante transitum nō causam. Unde hec est propria. Panis conuertitur in corpus christi.

¶ Agit de p̄fectiōe s̄cti ad mām in q̄ dz fieri.

Sub alia autem specie tribus de causis carnez. ꝛc̄. Supra egit magister de confectione s̄cti ad transsubstātiationem. siue conuersionem. hic agit secundo in qua specie vel substantia debeat fieri talis confectio. Et hz hec pars duas ptes. In prima determinat in qua specie vel substantia nunc conficere debeat ecclesia. In secunda ostendit q sic fuerit in confectiōe prima que fuit in cena. ibi. Colligitur etiam ex predictis q christus ꝛc̄. vbi ostendit in quibus substantijs confecit. z quale corpus discipulis dedit. z quale nos sumimus. Prīa pars habet tres. In prima ostenditur quare illud sacramentum siue christi corpus datur sub alia specie. In secunda quare sub duplici specie. ibi. Sed quare sub duplici specie. ꝛc̄. In tercia vero determiat q aqua vino commiscenda est. ibi. Aqua vero admiscenda est vino Et illa pars habet duas. In prima ostendit modū cōmiscendi. In secunda vero inquirit vtrum hoc spectet ad sacramenti necessitatem. ibi. Si vero quaeritur. an vtrum sit quod geritur si aqua. ꝛc̄.

a.ñ. ne abhorreret anim⁹ qđ cerneret ocul⁹. ℣r nulla eē ista mgri rō. qz nō est faciēdū aliq̄d i solaciū sensus qđ ꝓiudicet intellectui. Sz sic̄ horridū est sensui comedere carnes. ita difficile ē intellectui credere oppositū ei⁹ qđ sentit. ḡ vr q̄ melꝰ eēt horroꝛē generari i sensu. vt ita vītas manifestaret in intellectu. ℟ō. dō. q̄ ista nō ē tota rō q̄re sb specie velat. qz fit i sēsus solaciū sz qz fit i sens⁹ solaciū z i fidei meritū. in q̄ capit̄ z illumiat intellect⁹. si aūt occultaretur sensui. z intellect⁹ ñ releuaret ꝓ fidez tūc aliqđ ꝓiudicii fieret intellectui. Nūc āt nō ē ita. z iō ñ valz.

a Greg. in omel. pascha.

b ū

Unū ad aīaz z ℣r male dicere. qz regula ē i phīca scia q̄ termino semel posito nō est vrendū eq̄uoce. ḡ silr nec signo. Si ḡ vinū signat saguinez xp̄i. nō sigt aīam xp̄i ñ ḡ aīaz nr̄az

Aug⁹.

℟ō. dōm q̄ sic in signis vitalibus dupler attē dit̄ significatio. s. ꝓpa z allegorica. ita z i hac duplici sigtiōe silr accipit̄ in theologia. Silr ꝓt ee in signis sacrālibus q̄ vnā rē significent ꝓpe. s. vl rē quā ꝓtinēt vel effectū quaz tribuūt. aliā allegorice. s. rem a q̄ hr̄ute trabūt. sic a passiōe z ei⁹ fide. Et sicut fallit regula sophistarū i ꝑmis signis qz in theologica scia dictio silr accipit̄ moralit̄. et litteralit̄. z allegorice. sic fallit i his signis. qz vnū ꝑncipaliter z ꝓpe significāt. z aliud allegorice. Posset tū dici q̄ vnū signat ꝑ alterū. vt anim̄ per sanguinē. z sic nullū est inconueniens.

b

Ambro. sup epl'am ad Hebr.

c

Determinat in q̄ specie vel substātia nūc ꝓficere debeat ecclesia. Quōdēs illud sacr̄m siue corp⁹ xp̄i dat̄ sub alia specie. e Sub alia āt specie trib⁹ de causis carnē z sanguinem tradidit xp̄s z deinceps sumēdū instituit. vt fides. s. haberet meritū q̄ est de his q̄ nō vident. qz fides nō hz meritū. vbi hūana rō ꝑbet experimentū. Et iō etiaz⁹ ne abhorreret anim⁹ qđ cerneret ocul⁹. qz nō habem⁹ in vsu carnē crudā z sanguinē comedere Qz ḡ xp̄m vocari dēb⁹ fas nō est. in mysterio carnē z sanguinē nob cōmēdauit. Et etiaz iō ne ab incredulis religioni xp̄iane insultaret. Unde Aug⁹. Nihil rōnabili⁹ q̄z vt sanguis similitudinē sumam⁹. vt ita z vītas ñ desit. z ridiculū nullū fiat a paganis. qz cruorē occisi hoīs bibamus. Neḡ hb fieret. z ne veluti q̄dā horroꝛ eēt cruoris in similitudinē accipim⁹ sacr̄m. Exp̄missis iā liq̄t q̄re sub alia specie z q̄re sub ista hb sacr̄m dñs celebrauerit. z celebrari a nob instituerit.

Quare sb duplici specie.

f

Sz q̄re sb duplici specie sumit̄. cū sb alterutra tot⁹ sit xp̄s. vt ostenderet totā hūanā naturā assūpsisse. vt totā redimēt. Panis eñ ad carnē refert. b vinuz ad aīaz. qz vinū opat sanguinē in q̄ sedes aīe a phīcis ee dicit. Jō ḡ i duab⁹ spēb⁹ celebrat. vt aīe z carnis susceptio in xp̄o. et vtriusq̄ liberatio i nobis significet. Valet eñ vt Ambro. ait ad tuitionē corp̄is z aīe qđ ꝑcipim⁹. qz caro xp̄i ꝓ salute corꝑis. sanguis vo. ꝓ aīa nr̄a offert. sic̄ ꝓfigurauit moyses. caro inq̄t ꝓ corꝑe vro offert. sanguis pro aīa. Sz tñ sub vtraq̄ specie sumit. qđ ad vtrāq̄ valz qz subvtraq̄ sumit ipe tot⁹ xp̄s. Si in altera tñ sumeret. ad alteri⁹ tñ. i. aīe vel corp̄is ñ vtriusq̄ parit̄ tuitionē valere significaret. Subvtraq̄ specie tñ totus sumit xp̄s. nec plus sb vtraq̄. nec min⁹ sb altera tñ sumit. Cadē eñ rō est vt ait Hylari⁹ in corꝑe xp̄i q̄ in manna ꝓcessit. de q̄ dicit. Qui pl⁹ collegerat ñ habuit amplius. nec qui min⁹ pauerat habuit min⁹. Et licet sub vtraq̄ specie sumat totus xp̄s. tamē nō fit ꝓuersio panis nisi in carnē. nec vini nisi in sanguinē. Nec dz dici duo sacr̄a sz vnū. qz sub vtraq̄ specie idem sumit. Neq̄ dz iterari sacr̄m. quia benedictio nō repetit̄ super speciem eandem. neq̄ alie substantie in sacrificiuz veritatis afferri debent. quia de alijs nō potest consecrari corp⁹ xp̄i vel sanguis.

d

Determiat q̄ aqua vino ad miscenda est ostendens modū admiscendi.

g

Aqua vero admiscenda ē vino. quia aqua populum signat qui per christi passionem redemptus est. Calix ergo dominicus iuxta canonum p̄ceptum aqua z vino mixtus debet offerri. quia videmus in aq̄ populum intelligi. in vino ostē di sanguinem christi. Cum ergo in calice vino aqua miscet. christo populus adunatur. et credentiuz plebs in quē credit copulatur. que copulatio aq̄ et

e

Caro xp̄i ꝓ salute corꝑis offert. Sc̄om illud ambro. vr q̄ istud sacr̄m sanat corꝑaliter. z hoc etiā vr apl's dicere. j. ad Cor. xj. Jō inter vos multi infirmi. z imbecilles. z dormiūt multi. loq̄tur de indigne accipientibus. Sz ꝑ. est cib⁹ spūalis z remediū ꝑ pctm̄. ḡ nō vr q̄ sanitate corꝑis tribuat. Jrē si tribuat sanitatē corꝑalem. ḡ vr q̄ corꝑe exīte sano nō deberēt boies recipere nisi sanguinē. qđ nō est dōm.

℟ō. dō. q̄ ambro. loquit de salute corꝑis nō q̄ est in via sz q̄ erit in patria. q̄ annexa ē spūali. z aplus de infirmitate loquit spūali. Si quis āt de corꝑali velit intelligere. hb solū referēdū z intelligēdū ē ꝑ accidens z valde ex ꝑti. qz nec ad hb nec ꝑpe hoc ē instructum.

32

Hylari⁹.

Exo. xvi.

d

Aqua vo ad miscēda ē vino. ℣r vtiq̄ sufficiat si admiscet̄ i dolio. z vr q̄ sic. qz añ inceptōz miss̄e miscerī pōt. z admixta trāsferri in vinū. Sz hb ē. qz talis admixtio nihil faceret ad sacr̄m.

℟ō. dō. q̄ admixtio aq̄ cū vino ē sacr̄alis. vñ solus ē sacerdotis. z ē ad sigtionē. z iō tunc dz poni quādo iā incohantur sacra mysteria. Et in missa solēni poni debet post offertoriū. in missa āt ꝑuata ꝓpter ꝑiculum obliuionis z ꝓpter hb vt forte diuturno tpe bene cōmisceat securius est ponere statim cum

33

34

ponitur vinum in principio misse. Quod ergo obiicit de limphatione in dolio. dōm q̄ illa nō est sacramētalis. z ideo nihil facit ad sacramentū.

e Mixtio illa nõ possit separari. Videt q possit separari q3 experimentũ est pbatũ q3 cũcunq3 aq̃ misceat. q iuncus appositus attrahit aquã t segregat. g̃ vr q nũq3 ita possit misceri vt mgr dicit. R°. sicut dr pbs qñ predominat vinũ soluit spẽs aq̃ zc. t cũ soluta ẽ. t uersa i vinũ. totũ est vinũ. t sic cõuerti põt. nõ esset conuerti põt nisi panis vel vinum. Aliq3 tñ volũt dicere q aq̃ nõ conuertit in sacrõ. sz tenet spẽs rõnẽ aq̃. t est ibi ppter signationẽ solũ sicut si supfundere/tur aq̃ post trãsubstantiationẽ siue conuersionẽ vini. Dante duplicẽ opinionẽ ponit Inno. in decretali quadã de corpore dñi. Primã tñ magr approbat t magr videt approbanda. Vinũ enim pt cõuertere aquaz in se in qua cõtinetur pba dicit in fine pmi de generatõe. Fuerũt etiã aliq3 dicẽtes aquã cõuerti in alios humores. t vinũ in sanguinẽ. sed hoc nihil est. cũ solum substantia panis t vini possit trãsubstãtiari. vnde si aliqs puram aquã in calicem poneret. oĩno nihil ofiaret. non sic est de vino. t ideo primo pro primo tãq3 pbabiliori tenẽda. Nõ gõbr de iunco. dõm q nõ separat aquã mixtã. sz p naturã conuenientẽ aque attrahit ptes vini aquosas. totius inq3 vini. nõ q3 sibi sit aq̃. sz ptes debiles vini q̃ minus habẽt de ẽ ture. f Nobis vo nõ põt ignosci zc Obiicit contra hec cyprianum ẽba. Aut enim h dicit q tale peccatũ ẽ irremediabile. aut q3 culpabile. Si q3 irremediabile. hoc falsuz est. Si q3 culpabile. sz silr fuit i ignorantibus. q3 ignorãtia iuris nõ excusat. g̃ zc. R°. dõm q hoc dicit nõ q3 peccatũ sit in nobis irremediabile. sz q3 nõ habet colorẽ excusationis si fiat ex certa scientia. sed qui ex ignorãtia faciebãt habebãt excusationẽ q̃ tamẽ nõ

Cypan°

e vini sic misceat i calice xpi vt mixtio illa nõ possit separi. nã si vinũ qs tm offerat. sanguis xpi incipit esse sine nobis.

Inqrit vtr h mixtio vini cũ aq̃ sit de necessitate sacri- h

Si vo q̃rit. an irritũ fiat qõ geritr si aq̃ ptermittat. audi qõ sequitur in eodem canone. Non põt in quit calix dñi esse aq̃ sola aut vinũ solũ nisi vtrũq3 misceatur. Item Cyprianus. Calix dñi nõ est aqua sola. aut vinuz solum. nisi vtrunq3 misceat. sic nec corpus dñi potest esse farina sola. nec aqua sola nisi vtrũq3 fuerit adunatũ. t panis vnius compage solidatũ. Si quis tamen nõ intendẽs introducere hereẽ im oblitione vel ignorantia aquã ptermiserit. nõ videtur esse irritũ sacramẽtũ. sz ille grauiter est corripiendus. Nam t grecorum ecclesia non apponere aquam dicit. Quod etiam ex dictis Cypriani videtur posse colligi. Ait enim. Si quis de anteces sorib⁹ nostr⁹ vel ignoranter vel simpliciter non hoc fuauerit quod nos dominus facere t exemplo t magisterio docuit. potest simplicitati eius indulgentia domini venia concedi. Nobis vero nõ potest ignosci. qui nuca domino instructi sumus. vt calicem domini cum vino mixtuz sm q dominus obtulit offeramus. Ex hoc videtur q si quis simpliciter vel ignoranter vinum offerat sine aqua. sacramentuz cõficiat. Aqua vero nullatenus g sine vino potest offerri in sacrificium. nec panis nisi de frumẽto. nec granum frumẽti nisi redactum fuerit in panem. quia christus t panem se dicit t granum frumenti se comparat. Qõ ergo supra dictum est nõ posse vinum solum offerri. determinari oportet. recipit enim exceptionem. Nõ potest. nisi simpliciter vel ignoranter fiat. Vel nõ potest. i. nõ debet. Quibusdam tamen videtur hoc generaliter verum.

Ostendit q sic fuit in confectione prima que fuit in celum q̃tum ad speciem vel substantiam. sicut hodie conficit ecclesia. t quale corpus dedit discipulis. t quale nos sumim⁹ i

Colligit etiam ex predictis q xps vinuz aqua mixtũ dedit discipulis. Corp⁹ vero tale dedit quale tunc habuit. i. mortale t passibile. nunc vero sumit a nobis imortale t impassibile nec tamẽ maiorẽ habet efficẽtiam. Eucharistia quoq3 intincta nõ debet dari populo. q̃ supplemento cõmunionis. q3 non legit xps alicui discipulo. q̃ pbuisse panem intinctuz nisi iude. Tũc vo nõ accepit iudas corpus xpi sz tñ panem. b corpus h vo t sanguinẽ xpi añ cũ aliis discipulis pceperat.

Obiectio

Determinatio pmissorum.

Joh. vi. t xiij.

Julius papa

q intincta nõ dz dari hostia pl'o

ercusat a toto sed a tanto. quia forte nõ erat in eis mortale. Nec erat simpliciter ignorãtia iuris. imo qdãmodo dici poterat ignorãtia facti. quia dominũ fecisse nescibant. cum nõ habeat ex scriptura. conijcitur tamen er h q̃ de latere ei⁹ exiuit sanguis t aq̃. vbi etiã qdãmõ pfigurata fuit sacramenta.

g Aqua vero nullaten⁹ sine vino potest offerri Obiicitur. ponatur ergo q aliqs decipiat credẽs aquam esse vinũ t percipiat hoc tempore pceptionis sacramenti. quid faciẽduz est ei. Respondent quidam q debet vinum ponere et nõ debet consecrare. sz panem frangere et mittere in vinũ. Sed ad quid h faceret. si enim vinum non consecratum non est maioris efficacie q̃ aqua. sufficit aquam ponere vel posituz tenere. Et ideo dicunt alij q debet formaz verbi super vinum dicere vt plenum sit sacramentum. si percipit hoia debita. tum ppter signationem. cũ etiam quia credo q sanguis aliquo mõ addat ad efficaciam. sz tamen consulendum esset tali q prius conteretur t doleret de negligentia.

37

38

h Corpus vero t sanguinem christi ante cum alijs discipulis perceperat. Videtur h male dicere de iuda. quia peccatoz erat t malus. t hoc dominũ nõ latebat. ergo tantum sacramentum non debebat ei conferri. cum non debeat dari nisi digne accedentibus t sine peccato. Item Joh. xiij. cum intrasset sathanas. glo. nõ vt quidam putant. iudas tũc recepit corpus christi. R°. dicendum q dominus dedit corpus suum iude ne eum proderet. vt formam sacerdotibus daret. Et qõ obr de glo. dõm q glo. hoc nõ negat. sz negat q nõ dedit ei tũc qñ dedit ei buccellã intinctã.

Liber Quartus

Ad intelligentiã huius partis ſm duo que determinat magiſter duo principaliter querunt tur. Primo ad intelligentiaz primi queritur de ſpeciebus in quibus nunc conficit eccleſia. Scõo queritur de modo quo confecit chriſtus. Circa primum q̃ runtur breuiter quatruor. Primo queritur vtrum hoc ſacramentum confici debeat in ſpecie panis z vini. Secundo vtrum vtraqz harum ſpecierum ſit de integritate ſacramenti. Tertio queritur vtrũ aqua ſit de integritate ſacramenti. Quarto vtrum in oĩi pane z vino poſſit confici ſacramentum hoc.

quaeſtio .j.

Queſtio i s

Q Riſtud ſacramentum debeat confici in ſpecie panis ipa domini inſtitutio ſiue conſecratio. z eccleſie catholice obſeruatio ſufficientem prebet auctoritatem z rationem. Sed q nõ videtur. quia ſm q dicit hugo. crescente veritatis cognitione. ſigna debuerunt eſſe euidẽtiora. ergo cum panis z vinum fuerunt ſacramenta legis nature. nullo mõ debent eſſe ſacramenta legis gratie. in qua tm̃ concurrit cognitio veritatis. Item lex ſcripta plus cognitionis dabat z habebat q̃ natura lis. ergo eius ſigna erãt certiora z expreſſiora. ergo magis lex noua debuit conficere in ſacramẽtis ſiue ſignis traditis tempore legis ſcripte. q̃ tempore legis nature de quibus ſunt ſpecies panis z vini. Item hoc ipſum videtur. quia in lege ſcripta agnus z eius ſanguis offerebatur. ſed caro magis exprimit carnez. z ſanguis ſanguinem. ergo magis in illa ſpecie debet confici ſacramẽtum eucharistie q̃ in iſta. Item ſpecies ſacramenti naturaliter habent repreſentare. ſed panis z vinum fiunt ab artificio. ergo nõ congruunt ſacramento. Itẽ hoc ſpecialiter oſtẽditur de pane. quia in hoc ſacramẽto ſpecialiter debet ſignari chriſtus paſſus. vnde ipe dicit. hoc facite in meam cõmemorationẽ. ſed panis integer nõ ſignat paſſionẽ. ergo nõ congruit huic ſacramẽto. Item in hoc ſacramento continetur chriſtus vt cibus paruulorũ qui prius erat cibus angelorũ. ſed cibus paruulorũ eſt lac. ergo in lacte debet confici. Itẽ obiicitur de vino. quia hic ſignatur chriſtus vt cibus ſiue potus ſanans. ſed vinum non datur infirmis. ergo nõ debet in vino confici hoc ſacramentum quod eſt ſanatiuum infirmitatis ſpiritualis. Item effectus iſtius ſacramenti eſt extinguere morbũ cõcupiſcentie. ſed vini eſt accendere. Prouer. xx. luxuriosa res eſt vinum
39 ergo z̃c. R°. dicendum q iſtius ſacramenti duplex ẽ res. ſcz corpus chriſti verum z myſticum. z quia ſigna ſunt inſtituta propter expreſſionẽ rei ſignate. talia debuerunt eſſe que de ſui natura nata eſſent vtrunqz exprimere. Et quoniam corpus myſticum eſt ex multis aggregatis in vnum. talia ea eſſe debuerunt qua ex multis aggregantur in vnum. tale autem eſt panis. quia ẽ ex multis granis puris. Tale etiam eſt vinum. quod ẽ
40 ex multis racemis puris. ideo recte vnionem corporis chriſti myſtici ſignat. Corpus autem chriſti verum continetur in hoc ſacramẽto vt cibus. quia propter hoc inſtitutum eſt ſacramentum. nõ vt cibus qualiſcunqz ſit. ſed vt cibus conueniens. cibus efficax. cibus ſanans. cibus omnibꝫ cõmunis. ideo debuit inſtitui ſignum. qõ quidem eſſet cibus habens iſtas proprietates. Cibus autem magis conueniens eſt panis de frumento. z vinum. z huiuſmodi ſignum eſt quod nature nõ generat ex frequentatione faſtidium. quod nõ conuenit de aliq̃ alio cibo. Eſt etiam efficax in confirmãdo. quia panis confortat z vinum letificat. Eſt etiam ſanus ſicut dicit Iſaac in dictis. quia vterqz ad ſanitatem facit. Vlterius eſt cibus cõmunis z vſitatus. maxime inter gentes rationabiliter viuentes. Vnde dam̃. Conſuetudo eſt hominibꝫ manducare panem z bibere vinum. ideo coniugauit eis dominus diuinitatẽ. z fecit ea corpus z ſanguinem ſuum. vt per hec que ſunt ſm naturam conſueta in quibus vita conſeruatur. ad ea que ſunt ſupra naturam anima transferatur. Ex his patent obiecta. Nõ enim obiicitur q ſacramenta in no. lege ſunt euidentiora. Dicendum q euidentius factũ eſt ratione verbi additi hoc. eſt corpus meum. ſed nõ oportuit ex parte elementali. quia ſufficiebat illa euidentia. Ad illud qõ 41 obiicitur de ſignis legis ſcripte. dicendum q euidentiora ſigna erant paſſionis. quia ſicut ſupra dictum eſt. ad illam ſignandam principaliter ordinabãtur. ſed nõ euidentiora q̃tum ad expreſſionem gratie ſacramentalis. z hoc principaliter ſignificatur in ſacramentis no. legꝫ z hoc patet de carne. quia nõ ſignatur caro vt caro. ſed vt reficiens. Ad illud quod obiicitur q ſunt ab artifi 42 cio. dicendum q habilitas eſt a natura. ſed perfectio ab opere humano. ſic z chriſtus a ſua origine habuit ꝯcibandi habilitatem. ſed actus eſt cibus effectus decoctione in igne paſſionis. z compreſſione in torculari crucis. ſic eſt in ipſo ſigno. ſcz pane z vino. Et per hoc patet ſequens quod obiicit q nõ ſignat paſſionem. Dicẽ 43 dum enim q falſum eſt. immo ſignat per decoctionem vel etiam impreſſionẽ. Poſſet tamen dici q nõ exprimitur chriſtus vt paſſus principaliter. ſed vt cibus. Ad 44 illud quod obiicitur q cibus paruulorũ. dicendũ q eſt cibus paruulorꝫ z humilium. eorũ tamẽ qui aliquo modo creuerunt. nõ accedentiũ ad fidem. Vnde Aug. Libus ſum grandium. creſce z manducabis me z̃c. Et iõ in pane nõ in lacte fuit inſtitutũ. Ad illud quod obiicitur de vino q nõ ſanet. dicendum q vinum datur iaz conualeſcentibus. z nõ actu infirmãtibꝫ. in quo ſignat q iſtud ſacrum dari debz tam confidentibꝫ p bonã ꝰſcientiam. nõ iacentibus in lecto peccati. Ad illud qõ 45 obiicitur q auget luxuriam. Dicendum eſt q hoc facit quando ſumitur ad ebrietatem. nõ quando ſumitur ad refectionem z iocunditatẽ ſeruata ſobrietate.

quaeſtio .ij.

Queſtio ijũ b

Vtrum vtraqz harum ſpecierum ſit de integritate ſacramenti. Et q ſic videtur. quia dominus cum illud ſacramentum tradidit. in vtraqz ſpecie confecit. ſed non eſt ſacramentum completum niſi ſm q ipe inſtituit z̃c. Item forma verbi eſt de integritate ſacramenti. ſed forma corporis nõ eſt niſi ſuper panem. z forma ſanguinis nõ eſt niſi ſuper vinum. ergo vtraqz ſpecies eſt de integritate. Item nullum ſacramentum eſt iterandum q̃diu manet. ergo nec conſecratio ſupra conſecrationẽ eſt addenda cum eſt perfecta. Sed ad conſecrationem panis additur conſecratio vini ergo nõdum eſt perfecta. ergo z̃c. Item in hoc ſacramento exprimitur myſterium noſtre redemptionis. ſed hoc nõ fit in ſolo pane ſiue etiam corpore. ſed etiam ſanguine. z ſic z̃c. Contra. in hoc ſacramento q̃tum ad ſpeciem panis totus chriſtus continetur. nec aliquid amplius in duobꝫ q̃ in vno. nec aliud. ſed omnino idem. ergo videtur q nõ ſit de integritate ſpecies vini. quia illa remota remanet totum completum. Item fideles integrũ z perfectum ſacramentum recipiunt. nec recipiunt niſi in altera ſpecie tm̃. ergo z̃c. Item quero que neceſſitas eſt in hoc ſacramento ſanguinẽ chriſti ſignari. Si quia eſt de inte

gritate multo magis anima. ergo anima multo magis debet significari. Si dicas q̄ in hoc signatur anima. quia sedes anime est in sanguine. vt dicit magister. Sō tra. anima vt perfectio est in toto corpore ꝛ in singulis partibus. nō ergo in sanguine. Preterea quedam animalia sunt sine sanguine. Item baptismus est sacramētum valens ad remedū corporis ꝛ anime. ꝛ tamē nō est ibi signum nisi vnicum. ergo nec hic. 48 ℟. dicendum q̄ in sacramento duo sunt. s. efficacia ꝛ signantia. Esse igitur de integritate sacramēti dupliciter est. Aut quātum ad efficaciā. ꝛ sic neutra species est de integritate. sed quelibet est totū quod habet efficaciā. Aut q̄tuz ad signationē. ꝛ sic sunt de integritate. quia neutra per se exprimitur res huius sacramenti. sed in vtraq̄ simul. ꝛ hoc patet sic. Dic significatur christus cibus perfecte reficiens manducantes sacramēraliter ꝛ spiritualiter. perfecta autē refectio nō est in pane tm̄. nec in vino tm̄. sz in vtroq̄. ſō nō in vno tm̄ pfecte sīgnatur vt reficiens. 49 50 sed in vtroq̄. ℟eficit autē hoc sacramētū nō quoscūq̄ sed manducantes spiritualiter. Manducare autem spiritualiter. est cognoscere ꝛ affici circa eius passionez que fuit in corporis eius multiplici afflictione ꝛ sanguinis effusione. in quo manifestat ymensa dei charitas. ꝛ in hoc anima perfecte reficitur ꝛ delectat. ꝛ ideo vtrumq̄ distincte significat. s. corpus ꝛ sanguis. Rursus delectatio ꝛ refectio nō est i passione quia passio. sed quia nostra redemptio. ibi etiā mira nostra vtilitas nos delectat. ꝛ quia redempti sumus in corpore ꝛ anima. ad hō est perfecta redemptio. ꝛ christꝰ exposuit corpus ꝛ animam. ꝛ ideo vt perfecta esset vel signaret redemptio. ꝛ er hoc perfecta refectio debuit signari corpus in pane ꝛ anima cuius sedes est in sanguine in vino. Ratio igitur integritatis est significantia christi nos perfecte reficientis in meditatione sue amantissime passionis. et nostre iocunde redemptionis. que nō per alterum horz perfecte signari potuit. sed per vtrumq̄. Rationes autem ad primā partem inducte pcedunt q̄tum ad signā 51 tiam. ℟ Ad illud quod obȝicitur primo ad oppositū patet responsio. quia ꝛ si in vtraq̄ specie contineat. nō tamen per alterū perfecte signatur. ꝛ ideo fideles recipiunt perfectum sacramentū sub vna specie. quia ad efficaciam recipiunt. Sed q̄tuz ad signantiā sufficit q̄ ecclesia facit in eoꝝ presentia. nec oportet q̄ ipi recipiant propter periculū effusionis. ꝛ propter periculū erroris quia nō crederent simplices in altera specie totū christum recipere. Exemplū patet de eo cui eriuit sanguis ab hostia. quia nō credebat q̄ esset sanguis in specie corporis. 52 ℟ Ad illud quod obȝicitur tertio que necessitas est q̄ oporteat sanguinē signari. dōm q̄ hoc est tum pter passionez. tum propter anime redemptionē. Anima em̄ cum sit spiritualis nō potuit in se signari. sed in annexo. vtputa in sanguine in quo est sedes anime. nō quia in solo sanguine. sz quia anima rationalis vnitur mediante potentia sentiendi. ꝛ illa mediante potentia vegetādi. ꝛ quia illa habet tres virtutes. Preterea fundamentū omnū est nutritiua. ꝛ nutrimētū sanguinis vel aliquid loco eius. ideo tc̄. 53 ℟ Ad illud quod obȝicitur de baptismo. dōm q̄ baptismus ꝓncipaliter signat mortem ꝛ sepulturā. sed hoc sacramētū signat eū passum. ꝛ quoniā passus ē in anima. ꝛ in carne passus corporis afflictione ꝛ sanguinis effusione. ideo vtrumq̄ hic signari debet. Unde nō est simile. quia ista nō est tota cā nec ꝓncipalis sz ꝓncipal' est signo refectionis pfecte ſm statum vie. Cause autem congruentie multe sunt. ꝛ accipiuntur tum ex propria rei significatione quam efficit sacramentū. ꝛ hec est nostra refectio. tuz rei quam signat allegorice. ꝛ hec est christi passio. Refectio autē potest significari vt perfecta. ꝛ sic significat q̄ hec duo q̄tum ad modum duplicem. quia alij suauiter. alij cuz maiori labore reficiuntur. Panis significatur per sanguinem ꝛ speciem vini. Seda per speciem panis. Vel q̄tum ad effectus. quia confortat. ꝛ hoc per speciez panis. ꝛ letificat siue delectat ꝛ hoc per vinum. Quātum ad signationē allegoricaz ꝛbet signari corpus ꝛ animā quia xp̄us vtranq̄ assumpsit. ꝛ in vtraq̄ passus est. et vtranq̄ redemit. ꝛ hec omnia ad congruitatē faciunt. ꝛ institutio que preexigit congruitatē. superueniens inducit necessitatem.

Questio iij i

Utrum aqua sit de integritate sacramenti eucharistie. Et q̄ sic videtur Cypr̄ianus. Sicut in sanctificando calicem dominī offerri sola aqua nō potest. sic nec vinum solum potest. sed vinum est de integritate. et sine illo nō potest esse sacramētū. ergo nec sine aqua. Item ratione videtur. quia sacramentū corporis nō potest fieri in sola farina. nisi per cōmixtionē aque fiat panis. ergo nec sacramētū sanguinis sine cōmixtione aque. Item aut dominus posuit. aut nō posuit. Si posuit et quod ipse instituit est de integritate sacramenti. quia qui aliter facit nil facit. ergo tc̄. Si nō posuit. ergo p̄sumptio fuit ponere. Item quod signat aliquid quod est de substantia ꝛ principaliter in sacramento est de eꝰ substantia. sed vnio aque cum vino significat vnionez membrorum ad caput. vt dicit Beda. ꝛ habetur in litte ra. Item vinum signat sanguinē qui fluxit de latere xp̄i sed nō tm̄ sanguis fluxit. immo sanguis ꝛ aqua. ergo ī perfectum est sacramentum nisi vtrumq̄ apponatur. Sed contra. Nihil est de substantia sacramenti huius materialiter quod nō remanet neq̄ ſm substantiam neq̄ ſm accidentia sed aqua est huiusmodi. ergo tc̄. Item elementum quod est de substantia vnius sacramēti nō est de substantia alterius. cum sint sacramenta distincta. sed aqua est materia baptismi. ergo nō est de necessitate huius sacramenti. Item omne quod est de substantia. aut est q̄tum ad significantiam. aut q̄tum ad efficaciam. Nō q̄tum ad signantiā. quia debent signare corpus xp̄i verum ꝛ mysticum. ꝛ sanguis sufficienter signatur per vinum. ꝛ similiter vnio corporis mystici. Nec q̄tum ad efficaciam. quia sine aqua est transubstantiatio. Item quicquid sit de integritate. quero de congruitate. ꝛ videtur q̄ nō sit congruum aquam apponi. quia hoc sacramentuz est rei habentis omnis saporis suauitatem. sed aqua ē insipida. ergo nō congruit. Item panī nihil additur. ergo nec vino. vel si additur. queritur quare. Item dominꝰ nō legitur apposuisse. ergo videtur q̄ nō peccet qui nō apponit. sed multo magis qui apponit. Q. autem sit de necessitate ꝛ congruitate precepti. Cypr̄ianus ostendit dicens. Nobis ignosci oīm. no nō potest. qui admoniti sumus vt calicē dominī cuz vino ꝛ aqua mixtum ſm q̄ dominus obtulit offeram⁹. Questio ergo est si mortaliter peccat qui omittit. ℟. 54 dōm q̄ de integritate sacramenti huius sunt quattuor sez materia. ꝛ forma. ꝛ ordo. ꝛ intentio cōsecrantis. De congruitate autem ꝛ bene esse sunt que sunt bis annexa aqua ergo cum nō sit aliquid horum nō est de necessitate. sed annexum est materie. s. vino. quia adiungitur vino ꝛ in ipsum conuertitur. ꝛ postmodū in sanguinem. ꝛ ideo est de congruitate. Ratio autem huius connexi

onis est expressio: signatio. quia aqua signat populū. ⁊ per coniunctionē sui cū vino signat vnitatem capitis cum membris. per vinum autem signatur vnio mēbrorum adinuicem. Rationes igitur ostendentes q̄ aqua
55 nō sit de substantia sacramenti sunt concedēde. Ad illud ergo quod obiicitur de Cypriano. dicendum q̄ cypr̄ianus dicitur illud nō posse fieri quod nō bene potest vel nō de iure potest. vnde Alexander vbi Cypr̄ianus
56 dici potest. dici debet. Ad illud quod obiicitur de farina. dicendum q̄ nō est simile. quia farina nō cōmixta siue per se nō est cibus. sed vinum potus est per se.
57 Ad illud quod obiicitur vtrum dominus posuerit. dicendum q̄ sic. sed nō tanq̄ necessariū sed tanq̄ cōgruum. ⁊ hoc patet. quia vinum erat ex quo confecit. ergo aqua transierat in vinum anteq̄ conficeret. ⁊ quia apposuit. peccat qui nō apponit. nihilominus conficit tm̄
58 Ad illud quod obiicitur de vnione. dicendum q̄ illa vnio significatur per vinum. quia significatur vnio membrorū adinuicem. ⁊ per consequens ad caput. nō tamen ita expresse. ideo congruit. similiter q̄ dicitur q̄ fluxit simul. dicendum q̄ per aquam illam nō signatur aqua ista nec econuerso. sed aqua illa aquam baptismalem signat. Vel potest dici q̄ ex hoc innuit cōmiscendā aquam vino. vnde illud fuit figura huius. nō hic sacramentum illius. hic enim sanguis nō ille tm̄ sed totus q̄
59 fluxit de corpore signatur ⁊ continetur. Ad illud qđ queritur de congruitate. dicendum q̄ est de congruitate. Et dicit de insipiditate. dicendum q̄ signat populum qui est insipidus. ⁊ sapidus fit per coniunctionez cum sapientia christo. sicut aqua cum adiungitur vino
60 Ad illud quod obiicitur q̄ ñ cōmiscetur aliquid pani. Dicendum q̄ nō est simile. quia nō potest ei sic aliquid cōmisceri vt transeat in ipsum. quia durior. proptrea nō habet virtutem conuersiuā vt vinum. Preterea principalius refertur ad signandū nostram redēptionem. Ad aliud dicendū q̄ dominꝰ apposuit ⁊ q̄dam hoc coniiciunt propter domini sobrietatez. q̄ non biberit vinum purū. maxime forte tale quale est in terra promissionis. Sed hec coniectura debilis est. sed scimus q̄ apostoli qui cene domini interfuerunt. ita eccle
61 sie reliquerunt. Hec obiectio valet de euangelio. quia nō omnia scripta sunt. ⁊ ratio quare de aqua nō est scriptum. est ne putetur de substantia sacramenti. ne autez putetur preter. necessarium fuit in passione domini insinuatuz cū exiuit sanguis ⁊ aqua ⁊ ideo peccat qui omittit. ⁊ qui ex hereſi vel contēptu omitteret. peccaret mortaliter. Qui enim negligit ex hoc q̄ nullam habet diligentiam peccat mortaliter. qui negligit ex hoc q̄ habet diligentiam semiplenā peccat venialiter. sed tamē graviter peccat. quia hoc sacramentū cum omni diligentia est consecrandum. Et q̄tum illud opus ⁊ hoc sacramentum precellit alia opera. tantū negligentia in hoc ponderat alijs negligentijs.

Questio iiij k

Utrum hoc sacramentum possit confici in omni pane ⁊ vino. Et q̄ sic videtur. quia est cibus cōmunis. ergo debet fieri in materia cōmuni sicut baptismus. propter excusationē pauperum. ergo in omni pane ⁊ in omni vino que habent rationē reficiendi ⁊ potandi. Itē ostenditur q̄ possit confici in pane ⁊ vino corrupto. quia dicit Innocentius. Et si diligenti studio vinum optimū sit querendum. vicium tamen vini nō maculat mundiciam sacramenti. eadem ratione nec panis. ergo ꝛc.
Item ostendunt q̄ in pane ⁊ vino mixto. quia sic̄ vino cōmiscetur aqua. ita granis frumenti cōmisceri possunt alia grana. sed in vino mixto aqua fit ⁊ debet fieri sacramentum. ergo similiter in frumento potest. Itē q̄ in omni aqua videtur. quia omnis aqua potest conuerti in vinum. ⁊ conuersa potest conuerti in sanguinē ergo ꝛc. Contra. q̄ nō in pane videtur. quia sicut dominus baptizando dedit vim regenerativā aquis. ita consecrando instituit in huius sacramenti materiā. sed consecrauit in pane de frumento. quia ille est solum cibus paschalis. ⁊ in vino vitis. ergo ꝛc. Item q̄ nec in vino. nec in pane corrupto videtur. quia vinum corruptum nō est vinum. sicut homo mortuus nō est homo. Unde acetum vt dicit pbus in. viij. methaphice. nec est vinum nec potest esse. similiter de pane. ergo ꝛc. Item q̄ nec de mixto videtur. quia mixtio est miscibiliū alteratorum vnio. vnde in mixtione trāsmutant formę mixtorum ⁊ resultat tertiū. ergo vinum mixtū nō est vinū ⁊ similiter panis. ergo ꝛc. Item q̄ nō in aqua nō naturali videtur. quia baptismus qui est sacramētum necessitatis nō potest. ergo nec illud quod debet fieri solēnius. Rº. dicendum q̄ materia congrua huic sacra- 62
mento de natura sua est panis de frumento. ⁊ vinum de vite. propter hoc q̄ iste cibus inter omnes cibos. ⁊ potus ille inter omnes est conuenientior. efficacior. ⁊ sanior. ⁊ cōmunior. ⁊ ideo dominus se grano frumenti cōparauit Joh. xij. ⁊ ligno vitis Joh. xv. ⁊ ex hac causa in his duabus speciebus confecit. ⁊ conficiendo instituit. Jō in alio pane q̄z de frumento. vel in alio vino q̄z de vite nō potest confici. ⁊ hoc determinauit concilium carthaginen. In omni autem pane de frumento. sicut in omi vino de vite. siue ibi sit differentia accidentalis siue specifica. vt dicunt quidam. potest confici saluata specie illius panis ⁊ illius vini. Ad illud ergo quod obiici 63
tur de omni pane propter cōmunitatē. dicendū q̄ non tm̄ cōmunitas sed etiam congruitas est hic considerada. Preterea baptismus est sacramentū necessitatis 13 illud nō. ideo nō est simile. Preterea omnis aqua naturaliter omni aque est eadem specie. nō sic omne bladū.
Ad illud quod queritur de corruptione. dōm q̄ est 64
quedam corruptio a statu optimo. nō tamē ab esse simpliciter. vtputa quando vinum trahatur vel accessit q̄dam corruptio ab esse simpliciter. vel quando simpliciter desinit habere formam panis ⁊ vini. vt quando perfecte conuersum est in acetum. Prima corruptio nō tollit potentiam conficiendi. sed 2da tollit. Hec autē corruptio poterit discerni per gustum ab illis. qui noscut naturas reruz. Ad illud quod obiicitur de mixtione 65
dicendum q̄ mixtio dicitur dupliciter. s. cōmuniter et proprie. Cōmuniter quando miscetur aliquid alicui alterius nature quod tamen nō habet proportionē in q̄nto. sed illud tanq̄ predominās soluit speciem ⁊ conuertit in se. ⁊ tunc nō est mixtio proprie. ⁊ talis potest esse i hoc sacramento. Et de hoc dicitur in fine primi de generatione q̄ si gutta aque misceatur amphore vini nō est mixtio. quia soluitur species. Est alia mixtio ꝓprie dicta miscibiliū alteratorū vnio. ⁊ hec repugnat. vnde tot grana possunt cōmisceri granis frumenti. ⁊ tantum de aqua vino q̄ alterant a suis naturalibꝫ saporibꝫ. ⁊ hec mixtio tollit potentiam cōficiendi. ⁊ ideo frumenti grana diligenter sunt secernenda. ⁊ valde parum de aqua est apponendū. maxime quando vinum est debile. Ad 66
illud quod queritur de aqua. dicendum q̄ nulla aqua rosacea nec artificialis. sed solus naturalis que dicitur aqua viua est apponenda. ⁊ si apponatur alia aqua vt

transeat in vinū fit sacrm. sz ille q̄ apponit peccat sicut ille q̄ omitteret ponere aquā. q̄ eīm aqua signat populum hoc est rōne multitudinis. ⁊ talis est aqua nō artificialis sed naturalis.

Consequēter q̄tū ad scām articulū queritur de modo quo xps confecit. Et circa hoc querunt duo. Primo querit de modo conficiēdi quo ad signum exterius. Scdo quo ad ptentū interi⁹.

quesho i

Questio i

Utrum xps ꝯfecit in azimo an in fermentato. Et q̄ in azimo videt. Matth. xxvj. pma die azimoꝝ. Item Mar. xiiij. Et pma die azimoꝝ. Et Luc. xxij. Venit āt dies azimoꝝ in quo necesse erat oc. pas. Sz isto die nō reperiebāt fermentatū in oībus finibꝫ isrl. q̄ si cōficiens i domo iudeoꝝ voluit comedere pascha. nō potuit ꝯficere nisi in azimo. Item rōne videt. q̄ dns nō venit solucre legē sz adimplere mandata legis. sed pceptuz erat Exo. xij. ⁊ Deut. xvj. q̄ comederēt pascha cū azimis. q̄ comedit azima. sz de illo pane ꝯfecit quē in cena comedit. q̄ cē. Item dns debuit eo mō ꝯficere. q̄ magis sacro ꝯueniret. sz azimū rōne integritat̄ magis ꝯuenit huic sacro. q̄ in pane azimoꝝ debuit ꝯficere. vñ. i. ad Cor. v. Nō in fermēto veteri sz in azimis. Contra hoc ē q̄ dns ꝯuenit die azimoꝝ. sed añ illū die nō comedebāt azima q̄ cē. Et aūt ꝯuenerit ostēdit. q̄ si figure dz ꝓpitas respōdere. cuz agnus q̄ erat figura hui⁹ immolaret. xiiij. luna. xps fuit crucifixus. xiiij. luna. sz ante die crucifixionis ꝯfecit. q̄ in fermēto. Hoc ipm ꝓbat auctate. q̄ dr Joh. xviij. Nō introierūt in ptoriū vt nō ꝯtaminarent. sed manducarēt pascha. q̄ ante ducē est ad passionē q̄s mā ducaret pascha. q̄ ꝓuenit. ⁊ si hoc. q̄ idē q̄ dns. Item dies festꝰ paschc dicit pma dies in q̄ māducat pascha. sed Joh. xiij. dr q̄ ante die paschc fecit cenā cū discipulis suis. q̄ cē. Item hoc ipm ꝓbat p Luc. xxiij. vbi dr q̄ mulieres in die crucifixionis aromata pauerūt. in seqnti quieuerūt. ⁊ glo. dicit q̄ nō licebat aliq̄d parare fm legez. ergo magnꝰ dies festꝰ fuit in seqnti crucifixionis. sz magnus dies festꝰ erat pma dies azimoꝝ. q̄ cē. Item rōne vī. q̄ si dns noluit nos ritū iudeoꝝ fuare. vī q̄ nec ipe seruauerit. ergo nec ꝯfecit in azimis. Iurta hꝫ querit de ꝯtrouersia grecoꝝ ⁊ latinoꝝ vñ venerit. ⁊ vī q̄ nō poterit cē. q̄ ipi acceperūt ab apl̄is. ⁊ apl̄i ab vno dño. ergo vel apl̄i errauerūt. vel greci finxerūt. Querit etiā q̄ melꝰ faciūt. ⁊ vtz vtrūq̄ bn̄ faciūt. cū aliq̄ modū dñi ñ
67 teneant. R°. ad pmū dm q̄ dns pascha celebrauit. xiiij. luna. vñ nō ꝓuenit sicut exposse tres euāgeliste ꝯcordant. nec ꝓuenire debuit. Si ergo māducatio agni typici est figura māducatōis agni veri. māducatio agni veri debuit illā seq̄ nō ꝑire. vñ q̄ luna. xiiij. pascha fecit q̄s tm̄ comedebāt azima. ptz q̄ in azimo confecerit.
68 Ad illud q̄ obr̄ q̄ ꝓuenit. q̄ crucifixꝰ est. xiiij. luna. Rñdent quidā q̄ luna. xiiij. est crucifixꝰ. q̄ solennitates durant a sero vsq̄ ad aliud sero. vnde pmo sero comedit agnū. ⁊ anteq̄ veniret alter sero est crucifixus. Aliter dicit ⁊ melius q̄ passio eius incboata est statiz post cenā. quia fuit in agonia. ⁊ fuit cōsummatus cē. vñ optime est factū q̄ agni comestio ⁊ ipsius īmolatio facta est. xiiij. luna. nō quia ꝯsummata sz incboata. Ad
69 illud quod obr̄ q̄ nō introierūt ptoriū vt nō cōta. dōm q̄ pascha tribꝫ modis accipitur. Uno modo pascha cibus paschalis dr. vt azima q̄ p. vij. dies comedebatur a iudeis. Alio mō pascha dr agnꝰ paschalis Luc. xxij. In q̄ necesse erat oc. pascha. Tertio mō dicitur pascha agnꝰ verus. i. ad Cor. v. Pascha nr̄m īmolatꝰ est xps.

Et pmo mō accipit in Iohe. Ad illud q̄ obr̄ de die festo. dōm q̄ illi. vij. dies oēs erant dies festi. sed pmus 70
erat p excellentiā festus dies. hic est. xv. Amplꝰ maiori excellentia sabbatū q̄ erāt inter illos dies festos in quo nihil debebāt parare. tum ꝓpter suā celebritatē. tum ꝓpter azima. q̄ ergo dicit Joh. loq̄tur de die. xv. añ q̄s facta est cena. Et aūt dicūt iudei nō in die festo. intelligendum est de sabbato. Vel q̄ mulieres q̄escunt. hoc ē ob reuerētiā sabbati. nō q̄ pmus dies. quia in pmo die aliquid parare. sed i sabbato parare nil licebat. Ad 71
illud q̄ obr̄ q̄ dns nō debuit facere nos iudaizare. dicendū q̄ dns de lege nō retinuit sz de nouo instituit. sicut pz de baptismo. q̄ illi aqua lustrabant. ⁊ nos aqua lustramur. sed hic instituit quia sacramento congruebat. Ad illud quod queritur de controuersia grecorum ⁊ latinoꝝ. dōm q̄ sicut dicit Leo papa. antiq̄ pa- 72
tres ꝓpter iudeoꝝ institutionē. ⁊ quādo error ille vigebat de legali obseruantia. decreuerūt ex consilio spiritussancti cessare quousq̄s error ille minueret. sicut decreuerunt in xpi nomine baptizare. vnde oīs ecclesia primo in azimis conficiebat. postmodū ex hac causa in fermentato. sed cessante iam illa causa. redūt iam romana ecclesia ad ritum pristinum. greci vero tanq̄ superbi noluerunt ad rituz primū redire. ⁊ ideo ex hoc ita coacti sunt defendere. primo dicentes se ita accepisse. Secundo vero quia hoc nō sufficiebat. addiderunt rōnem ꝓpter hoc ne iudaizarent. Tertio quia hoc nō sufficiebat si dominꝰ in azimis confecisset. ausi sunt hoc dicere q̄ dominꝰ confecit de fermentato. Et quia euangeliste dicunt contrarium. ausi sunt dicere q̄ falsum direxerunt. ⁊ a iohāne correpti sūt. Ecce quomodo error parvus in principio multus est in fine. tamen tam ipi conficiunt q̄s nos. hoc eīm nō est de substantia sacramenti. sed congruentia. ⁊ hoc patet ex imitatione vel institutione sacramentoꝝ.

quesho 3

Questio ñ m

De modo quo christus confecit quo ad contentum interius ⁊ queritur quale corpus dedit discipulis in cena. Et q̄ impassibile ⁊ immortale videtur. Matth. xvij. transfiguratus est ante eos. glo. illud corpus quod habuit per naturam. dedit discipulis suis in cena nō mortale nō palpabile. Item ratione videtur. quia oīs caro passibilis est conuertibilis. ergo si corpus passibile dedit. fui conuertibile in manducantes. quod est incōueniens. Item oīi passibili potest inferri passio. ⁊ omne illud cui potest inferri passio. leditur per contactuz fortem agentis. si ergo xps sub forma panis fuit tunc ergo per cussione dentium ⁊ masticatione poterat ledi. Item si passibile ⁊ mortale. esto q̄ esset reseruatio in triduo. tunc q̄ moreretur. ⁊ si hoc. nō esset ibi aīa. ergo nec plenū sacramētū. cū q̄ hoc nō sit ponere. ꝯstat q̄ nō morerē. q̄ cē. Item esto q̄ alicꝫ ꝯsecrasset in triduo. constat q̄ verba eandem haberēt virtutē. sz virtute verborum est ibi modo totus xps. q̄ totus xps esset ibi. q̄ simꝰ esset viuus ⁊ mortuꝰ. Viuꝰ sub sacramēto mortuꝰ extra q̄ pari rōne īmortale sub sacro. mortale extra. Item q̄ illō sit nullū incōueniens videt. quia si aliq̄ corpꝰ esset in pluribꝫ locis. simul posset moueri ⁊ quiescere. ⁊ simul moueri ⁊ nō moueri. q̄ eadem ratione simul pati ⁊ non pati. mori ⁊ nō mori. q̄ cē. Contra. i. Cor. xi. dicit glo. Solet queri quare corpus discipulis suis dedit dominus. ⁊ rñdet dns tale quale erat. q̄ palpabile ⁊ mortale. Item si dedit impassibile ⁊ īmortale. cum haberet in se passibile ⁊ mortale. q̄ aliter dedit in signo q̄s in se. q̄ fuit

ibi fictio. Jtē si īmortale. esto q̄ refuerk. sil'eēt viu⁹ 7 mortuus. g̃ sil' viueret 7 nō viueret. 7 si ħ. due ꝯdictorie oppositē ēnt sil' vere de eodē. qđ nō pōt credi nec intelligi. Jtē cū dicit hoc ē corp⁹ meū. panis solū ꝓuertit in corpus. sz aīa est ibi solū p̄ cōmitantiā. g̃ si in triduo fuisset cōfectū. eēt mortuū corp⁹. cū aīa esset separata. g̃ sil'r si
73 eēt refuatū. g̃ passibile 7 mortale. ¶ N⁹. circa ħ duplex est opinio. Una mgri bugonis 7 suoꝝ sequatiū q̄ xps corp⁹ suū īmortale 7 īpassibile dedit sub sacramēto. 7 nō est incōueniēs. q̄ sit hūs alterꝝ 7 alterꝝ modū essendi habitu 7 actu. Habitu q̄dē erat mortale. sz ex aliq̄ cā sumpsit ad tps īmortalitatē. sic̄ subtilitatē i natiuitate. agilitatē in mari. claritatē in monte. sic̄ īmortalitatē sb̄ sacramento. Nec est ibi ꝯdictio ꝟa. q̄ corp⁹ xpi ex ħ q̄ in pluribꝫ locis ē. oppositas hz ꝓprietates. sicut portare 7 portari. q̄escere 7 moueri. sic pati 7 nō pati. Quātū em̄ ad ħ accipit rōnē vniuersalis. lz ꝟe sit singulare. Et ꝑm opinionē istoꝝ si reseruatū fuisset nō eēt mortuū in pixide. Sz q̄ ħ opinio sil' ꝯdictoria ponit dici de eodē ꝑm q̄ idē. 7 ħ nō est necessariū ponere in ħ sacro. iō min⁹ est rōnabilis. Propēa ē alia opinio mgri 7 innocētij 7 sequatiū. q̄ dedit tale corp⁹ discipulis q̄le habuit. Quāuis em̄ corp⁹ xpi sil' virtute sacri sit in plibus locis. easdē tn̄ hz absolutas ꝓpietates tāq̄ vnū numero. Et ꝓpt̄ ħ ad intelligentiā obiectoꝝ in ꝫriū dōm q̄ duplex est ꝓprietas q̄ ꝓuenit corpi xpi. Quedā absoluta. q̄dam relata ad locū. Propietas absoluta q̄ ꝓuenit corpi vt i vno loco est. cū sit vna. ꝓuenit tn̄ vt in oībus. Sz ꝓprietas relata ad locū cum sit in diuersis locis. 7 si ꝓueniat ei i vno loco. nō tn̄ oportet q̄ in oībus. Un̄ nō oportet q̄ si corpus xpi sit in multis locis. q̄ si mouet in vno moueat i altero. Sil'r nō oportet q̄ si aliq̄s ꝑcutit ipm in vno loco q̄ in alio sil'r ꝑcutiat. q̄ talis opatio respicit pn̄tiā locale agētis. Jta sil'r nō oportet q̄ si videat in vno loco. q̄ in
75 alio videat. q̄ ħ respicit pn̄tiā visibilis. Accedendū g̃ q̄ xps corp⁹ passibile 7 mortale habebat sub sacro. sz tn̄ nō poterat ibi sibi passio inferri q̄tūcūq̄ hō ꝑcuteret. vn̄ dōm q̄ sub spēbus illis erat passibilis. sz erat ibi impassibiliter. Un̄ loq̄ndo de passione illata si q̄rat ꝟum posset ibi pati. ista distinguēda ē. Aut enim ħ qđ est ibi determinat actū. aut cōpositionē intellectā circa subiectū. Si determinat actū falsa est. q̄ sensus ē q̄ sub sacro poterat ei passio inferri. 7 ħ est falsuz. q̄ sicut ibi nō poterat sentiri. ita nec poterat ei passio inferri. Si aūt determinat cōpositionē intellectā circa subiectū. sic locutio ē ꝟa. 7 est sensus. exns ibi poterat pati. q̄ si passio i alio loco ei inferat. etiā ibi passionē sentiret. 7 moreret. vn̄ si fuisset reseruatū corp⁹ illud habuisset plagas sub sacro sicut extra. sed tn̄ nō esset illi illata passio sub tali mō existēdi. Propt̄ ħ dicūt mgri q̄ ibi exns erat passibilis passione illata sibi alibi. tn̄ erat ī passibiliter. Et si sic mgr Hugo intellexit hz ꝟitatē. Sz tūc illa adaptatio de ꝟtib⁹ nō valet. Si em̄ ꝟtes dicūt q̄litates aliq̄s nō video quō corp⁹ nō sit alteratū saltē ad tps. Constat aūt q̄ qn̄ dedit sacr̄m. corp⁹ ei⁹ actu 7 habitu habebat ꝓpietatē passibilitatis. g̃ cū nō habebat opositū modū existēdi in alio. aliū tn̄ habebat q̄ mod⁹ sublimabat ipz supra hāc passionē. acq̄ ħ supī passibilitatē sentiēdi vt erat ibi vel ꝺtingēdi. Un̄ q̄tus esset passibile. tn̄ nūq̄ poterat ibi palpari. sil'r nec passio ibi inferri. Ar ħ patent obiecta. q̄ glo. dicit q̄ dedit īmortale 7 īpassibile. q̄ ibi passio ei nō poterat inferri vel mors. poterat tn̄ alibi. Sic pz sil'r seq̄ns q̄re ibi nō poterat ꝙuerti. q̄ n̄ erat ibi passibile. Sil'r pz tertiū. q̄ passio poterat ei inferri. sz non ꝑm oēm statū. vtputa ꝑm illū ꝑm quē est insensibile.

¶ Ad illud qđ q̄rit si in triduo fuisset reseruatū. dōm 76
q̄ mortu⁹ esset sub spēbus. 7 sil'r si aliq̄s ꝙficeret nō esset ibi nisi corp⁹ mortuū. Qđ obī q̄ tūc impfectū eēt tē. dicendū q̄ sacr̄m eēt ꝑfectū ab efficacia. q̄ corp⁹ erat vnitū diuinitati. ꝑfectū a sig̃ntia. sz tn̄ nō a ꝺtinētia. Et rō hui⁹ est. q̄ ꝑfectio erat ī ipo sig̃to. q̄ corp⁹ erat mortuū. Sil'r dōm q̄ nō est eē ibi aīam ꝟtute ꝟboꝝ sz ꝓpt̄ cōiunctionē. Un̄ q̄ in triduo nō erat cōiuncta. iō nō eēt ibi. n̄ ꝓpt̄ ꝟtutē ꝟboꝝ q̄ mō sit maiorꝝ. sz ꝓpt̄ aliū statū corpis ꝟba aūt sacralia sunt ordinata ad cōuertēdū in corp⁹ q̄le erat ꝑm statū. platōis ꝟboꝝ. Sz nunq̄d poterat xps facere si corp⁹ erat mortuū sub sacro. q̄ aīa egrediēs de corpe pendente in cruce intraret corp⁹ sub sacro. 7 ita simul eēt viuū 7 mortuū. dōm q̄ ħ facere nil aliud esset q̄ redire vn̄ exierat. vnde hoc esset corpus suū viuificare. q̄ oīno vnū est ibi. 7 iō est imaginatio mala. q̄ imaginat corp⁹ xpi eē vnitū vt diuersa corpa. 7 q̄ vnū sit et ꝑfectū 7 viuū 7 aliud nō. ħ aūt nō ꝺz intelligi. q̄ tm̄ vnū est corpus.

Dist. xij. de ꝓsequētib⁹ ad ꝑfectionē corpis xpi q̄tum ad fractionem.

Haūt querit de accidētib⁹ q̄ remanēt tē. Supra egit mgr de cōfectōe siue cōsecratōe. in hac dist. agit de cōsequētib⁹. Et q̄m duo sunt cōsequētia s. fractio 7 iteratio siue frequētatio. iō dist. ista diuidit in duas ptes. Jn p̄ma agit de fractōe. Jn scōa de hui⁹ sacri frequētatōe. ibi. Post ħ q̄rit. si qđ gerit sacerdos.

Et q̄m fractio illa nō pōt eē nisi circa illud qđ remanet post trāssubstantionē. 7 ħ sunt accidētia. Jō q̄ primo q̄rit vtz ibi sint accidētia in seipis subsistētia. Secōo vo q̄rit vtz ibi sit fractio ꝟa. ibi solet etiā q̄ri de fractōe. Et illa ps hz tres ptes. Jn p̄ma determinat q̄stionē ꝑm alioꝝ opinionē. ꝓpriā. ibi. Sz q̄ corp⁹ xpi incorruptibile est. ondēs q̄ fractio illa ē ꝟa. 7 tn̄ est tm̄ circa accidētia. Jn tertia vo oñdit qđ ptes ille significēt. ibi. Quid aūt ptes ille significēt. Subdiuisiones ꝓriū manifeste sūt i lra.

Querit vtz in sacramēto eucharistie sint accidentia in seipis subsistētia. a

DI. XII. Haūt q̄ritur de accidētib⁹ q̄ remanēt. i. de specieb⁹ ꝙt sapore 7 pondere in q̄ subiecto fundent. potiꝰ mihi vr̄ fatendū existere sine subiecto eē q̄ in subiecto. q̄ ibi nō ē suba nisi corpis 7 sanguinis dn̄ici. q̄ nō afficit illis accidētib⁹. Nō ei corp⁹ xpi talē hz in se formā ꝑ q̄lis in iudicio ap
parebit. Remanēt g̃ illa accidētia p se subsistētia ad mysteriū ritū. ad gust⁹ fideiq̄ suffragiū. q̄bus corp⁹ xpi hūs formā 7 naturā suā tegit.

Querit vtz ibi sit fractio ꝟa. Et determinat q̄stionē ꝑm alioꝝ opinionē. b

Solet etiā q̄ri de fractōe 7 ptitōe q̄ ibi vr̄ fieri vtz ꝟa sit. 7 si ꝟa fractio ē. cui⁹ rei sit vel in q̄ re fiat. Cūq̄ nō sit ibi alia suba q̄ xpi. si in aliq̄ suba ē illa fractio. in corpe xpi vr̄ eē. Sz ꝓtra. cū ipm corp⁹

incorruptibile sit · qz imortale ꝛ impassibile · i ipo
Joh. vj. nō posse eē videꝛ · Nā ꝛ xps redarguit carnalem
sensum discipulorꝫ q̄ putabant carnē xpi sicut ali
Opinio p/ma. am in ptes diuidēdā ꝛ mordib⁹ dilacerandā · Jō q̄
busdā placet q̄ nō sit ibi fractio sicut videꝛ · sz di-
citur frangi · qz videꝛ frangi · Quibus obijcit qō
ait Amb · Nihil falsi putandū est in sacrificio veri
tatis · vel sicut fit in magorꝫ prestigijs vbi delusio
ne quadā fallunt oculi vt videant esse qō nō est ·
Ad hoc illi dicunt · nō fallit nos visus nec fallitur
Marci. xvj. ꝛ Luce. xxiiij. qō esset si crederē ita frangi vt videꝛ · Nec illu-
sio est · quia ad vtilitatē fidei · nō ad deceptionem
a ita fit · sicut ꝛ a xps se ostendit duo-
bus discipulis in via in specie
pegrini · nec i eo tñ talis forma
Opinio. secūda. erat · sed oculi eorꝫ tenebantur
ne eū agnoscerēt · Alij vero di-
cunt q̄ sicut ibi species panis ē
ꝛ nō est ibi res cuius vel in qua
sit illa species · ita est ibi fractio
que nō fit in aliqua re · quia ni-
hil ibi frangitur · quod mirabi-
liter dei potentia fieri dicūt · vt
fiat fractio vbi nihil frangitur ·
Alij tradunt corpus xpi essenti
aliter frangi ꝛ diuidi · ꝛ tñ integ-
rum ꝛ incorruptibile existere
Opinio. tertia. Quod se colligere asserunt ex
Confessio berenga. ij pfessione berengarij · qui pfes-
sus est corā nicolao papa ꝛ plu-
ribus episcopis · panē ꝛ vinū q̄
in altari ponunt · post psecrati
onē nō solū sacramentū · sz etiā
verū corpus ꝛ sanguinē xpi eē
ꝛ sensibiliter nō solū sacrō · sed
in veritate manib⁹ sacerdotuꝫ
tractari ꝛ frangi · ꝛ fideliū den-
tibus atteri ·

Determiat questionē ppo-
sitam ꝑm veritatē ꝛ ppriā opi-
nionem · c

Sed qz corpus xpi incorru-
ptibile est · sane dici potest fra-
ctio illa ꝛ partitio nō in substan
tia corpis · sed in ipa forma pa-
nis sacr̄alis fieri · vt x̄a fractio
ꝛ partitio sit ibi q̄ fit nō in sub-
stantia corporis · sz in sacramē-
to · id est · in specie · Ne aūt mire
ris vel insultes si accidentia vi
deantur frangi · cuꝫ ibi sint sine
subiecto · licet quidā asserāt ea
fundari i aere · Est ibi vera fra
ctio ꝛ partitio que fit in pane · i
in forma panis · Unde apls ait
Panis quē frangim⁹ · quia for
ma panis ibi frangitur ꝛ i par-
tes diuidit · xpus vero integer
manet ꝛ totus est in singulis ·
Unde Aug · Quando xps mā
ducatur · vita manducat · sz q̄s
audeat manducare dñm suum
ꝛ tamē veritas inuitās nos ad
manducandū ait · Qui māduc-
cat me · viuet ꝓpr̄ me · Nec oc-
ciditur xpus vt manducet · sed
mortuos viuificat quando mā
ducatur · reficit nō deficit · viuit
manducatus · quia surrexit oc-
cisus · nec quādo manducam⁹
partes de illo facimus · ꝛ quidē
in sacramēto sic fit · Itē · Mouēt
fideles quomodo manducent
carnem xpi · vnusquisq̄ accipit
ptem suā · vnde ꝛ ipa gratia par
tes vocantur · ꝓ partes mandu
catur · ꝛ manet integer totus ·
Per ptes manducat in sacro-
b manet integer totus in celo b
c manet integer totus in corde c
tuo · Ideo ista dicunt sacramē
ta · quia in eis aliud videt ꝛ ali-
ud intelligitur · Videt panis ꝛ
calix · qō ꝛ oculi renūciāt · qō āt
fides instruēda postulat panis
est corpus xpi · calix ē sanguis ·
Ex his datur intelligi q̄ fractō
ꝛ partes que ibi vident fieri · in
sacramēto fiunt · id est in specie
visibili · Ideoq̄ illa berengarij
verba ita distinguenda sunt vt
sensualiter nō modo sacramē-
to · sed in veritate dicat corpus
xpi tractari manibus sacerdo-
tum · frangi vero ꝛ atteri den-
tibus vere quidē sed i sacramē
to tm̄ · Vera ergo ē ibi attritio
ꝛ partitio · sed in singulis parti
bus totus est christus · Unde
Hiero · Singuli accipiunt chri-
stum dominum · in singulis por
tionibus totus est · nec per sin-
gulos minuitur · sed integrum
se prebet singulis · Item Hyla

erterioꝛ formaz
videbat veram
interioꝛ nō deci-
piebat sz claude
bat · sicut dr i lra
oculi eoꝛ tene
bant ne eū agno
scerēt · ꝛ iō ista n̄
fuit deceptio · sz
vꝛitatis occulta-
tio · ꝛ vꝛitatē occ
cultare nō ē men
tiri · vñ n̄ est sile
in ppōsito · quia
cū tactꝰ apprehē
dit ptrēez ꝛ nu
mez ptiū fiē sen
satū cōe ꝛ p se et
sensus cōis ne-
cessaria seq̄t ad
cōpletā apphen
sionē sensus pti
cularis · nō pos-
set h ee sine dece
ptione · ꝛ iō qō i
ducūr ꝓ sili nō ē
sile sz dissile ·
b Manet in-
teger totꝰ in celo
Ur falsuz · qz siē
aliq̄ dicunt ad-
huc dñi ꝓpucū
est in terra · ꝛ ali
q̄ dicūt se habe-
re de sanguine
dñi · nō ergo to-
tus ē in celo ·
Rō · dom̄ q̄ in
christo resurre-
xit totuz qō fuit
de vꝛitate hūane
nature · ꝛ qō spe
erat ad decētiam
ꝛ iō dr totꝰ esse in
celo · Qō gꝰ obū
cit de ꝓpucio di
cendū q̄ vel non
fuit de carne ꝑm
spēm · sz diuina
dispēsatōe partū
de carne ꝑm ma
terīā ibi fuit vt
daret vel i deuo-
tionē siē relicte ·
ꝛ sic dicendū est
de sanguine · Vl
aliq̄d fuit de ve-
ritate · ꝛ illud re-
surrexit cū xpo ·
ꝛ illud ē in celo ·
ꝛ residuū māsit ·
Aliq̄ tñ dicunt
q̄ circūcisi resur

Aug. i ser
mone de
vbis euā
gelij.

Joh. vj.

Hiero. in
ꝑmone q̄
dam.

gent sine ꝓputio·q; illō signaculū est ad ꝛecorē. Et si tu obijcias q̄ totū resurget·dicūt q̄ vez ē totū qō spectat ad eē vel pulcritudinē·ꝛ iō nō ē instātia de ꝓputio. Qō aūt hoz sit ver⁹ difficile ē scire·tn̄ q̄cunq; mō dicat ve/rū est q̄ tot⁹ xp̄s·i·ꝓfect⁹ q̄tū ad eē ꝛ bn̄ esse ē in celo.

4 c Manet in/teger tot⁹ in cor/de tuo. Videtur male dicere·q̄a corp⁹ xp̄i non in trat cor tuū cum sit q̄d corpale q; solus de⁹ illaba/tur anie·ergo si xp̄s integrat ex aīa ꝛ corpe·non pōt esse in corde nec manere. Rō. dōz q̄ xp̄s habi/tat in cordibꝫ no strīs nō corpali/ter sed spūaliter siue ꝑ fidez sicut dicit ad Ephe. iij·hinc ē q̄ xp̄s dicit manere in tegeri corde·q; Luc·xxij· quātūcunq; spe/cies frangat·cor fidele credit cor/pus xp̄i manere Ambro· integrum ꝛ illi/batum·nō q̄ cor pus fm veritatē aīam ingrediat·

d rius. d Ubi ꝑs est corpis·ibi est ꝛ totum

Ostendit quid ille ptes si/gnificent. d

Quid āt ptes ille significēt· Sergi⁹ papa tradidit inḡens. Triforme ē corp⁹ xp̄i· ꝑs oblate in calicez missa·corp⁹ xp̄i qō iā surrexit mōstrat·ꝑs comesta ambulās adhuc sup terrā·ꝑs ī altari vsq; ad finē misse remanēs·corpus iacens in sepulcro significat·quia vsq; in finē secu li corpa sanctorū ī sepulcrīs erūt Et sicut ptes ille mysticā tenēt significationē·ita etiā ꝛ fractio passionis xp̄i ꝛ mortis est rep/sentatio·Unde ipe ait· Hoc fa cite in meā cōmemorationē·i· in memoriā passionis ꝛ mortis mee·Nam vt ait Ambō·Quia in morte xp̄i liberati sum⁹·hui⁹

5 d Ubi ꝑs est cor.ꝛc·Videt fm hec Hylarij verba·q̄ cū plures sint ibi ptes·q̄ xp̄us sit ibi pluries·ꝛ cū infinite·infinities·qō nō videt eē cōueni/ens. Rō. dōm ad h̄ dicūt aliq̄ q̄ corpus xp̄i est ī illa spe cie semel tm̄·ꝛ tn̄ ꝛcedūt esse infinities q̄tum ad modū ꝛ ponūt exemplū in figura incisionis q̄ est in cera vna ꝛ semel·q; vna imago pōt fieri ex frusto vno cere·ꝛ ta/men infinitis modis pōt formari· Nā in q̄libet ꝑte ce/re est oculus·ꝛ in q̄libet est man⁹·ꝛ in q̄libet est caput. Debet eī in cera esse q̄cq̄d man⁹ artificis pōt facere. Et ad hoc ē autoritas pbi in·vj·ꝓncipijs q̄ dicit q̄ ī hmōi formis eē ē a natura·formari ꝛo ab actu· Et ad h̄ etiā ē autoritas Piero·sup plogū biblie·mollis cera ꝛ ad for mandū facilis etiā si artificis man⁹ cesset·tn̄ ꝛrute totū est q̄cq̄d pōt eē. Sz licet exemplū illud aliq̄d videat su/perficieten⁹ habere silitudinis·pl⁹ tn̄ hz dissilitudinis· q; tota imago nō ē in q̄libet ꝑte cere sic in tota cera. hic aūt q̄tūcunq; qua ꝑs signet·tātū est q̄tū est ī hostia to ta. Preterea q̄cq̄d dicat ibi eē a natura·nūq̄ est in actu nisi ars faciat·est tn̄ in potētia. Et iō dic Piero·q; to/tū est ꝛrute·h aūt xp̄s in q̄libet ꝑte hostie. Iō dōm aliē

6 q̄ corp⁹ xp̄i cū sit in sacro nō q̄ in loco sz vt in signo·nō tm̄ signte sz etiā ꝛtinēte ꝛacit·ꝛ rō ꝛtinētie ñ discedat a rōe sacri·sic q̄libet ꝑs pt significare ꝛ sigt sic totū. sic q̄l bet ꝑs sigt ꝛ ꝛtinet totū. ꝛ q̄m̄ q̄tūcunq; ptes significēt. tn̄ vnū sūt cū toto·vnū inḡ signū ñ plura nisi diuidāt hinc ē q̄ cū semel ꝛtineāt·ꝛ xp̄s tot⁹ semel ꝛtinet·nō pt inueniri exēplū in corpalib⁹·imo pori⁹ inueniret ꝛtriuz. Sz exēplū q̄rendū ē in spūalib⁹ nō q; corp⁹ xp̄i nō sit ꝛe corp⁹·sz modū eēndi hz ibi sup̄ naturā corpoz· Dic q̄ ī vnico corꝑe ē vnica aīa·ꝛ tn̄ in singulis mēbris exñs to ta·ꝛ ē sel·q; vnū ē ꝓfectibile·sic ꝛ corp⁹ xp̄i sel tm̄ in vno est sacro. e 7 Indign⁹ ē q̄ alit celebrat mysteriū q̄ xp̄s tradidit. Ur male dicere·q; oēs alit celebram⁹· ꝓstans em̄ est q̄ xp̄s nec tot oziones nec tot crucis sigtōes fecit q̄t nos faciam⁹.

in edēdo ꝛ bibendo carnē ꝛ san guinē memoꝛes esse debem⁹. Sed caueat quisq; ne indigne ꝓcipiat·quia iudiciū māducat Nō est em̄ iste panis q̄ vadit in corpus·sed panis vite eterne· qui anime nostre substātiā ful/cit· Sic ergo viue vt quotidie mereaꝛis accipe·nec accedas indign⁹. e Indign⁹ ē qui aliter e celebrat mysteriū q̄ xp̄s tradi/dit·vel qui habēs mortale pec/catum accedit· Ergo et si sint peccata quotidiana·vt nō sint mortifera·anteq̄ accedas di/mitte debitoꝛib⁹ tuis· Si dimit tis·dimittit tibi·ꝛ sic secur⁹ ac/cede· Panis enim salutaris est nō venenū· Si ita accedis·spi/ritualiter māducas· Spiritua liter em̄ manducat·qui innocē tiam ad altare poꝛtat·

Si tu dicas q̄ h̄ intelligit q̄tū ad ea q̄ sunt ō sb̄ stātia sacri· Ur q̄re eccl̄ia addit istas solēnitates ꝛ tot crucis sigti ones. Rō. dō. q̄ q̄dā spectant ad hui⁹ sacri necessi tatē ꝛ integrita/tē·ꝛ talia xp̄s ꝑ se tradidit. Que dā ad solēnitatē ꝛ h̄ eccl̄ia supad dit·h aūt nō sūt diminuētia sed saluātia illa que sunt de integrita te sacri·ꝛ iō non alit celebrat sed ita fuat. Si q̄s vero vitaret foꝛ maz xp̄i vel ea q̄ tradita sūt ab ec clesia · mutaret vtiq;·ꝛ talis cēt indignus · et de

j Lor·xj· Quis mā/ducat indi gne.

tali loquit. Ad illud qō querit quare eccl̄esia addit hu iusmodi solennitates. dōm q̄ additio haz solennitatū est ꝑ excitanda deuotione·ꝛ artanda intentione·est eti am tertio ꝓpter expssionē significationē· Un̄ adduntur oꝛationes ad excitandā deuotionē in sacerdotib⁹·ꝛ ad docendū quid deꝛeant petere. Unde sicut institute sunt hoꝛe canonice nc ꝓpter negligentiā ꝓtranseat hoꝛa in q̄ nō laudet deus·ꝛ vt popul⁹ accendat ad deuotionē. sic ꝛ in ꝓposito est intelligendū· Propter intentionē vero 8 fiunt crucis signationes. vt sacerdos actu coꝛdis ꝛ ma nuū ꝛuertat supꝛa sacrm. ideo q̄n notat signat ꝓpter ex pressiozem significationez. Ille em̄ crucis signationes q̄ ibi siūt. q̄ sunt. xxv. ꝛ fiunt in. vij. vicib⁹. significāt ex/pesse passionē xp̄i sicut tradit innocenti⁹. In ꝓma vice fuit ter ad significādū trinā traditionē xp̄i. s. a ꝛo. iuda ꝛ iudeo. In scōa vice fiunt q̄nquies ad significandū. v. psonas q̄ in traditōe xp̄i fuerūt. s. psonā traditi. traden tis iude. ꝛ ementiū q̄ fuerunt tres. s. pontifices. scribe. ꝛ pharisei. In tertia fiunt bis ad significādū ꝙuersionē duplicis elemēti. s. panis ꝛ vini. In q̄rta fiunt q̄nques ad significandū q̄nq; plagas. In q̄nta fiunt bis ad si/gnificandū vincula q̄b⁹ corp⁹ fuit ligatū. ꝛ flagella q̄b⁹ sanguis effusus. In sexta fiunt ter ꝓpt crucifixionē fa/cta in linguis iudeoꝛ. q̄n ter dixerūt crucifige eū. In se ptima q̄nq; ter ō corꝑe sup̄ calicē. ꝛ bis a latere. vt signi ficent tres cruciat⁹. s. passionis. ꝓpassionis. et cōpassi onis. et ꝓpter aquā et sanguinē q̄ de latere xp̄i fluxerūt. Decomnes sunt. xxv. qui est numerus cubitus. vt de/signetur q̄ q̄tūcunq; multiplicet sacrificiū. sz est vnū et sic patet q̄ nihil vacat a mysterio.

Ad intelligẽtiã huius ꝓtis tria ꝑncipaliter que rũtur. Primo de existẽtia ſpẽrũ ſiue accidentiũ ſine ſubiecto. Secũdo de actõe ipaꝝ ſiue tranſmutatõne. Tercio de fractione. Circa ꝑmũ q̃runt tria. Primo qr. vtr̃ ſit poſſibile q̃ accidens ſit ſine ſubiecto etiã ꝓ miraculũ. Secũdo. vtrũ ſit cõgruũ. Tercio. vtr̃ ſit ver̃. ſiue verificet in hoc ſacramento.

Queſtio ì a

Q accidẽtia ſit poſſibile eſſe ſine ſubiecto. ſic oſtendit. Baſilius in exameron. cũ eñ ds poſſit plus facere ꝙ intellectus intelligere. ⁊ intellectus intelligat accidens ꝑter ſubiectũ. g̃ ds ꝑt h̃ facere q̃ accñs ſit ſine ſubiecto. Cõtra. ꝓ miraculũ nõ ꝑt ſeparari a diffinitõe diffinitũ vl̃ a ꝙlib diffinitõis. vñ nõ ꝑt fieri q̃ aliq̃d ſit hõ. ⁊ nõ ſit aial rõnale ⁊ mortale. ſz accñs h̃z diffiniri ꝓ ſubiectum. ergo nõ põt ꝓ miraculũ eſſe ſine ſubiecto. Itẽ accidẽs h̃z diffiniri ꝓ cõgationẽ ad ſubiectũ. et in cõgatõe ad ſuam opationẽ. ⁊ cõſtat q̃ ꝑ cõgatio accñtis ad ſubiectũ q̃ ad cõgationẽ. q̃ ab illo recipit eſſe. Sed nõ põt aliq̃ accñs ſeparari a diffinitõe in comparõe ad actus ꝓ miraculũ. vñ nõ ꝑt fieri q̃ ſit albedo. ⁊ q̃ nõ ſit color diſgregatiuus viſus. g̃ nec a diffinitiõe ſubiectũ ꝑt ſeparari ꝓ miraculũ. Itẽ ſicut ſe habet eſſe ad ens. ita ineſſe ad inherẽs. q. accñtis eſſe eſt ineſſe. ſz eẽ nõ ꝑt ſeparari ab ente. vt ſit ens ⁊ nõ ſit. g̃ nec ineſſe ab inherẽte. g̃ cũ accñs ſit inherẽs. impoſſibile ẽ q̃ ſit ⁊ nõ inſit. Itẽ facere q̃ nõ aliq̃d nõ ꝙticipãs rõem alicuius. fiat ꝙticipãs eſt h̃ trãſmutare i illud. Sed rõ ſubẽ eſt ens ꝙ ſe. ſi g̃ accñtia ꝓ miraculũ fiant entia ꝙ ſe. h̃ ẽ facere q̃ ſint ſubſtantie. g̃ ſpẽs ille fiũt ſubẽ. cũ g̃ ſint accñtia. illo cõſtat. ſimul g̃ fiũt ſubẽ et accñtia q̃ nequa q̃ cape ꝑt intellectus. Itẽ. cadẽ eſt oppoſitio diſtãtiũ ſpẽz q̃ eſt differẽtia. ſicut pz q. q̃ eſt oppõ bois ad aſinũ. cadẽ rõnalis ad irratõnale Rurſus ſicut oponit aſinus homi. ſic oponit rõnali vñ ſicut nõ ꝑt fieri q̃ idẽ ſit hõ et aſin⁹. ita q̃ nec ſit aſinus et ſit rõnalis. g̃ a ſimili ímo multo fortí⁹ nõ ꝑt fieri q̃ idẽ ſit accñs ⁊ ens ꝙ ſe. ſicut nec q̃ idẽ ſit ſuba ⁊ accñs

2 Ad⁹. dõm q̃ ꝓ miraculũ põt fieri q̃ accidẽtia ſint ſine ſubiecto ſiue ſuba. cũ ei differãt ꝓ eentiã. ꝑt ds ſine oĩ inconuenientia ꝓ virtutẽ ſuã illa ſeparare. Ad rões ad oppoſitũ reſpondent q̃dã q̃ eſſe ꝙ ſe ⁊ eẽ i alio dicũt rõs ſubẽ et accidẽtis q̃ad mõs cõſeq̃ntes q̃ ſũt inſeparabiles ſm potẽtiã naturalẽ. ſed ꝓ hmõi habẽt notificari. quia oppões currũt quoad rões dicẽtes eſſentiã. Similiter de oppõe quoad differẽtias eẽtiales. Põt tamẽ dici alr q̃ eſt accñs vt ẽ accñs. ⁊ eſt accñs ſm ſpẽs ſiue differẽtias ſpeciales. Nã inq̃tũ compar̃ ad ſubiectum h̃z dici accñs inq̃tũ ad opatõnẽ h̃z dici h̃. Notandũ igit q̃ ſicut compatio accidẽtis ad opationẽ eſt dupliciter. ſcz ſm actũ ⁊ ſm aptitudinẽ. ita ẽtiã ad ſubiectũ. Compatio ꝺo accñtis ad ꝑpam opationem ſm aptitudinez eſt eſſentialis ⁊ inſeparabilis. vnde nõ ꝑt eſſe q̃ ſit albedo ⁊ nõ ſit viſus diſgregatiua. Compatio ſcõm actũ cõſequit eſſentiã. vnde poſſet accñs ſeparari ab actuali opatione. vñ albedo nõ ſp diſgregat. Sic dõm q̃ compatio accidẽtis ad ſubiectũ ſm aptitudinez eſt eẽtialis. et h̃ nq̃ ꝓuatur ab accñte. nec ab illis ſpecieb⁹. verũ eſt eñ dicere q̃ ſũt nate eſſe in ſubiecto. Cõpatio ꝺo actualis q̃uis ſemꝑ inſit actu ſcõm naturã. tñ ſequitur eſſentiam ⁊ ideo ab iſto ꝑt ſeparari ſine aliq̃ inconuenienti potentia ſupra naturã. bis viſis patet reſponſio ad obiecta.

10 Q eñ obiũ q̃ diffinitũ nõ ꝑt ſeparari a diffinitiõe dõm. q̃ nomia in diffinitõe poſita ſimiliter ⁊ verba dicũt interdũ aptitudinẽ. nõ ſp actũ. et ſõ dico q̃ accidẽs q̃uis non ſit in ſubiecto. nõ tamẽ ſeparatur a ſua diffinitõne. ímo ei ꝺuenit. q. aptum eſt eſſe in ſubiecto. Patet etiã rñſio ad ſequẽs de opatõne. q. ſi illa diffinitio intelligat ſm actũ eſt ſepabilis. ſi ſm aptitudinẽ. neutra eſt ſepabilis. 11 Ad aliud q̃ obiũ de eſſe. dõm q̃ non 12
eſt ſimile. q. eſſe dicit actum entis abſolute. ſz ineſſe actũ accidẽtis in compatõe ad rem alterius generis. ⁊ q. res alterius generis diuerſa ẽ. ꝑt circũſcribi intellectus ei⁹a re illa ſiue ſeparari. ñ ſic eẽ ab ente. Ad illũ q̃ obr̃ ꝺ 13
ſubſtãtia dõm q̃ accidẽtia illa nũq̃ ꝙticipãt rõem ſubẽ nã ſuba dr̃ res ꝙ ſe exiſtẽs. ita q̃ nata ẽ ꝙ ſe exiſtere. ⁊ nl̃lo mõ i alio. hoc aũt nullo mõ ꝺuenit illis accidentib⁹. ímo nata exiſtere ſunt in alio. Ad illud q̃ obr̃ de op 14
poſitõe. dõm q̃ differẽtie debẽt dicere aptitudinẽ ſic et diffinitões. ſi g̃ acciptanr̃ ſm aptitudinẽ naturalẽ. ens ꝙ ſe. i. q̃ natum ẽ eſſe ꝙ ſe. ſil̃r ens i alio. i. q̃ natũ ẽ eẽ in alio. ſicut accñs nunq̃ ꝙticipat nomen ſubẽ. ita nec differẽtiã dctõ mõ. Dicit aũt accidẽs ens ꝙ ſe q̃tũ ad actũ. et ſic nõ dicit differẽtiã eſſentialẽ. ſz modũ cõſequentem eſſentiã. ⁊ in talibus differẽtijs nõ tenet obiectio.

Queſtio q̃ b

Vtrũ cõgruat q̃ in hoc ſacramẽto ſint ſpecies ſine ſubiecto. Et q̃ nõ ſit inconueniens ímo cõueniens patet. q. ſi ibi eſſet ſubiectũ. nequa q̃ tãta eſſet depẽdẽtia ſpecierũ ad cõtentũ ſicut ẽ. ⁊ ita nunq̃ eſſet ſignũ ita ductiuũ Cõtra. min⁹ inconueniẽs eſt corp⁹ nõ glorificatũ ſimꝑ eẽ cũ glorificato q̃ accidẽs eſſe ꝑter ſubiectũ. Si g̃ corpus glorificatũ eſſet ſimul cũ pane. multo minus eſſet inconueniẽs q̃ accñtia eſſe ꝑter ſubiectũ. ⁊ magis credibile. g̃ magis cõgruebat accñtia manere in ſubiecto q̃ ſeparare. Itẽ accidẽtia illa ducũt ad intelligẽdũ q̃ ibi ſit ſbſtãtia panis. q. ſũt ꝓpa accñtia panis. ⁊ ſigna ſubẽ. ergo in h̃ ſacro cũ ſit ſuba ẽ aliq̃ falſitas. Sz nõ ꝺcet in ſacramẽto ꝓtatis eſſe falſitatẽ. ergo ⁊c. Itẽ ope miraculi nõ ꝺz fieri ꝓiudiciũ nature rei. Sz cũ res ponit in loco q̃ ſue nature nõ cõuenit (q̃uis ſit nobilior) tñ ſit ei ꝓiudiciũ. vt ſi vermis poneret in celo vel pes i ſcapul̃. g̃ ſil̃r q̃n dak ei ꝓpetas q̃ nature ſue nõ ꝺuenit. ſz eſſe ſine ſubiecto eſt ꝓpetas nullo mõ ꝺuenies nature accñs. g̃ nõ congruit h̃ ꝙ miraculũ ſibi dari. Itẽ infirmior eſt intellect⁹ ad credẽdũ q̃uũ ei⁹ q̃ ſentit. q̃ ſenſus ad recipiendũ aliq̃ occurribile ſibi. nã ſenſus h̃ põt ſine gratia. ſicut patet i eo q̃ comedit medicinã. ſz intellect⁹ nõ. ſz nõ ꝺz fieri aliq̃d i ſolaciũ minoris infirmitat̃ q̃ fiat in ꝓiudiciuz maioris. Si g̃ velatio accidẽtiũ occultat intellectui q̃ ibi ẽ. nullo mõ debuerũt ibi accidẽtia remanere. Reſpõſio dicẽdum q̃ cõgruit ibi accidẽ 15
tia remanere. ſicut dicit Hugo. In ſolacium ſenſus et in fidei meritum. Dum eñi velat̃ verũ corpus carnis. ⁊ fides magis meretur credẽdo quod nõ videt. ⁊ ſẽſus libentius recipit. Congruũ aũt eſt q̃ ſola remaneant ſine ſubiecto ꝓpter efficaciorem ſignificationẽ. quia efficacius et perfectius ducũt in ſignatũ. cum nõ habeatur ibi ſtabiliens per naturam. Propter cõuenientẽ cibationẽ. quia eñ iſte cibus eſt ſpiritualis. ideo oportet animã ſubleuari a carnalitate ſenſus ꝙ fidẽ. ⁊ a carnali dilectione per charitatẽ. ⁊ ideo nõ debuit ibi remanere panis materialis ꝓpter fidei ꝓmotionem Dũ eñi ſubleuatur intellectus ad intelligẽdũ quod ẽ ſupra naturã. ſcz accidẽtia eſſe ſine ſubiecto. fit abilior ad credendũ quod eſt ſupra ſeipſũ. q̃ tot⁹ chriſt⁹ ſit in tã pua hoſtia. Quarta ratio ꝓpter diu moꝝ opm perfectionẽ q̃ debet in hoc ſacramẽto reperiri. cũ ſit ꝑfectiſſimũ. Et 16

extendit dupler pfectio in ꝺ sacro. ꝑma est in ꝺ q̄ acci/
dentia accipiūt modū nobilissimū eẽndi. s. eē p esse. z in
ꝺ q̄ suba illa q̄ suberat cū eēt materialis, z corruptibilis
trāssubstātiat in subam siue ī corp⁹ spūale z incorrupti/
17 bile. z in corp⁹ diuinitati ꝺiunctū z gloriosum. ¶ Ad il
lud g̃ qđ obr̄ q̄ min⁹ est incōueniēs. ꝺom q̄ ꝺ nō est in/
18 cōueniēs isti sacro imo valde cōueniēs. ¶ Ad illud qđ
obr̄ de falsitate. ꝺom q̄ nō est ꝺsentiēdū sensui sz fidei. z
19 iō nihil oino falsitatis est ibi sz vitatis. ¶ Ad illud qđ
obr̄ q̄ nō ꝺz fieri ꝑiudiciū nature rei. ꝺom q̄ dupler est
ordo rez. vn⁹. s. vniuersalis. alⁱ⁹ particularis. q̄ debet isti
rei vel illi. Dico igit q̄ p miraculū nō ꝺz fieri aliq̄d ꝑiu/
diciū ordini vli. z si pes eēt ī capite eēt in ꝑiudiciū toti
corpi. sic nec q̄ sit in ꝑiudiciū tot⁹ vniuersi. Sz licz ali
cuius rei natura melior sit. z status recipiat magis nobi/
lē q̄s nature sue cōperat. dūmō fiat ordinatio ꝺueniens
ꝑm ordinē vniuersi. ꝺueniēter fit. z sic est in ꝓpositio. q̄
ꝺ ordinat ad hoīs vtilitatē. Vel ꝺom q̄ cōperit nature
vniuscuiusq̄ rei obedire creatori. z illud ē ꝺueniēs sue
nature qđ creator iusserit. qđ si ꝑus nō sit ꝺueniēs. po/
20 stea fit ꝺueniēs. ¶ Ad illud qđ obr̄ de infirmitate intel
lect⁹ ꝺom q̄ ꝺ vez est si nō darez aliud medicamētū ipi.
z ꝺ est grā fidei qua fortificat intellect⁹ ad credēdū sine
dubio qđ nō videt. ¶ Questio iii c

¶ Utrū sit vez accidētia ibi esse sine subiecto. z q̄ nō vi
dek. q̄ mouere z opari debet substātie q̄ est ꝺ aliq̄d. sz ac
cidētia illa hūt mouere z opari in suba. g̃ sunt in suba.
Itē nullū accidēs extendit nisi ī materia. q̄ ois forma
de se simplex est. Sz ostat q̄ accidētia illa hūt extēsio/
nē. z maiorē possunt habere. g̃ sunt in materia. Itē mi/
raculū nō aufert operationē. sz albedo ē lux incorpata. ces/
sante g̃ materia corpali manet pura lux. g̃ albedo p se de
bet mouere visum. Cōtra oīe accidēs qđ ē in subiecto
aliq̄ denoīat illud vel simplr. vel ꝑm q̄d. Sz ꝺ nō faci/
unt ille spēs. q̄ nec denoīant panē. nec corp⁹ xp̄i. nec ge
rem. g̃ rē. Itē accidētia naturalia nō ꝺsequunt materi/
am ꝑm eēntiā. sz solū ꝑm eē vt forma cōpletiua. nec alic
materia ē accidētiū subiectū. sz materia nō est ibi sb̄ for/
ma panis. ꝺ ostat. sz sub forma subali carnis. sz tales ꝓ
prietates nō sunt nate eē in carne xp̄i. g̃ rē. Itē q̄cūq̄ ī
aliq̄ mutatōe saluat accidēs ꝑm eē qđ hz in subiecto. ne
cesse est q̄ sit cōueniēs ei qđ mutat. z in qđ mutat. vt si
de aere fiat ignis. manet calidū. sz panis ꝺuertit in cor
pus xp̄i. z calor z sapor z odor sunt ꝺria vtriusq̄. g̃ vel ñ
21 manēt. vel nō remanēt in subiecto. sz manēt. g̃ sunt sine
subiecto. ¶ Rn⁹. aliq̄ voluerūt dicere q̄ spēs ille erāt in
aere circūfuso. Sz illud manifeste falsum ē. tū ꝓpter ꝺ
q̄ nō denoīant accidētia aerē circūiacētē. tū etiā q̄ ipos
sibile ē accidēs trāsmutare subiectū. Si g̃ nō fuerunt in
pane. nō pūt eē in aere. z itez aere mutato transferūt de
vno loco ad aliū. Itē locū replent z aerē expellūt. sz nul
lū locatū compat ad locū vt ad suū. z nullū accidēs ex
pellit subiectū ꝓpriū. ꝑ hoc z his silia cōiter tenēt ma
22 gistri q̄ accidētia sunt ibi sine subiecto. ¶ Ad illud qđ
obr̄ de opatōibꝫ. ꝺz q̄ qđa sunt ibi opatōes naturales
quedā sup̄ naturā. qđa ꝑtim sic. ꝑtim sic. z iō ex opatōi/
bus nihil pōt ꝺcludi. sz q̄ opatōes sunt ibi naturales ī
fra patebit. Utrū sicut miraculū est q̄ accidētia sunt si/
23 ne subiecto. ita miraculū est vt operet ꝑ se. ¶ Ad illud
qđ obr̄ de extēsione q̄ q̄ntas formaliē loquēdo hz extē/
sionē de natura sui generis. vñ nō saluat q̄ntas nisi eti
am extensō. sed tñ causaliē hz a substātia. z iō q̄ eē q̄nti/
tatis z natura ortū hz a substātia. Sed diuina virt⁹ fa/
cit q̄ sit q̄ntas nature z sine substātia. z faciēdo necesse
est extensionē saluari sine materia. z hoc miraculi est ñ
nature. ¶ Ad illud qđ obr̄ de albedine q̄ ē lux incorpa/ 24
ta. ꝑ rel pōderi duplicit. Primo q̄ nō est ī actu sed ī po
tentia. et ideo adhuc cessante corpe manet adhuc ī potē
tia. Secūdo. q̄ omīno nō cessat corpus. imo q̄uis ces/
set suba. manet tñ dimēsio. superficies. et terminatio. z iō
albedo ꝑm illū actū quē ꝑius habebat.

Quantū ad ꝑm articulū. s. de actōe z mutatōe il/
loz accidētiū q̄runt similiē tria. Primo queritur
vtrū illa accēntia pūt ꝺuerti in alimētum. Se
cūdo. vtr̄ possint alias spēs siue naturas cōuertere ī sa
cramētū. Tertio. vtrū aliq̄s opatōes habeāt q̄ naturā
an aliq̄s habeāt q̄ miraculū ¶ Questio. j. d

Utrū species ille siue accidētia possint ꝺuerti in alimē
tū. Et q̄ sic videt ꝑ rez. et glo. j. ad Cor. xj. vbi dicitur
vnusq̄sq̄ cenā suā ꝑsumit ad māducādū. et alⁱ⁹ q̄dē esu
rit. alius aūt ebrius ē. Et glo. ꝺ exponit de diuitib⁹ qui
offerebāt panē ad ꝺsecrādū ī magna abundātia z alīs
nō dabāt. ergo si panis z vinū nō solū reficere pōsant.
verūetiā inebriare p⁹ cōsecrationē. ergo ī alimentū ces/
sere. ¶ Itē sicut calor ignis ordinat ad ꝺuertendū ī cine
rem illud qđ offertur in pabulū. sic calor naturalis ad
ꝺuertendū ī carnē z sanguinē. sz species piecta in ignē
cōburit et cōuertit in cinerē agēte exteriori calore. ergo
pari rōne in sanguinē pōt ꝺuerti agēte calore interiori
¶ Itē sicut putrefactio ordinat ad generatōem vermis
sic digestio ad generatōem humoris z etiā carnis. Sz
species ille cōuertūtur in vermes si putrefiant. sicut ex
perimēto patet si ꝺs ꝓbare vellet. z credo q̄ negligen
tiā aliq̄n cōtingat. ergo pari rōe in carnē. ¶ Itē hoc p/
batur deducēdo ad incōueniēs dupler. Primū q̄ illō sa
cramētū est ī ꝑiudiciū nature. q̄ quotiēs fit trāssubstā/
tiatio. perit cib⁹ naturalis irreuocabiliē. exq̄ nullo mō
ꝺuertit in aliq̄d qđ natū ē cibare Secūdū incōueniens
est q̄ illud sacramētū si ē ita. ē in ꝑiudiciū fidei. si eni ac
cidētia nō hūt operationē substātie. dep̄hendi p̄t illō sac
mētū sensibili experimēto. et ita meritū fidei euacuari. sz
vtrūq̄ hoz ē maximū incōueniēs. z ꝺ illud sacramētuz
cū sit ī meritū fidei institutū. Sz cōtra. ex eisdem nutri/
mur ex q̄bꝫ sumus. sicut dicit ꝑbus. sz nō sumus ex acci
dētib⁹ sz ex substātijs. ergo cū spēs ille sint accidētia. ꝑz
q̄ nō nutriūt. Si dicas q̄ miraculose ꝺuertūtur in sub
stantiam. Contra si ꝺuertunt in substantiā. cū sint ml/
ta accēntia. g̃ ī mltas subas dūt cōuerti. g̃ quot acciden
tia sunt ibi. tot sube dūt generari. Si tu dicas q̄ quāti
tas conuertitur in substātiā que est aliq̄s fundamentū
ergo si cōuertitur in substātiā desinit esse quantitas. er
go desinit esse. Sed oīe alimētū auget q̄ naturam q̄nti
ergo illud alimētum nō poterit augere. Illō etiā alimē
tum generatū carebit quātitate qđ est impossibile. Itē
sacramētū istud est cibus spūalis. z ideo etiā est vna rō
ꝺgruitatis q̄re substātia transit ne querat refectio cor/
poralis. ergo si ob hāc transeūt nō videt q̄ vltra rema/
neat illa virtus. ¶ Itē silicibus ē corpalis. g̃ sacerdos q̄
cātauit vnā missā ñ pōt cātare aliā. q̄ frāgit ieiuniū.
quo fracto licitū nō ē cātare Vñ indicit sac̄dotib⁹ vt eo
die quo plēs missas cātare debēt. ī ꝑma non faciāt pu/
rificationē. qđ si ita eēt q̄ spēs iste alerēt. nulla videret
esse hec institutio. Itē ꝺ ꝓbat aucte Ambro. q̄ ꝺt de hoc
sacramēto q̄ nō ē cib⁹ vētris sed mentis. Sed si conuer
teretur in alimentū. esset cibus ventris. ergo. tē. ¶ Rn⁹
dicēdū q̄ circa ꝺ dupler fuit opinio. Aliqui direrunt.
q̄ accidētia illa nō reficiūt. nec conuertūtur ī alimētuz
quia nec accēntia pūt. nec huic cōperit sacramēto. cū spe

cies bñt odorē ꝛ saporē ꝛ odorē ꝗuis sit accñs · tñ imu/
tādo aera cerebꝝ inebriat · sicut ꝓz ꝙ multi inebriantur
er odore vini · et sic dicūt intelligēdū esse verbū apli · et
glo · Sed qm̄ manifeste appareret ī cōbustione specieruz
ꝙ resoluūtur in cineres · et si nō alerēt nō appareret quō
b̄ sacramētū latere possit · imo necesse eēt dꝛehendi · iō
cōmunior ē opinio ꝙ ꝛcipiēs sacramētū alit ꝛ nutritur
ꝛ illud satis ꝑt ꝓbari ad sensū · ¶ Manifestū em̄ est ꝛcipi
enti ꝙ ꝑ sumptionē vini siue illi⁹ spēi sitis extinguitur
25 ¶ Ad illud aūt qđ obr̄ in cōtrariū ꝙ alimētū ē substan
tia · diuersimode resp̄ndet a diuersis · Aliq̄ em̄ dicūt · ꝙ
ꝑ ꝟtute sup̄ naturā accidētia ꝟtutū in subam · Ille ei
q̄ ꝑ ꝟtute increata potēs ē supra naturā accidentia illa su
stentare sine materia · ille ꝑ ꝟtutē dat vt dēsinētibꝫ ꝓpera/
tibꝫ nō in nihil sed in subam cōuertātur · in quā cōuerte
ret ipa panis substātia si adesset · ꝛ b̄ dicūt ipm̄ sacr̄m ex
igere ne deōbēdat · ꝛ sues amittat meritū · ne etiā sacr̄m
faciat aliqđ nature p̄iudiciū · Et si tu obȷ̄cias ꝙ incine/
ratio nō est a ꝑ ꝟtute supra naturā sed naturali · Similit
nec inebriatio nec cōbustio · imo sūt a ꝑ ꝟtutibꝫ naturali/
bus · maxime cū fiāt ab exteriori virtute · fiant nihilomi
nus successiue · terminātur etiā ad rē minus ꝓfectaz · ipi
dicūt ꝙ ibi ē potētia actiua · ꝛ potētia passiua · potētia
agēs est naturalis · sed potētia passiua in accidētibꝫ est
supra naturā q̄tū ad h̄ · ſ · vt in subam cōuertatur · ¶ Raz
residuū qđ fit añ cōuersionē · ꝛ qđ fit ꝑ cōuersionē · totū
p̄ōt esse a potētia naturali tā agēte q̄ patiēte · Et hi di/
cūt ꝙ p̄mū accñtiū cōuertit in subam · non q̄ dēntitate
fiat suba tūc · sz q̄ fit q̄tra · Et hec opinio satis ē ꝓbabil'.
Alior opinio ē · ꝙ suscipiēs spēs alit · nō q̄ accñtia in
substātiā ꝟtātur · sed q̄ substantia reuertit q̄ ꝑius ibi
fuerat · vt sicut in alīs miraculis et opatōnibꝫ dicit · ꝙ
in p̄iacētē materiā resoluūtur ꝛ redeūt · sicut dicit de co/
lumba et stella ꝛ consimilibꝫ · Sic etiā dicūt ꝙ sicut pa/
nis ꝟtit in corp⁹ ꝛ fit sacr̄m · sic pacto officio sacrām
ti exq̄ desinit esse sacr̄m dēsinit ibi eē corp⁹ christi · ꝛ ideo
sicut mirabilit ꝑius suba ꝟtit · ita etiā miraculose re/
uertit · Et ista fuit positio innocēcij in li · suo quē fecit ō
ecclīasticis officijs · vbi dicit in li · ij · ·c· de fractōe · Si er
go q̄rit q̄d a mure cōedit cū sacr̄m corrodit · vel q̄d inci/
nerat cū sacr̄m cremat · ¶ R⁹ · dōm ꝙ sicut miraculose
substātia panis ꝟtit in corp⁹ dñicū ꝛ incipit ēe sub
sacramēto · sic ipm̄ q̄damodo miraculose reuertit cū ip
sū ibi dēsinit esse · Hūc aūt modū dicēdi credo ꝓbabilez
ꝛ secuz · maxime cū tāti viri habeat autoritatē · Caucat
tñ q̄sq̄ q̄lit intelligit · q · in b̄ secretū fidei latet · Et scōz
hāc positōz pz rñsio ad qōz · Concedēdū em̄ est ꝙ recipi/
ens b̄ sacr̄m alit et nutrit · nō q̄ accñtia ī subam conuer
tātur · sz q̄ aliqđ ꝟtit in subam comedētis · non inq̄
accñs sz suba · et sic ñ est ꝯ illō ꝓbi · ꝙ ex eisdē nutrimur
26 er q̄b⁹ sum⁹ · ¶ Ad illud qđ obr̄ ꝙ ē cibꝫ spūalis · dōm ·
ꝙ illud verū ē q̄diu saluat rō sacramēti · nō em̄ cibat spi
ritualit nisi inq̄tū sacr̄m · q · ad cibatōem spūalē est ordi
natū · cū ꝙ incipit cibare dēsinit esse sacr̄m · ꝛ ita pz ꝙ rō
illa bona est · Cū em̄ nō sit ibi q̄diu ē sacr̄m nisi corpus
xpi vez · ꝛ b̄ nō alit corpalit · ꝛ accñtia ꝛ hec sibi nō alūt ·
ideo sacr̄m recte dr̄ spūalis cibꝫ · ꝗuis recedēte rōne et
officio sacri cibꝫ corpalis incipiat ēē sicut fuerat ante ·
27 ¶ Ad illud qđ obr̄ ꝙ soluit ieiunū · dōm ꝙ non soluit
tum q · sacr̄m dū sumit nō est cibꝫ corpalis · tū etiā rōne
corpis xpi interi⁹ cōtenti ō tm̄ est cibus mētis · ꝛ ideo ñ
est simile de vino qđ recipit ad purificatōem · ꝛ ideo pa
tet illud · Patet etiā sequēs · Ambrosius em̄ loq̄tur de
corpore christi · ꝛ hoc est rātū cibꝫ mentis · non ventris ·

Uterq̄ predictoz modoz dicēdi satis ꝓbabilis videt ·
nec facile est impbare · q · sci nō multū de hoc loquunt ·
nec rōni hic multū inniti tendū est · q · vtraq̄ opinio fun/
datur hic supra miraculū et potētiā opantē sup̄ naturā
Quis aūt scit vtz ds sic vel sic faciat · cū vterq̄ modus
dicēdi satis sit rōnabilis · nec videt omnino improbabi
le ꝙ aliqđ accidēs ī subam ꝟtat in b̄ sacro · cū accñs
b̄ subsistat sine subiecto · Nec videtur improbabile ꝙ si
cut suba panis ꝟtitur ita reuertat · Cū em̄ in substā
tie panis ꝟsiōe corpus christi non generet nec fiat ·
sed tātum de illis speciebꝫ esse incipiat sicut tenet fides
recta · q̄s audeat b̄ tanq̄ irrationabile repudiare cum
corpe christi non corrupto · sed dēsinente esse sub specie/
bus · substantia illa q̄ sustentabat accñtia reuertatur · cū
accidentia illa nō sint ob aliud sine subiecto nisi ad dig
nitatē et p̄sentiam otenti · Et si q̄ras · vtz sit creatō vel
generatio · vel alia mutatio · sane p̄ōt dici ꝙ sicut cōuer/
sio ē mutatio singularis · sic et reuersio · Quicqđ etiā ho
rū dicat · dū tamē nō asserat ꝓtinaciter · nullū est ibi pi/
culum · solū hoc caueat ne nostre capacitatis intelligē/
tia roraliter in obsequiū captiuet · ¶ Questio · ij · e

¶ questio · ij ·

Utrū accidētia habeāt vim cōuertendi alia in sacramē
tū · vtpote cū vino cōsecrato apponat aqua · Et ꝙ sic vi
detur · q · eq̄lis vel maioris ꝟtutis est consecratō in hoc
sacro q̄ bñdictio in aqua · sz aqua bñdicta iūcta aq̄ nō
benedicte facit totā esse benedictā · vinū ergo nō conse/
cratū fit consecratū · ġ · ꝛc · Itē quādo apponit aq̄ vel vi
nū · species ille occupāt maiorem locū · ġ sanguis xp̄i est
sub maiori specie · sed sanguis xp̄i nō ē in maiori loco ni
si q · aliqđ in ipm̄ ꝟtat · ġ illō qđ apponit ꝟtit i ip
sū sāguinē · ġ spēs q̄ est sacr̄m aliqđ ī sacr̄m ꝟtit · Itē
hoc ostēdit rōe · q · accidēs cū suba nō occupat maiorem
locū nec facit maius · similit nec corp⁹ glorificatū cū nō
glorificato · ergo in calice nō est nisi substātia sāguinis
glorificati siue corpus christi ꝛ accidens · ġ si illō qđ ap
ponit maneat ī suba · videt ꝙ ī eodē loco esse possint · ita
ꝙ nō occupet maiorē locū · qđ ēmātfeste falsū · vt ꝓz in/
spicienti · Restat igit vt illō qđ apponit nō saluet in rōe
substātie · sed solū spēi sic spēs q̄ est ibi · ġ nēcrio est ibi
cōuersio · Itē si apponat alius liq̄r vt aqua ī magna q̄n
titate · totū cōuerteret in substātiā aque · ita ꝙ vere ē aq̄
ġ pari rōe si ita paz ibi appōatur ꝙ spēs p̄dominetur · vt
ꝙ ꝟtat ī vnū sacr̄m · cū nō cōsecratū non plus possit
supra ꝯsecratū q̄ ecōuerso · Itē b̄ ipm̄ ostēdit ꝑ impossi
bile · q · qñ appōit vinū ī aq̄ fit vna superficies · q̄ro ġ aut
illa superficies ē ī subicō aut sine subicō · Si ī subiecto · ġ si
modicū qđ appōat dēsinit eē sacr̄m · Si sine subicō · ġ to/
tū ē sacr̄m · Si sine subicō ꝛ ī subicō · ġ duo ꝯdictorie op
posita sim̄ ꝟa ꝺ eodē qđ nūq̄ fit · Si dicas mihi ꝙ ex dō
vnā ē ī subiecto ꝛ fm̄ aliā extra subiectū · Contra · esto ꝙ
appōat aq̄ · ꝛ misceāt vsq̄ ad minia · tūc non ē assignare di/
uersas ptes · ġ nec ē ꝙ saltē tūc ꝟtat · Contra · nihilō
uertit i sāguinē nisi ꝑ trāssubatōz · sz b̄t trāssubandi nō
ē i elemto sz i ꝟbo · ġ q̄tūcūq̄ addat elemētū aliō spēi nō
fit trāssubatio · ġ māet suba cū accidētibꝫ · ġ nō ꝟtit ī
sacr̄m · Itē si ꝟtit · aut ġ ꝟtute sāguis · aut ꝟtute vini
Virtute sāguis nō · q · sanguis ille ē glorificat⁹ · ġ nō bz
potētiā ꝟtendi aliq̄ ī se · Itē nō ꝟtute vini · q · vinū qđ
ꝟtit rōe sube nō rōe ꝓpetatū ꝟtit · ꝛ ibi nō ē suba
vini · ergo nulla vis ē q̄ possit ꝟtere · Itē aq̄ nō ē na/
ta de se ꝟti ī sāguinē · ġ si apōat vino ꝯsecro nō trā/
sit ī sāguinē · ġ manet suba ei⁹ · ꝛ sic · ꝛc · ¶ R⁹ · dicenduz · 28
ꝙ accidentia non habent virtutē ꝟtendi alia substā
tia in sacramētū · Et rō huiꝰ · q · in b̄ sacro est trāssuba/

tio. trāssubatio aut nō fit sine ꝟbo. iō q̄ctū cūq; a ꝓ ponak
29 aliq̄ō elemētū. nisi assit verbū. nō fit sacrm. Et si tu obū
cias q̄ aq̄ bn̄dicit̄ ꝓ ꝟbum. 7 oleū bn̄dicit̄. 7 tū si nō bn̄,
dictū ꝓportionabilit̄ ꝓponak. efficit̄ bn̄dictū. Rn̄det q̄
nō est sile. q; ꝺsecratio in oleo et bn̄dictio in aq̄ nō po,
nunt nisi accūs aliq̄ō 7 ꝑpetatē q̄ndā sctificatōis. Sz
hec ꝺsecratio ponit ꝺuersionē in verā substam 7 ꝺtinētiā
eiusdē q̄ est a sola ꝟtute increata assistēte ipi ꝟbo. Alia
ertiā est rō. q; aq̄ bn̄dicta tota intingit. 7 ꝑm totū qō hz
in se cōmiscet aq̄ supuenīti. 7 oleū bn̄dictū nō bn̄dicto
oleo. sz sanguis ibi ꝺtent⁹ nullo humori miscet. ꝓ eo q̄
nō est ibi diffusus. sz ē sanguis glorificat⁹ intra venas
ꝺtent⁹. 7 iō a nullo liq̄re attingit. 7 iō nihil ꝑ mixtionez
vel ꝺtactū pōt in ipm ꝺuerti. Si g̃ aliq̄d ꝺuertat. necel
se est q̄ ꝑ trāssubstātiatiōz 7 nouā ꝺsecratōz ꝺuertatur.
30 Cōcedendū est g̃ q̄ spēs vini iuncta alī liq̄ri nō cōuer,
tit in sacrm. Et ꝓz rn̄sio ad ꝑmū obiectū. q̄ nō est sile. tū
rōne ei⁹ q̄ est ꝟ ꝺuersio in substātiā. tuz q; nō est mixtio
31 talis nec tanta sic in aq̄ bn̄dicta. ¶ Ad illud qō obī q̄
aq̄ modica ꝺuertit a specie vini. Rn̄det duplr ꝑm di,
uersos. Uno mō q̄ nō ꝺuertit ita q̄ soluit forma substā
tialis aq̄. sz ꝺuerti ibi est solū alterari. q; mutat sapoz 7
colo. 7 odoz. 7 ptīcipat ꝑpetates vini. 7 iō q̄ctū ad sen,
sum nr̄m ꝺuersa ē. 7 talis ꝺuersio disponit ad ꝺuersio,
nē in sacrm si adesset ꝟbum. sz cū nō assit nō ꝺuertit. sed
manet substātia bn̄s ꝑpetatē vini ꝑ actū 7 ꝟtutē illius
speciei. Alio⁹ mod⁹ dō̃ est q̄ aq̄ ꝺuertit in vinū. 7 ꝟ vir
tute aliaz specierz. nō inquā in vinū qō sit vinū ꝑm spe
ciē. sz est vinū solū ꝑm numerz. sic caro ꝑm spēm ꝺuertit
in carnē ꝑm numerz. Et si tu obūcias q̄ nihil dat qō nō
hz. verz est ꝑm substātiā vl ꝑm ꝟtutē. 7 species ille q̄ctus
nō habeāt substātiā vini. bñt tñ ꝟtutē 7 opationē. 7 iō
sicut verz vinū solueret spēm aq̄ modice 7 ꝺuerteretur
ꝑm virtutē. ita intelligendū est in ꝓposito. Uterq; mo,
dus dicēdi ē. pbabilis satis. 7 q̄cūq; hoz modoz dicak
nō seq̄tur q̄ aqua iūcta vino fiat sacrm 7 consecretur.
32 Ad illud qō obī. q̄ corpus xpi ē sub maiori specie. di
cēdū q̄ nō ē sub maiori spē. ita q̄ aliq̄d sit apositū speci
ei. ita q̄ sit i illo. sz q; spēs illa magl ē diffusa. sicut si spe
cies vini q̄ est i calice. pfūdo ponak i calice latiori. magl
dilatak species. sic intelligēdū in ꝓposito. q; cuz miscet
alī⁹ liq̄r. ptes illi⁹ spēi magis diffūdūtur. maxime si li,
quor ille peneret 7 diuidat 7 sepat ptes speciei ab inui
33 cem. ¶ Ad illō qō obī q̄ accidēs nō occupat maiorem
locū cū suba. dōm. q̄ istud verz ē de accidēte ꝑm exīntiaz
naturalē. tale enī accidēs in suba nō ponit i numerū cū
illo. sed sicut dimēsio in illis spēbz locū hz naturalez. ꝓ
eo q̄ nō tm̄ est ibi imo etiā naturalis dimēsio
licet sit supza naturā ꝑter subiectū. ideo sicut locū occu
pat. ita cū alia dimēsione occupat maiorē locū q̄ ꝑ se so
34 lā. nō ꝑ naturā substātie sz dimēsionis naturalis ¶ Ad
illud qō obī q̄ ali⁹ liq̄r ꝑt facere q̄ nō sit sacrm. dōm. q̄
nō est simile. q; facili⁹ ē ꝺstruere q̄ cōstruere. Dus ei
7 quodlibet aliud māducās ꝑt facere q̄ ꝺsinat sacrm.
sed nullus ꝑt facere q̄ illud sit nisi assit ꝟbū 7 sacerdota
35 le mīnisterū. ¶ Ad illud qō obī q̄ fit vna superficies. di
cēdū q̄ liq̄r additus q̄ctus nō faciat vnā subam. tamen
dimēsio cōtinuat dimēsioni. 7 ita fit dimēsio vna 7 q̄n
titas vna. Si g̃ q̄ras. vtz i subiecto vel ꝑter subiectuz
Rº. nō diuidis sufficiēter. q; ptum ē i subiecto. ptum ex
tra subiectū. 7 illud nō est incōueniēs. sicut vna ꝑs sup
ficiei ꝑt esse nigra et alia alba. sic i ꝓposito intelligēdum
q̄ ꝑs spēi cōsecrata ē sine subiecto. reliq̄ ꝟo in subiecto.
Et si obūcias. ponak q̄ ꝑfecte misceat cū mixto sic vsq;
ad minima. tūc seq̄tur incōueniēs. q̄ idē sit i subiecto. 7
ꝑter subiectū. dōm q̄ mixtio liq̄ris cū liquore nō est vsq;
ad minima ꝑm q̄ctitatē. sed intelligit ꝑm virtutem. q;
ita est i alīs mixtionib⁹. et ipe obūcit q̄ sit vsq; ad mini
ma ꝑm q̄ntitatē. Si aūt talis sit mixtio q̄ fiat i speciēb⁹
vniuersalis alteratio. vel etiā q̄ spēs ille vni trāsfūde,
renk in liq̄rē ꝺsimilē sz ꝺdominātē. ita q̄ nulla eēt distin
ctio. q̄ ꝟ esset spēs ꝺsecrata. 7 ibi nō cōsecrata. nec scōm
naturā nec ꝑm ꝟitatē. sic est i mixtione naturali. tūc di,
co q̄ ꝺsineret eē sacrm. sic ꝺsinit ꝑ aliā trāsmutatōz. et
totū esset vnū corꝑ⁹. 7 eēt vna superficies ꝑm ptes. 7 totū
existēs i vnico ꝺbiecto. q̄n aūt ꝟ fiat difficile ē discerne,
re. ¶ Questio iij f ¶ questio 3ª
¶ De opatiōib⁹ q̄s habēt illa accidētia. Utz habeāt ꝑ
naturā an miraculū. Et q̄rit ꝑmo de imutatōis opati
one q̄ est illaz speciez vtz sit naturalis vel miraculosa
Et q̄ naturalis vī. q; qō ꝑ se ineſt alicui nō solū ineſt il
li cōiuncto materie. sz etiā abstracto 7 separato. sz mouere
sensus ꝑ se ineſt sensibus. g̃ ꝑ se in est illis a materia se,
paris. sz q̄ ꝑ se insunt. naturalit̄ insunt. g̃ 2c. Itē forma
substātialis nūq; mouet sensuz separū a formis accidē,
talib⁹. g̃ forma substātialis nihil facit. nihil ꝙuat. q̄n ac
cidētia moueāt sensum dūmodo accidētia habeāt eē. g̃
ꝑ naturā mouēt. Item sensus ē susceptiu⁹ specierz ꝑter
materiā tamē sub ꝺcitōib⁹ naturalib⁹ hꝫ nunc. si ergo ē
aliq̄ species sensibilis i materia babēs tñ naturales cō,
ditiones. illa maxime hz mouere sensum. ergo cū hmōi
sint iste species. pz 2c. Itē hꝫ pz ꝑ sile. si idolū relinq̄ret
in speculo abstracto corꝑe obiecto moueret sensuz. 7 tñ
idolū in speculo hz eē spuale. g̃ videt q̄ species ille cum
sint ibi relicte sine materia q̄ habēt naturalit̄ imutare.
Itē si nauis ꝑ miraculū leuaret in aera. licet existentia
nauis in aere eēt miraculosa. tamē existētia naue i na,
ui eēt naturalis. 7 opatōes ꝺsequētes illā existentiā es,
sent naturales. cū igit̄ accidētia fundent in q̄ctitate. et
q̄ctitas in materia. subleuatio q̄ctitat⁹ a materia est mi,
raculosa. sz existētia alioz accidētiū est naturalis. ergo
opatio in sensib⁹ cōsequens illā existentiaz est naturalis.
Cōtra. pbs in ꝑmo de aīa. rectū inq̄t tū rectū ꝺtingit trā
gere eneā sperā ꝑm pūctū. tangit aūt nunq̄ separatuz. q;
enea spera nō est nata tangi nisi a naturali. si g̃ rectū se,
paratū tāgeret eneā sperā. hꝫ esset supza naturā vel con
tra. cū igit̄ sens⁹ pticularis nō sit nat⁹ imutari a specie
existēte i materia. si imutetur a separata. imutatio ista nō
est naturalis ¶ Itē sicut se habet sensus interioz ad spe
ciē sine materia. sic exterioz ad spēm i materia. Sed in,
terioz nunq̄ naturaliter apphēdit spēm separatā a ma
teria. ergo 2c. ¶ Itē forme ꝺuenit eē bic 7 nūc rōe mate
rie. sz ꝑ eā naturā ꝑ quā ē bic. 7 nūc hz mouere 7 sensū. g̃
cū hꝫ sit a matīa naturalit̄. g̃ hz mouere. ergo si fiat separo
a materia iā nō mouebit naturalit̄. ¶ Itē illa spēs mo
tiua sensus hz triplicē cōparationē. s. ad subiectū. ad me,
diū. et ad oꝛganū. 7 sūt compatōes ordiate. ergo destru
cta ꝑma. et destruūtur alie cōsequēter. ergo si hēat spēs
illa cōparōes duas seq̄ntes sine ꝑma. nō hz naturalit̄ sed
miraculose. Secō qr̄ de opē trāsmutatōis. 7 maxie ꝺ pu
trefactōe. vtz. s. sit naturalis. Et q̄ sic vī. q; qō ꝺuenit ali
cui naturalit̄ saluata natūa. adhuc illi ꝺuenit. sz spēbz illis
naturalit̄ ꝺuenit corrūpi et deficere. ꝑ defectū ꝟtuz na
turalis. q; causātur a ꝺrīs q̄litatib⁹. 7 ꝺtingit q̄ ille spēs
saluāt i cadē natūa. ergo 2c. Itē corruptio ꝑ ꝺtrietatē est
naturalis. hoc patet. Sed species ille ibi existētes hñt
vere naturam contrietatis. ergo sunt corruptibiles na
turaliter. Minoꝛ patet sic. vbi cōtraria sunt scōm esse

spirituale·simul pñt esse in eodē ꝛ ſm idē vt in eodē medio·vt in sensu et intellectu cōtrarij colores·cū ꝯ hic nō possint esse ℑ colores nec sapores simul·imo mutuo se expellūt·habēt igit̄ natura vere ↄtrarietatis. ¶ Itē. vbi sūt spēs ſm spūale esse·excellētia talis speciei nō est corruptiua·si igit̄ in speciebꝫ sacramētalibus excellētia sensibiliū cōtristat sensū·ergo est ibi species habens natura vere ℑrietatis·sed qđ sic ē·est corruptibile natura liter·ergo·ꝛc. ¶ Itē Aug·de ↄceptu virginali distinguit triplicē cursū·naturalē volūtariū·ꝛ mirabilem·et dicit ꝙ mirabilis a deo āministrat̄ imediate·cū igit̄ ds nihil imediate corrūpat·illa corruptio siue putrefactō nō est a deo imediate·ergo nō est mirabilis·ꝯ natural vt volūtaria·ſz nō volūtaria·ergo naturalis. ¶ Cōtra forma de sui natura est in simplici ꝛ in inuariabili ceñria cōsistēs·si ꝯ accidat ei variatio·hoc ē ꝙ materiā·ergo separata a materia ē inuariabilis ꝙ naturā·si ergo variet·ℏ est supra naturā·ꝯ·ꝛc. ¶ Itē ad trāsmutationez pbicam cōcurrūt tria p̄ncipia·ſ. subiectū·ꝛ duo ℑria·ꝯ vbi deficit materia·nō est intelligi mutationē pbicam. sed ℏ est in his spēbꝫ·ergo putrefactio illa nō est pbica. ¶ Item sicut a forma est agere·ita ē a materia pati·sed nō ↄuenit agere pbice nisi ꝙ formā·ꝯ nec pati nisi ꝙ materiā·ꝯ vbi deficit materia·ꝙ ↄsequens ibi nō ē passio pbica·ergo nec transmutatio. ¶ Itē nō est vere cōtrarietas sine subiecto·ſz materia p̄ma ē subiectū cōtrarietatis corpalis·ergo vbi deficit p̄ma materia nō ē ve ↄtrarietas·sed actio naturalis est ꝙ verā ↄtrarietatem ergo ꝛc. Similiter posset argui de ↄtractu ꝙ ē forme in
36 materia·ꝛ actio et passio ꝙ pter ↄtractū. ¶ Rº. dōm ad intelligētiā p̄dictoꝝ ſm vnū modū dicēdi satis pbabilē ex cōpatōe virtutis ad opationes ex virtute egredientes opatōes habēt regulari ſm potētias et virtutes a qui/
37 bus egrediūtur. Propter qđ notandū ꝙ aliqñ dat̄ alicui p̄as cōformis sue nature·ꝛ actus egress9 ab illa potentia ē naturalis·sicut cū ceco reddit̄ potētia videndi Aliqñ dat̄ potestas alicui partim conformis nature· ꝛ partim supra naturā·ꝛ tūc actus egrediēs ꝙdammodo ē naturalis·quodāmodo supra naturā·sicut ceco videre nocte. Quādoqꝫ dat̄ pt̄as oīno supᵖ naturam·ꝛ tūc actus egrediēs ab illa potētia ē miraculosus simpliciter et supra naturā·sicut virgini data est p̄tas pariē/di. Cōsiderādū est igit̄ ꝙ in ℏ sacrō est hec oīa repire. Nā p̄ma ꝯtritas naturaliē habet substare alijs accidentib·et alia accidētia naturaliter sustētari ab illa. Si ꝯ detur ꝯtritari potētia sustētādi alia accidētia·illoꝝ existentia in q̄ntitate ē naturalis·et opatio sequēs hꝫ potentiā naturalē. Unde dico ꝙ opatōes illarū spērū i sēsus sūt naturales·qz in q̄ntitate hñt eē ↄuenies īmutationi sensuū. Omnes igit̄ rōes ℏ oñdētes sūt ↄcedende. Ad opp̄ōes mānifesta ē resp̄sio·qz ꝯtritas ē ibi loco materie·et p illā sūt ℏ ꝛ nūc·ꝛ hñt eē naturale ꝛ ↄueniēs immutatōi sensuū·ꝛ accidētia p̄mo sūt i ꝯtritate·ꝛ p̄t satis videri p exēplū supra de naui positū. Qđ ↄ dat vlterius ꝯtritati illi potētia substitēdi trāsmutatōib illaruꝫ formarū·talis potētia p̄ma ē cōformis nature·ꝙm supra naturā. Cōformis ē ꝯtū ad ſbsistentiā ℑrietatis·qz q̄ntitati p se insūt ℑria. Sꝫ supᵖ ꝯtū ad ℏ ꝙ manet eadē ſm se·fcā mutatōe·ℏ em ē ꝓpriū soli9 subē·et ita supᵖ na
38 turā ℑrietatis. ¶ Ad illō ergo qđ obr̄ de trāsmutatiōe. vtr̄ sit naturalis vel miraculosa·dōm·ꝙ rōe naturarū illarū spērū q̄ hñt naturā ℑrietatis illa trāsmutatio est naturalis·ſz rōe substātialitatis ē supᵖ naturā·ꝛ ita partim naturaliē·ꝙm supra naturā. Rōes igit̄ ad ꝙē ↄpositā facte i ſecūdo pbleumate currūt ſꝫ has duas vices

Nā q̄ pbāt ꝙ sūt naturales sumūtur a natura ℑrietatis formarū illarū·q̄ ↄ pbāt ꝙ sūt supra naturā ꝓcedunt ſm viā substātialitatis·ꝛ sic pz secūdo q̄stiū de trāsmutatōe. Si ↄ dat illis accñtib potētia vrētī i subam cuz desinūt esse·ꝛ cū corpus xp̄i ibi desinit esse·tal potētia oīno est supra naturam ꝛ ideo talis actus omnino supra naturam est ꝛ miraculosus. ¶ Ad illud quod q̄ritur de nutritōe. dōm ꝙ ibi triplex ē opatio. Anima ē ꝙ spe- 39
cies ille p accōem virtutis agētis trāsmutātur·ꝛ hec partim ē naturalis·ꝓtz supra naturā. Secūa ē ꝙ i fine trāsmutatōis cedūt i subam·ita ꝙ illā ↄuertuntur·sicut si ↄuerterēt suba panis si eēt pñs·et hec est miraculosa. Tertia ē ꝙ suba illa postea ↄuertit̄ i carnē·et hec ē simpliciter naturalis. Sꝫ q̄tus iste modꝰ dicēdi pbabiliter 40
possit sustineri·aliē tñ p̄t dici securiꝰ et breuiꝰ ꝙ opatōnes accidētiū siue vtꝰ opans hꝫ cōpari ad illō a q̄ egredit̄·et ad illō qđ opat̄. Si loq̄mur p cōpationē ad illud a q̄ egredit̄·si dico ꝙ cū p naturā oīs virtꝰ opans vel sit substātialis vel saltē ab illa dependeat ꝛ regulet̄ ꝙ substātia circūscripta si vlteriꝰ accñs opetur·ita miraculum est ꝙ opetur p se·sicut miraculū ē ꝙ p se manet·ꝛ ita omnis opatio est miraculosa. Si aūt loq̄mur p cōpatōnez ad obiectū·siue sit ad organū sensus siue aliud quodcū q̄ corpꝰ·sic dico ꝙ accidētia multas hñt ibi opationes naturales·vñ ꝙ albedo mouet visum ꝛ sapor gustum. hec sūt supra naturā·nec ℑ sc̄m naturā. Dm ergo albedo nō sepat̄ ibi vt habeat esse mathematicū·sed saltur esse naturale et singulare·ideo ille opatōes q̄ inerāt albedini ꝛ alijs accñtib adhuc naturaliē insunt. Concedēdū ergo ꝙ imutatio ꝛ trāsmutatio quodāmodo naturalis ē in relatōe ad obiectū·qz saluat̄ ibi natura accidentiū·quodāmō est supra naturā in cōpatōne ad subiectum·qz accñtia p se agūt·ꝛ ſm hoc currūt rōes ad partes oppositas adducte.

Consequenter q̄stiū ad tertiū articulū queriē de fractōe illaꝝ spēz·et circa ℏ tria p̄ncipaliē querūt. Primo q̄riē·vtr̄ ↄa fractio sit i corpe xp̄i. Secūdo vtr̄ fit i spēbꝫ. Tertio q̄ qđ ptes significent.

¶ Questio j g

Q corpꝰ ↄe frangat̄·vī Aug·dicere·nolūt inq̄t fideles q̄n māducāt carnē xp̄i vnusq̄sqꝫ accipit ptē suā. qđ si verū ē ꝯ diuidit̄. Itē ↄsequitur ex ↄfessione Ber. ēgarij q̄ accepta fuit a Nicolao papa. Confessus est em corpꝰ xp̄i verꝫ sacerdosꝫ manibꝫ attrectari ꝛ frangi·ꝯ si ista cōfessio vt fidelis accepta ē·pz ꝛc. Itē rōne vī. qz corpus xp̄i verꝫ māducat̄·ſz qđ māducat̄ atteritur·ꝛ qđ atteritur frangit̄·ꝯ ꝛc. Itez ℏ sacrm̄ ē memoriale passionis·ꝛ ita memoriale ꝙ nō tm̄ est signū ſz etiā ℞itas. Sꝫ in passione ℞e fuit corpꝰ xp̄i fractū ꝛ diuisum·ꝯ in ℏ sacrō ℞e frāgitur. Si dicas ꝙ ē incorruptibile iō nō pōt frangi·ℏ nihil ē·qz si possibile ē corpꝰ xp̄i aīatū ee in vno loco ꝛ ī pluribꝫ ꝙ miraculū·ꝯ silr ꝙ miraculū pōt incorruptibile frangi. Sꝫ ↄ corpꝰ aīatū qđ diuidit̄ corrūpit̄·ꝯ cum corpꝰ xp̄i sit aīatū·si frangit̄ ꝛ diuidit̄ corrūpit̄·ꝛ si corrūpit̄ nō manet verꝫ sacramentū·ꝯ ꝛc. Itē si potest frāgi ꝛ masticari·ꝯ eadē rōne ꝛ digeri·ꝯ ꝛ eadē rōne ꝛ in secessum emitti·quod nephas est dicere. Item de manna quod fuit figura huius sacri nec q̄ plus colligebat habuit plus·nec minus habuit minus·si ergo fuit vera figura necesse est corpꝰ xp̄i tantū esse in qua ꝓte hostie q̄rum in vtraq̄·vel in magna parte·ꝯ nō diuidit̄. ¶ Rº. 41
quidam dixerūt quos tangit mgr̄ in lra ꝙ corpꝰ xp̄i verum frangitur in sacrō ꝛ tñ nō corrumpit̄·ꝛ hoc qđē fit

p virtutē supra naturā. sicut factū est q corp⁹ xp̄i passibile datū ē discipulis. z tn̄ nō est ab corūdē dēritq passū Ar i assertionē sue positōis habere voluerūt ꝯfessionē Berengarij. Sed hec positō nō pōt stare. q; si est incorruptibile nō diuidit. sed si frangit diuidit. ergo simlr diuiditur et nō diuidit. tūc g̃ ōs faceret duo ꝯdictōne op
42 posita simul esse vera. qđ nunq̄ faciet. Propter hoc dicendū q corp⁹ xp̄i vez nō frangit. imo in q̄tcūq; ptes diuidit hostia. est totū z integrum. Q̄ g̃ obz de ꝯfessione Berengarij z verbo Aug. dōm q vtrūq; dictū est rōne speciez exteriorz circa qs ꝯuenit eē attritionē. fractōez z masticationē. Nec mod⁹ iste loq̄ndi ē tenēd⁹ ¶ Recepit tn̄ ecclesia ꝯfessionē Berengarij z publicauit q̄uis min⁹ exp̄ssaz ad elidēdū suū errorē q̄ nō ꝯcedebat corp⁹
43 xp̄i ibi eē vnū nisi sicut ī signo. Vñ ꝓpter h̄ recepit vt intelligerēt ibi ꝑe eē. nō ꝑe diuidi. ¶ Ad illō qđ obz q corpus xp̄i vez mād̄ucāt. dōm q in masticatōe tria sunt. Masticatio in ventrē trajectio. z incorpatio. et h̄ tria rñdent tribꝰ q̄ sunt in sacro. Masticatio nāq; est spēz tm̄. incorpatio ē q̄tū ad corp⁹ xp̄i mysticū. in ventrē trajectio ē nō solū spēz sz etiā corpis xp̄i veri qđ ibi ē q̄uis spēs panis. nō g̃ ōz corp⁹ xp̄i vez ꝑe mād̄ucari corpaliē q; corpaliē masticat. sicut em̄ nō frangit sic nec masticatur. ¶ Ad illud qđ obr̄ q ē signū passionis. dōm q nō
44 est signū passiōis q̄ sit tūc q; tūc sp̄ pateret xp̄s. sz passionis q̄ semel fuit. Et qđ obr̄ q ē ibi v̄itas. dōm q nō est ibi v̄itas passiōis. sz v̄itas ei⁹q̄ est passus. ¶ Ad illud
45 qđ ōz h̄ posse fieri p miraculū. dōm q nō ē sile de esse in pluribꝰ locis. q; ibi nulla est ꝯdictio. hic aūt sic.

¶ Questio ij. h̄

Utrū in spēb⁹ sit v̄a fractio. Et q nō vr̄. q; qđ ꝑe fit ī signo. significat fieri ī sig̃to. sz in sig̃to nō est fractio vt pbatū ē. g̃ nec in signo. ¶ Itez oīs actio terminat ad h̄ aliq̄d. g̃ nō est ibi suba aliq̄ nisi suba corpis xp̄i. g̃ ñ frangit ibi aliq̄d. z vr̄ frangi. g̃ ē ibi tm̄ fractio apparēs. Itē licet videant ibi eē accidētia in subiecto. tn̄ in nullo subiecto sunt. nec ē ibi falsitas aliq̄ g̃. vr̄ sil'r q ꝙuis videatur eē ibi fractio. si nō sit q nō est ibi falsitas. Cōtra. ōz in euāgelijs Matth. Mar. Luc. q bñdixit fregit. sed ibi fuit v̄a bñdictio. g̃ z v̄a fractio. alioq̄n ipa v̄itas ī sacramēto v̄itatis z euāgelīū v̄itatis narrat qđ apparet eē vez. z ē falsum. Itē spēs illa panis alba ē ꝑe. z ꝑe pt denigrari. g̃ z ꝑe pōt diuidi. Itē diuisio seq̄tur q̄titatē. g̃ si ē vera q̄titas. g̃ v̄a diuisio z fractio. nō g̃ tm̄ apparēs ¶ Item si tn̄ apparēs. ergo nō oportet aliā violentiaz digitis fieri. nec aliq̄ actu corpis vti. sed solus act⁹ aīe sufficeret. cū ergo opteat violentiā digitis inferri. patet q ē ibi vera diuisio. ¶ Ad⁹. quorundā opinio fuit. q ibi nō ē v̄a diuisio sz tātū apparēs. nec tamē est ibi falsitas vel deceptio. q; nō fit ad fallēdū sz ad instruēdum. sicut etiā dñs alio mō apparuit q̄ eēt discipulis euntibus ī emaus. nec vlla fuit ibi falsitas. Sed ista opinio stare nō pōt. q; si non est ibi vera fractio. g̃ nec ꝑe masticātur species. et ita totū videt esse fictio. Propter hoc fuit alia opinio que dixit q hō frāgit. q; actus est a ptē homis. sed tamē nihil ibi frangit. q; accidētia frangi p se nō pñt. Nec positio etiā nō pt stare. q; actio si cōplet̄. infert passionem necessario. Et ꝓpter hoc est alia positio rationabilis q diuisio ē ibi vera. quātitas vera soliditas vera. et q; diuisio consequtur q̄titatem per se
46 sicut ē ibi vera q̄ntitas. ita et vera fractio. ¶ Ad illud ergo qđ obȝicit q nō est fractio in signato. dōm q fractio illa nō sig̃t fractionē corporis christi ibi contenti. sz
47 significat passionē q̄ p̄terijt. ¶ Ad illud qđ obȝicitur q actio terminat ad subam. dōm q verū ē p naturā. sed si accidēs posset per se stare. vtiq; susceptiuum eēt actionis. nūc aūt miraculo stat. et ideo accidēs ē actōis susceptiuū. ¶ Ad illud qđ obr̄. q sicut accidētia apparēt 48
tē. dōm q illud est ex ꝯsequēti. sed diuisio p̄mo apparz inde accidētia apparēt. z p cōseqūs ducūt in cognitōez subiecti. et anteq̄z veniat ad hoc pōt fides obuiare. Sz ibi p̄ma fronte apparet diuisio. z ideo necesse ē ibi esse deceptionē sine aliq̄ veritate. ex alia ꝑte veritatem esse sine deceptione.

¶ Questio iij. i

Quid significent partes. et earum significatio his versibus continetur. Hostia diuiditur in partes. tincta beatos. Plane sicca notat viuos. seruata sepultos Obȝicit p̄mo ꝯtra significationē diuisiōis. q; in corpore christi mystico non ē diuisio sed vnio. ergo si sacramētum est verum signū. in sacramēto diuisio fieri nō debz aut si fit. falsū significat. ¶ Itē videt q sufficeret in duas tātū partes diuidere. q; ecclesia sufficiēter diuiditur in viuos et mortuos. Si dicas q; mortui sunt in dupli ci differētia. q; quidā in purgatorio. quidā in padiso. h̄ nō soluit. q; viui nō indigent sacrificio. g̃ nō debent in nostro sacrificio signari. ¶ Itē videtur q in plures ptes. q; viui sūt in multiplici differētia. Quidā enī sunt actiui. quidam contemplatiui. quidā p̄lati. quidam sūt boni. q̄dā mali. sed si dñt significari viui sicut mortui. g̃ multo plures debēt esse ptes. Si dicas q; mali nō debēt. Cōtra. christus p̄o omnibus se obtulit in cruce sed hec oblatio ē rememoratio illius. ergo tē. ¶ Itē obȝicitur cōtra hoc qđ dicitur q ps intincta sig̃t beatos. Sz ꝯ. calix sig̃t passionē. g̃ nullo mō cōgruit ad sig̃ndū btōs. Itē dr̄ q ps comesta sig̃t ambulātes sup terram. Sz ꝯ. illa ps comesta incorpat. sz ambulātes minime pñt incorpari. g̃ illā nō dz sig̃ri ¶ Itē dicit q ps ꝟuata sig̃t mortuos. Cōtra. pauci aut nulli reseruāt. ergo nulli ꝓficiūt sacrm. ¶ R⁹. dōm. q sicut dicit mgr ipsa 49
fractio sig̃t passionē. sz ptes iste sig̃nt ptes corpis christi mystici. Et q; ptes ī corpe xp̄i mystico sūt ī triplici differētia. Quidā enī regnāt ī padiso. q̄dā securi expectāt in sepulcro. q̄dā āt pugnāt ī merito g̃ tātū tres ptes fiūt in h̄ sacro. ¶ Ad illud ergo quod obȝicitur p̄mo. q; falsa ē diuisio. dō. q; nō est. imo significat diuisionē q̄ fuit in passione. ¶ Ad illud qđ obȝicit q deberēt esse tātū due ptes. ptz rñsio. q; mortui sūt in duplici differentia vnde due ptes sunt ad significandū illos. ¶ Ad illud qđ obȝicitur q nō debeāz esse p̄o beatis. dōm. q h̄ sacrificiū nō tātū offert in expiationē. sed etiā in grārū actionē. z ideo p miseris et beatis. ¶ Ad illud qđ obr̄ q viui sūt in multiplici differētia sicut mortui. dicendū q ñ sūt ī tāta differētia. q; oēs viui indigēt sacrificio expiāte a culpa. q̄dā aūt mortui liberāte a pena. aliū solū laudis memoria. ¶ Ad illud qđ obr̄ de malis. dōm scōm Aug⁹. q; sacrificiū corpis xp̄i soluz p bis offerri debet q̄ sunt de corpe xp̄i. ¶ Nec valet q xp̄s p omnib⁹ ē oblatus quia hic nō sig̃ntur oēs. p quib⁹ ē oblatus. sz tātū illi q̄ sūt de corpe mystico. ¶ Ad illud q; calix sig̃t passionez dōm q; alia ꝑeras ē. s. facilis sumptōis p quā bti sig̃ntur. q̄ sine aliq̄ retardatōe deguslāt. ¶ Ad illud qđ obȝicitur q cōmestio dicit incorpationē. dicēdū q; nō tātū incorpationē dicit sz etiā dicit pditi restaurationē. et p hoc significat ambulāres. ¶ Ad vltimū dicendum. q; modo non reseruatur ꝓpter periculū. nihilominus tn̄ in diuisione trimembri tripler status mēbroz xp̄i signatur. et reseruatio ptiū solū ad euidentiā est.

De ꝓsequẽtib⁹ ad ꝓfectionẽ corꝑis xp̃i q̃tũ ad frequentationem.

Post hec querit si qͦ gerit sacerdos rẽ. Supra egit magister de fractõe. hic agit de frequẽratõe. Et qm̃ hoc sacr̃m frequẽtari ꝛtingit. ꝛa sacerdote ꝓficiẽte. ꝛa ꝑplo vtraq; frequẽtatio respicit suũ finẽ. Nã sacerdotalis p̃cipue respicit significationẽ. sz ꝑplũ frequẽtatio respicit sanationẽ. iõ ps hec hz duas ptes. In ꝑma q̃rit q̃re sacerdos frequẽter ꝓficit. In scõa determiat q̃re fideles freq̃nter recipiũt. ibi. Institutũ aũt est h̄ sacr̃m rẽ. Prima ps hz duas. In ꝑma mouet q̃stionẽ. In scõa determinat. ibi. Ad h̄ breuiter dici pt. Circa scõa ps duas hz. Primo determiat hui⁹ sacri efficaciã. Scõo ꝙ mouet q̃stionẽ de freq̃ntia. ibi. Si ãt q̃r vnq; q̃tidie cõicandũ.

a. ij. Quia in h̄ sacro recordatio fit illi⁹ qͦ factũ est sel'. Et in h̄ verꝛ est. g̃ tm̃ sel' debꝛet fieri ab vno sacerdote. et sel' manducari. Itẽ baptism⁹ q̃ sigt passionẽ xp̃i nõ iterat. g̃ nec illõ sacr̃m. R⁹. sicẽ dicit mgr̃ in lra. hic sigtur passio xp̃i tãq; in signo ꝛ tãq; in signo rememoratiua. et qm̃ frequẽter rememorari debemus christi sel' passi. iõ illud sacramẽtum itꝛat pluries. Sz si tunc obiicias de sacro baptismi. dõm q̃ nõ ẽ simile qz baptisꝫmus sigt passionẽ ꝑ qͥ nos ꝑ illã morimur peccato originali qͦ tract⁹ ab ada. ꝛ h̄ nõ facit passio in qͥlibet nisi semel. hic ẽ q̃ baptism⁹ nõ ꝑt itꝛari. ꝛ si ds iterat facit ꝛ trumelia sacramẽto. In h̄ aũt significat xp̃s passus vt nos reficiẽs. ꝛ qm̃ sepe reficit in oi memoratõe. iõ sepe iterat illud sacr̃m sine ꝛ trumelia. nec ór ꝑpe iterari sacr̃m. sz freq̃ntari. qm̃ vnũ ꝛ idẽ ꝛ tinetur i hostia hesterna ꝛ hodierna. tũc aũt iterareꝛ si sup eandẽ hostiã fieret iteratio forme. ꝛ h̄ nõ posset fieri sciẽter absq; pctõ. b. ij. Et si q̃tidie offerim⁹ ad recordatõz mortis ei⁹ fit. Cõtra. est em̃ in stãtia i die veneris sctõ. qm̃ sacerdos nõ ꝓficit sacrificiũ. ꝛ vr̃ q̃ tũc magis deberet. si em̃ h̄ est memoriale passiõis. g̃ cũ illo die specialit̃ memoria habeat. vr̃ q̃ tũc magꝭ cẽr ꝓficiendũ. Itẽ q̃rit iurta h̄ q̃re sacr̃m reseruat sub forma panis nõ vini. Et rñdet ad ꝑmũ q̃ aliud ẽ ꝓficere siue cõsecrare. aliud est offerre. ꝛ q̃uis in illo die nõ fiat ꝓfectio fit tm̃ oblatio. qz sacerdos corꝑ⁹ in ꝑcedẽti die ꝓsecratũ offert in altari. Si ꝙ q̃ras q̃re fit oblatio ꝛ nõ ꝓsecratio. Respõdet q̃ oblatio siue sumptio fit a sacerdote ne ornatio dñicalis q̃ dꝛ q̃tidie in illo die ab ecclesia in q̃ ꝑtiũ. panẽ nr̃m q̃tidianũ. vacua fiat. Sz cõsecratio nõ fit sz ie/

Querit q̃re sacerdos freq̃nter cõficit. e

Post hec q̃rit si qͦ gerit sacerdos ꝑprie dicat sacrificiũ vl̃ imolatio. ꝛ si xp̃s q̃tidie imoleꝫ. vel sel' tm̃ imolat⁹ sit.

Determiat q̃stionẽ mota. f

Ad h̄ breuiter dici pͦt illud qͦ offerr̃ ꝛ ꝓsecrat a sacerdote vocari sacrificiũ ꝛ oblationẽ. qz memoria ẽ et repsentatio veri sacrificij ꝛ sctẽ imolatiõis facte in ara crucis. Et sel' xp̃s mortuus in cruce ẽ. ibiq; imolat⁹ ẽ in semetipo. q̃tidie aũt imolat̃ in sacro. a qz in h̄ sacro recordatio fit illi⁹ qͦ factũ ẽ semel. Unde Aug. Certũ habem⁹ qz xp̃s resurgens ex mortuis iã nõ moritur. tñ ne obliuiscamur qͦ semel factũ ẽ in memoria nr̃a oi anno. fit. s. q̃tiens pascha celebrat̃. nec tñ totiẽs xp̃s occidit̃. sed tm̃ anniuersaria recordatõ repsentat qͦ olim factũ ẽ. et sic nos fac̃ moueri tãq; videamus dñm in cruce. Itẽ sel' imolat⁹ ẽ xp̃s in semetipo. ꝛ tñ q̃tidie imolat̃ i sacro. Qͦ sic intelligẽdũ est. qz in manifestatiõe corꝑis ꝛ distinctiõe mẽbrorꝫ semel tm̃ in cruce pependit. offerẽs se deo p̃ri hostiã redẽptõis efficacẽ. eorꝫ. s. ꝗs ꝑdestinauit. Itẽ Ambro. In xp̃o em̃ oblata est hostia ad salutẽ potẽs. q̃d g̃ nos. Nõne p̃ singulos dies offerim⁹. b Et si q̃tidie offerimus ad recordationẽ mortis ei⁹ fit. ꝛ vna est hostia. nõ multe. Quõ vna ꝛ nõ multe. qr̃ semel imolat⁹ est xp̃s. Hoc aũt sacrificiuꝫ exẽplũ est illi⁹. idipm sp ad ipm offerr̃. Proinde h̄ est sacrificiũ alioq̃n qm̃ in multis locis offertur multi sunt xp̃i. nõ. ꝑ vn⁹ vbiq; est xp̃s. ꝛ hic plen⁹ exñs. ꝛ illic plen⁹. sicq; qͦ vbiq; offerr̃ vnũ est corꝑ⁹. ita ꝛ vnũ sacrificium. Christ⁹ hostiã obtulit. ipam offerim⁹ ꝛ nũc. ꝑ qͦ nos agim⁹ recordatio ẽ sacrificij. Nec cã sue infirmitat̃ repetit̃. qz ꝓficit hominẽ. ꝑ nr̃e. qz q̃tidie peccam⁹. Ex his colligit̃ esse sacrificiũ ꝛ dici qͦ agit̃ in altari. ꝛ xp̃m sel' oblatũ. ꝛ q̃tidie offerri. ꝑ aliter tunc. aliꝭ nũc. Et etiã q̃ sit virt⁹ seruatio ꝓpt̃ hoc q̃ in illo die fuit dñs passus in ꝓpria effigie nõ i signo. Et qz tota dies ẽ memoriale passiõis et totũ officiũ. iõ ñ fit consecratio a cena vsq; ad sabbatũ. in q̃ est memoria resurrectionis. vñ cantat̃ missa de resurrectione. Qͦ q̃rit de sanguie q̃re ñ refuat̃. Aliqui dicũt q̃ nõ oportet. qz vinuꝫ qͦ sacerdos ponit in calicẽ ꝑ appositionẽ corꝑis cõsecratur. Sed illud nõ ꝓt habere virtutẽ sicut ꝓbari ꝓt de facili. qz nullo mõ fit trãs substãtiatio sine ꝙbo. Et iõ dicũt alij q̃ triplici de causa ñ reseruat̃. Una ẽ ꝓpter ꝓculũ effusionis. Alia ꝓpter verbũ dñi qͦ dixit sup calicẽ. nõ bibam de hoc genimine rẽ. ꝛ ideo non sumit sanguinem sacerdos a cena vsq; ad resurrectionẽ. Tertia ẽ qz sacerdos magꝭ sumit ad refectiõz q̃ ad significatõez. qm̃ totꝰ xp̃s est ꝑfecte sub specie panis q̃uis nõ ꝑfecte significetur. iõ solũ in specie panis sumitur. ꝛ solũ sacrificiũ sicue sacr̃m corꝑis reseruat̃. c. ij. Semel imolat⁹ ẽ xp̃s Cõtra. Si ei semel imolat⁹ ẽ xp̃s. vr̃ q̃ saltẽ in die nõ liceat sacerdoti pluries cõficere. Querit g̃ quõ liceat sacerdoti pluries cõficere ꝛ sumere in eodẽ die. cũ ꝑplo nõ liceat nisi semel. ꝛ videt̃. q̃ magꝭ sit licitũ ꝑplo. cũ minꝰ sit hoꝛ altez. s. sumere. q̃ vtrũq; s. cõficere ꝛ sumere. ꝙ. dõz q̃ ꝓpt̃ reuerẽtiã sacri sunt duo instituta circa modũ sumẽdi hoc sacramẽtũ. s. q̃ sumat̃ ieiuno stomacho. ꝛ q̃ tm̃ sel' vt ab alijs cibis discernat̃. In ꝑmo cõmunicat sacerdos ꝛ popul⁹. opter em̃ q̃ sacerdos ieiunus sit sicẽ popul⁹. ꝛ h⁹ habeꝫ in q̃da decretali. de celebraroc missaꝝ. ex pte nostra. ꝛ ita sp sacerdos vino ꝑfũdere dz postq̃ accipit totũ eucharistie sacramẽtuꝫ. nisi cũ eode die aliã missam celebrare debuit. qz si forte vinũ

Aug. sup psal. xx.

Augu. in sentẽtijs ꝓsp.

Amb. sup epl̃am ad hebꝛeos.

1

pfusionis acciper. aliã celebratõz ir ediret. Sed in illo differt qz aliquis de xpo bis cõicari ñ licz. sz licitũ ẽ sacerdoti xpi ꝙ ꝙ ẽst psona cõis. z dz celebrare missã oi populo. Et qz põt esse ꝙ vn⁹ sacerdos propter temeritatem z vicinitatem deserunt duabus ecclesijs. vl qz in ea dez ecclesia xpi solẽnitatẽ officij oportz plures missas cãtare sicut in natiuitate domini z quando cunq; celebrant tenẽtur cõmunicare. ideo indultum est eis plures missas celebrare i eodẽ die z pluries hoc sacramẽtũ sumere. Quia q̃tidie peccam⁹ peccatis sine q̃bꝫ mortalis infirmitas viuere non põt. Vndeꝝ hic male dicere Aug⁹. qz nullus peccat in eo qꝺ vitare nõ potest. ꝙ talia ñ videnꝺ eẽ pcã.

De virtute sacri.

Amb.

Aug⁹. ad ianuariũ.

huiꝰ sacri oñdit remissio. s. peccatoꝝ venialiũ. z pfectio vtutis.

Determinat quare fideles frequenter recipiũt ostendẽs huius sacramẽti efficaciã. g

Institutũ ẽ ei ꝺ sacrm duabꝰ de cauꝰ. In augmẽtũ vtutis. s. charitatis. z in medicinã q̃tidiane infirmitatis. Vñ Ambro. Si q̃tiẽs effundit sanguis xpi in remissionẽ pcõꝝ effũdit. debeo sp accipe q̃ sp pecco. ꝺbeo sp habere medicinã. Itẽ aug. Itera tur q̃tidie ꝺ oblatõ. lz xps semel sit passus. ꝰ qz q̃tidie peccam⁹ peccatis sine q̃bꝫ mortal⁹ infirmitas viuẽ ñ pt. Et qz q̃tidie labimur q̃tidie xps mystice imolat pro nob. Dedit ei nob ꝺ sacramtũ salutis. vt quia nos quotidie peccamus. z ille iam mori non potest. per hoc sacramentũ remissionẽ consequamur. Quotidie comeditur ipse et bibitur in veritate. sz integer et viuus manet. Itẽ misteriũ fidei ꝺz. qz credere debes ꝙ ibi salus nostra cõsistit.

Mouet q̃stionẽ circa huius sacramenti frequentiam. h

Si ãt q̃raf vtz quotidie cõicandus sit. Audi quid inde tradit Augu. Quotidie inq̃t eucharistiã accipe. nec laudo nec vitupero. oñibus tñ dñicis diebus cõicandũ ꝺoꝛoꝛ. Si tñ mẽs in affectu peccãdi ẽ. grauari magis dico eucharistie pceptione q̃ purificari. Et licet q̃s peccato mordeaf. si peccãdi tñ decetero nõ hẽat volũtatẽ. z satisfaciat lachrimis z oratiõibus. accedat secur⁹. sz hoc de illo dico quẽ mortalia pcã nõ grauãt. si nõ freq̃nt⁹. saltẽ ter in ãno homies cõicẽt. nisi forte q̃s criminalib⁹ impediaf. in pascha. scz pentecoste z in natali ꝺmnes ergo cõmunicent q̃ noluerint carere ecclesiasticis liminibus

Fabian⁹ papa.

R⁹. ꝺõm ꝙ ad hoc ꝺupliciter pt ñderi. Uno mõ ꝙ q̃ 55
uis peccata nõ possint vitari generaliter z vniuersaliter. pñt tñ vitari pticulariter ꝺ z illꝺ. Et ponit exẽplũ in naui i quã ingredit aq̃. ꝺz quõ pñt vitari motꝰ q̃ venit ex surreptione. et in pticulari difficile ẽ dicere. Et tõ alius modꝰ ẽ dicendi ꝙ ẽ distinguẽ duz i necessitate et in pctõ. Est ei necessitas ex nature institutiõe. z necessitas ex corruptiõe. Prima ẽ data. scda ẽ quã incurrit hõ ex culpa. Prima necessitas oĩno excludit culpã. scda ꝙo excludit culpam actualẽ mortalẽ nõ tñ venialez. Vñ sicut vult Aug. de ꝙfectione iusticie hominis. qz homo noluit vitare pctm̃ cuz potuit. inflictũ ẽ ei ñ posse cũ velit.

AD intelligẽtiã hꝰ qstis ꝑm duo q̃ dcm̃iat ꝺ mgr duo ꝑncipaliꝝ q̃runt. Prio qr de hꝰ sacri efficacia. Scꝺo q̃r de freq̃ntatiõe. Circa ꝑmũ q̃runt tria. Prio q̃r vtz hꝰ sacrm habeat efficaciã in q̃libet viro iusto. Scꝺo vtz habeat efficaciã in aliq̃ pctõre exẽpti sz in mortali pctõ. Tertio q̃r de ipa efficacia in se.

Questio i

QUe habeat efficaciã in q̃libet viro iusto oñdit. qz sacrm hz efficaciã nisi habeat obicẽ. sz i nullo viro iusto hz obicẽ. g in q̃libet hz efficaciã. Itẽ sacralis manducatio q̃ ꝺiuncta ẽ spuali sp hz efficaciã. sz sp ꝺiuncta ẽ spuali i viro iusto. qz spualiter mãducare ẽ in ipso manere vt dicit Aug. sz ois iust⁹ manet in ipo. g tc. Itẽ Dam. dicit ꝙ caro xpi ẽ sicut carbo ignit⁹. sz hñs sensuz corpalẽ sp calefit ꝙ tactũ carbonis materialis. g silr hñs sensuz spualẽ ꝙ cõtactũ carbonis spualis. sz ois iust⁹ sensum hz spiritualẽ. g tc. Itẽ si aliq̃d req̃rit vltra charitatẽ in suscipiẽte. qr q̃d sit illud. z q. z q̃t. Contra baptism⁹ nõ hz efficaciã in adulto nisi se ꝑparet. g nec hꝰ sacrm hz efficaciã i iusto. nisi se ꝑparet. z ad hꝰ facit xpus bri Pauli. j. Corinth. xj. Probet aũt sciz hõ. Itẽ possibile ẽ ꝙ iust⁹ habeat cõsciam se grauit peccasse vel esse in graui pctõ. qz freq̃nt pctm̃ veniale ꝙpetratũ reputaf mortale a ꝙfectz xpi hoc tñ nõ cadit a iusticia. Sz si talis accedit indigne. z talis ñ recipit efficaciã. g tc. Itẽ efficacia hꝰ sacri ꝺsistit i deletiõe venialiũ z augmẽto vtutũ. sz venialia ñ ꝺimittit nisi hõ se ꝑparet ꝙ ꝺritõz. cũ er actu nõ sint cõmissa. silr nec vtutes augent. g nõ in oi iusto hz efficaciã. 56 R⁹. ꝺõm ꝙ sacrm hoc nõ hz efficaciã in aliq̃ nisi indigne accedente. Digne aũt accedere in hoc ꝺsistit ꝙ hõ se ꝑparet sic ꝺz. Vñ ei sacrm recipe sic recipit aliꝰ et/ bus. nõ est cõgruũ nec fructuosuz. Et qz hꝰ sacro pñs ẽ diuina maiestas z summa erpmit charitas tõ dz recipi cuz honore z ꝺuotõe. Et qz cũ honore z ꝺuotõe nõ suscipit tã nobilis hospes in mũdo hospitio. necesse ẽ ꝙ hõ hospitiũ eo ꝑparet ꝙ sui ꝺiudicatõz. z qz ñ ꝑparat hospitiũ hospiti nisi ipm cogscat. necesse ẽ ꝙ cibũ istũ ab aliꝭ discernat. Ad hꝰ ꝙ ꝙ sacrm hꝰ habeat in aliq̃ efficaciã 57 Prio oportz cibũ istũ ab aliꝭ discernere ꝙ fidẽ. Scꝺo hospitiũ ꝑparare ꝙ sui ꝓpꝰ pbatõz. Tertio in hospitiũ paratũ recipe cũ honore z ꝺuotõe. Et ꝑmũ z scꝺm habem⁹ ab apl'o. j. ad Cor. xj. Primũ ibi. Probet seipz hõ. Secundũ ibi. nõ ꝺiudicas corpꝰ ꝺñi. De tertio habem⁹ exemplũ in Zacheo. Et qz multi recipiũt hꝰ sacrm q̃ se nõ debite ꝑparãt. tõ multi imbecilles z infirmi z ꝺormiunt multi. Ad illud qꝺ q̃r vtz vir iustꝰ recipiat efficaciã 58 ꝺõm ꝙ si se debite ꝑparet recipit. alioq̃n si ex q̃dam torpore vel er distractiõe nõ se ꝑparet. aut nullã aut modicã reportat efficaciã. q̃uis nõ incurrat mortalẽ offensionẽ. Ad illud qꝺ obz de obice. ꝺz ꝙ ad illud sacrm 59 req̃rit li. ar. cooparatio. z tõ obmissio obex ẽ nõ tñ pctm̃. verũetiã solliciturdo vel distractio. Ad illud qꝺ obz 60 ꝙ mãducat spualiter. ꝰ ꝺõm ꝙ vir iustꝰ nõ spualiter mãducat spualiter. vtputa qñ ꝺormit vel qñ distrahit ꝙ cogitatiões extrinsecas. sz tũc spualiter mãducat qñ mouet motu fiꝺei z charitatis. qz tũc masticat z incorporat. z tõ si negligit nõ reportat effectũ. Ad alia q̃ obijciũt ꝺ carbone 61 ignito. dicendum ꝙ operatur in sensum rõne organi. sed si operaretur in sensum ratione sui. tũc sensus occupatus circa aliud nõ sentiret nec calefieret. Duꝰ aũtẽ

exemplū est in visu. qñ quis dormit vel occupat alibi. si
g̃ sensus nr̃e vult ab b̃ carbone inflāmari. necesse hz ad
62 ip̃m ꝓuerti ⁊ dirigi. Cōuerti aũt ad ip̃m dz sicut ad me/
moriale passionis ad viuũ. Triplex em̃ habem⁹ memo/
riale passionis. s. in scripto. in ꝟbo. ⁊ sacr̃o. In scpto vt
qñ passio describit vel narrat p scripturã. vel qñ imagi
nib⁹ exp̃mit. ⁊ hec ē memoriale. q. mortuũ. ⁊ hz fieri ad
visuz q̃ apphēdit magd̃ de longinq̃. In ꝟbo. vtpote qñ
alic̃s verboten⁹ narrat passionē xp̃i. ⁊ illud ptim est vi
uum ⁊ ptim mortuũ. Viuũ est i corde bonoꝝ p̃dicatorũ
sz mortuũ in corde tepidoꝝ ⁊ maloꝝ. Vel viuũ in corde
⁊ cogitatione. nõ viuũ in voce. ⁊ b̃ est audiendũ. Audi
tus aũt nõ tra apphēdit de longinq̃. In sacr̃o ꝟbo est me
moriale cũ ip̃z corp⁹ xp̃i significat ⁊ ꝓtinet in specie pa/
nis. ⁊ sanguis i specie vini. ⁊ hoc ē memoriale viuũ. qz
ip̃e xp̃us scip̃m ibi pbet offerẽ nobis corp⁹ qõ. p nobis
fuit occisum. ⁊ sanguinẽ q̃ p nobis fuit effusus. ⁊ hoc ē
ad gustũ q̃ de primo apphendit. vt iã nõ q̃si speculatõe
63 sz q̃dã experientia passionis ei⁹ memores sim⁹. Si g̃ accẽ
dit affectũ nr̃m passio descripta. ⁊ ampli⁹ feruẽter p̃di/
cata. multo magis inflāmare ⁊ afficere dz in hoc sacr̃o
exp̃ssa. ⁊ b̃ absq̃ dubio facit. si q̃s sensum hz. ⁊ illũ ꝓuer
tit ad hoc sacr̃m. ille g̃ ē q̃ ex hoc sacr̃o efficaciã reportat
q̃ se ꝓuertit. Ille ꝟo audit missam. nõ q̃ tm̃ ꝟba dicit vl̃
audit sine deuotõe. sz ad hoc memoriale totã mentis in
tentionẽ conuertit.

Questio ij. k

Utrũ habeat efficaciã in alic̃ pctõre. vicz q̃ ē in mor/
tali pctõ. Et q̃ sic vr̃ p illã collectã. sit ablutio sceler̃. sit
fortitudo fragilit̃. sz scelera nõ dicunt nisi mag̃ pctã. g̃
zc̃. Itẽ Dam̃. corp⁹ xp̃i. oĩs lesionis est vnctio. oĩs sor/
dis purgatio. g̃ sordis mortalis. Itẽ Juli⁹ papa de ꝓse
cratione. di. ij. Aũ om̃e crimẽ atq̃ pctm̃ oblatis deo sa/
crificijs ꝛeleat zc̃. Sz crimẽ p maioꝝ pctis accipit. g̃
zc̃. Itẽ rõne vr̃. qz illud sacr̃m ē exp̃ssiuũ signũ passiõis
g⁹ cũ efficacia seq̃tur sig̃tiã. ⁊ oĩa sacr̃a efficaciã habe/
ant a passione. hoc habebit potissimã. g̃ si baptismus ⁊
penitẽtia hñt efficaciã in pctõre. vr̃ silr̃ q̃ ⁊ illud. Itẽ in
sacr̃o isto realit̃ ꝓtinet auctor ⁊ mediator ⁊ fons gr̃e. qõ
in nullo alio. g⁹ vr̃ q̃ si aliq̃d sacr̃m põt fugare culpã. q̃
hoc multo magis. sz aliq̃ põt vt baptismus. g⁹ zc̃. Item
esto q̃ alic̃s pctõr attrit⁹ accedat ad b̃ sacr̃m nõ tñ suffi/
cient̃. si talis accederet ad baptismũ. ⁊ penitẽtiã iustifi/
caret. qz nõ hz obicẽ. g⁹ pari rõne cũ nõ habeat obicẽ iu/
stificat in b̃ sacr̃o. Itẽ accedẽs ad baptismũ. fictõe rece/
dente hz efficaciã. g⁹ silr̃ vr̃ q̃ illud sacr̃m. ⁊ ita est vtile
peccatori. Cõtra. Aug. ad renatũ. q̃s offerat corp⁹ xp̃i.
nisi p his q̃ sunt de corpe xp̃i. sz null⁹ pctõr est talis. g⁹
p eo nõ dz offerri. Itẽ Ambro. spũalit̃ mãducat. q̃ ino/
centiã ad altare portat. sz null⁹ existẽs i mortali portat
ad altare inocentiã. ergo zc̃. Itẽ rõne vr̃. qz accedẽs ad
hoc sacr̃m aut accedit digne. aut ñ. Si digne accedit. g̃
dign⁹ ē. ⁊ ita nõ hz culpaz. Si nõ digne. g⁹ nõ reportat
efficaciã. g⁹ nõ hz efficaciã in pctõre. Itẽ hoc sacr̃m hz ef
ficaciã mediãte mãducatõe spũali. sz mãducatio spũa/
lis fit mediãte charitate. g⁹ p̃supponit charitatẽ. g⁹ q̃ ac
cedit sine charitate. nõ reportat efficaciã. Rn̄. nõ li/
94 mitam⁹ largitatẽ dei. q̃n in b̃ sacr̃o possit ⁊ aliq̃n faciat
remissionẽ oĩs culpe. Sz fm̃ forũ cõe. ⁊ generalẽ rõnez
institutõis sacr̃i. dõm q̃ istud sacr̃m datũ est in cibũ il/
lis q̃ sunt de corpe xp̃i. ⁊ oĩs tales hñt charitatẽ. ideo ef
fectũ hz in solis iustis. Effect⁹ aũt in iustis ē liberãdo a
65 culpa veniali. ⁊ p̃seruãdo a mortali vt patebit. Ex hoc
p3 rñsio ad duo p̃ma. qz illud intelligit̃ g̃ p̃seruationem
vel q̃ctũ ad alic̃s relic̃as. Ad tria seq̃ntia dõm. q̃ sa 66
cramẽtũ tãtã hz efficaciã q̃tã ꝓgruit hr̃e his q̃bꝫ datur
⁊ hec solis iustis dat. iõ nõ valet de baptismo ⁊ penitẽ/ 67
tia. Si ergo obĵcias q̃ nobile ē illud sacramẽtũ inf̃ ce/
tera. dicẽdũ q̃ nobile ē rõe ꝓtẽti nõ rõe effect⁹ vel cer/
alĵs. Sz tũc obz. qz adhuc nõ videt solui. cũ enĩ r̃ps sit
h̃ p̃ns videt q̃ abũdãti⁹ ꝓgrueret h̃ grãm eius imitari.
Nã in aduẽtu xp̃i abũdãter gratia collata est. Ad h̃ di
cẽdũ q̃ h̃ spectat ad nobilitatẽ sacramẽti q̃ nõ delet ibi
culpa mortalis. tã em̃ ē nobile sacramẽtũ ⁊ tã nobil⁹ pa/
nis q̃ nõ debet dari nisi filĵs ⁊ tã iustificatis. ⁊ q̃ tles sẽ
nõ hñt culpã mortalẽ. Ideo de speciali dignitate h⁹ sac̃
mẽti est q̃ nõ ordinat̃ cõtra mortalẽ culpam. et sic patet
rñsio ad illa tria. Ad illud quod obĵcit̃ de recessu fic 68
ctionis. dicẽdum q̃ nõ est simile. qz in baptismo manet
caracter ex quo est susceptibilis gratie. nõ sic in ꝓposito

Questio iij. l

Que sit efficacia hui⁹ sacramẽti Et dicit magister q̃ est
venialiũ remissio ⁊ augmẽtatio ꝟtutũ. Et q̃ ita sit vide
tur. Innocẽtius dicit eucharistia liberat a malo ⁊ con
seruat i bono. delet venialia ⁊ cauet mortalia. Huius
etiã ꝟtute sacramẽti vniuerse ꝟtutes augẽtur. ⁊ omniũ
gratiarũ fructus exuberat. Itẽ rõne videt. qz h̃ dicitur
esse sacramẽtũ vniõis. aut ergo qz de nouo vnit. aut qz
magis vnit. Nõ qz de nouo vnit. ergo qz magis vnit.
ergo auget virtutes. Itẽ si magis. ergo repugnat ei qõ
min⁹. Sed hoc ē venale. qz dicit Aug⁹. min⁹ te amat
q̃ tecũ aliq̃d amat. ⁊ hoc dicit de veniali. ergo zc̃. Itẽ
caro xp̃i ē sicut carbo ignitus. sed carbonis ignitĩ ē pel/
lere frigus ⁊ intendere calorẽ. ergo h̃ sacramẽtũ rep̃mit
motus frigidos culpe. ⁊ intendit motus viuos gratie.
ergo delet ⁊ auget. Item hoc sacramentũ quotidie of
ferr̃. ergo si nõ frustra. dat ergo aliq̃d quo quotidie idi/
gem⁹. Sz illud quo quotidie idigemus est liberatio a
veniali malo et pfectus i bono. qz charitas aut deficit
aut pficit. ergo zc̃. Cõtra. vnius sacramẽti vnus debz
esse effectus p̃cipuus. ergo nõ ad hos duos effect⁹ p̃di/
ctos. Itẽ q̃ nõ sit ad remissionem venialiũ ostendit
p̃mo. qz q̃ accedit ad hoc sacramentũ. aut accedit cõtri/
tus. aut nõ. Si cõtritus. ergo remissa est sibi culpa. Si
nõ contritus. ergo remanet culpa. ergo nullũ habet eu
charistia effectũ sup venialia. Si dicas q̃ cõtritio non
semp̃ sufficit. esto q̃ tanta sit q̃ sufficiat. tũc nõ habebit
h̃ sacramẽtum effectũ. et tamen melius est dispositus.
Itẽ si effectus huius sacramẽti est deletio venialiuz
ergo q̃ peccat venialiter irritat effectũ eius. sicut q̃ pec
cat mortaliter irritat effectũ baptismi. sed hõ habet ne/
cesse peccare venialiter. ergo ⁊ hoc sacramentũ irritare
ergo nunq̃z accipi debet. qz nunq̃z debet q̃s ꝓtumeliaz
huic sacramẽto inferre. Itẽ q̃ augmentũ virtutum
non sit effectus sacramenti videt qz si h̃. tũc ergo valde
cito fieret alic̃s pfectus q̃ hoc sacramentũ quotidie re/
cipit. sz hoc videmus eẽ falsũ. ergo zc̃. Itẽ augmẽtũ
virtutum est effectus baptismi ⁊ confirmatõis. sic sup
dixit magister. ⁊ similiter remissio venialiũ. nõ ergo bu
ius sacramẽti. Rn̄. dicẽdum q̃ hoc sacramẽtũ sit vnio 69
nis. effectus eius p̃mus aut est vnire aut magis vnire.
sed nõ de nouo vnire. vt supra ostensum ē. sed tã vnitos
magis vnire. Magis aũt vnire est tripliciter. Aut qz
q̃s vnitur maiori vinculo. vt ille magis vnit̃ q̃ maiorẽ
habet charitatẽ. Aut qz eodem vinculo vnitur strictiꝰ
vt ille q̃ fm̃ eundem habitum feruentius amat. Aut qz
eodem firmius. vt ille qui in eodem habitu est magis ra
dicatus. Dicit̃ ergo sacramentũ magis vnire. qz dig/

gne accedentē reddit feruentiorē vt carbo ignitus. ⁊ iterum reddit fortiorē vt bonus cibꝰ. Et ex hꝫ q reddit charitatē magis ignitā adiuuat ad ꝓsumēdā peccati venialis rubiginē. Ex hoc q magis firmat. adiuuat ad vitandum oīa scelera. ⁊ ratione vtriusq valet ad augmentū virtutū. ⁊ maxime charitatis. q est vinculū nō q̄tuz ad essentiā sed q̄tum ad feruorē vel radicationē. Feruor enim minuit quotidie q venialia ⁊ radicatio. ideo oportet per hunc cibū restaurari deperdituz. Ex his patent obiecta. Nam rōnes ad ꝑmā ꝑtem sunt ꝓcedēde. Nō vero obiicitur q vnus est effectus. dōm q vere est ꝑmus. ⁊ ille est
71 magis vnire. ⁊ p illū hz hos duos ꝓximos. ¶ Ad illud ꝙo qꝫ obꝫ q venialia delent in ꝑtitione. dōm q iste nō est effectus ꝑmus. sz ex ꝓsequenti fit. qñ hō indiget. vtputa qñ feruor charitatis p se nō est ita intensus q peccata venialia deleat. adiungit crebro diuinꝰ p quē vigoratur. ⁊ vigorata delet venialia. nihilominꝰ tñ ii nō hz ve
72 nialia. charitatis feruor vigorat. ¶ Ad aliud dōm q ñ irritat hui⁹ sacri effectus per aliqd veniale. qz veniale nō tollit gratiā sicut mortale tollit. ⁊ possibile est vnuz veniale remitti altero nō remisso. vnde veniale nec irritat añcedenter faciendo fictū. nec consequenter euacuando fructum. nec oportet alia venialia deleri. sed ꝑm q homo melius se disponit. ꝑm hoc charitas ꝓ illa vigo-
73 ratur plus ⁊ minus in diuersis. ¶ Ad illud qꝫ obꝫ de augmento. dōm q augmentū intelligit q̄tum ad feruorē nō q̄tum ad essentiā. Et q̄tum ad feruorē nō oēs ita ꝓcedūt. ꝓpter mꝝa venialia que cōmittunt q illū diminuūt. Ultimū manifestū ē. qz neutrū horꝝ ē ꝑmꝰ ⁊ ꝓprꝰ
74 effectus hui⁹ sacri sz magis vnire vt visum est.

Quonseqnter q̄ritur de hui⁹ sacramēti frequētatione. Et circa hoc q̄runt tria. Primo q̄ritur vtz necesse sit accedere ad hꝫ sacramētū. siue vtrum teneamur accedere. Scdo q̄ritur qd sit melius habenti libertatē accedēdi. si frequētare an tarde accedere. Tertio vtrū homo debeat se retrahere ab hoc sacramēto ꝓpter immunditiā corpalem.

¶ Questio j m

Qz sit necesse ad hꝫ sacrm accedere oñditur hoc modo Joh. vj. Nisi manducaueritis carnē ⁊ biberitis eius sanguinē nō habebitis vē. Itē eccl'ia excōicat nō accedētes ad hꝫ sacrm determinatis tpib⁹. sz nō excōmunicat ꝓ veniali culpa vel leui. q grauis culpa ē nō accedere. et si hoc. necesse est accedere. Item Innocentiꝰ necessario manducandꝰ est agnꝰ. vt a vastante angelo ꝓtegamur nec exire possumꝰ de egypto nisi celebrando phase. paschalē agnū comedamꝰ. Et añ hoc dicit q necesse est q homo sep̄paret. ne cessando sumere incurrat periculū.

Item de sacerdote specialiter oñditur vt dicit Ambro. in q̄dam oratione. Graue est q ad mensam tuaz mūdo corde ⁊ innocentibꝰ manibꝰ nō veniamꝰ. Sz grauiꝰ est si peccata metuēdo. sacrificiū nō reddamꝰ. sz ꝑmū mortale. q ⁊ secūdū. Itē rōe vr̄. qz sacerdoti impositū est officium. sed officiū si ne vsu est ociosum. Et amplius. qui habet talentū tenet illo vti ne damnet cū seruo neq. ergo tenet sacrificiū offerre. Et est exemplū si aliqs hz officium ꝑdicandi sibi impositū ⁊ videret expedire executioz ⁊ negligeret. grauiter peccaret. Contra. Aug. Quid paras dentē ⁊ ventrē. crede ⁊ manducasti. si q sufficit ad māducationē credere. nō q tenemur sumere sacramētū. Itē effectꝰ hui⁹ sacri est deletio venialiū ⁊ augmētū ꝓtum. sz neutrū ē de necessitate salutis. q ⁊c. Itē si necesse esset accedere. q ꝓuli qui nō accedūt nec manducāt om-
75 nes damnarent. ¶ Rꝰ. dōm q sacrm hoc nō ē de necessitate q̄tum ē de sua institutiōe. sz si ē. hoc ē ex assumpto officio vel mādato supaddito. Ex assumpto officio qō sz ne cessariū est exeq. vt cū sacerdos viuit de altari. vt prochianis ꝑsit dz seruire altari. Si aūt nō viuat de altari sz in libertate sua remaneat. nō tenet magis q̄ aliꝰ hō ex debito. sz magis ex bono ⁊ eq. Ex mādato supaddito qō instituit eccl'ia vt fideles cōicarent sel in anno ⁊ in morte. Uñ si q̄s negligit nō est sine ꝓcemptu. iō peccat mortalit. Rō aūt q̄re eccl'ia instituit ē. qz hoc sacra- 76
mentū est salubre. ⁊ multi erāt negligētes de sua salute. Institutio aūt eccl'ie fuit sub ꝑcepto vtpz in decretali de pe. li. vj. Dis vtriusq sexꝰ fidelis cū ad ānos discretionis quenerit recipiat reuerēter ad minꝰ in pascha eucharistie sacramētū. nisi forte de ꝓprio sacerdotis cōsilio ob aliquā rōnabilē causam ab eiꝰ ceptōe ad tps duxerit abstinendū. alioqn ⁊ viuēs ab ingressu ecclesie arceatur. ⁊ moriēs xp̄iana careat sepultura. Constat aūt q hec ē pena excōicatoꝝ. Ex his patēt obiecta. Rā ꝙbuz 77
Joh. siue dñi in ioh. intelligit de manducatōe spūali q ē p fidē ⁊ charitatē. sine q nemo adultꝰ saluat. ⁊ hec etiaz est in puulo aliq mō ad incorporationē. ¶ Ad illud quod 78
obiicit de ecclesia ꝑ rñsio. qz eccl'esia instituit. ⁊ vt institutio esset firma addidit penā. Silr illud innocentij intelligit aut ō mādatōe spūali. aut ō sacramētali rōne institutōis eccl'esie. ¶ Ad illud qō q̄ritur de sacerdote. 79
dōm q si sacerdos ē qui hz curā tenet. nisi aliꝰ eius defectū suppleat. ¶ Ad illud qō obiicit de Ambro. dō. q 80
loquit de talibꝰ q tenent. Uel si de oībus. tunc loquitur de īmundicia veniali nō mortali. ¶ Ad aliud dōm q officiū sacerdotale nō imponit vt hō necessario exequat. sz 78
ꝑ loco ⁊ tpe. vt sibi videbit expedire. ⁊ iō si ꝓscientia dictat q sit abstinēdū ob sui indignitatē ⁊ reuerētiā sacramenti. nō peccat. nec etiā ꝑdicatoꝝ. nisi qñ videt īminere piculū. vel negligit officiū p inobedientiā. est enim ei iniunctum vt illud exequat.

¶ Questio ij n

De habēte libertatē accedēdi quid sit ei melius. freq̄ntare an tarde accedere. Et q frequētare videt. qz in primitiua eccl'esia ꝑm q ꝺr Aug. iij. quotidie cōicabāt. q si optime fuit ab aplis instituta. videtur q coz exemplo melius sit q̄tidie cōicare. Itē oñditur auctare dñi. dñs eiñ docuit nos orare ⁊ petere q̄tidie panē supsubstātiale. ⁊ aliꝰ euāgelista notat ipm q̄tidianū. Et Amb. dicit panis iste q̄tidianꝰ. ē q̄tidie accipiendꝰ. vt q̄tidie tibi p sit. q vr̄ auctare dñi ⁊ Amb. q q̄tidie sit melius. Itē rōe videtur. qz hoc sacramētū ē in remissionē venialiū. sz sp peccamꝰ venialiter. q debemꝰ q̄tidie accipe. Et hꝫ est qō dicit Amb. cū sanguis xp̄i effundit. in remissionē pctōrum effundit. sp ergo accipe debeo. qz sp pecco. Itē alia rōne videtur. qz sacramentū illud auget in hoīe virtutē ⁊ charitatē. sz q̄to hec magis augēt tāto melius est hō dispositus. ⁊ q̄to melius disponit tāto frequētius dz accedere. ergo a ꝑmo. ad sacramētū hoc sp est accedendū. Contra. Aug. de ecclesiasticis dogmatibꝰ. q̄tidie eucharistiam accipe nec laudo nec vitupo. sz si sp dz ꝑcipi laudaret. q ⁊c. Itē Aug. quid paras dentē ⁊ ventrē. crede tm ⁊ māducasti. q nulla ē vtilitas in accipiēdo corpaliter. qz si aliq esset vtilitas. male qꝰ diceret Aug. qd paras dentē ⁊ ventrē. qz diceret ei ꝓpter vtilitatē. Itē rōe vr̄. qz possibile ē manducare spūaliter nō accedēdo ⁊ nō ē ibi periculū. sz accedēdo nisi hō sit bñ paratꝰ est periculū. qꝰ si via securior est eligēda. tūc qꝰ est raro cōicandū sacraliter ⁊ sepe spūaliter. Itē gloria dei comodo ē ꝑferenda sed q dimittit accedere ꝓpter sacramēti dignitatē ꝓnci-

paliter dat gloriã deo. q̃ aũt accedit ꝓpter sacri efficaciã attẽdit comodũ. g̃ meli⁹ facit q̃ cessat q̃ q̃ accedit. Jux̃ hec q̃rit de diuersitate institutõis. q; km qõ dr de ꝯsecratione di. ij. anacletꝰ instituit q̃ q̃cũq; veniret ad eccleſiã. Fabianꝰ q̃ ter in anno. Sother papa q̃ in cena dñi
82 et decretalis dicit q̃ sel in anno. ℟. dom q̃ si q̃s sp esset paratus. sp vtile cet hec sacrm recipe. vt scz haberet habitaculũ mũdũ. et spualiter comederet hũc cibũ cũ honore et deuotõe. Quia igit̃ tpe ecclie ꝑmitiue erant mũdi p baptiſmũ. in innocẽtiã et charitatẽ ardentes p donatiõnẽ spũſcti. nõ cõgruebat eis q̃tidie cõicare. Quia ꝙ postmodũ charitas refriguit. et pctã mũditia baptiſmalis vt in plurib⁹ gdita. relictum fuit iudicio et ꝯscie vniuscuiusq; vt recipet q̃n se dispositũ videret nec alit̃ mãducaret ad suã dñationẽ. Et q; hoies inceperũt frequẽtari negligẽres. optuit vt itez instituerẽt a sũmo pontifice frequẽtatio. scz q; frequẽtabãt multi et nõ bene se ꝑparabant. instituit Fabianꝰ vt trib⁹ anni solẽnitatib⁹ in q̃bus hoies meli⁹ parant et q̃s desiderabili⁹ expectãt cõmunicarẽt. scz natali. paschare. et penthecoſte. Et quia hoies adhuc ꝓcessu tpis in his trib⁹ tpib⁹ negligẽter se pabant. iõ hoc ad extremũ ẽ ad pasca reductũ q̃ ꝓcedit tpus ꝑparatõis. scz q̃dragesima. Si g̃ q̃r vtez expediat frequẽtare alicui. dom q̃ si videat se eẽ in statu ecclesie ꝑmitiue. laudãdũ ẽ q̃tidie cõicare. Si aũt in statu ecclesie finalis vtpote frigidũ et tardũ. laudandũ est q̃ raro Si aũt medio mõ. medio mõ dr se bñe. et aliq̃n dr cessare vt addiscat reuereri. aliq̃n accedere vt inflamet amore. Quia tali hospiti debẽt honor. debẽt et amor. et tunc ꝑfin illã gtem fm quã viderit se meli⁹ ꝑficere. ad illã magis declinet. q̃ hõ solũ experientia discit. Oẽs g̃ rões ad ꝑmã ptez intelligunt salus debita ꝑparatõe q̃ in pauci-
83 simis est vt sp. ℟ Ad aliud q̃ obr in cõtrariũ q̃ Aug. nõ laudat scz relinq̃t ꝯscietie. dr q̃ hoc dicit q; q̃busdã vt tacũ est magꝭ ẽ vtile frequẽtare. q̃busdã raro. q; maiorẽ efficaciã credo recipit hõ in vna missa vel mãducatione cũ bona ꝑparatõe. q̃ in multis si nõ seꝑparet di-
84 ligẽter. ℟ Ad aliud q̃ dicit Aug. dom q̃ hec dicit aug. nõ q; mãducatio sacralis nõ sit fructuosa. sed ꝯ illos q̃ carnaliter hũc cibũ spualem comedebãt. q; nullũ fructũ
85 reportabãt. ℟ Ad illud q̃ obr q̃ securi⁹ est. dom q̃ q̃uis illud sit securi⁹. tñ illud est vtili⁹. q; sicut pl⁹ pdest baptiſmꝰ sanguinis et flaminis q̃ sanguinis tm̃. sic pl⁹ mãducatio spualis q̃ndo ꝯiuncta est sacrali q̃ q̃ndo ẽ
86 p se. ℟ Ad aliud dom q̃ vterq; dat gloriã deo. et q̃ manducat cũ reuerẽtia. et q̃ ex reuerẽtia dimittit. Sicut em̃ dicit Aug. et centurio dñm honorauit cuz noluit q̃ domũ eius intraret. et zacheꝰ qui in domũ introduxit.

Questio iij̃ o

Utrũ homo debeat se retrahere ab hec sacramẽto ꝓpt̃ immundiciã corpalez. Et q̃ sic videt. quia in lege mulier que menstrua patiebat reputabat̃ immunda. Similiter vir qui patiebat semis fluxum. Leuit. xv. Siliter mulier post ptum. Leuit. xij. et ꝓpter istas immundicias ab ingressu in templũ et esu agni abstinebãt. g̃ videt q̃ multo fortius ab esu agni veri hoies arceri debent ꝓpter immundiciã corpalem. Jtẽ ex ꝯcilio elibertano dicitur de ꝯsecratõe dist. ij. omnis hõ ante sacram cõmunionẽ abstinere dr ab vxore ꝑpa trib⁹. aut quattuor. aut octo diebus. scz q̃libet ꝑt ꝯiungi cum vxore ꝓpria sine immundicia mentis. ergo illud dictũ est ꝓpter immundiciã corporis. et sic ꝛc. Item Grego. dicit q̃ pollutus ex cogitatione ꝑcedenti nõ debet accedere. aut ergo hoc est ꝓpt̃ immundiciã corporalem aut spiritualẽ. Nõ spiritualẽ quia ꝓpter illã cogitationẽ si nõ esset secuta pollutõ nõ impediret. ergo ꝓpter immundiciã corpalẽ. Jtẽ. Deutro. xxiij. habebis locũ. ꝛc. Glo. Mũdiciã corpalẽ diligit deus. ideo ꝑcipit mihi fedũ manere in castris. g̃ ꝛc. Jtẽ rõne videt. q; si aliqs immũdis manib⁹ ꝯsecraret. peccaret vtiq̃ q̃ntumcunq; sanctus. g̃. ꝛc. ℟ Item in hoc sacramẽto nõ tm̃ est q̃d spũale. scz etiã corpale. g̃ debet esse mũdicia corpalis. Cõtra. iste cib⁹ nõ ẽ cibus vẽtris sed mentis. ergo retrahi debet aliqs a sola immundicia mẽtis nõ carnis. ℟ Jtẽ magis displicet deo ĩmundicia peccati venialis q̃ quelibet immũdicia corpalis Sed ꝓpter peccatũ veniale cõmissum nõ debet q̃s retrahere se. ergo nec ꝓpter aliquã ĩmũdiciã corpalem. Jtẽ ĩmundicia corporalis vt pollutio nõ impedit mandicationẽ spiritualẽ que ẽ nobilio⁹. ergo multo minus nec sacramentalẽ. ℟ dom q̃ ĩmundicia corpalis q̃ 87
drupler ẽ. Quedam ẽ coniuncta spũali scom veritatez vt pollutio veniens ex turpi cogitatõne vel crapula. Quedã ex cõiũcta spũali scom conformitatem. vt pollutio veniẽs ex diabolica illusione. vel ex nature superfluitate. in qua sentitur pruritus et delectatio inordinata. Quedã vero est coniuncta spũali. tamẽ est generãs horrorẽ ĩmundicie ĩ aĩa. vt pollutio veniẽs ex infirmitate. Quedã aũt est pure corpalis nullũ horrorẽ ĩmundicie in aĩa generans. vt ĩmundicia in pede. Prima ĩmundicia impedit. ꝓpter hoc q̃ homo debet reputar̃ se ĩmundũ. vnde nõ recipit sacramentũ cũ reuerentia q̃ sic ĩmundus est nisi necessitas compellat. et ꝓpter irreuerẽtiam ꝓmat̃ fructu et incurrit damnũ. Secũda ĩmundicia q̃ ẽ in illusione diabolica arcere debet ex congruo. q̃m q̃uis nõ sit certũ q̃ sit anima ibi maclata. tñ rationabiliter põt dubitari. et ideo q̃ se reputat immũdũ bene facit. Unde ysiõ. in sentẽtiarũ. li. j. Et habetur in decreto. di. vj. non est pctm̃ q̃q̃s nocturna illusiõe polluitur. q̃uis extra memoriã turpium cogitationuz se se ꝑsentiat inq̃natum. tamen hoc vt temptatꝰ culpe sue attribuat. suãq; ĩmũdiciã statiꝫ fletib⁹ tergat. Tertia ĩmũdicia ẽ indifferẽs. q; tm̃ ẽ pena. et ideo nõ arcet. Si tamen ratione horroris abstineat deuotio et reuerẽtia est laudanda. vñ nec mulier mẽstruata arcetur. nec etiã mulier pr̃ partũ. sicut dicũt iura. De ꝑma repies d ꝯse. di. v. De secũda extra. li. vj. de purificatõe pr̃ partum. Quarta simpliciter ẽ indifferens inter omes bas ĩmũdicias. Prima magis impedit. vltima nullo mõ omes tamen impediũt de congruo scom gradus. Unde si quis querat. vtrũ semp q̃n pollut̃ corpaliter cessare debeat. dicendũ ẽ q̃ si sentit inquinationem illã multum animã inclinasse. quia ĩ actu illo dat homo consensum. tũc hoc fiat siue in somnis siue in vigilijs. consulẽdum esset ei facere reuerẽtiam sacramẽto. Si aũt sentit naturam magis expeditam. et vltius deuotio trahat ad ꝓceptionẽ. et solẽnitas tribuat aliq̃d qõ multũ recõpenset. dico tm̃ sine remorsu posse accedere. Cõceden- 88
dũ ergo q̃ solũ ꝓpter carnis ĩmũdiciã nõ impedit. scz q; hec ĩmundicia cõiũcta ẽ ĩmũdicie mentis. nec solũ ꝓpter ĩmundiciã mentis. q; cogitatio cito transit. scz ĩmundicia carnis horrorem relinq̃t. et diutꝰ durat et inordinat. et ideo q̃uis pollutio sit peccatũ veniale. magꝭ tamen impedit q̃ aliud veniale ꝓpter horroris diuturnitatẽ et maiorẽ deordinationẽ. Ad illud ergo qõ obr̃ q̃ 89
q̃ immũdicia corpalis impedit p legem. dicendũ q̃ non valet. q; lex data ẽ in onus et in figuram. et ꝑ illas immũdicias figurabãtur spũales ĩmundicie. ℟ Ad illud 90
qõ obr de ꝯiuctõe cũ vxore. dicendũ q̃ raro ꝯingit q̃ hõ

coniugatur scom illu actu debitu exigedo qn sit ibi aliq culpa. si aut solu reddedo debitu. non credo q debeat re/
91 trahi nisi de cogruo. vel etia causa plis. et hoc dt Gre. z habetur de pse. di. ij. Ad illud qd obr quare pollu tio impedit. dom q rone pollutionis carnis. cotingit pollutioni mentis. qz ex hac pollutoe se imudu z indi/ spositu reputare debet ad hoc sacramtu roe pdicta.
92 Ad illud qd obr q diligit deus mudicia corpalez. di cendu q veru e eatenus qz excitat deuotionez mentis.

Dist. xiij. de potestate conficiendi.

Olet etiam queri. vtrum praui sacerdotes. ze. Sup egit magister de pfectione. hic agit de po testate conficedi. Et diuiditur hec ps in tres ptes. In prima querit magister z determiat qui possut pficere. In secunda q possunt sumere. z ostendit q toli homies. ibi. Illud etia sane dici pt q a bruris aialib. ze. In tercia vero incidenter determiat p qnto dican/ tur aliqui errare siue hereticare. siue incurrere ibi. Sic autem ig nores qd faciat hominem hereticu. Prima ps habet duas. In pma determiat siue tangit que sut necessaria ad

a Nihil a bo/ no magis. nihil a malo minus p ficit sacerdote. Ur ex vbis aug. q malus sacer/ dos eqliter pficiat ea q spectat ad missam vt bo nus. z ita vr q si cut bonus sacer dos non peccat ita nec malus. Querit g de sa/ cerdote q sciter malus est. z tenet pficere ppter h q hz prochia. q debz facere. si di mittit peccat. si pficit facit o co scientia. z ita vr ee pplexus. Que/ ritur etia de sacerdote q no tenetur celebrare. si postq i/ dutus fuerit occurrat ei remorsus de aliq mortali. vtru debeat desistere an pcedere. Re. do. q sacerdos aut tenet ad celebrandu aut no. si no tenet. credo q no debe/ at accedere nisi pus fuerit contrit9 z etia pfessus. etiam ptucuq pcrit9 sit. nisi pus pficeat. si remorsus e de mo rali. Si aut no e de mortali. credo q bn faciat celebrando siue accedendo. Si aut occurrat ei alius casus in missa vel mortale pcm de q no fuit pcrit9. in tali statu pt oc currere q si hz sacerdotis copia dz pficeri si hz aptitu/ dine hoze an canonis inchoationem. Si no dixerut aliq q si adest plus. sufficit pcritio cu ppposito pfitendi. qz scandalizaret plm si dimitteret. si aut no timeret scanda lu psulunt dimittere. maxime cum nihil cogat. Uerum credendu est q sine peto pt qd inchoatu est pficere. si ppositu pfitendi hz z si cu pcritoe totu suppletur. nec vitio ibi contemptu. Si aut tenet cantare z no habeat co pia sacerdotis. dico q tenet se pparare p pcritionem z p/ positu pfitedi. z ita vr q no peccet si accedat cu verecu

DI. XIIII.

Aug. i li. de corpe dñi.

Querit z determiat q pnt cofficere. tagens q sut necessa ria ad pficiedu h sacm licite. a

Oleteti am queri vtz praui sacerdotes hoc sacm pficere queat. Ad qd dici pt q alicq licet sint praui cosecrant vere. s. q int9 sut noie z sa cramto z si n vita. qz n i merito cosecratis. sz in vbo efficit crea toris. Un Aug. Intra catholica eccliam i misterio corpis et a sanguis dñi. nihil a bono magis nihil a malo minus pficit sacer dote. qz no i merito psecratis. sed i verbo pficit creator. z vtu

tc spusancti. Credendu e em q in vbis xpi sacrapficeant. sicut ipe q baptizat. ita ipe e q p spm sanctu sua efficit carne z sanguine. Ite Gregor. pnat qdaz cionem corpis minus esse sctificatam. si illoz fiat officio aqz vita oculis vr ignobilis. Heu inquit magnu laqu incidut. vt diuina z occulta misteria plus ab alijs sanctificata posse fieri credant cu vn9 idcqz spusanct9 in tota ecclesia visibilit ea misteria et opando sanctificet. z sanctifi cando benedicat. Mysteriu io oz. qd secreta et recoditu heat dispensationem. Sacrificiu vero quasi sacru factu. qz pce mysti/

dia z reuerentia Si at no se pparet z catat. dico q peccat pec cato omissionis cu omittit pceri alio etia peto. si est occult9. si ma nifestus dico q scandalizat. si at phibit9 ab eccle/ sia. peccat oibus modis z pec cato trasgressionis. Sz intelligendum est sp q vnu est pcm et reliqua oia sunt annexa siue circustantie aggra uantes. sicut si aliquis occidat boies ppter lu/

Greg.

Mysteriu quare.

Sacrificium quare.

crum. Sz qd dicem9 de eo cui accidit remorsus de irregu/ laritate. tuc ibi no est remediu pcritois nec pfessionis. Ad h rndet aliq q cu irregulari sit, phibitu pficere h sa cramtu. z cu irregularitas no deleat p pcritoz. sz solu p dispsatoz. q qztucucq assit ppls z scandalu timeat. cu n sit faciedu pfitare vite ppt scandalu z pceptu. q tene tur aut deponere pscia irregularitatis. aut dimittere missaz. z h dico an psecratoz. z marie an inchoatoz ca/ nonis. Aliq dicut q phibitio ppter irregularitate ad ipm no se extendit. maxime cu accessit sine pscia irregula ritatis. Un ppt reuerentia sacri z scandalu ppli dicut q si volet z libeter faceret q in se est. dicut a dño ee dispe/ satu vt tuc. Si vo qr de illo q soler habere pscia. q no ent sacerdos. Hic dd. dupliciter. Aut dz dimittere missam an psecratoez. aut dz pscie fingere infirmitate. io sanuz pstitu e q bo se an diligenter pparet. z in missa no cogitet de se sed magis de sacramto. b Nec bonoz dispe/ satoz meritis ampliat. querit qis magis peccat. vtru. s. sacerdos malus q conficit z no sumit. an ille q vtruq

2

4

facit · quia plus ꝑsumit · ⁊ maior est irreuerentia. Item queritꝫ ḋs plus peccet · vtꝫ ille ḋ ꝓpꝫ timorem ⁊ reuerētiā nihil audet facere an ille ḋ cōficit · ⁊ videtꝫ magis ille qui conficit · qꝫ facit maiorem contumeliam sacramēto aliter reuerentiā Similiter queritur de illo qui tantū sumit corpus ⁊ non sanguinē · Rᵒ · dicēdum ꝙ grauius peccat ille qui simulat se facere · q̄ ille qui conficit ⁊ non sumit · ⁊ grauius ille ḋ conficit ⁊ nō sumit q̄ ille qui cōficit ⁊ sumit totum · Et ratō huius est · quia irreuerentia ꝑtꝫ fieri sacramēto vno modo · quia ille qui ministrat ē indignus · nihilominus tamen facit sicut eccleſia īstituit Alio modo quia non solū est indignꝰ sed etiam in ipa celebratione nō seruat ritus quē debet · et tunc nō solum exhibet irreuerentiaz · sed etiam facit cōtumeliam · quia sacramentuz non pficit · sed dimittit incompletuz nam ordinatū ē vt nullꝰ se simulet celebrare i dicere · De missarū celebratōne · lib. vj · ꝛ hoc ⁊ ifra.

Aug. i ser. mone ḋ corpe xpi · vñ missa dicatur.

Greg. maledictā bene dictōibꝰ vestris · i · his q̄ illis bñdictionibꝰ postulatis vel ḋcḋ a vobis bñdicet · vel q̄ nā nō bñdicūt scis et ꝺo corde · Vl' qꝫ ḋ inīq̄ agunt bñdictū ab eis · adulāturq̄ ꝓtōribꝰ · dūmō diuites sūt

Licet is qui ꝓ sui criminis cōscientia reputat se indignuz peccet grauiter si se ingerat irreuerēter ad illud Hz uius tamē vī offendere · ḋ fraudulenter illud ꝑ sumpserit simulare · cum ille i solꝰ dei misericordis manum incidat · Iste vero non solum deo non veretur illudere · sed poplō quem decipit se astringat · Ordinatum est etiam vt qui conficit · communicet · de consecra · dist. ij · ex concilio tol · xij · Certum est ꝙ hi qui sacrificantes nō edūt · rei sunt domini ei sacramenti · Quicunq̄z ergo sacerdotum deinceps diuīo altari sacrificium oblaturus accesserit · ⁊ se a cōmunione suspenderit · ab ipa qua se indecēter priuauit gratia communionis · vno anno repulsum nouerit · Ordinatum est etiam vt sanguinē sumāt vñ de cōse · di · ij Gelasius papa Aut integra sacramenta percipiant · aut ab integris arceātur quia diuisio vnius et eiusdez ministerij sine grādi non potest sacrilegio prouenire · c Recolite nomen et aduertite veritatem · Querit circa hec verba augustini quāre scilicet missa sic nominetur · et si in omni sacrificio mittatur hostia

Item · queritur · quare nō ōr Ite missa est · in

hiero. Maledicā bñdicētibus vos · i · ḋcḋ a vobis bñdicetur · per me erit maledictū · Greg. sup Ezech. Qui in expositōe sacri eloquij vt auditoribꝰ placeat aliquid fingit · sua ꝓba loqꝫ ñ dei · ḋ aūt i ꝓbis dñicz alīq̄ ꝓtulit sentierit et sub alio intellectu · tamē ad edificatōez charitatis tendit · dñi sunt ꝓba ḋ dicit ·

Tāgit illa q̄ sūt de necessitate hui⁹ sacramēti simplicit · que scz sūt intentio et ordo · b

In hui⁹ aūt mysterij expletiōe sicut formā seruari · ita ordinez haberi scz vt sit sacerdos · et ītētionē adhiberi · optet · vt illō facere intēdat · Sz si nō credit de illo misterio sicut xitas hz · nunḋ ꝓt intendere illud cōficere · et si nō itendit nūḋ ꝓficit · Aliqui dicūt etiā ñ recte de illo misterio sentientē posse intēdere nō ḋdem illud conficere · quod iam esset recte credere · sed id agere quod gerit ab alijs · duz conficitur · ⁊ sic adhibetur intētio · Et si intentio dicatur de eē conficiendi illud mysteriuz · tamen exquo intendit ea dicere et agere que ab alijs geruntur impletur mysteriū ·

Determinat qui pñt sumere hoc sacramentum · et ostendit ꝙ soli homines · c

Illud etiam sane dici potest · ꝙ a brutis animalib⁹ corpus christi non sumitur · et si videatur · Quid ergo sumit mus vel ḋ māducat · deus nouit · De hoc celesti mysterio aliqua perstrinximus a catholicis fideliter tenenda · Qui eñ hijs contradicit · hereticus iudicatur ·

Determinat incidenter ḋ facit hereticum et quid sit hereticus · d

deus maledixerit bñdictiōib⁹ hereticoꝝ · ⁊ symoniacus bñdixerit · ḋs eoꝝ ꝓualebit · Nunḋ bñdictio maledicti ad nihilum poterit redigere verba verissima cōminātis dei · Ex hijs colligit ꝙ hereticꝰ a catholica fide ꝑcisus neḋat hoc sacrm ꝓficere qz sancti angeli ḋ hui⁹ misterij celebratiōi assistunt · tūc nō assunt q̄si hereticꝰ et symonicus hoc mysteriū temerari ꝑsumit · Nō eñ dubitari licz vbi corpis dñici ⁊ sāguis mysteria gerūt · supnoꝝ ciuiū adeē cōuentus ·

b viuificat · Nec bonoꝝ dispēsatoꝝ meritis ꝳpliat · nec malorū attenuat · Hoc ō corpe dñi · hoc de baptismate · ⁊ chrismate sciē dū ē ⁊ tenendū · qz xtus diuina secretiꝰ opat in eis · ⁊ diuina solūmō ē hec virtus siue ꝓtās · nō hūane efficatie · Illi ꝺo ḋ excōicati sunt vel de hereſi manifeste notati · si videēt hoc sacramē tū posse cōficere · licet sacerdotes sint · qz nemo dicit in ipa cō secratiōe · offero · sz offerim⁹ q̄si ex ꝑsona eccleſie · ⁊ iō cū alia sacra extra eccleſiā possint celebrari · ō hoc ñ vī · Ꝺō etiā augtradere vī dicēs Recolite nomen ⁊ aduertite xitatē · Missa eñ ōr eo ꝙ celestis missꝰ ad consecrandū ⁊ viuificādū corpꝰ ad ueniat · iuxta dictū sacerdotis dicētis · Oi potēs deꝰ iube hec ꝑferri ꝑ manus scti angeli tui in sublime altare tuū · Idcirco nisi angelꝰ venerit · missa neq̄quā iure vocari ꝓt · Nūḋ eñ si hoc mysteriū hereticus ausꝰ fuerit vsurpare · angeluz de celis mittit deus oblationē eius consecrare · marie cū eisdez ꝑ prophetā cōminatꝰ sit dicēs · male dicā bñdictionibus vris · Qz si bñdictionibꝰ eoꝝ se asserit maledictuꝝ veritas · ḋ erit de hostia · ḋ dicemus illā posse bñdici ab illo quē scimꝰ a ꝺo fore male dictū cū sua bñdictiōe · Si enim

qualibet missa. Itē q̄r de hoc q̄ dicit · q̄ celestis missus ad ꝓsecrandū z viuificandū corp⁹ aduenit. Contra ex hoc Aug. verbo vī q̄ angelus ꝓsecret corp⁹ dñi z ꝓficiat. Cōtra hoc est q̄ actio ista ē oīno sup̄ naturā angeli/ cā. ℟. dō. q̄ sicut tangit in ista missa ōr q̄ mittit celestis missus. Celestis iste missus sic exponit. Innocētiꝰ ē magni ꝓcilij angelꝰ iste inq̄ mittit ad cōsecrādū. q̄ iste ē sacerdos inuisibilis q̄ ꝓsecrat z ꝓficit hoc sacrm vbicūq̄ ꝓficiat. vñ valet illa rō i cōtrariū q̄ obijc̄ de angelico ministerio. nō tm̄ em̄ est hic missio. sed etiā missio sacrificij ad deū p̄ summū angelū. s. xp̄m. assistentibꝰ magnis angelis. ꝓpter q̄d in fine ōr ite missa est. z ꝓpter hoc missa recte appellatur. Vñ Hugo. Ipsa hostia sacra missa vocari p̄t. quia trāsmissa est p̄mū sc̄z a patre vt eēt nobiscū. postea a nobis p̄ri vt apud patrē p̄ nobis intercederet. p̄mū a patre nobis p̄ incarnationē. sc̄z a nobis patri p̄ passionē. Sic̄r in sacro · primū a patre nob̄ per sanctificatōez · q̄ nobiscum cē incepit. postea a nobis patri p̄ oblationē q̄ p̄ nobis intercedit. Sz tunc est q̄stio q̄re nō ōr in fine cuiuslibet misse. Ite missa est.

hylariꝰ ō trinitate

6 ℟. dōm q̄ z si q̄libet missa totū corp⁹ xp̄i misticum respiciat sicut patet per triplicem hostie p̄fitionē. tam̄ p̄m istam differētiā triplicē ꝓtingit missas triplicit̄ appropriari. Quedā em̄ celebrant̄ specialiter ad honorem sanctoꝝ. z quia ipi sunt in tuto iam. z sunt cōsecrati. ideo. iō in talibꝰ licentiatur ppl's ōr ite missa est. quasi festinate ingredi in illā requiē. Quedā specialiter ad salutem viuoꝝ. z quia nō sum⁹ certi de salute nostra. iō debemus ꝓtinue solliciti esse ne p̄ nostrā ignauiam in nobis misse efficacia euanescat. iō ōr in missa in fine oīm̄ rīe benedicam⁹ dño. p̄m illud ꝑbi. benedicā dominū in oī tēpore. Quedā spūaliter ad requiē defunctoꝝ. z i illis ōr z requiescant in pace. d ℟. Ne aūt ignores quid faciat hereticū. Querit vnde dicatur z p quātō dicat hereticus. Si em̄ dicas q̄ hereticus dicitur q̄ errat. hoc est ꝓtra Aug. qui dicit primo de trinitate. errare potero. sed hereticus esse nō potero. Si tu dicas q̄ hereticꝰ dicitur. quia diuersus a cōmunione fideliū. ergo excōmunicatus z scismaticus dici debet hereticꝰ. Queritur ergo ꝓ q̄nto q̄s dicat hereticus z i quo differāt heresis. secta. et superstitio. ℟. sicut dicit ysiō. i li. ethy. hereticꝰ dicitur ab hereꝭ grece. q̄d est electio latine. z q̄uis electio sit bonis malisq̄ communis. tamē hereticus ip̄e nō ex dono dei. sed ex ꝓpria autoritate z ex ꝓprio sensu accipit aliquā sententiā falsam. Nō oīe vez a spiritusancto est a quocunq̄ dicat. hanc aūt nō ōr eligere quādocunq̄ opinatur aliquid falsum. sed quādo falsuz ꝓcopiat z ꝓtinaciter credit z paratus ē defendere. siue ip̄e finxerit siue alius. vñ talis diffinitio p̄t dari. Hereticus est qui diuine legis ignorātia vel ꝓtēptu ꝓtinax inuentoꝝ. ꝓpriꝝ erroris. aut alieni sectatoꝝ. catholice veritati maluit aduersari q̄z subijci. Et hec diffinitio cōcordat rōni. Et vt ait Aug. xxiij. q. iij. d sententiā suā q̄libuis quersam nulla ꝓtinaci animositate defendunt corrigi parati. nequaq̄ sunt inter hereticos cōputādi. Et differt heresis a scismate. quia hec ē ꝓtra fidē. scisma ꝓ mores vel vinculum charitatis. Sententia aūt ꝓtra fidem rōne adinuentionis dicit̄ potest superstitio. i. superflua institutio. rōne adhesionis heresis. rōne defensionis secta loquēdo ꝑ appropriata. Vel heresis quia ꝓ veritatē. secta q̄z ꝓ cōtratē. superstitio q̄z ꝓ vtilitatē. q̄si superflua institutio. Vel heresis ab eligendo. secta a ꝑseq̄ndo. superstitio a superstando. Vñ heresis dicit p̄sumptuosam z deliberatā falsi ad inuentionē. secta superaddit imitationem superstitio diuturnitatiꝭ inueterationē. sic̄ senes superstitiosi dicunt̄. sic z hereticī. iō ōr superstitio. q̄ vetustati z superstitioni cordāt. Pri⁹ aūt superstitio ōr q̄si a superstādo. nā sic̄ i fide intellectꝰ captiuat. sic i superstitiōe error inflat z eleuat.

hiero. super Osee Augu. de vtilitate credēdi.

Questio i

Circa quā sic proceditur Aug. in li. sententiaꝝ prosperi. Nō est locus veri sacrificij extra catholicaz eccleiam. sed hereticus est extra catholicam ecclesiam. ergo in eo nō est verum sacrificium. z sic z̄. Item Hieronymus. Panem pollutum comedunt hereticī. sed pānis iste nō potest pollui. ergo nō comedunt hunc pānem. Item Greg. Odit deus sacrificia hereticorum detestatur fetorē. ergo nō mittit nec se nec angelos. nec ipi p̄ sequēs mittunt in celū. q̄ nō ꝓficiunt. nec missaz dicunt z falso dicunt. ite missa est. Itē Cipian⁹. Hereticorum sacramenta sacrilegia sunt. sed iste panis sanctus est. ergo z̄. Item ex concilio landarensi. nō oportet benedictiones hereticorum accipere. sunt enim magis maledictiones. Item ratione videtur. quia hoc sacramentum est sacramentum vnionis. ergo q̄ separati sūt ab ecclesia. omnino alieni sunt ab hoc sacramento. et si hoc. non possunt conficere. Item qui separati z hereticī sunt. q̄uis habeant ordinem. nō tamen p̄nt soluere z ligare. z si soluūt nihil faciūt. q̄ eadem ratione nec ꝓficere. Item priuilegium meretur amittere q̄ concessa sibi abutitur potestate. sed hereticus z scismaticus abutunt potestate conficiendi. ergo sicut deus dedit ptātem. ita z debet auferre. Item ptātis superioris est cōpescere inferiorem. si ordinate sunt potestates. q̄ si papa vel epūs negat sacerdoti ne conficiat. amplius non potest conficere Si dicas q̄ si non potest de iure potest tamen de facto. Contra. hoc solum potest homo apud deum quod de iure p̄t. sed ptās conficiendi est ptās q̄uis ad deum q̄ si non potest de iure. nullo modo potest. Contra. Aug. ad ꝓcrescianum loquens de hereticis z scismatī/

cis dicit. Sicut ī eis mālsit baptismus sic ꝛ ordinatō integra. in pscisiōe fuerat vitiū qđ in vnitate pacis ē correptū nō in sacramētis. q̄ vbicūq; sūt. ipa ꝥa assunt. Itē j. q. j. in. c. remissionē. 2. sacra ī modū lucis. ab īmūdis coinq̄nari nō pnt. Itē sacerdos ꝺficit. aut q; bon⁹. aut q; sacerdos. Si q; bonus. sz nō est certus de bonitate. ḡ nec virtute sua certus est vtq; ꝺficiat. Sz q; sacerdos cū ꝓpter beresim nō ꝛsinat esse sacerdotes. patet. ꝛc. Itē ad sacramētū ex pte dispensantis nō plus req̄rit; 2 w q; intentio ꝛ actio. Sz hec oīa sūt ī pscisō. ḡ ꝛc. Si dicas q; req̄ritur bonitas. tūc salus nr̄a ī manu alteri⁹ 8 posita ē. ℟⁹. aliq̄ voluerūt distinguere ex quib⁹ videt fuisse magister q; sacerdotes mali q̄dā occulte sūt mali. ꝛ ꝛ ecclia saltē numero. et quoad exteriorē facie. ꝛ tales pnt. Alīq; vero sūt manifesti mali ꝛ ab ecclia pscisi. ꝛ tales nō possūt. Sed hec pō nō videt cōsonare positioni Lypani. q̄ posuit q; heretici nō habeāt illa sacramenta ꝥa. qđ satis improbat Aug. ꝓpt hoc dicēdu aliter. q; in sacramēto duo attendūtur. s. sacri ꝟitas q̄ cōsistit q̄tū ad rē pmā. ꝛ sacri vtilitas q̄ consistit q̄ntum ad rē vltimā que est incorporatio vel vnio q̄tū ad corpus mysticū. Si de ꝟitate sacramenti loquamur. veritas saluat. vbi ē er pte mīstri ordo ꝛ intentio ꝛ verbi platio cū adest debitū elemētū. Si aūt loq̄mur q̄ntū ad vtilitatem dōm q; sacerdos bonus ꝺficit ad vtilitatem suā et assistentiū. malus occultus ad damnū suū. nihilominus tamē ad vtilitatē assistentiū. q̄ cum fide ꝛ deuotione missam audiūt. sz pscisus ꝛ hereticus ad dānationem suaz ꝛ oīm assistētiuz. Quia ergo ī prescisis ꝛ hereticis māfestis ꝑuatur sacremētū omī fructu. cuius sit ibi corp⁹ xp̄i verū. iō loquūtur sacri canones ꝛ auctes sanctoz ipoz sacrificia detestātes. nō rōe opis operati sz damni. ꝛ sic soluūtur auctes. ꝛ sic credendū est intellexisse magi 9 strū. Ad illud aūt qđ obz q; nō pnt pscisi. q; ē sacramētū vnionis. dicēdū q; sacramētū vnionis ē rōne efficien 10 tie et pscisi sine efficacia ꝛ fructu cōficiūt. Ad illd qđ obr̄ q; nō pnt soluere. dōm q; nō est simile. q; potestas soluendi est ptās ad alteq; ordinata. q̄ non tm cōsistit in 11 ordine sed iurisdictione. qđ nō habet hereticus. Ad illud qđ obr̄ q; ꝑuilegiū debet amittere. dōm. q; dign⁹ est de se. sz tamē dei largitas nō subtrahit quod impmit vt ꝑpetuū. ꝛ q; talis ē caracter sacerdotalis. ideo manz ad diuine largitatis gloriā ꝛ maloz ꝑpetuā dānatōnē ꝛ ignominiā. ꝛ ꝓsequēs ad manifestādā dei iusticiam 12 Ad illud qđ obr̄ q; supioz ptās pt cohibere inferiorē dōm q; ꝑm illud pōt cohibere ꝑm q; supioz. sz q̄tum ad ptātē ꝺficiendi oīes sacerdotes equaliter possūt cōficere. Sed q̄tū ad debitam ꝛ ordinatam executionez est supioz. ꝛ q̄ntū ad hāc bene cohibet. Vñ si pscisus vel excōmunicatus cōficiat. facit quidez hoc ad quod habet potestātē. sed tm̄ nō facit debite ꝛ ordinate. īmo ad damnationē suā. Questio ij. b.

Utrū soli sacerdotes possint conficere. Et q; sic videt. q; dicit Aug. ad istud sacramentū cōcurrit ordo. intētio. et actus. et hoc etiā dicit mgr̄. ꝛ habet cōsuetudo sācte ecclie. Itē rōe vr̄. q; in ve. te. exquo templū ē factuz solis sacerdotib⁹ licebat offerre sacrificium. ḡ si figura fuit vera. et 2 ei ꝟitas rndere patet. ꝛc. Itez sacramētū est habendū ī magna reuerētia. ergo eius dispēsatio nō oīib⁹ debuit cōcedi. ergo aliq̄b⁹ est cōcessa. ḡ aliꝯ ñ habēt ptātez. Sed illos q̄b⁹ hec ptās data est dicim⁹ sacerdotes. ergo ꝛc. Itē apls ad ℟ eb. v. dicit q; ponti fex ꝺstituitur vt dona ꝛ sacrificia offerat ꝓ peccatis. ergo q̄ nō est ꝺstitut⁹ sacerdos nō ꝑt. Itē in oīmi gēre etiā inf idolatras in quib⁹ pōitur cultus. aliq̄b⁹ psonis spēcialit cōmittit ptās offerēdi q̄ dicūtur sacerdotes. ḡ si ecclesia est ordinatissima. ergo videt q; xp̄s aliq̄b⁹ h̄ officiū debuit dare. Sed distributio officioz ī ecclia debet esse ordinata ad vnū. ergo hi solū h̄ pnt. q̄ ad h̄ ꝓcipes ꝛ pōtifices ecclesie ordinātur. sed hi sūt sacerdotes. ergo. ꝛc. Cōtra. et si soli sacerdotib⁹ ex officio cōpetat baptisare. tamē si laycus baptizat baptizatū est ḡ similit si cōficit cōfectū est. Itē magis dignū ēmministrare dco bonus laycus q̄ impius sacerdos. ḡ si ad sacerdotis mali inuocationem dñs ꝺuertit panē i corpus. multo forti⁹ ad verbū layci boni. Itē sicut dñs solis discipulis dixit. accipite. et quotiēscūq; feceritis ꝛc. ita dixit Docete omēs gētes baptizantes. Si ptās baptisandi ē cōcessa omīb⁹. ḡ a simili ꝛ ptās ꝺficiendi. Itē btūs petr⁹ ꝑma cano. ij. c. vos est; gēs scā re. sa. loquit ad omēs brōs. ḡ ꝛc. ℟⁹. dōm q; soli sacerdotes 13 pnt ꝺficere. ꝛ h̄ q̄dē decet fides nr̄a. quā ab aplis ꝓcepimus. et ipi a dño. vñ ordinauerūt eccliam ꝑm dei institutionē. Et q; apli et eoz postmodū successores ptātez ꝺficiendi ꝓsonis spiritualibus ꝺtulerūt. q̄s ꝛ sacerdotes appellauerūt. ideo solū illis tenet fides licitum esse. Huic ꝓsonat rō q; sacramētū illud qđ ī magna reuerētia habendū fuit spēalib⁹ ꝓsonis cōmissum ē ꝛ cōmitti debuit. aut ergo rōne scitatis. aut rōe auctis. Si sanctitatis vt dicūt heretici tūc ḡ nemo ē certus vtq; ꝺficiat ꝛ salus nr̄a pendet ex aliena bonitate. Si auctis. et auctas p̄t tā bonis q̄b⁹ malis cōcedi. ꝛ hāc vocamus ordinē sacerdotij. Quenit ergo q; illi soli possunt. Ad 14 illud qđ obr̄ de baptismo. dōm q; nō est simile. q; illud ē sacramentū primū ꝛ necessariū. nec ī tāta veneratōe habendū. Ad illud qđ obr̄ q; bonus laycus ē magis dignus. Dōm q; nō cōsideratur in potestate cōficiendi dignitas sz tm̄ auctas que est in sacerdotib⁹ rōne caracteris. Ad illud qđ obr̄ q; solis apostolis dcm̄ ē accipite ꝛ comedite. similiter ite et baptisate. patet responsio Sicut em̄ ipi exposuerūt fcō. aliter est hoc cōmissuz. aliter illud. Sicut enī in ecclesia instituerūt patet q; indifferēter baptizari ꝑmiserūt. ꝛ spēalē ptātem ꝛ auctoritatem ꝓsonis specialib⁹ cōtulerūt. maxime ad h̄ sacramētum conficiendū. hāc aūt dicimus ordinē. et ꝓsone potestatē illā bñtes vocātur sacerdotes. Ad illud qđ 17 obj̄citur q; sancti dicūtur sacerdotes dōm q; nō dicuntur sacerdotes ab oblatione corporis domini sed sui. q; vnusquisq; corpus suū offert hostiā viuentem. Rom. xij. Questio iij. c

Cum potestas sacerdotalis concurrat ad consecrandū et verbi ꝟtus. q̄rit circa qđ magis resideꝫ ptās. an circa verbū. an circa sacerdotē. Et q; maioꝛ potestas circa ministrū videt. q; ꝺs cōferat virtutē rebꝰ ꝑm ꝺgruētiaz ipārū. sz aīa mīstri cū sit spūalis ꝛ dei imago. maioris ꝟtutis ē capax q̄b⁹ bū sēsibile. g⁹ penes ipm magis residet ꝟt⁹. Itē sacdos opat ꝑ bū sic ꝑ īstrumētū. sz nobilioꝛ ē potētia agēte q̄b⁹ īstrumēti. siue ꝟt⁹ operandi magis ē penes agētē q̄b⁹ penes instrm. g⁹. ꝛc. Itē bū ē effect⁹ sacdotis. sz effect⁹ nō ē maioris ꝟtutis q̄b⁹ cā. q; cā ꝑma pl⁹ influit q̄b⁹ scda. g⁹ tā sacdos q̄b⁹ bū. cū sit cā bi. Cōtra. sacdos ñ pt nisi ꝑ ꝟtutē bi. sz ꝓpt qđ vnūq̄dq; ꝛ illud magis. g⁹. ꝛc. Itē sacdos ñ recitat illud bū sic suū sz sic xp̄i. sz verbū xp̄i pl⁹ bz q̄b⁹ mīster xp̄i. g⁹ magis residet penes bum Itē bū ē de sacro isto. sz ordo ē aliud sacz. g⁹ sacz magis ꝑ accns respicit ꝺsecrōem q̄b⁹ bū. et si h̄. pz. ꝛc. ℟⁹. ad hāc qōz dupl̄r rndet ꝑm duplicē opinionē de ꝟtute verbi. quidā em̄ dicunt q; bū bz ꝟtutem quādaz que ē 18

q̄lras absoluta·7 sic ē cā efficiens ꝺ secratiōis·7 hi ponunt q ptās ꝺficiēdi ꝑncipaliter residet penes ꝟbum· et verbū illā ꝟtutē hz qz est ꝟbum xp̄i· Et est exēplum de ꝑcone siue nūcio q̄ cōpellit ꝙlm ꝑ edictū regis·ptās q̄dē cōpellēdi ꝺsistit ꝑncipaliter in edicto·7 hanc hz qz erit a rege·ꝑ hoc patēr obiecta ad oppositū· ¶ Alia positio est q virt⁹ verbi nō est aliq̄ qualitas absoluta·sz solum ordinatio ad talē effectū vt ad ei⁹ plationē fiat·nō ad plationē factā a q̄libet·sed ab hūte xp̄i signaculū· Et �means hanc positionē dōm q vna est ptās ꝺficiēdi cōsistens i ministro 7 in ꝟbo sicut in lr̄is papalibꝫ· Si q̄rat vbi est maior vis·an in ꝟbo·an in scripto·an in sigillo· dōz q vna vis est in vtroq̄z·qz vnū dat vim alij· Nam carta scripta sine sigillo nō hz aliquā vim·silr nec carta sigillata sine scripto· Obiectiōes ad vtrāq̄z ptem ꝓcedūt ac si eēnt diuerse ptātes oīno· Et si q̄ras quō est vna ptās in duobꝫ·dōm q vna ordinatio ē et ꝟtus· ptās illa est ꝑ ordinationē ad hunc effectū·7 nihilominꝰ tm̄ hec tria quasi vna ordinatōe cōcurrūt·s·ordo·ꝟbum·7 elemētū· Penes elemētū est ordinatio q modū potentie passiue penes ꝟbum ordinatio potētie actiue·similr penes sacerdotē· Hz in sacerdote ptās ē ad moduz generalis et mediate·in ꝟbo q modū specialis 7 imediate· Cū enim ptās sit in sacerdote ad cōficiendū 7 absoluēdū· verbo tamē cū intentōe ꝓlato artat ad hoc vt cōficiat·ptās āt illa in sacerdote ponit caracterē q̄ est q̄litas absoluta· nobilitās aīam sacerdotis in ꝟbo· Scōm hāc opinionē nihil ponit nouū q sit aliq̄d absolutū·sz ad aliq̄d· et iō si q̄ztum ad substratū loq̄mur· posset dici q nobilior est ptās sacerdotis q̄ztum ad id qō est in eo· Et q obūcit in cōtrariū·nō pōt ꝑ ꝟtutē verbi·dici pōt q verbum ꝓlatū et hz ordinationē·et hz virtutē diuinā assistentē Rōne ꝑmi se hz ad sacerdotē sicut instrumētū· rōne ꝟbo ꝟtutis assistētis sicut agens nobili⁹· et ꝺ illa ꝟtute cōcedo q nobilior ē· Hz tamē ꝓpter hoc nō sequit̄ q ꝟbuz sit nobilius·bene tamē cōcedit̄ q immediati⁹· Sic igit̄ duobꝫ modis respōdet̄ �means duas opiniones· Que autē hāz opinionū verior sit·difficile ē iudicare·et difficili⁹ videt aliquā hāz improbare· Nā ꝓma q̄ dicit q in verbo est ꝟtus diuinit⁹ dicit hoc ē sup̄ naturā �means diuersitatē diuine potentie·et q̄s pōt negare q de⁹ posset hoc facere·et si pōt·q̄s neget q det sacris si placet· et etiam multe auctates videnť hoc dicere· Similit̄ q̄s audeat alterā improbare q̄ dicit q in verbo ē efficax ordinatio et ampli⁹ sibi asserere nō ꝑsumit·et hec q̄dem ꝟa est· Si q̄s aūt audeat larguere·si ampli⁹ nō vult asserē·cū nec fides cogat·nec auctas cōpellat ampli⁹ dicere· maxime ad hoc q spectat·q̄ nō possit satis exponi hoc mō sine sensus distorsiōe· Et iō qz magis est sobria 7 magis intellectui consona·pōt cui placet huic positioni satis secure adherere· ¶ Questio iiij ꝺ

¶ Utrū melior sit missa boni sacerdotis q̄ mali·7 q nō videt Aug·in li·ꝺ corpe xp̄i· In misterio corpis 7 sanguinis dñi nihil a bono magis·nihil a malo minꝰ ꝓficitur sacerdote· Itē rōne vr̄·qz vnus nō baptizat melius q̄ alⁱ·nullis ei data est ptās excellētie·g̃ pari rōne nec melius ꝺficit· Itē nihil qō in bonitate nō pōt crescere nec ꝺcrescere·sit a bono meli⁹·vel a malo pei⁹· Hz corpus xp̄i in bonitate nō pōt crescere nec decrescere·g̃ sacramentū est equale a bono 7 a malo ministratū· Item si missa dicit melⁱ⁹ ab vno q̄ ab alio· vr̄ �means hoc q spes possit poni in boie qō est inconueniēs· Cōtra· plura bona pauciorꝫ bonis sunt meliora· Hz in missa mali sacerdotis hoc solū acceptat de⁹·s·xp̄i corpⁱ⁹·in missa boni acceptat oēs orationes 7 ꝺuotōes·g̃ missa boni est melior· Itē melⁱ⁹ est quod est fructuosi⁹·sed missa boni sacerdotis ē fructuosior·qz melⁱ⁹ exaudit·7 magis i ea ad ꝺuotōz hoies puocant·g̃ ē melior· Itē si eq̄ bona ē· gⁿ male ꝓhibent sacri canones audire missam ab hereticis·7 scismaticis·7 symoniacis·7 fornicarꝫs notoriꝫs ꝓpter hoc querit quare hoz magis missaz ꝓhibet q̄ dicuntur notorij fornicarij· ¶ Rᵒ· dōm q ꝺ missa est loq̄ 19 q̄ztum ad substātiale qō est ibi·7 hoc est ꝺfectio corpis 7 sanguinis dñi·7 q̄ztū ad hoc equalitas est in oībus· qz vnū 7 idem ab oībus fit· Sūt etiā in missa aliq̄ circūiacentia·sicut petitōes·orōnes·obsecratōes·7 deuotⁿ ad affectⁿ·7 q̄ztuz ad h̄ melius valet missa boni sacerdotis·qz magis puocat ad deuotionē·7 si q̄s libētius audiat missaz sacerdotis deuoti·credo q bene facit· dum tamē credit ipm in substātiali·nō supercedere peccatoris missam·alioq̄n piculose erraret· Rōnes ꝓcedūt ad ptes oppositas �means has duas vias· ¶ Ad illud ꝟo qō 20 querit quare q̄rundā misse audiri ꝓhibent·dōm q hoc est in penā peccati coꝝ·qz nō sunt digni ꝺficere·7 si cōficiūt nō sunt digni audiri· Alia rō est vt cōfusi ꝺ culpa redeant ad gratiā· Tertia rō est vt alij retrahant ab eoꝝ imitatiōe· Tñ hic est opus iusticie·miscōie·7 prudentie· ¶ Ad illud qō querit quare magis illa q̄ttuoꝝ 21 genera peccatoꝝ·dōm q hoc est qz directe repugnant huic sacro· Nā in hoc sacramēto est secretū fidei·7 ideo repellunť heretici· Est vinculū charitatis·iō scismatici Est vas gr̄e vñ eucharistia dicit·iō symoniaci q̄ p gratiam emunt 7 vendūt· Est eleuās hoiem ad statū spūalem·iō repellūtur notorij fornicarij q̄ oīno sunt carnales· Et dicunť notorij fornicarij nō ꝓpter suspitionē vl' 22 alia sig̃ ꝓbabilia·sed �means ordinē iuris ꝺcēnati ꝺ tali crimine·vel sponte in iudicio ꝺfessi·vel canonice ꝺuicti· vel etiā ꝓpter euidētiā facti siue sceleris· Et ē nota euidentia quando factū ita notorij est q nō indiget testibus·cū nulla possit tergiuersatōe celari· Et hoc dicitur in q̄dam ꝺcretali ꝺ cohibitōe clericoꝝ 7 mulieꝝ·nr̄a et infra· Si dubitatōe teneatꝫ q a clericis 7 ꝑsbyteris fornicarꝫs q̄ diu tolerank nec hñt opis euidentiā licite diuina ministeria audiank·7 alia recipiāt ecclesiastica sacramenta·ex h̄ patet q oēs tales qñ ꝺficiunt peccant· 7 silr qui ꝓter necessitatē audiūt·quia faciunt contra ecclesie statuta·

¶ Onsequēter q̄ztum ad scōm articulū querit̄ de sumente· Et circa hoc duo querunť· Primo q̄ritur vtrū corpⁿ xp̄i trajiciat in ventrem muris Scōo vtrū descendat in ventrē hois·

¶ Questio i e

¶ Quaestio 1.

¶ Quaestio 2.

¶ Mus trajiciat ī ventrē vr̄·qz q̄ sumit aliq̄d·sumit 7 illud qō inseparabiliter et est vnitū·sed mus sumit species·7 in illis specieb⁹ est corpⁿ xp̄i inseparabiliter·g̃ ꝛc· Itē ꝺus magis refugit pctm̄ q̄ creaturā quālibet·sed corpus xp̄i trajicit in ventrē pctōris·si pctōr sumat· ergo 7 in ventrē muris si vorat· Itē quero quis mus comedit·aut substātia aut accidentia· Si substātia·sz nō est ibi nisi suba corpis xp̄i·g̃ manducat corpus xp̄i· Si accidentia·sed accidētia nō sunt sine subiecto nisi q̄ diu est ibi corpⁿ xp̄i·g̃ si in ventrem muris descendūt accidētia·similr videť q 7 corpus xp̄i· Item quod esset hoc inconueniens·cum videmus corpus xp̄i ita esse in vase polluto sicut in mundo· Contra· magister dicit in lr̄a q nō sumit corpus xp̄i· Item ratione videtur·quia qui masticando trajicit in ventrē aliquē cibum illum manducat·ergo si mus in ventrem trajicit manducat·sz nō

sacramẽtaliter nec spiritualiter. ergo nullo modo. Jrẽ si mus baptisat in nomĩe trinitatis nihil recipet magis q̃ si in aqua simplici lauaret. q: nõ est susceptibil' sacramẽti. g̃ pari rõe nihil plus sumit q̃ si comederet panẽ sim-
23 plicẽ. ℟. dõm. q circa hoc due fuerũt opiniones. Quidam enĩ dicũt q corpus christi ꝺtinet in illis speciebꝰ inseparabiliter q̃diu sunt sacrm. aut p naturã panis. aut p naturã cõsecrationis verbi. z ideo cũ cõsecratio nõ dimittat hostiã q̃diu salua ẽ forma panis. tamdiu sacrm est. q̃diu forma panis salua ẽ. z iõ cũ sacrm sit cõtenti-uum veri corpis xpi q sacrm. tãdiu continet q̃diu salua est species panis in modica pte. Et isti dicũt q vbicunq; ponãtur species siue in loco mũdo siue imundo siue i ventre muris siue i alio loco. dicũt q ibi est corpꝰ xpi. Et q: videtur corpi dñi derogare z sacramẽto dicũt q hoc potius ẽ in laudẽ vtriusq;. Nam corpus christi nõ patitur iniuriã aliquã cũ sit glificatũ z inquinari nullo modo possit. Sacramẽtũ etiã laudat qõ a tto est sacramẽtũ z rei nobili cõiunctũ q nõ põt separi vel auferri a cõtinente ab aliquo dũ salua sit forma. Et q: vbicũq; est sacramẽtũ. et species ille sũt sanctissimoꝝ symbolorꝝ in q̃bus christus est. vbicunq; ẽ nobilior est. dicũt etiã q nos iꝰ reprehendimur q loca humilia dispicimꝰ. et vestimẽta mutamus. cũ christꝰ vbicunq; collocet. illa spẽs esse bẽat. cũ etiã nõ relinq̃t illud optimũ z quousq; sit corruptũ. Et si tu obijcias tũc q mus mãducat respondet q falsũ est. q: nec sumere debet dici corpꝰ xpi nec mãducare. cũ nullo mõ ipm attingat. nec p cõuenientiã in natura. nec p cognitionẽ q̃ntulamcunq;. nec p dilectionẽ. Quãtũcunq; aũt hec opinio muniat. tamẽ aures pie hoc abhorreant audire q i ventre muris vel in cloaca sit corpus christi q̃diu species ibi subsistunt. Propter hec est alia opinio q corpꝰ christi nullo modo descendit i ventrẽ muris. Ratio autẽ que hos mouet ẽ q: christꝰ nõ est sub illo sacramẽto nisi catenus q odibile ẽ ad vsum humanũ. s. ad manducationẽ. sed sic mꝰ rodit. ita z inhabile facit. ar ita sacramẽtũ esse desinit. z corpus christi ibi esse desinit. z subam panis rodit. sic Jnnocẽtius dicit z auctoritas supra habita est dis. j. pce den. Vbi q̃situm est vtq; accñtia nutriãt. Et hec opinio
24 cõior est. z certe honestior z rõnabilior. Ad illud quod obr q inseparabiliter est vnitũ speciebꝰ dõm q verũ ẽ q̃diu habent rõem sacramẽti. z sũt habiles ad vsũ humanũ. hoc aũt non est cũ mus comedit.
25 Ad illud quod obijcit q magis detestat petrm. dõm q in petõre z ẽ natura et ẽ culpa. z q̃uis displiceat culpa. tamẽ naturaz quã fecit nõ odit. imo tm diligit q paratus ẽ remittere culpã si ipe consentiat. et rõe habilitatis naturalis idoneus est petõr sumere magis q̃ mus. q̃uis mus nõ sit petõr. q: nunq; petõr ita viciat nec corrumpit naturaz
26 rõnalẽ q̃n sit nobilior q̃ irrationabilis. Ad illd qõ queritur q̃d comedit. rñdetur dupliciꝛ fm duas opiniones. vel q comedit accñtia q̃ sũt ꝛtute supra naturam possibilia conuerti in subam. Vel q comedit subam panis quã rodit. sicut supius tactũ fuit. Si queras q̃d sit de corpe christi. nunq̃d euolat. dõm q sicut i panis cõuersiõe corpus christi non descẽdit localiter. nec mutat aliq̃ mutatione. sed sola panis cõuersione incipit ee sb illis speciebꝰ. sic sola panis rosione cessat esse ibi ita q nulla fit i eo mutatio. nec localis. nec alia. Qui põt cape-
27 re ea capiat. z q nõ credat. z hoc ibi sufficiat. Ad illud qõ obi de vase polluto. dõm q nõ est simile. q: adhuc pollutio vasis non aufert habilitatẽ ad vsum. ac p hoc nõ aufert q̃n sit sacrmentũ. z ita nõ tollit contẽtũ.

Questio ij. f

Vtq; corpus christi descẽdat in vẽtrẽ hoĩs. Et q sic videt auctoꝛ de ꝓse. di. ij. i ca. Tribꝰ gradibꝰ. Qui reliquias corpis dñici q̃ in sacrario relicta sũt cõsumũt. nõ statiz ad ꝛcipiendos cõs cibos ꝛuenĩãt. ne putẽr sacre porꝛtioni miscere cibum. q̃ paũculos digestꝰ i secessũ effuditur. Sz hoc nõ diceret nisi descẽderet in ventrẽ. g̃ zc Jrẽ Beda ibidẽ. si q̃s q vomacitatẽ vel edacitatẽ eucharistiam euomueret. xl. diebꝰ peniteat. Sz ñ vomit nisi qõ traꝛjcitur. g̃. zc. Jtẽ corpus xpi cõiunctũ est illis speciebꝰ q̃diu manent sub formis suis. sz nõ statim transmutãtur. imo descendũt in vẽtrẽ sub suis ꝓpꝛatibꝰ. g̃ et corpꝰ xpi cũ eis. Jtẽ corpꝰ xpi aut vadit i ventrẽ aut in mentẽ. Nõ i mentẽ. q: solus ds illabitur. g̃ in vẽtrez Jtẽ ꝓ q̃to dr corpus christi mãducari sacramẽtaliter. Si ꝓpter masticationẽ tm. g̃ si q̃s masticet spẽs z spuꝛet diceretur sacramẽtaliꝛ mãducasse. qõ falsũ est. g̃. oꝛtet q nõ solũ fiat masticatio. sz etiã incoꝛporatio. sz si species sine cõtẽto trãsmittũtur in ventrẽ. desinũt habere sacramẽti rationẽ. ergo ꝓpter hoc nõ erit mãducatio sacramẽtalis. necesse ẽ ergo q manducet corpꝰ xpi verũ. Jtẽ qõ icõueniẽs ẽ si descendat i vẽtrẽ. videmꝰ ei corpꝰ lucis foramĩa transire incoinquinatũ. nec aliq̃ refugit nec mũda nec imunda. ergo sltr imo multo fortiꝰ xpi corpus gliosũ. Cõtra Mark. xv. omẽ qõ in os intrat i vẽtrẽ vadit z in secessũ emittit. sed corpꝰ xpi nõ emittitur i secessũ. g̃ ꝺstat q ab oꝛe nõ vadit i vẽtrẽ. Jtẽ Ambr. non est iste panis q̃ vadit i corpꝰ. sz panis vite eterne q̃ aie subam sumit. Jtẽ rõe videt. q: ꝺstat q corpꝰ xpi nõ ẽ cibus vẽtris sz mẽtis. g̃ nõ trãsit i vẽtrẽ sz i mẽtẽ. Jrem si trãsit i vẽtrẽ. vadit ad officia vẽtris q̃ sũt digerere z distribuere. z ad singulas ptes trãsmittere vel emittere i secessum. sed hoc est falsum. ergo. zc. ℟. dõm q i vẽ-
28 trẽ ire est dupliciꝛ. Aut q̃tum ad subam. aut q̃tũ ad cibandi efficaciam. Primo mõ descendit aliquod corpꝰ in ventrẽ etiã si nõ sit cibꝰ Secũdo modo nõ nisi cibus Simliter i mẽtẽ recipit ẽ dupliciter. Aut q̃ntũ ad subꝛstãtiã. et sic vadit illud qõ illabit anĩe. z hoc ẽ solus ds
29 Aut q̃ntum ad efficaciã. z sic dicitur i mentẽ ire qõ per ipam reficit. Si ergo loquamur q̃tum ad cibandi efficaciã. sic certũ est q corpus xpi nõ vadit in vẽtrem. sed in mẽtẽ. q: caro christi nõ reficit vẽtrem sz mẽtem. sicut ostendũt q̃tuoꝛ rões vltime. Si aũt loquamur q̃tũ ad subam. sic certũ est q nõ vadit i mẽtẽ. sz vtrũq; vadit in ventrem. Dubiũ ẽ ꝓpter diuersitatem opinionũ. Unde notãdũ q quatuoꝛ hic fuerũt opiniões. Aliqui enĩ dixerũt q nõ solum in ventrẽ. sed etiã vadit quocũq; ille species deferũtur salua natura illarũ. siue in vẽtrẽ muris. siue in locũ immũdũ. Aliqui dixerũt q non solum in vetrem hoĩs vadit. sed etiã ibi manet q̃diu species ille sũt ordinabiles ad refectionẽ. Unde dixerũt q in ventrẽ vadit et mozak quousq; refectõis operatio cõpleatur. Aliqui dixerũt q ad ventrez ꝓueniunt quousq; incipiãt cõsumi. z amplius nõ mozak. Alĩ dixerũt q solũ ẽ cum illis speciebꝰ q̃diu sunt cum aliquo sensu vt visu vel gustu. Et contradicunt ei quod sensit Hugo. q dicit i visu. tactu. z sapoꝛe tecũ ẽ. z q̃diu sensꝰ corpal' afficit. psentia coꝛpis nõ auferr. postq̃ sensus coꝛporal' percipiendo deficit. deinceps coꝛporalis psentia querenda non est. sed spiritualis retinenda. quia dispensatio completa ẽ. ꝓfectũ ẽ sacramẽtũ. virtus manet. xps de oꝛe trãsit ad coꝛ. melius ẽ enĩ vt eat i mentẽ tuã q̃ in vẽtrem. ℟. ad diuersitates harum opinionum est hec Omnes enim in hoc consentiunt q tamdiu est corpus

christi in illis speciebꝫ q̃ꝫdiu est ratio sacramẽti. Dicũt ergo p̃mi q̃ species panis consecrati tãdiu ẽ sacramẽtũ q̃ꝫdiu ẽ spẽs panis. cũ virtꝰ cõsecratõis ip̃am respiciat ſm q̃ ẽ panis. ideo nũq̃ꝫ desereret illa ꝓpetate salua. ex hoc oritur positio p̃ma. Alij vero dicũt q̃ rõ sacramenti tãdiu saluat̃ q̃ꝫdiu spẽs habilis ẽ ad refectionẽ humanã. ideo enĩ instituta est. ⁊ ad hoc ordinat̃. ⁊ hoc habet q̃ndo ẽ extra et ĩ stomacho. qꝛ reficit. Et ex hꝰ orit̃ secunda rõ. Tercij dicũt q̃ tãdiu saluat̃ quousq̃ꝫ recipiat̃ in vsum mãducatõis. et quãdo mãducatio completa est. iã sacr̃m nõ est sꝫ fuit. ⁊ ex hꝰ hꝫ ortũ tercia põ. Alij dicũt q̃ qꝛ sacr̃m ẽ signũ. et signũ ẽ quod se offert sensibꝫ. q̃ tãdiu spẽs ẽ sacr̃m q̃ꝫdiu nata ẽ sentiri ab aliquo sensu. et ideo cũ deficit perceptio sensuũ. deficit ratio sacramenti ⁊ presentia corpalis. Quid aũt ĩ tãta diuersitate tenẽdũ est difficile est iudicare. Videt̃ tamen p̃ma opinio q̃ dicit q̃ defert̃ quousq̃ꝫ spẽs deferãtur nimis ampla. qꝛ tũc ⁊ mus in vẽtrẽ traijceret et in cloacã descẽderet. qd̃ aures pie abhorrẽt. et si diceremꝰ heretici ⁊ infideles deriderent nos et irriderent. Silr̃ q̃rta opinio q̃ dicit q̃ deficit deficiente sensu illaꝝ specieruꝫ videt̃ esse nimis arta. nunq̃ꝫ enĩ ſm hoc posset dici corpꝰ christi sumi ꝟe. cũ nõ dicat̃ sumptꝰ esse cibꝫ q̃ nõ ꝑcipit̃ nec ꝑuenit vsq̃ꝫ ad stomachũ. Unde nec verbũ Hug. intelligendũ est. q̃ꝫtũ ad actũ sentiendi sed q̃ntũ ad idoneitatem. ⁊ ꝓpterea sensus nõ est in gustu lingue. sꝫ etiã sentit hõ descensũ cibi quousq̃ꝫ quiescat ĩ stomacho. De duabꝫ positõibus medijs q̃ sit verior nõ ẽ facile iudicare. cum vtraq̃ꝫ multũ sit ꝓbabilis. Probabile enĩ est q̃ sumptõe cõpleta ⁊ mãducatõe. cũ iã sacr̃m habuit finẽ suũ ꝑ quez erat desinit esse sacr̃m. et hꝰ dic̃ Hug. de scõ vic. ⁊ vr̃ hꝰ sensisse. Dicit enĩ sic. Postq̃ꝫ mãducaui. si corporalẽ p̃sentiã christi q̃ris. in celo quere ibi est ad dexterã p̃ris. ⁊ hoc videt̃ satis ꝓbabile. q̃ꝫdiu enĩ christus ẽ sub spẽbꝫ illis ẽ adorãdus. sed stultus esset qui adoraret christũ in ventre manducantis. Scd̃m hanc positionẽ satis patet responsio ad obiecta. exceptis his q̃ de cõmixtione ⁊ vomitu obijciũtur. ad q̃ p̃t respõderi. Ad p̃mũ q̃ decretuꝫ nõ dicit q̃ cõmisceãtur. sꝫ cõmisceri putent̃. Ad scd̃m ꝟo qd̃ dicit Beda q̃ aliq̃s vomit. h̃ respõsũ ẽ. ⁊ pena imposita nõ est. nisi qꝛ species ille fuerũt contentiue dnici corpis. ⁊ ideo in magna reuerentia sũt habende. maxime qꝛ fuerũt sanctissimis simbolis cõsecrate. et ideo cõburant̃. ⁊ cinis in debita reuerentia reseruet̃. Ille autẽ qui vomit grauiter punit̃. qꝛ q̃ꝫtũ in se est vomit corpꝰ christi. et sic de illo dicendũ essꝫ ac si ꝓijceret in cloacaꝫ Sic p̃t ista opinio satis ꝓbabiliter sustĩeri. Nihilominus tamẽ alia videt̃ securior. et auctibus magis cõcordare. qꝛ corpus christi cũ illis speciebus descẽdit ad stomachũ. et sub illis est q̃ꝫdiu ille sũt sub ꝓpa forma. ⁊ habent rationem reficiendi. et ſm ordinationẽ ad refectionem humanã sacramentũ erat. vnde concedũt q̃ corpꝰ domini est ĩ subiecto. qꝛ ibi sũt species vt cibus. ⁊ ideo si euomũtur species. euomitur eucharistia. et si species possit ab alijs discerni sumenda esset. Si autem species iste transeant stomachum indigeste per aliquam infirmitatem. sunt tunc extra ꝓpetatez refectionis. ⁊ ido si vadãt in secessũ. nõ est ibi corpꝰ domini veꝝ. Si aũt hoc sit veꝝ. nescio. tamẽ secuꝝ mihi vr̃. q̃ si q̃s euomat spẽs ꝑceptibiles magna reuerẽtia ẽ exhibẽda. ⁊ magna diligẽtia adhibẽda ne q̃s euomat. ⁊ ꝑiculũ ẽ ei dare de quo p̃sumit̃ q̃ nõ possit tenere. Scd̃m hãc positõem satis pꝫ respõsio ad obiecta. Pena aũt imponenda euomentibus determĩatur satis. de ꝯse. di. ij.

Dist. xiiij. de penitẽtia in generali.

Post hec de penitentia agendũ est. Terminatis tribus ꝑtibus ꝓncipalibꝫ ĩ q̃bus magister egit de tribus sacr̃is. Hic incipit q̃rta ꝑs in q̃ agit de sacramẽto penitẽtie. Diuidit̃ aũt hec pars in duas. In prima ꝑte agit de penitentia in generali. In secũda agit specialiter de eiꝰ ꝑtibꝫ. infra dist. xvj. In ꝑfectione autez penitẽtie tria obseruãda sunt. Prima pars habꝫ duas. In p̃ma magister determinat veritatez. In scd̃a elidit duos errores circa penitẽtiã. infra eadẽ dist. ibi. His verbis q̃dam vehemẽtiꝰ ⁊c̃. Prima ꝑs habet tres ꝑtes. In prima determinat ordinẽ ip̃ius ad baptismũ In scd̃a ꝑte determinat eius multiplicitatẽ. ibi. baptismus tm̃ est sacramẽtũ. sed penitentia ⁊c̃. In tertia post distinctõꝫ multiplicitatis ponit notificatões penitentie virtutꝫ. ibi. penitẽtia dicitur a penitẽdo qua q̃s punit illicita. ⁊c̃. Ibi ponit rõnem a ꝑte noĩs ⁊ a ꝑte rei.

1 a Secũda tabula post naufragiũ ⁊c̃. Obijcitur contra hec Hiero. ꝟba cuꝫ eĩ scd̃m dicatur respectu p̃mi. et prima tabula sit baptismus. ⁊ secunda penitentia. tunc videtur q̃ scd̃ꝫ sacr̃m sit penitẽtia. ergo male ordĩat magister quarto loco. Item quero a te ꝓ q̃ꝫto dicit̃ penitentia tabula. ⁊ quid ẽ naufragiũ. Si tu di-

DI. XIIII

Hiero. super danielem.

Determinat veritatẽ de penitẽtia q̃ꝫtũ ad ordinẽ ip̃ius ad baptismũ. a

Post hec de penitẽtia agẽdũ est. Penitẽtia lõge positis adeo necessaria ẽ vt appropinquẽt. Est em̃ vt ait Hierony. a scd̃a tabula post naufragiũ. qꝛ si q̃s festũ innocẽtie ĩ baptismo ꝑceptã peccãdo corruperit. pnĩe remedio repare p̃t. Prima tabula est baptismꝰ vbi deponit̃ vetꝰ hõ ⁊ induit̃ nouꝰ. Scd̃a pnĩa. q̃ post lapsuꝫ resurgimꝰ dum vetustas reuersa repellit̃. ⁊ nouitas ꝑdita resumit̃ Post baptismũ ꝓlapsi. ꝑ pnĩaꝫ renouari valent. sed nõ per baptismum. quia licet homini sepius penitere sed nõ baptizari

Determinat penitẽtie multiplicitatem. quoniam alia est interior. alia exterior. b

Baptismus tm̃ est sacramẽtum. sed b penitentia dicitur et sacramẽtum ⁊ virtus mentis. Est enim penitentia interior. ⁊ est penitentia exterior. Exterior sacramentum est. interior

cas q̃ est casus ĩ mortale. tunc videtur q̃ sit p̃ma tabula. qꝛ si q̃s cecidit ꝑ mortale. necesse est recurrere ad penitentiam. Rꝰ. dicendũ q̃ mare ẽ mundꝰ iste scd̃m illud ps̃. hꝰ mare magnum ⁊c̃. nauis per quã homo trãsit super vndas huiꝰ maris est gratia spiritussancti. Vel nauis est ecclia que iuncta ẽ glutino charitatis.

fm illud puer. exrj. facta est q̄si nauis institoris. Naufragiū vo fuit corruptio t fractio in adā. in q̄ fractione oēs filij ei⁹ tractati sunt sup vndas hui⁹ maris p ocupiscentiā t p penā. Ab hoc naufragio pmo liberat hō p baptismū q̄ restituit innocētiā t grām pditā. t iō ē pma tabula. t qz freq̄nt relinquunt plures gratiam baptismalem t illā tabulam p quaz liberabantur in vndis maris. et per illam amplius nō possunt se defendere. ideo indigent scōa. t hec est penitentia. vtraq; tamē dicitur tabula. quia sustinet ne quis periclitet per culpā. nō tamen ita ponit i tuto, sic erat homo in statu innocentie. Ergo obūcitur q̄ scōa tabla. ergo scōm sacramentū nō valet. qz nō oīe sacrm est tabula. qz nō oīe liberat a naufragio. Et est silē. hic est scōs archidyacon⁹. q̄ ē scōa psona in hac eccl̄ia. Oō q̄r q̄d vocat naufragiū. dicit aliq; q̄ q̄libz casus i mortale. t qz duplex ē differētia mortalis. s. originale t actuale. iō duplex tabula. s. baptism⁹ t penitentia. Meli⁹ tn̄ pōt dici q̄ humana natura sit naufragiū in adā. nobis aūt data ē tabula baptismi que nos sustentat p innocentiā. t qz hoc sacrm iterari nō pōt. iō dat aliud sacrm. t h̄ est penitentia. b Pnia dr̄ t sacrm t virt⁹ mētis. Cōtra. Est em̄ pnia interior t exterior. g̃ silr est virt⁹ t sacrm baptismus. qz est baptism⁹ interior t exterior. Itē pnia interior est res hui⁹ sacri. sz nulla vtus ē res sacri. qz distinguit gra vtutū t gra sacroz. g̃ ꝛc. R⁹. dō. q̄ ista nō est tota rō q̄ pnia interior sit vtus. sz qz est pnia ineterior q̄ nō tm̄ dicit grām vel actū gre. sz ocernit actū li. ar. t iō est virt⁹. nō sic baptism⁹. differt at pnia interior vt ē virt⁹ t res sacri. Primo em̄ mō ē ō dehabilitatoz culpe. scōo otra vulnerationē nature. c Apnia incepit Johānis pdicatio. Cōtra. videt em̄ q̄ debuit incipe a baptismo. qz pnia est scōa tabula. sz baptism⁹ pma. R⁹. dō. q̄ incepit pdicatōz a pnia vtute nō sacro. t pnia virt⁹ in adultis pcedit baptismū. t qz pdicabat adultis. ideo recte incepit a pnia. Obiectio vo canit de pnie sacro. d Est aūt penitētia vt ait Amb. mala pterita plangere t plangenda ꝛc. Videtur ista Amb. diffinitio nō eē ꝓuenies. quia phs dicit q̄ peccat q̄ diffinit illud qō ē in quiete. per id quod est in actu t motu. Sed penitentia dicit habitū. plangere actū. ergo ꝛc. Itē obr̄ de alio membro qō dicit. plangenda iteruz nō cōmittere. Aut em̄ refertur ad idem tps. aut ad aliud. Si ad idez. tunc supfluit. quia nemo dum peccata plangit. in eodem tē/pore peccata cōmittit simul t semel. Si ad aliud. g̃ penitentia excludit iterationē culpe. ergo t iterationē penitentie. Juxta hoc queritur cū multe diffinitōes pnie assignent. t vni⁹ rei vna sit diffinitio. quō differēter assignt. R⁹. ad pmū dō. q̄ sicut vult phs habit⁹ cognoscūtur p actus. t q̄m pnia est habitus. iō p actū recte diffinit. t p actū q̄ est de eē pnie. t q̄ est pncipalis. t iste ē plāgere cōmissa. Et p actū q̄ est de bn̄ esse siue de pfecto esse. t iste plangēda nō cōmittere. vel p actū duplicē pncipalē t annexū. Oō obūcitur q̄ male diffinitur per actū. dō. q̄ actus nō accipit vt in motu. sed vt in quiete. Dicitur ei penitētia plāgere. nō q̄ penitentia semp sit in actu plangendi sed quia habilis est ad plangēdū dr̄ageſi. t sic accipit vt i mali- quiete. Ad aliud qō obūcitur. q̄ pt referri ad idē tps vel ad aliud. Si ad idē tps. tunc nō stat pro actu nō cōmittē di sed p affectione. vt sez quādo penitemus velimus iteruz nō cōmittere vel nō velim⁹ sicut illi qui de vno peccato penitent t de alio nō penitent. t ita nō excludit casum sequentē. sz malā voluntatem presentē. Si aūt referatur ad futurum. sic penitentia diffinitur nō quelibet sed perfecta. t fm statū perfectionis t vtilitatis. Ad illud quod querit de diffinitionibus. dōm q̄ penitentia pōt tripliciter notificari. s. per actum pncipalē. per actū pncipalem t annexum. et per effectum. Scōm primū modū tres dantur diffinitiones differentes solū voce vel maioi expressione. Prima est in glo. Math. iij. prima virtus est per penitētiam ꝛc. vnde talis trahitur notificatio. Penitentia est prima virtus primens hominē veterē. Scōa est Amb. in sermone quodam. penitentia est dolor t amaritudo anime pro peccatis que quisq; cōmisit. Tertia Aug. i li. de penitentia. penitentia est quedam dolentis vindicta semp puniens in se qō dolet cōmisisse. Item in oībus his rationibz patz q̄ est diffinitio per actū pncipalem qui est dolere de cōmisso. Quātū ad scōm modū dātur tres alie que habent in littera. differentes siliter fm maiorē expressionē. Prima est Amb. in fmone. pnia ē pterita mala plangere. t plangenda ꝛc. Secunda est Greg. Penitētia est añ acta mala delere. ꝛc. Tertia magistri. pnia est virt⁹ vel gratia qua cōmissa mala cū emē dationis ꝓposito ꝛc. In oībus istis rōnibz nō tm̄ ponitur actus pncipalis qui est plangere t odire culpam p petratā. sed etiā annexus. s. nolle aliā ꝓpetrare. Quantum ad tertiū modū dantur alie tres differētes similit fm maiorē expssionē. Prima a Dam̄. Pnia ē ab eo qō ē pter naturā i id qō est fm naturā ꝙuersio. Scōa i glo. Math. iij. pniam agite. pnia ē correctio male mentis. Tertia Aug. in li. v. rnsionū. pnia est q̄dā res optima t perfecta omnes defectus revocans ad pfectū. In omnibus illis rationibz tangitur fz plus t minus effectus penitentie qui est aiam repare. t sic pz quesitū de differentia diffinitionū que dant de penitentia.

Mat. iij. 2 3 4 5

virt⁹ mētis ē. t vtraq; cā salutis est t iustificatiōis. Utr; vo oīs exterior penitētia sit sacrm. vel si nō oīnis. que hoc nomine cēsenda sit consequenter inuestigabimus. c A penitentia incepit iohannis predicatio dicentis. Penitentiaz agite. appropinquabit enim regnum celorum. Quod autem preco docuit. illud post veritas predicauit exordium sumens sermonis a penitentia.

Ponit penitentie virtutis notificationes. c Penitentia dicitur a puniē do. qua quis punit illicita que cōmisit. penitētie virtus timore concipitur. Unde Esa. a timore tuo domine concepimus t peperimus spiritum salutis. d Est autem penitentia. vt ait Ambro. Mala preterita plangere t plangenda iterum non cōmittere. Item Greg. Penitere est anteacta peccata deflere. t flenda nō cōmittere. Qui sic alia deplorat vt alia tam̄ committat. adhuc penitentiaz agere aut ignorat aut dissimulat. Quid enim prodest si peccata luxurie quis defleat. t adhuc auaricie estibus anhelat.

Esa. xxvj

Amb. in fmone q̄

Ad intelligentiā huius ptis q̄rit de pnia ꝟtute. et circa h̄ duo p̄cipaliter querunt. Primo q̄r de ipa absolute. Scōo in cōparōe. Circa p̄mū quer unt tria. Primo q̄rit vtr pnia sit ꝟtus. Scōo dato q̄ sic. querit vtr sit virt⁹ generalis an specialis. Tertio querit vtr sit virtus theologica vel cardinalis.

Questio 1 a

Circa quā p̄ceditur sic. Matth. iij. pnias agite. glo. p̄ma ꝟtus est p pniam p̄mere veterē hoiem. hoc̄m dicit mg̃r in lra. Itē sicut dicit pbs ꝟtus ē q̄ habentē pficit et opus ei⁹ bonū reddit. Sz talis ē pnia. g̃ est virtus Itē nullus act⁹ est laudabilis nec meritor⁹ nisi act⁹ virtutis. sz penitere ē laudabile et meritoriū. g̃ est act⁹ virtutis. sed est actus penitentie. ergo penitentia est virtus. Itē nihil expellit viciū et p̄cm nisi ꝟtus. sed pnia expellit hec. g̃ pnia est gr̃a vel virt⁹. sz nō est gr̃a. q̄ gr̃a dicit pure qđ a deo ē. pnia aūt actū nim. g̃ ꝛc. Itē penitere nō tō bonū est q̄ p̄ceptū. sed magis ecōuerso. g̃ p se bonū. et itez arduuz et difficile est mō debito penitere. et circa ip̄m ꝛingit errare. g̃ necessario indigem⁹ virtute ordināte ad h̄. sed h̄ nō est nisi pnia. g̃ ꝛc. Cōtra. sacr̄m et ꝟtus ex opposito diuidunt. sz pnia ē sacramētū. g̃ nō ē ꝟtus. Si dicas q̄ pnia dupl̄r accipit. et ꝑm duas acceptiones est ꝟtus et sacr̄m. Querit q̄re magis pnia ꝯsacr̄m. potius vel aliud sacr̄m. Itē pnia est passio. sz oīs virtus vt dic̄ pbs est habitus. g̃ pnia nō est ꝟtus. Itē oīs virtus hz obiectū bonū. sicut scientia vez. sed penitētie obiectum est peccatū. penitēs enim nō penitet recte nisi de culpa. g̃ ꝛc. Itē oēs virtutes sunt ꝛnere et manēt aliquo modo in patria et fuerūt in xp̄o et in p̄mo homīe. sz penitētia nō fuit in xp̄o nec in p̄mo homie. nec etiā erit in patria. g̃ ꝛc. Rō. dom q̄ circa hoc multipler opinio fuit. Quidā enī dicere voluerunt q̄ penitētia nō ē ꝟtus. sz actus ꝟtutis. nō vni⁹ sz oīm. et ꝯcurrunt oēs ad hunc actū sicut corda cythare ad vnū solū ꝑm regulam tangētis. sic oēs virtutes ꝑm dictam̄ prudentie. Sz ista positio nō est ꝯueniēs. Si enī iste actus est bonus et difficilis. et circa quē ꝯtingit errare. sicut ira per zelū est habitus q̄ homo irascit vicijs alienis. sic pnia est habitus q̄ homo irascit vicijs ꝓp̄ijs. Si enī nō esset habitus. tūc nō diceret̄ habere pniam nisi actu penitēs. Secunda opinio fuit q̄ est habitus nō ꝟtutis sed gratie. nec tm̄ noiat gr̃am ꝑm substantiam sed etiā ꝑm actū. vt sicut gr̃a baptismalis dr̄ innocētia. sic gr̃a iustificatōis penitētia. Sz hec positio nō debet stare. q̄ gratia nō dirigit li. ar. ad aliquē motū specialē p se nisi mediante ꝟtute. qđ facit penitētia. Tertia positio est q̄ pnia est ꝟtus. sz non est ꝟtus nisi extenso noīe virtutis. Nā virtus ꝓp̄rie ē in dirigendo ad bonū. virtus eī est q̄litas mentis qua recte viuit. sz pnia reuocat a malo. Sz hec positio non videt adhuc sufficiens. q̄ pnia nō facit tm̄ dolere de culpa ꝓpetrata. sz etiā facit emēdare. vnde ei⁹ est subiectuz punire. et ideo recōciliare. et hoc ꝑz ex diffinitōe. et ita est virtus ꝓp̄rie. Ultima positio est q̄ penitētia est habitus virtutis ꝑm ꝓp̄riā acceptionē nō tm̄ ꝑm cōmunē. et hec ꝓbabilior est vt credo. sicut patebit melius in sequētib⁹ Ad intelligentiā aūt obiectoꝝ notandū q̄ penitētia est expulsiua peccati actualis qđ ē macula aīam deformās et itez ad malū declinans. siue a bono debabilitans. et itez naturā vulnerans. quā et ꝓpetrauit p actū voluntatis cū delectatōe et libidine. Quia igit delere culpam vt deformitatē est gratie reformātis. vt debabilitantē virtutis habilitantis. sz vt vulneratā rōne sacri curantis. vt actu ꝓpetratā per actū similit̄ voluntatis. vt cū delectatione ꝓpetratam cū passione contraria. ideo penitentia recte dicit gratia. virtus. sacramentuz. actus. passio. et iste modus est ꝑm diuersos naturas in ea reptas. tamē p ordinationē ad vnū. vnde nō dicit penitentia his modis oīno equiuoce sed analogice. et ꝓpter h̄ ꝓcedende sunt rōnes ad p̄mā ptem. Ad illud qđ obij 7
citur in cōtrariū. q̄ est sacr̄m et passio. patet respōsio et ratio illi⁹ analogice. nō sic est de alijs sacramētis. Quia em̄ penitētia respicit culpam actualē in cuius delectatione cōcurrit motus li. ar. concordans gratie ad culpe expulsionē. qui q̄dem mot⁹ rectus et virtuosus est. et ꝓpter displicentiā peccati qđ necesse est eē ꝓpetratū non potuit esse sine passione doloris. patet quare penitētia magis est virtus q̄ alia sacramēta. patet etiā quare magis hz passionē cōiunctā q̄ alia. Ad illud qđ obz q 8
oīs ꝟtus habet obiectū bonū. dom q falsum est. Instātia em̄ est in tpantia in ptierate. et etiā in fortitudine. sed sufficit q̄ actus sit bon⁹. Nihilomin⁹ tamē penitentia duplicem hz actū. s. refugere vel detestari malū. et emēdare. isti sunt act⁹ ordinati. et rōne scōi hz obiectū bonū
Ad illud g̃ qđ obz de cōnexione virtutū et hmōi. dom 9
q̄ virtutes habent cōnexionē et durationē ꝑm id quod pfectionis est in ipis. penitentia aūt hz aliqđ pfectōis et hoc est velle emendare si in aliquo cōtingat offendere et hec q̄dem voluntas est in oibus iustis. Impossibile em̄ est q̄ sit volūtas recta sine hoc. Hz etiam aliqđ imp fectionis sicut est luctus p peccato ꝓpetrato. et rōne h⁹ nō attendit cōnexio nec duratio. imo pot⁹ fit euacuatio tanq̄z eius qđ est ex pte.

Questio ij b

Utrū penitentia sit ꝟtus generalis an specialis. Et ostēditur q̄ generalis. Aug. in. v. li. de. v. responsionibus. Penitentia est q̄dam res optima et pfecta oēs defectus reuocans ad pfectum. Sz alio habitu restaurat defectus cōcupiscibilis et irascibilis. g̃ penitētia respicit oēs habitus. sz hoc nō posset facere si esset specialis ꝟtus. g̃ ꝛc. Itē rōne videt. q̄ eiusdē virtutis est delectari. a q̄ est tristari et detestari oppositū. sed cōtinētie est delectari de actu castitat⁹. g̃ eiusdē est detestari actū incōtinētie. et sic de alijs. sz penitēs detestat oīe pcm̄. g̃ ꝛc. Itē habitus cognoscunt p actus. et actus p obiecta. sz obiectū pnie est pcm̄ in cōmuni. q̄ ipa oē peccatū detestatur et oē peccatū expellit. g̃ penitētia est ꝟtus generalis et cōis. Cōtra. spūalis ꝟtutis est diligere bonū q̄ bonū. s. charitatis. g̃ a sili specialis ꝟtutis est odire vel detestari malū q̄ malū. sz hoc ē penitētie. g̃ ꝛc. Itē specialis boni est refugere malū faciendu⁹ siue declinare a malo vt amoris. g̃ specialis ꝟtutis est refugere malū tā factum. sz hoc est penitentie. g̃ ꝛc. Itē penitentia ordinatur ad vnū actum. tm̄ li. ar. nō ad oēs. quia solum ad penitere et dolere. g̃ ꝛc. Rō. dom q̄ hic fuit multipler 10
positio. Quidam enī voluerunt dicere q̄ est ꝟtus generalis. et est ꝑs iusticie generalis. cuius est facere bonuz et declinare a malo. vnde sicut facere oē bonum est iusticie generalis. sic declinare ab oī malo facto ē iusticie generalis. et hoc est penitētie. et ideo pnia ē pars iusticie generalis. Et q̄nia iustus generalis dicitur nō p p̄dictionē sz p quandā virtutū aggregationē. quia comp̄hēdit multas virtutes. sicut vna vinea multas vites vt dicit Crisō. sic pnia comp̄hēdit oēs virtutes. q̄nia quādo penitet de malo luxurie. tangit cordā continētie. q̄ndo de malo superbie cordam humilitatis. vt sic vēter conscientie resonet in fletu quasi citbara. ꝑm illud Ysa. xvj. Vēter meus ad modū quasi citbara sonabit. quia si ꝑm

omnes virtutes flenda sunt peccata aliena multo magis ppria. Sed hec potitio nō pōt stare. q2 z si pnia respiciat malū in cōmuni. tñ respicit sub ppria rōne. z hz actū specialē q̄ indiget virtute. nō tm̄ pcipiēte sed eliciente. vt sicut ira p zelū q̄ tollatur oīe peccatū in primo est specialis virt⁹. q2 respicit illud sb rōne digni. pena z obedia ē spēalis ⁊tus. q̄ respicit illō sb rōe mādati
11 sic etiā pnia specialis. q2 respicit sub rōne mali ppriū a se. z tra deū pparati. put hō ex hoc dign⁹ est puniri. Ad illud g̃ qō obī in cōtrariū q̄ effectū hz generalē. dōm q̄ illud est veꝝ rōne connexionis ⁊tutū. q2 oēs defect⁹ reperi-
12 rat. z magis est veꝝ de ipa q̄ de alis. q2 alioꝝ act⁹ est informādo. sz actus pnie est in reformando. ¶ Ad illud qō obz q̄ eiusdē ⁊tutis est gaudere de aliq̄. z de opposito tristari. dōm q̄ veꝝ ē impatiue. sz nō elicitiue. z h̄ pz q2 charitas dicitur z ipat fugere peccatū. sz tm̄ timor eli-
13 cit motū fugere. Alteri⁹ enī ⁊tutis ē impare. z alterius elicere. vt obedientia dicat deo obediēz in h̄ pcepto nō mechaberis. z pnitētia elicit. ¶ Ad illud qō obīcit de obiecto. dōm q̄ z si nō pertrahat ad speciale peccatū. tamē illud psiderat sub speciali z ppria rōne. hoc est in q̄tum a seppetratū z dei offensiuū cui vult recōciliari z emendā facere. z ideo est ⁊tus specialis nō rōne obiecti qō est materiale. sz hz rōnē motiui.

¶ Questio iij c

Vltrū sit ⁊tus theologica vel cardinalis. Et q̄ theologica vī. q2 pnie ē recōciliare deo z detestari petm̄ in q̄tum dei offensiuū. ergo respicit ip̄m deū nō tm̄ vt finē. sed etiā in rōne obiecti. sz ois talis ⁊tus est theologica. ergo ⁊c. Itē vī q̄ sit charitas. q2 pnie est detestari peccatū. q2 peccatū siue dei offensiuū. sz nō detestat aliquis separationē ab aliq̄ nisi q2 diligit pungi cū eo. sed h̄ est charitas. ergo pnia est charitas. Item pnia z charitas ē eadē naturaliter. q2 refugit malū ne fiat. aspnatur cū factum ē. sz charitate refugit hō separari a deo. ergo eadem refugit sepatōz iam factā. sed h̄ est pnie. ergo ⁊c. Cōtra. q̄ sit ⁊tus cardinalis vī. q2 ois ⁊tus theologica ꝑm actū suū transit in deū. vt in obiectū. sz pnia non transit in deū vt in obiectū q̄tum ad actū penitēdi. ergo ⁊c. Item q̄ sit iusticia vī. sup illud ps̄. Sacrificate sacrificiū iusticie. Glo. q̄d iustus vt suus q̄sq̄ peccatū potius q̄ alienis pcis irascat. secq̄ puniens p pniam z satisfactōz deo offerat. Itē Isti. tunc iudiciū hō de se
14 sumit. quādo p dignā pniam sua prava facta dānat. sz iudiciū sumere ē iusticie. ergo ⁊c. ¶ R⁹. dōm q̄ hic duplex fuit opinio. Quidā em̄ voluerūt dicere q̄ pnia nō est aliud q̄ charitas ꝑm subam. differēs ꝑm statū. Dicitur enī charitas inq̄tū amat deū. sz pnia inq̄tū resurgens. Et ei⁹ est detestari malū inq̄tū dei offensiuū. sed certe si timor q̄ facit declinare a malo differt a charitate nō in deo. q̄re pnia nō differt. sz q2 hītus cognoscuntur p actus. nō q̄scunq̄ sz formales siue pmos. Moratū q̄ pnie actus est detestari culpā siue peccatū. q2 dei offensiuū. z h̄ in recōciliatōz siue emendā. z q2 hec rō est ip̄ius iusticie. dico q̄ pnia ē ⁊tus cardinalis ꝑtenta sb iusticia. Sicut enī fortitudo multos hz ramos ab vna radice pcedentes ad partiēdā. pseuerātiā. fiduciā q̄ indicant vnā rōnē. sic etiā iusticia. vt puta largitatē. pietatē. humilitatē. obediētiā. pniam. q̄ forte sunt ptes potentiales ip̄ius ⁊tutis iusticie. sicut melius patebit in
15 fra. ¶ Ad intelligentiā aūt obiectoꝝ notandū q̄ virtutes se invicē adiuuant z invicē sibi imperant sicut patz cōsideranti motus eaꝝ vt pz. Aliquis enī obedit ad h̄ solū qō pcipit. z h̄ ē obedientie pure. Aliqs obedit pce-

pto dñi q2 amat eū. z h̄ est obediētie ipata a charitate. Aliqs obedit in h̄ pcepto ꝓtinētie q2 diligit ip̄az. z h̄ ē obedientie impare a continētia. vnde obedire semp ab obedientia elicit. aliqñ p se. aliqñ ab alīs impara. Similiter patet ī alīs. q2 cōtinere ē actus elicitus a cōtinētia. Si q̄s aūt cōtinet amore castitatis. talis act⁹ ē elicitus a castitate. Si q̄s amore dei. sic ē elicitus a castitate z ipatus a charitate. Si ꝑpter pceptū dei. sic ē imperatus ab obediētia. Similiter dōm q̄ penitētia detestatur petm̄. aut q2 dei offensiuū vt ei recōciliet z emendet et facit ꝑm se. aut q2 a deo separatiuū. z hoc facit ipata a charitate. aut q2 specialis virtutis corruptiuuz z hoc facit imperata et adiuta qualibet speciali virtute. et sic patet q̄ ppe est iusticia. tamē contingit aliaruz virtutū motus sibi cōmisceri. 16 ¶ Ad illud qō obīcit. q̄ theologica q2 habet deū p obiecto. dōm q̄ falsū ē. q2 sic obedientia ppe respicit deū imādatū z larga honorē deo 17 debitū. sic penitētia offensam deo factā z emēdam facie dam. Ad aliud patet respōsio. q2 ille motus ē a charitate p modū impantis. sed a penitētia p modū elicientis. vnde q̄tus charitas moueat ad detestandū qō sepat a deo. nō tamē elicit. q2 est ibi specialis difficultas sicut ī 18 alīs actib⁹ virtutū. vnde sicut charitas mouet ad oīe bonū impando sed nō eliciendo. imo spēales ⁊tutes sūt necessarie. sic ī actu penitētie intelligendū. ¶ Ad illud qō obīcitur de virtute naturali. dōz q̄ nō est simile. q2 virtus naturalis nō dicit tantā approximatiōem ad actum. sicut virtus infusa vel acquisita. z ideo magis diuersificat q̄tus naturalis. z hoc patet. q2 plures virtutes sūt ī eadē potentia naturali. z ideo nō ſequitur q̄ si naturalis eadē est q̄ ppter hoc sit eadē virtus moralis.

¶ Questio j d

Onsequenter q̄tū ad secūdū articulū queritur de penitentia ī cōparatione. Et circa hoc queruntur tria. Primo q̄r. de ipa p cōparationē ad subiectū. Secūdo q̄tū ad actū siue originē. Tertio q̄tuz ad ordinē. ¶ Que vis anime sit subiectū virtutis penitētie. z ostenditur q̄ sit in vi anime irascibili. Aug. in li. de penitētia. penitētiā diffinies dicit q̄ est q̄dā dolētis vindicta. cū tās aūt ē q̄ vindicta ē ipsi⁹ irascibilis z vindictā appetere. ergo. z ⁊c. ¶ Itē sup illud ps̄. Irascimi. ⁊c. Glo. q̄d iusti⁹ q̄ vt suus q̄sq̄ irascat peccatis potius q̄ alienis secq̄ puniēs p penitētiā z satisfactionē deo offerat. ergo irasci peccatis ē p pniam. Sed ꝓstat q̄ irasci ē ipi⁹ irascibilis. g̃ z penitere. Itē Joh. Chrisos. pfecta penitentia cogit penitētē oīa libēter sufferre. Sz hoc ē ipi⁹ irascibilis. g̃ penitētia est ī vi irascibili. ¶ Itē penitere sic patet ex ratione nominis est penam tenere. z ipse aug. hāc etymologiā ponit. Sed vis q̄ respicit penā z sustinet ē irascibilis. ergo ⁊c. Item penitētia virtus ē nō solū ꝑm q̄ respicit culpam. sed ꝑm q̄d est in subiectum. scz in hoiem q̄ offendit vt puniat. z p penā emenda fiat. vt patet p duo que mgr̄ dicit ī ira. Dicit enī q̄ penitētia dicitur a puniendo. Dicit etiā q̄ p penitentiā mala plāgim⁹ cū emendationis ꝓpōsito. ergo cū virtus q̄ volumus ꝓmū peccātē puniri sit in irascibili scz ira p zelum. pari rōne z penitētia erit ī irascibili. ¶ Sz cōtra videt q̄ pnia sit ī sinderesi. q2 ei⁹ ē act⁹ ei⁹ ē habitus. Sz act⁹ pnie ē gemere. z gemere ē in sinderesi. g̃ z pnia. Prima pz. Secūda pbat. q2 scribit Rom. viij. sp̄us postulat p nobis gemitib⁹ inenarrabilib⁹. Sz glo. dic. q̄ sp̄us est sinderesis. g̃ ⁊c. Itē videt q̄ ī rōnali. q2 ī ea vi ē pnia ei⁹ ē agere pniam. Sz agere pniam ē ip̄ius rōnis. g̃ z pnia. Prima pz. Minor pbat. sup illō ps̄. spera ī

dño. xc. glo. i de peccatis penitētiā agā. Et vt habetur in glo. quare tristis. xc. rō cōfortat aiam sensibilē. g̃ ratio agit pn̄iam. ergo xc. Itē videt q̄ in cōcupiscibili. q̄ opposita nata sunt fieri circa idē. sz delectatio t tristicia sunt opposita. silr dolor t gaudiū. amor t odiū. Sz i penitētia est dolor. tristicia. t odiū peccati. g̃ hoz opposita sz amor t gaudiū sunt in cōcupiscibili. t p̄dictā regulam pn̄ia est in cōcupiscibili. nō g̃ in irascibili. Itē videt q̄ sit in q̄libet vi aie. q. q̄ mutuo se expellūt bñt esse circa idē susceptibile. Sz pn̄ia expellit oīa pctā. g̃ cū diuersa genera pctoz̄ sint in diuersis viribus. pn̄ia nō est i
19 vna vi sz in diuersis. R°. dōm q̄ circa b̄ varie opinati sunt diuersi. Quidā em̄ dixerūt q̄ pn̄ia circuit oēs vires. q. expellit oīa pctā. t oīa deflet. Et q̄m̄ p oīb̄ deflet. t ad p̄fectū fletū cōcurrit motꝰ oīm̄ virtutuz. t ad expulsionē vicioz̄ hītus virtutū oīm̄. voluerūt q̄ pn̄ia i oīb̄ viribus esset tanq̄ iusticia generalis. Et b̄ nituntꝰ oñdere p glo. sup illud Isa. xvj. venter meꝰ ad moab q̄si cythara sonabit. interlinearis exponit. sonabit plangendo. Et glo. dicit sic̄ cythara cōpositū sonū nō emittit si vna corda rupta fuerit. sic spūaliē vēter ppbete si vna corda virtutū rupta fuerit. dulces melodias nō resonabit. t ex b̄ volūt habere q̄ similiē est i luctu pn̄ie. et ita q̄ pn̄ia sit in oī vi. t ō dicūt q̄ pn̄ia diffinit̄ p actus diuersaz̄ virtū. t q̄ ei rñdet actꝰ virtū diuersaz̄. Satisfacit ei penitēs orādo. t b̄ est rōnalis. Jeiunādo. t b̄ est cupiscibilis. Miserēdo siue elemosynā tribuēdo. t b̄ est siliter cōcupiscibilis. Penā sufferēdo. t hoc̄ irascibilis. Sed ista positio prim supza improbata ē. Si enī penitētia ē habitus spēalis t vnꝰ vt supⁿ mōstratū est. t vnus habitus i vna ē potētia. cū vnū accidēs sit i vno subiecto. t subiectū virtutis sit potētia. necē ē q̄ penitētia nō i oīb̄ sed i aliq̄ vi sit determiate. Sed illō ē q̄d decipit ponētes in oīb̄ viribus esse. q. penitentia ab oī bus impatur. t hinc ē q̄ ad luctū penitētie oēs ℣tutes cōcurrūt vt annexe. g̃ videt q̄ penitētia sit in oīb̄ viribus. t virtutes ceteras cōplectat. Istud etiā decipit eos. q. actū specialez t p̄priū penitētie nō respexerūt. q̄ nō est cōmunis sed alicuⁱ specialis vis. t ideo hec positio nō est multū ꝓbabilis. Secūda positio ē q̄ penitētia est in vi determiata sed nō ē aliq̄ triū virtū p̄dictarū sed in vi superiori ad illas tres. t hāc vocāt libez arbitrium. in q̄ cōiugate sūt vis cognitiua t motiua. eo q̄ imperat aliis viribus t ei nō imperat. t circa q̄ residet meritū ex parte nr̄a. Et q. virtus a nulla potētia imperat. q. etiā virtus ē ad merendū. posuerūt oēs virtutes t penitentiā esse in libero arbitrio tanq̄ in subiecto. Quia vero libez arbitriū regit potētias inferiores. t p vnaz ℣tutē pōt regere multas potentias. sicut p iusticiā t penitētiā. hinc ē q̄ penitentia videt esse in inferioribus viribus. videtur etiā esse in pluribus. q̄uis subiectiue sit i vna sola. Verūtamen sicut alibi melius patet liberū arbitriū nō dicit aliā potētiā ab his sez rōnali. cōcupiscibili t irascibili. licet dicat p aliū modū. q. dicit p modū mouētis t imperātis. sed iste potētie sūt ei obedientes ita q̄ eadē potētia inq̄tū libera imperat sibi vt natura t ideo si ista positio velit dicere q̄ libez arbitriuz dicat potētiā f̄m rē t naturā distinctā a rōnali. cōcupiscibili t irascibili. tamē nō intelligo nec credo q̄ habeat veritatem. Sed si vult dicere q̄ nominēt eandē potentiā. sed tñ f̄m aliū modū se habēdi. b̄ ego nō nego. Sed adhuc remanet eadez dubitatio. si potētie anīe diuerse sint in qua sit f̄m rē. q. vel oportet ad hoc venire q̄ ille tres potētie sint in vna potētia f̄m rē. vel q̄ li. ar. sit potētia distincta ab illis. vel q̄ omnis virtus sit in aliqua istarū triū. sez vel in rōnali. vel in cōcupiscibili. vel in irascibili. in q̄b̄ cōsueuerūt cōmuniter a doctoribꝰ a patribus nr̄is tres virtutes theologice poni cū actus haz̄ virtū imediate tendant in deuz. t certe si theologice ibi reponūtur. quare nō et cardinales f̄m aspectū earū ad inferius. Tercia positio ē q̄ penitētia est in rōnali. t rō hui⁹ positōis hec ē. q. penitētia ē ps iusticie cardinalis. cuz em̄ sit virtus. t nō sit theologica. necesse ē q̄ reducat ad aliquā virtutem. cū ergo virtus cardinalis sufficiēter t f̄m scōs t scōm ꝓbos diuidat in q̄uor. t penitētia nō sit sub aliqua illarū. cōstat q̄ penitentia vt p̄missum est sub iusticia cōtinetur. Justicia aūt cum sit habitus vnꝰ nō pōt esse in pluribus viribus. g̃ necesse est q̄ sit in vna. Rursus cū actꝰ iusticie qui est reddere vnicuiq̄ q̄ suum est ꝓpe sit rōis. q. iste est actus iudicialis. t ratio ē iudex i regno anīe. dicūt q̄ iusticia est i rōne vt ē iudex. sicut prudentia vt ē dux siue cōsiliarⁱ. Et q̄m̄ ratio vt iste iudex imperat toti anime. hinc ē q̄ iusticia cardinalis dicit oīes vires anime circūire. t hinc ē q̄ habitus cōtinet qui videtur ad effectionē p̄tinere. sicut obedientiā t penitentiā. t hinc est q̄ penitētia in vna vi est. tamē multas circūire videt. t ideo in rōnali est vt est regitiua. irascibilis. t cōcupiscibilis. vt moueat cōcupiscibilē ad gemēdū p culpa. t irascibilē ad puniendū ipsaz̄ aiam. Sed nec illud est multū rōnale inspicienti q̄ penitētia q̄ est in affectu maxime. t humilitas q̄ est speciēs iusticie sit in rationali. t vlteriꝰ habitus virtutis nō debet poni circa virtutē impantē sed eliciētē. Nā in eliciēdo est difficultas. t respectu illius siue rōne illius ē habilitatio. vnde motus virtutis nō dr̄ esse huiⁱ ꝓpe vt illiⁱ. nisi virtutis eliciētis. sicut si charitas impet cōtinere. vel iusticia pugnare. tamē cōtinere semp ē cōtinētie. t recte pugnare ē fortitudinis. sicut g̃ penitere nō ē nisi penitētie. sic habitus est nō in virtute impante sed eliciente. hec aūt nō est vis rōnalis sed vis affectiue. t marime irascibilis. sicut patet ex rōnib̄ p̄ius visis. Nā penitentia nō tm̄ respicit vitiū q̄ abhominatur. q̄ntū subiectū peccati cōtra q̄ insurgit. t q̄ insurgēdo punit. t q̄ nō tam respicit culpā siue offensam q̄ etiā emendā t ista emēda est i pene sufferētia. t ideo recte dicit vindicta. Et ideo ē alia opinio q̄ penitētia vt ē specialⁱ virtⁿ est in irascibili. hanc positiōē credo ꝓbabiliorē. Non enī capio q̄o penitētia in oīb̄ viribus esse possit cum sit habitⁿ specialis. Sic nec scōm capio q̄o oīs virtⁿ sit i vna vi. supposito q̄ potētie rationales sint plures que sunt ꝓpe ipius aie rōnalis. siue sint ples potentie. siue vt dicunt alij plures vires. Nec tercio q̄o penitentia t humilitas sint in ratione. cum dicāt q̄ est affectionis. vt etiā ipsa spes vel charitas. Et ideo dicēdū q̄ cum penitentia de se dicat habitū affectionis q̄ est in potentia affectiua. Cum aūt dicat affectionē odij vel doloris vt vindicete t vt punientis. sicut patet ex multiplici auctoritate t rōne in opponendo. t illud odiū q̄ ē cū vi surreptio sit in irascibili potentia. dico q̄ ipa penitētia est in irascibili. Si obj̄ciatur q̄o hoc pōt esse cum sit species iusticie. iusticiā aūt necesse sit esse in vna illa potētia tanq̄ habitū vnum. hec aūt nō potest esse irascibilis q. magⁱ ē vis rōnis ius reddere q̄ potētie irascibilis. dōm q̄ ipsa iusticia est i tribꝰ viribus f̄m q̄ dr̄ glo. super Señ. ū. q̄ compatur iusticia cu fratⁱ. Si obj̄ciat q̄o pt esse habitⁿ vnꝰ. dico q̄ iusticia cardinalⁱ pōt esse habitus vnus. nō sicut cōclusio ꝑticularis dr̄ habitus vnus. sed sicut vna totalis sciētia dr̄ vnus. vt grāmatⁱ 20

ca q̄ mltos cōtinet habit⁹ pticulares 7 geometria. sic et iusticia obediētiā. humilitatē. pniam. largitatē. 7 veritatē. 7 fm istos habit⁹ pticulares pōt esse in diuisis potentijs. Nā vitas ē in rōnali. largitas in concupiscibili. penitētia 7 humilitas in irascibili. vnūtur tñ omnes in vnā rōem q̄ est reddere vnicuiq; ius suum. 7 idō iubeunt rōem vnius virtutis cardinalis. Si ḡ iusticia cardinalis esset vn⁹ habitus pticularis 7 simplex omino 7 indiuisus. tūc haberet locū obiectio. qō cū non sit

21 patet illud 7c. Ad illud ergo qō obr̄ q̄ sit in sinderisi dōm q̄ illud argumētū deficit. q7 gemere nō est sinderisis vt elicientis. nec vt pfecte impantis. q7 sic nihil pōt impare libero arbitrio Sz potius ē vt remurmurātis malo et dictātis bonū. q7 naturaliter remurmurat malo. 7 in hoc errare nō pt. Et qm̄ virtus ē in potentia penes quā residet facultas 7 imperiū eliciēdi actum. ideo nō est i sinderisi sed i libero arbi. libertas aūt arbitrū nō solū est i rōe. sed etiā i concupiscibili 7 irascibili. q7 complectit rōem 7 volūtatē. 7 volūtas cōtinet potētiā amā

22 di 7 detestandi fm cōcupiscibilē 7 irascibilē. Ad illō qō obr̄ q̄ sit i rōnali. dōm q̄ rō dr̄ multipliciter. tñ q̄ntū pertinet ad ꝓpositū dr̄ coiter 7 ꝑpe. Coiter comphendit totā portionē aie diuisam ꝫ sensualitatē in qua ponūtur tres potētie. et sic accipit in glosa ꝓdicta. Prope accipit p potentia diuisa ꝫ cōcupiscibilē 7 irascibilem

23 7 sic obr̄. 7 sic nō valet obiectio. Ad illō qō obr̄ q̄ sit in cōcupiscibili. ꝑpter hoc q̄ odiū est i eadē. dōm q̄ odium dr̄ dupliciter. Aut cū quadā disciplina. aut cum vi surreptionis vindicta 7 ira. 7 ꝓmum est i cōcupiscibili. secūdū ē in irascibili. 7 tale ē in pnīa. Sicut enī p iram 7 p zelū irascit hō 7 indignat peccatis primi. sic per pe

24 nitētiā peccatis suis. Ad illud qō obr̄ q̄ sit in oīb⁹ dōm q̄ expellere oīa vicia ē dupliciter. vel p modū detestātis. vel p modū informātis. Per pniam expellūtur oīa vitia p modū detestantis 7 satisfacientis. Sed p modū informātis vnumquodq; viciū expellit p virtutē sibi oppositā. Qō primo modo expellit necesse est in eadē potētia. sz qō secūdo mō nō. 7 sic patet illud.

Questio ij. e

De origine penitētie. 7 dicit magr̄ in lr̄a. q̄ penitētia virtus timore cōcipit. Sed ꝫ hoc ē. q7 si ē virtus est p infusionē. nō ergo p cōceptionē. Ite cū cōceptio nō sit sine generatione quare magis dicit cōcipit q̄ generat. Ite quare magis timore q̄ alio ꝓncipiot. 7 videt q̄ magis amore. q7 timor causat ab amore. ḡ ꝑma rō generādi 7 cōcipiēdi ē in amore. ḡ. 7c. Ite tam timor q̄ amor ē extra fidei cognitōem. ḡ debueret dicere q̄ fide ꝓcipitur. Ite si timore. aut seruili. aut initiali. aut filiali. Nō seruili. q7 cū illo manet volūtas peccādi. Nō initiali neq; filiali. q7 anteq; habeat timorē filialē vel initialem nec est q̄ de petō peniteat. Ite timor ē donū. sz pnīa virtus ē ante dona naturali ordine. ḡ ñ cōcipit timore ali-

25 quo. R⁹. dōm q̄ origo penitētie virtutis effectiua dr̄ us ē. sz dispositiua a nobis. q7 q̄ creauit nos sine nobis nō iustificat nos sine nobis Dispositio aūt hoc ordine pcedit. Primo necesse est dei bonitatē 7 iusticiā cognoscere cui displicet oīe malū 7 inordinatio. 7 in illa offē dit. 7 nullo mō relinq̄t impunitū. 7 se aliq̄d fecisse. qō sue displicere debeat bonitati. 7 hec ē cognitio culpe. 7 ex hoc cognoscit se homo ex diuina sñia obligatum ad penā. Necesse est etiā secūdo cognoscere dei misericordiā qua paratꝰ ē omni reuertenti 7 dolenti de culpa cōmissa sibi remittere 7 indulgere. Ex ꝑma cognitōe generat timor. 7 ex secūda generat spes remissionis. 7 ex his volūtas reuertendi 7 cōfederādi deo 7 satisfaciendo p̄ genitū 7 alias penas. 7 sic incipiat facere qō in se est. dispositus ē ad iustificationē. Ex h̄ igit̄ p3 respōsio quō pnīe ꝟtus cōcipit p dispositōz susciptēdi eā. et q̄re magis dr̄ concipi q̄ generari. q7 generare est efficiētis et pncipiū effectiui. sz concipere receptiui. Ex h̄ p3 q̄re magr̄ dic timore q̄ amore. q7 pctōr nō habz amorē dei sz sui. et iste amor nūq̄ generat pniam nisi q7 timet. vñ q̄diu amat et credit ñ resurgit pctōr. sz quādo timet. et tō cōcipit fide. q7 ante timorē nō est pnīe seminariū. qō est cessare a malo. Ex h̄ etiā p3 q̄re magis timore q̄ spe. q7 timor cōcipit sz spes ꝓmouet. ex h̄ p3 q̄ cōcipit timore seruili. Nec ē inconueniēs. q7 cōceptio ista nō est p ꝓductionē i esse. sz p dispositionē ꝓparatōz. 7 tō nō oportet q̄ pnīa sit cū timore seruili. sz sufficit q̄ timor ꝑparet ad pniam

Ad illud qō obr̄ q̄ pnīa ē añ donа. dō. q̄ ē donū spūs 26 sci cū q̄ est spūssimus 7 dat. 7 h̄ ē gr̄e gratū facientis. 7 de h̄ vez ē qō obiicit. Et ē donū qō ē sine spūssimi donatione ꝑpa dicta. q̄ ē p inhabitatōez. 7 h̄ ē gr̄e grat⁹ date. 7 tale donū ē timor filiis. 7 h añcedit ꝟtutes. 7 tali timore cōcipit ꝓmū. 7 tō nō valet obiectio. Questio ij f

De ordine pnīe ad alias ꝟtutes. 7 q̄ sit ꝑma ꝟtus vr Math. ij. Penitētiā agite. glo. ꝑma ꝟtus est p pniam primere veterē boiem. Ite rōne vr. q7 pus ē declinare a malo q̄ facere bonū sz p pniaz ē declinare a malo. p alias facere bonū. ḡ 7c. Contra. fides ē fundamētū totius spūalis machine fm aplm ad hebreos. et h̄ p3 rōne. q7 pus ē act⁹ intellect⁹ q̄ affect⁹. sz fides dirigit intellectū. pnīa affectū. ḡ 7c. Ite cū ōr pnīa ꝟtus ꝑma. aut h̄ ē q̄tū informis. aut q̄tū formata. Informis nō. q7 ipa generatur ex fide et spe et timore vt ostēsuz ē. ꝟtus cū pnīe timore cōcipit. Si deformata. ꝫ oēs sil̄ infundūt. ḡ pnīa infundit cū aliis. ḡ 7c. Ite ꝑm⁹ act⁹ ē viuere. sz iust⁹ ex fide viuit vel ex charitate nō ex pnīa ꝑpe. ḡ pus ē charitas et fides q̄ pnīa. Ite nulli displicet offensa alicuⁿ nisi q7 diligit illū. si em̄ odiret placeret. ḡ diligere deuz p naturā ꝓcedit odiū pctī. Sz ꝑmū ē charitat⁹. scōz pnīe ḡ 7c. Ite naturaliter pr⁹ ē intrō ad terminū ad quē q̄ motio a termio a q̄. Sz charitas dirigit ad terminū ad quē. pnīa segat a termio a q̄ sc⁹ pctō. ḡ charitas ꝓior.

R⁹. dō. q̄ pr⁹ dupliciter dr̄. vel fm subam vel fm vsum. 27 Scōm subam oēs sunt sil̄. Scōm vsuz distinguēdum. Aut ei fm imagis informatōz. 7 sic ē fides ꝑma. aut fz regressuz aut reparatōz 7 sic act⁹ pnīe ē ꝑm⁹. q7 immediator est. Nā 7 si sil̄ stet mot⁹ li. ar. cū ꝓtritōe. q̄ q̄dem mot⁹ a pluribꝫ dr̄ mot⁹ fidei. tñ gr̄a aduenies p modū repantis 7 expellētis culpā imediate respicit motū vel actū pnīe Sic enī gr̄a pr⁹ culpā expellit p naturā q̄ habiliter ad bonū. sic necesse ē q̄ hō ex pte sua i iustificatōe ꝑmo aspnet culpā q̄ dirigat ad bonū op⁹. Per hāc duplicē distinctōz p3 solutio ad ꝓmū 7 scōm. Primū q7 fides ē ꝑma informādo. Scōz q7 oēs ꝟtures sil̄ infundunt. 7 sil̄ sunt q̄tum ad substantiā 7 essentiā. Ad illud quod 28 obiicitur de actu viuendi. dōm q̄ ꝓior actus est viuificare q̄ viuere. vnde 7 sit fides 7 charitas faciant viuere penitentie tamen est viuificare 7 sic potest dici ꝓior.

Ad illud quod obiicitur q̄ displicet offensa ꝓpter 29 dilectionē. dōm q̄ nō necesse est actū precedere dilectionem ipam disciplinā sed sufficit q̄ comitet in habitu.

Ad vltimū dōm q̄ vez ē vbi eodē modo recedit. 7 ac 30 cedit. sed in spiritualib⁹ nō tenet. vbi alio motu recedit̄ a termino 7 fertur in terminū. tunc enim necesse est q̄ ꝓio resiliat si vult accedere. vñ pus oportet exire vomum q̄ ire ad ecclesiam.

Elicit errores eox q̄ dicunt q̄ pnia nō iterat. Dūs verbis q̄dam vehemēti⁹ inherētes xc. Supra egit mḡr de pnia in generali determinās ꝑtatē scz q̄d sit z quō diuidat. z ad sacra alia ordinet. In hac pte oñdit duos errores ex p̄dict⁹ ortū hñtes. Quox vn⁹ ē q̄ pnia nō iterat. Ali⁹ est q̄ pnia p̄t fieri de vno pctō sine alio. Jō diuidit hanc pte in duas. In p̄ma elidit p̄mū errorē. In scda scōm infra dist. xv. Et sicut p̄dictis auctoritatib⁹ illox errox xc. Prima ps hz tres. In p̄ma ponit errorē cū confirmatōe. In scda respōdet ipox auctorib⁹ ibi. Dis aliisq̄ pluribus vtunt. In tertia adducit multiplices auctoritates ad elidēdū istū errorē ibi. Quāuis pnia nō tm̄ sel agat xc. Prima ps duas hz fm duo mēbra erroris. In p̄ma adducit auctores q̄ ostēdūt q̄ ꝑa pnia nō est a q̄s recidiuat. In scda ꝓbat q̄ post recidiuū nō est iterāda ibi. Xp̄e amb. repiunt q̄ sep⁹ xc. Silr scda ps duas hz. In p̄ma respōdet auctoribus q̄ vident ostēdere p̄mā ptē erroris. In scda respōdet auctoribus q̄ ostēdūt scdaz ibi. Illud aūt qđ Amb. ait xc. Silr tertia ps diuidit i duas. In p̄ma adducit autoritates ad ip̄robatōz illi⁹ erroris. In scda exēpla. Primū facit ibi. Quāuis pnia nō sel tm̄ agat xc. Scōm ibi. Exēplis etiā astrui potest.

Ponit errorē cū confirmatōe adducēs auctates q̄ ꝑa pnia nō est a q̄s recidiuat. d Dūs ꝑbis q̄dam vehemēti⁹ inherētes ꝓtendūt ꝑe penitētez vltra nō posse peccare dānabiliter. z si grauiꝫ peccauerit. verā nō ꝓcepisse pniam. Qđ etiā alijs muniunt testimonijs. Ait ei Jsiđ. Irrisor ē z nō penitēs q̄ adhuc agit qđ penitet. Nec videt deū poscere subdit⁹. sed subsannare supbus. Canis reuersus ad vomitū z penitēs ad pctm̄. Multi lachrymas indesinēter fundūt. z peccare nō desinūt. q̄sdaz accipe lachrymas ad pniam cerno. z affectū pnie nō hre. q̄ incōstātia mētis nūc recordatōe pcti lachrymas fūdunt. nūc reuiuiscēte vsu ea q̄ fleuerāt iterādo cōmittūt. Esa de pctōrib⁹ dicit. [a] Lauami. mūdi estote. Lauāt z mūd⁹ ē q̄ ꝓterita plāgit. z flēda itez nō committit. Lauāt z nō est mūd⁹ q̄ plangit q̄ gessit. nec deserit. et post lachrymas ea q̄ ōfleuerat repetit. Jtē Aug. Inanis ē penitētia quā sequēs culpa coinq̄nat. [b] Nihil ꝓsunt lamēta si replicant pctā. Nihil valet veniā a malis poscere z mala denuo iterare. Jtē Greg. [c] Qui cōmissa plangit nec tm̄ deserit. pene grauiori se subijcit.

Probat q̄ post recidiuū pnia nō est iterāda. e

Jtē Amb. Repiunt q̄ sep⁹ agēdā pniam putāt. q̄ luxuriāt in xp̄o. Maz si ꝑe pniam in xp̄o agerēt. iterādā postea nō putarēt. q̄ sicut vnū baptisma ita ē vna penitentia.

Rndet auctib⁹ q̄ vident oñdere p̄mā ptē erroris. f

His aliisq̄ plurib⁹ vtunt in assertionē suę opinionis. Sed Amb. dicit. h ꝑa pnia est cessare a pctō. Et itē. Magni ꝓfectus ē renūciasse errori. Imbutos ei vicijs animos exuere atq̄ illę sūt ficte. Vel dōm sicut dicit mḡr q̄ nihil ꝓsunt ad salutem. Nec ē sile de baptismo. q̄ ꝗuis ad salutē nō ꝓsit q̄n pctā replicātur. ꝓdest tm̄ ꝓpter. mḡrationez caracteris. et q̄ ꝓfert fundamentū oīm sacroruz. ō nō est sile. De pnia aūt cuz hō peccat nihil manet. z ō iterari pōt z debet. c. ij. Qui commissa plāgit. nec tm̄ deserit. pene grauiori se subijcit. Ut Greg. h male dicere. ꝺa plāgere cōmissa nō ē pctm̄. sz hō nō subijcit se pene grauiori nisi ꝓpt culpā. ḡ xc.

Jtē plāgere bonū est z penale. ḡ potꝰ disponit ad grām q̄ ad penā. R⁹. dōm q̄ h nō dic de q̄cūq̄ fletu sz hypocritaz. q̄ in lachrymis exteri⁹ ꝓtendūt sc̄itatē. z in corde porāt iniq̄tatē. z isti peccāt duplr. z q̄tū ad tales loq̄t Greg. Alit̄ pōt dici q̄ loq̄tur de eo q̄ flet ordiate. z in detestatiōne culpe q̄ pene grauiori se subijcit nō ꝓpter fletū sz ꝓpter ꝓcēptū. Flet⁹ em̄ ille ē ab aliq̄ dono dei. z q̄ iterat pctm̄ ꝓtēnit donū dei. Preterea in ipo fletu ꝓsiderat pcti enormitas. Jō cū iterat. augeꝫ offensa ꝓpt actualē ꝓsideratōz. Un̄ sic hitus ꝓscie aggrauat. z tm̄ bonū est scire pctm̄ z cognoscere. ita cōsiderare z plāgere pcti enormitatē est bonū. z si q̄s post h peccat. aggrauat culpa q̄ accidēs. d Pnia ē ꝑtus q̄ cōmissa mala xc. Un̄ ista diffinitio mḡri nō ee cōueniēs. q̄ diffinitio totū ee rei dz indicare. z ptes pnie sunt cōfessio et cōtritio z satisfactio. vñ vr q̄ nō solū q̄ actū cōtritōis q̄ est plāgere z odire pctm̄. sz etiā q̄ act⁹ alios deberet diffiniri. Jtē pnia est respectu ꝓteritoz z nō respectu futuroz. ḡ male diffinit respectu futuri. cū dicit. z plāgēda itez nō cōmittere. R⁹. dōz q̄ act⁹ p̄ncipalis pnie ē act⁹ cordis z act⁹ interior. z ō q̄ illū magis diffinit. z ō illum

Aug. i li. soliloquox Greg.

Amb. i li. de vnica pnia.

Amb. sup eplam ad Eph.

31 a. ij. Lauami mūdi estote xc. Sup illud dic Jsiō. lauāt z nō est mūd⁹ q̄ plangit qđ gessit xc. Videt male dicere. q̄ lauare nō est aliud q̄z mundificare. ḡ lauari z nō ee mūdz nō ē aliud q̄z mūdificari et nō ee mūdū. z ita sunt oppositra. Jtē cū dicit lauāt q̄ plāgit xc. aut intelligit de planctu exterion aut de interiori. Si de exterion. tūc ex h nō lauāt. Si de interiori tunc ꝓstās ē q̄ viuificat si ex corde h faciat. ḡ ē mūd⁹ R⁹. dō. q̄ differa rēter exponunt alīq̄ hunc locū. Quidā ei dicūt q̄ differt lauari z ee mūdz sicut act⁹ z hitus. z sic q̄ penitet. sz statim recidit. lauāt q̄dez q̄ hz actū pnie. sz paulo post cadit. z ita nō hz hitū. z ō nō dr mūd⁹. Alit̄ exponit q̄ differt lauari z ee mūdū sic via z termin⁹. siue dispositio z ꝓparatio ad aliq̄d. Fletus em̄ z dolor attritōis disponit ad pniam. cū q̄s ḡ dolet z atterit. lauāt q̄ ad mūdiciā disponit. Sz tm̄ dū recidit se itez inq̄nat. z ō nō est mūd⁹. Et ē exēplū. si mulier pannū lauaret. z statim post aliquātulā lotionē in lutū imergeret. Un̄ ꝑmones sunt tropici. z sunt fm q̄n dam metaphorā exponēdi. Nō q̄rit cuiusmodi sit illa lotio. dico q̄ est interior. z nō est ꝓtritōis sz attritōis. vel si ē ꝓtritōis. nō tm̄ ꝛenoiat mūdū. q̄ nō pseuerat. vt passio in tertia specie q̄litatis. b. ij. 32 Nihil ꝓsunt lamēta si replicāt pctā. Ut Aug. hic falsum dicere. q̄ ꝓsunt ad remissionē ꝓteritoz. q̄ saltem illa dimittunt. Aliq̄d ḡ ꝓsunt. nō ḡ nihil. Jtē si tu dicas sicut mḡr dic q̄ nihil ꝓsunt ad salutē. ḡ pari rōne ꝛeberet dicere q̄ nihil pst baptism⁹ cū replicant pctā. R⁹. dōm q̄ intelligit de replicatōe rituali. q̄ nihil ꝓsunt lamēta cū ē volūtas replicādi. q̄ ꝛest pnie fundamētū. z ō lachryme

33

34

tangit explicite. Vñ plancꝰ nõ attẽdit hãc ẽtũ ad effusionẽ lachrymaꝝ exterioꝝ sz interioꝝ. qz iste exteriores nõ sunt de esse. sz de bñ esse. nihilominꝰ tñ alios actus includit cũ dicit. emẽdationis ꝓposito. qz emẽda fit p ꝓfessionẽ z satisfactionẽ. z qm̃ pnia fm qꝰ vꝰ ẽ respicit emẽdã. et emẽda nõ stat cũ iteratione culpe. tõ ex ꝑte respicit culpã ñ iterandã. Et tõ mgr diffinit per futuꝝ. qz ẽ quis pnia vt est affectio sit respectu ꝑteriti. tñ pnia virꝰ etiã futurũ respicit. Vñ in diffinitione pnie tãgit mgr triplicẽ actũ. Unꝰ est actꝰ pnie fm qõ pnia. z b est dolere de culpa commissa. Alius est actꝰ fm qõ pnia est virtus. z iste actꝰ ẽ velle emendare. z hũc tangit cũ dicit cum emẽdatõis ꝓposito. zc Et tertiꝰ ẽ annexꝰ vtrique sz nolle offendere vel cõmittere. z iste ꝓficit vtrũq. Nullꝰ ei ẽ qui ꝑ peniteat de ꝑterito. nec ꝓponit emendã facere nisi ꝓponat vltra ñ offendere. e Sz z si de pctõ succedẽti zc. Vñ fm b qꝰ viuificare sit actus pnie. Sz cõ vꝰ qꝰ magꝭ iustificet. qz mortuũ viuificare nõ ẽ aliud qz̃ iustificare sed iustificatio ẽ ꝓ generalẽ iustificatiõ. g z viuificatio. Et hoc videtur Ezech. xviij In iusticia quã operatus est viuet z nõ morietꝫ. Itẽ videtꝫ qꝺ sit fidei Hebre. x. et Abac. ij. Justꝰ ex fide sua viuit Item videtur qꝺ hoc sit charitatis. quia charitas est vita anime sicut dicit Aug. z magister Hugo de sctõ vict. Itẽ videtꝫ mul

Aug. sup octonari. uz. xij. qd sit pnia.

Determiatio ꝑmissoꝝ tũ boꝝ.

Augu. in ench.

Pꝰ pat va

emẽdare virtutis est pfecte et celestis gre. z tõ sanc ita diffinit ꝓt. d Pnia est virtus qua cõmissa mala cũ emẽdatõis ꝓposito plangim⁹ z odim⁹. z plãgẽda vlterius cõmittere nolum⁹ Quia pnia vera est in aĩo dolere z odire vicia. Vñ illa verba ꝑmissa. penitere ẽ añacta deflere. z flenda nõ cõmittere. recte sic accipi pñt vt non ad diuersa tpa. sꝫ ad idẽ referunt. vt sz tpe q̃ deflet cõmissa mala nõ cõmittat volũtate vel ope flenda. qõ innuit ex verbis ꝓsequẽtibus. Maz q̃ sic alia deplorat zc. hinc Aug. ait. Cauendũ ẽ ne qs existimet nephanda illa crimia q̃lia q̃ agũt regnũ dei nõ possidebũt q̃tidie ꝓpetranda. z elemosynis q̃tidie redimẽda. In melius ẽ enim vita mutanda. z pelemosynas de peccatis ꝑteritis ꝓpiciandus est deus. non ad hoc emendus quodãmodo vt ea semper liceat impune committere. Memini enim dedit lamentũ peccandi. z si miserã do deleat commissa peccata. si nõ satisfactio cõgrua negligatur. Itẽ pius papa. Nihil ꝓdest homini ieiunare z orare z alia religiõis opera agere nisi mẽs ab iniquitate reuocetur. Qui ergo a malis sic mentem reuocat vt cõmissa plangat z plangenda cõmittere nõ velit. nec satisfacere negligit. vere penitet. Nec ideo nõ est vera penitentia. quia forte nõ de ꝓposito sed casu vl infirmitate peccabit. Ille aũt irrisor est z non penitens q̃ sic cõmissa plangit vt plangẽda volũtate vel ope committere ñ desinat. Ille etiam qui post lachrymas repetit que fleuit lauatur ad tempus.

to magis esse gratie. quia vita diuiditur in vitam nature. gre. z glie. Nõ. dõ. sicut viuere in naturalibꝫ. aliqñ dicitur actus primus. aliquando dicitur signum vite. sic etiam aliquando attribuitur vita ei a quo est. aliquando ei in quo manifestatur. dicenduz ergo q illud qõ vi

sed mundus nõ est. i. illa mundicia nõ est ei sufficiciens ad salutem. quia est momentanea nõ perseuerans. Item illud. Inanis est penitentia quaz sequens culpa coinquinat. sic intelligendum est. inanis est scz carens fructu illius penitẽtie quam sequens culpa non inq̃nat. illius eñ fructus est vitatio gehenne et adeptio glorie. Mortificat eñ illa penitentia z alia ante acta bona sequens peccatũ vt non fortiamur mercedem quam meruerunt cum fierent. et quam haberẽt si peccatuz non succederet. Sed z si e de peccato succedenti penitentia agatur. z penitentia que ꝑ cessit. et alia anteacta bona reuiuiscunt. sed illa tantũ que ex charitate prodierunt. Illa eñ sola viua sunt q̃ ex charitate fiunt. Jõcz si ꝑ seq̃ntia peccata mortificãt. p subsequẽtẽ pniaz reuiuiscere pñt. Que vo sine charitate fiũt mortua z inania generant. z tõ ꝓ pniam reuiuiscere nõ valent. Sil̃r intelligẽdũ ẽ illud. Nihil ꝓsunt lamẽta zc. Et illõ nihil vz zc. Si ei replicãt pctã. nihil vz ad salutẽ vl ad veniã i fine ꝓcedẽs lam̃tũ qz nihil reliquit de vite mũdicia. qz aut pctã dimissa redeũt vt qbusdã placz cũ replicãt. vl si ñ redeunt. eis tñ ꝺletꝭ. ꝓpt ingratitudinẽ ita reꝰ z im̃ũdꝰ ꝓstituit cũ adhuc i expiãdis iplicat ac si iã deleta redirent. De hꝺ tñ scz an pctã redeãt pꝰ pleniꝰ agemus. Sil̃r nihil valet ad salutẽ obtinẽdã. vl ad mũdiciã vite hũdã. veniã ꝺ male factꝭ poscẽ. z male facta denuo iterare. Ita etiã intelligendũ est illud qõ idem Aug. alibi ait. f Penitentia est f

uificat ꝓprie gra est. illud aũt ꝙ quod manifestatur. virtus ẽ. Potest igit manifestari vita vt in fieri vel vt in facto esse. Si vt in fieri. sic attribuitur ꝓuti penitẽtie per quaz manifestat ipsa viuificatõ quia in contritione ꝙcipiuntur signa expulsionis peccati. Si vt in facto ẽ. sic potest manifestari vita quantum ad intellectuz. z sic per fidem captiuantem. Aut q̃ tum ad affectuz z sic per charitatem vigorantez. Aut quantum ad effectuz. z sic per iusticiam regulantem. z ita patet responsio q̃re hꝺs attribuitur. z rñsio ad obiecta. qz nõ attribuit hꝺs vita tã ꝓncipio sed tã manifestatiuo. z talia possunt esse plura.

f Penitentia 36 est quedam dolentis vindicta zc. Videt Aug. hic male dicere. quia nullus in eadem causa potest esse reus et iudex. ergo si qs peccauit. nõ potest rationabiliter se punire. Item homo magis tenet ex charitate se diligere q̃ alium. Sed homo debet alĩ parcere nõ vindicare. ergo nõ debet vindicare nec vindictam dese exigere. Item vindicta est soli⁹ dei sicut dicitur Rom. xij. Aug. i li. de vnica penitẽtia

mihi vindictā. g̃ pnīa est soli⁹ dei siue vindicta in pnīa R⁹. dōm q̄ ista rō est ꝺuenies. q̄ pnīa ꝑtus est ad destructionē veteris hois ordinata. ⁊ nemo pōt vitā nouaz inchoare nisi repudiet veterē ⁊ nemo ꝑt dñi amic⁹ effici nisi odiat qđ de⁹ odit. q̄ ergo de⁹ odit pctm̄ odio vindicte et ipm peccatorē. iō penitens etiā ipm ꝺz odire. ⁊ de serōnē ⁊ vindictā expetere. Ad illud g̃ qđ obī q̄ ñ ptiet ad ipz. ꝺō. q̄ non ptinet ad ipm inq̄ntū reus est iudicare. ptinet tn̄ iudicari inq̄ntuz re⁹ est. et iudicare inq̄ntū iustus. Vñ ipsa rō cōformata legibꝫ eternis. sepaz punit vt cōformis fuit legi pcti. ⁊ sic accipit autoritatē a deo ⁊ nō ipe punit sz de⁹. Itē de⁹ inseruit hoī natura/le iudicatoꝝ cui commisit regnum anīe iudicandū. ⁊ li. ar. illi cōformatū ꝺz vindicare transgressionē ⁊ inse/quedā dolentis vindicta semp puniēs in se qđ dolet cōmisisse. Et infra. Quotidie dolenduz ē de peccato qđ declarat ipa dictionis virt⁹. Penitere eīm est penā tenere. vt semp puniat in se vlciscēdo. qđ cōmisit peccando. Ille penā tenet. q̄ semp vindicat qđ cōmisisse se dolet. Penitētia g̃ ē vindicta semp puniens in se quod dolet cōmisisse. Quid restat nobis nisi dolere in vita. vbi eīm dolor finit deficit ⁊ pnīa Si vo pnīa finit quid relinquit ꝺ venia. Tādiu gaudeat et speret de gr̃a ēḋiu sustētat a pnīa. dicit eīm domin⁹. Vade ⁊ amplius noli peccare nō dixit. Ne pecces. sz ne volūtas peccādi in te oriat. Quod quo modo seruabit. nisi dolor ī penitentia cōtinue custodiat. g sz sp doleat. ⁊ de dolore gaudeat. ⁊ ñ sit satis q̄ doleat. b ex fide doleat. ⁊ non sp doluisse doleat. De penitētia pfectoꝝ vel ad salutē sufficiēti intelligendū ē qđ supra dixit sc̄z b Penitētia ē vindicta semp puniēs qđ cōmisit ⁊ alia hmōi. Illud vero si penitētia finit nihil de venia relinquitur. dupliciter accipi potest Si ipō non auctate sua sz dei ⁊ naturali iudicatoꝝ qđ nō erat. Luz g̃ ꝺz q̄ nō est idē re⁹ ⁊ iudex. vez ē idē ſm idez. Ꝺō ꝺz pcere. ꝺōm q̄ si hō ꝺz beat pcere iniuriā suā. tn̄ iniuria ꝺi ē iudicāda ab eo cui cōmissa ē. ⁊ q̄ hō iniuriat⁹ ē deo. iō ꝺz eē mīster dei ī pte ista. Ex b pz vltimū q̄ vindicta ē dei. vez ē ꝺ vindicta q̄ aliqs vindicat se. q̄ null⁹ ꝺz se vindicare. sz ꝺz vindicare aliū ꝺ se vel de alio. Vel ꝺō. q̄ dei est tāq̄ pncipalis autoris. hois tāq̄ mīstri. g Sz sp doleat ⁊ ꝺ dolore gaudeat. ⁊ nō sit satis q̄ doleat. sz ex fide doleat. Vi dek Aug. h male dicere. q̄ gaudiū ⁊ dolor sunt opposita ⁊ opposita nō sunt nata sīl esse eidē. g̃ impossibile ē q̄ sp doleat ⁊ gaudeat. Si tu dicas q̄ dolor ē ꝺ pctō. ⁊ gaudium de dolore ⁊ sic nō hñt oppositionē. Contra. vī q̄ hñt oppositōez. q̄ sīue ꝺ eodē sīue ꝺ diuersis impossibile ē q̄ eadē aīa sīl sit tristis ⁊ gaudēs. g⁹ impossibile ē q̄ sp doleat ⁊ gaudeat. Itē dolore in moueī coꝝ ſm ꝺfractōz. i gaudio ſm dilatatōz. Sz ñ pt sīl ⁊ sel moueri oppositi motibus. g⁹ ⁊c. Si tu dicas q̄ gaudiū est ſm q̄ꝺ. ⁊ dolor simpliciter. Contra. nulla est ꝑtus in q̄ nō sit delectatio. ⁊ si est virt⁹ simpliciter. est delectatio simpliciter. virtus eīm delectat suū possessorē. Itē gaudiū est de ꝓsentia rei amate. ergo si penitens multū desiderat dolere. videī q̄ si multū dolet. gaudet simpliciter. R⁹. dōm q̄ vtrūq̄ est in vere penitente. sc̄z dolor ⁊ gaudium. nec vnum diminuit alterū sed pficit. sicut velle dolere desiderius doloris doloꝛē nō minuit. imo auget. sic ⁊ gaudiū. nam in pnīa cum sit ꝑtus nō tm̄ ē dolor sed dolor voluntarius. et tn̄ q̄ꝺz q̄ꝺ amat et ꝺsiderat. nc̄rio gaudet. Jō penitēs cū ꝺz doloꝛē quem desiderat gaudet. nec gaudiū remouet doloꝛē imo pficit. et sīl est dolor et gaudiū sīc̄ aug. de se dic̄. iiij. cōfessionū. q̄ solus flet⁹ erat sibi dulcis loquens de amico mortuo. et hoc erat ꝓpter doloris vehemētiā sic et in ꝓposito. Ꝺō g⁹ obijcit q̄ impossibile est simul inesse eidē ⁊c. dici potest q̄ vel nō sunt in eadē potentia sed in diuersis. vt dolor sit in sensualitate. ⁊ gaudiuz in rōne. ⁊ tunc nulluz est impossibile q̄ vna vis gaudeat de doloꝛe existente in alia Vel ꝺō q̄ sunt in eadē vi ſm q̄ supra se cōuertit eniī iuxta quoꝛundā intelligentiā peccata dimissa redeunt. facile est intelligere nihil de venia reliqui. quia peccata dimissa iteꝝ replicant. Sicut enī ille qui exseruitute ī libertatē manumittitur. interim vere liber est. ⁊ tn̄ ꝓpter offensam in seruitutez postea reuocat. Sic et penitēti pctā vere dimittunt. ⁊ tamē ꝓpter offensam que replicat iteꝝ redeūt. Si ꝺo nō redire dicant. sane pōt dici etiā sic nihil de venia relinqui. non q̄ dimissa peccata iterū imputent. sed quia ꝓpter ingratitudinez ita reus ⁊ immūdus cōstituit. ac si illa redirent.

Determinatio intelligentie dictorum.

Respōdet autoꝛitatib⁹ que vident ostēdere secūdā partez erroꝛis qui est circa solēnem et vnicam penitētiam. g. Illō aūt quod Ambro. ait. Reperiunt ⁊c. ⁊ sicut vnū baptisma ita ⁊ vna penitētia. non ſm generalē sed ſm specialez morē ecclesie de solēni penitentia dictum intelligitur. que apud quosdā semel celebꝛata nō iteratur. Itē illud aliud Ambro. Pnīa semel vsurpata necvere celebꝛata ⁊ fructū ꝓꝛis aufert vnde sicut nō cū actu simplici sz cōposito vis cōuertat supra pctm̄ ⁊ sup̄ doloꝛē. sic nec affectus. vñ sicut in rōcinatione dicim⁹ q̄ est act⁹ vnus. tn̄ nullus ꝺuertit se supra plura q̄ diuersimode agnoscit. sic ⁊ affect⁹ ꝺsequens sine aliqua repugnātia diuersimode afficit. ⁊ sic patet obiecta. b Penitentia est vindicta semp puniens qđ cōmisit ⁊ alia hmōi. Dicit hic magister q̄ intelligit de penitētia pfectoꝝ. Contra. videī eīm male dicere Auguste. quia si penitentia finitur. nihil relinquitur de venia. ergo semp punire spectat ad omnes. R⁹. dōm q̄ perfectus dicit dupliciter. aut ēḋtum ad tpis durationem. aut quantū ad status sublimitatē. Prima perfectio est que diuidit ꝺtra incipientes pficientes ſm pfectum tempis. Alia pfectio consistit in opibus supererogationis. Magister aūt intelligit de pfectione primo modo. ⁊ vocat pfectoꝝ penitentiaz que durat vsq̄ ad finem vite. ⁊ de hac dicit intelligi illud Augustini q̄ semp punit. Notanduz tamen q̄ semp punire ꝺz nō simpliciter. sed ēḋiu durat culpa. ⁊ sic patet illud.

37 38

39 i Solemus ḡ pnīa vt Amb⁹. in eodē ait est q̄ sit extra ecclesiā in manifesto. Hic q̄ttuor sunt notāda. Primo q̄lis sit siue q̄ sit eī⁹ forma. Et dom̄ q pnīa solēnis ē penitētie addens sup publicā. q; nō tm̄ est in manifesto. sz q; fit cū solēnitate q̄dam. In capite em̄ q̄ dragesime eiect penitēs ēt ecclesiā. nec admittit vsq; ad diē cene. z tūc etiā nō cōicat. Ējcit ām a psona autētica sic ab eo pnīti/bus sacerdotib⁹ q̄ nouerūt culpā De p. l. di. penitēs. z ca. se. Secūdo notāda est rō hui⁹ solēnitatis tripler. Una est ad terrorē aliorum. alia ꝓter erubescētiam delinquētis. z tertia ꝓpt̄ significationem electōis ade z paradiso vñ p̄ oz cū crebz suspirijs tenūciare eps. z ita eiect⁹ sic adā electꝰ fuit de paradiso. iō nō est iterāda. et de p̄ habet. l. di. penitētes. z. se. z e. di. ca. si q̄s post remissionē. ḡ. posset z alit. Tertio notādū est q̄ p̄ pnīa nō ponit nisi ꝓ graui et enormi culpa. maxie ꝓ culpa q̄ tota vrbez cōmouit. sic ibidez dr. Nec ponēda ē sacerdotib⁹ ꝓpt̄ reuerentiā ordis. Et pt̄ q̄dē poni publica pnīa ꝓ pctō manifesto. Quarto notandū q̄ penitēs nō recōciliat solēniter nisi ab epo vl̄ sacerdote de mādato epi. ꝑtim in articlo necessitatis. Recōciliari ām p̄ octaua pasche si bñ penituerit. z habere ingressū ecclesie. sin aūt ma- i lenni intelligit. Solēnis ḡ penitentia vt Amb⁹. in eodē ait. ē que fit extra ecclesiā in manifesto in cinere z cilicio. q̄ ꝓ grauioribus horrēdisq; ac manifestis delictis tm̄ imponit. z illa nō ē iteranda ꝓ reuerētia sacri z ne vilescat z ptēptibilis fuit hominibus. Vñ Aug. Quāuis caute z salubriter pmissum sit. vt locus illius humilime penitentie fer in ecclesia ꝓcedat. ne medicina vilis min⁹ vtilis essz egrotis. q̄ tanto magis salubris est. q̄to minus cōtēptibilis fuerit. q̄s tñ audeat deo dicere. Quare huic hoī q̄ post pniam p̄maz rursus se laq̄is iniq̄tat. obstringit. adhuc iterz parcis. Origenes q̄z de hac solenni pnīa q̄ ꝓ grauioribus criminib⁹ iniungitur ait. Si nos aliq̄ culpa mortalis inuenerit. q̄ nō in crimine mortali. vel i blasphemia fidei. ꝛ in ꝛmonijs vel i mozz vicio cōsistit. hec culpa sp reparari pōt. Nec interdicit aliq̄n de huiusmodi pniam agere. Sz nō ita de grauioribus criminib⁹. In grauioribus em̄ criminib⁹ semel tātū pnie ꝓceditur locus. Cōmunia q̄ freq̄nter incurrim⁹ semp pniam recipiūt z semp redimūtur. Cōmunia dic̄ venialia peccata. z forte mortalia quedam alijs min⁹ grauia. Que sic̄ sepe cōmittunt. ita frequēter ꝓ penitentiā redimunt. Sz de grauioribus criminib⁹ semel tātuz agit pnīa scz solēnis. Mā z de illis iterāt. iterat pnīa. ꝛ si solēnis k ¶ Qō tñ in q̄busdā ecclesijs nō seruatur.

¶ Adducit auctates ad ip̄obationē illius erroris q̄ dic̄ sel tm̄ pctā ꝓ pniam dimitti. h l ¶ Qō pnīa ñ semel tm̄ agatur. ꝛ frequēter iterē. z ꝓ eam frequēter iterū venia p̄sterur- nebit sic vsq; ad finē vite. z de hoc dicitur. xxvij. q. ij. k ¶ Qō tñ in qui. rē. Obz. vr em̄ tales ecclesie ꝓccare cū faciāt cōtra rōnē sacri z signaculis solēnis pnīe. Rñ. dōz q̄ hoc nō est de necessitate penitentie. sed solum de bene esse. tamen vbi sunt gentes dure hec pluribus sanctorū testimonijs ꝓbatur. Ait em̄ Aug. scribens ꝓtra quosdā hereticos q̄ peccatibus post baptismuz semel tm̄ dicebant vtilē esse penitētiam ita. Adhuc instant pfidi qui sapiunt plus q̄z oportet. nō sobrij sed excedētes mensurā. dicūt z si semel peccātib⁹ post baptismū valeat pnīa. nō tñ sepe peccantib⁹ ꝑderit iterata. alioq̄n remissio ad peccandū essz incitatio. Dicunt enim. Quis nō sp peccaret si sp redire posset. Dicunt em̄ dñm incitatorē mali si sp peccantib⁹ subuenit. z ei peccata placere quib⁹ semp pctō p̄sto est gratia. Errant aūt. Cōstat em̄ ei pctā displicere q̄ semper ꝓsto est ea destruere. si ea amaret. nō semp ea destrueret Idē ad macedoniū. Intantuz hoīm iniq̄tas aliq̄n ꝓgredit. vt etiā post pactam pniaz. post altaris recōciliationē. vel silla vl̄ grauiora cōmittant. z tñ deus facit etiā super tales oriri solez suum. nec min⁹ tribuit q̄z ante tribuerat largissima a munera vite z salutis. Et q̄uis eis i ecclesia locus ille penitētie nō cōcedat. de⁹ tñ super eos sue patientie nō obliuiscit. Ex quoz numero si quis nobis dicat. dicite mihi vtrz aliq̄d ꝓsit ad vitā futurā si i ista vita illecebrosissime voluptat⁹ blādimēta cōtēpsero. si me penitēdo vehemēti⁹ q̄z pri⁹ excruciauero. si vberius fleuero. si meli⁹ vixero. si pauperes largi⁹ sustētauero. si charitate ardēti⁹ flagrauero. q̄s vr̄m ita desipit vt huic hoī dicat. mihi tibi ista i postez pdeūt. Valde saltē huius vite suauitate fruere. Auertat⁹ os tā imanē sacrilegiū q̄z demētiā. Itē iobes crist⁹ ō repatōe lapsi. Val mihi credetalis ē erga homīes pietas dei nūq̄z spnit pniaz si ei sincē z sim ex cā vt duricia confringat multiplici ꝓfusione q̄ vnica nō ꝓfundebat. z vir talibus posset ip̄oni pnīa occulta ita diuturna q̄ susciperent vel seruarent. iō talis penitentia iteratur ex causa. Aug⁹. li. de pnīa. 40

l ¶ Qō pnīa rē. Vr male dicere. quia super illud Amos. j. super tribz scelerib⁹ damasci et super. iij. nō cōuertam eum. glo. ibi. q̄rto ea/dem peccata cōmittenti nec penitentiā nec indulgentiā se datuz denūciat. ḡ nō vr q̄ frequenter si tm̄ ter. Rñ. dōm q̄ Hiero. intelligit q̄ pmū pctm̄ sit ꝓsentire i corde. scōm ē facere i ope. tertium ē vertere in ꝓsuetudinē. q̄rtum est finaliter nō penitere. z de hoc nec penitentiam dat nec veniam. quia post mortez nō est locus penitentie. Ab alijs tribus liberat. z dat penitentiam z venia simul sicut ꝓbatur z innuitur in resuscitatione trium mortuorum. quoruz vnuz suscitauit in domo. alium in porta. z tertium in sepulcro. 41 Aug⁹. ad macedo- Hat. v. Job. crisi.

Solennis pnīa q̄d sit ꝛm Amb⁹.

Aug⁹. ad macedoniam.

Origenes sup leuiticū

42m Etiã si ad sũ. nẽ. videt male dicere crisostо. q: nullus est ita malus q̃n adhuc possit peccare. g̃ nullus est ita malꝰ q̃n adhuc possit fieri deterior. Itẽ in ps. xxxvi. superbia eoꝝ qui te oderunt ascendit semp. ergo si ẽ semp & crescit nunq̃ ẽ status q̃tum ad actum. R°. dom q̃ potest intelligi fm actum vt ita sit malus q̃ nullus peior & q̃ nõ intelligatur fm potentiam. vel dicat q̃ intelligit fm genus peccati. q̃ si aliq̃s peccet enormissimo peccato. adhuc deus paratus est ꝓcere deum est in via & hoc vocat summum malorum. Quia est malum contra gratiam diuinam. vt excommunicatio. Et ẽ malum contra gratiam & rõnem vt Ambr. in apologia dauid. ꝓiurium. Et est malum ꝓtra gratiam rationem & naturam vt sodomiticũ. & illõ est ꝑ essimũ. Vl si qđ aliud genꝰ peccati sit peius vt blasphemia i deũ siue spiritꝰ blasphemie. 1. Paral. xxi.

m pliciter offerat" etiã si ad summum quis ꝓueniat malorum. et inde tñ velit reuerti ad virtutẽ viã. suscipit libẽter & amplectitur & facit oĩa quatinꝰ ad ꝑfectum reuocet statũ. Nõq̃ est adhuc ꝑstantius & eminentius. etiã si nõ potuerit q̃s explere omnes satisfaciendi ordinẽ. q̃tulãcunq̃ tamẽ & quãlibet breui tpe gestam nõ respuit penitentiã. suscipit etiã ipaz. nec patitur quẽquis exigue conuersionis perdere mercedem.

Adducit exẽpla ad ip̃obationẽ erroris eiusdẽ. i Exẽplis etiaz hoc idẽ astrui potest. Dauid enim per penitẽtiam adulterij simul & homicidij veniam impetrauit. grauiꝰ tamẽ postea" deliquit in populi enumeratione. quod populi multitudo ꝓstrata ostendit. Illud autem mirabile est q̃ angelo ferienti plebem se obtulit dicens. Ego rex iste quid fecit. fiat manus tua in me & in domũ patris mei. Quõ facto statim sacrificio dignus iudicatur. q̃ absolutiõe estimabat indignꝰ. Nec mirũ si tali sua oblatione ꝑ ppłm. pcti sui adeptꝰ ẽ veniã. cũ moyses offerẽdo se ꝑ pleb̃ erroꝛe pctã diluerit. Quibus aliisq̃ testimonijs pluribꝰ euidenter ostenditur q̃ pniam nõ sel tm̃ sz sepius nos a pctis surgẽ. & verã pniaz sepiꝰ agi. volũtarie enĩ peccãtibus nob (vt ait apłs) ꝑ pctis ñ relinq̃t hostia scda. s. q: sel' tm̃ xpm optuit pati. Nec relinquit scds baptismꝰ. Relinq̃t vo scda pnia & tertia & deiceps vt Joh. chrisp. super hũc locũ ait. Sciẽdũ inq̃t q̃ hõ q̃dã exurgũt hoc vbo rũ occasiõe pniaz auferẽtes. q̃ si ꝑ pniaz nõ valeat pctõr ꝑ lapsuz resurgẽ scõo & tertio deinceps. verũetiã i hõ pniaz nõ excludit. nec ppiatõz q̃ sepe fit per pniam. hoc fm baptismum & hostiam. Exẽplis etiaz hoc idẽ astrui potest. Dauid enim per penitẽtiam adulterij simul & homicidij veniam impetrauit. grauiter tamẽ postea deliquit in populi enumeratione. quod populi multitudo prostrata ostendit. Illud autem mirabile est q̃ angelo ferienti plebem se obtulit dicens. Ego rex iste quid fecit. fiat manus tua in me & in domũ patris mei. Quõ facto statim sacrificio dignus iudicatur. q̃ absolutiõe estimabat indignꝰ. Nec mirũ si tali sua oblatione ꝑ ppłm. pcti sui adeptꝰ ẽ veniã. cũ moyses offerẽdo se ꝑ pleb̃ erroꝛe pctã diluerit. Quibus aliisq̃ testimonijs pluribꝰ euidenter ostenditur q̃ pniam nõ sel tm̃ sz sepius nos a pctis surgẽ. & verã pniaz sepiꝰ agi. volũtarie enĩ peccãtibus nob (vt ait apłs) ꝑ pctis ñ relinq̃t hostia scda. s. q: sel' tm̃ xpm optuit pati. Nec relinquit scds baptismꝰ. Relinq̃t vo scda pnia & tertia & deiceps vt Joh. chrisp. super hũc locũ ait. Sciẽdũ inq̃t q̃ hõ q̃dã exurgũt hoc vbo rũ occasiõe pniaz auferẽtes. q̃ si ꝑ pniaz nõ valeat pctõr ꝑ lapsuz resurgẽ scõo & tertio deinceps. verũetiã i hõ pniaz nõ excludit. nec ppiatõz q̃ sepe fit per pniam. hoc fm baptismum & hostiam. Joh. crisost.

Exod. xxxij. 44

Heb. x.

45

46

43n Deliquit in populi enumeratione. Videtur illud verbũ Aug. falsũ q: moyses numerauit ppłm. Numer. xxvj. Et silr saul. j. Re. xv. & tñ neuꝛ peccauit. g̃ pari rõne nec dauid. Item dauid peccauit. ergo nõ debuit populus puniri sed potius ipe qui peccauerat. R°. ad primum. dom q̃ moyses numerauit mandato dñi. & saul ꝓpter expeditionẽ ad pugnã sed dauid ꝓpter supbiam. volebat enĩ gloriari i mltitudine ꝑsone numerosa. Vel ꝓpter q̃ritur q̃re puniꝰ tus ẽ ꝑsłs. Rñdetur ꝓpter ercnerionẽ ꝑsone ad ꝓncipem. ꝓpter quã etiã puniti sunt filij israel in pctõ achaz. Josue. vij. Vel põt dici & melꝰ q̃ dominꝰ puniuit ꝓncipẽ in ꝑsłs. vt i eodẽ puniret in q̃ gloriabat. sic aliq̃s punit i sua possessiõe. Estimãt tñ aliq̃ q̃ iusto dei iudicio q̃missum sit hõ vt illi punirẽt q̃ ad beserãt absolon figura tamẽ & instructio i hõ magꝝ fuit vt oñdat q̃tum malꝰ ꝑlatꝰ & eiꝰ pctm̃ obest sbditis. & q̃tũ eiꝰ oꝝ ꝓdest in ipius pnia & sceritate.

Quoniã intelligẽtiã huius ptis duo ꝓncipaliter q̃rũt. Primo q̃rit de iteratõe pnie. Secõo de effectu penitẽtie iterate. Circa pmũ q̃rũt tria. Primo q̃rit vtrũ ꝓtingat cadere a vera pnia. Secõo vtz ꝓtingat ꝑ pniam resurgere. Tertio vtz oĩs agẽs pniam sup culpã inueniat veniã a deo. Questio. j. g Circa quaz ꝓcedit sic & oñdit q̃ ꝓtingat a vera pnia cadere. exẽplo dauid q̃ de pctõ mortis vrie penitẽs. q̃ dñs eius pniam acceptauit. q̃ tñ post peccauit i enumerãdo ppłm. ij. Regũ. vl. Itẽ auctoritas dñi. Joh. v. vbi dixit paralitico. vade & amplius noli peccare ne deterius tibi aliq̃d cõtingat. Sz nõ fuisset cõminatꝰ malũ ꝓpter recidiuũ nisi posset. g̃ &c. Itẽ rõe videt. q: pnia hz esse in libero arbitrio fm statũ vie. & hoc nõ est coactũ. Sz tale ẽ vertibile. & per vertibilitatem potest cadere a statu gr̃e et iusticie. ergo & penitentie. Item gratia baptismalis est maioꝝ q̃ penitentie et confirmationis similiter. sed post veram gratiam baptismatis et confirmationis cõtingit cadere. ergo et post gratiam penitentie. Contra. Ambrosius et Augusti. sic diffiniunt penitentiam Pnia est ꝓpetrata plangere. et plangenda nõ cõmittere. ergo si admittit vel cõmittit pꝰ plãgẽda. pꝰ non penituit. Si ergo penituit. patet q̃ vltra nõ committz Si dicas q̃ referꝛ ad idẽ ꝑs. hoc supfluit. q: nemo i eodẽ tpe in q̃ plãgit pctã admittit. Itẽ ysiõ. Inanis ẽ penitẽtia quã sequẽs culpa inq̃nat. ergo si pꝰ peccat. ꝓma penitẽtia fuit inanis. ergo ab oꝓpositũ si fuit ꝓa. postea ñ peccauit. Itẽ rõe vr. q: offẽsa ẽ infinita. g̃ & satisfactio si vera est oz esse infinita. g̃ cũ nõ sit infinita intẽsione. saltẽ ẽ infinita durationẽ. ergo si nõ sꝑ durat. nõ est ꝓa pnia nec satisfactio. Itẽ ꝓe penitẽtis ẽ sꝑ dolere. g̃ sꝑ ẽ pctm̃ detestari. sz sꝑ detestãri grãz impossibile ẽ resurgere. g̃ ꝓe penitentẽ cũ sꝑ detestet culpã impossibile est cadere. R°. dom. q: sic errauerũt alicꝫ circa pniam sicẽ circa charitatẽ. Dixerũt enĩ q̃ habẽs semel veram charitatẽ nunq̃ pdit eã. silr & hñs veram pniam nunq̃ eã pdit. Sed hoc est manifestꝰ errꝛ & sctur. Rõ aũt q̃ istos decepit fuit. quia nõ considerauerũt quid dicatur vel quid ꝑtetur p̃ hoc nomẽ verũ cũ dr vera pnia vel ꝓa charitas. Quãuis enĩ vnũ dicat indiuisionẽ ꝓncipiorum entis. & verũ indiuisionẽ entis ab esse sine actu absoluto ꝓut natum ẽ fieri apud intellectũ. & bonũ indiuisionem ab actu vt in finẽ relatum. tamẽ quãdo verum reflectitur supra bonũ vt dicatur vera virtus. vtrunq̃ ꝑt importare & vtroq̃ modo accipi põt. Et ideo intelligẽdum q̃ veritas pnie dupliciter accipit. sicut & cuiuslibet virtutis. Uno enĩ mõ dr virtꝰ vera q̃ hz verum virtuosum opus. vel nata est habere q̃ntum est de se. & veritas est de essentia virtutis. Alio mõ dr virtus vera q̃ producit in finẽ. et hec veritas non ẽ essentialis virtuti. sz tñ dic

fructis statū sine cōtinuatione. Scōm hoc dōm. q̄ sīp/
mo mō dicat penitētia ꝑa q̄ vez fructis hz actū. sic de vi
tare pnīe ē retestari malū cōmissū. 7 p illo rge nullz cō
mittere. 7 de futuro ꝓponere nō omittere. 7 ab oībus
his pōt hō cadere. 7 ita a pnīa ꝑa vitare ꝑ mo mō dicta
Si aūt dicat vera q̄ pducit i finē vt finalis 7 cōtinua/
ta. ab hac nō ē cadere. Sed hāc nō ē dicere hoiem habe/
re nisi in fine. 7 p⁹ nō cōtingit cadere. ¶ Ad illud ergo
47 q̄d obr̄ pmo q̄ ad veritatē eius spectat plāgēda nō com
mittere. dōm q̄ si loquamur de veritate pmo modo. ad
veritatē spectat nō cōmittere tūc. nec actu nec ꝓposito.
sed nō p⁹. 7 sic accipit in illis diffinitionib⁹. Vel si acci
pit p futuro simplr. tūc erit penitētie dicere ꝑe veritate
psuerātie ducēte in finē. 7 p hoc patet illud ysidori. q̄
dr̄ inanis ꝓpter frustrationē finis. ¶ Ad illud q̄d ob
48 ic̄it q̄ offēsa ē infinita. dōm q̄ ds remittit offensam p
grām. 7 p delectatōne exigit penitētiā. 7 ideo nō opor/
tet q̄ sit infinita. ¶ Ad illud q̄d obr̄ q̄ semp dolere dz.
49 dōm. q̄ semp dolere dz habitu. sz q̄ habitu dolet de petō
ꝑterito. nihil impedit q̄n actu cōmittat futuz. vel refe/
rendū est ad penitentiā finalē. sicut dictum est.

¶ Questio ij. b

Utrū cōtingat p penitētiā resurgere. h̄ est penitētiā ite
rerare. Et q̄ sic videt exēplo dauid. q̄ pmo peccauit ho
micidio 7 penituit. Rursus numerando populū 7 pe
nituit. 7 ds vtrūq̄ acceptauit. Itē aucte Ezech. xviij.
Si impi⁹ egerit penitētiā ab oīb⁹ petis. 7c. oīm iniqta
tū ei⁹ nō recordabor amplī⁹. sz nō de sīgt petōr̄. g̃ verus
est de eo q̄ se noīauit. q̄ terminus i cōditionali in ante/
cedēte tenet vlr. ¶ Itē esto q̄ sp iste dū fuit in pnīa su/
isset in culpa. constat q̄ peior fuisset. sz non est ei pclusa
via. ergo si tūc potuisset p pnīam surgere. 7 nūc potest
Itē rōe vr. q̄. ds pniorē ad miserēdū q̄ ad cōdemnādū
Sed q̄tumcunq̄ hō de⁹ seruierit. si peniter de bono fa/
cto deus obliuiscetur bonoz. g̃ si peniter de malo remit/
tit. Itē si nō pōt resurgere secūdo. aut hoc ē q̄. nō pōt se
cūdo penitere. aut q̄ ds nō acceptat. Non pmo mō. q̄
li. ar. est i nobis vertibile. 7 tota die verti videm⁹. Nō
secūdo mō. penitere enī est cōteri 7 humiliari de petō. sz
dr̄ in ps. sacrificiū deo spūs cōtribulatus cor cōtritum
7 hu. 7c. ¶ Cōtra. Hebre. vj. impossibile ē eos q̄ sem
si sūt rursus renouari ad pnīam. Itē puer. xxviij. qui p
uersis gradit vijs cōcidet seme!. ¶ Itē Ambo. dicit q̄
vnica est penitētia sicut vnicū baptisma. Itē rōe videt
q̄ sacrm̄ penitētie habet effectū a xpi passione. vt bap/
tisma. Sed passio christi est vnica. 7 amplī⁹ nō pt pa
ti. ergo nec penitētia iterari. Et h̄ est q̄d dicit apl's He
breo. vj. rursus crucifigūt sibi filiū dei. Itē baptisma
nō iterat nec iterari pt ne fiat cōtumelia sacrō 7 veniat
50 in cōtemptū. ergo pari rōne nec penitētia. ¶ R⁰. dōm
q̄ pessimus error ē 7 crudelissimus. q̄ penitētia nō pos
sit iterari. q̄ claudit viscera diuine miseric̄die. 7 tūc omnes
petōres vel fere oēs cogeret despare. Et nō dōm. q̄ ne/
rari q̄tienscunq̄ hō est in hac vita sz p⁹ hāc vitā nō pōt.
51 Et rō quare penitētia possit 7 debet iterari 7 baptism⁹
nō est tripler. Una ē q̄ baptismo imp̄mit caracter q̄ ē
indelebilis. in pnīa nō. Secūda rō ē q̄ baptismus ē cōtra
morbū nō iterabilē qualis ē morb⁹ peccati originalis. sed
pnīa ꝯ morbū iterabilē q̄lis ē morb⁹ peri. vñ q̄ medicīa
dz aptari morbo. p3 7c. Tercia rō ē. q̄ baptism⁹ hz to/
tā efficaciā a passione. sz pnīa nō ē tm̄ a passiōe xpi. sed
ab actu nīo. 7 iō baptism⁹ nō iterat sicut nec passio. pe/
nitētia vo iterat p̄m q̄ volūtas nr̄a cōuertit 7 reuertit.
unde est q̄ in baptismo oīnis pena remittit. i penitētia
nō. Et si baptismus iterarer daretur nobis occasio pec
cādi. nō sic ē in penitētia. q̄ bn̄ punit. ¶ Ad illud g̃ q̄d 52
obr̄ i ōrū de ꝓbo apl'i impossibile ē. 7c. pōt fieri vis in
hoc q̄ dicit impossibile. q̄ nō ex viribꝫ humanis. Vel i
possibl'e. i. difficile. loq̄tur em̄ de pfectis q̄ difficulter re
surgūt. Vel vt fiat vis i penitētia. q̄ loq̄tur de renoua/
tōne q̄ est i pnīa quā sequtur baptismus. hic enī virtutē
totā hz ab hostia passionis. et de hac dic̄ apl's. x. ad he/
breos. nō relinq̄t hostia p petō. ¶ Ad illud Amb. et 53
Origē. dōm. q̄ intelligi dz de penitentia solēt. 7 h̄ ꝑ
moꝛē aliq̄rū eccliarū. sicut p3 i lra. ¶ Ad illud q̄d obr̄ de 54
baptismo 7 cōrumelia sacri. pater rn̄sio ex p̄dictis q̄ nō
est sil'e. h̄ em̄ nō fit cōtumelia sacramēto. q̄ sicut institu/
tū est 7 efficaciā habet. sed secūdus baptismus nulli⁹ ē
efficacie. nō fit etiā cōtumelia passioni. q̄ nō sic totā et
plenā efficaciā a passione recipit vt baptism⁹ sicut in p
cedēntibus visum ē. et infra videbitur.

¶ Questio ij. 1

Utrū oīnis agens penitētiā sup culpā inueniat veniaz 1 questio 3
etiā q̄ntūcunq̄ peccauerit. 7 q̄ nō videt. ij. Machab.
ix. Orabat sceleſtus dōm a q̄ nō erat miseric̄diam ꝓsecut⁹
loq̄tur de antiocho q̄ veniā petijt. 7 ꝓpter mlt̄a scelera
nō inuenit. ¶ Itē Heb. xij. de esau loquēs dicit. nō in/
uenit locū penitētie quāq̄ cū lachrymis postulasset eā
cōstans est q̄ penitebat et petebat veniā 7 nō inuenit.
7 tamē nō fuit multū enormis petōr. ergo multo min⁹
qui sūt in gravib⁹ peccatis Item de angelo 7 demonib⁹
dicit ysiō. in libro de ordie creaturarū. nō penituerunt.
7 si penituissent. veniā nō inuenissent. ¶ Itē snīa diffi/
nitiua ē irrevocabilis. g̃ si aliq̄s damnat⁹ ē p snīam dif
finitiuā. q̄ntumcunq̄ penitear. nō inuenit veniā. sz dā/
nati penitebūt. sicut dr̄ Sap. v. dicēt intra se penitēti
am agēres. 7c. ergo cū eis nunq̄ det venia. nō ois agēs
penitētiā apō deū inuenit veniā. Cōtra Math. xviij.
q̄tiēs peccauerit in me. 7c. 7 p⁹. nō dico tibi vsq̄ septies
sz vsq̄ septuagesies septies. glosa. finitū ponit p infi/
nito. ergo si ꝓcepit nobis misc̄diaz ad infinitas culpas
si q̄rat venia. cū nō maioꝛē misc̄diaz q̄ faciat precipiat
7 ipse sit misericordissimus. pater multo magis q̄ ip se
peret sibi veniā parcat. ¶ Itē Bern̄. in li. de gradibus
humilitatis dicit de diabolo damnatōe. Sic compara
uit i vindictā sentētiā. vt si nō vellet despicere. ds veni
am nō neget. Itē misc̄dia dei superexcellit oīe pctm̄ intē
siue. vñ q̄ ipa ē infinita. videt q̄ q̄tūcunq̄ iterer pecca/
tū. adhuc superexcellit. ergo plus pōt deus remittere q̄
hō possit peccare. ergo si veniā petit. misc̄diam non ne
gat. Itē Ambr̄. dicit. etiā si ad sūmū ds pueniat malo
7 inde velit reuerti suscipit libēter 7 amplectit. ergo vi/
det q̄ oīnis agēs penitētiā apud deū inueniat veniam
R⁰. dōm q̄ agere penitētiā siue dolore de culpa cōmissa 55
est dupliciter. Aut ꝓpt lesionē nature. aut ꝓpter offē
sionē maiestatis diuine 7 ipius iusticie. Prima penite
tiā sup culpa cōmissa habere pōt ds ex sola natura sine
aliqua grā. Sicut enī hō naturalit̄ se diligit. ita etiam
odit oē ꝓpt̄ q̄d malū incurrit. 7 hec penitētia ē i malis
7 i dānatis. 7 erit aliq̄n i āgelis mal' cuz absorpti erūt a
penis. Sz i hac vita 7 regnat mala volūtas. cū sit pro
pri⁹ bom inimica. ideo ds eā nō acceptat. nec quis sic
penitēs inuenit grām vel veniā. Alia ē penitētia q̄ ds
peniter ꝓpt̄ dei offēsam parat⁹ ē ei facere emēdaz. 7 hec
nō est sine diuina grā gratū faciēte vel gratz data. 7 hec
adeo disponit ad grām q̄ nullus ē sic petōr q̄n inueni/
at grām 7 veniā. 7 ideo nulli eā dat nisi cū q̄ ꝓponit fa/
cere misc̄diam. Et q̄n dyabolus hāc habere nō potest.

ideo nō ꝑt habere veniā. sed si ꝑ impossibile poneretur q diabolus hāc haberet. vtiq; dñs daret ei grām Nec igitur ē potissima causa irremediabilitatis peccati diaboli. q. nō ꝑt penitere. nec libez arbitriuz eius verti ad veniā petendā. Que aūt huius sit rō habet locū in secūdo libro. Concedendū igitur q omīs agens penitētiaz sup culpā ꝑm assignationē ꝓdictā q̄ntūcūq; peccauerit
56 inuenit veniā. ¶ Ad illud ergo qđ obr̄ de antiocho. dicendū q penituit ꝓpter lesionē nature quā incurrerat nō ꝓpter diuinā offensam. vñ nō attēdebat satisfacere
57 ꝑ offensa. sed sicut patet ex littera dēsperabat quasi mētiendo ꝯtrariū diceret. ¶ Ad illud quod obīcit ō esau dōm q ipe similiter penituit ꝓpter amissionem benedictionis. ⁊ ꝓptera nolebat facere emēdam sz potius de
58 ffe querebat vindictam. sicut patet ex textu. ¶ Ad illō qđ obr̄ q diabolus ⁊ dēmones veniā nō haberent si peniterēt. dōm q loq̄tur de petitōe venie q̄ntuz ad ꝑmum modū. sez ꝓpter penas nō ꝓpter iusticiā. si enī alio mō
59 peniterēt haberēt. sicut dicit Bern̄. sed nō possūt. Ad illud qđ obr̄ de damnatis. dōm ꝑm distinctionē ꝓbabilitam q nō penitebūt ꝓpter amorē iusticie. sz ꝓt odiuz pene.

Quon sequenter q̄ntū ad secūdū articulum q̄r ō effectu penitētie iterate. Et circa hoc queruntur tria. Primo q̄r vtz sit necesse resurgere ī equali charitate. vel etiā ī maiori. Secūdo q̄r vtz ꝑfcā penitētia restituat ī ꝑstinū gradū. Tertio vtz ꝑfecta penitētia restituat homī opa bona prius mortificata ꝑ culpā

Questio j k.

Circa quā ꝓceditur sic. Ro. viij. diligētibꝫ deū oīa cooperātur ī bonū. glo. etiā lapsus ī mortale. Sz si resurgerent in minori charitate nō cooparetur eis ī bonum ḡ ⁊c. Si dicas q casus reddit cautiores ⁊ diligētiores. Cōtra augmētata vna ꝛtute augmētant ⁊ oīes. ḡ si aliqs ē prudētior. ⁊c. Iē dñs dicit ꝑ Ezech. xviij. de peccatore penitēte. oīm iniq̄tatū eiꝰ nō recordabor amplius Sed si in minori resurgit charitate recordab. ḡ. ⁊c. Si dicas q intelligit de recordatōe ad penā eternam. Cōtra. diminutionē gre sequtur diminutio glie. ḡ si i minori charitate resurgit. minorē gliam habebit. ḡ cum ablatio glie ⁊ diminutio boni eterni sit pena. patet. ⁊c. Iē Aug⁹. ad macedoniū loquēs de recidiuātibꝫ deus facit ortri sup tales lumen suū. nec minus tribuit q̄z ante tribuebat. dat largissima dona vite ac salutis. Et si dicas q̄ntū est de se. Cōtra. mēsura gre ē ꝑm donationē illiꝰ. ḡ si ꝑ magna ⁊ larga. et nūc. et sic. ⁊c. Iē rōne videt. q. sicut determiat magister. q penitētia opa mortificata vivificātur. q. fiunt remuneratōe digna. ergo remunerabūtur opa ꝑ prius facta. sed ꝓstat ꝑm qđ meruerunt. ergo tantū habebūt glie ex q̄nta charitate sunt facta. ergo necesse est q ī equali resurgat. cū nullus possit ꝑmiari vltra q̄titatē charitaꝫ finalis. ¶ Iē difficilius ē resurgere q̄z resistere. ḡ maioris virtutis ⁊ gre. cū ḡ ꝑ gratiā quā habuit nō restituerit peccato. ad hoc q resurgat necesse est habere maiorē. ¶ Iez ds nihil mali ꝑmittit fieri de q̄ nō eliciat bonū eq̄le vl maius. q. si b̄ esset. aliqñ turpitudo remaneret ī vniuerso. ergo si ꝑmittit būc peccare peccato qđ adimit tm̄ de gra. necesse ē q tātaz vel plus restituat. Cōtra. cōtingit ꝑfectū cadere. sz cuz resurgit statim nō ē ꝑfectus. q. nemo repēte fit summꝰ ḡ ñ necesse ē q resurgat ī equali. Iē minia charitas potens ē delere oēm culpā. sz nō ē necē nisi de gra q̄ntū sufficit ad delēdū culpā. ḡ necē nō est q ī eq̄li si potest ī minori. Iē ds ī donatōe gre de ꝓgruo cōsiderat dispōem suscipiētis Sz possibile ē q q̄ magnā charitatē habuit paz se disponat. ḡ possibile ē ipm ꝑ tā charitatē accipe Iē q̄nto gradus altior. tāto casus grauior. ⁊ q̄nto gratior ē casus. tāto minus ē hō dispositus ad grām. ergo ex hꝫ q maiorē habuit charitatē minus ē dispositꝰ. ḡ potius resurget in minori q̄z ī eq̄li. Iē iste nihil merek ꝑ charitatem a q̄ cecidit. silr nec ꝑ aliq̄d qō habebat. ergo gre donatio omino ē a liba litate ōi. ergo pōr cē minor. ⁊ eq̄lis. Ro. ad hoc dicerūt q̄dā q semp ī equali vel maiori oꝑtet resurgere Et rō coz sup b̄ ē. q dñs nō ꝑmitteret electū cadere nisi videret q deberet sibi ꝓdesse. Ulteriꝰ dicūt q dñs sp electos ī meliori statu vite accipit. Certio q remuneratur opus quantū meruit radix ex q̄ fuit. Sed hāc positionē credo falsā sicut mōstratū ē. ⁊ rōz positōis minꝰ cōgruā. Tū q̄r fūdat sup falsū. Tum q̄r sup incertū. Sup falsum. ibꝫ q dicit q remuneratō operis respicit radicē ex q̄ facta sūt. qđ falsum ē. sed potiꝰ radicē in q̄ reuiuiscūt. Nunq̄z enī remunerarenk nisi finalis charitas supueniret. nihil em̄ efficaciter ē dignū remuneratōne sine finali pseuerātia. Alia duo sūt dubia. s. q deus semp electos ī meliori statu accipiat. et q semp ꝑsit casus ad augmentū gre. cū videamus sīḡ ad contrariū. Ideo credo q ꝓbabilior ē alia opinio q resurgat in equali ⁊ maiori et minori. ꝑm q se melius ꝓparet divina largitas dispensat. ¶ Ad illud qđ obr̄ q casus cooparatur ī bonū. dōm q hoc dr̄ nō rōe gre augmentāde. sed recuperate cōseruande. Et melius ē modicū habere de gra vsq; ī finē q̄z multū ad rēpus tm̄. ¶ Ad illō qđ obr̄ q nō recordab ds iniq̄tatū. dōm q verū ē. vñ nō dat ei minorē grām merito pcōz. sz q. nō bñ se ꝑparat ad tātā grām. ¶ Ad illud Aug. ad macedo. dōm. q deus paratus ē si hō se disponeret. ⁊ hoc dicit ꝑ aliq̄bus nō ꝑ oīb⁹. q. illud apli. nisi habūdauerit. ⁊c. vez fuit alicubi sz nō vbiq; ¶ Ad illō qđ obr̄ de vivificatione. dōm sicut pz q opus vivificati ē dignū remūeratione fieri. ⁊ opa remūerabūtur ꝑm mēsurā charitatis finaꝫ. ¶ Ad illō qđ obr̄ q fortius ē resurgere. dōm q fortius q̄z ad actū. sz nō oꝑtet. q. ex fortiori hītu. q. nec in resistendo nec in resurgēdo opari ē necē ꝑm torā ꝛtutē nobilitatis. ¶ Ad aliud dōm q elicit bonū nō facienti sp sed ī vniuerso. et hoc ē declaratio sūme miscōie ⁊ iusticie. ⁊ aliq̄ mō faciēdi. nisi negligat q̄ habet maiorē occasionem feruoris ⁊ humiliationis ex ipso casu.

Questio ij l

Utrū ꝑfecta penitētia restituat in ꝑstinū gdū. Et q sic videt Aug. in li. v. rnsionū. penitētia ē res qđa optiaz ꝑfecta oēs defect⁹ reuocās ad ꝑfectū. Sz si nō reuocarz in gradū ꝑstinū nō eēt ꝑfecta reuocatio. ergo ⁊c. Item. rōe vr. q. pctōr deū offēdit nō tm̄. q. ꝺ eiꝰ imp̄ium facit sed etiā q se seruū suū ⁊ eiꝰ imaginē deformat ⁊ peiorem reddit. ergo nō ꝑt ꝑfecte recōciliari q̄diu aliq̄d manet minus bñ q̄z añ. q. nō tm̄ deo restituit q̄tū abstulit. ¶ Iē ꝑfectus medicus ꝑfectū largitur antidotū. Sz ꝑfectū antidotū nō est nisi ꝑstinā plene restituat sanitatē. cū ergo dñs sit ꝑfectus medicꝰ aīarū. pz ⁊c. ¶ Iē dñs cū sanauit ī corpe sp restituit sanitatē ꝑstinā ꝑfecte. ergo similit cū sanat in spū per penitētiam. ergo penitentia ꝑfecta restituit in ꝑstinam sanitatem. Cōtra possibile est vt dictū ē resurgere in minori charitate. ⁊ in eadē suam perficere penitentiam. ergo penitentia perfecta non restituet semper in sanitatem pristinam. ¶ Item aliquis per peccatum amisit virginitatem. Sed impossibile est ipsum vlterius virginem fieri. ergo impossibile est per penitentiam in statum ꝑstinū redire

Item gloria magna est homini in hoc q̄ nunq̄ offendit deū. sz cū q̄ penitet post petm necesse est dñm offendisse. ergo nunq̄ ī statū pristinū z gloriā redibit. Itē potētior est baptism⁹ z efficatior q̄ penitētia. sz baptismus nunq̄ repat oēs defect⁹ quos incurreram⁹ p origināle. qđ prz. qz remanet q̄drupler pena aīe. z pena corporis m'tipler. ergo nec penitētia restituet oīa q̄ incurrim⁹ p actuale. 67 Rō. dicendū q̄ penitētia pfecta pt cōsiderari dupl'r. Aut q̄tū ad duratōem. aut q̄tū ad duratōem z feruorē. Si q̄tū ad duratōem. s. vt ieiunet q̄diu imponit z cōpleat qđ sibi imponit fm rectā taxationē sacerdotis. nō est necesse restitui in statuz pristinū. qz ita negligēter pōt exeq̄ q̄ non pparat se ad tantā gratiam quātā amisit. Si aūt sit pfecta q̄tū ad feruorez z duratōem. sic dico q̄ si ita feruenter penitet z dolet de culpa fm q̄ congruit ei q̄ de tanto statu cecidit. credo q̄ p hanc redit in pristinā sanitatē. Et de hoc intelligit Augusti. z cōcurrunt pdicte rōes. quia antidotū illud operatur fm cōgruentiā suscipientis. 68 Intelligendū est tamen q̄ dupliciter ē loqui de sanitate. Aut q̄tū ad substantiā z habilitatē gratie z habilitatem naturaliū. z sic restituit in sanitatē pristinā. Est etiā loqui q̄tum ad aliquē statū siue integritatē ob decorē accidentalē. et q̄tuz ad hoc nō est necesse restitui. z hec est cōtinuatio innocētie z integritatis carnis ꝛc. 69 Ad illud qđ obīcitur q̄ potest in minori resurgere z penitētiā pficere. dicendū q̄ si nō negligēter pficit penitentiā ad vlteriorē gratiaz 70 se disponit. Ad illud ergo qđ obīcitur de virginitate z gloria z de innocētia. dicendū q̄ q̄tum ad hoc non restituit. sed q̄tū ad omne qđ fuit substātiale circa meritum. 71 Ad illud qđ obīcit de baptismo q̄ nō restituit. dicendū q̄ verū est. z ratio huiꝰ est. quia sanat tm̄ personā. sed originale inficit z naturā z psonā. z ideo non cēs pene tollūtur. non sic aūt est in penitētia. ipa em̄ sanat morbuz personalē tm̄. z ideo totaliter z oīno sanat cū pfecta est.

Questio 3 Questio. iij m

Utrū penitētia restituat homini opa bona prius mortificata per culpā. Et q̄ nō videt. Hugo. Nemo in specorreptōis peccare debet. q̄a qđ semel amittit ipm amplius non recuperat. ergo si bona opa prius facta sunt amissa per culpā impossibile est ea restitui. ergo nec vivificari. Itez oīne qđ vivificat est aliquo modo. sed qđ oīno pterit nullo modo est. z talia sunt opera bona pus facta ergo nec vivificari nec recupari pnt. Itez impossibile est habitū semel amissuz āplius illū eundez recupare. q̄a sic impossibile est opa bona pus mortificata z amissa eadē recupari z vivificari. Itē si opa mortificant z vivificant ergo idem actus fm idem sui esset susceptibilis oppositaz cōditionū. qđ est impossibile. q̄ impossibile est q̄ mor⁹ vnus fm eandē partē primo sit velox z postea tardus. Contra. Joel. ij. reddaz vobis ānos ꝛc. Glo. nō potit perire vbertatē quā cum perturbatōe amisistis. Sed vbertas illa erat ex multitudine bonoꝝ operū. ergo si illa non potit perire. penitētia restituit opa bona mortificata per culpā. Item rōne videt. quia opa bona facta prius digna erāt remuneratōe eterna. sed q̄ nūc non remunerent hoc est. q̄ iste nō pseverat in gratia. ergo si iste resurgit z pseverat in gra ergo opa illa remunerabunt. ergo ꝛc. Itē iste gaudet de bonis q̄ fecit añ lapsuz z ordinate. ergo ī gloria gaudebit. sed nō gaudet in gloria nisi misericordia fecisset. ergo ex illis operibus mortificatis per culpā accrescit gaudiū eternuz. ergo ꝛc. Item plus potest gratia penitentie q̄ culpe. sed culpa opera viua mortificat ergo gratia mortificata vivificat. 72 Rō. dicendū q̄ hoc verum est. z cōmunis tenet opinio q̄ opera que prius fuerūt viua. q̄ ex charitate facta z digna vita eterna post q̄ aduenīte culpa mortificant in vito. q̄ amplius in hoc q̄diu est culpa in eo non sunt digna remuneratōe propter indignitatem ipius. sed rursus gratia redeūte que istum facit dignū vita eterna iam opera in hoc sunt digna remuneratione. z ideo restituūtur z vivificātur. Et cōcedende sunt rationes ad hoc. Ad intelligentiam obiectorū aūt notādū q̄ qđā dicūt q̄ opa bōa in charitate facta q̄ bōa sunt z a deo. fuit ī laudē dei. z ide dz laudari de⁹. Quia ꝓo ī vnitate corpis mystici. z q̄ ī charitate ptinēt ad corp⁹ mysticū. q̄ ex libera volūtate z iusta ad radicis premiū siue facientis meritu. Unde q̄a iste cadit qui fecit. opera nihilomin⁹ remanent in corpore mystico. quia inde alia membra gaudebūt. et deus inde laudabitur. sed tamē non manent ad gloriam facientis z ideo moriūtur ista cum iste moritur. sed ipso resurgente a culpa z facto de corpore mystico. sibi bona opera reuiuiscūt. Et q̄tum ad hoc dicunt intelligi illud Apoc. ij. tene quod habes ꝛc. Tamen quiecūq̄ sit de hoc. siue remaneāt in corpore mystico siue non. verum est q̄ manent in memoria eius qui fecit. Et dubiū etiam non est quin maneāt in memoria dei opera prius facta. z q̄diu manet culpa. manet in dei cognitiōe cuncta respiciēs z in memoria peccatoris. Sed ibi non manent ad remunerandum. nec in memoria peccatoris ad gaudendum. sed magis ad dolenduz q̄ de tantis bonis ad tanta mala deuenit. Sed cuz resurgit manent in deo ad remunerandum. z in memoria ipius peccatoris ad gaudendū. Et ideo prius aliquo modo manebāt sed mortua. postmodum manebunt viua. 73 Ad illud ergo quod obīcitur de Hug. dicendum q̄ intelligit de illo opere bono quod homo potuisset facere vel fecisset illo tempe quo peccauit. quod quidē non recuperabit. quia si alio tempore velit facere opus quod amisit perdit opus quod deberet in illo tēpore facere. Unde Seneca dicit q̄ grauissima est iactura temporis. quia non potest recuperari. 74 Ad illud quod secundo obīcitur potest responderi dupliciter. Vel q̄ manent in corpore mystico. sicut tactum est. vel q̄ manent in memoria eius qui fecit. z dei pro quo fecit. 75 Ad illud quod obīcitur q̄ impossibile est recuperare habitum amissum eundem numero. dicendum q̄ aliud est vivificari. aliud recuperare. Recuperatio enim respicit esse. sed viuificatio respicit ordinatum esse siue ordinez. vel talem esse. Et quoniā quod dicimur esse si iterum incipiat esse non est idem numero. sed aliud. ideo habitus si corrūpatur z amittatur idem non recuperatur. Sed quia possibile est q̄ idez manēs idem habeat alium z alium ordinem. z q̄ in hoc attendi tur vivificatio et mortificatio in operibus et fortassis in habitibus. ideo possibile est opus mortuuz vivificari. ita q̄ maneat idem. Et hoc soluitur vltimū. quia aut dicitur opus viuum z mortificatuz. hec non dicit diuersas dispositiones circa opus. sed dicit circa opus diuersas ordinationes. scilicet ordinationem ad remunerationem dum viuit. et priuatiōem illius cum iam mortuum est siue mortificatum. Sed in suscipiente siue homine dicit diuersitatē penes qualitatem gratie. que est accidēs absolutū ipsi⁹ subiecti. fm cui⁹ subiectionem z amissionē subiectū alteraī. z dicī modo hō mortu⁹. modo viu⁹ modo petō. modo iust⁹. et ita alteraī. Sed opus ex cōsequenti est ordinatū ad vitā. vel h̄ ordine puatū. z h̄ nō dicit mortū. quia in aliquid per se nō est mor⁹.

Distinctio.xv. de penitētia specialiť ꝯtuz ad eius ptes elidens errorem coꝝ qui dicūt ꝙ penitentia pōt fieri de vno peccato sine alio.

Et sicut ꝓdictis auctib illoꝝ errorē. Supra reprobauit mgr errorem qui attendebat ꝯtum ad penitētie iterationē. hic reprobat errorē qui ꝓsistit ꝯtū ad pncm diuisionē. ꝛ hoc maxime ratione satisfactiois. Diceb̄at enī aliqui ꝙ poterat quis penitere et satisfacere de alicꝙ crimine ita ꝙ de alio esset impenitens.

a Non ꝓsurget du. tribula. Videť ꝓtrariuz Eccl. xj. errorē ꝛ tenebre pctōrū ꝓcreta sūt. Irez in ps. Induať sicť diploide cōfu. s. v. dicēdum ꝙ tribulatio pōt ꝯdrupliciť intelligi. aut ꝯtum ad subm punitū. aut ꝯtū ad modū puniēdi. aut fm diuersitatē statꝰ. aut fm ꝓportionem ad meritū. Dico igitur ꝙ tribꝰ modis duplicatur siue duplať ꝯtū ad effectuz q̄ duplex ē boīs pars. s. coꝛpꝰ et alia. ꝛ duplex vis in li. ar. peccāte Ideo punit homo in anima et coꝛpoꝛe. in ratione ꝛ voluntate et iste est vnus modus duplicandi. Alio modo duplicať ꝙntum ad modum puniendi. quia per carentiam ꝛ calorem. per ignem ꝛ frigus. sicut peccauit per tumoꝛem et amoꝛem. Tertio modo duplicatur ꝯtum ad statum. quia punit quis in ꝓsenti. ꝛ si est impenitens punit in futuro. Sed ꝯtū ad ꝓportionē ad meritū non ꝓsurget duplex tribulatio. q̄ semꝙ deus punit citra ꝺignum et tꝫ modo intelligiť auctas ꝓphete. Scōm alias vias multe inueniunť auctes. sic etiā est intelligendū dictuz

2 Diero. sequens. b Quinꝙ enī modis flagella cōtingunt. Videť insufficienť tangere modos. cum multo plures assignari possint. Flagella enī sunt ad vitaz eternam ꝺordinata. ad ꝓbationez. ꝛ ad multa alia que tꝫ non tanguntť. ergo videť ꝙ sit insufficiēs. Rñ dicendū ꝙ vtilitates flagelloꝝ possunt accipi et scripturis ī generali vel in ꝓspeciali. In generali omnes modi flagellandi ad hos reducūť. ꝛ tꝫ ꝓz si ꝓsideret sufficiētia. Dē enī flagellū ꝓuigit ꝛ ē ꝺordinatū aut ad vtilitatē flagellati aut ad gl̄iaz flagellāt̄. Si ad vtilitatē flagellati. aut vt

Rñdet auctoritati q̄ defendūt errorē suū q̄ dicūt ꝙ pluribus irretitꝰ pctis pōt penitere de vno ita ꝙ de alio sit impenitens.

a

DI. XV. 1 Et sicut ꝓdictis auctib illoꝝ error ꝓuincitur. q̄ pniam sepe agendā ꝛ ꝓeam a lapsu peccantes frequent surgere diffitenť. ita eisdē illoꝝ opinio elidit̄ ꝙ pluribꝰ irretitū peccatis asserūt de vno vere penitere. eiusdemꝙ veniā a dño ꝓsequi posse. sine alteriꝰ penitētia: Ꝙ auctib astruere conanť. Aitenī ꝓpheta. Non iudicabit deus bis in idipm. vel vt alij trāstulerūt. a Non ꝓsurget duplex tribulatio. Si ergo inquiunt illi aliqs sacerdoti fuerit ꝓfessus vnū de duobus vel pluribꝰ peccatis. ꝛ ꝺ illo iniūctā sibi pniaz a sacerdote satisfactione expleuerit. ceteris tacitis. non ꝓ illo peccato ampliꝰ iudicandꝰ est. de quo satisfecit ad arbitriū sacerdotis. qui vicem christi ī ecclesia gerit. Ideoꝙ si de eo iterum iudicet. bis in idipm iudicat deus ꝛ ꝓsurget duplex tribulatio. Sed de his oportet illud tm̄ intelligi qui ꝓcedentibꝰ supplicijs cōmutanť in bonuz et sic ꝓseuerant. sup quod non ꝓsurgz duplex tribulatio. Qui vero inter flagella duriores et deteriores fiunt vt ꝓ̄arao ꝓsentibꝰ eterna ꝓnectūť. vt ꝛpale suppliciū sit eis eterne penitiū. Vnde augu. Ignis succensus ꝛc. i. vindicta hic incipiet. ꝛ ardebit vsqꝫ ad extremam damnationē. Hoc ꝛra illos non tandū est qui dicunt illud. s. nō iudicabit deus bis in idipsum. ad omia pertinere flagella. q̄ quidam hic flagellis emendāt̄. alij hic ꝛ in eternū puniuntur. b Quinꝙ enim modis flagella ꝓtingunt. velc vt iustis ꝙ c patientiam merita augeantur vt Job. vel ad custodiaz virtutū ne superbia temptet vt paulo. vel ad corrigenda peccata vt marie lepra. vel ad gloriam ꝓmoueať in bono. ꝛ sic ꝓmꝰ modus. ꝛ ē exēplū ꝺ iob. Aut vt ꝓueť ꝛ sic scōs. et ē exēpluz in brō paulo. Aut vt reducať ad bonū. ꝛ sic tertiꝰ. ꝛ ē exēpluz in maria sorore moysi Aut ad gl̄iā flagellāt̄is. ꝛ tꝫ dupliciter. Aut vt mānifesteť potēt̄ia i mūdo. et sic ē q̄rtꝰ. ꝛ ē exēpluz in ceco nato quē dñs illuminauit. Aut vt mānifesteť potēt̄ia in iudicādo. et sic est ꝙntus. et ē exēplū in antiocho. Aliter ꝓt distinguit. q̄ oē flagellum aut ē ꝺordinatū ad bonū. aut ꝺ malū. Si ad bonuz aut ꝓmouēduz aut demꝫandū. Si contra maluz aut ꝯpitādū aut corrigēdum aut vindicādū. ꝛ fm ꝺ accipiunť ꝙnꝙ modi. vñ ꝓsus. Job ꝓbat. inclinat paulū. purgatꝙ mariā. Herodē punit. in ceco sēmānifestat. Sunt ꝛ alij modi spāles ꝛ vtilitates q̄ bis ꝓsibꝰ ꝓtinenť. Erudit. vertit. ꝓbat. et lerū facit artat. cōfortat. satiat. ꝓsumat. deinde coꝛonat. Erudit. Diere. vj. ꝙ oē flagellū erudieris dierusalem. Vertit. i. ꝙuertit. ps. multiplicate sunt infirmitates coꝝ postea acce. Probat Eccl. xxvij. Vasa figuli ꝓbat fornax. Aurū facit. Jaco. j. oē gaudiū existimate frēs ꝛc. Arrat. Esa. xxviij. veratio dabit intellectū auditui. cōfortat. Job. vj. hec sit mihi ꝓsolatio vt affligens ꝛc. Satiat. i. fecundat. Exo. j. ꝯtomagis oppꝛimebat tāto magis multiplicabant. cōsumat. Matt. v. Bti q̄ ꝓsecutionē patiunť ꝓpter iusticiā. Coꝛonat. ibꝰ. Coꝛ. iiij. Id qđ in ꝓsti est momētaneū ꝛ leue tribulatiois ꝛc. Dēs aūt ad ꝓdictos modos reducunť. Dictā gunť flagelloꝝ vtilitates q̄ sub tribꝰ modis assignij ꝺtinenť. ꝛ amplius sunt duo modi. c Vt iustis ꝙ patiē 3

Determinatio ꝓcedentium

Aug⁹. super Cantica. deu.

Raum. j.

Beda q̄ modis cōtingāt flagella

tiam merita augeant. Videtur hic de primo modo male exemplificare, quia Job. vj. dicit. Utinã appenderentur peccata mea quibus iram merui. Itẽ Greg. in moral. quicqd mali patimur p peccatis nostris accidere ẽ manifestũ. Ro. dicendũ q causa dupliciter dicit. scz p prie & cõiter. Cõmuniter & sic dicitur causa sine qua nõ. accipiẽdo igit cãz large p cã sine q̃ non sic oĩno pena ỗ vere ob meritũ culpe original. q; pcm̃ nisi pcessisset nulla essz pẽa. Si aũt accipiat ꝓprie p cã meritoria vel finalis ic̃ n̄ meruit iob illaz penam. Et qđ dicit vtinam appẽderẽt. hoc ẽ potỹ ad oppositum. q; sicut ipe dicit ꝓñ q pẽa ip̃oportionalit excedit meritũ.

Hieremi. xvij.

Hiero. de egyptijs et israelitis & sodomitis

4 d. Vel ad intrium penevt herodi. Videtur male dicere. qa dic̃ Augus. de penitẽcia. quicqd dens pmisit pati scias eẽ flagellum corrigentis non damnãtis. Itẽ q̃diu homo viuit potest conuerti & põt mereri. et est in statu vie. ergo non debet inchoari pena. Rõ. dicendũ q flagelluz infl ictum habet comparationẽ ad infligentẽ. & illum cui infligit. Deinfligẽre autem est loqui aut q̃tuz ad volũtatẽ antecedentẽ. vel ꝯsequentem. Si q̃tum ad voluntatez antecedẽtez. sic omne qđ deꝰ nobis facit & infligit in p̃senti vita ordinatõem aliquam habet ad gloriam. q; fm voluntatez istã vult fieri. Si aũt q̃tũ ad voluntatem cõsequẽtem. quia fm hanc voluntatem vult deus fm qđ p̃scit. et p̃scit istum in malicia pmansurũ penam dicit infligere in vindictaz grauis culpe. Similiter de flagellato est loqui dupliciter. Aut q̃tum ad statum. & quia ipe est in statu in quo potest reuerti. tam ipe q̃ pena aliquam ordinatõem habent ad bonũ. Aut cõtingit loqui q̃tum ad obstinationez animi. que cõuertit benignitatem in iraz & gratiam impugnat. & sic sunt ei pene in damnationẽ. & sic patet vtraq̃ pars.

d deivt de ceco nato. vel ad initium penevt herodi. quatenꝰ hic videat quid in inferno seq̃tur: fm i lud. Duplici ꝓtritione contere eos dñe. Illa g̃ auctoritas Raum nõ cogit nos sentire oĩa q̃ tpaliter puniuuꝝ nõ vlterius a deo puniendа.

Rñdet expositioni q̃ defendũt errorẽ cundẽ. — b

Raz & si super enndẽ locũ hiero. dicat egyptios & israelitas a deo tẽporaliter punitos ne i eternũ punirẽtur. nõ est tamẽ de oĩbus generaliter intelligendũ. Ait eñ sic q̃ genꝰ humanuz diluuio. sodomitas igne. egyptios mari. & israelitas i heremo pdidit. scitote ideo tẽporaliter ꝓ peccatis punisse. ne in eternũ puniret. quia non iudicabit deꝰ bis inidip̃m Qui ergo puniti sunt postea non punietur. Alioq̃n mentit scꝑtura. qđ nephas ẽ dicere. Attende lector his verbis et caue ne de oĩbus generalit intelligas. sed de his tñ. quia inter ipa flagella penitentiaz egerũt. credentes in deuz breuz. quã & si breuem & momentaneã. tamen nõ respuit deus. Q̃ autẽ qui p tempoze flagellũ non corriguntꝝ post eternaliter puniãtur: ibidem ostendit. agens de fideli deꝑhenso in adulterio qui decollatur. vbi ostẽdit leuia peccata breui et temporali supplicio

e Et non ꝓueniri sententiã iudicis. Videtur male dicere. quia qui semel iudicatus est et punitus a sacerdote ãplꝰ nõ iudicabit nec punietur. q̃ sniã iudicis ꝓuenit. Rõ. dom̃ q; sacerdos aut absoluit nõ absolutũ & ponit miozẽ penã q̃ pz. & sic iudicat sniã hois & nõ iudicis supra

purgari. magna ỽo diuturnis eternisq̃ supplicijs reseruari: ita inquiẽs. Querat hic aliqs si fidelis deꝑhensus in adulterio decolletur: quid ỗ eo postea fiat. Aut eñ punietur: & falsum est quod dicitur: non iudicabit deus bis inidip̃m. Aut non punietur: & oprandus est adulteris vt hic breui pẽa puniãtur: vt frustrẽtur ibi cruciatus eternos. Ad quod respondemus deum vt omniũ reruz ita supplicioz quoq̃ scire mẽsuras. & non ꝓueniri sententiam iudicis. nec illi in peccato rẽ exercende: debinc pene auferri potestatez: & magnũ peccatuz magnis diuturnisq̃ lui cruciatibus. Si quis ỽo punitus sit tpaliter: vt ille q̃ israelite maledixerat: & q̃ in sabbato ligna collegerat: tales post ea nõ puniri. q; culpa leuis p̃senti supplicio cõpensat. f Leuis eñ culpa leui supplicio cõpẽsatur. His satis inuit hiero. grauia pctã et hic puniri g̃ui supplicio: et i futuro punienda eternalit. de q̃bus pnĩa nõ agit iter flagella. Leuia ỽo q̃ hic puniũtur: leui pena ꝓpẽsatõem recipe. qđ in bonis fieri nõ ambigimus: & in malis forte etiam fit ita. Satis iaz apparet: qđ illi de ꝓphetia induxerunt non facere pro eis qui dicunt ei q̃ crimen sibi reseruat de alio veniaz p̃stari p pniaz.

f Leuis enim culpa leui supplicio ꝓpensat. Premittit h exẽpla de israelita. q̃ collegit ligna i sabbaro. & vlteri⁹ ỗ eo q̃ israelite maledixerat & q̃ etiam blasphemauerat. & videtur in vtroq̃ male exẽplificare. tñ rõe pene. tum rõne culpe. Ratõe pene. q; vterq̃ occisus ẽ & lapidat. & hec est grauissima pẽarũ. s. pẽa mortis. Vtrq̃ de culpa videt falsũ. q; blasphemia est grauissimũ peccatũ. Preterea trãsgressio mãdati decalogi ẽ leue pctm̃. marie q; punit pẽa mortis, q̃ erat pẽa debita enormissimis pctis. Rõ. dom̃ q; Hiero. non vocat supplicium mortis leue absolute. sz i ꝓpatõe ad penã eternã. & leue culpã vocat tñ. ꝓ hoc q; sel ꝓpetrata ẽ. tñ etiam q; neutrũ habebat deformitatẽ notabilẽ. & iõ si vterq̃ voluit pcitere de facili potuit miscẽdiaz iuenire & graues penas euadere. & vterq̃ illoꝝ occisus fuit ex rigore legis q̃ data erat i timorem. Et qđ obũcit de blasphemia. dicendũ q; fm Rich. de sctõ Victo. nõ ois blasphemia ẽ pctm̃ i spm̃sctm. sz q̃ dz spũs blasphemie. qñ ds volũtatẽ hz blasphemãdi deũ. Dz illa q̃ dz ex qdã surreptõe & sine ꝑmrbatõe nõ ẽ sp̃m̃ pctã enormia reputẽda grauis. licet ipsa graue possit eẽ peccatũ.

Raum. j.

6

7

Liber quartus

Ad intelligentiã huius partis sex incidũt hic ẽrenda. Primo q̃rit vtr possibile sit deo reconciliari p satisfactõem. Secũdo vtr sit possibile deo satisfacere de vno pctõ alio retẽto. Tertio vtrũ extra charitatẽ abstinentẽ a peccatis possibile sit satisfacere. Quarto vtr opa satisfactoria extra charitatẽ facta vificenk aduenientẽ charitate ꝛ debeãt ꝓputari in sortẽ. Quinto q̃rit vtr p alia opa aliq̃d mereãt. Sexto ꝛ vltimo q̃rit quid sit illud qđ mereãt.

¶ Questio. j. a

¶ questio j

Q Vtr sit possibile deo reconciliari oñdit p diffinitõem eius qđ est satisfacere. Quia dicit Anselm. satisfacere est honorẽ debitũ deo reddere. Sz hoc est possibile hoi. ergo possibile est satisfacere. ¶ Itẽ quãto is ꝓtra quẽ delinquek misericordior est. tãto minorẽ exigit penã. ꝛ quãto minorẽ exigit penã. tãto facilꝰ ꝛ possibilꝰ est ei satisfacere. sed deus est multo misericordior hoĩe. ergo si põt hoi satisfieri. ꝛ deo. ¶ Itẽ sufficiẽter aliqs punit qñ tãtũ dat ei tormentũ quãtũ fuit delectamentũ. ꝗa hoc est iusticia legis moysaice Deutro. xxv. Juxta mensuram peccati erit ꝛ plagarũ modus ꝛc. Et legis diuine. quãtuz se glificauit ꝛc. Sz aliqs põt sibi hoc facere. ergo põt deo satisfacere. ¶ Cõtra. tãta est offensa. quantꝰis ẽ q̃ offendik. sed deꝰ est infinitꝰ q̃ offendik in pctõ. igit ꝛ offensa. Sz quãta est offensa. tãta dz ẽ satisfactio. aliocñ nõ fit satis. ergo in infinitũ oportz q̃ hõ se puniat. hoc est ipossibile alicui. ergo nõ põt satisfacere deo hõ de pctõ. ¶ Itẽ pctm̃ diaboli pctm̃ nim nõ excedit in infinitũ. imo quãto eius culpa excedit hũanã. tãto virtꝰ nature ad sustinendũ mala ꝛ faciendũ bona est fortior. Sz diabolꝰ nõ põt satisfacere. ergo nec hõ. ¶ Itẽ primus parẽs nõ potuit de culpa sua satisfacere. q̃ cũ eẽt hõ voluit in scientia assimilari deo. ideo ad satisfactõez ne cesse fuit q̃ deꝰ fieret hõ. sed qlibet pctõ pfert volũtatẽ suã volũtati diuine. ergo nõ põt satisfacere. ¶ Itẽ nullꝰ de originali potuit satisfacere nisi p mortẽ xpi. sed multo minꝰ põderat originale ẽ actuale. ergo ꝛc.

8 ¶ Ad dicendũ q̃ hic ẽ vnꝰ modus dicẽdi satis ꝓbabilis. q̃ de oĩ eo qđ est in pctõ nõ fit satisfactio. qm̃ hoc est ipossibile vñ ꝛ deꝰ nõ exigit satisfactõem de oĩ eo qđ est in culpa. sed aliq̃d cõdonat p misericordiaz. de aliq̃ reqrit satisfactionem p iusticiã. vt sil̃ sit hic misericordia ꝛ veritas. nec vnq̃ est satisfactio nisi ꝓcedat ꝓdonatio. sic nunq̃ est meritũ nisi ꝓcedat donũ gratuitũ. Vñ notandũ q̃ in peccato duo sunt. s. offensa dei. ꝛ libido deordinata. sz offensa dei est infinita. ꝛ pro illa nõ fit satisfactio. sed deus misericordia illã remittit suã dando graz. libido aũt puersa finita est. Et q̃ deꝰ iustus est. ꝛ nõ totũ remittit. sz p illa exigit penã ꝓdignã. ꝛ q̃tuz ad hoc possibile est deo satisfacere. Et sic pz rñsio ad duo ꝓma. Ad ꝑmũ q̃ nõ fit satisfactio de offensa. Ad secundũ q̃ diabolus non põt satisfacere. ꝓpter impossibilitatẽ q̃ picdi graz in q̃ remittak sibi diuina offensa. Patet etiã rñsio ad tertiuz. Deus cñ p misericordiaz relinqt oĩno offensam dãdo graz. sed satisfactõem exigit de ipo dãno qđ intulit sibi peccator p culpã ꝛ delectatõem libidinosam. Et q̃ adã intulit sibi dãnũ mortis ꝛ toti posteritati. ideo nõ potuit plene satisfacere. nisi ille q̃ nõ eẽt mortis debitor ꝛ valeret totũ genꝰ humanũ. Sz pctõ qlibet dũ peccat infert dãnũ in imaginis deformatẽ ne q̃ repabilis est. ꝛ infert dãnũ sibi nõ alijs. ꝛ ideo nõ est sil̃e. Aliꝰ est modꝰ dicẽdi etiã satis ꝓbabilis. ꝛ videk rõnalis. q̃ si diuina misericordia relinqt offensã hoĩ dando graz. nõ tñ ita oĩno relinqt q̃n etiã exigat de offensa satisfactõem p iusticiã. Et q̃ hõ nõ potuit ꝑ tãta offensa satisfacere. ideo deus

10 dedit ei mediatorez q̃ satisfaceret p offensa. Tñ in sola fide passionis xpi remittit oĩs culpa. ꝛ sine fide eiꝰ nullꝰ iustificak. Et sm hoc dicũt q̃ oĩs satisfactio nra virtutem hz a satisfactõne xpi. Sz ipa satisfactio xpi hz effectũ in membris p sacm baptismi plenũ. p sacm pnie sm ptẽ. p fidẽ añ nouã legẽ ꝛ etiã post. ꝛ in his q̃ nõ pñt cõ fiteri effectũ hz adhuc minorẽ. vñ oĩs satisfactio nõ tm̃ de pctõ ꝑmi parẽtis. sed etiã de alijs fundata est sup satisfactõem mediatoris. Et sm hãc viaz facilis est rñsio ad obiecta. Sicut cñ offensa est infinita. sic q̃ deꝰ placek est satisfactio infinita. Sil̃r secundũ pz. q̃ diabolꝰ nõ habuit mediatorẽ sup quẽ posset fundari ei⁹ satisfactio. Sil̃r pz tertiũ de adã. qm̃ sicut ipe nõ potuit satisfacere õ pctõ suo. sic nemo põt sufficiẽter satisfacere de suo. nisi sup satisfactõez passionis xpi q̃ fidẽ eẽt fũdatꝰ.

¶ Questio. ij. b

¶ questio ij

Vtrũ possibile sit deo satisfacere de vno pctõ sine alio Et q̃ sic videk. j. Thi. iiij. Pietas valet ad oĩa. Glo. sũma xpiane discipline in pietate ꝛ misericordia est. quã q̃ sequitur etiã si lubricuz carnis patiak sine dubio vapulabit. nõ tñ pibit. Et ꝓstat q̃ intelligit de lubrico mortali. ꝗa si de veniali etiã sine illa nõ pcret. ergo ꝛc. ¶ Itẽ rõne videk. q̃ satisfactio rñdet trãsgressioni ex opposito. ergo cũ impossibile sit trãsgredi nisi successiue. ꝓmo vno mõ deinde alio. videk sil̃r q̃ ꝛ possit satisfacere ꝓmo de vno pctõ deinde de alio. ¶ Itez alij pctõ alia debek pena et alia satisfactio. vnde ꝛ alia imponitur. esto ergo q̃ pro aliquo pctõ imponak pena debita. si exequat illam amplius nõ põt nec dz exigi ab eo aliq̃d. sz põt exigi cõmittẽdo alia culpã. ergo ꝛc. ¶ Itẽ plus desiderat deꝰ satisfactõem sibi fieri a pctõre q̃ aliqs creditor solutõem a debitore. sed debitor q̃ multũ desiderat solutionem recipit solutõem de vno sine alio. ergo ꝛ deus satisfactõem de vno pctõ sine alio. ¶ Itẽ hõ põt satisfacere de vno veniali cõmittẽdo etiã aliud. ergo pari rõe de mortali. aut q̃rit quare nõ. ¶ Cõtra. Isa. lviij. ecce ad lites ꝛ pctõnes ieiunatis. Et post. nũquid tale est ieiunũ qđ elegi. q̃si diceret. nõ. Ergo nõ placet deo p pctõ ieiunũ. q̃re ieiunãdo cõmittũtur pctã. ¶ Itẽ Grego. in omel. qui sic alia plãgit vt alia ꝓmittat. pniaz agere aut ignorat aut dissimulat. ¶ Itẽ rõe videk. q̃ in hoc pctõr est pena dignus. q̃ dei imaginẽ deformat. ergo nunq̃ satisfacit nisi p reformationẽ imaginis. sed in eo q̃ satisfacit ꝛ rursus peccat nunq̃ reformak imago. ergo talis nunq̃ satisfacit. ¶ Itẽ in pctõ est cõuersio ꝛ auersio. ꝛ pena debetur pctõri rõne auersionis. sz pctã oĩa cõuenũt i auersione. ergo satisfactio respicit pctã sm id in quo ꝓueniunt. ergo impossibile est satisfacere de vno sine alio.

11 ¶ Ro. q̃ aliq̃ posuerũt q̃ de vno pctõ poterat fieri satisfactio pctõre ꝑsistẽte in alio. et ratio coz erat diuina largitas ꝛ benignitas que acceptat satisfactionẽ quantũcũq̃ modicã. Sz tñ hi non ꝓsideraverũt sufficienter q̃d sit satisfacere. Non cñ satisfacere dicit tolerantiaz pene tm̃. q̃ deꝰ in malis nostris nõ delectak. sz delectatur in iusticia volũtatis nĩe ꝛ recõciliatõe q̃ nõ põt haberi de vna culpa sine alia. tum ꝓpter ꝓuentionẽ virtutuz in vna gratia. q̃ delet culpã ocm mortalẽ cũ habeat oẽz ẽrutẽ ãterã. tũ ꝓpter diuinã largitatẽ que sm partẽ nõ gratificat. imo ocm offensã ꝓdonat. tũ ꝓpter pctã mortalia q̃ oĩa cõcãt in auersione ꝛ ꝓtẽptu dei. ꝛ oĩa sunt ꝓ deũ ꝛ ptra vnũ. Et ideo si deꝰ remitteret culpã de vno sine alio. simul eẽt is cui remittk amicus ꝛ inimicꝰ. conuersus ꝛ auersus. Et ideo sicut dicit magister. erroꝛ est hoc ponere q̃ homo satisfaciat deo offendẽdo pcz. ꝗa semp manet auersio. ꝛ imaginis deformatio. ꝛ inimici

cia. Et ideo dicit Eccs. ix. qui in vno peccauerit multa bona perdet. Et beatus Jacob. ij. capi. q̄ offendit in vno factus est omn̄ reus. q2 q̄ peccat in vno nō satisfacit p̄ alio quo eo q̄ in oī pct̄o vn9 offendit. 7 impossibile ē q̄ de9 sit amicus 7 inimic9 eius dē. Ad illud ergo q̄d obijcit de illa glo. q̄ nō p̄bit. dōz q̄ intelligit q̄ opib⁹ pcedentis p̄parat̄ q̄s ad gr̄am p̄ quā satisfaciat de oīb⁹. Ad illd̄ q̄d obijcit de trāsgressione. dōm q̄ nō ē sīle. q2 cū mala faciam9. iō mali sum9. 7 ideo q2 act9 nō sunt p̄ncti nec transgressiones. sz nō q2 bona facim9 boni sum9. sz ecōtra. et ideo oportet q̄ āte sit amic9 q̄s p̄ aliq̄ pct̄o satisfaciat. et si amic9. ergo nullū pcm̄ ht̄ mortale. Ad aliud q̄d obz dōm q̄ iste pct̄o debet tāta pene de se. nisi remittat̄ per gr̄am. quā impossibile ē illi p̄soluere. q2 in finita. 7 iō nunq̄ p̄t taxari pena debita q̄usq̄ maneat in culpa. Ad illud q̄d obijcit q̄ de9 vult plus satisfactiōem q̄s creditor solutionē dōm q̄ deus sīl̄r recipit satisfactionē paulatim. sz q̄diu est in aliq̄ culpa nō est i solutō aliq̄d. imo in obligādo se potius. et ideo de9 nō recipit. Ad illud q̄d obijcit de veniali. dōm q̄ nō ē sīle. q2 veniale stat sīl̄r cū gr̄a p̄ quā pringit satisfacere. nō sic mortale. imo q̄d libet mortale tollit fundamētū satisfactōis sicut melius patebit in sequēti pblematē.

Questio. iij. c

Utr̄ extra charitatē abstinētē a pctis possibile sit satisfacere. Et q̄ sic videt̄ Auc. xj. date elymā 7 cece oīa mūda sunt vobis. Cōstat q̄ ibi loq̄tur de pct̄oribus. ergo p̄t q̄s satisfacere p̄ elymas sine gr̄a. Et h̄ p̄z Dañ. iij. dixit Daniel Nabuchodonosor pcā tua elymis redime. Et p̄z stat q̄ ille erat pct̄or magn9. ergo 2c. Jtē Ireñ. iij. venatōe ceperūt me. Hlo. 7 si fides deesset. p̄ea satisfaceret. sz vbi deest fides nō est charitas. ergo 2c. Jtez rōe videt̄. q2 ad nullū p̄ceptū diuinū tenet̄ hō ex charitate. hō p̄stat. q2 si q̄s p̄ loco 7 tpe parētes honorat etiā nō hns charitatē nō peccat. ergo multo min9 tenet̄ ex charitate ip̄lere sacerdotis mādatū. sz satisfactio est mādatū sacerdotis. ergo p̄t fieri extra charitatē. Jtē si tenetur ex charitate satisfacere. cū null9 sit cert9 vtrū amore aut odio sit dign9. sp̄ est i dubio. ergo sp̄ dz satisfacere. Si tu dicas q̄ p̄clusio ē vera. q2 sp̄ p̄cedēda ē pnīa tibi vsq̄ ad mortē. ergo esto q̄ imposita sit alicui pnīa dare centū marcas. videt̄ fm hoc q̄ sp̄ tenet̄ dare. sz h̄ est impossibile. ergo tenet̄ ad impossibile. Cōtra. nō respicit dns quātū. sz ex quāto. sz voluntas sine charitate nō placet deo. ergo nec op9 nec satisfactio. Jtē q̄diu hō est extra charitatē ē inimic9. sz satisfactio est reconciliatiua. ergo talis nō p̄t satisfacere. Jtē ap̄lus. j. ad Cor. xiij. Si distribuero in cibos paup̄es oēs facultates meas. charitatē aūt nō habuero nihil mihi pdest. g̃ 2c. Jtez null9 dānat̄ p culpa p q̄ satisfacit. 7 null9 dānat̄ nisi p̄pter culpā. ergo null9 satisfaciēs dānat̄. sz null9 euadit dānationē nisi q̄ hz charitatez. ergo null9 satisfacit nisi q̄ est i charitate. Ño. dōm q̄ satisfacere q̄tū est de vi noīs importat diuinā acceptatōez 7 reconciliationē 7 amiciciā. Etiā q2 sine gr̄a gratū facere 7 charitate impossibile est aliquē deo placere. 7 opa eius acceptari. iō nec satisfacere ē possibile. potest tn̄ hō anteq̄ hēat charitatez p̄parare se ad hn̄dā charitatē 7 ad ex eōndā satisfactionē. Et sic intelligit̄ ysilū dn̄i 7 ysilū Daniel. vt se p̄p̄et ad elymā p̄ gr̄am. q̄ accepta multiplicādo elymas satisfacerent. Ad illud q̄d obijcit de glo. in Ireñ. dōm q̄ fides ibi dr̄ ysc̄ia pct̄i. Alioq̄n cū hns gr̄am p̄ penā satisfacit de culpa cui9 nō hz memoriā. vñ tātū valet dicere si fides desit. quātū si desit ysc̄ia. Ad illud q̄d obijcitur q̄ null9 tenet̄ ex charitate implere mandata. dōm q̄ q̄n satisfactōis op9 ab hoīe ip̄onit̄ homi. nō tenet̄ illud op9 facere ex charitate siue in charitate. q2 p̄ceptū. sz necesse hz i charitate facere ad hoc q̄ sit emēdatorium 7 deo placituz. 7 ideo dico q̄ ope illo iniūcto ꝑpleto. nō tenet̄ illud iterare. sz si dubitat. p̄babilit̄ se deo nō satisfacere non dz a satisfactiōe cessare q̄usq̄ p signa p̄babilia habeat certitudinē de culpa dimissa 7 pena. Vñ sic dictuz est de alijs sacrīs. marie de eucharistia q̄ non valet nisi hñti charitatē. non tn̄ tenet̄ q̄s accedere ex charitate fm veritatē. sz se p̄babilit̄ disponere. ita etiā ō satisfactōe dōm q̄ opa iniūcta in satisfactiōez tenet̄ facere. 7 tenet̄ se disponere q̄tū ē in se. 7 sic absolut9 est i foro ecclesie. 7 a pena sue ysc̄ie. 7 i foro dei absolut9 ē vt nō peccet in hoc faciēdo. Sz tn̄ p̄ hec opa non absolui9 oīno. 7 ideo sanū ysilū est q̄ hō sp̄ penitear. sufficit tn̄ cū signis p̄babilib⁹ fecisse pniam iniūctā. nec oportet eā iterare. vnō si centū dedit nō dz iterare. nec sacerdos dz irez ip̄onere nisi p̄ro aliq̄ culpa de nouo ꝑmissa. Satisfecit enim talis in foro ecclie 7 sue ysc̄ie. Vñ notādū q̄ duplex p̄t distingui for fm duplex iudicium. s. for ysc̄ie. 7 for diuine iustitie. Primū ē manifestū. secūdū ē occultū. Si q̄s igit̄ ip̄leat pniaz ip̄ositā sine remorsu ysc̄ie. sed tn̄ extra charitatē. non tenet̄ satisfacere ap̄li9. nec iudicio sacerdotis nec suo. tenet̄ tn̄ iudicio dei. q2 adhuc de9 exiget penā. illud aūt for distinguit̄ p̄tra for ecclie. Sz illō vocat̄ for ecclie q̄d est in facie ecclesie publicū.

Questio. iij. d

Utr̄ opa satisfactoria extra charitatē aduenīēte charitate reuiuiscāt siue viuificent̄. 7 an debeāt ꝑputari in foro tē. Et q̄ sic videt̄ sup illud Leuit. xxv. si attenuat̄ frat̄ tuus 2c. glo. exponit q̄ fructus bone ꝑuersatōis debēt ei ꝑputari ab eo tpe ex q̄ peccauit. 7 ex hoc videt̄ q̄ charitate aduenīēte p̄ñt bona opa ꝑputari. Jtē baptism9 accept9 a ficto extra charitatē aduenīente charitate incipit valere. ergo sīl̄r cū satisfactio sit op9 sacm̄entale poterit valere aduenīēte charitate. Si dicas q̄ nō est sīle q2 in baptismo imp̄mit̄ caracter. Cōtra. hoc est de restitutōe q̄ tūc valet ad salutē cū aduenit charitas. nec oportet iterari. Jtē facilius est i natura viuificare q̄d nō vixit q̄ q̄d vixit 7 est mortuū siue mortificatū. p̄mū cōm est naturale. secundū sup naturaz. ergo cū opa mortificata aduenīēte charitate viuificent̄. multo magis mortua. vl̄ saltē eq̄liter. Jtē bonū mortis magis ꝓpinquū est gr̄e q̄ bonū nature. sz naturalia viuificant̄ 7 gr̄a reformantur. ergo 7 bona in genere ꝑ us facta. Jtē ratio q̄re deus remittit culpā 7 nō remittit penā est. ne pct̄m remaneat i punitū. ergo si iste pct̄or punit9 est ante aduentuz gr̄e nunq̄ dz puniri post gr̄am. vel in pte dz. aut nullo modo puniri dz. aut non tantū. ergo bona opa ꝑputātur. Contra. q̄d nullo modo viuit. nec ē p̄ncipio viuēte. nec hz potētiā ad vitā ñ p̄t viuificari. sz tale ē op9 extra charitatē factū. g̃ 2c. Jtē oē satisfactoriū ē meritorium. sz nullū ē meritoriū nisi ex charitate. sz op9 illō nō fuit ex charitate nec ap̄li9 p̄t ee. q2 impossibile est q̄ mutet originē. ergo impossibile ē inf̄ opa satisfactoria ꝑputari. Jtē peccator ante satisfactionē est obligat9 ad penaz infinitā. sz ab infinito nihil adimit̄. ergo q̄tūcūq̄ peccator se affligat tenet̄ ad aliq̄lē penā. ergo non debent talia opa ꝑputari. Jtē op9 ex charitate p̄cedēs excedit improportionaliter op9 extra charitatē factū. sed q̄d improportionaliter excedit aliud non accrescit ex additōe illi9. ergo q̄tūcunq̄ opa fecerit ante charitatē nihil adducit ad opa post charitatē. sicut nec punct9 ad lineā. ergo in

nihilū debēt ꝓputari. ¶ Nō. dōz ꝙ circa hꝫ duplex fuit opinio. Una q̄dē fuit ꝙ opꝰ satisfactorū q̄̄tū est de sua ratōne pfecta mereť collationē glie. ⁊ mereť remissiōez pene. collationē glie q̄ fit ex charitate. remissionē pene q̄ in charitate inq̄̄tū sacramērale est. Et ideo sufficit q̄̄tuz ad hoc. q̄ ꝙ qđ fiat in charitate q̄̄tū ad hoc charitatem pena debita satisfaciēti fit ꝓportionalis pene quam sustinet. Dicūt ergo ꝙ opa illa viuificari q̄̄tum ad meritū vel retributōem vite eterne est ipossibile. q̄ nō fuerunt ex charitate. ⁊ amplius impossibile est eē ex charitate. sed q̄̄tū ad meritū remissiōis pene. q̄ non erat alius defectus nisi q̄ pena nō erat ꝓportionalis. Isto posito in charitate et pena facta ꝓportionali. viuificātur q̄̄tū ad hoc ꝙ ꝓputari debēt in sorte. vel aliter viuificātur q̄̄ opa mortificata. q̄ illa ad eternā retributiōez. hec solū ad pene dimissionē Alia est positio ꝙ oē opꝰ satisfactorū est meritorū vite eterne. ⁊ oportet fieri ex charitate mouēte impio ꝓuicto. vel saltem ꝑmo sicut est de eo qui vadit ad sanctū iacobū. vnde dicunt ꝙ talia nullo modo viuificant nec ꝓputant. Prima positio ē multum ꝓbabilis. sed hec securior est. ¶ Ad illud ergo q̄ obꝫcit in cōrariū huꝰ ꝙ debent fructus cōputari. dicē dum q̄ illud intelligit̄ si statim post peccatū incepit cōteri. ⁊ tūc opa satisfactoria fuerūt ab illo tempe etiā anteq̄̄ absolueret a sacerdote. Vel dicendū ꝙ fructus cōputātur q̄̄tum ad supererе secentiā vsurarū. quia merito illoꝝ fructuū diabolus nō traxit illū ad multa scelera. ¶ Ad illud q̄ obꝫcit de baptismo. dicendū q̄ est opus dei ad hoiem. ⁊ hoc nunq̄̄ est mortuū. tamē ꝓpter inconueniētia suscipiētis ꝓuat effectu. ⁊ tale est baptismus. Est opus homis ad hominē. ⁊ tale cōsideratur solum exterius. q̄ homo nō videt nisi ea que extra se sunt ⁊ talis est restitutio. ⁊ hoc nō oportet esse viuuz. Aliud est opus homis additū. ⁊ tale potest esse mortuū. sed debet eē viuū ad hoc ꝙ satisfactorū. aliter eīm deo nō ē acceptū. ⁊ tale est opus satisfactōis quo homo reconciliatur deo. ⁊ ideo nō est simile de baptismo ⁊ satisfactōe. ¶ Ad aliud dicendū ꝙ non est simile de habitibꝫ ⁊ potentijs ⁊ actibus. q̄ isti manēt. illi nō. nec informari nec viuificari possunt. ¶ Ad aliud q̄ obꝫcit ꝙ viuificare q̄ nunq̄̄ vixit est facilius. dicendū ꝙ hoc verum est in his que ideo viuūt quia recipiūt vitam. sed nō in his q̄ ideo possunt viuere ḋa ꝓcedunt a vita. ⁊ talia sunt opera. ¶ Ad illud q̄ obꝫcit ꝙ causa satisfaciēdi est ne sit peccatū impunitas. dicendū ꝙ illa nō est tota ratio. sed ⁊ hec. q̄ homo est amicus dei effectꝰ per gr̄az. et dignꝰ aliq̄̄ beatificari. ideo solū ad penaz tempalē astrictus est. ⁊ ideo anteq̄̄ sit amicus ad eterna restringit̄. Preterea opus factū ex charitate imꝓportionaliter sicut tactum est in opponēdo excedit opus factū extra charitatem. ⁊ ita pena supportata ex charitate ⁊ mera volūtate excedit penā supportatā sine charitate. et ideo deus penā eternā eternaliter portandā ex mala voluntate cuiusmodi est in dānatis. rōnabiliter in penā tempalē cōmutat ex charitate portandā. quia tantū placet ei talis tolerantia. ⁊ ideo alia pena extra charitatē portatā tanq̄̄ oīno imꝓportionalis nō augmentat illam. ergo illam solā reputat satisfactorū cuius tolerātia ⁊ assumptio sumit̄ ex charitate. q̄ in alia nō cōputat penā.

Questio. v.

Supposito ꝙ ꝑ opera facta extra charitatē nō fiat satisfactio nec viuificent. Querit̄ vtꝝ homo ꝑ ea aliquid mereat̄. Et ꝙ sic videť. q̄ sicut dicit auctas cōis. nullū malū ipunitū ⁊ nullū bonū irremuneratū. sz diuīa iustitia nūq̄̄ malū q̄ntulūcūq̄̄ bonū q̄n remuneret. ¶ Itē si nō remunerā tur. ergo eq̄t ad eū q̄ nullū bonū fecit ⁊ cū q̄ fecit mlta bona. ergo stultū ē alicui pctōr cōsulere ꝙ faciat aliq̄ bonū opꝰ. ¶ Itē Exo. xx. honora pēz tuū vt sis longeuus. aut hꝫ ꝺ: hñti charitatem. aut nō hñti. Si hñti tm̄. hec ē ꝓua remuneratio. q̄ ipe nō amat istā vitā. sz aliā. Si nō hñti. ergo mereť aliq̄d si honorat. ⁊ sic ꝛc. ¶ Itē dñs dicit de hypocrita Mat. vj. q̄ facit opꝰ bonū ꝓpt̄ gl̄iam ꝙ recepit mercedē suā. Esto ergo ꝙ aliq̄s faciat opꝰ bonū ꝓpt̄ deū. nō ꝓpt̄ gl̄iaz. cū nō sit peius q̄̄ illud qđ fuit ad gl̄iaz. imo melꝰ. ergo dignū ē mercede aliq̄. ¶ Cōtra. Augꝰ. pctōr nō ē dignꝰ pane q̄ vescat. ergo si pctōr nō ē dignꝰ viuere. multo minꝰ ē dignꝰ remunerari. ¶ Itē q̄ nihil est ꝺ: spectu alicuꝰ apud illū nihil mereť. sz pctōr nihil ē in ꝺ:spectu dei. ps. Ad nihilū redactꝰ est in ꝺ:spectu eiꝰma. ergo. ꝛc. ¶ Item Sap. xuij. silr odio sunt deo ipiꝰ ⁊ ipietates eiꝰ. Sz ipietas oīno displiceret deo. ergo ⁊ ipiꝰ. sz q̄ oīno displicet alij nihil mereť apꝺ ipm. ergo ꝛc. ¶ Itē nihil mereť organū nisi viuū in opatiōe kutij. vñ ligo nihil mereť q̄̄tus cū eo opet hō in vinea. sz pctōr organū est non viuū. ergo ꝛc. ¶ Nō. aliq̄ dicūt ꝙ pctōr nihil oīno mereť apud deum neq̄ ex ꝺgruo neq̄ ex ꝺdigno. sz tñ deꝰ rōne abūdantissime largitatis bōa eiꝰ opa nō dimittit irremunerata. imo remunerat. ⁊ est bonū pctōri bñ opari q̄̄tus nō sit iustū cū remunerari. sz magis benignū. Alij dicūt ⁊ ꝓbabiliꝰ ꝙ ē mereri de ꝺgruo ⁊ de ꝺdigno ꝙ pctōr apꝺ deū nihil mereť ō cōdigno. sz mereri ꝑt de ꝺgruo. pctōr eīm aliq̄n facit bonū opꝰ in genere ad gloriā suā. vt cū dat elymā. ꝓpt̄ gloriā. ⁊ ex hꝫ ope nō mereť mercedē. sed penā. q̄ ꝓcedit ex cōrumelia. Aliq̄n facit ad dei gloriā ⁊ ꝓpter amorē dei quā hz. ⁊ hꝫ nō ꝑt eē sine aliq̄ gr̄a gratis data. q̄ disponit de ꝺgruo ad gr̄am gratū facientē quā deꝰ aliq̄ mō acceptat ⁊ ex hoc mereť de cōgruo. Illud aūt meritū ꝓpriū meritoꝝ caritatis est ipꝺoportionale sicut linea latitudini et superficiei. vñ sic linea nihil ē i ꝓpatōe ad superficiē. aliq̄d tñ ē i se. sic ē ō pctōr ad iustū. ⁊ ō et amorē ad amorē caritatis. sz ō merito ad meritū. ¶ Ar his patēt obiecta. ⁊ ꝓmo ad illō Aug. nō ē dig. ꝛc. dico bñ ꝙ ñ mereť ex ꝺdigno. similit̄ ad duo seq̄ntia ꝙ nihil ē in ꝓpatōe caritatis. ¶ Ad illō ō Sap. silr ē odio ipiꝰ ꝛc. dōz ꝙ illō intelligit ꝙ se fm qđ ipiꝰ. nō fm qđ hns naturā bonā ⁊ aliq̄ dona gratis data. ⁊ cū facit opꝰ fm qđ ipiꝰ nihil mereť. sed q̄n fm gr̄am gratis datā aliquid ad salutē mereť de cōgruo. ¶ Ad vltimū de instō rñsio dōm ꝙ nō viuū ō: dupl̄r. Negatiue. qđ nō viuit nec natū est viuere. Et ꝑtiue qđ nō viuit. sz natū ē viuere. Et ꝙ ꝓmū nec ō ꝺgruo nec ō cōdigno mereť. ꝑ secūdū āt mereť ō cōgruo. eo ꝙ ñ priuat simpl̄r vita. viuit eīm i morte ⁊ volūtarie opat̄ bonū ⁊ ē q̄dāmō dei adiutor.

Questio. vj.

Querit̄ vtrum bona opera extra charitatez valeant ad tolerabilioꝛē penam. Et ꝙ sic videť. Augusti. dicit de talibus in Ench. ꝙ ad hoc eis ꝓsunt vt tolerabilior sit damnatio. ¶ Item rōne videť. quia ꝓbatum est supra ꝙ aliq̄d mereť illo opē. ergo esto ꝙ statiz moriatur post illō. ergo cū nō sit irremuneratū. ⁊ nō ꝓmiareť i collatōe boni. ergo saltē in diminutōe mali. ¶ Item declinare a malo spvitat penā q̄̄tus nō sp ꝺsequitur palmā. sz melius ē bonū facere. ergo multo fortiꝰ vitabit penā. ¶ Itē pctm̄ aggrauat ex seq̄nti cursu ⁊ grauiꝰ punit̄. vt ptz in pctō oci. ergo pctm̄ qđ reddit hoiez magis ociosum ad bonū magis punit̄ ergo illud ꝓpter qđ fiunt bona opa minꝰ. ⁊ ita ꝛc. ¶ Contra Augꝰ. in ench. dicit dānatis nō ꝓdesse suffragia ecclesie. sz ista sunt potētiora cū sint ex charitate q̄̄ opa extra charitatē facta. ergo illa mlto

minꝰ ꝓsunt. Itē si mereꝝ remissionē pene. aut intēsi one. aut duratōe. Non duratōe. quia pēa est infinita Si intensione. sed ꝙtum ad hoc est finita. ergo intantum possunt multiplicari bona opa ꝙ nulla erit pena.

Itē tante culpe debeꝝ tāta pena. Sed opa bona extra charitatē facta non imutāt nec minuūt culpā. ergo nec penā. Queriꝝ ergo ad ꝗd valeāt hmōi opa bona.

31 Rº dōm ꝙ hmōi opa bona extra charitatē facta qñ bona fiūt intētōe valēt ad multa. Ad tpaliū multiplicationē Esa. j. Si volueritis ⁊ audieritis me bona terre comedetis. Ad tpalis pene diminutionē. iij. Regū xxj. Nōne vidisti achab coꝛā me būiliatū. idcirco ñ inducā ⁊c. Ad gr̄e impetrationē sicut raab Josue. vj. inuenit gr̄az ꝓpr̄ opa q̄ fecit nūcijs. Ad bone vite sustentationē. Thren. iij. Bonū ē viro cū portauerit iugū ⁊c. Ad pcti resistentiā. qz pctm̄ trahit suo pōdere. ad aliud Eccl. iij. Ignē ardētē extinguit aq̄. ⁊ elyna resistit pec cato. Ad tolerabiliorē penā eternā. sicut dic̄ augu. ꝙ valet vt tolerabilior sit dānatio. sz illud diuersimode intelligiť a diuerſ. Quidā enī dicūt. ꝙ facit penā tolerabiliorē nō mutādo penā. sz fortificādo subm. sz b̄ nō

Elidit errorē eoꝝ q̄ dicunt ꝙ pnīa p̄t fieri de vno pctō sine alio. rñdēs rōib⁹ sumptis ex auctoribus sanctoꝝ ⁊ ꝓsuetudie ecclesie.

Alias q̄z auctes iducūt ⁊c. Sup̄ rñdit mgr rōni sūpte ex sac̄ scr̄ptura. In hac pte rñdz rōnib⁹ sūptis ex auctib⁹ scōꝝ ⁊ ꝓsuetudīe eccl̄ie. Dz ātē b̄ ps q̄tuor. In prima pōit rōnes q̄ videť facere ad hui⁹ opionis dēfensionez In scōa ꝙo pōit veras rñsiones. ibi. His rñderi p̄t ⁊c. In tertia improbat falsaz gr̄uē ⁊ ꝓbabilē rñsionez. ibi.

Ponit rōnes que videntur facere ad huiusmodi opinionis defensionem. c

Prima ratio sumpta ab auctre Greg. super ezechielem

Alias q̄z auctes iducūt. Ait enī Gre. Pluit dñs sup vnā ciuitatē ⁊ sup alterā nō pluit. ⁊ eādē ciuitatē ex pte ꝓpluit. ⁊ ex pte arida relinq̄t. Cuz ille q̄ primuz odit ab alijs vicijs se corrigit vna eadēq̄z ciuitas ex pte cōpluit ⁊ ex pte arida remāet. qz ilť q̄dā cū q̄dā q̄ vicia resecēt ī alijs gr̄uiter ꝑdurāt. Itē amb. Prima ꝓsolatio ē qz ñ obliuiscī misereri dōs. Scōa ꝑ punitionē. vbi ⁊ si fides desit. pena satisfacit ⁊ releuat. Nōe q̄z vtūtur dicētes. Si q̄s vnū pctm̄ ꝓfiteretť altero tacito. ⁊ satisfactionē a sacerdote iiūctā expleuerit. nunq̄d si ad pctm̄ tacitū ꝓiusus fuerit ꝓfessus ꝑ vtroq̄z ei pnīa imponeť? Ad hōge b̄ vť a rōne et ecclie ꝓsuetudie q̄ ꝑ eodē pctō nisi reitereť nulli bis pnīaz impōit. Fuit ḡ illa pctī ꝓdīḡ satisfactio. vñ ⁊ peccatum deletum videtur.

Secunda ratio sumpta ab amb. sup oc tonarium xv.

Ponit veras rñsiones. d

Rº ad primā rōnem

His rñderi p̄t sic. illō Gre. Pluit dīis ⁊c. Illō ad criminis veniam sed ad operis peccati deserti onem referendum est. vt ideo pars ciuitatis dicatur complui. quia ab actu ⁊ delectatione peccati cui ante seruiebat modo cessat. non ꝙ eius veniam habeat. vocaturq̄z pluuia illa talis continentia qua ab opere peccati reuocatur.

ē ꝓgruū dicere ꝙ ꝓť aliq̄ deť dānato ꝓpr̄ opa illa q̄ fecit miti⁹ sustinere. qz aut daret ad sp. aut ad tempus. ⁊ vtrūq̄z ē incōueniēs. Illa enī ꝓť aut ē naturaľ aut gratuita. q̄rū neutrū facile ē intelligibiliť assignare. Aliq̄ dicūt ꝙ valēt ad remissionē pene ꝓmis. qz ñ tm̄ hēbūt remorsum ꝓscie q̄tū si nulla opa bona fecissent. Sz illō ñ valz. qz remorsus ꝓscie erit ꝑm q̄titatē culpe. sicut ⁊ ignis. ḡ si ñ valz ad ignē. nec ad ꝓmē. Jō tertio mō dicēdū ꝙ valēt ad tolerabiliorē dānationē ex ꝓsequenti. qz impediūt culpā factā aggūari. ⁊ etiā retrahūt hoīem a pcti freq̄ntia. ⁊ ab intētiōe libidis ⁊ dēpr̄. qz ñ ex tanta libidīe peccat q̄ aliq̄n bona opa facit sicut q̄ dei obliuiscit. Et ad ꝓmē. qz min⁹ crucigbit ⁊ mīorē hēbit remorsum q̄ si opa illa ñ fecisset. ñ ō illa culpa quā commisit. sz ō malꝰ q̄ cōmisisset ⁊ ō bonis q̄ obmisisset si illa bona opa ñ fecisset. ⁊ ita intelligēdū ē ō eo q̄ statim moriť. ⁊ ō eo q̄ magis moriť q̄ neget r̄pm. ⁊ ō ꝓsilibus

His vť patz rñsio ad vtrāq̄z ptē. Rōnes ad ꝓmā ptem ꝓcedūt de pena quam posset incurrere si illa opera negligeret. rationes ꝙo ad oppositū ꝓcedunt de penis que debetur culpe iam facte. ⁊ sic patz totū circa b̄.

Quibusdā tm̄ vť fuisse satisfactio ⁊c. In q̄rta ad p̄ma tis ꝓfirmationē ⁊ errous ꝓfusionē adduc̄ auctes ꝓbātes ꝙ ñ possit fieri pnīa ō vno pctō sic̄ ꝑmaneat ī alio ibi. Satis arbitroꝝ ilť eē rñsum. Quelibz āt ptū possz subdiuidi ī duas ptes. Ista in ꝓma pōit duas rōes. In secūda ponit duas responsiones ad predictas rationes. In tertia ponit primo aliorum rrespōsionē. deinde improbat. In quarta primo confirmat veritatez per auctoritates. secūdo epilogat partes. vt cuilibet intuenti patet.

a qz ex fonte gr̄e dei id cordi instillať. vt vťsic paulatī ad penitētiā vēiat. vťeo minꝰ a deo puniať q̄ diuturniori delectatiōe ⁊ actu pcti maius sibi accumulat tormentū. Si ꝙo ad indulgentiam reatus pluuia referatur. euangelice sententie ꝓtrahere videbitur. Si eni ꝓpť misericordiaz quo quis proximo suo non miseretur. etiam que dimissa sunt replicantur ad penam multomagis que nondū sunt dimissa propter odiuz fraternū ad penam reseruari ꝑbantur. Et si ille qui arbiť sue voluntatis ꝓstituꝰ est. non potest inchoare nouam vitam vt ait augu. nisi poeniteat eum veteris vite. quomodo ad nouitatem indulgentie peruenier qui odij vetustatē nō deposuit

a. ij. Quia ex fonte gratie ⁊c. Videtur ꝑm illud verbū Gre/gorij ꝙ gratia detur paulatim et ꝙ paulatim expellatur peccatuz. Contra. supra. lib. ij. distinctxv j. dicitur ꝙ gratia preueniens est fides cū dilectione ⁊ hec non compatiatur secuz culpā. Rº dicēduz ꝙ deus non tantum dicitur instillare donuz gratie gratum facientis. sed etiaz donum gratie gratis date. Et gratia preueniens vtrāq̄z dicitur. vel que preuenit et disponit voluntatem ad susceptionē gratie. ⁊ hec est gra gr̄ data vť q̄ ꝑueit op⁹ sz tm̄ facit volūtatē bonā. mgr igiť loquitur hic de gra gr̄is date in scdo ō gra gr̄ūm faciente.

32

33 b Multa enī sūt genera elymarū. Notādū ḃ q̄ q̄daz est elyma corpalis. q̄dā spūalis. Elyma corpal' septimē bris ē. sicut in ḃ̄ su ꝓtinet. Visito. poto. cibo. recumbo. rego. colligo. rondo. Sufficiēcia autez harū pōt assignari sic. Nec differētie ordinant' ꝓtra defect' corpis. vt aie vt vnite corpi. sicut āt diffinit' hō. hō est suba aiata. ꝑ ḃ tāgit' vegetabil'. q̄ indiget duplici restauratiōe. s. calidi z sicci z ḃ ē p cibū. z frigidi et hūidi z ḃ est p potū. Sic ē duplex opus mie sensibil'. z huic necessariū ē duplex coopimentū ꝓtra exteriora nociua. s. remotū z ḃ est hospitū. z primū et ḃ ē vestimentuz Et sic ē duplex op' mie rōnalis et ḃ ē suba libera. z ḃ nata ē habere libratē. s. a carcere z a fuitute. Cōtra ḡ in clusionē in carcere ē visitatio. ꝓtra fuitutē redēptio. Postremo ē vnū opus mie morale. z ꝑz hāc iest ei mors et p' indiget sepultura z sic est vū. Vel aliter. defect' siue miseria aut est corporis aut ꝓiūcti ꝓpis aut ꝓtēcti. Si corpis. sic ē sepultura. si cōiūcti. aut ab intrinseco. aut ab extrīseco Si ab extrīseco. aut ꝓpter imꝓportionē. z sic ē infirmitas. aut ꝓpter ꝓsūptionē. z ḃ vl calidi z sicci z sic fames. aut hūidi z sic sitis. Si ab extrīseco. aut volūtaria z sic ē incarceratio. aut nakal' z ḃ vel nake supiori z ꝓtra hāc ē hospitū. vl' inferiori z ꝓtra hāc ē vestimētū Vil' elyma spūal' ē septimēbris. sic in ḃ̄ su ꝓtinetur. Cōsule. castiga. solare. remitte. fer ora. Sufficiēcia āt sumit' sic. Defect' enī spūal' aut ē tal' q̄ ñ pt ei stūeri ꝓhoiez imediate. sz ꝑ deū. z tūc ē vltimū. s. oꝛo. Aut pt et tūc aut ē cognitiue. aut affectiue. Si cognitiue. aut aut ē ig̃rātia cogscēdoꝛ z tūc ē doctrīa. aut agendoꝛ z sic ē ꝓsiliū. Si affectiue. aut ē culpa. aut ꝑ ea. si culpa. aut i nos z tūc ē remissio. aut i alios z tūc ē correptio. Illud etiā qō amb. ait z si fides desit pēa satisfacit z cē. nō ō fide intelligit q̄ credit in deuz ꝑ de ꝓscia delicti. Deest enīz fides. cū ꝓscia pcti nō subest. Nā cū ōlicta oia nēo intelligat. est aliq̄n in hoie pctm̄ cui' ñ hz cōsciaz. Vñ apls. Nihil mihi ꝓscius sum. ꝑ ñ in ḃ iustificat' sum. Cū ḡ qs flagellat' ꝑ pctō cuius nō ē ꝓsci'. si patient' fert penā z hūilit' amplectit' cogitās se forte pctm̄ hr̄e. qō nō intelligit z se ꝑ eo puniri a deo. pēa illa satisfacit z releuat ḡuatū. Ad ḃ autē qō obiicit' de satisfactiōe illa. si satisfactio ñ fuit iteruz imponēda ē. si vo iterū imponēda ñ ē. satisfactio fuit. z qz satisfactō fuit. veniā impetrauit. Nūderi pōt satisfactionē iō nō fuisse. qz ille dignos fruct' pnie nō fecit. Est eniz satisfactio pnie vt ait Aug. pctōz cās excindere. nec luggestiōib' earū aditū indulgere. Ytez sane q̄ scelerate viuūt nec curāt talem vitā morescz corrigere. z int' ipa facinora sua elymas freq̄ntare ñ cessant. frustra iō sibi blandiūt' qz dñs ait. Date elymā. z ecce oia mūda sūt vob. Hoc eniz q̄ late pateat ñ intelligūt. Multa ei sunt genera elymarū. q̄ cū facimus adiuuamur. ñ solum q̄ dat esurīēti cibū. sitiēti potū z huī modi. ꝑ etiā q̄ dat veniaz petēti elymā dat. z q̄ emēdat ꝛbere inquez ptās dat. vel coercet aliq̄ disciplia. vel oꝛat vt ei pctm̄ dimittat' elemosynā dat. quia misericordiā ꝓstat. Multa eniz bona ꝓstant' inuitis. quando eorum ꝓsulit vtilitati z nō voluntati. sed ea maioꝛ ē qua ex corde dimittim'. qō in nos q̄sq̄ peccauit. Nun' enim magnū est erga eum esse beniuolum qui tibi nihil mali fecit. illud multo grādius vt ruū etiā inimicū diligat. z ei qui tibi malum vult z si potest facit. semp bonū velis. faciasq̄ qō possis. Qō ergo dñs ait date elemosynā. z omnia. s. v. ita ne intellecturi sumus vt nō credētib' in x̄pm munda sint oia si elymas istas dederint. Qui vult oꝛdiate elymā dare a se dz p̄mū incipe. z ea p̄mū sibi dare. Est enī elyma op' mie verissime q̄z dictū est. Miserere aie tue placēs deo. Non ḡ se fallāt q̄ per elymas largissimas fructuū suoꝛ vel pecunie. impunitatem se emere estimāt in pctis pmanētes. q̄ ita diligūt vt in eis optēt x̄sari. Quiv̄o diligit iniq̄tatē odit aiaz suaz. z q̄ odit aiaz suā nō ē mīcoꝛs ei ꝑ crudelis. Diligēdo q̄ppe ea ꝑz seclm odit eū fm deū. Si ḡ vult ei dare elymā suā p quam fit mūda. odiat eā ꝑz secl'z z diligat eā ꝑz deū. Hac elyma quā sibi hō p̄mittat' doz mūdāt' interiora. Ad qō hortāt' x̄ps ait. Pūdate q̄ int' sit. ī mūdis ei nihil ē mūdū. ꝑ ḃ poluta sit' eoꝛ mēs z ꝓscia vt ait apls. Immūdi v̄o sit' oēs ālis ñ mūdat si desq̄ credit i x̄pm. ō q̄ scptū est Si aūt ē pēa. aut tūc releuād' ē x̄bo. z sic ꝓsolatio. aut facto. z sic supportatio. z sic sūt septē. Doctrīa ꝓsiliū remissio. correptio. ꝓsolatio. supportatio. z oīa.

c Sz ea maioꝛ ē q̄ ex corde dimittim'. Querit' hō q̄ sit maioꝛ elyma. vtrū corpal' an spūal'. At q̄ corpal' vr. qz Mat. xxv. dñs in facie tremēdi iudicij nisi de corpali. Sz contra ḃ ē. qz licet se hz suba spūalis vt aīa ad corp'. ita elya ad elyā sz aīa ml'to pluris ē q̄ corp'. q̄ elyma spūalis q̄ corpal'. R'. doz q̄ sic dicit aug. et hēt in lra elyna spūal' dignioꝛ ē et nobilioꝛ. corpal' āt ē manifestioꝛ. z quia dñs pp'o rudi logat. iō mētioz facit d' corpali inuens de spūali a maioꝛ si q̄s hēat intellectum. d Qui vult oꝛdiate elymā dare a se dz p̄mū incipe. Contra. qz maī' z pfectī' ē diligē inimicos q̄ amicos. q̄ g a simili pfectī' ē diligē aliū q̄ diligere se. z misereri alīj q̄ sibi q̄ rect' oꝛdo ē p' alteri miseri. Item hō p pnīaz dz ee sibi austerī' z seipz iudicare. z ita ñ dz mīa incipe a nob sz iustitia. R'. dom q̄ duplex ē i nob potio. s. corpalis z spūal'. z fm hāc duplex ō fect' ē et duplex mīa. Est ei mīa respectu icōmodi z mali qō ē corpis. p̄mū icōmodu z odire ē viri spūal'. scōz icōmodū ē viri carnal'. Dico ḡ q̄ respectu q̄ie vnus q̄sq̄ dz ee. p' quid' z nullī ḃ dz sibi ee durū. q̄ ḃ ñ ē iustitia sz necēcia. sz ī corpali dūmō ñ excedat. laudabile ē q̄ ē sibi durū z alīs p'. Aug. āt intelligit de spūali ñ ō corpa. e Est ei elya op' mie. vī male dicit Aug. illō mat. vj. nel. si. cē gl. elya ē pls iustitie. sic satisfactio ē pls iustitie. z elyna ē ꝑs satisfa. ḡ cē. R'. doz q̄ dare elymā idigēti ḃ pt ee dupl'r. aut solū q̄z sidēat idigētiā. z sic ē pictat'. aut q̄z sidēat idigētiā z ōbitū. q̄z ibi ipe sitū ē. vl' q̄z ipe dz cū hēat supfluū. z sic ē pls iustitie. z sic ē i satisfa. nihilo' tñ pietat' ad iustitiā īducit.

Ad 1° secūdam rōnez

Lucē. j. Corinthio. iij°

Aug. in li. de pnīa.

Augu. in enchiri.

Luce. j.

De generibus elemosynarum.

Ad 2°

Ad 3°

Ad 4°

Ad 5°

Ad 6°

Ad 7°

Ad 8°

Ad 9°

Ad 10°

Ad 11°

Ad 12°

Ad 13°

Ad 14°

Ad 15°

Ad 16°

Ad 17°

Ad 18°

Ad 19°

Ad 20°

Ad 21°

Ad 22°

Ad 23°

Ad 24°

Ad 25°

Ad 26°

Ad 27°

Ad 28°

Ad 29°

Ad 30°

Ad 31°

Ad 32°

Ad 33°

Ad 34°

Ad 35°

Quid ē elemosyna

Ecci. xxx

Ad 36°

Luce. xj

Lit. j.

37 f. Q Ín pctō mortali pmanēte ſ ſi elymas largas ⁊c Querit vtrū vtil⁹ ſit facere elemoſynas largas ꝙ̄ paruas. ⁊ vī q ñ. q aut hō eſt ex̄ charitatē. aut ī charitate. Si extra. ita amittit magis vt puas. ⁊ ecōuerſo ſic dic mgr in lra. Si ī charitate. ſz ds pēſat opa ſm ꝯtitatez charitat. ꝯ ſiue

Act. xv. Matth. xxiij.

paruū ſiue multū fiat. ex ꝯtitate charitatis tm̄ valz vna ꝯtum alia. Ite dē nō pēſat ꝯtū ſz ex ꝯto. ſic patet. Dns eni Luce xj. dixit de vidua q̄ miſit duo era minuta ī gazophilatiū. amē dico vob q hec vidua plꝰ oibꝰ miſit. Sz ptra ſi hō eet. ꝯ ſtultꝰ eet diues q; daret magnaz pcuniam deo. nec ſacerdos deberz ei ponere niſi obolum. ſi tm̄ ei valz ꝯtum vna marcha. Ñ. dicēdū q ꝯtita te elyne ē loq vl q opationez ad cūdez vel ad diuerſos. Si ad cūdē ſic melꝰ et vtilꝰ ē dare plꝰ ꝙ̄ minꝰ. Ite ē triplex vtilitas. Prima. q ſi eſt ī charitate ālius ſatisfac. Secūda quia ſi ē extra mag; diſponit ſe ad gram. Tertia. q ſiue ſit extra ſiue intra multiplicat

Aug. i li. de pnīa aucto. ītates inducunt.

inf cceſſores. ⁊ hō eſt q̄ dns ſuader Luce. xvj. facite vob amicos ⁊c. Si autem per comparationez ad diuerſos. elemoſyna non precellit elemoſynā ſm ꝓportionē ꝯtum ad meritum ⁊ ſatisfactionē. Tantū enim merek paupcula in donatione modici panis ꝯtum diuel in donatiōe maioris. In hoc tamen precellūt diuites. quia poſſunt multiplicare intercceſſores qui pro eis teneñ orare.

38 g Q Ín ordinate agunt dum a ſe non incipiunt ⁊c. Videtur ſm hoc q ordo ſit neceſſarius ad elemoſynaz ergo ſi quis dat elemoſynam prius cui debet dare poſterius non ſatisfacit. Contra. eſto q non det minus indigenti cum non teneatur dare alīi. ⁊ vterq poſſz li

citē recuſare. non ſeruat ordinem. ⁊ tamen non peccat. ergo non videtur perdere fructum elemoſyne. Ite queritur vtrum in ordine dandi elemoſynā ſit attendenda bonitas vel indigentia. Et q indigentia videtur. quia qui dat diuiti elemoſynam non facit. ſed facit elemoſynam qui dat pauci malo cuz ſit proximus et ſuſtētādus. Cō trariū huius habetur Eccl. iij. Da iuſto et ne receperis peccatorem. Quer/tur ergo de ordine dandi elemoſynaz. Ad dicendum q quedaz ſunt que faciunt ad ordinationez elemoſyne ꝯtum adeſſe quedam ꝯtum ad bene eſſe. Ex parte. ſcilicz dātis adeſſe facit miſericordia vera ⁊ pietas. ⁊ hec eſt que procedit ex charitate recta. ⁊ ſine hac ñ eſt elemoſyna. i Aoznth. xiij. ſi diſtribuero ī cibos pauperum ⁊c. Quedam ex parte ſuſcipientis. ⁊ hoc eſt indigentia vel vera. vel apparēs Vera ō hac Luce. xiij. cuz faciconui. vo. pau. et dbi. Quedaz ex pte mūeris. ⁊ hec ē q poſſit illd dare propk hō q illi⁹bz dominū. Proū. iij. Honora dominū ō tua ſuba. Eccl. xxxiij. imolantiſ ex iūſto oblatō ē maculata. Quedā ex pte ītētiōis. ſ. q ſit ītētio recta. q Mat. vj. dr ō hypocritis q; recepert mercedē ſuā. ⁊ iō ibi dr. re āt faci. elymā nel. ⁊c. Quedā āt ō bñ ee. ſ. q ſit i ſcipiēte ſcitas ⁊ bōitaſ. ⁊ ō hō. Eccl. xij. Da bono ⁊ ne ſcepis petōrē. hō ñ dic abūciēdo. ſz pꝰ ponē. vl itelligit ō hērico cui ñ ē faciēda elymna niſi in neccitate extrema. Exigit ēt q ī dāte ſit hylaritas. ij. Cor. ix. Hylarē datō. di. dr. Exigit q ī domo ſit abūdātia vl vere vt ꝓportionalit. Iob. iij. ſi mul. ti. fue. abū. tri. Exigit q ī donatione ſit velocitas. q cito dat bis dat. Prouerb. iij. ne dicaſ amico tuo vade ⁊ reuertere. Et Eccleſiaſti. iij.

Dicroñ.

Improbat riſionē iā poſitā.

Aplus in epla ad hebreos.

De operibus bonis

nō ꝓbabas dā/
tū angustiāti. et
sic patet q. viij.
sunt ꝯditiones
iij. de esse. et iij.
de bñ esse. et ordi
nate dare ꝑtuz
ad ꝓmas ꝯditio
nes ē de esse. q̄n/
tū ad secūdas mi
nime. b Ad
vitā eternā pci/
piendā bona p/
terita nō dare fi
ducīā. et si ad mi
norē penā. Lo/
quit̄ ō bis q̄ per
pcīm p⁹ modum
sunt mortificā/
ta. Sz ꝯtra illa
opa fuerūt dig̃
vita eterna. g̃ si
alio remunere
tur. vī q. remu/
nerent citra ꝯdi
gnū. g̃ vī q. pos
sit ex illis vitaz
eternā spare cuz
remunerēt bona
citra ꝯdignum.
Irez vī q. nihil
faciat ad mitio/
rē penā. q. ma/
la p⁹ facta extra
charitatē nō mi
nuūt gloriaz q̄n
bō est i celo. er/
go nec bona pe/
nā. Irez vid enī
augere penā. qz
ū. De. ū. melius
illis erat viā ve
ritatis nō agnos/
cere q̄ ꝑ⁹ agnitaz
retro ꝯuerti. R⁹
q. bona illa faci
unt ad mitiorez
penā. nō q. mi/
nuāt penā debi/
tā pctō. sz q. mi
nuūt tps peccā/
di. et tūc nō fuit
in pctīs q̄n fuit
in gra. Sz rōne
pctōz p⁹ cōmis/
soz non minuit
sz occasionaliter
auget ꝯtēptū. et
tō bona ꝯuertit
sibi i mala sicut
penitēti de⁹ ma/
la ꝯuertit in bo/
na. Nō g̃ obji/
cit̄ q. sūt mer/

Aug⁹. i li. de pnīa.

Bona q̄ si ne charita te fiunt ad quid ꝓsūt.

Ezech. xiij.

Grego.

vel ad tps vel vsq; in finē. Que
dicunt̄ a deo remūerari et si da
ri obliuioni. nō q. ꝓficiāt ad vi
tam eternā obtinēdā. sed ad tole
rabiliꝰ extremi iudicij supplici/
um sentiēdū. sicut de fide et ce/
teris q̄ sine charitate habent̄
Aug. ait. si q̄s nō hīs charita
tē q̄ ptinet ad vnitatem spūs et
vinculū pacis q̄ ecclia ꝓnectit. i
aliq̄ scismate ꝓstituꝰ. ne chri/
stū neget patiēt tribulatiōes. fa/
mē. ꝓsecutionē. vel flamas. vel
bestias. vel ipam crucē timore
gehēne. nullo mō ista culpāda
sunt. imo et ꝑ laudāda ē patien
tia. Nō enī dicere poterimꝰ me
lius ei fuisse. vt christū negādo
nil hoz pateret. q̄ passus ē ꝓfi/
tendo. sed estimāduz est fortasse
tolerabilius ei esse futuruz iu/
diciū q̄m si christū negādo nihil
hoz pateret. vt illud quod ait
apls. Si tradidero corp⁹ meū
ita vt ardeā. charitatē aūt non
habuero nihil mihi ꝓdest. ni/
hil ꝓdesse intelligāt ad regnū
obtinēdū. sed ad extremi iudicij
tolerabiliꝰ subeūdū supplicīū.
Et infra. Hec ꝓpt̄ charitatē di
cta sunt. sine q̄ in nob nō pōt eē
vera pnīa. q̄m in bonis charis
tas dei ē que tolerat oīa.
Ex his oīdit̄ bona q̄ sine chari
tate fiūt ꝓdesse q̄dē ad tolera/
biliorē penā sentiēdā. sed non ad
vitā obtinēdā. Illa etiā que in
charitate q̄s facit. si postea pla
ctus fuerit nec exurrexit. nō es
se i memoria dei. Ezechiel dic̄.
Si auerterit se iust⁹ a iusticia et
fecerit iniq̄tatē nunq̄d viuent
oēs iusticie ei⁹ q̄s fecerat nō re
cordabunt̄. in pctō suo morietur
et nō erūt i mēoria iusticie q̄s
fecit. In cui⁹ loci expositione
Greg. ait. Hic nob maxie ꝓside
randū ē q. cū mala cōmittim⁹
sine causa ad memoriaz transi/
acta bona reuocam⁹. q̄m in p/
petratiōe maloz. nulla oz esse
fiducia bonoz ꝑteritoz. Intel
ligendū est hoc ad vitam eter
nam pcipiendā bona ꝑterita
nō dare fiducīā. et si ad mitiorez

Aug⁹. i li. de pnīa.

39

§ No. xiij.

b

penam. alioq̄n ꝓmisse auto/
ritati augustini obuiaret. Bo/
na ergo sine charitate facta et
bona in charitate facta que cō
comitat̄ mortalis culpa. quam
non delet seq̄ns pnīa. ad sen/
sum mitioris pene. pficiūt non
ad vite fructum.
Adducit autoritates ꝓbantes q. nō possit fieri penitentia
de vno peccato si quis ꝓmaneat in alio. f.
Satis arbitroz illis esse resp̄n/
sum qui asserūt de vno crimi/
ne penitentiā agi et veniaz ꝓ/
stari. alio in delectatione retē/
to. vel ꝓfessionē non exposito
qui non modo ꝓmissis autori/
tatibus ꝓfutant̄. sed etiam sub
ditis. Ait enī aug⁹. Sunt plu/
res quos penitet peccasse. sed
tamen oīno reseruantes sibi q̄/
dam in q̄bus delectentur. non
aīaduertētes dñm simul mutū
et surdum a demonio liberasse
ꝓhoc docet nos nunq̄ nisi de
omnibus sanari. Si enī vellet
peccata ex parte reseruari. ha/
bentē septem demonia pficere
potuit sex expulsis. expulit aūt
septē vt oīa crimīa simul eiiciē/
da doceret. legionē vō demo/
nū ab alio eiiciēs nulluz reliq̄t
de oībus q̄ liberatū possideret
oīdēs q. si etiaz pctā sint mille
oporter de omibus penitere.
Nunq̄ aliquē sanauit dñs quē i
nō oīno liberauit. Totū enim
hominē sanauit in sabbato. qz
et corpus ab omni infirmitate
et animam ab omni contagio/
ne indicans penitentē oportē/
re simul dolere de omni crimi/
ne. Scio enim dñm inimicum
omni criminoso. Quoniam er/
go qui crimen reseruat de alio
reciperet veniam. sine amore
dei ꝓsequeret veniā sine q̄ ne/
mo vnq̄ inuēit graz. Hostis enī
dei ē duz offendit ꝓfecto. Que/
dam enim impietas in fi/
delitatis est ab illo qui iustus et
iusticia est dimidiam sperare
veniam. Jam enim sine vera
penitentia inueniret gratiam

40

Aug⁹.

Mar. vij.

Marci xvj.

Mar. v.

toze vite eterne
dōm q. ñ fūr di/
gna. nisi suppo
sita ꝓfecrātis.
et tō cū cadit q̄s
fūr indig̃ et di/
cunt̄ mortifica/
ta. et tō nō fūr di
gna remūerari
vita eterna. Nec
tam oīno rema/
nēt irremūerata
qz ille q̄ fecit ha
buit gaudiuz. et
vltroꝰ ō ill⁹ opi
bus gaudēt q̄ p/
mā serūt i corpe
mystico. ꝓt etiaz
eē q. de⁹ merito
illoz retrahit
boiem a multis
pctis. Nūq̄
aliquez sanauit
dñs quez nō oī/
no liberauit. Vī h
falsum dicere.
qz Mar. vij.
dō ceco quē do
minꝰ illumiauit
q. ꝓmo vidit ho
mines velut ar/
bores ābulātes
Si dicas q. pau
latim totū sana
uit. Querit cuz
possit sanare su
bito q̄re sanauit
succesiue. R⁹.
dōm q. tor⁹ sa/
nat⁹ fuit qz cor/
pore et mēte. sal⁹
eniz corpal' nō ē
vtil' nisi put ordi
nata ē ad spūal'ē. et qz dñs p/
fecte et vtiliē fa/
ciebat. tōtūq̄
restituebat. Q
g̃ q̄rit̄ q̄re pau/
latī. dōz q. ibi si
gnat̄ curatio a
sēcla cuius mōi
ē cecitas. ēiusq
aūt culpa curet
i instāti. nō tam
pēa. Vñ gle. ibi
quē vno x bo sa
sanare poterat
paulatiz curat.
vt magnitudi/
nē būane cecita
tis oīdat. q̄ vix
et q̄si p gd̄es ad
lucem redis

41 k Pnia enim vera ad baptismi puritatē conat ducere. Videt ꝫ falsum. qz dr Amos. v. nō adiciet vltra vt resurgat ergo is. Eiusdē. viij. capdēt t nō resurgēt l Glo. non reuertet ad pōrē felicitatē. ꝛc. dōz q differt dicere resurgēt ad pōrem dignitatē t puritatē. Nam dignitas respicit statū gliaz. puritas vero respicit emūdationē ab omī macula. possibile aūt est p pniaz oēz culpā deleri. t qntū ad maculā et qntū ad reatū cū cōpletā ē. t qntuz ad ꝫ intelligit. quia hoc fuit in baptismo. qntum vero ad dignitatē innocentie non surgit penitens sīē nec adam resurrexit. l Sciat se culpabilit durum qui deflet ꝛc. et peccati dolorem non ostendit lachrymis. Videtur male dicere. qz k Penitentia enim vera ad baptismi puritatem conatur ducere. Recte enim penitens qc quid sordis post purificationē baptismi contraxit oportet vt abluat saltem lachrymis mentis. sed satis durus est cui mētis dolorem oculi non declarāt Sed sciat se culpabiliť durum qui deflet damna temporis vl mortem amici. t dolorem peccati non ostendit lachrymis. Quem ergo penitet. omnino peniteat. Idem. penitentes si vere estis penitentes t nō est irridentes. mutate vitam. reconciliamini deo. Penitentiā agis. genua figis t rides. subsannas dei patientiam. Si penitentiam agis penitet. si non penitet. non es penitens. Si ergo penitet cur facis que male fecisti. Si fecisse penitet. noli facere. Si adhuc facis. certe non es penitens. Item Innocentius scōs Ammonemus frēs nros ne falsis penitentijs laicoz aīas decipi t in internū ptrahi patiant. Falsam aūt penitētiā eē ꝓstat. cū sꝑnet pluribus de vno solo pnia agit. vel cū si agit de vno. vt non discedat ab alio.

Innoc. ij.

42

¶ Epilogat de vera penitentia vt addat.

Ex p̄missis pspicua fit noticia pnie vel satisfactiōis. Illa enī vera est pnia que pctm̄ abolet qō illa sola facit que scelus corrigit. Illa vō scelus corrigit. q odiū cōmissi crimis t cōmittēdi cū desiderio satisfaciendi affert. Judas enī penituisse legitur sine affectiōe venie. quia tali penitētia ñ correxit crimē. Unde hieron. Nihil iude p̄fuit egisse penitētiā p quaz scelus corrigere non potuit. Sic quando frater peccat in fratrē vt emendare nō valeat qō peccauit. potest ei dimitti. sinautē pmanent opera. frustra voce assumit penitētia. Hoc est qō ō eo dicitur. t oratio eius fiat in peccatum. vt non solum emendare nequiuerit. pditiōis nephas. sed p̄prij homicidij scelus addiderit. Sauc qualiter intelligas illud. vt emendare non valeat qō peccauit ꝛc. Nō enim emendatio hic intelligēda est rei dempte recompensatio. sed delicti exprobratio et abominatio cum satisfactionis desiderio. Demit enim iniuste quis alicui qō restituere non valet. vt oculū. vel vitā. t huiꝰ modi. t tñ si penituerit pctī cuz amore ꝓdignꝰ satisfactiōis veniā habet. Nec ideo qsq̄ putet qui rem alienam iniuste abstulerit quam reddere pōt. de illo pctō penitere ac veniā ꝓseq̄ ni si restituat ablatū. Quidiu ei res ppr quā pctm̄ cē ñ reddit. si reddi pōt. nō agit pnia sed fingit. non est in potestate nostra lachrymari. ergo videtur q nullus sit culpabilis si non lachrymatur. Item lachryme sunt exterius. ergo cuz ira possit pēitere ceꝯ sicut habens oculos. videtur q lachrymario nihil faciat. Respondeo dicendum q aliquis est durus dupliciter. Quidam ex natura vel siccitate capitis. t talis est durus ad lachrymas exteriores. Aliquis est promptꝰ ad lachrymas exteriores pro damno. sed non pro peccato. t iste dicitur esse durus culpabiliť. vel qz cē seqla culpe ꝑterite. vl negligētie pñt. quia pctm̄ ñ discutit vt dz. nec odit. vel oꝛdz se culpabilē reputare et forassis his modis voluit Aug. dicere ipz culpabiliť durū ō vltimo tamen mō ñ est dubiū.

hiera. super mat. ꝓō. cviij

Ad intelligentiā huiꝰ partis qz supra quesitum est de poēnia satisfaciendi. querit hic de mō. t circa hoc duo p̄cipaliť querūtur. Primo queritur de mō in generali. Secūdo qrit ō modo in speciali. Circa primū querunť qttuor. Primo queriť quid sit satisfactio. Secūdo cui sit satisfaciēdū. Tertio p qualia opera. Quarto p que.

Questio.

Circa quā sic ꝓcedit. Augus. diffinit satisfacere et habet in lra. satisfacere ē peccatoz causas excidere t coz suggestiōibus aditū nō indulgere. Videt ꝓmo ista diffinitio siue notificatio supflua. qz idem est ꝓprius peccatoz causas excidere t non cōsentire suggestiōibus. ¶ Itez videt diminuta. qz hoc totū vere dicit de eo q a peccato cessat. ergo ꝑm hoc cessare a peccato hz cōpletā rationē satisfactōis. ergo nō oportet amplius satisfacere. ¶ Itē videtur falsa cū dicit peccatoz causas excidere. quia hoc est solius dei. ipe enim est qui delet peccata. ¶ Itez videt falsi implicatiua cū dicit peccatoz causas. peccatum eīm nihil est. ergo non habet causas. quia causa est ad cuiꝰ esse sequitur aliud Si dicas q nō habet causam efficientē. sed deficientē. Sed tūc cum talis sit nostra voluntas. videt q oportz excidere voluntatē. sed non voluntatē potentiā. qz hoc est impossibile. Non voluntatez affectionū. qz hec est p dei grām. Non voluntatē actuz. qz ista est p ipm pctm̄. Si dicas q causa idem est qō occasiōes. ¶ Contra. nō ē i nra ptāte vitare occasiōes. t itez esto q eas vitet dū tñ nō peccet satisfacit. ¶ Itē anselm. diffinit satisfacere. satisfacere ē honorē debitū deo ipēdere. ¶ Querit ḡ quō differāt hec diffinitōes. Ad. ꝓdictoz irelligētiā notādū q hec notificatio tripl exponit. Uno mō vt seqns pars sit expositio p̄cedētis. vt sit sensus. satisfacere ē peccatoz causas excidere. i. motiua t occasiōes. et hoc quidē est eoz suggestionibꝫ aditū nō indulgere. tūc cū excidunť qñ nullo mō admittunť. Aliť exponit q mo/

43

tiua ad peccatū sunt duplicia. Quedā intra nos. ⁊ ista sunt excidēda. sicut pnitas ad malū ⁊ difficultas ad bonum. vel etiā radices peccatoꝝ. Quedā extra. ⁊ ista nō sunt introducēda. ⁊ quātū ad hec duo genera duas ponit differētias. Sz tñ pmi expositioni repugnat nugatio. sil'r repugnat relatio eius qō est eaz. Et ideo tertio modo ōr q ad satisfactōem cōplētā duo requirūtur
44 scz emēda p̄sens p culpa p̄terita. ⁊ ppositū firmū in vitando futura. ⁊ ista duo tāgit in hac notificatōe. Quātum ad emendā p culpa perpetrata dicit peccatoꝝ causas excidere. nō em̄ pōt pro culpa melius emēda fieri q̄m ea a se dolore ⁊ pena p̄cidendo remouere. q̄ cum amore sequēdo perpetrauit. Quātuz ad firmū ppositū de futuro dicit. ⁊ suggestiōibus aditū nō indulgere. ⁊ p̄ h̄ patet rñsio ad obiectuz p̄mo. q nō est nugatio. Et vltra q̄ sit differēta diffinitionū. q hec diffinitio tangit recessuz a malo. ista Anselmi accessuz ad bonū.
45 ¶ Ad illud qō obiciť secūdo q rotā hz rōnē satisfactōis qui potest a peccato cessare. dicendū q petōz causas excidere dupliciter est. Uno modo p diuinā clementiā. Allio mō p pugnā ⁊ violentiā. Primo mō opponit. secūdo mō accipit hic excidere causas petōz per penalitates assumptas ⁊ ꝓtrarias p quas violēter excidunť.
46 ¶ Ad illud qō obiciť tertio q petīm nō hz cām ⁊c. dicēdū q cās hic vocat occasiones. Occasiōes aūt duplices sunt. Quedā p̄me. vt cena splēdida est occasio edacitatis. Quedam remote. vt ūitatio ad bonā cenā. Et q̄ bñ vult satisfacere necesse hz occasiōes p̄incipuas excidere. ⁊ tales sunt in nr̄a ptāte. remote aūt nō.

¶ quest: ⁊:

¶ Questio. ij. b

Cui sit satisfactio facienda. Et q deo videť. Anselm. ita diffinit satisfacere. Satisfacere est honorē debitū deo impēdere. Sed ei satisfit impēdendo honorē cui honorem impēdim⁹. cū ergo honorē impēdam⁹ deo. satisfaciendū est deo. ¶ Itē illi fit satisfactio q exigit penā et emendā. sz iste q exigit penā a peccatore deus est. Greg. aut homo punit aut deus. ergo satisfactio fit deo. ¶ Itē huic fit satisfactio cui iniuriatū est p culpā. sz hic deus q petīm est spreto incōmutabili bono rebus cōmutabilibus adherere. ergo satisfactio p̄pe fit ipi deo. ¶ Itē xp̄i satisfactio fuit exēplar nr̄e satisfactōis. ⁊ inde non tm̄ exēplū trahiť. sed etiā fundamentū nr̄e satisfactōis. sed xp̄us satisfecit patri. q semel seipm̄ obtulit oblationem ⁊ hostiā deo. ergo nr̄a satisfactio sil'r est deo facienda. ¶ Itē si satisfactio nō fieret nisi eccl'ie. videť q cuz peccatoꝝ exirer foꝝ ecclesie nō teneret ad penā aliquā. ergo oēs euolarent. ergo frustra fiūt suffragia eccl'ie. et errant qui ponūt penam purgatoriā. sed hoc est ꝓtra fidem. q ⁊c. ¶ Item si deus petōz q̄tiens cūq; iustificaretur totū ꝺdonaret. malū remaneret inultū. ⁊ daretur vnicuiq; libertas trāsgredi ꝓtra dū simplicit. ⁊ hoc cē inconueniēs. quia sic h̄. vniuersum fieret inordinatū. q ⁊c. Contra Aug. dicit. mgr̄ ponit in littera infidelitatis impietas est. ab eo qui iust⁹ ē. ⁊ iustitia dimidiaz sperare veniā. Sed hoc est erroneū dicere q dimidiaz veniaz donet. ergo si dimittit. totū ꝺdonat. ergo penā et culpā. ergo ipe simpli⁹ nō exigit nec oportet ei satisfacere. ergo soli eccl'ie. Itē deus in ꝓtritōe dimittit culpam ⁊ penā eternā que excedit oēz penā tpalē impoꝝportionalit. ergo cū ꝓtritio nō excedat ꝓfessionem impoꝝportionalit. nec q̄tū ad penā. nec q̄tū ad meritū. multo fortius nec satisfactionē. ergo absoluit petōz ab omi pena tempali q̄tū ad dū. ergo deus nō exigit emplioꝝ rem satisfactionē. ¶ Item tenta pōt esse ꝓtritio q deus

let oēm penā ⁊ culpā. ⁊ tunc ꝺstat q deus nihil exigeret satisfactiōis. Sed si talis veniat ad pniam. pena satisfactoria est ei imponēda. ergo videť q satisfactio non fiat deo sed ecclesie q̄ est eius sponsa. ¶ Item cōfessio vltra ꝺtritionez est solū necessaria. p̄pt̄ reconciliationē faciendā ecclesie. ⁊ ideo fit hoi. g multo forti⁹ ꝺ satisfactiōe que ꝺsequiť ꝺ fessionē. ¶ Item videm⁹ q ecclesia absoluit a maiori pte pene satisfactorie in huius modi relaxatiōib⁹. Sed nullus pōt alicui relaxare nisi qō sibi debeť. g videť q ista debeat ecclesie. g videť q satisfactio non fiat deo sed magis ecclesie. ¶ Dñs dōm q
47 cū petōz peccat. se ad penā eternā obligat. cū aūt diuina mia viuificat. oēm remittit culpā. ⁊ reatum pene eť ne qō inseparabiliť adheret culpe. Sed q mia non pōt p̄iudicare iusticie cui⁹ est mala punire. ideo sic soluit a culpa ⁊ pena. vt non remaneat obligat⁹ ad aliq̄ntulā penam tpalem. Sed q̄m petōz ipm offenderat ⁊ ecclesiam dānificauerat. cōmisit dñs iudiciarie ptātē super petōres rectoꝝ ecclesie. ⁊ in eos cōpromisit ranq̄z in arbitros. vt sic ī notescat volūtas dei penitentib⁹ p sacerdotes. ⁊ p illos imponať pena petōrib⁹. ⁊ dño satisfaciat p̄ncipaliť ⁊ eccl'ie ꝺ seq̄ns. vñ satisfactio p̄pria de petō fit ipsi deo. tamē p̄ eccl'iā. ⁊ in ecclesia. ⁊ ꝺceden rōnes ad h̄ inducetas.
48 ¶ Ad illud qō obiciť q non est sperāda dimidia venia. dōm q tūc venia dimidiaťq̄ vnū mortale dimittit ⁊ reliquū teneť. ⁊ h̄ est inconueniens ponere q deus q̄ iust⁹ est posset ꝺfederari ⁊ reconciliari hoi in sua iniusticia pmanenti. alioq̄n simul esset amicus ⁊ inimic⁹. Nō sic aūt est de altiq̄ pena tpali. q obligatio ad penā nō facit iniusticiā in eo q̄ vult solui.
49 ¶ Ad illud qō obiciť q in ꝺtritiōe dimittit penam eternā. dōm q h̄ est q ibi p̄ncipaliť opať mia relaxans. sed in satisfactiōe. iusticia. in ꝺfessiōe vo vtraq̄z vñ q̄si mediū tenet. In cui⁹ signū fit ibi ligatio ⁊ solutio. ⁊ iō nō est sil'e.
50 ¶ Ad illud qō obiciť q tāta p̄t esse ꝺtritio q totū remittiť. dōm q verū est. sed q ecclesie nō ꝺstat. iō dz a sacerdote imponi. si aūt sacerdoti constaret reputaret oīno sibi satisfactū. ⁊ tūc penā nō imponeret sed absolutū absolueret. Tūc aūt in aliq̄b⁹ accipiť. sed ꝺceptio ē fructuosa. q̄ sp merita cumulant. et ecclesie imponēti. ⁊ vltro⁹ satisfaciēti. q̄ cui dñs nō vult vltra sortē. reliquū in thesauris ecclesie habeť reposituū.
51 ¶ Ad illud qō obiciť q ꝺfessio ē. p̄pt̄ reconciliationē. dōm q nō est solū p̄pt̄ h̄. sed ad arbitrādū penaz inť hoiez ⁊ deū. q̄ soluta. tūc fit reconciliatio p̄fecta.
52 Ad illud qō obiciť q ecclesia absoluit a maiori pte ⁊c dōm q h̄ nō est remittēdo sed p eo soluēdo ō thesauruz suis. vel q: deus plenarie cōpromisit ī eos q̄b⁹ plenitudinē tradidit ptātis. Nō aūt hoc verū sit infra videbitur cū de relaxatiōib⁹ ageť.

¶ quest: 3

¶ Questio. iij. i

Per q̄lia opa debeat fieri satisfactio. Et vr q tm̄ p penalia. Greg. in q̄dā omel. Iustū est vt petōr tāto maiora inferat sibi lamēta p pniam q̄to maiora intulit dānaq culpā. ¶ Itē rōne vr. q: petōr corpo q peccauit ē debitor pene. sed in satisfactiōe soluit qō dz. g p penaz satisfecit. g ⁊c. ¶ Itē vniuersum remaneret inordinatū si petīm remaneret impunitū. sed p satisfactionē petīm puniť. g ⁊c. ¶ Itē greg. dicit ⁊ verū est q sicut in corpa libidinosa ⁊ in spūalib⁹ ē curatio p ꝓtrariū. sed petīm libidinosum p delectationē cōmittiť. ⁊ p satisfactionez curatur. g satisfactio dz esse p penā. ¶ Itē in pnia ⁊ eius partib⁹ sumit petōr de se iusticiā ⁊ vindictā sicut supra patuit. sed vindicta nō nisi p penā sūmť de petō. g ⁊c.

Jtē ꝟtra. Anſel. in li. cur deꝰ hō. ſatiſfacere ē bono/
rem debitū deo impēdere. ſed hꝫ fit oī ope bono. ergo ñ
ſolū p opa penalia. ſed p oīa alia pōt fieri ſatiſfactio.
Jtē nō delectaꝫ deꝰ in penis nr̄is. ergo nō magꝫ pla
cent opa penalia deo q̄ꝫ alia. ſed p id qđ magis placet
ei cui debet ſatiſfactio melꝰ ſatiſfit. ergo ⁊c. Jtem
quedā ſunt peccata que ꝓpetrant cū triſticia. ſed ſatiſ/
factio debet eſſe p ꝟtrariū. ergo ſine pena debet ō his
peccatis ſatiſfactio fieri. vtputa ſunt iuidia ⁊ accidia
⁊c. Jtē ſatiſfactoꝝ eſt penale p ſe loq̄ndo. ergo ma
gis penale magis ſatiſfactoꝝ. ſed auaro ē magis po
nale dare obulū q̄ꝫ largo dare marchā. ergo magis ſa/
tiſfacit p obolū q̄ꝫ ille p marchā. Similr̄ pōt obȝci in
ieunio ⁊ oꝛone. ⁊ hꝫ eſt inconueniens q̄ mali de malicia
53 ſua cōmodū reportaret. Rꝰ. dōm q̄ eſt ſatiſfactio p
opa penalia. ⁊ huꝰ ratio ē qdruplex. Prima ē. qꝛ ibi ē
bonoꝝ ablati reddit̄o. vñ bonoꝝ iſtū ꝺꝫ hō reddere
amplius q̄ꝫ ſi nō abſtuliſſet. ⁊ ideo requiꝝ vt nō tm̄ deo
famulet p̄ oꝛationē bonā. verūtiā ſeipſum deȝciat p
penā aſſumptā. Secūda ratio ē. qꝛ eſt p̄mo deordinati
reordinatio. ⁊ qꝛ ordinatū p culpaꝫ optime ordinaꝫ in
penā. ideo ⁊c. Tertia ratio eſt. qꝛ ibi ē infirmati cura
tio. quia infirmatꝰ p delectatiōis calorem. curaꝫ p pe/
nalitatis algoꝝ. ⁊ iō ⁊c. Quarta ratio eſt. quia ibi eſt
debiti abſolutio. et quia pcēt eſt debitoꝛ pene. ideo de/
bet p penā ſatiſfacere. Ar hꝫ patet p̄mo obiectū. Quia
54 eſt debitū bonoꝝ veniēs ex bono collato. et hūc debe/
mus p gr̄aꝝactionē. Et veniens ex mādato iniuncto.
et hūc debemꝰ p obedientiā et ſubiectionē. Et veniēs ex
maieſtatis impio. et hūc debemꝰ p latrie adoꝛationem
Et veniēs etiam ex peccato cōmiſſo. et iſte honoꝛ red/
diꝫ deo p ſuipſi⁹ punitionē. et hꝫ eſt in ſatiſfactiōe.
55 Ad illud qđ obȝciꝫ q̄ nō delectaꝫ in penis deus. dōm
q̄ verū ē non ea ratioqne ua pene. ſed ea rōne qua cu/
rantes culpam nr̄am. et honoꝛātes dr̄inam iuſticiā be/
56 ne delectaꝫ i eis. Ad aliud ꝺꝫ. q̄ et ſi in q̄buſdā pec
catis comitet triſticia. radix tamē eſt ex delectatiōe libi
57 dinoſa. Ad vltimū dōm q̄ aliq̄d eſt penale nature.
quia natura ē. vtputa ieunū abſtinētia. et erogatio bo
noꝝ. in q̄bꝫ ſuſtentaꝫ hūana infirmitas. Aliq̄d ratio/
ne culpe et inordiatiōis volūtatis. Prima penalitas
reſpicit p ſe in ſatiſfactiōe. Secūda ꝟo nō. et de iſta ſe
cunda opponit. Queſtio. iūj. k
Per que opa ꝺtingat ſatiſfacere. et aſſignanꝫ tria. ſcz
ieunīū. oꝛō. et elemoſyna. Et obȝciꝫ p̄mo q̄ videnꝫ ſu
perflua. p̄mo rōne elemoſyne. qꝛ Mat. xvij. ꝺꝫ hꝫ gen⁹
demonioꝝ non eȝciꝫ niſi p oꝛōnē et ieunīū. et nō facit
mentionē ō elemoſyna. Jtē hieroný. dicit q̄ ieunio
ſanaꝫ peſtes coꝛpis. oꝛone peſtes mētis. Sed. omne
pctm̄ aut ē inq̄nam̄tū carnis aut ſpūs. ergo oē pecca
tum ſanaꝫ ieunio aut oꝛone. et ſic ⁊c. Jtē videꝫ ſup
fluere oꝛō et ieunīū. qꝛ ꝺr Lu. xj. Date elemoſynam et
ecce oīa mūda ſunt vob. ergo elemoſyna ē ꝺtra oē pec
catū. q̄ ſupfluūt alia. Jtē videꝫ q̄ diminuta. qꝛ ꝺtra
ria ꝺtrariꝭ curaꝫ. Sed multo plura ſūt genera pec/
catoꝝ. q̄ multo plura remedia. Jtē cum opus fortī/
tudinis ⁊ patiēcie ſit maioris penalitatis. vī q̄ ei⁹ op⁹
ſit magis ſatiſfactoꝝ q̄ꝫ iſta. Jtē queꝝ qđ iſtoꝝ
triū ſit magis ſatiſfactoꝝ. Et vī q̄ oꝛō. qꝛ ſatiſfactio
deo reconciliat. ſz oꝛō ē q̄ marie. vnit deo. q̄. ⁊c. ꝺꝫ vī
q̄ ieunīū. qꝛ illud op⁹ ē magis ſatiſfactoꝝ. q̄ꝫ ē ma/
gis penale. ſz magis penale ē affligere carnē. q̄. ⁊c.
Ar aūt elyna vī. j. ad Timoth. iūj. exerce teipꝫ ad pie
tatē. pietas enī valꝫ ad oīa. q̄. ⁊c. Jtē obȝciꝫ ō pegri
natiōibꝫ ⁊ flagellis ꝺmis q̄ pene ſatiſfactoꝛie ſunt. ⁊ ñ
videnꝫ ſub his ꝺtineri. Rꝰ dōm q̄ oꝛō ⁊ ieiunīuꝫ et 58
elyna qōlibet hoꝝ accipiꝫ ꝓprie cōiter ⁊ cōmuniſſime.
Proprie oꝛō ē aſceſus ad deū ad aliq̄d deguſtāduꝫ. vel
impetrādū. vel exoluēdū. Cōiter oꝛō ꝺr fm q̄ cōpꝛehē
dit oēm actū ꝓtplatiue ad deū relatuꝫ. Cōmuniſſime
fm q̄ cōpꝛehēdit oēm bonū actū. fm q̄ dicīt. nō ceſſat
oꝛare q̄ nō ceſſat bñ facere in glo. j ad Timoth. v. Si/
milr̄ ieiunīū ꝺr ꝓprie afflictio carnis fm guſtū. Cōmu
niter oīs carnis afflictio q̄ ꝟſiſtit in vigilȝs ⁊ flagellis
et ieiunȝs ꝓprie dictis. Cōmuniſſime ꝺr ieiunīū abſti/
nētia ab oī mortali. Iſa. lviij. hꝫ ē ieiunīū qđ elegi. diſ/
ſolue ⁊c Similr̄ elyna ꝺr ꝓprie op⁹ pietatis impen/
ſum primo ad releuādā indigētiā coꝛpalē. Cōiter om
ne op⁹ pietatis primo impēſum ſiue ſpūale ſiue coꝛ/
porale. Cōmuniſſime ꝺr oē op⁹ mīe ſiue primo ſiue ſi/
bi impēſum. fm q̄ dicit Aug. q̄ elyna hoīs ꝺꝫ incipe
a ſemetipo. iuxta illud Eccl. xxx. miſerere aīe tue pla/
cens deo. His p̄ſuppoſitis. dōm q̄ hec tria put ꝓcē
ſatiſfactiōis dicunꝫ. accipiunꝫ nō cōmuniſſime. nō ꝓ/
prie. ſed. cōiter. ⁊ tūc patet coꝛ diſtinctio ⁊ ſufficientia
manifeſte. His p̄miſſis dōm q̄ ſufficiētia ⁊ diſtinctio
harū ꝛtiū pōt accipi fm appꝛopatiōnē ⁊ fm ꝓpietatē.
Scōm appꝛopatiōnē. cuꝝ enī triplex ſit radix pcī ſic
ꝺr. j. Jo. ij. Aut ꝺcupiſcētia carnis ⁊ ꝺtra hāc eſt ieiu/
niū. Aut ꝺcupiſcētia oculoꝝ. ⁊ ꝺtra hāc eſt elemoſy/
na. Aut ſuperbia vite. ⁊ ꝺtra hāc eſt oꝛō. hꝫ dico fm ap/
ꝓpriationē. qꝛ vnūqȝq hoꝝ valet. ꝺtra oēs. Appꝛo/
priare tm̄ magis opponūꝫ ſicut dictuꝫ eſt. ⁊ ex hꝫ patet
numeꝰ ⁊ ſufficiētia. Per ꝓpietatē. ꝟo ſic. op⁹ penale
aut. Ordinat nos ad deū. ⁊ ſic eſt oꝛō. Aut ad nos ⁊ ſic
eſt ieiunīū. qđ macerat carnē nr̄am. Aut ad primuꝫ et
ſic eſt elyna. ⁊ ſic pꝫ ſufficiētia fm illud Timoth. ij. ſo
bie ⁊ iuſte ⁊ pie viuam⁹ ⁊c. Aliꝫ pōt accipi fm recon
ciliationē. qꝛ pꝛoꝛonē deo reconciliamur. Quia ſic dicit
Aug. in ſermōe dñi de monte. ſi vis oꝛonē tuā volare
in celū. fac duas alas. ſ. ieiunīū ⁊ elyna. Job. xij. bo/
na eſt oꝛō cū ieiunio ⁊ elyna. Aliꝫ accipiꝫ ſufficientia
qꝛ duplex ē vita. ſ. actiua ⁊ ꝺtplatiua. q̄ꝫ tū ad ꝺtem/
platiuā oꝛō. q̄ꝫ tū ad actiuā elyna. vt aūt hō ſit diſpoſi
tus ad vtrāqȝ ſic ē ieiunīū. Ex dictis patēt obiecta. 59
Qđ enī ꝺr q̄ oꝛō ſufficit cū ieiunio. dōm q̄ accipiꝫ ibi
cōmuniſſime oꝛō nō fm qđ eſt ꝑs ſatiſfactiōis. Simi/ 60
liter cū ꝺr q̄ elyna oīa mūdat. Ad illud qđ obȝcitur
q̄ deberēt eſſe plura. dōm q̄ iſta fm q̄ cōiter dicuntur
multa genera operū cōpꝛehēdūt. nō tria tm̄. ⁊ ſic patet
illud. Ad illud qđ obȝciꝫ de patia ꝑz. Rꝰ nā patien/ 61
tia put ꝺportat remiſſionē. tūcꝫ ſub elyna. put afflic
tionē ⁊ macerationē ꝺtinet ſub ieiunio cōiter dicto. ⁊
ſic altera ꝑs ſatiſfactionis. Ad illud qđ queꝝ qđ 62
eſt magis ſatiſfactoꝝ. dōm q̄ vnūqȝq hoꝝ fm ap/
ꝓpriationē ſuā. Cū ſi generaliꝫ loq̄mur. dōm q̄ in ſa/
tiſfactiōe duo ſunt. ſ. vitatio culpe. ⁊ ꝺtra hanc valet
marie oꝛō. Secūdū eſt augmētū gr̄e. ⁊ ad hāc maxime
valet elyna. qꝛ hō facit ſibi amicos q̄ impetrāt gratiā.
Tertiū eſt ſolutio pene. ⁊ hꝫ marie ē in ieiunio. ⁊ hꝫ ē in
fimū in ſatiſfactiōe alia duo pꝛeponderāt.

Queſtio. q.

Con ſeq̄nt q̄ꝫ ad ſecūdū articulū queꝝ ō mo
do ſatiſfaciēdi in ſpāli. Et circa hꝫ qꝛtuoꝝ que/
ꝛunt. Primo q̄ꝛit de q̄bꝫ ꝺꝫ fieri elyna. Secū/
do vtrū ieiunio ꝺtingat ſatiſfacere. Tertio vtrū ꝺtin
gat ſatiſfacere oꝛone. Quarto ⁊ vltimo queritur de re
ſtitutione. Queſtio. j. l
Circa quā pceditꝫ ſic. Cōmuniꝫ ꝺr q̄ elyna ꝺꝫ fieri de
reb⁹ ꝓpꝛiis iuſte acq̄ſitis ⁊ neceſſarȝs. Et q̄ ſolū de re/
bus ꝓpꝛiis vī. qꝛ dicit ius q̄ nō pōt alienari poſſeſſio

Queſtio. q.

nisi a dño. sz cũ el'yna dat possessio alienat. q; fit ipsius paupis recipiẽtis. ḡ nullus pt dare el'ynã nisi q̃ hz ꝓpriũ. z sup rem tpalẽ hz dñiũ. ¶ Itẽ h̃ ꝓ bat ex textu biblie Prouerb. iij bonora dñi d̃ tua substãa. z de pmitijs frugũ tuarũ da paupib. ¶ Qd aũt solũ d̃ iuste acq̃sitis oñdit Eccl. xxxiij. Immolãtis ex iniq̃ oblo ẽ maculata. Et infra. Dona iniq̃rũ nõ pbat altissimus.

Itẽ Greg. in moral. el'yna redẽptoris oculi placet. que nõ ex illicitis vel iniq̃tate ꝓgerit. sed q̃ de rebꝰ pcessis et iuste acq̃sitis. Et iterũ ipe dicit. nõ est cõputãda elemosyna si paupib. dispensẽt. qđ ex illicitis rebꝰ acq̃rit̃. ¶ Itẽ q̃ de necessarijs vr. Illud enĩ nõ est necessariũ ad qđ q̃s alias tenet. Sz q̃libz tenet ad dãdũ superflua paupibꝰ q̃tũcũq; sit sine pctõ. Lu. xj. qđ superest date el'ynã. ḡ rc. ¶ Itẽ Greg. in omel. sup illud. facite dignos fructꝰ pnie. q̃ se nouit nõ ylla illicita cõmisisse. dz a licitis abstinere. ḡ si abstinẽtia satisfactoria nõ est illa q̃ est ab illicitis. sed q̃ a licitis. vr sil'r q̃ elemosyna satisfactoria sit illa q̃ nõ est de superfluis. sed que d̃ necessarijs. ¶ Ad oppositũ q̃ nõ debeat esse de necessarijs (vt resoluẽdo siue destruẽdo incipiam?) vr. quia vnusq̃sq; tenet se magis q̃ alterũ diligere. ḡ tenet sibi necessaria reseruare. ¶ Itẽ dare necessaria vite hũane est supererogatiõis. sed nullus sacerdos põt imponere opa supererogatiõis. ḡ nec talẽ el'ynã. si ḡ el'yna illa q̃ est imposita a sacerdote ẽ satisfactoria. nõ oportz q̃ sit de necessarijs. ¶ Itẽ vr q̃ possit cẽ de iniuste acq̃sitis. q; Lu. xvj. dr. facite vobis amicos de mãmona iniq̃tatis. Glo. iniq̃tas bñ dispẽsata xr̃i in iusticiam. ¶ Itẽ aug. in q̃onibꝰ cre. q. xiij. q̃ habetis' aliq̃d d̃ malo. facite inde bonũ. ¶ Itẽ h̃ queritꝰ si meretrix vel usurarius vel aleator d̃ lucro suo possint facere el'ynã. cum eẽs hi malo mõ acq̃rãt. ¶ Itẽ vr q̃ non oporteat fieri ex ꝓprijs. q; filij israel. abstulerũt vasa egyptioꝝ Exo. xij. z postea obtulerũt in vsum tabernaculi Exo. xxxv. ¶ Itẽ si h̃ ecclt verũ. cũ mulier et filius et monachus non habeãt dñiũ. vr q̃ nulla el'yna pñt facere. qđ falsuz ẽ. cũ magis tenẽãt cẽ hospitales. et frequẽt mulieres plus dent q̃ viri. ¶ Rñdeo dõm q̃ illud ẽ necessariũ ad h̃ el'63 mosyna sic satisfactoria. s. q̃ ille q̃ tribuit. iusto eaz titulo habeat. et tenere. et possidere possit. si enĩ aliter habeat. potius tenet reddere q̃ dare. Dõ ḡ queritꝰ vtrũ necesse sit el'ynã dare d̃ ꝓprio. dõm q̃ aut d̃ ꝓpriũ q; habet ꝑncipale dñiũ alienãdi. aut q; ab alio hz sibi commissum officiũ admiñstrãdi. Primo mõ simplicit̃ pot facere ille q̃ hz ꝓpriũ. Secõ mõ nõ pot facere supiori p hibẽte vt monachꝰ q̃ admiñstrat res z bona monasterij ex mãdato abbatis pot vtiq; el'ynã dare. si aũt iste vetet. ñ pt nec dz. Vñ canõ. xij. q. j. certũ ẽ q̃ mõchꝰ nihil hãe vel dare vl accipe sine supioris licẽtia dz. nisi forte ille q̃ indiget sit i extrema necẽsitate tũc nõ dz obedire abbati. q; manifeste faceret ꝓtra deũ. Sil'r iudicãdũ est de muliere si nõ habeat vtr̃ vel aliq̃d iurta vtr̃ q̃ contra mãdatũ viri nõ pot el'ynã facere. si Discia dictat ei q̃ vir nullo mõ velit. sz non dz sibi formare Dsciam q̃ vir ꝓhibeat modũ. sz supfluitatẽ nisi manifeste viderit volũtatẽ viri ad oppositũ. Si ḡ obijciat de filijs israel q̃ furati sũ. dz q̃ dñs trãstulit dñiũ. z reuera ñ fuit
64 ibi furtũ. ¶ Ad illud qđ obijcit q̃ sunt male cõditicijs monachi. dõm q̃ nõ. q; vnica tpaliũ dimissione siuere dimiserũt tpalia. meruerũt tm̃ q̃tum in multis. z ꝑ
65 rea bona volũtas suppleꝛ qđ deest ex mãu. ¶ Ad illd qđ queritꝰ de male acq̃sitis. dõm q̃ quedã sunt male acquisita in quibꝰ transferi dñiũ z nouꝰ cõpetit repetitio et talia nõ est necesse restitui. z pñt licite retineri vt fiscum pstituli. z lucrũ histriõis. z talia pñt dari in el'ynã sed tamẽ non d̃bent recipi in oblatione si sit publicum ꝓter reuerentiã altaris. z p fusionẽ peccari vt respiscant. Et h̃ est qđ dr Decu. xxiij. Non offeras mercedem pstituli. Quẽda aũt sunt in q̃bꝰ non trãsferi dñium. sed competit repetitio vt in furto z rapina. z d̃ talibus non pot fieri nec oblatio nec el'yna. sed dz fieri restitutio. Ad hmõi aũt genꝰ reducunt oĩa que iniusto titulo z mala fide possident. q; minusq̃ titulus p nullo
66 est habendus. Male aũt fideiposseso dr qui ꝓtra legum mãdata mercat. talia sunt q̃ habent p symoniã et vsurã. z ideo de talibꝰ nullo mõ nec pot nec debet fieri el'yna. Si ꝙro queritꝰ de aleatore. dõm est gñaliter q̃ ma-
67 lefidei possessor est z iniusto possidet titulo. z ideo nullo mõ pot nec debet sibi tenere qđ lucratꝰ est. cum talis ludus sit turpis z reprobatꝰ. z ꝓtra dñi z ꝓtra oĩa iura. Utrũ tamẽ teneat restituere. distinguit aliq̃. quia aut ille penes quẽ lucratꝰ est. est talis psona q̃ rebꝰ suis pẽsse non pot. vt puta minor siue pupillus. surdus mutus. ꝓpetuo morbo languidus. z sic tenet restituere. Si autem sit talis psona q̃ potuit amittere. aut tractus est ab illo z inductꝰ. aut nõ. Si tractꝰ fuit ab illo nõ tenet ei restituere. q; illi non competit repetitio invindictã peccati. sed pot inde facere el'ynã. Si autem ipse traxit cum non poterat elemosynã facere. sed tenet restituere saltem in foro Dscie. quia licet nullus velit amittere. tamen q̃ non vult amittere nec ludere. sz inductꝰ. minus culpabil'r videt. z alius q̃ induc̃ magis. et ideo iste nõ debet dãnificari. nec auꝛor nec inductor in aliq̃ melioratꝰ. nulli tamẽ licet ex h̃ aliquid lucri acquisiti in ꝓpios vsus ꝓuertere. Sil'r iudicandũ est dꝛo meamẽtis. z dõm q̃ in illis pactiõibꝰ quas bñt inꝛa se bona nõ transferũt inuicẽ. sed in vsus pauperũ ꝓuertunt. ꝓter ludi inhonestatẽ. z iuris interdictionẽ
68 ex bis patet obiecta. Dõ enĩ dicit q̃ de iniquo non potest fieri el'yna. intelligit̃ de eo qđ iniquo possidetur et iniusto titulo. Dõ obijcit ad ꝓtrariũ ꝓcedit fm aliam viam. ¶ Ad illud qđ obijcit d̃ necẽrijs z superfluis. dõz
69 q̃ necẽriũ dr duplicit̃. Vel fm̃ naturę artitudinem. vel fm̃ cõem vsum viuẽdi. Si fm̃ artitudinẽ. non tenetur nec oportet ei imponi qui petit. quia h̃ est pfectionis illoꝝ qui totũ victũ expectãt a christo sicut sunt viri q̃ sunt i statu pfecto. z ideo si fiat el'yna dz fieri de eo qđ superest huic necẽrio. z bñ. est satisfactoria. Alio mõ dicitur necẽriũ qđ expedit hoĩ fm̃ cõem modum viuendi. De q̃ dicit aug. q̃ multa superflua hãe phabemur. si sola necẽria tenecam?. z de tali fit ꝓpie el'yna satisfactoria. de superfluo ꝙro nõ fit q̃tũ est de rigore iusticie. Tamẽ credo q̃ diuine mie benignitas tãta ẽ q̃ totũ acceptat. et q̃si p nihilo saluat nos. z sic patet ꝓ ad vtrãq; ptez.

¶ Questio. iij. m

Utrũ ieiunio ꝓtingat satisfacere. Et q̃ sic vr. quia si satisfacere est cãs pctoꝝ eradere. z deo honorẽ p penam reddere. cũ in ieiunio carnis incentiua exciteant. et hõ seipm̃ puniat. patet rc. Cõtra. Joel. ij. scindite corda vra z nõ vestimẽta. ḡ non facit vim dei us in afflictione carnis sed mẽtis. ¶ Item. j. ad Timoth. iij. corpalis exercitatio ad modicũ vtilis ẽ. sed pietas ad multa. Sed satisfactio multũ exigit. ergo rc. ¶ Item cum satisfacere sit causas excidere pctoꝝ. illud b. punire est satisfacere qđ est causa peccati. sed h̃ est corpus vel caro. Mat. xv. nihil qđ intrat in os coinq̃nat hoiem. sed de corde exeũt. ergo rc. ¶ Itez iudex iustus

quęstio. ij.

punicdo nō aīaduertit instrm, sed in actorem sceleris. Vñ nō punit gladi⁹ sed homicida. ergo cū caro nō sit instrm sicut instrm motū. patet ꝛc. Itē caro ē inimicus nr̄i spūs. Gal. v. hec sibi admuicē aduersant. Iz Mat. v. dr diligite inimicos vr̄os. bñfacite ꝛc Itē qđ cōe est apud oēs est naturale. Sed Eph. v. dr nēo vnq̄ carnē suā odio habuit. ergo naturale ē carnē fouere. ergo affligere ē pter naturā. sed pnīa est regressio ab eo qđ est pter naturā. ergo ieiunīū nō est ad satisfaciendū in pnīa. Itē qui carnem affligit amittit vitā ꝛ accelerat mortē. qz est in eo maior consūptio et minor restauratio. sed q̄ accelerat mortē est homicida. etiam si longo tpe differat non refert. Vñ biero. Nō refert vtrū paruo tpe vel magno interimas. ergo q̄ ieiunat est homicida. Itē pnīe opus discretū ꝛ vtuosum consistit in medio. sed ieiunīū nō consistit in medio imo declinat ad indigentiam. ergo nec pnīe est nec
70 virtutis. R⁹ dom̄ q ieiunīū est opus satisfactoriū fm q ipe dñs dicit Mat. xxvij. h̄ genꝰ demoniorꝫ nō ejcit nisi in orone ꝛ ieiunio. Est inq̄ satisfactoriū liberando a pena cū sit penale. ꝛ ideo est placitū. qz corpis et spūs est reordinatiuū. Ut corpꝰ spūi non repugnet cōtumacit. Prouerb. xxix. Qui delicate a puericia nutrit seruū suū. sentiet illū contūacem. Ut spūs subjcia tur totalit. j. ad Cor. ix. castigo corpus meum ꝛ in seruitutē redigo ꝛc. Ut nō cruciet eternalit. Eccl. xx. est q̄ multa redimat modico pcio. Et Ezech. iij. Diem pro anno dedi tibi. Ut glorificet eternalit. ij. ad Cor. iiij. id qđ est in pñti momētaneū ꝛ leue tribulatiōis nre ꝛc
71 Ad illud ergo qđ objcit in cōtrariū q ñ placet deo ꝛc. dom̄ q deo nō placet afflictio carnis sine ei⁹ macerratio fm se. sed q̄tū in ea punit spūs. quia dolor nō est carnis sed aīe in carne ut dicit aug. ꝛ inq̄tū talis pēa pcedit a pena dolōis spūal. vt nō sicut hypocrita exteri⁹ tm̄ puniat. Et pter h̄ est illud Joel. qz non dole/
72 bant aīo sed signo. Ad illud qđ objcit q ad meditum valet. dom̄ q h̄ est. vel qz vni soli. vel ad modicū
73 compatiōe pictatis. Ad illud qđ objcit q caro nō est causa. dom̄ q ꝛ si nō sit cā. est tm̄ occasio. occasiones aūt sunt pcidēde. Ad illud qđ objcit q est instrm.
74 dom̄ q duplex est instrm. s. scpatū ꝛ h̄ nō est punicdū ex priuctū q̄le est caro ꝛ h̄. est punicdū. qz h̄ punito pu/
75 nitur spūs. Ad illud qđ objcit q fouēdus ē inimicus. dom̄ q caro fouēda ē ꝛ seruāda. sed inimicitia carnis nō est fouēda. imo ad p cordiā spūs reuocāda. ꝛ qz h̄ fit p ieiunīū ꝛ flagella. ideo ē punicda. ꝛ p h̄ patet q natural est carnē diligere ꝛ fouere. sed carnis lasciuā
76 fouere ē corruptiōis ꝛ vicij. Ad illud qđ objcit q diminuit vitā. dom̄ q diminuere vitā vel accelerare. aut ē ex intentiōe. aut pter. Si ex intētione petm̄ est. ꝛ sic intelligit biero. Aut pter intentionē. ꝛ tūc aut dando opam rei licite. aut nō licite vel vtili. sed illicite vel male. pmo mō non est petm̄ sed scdo. Alij tm̄ dicunt
77 q abstinētia nō accelerat mortē. sed tm̄ non credo. imo q uis abstinētia bñ accelerat. Ad illud qđ objcit q nō est medīū in ieiunijs. dom̄ q imo. sed h̄ nō est medīū sobrietatis sed medīū iusticie. qz ieiunio punit q̄s suam carnē. sed in hac punitiōe seruandū est ita medium. vt nec nimis lente puniat ita q vicia carnis viuāt nec ita acerbe vt natura deficiat. vnde h. oportet carnez rep̄mere non extinguere. Nec istud impedit q̄n sit medīū. qz ad extremū declinat. Nam in patiētia medium est fere oia sustinere. in pnitentia etiā sp abstinere

Questio. iij. n

Utrum contingat satisfacere oratione. ꝛ cum duplex sit oratio. s. mentalis ꝛ vocalis. querit̄ que magis sit satisfactoria. Et videt q mentalis. quia veraciter ora re est vt dicit Greg. amaros in compūctione gemitus non ornata verba resonare. ergo videtur q vera ora/tio ꝛ satisfactoria non sit in verbo ꝛ cantu. sed i lachrymis ꝛ fletu. Item Matth. vj. orantes nolite multum loqui sicut ethnici faciūt. sed si vocalis oro adderet ad satisfactionē non esset parū loquendū sed multum. ergo ꝛc. Item oratio facit hoiem tendere sursum. sed ratio non pōt ferri sursum q̄diu sollicita est circa ea que sunt deorsum. Sed qñ profert sermonem intenta est circa quid ercatū. ergo si oro que magis fert sursum est oro mentalis. ꝛ ista est magis placita. hec ē magis satisfactoria. Cōtra. oro est satisfactoria que est penalis. sed hec nō est oro mentalis sed vocalis. Nā mentalis est oro suauis sicut dicit Eccs. r. musce morientes perdūt suauitatē vngēti. Item illa que est p̄cipue satisfactoria p̄cipue debet imponi a sacerdote. sz sacerdos imponit oronē vocalē non mentalē. ergo ꝛc.
Item oro mentalis si qua ē satisfactoria est illa qua oratur cū gemitibꝫ. sed hec est p̄tritiōis. s. plāgere peccatum. ꝛ p̄tritio diuidit̄ p̄tra satisfactionē. ergo talis oro nō est pars satisfactionis. Item plus laborat q laborat corde ꝛ lingua q̄ꝫ qui corde tm̄. sed laborare p̄mo modo est in oratione vocali. corde vo tm̄ in mentali. ergo videt q vocalis sit magis satisfactoria. R⁹ dicendū q vocalis oro ordinat̄ ad mentalē ꝛ non econuerso. fm hoc intelligendū q quedā oro est pure mentalis quedā pure vocalis. quedā media. Pure mentalis est qñ labia non mouent. sed cor ad deū loquit. Pure vocalis qñ nihil cogitat in his que dicit nec in gñali nec in speciali. ita q referat intentionē ad sensum verborum vel finē. sed cum orat fabricat castra. ꝛ sic mentaliter excedit vocalem. Alia est mixta. in q. s. orat mentaliter ꝛ vocaliter. ꝛ de ista distinguendum. qz aut verba illa impediūt affectū. quia sic inflāmat⁹ est q̄ immediate fertur in deū. ꝛ tali vtilior est oro mentalis. si aūt iuuat vtilior est vocalis. ꝛ multi sunt tales. ꝛ maxime illi qui non sunt viri spūales. ad q̄s affectus p̄uocādos instituti sunt vocales orones. Si queraꝫ que oro sit satisfactoria. credo q oīs. quia nulla est in q̄ non laborent virtutes aīales. ꝛ q̄tū delectant spūs. tm̄ caro frequenter tabescit. ꝛ virtutes aīales mult⁹ sunt intēte regimini corpis. Credo tm̄ q illa inter ceteras est satisfactoria magis in qua accendit homo ad gemitū. qz hec ē in qua deus maxime delectat. Unde quia illud est gratie spiritualis. ideo nō imponit a sacerdote. sed pambulum ad illud. s. oro vocalis. ꝛ quia non est status in vocibus. sed ordinatur ad intellectū hinc est q dñs ꝛ grego. mittūt a vocali oratione ad mentalem. Ad il 78
lud qđ objcit q impedit ne feratur. dom̄ q falsum ē. imo excitat affectum repidū. nec est homo diuisus. immo vis inferior superiori cooptatur. Ad illud qđ objcitur q vocalis magis est penal. dom̄ q verū est ceteris paribus. Ad illud qđ objcit q oro gemebunda 80
spectat ad p̄tritionē. dom̄ q verum ē. Sed super illā addit postulationē. sicut publican⁹ petebat a dño in templo remissionē. ꝛ sic patet illud. Sit ergo hic summa dictoꝝ. q oīs oro ex charitate facta. si recte fiat. penalis est ꝛ satisfactoria potest esse. quia nunq̄ est ita delectationis q̄n sit penalis antecedent. vel p̄sequent. vel p̄comitant. Illam tamen inter oēs p̄cipue satisfacit que est magis gemebūda. ꝛ i qua maior clamor cordis est ad deum p veniā petōꝝ. hec autem in aliquibus est mentalis in aliqbus vocalis. Unde notandū q tri/

02

81 pler est ratio q̄re vocalis oratio est instituta. Prima z potissima est ad affectus ascensionē. Vñ beda sup illud Mat. vj. Pater noster ꝛc. Non his solis verbis orat sed alijs p̄centis sub eodem sensu q̄bus cor nostr̄ accenditur. Secūda ratio ē ad intellect⁹ instructionem. Vñ Beda ibidem. Oronem brevibus verbis composuit quibus nec opus est loq̄ ad eum qui omia novit. sz vt qui cum deo agit discerat res q̄s oret. nō verba q̄ dicerat. Tertia ratio est ad facilioꝛē recordationē. Vnde super illud Mat. vj. nolite assimilari eis. glo. non apud deum agendū est verbis sed rebus. intentione cordis. affectu simplici. que cū dicimus nō cum deceat sed nos tempis orādi recordamur. Et sic patz ratio institutionis oratiōis vocalis. quia p̄ mētalē est quaz deus precipue acceptat. z illā magis ad remissionem z satisfactionē in qua cor magis intra peccatū intendit. ideo perutile est petētibus orationes frequētare in q̄bus fiat mentio d̄ male cōmissis sicut fuit oratio manasse.

Quesitio. iij. o

Utrū restitutio sit pars satisfactiōis. Et q̄ sic videtur quia aliquo peccato peccam⁹ in deum tm. aliquo in dū et primū vt rapina. Sed p̄stat q̄ satisfactio rndet iniurie. ergo satisfieri debet in hoc deo z primo. sed satisfit primo per restitutionē. ergo ꝛc. 2 Item qui peccat per gulositatē nullo modo melius satisfacit q̄z per ieiunij sobrietatē ergo qui peccat rem alienam auferendo. nō melius satisfaciēdo restituēdo. ergo ꝛc. 3 Item per simile ostendit. quia si duo sunt raptores quoz alter est de restituēdo. alter nō. maiorem pnaz imponit sacerdos ei qui potest restituere maiorē ei qui nequit. ergo restitutio facit ad satisfactionē. 4 Item si satisfacere ē causas petōz excidere. sed causa q̄re raptor in petō est est quia rem alienā abstulit z detinet. ergo satisfactio ē per restituentē reddition̄. quia hic p̄cī causa excidit.

Cōtra. peccm̄ corpso est petm̄ quia in deum est. z q̄ dei deformat imago. nō quia in alium similem. q̄ tunc leo peccaret cum aliud aīal comederet. Vñ z in ps. tibi soli peccavi. ergo satisfactio facienda ē soli deo. Sz hoc nō est per restitutionē. quia restitutio respicit proximū directe. ergo ꝛc. 1 Item satisfactio ē per penam ad quam homo nō tenetur alias nisi per culpam z ex iudicium sacerdotis. sed ad restitutionē rei alienē tenetur eciā q̄ occupat aliena ex iudicio dei sive sacerdotis ꝛc. 2 Item si ē pars satisfactiōis cū satisfactō nulla sit sine charitate. nec restitutio sine charitate. sed hoc falsum. ergo ꝛc. 3 Item cum sint tres partes satisfactionis scilicet ieiunij. oratio. z elemosyna. queritur sub
82 qua illarum contineat. z cum sub nulla. patet ꝛc. 4 Ad dicendū q̄ circa hoc duplex est opinio. Quidaz dicūt q̄ restitutio nō est pars satisfactiōis. sed fundamētuz Quedam enī requirunt ad penitentiā sive satisfactionem vt fundamentuz. z talia sunt peccati dimissio. et alienē rei restitutio. Quedam vt expedientia. vt vitare prauam societatem. Quedam vt satisfactoria. vt ieunium. oratio z elemosyna. Quedam vt perficientia. vt sunt opera superogationis. Lu. x. q̄cunq̄z superogaueris reddam tibi. Et ratio eoruz est. quia culpa p̄terita est in deum. z quia satisfactio per penam arbitrariam in arbitrio sacerdotis. Sed alia opinio est. quia restitutio est opus satisfactorū si fiat in charitate alioq̄n non. Sicut nec alia opera. Posset tamen dici q̄ satisfactio dicit cōmunit z p̄ticulariter. Cōmunit. omne opus penale voluntarie assumptum. sive ad q̄d tenetur iudicio dei sive iudicio sacerdotis. z sic restitutio est opus satisfactorū z eius pars. Et aurem dicatur satisfactio p̄terita per penam voluntarie assumptam ad quam non tenebatur nisi ex culpa z iudicio sacerdotis. sic ñ est pars eius. quia restituere tenetur. quia habet rem alienam sm omne ius. etiam si sacerdos nunq̄ imponat. Rationes igitur ad p̄mam partem procedunt de satisfactione dicta cōmuniter. aliter p̄cedunt omnes ex insufficienti. 84 Ad illud d̄o q̄d obijcitur ad oppositum q̄ peccat solum in deum ꝛc. dicendū q̄ verum est per se. Sed tamen quia homo est imago dei. z honor z honoratio imaginis ad prototypum refertur. ideo q̄z spiritus ex charitate diligit. diligi debet homo in q̄ntū imago. sic etiam in spiritū peccari potest. Vel aliter dōm. q̄ aut intelligitur de eo qui non habet superiorez ad puniendū. aut intelligit primo z p̄cipue de peccato quod non est in proximū extra. sed per substantiaz intra. 85 Ad aliud patet responsio quia obijcitur d̄ satisfactione p̄terita. Ad illud q̄d obijcitur q̄ nō est sine charitate. dicendū q̄ satisfactio quia deo non potest esse nisi in charitate. restitutio quia proximo extra potest esse. sed ad hoc q̄ placeat deo oportet esse in charitate. 86 Ad vltimū dicendū q̄ ad nullam illaruz partium reducitur. quia sunt satisfactiōis p̄terite dicte 87 Ad illud autem quod obijcitur ad p̄trariū q̄ peccatur in proximū. dicendū q̄ non peccat in proximū nisi per accidens scilicet quia offendit deus in proximo. et ideo soli deo satisfaciendū est. Nec illi qui dicunt restitutionem esse satisfactoriam. ideo dicunt quia per ipsam homo satisfaciat proximo. sed quia dum aliquo modo reddit rem quam diligit z posset de facto tenere amore dei z mandato sacerdotis restituit. Veruntamē non est restitutio p̄terita satisfactio sed inchoatio. Sed cum de p̄prio aliquid dat. tunc recte dat honorem deo z superaddit. ideo satisfacit. 88 Ad illud q̄ maior pnia imponitur. dici potest q̄ hoc est quia rem proximi dissipauit. 89 Ad illud quod obijcitur q̄ non potest melius curari. dicendū q̄ falsum est. imo melius curat q̄s si dat de p̄prio.

Distinctio. xvj. assignat partes penitentie vt est ecclesie sacramentū. z determinat primo de partibus integralibus p̄penitentie.

In perfectione autem penitētie tria observanda sunt. Supra egit magister de penitentia in sua generalitate. In parte ista agit d̄ eius partibus. Et q̄m p̄cipalis pars penitētie vt est sacramentū ecclesie est confessio. ideo primo assignat partes p̄nie. Secōo p̄cipaliter z specialiter agit de confessione z de his que spectant ad eam. infra dis. xvij. hic orit questio multiplex ꝛc. Prima pars duas habet sm duo genera partiū. quedam enī sūt partes integrales. quedā subiective. Ī primo agit de integralibz ex quibus p̄stat penitentia perfecta. Secūdo de subiectiuis. ibi. Predictis aūt adijciendum est q̄ tribus modis agitur penitentia. Prima pars habet tres. In prima assignat illas partes ex quibus penitentia integratur p̄ sanctorum auctoritates chrysosto. et augusti. In secunda tradit modum sm quem vera penitentia constituitur. ibi. Ideo discretio penitēti. In tertia determinat medium quomodo quidam non veram p̄enitentiam faciunt sed falsam. ibi. Et sicut sunt digni fructus penitentie.

Assignat illas ptes ex quibus penitentia integrat· pfirmans aucte chrysо· et aug·

Di·XVI·

Jo·os au reuum·

Aug·ō ser mone habi to in mōte

1 a In pfectione autē pnie tria obseruāda sunt. Quer itur vtrū ista tria sint partes pnie subiectiue vel integrales. Et q̄ nō sint integles videt· q: totū non p̄dicatur de pte integrali, sed oteri est penitere. t similit ofteri est penitere t satisfaccre. ḡ nō sunt ptes integles. Si tu dicas q̄ istud fallit i toto omogeneo· q: q̄libet ps panis ē pānis. obz. q: totū omogeneū hz ptes vnīs nature. pnia autē nō hz ptes vnīs nature t ꝯformis. Nā pnia ꝯtinz ꝯtritionē t ꝯfessionē t satisfactionē q̄ sē diuisa hz formā Jtē ptes integntes cōstituentes aliqō b totū siue omogeneū siue etherogeneū dñt ee sit. Sz he ptes pnie ñ sē sit. ḡ tē. Q̄ ät ñ sint subiectiue vī. q: tota natā totius vbis saluat in q̄libet pte. Añ rō tote aīal ē in hoīe. Sz ꝯtritio nō ē tota t pfecta pnia. nec ꝯfessio. ḡ ñ sūt subiectiue. Jtē nūeratis ptibꝫ subiectiuis nūerat totū. Si ḡ iste sūt ptes pnie subiectiue. cuz sint tres. tres sūt penitentie. aut ergo penitentie tres virtutes. aut tria sacramenta. quorum vtrunq̄ falsum est. R̄o dicendum ad hoc q̄ pnia sumit duplicit. s. p pnia v̄tute t p pnia sacramēto. Si loq̄mur ō pnia v̄tute. sic ꝯtritio t ꝯfessio t satisfactio ñ sūt ptes integles sz ptātiue. Sic enī ab ſyna cēntia pl'es egrediūt potētie. sic ab vno habitu pl'es act' ꝯsequūt. v̄t' enī pnie ordiat hoīez vt puniēdo se faciat emēda fm oēz fōz. t iō q̄libet hoz actuum penoīationez recipit ab habitu vt penitere dicat. t sic vī hīe rōnē ptiū subiectiuarū. Sed reuera non hñt. q: ꝯfessio t satisfactio nō est pnia. sed actus egrediens a pnia. similit satiffactio t ꝯtritio. Si aūt loq̄mur ō penitentia sacō. sic sūt ptes integles q̄tū ad ee pfectuz. vñ rōnabilit loquit mgr cū dicit q̄ in pfectiōe pnie tē et sic patet q̄ nullū hoz est pfectuz sacīm sine alio. Et si tu obūcias q̄ ñ hñt ee simul. dōm q̄ q̄uis nō sint simul actu. sunt tñ simul voto vel effectu. vñ qñ ḡs ꝯteritur hz ꝯfessionē t satisfactionē in ꝓposito t qñ ḡs satisfacit ꝯterit. t hz duoz p̄cedētiū effectū. t sic patz illud

2 b Ut sicut tribꝫ modis dēū offendim' tē. ita tribꝫ modis satisfaciam' tē. Scōm b vī q̄ satisfactio ñ dz distinguī ꝯtra alias ptes. Jtē si tribꝫ modis ē satisfacere fm triplicē modū peccādi. ḡ q̄ peccauit i corde. ñ vī q̄ debeat sibi imponi pena i carne. q: p q̄ ḡs peccat. p hec et puniet. tūc ḡ. p nullo petō spūali ē imponōda satisfactio. t illud ē mānifeste falsum. cū petā spūalia sint ḡuiora carnalibꝫ. ḡ ḡuiꝰ puniunt' a deo. t ḡuiꝰ debēt puniri a sacerdote. v̄ dōm. q̄ satisfactio dicit duplicit Uno modo satisfactio dicit ipsa recōciliatio. t sic q: oēs ptes pnie sunt ad recōciliationē ordinate. quelibet potest dici satisfactio siue satisfactoria. Alio modo dicitur satisfactio persolutio pene debite. t sic competit p pnie vni parti penitentie que est assumptio siue admpletio pene iniūcte. nihilomin' tamen aliis partibus competit per accidens. vtpote contritioni ratione doloris ꝯiuncti q̄ est in parte sensibili. similit cōfessioni ratione erubescētie. t sic ptz pmū. Ad illud q̄ obūcit q̄ ñ debem' satisfacere exteri' p petō cordis. dō. q̄ illud ꝯsilium dat chrysо. et sil'r augu. q̄ appropriationē intelligit. q̄ mag ista tria rūdent oi petō mortali. q: q̄libz meret penā eternā aīe et corpis. t cuilibet pena interior t exterior. nisi tāta sit interior q̄ exterior nō sit opportuna et ei' locū supplet. Añ sic certū ē q̄ ñ sufficit ꝯfiteri petm̄ oris. imo ēt p illo oz ꝯteri t satisfacē. ita t ī ꝓposito. intelligēdū est.

Joel·ij· Prou· xviij· Ps· lxj· Jaco· v·

c Cōpūctio nob cōmēdat. Ūr accipe cōpūctionez p codē ꝯtritionē. Sz ꝯtra. sup illō ps. In cubilibꝫ vestris cōpugimī. glo. Quibus dā stimul' excitate vos. ñ p̄o dolore petōz. sed ad videndā lucē christi t vt inuisibiliū amore inardescatis. Sed ꝯtritio est de petis tm̄ ergo non sunt idem. male ergo accipit p̄o eodem. R̄. dicendū q̄ dolor dicitur ꝯtritio. t dolor dicit compunctio. Contritio quia cor terit. vel peccata in corde illo dolore terunt. Sed compunctio quia cor compungit. Sed compūgitur cor fm duplicem aspectum. aut carentia glorie. aut ꝯsideratiōe offense. t fm b attendit dupler dolor. t dupler irriguū. s. supius t inferi'. t ita compūctō cōmunior ē q̄ ꝯtritio. sicut patet ex glo. illa Magister autem appropriat hic cōpunctionē ad dolorem de peccatis ex quoz ꝯsideratione pungitur cor q̄si quibusdam aculeis.

d Confessio ibi iustus in ꝓncipio sermonis accusator ē sui. Videt male dicere. quis aut accusat se iustus inq̄tum iustus. aut inq̄tuz peccator. Si inq̄tum iustus. Sed omnis qui accusat iustum inq̄tum huiusmodi accusat iusticiam. t omis qui accusat iusticiā est iniust'. ergo si accusat se. inq̄tū iust' ē iniust'. Si accusat se fm q̄ petōz. sz ois q̄ accusat petōz fm q̄ petōr accusat petm̄ t ois talis iuste accusat. t ē iust'. ḡ si accusat fm qō petōr. accusator est iustus. t ita fm q̄ petōr ē iust'. dōz q̄ in accusatione est accusans t accusatus. t cū iust' accusat se adest accusans t accusat'. sed tamen habens quasi duplicē personē rationem t ꝓpietatez. t fm q̄ tenet duplicis personē rationem. ita t duplicis ꝓpietatis. quia ille idem fm q̄ iustus accusat se fm q̄ peccator est. t sic patet q̄ sophisma est de illa reduplicatione q̄ potest referri ad actuz accusandi rōne subiecti vl' rōne obiecti.

4

Satisfactio a iohāne ꝓcipit. Nō male dicere. qz iohānes nō potuit sacra nō le. instituere. g nec satisfactionē ꝓcipe. ꝫ dōm q̄ hoc ꝓcepit in sinuādo vel ꝑdicando. ſz christ⁹ mādauit tanq̄ ꝓncipal⁹ auctor. qz iohānes ꝓcucurrit vt dr Mat. iij. ſz saluator cōfirmauit et instituit vt ꝑ̄ ·e· trum peccata vestra. ſ Satisfactio a iohanne ꝓcipit vbi ait. Facite dignos fructꝰ pnie. ſ. vt fm q̄litatē et q̄titatez culpe sit q̄litas et q̄titas pene. Nō ei par dr cē fructꝰ boni opis ei⁹ q̄ nil vel min⁹ peccauit. et ei⁹ qui grauius cecidit.

5 e Satisfactio a iohāne ꝓcipit. Nō male dicere. qz iohānes nō potuit sacra nō le. instituere. g nec satisfactionē ꝓcipe. ꝫ dōm q̄ hoc ꝓcepit in sinuādo vel ꝑdicando. ſz christ⁹ mādauit tanq̄ ꝓncipal⁹ auctor. qz iohānes ꝓcucurrit vt dr Mat. iij. ſz saluator cōfirmauit et instituit vt ꝑ̄ ·e· trum peccata vestra. ſ Satisfactio a iohanne ꝓcipit vbi ait. Facite dignos fructꝰ pnie. ſ. vt fm q̄litatē et q̄titatez culpe sit q̄litas et q̄titas pene. Nō ei par dr cē fructꝰ boni opis ei⁹ q̄ nil vel min⁹ peccauit. et ei⁹ qui grauius cecidit.

6 f Facite dignos fructꝰ pnie. Nō ē ꝑceptū cōuenies. qz dignꝰ fructꝰ pnie sūt tres accepti. Dz nō ē in nra ptāte nec ī nra cognitiōe ea facere q̄ sūt ī dīna acceptione. ergo nō. Matij.. f

Tradit modum fm quē vera penitentia ꝓstituit. ·b·

Nō discretō pētēti valde necessaria ē. vt ista gerat q̄ tradit aug. dicēs. Cōsideret q̄litatem ei⁹ in⁹ is ī loco. ī tpe. ī pseuerātia ī varietate psone et q̄l⁹ fecerit tēptatiōe. et ī ip⁹ vicij multiplici execūtiōe. Oportz enī penitere fornicātē fm excellētiā sui stat⁹ vel officij. vel fm modum meretricis. et ī modū opis sui. et q̄titatur pritudinē egerit. si ī loco sacro. si in tpe ofōi ꝓstituto vt sunt festiuitates et tpa ieiunij. Cōsideret q̄tū pseuerauerit. et deflear q̄ pseuerāt peccauerit. et q̄ta vice⁹ fuerit ī pugnatiōe

Aug. in li. de penitentia que ad tēdā sūt.

7 expectat et soluēt ī purgatorio. ·g· Vt fm q̄litatē et q̄titatē culpe. Querit q̄ sit dīa int⁹ q̄litatē culpe et q̄titatē. Aū enī nō habeat culpa q̄titatē mol⁹ ſz x̄tus. et hec sit q̄litas. vt q̄ nō dīnt. Item si fm q̄titatē culpe est q̄titas pene. ſz tāta ē culpa q̄ta ē offensa. et tāta ē offēsa q̄ta ē ea q̄ offendit. ſz ille ē infinit⁹. g dr imponi pena infinita. Item quō pena pōt cē fm q̄litatē cū sint diuerſor gn̄a culpa et pena. Nō dōm q̄ possibile ē q̄titatē et q̄litatē culpe cāri ab eode ꝓncipio. ſz tn̄ fm aliā rōnē. sic cognoscere et ingratā auget culpā et vlter⁹ pōnit in spēz peti. vñ q̄titas culpe attēdit fm id ad qđ distinguit penā fm q̄ dr q̄ ē in q̄namētū carnis et spūs. q̄titas ſz q̄ aggr̄at ī eode genere. et his duob⁹ modis mēdet q̄litas pene. vt petrō spūali pena spūalis. s. ozo. petrō carnali pena in carne. s. ieiunū. et q̄titas q̄titati in eodez genere. Et nota q̄ q̄titas peccati non accipit hic penes cum ꝓtra quem. sed penes libidinē peccātis. et sic parent obiecta. quia hec q̄titas est finita. et assimilatō q̄titatis pene et culpe attendit in eodem genere.

Sūt ei q̄ non solū nō vincūt ꝑ vitro se petō offerūt. nec expectāt tēptationē. ꝑ ꝓuenūt voluptatē. et ptractet secū ꝙ multiplici actiōe vicij ꝺlectabilis peccauit. Dis ista varietas ꝓtenda ē et defēda. vt cum ceḡuerit qđ petīm ē. cito iuciat deū ꝓpiciū. In cogscēdo augmētū peccati inuciat etiā cui⁹ etatꝭ fuerit. cui⁹ sapie et ordis. Immoretur i singlis istꝭ et sentiat modū crimis b purgās lachrymis oēz q̄litatē vicij. Defleat x̄tutez q̄ i teri caruit. Dolēdū ē eni ñ solū q̄ peccauit. ꝑ q̄ se x̄tute ꝓuauit. Defleat ēt q̄m offendēs in vno fact⁹ ē oiuz re⁹. Ingr̄t⁹ enī extitit. q̄ plen⁹ x̄tutib⁹ deū oīno ñ timuit. In hꝭ enī q̄sq̄ peccator fit culpabilior q̄ ē ꝺ o acceptior. Iō ei adā pl⁹ peccauit. qz oī bono abūdauit. Illic etiam mō offendēs i vno fact⁹ ē oiuz re⁹. qz oīs x̄t⁹ patit detrimētū ab vno vicio. Ponat se oīno in

h Purgās lachrymis oēz q̄litatē vicij. Querit aut h̄ est ꝑceptū aut ꝓsilium Dr ꝑceptū ē vr piculū. qz pauci aut nulli ita discurrūt ꝺsendo singla. et ꝓstāl ē q̄ vnica ꝓtritione ꝓsequit hō q̄ nō ꝓ oēs q̄litates ꝓsiderare Dr cōsiliū. contra. sic dic̄ ꝑbs spēs ꝺlectatiōis mouet appetitū. ergo si aliq̄ ō ita sigillatim vicīū recogitet. vr q̄ tet sibi occasiōnē tēptatiōis et lapsus. ergo melio⁹ ē. obliuisci q̄ta aīs locos reducere. Nō dōz q̄ tum ad aliq̄ā q̄litatez vicij est in ꝑcepto. vt pote q̄tū ad illā q̄ trahit ī geJaco. ij.

8

nus pcī aliud. Quātū ad aliq̄s ē in cōsilio. s. q̄tuz ad illas q̄ nō mutāt pcī genꝰ. Cuius āt sit cōsiliū siue ꝑceptū ñ obligat ad sp. ſz ē loc⁹ et tps. et q̄n pētēs ita macerauit se et domuit sensualitatē ira q̄ ad recogitatiōz circūstātiarū ignis ñ ncalescit. ſz magꝭ idignatio volūtatis. tūc dz talia recogitare. marie q̄n ē in actu oīonis et gemitu. alias porī⁹ dz abigere. q̄ talia rumināre. marie ī pctis carnis. in q̄b⁹ hz hō imitationē intra. ꝓ ꝑ̄ q̄ si gnant ozi. j. Aoz. vj. fugite fornicationē. q. d. ñ tm̄ in ope vel ī volūtate. ſz etiā ī recogitatiōe. i Defleat x̄tutē q̄ interi caruit. Cōtra. cōtrit⁹ ñ dz dolere nisi de culpa. g si dz dolere ꝺ carētia x̄tutis. vr q̄ h̄ sit culpa. ſz infinitis istāb⁹ caruit. g ī infinitis peccauit. Item cū mlte sint alie circūstātie sic ꝺ miat tullⁱ⁹. s. qs. q̄d cur q̄n vbi quō q̄b⁹ auxiliīs. Et illā q̄ ē qs diuidit ī. xij. circūstātias. s. nūci⁹ mora cōditō scia tē. q̄ ibi patēt. vr q̄ aug. nis ī sufficiēt h tāgat. Nō dōz q̄ ñ solū cōtritiōe ꝺfleā petā. ſz cēt pene petōz. pene inqz q̄ st scāle et q̄ ꝺ abilitat et reddūt he icz ieptū ad bonū. Inf⁹ has ꝓpria ē carentia x̄tutū. et p hāc aug. ītelligit alias scālas vicioru. q̄ cōsiderā de sē et cōfēde. ñ q̄ st culpa sz pēa. ñ istic ta sz acta. Ad illud qđ obz q̄ pl⁹ pōt tullⁱ⁹. dōm q̄ aug. ñ pōt h oēs circūstātias sz solū aggr̄ātes. tullius x̄o pōt oēs circūstātias q̄ cōtigūt nego cū vl⁹ psonam. Pōt āt oēs circūstātie reduci ad. xij. q̄ l⁹ st ibi notāt. Aggr̄at ordo loc⁹ psona scia tps. Et as cōdit⁹ rūcrus mora copia cā. Ast mod⁹ i culpa stat⁹ alt⁹ lucta pusil-

la. Ar his autem ſex reſpiciunt perſonam .ſcilicet ſcientia ordo etas conditio perſona ſtatus. Tres reſpiciunt crimen ſiue actum .ſcilz. numerus. mora. motus agẽdi. Tres reſpiciũt cãz. ſ. copia. lucra. puſilla. ⁊ due ſunt adiacẽtes. loc⁹ ⁊ tp̃us. · k · ¶ Cũ gaudio eñ dz facere ĩmortal⁹ fu/
10 tur⁹. Vñ male dicẽ q; pñia; maxie ꝓſiſtit i dolore ⁊ lachrimis ſ̃ ñ dz facere cum gaudio. ſz potiꝰ cum dolore. Sed ĩ ñ dicas q; virtũ; ibi ꝓcurrit. ĝrit q̃re potiꝰ dicẽ cũ gaudeo eẽ faciẽdũ. Rñ. dñs q; ideo hortat ad gaudium. q; illud ẽ cõ/
Lege.iiij. ſuatiuũ oĩm virturũ. ⁊ marie virturũ que ꝓſiſtũt circa penalitatẽ Vñ p hus dicẽ. q̃ ꝓtinet ⁊ hoc ꝓpo gaudet ſiuẽ caſtꝰ ẽ. Et ille dz pfectã vere fortitu/ iudicio ⁊ ptãte ſacerdoti nihil ſui refuãs ſibi. vt oĩa eo iubẽte patus ſit facere p recipiẽda vita aie. que faceret pro euitanda corpis morte. ⁊ hꝫ cũ deſiderio. q; vitã recupat infinitam.
k k Cuz gaudio eñ facere dz immortalis futur⁹. q̃ faceret pro differẽda morte moritur⁹. Semper depcet deum. offerat deo mentẽ ⁊ cordis ꝓtuõez. deinde ⁊ qõ pt̃ det de poſſeſſiõe: et tũc qõ offerat ſecur⁹ offerat. Reſpexit dñs ad abel ⁊ ad munera eiꝰ. Priꝰ dicit ad abel: q̃ ad munera eiꝰ. In iudicio ergo cordis ꝓferẽda ẽ el'yna tribuẽtis. Hec ꝑſiderãdũ eſt quãtũ. ſ̃ q̃ mẽte: q̃ affectiõe dat qõ dinem q̃ non ſolum non ſuccũbit. ſed etiaz in penalitatibus vel penalibꝰ gaudet. et hec eſt principalis ratio q̃re hortat ad gaudiũ. q; aliter aſſũptio penalitatis nõ eſt virtuoſa. Nõ autẽ q̃re gaudendũ eſt in ꝓnitẽtia eſt multiplex. Prima eſt ꝓſideratio equitatis. Secũda eſt cõſideratio vtilitatis. Equitas eſt maxime ibi vt caro q̃ traxit peccatũ. ⁊ ſubiugauit per delectatiõem. et immica eſt ſpiritui veritatis. ecõtra ſubũctatur per affictionem. ⁊ per hoc recõciliet⁹. ⁊ de inimico vindicta ſumatur. Vnde ſicut homo carnalis multũ gaudet de deſſi one inimici. ita ſpũalis debet gaudere de afflictiõe carnis. Et ſicut iudex iuſtus gaudet in exercitatiõe iuſticie. ſic penitẽs dz gaudere. Et ideo dicit Prouer. xxj. Gaudium eſt iuſto facere iuſticiã. Et Prouer. xiiij. Lor q̃ nouit amaritudinem anime ſue ⁊c. Alia eſt cõſideratio multiplicis vtilitatis. que eſt tabula liberatiõis a nauifragio. Vñ ſicut gaudet quis quãdo de naufragio euadit. ſic penitens debet gaudere. Alia ratio poteſt eẽ ex parte boni. quia renouat hominẽ. ſm illud ps. renouabitur vt aquile iuuẽ. ⁊c. Damna etiã ſpũalia ibi reſtauranẽ. Et ſic patet multiplex ratio gaudẽ. Et q̃ obiecit q; debet facere cum dolore. dicendũ q; iſtud non impedit. quia quãdo quis vehemẽter dolet. in ſolo dolore manet delectatiõem. Vnde exẽplũ ẽ de Auguſ. qui narrat in. iij. cõfeſſ. q; quãdo moruus erat ſocius in nullo delectabatur niſi in gemitu. ⁊ pena erat ei oĩs alia ⁊ delectatio. ⁊ in hac ſola quieſcebat. Quãto magis igitur debet q̃s in dolore. ō propria morte letari. ⁊ ideo recte dicit q; cum gaudio facere debet ⁊c.
11 l ¶ Caueat ne ductus verecũdia diuidat apud ſe ꝓfeſſionẽ. Videtur male dicere. quia quãto pluribus reuelat. tanto maioꝝ erit verecũdia. et plus habet vnde erubeſcat. vnde videtur q; hoc non ſit ex verecũdia. ſed cõtra verecũdiam. Rñ. dicendum q; verecũdia poteſt eſſe maioꝝ dupliciter. Aut q; reputatur q̃s peccatoꝝ enormis ⁊ magnus. aut quia a pluribus eſſe peccatoꝝ cognoſcitur. Et prima verecũdia maioꝝ eſt. ⁊ ideo p vitanda maiori vnde aſſumeret quis minoꝝ ac per hoc derogaret veritati cõfeſſionis. que non eſt diuidenda. ſicut patebit infra. m ¶ Caueat etiã ne ꝑtus ad dominicũ corpꝰ accedat q̃ cõ/ 12 . Ml.
põr. Qui ĝ ſua pctã redimere vult tpaliũ oblatiõe: ꝑtus offerat mentez l. Caueat ne ductꝰ l verecũdia diuidat apud ſe cõfeſſionẽ. vt diuerſa diuei ſis velit ſacerdotibus manifeſtare. Quidaz eñ vni celãt: q̃ alteri mãifeſtãda ꝓſeruãt: qõ ẽ ſe laudare: ⁊ ad hipocriſim rẽdere: ⁊ ſp venia carere. ad quã fruſtra putat puenire. m Caueat etiã ne ꝑtus ad dñicuz corpꝰ accedat q̃ ꝓpter ſe bona ꝓſcia ⁊ doleat q; nõ dũ audeat ſumere quẽ mitũ deſiderat cibũ ſalutarẽ. n Cohibeat etiã ſe a lu n dis: a ſpectaculis ſeculi. q; perfectam vult conſequi remiſſionis gratiam. Iſti ſunt digni

Nõ ẽ diuidẽda confeſſio q; diuerſos ſacerdotes.

m

accedere ad confeſſionẽ. Rñ. dicendũ q; tunc aliquis cõfortat ſe bona cõſcientia duz ꝓbabiliter recipit culpaz ſibi eſſe dimiſſam. hoc autẽ percipit quãdo facit quod in ſe eſt ad obtinendam veniam. Non autem plene facit quod in ſe eſt ante confeſſionem ſi habet ſacerdotis copiam. runc enim ſi confitetur ceterius. cõſcientia interioꝝ cõfortatur. ⁊ bene poteſt accedere. Si autem habet copiam ⁊ non cõfitetur. male facit ſi accedit. Si vero non habet copiam. aut habet neceſſitatem cõfitendi vt ſacerdos parrochialis. ⁊ tunc poteſt accedere cuz doloꝝ ⁊ ꝓpoſito confitendi. Aut non habet neceſſitatem. ⁊ ſic nullo modo debet accedere ante confeſſionez. quia qui fuit per mortale peccatum excõmunicatus ad ſacramentum vnitatis eccleſie non debet accedere. niſi priꝰ recõciliatus eccleſie. niſi al's cogatur. et tunc eui dens excuſatio habetur.
n ¶ Cohibeat etiam ſe ludis. a ſpectaculis. Queritur q̃re notanꝝ iſta duo. et q̃re dicit ipſũ debere ſe cohibere Aut enim ſunt mala. aut bona et licita. Si mala. tunc ergo omnes debent ſe cohibere. Si vero bona et licita. ergo nullus debet ſe cohibere. Rñ. dicendum q; ſicut dicitur. j. ad Corinth. x. in glo. Ludus eſt geſticulatio libidinoſa. cuiuſmodi eſt in coreis. Spectacula ſunt ſic dicit Auguſti. cytharaedi venatio et huiuſmodi. Dico igitur q; ludus coreaꝝ non eſt malus ſm ſe. ſicut patet de ſoroze Noyſi Exod. xv. ſed fit malus quadruplici de cauſa. Propter modum. quãdo eſt modus laſciuus. Propter finem. quando fit adipſcuo cãdam libidinem Propter tempora. vt ſi fiat tempore triſticie. Propter perſonam. vt ſi fiat q̃ perſona religioſa. His remotis poteſt fieri. Quoniaz igitur penitẽs perſona eſt cui nõ cõpetit. ⁊ q̃diu vere penitẽt eſt in tempore triſticie. ideo ei non competit. Similiter iudicanduz eſt de ſpectaculis. his enim quattuor de cauſis poſſunt male fieri et fiunt. his excluſis bene poſſunt fieri.

13 . Vl.

14 o Non oēs digni fructꝰ sunt digni fructꝰ penitētie. Videt male dicere. q; opa q̄ facit penitēs ex virtute pnie sunt fructꝰ virtutis. ꝛ nō nisi pnie. ergo ꝛc. Preterea sicut virtꝰ pnie est circa bonū ꝛ difficile. ꝛa alie virtutes. ergo ꝛc. Itē cū fructꝰ dicaī a fruēdo. quō opa pnie pñt dici fructꝰ. N° dōz q; opa pnie dicunt fructus. nō quia eis fruimur sz q; ad fruitōez ducūt. Vel fructus methaphorice. sicut ex arbore nascitur pomū qđ ōr fructus arboris. ita ex volūtate penitētis bonū opꝰ. Et nota q; differt dicere bonū fructū. ꝛ dignuz. o. fructū pnie. Bonus fructꝰ pt dici oē opꝰ bonuz. dignꝰ fructꝰ plꝰ dic̄. s. bonū opꝰ cū cōuenīētia ad statū. Bonū em̄ est opꝰ et ꝛa pfectū si ꝛpetat statui. Sz dignus fructꝰ pnie ñ dicit solūmō bonū opꝰ put cōpetat statui. sz etiā vt cōpetit merito peccati q; q; plꝰ peccauit ampliora dz pati. vt Greg. dēmiat in 15 omeī. p. Ideoq; miles vel negociatoꝛ vel alicui officio dedit. Cōtra. si hoc vez est. ergo nullꝰ negociatoꝛ fructꝰ ꝛ falsa satisfactio. i. falsa pnīa. Vñ Greg. falsas pnias dicimꝰ q̄ nō fm auctes sctōz p q̄litate criminuz imponunt. Ideoq; miles vel negociatoꝛ p vel alicui officio dedit: qō sine pctō exerceri non possit: si culpis ḡuioꝛib⁹ irretit ad penitētiā venerit. vel q̄ bōa alteri iniuste detinet. vel q̄ odiuz i coꝛde gerit: recognoscat se verā pniaz nō posse agere: nisi negociū relinq̄t. vel officiuz deseraī: ꝛ odiū ex coꝛde dimittat: ꝛ bōa q̄ iniuste abstulit restituat. Ne tñ desperet: interim q̄q̄d bōi facere ꝑt: hoꝛtamur vt faciat. vt deꝰ coꝛ illius illustret ad pniam. Et cū sit pnīa interioꝛ et exterioꝛ: de vraq; p p̄missa satis apparet q̄ sit vera: ꝛ que sit falsa.

fructus penitētie: aīam captiuam elaquēates et in libertate seruātes. Et infra. Querit aīa dignos fructus: ꝛ si nō dignos pnie. Sūt em̄ digni fructus virtutū q̄ nō sufficiūt penitentibus. penitētia em̄ graviores postulat vt doloꝛet gemitibus mortuus impetret vitam. Et his ostendit qui sint digni fructus penitentie quibus vera satisfactio expletur. Et q° nō oēs digni fructꝰ sūt digni fructꝰ pnie. Qō de ista pnīa itelligit q̄ maioꝛ ē crimiū. Nō em̄ sufficiūt grauit delinquētibꝰ q̄ sufficiūt minꝰ vel parum peccātibꝰ.

Ostendit modū quō q̄dā ñ vera pniaz faciūt: ꝑ falsā. c. Et sic̄ sunt digni fructus pnie ac vera satisfactio: itaꝛ i digni

vel miles saluaī. ꝛ hoc ē ꝓtra sacrā scripturā. Nā beatus Jobes militiā nō repꝛobauit. sz dixit. cōtenti esto/te stipēdijs vr̄is ꝛc. Aug. ibi. Itē de negociatoꝛibꝰ Genē. xlix. zabulon i littoꝛe maris habitabit. vbi fm ḡraz terra zabulon bñdicit negociatoꝛibꝰ. Item si hoc vez cēt peꝛtinet militia q̄ necessaria ē ad ōfēdendā fidē. peꝛiēt negociatōes sine qb⁹ mḡre teꝛre nō possent vi uere. q°. dōz q; militiaꝛ negociatōe ꝛ offō theolonei. siue vectigalū exactiōe. a q̄ ōr marhe⁹ publican⁹ ꝑt q̄s recetvi si facit eo mō. quo īstituta sūt. vt miles nemini iuriet. negociatoꝛ nemiez circumueniat. ꝛ theolonariꝰ non exigat vectigal ī moderatū. sz qō instituū ē ex certa causa vtili. ꝛ b̄ totū ꝑt ee sine pctō. ꝛ b̄ mō penitēs ꝑt in b̄ sta/tu saluari. Sed his ꝓpinq̄ssime sunt abusiōes i militib⁹ violētie. i negociatoꝛib⁹ deceptōes. i alijs imoderate exactōes. ꝛ iō hmōi sūt pricꝛosa. Et q̄tū ad tales abusiōes dic̄ Greg. nō peniter q̄s q̄ulcq; dimittat. hec sz q̄tū ad abusionē.

AD intelligentiā buiꝰ partis querit de contritione. Et circa hoc p̄cipaliter q̄tuoꝛ querūtur. Primo querit de contritōe q̄tū ad quidditatē. Secūdo q̄tum ad quātitatē. Tertio q̄tū ad duratōez Quarto q̄tū ad intentōem. Quātum ad primū quer̄unt duo. Primo querit de cōtritōe q̄d sit q̄tum ad suam substantiā. Secūdo quid sit in genere moꝛis.

Questio. j. a

Circa quā pcedit sic. Magistri dicūt q; cōtritio est doloꝛ voluntarie ꝓ peccatis assumptus. Et q; ita sit videtur. quia sicut dicit Ambros. penitentia est cōmissa deflere. Et iterum. penitētia est doloꝛ ꝛ amaritudo mētis ꝓ peccatis que quisq; cōmisit. Sed hoc nō est cōfessio neq; satisfactio. ergo cōtritio. Item Aug⁹. dolendū est ꝛ dolere purgandū. Sed cōtritio est illud i penitentia qō pctā purgat. ergo cōtritio est doloꝛ. Itez ratione videt. quia primū qō est in penitētia est dissentire a peccato facto. sed qō factum est necesse est esse factum. sed cum aliquid displicet alicui vehemēter. qō tamen nō potest facere quin fuit. generat doloꝛē. ergo ꝛc. Contra. sicut vere penitentē necesse est dolere. ita et oꝓꝛtet pudere. ergo pudoꝛ est de penitentia et non est cōfessio nec satisfactio. ergo contritio. et sic ꝛc. Item in penitentia non tantuz est dolere. verum etiā gaudere. vnde in p̄cedenti distinctōe. doleat. et de doloꝛe gaudeat. ergo quemadmodum contritio dicit doloꝛ. ita etiam debet dici gaudium. Item videt q; non sit doloꝛ. quia sicut dicit Augusti. xiiij. de ciui. dei. doloꝛ est dissensus ab his rebus que nobis nolentibus accidunt. ergo ꝛc. Sed cōtritio est dissensus a peccatis que nobis nolentibus accidūt. ergo ꝛc. Si dicas q; peccata ꝓius sunt placita ꝛ volita. post autez displicent et non sunt volita. ꝛ ꝓ illo tempe est doloꝛ. Cōtra. doloꝛ est ex cōiunctōe discōuenientis. ergo ab oppositis ex dissensu discōuenientis non est doloꝛ sed gaudiū. ergo si peccata displicent. et per cōtritionem dissentit quis a peccatis. videtur q; non est doloꝛ sed gaudiuz est contritio. Item cōtritus doleꝛ de peccato facto. aut ergo quia vult ipm̄ esse factū. aut quia non vult. si quia vult cum factum sit. tūc euenit qō vult. si quia non vult. sed omnis voluntas est indiscreta que appetit impossibile et refugit necessariū. ergo cum volūtas contriti nō sit talis. patet ꝛc. Si dicas q; verum est de volūtate absoluta. sed nō de velleitate. ꝛ talis est contritio. Cōtra. cōtritus habet volūtatem a virtute ꝛ gratia informataz. sed omnis talis consistit in pleno cōsensu. ergo voluntas contriti non est velleitas. sed plena volūtas. ꝛ ita nulla est ista respōsio. Item differt doloꝛ ꝛ timoꝛ q̄a doloꝛ est affectio de p̄senti malo. sz timoꝛ de futuro. sz peccatum est peccatū. ꝛ de eo est ꝓtritio. ergo nō est doloꝛ. Si dicas q; nō est p̄sens fm affectū. sz fm aspectū. similiter et futurum p̄sens fm aspectum. ergo sicut est

dolor de preterito. ita etiam de futuro. Item cū con
tritio sit dolor. vt ꝺd magis denoiaꝯ noīe ꝓritōis ꝙꝫ
16 doloris. Nō. dōz ꝙ sic pctm̄ perpetrat ꝙ ꝯsensuz. sic
ecōtra delet ⁊ destruit ꝙ dissensū volūtatis rōnalis. Et
qz dissensus ab ea re quā impossibile est nō eē generat
dolorē. sicut dicit Aug⁹. ideo dicendū ꝙ cōtritio est do
17 lor ꝙ cēntiā. Sz attendendū ꝙ dolorōz duplr. Uno mō
ipe dissensus volūtatis. Alio mō passio resultās ipsen
tientē ex illo dissensu ꝙ quā ꝓpit hō in lachrymas. et
ille dissensus est de cēntia ꝓritōis. sz illa passio est effe
18 ctus ei⁹. Qd ergo obīcit ꝙ sit pudor et gaudiū sicut
⁊ dolor. dōm ꝙ pudor cōsequit ad illū dissensuz ꝑm qđ
dissentit a pctō tāq̄ a turpi. Cōsequit etiaz gaudiū ꝑm
qđ ex illo dissensu sentit se elōgari a pctō. ꝛmediati⁹ autē
cōsequit passio q̄ est dolor. Nā ipe dissensus vehemēs
a re quā nolum⁹ eē ⁊ tm̄ est ꝛmediate dolorem generat. qz
dissensus. sz qz a turpi pudorē. ab illo elōgat gaudium.
19 Ad illud qđ obīcit ꝙ pctm̄ nobis nolētibus accidit
dōm ꝙ pctm̄ est volūtariū quo ad delectatiōem. sed nō
volūtariū rōe malicie ⁊ deformitatis et pene. Sz illud
nō soluit. qz dolor nō tm̄ est de deformitate. imo etiā de
delectatōe. ideo dicendū ꝙ in hoc ꝙ doleat sufficit ꝙ il
lud de q̄ dolet sit nolitū ꝙ tpe in quo dolet. tm̄ oportz ꝙ
ꝙ noī tpe. Et qđ ad in cōtrariū adducit ꝙ dissensus a re
disconuenīēti generat gaudiū verū est qm̄ē tm̄ dissensus.
vt puta cū refugit ne faciat pctm̄. ñ dolet sz gaudet. Sz
est dissensus cū ꝓiūctōe tūc est dolor. ⁊ ita est in ꝓritōe
20 qz nollet peccasse. ⁊ tm̄ necessariū ē ipm̄ peccasse. Ad
illud qđ obīcit ꝙ cōritus vult ipossibile. dōm ꝙ velle
tate vult nō volūtate absoluta. sicut aliqs ex pietate de
21 illo q̄ mortuꝰ est vellet ꝙ viueret. Et qđ obīcit ꝙ virꝰ
est in pleno cōsensu. dōm ꝙ ꝯsensus semiplenꝰ aut ē ꝓ
pter defectū volūtatis. sicut piger vult ⁊ nō vult. et ta
lis velletas nō est grē sz pigritie. Aut est ꝓpter defectū
voluti. qz nō est natū eligi cū sit impossibile. ⁊ talis bn̄ ē
a virtute. vt ꝓz in pietate. ⁊ hic ē plenus cōsensus a pte
volūtatis. qz reflectit volūtas supⁱ se ⁊ vltra se sic velle.
22 Ad illud qđ obīcit ꝙ dolor est de pñti. dōm sicut di
23 ctū fuit ꝙ est de pñti ꝑm aspectū. Qđ obīcit in ꝯtrariū
ꝙ nō sufficit ꝙ sit pñs ꝑm aspectū. Rñdent aliq̄ ꝙ ē pn̄s
ꝑm reputationē. qz ꝓ tali reputat se vere cōritus.
ac si eēt in fect⁹ pctō ꝓius facto. Sz illud nō soluit. qa
esto ꝙ ꝯstaret sibi de iusticia pñti. tm̄ adhuc doleret de
ꝓterito. Ideo dicūt aliꝯ ꝙ est pñs ꝑm affectū. qz remanēt
reliq̄e. Sz tūc adhuc esto ꝙ nulle reliq̄e remanerent. ad
huc tm̄ doleret hō de malo qđ fecit. Ideo dōm ꝙ ad do
lorē faciendū sufficit ꝙ res q̄ displicet volūtati sit pñs
aspectui nō ꝑm ꝓiecturā. sed ꝑm certitudinē. qz ita est
nō pōt aliter eē. ⁊ tūc est dolor. siue illud de quo genit⁹ē
sit pñs siue ꝓteritū siue futurū. Uñ cū ꝺr mihi certitudi
naliter ꝙ aliq̄s quez diligo cras moreret. generat in me
dolorē. multo magis de ꝓterito in q̄ est pfecta certitudo
24 Ad illud qđ querit q̄re magis denoiaꝯ noīe ꝓritio
nis. ⁊ q̄ ꝓuenīētia doloris ad cōritionē. Dicunt aliq̄ ꝙ
ideo hoc noīe censet. qz sicut vnguētuz sanatiuū ꝓficit
ex multis herbis in mortario cōtritis. sic vnguētū ꝓpū
ctionis conficit ex herbis pctōz. q̄ nate sunt in terra no
stra cuz conterunt in mortariolo ꝓscie. ita videt Bern⁹.
sup cant. dicere. Sz tūc ab hac cōritiōe non diceret hō
25 cōritus. sz cōterēs. Ideo addendū ꝙ in hac ꝓritōe tria
sunt attendenda. qđ conterit. a q̄ ꝓterit. ⁊ ad qđ cōritio
termīat. Qđ conterit ē cor pctōis. qđ ē tanq̄z vas ficti
le repletū veneno peccati. iuxta illđ Deut. xxxij. fel dra
conē vinū eoz ⁊c. A quo cōterit est duplex mola. Una
supius sursum eleuās. ⁊ hec est spes venie ex cōsidera
tione miscōie. Alia mola deorsuz depmēs est timor pe
ne veniēs ex cōsideratōe diuīe iusticie. Et de his molis
ꝺr Deut. xxiij. Nō accipies loco pignoris inferiorez et
superiorē molā. Istud vas hic conterit vt emolliscat. qa 26
duz est. Lorem duz male habebit i nouissimo. Uel me
lius vt peccati delectatio totalr effundat. ideo ꝺr cōri
tio. nō fractio. qz fractio ē in maiores ptes. cōritio i mi
nores. Et qñ in maiores ptes ē fractio sapor aliq̄ mō re
manet. vt aūt nō remaneat. nec sapor nec veritas. ideo
in ptes minimas cōterit. Et hec delectatio totalr remo
uet ꝙ penā eternā. ⁊ remouet ꝙ grāz. ⁊ ideo vtrobiqz cō
tritio ⁊ in pena eēna. ꝑm illud Eccli. xxvij. Sontereꝯ cū
delinquēte delictū. Et ꝙ grām ps. Lor cōritū ⁊ hūlia
tū deꝰ nō despicies. Sz aliter. qz ibi cōterit in puluerē.
nō vt aliud vas fiat. qz de impys ꝺr. Nō sic impij non
sic. sed tanq̄z pul. ⁊c. Sz i cōritōe grē est cōritio ad ge
nerandū vas nouū ⁊ solidū ꝙ hūorē grē ⁊ lachrymaz. et
ideo recte ꝺr cōritio. nō attritio. qz grūi terraz est vnio
vt fiat vas in honorē. ꝑm illud de Paulo. vas electōis
est mihi. Act. ix. Et. ij. Thi. ij. si quis emūdauerit se ab
bis erit vas ⁊c. Et sic ꝓz ratio dicti.

Questio. ij. b

Quid sit cōritio in genere moris. Et qđ sit actꝰ virtutis
videt. qz ois actus difficilis ⁊ meritoriꝰ est actꝰ virtutis
vel doni vel beatitudinis. sz cōritio ē hmōi. ⁊ non ē do
ni nec beatitudinis. ergo est virtutis. Itē ois actꝰ me
ritorius spālis q̄ eg redit a potētia dēmīata ē virtutis
spālis. sz ꝓritio ēt hmōi. ergo cōritio ē virtutis spālis
Itē pnīa ē dolor ⁊ amaritudo mētis. sz ꝺstat illud eē
dictū. qz pnīa vt dicit Ambro. facit dolere. ergo si con
tritio est dolor. cō tritio est actus virtutis pnīe. ergo ⁊c.
Sz cōtra. ꝓtritio est dolor. sz dolor ē passio. ⁊ passio
non est actꝰ ꝙ virtutis nec grē. q̄ nec contritio. Q dolor sit
passio ꝓz. qz dolor opponit delectatōi. Itē cōritio ē
expulsiua peccati. sed pctm̄ expellere est ipius gratie. er
go cōritio est gratie actus. Si tu dicas hoc eē virtuz.
Contra. aut hoc ē virtutis ꝙ grāz. aut ecōuerso. Cōstat
ꝙ virtutis rōe grē q̄ est vita. ⁊ ideo expellit morte. cū er
go cōritio ꝙ se sit expulsiua peccati. patz ꝙ cōritio est
actus grē. Itē cōritōe oīa pcta expellunt. sz oē tale ē
cōe ad oēm aīe potentiā ⁊ habitū. ergo cōritio nō ē actꝰ
virtuz spālis. Nō. dōm ꝙ circa hoc tripler fuit opi 27
nio. Quedā ꝙ cōritio est motꝰ libe. arbi. informati grā
non virtute. ꝓpter qđ est expulsiua peccati. Alia ꝙ mo
tus oēm virturū. qz contra oīa pcta. Tertia ꝙ motꝰ vir
tutis spālis. s. penitētie. Et habent iste tres opiniones
ortū ab opinionibꝫ de penitētia. quia quidam dicebant
ꝙ penitentia eēt gratia. quidaz ꝙ virtus generalis. qui
dam ꝙ specialis. Sed cum supra ostensuz sit ipam esse
virtutē specialē. cuiꝰ motꝰ ē pcm̄ detestari cōmissuz ad
emendā. ⁊ hoc est cōfiteri. dicendū ergo ꝙ cōritio ē mo
tus specialis virtutis. s. penitētie. Ad illud qđ obī 28
citur ꝙ est passio. dicendū ꝙ dolor dicit duplicit. Uno
modo dissensus volūtatis rōnalis. Alio modo passio
redūdans in sentientē. Primo modo est motus volūta
tis. ⁊ sic cōritio est ꝙ cēntiā. Alio mō passio. ⁊ sic con
tritio est dolor per cōcomitantiā. Ad illud qđ obīci 29
tur ꝙ delere culpā est grē. dicendū ꝙ ⁊ si delere culpam
sit grē. tm̄ in adulto q̄ ꝑparat se ꝙ vsū lib. ar. infunditur
gratia vt in tali vsu est. delerio culpe in illo fit ꝙ gratiā
vt induit rationē virtutis. ⁊ ideo ꝙ penitētiā que cōcer
nit gratiam ⁊ habitū virtutis. Ad illud qđ obīcitur 30
ꝙ omnia expellit. dicendū ꝙ expellit per modum dete/

stantis. ⁊ vni⁹ virtutis ē oē malū detestari sub ea rōe q̄ est dei offensiuū. ⁊ q; cōmissū ē ꝓtra deū. ⁊ sic cōtritio detestat ⁊ expellit ⁊ virt⁹ pnie. Vñ sic obedientia opa oim virtutū respicit sub rōe mādati. nec ꝓpt̄ h̄ est virt⁹ generalis. q̄s lz ista differāt p ēntiā. tñ rō formal' ē vna fm spēm. sic ⁊ in ꝓposito. Et ē sic de visu. q; q̄ videt boiez ⁊ plantā. q̄ nō solū differūt specie sed etiā genere. videt tñ q; sunt colorata. videt etiā albū ⁊ nigrū. q̄ sunt obiecta p se ⁊ differūt specie. ⁊ tñ ipe nō differt. q; videt per naturā lucis. sic cōtritio detestat superbiā ⁊ luxuriā inq̄ntū malū ꝓra deū ꝑpetratū ab ipo q̄ ꝓterit. Et si tu obiicias q; cōtritio ē vis ocupiscibilis. ⁊ pnia ē in irascibili. sup̄ solutū est. Nā dolor ⁊ odiū cū in surreptōe consistat in irascibili. nihilominꝰ tñ cū illo ē dolor q̄dā in cōcupiscibili. ⁊ iste est impat⁹a pnia ⁊ ꝓducet⁹ cū illo dolore. ⁊ sic nō est cōtrariū ꝓdictis. q; vtrūq; cōcurrit ad cōtritionē. sz pm⁹ dolor ē ꝑcipu⁹ ⁊ ꝓncipalis.

Consequēter q̄rit̄ tū ad secūdū articl'm q̄rit̄ d ꝓtritōe q̄tū ad quātitatē. Et circa h̄ duo q̄runt̄. Primo q̄rit̄ vtr̄ necesse sit dolorē ꝓtritōis ee maximū. Secūdo vtr̄ possibile sit in illo dolore cadere excessū. De quātitate cīm ꝓtritōis a pte gr̄e nō est dubiū. q; tātū est deo accepta quātū est gratia.

Questio. j. c

Vtr̄ necesse sit dolorē cōtritōis ee maximū. id ē vtrū ad hoc q̄ ꝓtritio sit sufficiēs necesse sit pl⁹ dolere de pctō q̄ de aliq̄ tpali. Et q; sic videt. Jere. vj. Auctum vnigeniti fac ibi. Glo. docet penitentē q̄d facere debeat. Et alia glo. nihil dolētius morte vnigeniti. Ergo tantū dz q̄s dolere de pctō q; de nullo magis. Itē Aug⁹. xxj. de ciui dei. necesse ē vt tantū vrat dolor quātus beserat amor. ergo si dolet pl⁹ de amissiōe rei tpalis q̄ de amissione dei p culpā. pl⁹ ergo diligit rē tpalē q̄ deū. sz nullus talis penitet vere. ergo ꝛc. Itē rōe videt. q; dolor fundat̄ in amore ⁊ ois affectio. vt dicit Augu. sz amor dei dz ee maior oi creature. ergo ⁊ dolor in amissiōe dei. Itē dolor ꝓtritōis est a gr̄a ⁊ lib. arbi. sz aliq⁹ tm̄ a culpa ⁊ li. arbi. sz gr̄a plus roborat i bono q̄ culpa inclinet ad malū. ergo mot⁹ doloris fortior. Itē anim⁹ iustus plus deo vnit̄ q̄ sibi q̄ amore. sed de eo cui magis vnit̄ magis dolet cū separ̄. ergo magis dolet se p pctm̄ separum ee a deo q̄ de morte xpi ⁊ morte sua si eet possibile. Itē ois h̄ns aīm ordinatū pl⁹ dolet de amissione maioris boni. sed de⁹ est sūmū bonū. ⁊ ois cōtrit⁹ h̄z aīm ordinatū. ergo plus dolet de amissiōe dei q̄ de amissione alteri⁹ boni creati. Sed cōtra, oñdit̄ q; nō oportet ee maiorē q̄ de aliq̄ tpali. q; albi⁹ est qō ē nigro immixti⁹ ergo maior ē dolor q̄ minꝰ h̄z de gaudio. sed dolor cōtritōis est mixt⁹ gaudio. ali⁹ sine aliq̄ gaudio ē q̄nq̄. ḡ ille maior. Itē magis ē dolendū de eo qō recupari nō pt̄ q̄ de eo qō recupari pt̄ ⁊ recuperū ē. sed amissio filij nō pt̄ recupari. amissio dei in penitēte ē recupata. ergo non tantū dolere dz de amissiōe dei quātū de amissiōe filij. Itē q; nō oportet tantū dolere videt. q; quātūcunq; pua sit gr̄a delet oēm culpā. ergo sil'r ex pte doloris quātūcunq; paru⁹ est dū tñ gr̄a sit informat⁹ delebit oēm culpā. ergo nō oportet q; sit maior oi alio. Itē si h̄ oporteret tūc pauci ēent cōtriti. pauci em̄ sunt q̄ mallēt ee ceci q̄ nunq̄ peccasse. videm⁹ etiā multos viros penitentes q̄ flent ex morte cōsanguineoꝝ q̄ non pñt flere p peccatis. 31 Ad. dōm q; cū q̄rit̄ de quātitate doloris dolor ꝓdicti dilectiōis. vel passio ex hac resultās i sensualitate. Si hoc secūdo mō accipiat̄ dico q; non est necesse magis dolere de pctō q̄ de tpali. nec etiā necesse ē dolere. q; nō est in ptāte cuius liber. talis em̄ dolor non cōsequit̄ amorē. sed cōsequit̄ ipam affectiōem ⁊ affectio exprimēr̄ cognitionē. Et q; oēs h̄nt experiētiaz diuīe dilectōis. ideo nō oēs ita sensibiliter dolēt de peccat̄. tame q; magis etiā sensibiliter doleat aliq̄s de pctō q̄ de aliq̄ dāno hoc est pfectiōis ⁊ cōgruū. nō necessariū. Sz 32
inq̄tū dolor dz dilplicētia rōnis. sic dico q; dilpliceētia mēsurat̄ fm quātitatē charitatis. quātitas aūt charitatis dupl'r p̄t accipi. vel in se. vel in ꝓpatōe ad alios amores. In se. sic dico q; est qua ⁊ maior ⁊ maxima. In ꝓpatione ad alios. sic dico q; vēdicat sibi dñiū in corde q̄diu est. nec vnq̄ ibi est nisi sit dña. Vñ dico q; ad hoc q; aliq̄s habeat charitatē necesse est q; diligat deuz sup oia. Hoc aūt est diligere deū sup oia q; p nullo damno 33
vel cōmodo velit offendere deuz. sic intelligendū est de dilplicētia cōtritōis. Vñ dico q; pctm̄ dz tantū dilplicere rōni q; nullo pacto. nullo cōmodo vl' incōmodo velit in ipm̄ cōsentire vel cōsensisse. q̄m volūtas q̄ ex aliq̄ cā ꝓsentit in pctm̄ iusta nō est. vñ sicut nō oportet habentem charitatē velle mori p xpo. sed in casu in q̄ vel oportet ipm̄ amittere charitatē vel vitā tūc tenet̄ magis velle mori p xpo q̄ charitatē amittere. Sic in ꝓposito ē intelligendū q; non tenet̄ nūc p satisfactōe peccati omnē penā sustinere vel reconciliatiōem. q; deus nō exigit. Et ideo sicut ego possum saluari non sustinēdo martyriū. sic possuz reconciliari deo sine multis doloribꝰ de amissione rerū tpaliū. Si vo de ꝓpatōe ⁊ pelectōe q̄rat̄. Respondēt aliq̄ ⁊ faciūt in hoc vim. q; p̄t itelligi res pecta p̄teriti vel futuri. Sed ego nō video in hoc vim. q; iusta volūtas ⁊ vere penitēs ita detestat̄ p̄teritū peccatū qō fecit sicut futurū ne fiat. ⁊ ita est pctm̄ velle peccasse sicut velle peccare. Idco de peccati p̄cedētis dolore ⁊ detestatōe dōm q; in casu in quo oporteret peligere vel cōsentire in pctm̄ sine cōplacētia peccati vel tolerātia pene q̄libet renet̄ peligere siue magis eligere penā q̄s velle peccare vel peccasse. Preter casū necitatis dico q; peligere oēm penā est pfecte virtutis. dubitat̄ e; o est infirmitatis. q; timor naturalis valde facit dubitare. et ista dubitatio simul p̄t stare cū charitate. sed peligere culpā alicui pene hoc est imq̄tatis. si est cū deliberatiōe ⁊ plena volūtate. q; ois talis volūtas ē imq̄ q̄ pctm̄ vult vl' absolute vel ꝓditional'r. Vñ piculū est et stulticia q̄rere hoc ab aliq̄ infirmo vel etiā a seipo. q; hoc est hoiez ponere in tēptationē. vñ null⁹ ꝓfessor dz h̄ ab aliq̄ qui sibi ꝓfitet̄ querere. sed si penitēs se offerat et dicat se malle mortuū ee q̄s peccasse. vel simile aliquid gaudēdū est. q; signū bone volūtatis est. Si ergo queri⁹ vtrū dolorem ꝓtritōis necesse sit ee maximū. Et dicat̄ de dolore sensualitatis manifestū est q; nō. Si de dilpliceētia rationis aut q̄tū ad intentionē mot⁹ absolute. et sic nec hoc modo oportet ee maximū. Si in compatiōe ad alios dolores. dico sicut de amore q; oportet q; habeat p̄dominiuz ⁊ sic p̄cedunt rationes ꝓbantes ipm̄ inter omnes alios dolores de rebus creatis obtinere principatū. Q; si intelligatur de dolore sentientis. ad omnes per interemptionē soluendū est. sicut tactū est. quia sequit̄ experiētiam ⁊ delectatiōem. ⁊ etiam cōplexionem vel aliq̄d tale. ideo sensibiliter magis dolet quis de morte vnigeniti. Ad illud tamen qō obiicit̄ vltimo q; semper superior mouet inferiores. dicendū q; verus est in his in quibus nate sunt simpl'r obedire sicut in motu manuū vel pedū. sed nō est ita in affectiōibus nisi p̄ multam assuefactionez. Ad illud quod obiicit̄ q; paruus quia ad 34 35

mitrtus gaudio. dicendum q dolor cõtritionis quando
est in aia bene disposita valde magn⁹ est. ⁊ gaudiũ miti
gat dolorẽ ⁊ itẽdit. ideo cũ dolet q vult dolere. ⁊ qnto
magis appetit dolere. tãto magis dolet. ⁊ quãto videt
se magis dolere. magis gaudet. ideo pz q nõ remittit.
q nõ hz oppositõem. imo vnũ est causa alteri⁹. tñ bene
cõcedo q mitigat ⁊ min⁹ ledit. Vñ intẽdit ⁊ mitigatur.
intendit respectu peccati. ⁊ mitigat respectu penitẽtis.
intendit respectu obiecti. mitigat respectu subiecti. Vel
36 intẽdit sub rõe displicẽtie. mitigat sub rõe pene. ¶ Ad
illud qđ obiicit q pt recuperari. dom q hoc etiaz mitigat
dolorẽ. vt dolor cõtriti nõ sit cũ desperatõe. sz cũ spe. A
mẽ q⁹ cõtrit⁹ de se nõ sperat q̃tũ est de se. ita se affligit
dolore ac si oĩno qdiuisz. respirat tñ in misc̃ordia dei. Et
qđ obiicit q magis est dolendũ de re irrecuperabili. dom
37 q vez est ceteris paribꝫ. ¶ Ad illud qđ obiicit q mini
ma gra delet oẽm culpã. dom q dolor q̃tũcũq̃ sit par
uus sufficit si sit gra informa⁹. sed tñ gra nunq̃ in for
mat ẽn vẽdicet sibi in corde dñũ q̃ ad actũ vel motũ vo
38 lũtatis rõnalis vel sensualitatis. ¶ Ad illud qđ obiicit
q pauci vel nulli mallẽt cẽ ceci q̃z peccasse. tã pz rñsio
ẽm viã p̃tractã. si cĩ in necessitate cẽnt positi. s. vel q a
detestatõe peccati desisterẽt. vel q oculos amitterent. ⁊
loquor de detestatõe interiori necessario haberẽt pelige
re. nũe autem non habent.

Que. 5. Questio. ij. d

Vtr̃ possibile sit in dolore c̃tritois cadere excessuz. Et
q sic videt. q⁹ eis mot⁹ cui ad hoc q sit bon⁹ oz admisce
ri aliqđ admisceri de contrario p̃t cẽ num⁹. sz dolor c̃triti
onis oz admisceri gaudiũ. ergo p̃t nimis intẽdi. ¶ Itez
oĩs virtus q̃ hz obiectũ creatũ p̃t hr̃e nimiũ. q⁹ si creatũ
est. ergo non hz sibi debitũ ⁊ limitatũ amorẽ et odiũ. sed
cõtritio siue pn̄ia est hmõi. ergo p̃t hr̃e excessuz. ¶ Itez
in contritõe dolor ⁊ passio. sz oĩs passio in re corporali fa
cta p̃t magis ⁊ magis intẽdi. ⁊ p suã intẽsionẽ p̃t iduce
re mortẽ. ⁊ q̃ mortẽ inducit est superflua. ergo ꝛc. ¶ Con
tra cõtritio est motus gr̃a informa⁹. sed gr̃a non p̃t ni
miũ intẽdi nec mot⁹ eius. q⁹ oĩs motus eius est laudabi
lis. ergo nec cõtritio. ¶ Itẽ quãtum diligẽda est alicui⁹
boni pn̄tia. tantũ detestãda est amissio et absentia. sed
deũ non p̃t aliqs nimis amare ⁊ appetere. ergo peccatũ
qđ est a deo separatiuũ nõ p̃t nimis detestari. ¶ Itẽ An
selm⁹. appetebat viscera exenterari ex intẽsione diuini amo
ris. ergo nõ est malũ ex intẽsiõe diuini amoris talia ap
petere. ꝓpter deũ. eadẽ rõne nec malũ ex intẽsione dolo
39 ris ꝓpter recuperandũ deũ. ¶ Nº. sicut dictũ est in cõtriti
one est dolor. put est displicẽtia volũtatis rõnalis. ⁊ est
dolor passio redũdans in sensualitatẽ. Quãtũ ergo ad
displicentiã rõnis dicendo q non p̃t cẽ c̃tritio nimia. q⁹
pctũ nulli p̃t displicere nimis inq̃tũ pctũ. Quãtũ aũt
ad passionẽ redũdantẽ in sensualitatẽ vir aut nunq̃ est
nimia. tñ possz cẽ tãt⁹ dolor q̃ hũana infirmitas nõ pos
set sufferre sine magno detrimẽto. ⁊ tũc dico q tempan
dus cẽt. Sz esto q non tempar̃et q̃s. q⁹ non aduerteret
⁊ caperẽt a feruore. nõ credo q in tali casu peccaret. q⁹ da
re opã rei licite. Si aũt aduerteret debz tpare cũ pauci
hoc cõsiliũ est necessariũ. Si aũt non tempar̃et vel p af
fectionẽ gaudij vel p cõsolationẽ sperendo credo q trãsc̃de
ret metas virtutis. ⁊ ita c̃tritio. Cõtritio eĩm sicut cha
ritas nomiat quid informatũ gratia. vñ dolor c̃tritois
manẽs cõtritõis nõ p̃t cẽ num⁹. q⁹ displicẽtia pcti nunq̃
tantũ p̃t intẽdi q possit cẽ nimia. cũ sit ex cõsideratõe re
cta. Rones ergo q̃ pbãt q dolor possit cẽ num⁹ ẽm q di
40 splicẽtia soluẽde sunt. ¶ Qđ obiicit q dz cẽ gaudiũ. du
co q si cẽt dolor sine gaudio vt in desp̃atis. bñ cẽt excel
sus. sz talis nõ est motus c̃tritois. q̃ est p̃supposita spe
de venia. vñ talis q̃ videt se dolere necessario gauder.
⁊ ideo nõ ẽ supfluus. ¶ Ad aliud dicendũ q pn̄ia est i
subiectũ ⁊ in peccatũ. ⁊ put punit subiectũ bñ possz ex 41
cedere. sz put detestat pctũ q⁹ separat a sũmo bono. ẽm il
lam rõez respicit infinitatẽ. ⁊ nõ hz excessuz. ¶ Tertiũ
argumẽtũ est c̃cedendũ. pcedit cĩm de c̃tritõe ẽm q nomi
nat dolorẽ passionẽ. non ipm motũ displicẽtie pecca
ti. ¶ Ad illud qđ obiicit in contrariũ q nõ p̃t cẽ num⁹. q⁹
gr̃a in format⁹. dz q in format ipa displicẽtia. ⁊ p oĩs 42
est passio sensualitatis. tñ tãtũ posset illa passio intẽdi
q gr̃a q̃ mouet ordinate nõ informarẽt. Alia rõ c̃cedendo
ẽ. q⁹ loq̃tur de detestatõe. ¶ Ad illud qđ obiicitur de 43
Anselmo. dicendũ q non intelligit viscera ẽm veritatẽ sibi
velle siccari. sz vocat ibi viscera ĩtimos carnis appetit⁹
vel dom q siccationẽ viscez vocat vulnera charitatis
q aia languet ex absentia ihũ xp̃i.

Conseqnr̃ q̃tũ ad tertiũ articulũ q̃rit̃ d duratõe
c c̃tritois. Et circa hoc duo q̃runt. Primo q̃rit̃
vtr̃ cõtritio sit mot⁹ instãtane⁹ vel successiuus.
Secõo q̃rit̃ de diuturnitate c̃tritois. vtrũ hõ debeat sp
eri. Questio. j. e Que. 5. ¶ Questio. j.
Qd cõtritio sit mot⁹ successiu⁹ oñdit h̃ mõ. Dis actus
circa quẽ est min⁹ diuturnũ ⁊ magis diuturnũ est succes
siu⁹. sed talis ẽ c̃tritio ergo ꝛc. ¶ Itẽ nĩm itelligere est
cũ cõtinuo ⁊ tpe. vt dicit phus. q⁹ est aie vt corpi vnite.
sz cõtritio sit̃ est aie vt corpi vnite. ergo ꝛc. ¶ Itez oĩs
aspect⁹ collatiu⁹ est successiu⁹. sz in cõtritõe est aspect⁹
collatiu⁹. q⁹ dolet de pctõ in comparõe ad deum quẽ of
fendit. ergo ꝛc. ¶ Itẽ q successiue iducat cõtritio videt
q⁹ oĩs forma habens partẽ ⁊ partez inducit successiue.
sed cõtritio habet partẽ ⁊ partẽ. quia potest intẽdi ⁊ re
mitti ergo inducit successiue. ¶ Itez oĩs forma que ha
bet cõtrariã dispositionẽ in materia inducit successiue
sed cõtritio habet induci in liberũ arbitriũ subiectũ pec
cato per qđ p̃t uat gratia ⁊ fit ad malũ pna. que proni
tas ex opposito respondet cõtritioni. sicut culpa ex op
posito gratie. ergo inducit successiue. ¶ Contra. cõtri
tio necessaria est iustificatiõi impũ. et illa est in instan
ti. ergo ⁊ cõtritio. ¶ Item dicit Augustin⁹. de trinita
te. q si oculus eẽt actu videns. ⁊ obiectum ex opposito
crearet. simul eẽt et videret. ergo si actus visus potest
cẽ in instãti. multo fortius actus intellectus ⁊ affectus.
ergo et cõtritio. ¶ Item delectatio est in instanti. sicut
vult phus. quia est habens se per modũ quietis ⁊ ipius
cõiunctionis cõuenientis cum cõuenienti. ergo ⁊ dolor
qui opponitur ei. sed cõtritio est dolor. ergo ꝛc. ¶ Itez
ad illuminationẽ distantia localis exigitur. ⁊ tamen il
luminatio in oculo ⁊ cẽ luminis est in instãti. ergo mul
to fortius in primo actu est mutatio subita. ¶ Nº. dicẽ 44
dum q est lo qui de cõtritione q̃tum ad durationem. et
q̃tum ad cẽ. et q̃tum ad fieri. Si q̃tum ad durationem
cum duret longo tempe. sic dico q est successiua. sicut ẽ
viuere hominis. Si q̃tuz ad cẽ. quia est actus finis in
detestatõe peccati. et actus vt quies. sic dico q eẽ eius
est in instanti. Si q̃tum ad fieri. est distinguẽdũ. quia
in fieri est ꝓparatio et forme inductio. Dico ergo q pre
paratio ad actum cõtritionis est successiua. quia multa
oportz prius cõsiderare. sed ipe dissensus aie postea in
instanti fit. Rationes aut̃ pbantes q sit instantanea
quia probãt quo ad inductionẽ in esse et ipsum cẽ. vere
sunt. Prime due ratiões que pbant successionem intel-

ligunt de inductõe z ꝓparatõe nature. diuturnitas enim
est rõe successiõis. Sic nr̃m intelligere cũ rõe acq̃sitiõis
45 spẽi p sensũ z fãtasiã. ¶ Sz qđ obijcit q hz successiuuz
z collatiuũ. dõm q collatio ꝑt cẽ dupl'r. Uno mõ dissẽ-
sus ab vno i aliud. z hec ẽ successiua. Et alio mõ duorũ
ꝯpatio ꝑm aliquẽ respectũ. z tũc accipiunt plura i vna
rõne. z talis ꝑt eẽ in instãti z sic' de plib. alioq̃n nunq̃
de ꝯsonãtia mutata posset indicari. cũ vna vis iudicet
46 de duob' sonis adiuicẽ cõpatis. ¶ Ad illud qđ obijcit
q hz ptẽ z ptẽ. dõm q forma q̃ hz ptẽ z ptẽ aut educit de
materia. aut ab agente exit. Si educit de materia. sic q
ibi hz ptẽ sue eẽntie cũ est ibi ꝯrarũ. p eo q ꝯraria ha
bent vnã naturã cõem educit successiue. vt albedo. Fo
ma ꝙo q̃ totaliꝫ est ab extrinseco tota et sil'dak. q̃lis est
forma lumis. q̃ q̃uis hẽat ptẽ z ptẽ. nõ tm̃ in materia. q
ei' oppositũ est ꝑuatio. Cõtritio talis ẽ cũ mot' pecdẽs
47 a gr̃a z lib. arbi. nõ sit de materia educt'. ¶ Ad illũ qđ
obijcit q dispositõem ꝯrariã hz in materia. dõm q est
hr̃e ꝯrariã dispositõem i materia. nullo tm̃ mõ resisten
tem. z hec nõ facit successionẽ in inductõe forme. nec in
ꝓparatõe. vt cum de' de aqua vinũ fecit. Est hr̃e vt resi
stentẽ in formatõi. z tũc est successio in inductõe. vt cuz
ex calido fit frigidũ. Et est hr̃e vt resistentẽ nõ in forma
tõi. sed vsui. z sic pnitas ad pctm̃ resistit vsui gr̃e z ꝯtri
tõi nõ in formatõi. q' sil' est. z sil' est. z hec ponit succesi
onẽ in duratõe z in vsu ꝯritõis. Pronitas cim̃ q' pẽa
est simul stat cũ ꝯritõe. culpa ꝙo q' ꝑuatio est non resi
stit sicut nec tenebra inductõi lucis.

¶ Questio. ij. f

¶ Questio. 2:

De diuturnitate cõtritõis. vtr̃ debeat hõ sp ꝯteri. Et q
sic videt. Aug'. in tractatu de pnia. Semp doleat z de
dolore gaudeat. Et ꝓpẽa vbi dolor finit. ibi deficit pe
nitẽtia. si pnia finit qđ relinq̃tur de venia. tãdiu gaude
at z speret de gr̃a q̃diu sustẽrat a pnia. semp igit' hz hõ
penitere. ¶ Itẽ Greg. sup Job. xxij. Ilia ei' sup semet
ipo lugebit. Dignũ est vt in seipo sp hõ n. erores iuentat
q̃ in se gaudia relicto creatore qrebat. ¶ Item Eccli. v.
De ꝓpiciatu petõr noli eẽ sine metu. Sil'r nec sine spe
hz eẽ. ergo sp hz eẽ int̃ istas duas molas. sz hoc ẽ ꝯteri.
ergo sp hz hõ cõteri. ¶ Itẽ sicut se hz vera i nocẽtia z p/
seuerãs ad pctm̃ de futuro. ita pnia cõtra pctm̃ de pte/
rito. sed pseuerãs i nocẽtia sp refugit pctm̃ ne fiat. ergo
z pnia pctm̃ factũ. ¶ Itẽ sicut culpa ẽ velle peccare ita
culpa est velle peccasse. sz hõ sp renet nolle peccare. er/
go z nolle peccasse. sz ex hoc q' nõ vult peccasse z pecca
uit generat dolor. ergo ẽ. ¶ Cõtra. Aug'. in li. đ pnia
Doleat z de dolore gaudeat. sed nõ ergo sp est dolenduz.
imo aliq̃n gaudendũ. ¶ Itẽ rõe videt. q dolor est ex p/
sentia dissoueniẽtis. sz cõtingit pctm̃ amotuz eẽ ab aia
ꝑm se z ꝑm suũ effectuz. ergo nõ est ubi aliqđ qđ generet
dolorẽ. ergo nõ sp est dolendũ. ¶ Itẽ ꝯritio ẽ eq bñ ps
pnie vt cõfessio z satisfactio. sed nõ oportet sp cõfiteri
ergo nec sp cõteri. ¶ Itẽ cõtritio est medicina. sz cõtin/
git hoiem pfecte eẽ sanatũ. vt puta si baptisat'. vel etiaz
si pfecerit pniam cõdignã. q oẽs defect' reducit ad pfe/
ctũ. ergo si post recupationẽ sanitatis cessat vsus medi
cine. dz igit' cessare cõtritio. ¶ Itẽ cõtritio ẽ pena q̃ pec
atoz se punit. ergo esto q' sufficienter sit punit' p pctõ.
tũc si ampli' punit se p cõtritõem. punit se sup̃ dignũ.
48 sed hoc ẽ impietatis z crudelitatis. ergo ẽ. ¶ R'. dõm
q sicut dicit Aug. cuz de' absoluit hoiem a culpa ligat
eũ vinculo ꝑpetue detestatõis. tenet cim̃ sp malũ qđ fe/
cit detestari. sed q' rentio talis est ꝓcepti affirmatiui qđ
sp obligat. sed nõ ad sp. ideo dico sp tenet cõteri. sed nõ
ad sp. sed p loco z tpe. videlicet cũ recogitat mala sua i
quib' offendit deũ. Cõcedende sunt igit' rões hoc ꝓban
tes. ¶ Ad illud qđ obijcit q nõ sp. q' aliq̃n est gauden/ 49
dũ. dicendũ q nõ tm̃ gaudere. imo alia cogitare dz. nec
Aug'. vult q teneat sp in oi instãti. sed q sp teneat p:o
loco z tpe. ita q' volũtas cõterendi sp sit in habitu. sz in
actu p loco z tpe. ¶ Ad illud qđ obijcit q dolorẽ ex pre
sentia dissoueniẽtis. dõm q qđã est dolor illat'. vt puni- 50
ta in fectõe carnis. quidã est dolor volũtarie assũptus.
vt q̃n doleret de morte amici. z iste dolor nõ causat' ab ami
ci morte. sed causat' a volũtate mortẽ amici refugiente.
Et q' refugit qđ necesse est cẽ. ideo necesse hz dolere. sic̃
si ego nollẽ vehemẽter re infirmari. z si tu infirmaueꝛ
dolerẽ. sic q' ego nollẽ me peccasse. z video me peccasse
doleo. vñ de dolore causato a volũtate nõ oportet q̃ il
lud ꝑ quod q̃s doleret sit ꝑsens affectu. nec effectu. nec re
putatõe. sed solũ aspectu. Ideo ad illud qđ obijcitur de 51
medicina. dõm q qđã medicina est sanatiua tm̃. z hec ẽ
q̃n est morbi. Quedã ꝑuatiua z melioratiua. z talis est
ꝯritio. z hãc sp hr̃e bonũ est. ¶ Ad illud qđ obijcit qđ 52
est pena. dõm q nunq̃ pctm̃ se tantũ ꝑt punire q̃n ma/
iori pena fit dignũ ꝑm rigorẽ iusticie. z q' hõ sibi rigid'
dz eẽ z alĩ pius. nunq̃ tantũ se affligit p cõtritõez q' sit
superfluũ. dũ tm̃ hoc possit sustinere. q' totũ fit ei ad glie
cumulũ. Amẽ nota q ꝯritio rõne displicẽtie peccati
sp est necessaria saltẽ in habitu. rõe ꝙo gemit' z planct'
vel doloris sensibilis nõ est necessaria. marim virisq̃
fectis q̃ audierũt voce ẽterna qđ audiuit Magdalena.
dimittũtur tibi pctã tua. sicut dicit Bern̄. in cant. circa
pncipiũ. sed vlteri' ꝑñt z debẽt meditationẽ suã ad dul
cedinẽ ꝑñe supne cõuertere. Ante hũc statũ sanũ ꝯsiluũ
est pctã sua ante oculos reuocare ad gemitũ z dolorem
Preterea displicẽtia nõ dicit sp penam. imo frequẽter
magnã hz leticiã ꝓuctã dũ ꝯsiderat i se lubarõez plenã.

Quonsequẽter q̃tum ad q̃rtũ articulũ q̃rit' de cõ/
tritõis intẽtione. Et circa hoc q̃runt duo. Pri
mo q̃rit' vtr̃ cõtritio possit intẽdi. Secõdo vtr̃
oporteat intẽsi' ꝯteri de vno pctõ q̃ de alio.

¶ Questio. j. g ¶ Questio. j.

Q̃ possit intẽdi videt. q' cõtritio est act' alicui' virtu/
tis. sed q̃libet virt' ꝑt intẽdi. vt in ꝓmo pbatũ est de cha
ritate. sz augmẽtata eius virtute auget eius mot'. q̃ ẽ.
¶ Itẽ in cõtritõe non sunt nisi duo. s. dolor z gratia. et
vnũ est sicut formale. reliquũ sicut materiale. sz ẽ possi
bile dolorẽ in nobis intẽdi. possibile est etiã gr̃am auge/
ri. ergo ẽ. ¶ Itẽ si nõ ꝑt intẽdi. ergo in oibꝫ ẽ eq̃lis. sed
cõtritõs existẽte eq̃li. eq̃lis est iustificatio z gratificatio
ergo oẽs ꝑm hoc eẽnt eq̃liter iusti. ¶ Itez in oi actu aie
in q̃ ꝯtingit ꝓficere p assuefactionẽ z cõtinuationẽ con
tingit ipm̃ intẽdi. hoc ꝑtz. sed ꝑfect' est in multiplicati
one ꝯritõis z frequẽtatõe. ergo ẽ. ¶ Cõtra. nihil intẽ
ditur cui' positio est in termio. sed ipositio ꝯritio/
nis est in termio. q' cõtritio est diuisio in minima. sz in
minimo nõ est min'. ergo ẽ. ¶ Itẽ nihil intẽdit q̃ non
ꝑt cogitari vel eẽ mai'. z qđ hz effectũ infinituz nihil ꝑt
eẽ maius cũ sit infinitũ ergo nihil tale ꝑt intẽdi. sz cõtri
tio est hmõi. cũ deleat oẽm culpã qđ est ẏtutis infinite.
ergo ẽ. ¶ Itẽ oẽ qđ intenditꝫ aut intẽdit p accessum ad
verã noĩs ipositionẽ vel p depurationẽ a cõtrario. sed
contritio nõ intenditur per depuratõem a ꝯtrario. cuz
statim cũ est expellat totaliter omnẽ culpã. q' hz gratiã
ꝓuctã p accessum ad ipositionẽ noĩs verã. q' eius ipo
sitio est in termio. ergo ẽ. ¶ Itẽ si intenditꝫ aut ergo a

gratia. aut a lib. arbi. A libero arbitrio nō. qm̄ cōtritio ē motꝰ gratuitꝰ. ⁊ talis mēsurat̄ fm quātitatē gr̄e. sz augmentū gr̄e ⁊ charitatis nō ꝓt cē a lib. ar. sz a deo. Si a gr̄a. cōtra. gr̄a vniformit̄ mouet li. arbi. q̄tū est de se. ergo nō videt intēdere ī eo ꝯtritōez. Preterea fm illud attendit. intēsio vel augmētū penes qđ cōsistit rō quātitatis. sz q̄ntitas ē ex pte materie. formalis ꝯo ꝯtritōis rō potiꝰ ꝯuenit gr̄e q̄ materialis. ergo fm illā non intēdit nec augeť. 53 Rō. dōm q cōtritio ē motꝰ virtutis habēs quātitatē virtutis. sicut ē virtꝰ a q̄ est. vñ ⁊ augmētuz ⁊ intēsionē hz fidei a q̄ recipit q̄ntitatē. b aūt ē virtꝰ pnie. vñ sicut certū est charitatē augeri. ita ⁊ pniam. ac p hoc certū ē ⁊ cōtritōez intēdi ⁊ augeri. Vñ notādū q quēad/modū charitas ꝺr intēdi q̄tū ad feruorē. et augeri q̄tuz ad ēntialē ꝓtutē. ⁊ pmū ē a cooperatōe lib. ar. secūdū ꝯo est a dono ecclesti. Ita ⁊ in ꝓposito oportz itelligi q motus cōtritōis feruētioꝛ eē ꝓt fm cooperatōez lib. ar. vñ ex eq̄li gr̄a aliq̄ magis feruēs elicit motꝰ aliq̄n minꝰ fm cōperatōez li. arbi. sz ꝓprie loquēdo nō ꝺr maioꝛ nisi virtute pnie augmētata. ⁊ b est p gr̄az. Ad̄cedēde sunt igit̄ ratōes oñdentes q cōtritio possit intēdi. 54 Ad illud qđ obȝit q ē diuisio in minima. dōm q ꝯtritio ⁊ hz respectū ad obiectū sup̄ qđ dirigit. ⁊ ad virtutez a q̄ orit. siue dicat habitꝰ siue lib. ar. fm ꝺperatēem ad obiectū. q tollit motale expellit ⁊ q̄si in pulueꝛe redigit. ⁊ fm illā viam nō hz intēdi. Habet etiā ꝺperatiōez ad vim a q̄ exit. ⁊ fm illā viā hz intēdi. ⁊ in ꝑma via rōpcedit. ⁊ ideo nō ꝺcludit. 55 Ad illud qđ obȝit q ē virtutis infinite. dōm q ꝯtritio nō delet nisi virtute gr̄e. gr̄a aūt ē donū p qđ inhabitat ī nobis ille cuiꝰ virtꝰ ē infinita. et illa ē q ꝓt infinitū effectū. ⁊ illi virtuti attribuit expulsio ꝑmo ⁊ p se ⁊ cōtritōi p illā. ⁊ ideo nō sequit q cōtritio sit infinita. sz q cōtucta est cū virtute cuiꝰ operatio ē infinita. 56 Ad illud qđ obȝit q nō accedit magis ḋa nō recedit. dōz q vtrūq falsū est. imo rōe gr̄e magis accedit. rōe ꝯo doloris dico q magis recedit. dolor cū nō imꝑhz oppositionē ad culpā. sz etiā ad seq̄las ⁊ pnitates peccati. q quoꝛ dāmō doloris intēsione ī nobis remittunt paulatim et expellunt. put dolor est purior ⁊ intēsior. accessus aūt ad verā ipositionē nō attēdit in hoc q nō habeat verū nomē. sz ḋa nō pcipiat illud in fmio fm rōem gratuiti. 57 Ad illud qđ ḡrū vtz intendat fm intēsionē doloris aut gr̄e siue lib. arbi. an a gr̄a. iā pz rn̄sio. si em̄ loq̄mur de feruoꝛe. dico q est a li. arbi. si aūt loq̄mur q̄tū ad verā augmētationē. sic dico q imediate venit a crementō pnie. q augmētata auget dolor rōnalis ptis q̄ē detestatōis displicētie. At si gras vñ veniat. dico q a deo effectiue. a li. arbi. dispositiue. a gr̄a cōpletiue. At si tu obȝis q gr̄a vniformis ē. et preterea ē forma. dōm q q̄tus ipa vniformit̄ gratificet. dum tn̄ magis a deo influit et abūdantiꝰ dat magis gratificat. At rursus q̄tus a gr̄a cū sit forma nō habeat pncipaliter ortū quātitas melius q̄ est a materia pncipali r. hz tn̄ ortū quātitas virtutis q̄ est a forma. ⁊ hoc genere quātitas ē ꝯtritio q̄nta. At ex hoc pz quō vel vnde habeat quantitatē. ⁊ vnde habeat intensionē. ⁊ qualiter.

Questio. ij. b

Utrū ꝯtritōem plꝰ vel intēsꝰ oporteat cōteri de vno petō q̄ de alio. At q nō videt. q cōtritio delēs culpā ē in instāti. sicut pz de iustificatōe impij. sz motꝰ idē in instāti nō ꝓt cē magis ⁊ minꝰ intēsus. ergo ⁊c. Ad̄cē q̄ cōd agit in multa simul ita q nō in singula. nō agit in q̄dam plus in q̄dā minꝰ. sed cōtritio simul agit in multa peccata. ita q nō cōsiderat singula. q tūc oporteret respectu illoꝛ diuidi actōem. ergo cōtritio nō magis detestatur vnū peccatū q̄ alterū. Item cōtritio eo rōne detestatur peccatū qua sepatiuū est a deo. sed quodlibet separat a deo. ⁊ ita amittit deus p vnum petm̄ mortale sicut per aliud. ⁊ ita per paruū sicut per magnū. ergo ⁊c. Item cōtritio respicit peccatū q̄tū ad duo. s. q̄tū ad offensam ⁊ q̄tū ad dānū. sed q̄tū ad offensam oē peccatum hz rōnē infiniti. cū sit cōtra deū infinitū. q̄tum ad damnū vnū petm̄ aufert oēs virtutes. sicut dicit Jacꝯ. ⁊ habet in lra. qui peccat in vno factus est omniū reꝰ cuiz ergo damnū ⁊ offensa habeant rationē equalitatis videt q cōtritio debet de oībus cē equalis. Ad̄cē quātumcūq cōtritio detestat modicū petm̄ laudabilis est. ⁊ quātūcūq sit parua cōtritio erit̄ de maximo petō bona est ⁊ laudabilis. ergo videt q nō sit necessarius gradus intēsionis fm gradū virtuoꝛ ⁊ petōꝛ. Cōtra. maioꝛ est dolor de mortali ⁊ debet cē q̄ de venitali. ergo pari rōne de vno petō mortali grauiori q̄ de alio minꝰ grauī. Item fm Grego. magis se debet punire per satisfactionē qui grauiꝰ peccauit. ergo pari rōne idem ipe cū grauiꝰ peccat. grauius se debet punire per contritōem. si ergo de grauiori petō in diuersis oporteret cē cōtritōez maioꝛē. pari rōne in eodē. ergo ⁊c. Item idez debet cē ordo in dolore qui est ⁊ debz cē in amoꝛe. quonia ab ipo habet ortū. sed magis bonū fm ordinatā dilectōnez magis est amandū. ergo pari rōne magis maluz est magis detestandū. Item contritio est doloꝛ rōnalis. sed doloꝛ cōsequitur estimationē rationis. estimatio autē rationis nō equaliter pensat oīa peccata. sed quedaz maiora. ergo pari ratōe ⁊ doloꝛ. Item esto q impossibile q aliquis perfectus esset vt caderet in alterum duorum maloꝛ. constat q si haberet ordinatā dilectionem magis refugeret maius malū. ergo si magis refugit añ lapsum. pari ratōe ⁊ post lapsuz. ⁊ sic ⁊c. Rō. dicendum q dupliciter est loqui de cōtritōe. Aut put est detestiua culpe. aut put detestiua pene. Si put est detestiua culpe sic opat in iustificatōe impij in instāti. ⁊ sic actu nō potest habere ordinē respectu specialiū peccatorum quia simul ⁊ in instanti est cōtra omne peccatum cōmissum. habet tamē fm habitum. quia doloꝛ ille habitualiter disponit ad detestandū aliq̄d plus. aliq̄d minus. et quia habilitat ad detestandū malū ḋa malū. ideo ad magis detestandū maius malū. Si autē loq̄mur de detestiua pene. sic dicendū q habet maioꝛē intēsionē ⁊ minoꝛē etiam fm actū. sicut ostendūt rōnes inducte ad secūdaz partē. Ad illud ergo qđ obȝit in cōtrariū ptz rn̄sio. s. ad primū ⁊ secundū. Pro cedūt em̄ de cōtritōe fm ꝑmaz viam. s. vt est in iustificatōe impij. Ad illud qđ obȝit de sepatōe ⁊ dāno ⁊ offensa. dicendū q separatio attēditur in elongatōe fm dissimilitudinēz offensam fm cōtemptū ⁊ damnū. fm amissionem gratuitoꝛ ⁊ vulnerationem naturaliū siue debilitatē rōem. ⁊ in his pene gradus est. vnde illud nō valet. Quātus enim deus ab omnibus offendat. tamen aliqui contemnūt cum plus. aliqui minus. ⁊ similiter in aliquo peccato plus natura leditur ⁊ a virtute plus elongatur. Ad illud qđ obȝicitur q de paruo non minus potest dolere dicendū q sicut in charitate non est dare quin amoꝛ quantumcūq sit paruus et quantūcunq magnus semper sit bonus. tamen in sua magnitudine ⁊ paritate necessario habz ordinem. sic in ꝓposito est intelligendū. At sic est facile ad cetera respondere.

Determiat de trib⁹ subiectiuis penitẽtie.

Predictis ꝯo adiũciendũ est q̃ trib⁹ modis agit penitentia. Supꝫ egit magister de trib⁹ pnĩe integralib⁹. hic agit de subiectiuis. q̃ sũt pnĩe ante baptismũ ⁊ post baptismũ. de mortalib⁹ ⁊ de venialib⁹. Diuidit aũt hec ps i duas ptes. In pma diuidit pnĩaz p trimẽbrẽ differẽtiaz. In secũda ꝯo spãliter tradit modũ pnĩe de venialibus. ibi. Que autez pro venialibus sit satisfactio sufficiens. Prima pars duas habet. In prima ponit diuisionez. In secũda cõfirmat per auctoritates. ibi. Unde de Augusti. tres sunt actões penitẽtie. Similiter secũda pars diuidit in duas. In pma assignat sufficientem satisfactionẽ. In secũda ꝯo epilogat. ibi. Ex his aliꝫ iam premissis ⁊c.

61 a ũ. Q⁹ trib⁹ modis agit ꝯo penitẽtia. Queritꝫ ꝯ hac triplici penitẽtie diuisiõe. vtrũ sit pnĩe virtutiꝫ. an pnĩe sacramẽti. Et videtur q̃ nõ ꝓ tutis. qz hec simpler ẽ et spẽs spãlissima. Item q̃ nec sacrũ. qz multiplicato suptor multiplicat in fer⁹. ergo ꝑm hoc videt q̃ pnĩa sc̃z tres differẽtias sit triplex sacramentũ. Preterea oĩe sacrũ vt dicit Ambr. ẽ simplex. Nꝰ. dõz q̃ pnĩa q̃ est añ baptismũ est pnĩa virtus. nõ pnĩa sacrũ. ⁊ ideo penitentia que est post baptismuz b ẽ pnĩa sacrũ. et ideo pnĩa in hac diuisiõe accipit cõiter ad vtutez ⁊ sacrũ. nec ẽ dicenduz eq̃uoce. sed analogice per reductiões ad vnã naturã. Alter⁹ notandũ q̃ ptes iste non sunt diuersificates pnĩaz ẽntial'r. sed ꝑm statũ. ⁊ ideo nõ ẽ diuisio in ptes ẽntiales. nec oporter ex hoc sacrũ multiplicari. nec eẽ cõpositũ. ⁊ sic patet illud.

Aug⁹. ad felicianũ

Act. ij.

b ũ. Altera est actio ⁊c. Innuit magister q̃ pnĩa fit ꝑ peccatis q̃ legis decalogus cõtinet. Videt nõ bene dicere qz in decalogo nõ phibet superbia nec ypocrisis nec 62 ꝛ silia. ergo ꝑ his nõ videt eẽ penitẽtiã. Nꝰ. q̃ sicut i ordine ꝓdicamẽti q̃dã sunt in genere ꝑ se. q̃dã sunt i genere ꝑ reductionẽ. sicut pncipia ⁊ etiam ꝓpriatões. sic intelligenduz est in articulis fidei. Quedam enĩz sunt antecedentia. quedã cõsequentia. ⁊ quedam sunt directe credibilia. sicut articuli. ⁊ in omnibus his iudicat quis hereticus si quẽ se sentiat. Per hũc modum intelligendũ est in ꝓceptis decalogi. q̃ quedaz sunt ibi phibita principaliter ⁊ explicite. quedã vt ãnexa ⁊ implicite. Ut verbi gratia si dicatur. non mechaberis. principaliter ꝓhibetur ⁊ explicite actꝰ adulterij. sz implicite ⁊ in generali. oĩs actus coitus vt antecedẽs. et sic prohibetur cõcupiscẽtia coitus siue aspectus mulier⁹ ad ꝓcupiscẽduz Cõsequenter vero prohibet omnis effusio seminis inordinata. Sic intelligendum in alijs. q̃ in primo precepto precipit cultus dei. ⁊ in hoc precipit actꝰ fidei antecedẽter. ⁊ cõsequẽter omnis elatio ⁊ superbia prohibet. sic et in alijs.

Q⁹ mltiplicado venialium ita aggrauat sic vnũ grade peccatum.

c ũ. Cum dicimus. Dimitte nobis debita nostra ⁊c. manifestamus nos habere quod nobis dimittat. Obijcitur. esto q̃ aliquis nõ habeat conscientiã peccati in aliquo instãti. vtpote qñ missam cantat ⁊ bñ est confessus ⁊ intẽtus celestibus. tunc videtur q̃ talis dicendo istam oratiõnem peccet mortaliter. quia facit contra conscientiam. Nꝰ. dicendum q̃ omnis homo potest rationabiliter habere conscientiaz de peccato venali. tum propter frequẽtiam. tum propter ignorãtiam. quia in multis ignoranter delinquim⁹. etiã cum credimus bene facere. tum propter adherentiam. quia amor rei temporalis ⁊ affectiões iste inordinate frequẽter multum nobis adherent. et ideo quilibet potest dicere. Ab occultis meis munda me do. ⁊c. Vel potest dici q̃ adhuc potest dicere in persona aliorũ. et ideo nõ peccat. sz pro alijs impetrat pro illo tempore. vel petit ꝑ seipso vel pro statu alio.

63

d ũ. Delet omnino hec oratio minimas ⁊ quotidianas 64 peccata ⁊c. Videt ex hoc dicere Augus. q̃ oratio dominicalis deleat peccata. Sed cõtra. solius gratie est delere peccata. ergo ⁊c. Si tu dicas q̃ tũ ad penã. Cõtra.

Diuidit penitentiã ꝑ trimẽbrem differentiã. d

Predictis ꝯo adiũciẽdũ est a q̃ trib⁹ modis agit pnĩa. ãte baptismũ. s. de ꝓpriis⁹ peccatis⁹ post baptismũ de ĩmundiciis q̃ post ꝓmittunt. est etiã pnĩa venialiũ q̃tidiana q̃ etiã humiliũ est ⁊ pfectoꝝ.

Cõfirmat diuisionẽ per auctoritates. c

Ũ Aug⁹. Tres sunt actiões pnĩe. q̃s mecũ eruditio vra recognoscit. Una est q̃ nouũ hominẽ parturit donec ꝑ baptismũ oĩm ꝑteritoꝝ ablutio fiat pctoꝝ. qz nulli⁹ sue voluntatis⁹ arbiter. nisi peniteat eũ veteris vite nouã ichoare ẽpt. a q̃ puuli sunt imunes cũ baptisãtur. qz nondum pñt vti libero arbitrio. q̃b⁹ tũ ad remissionẽ originalis pcti ꝑdest eoꝝ fides a q̃b⁹ offerunt. b Altera est actio pnĩe post baptismũ q̃ fit ꝑ illis pctis q̃ legis decalog⁹ ꝓtinet. agũt q̃ hoies pniam añ baptismũ de pctis ꝓpriis: ita tũ vt etiã baptisent. sic Petrus ait. Agite pniam et baptisetur vnus q̃sq; vr̃m in nõe dñi ⁊c. Agũt etiã pniaz si post baptismũ ita peccauerũt vt excõicari ⁊ recõciliari mereãtur. Est etiam pnĩa bonoꝝ ⁊ humiliũ fideliũ pene q̃tidiana. i q̃ pectora tũdim⁹ dicẽtes. Dimitte nob⁹ debita nr̃a ⁊c. Neq; ea nobis dimitti volum⁹. q̃ dimissa nobis in baptismo nõ dubitam⁹. sed illa que humane fragilitati q̃uis parua tũ crebro surrepũt. q̃ si collecta ꝓtra nos fuerint: ita nos gũabũt et oꝑimẽt sic vnũ aliqꝫ grãde pctũ. Quid enim ĩterest ad naufragiũ. an vno gñdi fluctu nauis opiat ⁊ obruat: an paulatim surrepẽs aq̃ i sẽtinã per negligẽtiũ culpaz ipleat nauẽ ⁊ submergat. Ideo ieiuniũ vel̃yne ⁊ orationes iuigilẽt. f In q̃bus cũ dicim⁹. Dimitte nob⁹ debita nostra ⁊c. mãifestam⁹ nos hr̃e qꝫ nobis dimittatur. ⁊ i his ꝯbis hũiliãtes aias nr̃as q̃tidianã agere pniaz nõ cessam⁹.

Tradit modũ penitẽtie de venialibus assignãs sufficientem satisfactionẽ. f

Que aũt ꝑ venialib⁹ sit satisfactio sufficiẽs Aug⁹. insinuat ita ĩq̃ens i Ench. De quotidianis ⁊ breuibus leuibusq; peccatis sine q̃b⁹ hec vita non ducitur: quotidiana oratio fi-

Q⁹ mltiplicado venialium ita aggrauat sic vnũ grade peccatum.

Cõsequenter vero prohibet omnis effusio seminis inordinata. Sic intelligendum in alijs. q̃ in primo precepto precipit cultus dei. ⁊ in hoc precipit actꝰ fidei antecedẽter. ⁊ cõsequẽter omnis elatio ⁊ superbia prohibet. sic et in alijs.

nō est par pena venialis et mortalis. sed illa est satisfactio ꝓ venialib⁹. ergo ꝓ mortalib⁹. ℟. dōm ꝙ ipe loquitur de deletōe q̄tū ad penaz. Valet eī hec oratio cōtra penā venialis ⁊ mortalis. sz plus cōtra penā debitā alicui veniali. q̄ tota p̄t remitti in hac oratōe si dicat deo

Mat. vj. te. Contra penā mortalis valet. sz nō tm̄. ꝯa hoc nō totuz remittitur. valet tm̄ aliq̄tulū. imo multum. nō tm̄ rone oronis. sz rōe elemosyne implicite. et illa ē cyna p̄cipua. s. remittere petm̄ proximo. ⁊ ideo dicit si veracit dicit. dimitte nobis sicut ⁊ nos dimittimus. ē. ij. Ita veraciter dicat. sicut ⁊ nos dimittimus. ⁊c. Scōz hoc videt ꝙ omnis qui habet rancorē in dicendo istā oronē peccet mortaliter. q. oīs q̄ petit sibi dimitti sicut dimittit alij. si nō dimittit ex hoc petit sibi petm̄ nō dimitti.

d Delet oino hec oratio minima ⁊ q̄tidiana pcā. Delet ⁊ illa a qb⁹ vita fideliū etiaz sceleratе gesta: ꝑ penitēdo i melꝰ ꝓmutata discedit. vt sic veraciter oꝛ. dimitte nobis debita

e nostra. ſ ita veraciter dicat: sic et nos dimittimus debitoꝛibus nostris. id est sic fiat qō oꝛ. q⁹ ⁊ ipa elemosyna est venia petētib⁹ oino ignoscere.

Epilogat que supra determinauit. §

Ex his aliisq̄ p̄missis iā facile est intelligere q̄ ꝓ venialibus sit exhibenda satisfactio-

Sufficit eī dñica oratio cū ieiunio aliquo ⁊ elemosynis. si ctī vt precedat p̄ritio aliquātula. ⁊ addatur cōfessio si assit facultas. de q̄ cōfessione post tractabit. Pro grauioꝛib⁹ vero peccatis hec etiā in satisfactōe adhibenda sunt: sed multo vehemētius atq̄ districtius. quia vt ait Augus. ad agēdum penitentiam non sufficit moꝛes in melius cōmutare et a malꝰ factis recedere: nisi ō his q̄ facta sūt satisfaciat domio ꝓ penitentie doloꝛem. per hūilitatis gemitum. per cōtriti coꝛdis sacrificium cooperātibus elemosynis.

sed quicūq̄ petit sibi petm̄ nō dimitti peccat mortalit. ergo videt ꝙ semp peccat mortaliter quādo hanc oratiōnē dicit. ℟. dicendū ꝙ nullus dicens hāc oratōem intendit ipam dicere ad petendā irā. sz potꝰ ad petendū miseꝛicoꝛdiā. Quādo ergo dicit illam cōditōem nō intēdit vim̄ditiōis aggrauare. siue sit homo intelligēs siue simpleꝛ et ideo nō est ibi nouꝰ cōtemptꝰ. ac ꝙ hoc nec nouū peccatū. nihilominꝰ petm̄ aggrauat occasionaliter. Et si tu obȝcias ꝙ tūc deberet abstinere. dico ꝙ adhuc aggꝝ uaret magis. dū ab alīs petitiōib⁹ saluberrimis coꝛ petētis arceret. Si tu dicas ꝙ illā deberet dimittere adhuc q̄ uis peccaret. dū dñi oꝛoez scient ifrigeret. Et iō sanū ꝙ silū ē cuilibz q̄ i frāno odio nullaten⁹ ꝑseueret. appet ei ꝙ sine disp̄dio mario ē nō p̄t-

Aug⁹. in lib. de penitētia.

Ad intelligentiā huiꝰ partis ꝑm triplicez penitētiam quam distinguit magister in lra. tria p̄n cipaliter querūt. Primo queriꝝ de penitētia ante baptismū. Secundo de penitētia post baptismū. q̄ est de mortalib⁹ Tertio de penitētia que est de venialibus. Circa primū querūtur duo. Primo queriꝝ vtꝝ oporteat penitere ⁊ dolere pro originali peccato. Secūdo vtrū accedentez ad baptismū cum actuali necesse sit ante sacramentū penitētie accipe.

Questio. j. i

Quest. j. Q non sit necesse penitere de originali uidet. quia potentioꝛ est vis regeneratiua sacramēti q̄ vis ꝓpagatiua homis coꝛrupti. sed per ꝓpagationem sine delectatiōe trāsfundit originale. ergo ab oppositis. imo multo foꝛtius per sacramentū sine doloꝛe deletur. Item oīs penitētia respectu voliti est. nō eī penitet homo de eo qō noluit. sed originale nunq̄ fuit voluntariū. ergo de illo non est necessaria penitentia. Item omnis penitentia est in actu volente. sed originale est in paruulo ⁊ in quo est moꝛbus ⁊ remediū. ergo non oporet ipm penitere cū non possit actu velle. Itez oīs penitētia est respectu actus ꝓpꝛij. penitet eī homo de eo qō fecit. nō de alieno. sed originale est per actum alienum. ergo ⁊c. Item baptismꝰ oꝛdinat cōtra oꝛiginale. sed non sunt remedia cōtra idem. ergo penitētia non est remediū cōtra originale. Cōtra. de eo de quo iuste arguit homo ab alio. iuste arguit a seipo. sed Augꝰ. dicit in li. de coꝛrec. ⁊ gra. ꝙ peccatoꝛ ꝓ originali est arguēdus. ergo peccatoꝛ debet arguere seipm. sed homo de culpa arguit se ipm per penitentiā. ergo ⁊c. Item sicut ira per zelū deteritaꝝ homo omnē iniusticiā in alio. ita penitētia omnem iniusticiā in seipo. sed originale est iniusticia in homine. ergo est deteritāda per penitētiam. ⁊ sic ⁊c. Ite

oīs qui vult deo recōciliari necesse habet detestari oīme qō a deo sepat. sed originale sepat. ergo ⁊c. Item de oī peccato de quo iuste punit a deo debet vere penitens punire seipm. sed ꝓ originali iuste punit homo a deo pena carentie que est maxima pena. quia maximū damnū ergo ꝓ eo debet se punire. ℟. dicēdū. ꝙ de originali peccato est loqui ꝓmuniteꝝ ⁊ specialiter. Cōmuniteꝝ vt est in oībus. ⁊ sic ad eius deletionē non requiriꝝ aliquis actus ex parte eius in quo est. vt patz in puero. Est iterum loqui specialiter q̄tū ad adultos qui se habere neſciūt. Et q̄tum ad hos non oporteꝝ q⁹ aliquis actus detestatiōis adueniat. Est iterū loqui q̄tum ad adultos q̄ se habere sciūt. ⁊ q̄tuz ad tales cōgruū est vt sibi displiceat. cōgruū inq̄ ꝙ displiceat non in speciali. sed in generali. quia debet ei displicere oīme qō a deo sepat. nec est necessariū. Ratio aut̄ quare non est necesse vt conteraꝝ est. quia non est actu nostro cōmissum. ⁊ sic licet in adulto sit ꝛalis originalis displicētia. non tamen est penitētia. quia penitētia vt ostensuz est. ꝓprie est respectu voliti. Ratōes igitur ꝓbantes ꝙ nō est necessaria penitētia ad deletionē originalis vere sunt ⁊ cōcedēde. Rationes oēs ad oppositum ꝓcedentes probāt ꝙ cōgruū est vt originale displiceat adulto ne velit amplius in illo remanere. sed ꝙ tenet se affligere nō ꝯcludit vel etiam penitere. 67

Qō eī obȝcit ꝙ arguēdus est pro originali. non uteꝝ intelligit q̄ ipm cōtraxit. sed ne in ipo velit ꝓ manere. 68

Ad illud qō obȝcit ꝙ penitentia est ad detestandū omne malū nostrū. dicendū ꝙ veruz est. attamē non cōtractū. similiter de ira per zelū in ꝓmo. 69

Ad illud qō obȝcit ꝙ penitētia debet detestari omne maluz qō sepat a deo. dicendū ꝙ verū est si istud sit ex ꝓpria voluntate introductū. ⁊ isto ꝙ detestet. non ꝓpter hoc penitēs dicit. 70

Ad illud qō obȝcit ꝙ debet se punire de

omni eo de quo iuste punit a deo. dicendū q̄ hoc verū eēt si deus pena sensus puniret. vel etiā baptismꝰ non sufficeret. nūc aūt deus nō punit pena sensus. & baptismus ab oī pena satisfactoria siue assumpta absolut. sicut melius supꝰ visum est.

Questio. ij. k

Utrū adultum accedentē ad baptismū cū actuali necesse sit ante sacramentū penitēte accipe q̄z baptismū. Et q̄ sic videt Act. ij. penitemi. & baptiset vnusq̄sq; vrm. Glo. dicitur de baptismate flumi⁹ lamēta pnie. vt prius aqua afflictois le pfunderent. & post sacramēto baptismatis lauarēt. Item Matth. iij. erībat ad illū hierosolymarū. Glo. iam tūc exemplū baptisandis dabat cōfitendi peccata & pmittendi meliora. Ergo si debēt cōfiteri. sltr & cōteri & satisfacere. Item rōe videt. quia dñs & beatus Johānes inceperūt pdicatōem a penitētia. sed debuerūt ab eo incipe qđ est salutis initiū. ergo sic ita inceperūt. ptz q̄ pmo debet accipe pniam. Preterea pmo pson corrupit naturā. sz actuale est corruptio psone. & originale nature. & cōtra actuale ē pnā. ergo pit baptismū. Item puulus nō hz nisi originale. sz adultus actuale cū originali. sed q̄ hz amplioꝝ morbū dz habere amplius remediū. cū ergo baptismus necessarius sit puulo. aliqđ vltra baptismū erit necessariū adulto. sz hoc nō est nisi penitentia. ergo ꝛc. Cōtra baptismꝰ est ianua sacramētoꝝ. sed ianua est pmo. & ante ipaz nihil debet pmitti. ergo ꝛc. Item pnia est secūda tabula post naufragiū. vt dic Hiero. & hoc in lra supꝰ di. xiij. sz scōa dicit respectu baptismi. ergo hec pcedit ipm. Item baptismꝰ omnē culpā delet. sicut supꝰ monstratū est. vnde Augꝰ. ad Valentinū. lauacro regeneratiōis oīa peccata hoīm mundant atq; sanant. Sz sup̄fluū est facere per plura qđ potest fieri per vnū. ergo ad emēdationē non est necessaria pnia.

71 Rō. dicendū q̄ est loqui de pnia vt est virtus. & vt est sacramentū. Si loq̄mur de penitētia vt est virtus cuiꝰ actꝰ est ꝯtritio. necesse est q̄ precedat baptismū in adulto q̄ hz actuale peccatū. nemo enī potest inchoare nouā vitā. nisi penitcat eum veteris vite. Si aut̄ loq̄mur de pnia vt est sacramētū fm q̄ homo ꝯfitet & recipit absolutōem. dico q̄ nō est necesse precede-

72 re. sed de cōgruo pōt. Fit enī ꝯfessio sacerdoti vt homo erubescat. & peccata sua recognoscat. et de cōz remissione deo ingratꝰ nō existat. Et q̄tū ad hoc cōgruū est. sed nō oportet nec debet sequi absolutio nec ligatio. q̄ omnino soluit in baptismo. Quia pnia q̄tū ad ꝯtritiōem precedit necessario. q̄tum ad ꝯfessionē de cōgruo. q̄tum ad absolutōem & satisfactōez neutro modo. Et q̄ sacramētum cōpletū est in absolutōe. q̄ ibi est remediū. ideo dico q̄ pnia fm q̄ sacramētum est ecclesie sequit. nō precedit.

73 Ad illud ergo qđ obīcit pmo q̄ lamenta pnie debent pcedere. dōm q̄ istud ꝯcedendū est. sltr q̄ exēpluz

74 dabat. ꝯfitendi. non q̄ necessariū. sed q̄ ꝯgruū. Ad illud quod obīcit q̄ predicatio incepit a penitentia. di-

75 cendū q̄ incepit a penitētia fructe nō sacramēto. Ad illud qđ obīcit q̄ prior est corruptio psone. dōm q̄ verum est in pmis parentibus. sed post fuit ecōuerso. & ḡa sacramēta ꝯcurrūt fm cursum necessitatis nostre. ideo

76 patz q̄ primus debuit cē baptismꝰ. Ad illud qđ obīcitur q̄ amplius remediū habere debet. dōm q̄ verus est sz ꝯtritionē. sed non oportz q̄ aliud sacramentū. quia baptismus ad vtrūq; valet. & ideo nō requirit aliud sacramentū. sed sufficit actus mētis per quē se ꝑparat ad effectū baptismi. sic q̄n accederet fictꝰ. & sic pz illud.

Questio. j.

Quoseq̄ter q̄tum ad secundū articulū queritꝰ de secūda pnia post baptismū. s. q̄ est & mortalibꝰ. Et circa hoc duo q̄rūtur. Primo queritꝰ de mortalibus per ignorantiā. vtrū necesse sit penitere. Secūdo queritꝰ vtrū necesse sit cōteri de peccatis scienter ꝑmissis & postmodū oblitis.

Questio. j. l

Q necesse sit penitere de peccatis ꝑmissis p ignorātiā ostenditꝰ. q̄ dicit Ambro. grauissime peccas si ignoras sed sicut exponit hoc nō est ob aliud nisi quia talis nō de facili querit medicū. ergo tali necessaria ē medicina. sed hec est penitētia. & sic ꝛc. Item ratiōe videt. quia Augus. de corrept. & gratia dicit. q̄ non excusat homo ꝑ ignorātiā q̄n teneat credere. q̄ pati rōne nō excusat hō ꝑter ignorātiā q̄n teneat cōteri. Item ratiōe videtur. quia peccm ex ignorantia est peccm actuale ex nostro actu ꝑmissuz. ergo sine actu nostro non delebitur. sz actus per quez delet culpa est penitētia. ergo ꝛc. Item ignorātia in eo qui peccauit nō excusat a pecō. ergo nō excusat q̄n egeat remedio. Cōtra. penitētia nō est nisi de volito. sed qđ per ignorantiā fit est inuoluntariū. ergo de tali nō debet fieri penitētia. Item incognita bona non possumꝰ amare. ergo nec incognita mala possumus odire nec detestari. ergo de his non est penitentia. Item nullo iure sumus certi vtrū offendimus deum per ignorātiā. sed nullus tenet agere aliquid ex precepto nisi ad qđ habet certitudinē ex aliquo iure. ergo nullus tenetur penitere de ꝑmissis per ignorantiā. Item de solis illis tenemur penitere de quibus tenemur cōfiteri. sed sola illa tenemur cē fiteri que possumꝰ veraciter enarrare. & illa sola possumꝰ veraciter enarrare que nouimus. q̄si dubia vel ignorata asseramꝰ est mendaciū. ergo cū ignorāter ꝑmissa nesciamꝰ cē peccā. nō possumꝰ ea ꝑ hoc confiteri. ergo nec tenemur de his aliquo mō penitere.

77 Rō. dōm q̄ penitere de aliquo est dupliciter. scz in generali. et in speciali. In generali quādo homo dolet in generali de oīi offensa dei quā fecit. In speciali quādo dolet de hac vel illa. Dico ergo q̄ de peccatis ꝑmissis per ignorātiā dz penitere ī generali. & dicere cū ꝓpheta. Delicta iuuētu. meor ignoīa. me. ꝛc. In spāli nō

78 non tenetur penitere. sed tenet facere qđ in se est. vt scilicet & pecā recognoscat. Cōmittitur enī pecā per ignorātiā iuris. et cū cognito iure scit se peccasse. vtputa qui fornicatus est ignorās illud esse peccm. Cōmittitur etiā per ignorantiā facti diligētia debita nō adhibita. et cū cognoscitur dño reuelāte. vnde tenet orare vt dñs par-

79 cat ei vel reuelet. Ad illud ergo qđ obīcit q̄ peccatū ꝑmissuz per ignorantiā est inuoluntariū. dōm q̄ non est oīno inuoluntariū. quia et si nō perfecta fuerit cognitio fuit tamen cognitio actus q̄tus non recognoscerēt eum substantia deformans. et hoc melius patz in questiōe de

80 ignorātia in sequēti questiōe. Ad illud q̄ non possumus penitere de ignorātis. dōm q̄ verum est de ignorātis oīno. sed de ignorātis in ꝑticulari & in vniuersali. satis ꝯtingit conteri in vniuersali. et q̄ quedā ignorata ī ꝑticulari per negligentiā. scīunt per diligentiā. ideo tenetur facere qđ in se est vt sciat & si non occurrat. tunc sufficit penitētia in generali vt doleat & cetā aliqua mala sustineat. & in multis se offendisse credat que ignorat.

81 Ad illud qđ obīcit. qđ ignorat nullo iure scit. dicendū q̄ ad penitentiā sufficit cognitio ꝓbabilis. & probabile est cuilibet qui fuit ignorās etiā in adultis q̄ in multis offenderit. & hoc insinuat lex diuina q̄ de illis decet penitere & petere venīā. Unde in ps. Delicta quis ītel-

28 ab oc.me.mũ.me. ¶ Ad illud qđ obꝫcit q ignorata nõ possunt cõfiteri ergo ꝛc. dõm q illa tenemur cõfiteri p quibus oporter penitentiã facere in speciali. talia tñ ni si nobis innotescãt. vel per nostram diligentiã. vel p revelationẽ diuinã. ad penitentiã in speciali agendã non obligant. nihilomin9 tamẽ in ipa cõfessiõe debet homo se totũ ostendere. ꝛ libenter penã portare. etiam de his que sunt ignoranter perpetrata.

¶ Questio. ij. m

¶ questio. ij

Utrũ de peccatis scienter cõmissis et postmodũ oblitis teneat homo cõteri. an possit de talibus sine penitẽtia saluari. Et qđ teneꝫ cõteri videꝫ. quia si aliquis peccet ꝛ postꝫ cadat in furiã ante penitentiã nõ põt postmodũ iustificari. et huj9 rõ est. quia non põt de peccatis penitere. ergo si furiosus nõ excusaꝫ. nec oblitus sus. ¶ Itẽ j. ad Cor. vij. nihil mihi cõscius sum ꝛc. Glo. quia potest latere qđ nescio. Ergo latẽtia peccati impedit iustificationẽ. sed hoc nõ cẽt nisi de illo teneꝫ penitere. ergo ꝛc. Si tu dicas q in generali teneꝫ. hoc nõ soluit. qz in generali nõ latet. imo quilibet debet reputare se fuisse peccatorẽ. ¶ Item q teneaꝫ in speciali videꝫ. quasi nõ esset oblitus teneꝫ penitere in speciali. ergo esto q nõ ex culpa inciderit in oblitionẽ et ex negligẽtia. si nõ reportat cõmodũ de malicia adhuc teneꝫ. ¶ Item quero quid sit cõteri. siue penitere in generali. Si sub cõditõe. vt doleo si feci. similiter põt homo penitere ꝛ de his que nõ fecit sicut de his que fecit. ¶ Cõtra. aliquis ita oblitus est q nõ potest recordari. ꝯa memoria nõ est in nostra ptãte. ergo si nõ teneꝫ ad impossibile. non teneꝫ ad recordari. sed non potest penitere nisi de malis que recordaꝫ. ergo nec de his. ¶ Itez si facit homo qđ in se est. deus facit qđ in se est. sed p possibile est istũ facere qđ in se est sine recordatiõe. ergo possibile ẽ facere qđ in se est sine penitẽtia. ergo possibile est iustificari sine penitentia. ergo nõ teneꝫ penitere. ¶ Item aliqs est paratus dolere de oĩbus ꝛ non dolet vel penitet de his nisi qz nõ recordaꝫ. ergo obliuio introducta est impedimẽtuz. si ergo dolet de oblitis remouꝫ impedimẽtũ. ergo iustificaꝫ. ¶ Itẽ esto q totũ oblitus sit in generali ꝛ particulari. qz nunqz recordaꝫ se offendisse. talis nõ põt penitere nec in generali nec in speciali. ꝛ tamẽ potest iustificari. qz est viator. et põt demereri. ergo nõ oportet q

83 de istis poeniteat. ¶ R°. dõm q oblitus aut est oblitus oĩno q nõ recordatur nec in generali nec in speciali. aut est oblitus in speciali. sed tamẽ in generali recordatur. Quãdo est oblitus in speciali. tamẽ recordaꝫ in generali. dico q teneꝫ penitere et cõteri in generali de negligẽtia sua ꝓter quã venit in illam obliuionẽ. ꝛ tenetur facere qđ in se est vt recordeꝫ in speciali. vel per recogitationẽ vel per orationẽ. Si autem sit oĩno oblitus adhuc teneꝫ conteri in generali. ꝛ ex toto cõteri in generali. nõ sub cõditione. sed sub estimatõe ꝓbabili. Debet eĩm homo ꝓbabiliter credere q in multis offendit quoz nõ recordaꝫ. ꝛ si ex hac existimatõe doleat sicut si certus cẽt. cõtritus est ꝛ penitens. Cõcedende sunt igit rationes monstrantes q non est necesse cõteri in speciali siue penitere. 84 Nec valet illud qđ vltimo opponit q nec in generali teneꝫ. quia totũ est oblitus. Dico eĩm q totuz qđ est oblitus certitudinaliter põt cognoscere ꝓbabiliter.

85 ¶ Ad illud ꝯo quod obꝫcit ad oppositũ q oportz specialiter per simile de furioso. R°. est q furiosus nec generaliter nec specialiter põt penitere. ꝛ nullus iustificatur sine penitẽtia vel in generali vel in speciali. ¶ Ad

86 illud qđ obꝫcit q peccatũ latens impedit iustificatõez dicendũ q falsum est. imo certitudinem iustificatiõis. quia nõ est certus de iusticia eo q non est certus de culpa. ¶ Ad illud quod obꝫcitur q reportat cõmodum. 87 dicenduz q falsum est. quia debet dolere in generali de illis. ꝛ ꝓterea de oblitione. ꝛ iterũ grauius punit a deo qꝫ si nõ fuisset oblitus. tamẽ via salutis non ꝓcluditur

¶ Ultimũ de generalitate partz. quia penitere in gene 88 rali nõ est per cõditiõem. sed per certitudinez de peccatis cõmissis. quia scit se aliquãdo peccasse. sed tamẽ nõ recolit quo peccaco. nec per ꝓsumptiõem potest pbare. que aliquãdo tantũ doloꝛem generat in homie sicut certitudo peccati ꝛ tantũdem valet.

Consequẽter ꝯtrum ad tertium articulz quer̃tur de penitẽtia venializ. Circa quã duo quẽruntꝫ. Primo queri de periculo morbi. Secũdo de necessitate remedij

¶ Questio. j. v

¶ questio. j.

Utrũ veniale peccatũ possit fieri mortale. Et q sit per complacentiã specialiter videꝫ. Augus. nihil adeo est veniale qđ non fiat mortale duz placet. ¶ Item q per multitudinẽ. Augus. de pe. ꝯis singula non mortali vulnere ferire sentiantur. tamen oĩa simul ꝯgregata velut scabies eo q plura sunt ferent. Itez ratiõe videtur. quia cõplacentia est plenus cõsensus. sz delectatio que est venialis aduenĩẽte ꝯsensu fit mortalis. ergo veniale per complacentiã fit mortale. Minor patz. quia delectatio morosa que est venialis ante cõsensũ postea fit mortalis. ¶ Item placitũ est quieta volũtas. sz quiescens in creatura fruit illa. ꝛ ita peccat mortaliter. ergo veniale fit per cõplacentiaz mortale. ¶ Item q per multitudinẽ videtur. quia amor mortalis excedit amorem venialis in infinitũ. sed finitũ aliquoties sumptũ reddit esse infinitum. ergo ꝛc. Si tu dicas q excedit in infinitum. quia hoc est supẽ deum. ꝛ illud infra. Contra. ab eadem virtute nõ exit motus in infinitũ maior ꝛ minor. sed amor mortalis ꝛ venialis sunt ab eadem potentia. ergo ꝛc. ¶ Item veniale est alicuj9 quantitatis. quia est maius ꝛ minus sed omne quãtuz est ꝓportionabile quãto. ergo mortale cum sit quãtum nõ excedit veniale improportionabiliter. ꝛ sic ꝛc. ¶ Itez veniale est dispositio aliquo modo ad mortale. sed per maiorẽ dispositiõem fit necessitas. ergo necessario vt videꝫ veniale introducit mortale peccatum. ¶ Contra. veniale ꝛ mortale specie differũt. sz ꝯplacẽtia eo q cõplacẽtia nõ mutat spẽz sz cõseruat. ꝯ vnũ p ꝯplacentiã nõ fit alterz ergo veniale nõ fit mortale. ¶ Item mortale excedit veniale ĩ infinitũ. qz pena excedit penã ĩ infinitũ. ergo veniale infinities multiplicatũ non fit mortale. R°. dicendũ q triplex est genus venialis peccati. Quoddam eĩm est ex surreptiõe. ꝛ ideo veniale quia vitari nõ potest tũc. Quoddã ex cogitatiõe siue volũtate siue cõsensu. ꝛ ideo veniale quia nõ plene cõsentit homo vt in cogitatione de muliere. ꝛ delectatiõe circa cõsensuz in delectationez. Quoddã est veniale cũ rõne ꝛ cõsensu. sed tamẽ ideo est veniale quia nõ est deordinatio cõtra preceptũ vt ebrietas ꝛ mendaciũ iocosum. Cum igit queriꝫ vtrũ mortale fiat veniale. si intelligat q hec culpa per cẽtuam fiat illa nulla est questio. qz hoc est impossibile. Si intelligat q illud qđ alĩs erat veniale possit cẽ mortale. vt mendaciũ iocosum ꝛ ebrietas. Dico q quoddã nõ fit mortale. quoddã fit mortale per complacentiã. Primũ igit veniale qđ cõmutatur ꝓter rationẽ semper est veniale. Sed secũdo modo venialeper delectationem et cõ

sensum fit formale per cōsensum. z ita per complacentiam fm q placitū dicit cōsensus plenus. Tertiū veniale qđ est per delectatiōem circa deū pōt fieri mortale. p libidinē magnā. sicut mendaciū iocosū. z hoc fit mortale fm placitū. fm q placitū dr quieta volūtas. Et ḋa iteratio actus disponit ad libidinē z cōplacentiā. hinc est q Aug⁹. dicit i plurib⁹ locis q plura venialia obruunt. nō p se sz q disponūt ad libidinē. nō dispositōe necessitatis sed pnitatis. ¶ Ad illud ergo qđ ꝓbat q venialia fiant mortalia per cētiā. dōm q verū est. Sz qđ obijcit in cōtrariū de Aug⁹. solutū est. quō intelligitur. Illud em intelligit siue p cōuenientiā i genere act⁹. siue p dispositōem. q multa venialia disponūt ad libidinē z temptū. ideo Aug⁹. ꝓbat ea bestijs minutis. cōparat guttis. ꝓbat arene. ꝓbat scabiei. non quia ipa in se faciūt naufragiū. sed q ad hoc ꝑducunt p accidens.

90 ¶ Ad illud qđ obijcit. de cōsensu z cetera volūtate. dicendū q qñ cōsensus venit. nouū peccatū fit. nec fit veniale mortale. sed qđ alⁱs cēt veniale mortale fit.

91 ¶ Ad illud qđ obijcit q p multitudinē z̄c. dōm q ē infinita p portiō. non q motus est infinit⁹ intēsione. sed reputatione. sicut ptz in eo q diligit deū ex charitate. plus diligit deū qz denariū vnū. et in infinitū vn⁹ amor qui est infra deū nunqz compabilis est amori qui est sup deum fm istū modū.

92 ¶ Ad illud qđ obijcit q veniale est quātum. dōm q quēadmodū linea est in se quāta. sed ꝓportione superficiei nō hz quātitatē. sic veniale z si de se quātum sit. compatōe tn mortalis caret quātitate.

93 ¶ Ad illud qđ obijcit de dispositōe. dōm q volūtas semp libere mouet. z ideo nō disponit dispositōe q̄ sit necessitas sed tm dispositōe q̄ est pnitas. nō sic natura q ad vnaz partē est determinata. Et alia rō est in būte charitatē. q sustentat a virtute infinita. z talis per nullū pōdus compellit cadere salua sustentatōe. volūtas em semp libera est. z qđiu est in via ꝓtibilis est. z tō nunqz ineuitabiliter dū ē in via ad malū culpe disponit. Et sic ptz istud.

¶ Questio ü.

De penitētia venialiū qtum ad necessitatē remedij. Et est qstio. vtr ds teneat penitere ō venialī. Et q sic videtur quia impossibile est intrare in gloriam nisi venialia remittat. sz venialia ē actualia peccā. z ab illo nō iustificatur nisi q pniam ergo necesse ē penitere. ¶ Itez aliqđ ē venialia qđ p ꝓsensū fit mortale. ergo aliq sūt in q̄ tenemur dissentire ne fiāt. ergo posqz talia sunt cōmissa tenemur dissentire z de eis dolere. ergo z penitere. ¶ Itē multitudo venialiū de primo disponit ad mortale licet nō necessario. ergo q dimittit venialia in se multiplicari cōmittit se discrimini. sz oēs tenent nō ꝓmittere se discrimini. ergo z̄c. ¶ Itez q pena exterior sit necessaria videt. q dicit magister in lra q est peccā. penitēdū. z qñ talacūqz pena sustinēda. ¶ Itē Aug⁹. loquēs de piculo venialiū. iciunia inqt z oratones et elyne. iungitēr. Sz ℥. q nō tenemur vitare nō tenemur z bis penitere. hoc certū est. q sicut virtus pnie detestat factū. ita cauet faciendū. sz talia sunt venialia. ergo z̄c. ¶ Itē ad nihil tenemur sine quo pōt cē charitas. sz charitas pōt cē sine deletōe venialiū. q stat cū venialib⁹. ergo de venialib⁹ nō tenemur penitere. ¶ Itē ñ teneor ꝓ penitere z hoc venialī nec de illo. z sic de alijs. pari ergo ratiōe de nullo.

¶ Itē q nō debeat venialī pena exterior videt. q venialē est min⁹ mortali in infinitū. sz mortali debet pena finita exterior. ergo venialī nulla. ¶ R⁹. dōm q dupl'r ē loq de morbo peccati venialis. aut in se. aut inq̄tū prebet occasionē piculōsi dādi quā ponit Aug⁹. in lra. siue per ꝓsensuz. siue p cōtemptū. Si loqmur de venialī in se. sic dico q nō est necesse penitere de venialī. nec pnia interior nec pnia exterior. qm sicut infra videbit venialē nō solū in hac vita delet. verū etiā post mortē. Si autē loqmur rōnē piculi ad qđ ducit. sic dico q ḋa ducūt ad piculū ipm etiā penitentē q tenet hō de aliqb⁹ penitere qñ aduertit piculū. sicut manifeste dicit Augus. in lra. Et ideo notādū est sicut tactū est. q tria sunt genera venialiū. Quedā ex surreptōe. z de his nō tenemur penitere nisi de ꝓgruo. Quedā ex volūtate. cui si ꝓsentiat incidit hō i mortale. z de tali tenet hō penitere nō simpl'r. sz i casu. siue p loco z tpe qñ recogitat ea. ne si ꝓsentiat cadat. Quedā sūt sūt venialia q p sui mlt'tudinē augēt libidinē. sic illa in q̄ ē ꝓsensus z deordiatio ꝓtra deū. z de talib⁹ dico q tenet hō penitere ne mlt'iplicent. z i h⁹ piculo z discrimini se ꝓmittat z ad talia hortat pnia⁹ Aug⁹. oēs piculū qđ ē in mlt'itudine venialiū ꝓpās arene. ꝓpās bestijs minutis. ꝓpās guttis mlt'iplicatis. ꝓpās scabiei. Et itelligēda ē silitudo q̄tū ad hec oia rōne piculi. nō q factūr ipa venialia ō se. sz ad qđ hoiez ꝑpāt. z de his sanū ꝓsilium ē etiā penā sustinere. sic Aug⁹. determiat Utr aūt teneamur sacerdoti ea ꝓfiteri z ad eⁱ arbitriū satisfacere. q̄stio erit infra cū agēt de ꝓfessiōe. Ex his patēt obiecta ad vtrāqz ptē. Nā rōes ad pmā ptē pcedūt rōne piculi ad qđ disponūt ꝑter pmā. ad quā soluēdū q itrē ptōez. q remitti pñt i alio seculo. Rōes ꝯo ad oppositū z pcedūt rōe morbi in se. tn nō valēt. q̄uis em mortale q̄diu est mortale sit ipꝛoportionabile. tn in ipa iustificatione remittit pena eterna. z mortale fit quodāmodo venialē. z ita ꝓportionabile.

¶ Distinctio xvij. de ꝓfessiōe sacramētali z de his q ad eā spectat. put habet rōez remedij q̄tum ad necessitatē ex parte ꝓfitentis.

Hic oritur qstio multiplex. primo em q̄rit z̄c. Supra egit magr de pribus itegrātibus pnie. z qsi sub qđa cōpēdio. hic q. pnia vt ē sacrm ecclie. ꝓcipue attendit q̄tū ad ꝓfessionē. pncipaliter determiat de cōfessione. Et diuidit hec ps i duas. In pma agit de ꝓfessiōe sacramētali. vt hz rōnē remedij. In scda inq̄tū hz rōnē signi. infra dis. xvij. ꝑpe finē. Post pdicta restat inuestigare qđ in actōe pnie. Pma ps hz q̄ttuor. In pma agit de ꝓfessiōe q̄tū ad necessitatē ex pte ꝓfitētis. In secunda q̄tum ad potestatē absoluētis. infra distin. xviij hic q̄ri solet si pcm̄ oīno dimissum ē a deo z̄c. In tertia q̄tū ad opportunitatē tpis. infra dis. xx. sciendū est etiaz q tp⁹ pnie ē vsqz ineūnū. In q̄rta q̄tū ad vtilitatem a pte finis. infra dis. xxj. vltra medū. post hec cōsiderandum est qđ ꝑsit cōfessio z̄c. Pma ps spectat ad presentē distin. q habet tres ptes fm tres questiōes qs determiat magister circa ꝓfessionis necessitatē. Primo ergo querit vtr ꝓfessio sit pcēs necessaria ad iustificationē. Secūdo dato q quodāmodo sit necessaria. vtruz sufficiat cē fiteri corde. an necesse sit ꝓfiteri ore ꝓpius dei ministro. z hanc ꝓsequit ibi. iam fm questiōis articulū inspiciamus. Tertio ꝯo determiat cui homī necesse sit cē fiteri. vtrū sufficiat cōfiteri laico. an necesse sit ꝓfiteri sacerdoti. z hoc ibi. Nūc priusqz ꝓmissis auctoritatibus z̄c. Pma pars habet tres. In pma. ꝓponit questiones. In secūda ad vtrāqz partē questionis opponit vtr. s. ꝓfessio sit necessaria ad iustificatiōnē. ibi. dicūt em q̄dā sine ꝓfessiōe oris. In tertia determiat. ibi. Quid ergo sup his sentiēdū quid tenendū.

Querit vtrū ꝓfessio sit pctōri necessaria ad iustificationem. a

Di. XVII

Nc oritur ꝯo multiplr ꝓtio ei q̄rit vtrū absq; satisfactiōe t oris ꝓfessione ꝑ solā cordis ꝓtritionē pctm̄ alicui dimittat. Scdo an aliq̄n sufficiat ꝓfiteri deo sine sacerdote. Tertio an laico fideli facta valeat ꝓfessio. In his eni etiā docti diuīsa sentire inueniūt. q; sup his varia ac pene diuīsa tradidisse videntur doctores.

Opponit ad vtrāq; ptē questiōis. Dicūt eni q̄dā sine ꝓfessiōe oris t satisfactione opis neminē a pctō mūdari. si tps illa faciēdi habuerit. Alij vo dicūt añ oris ꝓfessionē t satisfactionē in cordis ꝓtritiōe pctm̄ dimitti a deo si tm̄ votū ꝓfitēdi habeat. Vñ ꝑpha. Dixi ꝓfitebor adūsum me iustitie do. t tu re. im. Qd exponēs Cassio. ait. dixi. i. deliberaui apud me qō ꝓfitebor. t tu remisisti. Magn̄ pietas dei. q; ad solā ꝓmissionē pctm̄ dimiserit.

pō. xxxj. Lestimo, nūs ꝓbat īsola contritione pec/catum dimitti.

a Votum ei a Votū eni ꝑ opatiōe iudicat. Ite aug. nō dū ꝓnūciat. ꝓmittit se ꝓnūciaturū. t deus dimittit. quia hoc ipsum dicere quoddam ꝓnūciare est corde. Nondum est vox in ore vt homo audiat confessionem. et deus audit. Item sacrificium deo spiritus ꝓtribulatus cor cōtritum tc. Alibi etiam legitur. Quacunq; hora peccator conuersus fuerit t ingemuerit. vita viuet t non morietur. Non dicitur ore confessus fuerit. sz

1 ꝓ opatiōe iudicatur. Videtur Cassio. hic male dicere. q; ꝑm hoc tm̄ valet siquis habz voluntatē confitendi. q̄tuz si ꝓfitet. frustra q̄ ꝓfitet. Item aut sacrz ꝓfert aliq̄d bñti bonaz volūtatem aut nihil. Si aliq̄d. q̄ ñ ē idez et equalēs. vel/le t sacrm̄ suscipe. Si nihil ꝓfert bñti bonā volūtatez et nulli alij ꝓfert. q̄ tc. Nec dōz q; votū b̄ firmū ꝓpositū. t b̄ cōputat ꝑ opatiōe. nō q; tm̄ valeat oīno. sz q; b̄ deo acceptat. t si adsit votū t desit facultas. deo excusatū hz. Ocedo q̄ bñ q; sp aliq̄d recipit q̄ ope accipit sacrmētū. t aliquā vtilitatē hz. tm̄ vbi deest facultas. deo reputat sufficiēs ad impetrādū ipz votū. t vbi adest anteq; puēiat ad op. reputat cōuēiēs ad obtinēdū gram nec tm̄ frustra cōfitet. si eni ꝑ locor. tpe ñ cōfiteret. aut votū nō eet. aut eē desisteret si ꝑ eet. b Nēo ei pōt cōfiteri nisi suscitat. Vñ nō ē vez q̄ dic. q; ꝑm b̄ cuz null⁹ mortu⁹ teneat ad sui suscitationē. q; b̄ ē impossibile. null⁹ pctōr tenet ad cōfessionē. q̄ est inconueniens. q; dōm q; posse cōfiteri ē duplicit. Aut pctm̄ deregēdo. vt sit cōfessio mānifesta. t sic ꝓt fieri etiaz a pctōre. Aut vt sit cōfessio vere reconciliatiua. t sic nō pōt fieri nisi a iusto t suscitato. Si eni alias fiat. absoluit ex tm̄. sz ñ interi. Nihil eni ad salutē valz alicui penā tē poralē taxare. q̄scz dōs absoluat ab ēna. c Que vt ē vita tc. Innuit mgr q; sicut aīa est vita corpis. ita ei⁹ vita deus ē. Vñ b̄ ē falsum. q; aīa viuificando infor

2

3

p̄sus igemuerit. Vñ dak intelligi q; etiā ore tacēte veniā inuēdū ꝓsequmur. Hic etiā leprosi illi q̄b⁹ dns ꝓcepit vt oñderēt se sacerdotib⁹ i itinere anteq; ad sacerdotes venirēt. mūdati sūt. Exq̄ insinuat q; anteq; ora nra sacerdotib⁹ apiam⁹. i. pctā ꝓfiteamur a lepra pctī mūdamur. Lazar⁹ etiā nō p⁹ de monumēto ēduct⁹. t p⁹ a dño suscitat⁹ q̄ int⁹ suscitat⁹. pdūt foras viuus. vt oñderet suscitatio aie ꝓcedere ꝓfessionē. b Nemo ei ꝑt ꝓfiteri nisi suscitat⁹. q; a mortuo velut q̄ non ē perit ꝓfessio. Nullus g̃ ꝓfitet nisi resuscitat⁹ nemo añ suscitat nisi q̄ a pctō soluit. q; pctm̄ mors aie ē. c q̄ vt ē vita corpis. ita ei⁹ vita deus est.

Lu. xvij

Johā. xj

b

Ite auctoritas ecōtra probat si/ne cōfessione ñ dimitti pctm̄.

c

His aliisq; plurib⁹ auctoribus ꝓbat añ ꝓfessionē vel satisfactionē sola cōpunctiōe pctm̄ dimitti. Qō q̄ negāt. eas deesse mia re laborāt. necnon in huius sñie depōsitionē t ad sue opīonis assertionē autoz. testimonia inducūt. Ait eni dns ꝑ esaiā. Dic tu iniq̄tates tuas vt iustificēris. Ite amb. Nō ꝑt q̄scz iustificari a pctō nisi pctm̄ ipm̄ antea fuerit ꝓfessus. Idez dic. Cōfessio a morte aiaz libat. ꝓfessio apit paradysum. confessio spem salutis tribuit. d quia non meretur iustificari. qui in vita sua nō vult

Esa. xlij.

Amb. i li. ō padyso

Idē i ser/mōe xpi.

d

mat corp⁹. sed deus nō est forma animē. Ite corpus ꝓiuatum anime vita. non resuscitatur nisi ḡ miraculum. ergo videtur q; iustificatio sit miraculosa. quod ñ videtur. cuz nemo admirēt b nec sit insolitum. Nō dicendum q; sic deus est vita anime sicut anima corporis quodammodo. t quodammodo non sic. In hoc enim est similitudo q; quemadmodum corpus indiget anima t ab ipsa viuificatur ēdiu illi coniungitur. t ꝑ cius separationem vilescit. sic q̄diu anima vnitur deo ꝑ charitatez viuificat. et q̄n separat ab eo mor t vilescit. in b̄at ē dissimilitudo q; aīa ꝓūgitur nakalitē t nakalitē ex corruptione nake separatur ita q; appetit⁹ t idigētia ei⁹ vtroq; q; cōstituūt ē tū. ex deo āt et aīa nō fit vnū et preterea cōtractio illa ē voluntatis ex vtraq; parte. t hinc est q; quia voluntas nostra naturaliter est vertibilis. t diuina misericordia ꝓmpta est misereri. q; resuscitatio aie ñ ē miraculosa. sz vt ꝓpr⁹ loquamur ē mirabil. d Q; ñ meret iustificari q̄ in vita sua ñ vult pctm̄ cōfiteri. Vñ improꝑe loq. q; iustificatio añcedit oē meritū. g̃ null⁹ iustificari meret. Ite q̄ritur cum omnes virtutes dentur homini scilicet fides charitas tc. quare magis vocatur iustificatio deletio culpe q̄ aliud. Item cum anima dicatur viuificari. sanari. t renouari. queritur que sit differentia inter hec. R⁹ dicendum q; iustificatio non cadit sub merito condigni. cadit tamen sub merito congrui. dicitur autem repatio anime iustificatio. Peccatum enim actuale est deordinatio siue obliquatio circa aliquē actum anime. t per hanc separatur anima a deo. t ex hoc incurrit duplex malum. scilicet difficultatem ad bonum. t ideo dicitur vetustas qua anima iam inueterata est. et ꝓnitatem ad malum. t hoc dicitur infirmitas. vñ oē pctm̄ dr iniustitia. dr mors. dr vetustas. dr infirmitas

4

Per oppositū igit̄ aīa in aduētu gr̄e viuificat̄ & resuscepti6e virtutū ordinātū vnūsqs potētias iustificat̄. & h̄ q̄dez fit i instāti. vñ iustificatio dr̄ a iusticia gñali. sz sanat̄ vlteri9 p gr̄az sacr̄oz & renouat̄ p bonū exercitiū & fit sp ad bonuz abilior. Vñ dic̄ ap̄lus. ij. Cor. iij. q renouat̄ ō dic̄ i die. sic̄ & interior ō dic̄ i die. sic̄ & exterior ō dic̄ i die. i dem corrumpit̄. Vñ notāduz q̄ pctm̄ vno mō dr̄ ifirmitas & vetustas. alio seqla pcti. Aut p mo. q̄dē mō ista. tim fit sanatio & renouatio. secūdo mō successiue. Nec quenit̄ ad p̄fectā sanitatē & nouitatē nisi i gl̄ia. eo q̄ sp manz pnias & difficultas i via. Nō g̃ q̄nit̄ q̄re dr̄ iustificatio. dom̄ q̄ ōr a iusticia gñali. ñ a iusticia cardinali. Nō q̄rit̄ q̄ mō h̄ dīnt. iam p3. Patz ēt illō quod cōsuevit q̄ri cui9 sit sanare. dico enī q̄ p̄trītiōis inq̄tū est actus & tutū est iustificare. sz ei9 inq̄tuz est sacr̄al̄ est curare. Sacr̄a enī p̄ne sanāt. & v̄tutes rectificāt. Sz inq̄tuz est gr̄e ē viuificare. inq̄tū bonoz oīum renouare.

Job. os aureum.

Aug⁹. de penitētia

Matth. xvj.

Job. xxxj

Ambro.

Aug. sup ps. lxviij.

e Nisi purgat⁹ fuerit ab oī pctō p̄niam. p̄fessionē et baptismuz. Querit quō ista tria distinguant̄. videt enim p̄fessionē ab his nō differre. & dom̄ q̄ curatio a morbo est duplicit̄. aut p̄ virtutē. aut p̄ sacr̄m. Si p̄ virtutē dic̄ p̄ p̄niaz. Si p̄ sacr̄m. Hoc ē duplicit̄. sic̄ duplex ē tabula. & sic̄ ē p̄fessio & baptism⁹. Aliter pt̄ dici et melius q̄ Abyb. loq̄t̄ ō adultis. & hi purgāt̄ duplici sacramēto. s. p̄fessiōe & baptismo & ppatorū ad virtutē ē p̄trītio. & hāc noīe p̄nie dat intelligi.

f Nemo dicat sibi occulte ago p̄niaz &c. Ut ex h̄ q̄ p̄nia ois sit facienda i publico et illud vr̄ p ī̄az seq̄nt̄ē de Iob. Si erubui pec. m. &c vr̄ ī̄z h̄ q̄ alibz teneat̄ p̄fiteri pcā sua in p̄spectu ppli. g̃ ñ ē ve pēites q̄ p̄ fitet in puato. R⁹ dōz q̄ aug⁹. itelligit ō occultatiōe q̄ fit respectu sacerdotis cui p̄cepit dñs mānifestari ñ respectu aliarū p̄sonarū.

quā si ceciderī ñ claudet sup te os suū. si tu ñ claudis os tuum. Cōfitere g̃ & dic. De pfundis clamaui ad te dñe &c. & euades. Claudit sup illū q̄ in pfundum p̄cēnit. a q̄ mortuo velut q̄ non sit perit p̄fessio. Itē. Null⁹ debite g̃uoris pene accipit veniaz nisi q̄lēcūq; (& si lōge miorez q̄ debeat) soluerit penā. Ita enī imptīt a deo largitas mie. vt ñ relinq̄t iusticie disciplia. Item hiero. Qui pctōr ē plāgat delicta ppa vel ppli. & ingrediat ecclesiam de qua ppt̄ pctā fuerat egressus. & dormiat i sacco. et pteritas delicias p̄ q̄s deū offenderat. vite austeritate cōpēset. Nūs alijsq; auctoritatibus nitūtur asserere. sine confessiōe voc̄is & alīq; absolutione pene. neminem a peccato mūdari.

g Venial̄ est culpa quā seq̄t̄ p̄fessio delictorū. Ut male dicere. q culpa ñ allcuiat̄ ex effectu seq̄nti q̄uis aggueł. g̃ vr̄ q̄ mortale nunq; p̄ fessiōez fiat vēiale. Itē vēiale ñ fit mortale g̃ nec ecōuerso. Itē si fit vēiale q̄ōr dimittit p̄ fessiōz. m̄to a fortiori dz dicere ō p̄trītiōe. R⁹ dōz q̄ i absolutōe q̄ ēi cōtritiōe culpa recipit vēiā q̄tuz ad penā ek̄naz. In p̄fessiōe vo pti recipit vēiā pti ñ. q ad vnā ptē pene. ligat̄. ab alia absolvit & ō di. amb. q vēial̄ efficit ñ q̄tū ad mac̄laz sz q̄tū ad obligatōz ad penā aliquā & sic p3 illō.

ps. cxxiij.

Hiero. super mala chiam.

h Dormiat i sacco &c. Nō vr̄ ec doctria cōpcēs. q multi i sericis aspas pnias agūt. R⁹ dōz q̄ sacc⁹ accipit p̄ q̄licūq; hūiliatōe eo tropo q̄ q̄ p̄ē accipit p gñe. Vel dōz q̄ ñ ē p̄fectōis sz p̄fitēt. nec itelligit ō sacco exteri9. sz q̄ interi9 feral̄ vestimētū aspērū. Ut dōz & melius q̄ ita ē itelligēdū q̄ ingrediat eccl̄iā. sicut dormire i sacco. ñ itelligit ō tēplo materiali. sz ō vnitate spūali. & sic interi9 dz ec amicet sacco. q̄ p̄na pnīa dz ec hūil̄ & austera. q̄rū vtrūq; notatur i sacco. & fuit i nimiuitis. Sz illa auctas ñ vr̄ ad p̄positū ō p̄fessiōe. & iō dōz q̄ adducta ē ñ ppt̄ p̄fessionez sz ppt̄ satisfactionē. fac̄tū ad p̄fessionez q̄si a posteriori. & sic pateat illud.

Determinat questionē ppositā. c

Quid g̃ sup his sentiēdū. q̄d tenēduz. Sane dici pt̄ q̄ sine p̄fessiōe ors̄. & solutiōe pene exteri oris pctā delēt̄ p̄trītionē & hūilitatē cordis. ex q̄ enī ponit mēte cōpūcta se p̄fessuruz. de⁹ dimittit. q̄ ibi ē p̄fessio cordis. & si ñ oris. p quā aīa interi9 mūdat̄. & a macla & ptagiōe pcti cōmissi. & debitū eterne mortis relaxat̄. Illa g̃ q̄ supi9 dicta st̄ ō p̄fessiōe & pnia vl̄ ad p̄fessiōz cordis. vl̄ ad interiorē penā ferēda st̄. Sic̄ illō aug. q̄ null⁹ ōr vēiā p̄seq̄ nisi p̄ q̄ntulācūq; pcti soluerit penaz. Vel ō exteriori pēa accipiēda sūt. & ad ptēnētes vel negligētes referēda sicut illō. Nemo dicat occulte &c. Nōnulli enī i vita pctā p̄fiteri negligūt vel erubescūt. & iō ñ merēt̄ iustificari. Sic̄ enī p̄cepta ē nob interior pnia. ita ors̄ p̄fessio et exterior satisfactio si assit facultas. vñ nec vere penitēs ē q̄ p̄fessiōis votū ñ hz. & sic̄ pcti remissio mun⁹ dei ē. ita pnia & p̄fessio p quā pctm̄ delet̄ ñ p̄t ee nisi a deo. vt aug. ait. Jā inq̄t donū spūssci habet qui confitetur & penit. quia non potest esse confessio peccati & compunctio in homine ex seipso. Cum enim irascatur sibi quisq; & displicet sine dono spūssancti. non est. Oportet ergo penitentē cōfiteri si tps habeat. & ñ aliq̄s sit p̄fessio i ore. si votū sit i corde. p̄stat ei remissio.

Aug⁹.

Aug. super psal.

Ad intelligentiã prime questiõis quaz ponit m̃g̃r querit in pte illa de iustificatiõe impij. et circa h̃ duo p̃incipalit querunt. Primo de his que sunt nec̃ria ad iustificationẽ impij absolute. Secundo querit de ipsis in compatiõe adinuicẽ. Circa p̃mũ q̃rit q̃ttuor. Pmo q̃rit vtrũ ad iustificationez impij sit nec̃ria gr̃a infusio. Scõ vtrũ nec̃ria sit motꝰ li. ar. Tertio vtrũ nec̃ria sit cõtritio. Quarto vtrũ necessaria sit cõfessio.

Questio. j. a

Q̃ ad iustificationẽ impij nec̃ria sit gr̃e infusio vr̃ Roma. xiij. Justificati p gram ꝛc. Item rõne vr̃. q̃z petiõ est p̃uatio. sed nõ remouet p̃uatio nisi p collatiõem habitꝰ. ergo cõferr in delet̃iõe pcti aliq̃s habitꝰ. sed pcti deo displicebat ꝛ displicere faciebat. ergo ab oppositis habitꝰ ille deo placet ꝛ placere facit. sed hunc dicimꝰ gr̃am gratũ facie̅re. ergo ꝛc. Item p pcti separatur homo a deo. ergo ab oppositis in iustificatiõe vnitur deo. sed vnio in deo nõ est sine dispositiõe vniente q̃z tũc pctõr inimicꝰ deo h̃et gr̃am dei. ergo ꝛc. Item nõ decet ee̅ posit hũc statũ nisi duo loca. s. gloriẽ ꝛ pene ergo nẽ decet hoiez ee̅ nisi in statu in q̃ possit ee̅ in altero istoz. ergo hoiez mortalẽ nec̃e ee̅ vel in culpa vel in gr̃a. sed p iustificationẽ recedit a statu culpe. ergo necesse est sibi conferri habitum gr̃e. Cõtra. Isa. xlviij. Ego sum q̃ deleo iniq̃tates tuas p̃pter me. ergo delet culpe erit ante habitũ gr̃e. Item nõ minꝰ est impiũ iustificare q̃z creare. sed deꝰ creat sine medio. ergo ꝛ iustificat. Item lapsus fuit p̃rie ab innocẽtia in culpã. ergo cũ reformatio rñdeat deformatiõi. dz hõ in purã innocentiã restitui. sed hec media ẽ inẽ culpã ꝛ gram. ergo ꝛc. Item si gr̃a expellit culpã. aut q̃n est. aut q̃n nõ est. Si q̃n est. sed accidẽs ee̅ est inesse. ergo expellit culpam cũ subiecto inest. q̃ro a q̃ subiecto. Nõ ab alieno. nec a suo. q̃ pus ẽ culpaz expelli q̃z hoiem glorificari. Si q̃n nõ est. sed nihil agit q̃n nõ est. ergo nõ expellit. Item iustificatio ẽ gr̃a q̃dã. ergo si a gr̃a. similit alia ab alia. ꝛ sic in infinitũ. 9 Rõ dom̃ q̃ in oi ope dñi ẽ mia ꝛ veritas. hec marie i nobili ope oz cẽ. s. in ope iustificatiõis. Dñs igit hõ peccauit ꝛ nihil ante gr̃e infusionẽ apud deũ meruit. deꝰ iusto iudicio non oino effectũ culpe tollit. imo penã relinq̃t. tõ ꝛ in pozẽ statũ hominẽ nõ statim restituit. Et q̃n mirificos ẽ. ideo etiam ampliꝰ bonũ reddit. Q̃ magis i ndiget. tõ nõ tm̃ restituit in̅ocẽtiã. sed etiam dat gr̃am. ideo q̃uis delere posset deꝰ sine medio culpã. decreuit tm̃ delere p gr̃am. que nõ tm̃ faceret in̅ocentẽ. imo etiam naturã debilitaret ad bonũ. vñ p cedẽde sunt rõnes ad hoc.

10 Ad illud q̃d obicit in ꝯrariũ q̃ deus solus delet. dom̃ q̃ verũ est effectiue. sed formalit delet ipsa gr̃a. Deus autẽ nullius ẽ forma pfectiua. Ad illud q̃ obũcit. 11 q̃ solus creat. dom̃ q̃ nõ est simile. q̃ creare dicit opꝰ q̃ nõ respicit materiã p̃iacentẽ. sed iustificare respicit materiã subiectã. ꝛ tõ non tm̃ respicit efficiẽtẽ causam. verũtam formalẽ. 12 Ad illud q̃ obũcit q̃ culpa auferet in̅ocẽtiã. dom̃ q̃ non decreuit deꝰ restituere in̅ocẽtiã q̃n daret gr̃am. rõne pus habita. 13 Ad illud q̃d querit aut gr̃a expellit q̃n est. ꝛc. dom̃ q̃ q̃n est. ꝛ sit 14 est ꝛ expellit. Ad illud q̃d obũcit q̃ accidẽtis cẽ est inesse. dom̃ q̃ gr̃a ẽ accidẽs. ꝛ hz oꝛum realit ab alio q̃z a subiecto p̃rio. s. a deo. Vñ triplicẽ hz compationẽ. ad p̃ncipiũ a q̃ pcedit. ad pctm̃ ꝯrariũ q̃d expellit. ad sbiectũ q̃d pficit. ꝛ oẽs iste compatiões sũt simul tpe. tm̃ naturalit pꝰ gr̃a cõpat ad p̃nciplũ a q̃ pcedit. secõ ad pctm̃ q̃d expellit. tertio ad subiectũ q̃d pficit. vñ p p̃rie loq̃ndo pus ẽ gr̃a ab efficiẽte q̃z expellat culpã per naturã. ꝛ sic pz rñsio ad illud. Obũcit enĩ de esse gr̃e in q̃ntũ informat subiectũ. pus aũt ẽ gr̃am creari p naturã q̃z subiectũ ee̅ gr̃a informatũ. vñ sicut in actiõe ꝛ productiõe aliarũ formarũ intelligim̃ q̃ forma pus se habeat in rõne ꝯruris agẽtis q̃z q̃litatis informãtis. sic in p̃posito intelligat. tm̃ p̃ncipas n̄ tpis sed nature. Ad 15 illud q̃d vltimo obũcit. dom̃ q̃ gr̃a aliq̃n dr habitꝰ aliq̃n actꝰ. Aliq̃n statꝰ ẽ in habitu. iustificatio aũt dr magis actꝰ gr̃e vel statꝰ q̃z dicat ipse habitꝰ. Quare autẽ magis sic appellat infra videbit.

Questio. ij. b

Vtrũ ad iustificationẽ sit nec̃riꝰ motꝰ li. ar. Et q̃ sic vr̃. Aug. q̃ creauit te sine te. nõ iustificat te sine te. g̃ necessario ad iustificationẽ req̃rit eiꝰ motꝰ. Item Berñ. de li. ar. opus salutis duo req̃rit. i. deũ dantẽ. ꝛ li. ar. recipiẽs ꝛ ꝺsentiẽs. g̃ nec̃rio ꝯcurrit opꝰ li. ar. Item ratione vr̃. q̃ deꝰ q̃z tũ est de se semp paratꝰ est iustificare hoiem. g̃ q̃ hõ mõ iustificet ꝛ nõ pus. nõ est fm variationẽ ex pte dei. sed a pte hois. sed adultꝰ iustificat sine aliq̃ variatiõe circa sensum. g̃ nec̃e est q̃ sit variatõ circa li. ar. Item deꝰ plꝰ exigit ab hoie q̃ plꝰ põt. g̃ plꝰ ab adulto q̃z puero. cũ plꝰ possit. sz illud q̃d exigit nõ põt minꝰ ee̅ q̃z motꝰ li. ar. g̃ ad iustificationẽ illũ exigit Cõtra. Justificatio ẽ p ꝛrutẽ. sz ꝛr est bona q̃litas mẽtis q̃a deꝰ in nob sine nob opat. g̃ ꝛc. Item in iustificatiõe accedit hõ ad deũ. fm illud Joh. vi. Nemo venit ad me nisi eũ traxerit pr̃. sz tractꝰ ẽ motꝰ violentus et li. ar. nõ põt inferri violẽtia. ergo nõ est ibi motꝰ li. ar. Item potẽtissimꝰ agẽs ẽ deꝰ q̃z aliq̃d agẽs creatum sed agẽs creatũ sine aliq̃ coopatiõe suscipiẽt. expellit oppositũ. vt pz i luce q̃ expellit tenebrã sine aliq̃ coopatiõe actis. ergo ꝛc. Item quero q̃s sit ille motꝰ. cũ enĩ oĩs motꝰ meritoꝛ sit a li. ar. vr̃ q̃ ille posset ee̅ cuiusli bet ꝛrutis. Rõ dõz q̃ sic iustificatio n̄ ẽ nisi volentis sic ẽt n̄ dat eã deꝰ nisi volẽti. dũ sit i tali statu q̃ ꝺsentire ꝛ dissentire possit. tõ ad susceptionẽ iustificatiõis i adulto req̃rit motꝰ li ar. fz quẽ cõsentit gr̃e. Et q̃ pmꝰ motꝰ p quẽ cõsentit gr̃e ẽ motꝰ fidei. tõ motꝰ iste ẽ motus fidei. Vñ Rom. v. Justificati p fidẽ. Glo. i. ex motu li. ar. q̃ ẽ ex fide. tõ dr Act. xv. fide purificãs corda. q̃ motꝰ fidei pmo req̃rit ad purificationẽ. Ad illõ 16 ergo q̃d obr q̃ deꝰ opat ꝛrutẽ sine nob. dõz q̃ verũ ẽ sine nob efficiẽtibꝰ. n̄ tm̃ sine nob disponẽtibꝰ vel cõsentiẽtibus. Ad illõ q̃d obr q̃ deꝰ trahit. dõz q̃ ẽ trahi p coactionẽ ꝛ sic n̄ trahit. ꝛ ẽ trahi p inductionẽ ꝛ sbleuationẽ ꝛ sic trahit. q̃ inducit ꝛ ẽt sbleuat hoiez ad illud ad q̃d p se n̄ pt ptingẽ. 17 Ad illõ q̃d obr q̃ deꝰ ẽ potẽtissimus. dõz q̃ h̃ n̄ ẽ p̃t impotẽtia ex pte dei. sed p̃t congruẽtia in agẽdo. Nõ enĩ facẽ deꝰ q̃cq̃d pt. sz q̃d decet et q̃d cõgruit. ꝛ decẽs ẽ q̃ impmat formã i materiaz sic̃ cõpetit forme ꝛ materie suscipiẽti. ꝛ forma ẽ iustitia q̃ ẽ libertatis. ꝛ materia sil̃r ẽ volũtas liba. liba i agẽdo ꝛ recipiẽdo. ꝛ tõ n̄ dat sine actu ei⁹ cũ q̃ nata ẽ agẽ. Ad 18 illõ q̃d q̃rit ꝺ illo motu q̃s sit. dõz q̃ sic̃ glo. dic̃ exposse q̃ p̃ habita ẽ. ille ẽ motꝰ fidei. li. enĩ ar. ẽ facultas volũtatis ꝛ rõnis. ꝛ gr̃a adueniẽs vtrãq̃ potentiam facit in actu. vt ratio sit in actu credendi qui est fidei. ꝛ voluntas in actu detestãdi qui est contritionis. 19

Questio. iij. c

Vtrum ad iustificationẽ necessaria sit cõtritio. Et q̃ sic videt. sup illud ps. Sacrificiũ deo spũs cõtribulatus. spũs cõtribulatꝰ ꝛ cõtritꝰ est sacrificiũ in q̃ pec

cata soluunt. ¶ Itē sup illud ps. iusticia ante eū ambulabit. Glo. Aug. Quia bois iusticia ē vt putet se malū z faciat se bonū. hec est vita dñi vt veniat ad deum. ¶ Itē rōne videt. q; impossibile est pctōrez iustificari ḡn sequat pena satisfactoria. sed possibile ē ip̄m statiz mori. z nulla erit pena satisfactoria nisi voluntarie inchoata in vita sicut dicit aug. g̃ ncce est q; in ipso actu iustificatiōis sit mor̄ penalis. sed nō est nisi ꝺtritio. ergo ꝛc. ¶ Itē sicut culpa volūtate ē introducta. sic ēt ꝺseruat̄ q; ipaz. g̃ si li. ar. crē semel ꝺ sensit̄ semp habeat̄ p ꝺsentiente nisi dissentiat. ncce est dissentire. Sz dissensus eī ante aducētū gr̃e nihil pōt. g̃ oz q; ꝺdissentiat cum gr̃a. ¶ Itē aliq̄d plus requirit in iustificatiōe eī qui post fidē peccauit vltra motū fidei. sed h̄ non ēni si ꝺtritio. g̃ ꝛc. Sed ꝺtra. Eccli. timor dñi expellit pctm̄. g̃ pōt fieri fm̄ h̄ iustificatio siue pcti expulsio motu timoris. nō g̃ ncce est q; ꝺtritiōis. ¶ Itē sup illō Au. vij. dimittunt ei pcta multa ꝛc. Glo. ardor charitatis pctōz rubiginē in ea ꝺsumpsit. g̃ nō oz q; sit ꝺdolor. ¶ Itē rōne videt. q; duc sunt ptes iusticie. s. facere bonū z declinare a malo. Sz ꝑma ē maior. ergo multomag̃ se disponit homo ad gr̃am faciēdo bonū q̃z vitando malū. ergo appetitu boni q̃z detestatiōe mali. ¶ Itē cum ds iustificat̄ ē pōt moueri motu ois virtutis. cū ergo mot̄ ois virtutis sit gr̃e cognat̄. mot̄ cuiuslibet̄ virtutis informis disponit ad gr̃am. nō ergo necessaria ē ꝺtritio. ¶ Itē possibile ē aliquē auerti a deo nihil de ipso cogitādo. ergo similr̄ possibile ē aliquem a pctō recedere nihil cogitādo de pctō. ergo absq; ꝺtritione. ¶ Xo ad h̄ dicūt aliq; q; iustificatio triplicit̄ dicitur. Uno mō ꝺ iustificatio ad iusticiā p̄paratio. z huic ēdem ncēria ē attritio vel dolor. Alio mō iusticie infusio. z huic ncēria ē infusio gr̃e z expulsio culpe. Aertio mō iustificatio ē in iusticia exercitatio. z huic ēdem ncēria sunt duo a gr̃a. z duo ab aīa. s. mot̄ li. ar. z ꝺtritio. z dicūt ꝓbū aug. de ista iustificatiōe intelligi q; creauit te ꝛc. Sz certe si ad h̄ q; gr̃a infundat̄ ncce ē q; homo se p̄paret ꝺsentēdo gr̃e. z detestādo pctm̄. ncce ē in ipsa gr̃e infusiōe ista q̃tuor ee. s. gr̃e infusionē. z li. ar. motū. z ꝺtritionē. z pcti expulsionē. Deꝰ enī expellit culpā infundēdo gr̃am. sed nō infundit nisi ei q; cōcordat. z ncce ē ꝺcordare gr̃e aduenīēti z pctm̄ expellēti. Gr̃e sic aduenīēti ꝺcordat p motū li. ar. Gr̃e vt peccatū expellēti p motū ꝺtritiōis. Ūñ duo sunt ibi a deo sez gr̃e infusio. z pcti expulsio. z duo a nobis his duobus modis ꝺsona. z hec q̃tuor tangūt in illo ꝓsiculo. ps. Cōmouisti terrā z ꝺturbasti eā. sana ꝺtritiōes eius q; cōmota ē. Gr̃a enī aduenīēs in aīam cōmouet rōnez fm̄ q; est ps li. ar. z ꝺturbat volūtarē p ꝺtritionē. z p̄ modū sanat p pcti expulsionē. Et ratio huiꝰ redditur q; p̄cessit duplex cōmotio p quā aīa ipsa se gr̃e iustificanti ꝺformauit. z iō subūgit q; cōmota ē. Cōcedende sunt igit̄ rōnes ad hāc partez inducte. ¶ Ad illud xo 21
qō obiect̄ in ꝺtrariū q; motu timoris z amoris ꝺuenit iustificari. dōm q; in pctō tria sunt. s. actio mala. z ipa interior macula. z seqla. Actio mala expellit timore macula dolore. sed seqla charitatis ardore. Ūñ timor ē in iustificatiōe vt ꝺ p̄paratio ad iusticiam. Dolor vt infusio iusticie. Charitatis ardor in cōsūmationez.

22 Ad illud qō obiect̄ q; melꝰ est facere bonū ꝛc. dōm q; reuera melꝰ est. sed tñ nō est ita ꝺsonū gr̃e delēti culpā vt detestatio pcti. z q; cōtritio ꝑt cōsonātiā est ncēria iō ꝛc. ¶ Ad illud qō obiect̄ q; libet motꝰ virtutis est
23 ꝺ gr̃a. dōm q; verū est. tamē ordo est in actibꝰ ꝓtutum. nunq̃ enī amat ds nisi moueat̄ motu fidei. sic dico q; motus virtutis p̄nie in iustificatiōe post motum fidei est motꝰ primo ncēriꝰ. z iō simul est cum ipsa gr̃e infusione. ¶ Ad illud qō obiect̄ q; pōt ds auerti a deo 24
cogitādo. dōm q; nō valet. tum quia recessus a deo est inordinatꝰ. sed regressus ordinatꝰ. exemplū est de eo q; cadit de scala. tum quia plura exigunt̄ ad bonum q̃z ad malum. Questio. iiij. ¶ Uerū ad iustificationē ncēria sit confessio. Et q; sic videt. Prouerb. xxviij. q; absc̄dit scelera sua nō dirigetur. q; aūt confessus fuerit z relicrit ea mīam consequet̄. sed iustificatio nihil aliud est q̃z spūalis directio qz iusticia ē rectitudo volūtatis. cū ergo nullus possit dirigi nisi p̄cedat cōfessio. nullus sine confessiōe p̄uia pōt iustificari. ¶ Itē Isa. xlviij. Narra si q; habes vt iustificeris. sic exponit amb. et origen. h̄ intelligitur de narratiōe culpe q; est in confessiōe. ergo hec ncēria ē ad iustificationē. ¶ Itē Job. cxxxix. non pōt ds gr̃am accipere nisi purgat̄ fuerit ab oī pctō p confessionē. ergo ncēria est. ¶ Item amb. in li. de paradyso. Non p̄t ds iustificari a pctō ante cōfessionē. ergo cōfessio ncēria p̄cit. ¶ Itē rōne videt. q; ois habēs gr̃am z iusticiam ingredit̄ in regnū celoz. nec aliqs pōt portam claudere salua iusticia z gr̃a. sed nullus potest intrare in regnū celoz nisi per ostiariū petrū. cum data sit ei clauis a qua nullus est exemptꝰ. sed nullus pōt obtinere nec habere remissionē culpe nisi habeat per auctem summi pontificis z eoz qui in h̄ cōicant. sed nullus absolvitur a sacerdote sine cōfessione p̄uia. ergo ꝛc. ¶ Itez 25
p̄nia est sacr̄m ncēriū ad salutē. ergo ptes eius sunt necessarie. sed cōtritio est ncēria ad impū iustificationez vt visum est. ergo pari rōne ncēria est cōfessio. ¶ Cōtra h̄ obiect̄ sicut mgr̃ obiecit p̄mo auctē ps. Dixi cōfitebor ꝛc. Basilius ꝺ. mag̃ pietas dei q; ad solam p̄missionem peccatū dimittit. votum enī p̄ opatione iudicatur. ¶ Item aug. sup illud idem. Auctē clarꝰ cōstat cordis cōtritione non oris cōfessiōe pcta dimitti. sed iustificatio est ibi vbi est peccati dimissio. ergo sine cōfessione ē iustificatio. z sic ꝛc. Ad h̄ etiam sunt auctes mgr̃i in li. ra. ¶ Item rōne vr. q; p̄nior est deꝰ ad miserandū q̃z ad condēnandū. sed solo actu cordis consentaneo subtrahit gr̃am. ergo multo fortius actu cordis peccata dimittit. ¶ Itē deus nō alligauit suā potētiā saris. ergo q̃cūq; hō facit qō in se est. deus facit qō ī se est. ergo si corde doleat ds de culpa. si nō sit confessor vel confessio extra. deꝰ facit qō est in se. ergo iustificat. ¶ Xo ꝺz q; si iustificatio dicat̄ iusticie infusio 26
nō est ncēria cōfessio. sicut expressē oñdūt ille rōnes q̃ inducte sunt. Ūñ solū ista q̃tuor sunt ncēria. s. gr̃e infusio. motꝰ li. ar. cōtritio. z pctī expulsio. Sēm enī rectū ordinē sicut parebit confessio sequit̄ ipe z natura contritionē. z si sequit̄ contritionē. cum ipsa contritio non sit sine iustificatiōe. nec ecōuerso ipsa iustificatio potest ee sine confessione. ¶ Ad illud. quod obiꝯitur in cōtrariū de illis auctibꝰ. dōm q; sic dicit aug. Quis aliqs iustificari possit sine sacris. tñ nullus iustificat̄ contēnens sacra. q̃m igit̄ confessio ē peccatīb imposita. impossibile est aliquē iustificari qui nō habeat confessionē in facto vel in ꝓposito. Si enī cōfessionē cōtēnat. q̃tūcūq; doleat. nō acq̃rit iusticiam. Si autem confessionem habeat in ꝓposito. cum deus bonam voluntatem z ꝓpositum in talib reputet p facto si bona z efficax est. tunc si assit dolor potest esse iustificatus. ideo p̄ tanto dicunt auctes scōrum z ratio

nes ꝓdicte q confessio necessaria sit ad iustificationē Uolūtatē enī ꝓfitēdi confessionē vocant. vt pater discurrēdo p singulas. Nam qđ ꝑmo dicit qui absc̄dit scelera constās est qđ loquit de hypocrita. q: nō tm̄ caret ꝓposito confitēdi. imo etiā habet malicia celādi et
27 excusandi. Ad illud similit qđ dicit. Dic tu iniqtates tē. dom̄ q qñ homo vult huic mādato obedire, se disponit de cōgruo ad gratiam. z dīna mia largissima cū inuenit aiam dispositā grām tribuit ac si cēt cōfessanꝫ sermonē. Alie due auctes ita intelligēde sunt. Uł si intelliganꝫ de actu confitendi. tunc sumit confessionem ꝓ peccati recognitiōe que interꝰ est inter aiam et
28 deū. z sic non concludit. Ad illud qđ obijcit q nullus intrat sine prāte clauiū. dōz q sine prāte clauiū intrare dupliciť pōt intelligi. aut sine ptāte ita q intelligat cōtrarie. sicut contenens clauem petri. vel sine potestate ita q ꝑuatiue. Et adhuc dupliciť. vel simpliciť ꝑuatiue ita q non habet effectū absolutiōis. nec i opere nec in deuotione. siue in desiderio. aut ita q habet in deuotiōe z ꝓposito. z ista qdāmodo hz. Primo z secūdo modo non intrat nec iustificat. sed tertio mō intrat. et aliq̄ modo p clauem licet nō sicut illi q absoluūt a tua
29 liter. Ad illud qđ obijcit q pnīa est sacrm necessarium. dom̄ q nullū sacrm est adeo necessariū qñl fides z deuotio suppleat locū ei⁹. sicut patz in baptismo. z tō sine sacro pnie salus alicui cē pōt. Et qđ obijcit de contritiōe q ē necessaria. dom̄ q nō est necessaria sm qđ ē pars pnie sacri. sed sm qđ est actus pnie virtutis. z ita est ꝑma virtus sine q̄ non ē salus pctōri adulto. Et iam simul ē in actu z habitu ꝑtus illa in ipsa trāsfusiōe q inuenit lib. ar. in actu sibi conforme in iustificatiōe vt visum ē. Preterea esto q contritio pnialis put ē sacramētal cēt necessaria. non sequit ꝓpter hoc de confessione que est actus exterior supaddens cōtritioni.

C Onseq̄nter viso de his que cōcurrūt ad iustificationē impij i se. q̄tū ad secūdū articulū. que rit de ordine ipsoꝝ adinuicez. Et circa hoc q̄ritur querunt. Primo queritur vtrū infusio gre necessario p̄cedat expulsionē culpe. Secūdo queritur vtrum expulsio culpe necessario p̄cedat cōtritionē. Tertio vtrū ante cōtritionē necesse sit p̄cedere attritionē. Quarto vtr confessio necessario sequat iustificationē.

Questio. j.

Q gre infusio necessario p̄cedat peti expulsionez. vr. Amb. dicit. Que admodū intrās aiam sapiētis disciplina imprudētia tollit. ita ꝑfecta ꝑtus iniqtatez. si ergo iniqtatē nō tollit nisi ꝑfecta virtꝰ intrās. z hec est gra. q̄ tē. Itē graz infūdi nō est aliud q̄ ipaz creari. Sz creatio gre p̄cedit expulsionē culpe. q: culpa nō expellit nisi p graz. q̄ z gre infusio. Itē si ꝑtus naturaliter expellit culpa q̄ infundit gra. cū culpa nō possit expelli nisi p habitationē dei in aia. tūc ꝑtus inhabitaret deꝰ aiaz q̄ infunderet graz. z h̄ est impossibile. Itez cū ignis expellit frigidū. ꝑtus naturaliť immittit ꝑtutem in materiā q̄ illud expellit. Si q deꝰ expellit culpā immittēdo grām. q̄ prior est gre imissio p naturā q̄ culpe expulsio. Sz contra. in q̄libet mutatiōe ꝑtus est terminꝰ a quo q̄ terminꝰ ad quē. vel sm naturā vel sz tp̄s. sed iustificatio incipit a malo z terminat ad bonū. q: si malū a q incipit p̄cm est. z bonuz ad qđ tendit est gra. vr q prior p naturā sit peccati expulsio q̄ gre infusio. Itē priꝰ ē natura a q nō quertit ꝑña sm naturā. sed nō tale. sed nō tale ad cē gratū sequit cē mūdū z nō ecōuerso. vt patet in ꝑmo hoie z angelo. in q̄bꝫ ante fuit status innocentie q̄ gre. q̄ naturaliť prius ē cē mūdū q̄ gratū. Sed cē mūdū est p culpe expulsionē. cē gratū p infusionē gre. q culpe expulsio prior. Itē mediū est sm naturā z sm actualē exigentiā. z licet inť culpā z gratiam nō sit medium sm actualē exigentiā. est tm̄ medium sm naturā. Sed medium sm naturā in mutatiōe naturaliť precedit extremū. ergo tē. Itē culpa expellit aut q̄ est. aut q̄ non ē. Non q̄ non ē. q: tūc semp expellit. Si q̄ est. sed q̄ est culpa in aia nō est infusa gra. q: tunc simul cēnt duo opposita in eodē. ergo ante expellitur culpa q̄ infundat gra. Itē si deus succesiue operet ꝑus expelleret culpā q̄ infunderet grām. Prius inq̄ tempe. sed subita ordinatio z si tollat ordinē tp̄is. non tamē tollit ordinē in natura. ergo cuz subito iustificet. ꝑus tm̄ naturaliť culpā expellit q̄ dat grām. Itē nō videt aliqs ordo. q̄m ꝑuare ꝑuationē. nihil aliud est q̄ restituere habitū. sed culpa est ꝑuatio. gra est habitꝰ ergo o3no est idem grām infundi z culpā expelli. ergo videt q simul sint tpe z natura. cum eiusdē ad se nō sit aliqs ordo. Ad hō volueruṫ aliq dicere q dꝰ seip- 30
so expellit culpaz. Nam ipse de se dicit Isa. xlviij. ego sum q deleo iniqtates tuas ꝓpter me. Uñ sm hos ꝑtus deus mūdat animā z postmodū dat grām. simul tempore. tamen posteriꝰ natura. Sed quia cōiter ponit z verum ē credo q deus expellit petm̄ p gratiā sicut sol per radios tenebras. sicut dicit Act. xv. fide purificans tē. z hō supra monstratū est. ideo cum causa p̄cedat effectū. infusio gre naturaliť prior est expulsione peccati. sicut lux preit effugationē tenebrarum. Ad 31
qđ intelligendū notandū est q q̄litas aliq̄ que agit in aliud habet triplicē comparationē. s. ad ꝑncipiū a q̄ exit et ad ꝓrariū oppositū qđ expellit. z ad suū rectuz qđ pficit. Et sunt iste comparatiōes ordinate. Primus enim comparatur ad ꝑncipiū a quo ꝑducit. Secūdo ad oppositum qđ expellit. Tertio ad subiectū qđ pficit. Subiectum enī informe cū aliq̄ qualitate. vel de formali vicio. non pōt intelligi informari aliq̄ bona q̄litate vel perfectione. nisi prius intelligat expulsio ꝓrarie. Et impossibile est q aliquod intelligat expelli. nisi aliq̄ q̄n prius intelligat egredi a suo ꝑncipio. Quecūq igitur gratie infusio non dicit perfectionē subiecti nisi p̄ comitantiā. sed potius ipsius gratie ꝑductionē ab agente. ideo patet q prior est q̄ expulsio. sicut z causa prior est suo causato. Ad illud ergo quod primo 32
obijcitur in ꝓrarium q prius est terminus a quo. Dicendum q terminus ad quem non est gratie infusio. sed magis subiectum cē gratum z mundatū. z gratia informatum. Unde bene ꝓcedo q gratia prius ꝑ naturaz habet rationem agentis q̄ informantis. z sm q prius habet rationem agentis q̄ informantis sic est ꝑncipium iustificationis. sm vero q habet rationem informantis sic est terminus. Ad illud quod dicitur q 33
prius est esse mundum q̄ gratum. Dicendum q q̄uis prior sit mundatio ꝑ naturaz q̄ gratificatio. non tamen est prior q̄ ipse mundans. z quia gratia non tm̄ est gratificans sed etiam mundans. ideo p̄cedit. Unde ratio illa bona esset si mundatio non esset a gratia tanq̄ a ꝑncipio immediato z creato. nunc autem ratio illa tantū valet q prius ꝑ naturam competit gratie expellere culpam q̄ subiectū informare. z hoc verū est. Forma enim que inducit in materiam aliquam prius est ibi vt potentia siue vt agens. q̄ sit vt perficiens siue vt actus. Siue igitur expulsio culpe sit idē

qđ mũdificatio siue non, sequitur infusionem gratie. gratia enī mũdificat. ⁊ hoc per naturam ꝓius habet facere q̄ subiectum ꝺnoiarꝺ. ¶ Ad illud qđ obiꝯit
34 q mũdicia vel inocẽtia ẽ mediũ inf gr̃am ⁊ culpā. dꝺz q verũ ẽ. sed ñ ꝓpt̃ hꝰ ẽ ꝓr aie mũdificatio q̄ gr̃e infusio. Hꝫa enī creata ī aīa ipaz informat. ⁊ q; informare nō pōt q̄diu ibi obstaculũ est. ī subiectũ opposito habitu informat ⁊ culpā expellit. Ūñ ꝓus ẽ culpe expulsio naturalit̄ q̄ aie informatio. ⁊ añ hec duo ꝓus ẽ gr̃e creatio q̄ aliqꝺ hoz. gr̃e aūt infusio nō est aliud q̄ ipsius iteratio. Ūñ cū dicit q gr̃e infusio ẽ ipꝰ subiecti abilitatio. hꝰ dictū est ꝑ ꝺcomitātiā. ¶ Ad illꝺ qꝺ que
35 rit q̄ñ culpe expellit. aut q̄ñ est. aut q̄ñ nō est. dꝺz q; q; expulsio ẽ mutatio subita. ⁊ in mutatiōe subita simul ẽ fieri ⁊ factū esse. ⁊ ī simul ẽ expulsio ⁊ expulsum esse. Ūñ expellit q̄ñ ꝓmo ñ est. ꝺ; g̃ ꝑ tāto expelli. q; pꝰ fuit et adhuc eēt nisi ꝺtrarū repugret. ⁊ nō sp ꝺ; expelli. sz solū in ꝓmo instāti. ⁊ in q̄ eē ꝺsinit. ⁊ tūc q̄dē nō ẽ. Illi qui tñ volūt aliꝯ dicere q q; culpa hz eē tpale. ī nō est in sui termio. sz gr̃a ẽ in termio ⁊ in initio. ⁊ ī dicūt q cū gr̃a infundit. ⁊ incipit ⁊ ẽ tūc. pctm aūt cū ꝺsinit eē nō est. Sz q̄ qđ sit ꝺ ꝙbo ꝺsinere qđ hz dupliceꝫ expositionē. tñ credo q; culpa bñ hz eē in instāti sicut ⁊ gr̃a. et ẽ in sui termio. termio inq̄ intra. sz expulsio ẽ terminus extra. q; simul ẽ cum expulsum esse. Et si tu obꝯcias q duo instātia sūt imediata. tūc rñdendū sicut supius rñsum fuit ꝺ trāsitiōe panis in corpus christi. vbi posite sunt q̄nq; rñsiones qs ñ oportet iterare. ꝓpt̃ breuitatē. ⁊ in vltima credo eē stādum. ¶ Ad illud qđ
36 obiꝯit. si ꝙs oparet successiue ⁊c. dōm q aliud. mũdare aīam q̄ gr̃a. ⁊ tūc esset aliꝰ ordo nature. Nūc autez cū mũdet q gr̃am. necesse ẽ ordine nature ipam ꝑcedere expulsione culpe. hꝰ aūt posito q ꝑ gr̃az mũdet. impossibile ẽ intelligere q successiue. q; tūc simul eēt gr̃a cuz culpa. gr̃a aūt talis ꝓpietas ẽ q culpe nullaten⁹ possit ꝓmiscere. Q obiꝯit vltimo q idem ẽ remouere ꝙationē ⁊ dare habitū. dōm q verū est vbi ẽ pura ꝙatio
37 verū est etiā vbi dat habit⁹ ꝑcise remouēs illā ꝙationē. nūc aūt nō est ita. sed pctm ⁊ si dicat ꝺformitatem nihilomin⁹ tñ ꝺcernit aliquā materiā fm q̄sdā. Quicqđ tñ sit ꝺ hꝰ. gr̃a nō tm̄ repat habitū oppositū culpe q̄ est inocẽtia. sed supaddit vt visum ẽ sup. ⁊ ī nō ꝺ; nō idē culpā expellere ⁊ gr̃am dare. Et illud tenet cōis opinio q illa q̄tuoz distinguit q ꝺcurrūt ad iustificationē impiꝯ inf que ꝓmū est gr̃e infusio. vltimo ꝙ ponitur culpe expulsio.

Questio. vꝯa

Utrū expulsio culpe necessario ꝑcedat ꝺtritionez. Et q sic vr. q; motꝰ ꝺtritionis ẽ motꝰ formatꝰ. sed gr̃a ꝓus naturaliter informat subiectū q̄ actū. g̃ ꝓus naturaliter est hō gratꝰ q̄ ꝺtritꝰ. Sed eē gratificatū sequit̄ ꝑfectionē. g̃ ⁊ ꝺtritio q̄ venit ab aīa g̃tificata. Itez ꝺtritio ẽ motꝰ meritoꝝ. sed ois motꝰ meritorius ꝑcedit a radice mũdata. g̃ cū radix mũdet q ꝑfectionem. patet q; expulsio ꝑfectionis ꝑcedit ꝺtritionē. Itē cōtritio ẽ opꝰ bonū. Sz opꝰ bonū ꝑcedit habitꝰ bonꝰ. ergo ꝓus naturaliter aīa abilitat q̄ ꝺterat. sed impossibile est intelligere aīam abilē ad bonū nisi ex culpa g̃ ⁊c.

Itē motꝰ li. arbi. ꝑcedit. sed impossibile ẽ aīam simt̄ mouere diuersis motib⁹ fm ꝑfectionē sup̄ioꝝ. Sz in eodem instanti est remissio culpe ⁊ motꝰ li. arb. nō g̃ ꝺtritio.

¶ Cōtra. si ꝺtritio sequeret culpe remissionē. cum remissa culpa necessario sit hō iustꝰ. g̃ etiā si nō sequeret ꝺtritio eēt iustꝰ. sed hꝰ est falsum. ergo nō necessario ꝑcedit. Itē si remissio culpe eēt oīno a li. ar. tūc constat. q actus ꝺtestatiōis eam ꝑcederet. sed sicut qđ est tota causa ꝑcedit remissa ⁊ qđ est adiuuatiū. ergo si ꝺtritio est motꝰ a li. ar. adiuuās gr̃am. ⁊ faciens viaz ad culpam ꝺlendā. patet q ẽ ꝓior. Item si lumē nō posset introduci in aere nisi aere ad hꝰ opante. nō solū luminis inductio ꝑcederet expulsionē tenebre. sed etiā actus aeris. sed hꝰ est in ꝓposito. ergo eā iustificatio ñ introducat nisi adiuuāte li. ar. patet q nō solus expulsio culpe. sed actus li. arbi. ꝑcedit ipsam naturaliter

Itē cū aīa non possit sanari nisi operās. sed ñ possit operari nisi sanata. eēt ei via ꝑclusa. ergo necesse ẽ q illa opatio q̄ sanat ꝑcedat sanationē. ergo ꝑcessi remissionē. ¶ Rꝰ dōm q aliq̄z opinio fuit q remis- 38
sio culpe añcederet ꝺtritionē. fm q remissio culpe dicitur q̄tū ad macule ablationē. sed q̄tū ad penā vel sequelam sequit̄. Sz sicut supa dictū est. ꝺtritio necessaria ẽ in ipsi⁹ gr̃e infusiōe. vñ ⁊ ꝑcedit ꝑfectionē natura. Et hꝰ patet sic. q; aīa ꝑ ꝺtestationez ꝑfectionis se disponit ad gr̃am dispositiōe q̄tā pōt. gr̃a ꝙo aduenies in aīaz. q; illa ꝺtestatio erat q̄si dispositio media ad introducēdā gr̃am. ꝑ naturā ꝓus respicit illā. ⁊ ꝑ illā culpā ꝺlēdā. Sic ex comparatiōe vel respectu gr̃e ad illā ꝺtestationē est ꝺtritio. ex respectu ad culpā est remissio. ideo ꝺtritio ꝑcedit remissionē ꝑ naturā. Et cōcedende sunt rōnes ad hꝰ. Exēplū aūt huiꝰ videri pōt sic. intelligam⁹ aerē obtenebratū ꝑ ꝑntiā nubiū ⁊ nebularū. ⁊ q nubes ille non possint expelli eatenꝰ qua obtenebrant nisi ꝑ motū aeris ⁊ irradiationē lumiꝰ. tūc ad hoc q aer recipet ꝓmā illumiationē oporter simul cū irradiatione solis ꝺcurrere ventū. ⁊ post ꝑfectā restitutionē lumis oporteret adhuc ventum seq̄ qui nebulas expellit. ꝑ hūc modū est intelligere ꝺ ꝺtritione et gr̃e infusiōe. vt tamē causalitas actiua attribuat ipsi irradiationi fm illud ꝙd ꝓ. ꝓr fulgore in ꝺspectu eius nubes transierūt ⁊c. ¶ Ad illud qđ obiꝯit in ꝺtrariū 39
q est actus formatꝰ. ⁊ meritoꝝ. ⁊ bonus. dōm q; actꝰ formari potest a gr̃a dupliciter. Uno modo a gr̃a ipsius motū fm suā substantiā eliciente ⁊ imperāte. vt cū gr̃a mouet li. ar. ad bonū opus. ⁊ tunc verū est q aīe gratificatio ⁊ mũdatio ⁊ abilitatio ad bonū talem actū ꝑcedit. Alio modo actus format̄ a gratia non impante nec eliciente sed aduciente. vt quando li. ar. est in actu ꝺsono gratie. tunc etiam aduenies ⁊ inueniēs li. ar. in actu. vtrunq; simul tempore formatꝰ. s. potentiam ⁊ actum. ꝓius tamē natura actum q̄ potentiā sicut dispositionē inf mediam. ⁊ de tali non est verum q sequatur mũdationē vel informationē. imo ꝑcedit ⁊ exigit natur ad remissionē culpe. qđ quidem non facit aliqs actus a gratia elicitus. put dicitur gratū faciens. Nāz etiam ille actus quo anima se disponit est a gratia fm q gratia dicit aliquid gratis datum. quia fm q habitum est in secūdo li. ar. non se disponit ad gratiā gratum faciente sine aliquo gratis dato. ⁊ sic patent tria obiecta. Contritio ꝙo que est post iustificationē est ꝑ modum illum quem dicit. ¶ Ad illud qđ obiꝯitur q. 40
anima non simul diuersis motib⁹ mouetur. dꝺz q verum est fm eandem potentiam. sed fm aliam ⁊ aliam potest esse ⁊ necesse est. simul enim sunt cognitio rationis. ⁊ appetitus voluntatis. ⁊ ꝺlectatio. cum quis ꝺlectatur in videndo vel intelligēdo aliquid. sic in ꝓposito. quia motus li. ar. est fidei fm scrum rationis. sed ꝺtritio est potentie voluntatis fm ir ascibilē vim. ⁊ si mul sunt tempore.

Questio iij g

Utz necesse sit q attritio p̃cedat impū iustificationem sine contritionē. Et q sic videt. qm̃ si ds iustificaret sine p̃paratōe. tūc etiā sine motu lib. arb. iustificaret. qd quidē nō facit sicut dicit Aug⁹. q creauit te sine te. non iustificat te sine te. tūc ergo qro q dū imediate se p̃parat Si q actū aliū q̃z doloris. cū gra sit delerua sine p̃paratione. illū actū nō expeller sz formabit. ergo sine oīi cōtritione p̃t iustificari. sz hoc ē falsum. ergo. z̃c. Item gratia q se sufficiens est delere culpā erquo venit i animam. ergo si relinquitur actus. videt hoc esse magis ad introducendā gratiā q̃z ad iuuandū introductam. sed motus doloris ante infusionem gratie est attritio. g z̃c. Itē licet dolor sit motus instātaneus. nō tamē elicitur a lib. arb. nisi q prepationē z collationē que fit in tēpore. sed iustificatio fit in instanti. g necesse ē q ante illud instās lib. arbi. dolere incipiat. Cōtra. videmus paulū iustificatū in quo nulla precessit p̃paratio nec attritio. Item. Ambro. Nescit tarda molimina spūs. gratia. g statim pōt totū fieri. ergo. z̃c. Itē si requiritur dolor p̃cedens. aut ille dolor informat aduenīte gratia aut non. Si sic. ergo attritio fit cōtritio. z opus mortuum fit viuū. qd ē incōueniēs. Si nō informat. ergo necesse est dolorē nouū elici. sz similiter posset elici si ille nō precessisset. ergo. z̃c. Itē iurta hoc queritur vtz attritio fiat cōtritio. Et q nō videt. q mortū habet a timore puili. qui expellit nō formā. Nec aūt fiat videt. q mortum habet a fide informi. q nō expellit sz formā. g similiter z attritio. 41 Rō. dōm q p̄m speciale priuilegiū pōt ds iustificare sine oīi p̃patōne. cū scōm legē cōem nō iustificet nisi eos q̃ se p̃parāt. sicut dicitur in zacha. j. Cōuertimini ad me. z ego ꝺuertar ad vos. et q̃ p̃paratio debet esse scōm cōuenientiā ad iustificatōem in qua est motus lib. arb. z cōtritio. necesse est q homo se p̃paret motu fidei z doloris. ita q gratia inueniat lib. ar. i vtroq̃ istorum actuum. vel etiā sūme paratū ad vtrunq̃ in quod in eodē instāti paratū sit moueri in quo gra aduenit. z cōcedende sūt rōnes ad istā p̄m. p̃cedit em scōm legē cōem. q nō p̃iudicat p̄uilegio speciali. Et ideo patet 42 de paulo. Similiter q nescit tarda mo. dōm. q verum est q gratia subito venit. sed tamē hō nō subito p̃patur 43 Ad illud qd obr. vtrū ille dolor formetur. aut nouus eliciat. illi q dicūt q contritio sequit culpe remissionez dicūt q nouus elicitur. z q p⁹ infusionē gratie omnes virtutes habēt nouos actus. Sed illi q dicūt q contritio est in instanti iustificatōnis. necesse habēt dicere q ꝺolor ille formetur a motu fidei siue li. arb. Ad illud 44 g qd q̃ritur. vtrū attritio fiat cōtritio. dōm q istud tripliciter pōt intelligi. aut q habit⁹ quo quis atterit formetur z illo conteratur. sicut fides informis fit formata. z hoc credo verū. credo enī q habitus penitentie informis per aduentū gratie formet. nec est simle de timore seruili. in quo viuit volūtas peccādi. Secūdo modo pōt intelligi q̃z tum ad actū substratū. z adhuc concedo q actus in p̄ncipio sui est attritio. sed anteq̃z interrūpatur fit contritio. sicut patet de motu q̃ quis vadit ad ecclesiā si infūdatur ei gratia in via. Tertio mō pōt intelligi q̃z tū ad ꝺitōem superadditā. q opus mortuū scōm partem illam qua mortuū est fiat viuum. z hoc impossibile est. quia pars illa motus transiit. z fuit informis z nunq̃z formā. q non resumit idem quod preterijt.

Questio iij b

Utrū cōfessio necessario sequat iustificationē. Et q sic videt. q ita peccator tenet cōfiteri. sed ꝺstat q gra non absoluit ip̄m a precepto cōfessionis. ergo p⁹ gratiā suscepta adhuc tenet. Itē cōtritus z confessus tenet satisfacere. sed ꝺfessio nō absoluit a satisfactōne que ē posterior ipsa ergo nec contritio a confessione. sed contritus ē iustificatus. g iustificatus tenet confiteri. Itē domin⁹ p̃cepit penitētiā agere. Mat. iij. Sed i p̃fectione penitētie sūt ista tria. cōtritio. ꝺfessio. et satisfactō sicut dicit mgr in lra. sup. dis. xvj. in p̄ncipio. ergo non implet homo p̃ceptum nisi confiteatur. ergo tenet homo confiteri q̃z tumcunq̃ iustificatus. Item iustificationi necessarium est ꝓpositum confitendi. Sed ꝓpositum aut desinit esse efficax. aut exit in actū cū se offerunt tempus z locus. sed ꝓposito confitendi delinente desinit aliquis esse iustus. z necesse est nō esse ꝓpositū efficax vel hominē confiteri. ergo vel necesse est q post iustificationē homo cōfiteatur. vel q a iusticia cadat. Cōtra. qui habet iusticiam. habet oīe quod ad salutez est necessarium. Sed oīis iustificatus habet iusticiaz ergo habet oīe qd ad salutē est necessarium. si ergo cōfessio nō est necessaria ad iustificationē. nec p⁹ iustificationē ē necessaria ad salutē. ergo iustificatus ad cōfessionē nō tenet. Itē si iustificatus tenet ad cōfessionem aut ergo ꝓpter deletionē culpe. aut ꝓpter deletionē pene. Nō culpe. q culpa iā delera est. Nō pene. q tanta pōt esse contritio q delet totam penā. et si aliqd residuum ē. pōt deleri p satisfactionē exteriorē. g nullo modo tenet. Itē duplex ē forum. s. forum dei z fori ecclesie. scōm fori dei punit quis in purgatorio multo grauius q̃z in hoc mundo. scōm fori ecclesie in hac vita. Sz pōt ds renūciare iudicari in foro minori. vt trāsferat se ad forum maius. ergo aliqs licite post ꝺtritionē pōt expectare penā purgatoriam. ergo nō tenet iudicari in foro ecclesie. ergo nec confiteri. Itē ponatur q aliquis cōteratur. z nihil cogiter de confessione. cōstās est iste hz grām. z non obmittit. ergo nō cadit a gratia. q non interuenit contemptus. ergo q̃ꝺiu non cogitat non peccat. esto q sic moriat. cōstat q saluat etiā sine cōfessione ergo. z̃c. z ad hoc sunt multe auctoritates quas adducit magister in lra. Rō. dōm. q confessio ē instituta sub p̃cepto. sicut melius patebit infra. z ideo quia ab hō 45 p̃cepto peccās per susceptōnē gratie nō absoluitur. ad huc confiteri tenet. z ideo si nō confitetur. cadit a iustitia. Sicut enī nullus pōt iustificari q̃ sacramenta contemnit. sic nullus in iusticia pseverat si post iustificatōnē er cōtemptu negligat confiteri. z tō si p̄ ꝺfiteri z nō curat. cadit a iusticia cum cadit a ꝓposito ꝺfitendi. sive quo iustificari non poterat. Cōcedendū ergo q confessio p⁹ iustificationē est necessaria necessitate p̃cepti. a qua tamē excusat impossibilitas. vñ z rōnes ad hāc q tem sunt concedende. Ad illud ergo quod obr̃itur 46 qui habet iusticiā habet oīe qd̄ necessariū ē ad salutez. dōm q verū ē si pseveret in illa. sed q̃uis sine confessione possit quis iusticiam adipisci. tamē in illa nō potest diu pmanere sine confessione quin obmittat. Nō soluz aūt sūt necessaria ad salutē illa que necessario requiruntur ad iusticie adeptionem. verumetiaz illa que requirūtur ad habite conseruationem. Ad illud qd̄ obr̃itur 47 aut est necessaria ꝓpter deletionē culpe. z̃c. Dōm. q ista nō est ratio. sed institutio. quia enī confessio instituta est sub precepto. ideo nemo absoluitur. sed quilibet tenetur q̃ntumcunq̃ pena z culpa deleatur. Valet tamen ad deletionem culpe q̃ntum ad eos qui se nō parauerunt sufficienter omnino. et etiam pene q̃tū ad alios. z ad multas vtilitates sicut infra melius apparet

bit. ppter qđ eam dñs instituit. Ad illud qđ obr de duplici foro. dom q penitēs q̄diu est in hac vita subiectus est foro ecclesie. ita q ab ipso nō potest appellare. Preterea fecit iniuriā ecclesie. r iō si pōt cōparere tenetur. nisi p impossibilitatē excusēt. ſ. Nemo em̄ ad forum purgatoriū admittit q̄ foz ecclesie cōtemplit. cū in nullo fiat iniuria peccatori sed in vtroq; iusticia. Ad illud qđ obiicitur de illo q̄ nihil cogitat. dom q hoc pōt esse duplici ex causa. vel ꝓpter intensionē doloris. vl ꝓpter occupationē superflue sollicitudinis. Quātū ad p

mum quia dominꝰ coꝛ eiꝰ occupauit. si nō fuit mora superflua. nec indiscreto aliqua. credo q dñs absoluit. r voluntatē p opere cōputat. r computat iste cum illis qui excusantur ꝓpter impossibilitatē habentes deuotionem in sacramēto. Si aūt nō cogitat nec curat. aliꝰs solicitudinibꝫ occupatus. maxime si locum r tempꝰ habuit confitendi oꝛe. tunc nō excusatur. immo ob peccatuz omissionis reputabitur reus mortis. maxime si nō fuerit sic morte p̄uentus. q̄n bñ posset r debꝛet recogitare r petere sacramētū ecclesie.

De confessione sacramentali

Jam scōm q̄stiōis articulū inspiciamꝰ r̄. Sup̄ executus ē et determinauit mgr̄ p̄mā q̄nem. hic tangit et determinat scōam. scz vtrum necesse sit confiteri homini. an sufficiat soli deo confiteri. Et diuiditur hec pars in duas. In prima adducit auctoritates ad falsam ptez In secunda adducit auctoritates ad veram. ibi. Sz q̄ sacerdotibus confiteri oporteat r̄. in quibus clarescit cō fessionis vocalis institutio. r peccatoꝝ obligatio. in quibus etiam consistit p̄sentis quest̄ois difficultas et determinatio

50 a Quibusdaz visum est sufficere si soli deo fiat confessio. Queritur hic vtrū tales fuerunt heretici. Et q non videt. qm mgr̄ recitat hoc tanq̄ a opinionem pbabilem. Sed contra hoc est. q̄ ne gans confessionem. negat absolutiōez. ac p hoc negat clauium virtutē. r ita manifeste est cōtra scripturaz. r ita ꝓtra fidem. R°. dcendū q si q̄s esset modo huiꝰ opinionis esset hereticus iudicandus. qm̄ i cōcilio generali b determinatuz ē sub Innocentio tertio. sed ante hanc determinationem hoc non erat heresis. q ipsi nō negebāt clauiū ptātē. sz negebāt necessitatē. r bñ cōcedebāt q vtile erat confiteri. r sacerdotes poterant absoluere. Jō mgr̄ r gratianꝰ in decretis b referūt tāq̄ opiniōez. tñ vteq; ip̄probat hoc r determiat in cōtrariū r sic̄ ptinaciter assereret ꝑsū. eēt hereticꝰ iudicādus.

Auctibus pbat q̄ sufficiat. ps. xxxj.

Amb. sup Lucam

Chrys. sup epi. ad heb

ps. xxxvi.

b Queritur vtz necesse sit confiteri hoi. an sufficiat soli deo cōfiteri. adducēs auctoritates ad falsam partem. d

Jam scōm questiōis articulū inspiciamus. ſ. vtz sufficiat peccata cōfiteri soli deo. an opteat cōfiteri sacerdoti. a Quibusdā visum ē sufficē si soli deo fiat cōfessio sine iuditio sacerdotali r confessione ecclesie. q̄ Dauid dixit Dixi cōfitebor dño r tu remisisti. r̄. ſ. ait sacerdoti. r tū remissum sibi pctm̄ dicit. Jtē Amb. Jdeo fleuit ꝑ Petrus q̄ culpa obrepsit ei nō inuenio qđ dixerit. inuēio q fleuerit. lachrimas eiꝰ lego. satisfactionē nō lego. b Sed q defendi nō pōt. ablui pt. lauāt lachrie delictū. qđ voce pudoꝛe cōfiteri. r venie fletus cōsulit r verecundie. Hoc idē etiā maximꝰ dicit eps. Jtē Joh. Crisꝰ. nō tibi dico vt te prodas in publicū. neq; apd alios accuses. ſ obedire te volo. ppbe dicēti. Reuela vitaz tuā añ dñm. Ergo tua confitere pctā apud veꝝ iudicē. cū ofone delicta tua pnūcia. nō lingua. ſ cōscie tue memoria. r tūc demū spera te miam posse cōseq̄. si habueris pctā tua in mēte ꝓtinue.

51 b Sed qđ defēdi nō pōt. ablui pt. Dr̄ male dicere. q nullū peccatū pt rōnabilit defendi. quare g̃ dicit qđ defendi nō pt. R°. dom q defensiōz h vocat pcti excusatōz r aliqua sunt pcta q̄ sūt possibilia defendi. q pñt excu

nūq̄ malū aduersus primū in coꝛde tuo teneb. Jdez. pcta tua dicito. vt deleas illa. sed si ꝓfunderis alicui dicere. dicito ea q̄tidie in ania tua c nō dico q cōfiteaꝛis ea ꝓ seruo tuo vt tibi exꝓbret. dicito deo q̄ curat ea. Nec em̄ si nō dixeris ignoꝛat ea. cum faciebas ea presto erat. cum admitteres ea cognouerat. nunquid ea vult te cognoscere. peccare nō erubuisti. et ꝓfiteri erubescis. Dicito in hac vita. vt in alia requiem habeas. dicito igē miscens et lachrimās. In codice scripta sunt pcta tua. spongia pctoꝝ tuoꝝ lachrie tue sint. Jtē ꝓsper. Illi quoq; pcta hūanaz notitiā latēt. nō ab ipis cōfessa. nec ab alijs publicata. si ea cōfiteri vel emendare noluerit. deum quē hñt testē. ipz r habituri sūt vltoꝛē. Et si ipi sui iudices fiant. et veluti sue iniquitatis vltores. hic in se volūtariā penā seueriſſime animaduersiōis exerceant. r palibus penis mutabūt eterna supplicia. r lachrimis ex vera coꝛdis contritione fluentibus restringunt eterne ignis incendia. Et infra. facilius sibi deum placabūt illi q̄ aut ꝓprijs cō

sari. r h ipo dign sūt venia peccata nature. que pñt excusari ō se r pñt hre abluti onem et absolutionem merito lachrymaꝝ. vult ergo dicere q ñ est aliqđ pctm̄ tam graue. qđ p lachrymas ñ fiat excusabile. nec aliquod ita ponderosuz. q̄n verus doloꝛ cōtritionis faciat confiteri. Et fletus et lachrymatio conuenit scelerī dū impetrat veniā r vereꝯ die dū fddit peccatoꝛem excusabilem. vel facit eū verecūdiā abꝯere ob quā nō audebat confiteri. et ita Ambr̄. non intendit excludere constitutionem. sed persuadere veram contritionez. et sic patet intellectus auctoritatis.

c Non dico 52 q cōfiteaꝛis ea conseruo tuo vt tibi exꝓbret. sm hoc vr q cū omnis homo sit ꝓ seruus q nulli possit pctm̄ reuelari. Preterea sigillū ꝓfessiōis est artissimum. g nō debet timere vt sibi exꝓbret. R°. dom q duplicit ꝓfitet aliꝰ peccatū suū alicui. Aut sicut hoi. r h p q̄ndā ꝓfabulatōez. Aut sicut deo. r h per ꝓscie reuelatōz vt loquat hoi sicut deo. Prio mō pctm̄ ꝓfiteri ē ꝓfiteri ꝓ seruo. Quia cōfitet homi. r vt homi-

et ideo potest sibi exprobare. qz ad sigillū confessiōis nō tenetur. Alio mō qz confitet homi vt deo. z tūc nō cōfitetur vt cōseruo sed deo. qz hō nō nouit illud vt hō. nec potest illud dicere. sed tenet tacere. z tūc nō ē timēdum q exprobret. Si autem aliquis confessionem reuelaret. indignus esset honestate sacerdotali. z rōnabiliť ɔfessio possz fieri alij et ipe vitari. zhoc auctoritate superiorz

53 d Nescientibz alijs ipi i se voluntarie excōicatōis ferūt sniam. Vť male dicere. qz nullus potest seipsum excōmunicare. Itez q̄n tumcunqz aliqs peniteat. nisi p iudicium sacerdotis non potest reconciliari Rᵒ. dōm ē q̄ loquitur de notitia qua quis nouit vt homo. aliquis tamen nouit vt deꝰ. ad cuius arbitriū hō dicitur ferre in se excōicationis sententiā. quando ab aliquo secret ꝓpria voluntate. a q̄ arcetur excōicatus i uitus. vtpote locis sacratis z participatione eucharistie. Et si tu obijcias q ne modz sepuare illo sacro. cum sit medicina. dōm q dilatio medicine vt melior fiat ꝓparatio potius est promotio q̄ retractio a bono. Ad illud aūt sacramētū maxime preparatur homo per desiderium z p reuerentiā. z quanto diutius aliquādo se retrahit.

Jacobi. y

Augu. in omelia. de pnia.

54

confessionibus crimen prodūt aut nescientibus alijs ipi in se voluntarie excōmunicationis ferunt sententiaz. et ab altari cui ministrabant non animo sed officio separati. vitam suam quasi mortuam plangant. certi q reconciliati sibi efficacis penitentie fructibus a deo non solū amissa recipiant. sed etiam superne ciuitatis gaudia recipiant. His auctoritatibus innituntur. qui sufficere contendunt deo confiteri peccata sine sacerdote. Dicunt eiꝰ q si q̄s timens detegit culpā apud homines ne inde obprobrio habeatur. vel alij suo exemplo ad peccandum accingatur. et iō tacere homini et reuelat deo consequitur veniam.

Adducit auctoritates ad veram ptez in quibus clare scit cōfessionis vocalis institutio. peccatorum obligatio. et questiōis determinatio. e

Sed q sacerdotibus confiteri oporteat. non solum illa auctoritate Jacobi. Confitemini alterutrum peccata vestra. tē. sed ēt alioz pluribus testimonijs comprobatur. Ait eiꝰ Aug. Judicz seipm homo voluntarie dū pōt et mores conuertat in melius. Ne cum iam poterit. preter voluntatem a dño iudicetur. et cū in se ptulerit seueriſſime medicine sed tamen vtiliſſime sentētiā. veniat ad antistites p quos illi claues ministrantur ecclesie Tanquam bonus iam incipiēs esse filius materno mēbrorum ordine custodito. a ꝓpositis sacramentorum accipiat satisfactionis sue modū. in offerendo sacrificio contriti cordis deuotus z supplex. Id tamen agat. q non solū sibi pfit ad salutē. sz etiam ad exemplum ceteris. vt si pctīs eius non modo in graui eius malo. sed etiam in tanto scādalo alioz est. atq; hoc expedire vtilitati ecclesie videtur antistiti. in noticiā multorum vel totius plebis agere penitentiā nō recuset. ne letali plage p pudorem addat tumorem. cum tā ta est plaga pctī z impetus morbi. vt medicamēta corpis z sanguinis dñi differenda sunt auctoritate antistitis debet se remouere ab altari ad agendaz penitentiam. et eadem reconciliari. Item leo papa Multiplex misericordia dei. ita lapsibus subuenit hūanis. vt non modo p baptismū. sz etiā p penitētiā spes vite reparet. sic diuīe volūtatiſ pſi dijs ordinatiſ. f Ut idulgētiā dei nisi supplicatiōibus sacerdotū nequeāt obtinere. Xps eiꝰ hāc ꝓpositis ecclesie tradidit ptātez vt cōfitentibus pñie satisfactionem darent. et eosdem salubri satisfactione purgatos. ad communionez sacroz p ianuā recōciliatiōis admitterēt. Ite Aug. Quē penitet omnino peniteat. et dolorem lachrimis ostendat representet vitam suaz deo per sacerdotem. preueniat iudiciū dei p confessionez Precepit eiꝰ dñs mundandis vt ostenderēt oza sacerdotibus. f docens corpali presentia confitende peccata. non p scripta manifestanda. Dixit eiꝰ oza monstrate. et omēs. nō vnꝰ p omnib⁹. nō aliuz statuatſ nūciū q pro vob offerat munꝰ a moyse statutū. sed qui p vos peccastis. per vos erubescatis. Erubescentia eiꝰ ipa partē habet remissionis Ex misericordia enīz hoc precepit dominus. vt nemo peniteret in occulto. In hoc enī q per seipsum dicit sacerdoti. et erubescentiam vincit timore offensi fit venia criminis. Fit enim veniale per confessionem. quod criminale erat in operatione. et si non statim

55 e Ut idulgēciam dei nisi supplicatōib⁹ sacerdotum nequeant obtinere. Vť er hō q absolutio sacerdotis p modū supplicandi siue ꝛpcandi ꝛbeat fieri. ñ g̃ p modū indicatiuū. Sz hoc ē q oīz sacrorū forma ēt p modū indicatiuū. g̃ z hui⁹ sacri. Rᵒ. dō. q illō sacrm ē actuale pctm ad cui⁹ curatōz cōcrit acc⁹ volūtarij⁹. vñ lz sacrz ō se hēat vtutē. pt tñ ipediri p pria dispositōem exñtē. tilla pua dispositōez solꝰ deꝰ amouet. z iō cōgruē vt forma ꝓboz sub vtroq; exprmat. z sic ē fieri ogruū z ɔsuetū. Nā sacerdos pmo absolutiōem dat p modū ꝛpcatiuū dicēs. idulgētiā tribuat tē. et pꝰ ego absoluo te

56 f Docēs corpali pntia ɔfitēda pctā. ñ p scripta mānifestāda. Vť er hō q q̄ ignorat liguā n possit ɔfiteri p interp̄tē. z et q mutꝰ ɔfiteri n possit cū n possit ore dicere itē qr vtz iterps reneat celare. Et vr q sic. qz cōcat in actu sacerdoti. i ɔtriuz ē q pctōz ei ñ ɔfitet Rᵒ. dō q aug. loq̄tur de illꝰ q hñt ydeoma z potētiā ɔfitendi q ñ excusāt. imo teneť pp̄o ore dicere ppt meritū erubescētie. Dō obꝰ d int̄pte. dō q obligandꝰ ē p sacerdotē. z si n obligat. tamen tenetur quia est

Leo papa. Theodoro scolinēsi epo.

Augꝰ. i li. de pnia.

Dō criminale fit veniale.

auris sacerdotis. vnde communicat cum vtroz.

57 g Fit tamẽ veniale qđ cõmiserat mortale. Videt falsum dicere. qz spẽs rez nõ possunt trãsmutari. ergo nec peccata. R°. dõm q mortale fieri veniale ẽ dupl'r. Aut quantũ ad maculã z deformitatẽ. aut quantũ ad reatuz Si q̃ntũ ad maculã. hoc est impossibile. Si q̃ztũ ad reatũ. hoc põt esse dupl'r. Vel q reatus iste fiat ille. z hoc nũq̃ fit Vel q ille succedit huic. z hoc ẽ verz. quia alicꝫs prius obligatur ad mortẽ eternã z post per diuinã miam ad penã tẽporalẽ. Vl distinguit q veniale dicit tribꝫ modis. Ex gñe vt mendaciũ iocosum. Ex euentu ꝓpter effectũ diuine mie. Ex circũstantia vt illud qđ habz excusatiõem. Nõ mõ mortale non fit veniale sz secũdo mõ.

g purgat[s] sit tñ veniale qđ ꝓmiserat mortale. Adultũ ei satisfactõis obtulit. q erubescẽtie dominas nihil eoz q cõmisit nuncio dei negauit. De[o] ei q misericors z iust[o] ẽ. sic ẽ seruat miam i iustitia. ita z iustitiã in mia. Op[o] ei mie ẽ peccãti pctã dimittere. sz oz vt iust[o] misereat iuste. Cõsiderat ei si dign[o] ẽ. nõ dico iustitia. sz z mia. iustitia ei sola damnat. ꝑ dign[o] ẽ mia q̃ sp̃uali labore q̃rit gr̃am. Laborat em̃ inẽs patiẽdo erubescẽtiã. Et q̃n verecũdia magna ẽ pena. q erubescit ꝓ xp̃o. sit dign[o] mia. Cũ ptz

Quãtop'l'i bus q̃s cõfitet. tãto facilius ei ignoscitur

58 h Quãto pluribꝫ cõfitet in tẽpore venie tur/pitudinem criminis. tanto facilius rẽ. Videt male dicere. quia aut secũdus sacerdos aliqđ rmittit. aut nihil Si aliqđ sit'r z terti[o]. et sic totũ possũt remittere. g sine satisfactione q solam ꝓfessiõez ꝑt quis saluari. qđ ẽ icõueniẽs. Si vero nihil remittit. g nõ cõsequit veniã facili[o]

h[b] q[b] q̃ntꝫ plurib[o] ꝓfiteat in tpe venie turpitudinẽ crimis. tãto facili[o] ꝓsequit gr̃am remissiõis. Ipi em̃ sacerdotes pl[o] pñt ꝓficere. pl[o] ꝓfitẽtib[o] ꝓcere. Itẽ leo papa

Quãuis plenitudo fidei videatur eẽ laudabilis q̃ ppt dei timorẽ apud hoies erubescere nõ vereat. tñ qz nõ oim sũt huiusce modi pctã vt ea q̃ prius poscũt nõ timeãt publicari. Remoueat ipꝛobabilis consuetudo. ne multa prie remedijs arceant. duz aũt erubescũt aut timẽt inimicis sua facta reserare. qb[o] pñt legũ pcelli ꝓstitutõe Sufficiẽ ei ꝓfessio q̃ primũ do offerat z tũc ẽt sacerdoti q ꝓ delictis penitẽtiũ ꝓcator accedit Tũc ei plures ad penitẽtiã poterũt ꝓuocari. si ppli aurib[o] nõ publicet ꝓscia ꝓfitẽt. Ex hijs alijsq̃ plib[o] idubitãt oĩ dit optere deo primũ. z deinde sacerdoti offerri ꝓfessiõz. nec aliter posse puenire ad ingressum padisi. si assit facultas

Ex bis patẽt obiecta. qz secũd[o] ñ facit nouã remissiõem nec dz de nouo ligare sed aliqđ facile imponere. vt patr̃ rẽ. et semp põt penitẽs eẽ certior. qz si nõ habuit effectũ prima. potest esse q secũda habeat. quia melius inuenit dispositum. z ex hoc paterv ltimũ.

Aditelligẽtiã b[o] ptis q̃r de cõfessiõe vocali. z circa hac duo pncipal'r q̃rũt. Primo q̃r de cõfessiõe q̃ztum ad pceptũ istituẽs. Secõ q̃ntũ ad obligatõez exeqntis Quãtũ ad primũ q̃rũt tria. Primo q̃r vtz mãdatũ de ꝓfessione pineat ad legez nature. Secundo vtrum pertineat ad legem scriptam vel legez gratie. Tertio q̃r a quo fuerit institutũ. vtz a xp̃o an ab aliq̃ ei[o] ap'lo.

Questio j.

Vtrũ lege nature fuerit cõfessio instituta vel sup illud Gen. iij. Adã vbi es. Glo. Verba increpãtis sũt z ad ꝓfessionẽ cogẽtis ñ ignorãtis. Sz adã ñ tenebat nisi ad legẽ nature. g ꝓfessio ẽ de iure nãali. cõfessio. s. vocal'. qz vocaliter ei dñs loq̃bat z ille vocaliter rñdebat. Itẽ Job. xxxj. Si abscõdi q̃si hõ pctm̃ meũ. z celaui iniq̃tatẽ meã in sinu meo. q. d. nõ. g pctm̃ erat abscõdere pctm̃. z vt pctm̃ reprobat Job. sz ipe nõ tenebat nisi ad ius nãale. g ius nãale phibet absc̃sionẽ pcti. g pcipit vel suadet ꝓfessionẽ. Itẽ Greg. ibidẽ in glo. Vere humilis nõ solum mala sua cognoscit. sz etiã voce ꝓfessiõis apit. Sz hũilitas õ pctis ꝓmissis ẽ de iure nãali. g z vot ꝓfessiõis pcti. Itẽ rõe vr. qz dupler ẽ ꝓfessio. s. ꝓfessio laudis. z cõfessio pcti. z vtraq̃z ẽ in gloriã dei sic ꝑz. qz dixit Josue Achor cõfitere pctm̃ z da gloriã deo. vũ. Josue. sz nãa dicrat deũ glorificandũ. dictat deũ laudãdũ. nõ tm̃ cor de sz etiã ore. ergo pari rõe dictat pctm̃ vtroq̃z mõ cõfitẽ

Itẽ si ꝑma cõfessio ẽ sacrm̃ ꝓfectũ. g si supaddit. vr totũ supfluũ. g nõ cõsequit veniã. Itẽ quilibet sacerdos dz ponere pniam. z tũc videt. q aut det ad oẽs. aut ad nullã. Si ad oẽs. tũc difficili[o] cõsequit veniam. Si ad nullã. videt q vna ꝓfessio irriter aliã. R°. dõ q cõfessio ordiat ad multa sed ad vnũ ꝑncipalit'. z q̃ntũ ad ꝑncipale eq̃alz cõfiteri multis vt vni. q vnus sacerdos tantuz dimittit de pena q̃ztum põt vi clauiũ. Nec debet iterari cõfessio ꝓpter finem ꝑncipalem. nisi forte timeat error fuisse in confessione. Pretera alie sunt vtilitates annexe. ad illas valet multotiẽs ꝓfiteri. s. ad erubescẽtiã z intercessoz multiplicatoz. z ad hũilitatẽm. et gr̃e augmẽtum. Ad ꝑncipalẽ effectũ valz q̃ztuz ad certificatõm.

Itẽ oẽ op[o] ꝑtuz spectat ad dictamẽ nature sz ꝓfessio pcti ẽ op[o] ꝑtuz. g rẽ. Probatio mioris. virt[o] vt vult phs ꝓsistit circa difficile. sz ꝓfessio ẽ ꝑt[o] q hũiliat ad deũ verz. Sz maxia difficultas ẽ i enarrãdo suum pctm̃ vere. g marie circa hũc actum ꝓsistit virtus g rẽ.

Cõtra. ius naturale vt dicit Jsid. ẽ idẽ apud oẽs. sed ꝓfessio pcti ñ ẽ eadẽ apud oẽs. g ꝓfessio pcti ñ ẽ de iure naturali. Itẽ vr q sit cõtra naturã. quia naturale ẽ cuilibz et de natura recte celare amici cõmissum. sicut dicit p̃uer. xj. Sed magis se debet q̃sq̃ diligere q̃ proximum ex dictamine nature. g natura dictat pctã pro pria eẽ celanda. Itẽ naturale ẽ cuilibet celare verenda corpis. g sit'r vereda spũs. Sz pctã sunt turpitudines aĩe. ergo pctm̃ cõfiteri poti[o] ẽ cõtra naturã q̃ꝫ ꝼm naturã. Itẽ recta rõ que est nature cõformis erubescit turpia cogitare. g si plus est referre siue dicere q̃ꝫ cogitare. videt q peccatũ suũ quisq̃z per naturã erubescit dicere. g cũ cogitare turpia z facere sit ꝑ nãaz z rationẽ rectaz. pari ratione z referre. Item per naturam recordatio iniuriarũ est occasio inimicicie confirmande. sed peccatoz q peccatũ est iniuriar[o] deo. ergo recordãdo pctm̃ et iterã do inimicicias renouat. sz qđ facit hoiem inimicuz deo ẽ cõtra naturã z rõnẽ rectam. g et cõfessio sceleris. q[o]

dũ. Itẽ pnia tres hz ptes. s. cõritoz. ꝓfessiõez. z satisfactoz. sz ꝓtritio z satisfactio sũt de lege nãali. g pari rõe z ꝓfessio. Itẽ oẽ op[o] ꝑtuz spectat ad dictamẽ nature sz ꝓfessio pcti ẽ op[o] ꝑtuz. g rẽ. Probatio mioris. virt[o] vt vult phs ꝓsistit circa difficile. sz ꝓfessio ẽ ꝑt[o] q hũiliat ad deũ verz. Sz maxia difficultas ẽ i enarrãdo suum pctm̃ vere. g marie circa hũc actum ꝓsistit virtus g rẽ.

Cõtra. ius naturale vt dicit Jsid. ẽ idẽ apud oẽs. sed ꝓfessio pcti ñ ẽ eadẽ apud oẽs. g ꝓfessio pcti ñ ẽ de iure naturali. Itẽ vr q sit cõtra naturã. quia naturale ẽ cuilibz et de natura recte celare amici cõmissum. sicut dicit p̃uer. xj. Sed magis se debet q̃sq̃ diligere q̃ꝫ proximum ex dictamine nature. g natura dictat pctã pro pria eẽ celanda. Itẽ naturale ẽ cuilibet celare verenda corpis. g sit'r vereda spũs. Sz pctã sunt turpitudines aĩe. ergo pctm̃ cõfiteri poti[o] ẽ cõtra naturã q̃ꝫ ꝼm naturã. Itẽ recta rõ que est nature cõformis erubescit turpia cogitare. g si plus est referre siue dicere q̃ꝫ cogitare. videt q peccatũ suũ quisq̃z per naturã erubescit dicere. g cũ cogitare turpia z facere sit ꝑ nãaz z rationẽ rectaz. pari ratione z referre. Item per naturam recordatio iniuriarũ est occasio inimicicie confirmande. sed peccatoz q peccatũ est iniuriat[o] deo. ergo recordãdo pctm̃ et iterã do inimicicias renouat. sz qđ facit hoiem inimicuz deo ẽ cõtra naturã z rõnẽ rectam. g et cõfessio sceleris. q[o]

dom q dupliciter sūt aliqua de dictamine iuris naturalis. aut in generali aut in speciali. In speciali vt honorare parētes. In generali ꝺo dictat natura ea q̄ supaddit lex euāgelica. sicut sūt aliqua superogatōis vt cōsilia vel etiā aliq̄ sacra. Intelligēdū est igit q̄ cōfessio peccati mētalis z vocal'. Mētalis cōfessio ē recognitō peccati z offense. z hec ē de dictamīe nature q̄ se scōz qꝺ est rōnalis. Scz cognitio offense diuine ē de dictamine nature adiute aliq̄ mō p fidē. Quo enī scit hō se offēdere deū, quē nō videt. nisi q̄ aliquē radium fidei hꝫ cognoscat cū aut hoc cognoscit q̄ deū p q̄ incarnationē ihonorat. natura dictat q̄ ab ipꝺo ē miscōia humilit petēda. hꝫ nunq̄ ē nisi cognoscāt culpa. Vocalis vero confessio ē duplex scz q̄ fit deo. z q̄ fit homi. Vocalit cōfiteri nō dictat natura. nō simplr scz i casu. vtputa qñ ꝺs exigit. sicut exegit ab adā z a chain. Vocaliter aūt cōfiteri homi nō dictat natura nisi i generali. Dictat enī q̄ oīb⁹ mōis recōciliari oportet deo qꝺ ipse statuit. vñ natura sic dictabat q̄ si ꝺs arbitrū cōstitueret inē se z petōrē. q̄ ipsi esset culpa revelāda. z ita dictabat i generali. Dictabat etiā q̄ illi ceūt dicenda vera. z sic patet qūo confessio spectat ad legē nature. Quedā enī ē de dictamine nature speciāliter per modū expedientis nō simpliciter. sed in casu necessitatis. vt confessio vocalis fcā deo. Quedā ꝺo dictabat in vtī solū. et hec ē confessio facta homī. Et his patent obiecta ad pmā q̄ nā auctes pcedūt fm pmam z secūdā viā vt pz. Silr pma rō inducta ex silī i cōfessiōe vocali laudis. q̄ sicut in casu laudare oportet ore. tamē sp ꝺz actu vel habitu laudare in corde. sic z intelligēdū

52 de confessiōe pcī. Ad illꝺ qꝺ obr de pribus aliis. s. cōtritōe z satisfactōe. ꝺom q̄ iste pres respiciūt penitētiā fm q̄ ē virtus. z fm q̄ ē sarm virtut'. Sed cōfessio magis ē penitētie vt ē sacrm. sicut melꝰ parebit infra. confessio enī peccati q̄ fit homi ortū hz nō tm a natura. sed etiā ab institutōne diuina. z exhꝫ patet respōsio ad vltimū. qꝺ dicit q̄ est opus vrtutis. Dico ei q̄ reuera opus virtutis, ē. scz nō oīno. scz vrtutis cū adiūctōe institutōis sacrī. virtus enī nō dictat q̄ peccata occulta dicant homini. similiter nec penitentia dictabat illud p se quātū cūq̄ hō ꝺlebat. sed cū deꝰ instituit. tūc virtꝰ obedientie impauit. pnīa accelerauit. z veritas actuz direxit. z ita patet ad quā virtutē spectat confiteri. z quō sit opus virtutis. z cuiꝰ. Vñ pnīam in gñali dictat natura fm qꝺ ē hoc volēs facere emēdā obediētia p mādatū specificat. vias elicit z regulat.

60 Ad illud qꝺ obr in oppositū q̄ nō ē idē apud oēs. ꝺom q̄ illud intelligit de eo qꝺ natura dictat in pticulari non in vtī. Ad illud qꝺ obr. q̄

61 manifestare pcm̄ ē ꝺ rōnē. ꝺom q̄ peccati ppalatio pt fieri dupliciť. vel ad sup̄pꝰ cōmēdatōz sicut faciunt peccatores. qui letāt cū male fecerīt. z exultāt in rebꝰ pessimis. quoz vie puerse z̄c. quibꝰ ē facta frōs mulieris meretricis. z de quibꝰ ꝺr. pcm̄ suū sicut sodoma pdicauerūt z̄c. z hec ē otra naturā. z otra rōnez recta. z ad puocandā diuinā inimicitiā. z verecūdia z confusio. Alia ē confessio huic oppositā adducēs ad gram z gloriā. z̄c. confessio q̄ fit ad sui accusatōem ad inuentiendā diuinā ppitiatōez Et hec ē ordinata ad faciēdū emendā. vel ad curandum plagā occultam. Unde sicut natura dictat q̄ vulnꝰ i locis secretis ē apiendum medico ad curationē. q̄uis dicret pudenda opienda. sic est de peccatis. Et sicut si aliquis vulnꝰ nollet oñdere iudicaretur sugbus z stultꝰ. et faceret contra naturā et salutē suam. sic intelligēduz est in ppositō. et ex hoc patet rñsio ad omnes rationes

Nam si vulnus amici deberet curari per meam confessionem. dictaret rō q̄ ego deberē ipm pdere. Quāuis nature dictamini cōsonū sit erubescere z nunq̄ derogare petā p cōfessionē. ppter illā tñ nō ē dimittenda cōfessio. z hoc ppter multiplicē vtilitatē quā habet. z ppter quā instituit eā deus. Valet enī ad peccati cognitionez ppter instructionē sacerdotis. Deut. xvij. si difficile et 62
ambiguū apud te. z̄c. Ad cognitī deletionē. ps. Dixi cōfitebor. z̄c. Valet ad cognitī deleti satisfactionem. quia erubescentia in confessione ē magna ps satisfactōis. Eccī. iij. est cōfusio adducens grām z gliam. Vid pene diminutionē in claui potestate. Mat. xvij. quodcūq̄ sol. sup terrā. z̄c. Ad dei laudē. Josue. vij. Da gliam deo z cōfitere. z̄c. z indica mihi quid feceris. Ad intercessoz multiplicationē. Jaco. v. Cōfitemini alterutrū peccata vra. z̄c. Ad cōsciētie assecurationē. Vñ dauid statiz cū dixit peccaui. audiuit. trāstulit dñs. z̄c. hꝫ. Remīsit. Et hoc magnū bonū est. hꝫ. Non. Josue. gliā mā hec ē testimonium conscientie nostre

Questio hꝫ. k

Utrū confessio fuerit instituta in lege scripta. Et q̄ sic videt Leuit. xvj. dicit de sacdote q̄ debebat hircū emissarīū emittere. Confiteat oēs iniqtates filioz israel. z vniuersa delicta atq̄ petā. sed nō potest sacerdos cōfiteri peta aliozꝰ nisi illi pus confiterētur ea. ergo videtur q̄ ibi fuit confessio instituta. Itē hoc vī auctē salomonis. q̄ puer. xxviij. dicit. Qui abscondit scelera sua non dirigēt. cōstat q̄ loqtur de his q̄ erāt tpe legis. z cōstat. q̄ nō intelligit de absconsione respectu dei. cui oīa sūt nota. ergo respectu mīstri dei. q̄ z̄c. Itē ysa. xlvij. narra si qd habes vt iustificēris. sed narratiō dicit actū sermonis z confessionē vocalē. et cōstat q̄ loqtur p tpe legis. q̄ exhortādo nō pdicādo. ergo videt q̄ tpe legis esset cōfessio i pcepto. Itē rōe videt. Plus ē aliqd pferri facto q̄ verbo. plus etiā confiteri peccatū coram omnibꝰ q̄ coram vno. sed ipsi ꝺfitebātur ie petōres coram omnibꝰ dū offerebāt hostiā p peccato. ergo cū ad hāc tenerent. videtur q̄ multo fortius ad cōfessionē oris. Item confessio oris instituta ē ad hꝫ vt sacerdos sit mediꝰ arbiter. Sed i lege veteri sacerdos erat mediator. Vñ per totū leuit. vbi agit de oblatōe dr. orabitq̄ sacerdos. et remittetur ei. Itē vetus lex fuit lex rigoris. z magī punibat q̄ noua. Sed cōfusio que ē i penitētia ē magna pena. q̄ magis fuit cōperēs legi veteri q̄ noue. Itez rō quare ē instituta. ē vt fiat reconciliatio ecclesie. scz ecclesie erat i vetere vnitas magna. q̄ vnus iniuriabatur dū peccabat toti multitudini sicut manifestū ē in achaz. ergo rūc debuit instituī ꝺfessio peccati. Contra Augꝰ. Oblatio sacrificioz cōfessio fuit petōz. ergo vī q̄ non fuerit ibi alia cōfessio q̄ oblatio. Itē confessio ordinata ē ad solutionē. sed lex trāsgrediētes ex certa sciētis faciebat occidi sine miscōia. cuz ergo teneret aliqs facere se occidi. nō tenebat confiteri Itē in cōfessione manifestātur q̄ cordis sūt z occulta. scz lex phibebat manuz nō aīm. ergo cōfessio legi nō cōperebat. Itē si cōfessio fuit in lege. aut sicut morale. aut sicut sacramētale. Si ergo sicut morale. ergo similit fuisset i lege nature. Si sicut sacramētale. ergo cū alis z alia sint sacra no. legis z ve. nō deberet esse i noua. Itē ysq̄ ad aduentū xpi fuerūt homies sub vmbra z ante nō q̄nerūt ad lucē. sed per confessionem peccati pdit petōr in aptū. ergo ante aduentū christi nō debuit esse peccati cōfessio. Itē confessio ē ordinata ad potestatem clauium. quia confitēs absoluitur. sed in sola lege noua dictū ē sacerdotibus q̄ rū remiseritis pcc. z̄c. vt dicitur Jo. xx. ergo videt q̄ cū

ante nō fuerit potestas absoluendi·q nec fuerit necessi
63 tas nec vtilitas confitendi·R°·dōm q duo sūt p̄cipa
liter in confessione ꝓpter q̄ oportuit 7 cōueniēs fuit cō
fessionē instituī·Primū est ꝓpter delectionē peccatī·et
manifestationē·7 sic ē finis cōfessionis in se·Secūdus
finis est ꝓpter reconciliatiōz faciendā xo 7 eius eccliē.
Primo igit fit ꝓpter peccatī detestationē·peccatoz ei
dū male agit odit lucē·7 ideo in reuersione ad iusticiaz
oꝑtet redarguī opa infructuosa tenebrarū·que āt argu
untur a lumie manifestātur·vt habet Ephe·v·hoc aūt
est q confessionē·et ideo debuit in ea lege institui cōfes
sio in q̄ est mānifestatio veritatis·in ea in q̄z lege in q̄ ver
bum caro factū est·vt intelligibile fieret sensibile 7 ma
nifestū·In ea lege debēt occulta 7 tenebrosa opa mani
festarī·7 verba cordis famā vocis induere·Hec aūt ē
lex gr̄e·7 ideo confessionis institutio q̄ntū ad p̄mū finē
cōperit legi gratie·Alius finis ē ad reconciliationē faci
endā humano arbitrio mediāte·ideo fit homī·vt homo
sit iudex et arbiter inter deū 7 pecōr̄·Arbiter aūt talis
debet esse·q̄ possit manū ponere in vtrūq̄·talis aūt nō
potuit esse q̄lsq̄z ꝑus fact⁹ est hō·7 tūc homo deificat⁹
datus ē nobis mediatoz et arbiter xp̄s·q potuit argue
re 7 manū ponere in vtrūq̄·Hic aūt reliquit in eccl̄ia
successoꝛes·quos 7 arbitros cōstituit 7 rectoꝛes eccleſie
quib⁹ cōmisit auctem recōciliādi·Et q̄m hec auctas p̄i
mo fuit ī xp̄o·et i nullo potuit esse anteq̄z veniret ille p̄
cipuus mediatoz·7 h̄ solū ī lege noua fuit·ideo tm̄ i hac
lege institut⁹ ꝓfessio debuit·Nocedo ergo q cōfessio p
ut est sacr̄m·confessio in q̄z vocalis·solius noue legꝭ fu
it nec p̄cessit in lege veteri nisi ī figura·q̄ illi legi nō cō
petebat·Precessit aūt in hoc q sacerdotibus data erat
auctoritas discernēdi inter lepr̄ā 7 nō lepr̄ā·scm̄ 7 ꝑpha
nū·Sz hec quidē erāt coꝛpalia 7 nō spūalia·7 illā figu
rā ostēdit dn̄s impletā esse ī lege noua cuz mūdatos ad
sacerdotes mittebat·vt dr̄ 2 Mat·viij·vbi volūt aliqui
dicere q cōfessio fuit institut⁹·Sz magis vt videbit fuit
64 ibi insinuata·Ad illud q̄ obr̄ q sacerdos cōfitebat·
dōm q talis nō erat ꝓfessio sacramēt̄alis q̄ fit homī de
qua nūc loq̄mur q̄ aliq̄s se excusat·sed cōfessio illa fie
bat deo ī generali de peccatis ignāus multitudinis non
alicuius ꝑticularis ꝓsone·Ad illō q̄ obr̄ ꝺ absco
sione·dōm q intelligit de absc̄ōne q̄ est p peccatī de
65 fensionem 7 palliationē·sicut faciūt ypocrite·7 illud ē
falsitatis·7 hec ē contra legē nature·7 respectu dei 7 re
spectu homis·Quāuis aūt sit ꝓhibitū mentiri·nō tam̄
est p̄ceptū dicere oēm veritatē·Ad illud q̄ obūcit
66 ꝺ narratōne·dōm q intelligit de narratōe ꝑm linguaz
7 os cordis·Vel si intelligat ꝑm os coꝛpis·adhuc intel
ligit q fiat respectu dei·quemadmodū fit oratio vocal'
non ad deū instruēdū sz excitādū ī nobis affectū pudoꝛ
vel amoꝛis vel doloꝛis·vel alic⁹ alteri⁹ affectionis·
67 Ad illud quod obūcitur q plus ē facto q̄z verbo ꝓ
fiteri·dōm q illa oblatio nō erat ꝓfessiua peccatī·sz ho
stie oblationis ꝓ peccato·Et cōsequenti aūt ostēdebat
peccatoz·sed hoc nō est in speciali sed ī generali·nec ma
gis sacerdoti q̄z alij·7 hoc quidē ꝺcebat aliquo mō fie
ri·q̄ iam eccl̄iastica vnitas in cōformitate sacramen
toꝝ 7 vniformitate cultus diuini ceperat inchoarī·
68 Ad illud q̄ obr̄ q sacerdos erat mediatoz·dicēduz·
q et si mediatoz esset ad offerēduz hostias figurales·nō
tamē erat mediatoz in absoluēdo·7 ita sacerdoti nō de
bebat fieri confessio peccatī·sed oblatio hirci vel vituli
nō sic ē de sacerdote no·te·qui sicut verū christi coꝛpus
cōficit et p̄tātē habet ad cōficiendū·sic auctoꝛitatem ba
bet coꝛpus mysticū ad soluēdū·Ad illud q̄ obūcit· 69
q lex vetus erat lex rigoꝛis 7 oneris·dōm q q̄uis con
fessio onerosa videatur ꝓpter pudoꝛē·tamē est laꝛcina
miro modo alleuiās p absolutionē·7 ideo illi legi nō cō
petebat·Dic enī fit ab oīm peccato absolutio·ibi vero
sine oīm miscōia grauis peccatoꝛis fiebat dānatio·ꝓ
terea nō cōperebat illi legi talis p̄fectio·Ad vltimū 70
de vnitate eccl̄ie·dōm q vnitas erat·sed tm̄ figural re
spectu vere vnitatis huius eccl̄esie·ideo sicut sacrifici
um fuit figurale·ita 7 sacerdos·ita reconciliatio·7 po
stremo confessio·q̄ leprosus se sacerdotib⁹ ostendebat

Questio ūa I

A quo fuerit instituta cōfessio·7 q fuerit īstituta a xp̄o
videt·q̄ sacerdotiū fuit institutū a xp̄o ad remissionez
peccatoꝝ et absolutionē·sed sacerdotes nō p̄nt nec dēnt
soluere nisi sciāt a quo soluāt·sed posito posteriori po
nit⁹ prius·ergo si xp̄s instituit absolutionē·multo fort⁹
ꝺfessionē·Itē cuius ē instituere totū·7 ptes·sz dn̄s
instituit penitētiā cū p̄dicauit 7 p̄cepit·agite penitētiā
2 Mat·iij·g tūc instituit confessionē·Itē cōfiteri pec
cata occulta hoc ē magne p̄fectionis 7 supadditū man
datis legalibus·sed nullus pōt hoc p̄cipere nisi qui p oia
pōt sup hoiem·g solus xp̄us ad confessionē peccatoꝝ
potuit obligare·Itē iohānes p̄cucurrit saluatorē·7
verus fuit p̄curs oꝛ·nō tm̄ in verbis sed in gestis·sz oēs
qui baptizabātur a iohe ꝺfitebātur p̄cā·2 Mat·iij·g si
cut p̄cessit i iohe baptism⁹ p̄paratōis 7 ꝺfessio·ita vtrū
q̄z ꝺcebuit īstitui a xp̄o·Itē h̄ sacr̄m q necessariū ē sic bap
tism⁹·q̄ sc̄da tabula ē p⁹ naufragiū·sz xp̄s q seipm nos
liberauit a naufragio 7 p̄mā tabulā īstituit·g vt q sili 7
sc̄dam·7 ita ꝺfessioez ipaz·Contra·sacr̄is q̄ dn̄s instituit
ipemet vsus fuit vt̄pus visū ē i baptismo 7 eucharistia
sz ipe nūq̄z fuit ꝺfessus aliq̄d p̄cūm·g 2c·Itē xp̄s i sa
ctis suis nob dedit exēplū·sz ipe ab luit sine oi ꝺfessi
one mulierē i adulterio ꝑhēsaz·g̃ n vr instituisse ꝺfessi
onē·sz port⁹ noluisse·Itē q̄o vbi īstituit·Si dicas ibi
agite pniam·Contra·nōdū erāt sacerdotes q̄b⁹ possent
7 ꝺberēt ꝺfiteri·g ī illa p̄dicatōe ñ ꝑplicabatur ꝺfessio·
Alij dicūt q īstituerit ibi vbi misit leprosū ad sacerdotes
Sz ꝺ·2 Math·viij·oꝛ·vade et oñde te sacerdotib⁹·7 of
fer mun⁹ tuū q̄ p̄cepit moyses·g cōstat q mādauit fa
cere q̄ fiebat i lege·7 illud ñ erat ꝺfessio vocalis·g 2c·
Itē dicūt alij q ibi Jo·xx·Accipite spm̄sc̄m·q̄ tūc īsti
tuit sacerdotes·7 ptātē absoluēdi eis ꝺdit·7 p̄cepit vt
ad eos pcā ꝺferrēt·Sz ꝺ·difficili⁹ ē ꝺfiteri q̄z ꝺfessio
nē audire·g magis spāliē ꝺb debuit mādatū dare·q̄ri
tur igit q̄re xp̄s ñ īstituit ꝺfessionē exp̄sse sicē alia sacra·
R°·dōm·q duo sūt in ꝺfessione·vnū formale 7 ꝺpleti- 71
uum·7 h̄ est absolutio sive ptās absoluēdi vel medican
di·et hāc dn̄s instituit qui ptātē clauiū ꝺcessit·7 penes
h̄ resident xp̄i·Aliud aūt est materiale·7 hoc ē ꝺtestatio
peccatī sive moꝛbi·7 hoc dn̄s ñ instituit ī se sz insinuauit
Nō aūt q̄re ñ īstituit vt dicūt alij hec fuit·q̄ sufficit e
groto exponere medicū 7 medicinā·et vlteri⁹·confessio
peccatī non valet extra sed ꝺ esse voluntaria·ideo dn̄s
insinuauit relinquēs hoc in voluntate egrotantiuz·Et
hoc ē q̄d dicit Hugo·medicis dixit vt curarent·sed ille
mis non dixit vt ad medicos curandi causa venirent·
hoc quasi certū ē voluit·q egri libenter salutem quere
rent·7 se curandos offerrent·si medicos inuenirent·Et
licet hoc sit satis p̄babile·potest tamen et aliter dici
q dominus confessionē q se non īstituit·q̄ ē in remedi
um reciduantium·sed quia xp̄s erat eccl̄esie fundatoꝛ·

ℓ venientibus oim pcōz ꝙ baptismū fiebat remissio. iō
ab eo nō æbuit istitui ɔfessio. ne ex ybo dñi dare ℓ aliq/
bus recidiuādi occasio. Nū aūt eccl'ia fuit istituta. labi
hoies ceperūt. et tūc remediū ne desperarēt vel ꝺtenerēt
publicari oꝓtuit. z iō ꝙ aplos ɔfessio æbuit istituiauc/
toritate sibi a dño tradita i clauib sibi datis. i q̄by ptā/
tē receperāt sanādi. z ita impandi modū ꝺuenietē salu/
ti. z h̄ q̄dē erat ꝙ morbi detectiōz. expectātis hūiliatōez.
z sacerdotalē absolutōez. iō ɔfessio fuit a dño insinuata
ab aplis instituta. ab eo hierosolimitano. s. iacobo ꝑ
mulgata. sicut et sm̄ia æ nō seruādis legalib ꝑmulgata
fuit Act̄. xv. sic z confessio oīb peccātib indicta z ipo
sita fuit. Ja. v. cōfitemini alterutrū pcā vra. Ät iteruz
nō solū hēt ē rō. sed etiā vlteriorē ē pōt. cōfessio em̄ hoīs
est opus purū. vñ nō ē data virtus sacramēti ipi ɔfessi/
oni. sed absolutiōi. iō recte hoīb puris istitutio æbuit
reseruari. Et bis q̄ dicta sūt q̄tuor pñt rōnes elici q̄re
dñs imediate ɔfessiōez z exp̄sse nō instituit. Pria q̄dez
q̄ nō oportuit. Scōa ꝺo q̄ in hoc volūtariā esse æbere
docuit. Tertia q̄ est sacr̄m recidiuantiū. Quarta q̄ q̄n
tū ē æ se ē opus humanū. vñ credo ꝙ nō ꝙ se instituit. et
si dicaℓ instituisse. hoc ē intelligēdū insinuādo et auc/
toritatē dando. Ex h̄ ꝑz rñsio ad pmū z scōm. dñs em̄ fo/
male pnīe instituit ꝙ se. materiale aūt nō. rō visa ē sup.
Ad tertiū q̄z ꝑz rñsio. q. apostoli hec potērāt ꝑcipere
autoritate clauiū sibi datarz. q. aliℓ fruſtra essent date.
Ad illud q̄ obr̄ ꝙ cōfitebit z̄. dōm ꝙ vtrūq̄ salua/
tor ipleuit. sed vnū ꝙ seq̄ decebat ipm. et alterū ꝙ alios.
q. eos æcebat vt ɔfessiōe. xp̄s em̄ q̄ oīa sciebat. sine con
fessiōe oris absoluebat. Sz h̄ apli facere nō poterāt. q.
nisi ꝙ egrotū nō poterant nosse plagā. Ad illud q̄ q̄
rit vltimo. dōm ꝙ xp̄s instituit ꝑm hoc q̄ erat ibi com
pletiōis. nō tū totū sicut baptismū. q. non ɔueniebat ei
ita fabricare totā tabulā recidiuantiū sic ꝑmā accedētiū
Obsequent̄ viso de institutōe cōfessiōis. q̄rit ō ob
ligatōe ad ipam. z q̄z tū ad hoc tria q̄runt. Pmo ꝙ
cōparatōem ad subiectū. Scōo ꝙ cōparationem ad temp⁹.
Tertio ꝙ cōparatōez ad modum.

Questio. j.

Vtrū oēs adulti boni et mali ad cōfessiōez teneantur
Et ꝙ sic videt ꝙ decretalē de penitentijs z remissiōibus
v. li. Dis vtriusq̄ sex⁹ fidelis. postq̄ ad annos discre/
tiōis ꝙuenerit. oīa pcā sua saltē semel in anno fideliter
ɔfiteat ꝓprio sacerdoti. Et ꝙ illud sit p̄ceptū ꝑz in h̄ q̄d
subiungit grauis pena. s. ꝙ viuens ab ingressu eccl'ie
arceat. z mortēl xp̄iana careat sepultura. Jtē. j. Jo. j.
Si dixerim⁹ q. pec. nō ha. nos. se. z vītas in nobis nō ē
loq̄t̄ de oīb cōit. ℓ oīs q̄ dicit se n̄ habere pcm̄. peccat
mortaliter. ℓ q̄libz tenet se recognoscere peccatorē ꝑm for
mā eccl'ie q tradita ē pcōrib. sz hoc ē ꝙ ɔfessiōem. ℓ z̄.
Jtē p̄ceptū ē oīb orare. z nullus absoluit q̄tūcūq̄ ꝙ
fectus ab orōe dñicali. ℓ oēs tenent dicere. dimitte nob
debita. sz dñs nō tm̄ orōnē instituit imo z cōfessiōem. sz
orō ē opus satisfactoriū z ꝑsupponit ɔfessionem. ℓ z̄.
Jtē quātūcūq̄ aliq̄s sit sctūs z iustus. si porēs ē cor/
pore. tenet quadragesimā ieiunare. nec ꝙ aliquā sctifica
tiōem absoluit ab eccl'iastē istitutōe. ℓ pari rōe nec a ɔfes
siōe. Contra. Aug. z hētur dis. p̄cedēti. Pnīa ꝓfecta
ad baptismi puritatē conatur reducere. sz possibile ē alī
quem veram pnīam ꝓficere ꝙ pcō. ergo possibile est re
dire ad innocentiā baptismalem. sed hīs innocentiam
baptismalē nō tenet ɔfiteri. q. purus ē. ℓ ñ videt ꝙ oēs
ad cōfessiōem teneant. Jtē cōfessio z sacr̄m pnīe ē isti
tutū ꝓpter h̄. vt recidiuātes p⁹ baptismū possint resur/
gere. Sz possibile ē ꝙ aliq̄s ɔseruet inocentiā baptisma/
lē. ℓ talis ñ tenet ɔfiteri. Jtez possibile ē i multis ꝙ ñ 110
habeāt nisi venialia. sz venialia ñ tenet ɔfiteri hō. q. in
illis decedēs ꝑt saluari. z sola ꝺtritiōe pñt æleri. ℓ talis
non tenet ɔfiteri q̄ in tali statu ɔsistit. Jtem possibi/
le ē ꝙ aliq̄s ita intēr⁹ sit circa eterna vt nō habeat remoz
sū de aliq̄ culpa. aut ergo talis tenet ɔfiteri aut nō. Si
nō. tūc nō oēs obligāt. Si tenet. z nō ꝺz ɔsciam pcī. te
net ad cōfitendū siue ad dicēdū cōtra ɔsciam. z ita mēti
ri. q̄ nepbas ē dicere. ℓ nō oēs obligant. N°. ꝺz ꝙ 76
teneri ad ɔfessiōez pcōz ē duplr. s. ex institutōe ꝑma q.
instituta ē sub p̄cepto. vel ex ɔstitutōe supaddita. Pri/
mū p̄ceptū datū fuit ab aplis z vulgatū fuit a iacobo epo
Jerosoli. Jaco. v. Scōm a priby in gñali ɔcilio. z vul/
gatū fuit ab innocētio tertio. Rōne ꝑmi mādati istitu/
tiōis. q̄m istitutra ē directe ɔ mortale. tenebāt oēs ɔfite
ri q̄ potit baptismū peccauerē mortaliter. Rōe ꝺo scōe in
stitutōis tenent oēs saltē ad semel i anno. Rō ät huius 77
istitutōis triplex ē. Pria ē vniuersalis ī digētia. Oēs
ei peccauer̄t et egēt gr̄ia æi. nō ē ei q̄ faciat bonū z ñ pec/
cet Eccl̄s. vij. iō deū ꝺz q̄libz gr̄ificare ɔfitēdo se pcōrē.
Qui ei se pcōrē ɔfiteℓ deū glorificat. oñdens se dei gr̄a
z m̄ia indigere. Scōa rō fuit sacre cōiōis reuerentia. q.
oēs tenentur in pascha ɔmunicare rā ꝓpter q̄ alij. z tūc
quia agnus paschalis cū solēnitate mādducandus ē. vt
mundi essent manducantes et digni oportuit remediū
p̄mitti. ꝓbationis z purgationis. z hoc quidem est i cō
fessione pcī. Tertia ratio fuit discretio gregis dñici.
ne lupi absconderentur in grege qui manducarent ag/
nos. iō institutū ē vt vultus ɔsciarū suarz sacerdotibus
oñderent. z ne hereticī innocentiā palliarent. et sub pel
le innocentie se absconderent. omnibus quātūcūq̄ sint
innocentes p̄ceptum est confiteri. z ideo omnes qua/
tūcunq̄ sint boni tenentur confiteri semel in anno.
Ad illud q̄ obr̄ ꝙ pnīa ꝓfecta reducit ad innocen/ 78
tiā. dōm ꝙ illud vez ē æ culpa ꝙ qua fuit illa pnīa as/
sumpta. sed q̄diu sumus in hac vita vnī culpe succedit
alia. z ideo oportet ꝙ remouetur confessio z penitētia.
Ad illud q̄ obr̄ ꝙ institutra est ꝓpter recidiuantes 79
dōm ꝙ in baptismo deletur p̄ncipaliter originale. de
lentur nihilominus venialia et mortalia. z ideo bapti/
mus valet ɔ illa. Similiter de pnīa intelligendū ꝙ p̄n
cipaliter institutra ē ꝓpter mortalia ad minus ipa ɔfes/
sio. sed tū valet ɔ oīe peccatū. z ita cōtra oēm lapsum
siue ꝙ mortale siue ꝙ veniale. Dicer ergo aliq̄s cōseruet
gr̄am baptismalē in quātū æleret originale z culpā morta
lē. nullus tñ adeo est iust⁹ q̄ ɔseruet quantū ad delctōz
venialis. quia tota die iterat. ideo expedit ei si nunq̄
mādasset eccl'ia ɔfiteri. nūc aūt non solū expedit sz eti
am necessario obligat. Ad illud q̄ obr̄ ꝙ non tene/ 80
mur venialia confiteri. dōm ꝙ sicut tactū est tenetio ad
ɔfessionē est duplr. vel ꝓpter vinculū pcī. vel ꝓpter
vinculū solius p̄cepti. Venialia igitur non tenet q̄s cō
fiteri ꝓpter vinculū pcti. sed solū ꝓpter obligationem
pcī q̄ obligat vnūquēq̄ ad ɔfitendū. z iō it non ꝺz ni
si venialia tenet illa ɔfiteri vnde si haberz mortalia que
ɔfitereℓ non tenereℓ ad venialia. Ad illud q̄ obr̄ æ 81
eo q̄ non ꝺz remorsū. dōm ꝙ impossibile credo ꝑm statū
viatoris ꝙ aliq̄s vnum diem vel septimanam transeat
sine remorsu venialis. tamen ꝙ totum annum transeat
hoc habeo magis pro ipossibili. et vix credo ꝙ fuerit h̄
donuz in aliq̄ nisi in xp̄o z eius matre. et ideo vnusq̄sq̄
vel ꝺz ɔsciam. vel æbet h̄re. z oī ꝺoza petere dimitte no
bis z̄. vix enim credo ꝙ homo q̄diu sit in vita ita sit

siue veniali. Tū ꝓpter frequētiā. q; strepitus vitioꝝ et peccatoꝝ venialiū semꝑ insonant auribꝫ nr̄i cordis. Tum ꝓpter ignorātiā. q; multis venialiter peccam⁹. 7 ignoramus 7 non cōsideramus. Tū ꝓpter adherētiā qñ venialia ista sūt magne adherētie. maxime qñ haberetur affectio circa aliquod terrenū. 7 ideo ꝯtūcūqꝫ ds sit ꝓfectus. corde debet recognoscere 7 ore ꝓfiteri se peccatorē esse. Si tamē aliqs esset q̄ nō haberet peccatū ꝓpter supabūdātē grām. dico q̄ nō teneretur ad illō mādatū. q; solis pctōribus 7 viatoribꝫ ē datū. talis aūt iā in celis habitat. Si aūt eēt alius q̄ nō haberet ꝓpter ignorātiā vel negligētiā. nō excusatur a mādato ꝓpter ignorātiā. nō tamē tenet aliq̄d dicere qō nō habeat ī corō sz tenet recogitare. 7 postea tenet dicere. hoc aūt nō credo posse contingere homī habētī intellectū 7 vsū rōnis nisi p specialissimā grām. quā etiā credo ap̄los nō habuisse. q; venialiter peccauerūt. sicut dicit Gre. vel ꝓpter nimiā negligētiā. 7 sic pz q̄ scdz cōem legē saltē semꝫ in āno oēs adulti tenētur ꝓfiteri vīter. 7 oēs debēt orare. dimitte nobis. ⁊c. nec ē aliqs q̄ ī multis nō possit seipm arguere.

¶ Questio. ij. n

Quātū ad tēpus q̄ vtꝫ pctōr statiz cū possit teneat cōfiteri. Et q̄ sic videt Hugo de scō Vic. si necessitas nō est q̄ prēdat. cōremptus nō excusat. sed cū se offert cōfitendi oportunitas. nulla pt̄ptendi necessitas. ḡ nō excusatur a ꝓceptu. Itē q̄nto hō plus ꝑmanet ī pctō tāto ē inhabilior. ergo q̄nto citius cōfitet. tāto ē habilior ad resurgendum. Sed constat q̄ aliquando tenetur confiteri. 7 non nisi quando ē habilior. Si ergo tanto habilior q̄nto citi⁹. ergo q̄to citius pōr tenet confiteri. ¶ Itē egrotās morbo corpali 7 piculoso q̄ approximat morti nō ignorat querere medicū 7 solere sine dilatōne. 7 statim si offert se opportunitas. ḡ cū maior sit egritudo corporis spūalis. 7 maⁱ piculū. 7 dies mortis ignoret. videtur q̄ sine dilatōne tenet ꝓfiteri. ¶ Itē iste q̄ ē in gratia tenet nunqꝫ cadere. ergo ab oppositis iste q̄ est ī culpa (si nō reportat de malo cōmodū) tenet nunqꝫ in culpa esse. 7 si tenet nunqꝫ in culpa esse. et h̄ nō pōt esse nisi resurgēdo. ig statim exq̄ peccauit tenet resurger. q; cōfessio ē ad resurgendū a pcō. ḡ ⁊c. Cōtra ꝑceptū affirmatiū non obligat ad sp. sed ad aliqō tps determinatū. sz q̄ntūcūqꝫ rei īdeterminate addit determinatio tpis ñ tenet ante illud tps ds obseruare. sz ī mādato de cōfessiōe dr̄ q̄ dz ꝓfiteri semel ī āno. ḡ vī q̄ nō sit trāsgressor siue obmittat siue differat ꝓfiteri vsq̄ ad annū. Itē si tenet ad statim. pari rōe ī alio nūc. sz cū sint nūc infinita īpse tūc infinities peccaret si obmitteret. sz hoc ē icōueniēs ḡ ⁊c. Si tu dicas q̄ tenet stati cū recognoscit offensam. Cōtra. esto q̄ nō recogitet non tenet. sz h̄ ē malū 7 negligētia. ḡ reportat cōmodū de malicia Itē ī eadē decretali dat mādatū de eucharistia 7 h̄ eadē pena. sz cōstat q̄ nemo peccat obmittēdo si differat sumere eucharistiā vsq̄ ad pascha. ḡ pari rōe de cōfessiōe. ¶ Itē licitū ē pctōi q̄rere sacerdotē discretū et expectare. ḡ licituz ē etiā q̄rere tps ydoneū 7 expectare ad penitēdū 7 satisfaciendū. 7 h̄ ē tps q̄dragesime ad h̄ institutū. ḡ vī q̄ sine pctō liceat expectare q̄dragesimā. ℟. circa hoc notandū q̄ ē loq̄ de ꝓfessiōe duplr. Vel ꝯtū ad ꝓpositū iteri⁹. vel ꝯtū ad ꝯ
82 bū exteri⁹. Si ꝯtū ad ꝓpositū iteri⁹. sic cōit ꝓcedit q̄ tenet ꝓponere cōfiteri 7 cōteri. quia siue ꝓposito ꝓfitēdi 7 emendandi nō dimittit peccatū. sicut nec sine cōtritione. Ad hoc aūt tenet quando recogitat culpā cōmissā et dei offensam. vel quando tps se offert in quo recogitare dz. sic ī hora mortis. vel piculo. vel aliq̄ alio simili

Sed qñ teneat ꝓgredi ī actū h̄ diuersimode opinātur diuersi. Aliq̄ enī dicūt q̄ cū actus cōfitēdi nō sit necessarius ad iustificatiōnē. q; p cōtritiōnē est iustificatio 7 ita ꝓfessio solū sit necessaria q̄ ē in ꝓcepto. 7 ecclia nō exigit añ pascha. nō tenet nisi pricl'm mortis imminet. Dut⁹ aūt dilatōis dicūt cōcessā esse licētiā ex decretali illa ī generali cōcilio edita. Omis vtriusq̄ sexus. ⁊c.

Alioꝝ opinio ē. q̄ sicut tenet ad ꝓpositū ꝓfitēdi duz se offert opportunitas interior. sic tenet ad op⁹ qñ se offert exterior. Aut enī ꝓpositū nō ē efficax. aut cadit a ꝓposito efficaci. si qñ se offert opportunitas in op⁹ nō exit. 7 dicunt q̄ se offert opportunitas interior qñ hz delicti memoriam. Nec obstat decretalis. q; nō dat licētiā differēdi. sz prohibet negligētiā et dilatiōnē. sicut etiā phibet ne ds vltra annū in excōicatōe maneat. nō tamē dat licētiam remanēdi vsq̄ ad horā illā. Similiter si impator dat alicui psone infami ꝑuilegiū vt nō agat cōtra eā sicut contra infamē. nō ꝓpter hoc liberat ab infamie nota. sz solūmodo a pena vt cōtra ipam nō agatur. Sic decretal illa nō liberat a dilatōe 7 offensa. sed ne ecclia neget alicui ingressū in eccliam vel ī sepulturā si facit p⁹. Sicut ergo añ cōditionē decretalis tenebat cōfiteri qñ se offerebat opportunitas. sic videt q̄ p⁹ eī cōditionē. q; decretalis nō ꝓ negligētibꝫ sz ꝑ negligētes ē edita. Que autē istarū opinionū verior sit dubiuz ē 7 difficile iudicare. Tamē ad veritatis clariorē intelligētiaz distingui pōt qñ q̄r qñ obligat fidelis cōfiteri. fm duplicē obligationem q̄ superius tacta ē. 7 scōm dupler mādatū diuersi mode resp̄dēdum ē. Quidā enī ad cōfessionē obligant nō ex culpa cōmissa. sed ex institutione ecclesiastica. vt 83
pote illi q̄ nō bñt mortalia pctā. tales differre possunt. vsq̄ ad pascha. q; mādatū illi⁹ decretalis nō obligat nisi sicut obligat ad eucharistiā ad quā ꝓparat confessio sacerdoti fcā. Quidā vo nō tm̄ obligātur ex ecclesiastica institutione. sed ex ꝓpa trāsgressione. 7 hȳ tenētur ex sacramēti institutōe. de talibꝫ generaliť asserere q̄ possūt vsq̄ ad pascha differre videt mihi piculosū. silr q̄ tenentur semꝫ qñ se offert opportunitas cōfiteri videt valde durū. Ideo videt rōnabiliter sentiēdū medīū sz q̄ opportunitas loci tpis 7 sacerdotis p̄t tripliciter se añ pascha offerre. Aut ita q̄ timetur ne vnqꝫ se offerat. sic ē in his q̄ 84
grauiter infirmantur. 7 tales ante tenentur absqꝫ dubitatione ad cōfessionē. Aut ita q̄ maior opportunitas expectatur vel q̄ntū ad tēpus. vel q̄ntū ad sacerdotē. 7 sic p̄t differri sine aliq̄ pctō Aut ita q̄ nunqꝫ rōnabiliť maior opportunitas expectat. vel q̄ntū ad sacerdotē vel q̄ntū ad tēpus. 7 tunc credo sine ꝓiudicio q̄ tenet. Et iō alr censendū est hic de religioso. aliter de layco. Nā religi 85
oso totū tēpus vite ē tempⁱ penitētie. 7 ideo habita copia sacerdotis si peccauit mortaliter. credo q̄ tenetur sine mora ꝓfiteri 7 ad ipz recurrere. Et intelligit sine mora sicut ratio recta determinat. Aaycus vero rationabiliter p̄t expectare tēpus quadragesimale. qō ē tempⁱ penitētie. vñ cū tēpus sit magis opportunū ī eis ad satisfaciendū et ꝓfitēdū si expectēt rōnabile ē iudicare q̄ nō peccēt. dū tm̄ ꝓponāt firmiter tūc tpis ꝓfiteri. De clericis vo iudicare nō audeo. ꝓsiliū tamē sanū credo q̄ oēs q̄ cadūt ꝑ mortale. ꝯtinuꝫ pñt ꝓfiteant. nō enī videt ꝑ ꝓtrit⁹ q̄ tā lōgo tpe vuln⁹ peccati portat occultū. Si aūt obiectas mihi q̄ stat⁹ nō obligat aliquē nisi per votum ℟. q̄ stat⁹ nō obligat sed mandatum omnibus datuz ad nunc autem vel ad tūc obligat opportunitas que diuersimode offert se diuersis. 7 illud veritatē habet ī omnibus quod ad aliquod tempus obligatur vnus ad qō

quidē tempus alter nō obligat. sicut patet in honorari
one parētu. fatendū ē igit̄ q mandatū illud nullum ob/
86 ligat ad itarum. nisi in casu. vt visum ē. Ad illud qō
obr̄ q temptus nō excusat. dōm q ipse vocat necessi/
tatē nō tm̄ ineuitabilē. sed necessitatis cōmodi tatem. vt
dōm q loquit̄ de illis qui de hac vita sine sacramētis
decesserūt qui nō excusant si tūc pn̄t sacramētū recipere
87 Ad illud qō obr̄ q ḡtō homo citius cōfitet̄ tāto est
habilior. dōm q hō pōt resurgere a peccato ante cōfessi
onē. vt visū est. z ideo cū delerū sit p cōtritionē nō sequi
88 tur illud Ad illud qō obr̄ de egrotāte morbo corpali
Dōm q si aliā videret vitā curatōis nō tenet medicum
cōsulere. vel etiā si expectat tps magis cōgruū. z quita
est i pposito. ideo. z̄c. Ad illō qō obr̄ q nō tenet nū/
89 q̄ cadere. dōm q nō est simile. q teneri ad nō cadendū
est tentio p̄cepti negatiui qō obligat ad semp sed teneri
ad resurgēdū est tentio affirmatiui qō nō obligat ad sp̄
90 Ad illud qō obr̄ ad oppositū. dōm q ḡtū est de man
dato illius decretalis ñ obligātur ante pascha. sicut p
bant ille rōes. obligātur tamē aliq̄ ex necessitate institu
tionis sacramēti. Questio iij o

Questio 3ª

De obligatōne ad cfessionē ḡtū ad modū. Et queri
tur. vtr̄ obligemur ex charitate. Et q sic videt. q aug.
dicit. z habet in p̄mo ca. huius dis. nemo p̄t cfiteri nisi
resuscitatus. a mortuo enī veluti qui nō est potit cōfes/
sio. nemo aūt resuscitat nisi q̄ a pcto soluit. hec Aug⁹.
sed nullus soluit a pctō sine charitate. ergo cōfessionez
q̄ est i p̄cepto oportet fieri in charitate. q aliter fieri nō
pōt vt dz. Itē in cōfessione peccati ē laus dei. vt di/
cit Iero. sed nō ē speciosa laus in ore pctōris. vt dicit
Eccl. xv. ḡ cū nō teneat q̄s ad laudē dei nisi catenus q̄
est speciosa. ergo nullus tenet ad cfessionē faciendam
in statu peccati. si ḡ tenet ad illā tenet in statu gr̄e. ḡ in
charitate. Itē tres sūt p̄tes penitētie ordinate. s. con
tritio. cōfessio. z satisfactio. ergo q̄libet q̄ tenet ad peni
tētiā cū ad hec oīa teneatur tenet ordinate. ḡ p⁹ ad cō
tritionē. ḡ nemo dz cōfiteri nisi cōtritus. Sed nō cōte/
ret q̄s nisi in charitate. ḡ si tenet ad cōfitendū. tenet ad
confitendū ex charitate. Itē in cfessione ē absolutio
z illa est absolutio a pena nō culpa (sicut melius pate/
bit infra) hec aūt absolutio nulla ē nisi p̄cedat absolutō
culpe. ergo in nullo dz illud sacr̄m efficaciā nisi i eo qui
dz grām. sed q̄ recipit sacr̄m tenet̄ se disponere ad effica
ciā sacri) alioq̄n ficte accedit. z omnis talis peccat mo/
taliter) sz efficacia cfessionis nō est nisi habēte chari
tatē. ḡ tenetur homo cōfiteri ex charitate Contra. Sa
cramētū pn̄ie est dn̄ morbū mortalis culpe efficax medi/
camētū. ḡ in eo morbus ille curatur. ḡ recipit ibi salꝰ mē
tis z corpis. ḡ videtur q nō oporteat ad illud afferre sa
nitatē sed querere. ergo nō oportet q̄ accedat ad cōfessio/
nē ex charitate. nec ad h̄ tenet. Itē ad opa p̄ceptoruz
z etiā vtutū. sicut cōtinere. obedire. parētes honorare.
nō tenemur ex charitate. ergo videtur q nec ad cōfessio
nem. Itē nullus scit se habere charitatē. ḡ si tenemur cō
fiteri ex charitate. cum nemo hoc sciat. vtr̄ h̄ fecerit. ne
mo ē absolutus. ergo adhuc tenetur ergo semp tenetur
iterare. Preterea si accedit sine charitate videtur pec/
care mortaliter. Itē cōfessio nō est opus p̄uilegiatuz
imo cōfessio peccati ē pctōr̄ z impijssimor̄. sz no tenet
q̄s ad aliq̄ vba facienda ex charitate. nisi q̄ sūt opa valō
nobilia. ḡ z̄c. Ro. ad hoz intelligētiā ē notandū q q/
dā sūt sacra ordinata ad grām acquirendā siue ordinē/ 91
dam. vt baptismus z pnia. Quedā ordinata ad grām p
mouendā siue augmētādā. vt cōfirmatio z eucharistia
Dico igitur q sicut sacramēta augmētatiua grām non
habēt efficaciā nisi i habētibus charitatē. sic sacra grāz
nō habēt efficaciā nisi in eis qui se disponāt. Et sic di/
ctū est in p̄cedētibꝫ q nō tenemur ad eucharistiā accede
re cū charitate p̄m veritatē. sed sufficit q p̄m pbabilita/
tem. sic dico q ad sacr̄m penitentie non est necesse q ac
cedat habēs charitatē. vel disponē ad charitatē sufficiē
tē p̄m veritatē. sed sufficit scōm pbabilitatem. Hec aūt
dispositio attritio est. que frequēter ob confessionē su/
padiunctā z absolutionē sacerdotis formatur p grām
vt fiat cōtritio. siue ad ipam cōtritio subsequitur. z mi/
tis ibi gratia cōceditur. Unde dico q sufficit q pbabi/
liter se disponat ad grām p oēm peccatoꝝ detestatio/
nē q si se nō disponit. imo cū voluntate peccādi accedit.
dico q peccat mortaliter. q sacr̄m irritū facit ḡtum in
se est. z hoc nō est sine contemptu. vnde tenetur iterꝫ re
uerti ad sacerdotē z petere absolutionē. Et si tu queras
vñ extigat hoc confessio cū nō sit opus p̄uilegiatū. dico
q h̄ habet. q est op⁹ sacramētale ad iustificationē initi
tutū. vnde hec cōfessio ad absolutionē est ordinata. Lō
cedo ergo q nō est necessariū nec obligatur q̄s confite/
ri ex charitate. sed tenet confiteri vel ex charitate vel ex
dispositione ad charitatē disponēte sufficiēter. vel p̄m
pbabilitatē vel scōm veritatem. Ad illō qō obr̄ i cō 92
trarū q nō cofitetur nisi resuscitatus. dicēdū q vocat
resuscitatū dispositū ad charitatē. q iā incipit resuscita
ri cum attritus p dolorē. z in cfessione plenāḡ recipit
vitā. Ad illō qō obr̄ de laude speciosa. dōm q laus 93
est speciosa duplicit̄. Vel scōm acceptationē dei. vel
p̄m cōscientiā laudātis. Illa ē speciosa p̄m acceptatōez
dei in q̄ peccatoꝝ fit iustus. vel quā facit posit̄ ē iust⁹.
Alia vero ē speciosa p̄m iudiciū cscientie nr̄e. in q̄ con
scientia z voluntas cformat se laudi p̄m suā existimatio
nē. et ad hāc speciositatē tenemur nō ad illā. q nescim⁹
quā ds acceptat. credimus tamē pbabiliter q ds acce/
ptat vel semp vl frequēter que cōscientia recta approbat
tamen nescimus. Ad illud qō obr̄ de ordine. dōm q 94
contritio dicit duo. quia dicit peccati detestationem.
z dicit gr̄e informationē. Nōne p̄mi oportet q p̄cedat
alioq̄n confessio ē sub fictione. Nōne secūdi no oportet
q in hoc non consistit fictio. cuz nemo illō in se habere
sciat. Ad illud qō obr̄ de absolutione. dōm q nemo
recipit effectū nisi charitatē habeat saltem in principio 95
cōfessiōis vel i medio vel in fine. Multi autem habent
in fine qui tamen non habent in principio. z aliquādo
se credunt habere in principio z in fine qui forsitis nō
habent. z aliqui non habent nec credunt se habere. Pri
mi nō incurrūt offensam sed acquirūt gratiā. Secundi
euadunt offensam cuius non acquirant grām. Tercij
vo nō acq̄rūt grām sz irā. z sic patet obiecta.

De confessione sacramentali.

Nunc p̄ius cōtra premissis auctoritatibus. z̄c. Hec ē ter/
cia pars in qua magister terciam prosequitur questio/
nem. Et diuiditur hec pars in tres partes. In prima
mouet questionem. In secunda soluit. ibi. Sane ad h̄
potest dici. z̄c. In tercia iam determinata veritate re/
spondet auctoritatibus superius inductis ad falsā p̄tē
ibi. Cum igitur ex his aliisq̄ pluribus testimoniis. z̄c.
Et quibus responsionibus duo precipue circa confes
sionem manifestantur. sicut patet in littera. scilicet cui
sit confitendum. z quid sit confitendum.

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA Poznań

96 a. ij. Si tñ defuerit sacerdos prio vel socio facienda ē confessio. Ut male dicere. q2 laic9 vel soci9 ñ pōt absoluere. ḡ nec locū sacerdotis supplere. R9. ñ fit socio vt supp e atur loc9 sacerdotis. vel vt confessio sacrm ex b̄ bēat. s3 vt volūtas cōfitentis pbēt et innotescat. vt totū qđ i se ē faciat. Dixerūt tñ alicq̄ q aliq̄ mō absoluit iste in ista confessiōe. Dicunt em̄ q dnq3 modis br ptās absoluēdi. s. auctoritate t sic ē ōi excellētia t sic ē xp̄i bonis. Ptāte siue auctoritate missa. t sic ē sacerdotis. Merito vite t sic est iusti t sancti. Et b̄ tutę vnitatis ecclesiastice. t sic ē cuiuslibet viri fidelis. t iō dicūt q talis confessio q dāmō ē sacrm ecclesie. Probabilius tñ ē dicere q ñ sit sacrm ecclie cum deficiat ibi formale. s. ptās clauis. s3 ē aliqđ loco ei9.

97 b. ij. Qui ḡ cōfitet oino cē. Ut fm h̄ q si sacerdos su9 ñ ē optim9. q possit euz deserere qđ ē ꝯ canōes. R9. dō. q ipe loqt̄ de homie q ēi sua libtate añ3 cōmittat se alicui sacerdoti q dz eligere cōnto meliorē pt. si āt p9 electionē intelligat. h̄ ē intelligēdū cū licētia sui sacerdotis. vel ita q primū satisfaciat p po sacerdoti. vt nullo mō ꝓtemnat sacerdos autoritas t mīsteriū.

Quale dz ḡrere sacerdotē. Aug9. i li. de pnia.

c. ij. Querēd9 ē ei sacerdos sapiēs t discretus Querit ḡre b̄ de beat fieri. Nam cū simplex sacerdos ita bonam

Mouet questionē vtr3 sufficiat cōfiteri laico. an necesse sit cōfiteri sacerdoti. f

Nūc pmiss3 pmisit auctib9 q ō his ꝓtradicere vident rndeā9 tertiā qōnē intueamur. Qō em̄ scōa qō ꝓtinebat. s. an sine cōfessiōe t iudicio sacerdotis soli ōo ꝓfiteri sufficeret. expeditū est t certificatū pmissis testimonijs. q nō sufficit ꝓfiteri ōo sine sacerdote. nec ē ve hūit t penitēs si ñ desiōat t req̄rit sacerdotis iudiciū. Ex nūqđ equalet alicui cōfiteri socio vel proximo suo saltem cuz deest sacerdos.

Soluit q̄stionē motam. g

Sane ad hoc pt dici q sacerdotis examē req̄rendo ē studiose. q2 sacerdotibus pcessit de9 ptātē ligādi atq3 soluendi. Et iō q̄bus ipsi dimittūt t de9 dimittit. a si tñ defuerit sacerdos. prio vel socio ē faciēda ꝓfessio. Ex curet q̄sq3 sacerdotē querere q̄ sciat ligare t soluere. Talē em̄ ē opz q̄ aliorū crimia diiudicat. Ilū aug. Qui vult ꝓfiteri pctā vt iueniat gfaz q̄rat sacerdotē q̄ sciat ligare et soluere. ne cū negligēs circa se extiterit. negligat ab eo q eum miscōiter monet t petit. ne ambo in foueā cadāt. quā stult9 euitare noluit. Tāta itaq3 vis ꝓfessiōis ē. vt si deest sacerdos. ꝓfiteatur prio. Sepe ei ptigit q penitens ñ pt verecūdari coz̄ sacerdote. quē desiderāti nec tps nec loc9 offert. Et si ille cui ꝓfiteb̄t ptātē ñ h̄eat soluēdi. fit tñ dignus venia sacerdotis desiderio q crimē ꝓfiteat socio. Mūdati ei sūt leprosi dū ibāt oza vel se oīndere sacerdotib9 añ3 ad eos pueniret. vñ pz deū ad coz̄ ispicē dū ex necessitate phibēt ad sacerdotes puēire. sepe q̄dē q̄rūt eos sani t leti. s dū q̄rūt añ3 pueniāt moriunt. Ex miscōia dei missā cātet sicut t sapiēs. t ita bñ baptizet. ḡ vī q ita bene absoluat. Querit etiā vtrū simplex sacerdos peccet i absoluēdo. vel i audiēdo confessiōes. Et q sic vī p illud qō añ pdixit. talē oz ee q alioꝝ crimina iudicat t̄. Itē q itromittit se facere qō nescit vsurpat alienū. t oīs tal' vbiq3 ē. q t iustis pcere nouit. t si ñ tā scito sic soluerent a sacerdote. b Qui ḡ ꝓfitet oino sacerdoti meliori q̄sq3 pt ꝓfitea. t si peccatū occultū ē. sufficiat referre i noticiā sacerdotis. Nā in resurrectiōe puelle pauci int' fuerūt q̄ viderēt. nōdū ei erat sepulta. ñ dū extra portā delata. nōdū extra domū i noticiā portata. int9 resuscitauit. quā int9 inuēit. relictis solis petro iacobo t iohāne t pfe t m'fe puelle. in q̄bus figuraliť ꝓtinent' sacerdotes ecclie. Quos ār extra iuenit. aduertē dū est qūo suscitauit. Flebat em̄ turba pt9 filiū vidue. fleuit marta t maria supplicātes p ffe. flebat t turba mariaz secuta. In q̄ docemur publice peccātib9 non ꝓpriū s ecclie sufficere merituz. Laboret ḡ penitens in ecclia ee t ad ecclie vnitatē tendere. Nisi ei vnitas ecclie succurrat. nisi q deest pctōz sua oīoe cōpleat de manib9 īimici ñ eripiet' aīa mortui. Aredendo ē ei q oēs oīones t elēosine ecclie. t opa iusticie t mie succurrāt recoḡscenti mortē suā ad puersionē. Jōq3 nemo digne penitere pt quē ñ sustineat vnitas ecclie. Jōq3 ñ petāt sacdotes p aliēculpā ab vnitate eccie diuisos. Ex hijs satis apīt et absoluit' ꝓmisse qōnis articul9. c Querēd9 ē ei sacerdos sapiēs t discret9 q cū ptāte simul h̄eat iudiciū. Qui si forte defuerit. ꝓfiteri oz socio. Beda xo int' ꝓfessiōz venialiū t mortaliū distīguit supa illū locū. ꝓfitemi alt'utz peccata vra. Ait ei coeqlib9 q̄tidiana t leuia. grauiora xo sacerdoti pādam9. q̄nto iusserit tpe purgare curem9. q2 sine ꝓfessiōe et mēdatōis pctā neqūt dimitti. s t gūiora coeqlib9 pādēda. sī cuz deest sacerdos t vrget piculuz. venialia xo etiam sacerdotum ablata copia licet confiteri coe-

peccat mortaliť siue grauiť. ḡ z̄ 98
R9. dōm q siue scia sit clauis siue nō. tñ necessaria ē sacerdoti tā ta sciaq3 sciat discernere in pctis cōib9. t qō sit veniale t qō mortale. t q sciat sp ad q̄ pctā ptās sua pōt se extēdere. t b̄ q3 alia penitētia dāda est p venīali. alia p mortali. t si ad aliqō gen9 pctī ñ pt extēdere manū. illud necessariū ē ei cognoscere. alioqn i picu lū aīe sue t ꝓfitētiū audit ꝓfessiones. Et si subditi cognoscūt ei9 simplicitatē. tenēť discretos cōsulere. alioqn vtriq3 peccāt grauiť. t de hac discretiōe loqť aug. Alia ē discretio q sciat per habitū acquisitū discernere iter perplexitates p. cōrū. et hec ē ꝛ bene ee. In talib9 aūt debet securi oīēviā sp eligere t sapiētes ꝓsulere. Ad illud qō obr ꝛ missa. dō q nō est simile. q2 ibi ē vis i verbis a dño statutis. hic aūt req̄ritur vt cōsulat et iudicet fm ꝓsciētiam que est in ipso. Quod queritur vtrum pēccet. Dicendū q carens discreti one necessaria peccat. ipse et q eum sustinet. de alia non credo.

Beda

Jaco. v.

d. q. Nec necesse est vt qō sacerdoti semel confessi sumus iterum confiteamur. Ex hac ſra videtur q pecca/ta que semel homo confessus est nō debeat iterū confiteri. siue non sit necesse. Et illud videtur per rōnē q in eo dē foro non debet qs bis puniri. si ergo quis pro pctō commisso semel punitus est. vi/detur rē. Item certum ē q pec/cata nunq̄ rede/unt ſm veritatē ergo si semel ab/solutus est. nun/q̄ ligat iterū. er/go nunq̄ tenet̄ itreum eadē con/fiteri. Contra/ponat̄ q quis fi/cte confiteat̄ cō/stans ē q talis non reportat cō/modum. immo damnū de con/fessione. Si er/go nihil rema/net in eo de con/fessione. quis ca/racterem nō im/primit. ergo te/netur iterum cō/fiteri. Item po/natur q aliquis rememoret̄ pec/cati mortalis q/ oblitus fuit con/fiteri. constans est q non est cōfessus integre pro statu in quo nunc est. Sed confessio que non est integra sicut infra videbitur pro nulla reputanda est. ergo tenetur iterum totum cō/fiteri. ac si nunq̄ fuisset confessus. Item ponatur q ali/quis recidiuet. constans est q peccatum sequens ex p̄/cedentibus aggrauatur. tum pter ingratitudinem. tū pter consuetudinem. ergo non potest sciri quanti/tas peccati nec qualitas confitentis. nisi sciatur totum ergo rē. ℞. dicendum q si confessio legitime facta est 99 r ea que ad ipsam pertinent seruata sunt. non oportet iterum confiteri que alias sumus confessi. Sed q/ contingit q confessio vel quando primo facta est irrita fu/it. vel postmodū irritatur. ideo oportet aliquando ite/rari. Sunt autem quattuor casus cōmunes r vsitati in quibus doctores dixerunt confessionem esse iterandaz Primus est propter enormitatem sceleris ob quā opor/tet peccatorem ad superiorem remitti. qui confessionem remissi audire debet et absoluere. nisi malit alteri cōmit/tere. Secundus est propter ignorantiam sacerdotis. vtpote quando sacerdos ignarus est. querendus enim est tunc sacerdos qui sciat ligare et soluere r ei iterum ē confitendum. vel ex licentia sacerdotis proprij vel au/ctoritate superioris. Tertius casus est propter milicie fictionis. vt si scienter aliquod peccatum in corde reti/nuit. vel si accessit cum voluntate peccandi. Quartus est propter contemptum satisfactionis. vt quando ne/gligit et contēnit facere penitentiam sibi iniunctaz. Et intelligantur isti duo vltimi casus quādo mutat sacer/dotem. Si enim ad eundem reuertitur. tunc distinguē/dum est. quia aut recenter confessus est. aut iam de me/moria sunt elapsa ab ipso sacerdote propter diuturnita/tem temporis. In primo casu non tenetur iterare. In secūdo tenetur. In his casibus communiter concordāt omnes confessi/onem iterandaz esse. Sunt r alij duo casus in q/bus doctores si/bi aduersantur. Aliqui enim di/cunt q tenetur homo iterare cō/fessionez propt̄ peccati obliti re/cordationem. r propter recidi/uationem. quo/niam aliter con/fessio integra n̄ est. r confessio/nem oportet ha/bere integritatē ad hoc vt habe/at vtilitatem si/cut melius pare/bit infra. Alij di/cunt q sufficit i generali dicere se alias peccasse r hoc de nouo peccatum com/misisse vel recor/datū esse in spe/ciali. quoniam

Jo. Cap.

Nūccap. sitōez ma[illegible] Joha.

d Nec necesse est vt qō sacerdo/ti semel confessi sumus. item q̄/teamur. sed lingua cordis non carnis apud verum iudicē id iu/giter confiteri debem⁹. Vñ idē Johannes ait. Nūc aūt si recor/deris peccatoꝝ tuoꝝ. et frequē/ter ea in conspectu dei pronuncies. et pro eis depcaris. citius illa delebis. Si vero obliuiscar̄ tunc eoꝝ recordaberis nolens qñ publicabuntur. et in cōspec/tu oīm amicoꝝ r inimicoꝝ sācto/rumq̄ angeloꝝ pferent̄. ita et iam illud Ambrosij. lachrime la/uant delictū. Nō voce pudor ē p̄fiteri. ad publicā penitētiaz re/uit dicens. nō tibi dico vt te pro/das in publicū. Sicut eīm publi/ca noxa. publico egret remedio. ita occulta. secreta cōfessiōe. et occulta satisfactione purgatur.

prior confessio valuit r bona fuit. Alij dicunt q pecca/ta ciusdē generis tenetur referre i speciali. sz alia i gene/rali. r sic satis ē cōsuetudo. Sed qd sup bis ē sentiendū melius patebit in dis. xxj. ad pns sūt tm dixisse sufficiat. Nō si igitur velis pcise scire qd sit necessariū in itinera/tione confessionis. dicendum q aut est propter defec/tum ex pte sacerdotis. r hoc nō est nisi dupliciter. Aut q/ nescit absoluere. aut q nō pōt. et sic sūt duo. Aut p/ter defectum ex pte penitentis. et hoc dupliciter. aut q/ cōtemnit sacerdotis absolutionez. aut quia contemnit ligationē. In duob⁹ illis casib⁹ credo q confiteri iterū eadem sit consiliū. r hoc in speciali. nisi interueniat ali/quis casuum predictoꝝ. vtpote ignorantis sacerdotis quia non recte ligauit. vel contemptus sue ligationis aliter non credo verum nisi conscientia liget. r hoc mel/lius patebit infra cum agetur de confessionis denudati/one. Ex his satis patēt obiecta. r melius patebūt infra di. xxj. Rationes enim que ostendunt confessionem nō es/se iterandam. pcedunt de illa confessione qua qs ē legit/time confessus et absolutus. sicut patet. quia aliter nō concludūt. Rationes vero ad oppositum procedūt de confessione circa quam fuit aliquis defectus. vel a pte absoluentis. vel a parte absoluti. qui potest esse condi/tionis necessarie. r tunc oportet iterum confiteri. vl to/tum vel partem scōm qualitatem defect⁹. Si vero sit defectus conditionis expedies r congrue. tunc itera/rio est de congruitate nō de necessitate. vt qñ interue/nit obliuio vel etiā recidiuatio. et sic patet istud totum

ferendū est ibi ei virtutē lachrimarū ⁊ pfessiōis
oñdens significare voluit q̄ lachryme occulte ⁊
pfessio secreta sicut que fit soli sacerdoti lauant
delictum quod pudet aliquē publice cōfiteri. Qz
vero dicit se lachrymas petri legisse nō satisfacti
onem et confessionem per hoc non excludit illa.
Multa enī facta sunt que scripta non sūt ⁊ forte
nondum facta erat institutio confessioīs q̄ mo
do est. Similiter et illud prosperi. Si sui iudices
fiant mutabunt eterna supplicia. Et illud facilī⁹
deum placabunt sibi qui aut proprijs confessio-
nibus crimē produnt aut nescientib⁹ alijs in se
sententiam excōmunicationis ferunt ad publi-
cam confessionem ⁊ satisfactionem referri opor-
tet. Non enī solis sacerdotibus ius ligandi atq̄
soluendi datum est si cuiq̄ suo arbitrio se pena
vel excōmunicationis sentencia ligare ⁊ absq̄
sacerdotali iudicio seipsum deo ⁊ alteri reconci-
liari licet. Quod ecclesiastice institutioni ⁊ con-
suetudini penitus repugnat. Potius ergo si pu-
blice peccasti publice confitere te reum ⁊ emen-
da. Si vero occulte deliquisti etiam sic non tace-
as nec tamen dico vt publices. Taciturnitas ei
peccati ex superbia nascitur cordis. Ideo enim
peccatum suum quis celat ne reputetur fozis q̄-
lem se iam diuino conspectui exhibuit quod ex
fonte superbie nasc'tur. Species enim superbie
est se velle iustum videri qui peccatoz est atq̄ hy
pocrita conuincitur qui ad instar primozum pa-
rentum vel tergiuersatione verbozum peccata
sua leuigare cōtendit vel sicut Cain peccata sua
reticēdo supprimere querit. Ubi ergo superbia
regnat et hypocrisis humilitas locum non habz
Sine humilitate vero alicui veniam superare nō
licet vbi est ergo taciturnitas confessionis non
est speranda venia criminis. Jam certissime liq̄t
q̄ sit detestabile peccati silentiuz ⁊ econuerso q̄
sit necessaria confessio. Est enim confessio testi-
monium conscientie deum timentis. Qui enim Jo. chrys.
timet iudicium dei peccatum non erubescit con
fiteri. Perfectus timoz soluit omnem pudozem
confessio peccati pudozem habz ⁊ ipsa erubesce-
tia est grauis pena. Ideoq̄ iubemur cōfiteri pec
cata vt erubescentiam patiamur pro pena. Maz
hocipsum pars est diuini iudicij. Si ergo querit Ad qđ va
ad quid confessio sit necessaria cum in contritio lear. pcilio
ne iam deletum sit peccatum. Dicimus quia que
dam punitio peccati ēt̄ satisfactio operis. Per
pfessiōz ēt̄ itelligit sacerdos q̄lit dēat iudicare de
crimie. Per eā q̄ pctōr fit humilioz ⁊ cautioz.

Efficax sup
leuitricum.

AD intelligentiā buius ptis sm duo que tangit h
magr duo pncipalr querūt. Primo q̄rit cui sit cō
fitendum. Secundo queritur quid sit confi-
tendum. Circa pmū queruntur tria. Primo queritur
vtrū sufficiat confiteri layco. Secō dato q̄ nō. querit
vtrū contra volūtatē ppriū sacerdotis possit ds cōfiteri
alij discretiori. Tertio querit vtrū ppio sacerdoti de-
beat ds pfiteri i publico vl i occulto Questio. j. p
Utrū sufficiat confiteri layco. Et videt q̄ sic. q: dicitur
Jaco. v. vbi instituit confessio. cōfitemini alterutrum
peccata vestra. cōstat g̃ q̄ loquit omnibus. g̃ videt q̄ il-
lud dictū ē oībus. g̃ dictū est et laicis confitemini alter
utrū. Itē glo. ibidem dicit. Minora miozibus. ma-
iora maiozibus. constat autē q̄ maiora omnia confiten
da sunt sacerdotib⁹. g̃ si minora dicit confitenda miozi
bus. videt q̄ alijs q̄ sacerdotibus ē confitendū. Itē
videtur ratione. quia confessio fit homini nō q̄ homo
remittat culpam. sed vt penitens erubescat. sed pl⁹ eru
bescit aliquando aliquis de socio layco q̄ de sacerdote
ergo magis saluatur ibi finis siue vtilitas confessiōis.
Itē cōfessio ad hoc ordinat vt homo ab hoīe eruditat
⁊ cognoscat peccati plagam. Sed plerūq̄ melius hoc
nouerunt multi layci q̄ etiam sacerdotes. g̃ ꝛc. Itez
confessio ē ad multiplicatiōz adiutozum siue intercesso
rum. sed frequentius plus valet oratio layci q̄ sacerdo
tis. ergo vtilius est confiteri plerūq̄ layco. Item cō
fessio est necessitatis sicut in precedentibus visum ē. er
go si deus p sacramenta non artat viam salutis. videt
q̄ omnibus dare debuit potestas audiendi pfessionē. et
ecōuerso confiteri cuilibet. Contra. August. de pnīa
dis. vj. qui vult pfiteri peccata sua vt inueniat grām. q̄
rat sacerdotem. ergo videtur q̄ pfiteri alī non sufficiat
Itē veritas dz respondere figure. sed in lege nullus
iudicatur mundatus a lepza nec recipiebatur in castra
per alicui⁹ iudicū quantūcūq̄ esset sapiens nisi p iudi
cū sacerdotis. g̃ videtur pari rōne q̄ nullus possit recō
ciliare penitentē ecclesie. nisi solus sacerdos. sz pfessio
ordinatur ad hoc. g̃ ꝛc Itē confessio ordinata est pnci
paliter ad absolutionem. Sed potestas ligandi ⁊ sol
uendi data est pncipaliter summo pontifici. scz petro
⁊ alīs. ergo solis apostolis. ergo solis sacerdotib⁹. ergo
ab illis solis potest fieri absolutio. ergo ipsis solis debz
fieri confessio. Itē si alīs sufficit pfiteri. g̃ frustra est
concessa potestas absoluendi sacerdotibus. si ergo non
est frustra pcessa. patet igitur ꝛc. Ad. dōz q̄ est loqui 100.
de pfessione dupliciter. Uno mō prout est opus virtu
tis dicere repugnans hypocrisi. in quo quis seipm ac
cusat. ne alius q̄ sit appareat. vel etiam mala sua aperit
ad inuestigandam morbi curationem. ⁊ hoc modo con
fessio cuilibet potest fieri qui potest adiuuare instruen-
do vel orando. de quo homo potest erubescere ⁊ humili
ari. ⁊ ille exemplo humiliationis meliorari. non pecca-
torum cognitione deprauari. ⁊ sic quis potest peccatuz
suū cuilibet pfiteri siue clerico siue layco. sicut etiam ōr
Bern. super Cant. vir pfectus tantus est veritatis a-
mator q̄ vellet omnes nosse sua mala. dum tamē eis nō
essz occasio mali sed boni. Alio modo confessio ē opus
sacramentale. put ordinatur ad reconciliatiōem que fit
per absolutionem ⁊ ligationem. ⁊ quoniā hec potestas
collata est solis sacerdotibus. sicut melius patebit īfra
ideo hec nulli nisi solis sacerdotib⁹ est facienda. Ad con- 101.
cedendē sunt rationes ad hoc inducte Ad illud ergo
quod obijcitur. confitemini alterutrum peccata vestra
ꝛc. aliqui dicunt hoc dictum de venialibus. de quibus
sicut patebit non est necesse pfiteri. Aliter potest dici
q̄ est confessio duplex. scz in generali. vt quando quis

dicit suum cõfiteor. Et iu speciali. qñ ḋs dicit peccata sua. In vtraq; harũ cõfessionũ est alternatio. Sed in confessione speciali est alternatio q̃ntũ ad, sc̃los sacerdotes. in generali vo q̃ntũ ad oẽs. z ideo patet auctas
102 et glo. z innuit hoc ex pluribꝫ vbis q̃ ponũtur in glosa
Ad illud qõ obr̃ de erubescẽtia instructõe z oroe. dicẽdũ q; in oĩbꝫ argumẽtis est ꝺsequẽs. p eo q; nõ accepit totã causã. nec etiã p̃ncipalẽ causam q̃ est reconciliatio faciẽda eccl̃ie. et ideo oĩes ab insufficienti p̃cedũt de cõfessione ꝼm q; est sacramẽtũ. tamen vez concludũt q; vtile etiã est aliq̃n cõfiteri nõ sacerdoti. sicut etiã audiui de muliere q̃ in morte cõfessa fuit viro ad vehementẽ cõfusionẽ. cui⁹ penitẽtiam p signa valde euidẽtia dñs
103 acceptauit. prius tamẽ fuit cõfessa sacerdoti. Ad illud qõ obr̃ q; cũ sit necessitas ꝛbuit oĩbꝫ cõmitti. dicẽdũ q; nõ oportuit nec debuit. Nõ ꝛbuit. q; absoluere dicit actũ alicui⁹ psone auctorem habẽtis. Nõ etiã oportuit. q; nullus volẽs habere sacerdotem z eo carẽs p̃natur salute. sufficit enĩ sibi volũtas cõfitendi. z vt volũtas eius exterius appareat. dat magr̃ cõsiliũ q; cõfiteat p̃po socio. nõ q; illa confessio sacramẽtũ ecclesie sit. sed vt talis se ostẽdat p̃fectã habere volũtatẽ z facere qõd in se est. Questio ij. q.
Utrũ cõtra volũtatẽ p̃pr̃ij sacerdotis liceat cõfiteri alĩ discretiori. an teneat ꝺfiteri p̃po sacerdoti. Et q; teneatur ei cõfiteri oñdit p̃mo auctõre sacre scr̃pture. Prouerb. xxvij. Diligẽter cognosce vultũ pecoris tui. Si g̃ vult⁹ pecoris ẽ ꝺscia. z nullus põt scire vultũ siue conscientiaz nisi p cõfessionẽ. ergo si p̃ceptũ ẽ sacerdoti q; hz curã aĩe scire ꝺscientiã. subditus ei tenet confiteri. Itẽ Debz. xiij. obedire p̃positis vr̃is q; oĩa. ipi enĩ pugilãt q; ratione redditurꝰ p animabus vr̃is. g̃ si sacerdos q; hz curã tenet reddere rõnẽ de aĩa subdĩti. videt q; subdit⁹ teneat ei statũ suũ indicare. Itẽ hoc ip̃m ostendit auctõ cãonis innocẽtij ĩ cõcilio generali. Oĩis vtriusq; sex⁹ fidelis. erq̃ ad annos discretõis quenerit. oĩa sua pcta solus cõfiteat p̃po sacerdoti. Et ĩ eadẽ decretali. si ḋs ex causa voluerit alĩ ꝺfiteri. pus licẽtiã petat z obtineat a p̃po sacerdote. si g̃ sacerdos nõ dat licẽtiã. videtur q; nullo mõ p̃t confiteri alĩ. Item. de pnĩa. di. v. vbanus secũdus. Placuit vt nulli ꝛceptꝰ sacerdotum liceat quẽliber cõmissũ alĩ sacerdoti suscipe ad penitentiam. sine eius consensu cui pus se cõmisit. g̃ videtur q; nõ liceat cõfiteri nisi p̃po sacerdoti. Itẽ rõne videt. q; cõfessus alĩ. aut tenet itez cõfiteri aut nõ. Si sic. ergo nullius fuit valoris p̃or cõfessio siue absolutio. vere enĩ absolutus de aliq̃. nõ tenet iterũ absolui de eodẽ in eodẽ foro. Si nõ tenet ergo videt q; sit exemptus a p̃prio sacerdote. sz nullus eximit nisi habeat p̃uilegiũ. g̃ nullus põt alteri confiteri nisi p̃uilegiũ habeat ipse. vt nisi sacerdos licentiet. Itẽ quilibet tenet sacramẽta p̃cipe a p̃po sacerdote. ergo sacr̃m eucharistie. sed cõfessio est p̃paratio ad illud sacr̃m. ergo illi tenet confiteri a q̃ tenet sacr̃m suscipe. sed hẽ sacerdos p̃pus. g̃ q̃ntum cunq; confiteat alĩ. tenet confiteri p̃po sacerdoti. Contra Aug. in li. de pnĩa. qui vult pcta cõfiteri querat sacerdotẽ scientẽ ligare z soluere ne ambo in foueã cadãt ergo si sit sacerdos p̃pus simplex. videt q; possit alĩ cõfiteri p voto. Itẽ sicut dicit Bernũ. Nõ ex charitate institutum ẽ. ꝺ charitatẽ nõ ꝺz militare. ergo silr̃ qõ institutum ẽ in remediũ nõ ꝺz ꝺ remedũ militare. igitur esto q; sacerdos solliciter mulierẽ. si ipa cõfiteẽ ei peccatũ suũ. est in ꝑiculo. ergo si nõ tenetur ꝑiculo se cõmittere. nõ tenetur ei confiteri. Item p̃uilegium datum ẽ
p̃dicãtibꝫ q; p̃nt audire cõfessiões. sed q̃ cõcedit p̃ncipale ꝺcedit et accessoriũ. g̃ sit dñs papa ꝺcessit ptãtẽ absoluẽdi. g̃ et ptãtẽ pcrõibꝫ tribuit eos adeundi. g̃ ꝺ voluntatẽ sacerdotis p̃nt eos adire. Itẽ ptãs iurisditõis dr̃ scẽdit a supioribꝫ ad ĩferiores. g̃ si aliq̃bꝫ dat eps auctez suã. cũ inferiores nõ possit supra supiores sed ecõuerso. vr q; oĩs fidelis etiã nolẽte p̃prio sacerdote possit eũ adire
Itẽ q; tali ꝺfessus nõ teneat illo anno ãpli⁹ confiteri videt. q; natura nihil facit frustra nec ars. g̃ nec grã vt regula spũssancti. ergo supfluũ est duo remedia eiusdez spẽi (maxime qñ alterũ est efficax) cõtra idẽ ordinari. sz cõfessus ẽ ei q̃ supioris auctoritate potuit absoluere z absoluit. g̃ ampli⁹ non tenet cõfiteri sacerdoti. Itẽ si teneret. g̃ frustra daretur illud p̃uilegiũ siue illa auctoritas. z videretur duplex tribulatio ꝺsurgere. z cũ hoc ñ sit equũ nec in iure diuino nec in iure hũano. nõ videt 104
q; teneat confiteri p̃prio sacerdoti. Xo. dom q; sicut supra tactũ ẽ de cõfessiõe nõ sacramẽtali q̃ ḋeem fit ad peccati recognitõem z erubescẽtiã. cũ non spectet ad aliq̃ẽ determinate. sed ad oẽm q̃ prodesse põt. sine lnĩa z mandato põt pcõr cui vult ad libitũ confiteri. dũ ĩm sit de fidelũ numero. siue sit layeus siue sit sacerdos. siue secularis siue religiosus. ita q; nõ sit vel excõicatus vel ꝑcussus. De ꝺfessione aũr sacramentali q̃ fit ad habendã absolutiõem alit̃ dom q; nõ põt fieri nisi potenti absoluere. aliter enim nihil fit ab absoluẽte. z nihil recipit a pe- 105
nitente. z oportet itez confiteri. Sed ꝫ intelligẽdũ q; p̃pus sacerdos ꝺr tripl̃r. Uno mõ cõissime. alio mõ cõiter. z tertio mõ p̃pe. Cõmunissime ꝺr p̃pus sacerdos q̃cũq; põt confitentẽ absoluere. siue p p̃priã autoritatẽ. siue p ꝺmissiõem vel r̃mãdatiõem. vtpote sunt illi q̃ habẽt p̃uilegiũ dum p̃dicãt audiendi ꝺfessiões. Cõmunit̃ vero ꝺr p̃prius sacerdos oĩs ille q̃ ex p̃po auctõre vel officio tã ẽp̃s prelatus ordinarius põt absoluere. vt eps z sacerdos parrochianus. Stricte vero dicit p̃prius sacerdos ille qui ãministrat sacramẽta. z cui cõmissa ẽ spãlis cura. et iste ẽ sacerdos parrochianus. Intelligẽ igit̃ q; quilibet horũ licitũ est cõfiteri. z p̃prio sacerdoti. s. parrochiali confessus nõ tenetur iterum ꝺfiteri. Similiter ꝺfessus supiori qui curã habz. dico q; nõ tenet confiteri sacerdoti superiori prochiali. nisi eũ remittat. sed sufficit q; sacerdoti suo innotescat. Et hoc dico si fiat ex causa. Sz de tertio sacerdote qui soluit per demandatiõez siue cõmissionẽ non habẽs anime curã est distinguendũ. Aut enĩ ꝺmissa est ei z lnĩa data a sacerdote. z tunc sacerdos ius suũ ꝺmisit alĩ. z tũc qui confitet̃ ex lnĩa sacerdotis. etiã ipo exigente illo anno nisi recidiuet. nõ tenet iterum cõfiteri eidem. qm̃ sacerdos ius suũ z ptãtẽ p illo rpe alteri dedit. Aut ẽ autoritas ꝺmissa a supiori ordinario. z tũc aut pleua. aut in cãu. Si plena. sic iudicandũ ẽ sitẽ de ordinario. sicut patz de bis q̃ sunt penitentiarij dñi pape z epoz. Aut est cõmissa in casu. sicut bis qui prediciãt. datũ est p̃uilegiũ. Credo enĩ q; talibꝫ data sit potestas audiẽdi ꝺfessiões. nõ in p̃iudicium sacerdotũ bonorũ. sed potius in fauorẽ fidelũ. z p̃opter ignorantiã negligentiũ z malorũ quorundam sacerdotũ. Et credo hoc p̃uilegiũ in extremis rpibus emanasse. q; iam verificatũ est illud. erit sicut populus sic sacerdos. et p magna rpe sunt venales et cõducticiũ. z multi prochianos suos plus ad malũ q̃ ad bonũ trahũt. vnde dico q; ꝼm intentionem p̃uilegij sacerdotes prochiales iure suo non p̃uant. imo faciendum ẽ sp q; a suis prochianis debita eis reuerentia exhibeat nec cõtra hoc p̃uilegium illud sufficit. Nõ credendũ ẽ q; omnes prochiani q̃cũq;

ꝛ quocīēscūq; talib; cōfiteank· tenenk sacerdotib; ꝑpīs
cōfiteri si sint boni ꝛ ydonei· ꝛ ipi exigūt · nec alias ꝺte/
pti sunt· ꝛ hoc dico saltē semel in āno de his ꝑcīs q̄ hz
tūc· Si aūt hz cām legitimā ꝓpter quā rōnabiliter refu
git ipm· vel q; sollicitat ad malū· vel q; timēt reuelarōz
confessiōis· vl q; simplex ē ꝛ ydiota· dico q ꝺfessus ite
nō tenek· etiā si erigat sacerdos· q; in fauorē clauiū exp̄s
se hoc ꝓuilegiū datū est· Alioq̄n si nō hz excusatōem·
ꝛ ipo exigente nolit cōfiteri· vix credere talē psonā vere
penitērē· Jō oibus sanū cōsiliū ē q remittāt ad p̄os sa
cerdotes· vt si nō ē cōtēt illa ꝺfessiōe· iterū audiak· Nō q̄
queriť vtrū teneak cōfiteri ꝓprio sacerdoti· dōm q si in
telligak de cōfessiōe ī q̄ ē absolutio · de ꝓprio sacerdote
largo mō sumēdo· ſ· qui habz prātē absoluēdi· dico q te
nek· nec sufficit alij ꝺfiteri· Sitio intelligak de prochiali
sic nō ē gnaliter vez vt visum ē· pōt em alij cōfiteri· nō
solū ex lnia eius· verū etiā ex lnia supioris· vnde cōstitū
dādū ē oib; q̄bus iminet pīculū q recurrāt ad supiores
si sacerdos non vult eis lniam dare· vel ad eos qui hñt
prātē dyocesani· vl ad penitentiariū dñi pape· alioq̄n
nō p̄nt absolui ab alīs· q̄n teneank ipi saltē semel ꝺfite
ri· Nōcedo q̄ sicut oñdunt rōnes q in cāu bñ pōt ꝺfiteri
alij· nec tenek cōfiteri ꝓprio sacerdoti· in cāu vero pōt
confiteri alij· ꝛ tamē adhuc tenek ꝓprio ꝺfiteri ꝓpt hoc
106 q alius nō hz auctoritatē plenariā· ¶ Ad illud q̄ obr
p̄mo q debet cognoscere vultū pecoris · dōm q ipe ab/
soluit dū alius vicē eius supplet· ꝛ hoc q̄n supior ꝑlatus
vel hñs lniam ab ipo vel a ꝑlato audit· ꝛ iō ipe nō tene
tur audire· nec alius ꝺfiteri· ¶ Ad illud q̄ obr q non
107 possit confiteri alij sine lnia p̄decretalem etiā si cām ha
beat· vnde dicit· peiat· ꝛ obtineat· dōm q cōcedit in ca/
dē decretali· quia alius nō pōt absoluere · vnde loq̄t de
eo q̄ nō hz iurisditōz aliquā sup penitentē nisi p cōmissi
onē sacerdotis· Silr ad sequēs decretū vbam pz rnsio
quia intelligit de illo q̄ nō hz prātē altq̄ mō nisi p sacer/
dotē absoluēdi· ꝛ hoc patebit melius infra cū agek de po
108 testate clauiū· ¶ Ad illud q̄ obiciť q aut tenek aut nō
tenek· dōm q aliq̄n tenek sed tm nō frustra alij cōfitetur
utile em ē pluribus sacerdotib; integre confiteri· tum p
pter multiplicatiōem intercessorum· tum quia auget de
uotionem· tum quia promouet ad humiliationem· ꝛ g̃/
tie maiorem impetrationem · Aliquando non tenetur
vt predeterminatum est· non quia sit exemptus · sed q;
alius ex causa supplet eius officiuz· Credo tamen q si sa
cerdos parrochialis sit ydoneus · q semper bonum est
vt subditus ad eum remittatur a quo cunq; audiatur in
his que ad ipsum spectant· non tamen semper est neces/
sarium· Unde argumenta ad oppositum non valent· q;
efficaciori modo curatur· qui ex causa rationabili pluri
es confitetur· Potest tamen dici sicut aliqui iuris peri
ti senserunt· q ꝛ si teneatur iterum confiteri proprio sa
cerdoti in eodem anno· non tamen oportet q illa eadē
quia vere absolutus est peccator· Aliud videtur satis
pbabile· quia frequenter peccatores predicantibus su/
as monstrant conscientias· quas nullo modo ꝓprijs sa
cerdotibus aperirent· imo illa dicunt frequenter que lon
go tempore celauerunt· ꝛ licet aliqui minora dicerent si
cut expertis notum est· ideo credendum est etiam sum/
mum pontificem hoc mouisse ad illud priuilegium cō/
cedendum· quod non est adeo ampliandum vt preiudi
cium fiat protestati sacerdotali· nec adeo restringendus
vt obsit fidelium pietati· vnde nec sunt penitentes ar
tandi ad illa enormia ite᷑um confitenda cum semel pre
dicanti liberrime sunt confessi· nec ita liberi sunt iudi/
candi q̄n etiam semel in anno que alīs occurrūt in con/
scientia teneantur sacerdotib; ꝓprijs confiteri si illive/
lint· ¶ Ad illud q̄ obr q tenetur a ꝓpo sacerdote eu/ 109
charistie sacramentū accipere· ergo ꝛ sacrm penitentie
Dōm q nō ē tantū pīculum in susceptōne illius sicut ī
susceptione huius · Dico tamen q sufficit sacerdoti· q
alius qui potuit ꝛ debuit supleuit locum eius· vñ non
tenetur nec debuit de iure amplius exigere· maxime si par
rochianus non ex ꝺceptu sz ex rationabili causa ad ali
um accedat petita licentia· Nōnes vero ad oppositum
vez ꝓbant· Et illud verbū august· nō intelligit genera/
liter de oīi sacerdote sciente· sed de sacerdote sciente et
potente· vel si scit ꝛ nō pōt· cū licētia sacerdotis ꝓprij q̄
habet posse cuius non habeat scire· ¶ Ad illud q̄ obr 110
de periculo· dōm q illud non dat posse· sed rōnabilem
causam dat vt posset supiorē adire· vel ab ipo licentiaz
petere· q si non pt aliq̄ horz facere debet in cōi loco cō
fiteri· Ad illud q̄ obiicitur de priuilegiatis · credo q 111
malo velle sacerdotū parrochialiū posse confiteri ex
licentia priuilegij· ꝛ sacerdos nō ē audiendus si phibet·
q; manifeste male mouetur· Ad illud q̄ obr q non
debet iterū cōfiteri· dōm q nō tenek de eisdem· tenek ta/ 112
men de alīs ꝓpter mādatum decretalis· q; nō pt sacer/
dotem iure suo priuare·

¶ Questio. iij. r

¶ Utrū necesse sit confiteri ꝓpo sacerdoti coꝝ popl'o
an sufficiat ei confiteri in occulto· Et q necesse sit cōfi/
teri coꝝ populo videtur· Augs dicit ꝛ hr supra eadem
dist· Nemo dicat sibi occulte ago penitētiam· Et Job
ait Si erubui in cōspectu ꝑli ꝺfiteri pctā mea· admi=
ratio ē ꝛ impcatur sibi maluz· ergo videtur tū ex verbo
Augi· tum ex cōcordia quadā adducit q cōfessio sit fa
cienda sacerdoti coram multis· Item Gregorius de
magō· in omelia qua semel ipam grauiter erubescebat
intus· nihil esse credebat q̄ verecundaretur foris· vn/
dit· q̄ videtur q quilibet pctōr ita deberet facere· Itē
Bern· sup Can· omel· xlij· si veritaz amatoꝛ effectꝰ es
velles ꝑculdubio in eo q̄ in te est eandē de te oīes te/
nere sententiā· quā ipam apud te habere cogīscis ꝺtatē
Alioq̄n si puato amore cōtentus detines intra te iudi/
cium veritatis· cui dubiū est minus te veritatez dilige
re· cui ꝓponis ꝓpium cōmodum vel bonorē· ergo secūm
hoc nullus ē veritatis amatoꝛ· q̄ q̄ veraciter de se sen/
tit· nō oīibus publice confitek· Itē rōne videtur· q;
verus penitēs seipm punit ꝛ iudicat loco dei· ꝛ sacerdo
ti offert se iudicandū vt deo· ergo debet ꝑm q pōt se di/
uino iudicio conformare· sed ī iudicio finali pctā oīa
um omnibus innotescent· q; tunc aperient libri · g nūc
debet vere penitens libz sue conscientie oīibus aperire
Item aut penitens vult q alij reputent eum pecca/
torem· aut bonum· Si vult q reputent eum bonum· er
go non est verus penitens· sed hypocrita superbus· Si
vult q reputent eum peccatorem · sed nullus potest eū
reputare peccatorē nisi ab ipo sciat· ergo debet oīibus
reuelare· Item peccatoꝛ confitetur sacerdoti vt recō
ciliet̄ur non deo tantum sed etiam ecclesie· q; deo recon/
ciliatus est per contritionem· sed ecclesia non est perso
na singularis· imo multitudo fidelium· ergo videtur q
sacerdoti presente multitudine deberet confiteri· Cō
tra· In decretali Innocentij· Omnis vtriusq; sexus· ꝛ
post· omnia sua solus peccata semel in anno confite/
atur ꝓprio sacerdoti· ergo solus debet esse· Item
que debent secretissime custodiri nō debent in conspe/

ctu multitudinis ꝓpalari. Sz ea q̄ in cōfessiōe dicūt debent secretissime custodiri sicut infra habebit de sigillo cōfessiōis. ḡ nullo mō debēt coꝛā multis dici. ¶ Item Bernū. Nō ex charitate institutū ē. cōtra charitatē. militare nō debet. Sz cōfessiōe cōstat p charitatē esse institutā. ḡ nō dz ꝓtra charitatē militare. sz mānifestatio peccati aliquib ē occasio labēdi. multꝫ supblēdi. ⁊ etiā peccatoꝛē cōtenēdi. ḡ nō dz multis manifestari. ¶ Itē nullus tenet semetipm diffamare. sz cū manifestāt petīm in cōspectu multitudis efficit hō infamis. ḡ nullꝰ tenetur nec debet sic petīm ꝓfiteri. ḡ videt q̄ soli sacerdoti. Rn. dō q̄ confessio sacralis sacerdoti soli in secreto dz fieri nisi sit petm aliq̄ enorme q̄ totā ꝯmouerit vbē vl ēt toꝛū oꝛbē. q̄ tūc dz ḳs cōfiteri i publico. vt in publico pnīa solēnis ipōat. ⁊ vt ostēdat ⁊ recogīscat se reū. vtputa. si sit hereticꝰ manifestꝰ. Quātū hō ē de cōfessiōe sm legē cōem dz vnico sacerdoti fieri in ꝑuato. sicut expsse dicit illa ꝛeceptalis. Nō aūt huius ē. q̄ occultatio duplici ex cā cōpetit sacro. tū quia hic manifestant petā sacerdoti. nō vt manifestent sed vt deleant ⁊ occultentur q̄ charitatis ꝯfessio opꝛt multitudinē petoꝝ. tū etiā q̄ manifestāt sacerdoti vt deo ad testimoniū ꝯscīe interne ⁊ iō vt hō totā cōsciam reuelet hoī ranḡ deo. ⁊ hī testificante teste secreto. in tali manifestatōe nō dz annecti alienus. sz sacerdos vnicꝰ q̄ teneat locū xp̄i. ⁊ sic occultatō cōpetit duplici ex cā. Una ē q̄ ꝓfessio ē adeo onerosa siue ignominiosa q̄ vix alicꝫ aut nullꝰ audet coꝛā multitudine ꝓfiteri. cū pauci audeant plene ⁊ integre ꝓfiteri etiā coꝛā vnico sacerdote. Alia nō est q̄ manifesta ꝓfessio ē piculosa. Si em cōscie manifestarēt. infinita mala oꝛirent. ⁊ rixe ⁊ discordie ⁊ infamie sicut manifeste apparet. Et iō dom̄ ē q̄ nō tenet ḳs cōfiteri nisi vnico ⁊ ꝑpo sacerdoti. ⁊ huic solitario q̄tū ē de ꝑcepto apostolico situe ecclīastico. ¶ Ad illud ḡ qō obī de Aug. dom̄ q̄ loq̄tur de occultatōe respectu iudicū sacerdotalis q̄b dns cōmisit autoritatē ⁊ officiū iudicādi inter lepꝝ nō lepꝝ. Et si tu obīcias de Job. dom̄ q̄ illa trāslatio nō ē ꝛecta. sz alia quā habem⁹. Tamē si velim⁹ illā sustiere. dō q̄ intelligīt de generali ꝓfessiōe qua oēs cōfitent se peccatoꝛes. ¶ Ad illud qō obī de magō. dom̄ q̄ illud fuit ꝑfectōis ⁊ supꝛogatonis. vñ nō oīb cōpetit. Vel dom̄ q̄ ipa nō fuit cōfessa petā sua coꝛā oībus que fecerat occulte. sed q̄ signa lasciue nō occulte poꝛtauit. sed i publico. iō etiā signa pnīe i publico manifestauit. ⁊ hoc ē dignū ⁊ laudabile ⁊ imitandū. nec tamē dico q̄ hō ad hoc teneat nisi de bono ⁊ equo. ¶ Ad illud qō obī de Ber. dicendum q̄ facienda est vis in hoc q̄ Bernardus dicit qō in te est. ⁊ ipemet facit ibi vim. sane q̄ in te ē dirim. q̄ plerūq̄ nō expedit. inno ꝛescere oīa q̄ nos scimus de nobis. atq̄ ipa veritatis charitate veramur palā nō esse qō noceat cognoscēti. Et sic patet q̄ ḡtuz est de se ꝛebeat eē ꝑmptus. nō tm dz palā petā dicere. ne alīj inde dāmificent. ¶ Ad illud qō obī de diuino iudicio qō oīb ꝓpalabit dom̄ q̄ secus est. q̄ illud erit iudiciū seueritatis. hoc aūt ē miscōie ⁊ benignitatis. Preterea nulli nocebit illa manifestatio. sed in hoc dei iusticia clarioꝛ apparebit. nūc aūt nulli pdesset et multis obesset. ¶ Ad illud qō obī q̄ penitens ꝛebet velle q̄ alīj ꝛeputent eū peccatoꝛē. dicendū q̄ verū ē q̄ debet velle suā humiliatiōez. ita tamē q̄ alīj nō peccēt cōtenēdo vel imicādo. ⁊ iō sufficit q̄ petōres se dicāt in generali. sz nō expedit in speciali ita multis dicere. maxime q̄ nō sunt sacerdotes. nō ḡ dz celare peccatū ꝓpter suū comodum ⁊ gloriā. sed ꝓpter cauendū culpā alienā. ¶ Ad illud quod obī q̄ confitet vt reconciliet̄ ur. dom̄ q̄ sacerdos hz ptātē reconciliandi deo. q̄ ipe rone auctoꝛitatis fungīt ure dei ⁊ ecclesie tāḡ mediatoꝛ vtriusq̄. ⁊ iō nō oꝛtz multitudinē adesse. secus aūt ē in iudicio ꝓfetioso. vbi homo se non accusat sed defendit. vbi ꝓducunt testes.

Quic autem non oporter.

Onsequent ḳtū ad secundū articulū queritur q̄d sit cōfitendū. Et circa hoc querunt. tria. Primo vtz oporteat cōfiteri oēm venialez culpam. Scōo vtrū oporteat cōfiteri oēm petm mortalis drīam. Tertio vtrū oporteat confiteri oēm circūstantiam.

Quesito. j. s

Circa quā ostendit q̄ oporteat confiteri oēm culpā venialem. Jaco. vlti. Cōfitemini alterutrū petā vra. glo. petā que ex hūana ignoꝛātia venīt dicit et ꝑcipit confiteri. ⁊ talia sunt venialia. ḡ ꝑceptū ē ꝓfiteri illa. Item Aug. Si cepisti fluctuare confitearis mortuum ne plangas ruinam. Si ergo piculum est ruere qui non confiꝛetur exponit se periculo. Sed omnes tenentur illō fugere. ḡ ꝛc. ¶ Item de oī ⁊ de quocunq̄ dns punire ⁊ iudicare dī in futuro. cōmittit in ꝓsenti iudicio sacerdotū. ⁊ ꝓcipue petri. sed dominus in die iudicij iudicabit de venialibus vbi oportebit reddere rōnez (vt dicit Matth. xij.) de omni verbo ocioso. ḡ ꝛc. Si tu dicas q̄ requiret rōnē. sed tamē non ꝓpter hoc cōdemnabit. obī de eis qui cū mortali ꝛescendūt. q̄ p venialib in eternū cremabuntur. ḡ videt q̄ impius veniens ad cōfessiōem cū ꝓ vtriusq̄ esset eternaliter puniend⁹ q̄ debet vtrūq̄ confiteri. ¶ Itē de aliquib venialibus difficile ē iudicare vtrū sint mortalia vel venialia. q̄dam sm veritatem sunt venialia. sed vbi est difficultas et ambiguitas ꝛecurrendū est ad sacerdotes sicut dī Deut. xvij. si difficile et ambiguū ꝛc. ergo venialia talia sunt cōfitēda. Cōtra. pnīa est scīa tabula post naufragiū. sed per venale nemo naufragatur. ergo pro venialibus nullus tenetur recurrere ad penitentiam. ḡ nec ea confiteri. ¶ Itē venialia non sunt in ꝓhibitōe. ergo nec eoꝝ remedia i ꝑcepto. ergo non est ꝑceptum confiteri venialia. ¶ Itē confessio fit ad reconciliandum ecclesie. sed per venale nullus factus est inimicus ecclesie. nullus extra ecclesiam electus est. in nullo damnificata est ecclesia. quia charitatem non auferunt nec minuunt. ergo nemo tenetur illa confiteri. ¶ Item quicquid homo tenetur cōfiteri. tenetur amplius non iterare. quia penitentia vera est commissa plangere ⁊ plangenda non committere. sed non tenetur quis venialia non iterare. ergo non tenetur de illis penitentiam agere. ergo nec confiteri. 120

¶ Rn. dicendum q̄ confessio venialium non est in ꝑcepto. est tamen in concilio. In ꝑcepto non est. quia cum sint de sui natura venialia. per se possunt veniam consequi. siue per penitentiam internam. siue per exterioꝛem assumptam. siue etiam per penam purgatoꝛiaz sicut melius patebit infra. siue per aliud remedium cōꝑtens et ydoneum. Ḳtus autem de ratione sui generis non sit ea confiteri necessarū. tamen ea confiteri congruum est. maxime viris perfectis. quia vtile est multum. ⁊ pena illis debita minuitur ex vi clauium. hoc est igitur de venialibus generaliter dictum. In casu tamē cōtingit q̄ homo teneatur ea confiteri. siue ꝓpter dubium. siue ꝓpter ecclesiasticum institutum. Propter dubium. quia dubitat probabiliter vtrum sit mortale vel veniale. Ideo si non peniret sicut de mortali. diseriminī se exponit. ⁊ ideo debet confiteri sicut facet in conscientia. ⁊ iudicio sacerdotis relinquat vtrum sit venia

le vel mortale. Propter ecclesiasticum statutū tenetur. quia oīs fidelis semel in anno tenetur confiteri. ⁊ ideo si nō habet nisi venialia. saltē illa semel in anno tenet cōfiteri. Sz hoc nō ppter venialis pcti morbū. sz ppter ceptū. qđ quare oībus sit iniunctū suprius tactū ē. Concedendū ē igit̄ q venialia sm qđ hmōi nō ē necesse cōfiteri. est tn̄ expediēs. nec ds̄ tenet nisi cæ bouo et equo. nisi in duob⁹ casib⁹. vel q⁹ ligat a cōscia. vel q⁹ ligat a cōstitutōe ecclesiastica. • Ad illud qđ obī q pcta que p ignorantiā cōtrahūt pcipit cōfiteri. dōm q illud intelligē dū ē de venialib⁹. Sed tūc pcipere ē docere sm illd 1. Io. v. Ceprox p totā nocē tē. ybuz aūt beati Jacobi cui⁹ ppositū sit q modo impatiuū. tn̄ p mortalib⁹ tenet impatiue. p venialib⁹ magis excitatiue. • Ad illud qđ dic̄ Aug. si cepisti tē. dōm q cōsiliū ē. nō q nō aliter possit vitari ruina nisi p confessiōem. sed q⁹ hec via ēy̆onea ⁊ salubris. vnde nō dicit hoc q sp ruat ille qui non cōfitet motū. sed q⁹ ad ruendū sit pclinior. • Ad illud qđ obī q dn̄s punier ⁊ iudicabit in futuro. dōm q aliter iudicabit venialē siue p venialī. aliter p mortali. Pro mortali nāq; iudicabit ⁊ cōdēnabit. p venialī nequaq; condemnabit. sed tpaliter cruciabit. nisi forte sit annexum mortali. ⁊ hoc nō rōe sui sed rōne mortalis. Et iō ex quo ds̄ cōfitet mortale. solui q⁹ quo cōdēnand⁹ erat a dn̄o. ⁊ iō non oportet illa cōfiteri q̄tū ē de necessitate obligatōis. • Ad illud qđ obī de venialibus q dubiū est vtrū sint mortalia. dōm q in tali cāu nisi certificet̄ penitens per aliquē virū sapientē cui possit adhibere fidem. tenet illud vtiq; confiteri. si aūt tollatur dubiū ⁊ sciatur esse venialē. tūc non obligat. Sicut si cōscia alicuius ꝓbabiliter dubitat de aliquo vtrū sit mortale. tenet amplius illud nō facere manente dubitatōe. sz amota tali ꝓscientia non tenet. ⁊ ideo sane dictū est q ad confessionē venialī ligat ds̄ nō ex institutōe diuina sed ex institutiōe ecclia/stica ⁊ conscientia ꝓpa. ⁊ sic patent obiecta.

Questio v.

Vtrū sit cōfitenda oīs pcti mortalis dn̄ia. s. pcti cordis. oris. ⁊ operis. pcti etiā latentis vel manifestum. ⁊ q oēm dn̄iam videt p decretalē que dicit cuilibet fideli. omnia solus peccata sua. nō dicit oīa q̄tū ad venialia. q dicit oīa quantū ad mortalia. • Itē hoc videt rōe. q⁹ pro quolibet hoc efficit homo inimicus dei ⁊ sepat ab vnitate ecclesie. Sed cōfessio ad hoc directe instituta ē vt homo recōciliet̄ ecclesie. ⁊ ostendat recōciliat⁹ deo. q de oībus tenet confiteri. • Itez p oī dn̄ia pcti mortalis punitur ds̄ actualiter ⁊ eternaliter ⁊ cōdēnabit̄. sed pro oī eo pro quo adducendus ē homo in iudiciū cōdēnationis necessario oz adduci ante arbitrū ihu xpi. q̄ p omī dn̄ia mortalis tenet cōfiteri. • Itē pcm̄ graui⁹ magis ē dignū punitōe. sz pcm̄ cordis aliqn̄ grauius ē q̄ pcm̄ oris in alio genere. vt heresis q̄ fornicatio. silr pcm̄ apertū grauius q̄ occultū. si q̄ oporteat cōfiteri pcm̄ oris ⁊ oris. videt q et pcm̄ cordis. silr ⁊ si pcm̄ latens. videt q multo fortior rōe qđ est manifestū. ergo oēs pcti mortalis dn̄iam necesse ē cōfiteri. • Itē p oēm pcti mortalis dn̄iam naufragat hō. Sz patiēs naufragiū necesse hz ad tabulā recurrere. ⁊ nō pōt ad baptismū. q̄ ad sacrm̄ pnie. sed sacrm̄ pnie inquātū sacrm̄ cōsistit in cōfessiōe q̄ tē. • Contra. sap. xj. p q̄ peccat quis per hec ⁊ torquetur. ergo si aliquis solo corde peccat. in solo spū et nō in carne. nec p organū oris. ergo sola contritione est puniendus. non ergo confessione. ergo non tenetur confiteri peccatum cordis. • Itē Aug. vbi pcm̄ oritur ibi peccatū moriatur. q̄ peccatū quod fuit in solo corde. ibi debet mori. ergo non oportet q exterius ꝓpaletur p ybū. • Itē in foro iudiciali ita ē q nō adducūtur aliq̄ ad iudiciū nisi q̄ aliq̄ mō manifesta sūt. Un̄ Matth. xviij. Si peccauerit in te frr tu⁹. corripe eū inf te ⁊ ipm solū. tē. q vī q si peccatū aliqđ i toto corde fuit. nec vlli sit manifestum q nō oporteat ad iudiciū sacerdotale differre. • Itē q solū peccatū latēs sit cōfitēdū vī. q⁹ Aug⁹ diffiniens cōfessionē dicit q cōfessio ē p quā morbus latēs ipe venie aperit. • Itē sup illud Hen. iiij. vox sanguis tē Glo. euidētia patrati sceleris. nō indiget accusatore. ergo cōfessio ē accusatio. Proverb. xviij. Just⁹ i pncipio accusatorē sui. ergo q̄ peccatū est euidēs nō indiget cōfessione. • Itē ideo dī cōfessio vt instruat sacerdos de q̄ntitate pcti. sz nō oporet q̄ē publicū ⁊ notoriū. q de aperto nullus debet nec tenetur cōfiteri. • Rō. dōm q omnis pcti mortalis dn̄am necesse ē cōfiteri. siue sit latens siue manifestū. siue sit cordis. siue oris. Peccatū enim manifestū oportet cōfiteri duplici ex causa. Una ē a pte audiētis. alia ex pte confitentis. Ex pte audientis. q nīā sicut ē in iudicio forēsi. q iudex aliqđ nouit vt pua/ta psona. qđ tamē nō nouit vt iudex. nec pcedit ad sententiā quousq; innotescat ei vt iudici. sicē in iudicio penitentiali q sacerdos aliqđ nouit vt homo. qđ tamen nō nouit vt ds̄. q⁹ nō est p testimoniū cōscientie accusatū que est testis diuin⁹. ⁊ q̄usq; sic nouit nec spectat ad ip sum soluere nec ligare. ideo oportet q ei confiteat peccator q̄tumcūq; sit publicū. Alia rō est ex parte cōfitētis. q̄ntūcūq; eni aliqs ab aliquo accusetur. nunq; ppt hoc iustus dī. siue iudicat. sed magis iniustus. Sz q̄n homo seipm q est dignus accusatione accusat. tūc exercet opus iusticie. ⁊ ideo dī iustus i pncipio accusator ē sui. Ut ergo ds̄ iustificet. ⁊ iustus esse coprobet. ⁊ dignus ecclesie recōciliatōne. necesse est q ipe se accuset q̄n tumcūq; ei⁹ peccatū sit publicū. Oportet etiā peccatū cordis siue peccatū latēs cōfiteri duplici ex causa. similiter. tū ex pte audiētis. tū ex pte cōfitentis. Ex pte sacerdotis audientis. quoniā per illū debet ligari ad penaz aut absolui. certū eni est q⁹ pro omni mortali meret ds̄ penā eternam. ideo satisfactio imponēda est scōm arbitrium sacerdotis. ideo talis habet necesse cōfiteri ei scelus occultū. q⁹ aliter ipse non nouit. Alia rō ē ex parte peccatoris confitentis. vt que non erubuit intra thalamum cordis in conspectu diuine presentie cogitare ⁊ velle. ⁊ volēdo consentire. tunc cōā oculis sacerdotis recitet cum rubore. vt que ppetrauit inuerecūde ⁊ verecūdiā abiecit. nunc ex hoc in cōspectu hominis erubescat homo eni carnalis plus erubescit oculos homis q̄ dei. Concedende igitur sūt rationes q differentie oīs peccati continende sunt. • Ad illud ergo qđ obīcitur de sap. xj. Dicendum q tam verbū illud q̄ verbum christi. ⁊ Augustini super hac materia intelligendū ē p appropriationem. Non eni intelligendum est precise per veritatem. Peccator eni qui sola volūtate peccat que toti homini presidet. totus punitur. ita q interius ⁊ exterius. ⁊ ideo si fiat emenda. totus dicitur eam facere. et per omnes actus. sz cordis. oris. ⁊ manus. • Ad illd quod obīcitur de augustino. q vbi oritur tē. Dicēdz q verbum illud intelligitur quantū ad progressum peccati. vt peccatum non pcedat. sed vbi oritur ibi moriatur. sed non intelligitur q̄tum ad emendam. Vel dicēdum q illud est intelligendum de penitentia respondē te peccato publico ⁊ occulto. De peccato. eni publico publice est confitendum propter scandalum extirpandum. ⁊ de occulto occulte coram vnico sacerdote. ⁊ illd

129 videtur magister dicere in littera. ¶ Ad illud quod obꝫcitur de foro iudicij ꝙ adducũt manifesta. Dicẽdũ ꝙ foro iudiciali. qđ ꝓcedit ſm rigorem iuſticie ad cõdẽnationem. alius eſt actor. alius ẽ reus. alius teſtis. ⁊ nõ oportet ꝙ pluribus ſit notum illud ꝛ quo quis accuſatur. Sed in foro penitentiali ſacerdos tenet locum ꝛi ⁊ confitens tenet locum accuſantis ⁊ accuſatoris ⁊ teſtis. nam ratio accuſat voluntatem. teſtimonium ferente cõſcientia. ⁊ quia iſte ẽ teſtis priuatus quem nihil latet. ⁊ de omni occulto teſtimonium phibet. ideo tali iudicio cõpetit occulta iudicare. ¶ Ad illud quod obꝫcitur ꝙ con
130 feſſio ẽ latentis peccati manifeſtatio ꝙ auguſtinum dicẽdũ ꝙ ẽ peccati latentis illum cui cõfitet ꝙ modũ iudicis. Vl' dõm. ꝙ peccatũ omne i anima ẽ quaſi apoſtema intrinſecũ. ⁊ ꝙtumcũq; homo peccet aperte. adhuc virus peccati latet in anima. ſed in confeſſione rumpitur vulnus. ⁊ ſanies peccati ad exteriora trahitur. vt dicit Gregorius. ⁊ hinc eſt ꝙ Auguſtinus dicit ꝙ cõfeſſio dicitur ꝙ quaſi morbus latens ſpe venie aperitur.

¶ Ad illud qđ obꝫcitur ꝛ euidentia patrati ſceleris. ⁊c. Dicendũ ꝙ illud intelligitur in foro iudiciali. qz ſcm
131 illud exterius notum ẽ. ⁊ teſtibus nõ eget. ⁊ qz nulla poteſt tergiuerſatione celari. ſz nõ ſic in foro penitẽtie. creditur enĩ ibi teſtimonio ſolius conſcientie. Si enĩ conſcientia teſtificet nunc contra hoiem. in iudicio teſtificabitur ꝓ homine. alioquin ſemper erit teſtis contrarius.

• Ad illud qđ obꝫcitur ꝙ eſt ad ſciendam ꝙtitatẽ pec cati. dõm ꝙ iſta non ẽ tota ratio. imo rationes que ſu
132 perius aſſignate ſunt. ⁊ ꝓterea ad hoc ẽ vt ſciat ꝙ modum iudicis.

Queſtio iij. v

Queſtio 3.

Vtrũ teneamur confiteri oẽm peccati circumſtantiam Et ꝙ ſic videt. quia Aug⁹ dicit in libro ꝛ penitentia. enarrãs multiplicia genera circumſtãtiarũ. Omnis inquit iſta varietas cõfitenda ẽ ⁊ deflenda. ¶ Item ratõe videtur. quis confeſſio maxime fit ad ſciẽdã peccati ꝙtitatẽ. quia imponenda ẽ penitentia ſm menſurã ⁊ erroris peccati. ſicut dr Leuit. v. ſz penes circũſtantias conſiſtit peccati quantitas. ergo neceſſe ẽ eas confiteri. Prima manifeſta ẽ. Secũda ꝓbatur ꝙ hoc quod dicit Bern⁹. ꝙ nuge in ore ſacerdotis blaſphemie ſunt. hoc aũt nõ dicit niſi ꝓpter aggrauationem peccati. ⁊c. ¶ Item in ꝓfeſſione neceſſe ẽ genus peccati aperiri ſz genus peccati variatur ꝙ circũſtãtias. ſicut patz. cognoſcere enĩ nõ ſuam q̃ ſoluta ẽ fornicatio ẽ. cognoſcere non ſuam que habet virũ eſt adulterium. ergo neceſſe ẽ confiteri circũſtantias. ¶ Item cõfeſſio portiſſime fit ad erubeſcentiã. ſed maioꝛ ẽ erubeſcentia in confeſſiõe circumſtantiarũ adiacentiũ ꝙtitatẽ quã in enarratõne actus. ꝙ videt ꝙ portiſſime ſit circa circumſtantias i cõfeſſiõe inſiſtẽdũ. ¶ Item cõfeſſio ꝓncipaliter fit ad accuſationẽ peccantis. ſz accuſatõis actio ẽ ex circumſtantijs. vnde tulius i ꝓmo rethoꝛice. circumſtantie ſũt a quibꝫ trahunt argumenta accuſationis vel defenſionis. Et Boecius in. iiij. Circunſtantie ſũt que queſtionẽ rethoꝛicã faciunt ꝛ laude ⁊ vituperio perſone. ¶ Item ſtrictius ẽ diuinum iudicium ꝙtitatiũ humanũ. ſz in humano iudicio modo fit inquiſitio ⁊ reſponſio ꝛ circumſtantijs. vnde non eſt ſufficiens querere ꝛ actu. ergo multo fortius in iudicio diuino. ſz hoc ẽ iudicium penitentie. ergo. ⁊c. Item ſicut diligentius carãdus ẽ morbꝫ ſpũalis ꝙtitatiũ ſic corpal' ſic magna diligẽtia ẽ habẽda circa ſpm̃. ⁊ maioꝛ ꝙtitatiũ circa corp⁹. ſz morbꝫ corpal' nõ ꝛtegit ſufficiẽter niſi etiã circumſtantie ꝛtegãtur. ꝙ. ⁊c. ¶ Cõtra. trãſlato ꝓncipali ncẽe ẽ ꝙ trãſferat ã ne rũ. ſic apls dr Hebre. vij. Trãſlato ſacerdotio neceſſe ẽ vt legis tranſlatio fiat. ſz petrus eſt ꝓncipale. ꝙ ſi ꝙ ꝓfeſſionẽ dns trãſfert petrũ. pari rõne ⁊ circumſtãtiã. ¶ Item circũſtãtie ſũt infinite nobis. ⁊ nullus tenet ad illud ad qđ ſibi ẽ impoſſibile. ꝙ nõ tenetur circũſtãtias petri recolligere ⁊ referre. Item nõ ẽ neceſſe ꝙ petrus imponat ſacerdos ita grauẽ penã ſic exigit culpa. imo tota die imponũtur multo minores. ergo pari rõne nõ ẽ neceſſe ꝙ petrus ꝓfiteat ſe ita grauiter peccaſſe. ſicut peccauit. ¶ Item ſi tenet confiteri circumſtãtias ad ſciẽdũ ꝙtitatẽ peti. ⁊ ꝙntitas peti nõ ſcitur. niſi ſciant circũſtantie alleuiantes ſic aggrauãtes. ⁊ circumſtãtie defendẽtes ſic accuſantes. ꝙ hõ tenet in ꝓfeſſione ſeipm̃ excuſare. ſed hoc falſũ ẽ. ꝙ. ⁊c. ¶ Item vt ꝙ circumſtantia nõ augeat ꝙntitatẽ. qz bonus ꝙntitas meriti nõ cauſat ex circũſtantijs. ſz ex ꝙntitate amoris q̃ cõuertit homo ad deũ. ergo pari rõne cũ petrus ſit auerſio. quantitas peccati ꝓueniet i libidine ſiue ꝓtemptu cordis. nõ ergo in circumſtantia exteriori. ¶ Item videt ꝙ non dat ſpeciẽ petrõ. qz oẽ illud qđ dat ſpem ⁊ formã. dat eſſe eſſentiale ⁊ intrinſecũ ⁊ vnicũ. ſz circũſtãtie ſũt extrinſece ⁊ accidentales ⁊ variabiles. ꝙ nulla circũſtantia trahit i genꝰ petri nouũ. nõ ꝙ vr ꝙ oporteat circũſtãtias cõfiteri. Aſt q̃ſtio q̃s oporteat ꝓfiteri ⁊ q̃s nõ. ¶ Xo. di 33
cẽdũ ꝙ circũſtãtie q attingũt petrũ. qdã ſũt alleuiãtes. quedã i aliud genꝰ trahẽtes. qdã aggrauãtes. Circumſtantias i aliud genꝰ trahẽtes ꝓfiteri tenẽtur. q̃m genus petri ꝓfiteri oportet. Circũſtãtias ꝙo alleuiãtes ꝓfiteri nõ eſt bonũ niſi ꝓpt̃ hoc vt ſatisfaciat alicui ne inq̃ſitioni. vel vt puideat ei ꝙ ſcãdalo ⁊ ꝓturbatiõni. vtpote ſi timeret ꝓfeſſorẽ ex hoc accipe occaſionẽ ad malũ. vl' etiã tm̃ diminuat vt ſit i genere venialis. ſicut cõtingere carnes in quadrageſima ꝓpter infirmitatẽ. ita tamẽ ꝙ a latere nõ ſit guloſitas aliq. Et rõ huius ẽ. qz ꝓfeſſio nõ dz petrõrie excuſare ſz accuſare. De circũſtãtijs aũt q̃ aggũat ſi genus peti nõ mutatũ ẽ. eſt inter doctores opinio diuerſa. Quidã enĩ dicũt ꝙ penitẽtes tenẽtur ꝓfiteri. ſz preceptũ affirmatiuũ ẽ. ideo obligat nõ ad ſp ſz ꝓ loco ⁊ tpe. l. q̃n ea cognoſcit ſiue per ſe ſiue per inquiſitionem alienam vnde ſapiens ⁊ intelligens tenetur eas ꝓfiteri ablq; inquiſitione. ſimplex tenetur ſi ab eo inquiratur. Alij dicunt ꝙ non tenemur ad ꝓfeſſionem earũ circumſtantiarũ tenẽtione neceſſitatis. ſed ꝛ bono ⁊ equo. ⁊ ꝙto ſũt magis ſapientes ⁊ perfecti. tanto magis ꝛbent diſtinctius eas explicare. ſed nõ tenemur ad hoc niſi forte ex ꝓpria conſcientia obligemur. Hanc poſitionẽ credo ꝓbabiliorem. Vnde dicendũ ꝙ confeſſio circumſtantiarũ in aliud genus trahentẽ ſpectat ad ꝓfeſſionem q̃ntum ad neceſſitatem. ꝓfeſſio vero aggrauantium ꝙtũ ad congruitatem. ꝓfeſſio vero alleuiantiũ potius facit congruitatẽ. ⁊ hoc intelligitur exceptis caſibus ꝓdictis. Omnes igitur rationes ꝓbantes circũſtantias eſſe confitendas ſunt congruitatis q̃ntum ad aggrauãtes. alias ſi velint ꝓbare neceſſitatem ab inſufficienti procedunt illa excepta que eſt de circumſtantia trahente in aliud genus. Vnde verbum Auguſtini conſilium eſt. Et qđ obꝫcitur ꝛ quãtitate ⁊ erubeſcentia. ⁊ accuſatõne ⁊ diligentia habenda. nõ concludit niſi qđ competẽs ex 34
primatur cuiuſlibet peccati circumſtantia. ¶ Dõ obꝫ
citur in contrarium Dicendum ꝙ nõ oportet eas confiteri. congruum eſt tamen Illud quod obꝫcitur ꝙ circũ 35
ſtantie alleuiantes ſunt cõfitende. ⁊c. Dicendum ꝙ nõ eſt ſimile. quia aggrauantes non tãtum oportet ꝓp

ter quantitatem peccati. verumetiam propter erubescē
36 tiam ꝛ accusationem. ¶ Ad illud quod obꝫcitur ꝙ nō augent quantitatem. Dicendum ꝙ non augent principaliter. sed quia augent cōtemptum vel libidinē. Nec est simile de bono. quia enī boni sumus bona facimus. vnde quantitas bonitatis venit ab habitu intrinseco. sed quantitas malicie ab actu. quia enim mala facim⁹.
37 mali sumus. ¶ Ad illud quod obꝫcitur ꝙ non mutat speciem. Dicendum ꝙ est esse nature. ꝛ esse moris. Et aliquid est alicui accidentale scōm esse nature. quod tamen est essentiale scōm esse moris. ꝛ ꝗuis circumstantie sint accidentales actui scōm esse nature. tamen essentiales sunt scōm laudem ꝛ vituperium. que laus venit ex parte moris vel eius ↄtrarium. Et si tu obꝫcias. ꝙ non debent dici circumstantie. Dicendum ꝙ aliqua est circumstantia respectu esse naturalis. que non est circumstantia respectu peccati sed forma. vtpote furti accipere rem non suam inuito domino. Aliquando circumstantia est accidentalis respectu actu actus ꝫtum ad esse nature. ꝛ inquantum peccatum. quia sine ea nihilominus est peccatum. sicut accipere rem alienam et sacram de loco sacro. ꝛ ita circumstantia ꝛ forma. Sed circumstantia respectu peccati furti. quia sine ea poterat esse furtum. sed forma respectu sacrilegij.

Distinctio. xviij. de confessione sacramentali in se ꝫtum ad potestatē absoluentis virtute clauium in foro penitentiali.

Nic queri solet si peccatū taz omnino dimissuz ē a deo. cē. Supra egit magister de confessione quantum ad necessitatem a parte penitentis. h secundo agit de ipsa quantum ad potestatē ex parte absolutionis. Habet autem hec pars duas. In pma agit de potestate in se. In secunda in comparatione ad suscipientes. infra. dist. xix. Postꝫ ostensuz est que sint claues apostolice. cē. Prima pars habet duas. In prima determinat de clauibus ꝛ earum vsu in foro penitentiali. In secunda vero in foro iudiciali. ibi. Et est aliusmodus ligandi ꝛ soluendi. cē. Prima pars habet duas. In prima querit ꝛ determinat veritatem. In secunda ad maiorem enodationem opponit. ꝛ hoc ibi. Sed queritur. vtrum a peccato soluere valeat. Prima pas duas habet partes. In prima mouet suam questionez In secunda determinat ibi. Claues iste non sunt corporales. Similiter secunda pars tres habet. In prima opponit ad vtram partem. ostendens primo ꝙ sacerdotes non possunt soluere a peccato ꝛ ligare. In secunda ostendit ꝙ possunt a peccato soluere ꝛ ligare In tercia determinat modum per quem soluunt ꝛ ligant. ibi. Non autem sacerdotibus hoc concessit quibus tamen. cē. vbi ostendit ꝙ sacerdotes dicūtur ligare ꝛ soluere. vel quantum ad ostensionem. vel quantum ad penam temporalem.

Querit quid sacerdos virtute clauiū in cōfessiōe dimittat.

Nic queri solet si peccatū iam olim dimissuz est deo ꝙ cordis contritionem. ex q̄ penitens votū habuit cōfitēdi quid postea dimittat ei a sacerdote. Videtur enī quo vinculo eū ligat. s. tpalis pene. sed non a q̄ eum absoluat. Et ideo quero. Ante penitudinē quippe cordis a anima rei maculā hz ꝛ fetorem a
pcti. atq; eterne vltiōis vinculo ligata existit. Si vō ad cōfessionē p cordis cōtritiōez deus p seipm sine ministerio sacerdotis ꝛ debitū olim relaxat. ꝛ animaz interius purgata cōtagiōe. ꝛ fetore pcti. quid ꝙ mūdat. q̄d dimittit sacerdos. vbi sūt claues ille q̄s dns tradidit petro ꝛ successorib⁹ ei⁹ dicēs. tibi dabo claues regni celorum. ꝛ quecūq; ligaueris sup terrā erūt ligata et in celo. et q̄cūq; solueris super terrā erūt soluta. cē. Ut aūt premissa est questio plenius explicari valeat. q̄si altius ducro rhete de his clauibus ꝛ vsu earum differamus.

Determinat questionē motam. b

Claues iste sunt nō corporales sed spūales. s. discernēdi scīa. et potētia iudicādi. i. ligādi et soluēdi. qua dignos recipe. indignos debet excludere a regno ecclesiasticus iudex. Qui sicut hz ius ligādi ita et soluēdi. Unde Ambro. Dns par ius ꝛ soluēdi eē voluit ꝛ ligādi. q̄ vtrūq; pari cōditiōe pmisit. Ergo q̄ soluendi ius non habet. nec ligādi hz. Et infra. Certū ē ꝙ ecclie vtrūq; licet. heresis vtrūq; nō habz Jus eīm hoc solis pmissum ē sacerdotib⁹. Recte ergo ecclesia hoc sibi vendicat. que veros sacerdotes habet. heresis vēdicare non pōt q̄ veros sacerdotes non habet. Usus vō harum clauiū multiplex ē. discernere. s. ligandos ꝛ soluendos. ac deinde ligare vel soluere. Qui eniz indignos ligat vel soluit. ppria potestate se priuat. i. dignum pūationē sc̄ facit.

Querit vtrum sacerdos pos

a Anima rei maculam habet ꝛ fetorem peccati. cē. Queritur ꝑ quomodo ista differant ab inuicem. Queriē etiem quare peccatum potius dicitur habere fetorem q̄z calorem vel aliam p, prietatem rei sensibilis. R⁹. dicē dū ꝙ ꝗuis peccatum vnum sit in se. tamen fm diuersam comparationem ad iudicium veruz tria sortiē vocabula. Judiciuz enim nostrū tripliciter se habet scz vel per modum speculationi. vel put se
Ma. xvi extendit ad affectum. vel prout se extendit ad effectum. Similiter diuinum iudicium in tripli ci ratione habet cōsiderari respectu peccati. aut p modū speculatiōis. ꝛ sic dicit peccatū macula ꝓpter rōnez turpitudinis quaz ibi considerat. Vel per modum affectus. ꝛ sic ↄr peccatum fetor eo ꝙ ipsum refugit affect⁹ recte ordinatus. Vel prout exit in effectū puniendi. et sic pctm eterne mortis debitum dicitur. Sortit ergo tria nomina fm cōparatiōz ad actū triplicē diuinū iudicū. s. discernendi. ap pbādi vel respuendi. ꝛ tertio sē tētiādi. Vel alr pctm cōpat ad id in quo est. et sic ꝙ cū maculat ↄr macula. Vel ad aliū primuz in cui⁹ affectu nē. ꝛ sic ↄr fetor in eo. Vel ad deū. ꝛ sic ↄr ei⁹ ne mortis vinculum. De vsu cla

sit absoluere ⁊ ligare a peccato · et opponit ad vtrãq; ptem · ostendens primo q; non possit. c

Sed querit vtrũ a peccato soluere valeat sacerdos · i · a culpa · vt culpe macula abstergat · vel debitum eterne mortis soluere valeat · Quida arbitrati sunt · cũ peccator dupliciter ligatus teneat vt predictum est · scz mentis cõtagione ac cecitate · ⁊ debito future pene · alterum curari p deum · alterum solui p sacerdotem · Patitur enim per peccatum quasdam tenebras interiores ⁊ maculas · a quib⁹ nisi liberetur · proijcetur in tenebras exteriores · Cum autem liberatur ab his · suscitatur a morte peccati · Unde apls · Surge qui dormis et illuminabit te christus · Solus enim xp̃us non sacerdos aiam resuscitat · ac pulsis tenebris interioribus ⁊ maculis · eam illuminat ⁊ mũdat · q; anime facie lauat · debitũ vero eterne pene soluere p̃cessit sacerdotibus · Nõ in resurrectõe lazari signatum asserũt · quẽ christus p̃us per se interius viuificauit · deinde foras exire iussit · eũq; adhuc ligatũ soluere apl̃is p̃cepit · quia vt aiunt ipse interius animam a caligine maculaq; pctõ emundat · sacerdotibus vero dedit vinculum et ne mortis soluere · Alij vero dicunt solũ deum non sacerdotem debitum eterne mortis dimittere · sicut ⁊ animam interius per se viuificat · nec tamen diffitentur sacerdotibus traditam potestatem pctã dimittendi et retinendi quibus dictum est · quorum remiseritis pctã ⁊c · Sicut enim xp̃s retinuit sibi potestatem baptismi · ita ⁊ penitentie · Et ideo sicut interius gratia sua animaz illuminat · ita ⁊ simul debitum eterne mortis relaxat · Ipse enim per seipm peccata penitentium tegit · ⁊ tunc tegit quando ad penam non reseruat · Tunc ergo tegit · quãdo debitũ pene soluit · Q; aũt ipe tegat aperte dicit Augu · exponens illum locum psalmi · Quorũ tecta sunt peccata · id est cooperata et abolita · Si enim texit deus peccata · noluit aduertere · Si noluit aduertere · noluit animaduertere · id est punire sed ignoscere · Ira ergo dicit a deo tecta · vt deus non videat · i · eternaliter puniat · Videre enim dei · peccata est ad penam imputare · Auertere autem faciem a peccatis · hoc est ea ad penam non reseruare · Item hieronimus · Quibus deus dimittit peccata tegit ne in iudicio reuelentur · Item Cassiodor⁹ · Qui grauia habent peccata · q; alijs deus imputat · alijs per misericordiam non imputat · Ex his aperte ostenditur q; deus ipse penitentez soluit a debito pene · et tunc soluit quando intus illuminat inspirando veraz cordis contritionem · Cui sententie ratio suffragatur et autoritates attestantur · Nemo enim vere compungitur de peccato habens cor contritum et humiliatum nisi in charitate · Qui aut̃ charitatem habet · vita dignus est · nemo autem simul ⁊ vita ⁊ morte dignus ẽ · Nõ ẽ ergo tũc ligatus debito eterne mortis · filius enim ire esse desijt · ex quo diligere ⁊ penitere cepit · Et tũc ergo solutus est ab ira que non manet super illum qui credit in christum · sed super illuz qui nõ credit · non ergo postmodum p sacerdotem cui cõfitetur ab ira eterna liberatur · a qua iam liberatus est per dominum exquo dixit · confitebor · Sol⁹ ergo deus hominem interius mundat a peccati macla · ⁊ a debito eterne pene soluit · qui per prophetam ait · Ego solus deleo iniquitates ⁊ peccata populi · Item Ambrosius · b Verbum dei dimittit peccata · sacerdos et iudex · Sacerdos quidem officiũ suum exhibet · sed nullius potestatis iura exercet · Idem · Ille solus peccata dimittit · qui sol⁹ pro peccatis nostris mortuus ẽ · Item Augustinus · Nemo tollit peccata nisi solus deus qui ẽ agnus tollens peccata mundi · Tollit autem et dimittendo q; facta sunt · ⁊ adiuuando ne fiãt · ⁊ perducendo ad vitaz · vbi omnino fieri non possunt · His alijs q; pluribus testimõijs docetur · dominum solum per se peccata dimittere · ⁊ sicut dimittit quibusdam · ita et aliorum quorundam peccata retinet ·

Ostendit q; sacerdotes possint soluere et ligare a peccato. d

Uerumtamen negam⁹ sacerdotib⁹ p̃cessã ptãẽ dimittẽdi et retinendi peccata · cũ b verbuz dei dimittit pctã · sacerdos et iudex · Querit circa b verbum ambro · quid vocetur v̄bum dei · Si filius dei · ſz ille idẽ est iudex · scz dei filius · ergo nos bene diuidit ex opposito · Item iudicis non est peccata dimittere ſz potius punire · male igitur videtur hoc assignare · Dicitur Rõe vtiq; enim in ps · Cũ ad pbãdũ accepero temp⁹ quod dicit ego iusticias iudicabo · Item videtur littera sequens contradicere · sacerdos officiũ suũ exhibet sed nullius ptãs iura exercet · Rñ · dõm q; ambrosius · tangit hic triplicẽ modum dimittendi peccata · scilicet ſm clauẽ autoritatis · ⁊ hec ẽ dei iudicantis · Scõm clauem excellentie · ⁊ hec est verbi incarnati · Scõm clauẽ ministerij · et hec est ipius sacerdotis · Et sic pater quomodo illa distinguũt · Ambrosij ⁊ patet q; non ẽ aucte pro contrarietas in hac idemſa · Ualet etiam ambrosius dicere q; peccata dicunt dimitti a sacerdote · nõ p modũ efficientis · sed ministrãtis · ⁊ b vt Aug · Infra sequẽs Ad lianum · illo qõ obſ q; iuz der punit · dõm q; duplex ẽ iudicũ · Unũ i pñti · ⁊ b ẽ iudiciũ penitẽtie foro · et b magis ẽ misc̃die q; iusticie · quia mõ ẽ temp⁹ misericordie · Aliũ iudicium postremũ · ⁊ illo ẽ iusticie · qõ signãter notãs dicit · cuz accepero temp⁹ ⁊c illo opponit nõ aũt de isto · et sic pater illud ·

Opinio q̃rundam.

Ephe · v.

Joh · xi.

Alioz sentẽtia ꝓioz.

Joh · xx.

Ps · xxxi.

b

Ihleroni.

Cassiod.

2

4 e Ecclesie charitas q̄ per spiritū. Videt h̄ Aug. falsū dicere. qz solus deus peccata dimittit. sz ecclesie charitas non ē deus. sed vnitas corpis mystici. ḡ ꝛc. Si tu dicas q charitas ecclesie accipit non formaliter sed exēplariť p charitate que ē spūssanct⁹. Similiter posſz dicere q deus celi et terre pctā dimittit. ꝛ ita non magis cōpeterz ecclesie q̄z alij. R°. dom q charitas ibi stat pro charitate creata qđ pz p determinatioz adiunctā cū dicit. q̄ spiritūsanctū diffunditur. Nec autē dicitur dimittere pctā q̄tuz ad meritū. sicut exponit ifra. qz viri sctī charitatē suā merenť ḡtiā p̄maz. Vel iō dicť dimittere. quia nl̄ i dimittunť nisi eis qui recipiunť intra ecclesiam vnitatem. vnde hereticī et scismatici q̄diu extra ecclesiam in heresi et scismate perseuerant. gratiā nec sibi nec alijs valent aliqualiter ipetrare. de adultis loq̄ndo.

Aug⁹. sup Johanne.

In lib. de penitētijs.

Johā. xj.

Ma. xvj.

c Aug. ait. Ecclie charitas q̄ per spūscrīm diffundiť in cordibus eoz q̄ principes sui sūt pctā dimittit. eorū q̄ nō sunt tenet. Idem. Sacerdotes pñt cōfitētib⁹ parcere. quib⁹ eñ remittūt remittit deus. Lazarū eñ de monumento suscitatū obtulit discipulis soluendū. per h̄ oñdens potestatē soluēdi cōcessaz sacerdotibus. Dixit eñ. Quodcūq; solueris sup terrā erit solutū ꝛ i celo. ꝛē. hoc ē. Ego de⁹. ꝛ oēs celestis curie ordines. ꝛ oēs sancti i gloria mea laudant vobiscū et cōfirmāt quos ligatis ꝛ soluitis Non dixit quos putatis ligare ꝛ soluere. sed in q̄s exercetis opus iusticie et mīe. Aliter autez vel alia opera vestra in pctōres non cognosco. Idē. Lū veracit ad deū p̄uerso pctā dimittūť. ab eis dimittūť quib⁹ ipe veraci cōuersiōe cōiungiť. Spūssctūs ea dimittit qui dat⁹ ē oībus sctis sibi charitate coherentib⁹. siue se nouerint corpaliter. siue nō. Similiter si alicui⁹ tenenť pctā. ab eis tenenť a quib⁹ ille corpis p̄uitate disiungitur siue notis corporaliter siue ignotis. Oēs mali spūalit a bonis seiuncti sunt. Ecce hic dicit pctā dimitti ꝛ teneri a sctis viris. ꝛ tñ spūsctūs ea dimittere dicit. Et qđ maiori p̄sideratōe dignū est. idē etiā dicit q deus per se vel per sactos suos tñ dimittit pctā. Ait enim sic. Sacrm gre dat de⁹ etiā p malos. ipam vo gram non nisi p seipm. vel per sctos suos. Et ideo remissiōem pctōr vel per seipm facit. vel per ipius colūbe membra q̄bus ait. Si cui dimiseritis dimittēť. Ecce q̄ varia a doctoribus traduntť super his. ꝛ hac tanta varietate q̄d erit tenēdū Hoc sane dicere ac sētire possumus q̄ solus de⁹ dimittit pctā ꝛ

5 d Quodcūq; ligaueris super terram ꝛē. Obr contra istā Iero. expositiōem quia si istud eēt solum per ostensionem. nulla ḡdia esset sacerdotis noui testamenti ad vetus Iterum. si sacerdos est arbiť ꝛ penas pt̄ p̄m arbitrium suū i ponere. ergo videtur q̄ ad voluntatem suam possit soluere et ligare. Item aliquis hypocrita qui habet signa cōtritionis absoluitur a sacerdote. q̄ro ergo hic an clauis errat. an nō Si errat. q̄ non deberet eū absoluere. sed h̄ falsū est. qz iudex p̄m ea que apparent debet iudicare. Si non errat. ergo videtur q̄ talis sit solutus in celis. R°. dom q̄ q̄tū ad absolutiōem a culpa sacerdos se habz p modū demonstrātis. q̄tū ad absolutionem a pena se habet p modū dimittentis. Sed attendendū est q efficacia sacramenti pendet ex idoneitate suscipiētis. actus enim actiuoz sunt in patiēte dispositio. Dico igiť q i talē qui videtur cōtritū habz clauis effectū q̄tuz ē de se. sz q ñ hz h̄ ē ex sictoe illi⁹ ita q q̄tus clauis non errat. in ille errat ꝛ decipit. Si autem ille qui soluit ob ligat p̄m voluntatem ita q non p̄m scientie vel iuris regulaz p cedat. sic clauis non habz efficaciam. et contra tales qui volebant ad votum soluere ꝛ ligare loquitur Iero pym⁹. oñdēs h̄ de supcilio et superbia p̄cedere. vnde sicut sacramenta p̄uant efficacia. aut qz non recte administrantur. aut quia non recte suscipiuntur. sic de clauib⁹ oportet intelligi.

retinet. ꝛ tñ ecclie p̄tulit ptātez ligandi et soluēdi. sed aliter ipe soluit ꝛ ligat. aliter ecclia. Ipe eñ p se tñ ita dimittit pctā. qz ꝛ aiam mundat ab interiori macula. et a debito eterne mortis soluit.

Determinat modū p quem sacerdotes soluūt et ligāt a peccatis.

Non aūt hoc sacerdotibus concessit. quibus tñ tribuit ptātem soluēdi ꝛ ligādi. i. ostendēdi homines ligatos vel solutos. vnō dñs leprosuz sanitati p̄ius p se restituit. deinde ad sacerdotes misit. quorū iudicio oñderetur mūdat⁹. Ira etiā lazaz iam vi. uificatū. obtulit discipulis soluēdum. qz ꝛ si aliq̄s apud deū sit solutus. nō tñ in facie ecclie solutus habeť nisi p iudiciū sacerdotis. In soluēdis ḡ culpis vel retinēdis. ita opať sacerdos euāgelicus ꝛ iudicat sicut olim legalis in illis qui cōtaminati erant lepra q̄ peccatū signat. Vñ hiero. sup matheū. vbi dñs ait petro. Tibi dabo claues regni celorū et⁹ quodcūq; ligaueris sup terrā erit ligatū ꝛ in celis. ꝛ qcūq; solueris super terrā erit solutū ꝛ in celis. Hūc inqt locū q̄dā nō intelligentes aliq̄d sumūt de supcilio phariseorum. vt dānare innoxios. vel soluere se putent noxios. cū apud deū nō sētentia sacerdotū. sed reorū vita q̄rať. In leuitico se oñdere sacerdotibus iubenť leprosi. q̄s illi ñ faciūt leprosos vel mūdos. ḡ discernūt q̄ mūdi vel imūdi sit Ita ꝛ hic aperte oñditť q nō sequitur deus ecclie iudicium que p surreptiōem ꝛ ignorātiā interdum iudicat. deus aūt semper iudicat p̄m veritatē. Et i remittendis vel i retinēdis culpis. id iuris ꝛ officij hñt ecclīastici sacerdotes qđ olim habebāt sub lege

Hieron.

Ma. xvi.

Leui. xiij.

legales i curādis leprosis. Hi ergo pctā dimittūt vel retinēt. dū dimissa a deo vel retēta iudicāt et oñdūt. Ponūt ei sacerdotes nomē dñi sup filios israel. sed ipe benedicit vt dicitur in nūeris. hūc modū ligādi et soluēdi Hieron. supra notauit.

Alius mo dus ligan di et soluē.

¶ Ligant q̄z sacerdotes dum satisfactōez penitentie cōstitentibus iponūt. Soluūt cū de ea aliq̄d dimittūt. vel p eam purgatos ad sacramētoz cōmunionē admittūt. Quēadmodū superi⁹ leo papa notauit. Scōm hūc modū dicunt etiā sacerdotes dimittere peccata vel retinere. Ulī superius Aug dixit. Quibus remittūt remittit deus tc. Opus em iusticie exercent in pctōres cū eos iusta pena ligant. opus mie dum de ea aliq̄d relaxant. vel sacramētoz cōmunioni cōciliār. alia opera in pctōres exercere nequeūt. Et notāduz est quia quos satisfactōe penitentie ligāt. eoipsa pctis solutos oñdunt. quia nō iponit alicui satisfactio penitentialis. nisi quē sacerdos vere penitentem arbitrat. Alij nō imponit. teoipso peccatū retineri a deo iudicat. Nō aūt h̄ ad claues ptineat Aug. oñdit dicēs. Frustrat claues ecclesie q̄ sine arbitrio sacerdotis pnīam agit. si sine oris pfessiōe criminis indulgēcia impetrat.

Aug⁹. i li. de pnia.

Ad intelligentiā huius ptis querit de clauib⁹ fm q̄ spectant ad forū penitentiale. Et circa h̄ tria principaliter querunt. Primo queritur de clauibus in generali. Secundo tc de potestate ligandi et soluendi que est clauis principalis. Tertio tc de scientia discernendi. ¶ q̄ntum ad primum querunt duo. Primo queritur vtrū claues ecclesie date sint. Secundo supposito q̄ sic. querit ad q̄d date sunt.

¶ Questio. j. a

¶ Circa quā oñdit q̄ claues ecclesie sint date per illud quod h̄ Math. xvj. Tibi dabo claues regni celoz. Itē hoc̄ pm probat per illud quod dr̄ Joh. xx. Quoruz remiseritis pcta remittūtur eis tc. ergo i ptate apostolorum fuit introducere ad iusticiam. ergo ad vitā. sz omnis qui pōt admittere vel excludere a regno habet clauem regni. ergo apostolis date fuerunt claues. non ni si quantum erant prelati ecclesie. ergo tc. ¶ Itē ratiōe videt. quia nullus pōt ingredi regnum celorum nisi p ecclesiam. t hoc significatum est Gene. xxviij. vbi dicit Non est hic aliud nisi domus dei t porta celi. Sed cōstans é q̄ ad rectum ordinem oportuit prelatos in ecclesia instituī. sed nullus sufficienter porte preest nisi qui habet clauem ipsius. ergo videtur q̄ dominus claues apostolis concesserit. ¶ Itē tecet regem terrenum vt clauē ostij siue porte suis seruis cōmittat qui ministrāt in eius curia. sed nō est liberalis rex terrenus q̄z rex eternus. immo multo minoz. ergo videtur q̄ aliquibus seruis siue hominibus claues commisit. ¶ Ad oppositum ita arguitur. Nulla necessitas est clauium vbi ostium semper est parens et apertum. sed ostium celi et ecclesie semper est apertum. ergo tc. Minoz probatur sic. ostium paradisi christus dominus est qui dicit Joh. x. ego sum ostium. sed illud semper est apertum. quia Johannis. vj. dicit ipe. Eum qui venit ad me non ejectā foras Et apocali. iij. Uidi et ecce in celo ostium apertum. ergo tc. ¶ Item illi soli cōceditur clauis qui potest claudere t aperire. sed hic est solus xp̄s. Ysa. xxij. Dabo clauem domus dauid super humerum eius. t claudet t nō erit qui aperiat tc. ergo solius christi est aperire t claudere. ergo tc. ¶ Item solus ille fert clauem qui potest obstaculum amouere. sed obstaculum regni celorum solus christus potuit amouere. ḡ tc. Probatio minoris sup illud Ysa. xxij. Dabo clauē dom⁹ dauid. glo. in passione reserauit quod ante nō poterat. si h̄ fuit soli⁹ xp̄i. ḡ tc. ¶ Itē magis q̄d ē habere claues gadisi q̄z habere claues mortis t inferni. Sed xp̄s clauē mortis t inferni sibi soli reseruauit nec tedit ecclesie. ḡ clauē regni multo fortius. ¶ Ro. dō q̄ nomē clauis trāslatū ē ad spūalia ab ipis corpalib⁹. In his aūt corpalib⁹ clauis ē instm ad remouēdū aliq̄d obstaculū. Cum igit in spūalib⁹ inueniamus obstaculū ad ingrediēdū in regnū celeste. necesse ē illud remoueri. iō ad spūalia nomē clauis trāsferim⁹ vocātes clauē illā virtutē p quā obstaculū remouet. siue p quā excludit vel includit. Scōm h̄ igit notāduz q̄ cum tripler sit obstaculū ingrediēdi i regnū. t tripler ptās illud remouens. tripler est clauis spūalis differēs fm ḡdū t dignitatē. Obstaculū aūt ingrediēdi in celū ē debitū aliquātus pcī. hoc aūt ē tripler. Primū pcī mortalis cōmissi. t hoc ē debitū eterni supplicij. hoc aūt obstaculū solus tc⁹ amouet. q: h̄ remouet p culpe tcletiōez. t iō ptās hoc remouēs est ptās diuina que ab aliq̄b dicit clauis auctoritatis. Scōm obstaculū ē debitū pcī p tracti. t illud ē debitū solutōis pcij. t hoc solui potuit. p eū q̄ potuit satisfacere. tal aūt fuit solus xp̄s. t iō hec potestas remouēs illud obstaculū ē soli⁹ xp̄i. t vocāt eā aliq̄ clauē excellētie. Tertiū obstaculū est debitū pcī dimissi q: post̄ḡ hoī dimissa ē culpa. adhuc ē obligat⁹ ad tpalē penā. et hoc remoueri pōt p illū qui pōt pcī penā tarare. t talis est minister xp̄i nō tm xp̄s. t ista ptās ē hoib⁹ cōicata. t vocāt ista ptās clauis ministerij. Cuz igit tripler sit ptās fm tripler obstaculū. tripler ē clauis. Prima. s. auctoritas a qua ē scōa sc̄z excellentie et hec ē in solo christo. t tertia est clauis ministerij que tscēdit a claue auctoritatis mediante claue excellētie. t de hac dicitur est petro. tibi dabo claues regni celorū Math. xvj. Et de hac p̄cedūt auctoritates et rationes ad pmam pti. Sed rationes ad oppositū procedunt de aliis clauib⁹.

¶ Ad illud ergo quod primo obr̄ q̄ ostium semp est apertum. dicēdū q̄ hoc verum est de se. sed tamē homo sibi claudit p debitū peccati quod incurrit. a quo oportet hoiem per aliquā clauium liberari. ¶ Ad illud q̄d obr̄ q̄ solus christus potest claudere. Dicendum q̄ illud intelligitur de clauē excellentie per quam clausit lymbum sanctis ne ibi descendant. et aperuit paradisum. et de ista apertione dicitur in oratione pascali. Deus qui eternitatis aditus deuicta morte reserasti. tc hac intelligitur rectus t glosa. t ita patet sequens obiectio. ¶ Ad illud quod obr̄ de clauibus ifernī. potest responderi fm aliquos q̄ iste etiam sunt claues inferni. sed tamen denominantur a digniori. quia dum aperiunt celum claudunt infernum. sed principaliter sūt ad aperiendum celum. Potest aliter dici q̄ claues iferni habet christus fm q̄ deus. quia ipse est q̄ potest animam et corpus perdere in iehennam. et qui potest liberare et ibidem includere. vnde hoc competit ei fm clauem auctoritatis que est in remouendo culpam. et ideo plus dicit per clauem inferni q̄z per clauem regni. sicut plus est liberare a culpa et a morte eterna q̄z liberare ab aliqua pena temporali introducendo in gloriam. ideo non valet illud.

Questio ij. b

Ad qđ sint iste claues. Et supposito q sint ad aperiendu. querit vtz sint ad claudendū. Et q sic videtur ysaie. xxij. Dabo clauē domus dauid. z aperiet z nemo claudit. z claudet. z nemo aperit. Sz ptās collata ē ministrȝ p formis ptāti christi. ergo ad claudendū z ad aperiendū.

Itē in donatōne clauiū dñs dedit nō solū potestatez soluendi sed etiā ligādi. nō solū dimittendi peccata sed etiā retinendi. sicut patet Matth. xvj. z Joh. xx. z per hoc q soluūt sūt ad aperiendū. ergo ab oppositis p hoc q ligant z retinent erūt ad claudendū. nō ergo solum ad aperiendū.

Itē clauis dr metaphorice in spūalibus ad similitudinē clauis in corpalibus. sed officiū clauis nō tm est ad aperire sed etiā claudere. g. z.

Itē si solū est ad aperiendū. ergo pari rōne cum baptismus sit ad aperiendū tantuā. oīa sacramēta z precipue eucharistia z vnctio extrema q remouet obstacula ad ingrediendum in gliam. ergo oēs sacramēta esset clauis. qđ non admittit vsus nec ratio. g. z.

Cōtra claues date sunt ad nr̄am vtilitatē. sed vtilitas nr̄a nō ē q regnū celi nobis claudaf. ergo nō sunt ad claudendum.

Itē nihil claudit regnū celoz nisi quod apponit obstaculū. appositū aūt obstaculū ad ingrediendū non est nisi debitū qđ est ex pctō. sed claues nō sūt ad faciendū homies peccare. ergo videf q claues nō sint ad claudendū.

Itē quicunq; vtif instrumento ad illud ad qđ est recte vtif illo sed sacerdos claudendo aditū regni nō recte facit sz peccat. ergo clauis nō est ei ad hoc data. Probatio minoris Matth. xxiij. Ve vobis scribe z pharisei q clauditis regnū celoz ante homies. ergo peccabant in h.

Itē nihil idē ē ad oppositos fines. sz claudere z aperire regnū celoz sūt opposita. ergo clauis nō ordinatur ad hec duo. Queritur etiā iuxta hoc cū malū exemplū claudat regnū celoz. z bonū aperiat. quare nō dicitur clauis.

Itē cū soluere z ligare nō sit clauis vsus sed magis manus. non videf q dñs deberet clauibz attribuere vsum ligandi et soluendi. qđ ramē facit. Matth. xvj. queritur

12 ergo vnde hoc sit. R°. dom q ptās sacerdotibz communiter concessa sup subditos nō ē ad oīmino soluendū debitum. qz nō debebat hec cuilibz cōicari. ne culpa sine pena remaneret. ideo data ē eis ptās vt ligando soluerent. ligando sz ad vnū. absoluerent ab alio. sed nō est data potestas ligandi nisi ppter solutōnē. Qui igitur soluere aliquē a debito ē remouef obstaculū. z hoc ē aperire celū. z per dñs ligare ē claudere. ideo dico q claues iste simul sūt ad ligandū et soluendū z aperiendū. Sed actus ligandi z soluendi competit eis imediate z i subiectū. sed actus aperiendi i relatōne ad finē vltimū. Et q nia instrumētū denominatur ab optimo z a fine. ideo magis denominaf illa potestas a nomie respicīte finem. Quia vero instrumentū ordinatum ad claudēdū z aperiendum in corporalibus ē clauis. ideo talis potestas recte dicitur clauis. non tamen est omnimoda similitudo sed aliqua. Clauis enim materialis ad vtrunq; principaliter ē. z principalius ad claudendum ppter latrones z fures. Sed spiritualis principalius ē ordinata ad aperiendum nec ē ordinata ad claudēdum. nisi ppter apertionem. sicut nec ad ligandum nisi propter solutionem. z ita quemadmodum medicina est sciētia sani z egri. sani per se. z egri per accidens. ita intelligēdū est in proposito. Concedo ergo q sit ad claudēdum. licet non oīmino eodem modo quo clauis materialis.

31 Ad illud quod obiicitur. q clauis ē nobis damnosa. et fit per peccatum. Dicendū q sicut in corporalib9 quedam ē ligatio simpliciter nocens z impediens. sic cum ligatur homo ppter paralasim. Quedam simpliciter expediens sicut cum ligatur homo mediante emplastro. sic z in spiritualibus ligatio peccati impedit. sed ligatio sacerdotalis melio facit ad velociorē z expeditiorē solutionem. Similiter intelligendū est de clausione q est quedā bona z expediens. z hac ligat clauis ñ alia. ipse aūt opponit de alia. z per hoc patet responsio ad tria obiecta. ligat enī non debito peccati. sed impositione siue suppositione remedij.

Ad illud qđ obiicit 14. q nihil idem ē ad oppositos fines. Dicēdū q verū ē intelligendo de fine p se. sed de fine quod ē ad diuersa. ita q ad vnū ē p se. ad alterū p accidens nihil impedit. sic autē dicimus in proposito esse. Ad illud qđ queritur q. 15. re exemplum non dicitur clauis. Dom q officium clauis est q eadē soluit z ligat. z claudit z aperit. z solum est hec potestas sacerdotalis. ideo sola dicitur clauis. vnde baptismus non dicitur clauis eo q tm aperit. similiter nec bonū exemplū. econuerso peccatū vel malū exemplū tm claudit. z ideo neutrum dicit clauis. Preterea exemplū disponit a remotis. sed clauis aperit de ppinquo. ideo clauis nō debet dici. Ad illud qđ obī 19 q clauis ñ ē soluere. Dom q potestas illa bz actū i relatiōe ad subiectū. z in relatōne ad finem actus. In cōparatione ad subiectum respicit potestatis vsum. sed i cōparatione ad finē respicit fructū. Et qz denoīatio ē ab optimo. iō dñs claues illā ptātē vocauit. Sz qz executio et vsus respicit actū pmū. iō illi clauī actū soluendi et ligandi attribuit.

Consequēter q̄stū ad scām articulū querit de ptāte ligandi z soluēdi in foro pnāli. de q duo quorunt. Primo q̄rit vtrū hec ptās sit in culpā. Secundo q̄rit vtrū posset in penam.

Questio. j. c

Circa quā sic pcedit. Et videf q habeat posse in culpam. Joh. xx. Quoz remiseritis pctā remittūf. z quoz retinueritis z̄c. g videf q habeat posse sup pctā.

Itē sacm pnie est remedium actuale. sicut baptismus originale. g sicut ꝓtrute baptismi deleī originale. ita virtute pnie actuale. Sz virtus pnie pncipaliter ꝓsistit circa claues. ergo vr z̄c.

Itē vir iustus merito vite pōt alij pmam gram impetrare cui nō est cōmissum officium mediatoris. sz sacerdoti p officiū clauiū est cōmissū officium mediatoris. ergo multo fortius sacerdos gram impetrare potest. ergo et peccata dimittere.

Item communiter conceditur q sacramentum baptismi deler omnem culpam. sed tamen in hoc non derogatur diuine potentie in aliquo. Sed maioris virtutis est susceptiuus spiritus rationalis q̄z aqua. ergo videtur q sine aliquo inconuenienti possit dici q sacerdos virtute clauium ministerialiter absoluat a culpa. Cōtra. Mar. ij. cum dominus dixisset. fili dimittūtur tibi peccata tua. statim dixerunt hic blasphemat. sed non credebant blasphemare ob aliud nisi quia peccata dimittere est soluī dei. non est ergo sacerdotis.

Item Augustinus et Gregorius dicunt q in suscitatione Lazari mortui significata est resuscitatio peccatoris. sed Lazarus est prius a domino viuificatus q̄z traderetur discipulis exoluendus. ergo absolutio sacerdotis nihil valz anteqūz homo sit viuificatus per gratiam et suscitatus a morte culpe. ergo sacerdos non potest super culpam.

Itez pars potestatis est interius baptizare et a culpa absoluere mortali. Sed deus non debuit potestatem ba-

ptizandi interi⁹ cõicare ne spes ponerek in hoie·g̃ pari
rõe nec ptãtẽ absoluẽdi ab actuali. ¶ Itez nullo mõ fit
remissio culpe nisi g̃ gr̃am·sz gr̃az dare ẽ potẽtie ifinitẽ
17 sicut mõstratũẽli pcedentiby·g̃ tẽ. ¶ R⁹. ad pdictoz̃ in
telligentiã est notãdũ q̃ circa hoc ẽ dupler modus dicẽ
di ꝑm diuersos doctoꝛes. Aliqui enim dicere voluerũt
q̃ dupliciť ẽ loq̃ de clauiũ ptãte. Aut put opať in ppo
sito confitendi. aut in actu confessionis. Si prout ope
ratur in proposito confitendi. Sic quia illud proposi/
tum clauditur in contritione. et in contritione prima
delet culpa. sic ỹr⁹ clauiũ qdammõ se extẽdit ad delen
dũ culpã. nõ em̃ a culpa põt iustificari nisi ꝑponat sa
cerdoti cõfiteri. Si aũt loquamur de ptãte put opatur
in actu absoluendi. sic nõ põt in culpam. p eo q̃ digne
accedens ad absolutiõz accedit ꝯrit⁹ z suscitať. z ita ẽ
ei iam culpa remissa. Sz iste modus dicendi lz videať
ꝓbabilis. tamen hz in superficie fantasiã. Primũ. q̃ bap
tismus sacramentũ nõ dicitur opari ante eẽz̃ hõ baptisať
alioquin opatũ fuisset ab initio. pari rõne nec clauis.
Itẽ plus põt vnũqdẽz̃ in re eẽz̃ in solo ꝓposito. si ergo i
ꝓposito delet culpam. q̃ntomagis dũ exhibeť in re ipa.
Et itez. possibile ẽ q̃ aliquis ad absolutõem accedat at
tritus sicut ad baptismũ. quare tũc nõ fiet attritio ꝯtri
tio. cum nõ sit fictus. Et iõ est alius modus dicẽdi q̃ hz
clauẽ. z ꝑ ptãtẽ clauis mediatoꝛẽ õi ad hoiez. z hois ad
deũ. vñ p ipm̃ peccatoꝛ ascẽdit ad deũ. z sic ẽ sacerdos os
petõis siue loq̃ns p peccatoꝛe. Et p ipm̃ descẽdit de⁹ ad
hoiez z sic ẽ sacerdos ãgel⁹ dei imo os. eo q̃ ipe segat p
cioſũ a vili. Scõm q̃ ascẽdit habet se p modũ inferioris
z supplicantis. ꝑm q̃ descendit per modũ superioris et iu
dicantis. Scõm ꝑmũ modũ põt gr̃am impetrare. z ad h⁹
est ꝯne⁹. ꝑm scõm modũ põt ecclesie reconciliare. z iõ in
hui⁹ signatoriz in forma absolutois ꝑmittitur depcatio
p modũ depcatiuũ. z subiungitur absolutio p modũ iu
dicatiuũ. z deprecatio gr̃am impetrat. sed absolutio ꝓ/
supponit tm̃. Quõ em̃ sacerdos absolueret quẽz̃ de quo
nõ ꝓsumeret q̃ esset absolutus a deo. Si ergo q̃rak vtz
18 ptãs clauiũ se extendat ad delendam culpã. Dõm q̃ bñ
põt se extẽdere p modũ depcantis z impetrãtis. z illud
signatũ est in benedictõe sacerdotũ. Numeri. vj. sed per
modũ impantis nõ. Am̃ g̃ ptãs sonat per modũ actiui
z impantis ex se. hinc ẽ q̃ potestas clauiũ ꝓpe loquẽdo
nõ se extẽdit supra culpã. z ꝯcedẽde sũt rõnes ad h⁹ idu/
19 cte. ¶ Ad illud qõ obr̃ de Johã. dõm q̃ vel illud de re/
missiõe ꝺz eẽz̃tũ ad oñsionẽ vel solũ eẽz̃tũ ad penam. Ad
illud qõ obr̃ q̃ sacr̃m penitentie est cõtra morbũ actuali
20 tatis. dõm cz̃ sacr̃m pnie accipiť put ꝓhẽdit rẽ interio
rem. s. ꝯritiõez p eũ modũ p quẽ in pfectõe pnie tria cõ
currũt. s. ꝯritio. confessio. z satisfactio. ¶ Ad illud qõ
obr̃ q̃ vir iustus ipetrat gr̃am. Dõm q̃ verũ ẽ. tm̃ nõ lar
21 gitur. z bene sacerdos põt ibi gr̃am ipetrare pctõri. sed
ipse nõ dat eam sed ali⁹. z iõ soli illi attribuiť absolutio
a culpa. ¶ Ad illud qõ obr̃ de sacro baptismo. Dõm q̃
22 baptismus delet culpã p gr̃am. sed tm̃ nõ est illius cã effi
ciẽs sicut supra oñsum est. sed ỹtus diuina. Et baptis/
mus ꝺz pctã remittere rõne rei interioris quã solus de⁹
infudit. similiter z pnie sacr̃m. Sz ptãs clauis dicit po
testatẽ creature rõnalis. nec ꝺcernit gr̃am sed qõ exteri⁹
est. q̃ clauis ẽ extra in sacerdote. z iõ nõ sic ei attribuiť.
si em̃ sibi attribueret mũdatio. cũ hoc nõ possit intelligi
q̃ modũ informãdi. intelligeretur per modũ efficiendi.

Questio. ij.

Utrũ sacerdos possit aliq̃d in penã. Et q̃ sic oñdiť p
magr̃m in lr̃a. ibi. Aligãt q̃z sacerdotes dũ satisfactõem
penitentiby iponũt. soluũt aũt dũ de ea aliq̃d remittũt.
g̃ vr̃ q̃ aliq̃d remittũt de pena. ¶ Itẽ nihil ẽ in pctõre
remittendũ nisi vel offensa. vel pena. sz offensam remit
tit de⁹ nõ sacerdos. g̃ si pena solus de⁹ remittit. vr̃ g̃ q̃ sa
cerdos a nullo absoluit. falsũ g̃ dic̃ sacerdos dicẽs. ego
te absoluo. ¶ Itẽ sicut sacerdos noue legis se hz ad sa/
cerdotẽ veteris. sic sacra no. le. ad sacra ve. le. Sed sacra
ve. le. exhibent quod illa demõstrabãt et significabant.
g̃ sacerdotes noue legis dãt qõ illi pfigurabãt. sz illi pfi/
figurabãt in suis actibz remissiõez. g̃ vr̃ q̃ isti sacerdotes
eã tribuant. sed nõ nisi remissiõez culpe aut pene. sz nõ
culpe. g̃ pene. ¶ Itẽ q̃ peccauit petõ occulto z post cõ
teriť. ante absolutiõez sacerdotis nõ apparet ligat⁹ nec
sibi nec alij. Sibi non. quia videt se habere bonã volun
tatẽ. Alijs nõ. q̃ nõ vident in eo nisi bonũ. ergo vr̃ q̃ ñ
sit alicuius utilitatis ipm̃ ostendere absolutum. immo
q̃ nõ ostendať. Contra. Piero. In remittendis z reti/
nendis culpis id iuris habent euangelici sacerdotes q̃
olim habebant sub lege legales. Sz illi nõ ostẽdebãt ni
si mundatũ. ita q̃ nõ mũdabant a culpa. nec absoluebãt
a pena. ergo similiter et isti. ¶ Itẽ si remittat penam
aut eternã. aut temporalẽ. Eternã nõ. istud constat. q̃
illa inseparabilis ẽ a culpa. z preterea est infinita. g̃ nõ ꝑt
remitti nisi a virtute remittente culpam z a virtute in/
finita. nõ ergo a sacerdote. Preterea si deus remitteret
culpam sine pena eterna. ergo aliq̃s esset sine culpa. et
reus mortis eterne. sed non caret q̃s culpa nisi p charj/
tatẽ. g̃ simul habere charitatẽ z reatũ pene eterne. z ita
simul esset dignus morte eterna et glia. quod ẽ impossi
bile. nõ ergo remittit culpã sine pena. ergo sacerdos ñ
remittit penã eternã. ¶ Itẽ nõ remittit penã temporalem
qm̃ ad illã ligat. z constat q̃ non ligat z soluit respectu
eiusdem. Si tu dicas q̃ absoluit a pena purgatoria. et
ligat et purgatoria siue satisfactoria. ¶ Cõtra. Pena
purgatoria ẽ de alio foro. ergo ab illa non põt sacerdos
absoluere. ¶ Item si q̃s moriať ante pfectionem penitẽ
tie. punietur in purgatorio. sed nõ debet puniri pena a
q̃ est absolutus. ergo ab illa nunq̃z fuit absolutus. Itẽ.
dominꝰ dum remittit culpam remittit penã totaz. nec
obligat ad penã nisi q̃tuz exigit sua iusticia. ergo si ali
quis remittit aliq̃d vlterius de illa pena. ꝑiudicat diui
ne iusticie. Sed nullus põt diuine iusticie ꝑiudicare. g̃
nullus de pena tali ad quã obligatur petõr põt aliquid
remittere. Itẽ si posset partẽ remittere. aut pl⁹ remit/
tit ei qui plus peccauit. aut plus ei q̃ minus. Si plus
vel tantũ ei q̃ minus. ergo videtur q̃ si aliquis paruz
peccauit. ita etiã parũ debetur ei de pena q̃ totũ relinq̃/
ret. ergo p paruo petõ nõ est imponenda aliqua pena
quod est inconueniẽs. Si remittit minus. ergo ei qui
minus dignus est magis remittit. sed hoc est inconue/
niens. g̃ tẽ. ¶ Item si remittit partem. alius sacerdos
põt remittere aliam partem. z sic deinceps. z sic totum re
mitti. quod non competit. vt videtur sẽm forũ cõmu/
ne. ¶ R⁹. dicendũ q̃ preter positionem illam quaz ma
gister ponit in littera. qua aliqui senserunt q̃ absoluit 23
a pena eterna quam etiam satis efficaciter improbat.
tres sunt hic modi dicendi. Unus modus dicendi est.
q̃ sacerdos absoluit non a pena. sed a vinculo confes/
sionis ligando ad penam satisfactionis. Et ista posi/
tio videtur trahi ex verbis Hugonis in libro de pote/
state ligandi. vbi distinguuntur septem vincula. se licz 24
obduratõnis. seruitutis. captiuitaiz. eterne damnati/

onis siue punitionis ꝓpetue detestatõis ꝫ fessionis ⁊ penalis expiatõis. A ꝑnis tribus absoluit ꝺs ꝑ grãm ⁊ miscõiam. A vinculo obduratõis absoluit ꝑ gratiaꝫ ꝓparantẽ que emollit cor ad penitentiã ⁊ est gra gratꝭ data. A vinculo seruitutis ꝑ grãm ꝓuenientem que ẽ gratũ facies ⁊ liberat a seruitute peccati. A vinculo captiuitatis ꝑ grãm coopantem q̃ expedit hoiem ⁊ soluit ad bona opa. A vinculo q̃rto ſ. eterne damnatõis soluit ligãdo ad q̃ntum ſ. ad vinculũ ꝓpetue detestatõnis A sexto ꝺo soluit ꝑ ministrũ ligando ad septimũ. Sacerdos enĩ soluit peccatorẽ confitentẽ vt nõ teneat confiteri ſed ligat ad vinculũ satisfactõis. Sed illõ nõ sufficit quia sacerdos in absoluendo nõ dicit absoluo te a cõfessione ſed a peccatis. Ab illis ẽ absoluit vel q̃tuꝫ ad penam vel q̃tum ad culpã ẽ plus oꝑtet dicere. Ideo est ſecũdus modus dicendi q̃ sacerdos absoluit nõ tm̃ ab ꝺ vinculo ſed etiã a pena purgatoria ligando ad penam satisfactoriã ſed non soluit aliquã ꝑtem penerelaxando ſed solũ cõmutando ⁊ ꝺ sub cõditõe si exꝑlet satisfactõem iniunctã. Sed si illa satisfactio sit cõdigna absoluit a tota ſi nõ absoluit a tanta ⁊ ideo si peccator moriat ante cõpletũ satisfactõis condigne oꝑtet eũ puniri in purgatorio. Ꝺz nec illõ sufficit adhuc quia iſte pctor ꝑ absolutionẽ diuinã nõ ligat ad penã purgatoriã magis q̃ ad aliã. Et hoc patet quia tm̃ põt ꝺci q̃ deus totũ remittit ⁊ statim euolabit ẽ nõ oꝑtet q̃ illã cõmuter. Ar iterũ ſi nõ facit niſi cõmutare vel ligat ad cõdignã ergo nullũ fructũ reportat inde penitẽs ⁊ ꝑ nihilo dicit ego absoluo te ab oĩbꝫ peccatis que oĩa mala sũt ⁊ inconueniẽtia sunt ⁊ alia q̃ omittũtur breuitatis causa. Et ideo ẽ tercꝰ modus dicendi magis consonus rõni ⁊ fidei pietati q̃ sacerdos aliquã ꝑtez pene absoluendo dimittit ex vi clauiũ. ⁊ ꝺ possumus intelligere ſic. quia vniuerſe vie dñi miscõia ⁊ veritas. ideo ĩ iuſtificatõne que ẽ opus miscõie miscõia ſic remittit culpam vt iuſticie regulã nõ ꝑtereat. Preterea adhuc teneret obligatũ ad penã illa aũt pena ob rigorẽ diuine iuſtitie est viribus nr̃is impꝛoꝓtionabilis ⁊ nr̃e cognitioni ignota ⁊ ꝑ illa oꝑtet q̃ satisfaciat deo. quidit adhuc ergo nobis viam miscõia diuina ⁊ ꝺstituit arbitꝛ sacerdotẽ ⁊ ꝺdit illi potestatẽ arbitrãdi ⁊ taxãdi penã ⁊ manifestandi nobis ⁊ ꝑtem pene remittere ex virtute passionis christi. vt diuina iuſticia ꝑ illa ꝑte solutiõem ab iſto nõ exigat. ſed ex passionis christi pena ſit cõtenta. Quãta sit illa ꝑs nr̃m nõ est ꝺterminare ſed ꝺci. Et tunc ſacramẽtũ penitẽtie nõ tm̃ erit oneroſũ ſed etiã fructuoſũ. Hãc ergo opinionẽ ſuſtinẽdo ꝺcedẽdũ est q̃ sacerdos remittit aliquã ꝑtem pene. ſicut ostendũt rõnes nõ eterne. ſicut ostendũt alie nõ purgatorie. ſed cõmuniter illius pene qua ꝺs obligat peccatorẽ ꝑ absolutionem a culpa ⁊ ꝑ illa nunq̃ punit ĩ purgatorio. nec alibi. ſed ꝑ alia ꝑte a q̃ nõ absoluit. vel puniet ꝺ sufficiẽter
25. vel dñs eriget in purgatorio. Ad illud ẽ qõ obr̃ de Dieronimo. ꝺm q̃ est ostendere ꝑ ſolã ꝺmonstrationem. ſicut ostendit ille q̃ digito monstrat aliq̃d. Et est ostendere ꝑ q̃ndam exhibitionẽ. vt artifex ostẽdit imaginem inchoatã qñ eam cõſummat. Dico ergo q̃ hyeronimus vult dicere q̃ sacerdos euãgelicus q̃ntuꝫ ad absolutionẽ a culpa absoluit ſolum ostendendo. ſcꝫ ꝺmõſtrãdo absolutũ. ⁊ ꝺ verũ vt intelligat ostendere nõ ſolum ſenſui manifestando. ſed etiã ꝓficiendo ⁊ exhibẽdo
26. Ad illud qõ q̃ritur ꝺ pena purgatoria ⁊ eterna. ꝺcendum q̃ concedendũ est. ſed aliter ⁊ aliter. quia ab eꝛna nullo modo soluit. a purgatoria absoluit. nõ ꝑ ſe ſed ꝑ accidẽs. quia cum in penitente virtute clauium minuitur debitũ pene tpalis. nõ ita acriter punitur in purgatorio ſicut ſi nõ esſet absolutus. Ad illud qõ obr̃ic̃ q̃ 27.
hoc ꝓiudicat diuine iuſticie. Dicẽdum q̃ falſũ est. Sic enim in baptiſmo ꝑ passionis xp̃i meritũ ⁊ solutionem soluitur pctõr a tota pena ita ĩ penitẽtia ꝑ eiuſdẽ paſſionis christi virtutẽ soluit a ꝑte pene. ita q̃ ĩ nllo ꝓiudicatur iuſticie. imo verificat illud pſalmiſte. miſericordia et veritas obuiauerũt ſibi. miscõia enĩ superogando 28.
preciũ iuſticie ſatisfacit. Ad illud qõ q̃. ſi remittit ꝑtem. aut maiorẽ ei q̃ magis ꝺz. ⁊ ꝺm q̃ miscõia non cõſiderat meritũ ſed miſeriã. ⁊ ideo diuina miſericordia q̃ ſubuenit ꝺ miſeris nõ cõſiderãdo in eis meritũ ſed ꝺmeritũ. ſubuenit ꝑ meritũ christi. ⁊ remittit ꝑtem equalem oĩbꝫ. non inq̃ ꝓm absolutã compationẽ ſed ꝓportionalẽ. vt ſi illi q̃ ꝺz cẽtũ remittit decẽ. ⁊ ei q̃ ꝺz decẽ remittit vnũ. ⁊ ideo q̃ magis peccauit. ꝺz penitet reneꝛ ad magnas gratiaꝝ actiones. ⁊ hoc melius patebit cũ oſtendet quo in oĩ ope ꝺñi est miscõia ⁊ veritas. Ad 29.
illud qõ obr̃ q̃ ſi q̃libet remittit ꝑtem. tũc videt q̃ tota aliquãdo remittat. Dicendũ q̃ ꝓmus sacerdos cui confiteꝛ ſi paratus ẽ totũ remittit de ipis culpis qõ ꝑ vim clauiũ ꝺbet remitti. ⁊ ideo alius nõ remittit. bonuꝫ est tamẽ alteri confiteri. tũ ꝓpter inſtructionem. tum ꝓpter maiorem certitudinem. tum ꝓpter eius interceſſionem tum ꝓpter verecũdie meritum ⁊ artã ſatiſfactionẽ ⁊ humiliationem.

Quenſequenter q̃ntum ad terciũ articulũ querit ſpecialiter ꝺ clauꝭ q̃ ꝺr̃ scientia. Et circa hoc duo querũtur. Primo qr̃. vtꝛ sciẽtia ſit clauis. Secundo qr̃ vtꝛ ſit alia clauis q̃ potẽtia.

Queſtio j e.

Circa quaꝫ oſtendit q̃ scientia ſit clauis ꝓmo ſic. ſup illud Math. xvj. Tibi dabo claues. Glo. Clauis dicit scientia et potẽtia qua debet dignos recipe ⁊ indignos repellere. ergo scientia est clauis. Item in quodã ſermone de apoſtolis petro ⁊ paulo dicitur. Petrus accepit clauem potentie. paulus clauem ſcientie. ꝫ scientia est clauis. Item rõne videt qr̃ omne illud quo ꝺcere repugnat erroꝛi scientia ẽ vel de genere scientie. ſed clauis aliqua ẽ hmõi. ergo. ⁊c. Probatõ minoris. Dieroñ. ſup illud. tibi dabo claues. Sciat prudens letor ꝺ esſe ꝺ futuro ꝓmiſſũ. qr̃ ſi ſtatim date eſſent. nunq̃ ĩ eo erroꝛ ꝓtaue confeſſionis locũ habuiſſꝫ. ergo aliqua clauium excludit erroꝛẽ. Item Aug⁹. dicit. ⁊ habet ĩ diſtinc. precedenti. Qui vult peccata ꝓfiteri vt inueniat gratiam. querat ſacerdotem qui sciat ligare ⁊ ſoluere. ne cum negligens circa eum extiterit negligat. ergo ne ceſſariũ est absoluenti habere scientiam. ergo ſi illõ qõ tenet rõem ad apiendũ est clauis. videt q̃ sciẽtia clauis ſit. Sed cõtra ſup illud. tibi dabo claues. ⁊c. glo. ꝑſentis iudicij ptãtẽ. ĝ videt q̃ vtraq̃ clauis est ptãs. nõ ergo sciẽtia. Item claues dãtur ĩ ordine. ⁊ ꝺſequũtur pciſe ordinẽ. ſed multi habent ordinẽ q̃ nõ habent sciẽtiã ⁊ ecõuerſo. ĝ scientia nõ est clauis. Item clauis ſemꝫ habita nunq̃ amittit. ſicut nec ordo. ſꝫ sciẽtia habita ꝑ amitti. g scientia nõ est clauis. Item ſi sciẽtia est clauis aut ſcientia innata. aut acq̃ſita. aut infuſa. Sꝫ innata. ergo claues ſunt a natura. Si scientia acquiſita. ergo claues ſunt. ꝑ acq̃ſitõem. nõ ꝑ grãm. Si infuſa. ſed mlti sũt q̃ nihil nouerũt ꝑ infuſionẽ. ꝑt ſuã neq̃ciam. ĝ mali nõ habẽt claues. Si tu ꝺcas q̃ infũdit sciẽtia q̃ ẽ gratis data. ſicut ſalomõi. Cõtrariũ videm⁹ apte. quia omnes fere ſunt ita ſimplices ⁊ ydiote poſt ſuſceptio/

nem sacerdotū vt ante. ¶ Ad. dōm. q circa hoc fuit duplex opinio antiquorum. Quidā enī dixerūt q scientia ē clauis put scientia nomiat habitū sciendi discernere. sed nō est clauis p̄ncipalis nec p se, put iūcta est auctoritati ligandi ꝛ soluendi. ꝛ hec clauis nō est de esse ordinis. sed de bene esse. ita q si aliqs recipit ordinē ex facto nō habēs scientiā. factū ē p̄m executionez iurisdictōis absoluēdo. sz nō recipit sine periculo anime. eo q alka clauiū caret. Et hi dixerūt q quidā habebant scientiaz clauiū. vt illi qui habent scientiā acquisitam. Quidaz clauiculā. vt illi q̄ carēt acquisita. cū p naturalem industriam noscūt qō ars docet ꝛ scriptura. Quidā vo nullam. vt qui carēt vtraq; ꝛ videt fuisse opinio magistri Sed nō videt hoc bene posse sustineri. licet aliquā habeat pbabilitatē cū dicamus has claues ordinē consecꝝ ꝛ ita dari sicut ordinē. ꝛ ita durare sicut ordo durat. Et ideo ē secunda opinio q scientia nō est clauis p̄m q dicit habitū. sed ingītū dicit auctoritatē siue officiū discernē di. hoc aūt officiū siue hec auctoritas est consequens ordinem inseparabiliter. ꝛ hec est clauis essentialit. Et hec fuit p̄positiui. ꝛ hāc tenent cōmuniter doctores q addētes q scientia habitus ē sicut dispositio faciēs ad bñ eē vel etiā sicut dispositio materialis sine qua altera clauis erire nō p̄t in actū. Sicut ei vis visiua nō ē humidū christallinū. tamē illud exigit ad suā operationez. sic ipsa auctoritas discernēdi req̄rit habitū scientie. ꝛ q̄to melius habetur scientia. tāto meliori modo habeꝫ clauis. et ideo maluerūt sācti hāc clauē vocare hoc nomīe q̄ alio

31 Et his patent obiecta ad vtranq; ptē. Nā p̄me auctoritates que dicūt scientiā clauē. intelligūtur de scientia. put

23 dicit auctoritatē discernēdi. ¶ Ad illud qō obī de hieronimo. Dōm q nō intelligit tm̄ q̄tū ad eē. nec etiā solū q̄tū ad bene esse. sed etiā vltrius q̄tū ad pfectū eē. sic fuerūt in apostolis. q̄ post aduentū spūssancti nō fue-

33 runt decepti. nec a veritate abducti. ¶ Ad illud qō obiicitur de augustino q solus sciens p̄t vtiliter ligare. dicendū q hoc non est. q habitus sciērie sit clauis. sed q dispositio ē ad clauē. sicut dcm̄ ē. Que aūt ad oppositū inducūtur concedenda sūt. q̄m verū concludūt. s. scientiā vt dicit habitū non esse clauem.

¶ Questio ij f

Utrū scientia sit alia clauis q̄z potentia soluēdi. Et q sic videtur p̄mo auctē dñi. Matth. vj. Tibi dabo claues regni celoz. si ergo dñs vere ꝛ ꝑpe ē locutus. nō ergo tm̄ clauē. verūetiā claues dedit. ergo plures sūt claues sed nō nisi potētia ꝛ scientia. ḡ. cō. ¶ Itē habitus ꝛ potentie p actus dinoscūtur. ergo pari rōe ꝛ instrumenta sed scientia est ad discernendū siue nomiet habitum siue auctoritatē. potentia vero ligandi ꝛ soluendi ē ad alterū actū. ḡ. cō. ¶ Itē que habent opposita diuersa ipa sunt diuersa. sed scientia opponitur erroꝛi. vt dīt Hiero. ꝛ habetur i p̄cedenti pbleumate. potētia aūt soluendi opponitur difficultati. ergo cō. ¶ Itē que respiciūt diuersas anime vires diuersa sūt. loquendo de his que supaddūtur potentijs. p eo q accidentia ꝛ ꝑpetates p subiecta ꝑpa distinguūtur. scientia aūt ad intellectum ꝛ potentia ad effectū refert ergo videt q sint due. Contra. clauis vel ē ordo sacerdotalis vel ꝑpetas inseparabiliter annexa. sicut infra videbitur. sed ordo ille ē vnus ergo ꝛ clauis ad illū ordinē spectās ē vna. ¶ Itē clauef sunt directe ad regnū celoz aperiendū ꝛ ad obstaculuz remouendū. sed regnū illud nō est nisi vnū. ꝛ ostiuz qō sacerdos apit nō est nisi vnū. s. debitū pene eterne. ḡ vr q vna tm̄ debeat esse clauis. scientia. ꝛ potentia. Item.

aut potentia ligandi ꝛ soluendi apit p se solam. aut iūcta auctoritati discernendi. Cōstat q nō p se solā. sicut p̄mus visum ē. ꝛ hoc patet. q. nullī cōpetit de aliq̄ discernere. de quo nō cōpetit discernere ꝛ alīq. si ergo actus aperiendi nō cōpetit ei nisi cū scientia. ꝛ clauis ab actu aperiendi denomiatur. ḡ ambe sūt vna clauis. Itē si claues iste distinguunt. aut penes id a q̄ sunt. aut in quo. aut ad quod. Si penes id a q̄. vt scientia a filio. ꝛ potētia a patre. Cōtra. hoc ē numerus ꝛ ordo. Numerus. q. cū tres sint p̄sone. tres deberēt esse claues. Ordo. q. cū p̄ scōm originē p̄intelligit ptās soluēdi. p̄iret sciam. qō est inconueniēs. Si penes id in quo sūt. cū ergo tripler sit in nobis potētia. p̄m quā cōsistit imago. tripler deberet esse clauis. Una i memoria. alia i intelligentia. tercia in volūtate. Vel si nō est i istis viribus. cū tres sint vires i q̄bꝫ sūt tres ꝗtutes. deberēt tūc ḡ esse tres claues. vna i rationali. alia in concupiscibili. ꝛ tercia in irascibili. Si āt distinguūt penes illud ad qō. sz illō ē vnū. s. aperire reg. ḡ. cē. Si tu dicas q sūt ad soluēdū ꝛ ligādū. ꝛ ita ad duo. Cōtra. ad virtutē req̄rit scire ꝛ velle. ꝛ p̄fecte ꝗtuose opari. sed scire ꝛ velle virtutē nō pluraliter. imo sūt in una virtute. ergo pari rōne discernere ꝛ soluere. ¶ Ad 34 ad p̄dictoꝝ intelligētiā est notandū q distinctio clauium p̄dictaz diuersimode sumit a diuersis. Quidā enīz distinctionē harū clauiū sumūt penes id a q̄ sūt. ꝛ ad qō finaliter reducūt. Dicūt enī q sicut in angelis est ierarchia descendēs a ierarchia supcelesti. ꝛ ad illā ascendēs ꝛ rediēs. sic ē in militāte ecclesia. In angelica aūt ierarchia. sicut dicit Dyo. est ordo. scientia. ꝛ actio. i. ptās ordinata scientia ꝛ actōe. ita q ptās respondeat p̄ri. ꝛ hec apparet in rhonis. Scientia. filio. ꝛ hec apparet i cherubin. Et actio siue opus spiritui scō. ꝛ hec apparet i seraphin. Per hūc modū ē intelligere in ierarchia ecclesiastica que maxime cōsistit penes sacrz ordis in q̄ ꝑfert ptās ordinata scia ꝛ actōe. ꝛ hāc dicūt potestatē clauiū que cōplectit actum discernēdi ꝛ soluēdi. ita q ptās respōdeat patri. ꝛ scientia filio. ꝛ opus spūi scō. Et scōm hos sūt i sacerdote tres ptātes. Una p̄ncipalis ꝛ prima 35 q̄ est ipse ordo vel ptās ꝛficiēdi. scōa ē ptās discernēdi. ꝛ tercia absoluēdi. vt sic appareat pfectissima pulchritudo i ordine ecclesiastico scōm repītationē illi⁹ supiorus pfectissime trinitatis. Si aūt tu q̄ras ab his q̄re ptās ꝛficiēdi nō est clauis. respondent q. nō est ad alterz sicut ille due. sicut videbitur infra. ꝛ hec q̄dē positio satis p babil' vr eē. Alīj sumūt rōem distinguēdi penes id in q̄ sūt. ꝛ q̄ sūt. dicūt enī q he due claues respiciunt intellectū et affectū remouēdo duplex malū nobis inflictū. s. errorē p sciam. ꝛ difficultatē pabsoluendi potētiā. Sz iste modꝰ minꝰ pbabilis ē q̄z p̄mus. tū q. scōm rectā viā distinctōnē clauiū nō inq̄rit. tū q. ꝛ si scia sit i intellectu. tamē auctas discernēdi i eadē potētia ē. vt videt apte cū auctē soluēdi siue sētētiādi. Nō aūt recte sumit rōem distinctōis. Claues enī nō dant sacerdoti vt sint in remediū sibi. sz vt sint recte i remediuz alīs. In hoc tamē concordāt cū p̄ma. q due sūt claues scōz cōpletaz distinctionē. Tercꝰ modus distinguēdi claues ē penes id ad qō imediate sūt. In foro aūt penitētiali duo sī quē admodū in foro iudiciali. In illo ei sūt isti duo actꝰ. sz discernere causā. ꝛ postmodū sentētiare. ꝛ isti sūt actus diuersi. ꝛ ad b̄ q plene cōmittaī alicui auctas. neēe est vtrūq; cōmitti. alioq̄n plenā nō haberet auctem Est tamē duplex auctas cōcurres i vnā plenā. qō p̄z. q. eā contingit diuidi. Cōmittit enī aliq̄n dñs papa aliq̄bꝫ vt causam discutiant. ꝛ instructam ante plationem sententie

ad ipm remittat. z hi habet auctoritatē discernēdi. nō. sentētiandi. Per hūc modū in auctē sacerdotib cōmissa est sentiēdū q cū sufficiés sit eis collata ptās arbitrādi inter peccatoꝝ z deū. q vtrāq; hñt auctoritatē. z cuz vtraq; sit ordinata ad apiendū celū. vtraq; dr clauis. z sūt due claues. tamē qz ex his ostat vna plena auctas ideo i vno ordine dātur. z vnū respiciūt. z sic patet. q sunt plures claues. et patet responsio ad pmū obiectū in ōrū de ordinis vnitate. Posset tamē dici q pma et vnica ptās essentialis ordini sacerdotali est. potestas cōficiendi. Ad illud qd obr q sūt ad vnū. dom q ad illud vnū duplex actus necessario requrit. s. discretō culpe z solutio pene. z in his duobus duplex clauis constitit. nō g penes finē vltimū. sed penes imediatuz hñt discretionē. Ad illud qd obr de aptione. Dom scōm antiquos q ad eādē serā apiendā in corpalib videm? duplicē clauē. vnā directiuā. z dr anticlauis. z aliaz q apit. z hec dr pncipalis clauis. Sic in spiritualib scīa ē sicut anticlauis q dirigit iudiciū. z ptās soluendi pncipalis clauis. Ad illud qd qr. penes qd distinguātur. dom q penes illud ad qd imediate sūt. scz. discernere de culpa. z soluere a pena. nō penes bos actus soluere z ligare. Et si tu obīcias q scientia z oratio nō faciūt duas virtutes. Dom q scia ē duplex. vna q modū praxis z expientie. z hec ē in qualibet vtute. z est eis essentialis. Alia vo est q modū cuiusdā directionis. sicut prudentia. que vt dicit Bern. ē auriga virtutū. z si des etiam ē directiua theologicarū. z sic distinguit ab his que circa opus cōsistunt. sic intelligendū ē in pposito. Et si tu queras a me quare nō sunt tot potestates quot sunt vicia a quibus soluunt. Dicendum q ab omnibus alijs soluunt scōm vnam rationē. z vnū actū et modum consimilem. z ideo non oportet sic multiplicari.

36 37 38 39 40 41

De clauibus z earū vsu in foro iudiciali.

Est z alius modus ligandi z soluendi. zc. Supra egit magister de vsu z potestate clauium in foro penitentiali. q quidem ē q absolutionem z ligatōem i foro illo. hic secūdo agit de absolutione z ligatōne in foro iudiciali. q quidē est q excōmunicationē. z habet hec ps tres partes. In pma assignat hunc modū ligandi quare z q liter fiat. In secūda vo aucte sacre scripture confirmat ibi. Scōm hos ligādi z soluēdi modos. In tercia ad intelligētiam illarum auctoritatum. quandā questionez querit z determiat scz que sit anime macula vel tenebra a qua deus mundat. ibi. Dic queritur que sit illa macula.

Assignat modū ligādi in foro iudiciali. quare z qualiter fiat. f

Est aliꝰ modꝰ ligādi z soluēdi q q excōicationē gerit. dū aliqs fm canonicā disciplinā tertio vocatꝰ ad emēdationē manifesti delicti z satisfacere vilipendēs. snīa ecclie a loco orōnis. z sacrorꝝ cōione. z fidelīū ꝓsortio pcidit vt erubescat. z pudore sceleris puersus peniteat vt sic spūs eiꝰ saluus sit. Qz si pniaz pfitens resipuerit. negate cōmunioni admittit. z ecclie recōciliat. Hec ē autē ecclie anathematizatio. hāc penā illis q digne pcellunt infligit. qz gra dei z ptectio illis amplius a subtrahit. acꝫ sibīpsis relinqt. vt sit eis libez ruere in interitū pcti. In qs etiā maior dyabolo seuiēdi dat ptās. Rōnes q ecclesie z bñdictionū ac meritorꝝ suffragia eis nequaq; suffragari putant.

a

Confirmat modū ligādi auctoritate sacre scpture. fm illud Qcūq; solueris zc. g

Scōm hos ligādi et soluēdi modos quō vez est qd dr. Qcūq; solueris sup terrā erit solutū z in celis. z qcūq; ligaueris sup terrā erit ligatū z in celis. Aliqū em oīdunt solutos vel ligatos q nō sunt apud deū z pena satisfactōis z excōicationis interdū indignos ligāt vl soluunt. z indignos sacris admittūt. z dignos admitti arcēt. b Sz intelligendū est hoc i illis quoz merita solui vel ligari postulant. Tūc em snīa sacerdotis iudicio dei z totiꝰ celestis curie approbat z cōfirmat. cū ita ex discretōe prodit vt reoz merita nō ꝓtradicāt. Quoscūq; ergo soluūt vel ligant adhibētes clauē discretōis reoz meritis. soluunt vel ligant in celis. id ē apud deū. qz diuino iudicio sacerdotis sententia sic pgressa approbat z cōfirmat. Quos g fm merita snīa ecclie pcellit. ledit. z illi foris sunt apud deum. Qui aūt nō meruit snīa ecclie nō ledit nisi ꝓtemnat. Vñ Origenes. Exit qs a vitate. a fide. a charitate. z pb exit de castris ecclesie. etiā si epi voce nō abijciat. sicut ecōtra aliqs fi recto iudicio foras mittit. Sed si nō egit vt mereat exire. nihil ledit. Interdū em q foras mittit intus est. z q foras ē intꝰ videt retineri. Ecce qlis z qtus ē vsus apostolica z clauiū. Jam oīsuz est ex pte qliter sacerdotes dimittunt peccata vel tenēt. z tm

b

a. q. Sibīpsis relinquit. vt sit eis libez. zc. Vīr male dicere. qz libez ar. ñ respicit magꝫ z minꝰ g nō est mō liberiꝰ post excōicationē ad peccatum qz añ. Item iuxta bñ qrit que sint mala q icurrit qs p excōicationē. Rō. dom q libertas peccandi ñ est libertas sz defectꝰ libertatis. Libez g arbit. put dicitur liberū a culpa. qz nō est libertas ēntialis sed accidētalis. vt magis z minꝰ libez. z tūc magis ē libez quando melius pt defendere z minus liberum quando miꝰ se pōt defendere a peccati dñio. Cm igitur meritꝫ oratiōnū ecclie multi sustentant z defendūt a culpis tūc dicunt liberiores ad pcm ppetrādū fieri. qn auferunt eis suffragia ecclie. Vñ ptz quō illō ꝓbuz intelligit. Et nota q multa sunt incōmoda q incurrūt excōicati q norant bis ꝓsibus. Gratia subtrahitur magis ac magꝫ obice rupto. De vicio ruit in vicium. suffragia perdit. Et satha ne citius verandus trahit ille. Quē ligat ex pcīs anathematizatio culpis. Et intelligūtur

Mat. xvj 42

43 Origenes sup leuiticū

q̄tū ad expositionē vel ꝛe eiectionē · sicut rex diceret militē tradere inimico quē nō ꝛefenderet ab eiꝰ veratōe b·ū. Sz intelligēdū est hꝫ in illis q̄z merita solui vel ligari tē· Querit hic · si aliqs sit iniuste excōmunicatꝰ vtrū hōe se debeat p excōicato · Et q sic · vī · q ꝺ̄z in iure

Snīa pastoris siue iusta siue iniusta tenēda ē et timenda. Sz ꝺ̄. mgr ꝺic q illam solā snīaz approbat curia celestis q̄ daf ex meritis Ite fouere ꝛ tenere snīam iniustā est pstare patrocinīū iniustitie · g talis snīa vt vī nullo mō tenēda ē · nec ab eo q excōicaf nō ab alīs. Ite q̄rit quō sit snīa excō municatiōis iniuste lata. Rō · ꝺ̄m q snīa iniusta ꝺz ex anīo · ex cā · ex ordine · Ex anīo · vt cū ferf ñ zelo iusticie sed vindicte · Ex cā · vt cū nō est meritū sufficiens vel certū ꝑ quē q̄ ꝺebeat excōmunicari iste cui inflīgif · Ex ordie · vt cū ptermittif ordo iurīs. Si g talis excōicatio ferf in aliquē · ꝺistinguendū ē · q aut ferf ab hñte canonicā iurisdictionē · aut a nō habēte · Si ab hñte · ꝺicēdū q tenēda ē ꝛ timēda · q nō ē subditoz discutere sentētias maioz · ꝛ si ꝺtēnat graviter peccat Excipiunf ät duo casꝰ · vicz · si snīa illa lata ē pꝰ appellatōz legittimā vel q̄ ꝺtinet intollerabilē errorē · vt si diceret · excōicote · q credis i deū. In his duobus casib nō q̄rentes absolutionē admittūtur ad eoz pbationē · alꝫ aūt non admittūtur nisi humiliter petāt absolutōz · Absoluit aūt ꝺns papa ꝺoīb ad cautelā · ñ ꝑ hꝫ q reputet fuisse excōicatos vel excōicādos · sz vt oñdat ecclie snīam q̄ntū cūq sit iniusta eē formidādā · vñ timef ꝛ tenef ñ ꝝsidera tōne iniusticie · sz ob reverētiā ptātis ecclīastice · Hoc sentiēdū ē ꝑm iura si excōicef ab hñte iurisdictōz canonicā · Si āt ab alio excōicef q nō hz canonicā iurisdictōez ꝛ hꝫ ꝝstat · tūc nō ē tenēda · vt pote si sint heretici vel scismatici · apostate intrusi suspēsi a iurisdictōe · Si āt talium crimē sit occultū · tolerāda ē talīū snīa · sic ꝛ ipi tolerātur ab ecclesia. c·ū Detenebris ꝛ interiori caligine satis facile ē intelligere · Ūr falsū ꝺicere · q videmus mīros pctōres i pctis exīstes q̄ valde bñ itelligūt ꝛ ad discūt · ꝛ ita exp̄mītū ē ꝓ hꝫ. Ite ꝺñi ꝺocumītū ē Auc · xvj

retinuit sibi ꝺs q̄ndā singulare ptātē ꝺimittēdi vel retinēdi · q ipe solꝰ p se debitū eterne mortis soluit ꝛ aīam interi⁹ purgat

Querit ꝛ determīat ad intelligētiā p̄dictaꝝ auctatū q̄ sit illa macula vel tenebra a q̄ deus purgat. h

Hic q̄rit q̄ sit illa macula ꝛ q̄ sint ille tenebre interiores a q̄bus ꝺs interi⁹ aīam purgat · cū vera pnīam īmittit. c De tenebris ꝛ interiori caligine satis facile ē ꝛ intelligere ꝛ rñdere · Cū ei q̄s moztaliter delinq̄t · ꝛ gra ꝺi tutis puaf · si q̄ pcessit · ꝛ naturaliū bonoꝝ elisionē patif · vñ ꝛ intellectꝰ obtundif · ꝛ totꝰ hō interior obtenebraf · ꝛ ita q̄si caligine q̄dā mēs obuoluif · q̄ caligo pctī pena ē · hāc ꝺo ꝺeꝰ pellit cū pnīaz īmittit · p quā pdita bona restituit · ꝛ viciata repat · vñ ppha. Nebulā sic cinerē spgit. Sz q̄ est macula pctī a q̄ aīaz lauat · Ecce eñ q̄s voluit facere homicidiū ꝛ patrauit · q̄ patrato desinit tā velle q̄z facere · nō ꝺū tñ ꝺe ꝛ hūilif penitet · nec cō

filū hꝰ scli prudētiores sūt filīs luc. Ite cū mīto magis sit pctūm ꝺordinatiuū affectꝰ q̄z itellectꝰ · ꝛ corruptiuuz amoris q̄z luis · ꝛ charitatis q̄z fidei · vī ꝓtꝰ ē ꝺōm · q pctūm sit frigꝰ q̄z tenebra · Rō · ꝺz · q gra magis ꝺf lux q̄z calor · q̄m lux i se hz ꝛ ꝺtutē illuminandi · ꝛ illuīando magis ꝛ magis ꝺtutē calefaciēdi · ꝛ nō plꝰ ꝺplectif lux q̄z calor · Et gra inq̄tū lux ñ tātū respicit intellectū verūetiā affectū · immo lux vt ꝺz de gra nomīat eā vt respicit totā aīam · q̄m sic ē forma totꝰ ozb ꝑmi p cuiꝰ influentiā fiūt gñationes circa ptes iferiores · ꝛ vna est rō actualitatis ꝛ diffusionis ꝑm q innuit ꝛ ꝺicit apte ꝺyo · in li · de diui · noīb ꝛ q hꝫ ꝺpetit gre q̄ ē radix oīm habituū gtuitoz et ꝓncipiū ois bōi opis · hic ē q ꝺf lux · ꝛ pctūm ꝺf tenebra q tenebra nō tm puat actū lucis ꝑm quē ē in sensū visꝰ · sz etiā alios actꝰ ꝑm q̄s ē opatiua · ꝛ ista tenebra nō respicit intellectm tm · sz intellectm vt est sū ad caloꝛe affectꝰ · vel ad opa

fiteri ꝓponit · Que g remāsit i aīa illiꝰ macula · Mala volūtas q̄ ꝺe fuit macula illiꝰ aīe · ꝑ illa trāsit · Macula etiā ē si penitere ꝓtenit · ꝑ hꝫ est pctūm aliud a ꝓcedēti · Que g macula remāsit a q̄ ipe in pnīa purgaf · polluta q̄ ꝺe est aīa q̄sq̄z peniteat · sic erat ꝺū in ea prava erat voluntas · Sic eñ q tāgit mortuum vel aliud īmūdū ita pollituꝰ est post tactuz q̄sq̄z lauaf · sic fuit ꝺū tāgeret · ita pꝰ actū pctī ita polluta remanet aīa sic fuit in ipo actu pctī · q ita ē lōge a deo ꝓssilitudinē q̄ ē vita ꝛ mūdicia mētis · sic fuit ꝺū pctūm ageret. d Ipa g ꝺissilitudo que i est ꝺ aīe ex pctō ꝛ ē a deo elongatio aīe macula intelligit · a q̄ purgaf in pnīa · hꝫ aūt solꝰ ꝺeꝰ facit · q solꝰ suscitat aīam ꝛ illuminat q̄ sacerdotes neq̄unt · q tñ me ꝺici sunt aīaꝝ · vñ ppha · Nūq̄d medici suscitabūt ꝛ p̄fitebūt tibi · q̄ ꝺ exponens Aug · ait · boni doctores recte medici ꝺicūf · q viuētes curare mīsterio p̄sit · sz nō mortuos suscitare · Sola ei ꝺei gra reuiuiscūt ·

ptōne effectꝰ · Ex his patēt obiecta Ar enī ꝺf q itellectꝰ viget i pctōrib · ꝺ̄. q vez ē ꝑm actū · q ē pure speculationis · sz nō put extēdit ad affectū vl op⁹. Ūñ alꝫ habuit ꝓphetia balaā · alꝫ ꝺauid · Ille ei solū videbat · iste vīe bat ꝛ gaudebat · ꝛ ꝑm hꝫ se in ope regulabat · ꝛ sic ꝑm ꝺirigebat. Exēplū ē in musico ꝛ bono cytharede · alꝫ enī nouit ꝓsonātiā cytharede musicꝰ · alꝫ bonꝰ cytharedꝰ · ꝛ q̄z tū ad hāc obtūdit itellectꝰ māi feste · sz nō q̄z tū ad ꝓnunita apte · credo tñ firmīf q q̄z tū ad vtrūq;. ꝺ·ū. Sp sa g ꝺissilitudo q̄ inest aīe ex pctō · aīe macula ē · Ūr male ꝺicere · Dis enī macula ꝺeformitas ꝺf · aut q aliq̄ ē remotū · aut q aliq̄ qꝺ nō ꝺz circa rē ponif · sic pz trūcatꝰ naso ē ꝺeformatꝰ · sz hñs morpheā vel aliq̄ tale est maculatꝰ · sz pctūm nō corrūpit bona naturalia · q nihil corrūpit i eo qꝺ ē exñtia vl natura · aut si corrūpit tñ nihil ponit · g nullo mō ꝺz ꝺici macula. Si tu ꝺicas q ꝓponit malā habilitatē ꝛ ꝓnitatē ad malū · ꝛ illa ē macula · Cōtra · illa ꝓnitas pōt auferri p ꝓpositā ꝓnitatē · ergo macula peccati ꝺeret maculā · qꝺ inconueniens ē ꝺicere. Ite ꝓnitates liberaf p assuefactōz · solus aūt ꝺs liberat a macula · vt ꝺī ī ira. Rō · ꝺ̄m q peccatū nō est

aliud ꝯ ꝑuatio ordis debiti. ꝛ voco ordinē debitus ꝑut cōprehendit modū. spēm. ꝛ ordinē. put circa ipz ꝟsistit ꝓcipue rō boni. Ista g̃ deordinatio remanēs i aia ē culpa ipa ꝛ pctm̄. qz ē ex ꝑpo actu vbi dz eē ordo iusticie. hāūt dz cōsiderari ꝛ fm rōz auersiōis ꝛ fm rōz auersiōis ꝛ rōz vtriusq; Scōm ꝑmā rōz cōpetit ei rō ꝑuatōis. fm secūdū modū rō infectōis. ꝛ hūgit sibi rē turpē. fm ter-
50 ciū modū rō obligatōis. Quātū ad ꝑmū dr pctm̄ tene-
bra ꝛ deformitas. Om̄ bonū duplr ꝑt cōsiderari. s. in se ꝛ sic dr lux. ꝛ p oppositū pctm̄ dr tenebra. Et in compatōne ad vim cognitiuā. ꝛ sic dr pulchritudo anie. ꝛ per oppositū pctm̄ deformitas. Quātū āt ad auersionez sic dicit macula ꝛ feror. ꝛ hoc silr fm duplicē cōparationē illius ꝓūctōis cū delectabili terreno. Aut i se. ꝛ sic ē macula. Aut ad vim cognitiuā ꝛ sic feror. ꝛ q̃ntū ad vtrum q̃. sic cōpetit esse vinculū mortis eterne.

Questio. j.

AD intelligētiā hⁱ ptis sex q̃runt. Pmo q̃ vtruz aliq̃s possit vel debeat excōicari. Secundo dato q; sic. q̃ p q̃ds sit excōicād⁹. Tercio q̃ a q̃. Quarto. vtz excōicatio possit iterari. Quinto de cōicatōe cū excōicatis. Sexto de absolutōe. Questio. j. g

Q aliq̃s possit excōicari oñdit ꝑmo auctē dñi Habet. xviij. si peccauerit i te frr tu⁹. ꝛc. vsq; ibi. q; si eccle-
siā nō audierit. sit tibi sic ethnic⁹ ꝛ publican⁹. Et post. amē dico vob. qscūq; ligaueritis sup ter. ꝛc. ꝛz ethnici et publicani extra cōicatōz reputātur. g̃ ꝛ tal' frr. ꝛ hⁱ fm iudiciū ecclie. vt ōt. g̃. ꝛc. Itē hⁱ ꝑbaf exēplo apli. q ꝑma Cor. v. fornicatorē mānifestū tradidit sathane. Et. j. ad Thi. j. ex q̃bꝫ ē hymene⁹ ꝛ alexāder. q̃s tradidi sathane Et gal'. j. si q̃s vob euāgelizauerit ꝑter id qđ accepistis anathema sit. Et. j. ad Cor. vlt. si q̃s ñ amat dñm ihesū xp̄m anathema sit. Si g̃ paul⁹ ecclie admīstrator subiectos excōicauit. videt illō esse cōuenies ꝛ licitū. Itē. hⁱ ipm rōnabiliter ꝑbaf ꝑ exēplū i moralibꝫ. Pr ei. familias fm rectū ordinē rectitudis filiū inobedientē extra domū ad tps eūcit vt saltē sic corrigaf. g̃ pari rōe ille q̃ pest i domo ōi ꝑt ꝛ dz ꝓsilez eūcere extra domū. Sz eūcere extra domū ē eūcere extra cōicatōz. ꝛ hⁱ nō ē aliud q̃ excōicare. g̃. ꝛc. Itē videm⁹ i arte medēdi q; fm rectū iudicium artis mēbꝝ putridū ordiatū ad alioꝝ mēbroꝝ infectōez a corpe ē resecādū. sz i spūalibꝫ ot̄ingit mēbra esse putrida ꝑ pctm̄. ꝛ alia mēbra corrūpētia. g̃ vr̄ q; tlia recte sint amputāda fm rectū regimis ordinē. sz hⁱ fit ꝑ excōicationē. g̃. ꝛc. Sōtra excōicatio ē separatio a cōicatōe. sz cōio est ꝑ charitatē. sz extra charitatē nemo ꝑt nec dz aliq̃ eūcere. g̃ nec excōicare. Et nemo possit auferri charitatē vr̄. qz nemo amittit charitatē inuit⁹. Itē nemo ē q̃ ñ sit ex charitate diligēd⁹ q̃diu ē i via. g̃. ꝛc. Itē excōicatio ē separatō a coione sacroꝝ. sz a sacris null⁹ ē separandus nec ꝓhibēd⁹. g̃ null⁹ ē excōicād⁹. Maior ꝑz. Minor ꝑbaf sic. Oēs fideles aut ē iust⁹ ꝛ san⁹. aut pctōr ꝛ infirm⁹. Si iust⁹. nō ē arcēd⁹ a sacris. Si pctōr ꝛ infirm⁹. ꝛ indiges medicinis spūalibꝫ magꝭ ē attrahēd⁹ q̃ arcēdus g̃. ꝛc. Itē excōicatō aut ē morbꝫ aut medicina. Si morbus. g̃ nulli ē infligēda. qz omī sal⁹ ē cōsiderāda. Si medicina. g̃ cū medicina sit oīmodꝫ aptāda. ꝛ nō ꝓsit nisi ei q̃ vult i eā p li. ar. ꝟsentire. g̃ null⁹ ē excōicād⁹ nisi velit ꝛ q̃libet dz velle se excōicari. q̃z vtrūq; falsū ē. Itē in excōicatōe tradit sathanē ipe excōicat⁹. sic ꝑz i excōicatione ipi⁹ apli. aut g̃ q̃ntū ad aiam. aut q̃tū ad corp⁹. Sz q̃ntū ad corp⁹ nō. videm⁹ ad lram. Quātū ad aiam nec
51 ꝑt nec dz. g̃ nullo⁰ vr̄ aliq̃s ē excōicād⁹. Ro. ad hoz i telligētiā ē notādū q; sic i disciplis duplex ē mod⁹ īstruendi. ꝛ duplex mod⁹ arguēdi. s. ostēsiu⁹. ꝛ impossibile ꝛ in medicinalibꝫ duplex ē modus curandi. s. ꝑ medicamenta lenientia. ꝛ ꝑ medicamēta asperātia. Curaf enim aliq̃s ꝑ emplastri apōem. aliq̃s ꝑ sectōem. Sic i moralibꝫ ē duplex modus corrigēdi. Un⁹ ꝑ dulces monitōnes. alter ꝑ aspas increpatōnes. ꝛ hⁱ fm duo genera hominū. qz q̃dā sūt tractabiles ꝛ plicabiles. q̃dā duri ꝛ re-
52 belles. Sic i diuinis ꝛ ecclīasticis iudiciis i q̃bꝫ ē instructio. curatio. ꝛ correptio. duplex repif mod⁹ instruēdi ꝛ corrigēdi. ꝛ etiā curādi. Quēadmodū igif nolentibꝫ accepare rōem ostēsiuā fit argumētatio ducēs ad impossibile. ꝛ morbis q̃ nō curāt ꝑ emplastra apponif vuln⁹ ꝛ cauteriū. ꝛ inuitis ꝛ incorrigibilibꝫ fit curatō ꝑ flagellū. sic esse oportuit i ecclie rectorib⁹. ꝛ ideo dñs instituit ꝛ fūdat⁹ ecclie. eidē nō tm̄ dedit medicamēta sacrōrum ad curādū accedētes. sed etiā gladiū spūs qđ ē verbum dei. ꝛ ptātem amputādi ꝛ resecādi ꝓemptores ꝛ rebelles. ꝛ tales licet ꝛ debitū est excōicari. sic ostensū ē. aucte dei. ꝛ exēplo apli. ꝛ rōe i ꝟsimili. Ad illō g̃ qđ obf q; 53
excōicare ē extra coionē eūcere q̃ ē ꝑ charitatē. dōm q; cōmunio ē tripler. Quedā spūalis oīmino. ꝛ hec ē q̃tum ad dilectionē interiorē. Quedā corpalis. ꝛ hec ē q̃ntuz ad exteriorē ꝟsatiōem. Quedā medio mō. ꝛ hec ē q̃ntū ad sacroꝝ susceptiōz. ꝛ ꝑcipue q̃ntū ad sacrm altaris Dico g̃ q; a ꝑma nullus ꝑt nec dz excludi q̃diu ē viator nec excōicatio ōt ꝓpriē illi⁹ coīs. Quātū ad sacrāle excludif q̃libz q̃ dr excōicatus. siue maiori siue minori. 54
Quātū ad ꝟsatiōem exteriorē attēdif excōicatio maiori. in q̃ cōicatio negaf fm act⁹ legittimos q̃ attēdunf i q̃nq; . s. in osculo. i colloq̃o. i cōuiuio. i oratorio. in vale facietis. Un fr. Os orare. vale. Quiua. mēsa. negatur. Sic igif ꝑz q; cū triplex sit coio. vna spūalis. ꝛ alia sacramētalis. ꝛ alia corpalis. q; fm ꝑma null⁹ excōicatur fm sacrāle excōicaf ois q̃ dr excōicat⁹. fm tertiā excōi-
caf ille q̃ maiori excōicatōe excōicat⁹ dr. qz maior ē hic priuatio excōmunicatōis. ꝛ sic patet illud ꝑmuz. Ad 55
illud qđ obꝟcitur q; nullus separādus ē a sacramentis Dōm q; imo. quoniā ꝛ si sacramēta sint medicine. tamē nō ꝓsunt nisi dispositis. Unde sicut bon⁹ medicus fm artem ꝓhibet infirmū a medicinis nō tm̄ a cibis ꝓpter indispōem. sic i ꝓposito ē intelligēdum. Utili⁹ enī ē alicui medicinā subtrahere. q̃ dare ꝟ dispositōnem. imo tali differre medicinā est medicabile. Ad illud quod 56
obf de excōicatōne. vtz sit morbꝫ vel medicina. Dicēdū q; sicut sectio de ꝑma sua rōne plaga ē ꝛ dolorez facit. tm̄ in cōpatōne ad vulnus apostematis ē medicina. sic ipsa separatio a cōmunione fideliū dicit malū ꝛ damnuz ꝛ penā. in cōpatōne tamē ad rebellē medicina ē. vt eius rebellio ꝛ ꝟtumacia frāgat. Un sic ille q̃ sylogizat ꝑ impossibile ad impossibile reducit nō vt ibi sistat. sz vt redeat ad vnitatē. sic ecclesia sepat ꝛ excōicat vt redeūtem cū humilitate ꝛ confusiō de ꝟtumacia arti⁹ stringat. ꝛ interius claudat. ꝛ sic ꝑz q; cūis sit medicina q. curat morbū rebellitōis q; null⁹ hāc medicinā dz appetere. nec debet dari nisi queranti verā medicinā non contemnenti. 57
Ad illō qđ obf. q; excōmunicare ē tradere sathanē. dicēdū q; sathanā ē tortor. nō tātū aiarū. verumetiā corpm. Tradere aūt tortori ē dupliciter. aut cessando a ꝓtectione torq̃ndi. siue exponēdo. aut iubendo tortori vt affligat. Excōmunicare g̃ fm ꝓpriis ecclesie statū ē sathanē tradere ꝓtectionē subtrahēdo ꝛ ei exponēdo. Subtrahit g̃ suffragia ꝛ sacra q; munimur ꝟ hostis insidias. In tpe aūt ecclesie ꝑmittitur q; dēmōes ipis apostolis sbiec-

ebãtur. ⁊ mãifestãda erat fides ꝑ miracula. nõ tãtũ exponebãtur. imo coꝛpaliter ad mãdatũ apostolicũ vexabant sicut dꝛ. j. Corinth. v. ⁊ in textu ⁊ in glo. ⁊ illud decuit in ꝓncipio ecclesie fieri ad terꝛoꝛẽ. vel ꝓpter excellentiã apl'oꝛ. nũc aũt ꝙuis nõ ita verenk. tñ coꝛpe ⁊ spiritu veranꝺi exponunk. ⁊ ꝓ tanto dicunk tradi satbane et ꝑe excõicari. et sic patent obiecta.

Questio ij b

Pro quo quis ꝺebeat excõicari. et q̃re. vtꝝ ꝑ dãno vel ꝑ iniuria illata ecclesie. Et q̃ sic videk. si q̃s eã frangit vel incẽdit ecclesiã excõicat⁹ ẽ ipo iure. nõ aũt si aliã domũ frangeret. g̃ ⁊c. Itẽ si quis ꝓcutit clericũ est excõicatus ipo iure. et incidit in canonẽ late sñie. Sed nõ incidit si ꝓcutit laycũ secularẽ. g̃ si ius recte dictat. videk q̃ ꝑ iniuria etiã sibi illata possit ecclesia excõicare. Itẽ rõne videk. q̃: gladi⁹ vnicuiq̃ ꝺak ad ꝺefensionẽ. Sꝛ potestas excõicandi est gladi⁹ spũalis. g⁹ ptãte excõicandi põt ecclesia se ꝺefendere et ꝺ damnũ et ꝺ iniuriã. Itẽ iustũ ẽ vnumquẽq̃ puniri in eo in q̃ peccat. ergo si peccat ĩ mẽrem eccl'iam inferẽꝺo damnũ ⁊ iniuriã. iustum ẽ vt ꝓdat ei⁹ beneficia ⁊ suffragia. sed hoc est excõicari. g̃. ⁊c. ● Cõtra. excõicatio siue anathematizatio ẽ maledictio. sed Ro. xij. ꝺ. bñdicite maledicẽtibꝫ vos. bñdicite ⁊ nolite maledicere. g̃ maledicẽtibꝫ vel malefaciẽtibꝫ nõ ꝺꝛ ecclesia maledicere. ergo nec eos excõicare. ● Itẽ. excõicatio ẽ bñficiꝝ subtractio. sꝛ ꝺs nõ subtrahit misericoꝛꝺiã ⁊ bñficia ab his q̃ offendũt ipm. ergo si ꝑceptum ẽ necessitatis viris vt sint misericoꝛꝺes ⁊ pfecti. sic ꝑ celestis q̃ facit solẽ oꝛiri sup bonos ⁊ malos. sicut ꝺicitur Matb. v. ergo nõ ꝺebet ecclesia hoc subtrahe ꝓpter ꝺamnũ vel iniuriã aliquã sibi factã. ● Item in excõmunicationibus ꝺamnak homo in spũalibꝫ. sꝛ im ꝓportionaliter maius est ꝺamnũ in spũalibꝫ q̃ in temꝓoralibus. sed si quis incendit vel fregit eccl'iam. vl' ꝑcussit clericũ. vel aliq̃ꝺ tale. nõ ꝺamnificauit nisi ĩ temꝓoralibus. g̃ cũ nõ ꝺeat infligi maioꝛ pena q̃ sit ꝺamnum. videk q̃ ꝓpter h̃ nõ ꝺebet excõmunicari. ● Itẽ ecclesia militãs ꝺebet imitari triũphantẽ. sed ꝺꝛ in canonica iuꝺe. q̃ cũ michael altercaretur ꝺe coꝛpe moysi nõ est ausus iudiciũ inferre blasphemando. sꝛ ꝺixit. impeꝛet tibi ꝺñs. ergo videtur pari rõe q̃ ecclesia nullum altercantẽ cũ ipa ꝺebet excõmunicare siue anathematizare. ● Rº. ad ꝓdictoꝝ intelligentiã ẽ notanꝺũ q̃ ꝺuplex est excõmunicatio siue excõmunicãꝺi modus. Quedaꝫ enĩ excõmunicatio ẽ a iure. quedã a iudice. Prima excõmunicatio ẽ ꝓseruatiua. secũda ẽ curatiua. Prima excõmunicatio ⁊ si fieri videak ad cõseruãꝺa libertatẽ ecclesiasticã. sicut secũꝺã fieri videk ꝓpt emendam. tamẽ ꝑma ꝓncipalioꝛi mõ ferk ad cauẽꝺũ culpã. q̃: magna culpa ẽ ⁊ multũ grauis q̃n q̃s peccat ĩ ecclesiã. Similiter secũꝺa ꝓncipalioꝛi modo fit ad frangenꝺã cõtumaciaꝫ ⁊ ideo talis ꝼm formã iuris nulli ꝺebet infligi nisi cõtumaci. ⁊ ideo ꝺebet monitio ꝓmitti. vt sic ꝺe contumacia conuincatur. ● Cõtumax aũt ꝺicitur qui semel ⁊ bis monitus. tercio ꝙemptorie citatus. non cõpaꝛet. aut si cõpaꝛet. ñ vult stare iuri. vel q̃n offensa ẽ manifesta vl' iussus a iudice nõ vult emẽꝺare. tali aũt compert hec medicina. sicut ĩ primo ꝓbleumate visum ẽ. Ex his patent rõnes ad vtranq̃ partẽ. Concedo enĩ q̃ ꝑ ꝺamno vel iniuria põt excõmunicationis sentẽtia ꝺictari a iure. sed nõ ꝓncipaliter ꝓpter hoc. ⁊ similiter ꝑ emenꝺa potest ferri a iudice. sꝛ non ꝓncipaliter ꝓpter hoc. sꝛ ꝓpter contumaciã. Rationes ad primã ꝑtem ostẽꝺũt. q̃ excõmunicatio fertur ꝑ ꝺamno. Rõnes ꝙo ad oppositum ostenꝺũt q̃ non ꝓncipaliter ꝑ ꝺamno sed ꝓ peccato. vnde ecclesia maledicit ⁊ subtrahit bñficia ob meritum illius. nõ ꝓpter ꝺamnum suum ob illius culpam non ꝓpter vinꝺictam. Si enĩ ille velit reꝺire ⁊ nõ possit emenꝺare. statim ecclesia parcet. ● Ad illud q̃ꝺ obꝯicitur q̃ ecclesia ꝺamnificat illum in spũalibus. Dicenꝺũ q̃ ecclesia non ꝺamnificat sed ille qui peccat ⁊ ẽ contumax seipsum ꝺamnificat. sed ecclesia ostenꝺit ipsum ꝺãnificatũ. vt sic saltem malũ suũ erubescat ⁊ ꝺefat ⁊ si quoꝺã modo magꝭ ꝺãnificaret. hec aggrauatõ ꝺãni ad vtilitatẽ ipius finaliter ꝼm intentionẽ ecclesie oꝛꝺinatur. ● Ad illud q̃ꝺ obꝯ q̃ michael nõ maleꝺixit. ꝺicenꝺũ q̃ ꝺyabolus ẽ obstinatus ĩ malo ⁊ incoꝛrigibilis ⁊ maleꝺictio illata sibi non põt eum nec ꝑ se nec ꝑ accꝺens oꝛꝺinare ad benedictionẽ. ⁊ ideo nulla fuit vtilis in maleꝺicenꝺo ꝺyabolum. sed ꝺum ecclesia maleꝺicit subꝺitum. facit ei confusionẽꝫ ꝑ peccato. ⁊ quia tali cõfusione potest a peccato resipiscere. ideo maleꝺicit. vt post benedicat. ideo ligat vt absoluat. ⁊ nõ est simile ꝺe hac maleꝺictione ⁊ ꝺe illa.

Questio iij i

A quo possit excõmunicatio fieri. ⁊ q̃ a solo habẽte clauem oñditur sic. Soluere ⁊ ligare sunt actus clauiũ sed excõicare est ligare vt ꝺicit mgr̃ in lr̃a. sꝛ cui⁹ est act⁹ eius ⁊ potentia. g̃ ⁊c. Itez excõicare est a cõmunione sacramentoꝝ sꝙarare. sed eius est a cõicatione siue a'ptication sꝙarare cui⁹ ẽ aꝺministrare. sed sol⁹ sacerꝺos q̃ ꝺꝛ claues põt sacr̃m coꝛpis ⁊ sanguinis aꝺmĩstrare. ergo sol⁹ põt excõicare. Item Petro ꝺata est ptãs liganꝺi ⁊ soluenꝺi in foꝛo iuꝺiciali ⁊ penitentiali. quero igit quãꝺo. ⁊ vr̃ q̃ nõ nisi q̃n ꝺate fuerũt ei claues. g̃ q̃ nõ ꝺꝛ claues nõ ꝺꝛ bãc ptãtem. Item maioris ꝓtutis ẽ ꝛ ptãtis ligare vinculo excõicatõis q̃ pena satisfactõis. Sꝛ solus sacerꝺos põt pn̄iam iponere ⁊ ꝺ fessiones aꝺire q̃ ꝺꝛ claues. g̃ sol⁹ talis põt excõicare. q̃: q̃ nõ põt in minus nõ põt in mai⁹. Contra. iuꝺices ꝺelegati h̃nt potẽtiã excõicãꝺi. ⁊ cũ multi eoꝝ claues nõ habeant. q̃: non sunt sacerꝺotes. g̃ aliq̃s põt excõicare q̃ nõ ꝺꝛ claues. Si tu ꝺicas q̃ nõ sua auꝺoꝛitate excõicant. Obr̃ tũc ꝺe archiꝺyacono q̃ ex suo officio causas auꝺit ⁊ ꝺescinꝺit ergo excõicare põt. ⁊ tñ si nõ est sacerꝺos nõ ꝺꝛ claues. Si tu ꝺicas q̃ siliter ꝺꝛ ꝑ ꝺemanꝺatoꝝ vel ꝙsuetuꝺinẽꝫ Quero q̃re nõ siliter ꝺꝛ actũ ligandi in foꝛo penitentiali ꝑ cõmissionẽ vel ꝙsuetuꝺinẽ. nõ em̄ videk maioꝛ rõ in vno ꝙꝫ in alio. Item electus canonice ⁊ approbat⁹ certum est q̃ añq̃ oꝛꝺinek in ꝑsbyteꝝ nõ ꝺꝛ claues. ⁊ tamẽ potest causas audire ⁊ excõicare ꝓpria auctate. g̃ ⁊c. Itẽ sacerꝺos ꝓchialis nõ ꝺꝛ ꝼm iura ptãtẽ excõicãꝺi nisi ꝑ furtis ⁊ rapinis ⁊ ꝙsiliꝺ. ⁊ ꝙstat q̃ ipe ꝺꝛ claues ⁊ vsum clauiũ. g̃ excõicatio nõ est a ptãte clauiũ. Item multitudo tota vt caplm excõicat. ita q̃ null⁹. sꝛ multitudinẽ habere claues ita q̃ null⁹ ẽ impossibile cũ ꝺicat ꝓpꝛietatẽ absolutã. g̃ act⁹ excõicãꝺi nõ est a claue. Juxta h̃ q̃ritur cũ multitudo nõ possit excõicari ita q̃ nullus. quõ possit excõicare ita q̃ null⁹. ● Rº. ꝺꝛ q̃ interꝓtes iuristas ꝺe hac q̃stione est ꝙtroversia. Quiꝺam ꝺixerunt q̃ ptãs excõicanꝺi solũ est in epis. Alij ꝺixerũt q̃ nõ solũ est in epis sꝛ etiã in archipsbyteris ⁊ archiꝺyaconis ⁊ abbatiꝫ ⁊ aliꝭ plãtis. Tertij ꝺixerũt q̃ h̃ competit hꝫs ⁊ etiã sacerꝺotiꝫ pꝛochialibus. Sꝛ licꝛ ĩ hac q̃stione canonũ sint ꝺifferẽtie. q̃: tñ theologie est ꝺicere ꝓpter q̃ꝺ tanq̃ scie supioꝛis. ꝛõ ꝺꝛ q̃ cũ in eccl'ia aliq̃s habeat ptãtem h̃ est ab ipo xpo qui ptãtem ꝙtulit apostolis. ⁊ ꝑcipue ipi petro vtranq̃ ꝙtulit ptãtem. ⁊ ligan

di ꝛ soluendi in foro penitentiali ꝛ ligandi et soluendi i foro iudiciali. Prima potestas respicit ordinem secunda prelationem. vnde ꝑm primam par potest absolue re parem. scām scām nō potest par ligare parē nec superiorem. Ertiā huius ratio est. quia illa est ordinis. h abūt plationis. s. potestas excōicandi. Prima ptās ligā di ꝛ soluendi in foro penitētiali aditum celi aprit. ꝛ ideo recte dicitur clauis. Secunda p censuraz iudicū subditos coercet. ꝛ ideo dicit gladius. Prima potestas ē arbitrandi inter deum ꝛ hominē. secūda vero inter homi nem ꝛ hoīem. ꝛ ideo ꝑma respicit ordinē. scōa plationē. Prima potestas quoniā collata est Petro vt sacerdoti descendit in oēs sacerdotes. cuius nō oēs habeant ex ecutionē. Secunda quia collata est Petro vt prelato descendit in omnes personas ecclesiasticas qui habēt prelationē vel iurisditionē. Unde q̄ habēt iurisditionē ordinariam in iudicando aliquos. habent potestatem coercendi eos per censuram ecclesiasticam. vt iudiciuz eorum inuiolabiliter obseruetur. Et quoniam iurisdi tionē habent nō solum habentes claues. sed etiam non habentes. habent inc̄ vel ex iure. vel ex consuetudine. sicut archidyaconi ꝛ aliqua capitula. ideo possunt excōmunicare. Rursus quia aliqui habent claues qui nō habent iurisditionē in foro iudiciali. vt simplices sacerdotes. ideo nō possunt excōmunicare nisi per cōmissionem. vel nisi in casibus determinatis vt in furto et rapinis. Concedo ergo rationes probantes q̄ hec potestas nō sequitur precise potestatē clauium. 64 Ad illud ergo quod primo obīcitur q̄ soluere ꝛ ligare sunt actꝰ clauium. dām q̄ verum est in foro penitētiali. sed in foro iudiciali nō sunt clauiū. nisi accipiatur potestas clauium ꝑm plenitudinem ꝑm quē modum dicitur esse in episcopis. qui quando promouent a sacerdotio in episcopatum nō recipiunt nouam clauem. sed clauis potestatis in eis ampliatur. 65 Ad illud quod obīcitur q̄ eius est excōmunicare cuius est excōmunicationē dare. dicendum q̄ nō solum eiꝰ ē. verūctiam eius qui preest cōmunitari. vel etiam administranti sacramenta. ꝛ quoniam tales sunt qui habent iurisditionē c̄uis non habeant claues. ideo ꝛc. 66 Ad illud quod ḡitur quā do data ē hec potestas petro. dici potest q̄ simul data ē vtraq̄. quia data ē ei potestas clauis in sua plenitudine. Vel potest dici q̄ nō simul. sed potestas clauiū promissa fuit Math. xvj. ꝛ data Joh. xx. Accipite spiritū sanctū. ꝛc. Ertās vero excōicandi insinuatur fuisse data Math. xviij. vbi postc̄ dictum ē. si ecclesiam nō audierit ꝛc. Additū est. Amen dico vobis. quodcunq̄ li gaueritis ꝛc. 67 Ad illud quod obīcitur q̄ hec ē maioris virtutis. s. excōmunicare. dām q̄ se habent sicut excedentia ꝛ excessa. ꝛ sunt alterius ordinationis. ꝛ iō nō sequitur q̄ qui habet vnam ptātem habet aliam. vtraq̄ tamen concurrit ad ptātis plenitudinez. ꝛ vna sine alia esse potest. Pluribus tamē concedit clauis c̄ gladius. quia plures habent ordinē sacerdotalē c̄ prelati onem ꝛ ecclesiasticam iurisditionē. Et si querat rō huiꝰ 68 duplex est. Una est diffusio boni. que ptās clauium est ad recōciliandū. ptās gladij ad cōpellendū. Alia ratio est vitatio periculi. q̄ pauci sunt qui sciant hoc ense p cutere. ideo ꝓpter periculum. paucoꝝ manib⁹ tradi debuit. Ideo etiam solennē excōmunicationē que fit cum candelis prius accensis. ꝛ deinde extinctis. ꝛ pulsatis campanis. oportet a solis epīs fieri. licz alie possint ab 69 alīs fieri. Ad illud quod querit vltimo quare cōgregatio siue multitudo potest excōmunicare. ita q̄ nullus ꝛ nō excōicari. dām q̄ peccata multitudinis nulla sunt sed iurisditio multudinis nō nulla est. Et si tu queras vnde hoc est. Dām q̄ multitudo bñ facit ad augmentū potentie in excellentia. vnde multitudo pōt trahere nauem ita q̄ nullus trahat nauē p se. sed multitudo inc̄ tum hmōi nō facit dfectū nec importētiā. vñ multitudo nō trahitur. ꝛ si quilibet de multitudine trahat. sic tota multitudo ita q̄ nullus nō sic excōicatur. ad minus ꝑm noua iura vt iuriste dicunt.

Quest. iiij k

De excōicatōis iteratōe. ꝛ querit vtrū aliquis possit pluries excōicari. Et q̄ sic videt ꝑmū. q: hō habet vsus ecclesie vniuersalis quā errare est impossibile vt videt Itē videm⁹ in alīs penis impositz q̄ simul ꝛ semel plura possunt imponi ieiunia. vigilie. ꝛ orationes. ḡ pari rōne possunt infligi plures excōicationes. Item ita videmus in remedijs q̄ si iterat̄ morbus. ꝛ remediū. ita etiam et in penis q̄ multiplicent pene ꝑm merita. ḡ cū excōmunicatio ꝛ remediū sit et pena. videt igit q̄ sicut cā potest iterari et multiplicari. q̄ et excōicationes. Et q̄ cause possint iterari illud est aptum. pōt em aliquis ee incendiarius. fractor ecclesiaz. ꝓcussor clericoꝝ. ꝛ sic de alīs. ḡ ꝛc. Item si nō possent excōicari erq̄ sunt excōicati. et illi qui sunt absc̄ excōicatione possunt excōicari. ḡ excōicati sunt melioris c̄ditionis c̄ nō excōicati. Contra. excōicatus interfectus est gladio spūali. sed interfectus nō potest magis nec minus interfici. ergo nec excōicatus iterq̄ excōicari. Itē si excōicat⁹ extra cōionē ecclesie est ejectꝰ sicut dicit Apls. j. ad Corinth. v. q̄d mihi de his q̄ foris sunt iudicare. sz posse excōicare est posse iudicare. ḡ si nō ptinet de talib⁹ iudicare. vī silr q̄ nec excōicare. Item excōicatꝰ est bñficijs ecclesiasticis ꝓuatꝰ. ꝛ excōicatio est ꝓuatio. sed ꝓuatōes nō recipiūt magz ꝛ minus. nō em ōr vnus cecus altero magz cecus ꝛ minus. ḡ ꝛc. Item alter altero nō est absolutus magz nec minus. nec idē magis seipo. ḡ pari rōne nec excōicatus magis ꝛ minus. imo multo forti⁹. 70 Ro. dām q̄ excōicatus bñ pōt iterq̄ excōicari. vel eiusdē excōicatōis iteratione ad suam maiorē c̄fusionē. vel etiā alia ꝓpter noue culpe cōmissionē. ꝛ tūc tot erunt excōicatōes q̄t cause ꝑncipales p quib⁹ excōicatur. Sicut em iterat culpa ita rōnabilit iterari pōt ꝛ dz ipa pena. ꝛ c̄cedende sunt rones ad hāc ptem. 71 Ad illud ḡ q̄ primo obī de interfectōe. dām q̄ quēadmodū q̄ peccat mortaliter mortuus est ꝛ interficit seipm p expulsionē gre. ꝛ adhuc magis pōt peccare. q: c̄uis nō viuat ad bñ agēdū. adhuc tñ viuit in eo voluntas ad male opandū. ꝛ c̄uis gra sit expulsa. pōt tñ magis a gra elongari. sic intelligenduz est in ꝓposito. q: c̄uis ꝑm statū illū nihil ꝓsint ei ecclesiastica sacra ꝛ suffragia. pōt tñ adhuc magis ꝛ magis elongari. Nec est simile de interfectōe corpali. in q̄ prima interfectio reddit impossibilem ad vitā. nō sic est in ꝓposito. q: adhuc manet aptitudo ad redeūdū. 72 Ad illud q̄ obī q̄ extra cōionem est. dām q̄ q: caracterem baptismalē bz indelibilē. c̄ tūcunq̄ sit malꝰ. iō nō exit oīno ecclie ptātē. ꝛ iō ipm punit ꝛ corrigit magis c̄ pganos ꝛ infideles q̄ nunq̄ fuerūt sub ptāte ecclesie. ꝛ de talib⁹ sz paganis loq̄tur apls nō de malis subditis excōicatis. nā ipe de eis iudicabat. 73 Ad illud q̄ obī q̄ absolutio nō recipit iterationē nec intensionē. dōz q̄ h falsum ē. ꝛ h ꝑz in eo qui pluribus excōicatōib⁹ diuers de cauſ est excōicatus ab eodē. vel q̄ est excōicatus a diuersis epīs. qui pōt absolui ab vna excōicatōe. ita q̄ n ab alia. q: nō ē sic ꝺnexio ī absolutōe sic in gre infusione.

14 • Ad illud quod obꝫcitur q ꝓuatões nõ recipiũt magis nec minus potest responderi dupliciter. Primo q illud ẽ verũ in puris ꝓuatõnibꝫ nõ in alijs. Nam claudus dicitur magis z minus quia nõ totaliter ꝓuat virtutẽ gradiẽdi similiter z iniustus magis z minus. Vel posset dici q z si rõne actus vel habitus magꝫ z minꝰ non recipiant ramẽ ratione causarũ vnde magis ẽ elõgatus a visu qui lesus est in neruo z in pupilla z in humore cristallino ꝯ qui ī altero horum tantũ. similiter intelligendum est in ꝓposito.

Questio v. l

De excõmunicatione q̃ntũ ad cõmunicationẽ. z queritur. vtrũ cõmunicans cũ excõmunicato sit excõmunicatus. Et q sic ostenditur. qr iura istud dicunt. Irẽ ratione videtur. qr accedere ad vnũ oppositorũ est recedere a reliquo. sꝫ excõmunicatus ẽ extra cõmunicatõnẽ positus. ergo qui ei cõmunicat a cõmunicatõne recedit. • Item excõmunicatio infligitur ī penaꝫ erubescentie sed nulla ẽ erubescentia vbi alij cõmunicant. ergo ad hoc q sententia illa sit alicuius valoris necesse est ipso iure alios arcere ab excõmunicati cõmunione. ergo si censura ecclesiastica est in excõmunicatõne. videtur q iuste z debite talis sit excõmunicatus. • Irẽ aut licet cõmunicare excõmunicato. aut nõ. Si sic. ergo tales nõ sunt vitandi. z hoc est cõtra illud ꝓma ad Corinth. v. Si quis frater. rẽ. z post. cũ huiusmodi nec cibum sumere Si non licet. ergo per aliquam sententiam alꝫ arcẽtur cõmunicare cum isto. z non nisi per sententiã excõmunicationis. ergo qui cõmunicant ei incidunt in excommunicationis sententiam. ergo sunt excõmunicati.

• Contra. cõmunicans cum infideli siue cuꝫ alio peccatore. siue in cibo. siue in potu non incurrit illud vitium nisi cõmunicet in actu consimili siue crimine. ergo pari ratione nullus participans cum excõmunicato ẽ excõmunicatus nisi participet in crimine. • Item excõmunicatio aut est morbus contagiosus. aut nõ. Si sic. ergo qua ratione iste ꝓmo excõmunicatus inficit participantem pari vitio. ita z alius alium. z sic deinceps. ergo si hoc falsum ẽ z contra. iura non ẽ morbꝰ cõtagiosus. g̃ nõ videtur q cõmunicãs excõmunicato sit excõmunicatus. Si tu dicas q hoc facit institutio nõ contagio. Contra. institutio ista ab homine ẽ sicut excõmunicatio sed nullus debet infligere penam nisi p culpa. ergo si nõ cõmunicat in merito siue in culpa nec in pena. ergo institutio illa que facit cõmunicari in pena siue culpa ẽ iniusta. • Item filius communicãs patri aut ẽ excõmunicatus. aut non Si sic. ergo debet vitare patrem. Sed si pater non põt vitari sine suo detrimento. g̃ filiꝰ portat iniqtatẽ pris. qõ ẽ ꝯtra ius diuinum. Si aũt nõ ẽ excõmunicatꝰ. g̃ licet alicui ex familiaritate cõmunicare cũ excõmunicato. Sꝫ laudabilior ẽ societas z amicitia z charitas. ergo vr pari rõe q ex sociali amore vel aliq̃ tali licet excõmunicato communicare. z ita nõ videt cõmunicans excõmunicato esse excõicatꝰ.

• Irẽ excõmunicatio oĩs siue maior siue minor separat a sacramentis. Sꝫ nullus separãdus ẽ a sacramentis. nisi ꝓ culpa mortali. g̃ oĩs cõicãs excõicato peccat mortaliter. Sed si hoc verũ ẽ. cũ ista medicina sit occasio multorũ periculorũ. videt tũc q nõ sit medicina sꝫ morbus. z q q̃ncq̃ infert eã cũ ponat multos ī graui 75 periculo q grauiter peccet. • Rõ. dõm. q sicut tactum est duplex est excõmunicatio. s. minor z maior. Minor tãtũ separat a sacramẽtis. Maior vero non tm̃ a sacramentis separat. sꝫ etiã ab actibꝰ legittimis cũ alijs per sonis. z ideo excõicatio minor ẽ morbꝰ respiciẽs ꝑsonã absolute. excõmunicatio vo maior ẽ morbꝰ respiciẽs ꝑsonã vt ẽ ps cõicãs z separãs a cõmunicãte. hec aũt separatio cũ sit relatio eã p̃cantie. locũ nõ haberet nisi alij separarentur ab eo. ergo ad hoc q ista excõicatio sit efficax. statuit ius vt alij eũ vitẽt. Et quia hoĩes vt in pluribꝰ magis timẽt penã q̃ culpã. in firmitatẽ sententie adiunxit penã consilem. sꝫ minorẽ. vñ nõ separat a cõmunicatõne fideliũ sꝫ sacrorũ. Et hoc totũ dictat rõ recta esse ꝓuenienter factũ z statutũ. sꝫ qm̃ periculũ est oĩs a cõmunicatõne (vt potest q necessitate vel ignorãtia ꝯmunicant) ꝓhibere. ideo debuerũt tales ꝓsone excipi. vnde q communicat necessitate licut filij z filie q̃diu sũt sub manu parentũ. sicut vxor. sicut ꝑui z serui tẽtes. z ancille. sicut peregrini z pauper. dũ vnde sustentẽtur nõ habent. in talibus ius sententiam relaxat. Similiter q̃ ꝯmunicãt ex vtilitate vt cõuertatur pctor a via sua mala. cũ scõm legẽ charitatis ambulẽt nõ arcẽtur. Similiter q cõmunicant ex ignorãtia. excõmunicati nõ sũt. ꝓ eo q talis ignorãtia facti excusat. Dicit aũt hic ignorare q̃diu homo nescit. vel per denunciationẽ. vel per famã. vñ nõ debet sibi quis de facili scientiã facere qr de quolibet ꝑsumẽdũ est bonũ nisi ꝓbetur ꝯtrariũ. z hec circumstãtie hoc versu ꝯtinẽtur. Vtile lex humile res ignorata nece In quo tãgitur h triplex causa. z necessitas comphẽdit tria mẽbra bis ꝓsonis exceptis. z sic cõmunicãtes sine aliqua hac ꝯditionũ intervenientium excõmunicatis. scõm regulam iuris excõmunicati sunt minori excõmunicatõne. z hoc quidẽ rationabile ẽ vt visum est. Et ex his patent obiecta. Nõ enĩ obꝫcitur de alijs peccatis. z de ꝯtagione z de filio. in oĩbus patet responsio. qr hoc facit institutio. z ratio institutionis dicta est. z cõuenientia exceptõis. z quare maior transit z minor nõ Et ideo regula ẽ q excõicatio non transit in tertiam ꝑsonam. Patet etiã q̃ cõmunicãs non ꝯmunicat in culpa. sed qr nõ adhibet debitã reuerẽtiã sententie. hinc iustum ẽ q reportet penã. • Ad illud qõ obꝫ q ista est pena tm̃ mortaliter peccãtiũ. Dõm q p̃ aliquos conclusio ꝯceditur. Dicũt enĩ q ꝓter casus exceptos mortaliter peccat. qr facit ꝯ ecclesie mandatũ. z scienter videt contenere sententiã ecclesie. Sed qr valde duꝫ videt illõ dicere z maximũ periculum esset oĩs ꝯmunicãtes excõicari. vt declinem⁹ periculũ vtrũq̃. sine ꝑiudicio hic distinguendũ videtur. Dicere enĩ q tm̃ sit pctm̃ veniale non videt ꝯueniens. cũ ꝯmuniter paruam vim faciãt homines ī petis venialibꝰ. Dicere itaq̃ q ꝓ quolibꝫ verbo humanitatis qõ amicus amico dicit peccet mortaliter duꝫ videt. Et ideo dõm q q̃ ꝯmunicat scienter. aut ꝯmunicat ī actu exteriori ī ꝯemptũ sm̃ie late. z tũc peccat mortaliter. Aut nõ ꝯmunicat ī ꝯemptum. sed ramen rationabiliter videri potest q sententia veniat in ꝯemptum. adhuc credendum est eum mortaliter peccare. Aut ꝓbabiliter credit q ex hoc nũq̃ sententia ꝓemanetur. z ipe cũ timore hoc facit. z ex q̃da affabilitate vel solicitate aliqua ꝛba ꝑter necessitatẽ dicit vel alio modo ī casibꝰ nõ exceptis ꝯmunicat. tũc credendũ ẽ circa tales sm̃iam tẽperari. Vnde si quis q̃rat vtr hõ debeat magis dimittere se interfici q̃ aliquod verbũ dicere. dico q si ex hoc ī ꝓemptũ veniret sm̃ia. deberet vtiq̃. Sꝫ qs iudicaret istũ male facere. cũ potꝰ debeat de furto cõedere q̃ fame perire. Si q̃ g̃ dicũt q peccat mortaliter. intelligẽdum est quando ꝯemptus intervenit. z qr vir po. est frequentari sine ꝓemptu. ideo sanum consilium ẽ vnicuiq̃ vt se a talibus elonget ꝓpter vitandum periculo

lum. sicut dicit Augustinus q̄ faciendum est de iuramento. Ad illud quod obꝫcitur q̄ nō priuantur sacramentis nisi mortaliter peccantes. dicendum q̄ hoc factum est propter terrorem. ne forte per assuetudinez z periculum contemptus incideret.

Questio vj m

De absolutione. z q̄rit vtrū aliq̄s possit absolui inuitus. Et q̄ sic videt. q: pater carnalis multa bona pstat filio inuito. ergo pari rōne imo multo fortiori (cū magis debeat esse) vr q̄ pat̄ spiritualis possit soluere subditum ipo inuito. Jtē prior debet esse ad miserendum q̄ ad condēnandū. sed aliquis de iure potest excōmunicare inuitū. ergo multo magis absoluere. Item excōmunicatio est pena inflicta exterius ppter emendationem. ergo si peccator nō emendat sed deterior efficitur. cum cessante causa cesset z effect⁹. videtur q̄ possit z debeat talis etiam nolēs absolui. Sed ctra. nullus potest nec debet absoluere aliquē inuitū in foro penitētiali. ergo pari ratione nec in foro iudiciali. Jtez dictū est Petro quodcūq; ligaueris sup terram erit ligatum z in celis. ergo conformari debet ligatio que fit in terris ei ligationi que fit in celis z econuerso. alioquin nō fit vt debet. sed in celis nullus absolui⁹ inuitus. ergo nec in terris debet. Item manente causa manere debet z effectus. sed causa ppter quā infligitur excōmunicatio est rebellio z contumacia. sed q̄diu nō vult absolui est rebellis z contumax. ergo inuitus nō debet absolui. Jxta hoc queritur quis sit modus fm quē debet absolui.

78 R⁰. dom q̄ est loqui de potentia absoluendi z excōmunicādi. put potest in hos actus vel de iure vel de facto. differt enim facere z iuste facere. Si loquamur de facto. si episcopus excōmunicet nō contumacē preter/missō iuris ordine. in facie ecclesie excōmunicat⁹ est. cuius iniuste lata sit sententia. z tenetur eā sustinere. alioquin ex hoc ipso contemptu efficitur dignus excōmunicari z ligatur apud deum. De iure autē est excōmunicatus quando scōm iuris dictamen ab eo qui habet iurisditionē canonicam fertur sententia in contumacem z hec ligat apud deum. Similiter intelligendum in absolutione q̄ potest aliquis absolui de iure vel de facto. De iure nullus excōmunicatus absolui potest nisi cesset a contumacia. De facto absolui potest scōm voluntatem prelati. in cuius potestate fuit sententiā ferre et reuocare. Unde si talis absoluatur. nec peccat nec ē excōmunicatus qui ei cōmunicat. z hoc dico siue qui absoluitur sit ligatus iusta sentētia siue iniusta. z hoc maxime verum est de domo papa. Ueruntamē sicut rationes probant talis absolui nō debet si iuste excōmunicatus est. nec de iure absolui potest. Si autem excōmunicatus fuisset iniuste. posset eum prelatus absoluere etiam inuitum. nō propter sui meritum. sed ad reuocandum

79 errorem proximum. Ad illud quod primo obꝫcitur q̄ pater corporalis beneficia prestat inuito filio. dicendum q̄ nō est simile. quia illa sunt beneficia temporalia que prestantur contra voluntatē. z in quibus nō cōsideratur equitas ex parte suscipientis. nō sic autem est hic. Et preterea talia beneficia prosunt inuitis. sed beneficium absolutionis nullo inuito prodest. immo obest. Unde sicut fastidiosis nō est ingerendus cibus corporalis. quia obest z istum proꝫciunt. vel si suscipiunt magis grauantur. sic in proposito est intelligendum. Ad illud quod obꝫcitur q̄ potest excōmunicare inuitum. dicendū q̄ excōmunicatio est correptio de contumacia. z ideo vtilis est talis contumaci z nolenti. Econtra absolutio est vtilis redeunti nō in contumacia existenti. z ideo talem excōmunicatum absolvere potius est prestare iram q̄ misericordiam. sicut facit ille qui dimittit iniuriam inultam. Unde sic melius ē q̄ sathanē tradatur corpus q̄ spiritus. sicut melius ē isti q̄ permaneat i vinculo q̄ q̄ detur ei beneficium cū contemptu. Ad illud quod obꝫcitur q̄ inflicta ē ad 81
emendationem. dicendum q̄ nō tm ad emendationem immo etiam ad instructionem aliorum. vt alij discant nō contradicere z rebellare sicut Dathan et Abyron. z ideo ne alij sumant exemplum malum debet in talibus excōmunicatio continuari. vt alijs prosit ad vitandum casum. Ueruntamē quia nescitur vtrum deus det ei spiritum bonum q̄diu vtuit. ideo semper expectanda ē cōuersio eius. z ideo nō est ante absoluendus quantūcunq; incorrigibilis videatur. Nemo enim est omnino incorrigibilis per priuationem q̄diu viator est. z ideo excommunicatio medicina est. Ad illud quod queritur 82
q̄liter debeat fieri. dꝺ q̄ excōicatio ex triplici cā pōt ee inflicta. scz q̄dam ppter cōtumaciā pure. quedam propter offensam manifestam. quedam propter offensam occultam. vt quando aliquis incidit in canonē ex peccato aliquo quod nō est publicum. Primus debet absolui accepto abeo sacro q̄ stabit mādatis eccl̄ie. et illi dꝺ mādari q̄ pareat iuri. z si q̄d aliud in snīa excōicatōis iuste lata ꝺtinetur. vtpote quando ꝺdēnatur in expensis. Si autem est excōmunicatus propter offensam manifestam per sententiam vel facti euidentiam. tunc ante absolutionem debet prestare emendam. Si autem ppter occultam. tunc sufficit ad relaxandam sententiam q̄ sufficiens cautio prebeatur parendi mādato. Ad 83
illud quod queritur a quo quis potest absolui. dicendum q̄ de minori excōmunicatōe absolui potest a quolibet habente potestatem tunc absoluendi a peccato. Unde duo excōmunicati minori excōmunicatione inuicem se absoluere possunt. Pro regula autem habendū 84
est q̄ de omni excōmunicatiōe lata a iure siue maiore siue minore potest quis absolui a proprio episcopo siue a sacerdote. exceptis sex casibus i quibus sibi reseruit iuris conditor potestatem. Primus si verberat clericū in quo casu nō potest absolui nisi a domio papa vel ei⁹ legato. viij. casibus exceptis. Secundus casus est de illo qui incendit ecclesiam z denunciatus est ab episcopo. Tertius casus est de illo qui frangit ecclesiam z denunciatus est. Quartus casus est de eo qui scienter et sponte participat cum excōmunicatis a papa. et recipit eos in officijs maxime quādo nominatim exprimūtur. Quintus ō illo qui falsat litteras apostolice sedis Sextus est de illo qui cōmunicat excōmunicato in crimine. tunc enim debet absolui ab eo qui excōmunicauit etiam si nō sit eis subditus. Q̄ si difficile est ei accedere ad ipsum. prestita viatoris cautione q̄ parebit ei⁹ mandato. potest absolui ab episcopo vel a sacerdote proprio. A primo autem casu excipiuntur. viij. casus. Pri 85
mus est si sit in articulo mortis. Secund⁹ est si fuit ostiarius potentis. et percussit nō ex odio vel proposito. Tertius si percutiens clericum sit mulier. Quartus si regularis regularem. Quintus si sit seruus z nō grauiter lesit. et dominus eius damnificaretur de eius absentia. z ipse dominus est sine culpa. Sextus si sit pauper Septimus sit impubes vel senex vel valitudinarius. Octauus si habet inimicicias capitales. De excommunicatione vero illata a iudice nullus potest absolui nisi ab ipso vel ei⁹ superiori. excepto solo articulo mortis.

Distinctio xix de ꝓfessione sacrali in cõpatione ad suscipientes.

POstq̃ ostensũ ē que sint claues aplice. tē. Sup dē mīauit mgr clauiũ vsum t subam. Nic dēr/minat quando isti claues t quibus dantur. Et habet hec ps duas. In prima ostendit q̃ clauis scientie non datur ignorantib⁹ t insciis. In secūda q̃ vtq̃ po/testas ligādi t soluendi comperat malis. ibi. Cunq̃ iā

Determinat q̃n iste claues t q̃b⁹ dant. oñdēs q̃ clauis scie nō dat ignorātib⁹ t insciis. a

DI. XIX.

POstq̃ ostensuz est q̃ sint claues aplice. t q̃s eaꝝ vsus. supest iue/stigare q̃n iste claues dent t q̃b⁹. Dant hee claues p mysteriũ epi alicui in ꝓmotõe sacer/dotij. Cũ enī recipit ordinē sacerdotalē. sil'r has claues recipit. Sz nõ vr̃ q̃ oēs vl'soli sacerdotes has claues habeāt. q̃ pleriq̃ añ sacrā ordinatõz sciam discernēdi hñt. pl'es p⁹ cõsecratõz ea carēt. Vane dicit̃ q̃ alterā clauiũ istaꝝ. i. sciam discer/nēdi n̄ hñt oēs sacerdotes vñ dolēdũ ē atq̃ lugē/dũ. Multi enī lz indiscreti atq̃ scie q̃ eminere dñt exortes sacerdotij gradũ recipe ꝓsumũt. vita et scīa eo indigni q̃ nec añ sacerdotiũ nec p⁹ sciam hñt discernēdi q̃ ligādi sint vel soluendi. Jõq̃ il/lā clauē in ꝓsecratõe nō recipiũt. q̃ sp scīa carēt. Qui vō añ sacerdotiũ scīa discernēdi ꝓditi sũt. lz habeāt discretõz. n̄ tñ in eis ē clauis. q̃ nō valent ea claudere vl'apire. Jõq̃ cũ ꝓmouent in sacer/dotes. clauē discretõis recte dicũt accipe. q̃ t añ hīta discretio augeāt t fit in eis clauis. vt ea iā va/leant vti ad claudendũ vel aperiendũ.

Q nõ oēs sacerdotes alterā clauez hz scīaz discernēdi

Querit vtq̃ ptās ligādi t soluēdi cõpetat ma/lis. Et ponit opinionē falsam q̃ claues illis solis ꝓcesse sunt q̃ hñt doctrinā t vitā apl'oꝝ fuāt. b

Cunq̃ iā ꝓtet nō oēs sacerdotes illas duas cla/ues hre. q̃ scīa discernēdi plericq̃ carēt. ō alīa. i. potētia ligādi t soluēdi q̃rit vtq̃ oēs sacerdotes eā habeāt. Quidā ei hāc ptātē putāt illis solis ec̄ ꝓcessaꝝ. q̃ doctrinā sil'r vitā apl'oꝝ fuāt. Illas enī claues ꝓmisit dñs Petro t imitatorib⁹ ei⁹ tñ vt aiunt. Qui etiaz auctib⁹ vt unt in munimētũ sue opiniõis. hoc ei dicũt Aug. sensisse vbi sup⁹ ait. Remissionē pctõz vel p seipm facit de⁹. vel p co/lũbe mēbra. Dic etiā idē pctā dimitti vel teneri a sanctis. Idē sup exodũ vbi de lamia aurea legit. Erat ãt lamia aurea sp in frõte sacerdotis. h int̄ significat fiduciā bone vite. quā q̃ ve pfectq̃ nō significatiõe s̄ vitate sacerdos hz sol⁹ pt auferre pctā. Itē Greg. Illi soli hñt i hac carne positi po/testatē ligādi t soluēdi sic̄ sancti apli. q̃ illoꝝ exēpla sil'r cũ doctrina renēt. Itē ex dict⁹ Origē. Hec ptās soli petro ꝓcessa ē t imitatorib⁹ petri. Nā q̃cunq̃ vestigia petri imitāt. hñt recte ligādi t soluendi

Aug. i li. de baptis mo.

Exod. xxviij.

Greg. in tractatu euāgelio rum.

ptātē. Hūs alijsq̃ testimonijs inituntur q̃ asserũt prātē ligādi t soluēdi illis solis ꝓcessaꝝ sacerdoti/bus q̃ vita t doctrina pollent sicut apostoli.

Ponit opinionē verā q̃ claues sint in q̃libz sa/cerdote. et rñdet opinioni false.

Alijs ãt vr̃ (q̃ō t mihi placere fateor) cūctis sacer/dotib⁹ hāc clauē dari scīz ligādi t soluēdi. s̄ ñ eā rec/te t digne hñt nisi q̃ vitā t doctrinā apl'icā fuāt. Nec ꝓmisse auctes malos sacerdotes hāc ptātez negant hre. s̄ illos solos digne ac recte hac ptāte vti significāt. q̃ ꝓditi sũt vita t doctrina aplica. q̃ soli ipsoꝝ apl'oꝝ imitatores digne rectq̃ pñt liga/re t soluere. Et q̃ dñm tātū vel p sctōs i q̃b⁹ habitat spūsctus digne t rctē fit remissio vl retētio pctõz fit tñ t p illos q̃ scti ñ sũt. s̄ ñ digne vel recte. Dat ei ōs bñdictõz digne poscēti etiā p indignū mīai/strū. Q̃ vō hāc ptātē hēant oēs sacerdotes. Dic/ro. testat̄ sup illū locū euangelij. vbi dñs dixit pe/tro. Tibi dabo claues regni celoꝝ tē. Nñt int̄q̃ eādē alij iudiciariā prātē apli. hz et oīs ecclesia in epīs et pbyteris. Sz iō petr⁹ cā specialit accepit. vt oēs intelligāt q̃ cūq̃z ab vnitate fidei et soci/etate ecclesie se sepauerit. nec a pctis solui nec̄ ce/lũ pt ingredi. Itē q̃ sacerdos etiā si mal⁹ sit gram tñ trāsfundit p sue dignitat̄ officio Aug⁹. oñdit dicēs. Dictũ ē a dño i numer̄ ad moysen et aarō sacerdotes. vos ponite nomē meū sup filios isra/el. ego dñs bñdicā eos. vt gram traditio p misse/riũ ordinati trāsfundat hoib⁹. nec volũtas sacer/dotũ obesse vel ꝓdesse possit. sz meritũ bñdictõz poscent̄. Quanta aũt sit dignitas sacerdotalis officij et ordis hic aduertam⁹.

Q offies sacerdotes habeāt po/testatē ligā/di t soluen/di.

Mat. xvij

Num. vj.

Q etiaz q̃ indignos trāsfundit gra dignis

Aug. i li. q

Dictũ ē ō neq̃ssimo caypha int̄ cetera. hoc aũt a semetipo nō dixit. a sed cuz esset pontifex an/ni illius prophetauit. per quod ostenditur spiritum gratiaruz non personam sequi digni vel indigni. sed ordinem traditio/nis. vt q̃uis aliquis boni meriti sit. non tamen possit bene/dicere nisi fuerit ordinatus. vt officij ministerium exhibeat. ō autem est effectuz tribuere be/nedictionis. Hinc euidenter ostenditur ordo non priuari

a. Sz cũ cēr pō/tionũ ro/tifex anni illius ut t veter̄

Vf dicere falsuz testamenti q̃ sic̄ pz ex textu ↄ firmat. ipe dixit aio in/terficiēdi xp̃m. g̃ i peccauit dicēdo nō pphetauit.

Joh. xj.

Itē tā ipe q̃s iu/dei intellexerũt de salute corpali ꝓtās ē aũt illud fuisse falsũ. Vñ. dō. q̃ in ppl'ati/one illa duo ē cō/siderare. s. vbuz cogitationis int̄

terioris · z ꝓbũ exterioris hoīs · In ꝓbo aũt ipo interiori ẽ ꝯsiderare duo · scz ipi⁹ imissionẽ vel inspiratoz · z p⁹ imissionẽ · ꝓbi imissi dũudicatoez · q̃ fuit ab itellectu cayphe · Et cũ ꝓbuz haberet duplicẽ intellectũ · s · carnalẽ z spũalẽ · spũsctus imisit fm intellectũ spũalẽ · z ipe intellexit fm carnalẽ

Et fm hunc duplicẽ intellectuz ꝓbuz exteri⁹ duplicẽ facit intelleuiticuz · ligẽtiã i audito/ribꝰ · Una carnalẽ in iudeis · Et alia spũalẽ i xpianis · z fm hmõi intellectũ nõ fuit ꝓbũ ꝓpheratiõnis sz ꝯspiratiõnis · z sic intellexerũt iudei cõspiratores · Decũdũ ꝓo scõm intellectũ ꝓbuz fuit vez · z pphetia facta fuit xpianis · vñ ꝓpheravit nesciẽs quid diceret q̃tus ad vez intellectum scõm quẽ inspiratũ fuerat ꝓbuz Et fm duplicez intellectũ dz verbũ illud fuisse factũ spũsctũ vel male volũtatis ipius põtificis.

2b Sz null⁹ officio sacerdotis vti dz nisi ĩmunis sit ab illis z̃ Cõtra · qz fm hẽ cũ null⁹ sit q̃ careat venialibus null⁹ deberet ab eis absolui · Si tu dicas q̃ intelligit ꝺ mortalibꝰ Cõtra · sacerdotẽ q̃ hz curã aiaz ꝺtingit peccare mortaliter · z tñ tenet penitens audire · z null⁹ peccat faciẽdo illud ad qꝺ tenet · q̃ ñ peccat mortaliter

Malach. ij.

Ezec. xiij

Iẽ absolutio fructuosa z vtilis fieri ꝑt sine gr̃a gratũ facĩẽte · q̃ nõ opter q̃ sit in gr̃a · nec tenet ex q̃ hz suũ esse/ctũ · R⁹ · dõ · q̃ absoluere hoiem z mortali hẽ est iudicare hoiem in ꝺspectu dei · fm ãt oẽ foz nullus digne iudex est q̃ re⁹ est z in eadẽ ꝺãnatõe · iõ dico q̃ sacerdos q̃ñ absoluit penitẽtẽ tenet de culpa sua penitere · alioq̃n indigne sacrũ mĩstrat · iõ grauit peccat q̃ in q̃ alteꝛ iudicat

ptãte tribuẽdi gr̃az ob mĩstri ĩdignitatez · Huic tñ Augustinus ĩnie videt obuiare qꝺ ait Esicius · Sacerdotes ĩnqt nõ ꝓpa ꝛtute bñdicũt · ꝙ q̃ figuram xpi gerũt · z ꝓpt eũ q̃ in ipis ẽ plenitudinẽ bñdictiõis tribuũt · nec solũ his q̃ sacerdotiũ sortit⁹ ẽ · ꝙ q̃cũq̃ xpm in seipo hz · z ei⁹ figurã gerit ꝓ uersionẽ bonã sicut moyses idone⁹ ẽ vt bñdictõz ꝓstet · Ecce hẽ habes q̃ nõ solũ sacerdos ꝙ ois in q̃ xps hĩtat bñdictõz ꝓstat · Sz alia ẽ bñdictio q̃ a sol' sacerdotib⁹ cõgruit · alia q̃ ab oib⁹ bonis cõiter exhibet Deniq̃ illi sacerdotes in q̃bus xps hĩtat · bñdictõis plenitudinẽ tribuere dicunt · nõ q̃ soli illi trãsfundãt gr̃am · ꝙ q̃ illi soliciter digne id agũt · nec subditos mala vita sacerdotis ledi · si bona faciũt q̃ ille diꝯ · Unde Greg · Multi dũ pl⁹ vitã sacerdotũ q̃ ꝙ suã discutiũt · in erroꝛis foueã dilabunt · min⁹ cõsiderãtes q̃ nõ eos vita sacerdotũ ledet · si hũilit bonis sacerdotũ admõitõib⁹ aurẽ accomodarẽt

Defendit opinionẽ verã a q̃ busdã que videt ipam oĩdere falsam.

d

Premisse ꝺo ſnie q̃ ꝺz etiã p mali sacerdotis mĩsteriũ transfundi gr̃am bñdictõis · vt obuiare qꝺ ois p malachiã ꝓphãm mal' sacerdotib⁹ cõminat · Maledicã bñdictõib⁹ vr̃is · Et alibi Ue his q̃ viuificãt aias q̃ nõ viuunt · z mortificãt aias q̃ ñ moriunt · Si enĩ maledicit ois bñdictõib⁹ eoꝝ · z si anie q̃s viuificant non viuunt · quõ per eos gr̃a bñdictõis trãsfundit · Sz illud capitulũ · maledicã tẽ · q̃dã referunt ad hereticos · q̃ ab ecclesia ꝑcisi sũt · z ad excõicatos · q̃z bñdictiões fiũt maledictiones · his q̃ eoꝝ sequũt errores · Illud ꝺo alteꝛ · s · viuificãt tẽ · super oẽs illos sacerdotes exponũt q̃ absq̃ claue sc̃ie · et forma bone vite ꝑsumũt ligare vl̃ soluere · b Sz null⁹ officio sacerdotis vti dz nisi ĩmunis sit ab illis q̃ in alĩs iudicat · alioq̃n seipm ꝓdẽnat · Qualẽ aũt opteat eẽ q̃ alioꝛ iudex ꝓstituit · Augu · describit ita dicẽs · Sacerdos cui ois offert pctõz · aũ quẽ statuit ois languoꝛ · i nullo eoꝝ sit iudicãd⁹ q̃ in alio iudicare ẽ ꝓmpt⁹

Judicãs ei aliũ q̃ est iudicãd⁹ · c ꝓdẽnat seipz · Cognoscat q̃ se z purget in se qꝺ alios videt sibi offerre · Caueat vt a se piecerit q̃q̃d i alio dãnosũ repit · Aiaduertat · q̃ q̃ sine pctõ ẽ ꝓm⁹ i illã lapidẽ mittat · d Jõ ei liberauit d peccatricẽ · qz ñ erat q̃ iuste ꝓiceret lapidẽ · Quõ lapidaret · q̃ se lapidãdũ cõgsceret · Null⁹ ei erat sine pctõ · i q̃ intelligit oẽs fuisse reos · Nã venialia remittebant ꝑ cerimonias · Si qꝺ q̃ eis pctñ erat · criminale erat · In hẽ q̃ patẽtissimũ ẽ crimen sacerdotũ z detestabile · q̃ ñ ꝑ se iudicãt z alios alligãt · Caueat spũalis iudex sic nõ cõmisit crimẽ neq̃tie · ita nõ careat munere scie · Optet vt sciat cognoscere q̃q̃ ꝺz iudicare · Judiciaria enim ptãs hoc postulat · vt

3

dos cõgscat ꝓ chianã suaz · vel vt dicaĩ honestius furek cũ ꝓchianis suis res aliq̃s · vez posſit eos absoluere · Et q̃ sic vr̃ · qz i q̃cũq̃ pctõ exĩstit absoluit ꝺ facto · q̃ vr̃ q̃ ꝛa/li possit eos absoluere · Sz ꝺ hẽ est · qz ñ ꝑt eẽ idẽ in cadẽ cũ iudex z re⁹ · z hẽ pz · q̃ si ille sacerdos reus ẽ · iudex eẽ nõ põt · R⁹ · dõ · ẽ q̃ nõ video q̃re nõ possit absoluere Asto eñ q̃ aliq̃s det malũ ꝓsiliũ · vt pote de homicidio faciẽdo · ñ video quare ille idẽ nõ possit penitenti dare bonũ · verũtñ neutri credere est tutum · Non ipsi absoluenti · quia videtur i eo manifesta ꝑsumptio · Non ipsi penitenti · quia videtur i eo minus vera contritio z peccati detestatio · dum ñ vult detegere nisi noscenti · vnde si sacerdos no/lit eum licentiare · debet superiorem adire · Vel si ille non habeat superiorem vel non vult ad eum ire · põt ab illo absolutionẽ recipere · quia re/uera absoluit · si cõtritio adest · sed si vlterius ad maioꝛem certitudinẽ vult alĩ sacerdoti pctñ detegere bonum ẽ · z hoc dico ad maioꝛẽ securitatẽ habendam

Quales debz eẽ iudex ecclesiastic⁹.

Aug · in li. de pnia.

Job · viij

Nota venialia ꝺ dic̃ criminalia ꝑm legẽ vt tabant q̃ cerimonialia dimittebãtur sine morte · vel mutilatõe

Criminalia q̃ morte vl mutilatõz ferebãt.

d Ideo enĩ liberauit peccatricem · qz non erat qui iuste ꝓiceret lapidem. Contra · scõm hoc videtur q̃ illa peccatrix non fuit liberata ex misericordia · sed qz nõ aderat humana iusticia.

4

Item esto q̃ prelatus

sit malus · q̄ro a te vtrū teneat ꝓ ditos corrigere. constans ē q̄ nō est absolut⁹ a tē/tione. g̃ si facit ꝓ nō peccat ex hoc R⁹. dōm q̄ duplex ē correptio Una p modū increpatōis t argutōnis · t talis arguit p modū supioris · t q̄ sic arguit aliū peccat q: qō facit · non vt dz facit. Sed si interior sit malicia peccat. si exterior · supbiēdo peccat scādalizā do. At tō ad ꝓ q̄ licite corrigat tenetur primo de oculo suo trabez eijcere. alioq̄n oz dinē correctiōis q̄ertis. Alia ē correctio p modum supplicatō/nis t ammoniti onis · t hec pt eē bonoz t etiā maloz ipē aūt loquitur de p̄ma t non de secūda. Qō obj̄/cit de muliere patet. q: ille modus corripiendi erat per vindictam. Qō obr̄ ideo liberauit · t̄. dicēdum q̄ ideo nō dicit finē · q: ille fuit sue miscōie abundantia · sed potius viam t modū ad ipam liberādā insinuat · De correptione ꝓo fraterna hoc notandū q̄ tunc tenet hō corrigere q̄n videt frēm grauiter peccare · t credit ꝓbabiliter q̄ debeat ꝓdesse t nō obesse. hoc tamē cauēdū ne q̄s formet sibi conscientiā stultam ex modica cōiectura

5 e Diligens ergo inuestigator sapienter interroget. Ex hoc videtur q̄ ad ꝓfessorē ptinet pscrutari ꝓscientiaz alienā. Dz ꝓrū bn in p̄s. lxij. scrutati sūt inq̄t iniqui/tates · defecerūt scrutātes scrutinio · Item. deut. xxiiij cum repetis a ꝓximo tuo rem aliquā quā tibi dz · nō ingrediaris domū vt pignus auferas · sed stabis foris · et ille tibi ꝓfert qō habuit. ergo nō videt q̄ homo interius debeat ad secreta cordis ingredi. Item ex hoz pcō/rum ruminatōne frequēter feror oritur cōcupiscētie in q̄rente · t generat cognitio mali i audiēte · ꝓpter qō etiam freq̄nter ꝓtingit eū intitulari ad sciēdū scia experientie · g̃ t̄. R⁹. dōm · q̄ absq̄ dubio oportet ipm ꝓfessorē diligentē esse in inuestigando. At rō huius ē · q̄m ipe iudex est · t iudex diligēter inquirere dz cause veritatē · marie q̄n dubia apparet · fm qō oz Job. xxix · causā quā nesciebam diligētissime inuestigabā. In talib⁹ aūt inq̄sitōib⁹ cauendū est supflua curiositas t negligentia · Quedaz eni sūt q̄ nō dz inq̄rere in speciali ꝓfessor · sicut sūt petā inēsueta t enormia · t cōtra naturā · t̄ talib⁹ intelligit illō ꝓuerb. xj · inuestigator maloz oppmetur ab eis Et ratio huius ē · q: frequēter addiscit penitēs qō non nouerat · t ꝓtigit ipm cōfessorē in talib⁹ ꝓcuti · t iō n̄ dz

quod debet iudicare discernat

e Diligens g̃ inuestigator sapiēter interroget a peccatore qō forsitan ignorat vel verecūdia velit occultare. Cognito ꝓo crimine · varietates ei⁹ n̄ dubitet inuestigare · t locū t tp̄us t̄. q̄ supra dixim⁹ · q̄bus cognitis aſſit benuol⁹ · pat⁹ exigere · t secū onus portare · t habeat dulcedinē in affectōe · discretionē in varietate · doceat pseuerātiam · caueat ne corruat · ne iuste pdat iudiciariā ptātē. At si eni pnia possit ei acq̄rere g̃az · nō tñ mox restituat in ptātē ꝓmā. At si petr⁹ post lapsuz restitut⁹ fuerit · t sepe lapsis sacerdotibus reddita sit dignitatis potestas · nō tñ est necesse vt oībus ꝓcedat q̄si ex auctōrate. Inuenit auctas q̄ ꝓcedit t q̄si impat · inuenit auctas alia q̄ nō ꝓcedit ꝙ vetat · q̄ scripture nō repugnāt ꝙ

f ꝓcordāt. f Aū ei tot sunt q̄ labū tur vt p̄stinā dignitatē ex auctōrate defendāt · t q̄si vsuz peccādi sibi faciāt · rescindēda est spes ista. Si ꝓo loc⁹ ē vbi ista n̄ occurrant · restitui p̄nt q̄ peccāt · Ex hijs satis ppendit q̄lis debeat esse sacerdos q̄ alios ligat t solvit · discret⁹ scz t iust⁹ · alioquin mortificat sepe alias q̄ nō mortificat t vivificat q̄ nō vivūt · t ita incidit in maledictōis iudiciū. Illud aūt malachie · s · maledicā bñdictōibus vr̄is · sive super hereticos tñ t excōicatos · sive sup oēs sacerdotes q̄ vita t scia carētes bñdicere p̄sumūt dictū accipiat · sic intelligi p̄t · maledicam bñdictōib⁹ vr̄is · i · his q̄ in eis bñdictōib⁹ possidet · q: faciam ea cedere i vob in maledictionē · nō in bñdictōz · Quia t si bñdicūt sctis · nō ꝙ faciunt ex ꝓo corde · t iō eoz bñdictio eis vertit in maledictionē. Ul'ma ledicā benedictōib⁹ vr̄is · i · qō a vobis bñdicit a me erit maledictū · q: bñdicūt inique agētib⁹ adulantur q̄z peccātib⁹ dūmodo diuites sint · talia q̄rere nisi i generali t q̄si de login q̄ p q̄sdam circūlocutiōes · vt si fecit q̄ ꝓfitetur intelligat · si nō fecit nō addiscat. Item hui⁹ rei signatio est Judith · viij · vbi ozos aūt nolo vt scrutami archa/nū meū · Judith ꝓfessio interp̄tatur · t ꝓ dixit sacerdotib⁹ reprimens curiosam inq̄sitionē · t iō q: a longinq̄ dz esse dr Job. xxvj obstetricāte manu educt⁹ est coluber tortuosus Alia ꝓo sunt in q̄renda · s · transgressio · x · preceptoz · cōmissio · vij · capitaliū · abusio · v · sensuū · t de his pōt q̄rere q̄n videt negligentē vel ignorātem esse ipm penitentem. Hoc aūt semp ē attendendū vt inquisitio cōferat statui penitentis. Ideo dicitur ꝓuerb. xviij. Justus in p̄ncipio est accusator sui · venit amic⁹ eius t inuestigauit eum. At cum magna prudētia oportet hoc facere · t ideo necesse ē ꝓfessores esse discretos. Unde ꝓ uerb. xviij. Sapiens sibi videtur vir diues · paup aūt

6 prudens eum scrutabitur. f Cum eni tot sunt q̄ labuntur vt p̄stinam dignitatem · t̄. Videtur male dicē q: tē rendum ē multitudini · t vbi multitudo ē in causa oportet rigor distrahere · ergo magis restituēdi sūt in gradū p̄stinum q̄z si pauci essent · Contra ius dicit eos ee amouēdos · g̃ q̄ restituit facit ꝰ ius · ergo agit iniuste R⁹. dōm · q̄ i talib⁹ q̄n crimē gue ē vel enorme · amonitio sacerdotum ab officio ē de eqtate iuris t rigore · sz re-

7 stitutio ē de iuris relaxatione · In relaxatione aūt ad hoc q̄ fiat · consideranda ē in eo qui facit potētia · vt sit talis q̄ supra ius possit · t non sit illi iuri subiectus · t in eo cui fit sit causa ydonea · scz · necessitas vl' vtilitas · aliquin non dispensatio sed dissipatio debet dici. At q̄/niā dñs papa non ē subiectus constitutionib⁹ patruz · sed sup oēs ē · ideo p̄t i eis dispensare t tūc bñ facit q̄n necessitas vel vtilitas hoc requirit. In mandatis vero decalogi nullo modo p̄t · quia ipse ē subiectus eis · ideo dispensatio ita consueuit diffiniri · dispensatio ē iuris relaxatio · facta cum cause cognitōe ab eo qui hz ius dispensandi. Unde dispensare dicitur quasi diuersa pē/sare · t ideo in eis que statum ecclesie decorant dispēsandum nō ē · t in eis qui nitūtur ius infringere · t ꝙ est quādo multis conceditur qō paucis esset cōcedendum t q̄n sic accipit · nō fit sibi de gra · sed tanq̄ si esset de iure cōi · t in talibus loq̄tur auctas p̄ius posita.

Liber Quartus

AD intelligentiã huius ptis in qua magr determinat quibus dant claues. ꝛ quõ. tria querũtur. Primo queritur quibus dant claues. Secundo queritur qñ. Tertio sup quos vel in quos ministri p claues possunt. Circa pmũ querũtur duo. Primo q̃ritur. vtr claues date sint sacerdoti legali. an soli sacerdoti euãgelico. Secundo. vtr i ptãte clauiũ cõmunicet bonus minister cũ malo ministro.

Questio j. a

Vtrum sacerdos legalis habuit claues. Et q̃ sic videt q̃ sicut legis periti instituti fuerũt ad populũ docendũ ita sacerdotes ad sanctificandũ. sicut pater p totũ leuiticũ. ꝛ in exo. sed legisperiti in veteri testa. acceperunt clauem scientie ad peragendũ suũ officiũ. ḡ ꝛ pari rõne sacerdotes legales ad suũz. Minor pater p̃ qõ dicit Luce. xj. et vobis legisperitis. ve q̃ tulistis clauem scientie ꝛc. Itẽ clauis ẽ sequela ordinis sacerdotalis. sic melius iã patebit. sed sacerdos legalis habuit ordinem ꝛ põtificatũ fm q̃ patet Hebr. v. nec quisq̃ sibi sumat honorẽ. sed q̃ vocat a deo tanq̃ aaron. ḡ cũ habuit pncipale. videtur q̃ etiã habuit annexum. Itẽ clauis ẽ auctoritas discernẽdi ꝛ ligandi ꝛ soluendi faciẽdo reco ciliationem peccatoris cũ ecclesia. sed hoc totũ fuit i sacerdote summo in ve. testa. quia ad ipm ptinebat lepro sum iudicare ꝛ expiare. sicut dr Leuit. xiij. ḡ habuit clauem. Si tu dicas q̃ illa erat ptãs carnalis. sicut expiatio ꝛ ipa lepra. Cõtra. a lepra nõ potuit mũdare corpaliter. ergo si expiabat aliquo modo p aspersionez. sicut ibi ponitur. ergo expiatio illa erat spiritualis. Contra. claues sacerdotales sũt ad aperiendũ regnũ celoꝝ. sed regnũ celoꝝ nõ fuit aptũ ante mortẽ xpi ḡ claues añ mortẽ christi fabricate nõ fuerunt. ergo nec aliquis eas potuit habere. Itẽ p claues istas spuales reconciliatur q̃s dũ soluitur ꝛ ligatur. Sed reconciliatio fieri nõ potuit nisi p mediatorem. mediator aũt vnus tãtũ est. scz. christus dñs. ergo ante aduentũ ipius haberi nõ potuerũt. Item lex moysi carnalis dr ab aplo ꝛ lex occidens. sed ista ptãs est spualis. ꝛ ad viuificandũz vel ad

8 pficiendum in vita. ergo talis ptãs clauiũ nullo modo legi illi cõpetebat p̃. Dõm q̃ aliqui doctores dicere voluerũt q̃ ptãs clauis fuit i lege moysi. ꝛ est i lege ḡre sed differẽter. Quia ibi fuit impfecte ꝛ semiplene. hãut pfecte. Ut sicut illa fuit impfecta lex. ꝛ hec pfecta. ꝛ hec addit supra illã. sic clauis ad clauez. Et sicut penitẽtia inchoauit in ve. testamẽto. ꝛ fuit ibi. ita ꝛ clauis fm cuius arbitrium cõsũmatur penitẽtia. Et p̃ nitũtur ostẽdere p hoc q̃ sacerdotibꝫ cõmissum fuit vt peccãtibꝫ per ignorantiam sacerdos imponeret penam iuxta mensuram delicti. sicut dr Leuit. v. ꝛ illud fuit quoddã ligare ad penã. nõ tamen pfectã habuit potestatẽ. q̃ nõ poterãt soluere remittendo partẽ pene. ꝛ hoc quidem habent a christi passione claues in no. le. ꝛ p hoc respõdet fm illos ad obiecta vtriusq̃ ptis. vt patet intuenti.

Alia opinio est vt credo. pbabilior q̃ potestas clauiuz ppe est sacerdotis euangelici. nec i lege veteri fuit ichoata. sed magis figurata. ꝛ illud apparet clari9 si respiciatur ipius essentia. ortigo ꝛ finis. Clauis enĩ ptãs spuãlis est. que est aliqõ datũ a'c i sigillatõne. q̃ sigillat caractere sacerdotali. ꝛ qñ lex illa non spuãlis sed carnal dicit. ideo nõ cõperebat ei sed noue que ẽ lex spũs. Similiter p̃ p̃ si respiciatur clauis ortigo. Cuz enĩ triplex sit clauis. vt i pcedeñ. visũ est. s. auctoritatis excellentie ꝛ ministerij. clauis ministerij descendit a clave auctoritatis mediãte clave excellẽtie. qñ et si dõs q̃ se deleret culpam. ꝛ sacerdos aliquã penã pterm. xp̃s tñ fuit q̃ soluit debitũ in passione sua. soluit inquã debitũ ade. ꝛ tantuz supabũdauit q̃ mistris cõicauit thesaurũ soluẽdi a pena. Silit p̃z si respiciat finis. qñ clauis ad aperiẽdũ est p reconciliationẽ. ꝛ qñ in reconciliatõe illa mediator ẽ hõ q̃ tenet locũ dei. extũc potuit ꝛ debuit dari clauis. exq̃ dei9 fact9 ẽ hõ. vt nos diuitatis sue tribueret eẽ ꝑticipes. ꝛ exq̃ pcium reconciliatõis fusum ẽ. ꝛ p̃ debuit eẽ in noua lege. et iõ pmo dictũ est petro. tibi dabo claues. q̃si añ date nõ fuissent. Cõcedẽde sunt igit rõnes pbantes q̃ sol9 sacerdos euãgelicus hz claues. Ad illud ḡ qõ obr de clau- 9
ue scientie. dõm q̃ illa clauis scie dr clauis alia q̃ ista. q̃ illa fuit ad docendũ ea q̃ iuris erant ꝛ legis. hec aũt ordinat ad dirigendũ clauẽ potẽtie ligãdi ꝛ soluẽdi a pena. ꝛ ita hec agit celũ. sed illa apiebat vt aditũ ꝑpararet ad sciendũ. Lex aũt noua cõicat vt cũ veteri in scia. q̃ vtraq̃ lex docet. licet h clari9 apiant mĩsteria legis ꝛ ꝓpheraz. Hz in redũdãtia ꝛ copia grẽ ꝛ spualitate potestatis differebãt. ꝛ iõ nõ valet illud. Ad illud qõ obr 10
q̃ est seq̃la ordinis. dõm q̃ sicut i lege veteri nõ fuit clauis ꝛa sed figuralis. ita etiã ꝛ ordo. Et h̃ patet. q̃ ver9 ordo est q̃ verã offert hostiã ꝛ sacrificiũ deo acceptũ. et h̃ est in nouo testamẽto. vbi offert vera xp̃i caro. In lege ve. offerebat caro bouis vel agni q̃ erat hui9 signum.

Ad illud qõ obr q̃ habuerũt discernẽdi auctatẽ ꝛ sili 11
expiãdi. dõm q̃ illud erat carnale nõ spuãle. Nõ obũcit q̃ nõ mũdabat ab imũdicia carnis. dõm q̃ expiatio ꝛ illa sctificatio ꝓprie nõ erat carnalis nec spuãlis sz figuralis. vñ nõ fiebat ad mũdiciã carnis vel spũs ꝓferẽdã. sz port9 ad signãdã mũdiciã spuãlẽ. Dicit tñ carnalis p eo q̃ de mũdicia carnis certificat autoritatez iudicio sacerdotis.

Questio ij. b

Vtrũ mal9 sacerdos cõmunicet cũ bono in ptãte clauis. an sit in solo bono. Et q̃ sit tm̃ in bono vr. In donatione siue ꝓmissione clauiũ q̃ facta ẽ petro. pmo commẽdatus ẽ petr9. beat9 es symon ꝛc. ꝛ post. ego dico tibi ꝛc. ḡ videt q̃ si oĩb date sunt in petro. ꝛ date sunt petro rõne fidelis ꝛ bone ꝓfessiõis. q̃ ad illos solos dr̃ dat q̃ sunt petro siles ꝛ ei9 imitatores. Ad hui9 aũt confirmatõz adducit verbũ Aug. qõ dicitur sup illud tibi dabo. Sicut dictũ est iude. pauges sp̃ vobiscũ habebit̃ ꝛc. gerẽti typum maloꝝ. sic dictũ ẽ petro. tibi dabo claues gerenti typum bonoꝝ. ḡ ꝛc. Itez Jo. xx. vbi primo date sunt hec claues dr. Accipite spm̃ sctm̃. q̃z remiseritis pcta ꝛc. ḡ si añ donationẽ ptãtis dr̃ dat spm̃ sctm̃. q̃ nõ hñt spm̃ sctm̃ nõ hñt potestatẽ clauiũ. sz mali nõ hñt spm̃ sctm̃. ḡ ꝛc. In h̃ aũt affirmatõz adducit glo. Aug. ibidẽ. Ecce charitas. q̃ diffundit̃ p spiritũ sanctũ in cordibꝫ eoꝝ in q̃bus ecclia peccata dimittit. sz soli boni habent charitatẽ. ḡ ꝛc. Ad h̃ etiã sunt multe autoritates i littera. Item hoc videtur rõne. quia bonus distributor nulli dat aliquã potentiã distribuendi qui est oĩno indignus. Sed peccator in peccato existens indignus est tam nobili potestate. s. soluendi ꝛ ligandi. hoc apertum est. ꝛ deus hoc scit. ꝛ ipe est qui hanc potestatẽ tribuit. ḡ aut male donat dona sua. aut talis nõ habet potestatẽ. Item stultus esset rex qui clauem camere sue cõmitteret inimico suo. si ergo peccator inimic9 xp̃i est. cũ xp̃s nihil stulte agat. peccatorib clauem camere sue nõ cõmittit. sed hec est clauis celi. ḡ ꝛc. Contra. Matth. xxiij. dicit dñs discipulis suis. supra cathedram moysi sederunt scribe ꝛ pharisei. quecunq̃ dixerũt vobis seruate ꝛ facite. constans est q̃ dñs loquitur de malis sẽ

ibidē pater. z illis dicit reuerētiā exhibēdam z obedientiam. vult ḡ dñs etiā plat⁹ malis subesse bonos subditos si ḡ ptās platōis in nouo tūc in ptāte clauiū cōstitit. ḡ dñs vult hāc ptātē malis cōmunicare. Itē sicut clauis ligandi z soluendi ē a deo. ita et clauis scientie ē a deo. Sed dñs clauē scie legis peritis dedit. qui mali erāt et etiā mali vtebāt vt dicit Luc. xi. ḡ nihil phibet clauem istā malis tribui. Itē rone videt. q ḡa nō trāsfundit ab vno hoīe in alterū vt in p̄cedentib⁹ visū ē. ḡ ḡa ag/tū faciens nihil facit ad hoc q̄ isto ḡa fiat. ḡ nec ad hoc q̄ iste illi regnū aperiat. Itē nihil refert ad hoc q̄ alīqs cellariū claues gerat debito vtrū ipe bibat. s3 sufficit q̄ alīs administret. ḡ a simili videt q̄ in hoc nullū p̄iudicium generet ecclie si q̄s h3 claues celi. licet ipe nō habeat sensū gratie z gustū. Itē si nō habet clauē nisi iustus. cum nemo nec de se nec de alio sciat vtr̄ sit iustus. nemo scit vtrū soluat vel liget. an vtrū sit solutus vel ligatus ḡ dubitatio maxima z pplexitas in ecclia dei relinq̄tur quod ē cōtra bonā institutiōem eccie. que d3 ee fundata in fundamēto veritatis eterne. Itē si ptās clauis seqretur scitatē. cum tota die fiat trāsmutatio i scitate. q̄ ille qui est minus sctūs fit magis sctūs. z ecōuerso. modo subdit⁹ fieret platus. nō platus subditus. ḡ nulla stabilitas esset i ecclesia. qđ abhorret fides recta. 12

Rō. dōz q̄ est loqui de collatōe clauis aliq̄ quantū ad ea q̄ sunt d' necessitate. z aliter q̄tū ad ea que sunt de idoneitate. Si loquamur q̄tū ad ea que sunt de necessitate. sic ad esse clauis sufficit donū spūs scī p̄m gram gratis datam. hec aūt infallibiliter z p̄m diuinā institutiōem datur omni suscipienti ordinis sacrm. siue sit bon⁹ siue sit mal⁹. Nō aūt būt⁹ ē. q̄ donū gratie gratis date nō repugnat iniquitati q̄n simul stet cū ea. sicut patet in scis z alīs donis. Et rursus. puersitas nō repugnat vtilitati illi⁹ doni. sicut eīm malus p̄dicator; bñ p̄dicat z frequenter fructificat. ppter qđ dñs noluit phibere eū qui in noīe ei⁹ eiciebat demonia. Cui cū non sequerēt. q̄ hoc erat ad vtilitatē alioz. sic q̄ bonū illud gratie gratis date ordinatū est ad vtilitatem cōem. z cui nō valet accipienti. tamen valet alīs. ideo dñs qui in distributiōe sacramentoz vtilitatem communem considerat. et suam institutiōem non retractat. malis confert istam potestā qui ordinati sunt. p̄m ecclesie catholice formam. Dic ergo quantū ad id quod est de necessitate clauis. siue q̄n/tum ad ee. siue q̄tū ad executionem. cū nihil exigatur ad hoc nisi ordo z iurisditio. z hunc dicit donum gratie ḡ/ris date. tam in bonis q̄ in malis est. Si autem loquamur quantū ad ea que spectant ad idoneitatem. cui⁹ ad debitum vsum officū concurrat meritum. z auctoritas prelationis debeat esse cum sanctitate. maxime tale officium et talis auctoritas competit ei qui habeat charitatem. Et hoc patet. quia officium illud est officium mediatoris z reconciliatoris. z cum auctoritas ista sit iudiciarie potestatis. z nullus sit bonus mediator qui ē inimicus. nullus sit bonus iudex in ea causa in qua est re⁹. oportet ip̄m esse mūdū z sanctum. alioquin z si sit ministe. non tamen est idoneus vel dignus. Dūs visis faciebat. non tamen est idoneus vel dignus. Dūs visis facite est respondere ad obiecta. Concedendo enim sūt 13

rationes p̄bantes claues esse in malis. Ad auctoritates autem in oppositum dissoluendas. dici potest q̄ loquuntur q̄tū ad idoneitatem. non quantum ad necessitatem. Vel dicendum q̄ sicut supra dictum est i baptismo. q̄ fides et charitas ecclesie operatur in baptismo. collato a malis. quia confertur in forma ecclesie. sic 14 in p̄posito est intelligendum. Ad illud quod obiicitur de bono dispensatore q̄ non dat indigno potest

responderi. q̄ deus non dat ei ppter se. sed ppter communē vtilitatē. z cui⁹ malus nō sit dignus. pōt tamē esse vtilis. ideo ei offert. Vel dōm q̄ ds hoc facit ad ostendū habūdātiā largitatis sue. qua solē suū oriri facit sup bonos z malos. Ad illud qđ obr de claue camere. Dicēdū q̄ si clauis talis esset nature q̄ nec aperiret. nec aperire posset nisi amicis. secure posset talis clauis ⁊ cuilibet dari. talis aūt ē clauis celi. vt patet ex dictis i p̄cedentibus.

Quēsio j. c

Circa quam ostenditur q̄ in solō illo ordine denf p̄mo aūcte Amb. in libro de paradiso loquentis de ptāte ligādi z soluēdi. vbi dicit. hoc solū est p̄missum sacerdotibus. Itē sup illud. tibi dabo cla. Glo. Piero. habēt iudiciariā potestatē oēs apli. habet etiā oīis ecclesia. etiā epi z presbr. sed oīis epūs ē sacerdos. ḡ. rē. Itē rone videt. quia ptās clauis apostolis data fuit. cum dñs dixit Jo. xx. quoz remiseritis pctā. rē. ḡ illis solis assignatur hec ptās dari quibus hec verba dicuntur. hec aūt nō dicūtur nisi solis sacerdotibus. ḡ. rē. Itē oīis habens hāc potestatē mediatorē. z oīis talis cōstituitur i bis q̄ sunt ad deuz vt offerat dona z sacrificia p̄ peccatis. ḡ ad eū ptinz hec potestas ad quē ptinet sacrificiū offerre. z hoc ptinet i no. le. z ve. ad solos sacerdotes. ergo. rē. Cōtra Piero. hostiarū inf bonos et malos habentes iudiciū diguos recipiunt z indignos despiciūt. s3 hoc ē officiū clauiū sicut patuit i p̄cedētib⁹ per glo. Matḥ. xvj. ḡ rē. Item rōe videt. quia si alicui cōpetit dari claues. ei cōpetit q̄ habet officium ostiarij. sed multo inferior sacerdotio ē ordo ille. imo p̄mus inter ordines. ergo tunc videt ei dari ptās clauium.

Item exteriora que sūt in ordinib⁹. sūt signa interiorum z spūalium. quoniā sacramētū est inuisibilis gratie visibilis forma. ergo in illo ordine datur clauis spūalis interius. in quo datur clauis materialis exterius ergo cū ille sit ordo ostiarioz. patet. rē. Item in omni ordine ē aliqua ptās spūalis. z illa potestas ordinata est subsacerdotali per modum ministerij in ordinibus inferioribus. Sed nos videm⁹ in curia regis z alīs curiis claues nō dari principibus z consiliarijs. sed clientibus z ministris. ergo videt q̄ magis competat hanc clauem dari in traditōne aliorum ordinum q̄ sacerdotij. cum officium sacerdotis sit in p̄ntia dñi ministrare z gratissimū ei sacrificium offerre. Iuxta hoc queritur cum dicitur nouus vsus ligandi z soluendi in dignitate episcopali. cū etiā ibi tradat potestas z auctoritas pōtificalis. vtrū tradatur ibi alia clauis. quod si verum esset. non ergo tātū due sūt claues. qđ est ptra predeterminata. Rō. dōm. sicut dicunt sancti. z hoc etiā in/ 61
nuit ipse modus tradendi ordines. q̄ in ordine sacerdotali clauium potestas confertur. huius aūt ratio est institutio diuina. Institutionis autem congruitatem vi dere possum⁹ quoniā hāc clauiū ꝓseruatoz h3 officium mediatoris. z officiū reōciliatoris. Mediatoz aūt est inf deū z hoīem. reōciliatoz; vo reducēdo ad ecclesiam et reōciliādo ecclie. Ad h aūt vt possit ee mediatoz gratus z competēs inter deū z hominem. oportet q̄ posse habeat offerēdi dona z sacrificia pro peccatis in q̄bus deus placet. Ad hoc q̄ possit reducere ad corp⁹ christi mysticum. cuius caput ē ipe xp̄us. oportet vt recta sit

ꝛ ordinata ptās · oportet ꝙ habeat posse conficiendi sā
ctissimū corpus xpi · hoc aūt ptinet ad solos sacerdotes · ꝛ
ideo mirabilis dei sapiētia ordinatissimo mō ordinans
ecclīasticas ptātes · hāc ptātem ligādi ꝛ soluēdi sol⁹ sa/
cerdotibꝫ cōmisit · ꝛ ita ordini sacerdotali dātur claues
Et qm̄ ēpatus nō dicit nouū ordinē sz q̄ndā ordis emi
nentiā · dom̄ ē in eo nō dari nouā clauē · sed ptātē hmōi
extendi ꝛ ampliari · vt sic pateat vltimo quesitū · Am/
pliatur aūt ptās iurisditōis ad coripiēdū · in cui⁹ sig
nū baculus ei tradit pastoralis · Ad illud ergo quod
17 obī de ostiarijs ꝙ habēt iudiciū · dom̄ ꝙ habere iudiciū
ꝛ potestatē ad repellēdū vel admittēdum est duplicit ·
Vel ad ipa sacramēta ꝛ eoꝝ efficaciā · ea quidē put op/
tet administrādo · ꝛ hoc q̄dem spectat ad claues celi · et
hee sūt claues de q̄bꝫ loq̄mur · Alia ē ptās admittendi
ꝛ repellēdi ad locū vel ad loca sacramentoꝝ · sicut est ec
clesia · ꝛ hec spectat ad infimū ordinē · hec aūt non dicit
clauis celi · sed magis ptās quedā respectu templi ma/
terialis · ꝛ ideo magis pōt dici clauis excubātiū ī custo/
dīs sanctuarij · Et q̄uis aliq̄ mō sit hec potestas spūal⁹
q̄ inest rōne officij · ꝛ ordinat ad spūale · tamē ex hoc nō
dicitur clauicularius celi nec ostiarius · Et ꝙ hoc patent
duo sequentia de clauibus ꝛ ostiario · q̄ aliam potētiā
signāt · nō illā q̄ dicta ē ꝛ de qua nūc agitur · Ad illō
18 q̄ obī ꝙ illa potestas ē infimarū ꝓsonarū in curijs ho
minū · Dom̄ ꝙ nō est sīle · q̄ hec ōt ꝑpe ptātem respectu
hoīm ostiū ingredientiū · ex qua non acq̄rit aliquā excel
lētiā · Sz ptās claui⁹ ē ptās respectu ingredientiuz ec/
clesiā ꝛ diuinū cultū · ꝛ ideo ille cui collata ē plena pote
stas sup oēs ꝓstitutus ē · sicut beatus petr⁹ · Et q̄ ꝑn
cipi collata ē ꝓmo hec ptās · patet ꝙ nō vilitatis sz ma
rime nobilitatis ē · ꝛ ideo nobilissimo ordini competit ·
ꝛ aptatur · Questio ij · d

Questio · ij

Vtrū hec potestas cōmittetur insepabiliter ordinem
sacerdotalem · Et ꝙ sic videtur · quia sicut nunq̄ iterat
ordinis ꝓstitutio · sic nec iteratur verbuz in q̄ dat ptās
clauiū · ḡ sicut ille ordo insepabiliter possidet ꝑpter cara
cterē · videt similiter ꝙ hec ptās · Itē ptās ista in ali
quo ē · ꝛ ꝓstat ꝙ nō nisi in sacerdote · nō ēm carnem · sed
ēm aiam · sed que sc̄dm aiam habetur · cū aia sit incoꝛru
ptibilis nō pōt auferri · vt patet in sciētia ꝛ ꝑtute · ḡ tal
ptās ñ pōt auferri · Itē si amittit̄ · aut ḡ ꝑpē ignoꝛā
tiā · aut ꝑpter malicīā · aut ꝑpter subditi carētiam · Nō
ꝑpter ignoꝛantiā hoc ꝓstat · Nō ꝑpter maliciam istud
ꝓstat · q̄ mali habent · vt visum ē ꝓius · Nō ꝑpter sub
ditoꝝ carētiā · q̄ si talis faceret carere claue · tunc vitio
subditoꝝ amitterētur claues · quod ē manifeste falsum ·
ḡ ꝛc · Itē si aliq̄ō necessario ponit aliud · nō pōt aliō
auferri q̄n ipm auferatur q̄ ponit · sz aliquo fcō sacer/
dote scōm eccl̄ie formā · statim habet clauē · ḡ remota cla
ue remouetur ordo · Sed ordinis caracter non ꝑt amo/
ueri · ḡ ꝛc · Cōtra · ꝙ ostēditur ꝓmo de hereticis ꝛ scis/
maticis · q̄ ēm ꝙ dī in lra ꝛ habet in ꝓncipio ꝓceden · di
stinc · nō pñt soluere ꝛ ligare · ꝛ tamē ordines habent · si
cut infra patebit · ḡ clauis nō seqūtur ordines insepabili
ter · q̄ si nō pñt · nō habēt potētiā · Itē ostendit de de/
gradatis · ꝓstans ē ꝙ ordines nō pñt auferri · q̄ nō pōt
auferri caracter · si ergo degradat · ꝙ erit solū q̄tū ad au
ctoritatē siue ptātem · ergo videt ꝙ illa auferat · maxime
cū videātur magis elongari ab ꝙ actu ipsi degradati q̄ꝫ
heretici · Itē ostendit de ania separata q̄ hz caracterem
ordinis · ꝛ nō hz ptātem clauiū · in patria enī cessat om
nis ꝓfatio · ḡ nō videt ꝙ insep arabiliter caracterē comi
tetur · Si tu dicas mihi ad hec oīa ꝙ oēs ꝓdicti ha
bent potestatem sed nō executionem · hoc improbat tri
plici rōne · Prima est · q̄ illa ptās ē spūalis ꝛ actiua po
testas enī dicit actiua nō passiua · ꝛ ire ē in potentia li
bera · que sez ē li · ar · q̄ō erit ī actū q̄n vult · ḡ impossibile
est ꝙ aliqs habeat ptātē ꝛ nō hēat executionē q̄n vult ·
Itē frustra ī potentia quā nō cōseqūtur actus · ḡ si ī ta
libꝫ ē potentia sine actu · frustra ē · Sed ī opibꝫ diuinis
nihil debet esse frustra · ḡ ꝛc · Itez si talis potentia nō
est ī actu · q̄ro vnde hꝫ sit · Si q̄ ꝓhibet vel supioꝛ · Sed
ꝓ q̄ntumcūq̄ supioꝛ ꝓhibeat · si aḡs ꝓficit ꝓfectuz ēt fa
cto · si baptizat baptisatū ē · ḡ pari rōne si absoluat vl̄ li
get absolutū ꝛ ligatū ē · q̄ō ēmāifeste falsū · ḡ redit ꝓmū
ꝙ tales nō hñt ptātem · ꝛ habent caracterē · ḡ hec ptās
nō sequitur caracterē insepabiliter · Ad dom̄ · q̄ sicut 19
de potētia visiua ē loqui dupl̄r · vel q̄tū ad essentiā · vel
q̄tū ad vsū · Et q̄ntū ad essentiā fūdatur hec potentia
radicaliter ī aīa · nec aīam dēserit vnq̄ · Quātū ad vsuz
ꝙ exigit oꝛganū bñ dispositū ꝛ medīū illumiatū · Sic ī
ꝓposito ē intelligendū · ꝙ si loquamur de potētia solū
di q̄ntū ad essentiā · sic radicaliter est ī ipa aīa · sicut et
caracter · nec videt ab illo differre nisi ēm relationē q̄n/
dam · ꝛ hꝫ mō insepabiliter se tenet cū sacerdotali ordine
Alio⁹ possum⁹ loq̄ q̄ntū ad vsū · ꝛ hꝫ mō necrio reqrit
status viatoris · ꝛ aūctas iurisditionis · Q̄ stat⁹ via/
toris reqratur pz · q̄ sicut rō merēdi nō cōpetit charita/
ti extra statū vie · sic nec ptās recōciliādi ꝛ sacra exhibē
di siue administrādi nisi ī statu ecclie militātis · ꝛ sic ꝙ
mortē ōz ptās vsū amittere ī aīa separata · Q̄ itez reqrat
iurisdictio · pz sic · sacerdos enī ē mediator · ꝛ mediatū me/
diatoꝝ inferior ē deo · ꝛ supioꝛ penitēte · ꝛ arbiter ꝛ iudex
homī cōstitutus loco dei ad q̄iendū siue soluēduz · ꝛ ad
puniendum · talis aūt iudicatio nō ē sine aliqua iurisdi/
tione ī cū q̄ iudicat · q̄ nemo pōt aliquē iudicare nisi q̄
iudex el⁹ ꝓstituit ab eo q̄ ꝑt · ꝛ tō iurisdictio ē tanq̄ vis
motiua ipius clauis siue man⁹ · hac aūt dēficiente q̄ cla/
uē moueat · ꝛ si assit clauis nūq̄ ageret · ꝛ si amittit hec
iurisdictio · cessat clauis executio · Hec aūt amittit du 20
pliciter · Vel ꝙ ablationē subditoꝝ q̄ntū ad rē · ꝛ sic ē in
scismaticis · hereticis ꝓcisis · fornicarijs notorijs · excōi
catis · ꝛ hmōi · Vel q̄ntū ad ablatōem scōm rem ꝛ scōm
spēm · ꝛ hec est in degradatis · quibꝫ sine spe recupandi
auferꝫ · vñ heretici ꝛ excōmunicati dicūtur hīe manū
ligatā · sed degradati amputatā · ideo dico ꝙ ꝛ si clauis
q̄tum ad esse ordinē ꝓseqūtur · tñ q̄tū ad executionē seq̄
tur statū ꝛ iurisdictionē · ꝛ sic patet rñsio ad tria prima
obiecta de hereticis · de degradatis · ꝛ aliqbꝫ sequtis · qui
dicūtur nō posse · q̄ nō sūt ibi q̄ necria sūt ad vsū · ꝛ tamē
hñt potētiā · sicut ī aīa ceci ē potentia visiua · ꝛ tamē vi/
dere nō pōt · Ad illud qō obī ꝙ ē ptās actiua ꝛ libe/ 21
ra · dom̄ ꝙ q̄uis sit actiua ꝛ in suba libere agēte · tamen
est ad alterū · ꝛ indiget debito suscipiēte · vñ quemadmo
dum matrimoniū est ex consensu libero · tamē q̄ mater
nō est ydonea ad ꝓtrahendū cū filio q̄ntumcūq̄ cōsen/
tiant nō est matrimoniū · sic intelligendū ē in ꝓposito · 22
Ad illud qō obī ꝙ frustra ē potentia quā nō conseqū
tur actus · Dom̄ ꝙ si intelligat de actu debito ꝑ loco et
tempe ꝛ oportunitate pōt bene locū · si aūt in alijs intel/
ligatur multas habet instantias · Istiaz q̄ tales ꝓsone
carent oportunitate ad actū · ꝛ si nunq̄ exeant · non ꝓ
ter hoc hñt potētiā frustra · Preterea illud ꝓbū intelli/
gitur de actu generaliter · nō de hoc vel de illo · quia non
oportet ꝙ potentia exeat ī oēs · sufficit tamē ꝙ aliqd
faciat · ita ꝙ nō sit ociosū ī natura · ꝛ sic ē in ꝓposito · q̄
ꝛ si nihil per illam potentiam fiat exterius · tamē illa ꝑt

cē in aīe ornatū quantū ad bonos. vel in cōfusionē q̄ntū
23 ad malos. ¶ Ad illud q̄ō q̄ritur q̄s aufert illi potestie
executōez. dōm q̄ potēria cōtraria siue supior pōt ei au
ferre. Et si obūcias q̄ nō pōt auferre actū cōficiēdi. dōz
q̄ nō est sīle duplici ex cā. Prima ē q̄ nō pōt tali auferre
materiā. z si posset panē de tritico auferre. tūc auferret potentiā. Sz hec aufert materiā. s. subditos. supior
em̄ ptās pōt subditos eximere a ptāte inferiorīs. z hāc
auferendo aufert iurisditōez. Preterea in ptāte cōficiēdi oēs pares sūt. q̄ hec īmediate dāt per impssiōez caracteris. Sz in iurisditōe siue plationē nō est eqlitas. z ideo
īhmōi pñt arceri. nō sic in alīs. Et hec ē rō quare boni
24 z religiosi sancti inclusi etiā si sint sacerdotes nō habent
executiōez clauis in absoluēdo z ligādo. quia nō habent
iurisditōem in aliq̄s. z iō ab hoc actu phibent. Vñ eugenius papa. Placuit vt nulli monachoz temerario ausu liceat pniam dare cē. Nō aūt buī phibitiōis assignat. xvj. q. j. z in pluribz decretis scīoz pīm. habent tñ
sicut ibidē oñditur idoneitatē ex ordine z ex vite merito
q̄ adūcta iurisditōi q̄ oz iudicario sacerdotalis erit in actū. Unde. xvj. q. j. leo papa. Monachi z si in dedicatiōe sui presbiterat⁹ sicut z ceteri sacerdotes p̄dicandi. baptisandi. pniam dandi. petā dimittendi. beneficijs
ecclesiasticis pfruēdi. rite ptātē acciptāt. tamē executōz
sue ptātis nō habēt nisi a populo fuerīt electi. z ab epo
z consensu abbatis ordinati. Ex bijs pz quādo hec potestas dat. z q̄ nunq̄ quantū ad potēriā auferatur. sed
solum quantū ad vsum.

Onsequenter videndū ē q̄ntū ad tertiū articulū
in quos habeant sacerdotales claues vsum vel
effectū. Et circa hoc duo querunt. Primo q̄rit
vtrū sacerdos qui pōt absoluere subditum vnuz. possit
z quemlibet aliū. Secūdo vtrū subditus sacerdos pos
fit absoluere platum suum.

Quest. j.

Circa quā sic pceditur z oñdit q̄ sacerdos q̄ in vnū po
test. eadē rōne potest z in omnē aliū. Leuit. xiij. dicitur
homo in cuius cute apparuit plaga lepre. adducetur ad
aaron sacerdotē vel ad vnuz quemliber filioz eius. ex q̄
patet q̄ quilibet sacerdos in veteri lege poterat iudicare de oībus fidelibz z populo isrl z quacunq̄ esset tribu. sed quod pcessit in figura debet sequi in veritate. ergo videt q̄ mō possit quilibet sacerdos z lepra cuiuslibet iudicare. Et multo fortius hoc videt. q̄ maioze vnitas in ecclesia z quantū administrantes sacra. z q̄ntum ad cheritatē fidei tū q̄ tūc erat. Sed tūc quod poterat vnus poterant oēs. z in quē poterat vnus z omes. q̄ mō oz esse similiter. ¶ Itē dñs virtutē istam siue potestatē dedit pmis sacerdotibz. z p̄m cōformitatē eorum
z scēdit in posteros. Sed dñs dixit generaliter Jo. xx.
q̄ remiseritis pec. re. et q̄ ipm sacerdoti. q̄ videt q̄ z̄ ptās in oēs. ergo oēs pñt absoluere. ¶ Itē rōe videtur
qm̄ ita videm⁹ in corpalibz q̄ ignis q̄ cōburit i vna materia comburit z in qualibet simili z eiusdē speciei. z lux
que fugat tenebram z vno loco. similit z de alio potest
sine instantia. q̄ pari rōe videt in ppōsito q̄ si aliq̄s sacerdos pōt absoluere vnū peccatorē penitētē. q̄ pari rōe
possit z quemlibet aliū cōsimilē. ¶ Itē videm⁹ in artificialibz q̄ clauis que vnā seram aprit. aprit z oēs per eum
modū factas. z ecōuerso multe claues similes z quantitate et qualitate vnam seram. si ergo debitū peccati est
conforme in oībus peccatoribus penitentibus. et potestas aperiendi in oīb clauibz sacerdotalibz. q̄ pōt in
vnū z in quēlibet aliū. ¶ Itē ita videm⁹ in supcelestibz
q̄ angelus ordinis inferioris pōt purgari. illūinari. et
pfici a quolibet angelo supioris ordinis. q̄ si hec ierarchia illam imitat. cū ordo sacerdotalis sit supra laycos.
videt q̄ quilibz laicus a quolibet sacerdote possit absoluī. ¶ Itē si nō pōt absoluere oēs. cū tam possit vnū. q̄o
vnde hoc sit. Aut em̄ est potēie laxatione z corruptiōe
aut exligatione. quia supior ptās nō pmittit. Primo mō
non. illud patet. Scōo mō nō debet. quia bonū ē diffūdendū z multiplicādū et colendū. ergo nō est restringēda ptās. z ita videt q̄ q̄ in vnū pōt q̄ possit in omnes.
Contra. xvj. q. j. nulli sacerdotū liceat parrochianum
alterius aut absoluere aut ligare. ¶ Itē. ix. q. ij. nullus
alterius parrochianū iudicare. ordiare aut excōicare p̄sumat. quia tale iudiciū aut ordinatio vl excōicatio nec
rata erit. nec vires vllas habebit. ¶ Itē in cōcilio generali extra de penitentijs z remiss. si q̄s aliq̄n ex cā voluerit alteri confiteri lnīam petat z obtineat a ꝓprio sacerdote. quia aliter ipm̄ non poterit absoluere vel ligare. sed nō quilibet sacerd os est ꝓprius. quia ꝓprium dicitur q̄ conuenit vni soli. q̄ non quilibet sacerdos pōt
quēlibet absoluere. ¶ Itē rone videt. q. nos videmus i
ordinatiōe p̄dicamentoz. in rōnalibus. z in ordine causarū i naturalibz. q̄ relatio fit vsq̄ ad sup̄mū q̄ vnū īm
mediatū ita q̄ nō sunt plura īmediata respectu vnius.
Et hoc patet. quia vna est spēs specialissima vni⁹ individui. similiter est in causis. ergo si ordo est i ecclesia descendendo z ascēdendo p̄m gradus a sūmo pontifice vsq̄ ad parrochianū. videt tūc q̄ per vnū sacerdotē. per
vnū archidiaconū. q̄ vnū epm̄. per vnū patriarchā reducat ad. sūmū pontificē. ergo nō poterūt p̄m rectū ordinē plures sacerdotes in vnū. nō ergo quilibet quemlibet. pōt absoluere vel ligare. ¶ Itē ita videmus in exercitibus q̄ sunt ordines distincti. vt tribunus sup centuriones. z centurio sup quinquagenarios z q̄nquagenarius sup decurriones. z decurio sup decē. q̄ sunt sub vno
non sunt sub alio decurione. nec potest decurio cōpescere nisi suos. x. z sic de alijs ascendendo. similiter pari ratione videtur q̄ nec sacerdos alterius parrochianum.
z ēps alienum subditum. ¶ Itē si duo haberent posse
sup vnū q̄ posset discordare. posset ptraria iubere. sz nemo pōt duobz dñis ptria iubentibz obtēpare rōnabilit. ergo posset in isto subdito ppl̄exitas generari. ergo p̄m rectū ordinē nō debet duobz sacerdotibus sup cūdē subditū equalis ptās dari. q̄ z̄. ℟. dōm q̄ sicut dicit Dyonisius lex diuinitatis est media per p̄ma. z vltima q̄ me- 25
dia ꝓducere ad illuminatōem. z pfectiōem
Ideo sicut videmus in oībus siue rōnabilibus. siue naturalibus. siue celestibus q̄ ad hoc q̄ sit cōcordia
z decor. oz q̄ sit ordo. sic intelligendū est z in spūalibus
ptātibz in ipa ecclia. vñ cant. vj. legitur q̄ terribilis est
vt castroū acies ordinata. q̄nia igitur ordo attēdit p̄m
platōem et subiectōem. z prelatio attendit p̄m ascensum
et descensum. non p̄m equalitatem. z in ascēdendo ad superius est status et reductio ad vnum. econtra in descēdendo est multiplicatio. Ideo p̄m rectum ordinem eccle
sie oportuit vnum esse platum primū z supremū in quo
esset status omuis prelationis ecclesiastice. et quia in illo statu est tanq̄ in p̄mo z simplicissimo in illo genere
ideo virtus in ea vnita est. z solus est inter prelatos q̄
habent plenitudinem potestatis. ¶ Item q̄m per recessum ab vno fit multiplicatio. et per hoc virtutis diminutio. ideo quanto prelati alij inferiores sunt tāto plures sunt et tanto minoz habent ptātē. ita q̄ status est
in sacerdotibus procbialibz qui immediate gerūt ppli

t 2

curam. ⁊ istoꝝ iurisditio artata ē ad porciūculā determinatam. ⁊ cuilibet cōmissa ē sua portio ꝑ m'rectā ordinationem. ⁊ illa iudicatur esse messis sua. Et qm̄ ñ licet alij sacerdoti mittere manū vel falcē i alienā messem. ió alius nō habet potestatē eis subditū absoluere nisi supior vel vicem habeat supioris. vt penitentiarij dñi pape. ⁊ penitētiarij ēpi legati ⁊ ꝓuilegiati. q̄ faciūt ꝫ aucte supioris. sicut nuncius a ꝑncipe ꝓcedens pōt in oēs subditos alijs inferiores. Hec aūt intelligenda sūt ꝑm legem cōem. qz in articulo necessitatis indulgz rectitudo iuris cuilibet sacerdoti quemlibet absoluere si sit in ecclesie vnitate. Pro regula igit̄ habendū est q̄ solus sacerdos ꝓprius habet potestatis executionē i suos exceptis q̄nq; casibus. Primus ē si quis aliena in parrochia sua ꝛeliquit Secūdus. si mutauit ibi domicilium sicut est i scolaribus q̄ student parisius. Tercius ē si sit vagabūdus. Quartus ē si sacerdos ꝓꝑius sit inscius vt malicios⁹. ⁊ petita licētia vult adire peritiorem. Ultimus ē in articulo necessitatis. ⁊ hoc in casu nō oportet sacerdotē alienū esse licētiatū. In alijs aūt nō oportet a sacerdote penitētis solū. q̄ ille nō pōt nisi subditū licētiare. sed oportet esse licentiatū ab ordinario. ſ. ab ipso epo. Secūdo ergo sūt rōes ꝑbātes q̄ nō quilibz potest in quemlibet. Ad illud ḡ qđ obr̄ ꝛ filijs aaron. dōm q̄ nō est simile. q̄ ꝓpl's isr̄ ꝓpl's vnus erat. ⁊ vnus templū habebat. nec erāt ibi regna tarrāꝝ sollicitudini sacerdotū cōmissa sicut nūc sūt. ⁊ ideo oportet mō plures esse epos ⁊ pluris ecclias quarū quelibet habet suā potestatē. Ad illud qđ obr̄ ꝛ boc quod dicit dñs quorum remiseritis. ⁊c. Dōm q̄ clauis sacerdotalis ꝙuis ꝙrum est ꝛ se indifferēs sit ad oēs. tamē vis motiua huius clauis que ē iurisditō. vt ꝓtius visum ē. nō se bz ad oēs vt i vno solo. ⁊ ideo vnus solus pōt oēs absoluere. quādo ergo dñs ꝛdit clauē ⁊ hāc potestatem. ipe ꝑsupposuit eis executionē ꝑm regulā potestatis collate petro ⁊ eius successoribus. Ad illud qđ obr̄ q̄ ignis agit i quodlibet combustibile. Dōm q̄ nō ē simile. qz ista ē actō naturalis q̄ est ꝑm necessitatē. hec aūt actō est spālis ⁊ rōnalis. que ḡdem attenditur ꝑm ordinē. Ad illud qđ obr̄ de clave ⁊ sera. Dōm q̄ istud verus est qñ adest virtus motiua q̄ clauē moueat. sed in aliquibus vis ista artata ē. vt in sacerdotibus inferioribus. i aliquib⁹ ligata. vt in hereticis ⁊ excōmunicatis. in aliquibus ē amputata. vt in degradatis. Unde sicut hi ñ pōt absoluere aliquē quoꝝ manus ē ligata simpliciter. ita in alijs nō pōt clauis claudere nisi sic manus iurisditionis valeat extēdere. Ad illud quod obr̄ de angelis superioris ordinis. Dōm q̄ nō est simile. qz i ierarchia angelica nō pōt cadere zelus nec ꝛtroversia. ꝓ eo q̄ cōcordia in sublimibus ē facta. non sic est in ecclesia. imo quilibet vult sibi ius alterius vendicare. ideo oportuit potestates distinguere ⁊ limitare. Ad illud qđ vltimo obr̄ q̄ potestas non est artanda. Dicendum q̄ artatio potestatis potest venire dupliciter. aut ꝓpter defectum amoris. aut ꝓpter conseruatōem ordinis. Prima ē inuidie ⁊ repugnat bonitati. secūda est sapientie. ⁊ cōcordat paci ⁊ cōmuni vtilitati. ⁊ talis artatio facta est i minoribus sacerdotibus regulante iure diuino. immo spiritu sancto patres ⁊ apostolos qui ecclesiam fūdauerunt ⁊ ordinauerunt. ⁊ sic patz totum.

Questio .ij. f.

Utrum inferior possit absoluere superiorem ipo volēte Et q̄ sic videt. qz Hebre. vj. dicitur. q̄ pontifex nō tantum ꝓ se. sed etiam ꝓ populo ꝛbet ꝛare. eo q̄ ipse sit circūdatus infirmitate. ergo si peccat mortaliter. indiget cōfiteri q̄ admodū vnus ꝛ ꝓplo. sed nō bz supiorē ordinariū. ergo pōt cōfiteri ⁊ absolui ab inferiori. Iterū ad hoc q̄ de peccato mortali fiat reconciliatio necesse ē interuenire mediationē sacerdotis. Sed possibile ē supremū platorū peccare. ḡ indiget sacerdote recōciliante sed nō supiori. ergo inferiori. Iterū ꝙuis summus pontifex sit constitut⁹ vt offerat dona ⁊ sacrificia ꝓ peccatis. tñ ipe ꝑ alium sacerdotē pt facere hostiā offerri. ⁊ alius potest offerre ꝓ eo. ḡ ꝙuis claues habeat ad soluendum tamē alius pōt absoluere eum. sed nō nisi inferior. ḡ pari rōne in omnibus alijs. Item ptās absoluendi data est ad vtilitatem eius qui absoluit. sed ille cui data ē ptās hec non est peioris conditionis q̄ alij. ḡ et ille pōt absolui. ſz ñ a se nec a supiori. qz frequnt ñ bz copiā etus. aut ñ bz supiorē vt papa. ḡ ⁊c. Contra relatoris n̄ē relatō nec mor⁹ ē mor⁹. nec mediationis ē meditatō. nec mediatoris est mediator. Sed supmus sacerdos et oīs ꝑlatus mediator est inter inferiores ⁊ deū. ergo nō pōt eē nec debet econuerso. Iterū ad hoc q̄ aliquis absoluat aliquē necesse est q̄ habeat iurisditōem sup eum sicut in ꝓcedentibus visum ē. sed inferior nō habet iurisditōem sup supiorē. ḡ ⁊c. Si dicas mihi q̄ superior dat ei iurisditionem absoluendi. Contra. nihil dat qđ non bz. sed ꝑlatus nō habet iurisditōem absoluēdi se. qz ñ habz potestatē supra se. ḡ ⁊c. Item ꝑlatus inferioꝝ nō pōt aliū excōicare. nec ipe dare alij iurisditōem excōicandi se. ergo similiter nec absoluendi. Item in ierarchia angelica non recipiunt angeli supiores illuminatiōem ab inferioribꝫ. ergo sil'r videt q̄ in ecclesia supior ab inferiore non absoluatur. Iterū ꝓbatum est ꝙ canones ⁊ rōnes q̄ sacerdos non potest absoluere alienū parrochianum. ḡ nec suum ꝑlatū. per locū a maiori. magis enī videt q̄ possit supra minorem. Si dicas q̄ ꝑlatus dare ei ptātez in se. queritur quō hoc possit esse. Rn. dōm q̄ inferior superiorē pōt absoluere si supior velit ei se subiicere. ⁊ hoc patet sic. Virtus clauiz quantū est de se ad omnes se extendit. nisi ex ordine superioꝝ manus artaret̄ ꝓpter seruandū ordinem ecclesiasticū. Sacerdos enī ex sua ordinatōe institutus est mediator inter deū iudicē ⁊ hominem peccatorē. ⁊ quantū est ex parte dei non est differentia. quilibet eōrū suū sacerdotē reputat mediatorem ⁊ cuilibet impēssit eps mediatoris caracterē. Sed differētia est ex pte hoīm. quia si quilibet essz mediator cuilibet esset in ecclesia confusio. ⁊ ió alij alijs subiecti sunt. et qui subiici vni nō possunt dare alteri auctoritatē in se sed si libera esset ꝓsona q̄ posset se subiicere. tūc absq; dubio posset eam absoluere. Ām ḡ supremꝰ ꝑlatus qui mere libertatis ē ⁊ nulli subiectꝰ pōt se cui vult subiicere. ⁊ alij exempti suis etiam subditis. concedo q̄ ipsi possunt eos absoluere. Et aūt supremꝰ platꝰ possit se ei subiicere. ius diuinum concordat. quia cuz ipse sit circumdatus infirmitate. debet subiici sacramētis. ⁊ sicut medicus infirmatus q̄rit medicum ⁊ medicinam non inquantū medicus sed inquantū egrotus. sic ecclesie ꝑlatus ⁊ mediator queret sacerdotem inquantuz dei inimicus per culpam factus est. ⁊ inquantum peccator. Jus etiam canonum concordat q̄ vnus quisq; possit auctoritatem suaz communicare ꝓ se et ꝓ vtilitate sua ⁊ sine ꝓtudicio facto ꝓpij auctoritati et potestati. et ita summus pontifex potest se cuilibet sacerdoti subiicere ⁊ absolutionem petere. possunt etiam ⁊ alij ꝓlati ō permissione pape sicut dicitur in illa decretali de penitentijs ⁊ remissionibus que est Gregorij. Ne ꝓ dilatōe penitentie ꝓculū imminet animarū. ꝓmittimus epis ⁊ alijs supioribus. nec nō minoribꝫ ꝑlatis exemptis. V

preter plati sui luiaz' puidū. t discretū posuit sibi eligere confessorē. t sic pz q subdit⁹ pōt superiorē absoluere ipso volēte et eligēte. ac q hoc se eidem in foro penitētiali subiciente. ¶ Ad illud g̃ qō obr̄ primo q relatiōis nō est
34 relatio tē. dōm q verū ē ſm q hmōi. nec medic⁹ medici ſm qō hmōi. nec sacerdotis sacerdos inquantū talis. sz inquātū peccatoris. ¶ Ad illud qō obiciē de iurisditōe
35 dōm q plat⁹ dat ei iurisditōem in se se et subiciēdo. t si obiciaē tūc q nō pōt dare quod nō habet in se. dōz q iurisditio t subiectio est ad alterū. t tō q̃uis ñ possit q̃s sibi pi ē subiect⁹. nihil tñ phibet ipm subici posse alij.
36 maxime si est liberę prātis. ¶ Ad illud qō obr̄ q nō potest dare auctoritatē excōicandi se. dōm q argumentuz istud deficit dupliciter. Primū q̃dem q excōicatio ē ꝺ hoiem. sed absolutio p hoiē. t homo nō pōt auctoritate sua vti cōtra se. q̃uis possit p se. Amplius deficit. q alius modus iurisditōis requirit ad excōicatōez q̃ ad absolutōem. Excōicatio nāq̃ que respicit hoiem cōez. dic iurisditiōem cōem sup hoiem. sz absolutio dicit mediationem inter deum et hoiem. quo scz homo sęp inferior est. Et qm̃ necesse est hoiem quantūcunq̃ sit magn⁹. iudicare cū deo. t in iudicio cē inferiorē. q̃tū ad hoc iudiciū quilibet pōt quantucūq̃ sit magnus dare alij superā se iurisditiōem. Sed q pl⁹ talis sup oēs ē talis iurisditio que attēdit q̃tū ad plātem sup hoiēs in eū haberi nō pt. nec ipe alteri dare salua iure sue dignitatis. ratione cuius potest dicere deo. tibi soli peccaui. t tō nō potest alteri dare potestatem excommunicandi scīm.

¶ Ad illud quod obiciē de angelis q non descedūt ad inferiores. Dicendum q non est simile. quia angeli 37
semp in sua dignitate perstitunt. nec cadit in eis obscuratio peccati. et ideo non oportet eos ad inferiores descendere. Sed in ecclesiastica ierarchia secus est. quia peccant plati t subditi. t ideo etiam oportet q ipi subiiciantur inferioribus. quia etiam ipsi per culpam quod ammodo inferiores facti sūt. ¶ Ad illud quod vltimo
obiciē de subdito alterius patet responsio. quia non 38
hz iurisditōez in talē. nec talis pt ei dare cū alteri subiect⁹ sit. vñ sicut nō valet. iste q̃ē seru⁹ petri nō pt se facere seruū martini. g̃ nec iste q̃ liber ē. sic nec in ꝓposito.

Distinctio. xx. de confessiōe sacramētali q̃tuz ad opportunitatez tpis respectu pnie mortalium in se.

Sciendū est etiā q tps penitentie est vsq̃ in extremū articulū. supra egit magister de confitendi necessitate t absoluentis potestate. hec ē tertia ps in qua agit de tpis opportunitate. Et habz hec ps duas. In prima agit de temporis opportunitate q̃tum ad penitentiam mortalium. In secunda quantuz ad remissionem venialiū. infra dis. seqnti. solet etiā qri vtruz post hanc vitam. Prima ps habet duas. In pma agit de opportunitate tpis respectu pnie in se. In secunda in comparatione ad prātē sacerdotis. ibi. si vero querit de illo qui satisfactōem iniunctam tē. Prima pars hz duas. In pma querit temp⁹ pnie inchoande. In scōa qrit de pnie ipius satisfactōis fine terminande. ibi. si vero queritur de illis qui in hac vita pniam tē. Et in vtraq̃ pte primo proponit veritatem. secundo confirmat per auctoritatem.

Proponit veritatem

Cōfirmat p auctem.

Augusti.

DI XX

1 a Si sic agis dico tibi. q securus es tē. Ut male dicere. q nemo scit vtr̄ amore vel odio dignus sit. g̃ nemo securus ē. R⁹. dō. q duplex ē certitudo. s. scie. t cōiecture. certitudines scie nemo hz nisi q reuelatōz. certitudinē aūt ꝺiecture hz q̃ sanus penitz cui prospera arridēt. tūc signū ē q dolor suus est ex dei gr̄a ñ ex affectōne terrena. Utraq̃ harum certitudie caret q̃ in fine peniteat sera pnia. q magis hz rōnez ad oppositū q̃ ad ꝓpositū.

2 b ¶ Et in q̃cūq̃ die inuocet dñs assit. Ut hoc eē ꝺ illud Mich.

Querit tēpus penitentie in choande.

a Liēduz est etiā q tps pnie est vsq̃ i extremuz articulū vite. Ut leo papa. Nemo est despand⁹ dū i hoc corpe constitut⁹ ē. q nōnūq̃ qō diffidentia etatis differē cōsilio maturioꝝ pficiē. Aug. tū de pniam differētib⁹ ita scribit. Si q̃s posit⁹ in vltia necessitate voluerit accipe pniaz t accipit. t mox reconciliaē t hinc vadit. fateor vobis nō illi negam⁹ qō petit. sed nō ꝓsumimus q bene hic exit. Si secur⁹ hic exierit ego nescio. Pniam dare possum⁹. securitatē vero nō. Nūq̃d dico dānabit. sed nec dico liberabit. Uis g̃a dubio liberari. age penitentiā dū sanus es. a Si sic agis dico tibi q securus es. q pniam egisti eo tpe quo peccare potuisti. Si vis agere pniam q̃n iaz peccare nō potes. pctā te dimiserūt non tu illa. Itē due res sunt. aut ignoscit tibi. aut non ignoscit. q̃d horū tibi sit futurū nescio. ergo tene certum. dimitte incertum. Sed quare hꝰ dicit Aug. cū penitētia que in fine agit. in psalmo apellet sacrificiū vespertinū. qō erat acceptabile⁹ in lege. b et in quacūq̃ die inuocet de⁹ assit. t quacūq̃ hora ingemuerit t conuersus fuerit peccator vita viuet t non morietur. Sed illa dixit Aug. propter illos qui penitentiam vsq̃ in finem vite protrahunt. t tunc non ex dei amore videntur penitere. Sed timore mortis quasi ex necessitate. Unde idem quasi aperiēs quare supiora dixerit ait. Nullus expectet quādo peccare nō potest. c Arbitriū eī libertatem querit deus vt deleri possint cōmissa. non necessitatez sed charitatem. non tantum timorem. quia nō in solo timore viuit hō. Quē ergo vere penitet oportz nō solū timere iudicem. sed t diuiū. tunc clamabunt t non exaudiam. Aut glo. super illud. clamabūt. s. vera penitētia. g̃ vī q dñs nō sęp assit. R⁹. ps. cxl. dōm q inuocatio pt venire ex duplici pncipio scz ex timore pene. vel ex amore diuine miscōie. Primū est seruilis timoris. t hanc inuocatiōem dns cū exaudiet. secundū ē filialis timoris et veritatis. et hanc inuocationem exaudit ſm illud ps. ppe est dñs oībus inuocantibus euz in veritate. Aug⁹. i li. de pnia.

b

c ¶ Arbitriū eī libertatem querit deus. vt deleri possint commissa. Uidetur nō bene dicere. quia deus pōt 3

iustificarē homi salomonem etiam libertas arbitrij tatez ad meritū ꝛ demeritū. ℔m impossibilitatez ad coactiōem ſz ergo quocunqz modo itelligat de arbitrij libertate. non videt verum quod dicit. Andeo dōz ꝙ hic appellat Aug. ar. libertatem non ipsam potentie facultatem sed expeditionem. scōm quam dicitur libere facere quādo non habet retardationem. ℔ autem requirit quantū ad bene esse conuersiōis hec autem frequenter non habetur in morte p̄o eo ꝙ anima adeo intenta est doloꝛi mortis ꝛ egritudinis. ꝙ minus potest ad seipaz redire. cogitare que ſpectarent ad hoc vt haberet aliquis ſufficiens remediuz vere penitentie Verūtamen lra videtur loqui dē tēpoꝛe post mortem in quo non soluz difficile iz impossibile ē ſaluari decedentez in peccato. non quia hoc nō poſſit diuina potētia. ſed iuste ꝛ rationabiliter oppositum decreuit diuina iuſtitia. Et ſi alicui vnq̄ post mortem dedit gratiam. intel. iz cēdū est ꝙ ille non erat damnatus per ſententiam licut legitur de traiān. Aliqui etiam dicere vo

nem etiam dormientez. ſicut illuſtrauit in ſomnis qñ non est vſus li. ar. Itē durat cq̄diu homo viuit ſm poſſibilitatem

ligē. quia ſine charitate nemo saluus esse potest. Non ergo tantum timeat penam qui penitet ſz anxietur p̄o gloria. Que cōuersio ſi contigerit alicui etiam in fine. desperandum nō est de eius remissione. Sed quoniam vix vel raro est tam iusta cōuersio. timendum est de penitēte sero. maxime cum filij quos illicite dilexit sint p̄sentes. vxoꝛ et mundus ad se vocet. multos solet serotina penitētia decipere. Sed quoniam deus semper potens est semper etiam in morte iuuare. valet quib⁹ placet. Aug ergo opus sit non hominis sed dei fructifera penitentia. inſpirare eam potest quandocunqz vult ſua miſcōia. ꝛ remunerare ex miſericoꝛdia. quos damnare potest ex iuſticia. Sed quoniaz multa sunt que impediunt ꝛ lāguentem retrahunt. periculoſum est et interitui vicinum ad mortem p̄otrahere penitentie remedium. ſed magnum est cui deus tunc inſpirat. ſi quis est veram penitentiam. ſed ſi etiaz sic conuerſus vita viuat ꝛ non moriatur. non p̄omittimus ꝙ euadat omnem penam. Nam p̄ius purgandus est igne purgationis. qui in aliud seculū diſtulit fructū conuerſiōis. Hic autem ignis ꝛ ſi eternus nō sit. miro tamē modo grauis est. excellit enim omnem penam quā vnq̄ paſſus sit aliquis in hac vita. Nunq̄ in carne tanta inuenta ē pena licet mirabilia martyres paſſi sint tormenta. ꝛ multi nequiter quanta sepe ſuſtinuerunt ſupplicia. Ex hijs satis oñditur cq̄ periculoſum sit differre penitentiam vſq̄ in finem vite ſi tamen etiam tunc vera habeatur penitentia. hominem liberat. ꝛ vitam mortuo impetrat. non sic tamen. vt nullam ſentiat penam. niſi forte tanta ſit ve

luerunt ꝙ hoc p̄iuilegium ſpeciale fuit. vt dominus oſtenderet cq̄tum ſanctos ſuos diligeret.

d Dicautem ignis ꝛ ſi eternus non sit. Videtur hoc falſum. quia ignis conflagrationis qui exuret faciem mundi nō peribit omnino ſed reprobos inuoluet. ergo mlto fortius videt ꝙ iſte ignis in eternum duret. ℟o. dicendum ꝙ non loquitur de duratione. ſiue eternitate iſtius ignis quantum ad ſubſtantiam. ſed quantum ad officiuz ſiue quantū ad actuz puniendi ſiue purgādi bonos. ſi enim remanet ad actuz aliquem. id qō habet ardoris ꝛ rit ad reproboꝝ cōcremationē non ad purgationem. Lu. xxiij.

vehementia gemitus ꝛ contritionis. que ſufficiat ad delicti punitionem. Licet ergo ſit difficile vt tunc ſit vera penitentia que tam ſera venit. quando cruciatus membꝛa ligat. ꝛ doloꝛ ſenſum opprimit. vt vix homo aliquid cogitare valeat. melioꝛ est tamen ſera cq̄ nulla. Penitentia eñ ſi in extremo vite hyatu aduenit ſanat ꝛ liberat. Aultum ſera fuit latronis penitentia. ſed non fuit ſera indulgentia. ſed licet latro veniam meruiſſet in fine de omni crimine. nō tamen dedit baptiſatis peccandi ꝛ perſeuerandi autoꝛitatem.

Proponit hitarem.

Querit tps penitentie terminande. b

Si vero querit de illis qui in hac vita pñiam non complent. vtrum trāſituri ſint per ignem. vt ibi quaſi compleāt quod hic minus fecerint. Idem dicimus ꝛ de iſtis eſſe ſentiendum. ꝛ de hijs qui in extremis penitent. Si eñ tanta fuerit coꝛdis contritio ꝛ delicti exproꝛbratio. vt ſufficiat ad puniendum peccatū liberi ab alijs penis tranſeunt ad vitaz. ꝛ ſi inexpleta fuerit penitentia. qz perfecte penituerit et ingemuerunt coꝛde. Quiveroñ adeo conteruntur coꝛde ꝛ ingemiſcūt p̄o peccato. ſi ante expletionem penitentie diſceſſerint ignem purgatoꝛium ſentient. ꝛ grauius punientur cq̄ ſi hic impleſſent pñiam. Horrēdum est incidere ī manus dei viuentis. Videtur cōtrarium dici. ℣. regum vltimo. melius est mihi incidere in manus dei cq̄ in manus hominis. Item deus est miſericordiſſimus. ſed in manu miſericordioꝛis melius est incidere ergo ꝛc. ℟o. dicendum ꝙ duplex est status. p̄ vnus in quo ſceptrum habet miſericordia ꝛ hic est status vite p̄ſentis. p̄o quo dictum est melius est incidere ī manus dei. Alius est status in quo ſceptrū hz iuſticia. hic est status vite futu

Horrēdum est incidere ī manus dei viuentis. e

Affirmat autem Hebreo. e

re. ⁊ pro hoc dicitur horrendum est incidere ⁊c. quia cū deus sit misericordissimus. ideo plus impendit ꝙ humana mens possit extimare. Tam sit et similiter iustissimus ꝙuis non sit ita pronus. adeo tamen grauiter punit. ꝙ horribile est cogitare.

f. Quedā enim peccata mortalia. in penitētia fiunt venialia. Videtur dicere falsū. quia mortale in penitentia omnino ⁊letur. ergo omnino ⁊sinit esse. ergo non transit ī aliud peccatum ergo non fit veniale. R°. dicendum ꝙ in mortali duo sūt. ⁊ macula et reatus siue obligatio ad penam. Tum ergo deletur mortale. macula omnino ⁊sinit nec in aliud transit sed reatus pene manet alteratus. quia prio erat ad mortem eternam. sed modo est ad penam temporalem. Sz quomodo intelligemus ꝙ iste reatus fuit ille. Notādū est hic ꝙ aliqui voluerunt dicere ꝙ idem reatus erat. sz minoratus siue diminutus. Dixerunt em̄ ꝙ cum deus dimittit culpam. non dimittit fm̄ id quod est. sed solū fm̄ rōnem dispositionis que est eternitas. vnde prior interior penitudo fuerit tanta vt sit sufficiens vltio peccati. deus qui hoc nouit ab illo qui taliter penitet viterius penam nō exigit. Si vero interior penitudo non sufficit in vindictam peccati. nec exterior penitentia impletur. deus qui modos et mēsuras peccatorum et penarum nouit. addit penam sufficientē. Studeat ergo quisq; sic delicta corrigere. vt post mortem non oporteat penaz tolerare.f Quedam enim peccata mortalia. in penitentia fiunt venialia. non tamen mox sanantur. Sepe infirmus moreretur si non medicaretur. non tamen statim medicatus sanatur. Ⅎguet victurus qui prius erat moriturus. Qui autem impenitens morīt omnino moritur et eternaliter cruciatur.§ Si enim semper viueret semper peccaret. obligatio ad penam manet. sed quia dñs remisit eternitatem tam ⁊ solum ad penam temporalem obligat. ita ꝙ idem reatus est qui tunc erat et nunc. ⁊ pro tanto creditur mortale fieri veniale. Sed illud non est multum bene intelligibile pro eo ꝙ eternitas nō est dispositio pene. sz magis mensura ⁊ mensura durationis inseparabiliter adheret ei quod mensurat. vt si aliqua actio sit in a. impossibile est ꝙ illa eadez fiat ī b. ⁊ ideo intelligēdum ꝙ nouus ē reatus. ⁊ primꝰ reatus commutatur. ⁊ culpa taliter dimittit ⁊ ideo si mortale dicat fieri veniale quantū ad reatum nō ē intelligēdū per identitatē. sed per cōmutatiōz quā facit diuina sentētia. Pōt tamē dici ꝙ mortale in pnia dicitur fieri veniale. quia ibi de eo venia impetratur.

§ Si em̄ semp viueret semp peccaret. hoc dicit de impenitente. si hoc verum est. tunc videtur ꝙ quilibet impenitens peccet continue. R°. semp peccant id est ī peccato pseuerant. ⁊ ideo semper debent perseuerare in pena. Alia est tamen rō huiꝰ sicut patebit infra dis. xliij.

AD intelligentiam huius partis de pena purgatoria ratione penalitatis queruntur ser. Primo queritur vtrum pena purgatoria sit. Secundo vtrum sit materia penarum temporalium. Tercō queritur. vtrum sit voluntaria. Quarto. vtrum sit in ea maior certitudo ꝙ in via. Quinto queritur de his quoruz ministerio pena illa infligitur. Sexto ⁊ vltimo queritur de loco in quo anime purgantur.

Questio .j. a.

Utrum sit ponere penā purgatoriam. Et videtur ꝙ sic primo auctoritate apostoli .j. ad Cor. iij. ipe aūt saluus erit sic tamen quasi p ignem ergo videtur ꝙ sit ponere aliquam penam post hanc vitam qua electi purgantur. Item Aug. dicit. ⁊ habetur in littera. aut bō punit. aut ōs punit. sed frequenter aliqui cōuertuntur in fine qui non punīūtur in presenti. ergo necesse est. ꝙ puniātur a deo. sed non igne infernali siue eterno. ergo ⁊c. Iterz videtur hoc ipsum rationē. qz qui grauiꝰ peccauit. grauius est puniendus. ergo qui diutius peccauit. diutius est puniendus. sed iste qui pseuerauit ī culpa vsq; ad mortez diuturnius peccauit. ergo diuturnius ⁊ grauius debet puniri. sed non in hac vita. ergo ⁊c. Item peccatum relinqui impunitum est vniuersum remanere inordinatum. ⁊ hoc est vniuersum fedari. sed impossibile est ꝙ summa sapientia dimittat vniuersuz fedari. ergo oportet illud puniri. sed non in presenti. ergo. ⁊c. Item si non est pena purgatoria. sed boni statim euolant. ergo errat vniuersalis ecclesia que defunctis fidelibus facit suffragia. Item si non est pena post hanc vitam. ergo qui perdurat vsq; ad mortem in culpa. cum nullam sustinuerit penam. reportat de malicia sua commodum quorum vtrunq; est falsitas manifesta. Contra Apocalipſ. xiiij. Beati mortui qui in domino moriuntur. ammodo iam dicit spiritus vt requiescant a laboribus suis. ergo post banc vitaz nullus bonus laborat. ergo nullus affligitur. ergo nullus punitur. Item deus est misericordissimus. sed a summa misericordia veniam dimidiam sperare est impietas. ergo cum remittit. totum remittit. ergo si aliquid de peccato remisso exigitur a peccatore hoc est cōm statum presentis ecclesie. sed in morte hunc statum egreditur. ergo videtur ꝙ amplius nihil ab eo exigatur.

Item in morte absoluitur quis ab omni mandato. ergo et a mandato satisfactōnis ⁊ confessionis ⁊ huius modi. sed punitio pro peccatis satisfactio est. ergo liberatur de inceps ab omni debito punitionis. ergo vt videtur amplius non punitur. Item primo est deus ad miserandum ꝙ ad condemnandum. Sed deceden/tem in mortali peccato statim condemnat. ergo decedentem in charitate statim glorificat. Item potentioz est charitas ad eleuandum ꝙ sit mortalis culpa ad deprimendum. Sed culpa mortalis statiz demergit in abyssum. ergo charitas statim eleuat in celum. ergo nō est ponere post mortem aliquod supplicium. Item. stat⁹ p⁹ morte nō det statui q̄ est ī via. sz ī via nō est nisi dupler stat⁹. s. bonoz ⁊ maloz. ḡ p⁹ mortē nō ē nisi duplex. ḡ statim aīa decedēs vel ē in paradiso cū bonis. vel in inferno cū malis. R°. dom. ꝙ sicut ōr scꝑtura ⁊ auctes sctoz. ⁊ reuelatōnes plures. ⁊ rationes concordant. ⁊ ecclia vniuersal cōfirmat. q̄ pro illis erat. absq; dubio post hanc ē ponere penam purgatoriam. Rarō

autē huius est ista · quia vniuerse vie dñi misericordia
& veritas · Sic autē misericordia parcit dominꝰ · vt ve-
ritati siue iustitie nō fiat preiudicium · ideo dimittit cul
pam & penā eternā · ita tamē q obligatū teneat ad penā
tēpalem · ab hac aūt pena non absoluitur ī morte · quoni
am status pꝰ morte nō repugnat punitōni anime · cuius
non competat meritō eiusdem · Puniūtur enim anime
& premiantur · & ideo cū nō sint alicui taliter remissa pec-
cata quin obligetur ad aliquam penam · nisi fiat q bap
tismale grām · & ab ea obligatōne non absoluitur · & de-
bitor pene non possit eius debito ingredi celum · necessa-
1 rium est esse purgatorium · ¶ Ad illud ergo quod obī-
citur de apoc · q requiescent a laboribus suis · Dōm · q
est labor in operando · & est labor in patiendo · & verbuz
illud intelligitur de labore in operando · quia non ē dies
in qua operari valeant merendo · non aūt intelligitur
de labore in patiendo · & hoc patet ex ipso rertu sequeñ.
11 opera enī illoꝝ sequuntur illos · ¶ Ad illud quod obī-
citur q est misericordissimus · dicendum q est verum ·
sed tamen iustus est · ideo veniam prestat quam nec iu
stam misericordiam prestare · Quia enim iustus est ho
mini iniusto · non decet reconciliari manente iniustitia
& offensa · & ideo miscōie iustitiā decet vt remittēdo vnā
mortalē culpam remittat omnem aliam · non sic de pe-
na · Quoniā enim miscōia remittit penam · & iustitia ex
igit · ideo oportet quodammodo diudicari vt alteri nō
preiudicetur · & sic patet q etiam pena exigitur in foro dī
12 ¶ Ad illud quod obīcitur q absoluitur ab omni man
dato · Dōm q verum est · sed tamen non absoluitur ab
omni debito · imo aīa trahit secum debitū · & qz retribu
tor ē iustus · retribuit ꝑm q inuenit debitricem · & qz de-
13 bitrix erat pene quā nondū exoluit · patet · cē · ¶ Ad il
lud quod obīcitur q statim damnat decedentem ī mo
rtali peccato · dōm q non est sīle · quoniā ille qui ī mo-
rtali est nihil habet in se qō sit dignū vita · immo totum
vel ē mortuū vel mortificatū · & ideo summe dispositus
est ad eternā damnationem · & propter hoc statim dam
natur iusta retributōne · Sed ille q ē in charitate · cum
charitas simul stet cum veniali culpa & reatu pene · ha
bere potest in se aliquid dignum pena · Et quia gloria
non potest simul stare cum pena ꝑm forum commune ·
necesse est prius debitū illud solui per penam purgato
14 riam · ¶ Ad illud quod obīcitur de pondere iam patz
responsio · quia pondus charitatis habet in se aliquid
retardans · vel culpam aliquam paruulam · vel reatuz
sed pondus peccati nihil habet eleuans vel retardans ·
ideo non ē simile de ascensu charitatis · & de descēsu pec
15 cati · ¶ Ad illud qō obīcitur q non est nisi duplex sta-
tus in hac vita · ḡ cē · Dōm q licet nō nisi duplex sit pn
cipalis · tamen vterqz subdiuiditur · Nā q habet iustici
am in duplici differentia ē · Aut enī ē in statu perfecto
rum perfectōne completa · & talis non habet aliqua ve
nialia nec aliqua cremabilia debita · & huic statim debet
vita eterna · tales sunt sancti martires · vt laurentius ·
& vincentius · & sancti confessores · vt benedictꝰ & fran-
ciscus · Alīi sunt in statu imperfectorū · & hi cremabilia
habent vt plurimum · & etiā debita · & oportet primum
debita cremabilia solui cū introducātur in pātiaz · & hoc
16 est ī pena purgatoria · Similiter carētes iustitia in du
plici sut differētia · Quidā ī statu paruuloꝝ · & hi carēt
iustitia originali · & his cōperit status in limbo sine pe
na sensibili · Alīi qui sūt in statu adultoꝝ · qui carēt iu-
stitia psonali siue gratuita per propriam culpam · & ta-
libus competit status infernalis · & sic patet q ratio il-
la nō valet · Posset etiā dici q pena purgatoria non di
cit statum sed magis transitum de statu in statum ·

¶ Questio ij. b

Utrū pena purgatoria sit maxima penaꝝ tpaliū · Et q
sic videtur Augꝰ · in quodam sermone · ille ignis duri
or erit cū quicquid in hoc seculo penarū aut videre aut
sentire · aut cogitare quis potest · ¶ Item ī littera dicit
q expellit omnē penā quā vnq passus ē aliqs ī hac vi
ta · Item rōe videt · q cūto quis iudicandꝰ ē debilior · tan
to iudex puniens minori pena debet esse ꝓditus · ergo
cūto ē fortior · tāto exigit ab eo pena grauior · Iz spūs se-
paratꝰ impꝛoportionaliter ē fortior cū sit totum cōun-
ctum · siue hō totus · sed pꝰ hāc vitā ē spūs separatus · er-
go videtur q grauiꝰ puniat · ¶ Item spūs separatus a
carne sp grauiꝰ peccat cū spūs carni coniunctus · Iz ma
lum pene ꝓportionat malo culpe · & malū culpe sp gra-
uius est in spū separato · ḡ pari rōe & malū pene · ¶ Item
maior & grauior ē pena passionis q pena compassiōis
Iz aīa eruta punit pena passionis · cōiuncta vo pena cō
passionis · ḡ cē · ¶ Item cūto aliqua pena ē maior · tanto
est grauior · Sed aīa eruta cū punit · tota punit · & ꝑm
totū · cū enī sit simplex · ignis totam attingit · Sed in p
senti vir aut nunq aliqua pena totū hoiem cruciat · er-
go generaliter grauior ē illa cū sit aliqua tēpalis pe-
na · ¶ Cōtra · Deus ē retributor vnius cuiusq ꝑm meri-
tum suū · vnde ꝓportionabiliter respondet pena reatui
sed cū ds moritur reatus nō intenditur · ḡ nec pena de-
bet intendi · ergo nō debet esse maior in futuro cū in pn
ti · ¶ Item cūto aliqd magis est passibile · adiunctum pu
niēti · magis patit & grauiꝰ punit · sed coniūctū ē magis
passibile cū anima ꝑm se · ḡ adiūctū afflīgēti magis pa-
titur · ergo si punitur cōiunctum in pnti · & ī futuro · aīa
separata · patet cē · ¶ Item maior ē passio in qua agens ē
transmutans & abiciens cū vbi alterꝝ hoꝝ deficit · sed ī
purgatorio aīa punit ita q nō trāsmutat nec aliqd ob
liuiscit · in pnti aut corpe fit abiectio · ergo videt q ista
pena sit grauior · Item beatior erit aīa qñ glificabit corpe
resumpto · et similiter miserior quando punietur corpe
resumpto · ergo vnio aīe ad corpus poriꝰ facit ad pene
augmentū cū ad diminutionē · ergo ab oppositis sepa-
ratio facit potius ad diminutionē cū ad augmentū · er
go videt q minꝰ grauiter puniatur ī purgatorio aīa se
parata cū nūc cū sit coniuncta · ¶ Dōm q sicut dicit
magister & sancti etiā multi dicūt · oportet nos cōcedere 17
etiā si nō appareat nobis rō q pena purgatoria grau-
ior est omni tpali pena quā modo sustinet aīa carni con
iuncta · in hmōi aūt magis adherendū est auctoritati cū rōni ·
eo q illud est magis supra naturā & rōnem cū ꝑm na-
turā & rōnem · Bene tamē hoc intelligendū vt genera-
liter pena illa sit maior · ista ꝑm regulā phi · Si optimū
in vno genere ē melꝰ optimo in alio genere · & hoc sim-
plicit · alio melꝰ · Silr intelligēdū ē hic q illa sit maior ·
nō q minima sit maior maxima ī hō genere · Iz q maxima
ī illo genere maior sit maxima in hō genere · Sicut ei dī
be · greg · q dusdā reuelatū est qsdā aīas in vmbra eē pu-
nitas · Ad hō aūt qō tenemꝰ intelligēdū q aliqui volue
rūt assignare rōem naturalē · ostēdentes qer natura aīe
veniret · qz cū aīa exuta patit p seipam patit ꝑm se totā ·
& ideo pena modica est ei grauissima · Sed hūc modum
dicēdi non approbat ratio catholica q in inferno credit
aīas grauius puniēdas pꝰ corpora iā resumpta · vn-
de credēdū ē q iusti qui in igne cōflagrationis in corpo-
re purgabūtur in die iudicij · grauius punientur · quia
breuius · & ideo intensius cū qui nunc purgantur · Alīi

voluerūt assignare rōnem ptim anlem. ptim supra naturam. Dicerūt em̄ q̄ anime exute a corpore habent potentias expeditas. z naturale desiderium habent perpingendi ad bonū ꝓpter qđ sūt create. Et vlterius. ḡtia est in eis q̄ magis in desiderū inclinat. z ꝫ cū illud bonū sciāt. z ab illo retrahāt et quasi in carcerē. modica pena sensibilis cū hac tristicia est eis maxima. z ꝓtā to dicūt penā purgatoriā eē maximā. Sicut em̄ delectationes spūales sunt intēse multū z ꝓcellūt corpales. ita z tristicia ꝺ abstētia supercellit omnē dolorē corporeū. Sz certe nec ista rō manuducit sīc̄s aspiciat. Primū qđem q̄ desideratiuū sūmi boni. ē desideratiuū qđ hz necessario secū cōiūctā fruitionē z aliquā realē possessionē. z ꝫ parit gaudiū. vñ qui plꝰ desiderat supremū bonū magis ibi delectat. In hoc em̄ dissimile est dēsiderū tpaliuz et corpalū a desiderio spūalū vt oñdit Aug. in li. lxxxiij. q. et illud veritatē hz marie cū deus inhabitat ꝑ charitatē in aīa. Secōm etiā istā rōnē pena lymbi maxima eēt z fuisset maxima ī cteris prib⁹. z ibi credit fuisse requies facta. Et ista etiā rō nihil ad ꝓpositū facit sīc̄s inspiciat. ꝑ eo q̄ sancti nō dē carentia locunt. sed de pena affectiua. sicut dē igne siue de flāma purgatoria. Jō dōm q̄ rō huiꝰ sumit er diuina iusticia. z ista ē rō recta. q̄ ignis agat in aiam (vt infra videbit) nō ē nature sz iusticie z ꝫ magis agat diuine iusticie est attribuendū. Nam ḡ dēꝰ iustꝰ penā nō acceptat scōm qđ punitā tantū. sed
18 ꝓm qđ plꝰ est in ea rō ordinis recti. Secōm ꝺ intelligendū ē q̄ est pena assumpta et pena inflicta. In pena assumpta nō tm̄ placet dēo ordinatio pene ad culpā. sz z ordo et rectitudo q̄ ē in volūtate assumente. Sz in pena afflicta placet ordinatio pene ad culpā. qm̄ igit pena penitentiū in pīsenti plꝰ ē assumpta. pena mortuoꝝ ē inflicta in purgatorio. ꝑ eo q̄ ia nō est rēpꝰ agendi sz recipiendi ꝫ modica pena in pīsenti plus satisfacit. z magis ē dea cōtēta diuina iusticia q̄ꝫ de magna in futuro. Et ꝫ quasi improportionabilit maiorem exigit vt ei satisfiat
19 ꝓ rēplū aūt potest haberi in istis materialibꝫ debitis. creditor em̄ plꝰ acceptat marcā auri q̄ꝫ .x. marcas argēti. z pena plens illi cōparata multa ꝓtio ē in cōspectu dei q̄ꝫ sit aurū argēto in ꝺspectu hoīm. Locedēde ḡ sūt rōnes ꝓbātes penā illā grauiorē esse. ¶ Ad illud ḡ
20 qđ obī q̄ reatꝰ nō augef. dōm q̄ verū ē. Sz reatꝰ pene meliꝰ soluit dē modica pena assumpta q̄ꝫ dē multa inflicta. ¶ Ad illud qđ obī q̄ quāto magis ē passibile magis
21 patit. dōm q̄ illud est verū ceteris paribꝫ. sz diuina virtus cuiꝰ ē ille ignis instrumētū ordinat vt puniat grauius. Vel dōm q̄ pena nō iudicat maior et minor ꝑm lesionē siue passionē. sz ꝑm sensum passiōis. qui sensus refugit illā penā. Et qm̄ spūs licet minꝰ ledat ab igne q̄ꝫ corpus. vniactionē tamē hz vim sentiēdi passionē. Et iterū maxime refugit. quia hoc ꝺ naturā suā est. nō sic cōtra naturā corpis. Et ꝫ q̄uis minus patiat z minus ledatur. passiōe tamē naturali magis punit z magis dolet z ꝓ hoc patet rēsio ad duo vltima. Quod enim dicit q̄ magis punit qđ abiecit et transmutat. dōm q̄ falsū est. q̄ ignis infernalis q̄ vrit z non consumit grauiꝰ punit q̄ꝫ ille alius ignis q̄ vtrunq̄ facit. ¶ Similiter de alio
22 q̄ magis punit qđ vnit. dōm q̄ falsū est. quia maior pena ē brachiū cōterere q̄ꝫ etiā amputare. q̄ remanet ibi sēsus et dolor cōtinuus. Sic z in aīa que nūq̄ꝫ dormit sz est actualis sensus nociui z dissensus. ita q̄ vtrūq̄ vigeat. z neuter minuit q̄ꝫtū ē ex pte spūs. z ille dolor ē intēsus z continuus. ac ꝓ ꝺ grauior. Quō aūt corpus agit ī spīm. in suo loco dicet cū aget de penis infernalibus.

¶ Questio. iij. c

¶ Questio. V.

Vtrū pena illa sit volūtaria. z q̄ sic videt. q̄ oīs sapiens vult illud sine quo nō pōt adipisci qđ desiderat. vt dēsiderās sanitatē vel secari z vri. sz anime in purgatorio nō sūt insipientes. z desiderāt gliam. z sciūt ad eā non posse puenire nisi ꝑ illꝰ pene tolerātiā. ḡ dē. Si tu dicas q̄ ꝺ nō ē velle simplr sz sub cōditōe. oñdit q̄ simpliciter velit. Cōr rectū hz qui volūtatē suā volūtati diuine cōformat vt dicit amb. z glo. sup ps sicut habitum ē in ꝑmo. Sed iusti in purgatorio hnt cor rectū. z deus vult ibi esse ipos. ḡ ipi volūt se ibi esse z pati. ¶ Jtē oīs vere penitens vult facere emēdam siue agēdo siue suscipiēdo. sed aīa q̄ moritur vere penitens pniam nō amittit. ḡ vult emēdā facere. sed nō pōt agendo. ḡ patiēdo. ḡ vult penā illam pati. ¶ Jtē oīs qui patit penā aliquaz z nō vult illā pati iudicat impatiēs. z ille ē q̄ dicit iobe diens. ḡ cū viri iusti in purgatorio penā patiāt. si nolunt illā pati sunt impacientes z inobedientes. Cōtra. volūtarii ē illud qđ ē in ipo cognoscēte singularia. ḡ qđ nō ē a ꝑncipio intrinseco sed extrinseco. z de necessitate nō de libertate. nō hz rōnē voluntarij. sed talis ē pena purgatoria. ḡ dē. Jtē nihil a quo q̄s dēsiderat z petit liberari ē volūtarium. si em̄ esset volūtaria in eo vellet ꝑsistere. sed iusti qui sunt in purgatorio petūt z desiderāt inde liberari. ḡ dē. Minor multis reuelatōibꝫ nota ē. sic ꝑ ꝓbari ꝑ iij. dyalogo. ¶ Jtē q̄nto pena acerbior ē. si volūtaria est. tāto gloriosius ē martirium. Sed pena purgatorij est acerbissima vt mōstratū est. ḡ si est volūtaria. vī q̄ omnes qui transeūt purgatorium martyres iudicādi sūt.

¶ Pꝰ. dōm q̄ aliqua pena dicit tripliciter volūtaria. Uno mō quia assumit a voluntate impante sicut est pe- 23
na penitentialis. Alio mō quia sustinet a volūtate acceptāte sicut est pena martirū. q̄ adeo eis placet q̄ ab ea liberari nō vellent. Tertio mō est quedā pena q̄ sustinet a voluntate tolerante. vt pena q̄ est in patientia. ita q̄ eius oppositū est in dēsiderio. sicut cū amās et dēsiderās sanitatē infirmat. sustinet qđem infirmitatē tāq̄ penam diuinitus inflictam. attamen ab ea liberari procurat. z illud minime habet rōnē volūtarij. hoc mō voluntaria ē pena purgatoria in viris iustis. q̄ volūtarie eaz sustinēt. et desiderant vehemēt ad priam puenire. z alios sibi auxiliū ꝓbere. Secōm hoc patet rēsio ad vtrāq̄ ptē. Nam rōnes ad ꝓmam ptē ꝓbāt illā penam volūtariam eē hoc mō tertio. Rōnes vero ad oppositū ꝓbant q̄ non est volūtaria ꝑmo mō vel secō. quod patet discurrendo per singulas. Prime em̄ rōnes currūt ꝑm volūtatem tolerantem que deo se conformat. cū etiam liceat aliquid sibi dēsiderare quod et deus. velle ipam habere q̄tum in se est. Secāntes rationes currūt ꝑm voluntatem impantē que est ab intrinseco. vel ꝑm desiderantez que nollet separi a volito. que tantomagis dēlectat. quanto voluntarius quod obtinet magis desiderat.

¶ Questio. iij. d

¶ Questio. VI.

Utruz ī illa pena sit minor certitudo de gloria q̄ꝫ ī via Et q̄ sic videtur. quia quanto status similior est statui quem homo omnino respuit. tanto maiorem timorem incutit ei qui in eodem cristit. Sed status purgatorij magis similis est statui infernali q̄ꝫ status vite presentis. ergo augetur in eo timor. ergo per oppositum minuitur certitudo. ¶ Jtem sicut anima peccatrix punitur timore z dolore. sic ecōtra anima iusta reficitur gaudio et spe. sed in purgatorio augetur pena doloris. ergo pari rōne pena timoris. ergo minuitur certitudo futurę brītudis. ¶ Jtē si augeret certitudo augeret consio

latio. ꝛ si augeret cõsolatio minueret flagellatõ. ergo si esset ibi maior certitudo esset minor afflictio q̃ in pñti. Sz nõ ē minor. ꝛz maior afflictõ q̃ in pñti g̃ ē minor certitudo. Ite si maior eēt ibi certitudo cũ non ambulet ibi aia p spẽ sz p fidẽ q̃ nõ euacuat quousq̃ veniat lux glie eēt ibi maior fides. ꝛ si maior fides. maior gr̃a. g̃ a destructõne pñtis si gr̃a nõ ē maior ī purgatorio. videt q̃ nec maior certitudo. g̃ salte ita dubitat aia ibi sicut ħ. Sed hic nescit vtr̃ odio vel amore digna sit. ergo ꝛ ibi nescit vtr̃ sit ī inferno vel extra. Cõtra magis ē certꝰ p spez q̃ speculat ꝛ nõ pt desperare q̃ sperat ꝛ desperare pt. sz aie que sunt ī purgatorio ita sperãt q̃ desperare nõ pñt. in via aũt desperare pñt. g. ꝛc. ¶ Ite maior ē certitudo ī eo in q̃ nulla est dubitatio q̃ ī eo ī q̃ cadit dubitatio. hec ẽ p se vera. Sed ī eo q̃ est ī purgatorio nõ cadit dubitatõ de gloria habẽda. g̃ ē ibi maior certitudo. ¶ Probatõ minoris. si pt dubitare se quẽcuꝫ pt ꝛ seqnter opinari. ꝛ q̃ pt opinari pt credere ꝛ errare citra vltranq̃ ptẽ. g̃ cũ aia talis nõ possit errare. nõ videt q̃ possit dubitare. Ite si venit ħ titubatio. aut ex subreptõe. aut ex scia certa. nõ ex subreptõne. q̃ ħ cõperit anie rõne ꝛ iunctõis sue carne a q̃ oppumit ꝛ nõ oino ē dña actuũ suoꝝ. Nõ ex certa scientia pbatio. Alia q̃ est ī purgatorio. certa fide cognoscit q̃ ī inferno vermis nõ morit. certa fide cognoscit q̃ aia in inferno nõ meliorat certa fide cognoscit. q̃ in inferno desperatõe cruciat. sz ꝛ stat q̃ opposita videt ī se ex deliberatõe. nec pt de his dubitare ẽn cadat a fide. sed nõ pt fieri un fidelis. ergo nõ pt ex certa scientia dubitare nec ex surreptõne dubitare. ergo nullo mõ. g. ꝛc. Ite cũ aia a carne separatur scipam nudaz intuet. g̃ videt q̃ ħz ī se. g̃ nouit vtrũ habeat culpã mortalẽ an gr̃az. ꝛ certa ē q̃ si habet gr̃am nõ pt ad infernũ descẽdere. g̃ videt q̃ nullo iudicio dubitet. g̃ mlto maior certitudo ẽ de gl̃a

24 in purgatorio q̃ ī pñti sclo. ¶ Nõ. ad pdictoꝝ intelligẽtiã ẽ notãdũ ſm quosdã q̃ p acerbitate penaꝝ ita absorbet spũs vt vbi sit ignorat. ꝛ ex ħ dubitat vtr̃ sit ī inferno an extra. Sicut enī apls ex dulcedine extra se rapit vt nesciat an ī corpe an extra corpus ħ viderat. sic suo mõ dicũt ī penis se habere. ꝛ p statu illo dicũt minorez certitudinẽ scõm actũ esse. licet nõ sit minor ſm habitũ. imo q̃dãmodo maior. Sz certe nõ vr ħ rõnabiliter sustinere. Primũ q̃ ꝛ si spũs carni ꝛuũct⁹ possit ab hmõi penis adeo absorberi vt vsũ rõis amittat. spũs tamẽ separat⁹ q̃ immortalis ẽ nõ vr adeo absorberi. cũ sortiat sit ad sustinẽdũ magnã penã in seq̃ in corpe puã. Et q̃ illud vr̃ sit pz p Greg. in iij. dyalogoꝝ. vbi dr̃ q̃ q̃daz in purgatorio exĩtes ī grauib⁹ penis meruerũt adiutoꝝ. p liberatõe. g̃ sciebãt se aliq̃n esse liberãdos. Patet etiã p illd qđ dr̃ ī omel. de diuite ꝛ lazaro. vbi dr̃ q̃ dãnati supra se electos ꝛsiderant vsq; ī diẽ iudicij. si ergo pena illa infernalis improportionabilit grauior est q̃ purgatoria. ꝛ illa nõ absorbet vsũ rõis ī dãnatis q̃ sunt oppressi verme ꝛ desperatõe ꝛ culpa. q̃ tomagꝫ necista pena absorbebit spũs iustoꝝ. qui fornicati sũt bona ꝛscie/tia ꝛ spe ꝛ diuina gr̃a. certe nõ videt. Ideo dicendum q̃ aie in purgatorio maiorẽ hñt certitudinẽ de gloria q̃ erant ille que ī via fũt. sicut habebãt anime in lymbo. At ista certitudo media ẽ inf certitudinẽ vie ꝛ patrie. In patria enī ẽ certitudo tentõis euacuãs expectatõnem ꝛ timorẽ. In via vo ẽ certitudo expectatõis immixta terrori. q̃ quilibet labi pt dũ ẽ viator. In purgatorio ẽ medio mõ. s. certitudo expectatõnis coꝝ q̃ nõdũ obtinuit. sz est euacuatio timoris ꝓpter ꝛfirmatõem li. ar. qua trinceps scit se peccare non posse. ꝛ sic pz q̃ maior est certitudo dũ euacuat timor de lapsu. ꝛ illa euacuatio nõ est p alie maiorẽ pfectionẽ sz p status mutatõem. ¶ Ad illud g̃ qđ obr̃ in ꝛtrium q̃ locus ille similior ẽ inferno. Dõm q̃ duplex ẽ similitudo vel symbolũ. Una q̃ est via ad facilior ẽ transitũ. p quẽ modũ dicit phus. q̃ habẽtibus symbolũ facilior ẽ trãsitus. ꝛ de hac obiicit. Alia est similitudo que tamen ad transitũ non disponit. sic os similius ẽ ossi q̃ sit humor. ꝛ tamen non ita de facili possit ouert in alimẽtũ ossis sicut humor. ꝛ de isto non habet veritatem qđ obiicit. Quia enī difficilior ẽ transitus. ideo min⁹ potest. imo si null⁹ ẽ trãsit⁹ nullo modo potest timere. q̃m g̃ ab igne purgatorij in infernum descendere ẽ impossibile. nec ab igne presentis supplicij sive status pñtis. q̃uis ille sit similior. nõ inducit maiorẽ timorẽ. ¶ Ad illud qđ obr̃ q̃ punit dolore ꝛ timore 26
Dõm q̃ ad hoc q̃ sufficienter puniat non oportet aliquã puniri oñi genere pene. affrictio eñ ignis vel cruciatio doloꝝ sufficiẽter punit. punit etiam titillatio timoris. ¶ Ad illud qđ obr̃ q̃ augmẽtata certitudine augetur ꝛsolatio. Dõm q̃ hoc vr̃ ẽ cereris paribꝰ. sed q̃ 27
nã illa certitudo ẽ cũ afflictõe ꝛ expectatõis dilatõe. ĩ nõ tã viget ibi ꝛsolatio q̃ afflictio. attamẽ nec ira sua ꝛtinet misẽrias suas dñs. sed cũ iratus ẽ miseri cordie sue rememorat. ꝛ vehemẽter afflictos aliqua spei certitudine refocillat. ¶ Ad illd qđ obr̃ q̃ ambulat p fidem 28
g̃. ꝛc. Dõm q̃ ẽ si p fidẽ ambuler q̃ntum ad ea que ꝛuitatis sũt que nondum per speciẽ intuetur. multominus tamẽ aliq̃ sũt nobis inuisa q̃ nõ ea nouit tñ certitudinalia. vtpote diuinã sniam de se laetam. que de vnoquoq; bone particulariter scit ẽ in eis exitu. hec aũt fidem nõ euacuat. q̃ credit nõ apparẽtia. ꝛ ad ħ indiget fuba rerũ sperãdarũ ꝛ argumẽto non visarum.

Questio v. e.

Quorum ministerio pena illa infligitur. Et q̃ ministerio demonũ videt. sicut dicit auctor. ꝛ habet infra di. xlvij. in fine. Illos habebũt tortores ī pena. ꝙs habuerunt intentores in culpa. Sed constat q̃ iusti purgantur p eis culpis quas dæmones intendũt. ergo. ꝛc.
Ite ī legenda beati martini dr̃ q̃ dyabolus stabat ad eꝰ obitum sicut ibi dr̃ q̃ dixit. quare astas hic cruenta belua. sed ꝓstans ẽ q̃ sciebat se non posse cũ trahere ad infernum. cũ sciret virum sanctũ. ergo salte volebat ducere in purgatorium. ¶ Ite rõne videt. q̃ crudelius ẽ vexare bonos q̃ affligere malos. sed quod crudelius ẽ crudelior tortor debet cõmitti. ergo cum dyabolus cuz suis angelis sit crudelissimus. videtur q̃ eius sit vr̃os iustos in purgatorio affligere. ¶ Item viri iusti affligũtur in purgatorio. constat q̃ non ratõne eius qđ habuerunt simile deo. sed ratione eius qđ habuerunt simile dyabolo. ergo q̃diu est in illis iste reatus non sunt omnino erepti ab eius potestate. ergo videt q̃ ab eis affligant. ¶ Cõtra. Greg. in. iij. dialogoꝝ dicit q̃ anime reproboꝝ p seipsas descendũt ad inferni. ergo pari ratione. imo multo fortior per seipsas sine demonũ ministerio descendũt in purgatorium. ¶ Item anime puniunturī purgatorio ab hoc vt purgẽtur. ꝛ ī celũ introducantur. sed demones abhorrẽt animaꝝ purgatõem ꝛ liberationẽ. g̃ talẽ purgatõem sive punitõem nõ administrãt sz fugiũt. ¶ Ite licut ôt Aug. si dyabolus coguisset poticris iob. ꝛ q̃ ei⁹ tẽptatõe deberet pficere. nequaq̃ ipm amplꝰ vexasset. g̃ cũ sciat certis ignis q̃ ille aie iuste sue nõ sũt. ꝛ q̃ ex pena sunt meliorande. videtur q̃ eas amplius nullatenus vexet. ¶ Item alius est q̃ punit filium. alius qui punit latrunculũ. filium enim pu

fuit dñs vel doctor. sed latronē punit emissarius vt tortor
Sed dæmões sunt tortores ⁊ inuiti fūt sicut filiꝰ ḡ neq;
ꝯ ꝺueniēs ē illos ab illis puniri. ¶ Itē inuitū e vt qui
de altero trūphauit eidē subꝛciat pꝰ trūphuꝫ. Sꝫ aia
viri iusti de dæmōib⁹ trūphauit in hac vita. ḡ inuitum
29 ē vt dyabolꝰ sup eā posse deat post hāc vitā. ¶ R⁹. dōꝫ
ḡ aliq; voluerūt dicere ꝙ pena purgatorij ministerio dæ
mona infligat. p eo ꝙ in scriptura aut vir aut nūꝯ legi
tur ꝙ bonꝰ angelꝰ bonos vexauerit. sꝫ vexatio bonoꝝ
solū a malis fuit. sicut ē exēplū de Job. exēplū etiā de an
thonio. mali vero vexati sunt a bonis ⁊ a malis. Et rō
buꝰ vī eē ꝑm eos. qz q vexat alteꝝ ⁊ affligit qdam odi
um hꝫ. Dyabolus aut odit bonos ⁊ malos oo suā crude
litatē. ō vtroſꝫ affligit cū sibi ꝑmittit. marie cū affligū
tur ꝓ pcō qō ē ei. similitudo ⁊ qdā caracteriticatio. bo
ni vero nō odiūt nisi malos. ⁊ ō illos solos affligūt sic
afflixerūt sodomitas ⁊ egiptios. Sed licet videat eē ma
gis conuenies vt fiat hoc ministerio dæmonū ꝯ scrōꝝ
spūum. melius tñ vī eē dōm ⁊ rōnabilius etiā. ꝙ sicut di
uina iusticia iubente. ⁊ flatu eius succedente. mali adu
rent in inferno post iudiciū. sic etiā ⁊ in purgatorio. nō
em vī ꝓbabile ꝙ dæmões illud ministeriū exerceant cuꝝ
ibi purget pcī scoria. ꝑm quā ibi qdamō aīa similis erit
dyabolo. ⁊ dyabolus suā similitudinē nolit delere. sed
potius confirmare. nec vnq; exercet boiem nisi in quo
sperat victoriā acquirere. nec vexat eum a quo victꝰ est
et dejectus. ⁊ alia plura ad hoc faciūt q tacta sūt. Rur
sus nō videt hoc ꝓbabile vt ministerio fiat angelorum
bonoꝝ. vt tā grauiter affligant ⁊ puniāt cōcives suos
nec hoc ꝺæ facili posset ꝙ scripturā ꝓbari. nō solū in se ve
rūetiam in simili. ꝯ Jacob pīarcha visus sit ab an
gelo ledi cū emarcuit neruus femoris eius. sed illud ma
gis fuit ad cōcupiscētie repssionē ꝯ ad grauē afflictōem
Ideo cōcedendū ꝙ nō fit ministerio dæmonū nec etiā sup
noꝝ spūum. nisi fortassis ꝯtū ad directōem. ¶ redendū
ē em ꝙ in egressu aīe a corpe assistit ⁊ spūs bonus ⁊ spi
ritus malus vnꝰ vel plures. ⁊ tūc ꝑm veritatē ferri sen
tentiā. ⁊ si bona est. per ministeriū boni angeli vel addu
cit in celū. vl in purgatoriū quouscq; postq; purgata fu
erit ꝓ eius ministeriū educat. ita ꝙ ipe solū sit deductor
⁊ nō tortor. Si vero sit mala. ꝓ ministeriū demonū du
cit ad infernū. Hoc inquā tanꝯ magis ꝓbabile conce/
30 dendū. ꝯ cuius nihil sit in hac ꝑte temere asserendū. ¶ Ad
illud ḡ ꝙ obī ꝙ incētores erūt tortores. Dōm ꝙ verū est
nisi illa culpa remittat et bō penitеat. ⁊ hoc nō hꝫ locū i
31 ꝓpositō. ¶ Ad illud ꝙ obī ꝙ plens erat in obitu marti
ni. Dōm ꝙ hoc nō erat vt adduceret ad purgatoriuꝫ. sꝫ
qz cupiebat insidiari calcaneo. ⁊ ꝰ hoc dætrahere in abys
sum. ¶ Ad illud qō obī ꝙ maiorꝭ crudelitatis ē. Dōꝫ
32 ꝙ verū est si ibi staret intentio. sed illa punitio ē trāsit⁹
ad eternā glorificatōem. nō sic ē in dānatis. ō nō ē sile
¶ Ad illud qō obī ꝙ puniunt rōne similitudinis. Dōꝫ
33 ꝙ est puniri simpliciter. ⁊ est puniri sic vel sic. ¶ Primo q
dem mō puniunt rōne pcī. Sed sic vel sic puniunt ad
purgatōem. qm habēt iusticiā. ⁊ hinc ē ꝙ talis punitio
ad dyabolū nō spectat. ¶ Questio. vj. f
¶ De loco in quo aie puniunt hac pena. Et queritꝰ vtꝝ
locꝰ ille sit ꝰpꝝ. an iferꝰ. an i medio. Et ꝙ i loco supio
ri vī sic. Anime ille iuste erute sunt de ptāte tenebrarū
quoniā hoc dī de omnibus viris iustis. ⁊ de illis mari
me vez est ꝙs non possūt ad malū ꝓtrahere. sꝫ ipe dya
bolus est ꝓnceps aeris hui⁹. ḡ videt ꝙ sint ille aie supra
hūc aerem eleuate. ḡ videt ꝙ locꝰ purgatorius aīarum
sit in spera ignis surſum. ¶ Item in corporalibus situs
sequitur pondus. ⁊ cū habeat in se inclinationes diuer
sas. sequit naturam predominantis. ergo a simili i spi
ritibus locatio sequit pondꝰ spūum. sed pondꝰ in spiri
tibus est amor. ergo si in spūalibus ꝓdominat amor ca
stus ꝙ tendit surſum. vī ꝙ spūs absolutus a corpe si ha
beat charitatem ꝯtus aliquid habeat cremabile dæbeat
ferri surſum. ¶ Itē purgatorij est via media trāseundi
a statu vie ad statū ptrie. sed status vie est circa locū ter
restrē. status patrie est intra locū supraceleſtem. ḡ cum
via sit media ad terminū. videt ꝙ purgatorij sit in me
dio inter celū ⁊ terrā. sed medij illud surſum est ⁊ mari
me competens spere ignis. ḡ ꝛc. ¶ Sed ꝙ sit in loco i
feriori. s. infernali videt. ꝓmo auctoritate gregorij in dya
logo. Una eaḋēꝯ vis puniens. bonos ꝙat. purgat et
eliquat. malos vero condemnat. dæuastat ⁊ exterminat
ergo videt ꝙ idem sit puniens. ⁊ idē etiā sit locus pur
gandorum ⁊ locus damnandoꝝ. ¶ Itē hoc videt per
simile. qz limbꝰ scīs patribꝰ fuit loco purgatorij. Sed
constat ꝙ limbꝰ fuit in inferno aut iuxta infernū. qō pz
ꝑ articulū fidei. descēdit ad inferos. dī em ꝙ expoliauit
ꝓncipat⁹ ⁊ ptātes Col. ꝓ. ḡ ꝛc. ¶ Itē rōe vī qz locꝰ pe
ne eē locꝰ ignobil. sic locꝰ glie ē nobil. ⁊ tm̄ culpe ciqntū
hmōi locus dæbet inferior. ¶ Itē locus purgatorius est
penalis locꝰ ⁊ purgatōi dæbitꝰ rōne culpe. ḡ dꝫ eē igno
bilis. sꝫ locꝰ quāto supior tanto nobilior. ⁊ quanto infe
rior tanto minus nobilis. ḡ ꝛc. ¶ Sed ꝙ sit in medio
vī. Hugo de scō vict. Probabile ē ꝙ in his locis puni
antur in qbꝰ culpam cōmiserunt. sed culpam cōmiserūt
hic in medio. ḡ ꝛc. ¶ Itē hoc ꝑm videt exēplo. Jn. iij⁹
dyalogoꝝ narrat Greg. de paschasio ꝙ cypria. epūs vi
sctūs cū in quibusdā balneis inuenit ad q̄ iuerat ipe epūs
consilio medicorū. ⁊ paschasius iam ꝓdem mortuus
ibi puniebat. ⁊ post eius adiutorio liberatꝰ ē. signo da
to eidem epō si post tricesimū diem nō inueniret ibidē.
¶ Itē hoc etiā videt ratione. qm̄ status purgatorius ē
status medꝰ inter statū glorie ⁊ statū dānatoꝝ eterne.
ḡ in medio inter vtrūq; dæberet eē. ḡ nec supius nec in
ferius. sꝫ in medio circa nos. ¶ R⁹. dōm ꝙ iſtud a sctis
determinatū nō ē. nec rōes multū efficaces ad hāc mate/ 34
riā adduci valēt de facili. ꝓ eo ꝙ licitū est hic varie senti
re. ⁊ ꝑm tres ptes ꝓpositi ꝓbleumatis iuenti sūt diuersi
diuersa sentire. inuitentes rōnib⁹ iam tactis. Quidam
em dixerūt ꝙ locus est surſū. qdam ꝙ deorsū sub terra. q
dam ꝙ ibi vbi peccauerūt. Sed si dixerim⁹ ꝙ oīno sur
sum sit repugnabit rō. et auctoritas ⁊ reuelatio. qz freqnt
plures circa nos pati inuenti sunt. Si dixerim⁹ ꝙ om
nino deorsum. idē incōueniēs sequit. Si dixerimus ꝙ
vbi peccauerūt. illud oīno vel incredibile vel improba
bile est. ꝙ dēs aīe que pariſi⁹ peccauerūt pariſius puni
ant. Quid ergo dōm. sane pōt dici ꝙ ē determinare io
cū purgatorij duplicit. vel ꝑm legē cōem. vel ꝑm dispē
satōem diuinam. Si ꝑm legē cōem. sic lymbus inferius
fuisse credendus ē. vt superius sic locus purgatorius. ⁊
talis locus cōpetit punitiōi et similit satisfacienti siue
ei qui affligitur merito feditatis culpabilis. hic autem
locus pars inferni creditur a quibusdam. ꝓpter illud
ꝓbum gregorij ꝙ sub eodem igne electus purgat ⁊ dāna
tus crematur i quarto dyalo. Si aūt loquamur ꝑm di
spensatōem spālē. sic diuersis diuersa loca cōcessa sunt.
vel propter eoꝝ celeriorem liberationem vt possint a
lijs suam indigentiā reuelare. sicut docet exēplū de pa
scasio. vel ꝓpter nrām instructōem vt aliquādo recogi
temus magnam post hāc vitā penam infligi peccātib⁹.
Vel ꝓpter alicuius sancti impetratiōez. sicut legit ꝙ sā/

ctus patricius impetrauit cuidā q̄ puniret in q̄dā loco in terra. ex hoc fabulose ortū est q̄ ibi eēt purgatoriū. et sic sunt diuersa loca. Sōcedendū igit̄ ē q̄ locus purgatorij ē infernus ſm legē cōem. est etiā medius ſm dispēsatōem diuinā. supius in spera ignis nō ē aliquo istorū modorū. sed ḋ hoc cogitat moueri videt ſm fantasticas
35 fictiōem. ¶ Ad illud qō obī q̄ est in supiori. q̄ sumus eruti de ptāte tenebraꝝ. Dōm q̄ inferius existentes etiā erepte possūt eē aīe. q̄ sathanas nō regnat nisi in mūdanis p cōuersatiōem. nō p localē inhabitatōem. ¶ Ad il
36 lud qō obī q̄ corpus sequit naturam pdominantis. Dōm q̄ motus aie sursum vel deorsū nō est ſm suū desiderium. sed ſm diuinū iudiciū. qō ē mouens supmū. et q̄ illud iudiciū decreuit eam affligere ad tempus. et hoc cōpetit loco deorsum. s. punitio et afflictio. iō patet illud q̄ non sequit̄ naturā pdominantis. nisi iuxta regulam su/

De confessione sacramentali q̄tū ad opportunitatem tpis respectu penitentie mortaliū in cōparatione ad potestatem sacerdotis.

Si vero querit̄ de illo q̄ satisfactōem iniunctā ꝛc. Sup determinauit magr̄ tps pnie in se. hic secūdo determinat p cōparationem ad arbitriū sacerdotis. Et qm̄ in penitētia a sacerdote imposita tria est considerare. s. reconciliationē. et pene impositionem siue iniunctionem et vltra iniuncte pene explerionem. ideo hec pars habet tres. In prima querit magister quasi ordine resolutorio incipiens a posteriori. vtrum penitentia iniuncta consummata. sit penitens absolutus simpliciter. et hoc facit ibi

39 a. q̄. ¶ Si ḋo nō sufficit dolor interior simul cū pena iniuncta addet deus penam. Videtur falsum dicere. q. iste q̄ fecit. fecit pnias iniūctā. fecit totū ad qō tenebatur. g̃ illa cōpleta ē absolutus. g̃ nō ḋz amplius penas reddere. Itē sacerdos est arbiter inter peccatorē et deum. a sed si sacerdos iungat peccatori pniam maiorem. peccator tenetur stare eius iudicio q̄uis excedat. ergo si deꝰ nō reuocat compmissū. si errat inūgēdo minorēpenā. ḋz deus eē cōtēt. aut si aliq̄ vī frāgere pactum. Itē ignorātia excusat maxie qñ ē inuincibilis. sed scire q̄tū deꝰ exigat pene p culpa nemo nouit certitudinaliter sed solū p cōiecturā. g̃ in b̄ stādū ē iudicio et arbitrio sacerdotis. g̃ si amplius nō pcedat absolutꝰ ē. ℟. dōm q̄

Querit vtrū pnia iniuncta cōsummata sit penitens absolutus simpliciter. ¶ c.

Si vero querit̄ de illo qui satisfactōem iniunctā impleuerit. q̄ ignorātia vel negligētia sacerdotis. peccato cōdigna nō fuit. vtrū ō vita migrās ab omni pena liber sit. Idē rūdeo quod supra de illo qui i pniam nō cōpleuit dixi. Nō si tantū ē lamētum interioris doloris vt sufficiat in vindictam peccati. oīno liberatus est. a Si vero non sufficit dolor interior simul cū pena iniuncta. addet deus penam. Qñ autem interdum sufficiat dolor interior ad vindictam peccati. certum documētū habemus in illo latrone qui sola mentis contri-
Au. xxiij. b tione et confessione b statim vt conuersus fuit paradisum ingressus est. Sed quia dispensatores ecclesie cōtritōis quātitatē nō ppēdūt. quib⁹ nō ē datū intelligere occulta cordiū. oīb⁹ leges pnie cōstituunt tā magis q̄ minus ō peccato dolentib⁹. quoꝝ studiū ad hec pcipue tēdere ḋz vt cordis dolorē q̄ntū fas ē cognoscant. et ſm ipius modū satisfactionē iūgant Ait Augu. In actione pnie vbi tale cōmissum ē vt his qui cōmisit a christi ēt corpe sepek. nō tā considerāda ē mēsura tpis q̄ dolorꝭ. cor eōm contritū et hūiliatū deꝰ nō despicit. Nec qz plerūq̄ dolor alterius cordis occultꝰ est alteri. nec in alioꝝ noticiā nisi p verba vel alia quecunq̄ signa pcedit. cuꝰ sit corā illo cui ḋz. gemitus meꝰ a te nō ē absconditꝰ. recte cōstituuntur ab hijs q̄ ecclesijs prelūt

premi meruit. Sed quia dispensatores ecclesie cōtritōis quātitatē nō ppēdūt. quib⁹ nō ē datū intelligere occulta cordiū. oīb⁹ leges pnie cōstituunt tā magis q̄ minus ō peccato dolentib⁹. quoꝝ studiū ad hec pcipue tēdere ḋz vt cordis dolorē q̄ntū fas ē cognoscant. et ſm ipius modū satisfactionē iūgant Ait Augu. In actione pnie vbi tale cōmissum ē vt his qui cōmisit a christi ēt corpe sepek. nō tā considerāda ē mēsura tpis q̄ dolorꝭ. cor eōm contritū et hūiliatū deꝰ nō despicit. Nec qz plerūq̄ dolor alterius cordis occultꝰ est alteri. nec in alioꝝ noticiā nisi p verba vel alia quecunq̄ signa pcedit. cuꝰ sit corā illo cui ḋz. gemitus meꝰ a te nō ē absconditꝰ. recte cōstituuntur ab hijs q̄ ecclesijs prelūt sacerdos ſtitute clauiū ḋz potēti am relaxādi aliq̄d ō pena. ꝛbāc deꝰ nūq̄z exigit. sed solutū eū reputat a q̄ sacerdos absoluit. et q̄tū ad b̄ simpliciter se cōmittit in sacerdotis arbitrium si non sit impedimentū a pte eiꝰ q̄ absoluit. q̄tū vero ad taxatiōz ñ se cōmittit. nisi in discreti arbitriū q̄ etiā discrete taxet. qz si aliter fit ḋcet deū aliter facere. et iō si sacerdos pniam minorē cōdignā imponat. dñs suppleꝛ qō derat. Quod obī

Aug. in ench.

pō. l.

pō. xxxvij

q̄ talis fecit totum ad quod tenebatur. verum est de tentione que venit ex obligatione siue ex reatu peccati. ñ ē tñ vez quouscq̄ soluerit penā ḋdignaz. Nō obī de arbitrio iā pz rñsio. qz in solꝰ discreti arbitriū se cōmittit q̄tū ad taxatōez pene. Nō obī ꝛ ignorātia. ḋz

q̄ illa ignorātia excusat vt ñ peccet. sz tñ ñ excusat vt satisfactōz ꝓfectā faciat. z iō oz hāc ꝓfici i forō dei.

40 b. ij. Gratiz vt cōuersus fuit paradisū ingre. me. Videt hoc falsū. qz Mich. ij. dr. Ascēdēt iter pādēs añ eos. h intelligit de xpo. q̄ ante ascēsionē xpi nullus intrauit. q̄ nec latro statim

Hieron. p. aliq̄ ad hoc voluerūt dicere q̄ latro fuit i paradiso terrestri cum domino vsq̄ ad ascēsionez sed post ascēsiōz fuit in paradiso celesti. Sed tñ illud dubiū est.

41 c. z iō vtz alia eligēda ē p̄m aug. q̄ paradisꝰ vno mō dicit statum fruitōnis. Alio mō dicit locum aptū z ydoneū. Ille locꝰ duplex ē p̄m q̄ fruitio ē duplex. Quedā ꝑ speculū z imꝑfecta. z tali cōpetebat paradisꝰ terrestris. qm̄ locꝰ est terrenus. tñ quietꝰ z eleuatꝰ. Quedā ē fruitō plena z hec ē in p̄ria z huic competit locꝰ supcelestis. Vñ g̃ dr. q̄ latro statim fuit in paradiso. intelligit q̄tuz ad statū. qz statim fuit in dei visione. nō q̄tū ad locū.

tpa penitētie. vt sati. faciat etiaz ecclie in q̄ pctā ipa remittūt. extra eā q̄ppe nō remittunt. Ipa em̄ spūs scūs pignus accepit. si ne quo nō remittunt vlla pctā. Itē hieronimꝰ. Abstinentia tpis in agēda pnīa iō nō satis apte pōnunt canones ꝓ vnoquoq̄ crimine. vt de singulis dicāt qualiter vnūqdq̄ emendandū sit. sz magis in arbitrio sacerdotis intelligentis relinquēdū statuerūt. qz apud deuz non tñ valet mensura tpis quantuz doloris. nec abstinentia tantū ciborum quantū mortificatio viciorum. Iōq̄ tempora penitētie pro fide z conuersatiōe fidelium penitentiū abbreuiāda p̄cipiūt. et p negligentia protelāda. p qui busdā tamen culpis modi pnīe sunt impositi.

¶ Querit vtz in extremo mortis articlo sit pnīa ꝑponēda.

d. Solet etiā queri vtrū satisfactionis lex morituris sit ꝑponēda. de q̄ Theodorꝰ cātuariēsis epūs in pniali suo sic ait. Abiūrmis i piculo mortis positis. pura inq̄rēda ē cōfessio pctōz. nō tñ ē illꝰ ꝑponenda quantitas pnīe sz innotescenda. z cū amicoz ozōnibus z elemosynarū largitiōibus pondus pnīe subleuanduz si forte migrauerit. Si vo cōualuerint. pnīe modū a sacerdote

42 c. Nō satis aperte p̄figūt canones ꝓ vno q̄z. Contra. quia Greg. dicit z hr. s. dis. xvj. Falsas pnīas dicim̄ q̄ nō p̄m auctē sctoz patz ꝑponūt. q̄ vī q̄ oēs pnīe vere i canonibꝫ sctoz ꝓphēdāt. R. dd. q̄ sic in sciētijs practicis q̄ versant circa opa sermo i pticularib̄ ē icertꝰ z dubiꝰ. sermo aūt in vlī certitudinē bz. sz cum applicat ad singularia incipit q̄dāmō hre icertitudinez vt q̄ nō cōsiderat circūstātias ptieulares. potiꝰ deuiet q̄tuz scipm rectificet. sicut pz i medicina z scia morali. sic intelligendū ē in ꝓposito q̄ canones instituūt in gñali q̄liter ꝑponēda ē pnīa. sz dēcētū ad singularia relinquūt sacerdotibꝫ discretis q̄ cōsiderēt psonaz circūstātias. accidentes ad canones sicut ad regulas directiuas. qz si cānones ꝑponāt nō recte ꝑponūt. In canone em̄ maxime determinat pnīa q̄tū ad tps magis q̄tuz q̄tū ad moduz. qz modꝰ ille certior est et cōior. Vñ gñaliter ꝓ pctō mortali p̄figunt pniam septēnē. vñ latꝰ q̄ fornicat. vij. annis pbr. x. epūs. xo. xv. peniteat. sicut hr in diuersis locis in decretis patrū. Silr de euomētibꝫ eucharistiā ꝓpter regulā z ebrietatē si sit latꝰ. lx. diebꝫ peniteat. si clericꝰ vel religiosus. lxx. diebꝫ. si epūs. xc. diebꝫ. hoc hr de ꝑse. dis. ij. Ad has aūt regulas aspiciēdo oz vnusq̄sq̄ sacerdos inspicere q̄les pnīas ꝑponat. tū p̄m gūitatē criminis tū p̄m diuersas cōditōes psōaz. Et nota hic q̄ ꝓ pctō mortali sep tennis pnīa p̄figit. nō solū. ꝓpter tpis diuturnitatē. sed magz ꝓpter figurā et signatiōem. In lege em̄ maria septa fuit extra castra dieb̄. vij. Num. xij. Maria signat penitentē. vñ maria amarū mare interp̄tatur. Et in Ezech. dicit de viro penitente. magna est velut mare contritio tua. hec p̄tulit septē diebꝫ. sed nūc peniteat. vij. annis. qō significatū est Ezech. vij. Die ꝓ anno dedi tibi. Si tu q̄ras rōnē butꝰ q̄re pnīa est aggrauata. cuz lex noua sit lex mie. dōm q̄ maioz ingratitudo ē hic ꝓpter maiorem gr̄az. Etiā ē maioz cōtēptus ꝓpter maiorē dignitatē noue legis. in q̄ sanguis xpi effusus ē vt firmum eēt testm̄. Quia etiā grauꝰ est pctm̄ ꝓpter statū peccātis q̄ dz eē ꝓfectioz. Quis vlterius satisfactio i lege nodz eē ꝓfecta. vt in statū p̄stinū reducat. Et qm̄ sol i vno die nō redit in idē punctū sz in anno. iō dies ꝙuersus ē in annū. Rursus qz ꝓfectū ē remediū in lege noua. ideo annus debuit multiplicari p septenariū ꝓpter septē pnītates domandas. ꝓpter. vij. dona sp̄ūscti reacquirēda ꝓpter septē dotes. tres. s. aīe. et quattuoz corpis obtinēdas. Et sic pz rō quare canones sic instituerūt. hec aūt oib̄ nō ē ꝑponēda sed tñ insinuāda. vt recognoscāt q̄tuis ē culpa.

43 d. Nō tñ est illis ꝑponēda q̄ntitas penitētie. sed innotescēda. Vñ male dicere. qz ad nihil valet scire q̄d et quantuz debeat facere nisi etiā faciat. q̄ si

44 Juli. pāp

45 Isa. xlv.

Leo pāp

Leo pāp

nō ē imponēda vt faciat·nō est innotescēda. si dicas q̄ valet ad cognoscendū grauitatē peccati. Cōtra ḡuitas pctī cōsiderata ī fine maxīe inducit in desp̄atiōem. ꝫ hoc maxime cauendū ē infirmis·ḡ non dz tūc dici. R°. dōm q̄ pnīa nō est imponēda, tali de q̄ p̄sumit q̄ moriat·q̄ stultū esse aliq̄d impo/nere alicui qđ nō potest facere. ꝫ innotescēda est ad cognoscendā grauitatē pecca/ti·vt doleat; ingemiscat. sed ni/hilominus manifestanda ē di/uine miscōie ab/undātia·vt spe/ret in dño et cō/fidat·ꝛ sic mani/festans penitē/tiam nō inducit in desperatiōem sed magis in ve/ram cōtritiōem.

In cōcilio cartagine.

Aurelius epūs.

c Presbyter reconciliare peni/tentes incōsulto epō tē. videt male dicere. q̄ vbi supnus iudex di/cat faciendum. frustra queritur cōsiliū humanū. sed cū p̄sbyter videt pctōrē cōtritū. su/pernus iudex dicit pctōrē illū cōuersū in iustū. ꝛ ee reco/ciliatū. ergo statim sine cōcilio siue sit in necessitate siue nō dz eū soluere. R°. dōm q̄ dupliciter querit cōsilium ab aliq̄. Aut ppt instructiōem. ꝛ tūc q̄rit cōsiliū a sapiē/te. q̄ sapiēs ꝛ h̄ maxīe q̄n casus emergit vbi pbabiliter p̄t dubitari. Alio mō q̄rit cōsiliū ꝛ cōsulit aliq̄s ppter/ auctoritatis cōmissionem. ꝛ sic inferior consulit superio/rem scilicet vt sciat eius voluntatem et vt per eius im/perium ꝛ cōmissionem habeat potestatē. hoc mō dz sa/

C Ostendit q̄ preter necessita/tē in grauibus oportet consule/re episcopum. f

ee Nō dz tū p̄sbr penitētē recōcili/are in cōsulto epō. nisi vltīa ne/cessitas cogat. Cūm in cartaginē/si cōcilio. Presbr incōsulto epō nō recōciliet penitētē nisi absē/te epō si vltīa necessitas cogat. Cuiuscūq̄ penitētis publicum crimen ē qđ vniuersā cōmoue/rit vrbem ante absidā. s. introi/tū ecclie man° ei imponat. Itē aurelius epūs dixit. Si q̄s in picu/lo cōstitut° fuerit. ꝛ se recōcilia/ri diuis altarib° petierit. si epūs absens fuerit dz p̄sbr consulere epm. ꝛ sic pcilitantē eius p̄cepto recōciliare. incōsulto epo nō p̄t excōicatos vel publice pe/nitentes presbr recōciliare. vñ in cartaginēsi cōcilio. ij. statutū ē vt chrisma vel recōciliatio pe/nitētiū. ꝛ puellarū cōsecratio a p̄sbris nō fiat. Itē reconciliare

C Ostendit q̄ si penitens volu/it reconciliari ꝛ nō potuit q̄ ha/bend° ē p̄ recōciliato. g

C Si aūt querit de illo qui ad pniam festinās sacerdotē inue/nire non potuit ꝛ ita decessit. v/trum oblatio eī sit recipiēda. di/cimus q̄ est. Unde in apanensi/ concilio. Si aliquis fuerit mor/tuus qui non sit cōfessus. ꝛ testi/mōiū hz bonū. ꝛ nō poterat ve/nire ad sacerdotē. sed p̄occupa/uit eum mors in domo vel in/ via. faciant p̄ eo parentes eī/ oblationem ad altare. ꝛ dent re/demptionem p̄ captiuis.

f Puellarum cōsecratio ꝫsul/to epō p̄sbrum fieri valeat. vñ

cerdos in aliquib⁹ casib⁹ cōsulere epm. q̄ nō p̄t per se ad illos extēdere manū cū habeat p̄tē limitatā. Jn. v. 27 aūt casibus dz sacerdos ad epm remittere vel eū cōsule/re. Prim° est de pnīa solēni que ab episcopo dz iponi ꝛ eū penitens recōciliari. Se/cundus casus ē de excōicatis q̄s aliquādo nō p̄t absoluere. Ter/tius vbicūq̄ in/uenerit irregula/ritatem ꝛctam. ꝓpter illam eīi debet remittere ad epm vt si p̄t dispenset. si nō p̄t cum lr̄is su/is mittat ad pa/pam. Quartus est de incendia/riis. Quintus si cōsuetudo in ali/q̄ eparu q̄ certa crimina ad epm deferantur vt ho/micidium. sacri/legium ꝛ hmōi. ꝛ iste casus ē p̄/ticularis nō vni/uersalis.

male dicere. q̄ ille despondsanct xp̄o. ḡ a solo epo est eis ī/ponēd° anulus. R°. dōm q̄ hūtū est de iure cōi h̄ licitum est solis epis q̄ ipi sunt sponsi q̄ debent xp̄o alias conse/crare. hm q̄ dicit ap̄ls. ij. ad Cor. ix. Despōdi vos vni viro v̄ginē castā. ꝛ dñt filios p̄fectos gñare. ꝛ nō hñt cla/uium potestatē in excellentia. et eis solis ista q̄ sūt excel/lētie sūt cōmissa. vnde hoc qđ dicit magister locale solū fixit. ꝛ nunc non habet locum nisi in viduis velandis. q̄/bus potest sacerdos de cōsilio episcopi dare velum. et p̄o tanto illud est intelligendum.

D intelligentiā hui⁹ p̄tis q̄rit de satisfactōis di/minutiōe. Et circa hoc q̄runt sex. Primo q̄rit vtrū possit fieri satisfactōis cōmutatio. Secō vtr̄ possit vel debeat fieri relaxatio. Tertio dato q̄ sic. q̄rit a quo p̄t fieri. Quarto q̄rit p q̄ p̄t fieri. Quinto cui valeat. Sexto ꝛ vltio q̄rit vtrū valeat ꝛc. Questio. j. g

Utrū possit fieri satisfactōis cōmutatio. ꝛ h̄ est q̄nis fundamētū. s. vtrū vn⁹ p alio satisfaciat. Et q̄ sic videt Hal. vj. Alter alteri⁹ onera portate. Sz onera q̄ maxīe sunt portāda sūt onera spūalia ḡ si alicui iposita ē pnīa gravis. videt q̄ aliquis ptem vel totū possit p eo porta/re. Item in lra dicit. amicor⁹ orōnibus ꝛ elemosynar⁹ largitionibus pond⁹ pnīe subleuandū est. loquit de eo qui grauiter infirmat. Itē hoc vr̄ p rōnem. Primo p si/mile in rebus naturalib⁹. videm⁹ em̄ in aliquo corpore aīalis q̄ vnū membrū se exponit vt sustineat lesionem ꝛ grauamē alterius. sicut patet q̄ brachium se exponit p capite. si ergo in corpore mistico est cōnexio p assimila/tionē ad corpus naturale. videt similiter q̄ vnū mēbrū onus alterius possit et debeat supportare. Itē hoc vr̄ p simile in humanis actib⁹. Videmus em̄ q̄ sic ē in actibus q̄ si aliquis est alicui debitor. non refert apud cre/ditorem vtrū ipe vel alius soluat. imo p̄o eodē vtrāq̄ acceptat. si ergo multo benignior est deus ꝛ auidior ad recipiendam solutionē q̄m hō terrenus. vr̄ q̄ ipe sit ꝛten/tus ꝛ sibi sufficiat si alius satisfacit p̄o eo. Itē hoc vi/detur p locū a minori. q̄ plus est impetrare remissionē culpe q̄m remissionem pene. Sed sanctus vir impetrat alicui qui est extra gr̄am p suas orōnes remissionē cul/pe. ḡ et remissionē pene p suas afflictōes. Itē xp̄s pu/nit° ē. ꝛ pena sua satisfecit nō p pctō suo. hoc ꝛstat. ḡ p alio. ḡ xp̄s satisfecit p nobis. si ergo oēs nos vnū sum⁹ in xp̄o. ꝛ membra eius sum⁹. ꝛ imitatores eius esse debe/mus. videt q̄ vnus p alio possit ꝛ debeat satisfacere.

Contra. ℣. Coz. v. Oēs stabimus ante tribunal xp̄i vt recipiat vnusq̄sq; ꝓut in corpe gessit siue bonū siue malū. ℣ vnicuiq; retribuit iuxta opa sua. ℣ nō videt q; aliꝰ ꝓ alio satisfaciat. q; tūc deus alicui retribueret ꝑm opa aliena. ❧ Itē in ps. tu reddis vnicuiq; iuxta opa sua. ℣ idem quod ꝓius. ❧ Itē rōne videt. qm̄ nō exigit deus satisfactionē ab aliq̄ q; delectet in pena. sed vt velut ꝓ remediū saneť offensa. sed q; satisfactio est remediū contrā culpā. ⁊ antidotū siue remediū circa mēbrū infirmās dz apponi. ℣ videt q; nō possit in aliū hoiem cōmutari. ❧ Itē nō pōt cōteri nec cōfiteri vnus ꝓ alio. imo oportet q; ipe ꝙ peccat cōterať et cōfiteať. ℣ videt similiter q; oporteat ipm̄ satisfacere et penam pati. ❧ Itē si sani pñt supra se suscipe satisfactoēz infirmi. ponať igit q; aliq̄s debeat pniam septēnē. ⁊ cōsanguinei recipiāt sup se. ⁊ infirmus morit. quero ergo a te aut euolat. aut nō euolat. Si nō. sed punit in purgatorio. ⁊ illi punīt se. ꝓ eo. ergo ꝛ. punit bis in idipm̄. Si nō euolat. ponať illi nihil faciāt de satisfactōe suscepta. tūc ergo saluabit q; s. ⁊ culpa remanebit impunita qō ē contra diuinā iusticiā Itē nullus pōt mereri alteri q̄n mereat sibi. ꝑm q; dicit illa auctoritas. q; pro alio orat. ꝓ se ipo laborat. ℣ pari rōe nullus pōt satisfacere ꝓ alio q̄n satisfaciat ꝓ se. ergo si pōt vnus ꝓ alio satisfacere. pōt vnus simul ⁊ vna pena satisfacere ꝓ se ⁊ illo. ⁊ ita pari rōe ꝓ tertio ⁊ q̄rto. ⁊ sic ꝛ inceps. ℣ ꝓ oib;. ℣ vr̄ q; si hoc vez ē q; vno satisfaciēte
48 satisfaciāt ⁊ oēs. ❧ R̄. dom̄ q; pena satisfactoria habz in se duplicē rōnē siue veritate. Pena em̄ talis ꝓpr̄ duo est maxime. ⁊ ꝓpter medicamētū cōtra sequelas pcī. et in pcīo id soluendū reatū pcī. Si ergo loquamur d̄ ista pena ꝑm q; est purgatoria siue medicinalis. cū morbus non recipiat medicinā ex pena aliena sed ꝓpa. vñ nō extinguit cōcupiscentia in me si tu ieiunas ꝓ me. q̄tū ad hāc rōnez pena satisfactoria nec pōt nec dz cōmutari in aliā ꝑsonā. Posset tn̄ cōmutari in penā internaz. q; gemit aliquis cordis plus frequenter medet vt repet aliaz q̄ diuturnitas pene exterioris. Si aūt loquamur de pena ꝑm q; hz rōnē pcī. hoc mō est cōcedendū q; pōt cōmutari. q; pōt vnus ꝓ alio soluere penā. sed hec cōmutatio dz fieri auctoritate sacerdotis. cuius est hic duo cōsiderare. s.
49 debitam in subditis dispositōem. ⁊ debitā ꝓportiōem in pena vel debitā dispositōez in voto. q; in vno sit sufficientia. ⁊ in alio indigentia. ⁊ in vtroq; sit charitas q̄ facit bona cōia. si vero alterū horum deficit. nō fit cōmutatio pene. Debitā vero ꝓportionē voco vt minor pena in maiorē cōmuteť. q; pl̄s satisfacit deo pena propria q̄ aliena sicut efficacius homo mereť sibi q̄ alij. Unde sicut pena assumpta cōmutat in maiorē penā purgatoriā. eo q; minor est illa accepta. ꝓ eo q; ista ē volūtaria simpliciter. illa minime voluntaria. similiť debet ꝓpria pena cōmutari in maiorē alienā ad hoc vt fiat cōmutatio recta. sic igitur cōcedendū ē sicut ꝓbāt ꝑme rōnes q; pena satisfactoria cōmutari pōt rone vnitatis charitatis q̄tū ad illud qō habz in se pcīm soluendi. sed nō q̄tū ad illō
50 qō hz in se medicamēti. Ad illud q; obī q; vnicuiq; reddet ꝑm opa sua. dom̄ q; charitas opa aliena facit sua maxime qñ charitas alterius volūtarie qō suū est alteri donat. ❧ Ad illud qō obī de remedio iā pz rñsio. qm̄
51 quātūcūq; aliq̄s supra se penā recipiat alterius. tn̄ ille nō est oīno liberatus a pena quousq; cōsumať pcī scoria quā cōtraxit ex culpa. que etiā nō pōt deleri nisi q; penā exteriorē. vel q; cōtritiōz internā. ❧ Ad illud qō obī
52 q; nō pōt ꝺteri nec ꝺfiteri. dom̄ q; nō est simile. q; prima ſcz confessio ⁊ contritio sūt ordinata vt ingrediať vnitatem ecclesiasticā. ꝓ quā fit vt bona vnius fiant alterius satisfactio vero vtrāq; cōsequit. ⁊ quia fundamētū illius cōmutatiōis est in charitate. tō nō ē simile. Alia rō ē quia in ptāte cuiuslibet est confiteri. in nulli ptāte ē cōteri nisi eius qui nouit occulta cordis. s. spūs hois. sed penam pati est in ptāte cuiuslibet tam ꝓ se q̄ ꝓ alio. attamē non ē inutile nec a satisfactione alienū si vir iustus pcā deleat minus iusti. ❧ Ad illud qō queritur vtrū statim euolet ille cuius satisfactio cōmutať. dom̄ q; 53
non. tū quia oportet q; scoria peccati purget. tū etiā quia nullus ingrediť padisum quousq; sit extra debitū oīne ita q; nec ipe sit debitor. nec alius ꝓ eo. si ergo obiicias q; tunc bis punit deus in idipm̄. dom̄ q; falsum ē. q; ꝑm q; illi celerius faciunt ipe liberať. ⁊ computat dns in sortem penam quam ille sustinet ꝓ se. ⁊ quaz alij sustinēt ꝓ eo. vnde si debuerit penā duoz mensiū. taliter poterit iuuari q; liberareť infra mensem. nūq̄ tamē inde extrahitur quousq; debitū sit plene solutū. quō soluto. tas illud qō soluiť ceperit est ipius qui satisfacit. oō enim in sinu suo conuertit. vel si ipe non indiget. conuertit i fi- 54
nū ecclesie. ❧ Ad illud qō obī q; qui mereť alij et sibi. dom̄ q; non est simile de ope meritorio et satisfactorio Opus em̄ meritorium est ea ratione qua est ex radice charitatis que semp placet deo. ⁊ ille in quo est illa radix. ⁊ que oēs cōiter respicit. ⁊ oīa communia facit. ideo non ꝑt aliq̄s mereri alij quin ipe placeat apud deū q; hoc ipm̄ deo placet maxime. Opus vero satisfactorium est ratione pene. ⁊ tanta pena soluit tātū debitū. et maior maiorē debitū. ideo ꝓ eadē penā non pōt q̄s in integrū duo debita soluere. ⁊ ideo si satisfacit ꝓ se. ꝓ alio q̄tū ad tertiū nō satisfacit et si pro se non pro alio. sibi q̄dem mereť ceteri nā gloriā. quia opus illud placitū est deo. ⁊ faciens illud deo placet faciendo. ac ꝓ hoc dignus retributione a deo iudicatur.

Questio ij. b

Utrū possit fieri satisfactionis relaxatio. Et q; sic vr̄ q; vniuersalis ecclesia has relaxationes acceptat. sz cōstat q; ipa non errat. ergo vere fiunt. Probatio minoris Ista dictum est petro Luce. xxij. Ego ꝓ te rogaui petre vt non deficiat fides tua. constat q; hoc dictum ex petro in persona ecclesie. sed xp̄s exauditus est in oībus ꝓ sua reuerentia. ergo et in isto. ⁊ si hoc. ecclesia vniuersal non decipitur nec errat. Itē. ij. ad Coz. ij. Nam et ego si qđ vobis donaui in ꝑsona xp̄i. glo. ac si xp̄s cōdonasset. sz si xp̄s vere ꝺdonat. vere est ꝺdonatū. q; qō donauit apls vere ꝺdonatū ⁊ relaxatū fuit. sed non ē minoris potestatis sūmꝰ pontifex q̄ paulꝰ. ergo ꝛc. ❧ Itē aug⁹. in li. de pnīa. Credendū ē q; oēs oīnes ecclesie et elemosyne ⁊ opera iusticie succurrāt recognoscenti morē suam ad cōuersionē. si ergo opa ecclesie valent. ergo bona satisfactoria que sūt in ecclesiastica vnitate valēt ad satisfaciendū. ergo videt q; ille ad quē spectat hec distribuere possit peccatores iuuare. ⁊ ita satisfactoēz mīuere. ac ꝓ hoc ꝺdongre ⁊ relaxare. ❧ Itē xp̄s ꝺdonauit multis. ñ solū culpā sed etiā penā. vt pz in muliere adultera. sz deus plenitudinē ptātis reliqt in ecclesia. ergo et ptātem relaxandi ⁊ ꝺdonādi. ❧ Cōtra. Esa. xl. Dimissa ē iniq̄tas illius. suscepit de manu domini duplicia. ergo vr̄ q; pena ad pfectā remissiōem sit duplicāda nō relaxāda ❧ Itē sup illud. ij. Thimo. ij. negare seipm̄ nō pōt. glosa. Quid faceret si dicta sua non impleret. ergo necesse est q; dominus dicta sua impleat. sed ipe predixit ꝺ centuplo xxv. Scōm mensurā delicti erit ⁊ plagaz modus. ergo necesse est ita puniri sicut et petr̄ meruit. ergo non pot

aliq̃d relaxari. • Itē rōe vī. facere dignos fructꝰ pnie est in diuino p̄cepto a quo nō pōt q̃lz hō purꝰ absolue re. sed dignos fructꝰ facere ē fm magnitudinez sceleris magnifice satisfacere. ergo videt q̄ nō licet alicui de ec clesia ꝛ illo minuere. ergo nec relaxatiōez aliquā facere vel p̄cipere. • Item inferior non pōt absoluere a pena ad quam ligat superior. sed ꝛ remittēdo culpaz ligat ad aliquotā penā tpalem. ꝯ videt q̄ nullus hō possit ꝛ il la aliq̃d dimittere. ꝯ ꝛc. • R°. dōm q̄ relaxatōes fiunt
55 ꝛ fieri possunt. sed q̃liter pūt fieri diuersimo ꝛ nobis in sinuant diuersi. Quidā em̄ distinguētes forū dei. ꝛ forꝫ ecclesie. dixerūt hmōi relaxatōes nō fieri nec itelligi q̃z tū ad forꝫ dei. sed q̃tuz ad forꝫ eccle. Hoc aūt sic itelli gunt. Sacri canones p̄ mortalib⁹ p̄cis graues ꝛ diu turnas pnias tarant. vt p vno mortali septēniū vel am plius fm q̄ grauius ē. q̄ pena adeo grauis ē q̄ vix aut nūq̃ posset q̃s facere. ꝛ pauci inuenirent q̄ vellent. ideo ꝯstituerūt rectores ecclesie penitentias fm arbitriū im pon. ꝛ ꝛ reliquo relaxatōes cōstituerūt fieri. q̄ et fa cere poterūt. q̄m ꝯstitutio humana erat. ꝛ in hūana cō stitutōe pōt hic dispensare ꝛ tpare. que dispensatio q̄ dam relaxatio nō indebite appellat. sed tm̄ ista opinio et si relaxatōes videat ponere. verius tm̄ interimit. q̄ si relaxant ita q̄ eus nō relaxat. potius ꝛceptio q̃z rela xatio vera iudicanda ē. ꝛ potius crudelitas q̃z pietas dici pōt. dū minuēdo hic pniam in futuro ad grauiora trahit supplicia. Jō aliter dōm q̄ relaxatio illa nō soluz valet in foro ecclesie. verū etiā in foro dei. q̄ ꝛ hz p cō donato q̄ sic cōdonat. ¶ Dod⁹ aūt intelligēdi q̃liter fie ri possit talis. ꝓsupponendū est q̄ bonū obtinemus ex triplici merito. s. ex merito ꝓprio. ꝛ ex merito capitis. ꝛ ex merito ecclesiastice vnitatis. Et q̄ ita sit in se manife stū ē. q̄ quilibet merēt sibi p gram quā habet. q̄ xps me ruit nobis nemo dubitat nisi q̄ fide caret. q̄ eccl̄a mere atur nobis et eius merita patet per verbū Aug. predi etū. ꝛ per illud q̄ ipe subiūgit. nemo p̄ dicere quē nō sustinet vnitas ecclesie. Verbū istud est verbū aug. in li. de pnia. Per hūc modū sicut meritū obtinen
56 di est triplex. sic meritū liberandi a malo. ¶ Meritū. s. p pnū. ꝛ hoc ē meritū nostre ꝯritōis. ꝛ p hoc meremur li berari a pena eterna. ita q̄ simul sunt hec duo. sicut in angelis gra et gloria. Secundo modo meritū xpi. ꝛ hoc opaī i sacramētis ꝛ ptāre clauiū. ꝛ p hoc remittit ps pe ne. Tertio modo est meritum vnitatis ecclesiastice. ꝛ p illud adhuc fit remissio. Et sic fm triplex meritum tri plex fit pene ꝯdonatio. vt sic currat misericordia cum iusticia. ꝛ in qualibet ē cōmutatio maioris i minus. vñ pena eterna p̄mo mutaī in temporalē in remissione cul pe. Scōo tpalis magna et supra vires in penam com petentē viribꝫ cōmutaī in sacerdotis absolutōe. Tertiō vo commutaī pena ad quam tenetur iudicio ecclesie ad huc in minorem in relaxatione. ꝛ p̄ alio residuo meri ta ecclesie satisfaciunt. ita q̄ in nullo p̄iudicatur iusti cie. • Ad illud quod obūcitur q̄ duplicatur pena. ꝛ q̄
57 iuxta mensuram delicti debet eē ꝛ plagarū modus. dōz sicut tactum fuit supra quando agebatur de baptismo. q̄ pcm̄ nostrum satis punitum fuit quando xps penā p̄ nobis subūt. ꝛ suam pro nobis penam exposuit et nostram fecit. nos sufficiēter iudicamur puniri. siue q̃z tum ad duplicem in anima et in carne. siue quantuz ad mensuram acerbitatis pene. similiter intelligendum in p̄posito q̄ penalitates que sunt in ecclesia ꝛ que sunt supererogationis. p eo cui fit relaxatio subueniūt vt ꝛ eus reputet sibi satisfactum. • Ad illud quod obūcitur
58 q̄ tenetur ad faciendum dignos fructus pnie. dōm q̄ facere dignos fructus penitētie est dupliciter. scz. ve re ꝛ interpratiue. Et ille dī dignos fructus penitentie facere. qui nō solū p seipm̄ sed etiā p suffragiū alienū hz sufficiens p̄cium ad soluēdū debitū. • Ad illō q̄ ob 59
ijcit q̄ inferior nō absoluit ab eo ad q̄ ligat superior di cendū q̄ nō absoluit oīno ꝯdonando. sed p eo soluen do de ecclesiastico thezauro. Vel pt dici q̄ inferior pōt absoluere ab eo ad q̄ ligat superior. si ad hoc data est si bi auctoritas a superiori sicut patet. ꝛ talis auctoritas a christo data est rectoribus ecclesie.

Questio .iij. i

An quo possit relaxatio fieri. Et videt q̄ a quolibet sa cerdote. q̄ relaxatōes fiūt ex vi clauium. ꝛ oīs sacer dos claues habet ꝯ videt q̄ oīs sacerdos possit rela xatōes facere. Si tu dicas q̄ nō est ex vi clauiū. sz ex the zauro ecclesie. Contra. quilibet sacerdos habet thezau rum sue parrochie. sicut epūs. sue p̄incie. ꝯ ꝛc. Item. q̄ pūt collegijs habent claues ad soluendū ꝛ ligandum in vtroq̄ foro. ꝛ habent thezaurū superogationū. sicut prelati religionū. ꝯ videt q̄ ipsi possint. • Itē videtur q̄ quilibet hō. q̄ quilibet libere ꝯditōis ē dñs bonorum ꝛ meritoꝝ suoꝝ. ꝯ p̄t merita sua alteri cōcedere. ꝛ duz il li cōcedit eius penitentia minuitur ꝛ relaxatur. ꝯ videt q̄ quilibet hoc possit. Item bona spūalia sunt maioris cōmunicatōis q̃z tpalia. sz si aliq̃d datur alicui. er q̄ ple nē datur illi pōt illud concedere alij. ꝯ vī pari rōe imo fortiori q̄ cui date sūt relaxationes. ille p̄t eas dare al teri. • Contra. plus est facere indulgentias q̃z impo nere penitentias. sed penitentias imponere nō potest nisi solus sacerdos. ergo indulgentias dare nō p̄t nisi sacerdos. • Itē nemo scit vtꝝ plura habeat merita q̃z sibi sufficiāt. imo nescit se habere merita sufficientia. er go nullus de p̄prio potest relaxare aliquid de pena con ferendo aliquā ex eis indulgētiā. ergo nō spectat indul gentias facere nisi ad p̄latos ecclesie. • Itē maius ē in dulgentias ꝯcedere q̃z excōicare. vel ecclesie reconcilia re. sed p̄mum ē p̄latoꝝ tm̄. sicut p̄ius p̄batum ē. ꝯ mul to fortius indulgentias facere. Queritur ergo cuz vn⁹ episcopus nō possit alienos subditos absoluere nec li gare. nec in foro penitētiali. nec in foro iudiciali. vnde ē q̄ pōt indulgentias in aliena dyoceſi facere. sicut vide mus tota die fieri. • R°. dicendū q̄ sicut in p̄cedenti p 60
bleumate tactum ē. relaxationes ꝛ indulgentie fiunt de meritis superogatōis que sūt in ecclesia. que quidē sūt sicut thezaurus spūalis eius. hec aūt merita superoga tōnis non omniū est dispensare sed episcoporꝝ tantuz. ꝛ ideo relaxatōnes facere ad solos epos pertinet. Ra tio aūt quare thesaurus ecclesie solis episcopis cōmu titur dispensandus est. quia ecclesia thesauꝝ istum ha bet ex desponsatōne sui cū christo qui est vir eius ꝛ spō sus. ꝛ cui generat filios et filias. id est pfectos ꝛ imper fectos. ad quorum educatōnē christus vult seruare hec bona. Et q̄m in lege tactum ē. q̄ qui recipit vxorē fris sui vt suscitet fratri suo defuncto semen. debz succedere in bonis que ptinent ad filioꝝ educationē fm q̄ innuit Ruth. iij. illis solis cōpetit iste thesaurus dispensād⁹ qui sunt sponsi ecclesie. tales aūt sūt epi qui sponsi sunt et habent vim generandi filios et filias. id est pfectos ꝛ imp̄fectos. ideo oīes episcopi q̄ habēt plem. possūt facere indulgentias. ꝛ p̄cipue summus pontifex. qui ē totius vniuersalis ecclesie sponsus ꝛ rector. q̄ ipi com petit totus spūalis thesauri dispensatio fm q̄ curam habet de tota ecclesia ꝛ omnibꝫ eius filijs. vnde omnes sunt eius filij. ꝛ ipe est pater omnium. Concedendum

ſgitur eſt q̄ indulgentias facere nō tñi cōcedit laicis · ſz nec etiā ſacerdotibꝫ nec plātis inferioribꝫ · vt abbatibꝫ vel prioribꝫ. · Ad illud qō obꝛ in cōtrariū ita ꝫ patet reſponſio · q̄ non eſt tota ratio virtutis indulgentias faciende clauis · ſed req̄ritur poteſtas clauis cū iurisditōne · z thezauri diſpenſandi auctoritate · q̄ ordinarie ſol' competit epiſcopis. · Rā p cōmiſſionē quilibet ſacerdos pōt dare indulgentiā ex pte epi · ſicut patet in ſimplicibus pdicatoribus. · Ad illud qō obꝛ, de illis q̄ pſunt collegijs · dōm q̄ tales qui pſunt ſubditis aliquā auctoritate habent bonoꝫ ſui collegij · non tamē reſpectu meritoꝫ chriſti qō dedit diſpenſandū eccleſie z eius ſponſis · ideo nō habent auctoritatē plenariam reſpectu thezauri eccleſie · z ideo ſolū bona ſui collegij pñt cōmunicare · ſed nō poſſunt relaxare · q̄ neſciunt vtrū ſufficiant · q̄ poteſtatē plenā ſuper hoc nō habent. Et voco largo modo plenā poteſtatem put dicit plenitudinē ſufficientē · q̄ quō modū eſt i epīs ad hūc actū · nō put ꝺr plenitudinē ſupercellentie · ſic enī eſt in ſolo ſūmo pontifice plenitudo ſcz prātis z auctoritatis. · Ad illud qō obꝛ · q̄ q̄libet homo pōt bona ſua alteri cōcedere · dicendū q̄ relaxatio plus dicit q̄ cōicationē · dicit enī q̄ndā auctoritatē rōnis cuius ꝺr iſti indulgentiā pſtare · z hō q̄libet habens charitatē bona ſua poſſit cōicare · nō tamē oīs pt relaxare · ſed qui habet ad hoc ꝓceſſz ſibi auctoritatem. · Ite differt cōmunicatio a relaxatōne · qm̄ relaxatio fit de pteritis malis q̄ merita xpi vl' eccleſie q̄ ꝓceſſerūt · cōicatio aūt ꝑpe reſpicit futuꝝ bonuꝫ nō ſolū pteritū · z huis poſſit dare alicui qō iā n̄ē datū nec determinatū alicui · ſicut vnā miſſā quā cantat pro aliq̄ moxruo · tamē ſi cantauit eā p ſuis peccatis vel dicit aliꝫ nō pōt ſua auctoritate cōmutare · hinc ē q̄ recipit relaxatōes p ſe nō pt dare alteri · q̄ ſi eccleſia ſoluit debitū ſuū apud deū · nō ꝓpter hoc dedit poteſtatem q̄ ſolueret ipe p alio. Et ſi ōs dimiſit iſti debitū · non ꝓpter hꝫ pōt iſte dimittere aliꝫ qō ꝛeo debetur. · Nec valet illō argumentū de cōicatōe naturali · Quia enī aliquis omnino liber eſt i poſſidendo tpalia · quicunq̄ ē libere conditōnis z libere poſſidet · libere pt alteri dare · qui aūt ſeruus ē · nō pt ſine auctoritate dñi · oīa aūt nra ſūt xpi z oīa merita ſpūalia · z nos ſumus eius ſerui · z ideo nihil poſſumus in alterū tranſferre vel dare · niſi ſit data auctoritas a xpō · z ſic patet ſequens. · Ad illud qō q̄ vltimo · vtrū epūs poſſit indulgētias facere i aliena dioceſi · Dicūt aliqui q̄ ſicut pt ligare z ſoluere i aliena dioceſi ex conſenſu dyoceſani · ita z relaxationes facere · et ita due virtutes cōcurrūt i vnā · z tm̄ poſſunt ſi ſūt multiplicꝫ ſi vnus ſolus · Sed hūc nō videtur eſſe aliō q̄ de ceptio ſi hoc eſſet. Ideo dōz q̄ relaxatio dicit theſauri cōicationē · z vlteriꝰ auctorem qua epūs in aliena dyoceſi pt cōicare bona ſua ſubditis alienis · bona inq̄ſue dyoceſis · propꝛijs aūt ſubditis relaxare ſiue indulgere vnde iſte relaxatōes propꝛijs ſubditis vere ſūt relaxatōes ſi ōtingat ſubditos ꝓgere ad obtinendā indulgentiā quā ibi facit epūs · alienis potius ſūt cōmicationes q̄ relaxatōes. · Quem modū abbates · priores · miniſtri cōmunicāt bona ſui collegij ſed non relaxant q̄ſq̄ · niſi forte hoc ſit ex conſenſu z voluntate ꝓpꝛij epiſcopi. Et hoc ꝺr de peni · z remiſſ. Q̄ aūt ꝓſuluiſti · z infra cum a nō ſuo iudice ligari nullus valeat vel abſolui · remiſſiones illis ꝓdeſſe tantūmodo arbitramur quib⁹ ꝓpꝛij iudices indulſerunt.

¶ Queſtio iiij. k.

Pro quo debeat relaxatio fieri · vtrum ſcz ꝓ ſpirituali an ꝓ corꝑali bñficio · Et q̄ ꝓ temporalibꝫ z corꝑalibus actibꝫ fieri debeat vel etiā bñficijs oſtendit ꝓ cōmunez vſum eccleſie · vbi indulgentie fiūt ꝓ elemoſynis · peregrinationibꝫ · viſitationibꝫ reliquiarū · z hmōi. · Item ratione videt · q̄ hmōi relaxatōes aliquo modo ſacramentales ſūt · ſed ſacramēta attendūtur in rebus exterius geſtis · g̃ · z̄ē. · Item iſte relaxatōes nō ſunt a culpa ſz a pena · ſz pena ſi recte cōmutat · cōmutat in culpam · ſz abſolutio fit a pena exterioꝛi in carne · vtpote a ieiuniis z ſimilibꝫ · ergo debet fieri cōmutatio i penā exterioꝛem · g̃ ꝓ tali cōmutatōes fieri debēt. · Item ſi nō ꝓ ope exterioꝛi ſed ꝓ interioꝛi · g̃ cuꝫ bona voluntas ſumꝫ poſſit eſſe in aliq̄ reſpectu omniū relationū · q̄ ꝓfectus omne bonū vult z ſibi placet · videtur tūc q̄ quilibet iuſtꝰ haberet oēs indulgentias · quod nō eſt ꝺcuniens dicere · tunc enī fruſtra homines laboꝛarent. · Contra · indulgentia ſiue relaxatio dicit beneficiū ſpirituale · ſz q̄cunq̄ dat ſpūale ꝓ tali committit ſymoniā · g̃ videtur q̄ in oīb⁹ relaxationibꝫ ſit ſymonia ſi fiūt ꝓ exterioribus obſequijs vel elemoſynis. · Item maioꝛ miſericordia ſpiritualis q̄ꝫ corꝑalis · vnde magis eſt alicui parcere q̄ꝫ hoſpicio colligere vel elemoſynam dare · ergo facit homini magis dignum remiſſione · ergo potiꝰ ꝓ illo opere debet fieri relaxatio. · Item · in maioꝛi ruina z periculoſioꝛi eſt eccleſia in qua eſt ſciſma q̄ꝫ eccleſia · cuius pietes minātur ruinam · ergo magis indiget talis eccleſia muniri q̄ꝫ alia · Si ergo relaxationes ad hoc mō fiūt ꝓ eccleſia materiali reparanda · vt qui iuuat habeat indulgentiā · videtur multo fortius indulgētia debere dari ꝓ ſpirituali ruina repanda · vt q̄ oꝛat vt deus det ei ꝺcordiā · indulgentiā habeat. · Item maioris ꝓfectōnis z plus deo acceptum eſt religionē intrare · q̄ꝫ crucē accipe · · ergo potius deberet dūs papa indulgētiam dare intrantibꝫ religionē q̄ꝫ eūtibꝫ vltra mare.

Iuxta hoc queritur · ſi aliq̄s accipit crucē z habet votū z volūtatē ꝓfectā eundi vltra mare · vtꝫ habeat remiſſionē omniū peccatoꝝ · Q̄ ſi ſic · tunc indulgētia ſit pro ſola voluntate · z ita ꝓ re ſpirituali. Si vero nō · tūc eccleſia non videtur eſſe conformis ꝛeo · q̄ votū z bonam volūtatem (ſi plena ē z nō deficiat) q̄ꝫtum ꝫ ſe eſt reputat ꝓ facto. · Rō · dicendū q̄ ſicut videmus in policijs 66
z cōmunitatibus humanis q̄ thezaurus reipublice ꝓpter duo maxime conſueuit pferri z cōmunicari exterioꝛi · ſic eſt in ſpūalibus intelligendū · Proferꝛtur nanq̄ thezaurus extra ad diſpgendū ꝓpter gloriā p̄ncipis · ſicut faciunt reges curiales · ſicut fecit Aſſuerus · Heſter. j. Alio modo ꝓpter vtilitatem cōmunitatis · vt quando leditur cōmunitas · pferunt ſtipendia z donatiua militibus vt eant ad pugnā · Si thezaurus eccleſie abbis 67
qui habent diſpenſare duplici ex cauſa debet diſtribui Una cauſa ē ꝓpter gloriam p̄ncipis z laudem · z laus · z honoꝛ dei eſt in ſanctis ſuis · z ſancti honoꝛant in conſtructōne baſilicarum · viſitatōne baſilicarū · cōmemoratōne virtutum ſuarū · z idem fit in pdicatōnibus z ſermonibus · ideo ꝓ his omnibus indulgentie recte fiunt Alia cauſa eſt cōmunis vtilitas · que quidem vtilitas eſt defenſio terre ſancte · defenſio fidei · ꝓmotio ſtudij et conſimilia · z ideo ꝓ talibus debent fieri Et qm̄ hec cō- 68
ſiſtūt i actibus exterioꝛibꝫ ideo maxime ꝓ actibꝫ exterioribꝫ dñi fieri indulgētie. · Ad illō g̃ qō obꝛ q̄ ē ſymonia · q̄ dat ſpūale ꝓ tali · Dicēdū q̄ falſū ē · imo maioꝛ pena cōmutat in minoꝛ · z reſiduū ſoluit paſtor eccleſie · de g̃ra · Vel dōm · q̄ nō dat indulgētiā ꝓ elemoſyna exterioꝛi conſideratā datum ſz fructū · vicz q̄ ex radice bone

69 volũtatis ꝓcedit. • Ad illud qđ obr q spũalis elemo/
syna maior est. dom q in donatõe indulgẽtie nõ cõside/
rat ois nobilitas. qr tũc magis deberet dari docẽtib⁹ q̃ꝫ
pegrinãtib⁹. sz ꝓsiderat h̃ q illud op⁹ sit mere volũtar
nõ necessitatis. sit etiã qđ tarabile. sit etiã aliq̃ mõ pena
70 le. hec em̃ oĩa ꝓsiderat q indulgentia ꝓstat. • Ad illud
qđ obr de ruina spũali. dom q sicut tactũ ẽ p talib⁹ tene
tur hõ orare. Preterea nõ ẽ bonũ talia publicare. Rui/
nam aũt materialẽ ecclesie publicare nec dicit aliqđ ma
lũ nec infamiã. Preterea magis põt hõ subuenire ad re
leuãdũ inopiã ecclesie q̃ꝫ ad ponẽdũ ibi ꝺ cordiã. qr pri/
71 mũ est opus humanũ. scõm vo opus diuinũ. • Ad il/
lud qđ obr de ingressu in religionẽ. dom q sicut indulgẽ
tie no debent dari indignis. ita nec debent dari nisi idigẽ
tib⁹. veri aũt religiosi q statũ aggrediũt q̃fectõis. port⁹
spũalia bona alĩs largiũt q̃ꝫ aliude vendicẽt. vñ hic ma
xime verũ est qđ dr Act. xx. beatius ẽ magis dare q̃ꝫ ac
cipe. In talib⁹ aũt nõ bz veritatẽ nisi qũ donãs dat de
72 ꝓprio labore. et accipiẽs accipit ex ope. • Ad illud qđ
qr de sola volũtate ꝛc. dom q ꝑm peritos nõ habet to/
tã indulgentiã. dcđ isti vulgares ꝓdicatores dicãt. tñ
valet eis tam nobile ꝓpositu ad augmẽtũ charitatis. et
p cõsequẽs cõtritõis. et ita ad remissionez pene. Indul/
gentie em̃ nõ intelligunt dari p sola volũtate sed p effe
ctu. vnde q̃ habet voluntatẽ et effectũ indulgentiã cõsec
tur. alt⁹ q̃ bz voluntatẽ solã ex deuotõe bz meritũ mag/
nũ. sz non oĩmodũ consequat effectum.

Questio. v.

1 Quaestio .v.

Aut relaxatiões ꝑnt fieri. Et quer̃ vtrũ existenti in
purgatorio. an solũ viuenti in hoc seculo. Et q extẽdat
se ad eos q̃ sunt in purgatorio vꝛ. qr dicit Crisos. sup il/
lud Matth. xvj. Tibi dabo claues re. ce. Noĩ mortali
celi et terre et oĩm q̃ in eis sunt ptãtẽ cõmisit dñs. et eccle
sias validiorẽ celo demõstrauit. g̃ vt q sumus pontifex
habeat posse sup eos q̃ sũt in purgatorio. • Itẽ suffra/
gia ecclesie ꝓsunt his q̃ sũt in purgatorio sicut melius
patebit infra. alioq̃n fruſtra oraret ecclesia ꝓ mortuis.
sed indulgẽtie sũt õ nobilissimis suffragiis ecclesie. g̃ ꝛc.
Itẽ petro cõmissa est claus regni celoꝝ. sed q̃ꝫdiu qs ẽ
extra palatiũ indiget auxilio ostiariũ siue referentis cla
uem. et in eius manu et ptãtẽ ẽ. g̃ cũ ille q̃ est in purgato
rio adhuc habeat obstaculuꝫ. vt remoueat ab eo indi/
get auxilio clauis. sed illũ auxiliũ cõferꝝ ꝑ indulgẽtias.
g̃ ꝛc. • Itẽ pat̃ misericordiarꝫ oĩb⁹ patet ꝑm ordinatiſ
simã dispositiõem et misericordissimã suaꝝ pietatẽ. Sz
recta ordinatio charitatis q̃ exigit vt vn⁹ possit ab alio
adiuuari. h̃ maxime exigit circa eũ q̃ se iuuare nõ potest
Si em̃ boĩb⁹ in hoc cũ indiget auxilio. putdet de⁹ auxili
um q indulgentiã ecclesie coferendũ. cũ illi de purgato/
rio indigeant auxilio et se iuuare nõ possint. videt q in/
dulgentie eis facte maxime ꝓsint. et q ꝑ hãc viaꝫ de⁹ eis
maxime putdere debuit. • Contra. Matth. xvj. dicit
ẽ petro in potestatis collatiõe. Qđ cunq̃ ligaueris sup
terrã erit ligatũ et in celis ꝛc. et ibi collata est amplitudo
ptãtis. sed ꝛterminatio fit q hoc qđ dicit sup terram. g̃
nõ habet ptãtẽ sup illos qui sũt mortui. cũ iam nõ super
sint. • Itẽ magr dicit in lra et accipit a Theodoro i suo
penitentiario. q mortuis nõ ẽ pna imponẽda. sz solũ
innotescẽda. ergo si ligatio et relaxatio pari passu am/
bulãt. qr simul data ẽ ptãs ligandi et soluẽdi. cũ nõ pos/
sit pnam imponere in morte. multo minus post mortẽ
põt relaxatiõez facere. • Itẽ nullus põt alicui relaxatiõ
nẽ facere nisi pariter possit eũ iudicare. sicut dicit de pe/
nitentijs et remissionib⁹ in decretis. null⁹ em̃ põt iudica/
re nisi eũ qui ẽ de foro suo. sed illi qui sunt i purgatorio
non sũt de foro ecclesiastico. g̃ ꝛc. • Itẽ si posset indul/
gentias facere eis q̃ sunt in purgatorio. cũ talib⁹ marie
cõpatiendum sit. deberet sũm⁹ pontifex tota ibi experiri
sua ptãtẽ. et ita facere q statim euolarẽt. vt qđ g̃ p mo/
tus amplius oraꝝ et laboraꝝ si sũmus pontifex põt eos
tam de facili liberare. • Nº. dom q sicut ex ꝓcedentib⁹ 73
colligit relaxatio siue indulgentie collatio duo dicit. s.
thesauri ecclesie cõicationẽ. et cũ hoc q̃ndam iudiciariã
absolutiõem. sicut exposse colligit ex decretali illa de peni
tentijs et remissionib⁹. Qđ aũt consuluisti ꝛc. Dico igit
q qr bona, et thezaur⁹ ecclesie est in sũmi pontificis ptãte
et illi q̃ sunt in purgatorio rõe charitatis ydonei sunt spi
ritualia bñficia recipe. q papa põt eis bona ecclesie cõ/
municare. q̃ꝫtum aũt ad autoritatem iudicandi cũ illiciã
exterũt foꝛũ ecclesie et ecclesiasticũ iudiciũ. videt q eis ñ
possit fieri absolutio nisi p modũ ꝛcpatiõis. et ita ꝑp
loquẽdo nõ fit eis relaxatio. sed si large dicaꝝ relaxatio
cuiuscũq̃ auxiliũ impensio et bonoꝝ ecclesie cõicatio. sic
potest eis relaxatio fieri. sed hec nõ tenet modũ iudiciũ
sed potius suffragiũ. Amplꝰ relaxatio ꝓprie dicta non
tñ dicit iudiciariã absolutiõem. verũetiã dicit aliqua
cõmutatiõem in penã aliquã volũtarie assumptã et cũz
deuotiõe. et hoc videm⁹ in oĩbus indulgentijs. hoc aũtẽ
nõ põt eẽ quantũ ad eos q̃ sunt in purgatorio. qr sũt ex/
tra statũ illũ in quo possz eis persuaderi alicuius pene
deuota et volũtaria assumptio. et iõ non cõpetit eis rela
xatio. nisi forte p medium siue p accidens. Si q̃s em̃ vel/
let crucẽ p mortuo pro assumere nõ est aliq̃liter negãdũ
q si voluntas sit sũmi pontificis quin indulgentia illa
ꝓsit. Ex his patent obiecta ad vtrãq̃ ptẽ. • Ad illud 74
em̃ qđ obr q̃ potest. dom q verus ẽ p modũ adiutorij et
suffragij. Tamen ad illud qđ obr de potestate clauis. q
põt vsq̃ ad apertionẽ celi. Dom q si intelligat q̃ mo/
dũ iudiciũ nõ habet veritatẽ nisi q̃ꝫtum ad eos qui sunt
de ecclesia militante. Si q̃ꝫtũ ad adiutoriũ. sic q̃ꝫtum ad
oĩs bonos q̃ sunt extra celũ. Unde nota q q̃dam sũt de 75
ecclesia triũphãte. et sup tales non potest nec iudicãdo
nec adiuuando. Quidã de militante. et sup tales põt tã
adiuuãdo q̃ꝫ iudicãdo. Quidã in statu interno q̃ tã iu/
dicari sunt et tamen miseri sunt. et super tales non põt
iudicando sed põt adiuuãdo. qr dũ viuerẽt meruerunt
adiuuari. Et sic patent obiecta ad ꝑmã ptẽ. • Ad illã 76
quod obr ad oppositum q nõ possit propter hoc qđ di
cit sup terram. dom q illud intelligit de iudiciaria ptã
te. Nihilominus tñ possit dici q q̃dam nõ sup terram
sunt dum sup terrã hoc meruerunt. • Ad illud qđ obr
de absolutione et ligatione põt rñderi q non est simile 77
quia promptior est deus ad miscẽdam. et iõ abundantiorez
dedit potentiam ad miserendũ. Vel dicendũ q alius se
põt in hac vita ligare p eo q ex vinculo charitatis alĩ
absolutur. • Ad illud qđ obr de relaxatõne q includit 78
iudiciũ. Rñdendum q ipe procedit prout relaxatio ꝓpe
dicit. et sic respicit solos viuos. • Ad illud qđ obr q̃re
non absoluit solo verbo omnes qui sunt in purgatorio 79
dom q si deus p se ꝑm sic miseret vt semp velit tenere
suam iusticiam. multo fortius ei minister. vnde dispẽ/
satio bonorum ecclesie discrete et cum moderamine sup
plenda est. Alioquin nisi discrete fieret. deus non acce
ptaret. et ne bona spiritualia possent dissipari. aut con/
tra diuinam acceptationem tribui. q̃ꝫ possent bona
tpalia non solum dispensari. verumetiam dissipari de
facto. ideo totaliter dicrat ius diuinum esse faciendum
Si quis autem contendat vicarius ihesu xpi habere iu
diciariã potestatẽ sup eos qui sunt in purgatorio. non
est ei multum improbe resistendum. dum tamen hoc di

erat ratio vel auctoritas manifesta. Quicquid enim loq̃mur disputantes vel etiam predicantes. hoc sana fide tenendum est q̃ dñs vicario suo plenitudinem potestatis contulit. et tantam recepit potestatem quantam decebat homini puro dari. ꝛ hoc ad edificationem corporis sui. quod est ecclesia. vnde super hoc non iudicare. sed gratias plurimas deo debemus agere.

Questio. vj.

Quãtũ valuerint hoĩ hmõi idulgẽtie q̃ fiũt. Et q̃ valeant tm̃ ẽ̃ptũ p̃dicanẽ videt q; dicit Job. xiij. Nõ indiget deus nostro mẽdatio. g̃ vr̃ summus pontifex suis litis mentiri nõ debeat. Si ergo verꝫ dicit. tantã tribuit indulgentiã quantam etiam suis litteris promittit.

Item qui promittit aliquantam summam pecunie tenetur ei si est in soluendo. Sed summus pontifex et alij qui dant indulgentias promittunt aliquam partẽ pẽnitentie relaxare. ergo si potest soluere tenetur. Aũt possit videtur per illud qõ dr̃. ij. Cor. ij. Si cui donauit in pson̄a xp̃i. glo. ac si christus donasset. sed xp̃us potuit totum condonare. ergo ꝛc.

Item aliquis episcopus potest aliquantam indulgentiam facere. esto q; xx. vel xl. dierũ. sed sũmꝰ pontifex plus põt ẽ̃ oẽs epi. eo q; plenitudinẽ habet ptãtis sup oẽs. g̃ plus põt dare ẽ̃ omnes. ergo videtur q; totum possit condonare. ergo si totum. et per consequens quantamlibet partem.

Item summus pontifex potest facere indulgentiam generalem vnius diei. ergo centum milibus potest dare vnum diem. ita q; quilibet vnum. ergo pari ratione vni potest dare quod diuisim dat omnibus. ergo totũ condonare. ergo tantum valent indulgentie quantum sonant littere pontificales.

Contra. Si tantum valent indulgentie quantũ dicitur. ergo cum multe et large indulgentie fuerint. ꝛ merita sint adeo pauca nunc q; vix potest homo sibi sufficere. videtur q; iã totꝰ thesaurꝰ ecclesie a lõgo tpe defecisset. ꝛ ita nulla indulgentia nunc valeret.

Item si tantum valet quantũ dicit sed in aliquibus indulgentijs pro adiutorio facto fabrice ecclesie vel consimili. indulgentie partis tertie pñie promittuntur. ergo si detur primo vnus denarius. ꝛ secundo secundus. ꝛ tertio tertius vr̃ q; ille qui mille peccata commisit. pro tribus obolis vel denarijs sit liberatus. quod non tantum falsũ sed etiã irrisione dignum iudicat omnis anima recta.

Item si tantũ valent q̃ntum dicit. ergo si peccator qui debet nouem annos remittuntur anni tres. Similiter illi qui debet. xxx. remittitur tertia pars. et ita decennium. videtur q; reportet cõmodũ de malicia sua.

Itẽ si tm̃ valet quãtũ dicit. ergo ille qui habitat iuxta ecclesiam in qua est indulgentia vnius anni. dũ visitat ecclesiaꝫ. rãtũ hz quantnz ille qui longe distat q; duas dietas. ꝛ diues offerens vnuz obolũ tantũ hz quantũ vna paupcula. Sed hec oĩa
80 sunt abusiones. ergonõ tantũ valent indulgentie ẽ̃ptũ ecclesia predicat.

Nõ. dõm q; cõiter. fm doctores ad hoc q; indulgentie vel relaxationes aliquid valeant ex

Distinctio. xxj. de pfessiõe sacrali ẽ̃ptũ ad oportunitatẽ tempis respectu pñie venialium.

Dolet etiã queri. vtr̃ pꝰ hãc vitã. ꝛc. Sup̃ egit mgr̃ de tpis oportunitate ẽ̃ptũ ad remissionẽ mortalium. hic secundo agit de oportunitate ẽ̃ptuz ad remissionem venialũ. Et habet hec pars duas. In prima procedit ad veritatez ostẽdendã. In secũda se exercet ad veritatẽ defendẽdã. ibi. Hic obij̃ci potest si per

igitur duplex conditio er parte donantis. et duplex er parte recipientis. Er parte dantis requiritur potentia. rect̃ etiã honesta ꝛ rõnabilis cã. Nõ em̃ credenda esset indulgentia alicuius valoris si quis daret eã eunctibus videre torneamenta. Er pte recipientis duplex. scz confessio cum vera contritione. ꝛ fides cum vera deuotione. vt vere de pcis sit penitens. ꝛ vere cõfidens q; pastoris indulgentia sibi valeat. His p̃suppositis dixerunt aliqui huiusmodi indulgentias aliquid valere. sed nunq̃ tm̃ q̃ntũ pmittit. sed aliq̃d valẽt modicuz fm q; meretur fides ꝛ deuotio. Predicat tamen hoc ecclesia. vt filios suos bona quadã deceptõne ad bonum alliciat. sicut mulier filio pomũ pmittit qõ postea non donat. Sed istud ecclesie ẽ arrogare. dicẽdo eã sub specie quadã mẽtiri. ꝛ oga inania ꝛ puerilia ꝛ io ꝛosa esse q̃ facit. qõ abhorret mẽs recta. Alij dixerũt q; simplr tantum valẽt q̃ntũ pmittũt. q; nõ ꝟsiderat̃ hmptio. scz ecclesie largitas. ꝛ equa ẽ hic ꝟditio q̃cunq̃ sit ille q̃ se disponat. Vñ sicut diues mittens ad tabernã tm̃ habz de vino ẽ̃ptũ habet vetula paupcula si par pciũ mittat. sic in ecclesiastica volũt intelligi indulgentia. Sz ista positio videt adhuc nimis magnũ forꝫ facere de indulgentijs. ac q; hoc port̃ facit ad vilificationẽ ipar̃ ẽ̃ ad laudem. Quib̃ dixerũt. q; ad hoc q; valeãt iste indulgẽtie tm̃ q̃ntũ pmittit. necessario req̃ritur existimatio iusta. Justã aũt existimatõnẽ vocauerũt q̃ libere tãtũ clemosine facit p ecclesie subleuatõne ẽ̃ptũ velleꝫ dare ad hꝰ vt remitteretur tercia ps pñie sue. siue q̃ntum deberet velle dare. Sed certe si ita esset. nulla esset ĩ mũdo relaxatõ sed solũ cõmutatio si q̃s inspiciat. Possumꝰ igit̃ dicere 81
q; ẽ̃ptas indulgẽtie attẽdit respectu pene fm q; hz rationẽ pẽ̃ vel debiti soluẽdi. non ratione ãtidoti vl̃ purgationis sco̅rie peccati. quã necesse est amoueri p secũ dam penã. vt puta p contritionẽ. vel alicuius pene p̃pessionem. Hec autẽ quãtitas mensuratur fm rectum iudicium sui pontificis. vel eius qui indulgẽtias facit. Ille aũt qui dat indulgentias cũ eas tribuit. cõsiderat causam. p qua reputat eũ dignũ tãta gr̃a. ꝛ fm q; plus vel minus accedũt homines ad illã causã. plus vl̃ minꝰ ptcipãt de indulgẽtia. Ut verbi gr̃a. statõnes rome instituite sũt vbi sunt indulgentie determinate. hoc instituerũt sancti pr̃es ꝓpter pegrinos q̃ veniebãt de locis remotis. nec existimauerũt dignũ esse tanta gr̃a eũ qui est natus iuxta ecclesiam. sicut eum q̃ longã venit viam. vnde nec tantã recipit indulgentiam sed aliq̃ntaz. Concedo igit̃ q; indulgẽtie q̃ntum ẽ ex pte dantis tantum valent ẽ̃ptum pmittunt. sicut ostendunt p̃me rationes. Concedo nihilomin̄ q; cuilibet valẽt tm̃. nec eq̃liter omnibus. sed scõm existimationem eius quaz habuit vel habere debuit qui indulgẽtiam fecit. quã non oportuit exp̃mere. q; omes fideles debent illud ĩ cordẽ p̃supponere q; dona ꝛ miseratões sancti spũs donent̃ cũ eq̃libramĩe. nec hꝰ dz aliquẽ ab his retrahẽ. q; sp plꝰ valẽt si hõ sit ĩ charitate ẽ̃ valeat obsequz vl̃ aliõ aliq̃d p q̃dulgẽtia ꝓcedit vel donat. Ex hꝰ patẽt oĩa obiecta

lignũ. fenũ. ꝛc. Prima ps hz duas. In p̃ma oñdit a q̃b̃z homo purgeꝫ in purgatorio. scz. vtrum a pena an etiã a culpa. ostendens q; a culpa. In secunda agit de diuturnitate purgatõnis. ibi. In illo aũt igne purgatorio ꝛc. Similiter secũda ps in qua veritatẽ ostẽsam defendit hz duas. In p̃ma eñ dissoluit q̃ndã sophisticaz rationẽ. In scõa vo excludit q̃ndã apparentẽ solutionem. ibi. Sed forte dices illud accipiendũ esse. ꝛc.

12 De illis etiã q̃ edi. lig. fenũ. ꝛ stipu. ꝛc. Ad p̃ hꝫ intelligere venialia. Hz 3 Esa. v. Ve q̃ trãgitis domũ ad domũ ꝛc. glo. hiero. Heretici dogmata dogmatibꝫ trãgut ꝛ q̃ supra fũdamẽtũ ædeuerũt edificare aurꝫ. argẽtũ. ꝛ lapides p̃ciosos. ecõtra edificãt lignũ. fenũ. ꝛ stipulã. sed ꝛstat q̃ heretici in fictõe dogmatũ suoꝝ mortaliter peccãt. q̃ istõ nõ intelligũt de venialibꝫ. Hꝛz q̃ q̃ tropo dicũtur venialia lignũ. ꝛ sti. et cuz multe sint venialiũ dñie. quõ ad tres p̃nt reduci. Ad rñden/dũ ẽ ad hoc q̃ vna scriptura mltis modis p̃t exponi. vnus tñ ẽ p̃ncipalis ꝛ lr̃al intellect⁹. plus tñ esse p̃nt q̃ ad aptatõez. Lr̃al aũt intellectus. fm q̃ pz ex glo. ꝛ lr̃a seq. ẽ de venialibꝫ. nec hic de cui. cro. q̃ndã adaptatõez exponit. Si q̃rat rõ huj⁹ intellect⁹. dõm q̃ ap̃s loq̃t de venialibꝫ inq̃tũ sũt cremabilia.

2 Cremabile aũt q̃ p̃stat pabulũ ꝛ cõsumit ab igne i triplici dria ẽ. Q̃dã em̃ ẽ q̃ durat diutius. q̃dãz citissime cõsumit. q̃dãz medio mõ. Primo mõ dꝛ lignũ secũdo mõ dicit stipula. ꝛ tertio mõ dr̃ fenum. q̃ tenet 3 mediũ inter vtrũq̃ extremũ. b Unde nõ frustra illa tria distinxit ap̃s. li. fe. ꝛc. Videt male dicere. q̃ sup̃ fidem nihil edificãt nisi bonũ. q̃ nullũ p̃tũ. sed venialia sũt p̃ctã. q̃ nullo mõ supedificant. Itẽ nihil cõburit q̃ ẽ de spũali edificio. sed lig. ꝛ fe. ꝛ sti. supedificãt. q̃ ñ cremãt. ꝛ. dõ q̃ li. fe. sti. supedificari dicũt dupl'r ꝛz q̃ dupl'r possum⁹ exponere. P̃t em̃ p lignũ intelligi op⁹ bonũ. cui tamẽ ẽ annexũ aliq̃d veniale p̃ctũ. sicut pz in multis actibꝫ. ꝛ tale op⁹ ex alio hz q̃ sit d̃ edificio. ex alio hz q̃ sit cremabile. Nã supedificat ea rõe q̃ bonũ ẽ ppẽ p̃ncipalẽ intẽtiõez. ꝛz cremat ea rõe q̃ hz amorẽ terrenis ãnexũ. ꝛ vix cõtingit nisi in pfectis q̃n i bonis opibꝫ cadat aliq̃d a latere rep̃hẽsibile. Aliter p̃t exponi vt p̃ li. fe. et sti. recte intelligãt venialia. ꝛ ita dicũt supedificari. nõ vt sint ædificio. sz q̃ũ fundamẽtũ edificij nõ subuertũt. sed simul stãt cũ illo. nõ sic in mortalibꝫ peccatis

DI XXI

Da. xij.

Aug⁹. i li. nialibꝫ. nec hic de cui. cro. q̃ndã adaptatõez exponit.

a

Dñdit q̃ hõ purgat in purgatorio a culpa. a

Dlet etiam q̃ri vtꝫ post hãc vitã aliq̃ pctã remittãt. Q̃ aliq̃ post hanc vitam remittãt xp̃s dñdit i euãge. vbi ait. Qui peccauerit in spm̃sctũ ñ r̃mittet ei neq̃ in hoc seculo neq̃ in futuro. ex q̃ dat intelligi sic̃ scti docto. tradũt. q̃ q̃dã pctã in futuro dimittẽtur. Quedã ei culpe in hoc seculo relaxant. q̃dã vo pue etiã in futuro. q̃ q̃dẽ p⁹ mortẽ guãt. sz dimittũt si digni sũt. si bõis actib⁹ in hac vita meruerũt vt dimittãtur eis. a De illis ẽt q̃ edificãt lignũ. fenũ. stipulã. dicit aug. q̃ ignem tribulatõis trãsitorie inuenient cremabilia edificia q̃ secũ portauerũt cremãtẽ. Ait em̃ sic. Post istius sanc corpis mortẽ. donec de igne purgatorio veniat ad diẽ dãnatõis vel remuneratõis si hꝫ tpis iteruallo spũs defũcto rũ q̃ edificauerũt lignũ. fenum stipulã hmõi ignem dicanꝫ ppeti. quẽ alij nõ sentiũt. q̃ hmõi edificia portauerãt. vt inueniãt ignẽ trãsitorie tribulatõis venialia cremãtẽ. si redarguo. q̃ forsitan vexẽ. Hz q̃ dꝛ saluus erit ꝛ p tanto dicũtur supedificari. tñ nihilominus cremabãt. c Qui vero supedificãt aurũ. argentũ. la. pc. 4 de vtrocꝫ igne secu. sũt. videt male dicere. q̃ in auro intelligitur contemplatio dei. in argento dilectio ꝓximi. in lapidibus p̃ciosis bona opera. Sed oẽs iusti hoc supedificãt. ergo nullus iust⁹ trãsibit p ignem purgatoriũ. Si dicas q̃ intelligitur cũ p̃cisiõe cõtra Eccs. vij nõ est q̃ faciat bonũ ꝛ nõ peccet. ergo nullus p̃ci se hec supedificat. Itẽ queritꝫ dꝛ sufficiẽtis bonꝫ triũ. ꝛ quõ distinguunt. Videtur enim q̃ aurum potius deberet attribui dilectõi q̃ contẽplatõi. Aug. ser. q̃ dilectõ ẽ p̃ciosissima. ꝛ. dõz q̃ supedificatio cõtẽplatõis. dilectõis. ꝛ bone actiõis. intelligitur per edificationem auri et argẽti. fenũ. stipulam. cũ p̃cisiõe. ita q̃ alia nõ supedificent. Hũc autez dicuntur venialia supedificari. nõ q̃n cõmittũt. sed quãdo in vsum ꝛ in habitũ Aug⁹. suꝑ Quertunt. sicut ps. exch. in dilectõe filiorũ et vxoris ꝛ huiusmõi. ꝛ sine tali habitu ꝛ vsu hñ p̃t hõ cẽ. q̃ uis non potest peccata aliqua q̃tum ad actum vitare. vtputa que ex surreptione vel ignorantia oriuntur. solis ergo perfectis competit supedificatio auri ꝛc. et hi securi sunt. Quod queritur de distinctione istorum. dicendum q̃ est loqui de ordinatione mentis quantum ad partem superiorem. ꝛ sic intelligitur contemplatio dei. et quoniam hic dicit eminens in anima. recte intelligitur per aurum. Quantum vero ad partem inferiorem ordinatur dupliciter. Aut prout dirigit voluntatem in se. et sic est dilectio proximi. Aut prout voluntatem dirigit in opere. ꝛ sic est bona operatio. Ut dilectõ proximi comparatur ad bonam operationem. sicut argentum ad lapides preciosos. Ꝺco eo q̃ sicut argentuꝫ substernitur lapidibus preciosis. et per illos ornatur. sic dilectio per bonos effectus. Ut nota q̃ in contemplatione dei clauditur dilectio. Et sic patet responsio ad obiecta.

b

In illo aũt igne purgatorio alij tardi⁹. alij citius purgãt. fm q̃ ista peũnia magis vel minus amauerũt. Ut ait aug. Post hãc vitã incredibile nõ ẽ nõnullos fideles p̃ignẽ q̃ndã purgatoriuꝫ quãto magis min⁹ ve bona peuntia dilexerũt tãto tardi⁹ citi⁹ q̃ saluari. b Ut ñ frustra illa tria distinxit ap̃s lignũ. fenũ. stipulã q̃ illi edificãt. q̃ ꝛ si aliena nõ rapiũt. rebus tñ iſir mitati p̃cessis aliq̃ dilectõe inhererũt. q̃ fm suos modos vt diuti⁹ vt lignum. vel min⁹ vt fenũ. vel minimũ vt stipulã. ignẽ sustinebũt. c Qui vo supedificãt aurũ. argẽtũ. lapidẽ p̃ciosũ. de vtrocꝫ igne securi sũt ñ solũ de illo eterno q̃ cruciatur ẽ ipios ꝛ eternũ. sed etiã d̃ illo emẽdatorio q̃ purgabunt quidam saluandi.

b

Quid sit edificare lignum. fenum. stipulam.

c

Aug⁹. suꝑ

Dissoluit q̄ndā sophisticā rōnē. c

Hic obijci pōt. si p lignū. fenū. stipulā. venialia intelligunt pctā. t null⁹ adeo pfectus ē q venialit ñ peccet. g̃ q edificāt aurū argētū lapidem pciosū edificāt etiā lignū fenū stipulā. g̃ p ignē trāsibūt. Soluit. Ad qđ dicimus. qz nō ois q venialit peccat. lignū fenū. stipulā edificat. sicut ecōuerso nō ois q contemplat deū et diligit. pximū t opa bona facit. edificat aurū. argētū. lapidē pciosū. t tamē in auro intelligitur pcēplatō dei. in argento dilectio pximi. in lapide pcioso bona opa. Ex illi q edificāt lignū. fenū. stipulā. deū cōtēplāt. t proximū diligūt t opa bona faciūt. nec tñ edificāt aurū. argētum. lapidem pciosum. Nec enim edificat q sic illa tria facit. vt cogitet q sūt dei. t quō placeat dō nō mūdo. Lignū vero t fenū t stipulā accipi pñt seculariū rer̄ q̃uis licite cōcessa. tales cupiditates vt amitti sine animi dolore nō possint. Nec q̃ edificat is q cogitat q mūdi sūt. quō placeat mūdo. q circa diuitias suas qđammō carnali affectu teneē. t tñ ex eis multa beneficia facit. nec p eis aliqđ fraudis vel rapine molit. Ex his g̃ pz qz nō idē hō simul hec et illa edificat. Illa em̃ edificatō pfectoz tm̃ est. q nō cogitāt placere mundo sz tm̃ deo. q et si aliquando venialiter peccāt. feruore charitatis ita absumit in eis pctm̃ sicut gutta aq̃ in camino ignis. t iō nūq̃ secū portāt cremabilia Hec aūt inferior edificatio minor est. q nō tm̃ dō sed etiā mūdo placere cogitāt. dcū tñ pponunt. si vero mūdū pponerēt. nō superedificarēt sz destruerent fundamētū. Affectiōes g̃ carnales qb⁹ dediti sunt domib⁹. piugib⁹. possessionib⁹. ita vt nihil pponāt xpo. illis trib⁹ significant q in mētes pfectoz nō cadūt. t si alia venialia admittāt. In cor

Quid sit edificare aur. t la. p̄ciosum.

dibus ꝺo minoz interdū durāt vsq; in finē. q cuz talibus edificijs trāseūt. sed dissoluent in igne. ip si vero merito fundamenti salui erūt. grauissimā tñ penā sentiēt. Ex q̃ appet q̃ntā hic mīam exhibet deus. t q̃ntā ibi exerceat seueritatē. cū p eodē pctō multo grauius ibi puniat q̃; hic.

Excludit q̃ndā apparentē solutionē. d

Sed forte dices illud esse accipiēdū de pena pctī nō de ipō pctō q; gregor⁹ dicit q̃dam leuia in futuro dimittēda. Si em̃ verā pñiam habuerit q̃s. peccata oīa dimissa sūt ei. sed pena forte remānet iō; si vere penitēs obijt. sine pctō transijt. Si āt vere penitēs nō ē in obitu. maculā portat q nūq; delebit. Qui vero edificat lignū. fenū. stipulā vere peniret. qz bonus ē t charitatē hz. t in charitate de hac vita trāsit. g̃ sine pctō transit. nō seq̃tur Verū q̃dā ē. qz bon⁹ ē. t charitatē hz. t vere peni Q aliq̃s tet. t tñ cū veniali pctō trāsit. qđ nō deleuit pña vere peni. pña em̃ nō delet nisi pctm̃ illud qđ deserit hō. tet t si non Tale aūt pctm̃ sepe in hac vita non delinquit ab ō oī veiali hoie t tñ vere penitēs ē. t si nō de omnibus veni alibus peniteat. pōt em̃ q̃s de omni mortali et ō oī veniali penitere. excepto vno vel pluribus venialibus q̃dez. sicut habet q̃s charitatē t vnū vel plura venialia. qđ de crimialib⁹ nullaten⁹ eē pōt. ē ei aliq̃s bon⁹ charitatē hñs. sed adhuc q̃dā cupiditatis affectū amās hec secularia. Talis existēs subita morte oppримit. In illo freno affectu mortuus est. t tñ saluabit a quo; nō se hic absoluit. ergo post hāc vitā ab illo purgabit. Constat g̃ q̃daz pctā sed leuia post hāc vitā dimitti. Si vero ō pena pctī illud intelligi voluissent autores. cur magis cōmemorassent leuia q̃; grauia. cū etiā grauium pena hic in expleta post hāc vitā restet.

AD intelligentiā huj⁹ ptis incidit hic qō de purgatōe pctoz post hāc vitā. ad qđ intelligenduz tria q̄rūtur. Primo q̄rit de purgatōe pctōrū ante purgatoriū. Secō de purgatōe p purgatoriū. Tertio de liberatōe a purgatorio. q̃tū ad pmū. Ad cuius pceditb⁹ sit questū de iustificatōe a mortalib⁹. q̄rit hic de deletōe venialiū. Circa qđ duo querunt. Primo queritur vtrū venialia possint deleri sin̄ gr̃a. Secō vtrū possint deleri a gr̃a sine pña.

Quest. j. a

Et venialia possint deleri sine gr̃a vī. qz ois culpa remissa est oino cū est punita q̃tū ipa exigit. sed venialis culpa est digna sola pena tpali. ergo cū oē tpale finem habeat. possibile ē aliquē existentē extra gr̃am sufficienter illa culpa puniri. g̃ possibile ē sine gr̃a remitti. Pña ꝓpositio manifesta ē. quia nullus ita seuerus ē in iustitia q̃ puniat vltra q̃; meruit qui peccauit. ergo cū sufficienter punit amplius nō punit. sz nō pōt eē culpa sine pena. ergo cessante pena cessat culpa. Item venialis culpa no dicit deformitatē imaginis sed solū pnitatē ad bonū ꝺmutabile. sed pronitas potest sine gr̃a aboleri. q̃niam qui est pronus ad auariciā. sine gratia potest fieri pdigus et pnus ad pdigalitatē. g̃ ꝛc. Item in morbis puis natura nō idiget medicina. sz solū q̃n morbo magnificat⁹ ē. sed venialia nō pternūt naturā. imo dimittūt eā in suo vigore. g̃ pter medicinā gr̃e pt p naturā venialē curari. Item q̃nto morbi minorē habēt cōtrietōz et silitudinē. tāto speciali⁹ pōt vnus sine alio curari. sz venialē maiorē cōuenientiā hz cū aliquo veniali q̃; cum mortali. sed vnū venialē pt deleri alio remanēte. g̃ m̄to fortius pōt deleri venialē remanente mortali. g̃ ꝛc. Item si venialē non pōt deleri sine gr̃a. esto q aliq̃s in solo venialī moriatur. illud nunq̃ delebitur. sed q̃diu durabit punietur. ergo eternaliter ex seipō punitur. ergo nō differa mortali. Contra Aug. de ciuitate dei. xxi. Nec magna nec parua possunt nobis dimitti nisi nos dimiserimus debitoribus nostris. hoc non est ob aliud. nisi quia dum homo nō dimittit est semper in peccato. ergo nullum peccatum potest homini dimitti q̃diu est i peccato mortali. ergo si sola gr̃a a peccato liberat. venialē non dimittitur sine gr̃a. Item si aliquid delet aliquid aliud. habet oppositionem ad illud aliquo modo. sed nec pena nec natura habet oppositionem ad culpam. ergo nec propter penā. nec ꝓpter naturam delent venialia nisi assit gr̃a. Item. oīe peccatuz nocet t adi/

mit. sicut vult aug⁹. in ench. ⁊ multis locis. g̃ veniale aliquid de bono spūali ⁊ rectitudine admit. sed solus ds pōt anime restituere bonū. sicut solus potuit eam creare. ⁊ hoc p̄ gr̃am. g̃. ⁊c. ¶ Ite ds punit p veniali. hoc constat. ergo aliq̄d inuenit displicentie in veniali. sz nihil oīno remouet displicentiā dei nisi q̄ inuenit placentiā ⁊ veniā. sz sola gr̃a gratū faciēs est illa q̄ deo placere facit. g̃. ⁊c. ¶ Ite p̄fectius ē carere veniali q̄m mortali. ergo eq̄ nobilis dni siue eq̄ p̄fecti vel magis perfecti actus ē delere veiale q̄m delere mortale. sz mortale deleri nō p̄t nisi a dono gr̃e gratū facientis. g̃. ⁊c. ¶ R⁹ dicendum q̄ aliquor̄ positio fuit q̄ venialia sine gr̃a gratū faciēte deleri possint p̄ gr̃am gratis datā. Et rōem huius ostendere voluerūt. p eo vicz q̄ veniale peccatū nō repugnat gratie gratū facienti sed gratis date. nec offendit materialiter diuinā. q̄ ibi non diligitur aliq̄d sup̄ deū sed aliquātulū inordinate sub deo. ⁊ ideo sicut mortale pōt deleri p̄ gr̃am. q̄ ei repugnat. ⁊ q̄ gr̃a deo offēso reconciliat. ⁊ q̄ deū ꝓtemptū amare facit sup̄ oīa. sic veniale pōt deleri p̄ gr̃am gratis datā que illā modicā inordinationē remouet. ⁊ illā occasionē minus amādi deum ab ipa aīa tollit. nec oportet ibi esse gr̃az eleuantē animā ad dilectionē dei sup̄ oīa. q̄ p̄ veniale nihil amatur supra deum. Sed hec positio licet ꝓbabilis videatur. a veritate tamē deuiat si quis inspiciat. Omne enī peccm̄ corpo q̄ peccatū ē aliquo modo animaz̄ defedat. ⁊ aliq̄ mō ipam deordinat. ⁊ necesse ē ex hoc q̄ aliquo mō deo displiceat. q̄m igitur nota displicentie minima que esse possit sine habitu qui reducit ad complacentiā ⁊ ad amicitiā auferri nō p̄t. tenendū ē oīno de oīni peccato generaliter q̄ nullū oīno p̄t deleri sine gr̃a gratum facientē. sic enī decreuit nos sanare diuina misericordia ⁊ hoc dicūt sancti. ⁊ sonat scriptura q̄ maxīe ponit gratiam esse necessariam ad delenda p̄cā. ¶ Ad illō ergo
6 q̄ obī q̄ sufficiens punitio absoluit a culpa. dicendū q̄ si illud intelligat̄ in facie hominū q̄ iudicant ſm exteriora p̄t habere veritatē. Sed in facie dei q̄ considerat faciē anime internā ⁊ decorez imaginis sue. q̄ntacunq̄ sit pena. non p̄t omnino absoluere peccatorē nisi removeatur interior deformitas. et ideo i foro dei impossibile ē p̄cm̄ sufficiēter puniri q̄tum ad tempus nisi deleat
7 p gr̃am. ¶ Ad illud q̄ obī q̄ veniale dicit solam pnitatē. dm̄. q̄ falsum ē. imo amplius dicit quandam notam displicentie. ⁊ ira sp̄ manet i aīa. etiā si veniat p̄nitas ad oppositū. nisi interueniat charitas q̄ opit multitudinē p̄ctoz̄. ¶ Ad illud q̄ obī q̄ in morbis quis
8 natura nō indiget medicina. dicēdū q̄ verū ē. ⁊ similit in spūalibꝫ ē si recte fiat similitudis translatio. Natura igitur habet in se fundamētū sanitatis. s. vtutes naturales regētes cōplexionem ⁊ expellētes nociua. Regimē aūt spūalis sanitatis nō est nisi gr̃a gratū faciens et ideo sicut corrupta vi naturali nō p̄t deleri morbus corpalis. sic nec absente gr̃a p̄t deleri (q̄tūlibet sit pu⁹) morbꝫ spūalis. Nō g̃ gr̃a sicut medicina sed sicut regitiua virtus ē. exterius autē sacrm̄ ē sicut medicina que non indiget gr̃a necessario. expedit sibi tamē ad curatōnem venialis. maxime cū illa egritudo ē consuetudinaria. ¶ Ad illud q̄ obī q̄ maior connexio ē venialis ad
9 veniale. dicendū q̄ veniale sine veniali p̄t deleri. quia neutrū fūdamentū vtutis viuificātis ⁊ sanātis euertit sez gr̃am. sz mortale extirpat gr̃am. nō enī simul stat cū vita. ⁊ quoniā nō p̄t deleri aliqua culpa sine gratia. ideo nullus morbꝫ etiā minimus p̄t deleri q̄n deleat omnis mortalis culpa. nō sic aūt est i veniali. p eo q̄ vtrunq̄ simul stat cū gr̃a. ¶ Ad illud q̄ obī de eo q̄ i solo veniali decedit. dm̄ q̄ positio ē impossibilis. ⁊ ideo nō ē mirū si accidat impossibile. sed cū aliq̄s discedat cū originali et veniali. vel cuz veniali ⁊ alio quocunq̄ mortali punietur p̄ veniali aliquanta pena intensiue. sed rōne adiuncti pena illa erit eterna. non rōne ipius culpe venialis. Questio. ij. b

Utrum venialia possint deleri a gr̃a sine ꝓtritōne siue interiori pena. Et q̄ sic videt̄ p illō q̄ hī i ps̄a q̄ ē verbū grego. q̄ ē gutta aque ad caminū ignis. hī est veniale ad feruorē charitatis. g̃. vī q̄ i solo charitatis feruore possit deleri veniale. ¶ Item sicut colligit̄ ex verbis augustini i li. ꝓfess. veniale nō est aliud q̄m minor amor dei. g̃ q̄ excludit remissionē amoris excludit veniale ⁊ delet. sed charitas nulla fcā mēdicatōne p̄t magis ⁊ magis inflāmari. g̃. ⁊c. ¶ Ite possibile ē iustū q̄ hz venialia mortaliter dormiendo. vel ita q̄ cadat i furiā. g̃ cū vltra nō sit locus penitētie. ⁊ necesse sit illa venialia deleri. q̄ aliquādo cū habeat gr̃am quenit ad gl̃iam. g̃ p̄t venialia deleri p̄ gr̃am sine penitētia. ¶ Item mortale improportionaliter plus offendit deū q̄m veniale. sed minima ꝓtritio sufficit ad delendū mortale cū gr̃a. g̃ ad delēdū veniale sufficit sola gr̃a. ¶ Ite venialia delent̄ virtute sacramēti extreme vnctōis. virtute etiā eucharistie. sic supra habitū ē. Et expresse dicit Amb. ⁊ p̄ oronē dñicalē et bñdictionē episcopalē. sicut dicūt mgri cōiter. g̃ non est necessariū conteri. q̄ alia ē via delerōis. cū ergo per hoc remittant̄. et etiā p̄ cōtritionē et exteriorē satisfactōnem. et p̄ baptismū. queritur p̄ quā naturaz̄ cōem insit his hec passio cōis. ¶ Contra. supra dist. xvj. habetur vbi agitur de remissione venialiū sufficit oro dñica cū aliquo ieiunio ⁊ elemosynis. sic tamē vt p̄cedat ꝓtritio aliqntula. g̃ nō p̄t p illa culpa fieri satisfactio ꝓgrua. nisi p̄cedat interior penitentia. ergo ⁊c. ¶ Item maioris adherentie est veniale q̄m mortale. sed mortale nūq̄m deletur nisi liberum arbitrium ab eo dissentiat per actū contritōis. ergo multo fortius videt̄ de veniali. ¶ Ite q̄n alique due forme sese cōpatiūtur. vna p̄ se nō expellit aliā. sed veniale simul stat cum gratia. ergo gratia p̄ se nō delet veniale. g̃ necesse est aliquid addi vltra q̄d cum veniali peccato op̄onem habeat. sed hoc nō ē nisi penitentia interior. g̃ ⁊c. ¶ Ite rō quare mortale nō potest deleri sine actu detestatōnis ē. quoniā volūtate actū ē. et voluntate acceptante. et ideo nō potest deleri nisi voluntate detestante. sed venialia vt in pluribus voluntarie cōmittunt̄. ⁊ durant in nobis q̄diu voluntas vult in talibus versari. ergo videtur q̄ venialia nō possint deleri sine contritōne interna. ¶ Item possibile est vnum veniale deleri sine alio. sed hoc non est nisi per aliquid quod magis aspicit vnū veniale q̄m aliud. ratione cuius gratie effectus potius est supra vnum q̄m supra aliud. sed tale non est gratia nec sacramentum. sz solus actus interior liberi arbitrij. ergo ⁊c. ¶ R⁹. ad h 11
voluerūt aliqui dicere q̄ peccata venialia q̄ quodammō sūt volūtaria sine volūtate detestante illa deleri nō possint. q̄ tñ lōge min⁹ hīt de rōe volūtarij q̄m mortalia ideo q̄tulacūq̄ ꝓtritio sufficit sive in gñali sive i sp̄ali. Vñ dixerunt q̄ si q̄s cū impenitētia de venialibꝫ discedat mortaliter peccat. Si q̄s ꝙ ꝓter vsū li. arb. discedat postmodū delētur p̄ gratiā cū detestatōe volūtaria. nam aīa q̄ est i gr̃a. statim dū i se ꝓspicit culpā. illā detestat. ⁊ gr̃a eriās i aīa eā delet. Sz tñ illō difficile ē sustinere. tā in hoc seculo q̄m in futuro. In hoc inq̄ scīlō. quoniaz̄ multi sūt modi remittēdi p̄cā venialia p̄ter peniten-

tiam · vt cū aliq̄s deuote suscipit eūalem bñdictōem. et aque bñdicte aspersionem. z cōsimilia. In futuro. q; cum nullus sit vsus liberi ar. meritor⁹ post mortē. in nullo videt possibile q; gra culpam deleat cooperante motu voluntatis aīe iam exute. z sic modus iste dicēdi nō vr̄ oī-
12 no occurrēs. Propter hoc igit aliter dici oz. Et vt intelligamus modū dilectōis venialiū notandū ē q; triplex ē genus pcī. s. originale. actuale mortale. z actuale veniale. Et pmū q̄dē minimā hz rōnē volūtarij. imo nullam hz rōnē volūtarij in nobis. Alterū aūt genus pcī. s. mortale simpliciter tenet rōnē volūtarij. hz nō ita sicut pcm̄ Ade quod nullū habuit inclinatiuū. Veniale pcm̄ qō ammō tenet medīū. vñ qō ammō hz rōnē pene. qō ammō culpe. z rursus qō ammō est volūtariū. qō ammō inuolūtariū. Habemus eīm necessitatē cōmittēdi aliqō veniale in cōi. cuius ad nullū in ꝑticulari. Primū igit pcm̄ quādo aliunde ocurrū est pōt deleri li. ar. nihil oīno agente. sed sacro solo exterius adiuuante. sicut patet in paruulis. Secūdū genus pcī qm̄ volūtarie occurrū ē nō pōt deleri nisi li. ar. consonante z adiuuāte. iō in iustificatione impij requirit motus libe. ar. q; quē consonet gre. z vlterius ocritio q; quā adiuuat. Veniale ꝛo peccatum pōt deleri li. ar. consonante z aliquo exteri⁹ adiuuante. Unde si libet arbitrū gre nō repugnat volēdo ꝑsistere in culpa. z gra virtute sacramenti vel rei sacramentalis vigorat culpā venialē delet. vel vniuersaliter vel ꝑticulariter. Unde credēdū ē q; aliquo nihil de peccatis suis cogitante. sed tm̄ passionē xp̄i recolente in sacramento eucharistie. recogitante inq̄s feruenter. q; venialia peccata vel oīa vel q̄dam rēmittāt ei q; gram sic adiutam z oīa illa siue sacramenta siue sacralia vt eucharistia. et vnctio et baptism⁹. z aque aspersio. z ēpalis bñdictio. z contritio. z miscōie exhibitio. z orōnis dñice. deuota exoratio. faciūt ad venialiū delectionē. nō q; ꝑpriā naturā. sed q; eam naturā q̄ gra gratū faciēte ad hāc actū adiuuāt et vigorat. Si qras quō adiuuant. dōm q; in talibus vt plurimū est humiliatio z deuotio. q̄ est inq̄s gra insomnans repugnans ipi venali pcō. qō feruorē charitatis z deuotionē q̄tum est ex se diminuit. Vel ea rōe qua est in eis penalitas q̄ repugnat inordinate delectationi. vt pro illa pena iuncta ē ordini gre. Et sic pōt rm̄deri q; q̄uis venialia valde congrue q; priam deleant. possunt tamē q; gra zaliter adiutam deleri. Et cōcedēde
13 sunt rōnes ad hoc inducte. ● Ad illud qō obr̄ q; ꝑcedere debet aliquātula contritio. dōm q; magister nō determinat ꝑcise modū delendi veniale pcm̄. sed modus gse certe satisfaciendi. Nemo aūt ꝓfecte satisfacit q; culpa nisi etiam interius in corde doleat. quātūcūq; se exterius puniat. z hoc dico vel in generali vel in spāli. Venialia aūt nō solū q; vim pne sed etiam alijs modis deleri possunt vt tactum est. ● Ad illud qō obr̄ q; veniale est ma
14 ioris adherentie. dicendū q; dupliciter est loq̄ de adherētia venialis. aut q̄tū ad maculā. aut q̄tū ad pnitatez que est via ad illā. Si loquamur q̄tū ad notā displicētie. plus adheret mortale q̄ veniale. Si aūt q̄tū ad pnitatē. ecōtrario est. deletio aūt nō est respectu pnitatis. sed port⁹ respectu macule pcī. ● Ad illud qō obr̄
15 q; veniale se cōpatit cum gratia z. dicendum q; verum est q; se compatitur q̄tum ad inherentiam. et ideo gratia non delet per sui essentiam vel inherentiaz. z ꝓpt̄ hoc oportet ei addi aliquod adiutorium. vel li. arbi. vel alicuius alterius penalitatis. vel sacramenti. ratione cuius effectus vel actus gratie repugnat venialiq̄uis eīm gratia ꝑm essentiam stet cū veniali. tamen charitas ad feruorem excitata consumit culpā. sicut fomax ignis modicam aque guttam. ● Ad illud qō obr̄. q; veniale 16
est volūtariū. dōm q; nō sic sicut mortale. tamen q; aliq̄ mō volūtariū ē nunq̄s delet nisi volūtas detestet. Unde vir ꝓuenit q; ei q̄ ꝓponit manere i venali pcō. vt ꝓpter ꝓbis ociosis. q; etiā si ꝓficat remittat ei culpa. nisi forte q; ope illo ꝓ seipm̄ insurgat. z adeo rugit⁹ rationis fremat. q; bestiales motus sensualitatis gressum figāt ad modū leonis. q̄ rugiente cetera animalia gressu figūt. ● Ad illud qō obr̄ q; veniale vnū delet sine alio 17
dōm q; hoc possibile ē duplici mō. Vel q; volūtas habitualiter adheret vni z nō alij. z tūc culpa remittat cui nō inheret. z remanet culpa cui volūtas adherebit. Vel ideo q; volūtas vnū pcm̄ magis detestat q̄tū altez Unū gra magis delet culpā venialē in cui⁹ deletione magis volūtas consonat vel adiuuat.

Consequēter q̄ntū ad secūdū articulū q̄r̄ de purgatōne que fit q; purgatorīū. De qua duo quērūtur Primo querit. vtz in purgatorio p⁹ hāc vitā fiat aliqua purgatio ab aliqua culpa. an solum a pena. Secūdo. vtz purgatio illa fiat q; ignē materialē

Questio .j. c.

Quo. j.

Q fiat ibi purgatio a culpa ostēdit ꝑmo q; illud qō dr̄ Math. xij. Qui dixerit ꝓ spm̄ sctm̄ ꝙbum. nō remittet ei neq̄s in hoc seculo neq̄s i futuro. ergo implicat dom⁹ aliqua pcā remitti i futuro. sed nō nisi i purgatorio. g̃ rē. ● Item Greg. in. iij. dyalogoz dicit q; quedaz leues culpe remittūtur in futuro. z ibi multa dicit que ad hoc ostendēdū facūt. ● Si dicas q; hoc nō intelligit q̄tum ad reatū pene. hoc nō soluit. q; in futuro vtpote in purgatorio nō solū fit purgatio a reatu culparū venialiū. verūetiā mortaliū in his q̄ penitentiā in hac vita nō complent. ● Item oīs purgatio ꝑm q; bmōi respicit feditatem aliquā. feditas aūt anie culpa est. g̃ videtur q; purgatorius ignis sit ꝓ culpā. Si dicas q; est ꝓtra ꝓnitatem vel sequelam. vel aliq̄d tale. tunc quero. cum lib. arb. post hanc vitam sit ita i nmobile respectu ꝓnitatis sicut respectu voluntatis. quare talis sequela potest purgari z non venialis culpa. cum pl⁹ ledat animam sequela mortalis q̄ culpa venialis.

● Item quod purgat aliquid aliquo modo habet oppositionem ad illud. sed pena pene non opponitur. ergo si est ibi purgatio non est a pena. ergo a culpa aliq̄.

● Contra. super illud. j. Johis. v. Est peccatū ad mortem. Glosa. Quod in hac vita non corrigit. frustra p⁹ mortem venia eius postulat. ergo nulla post mortē ibi culpa purgatur. ● Item. Dam̄. Quod est hominibus mors. hoc est angelis casus. z econuerso. Sed angeli post casū a nulla culpa possūt liberari. ergo nec homines post mortē. ● Item. Grego. in dyalogo. talis i iudicio quisq; futurus est qualis de corpore exiuit. si ergo exiuit cum venili. patet cē. ● Item. liberū arbitrium medium est inter ꝓfectus in bono. z liberationez a malo culpe. Sed post mortem non potest quis ꝓficere in bono. ergo nec a culpa aliqua resurgere. ● Item. Facilius est labi in veniale q̄ liberari a venili. sz post mortē non potest anima venialiter peccare. ergo nec a veniali resurgere. ● Item veniale in nobis non est nisi ratione fomitis. ergo ablato fomite. veniale non manet. sed fomes auferetur in morte non post mortem. ergo z veniale. ● Ad. dicendum q; aliquoꝝ magistroꝝ 18
et bene intelligentium opinio fuit q; nullū peccatū p⁹ mortem diminuatur. ꝓ eo q; vsus liberi arbitrij quantū ad meritum vel demeritum omnino cessat. vnde dicunt q; venialia omnino remittuntur. aut per peniten

tiam·aut per finalem gratiam si non affit locus penitentie·si forte morte preoccupatus moritur iustus homo· Rationē aūt huius positionis ꝛ intelligentiam ꝑ hunc modū assignāt· Dicunt enī ꝙ triplex ē gra·ſ·baptismalis·penitentialis·ꝛ finalis· ꝛ quelibet istarū gratarum pro sui initio dominū habet in impū anima· ꝑ eo ꝙ dominat i ipo ingressu in impū aīa velut gra baptismalis q̄ in sui pncipio delet oēm culpā nō tm mortalez verūetiā venialē·Dominat aūt gra baptismalis ex virtute sacramenti·gratia penitentialis ex subiectōe ꝛ cōformitate liberi arbitrū·gra finalis ex pfecta conformitate oīm virtū aīe ad ipam gram· Aū enī ipa separatur a carne·iam pturbatōes q̄ inerāt anime ex carne recedūt·ꝛ potentie anime tranq̄llātur ꝛ gre subiūtur·ac per hoc venialia delent· siue sint in parte aīe rationali·siue i pte aīe sensibili·ꝛ ita nullū venale dimittitur p⁹ hāc vitā·sed expellitur in puncto illo in q̄ pt dici hec ē finalis gra q̄ dominiū sibi vendicat·ꝛ oēm expellit culpā· Si ergo obūciatur eis q̄ futuro purgātur ꝛ remittūtur peccata·R⁹ fm eos ꝙ remittūtur ꝯtū ad reatū siue penā·ꝛ purgātur q̄ntū ad scoriam siue sequelam·ꝛ illud ōr magr Hugo sensisse· qui ait sic loq̄ns de remissione peccati· Aliquādo ds remittit fm pietatē·aliqn fm severitatē·aliqn scōm vtrūq;· Per incēdium purgatoriū scoria peccati excoq̄tur·ꝑ lauacz baptismi peccati macula abluitur·ꝑ flagellū satisfactōis peccati palea excutitur· Sed licet ista opinio sit multū rationi cōsona·tamen auctoritates sctōz vident exp̄sse dicere·Nā ipe grego·dicit in moral·ꝙ aliqua pctā dimittūtur p⁹ hanc vitā· Et si tu dicas ꝙ intelligit q̄ntuz ad reatū sic obiectū fuit·sic de oīb⁹ posz intelligi culpis·

• Itē ysiō tractās illō Marci·j· Ipe vos baptizabit spū sctō ꝛ igni· Pctā q̄ pcesserunt spūssanctus ꝑ aq baptismū abluet·ꝛ quedā ex eis que postea sequūtur criminibus ꝑ ignē purgatoriū remittet· cū ergo pctā pceden tia nō solum q̄ntum ad penā sed etiā ad culpā abluant q̄ in purgatorio q̄dam ꝯtum ad culpā sūt remittenda· Rursus cū gra dominiū habeat i anima statim in ipsa separatōne·propter quid non purgat a peccati scoria· vel sequela·sicut a veniali culpa· Ar propter hoc est secundus modus dicendi quem approbat magr in lra· et sanctoz multiplex consonant auctes· dōm ꝙ aliq̄ peccata vrpote venialia nō solū in hoc seculo sz etiā i purgatorio remitti possunt ꝛ remittuntur· quando ds transit cum venialib⁹ ꝑ eo ꝙ gra nō fuit adiuta finaliter ad illa delenda·ꝛ ideo indiget auxilio· Quoniā ergo voluntas pōt gratie post hanc vitā esse conformis· ꝯtuis nō possit esse adiutrix·ꝑ eo ꝙ cessauit tempus meriti·ideo indiget adiutorio exteriori·ꝛ cū nō sit locus sacramenti· habz adiutoriū ignis punitivi siue purgatorij· qui ideo dicitur purgatorius·q̄m aia purgatur a peccati scoria ꝛ a veniali culpa si cū illa trāseat·ꝛ hoc possibile est· q̄ sicut ostensū est i pceden· pbleumate· ad deletōnē venialis sufficit ꝙ li·art·se cōformet gre· nec ē necesse ꝙ adiuuet· Concedendū ergo aliquos p⁹ hanc vitā a venia li culpa posse purgari· • Ad illud q̄ qō obr ꝙ fruſtra
19 p⁹ morte venia postulatur de eo qō non corrigit· Dōm ꝙ illud intelligit de mortali· Vel fiat vis in b ꝙ dicit ꝙ in hac vita non corrigit· verum ē vel in se vel i merito· Quāuis aut non corrigat aliquod veniale cū quo ds transit·non corrigatur in ꝯ in se·meruit tamē corrigi· quia qui discedit in charitate·ꝑ illā meruit etiā p⁹ hūc statum ab his emundari·que retardant premium charitatis·
20 • Ad illud quod obūcitur de casu angelorum ꝛ morte hominū·dōm ꝙ simile est ꝯtum ad lib·arb·in uertibilitatē·siue ꝯtū ad pctm mortale·nō ꝯtū ad omnia·nā mali angeli possūt in penis pficere·ꝯuis ñ possint a malo resurgere· Per oppositū rōne boni meriti p̄teriti boies pñt a malo eripi·ꝯuis ñ possint i malū labi·qz in bono in q̄ moriūtur sūt cōfirmati· • Ad illud qō obr de Aug·dōm·ꝙ sicut ipsemet subiungit·illud intelligitur q̄ntū ad mortalia nō q̄ntum ad venialia·qz ipemet excipit illa· • Ad illud qō obr ꝙ lib·arb· tenet mediū· Dōm ꝙ falsū est ꝑ statu illo· Est enī i statu in quo pōt ad ingressū in gl̄iam disponi ꝑ impedimenti remotionem·ꝯuis non possit mereri· Quoniā ad deletionē venialis ꝛ ad remissionē reatus peccati·sufficit pñtia gre ꝛ pene cū cōsonantia lib·arb·ꝛ aditorio meriti p̄teriti· • Ad illud qō obr ꝙ facilius est labi in malū·dōm ꝙ verū ē q̄ntū ad lib·arb vertibilez· nō q̄ntum ad oēm starū anime· • Ad illud qō obr ꝙ ablato fomite aufertur venialе· dōm ꝙ verū ē q̄ntū ad ptātē peccā di de futuro·nō tamen oportet auferri venialе p⁹ peperatum·qz nō oīs causa introducendi ē causa conseruandi·sicut in multis exemplis patet· destructo enī cultello non pt infligi plaga·si tamē cultellus destruat· non oportet ꝓpter hoc sanari plagam prius inflictam·

Questio ·ij· d·

Utz purgatio illa fiat per ignē materialem· aut per spūalem· Et ꝙ sit spūalis videt per glo·sup illud·j·corinth·iij·si cui⁹ opus arserit· Exurit aūt illud op⁹ q̄ tpalia dilexit q̄m sine dolore nō pereūt q̄b cū amore possessa sūt· Et aug⁹·de ciui·dei·xx·exponēs illud dicens·ne cesse ē vt tm̄ vrat dolor q̄ntū beserat amor·si q̄ b totū est spūale·nō videt ꝙ ille ignis purgās sit aliud nisi spūale q̄d· • Itez qō purgatur ꝛ a quo purgatur·ꝛ ipa purgatio ē quid spūale·ergo videt ꝙ illud similiter per qō purgatur·hic aut est ignis purgatorius · ergo· ꝛc·

• Item nihil corpale extrinsecum facit aliquid ad animę iustificationē·ergo nec ad culpe remissionē·sz i purgatorio emūdat anima a culpa·ergo videt ꝙ non vrat flama materiali· • Item si anima purgatur per penā corpalem cum pena mortis sit suprema penarum ergo videtur ꝙ ibi deberet oīmino purgari·non igne materiali· • Item videt ꝙ nulla ad hoc sit necessitas·qz vehemens dolor ꝛ feruens amor ꝑ se sine aliquo exteriori sufficit delere penā ꝛ culpam·sz statim separata anīa cum libez arbitrū cōsonet gratie feruet charitas · ꝛ anima detestatur ꝯtum pōt culpā prius cōmissam·ꝛ hoc genera feruorē ꝛ dolorē·ergo statim deletur oīs culpa·

• Contra·sicut dicitur in glo·sup illud·sic saluus erit ·c·ꝛ habetur in lra·gravior ē ille ignis ꝯ quicquid potest pati in hac vita·ergo anime habebūt aliqō afflictivum extra·illud aūt aut est corpale aut spūale·nō spūale·qz tunc vel esset angelus· vel esset anima· vl̄ ds quoz nullū esse potest·ergo necesse ē ꝙ sit corpale· Item nos videmus ꝙ recta ordinatōe fit ꝙ anima que reb⁹ corpalibus se subiecerat libidinose·vrpote per cōuersionem ad bonum cōmutabile· iustificatur per materialia ꝛ corporalia sacramenta · ergo pari ratione p⁹ hanc vitam purgari debet per afflictiua corporalia·

• Item si anima post mortez purificatur·aut ergo dolore qui veniat ex contritione·aut dolore qui veniat ex exteriori afflictione · Non primo modo · quia non est amplius locus meriti· nec quantum ad contritionem nec quantum ad alios actus virtutuz· Non secūdo mō quia dolor de amissione est potius sapiens rationem culpe ꝯ rationē purgatōnis·quia venit ex inordinato

amore. ergo tertio mō purgat dolore q̄ venit ex afflictione exteriori. ergo ꝛc. Item si ignis ille esset spūalis. cū nō sit de hoc ꝯstat. necesse est q̄ in diuersis diuersificet ꝛ plurificet. ḡ quot essent aīe tot eēnt ignes purgatorij ꝛ tot purgatoria. si ḡ hoc est inconueniēs. patet q̄ nō est
25 spūalis. ¶ Ad. dōm q̄ Aug. videt dubitare vtr ignis ille sit materialis. an spūalis q̄ cruciabit vel nūc cruciat aīas. nō solū de igne purgatorio. sz etiā de igne infernali. in q̄ diues ille ardebat. nō solū sup Scīm. ad lram. verūetiā in li. de ciuitate dei. Vñ ꝛ p modū dubitatōis dicit in glo. sup illud. j. ad Coz. iij. q̄ edificat lignū fenum ꝛc. ponēs opinionē dicentiū igne materiali ꝛ tpali animas post hāc vitā purgari. dicit nō redarguo. q̄ forsitan verū est. ꝛ hoc ipm ponit in lra. ꝛ satis videt rōnabilis sua dubitatio. Diues em̄ q̄ erat in inferno. ꝛ cuius lingua vrebat. linguā corpalē nō habebat. At qui portat lignum. fenū. stipulā. ñ portat secū hec materialia sz spiritualia q̄ sic noīant p metaphorā. q̄re ñ similiter de igne spūali metaphorice cōpetit intelligere. Sz q̄uis egregius doctor Aug. visus fuerit hic dubitare. alij tñ doctores nobis auferūt dubitationē. qm̄ h̄ cognouerūt multiplici rōne. vt Greg. in. iij. dyalogoꝝ. et Isidorus de ordine creaturaꝝ. ꝛ cōiter tenēt doctores tpis nr̄i ignem purgatorij esse materialē siue corpalē. Sz q̄liter talis ignis agat in aīas eas affligendo. h̄ magnā h̄z q̄stionē. ꝛ infra inq̄rit de penis aīaꝝ. Qualiter aūt agat purgādo. diuersitas ē inter doctores. Quidā em̄ dicere voluerunt q̄ p̄ter vim punitiuā data ē igni vis spūalis purgatiua rōne cuius purgat a veniali macula. vel etiā a peccati scoria. sicut sacra h̄nt vim satisfaciēdi sibi datā. Sz illud nō oportet ponere. s. q̄ vltra punitionē habeat vim nouā. cū multas aīas dicat Greg. purgari p diuersa loca. ꝛ talis culpe mūdificatio ꝑprie fit ab ipa gra. At ī est alior positio vt videt magis recta. q̄ ille ignis per eandē naturā ꝛ punit ꝛ purgat. qm̄ punitēdo iuuat gratiā. ꝛ gra habēs aduersū pene ꝛ ꝯsonatiā voluntatis nre. q̄ q̄uis nō sit aduersus. nō tñ impedit. est potens purgare culpā ꝛ peccati scoriam. ita vt purgatio talis sit a gra li. ar. ꝯsonāte. etiā exteriore pena adiuuāte ꝑm conformitatē ad remissionez venialiū q̄ fit in hac vita. Si tñ q̄ras quō pena adiuuat gram ad delendū siue purgādum maculā. dōm q̄ h̄ facit diuina iusticia. Vel etiā p eū modū pōt intelligi q̄ quē dicit q̄ infirmitas grauis sobrā facit aīam. i. vtus h̄ facit quāmodo aduersa p pnā. Si aūt q̄ras vtr statim cū gra h̄z illud aduersum
26 culpam deleat ꝛ purget scoriā. Dici pōt q̄ vtrūq; ē satis ꝓbabile. vel q̄ statim vigore gre vt venialē culpā delet cū a pena est aduersa. ꝛ deinceps punit ꝑ obligatiōe. Vel pōt dici q̄ pena magis ꝛ magis disponat. ꝛ postmodū exq̄ disposuit sufficiēter gra ipa in instanti delet culpā si qua ē. Nō cuncti hoc dicāt nō videt difficili ꝓbari posse. Concedendū igit ignē illū materialē esse
27 siue corpalē. ¶ Ad illud ḡ qd obī de glo. ꝛ de Augustino. dōm q̄ Aug. nō negat q̄n ille ignis materialis sit q̄ aīas purgabit. sz exponit h̄ de spūali posse intelligi. Vñ ipe Aug. satis in sermonibus suis de purgatorio loquens innuit ignē materialē esse sicut ē ignis inferni.
Ad illud qd obī q̄ spūalis est purgatio. dōm q̄ verū est. ꝛ nō effectiue siue formaliter est p q̄d spūale. s. ḡ gratiaz sz tñ. q̄ aīa peccauit cū carne. ꝛ peccādo carnē sibi ꝓposuit. ꝛ ita corpi ꝓposuit spiritui. diuīa iusticia decreuit
28 etiā in purgatōe rei corpali ipam subiicere. Ad illud qd obī q̄ nō iustificat. dōm q̄ verū ē p se. tñ exterior punitio exercitat ꝛ adiuuat interiorē gram vt possit ꝓducere ad iustificationē pfectam. ¶ Ad illud qd obiicitur de pena mortis. dōm q̄ ipa pena mortis ē debitus originalis peccati. nec ē ordinata ad animē purgatōez nisi volūtarie suscipiatur cum q̄s pt euadere. vt i martiribꝫ. vel etiā sustineat volūtarie cū ab alio infligit. sz pena purgatorij ad hoc ē. ¶ Ad illd qd obī de dolore ꝛ amore. dōm q̄ illi sūt motus volūtarij. ꝛ ideo nō oportet q̄ sint in summo in aīa ita eruta. Preterea ita p se nō sufficiūt. cū nō reflet amplius merendi spaciū. ꝛ ideo necesse ē exterius adhiberi ignē purgatorium. sicut puuli qui non possunt per se mereri subuenit baptismatis sacramentum.

Quia ꝯsequenter q̄ritum ad tercium articulū queritur de liberatōne a purgatorio. Et circa h̄ querūtur duo. Primo queritur. vtr vnus liberet ante aliū. Secundo. vtr aliquis euolet ante extremum iudiciū. Questio .j. e.

Quaestio. j.

Q Vnus liberet ante aliū ostendit ꝑmo p illd qd dicit apls. j ad Coz. iij. qui edificat lignū. fenū. stipulā. ꝛc. facilius ꝛ citius consumitur stipula q̄ lignū. ergo cuz aliqs ferat stipulā. aliqs ferat lignum. videt q̄ citius liberetur vnus q̄ alius. ¶ Item in lra habetur. ꝛ ē ꝛbuz Aug. in ench. Post hāc vitā incredibile nō est nōnullos fideles p ignē purgatorij. q̄to magis minusue bona pereūtia dilexerūt. tanto citius tardiusq; saluari.
¶ Item in foro penitentie grauiori culpe respondet grauior pena. non solū q̄ritum ad intentōem. sed etiā q̄ntū ad durationē. vt patet in spicienti canones. in q̄bꝰ penitentie taxātur. Si ergo iudiciū ecclesie rectū ꝯforme est diuino iudicio. patet. ꝛc. ¶ Item p pctm̄ meruit anima nō solū in igne cremari. sed etiā a dei visione priuari. ergo vtroq; modo debet tempaliter puniri. ḡ. q̄ grauius peccauit nō solū acerbius puniri. verūetiā diutius debet a dei visione separari. ergo tardius purgari. ¶ Cōtra. q̄ntumcunq; merita sint equalia. tam in celo q̄ in inferno sūt pmia ꝛ supplicia equaliter durātia. ḡ pariē vt videt debet esse i pena purgatoria. Item q̄ eū pōt minor pena sup minorē culpā. tūc pt maior sup maiorē. ergo q̄cito liberatur i purgatorio paruus pctor ꝑ quam penam. tamcito liberat magnus pctor ꝑ magnaz penā.
¶ Item si alius citius alio liberatur. aut rōe maioris charitatis. aut rōne minoris reatus. Rōne maioris charitatis videtur. q̄ charitas ē tanto maior q̄to aīa ē ꝺo similior. ꝛ tanto statui glie vicinior. ḡ tanto citius curat ꝛ purgatur ꝛ in celū fertur. Sed q̄ rōne minoris reatus videtur. quia anima non ē obligata nisi ad soluenduz qd̄ trahit ex hac vita. Sed q̄nto debitū ē minus. tanto citius soluit. ergo videt q̄ talis citius purgetur ꝛ in celuz feratur. ¶ Ad. dōm. q̄ sicut dicit Augustinus exposse i lra. in illo igne citius purgat vnus q̄ alius. Qui enī diutius in peccato permansit. dignum ē vt diutius sustineat penā. Rursus. qui grauis offendit dignū ē vt puniatur pena acerbiori. ꝛ dilatōe ꝑprie lōgiori. diuina h̄ iusticia facientē q̄ oībus decentissime reddit stipendia meritoꝝ. ¶ Ad illd qd obī i ꝓtū de eqlitate duratōis in celo. Dōm q̄ nō ē simile. q̄ in inferno pena eterna infligitur. ꝛ eterno ñ ē maius ꝛ minus ex pte post. siue ex pte ea qua est eternū. Similiter in celo pmiū eternū datur. in purgatorio vō sola pena tpalis infligitur. ꝛ hoc est diutius et breuius. ¶ Ad illud qd obī q̄ pena grauis eq̄ cito delet graue. ꝛc. Dōm q̄ verū esset si omnino pena intenderetur ꝑm q̄ intenditur culpa. sed diuina dispensatio sic ordinat vt nō omnino intendat q̄tum ad acerbitatē ꝓpter magnam difficultatem. siue etiam q̄

ꝛ

vult vtroq3 mō punire. ⁊ ita vt maior acerbitas ⁊ diu/
34 turnitas recōpenset si q̄d in altero dꝛficiebat. ¶ Ad il/
lud q̄ obꝫ q̄ ds citi⁹ purgat. dōm q̄ ille q̄ minorē hz re/
atū. q̄m locus purgatorij nō ē debit⁹ nisi rōne reat⁹ vel
alicui⁹ culpe. Et si tu obꝫcias q̄ charitas maior dz face/
re citi⁹ euolare. dōm q̄ charitas maior auget gl̄iam in/
tensiue. ꝓm aūt duratōz nō. Uñ si duo innocētes ineq̄/
lis charitatis simul morerent. simul euolarēt. nō tñ eq̄/
liter bñ essent. Dō ḡ obꝫ q̄ est silr̄ior statui gl̄ie. dōm q̄
vez ē rōne ordinatōis ad bonū. ſz nō magis q̄ntum ad li/
berationē a malo. ⁊ velocior purgatio respicit ereptio
nē a malo directe nō habilitationē ad bonū.

Questio ij f

Utz aliās sctōz euolet in celū añ iudiciū. Et q̄ nō vi
dek. Heb. xi. apl's loquēs dꝛ viris sctis ⁊ fidelibꝫ dicit.
Nūc oēs nō acceperūt repromissiōes dꝛo p nobis aliq̄d
melꝫ puidēte ne sine nobis ꝯsummarenk. ergo si scrī pri/
res nō debuerūt ꝯsummari sine alīs sctis apl̄is. cū vsq3 ad
diē iudicij̄ crescat numer⁹ sctōz. ptz q̄ vn⁹ nō euolet añ
alīū. Itē Math. xxv. statuet agnos a dextris. hedos au
tē a sinistris. ⁊ dicet hīs q̄ erūt a sinistris venite bñdi/
cti pr̄is mei pcipite regnū. ḡ videk q̄ nō sint añ illud iu
diciū gloriā pcepturi. Si em̄ ꝓmo pceperissent. nō dice/
ret dñs pcipite regnū. Itē nulli⁹ possessio q̄ habek p sen
tentiā obtinek añ lationē snie. ſz vite eterne possessio hr̄
p snīam. ergo cū snīa dek in die iudicij̄. vr̄ q̄ añ diē iudi
cij̄ nō euolet aliq̄ aīa in celuz. Item magnifici regis eo
mō ē stipēdia elargiri p quē modū ei⁹ magnificētia ma/
gis dꝛclarak. ſz h̄ est pcipue dū fit curia vna ex multitu/
dine ⁊ er aggregatōe multoz. ergo videk q̄ dñs reser/
uet gl̄iam eternā vt eā silr̄ oībus ꝯferat. Itē anīa pecca/
uit in carne. ḡ vr̄ q̄ i carne dꝛbeat puniri. ḡ nūq3 pfecte
purgak nec punik quousq3 resumat corp⁹ in q̄ purgetur
ſz añ pfectā purgatōz nō euolat aīa in celū. ergo nō añ
diē iudicij̄. Itē corpa nō glorificabunk añ diē iudicij̄ q̄/
rūcunq3 sit sanct⁹ q̄ moriē. ḡ pari rōne nec aīe. Contra.
Luce. xxiij̄. dixit dñs latroni. hodie mecū eris in para
diso. ergo aīa latronis fuit cū xp̄o. Sz ꝯstat q̄ xp̄s post
modū nō abstulit q̄ō p̄us ꝓmisit. ḡ sp̄ post fuit cū xp̄o. ſz
xp̄s ascēdit in celū. ergo aīa latronis ascēdit. ergo pari
rōne alie sctē aīe. Itē Phil. j. cupio dissolui ⁊ eē cū xp̄o
ita dicebat apl's. Sz ꝯstat q̄ dꝛsideriū suū nō erat cas/
sum. ergo statim post dissolutionē fuit cum xp̄o. Item
Apoc. vj. date sunt illis singule stole. sed nō est stola
nisi gloria aīe ⁊ stola corpis. ḡ tē. Itē charitas est pon
dus sufficiēter inclinās ⁊ sursum eleuans. ergo si nō sit
retardans. statim p charitatē aīa sursum euolat. ſz qui
purgat in purgatorio post purgationē nō hz aliq̄d re/
tardans. ergo statim euolat. Itē differre mercedē mer/
cēnarij̄ facit p̄iudiciū iusticie. ſz de⁹ est summe iust⁹. er/
go statim q̄n inuenit hoiem dispositū statim retribuit.

Iuxta ordinem positum supra dist. xvij. agit h̄ de confessione sacramentali q̄ntum ad vtilitatez a pte finis. oñdens que ꝯfessio sit vtilis.

Post hec considerandum est q̄d p̄sit ꝯfessio tē. Su
pra egit mḡr dꝛ ꝯfessionis necessitate a pte ꝯfitentis. et
possibilitate a pte absoluentis. ⁊ opportunitate a pte tē/
poris. hic agit dꝛ vtilitate a pte finis. Et hz hec ps du/
as. In p̄ma oñdit que ꝯfessio sit vtilis. ſ. ꝯfessio vera ⁊
humilis. In scōa oñdit q̄ntum ꝯfessionis ꝛcempt⁹ ob/
sit. infra. dist. xxij. Cuncq3 multis autoritatibꝫ supra sit
Itez spes que differtur affligit animā. si ergo differtur
p̄mium sanctorum vsq3 ad iudiciū. videtur q̄ sint in/
continua afflictione ⁊ gemitu ⁊ expectatione. ergo si dꝛ 35
us tm̄ differt. videk q̄ ipse sit crudelissimus. ¶ Rn̄. di/
cendum q̄ aliqui stulti circa hoc errant dicentes anīas
nō esse glorificandas. ſz potius expectare vsq3 ad extre
mum diem iudicij̄. Hos stultos dixi. quoniā talis er/
ror nec fulcimentum habet ab autoritate. nec ab effica/
ci ratione. nec habuit ista positio aliquē magnū auto/
rem nec dꝛfensorez. sed ponitur quibusdā grecis. Ui
detur tamen pro isto errore facere. glo. que est super ps.
Noli emulari. vbi dicitur q̄ iusti qui moriuntur nō sta
tim sunt vbi etiam erunt post iudiciū. sed in illa requie
vbi erat Lazarus cum Abraam. Sed sicut patz in ipa
glo. ex consequentibꝫ istud dictum est q̄ntum ad stolam
corporis. nō q̄ntum ad gloriam vel locum. Certum em̄
est q̄ christus exposiuit principatus ⁊ potestates rene
biarum. ac per hoc constat sanctos qui in limbo erant
ad celum cum christo sublimatos. ac per hoc et omnes 36
iustos qui nō habent reatum pene. ¶ Ad illud ergo
quod obꝫcitur q̄ nō acceperunt repromissiones. dicen
dum q̄ apostolus vocat consummationē q̄ntum ad il/
lius superne ciuitatis implerionē post quam null⁹ in/
trabit. Uel dicendum q̄ apostolus intelligit quautum
ad tempus gratie. qđ conseruauit vsq3 ad nos. vt nos
facti participes gratie in abundantia. participes etiā
fieremus ⁊ glorie. ¶ Ad illud quod obꝫcitur q̄ statuet 37
agnos tē. dicendum q̄ iudicium istud erit quantuz ad
consummatā glorificationē suscitatā in aīa ⁊ in carne.
quā nōdū habēt mortui. q̄uis anime sint vere in celo. 38
¶ Ad illud quod obr̄ de sententia. dicenduz q̄ sicut du
pliciter contingit regnū obtinere. ſ. integre ⁊ pfecte. si/
ue in toto ⁊ in pte. sic dupliciter est iudiciū siue etiā du
plicit snīa. Nā sicut hō glorificak ꝑm pt̄ē. ita ⁊ pticula/
riter iudicak ⁊ de eo snīa pferk q̄n aīa de corpe egreditur
Iudiciū aūt vniuersale ⁊ sentētia erit q̄n homo erit glo
rificandus totaliter. ⁊ tūc ꝯsummabit⁹ curia celestis. et
sic dupler iudicium competit duplici modo possiden/
di gloriam. Et dupler modus cōpetit duobꝫ. scz diuīe
magnificentie ⁊ nostre indigentie. Propter nostrā in/
digentiā tollendā statim quādo aīa est apta sublimak
ad gloriā. qz frustra expectaret cū nō possit amplius me/
reri. Propter diuinā magnificentiā ostendendā reser/
uatur generalis ⁊ vniuersalis resurrectio corporum in
fine seculorum. ⁊ sic in nullo p̄iudicatur cōmodo no/
stro. dum anima assumitur in gloriam. in nullo diuine
glorie. dum in fine fieret in resumptione corpoꝝ totuz
quod fieret si gloria differretur ab animabus. ⁊ per hoc
patent illa tria. ſ. dꝛ possessione per sententiam. dꝛ dei
magnificatione. ⁊ dꝛ corporum resuscitatione. De qus
quare differak suo loco habetur infra.

assertū. Prima in duas diuidit. In p̄ma dꝛterminat q̄
sunt attendēda in ꝯfessione ex pte ꝯfitentis. In scōa q̄
ex pte audiētis. ibi. Laueat aūt sacerdos tē. Prima ps
duas ꝛtinet. In p̄ma oñdit q̄ ꝯfessio nō debz esse dimi
nuta. In scōa pte q̄ nō debet esse superflua. ibi. Sicut au
tem penitens celare nō tē. Similiter scōa in qua dꝛter
minat ex pte sacerdotis quid obseruandū sit duo conti
net. Primū est vt confessa teneat secrete. Scōm ho vt
nō absoluat alterius prochianuz. ⁊ hoc ibi tangit. Dō
vero dictum ē. Et ita p̄cipaliter duo tāguntk. scz q̄ cō/
fessio integra dz esse ⁊ secreta.

39 a.ñ. Q oĩa criminalia semel saltẽ oportet ĩ ꝓfessiõe expmi. Videt hoc falsũ. qz ad hoc ꝙ ꝯtritio valeat nõ oportet sigillatim conteri ꝛ q̃libet. imo iustificat ĩ cõtritiõe ꝛ oĩbus. ergo pari rõne videt de ꝓfessione. ℟o dõm ꝙ nõ ẽ simile. qz ꝯtritio ẽ in cõspectu dei qui vno aspẽ videt oĩa. sz confessio ẽ in cõspectu hoĩs. q̃ non põt plene noscere morbũ nisi audiẽdo mortalia singula. Et ideꝛ ꝓfessio fit ad deuberiscẽtiã. cõtritõ ho ad pcẽ ꝛ statione ꝙ iustificiaz. Detestatio aũt intrẽdit ĩ collectõe mlꝝ malorꝝ. sz erubescẽtia ĩ expletõe singulorꝝ. b.ñ

40 Venialia. ꝛ. Sufficit gñaliꝛ b ꝓfiteri nisi aliq̃ sint frequẽt ite/rata. Videt non bñ dicere. qz iteratio nõ trahit ĩ aliud genꝰ. ḡ q̃n tũcunq; iterent venialia sũt. ergo sufficit illa generaliter ꝓfiteri sicut ꝛ alia. ℟o. dõm ꝙ ꝓsuetudo frequẽter ducit ĩ libidinẽ ꝛ cõtẽptũ. ideo ppt dubiũ et vitandũz pculũ q̃n timetur ꝓbabiliẽ aliqꝺ horum eẽ veniale peccatũ ꝓfitẽdũ ẽ ꝛ sufficit stare ĩ generalitate. nec oportet ad singula descẽdere. si tñ velit descẽdere laudabile est valde. et vtile ꝛ pernecessariũ volẽti ascendere ad perfectionem c.ñ

Aug. i. v. rũsiõe cõtra pelagianos.

Psal. l.

Determiat que sunt attendenda ĩ ꝓfessione ex pte ꝓfitentis. oĩdens ꝙ ꝓfessio nõ debet esse diminuta. c

Post hec ꝓsiderandũ est q̃d ꝓfit ꝓfessio illa vbi singula peccata que q̃sq; fecit nõ expmuntur. Sane dicit põt[a] ꝙ oĩa criminalia semel saltẽ oportet in ꝓfessione expmi. nisi aliq̃ amẽte excidẽrint. Sz qz nemo delicta intelligit oĩa. generaliꝛ saltez ea ꝓfitere q̃z memoriã nõ habes. ꝛ sic nihil celasti de scelerib9 tuis. [b] Venialia vo qz innumerabilia sunt. sufficit generaliꝛ confiteri. nisi aliq̃ sint frequẽter iterata. Perfecti9 ẽ tñ etiã illa expmere si vales. ideoq; q̃tidie generaliter fit ꝓfessio ĩ ecclesia p venialibus. s. pctis que q̃tidie admittim9. ꝛ p illis mortiferis quoꝝ noticiã nõ habem9. Vñ Aug. Veritatẽ dicit deo penitens. qñ nihil illi ꝺ cõmissis scelerib9 celat. nisi qꝺ etsi voluntate celauerit. de9 ignorat. sz vitatem sibi dici vult ab eo vt veniam consequatur. Si vo mente aliq̃ exciderint. ꝓfiteꝛ veritatem deo cũ generaliter dixerit Deus q̃ nosti occulta cordis. ꝛ opa mea ꝛ delicta a te nõ sũt abscondita. q̃bus veniã largiaris precoꝝ. ꝛ hec est vitas ꝓfitentis quã diligit de9. Vñ. Ecce enim veritatẽ dilexisti. Hic insinuat ꝙ generalis ꝓfessio etiã mortalia delet q̃ꝛ itelligẽtia ñ habeꝛ.

b

Ostẽdit ꝙ ꝓfessio nõ ꝺz esse superflua. f

Sicut aũt penitẽs celare nõ debet peccatũ suũ quia superbia est. ita[c] nec humilitatis cã fateri se reũ illius qꝺ se nõ cõmisisse nosciꝛ. qz incauta est talis humilitas ꝛ peccatorẽ constituit. Vñ Aug. Cum humilitaꝛ cauſa mẽtiris. si nõ eras peccator q̃ñ mẽtireris. mẽtiẽdo efficiris qꝺ vitaras. veritas in te nõ est. nisi ita te dixeris pctõrez vt etiaz esse cognoscas. Veritas aũt ipa est vt qꝺ es dicas. nam quõ est vitas. vbi regꝛ falsitas.

c

Determiat q̃ sunt attẽdenda in ꝓfessione ex pte audiẽtis oĩdẽs ꝙ ꝺz eẽ secreta. g

Caueat ãt sacerdos ne peccata ꝓfitentiũ aliꝭ pdat. alioquin deponat. Vñ Greg. Sacerdos añ oĩa caueat ne ꝺ hijs q̃ei ꝓfitent pctã alicui recitet. nõ ꝓpinqs non extraneis. nec qꝺ absit ꝙ aliq̃ scãdalo. Rã si ꝺ fecerit. ꝺponat. ꝛ oĩb9 diebꝰ vite sue iġminiosꝰ pegrinãdo pgat.

Greg.

d

Ostẽdit ꝙ nõ ꝺz absoluere alterius prochianũ. h

Qꝺ vo dictũ ẽ vt penitẽs eligat sacerdotẽ sciẽtẽ ligare ꝛ solvere. vt ꝓtrariũ ei qꝺ ĩ canõib9 repit. vt nemo. s. alteri9 prochianũ iudicare pſumat. [d] Sed aliꝺ ꝺ ꝓfessio debito modo facta debet habere. xvj. ꝺditiones Vñ ysus. Sit simplex humilis ꝓfessio pura fidelis. Et frequens. nuda. discreta. libens. verecunda. Integra. secreta. lachrymabilis. accelerata. Fortis. ꝛ accusans. ꝛ sit parere parata. Sufficientia aũt ꝛ numerus barũ cõditionũ potest accipi sic. Quedã enim sunt conditiones que sunt ꝛ debent eẽ in ꝓfessione ꝑm sui rectã q̃ntitatem. Quedã ꝑm rectũ ordinẽ ꝛ sociatẽ. Quedaz ꝑm rectam q̃litatem. ꝛ scõm rectam q̃ntitatem. Et hoc triplicit Aut q̃ntũ ad integritatẽ. aut q̃z tum ad numerositatẽ. aut q̃z tum ad diuturnitatẽ ꝛ sic sũt tres ꝺditiones. s. q̃ sit integra. frequens ꝛ accelerata. Si q̃z tum ad associationẽ. sic habere debet duaz societatẽ partiũ scz contritionis ꝛ satisfactõnis. q̃z tũ ad contritionẽ sit lachrymabilis. q̃z tũ ad satisfactõnẽ sit parere parata. Vl q̃z tũ ad vtrũq; ꝛ sic fortis. Quã tũ ad qualitatez aũt ipsius cõfitentis aut ꝓfessionis. Si cõfitẽtis. sic sunt q̃nq; ꝺditiones. scõm viz rõnalẽ ẽ simplex. ꝑm cõcupiscibilẽ ꝺz eẽ libẽs ꝑm irascibilẽ humilis. in sermone fidelis. ꝛ in signo verecũda. et sic sũt quinq;. Si in se ꝓsideretur. sic debet esse pura. vt nihil intermisceat. debet esse nuda. vt nihil celatuz teneat q̃z tũ ad circumstãtias. debet esse discreta. vt nihil addat. debet esse secreta. vt alijs nõ noceat. debet esse accusatoria. vt seipsũ puniat. Et sic sunt tres ex pte qualitatis tres rõe adiũcti. q̃nq; ratione subiecti. ꝛ quinq; rõe sui ꝛ sic in vniuerso sunt sedecim. d.ñ.

Aug9. de vbis apli.

41 c.ñ. Nec humilitatis causa fieri se reũ. Videt ꝓtrarium dicere Aug9. in li. ꝓfessionũ. vbi dicit sic. Si q̃ris a me vtz iustus sim. ℟o ꝙ nõ. Sed ꝓstat ꝙ Aug9. iustus erat. ꝛ hoc ex humilitate dicebat. ꝛ bñ ꝛ meritorie. ℟o. dõm ꝙ fateri se reũ vel iniustũ ẽ duplicit. Aut ꝓ ut reatus est iniusticia. sic simplr ꝑuat iusticiã. ꝛ ꝺ modo nõ ꝺz se q̃s fateri reũ nisi habeat mortalis cõscientiã Alio mõ ẽ fateri se reũ ꝛ iniustum. put ꝑuat iusticie perfectionem. ꝛ scõm hoc omis homo potest se iniustũ fateri. scõm illõ ysaie. lxiij. vt pãnus mẽstruate vniuerse iusticie vre. Nec iustificat homo cõgatus deo ꝑm Job

42 ꝛ hoc modo Aug9 dicebat se nõ esse iustum. Et nota ꝙ

43 est fauore vel odio ꝓximum sacerdotem contemnere. ꝛc. Videtur hic male soluere. qz ex hac solutõe quilibz cui vult posset confiteri. dũmodo nõ cõtemnat ꝓpuz sacerdotem. Sed contrariũ habetur in decretali. vbi dicit ꝙ si ex causa vult accedere ad alium. petat primo ꝛ obti-

neat licentiã. q; alĩ non poterit soluere vel ligare. ℟. dõm q; illud verbũ augustini intelligitur q̃tũ ad electiõez sacerdotis. añq̃ subdit⁹ alicui se subũciat ⁊ curã aĩe cõmittat. sz verbũ Urbani post commissionẽ. extũc eĩ tenet ei cõfiteri. nec dz alĩ nisi petat licentiã. Ñ in q̃cq̃ casibꝫ hr̃ licentia petita ꝓ obtenta. Primꝰ est si sit vagabũdus. Scõs ẽ si renũciauit domicilio. Tertiꝰ si peccauit vel offendit in aliena parrochia. Quartꝰ ꝓpter sacerdotis ignorantiã vel maliciã. q; est reuelator cõfessionis vel sollicitator ad malũ. Vltimus est in casu necessitat̃ vt si sit in articulo mortis. vel æbeat intrare iustũ bellum.

Kat. xv.

est fauore vel odio ꝓximi sacerdotẽ ꝓtemnere. qõ canones ꝓhibẽt. aliud cecũ vitare. qõ Urban⁹ facere mouet. ne si cecus cecũ ducat ambo i foueã cadãt. Ait enim Urbanus scõs. Placuit vt nulli sacerdotum deinceps liceat quẽlibꝫ cõmissuz alteri sacerdoti ad penitentiam suscipe. sine eius ꝓsensu cui se prius cõmisit. nisi ꝓ ignorãtia illi⁹ cui ꝑus ꝓfessus ẽ. Qui ℞o cõtra hoc facere tẽptauerit. gradus sui piculo subiacebit.

44 Ad intelligentiã hui⁹ ptis fm duo que tangunt in lra duo ꝑncipaliter querunt. Primo q̃ritur de ꝓfessione q̃tum ad modũ. Scõo ℞o queritꝰ de ꝓfessione q̃tum ad sigillum. Circa primũ queruntur tria. Primo queritur vtr̃ liceat aliquod peccatũ in cõfessione omittere. Scõo vtr̃ liceat addere. Tertio vtr̃ liceat aliena peccata referre.

Questio j

Quæstio j.

Q; nõ liceat de ꝓfitendis omittere ostẽditur primo auctoritate. Augustini in libro de penitentia. Laueat ne verecundia ductus diuidat apud se confessionẽ. vt diuersa diuersis velit manifestare. quod est se laudare et hypocrisi intendere. ⁊ semper venia carere. ad quã frustra sperat peruenire. Item ratione ostenditꝰ sic. Confessio ordinatur ad peccati cognitionẽ. sed nunq̃ recognoscit egritudinẽ sufficienter qui solum peccatũ vnuz nouit. cum homo multis egroter. sicut patet in medicinis. ergo nõ sufficienter peccatũ detegit qui nõ dĩt vni sacerdoti peccata omnia que cõmisit. Item confessio ẽ ad peccatoris accusationẽ. sed cum peccatore se accusat de tribus peccatis ⁊ fecit decem. hocꝫ pretẽdit sacerdoti se nõ peccasse nisi ter. sed hoc ẽ falsitas ⁊ hypocrisis manifesta. g̃. ꝛc. ‧ Ite ꝓfessio fit ꝓpter absolutionem absolutio aũt sacerdotis signũ ẽ diuine absolutõis. sed deus nunq̃ absoluit aliquẽ a culpa quin absoluat ab omni culpa mortali. g̃ absolutõ sacerdotis aut nulla ẽ. aut est ab oĩ culpa. sed nõ meret absolui a sacerdote peꝛ q̃ celat ei pecĩm. g̃ nulla ẽ absolutio nisi ꝓfiteat sacerdoti vni oĩa a quibꝫ indiget absolui. ‧ Cõtra. Omnes sacerdotes tenent locũ vnius. s. christi. g̃ idẽ ẽ ꝓfiteri diuersis qõ ꝓfiteri vni. ergo tm̃ valet si peꝛ diuersos diuersis qõ ꝓfiteat oĩa q̃tum si oĩa ꝓfiteatur vni. ‧ Ite ꝓfessio ẽ in remedũ. g̃ nõ debet fieri in scandalũ. sz possibile ẽ q; penitẽs ꝓfiteat. ꝓpo sacerdoti aliquꝫ peccatũ quod scandalizabit eũ. vtpote si cognata sacerdotis fuerit ei⁹ adultera. ergo vr̃ q; possit petm̃ hoc reseruare. et alia sibi dicere. ⁊ ita cõfessionẽ dimidiare. ‧ Ite aliqs ꝓfessus ẽ vni. x. cõmisit. xl̃. ⁊ oblitus duoꝫ post recordatur nõ hũs copiã sacerdotis. iste fuit legitime confessus de. x. ergo si non debet bis puniri ꝓ eodẽ. sufficit nũc ꝓfiteri duo. ergo videt q; confessio possit dimidiari. ‧ Item sufficit si qs ꝓfiteat sacerdoti ꝓpio illud a quo ꝑ absoluere. sz possibile ẽ q; aliqs habeat casũ vel peccatũ a q̃ nõ pot̃ absoluere nisi supior. g̃ sufficit q; minora cõfiteat vni. ⁊ peccatũ illud cõfiteat maiori. ergo videt

45 q; confessio possit dimidiari. ‧ ℟. dõm. q; in venialibꝫ nõ est vis. sicut non ẽ vis necesse ea confiteri. sic nõ est necesse ea simul ⁊ oĩa integre ꝓfiteri. Sed de mortalibus dr̃ q; necesse ẽ oĩa ꝓfiteri vni sacerdoti. oĩa inq̃quoꝫ ẽ memori. ⁊ de quibꝫ nõ fuit alĩs legitime confessus.

46 Et tũc voco legitime cõfessũ qñ nihil interuenit quod absolutionẽ sacerdotis irritã faceret. qõ est in. xiij. casibus. ⁊ duo sũt a pte absoluẽtis. Unus si non sciat. alter si nõ possit. Unus ꝓtra clauem scientie. alter ꝓtra clauem potentie. Duo a pte ꝓfitẽtis. Unus si ficte cõfiteatur. Alter. si post ꝓfessionem sanctissimã contẽnens eius obliuiscatur. Si aũt legitime ꝓfessus ẽ. nõ oportet iterare nisi in vniuersali. si vero non. oportet q; oĩa dicat. ꝓ eo q; sacerdos absoluit ab omni culpa. aut nulla est absolutio. Nullus aũt sacerdos intendit absoluere penitentẽ ab eo qõ sibi celat. ad hoc ergo q; cõfessio sit integra necesse ẽ q; oĩa que simul habet in conscientia de quibus tenetur cõfiteri. vni sacerdoti dicat. alioq̃n sicut exꝑsse dicit augustin⁹ ꝓbatur cõfessio ficta. ‧ Ad illud ergo qõ obr̃ q; oĩes sacerdotes tenẽt locũ vnius christi. Dicẽdum q; verũ ẽ. sed ita tenẽt locũ vnius q; simul oĩes. sed q̃libet ꝑ se. ⁊ ideo q̃ vult ꝓfiteri sacerdoti q̃cq̃ rp̃o. si recte cõfitetur necesse ẽ q; oĩa dicat vni q; si aliq̃d celat vni cuiꝰ dicat alĩ. q̃tum ẽ in se mediator celauit. ⁊ ita rp̃o. ‧ Ad illud quod obr̃ de scãdalo sacerdotis. Dicendũ q; vbi timetur scandalũ nõ est confessio dimidianda. sed licentia petenda. ⁊ si nõ dat. superior est adeũdus vel alĩ q̃ habeat ei⁹ auctoritatẽ. nã in tali casu licentiã petere ẽ obtinere. ‧ Ad illud quod obĩcitur de eo qui per oblitionẽ omisit. x. confiteri. Dicendũ q; sanum consiliũ esset q; totũ diceret sicut in precedentibus tactũ est. ramẽ nõ credo q; teneat dicere nisi ĩ generali. nisi forte aliqs ꝑticuꝛ casuum interuenisset. Nã aliud dicere. est viã cõfessionis ⁊ salutis multũ auferre. cum multi ꝓfiteant aliqñ aliqd̃ peccatũ enorme. quod æincepto viri alĩ sacerdoti dicerent. nec auctoritates scꝛ hoc compellũt dicere. q; hoc nõ est ꝓfessionez diuidere. prima enĩ fuit integra. ⁊ secunda similiter. q; nõ oportet hũc de alĩs habere remorsum nouuz. nec nouam absolutionẽ. similiter iudicãdũ ẽ de recidiuo. Ad illud qõ obr̃ de recursu ad superiorẽ. Dicendũ q; aut recurrit ꝓ absolutionem a culpa. aut a pena. ꝓpter excõicationem vel irregularitatẽ. Si ꝓpter absolutionez a pena vel penali vinculo. sufficit q; ꝓfiteat illud solum. Si ꝓpter absolutionẽ a culpa. si superior non remittit ad ꝓpium ꝓfessorẽ. sanũ ꝓfiteri est si nõ habet causã excusantẽ nisi solã erubescentiã vel opinionẽ falsã. q; oĩa de q̃bus habet remorsũ ipi dicat. ⁊ ꝓ oĩbꝫ illis generalem absolutionẽ ⁊ penitentiã suscipiat. Si aũt aliquam excusationem habet ꝓbabilem rõne cuius magis vult ꝓfiteri alteri. tenet totum inferiori reuelare. ⁊ peccatuz illõ qõ superiori ẽ cõfessus. ⁊ cetera alia. ⁊ sic nõ erit ꝓfessio diuisa. ⁊ ille extũc poterit ab oĩbꝫ absoluere. quoniam si aliqua pcta absolutõni superiorum reseruantur ĩ quibꝫ minores sacerdotes cũ eis nõ ꝓmunicãt. ꝺ magis facit ẽ ꝓpter taxationem pene. quã tali peccato superior æbet sapienter infligere siue iniungere ꝓ culpa q̃ ꝓ

alio. ꝛ ideo si talem culpā confessus est. ꝛ pena pro ea sa a superiore suscepit. potest illā cum alijs inferiori in/tegre confiteri. ꝛ ille absoluere eum ab omni culpa. ita dumtaxat vt ille faciat penitentiam a superiore sibi in/iunctam. Et si tu obijcias q̄ iste qui adit superiorem. ꝛ vnicum tm̄ vel duo alijs tacitis confitetur. videtur es/se hypocrita ꝛ se laudare. dicendum q̄ verum est si ti/neret se sibi generaliter confiteri. tunc enim videtur ip̄z alia crimina nō habere. sed dum ostendit se specialiter pro illo vnico aduenisse. ꝛ alium confessorez pro mino/ribus habere. ꝛ hoc acceptat superior. nulla est ibi decep/tio. q̄uis totum dicere sit maior perfectio.

Questio ij̄ b

Utrum liceat aliquid in confessione addere. Et q̄ nō videtur. quia Augustinus dicit in libro de penitentia ꝛ habetur in littera. Si causa humilitatis mentiris. ef/ficieris quod vitaras. si ergo aliquis causa humilitat̄z accusat se amplius q̄z meruit. videtur ex hoc culpam i/currere. Item iniquis testis est qui accusat alium in eo in quo nō est culpabilis quātūcunq̄ faciat bona inten/tione. sed hic in confessione contra se testificatur. ergo si se accusat in eo in quo nō peccauit. videtur q̄ inique agat. Item nihil obijciendum est in iudicio manifesto quod nō possit manifeste probari. ergo pari ratione ni/hil imponendum est in iudicio penitentiali quod non possit per testem rectum probari. testis autem est con/scientia. ergo nihil dicendum est nisi de quo accusat cō/scientia. ergo ꝛc̄. Item confessio est ad dirigendum me/dicum spiritualem. sicut cognitio carnalis infirmita/tis est ad dirigendum medicum carnalem. sed ille facit errare medicum qui dicit se habere morbum quē nō ha/bet. sicut qui dicit se nō habere quē habet. ergo sicut pec/cat ille qui dimittit. ita ꝛ ille qui addit. Contra. Greg. bonarum mentiū est ibi culpam agnoscere vbi culpa nō est. ergo si potest ꝛ debet se homo accusare p̄m q̄ agnoscit se. ꝛ bona mens potest se magis culpabilem reputa/re q̄z sit p̄m veritatem. videtur q̄ magis possit se accusa/re q̄z sit in re. Item qui conteritur plus q̄z meruit. ꝛ sa/tisfacit puniendo se vltra q̄z meruit. iuste laudabiliter ꝛ bene facit. ergo pari ratione q̄ se accusat vltra q̄z pec/cauit. bene facit. Item confessio est ad humiliationem confitentis. ꝛ hoc per accusationez. sed nemo potest se/nimis humiliare etiam si se subijciat omnibus propter deum. ergo pari ratione nemo potest se nimis accusa/re. Item ponatur q̄ aliquod peccatum cōmisit quis ꝛ quo dubitat vtrum sit mortale vel veniale. quero qua/liter debeat illud cōfiteri. ꝛ videtur q̄ sicut mortale. q̄z in dubijs securior pars est eligēda. alioquin si sicut ve/niale confitetur. discrimini se cōmittit. sed possibile est q̄ istud peccatum nō sit nisi veniale. ergo potest venia/le confiteri vt mortale. ergo ad cōfessionē addere ad se
51 accusandum. ℟. ad predictoꝛ intelligentiā preno/tandum est. q̄ differt mentiri ꝛ falsum dicere. Mentiri enim est quādo aliud exprimit vox q̄z sentiat mens. eti/am si per vocem verum dicatur in re. Falsum dicere est quando vox discordat a re significata. Mentiri quidē quia semper importat abusum signi ꝛ obligationē ho/minis q̄z tum ad vim intellectiuā ꝛ exteriorē inter quas est discordia. semper malum est. ꝛ ita p̄m se malū q̄ nul/la potest bona circūstantia vestiri vt bene fiat. sicut di/cit Augustinus in libro contra mendacium. Falsuz ve/ro dici potest frequēter eē meritorie cum mens decipi/t̄ ꝛ ita credit esse vt loquitur. sic dixit apostol⁹ se in hyspa/niam profecturū. Roma. xv. Si ergo tu queras vtruz liceat addere ad confessionē. Respondēdū est q̄ aut tu loqueris q̄z tum ad testificationē conscientie. aut q̄z tuz ad conformitatem veritatis in re. Si q̄z tum ad consci/entiam. vt conscientia minus accuset ꝛ vor amplio⁹. sic est peccatū ꝛ mendaciū. ꝛ perditur confessionis meritū in qua debuit esse verbum verax. p̄m illud Ecclesiastici xxxvij. ante omnia verbum verax precedat te. Verbum verax est quando id exprimit lingua qō sentit conscien/tia. Si autem intelligas de additione q̄z tum ad rei ve/ritatem. ita q̄ conscientia nō discordat a lingua. dicen/dum tunc q̄ talis additio esse meritoria. Qui enim in paruis se credit grauiter offendisse. ꝛ sic confitetur q̄si grauiter offenderit. multum absq̄ dubio proficit. Ra/tiones igitur ad primā partem p̄cedentes concludunt q̄ nō potest nec debet addere vltra testimoniū conscien/tie. Rationes ad secūdā partem procedunt p̄m q̄ in ad/ditione lingua consonat cum conscientia. ꝛ sic licet adde/re. quia nullum fit veritati preiudiciū dum simul iun/gitur veritas mentis ꝛ oris pre humilitate cordis. ꝛ sic intelligitur istud Greg. bonarum mentiū ꝛc̄. Similiter ꝛ sequens de contritione ꝛ punitione ꝛ additione. Pos/set tamen dici q̄ nō est simile de contritione ꝛ punitio/ne ꝛ de confessione. quoniā confessio est actus veritat̄z ꝛ contra hunc nō potest aliquis dicere aliquid qō non sit falsum ꝛ preiudiciū veritatis. nō sic est de punitio/ne. quia iuste potest aliquis sustinere penā quā nō me/ruit. etiam propter gloriam dei. vel propter salutem p̄/rimi. vel in amplioꝛē profectū sui. ꝛ hoc est abundant̄z iusticie. Veritas vero debet nec deficere nec superabunda/re. quia est rectitudo intellectus. ꝛ hec rectitudo est in/diuisibilis. sed rectitudo voluntatis habet latitudinez ideo plus ꝛ minus factum est iustū. sed nō plus ꝛ min⁹ dictum est verum. nisi dicatur verius quod est durabi/lius. vt necessarium ꝛ perpetuum. q̄z contingēs ꝛ momē/taneum. ℟. Ad illud quod obijcitur q̄ confessio est ad
52 humiliationem. dōm q̄ nō omni modo est ad humilia/tionē. sed per accusationē que veritatē debet habere p̄n/cipium vel comitem ad hoc q̄ recta sit. Et nō sequit q̄ si humilitas nō habet excessum in reputatione. q̄ verita/s nō habet excessum in locutione. ℟. Ad illud quod
52 queritur de peccato dubio. dicendum q̄ sicut dicit Au/gustinus in. xv. de trini. nō solum est mendaciū dicere scienter falsum. sed etiam asserere dubium. quia lingua a corde discordat. Quādo ergo dubitat vtrum sit mor/tale. dicendum q̄ sicut dubitat ita dubitando debet cō/fiteri. tamē debet conteri ꝛ penam sustinere ac si eēt mor/tale. ꝛ tunc mens assecuratur. ꝛ in nullo veritati preiu/dicatur. ꝛ sic patet responsio ad obiecta. Illud tamen quod vltimo obijcitur ad partem oppositaz̄ q̄ facit me dicum errare. dicenduz̄ q̄ falsum est. quia aggrauatio penitentie nō aggrauat naturam sed alleuiat. vbi sic ē in temporali ꝛ corporali medicina. nocet enim si nō assit morbi materia. Sed ista est ratio. quia lingua discor/dat a conscientia. ꝛ illud precipue exigitur in confessi/one recte ꝛ ordinate facta.

Questio iij̄ i

Utrum in confessione liceat aliena peccata referre. Et q̄ sic videtur. Neemie. j. ego ꝛ dom⁹ patris mei pec/cauimus. ꝛ similiter in oratione Danielis. ergo si recte confitebatur. videtur q̄ nos similiter facere debere mus. Item ex charitate potest ꝛ debet quis proximi peccata deflere. ꝛ ex charitate nō solum pro suis verūetiam pro/

alienis peccatis pōt satisfacere. ḡ pari rōne potest alie
na peccata ɔfessōi referre. Item peccatū alienū frequē
ter aggrauat suum. sicut si pater cognoscit filiam. vel si
mulier cognita ē a patre spūali qō absit. vel a ꝑsona ex
cellētis religionis. ḡ si dēbet petīm suū plene explicare.
videt ꝙ liceat aliena peccata referre. Itē ɔfessio nō so
lum est in remediū peccati preteriti. sed etiā in ɔsilium vi
tandi futuri. sed frequēter alienū petīm prestat se in scā
dalū z ruinā. vtpote cū luxuriosus aliquam infestat. ḡ
si debet penitēs sacerdoti exponere peccatoꝝ occasiōē
vt ꝑm cōsiliū eius z aditorū penā euitet. videt ꝙ pos
sit z dēbeat aliena petā in cōfessione referre. ¶ Contra
ꝑs Dixi ɔfitebor aduersū me iniustitias meas do. Sed
sa. peccata mea nō aliena. ergo aliena ɔfitēda nō sunt.
¶ Itē chanaan fuit maledictus qꝛ operuit verēda pa
tris. Gen. ix. ergo tenebaꝫ illa operire. pari rōne z pri
mus verenda primi licet non ita stricte. ḡ q̄ reuelat ali
enā culpā peccat grauiter. ¶ Itē si licet petā primi re
ferre vni sacerdoti. cum liceat confiteri mille sicut ex p̄
cedentibꝫ habitū est. ergo licet peccata primi mille re
uelare. z ira primū in famare. Itē aut fuit ꝓceps illiꝰ
peccati. aut non. Si non. ergo nō tangit peccatū suuꝫ.
ergo nō dēbet illud cōfiteri. Si fuit ꝓceps. sed in nul
lo foꝛo pōt ꝙs alīū accusare in crimine in quo ꝓcipat
54 ergo male facit si alīū accusat. ¶ Rᵒ. dōm ꝙ aliena pec
cata aut sunt impertinentia ad peccati nostri accusatōnē
sed ex quadā assotiatōne refert ea. z ad q̄ndā excusaroꝫ
ille ꝙ cōfitet. qꝛ solacīū ē miseris socios habere penaruꝫ
z male facit qui sic confitetur. sicut multi simplices ali
quando accusant oēs vicinos suos vt ipsi minus cō
fundantur. vt si dicant. sumus latrones. vsurarū. piu
ri. z consimilia. z tales a confessoribus corripiendi sūt
qꝛ rectā formam confessionis non seruant. Aut pecca
ra aliena sunt nostris coniuncta z admixta. ita ꝙ sine il
lis non potest bene culpa ꝓpria explicari. z tunc lici
tum ē confiteri eatenus quatenus non pōt sine alieno
peccato culpa ꝓpria explicari. Unde sufficit aliquando
in generali. vt si mulier cognita est ab episcopo. quod
absit. sufficit dicere ꝙ aliquis magnus prelatus eā co
gnouit. Si a persona religiosa. sufficit ꝙ in generalita
te sua stet. qꝛ satis apparet genus culpe. Si vero descen
dat ad personam singularē. increpanda est persona cō
fitens. Similiter nec debet confessoꝛ curiose inquirere
de persona. sed si suspicatur ꝙ sit persona cui possit p̄
desse. z competens z vtile sit illum scire. pōt extra foꝝ
ɔfessionis illam inquirere. Nam talia frequenter sunt
occasio frangedi sigillū ɔfessionis. vbi ē maximū ꝑicu
lum. sicut patebit inferius. Si vero peccatū non pōt ex
plicari sine explicatiōe persone determinate. vtpote. si
mulier inordinate a viro cognita ē. tunc si dicat de ma
sculo non peccat. ꝓ eo ꝙ non potest aliter confiteri. p̄
priā culpam. z tūc non dēbet attendi accusatio aliena.
sed accusatio ꝓpria. z sic generaliter verū est ꝙ petā alie
na non sunt dicenda in confessione nisi eatenus quate
nus sunt ꝓpria. nec ɔfessores debent inquirere. Un
de illi confessores qui ramusculos in confessionibꝫ inq̄
runt z audiunt de alīs malum z sustinēt. vix aut nun
q̄ a peccato detractionis excusari possunt. z nesciunt
mederi animabus. duꝝ patiūtur eos qui veniūt ad me
dicinam alios accusando sibi infligere vulnus graue.
Concedende igitur sūt rationes ostēdēres peccata ali
orum ꝑm ꝙ alium accusant. in foꝛo confessionis passiꝝ
non esse dicenda nec audienda. Concedendū nihilomi
nus ꝙ in casu possunt dici ꝓpter curatōnē vulneris
sui. Ad illud tamē quod obīcitur de Neemia z Danie
le. Dicendū ꝙ alius fuit modus confitendi. qꝛ ille fie
bat dēo ad ipsius iusticie laudem. z ad impetrandā mi
sericordiaꝫ toti populo. hic autē fit vt homo se accuset
coram sacerdote vt possit iudicari z absolui. Et quia sa
cerdos est iudex priuatus. ideo tm̄ ꝓpria peccata di
cere dēbet. ¶ Ad illud q̄ obī de contritōne z satisfacti
one. Dicendum ꝙ si cōdoleo peccato ꝓximi z punio
me ꝓ illo. misericordiam illi impetro. non iniuriam
facio. non sic quādo eum accuso. z ideo non est simile.
¶ Ad illō quod obīcitur ꝙ facit ad ꝓpriū peccati cu
ram z cautelam. Dōm ꝙ in tali casu licet. multū tamen
est obseruandū ne ꝙs alium accuset in illo actu. ꝛ si ꝙs
videret expedire scire petīm alienū ꝓpter vtilitatē eiꝰ vel
cōmune bonum. tutius est extra foꝝ confessionis ꝙ
quirere z audire.

Quinto q̄ritur de sigillo ɔfessionis. Et circa hoc tria querunt. Pri
mo q̄ritur vtꝛ in aliq̄ casu liceat ɔfessionē reue
lare. Secōo vtꝛ cōfitens possit sacerdotē licentiare vt
reueler. Tertio vtꝛ illud q̄ dupliciter nouit sacerdos
ꝛ ɔfessionē z p alīā viā teneaꝫ celare.

Questio i k

Q sacerdos nō possit reuelare cōfessionē oñditur.
Aug. de pnia dist. vj. sacerdos añ oīa caueat ne de hīs
q̄ ei ɔfitenī peccata sua alicui referat. Item decretalis
edita in ɔcilio generali de penitētīs z remissionibꝫ. ca
ueat aūt sacerdos ne verbo vel signo vel alio quouis mō
prodat aliq̄ Grenus peccatoꝝ. Item hō videt rōne. qꝛ pec
cata in ɔfessione dicēnt. sed ꝓ peccato q̄ō deus remisit
nemo est accusandꝰ. ergo si sacerdos est ministeꝛ remis
sionis. nō potest accusare vel dēregere peccatoꝝ ad̄ fa
ciat ɔtra officiū veri sacerdotis. ergo oīs talis est dēpo
nendus. Itē peccatoꝝ ɔfitetur sacerdoti. z sacerdos ac
cipit loco dei. sed deus peccatū penitētis occultat z nō
dēregit ḡ z sacerdos tenēt occultare. Itē sacerdos q̄ au
dit peccatoꝝ nescit vtꝛ dicat sibi vel. ergo nescit vtrū
ille sit culpabilis. ergo frustra accusaret nisi cui z de quo
ei ɔstat. ergo peccatum per confessionē cognitum nul
latenus est prodendum. Cōtra. ponaꝫ ꝙ aliquis iuret
dicere verum super aliquo facto. z nullus potest nec de
bet mentiri nec falsum iurare. nec iurare siue dēcrare
ꝓpter aliquod scandalū euitandum ergo magis dēbet
manifestare q̄ falsum respondere. Item ponaꝫ ꝙ audi
at hereticum in confessione qui nolit penitere sed alios
corrumpe. magis dēbet fidem xpō seruare sacerdos. q̄
ipi hereticoꝛ ergo magis dēbet confessionē illius dērege
re q̄ permittat eum gregem dñi corrūpere. Item pona
tur ꝙ sacerdos sciat per ɔfessionē inter duos ɔtractuꝫ
esse affinitatem per coitū fornicariū. z post eos velle cō
trahere in facie ecclesie. si sacerdos iungit istos. cū pec
cent mortaliter. consentit peccato eorum. ergo mortali
ter peccat. ergo si nō dēbet sceleris alieni fieri ꝓceps.
dēbet hoc manifestare. Similis casus est in dēano qui
audiuit confessionē habentis irregularitatē. an dēbeat
eos ꝑmittere ordinandos ab episcopo. vel reuelare cōfessionē. Item ponatur ꝙ aliquis prior de ordine mona
chorum confiteatur abbati. z q̄diu est in priozatu habꝫ
occasionem trahentem ad peccatum a quo nō vult de
sistere. si habet curam anime sue tenetur inde illū amo
uere. sed amouendo innotesceret ipm̄ peccasse. ergo vide
tur ꝙ confessio possit aliquo modo reuelari. ¶ Rᵒ. ad
hoc voluerunt aliqui distinguere ꝙ dupliciter potest
quis sacerdoti confiteri. Aut tanq̄ penitens z volens

a peccato absolui. ⁊ tunc sigillū confessionis claudit oē
qđ dicit sine apertione. Aut ita q nō vult a peccato de
sistere. vt si reuelat ppositus periurandi vel occidendi
hominē vel aliqđ tale. ⁊ tunc nō tenetur sub sigillo con
fessionis claudere. sed tunc potest dicere ei qui potest
prodesse ⁊ nō obesse. Sed q̄uis istud videtur dici pro
babiliter. tamen cum mandatum ⁊ institutio de oīm cul
pa dicat generaliter. ⁊ penitens peccatū suum nō tan
q̄ homini sed tanq̄ deo reuelet. ⁊ nesciat sacerdos vtr
ille verum dicat an cum seducat. nisi manifestū fuerit p
illam personā. nō debet manifestare psonam illam. p
pter hoc sigillū ꝯfessionis diligētissime est custodiēduz
ppter scandalum ne penitens retrahat a confessione.
Propter qđ etiam miraculum magnū in quadaz naui
contingit vt narratur de quodam qui peccata sua pu
blice confessus est in mari. ⁊ postq̄ verum est ad portū
nemo nouit qđ dixerit. vnde sacerdos taliter debet no
scere q̄si nō audierit. ⁊ quasi nō nouerit. ⁊ ppter hoc di
cendum q sicut dicit Greg. ⁊ habetur in lra p nullo scā
59 dalo est confessio reuelanda. Ad illud ergo qđ obj̄
citur de iuramento. dōm q secure potest dicere nescio.
nec periurat. quia iuramentum nō obligat illum ad di
cendum nisi illud qđ nouit vt homo. nō vt deus. quia
supra deum nullus est. vnde pro nullo ꝑcepto obediē
tie. pro nullo iuramento vel periculo debet illud dice
60 re. Ad illud quod obj̄citur de hereticō. dicendum q
debet tacere. nec per illā cognitionē aliquid dicere spe
cialiter. potest tamen sine reuelatione confessionis su
perioi dicere. Vigila supoues. quia lupus est in gre
ge. Si probabiliter videt illum qui confessus est verū
dixisse. ⁊ periculum ouium imminere. potest etiam ⁊ de
bet esse solicitus sine reuelatione confessionis quomo
do sciat. ⁊ gregi dñico puideat. ⁊ tunc domino suo et
61 etiam cōfitenti fidem quam debet seruat. Ad illud
quod obj̄citur de presbytero. dicēdum q presbyter de
bet dissuadere ei qui est confessus. ⁊ similiter decanus
clerico. ⁊ si ille petat debet differre. ⁊ nisi ille cogatur p
superiorem vel per scādalum populi. nō debet nec ma
trimoniū tale benedicere. nec clericos presentare. et tūc
autē potest quia nō ipse facit sed ecclesia. ecclesia iudi
cat fm ea que exterius sunt. Consilium tamen est q et
sacerdos ⁊ decanus faciant per vicarium. tum propter
confusionem illorum occultam. tum etiam propter cri
minis horrorem. si tamen ipse faciat. nō credo q peccet
62 dum nō vltro se offerat sed coactus sustineat. Ad il
lud quod queritur de subdito qui nō vult a culpa cessa
re. dōm q superior debet ei persuadere voluntariā ces
sionem. ⁊ q ipse petat absolui ab onere officij. Q si nō
vult nō debet cum absoluere. sed debet eum sustinere ni
si sit talis religio in qua subditi possint transmutari vl
transferri sine diffamie nota.

Quis 2.

Questio ū l

Utrum confitens possit sacerdotez licentiare. Et q
nō. videtur. quia ad celandum confessionē artat p man
datum superioris. s. pape. sed inferior a mandato supi
oris nō pōt absoluere. ergo nec ad ꝺtrariū mādato licē
tiare. Item sigillum confessionis institutū est nō solum
propter vitandum scandalum confitentis. sed etiam ec
clesie totius vnitatis. ergo quātūcunq̄ cōfitens velit.
si reuelet. piudiciuz toti ecclesie facit. ergo nō pōt ab eo
licentiari. Item sigillū istud institutum est propter scā
dalum vitandū. sed si quis reuelat p licentiam. potest
suscitare idem scandalum qđ sine licentia. q confitens
penitere possit de licentia rome. ⁊ imponere sacerdoti
confessionis reuelationē. ⁊ cum habeat iudiciū p̄ se ꝯ
posset idem scandalum concitari qđ ⁊ sine licentia. Ite
si licentiari possunt. ergo cum mali ⁊ impij sacerdotes
possent p̄tendere licentiā sibi datam. videret tunc q sb
hoc pallio confessionem impune reuelare possent. sz h
est inconuenies. ergo ꝛc. Contra celatio confessionis
est in fauorem confitentis. sed quilibet potest cedere iu
ri suo. ergo potest confitens dare licentiam reuelandi
Ite q pt dicere pcm p se ipm. pōt p sacerdotē alij sa
cerdoti ꝛc nudare. ergo ⁊ per ipm alij reuelare. Item
quod dicitur homini vt homini casu vtili. pōt et debz
ab eo dici. sed confitens q dicit cōfessori vt deo pōt dice
re vt homini. ergo pōt dare licentiam reuelandi alij.

Item constat q supior pōt mittere ad inferiorē. ⁊ au
toritatē absoluendi ab aliquo peccato enormi ei phibe
re. sed h nō posset nisi posset q volūtatē confitentis pcm alij
reuelare. ḡ. ꝛc. R°. dōm sicut dictum ē sacerdos nō de 63
ber propter duo. s. q nouit solū vt dōs. ⁊ itez ne popu
lum scādalizet vel etiā ipm confitentē. et q cōfitens pōt
facere qđ ipse nouit vt homo. qñ facit eum nunciū. po
test eū licentiare in casu in q nō timetur piculum scāda
li. sicut ostendūt rōnes secūdo inducte. vbi aūt piculuz
scandali formidatur. q̄tumcunq̄ penitēs licentiat sa
cerdotē. nō debet sacerdos assumere. Tunc autē pōt ti
meri piculū scandali. qñ pbabiliter possit conjici q sa
cerdos confessionem suam reuelauit. Unde si dicat. q
alij referat peccatū. debet ipse sacerdos penitētem suum
ꝺstituere non se nunciū facere. ⁊ sic vitatur scandalum
⁊ nō rumpitur sigillum ꝺfessionis. Et intelligatur hoc
cum illa generali suppōne. q peccatū alicui⁹ nullū ē ma
nifestandum nisi ei qui possit pdesse nec velit obesse. i
telligatur etiā hoc de peccatis propr̄ijs non de alienis.
nam aliena peccata dicere non pōt. nec debet penitēs
alicui cōmittere. nisi forte in casu in quo ipe debet et di
cere. ⁊ melius q alium q̄ per se pōt bonum illius. pcura
re. semp adhibita cautela vt ex hoc nō scandalizetur ec
clesia. ⁊ sic patent obiecta.

Quis 3.

Questio iij. m.

Utrum sciens aliquid per confessionem ⁊ per aliaz
viam teneat celare. Et q sic videtur primo q quadaz
decretalem Innocentij de peni. et remiss. Qui peccatū
sibi in penitentia detectum p̄sumpserit reuelare. nō so
lum a sacerdotali officio deponendum decernim⁹. ve
rumetiam ad agendum penitentiam in artum mona
sterij detrudendū. ergo si aliqs nouit aliquod peccatū
p confessionē. qualitercunq̄ illud nouerit aliter nō vi
deretur q possit illud idem p confessionem detegere.
Item ꝺfessionis sigillū vt supra pbatū est nullo pacto
est infringendum. sed tunc infringit quando confessio
reuelatur. impossibile aūt ē reuelari hoc peccatum au
ditum in confessione quin reueletur confessio. sed ꝺfes
sio nullo modo est reuelanda. ergo nec illud peccatum
et pōt fieri talis syllogismus. Nulla cōfessio est reuelā
da. hoc peccatū est confessio vel pars confessionis qđ
dupliciter nouit. ergo ꝛc. Item talis qui scit p con
fessionē et p aliā viā nouit vt homo et vt deus. Si inq̄
tum nouit vt dūs tenet tacere. inq̄ntū vt hō potest dice
re ei qui pōt prodesse. ergo iste due oppositas habēt cō
ditiones. quando cunq̄ aut̄ opposita sunt circa idem.
necesse est q alterum vel vtrunq̄ cadat a sui proprieta
te. si q malus dominatur supra minus. et dominando
vincit. et cognitio qua cognoscit per modū dei simpli
citer maior est. ergo videtur q illam tenetur sequi. et ita
celare. Item sigillū confessionis ita arte institutum

est propter scandalum · & ne mali sacerdotes malignari possint · & fideles p hoc a confessione retrahi · Sed si ita esset q̃ posset aliquis reuelare q̃ per aliam viã nouit · quilibet sub hoc prętextu posset omnia vel pro magna parte reuelare · dicens se aliter nosse · & sic nullus posset conuinci nec vi malicie deprehendi · Item si sigillum ꝯfessionis ita annexũ est confessioni · vt quicunq; ꝯfessiones audit hoc ipso q̃ audit se obligat ad secreti habitationẽ · sed si tu scires aliquid & postmodũ pmitteres referenti illud q̃ nũq; illud diceres · teneretis oĩno celare · tunc ergo videt silr q̃ tenet celare illud q̃ aliter q̃ p confessionẽ nouerat · Cõtra hoc arguit sic · & supponit hic quinq; q̃ sunt p se nota · Prima suppositio est q̃ nihil statuẽdũ est neq; seruandũ in quo fiat piudiciũ veritati · Secũda est q̃ fraus & dolus nemini dz patrocinari · Tertia est hec q̃ nullus p aliquo tenetur mentiri · Quarta est hec · nullus scienter reddit se impotentẽ ad id q̃ tenetur sine peccato mortali · Quinta est hec · nihil dz statui nec seruari · vñ innocẽs possit rõnabiliter accusari & condemnari · & alĩ de peccato scandalizari · Arp̃ma arguo sic · Nihil seruandũ est in quo fiat piudicium veritati · Sed aliquis sacerdos põt in causa testificari · vt pote qui cum alio vidit furem · vel aliq̃d simile · cui⁹ testificatione subtracta latebit vitas & regnabit falsitas · si q̃ talis confessionẽ de culpa audiat · & hoc ipso testificari nõ velit · fit piudicium veritati · q̃ si hoc nõ debet fieri · nõ obligat ad tacẽdum · Ar secũda sic · fraus & dolus nemini dz patrocinari · sed aliqs peccator scies se esse reum & accusatõe dignũ · hoc solo cõfitek vt os sacerdotis claudat · si q̃ claudit · ac p hoc remanet impunitus · fraus & dolus sibi patrocinant · ergo si hoc ẽ inconueniens · patet cõ · Ex tertia sic · Nullus pro aliq̃ tenetur mentiri · sed iste q̃ nouit aliter q̃ p ꝯfessionẽ nõ pt dicere nescio q̃n mentiat · q̃ nouit vt hõ & vt deꝰ · si ergo iurauit veritatẽ dicere · tenet q̃d nouit vt hõ reuelare · cuz ad hoc iuramentũ posset ipz artare · Ar quarta sic · esto q̃ aliqs teneat accusare primũ apud plãtum · tũ ex mandato diuino · tum ex mãdato plãti sui · iste vidit eũ peccantẽ · & audiuit eũ ꝯfitentẽ · si ergo tenebat ex visu dicere · & ex auditu ꝯfessionis reddit se impotentẽ · ergo q̃n audiuit eꝰ cõfessionẽ peccauit mortaliter q̃d nullo mõ videt ꝓbabile · Ar quinta sic · Nihil dz celari vñ nocẽs possit rõnabiliter ꝯdemnari · sed ita est in proposito si tenet celare q̃d alias nouit · ergo cõ · Probatio · Ponat casus q̃ quattuor vadant p viam · vnus peccat in ꝯspectu omniũ · vñ accusandus est coram prelato & puniẽdus confitetur vni de tribus · duo alĩ accusant illũ qui peccauit · & testificant contra eum · & ad maius robur testimoniũ aduocãt tertiũ · Tertio pcipitur q̃ dicat & illi euz accusant nisi dicat tanq̃ fautor sit in aliena culpa · & platus rõnabiliter punit ipm ad duoz testimoniũ de inobedientia · si ergo totũ iniquũ est · videtur q̃ nõ tenet celare · Si tu dicas mihi q̃ sacerdos debet confitenti protestari q̃ nõ accipit sub sigillo confessionis · Cõtra · q̃ro quando · Aut anteq̃ confiteatur · aut postq̃ confessus est · Sed ante nõ tenetur · quia nescit quid velit sibi dicere · Si postq̃ confessio audita est · hoc nihil est · quia cuius confessio facta fuit · sigillum habuit · ergo per suam protestationẽ nõ potest infringere · Iterum · quilibet sacerdos posset dicere confitenti nolo illud sub sigillo accipere · Preterea esto q̃ obliuiscatur illud dicere · & habeat in corde q̃uis nõ in ore · videtur q̃ idem debeat occidere · ¶ Rº · dicendũ q̃ triplex est hic modꝰ dicendi · Dicunt enim quidam q̃ cuius aliquis scit aliq̃d q̃ ꝯfessionẽ · q̃liter cũq; sciat · & q̃n cũq; sciat illud nõ põt reuelari · q; nõ põt tale q̃d reuelari cũ sit ps ꝯfessionis q̃n fiat sigillo ꝯfessionis piudiciũ · quod maxime est pcipue seruandũ ẽ integrum · Ad obiecta respondẽt sicut supra tactum ẽ · q̃ si videatur generari preiudiciũ · vl̃ sequi malum · nõ debet recipe sub sigillo confessiõis sed cum prestatõne q̃ nolit tenere secretũ · Et si ista opinio pia videat · p eo q̃ multũ tribuit sigillo · s · ꝯfessiõis tamẽ posset ducere in magnũ periculũ · s · q̃ fieret vitari & innocẽtie & obediẽtie piudiciũ · & fraudi pstaretur patrocinium · sicut ostensũ est · Et ostat q̃ sigillũ ꝯfessiõis instituũ ẽ ad vitandũ scandalũ · veritas aũt ppt scandalũ dimittenda nõ ẽ · Et ităz illa prestatio non facit vt possit reuelare · q̃d alias tenetur celare · Et ităz si aliqs audiuit ꝯfessionẽ alicuius · & ille de illo peccato sit infamis · nunq̃d fractor sigilli dr si de hac materia cũ aliq̃bus loquit · hoc videt nimis duz & impiũ · Et ideo ẽ secũda positio q̃ videtur eẽ rẽperatior · q̃ ꝯfessio claudit os respectu cognitionis pcedentis · nõ respectu sequentis · Et ratio huius ẽ · quia ille qui prius nouit · & in confessione recipit · os sibi clauditur respectu precedentis · sed non respectu sequentis · Sed hec positio minus ẽ rationabilis q̃ prima · q̃uis videatur magis sobria · Primũ · q; ex hac positõne ita generat veritati preiudicium · sicut ex prima · Ulterius dicit q̃ sigillũ confessionis potest omnem cognitionem antecedentẽ claudere · & post cognitio supueniens potest illud aperire · Si ei ꝯfessio ideo clauderet prius scitum · q; reuelare scitum est frangere sigillũ · cũ illud cõtineat sub sigillo · quomõ cognitio sequens dabit potentiã loquendi vel manifestandi illud quod sub sigillo erat clausũ · Aut si reuelare quod post scitur inq̃tum post scitur non preiudicat confessionis sigillo · quare reuelare prius scitũ · cũ vnũ & idem possit sciri p visuz · deinde per confessionem · q; didicit per aliorum reuelationem · Et ideo est tercius modus dicendi magis consonus veritati & rationi q̃ illõ quod scitur duplici via · duplici cognitione scitur · & sicut duplici cognitione scitur · ita potest homo obliuisci vnum modum sciendi & memorari alterum · sicut patet quia aliquando obliuiscitur homo se vidisse & recordatur se audiuisse · vel obliuiscitur se audisse per relatõem & meminit se audisse in confessione · Et sicut duplex est scientia siue modus sciendi · sic duplex est modus reuelandi · nec vnus preiudicat alteri · vt si quis dicat · ego vidi · vel dicat · ego in confessione didici · nec vnus modus alteri preiudicat · & sine sigilli fractione & preiudicio · & absq̃ preiudicio veritatis potest quod scitum est per confessionem & per alium modum reuelari · ita tamen q̃ modus sciendi per confessionem semper maneat in occulto · Quia tamen posset ex hoc scandalum generari · maxime apud penitentem & apud alios · credo q̃ de bono et equo magis debet celare q̃ vnus alius · & ideo propter vitandum scandalum penitẽtis debet ei protestari in confessione q̃ non debet illud celare · non quia illa protestatio acquirat ius reuelandi · sed quia proximo aufert rationem scandali · Debet etiam permittere se cogi ad dicendum · cogitur autem siue quis veritati generatur preiudicium · siue per mandatum · & extũc pt dicere absq̃ oĩmi remorsu · cum magna enim maturitate reuelandũ est alicui peccatũ · etiam vbi nõ est annexum cõfessiõis sigillũ · & hec positio rationabilior & securior videtur · & iurisperiti in hanc magis consen/

65 tiunt. Ad illud qđ obr̄ de decretali. dōm q̄ loquitur de reuelatōe peccati eatenus quat⁹ p̄ confessionē scitū ē. vnde grauē imponit penā. in q̄ pena ōz q̄ debet intrudi in monasteriū artum. ⁊ hoc intelligitur nō quia colligat ad emittendum votū. sed quia pro tanto crimine cōpellit ad ꝑpetue puniendum. Ad illud qđ obr̄ q̄ nullo mō confessio est reuelanda ꝛē. dōm q̄ ibi est sophisma
66 fm accidens. p eo q̄ isti peccato inquantū reuelandū extranea est cōfessio. cū enī dupliciter sciatur. scōz vnū modū reuelari pōt ⁊ dz. fm aliū ꝯo minime. ⁊ ideo primū qđ ꝓponit ē falsū. q̄ nō pōt ꝑsōa ꝑtem reuelari ān re-
67 uelet confessio. Ad illd qđ obr̄ q̄ iste cognitiones habēt oppōem ⁊ gradū. dōm q̄ vez ē. q̄ gradū habēt. sz tm nō hñt oppōem p eo q̄ scdm diuersas vias sūt. vnde idem
68 pōt esse scitum ⁊ creditū. sic in ꝓposito ē intelligendū. Ad illud qđ obr̄ q̄ malis auferenda ē occasio maligñādi. Dōm q̄ nunq̄ omino pt malis claudi aditus ma

lefaciendi. nec adeo debet claudi q̄ ex h̄ claudat bonis via recte agendi. nec debet claudi aditꝰ vni malo vt apiatur alteri. ⁊ tō rō illa nō ꝓcludit q̄ illud qđ dupliciter est cognitū necessario oꝑteat celari. Ad illud qđ obr̄ 69
q̄ ꝑmittit habere secretū cū audit. vez ē ipam cōfessionē. ⁊ illud eatenꝰ q̄tenus sic scit. alr nō ꝑmittit. sz etiaz ꝑmitteret. vbi veritas vel obediētia p̄cipet reuelari qđ p alia viā sciret. q̄ illud solū reuelari pōt. ꝑmissio vel iuramētū nullū esset. Vnde si vidissem ꝑrimū cōtatez tali ꝑsōā qđ teneaꝝ dicere supiorī. si iurem sibi nō dicē nō absoluoꝝ. imo dicere oꝑtet. ⁊ factēda ē pnia ꝓ ꝑiurio p eo q̄ ꝑ iusticiā iurauit. ⁊ sic patet totū. Ar hoc etiaz qđ dcm ē nō dz sacdos sumere audaciā reuelādi ⁊ loq̄ndi de facili de eo qđ p cōfessionē nouit. p eo q̄ ꝓfessiōis sigillū adeo ē custodiendū. vt nō solū vitet fractio. imo etiā dignū est vt tollat de hoc oīs suspicio. ne in contemptum veniat sacramentum confessionis.

Distinctio. xxij. Ostendit quantum confessionis contemptus obsit.

Quinq̄ multis auctoritatibꝰ supꝫ sit assertum. ꝛē. In ꝓcula p̄cedenti egit mgr̄ de vtilitate cōfessionis recte facte. in hac parte agit de dāno cōfessionis omisse. Vnde querit. vtz ꝓpter omissionē cōfessionis redeāt ꝑtā dimissa. Ar habet hec pars q̄tuoꝝ ꝓclas. In ꝓma mouet questionē. In secūda pōit vnā opinionē cū sua confirmatōne. ibi. Qui vo dicunt peccata dimissa. ꝛē. In tercia soluit q̄ vident facere ꝓtra p̄dictā rōem. ibi. His auctoritatibꝰ innitūtur. In q̄rta ponit aliam opinionē. ibi. Sed qr̄ absonū videt vt ꝑtā. ꝛē. vbi ponit aliā opinionē minꝰ tpatam. Post ꝑdicta restat inuestigare. Hec ē vltima ꝑs huius partis. in qua agit de penitētia fm q̄ habet rōnem signi. q̄ fuit diuisa ꝓtra totam ꝓtem. Sūt aūt in hac ꝑte due ꝓcule fm duplicē opinionem quā ponit qđ sit ī pnia signū ⁊ qđ signatū. Prīmā ponit ibi. Post p̄dicta cōsiderandum. ꝛē. Secūdam ibi. Quidam aūt dicūt exteriorem penitentiam.

Querit vtz ꝓpter omissionē ꝓfessionis redeant peccata dimissa. a

DI. XXII Quinq̄ multis autoritatibus supra sit assertū in ꝑa cordis cōtritione peccata dimitti ante cōfessionem vel satisfactionez. ei etiam q̄ aliquando in crimen relapsurus est. queritur si post cordis contritionem confiteri contempserit. vel in peccatuz idem vel simile reciderit. an peccata dimissa redeant. Cuius questionis solutio obscura est ⁊ perplexa. aliis asserentibus aliis econtra negantibus peccata semel dimissa vlteriꝰ replicari ad penam.

Ponit vnam opinionē cum sua confirmatione. b

Qui vero dicunt peccata dimissa redire subditis se muniunt testimonijs. Amb. ait. Donate inuicem si alter in alterum peccat. alioquin deꝰ repetit dimissa. Si enim in his contemptus fuerit. sine dubio reuocabit sententiā per quā misericordiaz dederat. sicut in euangelio de seruo ne
Bath. xviij. cē legitur. qui in conseruū suū impius deprehensus est. Item Ra. Neē seruuz tradidit deus torturibus quoadusqz redderet vniuersum debitū

a qr̄ nō solū peccata que post baptismū homo egit reputabūt ei ad penā. sed etiā originalia q̄ i baptismo sunt ei dimissa. Item

1 a Nō solū peccata q̄ post baptismū ꝛē. In

Greg. Ex dictis euāgelicis ꝓstat. qr̄ si ex cordis nō dimittꝰ q̄ i nos delinq̄t. ⁊ h rursuz exigit qđ iā nob ꝑ pniaz dimissuz fuisse gaudebam⁹. Item aug. dic ds. dimitte. ⁊ dimittet tibi. ego ꝑ dimisi. dimitte vt postea. Nā si nō dimiseris reuocabo te. ⁊ q̄d dimisera replicabo tibi. Item q̄ diuini bñficij oblitꝰ suas vult vindicare iniurias. nō solū ꝺ futuris ꝑctis veniā nō merebit. sed etiā ꝑterita q̄ iā sibi dimissa credebat ad vindictā ei replicabūt. Item Beda. Reuertar ī domū meā ꝛē. Timēd⁹ ē ille versicul⁹ nē exponēd⁹. ne culpa quā i nob extinctā credebam⁹. p incautelā nos vacātes opprimat. Item. Quēcūq̄ ei p⁹ baptisma siue p̄nitas hēretica seu cupiditas mūdana arripuerit. mox oīm ꝑsternet ī ima vicioꝝ. Item aug. Redire dimissa ꝑtā vbi fracta charitas nō ē. aptissime dns i euāgelio docet. i illo suo a q̄ dimissuz dns debitū petijt. eo q̄ ille ꝑsuo suo ꝺbitū nollet dimittere. Soluit que vident facere cō

nuit q̄ nō solum ꝑtā q̄ fec bō pꝰ baptismū. sz etiā originalia reputabunt ei ad penā. Contra. videt falsuz ꝺicere. q̄ originale ē a naturali origine. sz aliqs nō bis ꝑt nasci carnaliter. q̄ nō ꝑt originale iterari. Item originale ñ ē ab vno nisi vnū. q̄ male dic̄ q̄ redeūt originalia plr. Item q̄r vtz silr possit dici q̄ redeūt venialia. Rn. dōm q̄ i originali duo fūt. s. carētia debite iusticie. ⁊ vlteriꝰ ꝓnitas. nō fiat vis vtz ista duo differāt fm rē. Rone ꝑmi ꝑ, quat a visiōe dei. sz rōe scōi frequenter ī malū trahit rone vtriusq̄ dicitur quodammodo redire. q̄

Greg. in omelia q̄ dam.

Beda sup Lucā xj. cap.

Oppositio ꝓtra eos.

Bath. xviij.

pnitates intẽdũ
tur. ⁊ hmõi indi
gnus visione di
efficit. ⁊ ita qđã
Aug. i li. modo redit i cõ
de baptis. simili reatu Od
mo. gđicit q nõ põt
iterari verũ ẽ in
2 se. Od obr q di
cit pluraliter. di
cendũ q hoc est
rõne plurũ pni
3 tarũ. Od queri
t veniali. dõ. q
põt aliq mõ di
ci. Iz adhuc ma
gis ipropie q̃
Raum. s. pctã alia. Est ei
ibi qđãmodo in
gratitudo.
4 b Tot gđebu
it cogitare dona
rẽ. Et h videt q
ad tot grãz acti
ones teneat ds
qt pcepit benefi
cia. Sz q qlibz
nostrũ recipit q
tidie inumerabi
lia bñficia. gad
inumerabiles te
nemur grãrum
actões. Item si ad
Prouer tot tenemur grã
xxvj. rũactões. qt pec
cata sunt dimis
sa. g videt sillter
q si alicui dedit
alicui centũ de
narios. reneat si
milit cẽties gra
tias agere. R.
dõm q sicut de
peccatis sufficit
conteri in cõmu
ni. ita q oia de
steat. ita tñ q nul
lum placeat. sic
de omib sufficit
grãs agere i cõi.
ita tñ q de nullo
in speciali ingra
tus existat. ⁊ hm
q plura sunt bñ
ficia. maiores de
bet grãs agere.
⁊ p oppositũ si ñ
agit. magis ingr
tus iudicatur cẽ
⁊ p tãto dz q dz
p oĩb grãs age
re. nõ ita q p qlibet diuisim suaz
Mat. xv. opter grãrũactiõ
nem exhibere.
tra predictã rõnem. c

His autoritatibus innitunt
qui dicũt peccata dimissa si re
plicãt redire simpliciter. Quibus opponit. si ds p pctõ de q
penituit ⁊ idulgẽtiã accepit ite
rum punit. nõ videt iustuz. Si
punitur p eo qđ peccauit ⁊ nõ
emẽdauit. iustitia est apta. Si
vero reqrit qđ fuerat cõdonatum. vel iustitia nõ est. vel iusti
cia est occulta. Videt etiã de
bis inidipsum iudicare. te duplex tribulatio psurgere. quod
scriptura negat. Sz ad h pt dici. q neq duplex tribulatio cõsurgit. neq iudicat de bis inid
ipsum. hoc eñ fieret si post con
dignã satisfactionẽ ⁊ sufficientem penã itez puniret. ⁊ nõ satisfecit digne ⁊ sufficiẽter. q nõ
pseuerat. Debuit eñ iugẽ peccati habere memoriã. nõ ad faciendũ. sed ad cauẽdũ. Debuit nõ obliuisci oẽs tribulatões
dei que tot sunt quot peccato
rum remissiones. b Tot gđebu
b it cogitare dona dei. qt mala sua
ac p illis vsq in finẽ grãs agere. Sz q ingratus ad vomitu z
sicut canis redit. añacta bona
mortificauit. ⁊ pctñ dimissum
reuocauit. vt cui humiliato añ
de pctñ dimiserat. eidẽ postea
elato ⁊ ingrato imputet.

Ponit aliã opinionẽ minus
tempatam. d

Sz quia absonũ videtur vt
peccata dimissa itez imputent
placet quibusdã neminẽ p pec
catis semel dimissis itez a deo
puniri. Sz ideo dicunt dimissa
redire ⁊ imputari. c quia ppter
c ingratitudinẽ ita reus ⁊ pecca
tor cõstituit vt ante fuerat. Si
eñ quod dimissum fuerat dicitur exigi. quia remissionis per
cepte ingratus ita reus fit. vt
ante fuerat. Utriq parti questionis probati fauẽt doctores
Ideoq alicui parti nõ preiudicans studioso lectori iudicium
relinquo. addens mihi tutum
fore. ac soluti ppinquũ. sub mẽsa dominoz micas edere.

Diuisionis ordo factus supra dist. xvij. exigit vt hic agatur de confessione sacramentali inquantũ habet rationem signi ⁊ m duplicem opinionẽ. e

Post predicta restat inuestigare quid in actione penitentie sit sacramentum ⁊ res. Sacramentum eniz signum est sacre rei. Quid ergo hic signum est. ⁊ que est res sacra huius signi. Quidam dicunt sacramẽtum hic esse qđ exterius tñ geritur. s. exterior penitentia q ẽ signuz interioris penitentie. s. contritionis cordis ⁊ humiliationis. Quod si est. nõ omne sacramentũ euangelicum id efficit qđ figurat. Exterior enim pnia ñ efficit interiorẽ. ⁊ potior interior cã ẽ exterioris. Sz ad hoc inquiunt illi hoc esse intelligendum de illis sacramentis que in nouo testamento instituta sunt. vt est sacramentum baptismi. confirmationis. ⁊ corporis christi. Sacramentũ vero penitentie sicut ⁊ cõiugij ante tempus gratie etiã a primor dio humani generis fuit. vtrũq eñ institutum fuit in primis parẽtibus. Item si exterior penitentia sacramentũ est. ⁊ interior res sacramenti. sepius precedit res sacramentũ q̃ sacramentum rem. Sed nec hoc inconueniens est. Nam ⁊ in alijs sacramentis que efficiunt qđ figurant. hoc sepe ptingit. Quidam autem dicunt exteriorem penitentiam ⁊ interiorẽ esse sacramentum. nec duo sacramẽta sed vnum. vt species panis ⁊ vini ñ duo sũt sacra sz vnũ. Et sic in sacro corpis. ita etiaz in h sacro dicũt aliud tñ ec sacrm. s. exteriorẽ pniam. aliud sacrm ⁊ rẽ. s. interiorẽ pniam. aliud rẽ ⁊ nõ sacrm. s. remissionẽ pctõz Interior eñ pnia ⁊ res ẽ sacrmi. exterioris pnie. et sacrm remissionis pcti. quã et signat et facit. Exterior q̃ pnia. et interioris signũ est. et remissionis peccatorũ.

sz q̃to plura fuerint. magz accusant ingratũ de ingratitudie. ⁊ faciunt dignum increpatione.

c Quia ppter ingratitudinem ita reus pctõz cõstituit vt añ fuerat. Queritur hic vtz ista ingratitudo dicat genus pcti vel circũstãtia. Si genus vi
det tũc q necessario qlibet peccet duplici genere pcti in qlibet pctõ. q qlibet memor ẽ bñficij accepti cũ dẽo offendit. Si circũstãtia solũ. ñ vtra aggũare peccatũ. Item vr q ñ tãtũ sit circũstãtia q grãrũactõ est actus ingratis q est gratitudo. g ingratitudo ẽ speciale viciũ. R. dõ. q ad h q alids sit ẽ gratis duo reqrunt. s. q p loco ⁊ tpe sit memor bñficioz ad grãs agẽdũ. ⁊ q sit pmptus ad obsequẽdũ ⁊ red dẽdũ bonũ p bono. Silr ingti
tudo dupl'r dz. Uno modo obliuio bñficij cũ cõtemptu. vt pura quando est loc opinio.
⁊ tempus agendi gratias ⁊ recognoscendi. et sic est peccatum speciale contentum sub omissione. Alio mõ dz i grat qui recipit bonum ⁊ reddit malum. ⁊ hec est circũstantia peccati. et sic est in omni peccato. et tanto magis aggrauans qnto homo plura bona percepit.

Quid sit h sacrm ⁊ res

Pnia opi
nio.

Secunda

Ad intelligẽtiã ꝓsentis dist. tria ꝓncipaliꝫ ꝙrunt. Primo ꝙriꝫ ꝙntũ ad ꝑmã ptem de reditu pctĩ. Scõo ꝙriꝫ de pnĩa rõne saciẽ. z hꝫ ꝙntũ ad scõaz ptem. Tertio ad intelligentiã totiꝰ ptis ꝓcedentis ꝙriꝫ de pnĩs in rõne fundamẽti. Quãtũ ad ꝑmũ ꝙrunt duo. Primo queriꝫ vtrũ peccata redeãt quãtũ ad maculam. Scõo vtrũ redeãt ꝙntum ad reatum.

Questio j a

Q Peccata redeãt ꝙntũ ad maculã videꝫ j. Dicitur. Charitas opit multitudinẽ peccatoꝝ. Sz remoto opi mẽto apparet illud qõ opiebaꝫ. si g̃ pctũ sequẽs remouet charitatẽ. videꝫ q peccata p ipsam dimissa facit in ꝯspectu dei apparere z esse. Jrẽ sicut se hz culpa ad mortificandũ. ita se hz charitas ad viuificandũ. z ecõuerso. Sz charitas subsequẽs viuificat opa ꝑius mortificata. g̃ pari rõne culpa sequẽs facit redire mala ꝑius deleta. Item pctĩ deletio est effectꝰ gre ĩmediatꝰ. sed remota cã ꝓxima z ĩmediata remouet effectꝰ. g̃ remota gra. ꝑuat deletio culpe. si g̃ pctũ gram ꝑuat p cuꝰ actũ est deletio peccati. g̃ pctã ꝑna remanẽt indeleta. Jtẽ ista duo sunt q culpã ꝯstituũt. s. deformitas z pnitas. Sz possibile est pctã ꝑna redire q̃tum ad deformitatẽ z pnitatẽ. g̃ rẽ.

Probatio minoris. deformitas ꝯsistit in detur patione imaginis. pnitas ĩ inclinatõe. ad actũ aliquẽ fm excessum. Sz pnitas remanet post petũ. z ꝑ p culpã sequẽtem intrẽdi z aĩa deformari. g̃ rẽ. Ad̃tra. nihil qõ oĩno ocedit in nõ ens iterat oĩno idẽ. sz culpa cũ delet oĩno nõ ẽ. ergo ĩpossibile ẽ p sequẽtẽ actũ eandẽ culpã numero renouari. Jrẽ nihil reducit aliq̃d deletũ adeẽ nisi qõ ꝑt facere eẽ. sz vnꝰ actꝰ nõ facit nisi vnã maculã. siue culpã in anima. g̃ impossibile est plura genera pctoꝝ redire per vnã culpã. Jtẽ ꝯtrariũ ñ reducit ad eẽ suũ ꝯtrariũ. Sz possibile ẽ q aliꝯs q̃ ꝑmo peccauit p auariciã. postmodũ recidiuet p pdigalitatẽ. si ergo pdigalitas nõ reducit auariciã ad esse. ꝑz rẽ. Item si pctã dimissa redeũt q̃tuz ad culpã. aut ergo qr hõ hoc facit. aut qr deꝰ. Non homo nõ. qr nõ ꝑt eodẽ pctõ numero bis peccare. Deꝰ nõ. qr neminẽ põt facere pctõrẽ. g̃ nullo mõ hoc est. ergo rẽ.

6 Nº. dõm q aliquoꝝ opinio fuit q ꝑna peccata redirent. z ꝑna demerita. sicut ostensum fuit supra q redeunt ꝑna merita. z reuiuiscãt p grãm subsequentẽ. Dicebãt enĩ bona z mala q̃tũ ad mortificationẽ z deletionem. z q̃tũ ad reditũ z viuificationẽ pari passu ambulare fm illud qõ dñs dicit. Ezech. xviij. de viro iusto. q si se a iustitia auertit oĩm iustitiarũ eius nõ recordabor z de peccatore resurgente. q nõ recordaꝫ iniquitatum. Sed tamẽ illud nõ videꝫ intelligibile. q eadẽ charitas amissa redeat si ẽ habitus creatus. nec q eadẽ culpa sil'r si enĩ oĩno delet. nõ redit eadẽ q̃ ꝑius sz noua. Et tõo fuit secũda opinio magis aliq̃ntulũ temꝑata. q peccata nõ redeãt nisi p q̃ttuor pctoꝝ genera. s. p odium fraternum. p apostasiã. p contẽptũ ꝯfitẽdi. z p hꝫ q dolet se penituisse. Qñ fecerũt versus. Frẽs odit. apostata spernit. spernitq̃ fateri. Penituisse piget. ꝑistina culpa redit. Ratio aũt coꝝ ꝑter auctes que hoc dicere videnꝫ. z tãgũtur in lra fuit. qr dñs remittit culpã sub quadruplici cõditõne. s. si ipse dimittat. ꝑimo. si ꝓfecerit in fide. si cõfiteaꝫ culpam. si perpetuo detestetur culpã cõmissam. z qñ pactio frangitur nõ exñte cõditõne. quãdo aliquis peccat aliquo genere ꝺictoꝝ pctoꝝ dicunt culpam redire. Sed nec ista positio dz teneri licet fuerit magni clerici. s. ꝓpositiui. qñ nõ rectũ habet fundamentum. Constat enĩ culpam nõ deleri nisi p gratiam. constat etiam ad ꝓsentiaz gratie oĩno deleri culpã. Si enim gratia ꝑsens est. culpa oĩno deleta est. qõ si deleta est. z iam nõ est. nec ẽ qui faciat eã esse in anima. ideo nõ videtur esse ꝑbabile q ꝑter aliquã ꝺitionez deficientẽ. culpa dimissa iterꝝ redeat. Et ideo ẽ positio probabilis z recta. quã tenẽt moderni doctores. q peccata dimissa nullo mõ redeãt q̃ad culpã. Et ꝺcedendum sunt rationes quo ad ꝓtem istam. 8 Ad illud qõ obꝯ citur ꝑmo de remotõne operimẽti. dõm. q aliud ẽ operiri in ꝯspectu homis. aliud in cõspectu dei. In cõspectu homis cooperiri põt aliq̃d. ita tamẽ q ꝑter hꝫ nõ desinat. sicut pictura operitur pãno. nõ qr nõ sit. sz qr nõ apparet. In ꝯspectu aũt dei quẽ nihil pt latere operire ẽ facere qõ non sit. z hoc modo charitas operit priora peccata delendo. z ideo cũ iam nõ sunt. remoto operimẽto nõ apparẽt. Ad illõ qõ obꝯ q gratia viuificat 9 opera mortificata respondeꝫ ad hoc q nõ est simile. tũ ex ꝓte gre. tuz ex ꝓte bonoꝝ. tum z ꝓte diuine miscõie. Ex parte gratie. qm̃ ipa potentior ẽ ad bonũ q̃z culpa ĩ malum. Ex ꝓte bonoꝝ. qr connexio ẽ in bonis z manet in vnitate corporis mystici non est sic in malis. Ex ꝓte diuine misericordie. que ꝑnior est ad miserendum q̃z ad ꝺemnandũ. z ideo nõ valet. Sed alr põt ꝺici q aliud 10 est bona opera mortificari. aliud pctã deleri. Bona nã qz opera mortificãtur. non qr esse desinant. sed qr reputãtur indigna remuneratõe eterna. ꝑter ĩ indignitatẽ solum peccãtis. Sic peccata deleri. vere dicit peccati expulsionẽ. z remotionẽ talis vitũ ab anima. Unde sic̃ charitas que est habitus aĩe nunq̃z eadẽ redit si amittatur. sic nec culpa eadẽ redire põt. 11 Ad illud qõ obꝯ ꝺ effectu ĩmediato. ꝺõm q effectus hz ꝯpari ad aliquã causam duplicit. Aut sicut introducentẽ z ꝺseruantez vt lumen ad solem. z sic locũ habet illa maxima. Aut sicut ad introducentẽ solũ. z sic nõ habet locũ. Si enĩ cultellus infligit plagam. nõ oportet q destructo cultello destruatur plaga. Sic in ꝓposito ẽ intelligendum. q gratia in suo primo aduentu facit culpã quaz inuenit ĩ anima amplius nõ esse. 12 Ad illud qõ obꝯ de deformitate et ꝓnitate. ꝺõm q neutra redit omnino eadem numero. Sed q̃uis de ꝓnitate aliquo mõ possit eẽ verum. nõ intendiꝫ tamẽ deformitas que ẽ in priuatõe boni. z nota displiceute eadẽ esse non põt. z hec est culpa loquendo sicut planũ ẽ in secũdo libro.

Questio .ij. b.

Utrũ peccata dimissa redeãt q̃tũ ad reatũ. Et q sic videꝫ ꝑ textũ. xviij. Mat. Serue nequã oĩne debitum dimisi tibi. rẽ. Et post. tradidit eũ tortoribꝰ quousq̃z redderet. rẽ. Et post. sic pater vester. ergo dominus debitum qõ dimiserat iterũ exigit. g̃. rẽ. Item. ponatur q aliquis ante compieram satisfactõnem cadat in culpam. constat q satisfacere nõ potest extra gratiam. ponatur ergo q ꝺecedat. iste reatum secum portat. qui nõ potest solui per penam satisfactoriaz. ergo punitur pena eterna. Item quot peccata sunt isti dimissa. tot tenetur gratias agere. tot etiam tenetur detestari ꝺtinue peccata. Sed cum peccat vno peccato omittit gratias agere z peccata detestari. ergo tot penarum reus erit quot ꝑius erat. Item in legibus humanis seruus manumissus redigitur in seruitutem quando dominũ suum attrectat manu cruenta. vel ꝓ alia enormi offensa. ergo si leges iste a lege procedant eterna. videtur q deus similiter faciat. ergo ita recidiuantem reputat obligatum ad penam sicut ꝑius reputabat. Contra. non iudicat deus bis in idipsum. Naum. j. non ergo bis punit. si ergo aliquis ꝓ peccato cõmisso penituit.

et se puniuit · videt q̄ amplius p illo nō puniat q̄tūcū/q̄ peccet alias · g̃ ꝛc̄ · Jrē reatus pene eterne ē inseparabiliter annexꝰ culpe · ſz culpa nō pōt redire · g̃ ꝛc̄ · Jrē ſi reatus p̄cōz p̄cedentiū redit · g̃ nulla ē in mūdo vtilitas q̄ quis bñ fecit ꝛ penituit · Sz hoc videt impiū dicere · g̃ ꝛc̄ Jrē dona dei sunt sine pnīa · g̃ ſi dꝰ aliq̄d cōdonat · non poterit de cōdonatōe · g̃ nō pōt reatꝰ redire quē dꝰ dimi-
13 sit vel a q̄ soluit · ·· Ꝓ · dōz q̄ alīq̄ voluerūt dicere peccata p̄cedētia redire q̄ ad reatū · q̄z culpā sequētē tot reatib⁹ obligat ad penā quot p̄us erat obligatꝰ · Et hoc hꝰ tangit in lra · Dicebāt ei q̄ quot peccata cōmiserat · tot vinculis obligabat cū veniebat ad pnīam vt detestare/tur p̄terita mala · ꝛ hoc cū peccat · oīa vincula rūpit · ꝛ hoc tot reatib⁹ reus ē quot p̄us petā cōmisit · Sz illud nihil est · Primū · q̄ sufficit vna detestatiōe detestari cetera · nec tenet simul ꝛ semel diuisim detestari oīno · g̃ in vno nō peccat nisi omissiōe vnica · Alioꝛ opinio fuit q̄ peccata p̄ora redeant p recidiuū q̄tum ad eq̄lentiā · p eo q̄ ingratitudo q̄ est additio peccati adeo aggrauat peccantē · vt sit ita reus sicut p oīa peccata p̄cedētia reꝰ fuerat · Sz illud nō videt verū · Primo · q̄ ingratitudo pensatur fm q̄titatē bñficū · Sz maius bñficū p̄stat deꝰ cō/seruando innocētiā q̄ reuocādo ad pnīaz · g̃ grauiꝰ peccauit cū p̄mo innocentiā p̄didit q̄ q̄n postrecidiuauit · g̃ ingratitudo nō facit q̄ adeo sit petm̄ graue vt p̄cedē/tia · Secunda ingratitudo ista ē peccati circūstātia a p̄te peccātis · Sz magis aggrauat petm̄ libido vel genus peccati q̄ aggrauet circūstantia · g̃ nūq̄ ꝓpter ingrati/tudinē vnū peccatū leue fm genꝰ eq̄ pollebit peccatis p̄cedētib⁹ grauib⁹ ꝛ enormib⁹ · Et hō aliter dōm q̄ reatꝰ ē obligatio ad penā · pena aūt peccati duplex ē ſcz pena
14 dāni ꝛ sensus · Possumꝰ g̃ loq̄ de reatu peccati duplr · aut q̄tū ad penā damni · aut q̄tuz ad penā sensus · Si q̄tum ad penā dāni · sic q̄ peccat in vno factꝰ est omnium reus · credendū est q̄ petā dimissa redeūt · Si aūt loquamur q̄tū ad penā sensus sic distinguēdū est · Quia q̄dam petā sunt oīno dimissa q̄tum ad penā ꝛ culpaz · ꝛ talia nullo mō redeūt · Quedā aūt dimissa sunt in p̄te ꝛ de talib⁹ fieda est satisfactio · Et q̄n culpa sequēs tollit potētiā satisfaciēdi q̄diu manet · q̄ hoc ipm̄ iste obligatur ad suppliciū eternū · nō rōne sui p̄ncipaliter ſz rōe annexi · ꝛ sic intelligēdū est petā redire · Verūetiā q̄ aliquo mō aggrauat culpā sequētē p̄cedēs remissio · q̄ est ibi ꝛ tempꝰ p̄stitit bñficū · nō tñ ita q̄ faciat eq̄lentiā ·
15 ·· Ad illud q̄ obꝫ de autoritate Math. dōz q̄ fm alium hoꝛ modoꝛ intelligendū est · ꝛ siliter seḡns obiectū
16 patet q̄ vez cōcludit ·· Ad illud q̄ obꝫ de tentōib⁹ iā rñsum est q̄ interemptionē · q̄ nō tot tentōib⁹ tenet · sed
17 ea sola tentione q̄ tenet conterit · ·· Ad illud q̄ obꝫ de seruo manumisso · dōm q̄ in legib⁹ hūanis illud fit ad cautelā ꝛ terroꝛē · ꝛ tō nō oportet sic in lege diuina repiri · Rōnes aūt ad oppositū q̄bus oīditur q̄ reatus nō oīno redit vez ꝛcludunt ·

Consequēter quātū ad sc̄dam p̄tem q̄rit̄ de pnīa in rōne sacri · Et cum ad rōnē sacri duo ꝛcurrāt ſcz institutio ꝛ significatio de quib⁹ duobꝰ in litera agitur · ideo circa hec duo querunt̄ · Primo queritur de penitentia quātū ad institutionē · Secundo q̄n/tum ad significationē ·

Questio · · · · j · · · c ·

Utrum sacrm̄ penitētie fuerit institutū · Et q̄ sic vi/detur · ita diffinit Hugo sacrm̄ · Sacrm̄ est ex similitudine rep̄sentans ex institutōe significans · ꝛc̄ · si g̃ pnīa est sacramentū · patet ꝛc̄ · Jtem sicut dñs p̄cepit baptizari · ita p̄cepit pnīam agere · sicut patet Math · iij · Et sicut dicit Jo · iij · nisi q̄s renatꝰ fuerit ꝛc̄ · ita dicit Luce · xiij · si pnīam nō egeritis · oēs simul p̄ibitis · ergo sicut p̄cipiendo baptizari instituit baptismatis sacrm̄ · ita p̄cipiēdo penitere instituit sacrm̄ pnīe · Jrē modus agendi penitentiā in veteri lege fuit p̄fixus · sicut patet Leuitici · iij · ꝛ · v · silr̄ in noua scōm sacerdotis arbitriū · Sz talis modus nō est ex nature dictamine · ergo est ex institutione · Contra · Hugo de sancto victoꝛe dicit q̄ in lege nature nullū sacrm̄ institutū ē sub p̄cepto · ſz solū sb̄ cōsilio · Sz pnīa in lege nature fuit sb̄ p̄cepto · q̄ nemo sine ea vnq̄ saluari potuit · ergo nō fuit instituta · Jrē nullum sacrm̄ indiget institutōe q̄ō est ex naturali dictamine · sed pnīa est ex naturali dictamīe · q̄ naturaliꝫ dictat rō q̄ peccans ꝛ offendēs dꝰ p̄ pnīe būlitatē recōciliari · ergo ꝛc̄ · Jtem omne sacramentū quod institutum est variatum est · sed penitētia semper fuit ab initio vsq̄ nūc q̄ntū ad contritionē ꝛ satisfactionē saltē · g̃ nō videt̄ per legem institutū · ·· Jrē si institutū ē sacramētum · queritur · vbi · et a q̄ · Si ibi vbi dr̄ agite penitentiā · Math · iij · Similiter institutū p̄t dici a iohanne q̄ p̄dicauit penitentiā agite · Mat · iij · Sibi Math · viij · vade et ostē de te sacerdotib⁹ · Sz ꝛstat q̄ intelligebatur de sacerdo/tib⁹ legalibus · Si ibi · Quoꝛ remiseritis p̄tā · Jo · xx · 18 · Sed ꝛ · ibi est institutū q̄ō ordinis sacerdotalis · ·· Ꝓ dōm q̄ de penitētia est loqui dupliciter · aut p̄t ē recōciliatiua deo · aut p̄t est nō solū recōciliatiua deo · sed ecclie · Si loq̄mur de ipa p̄t deo recōciliat · sic ē de dictamine legis naturalis · q̄ dictat oportere de peccato · et humiliari debere · ramē cū aliqua illustratē fidei et sic tale sacramentale potius habuit insinuationē q̄tū institutionē · Ea enī q̄ natura dictabat · insinuari sufficiebat · et aliq̄ volunt dicere q̄ insinuatum fuit ante lapsū in illo p̄bo Heū · ij · Jn quacunq̄ die comederitis · ꝛc̄ · Sed illud verbum videtur potius minari supplicium q̄tū instituere remediū · Et iterū · cū penitētia sit in remediū de sua institutōne p̄maria nō videt̄ cōpetens eꝰ institutio nisi erq̄ cepit peccatū · Et ideo ē alia positio et melioꝛ q̄ dñs tūc insinuauit et instituit · q̄n pꝰ peccatum adam vocauit · Heū · ij · vbi es · Ubi dicit glosa · q̄ mouebat eū redire ad coꝛ · iuxta illō ꝓphetici · redite p̄uaricatoꝛes ad coꝛ · et multe glose q̄ hoc innuūt · et sic pz q̄ penitētia p̄t fuit sacramentū concilians deo ibi fuit insinuatum q̄tum p illo tpe sufficiebat · ꝛ illa insinuatio cum naturali dictamine sufficiebat loco institutōnis · Est et alio modo loqui de penitentia fm q̄ ē sacramentum ecclesie · et sic habuit institutionem in lege scpta · siue moysaica siue euangelica · Jn lege moysaica · q̄ nondum erat vnitas perfecta nec perfecta reconciliatio · institutionem habuit fm imperfectionem · ſcz q̄tū ad quandā generalitatem in determinatōne oblatōnū que erant loco confessionis et satisfactōnis · Jn lege autem noua vbi vnitas ecclesiastica est perfecta et recōciliatio plena · institutа fuit fm ſtatum perfectionis · ꝛ q̄tum ad formale quod ē absolutio sacerdotalis ꝛ ligatō et q̄tum ad materiale · q̄ō est quedam lucida ꝛ aperta confessio · nō solū in generali verum etiā in speciali · Et p̄mū dñs instituit per se ꝛ promulgauit · s · clauiū potestatem · Joh · xx · post resurrectionē · Scōm vero institutum fuit per apostolos · vel vt melius dicam promulgatum · quia dñs aplos docuit · ꝛ ipi a dño doctī · ꝛ autoritate ab ipo accepta immo eius autoritate ꝓmulgauerunt · Nō enim nobis tradiderunt nisi q̄ a dño vel a dñi spiritu acceperunt · ꝛ sic patet · quando · ꝛ quomō · ꝛ

vbi. ⁊ a quo. institutū est hoc sacramentum. Discedēde
19 igitur sunt rōnes hꝝ ꝓbantes. ¶ Ad illud qō obꝛ ꝙ nō
fuit institutū in lege nature. dōm ꝙ ꝓpie institutū nō
fuit ꝑcepto disciplīe vel ꝑcepto sacrali. sz magis ex ꝑ-
cepto naturali. ad quod illuminabat excitatio ⁊ visita
tio dei. q̄ hoies increpauit i signo audibili. ⁊ increpat
20 spūaliter ꝙ dolorem in lectulo. ⁊ oīa ossa hoīs marcesce
re facit. ¶ Ad illud qō obꝛ qō est ex naturali dictamīe
dōm ꝙ vez ꝛcludit fm illā acceptionē. attamē q̄ natu
21 ra ꝙ se nō sufficit. ꝓz ⁊c. ¶ Ad illud qō obꝛ ꝙ nō est va
riatū. dōz ꝙ inq̄ntū est sacm ecclie variatū est. ⁊ lex seri
pta aliq̄d addidit supra illud qō erat naturalis dicta
minis. ⁊ lex euāgelica illud aditū nō euacuauit. imo ma
gis ꝑpleuit in addēdo additōe pfecta. Nō queritꝝ vbi ⁊
a quo sit institutū. iā ꝓz exꝑdictis.

Questio ū d

De penitēria quātū ad significationē. Queritur q̄d
sit hic signū ⁊ quid signatū. Et vr ꝙ penitēria exterioꝛ
significet interioꝛē sic. Sacramentū illud significat ex
institutōe qō repsentat naturaliter. sz penitēria exteri
oꝛ naturaliter repsentat interioꝛē. g̃ illud significat ex i
stitutione. Item sicut se hz baptism⁹ corꝑalis ad spūalē
sic penitēria exterioꝛ ad interioꝛē. sed baptismus flumi
nis significat baptismū flamīs. ⁊ hoc ex institutōe. ergo
⁊ penitēria exterioꝛ interioꝛē. Itē penitēria sacm li
berat a naufragio. sed ipossibile est peccātē actualiter a
naufragio liberari nisi ꝙ penitētiā interioꝛē. ergo peni
tentia sacm in se ꝛtinet eā. sed nō in rōne signi. ergo in
rōne signati. Item pnīa pfecta ad baptismi puritatem
conatur reducere. sed peccatoꝛ nunq̄ reducit ad purita
tem illā nisi ꝙ penitudinē cordis. ergo penitēria exteri
oꝛ interioꝛē significat. Cōtra. Hugo. sacramentū ē ma
teriale elementū foris sensibiliter ꝓpositū. ex similitudine
repsentās. sed exterioꝛ pnīa nō est talis. q̄ nō est elemē
tum. ergo nō est sacramētū nec signū. Item interioꝛ pe
nitentia est virt⁹ vel act⁹ virtutis. Sz gratie virtutū et
sacꝛoꝝ differentes sunt. ergo interioꝛ penitentia nō est
res alicui⁹ sacramēti. Item q̄cunq̄ recte ordinant si
gnum ⁊ signatū in sacrāmēto. signus causa est signati ꝑ
diffinitionē sacramēti supius habitā. sz pnīa exterioꝛ nō
est causa interioris nec illa effectus. imo ecōuerso. q̄ ⁊c.
Itē cum in ꝓfectione pnīe tria sint. scz ↄtritio. ↄfessio.
satisfactio. queritur rōne cuius ōz exterioꝛ. ⁊ rōne cui⁹
ōz interioꝛ. Si ōz interioꝛ rōne ↄtritōis. ⁊ exterioꝛ rōne
ↄfessionis ⁊ satisfactōis. Cōtra. ista nō significāt con
tritionē sed potius volūtatē confitēdi ⁊ satisfaciendi.
Si dicitur exterioꝛ rōne triū. tunc ergo cū sint tria di
uersa. erunt tria sacramēta. Si dicas ꝙ vnīūtur. que
ro quo genere vnitatis vniunt. ¶ Rn. dōm ꝙ sicut in
22 iudicando de institutōe oꝑet iudiciū variari de pnīa
scōm ꝙ est sacm reconcilians deo. ⁊ scōm quod recon
ciliat nō solū deo. sed etiam ecclesie. Sic ⁊ in ꝓposito.
Scōm nāq̄ qō est sacramentū recōcilians deo. ꝑ re hz
peccati remissionē. ꝑ signo hz exterioꝛē humiliationē si
ue in habitu siue i verbo. ꝑ re ⁊ signo interioꝛē penitu
dinem. Nec oꝑtet ꝙ primū sit causa medū. sed potꝰ
econuerso. ⁊ hoc quia est ex naturali dictamine. ideo ꝓ
cedit exterius ab interioꝛ. nō exterius facit id quod in
terius est. Sed inq̄ntum est sacramentū ecclesie institu
tionem habens. sic habet rōnem causē ⁊ signi sicut alia
sacramenta. ⁊ ratio causalitatis residet penes id quod
formale est. ratio vero signi penes id quod materiale ē
23 Materiale autem in hoc sacrāmēto est humiliatio pe
nitentis. siue q̄ntum ad actum contritionis. siue q̄ntum
ad verbum accusationis. siue quātū ad penā satisfacti
onis. formale vero est absolutio sacerdotis. hec duo si
mul iuncta significant penitentiam interioꝛē sc̄m qō
per ipam est remissio culpe perfecta q̄ntum ad culpam
⁊ q̄ntum ad penā ⁊ q̄ntum ad remissionē peccati. Quā
tum ad culpam habet rōnem signi exterioris sacramēti.
Quātū ad remissionē pene habet quodāmodo rōnem
cause. Et sic patet quid in hoc sacramento sit res. s. pec
cati remissio perfecta. ⁊ quid signum. s. exterioꝛ penitē
tia fm ecclesiasticam formā in qua est humiliatio ⁊ ab
solutio. Res ⁊ signū est interioꝛ penitudo. vnde conce
dende sunt rōnes ad primā partem. ¶ Ad illud quod 24
obīcitur ꝙ nō est elementum. dōm ꝙ Hugo valde lar
ge sumit elementū ad omne illud quod exterius apparet
sensibus. vel si appropriet ad corꝑalia sacramēta. tunc 25
nō intelligitur nisi de sacramentis ꝓpīis no. le. ¶ Ad
illud quod obꝛ ꝙ gratie virtutū differūt a gratia sacra
mentoꝛ. dōm ꝙ vez est aliquo modo. sed nō oꝑtet q̄ntū
ad essentiam. sed sufficit q̄ntum ad effectum vt supra de
terminatum est in principio. ⁊ sic est in ꝓposito. Nam
penitentia interioꝛ est res exterioris fm ꝙ vltra rectitu
dinem virtutis addit vlterioꝛē effectū. s. remissionis q̄
fecte q̄ntū ad culpam ⁊ penā q̄ exterioꝛ ē pfecta. ⁊ si
mile i baptismo. vt visum ē supra. ¶ Ad illud qō obī 26
citur ꝙ interioꝛ ē causa exterioris. dicendum ꝙ q̄ hoc
sacramētum prim ē naturalis dictaminis. ptim institu
tōis. ideo signū exterius q̄dāmodo causat. ⁊ quodāmō
causat. Nā detestatio interioꝛ inq̄ntū detestatio ē bñ fa
cit exteri⁹ hoīem humiliari. sz fm qō absoluit in integr
a culpa ⁊ pena. hoc habet ab exterioꝛi absolutōne et pe
nitentia. et sic patet ꝙ conuenientissime ē ordinatio in
significādo et causādo fm ꝙ ei cōperit. ¶ Ad illud qō 27
obꝛ rōe cuius illoꝝ triū ē signū. ⁊ ico ꝙ rōe omnīū. Su
mitur em̄ cōtritio ꝑ exterioꝛi gemitu. nec tamē tria sunt
sacramenta. sed illa tria vt vnū pfectū signū significāt
penitentiā pfectā. Et hoc patet. q̄ si vere peniteꝛ corde
g̃ doleꝛ. ⁊ hꝝ significak ꝑ gemitū cōtritōis. g̃ detestak cul
pā et se redarguit. et hoc significak ꝑ vbū ↄfessionis. er
go habet volūtatē emēdandi. et hec significak ꝙ penam
satisfactōis. Nec tria cōtinet penitentia interioꝛ que ē
vna et vera virtus. ⁊ ideo oīa signa exteriora in vnum
pfectum signum ↄcurrunt. ⁊ sunt vnum sacm. ⁊ habēt
vnitatē sacramēti. ⁊ est modus specialis vnitatis. cum
multi modi assignent a diuersis. Et si tu obīcias ꝙ nō
sunt simul. dōm ꝙ saltem q̄ntum ad ꝓpositum siue vo
luntatis votum vnū maneꝛ in alio. vt qui ↄteritur ve
re ꝓponit confiteri ⁊ satisfacere. aliter nō est ↄtritio hꝝ
sic intelligendum est de alīs.

Quenter q̄ntum ad intelligentiā omnīū bo
rum que dicta sunt in hoc tractatu de peniten
tia. queritur de penitentia fm ꝙ habet rōnē fun
damenti. Et circa hoc duo querūntur. Primo de rōne
fundamenti in se. Scōo vero in relatione ad rationem
fabule.

Questio ſ e

Quæstio. 1.

Penitentia tenet rōnem fundamenti ostenditur
Heb. vj. nō rursus iacētes fundamentū penitētie ab
operibꝫ mortuis. Glo. Quod ꝓpus dixit inchoatōis ser
monē. nunc vocat fundamentū. sed i sermone quo eru
ditur veniens ad tm̄ penitentia est fundamentū. qō
patet per illum excellentem doctoꝛē Jo. qui predicauit
agite penitentiam. Patet etiam per doctoꝛē doctoꝝ
qui incepit predicationem suam ab hoc verbo. Mat.
iij. agite penitentiam. Glo. penitentia est prima virt⁹

qz ibi dicit ꝓma ꝑtus est ꝙ penitentiã ꝓmere vetere hominẽ. Itẽ impossibile est domũ dei edificare in corde nisi destruat edificiũ sathane z ipe expellat. sed hoc ꝓmo fit ꝑ introductionẽ penitẽtie. ḡ videtur q penitẽtia ꝓmo sternat. ḡ ipa est fundamentũ. Contra. ſ. ad Cor. iij. fundamẽtũ aliud nemo ponere pot ꝑter id qđ positum ẽ qđ est xps. ergo si xps solus est fundamentũ. z penitentia nõ est xps. patet cõ. Itẽ Heb. xj. fides ẽ substãtia sperandaz rerum fundamẽtũ cõ. Glo. est fundamẽtum oim bonoz. sed nõ sunt duo fundamẽta. ergo cõ. Item penitentia z impenitẽtia sunt opposita. Sz ipenitentia ẽ ꝯsummatio edificij dyabolici. ḡ nõ fundamẽtũ. ergo ꝓpositũ videt q penitentia sit cõsummatio edificij ihu xpi nõ fundamentũ Itẽ q̃rit de numero z ordine eoz q̃ ponunt in fundamẽto ab apl̃o. Ponit enim duas ꝑtes cum dicit. nõ rursus iacientes fundamentum penitẽtie ab operib mortuis z fidei ad deũ. Tangit enim duo sacra cũ dicit baptismatũ doctrine. ipositiõis quoq manuũ. Duos articulos fidei cũ dicit. resurrectionis mortuoz. z iudicij extremi. cuz multo plures sint virtutes z multo plura sint sacramenta z etiã articuli. querit quare hic tantũ tot enumerat. Item querit iuxta hoc cũ fundamentũ dicat xps. ſ. ad Cor. iij. fundamentum nemo aliud cõ. Dicat etiã penitentia in auctoritate predicta. Dicatur etiã fides Heb. xj. in textu z glo. Dicat charitas Eph. iij. i charitate radicati z fundati. Dicatur humilitas scõm Greg. q̃ dicit in moralib. totum ruine crescit qđ edificas. si molẽ fabrice humilitatẽ fundamenta nõ curas. Dicat patiẽtia scõm prudentiũ dicentẽ. nã minor est virtꝰ quã nõ patientia firmat. scõm quã cõem naturã in his reptã dicit potꝰ fundamentuz de his q̃z de alijs. Rõ. ad illud iam quesitũ intelligendũ notandũ q fundamentũ ꝺr dupliciter. Uno mõ locꝰ in quo edificiũ stabilitur. z hoc mõ dicit xps fundamentũ z hoc bñ notat in glo. ſ. ad Cor. iij. vbi dicitur q sicut totũ edificiũ materiale tendit deorsum. qz locuz fundãs est deorsum. sic spũale edificiũ tendit sursum qz xps dominus qui fundamentũ est spũalis edificij est sursum. Alio mõ dicit fundamentũ illud ꝼm qđ res locat z stabilitur in suo sustentaculo. z ꝺ põt esse tripliciter. Aut illud ꝑ quod phibens remouet. aut illud ꝑ qđ ibi locat aut ꝑ qđ confirmat z stabilit. Si est illud ꝑ quod remouetur phibens. sic ẽ penitẽtia que remouet peccati ĩmũ dicta sup quã erat ꝯstructa machina dyabolica. Si ãt sit vt collocãs. sed duo sunt in nobis ꝑ que nati sumus locari z tendere ad locũ nr̃m. ſ. intellectꝰ z affectus. Intellectus locat in xpo ꝑ fidem. z affectus locat z cõglutinatur ꝑ charitatẽ. z iõ nõ tantũ dicit aplꝰ in charitate fundati. verũ etiã radicati. Si aũt sit vt descendens z roborans. aut ꝯtra ventũ ꝓsperitatis. aut ꝺ ventũ aduersitatis. Si ꝯtra ventũ proprietatis. ẽ humilitas. Si ꝯtra ventũ aduersitatis. est patiẽtia siue fortitudo. Et sic ꝑ hoc fundat supra firmã petrã ipa aia. z sic pz q rõ fundamẽti dr̃ oĩbus dicitur ꝼm q̃ndã analogiã que oz
28 tum z radicẽ habet in xpo. ● Ad illud ergo qđ querit vtrũ penitentia sit fundamentũ. dõm q sic. accedẽti ad xpm dr̃ regione dissilitudinis siue peccati. Et ꝓz rõne
29 etiã ad illud qđ obr̃ dr̃ fide z dr̃ xpo. ● Ad illud ḡ quod obr̃ dr̃ impenitẽtia. dõm q quia ꝓuatiue opponit. z ꝺ ꝓuatiue oppositis tenet ꝺ̃ña. ecõtrario nõ. sicut pz in cõpositione z resolutione. qz qđ ẽ primũ in cõponẽdo. vltimũ est in resoluendo. iõ hec ratio potꝰ facit ad oppo
30 situm q̃z ꝓpositũ. ● Ad illud qđ querit de numero z ordine eoz q ponunt in fundamento. dõm q aplꝰ sicut dicglo. vocat fundamẽtũ sermonẽ inchoatiõis. i. sermonẽ q debet fieri bis q ad xpm sunt vocandi ꝓmo. In b aũt sermõe tria cõprehẽdit q̃ hz necessario cognoscere si q̃s vult ad legẽ xpianoz introire z ꝑ hanc ad viam venire. Oportet eñ volentẽ ad deuz ꝑtingere q sciat q̃ debet tendere. z adiutoriũ per qđ potest peruenire. z viã ꝑ quã debet incedere. Termin⁹ est ꝓmũ. adiutoriũ est sacrm. via est veritas siue virtutis opus qđ est ꝓceptuz. z hec tria scire oportet volenti ad deũ peruenire ꝼm illud Hugo. q tria sunt maxime attendẽda. ꝓcepta. sacramẽta. ꝓmissa. Via igit est i virtutibz z qm̃ ad b q recta via ꝓcedat necesse habet declinare a malo z tendere ad bonũ. iõ duplicem ponit virtutẽ. vnã per quã declinat a malo z b est penitẽtia. aliã per quã tendit in bonũ z hec est fides tendens in deũ ꝑ dilectionẽ. que sequit penitentiã q̃ntũ ad tendentiã. licet antecedat q̃ntum ad cognitionẽ. Adiutoriũ similiter oportet duplex saltẽ esse. Unũ quod liberat a malo z hoc est sacrm baptismi. in quo dimittur peccata. Alterum qđ ꝺ firmat in bono. z hoc est confirmatio siue manuũ impositio. Similiter retributionez duplicẽ oportet cognoscere. ſ. bonoz z maloz. Bonoz ꝑ resurrectionẽ mortuoz remunerandoz per gloriam. Maloz ꝑ iudiciũ extremũ. Hec optuit ꝓmo ꝓdicari. z inter ꝓma hic ꝓmo penitẽtia. z sic patet numerus z ordo z nostra etiã est instructio qualiter docere debem⁹ eos q̃ de nouo veniunt ad legẽ xpi.

Quæstio ij f

De penitentia sub rõne tabule. Et ꝓmo videt q ista duo nõ compatiant̃ se circa pnãz. ſ. tabula z fundamẽtum. qm̃ fundamentũ est subsistere. z tabule est supferri. ergo si penitentia recte dicitur fundamentũ. impro ꝓne maxime tabula appellat. Itẽ Piero. sup illud. peccatum suuz sicut sodoma cõ. Secũda tabula post naufragium est peccati abscõsio. sz penitentia cõsistit in peccati detestatione. ergo cõ. Item fundamentũ est primũ ergo si penitentia est fundamentũ z est tabula. ergo est prima tabula. ergo male dicit Piero. q sit secũda tabula. Videt eñ ista incõpossibilia q sit fundamẽtũ z q sit secundũ. Si tu dicas q est tabula scõm qđ est sacramẽtum. z fundamentũ scõm qđ est virtꝰ. Contra. si est tabula inq̃ntum sacramentũ. ergo est scõm sacm. ergo immediate ꝺ ipa dz determinari post baptismũ. Itẽ tabula ꝺr qz libat a naufragio ꝼm q virtꝰ. ḡ ẽ tabula ꝼm q vrꝰ q̃rit ḡ ꝼm quẽ tropũ dicat tabula. ● Rõ. dicendũ q pe- 31
nitentia siue dicatur fundamentũ siue tabula. sub tropo dictum ẽ. tñ scõm aliã z aliaz acceptionẽ. scõm q fit duplex translatio. Penitentia eñ est virtus. z sic cõpetit ei ratio fundamenti. Penitentia sacramẽtũ est. z sic ꝼm hoc competit ei rõ tabule. Ratio aũt huius ẽ. quia virtus vt vult Aug. de q̃ntitate anime nihil aliud ẽ q̃z equalitas mentis vndiq̃ rationi ꝺsentientis. vñ est q dam quadratura per quã aia in spũali edificio collocatur. Et qm̃ in hac collatione penitentie virtus ꝓmo occurrit in edificatõe. iõ competit ei ratio ꝓme ptis edificij. hoc aũt est fundamentũ. z ideo penitẽtie virtuti retissime aptat nomẽ z ppietas fundamẽti. Sz nomẽ z ppietas tabule competit penitẽtie sacramẽto. ● Ad 32
qđ intelligendũ oportet nosse qđ sit mare. quid naufragium. quid nauis. z que tabula. Mare est ꝑsens seculuz scõm illud ps. hoc mare magnũ. Nauis que ꝺducit ad portũ salutis ẽ vnitas ecclesiastica. De qua Sap. xiij. Transeuntes mare ꝑ ratem liberati sunt. Et Act. xxvij. Nisi in naui manseritis cõ. Naufragiũ nauis est ꝑ separationẽ z scissionẽ mẽbroz. ꝼm illud iude. hij q segre-

gant semetipos. ⁊c. Tabula est adiutoriū aliquod collatum. per quod posset ille q̄ est in periculo naufragū subleuari a periculo peccati. ⁊ hoc est sacramentū. Et cum duplex sit peccati periculū duplex ē naufragium. duplex ē sacramētū liberans a duplici naufragio. s. a naufragio originalis. ⁊ hoc ē baptism⁹. Et q̄ originale ē primū. ideo baptismus est p̄ma tabula. Et ꝑm naufragium est p̄ actuale. ⁊ q̄ ab hoc liberat penitētia. ideo dr̄ scōa tabula. Et sic patet q̄ recte dr̄ fundamētū. ⁊ recte dr̄ tabula ꝑm diuersas acceptiōes. Et recte in q̄ntū virt⁹ dicitur fundamentū. recte in q̄ntū sacr̄m liberās a naufragio dr̄ scōa tabula. ⁊ sic patet illud argumētū. ē scōa tabula. g̃ ē secūdū sacramētū. Patet etiā secūdo obiectum de cōpossibilitate horū duorū. Ad illud g̃ q̄ obr̄ de absc̄ōne. dom q̄ ē absconsio ypocrisim. ⁊ penitentiā

Dist. xxiij. de vnctionis extreme sacramēto. Preter premissa ē aliud sacramētum. scz. vnctō infirmorū. ⁊c. Supra determinatum ē de q̄ttuor sacramētis. Nec ē q̄nta ps in qua agitur de quinto. scz. de vnctōne extrema. Diuiditur aut̄ hec pars in duas. In prima agitur de sacramēti institutōne. In secūda de instituti dispensatōne. et hoc ibi Querunt etiā aliqui si hoc sacramentū. Prima ps duas cōtinet. In prima distinguit hanc vnctionez ab alijs. In secunda determiat causas sue institutōnis. s. a quo est institutū. ⁊ ꝓpter quid. ⁊ i q̄ materia. ⁊ hoc ibi. Hoc aūt sacramētum vnctionis infirmorum. ⁊c. Similiter secunda pars principalis duas habet ꝑm duas opiniones quas ponit circa frequentationem siue iteratōez sacramenti. Et primum modum ponit ibi. Querūt aliqui. ⁊c. Secundum ibi Quidam autem de omni sacro

In pte ista sunt dubitatiōes circa litterā. ⁊ primo de ordine istius sacramenti ad antecedentia et sequentia. Videt enī male ordinare. cum eīn inter oīa sacramēta vltimo det. ꝓpter quod ⁊ extrema a vnctio nūcupat videt q̄ vltimo debeat ordinari. R⁹. dōz q̄ sacramenta q̄dam respiciunt psonā. q̄daz cōiter ipaz ecclīam. vt sicut in naturis q̄daz sunt vires ordinate ad cōseruatiōnē indiuidui q̄dā ad ꝛseruationem speciei. sic in spūalibus sacramenta q̄nq̄z sunt ad ꝛseruādam ⁊ promouē dā gratiā vel ꝛsummādā circa ipam psonā. scz ordo ⁊ cōiugiū ad ꝛsummādā ipam ecclīam. et iō q̄r multitudinē respiciūt. sicut multitudo seq̄tur vnitatē. sic duo sacramēta ōdicta ꝛsequūtur alia q̄nq̄. inter q̄ extrema vnctio vltimū locū tenet. Alia rō assignata ē supra circa p̄ncipiū huius libri dist. ij. vbi tangit ordo sacramētorū.

a Vnctio q̄ fit chrismate q̄ dr̄ p̄ncipalis ⁊c. Videtur male dicere. q̄r aut vnctio p̄ncipalis dr̄ ab ordine aut a dignitate. Si ab ordine. falsum dicit. q̄r p̄ma vnctio ē

DI. XXIII

De tribus generibus vnctōis

Distinguit hanc vnctionez ab alijs duabus. a

Preter premissa est etiam aliud sacramentū. s. vnctio infirmorum. que fit in extremis oleo per ep̄m cōsecrato. Et sūt tria genera vnctionis. Est enī a vnctio que fit chrismate. que dicitur principalis vnctio. quia in eo principaliter paraclitus datur. Unde ⁊ ꝓpter abundantiam gratie duos liquores mixtos habet. oleum scz ⁊ balsamum. Oleum conscientie. balsamū fame. Chrisma vero grece vnctio latine dicitur. Nec tamen omne oleum ad vnctionē sanctificatum chrisma vocatur sed illud solum quod miscetur cum balsamo. quo capita regū ⁊ pontificum vngunt̄. quo etiam baptizatos sacerdos vngit in vertice. ⁊ pontifex per impositionē manus cōfirmādos vngit in fronte. Est ⁊ alia vnctio q̄ cathecumini ⁊ neophici vnguntur in pectore ⁊ inter scapulas i perceptōe baptismi. Aertia vero vnctio ē q̄ dr̄ oleū infirmorū. de qua nunc agitur.

Determinat causas institutionis huius sacramēti. s. a q̄. ꝓpter q̄d ⁊ in q̄ materia est institutum. b

Hoc aūt sacr̄m vnctōis infirmorū ab aplis institutū legitur Iac̄ enī Jac. Infirmat aliq̄s in vobis. inducat p̄sbyteros ecclesie. ⁊ orēt sup eū vngētes eū oleo in noīe dn̄i. ⁊ alleuiabit eū dn̄s. ⁊ si in peccat̄ fuerit dimitt̄et ei. In quo oñdit̄ b duplici ex cā sacr̄m hoc institutū. s. ad pctōrū remissionē. ⁊ ad corpalis infirmitatis alleuiationem Iñ cōstat eū qui hanc vnctio ī baptismo. Si a dignitate. adhuc falsum dicit q̄r in sacramēto ordis est vnctio maioris dignitatis. R⁹. dō. ꝓncipalis vnctio dr̄ cōfirmatio ex q̄d rupliciter. s. a loco. q̄r in frōte q̄ ē ps nobliōr in corpe. A mīstro q̄r fit ab epō. Ab elemento siue materia q̄r de oleo mixto cū balsamo. Postremo ab effectu ꝓp̄t abundātiā gratie. Unde ibi paclit⁹ in magna abundātia tradit̄. sicut etiā patuit ī aplis. ⁊ h̄ ē vnctio p̄ncipalis. Et si obj̄iat̄ de ordis sacramēto. dōz q̄ nō dat̄ amplius munus gr̄e gratū faciētis. scz amplius munus gr̄e gratis date scz auctoritatis ⁊ ptātis sacerdotal̄ vel pontifical̄. Dat̄ etiam ibi mun⁹ gr̄e gratū faciēt̄ indigne suscipientib⁹. scz nō tātū. Et nota q̄ de eadē materia fit tripler vnctio. vna q̄ baptizati inunguūt̄ in v̄tice. Alia q̄ confirmādi vnguūt̄ in fronte. Tertia q̄ inunguūt pontifices in capite. Et h̄ vult dicere in lra. regū et pontificū. i. regaliū pontificū q̄les sunt pontifices noue legis. nā reges ꝑm q̄ dicūt illi q̄ nouerunt vnguūt in scapulis. b Duplici ex cā 3

verā q̄ totū remittit. Et Hieron. loquit̄ de absconsiōe secūda q̄ fit p reuelatiōnē. nō de p̄ma. Ad illud q̄ obiicit̄ q̄ pnia liberat ꝑm q̄ virtus. dom q̄ sicut fides supplet locū baptismi vbi q̄s nō p̄r baptizari. sic penitētia virtus locū sacri. attamē q̄r h̄ nō habet nisi in articulo necessitatis vt possit a naufragio liberare. sacramentū aūt habet de se. ideo rō tabule debz sacro attribui nō virtuti. Preterea sacramentū respicit liberatōnem a malo siue a periculo. nō sic virtus. Et q̄r tabula sonat i rōnem refugū et liberatōis a malo naufragū ⁊ periculo peccati. ideo magis cōpetit sacro q̄ virtuti. ⁊ sic patet respō/sio ad obiecta omnia circa partem oppositā. Solū hoc diligenter attendendum est q̄ q̄diu sumus in hoc mari stringamus tabulam ꝓpter periculum euitandum a mari magno. 34

munus gr̄e gratū faciētis. scz amplius munus gr̄e gratis date scz auctoritatis ⁊ ptātis sacerdotal̄ vel pontifical̄. Dat̄ etiam ibi mun⁹ gr̄e gratū faciēt̄ indigne suscipientib⁹. scz nō tātū. Et nota q̄ de eadē materia fit tripler vnctio. vna 2

sacrm ꝫ institutiz ꝛc. Vñ male dicere q; vnius sacri vnic⁹ est finis. ℟. vn⁹ē finis ꝑncipalis. ꝛ nihil ꝑpedit qñ multiplex ꝑt esse vtilitas dum tñ vn⁹ sit finis ꝑncipalis. alij ꝛo p accidēs. ꝛ sic ē in ꝓposito.

c ¶ Et si ex ꝓtē/ptu vel negligē/tia sacrm ꝫ ꝑtermittit periculosuz est ꝛc. Vñ male dicere. q; negligētia in his q ñ sūt de necessitate salutis ñ generat piclm. nec facit hominē dignū dānatōe. ¶ ℟. dicendū q; vel nō tenet distinctiue sz magis intelligitur copulatiue. Vñ nō intelligitur ꝫ de ālibz negligētia. Sz solū de negligētia q generat ꝓtemptū siue q habz ꝓtēptum annexum. Vñ ita iudicandū est ꝫ de sacro sicut iudicat de sacro altaris.

nem fideliter deuoteq; ꝓcipit. ꝛ in corpe ꝛ in anima alleuiari si tamē expedit vt in vtroq; alleuietur. Et si forte corpis valitudinem illi habere nō expedit. illā q est aīe sanitatē in hoc sacramento acquirit. Et sicut in alijs sacramentis ita etiam i isto aliud est sacramentum aliud res sacramenti. Sacramentum est ipa vnctio exterior. res sacrāmēti vnctio interior que peccatorum remissione. ꝛ virtutum ampliatione perficitur. c Et si ex contemptu vel negligentia sacramentum hoc ꝑtermittitur. periculosum est ꝛ dānabile.

¶ Prima opinio de iteratōne huius sacramenti. c

Querunt etiam aliqui si hoc sacramentū iterari possit. cum baptismus et alia quedaz sacramenta semel suscepta nō iterentur. Aug. dicit sacramētum nō iterandum. ꝛ sacramēto nō faciendam esse iniuriam sed hoc dicit vbi ait de sacramēto baptismi ꝛ ordinatiōis. Vñ de ñ videtur illud generaliter accipiendū. sed de sacramēto baptismi ꝛ confirmationis ꝛ ordinationis que nullatenus sūt repetenda. quia semel tm̄ ꝛ nō sepius datur baptismus et confirmatio et ordiatio. Sacramentum vero altaris et penitentie et coniugij sepe iterari videtur. quia sepe sacramē

tum corporis percipitur. frequenter penitentia agitur. coniugium sepe contrahitur. Quare ergo vnctio similiter nō potest iterari. Si morbus nō reuertitur. medicina nō itereꝫ. Si vero morbus nō potest cohiberi. quare medicina debz ꝑhiberi. Sicut oratio iterari pōt. ita ꝛ vnctio iterari posse videtur. vtraq; enim illic cōmemorat Jacobus. et vtrunq; illic coopatur ad ferendā alleuiationē corporis et anime. Aut ergo negat vnctionē sup infirmū posse iterari ad ipetrandā sepius sanitatē mentis ꝛ corpis. cū ꝓpter idē sepe iteranda sit oratio.

¶ Scda opinio de iteratōe huj⁹ sacri. d

Quidā aūt de oīni sacro intelligi volunt q nō sit iterādū. s. fm totū illud qđ ptinet ad sacrm. dicētes q̄dā sacra sepi⁹ posse suscipi. q̄dā vo nō. Nec tñ q̄ sepi⁹ sumunt. totaliter iterant. vt sacrm altaris et vnctōis. q licet sumant sepi⁹. tñ q; nō iteꝝ bñdicit eadē hostia vel idē oleū. nō iterat sacrm cū iniuria. Sz dicet q̄s. sic ꝛ baptism⁹ nō iterat. ꝛ si aliq̄s freq̄nter baptizet. dū eadē aq̄ nō iteꝝ bñdicat. Sed aliud ē inq̄unt illi de bñdictōe aq̄ q̄ fit baptism⁹. aliud de bñdictōe panis ꝛ olei. ꝓpt ei baptism⁹ celebrari in aq̄ etiā ñ bñdicta. q; illa bñdictio p reuerētia tm̄ fit et decoꝛe ñ virtute sacri sz corp⁹ xpi nō pt ꝓfici nisi de pane cōsecrato. nec vnctio illa fieri pt nisi ꝺ oleo ab epo ꝓsecrato. Jōq; illa sctificatio ad virtutez sacri ptinere vr̄. In ꝓiugio q̄z semel tm̄ bñdicit q̄sq; nō sepi⁹. Bñdicitur ei vt ait Amb. cū ꝑma ꝛ ñ scda vxoꝛe. Si g cū ꝺ sacrm nō ee iterandū. nec iniuria ei ee faciēda rōnē dicti referas ad satisfactionē rei q̄ sacrm explet. De oīni sacro generalit id verū ē. Si vero ad susceptōz sacri. de q̄busdā verū ē q ñ iterant crebra susceptōe. de alijs vero q̄busdā nō. q; frequēter sumunt. vt hoc vnctōis sacrm qđ in oīni pene ecclesia sepe repetitur.

Ad intelligentiā pñtis distinctōis fm duo que mgr determinat de vnctōis sacro. duo ꝓncipalit grunt. Primo grit de ipo ꝙrū ad ipi⁹ institutionē. Scdo ꝙrū ad vsum siue dispēsationē. Quātū ad p mū q̄runt q̄tuor. Primo de cā eī finali. Scdo de eius efficiente. Tertio de materiali. ꝛ qrto de formali.

Questio 1 a

¶ Quātū ad cām finalē q̄r vtz istud sacrm ꝓncipaliter sit ordinatū ad morbū corpalē an ad spūalē. Et q; ad corpalē vr̄ ex ei⁹ institutōe. Jac. v. infirmat q̄s in vobis i/ducat ꝓsbyteros ꝛc. ꝛ postea dicit. et oō fides saluabit infirmū. Itē Matth. vj. vngebāt oleo multos infirmos et curabant. si g vtebant ꝫ sacro fm q; ꝺ in glo. ꝛ ꝫ ad curationē infirmātiū corpalit. g ꝓncipalit vr̄ ad ꝫ ordiari. Item sacramentū ad illud finaliter ordinatur. ꝓpter quod ꝓncipaliter dispensat. sed illud ꝓncipaliter dispensat ꝓpr infirmitatē corpalē. q; nūq; dat nisi existentibz in grauj infirmitate corpali. g vr̄ q; ꝓncipaliter

sit ad ꝫ. Itē si est ꝺ infirmitatē sicut medicina. q̄ro ꝺ tra quā. Aut ꝺ corpalē. aut ꝺ spūalē. Si ꝺ spūalē. cū nō sit ꝺ actuale vel originale. erit ꝺ veniale. Sz veniale q̄libet die iterat. g et ꝫ sacrm. sz ꝫ sacrm nō dat freq̄nter sz rarissime. g nō est ꝺ petīm venziale. g est ꝺ infirmitatem corpalem. Si tu dicas q; est ꝺ petōz seglas. q̄ro. aut ꝺ aliq̄s determinate. aut ꝺ oēs. Si ꝺ aliq̄s. q̄renō silr ꝺ alias. Si ꝺ oēs. cū sint diuerse fm diuersitatē morboz vr̄ q; debeāt diuersa ad ꝫ ee sacra. Aōtra. q; ñ sit ad morbū corpalē curandū p se vr̄. q; sacra no. le. indigne suscipientibz efficiūt q; signāt. si g viri scti digne suscipiūt sacramēta. g⁹ si haberet vnctio sp in eis efficaciā sanādi. ergo viri scti nūq; morerent. Itē multi sunt viri pfecti q̄ fm pauli exemplū desiderāt dissolui ꝛ ee cū xpo. Si ꝫ sacrm vnctōis ordinat ad vitā corpis ꝛ seruādā. g a talibz nullo mō dz suscipi. Itē sacrm ē medicina spūalis. ergo sicut medicina corpalis sanat solū morbū corpalē. ꝛ ad ꝫ est ꝓncipalit ꝛ vlr. ita vr̄ q; medicina spūalis cu/

ret solū morbū spūalē · ita q̄ ad ḥ sit vīr · totaliē · ꝛ p̄nci/
paliē · Ité si vnctio sanat morbū corpalē · aut p̄ virtutē na
turalē · aut p̄ virtutē supra naturā · Nō p̄ virtutē naturalez
hoc ꝺstat · q̄ opatio sacroꝝ nō est fm virtutes naturales
elemētoꝝ exterioꝝ · ergo p̄ virtutē supᵃ naturā · sz illa cū
pōt i infirmitatē incurabilē vt curabilē · ergo vī q̄ istō
sacm liberet a lepra · sz ḥ est falsū · ḡ ꝛ · Nº · dō · q̄ alioꝝ
opinio fuit q̄ sacm istud p̄ncipaliē ē ordinatū ꝺ seqlas
vel reliq̄as peccati q̄ grauāt · q̄ relicte sunt tā ex origina
liq̄ ex actuali · q̄ quidē reliq̄e sunt pene spūales b̄ntes
tm frequēter penas corpales anneras ꝓpter sui expur/
gationē · ꝛ iō p̄ncipaliter ḥ sacm ē ordinata penā spūalē · sz
ex oñti est ad sanādū morbū corpalē · Sz ꝺ hoc ē q̄ ꝺ
Jac · v · in institutōe istⁱ sacri · si in peccat' fuerit · remit/
tent ei · ḡ istud sacm est ordinatū ꝺ aliquē morbū pecca
ti · ꝛ hoc ip̄m tangit in glo · ꝛ cū nō sit p̄ originale nec cō/
tra mortale · relinq̄tur q̄ sit ꝺ petm̄ veniale · et hoc cōis
opinio tenet · Sz notandū q̄ de veniali petō est loq̄ du
pliciter · aut p̄t est ds in statu vie · aut p̄t ē in egressu ·
Si p̄t ē in statu vie siue in itinere · sic morbꝰ venialis
est q̄si inseparabilis · vel q̄dā necessitate iterabilis · acp ḥ
q̄dāmō incurabilis · ꝛ iō nō ꝺbuit ꝺtra ip̄m aliq̄ medi/
cina specialiter ꝛ p̄ncipaliter ordinari · imo q̄dāmō oīa
sacra valent ad eiꝰ curationē fm plus ꝛ minꝰ · Si autez
loq̄mur · p̄t aīa ē in statu egrediēdi · sic p̄t curari sine
iteratōe · ꝛ sic cū aīa possit ꝺtrahere talia crimia q̄ retra
herēt a gloria · instituit diuīa miseōia remediū q̄ aīa cu
rari possit q̄ntum ad remissionē culpe · ꝛ etiā ptis pene ·
ꝛ ḥ est sacm̄ vnctōis extreme · Modꝰ aūt curādi veni
ale petm̄ in ḥ sacro cōfūdet mō infirmitatis · venialia
aūt petā grauat aīam ꝺprimēdo ꝺorsum · vt nō ita in/
tendat in deū p̄ deuotōz · ꝛ amorē · p eo q̄ ē ibi ꝺuersio in
ordinata ad cōmutabile bonū · ꝛ p eo q̄ est minoꝝ amoꝝ
dei · sicut tāgit Aug · in li · ꝺfes · ꝛ iō cū curatio directe sit
p̄ ōrtū · p illud curat q̄ aīam aggrauatā p deuotōz sur/
sum eleuat · ꝛ q̄m corpꝰ q̄ corrūpit aggrauat aīam · cuz
illud sacm̄ sit ad eleuandā aīam p deuotionē · in q̄ aīa
recipit vigorē quēdā · in q̄ sp est ꝺletio venialiū si sunt i
aīa · ꝛ p ds repssio molestiaꝝ corpaliū si expedit ip̄i aīe
hinc est q̄ istud sacm̄ p̄ncipaliter ē ad curatōz ꝛ alleui/
ationē infirmitatis corpalis · q̄dāmō ad vigorādū aīaz
q̄ regit corpꝰ · ꝛ sic pz q̄d sit in ḥ sacro res tm̄ · q̄d signū ·
ꝛ q̄d res ꝛ signū · Signū tm̄ est vnctio exterior · Res tm̄
est venialis curatio · Res ꝛ signū ip̄a in aīa deuotōis ex
citatio · q̄ n ē aliō q̄ q̄dā spūalis vnctio · Ad cōcedēde igit̄
sunt rōnes ꝓbantes istud sacm̄ valere ad infirmitates
corpales curādas · Ad cōcedēde sunt etiā rōnes ꝓbantes
q̄ nō valet p̄ncipaliē ꝺ illas · q̄m solū p accidēs ꝛ ex cō/
sequēti vt ꝓpus oñsum ē · Ad illud ḡ q̄ ꝺ obr̄ q̄ nō ꝺbet
nisi in statu infirmitatis · ꝺm q̄ nō est ppē infirmita/
tē · sz ppē hoc q̄ apropinq̄t egressui · in q̄ p̄t venialia
pfecte curari · Et q̄ illud sit verū pz · q̄ q̄tūcunq̄ ds in/
firmet · nō ꝺbet ei ḥ sacm̄ nisi p̄sumat q̄ moriat vel q̄ sit
in articulo mortis · Et si ꝺstaret nobis de aliq̄ q̄ libera/
ret ab infirmitate · nō ꝺberet ꝺbet ei ḥ sacm̄ sicut pate
bit inferiꝰ · Ad illud q̄ ꝺ obr̄ de venialiq̄ q̄tidie itera/
tur · pz tā rōnio · q̄ nō ꝺbet ḥ sacm̄ ꝺ istud petō genꝰ · nisi
in statu in q̄ p̄sumit q̄ liberet ꝛ a culpa ꝛ a peccādi ne/
cessitate · Ad illud q̄ ꝺ obr̄ q̄ nō valet p̄ncipaliē · ꝺ ·
q̄ verē · ꝛ ḥ innuit ip̄a forma oōnis in q̄ nō fit mentio
nisi de remissiōe petoꝝ · Nō tm̄ ꝺ obr̄ q̄ nullo mō ꝺz vale/
re a simili · q̄ corpalis medicina nō sanat spūalē morbū
ꝺm q̄ nō est silē · q̄ spūs ꝺtinet corpus · vñ passiones
aīales multū redūdāt in carnē · Vñ Sap̄ · dicit spūs tri
stis exsiccat ossa · ideo nō est mirū si tranquillatur aīa
ꝛ vigoratur ꝛ lenificat · si etiā ḥ redūdat ad corpꝰ · sicut
etiā ḥ sacm̄ respectū ḥz ad corpꝰ reuelādū · ꝓpter alleui 11
ationē spūs · Ad illud q̄ ꝺ q̄ p quā virtutē ḥ fiat · di/
cēdū q̄ p̄ virtutē supra naturā · sz illa opat fm diuinā isti
tutionē · q̄ voluit p ḥ sacm̄ facere secretū fidei · ꝛ tra nec
sēm legē cōem ab infirmitatib⁹ incurabilib⁹ liberare ·
Et iterū i ḥ sacro aliq̄d ē naturale · aliq̄d supra naturam
Affectus nāq̄ q̄ erit i spū ē supra naturā · sz q̄ ille redun
det i carnē · illō naturale ē · fm q̄ i p̄s · dicit hō deuotus ·
sitiuit i te aīa mea · ꝛc · Et iterū alibi · P̄ eflouit caro mea
ꝛc · Quæstio · ij · b · Cap 2:

De causa efficiēte sine instituēte · ꝛ q̄ · vtrū ḥ sacm̄ insti/
tuit xp̄s · vel aliq̄s eiꝰ discipulꝰ · Et q̄ xp̄s vī · q̄ legisla/
toris ē leges instituere · Sz sacra oīa sūt leges ꝛ statuta
in lege euāgelica · ḡ nō solū ḥ instituit xp̄s · Verūtamē oīa
Ité ds p seipm̄ instituit oīa sacra ve · le · moysi loq̄ndo ꝛ
p̄cipiēdo · Vñ i p̄ncipio cuiuslibet sacramētalis p̄cepti
dicit in Leuit · locutus ē dñs · ꝛc · Si ḡ sacra euāgelica
sūt multo digniora · vī · ꝛc · Ité sacm̄ sicut habitū est
supra · dist · xij · est in q̄ diuina virtus secretius opatur
si ḡ virtus diuina opatur i sacris p̄ncipaliē cū instituere
sacm̄ sit maioris dignitatis q̄ opari in sacro · ꝛ opa
tio ē a diuina virtute · ḡ ꝛ institutio · Ité Marci · vj ·
dicit q̄ discipuli inungebāt oleo multos infirmos ꝛ cu
rabātur · Sed ꝺstat q̄ apostoli nondū erāt tāte auctis
q̄ p se auderēt aliq̄d instituere · ḡ vī q̄ dñs eis mādaue
rit · ḡ vī · q̄ ip̄e instituit · Cōtra · magr̄ dicit i lra · hoc sa
cramētū legit ab apostolis institutū · Ité alibi non
habemus mādatū de ḥ sacro · nisi Jacobi · v · ḡ · videtur
ibi institutū fuisse · Ité oīe sacm̄ q̄ xp̄us instituit
ip̄e p se exhibuit · sz xp̄s ḥ sacm̄ nō exhibuit · q̄ nunq̄ i/
firmos oleo sz solo ꝛbo sanauit · ḡ · ꝛc · Ité oē sacm̄ q̄
xp̄s instituit habuit figurā i ve · test · sz ḥ non habuit ibi
figurā · q̄ nunq̄ legim⁹ infirmos ꝓpter curationē i ve
teri test · inungi · ḡ videt q̄ institutio but⁹ sacri nō ꝓtinu
erit ad xp̄m · Nº · ad hoz intelligētiā notandū ē q̄ alij 12
qui dicere voluerūt oīa sacramēta instituta fuisse a xp̄o
q̄m ip̄e fuit legislatoꝝ · Vñ q̄uis non expⁱsse legat ꝺ ꝺfir
matōne ꝛ extrema vnctōne · tamē credēdū ē ip̄m instru
isse · ꝛ ḥ aliq̄ mō innuit ꝺ cōfirmatōe cū manꝰ ꝓpus ip̄o
fuerit · Matḥ · xix · De extrema vnctōne cuz discipulos
ad p̄dicandū misit q̄ oleo ungebāt infirmos ꝛ curaban
tur · sicut ꝺ Marci · vj · Nec dubiū q̄n ꝓ mādatū ip̄ius
ḥ fecerit · Si aūt apostoli dicūtur aliq̄ instituisse · hoc ē
q̄ institutionē ꝓmulgauerūt · sicut beatꝰ Jaco · cōfessio
nis ꝛ vnctōis · Sz tm̄ cū i euāgelio sufficiēter lex euange
lica exⁱpmat · ꝛ euāgelica lex ꝺtineat xp̄i statuta ꝛ facta ·
et magis statuta q̄ facta · quo ꝓbabile ē · vt oēs euāgeli
ste sic sub silentio tā nobilia sacra q̄ tā fissent si xp̄s insti
tuisset · cū ex his nr̄e saluti ām̄iculū eliciat · Et iō ꝓba
bilⁱ alij dicūt ꝛ magr̄ videt hoc sentire · immo apte ꝺt · q̄
spūs̄cūs p apostolos ḥ sacm̄ instituit · sicut ꝑ dcm̄ est
de sacro ꝺfirmatōis · Et q̄ ḥ potuerit ee mānifestū ē · cuz
ip̄e sit doctoꝝ p̄cipuꝰ sic ꝛ xp̄s · Et exēplo pz · q̄ apli spū
sctō dictāte formā baptismi a xp̄o institutā ꝛ ꝺfirmatā
ad xp̄s mutauerūt · q̄tomagⁱ q̄ xp̄s insinuauit institu
ere ꝺcuerūt · Et q̄ ita fuerit ꝺgruū manifestū ē si attē/
dat diuersitas sacramētoꝝ · Quedā eni sūt sacramēta cō
munia le · ve · et no · q̄dā ꝓprissima le · no · quedā medio 13
mō · Oīa sūt illa q̄ sūt q̄dāmō ex dicramine nature · q̄
q̄si idē manet · illa sacramēta ab initio cucurrerūt · vt
matrimoniū ꝛ pnia fm q̄ ꝺo recōciliat · ꝛ hec q̄dē ds̄
ibs cōsūmauit ꝛ ꝺfirmauit i le · no · nō euacuauit · Que/

dã sunt pp̃ūssima le·no·ꝛ hec sunt que signãt gr̃am in rali staru q̃ pp̃rie cõperit le·no· hec aũt duo sunt· cõfir/matio ꝛ vnctio· vbi signat gr̃a spũsctī ſm quã inungit ꝗs in pugilẽ vt p xp̃o audeat mori· ꝛ in regẽ vt ī regnũ celoꝝ possit introire rancẽ in suũ· Hoc ẽ no·le· pp̃muz·tõ in ve·te·nõ habuerũt certã figurã hec duo sacra· Ar qz signat spũsctī gr̃am in aliq̃ abundantia· ꝛ spũsctus abũdanter nõ fuit datꝰ quouscz ihs nõ fuit glorificatꝰ sicut dr Joh· vij· iõ hec duo sacra a xp̃o fuerũt insinuata· ſz post a spũsctõ fuerũt instituta· Quedã sunt sacra media q̃ in ve·le·nõ fuerũt in v̄itate· fuerũt tñ in figura ꝛ significatõe· sicut baptiſmꝰ· eucharistia· ꝛ ordo· ꝛ qz xp̃s legẽ impleuit· ꝛ figuras euacuauit· hec tria sacra p seip̃m instituit· sic pz quõ cõgruentissime statuta ꝛ institura sunt ecclĩastica sacra· vt nihil sit gestũ p oblionẽ ſz ſm inenarrabilẽ dei dispẽsatõz· Locedẽde igit sũt rõnes pbantes spũsctm̃ p aplos ihs sacrm̃ instituisse.

14 ¶ Ad illud g̃ qõ obr̃ q ihs est legislatoꝛis· dõ· q spũssanctus supleuit ihs qõ ipe dñs dimiserat ī doctrina· sicut dr Joh· xvj· multa habeo vobis dicere q̃ nõ potestis portare mõ· ꝛ post· cũ venerit ꝛc· Vñ sicut supleuit qõ derat de doctrina ſm dei ordinatã dispensationẽ· ita etiã de institutione ex cã cõgrua qõ dimissuz erat· Nec sũt

15 duo legislatoꝛes xp̃s ꝛ spũs ei· ¶ Ad illud qõ obr̃ q p semetip̃m· dõ· q ipe imediate loqbat moysi· ꝛ post moyses p̃cipiebat plis sicut nũcꝰ dei ꝛ ministeꝛ· sic spũssanctus aplis· ꝛ ipi vt ministri plis exponebant· vñ sacroꝝ institutoꝝ nõ attribuim̃ nisi deo vel p filiũ vel p spũscti· nec credẽdũ ẽ quẽ aplꝰ ihs p se instituisse· ſz totũ collegiũ· ſz iacob pmulgauit· sicut sniam tulit de obuantia legaliũ Act· xv· Ar p ihs pz sequẽs· q· sicut deus opat p̃cipalit· ꝛ sacerdos vt mĩster· sic istitutio sacroꝝ respicit deũ vt autoꝛẽ· ꝛ aplos respicit vt mĩstros in

16 pmulgãdo· ¶ Ad illud qõ obĵcit q aplī vngebãt oleo dicendũ q ibi nõ fuit ihs sacrm̃ institutũ ſz insinuatũ ꝛ ihs pz· q· ꝛ vnctio illa p̃cipalit fiebat ad sanitatẽ corpalez· nõ ad curatoꝝ spũalẽ p̃cipalit· Añ sicut grãm sanitatis tũc habebãt apli· ꝛ iõ potestã ligãdi ꝛ obsoluẽdi· sic olim illud defuiebat siue opabat ad salutẽ corpis· nunc aũt p̃cipalit opat ad salutẽ spũs· sicut ī ipa forma euidenter exp̃mit·

¶ Questio iij c

De buiꝰ sacri materia· ꝛ dic magister q materia buiꝰ sacri est oleũ ab epo ꝺsecratũ· Sz vr q magꝭ deberet adhibere aliꝺ elemẽtũ ꝗ oleũ· Primo· q ihs sacrm̃ ẽ p̃cliatũ ꝛ mortī appropinqntiũ· ꝛ hi maxime sũt ī articlo necessitaꝭ· g̃ talibꝰ maxime de oleo cõi puideri dz· si g̃ aq cõioꝛẽ· vr· ꝛc· Itẽ ī cõfirmatõe in q̃ dat gr̃a abudans nõ solũ ẽ elemẽtũ olei sz etiã balsami qõ ẽ pciosũ· g̃ cuz ihs sacrm̃ introducat hoiem ī regnũ qõ ẽ pciosissimũ p̃muꝰ· videt q in eo deberet esse balsamũ· Itẽ vr q non oprtat esse ꝺsecratũ· q· baptiſmꝰ ꝛ eucharistia ī qbꝰ ẽ magna gr̃a ꝛ efficacia nõ indiget materia ꝺsecrata alia sctificatione· cz q̃ fit ī sacri forma· g̃ pari rõne nec vnctio extrema· Itẽ ad pfectũ esse sacri ista duo sufficiũt· ſ· significatio ꝛ sctificatõ· significatio ẽ p elemẽtũ· sctificatio ẽ p verbũ· ſz hec duo sũt· si ꝗs inungat de simplici oleo· ergo vr q ibi sit sacrm̃ pfectũ· Itẽ si oprtet sacrm̃ vnctõnis fieri de oleo ꝺsecrato· gro cui cõperit nomen vel rõ sacri· an oleo· an vnctõi· Q vnctõi vr p ipaz denoatõz sacri· Sz q oleo ꝺsecrato videt q· oleũ ẽ signũ· ꝛ oleum ꝺsecratũ ẽ sacrm̃ qõ nõ tm̃ hz significatõz· ſz etiã q̃ddaz genꝰ causalitatis p bñdictionẽ· g̃ videt q habeat ī se cõpletã sacramẽti rõnẽ· Itẽ panis ꝺsecratꝰ ẽ sacrm̃ nõ ipa mãducatio· imo potius ẽ vsus· g̃ videt silr ī pp̃osito· q oleũ ꝺsecratũ sit sacrm̃· ꝛ vnctio sit vsus· g̃ nõ cõuenienꝭ notatur· Qõ si nõ ẽ verũ· nõ vr ꝰ exigi materia ꝺsecrata· ¶ Itẽ videt q nec oprtet esse ꝺsecratã ab epo q plus ẽ ꝺsecrare siue coꝛpꝰ dñi ꝺficere vbi ẽ trãssubantiatio q̃ oleũ vbi manet eadẽ vsia· ſz simplex sacerdos p̃t p̃muz· g̃ ꝛ scõm· Juxta ꝰ ẽ qstio q̃re deber esse oleum ꝛ q̃re simplex nõ mixtũ· ꝛ q̃re ꝺsecratuz ab epo· ꝛ si illa ꝺsecratio facit oleũ ꝺsecratũ· ¶ Ad pdictoꝛ intelligẽtiã ẽ notãdũ q aliq̃ dicere voluerũt q materia in ꝰ sacramẽto ẽ oleũ· ſz ꝺsecratio cpalis supueniẽs facit cẽ sacramẽtũ· ſz inunctio ꝺsequẽs ẽ sacri vsus siue dispẽsatõ Sz qm̃ istõ repugnat denoatõi sacri· ꝛ etiã cõi opinioni· iõ melꝰ dr q sicut aq ī baptiſmo ẽ elemẽtũ· sic ī cõsirmatõe crisma· ꝛ in vnctõe oleũ ꝺsecratũ ab epo· Ratio aũt sumi p̃t a pte instituentis· ꝛ etiã a pte finis· A pte instituentis· qm̃ enī xp̃s p semetip̃m instituit· ꝺ p semetip̃m potuit sctificare baptiſmũ ꝛ eucharistiã· ideo non est alia ꝺsecratio pparãs necessaria· ſz solũ ad solẽnitatẽ facit· ſz ihs sacramẽtũ spũsctus instituit p aplos ꝺ nõ poterãt sctificare nisi p deũ· iõ materia ẽ nõ simplex elementũ· ſz oleũ p ꝟbũ ꝛ inuocationẽ sctī spũs ꝺsecratũ· et hoc p ꝟbũ epoꝛ· ꝺ sunt successoꝛes aplꝰ· vt sic spũs instituit p aplos· sic etiã nũc cõsecrek p epos· A pte finis sumit rõ· qm̃ ihs dat gr̃a sanãs lãguores spũales ꝛ datur gr̃a ordinãs ad sanitatẽ pfectã· que ꝺdẽ ẽ glic· ideo deber signari p oleũ qõ ẽ curatiuũ rõne curatõis· ꝛ p oleũ ꝺsecratũ rõne ordinatõis ad supueniẽtẽ curationez· ꝛ p oleũ simplex nõ pmixtũ· qz ad ingressuz in gloriã reqrit ꝛ sufficit bona ꝺscia· Dis visis facile est soluere ad obiecta· ¶ Ad illud em̃ qõ obĵcit de cõitate medicine· dicendũ q istud nõ est sacrm̃ necessitatis· ꝛ preterea modicũ de elemẽto sufficit· ꝛ ihs põt vbiqz locoꝝ haberi· ꝛ iõ nõ ẽ piculũ aliqõ· Preterea cuitatio piculi nõ dz p̃iudicare dignitati ꝛ cõgruitati sacri· ¶ Ad illud qõ obr̃ q deberet miscerī cũ balsamo sicut ī ꝺfirmatõe· dõm q nõ est sile· qz in ꝺfirmatõe dat gr̃a ad pugnãdũ in vita· p quã oprtet ambulare nõ solũ ſm placitã ad deũ vez etiã ad p̃ximũ· Sz in vnctõe dat gr̃a ad resistẽdũ dyabolo ne possit detinere· ꝛ ad hoc nõ est necessaria fama ſz bona conscictia· ꝛ qz balsamũ aromatizãs significat bonã famaz oleũ mites bonã ꝺscian· iõ ꝛc· ¶ Ad illud qõ obĵcit q euchariſtia nõ indiget alia ꝺsecratõe· dicẽdũ q nõ est similẽ· tũ ex pte instituẽtis· tũ ex pte finis vt visum est.

¶ Ad illud qõ obr̃ q in oleo nõ ꝺsecrato si fiat vnctio est significatio ꝛ sctificatio· dicẽdũ q falsum ẽ· Primo em̃ deficit significatio· q̃ nõ tm̃ exigit repsentatõz ſz etiã institutoꝝ· sic aũt institutũ ẽ fieri· Secõ deficit sctificatio· qz nõ hz ꝟbuz efficaciã nisi habeat cõpetẽs elemẽtũ.

¶ Ad illud qõ obĵcit q oleũ ꝺsecratũ ẽ sacrm̃· dicẽduz q pp̃rie loquẽdo nõ est sacrm̃ ſz ad sacrm̃ ordinatũ· Et rõ buiꝰ est· qz nõ hz nec pfectã significatoꝝ· nec sanctificationẽ quouscz applicek infirmo· ꝛ supueniat sacerdotalis ordo· tũc eũ significat gr̃a inunges· ꝛ tũc est p̃mo psens nõ añ· ꝛ iõ nõ est silr de corpe dñi· vbi in p̃ma sanctificatione fit ꝺuersio ꝛ post nõ addik vberioꝝ interioꝝ sanctificatio q̃ nouã introducat ꝰ tutẽ· ¶ Ad illud qõ obĵcitur q sicut sacerdotes possunt coꝛpꝰ dñi cõficere· ita ꝛ oleũ ꝺsecrare· dicendũ q nõ valet· qz tanta ẽ ptãs in ministris ecclesie cõtam distribuit dñs mẽbris· nec oprtuit ptãtem ꝺsecrandi oleũ ita cõicari sacerdotibꝰ sicut ꝺficiendi coꝛpꝰ xp̃i· qz vnꝰ epus faciliter toti p̃uincie põt vnctẽis oleũ ꝺsecrare· sed nõ p̃t q̃tidie in singulis p̃rochiis missaz cantare sicut decet· cũ ille sit panis q̃tidianꝰ ꝛ cõis oiboꝝ· ꝛ sic pz istud·

Questio quarta

Questio ūū d

De forma huⁱ⁹ sacramēti. ꝛ q̄ritur vtrū forma ꝟbi sit de eēntia huⁱ⁹ sacramēti. Et q̄ sic videt̄ ꝓmo q̄ ritū ylis ecclesie q̄ybiꝫ locoꝝ vnctōꝫ tribuit cū benedictōe sacerdotali. Itē ꝓbat̄ p illud Jaco. inducāt ꝓsbyteros ꝛ oret̄ p eo vngētes eū oleo. g̃ ꝓmittit̄ oro ante vnctionē. ꝛ videt̄ q̄ illa sit de integritate ve vnctio. ꝛ hoc ꝓbat̄ p litterā sequētē. oro fidei saluabit infirmū. g̃ efficacia sacramenti ꝑncipaliter resider penes ꝟbum oronis. Itē hoc ipm videt̄ per simile in alijs sacramētis. q̄ sacramenta noue le. sanctificāt per verbū vt dicit Hugo. g̃ parti rone videtur q̄ istud sacramētū. Itē sicut̄ in alijs necessaria est intētio. ꝛ io est ꝟbuꝫ etiā artans intentionē. ita et in hoc necessaria est intentio. g̃ parti rōne ꝛ verbi exprimētis siue artātis intentōꝫ platio. Cōtra. oīa sacramēta ex fonte sacre scripture oriū habēt. q̄ nullū sacramētum est in ecclesia. quin ꝺscribat̄ in scriptura. Sꝫ huⁱ⁹ sacramēti forma nūq̄ ꝺscribitur nec ab euāgelista nec ab aplo. g̃ ꝛc. Itē oīa sacramēta que habēt formā. eādez debent habere p totā ecclesiā catholicā. q̄ variatio forme est variatio sacramēti. ꝛ sacramētū debet eē vniforme sicut fides ꝛ ecclesia. Sꝫ hoc sacramētū nō hꝫ eandem formā. nā in ecclesia gregoriana est hec forma. per istaꝫ sanctā vnctionē ꝛ suam pīssimā misc̄diam indulgeat tibi dominᵘ⁹ quicq̄d oculoꝝ vicio ꝺliquisti In ambrosiana est hec. vngo te oleo sanctificato in noīe patris ꝛ filij ꝛ spūssancti. vt more militis vncti ꝓparat⁹ ad certamen aereas possis superare potestates. vel similis huic. ergo nō videtur q̄ aliqua forma sit substantialis. Itē omnes sacramentoꝝ forme tradite sunt p oratione indicatiuā. sed forma huⁱ⁹ sacramēti tradita est per oronem deprecatiuā. g̃ nō videtur cōueniēter assignata. Aut nō est forma. q̄m sacramēta no. le. certitudinaliter ponūt suū effectum. g̃ per oronem indicatiuā ꝺbꝫ exꝑmi nō per deprecatiuā. Itē ꝑm beatū Jaco. oratio fidei est illa que ē necessaria. si g̃ oro est ad deū. ꝛ ad deū oratur melⁱ⁹ gemitu cordis q̄ꝫ voce oris. videtur q̄ ad istⁱ⁹ sacramēti ꝑfectionē ñ opteat aliq̄d oreten⁹ exꝑmi. Quer̄ igit̄ si formā hꝫ
24 q̄ sit forma. ꝛ p quē modū. ℟. dicēdū q̄ aliq̄ voluerūt dicere q̄ istud sacramētū nō habebat formā ꝟbi eēntialē sꝫ q̄ solū erat ꝺ bene eē. ꝛ io nō fuit exꝑssa. nec in ecclesia inuenitur vnica sed diuersa. Sꝫ tamē istud nō est secuꝝ dicere. nec ꝑm tertū scripture. cū in istⁱ⁹ sacramēti īstitutōe marimā vim videat̄ iacobꝰ oronē ꝟstituere ꝛ sibi totā efficaciā attribuere cū dicit. oro fidei saluabit. nō dicit vnctio. Oro aūt fidei ōr nō ipius inungentis sed ipius ecclesie in cui⁹ fide admīstrant sacramenta. sicut g̃ in alijs sacramētis nō sufficit corde credere nisi fiat ꝓfessio in verbo exteriori. sic intelligenduꝫ est hoc q̄ nō sufficit oratio mētalis sine vocali. ꝛ ꝛō forma verbi est ꝺ integritate sacri. forma inq̄ verbi ꝑm q̄ est exꝑssiua oronis fidei. ꝛ hꝫ ꝓpter talē institutionē istⁱ⁹ sacrām ti. Ad nona q̄ ē forma ꝟbi q̄ exꝑmit actū ꝛ intentionem iacobi. ꝛ talis ē p modū indicatiuū. ꝛ non est ꝺ sacri necessitate. sed cōgruitate. ꝛ hec ī aliquibꝫ ecclesijs habet. sꝫ nō ī romana. q̄ marime vitat eos q̄ ꝓnt esse occasio ꝺrotandi. Ad ē forma q̄ exꝑmit oronem. ꝛ qm̄ oro ē p modum deprecatiuū. talis forma ē deprecatiua. ꝛ hec ē de necessitate sacri huⁱ⁹. ꝛ habet̄ in oībus ecclesijs. qm̄ hec tāgitur ī institutōe huⁱ⁹ sacramēti. ꝛ quonīā nō exꝑmitur verbū determiatū sꝫ solū oro fidei. ideo nō oportet q̄ sit vniformis ī verbo oronis. sed solū q̄ sit ī sensu. Ad aūr q̄ras
25 26 q̄re in isto sacramēto potius ē oro de essentia q̄ꝫ in alio ℟. q̄ rō ꝑncipalis ē institutio. Ad q̄ras rōnē institutionis. dicī ꝓt q̄ hec hꝫ rōnē ꝺ gratuitatis multiplicem. Prima ē ex ꝑte suscipiētis. q̄ ꝓpter infirmitatē ē ꝺcitturus. ideo oro ē releuādus. Ad cōa ē ex ꝑte modi curā. ꝺ q̄ ē p deuotionē ꝛ eleuationē anie ad spūalia. ꝛ q̄ nō sup oīa excitat aīam est oro. ideo. ꝛc. Tertia rō est ex ꝑte ministerio sacerdotis. ꝛ quonīā in remissione culpe sacerdos nō se habet nisi p modū deprecantis. vnde ꝛ ab solutōne sua vtit oronē deprecatiua. vt ī ꝑcedentibꝫ habitū est. huic ē q̄ optime institutū fuit vnctionē nō fieri sine oronē cui⁹ expressio est forma sacramenti. vt ostēdūt rationes. His visis facile ē respōdere ad obiecta. Ad 27
illud enī quod obr̄ q̄ nō habet oriū ex fonte sacre scripture. dicendū q̄ falsū est. vt patꝫ. imo ab illo ꝟbo habitu cobi. oro fidei saluabit infirmū. Ad illud qō obr̄. q̄ 28
nō ē eadē forma. ꝺm q̄ ꝑm id qō ē necessariū. ꝛ essentiale sacramēto eandē oportet esse. Sꝫ forma ꝟbi nō est necessaria rone vocis exterioris. sed pt ē exꝑssiua ꝟbi interioris. Ad illud qō obr̄ ꝺ oronē indicatiua. ꝺm. 29
q̄ nō est simile de hoc sacramēto ꝛ de alijs. p eo q̄ illud habet aliquā specialem rōnem quā nō habuit aliud. vt visū est. Ad illud qō obr̄ q̄ melius oratur gemitu cor 30
ꝺ sideraꝭ qō ē interius sed etiā signū exteriⁱ⁹ rone cuius habet rationē sacramēti. ꝛ sic patet totū. Quāuis enim aliquis crederet trinitatē. nisi exprimeretur. in baptismo non daret sacramentū. ꝛ sic in ꝓposito ē intelligēdū

Consequēter q̄ritū ad secūdū articulū qōnis q̄r. ꝺ huⁱ⁹ sacri dispēsatōe. ꝛ circa hꝫ q̄ritur q̄tuor ꝓmo qr̄ ꝺs ꝺbeat āmīstrare hꝫ sacrām. Secūdo cui ꝺbeat dispensari. Tercio in q̄ membro siue loco. Quarto ꝛ vltimo q̄ties.

Questio ſ. e. Questio ſ.

Circa quā ꝑcedit sic. videt̄ q̄ hꝫ sacramēti āmīstratio solis epis cōperat. ꝓmo q̄ simile. Sacramētū cōfirmari rōe ꝛ sacrm illud. Itē ī moralibꝫ nobilioris artificij est. vt instrumēto facto ꝺ ipm facere. vñ nobiliores ēmiles q̄ vtit ense. ꝺ faber q̄ facit. g̃ si epūs solū oleū ꝟsecrat videt̄ q̄ ipe solꝰ hoc oleo inungere ꝺbeat. Itē ī naturalibus videm⁹ q̄ eadē vis q̄ ꝓpat materiā inducit formā. et hoc spectat ad rectū ordinē opandi. si g̃ gratia et virtus ꝟformis ē nature. cū epūs materiā ꝓparet. videt̄ Sꝫ ꝟ ostēdit q̄ extēdat se ad oēs. q̄ ꝟbū ꝛ elementū cōstituūt sacramētū. sꝫ oleū ꝟsecratū ꝑt āministrari p simplicē laycū ꝛ etiā ꝟbū dici g̃ ꝛ sacramētū ministrari.

Itē q̄ ita ꝺbeat eē videt̄. q̄ illud ē sacramētū eoꝝ. q̄ sūt ī extremo mortis articulo. sꝫ ralibꝫ frequēter nō pōt subueniri p sacerdotē. g̃ videt̄ q̄ saltē p laycū eis sbueniri possit. Itē hꝫ oñdit exēplo. q̄ legit̄ ī legēda scē genouefe q̄ ipa inungebat oleo ifirmos ꝛ curabat eos. g̃ vī q̄ hꝫ saltē specter ad viros sctōs. ℟. ꝺbꝫ. q̄ hꝰ saci ꝺ 31
spēsatō ex officio spectat ad sacꝺotes. ꝛ illō ꝟfirmat auctoritas ꝛ rō. Ja. vl. ōr. iducat ꝓsbros. ꝛc. ꝛ orent sup cū. Rō. q̄ cū hꝰ saci materia sit oleū ꝟsecū. nō ꝺbꝫ āmīnistrari nec ꝟtingi nisi ab eo q̄ hꝫ manꝰ ꝟsecratas. ꝛ talis ē sacerdos. io nō se extēdit ad oēs. Nec ad solos epos. q̄ cū hꝫ sit sacrm ꝓclitātiū q̄ nō ꝓnt adire platos sꝫ magꝫ ecōuerso. ꝺbꝫ multos pire. Sꝫ a solis epis ꝺbri ꝺbꝫ. io dispositū fuit spūssancꝰ q̄ vnguētū nō solū eēt in capite vel in barba aaron. sed etiā ꝺscenderet vsq̄ ī oīa vestimēti. scz vsq̄ ad inferiores sacerdotes. Nec soluꝫ sumitur ratio a ꝑte vnctionis. verumetiā a ꝑte oronis

nis·qñ ei officiū mediatōis sacerdotib⁹ cōpetit·sic cō/
petit offerre dona ⁊ sacrificia p pctis·nec solis epis·nec
etiā layc⁹·sz etiā dispēsatio hui⁹ sacri·cui⁹ efficacia pn
cipalit assistit in oīone fidei·cui⁹ est sacerdos ⁊ miſter ō
32 rōne sui officij. ¶ Ad illud qđ obr dr firmatōe·dđ·q
nullo mō est sile·Primū·q firmādi pñt adire epm·n
sic inungēdi·Preterea manuū ipositio solis aplis cō/
perebat·sz infirmoz curatio vsq ad alios discipulos
descēdebat·at sacrm firmatōis ē sacrm ipositōis ma/
33 nuū·sacrm vnctōis ē ad curatōz ordinatū. ¶ Ad illud
qđ obr q in moralib⁹ nobilius ē vti instrumēto ⁊c·dđz
q illud necessitatē hz vt plurimū i moralib⁹. Et trō hui⁹
est qñ grad⁹ dignitat⁹ est i eis fm ordinatōz ad finē·et
vtens instrumēto imediatior ē opans q̄ fabricās·sz in
bīs op⁹ ecclie ē grad⁹ fm cōparatōz ad primū pncipiū·
erq fluit totū regimē ⁊ opatio in corpe ecclie·⁊ iō virt⁹
prior supior ē. Vñ supior est eps q ordinat sacerdotē ad
celebrandū·q̄ ipe sacerdos q celebrat·sic i ppōsito ē in/
telligēdū. Preterea nō est tāte fruitutis oleū cōsecrare sic
infirmos inungere. Primū ei sufficiēter potuit fieri ab
vno·scōm vo mīme·iō voluit spūsctūs scōm mag⁹ cō/
34 municari q̄ primū. ¶ Ad illud qđ obr q eiusdē est for/
mā inducere cui⁹ ē materiā pparare·dđm q vez ē de for
ma q̄ p̄sicit illā pparatōz·sicut faber fabricādo ferrū in
ducit formā ensis·sic eps qñ bñdicit inducit cōsecratōz
sz ppter h̄ nō oportet q illo oleo vrat sicut nec faber ense.
35 ¶ Ad illud qđ obr q hbuz ⁊ elemētū faciūt sacrm·dđ·
q vez ē in aliq⁹ sacris q̄z dispēsatio oīb⁹ ē cōmissa·sz
nō est vez in oīb⁹ vt in eucharistia·⁊ sic intelligēdū de
36 vnctōe extrema. ¶ Ad illud qđ obiicit de extremo mor
tis articulo·dđm q devotio pt supplere absentiā sacer/
dotis·⁊ iō nō est necesse oīb⁹ cōmitti·maxime cū sacer
dos satis de facili possit adesse·nisi absit ꝓpter negligē
37 tiam infirmi. ¶ Ad illud qđ obiicit de setā genouefa·
dđm q sicut supra habitū est q quidā absoluerūt mer/
to·quidā ex officio·Sic intelligēdū est in ppōsito. Vñ
sicut ad solos sacerdotes pertinet absoluere·cū viri san/
cti frequēter impetrāt vite meritō·qđ alij faciūt ex offi
cio·sic et in vnctōe intelligendū est.

Questio ij f

¶ Cui debeat sacramētū istud dari·⁊ q solis infirmis
videt q illud qđ dr Jaco. vltimo·infirmat q̄s in vobis
inducat pbyteros·q illis indicit q pbyteros inducāt·
et hoc videt maxime q litterā sequēt·oratio fidei salua
bit infirmū. Jtez q solis rōne vrentib⁹ oñditur q textū
cū dicit·inducat pbyteros·⁊ post·si in pctis fuerit·si
ergo peccare ⁊ in pctis esse ē ppriū adultoz ⁊ rōne vrē/
tiū·videt ⁊c. Jtē q solis in piculo mortis exūtibus vi/
detur q ipam denoīationē q̄ dicit vnctio extrema·q solis
in extremis debet dari. Contra·q nō solis infirmis
debeat dari videt q ipam glo·q dicit infirmat quis in
vobis mente ⁊ corpe scz vel fide·ergo nō solū infirman
tibus corpaliter sz etiā infirmantib⁹ spūaliter debet da
ri. Jtē vnctio hec debet dari ap̄propinquātib⁹ ad mor/
tem ⁊ exūtib⁹ in piculo mortis. Sed q ingredit iustum
bellum in piculo mortis est·ergo ⁊c. Jtē q nō solis rōe
vrentib⁹ videt·q nō soli tales infirmant·sed etiā alij q
indigent alleuiatione vt puuli ⁊ stulti·ergo videt q de
beat eis hoc sacramentū dari·qđ est vnctio infirmoz.
Jtē hoc ꝓbat ex textu in quo dicit·infirmat q̄s i vobis
quis tenet infinite·ergo q̄cunq infirmat dz inungi.
¶ R⁰. dđm q hoc sacramētū est principalit ad venia/
38 lia delenda fm q pñt conuenienter recipe effectū·et per h̄
est in alleuatione aie aggrauate a corpe corruptionem
habente·⁊ ideo istud sacramētū dz dari solis infirmis
qui peccare potuerunt venialit·et h̄s put sunt in arti
culo mortis·si em possunt a culpa venali liberari con
uenienter et sufficiēter·et hoc innuit in ipo textu·stat⁹
inq̄ infirmitatis·Et hoc est q dicit infirmat·Periculum in hoc q dicit q̄s·q̄si discretiue ⁊ notabiliter ⁊ gra
uiter·ita q deficit h̄tus nature et auxiliū medicine. Di
scretio ꝓ rōnis in hoc q dicit inducat pbyteros·Et
trez in hoc qđ subinfert·si in pctis fuerit remittent ei.
Concedēde igit sunt rōnes mōstrātes hoc sacramētuz
dari debere solis infirmis rōne vrentib⁹ ⁊ in piculo mor
tis exūtib⁹. • Ad illud qđ obiicit de glo·dđm q istud 39
intelligit vel subdisiūctiue·nec excludit infirmitas cor
poralis sed p̄supponit. • Ad illud qđ obiicit de h̄s q̄ 40
intrant iustū bellū·dđm q ⁊ si tales sint in piculo mor
tis fm fortunā·nō tñ fm naturā. Sacramēta aūt eccle
siastica nō fortunā sequunt sed naturā respiciūt. Si tu
obiicias de illo q̄ dānatus ē per snīaz·dicendū q talis
infamis est in facie ecclesie·etiā si fm vitatē nō habeat
culpa·⁊ sic pz rō illa. • Ad illud qđ obiicit q alij indi/ 41
gent alleuatōe·dicendū q ad h̄ principalit sacramētū
istud nō ordinat·sicut pz in ipa forma·sz ad peccatoruz
remissionē·que p sensus exteriores ppetrata sunt·⁊ iō
nō dat infantib⁹ nec naturaliter stultis. • Ad illud qđ 42
obiicit de hoc nōe quis·dicenduz q magis discretiue
tenet q̄s infinite. Et si tu obiicias q talis mod⁹ nō cōpe
tit illi nō·dicendū q falsum est·quia talis modus an/
nexus ē mō accipiendi interrogatiue.

Questio iij g

¶ In quo loco debeat fieri vnctio. Et q totū corp⁹ de
beat inungi videt·qñ talis vnctio aut est ꝓtra infirmi
tatē corpalē·aut ꝓtra infirmitatē spūalē. Si ꝓtra corpa/
lem·cū ergo moralis infirmitas p totū corpus diffusa
sit·totū debet inungi. Si ꝓtra spūalem·sed spūalis in
firmitas nō ꝙcernit aliquā ptem determinate·ergo ⁊c
Item vnctio sacramētalis signat vnctionē gratuitā et
spūalem q̄ est in anima·sed aīa est in qualibet pte cor/po
ris tota·ergo ⁊c. Item vnctio deuotiōis respicit aīam
fm potentiā intellectiuā·sed illa nulli⁹ ptis corpalis est
actus·q nulla ps corpis determinate dz inungi. q totū
corp⁹ inungendū est. Item cū quis purificatur ab ori/
ginali totus imergit si sit aqua sufficiens. q silr si oleuz
est sufficiens totus videt inungend⁹. Sz ꝓtra Matth.
xv. de corde pcedunt cogitatōes male·furta ⁊c. fm illō
oīa peccata ex corde pcedūt. q ad deletionē peccatorum
signandā sufficit locū cordis inungere. Jtē vnctio ꝙfir
mationis in vnica parte sola fit scz in fronte. q pari ra/
tione ⁊ ibi vnctio hui⁹ sacramēti. Jtē si in pluribus pti
bus distincte·ergo plures sunt vnctiones·ergo plura
sunt sacramēta. Pes em ⁊ manus specie differūt fm na
turam organizationis. Item si diuersis ptibus debz fi
eri inunctio·cum ꝓtingat frequēter multa membra cor/
poris amittere ex sola egritudine·videtur q egritudo p
fruitione sacramenti faciat carere·quod nō est conue/
niens·queritur ergo que membra debeāt inungi·⁊ vtrū 43
mutilata debeant inungi. R⁰. dicendum q in talib⁹
vt sepe dictū est finis imponit necessitatē h̄s qui sunt
ad finem. qñ istud sacramentū principaliter ordinatur
ad venialiū deletionē fm q ex textu beati Jacobi inue/
nitur·⁊ venialia ppetrant ab aīa fm mutationē ip⁹ ad
carnem corruptam·⁊ hoc est p potērias p quas vnitur
corpori vt organico·ideo recte in deletione talium pec/
catoz debet medicamētū exterius adhiberi fm id q ha/
bet sensibile circa organa ip̄arum potentiaz. Est autez

tripler potentia aīe ſm quā regitur corpus ⁊ erudīt ⁊ nutritur ſm quā ad exteri⁹ compatur. ſ. ſenſitiua. generatiua. ⁊ pgreſſiua. ⁊ ideo organa iſtarū potentiarū debent inungi. Et qm̄ q̄nq; ſūt organa deſeruiētia quinq; ſenſib⁹. ſcz. os. oc̄li nares aures. ⁊ man⁹. ⁊ lūbi deſeruiūt generatiue. pedes ꝙ virtuti pgreſſiue. ⁊ ideo iſte ſep/
tem ptes inungūtur. ⁊ ſic patet q̄ nec totū corpus debz
44 inungi nec vna ps determinata. ¶ Ad illud q̄ obīcit de infirmitate ſpūali q̄ nō determinat partem. dicendū q̄ verū ē q̄ nō determinat ptem in qua ſit. verūtamē determīat ptē p quaz cōtrahitur. ⁊ per hoc patent due ſequētia de aīa q̄ eſt in qualibet pte corpis ⁊ de potentis intellectiua. qm̄ et ſi aīa ſm eſſentiā ſit in qualibz pte corpis tota. ⁊ ſm potentiā intellectiuā ptem determinatā corpis nō cōcernat. tamē ſm potentiā ſenſitiuam ⁊ opatiuā determinat ſibi aliquas ptes corpis orgāiza/
tas in quib⁹ delectatur. ⁊ ſm quarū delectatōes diuer/
ſa incurrit peccata. ¶ Ad illud q̄ obī de baptiſmo di
45 cendū q̄ nō eſt ſimile ꝓ⁹ co q̄ in originali tota caro ſe/
datur. ſed in venialis peccati cōmiſſione aliqs act⁹ ſpe
46 cialis potētie cōcernitur. ¶ Ad illud q̄ obī in oppoſi
47 tū de corde. dōm q̄ et ſi de cordis affectu pcedant oīa tamē p diuerſas potētias ſubminiſtrantes. ¶ Ad illō q̄ obī de vnctōne confirmatōis. dōm q̄ nō eſt ſimile. p eo q̄ illa eſt ꝑ puſillanimitatē ⁊ verecūdiam determi/
nare. ſed hec ꝑ venialia pctā que reſpiciūt actus oīs̄ po
48 tētiarū. ¶ Ad illud q̄ obī q̄ ergo plura ſūt ſacramēta dicēdum q̄ ille ptes nō inungūtur niſi put concurrunt in vnū cui deſeruiūt. ⁊ ſm cuius nutū mouent. ⁊ ideo
49 q̄ vnctio ē in his ſm vnā naturā ⁊ p cōparationez ad vnū. ideo vnū eſt ſacramentū. ¶ Ad illud q̄ obīcit ō illis qui pdunt hec membra. dicendū q̄ hūis ſūt mutilati. tamen debent inungi. Et ſi tu obīcias q̄ eſt implicatio falſi in forma. dicendū q̄ falſum eſt. quia ceci libenter vellent videre. ⁊ ſurdi auditū deſiderāt. q̄uis n̄ audiant. ⁊ ideo recte debent in talib⁹ membris inungi. quia p talia membra aut peccauerūt aut peccare volue
50 rūt falſrem veniali appetitu. Si tu queras. cuz p mēbra genitalia maxime culpa in hoīb⁹ cōtrahatur ſiue p/
petretur venialis ⁊ mortalis vt quid non inunguntur dōm q̄ hoc eſt ꝓpter feditatē membri ꝓpter quam natura rōnalis erubeſcit nō ſolū rangere ſed videre. ſz qō plus ē nomīare. ⁊ amplius erubeſcit cogitare. ⁊ ideo abſit q̄ oleū ſcm̄ debeat ibi apponi ſed loco illoz membro
rū inungūtur lumbi. Credo etiā q̄ cōpatitur verecūdie infirmoz. q̄ nemo ē rōnabile vtens q̄ non erubeſcat mēbra illa alīs demōſtrare. imo ipemet erubeſcit videre.

¶ Queſtio iiij. b.

Quotiens debeat hoc ſacramentum dari. ⁊ qr̄. vtz debeat iterari. Et q̄ nō videt ꝓmo. quia nulli ſacramēto facienda eſt iniuria. ſed q̄ iterat ſacrm̄ facit ei iniuriam ergo ꝛc. ¶ Itē ꝑ ſimile videtur. q̄ vnctio epiſcopal⁹ ſiue confirmatōnis non iterat. ergo nec vnctio extrema

¶ Diſt. xxiiij. de ſacro ordinis q̄ntum ad ea que ad illud diſponunt.

Nunc ad conſideratōz ſacre ordinatōis accedam⁹ Hec ē ſexta ps in q̄ de ſexto ſacramēto agitur. Poſſet tamē diuidi cōtra totā pcedētē. In pce/
dētib⁹ enī egit de ſacris q̄ reſpiciūt determinatā pſonā. h
agit de his q̄ reſpiciūt multitudinē eccleſiaſticā. ⁊ ꝓmo de ordine. ſecūdo de mīſtrio. Qualitercunq; diuidatur ⁊ ordinetur pdicta ps. iſta in qua agit de ordinis ſa

iterari debet rōne cōſimili. ¶ Itē hoc videtur p determinationē. q̄ dr̄ vnctio extrema. ſed vnius hoīs vna eſt mors ⁊ vnū extremum. ergo tm̄ ſemel debet inungi. ¶ Contra quotiens iteratur morb⁹. ⁊ medicina. ſed tā morb⁹ ſpiritualis q̄ corpalis iteratur. ſ. venialia pecca/
tum. ⁊ corpalis infirmitas. ergo ꝛc. ¶ Item aliqs q̄ eſt in periculo ſm humanū iudiciū ⁊ opinionē medicoz⁹ eſt inungendus. q̄ ꝓſumit q̄ laboret in extremis. Si q̄ ille idē extremis alīs laborare ꝓt. vī q̄ inungi dz. Iurta hoc queritur. ſi aliquis ſacerdos incepit inungere. ⁊ in inunctōne deficit. vtrū debeat a capite incipi vel pficici. Et iterū. vtrū aliqs in eadē infirmitate debeat bis inungi. vt puta in infirmitate incurabili. ¶ Ad⁹. dōm. q̄ iſtud ſacrm̄ ſicut innuitur apre in līa. ⁊ debet ⁊ ꝓt iterari. Si aūt querat rō huius. dōm ē q̄ generalis ratio quare ſacrm̄ nō debeat iterari ē. q̄ effect⁹ eius ē perpetuus q̄ nō iteratur. vnde caracteris impſſio nō ē generalis ratio. ſed poti⁹ effectus ꝑpetuatio. vnde erq̄ panis ſemel conſecratus ē non debet amplius conſecrari. q̄uis nō impmatur ibi caracter. ⁊ ſimiliter oleū bñdictuz non debet amplius benedici. ſiue cōſecratum non debz amplius conſecrari. Quoniā igit̄ in vnctōne extrema nō impmitur nec datur effectus ꝑpetuus maxime ſi hō ab infirmitate reſurgat. ideo ſecūda operatio ſacramēti neceſſaria ē. ⁊ ideo iterari pōt ⁊ debet medicina abſq; aliqua ꝓtumelia ſacramēti. ¶ Ad illud ergo q̄ obīcitur q̄ ibi fiat iniuria in iteratōne. dōm q̄ hoc verū eſt 51
q̄n iteratur ſacrm̄ ⁊ nihil nouū efficitur. hoc aūt i ꝓpoſito nō habet locū. ¶ Ad illud q̄ obī de vnctōne ꝓfir/ 52
matōis. dōm q̄ non ē ſimile. q̄ ibi ē effectus caracteris qui eſt ꝑpetuus. ꝓpter quem amplius ſacramentū iterari nō debet. ¶ Ad illud q̄ obī de denomīatōne dicē 53
dum q̄ vnctio extrema ē dupliciter. Aut ſcōm veritatem. aut ſm nr̄am opinionē. Primo mō nō iteratur. ſz ſecundo mō ſic. ⁊ ita frequenter accidit multos inungi.
¶ Ad illud quod queritur ſi ſacerdos deficit vtz ſit in 54
iciandū. Dicendū q̄ potius ē ſupplendum quod inchoatum ē. p eo q̄ quelibet vnctio ſpecialē habet formam. ſicut patet aſpicienti. attamē generaliter conuenerunt in remiſſione peccati. ¶ Ad illud quod querit de infir 55
mitatibus pluris. aliqui volunt dicere q̄ poſt annum iterari pōt. p eo q̄ completa eſt reuolutio corpoz ſuperioꝝ. Sed abſurdum valde videt ſacramēta regulari ſcōm motum aſtroz. ⁊ ideo poteſt aliter dici q̄ nulli⁹ in aliqua infirmitate inungēdus ē. niſi cum pſumit ad exitum appropinquare. ⁊ hoc eſt ex infirmitatis aggrauatōne. quem ſtatum natura diu ſuſtinere non poteſt. imo aut vincit aut vincitur. ſi ergo infirmus nō moritur ſed diutius viuat. ⁊ ſi nō pfecte curetur. curatur tamen aliquo mō ab intenſione morbi. ⁊ ideo venialia ire dire poſſūt. ⁊ iterꝫ infirmitas corpalis aggrauatur. ideo pōt ⁊ debet ſacramentū vnctionis iterari. ⁊ ſic patet reſponſio ad obiecta.

cramēto duas hz. In pma em̄ determīat de ipſo ſacro In ſecūda de diſpenſatōne hui⁹ ſacri. ifra. diſt. xxv. ſolet etiā q̄ri ſi hereticī ab eccleſia pciſi. ꝛc. Prima ps duas hz. In pma determīat de his que diſponūt ad ordinē. ſ. bona vita ⁊ cōſura. In ſcōa de ipſis ordinib⁹. ibi. Oſtiarij ūdē ⁊ ianitores ſūt. ꝛc. Prima ps diuidit in duas. In pma oſtendit cū ſeptē ſint ordines ꝓpter ſignandā ſcz grām ſepti formem. q̄ nemo digne accipit ordines q̄ nō eſt ī gra. ⁊ hec ē diſpoſitio interior. In ſecūda ꝓ determinat de diſpōne exteriori q̄ ꝺdē eſt ronſura. ibi. In hoc igit̄ ſacramento ſeptiformis. ꝛc.

In pte ista sunt dubitatões circa lram. ⁊ primo q̄ritur de ordine huj⁹ sacramēti ad alia p̄cedētia videl. ẽm male ordinare. q. b̄ sacrm ẽ ordinarū ad dispẽsandū oia alia sacra. g̃ inter oia alia videt esse p̄mū. ⁊. dom q̄ dupliciter ẽ loq̄ de ordine. aut in cōparatione ad alterū respectu cuius est. aut. s. pte subiecti in q̄ est. Si in cōparatiõe sic verū est q̄ sacramentū ordis in dispẽsante oz p̄cedere ⁊ p̄cedit oia sacra. put ordinate suscipiũtur. Alio modo put cōsiderat respectu subiecti sui. sic q̄ nemo ordinãdus est q̄ nõ sit dispositꝰ p aliq̄ sacramenta antea. scilꝫ p baptismũ. hoc mõ sequit necessario. ⁊ ideo baptismus q̄ p̄mo recipitur int̄ sacramēta. ianua sctõz appellatur.

a In h̄ igit sacramēto septiformis ⁊c. Ubi male dicere. q. dona spūs sancti sunt onera. ⁊ isti gradus nõ sūt onerosi necessarii nec simℓ g̃ nõ vr̄ q̄ istud sacramētū sit gratie septiformis. Itē, nulla videt esse onerosio horz ordinū ad dona spūsctī. q. hostium custodire ad nullū donoz spiritussctī videtur ptinere. R⁹ doz. q̄ verbum magistri p q̄ndaz appropriationē intelligēdū ẽ. nõ p ꝓprietatez ita q̄ dona spūsctī distinctim dentur in ordinibꝰ singulis. ⁊ vsus horz donoz hūs septem gradibꝰ aptari p̄nt. ⁊ b ascēdendo a minori vsq̄z ad summū.

b Corona regale ⁊c. ⁊ videtur male dicere q. oz Exo. xix. sacerdotibꝰ q̄ sunt regnū sacerdotale. g̃ fm h̄ sacerdotiū adiacet regno nõ econuerso. g̃ magis deberet dicere regnū decoris. R⁹. q̄ dicta est inter vet⁹ et nouū testa. inter comparationem sacerdotij et regni. Quia enī vetus testa. erat adhuc iij. Lo. iij. carnaliuz et carnaliter viuētiuz ideo ptās secularis erat p̄cipalior et ptās sacerdotalis erat minor. et ideo sign̄ter dicebat in lege regnū sacerdotale. quia sacerdotiū pendebat ex regno. Sed in noua dr̄. j. pe. ij. cap. regale sacerdotium. quia principalius est nunc sacerdotium cū regnum. et potestas spiritualis cū tpalis siue carnalis sic enī competebant statui gratie. ⁊c. Consure aūt ecclesiastice vsus a nazareis exortus videtur. qui primus crine seruato. deinde ob vite continentiam caput radebant. ⁊ capillos in igne sacrificij ponebant. hinc vsus inolevit vt qui diuinis cultibus mācipantur. quasi nazarei. id est sancti crine posito inueniũtur. Sicut ad Ezech⁹ dicitur. Fili hominis sume gladium acutuz ⁊ duc super caput tuum et barbam. In actibus etiam apostolorum. priscillam ⁊ aquilaz hoc fecisse legimus. Paulus quoq̄ ⁊ alij quidam discipuli christi hoc fecerunt. Recte ergo in quibuslibet gradibus constituti clerici vocantur. quorum nomina ⁊ rationes nomini Isidorus exponens ait. Cleros ⁊ clericos hinc appellatos esse credimus. quia Mathias electus est sorte. quem primū per apostolos legimus ordinatuz. Clerus enim grece. latine sors vel hereditas dicitur. Ideo ergo dicti sunt clerici. quia de sorte sunt domini. vel quia deuz partem habent. Generaliter vero clerici nuncupati sunt omnes qui in ecclesia dei seruiunt quorum gradus ⁊ nomina sunt. h. hostiarius. lector. ⁊c.

Ordinū numerus.

Clemens papa.

De corona et tõsura.

j. Pet. ij.

Dist. XXIIII.

De dispositõe int̄iori ad ordines suscipiẽdos q̄ gr̃a. a

Hunc ad consideratõz sacre ordinatiõis accedam⁹. Septē sunt spūaliū officioz grad⁹ siue ordines sicut ex sctõz patrū dictis apte tradit. ⁊ capitis nr̄i scz ihu xp̄i exẽplo mõstrat. q̄ oim officia in semetipo exhibuit ⁊ corpi suo (qđ est ecclesia) eosdē ordines obseruãdos reliq̄t. Septē aūt sunt ꝓpter septiformẽ gratiam sctī spūs. cui⁹ q̄ nõ sūt participes. ad grad⁹ ecclesiasticos indigne accedũt. Alli vo in q̄z mentib⁹ diffusa est septiformis gr̃a spūssancti. cū ad ecclesiasticos ordines accedũt. in ipa spiritualis grad⁹ ꝓmotiõe ampliorem gr̃am p̄cipe credunt. Tales aūt ad misteriū spūale eligendi sunt clerici. q̄ digne p̄nt sacra dūica tractare. Deli⁹ ẽ ei dño sacerdoti paucos habere mīstros q̄ p̄nt digne op⁹ dei exercere. cū multos inutiles q̄ ordinatori graue onus iducãt. Tales eīm decet mīstros xp̄i ee q̄ septiformis gr̃a spūssctī sint decori. ex q̄z doctrina ⁊ cōuersationis forma cadē gr̃a i alios transfundat. ne celestes margaritas spūaliū verboz officiorūq̄z diuinoz sordide vite pedibus conculcent.

De dispositione exteriori q̄ est tonsura. b

a In hoc igitur sacramēto septiformis spūs. septez sunt grad⁹ ecclesiastici. scz hostiarij. lectores. exorciste. acoliti. subdyaconi. dyaconi. sacerdotes. oēs tñ clerici vocant. i. sortiti. Corona eīm signaculū est q̄ signatur in p̄te sort⁹ misterij diuini. b Corona regale dec⁹ signat. ⁊ seruire deo regnare ẽ. Ili ministri ecclesie reges debēt esse. vt se ⁊ alios regāt. q̄bus petrus ait. vos estis gen⁹ electū regale sacerdotiū ⁊c. Sūmitas capitis desup nudat. vt eorū mens ad dīm libera monstret. q̄ reuelata facie gl̃iam dei cōtempletur. Sūmitas eīm capitis ẽ eminentia mētis. denudatio capitis ẽ reuelatio mētis. Cleric⁹ eīm secretoz dī nõ ignar⁹ eē doz. Tõdent etiã capilli vsq̄z ad reuelationē sensuū scz oculoz ⁊ auriū. vt vicia in corde ⁊ ope pullulantia doceant p̄cidenda. ne ad audiẽdū ⁊ intelligẽdū xp̄i verbuz dei ꝓpediat mens. p q̄ seruato reddet in excelsis coronā. c Tõsure aūt ecclesiastice vsus a nazareis exortus videtur. qui primus crine seruato. deinde ob vite continentiam caput radebant. ⁊ capillos in igne sacrificij ponebant. hinc vsus inolevit vt qui diuinis cultibus mācipantur. quasi nazarei. id est sancti crine posito inueniũtur. Sicut ad Ezech⁹ dicitur. Fili hominis sume gladium acutuz ⁊ duc super caput tuum et barbam. In actibus etiam apostolorum. priscillam ⁊ aquilaz hoc fecisse legimus. Paulus quoq̄ ⁊ alij quidam discipuli christi hoc fecerunt. Recte ergo in quibuslibet gradibus constituti clerici vocantur. quorum nomina ⁊ rationes nomini Isidorus exponens ait. Cleros ⁊ clericos hinc appellatos esse credimus. quia Mathias electus est sorte. quem primū per apostolos legimus ordinatuz. Clerus enim grece. latine sors vel hereditas dicitur. Ideo ergo dicti sunt clerici. quia de sorte sunt domini. vel quia deuz partem habent. Generaliter vero clerici nuncupati sunt omnes qui in ecclesia dei seruiunt quorum gradus ⁊ nomina sunt. h. hostiarius. lector. ⁊c.

Ezech. v. Act. xvij. j. Cor. xj. Ysid. in li. vj. ethim.

D intelligẽtiã huiꝰ ptis qſ de ordie i generali. ꝺ quo ſm duo q̃ in lr̃a determinantur duo pncipaliter querũtur. Primo qſ de ordinis signaculo. Secũdo qſ de ordinis ſacro. Et cũ ordinis signaculũ ſit tonſura cuz corona circa hoc quatuor queruntur. Primo qſ. vtz ordinandi debeãt coronari vel tonſurari. Scõ dato q̃ ſic qſ. vtz corona illa ſit ſacramentuz. Tertio. vtz in ſuſceptione corone fiat abrenũciatio tẽporaliũ. Quarto. vtz etiã talibꝫ teneamur ad tpale ſb̃ſidiũ.

Queſtio. i. a.

QX nõ debeãt clerici tõſurari oñdit. Jere. ix. vbi cõminaf dñs his dicẽs. diſpgã i oc̃z vẽrũ ã attõſi ſũt i comã ſig̃ dñs b̃ derelinquat. videf ꝛc. Itẽ Bal. vlc̃. in xpo ihesu neq̃z circũciſio aliq̃d valet neq̃z ꝓpuciũ. ſz noua creatura g̃ nihil valet i no. le. capillos tondere. Itẽ ceſaries a natura data ẽ in decorẽ. ſz oĩa grat uita ſaluãt ea q̃ ſũt de decore nature. g̃ i nullo ſacro videtur deponẽda ceſaries. Itẽ videf q̃ nõ debeãt coronari. ꝓmũ q̃ vilitas dz rñdere figure. Sed vt mgr̃ dt. iſta capillorꝫ amotio in voto nazareorꝫ fuit ꝓſignata. ſz iſti nõ faciebãt coronã. ſed totaliter radebãt. ſicut dr̃. Numeri. vj. g̃ vr̃. Item amotio capillorꝫ ſignat amotionẽ ſuperfluorꝫ. ſi g̃ nõ ꝓs ſuperfluitatis ſz tota abiẽcẽda ẽ. videf q̃ totũ caput radẽ dũ ſit. Itẽ corone ſignaculo cõſueuerũt ſignari ſtulti. ſz clericos nõ decet niſi ſignũ ſcitatis z honeſtatis. g̃ vr̃. q̃ nullo mõ debeãt coronari. Queritf igitf. q̃ ẽ rõ q̃re tonſurãtur z coronãtur clerici. z q̃ ſit dr̃ia inf coronã z tonſurã. z rurſus q̃re cõuerſi religioſi tõſurã recipiũt ſz nõ coronã. Queritur etiã quare in huius ſacrameñti ſuſceptõe potius cõſignãtur fideles q̃ in ſuſceptiõe alteriꝰ ſacri. R̃. dõm. ſicut infra melius videbiſ. in ſacro ordinis daf ptãs ad iſtud nobile officiũ exequẽdũ. z hec oĩibꝫ nõ daf. nec oĩibꝫ dari dz. ideo opter ꝓsonas b̃ officiũ ſuſcipiẽtes ꝓmo ꝺ ſigri. z b̃ ſigculo q̃d oñdat diſtinctõnẽ. z q̃ etiã ſit i eruditoz. Nullũ aũt incõueniens eſt in tonſura vel corona. Primo rõne ſitus. q̃ in ſupercilẽri gre dz b̃ ſigculũ poni. vt ſignificet officiũ nobilitatis ad q̃d parati ſũt. Secũdo ꝺo. q̃ tõſura inferioꝛ cuz raſura ſuperioꝛi circulare figurã facit i capillatura. z illa appellari ꝑt corona. que ſignat cos pari ad regale ſacerdotiũ. ſm illud. j. Pe. ij. vos eſtis genꝰ electũ regale ſacerdotiũ. ideo ſignaculũ regale rectiſſime eis cõpetit ad diſtinguendũ. Cõpetit nihilominꝰ ad erudiendum z b̃. q̃ in talis ſignaculi collatõne eſt ſuperfluitatis amotio. eſt ſũmitat̃ capitis denudatio. eſt figure orbicularis impſſio. In ꝓmo inſtruũtur clerici q̃d ſit vitanduz. q̃m ſuperfluitas terrenitatis. vt ſm illud apli. j. ad thimoth. vlti. habẽtes alimẽta z q̃bus tegamur his oꝛtenti ſumus. Jñ z in hoc ſignat q̃ debẽt eſſe ſuccincti lumbos mentis. In ſecũdo inſtruũtur q̃ntũ ad illud q̃d eſt deſiderãdũ. z q̃d ẽ tenẽdũ. z b̃ ẽ bonũ ſupnũ. vt ſm illũ apoſtoli. Phil. iij. nr̃a cõuerſatio ſit i celis. mẽte enĩ debemus accedere ꝺo. z ſobriũ eſſe primo. Intereio inſtruuntur q̃liter ſit ad illud queriendũ. figura enĩ orbicularis eſt ſimpliciſſima. capaciſſima. z pulcerrima. i quo ſignatur q̃ ſimplices debẽt eſſe in mente. Sapie. j. In ſimplicitate cordis querite illũ. Dilatati in affectẽ. ij. Coꝛ. vj. os nr̃m pz ad vos o corinthi. cor vr̃m dilatatum. Et puleri in conuerſatõne. q̃ confeſſio z pulchritudo i ꝺſpectu eꝰ. z b̃ ẽ p mũdicitã. iurta illũ ps. Ambulãs i via imaculata. h mihi. miniſ. ꝛc. z ſic pz q̃re ſic debeãt ꝺſignari p tõſurã z coronã. Pã tõſura dr̃ amotio capillorꝫ a pte inferioꝛi. ſed corona amotio capillorꝫ orbicularis a pte ſuperioꝛi. vel poſſet dici etiã ipe circulus. z tũc corona vtrunq̃z cõpꝫhenderet. Ad illud q̃d obi. q̃ dñs minabaf his q̃ hmõi tõſuras obſeruabãt. verũ eſt his q̃ faciebãt ad cultũ z monũ. ſz nõ his q̃ faciebãt ad cultũ diuinũ. Ad illõ q̃d obr̃ q̃ in xpo ieſu nõ valet circũciſio. ꝛc. intelligendũ ẽ q̃ p ſe nõ valet ad iuſtificatiõnẽ capilloꝛ amotio. verũtamen ad eruditionẽ valet etiã ad diſtinctõem. Ad illud q̃d obr̃ q̃ ceſaries decorat naturã. dõm q̃ decor nature duplex ẽ. Quidam ſpũalis z quidam coꝛpalis. Spũalis decoꝛ p gratiã nõ auferf ſed augetur. ſz coꝛpalis inanis ẽ. ſm illud puerb. vlti. vana ẽ pulchritudo. z iſte nõ eſt ſeruand⁹. imo ꝺtemnẽdus ab his q̃ interioꝛẽ volũt ſeruare. ſm illud apoſ. ij. Coꝛ. iiij. Et licet is q̃ foris hõ nr̃ corrũpaf. ꝛc. z licet ꝺtemptibilis fiat extra. tamẽ decoꝛ z honorabilis fit intra. z in hoc ſignificat q̃ hmõi cultura exterioꝛẽ a ſpũalibꝫ fugienda. Ad illud q̃d obr̃ de nazareis q̃ totaliter radebãtur. ꝛc. dõm q̃ nõ oporter veritatẽ p oĩa aſſimulari vmbre. q̃m ꝺuerſa ꝺuerſis tpibꝫ ꝺuenerũt. illi enĩ ꝑmo ſeruabãt capillaturã. z pꝰ radebant in qua ſignificat velamẽ legis moyſayce reuelatio euangelice. Sed b̃ ꝑtim radit. ꝑtim reſeruat vt ſignaculũ regale maneat. plus eĩ ſit corona vt ſit ſignaculm diſtinctiuũ q̃ figuratiuũ. ecõtrario erat i voto nazareoꝝ. z p hoc pater ſequẽs. nã ſufficiẽter abdicatio terre noꝛ figurat in tonſura. z ideo ꝺuerſi layci tõſurãtur. q̃ mõm relinquũt. z aptio mẽtis ſignat p ſũmitatis raſurã. z ideo nõ oꝛtet totã amoueri capillaturã. Preterea in ipa ſignatõe honeſtas dz attẽdi. z iõ non dñt oĩno capilli amoueri. p eo q̃ indecens videret habitus z forma clericalis. Ad illud q̃d obr̃ de ſtultis. dõm q̃ nõ ſolũ ſtulti coronãtur ſz etiã reges. z ideo nõ ẽ pncipaliter ſtulticie ſignũ. verũtamen z b̃ nõ vacat a miſterio. Qui enĩ volunt ꝺo ſeruire. oꝛtet q̃ ſtulti fiant huic mũdo. Unde. j. Coꝛ. j. q̃m enĩ i dei ſapiẽtia nõ cognouit mõs p ſapiam dei. placuit deo p ſtulticiã pdicatõis ſaluos facere credẽtes. Jñ. j. Coꝛ. iij. Nos ſtulti pꝛopter xpm. ꝛc. Alia duo q̃ q̃runf ex predictis manifeſta ſc. ſcz de tonſura ꝺuerſoꝝ. z de coronatõe clericoꝝ. illi cñ tondẽtur. q̃ tpalibꝫ renũciant. hi ſignãtur. q̃ ad facile z nobile officiũ aſſumũtur.

Queſtio. ij. b.

Utrũ corona ſit ſacrm. Et q̃ ſic videf. q̃ corona ẽ ſignaculũ. ſicut dicitur i lr̃a. z ẽ ſignuz rei ſacre. ſ. elevatõnis mentis ad celeſtia. g̃ vr̃. q̃ corona ſit ſacrm. Itẽ in ſpũalibus coꝛpalia nõ fiũt ꝓpr̃ coꝛpalia ſz ꝓpr̃ ſpũalia. g̃ ralis conſignatio in capillis fit ꝓpter ſpũalẽ ſignatõz. ſz ſignũ exteriꝰ cui rñdet interiꝰ eſt ſacrm. g̃ ꝛc. Item coꝛona nõ daf a q̃libet ſz ab epo vel pſonis q̃ hñt dignitatẽ ſpũalẽ. g̃ importat aliquã excellẽtiã. ſz nõ q̃ſtum ad illõ q̃d ẽ exteriꝰ. q̃ barbar⁹ ꝑt eã facere. g̃ q̃ſtum ad illud q̃d eſt interiꝰ. g̃ ꝛc. Itẽ ex corona efficit aliq̃s z ꝺoꝛ clericus. ſed clericꝰ z laicus diſtinguunf. ſi g̃ oĩs fideles aut hñt ſacrm ordinis aut laici dicunf. vr̃ q̃ coronati recipiũt i ſuſceptõe vel coronatõe ſacrm ordinis. Cõtra. nõ diſtinguũtur niſi ſeptẽ gradꝰ ſicut aſſignanf in lr̃a. ſz corona añcedit oĩs illos. g̃ nõ ponitur i aliq̃ gradu ordinis. g̃ nõ eſt ſacrm ordinis. nec aliud ꝺſtat. g̃ ꝛc. Itẽ in oi ordine traditur poteſtas. ſed in corona nulla oĩno traditur poteſtas. ergo corona nõ eſt ordo. Prima pz per diffinitionẽ ordinis. ſcõa manifeſtatur in collatõe corone vbi nõ fit mentio de aliqua ptãte. Item in ordinibus datur nobile ſacrm. ac per hoc debẽt cũ magna ſolennitate dari. vñ nõ dantur niſi i miſſa. ſed corona datur extra miſſam. g̃ ꝛc. R̃. dõm q̃ ſicut in tranſeuntibus de vno ſtatu ad alium ꝓmittitur aliq̃d preparato

rium qđ non ponit in statū sed disponit · sic in ppdsito intelligendū ē · nā suscipientes ordinis sacrm in qdā speciali statu inter fideles collocant · Vñ quēadmodū inf statū secularē ⁊ religiosū medi⁹ est nouiciat⁹ · in q̄ nec secularis nec religiosus ē ppie · cū nō vouerit ea q̄ sunt religionis seruare · ⁊ sicut inter fideles ⁊ infideles medi⁹ sunt catheczumini q̄ tamē nō sunt inter fideles cōputandi · imo hora cōionis de ecclesia ꝯsueuerūt emitti · sicut nouicij de capitulis · sic clerici medi⁹ sunt in q̄ntū habēt tonsurā inter laycos ⁊ ordinatos · q̄ tū signū istud oīb⁹ est cōmune · iō oēs clerici nūcupant ⁊ ꝯfundit nomē · sic ergo nouiciat⁹ nō est religio sz ad religionē disponit · et catheczuminatio siue catheczisatio nō est baptism⁹ sz dispositio ⁊ pparatō · sic cōe signaculū nō est sacrm nec ordo sz tm̄ dispositio · Ad illud qđ obr̄ q̄ est sacre rei signum · dōm q̄ ista nō ē tota rō sacri · sz amplio⁹ opter addere · Nō em̄ sufficit signatio nisi etiā ibi aliqđ ꝯferatur qđ cū nō fiat ī corona · q̄ nulla tradit spūalis prās · pz 12 q̄ nō est ordo · Ad illud qđ obr̄ q̄ nō fit nisi ppter spirituale · dōm q̄ verū est q̄ corona fit ppter spūale · nō tm̄ ppter spūale officiū q̄ ibi dr̄ur · sed q̄ ibi figurat · ⁊ ad h̄ q̄ hō cōfiguret ⁊ ppareť · ⁊ iō nō frustra fit · Ad illud 13 qđ obr̄ q̄ datur a psona excellēti · dōm q̄ eiusdē est ppārare materiā ⁊ formā adducere · ⁊ qm̄ ppārat ad ordis sacrm̄ q̄ ponit hoīem in statū excellentie · ↄ etiā tradit a psonis excellētib⁹ · iō ⁊ corona nō rōne sui · sed rōne ei⁹ ad qđ disponit · Ultimū qđ obūcit iā determinatū ē · q̄ 14 nec laycus ē ppie nec ordinat⁹ · Sz tū magr̄ se tenet cū ordine · sicut nouici⁹ plus appropinquat ad statū religionis · ⁊ sicut dr̄ religiosus q̄uis nō pfessus dicať · sic habens coronā dr̄ clericus cū tm̄ nō sit ordinat⁹ · ⁊ sic pz totū

Questio iij ē

Utrū in susceptōe corone fiat abrenūciatio tpalium · Et q̄ sic videť ꝑmo p istud qđ dicunt in susceptōe · Dominus pōs hereditatis mee ⁊ calicis mei tu es q̄ restitues hereditatē meā mihi · Sz nō restituit vel reddit nisi qđ dimittit · si g̃ clericus petat restitutoz hereditat̄ · iplicat eius dimissionē · Itē sup h̄ dicit Hiero · dñs cū hūs ptibus sz trāsitoriis ps fieri dēdignať · restat g̃ q̄ deus in ptē suā nō habeāt · aut hereditate alia careant · Itē hugo de scto victore in li · de sacris · Aliā terrā nō dz clericus habere nisi deū ⁊ ea q̄ ad eū spectāt · cui statutū est de decimis ⁊ oblationib⁹ q̄ deo offerunt sustentari · Itē ad maiorē pfectionē tenent clerici noui ꝯ veteris testamēti · Vñ 2 Mat. v · Nisi abundauerit iusticia vestra ↄ · Sz sacerdotib⁹ ⁊ leuitis dr̄ Deut. xviij · nō habebūt sacerdotes ⁊ leuite ↄ oēs q̄ de eadē stirpe sunt ptem ⁊ hereditatē cū reliq̄ populo isrl̄ · g̃ si illi ad h̄ tenebant · multo fortiꝰ vr̄ de clericis noui testamēti · Itē tonsura signat tpaliū abdicationez ⁊ coronā eleuationē ad celestia sicut dic̄ mgr̄ in lra · vel ergo ē falsum signū · vel clericus nō dz habere pīmonium siue aliquā possessionē tpalē · Contra · Hieremias fuit de ordie sacerdotali sicut pz in pncipio · verba Hieremie ↄ · ⁊ tm̄ dicit Hiere · xxxij · dixit ananeel hieremie posside agrum meū q̄ est in anathoth · q̄ tibi cōpetit hereditas · ergo cōperebat illis hereditas · si g̃ veritas respondet figure · videť ↄ · Itē Leuitici · xxv · hedes leuitarū q̄ in vrbib⁹ sunt sp possunt redimi · sed nō sic erat de hedib⁹ aliox · ergo maiori libertate possidebāt leuite qđ habebat ꝯ alij · ergo ↄ · Item clerici possunt vxores ducere · filios procreare ante sacros ordines · si ergo nō tenē tur ad castitatem · ergo nec ad pauptatē · ergo nō tenentur patrimonio renunciare · Item nullus tenet ad opa supererogatōis, nisi voluntarie se obliget · sz ergo clericus in suscipiendo tonsurā non intendit pīmonio renūciare · patet ↄ · Ad dōm q̄ renūciare tpalib⁹ in eo q̄ 15 ecclesie deseruit · siue q̄ in ea clericus ē ēpfectōis ⁊ ñ necessitatis · vnde ⁊ h̄ fuit ī ecclia primitiua q̄ nihil habebat aliqđ ppum · nisi suuz esse dicebat · ⁊ adhuc hodie p dei grām inuenitur in religionis pfectione · Ad hoc tamen non compellitur clericus nec iure diuino nec humano · verūtamen de bono ⁊ equo minus debent insudari sollicitudini temporalium clerici ꝯ laici qui expectāt successionē in posteris · Sz nūc illō Eccs · iij · verificatū ē · Unus ē · ⁊ secūdū nō habet · ⁊ tamē laborare nō cessat · Unde vna rō est q̄ non expectat posteros · Alia ratio ē · quia magis debent esse intenti ad spiritualia · ⁊ sollicitudo tpalis excludit spūale · ideo auctes loquunť q̄si ipi omib⁹ tpalibus debeāt cedere ⁊ oīa dimittere · sz hoc nō intelligitur ꝯtū ad possessionē · sed potiꝰ ꝯtum ad affectionē · nec ad hoc inducunt sibi nouā obligationem sup alios ex debito · sed solū de bono ⁊ equo · Ad 16 illud ergo qđ obr̄ de restitutōne hereditatis · dōm q̄ h̄ nō dicit q̄ dimittat ius · sz q̄ cōgruit vt dimittat affectū · vt circa diuina sit intentus · ⁊ sic intelligitur illud 17 quod dicit Hiero · ⁊ qđ ór magr̄ Hugo · Ad illd qđ obr̄ de sacerdotib⁹ ⁊ leuitis q̄ nō debeāt hereditatē habere · dōm q̄ illud intelligiť ꝯtum ad terre diuisionem nō q̄ntū ad possessionē mobiliū · vt pecudū ⁊ domoruz ⁊ suburbanoꝝ ad pecora alenda · Nō aūt quare temporalis hereditas in possessione terre non dabatur leuitis · erat duplex · Prima · q̄ ipi vt cultores dei p totū mūdū debebāt dispergi · Secūda · vt circa diuinū cultū magr̄ essent intenti · quia nō habebāt vñ alias valerent sustētari · Nūc aūt clerici sūt de oīi gente p totū mōm dispersi · ⁊ iō istd̄ preceptū nō mās it · Et trez sacerdotū xp̄i nō ram fuit figura sacerdotū aaron ꝯ etiā melchisedech · qui ꝑm q̄ dr̄ ad Heb. vij · fuit rex ⁊ sacerdos · sicut ⁊ xp̄s Ut ꝯuis dñs honorē regalē recusauerit ppter exēplū humilitatis · ⁊ ipe pau⁹ ⁊ medicus fuerit · tamē ppter suam dulcissimā benignitatē ad hoc alios non artauit · Sciebat enī q̄ melius ē habere mercēnarios ꝯ nullos vel paucos filios · ⁊ ideo charitate refrigescente disposuit spūssanctus vt eccl̄ia tpalib⁹ abūdaret · ne cultꝰ dei ppter pauptatem ⁊ inopiam deperiret · Et istud aptē videť q̄ ecclie pauperule quasi nullū inuenīūt rectorem nisi sit talis q̄ p sui vilitate ab oīib⁹ ↄtemnať · Unde nullatenus credendū est statuz vniuersalis ecclesie alit regi ꝯ dispōit spūssactus q̄cq̄d sit de psonis spūalib⁹ ·

Questio iij ē

Utr̄ plati ecclesie teneātur clericis ꝯtū ad tpale stipendiū · Et q̄ sic vr̄ · ſ · ad Cor · ix · Nescis qm̄ hi q̄ in sacrario opanť · ea q̄ de sacrario sūt edūt · q̄ altario deseruiūt cū altari pticipant · Sz hi g̃ clerici tā altario deseruiunt · ergo ↄ · Item mgr̄ Hug · dicit ī li · de sacris · Postꝯ clericus factus ē dz deinceps de stipendiis ecclesie sustentari · Itē decretalis · li · iij · de clericis ordinandis nō liceat vlli epō vllos ordiare clericos ⁊ nullas alimonias eis mīstrare · sz duoꝝ vnū eligat · vel nō faciat clericos · vel si fecerit det illis vñ possint viuere · Itē · alia decreta · Innoc · ī eodē ti · tādiu p ordiatores vel p eoꝝ dē successores puidere volum⁹ ordinatis · donec p eos ecclesiastica beneficia cōseq̄ntur · Cōtra · clerici nō tenētur pīmoniū dimittere · g̃ nec ecclesia tenet eis ī necessarijs puidere · Itē simplices clerici nō tenētur ecclesie deseruire · g̃ nec plati ecclesie tenentur eis necessaria mīstrare · Iuxta hoc q̄r vtr̄ clerici q̄ de bonis ecclesie sustentanť · vtpote q̄ hūt hūficiū p̄bēdale teneantur ad

boras canonicas. Et q̄ sic videt. q: cuz viuāt de altari. debent altari deseruire. sz seruiciū ecclie a patribz statu/
tū est in horis canonicis dicēdis. ḡ ꝛc. Itē oppositū hu/
ius ē. q: cū nō sint i sacris ordinibz cōstituti nō vr ad b̄
teneri. cū añ possit oīa q̄ posse libertas dinoscit laycal'.
18 R'. dōm q̄ clericꝰ ordinatꝰ aut ē ad sacros ordines p̄
motꝰ aut nō. Si sit ad sacros ordines pmotꝰ ꝛ nō habe
at vñ viuat. cū ei teneat ecclia tāq̄ mīstro ad seruicium
ecclesie deputato ꝛ ipe indigeat dico q̄ eps q̄ cū pmouit
sibi in necessarijs puidere tenet. Si añt nō est pmotus
ad sacros ordines. vel si pr̄imoniū hz. nō tenet sibi vel
ecclesia vel eps puidere. Primo. q: nō ē obligatꝰ ad ser/
uiendū ecclesie. Scōo vo nō indiget. Et q̄ uis nemo te
neat pp̄rijs stipendijs militare. q: cū ipe pmoueri vo/
luit. deseruire tenet ecclesie rōne ordinis. nec tenet sibi
puideri plat⁹ necessario. cū nō possit indigentiā alle/
gare. Et totū hoc ꝯfirmat p illud qđ hz in illa decretali
alex. li. ij. de p̄bendis. eps si aliquē sine certo titulo de q̄
necessaria vite p̄cipiat in dyacoīū vel p̄sbyter ordina/
uit. tādiu ei necessaria vite submīstret. donec ei i aliq̄ ec
clesia ꝯueniēti stipendia militie clericalis assignet. nisi
talis ordinatꝰ de sua vel paterna hereditate subsidia vi
te possit habere. Et si q̄rat rō buiꝰ. ius diuinuz reddit.
q: cū ille obligēt ad seruiēdū ecclesie. hz ecclesia ecōtra
obligari ad puidēdū ei i necessarijs. ꝛ sic intelligēde sūt
19 auctates q̄ de hac materia loquunt. ꝛ patēt rōes ad op/
positū. q: p̄cedūt de simplici clerico. Q. Xo q̄ritur vl
timo vtr ad dicendū horas canonicas teneant. p illud
idē solui p̄t. Quidā em̄ obligant ecclesie. q: ecclesia eis
obligat. vtpote q: b̄ficia recipiūt ecclesie. In aliqb⁹ ē
ecōuerso. q: ecclesia eis obligat. q: ipi primo p sacroz or/
dinū susceptionē obligant ecclesie. vñ apparet fm ius
cōe q̄ clerici in sacris ordinibz ꝯstituti tenent ad horas
canonicas ex officio. Infra xo sacros ordines tenent be
neficiati ex b̄ficio. in sacris ordinibz ꝯstituti ꝛ b̄ficiati tenent ex vtroq̄. ꝛ hoc dicrat ius canonicū. ꝛ ꝯcor/
dat diuinū ꝛc.

QOnsequēter q̄ritur de sa/
cramēto ordinis in generali. de q̄ quattuor que
runt. Primo q̄ritur vtr ordo sit in ecclesia. Se
cūdo vtrū sit sacramētū. Xertio vtr sit sacramētū no/
le. Quarto vtr sit sacramētū vnū.

Questio j.

Circa quā sic p̄cedit ꝛ oñditur q̄ in ecclesia sit ordo.
Primo p illud qđ hz. j. ad Coz. xij. q̄ ecclesia silis ē cor/
pori organico. sz corpꝰ organicū ad sui p̄fectōz necessa/
rio req̄rit ordinatōz. ḡ ꝛc. Itē b̄ vr Exod. xxv. vide oīa
ꝛ fac fm exēplar qđ tibi in monte mōstratū ē. ḡ ecclesia
militās imitari hz triūphantē. Ut em̄ dicit apl's. oīa h̄
exēplaria sunt celestiū. Si ḡ in ecclesia triūphāte ordo
est vt in angelis. p̄tz ꝛc. Itē ecclesia ꝯstituit ex duplici
pariete. sez laycali ꝛ clericali. hz in pariete laycali ē ordo
vtpote. impatoz. rex. dux. comes. tribunꝰ. centurio. et
decurio. oīa hec ordinē dicūt. Si ḡ ecclesia militat multi/
tia spūali. vr q̄ ipa debeat eē vt castroz acies ordinata.
Itē vbicūq̄ ē multitudo. aut ꝯfusa ē. aut ad ordinē re/
dacta ē ꝛ ad regimē. ḡ si in ecclesiastica multitudine cō/
fusio vitupat. necesse ē q̄ ibi ponat ordo. Cōtra. vbicū/
q̄ est ordo ibi est distinctio. hz vt hz Hal'. ij. oēs nos
vnū sum⁹ in xp̄o. intelligēdo de oībus fidelibz. ḡ ibi nō
videt esse ordo. Itē vbicūq̄ ē ordo ibi ē determinata pla
tio. ꝛ subiectio. sz in ecclia q̄libet hz se reputare infimū.
sicut hz Phil. ij. In humilitate superiores sibi inuicē ꝛc.
Auc. xxij. Quicūq̄ voluerit inter vos maior eē fiat sic ꝛc

Itē vbi ē ordo ibi ē plato ꝛ dñiū. ꝛ vbi b̄ē. ibi ē alīq̄ sbie
ctio ꝛ fuit⁹. sz oēs fideles i libertate vocati sūt. sic dr ad
Hal'. v. gᵒ inter fideles i ecclia null⁹ ē ordo. Itē si ē ordo.
aut gᵒ fm bōa nate. aut fm bōa fortūe. aut fm dōa gr̄e.
Si fm bōa nate. ergo ille dz eē superior q̄ ē fortior ꝛ q̄ ē in
dustrior. ꝛ b̄ ē falsū. Si fm bona fortūe. gᵒ ille superior q̄
ditior ꝛ potētior. Si fm dōa gr̄e. sz nemo scit q̄s bēat d̄o
gr̄a plᵒ vel minᵒ. gᵒ nemo scit q̄s sit subditᵘˢ. aut q̄s sit
platᵘˢ. gᵒ nō vr q̄ sit aliq̄s ordo. R'. dōm. q̄ necessarⁱ⁹
est ordo i ecclia duplici rōe. s. ppr̄ pulchritudinē ꝛ ppr̄ 20
rectitudinē. Xū enī sit magna multitudo i ecclia. nisi eēt or
do. māifeste appararet ꝯfusio. ꝛ hec multitudis fedatio
vñ oīs sapiēs eoipso q̄ sapiēs ē pulchritudis amator. ꝛ
nō pducit multa sine ordie. ꝛ inter hec maxime apparet sa
pientia dei q̄ inter oīa opa sua māifestat i ꝯstitutōe eccl'ie.
Necessarⁱ⁹ ē etiā ordo ppr̄ rectitudinē. Nā multitudo
(cū est i q̄ deuiare p̄t) errat si nō hz ducē nec rectorē. sicut
hz. ij. Reg. vlt. Vidi cūctū isr'l dispsū i mōtibz sic oues
q̄ nō habentes pastorē. Qm̄ gᵒ multitudo ecclie ē in statu in q̄
p̄t deuiare. idiget capite ꝛ regimīe. ꝛ cū vnū nō possit oī
bus sufficere nec ad oīa. iō oportet fm plᵘˢ ꝛ minⁿ eccliasti
ca officia ꝛ prātes distribuere. vt ecclia regat ꝛ dirigat
sine errore. ꝛ cedēde sūt rōes ad h̄. Ad illō qđ obr̄ 21
vnitate. dō. q̄ sicut i corpe nr̄o ē ꝯsiderāda natura p quā
est vnitas ꝛ ꝯuenientia. ꝛ natura fm quā distinctio siue
differētia. Nā ē cōplexio. scōa ē orgānizatio. Sic i cor/
pore qđ ē ecclia. Per naturaz ei charitatē vnimur. sz p do
na alia gratuita q̄ aplis cēnerat. j. ad Coz. xij. distinguimur
ꝛ ordinamur. Ad illō gᵒ qđ obr̄ q̄ vnusq̄sq̄ se dz repu 22
tare inferiorē. dō. q̄ reputare se inferiorē ē dupl'r. Vel q̄n/
tū ad vite meritū. vel q̄tū ad officiū. Quātū ad vite me
ritū. q: nemo scit q̄nti sit meriti. sic dz se reputare inferi/
orē. sz q̄tū ad officiū nō oportet. ꝛ q̄tū ad h̄ tenēdī ordo.

Ad illō qđ obr̄ de libertate. dō. q̄ libertas ibi nō exclu/
dit sbiectionē. cū ipe apl's dicat Heb. vlt. obedite p̄po 23
sitis vr̄is p oīa. sz excludit ignominiā futuraz. in q̄ ē ille
q̄ est fuus p̄cī. ꝛ ita nō excludit ordinez. Vel dōm q̄ alij
subiecti dupliciter. s. timore ꝛ amore. Qui subiect cum
amore. ambulat i libertate spūs sicut filⁱ⁹. Qui ex timo
re. iste ē q̄dāmō fu⁹. ꝛ i bonis ꝛ iustis nō ē sbiectō p timo
rē sz p amorē. ꝛ talis subiectio ꝛ platio ꝛ ordo i nullo p/
iudicat libertati. Ad illō qđ q̄r fm q̄ dona attēdat or/
do. dōm q̄ fm dona gr̄e gratis date. q̄ q̄dē ē ptās ad li 24
qđ officiū deputata. ꝛ de hac certi sum⁹ certitudine pba
bilitat. ꝛ hec stat ꝛ nō variat etiā gr̄a gratū faciēte absce/
dēte. si enī gr̄a gratū faciēs reddat dignū. talis gr̄a gra
tis data collocat i ordie ꝛ gdu. ꝛ sic patz p totū.

Questio vj.

Utr ordo sit sacr̄m. Et q̄ sic pz p diuisionē sacroz q̄ po
nūtur eē septē. inter q̄ ꝛ ordo cōnumerat. q̄ diuisio s̄ bita
ē dist. ij. Itē i eccia ē ordiata ptās q̄ māifestat p aliq̄ sig.
ꝛ ꝯfirmat p̄stitutōz diuinā. ꝛ illa ē res sacra. hec ār di
cūt rōz sacri p̄fectā. gᵒ. ꝛc. Itē illō pp̄rissime ē sacr̄z qđ
marie dr̄o ꝯsortiat i suūp⁹ susceptōe. sz tale qđ ē ordo ec/
clesiastic⁹. vñ ꝛ sacerdotes vocātur q̄ ad ḡdū supīm p/
uenitur. gᵒ ordo marie ē sacr̄m. Itē illō potissime ē sacr̄z
p qđ sacra cera ꝯfuant ꝛ dispēsātur. tale ār ē sacr̄m or/
dis. gᵒ inter cera vr ē sacr̄z p̄cipuū. Cōtra. oē sacr̄z ē ele/
mētū siue signū qđ offert se sēsib⁹. ordo ār ē q̄d relatiuuz
gᵒ ordo ñ ē sacr̄z. Itē oē sacr̄z ē i medicamētū fm statū na
ture lapse. sz ordo ē ad p̄ficiēdū alios. vñ ñ ordinār nisi
q̄ q̄dāmō volūt aggredi opa p̄fectōis. ḡ ordo cadit ar nō
ne sacri. Itē i āgelis ē ordo. ꝛ tñ ñ tenet rōz sacri. ḡ pari
rōe nec i hierarchijs inferiorū. Si tu dicas q̄ ñ ē silē. q: ibi

ē totū spūale. Obi de laycis q̄ sūt de eccīa ⁊ suscipiūt sacra ⁊ hūt ordinē ⁊ ptātē ⁊ sīg ptātis. vt rex hz sceptrū ⁊ purpurā ⁊ coronā. ⁊ tñ ordo talis ñ ē sacrm. Itē ordo ita respicit qđ ē iferi⁹ sicut qđ est supi⁹. qz vtroq; destructo destruit ordo. Hz ordo q̄ntū ad ꝯditos ñ ē sacrm. ḡ nec q̄tū ad alios. Amor pz. qz cū oēs sint subditi vl̄ plati oēs hūt sacrz ordis qđ mānifeste ē falsū. Itē i hierarchia celesti ē ordo scīa ⁊ actio. sicut vult b. dyoñ. ḡ si ei hz ecclesia rñdere. sitr vr q̄ sit i hūana. sz scīa ⁊ actio ñ ponūt in sacra. ḡ nec ordo. ℟o ad pīmū hz itelligēdū ē notādū q̄ ordo duplicit dr. Uno⁰ dr ordo ipa relatio ordinatoz. vt plato ⁊ subiectio. ⁊ hec nō dr nec ē sacrm. Alio⁰ dr ordo ordiata ptās fm quā ipm subiectū potēs hz ordinari dupl̄r. s. ad op⁹ vel ad mīsteriū. ⁊ hz etiā ordiari ad alterū. hāc aūt ptātē dicim⁹ ordis sacrīs. Hoc aūt necesse ē poni i eccīa ppt regnū ⁊ decorē q̄ attēdūt penes ordinē vt pus visū ē q̄re dz eē i eccīa ordo. Hz pncipaliozq; rō q̄re hec ptās dz iferri p modū sacri est ppt sacroꝝ dignitatē. q̄ i eccīa dispēsant. ⁊ q̄b⁹ dās coliť. vt q̄ venirēt i ptēptū. ñ debuerūt oīb⁹ cōmitti dispēsāda. sz ps omnis spūalib⁹. ⁊ dū his cōmittit q̄d alīs ñ. dat his ptās p quā spāli ordie fruātur i ecclesia dei. ⁊ q̄m hi debēbāt ab alīs p signa aliq̄ secerni. ⁊ id signū ē rei sacre. iō protestas hec debuit ordiari p modū sacri. ⁊ istō ꝯueniētissimū ē. Cū eni sit ad sacroz ordiatā dispōem ⁊ distributōz. debuerūt mīstri ad h̄ ordiari p alicq̄ sacrī susceptōz. i q̄b⁹ dat ptās p quā mīstri dei ad mīstrādū. ⁊ etiā inf se ordinantur. iō recte ordo appellat. His vīs obiecta i ōri

25 um de facili termīant. Nō ei obz q̄ ē elm. dō. q̄ i collatiōe alicq̄ ptāt̄ aliq̄ signū ē extra qđ largo mō appellat elemētū. q̄m largo et extēso mō sumit i diffinitiōe sacri.

26 Ad illō qđ obr de medicamēto. dō. q̄ ordo nō ē tm̄ i medicamētū respectu suscipiētis. sz etiā respectu alioz. vñ marie tenet rōz sacrī. nec istō obuiat qđ dr. q̄ dz dari p fectz. q̄m nemo repit ita pfect⁹ q̄n vlt̄i⁹ possit pfici. vñ q̄libet h̄ sacrz suscipiēs aliq̄ gr̄az i eo recipit (si digne recipiat) p quā excludit difficultas mīstrādi i his q̄ pti

27 nēt ad cultū dei. Ad illō qđ obr q̄ ordo ē i layc⁹ ⁊ i āgel⁹ dō. q̄ vtrobiq; deficit rō sacrī. q̄m duo sīt q̄ itegrāt sacrz scz sēsibile signū ⁊ spūale siue sacrz signatū. Nō ēpmi deficit i āgelis q̄ sīt oīno spūales. Nō ēpo scdi deficit i laicis i q̄b⁹ ordo attēdit q̄tū ad ptātē terrenā q̄ respicit bona nāe vel fortūe spālis p sone vel rei publice. i ecclesiastica ēpo hierarchia ꝯtingit vtrūq;.

28 Ad illō qđ obr. q̄ ordo respicit inferi⁹. ⁊c. dō. q̄ ipe obūcit de ordie put dr religionē. sz h̄ mō ñ ē sacrz. sz put dicit ptātē sup quā fūdat illa relatio. ⁊ hec ponit aliq̄d i his q̄ pferūtur per aliq̄d sibi datū. nihil ēpo i his q̄ subūciūtur

29 Ad illō qđ obz q̄ scīa ⁊ actō ñ dicūt sacrm. dō. q̄ scīa ⁊ actio sūt annexa. ⁊ ordo ē pncipale. vñ cū ponit ordo eē sacrm. illa duo simul includūtur. ⁊ illud supius tactū ē q̄n agebat de potestate clauiū.

Questio iij. g.

Utz sacramētū ordinis sit no. le. ppum. Et q̄ ñ vr. q̄ ī ps. dr. tu es sacer. i eter. fm or. mel. hoc dictū ē de xpi sacerdotio. sicut exponit ap⁹. ad hebr. ḡ sacerdotiū christi pus i melchi pcessit. g⁹ ⁊ ordo. Si tu dicas q̄ pcessit in figura. ℟o. ita pcessit ⁊ figura in sacerdotio aarō. g⁹ dz dici fm ordinē aarō. qđ tñ nō decuit dici vt pz. Itē j. Cor. x. oēs eādē escā spūalē māducauerūt. g⁹ ēpe fuit sacrificiū. sz ordo ē sacrificiū ad mīstrādū. ḡ idem ordo ⁊ idē sacramētuz. Itē ecclesia ē vna ab abel vsq; ad finem mūdi. ⁊ i vnica vnitate vn⁹ dz esse ordo. ḡ sacramētū ordinis ē vnū i no. ⁊ ve. testa. Itē sacramētū ordis est ō dictamine legis naturalis. ⁊ hoc pz. qz ab initio fuerūt sacerdotes. vt pz exēplo melchi. vt Hiero. dr. At qđ ē de dictamīe nature sp idē pseuerat. ⁊ h̄ mānifestū est i matrimōio. ḡ idē dz esse ordo i ve. test. ⁊ no. g⁹ sacramētum h̄ cōe ē ñ ppuz. Cōtra. heb. vij. trāslato sacerdotio necesse ē vt et legis trāslatio fiat. si ḡ apostol⁹ pbat diuersitatē legis p diuersitatē sacerdotū. cū alia et alia sit lex videt q̄ ali⁹ ⁊ ali⁹ sit ordo. Itē ordo ē spūale signaculū in q̄ spūalis ptās tradit ordiato. vt pote i supmo ordie tradit ptās p ficiēdi corp⁹ xpi. sz h̄ ē ppuz sol⁹ no. le. g⁹ ⁊c. Itē sacramēto no. le. alia sūt ⁊ noua. ḡ ad dispēsāda hec cū sint maiora ⁊ digniora. maioꝝ ⁊ digniorū ptās requirit. si g⁹ sacramēta q̄ dispēsant sīt diuersa g⁹ ⁊ sacramētū p qđ dispēsatur. sz h̄ ē ordo. ḡ ⁊c. Itē idē ordo nō ē iterād⁹. sz ordiatus i lege si veniat ad euāgeliū ibidē ordinat. g⁹ videt q̄ ali⁹ sit ordo ⁊ aliud sacrm. ℟o. dm 30

q̄ sicut signū nō sortit nomē signati ⁊ ecōuerso. ⁊ tñ signū et signatū sūt diuersa. sic figura nomē veritatis sortit. ⁊ vnū dr esse i alio sicut rota i rota ⁊ tamē alia ē figura. aliud ē vītas. p hūc modū itelligēdū q̄ lex noua differt a veteri. ⁊ sacrificiū a sacrificio ⁊ ordo ab ordie. Tñ sicut sacramētū eucharistie ē no. le. ppum q̄uis i veteri lege fuerit sacrificiū qđ erat h̄ signuz. sic spūalis ptās fm quā attēdit ordis sacramētū no. le. ppa ē sacerdotiū igit̄ similit̄ (q̄uis inferi⁹) ordinis et sacerdotū pcesserit signū figurativū. Tñ licet multū differt int̄ agnuz vez ⁊ typicū. nō tñ differt int̄ ptātē offerēdi hūc agnū ⁊ illū. et iō ꝯcedēdū q̄ sicut baptism⁹ ⁊ eucharistia sūt sacramēta no. le. ppa. licet i anteriozib⁹ fuerīt pfigurata. sic ī sacramēto ordis. Ad illō qđ obr. fm ordinē melchi. dō. 31

q̄ h̄ itelligit fm exp̄ssaz pfiguratōz. sicut ibidē apostol⁹ ostēdit. qz pfigurauit xpm q̄tū ad originē. ⁊ q̄tū ad dignitatē. ⁊ q̄ntū ad ritū. Quātū ad originē. qz sine genealogia scz exp̄ssa in scptura. Quantuz ad dignitatē. qz fuit sacerdos et rex. Et abraham benedixit q̄ntuz ad ritum. qz obtulit panē ⁊ vinū. Non sic in sacerdotio aaron. et ideo ꝯoptime appropat in psalmo. s. s. et elegant̄ valde exponit apostol⁹. Ad illud qđ obr q̄ eandem 32

escā māducauerūt. Dicendū q̄ hoc itelligit̄ nō de māducatōe sacramētali sz spirituali que est p fidem ⁊ charitatē. et qz idē quod nos crediderūt et amauerūt. eandem escam māducauerūt. et de eadē ecclesia fuerūt. nec tamē eadē signa sensibilia habuerūt. nec eadem sacramēta. et ratio huius visa est sup̄ cū agebatur de sacramētorum dīnīta. ⁊ p hoc patet ratio de vnitate ecclesiastica. qz illa ē fm fidei ꝯueniētiā nō fm sacramētoz indifferētiā Ad illud qđ obūcit q̄ est de dictamīe nature. dō 33

q̄ vez est i vl̄i. nō i spāli. Hñ eni dictat rō recta deū esse colēdū. et ad hoc speciales mīstros ostituendos. sed tali cultu colendū. ⁊ tale sacrificiū offerendū. et talē protestatem collatā esse homīb⁹. hoc nō est nature sed gre.

Questio iij. b.

Utrū ordo sit sacramētū vnū vel plura. et q̄ sit vnū videtur p diuisiōe sacramētoz q̄ diuidūtur in septē. si ḡ alia ñ subdiuidūt. vr q̄ ordo sit vnū sacrm. Itē sacramentū vnionis siue cōunionis ē vnū sacramētū ḡ pri rōe ⁊ sacrm ordis. Itē ab eodē est vnitas a quo est pfectio et cōplemētū. sz sacrm ordis vnū hz cōplementū. scz sacerdotiū. quod compleť oēs ordines pcedētes. ḡ vnū est sacramentū. Item q̄to aliqua virtus potentioz tāto magis vnita. ḡ q̄nto sacrm maiꝰ et excellētiꝰ. tāto magis vnū. Sed sacrm ordinis ē excellens. et in statu excellenti et collocat et ordinat. ergo. ⁊c. Cōtra multiplicato inferioꝝ multiplicat supius. sz sacrm ē superius ad ordinem. ḡ cūm sint plures ordines. sunt ergo

plura sacramēta. Itē cum ordinis sacrm diuidak aut ḡ in ptes integrales aut subiectiuas. Nō integrales. qz nulla ps integralis recipit pdicationē sui totiº. sz ḋlibz gradº ecclesiasticº ē ordo. Si in subiectiuas. ḡ redit idez qō pus. qō illud sacrm multiplicak. Itē hoc sacrm ē ordinatū ad dispēsatōz alioz sacroz. Sz alis sacra differunt specie. ḡ potētie ordinate ad illa dēbēt differre spē. ḡ videk q istud sacrm pt spēs diuersas pluificek. Item sacerdos cū sacerdote hz conuenientiā in sacro ordis. sz sacerdos cū dyacono hz distinctōz p differentiā. ostat q nō solū materiale. ḡ specificā hz differentiā. ḡ cū vtrūq; hoz sit sacrm. videk q ordinis sacrm diuersas hz spēs sacra
34 mentoz. Rº. dōm q sacrm ordinis vnū est. multas tamē hz ptes q̄ sacrm nō plurificāt. p eo q nō sunt oīno ptes subiectiue. z tm recipiūt pdicationē totiº. qz naturā habēt qōāmō ptiū subiectiuaz. z tales sunt ptes potestatiue q̄ maxime cōpetunt ordini. tum qz ordo ē ordinata ptās q̄ ex ordine multoz ad vnuz reddit pfecta. z qlibet illoz pticipat rōnē ptātis lz nō pfectōis. tum etiā qz ordo discernit distinctōz in ptibz sicut z numerus vñ quēadmodū ptes numeri qōāmō habēt naturā pti/

Determinat de ipsis ordinibus.

Hostiarij idē z ianitores sunt zc. Supra egit mgr̄ō disponentibz ad ordinē. hic agit de ordinibz. Et hec ps hz duas. In pma agit de gradibz ordinū. In scōa de dignitate siue officijs superadditis ordinibz. ibi Sūt z alia q̄dā nō ordinū zc. Prima ps hz tres ptes. In pria ponit gradus ordinū q̄s in littera distinguit. z ptes in suis locis manifeste sunt. In secūda ro assignat differētiam ordinū minoz ad maiores. ibi. Quōz oēs sint spūales. In tertia ro determinat in quo conueniunt. ibi. Si aūt querit quid hoc sit qō hic vocat ordo. Prima harū

Agit de gradibus ordinū. Et pmo de hostiarijs. c

Hostiarij ijdē z ianitores sunt q̄ in veteri testamento electi sunt ad custodiā tēpli. vt nō ingrederet in illud imundº. Dicti aūt hostiarij eo q pōsint hostijs tēpli. Ipi enī tenētes clauē oia intº et extra custodiunt. atq; inter bonos z malos habētes iudiciū dignos recipiūt. indignos respuunt. Ūñ z eis cū ordinant claues ecclie dant ab epō.
Joh. ij. z dicit eis. sic agite tanq̄ rōnē deo reddituri p rebus que clauibº istis recludunt. Hoc officiū dōs
Joh. x. in sua pſona suscepit qñ flagello de funiculis facto vendētes z emētes eiecit de tēplo. Ipe enīz se hostiariū signās dicit. Ego sum hostiū. p me si q̄s introierit saluabit. z ingrediet z egrediet et pascua inueniet.

De lectoribus. d

Tcōs est gradº lectoz. Lectores a legēdo. sic psalmisti a psalmis canēdis vocati sūt. Illi enī pdicāt pplis q̄d sequant. isti cantāt vt excitent ad cōpunctōz alios audiētiū. licet q̄daz lectores ita miserabiliter pnunciēt vt q̄sdā ad luctū lamētationēq; cōpellant. Fidē etiā pnūciatores vocant. q̄ pozto añ nūciant. qz tam erit clara eoz vox vt etiam lōge positoz aures adimpleāt. Ad lectores

um integrantiū ita q sil' conuenientes p ordinē reddūt numez pfectum. vt ptes senarij constituūt senariū. z tñ q̄libet ps numeri est numerº. sic oēs gradº ordinū vnū faciunt sacrm pfectū. z tamē q̄libet gradus ordo dicit. et cedende sunt rōnes ostendentes ō sacrm esse vnū cuius aliq̄ nō sint multū cogentes. Ad illud ḡ qō obūcit q 35
multiplicato inferiori. dōm q illud vez ē in eo q habz naturā spēi siue ptis subiectiue solū. nō sic ē in ppōsito

Ad illud qō q̄ritur vtz diuidak in ptes integrales aut subiectiuas. dōm q diuidit in ptes potestatiuas q̄ 36
vtrarūq; ptiū habēt naturā. vñ sicut diuisio analogi tenet mediū inter diuisionē equoci z vniuoci. sic talis diuisio mediū tenet inter diuisionē totiº vniuersalis z totius integralis. Ad illud qō obūcit q ad dispēsatiō 37
nē alioz ordinat. dōm q pncipaliter ordinat ad dispensationē sacri altaris qō vnū est. Ad illud qō obūcit. 38
de differētia. dōz q qōāmō ē specifica. q̄dāmō nō. vna eīm spēs nō disponit ad aliā. sicut vnº ordo ad aliū. disponit. z iō ñ est ibi specifica distinctio. sz tñ aliquo mō distinguūt. qz cū ad vnū complemētū ordinent. iō vnū sacramentū faciunt.

in septē ptes diuidit fm septē ordines q̄ patēt in littera q̄libet suo loco. Similiter secūda ps in q̄ agit de dignitatibz superadditis ordinibz hz tres ptes fm tria de q̄bus agit. Quedā eīm tenēt noīa officioz pcipue magis q̄ dignitatū. vt cantoz z subcantoz. Quedā noīa dignitatū. vt archiepūs. patriarcha. Quedā media. vt epūs quod ē nomē dignitatis sil' z officij vt dic̄ in littera. Primo igitur agit de his qui dicūt officiū et dignitatē. Secundo de hūs qui dignitatē. ibi. Ordo aūt epoz q̄dripartitus ē zc. Tertio ro de hūs q̄ dicūt officiū. ibi. Cantor. sic vocatur zc.

aūt ptinet lectōes pnūciare. z ea q̄ pphete nunciauerūt pplis pdicare. vt iā ex officio in ecclesia legāt pphetias z lectōes. Ūñ z ei videnti pplo tradit ab epō codex diuinarū lectionū. z dicit ei. Accipe z esto verbi dei relator.
a habiturus (si fideliter ipleueris officiū ptem cū hūs q̄ bene verbū dei ministrauerūt. Qui adhuc gradū puehit lr̄arū sciēntia hz esse instructº. vt sensū verboz intelligat. vim accentuū sciat. distincte legat. ne cōfusione platiōis intellectū auditoz auferat. Attēdar q̄d in dicatiue. q̄d interrogatiue sit legendū. vbi sit in oz̄one faciēda distinctio. Hec eīm male seruata intellectū turbāt. et alios ad risum puocāt. Aurib' z coz de pſulere hz vox lectoris. Hoc officiū ipleuit xp̄s cū in medio seniorū libz Esaie apiens distincte ad intelligenduz legit. spūs dñi sup me. Exā lectoribº dak intelligi q gra spūali clare

a ñ. Habitu/rus si fideliter ī/pleueris officiū ptem cū hūs qui bñ verbū dei ministrauerūt. Videtur male dicere. qz cū tales habuerūt aureolā. vi/dek q oēs lectores habeāt aureolam. et ita oēs sacerdotes. Rº. ad h̄ pt dici q officiū lectoris est nō tm̄ pphetiaz legere nudaz. sz etiā exponere. z tunc bñ patet officiū. qm̄ nō solum legit corticē littere. sz etiā explicat archanuz pphetie. z tunc Esa. lxi.

est predicator et doctor. et merek aureolã. q si tñ officium accipiat. et nõ implcat nõ habebit ex hac aureolã. qz aureola nõ redditr voluntati vel officio p se. sed volũtati iũcte cũ actu prerogatiue alicuius. Posst tñ dici q id intelligitur q̃tum ad meritum substãtiale. Esa. lviij.

4ob. Ab archidyacono candelabrum ꝛc. Videk male dicere. qz archidyacon⁹ nõ potest ordinare ergo nec dare vasa in quibus significatur potestas. Item queritur q̃s sit act⁹ principalior acolitorũ. an ministrare ẽ cereo an ministrare ẽ vrceolo. Et videtur q̃ de vrceolo. quia Luce. iiij. fm istum actum quodãmmodo ungitur cum officio sõdyaconi. sed ad oppositum est. quia vnusq̃sq̃ ordo denominatur a digniori ꝛ principaliori. sed acoliti dicuntur quasi ceroferarij. Mar. vij. Ꝛ. dõz q̃ potestas traditur ab episcopo. sed archidyacon⁹ tradit vrceolum ꝛ candelabrũ vt significek q̃ talis ministrat subdyacono. et primuz incipit circa altare ministrare. Archidyacon⁹ autem dicit̃ pnceps ministerij. Quod obijcitur quis actus principalior sit dicẽdum q̃ actus a Bath. viij. Mat. xij.

re debent q̃ alijs verbũ dei annũciant. Hic ordo formã ꝛ initiũ a pphetis accepisse videk. quib⁹ dicit̃. Clama ne cesses. quasi tuba exalta vocẽ tuã.

De exorcistis. e

Tertius ẽ ordo exorcistarũ Exorciste aũt ex greco in latinũ adiurãtes vel increpantes vocant̃. Inuocãt ei sup cathecuminos ꝛ sup eos q̃ hñt spñm immundũ nomẽ dñi. adiurãtes p eũ vt egrediat̃ ab eis. Ad exorcistã ptinet exorcismos memorit̃ retinere. manusq̃ sup energuminos ꝛ carhecuminos i exorcizando imponere. Dz autẽ habere spñm mundũ. q̃ spiritib⁹ immũdis ipat. ꝛ malignũ expellere de corde suo quẽ expellit ꝺ corpe alieno. ne medicina quã alij facit sibi nõ pſit. et dicat̃ ei medice cura teipm. Hij cũ ordinant̃ accipiunt de manu epi libꝝ exorcismorũ ꝛ dicit̃ eis. Accipite ꝛ habetote ptãtez iponẽ di man⁹ sup energuminos ꝛ cathecuminos hoc officio vsus ẽ dñs qñ saliua sua tetigit aures ꝛ linguã surdi ꝛ muti dicẽs. Effeta q̃ ẽ ad apire. p hoc docens nos spũaliter debere apire aures p̃cordioꝝ homi ad intelligendũ. ꝛ oza ad pfitendũ. vt pulso demõe. spũsctũs vas suũ recipiat. Hoc etiam officio vsus est xp̃s cum demoniacos multos sanauit. Hic ordo a salomõe videk descẽdisse. q̃ quẽdã modũ exorcizandi inuenit. quo demones adiurati ex obsessis corpib⁹ pellebant̃. huic officio mancipati exorciste vocati sunt de q̃bus xp̃s in euãgelio Si ego i beelzebub ejicio ꝺmonia. filij vestri scz exorciste in q̃ ejiciunt.

De accolitis. f

Quarto loco succedunt acoliti. Accoliti vero grece. latine ceroferarij dicunt̃ a deportandis cereis qñ legenduz est euãgeliũ vel sacrificiũ offerendũ. Tũc cñ accẽdunt̃ luminaria ꝛ deportant̃ ab eis. nõ ad effugandas aeris tenebras. cuz sol eo tpe rutilet. ſ ad signũ leticie demostrandũ. vt sub typo lumis corpalis. illa lux oñdat̃ ꝺ q̃ legit̃. erat lux vꝛa q̃ illuminat oẽm hoẽ. venientem in hunc mũdũ. Ad accolitũ ptinet pparatio luminariũ in sacrario. Ipe cereum portat. ipe vrceolũ cum vino ꝛ aq̃ suggesta p eucharistia subdyaconis pparat. Hij cum ordinãtur cũ edocti fuerint ab epo q̃liter in officio suo agere debeant b ab archidyacono accipiũt candelabrũ cũ cereo ꝛ vrceolum vacuũ. Hoc officiũ dñs se habere testatur dicẽs. Ego sum lux mundi. qui sequitur me nõ ambulat in tenebris. Hui⁹ officij formaz illi gerebãt in veteri testamẽto q̃ lucernas candelabri cõponebãt ꝛ accendebant igne celesti ad illuminãdas tenebras aq̃lonares

b

quo denominat̃ est ferre cereos. quia hunc actuz habent in quadam completione. Sed actum ministrandi habent in imperfectione quantuz ad ministrationem aque. Sub dyaconus autez completius hũc actũ habz. Alia ratio est. quia in ferendo cereos significatur potestas quam habet in dando bonum exemplum et qz hoc est cuiusdaz superpositionis. sed i ministratiõe aque subiectiõ. iõ ꝛc. Joh. i. Joh. viij.

De subdyaconis. g

Quintus ẽ ordo subdyaconorũ. Grece hij hypodiacones vocantur. q̃s nos subdyacones dicimus. Qui iõ sic appellãtur qz subiacẽt pceptis et officijs leuitarũ. Oblatiões ei in tẽplo a fidelib⁹ suscipiũt. ꝛ leuitis supponẽdas altarib⁹ deferũt Hij apud hebreos nathinnei vocabãtur. i. in humilitate dño seruientes. Ad subdyaconũ ptinet calicẽ ꝛ patenã ad altare xp̃i deferre. ꝛ leuitis tradere. eisq̃ ministrare. Vrceolũ q̃z ꝛ aquã manilez ꝛ manutergiuz tenere. epo ꝛ pſbyteris ꝛ leuitis plauãdis añ altare manib⁹ aquã pbere. Hijs lex continẽtie imponitur. qz altari ppinquãtes vasa corpis ꝛ sanguis xp̃i portãt. vñ illud iplere dñt Mũdamini q̃ fertis vasa dñi. Ad hos etiã ptinet tñ de oblationib⁹ ponere in altari c̃ptũ sufficere possit pplo. nec nõ corpalia ꝛ pallas ꝛ substratoria lauare. Hij cũ ordinãtur accipiũt ꝺ manu epi patenã ꝛ calicẽ vacuũ. Ab archidyacono xp̃o vrceolũ cũ aq̃ manili ꝛ manutergium. Hoc officio vsus ẽ dñs qñ lintheo se pcinxit. ꝛ mittẽs aquã in peluim pedes discipulorũ lauit et linthco tersit. Isa. liij. Joh. xiij.

De dyaconis. h

Dyaconorũ ordo sextũ tenet locũ ppter senarij pfectõz. Hic ordo in veteri testamẽto a tribu leui nomẽ accepit vel traxit. vñ etiã dicũtur leuite Precepit q̃ppe dñs moysi vt post ordinationem aaron ꝛ filiorũ ei⁹. prius trib⁹ leui ad diuini cultus misteria ordinarẽt ꝛ pfecrarẽtur dño. ꝛ seruirẽt pſbr̃ corã aaron ꝛ filijs ei⁹ in tabernaculo.

41. c. q̃. Leuite ḡ nomine auctoris vocati sunt. Vi/detur male dice/te. quia sacerdo tium noue legis euacuat sacerdo tium veteris. er/go pari rõne mi nisterũ euacuat ministerium. er/go nõ debent am/plius leuite dici. Item querit de boc q̃ dic̃ ad dy aconuz pertinet assistere sacerdo tibus. quia cum vni⁹ordis vnus sit actus et vna potestas. videt̃ q̃ male assignet dyacono nouuz actuz sicut intel/ligitur ex littera ergo aut dyaco/nus complectit nouum ordinez et nouuz caracte rem. aut nõ bene nec vere assigna tur ei huiusmo/di actus. ℟. di/cendum q̃ leui/te ꝓpꝛio nomi/ne appellant̃ dy/aconi. i quo no/mine clauditur ꝓpꝛius eoꝝ actꝰ et principa/lis. s. ministrare sacerdoti specia liter et immedia/te in sacramentis. Ad dyacones em̃ pertinet coꝛ/pus domini trãs Act. vj. ferre. in primitiꝛ/ua ecclesia etiaz sanguinẽ dispẽ/sare. vnde imme diate isti sacer/dotibus assistũt et ministrant. et quando dat̃ eis potestas ad hũc actum tũc est di/cendum caracte Apo. viij. rem ipꝛimi. Un/de cum nouum nihil circa illud in lra assignetur intelligenduz q̃ j. Thi. iij. alij sunt annexi.

Ipsiq; gestarẽt arcã et taberna culũ et oia vasa ei⁹. et circuitu tabernaculi excubarẽt et in trãs portãdo tabernaculo ipi depo nerẽt rursũq; cõponerẽt. A vi ginti xo annis et supꝛa iussi sũt seruire in tabernaculo. quã re gulã in nouo testamẽto sctĩ pa tres pstituerũt qꝛ hetas ad fe/renda onera est robustã. C Leui te ḡ ex noie autoris vocati sũt. De leui eiñ leuite exorti sunt. a q̃bus in tẽplo mystici sunt sacꝛi mysteria explebant̃. Hij grece dyacones. latine mistri dicunt̃ qꝛ sicut in sacerdote psecratio. ita in dyacono misterij dispẽsa tio habet̃. Ad dyaconũ ptinet assistere sacerdotib⁹ et mistraꝛ re in oibus q̃ agunt̃ i sacꝛis xpi scz in baptismo. in crismate. in patena et calice. oblatões q̃z in ferre et disponere in altari. Cõ/ponere etiã mẽsaz dñi et vestire crucẽ ferre. et pdicare euãgeliũ et epl̃am ad ppl̃m. Nã sic lectoꝛi bus vet⁹ testamẽtũ. ita dyaco/nibus nouũ pdicare ꝑceptũ est Ad ipm etiã ptinet officiũ ꝑcuz et recitatio cathecuminoꝝ no minũ. Ipe ꝑmonet aures hꝛe ad dñm. ipe donat pacẽ et ipe an nunciat. Hõ aũt huic ordini a moyse statutũ ẽ. hoc etiã in no uo testamẽto repsentat̃ cũ dya cono sup leuũ humerũ stola po nit̃. et casula i dieb⁹ ieiunij cõpli cat̃. qꝛ q̃q̃d laboꝛis et sustinen/tie in hac vita tolerat̃. q̃si in le/ua portat̃. donec in dextra id ẽ in etnitate reqes habeat̃. Hic ordo ab aplis celebrat⁹ ẽ q̃ vt legit̃ in actib⁹ apl̃oꝝ septez viꝛos plenos spũsctõ ad hoc offici/ciũ elegerũt. et oꝛõe ꝑmissa ma nus eis imposuerũt. vñ et con suetudo inoleuit vt i oñi mꝛi/ce ecclesia. vij. dyacones circa xpi arã q̃si septẽ colũbe assistãt Hij sunt septez angeli tuba ca/nẽtes in apocalipsi. q̃ q̃les esse debeant apls docet thimo. scꝛi bens. Hij cũ ordinant̃ sol⁹ eps eis manũ iponit. qꝛ ad misteꝛi um applicant̃. Ponit eis oꝛari um. i. stolã sup leuũ humerũ vt p hoc intelligãt se accepisse iu gum dñi suaue. q̃ ad sinistrã pti nẽtia diuio timoꝛi subijciãt. Ac cipiũt et textũ euãgelij. vt intel ligãt se eẽ ꝑcones euãgelij xpi. Hij aũt añq; ordinent̃ ꝑbetur vt docet apls. et sic mistrẽt nul lum crimen hñtes. Hoc officio vsus est xps. qñ post cenã sacꝛm carnis et sanguiꝛ nis discipulis dispensauit. et qñ apl̃os dormiẽtes ad oꝛõez excitauit dicẽs. Vigilate et oꝛate vt nõ intretis in temptationem. Math. xxvj.

De presbyteris. i.

Septim⁹ est ordo pbyteroꝝ. pbyter grece senioꝛ interꝑtat̃ latine. Nõ mõ ꝓ etate vel decre pita senectute. sed ꝓpt̃ honoꝛẽ et dignitatẽ quã ac/ceperũt presbyteri noiant̃. q̃ moꝛũ prudentia et maturitate cõuersatõis ꝑcellere dñt i pplo. Vñ Sap. iiij. scꝛiptũ est. Senect⁹ venerabilis est nõ diuturna nec annoꝝ numero cõputata. Cani eiñ sunt sen sus hoim. et etas senectutis vita imaculata. Jõ aũt etiã pbyteri sacerdotes vocant̃ qꝛ sacra dãt q̃ licet sint sacerdotes. tñ põtificat⁹ apicẽ nõ hñt sic epi. qꝛ ipi nec crismate frontẽ signãt. nec pacli tũ dãt. qõ solis deberi epis lectio actuũ apl̃oꝝ Act. viij. demõstrat. Vñ et apud veteres ijdẽ epi et pbyte ri fuerũt. qꝛ illud ẽ nomẽ dignitat⁹ nõ etatis. Sa cerdos nomẽ hz cõpositũ ex greco et latino. qõ ẽ sacꝛũ dans siue sacer dux. Sic eiñ rex a regendo ita sacerdos a sctificãdo dict⁹ est. cõsecrat enim et sctificat coꝛp⁹ xpi. Antistes xo sacerdos dict⁹ est ab eo q̃ ante stat. Pumus enim est in ordine ec clesie. d Ad pbyterũ aũt ptinet d

sacꝛm coꝛpis et sanguis dñi i al tari dei cõficere. oꝛões dicere et dona di bñdicere. Qui cũ oꝛ/dinant̃ inunguntur eis manꝰ. vt intelligãt se accepisse gꝛam cõ secrãdi et charitat⁹ opa debere exẽdere ad oñes. Accipiũt et stolã q̃ vtrũq; tenet lat⁹. qꝛ dñt eẽ muniti armis iustitie cõtra aduersa et pspa. Accipiũt etiaz calicẽ cũ vino et patenã cũ ho stijs. vt p hoc sciãt se accepisse ptãtem placabiles deo hostias offerẽdi. Hic ordo a filijs aarõ sumpsit inicriũ. Sũmos ei põti fices et minoꝛes sacerdotes in stituit de⁹ p moysen. q̃ ex ꝓcce pto dei aaron in summũ põtifi cem. filios vero ei⁹ vnxit in mi/nj principales. Et si tu queras quare dicuntur leuite. dicenduz q̃ nõ ideo dicũt leuite. quia offi/cium habeant le uitarum. sed qꝛ consimile illi et per illud officiũ ꝓfiguratum.

d. Ad pbyte/rũ aũt ptinet ꝛc. Vñ q̃ diuisio a/ctuũ sacerdotali um a mgꝛo posi/ta q̃ sunt. coꝛp⁹ dñi ꝛficere. oꝛõ/nes dicere. dona dei bñdicere. nõ sit sufficiens. qꝛ cũ act⁹ ligãdi et soluẽdi sit mꝛto nobilioꝛ. videt̃ q̃ mgr̃ deberet as signare ipi sacer doti. ℟. dom q̃ isti act⁹ sunt ꝓ pꝛie sacerdotũ. et Exod. respiciunt sacer xxix. dotẽ ex se. sz act⁹ ligãdi et soluẽdi respicit ꝓfessio/nẽ. iõ sup̃ de hoc

Matħ. x. actu in sacro depnia determiatū est. z iō mḡr non repetit.

43 e Canones duos tm̄ sacros ordines appel. zc. Ff falsum cē. qz subdyacon⁹ trangit vasa sacra. ḡ vr zc. N⁹. dō. q ordines sacri dicunt trib⁹ modis Primo large. qz sacrū exigūt ministrū. fz illō Isa. lij. mūdamini q fertis vasa dñi. Uñ qz cōtingūt res sacratas. sacrt dñt eē. z fz hōes isti tres dicūt sacri. Sc̄dō mō stricte ōr sacer ordo. qz ipm sacrū dispēsat. z qdām mō tractat deferēdo et alijs admistrādo z sic dyacon⁹ et sbdyaconus. Tertio mō sacrū ōr ppriissime. qz sacram rē ꝓficit. et hō cōperit ordini supmo. et iō sacer/dos appellat.

44 f Si āt qr zc. Innuit magr q ordo ē sigculū sacrū. Contra. vr male dicere. qz sacrm ē elemētū fz ordo ē sacrm. ḡ ordo ē elemētū. n ḡ spūale sigculū. Trē cū in alijs sacris impmat caract. ppr. qd ordo magis diffinit p sigculum Item queritur qd sit res z quid signum i sacramēto ordinis. N⁹. dicēdū q in collatōe ordinis est collocatio potestatis per quam hō ponit in statu diffinito z ḡdu. z qm̄ diuersitas ē in ptātib⁹ diuersitas ē in signaculis. z p cōsequens diuersitas ē z ōz eē i ex/

j. Thi. iij. Primo large. qz sacrū exigūt mi/strū. fz illō Isa. lij. mūdamini q fertis vasa dñi. Uñ qz cōtingūt res sacratas. sacrt dñt eē. z fz hōes isti tres dicūt sacri. Sc̄dō mō stricte ōr sacer ordo. qz ipm sacrū dispēsat. z qdām mō tractat deferēdo et alijs admistrādo z sic dyacon⁹ et sbdyaconus. Tertio mō sacrū ōr ppriissime. qz sacram rē ꝓficit. et hō cōperit ordini supmo. et iō sacer/dos appellat.

Matħ. xxvj. Uñ qz cōtingūt res sacratas. sacrt dñt eē. z fz hōes isti tres dicūt sacri. Sc̄dō mō stricte ōr sacer ordo. qz ipm sacrū dispēsat. z qdām mō tractat deferēdo et alijs admistrādo z sic dyacon⁹ et sbdyaconus. Tertio mō sacrū ōr ppriissime. qz sacram rē ꝓficit. et hō cōperit ordini supmo. et iō sacer/dos appellat.

Act. xiiij. mo. et iō sacer/dos appellat.

44 f Si āt qr zc. Act. vj. Innuit magr q ordo ē sigculū sacrū. Contra. vr male dicere. qz sacrm ē elemētū fz ordo ē sacrm. ḡ ordo ē elemētū. n ḡ spūale sigculū. Trē cū in alijs sacris impmat caract. ppr. qd ordo magis diffinit p sigculum Item queritur qd sit res z quid signum i sacramēto ordinis. N⁹. dicēdū q in collatōe ordinis est collocatio potestatis per quam hō ponit in statu diffinito z ḡdu. z qm̄ diuersitas ē in ptātib⁹ diuersitas ē in signaculis. z p cōsequens diuersitas ē z ōz eē i ex/

nores sacerdotes. Christus q̄z duodecim elegit discipulos pri⁹ q̄s z ap̄los vocauit. q̄z vicē gerūt in eccl̄ia maiores pōtifices. deinde alios. lxx. z duos discipulos designauit q̄z vicē in eccl̄ia tenēt p̄sbyteri. Un⁹ āt inter ap̄los p̄nceps extitit petr⁹. cui⁹ vicari⁹ z successor ē pōtifex sūm⁹. Uñ ōr apostolic⁹. q z papa vocat. s. p̄r patr⁹. Qualis āt eligi debeat p̄sbyter. ap̄ls scribēs thimotheo ostidit. vbi notae ep̄i p̄sbyter q̄ significat. Hoc aūt officio vsus ē x̄ps cū seipm i ara cruc̄ obtulit idē sacerdos z hostia. z qñ post cenā panē z vinū in corpus suum z sanguinē cōmutauit. Acce de septem eccle sie gradib⁹ breuiter elocuti q̄d ad quēq̄ ptineat insinuauim⁹.

Assignat differētiā ordinuz minor ad maiores. k.

Cūq̄ oēs sint spūales z sacri. e excellēter tm̄ canones duos tm̄ sacros ordies appellari cēsent dyaconat⁹ sez z p̄sbyterat⁹. qz hos solos p̄mitiua eccl̄ia legit habuisse. z de his solis p̄ceptuz ap̄li habem⁹. Ap̄li enī in singul⁹ ciuitatib⁹ ep̄os z p̄sbyteros ordinaueri. Leuitas ēt ab ap̄lis ordinatos legim⁹. q̄z maxim⁹ fuit beatus stephanus. Subdyaconos vero z accolitos p̄cedēte tpe eccl̄esia sibi constituit.

Determinat in q̄ pueniūt. l. f. f Si āt q̄rit q̄d sit qđ h̄ vocat ordo. sane p̄t signaculū eē. i. sacrū qđā q̄ spūalis ptās tradit ordinator officiū. Caracter ḡ spū alis vbi fit p̄motio ptātis. ordo vel grad⁹ vocat. Et dicūt hi ordines sacra. qz i eorū p̄ceptiōe res sacra. i. gr̄a confertur quaz figurant ea que ibi geruntur.

Agit de dignitatib⁹ z officijs supadditis ordib⁹. Et p̄mo de his que dicunt officiuz z dignitatem. m.

Sūt z alia q̄dā nō ordinū fz dignitatū vt officiorū nom̄a. Dignitatis sit z officij nomē ē ep̄s. Epat⁹ āt vocabulū inde dictū est q̄ ille q̄ eps efficit supintendat curā. s. fb̄itorū gerēs. Sco pin ei grece. latine intēdere ōr. Epi āt grece. latine speculatores interp̄tant. Nā speculator ē p̄posit⁹ i eccl̄ia dict⁹. eo q̄ speculet atq̄ p̄spiciat pp̄lorū i fra se positorū mores z vitā. Pōtifex ē p̄nceps sacerdotū. q̄si via seq̄ntiū. Ipe et sūm⁹ sacerdos nūcupat. ipe ei leuitas z sacerdotes efficit. ipe oēs eccl̄iasticos ordines disponit.

Agit de his q̄ dicūt dignitatem. n.

Ordo āt eporū q̄driptit⁹ ē. s. in p̄triarchis. archiep̄is. metropolitanis z ep̄is. P̄triarcha grece. sūm⁹ patrū interp̄tat. qz primū. i. ap̄icū tz locū. vt roman⁹ antiocen⁹. alexādrin⁹. q oīm sūmus ē roman⁹. Archiepus p̄nceps eporū. Archos enī grece. latine p̄nceps ōr. Metropolite aūt a mēsura ciuitatū dicūt. Singulis ei p̄uincijs p̄eminēt q̄rū auctari z doctrine ceteri sacerdotes sbiecti sūt. Sollicitudo ei toti⁹ p̄uincie ipis epis cōmissa ē. Oēs āt supi⁹ designati ordies epi nūcupāt. Nota q archiep̄orū noie p̄mates supi⁹ significasse vr̄ z metropolitanorū q̄s nūc archiep̄os dicim⁹. Horū āt discretio a gētilib⁹ introducta vr̄. q suos flamines alios simplr flamines. alios archiflamines. alios pthoflamines appellabāt. Sacerdotes ei gētiliū flamines dicebāt. q hēbāt i capite pilleū in q erat breuis virga desup hīs aliqd lane. qđ cuz p estū ferre ñ possent. filū tm̄ i capite ligare cepert Nudis ei capitib⁹ eis incedēnephas erat. Uñ z a filo q vtebāt flamines dicti sūt q̄si filamines. Et fest⁹ dieb⁹ filo ꝓposito pilleū ponebāt p sacerdotij eminētia. Clares a vi mētj appellati sunt. cui⁹ significatio multiplex est. mō em̄ sacerdotez. mō pphetā. mō poetam significat.

Agit de his q̄ dicunt officium. o.

Cātor vo vocat q̄ voce modulat i cātu. h⁹ st duo gña. p̄cētor z succētor. P̄cētor q voce p̄mittit i cātu. succētor q ꝑsequit canēdo r̄ndet. P̄cētor āt ōr qz p̄sonat. Qui āt ñ p̄sonat n⁹ p̄cinit. P̄cētor nō erit. His breuit tractatj āmonēdi st xp̄i ministri q̄tenus sic excellūt ordinis dignitate. ita p̄cellāt vite sctitate. vt plebs eis cōmissa. eorūq̄ disciplinis edocta gratāt eis obediat. z eorū imitatōe ō die in diē p̄ficiat. a q̄b⁹ diuia sacra p̄cipiūt. z missarū solēnia audiūt. Missa āt ōr vt qz missa ē hostia c⁹ cōmemoratio fit illo officio. Uñ ōr ite missa ē. i. seq̄mini hostiā q̄ missa ē ad celestia. tēdētes p⁹ ea Vt qz miss⁹ celestj vēit ad p̄secrādū dñicū corp⁹ p quē ad altare celeste ōfert hostia. vñ z ōr missa ē.

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA Poznań

Ad intelligentiam huius ptis querit de ordinib in speciali circa quos dupliciter dubitare conuenit ad enodationē eoꝝ que magr in lra tāgit. Primo q̄ntum ad caracteris impressionem. Secūdo q̄tum ad numerū z distinctionē. Quantū ad primum querunt quattuor. Primo querit vtz in oīb ordinib imp̄matur caracter. Secūdo vtrū vnus vl plures. Tercio vtz habeant ordinē adinuicē. Quarto querit q̄tum ad signum exterius quod ei respondet.

Questio j. i.

Circa quā sic p̄ceditur z ostenditur p̄mo q in oīb imp̄matur caracter p diffinitionē ordinis. ordo ē signaculum in quo specialis potestas traditur ordinato. si ergo hec est recta ratio. cōpetit oīb ratio signaculi. Sed non est signaculū materiale sed spūale. hoc aūt est caracter. ergo ꝛc. ¶ Item oīe sacramētū iterari potest quod non imp̄mit caracterem. Sz nullus ordo pōt iterari. sicut dicit Augus. z habetur in distinctōe sequēn. ergo in singulis imp̄mitur caracter. ¶ Iterē caracter est signaculum impressum cōfigurans nos dño ihesu christo sed dñs oīes ordines exhibuit. sicut magister in diuidendo p̄bat in littera. si ergo in oīb eidem configuramur. videt q in omnib caracter imp̄matur. ¶ Item impressio caracteris siue signaculi est ad distinctōem p̄m aliquem statum. sz in omni ordine ponitur q̄s in statu ministrandi determinato. ergo in omni ordine imp̄mitur caracter. ¶ Cōtra. caracter est signaculū spirituale ergo in illis solis imp̄mitur i quib datur potestas noua z spiritualis. sed potestas omniū ordinum inferiorum est corpalis. vt aperire ostium siue custodire. prophetias dicere. candelabra deferre. ergo in his nullo imp̄mitur caracter. ¶ Item caracter est signaculuz qō respicit siue quod habet imp̄mi in imagine ad configurandam ipam ꝛo. Sed actus quoꝝdam ordinum solum sunt circa ministeria inferiora. ergo si talia nō spectāt ad imaginem consignandam ꝛo. patet. ꝛc. ¶ Iterē caracter est signum indelebile. ergo si collocat hominē in aliquo statu. impossibile est ab illo statu recedere q̄n fiat contumelia sacramento. Sed qui sunt in minoꝝ ordinib ꝓstituti possunt licite redire ad laicatū. g i eis caracter non imp̄mitur. ¶ Item caracter est signaculū pp̄etuum qō manet in anima separata. ergo non dz imp̄mi nisi ad actum pp̄etuum. Sed act⁹ ministerialis istorū ordinum inferioꝝ nō est pp̄etuus. ergo. ꝛc. ¶ Ad. di cendū q aliqui voluerunt dicere q caracter in solo ordine sacerdotali imp̄matur. sz in ordinib inferioꝝ solum dispon̄tur quis ad talis caracteris susceptōem. Nam p̄pter suam nobilitatē de congruo exigit ordies inferiores habere primos. Sed cū ordines inferiores sal tem sacri sint de perfectione sacramēti. z i his fiat segregatio perpetua clericoꝝ a laicis. nō vidētur i solo sacerdotio caracter imp̄mi. Et ideo dixerunt alii q caracē imp̄mitur in oīb ordinib sacris. sz nō i minoꝝb. Et hui⁹ signū ē. q isti nō possūt laicis cōmisceri. alij ꝛo sic. Sz cū nullus ordo iterari possit. z quilibet habeat aliq̄d de rōne sacramēti. vī q i q̄libet sit aliq̄d qō hz rōem rei z signi. z rōem signaculi pp̄etui. hoc aūt caracterez dicim⁹. nō igit vī q in illis solis imp̄mat caracē. Et iō est opinio p̄babilioꝝ q i oīb ordinib caracter imp̄mat. sic rōes exp̄sse ostēdūt. Cū enī caracter sit signaculū distinctiuū. z pp̄etuū. z rp̄o ꝓfigurativū. z h ē in oīb ordinib reperire. nō ē dubitādū caracterē i oīb imp̄mi. ¶ Ad illō qō obr q ē sigēl⁹ spūale. dōm. q i oīb ordinib dat ptās vel spūalis de se vel ad spūalē ordinās. Cūm ptās ostiarij ē ad mittēdum boues ad diuinū sacrificiū. ptās lectoris nō solū ad excitādū auditū exterioꝝ / rē verūctiā interiorē. z sic ō alīs. sicut melius patebit q̄n aget de distinctōe ordinū. ¶ Ad illud qō obr de ꝓfigū / ne. dōm q caracter ordis vt ē ꝓseruātis aiam ꝓfigurat 47
ꝛo fm imaginē vt assimilatā ꝛo. z hoc fit in ordie sup mo. Vel dōm q magis p̄pe ꝓfigurat tale signaculm rp̄o qz cū rp̄o triplex habuit officiū. s. ministri i agēdo. pugilis i patiēdo. redēptoris i mouēdo. ideo triplex fuit sacramētū fm q hō christo ꝓfigurat his tribꝫ mōis. vnde tūm triplex ē sacramētū in quo fit caracteris impressio. nā baptismus ꝓfigurat morienti z redimēti. vnde cōsepelitur hō in morte. Cōfirmatō cōfigurat patiēti z pugnanti. ideo signū crucis fit i media frōte. Sz ordo ꝓfigurat ministranti z opanti sicut recte in lra ostendit. z q in omnibus configurat q̄s rp̄o fm plus z min⁹. ideo in oīb 48
bus caracter imp̄mitur. ¶ Ad illud qō obr de indelebilitate z p̄petuitate. dōm q caracter oīm ordinū manet i ānia. siue reuertēris ad laycatū siue morientis vt signaculū distinctiuū. z hoc vel ad gliam si bñ vsus ē. vel ad ignominiā si male. nec oportet q maneat sp q̄tū ad vsuz ministerū. qz iste vsus quodāmodo ꝓuertit in p̄mum. z per hec patet vltimū. ¶ Questio. ij. k

Vtrū i diuersis ordib diuersi caracteres imp̄mantur. Et q sic videt. qz ordinis esse naturaliter loq̄ndo est signaculū. g cū sint plures ordies. sūt g pl̄a signacula spūalia. sed illa sig̃cula spūalia caracteres appellant. g. ꝛc. ¶ Iterē p̄tates ordinū sūt simpliciter diuerse. sicut patz in ostiario z accolito. claudere enī ostiū z ferre cereum siue corpaliter siue spūaliter intelligāt est actus oīno diuersus. Si ergo p̄tates distinguunt q actus z signacula distinguentia fm diuersitates potestatū. g diuersi sūt caracteres. ¶ Iterē signū dz respondere signato. et signatum signo. si g̃ septiformis gratia datur q̄ est res vltima z exterioza signa i diuersis ordinib simpliciter sūt diuersa. videt ex hoc q caracteres q̄ sunt signata et signa. Item in quolibet ordine imp̄mitur vnus caracter. z cū in quolibet ordine imp̄matur. vt supra p̄batum est. tūc idē caracter iterat. sed h̄ est impossibile. z hoc facere est cōtumeliā sacramēto facere. videt ergo q post p̄mū ordinem qui aliū recipit nihil recipiat. sz sacramēto cōtumeliā facit. sed hoc est inconuenies. g. ꝛc. ¶ Cōtra. in sacramēto baptismi non imp̄mitur nisi vnus caracē z similiter in sacro confirmatōnis. g pari rōne in sacramento ordinis. ¶ Iterē hoc sacramentū ordinis essentialius recipit caracterē q̄ aliqō aliud sacrm in q̄ caracter imp̄mitur. si ergo ordo vnū est sacramentū. q̄tumcūq plurificet. videt q vnus caracter in eo imp̄mat. Item si plures et diuersi caracteres imp̄muntur. aut ergo diuersitate specifica. aut numerali. Nō numerali. qz impossibile ē plura accidētia eiusdē spēi ēe i eodē subiecto. Si specifica. sed ex diuersis fm formā z spēm manentibus diuersis nō fit vnū nisi vnū materiale fit respectu alterius. si ergo caracter respectu caracteris nō ē materialis z specie differt. ergo nunq̄ faciūt vnū sacramentum si diuersi sūt. Iterē natura inferioꝝ nō facit p pluraq̄ p̄ facere p vnū. ergo nec natura superioꝝ. Si ergo ordinari p vnū caracterē p̄nt distingui sicut z baptisati. videt q vnus solus caracter i ordine imp̄matur. queritur ergo que sit necessitas quare plures caracteres imp̄mātur. ¶ Ad. dōm. ē q inꝛ opinantes in omnib oꝝ 49
dinib esse caracterē duplex opinio esse ꝓsuevit. Quidam enim dicere voluerūt q oēs ordines i vno caractere vniūtur. differēre tñ fm maiorē cōpletionem z minorem. sicut si sigillum imp̄mat in cera tenuerit ydeam. fortius z amplius paulatiue procedendo scōm plus

et plus · quousq; veniat ad statū pfectū. Si aūt q̄ras q̄
sit rō talis impssionis · rñdent bn̄cur q̄ b̄ est ꝓpter cara
cteris impfectōez · Sz si b̄ esset · tūc impossibile esset ꝓ
moueri ad sequēt̄ ordinē omisso ꝓori · qō est ɔ̄ iura · Si
hoc vez eisz · nō eēt etiā differētia inter ordines nisi f̄m
magis z min⁹ qō est manifeste falsuz · cū ptātes i diuer
sis ordinib⁹ sint ad diuersa ordinate · Postremo si b̄ eēt
vez · caracter reciper magis · Si queriť q̄re non reciper
minus · dōm q̄ si b̄ eēt · tunc eēt ꝛelebilis · Quare etiā ca
racteres alioz sacroz magis z min⁹ recipiūt vt dicatur
baptizat⁹ vel ɔfirmat⁹ magis z min⁹ · Nō cū nō sit ꝯue
niens dicere · nō est ꝯueniēs hāc positiōz ponere · Et tō
ōr aliter z pbabiliꝰ q̄ in diuersis ordinib⁹ diuersi impri
munť caracteres · Nō aūt buiꝰ est · q̄ nō solū q̄ ad ōi cul
tum assumunť distinguunť ab alijs · imo etiā inter mi
nistrātes ordo ē z distinctio · z vlteri⁹ grad⁹ illi z pote
states ministrādi si semel dank · nunq̄ auferunť etiaz si
ad alt⁹ ministeriū eleuenť q̄ in minoꝛ mīstrauerat · et tō
in diuersis ordinib⁹ diuersa signacula dñi impmi · scīz
q̄ nobis diuersitas potestatū ministrādi z ꝓpetuitas i
notescat · tale aūt signaculū est caracter · z tō in diuersis
ordinib⁹ diuersi impmunť caracteres · et ɔcedende sunt
50 rōnes b̄ oñdētes · ℣ · Ad illō ḡ qō obr̄ de sacro baptismi
et ɔfirmatōis pz R⁹ · q̄ nō est sile · ꝑ eo q̄ nō ponunt ita
diuersitatē sicut ponit ordinis sacramētū · qō de sui rō
ne implicat diuersitatē graduū · ℣ · Ad illō qō obr̄ q̄ ca
51 racter essentialiter ē sacramētū · dōm q̄ verū est · sed nō
nisi ꝑut comparať ad vltcrius signatum · Sicut ergo
vna linea ē scripta · z due z tres z q̄tuoꝛ · et tñ multaꝛ
linearū aggregatio ad vnā sententiā exp̄mendam non
est nisi vna scriptura · sic in ꝓposito est intelligendū · q̄
oīis talis anť cōfiguratio ordinať ad hoc q̄ ei inseri
batur signaculū f̄m q̄ homo dei minister ꝓfectus ē iu
dicatur · Et cum sacramētum dicat q̄d ad alterū · z cara
cteres vniuntur f̄m quid ad alterum · ideo plures ca
52 racteres vnum faciunt sacramentū · ℣ · Ad illud qō q̄r
vtrū differāt specie vel numero · dōm · q̄ dupliciter est
loqui de caracteribꝰ · aut in se · aut ꝑut vniūtur in vnita
te z integritate sacramenti · Si in se · sic differunt sicut
diuerse species numeri · sicut binarius z quaternarius
Si ꝑut vniunť in vnitate sacramenti · sic q̄eadmodū
binarius z quaternarius constituūt senariū · z bñt rōz
ptis constitutiue · z complemētū ponit in senario · sic ɔ̄
telligendū est ɔ̄ ꝓposito suo modo · nō sic simile oīno ·
53 ℣ · Ad illud qō obr̄ vltimo iam patet rñsio · q̄m istō ve
rū est z locum habet q̄ādo ꝑ vnū ꝑt ita fieri vt ꝑ plura
in ꝓposito aut̄ non ē sic · ꝑ eo q̄ non oportet ordiatos
non solū ab alijs sed etiā inter se distingui ·

Questio · iij · ·1·

Utz caracteres diuersoꝛ ordinū sint essentialiter ad se
inuicē ordinati · z q̄ sic videť · q̄ maioꝛ est cōnexio ordis
ad ordinē · q̄ ordinis ad baptismū · z caracteris vnius
ordinis ad caracterē alterius q̄ ad baptismalē · Sz esse
tialis ē ordinatio caracteris ordinis ad baptismalē · sic
dicit in decretali de p̄sb̄o nō baptisato · li · iij · nō bapti
satus nō pōt ordinari · Uñ si de facto ordinatus ē · debz
baptisari · z post iterz ordinari · ḡ caracter ordinis essen
tiali ordine p̄supponit baptismalem · ḡ · ꝛc · ℣ · Iterē · oꝛ
do magis cōperit ordini q̄ numero · sed sic ē in numeris
q̄ numerus posterioꝛ necessario p̄rigit poꝛem · z figura
similiter posterioꝛ antecedētem · vnde nunq̄ ē quaꝛna
rius sine ternario · nec tetragonus sine trigone · ḡ nūq̄
est gradus secūdus sine primo · nec tercius sine secundo
z sic de alijs · ℣ · Iterē ex diuersis formalit nō ꝑt fieri vnū
nisi adinuicem ordinētur · sed oīes ordines vnū cōple
tum reddūt ministerium · ḡ necesse ē q̄ adinuicē ordinē
tur · ℣ · Item · si q̄s scienter p̄mouereť ad ordinē poste
rioꝛē ꝓori omisso · hoc ipso suspendiť ab execuōe · sic dī
citur ɔ̄ decretali · Sed b̄ nō esset nisi oporteret ibi serua
ri ordinem · ḡ · ꝛc · ℣ · Iterē vbicunq̄ sunt gradus oportet
ponere ordinē · Sz ī sacro ordinis diuersi ordines sūt
gradus spiritualium officioꝛ · sicut dicitur in littera · si
ḡ ꝑ caracteres in illis gradibus situāt̄ur · videtur q̄ sit
ibi essentialis ordo · Sōtra in his in q̄bꝰ ē ordo essentialꝰ
destructo ꝓori destruiť posterius · Sed nō habito p̄rio
ri ordine nihilominus haberek posterioꝛ · sicut pateť ī or
dinatis per saltū qui nō sūt reordinandi · ergo · ꝛc · Ma
ioꝛ pateť ꝑ se · minoꝛ pbatur ꝑ illud qō dicitur · diśi · lij ·
sollicitudo · ꝛc · z extra de clerico p saltū ordinato tue lit
tere · ꝛc · Item caracteres cōparationē habēt sicut ptātes
z actus ordinū ad q̄s ordines compank · sed ī illis ptāti
bus nullus oīno ē ordo · sicut in potestate expellendi
demones z ferendi ceros · ḡ nullus ē ordo in talibꝰ cara
cteribus · ℣ · Iterē in his que respiciūt corꝑale z spūale pⁿ
est corꝑale q̄ spūale · sed exorcizatio ōr liberationē a ve
ratōe spirituū · sz accolitus respicit officiū illuminandi
ḡ ꝓxē ordo accoliti q̄ sit exorciste · nō ergo recte ordina
tur cū vn⁹ dicať ordo tercius alter q̄rtus · Iterē pus ē qō li
berat a malo q̄ qō habilitat ad bonū · sz in secūo ē babili
tatio ad bonū · in tertio ē liberatio a malo · ḡ vult q̄ ter
tius ordo sit ꝓxq̄ secūs · Sz ita vr̄ q̄ null⁹ sit ordo certꝰ
inter istos grad⁹ · ℣ · R⁹ · dōm q̄ ē ordo necessitaťz · z ōr
do cōgruitaťz · Si ḡ loq̄mur de ordine istoꝛ graduū ec
clesiasticoꝛ dōm q̄ nō ē ordinatio necessaria nec ēntia
lis · ꝑ eo q̄ ordo posterioꝛ haberi pōt z suscipi sine ꝓori ·
Si aūt loq̄mur q̄tū ad ordinatōz cōgruitaťz · sic ē ibi or
do · eo q̄ ad bñ ēe mīsteriū seq̄ntis ꝑrigak ordo siue pote
stas mīsteriū p̄cedētis · quēadmodū igiť si q̄s velit ordi
nate p̄cedere p̄us ɔz eroꝛdiū p̄mittere · post narratōz · z
post rōcinatōz · z postremo ɔclusionē · tū si veller ꝛcipe
posset a posterioꝛi licz nō ita ordinate · sic ī ordinib⁹ oꝛ
tet intelligi · cū eīm ordines inferioꝛes mīstrent sacris et
sacri ordines mīstrēt sacerdotio · z inferioꝛ grad⁹ ꝓxime
in ascēdēdo · z ptās ministerialis sit inferioꝛ · ptz q̄ ibi ē
ordo · non tñ necessitatis · q̄m ptātes diuerse sunt · z se
ipas obtineriz z haberi p̄nt · Iz nō ita ꝑfecte sine alijs · Est
igiť ordo ī bijs gradibꝰ scōm maioꝛē accessuz ad vltimū
gradū · s · sacerdotiū · Uñ ꝓmo bō introducit in eccliaz ꝑ
ostiariū · Secōo manuducit ꝑ lectoꝛē ꝓpheraz · Tertio
adiuuat ꝑ exorcistā vt liberet a malo · Quarto ercitat ꝑ
accolitū vt ꝑficiat in bono · Deinde sunt alij duo ordi
nes q̄ mīstrant sacerdoti in oblatōe sacrificij · z sic ꝑz q̄
est ibi ordo cōgruitatis nō necessitaťz · Nec valēt ille rō
nes in ɔ̄riū de exorcista et accolito · ꝑ eo q̄ oēs ordines
ptātem spūalem dicūt · z ꝑ eo q̄ eruditio p̄cedit liberati
onē a malo · z iō ɔcedendū ē q̄ sit ibi ordo in caracteribꝰ
sed nō est ordo essentialis · sicut in elementis ordo est · ta
men vltimum elementum siue littera antescribi potest
cum sit prima littera · vltima ordine retrogrado in scri
bendo · sed tamē ordinata in scriptura · sic ordines pos
sunt suscipi descendēdo siue retrocedēdo · ℣ · Ad illud ḡ 54
qō obr̄ de baptismo · dōm q̄ nō ē simile · quoniā sicut ta
ctum fuit supra in tractatu de baptismate · z in concilio
apud compendiū determinatū fuit · z decretalis Inno
centij de p̄sbytero nō baptizato ɔfirmat · baptismus
est fundamentum z ianua omniū sacramentoz · z quo
niā fundamēto nō erñte nihil ꝑt superedificari · iō caracē
baptismi alios p̄cedit essentiali ordine · nō sic in alijs ·

55 Ad illud qđ obr̄ de numeris. dōm q̄ nō est simile. q̄/
nīa numer⁹ sequēs hz p̄cedētē p tē sui. Sz nō sic grad⁹
56 sequēs hz p̄cedētē ptē sui. sz vt disponētē de ꝯgruo. Ad
illud qđ obr̄ q̄ ex plīb⁹ differētib⁹ nō sit vnū. dōm q̄ ve
rū est q̄ nō fit vnū p essentiā. fit tamē vnū sacramento.
que est vnitas in cōpatōne ad vnū signādū pfecte. z sa/
cramētū ordis nō hz oīmodo vnitatē absolutā. sz p cō
paratōem. ad quā vnitatē cōstituēdā nō requirit essen/
57 tialis depēdētia ī ptib⁹. Ad illud qđ obr̄ ibi vltimo
de saltu z de gradu. dōm. q̄ ille duo rōnes nō ostēdūt
q̄ sit ibi nisi ordo ꝯgruitatis q̄tū ē de integritate sacra
menti. est tamē ibi ordo necessitatis q̄ntū ē de obligatō
ne p̄cepti. q̄ ḋs tenent⁹ ordinate ascendendo nō saltādo
ordinari. Questio .iiij. m.

Dū imp̄matur caracter ī diuersis ordinib⁹. z cū in ordi
nib⁹ sit ista ḋnc̄z repire. vt pote in ordine sacerdotali. s.
bñdictione. inunctione. manuū impositione. z alicui⁹
porrectione. vt libri vel vasis vel clauis. z ibi exp̄ssiōez
q̄rit. in q̄ istoꝝ fiat caracteris impssio. Et p̄mo videt q̄
nō in bñdictione. qm̄ semp in ordinibus fuit caracter
impssio. z illud ē ordini essentiale ī quo imp̄mitur cara/
cter. sz bñdictio nō est de eētia ordinū. cuz nō legāt tal⁹
solēnitas fuisse ī ecclesia p̄mitiua. g. z̄c. ¶ Itē illud in q̄
imp̄mitur caracter interiꝰ dz br̄e assimilationē cū exte
riori caractere. Sed caracter ille respicit aliquā ptātez
bñdictio autē fit ad sanctitatē. g. z̄c. ¶ Itē q̄ nō detur ī
unctōne videt. q. si aliqua passio ī aliquib⁹ inest. in/
est p̄m aliqđ cōe. Sz caracteris impssio ē in oīb⁹ ordi/
nib⁹. sz inunctio est ī vno solo. s. in sacerdotio. g. z̄c. Itē
vbi talis causa ibi talis effectus. Sz ī epatu ē noua in/
unctio. ergo noui caracteris impssio. Ḥ aūt ē falsū. q. si
nouus caracter imp̄meret. sicut sacerdos posset esse si/
ne dyacono. siue epūs sine sacerdotio. cuius cōtrariuz
determinatū ē in decretali. li. iij. ¶ Itē q̄ nō det̄ ī manu
um impositōne. videt p̄mo p consimilē rōnem. q. cū nō
fiat impositio nisi in solis duob⁹ ordinib⁹. non imp̄me
ret caracter nisi ī his duob⁹ solū. qđ ē mānifeste falsum.
sicut patet ex p̄ceden. ¶ Itē ordo traditur tm̄ ab epo. et
ordo traditur ī impssione caracteris. g. si caract imp̄mi/
tur in impositōe manuū. vī q̄ solus epūs debeat manū
imponere ī ordinatōne. qđ ē falsū. q. vt dicit canon di.
xxij. p̄sbyter cū ordinat. z̄c. oīs sacerdotes assistentes
dēt in ordinatōe sacerdotis manus imponere. Ḥ aūt
in libri vel vasis traditōe nō imp̄matur videt. qm̄ esto
q̄ tales libri vel vasa deessent. sicut forte deerant in ec/
clesia p̄mitiua. nihilominus tales ordines dari p̄nt. g.
Itē mlra talia ofert archidyaconus. vt ampullā z aq̄ş
manilē subdyacono. sicut ī lra tāgitur. z claues ipi osti/
ario. si ergo solius epi est ofere ordines. vī q̄ in tli tra
ditōne nō imp̄matur caract. Ḥ aūt ī verbi exp̄ssione
nō exp̄matur videtur p̄mo. q. ī verbis illis signat recta
potestatis executio. vt pater. si q̄s inspiciat. g. cū illud
sequat ordinis essentiā z caracterē. videt z̄c. Item ca
racter nō p̄t imp̄mi nisi a deo. Sed verbi exp̄ssio ē p ver
bum impandi. cū dr Accipe potestatē. z̄c. g. in tli forma
nō est cōpetens imp̄mi caracterē. Est igit questio qua/
re hoc sacramētum habet formā verbi p modū impati/
vum. cū alia habeant indicatiuū vel depcatiuū. Est eti
am qō vñ ordū habuerūt hec circa ordinē. s. manuū im/
positio. z bñdictio. z vnctio. Est z̄ q̄stio quare impositio
manuū est ī duobus ordinib⁹. sz vnctio in vno so/
lo ordine. scz sacerdotio. Est quarto questio. quare dy
acono solus episcopus manus imponit sacerdotibus
vero alīj sacerdotes. Est vltimo qō in quo essentialiter
ꝯsistit sacrm illud exterius. z cū nō habeat elementum.
nec formā statutā. vī q̄ nihil essentiale habeat. Et q̄ nō
habeat formā determinatā vī. cū antiq̄ ordinaria aliū
modū habeant. ¶ Ad p̄dictoꝝ intelligētiā habēdaz 58
hec sūt p̄supponenda. q̄ oīne sacramētū aliqđ signū eccī/
tiale habeat exterius. nullo enī mō accidit sacro eē sig/
nū. sz eēntiale ē simplr. Amplius supponendū ē q̄ ī om
ni sacramento in q̄ imp̄mit caract istō ē essentiale sac/
mēto in q̄ siue p qđ imp̄mit caract. Amplius cū signuz
debeat hre similitudinē ad signatū. in eo imp̄mit caract
qđ exteri⁹ magz ē ī sacro sibi simile. qm̄ igit ī ordine imp̄
mit caracter qđ est signaculm ad aliquā ptātē spūalez. Ḥ
p gñali regula habēdū ē q̄ in illo signo exterioꝝ imp̄mit
caracter ī q̄libet ordine. in q̄ p̄ncipalis potestas quam
respicit ordo. signat tradi ordinato. Ad hāc aūt signā/
dā duo ocurrūt exterius. s. traditio alicui⁹ instrumēti.
et exp̄ssio v̄bi. vt sic ī signo visibili siml z audibili signi/
ficet dari. nec sufficit signū audibile sine visibili. ppt ḥ
q̄ aliud v̄bū. aliud dz respicere signū. vt patet ī alīs sa
cramētis. nec sufficit signū siue v̄bo. q. ad multa p̄t ta/
le signū. s. liber vel illud vas dari. z ideo optet v̄bū co
aptare. et hec duo sūt essentialia z intrinseca sacramen
to z pficiētia sacrm. Dm̄ enī manus ē organū organoꝝ
in opandō. et lingua ī exp̄mendo. recte significatur offerri
ptās ī officio vtriusq̄. z hec ī quolibet ordine reptunt.
p̄m q̄ repitur z caracteris impssio. Sz qm̄ caracteres
sūt diuersi babētes maiorē dignitatē z minorē p̄m gra/
dus ptātum. ō tā signa q̄ş v̄ba diuersificātur. maxime
in ordinib⁹ sacris et ī minorib⁹. In ordinib⁹ enī sacris
(qm̄ dat ibi nobilis ptās z excellēs) fit man⁹ impositō
nō tm̄ in strumēti traditio. qm̄ manus ē organū organo
rū in q̄ scz p̄ncipali⁹ residet ptās opandi. vñ sic ordina
bāt ī eccīa p̄mitiua vbi nō nisi isti duo ordines explici
te erāt. Sz ī ordinib⁹ minorib⁹ fit traditio alicui⁹ īstru
mēti. vt clauis. vel libri. vel exorcismi z̄c. Et si pla īstru
mēta tradātur vni. illud p̄ncipali babēdū ē qđ epūs
tradit cū platōne verbi accipe ptātē. vñ ī omissione p̄n
cipalis debet ordo iterari q̄ p̄sumit q̄ caracterē non re
cepit. Sed ī alīs ocsequentib⁹ si fiat defectus vel neg/
ligētia dñt supleri. Nocedēdū est igit q̄ in vnctōne nō
imp̄mit caract. sz tm̄ fit p̄pter solennitatē z dignitatez
corpis dñici. qđ nō est cōtrectādū nisi manib⁹ cōsecraī
Pōtifici aūt fit vnctio ī capite. in q̄ significat abūdan/
tia grē q̄ in p̄latis dz ī excellētia repiri. Et hinc ē q̄ ma/
nus sacerdotis vngunt oleo sctō. caput pōtificis cris/
mate. vt significet q̄ ī eo dz esse excellētia vite ī ospectu
dei. in osciētia. z in cōspectu hoim q̄tū ad famā. Nōce
dendū ē etiā q̄ nō fit caracteris impssio ī ipa bñdictōne
sicut ostendūt ille rationes. q. potiꝰ est instituta ad de/
uotionē excitādā. z impetrandā grām. q̄ş sit de sacrm̄/
ti substātia. ¶ Ad illud v̄bo qđ obr̄ de manuū impositi 59
one q̄ nō repit ī oīb⁹ rō tā dēā ē. repit tm̄ aliqđ simile. q.
collatio alic⁹ instrumēti in q̄ ē ptēstio man⁹. z fit signa/
tio collatōis ptātis. ¶ Ad illō qđ obr̄ q̄ sacerdotes im 60
ponūt man⁹. dōm q̄ illa manus impositio nō est ad or
dinis collatōem sz ad significatōem. Significat enim
gratia cōionis q̄ ī ordie sacdotali ofert. z p sacdotē ds
āmīstrari. ō nō ponūt man⁹ sacerdotes dyacono. sed
solus episcopus. in cui⁹ impositōne man⁹ non tātum
est signatio. sed etiam potestatis collatio. ¶ Ad illud 61
quod obiicitur de libri vel vasis traditione. Dicen/
dum. q̄ sicut omne instrumentum. siue armatura in
virtute manus est. sic etiam per impositionem ma/
nuum vbi deessent talia possunt signari. Unde sicut

post videk ſ in impoſitõe manuũ in eccl̃ia p̃mitius ceteri ordines implicabant. q̃ poſtmodũ p̃ceſſu tp̃is explicati ſunt ſiue expliciti. t ẽ̃tum ad ℞bum. t ẽ̃tum ad ſignũ. t ẽ̃tum ad p̃ſonas. Preterea in h̃ ſignificak q̃ ille q̃ ordinak in illo ordine p̃ſecrak cũ ſacerdotes man⁹ ſacratas imponũt. Et nota q̃ t ſi multi ſint aſſiſtẽtes ſufficit tñ q̃ tres man⁹ imponãt. aliud ẽ ex abũdantia. nec tñ illud eſt de neceſſitate ſacri. ¶ Ad illud q̃ obr̃ q̃ archidyacon⁹ cõfert multa talia. dõm q̃ h̃ ẽ ad ptãtis explicatõz. Vñ in tali traditõe facta ab archidyacono nõ tradik noua ptãs. ſed tradita explicak. ¶ Ad illud q̃ obr̃ de ℞bi expſſione. dõm q̃ ſp intelligẽdũ eſt fuiſſe ℞bũ aliq̃ in q̃ exp̃merek poteſtas talis dati. ſz ñ fuerũt ℞ba p̃fixa niſi in ſolis duob⁹ ſacris q̃b⁹ dñs verba ſpecialia ore ꝓprio p̃dixit. t iõ in alijs t ſi ℞ba ſint neceſſaria. nõ tñ ſunt determinata vocalik. ſz verba q̃cunq; ſenſuz exp̃mẽtia ẽ̃tum eſt de rõne ſacri ſufficiebãt. ſi q̃s in hereſiz introducere nõ intẽdebat. Sed nũc neceſſariũ eſt ſuare formã ab eccleſia ſtatutaz t approbatã. ¶ Ad illud q̃ obr̃ de mõ impatiuo. dõm q̃ pontifex ſumm⁹ gerit pſonã xp̃i t pſonã ſuperioris ſicut dicit Iſid. in li. de officijs t q̃m ptãs ſecõm plus t min⁹ tradik. t ſecõm illã q̃ ꝓferũt p̃ſũt q̃b⁹ ꝓferũt ſbſũt. iõ rectiſſime mõ ip̃atiuo vtik. t ſic pz rñſio ad p̃mã q̃ſtionẽ. Dẽs alie õnes ex dict⁹ patẽt p̃ter illã que ẽ de ortu iſtoz. ¶ Nã benedictio t man⁹ ipoſitio a patriarchis Geñ. xxvij. t ge. vl. ſz inunctio figurã habuit in lege. leuit. viij. vbi dicitur q̃ inunct⁹ eſt ſũmus ſacerdos.

Conſequẽter ẽ̃tum ad ſcõm articulũ querik de ordinib⁹ ẽ̃tuz ad numez t diſtinctõz. t circa h̃ q̃runt breuit̃ q̃ttuor. Primo q̃ de diuiſione ordinũ in ſacros t ñ ſacros. Secundo vtz pſalmiſtat⁹ ſit inter ordines minores. Tertio querik vtz ep̃atus ſit inter ordines maiores. Quarto vtz ſint ſeptẽ vel plures aut pauciores ordines.

Queſtio i n

De diuiſione ordinũ. t videk q̃ iſta diuiſio nulla ſit. primo. q̃ oĩs ordo eſſentialiter t vniuerſalik eſt ſacr̃m. Sz oñe ſacr̃m dicit rẽ ſacri. ḡ ordo vniuerſalik eſt res ſacra. ḡ oĩs ordo eſt ſacer. Itẽ in inferioribꝫ ordinib⁹ ſic dak ptãs miſtrãdi circa altare t ea q̃ ptinẽt ad ſacr̃m ſacramẽtoz. ſ. corp⁹ dñicũ. ſicut in dyaconatu t ſubdyaconatu licet nõ ita de ꝓpinquo. ḡ videk q̃ ſicut illi ſunt ſacri. ſic t iſti. Itẽ in eccleſia p̃mitiua nõ fuerũt ordines niſi ſacri. ſ. p̃ſbyterat⁹ t dyaconat⁹. ḡ vel illa eccleſia fuit diminuta. vel iſta ſuperfluit. Itẽ etiã ea q̃ ſpectãt ad ſ̃b ſtantiã ſacri ſp eadẽ p̃ſeuerãt. ſi ḡ ordines minores vere ordines ſũt. aut tũc eſſe debuerũt. aut h̃e ordines nõ ſũt. Q̃ ſi tunc nõ fuerũt ſicut pateri p̃t. nõ videk rẽ. Cõtra in veteri teſtamẽto erãt diſtincta officia miniſtrãtium. ita q̃ alĩ miniſtrabãt circa altare. alĩ circa cuſtodiã tẽpli. Si ḡ maiorꝭ ordinis t dignitatis ẽ nũc ſacerdotium. t cult⁹ diuin⁹ eſt ampliat⁹. videk q̃ alĩ debẽt ad hoc alĩ ad illa deputari. ḡ vr̃ q̃ cũ ordies penes officia maiora t minora diſtinguank. q̃ ordines maiores t minores eſſe debent. Itẽ ſicut patebit cũ de mr̃imonio agek t habek diſt. xxij. in decre. Alĩq̃ ſunt ordines impedientes mr̃imoniũ. t alĩq̃ nõ. Si ḡ in illo ordine in quo corpus dñi ꝓfecrak. actus libidinis p̃ oĩa remouek. videk q̃ alĩq̃ ſint ordines ſacri t alĩq̃ nõ. Itẽ q̃ nõ debeat eſſe p̃bak p̃mo. q̃ ordo eſt ſacr̃m p̃fectoz. ſed ad ſtatũ p̃fectionis nõ ſtatim aſcendik. ſed paulatim quenik. ḡ ſi ſacer ordo collocat aliquo mõ in ſtatu p̃fectõis. videk q̃ aliquos ordines inferiores habere debeat nõ ſacros. Itẽ videmus ĩ curia regis terreni q̃ ad h̃ q̃ ſit ſufficienk ordinata miniſtri ſuperiores indigẽt inferioribus. q̃ obediunt et ſubſeruiũt. t maiores indigent minorib⁹. ḡ ſi domus dei ordinata debet eſſe. videk q̃ ibi debent eſſe miniſtri. t rurſus miniſtri miniſtrantiũ. t primi ſũt in ordine ſuperiori. ſecundi in minori. ḡ minores t maiores. ¶ N⁹. dicendũ ẽ q̃ ſacr̃m ordinis gradus habet p̃limos. t p̃mo q̃dem diſtinctio ẽ p̃ gradus inferiores t ſuperiores ſiue p̃ gradus ſacros t nõ ſacros. Ratõ aũt quare hoc ſacramẽtũ gradus habet ẽ. q̃ ordinat ad diſpenſanduz ſacramẽtũ dignitſſimũ. t adminiſtrandũ. in templo dei Ad miniſteriũ aũt illud concurrũt q̃dam officia digniora. t quedã minus digna. que etſi oĩa requirant miniſtros ſctos. illa tamẽ q̃ attendũtur circa altare. t circa portatõem vaſoz ſacroz. t circa oblatõem ſacrificij ꝓſumandã potiſſime requirũt miniſtros ſanctos. ſm illud Iſa. lij. inundamini q̃ fertis vaſa dñi. Sanctitas aũt vel ſanctificatio potiſſime conſiſtit in continentia ideo ſũt quidã ordines q̃ req̃rũt ꝓtinẽtiã in miniſtris. quidã ℞o minime. Ideo recte quidã ordines ſacri dicũtur. quidã non ſacri. non rõe ſui. ſed rõne miniſterij ad q̃d requiritur ſanctitas ĩ miniſtro. t ſic patet rõ huius diſtinctõnis ordinũ p̃ ſacros t non ſacros. t ꝓcedende ſunt rationes ad hoc. ¶ Ad illud ergo q̃d obr̃ q̃ oĩs ordo eſt ſacramentũ. dõm q̃ oñes ordines ſigna ſũt ſacra et rei ſacre Sed ab hac ratõne non dicũtur ordines ſacri. ſicut viſum ẽ. ſed a conſecratõne miniſtri. t q̃ ip̃i ordines diſponũt ad contingendũ t miniſtrandũ vaſa ꝓſecrata. ¶ Ad illud q̃d obr̃ q̃ in oñibus datur poteſtas ad miniſtrandũ aliquid circa ſacramẽtuz martiũ dõm q̃ verũ ẽ. tamẽ ſm plus t minus. ſm p̃pinquum t remotũ. illis enĩ qui ſunt in inferioribꝫ ordinib⁹ ꝓhibẽtur nõ licet vaſa cõſecrata portare ex officio. cui⁹ p̃ter inopiã miniſtroz̃ frequenter talibus p̃mittak Ad illud. q̃d obr̃ q̃ ĩ eccl̃ia p̃mitiua ſoli ordines ſacri fuerũt dõm. q̃ falſum ẽ. imo t alĩ fuerũt. ſed implicite dabantur in impoſitõne manuũ. q̃m manus ẽ organum organoz. Ratio aũt quare nõ diſtinguebãtur erat p̃pter paucitatẽ miniſtrantiũ. t p̃pter paucitatẽ fidelium. ideo oportebat q̃ oĩa officia darenk vni. Nunc autẽ multiplicatus eſt diuinus cultus. ideo nõ eſt ſimile. et p̃ hoc patet vltimũ. Q̃ enĩ dicit q̃ ſubſtantia ſp fuerũt eadẽ. dõm q̃ verũ ẽ. t ſemp iſti ordines t gradus ĩ eccleſia fuerũt. licet non eſſent explicati t diſtincti vt nunc. non ſolũ enĩ nunc debent diſtingui p̃pter miniſtrantium amplificatõem. ſed etiã p̃pter manuductõnem. q̃ ab ip̃is cunabulis ordinank nũc qui debẽt ee clerici. Jõ ſm p̃uectũ etatis in ſuſceptõne graduũ debẽt t poſſũt p̃moueri. nec ſtatim ad ſup̃mum gradũ puebi.

Queſtio ij. o

Utrum pſalmiſtatus ſit ordo. Et q̃ ſic videk. diſt. xxj. cleros t clericos. t infra. generaliter clerici dicti ſunt omnes q̃ in eccleſia chriſti deſeruiũt. quoz grad⁹ t nomina ſũt hec. oſtiarius. pſalmiſta. t lector. rẽ. t iterum diſ. xxv. plectis. t infra. ibi enumerat officiũ pſalmiſte inter alios. t hoc exp̃ſſe dicit yſid. vj. li. etho. ¶ Item rõne videtur hoc etiã p̃bari. q̃. pphetia pſalmoz non eſt minus nobilis q̃ alie. q̃ ergo ſicut eſt ordo in eccl̃ia deputatus ad recitandũ alias pphetias. ſ. ordo lectoris. ita videk q̃ debeat aliq̃s ordo ordinari ad recitãdũ pſalmos. ſed iſte eſt pſalmiſte. ḡ. rẽ. ¶ Item nobilius t dignius officium eſt pſalmiſta in eccleſia recitare q̃ ſit hoſtia cuſtodire. ergo ſi ordo deputatus ẽ ad illud officium. multo fortius videtur q̃ ad dicendum pſalmos.

Contra. dist. lxxvij. illud nos. ⁊ j. si q̃s eps esse merek. sit pmũ ostiari⁹. deinde lector. post exorcista. deinde sacrek accolit⁹. deinde ꝯo subdyacon⁹. deinde dyacon⁹. postea pbyter. hic sufficiẽter gdus ⁊ ordines distinguunk ⁊ nõ ponik ordo psalmiste. g̃ ⁊c. Itẽ oẽs ordines sic melius patebit ab eꝑo dank nõ a simplici sacerdote. sz psalmistat⁹ dak a simplici sacerdote. Uñ dist. xxij. psalmista pt absq; lnia epi sola iussione pbyteri officiũ suscipe cantãdi. Itẽ ad illud qõ cõiter spectat ad totũ choꝛ nõ dz alicꝫ ordinari specialik. Sz psalmodia spectat ad
69 oẽs q̃, sunt in choꝛo. ⁊ cãtus antiphonoꝛ ⁊ Roꝛ. g̃ ⁊c. R⁹. dõm q̃ psalmistat⁹ ꝓprie nõ ẽ ordo. sz officiũ ordini annexũ. Et rõ huiꝰẽ. q; nõ dicit officiũ cui ꝛbeat specialis gdus ordinis ꝛputari. sz soluz ẽ annexũ ordini. Psalmista em̃ ⁊ cantoꝛ p eodẽ reputank. sicut pz ex hũs q. dicunk dist. xxij. Psalmista ⁊ cantoꝛ. ⁊c. Psalmiste em̃ est nõ solũ ps cantare. sz etiã alios cãtus armonicos lectionib⁹ interserere. ⁊ h̃ vt audiẽtiũ corda excitẽt ad dei laudẽ ⁊ ad eruditõz lectoꝛis. vt nõ afficiank tedio in auditu ꝛbi diuini. In h̃ g̃ q̃ est ad laudẽ dei. cũ illud sit oĩm fidelũ cõiter ⁊ sil. nõ oꝑtet ad h̃ ordinẽ deputari. In h̃ em̃ q̃ excitat corda ad eruditõz. ⁊ ad ꝓcipiẽdu sensum quẽ ꝑdicat lectoꝛ. ẽ officiuz annexũ ordini lectoris. ⁊ sic pz q̃ stricte accipiẽdo ordines ⁊ g̃dus. psalmistat⁹ nõ dz inẽ ordines cõputari. Sz si largius extẽdak nomẽ ordinis ad officiũ etiã annexũ ordini. ⁊ q̃ specialiter ⁊ ꝑncipalik ꝓuenit ordinatis. sic psalmistat⁹ ꝑt inẽ ordines cõputari. ⁊ ita accipit ysidoꝛ⁹. ⁊ p h̃ patẽt auto
07 ritates iducte ad h̃ q̃ sit ordo. loquunk eĩ scõm hãc viam. Ad illud ꝛo qõ obĩ q̃ ꝓphetia psalmoꝛ ẽ digni oꝛvel eq̃ digna. dõm q̃ digna ẽ cꝫtũ ad intellectũ ⁊ sensum. ita sic alie. Sz q; psalmista nõ tãtũ erudit p sensuz ꝛboꝛ. cꝫtũ etiã excitat mẽtes q̃ cantũ musicoꝛ. ⁊ p emissionẽ vocũ resonãtiũ. ⁊ h̃ cõpetit multitudini. alias ꝛo ꝓphetias cõpetit vni recitare cui alĩ sint intenti. nõ oꝑtet illũ q̃ legit eẽ pfectiorẽ. nõ rõne eiꝰ qõ recitak. sz rõne
71 modi recitãdi. ⁊ sic pz illud. Ad illud qõ obĩ de custodia ostioꝛ ⁊ psalmodia. dõm q̃ maioris auctꝛitatis ⁊ dignitatis ẽ excludere indignos et admittere dignos ad diuinũ officiũ cꝫ interesse ⁊ psalmos cantare. p eo q̃ pmũ dicit quãdã auctꝛitatẽ ⁊ prãtez. nec cõpetit alicui nisi dek ab eo q̃ h̃z auctꝛitatẽ eminẽtem sc̃z ab eꝑo. Sz psalmodia respicit sciam ⁊ vocẽ. ⁊ q̃ h̃z hec sine donatõe auctꝛitatis ꝑt hoc facere sola iussione sacerdotis vt ꝑdictũ est. cꝫuis g̃ istud officiũ maius videak. tñ si ꝛsideret auctoꝛitas vtrobiq; illud est maius cꝫ hoc.

Questio iij. p

Utꝛ epat⁹ sit ordo. Et q̃ sic vꝛ. dist. xxxij. gelasi⁹ papa distinguẽs g̃dus ordinũ ĩ fine dic. Primũ sbdyacon⁹. deĩ de dyacon⁹. ⁊ postea pbyter. ⁊ deinde si merek epus ordiek Itẽ ysid. in. vij. li. ethio. eꝑoꝛ q̃driptit⁹ ẽ ordo. g̃ epat⁹ ẽ ordo. Itẽ rõne vꝛ. q; null⁹ recte dz ordinari nisi ab ordinis suscepcõe. sz q̃ ꝓmouek in epm̃ recte dz in epm̃ ordinari. sicut p oẽs canones innuik q̃ dz hac materia loquũtur. g̃ ⁊c. Itẽ illa inek ꝛtutes ẽ ꝛtus ꝑcipua q̃ ꝛtutes alias regit ⁊ eis impat. g̃ pari rõne ĩ ordine ille erit magis ꝑcipu⁹ q̃ alios dispẽsat ⁊ regit. ⁊ ille ẽ ordo epalis. g̃ ⁊c Itẽ hoc vꝛ p diffinitõz ordinis. Ordo em̃ ẽ vt dicit mgr̃ sĩgeculũ q̃ spũalis ptãs tradik ordiato. sz h̃ totũ ẽ in epatu. vt pz. g̃ ⁊c. Ultoꝛ pz p ipam ordinatoꝛ epi in q̃ tradik sibi baculꝰ q̃ significat prãtẽ spũalẽ. vñ dꝛ sibi cũ tradik et baculꝰ. accipe baculũ pastoꝛalis officiꝫ i. prãtem ligãdi ⁊ soluẽdi. ⁊ fis in coꝛrigẽdis vicꝫs pie seuiẽs. i fouendis ꝛtutib⁹ alios auditoꝛ ꝛmulcẽs. in tranq̃llitate seueritat⁹ censurã nõ ꝛserẽs. Itẽ solẽnioꝛ inunctio. solẽnioꝛ bñdictio ⁊ solẽnioꝛ manuũ impositio fit ĩ ꝓsecratione epi cꝫ sacerdot⁹. sz talis inunctio nõ ꝑt cẽ vacua a significatõe ⁊ efficacia. cũ sit noue legis. g̃ ẽ amplioris efficacie. Si g̃ sacerdotiũ ẽ ordo. multo fortiꝰ vꝛ q̃ epatus. Cõtra. mgr̃ hugo de sctõ vict. distinguẽs g̃dus. oꝛdinũ dicit sic. ꝑm⁹ ẽ ostiarioꝛ. scõs lectoꝛ. tertꝰ exorcistaꝛ. q̃rtus accolitoꝛ. q̃ntus subdyaconoꝛ. sextꝰ dyaconoꝛ. septim⁹ sacerdotũ. Hic g̃dus dispes in codẽ ordie hz dignitates. s. epi. ⁊c. g̃ epatus solũ dicit dignitatem nõ ordinẽ ⁊c. Itẽ distinctio g̃duũ ⁊ ordinũ ois ẽ ꝓpt altaris misteriũ. s. q̃ sacrificiũ in q̃ ẽ ꝓsumatio ois diuini cult⁹. g̃ cũ puentũ ẽ ad illã ibi dz cẽ stat⁹. sz in pbyteratu puenik. g̃ ⁊c. Itẽ g̃dus ecclesiastici ralẽ hñt ordinẽ q̃ possibile ẽ posteriorẽ accipe omisso ꝑor. qõ pz p illõ qõ oꝛ dist. lij. solliciti. ⁊c. ⁊ extra. de clerico p saltũ ordinato. tue littere. Sed ip possibile ẽ aliquẽ ꝓmoueri in epm̃ sacerdotio omisso. sicut oꝛ extra de excessibꝰ ꝓlatoꝛ ex lr̃is ⁊ infra. vbi dicit Inno. põtificale officiũ. sine altaris misterio nõ valet adimpleri. g̃ vꝛ q̃ epatus nõ sit ordo ali⁹ cꝫ sacerdotiũ. Itẽ ꝓmot⁹ in sabbato ad ordinẽ sacrũ. nõ dz in die sequẽti alĩ ordinẽ sacrũ suscipe. Sz ꝓmotus in sacerdotẽ ꝑt in die sequẽti. s. dñico in epm̃ ꝓmoueri. g̃ vꝛ q̃ epatus nõ sit ordo sacer. R⁹. dõz q̃ 72
sicut tactum ẽ. cum ordinis ptãs ꝓncipaliter sit ordinata ad dispensationẽ sacramẽtoꝛ. ⁊ maxime illius sacramenti nobilissimi sc̃z coꝛpis dñi. q; ibi ẽ status gradꝰ ⁊ ordinũ ascendentiũ. ⁊ ita vltra sacerdotiũ non est gradus ordinis. Sed tamẽ intra hunc gradum ⁊ ordinem contingit esse distinctionẽ dignitatũ ⁊ officioꝛ que tamẽ nouũ gradũ vel ordinẽ nõ cõstituũt. vt archipꝛesbyter. epꝰ. archiepꝰ. patriarcha. pontifex summ⁹. que vltra sacerdotiũ nõ addunt ordinẽ nec gradum nouum. sed solum dignitatem ⁊ officium. ⁊ ita epatus ꝓut ꝛcernit ordinẽ sacerdotiũ bene potest dici ordo. sed ꝓut distinguitur ꝛtra sacerdotiũ dicit dignitatem quandam vel officium ipi annexuz. ⁊ nõ est ꝓprie nomen ordinis. nec nouus caracter impꝛimitur. nec noua potestas datur. sed potestas data ampliatur. Unde sicut nõ recipit alias claues. sic nec alium ordinẽ. ⁊ hoc sentit magister hugo. hoc etiam sensit magister sententiaꝛ sicut patet per id qõ dicit in lr̃a. q; nõ sunt noĩa ordinũ sed dignitatum. hoc etiam tenet cõmunis opinio q; in epatu caracter nouus nõ impꝛimik. sed illi aliqua eminentia confertur que semꝑ manet cum ipo caractere ordinis. ablata tamen iurisditione. Hanc ergo opinionem sustinendo dicamus q; epatus ꝓcise loquẽdo nõ est ordo. sed ordinis eminentia vel dignitatis. Ad il 73
lud ergo qõ primo obĩcitur de ysidoꝛo ⁊ pelagio. dõm q; ad coꝛ auctates ⁊ consiles vnica responsione põt responderi. q; ipi nomẽ ordinis ampliant ad officia ⁊ dignitates. sed mgri nostri strictius accipiunt. s. pro gradu potestatis. ⁊ hoc patet p hoc q; ysidoꝛus dicit q; eꝑorum quadriptitus est ordo. Cum em̃ ordinatus in epm̃ si assumak ad archiepatum nõ consecretur de nouo. sed solum accipiat pallium. patet q; non potest intelligi q; nouus sit ibi ordo sed soluz dignitas altioꝛ. Si ergo dicit ipos esse diuersos ordines. manifestum est q; nomẽ ordinis ad officia ⁊ dignitates extendit. ⁊ per hoc pater aliud sequens. Sicut em̃ ampliatur vocabulum et significatio ordinis. ita ⁊ verbũ cuz dꝛ iste ordinatur in epm̃. vnde nõ ita ꝓprie dicitur aliquis ordinari cum ꝓmouetur in epm̃. sicut cum ꝓmouetur ĩ sacerdotẽ sed magis ꝓprie dicitur consecrari. Unde ⁊ apostoꝛ

lus loquens ppte dicẽ. Act. xx. posuit vos spiritus sanctus epos rẽ. Et. j. Thi. iij. Si ds epatũ desideraret bonũ opus desiderat. Ad illud qđ obr q p epm ordies
74 dispẽsank. dom q nũc pñt p epm dispẽsari nisi ordines illos qs dispẽsat br̃et marie nisi br̃et sacerdotiũ. r tõ cõcedo bñ q epat⁹ includit necrio ordinẽ pfectissimũ scz sacerdotiũ. r illi supaddit aliquã eminẽtiã quã rñs nom
57 nobis insinuat. ds eim eps ab epy q ẽ sup. Ad illd qđ obr q ordo ẽ signaculũ i q spũalis ptas rẽ. dom q episcopat⁹ deficit cẽtũ ad vtrãq; ptẽ diffinitꝫ. Pmo nã q deficit a rone ordinis cẽtũ ad b̃ q ds signaculũ. quia sigculũ ibi accipit p caractere. r hic nõ impmit in epatu. cui⁹ signũ ẽ q nõ põt eps ꝯsecrari nisi sit sacerdos. r ita p se caracterẽ nõ impmit. Ampli⁹ deficit. qr nõ dat ibi noua ptas. scz solũ ptas ligãdi r soluẽdi ampliat. et tõ in but⁹ signũ bacul⁹ pastoralis porrigit. Uñ sicut collatio pallij nõ dat nouũ ordinẽ archiepo vltra epm. sic nec collatio baculi aut anuli aut mitre aut alicui⁹ ꝯsilis vltra sacerdotẽ. talia eim port⁹ sunt sacr̃alia cẽ sacra. nõ
76 eim sacr̃alia tm̃ pcedũt sacrm. scz etiã seq; pñt. Ad illd qđ obr q solẽnioẽ inunctio. dom q vez ẽ p eo q ad sũmũ põtificatũ assumit. r dat ei eminẽtia stat⁹ r dignitatis pastoralis in q ds eẽ eminẽtia scitatis. Uñ illa scitat⁹ eminẽtia p supabundãtẽ inunctõz ds sigri. scom q ds ꝺ sũmo pontifice aaron sicut vnguẽtũ in capite ei⁹ qđ descẽdit in barbã aaron. Uñ ad officiũ illud mator reqrit scitas cẽ reqrat ad ordines. hinc ẽ q maior fit inunctõ
77 Reges eim r pncipes ꝯsueuerũt inungi i signũ dignitatis. qbꝫ nõ ordo ꝯfert scz regalis dignitas. sicr epi qbus ꝯfert ordo sacerdotalis. r ppt̃ b̃ rõ illa nõ valet. qr inunctio nõ respicit ordinẽ inq̃tũ ẽ ordo scz magis dignitatẽ. Uñ r sacerdos nõ inungit ad ordinis necessitatez scz magis ad solẽnitatẽ. vt digne possit corpus xpi sacratissimũ consecrare.

Questio iiij q

Utrũ ordines sint septẽ. an plures vel pauciores. et q tm̃ septẽ sint b̃ exõsse magr hugo dicit. magr etiã dicit i lra. Itẽ necesse vr. qr signũ ds rñdere ꝺtari. sed in sacro isto septiformis gra spũs. s. dak. g̃ vr q si g̃dus in ordie assignãt. q septẽ debeãt eẽ. Scz q debeant eẽ tm̃ tres vr auctare dyoni. de ecclesiastica ierarchia. vbi nõ ponit nisi tres g̃dus. s. mistros. sacerdotes. r epos. Itez b̃ vr rõne. qr distinctio graduũ ds eẽ penes act⁹ ierarchicos isti aũt act⁹ sunt tres tm̃mõ. s. purgare. illumiare. r pficere. g̃ vr q sint tm̃ tres grad siue ordines. Sed q sint plures vr. qm̃ ecclesia militãs imitat triũphãtẽ. scm qđ ds Exo. xxv. Inspice r fac scm exẽplar qđ tibi mõstratũ est rẽ. Scz in illa ẽ distinctio r g̃dus i angelis scom numez nouenariũ. g̃ rẽ. Itez cẽto maior ẽ recessus a pncipio. r ꝺ maꝭ tendit in multitudinẽ. Scz ierachia ecclesiastica pl⁹ distat a pncipio oim deo sũmo cẽ angelica. g̃ pluribꝫ g̃dibus r ordinibꝫ ds distingui cẽ angelica. g̃ plures deberẽt eẽ ordines cẽ nouẽ. Estigit qđ ppt̃ ad i b̃ sacro magꝭ ẽ g̃dus distinctio cẽ in alijs. Et ppt̃ ad in
78 numero septenario. R⁹. dom q ocs in b̃ ꝺcordãt scz q huic sacro cõperit graduũ distinctio. siue ppt̃ b̃ q penes ipm mẽbra ecclesie in corpe mystico ordinant scm diuersas operatiões r gras scm q dicit apls. j. ad Cor. xij. Siue ppt̃ b̃ q scm illud sacrm ꝺfigurat r ꝺformat pulcritudo ecclesie militãtis pulcritudini ecclesie triũphãtis. Siue ppt̃ b̃ q illud sacrm in suo supmo ponit r disponit hoiem ad gram pfectõis. r gra pfecta i plurita-te donoz spũs. s. ꝺsistit. Siue ppt̃ b̃ q illud sacrm ordinat ad dignissimũ misteriũ qđ ẽ ꝺsecratio dñici corpis ad quã nõ statim ẽ ꝺuolãdũ. scz p g̃dus paulatiue ascendendũ. cũ sacrm ppt̃ sui nobilitatẽ r reuerẽtiã multa re bear habere mysteria inferiora. Oibꝫ bñs mõis accipit rõ pluralitat⁹ i g̃dib⁹ ordinũ. r scm aspectũ ad has rões plurificãdi sumit sufficiẽtia g̃duũ ecclesiasticoz diuersimode a diuersꝫ. Quidã eim sumũt penes distinctionẽ mẽbroz ecclie q̃ attẽdit scm dona gratuita q̃ determinat apls i. Cor. xij. dicens. Alij dat p spm̃ sermo sapie rẽ. r isti dicũt nouẽ eẽ ordines scm genera gratuita q̃ ibi ponũtur q̃ sunt nouẽ. Uñ adaptãt sic. Alij dat p spm̃ scm sapiẽ. epo. Alij scm scie. s. sacerdoti q̃ ꝺz scire ligare r soluere. Alij fides. s. dyacono q̃ ꝺz euãgeliũ nũciare in q̃ fides nra ꝺtinet. Oratio ꝺtutũ subdyacono q̃ aggredit opa pfectõis. Interptatio scm onũ accolito cui⁹ ẽ alios illuminare r tenebras effugere. Gratia sanitatũ exorcisti. Genera liguaz psalmiste. Prophetia lectoꝝ. r discretio spirituũ ostiario q̃ admittit bonos r repellit malos. Scz iste mod⁹ sumẽdi nõ est oino cõpetens. qm̃ ista differẽtia gratuita nõ eisdẽ sed diuersꝫ ꝺuenit mẽbris. oẽs aũt ordines eisdẽ dank licet successiue. Sedi sumũt alij quãtulũ aptius penes ꝺformitatẽ exempli ad exemplatum. dicunt eim q sicut in angelica ierarchia est distinctio ordinũ penes purgare. illuminare. r pficere. sic est in ecclesiastica. Unde. ir. sunt ordies scm bos tres act⁹ triplicatos. Primo eim actui purgatõis respõdẽt tres. Quoniã aut purgari bz exteri⁹. aut interi⁹. aut ptim sic Si exteri⁹ p segregatõz corpalẽ bonoz a malis. sic ẽ ostiarius q̃ admittit bonos r excludit malos. Si interi⁹ sic est postrem⁹ inter inferiores scz accolitat⁹. qr talis non purgat tenebras corpales. cũ lumẽ ferat de die. scz spũales. Si ptim sic. ptim sic. sic ẽ exorcista. q̃ purgata vexatione dyabolica. q̃ est qdãmõ intra respectu corpis qõammodo extra respectu aie. qr nõ illabit dẽmon aie. licz obsideat corp⁹. Silr cẽtum ad actũ illuminatiõis tres ordines accipiunt. scm q triplex ẽ lumẽ. s. plenũ. subsequens. r pcedens. Lumẽ plenũ ẽ in doctrina euãgelica scz doctrina xpi q̃ spectat ad dyaconos. Lumen subsequens i doctrina aplica q̃ spectat ad subdyaconos. Lumen pcedens in pphetica q spectat ad lectores. Similiter scm opus pfectõis siue ꝺsũmatõis triplex est ordo Quia qdã ẽ ꝺsummatio prima. vtpote p grãm baptismi r penitẽtie. hec debetur sacerdotibꝫ. Quedã excellẽtioz. r hec epis. quoz ẽ ordiare r ꝺsecrare abbates r virgines. Quedã excellẽtissima vtpote ꝺsecrare epos archiepos. r hec ptinet ad summũ põtificẽ. qr ẽ pater patrũ in q̃ ẽ plenitudo auctatis. r sic stat⁹ isti⁹ ordinatõis ꝺsũmat in vnitate. r descẽdit p g̃dus nouẽ. vt sic ꝺformet birlm celesti. r iste nouenari⁹ reducit ad ternarium vt sic ascẽdat r ꝺfiguret beatissime trinitati. Ita purgatio ptinet seu reducit ad bonitatẽ. illumiatio scm qđ ad sapientiã. scz ꝺsũmatio ad ptãtẽ. r sic regnũ ecclesie p spiritũ scm r filiũ tradit deo pri. dũ ad ipam sup̃maz r paternã vnitatẽ reducitur. vltra quã nõ est cogitare ascẽsuz. Et iste mod⁹ ẽ satis ꝓbabilis. Uñ adhuc aliquãtuluz a ppterate recedit. dũ nõ accipitur ordinũ distinctio p id qđ est ppriũ sibi r intrinsecũ. Tertiũ adhuc sumũr alij quantulum aptius penes gratiã ad quã ordinat ordo. quoniam tantũ ordinat ad gratiam perfectam que septiformis est. ideo ordinum ecclesiasticoꝝ septem cõpetit esse gradus. vt ordo hostiarij respondeat dono admonis. per quod recedit homo a malo. Ordo sacerdotij dono sapientie. qr gustat r admiꝭstrat ipm lignũ vite ipm panẽ celestẽ in q̃ ẽ ois sapor. Ordies intermediũ rñdẽt inf medijs donis. Et iste mod⁹ tã dicit⁹ adhuc sat⁹ ẽ

pbabilr z magis attingit ad sufficiētiā ordinū vere assi gnādā q̄ aliqs pdictoꝝ. Licet aūt omēs hi modi ex dictis mgroꝝ tracti sint. nā pm⁹ ex dictis ysidori. secūd⁹ ex dictis dionysij. tert⁹ ex dictis hugōis z mgri. tū ad huc aliqd vr̄ōnabili⁹ posse dici. si q̄rtū modū sumendi attēdam⁹ q̄ est penes id ad qđ ordo ordinat. z h̄ qđē est ad corp⁹ christi verū dispēsandū ad vtilitatē corpis christi mystici. Vñ in sacerdotio ē stat⁹ in q̄ē p sumatō ptās. z vtraq; ptās i christo p currit. s. p ficiendi corpus christi verū. z absolucēdi mysticū. Hic aūt ordo nobilissim⁹ dz hāe ordies sibi submīstrātes fm exigētiam hui⁹ duplicis potētie. Vñ qđā mīstrāt q̄tū ad corpus christi verū. z hi sūt ordies christo ꝓpinquores. Nā duplex ē mīstrare. aut accipiēdo hostias a plebe. z h̄ ē sb diaconi. aut oñdēdo sacerdoti z h̄ ē diaconi. z illud est ꝓncipale eoꝝ officiū sicut exp̄sse inuit ysido. z h̄ ē q̄ sic dr̄noiat. s. diacon⁹ q̄si miſter. at subdiacon⁹ q̄si subminister. alij inferiores submīstrāt siue subseruūt parādo corp⁹ christi mysticuz. ad h̄ q̄ possit pduci ad verū digne pcipiēdū. z ad h̄ sūt. iij. ordies fm q̄ qdruplicit̄ pōt ad hec ꝓpari. Primo mō admittēdo ad locū sacrū. z h̄ ē hostiariꝝ. Scdo p̄dēdo doctrinā. z h̄ lectoꝝ. Tertio p̄stādo auxiliū z h̄ exorcistaruz. Quarto mīstrādo bonū exēplū. z h̄ cerofereoꝝ siue accholyto/

rū. ad q̄s ptinet vt luceāt lux eoꝝ coā hoīb⁹ vt videāt dē. z sic p3 q̄ miro mō p̄cedit ordo a multitudie i vnitatē. Nam ꝓncipalis gdus vn⁹. z subseruiētes debēt eē duo. q̄ eni a pmo dēficiūt cadūt i dualitatē. z rursus subseruiētes duab⁹ sūt q̄tuoꝝ. q̄ dēficiūt etiā ab illis. et sic p3 pfectio z p̄sumatio ordinū. z distinctio i nūero septenario fm gdus ptāū que sūt cētiales ordini q̄rūnūer⁹ z sufficiētia sumit penes id ad qđ directe sē. Dis visis obiecta dē facili satis patent. Q̄ eni obijcit q̄ sunt. vij. p̄cedēdū. Q̄ ꝙ obijcit q̄ sunt tres. p dionysiū. Dōm q̄ dionysi⁹ sub mīstris cōprehēdit. vij. gdus q̄ oēs admīstrātes sacerdoti. Ad illud qđ obijcit. 80 de illo triplici actu. dōm q̄ distinctio ordinū nō sumit penes illū triplicē actū sz port⁹ fm actū mīstrandi. z si etiā sumeret adhuc ñ valeret. q̄ illi plurificant. vt p3 in angel. Ad illud qđ obijcit q̄ imitat supnā hierusalē. Dōm q̄ verū est fm q̄ suo statui cōpetit. In illa sūt supna hierusalē ordies assignāt supmi. inferiores et medij. fm aspect⁹ ad diuersos. sicut p3 in distinctione hierarchiarū angelicarum. ordines autem ecclesiastici sumuntur per comparationē ad vnum principaliter. quia ad hoc sunt. z hinc est q̄ nec illo modo pluri ficantur. nec in tot membra in q̄t ordies angelici.

79

81

Distinctio. xxv. de dispensatiōe sacri ordis.

Olet etiā queri ꝛc. Supra egit mgr̄ d ordie. h agit d ptāte ꝓferēdi ordies. Et q̄m ptās exigit debitā ordiationē. Jō pmo agit mgr̄ d ptāte cōferēdi ordies. Scdo ꝙo d eo qđ incidit circa ordis dationē z susceptionē qđ ē symonia. ibi. De symoniacis ꝙo. Tertio ꝙo d idoneitate ordinādoꝝ maxīe q̄tuz ad eratē. ibi. Sacri inq̄t canones. Prima ps h3 tres.

In pma arguit ad ptē falsam. oñdēs q̄ heretici nō p̄nt ordies dare. In scda ad ptē verā. ibi. Contra aūt alij sentire vident. In tertia aūt pdictas ꝓtrarietates ad ꝓcordantiā reducit. ibi. Hec aūt q̄dam ita determinat. Similit scda ps in q̄ agit d vicio qđ incidit circa ordinū dationē qđ ē symonia h3 duas. In pma agit d culpa. In scda ꝙo de pena. ibi. Differt tñ inf cos ꝛc. Tertia pars remanet indiuisa.

Agit dē ptāte ꝓferēdi ordines arguens ad ptē falsam q̄ heretici nō p̄nt ordies dare.

Di. XX. Vsa

Nec ab his aliq̄s clericatus honorē vel exiguū surrogare. Videtur male dicere quia aut iste habet ordinē aut nihil habet. Si nihil h3 ergo potērit ab ep̄o catholico p̄moueri cū dispensatiōe. sic patet in hereticis. Si h3 ordines. ergo iaz p motus est. Bā q̄ hoc non dicē quia non sit ordinatus. sed q̄ male sit ordinatus. Male autem est ordinatus dupliciter. aut quia est ordinatus a quo

Volet etiam queri si heretici ab ecclesia p̄cisi z dānati possint tradere sacros ordines. z si ab eis ordinati redeuntes ad ecclesie vnitatem debeāt reordinari. Hanc questionem pplexam ac pene insolubilē faciūt doctoꝝ verba que plurimū dissentire vident. Videntur eni quidaz tradere hereticos sacros ordines dare ñ posse. nec illi que ab eis ordinātur videntur gratiam recipere. Dicit eni innocēti⁹ arrianorum clericos non videri suscipiendos cum sacerdotij vel ministerij alicuius dignitate. quibus solum baptisma ratum eē permittit. quod in noie patris et filij z spūssancti percipitur. Dicit etiam eos non posse dare spiritūsanctū quem amiserē et ordinatos ab hereticis caput habere vulneratum. z cum q̄ honorem amisit honorem dare non posse. nec illum aliquid accepisse. quoniam in dante nihil erat qđ ille posset accipere. Tradit etiam venientibus ab hereticis per manus impositionem laycam tm̄ tribuendā cōmunioē. nec ex his aliquē clericatus honorem vel exiguum surrogare. Gregorius etiā dicit sacrilegam esse arrianorum ꝓsecrationem cum ex eoꝝ manu cōmunio p̄cipit. Cyprianus etiam dicit. Quia quecunq; faciunt heretici carnalia z inania et sacrilega esse. z eorum altaria falsa. z illicita sacerdotia. et sacrificia sacrilega qui more symearū que cum boies nō sint formam imitant humanā. vultum ecclesie catholice z auctoritatem sibi vendicant. cum ipi non debeāt. aut quia sicut non debet. Primo⁹ triplicit̄. Aut quia ordinatus ab heretico vel symoniaco. sic hic in ꝓposito. tunc eni si sciēter facit z communicat heresi vel symonie nō potest exequi. nec dispensat facili. z hoc vult dicere i littera. Aut ordinatur a catholico sine licentia epi scopi. ꝓpr̄z auctoritate. tal dz deponi. vij. q. j. episcopus i diocesi. dispēsari tamen potest si talis ordinans ponit spē in ratihabitiōe epi scopi ꝓpr̄i.

Greg. iij. dialog.

Cyprianus martyr in epla ꝓtra hereticos

A

Aut ordiat ab epo q renũciauit lo. t officio. qr tal' ñ dz p ferre ordies. si ẏo renũciauit loco tm̃ pt dare mio res ordies. t ō licẽtia epi pt dare oẽs. t q̃ sine licẽtia epi p/ pꝛij recipit ordies. possz ō pōi ō rigore iuris. pt tm̃ cũ eo dispẽsari. ¶ Dño ō male ordiat. qr ñ recipit eo mō q̃ dz t tunc aut furtiue aut per saltũ. Si furtiue hẽ duplicẽ aut qr duos recipit t codẽ die ita q̃ alterũ fuerat loq̃n. ō sacris t pẽa oĩuz taliũ ẽ ōposita sic ō dis. Ixtvij subdiacon. extra ō eo q̃ furtiue innotuit cc. Si aũt furtiue recipit vnũ tm̃ tũc aut fuit pꝛ bibitũ sub inf/ miatiõe anathematis t tũc solus papa dispẽsat. ex ō eo qui fur. Si ãt ñ fuit pꝛbitũ tunc pt pmitti i mioribus z̃si intrat claustrũ plat9 pt dispẽsare cũ eo. Si ẏo ẽ ordinat9 p saltuz hẽ duplr. aut ex malicia. aut ex negligẽtia. si ex malicia. lz caracterẽ recipiat tũ dz ōpōi. Si ĩgrãt sic pẽa sibi ipposita ab epi/ scopo potẽit ad iferiorẽ ordinẽ pmoueri. suspẽso eo iterũ ab executiõe suorũ ordinũ. di. lij. extra ō de. g sal. ecclesia. ius dãdi qđ accepit amittit. multi modis apparet ianꝝ dicꝝ. Dño qr nulla oñdit cã. cur ille q̃ illđ baptisma amittere ñ pt. ius dãdi possit amittere vtrũq; ei sacrm̃ ẽ. t q̃ dã pꝛfectiõe vtrũ q; homini datur. illud cum baptizat t illud cuz ordinatur. Jdeo non licet in catholica ecclesia vtrumq; iterari. Nam si qñ ex ipa pte venientes et ꝓpositi p bono pacꝭ correcto scismatꝭ errore suscepti sũt. t si vsuz ẽ op9 eẽ vt eadẽ officia gererẽt q̃ agebãt. ñ sũt rursus ordinãdi. Sz sic baptism9 i eis. ita i eis mãsit ordiatio integ. qr in p tisiõe fuerat viciũ qđ i vnitate pacꝭ ẽ correctũ. in ecclia ñ sint. t cũ sint sacrilegi sacerdotiũ ãmiſtrãt. t altare ponũt cũ nec sacrificari oblatõ illic possit vbi spũsscũs ñ sit. nec cuiq; dño pet9 ꝓces t oones p sit q̃ dñz ipz violauit. ¶ Hiero. q; asserit oĩa q̃ offerũt ab hereticꝭ ꝓfana ẽẽ i ꝓspectu dñi. qr lz scã videãt spẽ sui. tñ qr ꝓfana sũt ab illo q̃ pollut9 ẽ. polluũ tur oĩa. Jdez. odit ōs sacrificia hereticoꝝ t a se ꝓjcit. t ãtiẽs i nose ei9 ꝓgregati fuerit. ōtestatur fetorẽ eoꝝ t claudit nares suas. Jdẽ. Illi offert panẽ sacri legũ cc. Leo ẽt testat extra ecclesiã nec rata esse sacerdotia. nec ẋa eẽ sacrificia. Jdez ẽt dic. p crudelissimã vesaniã in alexãdria sede oẽ sacꝝ lum̃ extinctũ. Jncepta ẽ sacrificij oblatio. ōfec chrysmatꝭ scificatio. et pficidalib9 mãib9 impioꝝ oĩa se sbtrapere mysteris. His alijsq; testionijs astrui videt sacra ecclesiastica. ꝑcipue corpis t sanguis. ordiatiõis t ꝓfirmatiõis p hereticos ñ posse mĩstrari.

¶ Arguit ad ꝓtẽ verã. b. Ecõtra ãt alij sentire videt q̃ ab hereticꝭ ẽt ꝑcẽ sacri ordines sic t baptism9 tradi valeãt. nec ab hereticꝭ redeũtes q̃ illic ordiati sũt t baptizati. iterũ ordinãdi sũt sicut nec baptizãdi. Ad aug. ō hereticꝭ ẽt dãnatis. Ad qđ dicũt baptisma qđ accepit ñ amittit q̃ recedit ab ecclesia. ius dãdi qđ accepit amittit. multi modis apparet ianꝝ dicꝝ. Dño qr nulla oñdit cã. cur ille q̃ illđ baptisma amittere ñ pt. ius dãdi possit amittere vtrũq; ei sacrm̃ ẽ. t q̃ dã pꝛfectiõe vtrũ q; homini datur. illud cum baptizat t illud cuz ordinatur. Jdeo non licet in catholica ecclesia vtrumq; iterari. Nam si qñ ex ipa pte venientes et ꝓpositi p bono pacꝭ correcto scismatꝭ errore suscepti sũt. t si vsuz ẽ op9 eẽ vt eadẽ officia gererẽt q̃ agebãt. ñ sũt rursus ordinãdi. Sz sic baptism9 i eis. ita i eis mãsit ordiatio integ. qr in p tisiõe fuerat viciũ qđ i vnitate pacꝭ ẽ correctũ. in sacris q̃ vbicũq; sũt ipa sũt. Et cũ ipi expedire vt ecclie. vt ꝓpositi eoꝝ vẽientes ad catholicã societatẽ honores suos ibi ñ ãmiſtrẽt. nõ eis tm̃ ipa ordiatiõis sacra detrahũt. ꝑ sup eos manẽt. Jõq; ñ eis man9 impõit. ne ñ hoi ꝑ ipi sacro fiat iniuria. Sic ãt i baptismo ẽ ius qđ ꝑ eos dari possit. sic i ordiatiõe ius dãdi ẽ. vtrũq; q̃dez ad pniciẽ suã. ꝑ aliud ẽ ñ hre. aliud pniciose hre. aliud salubriꝭ hre. Jdẽ ō his q̃ ab ecclie vnitate se pati sũt nulla iã qo ẽ q̃n habeãt t dare possint. ꝑ pniciose hñt pniciosecq; dãt. qr extra viculũ pacis sũt. neutri sacro faciẽda ẽ iniuria. Sic ñ recte hz q̃ ab vnitate recedit. ꝑ tm̃ hz. t iõ recedẽti nõ reddit. Sic ẽt ñ recte dat q̃ ab vnitate recedit. et tm̃ dat. t iõ q̃ ab eo accipit vẽiẽti ad vnitatẽ ſ iterat. Jdẽ. Aliud ẽ ñ hre aliq̃d. aliud ẽ nõ iure hre. vel illicite vsurpare. Nõ g iõ ñ sũt sacra xpi et ecclie qr eis illicite vtãt. ñ mõ hereticꝭ ꝑ etiã oẽs ipũ. ꝑ illi corrigẽdi sũt t pũiẽdi. illa autẽ sũt ag̃scẽda t venerãda. Jtẽ Greg. Ad ō dicitꝭ vt q̃ ordiat9 ẽ iterũ ordiet valde ridiculosuz ẽ. vt eni baptizat9 semel iterũ baptizari ñ dz. ita q̃ pfect9 ẽ semel i eodẽ ordie nõ valz iterũ pfecrari. His alijsq; auctib9 vt asserit oĩb9 ipijs. ẽt hereticis pciꝭ t dãnatꝭ xpi sacra pmanere cuz iure dãdi: pñt ei dare. ꝑ pnicioseꝰ t qb9 dederit. ñ sũt iterũ ordinãdi. Que pmissis ex opposito obuiare vi. Greg. iohanni ra uen. epo.

¶ Reducit ꝑdictas ꝓrarietates (dent. ad ꝓordiam. c

¶ Hec ãt q̃dẽ ita defmiant. dicũt ei hereticos accepta sacerdotali vel epali vnctiõe ab ecclia recedẽtes. baptismi q̃dẽ dãdi ius retinere. ꝑ nõ hre facultatẽ tribuendi sacros ordies. vel pfecrandi corp9 dñicũ. p9 q̃ pciſi t dãnati sũt ab ecclesia. Sic deg̃dat9 eps ñ hz ptãtem largiẽdi sacros ordies. facultatẽ tm̃ baptisãdi ñ amisit. Ad ẋo aug. ait. i telligũt dictũ ō hereticꝭ q̃ ñ sniam ecclesie ꝑ prauitate sensus sui. a fidei ẋitate ac doctrine vnitate diuisi sũt. Qui lz tales sint. ius tm̃ ordinãdi t pfecrãdi hñt. t q̃ ab eis ordinãt ante mãifestã pciſionẽ. ẽt si cũ eis apte exierit. t snia ecclie dãnati fuerit. tm̃ si redierit iterũ ordinandi ñ sũt. Et vbicũq; legit ō ordiatꝭ ab hereticis q̃ fuat eis ordib9 mĩstrare valeãt. vel iterum ordinãdi ñ sint. ō hmõi accipiẽdũ dicũt. Nã p9 q̃ pciſi fuerit t dãnati iudicio ecclie. ius ordinãdi. t pfecrãdi eis ōtractũ asserit vt deg̃datꝭ vl ex cõicatꝭ. ¶ Alij ẋo dicũt sacra ab hereticꝭ t pciſ ꝑ fm formã ecclie celebrata. ẋa eẽ t rata. qr recedẽtes ab ecclia ius dãdi t pfecrãdi ñ pdiderit. et q̃ sic ab hereticꝭ ordinãt. cũ redeũt. iterũ ordinãdi ñ sũt. Que ẋo ab hereticꝭ aliꝰ q̃ i ecclia fiunt. falsa sũt t iania. t q̃ a talib9 ordiari videnẽ nõ mun9 ꝑ vuln9 accipiãt. t fm hãc dfiaz varie ō his loquũt doctores. Quidã ẋo dicũt eadem Aliorum sentẽtia.

Hiero. super aggeum.

Jdez super amos.

Jdez super osee.

Leo ad anatholium ꝓstãtinopolitanũ epm.

Aug9. in epistola ad pmenianũ.

sacka ab hereticis ꝓcib⁹ posse celebrari ꝙa catholici si ab illis forma ecclie fuer⁹ et ab eis celebrata ꝛa eē et rata ꝙtū ad se ꝙtū ꝛo ad effectuz falsa eē et irania et in his q̄ male tractāt et in his q̄ male suscipiūt iō irrita et falsa qr qđ ꝓmittūt et ꝓferre credūt ñ tribuūt Dānāda ēt dicū qr illicite dātib⁹ vl accipiētib⁹ sūt iudiciū Polluta ēt dicū si ꝙtū ad se ꝑ ꝓpi dignā hereticoꝝ tractationē Jō gre cōionē arriu vocat execratoēz et in ocē bonos ordiatoz dānatoz ñ q̄ta in se sint ꝑ qr male dātes vl accipiētes tales sac Sicēt hiero sacrificia eoꝝ panē luct⁹ vocat si ꝙtuz ad se ꝑ ꝙtū ad effectū Nōnullis ꝛo tradūt illos hereticos q̄ ecclia ordiati ſſ ius ordinādi ꝓsecrādi ēt cū sepati fuerit hſc Qui ꝛo i scisma te vl hereſi positi ab eis ordiati et iuncti fuerit illo iure carēt Jō q̄ cū ordiare volūt vuln⁹ poti⁹ infligunt ꝙ gratiam conferunt

hiero su per osee.

Agit ō vicio qđ icidit circa ordinis dationez et susceptionē ſ symonia ꝙtū ad culpā

De symoiacis ꝛo nō ē ābigēdū q̄n sint heretici q tū añ sententiā decḡdatiōis et ordināt et ꝓsecrāt At ꝛz symoiaci ꝓpe dicank q instar simonis magi impciabilē gram ꝓcio ꝓducē volūt et q ꝓ misterio sacro ꝓciū recipiūt i modū giezi Giezite vocādi sūt⁹ ocs tū et dātes et accipientes symoiaci dicū et vtrisq eadē sententia percellunk

Agit de symonia ꝙtum ad penam

Differt tū ink eos q ordināt a symoiacis scient et eos q ignorank Qui ei scient a symoiacis se ꝓmiserit ꝓsecri imo execrari eoꝝ ꝓsectio oino irrita ē Qui ꝛo ordināt a symoiacis q̄s cū ordinant nesciūt eē symoiacos q et tūc ꝓ catholici hñt eoꝝ ordinatio mistico ordi sustinet

2 Nota ēt ꝫ q licet possit saltem ab vno ordie omisso alio ꝓmisso tū sacerdotio nō pōt eē epūs extra ō eccl. ꝓla ex lris sfi Si ꝛo omis sit diaconatuz c epūs ē ſz illū ordinē quez omisit ꝓdare ñ pt ſ q ſ ita tū ñ ē in baptismo quia ē sacm ꝓmum.

3 b Ocs tū et dātes et accipientes symoiaci dicū Ūr male dicere qr symō solū voluit emere ḡ soli epti/res symoiaci dēbēt dici et vēditores gyezite Jē pl⁹ fec gyezi q̄s simō qr simō solū voluit emē ſz gyezi vēdidit ḡ magꝭ ab ipo debēt ē noiari ꝙ⁹ dōz q simō iō voluit emere vt p⁹ vēderz iō vtrisq malū et pctm sibi imputak et iō vtrisq ab ipo ēnc iank Ad obz ō volūtate dōz q ꝛ iste iā rpe gre reuclate et maiorē ptātē et spūalioē voluit emē et iterū pactuz voluit facē iō ḡui⁹ satis et enormi peccauit q̄ ille q̄ pctm ex q̄da libalitate et credebat ille q eēt modicū ſz pena lepre semp ine oñdit q̄ms gnū eēt illud scel⁹

4 c Utrisq eadē snia pcellūt Ūr male dicē qr ḡui⁹ peccāt vēderes vt vr qmin⁹ appciāt q̄s emētes q ḡui⁹ debēt pūiri Aōtrarū vr qr emētes pstāt illi occasionē vt accipiat vltra sortē ḡ si ḡui⁹ peccat vsuras accipiens q̄s dās ꝓ tē ꝙ⁹ dōz q ꝙtū ad gen⁹ pcti ē vnif omnes qr vtrisq gre

Si ꝛo aliq obiecerit se ñ ꝓsecrationes emere ꝑ res ipas q̄ ex ꝓsecratiōe ꝓueniūt penit⁹ desipe pbāt nā q̄s hoꝝ alterū vendit sine q alterū nō hēt neutrz vēdere de relinqt Symoiaceus aūt hereſ triptita ē distinctio alij eni symoiace a symoiaci ordinank alij symoiace a non symoniaci alij nō symoiace a symoniaci Ūñ nicol pa Statuimus decretū ō symoiaca triptita hereſi i ō symoiaci symoiace ordinātib⁹ vl ordiati et ō symoniaci symoiace a nō symoiacis et ō symoiaci nō symoiace a symoiaci Symoiaci symoiace ordiati vl ordiatores fm canones a ꝓpo q̄du decidāt Symoniaci et symoiace a nō symoiacis ordiati silr ab officio remoueank Symoiacos ꝛo ñ symoniace a symoiaci ordiatos miſericordit pman⁹ impositiōz ꝓ tpis necitatei officio ꝓmittim⁹ ꝓmanere Qđ itelligē dū est de his q ordināt a symoiaci igrātes eos eē symoiacos hos facit symoiacos nō reat⁹ crimis sed ordiatio symoiaci Alexanpa ō his q violēt a symoiaci vl hereticis ordināt Silr cū ccernit alexā pa symoniacos oino dānādos ac deponēdos subintelligēdū ē nisi violēt q̄s attractus fuerit De his ei et a q̄buslibet hereticis violenter ordinatis dicit Innocentius q possunt habere aliquem colorem excusatiōis si statim discedunt ab eis et pessimo coꝝ ꝓcliabulo renunciant

De his qui ſpūssci fac inu dicē se emeriā ſz gui⁹ pen re corpalia sak pctm ꝫ ma nō spūalia tore ep petitū et intētione libidinis et ꝫ statuz

Symōia / psone vēdētis et emētis gui⁹ ei peccat eps vendēs q̄ ſ ditus emēs qr tñ genus pcti ē idez vtrisq eadē sententia pcellunk

Nicolaus papa

d Qui ꝛo ordinank a symo. tē Ūr male dicere qr tales symōiaci ordinātes sūt irregulares et ñ hñt exercutionē et nullus dat qđ ñ hz ḡ ñ dāt executionē Jē ponak q aliqs symōiacus ē mihi notus sustineak ab eccl̄ia et ipe est epūs me⁹ et ego cōpellor ad ſacros ordies q̄rik qđ nūc facē debeā Si ei sciēt ordinet a symoniace sū irregularis et punior tāq̄ symōiac⁹ si ñ obedio pecco mortaliter et scādalizo ḡ vr q̄ i tali casu sit bō ppler⁹ ꝙ⁹ dōz q i ꝓmo casu executionem hz a iure qđ ꝓ pter itātiā tale reputat cū excusatū ordinez

ꝛo hz a symoiaco Insecō dōz q̄tū pt subtrahi fugē q si ñ pt magis pank q̄s agat et hēt tē p excōicato ñ vel dz ordies differre vl ad alū epūs ire ſz si ñ pt ad alū dz sustinē et cū eccl̄ia sustineat dz ipe sustinē sic ille q itrat

Quisēs hoꝝ alterū vēdit tē Ūr male dicē qr ius pzonat⁹ ānexū ē fūdo is epabilit ḡ cum ius pzonat⁹ sit spūale et ñ possit vēdi sine symōia ipossibile ē q talis fūd⁹ sine symōia vēdat ꝛ dōz q mgr ñ loqt ō tpalibꝫ qbꝫ ānexa sūt spūalia ſz ecōtra ō spūalibꝫ qbꝫ ānexa sūt tpalia sic ē ꝓbēda et i talibꝫ hz locū ꝛbū mgri ñ i ꝓmis fūd⁹ ei ñ ē ānex⁹ iuri pzonat⁹ ſz magis ecōuerso Vel dōz q itelligit ō eo qđ ita ūcū ē spūali q tz locū spūalis ſz fūd⁹ sive villa cui⁹ pzonat⁹ ānexū ē tz ꝛbe rōnē rei tpal

f Symōiace ātē hereſ triptita est distinctio et

Querit q̄b⁹ modis ꝓtrahit sim̄oia ⁊ ꝓsecuit dici q̄ q̄n
q̄z modis. q̄ bis p̄sibꝰ ꝓtinet. Vnꝰ. lingua. timor. ca
ro cū fama ꝑpl'ari. Nō facit̄ ḡtis spūale dari. ḡ fz h̄
vī q̄ mḡr insuff cienē trel modos assignet. Juxta hoc
qrit ō sufficiētia hoꝝ modoꝝ. cum enī fama sit bonus
odoꝰ sicut bo/
nū exēplū. ñ vī
q̄ sit q̄d tpale.
Jtē in ve. le. ba
bebat sacerdo/
tiū iure ꝓpīq/
tatis. ḡ cū illud
nō essz pctm̄. ñ
vī ⁊c. ℞. dom̄
q̄ ꝓpie loq̄n⁹
symōia ē in p̄cio q̄d q̄dē intēdit auaricia. marie cū inī
uenit pactio. ⁊ ita symōia nō dat hic a mḡro. Aut pōt
fieri triplicit. q̄ p̄cū pōt dari ita q̄ symōiac⁹ ñ recī
pit. vtpote. q̄ dat collateralib⁹. vel pōt dari a collate/
ralib⁹ ordiati. vel pōt ipse ordinat⁹ dare ordiatoꝝ. tūc
est symōia ī ordis susceptiōe. ⁊ ꝓpie loq̄ndo ī his trib⁹
modis. Vel alit. q̄ aut ordiat⁹ dat ⁊ ille recipit. ⁊ tūc
symōiace ordiat a symōiaco. Aut q̄ nec iste dat nec il/
le recipit. sz ille al's fuit symōiac⁹. ⁊ tūc ordiat ñ symo/
niace a symōiaco. Penes h̄ sumit distinctio mḡri sat
sufficiēs. sz ī cōi distinctiōe modoꝝ accipit symōia ge
neraliꝰ. a q̄ pauci sūt hodie īmunes ī clero respectu mī
nutis. vtpote. q̄ū ille q̄ ordies tribuit. vel aliꝰ ex cau
sa iordista acq̄rit siue ordinē siue bñficiū. ⁊ isti sūt. v.

De idoneitate ordinādoꝝ
maxime q̄tū ad etatē. f

Sacri inq̄t canōes sanxer/
vt subdiacoꝰ ñ ordiet añ. xxij/
ānos. nec diaconꝰ añ. xxv. nec
p̄sbyt̄ añ. xxx. dei de si dignꝰ fue
rit ad ep̄atū eligi p̄t. q̄ nos eti
am pari mō seruare iubemus.
Jtē fabian⁹. Siq̄s. xxx. etatis ñ
impleuerit ānos. nullo mō p̄/
sbyter ordinetur. ⁊ si valde sit
dignus. quia ⁊ ipse dominus
xxx. annoꝝ baptisatus est. ⁊
sic cepit docere.

modi queꝝ sufficientia patet sic. Si aliq̄s inordinate
mouet. aut ex timore male būliāte. ⁊ sic ē vnꝰ modus.
Aut ex amore male inflamāte. ⁊ tūc cū triplex sit amoꝝ
scz supbia vite que amat boies. ⁊ ꝯcupiscētia carnis.
et ꝯcupiscētia oculoꝝ. Penes ꝯcupiscētiā oculoꝝ ac/
cipit illa que
in nūmo q̄ com
p̄hendit oē ter
renū ⁊ obsequi
um vile. Penes
amorē carnalez
accipitur aliud
mebꝝ. scz. caro
q̄ cōprehēdit i
ordiatū amoꝝ
siue respectu ꝓpinq̄ū siue respectu aliozꝝ. vt siq̄s amo
re fornicarie ꝓmoueret filium fornicarie. Si aūt q̄tū
ad supbiā duplicit. Aut put appetit fauorē vt hypo/
crita. ⁊ sic est fauoꝝ siue fame ꝑpl'aris. aut put appe
tit laudari. ⁊ sic lingua. ⁊ sic patet sufficiētia. Vel vt di
stinguat⁹ mun⁹ a manu. a lingua. ⁊ corde. ⁊ dupler mo
tiuū timoꝝ ⁊ amoꝝ. ⁊ sic erūt. v. modi. ⁊ ꝑ h̄ patet nūe
rus ⁊ sufficiētia. Ad illud q̄d obīcit de fama. dicendū q̄
q̄ fama magnū bonū est nō appetēt⁹ sicut vtro iusto.
sed appetēti ⁊ laborāti ad h̄ nō est magnū bonū sīc hy/
pocrite. vñ Prouerb. x. Memoria iusti cū laudib⁹. et
nomē impioꝝ putrescit. Q̄ obꝝ de ꝯsanguitate nō est 9
simile. q̄ sacerdotiū vereris legis erit carnale. sz illud
nō est spūale. ⁊ sic patēt ea que sint circa istā partem.

D intelligētiā p̄ntis distinctiōis duo p̄cipa/
lit̄ querunt. Prio q̄rit ō ptāte ordinādi. Secū
do ō possibilitate ordinādoꝝ. Circa p̄mū que/
runt quatuoꝝ. Prio vtrū sol⁹ ep̄s possit ordiare. Se
cūdo vtrū ep̄s hereticū possit ordies dare. Tertio vtz
symōiac⁹ ep̄s aliquē valeat ordinē vēdē. Quarto vtrū
ordies dās symōiace hocip so fiat hereticus.

Questio. j. a

Q̄ sol⁹ ep̄s possit ordiare oñdit Deb. xiij. sine vlla
ꝯtradictiōe q̄d min⁹ ē a maiore. sz ordinū collatio est p
bñdictionē. ḡ necē ē q̄ ille q̄ ordies ꝓfert eminētiā ha/
beat vltra oēs ordies. sz tal' nō ē nisi ep̄s. ḡ ⁊c. Jtē isi/
do. i li. ethymol. c. vij. loq̄ns ō officio ep̄i dic. ipse ⁊ sū
mus sacerdos corpo ⁊ pōtifex maxim⁹ noīat. ipe enīz
efficit sacerdotes atq̄ leuitas. ipe oēs eccl'iasticos ordi
nes dispos uit. Jtē rōne vī. q̄ ei⁹ ē in eccl'ia ordines
ꝓstituere. cui⁹ ē eccl'iaz gubnare. sz gubnatio eccl'iarum
spectat ad ep̄os. q̄ sunt supintēdētes. ḡ ⁊ dispēsatio or
dinū. Jtē ei⁹ est i eccl'ia ordies ꝓferre ad quem spe
ctat i eccl'ia filios gñare pfectos. p quoꝝ ordo collocat
in statu pfectiōis. Sz h̄ ē illi⁹ sol⁹ q̄ ē sp̄ōsus. ḡ aūt est
ep̄s. ḡ ⁊c. Jtē maioris dignitatis ē ordies dispēsare
q̄ sit sacrm̄ ꝓfirmatiōis dare. sz p̄mū est ep̄oꝝ tm̄. ḡ et
secūdū. Contra. j. Timoth. iij. Noli negligere gr̄am
q̄ tibi data ē p impositionē manuū p̄sbit̄ii. ḡ in p̄mitiu
va eccl'ia p̄sbiꝝ erat man⁹ ep̄is imponē. ḡ ⁊ ordinare
ḡ ⁊c. Jtē ordiatio ordinū p̄cipaliū fit p manuū im
positionē. ergo cui cōpetit manuū impositio. cōpetit
et p̄tās ordinādi. sz p̄ma competit p̄sbyteris. ergo ⁊c.
Probatio medie. dis. xxij. p̄sbyt̄ cū ordinat ep̄o eū bñ/
dicēte. ⁊ manū sup caput ei⁹ tenēte. ⁊ oēs p̄sbyteri q̄ p̄/
sentes sūt man⁹ suas iuxta man⁹ ep̄i teneāt sup caput
illi⁹. ergo ⁊c. Jtē q̄ pfectū est. p̄t ī tale q̄le ipz ē. sed
ordo sacerdotal' ē ordo pfect⁹. ergo p̄t ī tale q̄le ipm est
ergo vī q̄ sacerdos sacerdotē possit facē. Trez pl⁹ē
coꝝ dñi ꝓfitē q̄ aliquē ordiare ī aliq̄ ḡdu eccl'iasticū
sz p̄mū est ñ tm̄ epi sz ēt sacerdotis. ḡ pari rōne vī q̄ or
dinatio clericoꝝ. Jtē pl⁹ p̄est sacerdos diacono q̄
p̄est ep̄s epo. sz ep̄s p̄t aliū ꝓmouere ⁊ ꝯsecrare ī epm.
ergo multo forti⁹ sacerdos p̄t facē diaconū. ꝓpt h̄ ē ac
cū min⁹ a maiore bñdicat quō ep̄s p̄t bñdicē epm. ⁊ q̄
ampli⁹ ē archiepm. q̄d adhuc maiꝰ ē hostiē bñdicit pa 10
pā. ℞. dom̄ q̄ sic sacri canōes dicūt. sm tus cōe no
p̄t aliq̄s ordies dispēsare p̄sertim ordines sacros nisi
solus ep̄s. Duꝰ statutū ortū hz ex sac̄ scptura. ⁊ pūs/
sci ordiatiōe. Ex sac̄ scptura. q̄ cū dñs duo genera dis
cipl'oꝝ habuit. q̄sdā in nūero duodeno. q̄sdā in nūe/
ro scptuagesimo. p̄mos ap'los noīauit sup q̄s fundā
uit eccl'iaz. ipos tñ p̄mo fūdādo ī se. alios simplices dī
scipl'os appellauit. ⁊ ap'lis p̄mo fuit collata p̄tās im
ponēdi man⁹ cōsecrādi. ñ āt simplicib⁹ discipul'. sic
pz ex textu ⁊ ex glo. Act. viij. At q̄m ap'lis succesſerūt
epi. discipl'is ꝺo sacerdotes simplices sic hēt dis. xxx
ca. i no. testa. ⁊ ita pz q̄ auctas ordinādi ⁊ man⁹ im po
nēdi sm formā eccl'ie p̄mittue ep̄is approbat. Unde et
ap'ls scribēs timotheo. j. Timoth. v. dic. manus cito
nemī imposueris. Cōsiliū etiā spūssci cōcordat. quo ⁊
scpture sūt edite ⁊ cōstitutiōes eccl'iastice q̄ē ordo. po
testas ē. siue ī ordie p̄tās tradit. ī ab eo dz tradi q̄ p̄tā
tem hz. ⁊ inq̄rū hz p̄tāt. Porrō aūt q̄d distribuat
cōferre ñ est cuiuslibz potēs. sz ei⁹ q̄ in potēte super
eminet. sīc pz ēt i regimīe curie eccl'iaris. Ad h̄ ergo q̄
ordo recte tradat disponit spūssctus. q̄ tradit ab eo q̄
nō solū ordinē hz. sz q̄ etiā hz ordies p q̄s ē potēs sīc et
aliū. ⁊ eminētiā dignitatis p quā pōt sup alios. Unc
a ūt dicim⁹ ordinē. q̄ dic ordinē cū eminētia. ī pater q

duo req̃runt ad hoc q̃ epus possit ordinẽ conferre. s. q̃ ille habeat illũ ordinẽ. z q̃ habeat epalẽ dignitatẽ. Alia rõ est. q̃ si passim oĩb esset cõcessum. tot admitterẽtur ad ordines. q̃ nõ seruaret ordo. imo potiꝰ generaretur cõfusio. z ideo dispositũ ẽ dei cõsilio q̃ solis epis ordinum dispensatio z aliorũ officiorũ vt cõsecratio abbatum. monialiũ. z ecclesiarũ z ꝺ sumilũ cõcedat. Posset etiã alia rõ assignari. siue ex hoc q̃ sacr̃m ordinis statũ pfectionis dicit. ideo his qui hñt ptãtis emin ẽtiã debuit reseruari. z epus tanq̃ spon sus filios. i. pfectos debuit generare. Prima tñ rõ mul
11 tum valet. ¶ Ad illud qõ obi ꝺ positiõe manuũ pbyteri. dõm q̃ pbyter vocat ibi senior. z apl's intelligebat seipm̃ q̃ impositiõez manꝰ pbyteri. Glosa. pbyteꝝ vocat epm̃. vel pbyteri. i. pbyterorũ. q̃ sicut dicit ius. salem tres sacerdotes debẽt manꝰ imponere. sz tñ ipi non imponũt vt dantes ptãtẽ vel ordinẽ. q̃ ab vno soli dari põt z debet. vñ ipi nõ bñdicũt. sz solꝰ epus. sz hꝫ ẽ in signũ cõsecratiõis sue. Et pꝫ patet sequẽs. q̃ manuum impositio nõ facit ordinẽ nisi illa que iũcta ẽ bñdictiõi
12 ¶ Ad illud qõ obi ꝺ pfectiõe. dõm q̃ ẽ pfectio sufficientie z redũdãtie. Ad hꝫ aũt q̃ aliq̃d faciat aliud sibi similе vel pfectũ nõ sufficit q̃ sit pfectũ pfectiõe sufficiẽtie sed redũdantie. Et qm̃ in sacerdote ẽ pfectio sufficiẽtie. in epo rõne eminẽtie supaddite ẽ pfectio redũdantie ideo hec pfectio sufficit ad generãdũ filios pfectos nõ
13 pma ¶ Ad illud quod obiciꝫ q̃ plꝰ est corpꝰ domini cõsecrare. nẽ dicẽdũ q̃ illud argumẽtũ peccat duplicit̃. Primo q̃ potestas ordinãdi psupponit ordinatione z supaddit. p quã nõ solũ est ordinatꝰ. sz etiã ordinator. z iõ pma est falsa. Et itez ꝺ nõa nõ valet. q̃ nõ sequitur. si aliq̃s põt in maiꝰ q̃ possit in minꝰ. nisi maius includat illud minꝰ. vt ferre duos modios includit vnũ. nõ
14 sic est in ꝓposito. ¶ Ad illud qõ obi q̃ magis supat sacerdos diaconũ nẽ. dõm q̃ verũ ẽ q̃ magꝫ supat hꝫ epus supat epm̃ q̃ ẽ iam. z sup illũ nõ hꝫ posse. sz non magis quẽ supat ille q̃ nõ ẽ epus in actu. illũ q̃ ẽ epus in potentia. Preterea z si magis super in ordine ꝼm quẽ accipit rõ ordinati nõ tamẽ in ordie ꝼm quem accipitur ratio ordinãtis qualis ẽ in ipso nõ in presbytero. z ideo nõ valet illud.
15 ¶ Ad illud qõ vltimo q̃rit quõ epus benedicit epm̃. dõm q̃ hꝫ nullũ ẽ inconueniẽs. q̃ nõ bñdicit nisi inquãtũ caret ordine siue dignitate epali. z sic maior est. Sz tũc adhuc restat q̃stio quõ bñdicit archiepm̃ cuz ille supior sit. z nõ possit dare q̃ nõ habet. Si tu dicas q̃ hꝫ facit auctoritate summi pontificis q̃ supest. tũc nõ minor restat q̃stio de ipo qualiter summꝰ pontifex benedicat ab epo hostiensi. Si tu dicas q̃ rps dedit ei hanc ptãtem auctoritatiue. q̃ro. dato q̃ ipe nõ esset. nec cẽt cõmissa alteri. nũquid nõ posset summꝰ pontifex conferari. z ꝓpter hoc dõm q̃ insolubiliter vez ẽ q̃ dicẽ apostolus q̃ minor a maiore bñdicit ꝓ statu in quo bñdicit nã sine cõtradictione verũ ẽ. q̃ nullꝰ dat alĩ maiorez dignitatẽ q̃ habeat. nec minimũ ordinẽ dare põt quẽ nõ habet. z ideo epus ꝺ secrãs archiepm̃ vel papã oĩno non tribuit ei nisi ꝺ secrationẽ epalem. Sz ille amplioꝛẽ habet auctoritatẽ z iurisditionẽ a subditoꝝ electiõe suo cõsensu. z dñi institutiõe q̃ ordinauit ꝑ petrũ z eius successores sup totam ecclesiã. volẽs vt oẽs q̃ canonice electi fuerint. eandẽ quã z ꝑ ipꝰ habeant ptãtem.

¶ Questio. ij. b.

Vtrũ epus hereticus possit dare ordines. Et q̃ sic videtur Augꝰ. cõtra pmenianũ dicere. sicut dicimꝰ in baptismo q̃ ꝑ eos dari possit. ita z in ordinatiõe. z ad hoc sunt plures auctoritates in littera. Item ratione videt quia sicut se habet sacerdos ad ptãtem cõficiẽdi. sic se habet epus ad ptãtem ordinandi. sed sacerdos q̃ tũcuq̃ hereticus si habeat intentionẽ faciẽdi qõ facit ecclia vere cõficit. ergo z hereticus epus vere ordinat si formã ecclesiasticam seruat. ¶ Itẽ si aliq̃s catholicꝰ intra ecclesiam ordinet. z post in heresim labat. si iterũ reuertatur nõ reordinat. ergo ordines labendo in heresim non amisit. pari rõne nec epus dignitatẽ siue gradũ epalẽ. ergo epus hereticus habet illã dignitatẽ siue excellentiã ordinis. ergo z operationẽ ꝺ sequẽtẽ ipam de facto. ergo si ordinat ordinatũ ẽ. ¶ Item caracter eque vere ẽ in malis vt bonis. z eque vere impm̃it malis vt bonis. ergo pari rõne eque bene datur a malis siue puersis vt a bonis. ergo cũ essentia ordinis in caractere cõsistat. pz nẽ.

¶ Cõtra Innocẽtius dicit z habet in littera. cõstat eũ qui honorẽ amisit. honorẽ dare nõ posse. sed talis ẽ hereticus. ergo nẽ. ¶ Itez. s. q̃. s. bñdictio illi in maledictionẽ cõuertit. q̃ ad hoc q̃ fiat hereticus ordinat. ergo si ꝑ maledictionẽ nullꝰ pmouet ad ordinẽ. pz nẽ. ¶ Item plus ẽ aliquẽ ad ordinem pmouere q̃ absoluere vel ligare. sed hereticus ꝑcusus nullũ põt absoluere vel ligare. q̃ nullũ põt ad sacrũ ordinẽ pmouere. ¶ Itẽ in inferioꝛ ptãs nõ põt agere nisi ꝑ cõtinuationẽ cum supioꝛ z ꝑ pria ptãte. sed ptãtis plenitudo ẽ in summo pontifice a q̃ sepat̃ z distinct̃ ẽ hereticꝰ ꝑcusꝰ. ergo vterq̃ nihil
16 oĩno põt dare de his que spectãt ad ecclesiasticas potestates. Rñ. dõm q̃ z ista q̃stio ab q̃n fuerit dubia multum apũd ꝑlatos doctoꝛes de oĩbus sacris tã de baptismo q̃ de alĩs. q̃ nõ cẽnt apud hereticos. tñ ꝑ illustrissimũ doctorẽ Augꝫ. apte ẽ nobis hec questio patefacta q̃ sacramenta ecclesiastica apud hereticos q̃ formã ecclie seruant. z intentionẽ hñt faciẽdi qõ facit ecclia. sunt q̃ tũ ad ꝼitatẽ. q̃ uis nõ sint q̃ tũ ad vtilitatẽ. quia sacra dispensant. sz tñ fructũ sacroꝝ nõ reportãt. ꝑ eo q̃ spũs sanctus nõ cõfert gratiã extra catholicã eccl̃iam. z iõo in oĩbus sacris que hñt ꝼitatẽ differentẽ ab vtilitate. generaliter verũ ẽ. q̃ apud hereticos pñt cẽ. oĩa autẽ sacramẽta sunt talia ꝓter sacr̃m penitẽtie. cuiꝰ res ẽ interioꝛ cõtritio. sine qua nulla vera ẽ absolutio. z cũ q̃ nulla absolutio est vana vel inutilis. ideo oĩa pñt dispensare z dispensant veraciter ꝓter solã absolutionẽ penitentie. z ideo nulla iterant ꝓter illa nisi forte vnctio extrema. z sic cũ ordo habeat caracterẽ q̃ ꝓter spũssanc̃ti gr̃am qua peccata delent̃ existit. dõm q̃ ꝑ eos pñt ve17 raciter dispensari. Ad illud g̃ qõ obi de Innocentio et Gregorio. ad illas duas auctoritates. dõm q̃ ideo dicitur recipe maledictionẽ q̃ gr̃am nõ recipit. ideo dicitur nõ recipe honorẽ. quia nõ recipit executẽez q̃ ordinat ab heretico ꝑcuso q̃ tũ oꝛ ordinẽ amisisse. ꝑ eo q̃ ordis executionẽ amisit. nõ oꝛ amisit caracterẽ q̃ deleri non põt
18 ¶ Ad illud qõ obi de ptãte absoluẽdi. dõm q̃ nõ ẽ sic. quia absolutio sacerdotalis aut nulla ẽ aut sine fictiõe ẽ. nullus aũt sciẽter ab heretico absoluũ q̃ careat fictiõe. Aliter tñ põt dici q̃ ptãs q̃drupler repũ in ministris ecclesie. Quedã nãq̃ est fundata sup ordinem ꝓncipaliter vt ptãs cõficiendi. Quedam sup iurisditionẽ canonicam principaliter. vt potestas cõmunicãdi. Quedam super ordinem z eminentiam. vt ptãs ordinandi. Quedã sup ordinẽ z iurisditionẽ. vt ptãs absoluendi z ligandi in foro penitentiali. Et qm̃ caracter auferri non potest. ideo potestas que consequitur caracterem de facto auferri non potest. Sz quoniam iurisditio descendit ordinate a superioꝛi ad inferius. ita q̃ plenitu-

do est in summo pontifice. ideo potest auferre eam. et potestatē que ꝓsequit̄ ipam minui. Vñ pōt excōmunicando auferre potestatez absoluēdi ꝛ excōmunicādi. sz nō ordināndi. Et per hoc patet rñsio ad multa. ꝛ ad seqđ etiā. Dō em obijcit q̄ in summo pontifice est plenitudo potestatis. vez est ſm q̄ potestas cōsequit̄ iurisditionē. que maxima ꝛ in termio est in eo. sz nō in ꝫtum sequit̄ caracterē. q̄a ille imediate a deo imprimit. et est in oībus equalis. cū executio oīs potestatis debz fieri ſm eius regnuz. ꝛ ideo si ipse ꝓhibeat non pōt talis potestas licite exire in actū. q̄ ab ipso dependent. ꝛ sic patet totum. ¶ Questio. iij. c

¶ Utrū symoniacus episcopus alīquē valeat ordinez vendere. Et q̄ sic vī. qm̄ nihil ꝓhibet nisi q̄ fieri est impossibile. alioquin frustra ꝓhibet. sz sacri ordinis venditio ꝓhibet. j. q. j. c. ꝓhibz. sanctoꝝ inq̄t patrū exēpla sequētes ordinari quēq̄ i ecclesia dei vel ꝓmoueri p pecuniā aucte sedis aplice modis oībus ꝓhibemus. gꝛ. ¶ Item qđ pōt furtiue accipi pōt etiā pecunia emi et vendi. sz ordo sacer pōt furtiue accipi. sicut dī extra de eo q̄ furtiue ordinē suscepit. vbi cū eis dispēsatur si ingrediant religionē q̄ ꝓnt in susceptis ordinib⁹ ministrare. ergo ꝛc. ¶ Item qđ est in būana dispēsatiōe pōt emi ꝛ vendi sīc ꝛ liberaliter mīstrari. sz ordinū collatio in būana dispensatiōe consistit. ergo pōt emi ꝛ vendi. ergo symoniace dari. ¶ Itez caracter ordinis stat cum quanta cūq̄ culpa ꝛ malicia. ergo ꝛ potestas ordinādi et ordinē suscipiēdi. ergo quātacūq̄ sit ialiq̄ symoniaca prauitas. tm̄ non videt dationē vel susceptionē ordinis impedire ¶ Cōtra. Gregoꝛ⁹. dicit ꝛ habet. j. q. j. qui cūq̄ studet pręcij dationē sacrū ordinē accipere. non est sacerdos. sz inaniter tm̄modo dici ꝛcupiscit. ergo p symoniā ordo nō pōt suscipi. ergo nec symoniac⁹ dare.

¶ Itē Leo papa sic arguit. j. q. j. si nō gratis datur vt accipit. gr̄a nō est. Symoniaci aūt nō gratis accipiunt gr̄am q̄ maxime in ecclīasticis ordinib⁹ agatur. si autez nō accipiūt. nō habēt. si autem nō habēt. nec gratis nec nō gratis cuiq̄ dare pñt. ¶ Itē dona spūssancti sūt in ptāte dei nō homis. ideo em̄ sancti spūs dicunt ꝛ sūt. q̄ ipse ea donat. ergo nemo pōt ea hīe nisi a spūsancto. sz spiritussanct⁹ cū sit liberalissim⁹ nihil pōt vendere neq̄ vendit. ergo eī⁹ dona nec pecunia pñt vēdi. nec pcio compari. si ergo donū spūssancti est impossibile pcio vēdi vel emi. ergo nec ab aliq̄ symoniaco dari. Itez in sacris ordibus. sez diaconatu ꝛ sacerdotio spiritus dat. qđ patet p hoc qđ dicit ibi. Accipite spūmsanctū sz spūssanctus nō potest vēdi. ergo nec ordines sacri q̄ etiā eius datiōe ꝓferunt. Probatio mīoris. Quod pōt emi ꝛ vēdi. pōt in seruitutē redigi. sed spūssanctus nō pōt redigi in seruitutez. ergo ꝛc. Querit igitur quō symoniaci studiosa volūtas emendi vel vēndi spūale possit incidere in sacrorū ordinum collatiōe vel aliorū
19 spiritualiū. cum illa vt videt vendi nō possint. ¶ R⁹. ad predictoꝝ intelligētiam est notandū. q̄ spūale dicit tripliciter. Uno mō q̄ est spirituale pure. vt gratia ꝛ virtutes ꝛ dona. ꝛ hoc nec facto nec de iure vendi pōt. imo si quis habēs vellet vēdere. nō solum nō acq̄reret amplius. sed etiā qđ haberet amitteret. Alio mō spūale ē qđ adiungit̄ sez rei corporali. q̄ tamē ratiōe illius spūalis ꝓfertur ꝛ accipit rōnem spūalis. et hoc spūale de iure nō potest vēdi. ꝓ eo q̄ nō pōt poni sub pccio. de facto tamē ratione rei corporalis vēdi pōt. ꝛ talis sunt sacramēta ecclesiastica. Quoddā est spūale quod additur rei corporali. q̄ tamē habz rationē rei tpalis. vt calix cōsecratus vel etiā ius patronat⁹. quia sibi consecratio iuncta ē argento. ꝛ ius patronat⁹ fundo. ꝛ illud dī spūale. quia spirituali annexū. ꝛ hoc de facto vendi ꝓtest. de iure nō potest vendi. tamen pōt cum eo cui adiunctum est in venditione transire. calix em̄ consecrat⁹ vendi potest. ita tm̄ q̄ consecratio nō vendat̄ sed argenti valoꝛ. ꝛ fundus vendi potest. cui annexū est ius patronatus. sed non ipm̄ ius patronatus de iure q̄n committat̄ symonia. His ꝓnotatis ad ordines veniendum est. in quibus est aliquid de primo genere. s. gr̄a sanctū ficans. aliquid de secundo. s. potestas ministerialis q̄ aliquod signum exterius dispensata. cui inseparabiliter est adiuncta. Primā impossibile ē pccio compare nec vendere. secundā vero possibile est ꝓ pcio dari. quia inseparabiliter est adiuncta exterior sacro. ꝛ cuz illō possit ꝓ pecunia dari. pōt ꝛ illa potestas vendi. ꝛ sic pz q̄ symoniacus symoniace ordines dare pōt. ¶ Ad illud ğ qđ obī de Gregoꝛio ꝛ de leone papa ꝓz responsio. q̄ loquunt̄ de gr̄a gratū faciente. que nō potest nisi gratis dari. ꝛ hec ē que sacrū facit non q̄tū ad ptātez que iuncta est rei exterior posite in hominis dispensatione. ¶ Ad illō qđ obijcit de donis spiritussancti. ꝛc dōm q̄ dupl̄r est loqui de huiusmodi donis gratis datis. Aut rōne sui. aut ratione annexi. ꝛ ſm hoc dupliceꝫ hñt dispensatorem. q̄tum ad se habent dispensatorem spiritūsanctum qui caracterem imprimit vel totam trinitatem. Quātū vero ad annexum dispensatorem habent hominem purum. ꝛ ꝓmus nunq̄ vendit. sed secūdus vendere potest annexum illi quod est quodammō spirituale. ꝛ propter illud emit̄. ꝛ ideo ipsa dona dicit vendere ꝛ potest. cum in eius potestate cōmissa sint rēporalia dispensanda. ¶ Ad illud quod obijcit vltimo q̄ spūssanctus nō potest redigi in seruitutem. dōm q̄ in scipo vendi nō pōt. tamen eius effectus vendi pñt. pro eo q̄ sunt in humano dominio constituti. ꝛ sic concedendum est veros ordines a symoniacis posse dari. q̄uis nō dent nec recipiant ad vtilitatē sed potius ad damnationem. ꝛ bonum cōuertat̄ eis in malū.

¶ Queūio. iij. d

¶ Utrū dans ordines symoniace ex hīpso fiat hereticus. Et q̄ sic videt Gregoꝛ⁹. in registro ꝛ habet. j. q. j. ꝓsbyter si p pecuniā ꝛc. decimas. ꝛ altare ꝛ spūmsanctuz emere vel vendere symoniacam heresim nullus fideliū ignorat. ¶ Item in eodem quisqnis per pecuniam ordinat̄. ad hoc vt fiat hereticus promouet̄. ¶ Item. j. q. j. eos q̄ pecunias ꝛ infra. tolerabiliꝰ est macedonij ꝛ eoꝝ que circa ipm̄ sunt spūssancti impugnatoꝝ impia heresis. illi em̄ creaturam ꝛ seruum dei patris ꝛ filij s. s. delyrando fatent̄. isti vero eundem spūmsanctuz efficiunt seruū suū. ergo videt̄ q̄ sit ibi ꝓprūssima heresis. ¶ Item oīs qui extimat donū dei possideri erat ꝛ hereticus est iudicandus. sed oīs vendens vel emens ordines extimat donum dei pecunia possideri. ergo ꝛc. ¶ Item nullus est maioꝛ erroꝛ circa naturalia q̄ vni contrario attribuere suum contrariū. vt si quis ponat album nigrū. ꝛ circa maiores null⁹ maioꝛ q̄ ponere bonū malum. ergo nec circa diuina aliquis est maioꝛ erroꝛ q̄ ponere dei gratiam nō esse gratiam. hoc autem ponit oīs qui eam emere vel vendere contendit. gꝛ ꝛc. ¶ Itez sicut filio attribuitur sapientia. ita spiritui sancto largitas. sed qui attribueret filio insipientiam labaretur i heresim. ergo qui attribuit spūssancto auriciam hereticus est. sed qui credit dona spiritussancti per pecuniam vendi vel emi est huiusmodi. quia po

nit spiritum sanctum esse venalem. ergo ꝛc. ¶ Contra nulla hereſis eſt in contractu ſed in credulitate. ſed ſymonia ē in cōtractu emptiōis ⁊ venditiōis. ḡ nō videtur q̄ ſymoniacus fiat hereticus. ¶ Item hereſis eſt peccatū in filiū ⁊ contra veritatē. ſed ſymoniacus peccat cōtra ſpūſancti grām ⁊ bonitatē. ḡ nō videt eē hereticus. ¶ Itē non videt labi in aliq̄d pcm̄ vendendo ſpūſancti donū. q. ō. j. Reg. ix. de Saul. ⁊ iij. Regꝫ. xiij. de vxore Hieroboā q̄ vtriq̄ ad ſcōs ꝓphas p̄ciū detulerūt p ꝓpheta. ⁊ manifeſtū ⁊ cōſtans ē ꝓpheriam donū dei eſſe. ḡ ꝛc. ¶ Itē p ap̄lm. j. Loꝛ. ix. ſi nos vob ſpūalia ſeminam⁹. nō ē magnū ſi carnalia vra metam⁹ ḡ licitū ē p ſpūalib⁹ carnalia accipi. nō ḡ videt peccare Itē nō videt peccare q̄ emit. q. regnū celoꝝ q̄d ē ſupremum inē oīa vendi p̄t ⁊ emi. ſicut dic̄ Breg⁹. regnuꝫ celoꝝ tm̄ valet xp̄m babes. ḡ ꝛc. ¶ Itē q̄ emit dat tpale p ſpūali. ḡ cari⁹ habet ſpūale q̄ carnale. ḡ non auertit ſe ab incōmutabili bono. imo ſe poti⁹ cōuertit. ergo nō peccat. q. pcm̄ ē auerſio ab incōmutabili bono ⁊ conuerſio ad cōmutabile. ℟. dōm q̄ ſacri ordines nec alicui q̄d ſacrm̄ p pecuniā dari p̄t ſine graui ⁊ enormi pcō. p eo q̄ ſpūale q̄d ex ſola libertate p ſui dignitate damdum ē mercat ⁊ facit vile. Rurſus q. illud q̄d erat impciabile ſub p̄cio ponit. q̄d nullo mō p̄t fieri q̄n fiat cōrumelia ſpūſancto. ideo illō nō tm̄ ē malū in ſe imo
23 etiā ſm ſe. Si aūt tu grās a me vtrū ſit peccato⁹ in fide vel in moꝛib⁹. dōm q̄ ille q̄ emit vel vendit ſpūalia. aut credit ea p̄cio poſſe eſtimari. ⁊ valoꝛi rei terrene cōpari ⁊ p pecunia poſſideri. ⁊ hec eſt hereſis manifeſta. ⁊ ſic eſtimauit ſymon magus. talis eī erat infidelis. q. credidit grām nō eſſe grām. Aut ille q̄ vendit ⁊ emit non credit q̄ grā dei p pecuniā compet. ſed tm̄ putat ſe ſpirituale aliq̄d aſſeq̄ q̄d ad humanā ſpectat diſpenſationem. ⁊ ſic nō eſt pcm̄ fidei ſed moꝛū. q̄m talis qp̄time nouit ⁊ male facit. ſicut ⁊ ille q̄ fornicat ſciēs fornicationem eſſe pcm̄ nō errat in fide ſed in via moꝛū. ⁊ ſic ſymoniacus ē auarus. ⁊ in peſſima ſpecie auaricie. nec ē hereticus ꝓprie. ſed tm̄ a ſanctis hereticus vocat. ſiue q. ad modū hereꝛici opat. ſiue q̄a hereticus proiicit a dei ſeruicio ⁊ cultu ꝓpter enorme ſcelus. ⁊ ſic ptz quō reſpondendū ſit ad illud q̄d obiciebat q̄ ſymoniacus nō ſit hereticus. Patet etiā q̄d ad vtrā q̄ ptem obiciꝫ.
24 ¶ Ad illud vero q̄d oīdit q̄ nō ſit pcm̄ vendere exemplo ꝓphetarū. dōm q̄ null⁹ ꝓpha donū vendidit ꝓphetie q̄ eēt bonus ⁊ ſanct⁹. ſed ſolū mali. ſicut exp̄ſſe repbenduntꝰ tales in Micheꝛa. iij. vbi dic̄t. ſacerdotes eorum in muneꝛib⁹ iudicabant. ⁊ ꝓphete in pecunijs diuinabāt. ꝓpter vos ſyon quaſi ager arabit. ¶ Ad illud
25 q̄d obi de vxore Hieroboā ⁊ Saul dōm q̄ nunq̄ legit q̄ ille ꝓphete aliq̄d recepiſſent. ſed ignoꝛāter illi dicebant. quia moꝛē iſtū accipe conſueuerūt quodāmodo a
26 diuinis ariolis. q̄ nō erant ꝓphete veri. ¶ Ad illud q̄d obiciꝫ q̄ ſeminans ſpūalia p̄t metere carnalia. dōm q̄ ſi p̄poter h̄ ſeminat vt illa metat finaliter. maxime ſi pactio intercedat nō ē iuſticia. imo malicia ⁊ auaricia. q̄ ſi hoc nō intēdat p̄ncipaliꝛ. imo carnalia merit vt ſe ſuſtentet ⁊ ſpūalia ſeminet. nulla ē auaricia. nulla ē mercatio. imo manifeſta iuſticia. ſicut multiplici exemplo ap̄l⁹. j. Loꝛ. ix. pbat. q̄m talis debet ſuſtētari. Unde h̄ ptz q̄ ſi doctoꝛ ⁊ ꝓſiliari⁹ ⁊ medic⁹ ⁊ alij q̄ laboꝛāt de conſilio ſiue de doctrina p̄cij recipiant ꝓpt laboꝛē ⁊ ſuam ſuſtentationē. nulla eſt culpa. nulla ē ſymonia Si tm̄ q̄s venderet donū diuinitus datū nō laboꝛē ſuū iudicaret ſymoniacus. Silr dōm ē de celebꝛatione miſ

ſarū ⁊ conſimiliū. ¶ Ad illud q̄d obi q̄ regnū celoꝝ 27
emūt. dōm q̄ emptio illa nō ē emptio p̄o eo q̄ p̄cij ei⁹ nō ē niſi bona volūtas. que mercedē nō intuetur. vnde q̄uis ſine mercede non poſſit ſeruire. tm̄ q. liberaliter ſeruit. nulla omīno pactio interuenit. totū ſpirituale eſt. Ad illud quod obiciꝫ q̄ ſe conuertit ad bonū ſpirituale. dicendū q̄ q̄uis ſe conuertat. tamē cōuertit ſe in 28
ordinate ⁊ hoc eſt magis auerti q̄ cōuerti. Exēplo huius ē in lucifero qui ad deū ſe conuertēs; volens ei equari. magis recedit q̄ accedit. ſic qui cōuertit ad emendū donū ſpūſancti. magis a deo recedit q̄ ad eū accedit ꝛc

QOnſequēter q̄ritū ad ſecundū articulū queritꝰ de poſſibilitate ſuſcipiēdi ordines. de q̄ quatuoꝛ queruntꝰ. ¶ Primo queritꝰ vtrū ad hoc q̄ ab aliq̄ poſſit ordo recipi requiratꝰ ſexus virilis. an femina poſſit ſuſcipere. Secūdo vtrū ad ordinis ſuſceptionē neceſſarius ſit vſus ratiōis. Tertio vtrū neceſſaria ſit indiuiſio carnis. Quarto vtrū neceſſaria ſit conditio libertatis.

Queſtio. j. c

QX ſexus virilis requiratꝰ oſtēdit p̄mo ſic. Null⁹ ordo p̄t cōferri niſi ei qui habet naturalem poſſibilitatem vel aptitudinem ad illum. nullus autem habet poſſibilitatem ad ordinem qui nō habet ad tonſuram ⁊ coꝛonam. ⁊ nullus ad h̄ habet naturalem aptitudinem quē decet ſemp habere vel atum caput. Si ergo ſolum virum p naturam decet oꝛare capite nō velato. mulieꝛem aūt velato capite. ſicut dic̄t. j. ad Loꝛ. xj. q̄d nec ipa natura docet. ergo. ꝛc. ¶ Item nullus ē poſſibilis ad ordines ſuſcipiēdos niſi q̄ dei gerit imaginē. q. in h̄ ſacramēto homo quodāmō fit de⁹ ſiue diuin⁹. dum poteſtatis diuine fit ꝓticeps. ſed vir ratione ſexus ē imago dei ſic dic̄t. j. Loꝛ. xj. ergo nullo modo mulier p̄t ordinari. ¶ Item in ordine ſpūalis ptās dat ordinato ſed talis ptās nō eſt mulier ſuſceptibilis. ſicut dic̄t. j ad Thimo. ij. mlierē in eccleſia docere nō permitto. neq̄ dominari in virum. ergo nec ordinis. ¶ Item ordines alij ꝓparant ad epiſcopatū ſi quis bene in illis cōuerſetur. ſed epiſcopus ſponſus eſt eccleſie. ergo cum mulier nō poſſit ad ep̄atum ꝓuehi ſed tm̄ vir. alioquin ſponſus eccleſie nō eſſet. ergo ad ordines antecedēres promoueri eſt tm̄ viroꝝ. ¶ Contra Judicum. iij. legitur. q̄ Delboꝛa iudicauit iſrael ⁊ ei p̄fuit. ḡ videtur q̄ mulieri cōpetat poteſtas iudiciaria. maxime q̄n abundat in gratia. ergo ⁊ poteſtas ſacerdotalis. Item in nouo teſtamento videmus abbatiſſas quibus cōmittant collegia regenda. ergo videt q̄ eis cōmitti debeat poteſtas abſoluendi ⁊ ligandi. ergo pari ratione videtur q̄ cōferri poſſit eis ordo ſacerdotalis. ¶ Itē ordo ſacerdotalis ⁊ alij reſpiciūt animā ⁊ non carnē. Sed q̄ritū ad animam nō eſt diſtinctio ſexus. imo ita imago dei ē mulier vt vir. ergo eque bñ eſt ſuſceptibilis ordinis.

¶ Item non eſt maioꝛ pfectio q̄ ſit ſtatus religionis. nec maioꝛ fortitudo q̄ ſit in perpeſſiōe martyrij. ſz mulieres admittunt tam ad religionem q̄ ad martyrium. ergo debent ⁊ poſſunt admitti ad ordinem ſacrum.

¶ R⁹ dicendum q̄ cōmunis hoc tenet opinio q̄ mulieres ad ſacros ordines admitti nō debent. Nam expreſſe dic̄t. diſ. xxiij. ſacratas deo feminas vel monachas ſacra vaſa vel ſacratas pallas penes vos contingere ⁊ incenſum circa altare deferre pelatum eſt ad apoſtolicam ſedem. que oīa vituperatione ⁊ reprehenſione plena eſſe nulli recte ſapienti ē dubiū. qua ꝓpter huiuſcē 29

sedis autoritate ne pestis hec latius diuulgetur p omnes puncias abstergi citissime mādamus. et sicut oēs ꝓsentiūt q; pmoueri nō debēt. sed vtrū possint dubiū est. Sane quorundā opinio fuit q; pñt qui dicti sūt cathastige. q; etiā non solū pmissis autoritatibꝫ innituntur. sz auctoritatibꝫ adherent canonuz t p se adducūt. in quibꝫ oñditur mulieres antiq; ordines suscepisse. Dicit enī xxvij. q. j. diaconissā ante annos. xl. nō debere ordiari statuim⁹. Et in eadē questione si q̄s rapuerit. vel solicitauerit diaconissā. Et sil'iter dis. xxvj. fit mētio de pbytera. Sed si attēdat q̄ dī distinctōe. xxij. pbyteraz tē. ibi oñdit q; pbytere vocant' vidue t seniores t martyres. t ex hꝫ colligit q; diaconisse dicebant' que cōmunicabāt cū diaconibꝫ in legēdo homeliam. q̄bus fiebat aliqua bñdictio. Uñ nullo mō credenduz est q; vnq̄ fm canones mulieres fuerit ad sacros ordines ꝓmote. Et fm sanctoꝝ opinionē t prudētioꝝ doctoꝝ non soluz nō debēt vel non pñt de iure. verumetiā non pñt de facto. Et si querat' ratio huiꝰ dicendū q; hoc nō venit tā ex institutōe ecclesie q̄z ex hoc q; eis non cōperit ordinis sacramētum. In hoc eñ sacro ꝑsona que ordinat' significat xp̄m mediatorē. t quonia mediator solū i virili sexu fuit. t p virilē sexū pōt significari. ideo possibilitas suscipiēdi ordines solū viris ꝓperit. qui soli pñt naturaliter rep̄sentare. t fm caracteris susceptōez actu' signuz hꝰ ꝓferre. t ista positio ꝓbabilioꝝ tē t multis auctoritatibus sanctoꝝ pōt ꝓbari. ¶ Ad illiō ergo q̄ obī de libra dicendū q; illa fuit potestas tēpalis non spūalis. Mulieribꝫ aūt bene licet tēporaliter dñari. sz non spūaliter dñio. Cuiꝰ ratio ē q; ille qui dñatur gerit typū capitis xp̄i. q̄m ergo mulier non pōt esse caput viri. ideo ordinari nō potest. n. ¶ Ad illud q̄ obī de abbatissis. dōm q; non hñt locum' plationis ordinarie. sz q̄si loco abbatis sunt substitute. ꝓpter periculū cohabitādi cū viris. vñ non pñt ordinarie absoluere nec ligare. officiuz aūt sacerdotale vel etiā cuiuslibet ordinis cui dat'. datur etiā potestas ista. t ordo significatiōez habet q̄ non ꝓperit mulieri cuius regimē ꝓperat. ¶ Ad illō q̄ obī q; ordo respicit aiaz dicendū q; ordo nō respicit aiaz tm̄. sz anima vt est carni iuncta. t hoc rōne significatōis q̄ consistit circa signū visibile. ac p hoc etiaz circa corpus. et executio t vsus ordinis ꝓiunctū respicit. q̄m nec ordinis significatio. nec etiā dispēsatio sic ꝓperit mulieri sicut superiꝰ probatuz est. t sic ptz illud. ¶ Ad illud q̄ obī de pfectione religionis t martyrū. dōm q; est pfectio q̄ respicit gr̄am gratū facientē. t huiꝰ eque bene est susceptibilis mulier vt vir. t est pfectio status q̄ respicit aliquid gratis datū. et hic pōt ꝓperere vni sexui cuius nō cōperat aliꝰ. q; hec nō tm̄ respicit q̄ est interius. sz etiā q̄ est exteriꝰ. talis est pfectio ordinis in qua est collatō ptātis quā ꝓstat mulieribꝫ minime cōuenire.

¶ Questio. ij. f

Utrū ad susceptionē ordinis necessariꝰ sit vsus rōnis. Et q; sic videt. q; nobilius t pfectius sacrm est sacramentū ordinis q̄z sacramentū mr̄imonij. t in altiori statu ponit. sz sacrm mr̄imonij non pōt a furiosis t ratione carentibꝫ ꝓtrahi. sicut exp̄sse habet infra. ergo tē

¶ Itē hoc vī per formā qua nullus offert aliq̄d non intelligēti. sz ordinādo dicit ordinās ordinato. accipe potestatē tē. ergo p̄supponit in eo discretiōez. si ergo non habet discretiōez. non videt ordinē posse suscipere.

¶ Itē vsus ulius sacri nulli pōt cōperere nisi habenti rōnis vsum. ergo si alī datur. frustra datur. ergo si detur frustra nihil facit. videt q; ei q̄ non habet vsum rōnis nunq̄z sacrm ordinis ꝓferat. Itē si quis offerret protestatem recusanti. nō esset ibi potestatis susceptio. quonia sicut se habet collatio ad voluntatē dantis. ita susceptō ad voluntatē suscipiētis. ergo si dans nō dat nisi velit et intēdat. suscipiens nō suscipit nisi velit et intēdat. ¶ Item tēpus t etas determinant' in susceptōne ordinis dist. lxxvij. Sed hoc non est ꝓpter aliud nisi ꝓpter discretionē t vsum rōnis qui nō habet' in minoribꝫ annis. ergo tē. ¶ Itē sacris ordinibꝫ de necessitate est annexa ꝓtinētia. sed nullus obligat' ad ꝓtinentiaz nisi vsum habeat rōnis. t p cōsensum ꝓprie volūtatis ergo saltē ad sacros ordines nullus pōt ante annos discretōis ꝓmoueri. ergo necessarius est vsus rōnis. Contra. alia sacra q̄ imprimūt caracterē vt baptismus t cōfirmatio ante vsum rōnis dari pñt. ergo videt pari rōne q; et istud sacrm. ¶ Itē hoc ꝑm videt extra de clerico ordinato p saltum vbi dī q; infra annos discretionis ad minores ordines ē ꝓmotus. t post sine iteratiōe ꝓcessuz ē ei in hmōi ministrare ¶ Itē sacerdoti q̄ ordinat' dant' claues ligandi t soluēdi etiaz si sacerdos scientia careat. ergo multo fortius puero dari poterit ordo si careat vsu rōnis. ¶ Itez si aliq̄s timore mortis cōpulsus se ordinari patiat'. t malit ordinari q̄z mori. ē ordinatus. sicut t in baptismo manifeste ptz. ergo sufficit volūtas coacta. ergo nō est necessariuz q; libere ꝓsentiat. ergo nō videt necessaria etas. ¶ Itē sapiētis est respicere non tm̄ pñs sed etiā q; futurū est. ergo si multi carent discretiōe de q̄bus p̄sumit' q; aliq̄n fiāt discreti. videt q; saltē ordo possit eis cōmitti. et executio maneat in suspēso. ¶ Itez si aliq̄d ex ꝓte susceptiētis esset necessariū in ipa ordinatiōe. oporteret q; saltē ꝓsensum suū exp̄meret. t q; ab eo req̄reret'. sicut fit in mr̄imonio sed hoc mō non fit in ordine. ergo non vī q; sit necessarius cōsensus. ergo nec vsus rōnis ¶ R⁹. ad hoc dicūt aliqui q; ad ordinē oīm susceptionē querit' rationis cōsensus. p eo q; in q̄libet ordine officiū cōmittitur respectu actus eliciendi a rōne t officiū nulli cōmittit' nisi ei qui vult recipe. t ideo dicunt q; vsus rōnis requirit' in ordinato. aliquin nihil oīno fit. Sed tñ illud videt esse contrariū decretali de clerico p saltū ordinato. vbi tangit q; ad minores ordines infra annos discretōis ꝓmotus est. Amplius. tota die videm⁹ paruulos ad ordines minores ꝓmoueri. q̄ nec sciunt q̄d sit ordo. nec q̄d ibi detur. t iterū vsus ꝓ firmatiōis nō est ante adultaz etatem. t tñ sacramentū dari pōt Et ideo est alia opinio magistroꝝ q; ad aliq̄d requirit' vsus rōnis de necessitate sacramēti. ad aliquē ordinē de necessitate p̄cepti. ad aliq̄s de necessitate t cōgruitate. ¶ Ad episcopatum nāq̄z (q̄m ibi ꝓtrahit matrimoniū spūale) necessario requirit' cōsensus sine q̄ nō fit mr̄imoniuz nec spūale nec corporale. vt infra videbit'. ac p hoc necessario requirit' vsus rōnis t discretiōis de necessitate sacramēti. sz mlta alia req̄runt' de necessitate. s. p̄cepti. ¶ Ad ordines vero sacros req̄rit' rōnis vsus de necessitate p̄cepti. p eo q; ad illos ordines non dñt admitti nisi q̄ pñt ad ꝓtinētia obligari. t tō qui ordināt scienter eos q̄ non pñt obligari. q; rōne carent. facit ꝓtra statutum t p̄ceptū ecclesie. et tō si tales ordinant'. exterius caracterē recipiunt de facto. q; non ꝓtradicūt. q̄uis nō cōsentiāt. Ad minores vo ordines req̄ritur de honestate rōnis vsus. q; ibi cōmittunt' officia q̄ spectant nō solū ad habentes vsum rōnis. imo etiā ad hñtes scientiā literature. Sed tñ q; illi ordines sunt ad quā dā assuefactōez. vbi ex aliq; vtilitate vel necessitate videt expediens. pñt ad mino-

res ordines ꝓmoueri etiã ante ãnos discretõis. Sed ꝙ
tra passim ꝓmouẽtur et bñficijs ecclĩasticis dicẽt. vir
potest esse sine cõceptu canonũ. ꝛ scãdalo hoĩm. ꝛ peri
culo animaꝝ. Lõcedende ergo sunt rõnes ostendẽtes ꝙ
nõ est necessarius vsus ratõis ad sacramẽti esse vel susci
pere. sed solũ ꝯtum ad bene cẽ ꝛ digne suscipe. loquẽdo
35 de ordinibꝫ ꝓprie. ¶ Ad illud qđ obijcit de mrimõio. di
cendum ꝙ nõ est sic. quia in mrimonio nõ requirit vsus
ratõis ꝓpter dignitatẽ sacramẽti. sed ꝓpter significatio
nem cõiunctõis dei ꝛ aĩe. que nõ est nisi in mutuo respe
ctu sensibili. Preterea non cõcludit hoc generaliter de sacra
36 mẽto ordinis. sed solum de dignitate ep̃i. ¶ Ad illud qđ
obijcit ꝙ dicit accipe. dõm ꝙ illa oblatio significat ma
gis imperiũ ꝛ potestatẽ dantis ꝯ executiõem suscipien
tis. vnde illi nõ tm̃ est offerre. sz cõferre. ꝛ nisi sit ober
cõtrarie voluntatis ita ꝙ oĩno sit iuitus recipit sacramẽ
37 tum. ꝟm ꝙ iudicat de sacramẽto cõfirmatõis. ¶ Ad il
lud qđ obijcit de vsu. dõm ꝙ ꝛ si nõ habeat statim vsum
quia sperat aliqñ habere nõ frustra datur sacerdotib.
sicut etiã dat sacerdotiũ ei qui lõge post differt celebra
38 re. ¶ Ad illud qđ obijcit de recusante. dõm ꝙ hic est so
phisma cõsequẽtis. recusans nõ recipit. ergo non opor
ter ꝙ recipiẽs cõsentiat. quia mediũ est inter recusantez
39 ꝛ oĩno cõsentientẽ. ¶ Ad illud qđ obijcitur de tempe et
etate. dõm ꝙ determiatio ista tempis non est ꝯtum ad
sacramẽti necessitatẽ. sed potius ꝯtũ ad suscepcionis cõ
gruitatẽ ꝛ solẽnitatẽ. quã in maioribus ordinibus opor
tet seruari. saltẽ ꝯtum ad ãnos discretõis. ꝓpter votum
cõtinentie ꝛ ordinũ dignitatẽ. vltertoꝛ ꝟo ꝓlatio tem
poris ꝯtum ad sacerdotes ꝯtũ ad tẽpora moderna nõ
exigit. quia sicut in multis malicia supplet etatẽ. ita in
multis bonitas ꝛ sãctitas supplet. Preterea multi nõ
ordinant. qui nõ pficiũtur populo vt religiosi. ideo non
oportz in eis ita seruare tẽpora vt in alijs. maxime si sit
sanctitas vite ꝛ sciẽtia ꝛ maturitas moꝛuz. ¶ Ad illud
qđ obijcit de cõtinẽtia taz patet rñsio. nam cõtinentia i
sacris ordinibus nõ est de esse. sz de bene esse.

¶ Questio. iij. g

Utꝛ ad ordinis susceptõem necessaria sit indiuisio car
nis. Et ꝙ sic videt. j. ad Thimo. iij. oportet eũm cẽ vni
us vroris virũ. Et hoc ꝑm ꝏ de diacono. ¶ Itez Am
bro. ad Vercellẽses. ꝛ habet. xxiij. dis. cognoscim. nõ so
luz de epo ꝛ ꝑsbytero ap̃lm statuisse. sed etiã patres i cõ
cilijs inuicẽ tractatũ addidisse clericũ quemptã non de
bere cẽ qui secũda cõiugia sit sortitus. ¶ Itẽ ille nõ po
test ꝓmoueri qui habuit vroꝛẽ cui caro est diuisa. ergo
mꝛo min. potest ille ꝙ habuit plures vroꝛes. Preterea
patet ex hoc qđ dicit Inno. dis. lxxiij. Si quis viduã
licz laicus duxerit vroꝛẽ seu ante baptismũ seu post. nõ
admittat ad clerũ. ¶ Itez sacerdos siue ep̃us gerit figu
raz christi. sed xp̃us nõ fuit diuisus. imo vnitus vnitaꝛ
re nature. ergo deficit in tali significatio ordinis. ergo ꝛ
ordo. qm̃ significatio est cẽtialis sacramẽto. ¶ Itẽ bi
gamia est ꝓprietas que nunq̃ relinquit. nec potest ille ꝙ
est bigam⁹ fieri nõ bigam⁹. ergo si impedit sacramentũ
videt ꝙ reddat se impossibilẽ ad ordinis susceptionez.
¶ Cõtra. carnis coꝛruptio nõ impedit carnis suscepti
onem. ergo nec diuisio cõsimili rõne. ¶ Itẽ si carnis di
uisio impedit ꝙ est cũ vroꝛe. virupabilioꝛ sit illa ꝙ est cũ
meretrice. multo fortius illa impediret. sz illa nõ impe
dit. ergo nec ista. ¶ Itez si carnis diuisio impedit. aut
ratione alicuꝰ qđ fit in carne. aut rõe eius qđ fit in aĩa
Ratõe alicuꝰ qđ fit in carne non videt ꝙ relinquat ali
am dispositionẽ ꝯ in cognitõe vniꝰ. Ratõe alicuꝰ qđ
fit in aĩa nõ. qm̃ mortua vroꝛe nihil remanet de matri
monio. ¶ Itẽ quero q̃re impedit. Si ꝓpter defectũ sa
cramẽti. quero cuiꝰ. Cõtra. si mrimoniũ. plꝰ deficit a sa
cramẽto mrimonij ꝙ nunq̃ cõtraxit ꝯ qui bis cõtraxit.
ergo nõ deficit a sacramẽto mrimoniali. Si a sacramẽ
to ordinis. Cõtra bigamia nõ attendit ꝟm sacramentuz
ordinis. sed ꝟm mrimoniũ. ergo nõ deficit ordo. ¶ Est
igit̃ questio. q̃re diuisio impedit ꝛ nõ coꝛruptio. Et ite
rũ. q̃re coꝛruptio impedit in muliere vt nõ cõsequerẽt q̃re
nõ sic. ꝛ in ep̃o. Et iterũ. q̃re fornicatio vroꝛis potꝰ fa
ciat virũ irregularẽ ꝯ fornicatio viri. cuz potius puni
endus sit. ꝓpter diuisionẽ carnis sue ꝯ aliene. ¶ Rñ. ad 40
ꝓdicte ãũ intelligentiã est notandũ. ꝙ sacramẽtũ ordinis
abũdat ab alijs i rõe signi. qm̃ non solũ illud qđ adhi
betur exterꝰ signat. imo ipe suscipiẽs signũ est. ꝛ signat
ipe ep̃us cõsecratus vel ꝑsbyter ordinatus ipm̃ xp̃m. ꝟm
ꝙ tactũ est. ꝛ in hac ꝓprietate differt ab alijs sacramẽtis
ꝓterq̃ a mrimonio. in quo ipe vir qui est subiectũ ipius
sacramẽti signũ est ipius christi. sicut mulier signũ ẽ ec
clesie. ꝛ ita cõcurrũt ad idez significandũ. Quoniã ergo
de significatõe ordinis primaria est ꝙ ordinatus signi
ficet christũ vt sponsũ ecclesie. ꝛ hoc nõ potest significa
re bigamꝰ qui habuit vroꝛẽ viduã. qm̃ ecclesia vnicũ ha
buit sponsũ. ꝛ ep̃us vnicã habet sponsaz. hinc est ꝙ ta
les inepti sunt ad ordines. maxime ꝓncipales ꝛ sacros
inquib⁹ hõ iam incipit exp̃sse figurare xp̃m. Unde biga
mia reddit ineptũ ad diaconatũ ꝛ subdiaconatũ ꝛ sacer
dotiũ ꝛ potissime ad ep̃atũ. Et ideo in his ordinib⁹ nun
q̃ legitur dispensatũ. nec dispẽsari debet. nõ quia sacra
mentũ cẽtialiter deficiat. imo bigamꝰ recipit caracterẽ
sed qz perfectio sacramti in ipo deficit qui nulla ratiõe
põt suppleri ꝙ hoiez nec repensari. tamẽ i ordinibus in
ferioribus ex causa necessitatis dispẽsatiõez recipit. sic
ꝺ. xxxiij. q. j. necessitate cogente. ꝛ itez. lectoꝛ si viduaz
ꝛc. Ex his ꝓz ꝙ diuisio carnis impedit. ꝛ q̃re impedit. ꝛ q̃
diuisio. ¶ Ad illꝺ ergo qđ obijcit de coꝛruptõe. dõm ꝙ 41
nõ est sic. qz nõ repugnat necessitari sacri nec significa
tõi vt bigamia. Sicꝛ diuisio ꝙ fornicatõez nõ impedit. qz
nõ est diuisio ꝙ significatõez. sed hec est diuisio signs.
¶ Ad illud qđ obijcit aut ex ꝑte aĩe aut ex ꝑte carnis. di 42
cendũ ꝙ rõ sumit ex ꝑte totiꝰ hois cuiꝰ ẽ mrimoniũ ꝓtra
here. ꝛ qđ ẽ subiectũ mrimõij. in q̃ qdẽ est impedimẽtũ nõ
rõe iudicie vel q̃litatis absolute q̃ fit i carne. sz ꝓt si
gnificatõez deficientẽ. Quia cũ ꝓtraxit cũ vna signifi
cauit xp̃m. qz ꝟo ab vna recessit ꝛ ꝓtraxit cum secũda. re
cessit a significatõe. ꝛ ita ẽ defectꝰ sacri. s. vnitatis que i
sacro mrimonij ꝛ ordinis debebat significari. Et ꝓ ꝟ 43
seqns qđ obijcit de defectu sacri. dico cnĩ ꝙ i eo deficit
sacm̃ vnitatꝭ. qđ siue deficiat ex ꝑte sua siue ex ꝑte vro
ris. reddit ipm̃ minꝰ id. neũ ad ordinis sacm̃. Et ꝙ que
ras qđ sacm̃ deficit. vtꝛ ordinis vel mrimonij. dico ꝙ
sacm̃ ordinis deficit. qz nõ est ꝓfectio q̃ possit signifi
care qđ exigit ordo. Preterea ẽ defectꝰ sacri mrimonij. de
fectus inq̃ nõ simplicis negatõis. sic̃ est in eo qui nũq̃
fuit vroꝛatꝰ. sed defectꝰ ꝑuatõis vbi aliqđ est de signifi
catõe. aliqđ de ꝑuatõe. que generat quãdaz enormitatez
siue deformitatẽ. ratiõe cuiꝰ ad taz nobile sacrm̃tũ non
debet admitti. Ex his parẽt questiones sequẽtes. q̃re sez
impedit diuisio nõ coꝛruptio. quia non ꝙaf sacramen
tum aliqđ. nec efficitur defectiuũ ꝓpter coꝛruptionẽ.
sicut ꝓpter diuisionem. ¶ Ad illud quod quẽritur 44
quare non impedit coꝛruptio consecrationem viri si
cut ꝛ mulieris. dicunt aliqui iuriste ꝙ epiꝰ ꝓpter signat
ecclesiam militantem. sed virgo signat christuz qui fuit.

virgo. sed illud nō capit ratio recta. Et ideo aliter dicē
dum q̄ epūs sīgt xp̄m. sz mulier signat eccl̄iā trūphā
tem. siue ipāz eccl̄iam q̄ virgo est. z nunq̄ fuit nisi vxor
epī. xp̄s aūt z si ꝯgo fuit. tñ synagogā habuit nō vt vxo
45 rem. sz vt cōcubinā. Et p hoc pz vltimū q̄re ille q̄ despō
sat corruptā ab alio z cognoscit est ineptꝰ z bigamꝰ iudi
cat. dōm q̄ q̄ nō est vnicꝰ vnica. ista em̄ nō est vnica. et
maiorē oporteret significare vnitatē ex pte vxoris q̄m viri
qm̄ eccl̄ia nō fuit copulata xp̄o nec mr̄imōialiter nec
alio modo. xp̄s aūt copulatus fuit synagoge. q̄uis nō
insolubiliter. z ita nō mr̄imonialr. Et sic pz q̄ oīa talia
statuta sunt valde rōnabilia. q̄n in eoz cōstitutōe nō pē
sat culpa. sed potꝰ significatio cōgrua ꝛc̄.

Questio. iiij. et vlti. b

Utrū ad susceptionē ordinis sit necessaria ꝺditio liber
tatis. Et q̄ sic videt dis. xcij. nullus epōz ad clericatuz
seruū alterius p̄mouere p̄sumat. Item in eodē decre
to capi. sequē. nulli de seruili ꝺditōe ad sacros ordines
p̄mouēatur. nisi a dñis p̄ius suis legitimā libertatem
cōsequātur. Jtē si seruus intret religionē. reddit̄ do
mino suo. z nō potest ingredi. nisi efficiat̄ liber. ergo p
ri rōne nisi efficiat̄ liber nō poterit ad sacros ordines p
moueri. Jtē nemo pōt duobus dñis seruire. sic ipse
saluator testatus est. ergo cum officiū clericale totū ho
minē sibi requirat dedicari. nullus ad hoc poterit p̄mo
ueri qui sit in alterius potestate. Cōtra. seruus sapi
ens dñabit̄ stultis filijs dicit̄ Prouer. xvij. videt̄ q̄ vbi
est sapiētia z vite bonitas q̄ nihil ex pte seruitutis obsi
stat. Item ordo dicit potestatē spūalem. seruitus di
cit subiectōem corpalē. sed subiectio corpalis non habz
repugnātiam cū eo q̄ spūale est. ergo ꝛc̄. Jtem de
nō est acceptor p̄sone. ergo tantū placet ei obsequiū ser
ui sicut obsequiū dñi. ergo sicut possunt ad diuinū cul
tum z clericatū assumi dñi. ita etā possunt serui. Jtē
alia sacramēta ita libere possunt accipere serui vt domi
ni. z ad ea ita cōuenienter admittūtur. ergo pari rōne vi
detur q̄ ad ordinē. Jurta hoc queriꝫ. si seruus sit ordi
natus ignorāte dño. vtrū sit ei restituēdus. Jterꝫ si
restituit̄ quare non res alie cōsecrate. Et iterū. quāto tē
46 pore pōssit repetere. Rn̄. ad p̄dictoꝝ intelligentiā no
tandum est q̄ sacramentū ordinis non solū abundat ab
alijs fm ratōem signi. p̄ter hoc q̄ non tm̄ sacramentū
sed etiā suscipiens sacramentū tenet ratōem signi. imo
etiam abūdat fm ratōem remedij. quia non solū ibi gra
tia ad curandū subiectū ordinat̄. sed etiam dat̄ gratia q̄
ordinat ad curandū alios. vnde collocat hominē nō tm̄
in statū sanitatis. imo etiam in gradū honestatis et di
gnitatis. z ideo ad hoc sacramentū requirit̄ non perso
na quelibet. sed p̄sona honesta. cui honoꝛ z dignitas cō
petat clericalis. Et q̄m̄ honestas multa respicit exterio 47
ra. tō nō solū. p̄p̄t̄ defectuz vite efficit̄ ꝺs inhabilis ad h̄
sacr̄m̄ suscipiēdū. sz etiā p̄p̄t̄ defectū mꝛoꝝ aliozꝝ maloꝝ
Ad h̄ em̄ q̄ p̄sona sit honesta oportꝫ q̄ i ea cōcurrat hone
stas a pte originis. nois. corpis. actōis. ꝺditōis. z quer
satōis. Propt̄ defectū a pte originis ineptꝰ est filiꝰ sacer
dotis. spuriꝰ. vel etiā ꝺlibet illegitimꝰ. dist. xxiij. Et pte
nois siue fame ineptī sunt infames z publice penitētes.
di. v. ex penitētib. Propt̄ ꝺfectū a pte corpis corpe vi
ciati. z demōiaci. z epilēptici. dis. xxxij. cōiter diffinim.
Propt̄ defectū a pte actōis vt q̄n̄ incidit i peccm̄ enorme
suū factū. vt homicidiū. dis. l. fere p totū. z h̄ ē p̄p̄t̄ ma
gnū errorē q̄ est i sāguis effusiōe. siue iuste fiat siue iniu
ste. vel p̄p̄t̄ h̄ q̄ diuidit vnitatē aie z corpis. Propt̄ ꝺfe
ctū ꝺditōis vt seruꝰ. di. xlij. Propt̄ defectū ꝺuersatōis
vt curiales. dis. lj. In oīb aūt tradūt distinctōes siue ex
ceptōes. sz ille spectāt ad scīaz inferiorē. Nec tm̄ i genc
rali dixisse sufficiat q̄ q̄ sacr̄m̄ ordinis nō tm̄ p̄sone me
ritū. sz honestatē ꝺsiderat. q̄ clericē p̄sona cōis. z ordo
ponit i gradū dignitatis. ꝺbēt excludi illi i q̄bꝰ sacr̄m̄ z
alia p̄ncipia p̄nt debonestari. q̄m̄ fuꝰ q̄ diu i tali statu est
est ignobil. z ad ignobilia opa p̄t cogi. z tō nō p̄t se totū
mācipare cū alij sit subiectꝰ. tō nō p̄t ad sacros ordines
p̄moueri q̄tum est de sacri honestate. recipit tm̄ ordinē.

Ad illud ergo q̄d obiicit̄ q̄ fuit nō ipedit. pz rōnio p 48
tā dicta. Uerūtm̄ q̄d q̄rit. si fuꝰ ꝺz reddi dño suo. Rn̄. q̄
aut est ordinatꝰ dño sciēte z cōsentiente. aut ignorāte z
nolente. Si sciēte z cōsentiēte vel etiā non cōtradicente
generat sibi p̄iudiciū vt amplius nō possit repetere cuz
Si ignorāte dño z nolēte. aut ignorāte p̄ncipatoꝛe z epō.
aut altero. vl̄ vtroq̄ sciēte. Si eis ignorātibꝰ tūc fuꝰ te
neꝫ se redimere si hz pecuniaz. q̄ si nō hz nec eccl̄ia vult
eū redimere. dño suo ꝺz reddi. Si aūt sciēte ordināte et
p̄ncipāte. tenet̄ dño suo i pecunia. vl̄ in alio suo. vel i du
plū. q̄ si nō hz dñs p̄t sibi resumere suū. Et licꝫ tm̄ dicāt
q̄ nō si quenit ad sacerdotiū. sz de oīb videt q̄ dñs de
beat seruari indēnis. Habz tm̄ ius petēdi infra annū. Et
quidā dicūt q̄ post ordinationē. quidā dicūt q̄ post co
gnitionē. Et hec oīa p̄bant̄ per illa iura que dicunt̄ dis.
liij. Sūt z alia mlta q̄ dem̄iant in iure que inquā ꝺpo
tunt ordinādis. que ex diuersis locis scripture sunt tra
cta. z maxime. j. ad Thimo. iij. z hec oīa determinan
tur a dist. xxxij. vsq̄ in finez p̄me partis. Et q̄m̄ hec di
stinctio magis spectat ad scientiā inferiorē. ideo ad p̄e
sens ista sufficiāt. ne extra metas nostre scientie ercā. z
oīa ad ipaz sicut ad originē possent reduci. si q̄s h̄ret pe
ritiā iuris canonici z diuini.

Distinctio. xxvj. de mr̄imōio fm cāz formalē.

Cum alia sacra post p̄cm̄ z p̄p̄t̄ nec. ꝛc̄. Hec est c
vltia ps totalis pris. in q̄ agit magr̄ de sacris. In
hac enim pte agit vltio de sacro mr̄imōij. Et q̄m̄
tūc vnaq̄q̄ res pfecte cognoscit̄ q̄n̄ cognoscit̄ fm q̄dru
pler genꝰ cause. ideo ps ista hz q̄tuoꝛ ptes. In p̄ma agit
de mr̄imōio fm cāz formalē. In scōa fm cām efficientē.
infra dist. p̄ri. post h̄ aduertēdū ē q̄d sit cōiugiū. In ter
tia fm cām finalē. j. dis. xxxj. post hec de bonis cōiugij.
In q̄rta fm cāz materialē q̄ ē p̄sonaꝝ legitimitas. hec ei
ē dispositio a pte suscipiētis. z pp̄ositū agit de ille
gitimitate. z hoc facit. j. dist. xxxiij. nūc supest attēdere
q̄ p̄sone ꝛc̄. Prīa ps in q̄ determiat de mr̄imōio fm cāz
formalē hz duas. q̄ eni mr̄imōiū formalr̄ ꝺuenit sacr̄m̄.
z signū. z signū sacrale duo i se ꝺtinet fm q̄ tale signuz
signat diuinā institutōez. z naturalē rep̄ntatēz. ideo ps
ista hz duas. In p̄ma agit ō mr̄imōij institutōe. In scōa
de rep̄ntatōe siue ap̄tatōe signi ad signatū. z h̄ ibi. cūq̄
ꝺiugiū sacr̄m̄ sit. Prīa ps hz tres ptes. In p̄ma determinat institutōis tpus. In scōa modū. ibi. p̄ma institu
tio habuit p̄ceptū. In tertia removet q̄ddā dubiū q̄ hz
ex p̄dictis ortū. ibi. fuerūt aūt nōnulli hereticī. Silr
scōa ps in q̄ pr̄ institutōez agit de significatōe hz tres
ptes. In p̄ma determiat quid sit in h̄ sacro signū et
q̄d signatū. ex quib intelligit vnicū fieri sacramētū si
ue integrari. In scōo ex verbis suis introducit dubiū
um. ibi. inde est q̄ quidā doctoꝛ. In tertia ꝺ dissoluit
ibi. hoc si fm supficiez. Et ita in duobus est cōmentia
huꝰ distinctōis. s. in huius sacramēti institutōe. z in sa
cramēti cōstitutōe siue integratōe.

Di·XXVI·

In pte ista sē dubitatōnes circa lr̃az·z ꝓmo q̃rit̃ ō situ bui⁹ ꝓtis. Videt enī ꝙ sacr̃z mr̃imōij debeat ꝓmo situari siue ꝓmo ō eo tractari. Primū q̃dē q̃ ꝓpus ē qō ialē. dcide qō spūale. sz matrimōiū r̃spicit ista tum ialē. aliud spūalē. g̃ tē. Jēm r̃munōiuz ē ꝓmū inr̃ oīa istitutū. g̃ ꝓmo debuit de eo tractari. ℟. ꝙ sic tractū ē sacr̃mēta ñ ordinant r̃z statū ꝑfectōis vl̃ ꝓfectōis. nec r̃z tps istitutōis sz ordināt r̃m cōparōez ad statuz boīs idigēt̃ his sacr̃is. et q̃m. v. ꝓma sacr̃a respiciūt idigētiaz ꝓn capaliter i se. sed duo vltima sunt ad alterū. s. ordo z cōiugiū. inr̃ cetera mino⁹ bñt de ꝑfectōe. cum nūc tpis sit indulgētie. iō recte postalia dr̃miat de ipo. z sic patz respōsio ad obā.

Beñ·ij·

1 Cōiugiū institutio est duplex.

Beñ·ij·

Aug⁹. sup Beñ ad li. de nuptijs et concupis.

2 Secūdū ꝑceptū dñi ē filijs noe. crescite z mltiplicamini. z tē. cū illō idē dictū sit bestijs q̃ ñ sūt rōis capaces. quō tale ꝑceptū potuit dari. ℟. dōz ꝙ boī fuit z benedictio z ꝑceptū. et morale et sacr̃ale. bñdictiō rōne potētie i generādo. ꝑceptuz rōe capacitat̃ i ratione ciuādo. ꝑceptū sacr̃ale rōne ꝓfectōis idiuidualibus i significādo. Ex b patz ꝙ bestijs solū fuit

Dr̃miat de mr̃imōij institutione ꝑtuz ad tps. a

Omalia sacramēta post peccatum z ꝓpter peccatū exordiū sūpserūt: mr̃imonij sacr̃m etiā añ ptm̃ legit̃ institutū a dño·nō tñ ad remedium: ꝫ ad officiū· Refert ei scriptura Beñ· i adā misso sopore atz vna de costis ei⁹ sūpta z ex ide mr̃iere formata· viz i spū intelligentē ad quē vsū mr̃ier facta eēt: post exta sum ꝓphetice dixisse· hoc nūc os ex ossibus meis: z caro de carne mea· ꝓpter ħ relinq̃t hō ꝑēz z matrē z adherebit vxori sue· z erunt duo i carne vna· Cōiugiū ãt institutio dupler est· Una ãte ptm̃ ad officiū facta est i padiso· vbi eēt thor⁹ imaculat⁹ z nuptie honorabiles: ex q̃b⁹ sine ardore ꝓcipent: sine dolore parerēt· Altera post peccatū ad remediū facta ex̃ padisū: ppt illicitū motū deuitāduz· Ꝓria vt natura mltiplicaret· Scōa vt nā excipet̃ z viriū cohibere tur· Hāc añ peccatū dixit de⁹· Crescite z mltiplicamī· z post ptm̃ oīb⁹ pene hoīb⁹ ꝓ diluuium ꝓsumptis· Q̃ vo añ peccatum institutū fuerit ꝓiugiū ad officiū ꝓ peccatū vo ad remedium ꝓcessuz Aug⁹· testat̃: dicens· Q̃d sanis ē ad officium: egrotis ē ad remediū· Infirmitas ei incōtinētie q̃ est i carne ꝑ ptm̃ mortua: ne cadat i ruinā flagitioz excipit honestate nuptiaz· Si vo ñ peccasset primi hoies: sine carnis ĩcentiuo ac feruore libidinis ipi ac successores eoz ꝙuenirent· Et sic remunerabile est aliq̃d bonuz op⁹: sic coit⁹ eoz bon⁹ eēt z remunerabil· Quia vo ꝓpt⁹ peccatū letalis ꝙpie lex mēbris nr̃is ihesu: sine q̃ nō fit carnal ꝙmixtio: reprehēsibil ē z mal⁹ coit⁹ nisi excusēt ꝑ bōa opa ꝓiugij

Dr̃miat de matrimōij institutōe ꝑtuz ad modū b

Ꝓria istitutio hūit ꝑceptū scōa i dulgētiā· Dicim⁹ ei ab apl̃o· ihūano generi ppt vitādā fornicatōez i dultū eē ꝓiugium· Jndulgētia ão q̃ melioza nō eligit: remediū hz nō ꝓmū a q̃ si q̃s declīauerit: mereb̃ exitiale iudiciū· Q̃ r̃m i dulgētiā ꝓcedit volūtariū ē ñ necc̃ariū· a lioq̃n trāsgressor eēt q̃ illō ñ faceret· Et p̃t sanc̃e itelligi illud sub ꝑcepto dcm̃ hoīb⁹ ꝓmis añ ptm̃: crescite z mltiplicamī· q̃ etiā p⁹ ptm̃ tenebāt vsq̃ q̃ est facta mltiplicatio: postq̃ r̃m i dulgētiā mr̃imōij ꝓtract⁹ fuit· Jta etiā p⁹ diluuiū: q̃ vniuersū pene humanū gen⁹ deletū est r̃m ꝑceptū dictū est filijs noe. a crescite· z mltipli· Multiplicato vo hoie: r̃m i dulgētiā ꝓtractū ē: nō hz ipiū· Jndulgētia ãt diuersis modis accipit· s. ꝑ cōfessiōe· ꝑ r̃missiōe· ꝑ ꝓmissiōe· Et ē ꝓmissio i nouo testamēto ō miozib⁹ bōis z ō miozib⁹ malis.

b De miozib⁹ bōis ē ꝓiugiū q̃ b ñ merebt̃ palmā: ꝫ ei remediuz c

c De miozib⁹ malis. i. ō velalib⁹ ē coit⁹: q̃ fit cā i cōtinētie· Illō. s. ꝓiugiū i dulget̃. i. ꝓcedit· Illō vo. i. coit⁹ talis permittit̃: id ē tolerat̃: ita q̃ non ꝓhibet̃·

Remouet dubiū ō scōis nuptiis q̃ hz oꝛtū ex ꝑdict̃. c

Fuerūt ãt nōnulli heretici nuptias detestātes: q̃ taciani appellati sūt· hi nuptias oīno dānāt: ac pares fornicatōib⁹ alijs q̃ corruptōibus faciūt· nec recipiūt i suoꝝ numero: ꝓiugio vtētē marē vl femiaz· Q̃ ãt res bōa sit ꝓiugiū nō mō ex eo ꝓbatur q̃ dñs legitur ꝓiugiū ilitu isse inr̃ ꝓmos parētes: ꝫ etiā q̃ i chana galylee nuptijs iterfuit ꝓpus· easq̃ miracl̃o cōmēdauit aq̃ in vinum cōuersa· Qui etiā postea virū dimittere vxorez ꝓhibuit: nisi causa fornicatiōis· Aplus etiam ait· Virgo nō peccat si nubat· Cōstat ergo rez bonū esse matrimoniū· a lioq̃n nō esset sacr̃m· Sacramentū eñ sacrū signū est.

bñdictō illō ō bū q̃ ñ sc̃ rōis capaces· Ꝓz ēt q̃ ñ fuit sacr̃ale nisi ratiōe institutionis mr̃imonij in cōiunctōe adam z eue q̃ postmodū est secuta. j·Corin·vij·

b De minoribus bonis ē coniugiū q̃ nō meret palmaz. Videtur hoc falsū. quia oīne q̃ fit ex charitate meret palmā. sz aliquis pōt ex charitate ꝓtraheret vxorē cognoscere ergo ꝛc. ℟. dicendū q̃ illud verbū aut itelligitur quādo q̃s vtit̃ cōiugio ad vitandā fornicationē· aut intelligitur de palma r̃m q̃ dicit quādaz supexcellentiam ad merituz ℣tū ad aureolā siue ℣tū ad fructū seragesimū. Quib⁹ modis accipit indulgētia

e De miozib⁹ malis. i. de venialib⁹ ē coit⁹ q̃ fit causa incōtinentie. Videtur falsuz dicere. quia incōtinentia est peccatuz mortale. ergo et concubitus q̃ fit ꝓpt incōtinentiam ē mortale peccatū ℟. dicenduz q̃ cōcubitum fieri causa incontinētie dupliciter potest itelligi. Aut vt cōtinentia intendat vt asperenda. aut ita q̃ intendatur vt asequenda siue ꝓsequēda· Et primo modo intelligit magister. secundo modo opponit· Utrū autem sit ptm̃ i eo q̃ sic coire trēdit melio⁹ patebit 4 Beñ·ij· Job·ij· Mat·v· j·Corin·vij·

Agit de mrimōij significatōe: determinās qd sit in hoc sacro signū ⁊ qd signatū. d

Cū ḡ ꝓiugiū sacrm sit: ⁊ sacrū signū est: ⁊ sacre rei s. ꝓiūctōis xpi ⁊ ecclie: sic ait apls. Scriptū est ūqt relinqt hō ꝓrem ⁊ matrē: ⁊ adherebit vxori sue: ⁊ erūt duo in carne vna. sacrm h̄ magnū est. Ego aūt dico in xpo ⁊ in eccl̄ia. Vt cū iter ꝓiuges ꝓiūctio est, fm ꝓsensū aīoꝝ ⁊ pmixtionē corpoꝝ. sic eccl̄ia xpo copulat̄ voluntate ⁊ natura. qz idē vult cū eo: ⁊ ipse formā sū psit de natura hoīs. Copulat̄a est ḡ sponsa spō so spūaliter ⁊ corpaliter. i. charitate ac pformitate nature. huiꝰ vtriusq; copule figura est in ꝓiugio. Cōsensus em̄ ꝓiugū copulā spūalē xpi ⁊ eccl̄ie q̄ fit p charitatē signat. Cōmixtio vo sexuū illā signat q̄ fit p nature pformitatē.

Gen. ij.

Introducit ex vbis suis dubiū: qbꝰ dicit mulierē istā non ptinere ad matrimoniū cum qua non est cōmixtio sexuū. c

Inde est q quidā doctoꝝ dixerūt illā mulierem nō ptinere ad matrimoniū q̄ nō exp̄it carnalē copulā. Ait em̄ Augꝰ. Nō dubiū est illam mulierē non ptinere ad matrimoniū: cū q̄ docet nō fuisse cōmixtio sexus. Itē leo papa. Cū societas nuptiarū ita a p̄ncipio sit instituta vt p̄ter ꝓmixtionē sexuū nō habeat in se xpi ⁊ ecclesie sacrm. nō dubiū est illā mulierē nō pertinere ad matrimoniū. in q̄ docet non fuisse nuptiale mysteriū. Itē Augꝰ. Non est pfectū coniugiū sine ꝓmixtione sexuū.

Augustinus. Leo papa. Aug. li. de sol. loquis.

Dissoluit dubiū ex vbis suis introductū. f hoc si fm superficiez vboꝝ ḡs acceperit i ducit in errorē tantū: vt dicat sine carnali copula nō posse ꝓtrahi mrimoniū. ⁊ inf. Mariā ⁊ Joseph non fuisse ꝓiugiū vl non fuisse perfectū: qō nephas est sentire. Cāto em̄ sanctiꝰ fuit atq; perfectiꝰ: q̄nto a carnali opere īmuniꝰ. Sz superiꝰ posita ea rō dicta itelligēdū est. non q̄n pertineat mulier illa ad matrimoniū cum q̄ non est ꝓmixtio sexuū: sed non pertinet ad matrimoniū qō exp̄ssam et plenā teneat figurā p̄iūctionis xpi ⁊ eccl̄ie. Figurat em̄ illam vnionē xpi ⁊ eccl̄ie q̄ est i charitate: sz non illā q̄ est i nature pformitate. Est ḡ in illo matrimonio typꝰ p̄iunctionis xpi ⁊ eccl̄ie. sz illiꝰ tm̄ q̄ eccl̄ia xpo charitate vnit: nō illiꝰ q̄ p susceptionē carnis capiti mēbra vniunt. Nec ideo tū minꝰ sctm̄ ē ꝓiugū qz vt ait Augꝰ. In nuptijs plꝰ valet sācritas sacramēti q̄m fecūditas vēris. Est etiā ꝓiugiū signū spūalis ꝓiūctōis ⁊ dilectōis aīoꝝ q̄ iter se ꝓiuges vniri debēt. Vñ ap̄lus ait. Viri diligite vxores vestras vt corpora vestra.

Aug. li. de bono ꝓiugali. Epi. v.

AD intelligentiā p̄sentis distinctōis fm duo q̄ a determinat magister de sacramento matrimōij duo principaliter querūtur. Primo querit de eiꝰ institutōe. Secūdo de eius integritate. Circa primū tria querunt. Primo querit qn̄ fuerit institutū. Secūdo a quo. Tertio q̄rit q̄liter fuerit institutuz.

Questio. j. a

QZ matrimoniū fuerit institutuz ante lapsum ostendit p illud qō dicit Math. xix. nō legistis q ob initio q̄ fecit hoīes. masculū ⁊ feminā fecit illos ⁊ dixit. ꝓp̄ hō. rē.

Item magister in lra. cū alia sacra post peccatū exoꝝ diū sumpserūt. matrimoniū sacramētū etiā ante peccatum legit institutū. Item rōne videt. quia vsus coniugij est ad procreatōnem plis. sed plis procreatio cōueniebat statui innocētie. ergo tūc debuit institui. Itez matrimoniū est apud omnes. ergo est de dictamīe nature. sed talia ab initio homi sunt impōssa. ergo rē. Contra Hugo de sancto vict. Tēpus institutōis sacramētoꝝ ertūc esse cepit quādo homo a gaudijs paradisi eiectus est. ⁊ ita videt q̄ matrimoniū post lapsum sit institutū.

Item rōne videt. qz sacramentū est medicina contra morbū. sed tempe status innocētie nullus fuit morbus ergo rē. Si tu dicas sicut magister q̄ institutū est in officiū. nō in remediū. querit tunc quare silr alia nō sunt instituta in officiū ⁊ post in remediū sicut matrimoniū

Item sacra sunt signa visibilia rerū inuisibiliū p quae homo manuducit ad spūalia cognoscēda. sed adam nō indigebat manuduci. qz spūali mente erat p̄ditus. ergo nō fuit necesse institui in statu innocētie. Itē ante lapsum nō erat maioꝝ inordinatio vel libido in actu generatiue q̄m in actu nutritiue. sed licuit ade comedere de oī ligno. ergo silr videt q̄ licuit ei coire cū oī muliere. aut si nō. querit quare magis arctatus ad istū actū q̄m ad alium.

Item cū post lapsuz hominū sacramentū qō respicit actū nutritiue ⁊ generatiue ⁊ vtrūq; est in remedium. q̄re adā silr nō habuit in statu innocentie sacramentum q̄tuz ad vtrūq; actū in officiū. ⁊ videt q̄ magis debuit habere q̄tuz ad nutritiuā. qz nutritiua magis erat ibi ī vsu q̄m generatiua. Rō. dicēdū q̄ qz institutio respicit vsum q̄ vsus matrimōij est in remediū ⁊ est in officiū. vsus aūt aliorū sacramētoꝝ est tm̄ in remediū. Et ideo matrimōij vsus non tm̄ cōuenit in firmis sed etiaz sanis. Et ideo duplex fuit eius institutio. Una ante lapsum in officiū. alia post lapsum in remediū. Est autē vsus matrimonij in remediū cōtra ignorantiā dum erudit in q̄tuz signū. ⁊ remediū cōtra cōcupiscentiā dum illam refrenat vt medicamētū. Sic ⁊ eiꝰ officiū fuit q̄tū ad duas operatōes potentiaꝝ. ⁊ q̄tum ad actū cognitiue vt homo videret exterius cōiunctionē in creatura quaz intelligebat interiꝰ. non inq̄ vt erudiret. sed vt videndo materialiter qō sciebat oblectaret. Silr q̄tū ad actum generatiue fuit in officiū. vt q̄ p se hō non potuit spēciem cōseruare adiūcta socia in actū illū cōseruatōis p̄dire possit. Et hoc patēt tria obiecta. Ad illud 5o qō obiicit de nutritiua. dōm q̄ nō est silr. qz ibi fit cōtinua depditio p caloꝝ. ideo frequēs ds fieri restauratio. ⁊ multis. nō de vno tm̄. Aliter p̄t dici q̄ duplex est perditio. s. q̄tum ad būidū nutrimētale. ⁊ radicale. Silr duplex restauratio. s. q̄tū ad būidū nutrimētale p lignū paradisi. ⁊ silr q̄tū ad būidū radicale p lignuz vite. Hoc autē vt dicit Augꝰ. nō solū fuit in vsuz. sed in sacramētum etiā. significabat em̄ pastum sapie interioꝝ. Et q̄ vnica ē sapia. vnicꝰ fuit ille cib. sz alij ēent plures. Similiter q̄ actu cōiugū itelligit p̄iūctio xpi ⁊ eccl̄ie. tūc est spōsus vnicꝰ. ⁊ eccl̄ia vnica. inde ē qō diuina institutōe est mulier viro in mrimōio p̄iuncta. sic ⁊ lignū vite

5

6

ꝓuisū in sacm. Qz ꝛo ꝓ ꝑtiū ē amissa ꝓfuatio in diui
dui salua nibilomin⁹ illa q̄ ē spēs. iō remāsit mīmōiū.
sz nō remāsit illō signū. habuerit tñ aliqđ signuz q̄ us q̄z
7 xp̄s nasceret. Si rūc q̄rat q̄re magis q̄ tū ad nutritiuaz
z gñatiuā adā habuit sacrā. q̄ q̄tū ad alias potentias
z. dom q̄ ista fuerit in vsū. z in tale vsū q̄ veniebat ex
idigētia. nā adā nec ꝑ se poterat ꝓfuari. nec ꝑ se poterat ge
nerare. z iō idiguit aliqbz q̄bz vterer. z qz vi⁹ exteriozis
hois z idigētia ipoztabāt sil'itudinē iteriozis. q. aīa nō ꝑ
sōpt viuere. nisi refici a xp̄o. nec sil'r ꝑ se bona opa fa
cere nisi fecūder ab ipo. iō pz vltimuz q̄ vtrūq; fuit sa
cramētū. nec penes alios sens⁹ optuit alia sacra istituī.

Questio ij b

A q̄ fuerit sacm mīmōij istitutū. Et q̄ a deo vi ꝑ illō
Mat. xix. Quos deꝰ ꝓiunxit hō nō sepet. h̄ dz de ꝓiūctōe
q̄ ē in mīmōio. g̃ si ista ē a deo. pz z. Iē hūm vi. quia
gen. s. dixit eis dn⁹. crescite z mlti. Sz illō cremētū erat
p vsū act⁹ mīmōialē. g̃ mīmōiū fuit a deo istitutū. Iē
hūm ēndit ꝑ rōnē. qz si sacra sūt a volūtate būana. z oē
tale ē variabile z mutabile. z cū sacra sint imutabilia.
vi q̄ nō solū h̄ sz etiā oīa alia sint a deo istituta. Iē sacra
q̄to maiora sūt tāto a maiozi istituēda sūt. sz sacm ma
trimōij ē ꝑcipue magnū sic dz Eph. v. Sacm h̄ magnū
ē. g̃ a mario deo nō ab hoīe istitutū fuit. Cōtra istitutio
mīmōij fuit in illo ꝙbo h̄ nūc os ex ossibz meis. z caro
de carne z. sz istō ꝙbū fuit ade nō dei. g̃ fuit istitutū ab
hoīe nō a deo. Iē sacm mīmōij ē istitutū a deo. z i his
q̄ sūt a deo istituta nō ꝑt hō etiā aliqđ mutare nec dikpo
nere. g̃ nec circa mīmōiū. sz tota die disp̄sat q̄tū ad
h̄ sacm. g̃ z. Iē nō legit dn⁹ ē locutū de mīmōio nisi
qñ dixit. Cresite z mul. z. z cū h̄ d cm sit bestijs z. vi
q̄ etiā inf bestias ꝓstituit. sz h̄ ē cōuenies. g̃ z. Iē mīri
moniū ꝓtrahit ꝑ būanū ꝓsensū. g̃ ē ꝓtract⁹ būan⁹. sed
8 ꝓtract⁹ būani sūt istituti ab hoib⁹. g̃ z. R⁹. dō. q̄ istitu
tio mīmōij ē a deo. Sz nota q̄ q̄dā sunt sacra q̄ sūt pu
re fidei. sic baptism⁹ z confirmatio z sil'ia. q̄dā āt nō tm
sūt fidei. sz etiā natural' dictamis. z tl'ia sūt pnia z mīri
moniū. sz tñ nō oīno sūt de dictamie iuris natural'. Que
ꝑmo mō sūt dn⁹ istituit mādādo. q̄ scdo mō istituit ite
ri⁹ illustrādo. z sic istituit mīmōiū. Un ipse nō ꝑcepit
adā q̄ eā duceret in vxorē. sz illustrauit eū iteri⁹. vt
telligeret eā sibi dādā i vxorē. z oīb⁹ posteris ꝑ libez cō
sensū vxozes illo mō ꝓiūgi. Un adā sic illustrat⁹ dixit.
h̄ nō os ex ossib⁹ z. Et sic dic mgr in lra. ꝙbice ē locu
tus. z iō ꝙbū illō nō fuit a semetipo sz a deo. z iō istitu
9 tio h⁹ sacī fuit a deo. z sic pz ꝑmū Ad illō qđ obz q̄ tūc
hō etiā nibil mutare ꝑt. dō. q̄ hō nibil mutare ꝑt quod
dns istituit sacr'r q̄ ad formā z q̄ ad materiā q̄tū illi
tpi ꝓgruebat. excipiēdo solū ꝑiem z mīrem. z qz alie ꝑso
ne ꝑm diuersa tpa debebāt ꝓgruere istitutōi. de legitimi
tate ꝑsonaz reliq̄t eccl'ie disp̄sandū. z circa hāc disp̄
10 sat eccl'ia. Ad illō qđ obz q̄ dns nō ē locut⁹ d mīmōio
nisi ubi. crescite z mul. dō. q̄ falsū ē. imo locut⁹ ē ꝑ adā
qñ adā spūsc̄o illustrat⁹ dixit illd ꝙbū ipsona dei. z hoc
11 pz. qz Mat. xix. repetit illō vt ꝙbū dei. Ad illō qđ obz
q̄ ē ꝓtract⁹ būan⁹. dō. q̄ nō ē pure būan⁹. z h̄ pz sic. In
mīmōio nāq; duo sūt. z mutua obligatio. z obligatio
nis mutue idissolubilitas. z q̄tus ꝑmū sit hois. scdū
ē tñ istituēdz. z rōe illi⁹ idissolubilitat' ꝑcipue mīmōiū
tenet rōnē sacī. z signi. z iō nō ab hoīe ortū hz sz a deo. z
h̄ mel⁹ patebit ifra qñ ageī de isolubilitate mīmonij.

Questio iij c

Qual'r fuit istitutū mīmōiū. Et ē qō vtz istitutio mīri
monij fuit sb ꝑcepto. Et q̄ sic vi ꝑ textū gen. q̄ ꝑceptū
ē eis q̄ crescerēt z multiplicarent. sz nō poterat h̄ fieri ni
si p ꝓiūctionē marz cū fēa. h̄ aūt ē mīmōiū. g̃ mīmoi
nū fuit istitutū sub ꝑcepto. Iē mgr in lra. ꝑma istitutō
mīmōij habuit ꝑceptū. sz ꝑa fuit i paradiso. g̃ z. Iē rōe
vi. q̄ mīmōiū ordinatū erat ad ꝓfuationē sp̄ēi q̄tū ad
gñatiuā. z esus lignoz ordia⁹ erat ad ꝓfuationē indi
uidui q̄tū ad nutritiuā. qz si nūq; mozerer. tñ dē mīa
to ꝑe in aliā vitā trāsferrer. sz esus cadebat sub ꝑcepto
g⁹ z coit⁹. Iē oēs q̄ ꝑt tenent ꝑ loco z ꝑe. mltiplica
re ꝑlē spūalē. reuocādo. s. hoiem a pctō. g⁹ cū fm statū
ꝑmū mltiplicatio corpal' eēt ꝓiūcta spūali. vī q̄ oēs te
nebant. z sic vī istitutū fuisse mīmōiū sub ꝑcepto. Cō
tra si fuit institutū sub ꝑcepto. aut g⁹ illō ꝑceptuz fuit
iuris naturalis. aut positiui. Nō positiui. qz vnū solū
fuit. Nō iurz naturalis. qz adhuc maneret. g⁹ nllo mō
fuit institutū sub ꝑcepto. Iē sz licitū fuit h̄ omī facere
qđ melⁱ⁹ ē. sz melⁱ⁹ ē oīno ꝓtinere q̄tū coire. qz castitas ꝙ
ginalis ē dignioz ꝓiugali. g⁹ licuit nō coire nec nubere.
sz nō licuisset si fuisset vel eēt sub ꝑcepto. z sic z. Iē si
ꝑceptū fuit. cū abel vxorē nō habuerit. vī q̄ peccauerit
sz ꝓstat q̄ h̄ ē falsū. qz abel ē ꝑm⁹ iustoz. sz sic testat dn̄s
Mat. xxiij. a sanguine abel iusti. g⁹ z. Iē ad mīmoi
nū requirit liber cōsensus. g⁹ nullo mō arctari debuit hō
ꝑ ꝑceptū. R⁹. dō. q̄ ꝑma istitutio mīmōij ꝑceptū h̄uit 12
sic dic mgr. z ꝑceptū illō fuit affirmatū z fuit iuris na
turalis. Sz attēdēdū q̄ ius naturale q̄dā dicat simpl'r 13
q̄dā sz tps. Simpl'r. vt deū amādū secūdū tps. vt oīa
ē cōia. Dico g⁹ q̄ ꝑceptū de vsu mīmōij fuit naturale
scdo mō. qz q̄diu pauci crāt. dictabat ius naturale q̄
multiplicāda eēt. ples ad cultū dei. Sz cessante isto sta
tu cessauit ꝑceptū. z iō istituto scda tpe legis gr̃e habu
it indulgentiā nō ꝑceptū. z ex h̄ pz rōnio ad obiectum.
Ad scdm dōm q̄ nō tpe legis nature istitute nec etiam 14
corrupte in statu ꝑmo ꝑfecti⁹ fuit continere q̄tū nubere.
Pmo qdē. qz nō erat paruit⁹ nec turpitudo aliq. Scdo
ꝙbo qz erat obedictie meritū. Un celibat⁹ iocis nō ꝑferꝫ
ꝓiugio abrae. Ad illō qđ obz de abel. dō. q̄ illō erat ꝑ 15
ceptū affirmatiuū. z iō non obligabar ad sp. sz ꝑ loco z
tpe. z iō nō peccauit. qz nōdū seminauit. Ad illō quod
obiciť de libertate ꝓsens⁹. dōm q̄ sic ꝑceptū non au
fert motū castitatis q̄ magis mot⁹ gratuit⁹ z liberal' ē.
sic nō aufert libertatē ꝓsens⁹ nec dirimit. iō q̄tus dn̄s
ꝑciper ꝓtractionē mīmonij cū aliq. tñ. vt cū hac q̄s con
traheret vel cū alia reliq̄t in mera libertate ꝓtrahentis.

Quinq̄nter q̄tū ad scdm articulū q̄rit de mīmoi
nij integritate z circa h̄ q̄runt tria. Pmo queritur
de integritate q̄tū ad significationē. Scdo q̄tū ad cau
salitatē. Tertio q̄tū ad vtrūq;.

Questio i d

Quid sit in sacro mīmonij signū. z qđ signatū. z cuz si
gnū in sacris sit elemētū sic dic Hugo. qz sacm est ele
mentū ex sil'itudine repūtās. z cū h nullū sit elemētū. vī
q̄ h nullū sit sacm. z si nullū sacm. nō vī hāc significati
onē sacri. Si tu dicas q̄ vir z mulier se h̄nt in rōe sacri
Cōtra differt elemētū ab eo q̄ suscipit sacm. ergo si vi
ri z mulieris est sacramentū illō vt susceptiuū. nō ergo
vt figuratiuū. Iē sic in no. le. appropinquit ꝙitas. ira
no. le. tpe. s. ꝙitatis debuerūt signa sacroz cuidētioza ee
cū ergo vir z mulier fuerūt sp materia huⁱ⁹ sacri. videť
q̄ in no. le. nō sunt materia siue elemētū. Si dicas q̄ ꝙ
bū q̄ exprimit ꝓsensus ē elemētū. Cōtra h̄ ē qđ illō sp fuit
oportunū. Si dicas q̄ addita ē benedictio nuli z nupti
arū. hoc nibil ē. qz hec nō sunt de substātia sacri. Itez q̄
ro qđ sit signatū in hoc sacro. z videť apl's dicere Eph.

v. cõiũctio xp̃i ⁊ eccl'ie. vbi ait. ℔ sacm magnũ ē. ego ãt dico in xp̃o ⁊ eccl'ia. Sz si hõ nõ peccasset xp̃s incarnatus nõ cẽt fm cõiorẽ ⁊ pbabilioꝛẽ opinionẽ. ⁊ nibilominus magnũ fuisset sacm. g̃ nõ tm̃ ꝓiũctio xp̃i ⁊ eccl'ie ē signatũ. Jtẽ si significat ꝓiũctionẽ fidelis aĩe cũ deo. sz hec sepabilis ⁊ solubilis ē. g̃ ⁊ mr̃imoniũ. Sil'r cum duplex sit ꝓiũctio. ⁊ vna sine alia. vt g̃ q̃ illõ sacm nõ sit vnũ sz plura. Jtẽ cũ in alĩs sacris sit aliq̃d qõ ē res tm̃ aliq̃d qõ ē signũ tm̃. aliq̃d qõ ē res ⁊ signũ. ꝯro vtrũ illud sit in ℔. ⁊ si ē. ꝯro q̃d sit illud. Si dicas q̃ ꝓsensus exterioꝛ ē signũ tm̃. interioꝛes ⁊ signũ. vnio xp̃i ⁊ eccl'ie res tm̃. Obi. q̃ sic ordinant fm cãlitatẽ sic ordinant fm significationẽ. g̃ si p̃mũ nõ ē cã secũdi sz magis ccõuer
16 so. ptz ꝛc. ℟. dõm. q̃ sic in alĩs sacris aliq̃d ē qõd res tm̃. aliq̃d qõ ē signũ tm̃. aliq̃d qõ ē res ⁊ signũ. sicꝛ in mr̃imonio. ⁊ ℔ in oĩbꝫ sacris ē generale. Differũt tm̃ in mõ compandi. ⁊ ℔ q̃ q̃ddã sacm totaliter ē ab institutiõe. q̃ddã sunt ꝓtim a nature dictamine. ꝓtim ab institutiõe. Jlla q̃ sunt totaliter ab institutiõe quorũ vsus respicit ea q̃ sunt fidei pure. vt baptism⁹ ⁊ eucharistia. ista hñt signa significãtia fm institutionẽ exterꝰ ⁊ interius. ⁊ iõ talia hñt ꝓcemẽtia instituta ⁊ exterꝰ adhibita. ⁊ in talibꝫ verũ ē q̃ signa ista euidẽtioꝛa sunt fm appropinquationẽ ꝓtatꝭ. ⁊ in talibꝫ verũ ē q̃ ꝓmũ signũ ē causa scõi. ⁊ scõm q̃dãmõ cã tertij. vt ptz in baptismo Sunt ⁊ alia q̃ q̃dãmõ ab instinctu nature sunt. vt mr̃imoniũ. in q̃ ē maris ⁊ fẽe ꝓiũctio. ⁊ pnia in q̃ ē offense emẽdatio ꝓtim a fide. s. q̃ illa ꝓiũctio significet ꝓiũctionẽ dei ⁊ aĩe. ⁊ illa emẽdatio facit recõciliationẽ dei cum aĩa. ⁊ talia suãꝑmã institutionẽ habuerũt in padiso. matrimoniũ aũt magis. ⁊ q̃ q̃dãmõ sunt a natura. ⁊ in statu nature nõ debebat hõ subdi elemẽto. iõ nõ fiunt ẽ elemento extra sensibilu. hñt tm̃ exterꝰ signũ. qõ q̃dẽ significat interioꝛẽ ꝓiũctionẽ p̃ naturã sue signatiõis. sicut ꝓbũ vel ꝓtus. ⁊ illud additũ qõ significat naturaľr consensum interioꝛ animoꝛ. s. copula carnalis fm qõ significat cõiũctionẽ xp̃i ⁊ eccl'ie. vel dei ⁊ aĩe. ⁊ ℔ ē fm ſdem ⁊ institutionẽ. ẽ em̃ habile p naturã. ⁊ significat p institutionẽ. q̃ vn⁹ mas ⁊ significat xp̃m. ali⁹ aũt femina ⁊ significat aĩam. ⁊ er ℔ ptz rñsio ad p̃mũ q̃d sit ꝟ signum. q̃ꝑmo ⁊ p̃ncipaľr ẽ ℔ ꝓbũ vel ꝓtus in q̃. exp̃mit ꝓsensus. vt sunexũ ē distinctio sexuũ. Patz etiã quare nõ hz elemẽtũ sicut alia sacra. Patet g̃ quare signũ non ercuit in euidẽtia. q̃ nõ erat oĩno fm institutionẽ. ideo ĩmutabile est q̃ꝛtũ ad ipm̃ significans. augmentũ tm̃ est in euidẽtia significãdi. quia certi⁹ nũc scit q̃d significat
17 mr̃imoniũ q̃ãñ sciret. ℟. Ad illud qõ obi. q̃d sit ibi signatũ. dõm. q̃ vnũ ē signatũ p̃ncipale. s. ꝓiũctio xp̃i et eccl'ie. ⁊ q̃ista cõiũctio ē dupl'r. s. p cãlitatẽ ⁊ p̃ nature ꝓfomitatẽ. dupl'r in ℔ sacro significat. Prima p consensum animoꝛ. seda p cõmixtionẽ seruũ. ℟. Ad illud
18 qõ obi si hõ nõ cẽt lapsus ꝛc. dõm. q̃ adhuc significaret vnionẽ xp̃i siue dei cũ eccl'ia. licet nõ exp̃sse cõiũctioẽz cũ fideli aĩa. Sed tm̃ dñs ita p̃uiderat futurũ ee. ⁊ ideo sic instituerat. Si tm̃ hõ nõ peccasset. sacm a significatione vacuũ nõ cẽt. ℟. Ad illõ qõ obi. q̃ p̃mũ nõ ē cã secũdi. dõm. q̃ vbi ē signatio scõm institutionẽ. p̃mũ põt
19 ee cã secũdi. sz nisi p naturã fm q̃ intentio ē cã exterioris. q̃ effect⁹ exterioꝛ signũ ē causę interioris. vt verbũ consentiendi exterꝰ. interioꝛis ꝓsensus ē signũ. sicut ꝓnia visum ẽ. ℟. Questio. ij. e

Quid sit in ℔ sacro causans ⁊ q̃d causatũ. Et q̃d aliq̃d efficiat ꝛ bak. quia vt dicit Aug⁹. ⁊ habet in lra. q̃d sacnis erat ad officiũ. ecris est ad remediũ. g̃ si mr̃imoniũ p̃stat remediũ aliq̃d efficit. ℟. Jtẽ si ẽ sacm no. le. g̃ efficit q̃d figurat. Jtẽ mr̃imoniuz ẽ magnũ sacm in nova lege. g̃ nõ tm̃ repsentationẽ sed etiã institutionem et sanctificationẽ ccntinet. sed sacm sanctificans donat gram. g̃ ꝛc. ℟. Jtẽ sicut sacm repsentat ex similitudine. ita figurat ex institutione. ⁊ ita sanctificat ex benedictiõe. Sed in no. le. est bñdictio nuptiarũ. ergo vt q̃ sit sanctificatio. sic ꝛc. Cõtra. si sacm aliq̃d efficit. efficit q̃d figurat. sed istud significat ꝓiunctionẽ xp̃i ⁊ eccl'ie ⁊ hãc nõ efficit. ergo nec aliq̃d aliud. ℟. Jtẽ sacm q̃d dat gram ⁊ habet efficaciam. ab oĩbꝫ habẽt accipi q̃ hñt modũ. sed oes hñt modũ ꝓcupiscẽtie. ergo oes habẽt nubere. sed bonũ ē boi nõ nubere. ergo nõ dat gram. ℟. Jtẽ si dat gram. ꝯro quam. Si ꝓiũgit aĩam deo ⁊ desponsat. vel vnit etiã mẽbra ad inuicẽ. cũ aĩam fieri sponsam christi ⁊ mẽbra vnire sit effect⁹ baptismi ⁊ eucharistie. vt hoc sacm supfluere. Jtẽ sacm q̃d dat gram si vendat vel sub pacto pecunie accipit facit symoniã. ergo q̃ aliam duceret vroꝛẽ cũ pacto pecunie cẽt symoniac⁹. q̃d falsũ
20 est. ℟. ad ℔ voluerũt aliq̃ dicere q̃ illud sacm non dat gram. ⁊ q̃d ꝺr q̃ sacra no. le. dant gram dicũt intelligi de his q̃ in no. le. sunt instituta. nec ẽ ℔ sacm remediũ p efficaciã sz p indulgentiã. ⁊ inde ẽ q̃ ꝓcupiscentiam nõ minuit fm hñtũ. minuit tm̃ fm indulgentiam ⁊ fm actũ. vt nõ vrat fm q̃ dicit. s. Loꝛ. vij. q̃ melius ẽ nubere q̃ vri. Illũ dicũt q̃ in sacro mr̃imoniũ dat gra digne ⁊ deuote suscipiẽtibꝫ rõne bñdictiõis superaddite. deus em̃ eis bñdicit ad bñdictionẽ sacerdotis. Sz hec positio nõ vr valere. q̃ illa bñdictio est sacralis. ⁊ si sacramentale efficit q̃ꝛo magis sacm. Et iõ tertio mõ dõm q̃ suscipiẽtibꝫ hoc sacm dat remediũ q̃ꝛtũ ē ℔ rõne sacramẽti qõ excusat cortũ. q̃ facit illũ cẽ venialẽ siue nõ esse petm̃. qõ alias cẽt petm̃. ⁊ ℔ põt esse sine dono gre
21 ⁊ habuit ℔ illud sacm statim post lapsum. Sed nunc tempe legis no. nõ tm̃ prestat illud remedium. sed etiaz aliquod gratie donũ digne suscipientibus vtpote his qui ex charitatis cõsensu vniuntur ad procreandũ prolem ad diuinũ cultuz. Rõne em̃ exp̃ssionis consensus indiuidua cõsuetudinẽ vite. ⁊ rõne bñdictiõis ecclesie cui⁹ est sacramenta eccl'ie debite tractare subleuat aĩa concupiscentia inordinata. ⁊ dat gra ad copulã singularẽ. ad copulam vtilem. ad copulam insepabilem. Et er hac gra fit remediũ contra triplicem inordinationẽ concupiscentie. ⁊ nascit tripler bonũ matrimonij. Lõ cupiscẽtia em̃ inclinat ad multas. quia luxuriosus nõ est vna cõtentus. ⁊ in matrimonio dat gra homini vt soli vroꝛi velit cõiungi. ⁊ ita promitas ad multas excluditur p copulã singularem. Concupiscentia etiã inclinat ad delectationem nõ ad vtilitatem. quia luxuriosus nõ querit nisi satisfactionem appetitiue. datur ergo gratia in matrimonio vt non recognoscat vroꝛem nisi propter prolem. ⁊ ita excluditur delectatio appetitiue p copulam vtilem. ℟. Jtem concupiscentia fastidium generat post implctionẽ. Cũ luxuriosus posiꝫ cognouit vnã illã respuit. ⁊ vadit ad aliã. In mr̃imonio ꝛo dat gra vt semp velit ee cũ vna. ⁊ ita excludit variarũ cõcupiscẽtia per copulã insepabilem. Ex copula singulari dat bonũ fidei. vt ad aliã non accedat. Ex copula vtili
22 bonum pliis. Ex copula insepabili bonũ sacri. ℟. Ad illõ ergo qõ obi quõ efficit qõ figurat. dõm. q̃ figurat cõiunctionem aiorũ. ⁊ hanc efficit non minuendo. sed magis augendo. sicut confessio cõtritiõez. ⁊ hoc vera

q̄dām̄o efficit ꝓ ill̄ tionē cuz deo. ... si mēbz mēbro ma/
gis vnīt. q ꝓseq̄ns ... magis vnīt ... vo. sz in eucharistia
dū mēbra magis v niūt xpo. q ꝓseq̄ ... magis vniūt ad
iuicē. vñ xpo incorp̄ant. ... sic patz dz. ... Ad illud qđ
23 obiicit q tūc oēs deberēt accipe vxores. ... dz q i mrimo
nio dat gra ad remediū. sz i voto dispō ... aia q graz ad
pfectū remediū. Vñ q pfectū min⁹ pfect ... ēpponēdū.
lō ñ debēt oēs nubē. sz melⁱ faciūt q̄ vouēt ... tinētiam.
Sz q ñ oēs capiūt ꝓbū. lō vtrūq; ē necrīū. ... remediuz
vor. ... religiōis. ... remedium mrimonialis ꝓiū ... tionis.
24 Ad aliud dz rñsio. qm̄ in sacro fit dispōsat ... o sz fi
gurat ipa dispōsatio q est dei ad aiaz. Sz dispon ... satio
q fit ... figurat ē dispōsatio viri ... mulieris. vbi ꝓ ... sc/
qns dat gra aliq̄ ad efficaciorē dispōsationē ... vnion ... ē
25 ipⁱ⁹ aie. b̄ tñ est ex ꝓseq̄nti. Ad illud qđ oltio obiici
tur ꝺ symōia. ꝺz q mrimoniū accipit rōnez spūalita/
tis ... gre qñ ꝓsensus iungit bñdictiōi. vbi explicat sig/
nificatio. ... obtinet p bñdictionē sc̄ificatio. ... io in bñ/
dictiōe sacerdotali ꝓsiſtit rō spūal ꝑcipue. nā mrimo/
niū hz aliqđ ꝺ tractu volūtario. ... ānexū tpale vt tpa
le. ... lō si aliqs vēderet bñdictionē esset symōiac⁹. q au/
tem ꝓsentit finaliť ꝓpt pecuniā. cuius peccet. nō tñ iu
dicat symōiac⁹ maxie q̄ipe nō est sacri dispēsator. Et
ꝑterea multa tpalia sūt adiūcta. vt mutua educatio. et
filioz enutritio. ... alia pla. ... lō hz dotes accipe. ... siqs
cū pactiōe magne dotis ꝓsentiat. symōiac⁹ nō ē. q id
facit ... si aliqđ mō cū aliis ꝓueniat in pstādo remediū
hz tñ carnalē effectū ꝓiūctū. rōne cui⁹ ... pactionez. ca/
dit tñ ipctīm. q ... tra gr̄az dispōt. hec āt potuit eē ra/
tio q̄ mouit illos q̄ dixerūt in b̄ gr̄az ñ dari. Sz q̄ recte
vult rel̄picere ... iudicare. necesse hz ꝑciosuz a vili sepa
re. rōne q̄rū diuersa habuit sacro cōiť attribuere. ... sa/
cri canōes b̄ inuūt in qbꝫ ab antiq̄ statutuz fuit vt vir
cū vxore in ꝑmo die bñdictiōis carnalīť nō coeat. ob re
uerētiā illⁱ⁹ bñdictiōis eccl̄ie. q ... si videat ānexa sacro
vtiq; fit inq̄tū signū. inq̄tū tñ hz efficaciā ... ēccl̄iasti
cū. spectat ad eⁱ⁹ esse cōpletū. ... sic pz totū.

f

Questio. iij.

Vtr carnal cōmixtio sit ꝺ integritate mrimonij q̄n
tū ad signtiā ... efficaciā. Et q sic vr. q in institutione
mrimonij ꝺr. erūt duo in carne vna. ... dns ipe repetit.
Mat. xix. sz b̄ ñ est añ cōmixtionē. ergo cōmixtio ē de
integritate. Jo aug. dic ... habeť in lra. ... nā dubiū est il/
lam mulierē ad cōiugiū nō ptinere. cū qua decēť cōmi
xtio ſexuū nō fuisse. Jtē rōne vr. q cōiugiū est signū
cōiūctiōis xpi ... ecclie. i cōformitate nature. sz hec solū
est cōmixtio. ergo ... Jtē mrimoniū est institutū in
remediū cōtra cōcupiscētiā. sz b̄ remediū habeť ꝺ his
solū q mrimonio sc̄ cōiūcti. ergo b̄ remediū nō est p cō/
tinētiā. sz p cōmixtionē. q alit nō cēt magis remediuz
nubere q̄ nō nubere. Cōtra. q non sit ꝺ integritate
q̄tū ad signtiā vr. q ꝑfectū mrimoniū fuit inť adā et
euā añ cognitionē carnalē. ... añ dixit b̄ nūc os ex ea
cognoscere. ergo cōmixtio nō est ꝺ integritate. Jtē
ꝑfectū mrimoniū fuit inť mariā ... ioseph. q fuit ꝑfs
bonū. fidei. ... sacri. et sine cōmixtiōe. ergo ... Jtē q
nō sit ꝺintegritate i rōne remedij vr. q ... aug. dic q sanc/
tior ē copla mētiū q̄ corpal. ergo maior dat ibi efficaci/
cia cōtra cōcupiaz i vnīōe mētali q̄ carnali. Jtē i ac
tu illo efficit hō tot⁹ caro. ergo ꝓpositū ꝑtinēs gr̄a q est
remediū cōtra cōcupiaz faciat spūalē. nunq; dat. in il/
lo actu. Jtē in illo actu satisfit concupie. Sz dū sa/
tisfit ei ipa incēdit. sz qđ incēdit cōcupiaz nō est remedi
um imo venenū. ergo carnalis cōmixtio nō ꝑdest. imo
obest ad remediū mrimonij. R⁹ ꝺz q integritas rei 26
duplicit accipit. vicz vel q̄tū ad eē necitatis. vel q̄tū
ad eē cōpletiōis sine plenitudis. Si loq̄mur q̄tuz ad
eē necitatis. verū ē q sacrm mrimonij cē hz sine cōmi/
xtiōe carnis. Si āt q̄tū ad eē pleitudis. sic ē ꝺ eⁱ⁹ inte/
gritate. et sic ꝑcedūt rōnes ad ꝑtes oppositas. Et hoc
pz sic. In mrimonio ei cōsiderāť tria hec. s. signū. of 27
ficiū. remediū. Quātū ad signtionē ꝺz q duplex ē eius
significatio. significat enī cōiūctionez xpi et ecclie per
charitatē et cōiūctionē eorūdē q̄ nature cōformitatem.
Silr ꝺ uplex ē officiū. Unū enim est mutue educatiōis
et fomēti. et aliud ꝑtinēt ad ꝑl. Silr duplex ē remediū
Unū ē q̄tū ad cōcupie refluxionē. vt. s. ñ ad oēz mulie/
rē intēdat. Aliud q̄tū ad inordiationē. vt. s. ñ libidine
sz amore ꝑl. nec sine mrimoniali affectu mulierez cog/
noscat. Primū igit sigtū. et ꝑmū officiū. et ꝑmū remē
diū. sūt i sacro mrimonij q̄tū ad cōiūctionē aioz. Se/
cūdū est solū q̄tū ad cōiūctionē corpoz. Et ꝑmū est de
suba mrimonij q̄tū ad eē necrīū. secōm q̄tū ad eē plenū.
Et sic pz rñsio ad vtraq; ptē distinguē⁹ ꝑfectionē dupli
cē siue duplicē integritatē sufficiētie et plenitudis. Et
sim b̄ distinguūt iuriste mrimoniū. s. mrimoniū ratū et
mrimoniū cōsumatū. Ad illud. qđ obr q gr̄a ñ dat 28
i illo actu. q̄ ñ ē remediū cōtra ꝑtm. ꝺz q remediū ali
qđ cōtra ꝑtm ē duplicit aut q̄ libat a ꝑtō cōmisso. et
b̄ ꝑ gr̄az q̄ in eo cōferť qđa qđ liberat a ꝑtō. qđaz
qđ cōmitteret alias. ... tale ē mrimoniū. q multi i firmi
tate verēť cōcupia nisi bīent vxorē. quā cogīscē⁹ carnis ad
ustionē euaderēt. ... i tali q̄tū ad vsū nō est nēce gr̄az da
ri. q̄uis i actu illo possit b̄ mereri sic ꝺbitur in fra.
Ad illud ꝺo qđ vltio obr q ñ ē in remediū imo con/ 29
tra. q incēdit cōcupiaz i satisfaciēdo ei. ꝺz q q cogno
scit vxorē ꝺebite cōcupie ñ satisfac. sz potius obuiat ne
vxak. ... lō nō incēdit sz remittit in eo feruor libdis. Sz
q cognoscit vt delectet. nō hz remediū. imo ꝑstat concu
piscentie fomentū.

Distinctio. xxvij. ꝺ mrimonio ꝑm causaz effi cientem. determinans generalī q ꝓsensus sit matrimonij causa.

Post hec aduertēdū ēqđ sit ꝓiugiū. ... q̄ sit efficiens cā. Hec ē scēa ps in q̄ agit ꝺ cā efficiēte cōiugij. q̄ qđē ē ꝓsensus. ... q̄m nō ois ꝓsensus facit ꝓiugiū. lō ꝑmo determiat mgr in gñali q ꝓsensus sit mrimonij cā. Scꝺo inqrit q̄l sit ille ꝓsensus. infra di. xxviij. Hic q̄ri ꝺz vtrū ꝓsensus ꝺ futuro ... Pria ps hz duas. In ꝑma determiat ꝺ ipo ꝓiugio q̄ntū ad qđditatē. In scꝺa ꝺo q̄tū ad causalitatē. ibi. Efficiēs āt cā mrimonij ... Et in ꝑma ptē duo facit. In ꝑma breuit ꝑmittit ꝺ qbꝫ intēdit agere. In scꝺa diffinit ꝓiugium mrimoniale. ... b̄ ibi. Sūt g nuptie vel mrimonij ... et hec sūt q̄si duo ꝑambula ad cognoscēdā mrimonij cā litatē siue originē efficiētie. Silr secūda ps buⁱ⁹ di/ stinctiōis in q̄ agit ꝺ cā efficiēte diuidit in q̄tuor ptes In ꝑma ꝓbitatem narrat. In scꝺa auctib⁹ ꝓfirmat. ibi. Qđ āt ꝓsensus mrimonij facias ... In tertia impugr ibi. Quidā tñ asserūt ... In q̄rta obiectiōes i ꝓtrarū determiat. ibi. His ita rñdem⁹ ... Subdiuiſiōes ꝑtium mānifeste apparēt i lra marie i his duabꝫ ꝑtibꝫ vltimis marie vtrū ex solo ꝓsensu ꝺhaē insolubile vīculū ... sic tria ꝓtinēt in hac dist. s. mrimonij qđditas. ... cālitas. ... insolubilitas.

1 a ¶ Mrimonium viri mulieris ꝙ iūctio nē Ur ꝙ ista diffinitio sit falsa. Primū qz ñ est necesse ꝓiuges ſp simul cohabitare. g nō ē necesse ad hoc ꝙ sit mrimonium ꝙ sit ibi idiuidua vite ꝓsuetudo.

¶ Itē vr ee superflua qz si est ꝓiūctio maritalis ē indiuisibilis ergo si h clauditur in ꝑmo membro. vr ꝙ superfluat illud addere. ¶ Rn dr qz h diffinit mrimoniū ſm statū pfectuz siue ꝓsūmatuz. ista aūt diffinitio. Mrimonium est maris z feie ꝓiūctio maritalis. sufficies est ꝙtū ad esse diffinitiū. z tangit ibi gen9 z dr ia. Sz qm maritalis ꝓiūctō duo implicat in se. s. legitimitatē pſonarū. z indiuisioē pſonarū ō ad maiorem cruditionē superaddit aliud. s. inter legitimas pſonas &c. z nō de ee diffinitio nis. sz explicatio ꝑmi membri. Posset tn dici qz notanter ibi quadrupler genus cause. s. formalis h qz dr ꝓiūctō maritalis. Efficiens i h qz dr viri z mulieris. q inq̄tū ꝓsentiūt se habent in rone cause efficientis Materialis i h qz dr inter legitimas personas. Finalis in h qz dr indiuiduā vite ꝓsuetudo.

Nicolaus papa.

¶ Premittit de quibus intendit agere. a

DI. XX VII. Post hoc adūtendū est qd sit ꝓiugiū. z q̄ sit efficiens cā ꝓiugij. z cā ꝓpr quā contrahi debeat. z q̄ sūt bona ꝓiugij. z quō pea excuseť coitꝰ carnalis. q̄ sint legitie pſone ad mrimoniū. Sūt z alia pla i mrimonio ꝓsiderāda q̄ sub cōpendio perstringemus.

¶ Diffinit qd sit ꝓiugiū. b

a ¶ Sūt g nuptie vel mrimonium viri mulieris q̄ ꝓiūctio maritalis inter legitimas pſonas. indiuiduā vite ꝓsuetudinē ſtinēs. Ad idiuiduā ꝓsuetudinez vite ptinet qd absq̄ ꝓsensu alterius neuť ptinētiā ꝓfiteri pt. vl oſoni vacare. z qd inť eos dū viuūt vinculū ꝓiugale pmanet vt alij se copulari ñ liceat. z vt iuicē alť alteri exhibeat quod q̄sq̄ sibi. Hac āt descptiōe legitio x z fidelium tm mrimoniū includiť.

¶ Agit ō cā efficiēte mrimonium q̄ ē pſensus. ō terminās veritatem. c

¶ Efficies āt cā mrimonij ē cōsensus. nō q̄libet. g pxba expſsus. nec de futuro g de pñti. Si enī ſentiūt i futurū dicentes. Accipiā te i virū z ego te i vxorē. nō ē iste pſensus efficax mrimonij. Itē si ſentiāt mēte z ñ expmāt xbis vl alijs certis signis nec talis pſensus efficit mrimoniū. b Si aūt xbis explicāt qō tn corde ñ volūt. si ñ sit coactio ibi vel dol9. obligatio illa xbox q̄busl ſentiūt dicētes. accipio te i virū z ego te i vxorē. mrioniū facit.

¶ Affirmat auctrib9 qꝙ sol9 consensus facit mrimoniū. d

¶ Qd aūt ſensus mrimoniuz faciat subditl ꝑbat testionijs. Ait enī isidor9. Cōsensus facit mrimoniū. Itē Nicola9 papa. Sufficiat solus ſm leges eoz̄ ſensus. ō q̄rū ꝓiūctiōib9 agit. Qui sol9 si forte i nuptijs ō fuerit. cetera ēt cū ipo coitu celebrata frustrāť. Itē iohā. chrys. Mrimoniū q̄dē nō facit coitꝰ g volūtas. z iō ñ soluit illud separatio corꝓis. Itē amb. Nō ō floratio x̄gitat facit ꝓiugiū. g pactio ꝓiugal. Ex his apparet qꝙ ſensus. i. pactio ꝓiugal mrimoniū facit. z extūc ꝓiugiū ē ēt si nō pcessit vel secuta est copula carnalis.

¶ Qñ incipit ee ꝓiugiū e

¶ Qz ei ab ipa desponsatiōe inter q̄ pactio ꝓiugal expmit ꝓiuges sint scōz testionia ꝑbāt. Ait ei amb. Cū initiať ꝓiugiū. ꝓiugij nomē asciscit cū ꝓiūgiť viro cōiugiū ē. nō cū virig admixtiōe cognoscit. Item Isidor9. Coniuges veri9 appellāť a ꝑma ō sponsatiōis fide. q̄uis adhuc intť eos igreť ꝓiugal pcubit9. Itē aug. Cōiūx vocať ex ꝑma desponsationis fide quā ꝓcubitu ñ cōsumauerat. nec fuerat agniturus. nec pierat. nec mēdax māserat ꝓiugis appellatio. vbi ñ fuerat nec futura erat carnis vlla commixtio. ꝓpr qō fidele ꝓiugiū. ābo parētes xpi vocari meruerūt. ñ solū illa mater. g ēt ille pr ei9. sicut ꝓiūx mris ei9. vtrūq̄ tamē mēte ñ carne. Ex his euidēter insinuať qꝙ ex tpe q̄ intercedit ſensus volūtari9 ac maritalis q̄ sol9 ꝓiugiū facit veri ꝓiuges sūt sponsus z spōsa. ſm q̄sdā nō ē ꝓiugiū añ carnalē copulaz. sed sponsi z sponse sunt.

¶ Impugt qꝙ sol9 ſensus faciat mrimoniū. f

¶ Quidā tn asserť verū ꝓiugium ñ ptrahi añ traductionē et carnalē copulaz. nec xe ꝓiuges eē aliq̄s anteq̄z intercedat commixtio sex9. g ꝑma fide ō sponsatiōis vir spōsus. z mlr sponsa est ñ ꝓiūx. Spōsos āt z sponsas ꝓiuges freq̄nter appellari dicť nō qz sint. g qz futuri sūt. cuius rei spōsionē inuicē feceřt. ſm h xba ꝓmissarū auctatū intelligenda sore traduntur.

¶ Qua rone vtunť. g

¶ Qxo inter spōsaz z ꝓiugē plurimū interšit. ex eo astruūt. tē. vbi tāgit bonū sacri q̄. est ꝓncipale bonū mrimonij. z p h patēt obiecta qz ñ est superfluitas nec falsitas qz nō notať in diuisio q̄tū ad ꝓiūctū sz q̄tuz ad sacm.

Jo. chrys. super Matth. Ambro.

b ¶ Si aūt verbis explicāť qō tn corde nō volūt si nō sit coactio ibi vel dolus tē. Ur male dicere. qz cuz ō x̄gibus impossibile sit qꝙ aliud exprmať in corde. q̄z sit ore sine dolo. vr mgr implicare. in cōpossibilia Rn dr qz dolus dupliciter pt cē. s. expressus exterius p sermonē. vel solūmō in corde. sicut in tētatione cadi i dando baptismū. pōt cē duplex. aut ita qꝙtū sit in corde aut ita qꝙ aliq̄ modo exprmatur in signo exteriori. sic dolus est in corde qñ exterius facit oīno. sic fac̄ q̄ simplicit consentit. z ō h dolo mgr nō intelligit. Alij ē qñ p signū exprmit sicut i decretalibus q̄dā de sponsalibus ponit casus de q̄dā q̄ cū vocareť iohannes nolebat se petrū in ꝓsentiendo dicēs. ego petr9 vel aliq̄s sile. z tūc manifeste dep̄hendit dolus exterius. z de tali loq̄tur mgr. nō de dolo occulto.

Ambro. in lib. ethymolog. Aug. in lib. de bo. ꝓiu.

¶ Istud aūt verbum intelligen

dū ē hīe ꝓtatez ꝑm iudiciū i facie ecclie nō ꝑm ꝓtatē siue i foro ꝓscientie.

3 c ¶Refert etiam hieron. ꝛc. dicēs ibi mgr de macharto. q̄ beremi solitudinē elegit. q̄rit ergo vtrū spōsa eius fuerit soluta ab eo. Et vī q̄ nō q̄uis i beremū ḡ cū nō dederit ptātē suaz alij. sz fuerit libē volūtatis. potuit redire ad seculū. ḡ vī q̄ vxor soluta nō erat. In ꝯtrariū est. q̄ ipe ñ peccabat. ḡ vxori nihil sꝯtrahebat. ergo illi licebat trāsire ad secūda vota. ¶Rñ dōz. q̄ q̄uis beremite obedientiā nō ꝑmittāt tñ q̄plone fūt religiose. votū ꝓtinētie ānexū hñt. ꝛ rōne assumptiōis habitus ꝛ moze intelligit in ipso solēnizari votū marie si ē cū eo cūs q̄ vouerit castitatē. ꝛ ipse inhibitus tali susceptiōe ad ꝓtinentiā ꝑpetuā se colligauit.

4 d ¶Volumus vt maritū suuz illi etiā si iā torsurat⁹ ē reddere debeas. Queri vtrū tōsuratus debeat in seculo manere. Et q̄ sic vī. q̄ non absoluit a voto. imo post mortē vxoris ñ lz ꝯtrahere. immo tenet ꝓtinere. ⁊ tō cōpellendus est. ergo vī q̄ ñ sit absolui

Q̄ spōsa pōt monasteriū eligere ñ req̄sito spōsi cōsensu.

Exēpla ponit.

Tit. Corinth. vij.

q̄z lz spōse añ carnalē copl̄az in cōsulto vl̄ nolēte spōso monasteriū eligere. q̄ facto. spōso ēt lz aliā ducere. ¶Cōiugat⁹ vō vel ꝯiugata nec ꝓtinētiā nisi ex cōi ꝓsensu seruare valet. nec monasteriū petere. nisi vterq; ꝓtinētiā pl̄ ꝑfiteat. Q̄ vō liceat spōse monasteriū eligere auctibus scōz ꝑbat. Ait ein eusebius papa. despōsatā puellā nō licet parētib⁹ alij viro tradere. tñ lz sibi monasterium eligere. Jtē greg. decreta legalia dē spōsatā (si nūti voluerit) nullo penitus cēsuerūt dāno mulctari.

c ¶Refert ēt hiero. q̄ macharius inf xp̄i beremitas ꝑcipu⁹. celebrato nuptiali conuiuio. cū vespe thalamū eēt ingressur⁹. ex vxore egrediēs trāsmarina petijt. et beremi solitudinē sibi elegit. Btūs ēt allexi⁹ silr ex nuptijs dīna gr̄a vocat⁹ spōsaz dēseruit et nud⁹ xp̄o famlari cepit. Ihis auctib⁹ ⁊ exēplis liquet licere spōsis sine ꝓsensu suarū spōsarū ⁊ ecōuerso ꝓtinētiā pfiteri.

Q̄ ꝯiugat⁹ vel ꝯiugata neq̄at ꝓtinētiā pfiteri sine alterius consensu. b

¶Hoc ēt ꝯiugat⁹ nullaten⁹ lz nō enī pōt vir melioris vite ꝑpositū sumere sine vxoris ꝓsensu. ⁊ ecōuerso. vñ Greg. scribēs theutiste pricie. Sūt q̄ dicunt religiōis gr̄a ꝯiugia debere solui. Vñ sciēdū est q̄z ⁊ si h̄ lex humana ꝓcessit. tñ lex dīna ꝓhibuit. Si vō vtriscz ꝓueniat ꝓtinentē vitā ducere. h̄ q̄s audeat accusare. Siceni m̄tos scōrū nouim⁹ cū suis ꝯiugib⁹ ⁊ p⁹ ꝓtinētē vitā duxisse. ⁊ p⁹ ad ecclie regimia migrasse. Si vō ꝓtinētiā quā vir appetit mulier nō seq̄t. aut quā vxor appetit vir recusat. ꝯiugiū diuidi nō pōt. q̄z scptū ē. Mulier ptātez sue carnis ñ hz sz vir. Silr ⁊ vir ptātē sue carnis ñ hz sz mulier. Jdez. Agathosa latrix pñtium q̄sta ē virū suū ꝓtra volūtatem suā in monasteriū eē pūsum. q̄ ꝑ ppī expiētie tue ꝑcipim⁹ vt dilgēti inq̄sitiōe discutias. ne forte ei⁹ volūtate pūsus sit. vel ipa mutare se ꝑmiserit. ⁊ si h̄ reperier. ⁊ illū in monasterio pmanere puideas. ⁊ hāc sic ꝑmisit mutare vitā cōpellas. Si vō nihil hoz ē. nec q̄dā fornicationis crimē ꝑ q̄ licz vxorē dimittere. ꝓdictā mulierē cōmisisse cog̃uer. ne illi⁹ pūsio. vxoris relicte i secło fieri possit ꝓditiōis occasio⁹ volum⁹ vt maritū suū illi ēt si iā tōsurat⁹ ē reddere debeas oī excusatiōe cessante. q̄z nisi fornicatiōis cā virū vxorē dimittere nulla rō cōcedit. Postq̄ enī copl̄atiōe cōiugū viri ⁊ mulier. vnū corpus efficit. non pōt ex pte pūti. ⁊ ex pte remanē i secło. Jtē ex. viij. synodo. Siq̄s ꝯiugat⁹ pūti ad monasteriū velit ñ ē recipiēd⁹ nisi pus a ꝯiuge castitoniā pfitē te fuerit absolut⁹. Tales ḡ tūc sine culpa sequūt xp̄m relicto secło. si hūt ex pari volūtate castitat. ꝓsensū. Jtez si vir ⁊ vxor diūtē ꝑ sola religiosa int se consenserit vita. nullaten⁹ sine cōsensu epi fiat vt ab eo singl̄arit⁹ pulso ꝓstituāt loco. Maz vxore nolēte. vel altero illoz. ēt ꝓtali remunioniū nō soluit. Jtem aug. Si abstines sine vxor. volūtate. tribuis ei fornicādi licētiā et pctū illi⁹ tue imputabit abstinētie. Jtē Nicola⁹ papa scpsit nob thaberga regina. regia se velle dignitate vel copl̄a exuiet sola vita ꝑuata eē ꝓtētā desiderare. cui scpsim⁹ nō h̄ aliter fieri posse nisi eā dē vitā vir ei⁹ lotharī⁹ elegerit. Ex his pz q̄ cōiugati sine cōi ꝓsensu mōsteriū eligē. ꝓtinētiā pfiteri. vel habitū religiōis sume ñ valēt. ⁊ si fecerit. reuocari debēt. Spōsi vō pūt sine cōi ꝓsensu mōsteriū eligere. Vñ vir inf spōsam ꝯiugiū ñ eē. Jōez asserūt a ꝑma fide dēspōsationis ꝯiuges appellari. ñ re pūtiū. ꝑ spem futuroz. q̄z ex fide quā ex despōsatione sibiinuicē debēt. postea efficiunt ꝯiuges. Premissas autē

tus a volūtate solēn. ergo vī q̄ tenetur ferre habitū. Cōtra h̄ ē q̄ h̄ cēt inconueniēs vxoris ergo si ipa ñ dz pūiri. patz ꝛc. Abat. v.

¶Rñ dōz q̄ talis qui intrauit religionē. aut ꝛ trauit vxore nolēte et ñ ꝓsentē te. tñ i secło exīstēte. et cōtradicēte ⁊ talis non tenetur ad religionem. q̄z non potuit votum emittere. imo si repetat ei reddendue ē. tenet tñ q̄tū in se est ꝓtinētiā seruare. vñ cū alio ñ pt ꝯtrahere. q̄z ꝓtinētiā q̄tuz i se ē potuit seruare. sz ñ religionem intrare. q̄ potuit ñ exigere. sz tenebatur reddere. aut intrat religionez vxore volēte. sz tñ in seculo remanēre. ⁊ talis soluit a viro ñ simplicit sz ad tps. nec o imo sz solū in q̄tū votū erat in p̄iudiciū mulier. Et h̄ hēt in q̄dā ō. cretali ō q̄uersione cōiugatoz ex pte vbi scribit q̄ si aliq̄s vouit castitatē. et habitū religiōis suscepit vxore cōsentiente. sed p⁹ mo duz in seculo ipa remanēte ⁊ ipe remanet. illa ēt mortua ille idē. post modū cum alia cōtraxit. ⁊ h̄ q̄ dē nō debuit fieri. vñ ōz q̄ sepād⁹ ē ab illa. ⁊ cōpellēd⁹ ē religionez intrare.

Aug⁹.

Nicolaus papa.

ert̃ rõ reddit̃ ibi. qz vxor sua manẽte i sec'o religionẽ nõ potuit p fieri. ea tñ sblata de medio sine pec'o salutẽ vorũ q̃ fecit nõ potuit viciare et ita pz q̃ nõ tenet̃ ferre habitũ q̃diu vxor viuit. tũ ꝓpt̃ scandalũ. tũ ꝓpt̃ vrcorus viruperiũ. monium. spõsi tñ et sponse fiunt. Ut sentire q̃ ñ lz spõso trãsire ad religionẽ spõsa nolẽte. nisi sit spõsio õ futuro. aliꝫ distinctio sua ad ꝓpositũ nihil vi valere. et ꝫ falsũ vi fiꝫ habeꝫ i li. iũ. decretaliũ de cõuersione ꝓiugatoz. vbi dz illa decretali. nullũ tẽ. q̃ lz alteri intrare alc'o iunto et illi lz ad sc'da vota trãsire Et rõ ibi reddit̃. qz cũ nõ fuisset ibi vna caro simul effecti. satis ꝑ vnũ ad deũ trãsire et aliꝫ i sc'o remanere. Itẽ c q̃ distinctio ista mgr̃i nõ soluat videt̃. qz Mathar. et Alexr vteriq; cõsensit de ꝑsenti. aliꝫ ei nõ fecissent ꝓuisa. q̃ lz p̃ Jctũ mrimoniz spõsam dimittere. Et itez q̃ liceat nubere habeꝫ ex ꝑdicta decretali Si em̃ ista mulier nõdum ẽ effecta vna caro. et ꝓpter hꝫ põt vir trãsire. q̃ supsa punire non dz aut vir suꝰ est sibi restituẽdus. aut illa põt cũ alio ꝓtrahere.

Qz spõsa dimissa a viꝰ cognatꝰ nõ põt ducere.

Julius papa.

Rõ. dõz q̃ reuera sic ex̃ posse dicẽ decretal illa. licz hõs q̃ cõsenserit de ꝑsenti ad religionẽ ꝓuolare. et alteri lz nubere. nec ẽ credẽdũ q̃ mgr̃ velit oppositũ dicere. Aliꝫ em̃ iuri canonico et rõni ꝓtrer. nec i ꝓte ista ei ꝓsentiendũ cẽt. Ut̃ distinguũt iurisperiti mrimoniũ fm triplicẽ differẽtiã. Quoddã em̃ inciatũ. q̃ddaz ratũ. q̃ddã ꝓsumatũ. Mrimoniũ initiaꝫ

c Ubi ẽ pollicitatio ꝓtrahẽdi mri/ d auctates q̃bus asserit̃ q̃ ꝑsens mrimoniũ facit. ita ꝛtelligi volũt vt ꝑsensus vl pactio ꝓiugal nõ aũ coitũ faciat mrimoniũ. ꝑ i coitu. Sic em̃ ỏfloratio vg̃ gratis ñ fac̃ mrimoniũ nisi ꝓcedat pactio ꝓiugal. ita nec pactio cõiugalis aũc̃ assit copla carnal. Ex pactõne q̃ cõiugali spõsi et spõse fiũt asi coitũ. In coitu vo efficiunt̃ ꝓiuges facit em̃ pactõ cõiugalis vt q̃ prius erat sponsa. in coitu fiat coniunx.

Determinat obiectões in contrarium. i

Ibis ita rñdem. Fit aliqñ despõsatio vbi ẽ ꝓmissio viri et mulieris ỏ ꝓtrahẽdo mrimõio nõ ẽ ãt ibi ꝑsensus de ꝑsenti. et ẽ ỏ spõsatio hũs ꝑsẽũ de ꝑsenti. i. pactõez ꝓiugalẽ. q̃ sola facꝫ ꝓiugiũ In illa q̃ despõsatõe vbi ẽ pollicitatõ ꝓtrahẽdi mrim. spõsi tñ et spõse fiũt nõ ꝓiuges. et talib spõsis lz sine cõi ꝑsensu ꝓtinẽtia ꝑsenti et monasteriũ eligẽ. In ea xo ỏspõsatõe vbi ẽ ꝑsensus de ꝑsenti ꝓiugiũ ꝓtrahit̃. et ab illa despõsatiõis ꝓia fide veri ꝓiuges appellant̃. Scõz hãc distinctiõez despõsatõis. despõsis varie loquunt̃ doctoꝛes.

Quõ accipiaꝫ sponsa i supza dictis capitulis k

Aliqñ em̃ spõsas vocãt q̃ talez hũerũt despõsatõez vbi fuit pactio ꝓiugal ỏ ꝑsenti. et ille vere cõiuges fiũt. Ut̃ Greg. Si q̃s vxorẽ despõsauerit vl subarrauerit. quã postmodũ ꝓueniente die mortis ei. nequerit eaz ducẽ in vxorẽ. tũ nulli de ꝓsanguinitate ei lz accipe eã in ꝓiugio. et sii euentũ fuerit factũ. sepeꝫ oino. Itẽ Juli. pa. Si q̃s despon sauerit vxorẽ et subarrauerit. ỏspõsatõe de futuro ratificaꝫ i ꝓsensu de ꝑsenti. ꝓsumaꝫ i copla carnali. et iõ ꝓmisse auctes intelligi ꝑsentẽ ñ solũ despõsa. verũ etiã de coniuge. Aliq̃ tñ auctes q̃ sequunt̃ ꝛtelligũt ỏ ea q̃ pure ẽ spõsa. et ꝓpt̃ hꝫ distinguit mgr̃ duplicẽ modum despõsadi. Sũt tñ et alij modi q̃ infra patebunt

Gregoꝛ

Mathꝫ

Qualit̃ accipiaꝫ in his et aliis capiis spõsa. l

Hec etiã spõsa ẽ q̃ sic viro ỏspõsata ẽ vt ñ inf cesserit ꝑsentẽ ỏ ꝑsenti. et spõsio futuri. Scõz quẽ modũ illõ decretũ ꝛtelligiꝫ. Si q̃s spõsaz filij oppserit et pꝰ filiꝰ ei eã duxerit. ꝑ pꝰ ea ñ hãt vxorẽ nec mlr viz. Filiꝰ q̃ ꝑis facin ignorant aliã ducat Si ꝓiuꝛ illa fuissz. qõ vtiq; sozet. si i spõsalib pactio ꝓiugal i terc essissz. ñ ꝓmitteret spõso aliã ducere. Ad hec his ãt pẽa nõ nubẽdi ex rigore iligiꝫ vt alij terreant̃. Idẽ ex eodẽ. Quidã desponsauit vxorẽ et dotauit. et cũ ea coire nõ potuit quaz clauclo frat̃ ei corripit et q̃uidã reddidit. decretũ ẽ vt q̃uis nupta nõ potuerit eẽ legittimo viro. despõsatã tũ fratri frat̃ hr̃e nõ possit. Sz mechus et mecha fornicatõis q̃dez vindictã sustinent. licita xo eis ꝓiugia si negent̃. De illa despõsatõe hꝫ ꝛtelligi dz vbi nõ fuit ꝑsensus ꝓiugal de ꝑsenti. alioq̃n nõ liceret eis alia sortiri ꝓiugia. Secundũ hꝫ etiã illõ ꝛtelligi dz Statutũ ẽ a sacro cõuetu vt si q̃s spõsaz alteri rapuerit. publica penitẽtia mulctet̃. et sine spe ꝓiugij maneat. et si ipe eidẽ crimini ꝑsentiẽs nõ fuerit. licẽtia nubẽdi alteri nõ neget̃. Apparet hãc fuisse despõsatã sine pactõe ꝓiugali de ꝑsenti. et iõ nõ fuisse ꝓiugez. cui viuẽte spõso alteri nubẽdi licẽtia nõ negat̃ Sũt em̃ q̃daz nuptialia pacta de futuro ex q̃b spõsi et spõse vocãt̃. nec ex ide ꝓiuges sũt. Et ẽ pactõ q̃daz ꝓiugal de ꝑsenti q̃ spõsuz et spõsa etiã ꝓiuges facit. et vtraq; pactio despõsatio vl spõsalia iter dũ dicũt̃. ꝑpe tamẽ sponsalia dicunt̃ quedaz solẽnia pacta nuptialia.

Exẽ cõcilio tiburiensi.

Exẽ cõcilio toletano.

Quare nõ statim tradant̃ spõse. m

De nuptialib pactis vbi ẽ tñ spõsio futuri. Et

Augusti. Aug. Institutū ē vt iā pacte spōse ñ statim tradant ne vilē habeat marit⁹ datā quā suspirauit sponsus dilatam.

¶ Que spōsa sit vidua mortuo spōso. & q̄ ñ. n

Et ē sciēdū q̄ illa spōsa q̄ tm̄ i fuko ē pacta mortuo spōso. ñ remanet vidua q̄ nō fuerat vir eius vñ si ḡs eā duxerit. ad sacros ordies pscēdere ñ phibeť. q̄ nō duxit viduā. Vidue eñ maritus eque sicut bigam⁹ sacerdos fieri phibeť. Ex tali aūt copula null⁹ arceť a sacris ordinib⁹.

¶ Qui alteri⁹ sponsam eo mortuo ducit ad sacros ordines accedere pōt. o

Pelagi⁹ papa. 7 f ¶ Cui copulat⁹ i uiugiū vitericus ad sacros ordies ñ accederz cū viduā durerit. Videť male dicere. q̄ talē nō diuidit carnē suā. nec vxor diuisit. ḡ in nllo videť piudicare sacro. ¶ Itē talē mulier si ingrediať religionē pfecrať vt ꝫgo. si g⁹ mulieri nullū piudiciū generať. videť q̄ nec viro. Cōtrariū aūt videť dici in lra. ℟. g⁹. dōz q̄ illō q̄ dicit mḡr & pelagi⁹ fuit de rigore iurs. nō ꝓpter obstaculū q̄ fuit ex pte sacri directe Vñ fm nouā iura hodie ñ teneť eo q̄ neuť sit. & vxorez habuit ꝯginez. q̄ attēdit i pfectione sacri Et si tu obijcias mihi ō eo q̄ ꝯtraxit cū aliq̄ ꝯgie & mri monīū ꝯsūmauit. & p⁹ ꝯtraxit cū alia quā tm̄ ñ cognouit. q̄ bigam⁹ iudicať. dōz q̄ ℔ nō ē ꝓpter defectū sacri. sz q̄ p sumť ꝯtra ipz de incōtinētia. sic dyacon⁹ q̄ ꝯtraxit cū scōa in dyaconatu. & intelligē ꝯtraxit de facto. q̄z ō iure nō pt. vt hēť. xxviij. dis. cū ope subsecuto puntať tanq̄ bigamus. cū tamē scōm nō fuerit mrimoniū.

Secundū hoc intelligēduz q̄ō ait Pelagius papa. de illo qui mortuo sponso eius sponsam duci in vxorē. Mihil ē inq̄t q̄ntū ad hūc articulū attiet q̄ō ei obuiet de canonicis istitutis. q̄n ad sacros ordies ꝓmoueri valeat Si vo talis spōsa fuisz inť quaz & spōsā ei⁹ ꝓsensus de pñti itercessisz. eo mortuo vidua ramā sisset. f cui copulat⁹ in ꝯiugiū vt f teri⁹ ad sacros ordies ñ accederet cū viduā duxerit. Non est ḡ ambigēdū q̄n solus de pñti cōsensus ꝯiugiū efficiat. & exideveri coniuges apellenť. Ideo post talē ꝓsensum si q̄s alij se copulauerit. etiaz si carnis commixtio illic sequať. ad priorem copulam reuocandus est.

℣ Ad itelligētiā pñtis distinctōis fm tria q̄ determiat magr. tria pncipaliť q̄runť. Primo querit de mrimoniō q̄ditate. Sēdo de causalitate. Tertio de isolubilitate. Circa pmū querunť duo. Primo q̄riť q̄d sit ꝯiugiū genere sue re. Scōo q̄d sit nōie ¶ Questio. j. a

Utrū mrimoniū sit maris & femie ꝯiūctio. & q̄ sic videtur ꝙ rōnē quā ponit mgr in lra. mrimoniū inq̄t ē mars & femine ꝯiūctio. Et q̄ ita sit oñdit ratiōe. Solo viro existēte nō est mrimoniū. sil'r sola muliere existente nō ē mrimoniū. g⁹ mrimoniū ē in similitate & i ꝯiūctiōe vni⁹ ad alterū. ¶ Itē nihil absolutū ē vnū. in duob⁹ subiecz sz mrimoniū vnū est i viro & in femia. g⁹ nō dicit q̄d absolutū sz relatū. sz illō q̄ cunq̄ sit cū nō sit disparitas sz ꝓformitas. nō ē diuīctio sz ꝯiūctio. sz illud ad q̄ō cōsequūť ista tria bona. s. fides. ples. & sacrm ē recte mrimoniū. h aūt est. ꝯiūctio maris & femine vbi ē fides insignite. ples ifecunditate & signia in isolubilitate. ḡ & Cōtra mltiplicato supioi ēcntiali mltiplicať i ferio. g⁹ si mrimoniū ē ꝯiūctio. q̄tiens vir & vxor ꝯiūgunť. toties mrimoniū ꝯtrahiť. & iterū inť eundē viruz & eandē mulierē erūt plura mrimōia. q̄ō si falsū ē. g⁹ &c. ¶ Itē nullū sacrm iterať sup eandē materiā. g⁹ si mrimoniū ē ꝯiūctio cū mulere. erit semel ꝯiungiť. nō dz ap⁹ ꝯiūgi cū eadē. Sz ℔ est falsū & incōueniēs. g⁹ &c. ¶ Itē oē sacrm ē signū sensibile. sz nulla relatio ē signū. ꝯiūctio aūt mars & femie est relatio. g⁹ ꝯiūctio talis nō ē signū ergo nec sacrm. g⁹ a simplici cōuersa. nullū sacrm ē ꝯiūctio. g⁹ nec mrimoniū. ¶ Itē si mrimoniū ē cōiunctio. aut g⁹ corpoz. aut aioz. Nō aioz q̄ tūc mrimoniū cēt in pria. Nō corpoz. q̄ tūc inť mariā & ioseph nō fuisz cōiugū. ¶ Itē siue sit cōūctio corpoz fm cōmixtiōz siue aioz fm cōsensū. cōtingit talē cōiunctōez remoueri p odū. g⁹ & mrimoniū soluī & destruī. Sz ℔ factū est

8 vt iā parebit. g⁹ mrimoniū nō ē cōūctio. ℟. ꝯ. dōz. q̄ mrimoniū fm gen⁹ remotū est signū. specificatio aūt vl descēsus ad gen⁹ inferi⁹ accipiť fm cōpatiōez ad significatū. vñ cū ℔ sigtum in hoc sacro sit cōiunctio xpi et ecclie. & ꝯiūctio nō pt melꝰ sigficari. q̄ p ꝯiunctiōz recē baptismi ablutio p ablutiōz aq̄ exteriorē iō sic baptis mi dz ablutio. sic mrimoniū dz ēcntialiť & fm gen⁹ suuz ꝯiūctio. Et nō q̄ sic i abluōe baptismi ē aliq̄d pmanēs sic ipssio caracterz iterior. & aliq̄ō trāsiēs vt lotio exteri or. & vtrūq̄ dr baptism⁹. sic i mrimōio ē aliq̄d pmanēs & ℔ ē vinclm p q̄ō ligať vir & mlier q̄tūcūq̄ exteri⁹ separenť. & aliq̄d trāsiēs sic ꝯiūctio pmo mō fcā p ꝙbū exteri⁹. vl p exteriorē actū. & vtraq̄ dr mrimoniū. & vtraq̄ ē ꝯiūctio. & iō recte mrimoniū ꝯiūctio dr & sic rōcs pme oñdūt. Ad illō q̄ obi q̄ mltoties ꝯiūgiť. dōm q̄ q̄dā ꝯiūctio dr vinculū. q̄dā faťvinclm. q̄dā ē vs⁹ vicli dico ḡ q̄ pma & scōa q̄ respiciūt sbam mrimōij ñ iterať sz solū tertia. & ad mltiplicatōez illi⁹ ñ secť mltiplicatō mrimōij. q̄m ñ ē gen⁹ i cēndo. sz act⁹ i vtēdo. siue vsus i agēdo. Et ex ℔ p3 sequēs. q̄ ñ ē iteratio sacri. & sic frequenť māducare corp⁹ xpi ñ dic sacrī iteratōez sz vsuz. sic i ꝓposito itelligēdū. licet nō sit sil'e oino. q̄ q̄ō semel māducatū ē itez māducari ñ pt. Sz ℔ mlier q̄ sel cognita ē itez cōgnosci pt. Ad illō q̄ obz q̄ oē sacrm ē signum sensibile. dō. q̄ sic sil'itudo corpaľ rēsu pcipiť ñ rōe sui. sz rōe q̄litatū i q̄bz ē assil'atio. q̄ sēs⁹ ꝓpriē dū. ēi ꝓposito. q̄ ex quis ꝯiūctio fm se ñ sit pceptibil' vt ē relatio. tm̄ rōe coz q̄ ꝯiūgiť vt viri & mlier. & rōe signi i q̄ō vl p q̄ō ꝯiūgiť. Ad illō q̄ q̄riť vtz sit corpoz an aioz. dō. q̄ i corpib⁹ aioz. q̄z ꝯiūctō rōe vtertū. & hūtū sex⁹ distinctos. illa aūt ꝯiūctio q̄ respicit torū ꝯiūctū & est mrimōū ēcntialiť. ñ ē affectio aioz. vl approximatio corpoz. sz q̄ddā vinclm obligatoriū q̄ō ñ gunť sine affectu si i corpe sepenť. Et p ℔ p3 rñ⁹ ad ylti. ¶ Que⁹. ij. b Quid sit mrimōū noīe. & q̄ mrimōū dēat ℔ vinclm appellari oñdit p⁹ p iura can. & ciui. q̄ sic appellāt. & mḡr sic i lra appellat. & mltiplex ad ℔ pt adduci auctas. vñ aug. ꝯra faustū. mrimōiū ad ℔ dcm ē q̄ ñ. ob aliō dēat fcia nubē nisi ad ℔ vt mr fiat Itē rōe vi. q̄ i alijs sacris ōnoiatio fit a matia l'a matiali pncipio. sic p3 q̄ baptism⁹ lauacrū dr ab aq̄ lauāte mag⁹ q̄ a ꝙbo. sz i hac cōūctōe mar & fēe fcia ē p modū materie. ḡ vi q̄ p illam dēat ēnoiatio fieri. Itē q̄n relatio vl ꝓpatō ē inť extrema aliq̄. si recte ōnoiať. ab eo dz ōnoiari i q̄ maioz ē dependētia. Sz mlr mag⁹ idiget viro ꝯiūgi q̄ ecōuerso. ḡ rlis ꝯiūctō potiꝰ dz ōnoiari a mliere q̄ a viro. Itē relatio eq̄pārtie potissime ei appropriať i q̄ ē. ꝯsūmatō illi⁹. sic eq̄litas & sil'itudo filio approprať. p eo q̄ dar p̄ intelligē principiū a q̄. pīs aūt vnitas approprať. ḡ si vir p⁹ creať ē vnic⁹ & p⁹ mlr fcā vt ei ꝯiūgēť i adiutoriū. & ℔ p mrimōiū. ḡ ℔

vinculū debz appellari mr̃imoniū. Cōtra. in oĩb⁹ denoiatio dz fieri a digniori. sed in cōiunctiōe carnali siue mr̃imoniali digni⁹ extremū est vir q̃z mulier. qm̃ caput mulieris est vir. ergo ꝛc. Itē q̃ro fm q gen⁹ cause sit ista denoiatio. Si fm gen⁹ cause finalis. sed mulier p̃pter virū facta est. nō vir ꝓpter mulierē. ergo pot⁹ debz denoiari a patre. Si fm genus cause efficiētis. sed efficiens est actiuū p̃incipiū. ꝛ p̃incipiū actiuū in cōiunctione maris ꝛ femie est vir. ergo potius dz denoiari a viro. Si fm cām materialē. sed nō vir ex muliere. sed mulier ex costa viri. Si fm causam formalē. cū magis teneat rōnez forme vir. sicut dicit p̃bus. q materia appetit formā sicut femia virū. videt q a viro debeat denoiari

Itē cōiunctio maris ꝛ femie est relatio equipantie. sz relatio talis respicit vtrūq extremū eq̃liter. ꝛ talis relatio nō magis denoiat ab vno q̃z ab altero. ergo non magis a matre q̃z a p̃re. Itez denoiatio rei nō dz fieri ab eo qđ accidit ꝛ abesse pot. sed vinculo tali siue sacro frequēter deest p̃oles. ergo ꝛ maternitas. ergo cū falso talis mulier dicat mater. falso tale vinculū dr̃ mr̃imoniū.

13 R⁹. dom̃ q aliq̃ volūt dicere q illud vinculū siue cōiunctio nec denoiat a patre nec a matre. sed cū sit vinculum vnū denoiat ab vtroq̃z inq̃tū vniūtur. Et qm̃ pat ꝛ mater siue vir ꝛ mulier vniūtur vt sit vna materia p̃lis. idco hoc sacr̃m mr̃imoniū appellat nō a matre. sed a materia. ꝛ a monos qđ est vnū. inde matrimoniuz q̃si vna materia. Sed sz illud videat p̃babiliter dici. tñ ē cōtra Jsido. in. ix. lib. ethymol. vbi dicit q mr̃imoniū dicitur a matre. vñ matrona dr̃ que iaz nupsit. ꝛ ē dicta matrona q̃si mat nati. Unde sicut ibi colligit hoc sacramētū appellat cōiugiū. appellat ꝛ nuptie. appellat et mr̃imoniū. Hanc triplicē denoiatiōem bz fm triplicē cōparatiōez siue cōsideratiōem. Potest em̃ cōsiderari fm illud qđ est. ꝛ sic dr̃ cōiugiū. q mutuū vinculum ꝛ mutua potestas. ꝛ hoc dicit Jsido. ix. ethymo. Aut fm signū in quo apparet. ꝛ sic dr̃ nuptie. q̃si a nubib⁹. q nubētes opiri volebāt. ꝛ coz capita velabant. vñ ꝛ nomē trāslatū est. Aut fm fructū ad quē pducit. ꝛ qm̃ pducit ad bonum plis. idco mr̃imoniū appellat. Magis aūt bonuz plis p matris nomē dat intelligi. q mlier ꝓpter procreatiōne liberoz facta est in adiutoriū viri. Et q in procreatione plis magis incūbit sibi labor. inde est q mr̃imoniuz q̃tuor bz ethymologias fm nomē matris. Uno em̃ mō dr̃ mr̃imoniū q matris monos. i. lex. q vt dicit Aug⁹. cōtra faust. ad hoc dz femia nubere ꝛc. Secūdo mō q̃a matrē monet vt seruat fedus cōtra luxuriam. Cōtra qđ dr̃ Prouer. ij. Relict̃ ducez pubertatis ꝛ pacti. Tertio mō q matrē in vita defendit. tū p virū. tuz p plē. q mulier audiget defensore. Jsa. j. defendite viduā. Quarto mr̃imoniū dr̃ matris munū. i. matris officiū. p eo q p̃lis enutritio ꝛ acq̃sitio maxime spectat ad mulierē in concipiēdo. in portādo. in pariēdo. in nutriēdo. in cōparādo. vnde sicut possessio dr̃ patrimoniū q pat na sollicitudine acquirit̃ sic plis acquisitio matrimoniū est. hec

16 est potissima inter oēs ethymologias. Ad illud ergo qđ obj̃cit q a digniori dz fieri denoiatio. dom̃ q denominatio est a fructu ventris. ꝛ ita a digniori. Sz nō fit denoiatio a muliere fm q mulier. sed fm q mat. et p̃ patz seq̃la quo genere cause sumit̃. q a causa finali. a q̃

17 maxime debēt sacra denoiari. Ad illud qđ de relatione equipantie. dom̃ q vinculū in se cōsideratū eq̃liter respicit vtrūq extremū. sz relative ad effectum nō. ꝛ hic

18 fit denoiatio p̃ ꝓpatōez ad effectū. Ad illd qđ obj̃citur q nō sq̃ht̃ plē. dom̃ q nō fit denoiatio ab cuētu. sz ab intentiōe ꝓpter quā p̃incipal'r institutū fuit sacrameū ideo ibi nō est falsitas nec vnitas.

Consequēter querit̃ de secūdo articulo. s. de causalitate mr̃imonij. Et circa hoc duo querūtur. Primo querit̃ vtrū cōsensus sit causa mr̃imonij. Secūdo querit̃ vtrū solus cōsensus vocalis faciat matrimoniū.

Questio. j. c

Q̃ cōsensus sit causa mr̃imonij q̃tum ad primū genus cause ostendit̃ p Ambr. qui dicit q mr̃imoniū non facit coitus sed volūtas. Itē Ambro. nō defloratio virginitatis facit cōiugiū. sz pactio cōiugalis. Itē exemplo pbatur. q inter Mariā ꝛ Joseph fuit mr̃imoniū. et tñ nō intervenit nisi cōsensus. Itē rōne pbat̃ q maiorus libertatis est pactio cōiugalis q̃z seruituris. sz solo ꝯsensu põt fieri alteri⁹ alios facit se seruū. ergo solo cōsensu põt fieri alteri⁹ cōiunx. Cōtra. nihil est causa efficies sui ipius. sz matrimoniū nō est aliud q̃z cōsensus. q ille est signū cōiunctōis xpi ꝛ ecclesie. ergo cōsensus nō est causa efficiens mr̃imonij. Itē si ꝓpositū est causa ꝓpositi. ꝛ oppositū oppositi. ergo si cōsensus est causa mr̃imoniū ꝯstituens dissensus ē destruēs. sed mr̃imoniū nō destruit̃ p dissensū hoim. q̃ nec p ꝯsensū ꝯstituit̃. Itē multiplicata cā multiplicat effectū. ergo si ꝯsens⁹ ē cā. ꝛ duo sūt ꝯsēsus. ergo vtq duo sūt mr̃imōia inē virū ꝛ mulierē. sz nō sūt duo mr̃imōia. ergo ꝛc. Itē si duo cōsensus faciūt mr̃imoniū necesse ē vniri. sz tūc vniunt qñ sūt idē. sed mr̃imōio nō vniunt in vnū. q ꝯsens⁹ viri ē in mlierē. cōsens⁹ mlieris i viz. ergo diuersi. ñ ergo ꝛc. R⁹. dom̃ q sicut baptism⁹ dupl'r dicit. Uno mō put ꝯpr̃ēdit exteriorē ablutōez ꝛ interiorē caracteris impssionez. Alio mō p interiori caractere. sic mr̃imoniū vno mō ꝯpr̃ēdit vinculū ꝛ exteri⁹ signū. ꝛ mr̃imoniū ē ꝯsens⁹ exp̃ssus. nō ei⁹ effect⁹. Alio mō put stat p vinculo interiori. Unit⁹ aūt vinculū bz cāz p̃mā ꝛ bz cāz p̃mā. Prima ē diuīa institutio. p̃ia est hūana actio. q ē inconueniēcia ꝯsēsuū duoꝝ sexuū maris ꝛ femie. Et tō dico q ꝯsens⁹ ē cā mr̃imoniū. sz nō tota. imo cū institutōe diuīa. Cōsens⁹ aūt nō alteri⁹. sed vtriusq̃z pone. Et p̃ pz p̃mū argumētū. Ad illd qđ obj̃cit q si oppositū ē cā oppositi ꝛc. dom̃ q ē cā efficiens ꝛ ꝯseruās. ꝛ cā efficies solū nō ꝯseruās. sic pz. q sol ē cā lumis primo mō. cultell⁹ cā vulneris sēdo mō. sic mr̃imoniū bz cāz efficiēte ꝯsensū. sz nō ꝯseruāte. Est ergo cōsens⁹ cā vt mr̃imoniū fiat. nō vt ꝑmaneat. Silr oppositum dissēsus nō ē cā dissoluēs factū. sz ipediēs ne fiat.

Ad illd qđ obj̃cit q ñ vniūt. dz q ē vniri ꝛ obiecto ꝛ i subiecto. ꝛ ēuiri i effectu. Dico ergo q q̃uis duo ꝯsēsus nō vniāt i subiecto nec i obiecto. vniunt tñ i effectu q̃ ꝯsurgit ex illo mutuo ꝯsēsu dū dr̃. hec vult i viz. vult ee ei⁹ vxor. et dū ille hāc i vxorē ducit efficit vir ei⁹. Et si tu obj̃cias q ñ vniūt i effectu nisi ēt vniāt ē obiecto. dico q vniunt i effectu secūdario ꝛ in obiecto.

Questio. ij. d

Utrū ad cōtrahendū matrimoniū sufficiat cōsensus vocalis absq̃ mētali. Et q sic videt primo per illud qđ dicit magister. si verbis explicant qđ tamē corde non volunt. obligatio illa verboruz quibus consentiūt. accipiote in meum. matrimoniū facit. Item hoc ostendit ratione in simili. saltez i iuramento. quia quacūq̃z arteverborum quis iuret in ea significatōe deus accipit in cuia ille accipit cui iura. sic dicit Jsido. ergo i mr̃imonio silr videtur q deus accipiat in illa intentōne in qua accipit cōiunx. ergo si cōiunx credit per verba illa ipsum vere

cõsentire. talis ꝺsensus facit mr̃imoniũ. ꝛ sic rẽ. ¶ Itẽ ecclesia iudicat matrimoniũ esse qñcũqꝫ aliqs cõtrahit cũ aliq̃ p verba de pñti in publico. ꝛ si dicat se nõ intendisse. nihilomꝰ sentẽtiat ipm debere reddere qđ exigit ius mr̃imoniũ. ergo si eccl'ia recte iudicat ꝛ nõ credit illi. ꝛ credendũ sit hoi ferẽti testimoniũ cõtra se sine ꝺsensu exteriozi ẽ mr̃imoniũ. ¶ Itẽ hoc p regula in canõe habet q fraus ꝛ dolꝰ nemi debẽt p̃ocinari. si ergo iste dolose agit. in ꝺsentiẽdo ꝺre nõ corde. nõ debet sibi dolꝰ ex suffragari. ergo ita obligat sicut si corde et ore cõsentiret. Itẽ hoc videt rõne deducẽte ad inc̃oueniẽs. Si eĩ req̃rit interiozi cõsensus. cũ nemo de illo sit certꝰ nec eẽ possit. nemo scit verũ mr̃imoniũ cõtraxit. ergo quotiẽscũqꝫ debitũ petit vel reddit discrimini se cõmittit. ¶ Itẽ esto q ꝗs cõtrahat cũ duab9 p verba de p̃senti. p̃mo cum vna ꝛ postea cũ alia. ꝛ nesciat q istaꝝ interꝰ ꝺsenserit. ergo nescit q̃ sit vroꝛ eius vera. sed tenet vroꝛi vere debitũ reddere. ergo videt talis ꝓplexꝰ esse. ¶ Cõtra. Innocẽtius in q̃dã decretali de sponsal. lib. iiij. rñdens cuidã casui i hac materia vbi defuit interior cõsensus. ꝛ vir mutauit sibi nomẽ. dicit q nõ ẽ matrimoniũ. Et rõ quã assignat in fine his verbis cõtinet. q. dolus affuit. ꝛ defuit oino cõsensus. sine quo nequeũt cetera fedus ꝓficere ꝺiugale. ¶ Itẽ in alia decretali prima añ illã dicit. Pueri añnos legitimos p verba sola nõ cõtrahũt. cuꝫ intelligant minime cõsentire. ¶ Itẽ hoc rõne videt. q. in alijs sacramẽtis sicut i baptismo ad hoc q sit sacr̃m necessario requiritur intentio dispẽsantis. sicut supra ostensuꝫ est in baptismo in his qui ioculariter baptizant. imo multo fortioꝛi ratione in matrimonio. cum ad hoc sacramẽtum requirat cõsensus maxime libertatis. ¶ Itez quãdocũqꝫ in sacro deficit illud qđ tenet rõez medij inẽ rez ꝛ signũ nihil factũ ẽ. vtputa si i baptismo nõ imp̃mat character. in eucharistia nõ fiat vez corꝰ xp̃i. sz i hoc sacro locuꝫ medũ tenet cõsensus aiozis. ergo qñ ille deficit irritũ est mr̃imoniũ. ¶ Itẽ qñcũqꝫ aliqđ cõstat ex aliq̃ tãqꝫ formali. ꝛ ex aliquo tanqꝫ materiali. qđcunqꝫ deficiat. ꝛ ipm deficit. sz sacr̃m mr̃imonij est tale. ergo cũ solus cõsensus aiozis sit dispositio. ꝛ forma verboꝝ sit cõplemẽ-
22 tum. qđcũqꝫ deficiat nõ erit sacr̃m. ergo rẽ. ¶ Rꝰ. dom q est loqui de mr̃imonio dupl'r. Aut in foro eccl'ie. aut in foro cõscientie fm duplex foꝛ. s. iudiciale ꝛ penitẽtiale. ꝛ fm hoc est dupl'r iudicare. Quia i foro iudiciali iudicat fm allegata. In foro penitẽtiali fm veritatẽ ꝛ cõscientiã. Si ergo in foro pñali loq̃mur. q. hoc est iudiciũ fm veritatẽ ꝛ in cõspectu dei. dicendũ q sicut dicũt doctoꝛes nostri. nec est mr̃imoniũ. nec mr̃imoniũ iudicãdũ. Et cũ sit multiplex ratio. hec tñ ẽ ꝓpua. In oĩb9 sacramẽtis requirit intẽtio volũtaria faciendi qđ facit ecclesia. q ergo talis fm veritatez nõ intẽdebat cõtrahere mr̃imoniũ nõ fuit sacr̃m. Si aũt loq̃mur in foro iudiciali vbi fm allegata oportz iudicari. si ꝓbari põt cõsensꝰ p verba exteriozia in q̃bus nõ apparuit euidẽs dolꝰ mr̃imoniũ iudicat. sz tñ ecclesia decipit. Si ꝛo est deceptio cõtra iusticiã. nõ est ibi ignoratia iuris sz facti. Ergo si sit cõsensus exterioꝛ sine interiozi non est mr̃imoniũ fm veritatẽ. nec fm diuinũ iudiciũ. nec fm ꝺsciẽtie foꝛ. q̃ eĩ videat ꝛ iudicet fm iudiciũ eccl'iasticũ. ¶ Ad il-
23 lud qđ primo obijcit de magistro patet responsio. quoniam loquitur fm foruꝫ eccl'iasticũ. ¶ Ad illud quod
24 p̃mo obijcit de iuramento. similiter põt dici q fm iudiciũ eccl'iasticũ obligat. si tñ dicat obligari fm deũ ꝫ est ꝓpter hoc q deus talẽ reputat dignũ pena piurij. sicut ꝛ illũ qui iuramentũ non implet. ꝛ ꝓpter suam fruadez.

¶ Ad illud qđ obijcit de iudicio ecclesie. dom q eccl'ia 25
fallitur. ꝛ ꝗuis cõtingat ipam seduci a veritate rei. non tñ recedit a veritate iusticie. quia debet iudicare fm allegata. Et si tu obijcias mihi q in foro iudiciali cõtra seipm allegat. ꝛ vnicuiqꝫ credenduz ẽ ferẽti testimoniũ cõtra se. dicendũ q quia ecclesia habet testimoniũ in ꝺtra riũ. ꝛ quia etiã tale testimoniũ est in p̃iudiciuꝫ certitudinis. est in p̃iudiciũ causę mr̃imonialis. q̃ maxime fauorabilis est. ideo tale nõ auditur. tamẽ in foro penitẽtie si ue cõscientie credit homi cõfitenti suam turpitudinẽ. q nihil ibi dicendũ est nisi turpitudo. ¶ Ad illud qđ obij- 26
citur q fraus non debet alicui patrocinari. dom q duo sunt ibi. sz verbi dolositas siue falsitas. ꝛ vera carentia sensus. Verbi dolositas nõ patrocinat. imo obest in oĩ foro. siue iudiciali siue penitẽtiali. ꝺa vtrobiqꝫ vel punit̃ vel pro punito reputatur. Sed vera carẽtia hec est que suffragat in cõspectu dei vt verũ mr̃imoniũ non sit. ¶ Ad illud qđ nemo scit vtrũ nemo interius cõsentiat dicendũ q quia de quolibet p̃sumendũ est bonuz. 27
nisi manifestꝰ dolus appareat. de quolibet p̃sumenduz est q corde cõsentiat si ore exp̃mat. nec est aliud credẽdũ. ꝛ si non sit ita ignoratia facta in altera ꝓsona que ignorat. coitus excusat. sicut Jacob excusat in hoc q cognouit Lyam. q credebat cognoscere suaz. Nec cõmittit se discrimini nec perpetitari. Quia entꝫ prima credi debet cõsensisse. ideo ei adherendũ est ꝛ debitũ reddendũ. et sic patet totum.

Consequẽter q̃ritum ad tertiũ articuluz queritur de insolubilitate mr̃imonij. Et de hoc duo que rũtur. Primo queritꝝ de insolubilitate q̃tum ad matrimoniũ cõsummatũ. Secundo q̃tum ad matrimonium ratum.

¶ Questio. j.

Qꝛ tale matrimoniũ sit insolubile ostenditꝝ per verbuz dñi Math. xix. quos deus cõiunxit homo nõ sepet. Ergo tales q a deo sunt cõiuncti suut insepabiles. quia deus nullos separat. ¶ Item quecũqꝫ sunt sepabilia plura sunt. sed dñs dicit q vir ꝛ mulier nõ sunt duo. sz vna caro. ergo nõ sunt sepabiles. ¶ Item hoc ip̃m ostenditꝝ per diffinitionẽ matrimonij quã ponit magister in lra. in diuiduã vite cõsuetudinẽ retinẽs. ¶ Itez hoc matrimonium est signũ vnionis christi ꝛ ecclesie fm cõformitatẽ nature. sed illa vnio est insepabilis. ergo rẽ. ¶ Contra oĩe iterabile est dissolubile. sed matrimoniũ est iterabile. quia possunt esse secũde nuptie. ergo est dissolubile. ¶ Itẽ omne sacramentũ perpetuũ imp̃mit signaculum in subiecto ꝓpetuo. sed matrimoniuꝫ nihil imp̃mit in animã. ergo rẽ. ¶ Item oĩs effectus cuiꝰ causa est dissolubilis. ipe est dissolubilis. sed causa matrimonij est mutuus cõsensus. ꝛ ille est dissolubilis. ergo rẽ. Prima ꝓ patet p illud Ebryk. q eisdẽ causis quibꝰ vnũquodqꝫ cõstruitur. per easdẽ destruitꝝ. ¶ Itẽ vir tenet vroꝛi ervinculo matrimonij reddere debitu. sed ex mutuo cõsensu possunt se perpetuo absoluere. ergo si liter ex mutuo cõsensu matrimoniũ diuidere. Similit̃ ex lege matrimonij renẽtur insimul cohabitare. et possunt diuersas religiones ex cõmuni cõsensu intrare. ergo rẽ. ¶ Rꝰ. dicen- 28
dum q matrimoniũ est insolubile extremis manẽtibus sed ipis corruptis vel eoꝝ altero soluit. quia nõ manet ligatio nisi etiã maneãt que ligãtur. Extrema autẽ sunt destructiua. quia sunt extrema ratiõe seruũ non animorum. Et quia seruꝰ resp̃icit dispositõem a ꝓte corpis et ita vitã corꝓalẽ. dico q recte matrimoniuꝫ dicit vin-

culum insolubile. sed nō perpetuū. Et per hoc pz respō sio ad duo prima. obijcit cm̄ ac si vinculū esset ꝓpetuū. Ratio aut̄ huius insolubilitatis dispositiue venit ab eius significatōe. quia significat vnionem indissolubilem scilicet christi z ecclesie fm cōformitatē nature. sed effectiue venit ab institutōne. quia sic deus instituit vt amplius non soluātur dum viuūt. Et per hoc patet rō sio ad illud de cōsensu. quia nō est tota causa matrimonij. Unde si esset tota causa bene obijceret. sed vlterius est ibi diuina institutio. Uerūtamen illud non bene soluit pro eo q si due cause cōcurrunt ad eundē effectū altera destructa non manet effectus. z ideo si ad matrimoniū cum institutiōe diuina cōcurrit cōsensus. videt zc. Dicendū ergo q est introducens tm̄. z introducens. z cōseruās. Quādo ergo dicit q si destruitur causa z effectus. verū est de cōseruante. non autem est verum de introducēte tm̄. Consensus vinculū illud introducit nō cōseruat. z ideo ipo desinēte non desinet. z ideo patet illud. Ad illud qđ obijcitur de redditiōe debiti z cohabitatione. dicendū q illud est in potestate cōiugatorum. quia vterq; habet potestatē super corpus alterius. Et quoniā vterq; potest iuri suo renūciare. inde est q cohabitatio z debiti solutio potest diuidi. non sic vinculum qđ deus instituit. q tenet ratione sacramēti. 29

Questio. ij. f

De insolubilitate illius matrimōij qđ solum est in cōiunctiōe animorū. Et q tale matrimoniū sit insolubile ostenditur. quia determinatum est in iure. q si quis per verba de ꝓsenti cōsentiat in aliquā. z post in aliam cōsentit et carnaliter cognoscit. q ad primam reuocandus est. ergo primū vinculū fuit insolubile. cum nō soluat per matrimoniū cōsummatū. Itē hoc ipm ostendit per diffinitionē matrimonij ꝓdictā. Si tu dicas q ei non cōuenit. obijcitur per Hugo. qui ita diffinit matrimoniū. Matrimoniū est maris et femine legitimus cōsensus individuā vite cōsuetudinē retinens. Itez qđ dominus dixit Matb̄ xix. quos deus cōiunxit homo nō separet. aut intelligit q per cōiunctionem animorū. aut corporum. q animorū videtur. quia illa copula sanctior. ergo si de illa intelligit. videt q quo ad illam sit insepabile. Itē matrimoniū significat q̄tum ad cōiunctiōem animorū cōiunctionem dei z ecclesie. sed ecclesia semel christo desponsata nunq̄ separat nec separabit. ergo nec illud matrimoniū. Itez cum vir cōsentit in mulierē trāsfert potestatez sui corporis in potestatē mulieris. quia tunc ei alligatur. ergo si nō habet potestatē sui corporis nec intrare religionem. nec alij potest se copulare. Cōtra. Piero. dicit q dominus Johannem vocauit de nuptijs. ergo soluit cum ab vxore. sed non solueret. nisi fuisset ligatus vinculo insolubili. ergo zc. Item sacri canones ante cōmixtionē carnalez dant liberam potestatem alteri ingredi religionē. z alteri nubēdi post eius ingressuz. sicut patet per multa que habentur in lia. sed non posset nubere nisi vinculū esset solutum. ergo zc. Item anima nunq̄ in hac vita sic cōiungitur q̄n possit ab eo separari. ergo nec sponsus cōiungitur inseparabiliter spōse ante copulam carnalem. Juxta hoc queritur si statim post ingressum in religionē est solutum tale vinculum. Et q sic videt. quia alioquin mulier damnū sust neret. quia esset alligata z vir non esset alligatus. qđ est inconueniens. quia ad paria iudicatur. Si autem statum soluitur. sed possibile est tm̄ ingredi religionem. ergo potest nubere. esto q vxor alteri nupserit. qđ est contra canones. Propter hoc queritur quādo soluitur. et quare soluitur per vinculū voti non per vinculū matrimonij maioris. Rō. dicendū q insolubilitas cōsequitur matrimoniū non tm̄ consummatū. sed etiam ratum. z ꝓpter hoc etiam ratū est. quia quādam insolubilitatē licet minorem q̄ matrimoniū consummatū habet. habet tamen sibi competentē sicut z illud. Sicut enim vinculū matrimonij cōsummati est insolubile viuentibus extremis vita corporali. nec soluitur in morte corporali. sic nec matrimoniū in quo est cōiunctio mentium animorū potest solui. nisi homo moriatur spūaliter huic mūdo siue operi carnis. z hoc fit intrādo religionē. z emittendo votum castitatis solenne. Extunc enim soluitur tale matrimoniū ex quo spūaliter moritur. et hoc probat per illam decretalem Alexādri de cōuersi. cōiuga. ex parte tua. Concedendū est igit matrimoniū illō cē insolubile suo modo cum sit sacramentū. nec separat ab homie sed a deo. cui solēne votum cōtinentie promittit. Et ex hoc patet obiecta ꝓter vltima dicta. Ad illud qđ obijcitur de trāslatione potestatis. dicendū q potestas corporis nō simpliciter transfert in matrimōio rato. sed sub cōditiōe vtriusq; scilicet statu z vita manēte. Unde dico q si vxor peteret sibi statum debitum nō teneret reddere. nec ecclesia cogeret q statim redderet. sed saltem dat inducias vsq; ad duos menses. vltra qđ tempus tenetur ant mulieri debitū reddere. aut ad vitā aliam se trāsferre. Tunc ergo est vinculū solutū. cum homo ad vitā aliam est irregressibiliter trāslatus. z ideo dicit mortuus. Et exb ꝑ 32 ter illud qđ vltimo queritur. quādo scz soluitur vinculum videlicet quādo ita ligatur vt non possit redire ad seculum. et si vxor instet. necesse habet vnuz sibi de duobus eligere infra duos menses fm canones. Et per hoc patet totum.

Distinctio. xxviij. Inquirit q̄lis sit ille ꝓsensus q̄ est efficiēs mr̄imonij causa: ostendens q nō debet esse defectiuus ex aliquo exteriori.

Hic queri debet vtrum consensus de futuro zc. Supra ostendit magister consensū esse causam matrimonij. hic excludit differentias consensuum non efficientiū matrimoniū. z talis est cōsensus defectiuus. Quoniaz autem cōsensus potest dupliciter deficere. scilicet vel ex aliquo exteriori. vel ex aliquo interiori. vtputa per errorem. vel per coactiōem. ideo hec ꝑs habet duas. In prima agit de consensu defectiuo exterius. In secunda vero interius. infra distin. xxix. oportet autem cōsensum cōiugalem liberum esse a coactione

Prima pars fm triplicem consensum siue fm qđ consensus potest tripliciter cōsiderari. scilicet q̄tum ad tēpus in quo siue ꝓ quo fit. q̄tum ad alienum testimonium coram quo fit. z quātum ad terminuz in quem dirigitur. scōm hoc hec pars tres habz partes. In prima inquirit magister de consensu de futuro iuramento firmato vtrum faciat matrimoniū. In secunda de consensu de testimonio. ibi. Premisse autem sentētie videt obiare zc. In tertia querit in quem rem oporteat consentire ad hoc q contrahat matrimoniū. an in carnalez copulam. an non. z hoc ibi. Hic queritur cum cōsensus de ꝓsenti. Quelibet autem istarum partium duas habet. In prima opponit. In secūda soluit. Partes autez in littera manifesta sunt.

1 a ¶ Ut si quis ꝓmittat vel etiā iuret alicui cē. Queritᵉ vtrum iuramentū addat ad ꝓmissionem. Si cū nihil addit, ergo frustra opponitur. Si addit, ergo fit mior ē ꝓmissio et ma ius vinclm Sz ꝓtra maius vinculum supueniens soluit minº vt votum priua tuz soluitur per matrimoniū cō summatuz, ergo si aliquis spon deat alicui cum a simplici fide et post alij cum iu ramēto, videtur qᵈ teneatur ad se cundaz. Rº. dicendū qᵈ ī his que sunt eiusdē ꝑdi generis, ꝑ tius vnuz sit ma ius alio, tamen nō soluit. Unde matrimoniū cō summatum non soluit ratum, co qᵈ vtrunq; ē ma trimoniū et ligat in facie ecclesie. similiᵉ nec spon salia soluūt spō salia, sed matri moniuz sponsa lia soluit, et ideo standuz ē prime fidei et obligatō ni. Naz scōm iu ramentū nulluz est eo qᵈ cōtra il lud est qđ fideli ter adiplere te netur. Unde fa ciendū est fm il lud ysido. in ma lis promissis re scinde fidē. ideo iurādo peccauit sed nō peccauit adhercēdo ꝓme.

DI. XXVIII.

Determinat.

2 b ¶ Nō autē sic est qñ iuramen tū coniugij, pre sentis cōsensus attestatione fir mat. Videt ma le dicere, qᵈ mri moniuz ante co pulam soluitur per votū solen ne, ergo cum ma trimoniū ꝓsum matum tante sit obligationis vt votū, videtur qᵈ similiter soluere debe at. ¶ Rº. dicenduz qᵈ non est simile, qz hic sunt obliga tiones eiusdē generis. Preterea vterq; viuit mundo. Et iterum in se quēti matrimo nio fides ꝓmit titur et dat muli eri. In voto au tem solenni ē ob ligatio alterius generis. Preterea mort homo mūdo, qđ soluit tale vinculū. Et iterum fides et obsequiū ꝓmit titur deo cui plᵗ tenemur ꝙ alij, et ideo nō est si mile, qz status p fectōis assumit et ideo tale votū licitū est, ac per hoc obligatoriū. Scōm aut mri monium non est li cituz, et ideo nec robur habet nec obligatōez. et sic pz qᵈ nō est sile.

Determinatio.

¶ Queritᵉ et opponit vtrū ꝓsen sus de futuro, iuramēto firma tus faciat matrimoniū. a

Nc queri debet vtrū ꝓsensus de futuro addito etiā iuramēto cō iugiū efficiat. a vt si qs ꝓmittat vl etiā iuret alicui se vsq; ad tēpus placitū illaz ducturā, et illa ꝓmittat vl iuret se illi nupturā nunqđ tal spōsio cos ꝓiuges fe cit? Si mutato ꝓposito alī vel vterq; ad alienā copulā trāsit nunqđ ob ꝑozē sponsionē iura mēto subnixā, scōe federatiōis pactū scindet? ¶ Cōsidera, qz longe aliud ē ꝓmittē et aliud fa cere. Qui ꝓmittit, nōduz facit Qui ḡ ꝓmisit se in vxorem du cturū aliquā nōdū eā duxit vx orē, et q̄ spopōdit se nupturā nō dū nupsit. Quō ḡ ꝓiuges apel lari ꝑnt q̄ nōdū ꝓtrahūt, ꝑ in tu turo se ꝓtracturos iurādo ꝓ mittūt. Itē si ex vi iuramēti ad futurū ꝓtinēt, mox efficiunt cō iuges, cur iurāt in futuro se fa cturos qđ in ꝑnti efficiunt. Itē si exq̄ iurant mox efficiunt ꝓiu ges. tūc rem hāc efficiūt quā iu rant se facturos. Jō dico qᵈ con iugiū tunc nō fuit ꝑ futurū ꝓ mittit. Si vo ille pᵒ vxorē duxit et illa marito nupsit ꝓiugiū vtrī q; fuit et nō pōt dissolui. Prece dens ḡ mē daciū vl ꝓiuriū ꝓnia est cozrigendū. ꝑ ꝓiugiū sequēs b nō est dissoluendū. b Nō autē sic est qñ iuramentuz ꝓiugij, ꝑtis ꝓsensus attestatiōe firmat. qa pᵒ talē ꝓsensuz si quis alij se co pulauerit, etiā si ꝓlez ꝓcreaue rit, irritum debet fieri, et ipe ad priorē copulā reuocari.

¶ Queritᵉ et opponit vtruz con sensus testimonio firmatᵒ faci at matrimoniū. b

Premisse autē sñie vt obuiare illud qō leges tradūt. Si qs ta ctis diuis scripturis iurauerit mulieri se eā legittimā vxorem habiturū, vel etiā si in oratorio tale facm dederit, fit illi legitti ma vxor, cuius nulla dos, nulla alia scriptura iterposita sit.

¶ Sed hic oñdit qđ fieri vl eē debeat, nō q tūc fiat, non em ꝓ illud iuramentuz tūc fit vxor, ꝑ fieri dz, qz iuramentū est. ꝑ pōt et de illo iuramēto ꝑ dictū itelli gi, vbi de ꝑnti ꝓsentiūt, ac sein uicē suscipiūt. Illi etiā sñie qua dictū est solū ꝓsensū facere ꝓiu giū, videt obuiare qō euarist papa ait. Alit legittimuz nō fit ꝓiugiū nisi ab hīs q sup femina dñatiōez hre videnᵗ, et a qbus custodit vxor petat, et aparētibus sponset, et legibᵒ dotet, et a sacerdote vt mos est bñdicat, et a panimphis custodiat ac so lēniter accipiat. Itē ita legitti ma scitote esse cōnubia, alit xo ꝓsumpta nō ꝓiugia ꝑ adulteria vel fornicatōes sunt, nisi volū tas ꝓpa suffragata fuerit et vo ta succurrerint legittima. Hoc aūt nō ita itelligendū est tanq; sine enumeratis nō possit eē le gittimū ꝓiugiū, ꝑ q̄ sine illis ñ habet decorē et honestatē debi tā. In hui eñ sacri celebratōe sicut in alijs quedā sunt ptinen tia ad substam sacri, vt cōsensus de ꝑnti, q̄ solus sufficit ad cōtra hendū matrimoniū. Que daz vero ptinentia ad decorē et so lennitatē sacri, vt est parentuz traditio, sacerdotū benedictō c et hmōi sine quib legittime fit cōiugiū q̄tum ad virtutē, non q̄tum ad honestatē sacramēti. Sine his ḡ non quasi legittimi coniuges, ꝑ q̄si adulteri vel for nicatores ꝓueniūt, vt illi q clan dō nubūt, et vtiq; fornicatores essent nisi eis suffragaretur vo luntas xbis exꝑssa de ꝑnti, q̄ le gittimū iter eos fac mrimoniū

3 ¶ Sacerdotū bñdictio cē. Jn nuit magister qᵈ sine benedictione non fit coniu gium q̄tum ad honestatē sacra menti. Videt ꝓ falsum, quia in secūdis nuptijs maxime ē sacra mentū hōestum et tamen non est benedictio. Rº. dicendū qᵈ in se cundis nuptijs maxime qñ mu lier est vidua nō fit benedictio ꝓ pter defectuz sa cramenti sicut ī fra patebit. sic autez et celebrat missa de cermia te ꝓpt triplex bo num mrimoñ. qđ tribᵒ ꝓsentis appropriat bo nū prolis ꝑi. bo nū fidei filio. bo nū sacri siue vi culi idiuisibilis spiritui scō ap propriatur.

4 Que ad ne cessitatē q̄ ad decorem ptinent sa cramenti.

Nam ꝛ cõsensus occult⁹ p verba de pñti expres
sus ꝓiugiũ facit · licz nõ sit ibi honest⁹ ꝓtractus ·
ꝫ mrimoniũ non facit ꝓsensus q̃ in occulto fuit ·
Si em̃ alter alterꝫ dimiserit · nõ cogit iudicio ec
clesie redire ꝛ cõmanere q̃si cũ ꝓiuge · q̃ nõ põt
ꝓbari testib⁹ ꝓtract⁹ q̃ in occulto ẽ factus · Q̃ si
ipi q̃ in occulto sibi ꝓsenserũt · eundẽ ꝓsensũ vo
lũtarie in manifesto ꝓfiteanꝫ · tũc vtiqꝫ ꝓpa vo
lũtas suffragaꝫ · ꝛ legitima vota succurrũt ad
sanciendũ ꝓiugiũ · qõ ꝑus occulte fuerat cõtra
ctũ · Volũtas ꝫ ẋbis exꝑssa in occlto ad ꝫ suffra
gaꝫ vt fiat ꝓiugiũ · manifesta ẋo expressa suffra
gaꝫ vt sanciat ꝛ roboret · ac libꝛz sit ecclesie de
hoc iudicare si expedierit ꝛc̃.

¶ Querit ꝛ opponit in quã rem oꝑtet ꝓsentire
ad hoc q̃ contrahaꝫ matrimoniũ · an in carnalẽ
copulam · an non · c

¶ hic queriꝫ cũ ꝓsensus de pñti mrimoniũ faciat
cui⁹ rei ꝓsensus sit ille · an carnalis copꝛe · an co
habitatõis · an vtriusq̃ · Si cohabitatõis ꝓsens⁹
mrimoniũ facit · tũc frater cũ sozore · paꝛ cũ filia
põt ꝓtrahẽ mrimoniũ · Si carnalis copule · tunc
inter mariã ꝛ ioseph nõ fuit ꝓiugiũ · ¶ Proposue
rat em̃ maria in virginitate manere nisi de⁹ alit
facẽ iuberꝛ ꝫm q̃ vidꝫ angelo dixisse · Quõ fi
et istud · q̃m virũ nõ cognosco · i · me nõ cognitu
rã ꝓposuit · ¶ Neq̃ em̃ q̃ viꝛ tũc nõ cognoscebat
necesse erat inq̃ri quõ posset habẽ filiũ · sed q̃ se
nunq̃ cognituraꝫ ꝓposuerat · Dicit em̃ Beda q̃ Beda su
in ꝛginitate manere disposuerat · si ꝫ ꝓtra suuꝛ per Luc̃
ꝓpositũ post cõsensit i carnalẽ copulã · vt facta
voti rea · mẽte ꝛ si nõ ope violata · ¶ Dicam⁹ ꝫ Determiã
q̃ ꝓsensus cohabitatiõis vel carnal⁹ copule non tio in quaꝛ
facit ꝓiugiũ ꝫ ꝓsensus coniugalis societat⁹ ẋbis rem fuit ille
ꝫm ꝑsens tẽpus exꝑssus · vt cũ vir dicit · Ego ac ꝓsensus
cipio te in meã · nõ dñam · nõ ancillaꝛ ꝫ ꝓiugem ·
Quia em̃ nõ ancilla vel dña datur · iõ nec de sũ
mo nec de ymo a ꝓncipio formata est · ꝫ de late
re viri ob ꝓiugalẽ societatẽ · Si de summo fieret
vt de capite · videreꝫ ad dñatiõeꝛ creata · Si ẋo
de ymo vt de pedib⁹ · videreꝫ ad ꝓuitutẽ subiciẽ
da · Sed q̃ nec in dñam nec in ancillã assumitur Quare de
facta ẽ de medio · i · de latere · q̃ ad coniugalẽ so latere viri
cietatẽ assumiꝫ · Cũ ꝫ sic ꝙueniũt vt dicat vir · ac formata sit
cipio te in meã ꝓiugẽ · ꝛ dicat mulier · accipio te i mulier.
meũ viꝛ · hijs ẋbis vel alijs idẽ significantib⁹ ex
primiꝫ ꝓsensus · nõ copule carnal⁹ vel cohabita
tõis coꝛpalis · sed ꝓiugal⁹ societatis · ex q̃ oporteꝛ
eos cohabitare · nisi forte cã religiõis pari voto
coꝛpaliꝫ separenꝫ vel ad tẽs vel vsq̃ ad finẽ.

Luce · j ·

¶ Ad intelligẽtiã pñtis distinctõis · vj · querũtur ·
Primo q̃ritur vtrũ consensus de futuro faciat
mrimoniũ · Scõo vtrũ cõsensus ad tẽs · Tercio
vtrũ ꝓsensus ꝓditõuat⁹ · Quarto vtrũ cõsensus ta
citus · Quinto vtrũ cõsensus occult⁹ · Sexto vtrũ sol⁹
cõsensus in carnalẽ copulã ·

¶ Questio · j · a

Q̃ consensus de futuro faciat mrimoniũ oñditur hac
rõne · Sicut se hꝫ pñs ad pñs · ita futurũ ad futurũ · sꝫ
ꝓsensus de pñti facit mrimoniũ in pñti · ergo ꝓsensus
de futuro facit mrimoniũ de futuro · ¶ Itẽ p simile vꝫ
Sicut q̃ promittit aliq̃d in pñti obligaꝫ in pñti · sic q̃ p
mittit aliq̃d de futuro obligaꝫ ꝑ illo tpe · sꝫ sicut ꝓmis
so est cã obligatõis · ita cõsensus est cã mrimoniꝫ · g⁹ vꝫ
q̃ ꝓsens⁹ de futuro faciat mrimoniũ de futuro · ¶ Itẽ
ꝓsens⁹ de futuro facit mrimoniũ si carnal⁹ copula sub
sequaꝫ · sꝫ carnal⁹ copula nõ est cã mrimoniꝫ · sꝫ ipm seq̃
tur · ergo ꝑus fuit mrimoniũ q̃ coirẽt · g⁹ ꝛc̃ · ¶ Item si
ꝓsentiat de futuro ꝛ sequiꝫ stupꝝ · cũ iaz nõ cognoscat
affectu maritali sꝫ fornicario facit mrimoniũ · Sꝫ ma
gis obligat iuramentũ q̃ stupꝝ · ergo si cõsentiat cũ iu
ramento ẽ ei vxor · ¶ Contra · iura dicũt q̃ si in aliquã
ꝓsentiat ꝓ ẋba de futuro · ꝛ in alterã ꝑ verba de pñti · se
cũda est vxor · si g⁹ vnius ẽ vna vxor · pꝛa nõ fuit vxor ·
¶ Itẽ rõne vj · q̃ q̃ futurũ est nõ est · ergo cũ ꝓsentit ꝺ
futuro · nõdum ꝓsentit · g⁹ mõ nõ est mrimoniũ · Q̃ ãt
nec in illo futuro ptꝫ · q̃ ponaꝫ q̃ tũc nõ ꝓsentiat · nõ ẽ
ꝓsensus tũc · nec ꝑus fuit · g⁹ nõ est mrimoniũ nec fuit ·
¶ Itẽ qui semel ꝓsentit in aliquã nõ dꝫ iterũ cõsentire
ad ꝺ q̃ fiat mrimoniũ · Sed ꝓsensus de futuro cũ dicit
accipiã te in meã · obligat itez cõsentire · g⁹ ꝑ verba de
futuro nõ est cõsensus mrimonialis · Q̃ se obliger ptꝫ
q̃ se obligat ad accipiendũ in vxorẽ · ꝛ nõ aliter accipit
q̃ post cõsensũ · ¶ ℟ · ꝺõz q̃ ꝓsensus nõ facit mrimo
niũ nisi exꝓmaꝫ ꝙ ẋba de pñti · Si em̃ exꝓmaꝫ ꝙ verba de futuro · i veritate nõ est ꝓsensus tũc · sed ꝓmissio de ꝓsentiẽdo · Vñ si dicat q̃s · ego ꝓsentiã in te · tũc qui dẽ non ꝓsentit sꝫ se cõsensuꝝ ꝓmittit · ꝛ q̃ nõ est ibi cõ sensus · iõ non ẽ mrimoniũ cõtractio · q̃ ẋo est ꝓmissio · et iõ obligatio · ꝓterea ñ mrimoniũ sꝫ spõsalia dꝫ dici · Et hec quidẽ firmata sũt q̃n simplici ꝓmissioni addiꝫ iuramentũ · Scõm em̃ iura cogend⁹ est vir vt mulierez accipiat i vxorẽ · nisi aliq̃s cas⁹ incꝛueniat · q̃ soluat spõ salia · ¶ Ad illõ q̃ obi ꝙ siẽ pñs ꝛc̃ · ꝺõz ꝙ vezẽ · Vñ 5
sic si ꝓsetit hodie fit hodie mrimoniũ · sic si ꝓsetit cras
fit cras · Sed cũ nunc dicit de futuro nõ cõsentit sꝫ cõ
sentire ꝓmittit · ꝛ iõ ñ fit mrimoniuꝫ · nec de ꝑsenti nec
de futuro · sꝫ solũ sponsalia ꝓtrabunt · ¶ Ad illud q̃ 6
obiciꝫ q̃ q̃ de futuro ꝓmittit obligaꝫ ad futuruꝫ · ꝺõm
q̃ verũ est · q̃ ꝓmissio est pñs · vnde cũ dicit ego faciaz
hoc · actu ꝓmittit · ꝛ ideo obligaꝫ · Sil⁹iter ꝛ iste obligaꝫ
spondendo · sꝫ nõ ꝓpter hoc fit mrimoniuꝫ · sicut nec p
missio est solutio · ¶ Ad illud q̃ obiciꝫ de carnali co 7
pula · ꝺõz q̃ iura ꝑsumunt q̃ ipse cõsentit · ꝛ ꝺ p signuꝫ
exꝓssum exteri⁹ · q̃ tanq̃ vxorẽ cognoscit · ꝛ ꝑsumunt
etiã q̃ tanq̃ vxorẽ cognoscat · ne reporteꝛ cõmodum de
malicia · Vñ in veritate si nõ consentit · sꝫ solum tanq̃
meretricẽ cognoscit · mrimoniũ ꝫm veritatẽ nõ est · q̃ ta
men coitus ille cũ precedẽti sponsione signũ est ꝓbabi
le cõsensus mrimonialis · ideo mrimoniũ est ꝫm iudici
um ecclesie · ꝛ ꝙsulendũ est tali q̃ cõsentiat si non cõsen
sit interius in animo.

¶ Questio · ij · b

Utrũ cõsensus ad tẽs faciat mrimoniũ · vt cũ dicit · Ac
cipio te in meã vsq̃ ad · x · annos · Et q̃ sic videꝫ · q̃ hic
est cõsensus viri in vxorẽ · ꝛ vxoꝛis in virũ · facta exꝓss
sione per verbũ · g⁹ ꝛc̃ · ¶ Item ꝺ videꝫ rõne · q̃ sicut se
habet simpliciter ad simpliciꝫ · sic ꝫm tẽs ad ꝫm tẽpus

Sed consensus simplr facit vrorē ⁊ mrimoniū simpliciter. ergo silr ꝺ sensus ad tps facit mrimoniū ad tps.

Item sicut aliqs fit seruus simplr se subdendo. ita etiā fit seruꝰ ad tps se subdendo ad tps. ergo silr videt in cōiugio. ⁊ sic videt q ad certū tps possit fieri matrimoniū. Item ꝯ aliquid pōt dare, simplr. pōt dare ⁊ ad tps. ꝫ vir pōt dare simplr ptātem sui corpis. ergo ⁊ ad tps. sed nō pōt ptātem sui corpis dare nisi vror. ergo pōt hīe vrorē ad tps. Si tu dicas q dñs istituit ad semp. Cōtra nihil ꝺebet dñs instituere qꝺ possit vergere in diminutionē sui bonoris vel nrē pfectionis. Sed si mrimoniū cēt tpale. posset qs se totū ad dei obsequiū deputare qñ vellet. ergo ⁊c. Cōtra in quadā decretali Greg. ix. de cōditiōib apposit in desponsationib ꝺicit. Si qs dicat. cōtrahā tecū ꝺonec inueniam aliam honore vel facultatib digniorē. mrimonialis ꝓtractꝰ ꝝtūcūq sit fauorabilis caret effectu. Ite ad hꝫ ē ꝺifficultio. Hugo. qui ꝺicit q mrimoniū ē ꝺsensus indiuiduam vite cōsuetudinē tenens. Ite hꝫ videt rōne. quia de cē mrimonij vt supra ostensū ē. ē indissolubilitas. ergo qui cōsentit in mrimoniū. ad oīe tps se obligat. q̄ si exprimit q nō obligaꝫ nisi ad tps. nullo mō ē mrimonium. Item nulla aīa vnit ꝺeo q ꝺesponsationem nisi simplr ꝺsentiat ⁊ ꝓponat ꝺiūgi. ergo silr in signo. ꝫ si hꝫ ē ꝺueniens signū nō fit mrimoniū nisi exprimat simpliciter ꝺsensus. sed mrimoniū ē ꝺueniēs signū. ergo ⁊c.

8 Rꝰ. ꝺōm q ad hꝫ q fiat mrimoniū necesse ē ꝺsensum ee ⁊ exprimi simplr. Un ꝺici ꝺebet. Accipio te in meuz q si alio nō ꝺsentiat nō ē ꝺsensus mrimonialis siue cōiugal ꝫ adulterū. Un ꝺicit mrimoniū verū. siue ꝺe fiat in corde siue in ore ꝺsensus simplr. sed qñ in corde tūc in conspectu dei ⁊ fm veritatē qñ in ore tunc in facie ecclie. Rō aūt q̄re oporteat simplr ꝺsentire ⁊ q nihil valet ꝺsensus ad tps ē. q. ꝺsensus nō facit mrimoniū nisi eatenus quatenus ꝑsupponit diuinā institutionē. diuina aūt institutio respicit cōgruā significationē. Si ergo ē significatio rei iduisibilis siue cōuictiōis. ideo ꝺstituit dominꝰ cōiunctionē talem ad ꝓpetuitatem. Et huic etiam cōpetit dictamen iuris naturalis. ⁊ ideo si consensus ꝺsonat institutioni. necē ē q sit ad oīe tps. ꝫ vir potest vror ꝺare simplr ptātem sui corpis. alio qñ causa particularis nō concordat vli. ⁊ ideo nihil fit. nec consentit in talem vt in vrorem sed potiꝰ in cōcubinam. Et cōcedende sunt rōues ad hꝫ. q in forma verboū implicaꝫ

9 aliqd qꝺ ē ꝺtra mrimonij substantiā. Ad illud ergo qꝺ obꝫ q sicut se habet simplr. ꝺōm q hoc verū est vbi ꝺtingit repire fm quid in vrooꝝ extremoū. ꝫ matri-

10 moniū nullo mō ē fm tps. ⁊ ideo nō valet illud. Ad illud qꝺ obꝫ de seruitute. ꝺōm q nō ē silr. q. seruitutis vinculū pōt ee tpale ⁊ ꝓpetuū. sed mrimoniū ē ꝓpetuū.

11 Ad illꝺ qꝺ obꝫ q ptās corpis pōt ꝺari ad tps. ꝺōm q nō pōt ꝺari ad tps nisi ꝺeꝫ simplr. ⁊ ē silr. quia deus nō acceptat bonā voluntatē vel seruitū alicuiꝰ nisi ve-

12 lit vel proponat semp sibi fuire. Ad illud qꝺ obꝫaꝫ q ꝺns nō ꝺebuit instituere. ꝺōm q in huiꝰ sacri institutione magis cōgruitas in signādo ⁊ necessitas ꝫ aliud cōsideraꝫ. ⁊ hec exigunt ipsum ee ꝓpetuum.

Questio. iij. c

Utrū ꝺsensus conditionatus faciat matrimoniumvt accipio te in meā si ꝺederis mihi centū libras. Et q sic videt ꝑ simile. q: votū cōditionatū votū ē. ergo silr videtur q cōsensus conditionatꝰ sit consensus. Item aliqs ꝺsentiens in aliquā spe pecunie bñde mrimoniū ꝺotabit. ergo si cōsensus talis cōpetit mrimonio. ergo ipsius exp̄ssio nō repugnat. ergo si ꝺicat cōsentio si ꝺederis. ꝫ ⁊c. Item qñ aliqs promittit aliqd sub ꝺitione. si stet cōditio. stat obligatio ⁊ promissio. Sꝫ possibile ē stare cōditionē. ergo ⁊ ꝺsensum ⁊ obligationem ⁊ mrimoniū. Cōtra plus se obligat ꝙ simplr de futuro ꝓmittit ꝫ ꝙ sub ꝺitione. Nam prima ē obligatio simplr. sed a ꝺo nō. sed ꝺsensus ꝑ ꝝba de futuro exp̄ssus nō facit mrimoniū. ergo ⁊c. Item post ꝺsensū vtū aut ē vror aut nō. Si vror. sed possibile ē conditionez nō stare. ⁊ simplr nō ꝺsenserat ꝫ sub ꝺitione. ergo est vror sine ꝺsensu. ꝫ nō ē vror. ergo talis ꝺsensus nō efficit mrimoniū. Ite mrimoniū ē vinculū nullo modo solubile. Sꝫ oīs obligatio vel pactio sub cōditione facta est solubilis. ergo ⁊c. Rꝰ. ꝺōm q ꝺsensus cōditionatus si fiat ꝑ verba de futuro. iudicū hꝫ sic ⁊ cōsensus de futuro. Un sicut ꝺsensus de futuro nō facit mrimoniū ꝫ desponsationē siue sponsalia. sic nec talis cōsensus sub cōditione. Attendendū tn q cōditio aut apponit ꝑ modū pene. aut vt determinatio ꝓtractꝰ. Si ꝑ modū pene. nullꝰ ē vigoꝝ ꝑ eo q mrimonia debēt esse libera. Un si qs ꝓponat ꝓmitto ꝺtrahere tecū sub pena centū marcarū. vel si nō cōtraxero. ꝺabo tibi centuz etiā si nō ꝺtrahat nō ꝺebet nec tenet ad illam penā. Si aūt apponit vt determinatio ꝓtractꝰ siue ꝺsensus distinguendum est. Aut enim est conditio honesta. aut inhonesta. Si est honesta stante conditione stant sponsalia. non stante non stant. vt si quis ꝺicat. Contrahaꝫ tecum si placuerit patri meo. ⁊ si tu volueris cōuerti ad fidem. Si autem est inhonesta. ꝺupler est. Aut est contra substantiā mrimonij. aut non. Si contra substantiā mrimonij tūc nulla ē obligatio. vt si ꝺicat contrahaꝫ tecum si ꝓcuraueris venena sterilitatis vl aliqꝺ hmōi. Si aūt ē inhonesta ⁊ nō ꝺtra substātiā matrimonij. vt si ꝺicat cōtrahā tecū si furaꝫ fueris. vel si deum offenderis. talis cōditio ꝑ nō adiecta hñda ē. Et hꝫ totum pbaꝫ ꝑ illa que ꝺicunt extra. iij. li. de cōditiōib appositis. in desponsatiōe. Si aūt ꝺsensus fiat ꝝba de pñti. Aut ꝺitio ē ꝑterita aut pñs. aut futura. Si cōditio ē ꝑterita vt accipio te in meā si moꝛtuꝰ ē pr tuꝰ vel de pñti. vt accipio te in meā si es hꝛgo. stāte ꝺitiōe stat mrimoniū. Si aūt ꝺitio ē de futuro. aut futuri necessarij. aut futuri cōtingētis. Si futuri necessarij. vt accipio te in meā si sol oꝛaꝫ cras. tūc ē mrimoniū. Si ꝺitio ē cōtingens. ꝺico q nō ē mrimoniū. eo q consensus pendet de futuro sic ⁊ cōditio. ⁊ nō iudicandū ē tūc sicut de futuro. nec ē mrimōiū nisi carnalis copula subsequaꝫ. q: tūc itelligiꝫ a ꝺitione apposita recessisse.

Ad illō ergo qꝺ obꝫ ad sc̄am ptem q nō stat matrimoniū ꝑ ꝺsensum cōditionatū. ꝺōm q verū ē vbi ē cōditio de futuro ꝓtingenti. q: tūc ꝺsensus pendet ex futuro. Ad illud ꝺo qꝺ obꝫ q simplr stat ꝑ silr in voto. ꝺōm q nō ē silr. q: votū ē pura obligatio mrimonium aūt ē cōtractio. ⁊ nō ē ꝓtractio nisi ꝑ pñs. ꝫ obligatō ē ꝑ futurū. Ad illꝺ qꝺ obꝫ q ꝺsensus ex spe pecunie facit mrimoniū. verū ē qñ simpler ē ⁊ absolutꝰ. Sꝫ cuz exprimit sub ꝺitiōe. nō exprimit simplr. nec vt absolutus. nec vt pñs. ⁊ ꝫ nō ē silr. Ad aliud ꝺōm q matrimoniū plꝰ exigit ꝫ obligationē. Un ꝺico q nō sequit. iste ē obligat̄ illi mulieri vt eā accipiat in vrorē. ergo ē eiꝰ vir. sic nō sequit. obligauit se ad ꝙsoluendū. ergo soluit. vñ mrimoniū nō tm est obligatio. imo etiā ipsiꝰ vinculi indiuisibilis vnio.

Questio. iij. d

Utꝛ ꝺsensus tacitꝰ faciat mrimoniū. Et q sic vi ꝑ ꝺa

L

ere. iūñ. li. de ſponſalib. tue frat̄nitati ꝛc. ¶ Mr̄imoniū in ꝑticulari ꝓtrahit̄ p legitimū viri ⁊ mulieris ꝓſensum. ſz neceſſaria ſunt verba q̄tū ad eccl̄iam ad ꝓſensum exp̄mendū de p̄ſenti. ergo vi q̄ q̄tuz ad deū ſit mr̄imonium. ¶ Itē rōne alia vi. q̄ petm̄ adulterij ſiue fornicatiōis ſolo interiori cōſensu iudicat̄ ꝓſumatū. etiam ſine ſigno exteriori. ergo ſi pl̄s pōt ꝓſensus caſt̄ q̄z incaſt̄. pz ꝛc. ¶ Itē cōſensus ꝑbaꝝ exteriorū nō vnit niſi p conſensum interiorē. ſz vbi vnū ꝓpt̄ alterū vtrobiq̄ tm̄. g̃ vi q̄ ſi aſſit vn̄s ꝓſensus exterior idē oīno facier. ¶ Itē alique due pſone ꝓſentiunt eque intense ⁊ plene añ expreſſionem et poſt. ergo ſi poſt expreſſionem eſt matrimonium. ⁊ ante ſimiliter. ¶ Item ſi aliquis vouerat interius tm̄. nihil vouet. ⁊ tñ obligat̄ ad votū. ergo ſil̄r ſi cōſentit interi⁹ tm̄. Si tu dicas q̄ nō ē ſil̄e. q̄ votum fit deo q̄ videt corda. mr̄imoniū ẽo reſpectu hominis q̄ corda neſcit. Obz tūc q̄ ſalte in cōſpectu dei debet eē mr̄imoniū. ¶ Itē h̄ oñdit̄ p ſil̄e. q̄ q̄ꝑ cōtrit⁹ ē interius in conſpectu dei vere penitēs iudicat̄. etiā ſi nō aſſit ꝓfeſſio oris. ergo ſil̄r ⁊ in mr̄imonio. ¶ Cōtra. matrimoniū ē ſacr̄m. ſz oſſe ſacr̄m ē ſignū. ⁊ ſignū ē q̄d offert ſe ſenſui. ergo ꝛc. ¶ Itē ſi cōſenſus interi⁹ faceret mr̄imoniū. ergo cū neſciat hō occulta alteri⁹. neſciret vtrū eēt vir illi⁹ an nō. ergo ſi alij cōiungeret̄ exteri⁹. neſciret vtr̄ eēt mr̄imoniū. ⁊ ita in ꝑiculo ſe poneret. ¶ Itē q̄z/tūcūq̄ velim volūtare plena alteri aliq̄d dare. nullum ius acq̄rit illi ex mea volūtate ſi nō ꝓmittā exteri⁹ p ſignū. Sz in mr̄imonio ius acq̄rit cōiuges inᵗ ſe inuicē ergo ꝛc. ¶ Itē rōne videt. q̄z tūcūq̄ credat aliq̄s ⁊ intuat. niſi ꝓmonē exp̄mat ego te baptiſo nō baptiſat. g⁹

18 a ſili vi q̄ nō ꝓtrahat q̄tūcūq̄ cōſentiat niſi ꝓmonē exp̄mat. ⁊ ex h̄ vi q̄ mut⁹ nō poſſit cōtrahere. ℟. dōm q̄ ad oīs ſacr̄i cē neceſſario req̄rit̄ ſignatio ſiue exp̄ſſio. oē em̄ ſacr̄m ſignū ē. ⁊ vt ſignū adminiſtrat. ⁊ iō iſtud ē neceſſariū. ſz in aliq̄bz ē materia determinata. ⁊ forma ꝑbaꝝ ꝑſcripta. q̄ vim hñt ſibi ad h̄ datā. ⁊ talia ſacra nū q̄z fiunt niſi illa ꝑba pronūcient. In aliq̄bz aūt non venit vis a ꝑbo exteriori ſz ab intrinſeco. vt in pn̄ia q̄tuz ad ꝓfeſſionē. ⁊ in mr̄imonio. ⁊ in talib⁹ ſufficit qualiſcūq̄ fiat exp̄ſſio ſiue ꝑbo. ſiue ſcpto. ſiue etiā quocūq̄z nutu alio. Cōcedendū ē igit̄ q̄ mr̄imoniū non cōtrahit̄

19 niſi cōſenſus exteri⁹ exp̄mat vel p ꝑba cōueniētia. vl̄ p nutus idē importātes. ⁊ p h̄ ptz ꝓmū ad ꝓmā ptē. Ptz etiā q̄ inᵗ mutos pōt ꝓtrahi. nō tñ ſine aliq̄ ſigno. Si

20 militer pz vltimū ad oppoſitū. q̄ nō ē ſil̄e de baptiſmo vel petō. ¶ Ad illō q̄d obz de adulterio vel petō. dōm

21 q̄ nō ē ſil̄e. q̄z petm̄ ē in interiori ꝛdinatiōe. ſz ſacr̄m ꝓſtit in exteriori ſigne. ¶ Ad illō q̄d obiciť q̄ ē ibi vnū ꝓpter alterz. ergo vtrobiq̄ tm̄. dōm q̄ differt dicere vnū ꝓpter alterz. q̄z vbi ē dicere vnū ꝓpt̄ alterū. eſt ponere duo. quorū alterū ē ſic efficiēs. alterz ſic inſtrm ⁊ nō ē verū q̄ efficiēs poſſit tm̄ p ſe q̄tū pōt cū iſtrumēto. Qz aūt ꝺr vbi vnū ꝓpter alterz. verū ē cū loq̄t de vni

22 tate obiecti. vbi ꝓpt̄ dic̄ cām formalē. vt video colorem q̄z lucidū. ⁊ amo vinū. q̄z dulce. ⁊ ſic in ſil̄ib⁹. Ad illō q̄d obz de voto. dōm q̄ nō ē ſil̄e ꝓpt̄ duas rōes. Una. q̄z votū nō ē ſacr̄m. Alia q̄z obligat ſe hō deo ad

23 quē cogitare ē loq̄. mr̄imoniū aūt ē ſacr̄m p q̄d obligat hō hoi. ¶ Ad illō q̄d obz q̄ ſe ꝓtrit⁹ ꝺr penitēs. dōm q̄ verū ē de pn̄ia ſtute. ſz nō ſacro. mr̄imoniū aūt eſt ſacramentū nō ſtus. ⁊ ꝓptera ē ad alterū ſemꝑ nō ad ſe ſicut cōtritio. ⁊ ideo nō ē ſimile vt ptz.

¶ Queſtio. v. e

Utrū cōſenſus de p̄ſenti exp̄ſſus in occulto verū faciat mr̄imoniū. Et q̄ nō vr. q̄z euariſtus papa dic̄ ⁊ habet in littera loquēs de occultis ⁊ clamdeſtinis cōnubijs. nō cōiugia ſz adulteria vel fornicatiōes ſunt. Itē h̄ ipſum vr̄ rōne q̄ pſone q̄ fm inſtitutionē eccl̄ie nō ſunt legitime ad mr̄imoniū cōtrahendū. vt frat̄ ⁊ ſoror in ſecūdo gradu. ſi de facto cōtrahūt. nihil faciūt. imo ſeparant. cū ergo hmōi clamdeſtina ſint cōtra eccl̄ie prohibitionē. ergo nihil fit in eis. ¶ Itē ſi aliq̄s cōtrahat cuz aliq̄ in occulto. ⁊ cū alia in manifeſto. ⁊ veniat ad iudiciū eccl̄ie. eccl̄ia dic̄ illā vxorē quā accepit in manifeſto ergo ſi recte iudicat illa ē vxor. ergo alia nō fuit vxor. ¶ Itē mr̄imoniū ē ſacr̄m eccl̄ie. ergo debet accipi in facie eccl̄ie. ergo ſi accipiť in occulto nō ē ſacr̄m eccl̄ie. ergo nec verz ſacr̄m. ergo nec mr̄imoniū. ¶ Cōtra. ſacr̄m mr̄imonij ꝓ materia hz ꝑſonas legitimas. ⁊ ꝓ forma cōſenſum. ſz hec duo integre pñt eē in occulto. g ꝛc ¶ Itē ita baptiſat⁹ ē aliq̄s in occulto ſic in manifeſto. ergo mr̄imoniū ē ita in occulto ſic in manifeſto a ſimili ¶ Itē cōtract⁹ mr̄imonij ē ꝑba maris ⁊ femine alijs nihil agentib⁹ nec dicentib⁹. ergo ita ē integruz ſi fiat illis abſentib⁹ ſic. ⁊ pn̄tib⁹. Jurta h̄ q̄rit̄ q̄re eccl̄ia prohibuit mr̄imoniū cōtrahi in occulto. cū alias eēt licitū. ⁊ nō

24 prohibuit aliquē baptiſare in occulto vel etiā cōſuare. ℟. dōm. q̄ ad eē mr̄imonij iſta duo ſufficiūt ſ. legitimitas in ꝑſonis. ⁊ vnitas in cōſenſu. Ad ſolēnitatē vero ⁊ decorē ſiue honeſtatē req̄rit̄ ⁊ parentū traditio. et ſacerdotū bñdictio. hec aūt ita ſunt ad decorez ſacr̄i. vt tñ ſint de neceſſitate p̄cepti. Et rō huj⁹ ē vitatio ꝑiculi. q̄ frequēter q̄ in occulto cōtrahūt penitēt. ⁊ cū aliꝭ de facto cōtrahūt. ⁊ cū nō pōt ꝓmꝰ cōtract⁹ ꝑbari. ꝛcē habz eccl̄ia decipi ⁊ cōtra veritatē dare ſniam. ⁊ ideo opoſuit talia ꝓhibere. hinc ē q̄ ſi aliq̄s cū aliq̄ cōtrahit i occulto. q̄uis ſit mr̄imoniū. tñ cōiūctio illa nō ē ſine peccato. ſicut nec cōiunctio fornicarij. nō tñ tm̄. ⁊ inde ē q̄

25 euariſtus dicit. q̄ nō ſunt cōnubia ſz adulteria ꝓpter culpā. ¶ Ad illud q̄d obz. q̄ illō mr̄imoniū fit q̄d contra inſtitutionē eccl̄ie irritat. dōm q̄ q̄dā iſtituit eccl̄ia circa h̄ ſacr̄m tā q̄z nēcria. vtpote q̄ ꝑſone ſūt legitime. Quedā tanq̄ expediētia. vtpote in apto cōtrahere. Et

26 mr̄imoniū q̄d ꝓmo mō fit cōtra iſtitutiōez eccl̄ie irritat eccl̄ia. q̄d ſecō mō minime. ¶ Ad aliud rñdēdū q̄ eccl̄ia in caſu illo nēcrio decipiť. nō tñ decipiť vt nō iuſte iudicet. q̄z iuſte iudicare ē iudicare fm allegata. decipitur

27 tñ fm ſtatē latētē. ¶ Ad illō q̄d obz q̄ ē ſacr̄m eccl̄ie. dōm q̄ verū ē. tñ accipiť etiā ab aliꝭ q̄ ſunt extra eccleſiā vt baptiſm⁹. nō tñ ad ſalutē niſi ab his q̄ ſunt in ipſa eccl̄ia. ⁊ baptiſm⁹ accipiť in occulto q̄z ſacr̄m nēcitatis. ⁊ nō ē ibi ꝑiculū imo vitat̄ ꝑiculū. ſz illō in facie eccleſie accipiť ſalubriuſ. in occulto vero accipiť ſz ſz nō ſalubriť. q̄z cōtra eccl̄iaſticā ſanctionē.

¶ Queſtio. vj. ⁊ vltima. f

Jn q̄d debeat eē cōſenſus. ⁊ q̄ in carnalē copulā videt q̄ ita dicit Piero. q̄ vouētib⁹ ꝓginitatē nō ſolū nubere ſz etiā velle nubere dānabile ē. ſz nō eēt dānabile niſi eēt cōtra votū. ⁊ nō eēt cōtra votū niſi cōſentirēt in op⁹ carnis. ergo nēce erat in illō cōſentire. ¶ Itē in oīa in q̄ cōſentit vir ⁊ vxor. pñt cōſentire frat̄ ⁊ ſoror licite exceptа copula carnali. ergo ſi inᵗ fratrē ⁊ ſororē nō pōt licite cōtrahi mr̄imoniū. pz ꝛc. Si tu dicas mihi q̄ optz cōſentire in copulā cōiugalē. cōtra q̄d vocat copula coniugalis. ⁊ tāē optet ad h̄ deuenire q̄ ibi includat copula carnalis. ¶ Itē Aug⁹. dic̄ ⁊ habet in fra di. xxx. ⁊ loquiť de puriſſima virgine. cōmittēs virg̃ initatē ſuā ꝺi uine diſpoſitiōi cōſenſit in carnalē copulā. ſi g⁹ nullū

mrimoniū puri⁹ illo. nullū sanctū. in oī optz cōsentire
Jtē si q̄ mulier dicat. cōsentio in te vt tū nō cognoscas
me nō ē mrimoniū. ergo si ista conditio ē ꝓtra substāti
am mrimonij. ergo tenet cōsentire in copulā carnalem
Jtē mrimoniū ad ꝺ̄ institutū ē vt sint duo in carne vna
ergo necc ē ad ꝺ̄ q̄ sit mrimoniū q̄ carnalit vniant. vel
in carne vel in voluntate. ergo nō ē mrimoniū sine car
nali copula. Cōtra mgr̄ dic̄ in lra q̄ ꝯsensus cohabita
tionis vel carnalis copule nō facit cōiugiū. Jtē in dis.
xxx. dr̄ cōsensit Maria in copulā mrimonialē sz nō in
copulā carnalē. Jtē ꝺ̄ps expresse dic̄ Hug. in li. de ꝓgi
nitate marie. & tū ex cōsensu suo mrimoniū contraxit. g⁹
nō optet in carnalē copulā cōsentire. Jtē rōe vz. q⁹ nu
lus cōsentiēs in actū carnis ē ꝓgo pfecte. btūs Joh. ē ꝓ
go pfecte. g⁹ nō cōsensit in actū carnis. & cōsensit i mri
moniū. q⁹ de nuptijs a dño ē vocat⁹. g⁹ &c. Jtē null⁹ cō
sentiens & vouēs cōtinētiā ꝓginalē pōt sine peccō cōsen
tire in actū carnis. btā ꝓgo vouit sic dic̄ aug⁹. & ipa in
nuit in rūsiōe sua q̄ dixit. g⁹ peccauit si in actu siue in
carnalē copulā cōsensit. & cōstat q⁹ sine peccō nupsit. g⁹
&c. Jtē possibile ē int̄ duos ee plenū mrimoniū & pfa
ctum sine cōmixtiōe carnali. g⁹ possibile ē q⁹ aliq̄s con
sentiat in mrimoniū nō cōsentiēdo i cōmixtiōnē carnalē
28 si ꝺ̄ pōt ee in re & effectu. pōt ee in cōsensu & cā. ℟. dō.
q̄ q̄rūdā opinio fuit q⁹ ad ꝺ̄ q̄ cōtrahat mrimoniū ncce
ē absolute cōsentire in copulā carnalē. Et dicūt hi q⁹ be
ata ꝓgo & iobes cōsensit. tū sine peccō. q⁹ iobes nec vouе
rat nec ꝓposuerat ꝓginitatē seruare btā ꝓgo q⁹ nō vouе
rat. sz tū ꝓposuerat. Sz ꝺ̄ opinio iniuriaz facit ꝓgini
gloriose. q⁹ q̄uis excuset a culpa. minuit tū ꝓginitatis
ei⁹ gloriā. vt tā nō debeat ꝓgo sup oēs ꝓgines nūcupa
ri. qđ nr̄ refugit animꝰ piter & audit⁹. Uñ ꝺ̄ opinio satz
cōuenienter a mgro Hug. reꝓbat. Alioz opinio fuit
& isti⁹ fuit altissimi doctoꝝ q⁹ ncce ē cōsentire. in copulā car
nalē. nō in pticulari sz in vniuersali. nō explicite sz im
plicite. optet em̄ cōsentire in copulā cōiugalē q̄ cōtinet
q̄tuoz. s. cohabitatiōez. mutuū obsequiū. mutuā corpo
rū ptātē. & copulā carnalē. Sz illō nō vi sufficiens. q⁹
cōstat q⁹ btā ꝓgo bñ sciebat legē cōiugij. & sciebat expli
cite. & cogitabat ꝺ̄ actu cōiugii. aut q̄ ꝯsentiebat aut dis
sentiebat. Si ꝯsentiebat. redit pmū icōueniēs. Si dissētie
bat. q̄ nec in generali nec i speciali cōsentiebat. Tertia
opinio ē q⁹ optet cōsentire in carnalē copulā vl absolu
te vel sub cōditiōe. vicz nisi de⁹ aliter disponat. vel si pla
cuerit deo. & tali mō cōsensit ꝓgo btā vt vi dicere btūs
aug⁹. & ꝺ̄ nō repugnat ꝓginitati. Sz certe ois q̄ recte
cōsentit. taliter cōsentit. Preterea nō ē cōsensus cōditio
nat⁹ sz absolut⁹ ille q̄ mrimoniū facit. & maxime cū non
sterit cōditio. de⁹ ãt nolebat ꝓginē carnaliter copulari vi
ro. & ꝓpterea dom̄ q⁹ cōsensus q̄ mrimoniū fac̄ ē cōsen
sus in mutuā suoz corpoꝝ ptātē. Et ꝺ̄ sonat ꝓba cū di
cant. accipio te i meā vel i meū. & sic cōsensit btā virgo
29 & ioseph. Sz notādū q⁹ aliter dat ptās corpis i ꝓtracti
one mrimonij. aliter in cōsūmatiōe. In ꝓtractiōe ita dat
vni vt nō possit illo viuente dari alij. ita etiā dat illi vt
ius hēat petēdi. & ncce sit reddere petēti nisi monat mū
do ꝓ votū castitatis solēne & ingressū religiōis. Cūm igit
btā ꝓgo diuina ispiratiōe vouerat. vel forassis ipsi⁹ io
seph relatiōe q⁹ nunq̄ vellet vti ei⁹ corpis ptāte. sz ei⁹
custodire ꝓginitatē. nō potuit & debuit ei cōmitti siue da
ri. Sciebat etiā q⁹ si vellet exigere. q⁹ posset publicādo
votū ꝓtraire. Et sic pz istō. Si q̄ volum⁹ istā mutuaz
corpoꝝ ptātē vocare copulā ꝯiugalē. sic btā ꝓgo ꝯsen
sit in copulā vt oēs nubētes. In mrimoniū aūt ꝯsūmati
one oīno trāsferr̄ ptās. ita q⁹ nec voto puato nec solen
ni posset petēti debitū aduersari. vñ gloriosa ꝓgo mri
monij ꝯsensit cōtrahere. sz certa fuit q⁹ nūq̄ mrimoniū
ꝯsūmaret. & ꝺ̄ sciuit spūsci reuelatiōe vl ioseph relati
one. vel q⁹ cōsiderabat de voti publicatiōe. q⁹ i lege ꝑce
ptū erat seruare. sz null⁹ fuerat ausus ꝺ̄ vouere. & ꝺ̄ tan
git in libello illo quē trāstulit hiero. de natiuitate Ma
rie. q̄ q̄uis sit ꝑcriph⁹. ꝯtinet tū mlta veriss̄ima Ad 30
illō g⁹ qđ obi q⁹ velle nubere dānabile ē. dom̄ q⁹ hiero.
loq̄t de illis q̄ volūt nubere ex carnis petulātia. & tales
magz appetūt ꝯiunctionē corpoꝝ q̄ animoꝝ. Ad illō quod 31
obi q⁹ in oīa frat & soroz ptercp̄ in copulā carnalē possz
cōsentire. dō. q⁹ falsū ē. nō em̄ pōt sibi suoz corpoz da
re mutuā ptātē. Uñ alē pōt alij nubere alēo ꝓtradicēte
Ad illō qđ obi q⁹ dic̄ aug⁹. q⁹ ꝯsensit in copulā carna 32
lē. dō. q⁹ illō itelligit q⁹ ꝯsensit i mutuā corpoꝝ ptātē q̄
ad carnalē copulā oidinat. nō tū ꝺ̄ ncc̄itate. & btā ꝓgo i
illā mutuā corpoꝝ ptātē absolute ꝯsensit. ꝛsiduū ho. s.
ordiatōez in actū dine dispositiōi cōmisit. credēs sp q⁹
dñs ipaz seruaret sine macla. Ex rēplū ē de btā cecilia Ad 33
illō qđ obi q⁹ ꝯditio illa impedit. dom̄ q⁹ vez ē ꝓtra colla
tionē mutue ptātis. in ꝯsensu em̄ in copulā ꝯiugalē da
tur ptās petēdi debitū licet nō teneat ad statim. si via
bz p quā euadere possit. q̄ & si nō erat nota oīb⁹. erat tū
nota spūalib⁹ mētib⁹. sic certū ē nobis de gloriosa ꝓgie
& pbabilit⁹ psumit de ioseph. q̄m ꝺ̄ nō ē iurs positiui sz
magis ē iurs diuini. Ad illō qđ obi q⁹ ē. ꝓpt carnalē co 34
pulā. dom̄ q⁹ vez ē q⁹ ꝓma & ꝓncipalis institutio ad ꝺ̄ fu
it. & tū ꝺ̄ nō ē tota rō siue cā mrimonij. sic̄ melius patebit
infra. imo etiā fidei & sacri. & mutue educatiōis. & ꝺ̄ sup
dem̄iatū ē vbi agit vtrū carnal copula sit de integritate
sacri. Nec aūt sine ꝑiudicio dicta sint maxime ꝓpt̄ re
uerētiā ꝓgis. nō. n. possum⁹ negare q̄n int̄ Mariam &
ioseph fuerit verū ꝯiugiū. cū ꝺ̄ dicat scꝑtura euāgelica
& sci oēs in ꝺ̄ ꝯsentiāt. Rursus pietas fidei & reueren
tia ꝓginis nō patit nos sentire ipi⁹ beatissimā & puris
simā & integerrimā aiam ad op⁹ carnis fuisse aliqđtulū
inclinatā. nec credo ipaz in dubio se sup ꝺ̄ posuisse. Si
q̄s tū aliter dicat. dū tū virgini non faciat iniuriā. nō
ē magna vis faciēda. Cauēdū ē em̄ diligēter vt honoz
domine nostre in nullo ab aliquo minuat. q̄ etiā in peri
culo capitis debebat integer custodiri.

Dist. xxix. Consensus qui est efficiens mri monij cā nō dz ee defectiu⁹ ex aliq̄ interiori scz voluntate.

Oportet etiā ꝯsensum cōiugalē liberū ee a coa
ctiōe &c. Supra egit mgr̄ de cōsensu q̄ deficit a
ꝑte exteriori. ꝺ̄ agit de ꝯsensu q̄ deficit defectu i
teriori. s. a rōne volūtarij. tū iste & ꝑcedēs. & iteri⁹ & exte
ri⁹ deficit. Sz ꝺ̄ ꝓ artationē dcm̄ ee itelligēdū ē. Cōsen
sus aūt dupl̄r deficit. aut a ꝑte volūtatis ꝓ coactionez
aut a ꝑte rōnis ꝓ erroꝛe. Jo ꝑmo q̄rit vtrū ꝯsensus coa
ctus faciat mrimoniū. Scdo vtrū errone⁹. infra. xxx.
di. nec solū coactio impedit vel excludit ꝯsensū &c. Pria
ps hz tres ptes. In ꝑma ꝓsequit. In scda expla
nat ibi. Ex his apparet cōiugia fieri &c. In tertia ꝛo il
luc qđ dem̄iat circa mrimoniū applicat ad sponsalia
ibi. Cōsentire aūt probat qui euidenter nō ꝯtradicit.

Querit h de situ huius ptis. videt em male hic situari qz si coactio e impedimetu mrimonij. g in illo capitulo debz determinari vbi agit de impedimetis mrimonij. R°. dom q qz mgr agit hic de mrimonio a pte cause efficientis. z causa efficiens est consensus. no qlibet sz plenus z plenitudo consensus deficit sm modos pdictos. ido h agit de coactione et errore. Infra agit de psonaz legitimitate. et quia illa multz mois pot puari z p ons mrimoniuz impediri. ido inferius agit de multis ipedimetis. z hec est ro quare tractatus ille ab h separat. qz ro impediendi venit ex alio gne cae.

DI·XX IX

Urban° papa

Querit z determinat veritate. vtru consensus coactus faciat matrimoniu. a

Oportet autem consensum coiugalez liberu ee a coactoe. Coactus em consens° qui nec consensus appellari debet coiugiu no facit sic testat Urban° papa scribes sancto regi arroganu in hec vba De neptz tue coiugio qua te cuida militi daturu necessitatz instate articulo sub fidei pollicitatoe confirmasti hoc eqtate dictate decreuim° vt si illa viru illu oino vt dr renuit. z in eade voluntate persistit. vt viro illi se prorsus deneget nupturam. a ne qqz ea iuita ac renitete eiusde viri cogas coiugio copulari. Ide Si vez esse constiterit qd nobis legati iordanis principis retulerut. scz q ipe coact° z dolens filia sua flete z p virib° renitete raynaldo desposauerit. qm legu z caonu auctas talia sposalia no approbat. ne ignorantib° leges z canoes nimis duru videat. ita sniam tpam°. vt si princeps cu assesu filie id qd ceptu est pficere voluerit cedam° Sin aute legat° nr vtrasqz ptes audiat. z si nihil fuerit ex pte rainaldi qd ampli° impediat. ab ipso iordane sacrm q costet h que dicta sut accipiat z nos caonu z legu scripta sequetes. deinceps no phibem° qui alij viro si voluerit pdicta ei° filia tm i domino nubat.

Explanat veritate determinatam. b

Ex his apparet coiugiu fieri iter consentiete z spotaneos no int renitetes z iuitos. b Veru tn q iuiti z coacti coiucti st. si postea ab aliq tpis spacio sine cotradictione z qrimoia cohabitauerint (facultate discededi vel reclamadi habita) consentire videt. z cosensus ille ons supplet. qd pcedes coactio tulerat.

Applicat ad sposalia qd circa matrimoiu determiat. c

Consentire aut pbat qui euident no ctradic scdm illud In sposalibus eoz consensus exigedus e quoz in nuptijs desiderat. intelligit tame semp patri filia consentire nisi euident dissentiat. Ite sposalia sic nuptie consensu fiut ctrahetiuz. z io sic i nuptijs. ita et in sponsalib° patrissamilias filia consentire oportet. q si patris volutati non repugnat cosentire intelligitur

1 a Nequaqz eam inuitam ac renitente eiusd viri cogas coiugio copulari zc. Ponat q aliq cosentiat in aliquem p nunciu z an aduentum nuncij peniteat z nolit consentire. vtru sit compellenda. Et q sic videt. quia si potestate sua comisit procuratori. tuc ita ratum e. qz pcurator facit. sicut si papa faceret. ergo si procurator z nuci° consentiat. quatucuqz postmodu reclamet. videt q stet matrimoniu. Sed contra. ponat q statim ex quo penitet anteqz nuncius pueniat. cu alio contrahat. constat q matrimonium est. cum adhuc alij no sit obligat°. ergo aliud matrimonium non stat. Ite no fit matrimoniuz nisi p mutuu consensum. consensus aut mutuus nullus est nisi simul sit actu vel habitu. ergo si penitet anteqz tunc consentiat. patet zc. Querit ergo vtrum mrimonium possit cotrahi inter absentes. R°. dom q si aliqs consentit in absente p procuratorem pot fieri mrimoniu. no solu sponsalia cotrahi. du tn costet vtruqz consentire. sicut in psentiaru pot vn° alteri consensum exprimere p interpositam psona. Ex aut qrit vtz ipa penitente mrimoniu cotrahat. dom q reuera si no an peniteat qz ille consentiat. res e salua. Et si penitet in cord z reclamet in signo in conspectu testium per quos possit probari. vtpote negando vel matrimonium cu alia contrahendo. reuera non est matrimoniu. nec in conspectu dei nec in cospectu eccle. qz consensus no sil concurrunt maxime si fec quod in se fuit. vt reuocatio voluntatis ei° ad nuncium perueniret. z hoc patet quia si statiz ex quo penitet cu alia cotraheret matrimonium esset. Ex obijcitur q dedit alteri suam potestatem dicedu q semper intelligitur potestatem ad huc actu dare consensu in ipso remanete. qui est de essentia matrimonij interi° in facie dei. z exteri° in facie ecclesie

b Verumtamen qui inuiti z coacti coniucti sunt zc. Videtur dicere q si non reclamat q est matrimonium. Contra. illud pot ee ex negligentia. sz negligentia no supplet locum consensus. ergo non videtur q sit mrimoniuu. R°. dicedu q sm faciem ecclesie cosensus psumptus matrimoniuz facit. quado scilicet probabiliter presumitur q consensus ille sit maritalis. Hoc autem potest esse tripliciter. primo modo quando consentit ore. Secundo vero quando z si non consentit ore. tamen voluntarie consentit in carnale opus petendo z reddendo quod exigitur. Tertio modo quando reclamare potest et habet locum z tempus et non reclamat. consentire presumitur. et ideo amplius non auditur. immo in facie ecclesie pro matrimonio habetur. non propter negligentiam sed propter consensuz qui creditur inclinatus et voluntarius simpliciter. qz uis in principio fuerit coactus.

In li. pandectarum. 2

Ad intelligẽtiã pẽsentis distinctiõis tria q̃rũt. Pmo qũt vtr ꝺsens⁹ coact⁹ faciat mr̃imoniũ. Scõo vtrũ cõsentiẽs in renitẽtez generet sibi piudiciũ. Tertio vtr aliquis possit compelli p̃ceptũ patris ad matrimoniũ ꝺtrahendũ.

Questio. j. a

QD ꝺsensus coact⁹ faciat mr̃imoniũ videt ꝙa. Aug⁹. dicit ꝙ coacta volũtas. volũtas est. ergo a simili ꝺsensus coactus consensus est. sed posita causa ponitur effectus. ergo posito tali ꝺsensu est mr̃imoniũ. Itẽ hoc videt ratione p̃ simile quia qui baptisari consentit timore mortis baptizat⁹ est. ꝛ p baptizato habet. g⁹ similr est in mr̃imonio. Itẽ hoc videt p rationẽ. qz cõsensus nõ põt cogi sed tm̃ induci. sz sicut inducit aliqs minis ita inducit blãdiciis. sed sicut si aliqs inductus blãdiciis cõsentiat in mr̃imoniũ. mr̃imoniũ tenet. g⁹ si mr̃iliter si inducit minis. Item qui negat x̃pm timore mortis peccat sz nullꝰ peccat nisi liber. g⁹ cõsentiens in aliquid timore mortis libere cõsentit Sed ꝺsens⁹ liber facit mr̃imoniũ. g⁹ ꝙ cõsentit timore mortis ꝛc. Cõtra. d ecre. de sponsalib⁹ ꝛ mr̃imonio cum locũ nõ habeat ꝺsens⁹ vbi met⁹ vel coactio intercidit. necesse est vt vbi ꝺsens⁹ cõis requirit. coactionis materia repellat. g⁹ ꝛc. Consensus ẽ mr̃imonialis signũ est ꝺuctiõis aiet dei. Sz aia ñ cõtũgit deo ꝺsensu coacto. g̃ si signũ ẽ ꝺgruũ. mr̃imoniũ nõ ꝺtrahit timore coacto. Itez nũq̃ aia fit sponsa dei nisi vniat ei p amorem. g̃ nunq̃ fit sponsa viri nisi vniat ei p amorez. sz vnio que est p cõsensum coactũ nõ fit p amorẽ. g̃ ꝛc. Itẽ in consensu matrimoniũ acquirit potestas in alterutrũ. g̃ necesse ẽ ꝙ in ꝺsentiendo sint equales. Sed cuz alter cogit alterũ ad cõsentiendũ nõ sunt equales. ergo tlr ꝺsensu non
4 cõtrahit mr̃imoniũ. ℟. ꝺm ꝙ consensus coactus potest esse duplr. s. vi vel metu. Vis est maioris rei impetus que repelli nõ potest. Met⁹ est instantis periculi trepidatio. Tũc aũt fit vis qñ capit. ducit. trahit inuitus vel ligat⁹ ipso reclamante ꝛ renitente. hꝰ est coactio in qua non est ꝺsensus. Et in hac oĩno nõ est matrimoniũ. Est ꝛ alia coactio p metũ. vt cuz aliqs minat mortẽ vl̃ intẽdat nisi ꝺsentiat. ꝛ de hac coactõne distinguũt aliqui ꝙ talis cõsentiẽs aut cõsentit ore sed nõ corde. ꝛ tunc nõ est mr̃imoniũ aliq̃ mõ aut corde cõsentit q̃uis coact⁹. ꝛ tũc mr̃imoniũ est in ꝺspectu dei qz volũtas coacta volũtas est. sz nõ est in cõspectu ecclesie q̃ psumit ꝙ talis nõ ꝺsenserit corde. ꝛ ido iudicat ꝛ sententiat. vt vterq; alteri in domino nubat. Sz certe in istud nõ vi-
5 det cõsentire decretalis ꝓdicta. q̃ dicit ꝙ consensus nõ hz locũ vbi met⁹ vel coactio intercidit. Et ideo distinguit aliter. ꝙ met⁹ duplex est quidã leuis. quidã iust⁹. Justus vtpote q̃ in virũ cõstantẽ cadere põt. Leuis est cũ ꝺs puũ malũ minat vel cũ tlis minat de q̃ psumit ꝙ ĩ plere nõ possit. ꝛ talis met⁹ nõ facit cõsensum adeo defectiuũ ꝙ impediat mr̃imoniũ ꝺtrahẽdũ vel dirimat iã cõtractũ. sz consensus cum tali metu facit mr̃imonium Tũc aũt est metus iust⁹ qñ aliquis cõminat damnuz mortis mutilationis. seruitutꝭ. ꝛ stupri. Tũc aũt cadit in virũ cõstantẽ qñ psumit ꝓbabiliter ꝙ ille qui minat possit minas implere. nõ tñ esset timẽdũ si simplex rusticus minaret duci. In hoc metu dicũt iura cõsensum non facere re matrimoniuz. Sed ratio huius sumitur a diuersis diuersimodẽ. Quidam enim dicunt ꝙ hoc est ex indulgentia iuris. Jura enim indulgent tales separari. Primũ qz psumunt cõsentientẽ ore nõ consensisse corde. ꝛ qz ꝺbum soluz dixit vt penã redimeret. Vel etiã ratione finis. qz coacta mr̃imonia pessimos exitus cõsueuerũt habere. Alĳ dicũt ꝙ non ex iuris indulgẽtia sz hoc facit defectz ꝛ libe. ar. ꝺsensus qui debet esse in matrimonio. qz (sicut ostensum est) plen⁹ debet ibi esse cõsensus. ꝛ hoc videt ꝓbabilius. si tñ p⁹ coactionẽ in carnalẽ copulã cõsensit. ertũc icipit cẽ mr̃imoniũ. Ad illd 6
g̃ qd̃ ꝓmo obĩ ꝙ coacta volũtas. volũtas est dõm ꝙ verũ est sz nũq̃ sufficit talis volũtas ad faciendũ bonum nec etiã ad cõtrahendũ mr̃imoniũ. p eo ꝙ dñs voluit hꝰ sacr̃m cõtrahi p cõsensum liberũ nõ coactũ. Ad illd qd̃ 7
obĳcit ꝙ qui coact⁹ cõsensit in baptismũ baptizat. Rñdet ꝙ baptismus est opus dei nõ hoĩm. sz matrimoniũ est a cõsensu hoĩm. Alit põt dici ꝙ nõ ẽ sit. qz nõ tãta libertas ibi requirit quãta in mr̃imonio. totũ em̃ cẽ mr̃imoniũ a cõsensu causat. Ad illd qd̃ obĳcit ꝙ cõsens⁹ indu- 8
cit p blãdicias. dicendũ ꝙ blãdicie nõ ita detrahunt de ratione cõsensus sicut mine. qz blãdicie ad amorẽ excitãt. sed mine ad errorem. Ad illud qd̃ obĳcit de eo qui negat christũ timore. dõm ꝙ facilius est peccare q̃ bñ facere. vnde plura exigunt ad cõstruẽdũ bonũ q̃ ad faciendũ malũ Preterea nullus timor respectu peccati p̃ peterãdi potest nec debet cadere rationabilit in virũ cõstantẽ. sz respectu alicuⁱ rei faciende q̃ nõ ẽ nostre salutꝭ ꝺtraria. sicut vir constãs rationabilit p⁹ deberet p̃mittere se interfici q̃ deũ negare Sed rationabilit ageret si dimitteret se interfici antez in aliquid indifferẽs cõsentiret. Mr̃imoniũ aũt nõ est de his q̃ sint saluti cõtraria vel cõtra salutẽ. ꝛ sic pz quõ intelligit de metu qui põt cadere in ꝺstantẽ virũ.

Questio. ij. b

Utrũ cõsentiẽs in renitẽtem generet sibi piudiciũ vt ñ possit cũ alio cotrahere matrimoniũ. Et ꝙ sic vi. quia vnusquisq; potest abrenunciare iuri suo. sed de iure vnusquisq; est ꝙ possit in aliam pson̄ mr̃imonialr consentire huic autez iuri homo renũciat cũ alĳ p cõsensum se obligat. Si g̃ qui cõsentit in inuitũ sue iuri renunciat. pz ꝛc. Itẽ potestas ꝓpr̃ corpis trãsferr̃ per cõsensum animi q̃ est ei. sz vnusquisq; sibi est. ergo cũ ꝺsentit in aliquã. ptãtẽ sui corpis ei tribuit. ergo iaz nõ põt dare eã alĳ. Itẽ iste cõsentit in inuitã ꝛ renitẽtem. ꝛ postmo dũ illa ꝺsentit. cõstat ꝙ cũ illa consentit mr̃imoniũ ratũ existit. ergo si mulier virũ sibi obligat. nõ ex hꝰ ꝙ ipa cõsentit. qz cõsensus vni⁹ pson̄e alterã nõ obligat. ergo hꝰ ẽ ꝓpter priorẽ cõsensum quẽ ille p⁹ emiserat. ergo p⁹ obligat⁹ erat. Itẽ efficacius ꝛ intẽsius cõsentit q̃ nõ solũ fauet cõsentienti. sed etiã cõsentit et aliã pson̄ ad consentiẽdũ cõpellit. sed ꝓmus mod⁹ cõsentiendi facit mr̃imoniũ ꝛ obligationẽ inducit. g⁹ multo fortⁱ secũd⁹. Itẽ charitas ẽ vinculũ pfectiõis sicẽ ꝺ. Col. tĳ. hꝰ aũt vinculũ q̃uis sit pfectũ. tñ põt cẽ vnius ad alterũ. ita ꝙ nõ sit mutuũ. ita pari ratione ꝛ vinculum carnale. ergo ꝛ mr̃imoniũ ergo vr ꝙ aliqs possit esse iunct⁹ mr̃imonialr alicui si in aliquã consentit. aut econuerso altera dissentit. Cõtra. mr̃imoniũ ẽ maris ꝛ femĩe cõiunctio. oĩs aũt talis cõiunctio ẽ eq̃pantie relatio. Sz oĩs talis req̃rit cõuenientiã int extrema. qa ad min⁹ ẽ inter duos. vñ si alt duoz desinat cẽ silis. ñ ẽ silitudo. ergo a silĳ in mr̃imonio si, alt dissentiat non ẽ mr̃imoniũ nec sponsalia. cõstat ergo ꝙ nulla ẽ ibi obligatio nec aliqõ ꝓiudiciũ. Itẽ vbi ẽ mr̃imonialis obligatio ẽ vir ꝛ vxor. sz vxor dicit respectu viri sic p̃ respectũ filĳ. ꝛ econuerso. ergo sic seq̃t iste nõ ẽ filĳ huius. ergo iste nõ ẽ p̃ hꝰ. ita nõ ẽ obligata isti vt vxor. g⁹ iste nõ ẽ obligat⁹ isti vt vir nec alio mõ. g⁹. ꝛc. Itẽ cõsen-

sus qui transfert corpis ptātez in alterā est consens⁹.q̄ dicit accipio te in meam.sz null⁹ pōt accipere aliquā ī suā nisi qui facit se suā.g̃ absq; cōsensu mulieris nll⁹ ē cōsens⁹ viri. ¶ Jtē quātū cumq; vendā tibi aliq̄d nō fit cōtract⁹ nec astrictio nisi tu emas.g⁹ pari ratōne nunq; trāsfert ptās viri in mlierē nisi mlr ꝯsentiat. Si g⁹ ipa ē coacta.nō vī cē obligatio aliqua. ¶ ℟⁹. dōm q̄ qrere vtrū cōsentiēti in rem rē fiat p̄iudiciū.ē qrere vtz mri mōiale viculū claudicet vt ex pte sit solidū z ex pte ꝯtri tū.z h̄ ē qrē vtz aliq̄s sit vir cui⁹ nō ē vxor.z aliq̄ sit vx or q̄ nō habet vir.z h̄ ē in scipa questio soluit p eo q̄ in ea opposita implicāt p̄ter naturā mrimōialis viculi qđ ē relatiuū z mutuū.qđ sīgt ipa cōpatio z relatō vxo ris ad virū.dico igit q̄ mrimōiū nō pōt esse claudū q̃tū ad vinculū.q; si mulier in vita ē z ī dissensu p̄seuerat tā signo q̃ corde.nullū ē mrimoniū. Nec vn⁹ acquirit po restatē aliquā in alterū p eo q̄ in altero extremo defuit cōsens⁹. Un⁹ p̄m⁹ nō se habet p modū efficiēt̄z sz dispo nēt̄z.z ido si scōs aduenat tūc p̄ficit mrimōiū p eo q̄ tā habz ꝯsensum mutuū q̄ ē eius p̄ncipiū cōpletū.z ex tūc vir obligat.z ei p̄iudiciū ad ꝯsentiēdū ī psonā aliā gñat

11 Ad illō g̃ qđ obī q̄ p̄t renūciare iuri suo dō.q̄ huic iuri nō renūciat nisi p votū aut mrimōiū.z qm̄ ī tali cōsensu ñ ē votū nec est mrimoniū.z nemo ē q̄ acciptat illō ius.

12 ido ūle cōsens⁹ nullū pōt p se p̄iudiciū generare. ¶ Ad illud qđ obī q̄ ptās transfert p cōsensum an̄.dōm q̄ ī trāslatiōe ptāz huius duo sunt.s.donatio z acceptio. Quātū ad donationē attinet h̄ ē ꝯsens⁹ p̄sēs q̃tū ad re/

13 ceptiōez h̄ ē ꝯsens⁹ alteri.z q; ille nō ē ibi.ideo nō ē trās/ latio. Ad illō qđ obī si illa ꝯsentiat.dōm q̄ tūc incipit obligari.z nō rōne cōsens⁹ alteri trī.sz rōne sui q̄ p̄cess/ erat in actu z erat in habitu. qui et si non obligaret quia non erat qui acciperet.ideo alieno consensu adue niēte ille ꝯsens⁹ hz vim obligādi q̃tus p̄⁹ nō haberet

14 Posz tn̄ dici q̄ in tali casu ꝯsens⁹ viri renouari debz vl̄ debo vl̄ signo. ¶ Ad illō qđ obī qđ efficaci⁹ cōsentit dōm q̄ si iste nō obligēt h̄ nō est p̄t defectū intensiōis q; nō sic sufficienē ē intens⁹.sz q; nō est mutu⁹

15 lud qđ obī de vinculo charitatis.dōm q̄ charitas p̄ut est viculū qđ facit vnū corp⁹ spirituale.nūq; est quin sit in vtroq; extremoz.alioqn nō facit vnū.Et in mri/ monio fiūt vnū spōs⁹ z spōsa.z sīgt ꝯuictio dei z aīe q̄ nūq; claudicat.ī nll⁹ est ꝯsens⁹ q̃tū ad vim sacramēti si libertatē hz in vna psona z coactionē in alia.

¶ Questio.iij. c

Utz aliq̄s possit ad mrimōiū cōpelli p̄ceptū patris. Et voco h̄ ꝯpulsiōez vt obedire teneat. Et q̄ sic vī.q; Hñ.xxvij.dī q̄ ysaac vocauit filiū suū iacob.p̄cepitq; ei dicēs.ne accipias vxorē rē.ꝯstat q̄ ysaac nō p̄cepit nisi qđ potuit z debuit g̃ pōt h̄ filio p̄cipere. Jtē Lol. iij.filij obedite patribꝰ vestris q omnia.g⁹ in omnib⁹ q̄ nō sūt ꝯ salutē tenēt p̄ri fili⁹ obedire. Un̄ glo. placet do si p omnia obeditis.ita tn̄ si dño obeditis. Si g̃ mrimōiū ñ ē ꝯtra salutē.p̄z rē. ¶ Jtē sicut se hz p̄ spūalis rēspectu mrimōij spūal.ita p̄ carnalis rēspectu carnal. Sz dñs papa pōt p̄cipe alicui sub pēa excōicatōnis q̄ ep̄atū ac/ ciptat.g̃ p̄ carnal⁹ q̄ filī cū mlere q̄ vult ꝯtrahat. Jtē stult⁹ ē q̄ iurat se obligat p alio q̄ ñ ē ei obligat⁹.vt si iu rare p extraneo q̄ ipe ad sctm̄ Dyonisiū iret.si g⁹ pentes iurāt p filīs g⁹ vī q̄ filīs suis possint p̄cipere.vt iura mēta sua debeāt implere. ¶ Jtē si aliq̄s ꝯtrahat spōsa lia cū aliq̄ nōdū ē mrimōiū cōtractū z tn̄ p ecclesiasticū p̄ ceptū cōpellit ad ꝯtrahēdū si g̃ pōt cōpelli ab ep̄o pari ratōne vī q̄ possit ꝯpelli a p̄re suo. Cōtra in eo in q̄ pa res sum⁹ vn⁹ nō tenet obedire mādato alteri⁹. Sz q; tū ad ius mrimōij oēs sūt pares.g̃ nō vī q̄ p̄ possit filio īpare. ¶ Jtē p̄re impāte mrimōiū. filī⁹ sine pcō pōt ca stitatē vouere.g⁹ nō tenet p̄ri obedire ¶ Jtē filī⁹ si vult religiōem ītrare nō tenet p̄ri dēmināti religiōez obedi/ re imo inquācūq; pōt sine pcō ītrare.q; tale votū ē spō taneū. Si g̃ mrimonīū debz eē liber.p̄z rē. ¶ Jtē nemo pōt me ꝯpellere ad ꝑpetuā fruitutē.sz vir eo q̄ ꝯtrahit cū vxore dat ei sui corpis ꝑpetuā ptātez.g⁹ nō vī q̄ in h̄ teneat ds alicui obedire. ¶ Jtē si teneret obedire.tūc sponsalia p parētes cōtracta absq; cōsensu filiorū nu bētiū essent stabilia.sz h̄ ē cōtra iura canōica z ciuilia.er go rē. ¶ ℟⁹. dōm q̄ sic ostēdūt rōnes vltime mrimonīj 16 ꝯtract⁹ dz eē liber oīno.tū rōne sīgnōis tū etiā rōne rēis z tante obligatōnis q̄ in illo ꝯtractu ꝯsistit z ido ñ ē p̄ci piēdū a parētib⁹ filio p̄cepto obligatorio q̄ ꝯtrahat.q; pōt cauere si vult.z itez si vult cōtrahere ad huc p̄cep tū nō pōt p̄ ad ꝯtrahēdū cū hac vl̄ cū illa cū obligare. nisi charitas vl̄ rōnabilis causa cū liget.vl̄ p̄missio ip/ si⁹ volūtaria. Rationabilis aūt causa ligat.q̄ p̄ hz imi micicias.z nō pōt euadere nisi filī⁹ cū cōsanguinea ūmi ci ꝯtrahat. Vel q̄ pat̄ ꝓhibet filio ne ꝯtrahat cū mlie re mala ob p̄missiōez volūtariā.vt q̄ ipemet se obligat ꝯtrahēdo spōsalia.p̄iudiciū sibi generat in hoc q̄ incho at mrimōiū vī tenet ad cōsūmādū.z ad h̄ cōpelli pōt p mādatū ecclesiasticū. Et p hoc p̄z rēspōsio ad p̄mū in cō trariū z ad vltimū. Naz ysaac rōnabiliē p̄cepit illō qđ iacob alias tenebat facere.tū p̄t malicia mlierē.tū etiā am q; semē chanaan de terra illa erat dispergēduz.z illō clare insinuat intertu.z clarī⁹ ī quodā libello q̄ dr testi/ mōiū p̄triarchaz. Ad illō qđ obī de obedientia rēspectu 17 p̄rīs.dōm q̄ illa distributio intelligit soluz q̃tū ad ea q̄ sūt de paterna honorificatiōe.z q̃tū ad ea q̄ spectant ad regimē familie Si aūt q̃tū ad alia intelligat.ꝯsiliū ē nō p ceptū.z h̄ inuit glosa q̄ dicit placet do rē. Ad illō qđ 18 obī de mrimonio spūali rñdent aliqui q̄ papa nō pōt p̄ cipere q; ꝯsens⁹ dz eē liber.sz post susceptionē.pōt p̄ci pere administrationez. Sz tn̄ istud nō vī securū dicere cū rota die videam⁹ fieri ꝯtrariū. Et ido dicūt aliq̄ q̄ simplicit pōt p̄cipere. Nec ē sīle de patre carnali.q; p̄ spūalis ptātis plenitudinē sup filios suos hz āpli⁹ q̃ pater carnalis. Et p̄terea nō est tāta seruitꝰ z tā indiui sibilis copula in mrimōio spūali sicut in carnali.z hoc p̄z q; papa pōt deponere z absoluere ab ep̄atu. Tertiꝰ mod⁹ dicēdi ē q̄ vbi rōnabilis causa ē.s.necessitas vel cōis vtilitas potest p̄cipi.z ille tenet obedire.z q̄n̄ sem per p̄sumēdū ē q̄ tāt⁹ p̄ ex causa rōnabili moueat nisi expresse appareat ꝯtrariū.credēdū ē q̄ subdit⁹ obedire tenet. Qui si sciret se insufficiētē z indignū z videret sibi imminere p̄iculum aīe.credēdū ē q̄ non teneret obedire. Nec enī obediētia modicū aut nihil de suo dz bre. ma xime tpib⁹ modernis Quicqđ tn̄ sit. nō ē simile de isto mrimonio z de illa ratōne tā visa. ¶ Ad illō qđ obī de 19 iuramēto infra patebit.q; nulli⁹ ē roboris.sz cuiusdā solacij z solēnitatis.q̄n̄ parētes iurant p paruulis.nec obligantur ad aliud nisi q̄ bona fide ad hoc laborabūt q̄ matrimonium compleatur. ¶ Ultimum patet.quia talis sibi p̄iudicium generauit ex p̄priis obligatio/ ne.

¶ Dist. XXX. Consensus qui ẽ efficiẽs cã mr̃i-
monij nõ debet eẽ defectiuus a pte rationis.

Ec solũ coactio impedit ⁊ excludit cõsensuz ⁊c
Supra egit mgr̃ de cõsensu q̃ deficit a pte volũ
tatis. Hic scõo agit de ꝓsensu q̃ deficit a par/
te rõnis. Et qm̃ ex hac pte põt dupl'r deficere. Aut p
pter errorẽ in rõne. aut ꝓpt obligrarẽ in ir̃ẽtiõe. q̃ aliq̃d
dic̃ rõnis. aliq̃d dicit volũtaz. Jõ ꝓmo determinat de
consensu qui fit in errore. secundo ꝙo de cõsensu qui fit
mala intẽtione ⁊ q oppositum bona. ibi. Exposito que
sit causa efficiens mr̃imonij. Prima ps hz duas. Prio
em̃ determinat varios errores q̃ incidũt circa ꝓsensuz
Scõo dem̃at q̃lit̃ ꝓsens⁹ marie ⁊ ioseph fuerit rect⁹ et
scũs. ibi. Premissis aliq̃d addẽdũ ẽ d mõ illi⁹ ꝓsens⁹ ⁊c.

Determiat varios errores q̃ incidũt circa ꝓsensum.

Dist. XXX X

1 a ¶ Si em̃ dia/ bolus trãsfigu rans se in ange lum lucis creda tur bon⁹. nõ est error piculosus Ut falsũ dicere q̃ ẽ error q̃ du cit ad idolatriã vt si oñdat se eẽ ip̃m. ⁊ credaf et adorer. ꝙ⁹. dõ. q̃ mgr̃ loq̃f õ er rore illo ita q̃ ñ ꝓcedaf vltra. q̃ iste nõ ẽ error iu ris sz facti. Vel si vltra ꝓcedat ir̃elligit ita q̃ ñ simpl'r sz sb cõ/ ditione. vt pote si adoret cũ si ẽ xps. tũc nulla ẽ idolatria nec de ceptio piculosa Si ãt vltra ꝓ/ cedat tũc incipit eẽ piculũ.

2 b ¶ Si q̃s here tic⁹ noie Aug⁹ vel amb. ⁊c. Ut q̃ talis error sit piculosissimus q̃z si talẽ hereti/ cũ noie aug. re/ cipit. tũc credit oia q̃ sibi dic̃. et ita cõtra fidez ⁊ efficerer qui sic credit hereticꝰ. ⁊ nullꝰ a tali er rore excusaf. gꝰ ⁊c. ꝙ⁹. dõ. q̃ si

Oppositõ 8 hereticꝰ ille q̃ sic se offeret sb no/ mie aug. pcede/ ret i p̃dicãdo. er rorẽ. si ex tũc crederet piculũ eẽt. q̃ ñ tm̃ i ꝓsona cẽt error verit̃ã i fide. Nec excusaf t'lis q̃ t'li cõsentit. q̃m̃ hz cõ siliarũ interiorẽ ad quẽ dz recurrere ⁊ quẽ dz cõsulere. Sz si ille ñ ꝓcedat vltra. sz solũ i gñali dicat q̃ seq̃f se/ ctã suã. tũc nll'm ẽ pic'm. ⁊ si p̃dicat ei vez i ꝓsona aug. põt ibi eẽ meritũ i assẽtiẽdo. Un̄ nota q̃ i eadẽ ꝓtate as sentiẽs alicui fm̃ q̃ catholico dctori meref. assen tiens vt hereticodmereat. assentiẽs vt pho'nec meretur nec dmereat. Un̄ esto q̃ sic̃ moyses dixit in ꝓncipio creauit dꝰ ⁊c. ⁊ t. ita ef dr. Arꝰ. ita etiã Arriꝰ Qui crederet q̃ moyses dic̃ mereref. q̃ crederet q̃ spũs cõ fuerit affiatꝰ. ⁊ ita crederet ꝓme veritati. Qui crederet q̃ Aristo. dic̃ nec mereref nec dmereref q̃ adhereret sapie mundane. Qui crederet qõ arriꝰ dic̃ putãs arriũ q̃ fuit hereticus eẽ doctorẽ vez õ mereref. q̃ assẽ sus ẽ fundatus sup heresum. Solutio

c Error ꝙo fortune ⁊c. Ut ma 3 le dicere. q̃ pos sibile ẽ q̃ aliq̃s cõsentiat in ali/ quã p sola pecu nia. rõ cõsentiẽ/ di fuit pecunia sz ñ exñte cã ꝓn cipali nõ exñtit effectꝰ. q̃ si nõ ẽ dines illa i q̃m cõsentit. ꝓpt di uitias. nõ ẽ con sensus. ergo nec mr̃imoniũ. Jtẽ esto q̃ cõsensus exꝑmeref sub cõ ditiõe pecunie. dcinde si nõ da ref nõ eẽt matri moniũ in cõspe ctu eccl'ie. q̃ pa/ ri rõe si nõ ẽ ita corde non ẽ mr̃i monũ in cõspe ctu dei. ꝙ⁹. dõ. q̃ error fortune nõ excludit con

Determiat varios errores q̃ incidũt circa ꝓsensum. a Ec solum coactio ipedit vl' excludit ꝓsensum ꝑ etiã error. nõ aũt ois error cõ sensũ ipedit. Est em̃ error alius ꝓsone. alꝰ fortune. alꝰ conditiõis. alꝰ q̃litaz. Error ꝓsone. q̃n hic putaf eẽ hõ ille. ⁊ est alꝰ. Error fortune. q̃n putaf eẽ diues q̃ paup ẽ vl' ecõuerso Error ꝓditiõis q̃n putaf esse liber q̃ fuꝰ ẽ. Error q̃litaz quãdo putaf eẽ bonꝰ q̃ malꝰ ẽ. Error fortune ⁊ q̃litaz nõ excludit. Error ꝙo cõditiõis nõ excludit cõsensum. Error ꝙo cõditiõis ꝓugalẽ ꝓsensuz euacuat. de q̃ ꝓditiõe postmoduz tractabim⁹ Error q̃ ꝓsone cõsensuz ꝓugalẽ nõ admittit. vt si q̃s feminã nobilẽ in ꝓugiuz petat. ⁊ p ea alia ignobilis tradaf ei. nõ ẽ inf eos cõiugiũ. qa nõ ꝓsensit vir in istã ꝑ in aliam vt si q̃s ꝓmitteret mihi se venditurũ aurũ. ⁊ p auro offerret mihi auricalcũ. ⁊ ita me deciperet. nunq̃d dicerer ꝓsensisse in auricalcũ. Nũq̃ volui emere auricalcũ. nec q̃ i illõ ꝓsensi q̃ cõsensus nõ nisi volũtatis ẽ Sic̃ q̃ error mat'ie excludit cõsensum. ita ⁊ in ꝓugio error p sone. Sz obz de iacob q̃ p/ rachel septẽ ãnis fuierat. ⁊ supposita ẽ ei lya. nũq̃d error ꝓso

ne excludit ꝓiugiũ cũ nõ in eã sz in rachel ꝓsenserit. Sz quid ibi factũ. in misterio gestũ nõ ipzobe tradit. ibi tm̃ ⁊ si ñ ꝓcessit. secutꝰ ẽ ꝓsensus. nec ex illo ꝓcubitu q̃ ꝓsensũ ꝓcessit fornicarij iudicanf. cũ ille maritali affectu eã coguerit. ⁊ illa vxorio affectu ꝰbitũ ꝓsoluerit. putans lege ꝓmogenitaz ⁊ patris iperij se illi iure copulatã. Excusaf etiã. q̃z dei ꝓsilio i mysterio ita actũ ẽ. Hodie etiã excusaref ille cui iscio vxoris sozr lectulũ ei⁹ igressa se subijceret. q̃ tm̃ sine spe cõiugij. ppe tuo manere cẽseaf. ille tm̃ q̃ cognouit eã p ignorãtiã excusaf q̃ ꝓsilẽ ꝓbaf. d Si em̃ diabolꝰ a trãsfigurãs se in ãgelũ luc/ sc̃re daf bonꝰ. nõ ẽ error piculosus Q̃ aũt vir ille in illã mulierez nõ ꝓsenserit ex sil'i oñdit. b Si b q̃s hereticꝰ noie Aug. vl' Ambrosij alicui catholico se offerret. eũq̃ ad sue fidei imitatiõz vocaret. si ille assentiret. in cꝰ sniam fidei diceref cõsensisse. Nõ i hereticoz secrã. ꝑ in integritatẽ fidei quaz ille hereticꝰ se mẽtiebaf hr̃e. c Error ꝙo fortunẽ ꝓsensũ nõ excludit. Que em̃ nubit paupi putãs illũ esse diuitẽ. nõ põt renũciare ꝓpri ꝓditõi q̃uis errauerit. Nec error q̃litaz. vt si q̃s ducat vxorẽ meretricẽ vel corruptã. quam putat eẽ castã vel ỽginez. non põt eam dimittere. c

sensum. imo cosensum inducit. Inducitur autem consensus a falsa extimatiõe ad eliciẽdũ cõsensũ vez. ⁊ cuz nõ sit in aliã ꝓsonã q̃ in hãc. ver⁹ ẽ cõsensus ⁊ verũ est mr̃imoniũ. Qõd q̃ obz q̃ pecunia ẽ cã. dõ. q̃ fl'm ẽ. imo extimatio vl' spes hfide pecunie. Ad illõ q̃ obz si cõsentit spe pecunie. dõ. q̃ aliq̃ ẽ spe pecunie cõsentire. aliq̃ sb ꝓditõe ꝓsentire Qui. n. ꝓsentit spe pecunie suppõit diuitias i certiatẽ. ⁊ absolute elicit ꝓsensũ ex volũtate ⁊ iõ mr̃i⁹ ꝓtrahit. sz q̃ sub ꝓditõe ẽfluat sibi adhuc cõsẽsũ. ⁊ iõ nõ ẽ mr̃i⁹. nec ẽ sil'itudo inf hũc cõsensum ⁊ illum. 4

150 Postea vo exꝑsserũt ⁊ in ꝟginitate pmanserũt. Contra Mat. j. Accepit mariam cõiugem suã ⁊ nõ cognoscebat eã donec pepit filiũ suũ ꝓmogenitũ. Ex hac littera dupliciter arguit. de ly donec. ergo ꝑ cognouit. similit de ly primogenitum. quia pmũ dicit respectu secundi. Itẽ Johan. ij. descẽdit capharnauz ipse ⁊ mater eius. ergo fratres habuit. constat q nõ de pẽ. ergo de matre. Rñ. dicendũ q nec ex duplici ꝟbo ꝓdicto ortum habuit vilissima heresis claudianozũ. q fatẽtur beatã virginez post generationem christi fuisse cognitã a ioseph. sz heresis ista ẽ oino irrõnabilis. q beatissima mat dei exq fuit templũ dei ⁊ spũssancti opi carnis vacaret. ⁊ ꝫ nõ potest cadere nisi in animã impiam ⁊ stultã credere. s. tantã in matre dei indignitatẽ. Jõo erroneum ẽ ⁊ pernicios um. ⁊ dominus in morte istuz errorẽ euacuauit. qñ cambrõ Job. recommendauit. ⁊ dedit eũ sibi in solaciũ loco filij. nec illum dedisset si filios habuisset. Qõ ergo obꝟcit de li. Aug⁹. i li. de vicijs ⁊ cõcupiscẽ tijs.

Qꝫ ꝓfectũ inꝛ eos fuit cõiugiuz

¶ Determinat q consensus Marie ⁊ ioseph fuerit rectus ⁊ sanctus. b

Premissis aliqd addẽdũ ẽ de mõ illi⁹ ꝓsensus q inꝛ Mariã ⁊ ioseph inꝛcessit. Sane credi põt ñ solũ mariã ꝫ etiã ioseph apud se dispositum esse ꝟginitatẽ ꝟuare velle. nisi de⁹ aliꝛ iuberet. eosq sic ꝓsensisse in coniugalẽ societatẽ. vt vterq de altero reuelante spũscõ intelligeret q ꝟginitatẽ ꝟuare vellet nisi de⁹ aliter inspiraret. ꝫ illã volũtatẽ ꝟbis ñ exꝑsserãt⁹ postea vo exꝑsserũt. ⁊ in ꝟginitate pmãserũt. Cõsensit ꝙ Maria in maritalẽ societatẽ. ꝫ nõ in carnalẽ copulã. nisi de eadẽ spãliꝛ de⁹ ꝑcipet. c⁹ etiã ꝓsilio i maritalẽ cõsensit copulã. qz ꝟginitatẽ ꝟuare volebat. ⁊ iõ ñ aliꝛ ꝓsensisset in ꝓiugalẽ societatẽ. nisi familiare dei ꝓsiliũ habuisset. De q aug⁹. sic ait. Btã Maria ꝓposuit se ꝟuaturam votũ ꝟginitatis in corde. ꝫ ipsuz votũ ñ exꝑsit in ore. Subiecit se dine dispositiõi. ꝓposuit se pseueraturã ꝟginẽ nisi deus aliꝛ ei reuelaret. c Cõmittẽs q ꝟginitatẽ suã dine dispositõi ꝓsensit in carnalẽ copulã. ñ illã appetendo. ꝫ dine ispiratõi in vtroq obediẽdo. postea vo sit cũ viro labijs exꝑsit. ⁊ vterq in ꝟginitate pmãsit. Inꝛ qs vt ait aug⁹. ꝓfectũ fuit ꝓiugiũ. pfectũ qdẽ nõ in significatione ꝫ in scitate. Sanctioza sũt eñ ꝓiugia pari voto ꝓtinẽtiũ. Eñ aug⁹. Qõ deo pari voto ⁊ consensu voueratis. ambo pseueranter reddere debuistis. a q ꝓposito si lapsus ẽ ille. tu saltẽ pseuera. nõ qz piter tpabatis. a cõmixtione carnali. iõ maritus tu⁹ eẽ destituerat. imo vo tãto sancti⁹ ꝓiuges manebat q̃to sanctioza ꝓcordiꝛ placita ꝟuabat. Perfectũ q fuit Maria ⁊ ioseph ꝓiugiũ in scitate. pfectũ etiã fuit ꝑm triplex bonũ ꝓiugij. fidẽ. s. plem ⁊ sacrm. Oñe eñ nuptiaz bonũ vt ait Aug⁹. ipletũ ẽ in illis pentib⁹ xꝑi. fides. ples. sacrm. Prolez cognoscim⁹ ipm dñm: Fidem qz nullũ adulteriũ. Sacrm. qz nullũ diuoztiũ. Sol⁹ ibi nuptialis cõcubit⁹ nõ fuit. qz in carne pcti fieri ñ poterat sine pudẽda ꝓcupia. carnis q accidit exꝑcõ. sine q ꝓcipi voluit q sine pctõ futur⁹ erat. Et licz nõ inꝛcessisset ꝓiugalis ꝓcubitus ꝓiuges tñ ꝛe fuerũt mẽte non carne. sic ⁊ pentes. q̃uis ambo dicat pfectũ fieri ꝓiugiũ ꝑ carnalẽ copulã. In oi inqt martimonio ꝓiũctio intelligiꝛ spũalis. quã ꝓfirmat ⁊ pficit ꝓiũctorũ cõmixtio corꝑalis. Sz intelligendũ ẽ ꝓiugiũ pfici cõmixtione corꝑali nõ q̃tũ ad ꝟitatez vel scitatẽ ꝓiugij. ꝫ q̃tũ ad significationẽ. qz pfectꝰ vnionẽ christi ⁊ ecclesie tunc figurat.

¶ Determinat q cõsensus q ẽ efficiens cã mrimonij nõ dz eẽ defectiu⁹ a pte intẽtiois c

Exposito q̃ sit efficiẽs cã mrimonij. ꝓns ẽ oñdere ob quã cãm soleat vel debeat ꝓtrahi matrimoniũ. Est igiꝛ finalis cã mrimonij cõtrahẽdi ꝑncipalis. creatio ꝓlis. Propꝛ hoc eñ instituit de⁹ ꝓiugiũ inter ꝑmos parẽtes. qb⁹ dixit. Crescite ⁊ multipli. ⁊c. Scõa ẽ p⁹ pctm ade vitatio fornicatiõis: Eñ apl⁹ propter fornicatõnẽ vnusq̃sq̃ hẽat vxorẽ suã. ⁊ vna quecq̃ habeat virũ suũ. Sũt ⁊ alie honeste cãe. vt inimicoꝝ reconciliatio. ⁊ pacis reintegratio. Sũt etiã ⁊ alie cãe min⁹ honeste ꝑpter q̃s aliq̃s cõtrahiꝛ. vt viri mulieriscz pulchritudo q̃ alios amore inflãmatos sepe ipellit inire cõiugiũ. vt valeãt suũ explere desideriũ. Quest⁹ q̃ ꝓ diuitijs ꝓssessio frequẽter ẽ cõiugij cã. ⁊ alia mlta q̃ cuiq̃ diligentiã adhibẽti facile ẽ discernere. Hec ẽ assentiendũ illis q dicũt nõ eẽ ꝓiugiũ qñ ꝓpter has causas minus honestas ꝓtrahitur. Constat enim ex premissis coniugium fieri ex cõi ꝓsensu verbis de ꝑsenti scilicz exꝑsso. q̃uis amor ad ꝫ attraxerit. e Cõmittens ergo ꝟginitatẽ suã dine dispositioni. cõsensit i carnalẽ copulam. Et hoc videt q saltem fuerit mente corrupta. qñ dicere ẽ blasphemia. Item videt sibi cõtradicere. ꝙa pauloante dicẽ consensit Maria in maritalẽ societatem. sed non in carnalez copulam. ergo falsum dicẽ nũc Rñ. dicendũ q illud verbũ augustini intelligiꝛ nõ qz ꝟgo cõsenserit vt ipam cognoscꝛet. quia nũq̃ credo ꝫ ipsaz voluisse. nec deũ sibi ꝫ ispirasse. sz ꝓsensit i cõiugalẽ societatẽ siue i mutuam corꝑis ꝑtãtem q ordinata erat ad copulaz carnalem nõ tamen ordinatione necessaria.

Gen. j.

j. Cor. vij

Donec dicendũ Aug⁹. i li. q dicẽ terminuz de bono cõ incertũ sicut ibi iugali. Dixit dñs dño meo sede a dextris meis. donec ponã. cõstat q post hoc sedebat a dextris. Similiter dico q ꝓmogenit⁹ priuat ordinem ad anteri⁹. nõ ponit ordinem ad posteri⁹. ⁊ ideo ꝓmogenitus appellaꝛ. ꝙa dominus erat ꝑm legẽ offerend⁹. Et si tu obꝟciꝛas q habuit aliquos fratres. dõm q frẽs vocaꝛ ibi ꝓpinq in secundo gdu vel in tertio.

7 f Jacob qui rachel decorā faciē ⁊ venusto aspectu amauit. Queritᵏ hic vtrum peccauerit. ⁊ ꝙ sic videtur. quia magister dicit in littera ꝙ pulchritudo proculdubio est causa minus honesta propter quam contrahitᵏ matrimonium. Item fallax gratia ⁊ vana est pulchritudo. sicᵇ dicitᵏ Prouer. vlᵏ. ergo qui ꝓpᵉ pulchritudinem contrahit matrimonium mouetur ex vanitate. Si ergo in sacris diuinis talis cā est reprehensibilis. patet ꝛc. ℟. dicendum ꝙ pulchritudo in muliere vel in viro potest dupliciter mouere ad matrimonium contrahendum. Aut sicut causa p̄incipalis. aut sicut causa inducens ⁊ attrahens quodammodo. Si sicut causa principalis tunc est causa minꝰ

Eccl. xxix.

Deut. xxj.

Malᵒ fi, mis nō ꝓta mina sacꝛ

f cuius rei documentum restat f Jacob qui rachel ōcorā facie ⁊ venusto aspectu amauit. eāq; multū diligēs ait. Seruiā tibi ꝓ rachel septē ānis. In Deuteronomio etiā legitᵏ. Si viderīs in medio captiuorū mulierē pulcrā ⁊ amaueris eam. voluerisq; vxorē habere. introduces eaz in domū tuā ꝛc. Et licet fine nō bono ꝓtrahat cōiugiū. qñ species ꝓtrahēt; mouet aīm. ꝓiugiū tū bonū est. qz vita mala vel intentio puer sa alicuiᵘ sacrm nō ꝓcaminat habuit aūt ꝓiugium Marie ⁊ ioseph alias causas spāles. s. vt ẋgo solatio viri sustentareᵗ. ⁊ vt diabolo partus celareᵗ. vt ioseph eēt testis castitatis. defendēs eam ab infamia suspitiōis. ne vt adultera dānareᵗ. honesta. quia debet hoc intendi in matrimonio. sed filiorum procreatio vel aliquod simile. ⁊ hoc iteruz ordinatum est ad diuinum obsequium. Si autem sicᵇ inducens. potest esse sine peccato ad minus grauī p eo ꝙ pulchritudo naturaliter attrahit animum ad amorē ⁊ si amor talis sit complacentie non multum intensus. non est culpabilis. Si quis autem dicat ꝙ Jacob ibi venialiter peccauerit. nō est multum improbabile. Et nota ꝙ multe possunt esse cause inducentes q̄ sine peccato inducunt. dum tū nō sistaᵗ in eis scilicet gratia. pulchritudo. diuitie. merces. sapientia. virtus et mores. sed virtus et mores. super oīa sunt attendenda.

AD intelligentiā pñtis distinctiōis tria querunt. Primo queritᵏ de ꝯsensu illo q̄ ē cū errore. Scdo qritᵏ de cōsensu ꝑgnis marie. Tertio de ꝯsensu illo q̄ est ex libidine.

Questio. j. a

Utrū ꝯsensus errone⁹ faciat mrimoniū. Et ꝙ non vi. qz ꝯsensus sequitᵏ cogitationē. igitᵏ q̄ cōsentit. cōsentit in eū de q̄ cogitat. sz credēs hunc esse aliū de illo cogitat. ergo cōsentit in illū ⁊ nō in hunc. ⁊ sic ꝛc. Itē voluntarū ē cuiᵘ ꝑncipiū ē in ipso cognoscēte singula. ergo inuoluntariū vbi nō ē cognitio. sz vbi errat nō cognoscit. ⁊ sic nō ē ibi rō volūtarij. ergo nec mrimoniū. Itez plᵒ hz de rōne inuolūtarij. qđ fit p ignorātiā q̄ p violentiā. sz illud ipedit. ergo ⁊ istud. Itē ad hᵒ ē auctoritas q̄ dicit hᵒ sicut habetᵉ cā. xxix. q. j. ꝓtorum. Contra Isaac credidit bñdicere esau. ⁊ tñ bñdicēdo iacob bñdictus est. ergo a sili q̄ credit ducere vnā vxorem ⁊ ducit aliam. vxorē eiᵘ ē. Itē iacob credidit cognoscere rachelem ⁊ cognouit lyam. ⁊ tñ mrimoniū fuit. ergo ꝛc.

Itē hoc oñditᵏ rōne. quia q̄ peccat p ignorantiā nihil omnᵒ peccat ⁊ nō excusatᵏ. ergo nec mrimoniū infringitᵏ ꝓpter errorē. Item obi ꝙ rusticᵘ credēs cupā aurum. emit cupā nō aurū. ergo sili videtᵏ q̄ mlier credēs petrū ē martinū consentit in petrū. Itē si cōsensus errone⁹ ipedit inq̄tū errone⁹. ergo vbicūq; ē error ē impedimentū. ergo si credit cōtrahere cū diuite ⁊ cōtrahit cū pauꝑe. videtᵏ ꝙ nō fiat cōtractio mrimonij. Jurta hᵒ queritᵏ. q̄s error impediat. ⁊ vtrū error nobilitaz impediat mrimoniū. videtᵏ eīm ꝙ nō cū sit error q̄litatis. op/

8 positū aūt dicᵗ mgr in littera. ℟. Dōm ꝙ error pōt ee dupliciter in cōsensu. Aut error circa ꝑsonā. aut circa ꝑ prietates ꝑsone. Si sit error circa ꝑsonam. talis cōsensum tollit ⁊ mrimoniū impedit. Que eīm consentit i aliquē credens ipm esse aliū. ꝑm ꝑitatē affectᵘ eiᵘ ꝓiungitᵏ ei de quo credit ⁊ in eū ꝯsentit. ⁊ ideo nō est ibi mrimoniū ꝓ eo ꝙ non est ꝯsensus mutuᵘ. Ad hoc aūt ꝙ sit error ꝑsone necesse est ꝙ duplex ꝑsona occurrat. Una i aspectu interiori. altera in exteriori. ⁊ talis error facit cō

sensum ⁊ volūtatē diuerti ab eo qui exterᵘ apparet. ꝑ eo ꝙ ꝯsensus ois ⁊ volūtas aliquā cōsequitᵏ cognitiōz Iniusta eīm vt dicᵗ augᵘ. diligere possumᵘ. incognita neq̄q̄. Si aūt sit error ꝓpter ꝑitatū ꝑsone alis error nō oīno tollit cōsensū. ⁊ ideo nō oīno ipedit mrimoniū nisi qñ ē error cōditiōis siue seruitutis. Quare aūt iste error magis impediat q̄ alius infra dicetᵏ. Ad illud q̄ obi 9 de benedictᵒe iacob. dōm ꝙ nō est sile. qz benedictio est opᵘ dei. ⁊ ꝑm veritatē illi debebatᵏ quē ignorās bñdicebat. ideoz ysaac benedictōez postmodū ꝯfirmauit. sed cōsensus est opus persone q̄tū ad iudiciū porēs errare. ideo nō est simile. Ad illud quod obi ꝙ iacob cognoscēs 10 lyam erravit ⁊ tñ mrimoniū fuit. Dōm ꝙ nō ex coitu fuit mrimoniū. s. postmodū Jacob cōsensit in illā quā ignorat. ⁊ rursus fuit pro prima. Ad illud quod 11 obi ꝙ ignorantia ñ excusat a culpa. Dōm ꝙ ignorātia iuris nō excusat Sed tamē ignorātia ꝑsone ⁊ facti adhibita diligentia excusat. vt si quis cognoscat aliā credēs cognoscere suā. sic in ꝓposito. Ad illud qđ obi 12 ꝙ qui credit emere aurū ꝛc. dōm ꝙ nō est simile duplici ex causa. Primū qz rusticus nō cogitat de auro nisi in generali. sed de cupro in speciali. Sz mulier errās in petro cogitat de martino in speciali. Preterea cōsensus q̄ est actᵘ volūtatis interioz sequitᵏ extimationē ⁊ credulitatē sz emptio est actᵘ exterioz qui cōsequitᵏ cōtractū exterioꝛē circa rem. Si tñ rusticᵘ mētionē faceret de auro ita ꝙ mētio de auro fieret in cōtractu. ⁊ ille vēderet auricalcū ꝓ auro tūc nō teneret ꝓtractᵘ. immo teneretᵏ decipiēs ad restitutionē. ⁊ q̄tū ad hoc est simile hoc est ꝙ magister introducit illud ꝑ simili in ipsa littera. Ad 13 illō qđ obi quis error impediat patet resp̄sio ex pdictis

QXo querit de nobilitate. dōm ꝙ circa nobilitatē cōtingit errare dupliciᵗ vt patet p exēplū. mlier eīm q̄ credit hūc quē videt esse filiū regis anglie dupliciᵗ potest errare. Aut eīm cognoscit personā filij regis anglie visu vel auditu. ⁊ tūc in ꝑitate ꝯsentit in illū. qz de illo cogitat. et tunc est error persone. ⁊ non est matrimonium Aut personam eius non cognoscit. sed solum cogitat dignitatem. ⁊ credit hunc quem videt habere illam di/

gnitatem ⁊ nobilitatē ⁊ tūc nō cōsentit nisi in hunc ⁊ ē
error ꝓprietatis nō substantie. Nō ḡ obiciē credit hunc
alium esse falsum est. ſz alterū. q; nobilitas nō ē substā
tia sed accidens.

¶ Questio. iij. b

Utrum consensus matrimonialis beate marie deo fue/
rit placidus ⁊ in se honestus. Fuit em̄ hoc ordine. Pri/
mo virgo vouit. ſcō nupsit. ⁊ nupsit ipi ioseph. Pro
vr̄ fuisse reph̄ēsibilis in hoc ꝙ vouit. q; sicut dr̄ Mat.
rj. Lex ⁊ ꝓphete vsq; ad iohānē. ḡ videt ꝙ beata maria
in principio erat sub lege sed in lege sterilis erat male/
dicta sicut inuit Deus. vſ. ḡ dū vouit videt ꝙ incurrerit
maledictionē. Itē votū castitatis ē ī cilio. sed cilia
primo a xpo sunt promulgata ⁊ in pdicatione euāgelica.
ḡ videt ꝙ ante xpi aduentū virginitatez vouere ad vir/
ginē non ptinebat. ¶ Itez vlterius nō videt bñ fecisse
ꝙ nupsit alij. primum ꝓpter piculū. qm̄ mulier que vult
virginitatez seruare. cum piculo ptātē sui corporis vi/
ro tradit. ⁊ maxime cohabitando. ḡ si beata virgo vo/
uerat. piculo se committebat. qm̄ cū viro cohabitabat.
Itē pfectꝰ est carere omni consortio virili siue q̄tū ad
societatē siue q̄tū ad copulam. q̄ aliquo mō viro adhe
rere. ḡ si decebat matrez domini cē pfectissimam. nullo
modo decuit viro alicui cē nuptam. Ulterius videt ꝙ
tali viro nō debuit nubere. qm̄ virgo maria erat cogna
ta elizabeth que erat vxor sacerdotis Zacharie. sicut dr̄
Luce. j. sed psone que erant de diuersis tribubus non
debebant simul cōtrahere. sicut ꝓbat̄ p illud ꝙ dr̄ Nūeri
vlti. cum ergo ioseph esset de tribu iuda vt patet in ma
theo. vr̄ ꝙ male fecit beata virgo ꝙ illi nupsit. ¶ Item
beata maria erat ex stirpe regali ex ꝓgenie dauid sicut
cātat ecclesia. regali ex ꝓgenie maria. ſz ioseph fuit fa/
ber sicut dr̄ Math. xiij. ḡ si non decet virgines de rega
li stirpe fabris desponsari. videt ꝙ beata maria virgo ī
14 conueniēt nupsit. ¶ Rñ. dōm ꝙ hoc votū quod ī illo
matrimonio gestum est. familiari cilio spūssancti ē fa
ctū. Primo nanq; decuit virginē deo virginitatem vo
uere triplici ratione. Prima est vt cēt ei decentissimum
habitaculū. Quia enim sapientia candor est lucis eter/
ne ⁊ speculū sine macula. quam decebat vt ex matre in
corrupta ⁊ re ⁊ voluntate firma cōciperet. pfecta aūt in
corruptio voluntatis in voto cilistit virginitatis. Se/
cunda ratio est vt esset mulieribus totius virginitatis
exemplū. sicut em̄ deus pater xpm̄ viris prepposuit in
exemplum. sicut eius matrem in exemplum prepposuit
mulieribus. ⁊ quoniam hec est maxime imitanda ⁊ lau
danda. votū virginis in illa esse debuit. Tertia ratio ē
q; debet in ea esse omnis nobilitatis ⁊ sanctitatis pri/
uilegiū. absit em̄ ꝙ aliqua alia virgo beatam mariam
excellat. immo altissimus qui fundauit eam. oīs di
gnitatis privilegio adornauit. vt sicut ipe eam p̄ ceteris
adamauit sic ipsa oīb⁹ esset sanctior. ⁊ amabilior vni/
uersis. Unde circumscripta maternitate dei ad huc
ipsa p̄ ceteris sanctis debet amari ⁊ laudari. ⁊ ido spūs
sanctus q̄ alijs inspirauit virginitatis votuz. ab ea nō
retinuit celatū. Non soluz aūt ꝓueniens fuit vt voue/
15 ret sed etiam nuberet ex triplici cā. Primo ꝓpter signa
tionē. secūdo. ꝓpter infamie vitationē. tertio ꝓpter diui
ni cilij occultationē. Propter signationē. q; ecclesia
est spūalis sponsa ⁊ virgo ⁊ mater ⁊ h̄ signari debuit.
⁊ nulla ad h̄ signādū ydonea fuit nisi hec que simul fu
it virgo ⁊ mater ⁊ ideo vt pfecte signaret debuit etiā de
sponsari Scōa ratio est ꝓpter infamie vitationē. q; vt
dicit Beñ. omnes credidissent q; esset fornicaria. ⁊ nō
decebat h̄ credi de mre dei. nec etiā de xpo ꝙ cēt natus ex
adulterio. tolerabilꝰ aūt fuit ad tps credi. ꝙ cēt natus
ex cōiugio. Si em̄ ꝙ go fuisset infamata ⁊ filꝰ ei⁹. tūc
colore excusatōis pharisei cēt relicturi. ⁊ velamē ipis mu
lieribus infamib⁹. Tertia rō ē. ꝓpter cilij diuini occulta
tionē. ne aduersario notū fieret cōsiliū dei. Hoc aūt oc 16
cultatū fuit aduersario p hūc modū. q; sic Beñ. dicit.
Nō poterat nō latere diabolū. qō nō sciret hoies. vnō
p hoies scire nō potuit. nec p se. q; a ꝙ gine ꝑcul repelle
bat. Deces etiā fuit vt tali hoi nuberet triplici ex causa 17
scz rōne generis. ⁊ rōne fidelitatis. ⁊ rōne paupertatis. Rō
ne generis. q; erat de tribu iuda. ⁊ de semine dauid. ⁊ pro
pinquꝰ bē ḡnis. ⁊ p ipm̄ descripta ē genealogia xpi.
q̄ nō debet p feminas describi. sicut Iero. sup Mat.
dicit. Scōa rō ē. q; fuit vir castꝰ ⁊ iustꝰ. sic dic euāgeli
um. ⁊ vt cēt ḡnis in solaciū ⁊ in testimoniū cuncti egy
ptum. Datꝰ ē ei a deo in virū. Tertia rō ē. ꝓpter paupertatē
q; rps q̄ sup oīa venit cilio fundere superbiā. nō voluit vo
cari filꝰ regis. sed magis filꝰ fabri. in q̄ oñdit christi
būlitas. ⁊ etiā ipsi⁹ ḡnis gloriose. ⁊ cōfusa ē mūda
nozū superbia. Ex his patēt obiecta. Ad illd qō obī ꝓmo 18
ꝙ nō debuit vouere. q; h̄ spectat ad euangeliū. Dōm ꝙ
ḡ go sanctissima nō erat sub lege. nā quō sub lege erat q
legis autorē genuit. Et rursus. si illi q̄ spū dei aguntur
nō sunt sub lege. cū hec cēt plena spūscō. non ptinebat
ad legē sed ad euāgeliū. qō ab ipsa infantia in corde ip/
sius scripserat dei digitꝰ. ipse. ſ spūssc̄us. ¶ Ad illud 19
qō obī de piculo ⁊ imperfectōe. dico ꝙ ḡ go certificata fu
it vel inspiratione diuina. vel reuelatione angelica de
ipsius sancti ioseph cōtinētia. ⁊ ipsa de se certa erat ꝙ
nullū oīno carnis stimulū sentiebat. ⁊ ideo sine oīm ī p
fectione ⁊ piculo nubere poterat ⁊ debebat. qm̄ deꝰ sic
inspirabat. ¶ Ad illud qō obī ꝙ fuit de genere sacer/ 20
dotali. Dōm ꝙ verū ē ex pte mris. ſz ex tribu dauid ex
pte pris. ⁊ ideo illi nubere debuit ⁊ potuit etiā sm̄ legē
Preterea puelle de genere sacerdotū sub illa lege nō ar
rabant. nec etiā ille ad q̄s nō spectabat hereditas. ꝓpt̄
h̄ ꝙ lex illa instituta fuit ne confunderent hereditates.
Ultimū patet.

¶ Questio. iij. c

Utrū cilensus libidinosus sit causa matrimonij. vtpu
ta cum aliquis consentit in aliquā ꝓpter diuitias. vel
ꝓpter pulcritudinē. Et ꝙ non. videt. quia coniūctio
matrimonialis ē a deo. vt ptz p illd quod dicit Mat.
xix. Quos deus coniunxit homo non sepet. sed cōiun/
ctio libidinis non est a deo. hec autem coniunctio vel
consensus venit ex libidine. q; ē ex inordinato amore.
ergo rē. Item cuius causa mala ipsum quoq; malum.
Unde si radix mala. ⁊ ramus opis malus. sed consen/
sus iste est malus. ergo non efficit matrimonium nisi
malum. sed matrimonium non est malum cuz sit sacra
mentum. ergo rē. Item matrimonium spirituale con/
tractum interueniēte auaricia ⁊ pecunia omnino rum/
pitur. ⁊ non debet stare. sicut patet in episcopo symo/
niaco. ergo pari ratione matrimonium carnale quod
est signum illius. Item matrimonium est signum con/
iunctionis christi ⁊ ecclesie. sed ecclesia non coniungit
christo nec christus ecclesie nisi amore casto. ergo rē.
Contra hoc videtur sacra scriptura. quia dicitur expſ/
se. Beñ. xxix ꝙ Jacob ꝓpt̄ pulcritudinē cōsensit in
rachelem. Similiter in Deut. xxj. si videris mulierem
pulchram. Item hoc ostenditur duplici simili. quia
qui baptisat alium intentione lucrandi vere baptisat.
⁊ intentio est necessaria ad baptismuz. sicut cōsensus

ad mrimoniū. ergo ꝛc. ¶ Jtē mercēnarius q̄ pdicat. amore pecunie pdicat ꝛ pfert euāgelīū verū. ꝛ credēdū ē ei. ergo si amor libidinosus nō deprauat euāgelīū in pdicante. nec mrimoniū in cōsentiēte. ¶ Jtē si reqrit cōsensus castꝰ ad mrimoniū pari rōne ꝛ charitas. ergo non poterit h̄ sacrm̄ pficere nisi ab hñtib⁹ charitatē. qđ nō ē
21 in aliq̄ sacro. Rᵒ. dōm q cōsensus libidinosus dr dupliciter. aut qr intrēdit libidinē p modū finis ꝛ obiecti. vicz qr talis cōsensus nihil q̄rit nisi carnalē copulā extorqre. nō vroꝛē ducere. ꝛ iste p̄uat intentionē cōtrahendi. Alio mō dr libidinosus. qr ꝛ si cōsentiat in aliquaz vt ducat in vroꝛē. tñ h̄ nō facit propter seruandā castitatē sz propt̄ explendā cupiditatē siue volūtatē. Primus cōsensus ē cōtra sacri veritatē. secūdꝰ ē cōtra vtilitatē. nō cōtra veritatē. De cōsensu aūt illo ē h̄ mo. non q̄ caret intētiōe cōtrahēdi. sz q̄ intrēdit cōtrahere intētiōe libidinis. ute aūt nō aufert q̄n sit mrimoniū. Uñ cōcedende sunt rōnes h̄ pbātes. ¶ Ad illō qđ obr q mrimonium ē a deo. ꝛ h̄ a libidine. dōm q in cōsensu duo
22 sunt. s. substātia cōsensus. ꝛ circūstātia mala. qr propē

¶ Dist. XXXI. De matrimonio fm cām finalē q̄ ad bona cōiugij cōmuniter.

Post hec de cā formali ꝛ effuciēte p̄iugū. h̄ agit de cā finali propt̄ quā. ꝛ hec ē triplex bonū. Diuidit aūt hec ps in duas. In prima agit de bonis p̄iugij cōiter. In scōa de bonis fidei specialiter. infra di. xxxij. Sciendū ē etiā q cū in oīb⁹ aliis. ꝛc. Prima ps h̄z duas. In p̄ma determinat q̄ ꝛ q̄t sint bona cōiugij. In scōa ꝑo determiat q̄liter p ea excusat coitꝰ ibi. Cū igit hec tria bona in aliq̄ ꝛc. Prima ps h̄z tres

¶ Determiat que ꝛ quot sūt bōa cōiugij. a

DI. XXXI

Post hec de bonis cōiugij q̄ sint ꝛ qualiter coitū excusant. dicendū ē. Tria sūt principalit̄ bona p̄iugij. Unde augusti. Nuptiale bonū triplicitū est. s. fides. ples. sacramētū. In fide attendit̄. ne post vinculū coniugale cum alio vel alia coeat̄. In ple vt amāter suscipiat̄ religiose educet̄. In sacramēto vt cōiugiū nō sepet̄. ꝛ dimissus vl dimissa nec causa prolis alteri cōiungat̄. Sepatio autē gemina est. corpalis. s. ꝛ sacramentalis. Corpaliter possunt separi causa fornicationis. ꝛ ex cōi consensu cā religionis siue vsq̄ ad tempᵒ. siue vsq̄ in finē. Sacramentaliter vero nō possunt separi dū viuunt. si legitime pſone sint. Manet enī vinculū p̄iugale inter eos etiā si alijs a se discedētes adheserint. Uñ augᵒ. vsq̄ adꝺ manēt inꝰ viuētes semel inita iura nuptiarū. vt potius sint inꝰ se p̄iuges etiam sepati q̄ cū alijs q̄bus adheserunt. Jtem manet inter viuētes quoddam p̄iugale vinculū qđ nec sepatio nec cum altero copulatio possit auferre. Sicut apostata anima de cōiugio christi recedens etiā fidem pdita. sacramentū fidei non amittit qđ lauacro regenerationis accepit. Redderet enī re-

Augᵒ. super gen. sim.

Aug. in. li. de. bono cōiugali.

pecuniā vel luxuriā. Substātia actōis ē bona. ꝛ ē a dō ꝛ hec ē cā cōsensus. Circūstātia ꝑo nihil facit ad h̄. vñ nec iuuat nec ē cā. Uñ ex h̄ ptz sequēs. qr cōsensus non ē cā mrimonij fm id qđ h̄z malicios itatis. sz fm illd qđ h̄z bonitatē. Q̄ ꝑo dr q opa exteriora recipiūt q̄litatē 23
ab interiori. verū ē fm q̄ sunt opa rōnis q̄ ordiant i finē ꝛ pcedūt ab ipsa volūtate inq̄tū bona p ordinationem in finē bonū. nō inq̄tū mala. ¶ Ad illd qđ obr de mri- 24
monio spūali. dōm q nō ē sile. Primū. qr ibi reqrit dignitas pſone ꝛ honestas q̄ debite tractare debeat sacra. Scdm ꝑo qr illd sacrm̄ ē spūale. ꝛ officium ad qđ eligit̄ ē spūale. ꝛ sponsa spūalis. tō q̄n introducit̄ p pecuniā oīno repellit̄. nō sic ē in mrimonio carnali. ad qđ nec pſone dignitas. nec officiū spūale ē. Et itez Nō dat̄ gra p eū modū p quē in alijs sacris. sz solū auxiliū gre. sicut supꝰ in p̄ncipio visū ē. nisi forte rōe bñdictiōis adiūcte que vendentem faceret symoniacū. Ad vltimum re- 25
spondendū q nō est signū rōne oīm conditionū sz rationē indiuisibilitatis. ideo nō oportet q ex caritate vel ex charitate conueniant.

ptes. in p̄ma determiat q̄ ꝛ q̄t sint bona cōiugij. In scōa qualiter se habeāt ad mrimoniū vtz sint sepabilia an i sepabilia. ibi. Et ē sciēdū ab aliq̄bus ꝓtrahi cōiugiū. In tertia ꝑo mouet duo dubia incidētia. ibi. Solet q̄ri cū masculus ꝛ femina ꝛc. Silr scōa ps in q̄ agit quō bona cōiugij excusant illū actū h̄z tres gticulas. In p̄ma determinat q̄ quē modū excusant. In secūda determiat quādā auctoritatē apli q̄ videt ee cōtraria. ibi. Sz si cōcubit q̄ fit cā plis ꝛc. In tertia determiat q̄ndā auctoritatē Brego. ibi. Sed forte aliqs dicet ꝛc. Et sic duo p̄cipaliter determinat magister in hac distinctione.

deunti si amisisset abscedens. habet aūt hoc q̄ recesserit ad cumulum supplicij non ad meritum p̄mij. Jtē. Quibus placuit ex pſensu absit carnalis concupīe in pperuū p̄tinere. absit vt vinculū inter illos p̄iugale rumpat̄. immo firmius heret q̄ magis ea pacta secū gerit que charius p̄cordiusq̄ seruanda sunt. nō voluptarijs corporū nexibus. sz volūtarijs aīoꝝ affectibus. Et attēde q tertiū bonū coniugij dr sacrm̄ nō q̄ sit ipm̄ cōiugiū. ꝑ q̄ eiusdez rei sacre signū ē. i. spiritualis ꝛ inſepabilis cōiunctionis christi ꝛ ecclesie.

¶ Determiat q̄liter bona p̄iugij se habeāt ad mrimoniū. vtz sint sepabilia vl inſepabilia b
Et est sciendū ab aliq̄bus ꝓtrahi cōiugiū vbi h̄ tria bona nō comitant. Deest enī fides vbi vir cum alia ꝛ mulier cum alio coit. Hoc ergo bonū ita coniugio adheret vt ex eo si assit amplius cōmendetur cōiugium. Si non assit. nō iude annihilet̄. Que enī adultera est non ideo p̄iunx non est. imo si cōiunx nō esset. adultera non foret. Qđ cū sit culpa cōmittit̄. sacramentū ꝑo non caſſat̄. Bonū q̄ pl̄is non omnibus adest coniugibus. Quidam enī pari voto continētiā seruant. alij p etatis defectu vel alterius rei causa generare nō valēt. nec omnes illi etiā qui plem recipiūt bonū prolis habēt

1a ¶ Nã bonuz a plis dr nõ ipa ples tc. Ur male dicere. q: p mrimoniũ nõ gñat ples sc̃a sz culpam hñs. gsi ples nõ ẽ bonum sacri inẽtũ proles sz inẽtũ sc̃a cũ i p̃ncipio ortus sit nõ sc̃a. ñ dz dici bonũ sz malũ. ¶ Itẽ q̃d ẽ qõ dic̃ q̃ bonũ plis dr spes ac desideriũ q̃ples grik. vt religio se i formek. cum em̃ b̃ habeãt sterb riles. vi tc. R⁹. dõm q̃ ples p̃t q̃ri triplici intẽtione. Pmo vt educek ad cultũ dei. Scõo vt in hereditate succedat. Tertio vt q̃s in plis multitudine et pulcritudine glorioſus appareat Primũ ẽ bonũ sub rõne bonũ. Secundũ ẽ sub rõne indifferentis. z tertiũ ẽ bonũ de formatum siue ad malum tractũ. Bonum igik mrimõij qõ ẽ bonũ simplr. iudicandum est plis cũ tali intẽtione z cuz tali ordinatione Si aũt alijs duobꝫ mõis habeatur hr̃ q̃dẽ aliq̃d bonũ. sz nõ sic̃ isti tutũ ẽ z cõperitbuic sacro qõ iſtitutũ ẽ ad procreandã plẽ ad cultũ diuinum

2 b ¶ Ubi vo nõ inẽ legitimas psonas cõtrahik cõiugiũ. põt solui taliũ copula tc. Ur male dicere. q: nũq̃ fuit ibi mrimoniũ g̃ nũq̃ fuit co,

a Nam bonuz plis dicik nõ ipsa ples. sz plis spes. q̃ ad religionẽ nõ referẽ. imo ad hereditariã successionẽ. vt cũ qs hẽdes terrene possessiõis hr̃e desiderat. sz spes ac desideriũ quo ples ad hec querik vt religione i formek. Adulti g̃ plẽ hñt tñ qui bono plis carẽt. nec iõ tñ cõiugiuz esse desinit. Sacrm vo ita insepabilik piugio heret legitimaz psonaz. vt sine illo piugiũ nõ eẽ videak. q: sp manet inter viuẽtes viculũ piugale. vt etiã inkueniẽte diuortio fornicationis cã cõiugal̃ vinculi firmitas

b nõ soluak. Ubi vo nõ inter legitimas psonas ptrahik piugiũ nõ adest illud bonuz qõ dicitur sacrm. q: põt solui taliũ copula de quib⁹ post dicek. Qñ vo cõiugiũ sit inter eos q̃ piugali affectu nõ tñ gra plis sz explende libidis cõueniũt. nec fornicarij sed piuges appellenk. ostendit augustinus inquiẽs.

¶ Remouet duo dubia incidẽtia.

c Solet queri cũ mascul⁹ z femina. nec ille marit⁹. nec illa vxor alteri⁹ sibimet nõ filioz p̃creã doz. p̃ incõtinẽtia soli⁹ pcubitus causa copulank ea fide media. vt nec illa cũ altero. nec ille cũ altera faciat id. vtrũ nuptie sint vocãde. Et põt fortasse nõ absurde h̃ appellari pnubiũ si vsq̃ ad mortez alicui⁹ eoz id inter eos placuerit z plis gñationẽ. cuius nõ ea cã piũcti sint non tñ vitauerint vt vel nolint sibi nasci filios. vel etiã ope malo aliq̃ agãt ne nascank. Letez si vel vtrũq̃ vel vnũ hoz desit non inuenio quõ bas nuptias appellare possimus. Etem̃ si aliquã sibi ad tẽp⁹ adhibuerit donec aliquã dignã honorib⁹ aut suis facultatib⁹ iueniat quã in piugio adducat. aio ipso adulk est. nec cũ illa quã cupit inuenire. cũ ista cũ qua sic cubat. vt cum ea nõ habeat maritale cõsortiũ. Ecce piuges dicunk qui solius pcubitus causa pueniũt. si tñ plis generatiõez aliq̃ malo dolo nõ vitent. ¶ Qui vero sterilitat̃ venena pcurãt. non piuges sz fornicarij sunt. Unde Aug⁹. Aliquando eo vsq̃ peruenit hec libidinosa crudelitas vel libido crudelis vt etiam venena sterilitatis pcuret. z si nihil valuerint. pceptos fetus inter viscera aliquo mõ extiguat vel fundat. volẽdo plez suã prius iterire q̃ viuere. aut si vtero viuebat occidi ante q̃ nasci. Prorsus si ambo tales sunt. cõiuges non sunt. z si ab initio tales fuerũt. nõ sibi p̃nubiũ sed

c pstupruꝫ potius pueneruꝫ. Si vo ambo tales nõ sunt. audeo dicere. aut illa quodãmõ est mariti meretrix. aut ille adulk vxoris. ¶ Hic q̃ri solet de his q̃ abortũ pcurant quãdo iudicent homicide vel non. Tunc puer periũ ad homicidiũ trinet quãdo formatum est z aiam habet. vt Aug. sup Exodũ asserit. In formẽ aũt puerperiũ vbi non ẽ aia viua. lex ad homicidiũ ptiere nolunt. Dicit etiã Aug. q⁹ in

d forme puerperiũ nõ habet aiaz iõq̃ mulctak pecunia. nõ redik aia p aia. ß iã formato corpi anima dak. nõ in pceptu corporis nascik cum semine deriuata. Nam si cuz semine z anima existit de anima. tũc et multe anime quotidie pereunt. cuz semen fluxu non pficit natiuitati primũ oportet compaginari et sic habitatorẽ induci. Luz ergo lineamenta compacta non fuerint. vbi erat anima? Item Hieronim⁹. ad algasiã. Semina paulatim formank in vtero et tamdiu nõ reputatur homicidium. donec elemẽta cõfecta suas imagines mẽbraq̃ susci-

piant. Hijs apparet tũc eos homicidas esse qui abortum procurant. cũ formatũ est z animarum puerperium.

¶ Determinat per quem modum bona piugij excusant coitum.

d Lũ ergo hec tria bona in aliq̃ pula. ergo nun q̃ soluk. q: nõ soluunk nisi copulati. R⁹. dõ. q̃ aliq̃ copulãt fm̃ fidẽ. aliq̃ copulank de facto z fm̃ apparentiã Si sint mrimonial̃r copulati. non soluunk. q: ẽ fuit ibi copula. z vinculũ. Si fm̃ apparentiã. soluũtur. sz illo soluere nihil aliud ẽ q̃ oñdere pr⁹ nõ fuisse.

c ¶ Si vo amboz tales nõ sũt tc. aut illa meretrix ẽ mariti. tc. Ur male dicere. q: mrimoniũ ẽ vinculum qõ ip̃ortat relationẽ. sic̃ sil̃r dõ. sz etiã in relatiuis necessaria ẽ cõuertẽtia g⁹ si ista nõ ẽ vxor. nec ille vir ẽ g⁹ si ista ẽ adultera. z ille sil̃r. R⁹. dõm. q̃ cẽ adulterũ ẽ duobus mõis. Aut rõe act⁹. aut rõe ĩtẽtiõis. Si rõe act⁹. sic dico q̃ si ista ẽ adultera. q̃ ille q̃ eã cognoscit ẽ adulk Si rõe ĩtẽtiõis sic dico q̃ vna psona ĩtẽdit cognoscere affectu maritali. z alia affectu libidis. z sic loq̃k aug⁹. ĩ ꝓposito. q: si mrimonial̃r cõiũcti sunt. ita q̃ tlis pactio nõ ĩtercedit sz postmodũ i alĩ vel i vtroq̃ fit ĩtentio extra gñandi plẽ ẽ adulteriũ ñ rõe generaciõnis. p eo q̃ fac̃ extra bonũ plis

Aug. i li. de bono piugali. Determinatio.

Scõz diuium.

Qñ sunt homicide q̃ pcurant abortum.

Augusti.

Hieroñ.

ꝛ ita aduersatur
mrimonio nō ex
cusatur · Qꝫ ipe
obȝcit tenet de
adulterio qđ est
rōe generis actꝰ
4o ¶ Informe pu
erperiū nō babz
aiam · tōqꝫ mul
Aug · ī li · Querīt hic vtz
de bono ralis peccet mor
ꝓiugali · taliter ꝛ vtrū sit
irregularis · Et
q nō videt · qz ñ
punīt nisi soluz
pecunia ñ pena
mortis · ergo vr̄
leue peccatū esse
Bar · vī · qz mortalia pec/
cata in lege pu/
niebantur pena
mortis · Itē si est
pctm̄ mortale · q/
ro sub quo gene
Hiero · re · sz nō sub gene
re homicidiū · er/
go si ñ est homi/
cidiū de quo ma
gis vr̄ · videt q
non est mortale
pctm̄ · Cōtra · vr̄
q grauꝰ peccet
qꝫ ille q̄ ꝓcurat
abortū puerpio
rā formato quia
plꝰ nocet q̄ maꝰ
bonū ipedit · sed
maꝰ bonū impe
dit q̄ ipedit aīe ꝓ
creatoz qꝫ q̄ im/
pedit corpis ve/
getationez · ergo
magis peccat il
le q̄ abortū pcu/
rat · qꝫ ille q̄ aīaz
a corpe separat ·
Ī Loz · vīj Itē ex hac rōne
videt q magis
peccet q̄ interfi/
cit puez nō ba/
ptizatū qꝫ q̄ inf/
ficit puez ꝯpia/
nū · qz facit ptre ī
aniaꝫ ī corpe ·
Itē pctm̄ pcurā
tis abortum · aut
pensaī fm qꝫti/
tatē bonitatꝪ rei
q̄ est vel q̄ futu/
ra ē · Si rei q̄ est
tūc nullū vr̄ pec
catū · qz nō est ni
si q̄dā supfluitas

ꝓiugio sīl ꝓcurrūt · ad excusatio
nē coitꝰ carnalis valēt · Qñ em̄
seruata fide thori cā ꝓlis cōiu/
ges cōueniūt · sic excusaī coitꝰ
vt culpā ñ habeat · Quādo vo
deficiēte bono ꝓlis · fide tū ser/
uata ꝓueniūt cā incōtinētie · ñ
sic excusaī vt nō habeat culpā
fm venialē · Tū Aug · Cōiugalis
ꝓcubitꝰ generādi gr̄a · nō habet
culpā · ꝓcupie vo satiāde · fm tam̄
cū ꝓiuge ꝑpter thori fidē veni
alē hz culpā · Item · fm q ꝓiugati
victi ꝓcupia vtunt̄ inuicē vltra
necessitatē liberos ꝓcreādi · po
nā in his ꝑ q̄bus q̄tidie dicim⁹
dimitte nobis debita nostra ꝛc̄
Ubi āt hec bona deſunt · fides
sc̄z ꝛ ples · nō vr̄ coitꝰ defendi a
crimīe · Tū in sentētiolis sexti
pitagorici legit · Dis ardētioz
amatoz ꝑpe vxoris adulter est
Itē Hiero · Sapiens iudicio a/
mat ꝓiugē ñ effectu · nō regnat
in eo inept⁹ voluptatꝭ · nec ꝓce/
ps ferī ad coitū · Nihil ē fedi
us q̄z vxorē amare q̄si adulterā
Qui dicūt se cā humani gene/
ris vxorib⁹ iungi · imitenī saltē
pecudes · ꝛ postq̄z venter vxo/
ris intumuerit · nō ꝑdant filios
nec amatores vxorib⁹ se exhi
beāt fm maritos · Idē · In mrī/
monio opa liberoꝝ ꝓcessa sunt
voluptates āt q̄ de meretricuz
amplexib⁹ capiuntur in vxore
damnate ·

¶ Determiat q̄ndā auctatem
apli q̄ vr̄ eē ptraria · e

¶ Sz si ꝓcubitꝰ q̄ fit cā ꝓlis cul
pa caret · qđ apls fm indulgēti
am pmittit · ita em̄ ait · Hoc aūt
dico fm indulgētiā · cui em̄ pstа
turvenia nisi culpe · ¶ Per hoc etiā
qđā ꝑbare volūt nuptias esse
pctm̄ · fm vt ꝑdictū ē · indulgētia
alia ē ꝓcessionis · Egerat apls
de nuptijs ꝛ de carnali coitu · ꝛ
ad vtrūq̄z retulit illud · hoc aūt di
co fm indulgētiaꝫ · Indulgenī
em̄ nuptie scōm ꝓcessionē · ꝛ cō
cubitus nuptialis q̄ fit tm̄ cā ꝓ
lis · Cōcubit⁹ vo q̄ ē ꝑ̄ necessi
tatē generādi · ob incōtinētiaz

indulgeī fm pmissionē · qz ibi ē
aliq̄ culpa · fm leuis · ic̄ꝫ nō iube
tur nec ꝓcedit fm pmittit · qz nō ē
laudabilis fm venialis · De hoc
Augustin⁹ sic ait · Forte aliqs
dicet · si venia ꝓcessit apls · ergo
pctm̄ sunt nuptie · cui ei venia
nisi pctō ꝓcedit · ¶ Plane qđ in/
firmitati pmisit fm veniam · au
deo dicere pctm̄ esse · Ueniam
nāq̄z ꝓcedēs apls ꝓcubitū attē
dit cōiugatoz vbi ē incōtinētie
malū · Incōtinētie malū est q
vir cognoscit vxorē · etiā vltra
necessitatē ꝓcreādi liberos · sz
ꝛ ibi ē nuptiaꝝ bonū · Nō em̄ qz
incōtinētia malū est · nō cōiugi/
um · vbi est concubitus ꝑter in
tentionē generatōis nō est bo
nū · ē Nō ꝑꝑ illud malū · culpa- e
bile est fm bonū · sed illud malu
fit veniale ꝑpter bonū nuptia
le qđ nō repēdit apls · fm malū
incōtinētie · Itē concubitū qui
nō fit cā ꝓlis nuptie nō cogunt
fieri · fm impetrāt ignosci · si tamē
nō ita sit nimiꝰ vt impediat tpa
que orationi debenī · nec imu/
tenī in eū vsuz q̄ est contra na/
turā · Cōcubitus em̄ necessariꝰ
causa generādi inculpabilis · ꝛ
solus ipe nuptialis ē · Ille vo q̄
vltra necessitatē ꝓgredit · non
rōni fm libidini obsequit · ꝛ hunc
nō exigere fm reddere cōiugi ne
fornicet ad coniugē ptinet · Si
vo ambo tali cōcupiscētie subi
guntur · ꝛ rem faciunt q̄ nō est
nuptiaꝝ · cuiꝰ delicti ñ sunt nu
ptie hortatrices fm depcatrices
Decus q̄dem coniugale ē ca/
stitas ꝓcreandi ꝛ reddēdi carnalis debiti fides · hoc est opꝰ nu
ptiaꝝ qđ ab omni peccando de
fendit apls dicēs · Non peccat
virgo si nupserit · Cū ergo cul/
pabilis nō sit generandi inten
tione concubitus qui ꝓprie nu
ptijs imputādus est · qđ fm ve
niam concedit apls nisi q̄ con/
iuges debitū carnis exposcūt
non ꝓpaginis voluntate sed li
bidinis voluptate · que tm̄ volu
ptas nō ꝓpter nuptias cadit

in vētre · Si rei
q̄ futura ē · sz fu/
turus ē hō viuēs
ergo talis iudi/
cādus ē homici/
da · Rꝰ · dīm q Aug ·
talis nō ē iudicā
dus homicida q̄n
tum ad factū · qz
nō ccidit necali
quis mort⁹ ante
puerperium for
matū · tū q̄ntum
ad volūtatē per
uersam iudican/
dus ē homicida Qđ sit ma
nō rōne homici/ lū incōtinē
diū · sz etiā male/ tie ·
ficij · vñ talis in/
ter maleficos cō
putaī · ꝛ tale cri/
mē graue ē · Qꝫ
ergo obr̄ q nō sit
mortale · qz non 5
punīt morte · rō
nō valet · qz mul
ta sunt mortalia
q̄ morte ñ plectē
bant · tū illud q̄ Augu · de
uius scelꝰē dū ex bono ꝓiu/
certa scīa opaī ꝑ gali ·
naturā · Ueni na
turā bestiaꝝ ē q̄
plem expecrāt ·
Qꝫ q̄r sub q̄ ge/
nere pctī sit · dō ·
q̄ spectat ad ma
leficiuz · Qꝫ obr̄
q plꝰ nocet · dōz
q nō ꝓsideratur
qꝫtitas nocumē
ti fm id qđ pōt
esse · sz fm id qđ
est · qz fm id qđ
pōt ee · cū vnꝰ hō
per successionez
possit esse origo
mille · qui occide
ret vnuz occide
ret mille qđ fal/
sum ē · ꝛ tō qz nō/
dū ē aīa · nedū ē
tātū bonū q̄ntis Ī Loz · vīj
esse possit · tō nō
sic grauiter pec/
cat · ꝛ sic patent
obiecta ·
e ¶ Nō ꝑꝑ il/ 6
lud malū culpa/
bile ē hoc bonuz
Videt falsuz di/
cere · qz ꝑma ad
corinth · v · dicit
q̄ modicū fermē

tum totam mas/sam corrūpit · ꝑ videt q̄ modicū malum fedat bonum potius q̄ꝫ econuerso · Rō. dōm q̄ malū est corruptio boni. dico igit q̄ malum dupliciter potest iungi bono. aut vt corrupibili · aut inq̄tum medicinali Si inq̄tum corruptibili · sic malum fedat bonū Si inq̄tum medicinali · sic curatur ⁊ expellitur. Et est exemplum quia morbus iūcrus nature sane eam viciat et infirmat · morbo vero iūcrus medicine nō reddit medicinam morbidam · sed potius curat ab ipsa ⁊ quoniam matrimonium ē bonum medicinale ideo nō fedatur a malo ſz potius curat malū

Aug· contra iulianū hereticum· j· Lo· vij·

Gen· ix·

7 f ¶ Admixtio cōiugis sine carnis voluptate fieri nō potest · Et iterū dicit · Carnalis voluptas sine culpa nulla tenus eē potest. Hoc videt falsum · quia tunc nullum coitum contingeret esse sine pēccato · ⁊ ꝫ in culpā · ꝑ ꝓpt nuptias accipit veniā · Immoderata ꝑ ꝓgressio ꝓmeretur venia ꝓcedit · Quocirca ⁊ hic laudabiles sūt nuptie · q̄ etiā illud qđ nō ptinet ad se ignosci faciūt ꝓpt se · Nō em̄ ꝓcubitus ē q̄ fuit ꝓcupie · vbi agit vt impleat fetū quem postulāt nuptie. Sino ergo in genere suo nuptie bone sunt · q̄ fidē thori seruāt · ⁊ plis suscipiēde cā vtrūq̄ sexū cōmiscēt · ⁊ impietatē separatōis horrēt · Sctitati etiā cōiugij nec ꝓiunx infidelis obesse pōt · ꝑ potiꝰ fidelis ꝓdest infideli vt aplus docet · Ex his oñdit q̄ ꝓiuges q̄ cā plis tm̄ queniūt vel q̄ exigēt̄ debitū reddūt · defendit a pctō sctitas cōiugij bonūq̄ nuptiale · Si em̄ absq̄ pctō nō posset fieri ꝓcubitꝰ cōiugalis · ñ ꝑcepisset dñs post diluuiū eos copulari dicēs · Crescite ⁊ multiplicamini · cū iā sine carnali cōcupiscētia nō possint cōmiscerī.

¶ Determinat quandā auctatē Gregorij q̄ non oīs delectatio carnis pctm̄ est. f

¶ Sz forte aliq̄s dicet oēm carnis ꝓcupiam ⁊ delectatōz q̄ ē in coitu malā eē ⁊ pctm̄ q̄z ex peccato est ⁊ inordiata · Et nos dicim̄ illā ꝓcupiam sp malā eē q̄z feda ē ⁊ pena pcti · ꝑ nō sp peccatū est · Sepe em̄ delectat vir sctūs ꝑm carnē in aliq̄ re · vt requiescēdo post laborez · edēdo pꝰ esuriē · nec tm̄ talis delectatio ē pctm̄ · nisi sit inmoderata · Sic ⁊ delectatō q̄ fit in coitu ꝓiugali · cui assunt illa tria bona a pctō defendit · Videt tm̄ beatꝰ Greg· alit sentire · s· q̄ sine pctō ñ possit fieri carnalis cōmixtio · dicēs Vir cū ppa cōiuge dormiens · nisi lotꝰ aq̄ ecclīam intrare non ꝺz · Quāuis diuerse hoīm nationes de hac re diuersa sentiant · et alia custodire videant · Romanoꝝ tm̄ sp ab antiq̄oribꝰ vsus fuit · post admixtionē ꝓpe cōiugis ⁊ lauacri purificationē q̄rere · ⁊ ab ingressu eccl̄ie paulū tpare · Nec hoc dicētes culpam depuramꝰ eē cōiugū · ꝑ q̄z ipa licita f admixtio cōiugis sine voluptate carnis fieri nō ꝑt a sacri loci ingressu est abstinendum · quia voluptas ipa sine culpa nullatenus esse potest.

Greg·

¶ Hoc autem ne predictis obuiet intelligendū est in illis qui nō gratia ꝓlis conueniunt · quorum voluptas nō est sine peccato · ⁊ vix aliqui reperiri possunt adhuc amplexus carnales experientes qui nō interdū conueniunt ꝓter intentionem procreande ꝓlis · ¶ Hoc autem quotiēs fit · ab ingressu eccl̄ie abstinendū est · Et q̄ ita intelligendum sit Grego · consequenter ostendit · Si quis vero sua coniugem nō cupidine voluptatis raptus · sed tm̄ procreandorū liberorum gratia vtitur · iste profecto siue de ingressu eccl̄ie siue de sumendo corporis dominici mysterio suo est iudicio relinquendus · quia prohiberi a nobis nō debet accipere · qui in igne positus nescit ardere · Cum vero nō amor procreande sobolis sz voluptas dominatur in opere cōmixtionis · habeant coniuges etiam de cōmixtione sua quod defleant · Tunc autem vir qui post admixtionez coniugis lotus aqua fuerit · etiam sacram cōmunionem valeat accipere · cum ei ꝑm prefinitam sententiam eccl̄iam etiam licuerit intrare.

Determinatō auctoris.

¶ Ad intelligentiā huiꝰ distinctōis duo ꝓncipaliē q̄runt · Primo q̄r de bonis mr̄imonij in se. Secūdo q̄liē excusat coitū · Circa ꝑmū tria q̄runt · Primo q̄r vtq̄ bona mr̄imonij sint in genere ꝓfectꝰ siue vtilis an honesti · Sc̄o queriē de numero · ⁊ sufficiētia eoꝝ · Tertio q̄r de necessitate boꝝ bonoꝝ.

¶ Questio i a

Q̄ sint in genere honesti videt · sup illud · s· ad Lor· vij· Nō vt laqueū iē · Glo· nō eē turpe demōstrauit · sed q̄ honesto honestꝰ ē generali noīe honesti cōmendauit Itē hoc vī rōne · q̄z castitas cū sit ꝑtus ē in genere honesti · sed actus coniugalis est actus castitatis · q̄m ē castitas ꝓiugalis sic̄ vidualis · ꝑ q̄ iē · Itē actꝰ q̄ alias cēt fornicariꝰ fit nō fornicariꝰ ꝑ ꝓiugū · ſz nihil tollit de honestate nisi honestū · ꝑ ꝓiugiū iē · Itē fuare fidē ꝓiugū hoc ē opꝰ iusticie de se · ſz talia cadūt in genere honesti · ⁊ hꝫ est bonū mr̄imonij · ꝑ q̄ iē · ¶ Cōtra · Aug· de bono ꝓiugali · Quedā bona data sunt a deo q̄ ꝓpt se appetēda sūt vt sapiētia · salꝰ · amicicia · Quedā ño ꝓpt aliud necessaria · vt doctrina · cibꝰ · ⁊ ꝓiugiū · Sz honestū ē ꝓpt se appetendū · ꝑ q̄ iē · Itē Hiero · in li · de ꝗginib· Fornicatōis piculo ꝓcedunt nuptie · ⁊ excusabile fit qđ nō ꝓpt se ē appetendū · sicut viduis solū fornicatōis piculo ꝓcedunt secunda ꝓnubia · Itē rōne vī · q̄z honestū ē qđ sua vi nos trahit · ⁊ dignitate nos allicit · Sz oīne tale ē ab oīb̄ appetendū ꝓiugiū aūt nō ē ab oīb̄ appetendū · ꝑ q̄ iē · Item oīnis verecundia recta est de eo qđ habet aliquid inhonestatis nō de honesto · sed oīs homo sane mentis actū

8 ɔiugales erubescit. ergo ꝛc. ℟. dom̄ q cū triplex bonum sit in ɔiugio. s. fides. ples. sacrm. Fides ē q suā cognoscat ꝛ nō aliā. hoc est bonū moris ꝛe se ordinatum ꝛ cadit in genere honesti. Prolis ꝺo bonū cadit in genere ɔferētis. ɔfert eī plis multiplicatio ad speciei ɔservationē ꝛ pfectōz numeri. sicut cibꝰ ad ɔseruationē individui. Bonū ꝺo sacramēti cadit in genere delectabilis. qz tāta ē ibi vnio vt relinq̄t bō patrē ꝛ mr̄em. ꝛ sint duo in carne vna. Uñ ꝓcipitur viris vt vxores diligāt sicut corpa sua. ꝛ sic pz q cū tria sint in electiōe sīc vult phs. s. honestū. ɔferēs. ꝛ delectabile. in triplici genere ē bonū ɔiugū. ꝛ hec tria bona pura eēnt in statu puritatꝭ ꝛ innocēcie. sz p pcm̄ sunt suis ɔtrarijs admixta. Quoniam in actu illo est quedā inhonestas ɔtracta rōne ī probitatis libidinis ꝛ prurit⁹. ꝛ in bono honesto q̄dam pmiscet inhonestas. Est etiā q̄dam damnū. qz impeditur homo a rōnis instātia. vñ ꝓcreando plem ad cultum dei impedit vt tunc pfecte colere deū. Sic igit̄ bono ɔferenti pmiscet damnū. ꝛ etiā delectabili. s. sacramēti indiuisiōi quedā tribulatio ꝛ angustia. qz qui cum vxore ē cogitat que sunt mundi quō placeat vxori. ꝛ diuisus ē. qm̄ tribulationē carnis habet hmōi. ꝛ ita bonū delectabile pmiscet tristicie ꝛ angustie. Quoniā g̃ bonū est tm̄ pmixtū. ideo appeti pōt. ꝛ etiā melius ē nō appeti. Unde q̄ iungit virginē bene facit. ꝛ q̄ nō iūgit virginem melius facit. Cōcedende ergo sunt rōnes oñdētes
9 mr̄imoniū vel quid sui eē in genere honesti. ℟. Ad illō ergo qō obȝcit q ē ꝓpter aliud appetendū. dom̄ q loq̄t
10 rōne boni ɔferētis qō ibi ē. ℟. Ad illud qō obȝcitur de Piero. ꝛ ad rōnes sequētes soluēdū est q nō ē pure bonum sz aliq̄d habens admixtū. ꝛ qz bonū istud ē medicinale. ideo bonū nō fit malū ꝓpter malū quod ibi ē. ímo curat ꝛ excusat malū. nō vt nō sit penale. ꝛ ideo ē ibi verecūdia ꝛ tribulatio. sz solū nō vt sit culpabile sicut patebit in fra.

℟ Questio ū ,b

℟ De numero ꝛ sufficiētia bonoꝝ mr̄imoniȳ. ꝛ assignāt ab aug. tria bona in li de bono ɔiugali. s. fides. ples et sacramentū. Primo vr̄ q hic sit defectus. Nā ꝓter h̄ est in ɔiugio mutuū obsequiū. ꝛ hoc q̄dem aliq̄ bonū est sicut dicit Eccl. vij. Melius ē duos esse q̄z vnum. ꝛ nō est aliq̄d istoꝝ. g̃ ꝛc. Item ista tria cōpetunt mr̄imonio ꝑm q ē in officiū. sed matrimoniū nō solū est in officium sed etiā in remediū. ergo videnť plura esse. Item bonum pacis ē aliq̄d bonum. ímo maximū bonū vt dic̄ aug. sed hoc ē bonū q̄d frēq̄nter facit ɔiugiū. ergo insufficienter enumerat. Si dicas q enumerat ea que sunt bona mr̄imoniȳ nō vt frequēter sed vt semp. Obȝcitur quia nec fides nec ples semp est in mr̄imonio. Sed ℥ videť q supflue. qz vnius rei vnicus ē finis. ergo si matrimoniū sacrm̄ ē vnū. ergo vnū ꝺz habere ꝓncipalē finē. ergo vnū ē bonum eiꝰ. qz bonū ē finis idē. Item nihil ꝺz esse bonū sup̄fluus. sed mr̄imoniū ē sacramētū. g̃ sacramentū nō ē bonū mr̄imoniȳ. Item nihil ꝺz cōicari suis ꝓpr̄ietatibꝫ. sz fides ꝛ ples sunt ɔditiones ꝛ ꝓpr̄ietates mr̄imoniȳ. ergo sacramēti. ergo nō ꝺnt distingui nec cōnumerari cū bono sacramēti. Si dicas q sacramētum aliter accipiť. s. ꝑ ꝓpr̄ietate mr̄imoniȳ. quer̄ q̄ sit illa ꝓpr̄ietas. ꝛ quare magis sibi appropriauit nomen
11 sacramēti ℟. ℟ᵒ. dom̄ q numerus ꝛ sufficiētia bonoꝝ mr̄imoniȳ pōt accipi a pte causeinstituētis siue efficientis ꝛ sic a triplici ꝓncipio. a dicramine. s. nature. vt vir cubet cū muliere ad ɔseruatōz ipi⁹ nature. ꝛ sic est bonū plis. A dictamīe rōnis recte. vt vir cū sua ꝛ nō cū alia cubet muliere. ꝛ sic ē bonū fidei. A dictamīe gr̃e. vt significet vnio diuine nature ꝛ hūane. ꝛ sic ē bonū sacri. Pōt etiā accipi a pte ꝓncipali ɔstituētis. ꝛ h̄ triplicit. qz ad h̄ q mr̄imoniū habeat eē complerū tria sunt necessaria. s. institutio vsus. ꝛ fructꝰ. Rōne institutōis ē bonum sacri. rōne ꝺebiti vsus bonū fidei. rōne fructꝰ cōferentis vsum ē bonū plis. ꝛ sic paret q ē triplex bonum. Pōt ꝺer iq̄z accipi a pte finis mouētis siue terminātis ꝛ hoc vel qz ad bonū vel qz ℥ malū. Quia ad bonū. cuz tripler sit eligendū bonū. s. honestū. ɔferens. ꝛ delectabile. Rōne boni honesti ē fides. rōne ɔferētis ples. rōe delectabilis ē sacrm̄ ꝑm q supꝰ ē monstratū. Uel aliter qz ℥ malū ɔcupīe q̄z hz in se triplex malū. s. fluxū. inordinatiōz. ꝛ fastidiū. Cōtra fluxū ē ī mr̄imonio vnio singularis. ℥ inordinationē vnio vtilis. ℥ fastidiū vnio inseparabilis. Rōne singularitatis in vnione ē fides. rōe vtilitatis ples. rōne inseparabilitatis sacrm̄. Et hec tria signant triplicē ꝓpr̄ietatē vnionis xp̄i cū ecclesia. qz. scz vnic vni. ꝛ qz ex ea filios generat. ꝛ qz nunq̄z sepať. Ex his patēt obiecta. qz ɔnumerank nō q̄cūq̄z bona sz que cōmunia sunt statui nature corrupte. tō nec par nec obsequiū nec bonū qō accipik inq̄ntum ē remediū inter hec bona ɔnumerank. sz hec tria bona solū. ℟. Ad illud qō 12
obȝcitur q supfluūt. qz vnus finis ꝛc. dom̄ q vnū ē bonuz ꝓncipale ꝛ inseparabile. s. sacramentale vinculū. et alia sunt huic annexa. ꝛ nihil ī pedit q aliq̄d habeat vnum ꝓncipalē finē. ꝛ plures vtilitates adiunctas. Patet etiam rōnio ad illud qō obȝ de bono sacramēti. nā ipa vnio 13
dicik sacrm̄ mr̄imoniȳ. sz inseparabilitas vnionis ꝺz bonū sacramēti siue sacrm̄ qō ē bonū mr̄imoniȳ. Rō aūt quare cōditio inseparabilitatis vendicat sibi nomē istud est. qz mr̄imonio ē consubalis ꝛ oñs ipm̄ inseparabilik. nō sic alie cōditiones. ꝛ sic patent obiecta.

℟ Questio ūj c

℟ De necessitate hoꝝ triū bonoꝝ. vtq. s. sint de necessitate sacramēti. Et q bonum sacri sit de necessitate dicit aug. ꝛ habek in lr̃a. Sacrm̄ ita inseparabiliter ɔiugio heret vt sine illo esse nō videak. Iterōne vr̄. bonū sacramēti ē rō inseparabilitatis. sed inseparabilitas q̄ rei sp̄ines ne cessitas. aut g̃ bonū sacri nō est bonū. aut necessario inest. Iterq bonū plis de necessitate ɔsequať mr̄imoniuz videť. qz dicit aug. ꝛ habek in littera. q q̄ venena sterilitatis ꝓcurauerint nō sunt ɔiuges. Iterōne videť. qz instituū fuit matrimoniū ad crescēdū ꝛ multiplicandū. g̃ frustra ē si h̄ fine caret. sz nō ꝓt esse oīno frustra cū sit sacramentū. g̃ ꝛc. Iterō bonū fidei sit de necessitate sacramēti videť. qz dic̄ aug. q si q̄s ɔsentiat ī aliquā vt postmodū aliā accipiat. nō ē sacramētū. sz h̄ ē ꝓpť defectū fidei. g̃ ꝛc. Iterōne videť. qz licet ex cā fornicatōis matrimoniū diuidere. sz nō liceret nisi fides eēt de suba. g̃ ꝛc. Cōtra. q sacramētū nō sit de suba mr̄imoniȳ videť. qz si aliq̄s ɔtrahat cū aliq̄ ꝓpter ꝺba ō pñti ē mr̄imoniū ɔtractū ꝛ tm̄ illo trāscūte ad religionē ista ꝓt nubere. g̃ ñ erat ibi vinculū inseparabile. Iterq nec fides vr̄. qz matrimoniū ꝓt eē inter ꝓperuo ɔtinētes. ꝛ ꝓt eē inter incōtinētes. qz neuter cū alio vel alia ꝓt ɔtrahere. g̃ ꝛc. Iterq ples non sit de necessitate videť. qz matrimoniū ē inter steriles sicut pz. sz h̄ nō ē bonū plis. Querik g̃ quid ē qō dicit augustin⁹ q nō sunt ɔiuges. si ei ꝑpus ɔsenserūt fuit matrimoniū ratū. si post coierūt fuit ɔsummatū. sed h̄ nullo casu. nullo pacto rumpik. g̃ ꝛc. ℟. ℟ᵒ. sicut tangit mgr̃ 14
in lr̃a. ꝛ accipit ab aug. cū sint tria bona matrimoniȳ. s. fides. ples. sacramētū vnū. s. sacramētū ē de necessitate matrimoniȳ. Sacramētū eī venit ex mutua obligatōe

ꝛ diuina instituto. ꝛ signato illi⁹ vnionis. ꝛ ꝛ̄ q; ista sunt de necessitate mr̄imonij. p ꝓs ꝛ sacm. sz alia duo bona q̄dam̄ sunt de eē. q̄dam̄ de bene eē. Si em̄ loquamur q̄tū ad mr̄imonij vsum sic sunt de bene eē. qm̄ vsus mr̄imonij absq; his eē pōt. sicut tota die ē. ꝛ nō solū absq; his sz etiā cū suis oppositis. Tm̄ sterilitatis. ꝛ aborsus ꝓcuratio. ꝛ fidei fractio. nō dissoluūt mr̄imoniale vinculū. ꝛ tractū. Si aūt loq̄mur q̄tum ad matrimoniū ꝛ tractū q̄ est p matrimoniale ꝓsensuz. sic pt esse ꝛ tract⁹ absq; his duobꝫ bonis. vt puta in sterilibꝫ ꝛ in cōtinentibus. Sz qm̄ sub tali pacto ꝓsentit vt ꝓlis sterilitas procuret. vel vxor alij ꝑstituat. tūc em̄ nō ē ꝓsensus vel pactio matrimonij. sz potⁱ⁹ adulterij. cū directe repugnet institutōi matrimonij. Sz carētia siue absentia boꝝ duorū ñ repugnat. q; fides venit ex recto matrimonij vsu. ꝛ q; pūt hoīes aburi ipso. ꝛ̄ pt̄ desse fides. Silr ꝓles venit ex fructu ventris. ꝛ q; steriles pūt eē vel natura vel
15 arte. ꝛ̄ matrimonij ꝫ bono pt carere. ¶ Ad illud ergo qđ obr̄ q; sacramēti bonū nō ē in matrimonio añ carnalē copulā. dm̄ q; falsuz ē. q; inter cōiuges insolubile vinculū. nec soluit nisi p mortē ꝑsonalē. sicut post ꝓsummationē p mortē corpalē. vez ē tñ q; nō ē ibi sacramētuz
16 ꝑfm cōpletā ꝛ plenariā rōnē. Ad illud qđ obr̄ q; fides nō sit de nēcitate. q; q̄ sic ꝓsensit vt tñ alia ducere posset post nō ꝫbit. dm̄ q; ꝫ nō ē tm̄ ꝓpt defectū fidei sz etiaz ꝓpt defectū sacramēti. q; nō vult uti ꝓiugi ꝑpetuo. ꝛ q; in pactōe introducit ꝓditio ꝑria bone fidei. nec ꝓpt infidelitatē soluit matrimoniū sacramētū. sz soluit obligatio ad reddendū debitū. 17 ¶ Ad illud qđ obr̄ de bono prolis q; ꝓpter ꝫ instituto ē. dm̄ q; nō tm̄ ꝓpt ꝫ sz etiā in remediū. ꝛ in signū. ꝛ ꝛ̄ q̄uis nō sit ibi ꝫ bonū. pūt tamē esse alia bona. si aūt hō stipulasset. tūc sp fuisset ꝫ bonuz. q; tm̄ fuisset in officiū. ꝛ ꝫ bonū nō deesset. q; nulla cēt sterilitatis pena.

QOnsequēter q̄tū ad scōm articulū q̄r de excusatione act⁹ cōiugalis p bona matrimonij. Et cuz ꝓtingat coire cū vxore cā ꝓcupie implēde. causa fornicatōis vitāde. ꝛ cā plis ꝓcreāde. circa ꝫ scōm ꝫ tria. tria q̄runt. Primo q̄r vtz coit⁹ ꝓpter plē possit eē sine oīi culpa. Scōo q̄r vtz coit⁹ ꝓpt fornicatōz vitā dā possit eē sine oīi pcō venali. Tertio vtz coire cuz vxore cā ꝓcupie satiāde sit sp pcm̄ mortale.

¶ Questio j d

QR coit⁹ ꝓpter plē possit eē sine oīi culpa videt. q; dicit Aug. de bono ꝓiugali. ꝛ habet in litera. Cōiugalis ꝓcubit⁹ generāde plis gr̄a nō bz culpā. Jtē rōne vr. mr̄imoniū ē scm̄. ꝛ bonū. qđ ꝑz. q; a deo ē institutū. ꝛ cō firmatū p ꝑsentiā suā ad nuptias. ꝯ. Joh. ꝛ approbatuz p rñsionē suā Mat. xix. Sz scō pt hō sancte vti et sine pcō. ḡ cū ꝫ sit maxime cā plis. ꝑz cōsequ. Jtē oīe qđ de⁹ ꝑcipit pt fieri sine pcō. sz de⁹ ꝑcipit prolē ꝓcreare. Beñ. ꝯ post lapsuz. ḡ⁹ possibile ēt facere sine pcō. Jtē nulla potēcia ē mala de se. ḡ⁹ oīm potēcia bñ possum⁹ vti. sz potēcia generādi ē potentia nobis data. ḡ⁹ possum⁹ ea bene vti. sz bene vti siue melⁱ⁹ nō est aliter q̄ ad illud ad qđ ē. ꝛ ꝑfm qđ ad illud ē. ꝫ aūt ē cū cognoscit vxorē ꝓpter plem. ergo cōsequēs. Cōtra. Oīis delectatio imoderata ē peccatū. q; vbi ē defect⁹ modi ē malū culpe. sz in coitu ē delectatio imoderata etiā qñ coit⁹ ꝺs cā plis ꝓcreāde. ḡ est ibi pcm̄. Jtē oīs delectatio in q̄ querit rect⁹ ordo ē peccatū. sz in coitu ꝓiugali ē delectatio in q̄ aīa absorbetur a carne etiā cū coit⁹ ꝓpt ꝫ. ḡ cōsequēs. Jtē oīs act⁹ in q̄ rōnabiliter hō erubescit ē pcm̄ vel feditatē hz. vt purgare ventrē. at tamē nō ita rōnabiliter de ꝫ erubescit ꝺs. q; nō debz hō erubescere de pena sz de culpa. sz in coitu ꝓiugali rōne vel amore plis erubescit. ꝛ nullo mō cōtā aliꝰ faceret. ergo ē pcm̄. Jtē oīs coit⁹ in q̄ regnat libido ē pcm̄ sz in actu ꝓiugali p generāda ple regnat libido. q; dicit Aug. q; pcm̄ nō trāsmittit ad posteros ꝑpagatio sz libido. ḡ cōsequēs. Jtē oīs act⁹ qui ē necessario ordinat⁹ ad culpā est pcm̄. sz ꝫ ē in coitu rōe plis. q; ꝺbit pcm̄ prolis. ergo in actu ꝓiugali sp ē pcm̄. Jtē vbicūq; ē act⁹ contagalis necesse ē p̄cedere mot⁹ in carne. sz p̄mi motus sunt pcā salē venialia. ergo sp coit⁹ ꝑpt prolē ē pcm̄ veniale. Jtē si mr̄imoniū excusat coitū ꝑpt plis bonuz. Aut excusat a pcō qđ ē. aut a pcō qđ nō est. Sz nō a pcō qđ nō ē nec fuit. Si a pcō qđ ē. ḡ aliqđ ē ibi pcm̄. Juxta ꝫ ꝙr ꝓto dicat mr̄imoniū excusare coitū. cū oīs ordinatio q̄ cū vxore habeī possit etiā haberi cū alia mulere. ꝛ ita fit libido et ꝑuitⁱ et carnalis act⁹ in cognoscēdo vxorē sicut etiā aliā mulierē vel pene. ¶ R⁹. dm̄ q; circa ꝫ q̄dam errauerūt dicētes q; in actu generatiue ñ est culpa nisi p excessum. sicut in actu nutritiue. Alij erraverūt dicētes sp ee pcm̄. ꝛ nullo mō excusari. imo ꝓpter peccatū matrimoniū viciari nō viciū excusari. malū em̄ iunctū bono ipm̄ viciat nō ecōuerso bonū malus excusat. Et ꝑmi q̄dē nō intellexerūt morbū quō. s. infecta ē vis generatiua. Scōi ꝛ̄ nō intellexerūt sacramētū ee remediū vt medicamētū qđ nō viciat a morbo. sed ecōtra morbū sedat. ꝛ̄ q; recte credūt videtes morbum ꝛ remediū dicūt actū ꝓiugū ꝑ sacramētum excusari tanq̄ 18
morbū p remediū. Si q̄s aūt velit rōnē morbi ꝛ remediꝰ intueri. pōt patere sic. Primū q̄dē q; in q̄ regnat ꝑuitⁱ⁹ libidinis adeo q; absorbet rō. ꝛ hō efficit tot⁹ caro. ē act⁹ desordinat⁹. ꝛ act⁹ in q̄ q̄tū ē de se puertit regnū aīe. et ordinatio q̄ ē in viribꝰ aīe. ꝑfm quā ordinarōz attē dit iusticia q̄dam q; nō tm̄ est in ordinatōe ad alterū. sed in ordinatōe virtū aīe ad se. sz ꝫ ē in actu ꝓiugali sic experimento ꝑz. ꝛ sancti dicūt. maxime aug. ꝛ origen. et in glo. tangit. j. ad Cor. vj. q; fornicat in corꝑ suū peccat glo. Hic ꝓpie fuit aīa corpi intrīū vt ipso momēto et experimēto buⁱ⁹ flagicij nihil cogitare boī liceat aut intendere. q; mentē captiuā subdit ipsa submersio et absorbitio libidini. In buⁱ⁹ aūt desordinatōis arbitriū plurimū facit erubescētia nature q; mendax eē nō pōt. Erubescit autez motū illoz mēbroz et actū tato plⁱ⁹ q̄to ē melⁱ⁹ ordinata. ꝛ sic ꝑz q; act⁹ ille de se ē morbid⁹. q; sine tāta desordinatione exerceri nō ꝑt. sicut ī eadē glo. tāgit. Ecce igit q̄lit possum⁹ videre morbū. Remediū aūt intueri sic possumus. Quidā ei est act⁹ q; dicit desordinatōz mētis ad deum. vt idolatrare et ꝑiurare. q̄dam ē q; dicit desordinatiōnē creature ad creaturā. siue vni⁹ ad alterū. siue ciusdez ad se. Primū ē malⁱ⁹ morbid⁹ ꝑfm se. ꝛ nullo mō pōt fieri bene. nec diuino mādato nec alit. Scōs ꝛ̄ q; nō bz essentialē desordinatōz pt ꝑ diuinū impiū ordinari. vt pote cū de⁹ ꝑcipit occidere boīem. cū ecclesia ꝑcipit rē aliena accipe. cū etiā inspirat sēpm occidere. sicut samson ī quē irruit spūs dñi Judicū. xvj. ꝑ būc modū ordinauit coitū ozee cū muliere q; nō erat sua vxor ꝑ dei mandatuz Sz quoniā act⁹ iste cōiugalis nō oībus debebat ꝑcipi. prouidit diuia dispositio illā desordinatōz ordinare nō ꝑ mandatū sz ꝑ aliquē statū. ꝑ statū q; cēt signū illi⁹ cōiunctōis q; erat ordinata ad ꝓcupie remediū. ꝛ ita ꝑ sacramētū matrimonij. qđ q; bz rōnē medicine pot⁹ excusat q̄ viciet. sicut cū dñs ꝑcepit hebreis vt vasa egiptiorum absportarēt. absportatio nō facit ꝑceptū malū sed pot⁹ econtra ꝑceptū qđ ē potēti⁹ ꝛ supius fecit absportationē bonā ꝛ meritoriā q; alias esset culpabilis ꝛ mala

Sctī igſt ꝛoēs catholici dicūt coitū ꝑ ſacm matrimo/
nū excuſari a culpa mortali maxime qñ gratia plis fit.
Sz dc mō excuſandi ē duplex opinio. qꝛ ꝗdaz voluerūt
dicere ꝙ excuſak a culpa mortali ſz nō a veniali. qꝛ mor
tale fit ibi veniale. Alīī dixerūt ꝛ ꝫ vī ſentire aug. ꝙ cū
dc ꝙ pfectū det remediū ꝺ mozbū. ꝛ qñ gratis plis coitur
pōt eſſe ſine oī culpa. ꝛ ꝫ ē magis ꝺſonū rōni ꝛ pietati
fidei. ꝛ ꝺcedēde ſunt rōnes ad ꝫ. Si tñ hec intentio du
ret a ꝓncipio vſq; in finē. vt nō dflecterak ad aliud mēs.
20 qō tñ eſt valde difficile. ¶ Ad illud g ꝙ eſt ibi īmodera
tio. deordinatio. erubeſcētia ꝛ libido. dōm ꝙ hec q̄ttu/
oꝛ pñt eſſe circa actū rōnis aut ſenſualitatis. Sed circa
actū rōnis ſp faciūr culpā. qꝛ facīt malū ſm ſe. Si aūt
ſunt circa actū ſenſualitatis exñte ordinatōe circa actū
rōnis. tūc iſta cedūt in penā. ꝛ ſic ē in ꝓpoſito. Nā per
virtutē ſacrī rō ordinak vt moderate velit ꝛ ordinate et
honeſte. nec dc illo actu erubeſcat bō qꝛ vult filios ꝓcre
are. nec in ꝓpria volūtate appetit ſz caſta. Sz niſi inter/
ueniret remediū matrimonī. tūc eēt inordinatio. nō ſo
lū in ſenſualitate ſz etiā in rōne. ꝛ ſic ſp eēt peccatū. Uñ
iſtis q̄ttuoꝛ medūs oñdi pt ꝙ act⁹ generatiue ē peccatū
21 niſi excuſet. ¶ Ad illud qō obꝛ ꝙ eſt cā pcī. dōm ꝙ fal
ſum ē. qꝛ act⁹ ille ſm ſe nō eſt cā niſi plis. ſz rōe ꝑme trās
greſſiōis plem generari nō ꝺtingit ſine culpa ſua nō ge
nerātis. qꝛ nō ꝓpt culpā generāris. ſz ꝓpt culpā primi
22 gentis naſcīt ples peccatrīr. ¶ Ad illud qō obꝛ dc pri/
mis motibꝫ pōt dici ꝙ antecedunt actū ꝺiugalē. nec ſp
ſunt pctā vt puta qñ ſurgunt ex cogitatōe ordinata. vt
pote ſi abraā cogitaret cognoſcere vxorē vt acciret ꝓlē
23 ꝛ tunc ſi caro moueret nō peccaret. ¶ Ad illud qō vlti
mo q̄r a q̄ pctō excuſat. dōm ꝙ a pctō nō qō eſt. ſz quod
alias eēt niſi matrimoniū inꝛueniret. Uñ differēti mō
eſt remediū ſacramētū mīimonī ꝛ alia ſacra. Hoc eī eſt
ī remediū qꝛ facit vitare pctm quod incurreret. alia ꝝo
liberāt a pctō in qō iā quis ē lapſus ꝓ tanto aūt ꝓſtat
remediū. qꝛ act⁹ ꝺſe inordinat⁹ ordinak ꝑ diuinū ſtatu/
tum. ¶ Queſtio ū e

¶ Utꝛ coit⁹ coniugalis cā fornicatōis vitāde poſſit eē
ſine oī pctō veniali. Et ꝙ nō vī. qꝛ dicit Aug. ꝛ babek ī
lra. ꝫ quod ꝺiugati victi ꝺcupīa vrunk inuicē vltra ne
ceſſitatē ꝓcreandi liberos. ponā in his ꝑ ꝗbus q̄tidie
dicim⁹. dimitte nob ꝺbita nra. Itē. ī. ad Loꝛ. vī. iterꝫ
reuertimini inidipm ne tenet vos ſathanas ꝓpt incōti
nentiā. ꝫ aūt dico ſm indulgētiā nō ſm impm. ſz ſi me/
ritoriū eēt. ſine pctō ſic vxorē cognoſcere poſſet. nec tm
deberet indulgeri verūetiā ꝓcipi. Jō Greg. dic ſup oſce.
ꝙ vir ꝗ cognouit vxorē nō ꝺz eccleſiā ingredi niſi lauet
Et p⁹ dicit. hāc cōſtitutionē nō extēdi ad eos ꝗ vxores
ſolo amore plis cognoſcūt. ergo alia culpa amplioꝛ eſt
in his ꝗ cognoſcūt cauſa fornicatōnis vitāde. ſz nō ni/
ſi venialis. ergo ꝛc. Itē ꝗ cognoſcit ad vitandā forni
catōem. aut impellitur a carne aut nō. Si nō impellit.
ergo vtitur remedio cū nō indiget. ergo aliq̄ ordinatio
eſt ibi. ergo veniale. Si impellitur. ſed impulſus talis
nō eſt ſine pctō. ergo ꝛc. Lōtra. Aug⁹. infirmitas car/
nis excipitur ꝙ bonū matrimonī ne cadat in foueā pec
cati. ſz cū coit cauſa fornicatōis vitāde infirmitas car/
nis mouet. ergo. ꝛc. Itē rōne videtur qꝛ ꝗ vtit aliquo
ad illud ad qō ē ꝑt ꝫ facer ſine pctō. ſz ꝺiugiū ē ꝓpt for/
nicationē vitādā. ergo ꝛc. ¶ Itē maius bonū ē cōtinen
tia q̄ ples. ergo magis licitū et debitū ē amare ꝺtinēti/
am q̄ plem. ſz ꝗ coit amore plis ꝓcreāde pt ſine pecca/
to. ergo ꝗ amore ꝺtinentie ſeruande. ¶ Itē ꝗ coit amore
ꝺtinentie ſeruande in altero nō peccat. vt cū reddit de/
bitū vxori ne in fornicationē labatur. ergo ſi nō magis
debet eſſe ſollicitus dc aliena continentia q̄ de ſua. pa/
ret ꝛc. ¶ R⁹. dōm ꝙ ꝗ coit cauſa fornicationis vitāde. aut hoc ē in ſe. aut in altero. Si in altero vt reddat ꝺbi 24
tum. hoc eſt pure iuſticie. hoc eſt fidei. ꝛ eſt dc bonis ma
trimōīj. ideo oīno a culpa excuſatur. Qui vo coit cau
ſa fornicatōis vitāde in ſe in hoc ſp peccat venialiter.
qꝛ aut pulſatur a carne. aut ſi nō pulſak. exquo ſñ vult
ꝓcreare plem. nec compellīr ꝺbitū reddere. aliq̄ ſuper
fluitas eſt ibi. ꝛ ideo peccat. Et ſi tu obīcias ꝙ licz ho/
mini bibere ne ſitiat. ſic etiā ſine peccato coire ne forni
cari apperat. nō eſt ſimile. qꝛ hic ē motus nature. ī coitu
nō. nec etiā neceſſitatis. et hoc dicit mgr in ſequeñ. diſ.
j. caꝑ. reddere ꝺbitū ꝺiugale nulli⁹ eſt criminis. exige/
re aūt vltra generādi neceſſitatē. culpe eſt venialis.
¶ Ad illud ergo qō obꝛ dc Aug. dicēdū ꝙ foueaz pec 25
cati vocat peccatū mortale. ¶ Ad illud quod obꝛ ꝙ ad 26
hoc eſt ꝛc. Dico ꝙ ad hoc ē ſm indulgētiā nō ſm imperi
um. ꝛ ideo veniale peccatū. ꝛ in ꝫ ordinak. ¶ Ad illud 27
quod obꝛ de continentia ꝙ maius bonū ē. dico ꝙ cōti/
nentiā fuare ꝺtingit ſine hoc. ſz nō plem ꝓcreare. Ad
illud quod obīcitur ꝙ ꝺtinētia ſeruāda eſt ī altero ſine 28
culpa. dico ꝙ nō eſt locus a minoꝛi ſz a maioꝛi. qꝛ ibi ē
actus iuſticie rōne cuius tenetur ꝛ excuſatur nō ratōne
amoꝛis continentie. ¶ Queſtio ūm. f

Utrū coire cuz vxoꝛe rōne ꝺcupie ſatiāde ſit ſp mortale
peccatū. Et ꝙ nō vī. qꝛ auguſ. dicit. ꝛ hr in lra Cōiuga
lis cōcubitus gra ꝺcupiſcētie ſatiāde. ſz tñ cū ꝺiuge. ꝓ
ter thoꝛ fidē venialē hz culpā. ¶ Itē hoc ipm videt rōe
qꝛ delectari in coitu ꝺiugali rōne boni mrimonī pec/
catū nō eſt. ergo nec velle delectari. qꝛ ſi act⁹ boni⁹ ꝛ vo
luntas act⁹ bona. ergo vī. ꝛc. ¶ Itē ꝗ delectatur ī cibo
nō ꝓpt deū ſz ꝓpt ipm cibū qꝛ boni ſaporis ē. ñ peccat
mortaliter. ergo pari rōne cū delectatio cōiugalis ñ ſit
mortalis. ſi vult delectari nō peccat mortaliter. Lōtra
dicit auctoꝛitas ꝛ hr ī lra. Uehemēs amatoꝛ vxoris eſt
adulter. ſz ꝗ amat vxorē ꝓpt ꝫ vt delectet ī ipa eſt vehe
mēs amatoꝛ. ergo ꝛc. Itē Piero. Voluptates q̄ dc me
retricū ꝺpleribꝫ captīūtur in vxoꝛe dāmnāde ſūt. Itē rō
ne vī. qꝛ velle coire ſiue appetere ſola dlectatōe ē pctm.
etiā añ ꝺſenſū. g⁹ etiā cū ꝓgredī ī ꝺſēſū ꝛ actū. ſicut eū
cōedit vir ꝓpter ſolā dlectatōem. tūc eū comedere erit
mortale. Itē ꝗ cognoſcit ꝓpter ꝫ vt delectet. frukꝫ crea/
tura. qꝛ ibi ponit finē ſue q̄etis. ſz ſūma quersitas ē frui
vrēdis. ergo ꝛc. R⁹ dicēdū ꝙ aliq̄ dicūt ꝙ ꝗ finaliī co 29
gnoſcit vxorē vt hēat illā miserā delectationē q̄ dr eſſe ī
coitu peccat ſp mortaliī. qñ illā ponit tanq̄ finē ꝓnci/
palē. ſicut ſi aliq̄s ꝓpter vanā gloriā ꝑdicaret. ꝗ aūt co/
gnoſcit aliq̄ alia cā ꝓncipali. ſz tñ q̄ſi a latere placet ei
delectatio q̄ eſt ibi. ſicut dc aliquo ꝗ finaliī ꝑdicat ꝓpt
deū. ſz tñ q̄ſi a latere placet ei delectatio laudis. dicunt
ꝙ peccat venialiī. Ad ꝫ enī ꝙ ꝺiugalis coit⁹ ſit ſine oī
pctō nccē ē ꝙ illa delectatio ñ placeat īmo diſpliceat rō
ni. Tāta ei ē vt auferat vſū rōis ꝛ ſpūm ꝓphetie ſm illud
tēp⁹. ꝛ iō nō pōt tūc referri ī deū. nīoca ñ pt q̄s bñ
vti volēdo ſz nolēdo. nō ſic ē dc alīs delectatōibꝫ q̄ruz
ſēſ⁹ pñt a rōe actu referri ī deū. Uñ ſm hos aliud ē dele/
ctationē q̄rere. aliud ē oblatā acceptare. aliud eā tolera
re. ꝑmū ē pctī mortalis. ſecūdū ē venialis. tercīū ē pfecti
onis. Et hec pō ſz ꝓbabilis videak. tñ nimis dura ē. li/
cer eñ viris cū vxoribꝫ iocari ꝛ etiā dlectari. ꝛ veniale ē
ita tñ ꝙ faciāt affectu materiali. nec oꝛ oēm dlectatōem
referre in deū. peccāt tñ venialiī. Nec ſp fruī creatura ē
mortale. niſi ita ponat ibi finē q̄ etiā faceret ſi ꝺtra deū

esset·tūc enī ponit finē vltimū ibi·Uñ nō est simile de p̄ dicatōe q̄ est op⁹ p̄uilegiatū· Et ꝑ hoc ē alia opinio q̄ q̄ cognoscit vxorē ꝓpter delectationē finalē ·aut mouetur in delectationē tāto impetu vt cognoscat vxorez sicut meretricē·z hoc tūc ē qñ eā cognosceret etiā si non esset vxor·z tūc peccat mortaliter q̄ tūc ponit ibi finem vltimū·z tūc vere z ꝑpe fruit z nimis vehemēt amat. Si aūt in ea vult delectari q̄ vxor·z nullo mō eā cog̃/sceret si vxor nō esset·tūc nō est oīmoda inordinatio·et tūc est peccatū veniale·z excusat ꝑ bonū mr̄imonij vt ñ sit mortale. In hoc casu dicūt locutū fuisse augustinum Tamē illa rō nō valet·delectari nō est malum·ergo nec velle·cuius enī laudari nō sit malū ·tamē velle laudari malū est·z ꝑm has duas vias ꝓcedūt rōes ad ꝓpas ꝓpositas·Ille enī q̄ ꝓbant q̄ sit mortale libidinis ardor z creature fruitione·ꝓcedunt ꝑm q̄ coitus fit ꝑm impetū voluptatis·Rationes vero ad oppositū ꝓcedunt ꝑm q̄ habetur respectus ad matrimonij sacramentum· q̄ cognoscit eā q̄ vxor·nec aliter delectaret i ea nisi esset matrimonialiter ꝓiuncta.

Dist·xxxij·De mr̄imonio ꝑm cām finalē cuius ad fidem thori·

Circā etiā ē·z·Supegit mḡr de bonis matrimonij in cōi·h spēalē agit quō vir obligat vxori z econuerso cuius ad solutionē debiti·Habet aūt hec ꝓs duas·In ꝓma determiat que sit obligatio inter vxorē z viz cuius ad fidē thori·In secūda determiat quō z qualiter hec fides fuerit in pribus antiqs·infra·dist· xxxij·querit hic de antiqs pribz z·Prima ꝓs hz duas ꝓtes. In ꝓma determiat de modo obligatōis·In scōa ō tpe in quo dz debitū peti·ibi·Et licet debitū poscentis sit sol·z·Prima ꝓs hz duas·In ꝓma ostēdit q̄ vir et vxor in hac lege siue fide iudicātur ad paria·z q̄ vn⁹ sine volūtate alteri⁹ ꝓtinere nō valeat·In secūda auctoritatib⁹ cōfirmat ibi·Qd ꝙ sine ꝓsensu vxoris z·Si militer secūda ꝓs in qua determiat de tpe in quo debitū dz peti habet duas·In ꝓma determiat q̄ nō semp est debitū petendū·cuius sp sit soluēdū·In secūda incidenter determiat q̄ nō est sp nuptias celebrare oportunum ibi·Nec solum in opere carnali·z

Q̄ vir z vxor cuius tū ad fidē thori seu solutōz carnalis debiti iudicāt ad paria·z q̄ vnus alio inuito ꝓtinere nō potest.

a

Dicendum etiā est·q̄ cū i oibus alijs vir ꝓsit mulieri vt caput corpi·est eñ vir caput mulieris·in soluēdo tū carnis debito pares sunt·Jō ap̄s vtriq̄ pariter ꝓcipit i hac cā sibīnuicē subijci·inq̄ens· Uir debitum reddat vxori·silr z vxor viro·q̄ mulier nō hz ptātem sui corpis ꝑ vir·silr z vir nō hz ptātē sui corpis ꝑ mulier·Quia nec mulier ad aliū viz· nec vir ad aliaz mulierē ptātē sui corpis hz· nec vir ad ꝓtinēdum nec mulier ptātē hz sine mutuo ꝓsensu·ꝑ alter alteri⁹ ptātē hz corpis·vt poscēti alteri· nō liceat alteri negare debitū.[a] Jn hōi pares sunt·q̄ nec viro nec mulieri corp⁹ suū licet alij tradere·sz sibīnuicē debitores sūt in hac cā ne peccādi deꝝ occasio·p q̄ō nō dñiū tollīt viro ꝑ viciū·Dñus eñ sibi ꝓiugati nō solū ipi⁹ sex⁹ sui cōmiscēdi fidē liberoz ꝓcreandoz cā (q̄ ꝓma est in ista mortalitate societas) verūetiaz infirmitatis inuicē excipiēde ad illicitos ꝓcubit⁹ deuitādos mutuā q̄ām⁹ seruitutē·vt et si alteri eoz ꝓtinentia placeat· nisi ex alteri⁹ cōsensu nō possit·Ad hoc enī neuter hz ptātē·sui corporis·q̄ adeo vere ē·vt etiā q̄ ñ filioz ꝓcreādoz·ꝑ infirmitatis z incōtinētie cā expedit·vel ille de matrimonio vel illa non sibi alterutrū negent·ne p hoc incidāt in dānabiles corruptelas·Reddere eñ debitū cōiugale nulli⁹ est crimis·exigere aūt vltra generādi necessitatē culpe ēvenialis·fornicari vero vel mechari·puniēdi ē crimis.

Auctatib⁹ confirmat quod dixit.

b

Qd vō sine ꝓsensu vxoris vir ꝓtinere nō valeat subdit ꝙ batur testimonijs·Ait eñ Augu·Si dicat vir cōtinere iam volo nolo aūt vxor·ñ pōt·Qd eñ tu vis illa ñ vult·nūq̄d p cōtinētiā tuā illa dz fieri fornicaria·Si alij nupserit te viuo adulter erit Nō vult tali lucro de⁹ tale damnū cōpensari·Redde debitum· z si nō exigis·redde· ꝓcrtifi catōe ꝓfecta de⁹ tibi cōputabit si nō qd tibi debeꝝ exigis·ꝑ reddis qd debes vxori·Jdē·Scōm ꝟba applica etiā si vir ꝓtinere voluisset z noluisses·debitum tibi reddere cogeret z illi de⁹ imputaret ꝓtinētiā·si nō sue ꝑ tue cōcederet infirmitati ne in adulteriū caderes·Quisq̄s ꝑ cōpatiēs infirmitati vxoris reddit ñ exigit debitū·aut si ꝓpt ꝓpriaz infirmitatē ducit vxorē·plāgēs potiꝰ q̄ sine vxore eē nō potuit ꝑ gaudēs q̄ duxit·securus expectat diē nouissimum·Jdem· z postremo mutuā obligationē ·Rōe duoz ꝓcorū sign̄at ūum z ecclesiam·q̄ sicut mulier eget viro sic ecclia christo ·Rōne cōiunctōnis inseparabil̄·z cōformitat̄ sign̄at illā cōiūctōnem ·Rōe obligatōis nō ē significatio q̄ ō oīno lib̄ est·z nulli oīno obligatur·ñ debet esse int̄ virū z mulierē obligatio·q̄ aliter nō interueniret in/separabilis vnio· z q̄m conformis est vnio·tō ꝓformis ē obligatio z tō cuius ad hoc pares iudicātur q̄ cōformiter sibīnuicē obligā/tur· Ad illō q̄d obijcitur q̄ vir ē sup̄ior·dōm·q̄ illō intelligit cuius ad illos actus q̄ respiciunt seruū virilē spāliē sc̄z cuius ad regimē dom⁹ z ꝓlium. b Nāz vouēda talia nō sunt a cōiugat̄·Queritur vtrū

[a] Jn hoc enīz pares sunt·z·Uidetur ꝑ falsū q̄ in ꝑ sacramēto signatur ꝓiūctio christi z ecclesie dei z anie int̄ ꝙs nulla omnino ē paritas· ergo nec viri ad vxorē·Jtē Eph̄· v·mulieres sbdite sūt viris suis z p⁹ dicit de viris q̄ diligāt eas sicut corpa sua·ergo cū corpus sit pars iferior·ptz z·q⁹·dōm q̄ i mr̄imonio ē cōsiderare seruuz distinctōem z ꝓformē cōiūctōnem.

Amb·i li· de bono cōiugali·

Aug⁹ sup ps·xlvi·

Aug⁹·ad editiam· 2

peccet mortalit̃ q̃ sic vouet. Et q̃ sic vr̃. qz q̃ sciẽter vsurpat alienũ peccat mortalit̃ etiã si det in elemosynã. g̃ cũ talis vouẽs vsurpet alienũ. pz ꝛc̃. Itẽ q̃ vouet qđ nõ lz vel iurat. hoc ipso piurus est. qz temerarie iurat. g̃ cũ ñ liceat viro continere vxore inuita. videtur q̃ si voueat mortalit̃ peccet.

Itẽ si iuraret q̃ nunq̃ mulierez cognoscerz. peccaret mortaliter ergo pari ratiõe si voueat. ℟. dõm q̃ cum q̃s vouet continentiam. dupliciter potest vouere. aut intẽtõe fraudandi vxorem. aut amore continentie. Si intẽtione fraudandi vxorẽ sic est iniquum ꝛ phibitũ ꝛ tale votũ ẽ illicitum. Si continentie amore si/ne consensu coniugis. tale votũ aliquid habz temeritatis. aliq̃d habet honestatiz Vir enĩ non habet sui corporis potestatẽ q̃tum ad ẽbitum soluendum. sed sui iuris est q̃tũ ad ẽbitum petẽdũ ꝛ ideo p̃imum non potest vouere sed secundũ ꝛ ideo nisi vxor consentiat votũ est reuocandum q̃tum ad ẽbiti redditionem. lz stat q̃tum ad solutionem Unde si quis deliberate vouit castitatem tenetur q̃ntũ in se est ꝓtinere vt ẽbitũ ñ petat. si tñ vxor petat soluere dz. ꝛ sic nulli fit p̃iudiciũ. et nõ offertur deo alienũ sed ꝑ̃ium. Et sic pz q̃ hoc nõ est omnino alienum. ꝛ patet responsio ad obiecta. Tñ Tñ qđ obũcit de iuramento non est simile. qz iuramentum temerarium est simpliciter cum teneatur facere cõtrariũ. Unde peccat statim cum sic iuret. nõ sic cum voueat. c ¶ Si vero quelibet eoz alterum a suo iure absoluerit. ꝛc̃. ponatur q̃ mulier de consensu viri emittat simplex votum ꝛ postmodum vir peniteat. vtrum teneatur ei debitũ reddere. Et videtur q̃ non. qz suo iuri renũciauit. Unde vr̃ q̃ nõ habeat vlteriꝰ ptãtẽ petẽdi debitum. In oppositum aũt videtur auctoritas augus. sup. ¶ ũc. xxx. vbi dr̃. Si nauteꝫ ꝓtradixerit. ꝛc̃. sup illõ dicit augꝰ. ꝛ hr̃ ilr̃a q̃ vir põt retractare votũ vxoris i qđ ꝓsenserat. ꝛ ꝑterea vir ñ ẽ astrictꝰ ꝑuare ꝓtinẽtiaz qz vxore mortua possz ducere aliã. g̃ vr̃ q̃ possit ẽbitũ reddere ℟. dõ. qđ si mlr̃ vouet assẽsu viri. aut hꝰ ẽ assẽsu ꝑuato aut assẽsu q̃ ei ꝓspectu eccie siue plati. Si assẽsu q̃ fit in cõspectu plati. sic hz iurz formã nõ pr̃ẽbitũ petere qz r̃nũciat suo iuri. Si aũt occulto cõsentit qz ꝓponit cõtinere ꝛ intẽdit simpliciter iuri suo renũciare. tã mulier in ospectu õi absoluta est. nec tenet debitũ reddere. si hꝰ ex deliberatõe vir ꝓcesserit. Sed qñ hꝰ nõ ostat eccie cõpellatur p exercõi cationẽ ab eccia viro debitũ reddere. Si qras vtrũ debeat obedire. dõ. q̃ si votũ nõ emisit põt sine pctõ debitũ reddere. ꝛ tenet ad mãdatũ eccie Si ãt emisit votũ credo q̃ vir eã reuocare ñ possit. nec tenet assẽtire ei. ¶ Nec ẽ silẽ de voto abstinẽtie p eo q̃ ẽtuz ad oĩa vir ẽst vxor ꝑterq̃ in lege thoꝛ. Uerũ tamẽ talẽ modũ vouẽdi ñ approbat eccia ꝓpter piculum qđ imminet. vñ nõ patit q̃ vnꝰ voueat ꝛ religionẽ ingredi ak. nisi alẽ filiꝰ voueat. ꝛ talis sit psona de q̃ ñ possit suspicio oriri. si ãt alr̃ fiat. coãm dño tenet obseruare. d Et lz dbi. po. sit ꝛc̃. Urꝝ falsũ q̃ si ñ lz petere. g̃ illicite ꝛ iniuste petit. lz iniuste petẽti rẽ ñ tenet qs reddere q̃ ñ ẽ ei reddẽdũ nisi ius suũ. g̃ si nõ pr̃ ꝑ iuste petere. nõ g̃ ꝑ tenet ẽbitũ soluere. ℟. dõ. q̃ tũc ñ lz. qñ ꝑuat iusticiã ꝛ eqtatẽ. odecẽtiã ꝛ honestatẽ. sic̃ pz plr̃a seqntẽ. Esto tñ q̃ ꝑuet iusticiã. adhuc ñ valet rõ illa. qz iniuste petere ẽ duplr̃. Aut qz ñ hz ius ĩ re petita. sicut ille q̃ petit rẽ alienã. ꝛ tali ñ oportet reddere. Aliter ẽ petere iniuste. qz et si hꝰ at iusticiã tñ modũ debitũ ĩ petẽdo ñ seruat. vel põt esse q̃ nõ sit phibitũ. lz tñ sit phibitũ aliquãdo petere. Uerbi gratia plat̃ superiorꝰ si iniũgat inferiori vt nihil p̃cipiat subdito. tamẽ subdito nõ dicit q̃ ille non obediat si prelatus

Ex ꝓcilio remẽti.

Aug. i li. de qstiõe no. et veteſt.

Ambro.

Illi autez qđ dictū est reddere debitum nō eē peccatū. videt e obuiare qđ ait hiero. c Quicūq; vroꝛi debitū reddit · vacare nō pōt oꝛōni · nec carnes agni edere · Itē si panes ꝓpositiōis ab his q̄ vxores suas retigerāt comedi nō poterāt · q̄to magꝭ panis q̄ de celo descēdit nō pōt ab his q̄ ꝓiugalibꝰ paulo añ hesere cōplexibꝰ violari atq; ꝓtingi · Nō q̄ nuptias cōdemnemꝰ ꝙ q̄ eo tpe q̄ carnes agni mādu caturi sumꝰ · vacare a carnalibus opibus debeamꝰ · Hoc capitulū maxime ad mīstros ecclesie ptinere videt · quibus nō licebat sacra officia celebrare atq; mysteria tēpe coniugalis amplexus · quo etiam ꝑsentia spiritussancti nō daꝛ · Ūñ idem ait · Cōnubia legittima carent

hiero · in q̄dā ꝓmone vī dissentire a ꝓmissis.

inferioꝛ ꝓcipit · ille tenet obedire · q̄ nō ē exemptus · attamē ille peccat mortaliť · Sicī ꝓposito pōt intelligi · Quicq̄d sit de exemplo inductoꝛ · vez ē q̄ si aliq̄s ius suū iordinate exigit · tñ exꝰ nō daꝛ ptātez alteri retinendi qđ debꝫ reddere Ūñ dñs solū ꝓhibuit accedere ad mēstruatā · et tō ista ꝓhibitio nō se extēdit ad mulierē · ꝛ ideo tenet reddere · sꝫ ille petēdo peccat · Et sic intel

hiero · supra Adatheum.

ligēdū ē qđ aug dicit sup Leuit. xviij · q̄ necessario vtriq; indicit ꝙtinētia · ꝛ vterq; in Leuit. xx. ꝓcipit interfici · ꝛ vterq; facit ꝫ bonū ꝓlis vt Hiero · dicit. Hoc em̄ intelligere est rōne ꝑsone petentis · que recte dicitur accedere ꝛ contra hoc facere vt ex ꝓdictis patet

7 e Quicunq; vroꝛi debitū reddit vacare nō pōt oꝛōni. Videtur male dicere quia · j · ad thy · v · dicitur sine intermissione oꝛare · hoc est ꝓceptū · ergo si nō potest oꝛare q̄ reddit debitū · patet zč. Item videt illud simplr ee falsū quia nihil impedit oꝛationē sicut peccatum · sꝫ veniale peccatū nō impedit · ergo nec actꝰ in quo nulla ē culpa. Item de dauid obr qui fuit deuotissimꝰ ꝛ tñ habuit plu

res vxores ꝛ liberos. Si tu dicas illud intelligi de eo tēpe in q̄ q̄s coit · silr posses dicere de tpe in q̄ hō dormit. Rº · magr dicit h intelligēdū ee de clericis · sꝫ tamē istud nō plene satisfacit obiectionibus p̄dictis · ꝛ tō dꝫ q̄ cū oꝛi aliq̄s ñ posse · necessario dꝫ potētia negaī simplr vl facultatez · ꝛ iste modꝰ sepe ē i scriptura · Nō vult ergo hiero · negare potētiā sꝫ facultatē · vnde nō dicit q̄ nō possit oꝛare · sed dicit q̄ nō pōt oratioⁿi vacare · q̄ actus ille multū deꝛicit mentē spūalem · sicut dicit aug · nisi sit gratia excellens ꝛ specialis sicut fuit in dauid. Et tō aliud ē cōsiliū · vt cum q̄s vult se totū oꝛōni dare · debet a tali actu abstinere · ꝛ sic pꝫ q̄ nō repugnat oratiōnis ꝓcepto · tñ de illo qđ dicit q̄ oꝛandū est sine intermissione · intelligendū est q̄ noīe oꝛōnis oīs bonꝰ actus intelligit ꝑm glo · Ūñ dicit ibi · ñ cessat oꝛare q̄ nō cessat bñ facere. Qđ obꝰicit q̄ peccatū magis grauat · dōm q̄ falsum ē de veniali peccato ꝓpter multā feditatē aīe q̄ est in illo actu · ꝛ frequēter aīa multū impedit ꝑ aliq̄s feditates vel etiā infirmitates penales.

Ad intelligētiā hui ptis q̄r de obligatōe ꝙiugū q̄tū ad solutōz debiti · Circa qđ q̄ttuoꝛ breuiter oꝑtet q̄rī · Primo q̄r de obligatōe ꝑ cōpatōz ad votū ꝙtinētie · Secō ꝑ cōpatōz ad accidēs supueniens Tertio ꝑ cōpatōz ad tpūs in q̄ debitū debet peti ꝛ solui · Quarto de tpe in q̄ dñt nuptie celebrari · Circa ꝓmum duo q̄runt · Primo vtz ꝑ votū pº carnalez copulā possit vir ꝙtinere vroze nolēte · Secō vtz possit ꝙtinere vroꝛe nolēte añ carnalē cōmixtōz. Nō. j a Utz ꝑ votū pº carnalē copulā possit vir ꝙtinere vroze nolēte · Et vr q̄ nō · q̄ pº carnalē copulā vir nō hꝫ ptātē sui corꝓis · si nō hꝫ · q̄ no pōt de ipō facere sacrificiū ꝙtinētie vroze nolēte · Itē augu · dic ꝛ habet in lra · nō mō nō hortamur sꝫ etiā qđ vouisti ꝓhibemꝰ implere · si forte cōiunx tua hꝰ tecū suscipe animi vel carnis infirmitate reculsat · Itē rōne vr · q̄ mulier nō tenet ꝙtinere · nec vir pt eā ad ꝙtinētiā cogere · sꝫ cogit eā si ipa inuita vult cōtinentiā seruare · ergo cū nō possit cogere nō pt ꝙtinere. Item sicut seruꝰ tenetur dño obsequ · sic vir vroꝛi debitū reddere · ꝛ fortius · quia est a dōmo confirmatū · sed seruus ꝓhibente dño nō potest religionē intrare · vel a seruitio eius se auferre · ergo zč · Contra · Licituꝫ est viro vroze etiā ꝓhibēte accipe crucē in subsidiū terre sancte · sed votū continētie adhuc melioꝛ est · ergo zč · Itez vroze ꝓhibente pōt quis coꝛpus suū ad martyriū ꝛ mortē exponere · ꝛ tunc constat q̄ se reddit impossibilem ad soluendum debitum · ergo zč · Item quantūcunq; quis iuret vel vouеat vel se obliget vt nō impleat consilia non tenet iuramentum nec votum · ergo nullus potest se obligare quin semper faciat melius · sed melius est continere sicut dicit apostolus · ergo zč · Item qui impedit aliquem volentem ascendere ad altioꝛem statuꝫ peccat grauiter · quia spiritui sancto obuiat · ergo si vir vult cōtinere ꝛ religionem intrare · videtur q̄ vroꝛ teneatur cōsentire · ergo si nō vult · potest ad hoc compelli de iure · ergo zč. Rº · dicendum q̄ continere est duobus modis · aut oīno ita q̄ debitum nec petat nec soluat · aut nō oīno ita q̄ debitum nō petat · tamē petenti soluat · Primo modo nō potest vir continere vroze inuita · q̄ nō potest ei auferre ius quod habet in coꝛpus viri · Secundo modo continere potest ipsa contradicente · ꝛ vovere potest · ꝛ si vouеat seruare tenetur · videlicet vt nūq̄ debitum petat · Concedende sunt ergo rōnes ꝓbantes q̄ nō oīno pōt ꝙtinere. Ad illud q̄ qđ obr q̄ pōt q̄ accipe crucē · dōm q̄ hoc factū est in fauoꝛe ꝛ necessitate terre sancte · nec facta est oīno derogatio viri ꝛ mulieri quia debet mulier velle ꝑ necessitate tanta cōtinere ad tpūs · q̄ si nolit potest virū suum sequi · Sed cum vouetur ꝙtinētia · tūc oīno mulier viro suo ꝓuaī · etiā ꝑm tpūs totius vite. Ad illud qđ obr de martyrio · dōm q̄ nō

ri pōt p christo si necessitas imineat · q mulier tenet ħ velle · t si vir volūtarie se offerat · mulier nō pt negare. q ipo mortuo poterit cū altero ꝺtrahere. sz nō sic ē cuz
11 vouet vroze viuēte. ¶ Ad illud qō obr q sp licet facere qō melꝰ ē. nec pt se hō obligare ad minꝰ bonū. Dōm. q verū est ꝛe eo ꝙ hz sui corpis ptātē. Uel dōm q si ꝺtinz nō petēdo. sz solū reddēdo nō minus merek ḡsi omino ꝺtineret. Unꝰ Augꝰ dicit t habetur i lia · p sci ficatōe p/fecta deꝰ tibi reputabit. si nō qō tibi debet exigis. sz red/
12 dis qō debes vroti. ¶ Ad illud qō obr de eo ꝙ impedit aliquē tē. dōm q peccat ꝙ impedit aliquē ea rōne q̄ in illo extinguit bonū ꝓpositū t sācti spūs donū. sz mlier i ħ nō pt ꝺsentire ḡn sit sibi ꝓiudiciū · q si ꝺcedit viro q vouerat ꝺtinētiā tenet t ipa ꝺtinere. qm igit ipa nō pōt cogi ad cōtinētiā. q ħ est ꝺsiliū. ideo dico q ipa nō pec cat. sz si alia mulier impediret tūc peccatū esset.

¶ Questio ij. b

Utr vir ante carnalē cōmixtionez possit ꝺtinere vroze nolēte. Et q nō videt. j. ad Loz. vij. vroti vir debitum reddat. similiter t vroz viro. Sz añ cōmixtionē fuit vir t vroz. ḡ añ cōmixtionē tenētur. ergo. tē. Jtē vroz viro obligatur volūtarie t p mutuū ꝺsensū. si ḡ añ cōmixtio nē ē mutuꝰ ꝺsensus. ergo t obligatio ad redditionē de/biti. ¶ Jtē mulier nō tenetur cōtinere t nō pt cū altero ꝓbere. ḡ pt iuste debitū exigere. Sed iuste exigenti iniu stū est negare. ḡ tē. ¶ Jtē esto q vir post ꝺsensū de pñ/ti violēter ertorqat copulā carnis est mrimoniū ꝺsum matū. ergo tenetur ad soluēdū debitū omino ipa vroz ei sed violentia nō inducit nouā obligatōem ḡ pꝰ obliga bat. Cōtra. dcr. de cōuersione cōiugatoz ꝺcedit viro ptātē trādi religionē vroze nolēte. sz plꝰ ē itrare religi/onē q̄ ꝺtinere. ḡ ꝺcedit lnīaz ꝺtinēdi. Jtē p ꝺfessū ꝓbit mrimoniū esto q nō sit in copulā carnalē vt supra ostē sum ē. ḡ si nō obligat nisi ad illud in qō consentit. pz tē
13 ¶ Jtē si omis vir essz obligatꝰ ad soluēduz debitū ante carnalē copulā. ergo nihil adderet carnal cōmixtio ad cōseruationē mrimōij. ¶ Jtē qr iuxta hoc. Unꝰ hoc ē. q copula coniugalis violēter extorta mrimoniū consūat t ꝺsensus coactus marrimoniū nō ratificat. t vtz huic liceat post copulā mulieris vouere cōtinētiā. Et q sic videtur. q si pus licebat t nullus pōt ei ius suū violen ter auferre. pz. tē. ¶ Rꝰ. dōm q añ ꝺsummatōnē mrī/monij vtraq̄ ꝑsona nec omino obligat. nec omino ē li/bera. ¶ Nō omo obligat. q pt mori mūdo. t sic mrimoni um soluitur ipo viuente in carne. ¶ Nec omino libera. q si vult huic mūdo viuere necesse hz petenti debitū red/dere. t qr i medio est inter vitā butꝰ seculi t vitā religio sam siue spūalē. ideo sacri canones terminū ꝓfixerunt vt possit deliberari. vicz terminū duoz mēsium vl cir ca illud. Et ideo dōm. q vroze petēte pōt ꝺtinere p duꝫ os mēses. sz post vel tenet reddere debitū · vel manife/stare se mūdo mortuū p solenne votuz ad religionis in/gressū. q si nō faciat tenet ad debitū soluendū. sicut ꝓme
14 rōes ostēdūt. ¶ Ad illud ḡ qō obr i ꝓtū q pt intrare re ligionē. ergo in seculo ꝺtinere. ꝺōm. q nō valet. q in/troitus i religionē facit mori mūdo t solui vinculū. vñ in nullo fit sponse ꝓiudiciū. nō sic est cum manet i sclo.
15 ¶ Ad illō qō obr q nō oportet ꝺsentire i carnalē copulā dōm q ḡuis nō oporteat i eā ꝺsentire. oportet tamen ꝺsentire i copulā ꝺiugalē q̄ necessario ordinat ad illaz.
16 nisi interueniat mors spūalis. ¶ Ad illud qō obr q ni hil addit dōm q falsū ē. imo addit ḡtū ad ſigtionē t ḡ tū ad obligationē. Quia enī fuit vnū corpꝰ t vna caro ideo nō pt vnus transire de hoc mundo relicto manente t ideo nō pt vouere ꝺtinētiā nisi cōiunct pariter vouerat. Preterea teneꝝ ad statim reddendū pꝰ carnalē copulā. sz añ dak ei spaciū duoz mēsiū. t iō addit. ¶ Ad illud 17
qō qr de ea q̄ corrupta ē violēter a viro. dōm q qr mri/moniū ē ꝺsūmatū. nō pt sine assensu viri religionem in trare nec votū vouere. ¶ Ad illud qō obr q mrimoni/ 18
um dz esse libez. dōm q vez ē q̄tū ad ꝺsensū in q̄ ē mri monij fūdamētū. ista tū copula ḡuis sit violēta · q tñ maritalis est t fūdata sup consensū volūtariū. iō volū/taria iudicat. t iō mrimoniū radicatū cōsūmat. ꝓterea cōsensus de sui rōe importat libertatē. nō sic cōiunctio corporalis.

Questio ij. c

Onseqnter q̄stū ad secūdū articulū q̄r de obliga tione cōiugij q̄ntū ad accidens supueniēs. Et circa ħ duo q̄runt. Primo q̄r utz opteat debitū reddēr si alter fiat leprosus. Secūdo. vtz q̄s teneat debitū red dere si alter fiat fornicarius vel ecōuerso. ¶ Qō. j. c. Et q leproso ꝺiugi opteat debitū reddere vr. q dicit de creta. de ꝺiugio leprosoz. vroxes. viros. t viri vroxes sequātur. t ei cōiugali affectione ministrent. ¶ Jtē rōe vr. q mrimoniū est vinculū insolubile. ergo nō soluit p infirmitatē. ḡ manet ptās petēti etiā supueniēte lepra. ḡ si r mulier nō hz ptātē sui corpis. t sic tē. Jtē leprosi rēptātur de fornicatōe. ḡ pñt t dñt hre remediū. ḡ si iste q̄ hz vroxē remediū nō pt hre nisi ipa reddat debitū. vr. tē. ¶ Jtē leprosi corpo q leprosi nō tenētur ad ꝺtinēti am. nec pñt cogi. ḡ necesse ē vroxes eoz eis reddi. Con tra Leuit. xiij. pcipit vt leprosi extra coionē sanoz ejꝰ/ciātur. ḡ cū vroxe ē sana. dz p legē sequestrari ab vroxe. Jtē lepra ē morbꝰ ꝺtagiosus. ḡ morbꝰ quē lz hoi fugere ḡ mulier cū viro leproso ñ tenet cohitare. t si ħ. ḡ nec de bitū reddere. Jtē lepra ē morbꝰ hereditarꝰ. ḡ trāsmittit ad plē. ḡ cū coitꝰ q ē cā fornicatꝰ i plē sit ꝺ bonū plis t talis sit phibitꝰ. ḡ nullo licebit mlieri coire cū lepro/so aut ecōuerso. Jtē sic lep reddit inhabilē ad ordis su/sceptionē. ita reddit inhabilē ad ordis suscepti adminī stratōz. ḡ sic reddit ihabilē ad mrimōij ꝺtrōnē pꝰ spōsa lia. q soluit spōsalia. ita vr q reddit ihabilē ad debiti so lutōz. Rꝰ. dō. q q̄uis lepra soluat spōsalia. tñ ñ pt sol 19
uere mrimoniū. t iō cū alicꝭ efficit leprosꝰ t ꝺiūx ē. t le/pꝰ t q ꝺiūx ē hz ius petēdi debitū t reddēdi. q ꝙ le pꝰ dz extra sanos hitare. ita dico q mliere petēte de/bitū pt soluere. sz tñ nō hz necesse cohitare oino. Unꝰ qō dr q viri vroxes seqnt t mīstrēt. dr p modū admōtōis nō ꝓcepti. nec cogi pt sanꝰ ad aliud q̄ vt reddat debitū infirmo. t ħ ppt pcām fornicatōis. t sic ꝺcedēde sē rō/nes ꝓbantes q debeat soluere debitū. ¶ Ad rōes duas 20
ad oppositū patet resp̄sio. q nō seqtur si ū teneꝫ cohabi/tare q nec debitū soluere. Ad illō qō obr de ple. dō. 21
q secꝰ ē de mēstruatis t lepr̄osis. Nā mēstruate alio rē/poze pñt bonā plem pcreare. sz leprosi nō pñt. nec omī no faciūt ꝺ. q q̄stū i se ē libēter gnarēt sanū. attamē plꝰ generate melꝰ sic eē q̄ omo nō eē. Ad illō qō obr de ir 22
regularitate. dōm q nō ē sile. q utrūq; ē ꝺgruitatis. scz q ordinē nō suscipiat. t q i ordie suscepto nō mīstret. sz mrimoniū ꝺuere ħ libertatis ē. sz ius reddere hoc neces sitatē ē. ꝓpter insolubilitatē vinculi. t sic pz illō qō obr

¶ Questio ij. d

Utrū q̄s teneatur debitum reddere fornicanti. Et q sic videt. q si uteraq; fornicet. alter alteri tenet ergo si ma/ius malū non soluit mutuā tentionē. ergo nec qñ tñ al ter fornicet. Jtē vir sp tenetur ꝛuare fidem vroti etiam fornicanti. quia non licet viro fornicari esto q vroz for nicatur. sed seruare fidem est debitum reddere. ergo. tē.

Itē nō fornicās ꝑt petere. ergo fornicās tenet reddere. ergo habet ius petendi. Sed vinculū cōiugale est mutuū. ergo si fornicans habet ius petendi. iustū est ꝙ reddat. ergo tenetur reddere. Cōtra ꝑt dimittere vxorem causa fornicatōis. ergo nō tenetur debitū soluere. Itez si mulier ꝓcuraret abortū vir nō ꝺeberz nec teneret ei ꝺe debitū reddere. q3 agit ꝯ bonū ꝓlis. sz fornicās agit cōtra bonū fidei. ergo nō tenet. ¶ Itez ꝓiuges ad paria iudicātur ꝙtū ad thoz. ergo qō nō facit vnus alteri vel nō vult facere. nec ꝑt petere. Sed si mulier fidē non seruat ergo nec ꝑt cogere virū vt fidē seruet. ergo nec vt ꝺebitū
23 soluat. ¶ Rᵒ. ꝺōm. ꝙ si alter fornicatur ꝛ ꝫ ꝑt alter scire ꝙ signa ꝓbabilia ꝛ ꝙ coniecturas aptas. nec tenet soluere. nec ab ecclesia est cogendꝰ si pōt illud ꝓbare. si tñ ipse vel ipa nō sit eiusdē crimis. q3 si sunt i codē crimie non pōt alter alteri obꝯcere quod habet in se. si tamen petat ꝺebitū. ꝓuat se libertate. ꝛ ex ꝫ obligat se ad reddē dū. q3 dū vult ꝺebitū sibi reddi a fornicāte. ꝛ ipe se eidez
24 obligat. Cōcedende sūt igitur rōes ꝙ nō tenet. ¶ Ad illud qō ob�

ꝙ nō tenētur ambo si ambo peccent. ꝺōz. ꝙ vez ē. Rō huius ē. q3 neuter ē tunc sup alterz. sz cū aliqs facit ꝺra bonū matrimonū alter. i. ille ꝙ facit meretur puniri. ꝛ alter meretur habere libertatē. nūc aūt neuter est liber. q3 vterqz peccat. ꝛ ideo nō est simile. q3 qō non tenetur reddere hoc nō tñ erat pena peccantis. sed ertā
25 libertas nō peccantis ¶ Ad illud qō obꝯ ꝙ tenetur seruare fidē. ꝺicēdū ꝙ fides attēditur ꝙtū ad duo. ꝓmū. vt nō cognoscat aliā. secūdo. vt cognoscat suā. Qꝛ nō cognoscat aliā hoc ꝺz esse tanqꝫ naturale matrimonio. vñ talis fides nunqꝫ ꝑt solui matrimonio durāte. Si aūt hec nō durat. cū alie conditiones sint sup hāc fūdate. nō tenet seruare hāc cui ꝓma nō seruatur. nec ius ha
26 bet petēdi q ꝑ ius infringit. ¶ Ad aliud ꝓz rñsio. q3 nō fornicās hz ius petendi. q3 nihil contra fidem fecit. sed aliꝰ fecit ꝯ. ideo ꝛ in hoc factus ē inferior. ꝛ minꝰ ius habet ꝙꝫ alter.

QOnsequēter ꝙtum ad tertiū articulū querit ꝺe obligatōne ꝙtum ad tempꝰ. Et circa hꝫ duo q3rūtur. Primo queritꝝ vtrz tpe mēstruoꝝ obligetꝝ mulier ad ꝺebitū reddendū. ꝛ vtrz possit petere. Secūꝺo vtrz tpe ꝺiez solenniū ꝺebitū licite possit peti ꝛ solui

¶ Questio j. e.

Qꝛ tpe menstruoꝝ nō possit ꝺebitū peti ostēditur Leuitici. xv. Vir ꝙ ad mēstruatā accesserit. ꝛ immundꝰ erit septē ꝺieb. Si tu ꝺicas ꝙ cerimoniale est. Cōtra Ezechiel. xviij. Vir si iusticiā fecerit. ꝛc. ꝛ post. ad mēstruatā non accesserit. vbi inter moralia computat. Et glo. ibidem ꝓcipit. vt viri nō solū i alienis sed ertā i ꝓꝑijs vroribus modū ꝛ tpa ꝺuent. Itē ꝙ nō ꝺebeat reddere ꝺicit. q3 nō solū ꝙ male agunt peccāt sz ertā ꝙ consentiūt. ꝑ peccat ꝙ reddit cum cosentiat. Itē nō est reddēdus gladius furioso vt se interficiat. sz perens ꝺebitū tpe mēstruoꝝ ꝯ salutē suā perit. ergo nō ei reddenduz est. Item ꝙ nec fit reddendū nec petendū Leuit. xx. ꝺicitur ꝙ vterqz interficiatur. s. vir ꝛ mulier. Sz pena mortis nō nisi ꝓ peccato mortali infligebatur. ergo vterqz peccat mortaliter. ¶ Itē Hiero. ꝺr ꝙ ex tali coitu nascūtur pueri elephātici ꝛ mōstruosi. ergo vterqz facit ꝺra bonum ꝓlis ꝛ si hoc. ergo vterqz mortaliter peccat. ¶ Cōtra. maioꝝ passio est passio lepre ꝙꝫ menstrui. ergo si ꝓpter lepram non ꝑt mulier ꝺebitū negare. nec ꝓpter menstruū. Itē. mulier nō hz ptātē sui corpis. ꝑ cū vir perit suū perit. ꝛ iustū est vnicuiqz reddere qō suum est. ergo iuste reddit mulier. ¶ Item esto ꝙ vir nesciat ꝙ sit tempꝰ mēstruoꝝ ꝛ mulier timet ꝺe lapsu eius. queritur q̄d ꝺz facer. ꝛ ostē ꝺitur ꝙ reddere. q3 illius aīam liberat a morte ꝛ ab oīni culpa. Itē sicut fluxus sāguis reddit mlierē immūdam ita fluxus semis reddit vrē imūdū. Sz peccat mulierꝫ petit a viro semifluo ꝺebitū. ꝑ ꝛc. Itē si aliquo mō repugnat mrimonio talis coitus. hoc nō est nisi rōe ꝓlis. Sz possibile ē ꝙ talis mulier sit sterilis. ꝛ tūc nō timeꝫ ꝺe fornicās ꝓlis. ergo ꝛc. ¶ Rᵒ. ꝺōm ꝙ aliq volueruntꝫ 27
ꝺicere ꝙ oīm tpe siue mēstruoꝝ siue alio ꝺz ꝺebitū reddi sz nō ꝺz peti. Et ꝺicūt ꝙ rō hꝰ est ꝙ petere ē agere. sz reddere q̄ꝺāmō parti. et ꝓmū ē libertatis. scōm ꝺōm nēcessitatis ē. Vñ et ꝺñs nō ꝓcepit mulieri nō reddere. sz boī accedere. ac ꝙ hꝫ nō exemit mulierē a tentōne. sz vir obligatur vt hꝫ nō possit petere sine trāsgressiōe. ꝛ hꝫ vī mgr ꝺicere i ira cū ꝺicit. Et sz oīm tpe ꝺebitū sit petēti soluēdū nō tñ sz boī tpe petere. Sz illō ñ vī ꝺsonare. nec rōi nec auctati. Primū ñ auctat. q3 ē ꝯ bonū ꝓlis. sicē ꝺr Hier. sup illō Isa lxvij. Oēs iusticie vre sicut pānꝰ mēstruate. ꝛc. ꝺicit. tūc ꝓcipiūtur mēbris deprauati. ceci. claꝺi. leprosi. vt q3 pentes nō erubuerūt in ꝓclaui cōmisceri. eoꝝ pectī agte redarguak in ꝓuliis. ¶ Itē. Aug. iu ꝙ Ero. Ad mulierē. ꝛc. necessario itez vtrqz ꝺinērta i ꝺicit. Et itez. cū sufficiēter phibuisset. hꝫ ertā repetit ne forte in suplorib; videret figuratiue ꝺictū. Et itez vterqz ꝑcipit interfici Leuit. xx. sicut ibi ꝓz. ꝑ vterqz mortaliter peccat. Et itez. esto ꝙ mulier mēstruosa tūc tpis ꝺebitū petat a viro. ꝛ hꝫ ꝺsterꝫ viro. ꝺuꝝ videt ꝺicere ꝙ ius teneak sibi reddere in ꝓlis iudiciū. si ergo ad paria iudicātur. ꝛ dominiū nō hz alt i alterꝫ ꝯ diuinū statutum nō videt ꝙ reddere teneak. Et ideo aliq voluerūt ꝺicer ꝙ nō ꝺz reddere nisi ꝓsumat ꝺ viro ꝙ incidat i fornicatiōnē. ꝙ si ꝓsumit. ꝺz occurrere maiori ꝓclo. nec reddit gladiū ad infuriatū ꝺicēdū sz portꝰ ad sanādū. Sz nec istō sufficit. q3 aut mulier tenet aut nō tenet. Si tenet. ꝑ absqꝫ ꝓsūptōe ꝓculi ꝺz reddere. Si ñ tenet vt tūc. hꝫ nō ē nisi q hꝫ ē ꝯ diuinū mādatū. ꝙ ꝙtūcqꝫ timeat ꝺe culpa alterī. cū nō sit faciēdū malū certū. ꝓ incerto euitādo. ñ ꝺz sibi reddere ꝺebitū. ñ q3 reddit gladiū furioso. q3 ista ñ ē rō. nā alr scipz infuriaret. Nec ꝺat ei occasionē ꝓculi. nisi ipa petat. ñ ei tō ē cl̄pa q3 gladiū furioso reddit. sz q ꝯ ꝑceptū siue phibitōz agēdo se ꝺordiat. ꝛ hꝫ nō est ꝓpe tēpꝰ sz ꝓpe mozbū q ē ꝯ ꝓlis bonū. Vñ silr cēt ꝺe vicia partui. q3 ex actu illo timeꝫ puerꝰ oꝑmi ꝛ occidi. vel si ipa laboraret egritudie acuta. nullꝰ p illo tpe ꝺiceret eū teneri. nō rōe tpis. sz rōe mozbi vel ꝓculi. Tercꝰ modus ꝺicēdi ē q vī ꝓbabilioꝝ ꝙ tps mēstruoꝝ aut ē ꝑm naturā aut ꝓter naturā. Si ꝑm naturā semel i mēse q3 tūc possibile ē filios gñare. ꝙ abūdātiā ꝛ corruptōz humoris i pessimo statu. lō morale ē ꝓceptū vt illo tpe nō cognoscak. Vñ si ignoraūter petit vel violēter reddit excōicatur Si sciēter ꝛ libēter petit ꝛ reddit. ꝯ ꝓceptū facit ꝛ mortaliter peccat. ꝛ vir ꝑm tps ñ hz ptātē i corꝰ mlieꝛ Si aūt sit tps ꝯ naturā ꝛ passio ꝓter naturā. tūc ꝺr ꝙ filij ñ gñank vicioſi naka. ꝛ tūc si diu durz ꝺebitū ꝑt peti ꝛ red
28 ꝺi. Ex his patēt oba. Qō ei obꝛ ꝺe lep̄ ñ ē simile. q3 ille
29 morbꝰ ē ꝺtinuꝰ iste momētaneꝰ. ¶ Ad illō qō obꝛ ꝙ nō
30 hz ptātē. ꝺicēdum ꝙ tūc ñ hz. vel ertā ꝙ plꝰ est obediendum ꝺo ꝙꝫ homini siue mulieri. ¶ Ad illud quod queritur qñ vir nescit. ꝺōm ꝙ si credit ipm ꝺesistere ꝺebet ei infirmitatem ꝺicere. vel saltem infirmitatē assumulare. q3 si nec tūc velit ꝺesistere. ꝺz ꝙtū ꝑt resistere. quia si ille violēter erꝛorquet. vterqz ē ꝛmunis a culpa. aliter em ꝓpter virandam culpam viri nō ꝺebet ipsa facere culpam. ¶ Ad illud quod obꝛ ꝺe imūdicia. ꝺicendū ꝙ non
31

32 est ꝓpter immũdiciã. ſz qꝫ talis ē ꝓli ꝯtraria. Ad illud qđ obũcit de ſterili. dñm ꝙ neſcit ꝯtinere hz mliebria vtꝫ ꝯcipiat. ⁊ ideo obligat diuino mãdato. ſicut ⁊ alie que cõſueuerũt concipe. Quãuis aũt iſte modus vlr̃o dictus videat eſſe ꝓbabilior. ꝓmus tamẽ modꝰ dicendi eſt ſecurior ⁊ ſanior. qm̃ ſtãdũ ē ꝓ mr̃imõio. ⁊ valde durũ videt ꝙ mulier debitũ nõ reddat. imo dz inſtãter petẽti. cũ nõ apparet infirmitas grauis ⁊ mãifeſta. Si tu dicas ꝙ nõ dz ſine violẽtia. põt eſſe ꝙ vir nõ ꝓt ſibi violentiã facere. ⁊ ex hoc cadet in peiorẽ fornicationẽ. ⁊ iõ dicendũ ē ſm ꝓmũ modũ ꝙ ſecus ē in petitõne ⁊ redditione. ſicut dicit mgr̃ in lr̃a. ⁊ ꝓmo notatũ eſt. Vñ ꝓhibitio ſ fornicatõne mẽſtrue ſe extẽdit vt cõpleçat ſiue vt ñ reddãt. ⁊ ideo abſoluit a tentõe reddẽdi. ⁊ ꝓb̃ intelligẽ de ſũt auctres de hoc loquẽtes. Debet tñ mulier aliq̃ mõ ſe reddere difficilẽ. ⁊ cũ dolore debitũ ſoluere. ne dñ appetit a ſe peti. ipſa rea fit ac ſi peteret. vñ ſiſtere ꝓt niſi credat ſenſit ſcãdalũ ꝓſtare marito. Ex hb̃ pz illud qđ obr̃ de ꝯceſſu. Neceſſitate ē ei cõpulſa femia ñ dr̃ ꝯſentire. nec furioſo gladiũ reddere. ſz ipe agit ⁊ hec parũ. Preterea gladi⁹ furioſo ē reddẽd⁹ vt euitet mal⁹ picm. ſic ī ꝓpoſito cũ timẽt periculũ. ⁊ vir ꝓt euadere periculũ fornicatõnis vel odiũ ꝓ reddition̄ in quã incurret ꝓ abnegatõnem. Ex his patẽt alia. Cõcedendũ eſt enī ꝙ debitũ nõ ꝓt peti ſciẽter. qz hb̃ eſt mortale ꝑpẽ ꝓceptũ ꝙ debitũ non petat. Et nõ valet de lepra nec de ptãte corꝑis. qz vſus eſt ei artatus ꝓ mãdatũ illud. ⁊ patẽt auctres inducte in cõtrariũ. oĩes enī intelligende ſũt ꝯtum ad ſciẽter exigentes. Queſtio ü. f

Utꝫ tpe dierũ ſolenniũ debitũ poſſit peti licite ⁊ ſolui. Et ꝙ ſic videt. j. ad Coꝛ. vij. Nolite fraudare inuicem niſi ex ꝯſenſu ad tps vt vacetis oꝛoni. g nõ licet abſtinere ꝑpter oĩnem niſi vtroq̃ cõſentiẽte. g ſi nõ hz neceſſe ꝯſentire. alter ꝓt petere. ⁊ alter dz reddere. Itẽ rõe videtur. qz ꝯcubit⁹ cõiugalis rõe debiti ſoluẽdi nullã hz de ſe culpã. g ī die ſolẽni reddere nõ eſt pctm̃. Itẽ ꝯiugiũ inſtitutũ ē ī remediũ cõcupie vt fornicatõ vitetur. Sz poſſibile ē ꝙ hõ infirm⁹ magis tẽptetur de ope carnis ī die ſolẽni. ergo tũc licet adhibere remediũ. Itẽ ſi alẽ coniugũ ex ſola libidine explẽda peteret debitũ. ille a q̃ petitur deberet ſoluere. qz reddit ei qđ ſuũ eſt. ergo videt⁹ mlto fortius ſi tpe ſacro petat cauſa fornicatõis vitande. Cõtra ꝙ tali tpe nec debeat peti nec reddi oñditur auctoritate aug⁹. q̃ habet ī lr̃a. Chriſtiano cũ vxore ſua licz aliqñ ꝯuenire. aliqñ nõ ꝓpter dies ꝓceſſionis. Itẽ videtur exẽplo greg. in. j. dyalogo. ꝙ mulier q̃ nocte cognouit viz. cũ ī die veniret ad ꝓceſſionẽ a dyabolo ē accepta. ſed hb̃ nõ eſſet niſi grane pctm̃ eſſet. g. ꝛc. Itẽ hb̃ videt rõne. ſ. ꝙ nec ſit petẽdũ nec reddẽdũ. qz ꝓt eẽ dies ſolennis vt paſcha vel natalis in q̃ vtroq̃ tenetur coꝛeare. Sed ꝯſtitutio eccleſie eſt vt nõ accedat aliq̃s ad cõmunionẽ qñ cognoſcit vxorẽ. ergo cũ nõ poſſint ſimul ſtare tenetur ad faciendũ vnũ. ergo nõ ad faciendũ alterum. Itẽ hb̃ videtur ꝓ rõem ꝑtis q̃ ꝯſiderat nõ ſolũ actũ ſed etiã debitas circũſtãtias. Sed debita circũſtantia eſt ī diſcernendo diẽ ſacrũ a nõ ſacro. g. ꝛc. Itẽ hb̃ vr̃ ꝓ ſimile qz nõ licet ī oĩ loco nec petere nec reddere debitum. vt pote ī eccl̃ia. ergo ſimiliꝫ videt⁹ ꝙ nec in oĩ tpe. Item hoc videt⁹ ratione. qz maioꝛ ē delectatõ in coitu q̃m ī cibo ergo ſi eccleſiaſtica inſtitutio q̃tũ ad abſtinentiã cibi ē neceſſario obſeruãda. multo fortius q̃tum ad coitum.

33 Rº. dñm. ꝙ ſicut dicit mgr̃ debitũ ſemp eſt poſcenti ſoluendũ. nõ tñ ſp licet petere. cuius rõ ē. qz reddere eſt neceſſitatis. ſed petere ē voluntatis. ⁊ in ſacris diebꝰ inordinate voluptatis ē petere. qđ patet ſic. cõiugiũ enī rõne ſui act⁹ ē remediũ. ſed nõ oĩno curãs ſz exculſas. Vñ in actu ꝯiugali ē op⁹ carnis qđ trahit aĩam deoꝛſũ ⁊ ad terrena ſapiẽdũ. ⁊ etiã ad delectationẽ ſentiendũ. Qm̃ igitur aliqui ſũt dies in quib⁹ dz aĩa ſcificare ⁊ aſſurgere ad diuina. vtpote ſolennitates ꝓclare. ſunt etiã in qb⁹ dz aĩa infligi. vtpote ieiunioꝛ ⁊ ꝓceſſionũ. ideo cõueniẽs ē i talib⁹ tempib⁹ ab illo actu ceſſare. ⁊ ideo ſancti ꝓres inſtituerũt. nõ tñ inſtituerũt tanq̃m ꝓceptum. ꝓter carnis lubricũ qđ i multis ē magnũ. ⁊ qz nõ tanq̃m ꝓceptũ inſtituerũt. nec ius petendi debitũ abſtulerũt. iõ cũ petit manet neceſſitas ad reddẽdũ. Ideo dñm ꝙ reddi ꝓt ſine oĩi culpa i illis dieb⁹. dũ tñ reddat cũ diſpliçentia ⁊ dolore. Peti aũt nõ ꝓt ſine culpa. ⁊ ſi aſpectus ſit ad delectationẽ. grauis ē culpa. ſi aũt ad lubricũ carnis ⁊ ſuã infirmitatẽ cui⁹ ē ꝯſcius. vel cõſciẽtia vehemẽter timet. ⁊ ꝓpter hoc petit. veniale ꝓt eſſe pctm̃. attamen vix ꝯtingit ꝙ ī ꝓcipuis dieb⁹ nõ ſit graue pctm̃. Conce dende igit̃ ſũt rões ꝙ dz reddi. qz nõ ꝓt fraudar̃ niſi ex ꝯſenſu. Vñ tps oꝛonũ nõ ſufficit ad abſtinẽdũ niſi aſſit etiã mutu⁹ ꝯſenſus. ſicut innuit apl̃s. Ad illud g̃ qđ 34
obr̃ ꝙ xp̃iano nõ licet ꝯuenire. dñm ꝙ nõ dicit hb̃ ꝓpt̃ hb̃ ꝙ illõ ſit pctm̃ mortale. et ei⁹ oppoſitũ ſit ī ꝓcepto. ſz qꝛ quãdã inhoneſtatẽ hz. ⁊ hb̃ pz ī eadẽ auctre. qꝛ ôt ꝙ ī dieb⁹ dñt a licitis tpare. ⁊ hb̃ dico niſi ꝯtẽpt⁹ ſolennitat̃ incurrat. ſicut fuit ī illa muliere de q̃ loq̃tur Greg. que iuit ad ꝓceſſionẽ. Ad illud vo qđ obr̃ ꝙ nõ dz reddi 35
ꝑpter cõiunẽ. dñm ꝙ cũ reddẽs cũ dolore ⁊ inuitus reddat nõ artat̃ nec ab ingreſſu eccl̃ie nec a cõione. tñ coloꝛ poſſet de ꝯſenſu ſacerdotis differri. Ad illud qđ obr̃ 36
ꝙ eſt ibi exceſſus. dicẽdũ ꝙ nõ ē exceſſus ex pte reddẽt̃. imo neceſſitas ex pte petẽtis. ſi enī ꝑpter periculũ faciat. nõ eſt exceſſus mortalis ſed venialis. Ad aliud dõz. 37
ꝙ nõ eſt ſimile de loco. qz ī loco ē conſecratio ſacramenti ⁊ deputatio ad opa diuina ſolũ. iõ temeratur loc⁹ ſacer eſt enī meſa ꝓpa. ſz tps nõ ſic oĩno deputatur. Ad vl 38
timũ dñm ꝙ nõ ē tm̃ periculum nec lubricũ in guſtu ſicut in tactu. ⁊ ideo inſtitutũ eſt de ieiunio ſub ꝓcepto. ſz de ceſſatõe ab ampleru ē ꝯſilũ. maxime cõiugatis q̃ inuicẽ cohabitãt. Hoc ſine ꝓiudicio ſit dictũ. ꝓ eo ꝙ ſancti videtur talẽ coitũ aggrauare. ſicut auctes Hieroñ. ī littera videtur ſentire. Sed intelligẽdũ ē ꝙ ſancti iſtud nõ ꝓhibuerũt. maxime cũ apl̃s dicat ꝙ ꝓpter oĩem non debẽt inuicẽ fraudare niſi ex ꝯſenſu. ⁊ ideo concedendũ eſt iſtud magis eſſe congruitatis ⁊ honeſtatis q̃m neceſſitatis. niſi conſcientia obliget. qua credat illud eſſe ꝓhibitum ⁊ mortale peccatum. vel niſi interueniat ſacre diei contemptus. de quo valde põt timere qui tunc debitũ non erubeſcit petere.

Conſequenter quantum ad quartum articulũ queritur de tempore celebrandi nuptias. Et circa hoc duo queruntur. Primo queritur. vtruz in celebrandis nuptiis debeat tempus obſeruari. Secundo queritur vtrũ contractum matrimoniũ tpe indebito debeat ſeparari.

Queſtio j. g

Qꝛ temp⁹ debeat obſeruari in celebrandis nuptiis oſtenditur ꝓmo q illud qđ dr̃ Eccl̃iaſ. iij. temp⁹ amplexandi ⁊ tempus longe fieri ab ampleribus. ergo videtur ꝙ ñ omni tempore liceat nuptias celebrare. Item xxxiij. queſtiõe. iij. nec vxorem ducere nec conuiuia facere in quadrageſimali tempore vllo modo cõuenire poſſe arbitror. Item ſcõm omnium mores tempus celebratõis nuptiarũ eſt temp⁹ ſolẽnitatis ⁊ gaudij carnalis. qꝛ ve

bemens est amoris Quersio ad hec. sz hec nō cōpetit fieri in tpe reputato ad scrificatōz spūs. g ꝛc. Itē plus est nuptias celebrare ꝙ debitū soluere sz in actu carnali ad hoc ꝙ fiat recte ꝛ honeste Quanda sunt tpa. ergo multo fortius in ɔtractōe matrimonij siue nuptiaꝝ celebratōe ꝑma. Contra. Hal'iij. dies obſuatis ꝛ menses ꝛ tpa ꝛ annos. ꝛ post. timeo ne absq; cā laborauerim in vobis ergo vī ꝙ sit hereticū tpa obſuare. ergo vī ꝙ ꝗlibet tpe bonū sit nuptias celebrare. Itē in hoc sacramēto ꝛ pceptione nō est determinatio tpm nisi ex sola congruita/te. nec Quanꝯ cōmuniter tpm determīationes. ergo videtur sil'r ꝙ nec in matrimonio ꝛ sponse traductōe. Item matrimoniū est sctm̄ ꝛ bonū. cū sit sacramētū. ergo ī diebus sacris cōperens est tpm celebrare. Itē si matrimoniū repugnat diebꝰ penitētie nō est ꝑm rōnē sui. sed potius rōne abusus. ergo potius deberet in nuptūs ꝓhiberi, ꝛ interdici abusus q̄ tps. Est ergo q̄stio ꝓpter quam causam ista tria tpa interdicunt q ponunt in lra. ꝛ ma/

39 gis in hoc sacramēto q̄ in alio. ℟. dōm ꝙ dupler ē rō q̄re in his tribꝰ tpibus interdictū ē nuptias celebrari. Una sz moralis. alia figuralis. Moralis q̄dem est bis tribꝰ tpibus anni ꝓpter p̄cipuaꝝ solennitū expectationē. in q̄bus ɔsueuerūt fideles cōmunicare. s. natali dñi. pascha. ꝛ penthecostes. quando debent se fideles ꝑparare vt dñm suū possint digne ꝛ reuerēter accipere ꝛ ꝙ hoc debent sensum a terrenis aliq̄tenus eleuare. ꝛ q̄ niam in sponse traductione ꝛ nuptiaꝝ celebratōe ꝓpter nouitatē vehemēter animꝰ conuertit ad illud quod deorsum est et ad gaudia vana. ideo ista tria tpa ex rōnabili causa sunt interdicta. sz tps aduentus vsq; ad octauas epyphanie. tps a septuagesima vsq; ad octauas pasche. tps a tertio die añ ascensionez vsq; ad octauas penthecostes. et quia multe abusiones fiunt que his rēporibus nō conuenīt. Alia est rō figuralis. s. quia in his tpibus sunt dies ieiuniorꝫ. ꝛ sicut dicit Matth. ix. debent filij sponse lugere q̄diu cū illis est sponsus. cuius autem aufertur ꝛc. ideo q̄dammodo in his diebꝰ signatur absentia sponsi. ꝛ ideo in talibꝰ diebꝰ nō debet fieri sponsi ꝛ sponse cōiunctio. nec nuptiaꝝ celebratio. Uñ nō est interdictū ɔtrahi sponsalia vel matrimonium ī hūs diebus ꝑ simplicem ɔsensum. sed interdictum ē nuptias celebrare. ꝛ sponsam in domū viri adduci. et hoc totum congruitatis rōnem erigit ꝓ eo ꝙ est constitutō

40 humana. Ad illud ergo q̄ obīcitur ꝙ nō sunt tempora obseruanda. dicendū ꝙ tempa obseruari est tripliciter. Aut enim tpa obseruanꝯ q̄tum ad naturā in hūs que subsunt nature. vt quantū ad actum seminandi et nauigandi. Aut tpa seruanꝯ in hūs q̄ sūt supra naturā sicut sunt ea que sunt gratie ꝛ li. ar. Aut tempora obseruantur ꝑm spiritualem institutionem in executione spiritualium. vt dies institura ad colendum natale dōmini. obseruanda est vt in ea amplius laudetur deus. Primum quidem nō est peccatum nec tertium. sed secundū et hoc modo nō fit obseruatio in matrimonio. quia nō obseruatur lunatio neq; temporuꝫ variatio nisi ꝑm q̄d statutum est ad cultum dei. vnde nō est obseruatio rati

41 one temporis. sed magis rōne cultus diuini. Ad illud q̄d obīcitur ꝙ in alīs nō interdicitur tps patet responsio. q; hoc sacramentū habet aliquid spūale. tū ra/

42 tione actus carnalis. tum etiā rōne signatōis. Ad illud q̄d obr̄ ꝙ est sanctum. ꝛ bonum. dōm ꝙ verum est. attamē habet annexum aliquid q̄d tempꝰ oratōis impedit. ꝛ si impedit post primā ɔiunctionem. quanto magis in prima vbi est maior ardor et ardentior affectio.

Ad illud q̄d obīcitur ꝙ abusus deberet interdici. dicē 43
dū ꝙ nō solū rōne abusus sed etiā rōe vsus habet aliq̄d
ꝑstare impedimētum. Preterea facilius ē determinare
tempꝰ ꝛ melꝰ obseruatur q̄ si moueretur gaudiuꝫ sup/
fluum. Q̄d vltimo querit iam determinatum est.

Questio ꝯ b.

Utr matrimoniū contractum tpe indebito debeat separi. Et videt ꝙsic. xxiij. q. iij. nō oportz a septuagesima vsq; ad octauā pasche. et tribꝰ ebdomadibꝰ ante festuꝫ vobis nuptias celebrare. q̄d si factū fuerit separentur. Itē hoc videt ꝑm ius antiquum. ꝙ copulatōem quā ɔ ecclesiasticā regulā cōtingit esse ɔtractū. matrimoniuꝫ nō esse ɔcedimus. Itē rōne videtur ꝑm ius antiquum q; in foro ecclesiastico iudicādum est ꝑm statuta ecclie. ergo si ecclesia statuit nuptias talibꝰ temporibꝰ nō fieri. debent tales si fiunt iudicari ꝓ non factis. ergo debent separari. Itē aliās ꝓmo cōtrahit cū aliqua clanculo. ꝛ cū alia ī manifesto. licet sit vroꝛ ꝑme ꝑm veritatem tamē iudicat vroꝛ secūde in foro ecclesie. q; cum ꝑma nō seruauit formā ecclesie sicut cum secūda. ergo si iste q̄ celebrat nuptias non seruat ecclesiasticā formam. patet. ꝙ ꝑm iudiciū ecclesie separandus est. Contra. nihil est ꝓpt q̄d debeat separari matrimoniuꝫ nisi desit aliq̄d quod sit de eius subā. Sed de substātia matrimonij nihil est nisi consensus ꝛ persona legittima. Si ergo nihil hoꝛ deficit in ꝓposito. patet ꝛc. Itē matrimonium nō debet separari in penaꝫ nisi sit criminis enormitas. maxime contra aliquod matrimonij bonum. sed hic nihil est tale. ergo. ꝛc. Itē in quadā decretali de matrimonijs ɔtra ecclesie interdictum dicitur nō est conueniēs vt obid solum sacramentū coniugij dissoluatur. Itez non ꝓhibetur matrimonium contrahi. sed nuptie celebrari. hoc aūt accidit matrimonio. ergo nullo modo debent separari ꝓpter hoc. ℟. dicendū ꝙ iunctos ma- 44
trimonialiter triplici modo sepat ecclesia. Quosdā simpliciter q̄tum ad vinculum ostendens inter eos nō fuisse matrimonium. et hoc est ꝓpter hoc ꝙ interuenit aliquod impedimentum quod est cōtra substantiam matrimonij. vel er parte consensus vel legittimitatis ꝑsonarum. et illud dicitur impedire contrahendum ꝛ dirimere iam contractum. Quosdā separat simpliciter q̄tum ad tempus solum in penam. et hoc est ꝓpter aliquod crimē quod ē contra matrimonij bonum. Quosdam separat ad tempus solum ad penitentiam agēduꝫ ꝛ hoc quando interuenit aliquod impedimentū quod non est ɔtra matrimonium nec q̄tum ad substantiam. nec q̄tum ad bonū sed inducit peccatum. et tale est ecclesiasticum interdictū. ꝛ de tali separatōne intelligit autoritas canonis quam magister adducit. ꝛ sic dicendum ꝙ tales non debent simpliciter separari sed soluꝫ ad tempus in penam peccati. quia contempserūt mandatum ecclesie. et hoc etiā iam fit ad aliqz terroꝛem.

Ad illud ergo quod obīcitur secundo de ecclesiasti- 45
ca regula. dicendum ꝙ ecclesia dictat matrimoniū ɔtrahi sic ꝛ sic. ꝛ in illa sua institutōne quedā dictat vt necessaria. quedā vt ad solēnitatē facientia. ꝛ canon dicit de his que regula ecclesiastica dictat huic sacramēto necessaria. Ad illud quod obīcitur de foro eccle- 46
siastico. dicendum ꝙ in foro ecclesiastico nūq; iudicatur matrimonium non esse nisi quando in facie ecclesie est aliquid quod est de substantia matrimonij. quod tamē non deest ꝑm veritatē. sicut in matrimonio clamdestino vbi non pōt ꝓbari consensus. non sic est in ꝓposito. et ideo patet illud vltimum.

Dist·xxxiij·qliter fides thori fuerit i prib⁹ antiqs

Queritʒ hic de antiqs patrib⁹ q̄ plures ꝛc· Sup oñdit mgr̄ q̄ vir tenet vxori suare fidem thori· quā qñ nō seruat incidit in culpā· Hic intēdit inḋrere vtʒ sancti patres istā fidē seruabāt· Dz autem hec ps duas ptes· In p̄ma sancti patres ā simul habuerunt plures vxores excusetʳ a culpa· In scḋa dissoluit q̄sdam locutōes dubias· ibi· Si qs opponat q̄ fidē thori nō seruabāt ꝛc· Prima ps hz tres ptes· In p̄ma sanctos patres a culpa excusat· In scḋa mltiplici auctate ꝓfirmat· ibi· De hⁱ Aug· sic ait ꝛc· In tertia eaʒ ꝓtinē tiā cōmendat· ibi· Q̄ bo castitas v̄ginalis ꝛc· Ubi ostē dit q̄ paris meriti fuit in eis ꝓtinētia ꝓiugalis· cuius vel quāti est in nobis ꝓtinētia v̄ginalis· Silr secunda ps in q̄ determinat dubia tres hz ptes· P̄m tria q̄ ibi fac· Primo em̄ opponit ꝛ determiat vtʒ seruauerit fidē thori· Scḋo q̄rit ꝛ determiat vtʒ seruauerint mādatū leḡ ibi· Sz nunq̄d sub lege licebat ꝛc· Tertio determiuat q̄ v̄ginitas siue incorruptio sit melior ꝛ sanctior· an illa q̄ est mēris· an illa q̄ est carnis· ibi· Melior ē aūt v̄ginitas mentis q̄ carnis ꝛc· Et sic duo breuiter determiat ꝛ hac pte· s· de ꝓtinētia ꝓiugali in antiqs ptib· ꝛ de v̄ginali in viris euāgelicis ꝛ spūalibʒ siue etiā mulieribʒ ꝛ tertio breuiter tractat de repudio·

¶ Excusat sanctos patres qui sīt plures vxores habuerunt a culpa· a

Dī. XXXIII

Veritur hic de antiqs patrib⁹ q̄ plures sīt legunt habuisse vxores vel cōcubinas· vtrū peccauerint· Ad qō dicim⁹· p̄ vari etate tpm· varia inuenit dispēsatio ꝓditoris· Ab exordio ei tpis inter duos tm̄ adā· s· et euā inchoatū ē ꝓiugiū· deo p̄os ade dicente· hō adherebit vxori sue· ꝛ erunt duo in carne vna· ꝛ p̄m inchoationis modū· inter duos tm̄ p̄ oēm successionem tpm ꝓtraherēt ꝓiugiū· si p̄mi hoīes in obediētia pstitissent· ¶ Post eoʒ vo copulā filij ꝛ filie eorum mr̄imonio ꝓiuncti sunt· sed vn⁹ vni tātū· Jō autē fratres sororib⁹ sunt copulati· q̄ nō erāt alie mulieres vel viri· q̄bus ade filij vel filie iūgerentur· Prim⁹ oim lamech duas legit sīt habuisse vxores· ꝛ hoc in eo arguit· q̄ p expletiōe carnalis voluptatis id fecisse ꝓhibet· postea vo cū iaʒ pene omnes hoīes falsis dijs seruirēt· paucis in cultu dei pmanētib⁹· ꝓsultū est a deo plures in mr̄imonio copulare sibi· ne illis paucis deficiētib⁹· cult⁹ noticia dei deficeret· vñ abrāā viuēte vxore ad ancillā intrauit ꝛ ex ea genuit· Jacob etiā liberis ꝛ ancillis se copulauit· et filie loth patre ebrio vse sunt· Cū eīs ceteris in idolatria relictis abrāā et filios ei⁹ in peculiarē ꝑplm sibi dñs elegisset· rite multaʒ fecūditate mulieʒ· ꝓpli dei multiplicatio q̄rebat· q̄ in successiōe sanguis erat successio religionis· Cīs etiā i lege maledicta erat sterilis q̄ nō relinq̄bat semē sup terrā· hinc etiā sacerdotib⁹ cōiugia decreta sunt· q̄ in successione familie· successio est officij· Nō ergo abrāā vel iacob deliq̄t· q̄ p̄ter vxorē filios ex ancilla q̄siuit· nec illoʒ exēplo p̄ter ꝓiugale debitū fecūditatē in aliq̄ licet alicui q̄rere· cū illoʒ ꝓiugia nostroʒ equantur virginitati· ꝛ moderatus vsus ꝓiugij nr̄i tpis turpitudinē fere imitet fornicatōis illi⁹ tpis·

¶ Confirmat suprādicta multiplici auctoritate· b

¶ De hoc aug· sic ait· Antiqs iustis nō fuit pctm̄ q̄ pluribus feminis vtebant· nec cōtra naturā hⁱ faciebāt· cū nō lasciuiendi cā ꝑ gignēdi hⁱ facerent· Nec ptra morē· q̄ eo tpe ea fiebant Nec ptra p̄ceptū· q̄ nulla lege erat ꝓhibitū· Idē· Objciunt iacob q̄tuoʒ vxores· q̄ quādo mos erat crimen nō erat· Sic patriarche ꝓiugib⁹ excipiētib⁹ semē suū miscebāt· nō ꝓcupia pficiēde voluptatis· ꝑ prudentia ꝓpagāde successionis· sicut apl̄i auditoʒ suis admiranti bus doctrinā suā cōdelectabāt nō auiditate ꝓsequēde laudis· ꝑ charitate seminānde v̄itatis· Idē alibi· Antiqs tēpib⁹ cū adhuc salut⁹ nr̄e mysteriū velaretur· iusti officio ꝓpagādi nuptias ptrahebāt· nō victi libidine ꝑ ductipietate· q̄ multo facili⁹ ptinere possent ꝛ vellēt· vtebāt ur tū ꝓiugib⁹· ꝛ plures vni viro habere licebat· q̄s casti⁹ habebat q̄ nunc vnā q̄libet istoʒ in quib⁹ videm⁹ qō p̄m veniam ꝓcedit apl̄s· Habebant enī eas in ope generandi· nō in morbo desiderij· Ite zambro· Dixit sara ad abraam· Ecce ꝓclusit me dñs vt nō pariā· intra ergo ad ancillā meā vt filiū facias ex ea ꝛ ita factū est· Considera p̄mū q̄ abraam ante legem moysi ꝛ ante euangelium fuit· Non ergo in legem cōmisit abraam· sz legē pcnit· Nondū eīm interpene· Si male dictiones culpe· ergo esse sterilez erat culpa quod manifeste falsuz est· Rō· dicendū q̄ istud intelligitur de maledicti one pene· put pena non tm̄ dicit defectū nature· immo etiam amplius· s· obprobrium infamie· tunc enim erat ꝛ famis· ꝛ vilis reputabatur ꝛ ig̃miniosa· q̄si dominus eius vulua cōclusisset· Exemplum est i anna· p̄mo Reg· vnde steriles mulieres quando nō fecundabantur· reputabāt sibi esse ignominiam· Quia ergo tūc omnes viris copulabātur ꝛ prolez querebant· ꝛ si non habebant ignominiose erant· ideo omnes steriles maledicte erant· quia fructum ventris nō habebant quem illud tempus requirebat· ¶ Nūc autem queritur fructus bonoʒ operum· ideo et si mulier careat filijs· per virginitatem vbi est sterilitas voluntaria· nō maledicitur sed laudat·

Aug·

s· Loʒ· vij

Ambro·

Gen· xj·

Gen· xvj·

Gen· xvij·

Gen· xix·

Gen· xxx·

1 a ¶ Maledicta erat sterilis q̄ nō relinquebat ꝛc· Querit hic aut ꝑ intelligit ꝑ tū ad maledictōem pene aut culpe· Si ꝑ tuz ad maledictionē pene adhuc vez ē istō q̄ sterilitas nō dicit naturam sz defectū ꝛ malū ꝛ nō culpe· ergo

Leui· xxj

Si ho careat ꝓpter defectū naturalē nō maledicit̄ sed
sustinet maxime si nō est in ea sterilitas bonoꝝ opez.
2 b ¶ Publici muneris ꝛc. dicit hic Ambro. de filiabus
loth q̄ publici muneris gr̄a ꝑuatā culpā ꝑterit. Videt̄
falsum dicere. q̄si quis furet̄ vt det pauperib⁹ nō excusat̄
a pctō furti q̄ nō
ille ab incestu cū
a pr̄e cognite fu
erūt Jtē vr̄ q̄mlt̄
tiplicit̄ peccaue
rūt. Pmo q̄ pa
trē inebriauerūt
scdo q̄ abeū eo
dē viro cōcubue
rūt. tercio. q̄ cū
pr̄e suo peccaue
rāt. Rn̄. dō. q̄ ꝯ
uis filie loth vi
dēāt ex pieta
te mote fuisse. q̄
non ꝓpter dele
ctationē carnis
Aug⁹. sz ꝓpt̄ ꝛ ꝓuatōz
hūani gn̄is artē
illā cogitauerūt
tñ nō excusātur
ab incestu. q̄sci
enter ō ꝑmā in
stitutionē matri
monij in q̄ exci
piuntur pr̄ ꝛ mr̄
iacuerūt cū pr̄e.
Secūdo ho. q̄
sup falsā estima
tionē volūtatez
suā fūdauerunt
ꝛ ideo si ignoā
tia ꝛ natural̄ pi
etas aliq̄ modo
excuset culpā. ñ
tñ a toto sz a tā
to. nec adeo ex
cusat q̄n morta
liter peccauerūt
liez dr̄e pr̄e ꝑsumi
possit q̄ nō pec
cauerit mortaliter. Et h̄ vult Amb. dicere q̄ intētio il
la q̄ bonū cōe nō voluptatē ꝓpam intendebāt ꝑterit ꝑ
uatā culpā. Fuit ei culpa re ꝑa. sz tñ q̄dā excusatōis spe
cie habuit ex illa intētōne q̄ videbatur esse pia. Plus tñ
habuit de stulticia ꝛ de temeritate ꝙ dr̄e pierate. Primo
q̄ pr̄em scrīm debebāt ꝓsulere. Secūdo ho. q̄ et si verū
esset q̄ totū gen⁹ humanū essz ꝓsumptū nō tñ debuisset
attēptare tā horribile factū nisi interuēiret diuinū mā
datū. Sz in h̄ manifestatū ē q̄in nulla muliere ꝓfidēdū
est q̄ dece ꝑuerūt eū cui⁹ castitas gl̄iosa predicat̄ dū inter
tā impios tā scē ꝛ laudabiliter vixit. c ¶ Cōtinētiā
3 ioēs in ope. abrahā in solo habebat habitu. Videt̄ ma
le dicere. q̄ aut loq̄tur de ꝯtinētia ꝛginali aut simpliciter. Si de cōtīnentia simpliciter. tūc falsū dicit. q̄ abra
hā verā ꝯtinētiā habebat i vsu. Si de ꝛginali. cuz illa
sit incorruptōis ꝑpetue meditatio. illā nō hēbat nec ha
b itu nec actu. Et ire ꝛ si plura bona pauciorib⁹ melioza
sūt. videtur q̄ ꝓfectiozi mō fuerit ꝯtinēs. Rn̄. dō. q̄ cō
dictū videbat. Scdo cōsidera
q̄ nō ardore aliquo vage succē
sus libidinis. nō petulātis for
me captus decore. ancille cōtu
bernio ꝯiugalē post habuit tho
rum. ꝑ studio q̄rēde posteritā
tis ꝛ ꝓpagāde sobolis. Adhuc
post diluuiū raritas erat huma
ni generis. erat etiā religionis
Deniq; ꝛ loth scti hāc filie cām
q̄rende posteritat̄ habuerunt
ne gen⁹ deficeret humanū. ꝛ iō
b publici muneris gr̄a ꝑuatam
culpā ꝑterit. Jtē Aug. Justus
q̄uis cupiat dissolui ꝛ eē cū xp̄o
tñ sumit alimētū. nō cupiditā
te viuēdi. ꝑ officio consulēdi vt
maneat. qđ necessariū est ꝓp̄
alios. Sic misceri feminis iure
nuptiaꝝ officiosuz fuit sctis vi
ris. nō libidinosuz. Qđ eñ ē ci
bus ad salutē hois. h̄ ē ꝓcubit⁹
ad salutē hūani gener̄. ꝛ vtrūq;
nō ē sine delectatōe carnali.
q̄ tñ modificata ꝛ refrenata tē
pantia. in vsum naturalē reda
cta libido ee nō pōt. Qđ aūt in
sustētando vitā illicit⁹ ē cib⁹. h̄
est in q̄rēda ꝑle fornicari⁹ vl illicit⁹ cōcubit⁹. ꝛ qđ ē in cibo lici
to i moderatioꝝ appetit⁹. h̄ ē in
ꝯiugib⁹ venialis ille ꝓcubitus.

¶ Cōmēdat antiq̄ꝝ patrū cō
tinētiā. oīdēs q̄ ꝛginalis ioēs ñ
ꝑferet castitati abrae. c
Q̄z ho castitas ꝛginalis nō ꝑfe
rak in merito cōiugali castitati
abrae Amb. oīdit inq̄ens. Sic
nec ē impar meritū patrie in
petro q̄ passus ē. ꝛ in ioēe q̄ pas
sus nō ē. sic nō ē impar meritū
ꝯtinētie i ioēe q̄ nullas exp̄t ē
nuptias. ꝛ i abrāā q̄ filios genu
it. Hā illi⁹ celibat⁹ ꝛ isti⁹ cōubi
um p tpm distributōz xp̄o mili
tauerūt. ꝑ ꝯtinētiā ioēs i ope
abrāā i solo hēbat habitu. Me
lioz ē aūt castitas celibū q̄ nu
ptiaꝝ. q̄z vnā abrāā hēbat i vsu
ambas i habitu. caste eñ ꝛ ꝯiuga
liter vixit. Esse āt cast⁹ sine ꝯiu
gio potuit. ꝑ tūc nō optuit. Jtē
hiero. Quis igret sb alta dispē
satōe dei⁹ oēs retro sctos eius
dē fuisse meriti cui⁹ nūc xp̄iani
sunt. Quō abrāā añ placuit in
ꝯiugio. sic nūc ꝛgines placēt in
castitate. Seruiuit ille legi ꝛ tē
pori suo. Fuiam⁹ ꝛ nos legi ꝛ tpi
nr̄o i q̄s fines seculoꝝ deuene
rūt. Ex his apparet q̄ scti pr̄es
añ legē sine pctō plures habue
rūt vxores vel ꝓcubinas. e Eas
ei nūc vxores appellat scr̄ptura.

Amb. i li. de ꝛgib⁹. in abrahā. q̄ cō
tinētiā nuptiaꝝ
habuit i vsu. sed
alterā i habitu.
q̄ facillimū fuis
set ei tāq̄ viro tē
pantissimo vīr a
c muliere abstiere
ꝛ hāc volūtatez
hēbat q̄ntū erat
i se. ꝛ sic ptz qūo
habuit vtranq;
ptz etiā qūo cō
tinētiaz habuit i
habitu nō i ope.
q̄tū ad oīmodā
abstinētiā. Ptz
etiā q̄ nō ē meli
us hre ambas q̄z
alterā q̄ castitas
celibat⁹ cōtinet
in se ꝯcḋ ꝓfecti
onis hz altera.

d Dñs retro 4
sctos eiusdē fuis
se meritī cui⁹ nūc
xp̄iani sūt. Vide
tur male dicere.
q̄si eiusdē meri
ti fuerūt. q̄ stat⁹
leg⁹ eq̄patur sta
tui euangelij. q̄

mō igitur verē q̄ p⁹ aduētū saluatoris effusa sit plene
gr̄a spūs. Rn̄. dōm q̄ relatiuū idētitatis ꝛ aduerbiū sili
tudinis in p̄ti auctoritate nō dicūt equalitatez. sz ma
gis ꝓportionē vt ita intelligatur. q̄ ꝛ sicut cōperit legi
euāgelice cōtinere. ita nubere tūc. ramē hoc excedit illō
absolute. ꝛ tempus excedit tp̄s. ꝛ stat⁹ statū. sicut si fiat
cōparatō pueri ad puer. et viri ad vir siue ad statū vi
ri. sic in ꝓposito intelligēdū. Vñ sci nō intendūt astrue
re equalitatē. sed ostendere statū illū eē bonū q̄uis no
5 bis nō cōperat imitari. e ¶ Eas enī nūc vxores appel
lat scr̄iptura concubinas. Queritur q̄d fm veritatē fu
erint. cū enī non possint simul esse vxores ꝛ cōcubine
videtur scr̄iptura falsū dicere. Rn̄. dōm q̄ reuera cōcubi
ne fuerūt. sicut innuit textus Beñ. de agar. de q̄ primo
dicitur q̄ sara dedit eam viro suo i vxorē. ꝛ post dr̄ eū
ce ancillā et filiū eius. ꝛ aug⁹. erp̄sse dicit de ciui. dī. xvj
ꝛ. xv. ca. vbi dicit q̄ obediuit vxori reddendo ei debitū
Similiter intelligitur de illis duab⁹ ancillis vxoꝝ ia/

cob quaꝫ quilibet data fuit a dño viro. ⁊ vir in eis red debat vroꝛib⁹. qm̃ ḡ in mr̃imoniũ nõ erant ꝓiuncte. iõ ſm ꝟitatẽ nõ erãt vroꝛes ſz ꝓcubine. Sz qm̃ vroꝛio affectu cognoſcebat. ⁊ semẽ cõputabak vroꝛib⁹. ⁊ ita legitimũ. hinc ẽ ꝙ vroꝛes dicunk. Aliq̃ inde volunt dicere ꝙ ꝛe vroꝛes fuerunt. tñ dicunk ꝓcubie ꝓpt̃ hoc ꝙ erant ancille vroꝛ ⁊ nõ nascebak eis semẽ sed liberis. Sz si attendak figura q̃ ibi importabak. quã notat aug. i li. de baptiſmo. ⁊ ꝟba ci⁹ de ciuit. xvj. ꝓma positõ est verior. Si vero querak q̃ fuit vroꝛ verior inẽ rachaelẽ ⁊ lyam. dõz ꝙ vtraq; fuit. qz seruiuit in vroꝛẽ. ⁊ in vroꝛẽ seruiuit sicut ꝺ ozee. Sed tñ ſm affectum Jacob. rachael verior. ⁊ mai⁹ hẽbat dñiũ siue posse ad iacob. sed ſm diuinã diſpoſitionẽ lya. de cuius semĩe ort⁹ ẽ xp̃s dom̃in⁹. ꝓpter quẽ tota generatio iacob ĩmo oĩs generatio benedicta est

6 f ¶ Nec q̃rit electio muneris in succeſſ. generis. Ur ꝺ eẽ falsum. cũ enĩ multi matrimonialiẽ copulentur ⁊ non ob aliud q; ꝓpt̃ plem principaliter. ergo videt ꝙ hec queratur. Jtem nõne ꝓiuges plem deſiderãt. ⁊ a deo queruntur. conſtat ꝙ ĩmo. Jtem quis modus ẽ iſte loquendi. nõ queritur electio muneris. qꝺ ẽ illud mun⁹. ℟. dõm ꝙ oĩa bona q̃cunq; habem⁹ dona dei sunt ⁊ munera dei. intelligendũ ẽ igit ꝙ hmõi dona ⁊ munera q̃runt hoĩes cũ ea deſiderãt. ⁊ cũ orãt deũ ꝓ eis acq̃rendis. ⁊ laborãt vt ea habeant. Poſſunt igit hec munera duplicit inq̃ri. Vel

Que erat cõſuetudo legalis.

Abat. xix

Deu. xvij

nũc ꝓcubinas. Rachel tñ ⁊ lya ambe vroꝛes fuerũt. ſi ꝓcubie.

¶ Oponit ⁊ determiat q; antiq̃ ſuauerũt fidẽ thoꝛi. ꝺ

¶ Si q̃s oponat q; fidez thoꝛi nõ ſuabãt illi pfes. Dicim⁹ ĩ ꝺ ſuasse fidẽ thoꝛi. qz nõ alijs ſ ꝓ prijs vroꝛib⁹ vel ancillis miscebank. Ecce q̃ fuerit ꝓsuetudo ĩ hac re añ legẽ. Legis ꝟo tpe interdixit moyses carnalẽ copulã fieri cũ mſe. cũ nouerca. cuz ſoroꝛe cũ nepte. cũ amita. cum materterea. cũ nuro. ⁊ alijs q; busdam. Permisit aũt diuoꝛtium fieri dato libello repudij. in quo vir sciebat causas ꝓ quib⁹ vroꝛẽ repudiabat. Permisit ⁊ aliam ducere dato ꝓioꝛi libello. qꝺ ꝓpter duriciã coꝛdis eorum ꝓmissum xp̃us dicit. nõ vt ꝓcederet diſſidiũ. ſ ꝙ vt tolleret homicidiũ. Permisit fieri mala. ne fierẽt peioꝛa. ⁊ hoc ꝓmittendo nõ dei iusticiã demõſtrauit. sz ĩ pctõre minuit culpã.

¶ Querit ⁊ determinat vtruz seruauerũt mandatũ legis q̃ ꝺz nõ habebit vroꝛes plurimas q̃ alliciãt aiam ei⁹. e

¶ Sz nũq̃d ſb lege licebat hẽ plures vroꝛes. Audi qꝺ ſcptuz est ĩ Deut. nõ hẽbit vroꝛes plurimas q̃ alliciãt aiam ei⁹. Sup quẽ locũ ait Aug. Manifeſtuz est salomonẽ ſb ꝓceptũ trãſisse. Dauid aũt plures habuit. nec ꝓceptũ ꝓterijt. Permiſſuz ẽ enĩ regi plures hẽ. nõ plurimas q̃ alliciãt aiaz multiplicitate. Cũ tñ addit vt nõ eleueť coꝛ eius. alienigenas phibuiſſe videť. Uerũtñ multiplicatio vroꝛuz ſm affectũ humanũ. ⁊ sic adhuc q̃r. deſiderak. ⁊ eligitur mun⁹ ſucceſſionis ⁊ plis. Vel ſm ꝓmiſſum euãgelicuz ⁊ qm̃ lex euãgelica ꝓmittit ꝓfectoz in ꝑsenti ⁊ gliam in futuro. ⁊ dona ſpualia nõ carnalia. hinc ẽ ꝙ bene ꝺz nõ q̃rit electio muneris ⁊c. ſm intẽtoz euãgelij. g

generaliter phibita ẽ. Permiſsum ẽ aũt regi plures hẽ. ſ nõ multiplicare. Veniẽte aũt plenitudinis tpe q̃ xp̃i gꝛa vbiq; ẽ dilatata. reducta ẽ lex nuptiaꝝ ad ꝓiẽ honestioꝛeq; institutionẽ vt vn⁹ vni in figura xp̃i ⁊ ecclesie ꝓiugat. f Nec q̃rit electio f muneris in succeſſione generis ſ in pfectioẽ. vite et sinceritate scie. ⁊ ꝛginitas secũditati ꝓfertur. ⁊ sacerdotib⁹ continentia indicitur.

¶ Determinat que virgitas ẽ melioꝛ ⁊ sanctioꝛ an mentis an carnis. f

¶ Melioꝛ ẽ aũt virgitas mẽtis q; carnis. Ulñ amb. Tolerabilius ẽ mẽtẽ virginẽ q; carnẽ hẽ. vtrũq; bonũ ẽ si liceat. Si nõ liceat. saltẽ nõ casti homiſ ſ deo ſimus. Virgo ꝓstituti ꝓt. adulterari nõ ꝓt. nec lupanaria infamãt castitatẽ. ſ castitas etiã loci abolet infamiã. Idẽ. Mõ põt caro añ coꝛrũpi. nisi mẽs añ fuerit coꝛrupta. Itẽ ysiõ. g Mõ ꝓt g coꝛp⁹ coꝛrũpi nisi ꝓus animus coꝛrupt⁹ fuerit. Mũda ei a cogitatõe aia. caro nõ peccat. Jn fine hui⁹ capli apiť quõ veꝛ sit. nisi aia ꝓus fuerit coꝛrupta coꝛpus nõ posse coꝛrũpi scz pctõ. Illõ. etiã augustini aduertẽdũ est. Sic inq̃t sancti h est mori fame q; idoloticis vesci. Jta sancti⁹ ẽ defũgi sine liber q; ex illicito coitu stirpẽ q̃rere Ulñcũq; ꝺo nascãť hoies. si pentũ vicia nõ sectẽť ⁊ deũ rctẽ colãt. honesti ⁊ salui erũt. Semĩ ei ex q̃licũq; hoie ꝺi creaťa ẽ ⁊ eo malivtẽti male erit. si ipz aliq̃n malũ ẽ.

Amb. i li. de virgini bus.

Ysiõ. g

h ¶ Sanctius est mori fame q; ydoloticis vesci Uidetur male dicere. quia ydolũ nihil est in mundo. Et iterum nihil est reiciendum sicut dicitur. j. ad Thim. iij. Et similiter dicitur. j. ad Lorinth. x. ꝙ de omnibus licet vesci ¶ ℟. dicenduz ꝙ illud intelligẽdum est de illo qui vescitur ydolothicis in reuerentiam ydoli. vel quando ſcit alios ꝓpter ignoꝛantiam scandalizari. verũtamen ꝓpter scandalum in articulo necessitatis nõ est ydolotbicũ dimittendum. sed cum protestatione ꝙ nõ facit in reuerentiam ydoli est. sumendum ⁊ tynẽ nõ ſcandalizat.

Aug. i li. de bo. c.

AD intelligentiā ꝓsentis distinctōis scōm tria q̄ dꝛ termiāt mgr̄. tria ꝓncipalit̄ q̄runt. Primo q̄r dꝛ ordinētia ꝯiugali in antiqs. Scdo ꝙ q̄rit dꝛ ꝑginali. Tertio dꝛ repudio. Circa ꝑmū q̄runt tria. Primo q̄r vtꝝ ꝯ legē nature sit habere ꝯcubinā. Scdo vtꝝ cōtra legem nature sit q̄ vn⁹ hō habeat plures vxores. Tertio q̄r vtrū dⁿ debuit in ꝑ dispēsare q̄ licitū cēt hoī habere concubinas.

Questio j a

QX nō sit ꝯ legē nature habere cōcubinā ostēdit sic. q̄ nō est ꝯ legē nature habere ancillā ⁊ seruū. Sꝫ ancilla pōt hō vti vt liber. g̃ nō est ꝯ legē nature carnalit̄ eaꝫ cognoscere. sic ꝛc. Itē mulier nō ꝯiugata ⁊ libera hꝫ potestatē sui corpis. sꝫ q̄ hꝫ rem aliquā ꝑ illā dare cui vult g̃ ⁊ ille q̄ acq̄rit licite. licite accipit. q⁹ nulli facit iniuriā g̃ qñ dꝛ volūtate mulieris ꝓcedit vt cognoscat eaꝫ sine pactione cōiugali. cū nō sit alteri⁹ nec alicui fiat iniuria. vꝝ ꝛc. Itē ysiō. in. vi. li. erby. ius naturale ē cōe oīm nationū. sꝫ habere cōcubinā nō ē ꝯ hmōi. g̃ ꝛc. Item q̄ possit dꝛ iure nature habere eā cū vxore vꝝ. q⁹ vir nō hꝫ sui corpis ptātem. sꝫ mulier. g̃ vxore volēte suscipe semē dꝛ ancilla sua. tenet vir ancillā agnoscere. Itez hoc ꝑm facit exēplū dꝛ abraā. q̄ ad petitionē sare cognouit agar vbi etiā dicit Aug. q⁹ ꝑ fecit sara eo iure q̄ nō hꝫ vir sui corpis ptātem. sꝫ hoc ē fm ius nature. g̃ ꝛc. Contra. fm oēs leges filij q̄ dꝛ cōcubinis sunt vitupabiles sunt ⁊ ꝯtumelia ē eis sic nasci. sꝫ nō est vituperiū nisi ꝑcedat lꝫordinatio. g̃ si fm dictamē nature ē cōtumelia in filijs q̄. sic nascunt. vꝝ q⁹ in tali actu sit dꝛordinatio. ⁊ sic pꝫ.

Itē recta rō dictat q⁹ filⁱ dꝫ succedere patri. g̃ pena ē filio qñ nō hꝫ hereditatē paternā. sꝫ fm oīm mores ē q⁹ nati dꝛ cōcubinis nō succedūt in hereditate paterna. g⁹ cū sil̄r recta rō dicter q⁹ nō est pena iusta nisi ꝓpr̄ dꝛordinationē culpe. cū nō fuerit in eo culpa post generatōez fuit culpa in generādo. Itē recta rō dictat q⁹ vir ⁊ mulier in actu illo vnionⁱ ⁊ fiūt vna caro. ⁊ q⁹ actⁱ ille ē eq̄litatis. quonīa silis in specie ⁊ natura. Sꝫ vnio ad eq̄litatē nō ē nisi vxoris ⁊ viri. alit̄ nō sūt eq̄les. g̃ recta rō siue dictamē naturale refugit coitū cū cōcubina Item recta rō dictat q⁹ pentes ambo debēt filiū educare. ⁊ q⁹ plus ē postmodū in senectute filⁱ dꝫ educare pentes. ⁊ eq̄liter eos educare tenet. ⁊ g̃ cū iudicet vir ⁊ mulierem debere cōiungi ꝓpr̄ plis generatōez. q⁹ ad ꝑ data est vis generatiua. iudicat eos ex hoc sil̄ cōuenire ad plis educationē. ⁊ rursus ad plis recipiēde obsequiū ⁊ honorez vsq̄ in finē. g̃ iudicat q⁹ nō recte conueniūt. nisi eq̄liter ⁊ insep̄abilit̄ ꝯuentāt in actu illo. Sꝫ si sic. tunc vir et vxor solū debēt conuenire g̃ ꝛc. Itez q⁹ nō debeat habere concubinā cū vxore vꝝ. q⁹ vxor nō ꝑt conuenire cū alio viro ꝺn cōmittat adulteriū q̄d ē ꝯ ius naturale. g⁹ nec vir cū alq̄ alia mliere q̄ cū vxore. Itē ius naturale dictat q⁹ hō q̄d sibi vult fieri faciat alij. ⁊ nō faciat alij quod sibi nō vult fieri. Sꝫ marit⁹ fm rectā rōnē abominatur ⁊ odit q⁹ alⁱ⁹ suā cognoscat vxorē. g⁹ ꝛc. Rº. dōz q⁹ ius naturale tripl̄r dr̄. s. cōiter. ꝓprie. ⁊ magis ꝓpe. ⁊ fm hoc tripl̄r diffinit ab ysiō. Uno mō sic. ius naturale ē quod in lege ⁊ euāgelio cōtinet. Sic diffinit in ꝓncipio dꝛcreti. Si sic accipit ius naturale. sic habere concubinā est ꝛta ius naturale. q⁹ ē ꝯ legē ⁊ euāgeliū. Sꝫ ꝯ legē moy si implicite. q⁹ nō ꝑcepit expresse fornicatōrē interfici nisi in casu. sicut pꝫ Deut. xxij. tñ implicite claudit ibi non mechaberis. vbi ꝓhibet oēs coitⁿ nō mrimoniales. Cōtra legē euāgelicā ē expresse. nā dic̄ fornicarios nō habere ptem in regno dei. j. ad coꝛ. vj. dicit q⁹ habeat vnusq̄sq̄z suā. ꝓpr̄ fornicatōz. Rō aūt ꝑceptōis ē sacrm mrimonij quod ē institutū a dⁿo in signatōez ⁊ in curatōez. In signatōz añ lapsuz. sꝫ in curatōz post lapsum. Quia cū corrupta ē illa vis ⁊ dꝛordinata vt dictū ē supꝝ. adeo q⁹ nō erit in actu q̄n regnū aie querat. nō ꝑt fieri post lapsuz sine ꝑcto nisi ex cusetur ꝑ mrimoniū. tō talit̄ cognoscere cōcubinā ē peccatū q̄z tū ē dꝛ se. ⁊ ꝯ legē ⁊ euāgeliū. ⁊ ita cōtra ius naturale cōiter dictū. Scdo mō dicit ꝓpr̄. ⁊ sic diffinit in ꝓncipio dꝛcretoꝝ. Jus naturale ē quod ē cōmune oīm nationū. ⁊ hꝫ ius ē quod dictat rō recta. Contra illud adhuc ē cognoscere siue habere ꝯcubinā. ⁊ hoc patet. q⁹ ius naturale dictat q⁹ ꝯueniat vir ⁊ mulier in tali actu ad generatōez. plis. q⁹ vtriq̄ succedat. ⁊ cui cōmuniter ꝓsint. ⁊ illa vtriq̄ eq̄liter subsit. et quonīa actⁿ ille ē cōsilis in specie. et ad generādū cōsilem in specie. dictat natura vt conueniāt in q̄dā eq̄litate. sꝫ hoc ē cū pater coniūgit illi vt sit vxor et mr̄ familias. et iō recta rō dictat q⁹ nō conueniāt vt concubine. Sꝫ ista in multis ē obfuscata ꝑ libidinē. sꝫ tñ salua manet in his q̄ nō dep̄rauāt iudiciū ꝑ mala opa. Tertio mō dr̄ ius naturale ꝓpr̄issime q̄d naturā docuit oīa aialia. et hⁿ ñ ē ꝯ naturaꝫ nec tñ oīno fm naturam. et hⁿ q⁹ q̄dā aialia bruta sūt silia nō oīa q̄ ꝯiūgūt ꝑ indiuiduā copulā. vt sūt turtures. et q̄dā sicut vult ꝑs oēs ꝛtures q̄ sunt in aialibⁿ dispse in hoīe colligunt. sicut arma oīm aialiū in manu hoīs. q̄z uis nō oīa alia aialia habeāt instinctū. tñ natura hoīs hꝫ vñ ad hoc inclinat recta natura hoīs. vt si adheret mulieri sic adhereat vt ꝑ ipa patrē ⁊ mr̄em dꝛserat. ⁊ sic accipiat in copulā indiuiduā. Scdm hec igit̄ pꝫ q⁹ hr̄e fornicariā vel ꝯcubinā nō solū est malū q⁹ ꝓhibitū. sed ꝓhibitū q⁹ malū. Uñ cōcedēde sunt rōnes ad hoc. Ad illud g⁹ q̄d obr̄ q⁹ ꝑt vti re sua ꝛc. dm q⁹ q̄ ad talē vsum accipit. ad eq̄litatē accipit. et si ordinate accipit oꝑtet q⁹ eq̄lis fiat. et iō nunq̄z recte vtit nec ancilla nec libera nisi cū ea tāq̄z cū vxore cōrabat. Ad illud q̄d obr̄ q⁹ nulli facit iniuriā. q⁹ illa voluit. dm q⁹ facit iniuriā si hr̄ ꝑ eo q⁹ se dꝛordinādo in corꝑ suū peccat. nā vir facit sibi iniuriā q̄uis ipa velit. q⁹ vt frenetica vult malū suum. vt si alq̄ vellet vt se occideret vel ea abuteret ꝯ natura. dꝫ auderet dicere hoc nō ē malū. Ad illud q̄d obr̄ q⁹ ius naturale ē cōe. dm q⁹ q̄dā magis ē aptum. q̄dā magis occultū. et fm q̄d plus aptum ē cōius. fm q̄d minⁿ. et q̄nīa istud magis est occultū. iō minⁿ cōe. tñ ler mrimonij apud oēs repit. Ad illud q̄d obr̄ q⁹ mulier hꝫ ptātē corꝑis viri. dm q⁹ et si cetera bona sint cōmunia. hoc tñ bonū dꝫ ee ꝑuatū. Uñ nulli alij ꝑt vxor sua cōicare. nec ptātē exigere in alio sꝫ solū in corꝑe suo sic nec mulier dꝛ viro. Ad illud q̄d obr̄ dꝛ sara. dm q⁹ abraā nūq̄z obtpasset nec obtpare debuisset nisi diuīa dispēsatio interuenisset. Unde illud quod dicit Aug. nō fuit tota causa excusans. sed signū fuit.

Questio ñ b

Utrū ꝯ legē nature sit q⁹ vn⁹ habeat plures vxores. Et q⁹ sic oñdit auctate. q⁹ Heñ. iij. dic̄ glo. dꝛ Lamech q̄d habuit duas vxores. ꝓm⁹ cōtra morē et naturā adulterū cōmisit. g̃ ꝛc. Itē rōne vꝝ. q⁹ fm dictamē nature ē q⁹ vir et mulier q̄tū ad actū illū pares sint. sꝫ vxor illa nō ꝑt ee plurū virorꝝ. g̃ nec ecōuerso. Itē fm rectā rōnem vir tenet vxori debitū reddere. g̃ cū impossibile sit simⁱ pluribⁿ reddere. nō ꝑt se simⁱ pluribⁿ obligare. sꝫ si plures posset simul hr̄e. sil̄ se pluribⁿ obligaret. g⁹. ꝛc. Itez q̄d dictū ē hoīa sua cōstitutōe spectat ad ius naturale. sꝫ a sua cōstitutōe dictū ē relinquet hō pr̄em et matrem et erūt duo in carne vna. g⁹ fm dictamē nature ē q⁹ tñ

sint duo. g° vna vnī ꝛ nō plures. Cōtra. Aug. dic̄ et habeḳ in lra. qñ erat mos hr̄e plures vxores. peccatū ñ erat. Sz mos vel ɔsuetudo ɔ̄ naturā nō ē approbanda. nec excusat a culpa. g° hr̄e plures vxores nō ē ɔ̄ naturā Item Augu. dicit ꝙ ɔ̄ p̄ceptum nō erat. quia nulla hoc lege p̄hibitum erat. Sed quod est contra ius naturę ē p̄hibitū in lege nature. g°. ꝛc. Itē rōne vī. q; qđ ē cib⁹ ad salutē indiuidui. h̄ ē ɔ̄iugiū ad ꝛpagatiōz spēi. sed licitū ē pluribꝰ cibis vti ad cōseruatiōz indiuidui, g° et plures vxores hr̄e ad cōseruatiōz spēi. Itē cōiūctio maris ꝛ femie. ē ꝓp̄ plis multiplicatiōz. ꝛ hec ē fm dictamē nature. g̃ si mulier sterilis ex natura dicat ꝙ possit ex alio generare. cū vnusq̄sq; ꝯtrū ē de nata ꝛpetat sem̄ 15 ꝛ plē relinq̄re sup terrā. g̃ nō ē ɔ̄ sz fm naturā. ℟°. dicēdū ꝙ sic dictū ē sup̄ illa distinctiōe p̄supposita. si ius naturale dicaḳ ꝙ i lege ꝛ euāgelio scribiḳ. sic ius naturale ē ꝙ sit vna vnꝰ. erūt inq̄t duo i carne vna tā i veteri ꝙ i nouo. Si āt ius naturale dicaḳ ꝙ rō recta dictat adhuc vez ē. q; adhuc dictat natura fm ꝙ rōnis recte ē ꝙ nō faciat alīꝫ qđ sibi nō vult fieri. Sz vir nō vult ꝙ vxor habeat aliū viz. nec ipe dz velle hr̄e aliā vxorē cuz in tali actu vt s̄ visuz ē ad paria iudicenḳ ꝛ tāq̄ pares ɔuenīāt. Si dicaḳ ius naturale qđ natura imōssit aialibꝫ. dōm ꝙ nō oībꝫ sz aliq̄bꝫ aialibꝫ brutis imōssit. Sz tñ in natura ē aliq̄ꝫ aialiū irrōnaliū ꝛ i nr̄a natura plātauit. ꝛ h̄ patz exēplo. eo ꝙ in mr̄imonio ē q̄dā amor singularis in q̄ nō cōicat alien⁹. vñ naturaliter oīs vir zelat vxorē ꝯtrū ad h̄ vt nullū diligat ꝓter ipm̄ i actu illo. ꝛ oīs vxor silr̄ zelat viz ꝯtrū ad h̄. vñ stante natura nūq̄ fuisset ibi cōitas etiā si cetera fuissent cōia. Silr̄ charitate aduenīēte q̄ facit oīa eē cōia nūq̄ facit vxores cōes ꝓp̄ puarū amorē q̄ dz eē. q̄ etiā est sacr̄m illi⁹ amoris q̄ dē zelat aīam vt nolit eā aliq̄ē aliū diligere. sic ꝛ aīa a deo nullo mō vult ꝓp̄ aliā deseri. ꝛ in h̄ pz ꝙ sapientia dei q̄ se nobis i nobis oñdit. ꝛ nobilissīis oñdit q̄d agere debeam⁹ in creaturis subdit⁹. fm illud Job. Interroga iumēta ꝛ docebūt te. sz mens hoīm obfuscata h̄ 16 nō attēdit. Cōcedēdū igit̄ ꝙ vti pluribꝰ vxoribꝰ ē ɔ̄ ius nature. Ad illud g̃ qđ obr̄ ꝙ qñ mos erat peccatū ñ erat. dōm ꝙ mos ille erat approbat⁹ nō ab hoībꝰ tm̄ sz a 17 deo. vt p⁹ parebit. ꝛ iō pcm̄ nō erat. Ad illud qđ obr̄ ꝙ nō erat ɔ̄ p̄ceptū dōm ꝙ vocat p̄ceptū exp̄ssum exteri 18 us ꝙ vocē vel scr̄ptura. sicut legez mosaycā. Ad illud qđ obr̄ de cibo. dōm ꝙ nō ē sile. q; ibi ē vsus rei inferioris. h̄ ē vsus paris. ꝛ iō vnꝰ. alio q̄n supior fit. Prēterea 19 ibi ē mutu⁹ amor. ꝛ iō mutuꝰ zel⁹. ꝛ iō singularitas. Ad illud qđ obr̄ ꝙ ē ad multiplicatiōz talis act⁹. ē etiā dōm ꝙ et si natura diceret plem eē multiplicādā. tñ dictat debite ꝛ ordiate. et ita ꝙ nulli fiat iniuria. et iō magis cessandū ē a generatiōe plis q̄ꝫ iuriā inferre alicui. et iō nec vxorē aliā duci. Itē et si natura diceret q̄rēdo bonuz cōmodi. nō tñ p̄iudiciū boni honesti. ꝛ honestas ɔsistit in rectitudine iusticie et obs̄uatōe fidei. sz bonū cōmodi ē in fecūditate plis. hinc ē ꝙ ad plem generādā non dz alia vxor adūci nisi dē⁹ dispēset.

Questio iij c

Utrū dē⁹ debuerit dispēsare ꝙ licitū eēt hr̄e ɔcubinas Et ꝙ licz hr̄e plures vxores et nō debuerit dispēsare vī q; ɔditor nature nō facit ɔtra naturā. nec ɔ̄ ius nature sz hr̄e plures vxores et plures ɔcubinas ē ɔ̄ ius nature. g̃. ꝛc. Itē nūq̄ de⁹ dispēsauit ꝙ vna eēt plurū viroꝝ g̃ cū magis sufficiat vna mulier pluribꝰ viris q̄ꝫ ecōuerso. nō debuit dispēsare ꝙ vn⁹ vir eēt plurū. Itē in institutiōe mr̄imonij et eī⁹ cōfirmatiōe dr̄ ꝙ erūt duo in carne vna. et Matḥ. xix. sup illud adherebit vxori. Glo. nō vxoribꝰ. g̃ si de⁹ cōtra suā institutiōz nō debuit facere. vt dek. ꝛc. Itē dispēsatio recta dz eē ꝓp̄ maiꝰ bonū. sz cum vnꝰ hz duas. h̄ nō saluaī bonū fidei. q; cognoscit aliam vxorē. cū tñ mulier nō cognoscat aliū viz. Nec etiā bonū sacr̄i. q; xp̄s vnicā hz ecclīam sponsaz. n̄ plures. g̃ vī ꝙ male sit dispēsatū. Itē si oīs dispētio dz esse ꝓpter aliquā cām. qro q̄ sit illa. Si multiplicatio plis ad cultū dei. cū ista cā oīm tpe stet. q; cultꝰ dei ē multiplicād⁹. g° in oī tpe dz ista dispēsatio stare. Itē vī ꝙ ista dispensatio se extenderit ad solos p̄res. q; Deut. xvij. dr̄. nō habebit vxores plurimas q̄ alliciāt animū ei⁹. h̄ dr̄. de rege. g° multo fortꝰ aliꝰ ē istud p̄hibitū. Cōtra. ꝙ dispēsatū fuerit videḳ. q; abraā sitḳ cū vxore habuit ɔcubinaz. et tñ nō reprēdit. imo dñs approbauit cū dixit de ysmaele. ꝙ ipm̄ faceret crescere. g° cū h̄ nō liceret ꝓ naturā dispensatū ē g̃ cū eo. Itē iacob habuit duas vxores ꝛ duas ɔcubinas. ꝛ ɔstat ꝙ h̄ placuit deo. q; semē qđ ex oībus accepit ē approbatū. g° cū eo fuit dispēsatū. Itē dauid habuit plures vxores et ɔcubinas ꝛ tñ nō reprehendit. g° dispensatū ē cū regibꝰ. Itē helchana habuit plures vxores. ꝛ tñ nō reprēdit. g° vī ꝙ cū oīb⁹ sit dispēsatū. Itē ler supponit tāq̄ licitū. Deut. xxj. si habuerit hō duas vxores. vnā dilectā ꝛ alterā odiosaz. nec h̄ nō redarguit. g° oībus erat licitū. g° cū oīb⁹ dispēsatū. Queriḳ igit̄ quō ꝛ qñ sit dispēsatū. ꝛ vbi exp̄ssum. ꝛ q̄re tūc ꝛ 20 nō mō. ꝛ ꝯtū se extēdat. ℟°. dr̄ ꝙ ad dispēsatōez ad h̄ ꝙ debite fiat. ꝛ ɔueniēter hō ea vtaḳ. ista q̄tuor sunt cōcurrētia. sez necessitas. cōgruitas. vtilitas. et honestas ꝛ ista q̄tuor sunt hic. Primū q̄dem congruū fuit illud tp̄s dispēsationi. qm̄ tp̄s fuit figure. et qm̄ tp̄s generare debebat liberos ꝛ filios ꝓ baptismū. ꝛ in ecclesīs catholica. et in hereticis diuerticulis. iō in figura debuit p̄cedere mr̄imoniū siue generatio ex libera et ex ancilla Et rursus qm̄ inter illos q̄ ab hereticis baptizanḳ q̄dā heresim sequūḳ. q̄dā ad ecclesiā reuertunḳ. iō vtriusq; figura p̄cessit. Primi in ysmaele de q̄ dictū est Ben. xxj. eice ancillā et filiū ei⁹. Sed in ancillis iacob quaꝝ filij sunt inter liberos cōputati. Hoc habeḳ ab Aug. in li. de baptismo. Fuit ḡ tp̄is congruitas. Fuit etiā necessitas. q; pauci erāt deū colentes. ꝛ vt cultꝰ diuin⁹ nō p̄iret necesse fuit vt filios multiplicarēt. ꝛ ɔtingit ꝙ vxores steriles haberēt. iō necessitatē habuerūt tūc plures habere. Fuit etiā vtilitas. q; filij eruditi bankꝫ a gentibꝰ. ꝛ mores patrū fuabāt. et iō ꝯtō plures. tanto cultꝰ dei erat celebrior. et ideo erat tunc vtile multos p̄creare. Fuit etiā honestas. q; nō affectu libidinoso sed casto. nō affectu adulterij sz mariti etiā ɔcubinas cognoscebant. Incui⁹ rei testimonij de abraam dicit. ꝙ nō ipe accepit ancillam sed vxori obediuit. ꝛ cū ea debitū ei reddit. et affectu viri cognouit. et iō dr̄ Ben. xvj. ꝙ sara dedit agar i vxorē abraaz. nō q; fuerit vxor. q; postmodū fuit electa sz vt significeḳ ꝙ eo affectu eā cognouit q̄ et vxorē. Vñ Aug. xvj. de ciui. dei. viz femis viriliter vtentē. vxore tpanter. ancilla obtpanter. nulla intrpank. Ex h̄ patz ꝙ hec dispensatio nō se extendit ad tp̄s nature institute nec gratie. q; in natura instituta nō erat tp̄us figure. nec necessitas sterilitatis. Similr̄ in tēpe gratie ceſſauerunt figure. et oīes vocanḳ ad xp̄i cultrā. et multiplicatum est genus humanū valde. Rōne vtilitatis ñ se extendit ad tp̄s abrae. q; ei nō multiplicabanḳ ad cultum sed ad malū. quia imitatores erant paternoz scelerum. et ideo deleti sunt cum terra. Ratione vero honestatis ad illos solos se extendit qui vxoribus et concu/

binis tpanter et ad cultum dei multiplicandum sciebāt
z volebant vti. aliter eis dispensatio nō valebat. Ista
aūt dispensatio facta ē diuina inspiratōe in ptiarchis
z rege dauid. qñ vtrisq; de semīe facta ē repromissio. et
qz ista erant capita z imitandi erant tanq; scīa intellere
runt recte dispensationē hāc ad oēs extēdi q̄ erant imi
tatores eoz in castitate. z mos fuit eā introducēdu
rans vsq; ad xpi aduentū. Sz tunc cessauit cōgruitas z
necessitas vt visum ē. Vñ oībus ḡbus licuit. licuit solū
ex dispensatione q̄ fuit p inspirationē. z dicit extra de
diuoz. in q̄dam decretali Innocētij. vbi dicit q̄ nūq; li
21 cuit alicui nisi diuina inspiratōe. ¶ Ad illud qō obī q̄
deus nō facit ꝯ ius nature. dōz ē q̄ nō pt̄ contra ius natu
re qō ordinat in ip̄m. sz ꝯ ius nature qō ordinat ad pri
mum pt̄. nō tñ facit ꝯ sed supra. quia rō recta sic dictat
hoc nō esse faciendū. vt cum dicit in ei⁹ oppositō deo ē
22 obediendū. ¶ Ad illud qō obz q̄ vna sit plurīū. dōz q̄
si vna sit plurīū nulla esset vtilitas. qz vnus pt̄ fecūda
re plures sz nō vna a pluribz. Esset etiā damnū. qz de fe
ctus tranq̄llitatis. nō ei potest cū pace vn⁹ duobz dñis
seruire. sicut vnus dñs duobz seruis impare. et vir ca
put est z dñatur mulieri. Deesset etiā bonū sacri. quia
vna aīa nō duobz viris. sed rps multis copulat aniab⁹
Et ampli⁹ esset incertitudo plis z cōfusio hereditatis.
23 ¶ Ad illud qō obī q̄ de⁹ instituit q̄ duo. dōm q̄ vez ē
tpe legis nature z tpe gratie. Sz ex causa tpe legis debu
it dispensare. nec facit ꝯ suā institutionē ipe qui rem in
24 stituit. cū p loco z tpe dispensat. ¶ Ad illud qō obī q̄
dispensatio dz esse ꝓpter maius bonū. dōm q̄ bonū p
lis adeo necessariū est vt ꝓpter ip̄m vellet deus ī aliquo
25 detrahi bono. fidei z sacri. nō tñ oīno. qz tūc aliqui fidez
seruabāt. z rō signationis ibi manebat. ¶ Ad illud qō
obī q̄ multiplicatio plis nō est causa. dōz q̄ imo. quia
cultus dei crescebat tunc nō p vocationē sed p successio
nem. quia illis tēp̄ fuit lex tradita. z tō tunc erat oportu
26 num. ¶ Ad illud qō q̄ritur ad quos se extendebāt. di
cendū q̄ rōe inspiratōis tēp̄ ad pres. sz rōe honeste imi
tationis z moris deriuatū ē ad posteros q̄ vtroūb⁹ vtili
ter vti sciebant. Qō ergo obī q̄ regib⁹ erat phibitū. di
cendū q̄ nō fuit phibitū ne haberēt plures. sz vt nō ha
berent plurimas. nō dicit etiā illud simpliciter. sz cū de
terminatōe. q̄ alliciant animū z tales erant alienigene.

QOnsequēter q̄ritur de ꝯtinētia virginali. z circa hoc tria q̄runt. Primo
q̄ritur de ip̄a ꝯginitate q̄tū ad gen⁹ suū. Scdo de
compatōe ꝯtinētie ꝯginalis ad mrimoniū siue ꝯiugiū.
Tertio de ꝯginitate p compationē ad p̄mū.

¶ Questio i

¶ Utr̄ ꝯginitas sit ꝟtus. Et q̄ sic videt̄ p diffinitionē
virtutis. qz ꝟtus ē bona q̄litas mētis ꝛc. Et p diffiniti
onē phi illud idē. Item hō ostendit̄ p diffinitionē virgi
nitatis quā ponit Aug. dicens. Virginitas in carne
corporali incorruptionis ꝑpetue est meditatio. Sz me
ditari incorruptionē ꝑpetuā hoc est maxime arduum z
difficile. z tale est virtutis genus. Item hoc itez videt̄
rōne. qz abstinere a coitu illicito est virtutis. sed diffici
lius est ab oīni coitu abstinere q̄ ab illicito. ergo si illō
est virtutis. multo fortius istud. Item in virginitate me
remur nō tñ aureā sed etiā aureolā. sed oīne meritū cō
sistit mediante virtute vel dono. vel beatitudine. ergo
ꝛc. ¶ Contra oīs virtus q̄ nō est in fine in medio con
sistit. Sed virginitas consistit in extremo. qz oīno ab
stinet. q̄ ꝛc. Item actus oīs ꝟtutis est ī ꝓcepto. quia sūt
necessario ad salutem. Sed actus virginitatis nō ē in
ꝓcepto. ergo virginitas nō est virtus. Item nulla ꝟtu
te quis male vtit̄. vt pz. sed ꝯginitate ꝯtingit male vti.
vt pz de fatuis virginibus Matth. xxv. Item oēs vir
tutes sunt ꝯnexe. vnde qui habet vnam habet omnes.
sed hoc nō ē de virginitate. q̄ ꝛc. Item nulla virtus ex
pellitur vel amittit nisi per viciū z peccatū. sed virgi
nitas pditur sine peccato in hīs que violenter eorum
punt̄. q̄ ꝛc. Si tu dicas de hīs q̄ nō amittūt. obī de hīs
q̄ transeūt de ꝯtinētia virginali ad ꝯiugalē q̄ virginita
tem pdunt sine culpa. Itē oīs virtus pdita recuperatur
per pniam. qz er gra in qua est oīs ꝟtus. Sz ꝯginitas
pdita nūq; recupat̄. q̄ ꝛc. ¶ R⁹. dicēdū q̄ cōtinētia vir 27
ginalis siue virginitas tria dicit. Primū est abstinen
tia ab omni coitu illicito. Secūdū ē ꝯtinentia ab oī coi
tu licito. Tertiū ē integritas mentis z carnis. Quārū
ad p̄mū dicit habitū. q̄tum ad secūdū dicit virtutis sta
tum. q̄tum ad tertiū dicit decorē. vñ virginitas ē habi
tus ꝯtinentie pfectus z decorus. Locedende igit̄ sunt
rōnes ꝓbantes virginitatē virtutē esse p̄m illud q̄ no
minat habitū. Que ꝯo obīciunt in ꝯtrariū oīa ꝓcedūt
rōne status vel decoris. q̄tum ad hunc statum ad ex
tremū tendit. Rōne etiam status non ē in ꝓcepto. rōne
cuius status p̄t perdi p descensum ad inferiorē statū ra
tione cuius status nō ē alīs cōnexa. Rōne vero deco
ris contingit q̄ pdatur hoc inutio. Contingit etiā su
perbe z male vti. Contingit etiā vt amissa nō possit re
cupari. Quārū ꝯo ad illud quod ē ibi habitus substra
ti. oēs conditiones virtutū in ea reperiunt̄. z sic parēt
oīa ꝓter p̄mū quod obīcit de medietate. qz ita silr̄ possz
opponi de ꝯtinentia viduali. Et ꝓterea dicendum q̄ 28
qñ dicit̄ q̄ virtus ꝯsistit in medio. hoc nō ē intelligen
dum respectu obiecti. qz sic nullus esset castus nisi co
gn̄osceret medietatē oīm mulierū de mūdo. qz illud ē medi
um inter aliquā z nullā. Sed istud intelligitur vt sic medi
um teneatur. vt virtus sit mediū circa delectationes z
tristitias. nam qui oīno nihil sentit de passionib⁹ car
nis hic insensibilis iudicat̄. z hoc habet ꝑ naturaz. qui
vero oīno eis consentit hic luxuriosus ē. qui vero exci
tat̄ sed tñ nō ꝯsentit talis virtuosus ē. z hoc oīno bene ē
in virginib⁹. qz aliquo modo caro excitat q̄tus nō ita
sicut in corruptis. hoc aūt intelligitur loquēdo s̄m vir
tutes politicas z naturam lapsam. nam per supabun
dantem gratiam potest esse q̄ nō sentiat. z tñ ꝟtutē ha
beat vt patz in xpo z eius mre dulcissima.

Questio ij e

¶ De compatōe ꝯtinētie virginalis ad mrimoniū siue
ꝯiugiū. z q̄ ꝯginitas sit melior z pfectior vi. qz ꝟtus cō
sistit̄ circa difficile z arduū. q̄ circa maius arduū. maior
ꝟtus. sed magis arduū ē oīno abstinere a coitu q̄ aliq̄
tñ. q̄ maioris ꝟtutis. Itē opa pfectōis sunt in ꝯsilio. si
pfectionis ꝯo in indulgentia. Sz ꝯginitas ē in ꝯsilio
matrimoniū in indulgentia. q̄ ꝛc. Item cui debet fructꝰ
maior illud ē maioris virtutis. sed continentie virgina
li debet fructus centesimꝰ sicut dicit Matth. xiij. in glo
ꝯiugali. xxx. q̄ ꝛc. Itē qō filius ē statui glie. ē perfectꝰ.
Sz ꝯtinentia ꝯginalis ē filioz statui glorie. quia ibi est
incorruptio. ibi nō nubunt. Unde Piero. dicit q̄ angē
lis ē cognata virginitas. ergo ꝛc. ¶ Lōtra Aug. de bo
no coniugali nō ē impar meritum in Iohanne qui nul
las exptus ē nuptias. z in abraam qui filios generauit
Item Aug. de bono viduali. In continentia coniuga
li bene vtit̄ hō malo. qui ꝯcupiscentiā restringit in con
nubio. Sed laboriosius ē bene vti malo q̄m bene vti bo
no. ergo ꝛc. Item ratione videt̄. Si optimum ī illo ge

nerē melius ē optimo. ꝛ hoc illo simpliciter melꝰ. Sz optima fecūditas melior: est oīm integritate. vñ melꝰ est i btā ỹgine q̄ est mr q̄ ỹgo. ergo simplr fecūditas melior virginitate. Sed fecūditas est i coniugio. ḡ. ꝛc. Itē qđ ad plura valet ꝛ magis facit ad pfectionē gl̄ie illud est melꝰ. sz ōtinētia ōiugalis nō tm̄ pdest cōtinentibꝫ sz etiā filiꝫ generatis. facit etiā ad pfectionē numeri electoꝝ. Sz ỹginalis sibi soli pdest ꝛ pfectionē electorū nō accelerat. ḡ. ꝛc. ¶ Itē terra sterilis ē iuste maledicēda. sz ỹginitas facit vēr̄ sterilē. ergo merito est male dicēda. nō ergo melior. ¶ Itē si homo sterilisset nō minꝰ pfectas habuisset virtutes. Sed tūc non esset ỹginitas sz tm̄ cōtinētia cōiugalis. ḡ ōtinētia ōiugalis ē ōtinentia perfectissima. ergo virginitas nō supercellit. immo
29 exceditur. ℟. dōm q̄ sicut tactū est i virginitate est tria ōsiderare. sc̄z habitū. statū ꝛ decorē integritat̄. Si loquamur q̄tū ad habitū. sic se habent vt ercedentia et erc̄essa. q̄ ex maiori ỹtute pōt ōtinere etiā coniugata q̄ ỹgo ꝛ cōuerso. Si aūt loquamur q̄tū ad decorē sic sēp ỹginitas pfertur ōtinentie ōiugali. q: ibi est corruptō feda. hic aūt est incorruptio sctā. Si aūt q̄ntum ad statum. tūc est loqui dupliciter. aut ꝑm idē tp̄s. aut ꝑm diuersa. Si ꝑm idē dupliciter. Aut ꝑm tēpus legis. aut scdm̄ tempꝰ gr̄e. Si ꝑm tp̄s legis. status cōtinentie cōiugalis oīno pfertur. ꝛ status virginitatis phibetur. ꝛ sterilis maledicit̄ ꝛ i cōtumelia hr̄. Si ꝑm statū gratie. vbi nō requirit̄ fecūditas ventris sz sāctitas ꝛ incorruptio ꝛ puritas mentis. ỹginitas pfertur. cōtinētie cōiugali. Si aūt ꝑm diuersa tpa loquimur. vtpote si continentie statū cōsiderem⁹ in tpe legis. ꝛ virginitatis i tēpore gratie. sic vnusquisq̄ in suo optimus. Sic status statui nō prefertur. nec meritū merito. dū tamē sit charitas equalis. Et hoc est quod dicit Augꝰ. q̄ celibatꝰ Iobānis nō pfertur cōiugio abrahe. ℟ōcs igit̄ pbātes
30 q̄ ōtinentia virginalis est dignior. pcedūt rōne statuū relatoꝝ ad tēpus gr̄e. vel rōe decoris virginitat̄. ¶ Ad illud qđ obr̄ in ōtrariū de auctoritate augustini. dōm.
31 q̄ loq̄tur ꝑm status diuersos sc̄z legis ꝛ gratie. ¶ Ad illud qđ obr̄ q̄ laboriosus ē ꝛc. dōm q̄ verū ē cetert̄ pariꝫ. sz licet actiua sit laboriosior. non tm̄ melior. q: alia purior. ¶ Ad illud qđ obr̄ q̄ optima fecūditas est melior. ꝛc. dōm q̄ hoc verū esset si fecūditas illa esset p actū cōiugalem. sz nō fuit ideo nihil ad cōiugiū er h̄. imo
33 magis ad cōmēdationē virginitatis. ¶ Ad illꝺ qđ obiicit. qđ valet ad plura est melꝰ. dōm q̄ hoc ē verū si eq̄
34 intense valeat. Sz aliq̄d intense valet ad vnū qđ pualet remisse valēti ad plura. ¶ Ad illud quod obr̄ q̄ terra sterilis est maledicēda. dōm q̄ verū est si sterilis est a fructu quē tpe illo dz pducere. Sz tpe gratie nō queritꝫ
35 fructus vēris sz mēris. nō corpalis sed spūalis Qđ vltimo obr̄ loq̄tur de habitu. et hoc verū est. de statu aūt nō est verū. aliquē enī statū patientie ꝛ tempantie contingit habere nobiliorē ꝛ fortiorē post lapsū.

¶ Questio tīa. f

De ỹginitate p cōparationē ad pmiū. ꝛ dr̄ coīter q̄ pmiū ỹginitatis ē aureola. ꝛ hoc ꝓbatur p figurā. Exo. xxv. vbi pcept̄ est fieri supra magnā coronā. aliā quam coronulā. ꝛ ꝑm hāc figurā duplex est pmiū. vt dicūt magistri. Substātiale ꝛ hoc dr̄ aurea. ad similitudinē mḡne corone. Et accidentale hoc dr̄ aureola. ad similitudinem gue. Si ergo coronari dz illa corona aīa decora. ꝛ maxime christi sponsa. ꝛ talis ē ỹgo. ergo ꝛc. Itē h̄ ostēditur p scpturā Apoca. xij. mulier amicta sol. ꝛ i capite eius corona. xij. stellarū. si hoc de btā virgie recte exponitur. sicut rps vincentibꝫ coīcat thronum. sic beata virgo pfecte continentibꝫ coronā. sic ꝛc. Itē corona dbetur certanti. sz maxima pugna est i carne. ergo qui ipam pfecte vincit ꝛ notabiliter. dz notabiliter coronari. Sz pfecte vincūt ỹgines. ergo sunt notabiliter coronādi. ergo aliquā coronā habebūt quā nō habebūt coniugati. Sz ℑ oīne meritū charitatis ē. ergo ꝛ pmiū. ḡ si charitas oēs ỹtutes mouet. ꝛ oiby coīcat meritū. ḡ ꝛ pmiū. ergo nullū pmiū ē reddendū virginitati magis q̄ alīꝫ ỹtuti. Si dicas q̄ vez ē de pmio substātiali. Cōtra nullū pmiū debetur et q̄ caret charitate. nec substātiale nec accidētale. ergo oīne pmiū dbetur charitati. Item si virginitati debetur aliq̄d pmiū supadditū. aut hoc ē rōe difficultatis. aut rōe pfectōis. Si difficultatis. sed difficilius ē suā voluntatē oīno abnegare ꝛ p christo mē dicare q̄ē continentiā seruare. ergo multo fortius tli actu dbeā aureola. Si rōne pfectōis. sz multo pfectius est diligere inimicos. ḡ ꝛc. ¶ Itē si ỹginitati debeā pmiū spāle. aut ergo rōne incorruptōis carnis aut mentis. Si carnis. ergo violēter corrupta nō hr̄et aureolā cuiꝰ ōriū habeā p verbū lucie. si inuitā me violauer̄ castitas mihi duplicabitur ad coronā. Si ꝑm incorrupti onē mēris. aut q: nunq̄ corrupta. aut q: repata. Si q: nunq̄ corrupta. tūc ergo pauciss̄imis debeā aureola. ꝛ etiā nō btō iobi. q: voluit nubere. sicut dr̄. ꝛ tñ eiꝰ virginitas multū cōmendat. Si q: repata. ergo q̄tumcūq̄ fuit luxuriatus. dūmodo pfecte poeniteat hēbit aureolā. Si ꝑm vtrūq̄ adhuc maius inconueniens. q: nullꝰ aut paucis aureola debeā. Itē cū ỹginitati debeat fructus centesimꝰ. ꝛ ostat q̄ h̄ nō ē pmiū substātiale sz accidētale. videt ergo q̄ idē sit aureola qđ fructus. sz cū fructus cōueniat statui virginali. q̄re nō aureola. quare ergo dr̄ia. ℟. dōm q̄ triplex pmiū legim⁹ i scptura. s. 36
pmiū auree. pmiū qđ ē fructus. ꝛ pmiū aureole. dist inguit aūt a diuersis h̄ diuersimode. Dicūt enī quidā. q̄ pmiū auree dbetur radici charitatis. pmium fructꝰ dbetur rōne refrenatōis pnitatis. sz aureola rōne incorruptōis. Q: enī charitas influit i oēs ỹtutes. iō aurea oīm ỹtuti et actui dbeā. Et q̄m vis cōcupiscibilis q̄tū ad gn̄atōz ē corrupta ꝛ infecta. ideo i ipa viget pnitas tō soli ōtinētie q̄ illā refrenat pmiū fructꝰ dbeā. Q: vo i corruptō attēditur q̄ntū ad fidē ℑ fermētū erroris ꝛ falsitat̄. ꝛ q̄tū ad carnē ℑ voluptatē ꝛ q̄tū ad ōstātiā vsz ad mortē. iō tribꝫ actibꝫ dbeā aureola. s. pdicatōi. ōtinētie virginali ꝛ ipi martirio. Vñ ꝑm hos aurea ē gaudium de deo. fructus de pnitat̄. restrictōe. sz aureola gaudiū de incorruptōe. Sz hec positō nō videt ōueniens q̄m incorruptio nō tm̄ est in his quibꝫ debetur aureola. sed etiā in iustitia q̄ est ppetua ꝛ imortalis. ꝛ in charitate q̄ nunq̄ excidit. ꝛ ideo modus iste sumendi nō videtur ōueniēs. Aliter dicūt alīꝫ q̄ pmiū auree debetur ipsi radici charitatis. sz fructꝰ rōne difficultatis. ꝛ aureola rōne pfectōis. vnde q: difficultas maxima in continendo oīmino. imo q̄ddā martyriū. ꝛ sustinendo terribilis que mortem inducūt. ideo fructus dbeā martiribꝫ ꝛ ōtinentibꝫ pfecto ꝛo maxima est i actibus tribꝫ ipsius anime. sc̄z. rōnalis. cōcupiscibilis. ꝛ irascibil̄. Et hoc dupl̄r. p ouersionē ad deū. ꝛ ita debeā eis pfectō aureē. Et p compationē ad bonuz inferius. ꝛ ita debetur aureola q̄ est diminutiuū. q: est remuneratio i bono creato ꝛ ꝑm actū perfectum triplicis potentie assignatur vel redditur aureola. Nam perfectissimus actus rōnalis per compationem ad inferius est veritatem fidei p̄dicare. concupiscibilis carnē oīmino a coitu refrenare.

trascibilis morte sustinere. & tō trib⁹ debetur aureola tri/
plex. Sz adhuc positio ista nō videt oīno conueniēs.
qz rōe pfectōis oīa relinqre. & seipm abnegare. sicut pdi
care & oīno continere nō videt q scōm pfectionez vl
rōne pfectōis ỹginitatis debeat aureola. Aliter igit di/
cendū q sicut dictū ē supra q in ỹginitate tria consider
rātur. scz habitus. status. et decor. habitui rndet aurea
statui fructus. Sed decori integritatis aureola. Et
q habitui aurea ꝑ nō est dubiū. Q ỹo statui fructꝰ hoc
pz sic. qz fructꝰ maior & minor quē ponit dñs in euāge/
lio attendit ꝑm nobilitatē terre. sic fructꝰ maior et minor
ꝑm statū. Esto ei q tres ī trib⁹ statib⁹ ꝛtineāt ꝑm q me/
liꝰ pñt. adhuc excedit ꝛtinētia vidualis ꝛiugalē. & vgi/
nalis vidualē. Unū qz in ꝛtinētia marie stat⁹ diuersi cō/
sideranť & ꝑm illā distinguunť. tō soli ꝛtinētie pmiū fru
ctus aptat. nō q̄n & alīs possit aptari. si ē diuersos sta/
tus assignre. Q ât aureola rndeat alicui decori exteriori
pz. qz aureole assignť bīs actib⁹ q̄ cōsiderāt aliq̄d extri/
secū. vtputa qō ē infra. vt corp⁹. vel qō ē iuꝫ vt primꝰ
quē ꝛuertit. & ad patriā p bona doctrinā ducit. Unū de/
cori q̄dā erit decoribꝰ ꝛuersis ꝙpos. & q̄dā etiā decori
& gaudiū erit martyrib⁹ ī corpe q̄ se ꝑ xpō passionib⁹ ex/
posuerūt. q̄dā decori ỹginib⁹ in corpe qō ꝑ xpō incorru/
ptū seruauerūt. & ille decori vel gaudiū de illo decore au/
reola recte dr. Credo tū meliꝰ q ille decori aureola dicat
q̄ gaudiū. qz oēs gaudebūt de decore. nō tū oēs debunt
aureolā. Sz vt totū vnū dicāt. meliꝰ ē dicere q vtrūq
scz decori cū gaudio & gaudiū cū decore. Hīs visis patet
37 obiecta. Qđ ei obr q debet radici charitaſ oē meritum
dom q vere ē de pmio subalī. de accidēali nō ē vez pmo
& pse. sz nō sine illo. Unū ē cā sine q̄ nō. Sil⁹ pz q̄re ỹgi/
nitati debeť aureola. ñ rōe pfectōis. sz rōe decoris. Rōe
pfectōis statꝰ debeť fructꝰ centesimꝰ. sz rōne decoris aure
38 ola. Ad illud qđ q̄r rōne cuiꝰ incorruptōis debeat au
reola. tripler ē ad ꝺ opinio. Quidā ei dicūt q cū meri/
tū ꝛsistat in aīa. q incorruptō mentis debeat aureola.
Sil⁹ pfecte volūtati sustinēdi morte ꝑ xpō. & hoc ꝛfir/
māt ꝑ illud qđ dr de bto martino. o bta aīa. quā & si gla/
dius psecutoris nō abstulit. palmā tñ martyrū nō ami
sit. Sz ista positio nō vr ꝛueniēs. qz q̄ cuq velit ali
q̄s pdicare nisi ereat in opⁿ credo q habeat aureolā
Unū illud bti martini de pmio eēntiali intelligendū ē. qz
eq̄lis fuit martyrib⁹ ꝑ magnitudinē charitaſ. Alia
opinio ē q debeť actui exteriori. Unū si aliq̄s nō marty/
rizet actu. nō bēbit aureolā. Sil⁹ si auferať ỹginitas vi
olenť pdicta aureola. Unū leo papa dicē q corrupte ꝑ violē/
tiā se nō audēt sacrīs ỹginib⁹ cōparare. nec etiaz annulo
despōsať. & ꝑm hos q̄cūq bō pdicet. reportat pmiuz
sz nō aureolā nisi aliquē ꝙuertat. Sz durū ē dicere q si
violeť oīno ꝑ violētiā q aliq̄d ibi pdat. dū nullꝰ ꝙsensꝰ
ĩteruenīat. nulla culpa. Et tō tertio mō dōz q aureola
debeť actui interiori ꝑ cōparōz ad decorē exteriorē. & ex/
teriori relato ad interiꝰ. Unū si ỹgo velit corrūpi & nō cor/
rūpať. & post penitet. qz saluata ē incorruptio ī carne
tō aureolā bēbit. Item si nolit corrūpi & corrūpať. corru
ptio illa nō ē iudicāda corruptio decoris ỹtutis. & tō ma
net decor integer. qz decoratio ỹtutis ab interiori pce/
dit. & hoc ē qđ dr in lra. nō ꝑt corrūpi caro nisi ꝑius mēs
corrūpať scz corruptōe q̄ obuiet ỹginitati. Unū qđ dr q
se nō audeāt sacrīs ỹginib⁹ cōpare. h ē. ꝑt piculū. qz for
39 tassis in actu illo ꝙsenserūt. vñ spē eis timēdū. Ex bīs
ꝑt patere qñ ỹginitas amittať. Cū ei ad pfectā ỹginita
tē duo ꝛcurrāt scz incorruptio mētis & incorruptio car
nis. incorruptio mētis ē sicut formale & cōplemētū. in/
corruptio carnis ē sicut materiale. Sil⁹ q̄ vtrūq̄ peat. to
tū pditū ē & nūq̄ recupari ꝑt. Si ât amittať incorruptō
carnis salua incorruptōe mētis. manet q formale & cō/
pletiuū ē ỹginitatis. tō meritū & ꝑmiū. q̄ uis etiaz illud
qđ materiale erat sit pditū. vñ pdita ē ꝑm q̄d. tñ manet
simplr. pdita ē in ꝙspectu hoīm nō in ꝙspectu dei. & tē
qđ dicit Amb. & habeť in lra. Si aūt pdať incorruptio
mētis salua incorruptōe carnis. tūc pdiť qđ formale est
& manet qđ est materiale. & q illa redit ad suū ꝑpositū.
& hz materiale substratū. redeūre ỹginitate ỹgo iudicā/
da ē. licet nō in tāta gl̄ia. in q̄ta esset si nunq̄ ꝙsensisset
& hoc sentire videtur ee magis pium.

Quæritur quantū ad tertiū articulū q̄r de repu
dio. & circa h tria q̄runť. ꝑmo q̄r. vtr licitū fu
erit vroꝛem repudiare. Secūdo vtr debuerit permitti
Tercio q̄r de ipius repudiate recōciliatōe. Qđ j. g.
Q fuerit licitū vroꝛē repudiare oñdit sic. Lex moysi il
licita puniebat. qđ ergo ñ pūiebať i lege. tpe legis erat li
citū. sz repudiatio ñ puniebať. g. &c. Itē licitū ē qđ nul
la lege phibeť sz iudei ñ erāt astricti alīq legi q̄ sibi a ꝺo
dateq licitū erat oē qđ ī lege illa ñ phibebať. sz repudi/
um ñ phibebať i illa. g. &c. Itē licitū ē oē qđ diuīa inspi
ratōe mādať. sz moyses diuīa inspiratōe afflaꝰ dedit le
gē. in deut. in q. xxiiij. ca. ꝑcipit libellū repudij dari. g
vr q sit licitū. Itē licitū ē qđ fit rōnabili causa. sed rōna/
bilis cā ē vt odiosa societas sepeť. marie q̄n surgit ex cā
exteri⁹ mouēte. g si vir ꝑpť formitatē hēbat vroꝛē ex
osā. vr &c. Itē lex mīmōij pfectionis est ī noua q̄ ī veteri
Sz ī noua licitū ē ab vroꝛe separi aliq̄ de cā. vtputa cā
fornicatōis. ergo videť q ī lege veteri licuit aliq̄ de cā fi
eri repudiū. Cōtra. nibil ē licitū qđ ē ꝺ diuīnā institu/
tionē. sz diuorciū ē ꝺ diuīnā institutionē. q. ꝺs cōiūxit
masculū & feminā. g &c. Itē nibil ē licituz qđ ē ꝺ ius na
ture. sz ius nale dictat vt nō faciat alī qđ sibi ñ vult fi
eri. g cū vir nollet repudiari ab vroꝛe. nō dz repudiare
eā. Itē nibil licet in q̄ ē pctm. sz ī diuortio ē pctm. qz ḧt
Ebuť. q q ꝑm legē dimittit q̄ttuor cōmittit in q̄tes.
qz apud deū ē hōicida &c. Itē maior ē vnio viri & vroꝛis
q̄ pris & filij. qz dr. ij. Ben. relinquet hō prem & matrē
&c. sz nulli licet repudiare prem. ergo &c. Itē auctē dñi
Mat. rir. nō lz vroꝛē dimittere excepta cā fornicatōis
sz ꝓpter illā nō erat diuortū. imo mlier lapidabať. nec
alia cā fuit. ergo nūq̄ fuit licitū. Rō. ꝺd. q ꝑm qđ di/ 40
cit dominus repudiū vroꝛis nunq̄ licituz fuit vt sine
culpa fieret. fuit tū licitū vt fieret sine pena. Unū aliq̄d
licere alicui hoc ē dupliciter de cā. Aut qz nō obuiat iur
rectitudo. & sic nō fuit repudiū licitū. Aut qz nō obuiat
iuris punitio. & hoc modo licuit vroꝛē repudiare. quia
tūc nō obuiauit iur punitio. Ex h igit pz qđ obiicit q 41
nō puniebat lex moysi. nec phibebat. qz nō decreuerat
punire. tñ nibilominꝰ lex nature & dicame rōis ꝛiuz
dicebat. Ad illud qđ obr q moyses mādat. ꝺm. q 42
moyses aliq̄d phibuit ī repudio. aliq̄d mādauit. aliq̄d
ꝑmisit. Prohibuit vroꝛem dimittere sine cā. Permisit
vroꝛē dimittere ex cā fediratis. & ꝑcepto libellū dari. et
in datōe libelli nō erat peccatū sz ī dimissiōe. Ad il- 43
lud qđ obr de cā rōnabili. qđm q vir & vroꝛ individua
liter cōtinuāntur a deo. ideo nulla pōt esse cā separatōnis
quo ad vinculū. sed quo ad debitū pōt esse causa defect⁹
fidei. qz vnꝰ nō seruat alteri fidē. & qz ista tūc nō fuit cā. 44
ideo nulla fuit rōnalis causa. Ultimū ꝺo patet vt pate/
bit infra. qz fornicatio ꝑt esse rō quare vroꝛ nō possit vi
ro debitū reddere. vt in quo peccat q̄s. in hoc & torque
atur. et illa ratio tūc fuit. nec alia pōt ee. & ideo &c.

Questio ij b

Utz repudiare vroꝛē debuerit ꝓmitti. Et q̄ nō videt. qꝛ q̄ nō ꝓhibet malū cū possit hꝫ ꝑ cōsentiēte. ſz legiſla/
toꝛ potuit ꝓhibere ⁊ nō ꝓhibuit repudiū. g̃ ꝛsensit. ſed
ꝛsentiēs malo peccat. ergo ⁊c. ¶ Jtē nō ſūt faciēda ma
la vt ueniāt bona. ergo nec ꝓmittēda mala ne ueniant
maiora mala. g̃ nec ꝟbuit repudiū ꝓmittere ꝓpter vitā
dū homicidiū. Jtē vir et vroꝛ pares ſūt ꝙtū ad legē thō
ri. Sz sicut vir ꝑt occidere vroꝛē. ita vroꝛ odiēs virum
ꝑt machinari in mortē ei⁹. g̃ idē ꝙculū ⁊ idē ius ē er vtra
q̄ ꝑte. ſz nō ꝓmittebatur in lege vt vroꝛ repudiaret vi/
rū. ergo ⁊c. Jtē ꝑte legis nature non legim⁹ fuisse ꝓmiſ
ſū repudiū. tēꝓre gre similiter legim⁹ fuisse ꝓhibitum.
q̄re g̃ ꝑte legꝭ scꝑte fuit ꝓmissū. Si dicas sic. dñs ꝟdit
ad duriciā cordis eoꝛ. Cōtra. qꝛ duri erāt. ⁊ō ad coꝛdu
riciā ꝛfringēdā imposuit legislatoꝛ onera grauia. ergo
si graue ē habitare cū vroꝛe exosa. cōgruebat g̃ nō ꝓmit/
ti repudiū. Cōtra. in lege nō ꝟbuit ꝓhiberi aliq̄d q̄d ñ
ꝟbuit puniri. nec puniri debuit nisi ex q̄ ꝟberent effici
meliores. saltē ī oge q̄uis nō charitate. Sz si repudiuz
nō ꝓmitteret hoīes illi q̄ ꝓni erāt ad homicidiū laberē/
tur ī peius. g̃. ⁊c. Jtē nulla sacꝛa ita ꝑfecte fuerē ī ve.t.
sicut ī nouo. g̃ nec sacꝛm cōiugū. g̃ si ꝑfectio ī sacꝛo ꝺiu/
gū ꝛsistit in ꝺiuisibilitate. nō g̃ ꝟbuit ꝑfecte ī lege ve
teri ꝺiuisibilitas impari. ¶ Jtē si tāta essz artitudo in
ter virū ⁊ vroꝛē q̄ nullo mō separi possent. cū fornicarō
tūc nō puniret oēs efficerētur fornicarij. ⁊ pauci aut nꝭ
li ducerēt vroꝛes. g̃ si ꝑceptū fuit tūc semē legittimū mꝭ
45 ltiplicari. repudiū nō debuit phiberi. ¶ Rº. dō. q̄ per
missio est q̄drupler. Uno mō ꝓ ꝙatōnem ꝑceptōis. et
sic ꝺcꝛs permittit minus bonū. qꝛ nō ꝑcepit maius bo
nū. sicut virginibus nubere ꝓmittit. Secūdo mō ꝑ ꝙus
tionē ꝓhibitōis. ⁊ sic venialia dicūtur ꝓmissa. qꝛ nō sē
ꝓhibita. Tercio⁹ ꝑ ꝙatōs punitōis. et sic repudiatio
vroꝛis ē ꝓmissa. qꝛ nō punitur ī lege. Quarto mō ꝑ ꝓi
uationē ꝓhibitōis. et sic oīa mala dicūtur a ꝛo ꝓmissa
qꝛ nō ꝓhibet. Duma ꝓmissio ē ꝓpter boni q̄litatē. Se/
cūda ꝓpter nr̄am infirmitatē. Tercia ꝓpter vitanda
maiora mala. Quarta ꝓpꝫ eliciēda maiora bona. Per
46 misit g̃ moyses. qꝛ nō poterat ꝓhibere hoc malū q̄n tri
plex malū unde sequeret. Primū q̄dē defect⁹ sacri. qꝛ ñ
vellēt vroꝛes ducere. Secūdo multiplicatio fornicatō
nis. Tercio homicidium Et hoc patent duo prima qꝛ
moyses nō ꝓmisit nisi coact⁹ ꝓpter sez mai⁹ malum vi/
tandū. vnde fuit ibi potius pati q̄ agere. sz q̄ facit ma/
lū vt veniat bonū peccat faciēdo. ⁊ō nō ē simile quod se
47 cundo obꝛiciebaꝫ. ¶ Ad illud q̄ obꝛ quare nō ꝓmittit
mulieri. dōm q̄ ꝑte legꝭ nō iudicabātur ad paria vir cū
muliere. tum ratōne conditōnis. qꝛ vir est ꝓncipiū mu/
lieris. tū rōne ꝙatōnis. qꝛ mulier est inītiuz peccati. ⁊ō
48 dcm̄ ē ei Beñ. ij. sub viri potestate eris. ¶ Ad illō q̄
queꝛiꝭ q̄re ꝓt⁹ ꝑte illius legis fuit ꝓmissum. dōm. q̄
ad hoc triplex fuit rō. Una qꝛ nō fuit eis oīno reuelā/
dū mr̄imonij misteriū. qꝛ erat temp⁹ ꝛmbre. Secūda qꝛ
ipsi erāt imperfecti. vñ tm̄ on⁹ noluerūt recipere. Ter/
cia. qꝛ duri. ⁊ hoc on⁹ noluerūt portare. ⁊ occulte pos/
sent abꝛcere. ⁊ ideo nō fuit imponēdū. ¶ Ad illud q̄ 49
obꝛ de cōfractōne duriciē. dōm q̄ frāgēda erat ꝑ penaz
q̄ nō esset occasio maioꝛis mali q̄lis futisset obligatō ad
talē insepabilitatē. ⁊ iō nō sic ꝟbuit frāgi ¶ Dō. ij. ī
De reēōciliatōe. ⁊ qꝛ vroꝛ ꝓst repudiū ꝟbeat viro
reconciliari. Et q̄ sic videt. qꝛ ꝑcm̄ fuit vroꝛē dimitte
re. vt supra ostensū ē. ergo iustū ē ipam resumere. Jtem
mulier repudiata si ꝛtrahit cū alio. aut peccat. aut nō.
Si non peccat. g̃ cū ꝓpter nullū ꝑcm̄ ei⁹ fuerit repudi
ata ⁊ nō debeat infligi pena nisi ꝓpter culpā. manifestū
est ⁊c. Si peccat. g̃ manet vinculū cū ꝓri. g̃ adhuc ē vr
oꝛ ei⁹. Sz dñs vult q̄ vroꝛ sit cū viro. ergo ⁊c. Jtem de
oīi malo licitū ē penitere. ſz ꝓnīa retractat malū factū
ergo cū repudiare vroꝛē sit malū. ergo licitū est penitē/
re. ergo ⁊ retractare. g̃ vroꝛē sibi recōciliare. Jtē diui
sa ꝙ diuoꝛciū ꝑt recōciliari. g̃ ⁊ repudiū. Cōtra Deut
xxiiij dr̄ q̄ ñ ē recipiēda ꝓst repudiū ne peccare facias
terrā. ergo q̄ recipit facit peccare terrā. ergo ⁊c. Jtem.
Jere. iij. vulgo ꝺr si dimiſit vir vroꝛē. ⁊ illa recedēs du
xerit virū alterū. nūq̄d reuertet ad eū. q̄si dicat nō. ergo
⁊c. Jtē iste repudiādo vroꝛē q̄ntū ī se ē amisit ius ī eam
tanq̄ in vroꝛē. ergo si recipit accipit q̄ nō est suū. Jtē
snīa iudicis ſm legē ꝺr irretractabiliter obseruari. Ju/
sta enī sēētia ñ ē retractāda. ſz cū vroꝛ dimittebaꝫ dato
libello repudij in ꝛspectu ecclesie fiebat ꝑ sentētiā legis
repudiū. ergo ⁊c. Rº. dō. q̄ pº repudiū aliq̄d fuit licitū 50
et ꝛcessū. vt ābos scz virū ⁊ mulierē manere innuptos.
vel etiā ad nuptias alias inuicē recōciliari. Aliq̄d fuit
licitū ⁊ ꝓmissū. vt scz vir vroꝛē repudiata aliaz duceret
vroꝛē. ñ ei fuit ꝓhibitū hr̄e ꝑles vroꝛes. Aliq̄d fuit illi
citū et ꝓhibitū. vt vicz vroꝛ repudiata viro viuēte du/
ceret aliū. Qꝛ enī nunq̄ licuit vni vroꝛi ꝑles hr̄e viros
cū ꝓm⁹ vir repudiate viuat. nō ꝛz ei hr̄e secūdū. Hoc tm̄
nō fuit ꝓhibitū directe. sed obliqe in penā eius impo
sitū. vt nunq̄ possit redire ad virū ꝓriē. qꝛ volūtarie se
polluit cā secūdo. ⁊ iō ꝺr in ꝺeut. ⁊ Jere. q̄ pollura ⁊ cō
taminata est mulier illa ꝓpter adulteriuz. ſ. q̄ cōmisit
cū secūdo. Cōcedēdū est igit̄ q̄ licitū ē pº repudiū vro/
rē viro recōciliari nisi culpa adulterij inꝺueniat. ꝓpter
quā puniēdā ꝓhibēt ne ad virū redeat. qꝛ tunc licite fie
bat ꝺiuoꝛciū. vñ miro mō licet occulto. tamē ꝛe ipa lex
iudicabat insepabile esse ꝺiugū sacm̄. ⁊ hoc magis exꝑſ
se tāgit Jere. iij. Ex ergo dicit lex q̄ nō ē recipiēda. intel
ligit ꝓpter adulteriū cōmissū. nō qꝛ nō sit vroꝛ. ſz qꝛ cō/
tra matrimoniū fecit. Magis aūt punit mulier q̄z vir
rōibꝰ ꝓdict. qꝛ in lege inferioꝛ erat. ¶ Ad illud q̄ obꝛ 51
q̄ nullo mō ꝭz cū ꝙdiderit ius. dō. q̄ nō hz ius repetēdi
postq̄z repudiauerit. Si tamē vroꝛ velit de ei⁹ volūta/
te et ꝛsensu ꝑt iterū licite fieri. ¶ Ad illud q̄ obꝛ q̄ sē 52
tentia lata ſm legē nō ē retractāda. dō. q̄ lex q̄dā ꝓcipit
quedā ꝓmittit. Sētētia lata ſm legē ꝓcipiētē oīno in
sta est. et retractāda nō est. sed ſm legē ꝓmittētē cum ibi
sit aliquid iustitie sine oīi peccato reconciliari. potest
immo meritorie ⁊ licite.

Dist. xxxiij. De matrimonio ſm cām materialē q̄ ē personaꝝ legittimas vel illegittimtas.

Tunc supest attēdere q̄ ꝑsone sint legittime ⁊c.
Supra egit mgr̄ de mr̄imonio q̄tū ad tria gña
eaꝝ. h agit q̄ntū ad q̄rtū gen⁹ cāe. ſ. q̄tū ad cām
materialē. q̄ q̄dē ē ꝑsonaꝝ legittimitas vel illegittimitas.
Et diuidit hec ꝑs ī duas. qꝛ q̄dā ꝑsōe sūt simpliciter il/
legittime respectu mr̄imoñ. Quedā respectu mr̄imoñ ꝑ
fecti. vt pote ille q̄ alias nupserūt. ⁊ iā mort⁹ ē vir vel
dēūcra vroꝛ. iō mgr̄ ꝓmo agit de ipedimēt. Secō circa
finē isti⁹ tractat⁹ agit de secūdis nuptijs. ibi. Sciēdū ē
q̄ nō solū ꝓme vel scē nuptie ⁊c. Prīa ꝑs hz duas. in
ꝓmis agit de ipedimētis q̄ nō oīno auferūt illegittimita
tē. In scōa ꝛo de his q̄ oīno faciūt illegittimitates. ifra
dist. xxxvij. Sūt g̃ q̄dā ordies. Prīa ꝑs hz duas ſm duo
ipedimēta de q̄bꝰ ꝓncipaliē agit. Prīo ei agit de ipoten

tis coeūdi q̄ respicit defectū viri. Secūdo ꝙro de ꝓditōe q̄ respicit statū legis. hūane. ifra dis. xxxv. Nūc ō ꝓditōe videam⁹. Prīa ps hz duas. q. ad impedimētū sequtur diuortiū. ō ꝓmo agit de mr̄imōij impedimto lz semiplene. Scdo ꝙro ō diuortio. ifra. dis. xxxv. Hoc etiā notādū ē q̄ cū dñs rē. Prīa ps hz duas ptes In ꝓma determiat hui⁹modi impedimta i gnali. In scda i spāli. ibi. De his ei q̄ cā frigiditat⁹ rē. Et illa secūda ps subdiuidit in duas q. impedimētū pt vēire vel ex pte vis impte scz gnatiue vel impnt⁹ vt li. ar. ō ꝓmo pōit impedimēta respiciētia ꝓmā vim. scda ꝙro secūdā. ibi. Furiosi q̄z dū i amētia sit. rē. Et q̄libz harū hz duas fm subdiuisionē impedimēti. Impedimētū i vi gnatiua ē impotētia coeundi. et hec dupler. naturalis. scz. et accidentalis. Similiter impedimentum ex libero arbitrio est aut ꝓpter defectum cognationis in crimine. aut honestatis in voluntate. et sic sunt duo. scilicet criminis enormitas vel incest⁹. et corporis deformitas et horror

Determiat in generali de impedimēto matrimonij q̄tū ad personaꝝ illegittimitatē. a

Dist. XXXIIII

Vnc superest attendere q̄ psone sint legittime ad cōtrahēdū matrimoniū. Legittime iudicant psone fm statuta patrū q̄ diuersa sunt. Alie nāq; fuerūt legittime añ legē. alie sub lege. alie in tpe gr̄e. Itē in ꝑmitiua ecclesia q̄dā erāt legittime q̄ mō nō sunt. Earū ꝙro q̄ mō legittime sunt vel illegittime. q̄dā sūt plene legittime. q̄dā oīno illegittime. q̄dā medie.[a] Plene legittime sunt q̄b⁹ nō obuiat votū cōtinētie. vel ordo sacer. vel cogn̄tio. vel disparcult⁹. vel cōditio vel nature fragilitas. et si q̄d est aliud. Penit⁹ vero illegittime sūt p votū. p ordinē. p cognationē. p disparē cultū. Ambedievero sūt n⁹ plene legittime. n⁹ oīno illegittime p frigiditatē p cōditionē. Si ei tales iunguntr̄ iḡrant. cōmanere pōt q̄busdā accedētib⁹ causis. et eisdem deficientibus diuidi.

Ponit impedimenta ex pte virtutis generatiue que ē frigiditas. b

De hūjs enī q̄ cā frigiditatis debitū reddere nō pōt. cōsulit Greg. q̄ pmaneāt. Sz si mulier causaī dicēs[b] volo eē mr̄ et si b lios ꝓcreare. decreuit vt vterq; eor̄ septima manu ꝓpinq; iuret. q̄ nunq; carnalit̄ ꝓuenerūt. et tūc mulier scdas nuptias cōtrahat. vir āt q̄ frigide nature ē absq; spe ꝓiugij ꝑmaneat. Ait ei sic. Interrogastis de hūjs q̄ mr̄imonio iūcti sūt et nubere nō pōt. si ille aliā vel illa aliū ducere possit. de q̄b⁹ scptū ē. Vir et mulier si se ꝓiunxerint. et post dixerit mulier de viro q̄ nō possit coire cū ea. si pōt ꝑbari q̄d dicit. p iustū iudiciū aliū accipiat Si ꝙro ille accepit aliā. sepenk. Itē de hūjs requisiti q̄ ob cām frigide nature dicūt se nō posse iuicē opam carnis dāre cōmisceri. Iste ꝙro si nō pōt ea vti pro vxore. habeat eā q̄si sorore. Q si retinaculū ꝓiugale voluerit c rescindere. maneāt vtriq; inupti Mā si huic nō potuit naturalr ꝓcordare. quō alteri cōueniet. Igit̄ si vir aliā vxorē vult accipere. manifesta patet ratio. q̄ suggerente dyabolo odij fomitem. exosaz eam habuerit. et iō

1 a Plene legittime sk̄ rē. Ur male dicer q̄ legittimitas ē hitus illegittimitas ē puatio. sz p hit⁹ cognoscunt puatōes. nō p puationes hit⁹. g̃ male diffinit legittimitas ꝑ puatiōz illegittimā. R⁹. dō. q̄ sicut solutio vno⁹ dicit habitū respectu ligatōis. alio⁹ puatōnē. sic i ꝓposito. Si ei cōparēt solutū et ligatū respectu act⁹ q̄tū ad quē ē expeditio. solutio dicit hitum. Si ꝙro cōgnt respectu vīculi solutō dicit puatōz vīculi. et sic duplicit̄ pt diffiniri. p būc modū de legittimitate optz itelligi.

2 b Volo eē mr̄ rē. Ur male dicere. q̄ ꝓpter sterilitatē vxoris nō pt vir allegare. Si vxor ei q̄ velit eē pr̄ g̃ nec ꝓpter frigiditatē viri mulier q̄ velit eē mr̄. Irez mr̄imōium stat sine bono ꝓlis. g̃ ꝓpter b q̄ velit eē mr̄ nō dz diuidi R⁹. dō. q̄ scti curialiter loquūt fm q̄ ipe mulieres sunt ꝓsecūde. mulier ei nō pt separari a viro ꝓpter defectū potētie generādi. sz potētie coeūdi. et i illa circūlocutōe itelligit q̄z carnaliter vult cognosci a viro. et ita pz q̄ nō ē simile de cālitate sz bn̄ ē simile de artitudie. Si ei ādo arta ē q̄ cognosci nō pt. vir pt allegare et dicere q̄ velit eē pr̄. z nolit ꝓtinere si pt coire. et sic pz illō. c Retinaculū cōiugale voluerit rescindere mancāt vtriq; inupti Videt vtriq; eē falsū. pmū. s. de retinaculo ꝓiugali. q̄ si ē ibi retinaculū cū sit vinculū isolubile. solui nō pt. Si ꝙro non quō rescindit. Rurs⁹. vī falsū dicere et male pcipe. q̄ cū alter eor̄ nō bēat impedimētū aliq̄d possit licite cū altero ꝓbere. Juxta b q̄r vtq; si ille q̄ ē frigid⁹. ꝓpe diuortiū petat vtq; audīd⁹ sit. Et q̄ nō videtur. q̄ sonticā nō pt peter diuortiū. q̄ fit ob culpā suā. g̃ nec talis frigid⁹ cū ip⁹ sit in causa. sz ō hoc ē. q̄ cū nō sit ibi mr̄imonium q̄ neuter tenetur. R⁹ dōm q̄ diuortiū ꝓpter impotentiā cōcūdi Greg. aliq̄n fit ꝓpter b q̄ impotentia ē in altero. aliq̄n ꝓpter b q̄ ipotētia est in vtroq; Si ꝓpter hoc q̄ sit in vtroq;. vterq; dz sine spe cōiugij remanere. Si ꝓpter hoc q̄ sit in altero siue in viro siue i muliere. p diuortiuz ille in quo est causa debet remanere sine spe coniugij tāq; persona illegittima q̄ si ō bat et possit tūc debz redire ad ꝓpria vota. Quod ergo dicit q̄ remaneant innupti refertur ad eū i quo reperitur causa illegittimitatis siue in viro siue in muliere. Quod obijcitur de retinaculo. dicendū q̄ et si fm veritatē nō sit ibi retinaculū cōiugale. tamē fm apparentiā vel extimationem. ibi est. vel etiā quedā spulsio et obligatio. q̄ affectu maritali inuicem cohabitare possūt. vnde valde laudādū est eis q̄ insimul permaneant nisi velint transire ad artiorem vitam. Quod q̄r si viro petēte debeat fieri. dōm 4 q̄ sic si probari possit. attamē q̄ ō se et contra matrimoniū vadit. suspicio mala de viro colligitur. et iō abundans ꝓbatio tali viro indicit. maxime si mulier dicat se cognitam esse ab ipo. Quod si mulier ꝓfiteatur. aut opter euidēter ꝓbare. aut debent ambo innupti remanere. vel etiam nunq; separari. ꝓ quo ecclesia debet diligē tiam quam potest adhibere.

Septima manu ꝓpinq̄z nē. Ut male dicere. q̄ nullus dz iurare nisi de eo de q̄ certus ē. Sz null⁹ ꝓpinq̄z certꝰ ē ꝓ eo q̄ actꝰ ille latebras requirit. ḡ vr q̄ null⁹ possit iurare. Itē esto q̄ null⁹ sit ꝓpinquꝰ vel pauci. nūq̄d poterūt separari. Itē q̄re magis h̄ dz fieri manu ꝓpinq̄z q̄ alioq̄. Rᵒ. dom q̄ q̄uis de actu illo vir aut nūq̄ habeat certitudo q̄ facti euidētiam habeat tam̄ vt plurimū ꝑ signa ꝓbabilia. et ꝑ cōiecturas. q̄ q̄uis nō sufficiant ad generandā sciam. sufficiant tū ad generandā fidez siue credulitatē q̄ aliq̄s robur p̄stat. dico igit q̄ ad h̄ q̄ diuortū fiat vtercz dz iurare q̄ nūq̄ carnalit cōuenerint. nec ꝓuenire poterit q̄ opam dederint. q̄ vnusq̄sq̄ ꝑ se nō steterit. ꝓpinq̄ dñt iurāt q̄ ita credūt. tunc erq̄ sit⁹ habitꝰ habuerūt ꝑ tēpus sufficiēs diuidi p̄t. Si autem alter eoz vpote mulier dicat q̄ ñ sit cognita. q̄ vir dicat q̄ sic. standū ē viro quia vir ē caput mulieris. q̄ etiā loquit ꝑ cām mr̄imoniali q̄ ē maxime fauorabilis. Si āt mulier velit offerre et replicare ipm eē mentitū q̄ oñsionem clausꝝ. standū ē ꝓbatōi mulieris. Si vero vir petat diuisionē q̄ dicat se nō cognouisse. q̄ multer dicat se fuisse cognitā. q̄uis vir sit caput mulieris. tñ nō ē standū iuramēto viri. ꝑ eo q̄ ipe ꝺ mr̄imoniū agit q̄ multi relinquūt vxores suas. vñ si alie ꝓbatōes ñ sūt nō ē standū ꝑ eo sz ꝑ mr̄imonio. Dō q̄r q̄re manu ꝓpinq̄z. dō. q̄ h̄ ē ex duplici rōne. Tū q̄ cis magis ꝺstat. tū etiā q̄ ꝓbabile ē q̄ magis ꝑ matrimonio stent.

Rom. vj.

j. Cor. vj.

Ihismari⁹ Remen. archiep⁹

6

e Tūc hij q̄ iurauerāt ꝑiurij crimie rei teneāt. Uidetur male dicere q̄ iurauerūt se ita credere sz q̄uis ñ ita esset. nō ꝓpr h̄ iurauerūt falluz nec ꝺ mentē. ḡ nō sūt ꝑiuri. Rᵒ. dō q̄ faciēda ē vis i verbo. nō ei dic̄ q̄ sint ꝑiuri sz q̄ rei teneāt q̄ ita retractāda ē sn̄ia diuortij lata ꝑ illa iuramēta falsa. ꝑ eo q̄ facti euidētia oñdit illa iuramēta fuisse nulla q̄uis ad illā sn̄iaz fortificādā. nec ꝓbuerūt fortificatoz. sz portꝰ errādi occasiōz.

d Septima manu ꝓpinq̄z nē. Ut male dicere. q̄ nullus dz iurare nisi de eo de q̄ certus ē. Sz null⁹ ꝓpinq̄z certꝰ ē ꝓ eo q̄ actꝰ ille latebras requirit. ḡ vr q̄ null⁹ possit iurare. Itē esto q̄ null⁹ sit ꝓpinquꝰ vel pauci. nūq̄d poterūt separari. Itē q̄re magis h̄ dz fieri manu ꝓpinq̄z q̄ alioq̄. Rᵒ. dom q̄ q̄uis de actu illo vir aut nūq̄ habeat certitudo q̄ facti euidētiam habeat tam̄ vt plurimū ꝑ signa ꝓbabilia. et ꝑ cōiecturas. q̄ q̄uis nō sufficiant ad generandā sciam. sufficiant tū ad generandā fidez siue credulitatē q̄ aliq̄s robur p̄stat. dico igit q̄ ad h̄ q̄ diuortū fiat vtercz dz iurare q̄ nūq̄ carnalit cōuenerint. nec ꝓuenire poterit q̄ opam dederint. q̄ vnusq̄sq̄ ꝑ se nō steterit. ꝓpinq̄ dñt iurāt q̄ ita credūt. tunc erq̄ sit⁹ habitꝰ habuerūt ꝑ tēpus sufficiēs diuidi p̄t. Si autem alter eoz vpote mulier dicat q̄ ñ sit cognita. q̄ vir dicat q̄ sic. standū ē viro quia vir ē caput mulieris. q̄ etiā loquit ꝑ cām mr̄imoniali q̄ ē maxime fauorabilis. Si āt mulier velit offerre et replicare ipm eē mentitū q̄ oñsionem clausꝝ. standū ē ꝓbatōi mulieris. Si vero vir petat diuisionē q̄ dicat se nō cognouisse. q̄ multer dicat se fuisse cognitā. q̄uis vir sit caput mulieris. tñ nō ē standū iuramēto viri. ꝑ eo q̄ ipe ꝺ mr̄imoniū agit q̄ multi relinquūt vxores suas. vñ si alie ꝓbatōes ñ sūt nō ē standū ꝑ eo sz ꝑ mr̄imonio. Dō q̄r q̄re manu ꝓpinq̄z. dō. q̄ h̄ ē ex duplici rōne. Tū q̄ cis magis ꝺstat. tū etiā q̄ ꝓbabile ē q̄ magis ꝑ matrimonio stent.

eā dimittere mēdacij falsitate molit. Q̄z si mlier causat et dic volo eē mater et filios ꝓcreare vtercz eoz septima manu ꝓpinq̄z tactis sacrosanctis reliq̄is iureiurādo dicat vt nūq̄z per cōmixtionē carnis ꝓiuncti vna caro effecti fuissent. tūc vr mulierē scōas posse ꝓtrahere nuptias. Humanū dico ꝓpter infirmitatē carnis eoz. vir aūt q̄ frigide nature est mancat sine ꝓiuge. Q̄z si et ille aliā ꝓiugē accepit. tūc hij q̄ iurauerāt ꝑiurij crimie rei teneāt. et ꝓnia pacta ꝓora coganț recipere cōubia Hoc seruādū est cū vtercz idē fatet. Sz vir si asserit se debitū reddidisse vxori. et illa diffitet. cui potiꝰ fides hūda sit. merito queritꝰ. De hoc ita statutum ē. Si quis ita acceperit vxorez et habuerit eā aliquo tpe. et ipa femina dicit q̄ nūq̄z coisset cū ea. et ille vir dicit q̄ sic fecit. in veritate viri consistat. quia vir ē caput mulieris. Hoc de naturali impossibilitate statutū est. De maleficij impedimento hoc tenendū decernit. Q̄z si ꝑ sortiarias et maleficias ꝓcubitus nō sequitur. hortandi sunt quibus illa eueniunt vt spiritu ꝓtrito et hūiliato deo et sacerdoti de oīb⁹ peccatis confessionē faciant. et lachrymis atq̄ elemosynis. orationib⁹. et ieiunijs domino satisfaciant. et exorcismos ac cetera ecclesiastice discipline munimina mīstri ecclesie tales sanare ꝓcurent. Quod si ñ potuerint. separi valebūt. Sz postq̄alias nuptias expetierit illis viuētib⁹ q̄b⁹ post iūcte fuerint. f ꝓioribus quos reliquerant etiam si possibilitas concubendi eis reddita fuerit. reconciliari nequibunt. Quod in fine huius capituli continetur ex rigore magis dictū intelligēdum est q̄uis ex canonica equitate. Vel intelligendum est non posse reconciliari ꝓioribus nisi iudicio ecclesie quo diuisio facta fuerat.

c

f Ꝓioribꝰ q̄s reliq̄rant etiā et Ut male dicere q̄si copulēt alij et coeūt iuicē. tūc aptū ē q̄ solutū ē maleficiuz. ḡ vr q̄ nō fuerit ꝓpetuū. ḡ et Rᵒ. dicēdū q̄ cū dz q̄ ñ p̄nt reconciliari. h̄ intelligit q̄n p̄sumit maleficiū illō fuisse psonale. et tūc valz vr q̄z ꝺiungi alij. q̄ ñ hz ille illegittimitatē nisi respectu huius et tō cuz alij ꝓiūgat. ve cōtūgit. et tō nō ꝑt redire ad ꝓmam Si āt maleficiū illud fuisset tra vniuersaliter vt nulla posset cog scere mulierem. tūc si rediret potentia cognoscēdi et vellent. redire possent et æberent se inuicez reconciliare. Sz q̄s ꝑt hoc experiri vel dari licentiam ꝓbandi. cū hec et multa maiora q̄tidie eueniant et contingāt

7

Fabian⁹

g Ponit impedimentum ex parte lib. arbit. quod est furialitas.

g Furiosi quoq̄z dum in amētia sunt. matrimonium contrahere nō valent. Unde Fabianus. Neq̄z furiosus neq̄z furiosa matrimonium contrahere possunt. sed si contractum fuerit nō separentur. Item Nicolaus papa. hij qui matrimonium sani cōtraxerūt. et vni ex duobus vel ambobus a mētia vel furoꝛ vel alio infirmitas accesserit. ob hāc infirmitatē talium cōiugia solui nō p̄nt. Silr ē etiā sciēdū de hijs q̄ ab aduersarijs excecant vel mēbris truncant vel a barbaris electi fuerint.

g Neq̄z furiosus neq̄z furiosa matrimoniū cōtrahere possunt sed si contractū fuerit nō separētur. Uidetur fabianus hic male dicere. quia si ñ separantur contrahunt. et si cōtrahunt possunt ꝓtrahere. Rᵒ. dom q̄ furiosus in actu nō pōt ꝓtrahere nec de iure nec de facto. Furiosus ꝑo in habitu nō pōt de iure ꝓtrahere. q̄ plez nescit educare. Sz tam̄ si sit sane mētis in actu pōt de facto ꝓtrahere. et si ꝓtrahat ꝓtractum ē. Un negatio ꝓma nō ꝑuat potētiā simplicit sed solū de iure. vel si ꝑuat potētiā simplicit tūc intelligit de furia in actu. et sic intelligit verbū mgri. et ꝓbum sequens aduersative intelligit de furiosis i habitu. sane mētis in actu. q̄ possunt ꝓtrahere saltē de facto.

8

Exaurel. cōcilio.

De hijs qui cuz duab⁹ sororibus dormiunt.

h De hijs etiam qui cum duabus sororibus vel cum duobus fratribus dormiunt videndum est q̄d censeant canones. Qui dormierit cum duab⁹ sororibus et vna ex illis ante fuerit vxor

9b ¶ Nec ꝑ̄ vxori licz sibi rē. Ur male dicere, q̄ nō ꝓt eaz iure suo ꝓuare. Rō. istō ñ tenet nūc. sz dz intelligi illud q̄ nō licet ei petere nec reddere etiā vt satisfaciat sue ꝯcupie. Sz tū tenet ꝛebitū reddere vxori erḡ petīm supuenit p̄ mr̄imonium legittime cōtractū. vñ q̄uis mr̄imoniuz non claudicet q̄tum ad vinculū. tamē q̄tū ad ꝛebitum reddēdū claudicare p̄t. sic̄ ptz de eo q̄ intrat religionez sine lr̄a vxoris. z emittit votū solēne. sic in ꝓpōsito intellige. Uñ ista ꝛecreta. q̄b neutrā exiꝑis hēat. nec ipi adulteri vnḡ in cōiugio copulent.

b Jtē nec ꝑ̄ vxori licet sibi reddere debitū. quā sibi reddidit illicitā sororem ei⁹ cognoscēdo. nec post mortē vxoris lz ei vel adultere copulari i ꝯiugiū. Jtē Zacharias papa. Cōcubuisti cū sorore vxoris tue. si feciſti. neutrā hēas. z vxor tua si nō fuerit ꝓscia sceleris. z ꝓtinere nō vult nubat in dño cui vult. Tu vo z adulta sine spe ꝯiugij maneat. z dū viuit. ꝓniam agite. Q̄ ait cui vult nubat. intelligēdū ē p⁹ mortē viri. vñ Greg. Qui vxores suas i adulterio deꝑhēdūt. nec ille nec illa aliā vxorē accipiat vel aliū viz q̄diu ābo viuūt. Si vo adultera mortua fuerit. vir ei⁹ si vult nubat. adulta vo nūq̄ z si mortu⁹ fuerit vir ei⁹. ꝑ oībus dieb⁹ ꝓnie lamēta ꝓsoluat. Hic de illo adulterio agit. qđ cū cognato viri vl cū cognata vxoris cōmittitur.

¶ Nō est dimittēda vxor ꝓ aliq̄a macla seu deformitate corꝑis. c

¶ Illud etiā sciēdū q̄ ꝓ aliq̄ infirmitate vel macula corꝑis nō licet viro vxorē dimittere. z ecōuerso. ꝑ oz alt alteri subsidia ꝓuidere. Uñ Aug. Si vxor rēq̄s hēat sterilē siue deformez corꝑe. vel debilē mēbris. vel cecā. vel claudā. vel surdaz. vel si q̄d aliud siue morbis vel laboribus doloribusq̄ ꝓfectā. z q̄q̄d (excepta fornicatōe) excogitari ꝑt vehemēter horribile. ꝓ societate fideq̄ sustineat. allegant abrogata sunt.

i ¶ Q̄ ꝓ aliq̄ infirmitate rē. Ur male dicere. q̄ magis ꝑt sustinere vt plurimum fornicatōis culpa i q̄ ꝑt cē vsus ꝯiugij. ꝑ illa infirmitas i q̄ ñ ꝑt cē vsus ꝯiugij. ꝑ si ꝓ fornicatione dimittit. vt q̄ et ꝓ talē infirmitatē ꝓssit dimitti. Rō. dō. q̄ nō fit separatio post ꝯiugij cōsummatiōnē nisi fiat i pena alteri⁹. et q̄m nemo punit nisi p culpa. z affligere afflictio addenda nō est. hic est ꝓ q̄ qualicūq̄ pena vel infirmitate nō est vxor reꝛ̄icienda.

10

11

12

13

14

15

DO intelligētia eoz q̄ in p̄ncipio distinctōe determinant fm tria q̄ in ea tāguntur tria ꝓncipaliter q̄runt. Prīo q̄r de ꝑdimēto mr̄imonij i generali. Secūdo i ꝑticulari de ꝓpōsito tertio de defectu q̄ vitiat ꝓ te. ar. Circa ꝓmū q̄runt duo. Prīo q̄r viz mr̄imoniū hēat ꝑdimētū. Scō dato q̄ hēat plura q̄r de numero z sufficiētia ꝑdimētoz. Dō. j. a.

¶ Q̄ mr̄imoniū ñ hēat ꝑdimētū oñdit. q̄ mr̄imoniū est remediū ꝯ morbū ꝯcupie. q̄ si ille morbus ad oēs se extendit nullo impediente. vt sup̄ q̄r mr̄imoniū. cū medicina debeat ex oppōsito respondere morbo. q̄ mr̄imoniū in oībus esse ꝑ̄ossit nullo impediente. Jtē nullū aliud sacramentū hz ꝑdimētū ḡn si aliq̄s suscipiat de facto susceptū sit. q̄ sūr videt i mr̄imonio q̄ q̄liscūq̄ sit aliquis tamē si de facto ꝯbit suscipit mr̄imoniū sacr̄m. Jtē matrimoniū ē insolubile vinculū. vt ē sup̄ ꝓbatū. q̄ si ꝯbatur vnq̄ dirimit. q̄ nullū est impedimētū qđ dirimat tā cōtractū. Jtē mr̄imoniū cū sit sacramētū opat de⁹. vñ ꝯiuncti mr̄imōtaliter dicūtur ꝯiūcti a deo. Sz diuina opatio nō hz impedimētū cū de⁹ sit agēs nobilissimū. q̄ mr̄imoniū nullū hz impedimētū. Cōtra mr̄imoniū ī̄stitutū est in officiū. sz multi sūt inepti ad officiū. vt puta ad generādū p coitū. q̄ multi sūt nō ydonei ad mr̄imoniū. q̄. rē.

¶ Jtē matrimoniū instituit ē remediuz. sz multi sunt q̄bus nō ꝑt esse i remediū. q̄ nō p̄nt ꝯuenire. ergo rē. Jtē multi sūt q̄ nō p̄nt vnq̄ sine pcō actū illuz exercere. vt puta q̄ vouerūt ꝯtinētiā. vel q̄bus ē ꝑhibitū ꝯiūgi ab eo q̄ ꝑt. Sz oīne sacr̄m ꝑt venire i vsū sine pcō cū ordinēt ad salutē. ergo aliq̄ sūt inepti ad mr̄imoniū. ¶ Jtez nihil ē sacrū qđ fit ꝯ diuinū mādatū. sz sacr̄m est sacrū signū. ergo nihil ē sacr̄m qđ fit ꝯ diuinā ꝓceptōnē. Sz diuinū ꝓceptū Leuit. xviij. ꝓhibet mr̄imoniuz fieri inter multa genera ꝑsonaz. ergo si contrahāt de facto nō est sacrz. g⁹ hz ꝑdimēta. Rō. dō. q̄ sacrz mr̄imōij hz ꝑdimētū multiplex sicut oñdūt rōes ad hoc adducte. Rō aūt q̄re ꝯ sacr̄m magis hz impedimēta q̄ alia ē duplex. Una ē rōe cāe efficiētis. q̄ q̄uis oia sacra sint a diuina i stitutōe z humana dispēsatōe. tñ hoc sacr̄m maxime cōstitit i humana dispēsatōe. q̄ ꝓ sensū ꝯbentiuz oritur. nec hz dispēsatorē deretmiatū. Alia rō est rōe finis. q̄ cū oia sacra sūt i remediū. istud tñ nō est i remediū sz eram i officiū. z cū alia sint spūalia. huic ꝯiūcta ē actō carnalis. sz cōiūctio q̄ ē ꝓ coitū. et tō facilis⁹ recipit impedimēta. Et his patēt obiecta. Dō cui obiq̄ nullus excluditur a morbo ꝯcupie. dicēdū q̄ morbus ille alr remediabilis ē q̄ p mr̄imoniū. vt puta ꝓ ornētia. ¶ Ad illud q̄d obiq̄ alia sacra se extēdūt ad oēs. pz rūsio. q̄ nō est simile de ꝯ z de alīs vt visū est. ¶ Ad illud q̄d obiq̄ est vinculum insolubile. dicēdū q̄ vez ē erḡ ligat. sz possibile est aliquos ineptos esse ita vt hoc vinculo nō vinciantur. ¶ Ad illud quod obiq̄ diuina opatio nō ꝑt impediri. dicēdū q̄ verū est vbi de⁹ opatur vt tota cā. sed nō est sic in matrimonio. imo necesse est interuenire ꝯsensum legittimum. Preterea operatio ista ꝑsupponit materiam in qua.

¶ Questio ij b

De numero z sufficiētia impedimētoz matrimonij. Et q̄ sint multa videt. q̄ impedimēta sūt ꝓ priuatōem vel defectū boni matrimonij. Sz defect⁹ boni malū ē. et vt dicit dyon. malū est infinitis mōis. q̄uis bonū sit vno mō. ergo infinitis mōis videt q̄ possit impediri. Item impedimēta matrimonij accipiūtur fm accidētia ꝑsōarū. Sz vt vult ꝑbs accidētia sūt infinita. ergo z impedimēta. Maior ꝓz discurrēdo in singul. minor patet q̄ ꝑbm. Jtē impedimēta mr̄imonij respiciūt mr̄imoniū cōditionē. z illud respicit ꝑsonas singulares. Sz singlaria sunt infinita z indeterminata. ergo z mr̄imonij impedimēta. Cōtra. Nihil impedit mr̄imoniū nisi fm institutionē dei vel eccl̄ie. sz institutio dei vel eccl̄ie cōprū ad mr̄imoniū ē in determinatis ꝯditōib⁹. ergo rē. Jtez impossibile ē scire legē matrimonij z vinculū nisi sciantur illa q̄ istud vinculū soluūt. sed lex mr̄imonij ē nobis determinata. ergo z impedimēta. ergo sunt in numero definito. ¶ Jtē hoc ꝑ̄ ꝓbatur q̄ hoc quod magr̄ de hmōi

determinat ꝛ doctrinā dat. sed si nō essent in nūero determinato nō darer. ḡ cē. ℟o. dōm ꝙ hoc sacrm hz impedimēta plura. sed q̄dā ipediūt ex cogruitate. ꝛ ista dicunt impedire ꝺbendū. sz nō dirimere iā ꝓtractuz. vt ē ecclesie interdictū si fit clanculo. ꝛ tps feriatū. q̄ talia respiciūt solēnitatē mr̄imonij. Quedā respiciūt ꝛ necessitate. q̄ nō stat cū eis sacrm. vñ dicūt impedire ꝺbēdū ꝛ dirimere ꝺctū. q̄ q̄uis esset ꝓtractū ꝛ facto. tñ in veritate nō fuit sacrm nec mr̄imoniū vez. Impedimenta aūt illa bis versib⁹ ꝓtinent de quib⁹ oībus infra habebit̄ sigillatim. Error. conditio. votū. cognatio. crimen. Cultus. disparitas. vis. ordo. ligamē. honestas. Si sis affinis. si forte coire nequibis. Hec facienda necant. cōnubia iuncta retractant. De sufficiētia ergo impedimēt̄oz. Dōm ꝙ impedimētū fit siue pōt fieri ex q̄druplici causa. Nā ex efficiente puenire pñt tria. Efficiēs. cā est consensus. ad cōsensum aūt cōcurrit rō ꝛ voluntas. cōtra rōnis actū ē error. ꝺ actū volūtatis vis vel violētia ꝓtra actū vtriusq̄ cōditio scrutatis q̄ impedit ꝓtemp⁹ ꝑter defectū libertatis ꝓtem ꝑter errorē. Ex pte cā materialis tria. q̄ mr̄imoniū est cōiunctio voluntarie itroducta. ḡ est ꝑpus naturaliter dispratū. Cōiuncti cū ꝑti mitate sunt inepti ad mr̄imoniū. Sed cōiuncti pñt esse tripl̄r. cōsanguinitate. affinitate. iusticie publice honestate. q̄ ꝺbit ex sponsalib⁹ ꝙ verba de pñti. ꝛ sic sūt tria impedimenta. Ex pte cause formalis tria. q̄ mr̄imoniū est vinculū in q̄ est mutua ptās viri ꝛ vxoris. impedimentū aūt cōtra hoc est q̄ nō pōt dare sui cōꝛpis ptātē. ꝛ hō pōt esse tripliciter. Aut q̄ tradit alteri q̄ adhuc viuit. ꝛ sic ē obligatio. Aūt q̄ se dedicauit deo ꝛ sic est sacer ordo. Aut q̄ deo ꝛ ꝑcato. ꝛ sic est votū q̄ vouet q̄s ingredi religionē vel cōtinentiā solennē. Ex pte finis sūt tria q̄ mr̄imoniū est ad ꝓcreandū ꝓlē ad cultū dei. vel saltem in remediū honestatis. Contra rōnē procreandi vel remedij est impotētia coeundi. Contra cultuz dei q̄ ē infide ē disparitas cultus qui est in moꝛb⁹ ꝛ criminis enormitas. ista sunt. xij. impedimēta. Sūt aliquā recipiunt diuisionē vt impotētia coeundi ꝛ crimē sicut melius patebit infra. Posset tñ aliter hoꝛ impedimēt̄oz sumi sufficientia. In mr̄imonio eīm cōsiderant plone q̄ iunguntur ꝛ ipm vinculū. ꝛ illud ꝙ qō vinciunt. ꝛ illud ad qō vinciunt. Qō vincit. ꝛ vinculū. ꝛ ad qō ꝛ ꝙ qō. ꝛ plone q̄ vinciunt debēt aliq̄ mō ꝓuenire in cultu dei ꝛ fide. sed distare vinculo naturali ꝛ ꝓsili ꝓpt̄ hoc ꝙ natura abhoꝛret plonas multū cōsimiles in actu illo sociari. Multū igitur distāt qn sūt diſpes in cultu. multū appꝛopinq̄nt qñ sunt nūeri cognatōe vel affinitate. vl̄ publice iusticie honestate. Propinq̄tas ꝓsanguinitatis ē ex fructu mr̄imonij. sed affinitatis ex actu. iusticia publice honestatis tenet mediū inter vtrūq̄. ꝛ sic sunt q̄ truoꝛ impedimēta. s. cultus disparitas. cognatio. affinitas. ꝛ publice honestatis iusticia. Cōsiderat itez ipm vinculū q̄ vinciunt̄ idiuidualit̄. ꝛ hoc nō pñt ꝺiungi q̄ sūt alijs obligati. Obligarij aūt alij ē dupl̄r. aut ꝺo. aut hoī. Et hoī dupl̄r. aut ꝑ mr̄imoniū. ꝛ sic ligamē. aut ꝑ seruitutem ꝛ sic ꝺdinio. Obligari sum̄r ꝺo ē dupl̄r. aut ꝑ votū. aut ꝑ id qō hz annexū votū vt sacer ordo. ꝛ sic sūt alia q̄truoꝛ. ligamē. cōꝺitio. votū. ꝛ ordo. Tertio circa mr̄imoniū cōsideraī illud ꝙ qō ꝺbit. ꝛ sic est cōsensus. ꝛ hic respicit actū rōnis ꝛ ꝺ huc ē error. ꝛ actū volūtatis ꝛ ꝺ hūc ē violentia. ꝛ sic sūt duo. Quarto ꝓsideraī vsus mr̄imoñ. ꝛ dupl̄r ipedit. aut ꝑ impossibilitatē vrēdi ꝛ sic ē impotētia coeundi. aut ꝑ abusū. ꝛ sic enormitas criminis. ꝛ sic ꝓz nūer⁹ ꝛ sufficientia hoꝛ impedimēt̄oz. ꝛ q̄ sūt in nūero ꝛdeterminato.

16 sez. xū. ℣Ad illud ḡ qō obr̄ ꝙ malū ēmodis infinitis dōm ꝙ dyonisi⁹ loquit̄ de malo q̄tū ē de se. q̄ ꝓpatio et nō ens ē. ꝛ caret fine determinatōe. Si aut loq̄mur de malo ꝓut ei substernit̄ actꝰ. vel ꝙ ꝓgatōz ad bonū ꝙ ꝓuat. sic ponit in numez ꝙ reductoem. ꝛ spēs determinatas hz sicut ꝓz in vicijs. Cterūm istud non valet ad ꝓpositum. q̄ impedimēta mr̄imonij non sūt defectꝰ vel mala. sed et alia bona huic icōpossibilia. ℣Ad illud ꝙ obr̄ scdo penes accidentia. dōm ꝙ nō penes q̄cunq̄ accidentia. vt 17
ꝓte ꝙ sit albus vel niger. sed penes accidentia q̄ diuerse respiciūt mr̄imoniū q̄tū ad aliq̄d bonū. ꝛ ita sūt in numero determinato. ℣Ad illud qō sūt circa singularia. dōm ꝙ sicut ꝙgatōes virtutū sūt circa singularia. tñ ꝓmo et cognitio ē ꝺ eis ꝙt reducūt ad aliq̄d vle. ꝓmo mō nō hz incertitudinē. scdo mō hz. sic in ꝓposito casus emergentes sūt multi ꝛ innumerabiles circa spāles ꝑsonas. tñ oēs sub hac ḡalitate impedimēt̄oz ꝺbēdū. ꝛ sic ꝓz totum.

QOnsequēter q̄tū ad scm̄ articulū q̄r de ipotentia coeūdi. ꝛ circa hꝫ duo q̄r. ꝓmo q̄r vtrū ipotētia naturalis coeūdi sit impedimētū mr̄imonij. Scdo q̄r ꝺ ipotētia coeūdi accidētali q̄ est ꝙ malefici

℣Questio.}. c

QNaturalis ipotētia coeūdi nō impediat mr̄imonium ostēdit̄ q̄. vez mr̄imoniū ē sine carnali coitu. sz q̄cūq̄ aliq̄s hz ꝙfectū eē sine aliq̄ nō impedit̄ ꝙfectū illo. ḡ cē. ℣Itē volūtas cōtinēdi ī vtroq̄ ꝺiugū nō soluit matrimoniū. ḡ nec necessitas ꝺtinēdi ꝑtī rōe. sz vbi ē ipotētia. cē. ℣Itē mr̄imoniū ē vinculū īsolubile. sz possibile ē impotētia coeūdi accidētalē ꝺbi. ḡ si ꝑpetuū nō impedit accidentali. nec mr̄imōiū impedit ipotētia coeūdi. Itez naturalis ipotētia venit ex frigiditate in viro. sz frigiditas ē accidēs. ḡ ꝑt expelli ꝙ calditatē. ḡ ꝛ talis ipotentia. sed accidens cito ꝓtransiēs non soluit vinculū ꝑpetuū. ḡ cē. Sil̄r obr̄ de arrantōe ex ꝑte mulieris. Contra. Ex li. ath̄. de frigidis ꝛ maleficiatis. Sic puer q̄ non ꝑt reddere debitū non ē aptus ꝺiugio. sic q̄ ipotētes sūt minime apti ad contrahenda mr̄imonia reputant. ℣Itē mr̄imonio obligat hō ad reddendū debitū. sed nullus ꝑt se obligare ad impossibile. sz ipotēs coire nō ꝑt debitū reddere. ergo nō ꝑt mr̄imoniū ꝺbere. ℣Itē mr̄imonio trāsit ptās corꝑis viri in mulierē. ꝛ econuerso. sz q̄n alt̄ ē ipotēs non trāsit ptās. q̄ nihil dat qō ñ hz. ergo cē. ℣Itē si mr̄imoniū ē remediū. ergo inf̄ plonas inf̄ q̄s nec officiū nec remediū ꝑt eē. nō ꝑt eē mr̄imoniū. sz hō ē q̄ ipotētia. ergo cē. 18
℣Itē ad hō ē auctas turis. xxxij. q. j. q̄ dat̄ niam ꝺbēdi alteri plonaz ī cāu isto. ḡ nō ē mr̄imoniū. ℟o. dōm ꝙ impotētia coeūdi naturalis aut ē talis aut ꝑpetua. Si talis nō ipedit. Si ꝑpetua tūc ipedit ꝺbendū ꝛ dirimit ꝺctū. ꝛ si alter ꝺiugū petat sepatōez sepandi sūt. si aūt velit mutuo cohabitare pñt. vt q̄ nō ꝑt mulierē hr̄e vt vroꝛē. hēat vt sororē. sz q̄ dubiū ē vez ipotētia talis sit ꝑpetua. tō ecclesia vtrimq̄ adhibet debitā diligentiā ad sciēdā ꝑpetuitatē. ꝛ iducit cohabitare ꝙ tres annos ꝛ exꝑti actuz illū. ꝛ remedia si q̄ pñt eē ꝺ tali ipotētia. q̄ cū ꝑcesserint credit iuramēto. vij. testiū. vel etiā inspectōi claustroꝝ aliorū stat verbo viri. Decipit tñ ecclia aliq̄n. ꝛ cū constet de receptione. iubz eos q̄s sepauerat ad ꝓria ꝛ redire. Concedēdū ē. igit ꝙ ipotētia coeūdi q̄ venit ex naturali frigiditate mr̄imoniū ipedit si sit ꝑpetua. finaliter. Qualr̄ aūt cognoscat ei⁹ ꝑpetuitas. ꝛ q̄ sit diligentia adhibēda. hō ē ī exteriorib⁹ scie determiare vt iuristaruz aut 19
medicoꝝ. ℣Ad illud ḡ qō obr̄ ꝙ verū mr̄imoniū ē sine carnali copula. dicēdū ꝙ vez ē. sz ñ ē sine ordinabilitate ad carnalē copulā. q̄ sic dictuz fuit necesse ē ꝺsentire in mutuā cōꝛpoꝛ ptātē. hō aūt ꝺsensus nullus est. nec talis

obligatio in eo q̃ ñ hz posse exercẽdi actũ illũ. ꝛ ío argu/
mẽtũ nõ valet. q2 potẽtia cocũdi q̃tũ ad legittimitatez
plone ꝺbẽtis ẽ ẽ essentia. nõ sic act⁹. Per hꝰ pz rñsio ad
20 sequẽs. q volũtas ꝺbẽdi nõ ipedit mrimoniuz. qm̃ ad
huc manet ordinabilitas ad actũ cũ volũtate. q2 nõ ne/
cesse ẽ esse ꝑpetuã ꝑ eo q volũtas põt verti. ꝛ ío nõ ẽ sile
21 de impotẽtia ꝛ volũtate. ¶ Ad illud q obr̃ q ẽ vinculũ
insolubile. ꝺõm q istud vez est posit̃ ꝺctũ ẽ legittime.
ꝛ extũc si supueniat illegittimas hec nõ soluit mrimõũ.
sed si ꝓuenit ipedit ꝺctõez. ꝛ adeo ipedit. q ꝛ si videak
mrimoniũ ꝺtrahi ꝑm faciẽ hoim. tũ ꝑm ꝓitatẽ nõ ꝺbit.
ꝛ ío dr̃ dirimere iã ꝺctũ. nõ q illud vinculũ ifringat. sz
tm̃ ẽ impedimẽtũ qõ et si de facto cõsũmet in facie hoim
22 nullã tamẽ solidꝰitatẽ bẽat. ¶ Ad illud qõ obr̃ q frigi/
ditas est accidens ꝛc. ꝺõm q frigiditas duplr ẽ. q̃daz
accidentaliter. q̃dã cõplexionaliꝫ ꝛ q naturã. Illa q̃ est
in hoie accidentaliter ꝑt vt plurimuz expelli ꝑ eo q ẽ a
ꝓaua cõplexiõe. Sed frigiditas q̃ est ex cõplexiõe ꝛ na
turaliter inest. sicut in his q̃ sunt insensibiles ꝙ naturã
vel ꝙ malã disꝓitõez mẽbri alicuꝰ ad hoc ordinati. vt
artitudo in muliere. si tãta est q nullũ remediũ adhibe/
ri possit ꝑm iudiciũ bonarũ matronarꝫ. hec est q̃ ipedit
et hec est inseparabilis ꝛ ꝑpetua. ꝛ de hac nõ valet rõ. Qõ
eĩ õz ꝺrũ expelli ꝙ contrariũ verũ est vt dicit pbs nisi
alterũ insit per naturaz. ¶ Questio. ij. ꝺ

¶ De impotentia coeũdi accidentali q̃ ẽ ꝙ maleficium.
vtrũ ipediat mrimoniuz. Et qõ sic ꝓbat. xxxiij. q. j. si ꝙ
sortiarias vel maleficas occulto. sz nũq̃ nisi iusto ꝺi iu
dicio ꝓmittẽte ꝛ ꝺyabolo ꝓparante cõcubit⁹ non sequit̃
hortandi sũt ꝛc. ꝛ post. si sanari nõ poterũt separi vale/
bunt. ¶ Jtẽ extra li. iij. de frigidis ꝛ maleficatis in de/
cretali hoñ lre vre. vbi ẽ qõ ꝺ eo q̃ alias mulieres po
terat cognoscere sed nõ ꝓpuã vroꝛẽ. Jn fine decretalis
infert. ipis septima manu ꝓpinq̃z iuramento firmãti
bus se cõmiscere carnaliter nec̃sse. ꝓferatis sniam diuoꝛ
tij inter eos. ¶ Jtẽ vbicũq̃ talis cã ibi talis effectus. sz
frigiditas vel artitudo ipediebat ꝛ dirimebat ꝓpt̃ ipo
tentiã reddendi ꝺbitũ. ergo cũ talis cã sit in maleficat̃
videt ꝛc. ¶ Jtẽ maius ꝙculũ est in his q̃ ꝑñt cõiungi
alĩs ꝛ nõ sibi. q̃ in his q̃ nullis ꝑñt cõiungi. q2 nõ põt
esse multis occasio adulteriũ ꝛ homicidij ꝛc. Si ergo se/
paṁ ꝓpt̃ impotẽtiã cocũdi cũ ꝙliber ꝓpter naturalem
defectũ. pari rõe ꝓpter impotentiã cocũdi cuz vna ꝓpt̃
maleficiũ. ¶ Jtẽ maleficia sũt arte ꝛ ptãte ꝺemonũ sicꝫ
ꝺr̃ in aucte canonis ꝑus ꝓposita. sz ꝺyabol⁹ ẽ potẽtioꝛ
ꝛ versutioꝛ q̃ hõ. Si ergo hõ ꝑt alterꝫ oĩno reddere iba/
bilẽ ad actũ mrimonij vel castrãdo vel secãdo ꝙ violen/
tiã. vel ꝺãdo medicinã. vel ꝙ virtutẽ lapidis aliquã oc/
cultã sicut aliq̃ medici narrãt. vr̃ q multo fortius hꝰ ꝺya
bolus possit. ergo ꝙ maleficiũ poterit ꝑstare efficax ipe
dimẽtũ. ¶ Cõtra. hmõi sortilegiũ ẽ ꝺyabolicũ maleficiu
um. sz mrimoniũ est remediũ ꝛ diuinũ bũficiũ. sz porcti
us ẽ diuinũ bũficiũ q̃ ꝺyabolicũ maleficiũ. g̃ potiꝰ mri
moniũ soluit maleficiũ q̃ maleficiũ excludit mrimoniũ.
¶ Jtẽ nihil ipedit mrimoniũ qõ est ꝑpaneũ. sed maleficiũ
oĩe ẽ dissolubile. ergo ꝙ maleficiũ nõ impedit mrimo
niũ. Q aũt sit dissolubile ꝓbat ex ꝑte eius cui fit. modo
facẽdi. ꝛ q quẽ. Ex ꝑte eiꝰ cui fit. q2 talia maleficia fiũt
ꝙ ꝺyabolica ꝺmertia q̃ nõ hñt posse sup viros sctõs. q2
ipi sunt triũphatores ꝺyaboli. g̃ solũ sup pctores. Sed
iste ꝑt ꝺfinere cẽ pctõr. g̃ ꝛc. Ex ꝑte mõi q̃ fit. q2 omnis
res vt dicit Chrys. ꝙ ea ꝺcres ꝺestruit ꝙ qs ꝺponit. er/
go si hꝰ factũ ẽ ꝙ maleficiũ vel maleficia. ergo per illum
vel illa põt ꝺestrui. Ex ꝑte eius ꝙ quẽ fit. q2 ꝙ ꝺiabolus
sed virtus ꝺyaboli expellit ab hoie ꝙ exorcismos etiam
quãdo obsidet corpa. g̃ vr̃ q silr̃ q̃tũ ad effectũ maleficij.
¶ Jtẽ videt q ista maleficia nullis vigoris sunt. q2 qua
rõe hñt effectũ in actũ illũ eadẽ rõne in actũ oĩe. g̃ sic ꝙ
maleficia possent impedire coitũ. ita possent ꝺmestiõz
ꝛ gressũ. et sic ꝑmere totũ mundũ per suũ sortilegiũ. qõ
credere est sacrilegum. ¶ Jtẽ si maleficiũ impedit. aut
debilitando vim generatiuã. aut auferẽdo facultatẽ ex/
eundi in actum. Si ꝑmo mõ. ergo cum illa vis equalit̃
se habeat ad oẽs. si impedit coitum q̃tũ ad vnã. ipedit
q̃tũ ad oẽs. si ergo nõ ipedit q̃tuz ad oẽs. ergo videt q
q̃tum ad nullã. ꝛ ita nihil videt ꝺicere q possit cogno/
scere alias mulieres et non suã. Silr̃ argue de scõo mõ
scz auferẽdo facultatẽ eundi in actũ. ¶ Rº. ꝺõm q alicꝫ
ꝺixerũt q maleficiũ nihil erat in mũdo. nec alicuꝰ vis
nisi in sola extimatione hoĩm q̃ multos naturales defe
ctꝰ attribuũt maleficijs ꝺemonũ. ꝙt̃ ꝺefectũ fidei. Sed
ista positio derogat iuri ꝛ derogat opinioi vulgi. et qõ
maiꝰ ẽ exprimto. ꝛ ío istud hz stabilitatẽ. Fuerũt alij q̃
ꝺixerũt q maleficiũ nõ impedit coitũ nisi ad tps. sed tm̃
nullũ ẽ ꝑpetuũ. quia quodliber dissolui põt vel ꝙ ꝺyabo
lum vel ꝙ maleficium. vel ꝙ diuinũ auxilium. ꝛ ꝺixerũt
illud caplm̃ ꝑmo ꝓpositum abrogatum. Sed certe ad
huc istud est ꝺ exprimentũ. et cõtra ius nouũ. q2 decretal̃
honorij ꝓcipit in talibꝰ fieri diuorciũ. cũ exprimento pro
batũ sit multos babitasse simul ꝙlongũ tẽpus. ꝛ adhi/
buisse opam magnã. et quesisse multa remedia ꝛ nihil
omnino valuisse. ꝛ ideo per experientiam conuicit ec/
clesia tale maleficium aliquando esse ꝑpetuum. Rursꝰ
quia multi sunt qui remediũ inuenerũt. cõuicit non sẽp
ẽ ꝑpetuũ. Et ío hoc maleficiũ aliq̃ impedit. aliq̃ ñ 23
ꝺ ꝑm cõez doctoꝛ opinionẽ ꝺistinguẽdũ ẽ. q ipotẽtia
coeũdi accidentalis q̃ venit ꝙ maleficiuz. aut est ꝛpalis
aut ꝑpetua. Si ꝛpalis. nõ impedit. tũc autẽ ꝓsumit̃ esse
tẽpalis q̃ infra spacium triuz annoꝛ cohabitantes. ꝛ
quã possunt opam dantes. siue ꝙ ecclesiastica sacra. siue
ꝙ alia remedia saluari possunt. Si autez non sananẽ
aliquo remedio. extũc ꝓsumit̃ esse ꝑpetua. Dec autem
impotẽtia ꝑpetua aut ꝓcedit legittimã cõtractionẽ mri
moñ. aut sequit̃. Si ꝓcedit facit personã illegittimam
ita q impedit ꝺbendũ ꝛ dirimit iã ꝺctũ. Si sequit̃ non
impedit. sicut etiã ꝺ sectis ꝺr̃ ca. xxxij. q. vij. vbi tale ca
pitulũ ilerbit̃ ꝛ in lra ponit̃. illi q̃ mrimoniuz sani ꝺre/
rũt. et vni ex duobꝰ aut amẽtia aut furoꝛ aut aliq̃ infir
mitas accidit. ob hãc cãm cõiugia taliũ solui non ꝑñt.
Similiter intelligẽdũ q̃ ab aduersarijs excecanꝫ aut mẽ
bris truncanꝫ. aut a barbaris secti sunt. Et sic ꝓcedẽdũ
q̃ sicut sectio q̃ reddit impotentẽ ad coitũ facit ꝑsonam
illegitimã si ꝓcedat ꝺctionẽ. nõ facit si sequat̃. q2 ma
trimoniũ nõ põt solui. nisi ꝙ mortẽ vel spũalẽ vel carna
lẽ. Unde extra ꝺ ꝓuersiõe ꝺiugatoꝛ ex ꝑte tua. vbi ꝺr̃.
exq̃ mrimoniũ inter legittimas ꝙsonas ꝑ ꝛba ꝺ ꝓsẽti
ꝺbit̃. in nullo põt cãu dissolui. vt viuẽte reliq̃ alter pos
sit ad scõa vota trãsire. si igit̃ sequat̃ ꝺctionẽ nõ ipedit
si vero ꝓcedit ipedit si sit ꝑpetuũ. Duplr̃ sũt fit̃ male/ 24
ficiũ ꝑpetuũ. Aut respectu oĩs mulieris. ꝛ sic reddit in
habilẽ ad oẽm. Aut respectu vroꝛis. sic reddit ihabilez
ad illã. sz nõ ad oẽs. Chryso. tales separi ꝑm iura pos/
sũt alĩs copulari. nõ sic est de frigidis. q2 si copulantur
alĩs. scit ecclia se esse ꝺceptã. ꝛ ío retractat diuorũ sen/
tiã. Cõcedendꝫ sunt igit̃ rões ostẽdẽtes ꝙ maleficiuz
ꝑstat ꝑpedimẽtũ mrimonio. ¶ Ad illud qõ obr̃ q potẽ 25
tius ẽ ꝺi beneficiũ. ꝺõm q verũ est q̃ id ꝺ qs ordinatur
vt matrimoniũ q̃ moꝛbꝰ cõcupiscentie. quia moꝛbꝰ nõ
viciat matrimonium sed matrimonium excusat. Sed
matrimonium non est ordinatum ad restituẽdum ꝓ

tentiam coeundi. z tō maleficiū non vincit nec expellit nec ex hoc sequtur q̄ maleficiū sit potentⁱ. ¶ Ad illud
qō obⁱ q̄ dissolui pt̄ q̄ cām. tē. dōm. q̄ oīe tale maleficiū dissolui pt̄ q̄ dēū. dissolui etiā pt̄ q̄ diabolū. sed non
26 oīe dissolui pōt q̄ maleficū vel humanū cōsiliū. q̄ maleficī sicut q̄ confessionē eoꝝ scit aliq̄ maleficia sciūt facere que ipi ad penitētiā cōuersi non pñt destruere. nec hoīes sciūt ꝯsiliū adhibere. ꝓpter h̄ q̄ industria dyabolica superexcellit humanā. qm̄ humanū consiliū ꝛficit. z ꝛeus ꝓpter meritū peccati ꝓteriti freq̄nter nō exaudit. z dyabolus ad hoc nō debet inuocari. nec eius patrocinū implorari. hinc ē q̄ tale maleficiū dicit eē ꝑpetuum
¶ Ad illud ḡ qō obⁱ de culpa. dōm q̄ non sp̄ remotio
pēne sequit remotionē culpe. Et similiter ex pte facien
27 tis multa possūt destrui q̄ nō pñt cōstrui. Et similit ex pte exorcismi. nō eni sp̄ habet efficaciā in expulsionē diaboli. ꝑmittēte iusto iudicio dei. ¶ Ad illud qō obīcitur q̄ nullū maleficiū aufert potētiā cōmedēdi. Dōm.
28 q̄ sicut diabolo ꝑmissa ē a ꝛeo ptās sup̄ ser pētes magis q̄ sup̄ alia aīalia in ꝑnis facti memoriā. vñ plus ꝑ incātationes ser pētes q̄ aues capiūtur. sic q̄ act⁹ ille vitiosus ē. z quodāmō ferēs ꝛvt plurimū ꝯiungūt homines ad illā actū libidinose. ideo dyabolus plus h̄z ibi posse z plus ei ꝑmittit. z hoc ꝓbatur exēplo sēpture ex aucte. qm̄ ōr in Thob. q̄ ꝛemoniū nomie asmodeⁱ virū in lecto interfecit nō in ꝯiuio. ¶ Ad illō qō vltimo ob
29 īcit q̄ equaliter se h̄z vis illa ad ōes. dōm breuiter q̄ verum ē. z si impediretur naturali impedimēto. equalit impediret q̄tū ad oīes. sed q̄ a demoniaco impeditur qui assistit et se obīcit ēm petitionē sortilege mulieris ī petrāte hoc merito infidelitatis. sicut fiōs impetrat vt ꝛeus assistat ad faciēda miracula. sic sortiaria respectu q̄sione ꝛterminate facit sortilegiū. q̄ dyabolus ī actu illo pīto est z nō in alīs. z tunc vel ꝓpa virtute vel q̄ herbam vel lapidē vel naturā occultā vim impedit ne ī actum exeat. nō respectu alteriⁱ mⁱeris. q̄ ad hoc inuitatus fuit. aut q̄ dñs nō ꝑmittit. occultū em̄ ꝛei iudiciuz hic latet. sicut patet in ꝛore thobie.

QOnsequēter q̄tū ad tertiū articulū querit de ꝛe fectu siue impedimēto q̄ venit ex pte liberi arbitrij. z circa hoc duo q̄runt. Primo q̄ de ꝛuersitate rationis que est in furiosis. Secundo de ꝛubuersione voluntatis in incestuosis.

¶ Questio. j. c.

Utrum furia impediat mⁱmonium. Et videt q̄ sic. q̄ mⁱmoniū ē tm̄ ꝯsentientiū. z consensus ē rōne vrentiū. sz furiosi nō vrūtur rōe. ergo. tē. ¶ Itē plus tollit consē sum stultricia q̄ error. Sed error impedit mⁱmonium ḡ multo magis furia. ¶ Itē furiosus non pōt stare in iudicio nec testificari. ḡ nec ꝯtractū facere. Sed plus ē ꝯtractum facere rōne sui corꝑis q̄ rei. ergo si mⁱmoniū est ꝯtractus respectu ꝓpⁱj corꝑis. patet. tē. Item furiosus nō mereⁱ nec demereⁱ. sz omīs q̄ suscipit sacramētū suscipit ad meritū vel demeritū. vel digne vel indigne. ergo furiosus nō pōt suscipe sacm̄. z sic nec matrimoniū. Cōtra mⁱmoniū ē ad ꝑeandū ꝓlez ad cultū ꝛei. ḡ q̄ pt̄ h̄ facere pt̄ matrimoniū ꝯtrahere. sz furiosus pt̄ generare. ḡ tē. ¶ Itē furia ꝓuenit accidētaliter sed matrimoniū est vinculū insolubile. ḡ furia nō impedit matrimoniū. ¶ Itē si furia pōt quis liberari z nemo pōt scire vtr sit ꝑpetua. sed impotentia coeundi ñ impedit nisi sit ꝑpetua ēm ȳitatē vⁱ. ꝓbabilit ꝯiciat. ḡ tē. Itē furiosⁱ pt̄ baptizari z recipit sacm̄ baptismi. ḡ
30 ꝯsili rōe pt̄ mⁱmoniū ꝯtrahere. sz. dō. q̄ circa h̄ distingue dū ē. q̄ furia aut ꝯcomitat. aut ꝓcedit. aut sequtur. Si ꝯcomitat. tūc q̄ furiosⁱ ñ h̄z ptātē ꝯsentiendi. ipedit mⁱmoniū z nullū ē. Si āt ꝓcedit. z ille h̄z lucida int̄ualla. vel sequt. mⁱmoniū ñ ipedit. Rōes ḡ ꝓbātes q̄ ipedit ꝓcedāt ea via q̄ furia ē ꝛpe ꝯsentⁱ z ēm actū. Si ꝛo nō esset actu furiosⁱ sz habitu. etiā si haberet lucidū int̄uallū nō deberet ꝯtrahere. ꝑ q̄ pīcim. q̄ talⁱ ꝑfectē nescit educare nec cū vxore debite cohabitare. tm̄ si ꝯtraheret ꝯtū eēt. ¶ Ad illō ꝛo qō obⁱ ī ꝯtū q̄ pt̄ ꝓcreare ꝑfectē. dō. q̄ ēm statuz nō pt̄. q̄ nescit etiā filios educare. ꝓterea si hoc posset. n
32 sequeret. q̄ h̄ ñ ōr totū eē mⁱmoniū. ¶ Ad illō qō obⁱ q̄ accidētaliter venit z recedit. dō. q̄ et si mⁱmoniū sit ꝯtū q̄ furiā. nō tm̄ solui. sz ipediri pt̄ vt ñ ꝯhat. z si etiā ꝯhat nihil fiat nisi postmodū ꝯsentiat cū habuit int̄ualla lucida. ¶ Ad illō qō obⁱ q̄ pt̄ liberari a furia. dō. q̄ ñ ē silē
33 ꝛe furia. z ꝛe ipotētia cocūdi. q̄ furia ipedit rōe ꝯsensⁱ. z ꝯsensⁱ ē in vno actu z ī modico tpe. z tō si tūc sit furia cū tollat ꝯsensū ipedit mⁱmoniū. Sz ipotētia coeūdi est ꝯ mⁱmoniū vsū nō ꝯ cōsensū. z q̄ vⁱ totū tps vite cōcernit. tō nō ē ipedimētū nisi ꝑdat q̄ totā vitā. z sic ꝑz illō. ¶ Ad illō qō obⁱ ꝛe baptismo. dō. q̄ nō ē silē. q̄ ba-
34 ptismⁱ ē sacm̄ ꝯ origiale. qō q̄ q̄ aliū ꝯtū ē. sufficit alien⁹ ꝯsensⁱ. nec oꝑtet int̄uenire ꝓpⁱz. nō sic in ꝓposito. imo oꝑtet q̄ contrahens consentiat.

¶ Questio. ij f

De quersione volūtatis z incestuosis. vtputa cum q̄s iacet cū vxoris sorore. q̄r ergo. vtr tale crimē impediat mⁱmoniū z faciat ꝑsonā illegittimaz. Et q̄ sic videt ꝑ auctes q̄s adducit mḡr ī lra. ¶ Itē ꝑpm ꝓbat rōe. q̄ in q̄ q̄s peccat ī h̄ torq̄ndⁱ ē. sz incestⁱ iste fuit ꝯ bonū mⁱmoniū. ergo ī eo dz puniri. Itē affinitas ꝯhīt ī copula carnali. sz affinitas ipedit mⁱmoniū ꝯhēdū z dirimit tā ꝯctū sic z ꝯsāguitas vel ꝯgnatio. ḡ si factⁱ est affinis vxoꝛi ñ tā māet mⁱmoniū. Itē q̄ saltē ñ dēat reddere debitū vⁱ. q̄ q̄cūq̄ coit cū ꝯsāguinea vel affine peccat mortalit. sz nullⁱ tenet peccare mortalit. ḡ ñ tenet reddere debitū. Cōtra. vxoꝛ ñ dz puniri ī pctō viri. ḡ ñ ꝑuat viro z si h̄. ḡ iste ē vir z ꝑt ab eo petere debitū. gⁿ si māet vicul relatōis ī vtroq̄ extremo. gⁿ z ista ē vxoꝛ z ille vir. Itē q̄ mortua vxore possit ꝯhere cū alia vⁱ. q̄ oē crimē ꝑt deleri q̄ pniam. gⁿ si oīno ꝛeleto crimīe ñ dz durare pena. vⁱ q̄ talis possit ꝯhere. Itē esto q̄ ꝯhat nūquid ecclia separabit. ꝯstat q̄ ñ. gⁿ inceⁱt ñ ipedit mⁱmoniuz
35 ꝛ. dō. q̄ aliq̄s ꝑt ꝯmittere incestū ꝯgnoscēdo sororē vxoꝛis sue duplicit. Aut aliq̄s ꝯhabat mⁱmoniū cū sorore aut pⁿ ꝯctionē Si pⁿ ꝯctionē mⁱmoniū. mⁱmoniū illō ñ solui. amittit tm̄ ius petēdi debitū. nō tm̄ reddēdi q̄ ñ potuit pcm̄ eiⁿ ꝑiudicare vxoꝛi nisi fuerit ꝯscia sceleris. Inf dicit etiā tali ab ecclesia vt ñ ꝯhat cū alia. etiam ꝑ mortua. diſpēsat tm̄ cū eo maxime si timeⁱ ō fornicatōe q̄ ē iuuenis. Si ꝛo ꝯhat. nō debz separari oīno. sz ad tps ad pniaz faciēdā. peccat tm̄ ꝯhēdo sine ecclie licētia. Si āt ꝯgnouit sororē aliq̄s mⁱmoniū ꝯctionē. etiā pⁿ sponsalia ꝛe fuko. nullū ē mⁱmoniū ꝯctū rōe affinitatis vñ sepandi sūt iudicio ecclesie. z mulier ꝑt nubere. vir āt q̄tū ē ꝛe rigoꝛe iurⁱ nubere ñ ꝑt. z h̄ casu intelligunt
36 auctes a mḡro iducte. ¶ Ad illō qō obⁱ ꝛe crimīe. dō. q̄ q̄uis sit hō punīēdus ꝑ crimīe q̄tū ē ꝛe rigoꝛe. dispēsatur tm̄ vbi timeⁱ ꝓculū z ꝛetrahit seueritatⁱ. ¶ Ad illō
37 qō obⁱ ꝛe affinitate. dō. q̄ affinitas supuenīēs ñ dissoluit mⁱmoniū tā ꝯctū. q̄ qō firmū ē ñ ꝑt infirmari aliq̄ casuali vel accītali supueniēte. Ad illud qō obⁱ ꝛe ꝛebito. dō. q̄ ipe ī petēdo ꝯgnoscit affinē. sz ī reddēdo cognoscit vxoꝛē. q̄ illa petit affectu vxoꝛio. z petit ius qō
38 hz in eo. z ideo tenet ille reddere.

Liber Quartus

Distin. xxxv. de diuortio qō fit ppt adulteria.

Hoc etiā notādū ē q cū dns p̄cedat ꝛc. Sup̄ egit magr̄ de triplici impedimēto mr̄imōij. h agit de diuortio qō ortū hz ex culpa ꝛ pctō. Et qm̄ adulterij pt p̄cedere mr̄imōiuz vel seq. ꝛ p̄m qō p̄cedit causat diuortiū. ꝛ p̄m qō seq̄t silr. Jō hec ps hz duas. In p̄ma agit de diuortio qō fit ppt adulteriū qō seq̄t mr̄imōiū. In secūda agit de adulterio quod antecedit mr̄imoniuz. ibi Solet etiā q̄ri an valeat duci ꝛc. Prima ps hz q̄ttuor pticulas. In p̄ma oñdit mgr̄ q vir innocēs pt fornicari am dimittere ꝛ econuerso. In scda oñdit q si ambo fornicantur. vnus nō potest alterū inuitū dimittere. ibi. Si vero q̄ritur an adulter adulteram ꝛc. In tertia ostēdit q post diuortium coniuge viuente neuter pt nubere. ibi Si q̄s aūt fornicatōis exps ꝛc. In quarta q possunt in uicem recōciliari. ibi. Possunt aūt recōciliari ꝛc. In secūda vero parte p̄ncipali p̄mo opponit ꝛide soluit.

Di. xxxv. Mat. v. Hiero. de morte fabiole.

1 a Neq̄t adultera vxor dimitti a viro. q̄r vtq̄ vir qui fornicat̄ i occulto possit dimittere vxorē q̄ fornicat̄ i agro ꝛ q sic vr̄. q̄m vir pt agere ꝯ vxorē ꝛ illa ñ pt excipe ꝯ viruz. ꝛ si exciperit nihil valz. cū ñ possit ꝓbare. Juxta h q̄r in q̄bus casibꝫ cōpetat vxori excipe ꝯ virū petētē diuortiū. ℟. dōz. q tal̄ fornicās ñ dz eā dimittere nec pt sine pctō i ꝛspectu dei. hz possit i ꝛspectu eccie. p eo q vxori ñ defuit ius excipiēdi q̄uis ꝛ sit ꝓbatō. Arg. xxxij. q. vj. g totū. Si tñ vir egisz pniaz. ꝛ illa accusata nolleragere pniam si pleueraret in adulterio. creditur tūc q vir posit eā accusare ꝛ dimittē p sniam si ꝙo vir eēt i crimie notorio sic vxorē posz. vñ septē sūt casus i q̄bꝫ p̄m iura adultera pt excipe ꝯ viz. Prim⁹ ē si fornicaria ꝙuincitur. xxxij. q. vj. g totū. ꝛ ex ꝛ di uor. Scōs si q̄s pstituit eā extra ꝺ eo q̄ cognoscōs sanguinā vxoris sue. discretiōi ꝛc

Inno. pā

Augusti.

Roñ. ij.

2 Tert⁹ cū crederet maritū i bello defūctū ꝛ nupsit alij. xxxiij. q. j. cū q bellicas. Quarto si cognita fuit latenter ab alio q̄ credebat eē viz suus. Arg. xxxiij. q. j. Quint⁹ si fuerit vi oppressa. xxxij. q. v. p posito ꝛc. ℔ aūt itelligēdū ē ꝛ vi absoluta ñ ꝛ metu. Sext⁹ q̄n recōciliauit eā sibi p⁹ adulteriū. ꝛ petijt debitum xxxij. q. j. Septim⁹ ē rar⁹. si ifideli repudiat vxorē ꝛ illa

Oñdit q vir innocens pōt fornicariā dimittē ꝛ econtra.

Hoc etiā

notādū ē q cū dns concedat vxorē dimitti causa fornicatōis viro. ea dē licētia ñ tollit femis. vñ Hieroni. Precepit dns vxorē nō dimitti excepta cā fornicatōis. ꝛ si dimissa fuerit manere innupta. Quicqd viris p̄cipit. hoc cōsequenter redūdat ad feminas. Nō em̄ adulteri vxor dimittenda ē. ꝛ vir mech⁹ tenend⁹. Jtē apō nos qō nō licet femis. eq nō licz viris. ꝛ eas seruit⁹ pari cōditiōe censet. Ex hijs oñdit q mulier pt sup fornicatiōe virū cōuenire vt vir mulierē. vñ Jnno. pp. Xp̄iana religio aduleriū in vtroq sexu pari rōe cōdēnat. sed viros suos mulieres nō facile de adulterio accusāt. viri autem liberi⁹ vxores suas adulteras apud sacerdotes deferre cōsueuerūt. ꝛ iō mulieribus p̄dito eaz crimine negatur cōmunio. viroz aūt late cōmisso ñ facile q̄sq̄z ex suspitōnibus arcet. q tñ sb̄mouebit si ei⁹ flagitiū detegat.

Oñdit q si ambo fornicātur vn⁹ ñ pt alterū inuitū dimittē. b Si vero querit an adulter adulterā possit dimittere cā fornicationis. Dicimus q[a] neq̄t adultera vxor dimitti a viro nisi ꝛ ipe exps fornicatōis existat ꝛ econuerso. Vñ. Aug. Nihil iniq⁹ ē q̄z cā fornicatōis dimittere vxorē. si et ipe cōuincit fornicari. Occurrit em̄ illud in q̄ alterū iudicas teipm cōdēnas. Quapropter q̄sq̄s fornicationis cā vult abijcere vxorē. prior dz eē a fornicatione purgatus. q̄ simili ꝛ de femia dixerim. Jdē Jndignantur mariti si audiāt adulteros viros pendere similes ad adulteris femis penas[b] cū tāto gui⁹ eos puniri optuerit q̄nto magis ad eos ptiet ꝛ vtute vincē ꝛ exēplo regē femias. Ex his apparet q adulter adulterā dimittē nō valet ꝛ econuerso.

a

b Cū tāto gui⁹ eos pūiri oportuerit ꝛc. q̄r q̄s gui⁹ peccat. vtrū mulier que adulterat̄ q̄z vir vel ecōuerso. Et q magis vir vr̄a dicere. Jtē sexus muliebris ē ifirmior ꝛ ad lapsū prior q natura. gmagis excusat̄ i culpa. sz ꝯ h ē q ser⁹ muliebris naturaliter ē verecūdior ꝛ viro dz eē subiectior. q vr̄ q g uis peccat si adulteret. ℟. dōz q ista duo crimina se bñt sic excedētia ꝛ excessa. In h ei q ser⁹ virilis ē stabilior q natura ꝛ dz regere feminam gui⁹ peccat adulterando. sz q vir maior hz impulsiōez ad luxuriā ppt fortitudinē calor. ꝛ q maiorem hz copiā. nec ē ita sexus verecund⁹ q natura. hinc ē q mulier guius peccat iō maior. ex pctō mulieris oñt infamia tsz viro q̄z mlieri. Vñ aliq̄ mō verū ē qō dicit gregō. de carnalib⁹ vitijs. q sint minoris culpe sz maioris infamie. fere enī i oīb⁹ istō reperit q ad inuicē cōpata se bñt vt excedētia ꝛ excessa. verumtamē q maius excedat fornicatio mulieris. videl. q magis ledit virū. ꝛ min⁹ habet impulsiuū. licet sit minus fortis ad resistendum. illud enī recompensatur q humanā verecundiam que debet eam retrahere multū

Lor. vij

Aug⁹. sup epistō. ad Lor.

Mat. v.

ducit vir alterā si veniat ad fidē dz eā recipe. nō obstāte q fuerit fornicata. extra de diuor. gaudemus.

4 e ¶Patronus eñ ē turpitudis q̄ celat crimen vxoris. Uidet male dicere Criso. qz puerb. xvij. dr. Fidelis ē q̄ celat crimē amici. g̃ bonū ē crimē celare. Jtē q̄ scienť infamat alterz auferet ei maximuz bonū. g̃ grauiter peccat. ℟. dom q̄ celare est dupliciter Aut cū scit. sz tñ est occultū alijs z non detegit. Aut cū scit aptu et notū et dissimulādo coogit Primū ē fidelitatis. Scōm vero ē prebere patrocinū sceleri. Uel aliť celare ē est duplicit. aut in iudicio correptonis. aut in supportatoz peccatoris z infirmi. z primū ē maiꝰ. scōm vero ē bonū Uel aliter celare crimē ℔ ē duplr. aut psōe q̄ pt pdesse. aut psone q̄ pt obeē. Primu ē maluz scōm est licitū. z sic pz illud.

Oponit

Hieroni.

pū. xviij.

duk. xxiij

5 d ¶Quid tibi durū vr. vt post adulteriū tibi recōciliet uxor. q̄ritur si sñia diuortij lata ē per errorē. z post vir pmoꝰ ē ad sacerdotiū. si error ecclesie z acceptio pateat vtrū reddendus sit vxori si ipa nō vult ptinere. Et q̄ sic vr. q. mulier habebat ius suum. et saluo iure mulieris ñ poterat cōtinētiā vouere ℑ volūtarē vxoris. ℟o. dōz q̄ inducēda ē ad cōtinētiā. q̄ si manifesta acceptio in latōe ponis sē tētie appet. z ip sa nō vult cōtinere dz vir suus ei reddi. Uerūtñ ille nō poterit petere debitū. qm̄ dz̄ ī se fuit ptinētiā vouit. z ℔ dico nisi mulier fuerit fornicata.

Augu. ad polentum

Hermes li. de adulterijs cō.

d ¶Dñdit q̄ pñt iudicē recōciliari.

¶Pñt ātē recōciliari z cohītare sic pus. si dimissū alť reuocare voluerit. Dicit tñ Johs criso. Sic crudelis z iniquus est q̄ castam dimittit. sic fatuꝰ ē z iniquꝰ q̄ retinet meretricē. ¶Pronus ei turpitudinis ē q̄ celat crimē vxoris Jtem Hieronimus. Cum mulier vnam, carnem ī aliam diuiserit. z se fornicatōe a marito separauerit ñ dz teneri. ne viruz q̄z sub maledicto faciat. dicēte scriptura. Qui tenet adulterā stultꝰ est z insipiēs. Jdē ad amāduz pbrū scribēs de q̄daz q̄ viro suo viuēte alij nupserat. sic ait. Rē nouā loq̄r. imo nō nouam sz veterē q̄ veteris testamti autozitate pfirmaī. Si reliq̄rit scōm vir mulier z recōciliari voluerit pori. nō pōt. Sed hec oīa itelligēda sūt ō illa q̄ ab adulterio recedere noluit. nec p pniaz pctm̄ delere. Qō si vir sciēť patiť. psentire vr. Si ei ī adulterio pseuerare eligit. pꝰ turpitudis z lenocinij reꝰ maritꝰ habebiť. nisi eā adulteriū reā facere voluerit si aūt a pctō recesserit. z p pniaz illud purgauerit. poterit viro reconciliari. vñ augꝰ. Quid tibi durū videť vt pꝰ adulteriū tibi recōciliet cōiūx. si fides assit ñ erit durū. Cur eñ adhuc deputamꝰ adulteros q̄s credimꝰ pnia eē sanatos. Jdē. Nō erit turpis nec difficilis ētꝰ patrata z purgata adulteria recōciliatio p iugij vbi p claues regni celoz ñ dubitať fieri remissio pctoz. nō vt pꝰ viri diuortiū adultera reuocet. sz vt post xpi consortiū adultera non vocetur. Jtē Gregori. Debet recipere peccatricē q̄ pniaz egit. ꝑ nō sepe Jtē Hermes. Si vir scierit vxorē suam deliq̄sse. z nō egerit pniam mulier sed permanet in fornicatōe sua. z vir viuit cum illa. vir reus erit z particeps peccati eius. Qz si mulier dimissa egerit penitētiā. z voluerit ad virum reuerti. debet recipere peccatricez que pniaz egit. sed non sepe.

¶Agit de adulterio quod antecedit matrimonium e

¶Solet etiam queri an valeat duci in cōiugium q̄ prꝰ ē polluta p adulterium. De hoc leo papa ait. Nullus ducat in matrimonium quam prius polluit adulterio. Jtem relatum est auribus sctōrum sacerdotum quēdam alterius vxorez stupro violasse et insup meche iuramētuz dedisse. q̄ post legitimi mariti mortem si superuiueret ducerz eam in vxorem. quod factum ē. Tale ergo connubiuz prohibemus et anathematizamus. his alijsq̄ autozitatibus vetanť in coniugium copulari qui se pus adulterio maculauerunt. Sed contra Augu. ostendit dicens. Deniq̄ mortuo eo cum quo fuit verum coniugiuz. fieri potest coniugium cū qua precessit adulterium. Jdem. Posse fieri sine licitas nuptias ex personis illicite coniunctis honesto placito sub sequente manifestum ē Sed hec vltima auctozitas de concubinis loquitur. prohibēs cōcubinas posse transire ad honestum placitum nuptiarum. si castitatem z fidem seruare velint. ¶Prima auctozitas augustini de illis ait. Qui de peccato penituerunt. z nihil in mortem viri machinati sunt. nec viuente viro fidem adultere dedit mechus. q̄ eam in cōiugium duceret si superuiueret. Quiveró ℔ faciunt alijs premissis auctozitatibus prohibentur copulari.

6 e ¶Et insup meche turamētuz. Sz vr q̄ nō. q̄ licitū ē hāc ducere vxorē pꝰ mortē viri. ergo licitū est pmittere. ergo propter illaz promissionē nō debet impediri sequens matrimonium sed cōfirmari. ergo si simpler adulterium non impedit. videtur q̄ nec impediat cū fidei datione. ℟o. dom q̄ talis fides nō est fidēs sed potius infidelitas p eo q̄ ē ℑ bonum fidei quo vxor tenet alligata viro. z ideo cuz in fidei datione matrimonia inchoentur. z talis fidēs matrimonio repugnet nō inicit. imo simpli ter ihabiles reddit. q̄ nec inicia ri amplius ītertales psonas pt nec consumma ri similiter. Si autem alter in mortem viri machietur propter cōtrahendū matrimonium. potius se facit ihabilē ℑ se reddat habilem. q̄ ergo obijcitur q̄ est licitum. Dicēduz q̄ non est. tum quia fit ex mala causa. tum quia est occasio multorum malorum z ideo si iurat ñ obligatur ad iuramentuz seruādum. sed potius ad pniam factēdam pro iuramēto male z inordinate emisso. et sic patet illud.

Oponit

Er cōci. ty burī est.

Augusti.

Soluit.

Liber Quartus

AD intelligentiã pñtis distinctõnis qr̃ de diuor/tio. Et circa h̃ ser querũr. Primo qr̃ vtrũ liceat vxorẽ dimittere ex cã fornicatõis. Scõo vtruz dimittere vxorẽ fornicariã sit in ꝓcepto. Tertio vtrum possit qs fornicãtẽ dimittere ꝓpa auctẽ. Quarto vtrũ diuortio celebrato possit aliã vxorẽ ducere. Quinto vtr̃ post diuortiũ possint iuicẽ reconciliari. Sexto vtruz diuortiũ nullo pacto ꝓcedente possit sine culpa fieri.

¶ Questio. j. a

¶ Qr̃ possit fieri diuortiũ ex cã fornicatõis. oñdit̃ habet. v. Si qs vxorẽ dimiserit excepta cã fornicatõis. g̃ si hãc cãm excipit. z vera est exceptio dñi. vr̃ q̃ ex h̃ lz dimittere. ¶ Itẽ rõe vr̃. qr alter cõiugũ nõ hz ptãtẽ in corpore alteri⁹. nisi qr dat ei sui corpis ptãtẽ. sed q̃ dat alteri q̃ coniugi ptãtẽ sui corpis amittit ptãtẽ in corpe coniugis. sed hoc facit ꝓ fornicatõez. g̃ ꝛc. Itẽ vir nõ tenet̃ cũ vxore nec reddere ei debitũ nisi rõne bone fidei nec ecõuerso. ergo si fornicãs frãgit bonũ fidei. nõ tenet̃ debitũ reddere nec cohabitare. g̃ põt eam dimittere. ¶ Itẽ alter cõiugũ fornicãdo scãdalizat alterz. qr est factũ minus rectũ ꝑbens occasionẽ ruine. g̃ si oĩe qõd scãdalizat põt hõ a se sequestrare vtz marci. ix. Si oculus tuꝰ scandalizat. g̃ ꝛc. ¶ Cõtra. mat. xix. Quos deꝰ cõiunxit hõ nõ seget. sed cõiuges sũt diuinitꝰ cõiuncti. g̃ nõ dñt hũano iudicio separi. g̃ nec diuortiũ fieri ex aliq̃ cã. ¶ Itẽ non est reddendum malum ꝓ malo. ergo q̃uis vxor fornicando iniuriet̃ viro. vir non debet ei reddere malum ergo non debet eam abiicere. ¶ Item sicut dicunt canones vtroq; fornicante non potest alter ab altero separi sed maior culpa est cum vteraq; fornicatur q̃ alter. ergo si non potest fieri diuortium ex maiori culpa. nec ex minori. ¶ Item ꝓpter defectum boni ꝓlis. vꝓuta si alter sit sterilis. non potest contingere dimitti. ergo si hoc non minus sit bonum ꝓlis q̃ bonuz fidei. videtur q ꝓpter defectum fidei matrimoniuz non soluatur.

¶ Item quero qua de causa possit diuortium fieri magis ex fornicatione q̃ ex alio pcõ. Si quia peccat in cõiugẽ. sic̃ peccare põt detrahẽdo. odiendo ꝛc. Si vero quia diuidit carnẽ. ergo cum in pcõ sodomitico nõ diuidit̃ caro. vr̃ q ex illo nõ possit dimitti vxor. quod neꝑtũ videt̃. cũ illud sit magis ꝺtra matrimoniũ. Itẽ quero cũ in repudio vir z vxor nõ iudicent̃ ad paria. qr vxor nõ repudiabat virum. vnde est hoc q in diuortio ad paria iudicantur ꝑm iura. Preterea. q est differẽtia inter diuortium et repudium. Rõ. dõm q ꝓpter fornicatiõez licitũ est fieri diuortium inter cõiuges altero postulante Et ratio huius ẽ. qr dñs cõcessit. Ratio ãt quare concessit hec ẽ. quia nõ seruanti fidem imo frãgenti. non tenet̃ vir fidẽ seruare. z qr directe peccauit ꝺ actum mr̃imonialẽ in eodẽ puniri debet. Concessit igitur dñs diuortiũ fieri h̃ exigente equitate iuris mr̃imonial̃ que surgit ex hoc q alter iniuriat̃ alteri culpabiliter subtrahendo ius quod habebat in corpore sine iniuria alterius. Unde non ex quacunq; fornicatione fit diuortiuz sed ex ea que est culpabilis et singularis in altera personarum. Si ergo fornicetur sine culpa. vꝓuta ꝑ violẽtiã vel per ignorantiaz cum credit aliũ cum q̃ coit eẽ virũ suũ. aut credit virũ mortuũ z ꝺhit cũ alio. ex tali non fit diuortiũ. Si ꝛo fornicatio nõ est singularis. vel qr alẽ simil fornicat. z nõ põt de hoc alterz increpare. vel etiam qr alter fornicat̃ altero ꝺsentiẽte z pstituẽte. z tũc ẽ ꝓceps crimis. vel etiã altero occasionẽ ꝑbẽte. vꝓuta cũ repudiauit eã z illa cõtraxit cũ alio. si ambo veniant ad fidẽ. tenet̃ ipam recipe. vel etiã altero tolerãte z dissimulãte. vꝓuta cũ cognoscit eã volũtarie postq̃ scit cõiugem fornicari. Oñibꝰ his mõis fit q̃si crimis ꝓceps. z iõ nõ fit ei iniuria. z ideo ex tali cã nõ dz fieri diuortiũ. q si fiat ex tali cã ꝓpter defectũ ꝑbatõis. peccat ille q̃ procurat diuortiũ. qr iniuste subtrahit ius coniugi

¶ Ad illud g̃ qõ obr̃ q fit ab homĩe diuortiũ. dõ. q falsũ ẽ. imo a deo fit ex cã iusta. Nõ enĩ hõ separ̃ sed ds. qs pena dãnat. qs reatus accusat. qs maleficiũ coartat.

¶ Ad illud qõ obr̃ q nõ ẽ reddẽdũ malũ ꝑ malo. dõm q si qs vxorẽ dimittat in vltionẽ iniurie vtiq; peccat. sed dimitti dz ꝓpt̃ scandalũ. ꝑuz euitãdũ. z ꝓpt̃ vroris vitiũ corrigendũ. ¶ Ad illud qõ obr̃ q nõ dz ꝓpter pcm̃ vtriusq; dõ. q diuortiũ nõ fit nisi altero petente z altero ꝺiugũ alterũ repellẽte. qr qñ vteraq; reꝰ est ñ hz actõz in alteꝝ. qr in q̃ iudicat alteꝝ seipm ꝺdẽnat. Roma. ij. cũ aũt alter ẽ innocẽs. ꝑt agere. iõ ñ ẽ simile. Ad illõ qõd obr̃ q nõ fit ꝓpt̃ defectũ plis. dõ. q ñ ẽ simile. qr fornicator peccat in corꝰ cõparꝺ. lz si defectꝰ ẽ plis. põt esse sine pcõ. vel saltẽ sine pcõ in corꝰ viri. ¶ Ad illud qõd obr̃ qre fornicatio sepet. dõm qr ẽ culpa nõ tm ꝺ deuz z corꝰ suũ. lz ꝺ mr̃imonij bonũ. z ꝺ ꝺiugij actũ. z cõtra corꝰ cõiugi. Est enĩ ꝺ fidẽ z ꝺ actũ mr̃imonialem. Abutit̃ etiã corpe qõd nõ ẽ suũ lz alteriꝰ. z iõ talis amittit ius petẽdi debitũ. z qr hoc totũ ẽ in pcõ ꝺ naturam iõ sub fornicatõe cõphendit̃. ¶ Ad illud qõd qr̃ de repudio. dõ. q differt repudiũ z diuortiũ. qr repudiũ fiebat ex indebita causa. lz diuortiũ ex debita. z illõ ẽ pmissum h̃ ꝓcessũ. Differt etiã. qr pꝰ repudiũ non ꝑhibebant nubere. pꝰ diuortiũ aũt ꝑhibẽtur. Differũt etiã. qr vir repudiabat vxorẽ. nõ ecõuerso. vñ nõ iudicabãtur ad paria. in diuortio iudicãtur ad paria. z hui⁹ rõ est. qr mulier merito ꝑmi pcti ẽ subiecta viro. lz pꝰ reconciliationẽ xpi in q̃ nõ ẽ seruꝰ z liber. masculus z fẽa. oĩno q̃tuz ad legẽ thori ad paria iudicantur.

¶ Questio. ij. b.

Utr̃ dimittere vxorẽ fornicariã sit in ꝓcepto. Et q ñ vr̃ ꝑmo Lori. vij. ot glo. Dñs pmisit cã fornicatõis dimittere vxorẽ. lz pmissio nõ ẽ ꝓceptũ. g̃ ꝛc. ¶ Itẽ esto q vir nõ peccauit. tũc g̃ ius hz z actõz in petẽdo debitũ ab vxore q̃ntũcũq; vxor peccet. g̃ qualitercunq; peccat nõ tenet̃ eã dimittere. ¶ Itẽ ipe vir nõ tenet̃ ꝺtinere nisi velit g̃ cũ dimissa vxore teneat̃ ꝺtinere. nõ tenet̃ vxorẽ dimittere. ¶ Itẽ vnusq̃sq; pt̃ iniuriã sibi illatã dimittere z peccãti pcere. nec tenet̃ a peccãte penã exigere. g̃ quotiens/cũq; mulier peccauerit in virũ adulterãdo. vir pt̃ remittere. g̃ nõ tenet̃ eã dimittere. Cõtra. Crisos. sicut crudelis z iniquꝰ ẽ q̃ castã dimittit. sic stultus z iniustus est qui retinet meretricẽ. ergo ꝛc. Item. Piero. Cũ mulier se fornicatõne a viro separauerit. non debet teneri ne virũ quoq; sub maledicto faciat. dicente scriptura. q̃ tenet adulterã stultus z impius est. Prouerb. xviij.

¶ Itẽ viri ẽ cohibere z corrigere vxorẽ. ergo si cohabitat cũ muliere adultera affectu maritali ꝺsentit scelerig̃ si tenet̃ nõ ꝺsentire. ꝑz. ꝛc. ¶ Itẽ mulier fornicãs meretricat. lz q adheret meretrici vnũ corꝰ efficitur. g̃ cũ membra xpi nõ debeãt fieri membra meretricis. tenetur ab ea separi. ¶ Rõ. dicendũ q fornicãs coniunx aut fornicatur in occulto. aut in mãifesto. Si in occulto. sic̃ potest dimittere eam. quia nõ potest ꝑbare. z non ẽ nostrum de occultis iudicare. Si in manifesto. aut perseuerat in malicia. aut conuertitur ad penitentiã. Si ꝑseuerer in malicia. sic quia scadalizat. z quia vir tenetur vxorem corrigere. iuxta mandatum euangelicum tenetur eam dimittere. Si autem penitet z se corrigit

nō tenet. ⁊ in ꝑmo cāu loquuntur auctes sctōꝝ ⁊ canonū. Un hiero. Si vir scit vxorē deliq̄sse. ⁊ mulier pmanserit ī fornicatōe ⁊ viuit cū ea. vir ꝓceps ē ꝑcti ei⁹. tenet ḡ vir vxorē corrigere. tō ⁊ fornicantē dimittere. ⁊ rōe huius ad tps ꝓtinere. nec amittit ius ī vxorē vt patebit. ⁊ q̄uis debeat dimittere iniuriā. dz tn corrigere culpā. ⁊ sic ꝺcedēde sūt rōes q⁹ nō tenet simplr dimittere sz ī cāu nec tūc ad oīme tps sz ad aliqđ. ꝑ eo q⁹ nō tenet ꝓpetualiter cōtinere. sz q̄eadmodū vxor infirmāte corpalit tenet ꝓtinere ad tps. ita vxor infirmāte spūalit. ad eius correptiōz tenet ad tps eā repellere. qm̄ q̄uis possit culpam indulgere. dz tn corrigere. Hec ei sūt a dño ꝓcepta sūt cuilibet. s. vt ꝓximo suo vnusq̄sq⁹ parcat. itez. q⁹ parcendo corripiat. ⁊ hec duo simul tāgūt Matth. xviij. Sūt rōes ad oppositū cōcedēde sūt in co cāu in q̄ mulier indiget aliq̄ manifesta correptōe ꝓpt crimins infamiaz
15 ⁊ euidētiā. Tn qđ obicit q⁹ ē meretrix. dōm q⁹ meretrix dupli ꝑt cognosci. aut ꝑm q⁹ meretrix. ⁊ sic cognoscit a nō suo. ⁊ hō apls istud vituperat. q⁹ ē in cōtūcliā xpi. Pōt itez cognosci vt vxor. ⁊ sic in nulli⁹ ē ꝓtumelitā. imo cognoscit ordinate. Itē cū dz q⁹ cognoscere meretricē ē malū. itelligēda ē ꝓpositio cū reduplicatōe inq̄tū ē meretrix. siue affectu meretricio. ⁊ sic pz totū. ¶ Nō. iij. c

¶ Utrū possit ds vxorē fornicātē dimittere ꝑpa auctoritāte sine iudicio ecclesie. Et q⁹ sic vī. q⁹ dns dat iustam sniam cū iubet dimitti ex cā fornicatōis. ḡ si ꝺ ē de iustitia. ⁊ qđ a deo iudicatū ē nō indiget ālioꝝ iudicio. ḡ sine oī alio iudicio ꝑt eā dimittere. ¶ Itē matth. j. ioseph cū eēt vir iustus cogitauit occulte dimittere mariā. glo. dicit q⁹ fuit iust⁹ ⁊ pi⁹. Just⁹ q⁹ voluit dimittere. pi⁹ q⁹ voluit ꝓpalare. ḡ cū ioseph laudet q⁹ voluit occulte dimittere. sz ḡ sine iudicio ecclesie dimittere. Itē possibile est q⁹ fornicatio nota sit soli viro. sz nihilominus tenet vir vxorē corripe. sz diuortiū erat ad correptiōz fornicarie. ḡ cū ꝺ nō possit ꝑbare i facie ecclesie saltē. tenet (si nō ꝑt) eā dimittere ī occulto. Itē si vir p⁹ cognitam fornicatiōez volūtarie vxorē cognoscit ꝺbit irregularitatē. ⁊ etiā amittit actōz ꝺ fornicariā. ḡ si ad ꝺ tenet. ꝑt vxor debitū denegare. ⁊ ita pōt eā dimittere. ¶ Cōtra. null⁹ sei ipum dz vindicare. q⁹ mihi vindicta dicit dns Ro. xij. ḡ si mulier peccauit ī virū. vir nō ꝑt eā ꝑpa auctoritate dimittere. ¶ Itē null⁹ in cadē cā pōt eē actor ⁊ iudex. sed vir ē actor. ḡ nō dz eē iudex. ¶ Itē repudium in lege nō licebat fieri nisi auctē iudiciū cuitatis cū datiōe libelli. ḡ multo forti⁹ nec in noua lege. ¶ Itē si vir ꝑpa autoritate dimittat vxorē reclamantē cōpellit eam recipe. q⁹ ꝓter ordinē iuris eā dimisit. ḡ nō vī. ¶ Itē mrimoniū nō pōt ꝺbi in occulto sine pcto. sz facili⁹ est ipm ꝺbere q̄ diuidere. ḡ in occulto sine pcto nō ꝑt diui
16 di. ℟. dōm q⁹ cōtingit vxorē dimitti a viro dupli. Ul q̄tū ad thoz vt nō cōmisceant carnalit. vel q̄tū ad thorū ⁊ mutuā cohabitatōez. Si ꝓmo mō sic dico q⁹ vir cōpto ⁊ cognito certitudinalit q⁹ vxor fornicet vel ecōuerso. pōt ꝺbitū denegare. nec ad ꝺ tenet nisi q⁹ censurā ecclesiasticā ꝓpellat. ⁊ tūc si cōpulsus ꝺbitū reddidit nullū ei ꝓiudiciū generat. Rō huius ē. q⁹ tenet ⁊ dz corrigere suū cōparē vel cōiugē in occulto. Si aūt loq̄mur de sepatōe scdo mō sic dr diuortiū. ⁊ ꝺ q⁹ ē in manifesto ñ dz fieri in occulto. sed in facie ecclesie. et q⁹ mrimoniū ē magnū sacrm. nō sub q̄cūq⁹ iudice sz cora epo. ⁊ ꝺ est qđ dr xxxij. q. ij. c. seculares ꝛc. Nō fuit editū in cōcilio cartaginen. cui interfuit aug. vbi dr. Si añq̄ ad epos cōprouinciales dissidij eās direxint. ⁊ pulsq̄ in iudicio dānēt vxores suas abiecerīt. a cōīōe eccl̄ie ⁊ sctō ꝓpli cetu. ꝓ eo q⁹ ꝺiugia maculāt sepent. Et itez in cadē qōe nicolaus papa. Nō licet alicui sua auctē vxorē suā dimittere. vñ ꝑm ius cōe tenet itez eā resumere. q⁹ iniuste expoliati restitui debent ante litis ꝓtestatōz. ⁊ ꝺ dico vbi obūciat ei fornicatiōem quā velit in incōtinēti ꝓbare vel aliqđ cōsile. ¶ Ad illud ergo qđ obr q⁹ dns sniam tulit. dōm 17
q⁹ falsū est. q⁹ nō tulit sniam sz exīssit. ⁊ ꝑm illō ius epis ptāē sniandi dimisit. ¶ Ad illud qđ obr ꝛ de ioseph. dō 18
q⁹ non ē silē. q⁹ tūc ꝓpter fornicatiōnē nō fiebat diuortium sed homicidiū. ⁊ ioseph tanq̄ pius timebat mortez 19
marie. ¶ Ad illud qđ obr q⁹ si fornicatio soli viro nota ē. dōm q⁹ tūc dz vxorē corripe in occulto nō ꝑ diuortium. ¶ Ad illud qđ obr q⁹ ꝺbit irregularitatē. ⁊ amittit 20
actōem si cognoscit volūtarie. dōz q⁹ nō tenet eā cognoscere. nec tn ex ꝺ dz eā ꝓpria auctē dimittere. Rōes ad oppositū probāt q⁹ diuortiū nō pōt fieri. nisi in facie ecclesie cum sit publicum. ⁊ hoc est verum.

¶ Questio. iij. ꝺ

¶ Utrū diuortio celebrato vir possit aliā vxorē ducere vel vxor alium virū. Et q⁹ nō vr. j. Lor. vij. ꝓcipio non ego sz dns vxorē a viro nō discedere. q⁹ si discesserit manere innuptā. ¶ Itē aug. de bo. ꝺiugali. Manet inter viuētes ꝺingale vinculū. qđ nec segatio. nec cū alio cōiūctio ꝑt auferre. Itē rōe vr. q⁹ si alter possit nubere. cuz mrimonium nō claudicet. posset vterq⁹ nubere. ergo q̄ tiēscūq⁹ aliq̄ vellet ꝺre alium virū. posset ꝺre fornicādo qđ stultū est dicere. ¶ Itē si ꝓpter fornicationem solueret oīno mrimoniū. ergo si aliq⁹ cognosceret vxorez ex quo fornicata est. cū tam nō sit inter eos mrimoniū peccaret mortaliter. qđ ē incōueniēs dicere. Cōtra. Osee. ij. Non vxor mea ⁊ ego nō vir ei⁹. glo. q⁹ ꝑstinos errores nō relinq̄t. ergo aīa q̄ nō relinq̄t errores nō ē vxor dei. ergo a sūl si ita est in signato vt in signo. malier q̄ fornicatiōes nō reliquit nō ē vxor viri. ⁊ si ꝺ. ergo vir pōt cum alia nubere. ¶ Itē matth. xix. q̄ dimiserit vxorē ⁊ aliā duxerit (excepta cā fornicationis) mechatur. ergo si recta est exceptio. licet ex causa fornicationis vxorem dimittere et aliam ducere. ¶ Item ratione videtur. quia adulterando diuisit carnem suam. sed sacramentum matrimonij est q⁹ sint duo in carne vna. ergo sacramentuz per fornicationem soluitur. ergo non est ibi amplius matrimoniū. ¶ Item post diuortiū vir in nullo tenet vxor. nec inquantū ad debitum soluendum. nec q̄ ad cohabitationem. ergo si aliquis est a lege vxoris solut⁹ potest contrahere. et si hoc. cum vir sit solutus a lege vxoris possit contrahere. videtur ꝛc. ¶ ℟. dōz q⁹ diuor- 21
tium potest fieri dupliciter. Aut quia persone erant illegitime ad contrahendum adinuicem. non tamen simpliciter. ⁊ tūc vterq⁹ potest alteri nubere sicut supra distinctuz est. Potest etiam fieri ꝓpter crimen fornicationis. et tunc non potest contrahere nec vir nec mulier. quia cum essent persone legitime fuit inter eas sacramentum quod est vinculum insolubile. Unde diuortiū non est separatio q̄tum ad vinculum sacramentale. sz q̄tum ad debitum. et cohabitationem. ¶ Ad illud ergo 22
quod obūcitur q⁹ anima fornicatoris non est vxor dei. dicendum. q⁹ matrimonium non est signum huius ꝓncipaliter sed coniunctionis diuine nature ⁊ humane q̄ nullatenus soluitur. ideo non est simile. ¶ Ad illud qđ 23
obūcitur de exceptione domini. dicendum q⁹ exceptio non refertur ad vtrunq⁹ actum. sed ad alterum tantum sz ad actuz dimissionis. vnde oratio illa tres ꝺz cās veritatis. vnde q⁹ ꝓcedit ad alteram ide fit cōsequens.

¶ Ad illud qđ obr q⁹ soluitur sacrm. dōm q⁹ illud nō ē 24
de necessitate sacri q⁹ caro sit indiuisa. sed de voluntate ⁊

dignitate. Quamuis enī caro alterius diuidaī. nihilominus sūt duo ī carne vna. ¶Ad illud qō obī. q̄ pō diuorciū vir ī nullo tenet vxoī. nec eō uersō. dicēdum q̄ q̄uis nihil teneat vxoī reddere. nihilominus tñ sacī alterē ligatus. ꝛ q̄ est ei alligatus q̄diu viuit. ideo nō pt alteri alligari. ¶Questio .v. e

Utrū post diuorciū possint vir ꝛ vxoī inuicē recōciliari. Et q̄ sic vī. j. ad Loz. vij. Si discesserit vxoī a viro p̄cipit manere innuptā. aut viro suo recōciliari. g̃ pt ei recōciliari. ¶Itē q̄ vir innocēs possit recōciliare vxoī inuitā vī. q̄ nō peccauit. g̃ nihil amisit de iure suo. ergo pt petere debitū. g̃ illa tenet̄ reddere. Itē vir nō tenetur ꝺtinere. q̄ nō obligat nec ex voto. nec ex pena. et nō pt alterā ducere. g̃ pt sibi vxorē p̄pam recōciliare.

Itē q̄ fornicaria possit recōciliare viz inuitū vī. ecto q̄ sufficiēter egerit penitētiā. remissa ē culpa ꝛ pena. g̃ cessat cā diuorcij. ꝛ q̄ cū cessante cā cēt effect⁹. vī. cē. Item possibile est virū fornicari. ſz fornicāte viro cōperit exceptio ꝺtra virū petentē diuorciū. g̃ pari rōne cōperit actio mulieri ad repetendū viz. ¶Cōtra. Regula ē in canone. vj. q. iij. q̄ semel bñ diffinitū ē nulla dz itera/tione retractari. g̃ cū diuorciū sit celebratū p diffinitionem ecclie. patet. cē. ¶Itē vterq̄ pt seruare ꝺtinentiā ꝛ vouere p⁹ diuorciū. g̃ vnus nō hz ius ī altero. g̃ si nō hñt inuicē ius. nō pñt inuicē recōciliari amplius. ¶Itē q̄ fornicāti nō cōpetat actio ī aliū vī. q̄ regula ē in iure q̄ actio semel empta non restituat. ergo si ex fornicatione amisit ius petendi debitū. patet. ¶Itē q̄ vir non possit sibi reconciliare fornicariā videt. q̄ī iudicio petūt et obtinuit separationē. ergo renūciauit iuri petendi debitū. et si hō cū nō possit agere ex eo cui renūciauit. vī. cē. ¶Rō. dōm. q̄ ad recōciliationē faciēdā aut vterq̄ ꝺcordat. aut vterq̄ discordat. aut vn⁹ petit ꝛ alter repugnat. Si vterq̄ cōcordat. absq̄ dubio fit. Si vterq̄ discordat. nec pt nec debet fieri nisi fiat p̄pter scādalum ecclesie. que scādalizatur p eo q̄ vterq̄ fornicatur publice. Si aūt alter petit. aut nocens petit innocentē ꝛ sic nō debet cogi ad reconciliationē. Aut innocēs nocentē. vt vir castus vxorē adulterā. ꝛ sic ipa inuita dz reconciliari p iudiciū ecclesie. q̄ sicut dicūt iura. q̄ō ī meum fauorē introductū ē in meū damnū non dz retorqri. Aut nocēs nocētē petit. vt mulier q̄ pus ē fornicata repetit viz q̄ est p⁹ diuorciū fornicatus. ꝛ sic restituend⁹ est maritus vxoī inuitus. nō q̄ actio mlieris resuscitata sit. sed ī penā fornicatōis. q̄ abusus ē priuilegio libertatis. Quātūcūq̄ tñ mulier faciat pniam nunq̄ acquirit ius in virū ipo nolēte nisi vir fornicet. ꝛ hō p̄p ꝺtinentiā quā intulit mrīmōio. q̄ directe peccauit ꝺ bonū fidei. Ex his pz solo obiectoꝛ ad p̄mā ptem. ¶Ad illō g̃ qō obī. q̄ ñ ē retractāda snīa. dō. q̄ hō vez ē q̄ntū ē de rigore iurīs. nō tñ q̄tū ē de fauore pſōe inocētis. vt dcm ē. Ad illō qō obī. q̄ vterq̄ pt vouere ꝺtinentiā. dōz. q̄ fīm ē. q̄ fornicās ñ pt nisi alē ꝺsentiat. ꝛ nisi p⁹ velit eā recipe. eps pt eā licētiare vt ītret religionē. Ad illō qō obī. q̄ actō mlieris ē empta. ꝛ q̄ vir renūciauit iuri suo. dō. q̄ falsū ē. q̄ actō mlieris ñ q̄mit simplr. ſz ſb ꝺditōe. s. si vir permanserit ꝺtinēs. ꝛ tō hō ē. q̄ vīcit ſp māet. Ul pt dici q̄ actō nō viuificat ſz de nouo dat vl acq̄rit a iure ob peccatū viri. Silr seqns ē falsū. q̄ vir nō renūciat iuri suo simplr. ſz ad tps. ¶Questio .vj. ꝛ vlti. f

Utrū possit fieri diuorciū si nō p̄cedat aliq̄ culpa. Et q̄ nō vī. j. ad Loz. vij. Precipio nō ego ſz dñs vxorē a viro nō discedere excepta cā fornicatōis g̃ p̄ceptū ē q̄ ñ sequat. ſz ꝺ p̄ceptū ñ pt ds facer ān incurrat culpā. g̃ cē. Itē amb. sup lucā. dimittꝫ vxorē sine crimīe. puras hō tibi licere qō lex diuīa phibet. g̃ ē phibitū hāc sine crimīe dimittere. Itē ybo ipi⁹ dñi qō ē firmi⁹ inī ceā Ma. xix. q̄ dimisit vxorē suā nisi ob fornicationē mechaī. ſz per fornicationē siue accipiat large siue stricte sp intelligit culpa. g̃. cē. Itē q̄ legittīe ꝺiūcti sūt ad ppetuā ꝛ inaiui duā vite ꝺsuetudine ex mrīmōio sūt ligati. q̄ g̃ ꝺ hō facī nisi hēat cāz q̄re dēat rōnabiliter mrīmōio facī inturiā. ꝛ ñ est sine pctō facer iniuriā sacro. g̃ cē. ¶Itē ī. j. ad Loz. vij. Alligat⁹ es vxoī. noli q̄rere solutōz. g̃ nisi inīcet culpa sine pctō vī. q̄ ñ liceat facere diuorciū. ¶Cōtra. sicut hī extra de ꝺuer. ꝺiu. Uir ꝛ mlier p̄ñt si volūt ex ꝺsēsu mutuo religiōes ītrar diuersas. etiā si nō p̄cedat culpa ſz hō ñ fit sine diuorcio. Itē vnusq̄sq̄ pt licite renūciare iuri suo. g̃ ꝛ q̄ ad cohītatiōnē ꝛ q̄ ad ꝺbitū soluēdū pt absoluere. g̃. cē. Itē vxor volēte intrare mōasteriū. vir pt pmoueri ad sacros ordies ꝛ ad ep̄atū. ꝛ hō totū sine culpa. sicut dī ꝺ uer. ꝺiu. sane si ꝺiugati. cē. Iurta hō q̄ vez ncēe sit vtrūq̄ votū solēne emittere ad hō q̄ diuorcium possit fieri ꝛ q̄re. Rō. dō. q̄ diuorciū inī legittīas ꝺiuges pt fieri dupliciter. Aut vt ī eodē statu p̄sistant. aut vt ad frugē melioris vite trāseāt. Si vt ī eodē statu p̄sistāt. tūc ñ dz fieri nisi mānifesta culpa p̄cedat. tū ꝓpter pricim. tū ꝓpē scādalū. Si aūt ad frugē melioꝛ vite trāseat. tūc aut vterq̄ ē volūtari⁹. aut alē inuit⁹. Si vterq̄ ē volūtari⁹. tūc pt fieri sine culpa. ita tñ q̄ vterq̄ votū solēne emittat ꝛ vterq̄ bītū religiōis assumat. nisi sit talis pſōa ꝛ q̄ nulla possit oriri suspicio. q̄ voto solēni emisso posit remānere ī domo. Si aūt oꝛtet vtrūq̄ ꝺuerti. sicut expſse in pluribꝫ ꝛcretalibꝫ tangitur de ꝺuersione ꝺiuga. ꝛrurius tale diuorciū fieri dz p pſonā publicā marie q̄ epm. Si aūt alē vult cohabitare. nullo⁹ fieri pt nisi p culpā p̄cedeñ. ꝛ fm hāc distictōnē rndeī argumētis factis ad vtranq̄ ptē. sicut pz aspicienti. Uerū tamē qō vltio ōt ap'l⁹ q̄ alligatus nō querat solutionē hoc nō dicit vt debeat̄ statū altioꝛē. sed vt s cōtone remoueat istabilitatē. ꝛ vt ostendat ī q̄libet statu hominē posse saluari. vñ illud intelligit q̄ nō q̄rat solutionē. s. in p̄iudicium vxoris. sicut nec seruus libertatem ī p̄iudicium domini.

Di. xxxvi. De impedimento conditiōis quod respicit statum leges humane.

Unc de ꝺditōne videam⁹ an valeat ꝺiugiū. cē Supra egit mgr de impedimētis ī q̄bꝫ impedit mrīmoniū. q̄ ille q̄ ꝺbit ñ pt se ligare ꝓpē defectū ꝑtuꝫ. hīc agit de ille ꝺ impedimēto qō ip̄edit. q̄ ille q̄ cōtrahit ñ pt se ligare ꝓpē ꝺditōez seruiturīs. Et diuidit hec ps ī duas. In p̄ma determiat de ꝺditōe q̄ ē defect⁹ libertatis. In secūda ꝺo. q̄ ꝑtō tpe heres paruulus ē nihil differt a seruo cū sit dñs oīm. agit de puerili etate ibi Nocetiā sciendū ē q̄ pueri añ annos. xiiij. vbi determinat q̄ pueri nō p̄nt cōtrahere mrīmoniū añ annum xiiij. Prima ps habet tres. In p̄ma querit magr. vtrūz error ꝺditōis impediat mrīmonium vbi est error ꝛ dissimilitudo. Secūdo ꝺo vbi ē error ꝛ tamē similitudo. Tercō ꝺo vtrū viro fcō ꝺuo fiat ꝺua ꝛ ipa vxor. Primū facit hō. Nunc de condicione cē. Secundum facit ibi. Queritur. etiam si seruus vnius ancillam alterius. cē. Teritum ibi. Illud etiam notandum est q̄ si. Et ita in hac distinctione breuiter duo determinat. Primo de errore cōditionis. Secundo vero de defectu etatis.

a Si ipa femia fuerit postea in seruitutē delecta ꝛc. Querit si ante ꝙ plene ꝛtegat si sunt in cā ꝛ lite. vtruz debeat sibi reddere ꝛbitū. Et q nō. videt q aut cognoscit eam affectu maritali. aut nō Si sic. generat sibi ꝓiudicium ꝛ cōsentiēs repu/tat. Si nō cog/scit affectu mari tali. peccat mo/ taliter. Sed cō/tra hoc est quia nullus debz spoliari iure suo añ cause cognitio/nem. ℟°. dicendum q talis poteit dupliciter noscere q illa sit ancilla quam liberam credit. Aut leui suspitione. Aut probabili vel vehemēti ꝓsumptiōe siue certa cognitione. Primo nō debet petere q. usqz inquirat. sz tamen si ecclesia compellat debz reddere. quia ignorantia eum excusat. nescit enī vtrum sit vxor. Secundo modo siue ecclesia compellat sine non. non debet. quia aut tunc si bi ꝓiudicanne cessario. aut fornicatur ꝛ propt mandatuz eccle sie non est fornicandum. Aliter iudicandum est de vxore fornicaria q vere vxorē cui cum ex mandato eccclesie redditur debitum. nō generat ꝓiudiciū nec incurrit aliquod peccatū. b Sed in vno cōiugio permanentes dñis suis. ꝛc. Videtur male dicere. q3 ponat q vn⁹ dñoz vēdat seruū ad remotas terras. si ancilla sequtur viz priuatur iure suo dñs eius. si non tenetur sequi. tunc ergo nō fuit verū cōiugiū. Itē ponatur q vxor sit libera. ꝛ seruus venūdetur gentilib⁹. queritur vtz debeat sequi eū. Et q sic videt ꝙ legē mrimoniū. ℟°. dom. q si seruus ꝛ ancilla ꝓtraxerūt dñis cōtra dicētib⁹. ipi sibi ꝓiudicāt nō dñis suis. ꝛ tō si dñs indiget ꝑt ancillā vēdere. ꝛ si nō ꝑt vēdere in terra sua ꝑt vēdere in aliena. Si tamen in terra sua possit vendere. tenetur. alioquin manifeste iniuriatur viro. ꝛ abutit re sua in ꝓiudiciū alienū. Si vo dñis ꝙsentientib⁹ tunc simplicit dom q nō ꝑt aliqs eoz vēdi a dño i ꝓiudiciū cōiugis. ꝛ si alt vēdat dz alt cōpelli vel q redimat. vel debet eum emere vel ancille licentiam dare q viru sequat. Ad illud qd qr vtrū debeat seq virū si venūdetur homini bo gētilib⁹. dom q dñs su⁹ nō debet eū vendere gentilibus. p eo q est ibi periculū fidei. Si tamē vēdit ꝛ facto. si vxor nō timet piculū peccati q sit i contumeliā dei vl alicuius fornicatōnis alteri⁹ pōt ꝛ debet virū sequi sed vir video q mō possit eū seq sine ꝓiculo fidei aut aliq alio peccato mortis. c Si mlier virū libez accepit. ꝛc. Querit vtz aliquis possit se ipsum vendere. Et q non videt .j. Corinth. vij. Nō estis vestri empti enim est pretio magno. ergo. ꝛc. ℟°. dicendum q est emptio vel venditō ad obsequium humanum. ꝛ ad seruitiuz diuinum. Diuino autē seruitio nō repugnat obsequium hominis siue seruitus corporalis. sed seruitus spiritualis que est seruitus peccati. Dicendum ergo q quia fideles redempti sunt. ꝛ dei templa facti. non possunt se vendere vt faciant mala. possunt tamē se vendere ad obsequia. Item iuxta hoc queritur. vtrū pater possit vendere ꝓlem suam vxore inuita. Et q sic videtur. quia ad ipsum spectat regimen dom⁹. Ad oppositum autem est quia partus plus sequitur mrem ℟°. dom q filij non debēt vendi nec possūt sine culpa. nisi sit paupertatis ꝛ famis necessitas in q casu dz vxor viro ꝙsentire. Q si i alio casu velit. ñ pōt cū vxor dissentit. sic vir nō ꝑt vēdere nec alienare dotem vxoris cuius sit dñs dom⁹. sic in ꝓposito. Et q in tpe necessitatis ꝛ famis vēdi possint ꝓbat q id qd scribit Nec. v

Di. XXXVI

Querit vtrū error cōditōis impediat mrimoniū. vbi nō est error. ꝛ dissimilitudo. a

Vncdē coditiōe videamus an valeat ꝓiugium diuidere. Ad qd dicim⁹ q3 nō. nec gat ingenua posse nubere suo ꝑ si nescit eē seruilis ꝓditōis libere pōt dimitti. cū seruit⁹ ei⁹ fuerit deꝑhēsa. ꝓm illud. Si qs igenuus hō ancillā alteri⁹ vxorem accepit ꝛ estimat q igenua sit. a si ipa femina fuerit postea i seruitutē delecta. si eaz a seruitute redimere pōt faciat. si nō pōt. si voluerit aliā accipiat. Si vo ancillā cā scierat ꝛ collaudauerat p⁹ eā vt legitimā hēat. Itē ex eo dē. Si femia igenua accepit seruū sciēs q su⁹ erat. hēat eū. q3 oēs vnū ꝓfitem habem⁹ in celis. vna lex erit viro ꝛ femie. Cū dr sciēs illū seruū. dat intelligi q si nescierit ipm seruū eē nō cogit manere cū ipo. Si ei cōditōis dolū patit. ñ cogit adhē ei cui⁹ fraud decepta ē. Si aūt scierit vir ꝓditiōz mulieris vel ecōuersiō ñ valet eā dimittere. Cū Zacharias papa. Si qs liber ācillā i mrimonio acceperit. nō hz liam dimittēdi eā. si ꝙsensu amboz conīcti sūt. nisi ob fornicatōez. De illis agit qbus alterutri⁹ ꝓditio nota ē.

Querit vtrū error ꝓditōis impediat mrimoniū. vbi ē error. ꝛ tamen similitudo. b Querit ēt si ku⁹ vni⁹ ancillā alteri⁹ accepit an sit ink eos ꝓiugium. Deb ēt ita statutū ē. Dictū ē nob q qdaz legitima seruoruz mrimonia potestatiua q dā ꝓsū prōe dirimāt. ñ attēdērces id. qs de⁹ ꝓiūxit hō nō sepet. Cū nob visū ē vt coniugia seruoz ñ dirimāt. etiā si diuersos dños habe b ant. sz i vno cōiugio pmanētes dñis suis seruiāt. Et h in illis ob seruādū ē vbi legalis ꝓiūctio fuit ꝛ q volūtatē dñoz. Attēde finē hui⁹ capli vbi videt innui ꝓpter volūtatē dñoz ink ku ꝛ ancillā nō posse ꝓtrahi cōiugiū. vl si ꝓtrahit nō esse ratū. Quibus dā tñ vr inter eos posse fieri cōiugiū dñis ignoratib⁹.

Querit vtrū viro facto suo fiat serua ꝛ ipa vxor. c Illud etiā notādū ē q3 si mulier c virū libez accepit. ꝛ ille vt cām pster dissidij se alicui⁹ seruū fecerit. nec ille vxorez dimittere. nec illa ob vinculū cōiugij i seruitutē redigi poterit. Cū illud. Perlatū ē ad sctām sinodū. q q dā ingenu⁹ igenuā accepit vxorē et post filiorum procreatiōem occasione diuortij. cuiusdam seruum se fecerit. vtrum et mulierem necessario tenere debeat. Et si tenuerit an illa etiam seruituti subijci debeat. Que-

In cō. cabilonensi.

Ha. xix.

4

In tiburtē si cōcilio.

In ꝓcilio. apd ꝶme/riam.

Zacha. papa.

5 d Judicatū ē vroꝛē minime debere dimitti. Queritur vtrū vir possit se vendere vroꝛe inuita. Et q nō videt. qꝛ vir nō habet potestatē sui corꝑis. sed mulier. g ꝛc. Itē mulier nō ꝑt se vendere viro inuito. g cuꝫ ad ꝑtia iudicent. vī. ꝛc. Itez qrit vtrū si vroꝛ consentiat q ꝑ hoc efficiatur seruꝰ. ℟. dom q si vroꝛ cōtraxit cum libero ita q vterq; est liber. vroꝛe dissentiente ñ doꝛ vir nec pōt se facere seruū. ea/tenus vt ꝓiudicū aliqō genere tur mlieri quin rēddat sibi debitū cū petit. vnde sicut seruꝰ Ihēs ꝓtra volūtatē dñi nō pōt facere. Ĩ cetū mr̄imonij in ꝓiudiciū dñi. sic nec vir in ꝓiudiciū vroꝛis. nihilominꝰ tñ quia caput est mulieris ꝙtū ad alia (excepto debito) ꝑt seruum se facere ꝙuis vroꝛ non possit. cum sit sub potestate viri. Si vero vroꝛ cōsentiat in venditiōe viri tūc vir potest se vendere in omne obsequiū dñi. ꝛ mulier ꝑ/

d sitū eū. Judicatū est vroꝛē minime debere dimitti. ñ tñ ob xp̄i legē mulierē in seruitutē redigi dū ille nō ex cōsensu cōiugis se seruū fecerit. quē liberū ipa maritum acceperat.

Determiat q pueri ñ pñt ꝓtra hꝛe mr̄imōiū añ. xiij. ānū. e Hoc etiā sciēdū ē q pueri ante xiij. annos. ꝛ puelle ante. xij. annos fm leges mr̄imōiū inire ne q̄ūt. Q si ante predicta tpa copulam inierint. separi possunt. ꝙuis voluntate ꝛ assensu parētum iuncti fuerint. Qui vero iudicat sibi. tñ nec mulier nec ꝑles vendi pōt a viro nisi ipsa consentiat. nisi forte in articulo necessitat̄. h̄ doco de ꝑle vt p̄dictū ē. ꝛ sic patz quō ł̄a illa intelligit.

7 e Hoc etiā sciendū ꝛc. Queritur hic si añ. xiij. annos puer Ĩ beret q verba de pñti. ꝛ de facto corꝝpat sp̄osaz vtrū separi q̄eat. Et q nō vī. qꝛ ē mr̄imoniū ratū et cōsūmatū. Cōtrariū vī q illud qō dr̄ in ł̄ra. Si añ p̄dicta tpa ꝛc ℟. dom. q ī h̄ differāt ꝓstituti ones iuris ꝛ dēmōstratōes disciplinarū. qꝛ dēmōstratōes fiūt de his que fiūt puericia copulati post ānos pubertatis nolūt se relinquere sz ī ꝓiūctiōe ꝑmanere. iā ex h̄ efficiunt ꝓiuges ꝛ deinceps nequnt separi. Itē sp̄osalia añ septēniū ꝓtrahi ñ pñt. solo ei ꝓsensu ꝓtra hūt q̄ inf̄uēire ñ ꝑt nisi ab alter utra parte intelligatur quod inter eos agitur. Duo illa executi sumus cum aliozum quoꝝ dā adiectiōe quibus ꝓiuḡiū solui pōt. nec tamē solui sp necesse ē. nūc de alīs que personas illegitimas penitus faciūt addendū est. ꝛ primum de ordine. semper. ꝛ si fiant de his que frequenter nō tñ vt frequēter sed vt sp exemplum est de eclipsi. Seu constitutōes iuris de his que sunt sepe. Si ergo aliquis sit exceptꝰ a gñalitate hoīm ꝑ eo q in eo malicia supplet etatē. iudicandū est sicut si haberet etatē. ꝛ sic ē in cāu ꝓposito intelligendum ꝛ in alīs consimilibus.

6 Ad intelligentiā p̄ntis dis. fm duo q̄ determiat magr̄ duo p̄cipaliꝝ q̄rūt. Ꝓmo ꝙtū ad p̄mā ꝑtē dis. qꝛ de ꝑditōe seruitutis. Scō ꝙtū ad scōaz qꝛ de defectu etatis. Circa p̄mū q̄rūt tria. Ꝓmo qꝛ vtruz seruitꝰ cū Ĩdictōe dñi impediat mr̄imōiū. Scō vtr cuz errore Ihētis. Tertio qꝛ de fructu ventris cuiꝰ ꝑditioz doz sequi. s. p̄is vel mr̄is. Questio. j. a

Q ꝑditio cū Ĩdictiōe dñi impediat mr̄imoniū. sic oñdit qꝛ seruus nō pōt intrare religionem dño suo Ĩdicente sic dicūt iura. ꝛ si intrat ꝓpellit exire. ꝛ p nullo hr̄ votum. si ergo nō potest se obligare deo ꝑ totū. multo minꝰ nec mulieri ꝑ mr̄imoniū. Itē seruus ꝓtradicente dño nō pōt ad sacros ordines ꝓmoueri. g vī q nec mr̄imoniuz Ĩbere. pari rōe. Itē in mr̄imōio trāsferr̄ ptās corpoꝛis viri in vroꝛē ꝛ econtra. sed seruus nō hz ptātē sui coꝛ poris sed eiꝰ dñs. g nō pt Ĩ volūtatē dñi Ĩbere. Itē seruus tenet dño suo obedire cum p̄cipit sibi aliq̄d. Itē tenet vroꝛi ꝛebitū reddere cū petit. sed pōt eē cū dñs petat seruitū. ꝛ vroꝛ tūc petat ꝛebitum. sed vtrūq; reddere est impossibile. g si nullꝰ pōt se obligare ad incōpossibilia. g seruus nō ꝑt contrahere. Itē cōditio enūerat inter impedimēta mr̄imonij. sed hec ē seruitus. g ꝛc.

Cōtra gal. iiij. In xp̄o ihu nō ē seruꝰ neq; liber. ergo nec ꝙtū ad sacra xp̄i ꝛ eccl̄ie ē distinctio seruꝝ liberi. ergo nec in mr̄imonio. Itez seruꝰ ꝛ dñs sūt pares in cōcupie morbo. ergo ꝛ in remedio. sz remediū cōcupie carnalis ē mr̄imoniū. ergo ilꝫ sūt pares. ergo vnꝰ nō ꝑt altꝛ impedire. Itē seruitꝰ ē de iure positiuo. sz mr̄imoniū ē de iure naturali. ergo si ius positiuū ñ ꝓiudicat nec impedit ius naturale. nec seruitꝰ mr̄imoniū. Itē sicut seruꝰ tenetur obedire dño ita et f. liꝰ p̄ri. sz in h̄ filiꝰ nō tenet obedire patri vt hītū ē supra. ꝛ oñsum ꝙtū ad mr̄imoniū Ĩbēdū. ergo nec seruus dño. ℟. dom q fm ius nouū cō

8 ditio seruitutis non impedit matrimonium etiā domino contradicente vel dominis. quia sacramenta ecclesiastica omnibus sunt communia. ꝛ seruus etiam cōiugatus potest eriaz suo domino ꝛebita seruitia exhibere. Unde per mr̄imonium non subtrahit a dñi potestate.

Ad illud ergo qō obiꝫcitur de religione. dom q in re 8
ligione religiosus omnino subest precepto religionis ꝙtum ad omne tempus. ꝛ tōo absoluitur ab omni alia potestate. ꝛ quia non potest nec debet auferri ius domini quod habet in seruum ipso inuito. iō pōt ꝛc. non sic in matrimonio. qꝛ adhuc seruus ē. ꝛ per hoc pz sibi de ordine. qꝛ pmotꝰ ad ordies sacros hocipo efficit liber.

Ad illud qō obr̄ q trāsferr̄ in mulierē ptās viri. dōz 9
q nō simplr̄ trāsfertur. quia vroꝛ ñ dr̄ dña viri sed q ad actū Ĩugalē. ꝙtū ad quē nulla hēbat ptātē dñs sup seruū. ꝛ iō ꝙtū ad illū actū trāsfere ꝑt. lz ñ ita liber sic vnus aliꝰ vt vī. Ad illud qō obr̄ de redditōe seruitij. dom q 10
seruus aut ꝓtrahit dño ꝓsentiēte. aut Ĩdicēte. Si ꝓsentiente. cū cōcedens aliq̄d cōcedat etiā illa q̄ ad illius ius ptinent. ꝛ ad mr̄imoniū ptinet redditio ꝛebiti cum vroꝛ petat. vroꝛi petenti ꝛebitum. ꝛ dño aliud imperante. tenetur et debet non obedire dño sz vroꝛi. Si aūt dño ꝓtradicēte Ĩcētū ē. cum dominus suo iure ꝓiuari nō deꝛbeat. ex vtraq; ꝑte pari iminente ꝑiculo. debet domino obedire. q si maius ꝑiculū sit ex ꝑte vroꝛis. qꝛ timet lapsuram in fornicatiōem. ꝛ nō timet ꝑfuiter dominū offendere. doz fm legem charitatis diuine debitū ꝓius vroꝛi reddere ꝙtū exeq̄ impium domini sui. Regulariter tamē tenendū ē q cū ꝓtrahit cum seruo scienter domino Ĩdicente vel econuerso sibi ꝓiudicat. vt ius petendi nō habeat quātū obsequiū postulabat. ꝛ iō seruus nō obligat hac repugnantia. qꝛ tenet ꝛebitū soluere cū nullū ꝓiudicium domino generatur.

Questio. ij. b

Utrū ꝺitio seruitutis cū erroꝛe impediat mr̄imoniū. Et ꝙ non vr̄. qꝛ magis ē tolerabilis in ꝺiuge seruitutis ꝺitio q̄ q̄litas lepꝛe. g̃ si erroꝛ q̄litatis talis nō impedit multo minus nec erroꝛ ꝺitōis. Itē erroꝛ fortune sic̄ iura dicūt nō impedit mr̄imoniū. sz possibile ē ꝙ seruitus sit a fortuna. sicut si aliq̃s capt̄a cāu in bello z efficitur seruus. vel ꝓpter paupt̄atē q̄ ē a fortuna ꝑm vsū loq̄ndi se vendit in seruū. ergo ꝛc. Itē seruus q̄tū ē de se ꝑsōa est legitima ad ꝺ̄benduz. sed ꝺitio seruitutis nō tollit plenū ꝺ̄sensū. qꝛ si cognoscit ꝺ̄bam ei⁹ z q̄litates z accidēt̄a. talis cognitio sufficit ad ꝺ̄b̄ ꝙ ꝺ̄sentiat. ergo nonl̄ ibi illegitimitas ꝑsone nec ꝺ̄fect⁹ ꝺ̄sensus. ergo ē mr̄imoniū plenū. Itē peꝛ ē ꝺitio seruitutis spūalis q̄ corꝓoꝛalis erroꝛ conditionis spūalis non impedit matrimoniū. g̃ ꝛc. Lōtra. iura dicūt. xxix. q. ij. z decretalis ō ꝺiugio seruoꝝ. ꝙ erroꝛ ꝺitōis impedit mr̄imoniū ꝺ̄bē dū z ꝺirimit ꝺctū. Itē rōe vr̄. qꝛ illud ē impediūtū mr̄imonij qđ ē ꝺ̄ bonū mr̄imonij. sz seruit⁹ ē ꝺ̄ bonū ꝑlis. qꝛ si liber cū ancilla ꝺ̄bat filij nō fūt liberi sed serui. qꝛ sicut dicūt iura ptus sequit vētrē. Itē est ꝺctra bonū fidei. qꝛ dñs pōt vēdere vꝛoꝛē alienigenis ipo viro nolēte. maxīe in fidelib⁹. z vir si sequit eā imminet ei ꝑiculū fidei. si ꝺo non sequit nō pt̄ petere debitū nec habere. Itez nullus puniri ꝺz sine culpa ipo nolente z ignoꝛāte. sed obꝓoꝛbrium z infamia ē alicui ꝙ sit seruus vel etiā serui li ꝑsone subieet⁹. g̃ vbi inf̄uenit erroꝛ ꝺitōis nō ē mr̄imoniū. Querit g̃ qre z qñ erroꝛ ꝺitōis impediat mr̄imo
11 niū. ℟. ꝺ̄m ꝙ erroꝛ ꝺitōis pt̄ eē tripler. Aut paris. vt cū seruus ꝺ̄bit cū ancilla. Aut melioris. vt cū seruus cū libera. Aut ꝺterioris. vt cū liber cū ācilla. In ꝑmis duob⁹ casib⁹ erroꝛ nō impedit mr̄imoniū. in tertio ꝺo impedit mr̄imoniū z ꝺirimit. nisi post cognitiōez ꝺitōis ꝺ̄senserit ꝓbo vel facto. ℟ō aūt hui⁹ ē ꝓpter duo. s. ꝓpt̄ favoꝛē libertatis z cāe mr̄imonialis q̄ maxime favoꝛabilis ē. Uñ qꝛ q̄ ꝺtrahit cū ancilla q̄dammō ꝑdit libertatē. q̄ est sicut dr̄ in iure ciuili bonū inestimabile. z quam nullus ꝑdit nisi nolēs. qꝛ ꝑdtā recupare nō pōt etiā volens. tō in favoꝛē libertatis ius seruatur erranti. vt si velit possit ancillā deserere. Et ꝓterea seruitus est ꝺ̄ bonū ꝑlis z fidei. z qꝛ iura fauēt mr̄imonio. tō ꝑsumūt errātē in ꝺitōem nō ꝺsentire. tō nec mr̄imoniū eē. z tō q̄ ipe
12 diat ꝺ̄b̄ facit cōstitutio eccl̄ie ex ꝓdicta ventēs rōe. Ad illud qđ obr̄ de qualitate. ꝺ̄m ꝙ non ē sil̄e. qꝛ nulla q̄li
13 tas est ita ꝺ̄ bonū mr̄imonij vt seruit⁹. nulla etiā ita obviat bonis mr̄imonij vt seruit⁹ de bis q̄ nō ipediunt.
Ad aliud ꝺ̄m ꝙ libertas nō ꝺputat inter bona fortu
14 ne. imo oībus alijs ꝓpōderat. Ad illud qđ obr̄ ꝙ nec erroꝛ nec seruit⁹ impedit. ꝺ̄m ꝙ seruit⁹ ꝑ se non ipedit cū ē scita. qꝛ q̄libet cū vult pōt effici seruus. sz ignoꝛata
15 impedit. qꝛ nō ꝺz puniri volēs. Ad illō qđ vltio obr̄ de seruitute spūali. ꝺ̄m ꝙ et si sit peioꝛ ipi seruo non tñ adeo redundat in aliū vtpote in ꝓlem vel etiā in vxoꝛez et ꝓterea facilius potest expelli.

Questio. ij. c

Cuius ꝺitiōem sequit ꝓles. vtrū pr̄is an mr̄is. Et ꝙ pr̄is vr̄. qm̄ denoīatio fieri ꝺz a ꝓncipatioꝛi z dignioꝛi. sed pr̄ est nobil⁹ z dignius ꝓncipiū q̄ mater z ꝓncipalius. ergo si magis ꝺz ꝓncipiatū regulari ꝑm regulas dignioꝛis ꝓncipij. videtur ꝙ partus debeat sequi pr̄em.
Item in sacra scriptura nunq̄ ponitur genealogia mulier̄ sed potius viroꝝ. ergo gn̄atio ꝓncipaliter spectat ad viros. g̃ et germē gn̄ationis. Itē repꝛomissio ꝺc̄ semine benedicto. sc̄z christo facta est viris ꝓncipaliter. q̄uis nasci deberet de muliere. non enim facta est repꝛomissio sare vel bersabee. sed abꝛaam z ꝺauid. ergo vi ꝺetur ꝙ ꝓles magis sit ipius viri q̄ mulieris. ergo. ꝛc.
Item vnū quodq̄ ꝓncipatū qđ ꝓducit ꝑm cōmixtionē plus sectur illud cui plus assimilat. sed filij pl⁹ assimilāt patri. g̃ magis ꝺebent sequi pr̄es. Lōtra. ꝺe cōiugio seruoꝝ dicit decretalis. Indecēs vr̄. vt geniti ex libera filij ad seruiendū retrahant. g̃ q̄ nascūtur ex mr̄e libera fūt liberi. ergo sequūtur mr̄em. Itē si q̄s seminat i terrā alienā. fructus ē ꝺñi terre nō seminātis. sed vēter mulieris respectu semis viri est sicut terra respectu sementis. ergo videt ꝙ sicut fructus sectur rerram ita partus sequitur ventrem. Itē hoc videt i aīalib⁹. q̄m si animal masculini seruus impgnat animal femini
ni serus. vt equus equā. pullus sectur equā nō equuz. g̃ pari rōne videt in ꝓpositio. Itē hoc videt ꝙ simile i artificialib⁹. qꝛ si q̄s edificat i terra aliena. edificiuz cedit solo. nō solū edificio. g̃ si q̄s generat i alieno vētre. ꝓ16
les sequit vētrē ℟ō. ꝺ̄m ꝙ ꝑm leges ciuiles siue ius ympiale ptus sectur ventrē. Et rō huius ē valde conueniens. q̄m ꝑlis duplex ē ꝓncipiū. pater sc̄z z mater. Pater ē ꝓncipiū honoꝛabilius. sz mater ē ꝓncipiū subali⁹. z ideo i honoꝛib⁹ z municip̄ijs fili⁹ sectur patrē. q̄m ille acquirūtur paterna sollicitudine. et i hereditate patrimoniali. sed q̄m mater est ꝓncipiū subalius q̄tū ad id qđ ē sectur matrez. z q̄m libertas et seruit⁹ respiciūt hoīem ꝑm id quod ē. nō ꝑm id qđ ꝺz. hinc ē ꝙ ꝑm leges ciuiles rationabiliter valde instituū ē vt partus seqūt vētrē. z hinc ē ꝙ ꝺiunctio ad plē generandā matrimoniū appellat. et huic cōcoꝛdat ius canonicū. sicut patet in decretali ꝑus posita. Lōcoꝛdat etiā ius diuinū scp̄tū in lege moysaica. Exo. xxj. ꝙ si ꝺederit vꝛoꝛē alicui quē emerit. z ille postmodū egrediet liber. filij debēt remāere ꝺño q̄ dedit ei vꝛoꝛē licet ipe egrediat liber. Loncoꝛdat ꝺenicq̄ multiplex rō et similitudo naturalis. z ideo qꝛ boc dictat ius ciuile. z ius canonicuz approbat. z diuinū ꝺfirmat. z naturale commēdat. ideo recte dicēdū. ꝙ partus ꝺz sec̄ vētrē. Uerūtamē aliqne ptes q̄ nō sunt hmōi legib⁹ subiecte nō ꝑuāt hāc ꝺsuetudinē. imo partus sequit conditionē ꝺterioris. vnde si alter ē seruus. filij fūt serui. z similiter si mater ancilla. z si ambo sint diuersoꝝ ꝺñoꝝ. filij diuidūtur. hūc modū seruāt i francia i aliquib⁹ ptib⁹. licet nō vbiq̄. sz tñ ꝺstitutio legalis 17
multo nobilioꝛē et rōnabilioꝛ q̄ hec ꝺsuetudo. Ad illud qđ ꝓmo obj̄cit ꝙ pater ē dignius ꝓncipiū. ꝺ̄m. ꝙ verū est. non tamē ꝺ̄balius. et ideo i dignitatib⁹ patrē debet sec̄. in ꝺ̄ba siue in libertate coꝛpis sui matrez. Et ꝺ̄ exemplū. qꝛ nobilius ꝓncipiū fructuū aguoscere ē 18
cultoꝛ q̄ ager. seruitus tamē est agri sine ꝺñi agri. Ad illud qđ obj̄cit ꝙ sacra scriptura genealogias attribuit viris. ꝺ̄m ꝙ verū est z cōueniēs. nam z hunc modū habem⁹ ꝙ filiū ꝺnomiamus a pr̄e. vñ dicit petr⁹ martini nō berte. vt in pluribus. Similiter repꝛomissio fit viris. tam ē ex ꝺ̄b̄ nō sectur ꝙ ꝓles debeat sec̄ vir ꝑm cō ditionē libertatis vel seruitutis. sed ꝑm conditōem dignitatis z bōis. q̄ nō ꝑsubstātiā respicit. sz pot⁹ qualitatē. Ad illud qđ obꝛ ꝙ fili⁹ assimilat patri. ꝺ̄m ꝙ 19
assimilatio nō venit a ꝑba sz a formatiua ꝛrute q̄ ꝓncipalit̄ viget i semie viri qñ masculꝰ generat. z ideo freq̄nt⁹ filij assimilant patrib⁹. attamē q̄tūcūq̄ sit patri silioꝛ i figura et ꝓpꝛietatib⁹. plus tamen trahit a matre de substantia. z ideo ex hoc non sequitur ꝙ in libertate patrē sequatur.

Onsequenter q̄tum ad secūduz articulum querit de impedimento quod venit ex defectu etatis. Et circa hoc tria queruntur. Primo queri

tur. vtrū status etatis impediat matrimoniū. Secūdo vtrū defectus etatis impediat contractionē sponsaliū Tercio. vtr sponsalia ꝛtracta post septennīū possint dissolui ꝑ mutuū consensum.

Questio .j. d.

QX status etatis impediat mr̄imoniū ostēdit sic. q: statum etatis sequit discretio. sed discretio requritur ad ꝛsensū legittimū. ⁊ consensus ad mr̄imoniū. ḡ talis potest esse status etatis q impediat matrimoniū. Itē. iura canonica ⁊ ciuilia dicūt q impuberes nō possunt ꝛtrahere. sed impuberes iudicātur rōne etatis. vt masculus ante. xiiij. annū. ⁊ femina ante. xij. ḡ. ⁊c. Cōtra status pubertatis nō impedit susceptionē alicui⁹ alterius sacrāmēti que etiā maioris imꝑfectōis sunt. ḡ nec matrimoniū. Itē quare nō possūt ꝛtrahere ante tempus pubertatis. aut ꝓpter impotētiā coeūdi. aut ꝓpē defectū discretōis. Si ꝓpter impotentiā. sed multi infirmi sūt impotētes reddere debitū ⁊ tñ pnt ꝛtrahere. ꝑterea multi etiā añ annū. xiiij. coeūt. Si ꝓpter defectū discretionis. Contra hoc est. q multi sūt discretiones i ætennio q̄ alij in xx. anno. qui pnt cōtrahere. ḡ. ⁊c. Itez q̄re tps pubertat⁹ citi⁹ cōplet i mliere q̄ i viro. ⁊ vr. q no æqret. q: ḡntū ad sponsalia ꝛbēda ad par temp⁹ ⁊ eq̄le masculꝰ ⁊ femina iudicātur. vt puta ad septēnium ergo pari rōne ad mr̄imoniū ꝛbendum. Rñ. ad pdm dicēdū intelligētiā est notādū q mr̄imoniū ē in officium ⁊ remediū. ⁊ in sacr̄m vel signū. In officiū inq̄ procreādi plē. In remediū ꝛ impulsū libidinis. ⁊ i sacramētus insolubilis cōiūctōnis naturarū christi. Cū igit añ tēpus pubertatis nō pnt masculus et femina generare. nec feruore libidinis excitātur tanq̄ impotētes ad hūc actū. q: etiā ante temp⁹ illud sūt variabiles. ⁊ mr̄imoniū est imutabile. decreuerūt iura tales ꝑsonas nō eē legittimas anteq̄ ad tempus ventāt pubertatis. Ad illō ḡ qō obr̄ æ sacramētis alijs. dō ḡ nō est simile. q: vtilia ⁊ necessaria sūt añ tps pubertatis. Ad illud ḡ q querit q̄d impediat. dōm q defectus etatis rōne inhabilitatis puerilis. ⁊ impotentia coeūdi naturalis.

Qō obijcit de sene et infirmo nō ē simile. q: habiles sunt in sensu et i affectu. Sed q dicit q nō pnt dōm q iura iudicāt et istituūt ñ ꝑm ea q̄ fiūt frequnter. et q: licet añ temp⁹ indictū aliq possint coire ꝓpter acceleratōnē nature. tamē vt frequēter añ illud temp⁹ nō pnt. q: rñ iura viderūt q alij q possent. ideo nō tantū artauerūt q̄n etiā primi pubertati circa mediū annum possint ꝛtrahere. Ad illud qō q̄ q̄re citius cōputatur tēpus pubertatis i mliere. dōm q tēpus sponsaliū ætermiatur ḡntū ad discretionē. sz tps pubertat⁹ ḡntū ad potētiā coeūdi. ⁊ q: citi⁹ pōt coire femina q̄ masculꝰ. ⁊c. Si tu q̄s q̄re mulier citius pōt q̄ masculꝰ. responderi pt q̄ b̄ fit multis rōibꝫ. Primo. q: pus fit solutio viscositatis ꝓpter meatꝰ largiores. Secūdo. q: difficiliꝰ ē agere q̄ pati. Tertio. q: natura imꝑfecta i mliere appetit virū sicut materia formā. vnde ꝓpē maiorē appetitū nature maior fit acceleratio.

Questio .ij. e.

Utr defectus etatis impediat ꝛtractionē sponsalium Et q sic videt. q: sponsalia de necessitate obligant ad matrimoniū. sz mr̄imoniū nō cōtrahit nisi ꝑ volūtatē. ḡ sponsalia nō ꝛtrahūtur nisi placeāt sponso ⁊ sponse sed nō habēt vsū rōnis nisi i determiata etate. ḡ. ⁊c.

Itē iura canonica dicunt sicut ꝑz extra de spon. impu. ꝙ totū. q q̄ ꝛbūt sponsalia añ septēniū. nihil faciunt ⁊c. Cōtra. in sacro baptismi obligāt puulus ꝑ aliuz ad renūciandū seculo. ⁊ ad ꝛbendū matrimoniū cum deo ergo pari rōne pnt puuli ꝑ alios ad matrimoniuz obligari. Itē. vbi deficit fides ꝑpa. succurrit fides parētū. ergo pari rōne vbi deficit discretio puulor. supplet discretio parentū. ⁊ sic. ⁊c. Item. quero. quare temp⁹ septennij est determinatū ad sponsalia ꝛtrahenda. ⁊ q re ante nō sit ꝛueniens. Quia q ante nō possunt cōtrahi. aut hoc est ꝓpter defectū discretōis. aut locutōnis. Si discretōis. sed etiā tūc discretio sufficit. Si locutōnis. sed ante scūt puuli loq. ḡ. ⁊c. Rñ. dōm q sponsalia de iure non pnt contrahi ante septennīū. et si cōtrahāt ꝛ facto nihil fit. ꝑmittit tamē ipm nihil in re qō est aliq̄d in spe ꝓpter bonū pacis. Ratio ꝛpis hec ē. q: sicut nō pnt aliq mr̄imoniū ꝛtrahere nisi ꝓpo cōsensu. et ꝓpo signo exꝑmēte ꝛsensum. sic nō pnt ad mr̄imonium obligari nisi placeat. et cōplacētiā ꝛbo vel signo exꝑmāt. q: vt frequēter. ab illo tpe incipiūt intelligere q̄ dicunt. et loq ꝑm ꝓpum affectū. ideo extūc incipiūt valere. Et his patent obiecta. q: nō est sile de obligatione matrimonij et sacramento baptismi. q: illa ē necessaria ad salutē. ideo merito ꝑ aliū subuenit egroto. Patet etiaz rō ꝛpis. q: q̄uis nō sit plena discretio ad discernendum bonum a malo i eis. tñ est discretō ad intelligēdū quod dicit. et respondendū qō libeat vel nō libeat. Ad illud ergo qō obr̄ de sacro baptismi patet resp̄sio. q: nō est simile. sicut sepe dictū est. ꝓpter hoc q est ꝛginale qō nō est ꝑ volūtatē ꝓpetratū. et ylteri⁹ i baptismo nō obligatur puulus nisi ad ea q̄ tenet æ iure naturali. vñ nō est ibi vorū nisi valde large. Et si tu obijcias q puulus ꝑt obligari vbi est bonū tuum. dōm q verū ē in possessionibus. sed i mr̄imonio vbi est seruitꝰ corꝑis et dz esse mutuꝰ amor. decreuit deus vt nullus possit nec æbeat nisi ꝓpa volūtate obligari. Est enī ibi quoddā mirabile. q: hō inuenit in muliere aliquā complacentiaz. q̄ nunq̄ posset i alia inuenire. vt dicūt aliqui experti.

Questio .iij. f.

Utrum sponsalia contracta post septennīū possint dissolui ꝑ mutuum cōsensum. Et q nō videt. q: sicut se habet etas puberū ad ꝛtrahendū matrimoniū. ita etas impubez ad ꝛtrahenda sponsalia. sz q: puberes ꝛtrahentes matrimonium nō pnt soluere. ḡ. ⁊c. Itē sicut dñs instituit mr̄imonium non solui. ita ꝓcepit nō ꝑiurare. et fidē nō mentiri. ergo si ꝛtracta sunt ꝑ sponsalia ꝑ iuramētum interpositum. videtur q necessario teneāt ꝛsummare. Item de sponsalibꝫ ⁊ mr̄imonio dicitur i decretali scda. q hoc pōt tolerari. si ergo ꝑmissio non ē boni sz mali. videtur q hoc sit malum Itē. i eo dē ti. decre. cōmissū. q: iurauit aliquā ducere in vxorez ꝓpter iuramētum (si vult intrare religionē) prius æberet ꝛbere. Sed si liceret alicui ꝑtransire. liceret maxime tali. ergo si huic nō licet. multo min⁹ nec alicui. Cōtra. Si ꝑmitto tibi dare cētū. si absoluas me. sū absolutus. nec ꝑiuro si nō do. ḡ pari rōe i ꝓposito. Itē si duo iurēt simlr̄e romā. et p⁹ peniteāt. et mutuo se absoluāt absoluti sūt. ergo. ⁊c. Querit igit q̄ sponsalia ꝛtrahāt et q̄bus modis soluātur. et tercio q̄s sit effectus sponsalium. Rñ. dōm. q sponsalia multis mōis solui possūt sicut iam patebit. et vnus inter illos modos est quādo mutuo se absoluūt. De isto aūt modo dicunt aliq vt Guillo. q mod⁹ iste nō est licitus. q: nō fit sine pcō ꝓpter fidē iuramēti. sz solū ē ꝑmissus. q: coacta ꝛiugia malos habēt exitus. et ꝫ dicit ꝓpter illud qō dicit decre/

talis·q̄ pōt in pārtia tolerari Alij dicūt q̄ cū iuramētuz obligatoriū nūq̄ obliget nisi ad volūtatē ei⁹ cui fit vī. q̄ ad imitar illoz q̄ iurāt nl̄re ad aliquē locū· sicut ipa decretalis dicit· q̄ mutuo se pñt absoluere· z si veiat ex cā aliq̄ mō rōnabili dicūt eē licitū· lz sit maioris qf. ctōis si curionat decretal· z hec positio vī magis pbabilis q̄d dicat apparet· ¶ Ad illud q̄ obī de mrimonio· dōz q̄ no ē silē ppt signatōez· ¶ Ad illud q̄ obī de iuramē to· dōm q̄ nō obligat nisi sūb ditōe· ¶ Ad illud q̄ q̄r 26 quō Ibant· dōm q̄ q̄ttuor modis· Simplici pmissiōe. fidei datōe siue iuramenti interpositōe· datis arris spō 27 salicijs· anuli subarratōe· ¶ Ad illud q̄ q̄ dbz modis soluant· dōm q̄ in viij. casibz· Primꝰ ē vero solēni supuenīēte· puta si alter sponsoz intrauit religiōem· Secūdus supuenīente mrimonio· puta si Ibat cū alia p verba de pnti post spōsalia· Tertius supuenīente affinitate· puta si cognouit cōsanguineā sponse· z b facto vl̄ fama pbari pt· Quartꝰ supuenīēte incurabili ifirmitate· puta lepra vel mutilatōe mēbri alicuiꝰ· Quintꝰ altero se absentante· puta cū vadit in regiōez lōginquā sine lnīa Sextꝰ altero fornicāte· puta cū alter cognoscit alteri az q̄ sponsā suā· Septimꝰ vtroq̄ volēte· puta cum ambo cōsentiūt· Octauꝰ ē minoze petēte· puta si Ibi cta fūt spōsalia inter aliquos duos quoz alter ē in crate debita· alter est minor· Primis duob⁹ modis soluūt spōsalia ipo facto· alijs p iudiciū eccie. ¶ Ad illud q̄ q̄r q̄s lit sponsaliū effectus· dōm q̄ duplex Unus obligatoris ad matrimoniū ad quod astringit p pmissionē que ē in sponsalibus· Unde dicunt a sponsalia spōdes· vñ cōpetiendi sunt ad matrimonium cōtrahendū· nisi timeat de vxoricidio· vel aliq̄s dictoz casuū interueniat Alius effectꝰ est publice honestatis iusticia que est q̄ nullus consanguineoꝝ propinquoꝝ sponsi potest cōtrahere cuz sponsa nec econuerso. 28

Di·xxxvij· De impedimētis q̄ omnino faciūt illegitimū ad matrimoniū cōtrahendū cum oīi ꝓpter ecclesiasticam institutiōem·

TUnt igit q̄dā ordines ꝛc· Hec ē ps in q̄ mgr̄ pncipaliter determiat de his q̄ mrimoniū impediunt simpliciter· Et hz hec ps duas· q̄ tale impedimētū duplex ē· Quoddā q̄ simpliciter impedit cū oī· q̄ dam cū q̄dam sic cū q̄dā nō· ideo ꝑm hb hec ps hz duas· In ꝑma ꝑte determiat de his q̄ simplr impediut z cū oī· In secūda d̄ his q̄ cū aliq̄bz sic cū aliq̄bz nō· ifra di·xxxix· Pꝰ hec de disparcultu ꝛc· Prima ps hz duas· In ꝑma agit de impedimēto q̄d impedit ꝓpt ecclīasticā institutiōez· In scōa de eo q̄d impedit ꝓpt ꝓpriā obligatōez· ifra di·xxxviij· Nūc de voto inspiciam⁹ ꝛc· Et q̄m ecclīastica institutio q̄sdā excludit a mrimonio ꝓpt excellētiaz vite· vt clericos· quosdam ꝓpter enormitatē culpe vt vxoricidas· ideo hec ps hz duas ꝑticulas· In ꝑma determiat de impedimento ordinis· In scōa de impedimēto criminis ibi· His adijciendū est de occisoribz suaz cōiugum ꝛc· Utraq̄ pars remanet indiuisa ꝓpter brevitatem·

Di XXXVII

1 a ¶ Uxorē ducere virginē eccīa romana ꝑmittit Queritur qre ponit q̄ permittit ducere virgines cū eni nullo voto sint astricte ita poterunt ducere viduam nē virginem· Rō· dō q̄ clerici ducentes vxores infra minores ordines possūt vxores dupliciter ducere· aut cum spe redeundi ad ministerū z offi a cīū clericat⁹ aut sine spe· Si cuz spe tunc ꝑmittit q̄ ducāt ꝯgies· z sic loquit leo papa· Si sine spe· tūc pñt quā Ex carta Gl· cōcilio volūt ducere· lz b si ducāt viduaz amplius nō possunt ad officiuz quod dimiserāt redire· vel si per Leo papa mittat redit⁹ ad

Leo papa

¶ Determiat de impedimēto ordinis· a

SUntigitur q̄dam ordines in quib⁹ nullaten⁹ ꝑr cōtrahi ꝓsugiū· z si intercesserit copula· fit diuortiū· vt sacerdotium· dyaconat⁹· z subdiaconat⁹· In alijs vo ꝑmittit sortiri ꝓsugium· nisi religiōis hītū sūpserint vel ꝓfessionē votū fecerit· Unde leo papa· Clericos· lectores· ostiarios· exorcistas· accolitos· si extra votū z hītū iueniūt· z pfessionē ꝓfiteri nolūt⁹ vxorez ducē ꝯginē eccīa ro· ꝑmittit· ñ viduā nec repudiatā· q̄ deinceps nec ad subdyaconatū ꝓuehi poterūt· nec laic⁹ vxorē sortir⁹ nisi ꝯginē vel bigamus ad clericatuz Itē ex cartagi· cilio· b ¶ Placuit epos· pbros· dyaconos· subdiaconos etiā ab vxorib⁹ abstinere· q̄d si ñ fecerit· et ab ecclīastico removeant⁹ officio· ceteros vo clericos ad hoc nō cogit· Itē leo papa Lex pfessionē eade ē ministris altaris q̄ epis z pbris· q̄ cū esset laici vel lectores· licite vxores ducere potuerūt· ꝑ cuz ad ꝓdictos pueneruīt gd⁹· cepit eis nō licere q̄d licuit· Itē in vi· sinodo· sic q̄s eoz q̄ ad clerū accedūt voluerit nuptiali lege mulieri copulari· hoc añ ordinē subdiaconatus faciat· Itē Calixtus papa· ¶ Presbyteris· dyaconib⁹· subdiaconibus· monachis· ꝓcubinas hre seu mrimoniū ꝓtrahere penit⁹ interdicimus· ꝓtracta q̄s mrimōia ab hmōi ꝑsonis disiungi· z ꝑsonas ad pniam debere redigi· iuxta sanctoꝝ canonū districtionē iudicamus· Item Gregori· ¶ Nullū facere subdyaconum episcopi presumant nisi q̄ se caste victurū ꝓmiserit· quia null⁹ debet ad ministeriū altaris accedere· nisi cuius castitas ita suscepta ministerium fuerit approbata·

¶ Determiat de impedimēto crimis vtpote vxoricidio· b

¶ His adijciendum est de occisoribz suarū ꝓsugū· De q̄bus ordies minores inhibetur ꝓmotio ad maiores· z ideo dicit permutantur si volunt ad clericatum aliq̄ tpe redire sine impedimento·

Calix·pa 2

b ¶ Placuit episcopos· presbyteros· ꝛc· etiam ab vxo· absti· ꝛc· Uidetur mala esse hec cōstitutō· q̄· nemo pōt vxorē ꝑuare iure suo· ergo vī q̄ si habent vxores· q̄ non possunt abstinere ab eis etiam si velit Item ponatur q̄ aliquis in inferioribz ordinib⁹ vxore tacēte z sciente ꝓmoueatur· vtrū debeat cum recla mauerit debitū sibi reddi· Et q

Gregori· Inno· pa pa· ij· De cernimus vt bi q̄ ordinē sbdiaconat⁹ acceperit· et iniuꝝ vxores duxerint vel cōcubias habuerit· officio atq̄ ecclīastico bñficio careant· Lū

sic videt. qz votū cōtinentie nō vouit. Et iterz. Si viri
grediat religionē z ipa taceat. si reclamet post apud eōz
redire cōpellit. ḡ zc. Jtē qr vxz mortuo viro teneat ad
ꝓtinentiā ꝑpetuā tal mlr an possit ꝫbere. ℟o. dō q ḃ i
re. ligit q si nō habent vxores nūqz debent ꝫbere ex quo
ad sacros ordies
sunt ꝓmoti. sūt
habent non pos
sunt ꝓmoueri. si
ne assensu vxo
rum ſm ꝺsuetu
dinē romane ec
clesie. z verū est
q requirendus c
est eaz ꝺsensus.
Q si vxor tace
at viro suscipiē
re ordinē. z locū
et ꝑpus ḃz recla
mādi ꝑsumitur
ꝺsensisse. z āpli
us reclamare n
pōt. zex tali con
sensu suo contu
macia sibi indicit. nec pt reḟrere virū. Utrū aūt possit
ꝫbere. dōm q sicut dr. xxxij. dis. ca. ſe riatim zc. nō pt. et
post morē viri. imo tenet ad ꝓtinētiā ꝑpetuā. Sed āli
ter ḃ sit intelligendū inter turisperitos ē ꝓrouersia. aliq
em dicūt q mulier ꝺsentiens viro vouere intelligit. sed
votū istud qz non ē solēnizatū. impedit mrimoniū ꝫben
dū sed non dirimit tā ꝫcūtū. Alij dicūt q solennizat voto viri. Tercij dicūt q secus ē in vxore ingressi religionem et clerici. qz vxor clerici tenet. ſz non vxor ingressi. qz dignior ē clericatus qz religio. cū bigam⁹ possit ee religiosus. nō aūt clericus. Alij dicūt et ḃ vr. ꝓbabilius q vxor aut ignorat ius illud. qz nec scit nec sibi dr. Aut nouit. Primo mō n obligat. Scdo mō si nouit. qz sibi dr z consentit. obligat. Sz qd in tanta diuersitate tenē dū ē. sane dici pt q si vxor ꝺsentiat viro q ordinez sem suscipiat. vel q religionem ingrediatur in ꝺspectu ꝑsone qua ſm formā eccie possit fieri diuortiū. q ipa obligat ad ꝓtinentiā ꝑpetuā cū viro q ē eade caro cū ipa. nec excusatur q iuris ignorātiā. nec ē diuersimode iudicandū in clericis z religiosis qz tū ad ḃ. cū vtrobiqz corpus viri ꝑpetuo dño dedicet. Et ḃ expsse dr. distī. xxxij. seriatim zc. ſ Necqz ꝑmittit vxor iungi eidem marito suo carnaliter. ſ Nec vnquaz nubere. aut in eius vita aliuz ducere p mortem. z ō satis probabiliter dictum est q viro vouente z solennizante ipsa vouisse intelligitur. z hoc totum probatur p multa iura que dicuntur li. iij. de uer. ꝺsuga torum.

Micola. papa scribit radulpho bituricensi archiepo. Intersectores suaz ꝺiuguz sine iudicio cū non addis adulterarū vl'ali qd hmōi. qd aliud habēdi sunt qz homicide. ac per hoc ad penitentiā redigēdi. quib⁹ penitus denegat ꝺiugiū. Hic vr nicola⁹ ꝑmittere maritis ꝑ adulterio aut alio hmōi vxores suas infficere. ſ ecciastica disciplina spūali gladio nō māli crimiosos feriri iubz. Eūidē nico. Inter hec nostra scītas addere studuit. si cuius vxor adulterium perpetrauit. vtrum marito eius ſm mundanam legem interficere liceat. d Sed sancta dei ecclesia nunquā mundanis constringitur legibus. gladium non habz nisi spiritualem. Jtem pius papa. Quicunqz propriam vxorez absqz lege sine causa interfecerit. aliamqz duxerit. armis depositis publicam agat penitentiam. z si contumax extiterit anathematizetur vsque quo cōsentiat.

ℙr⁹ papa

c Quib⁹ penit⁹ denegatur cōiugiuz. Ex ḃ vr q cū talibus dispensari non possit. Queritur ḡ. ꝑ qbus peccatis ꝺiugiū denegatur z in qb⁹ dispensat. ℟o. nō tandū q in septē generibus. Primū ē adulteriū cū occisione vel fidei datione. xxxj. q. j. Scōm est icest⁹. xxxij. q. vij. Scubuisti. Tertiū est raptus sponse alterius. xxxvij. q. ij. statutum. Quartū est de eo qui insidians mrimonio filiū de sacro fonte leuauit. z de hoc dr. xxx. q. j. deo. eo aūt. Quintū est de eo qui occidit ꝓbyterz extra de peni. z remiss. q ꝓbrum. Sexto de eo q occidit ꝑsonā vxorē. xxxiij. q. j. Septimū soleniter penitētes. xxxiij. q. ij. ō his ātiq. Jn oīb⁹ dispēsat ꝓtercz i ꝓmo ꝑpe ḃ q respicē ꝑsonā determiatā d ſ Sz sctā dei eccia nūqz mū. ſ vrſalsū dicere q berñ. dic ad euge. q ḃz vtrūqz gladiū. vtqz gladi⁹ tā spūal qz materiale eccie. z ḃ ꝓbat p illō Lu. xxij. sūt gladij duo. z dns ait sat ē. ℟o. dō q vterqz vt dic berñ. ē eccie. sz differēter. qr spūal extrahēd⁹ ē manu eccie. sz materiale manu sz tm nutu. z p ḃ solut illō

Ad intelligētiā but⁹ breuis distinctōis ſm duo q breuiter in ea tanguntur. duo hic ꝓncipaliter quruntur. Primo qr de ordinis impedimēto. Scdo de vxoricidio. Circa ꝑmū qruntur tria. Primū vtrū ordines minores impediat mrimoniū. Scōm vtrū ordies sacri. Tertio qr qz tū ad ecciasticū statutū q qō sacri ordines impediunt mrimonium.

ſ Questio. j. a

Q minores ordines non impediāt mrimoniū. videtur q multas autoritates qs adducit mgr in lra. marie de illa leonis pape q supta ē de dis. xxxij. ſ Jtē in extra. de clericis cōiugatis. dicit alexander. iij. Si cleric⁹ infra subdyaconatū acceperint vxores. ipos ad retinēdas vxores districtōe ecciastica ꝺpellatis. ſ Jtē rōne videt. qz ad minores ordines vt plurimū nulli ꝓmouētur. sed tales non sunt cogēdi ad ꝓtinētiā. ḡ zc. ſ Jterz in ingressu religiōis est status in qb⁹ ꝑbaret et ꝑbat aī quam ad votum continentie obligetur. ergo pari rōne immo multo fortiori. cū difficilius sit in seculo continere. status ꝺbet determinari in quo clerici possint probare z ꝑbari. vtrum velint viuere castī. z in illo nō dñt ad castitatē obligari. sed iste est ordinum inferiorum. ḡ zc. Contra dis. xxxij. Lectores cum ad annos puberta/tis venerint cogantur aut vxorem ducere. aut continētiam profiteri. ergo si lectores sunt in statu inferiorum ordinum. videtur q compellantur ad continentiam. ḡ zc. ſ Item minores clerici statim vt sunt clerici in sortem dei sunt vocati. et ideo dicti sunt clerici. quia in sortem dei sunt segregati. sed qui habet vxorem est diuisus sicut dicit apostolus. j. Cor. vij. ergo nullus clericus potest nec ꝺbet habere vxorem. ḡ zc. ſ Jterz omnis clericus in minori officio siue ordine cōstitutus potest habere beneficium ecclesiasticum maxime si intendat vlterius promoueri. saltem beneficium sine cura. sed null⁹ coniugatus potest nec debet habere beneficium prebēdale. sicut dicitur extra de clericis ꝺiugatis. diuersis fallacijs zc. ergo nullus clericus potest esse coniugat⁹. ſ Item omnis clericus in minori officio constitutus potest gaudere priuilegio clericali. sed nullus vxoratus potest gaudere priuilegio clericali. ergo nullus clericus potest esse vxoratus. Mat⁹ manifesta est. minor⁹ patet per decretalem de cler. coniu. Joh. z infra vbi dicitur q vxoratus etiam tonsuratus non potest priuilegio clericali gaudere. Si tu dicas q iste rationes non valent

quia qui est clericus potest nō esse clericus. et ita potest
6 cē vxoratus. Cōtra. ordinis sacrm ē q̄ impssiōz caracte/
ris. g̃ sicut baptizat⁹ nō pōt ee nō baptizar⁹. ita videt q̄
cleric⁹ nō possit fieri nō cleric⁹ siue nō ordinat⁹. R⁹. dōz
q̄ in ordinib⁹ miōrib⁹ ē ꝯsiderare ordinē z officiū siue mi
nisteriū z bñficiū. z ꝑm hec tria ꝓpagari ad mr̄imoniuz
z ordo minor nullā hz oppositōem ad mr̄imoniuz rōne
sui siue caracteris. nec q̃tū ad ꝯtū mr̄imoniī. nec q̃tuz
ad vsū. Sed ministeriū z bñficiū scōm eccīam occidēta
lem oppositōz bñt ad mr̄imoniū q̃tū ad vsum ꝓpt̄ bo/
nestatem. z qm̄ cleric⁹ in minoribus ordinib⁹ non tenet
nec ē obligatus ad officiū nec ad ministeriū. iō pōt ꝯbe
re sine aliq̄ impedimēto. z ita ꝯcedendū ē q̄ minores ordi
nes mr̄imonio nō pstant impedimētū. // Ad illō g̃ q̄ obr̃
7 q̄ lectores hēbent ordinēta ꝓmittere. dōm q̄ illud capiz
dz intelligi qn̄ ꝓmouent ad subdiaconatū. alioq̄n solū
est cōsiliū // Ad illa vo q̄ obiciūt p⁹. tā ꝓz rn̄sio. Obr̃
8 em̄ hēre cleric⁹ q̃tū ad ministeriū z q̃tū ad bñficiū. z pui/
legiū q̄ non sūt necessario annexa minoribus ordinib⁹. iō
nec mr̄imoniū repugnat ita q̄ nec possit trāsferri ō vno
statu ad aliū. impedit tn̄ vt non possit nec hēat simul
in vtroq̄ statu militari. q̄ nemo militās ōo dēat se se/
cularib⁹ negocijs implicare

// Questio. ij. b

Utrū sacer ordo mr̄imoniū impediat. Et q̄ sic videt per
auctes multas q̃s adduxit mgr̃ in lr̃a. z sumūt plures ō
di. xxxij. // Itē in extra. hēre cle. cōiu. alexād. iij. Si i sb/
diaconatu z alijs supioribus ordinib⁹ vxores accepisse no/
scunt. eos vxores dimittere ꝯpellere ꝓcuretis. // Item.
oīs q̄ nō vouet ordinēriā ē ineptus ad sacros ordines.
sed q̄ bñt vxores sūt hmōi. g̃ rē. Probatio minoris. gre.
dicit z hr̃ in lr̃a. Nullū subdyaconū facere ꝓsumāt epi.
nisi q̄ se ꝓmisit caste victurū. g̃ si q̄ ꝓmittit in manu epi
cōtinentiā vouet z tenet pz rē. // Itē in sacris ordinib⁹
ministrāt circa altare. sed sācti⁹ ē altare no. le. z sacrrfi/
ciū q̃s legis figure. sed sacerdos cū ingrediebat sctā sctō/
rū tenebat a cōiuge abstinere. sicut dr̄ in exodo. g̃ multo
fortiꝰ ministri altaris. nūc g̃ q̄ iugit̄ ministrāt nūq̄ dn̄t
mulieribus adherere. Cōtra. virtus nulla hz oppositōez
cū virtute. g̃ nec sacrm cū sacro. sz qō nō hz dispositōez
cū alio nō pstat ei impedimētū. g̃ ordis sacrm nullo mō
impedit mr̄imoniū. // Itē oppositio ē relatio eqpantie
g̃ si vnū sacrm repugnat z impedit susceptionē alterius
pari rōne z ecōuerso. sz mr̄imoniū nō ipedit susceptiōez
ordinis. q̄ multi cōiugati ꝓmoti sūt in epos. g̃ nec ordo
sacer ipedit mr̄imoniū. // Itē idē ē ordo apō nos z apō
eccīam orientalē. sz apud illos ordo nō impedit mr̄imo/
niū nec ecōuerso. g̃ nec apud nos. Si tu dicas q̄ apud
nos est sup adiectū votū rōe cui⁹ ipedit. tūc videt q̄ ipe
9 dimentū ordinis nō differat ab ipedimēto voti. // R⁹.
dōm q̄ absq̄ dubio sicut sacri canones dicūt. sacer or/
do impedit mr̄imoniū ꝯtrahendū. z dirimit tam ꝯtra/
ctum. verūtn̄ quantū ad modū dicendi siue intelligēdi
inter doctores diuersos diuersitas opinionū resultat.
Quidam em̄ dicūt q̄ ordo sacer ipedit mr̄imoniū ꝓpter
votū annexum ad qō obligatur q̄ suscipit ordinem sacz
sed qm̄ in susceptōe ordinis nō videt voti emissio. aut si
est emissio hec est quantū ad factum. q̃uis non sit quan
tum ad verbum. sed non videtur tunc differre ab impe/
dimento voti quod falsum est. quia apud grecos non
est votum continentie. quia illi sacerdotes licite vtun
tur vxoribus. et tamen nullus potuit nec potest in sa/
cris ordinibus constitutus contrahere. sicut ex synodo
vij. habetur. que celebrata fuit apud eos in quo se huic
statuto subiecerūt. ꝓpter votū ꝯtinērie. Ideo alioz ē opi
nio q̄ ordo p̄stat impedimētū rone statuti eccl̄iastici qō
ligat clericos suscipientes ordines ad nūq̄ ꝯtrahendus
Sed qm̄ accītes canonū inuentiūtur que vtrunq̄ sona/
re videtur. z q̄ in susceptōe ordis ē solēnizatio voti. iō
dom ē meli⁹. q̄ et si apō grecos nō impediat. hoc nō est
rōe statuti. z sic nō impediuit vt dicūt q̄daz a tpe apo
stoloz. tamē apō latinos impediuit. et rōe statuti et rō
nē voti. Sicut enī ordo mōachoz z habit⁹ ꝯtinentiam
habet annexā q̄ illū q̄ habitū instituit. z regulaz edidit
mōachalē. ideo q̄ ꝓfitetur z suscipit habitū ō emittere
votū consequēter. sic ordo apud latinos ex ecclesiasti/
ca cōstitutōne habet inseparabiliter cōtinētiā annexam.
z ideo q̄ illū suscipit. sponanee se obligat. ita q̄ illa obli/
gatio ꝓcedit ex statuto pariter et ex voto. z sic patet q̄
impedit et qualiter impedit. // Ad illud ergo qō obī/ 10
cit q̄ ⁹tus cū vxore nō habeat oppōem. dōm q̄ verū ē qn̄
tū ad habitū. sed tamē status aliqn̄ sūt ineompossibili/
les vt ꝯiugalis z ꝑginalis. z qm̄ sacra diuersa stat⁹ di/
uersos respiciūt. vt ordo statū ordinēriē ꝑginalis vel vi
dualis. mr̄imonii statū ꝯtinentie ꝯiugalis. hinc est q̄
impedit sicut status secularis z religiosus suo mō oppo/ 11
nūtur. // Ad illud qō obiciť q̄ matrimoniū nō impe/
dit ordinē. dōm q̄ verū est si vxor fuit ꝑgo z vult ordine
re. sed tn̄ nō ē sīle. q̄ ꝓcessus i virtutib⁹ ē a statu imper/
fectionis ad ꝑfectionē. sz nō debz esse redit⁹. z qm̄ mr̄imoni/
um collocat in statu imperfectionis. ordo vo in statu ꝑfe
ctōis. ideo rē. sicut de seculo ad religionē lz ascēdere. n̄
descendere // Ad illō ergo qō obr̃ vltimo tā patz respō 12
sio. q̄ statutū ecclesie abūdanti⁹ artat latinos q̃s grecos. li
cet illos aliquo mō arctet. z hoc q̄ latini voluerūt ses ꝑ
ceret z plicare. greci vo i sua ruditate remānere. z iō vsq̄
hodie i suis fecib⁹ remāserūt. Patet etiā q̄ n̄ solū rōe voti
ipedit. sz etiā rōe statuti ecclesiastici. // Questio. iij. c.
Utr̄ ecclesia hēuerit hoc instituere. z ꝑ tale statutū cle
ricos ad ordinēriā obligare. Et q̄ nō videt ꝓmo. quia
matrimoniū est i remediū cōcupiscētie. sed h mōi⁹ ma/
xi ne viget in clericis. vt patet. g⁹ eis nō hēbuit rnega/
ri remediū. Itē difficilimū est iuuenilo abstinere a mu
lieribus. et ideo cōtinētia i eis p martirio cōpurat a hye/
ronimo. sed lex noua debet esse lex leuitatis. g⁹. rē. Itē
ad ea q̄ ꝑfectōis sē dēm⁹ p̄ silū ī duci n̄ mādato obliga
ri. si g⁹ abstiere ab oī m̄liere ꝑfectōis ē n̄ vī q̄ ad h̄ hēbu
erit cūcti p̄ceptū obligari. Itē n̄ ē maioꝛ ꝑfectōis mo
rna eccīa q̃s ꝓmitiua. sz tūc n̄ fuit idicta cl̄icꝫ ordinēria
g⁹ nec mō hēbuit idici. Itē cult⁹ dī ap̄liād⁹ ē. sz a nullis
cōpetēti⁹ ap̄liar q̃s ab ipis cl̄icꝫ cultoribus dī. si g⁹ clerici
i sacrꝫ ordib⁹ ꝯstituti sr̄ cultorꝭ dī. cū ap̄liato cult⁹ dīni
n̄ tm̄ sit p̄ gn̄atoz pl̄spūalis. sz etiā carnalis. q̄ nati de
xp̄ianis xp̄iani sr̄. g⁹ vr̄ q̄ eis ꝯperat filios gn̄ari. g⁹ n̄ dn̄t
artari ad ordinēriā. Itē plato⁹ stat⁹ dr̄ ee ꝑfectissim⁹ q̄ n
sit iūcta ē ordinēriē cū actōe. g⁹ cū stat⁹ clericoꝛ deat ee p
fect⁹. vr̄ p statui eoꝛ ꝯueniat n̄ tm̄ gn̄atō plis spūalis p
bū z exēplū. ꝑt̄ statū ordinēriē. sz etiā gn̄atō plis car
nalis q̃tū ad statū actōis. g⁹ vr̄ q̄ eis n̄ hēbuit mr̄imōi
uz inducti. q̄ g⁹ q̄ fuit rō h⁹ statuti. z ad oppōitū possent
adduci rōes. z ꝑz illas claudēdū ē i rn̄siōe. R⁹ dō. q̄ istō 13
statutū ō clericoꝛ ordinēria fec eccīa q̄ potuit siue licuit
q̄ hēuit q̄ expediēs fuit. potuit ātē eccīa duplicit. tū p
pter auctē plator z maxie pōtificū sūmi. tū ppt̄ ꝑsōā sb
ditoꝛ. ppt̄ auctē nāq̄ potuit qm̄ z si oia sacra auctē. u
respiciāt i dispēsāte aliq̄ mō. tn̄ illō sacrꝫ pcipue inter
alia. In cui⁹ signū i ordis datōe loquit ptātez habens
ille qui ordines cōfert. vnde z dicit. accipe ptātē. rē. et
ideo istud onus qō voluit summus pōtifex huic ordini
siue sacramēto alligare. potuit z sibi licitam fuit. Sed

huic auctoritati ꝛ ptāti successit ī latinis volūtas obtē
rādi. qz tale statutū sup se libēter recepēr. ꝛ hec duo
fecerūt statutū firmū. Sed greci dederūt tergū. ꝛ qz nō
ꝫsenserūt ī tā nobile statutū vt vasa sua seruarēt mūda
ablatū est regnū ꝛ intelligentia scripturarū. ꝛ datū ē gēti
facienti fructū eius. Sic igit paret q potuit. ¶ Nec solū
licuit. imo etiā decuit. et hoc ppter duo. qm in actu car
nali q ē vsus matrimonij vt plurimū ē libido. ꝛ in coha
bitatōne vt plurimū ē sollicitudo. Et libido siue carna
lis delectatio reddit fetidū ꝛ īmundū. ꝛ sollicitudo red
dit diuisum. ꝛ qm̄ clericū ī sacris ordinib⁹ ꝫstitutū decz
esse mūdū cū ferat vasa dñi. decet nihilominus esse sol
licitū ꝛ attentū. vt sollicite ꝛ diligēter seruiat domino.
ꝛ studeat quō placeat christo. ī decēs fuit eos ab vxori
bus separi. vt q oia fierēt idonei cultores ministri altā
ris. Si enī illi q comedebāt panes ꝓpōis vasa sctā ha
bere debebāt. q̄nto magis isti q agno īmaculato assistūt
ꝛ dispensant ꝛ sumūt. omī puritate ꝛ sanctitate dñi ful
gere. ꝛ vasa sua custodire in sctificatōe ꝛ bonore. nō in
desiderij ptāte. Certe hoc nō tm̄ decēs sed ꝛ etiā decētissi
mū iudicabit omīs ania q̄ est templū spūssctī. Et nō de
cuit tm̄. imo etiā expediēs fuit. Primo ppter vitandū
irregularitatis piculū. secūdo ppter vitādū latrocinij.
Propter vitādū piculū. qz si mulier q̄ est vxor alicuius
cognoscat aliū viz. ꝛ ille vir p⁹ cognoscat eā. iā irregu
laris ē. ꝛ ī ō si vxor sacerdotis greci fornicat. iā ampliꝰ
nec cū ipa nec cū alia pōt rem habere. ꝛ qz difficile ē talib⁹
abstinere frequenter ī irregularitatē incideret ꝛ cū peri
culo ministrarēt si vxores haberent. Secūdo ꝫo ppter
vitandū latrocinij. Si enī epi ꝛ archiepi nūc filios ha
berēt. omīa bona ecclesiastica furarētur ꝛ diripērēt. ita
q paupib⁹ pauca vl nulla remāerēt. cū enī mō ꝫgregēt
et ditēt nepotes quasi gradib⁹ ī cōputabilib⁹ ab eis elō
gatos. q̄d facerēt si haberēt filios legittimos. Unusq̄sq;
q attendat q̄ntū eēt piculū. ī ō puidit spūssctūs b̄ offen
diculū auferre. ꝛ dei ꝫsilio hoc statutū fuit ī eccīa sctā ōi
vt clerici ad sacros ordines venientes nullo mō mrimo
14 nio possint vti. ¶ Ad illud g̃ q̄ obī q clerici indigent
remedio. Dō. q vez ē. sed tm̄ nō solū ē remediū mrimo
nij ad vitandū fornicatōnē. sed mlto nobilius remedi
um ē macerare carnē. vñ q̄n ociū ē ꝛ nulla ē carnis ma
ceratio. si nutritur ꝛ impinguat vēter. tūc pstatur fomi
tū igni luxurie. ꝛ ideo aliq̄bus videt difficile cōtinere.
sed si occuparēt se bono exercitio. ꝛ carnē macerarent.
alio remedio nō indigerēt. ꝛ istud remediū ē eis ꝫcessuz
qz ꝓuenit eoz statui. Aliud ꝫo ē remediū q̄ nō cōperit
eoz celibatui. ¶ Ad illud q̄ obī q difficillimū ē absti
15 nere iuuenib⁹ ab actu carnis. dōm reuera boc difficilli
mū ē. qz q ignē absc̄ōdit in sinu quō pōt eū ferre vt eius
plāte non ardeāt. difficile aūt est extinguere ignē īmit
tēdo ligna. sz facilimū ē supinfūdendo aquā. Si enim
vis ꝛtinere. necesse habes mulieres effugere ꝛ carnem
macerare. maxime si iuuenis es. q̄si hoc feceris. ꝛ pti
nētiā amare cepis. fiet tibi nō solū nō difficile. imo per
oīa facile. Cū enī dī q lex noua ē on⁹ leue. hoc dī rōe
charitatis. q̄ cetera mādata facit facilia. q̄ q caret valō
difficiliter pōt onus portare. ¶ Ad illud q̄ obī de pfe
16 ctione. Dōm. q eccleīa nullū compellit absoluta īpul
sione. sed sb conditione que ē in voluntate homis. scz.
si velit ordinē suscipe. et hoc nō est cōpellere simpliciter
sed hō tunc se obligat q̄n volūtarie sumit ordinē. opor
tet enī q accipiat ipm cum suo onere ¶ Ad illud quod
17 obī q nō maloris pfectōis est moderna eccleīa q̄ erat
eccīa ꝓmitiua. dō. q illi n ꝓpetebat. tū ppt pſonaz pau
citatē. tū ēt ppt pauptatē. tū ēt ppt modestiā ꝛ honestā
tē. Propt paucitatē. q̄ oportebat clericos fieri ō nouo cō
uersos q̄ vt plurimū vxores habebāt. nunc aūt a cuna
bulis instruūtur. Propter pauptatē. qz nō tm̄ abunda
bāt tūc q̄ tū nūc. ideo nō tm̄ timendū de furto erat. sz po
tius dei dispēsatōne eccleīa tpalia bñs ne charitate re
frigescēte tā ī clericis q̄ ī laycis cultus dei periret q̄ di
latari deberet. ī ō tunc oportuit ꝫtinentiā idicere. Prop
ter modestiā que erat in illis. Sciebāt enī vtrob⁹ me
lius ꝛ tēpanti⁹ vti. ꝛ sic patet illud. ¶ Ad illud q̄ obī de
ampliatione cultus. dōm. q cū tot sint de laycis qui 18
vacent illi multiplicatōni carnali. et pauci q sciāt pos
sint ꝛ velint vacare spūali. ideo oportuit hec duo offi
cia diuidi. ꝛ cū diuisa sint. adhuc carnalis generatō ml
tos hz mīstros ꝛ spūalis paucos. Nō enī timendū est.
q deficiat cultus dei ppter defectū gñatōnis carnalis.
sz multū timēdū est ne tepescat ppter defectū spūalis.
¶ Ad illud q̄ obī de actōe ꝛ cōtēplatōe. dōm q q̄da 19
est actio q̄ iūcta cōtēplatōi nō eā ipedit sz facit. vt sunt
opa misc̄die ꝛ pietatis. Quedā ē q mentē deiect de ar
ce. ꝛ talis ē actio ꝫiugalis. qz sicut ōt augus. Nihil mē
tē virilē a̅ro de arce deiect vt ꝛtract⁹ mēbroz femineo
rū. ꝛ hoc supra tactū fuit. ꝛ ideo dico q clericis talis ac
tio nō cōpetit. sz actio q̄tū ad opa misc̄die. vñ eis com
missa sūt bona paupm dispēsanda vt opib⁹ pietatis in
tendāt. nō vt curā carnis in desiderijs faciant.

QOnsequēter q̄tū ad secūdū articulū qr de vxo
ricidio. ꝛ circa hoc tria querūtur. Primo q̄rit
vtr vxorē adulterā occidere sit licitū. Sc̄o. q̄ō
sit graui⁹ pctm̄. vtr occidere vxorē an mrem. Tercio.
vtrū hoc peccatū simpliciter impediat mrimonium.

¶ Questio i d.

QUr licitū sit vxorē adulterā inf̄icere oñdit p̄mo q̄ textū
sacre scripture. Exo. xxij. Maleficos nō patieris viuere
istō ē morale. q̄ adhuc manet. Si tu dicas istō fuisse iu
diciale ꝛ talia euacuata sūt. Cōtra istō ē i lege humana
q adulter̄a ē inf̄icienda ꝛ adulter. sz tales leges approbat ꝛ
sustinet eccīa. si q̄ eccīa ñ dz approbare nisi licitū. vr q vi
ro vxorē adulterātē inf̄icere sit licitū. Itē b̄ patet p can.
xxxij. q. vj. Inf̄ectores suaz ꝫiugū sine iudicio cū ñ ad
dis adulteraz vel aliq̄d hmōi. q̄d alīō bñdi sc̄ q̄ hōicīō
q̄ si addit adulteraz. ñ videt ee hōicide. Itē vir ē vxorē
suā corrigere. ꝛ ꝑm q̄ q̄ui⁹ peccat q̄ui⁹ dz eā pūire. Si q̄
mlier q̄ adulter̄a dig ē morte. si vir eā occidat ñ vr q̄ icur
rat aliquā offēsā. Cōtra. Jo. viij. Qui sine pctō ē vr ꝑ
mus ī eā la. mit. noluit q̄ dñs q̄ aliq̄s occideret mlierē
ī adulter̄io deprehēsā nisi bret ꝫscias mūdā a culpa. q̄ ñ vr
q b̄ alicui liceat. Itē canō. ōt. xxxij. q. ij. Inf̄ hec lcītas
vra. ꝛ infra. sc̄ā ōi eccīa mūdāt nūq̄ ꝫstrigit legib⁹ gla
diū ñ hz nisi spūalē. q̄. ꝛc. Itē rōe vr. qz q̄tū ad culpam
fornicatōis iudicāt pares. sz nulli mlieri sz occidere viz
adulteraz. q̄ nec alicui viro adulterā mlierē. ¶ R̄. dō. q ī 20
terfector ꝓpe ꝫiug⁹ si ex certa scīa fac peccat q̄tūcūq; il
la sit adulter̄a. peccat aūt ñ tm̄ ꝫ canoñ. sz etiā ꝫ ius ciuile
Cōtra ius ciuile. qz eā inf̄icit p̄ter missio iur⁹ ordie nisi
forte ī actu malo eā inueniat. ī q casu leges hūane ꝫcedūt
Sz ꝫ ius dīnū ꝛ canoñ. peccat ī ipo fco. q̄m ñ dz ipam
adulterā inf̄icer sz corrigeī. cū ōs peccatū pat⁹ sit pce
rei ī lege gre. sic pz ī exēplo mlier⁹ adulte. Jo. viij. ꝛ q̄m
mrimonia ꝛ cāe mrimoniales tractari dīnt ī le poli. ꝛ ñ le
ge sor. ī ō ñ hz b̄ facere q̄ ius ciuile dictat. q̄uis eccīa
sustineat ad terrorē maloz. sz q̄ iudicat scā eccīa vxorez
scz adulterā ñ ee occidēdā sz porī⁹ dimittēdā. ¶ Ad illō 21
q̄ obī de lege. dō. q illō erat iudiciale. ꝛ iudicialia nō

manēt·q; illa fuit lex rigoris·h ātē māsuetudis· Ad illud qđ obr̄ de lege ciuili·dđ·q; q̄dā fūt tbi q̄ eccia ap̄p bat·q̄dā q̄ fustiet·z q̄dā q̄ reuocat·Et h̄ iudiciū ꝛe occi/sōe fornicarie siue adultrere aut fustiet ad alioꝗ terroꝛē· aut etiā retractat cū pbibet·vt i supdicto can̄· q̄ ōt nllo mō inflictēda eē vroꝛē q̄ntūcūq; i crimie ꝛēpbēsā· Ad illđ qđ obr̄ ꝛe illo cano·inflectores suaz ꝛē·dđ·q; istud dictū ē p̄m leges hūanas·talis ei ex q̄ sine cā z p̄ter iudi/ciū occidit·p̄m leges ciuiles punit homicida·sz si q; iu/diciū z cām faciat·nō iudicat homicida p̄m leges huma nas·Sz p̄m ius cano·etiā p̄m q; obligāt legi mr̄imōij·z p̄m madatū eccie n̄ pncipū nō licz occidere·imo hōicida iudicat·sic̄ expsse reitat capitz seqns inf hec·ꝛē· Ad il/lud qđ obr̄ q; pt corrigere dđ·q; vez ē·sz correctio rāta z talis oꝛ eē vt n̄ auferat locū pne·z ro qñ excedit limites vt occidat·tā n̄ ē zel⁹ correctōis sz furoꝛ occisionis·

Questio ij· e.

Utꝛ gul⁹ pcm̄ sit occidere vroꝛē q̄ mr̄em· Et q; sic vr̄· qꝛ qđ gul⁹ pūit gul⁹ ē i offēsa·sz pcm̄ inflectōis vroris gul⁹ punit q̄ pcm̄ inflectōis mr̄is·sic̄ pater·xxxij·q· ij·ad mōere·ꝛē· Jtē qđ ē magz ɔ naturaz·illđ ē magz· pcm̄ sz magz ɔ naturaz ē odire z occidere carnē suā q̄ alienā·q; epđ·v· Nemo vnq̄ carnē suā odio habuit·z vroꝛē caro viri·sicut ibidē dr·qꝛ facte vna caro·g̃ gul⁹ pcm̄· Jtē amoꝛ vroris sicut pz i ter·Ben̄·ij·superexcedit amoꝛē pa/tris z mr̄is·etiā amoꝛ cait⁹·z h̄ etiā dr Ben̄·xxxiij·de ysa ac q̄ tm̄ dilexit rebeccā q; volaꝛē q; ꝛe mr̄e acciderat tpaz Sz q̄nto magz aliqs iclinat ad amoꝛē·tāto min⁹ ad le/sione·g̃ vr̄ q; li occidat vroꝛē gul⁹ peccet· Jtē q occidit vroꝛē facit ɔ bonū nāle z sacri·cū sint iūcti ad individuā vite ɔsuetudinē·q; āt occidit mr̄em facit ɔ alteꝛ tātū g̃ ꝛē· Cōtra licitū ē ꝓcurare z ꝓberare vroꝛē i casu·sz nū q̄ licitū ē ꝓberare mr̄em·g̃ gul⁹ ē offēsa illata mr̄i q̄ vr oris·g̃·ꝛē· Jtē tāto gul⁹ ē offēsa q̄to ꝓsōe i quā ē ꝛēdet maioꝛ reuerētia·sz mlto maioꝛ reuerētia ꝛēbet mr̄i q̄ vr oris·g̃ maioꝛ ē offēsa q ē i mr̄em·z sic·ꝛē· Jtē facil⁹ frāgit amoꝛ socialis q̄ nāalis·p eo q; naturalia magis adhe rēt·sz amoꝛ mr̄is ē nāalis·amoꝛ vroris socialis· g̃ ma ioris querit̄z z crudelit̄z ē occidere mr̄em· Jtē gul⁹ elt eū offēdere a q̄ pla bñficia fūt ꝓcepta·sz pla bñficia ꝓ cipiūt a mr̄e q̄ ab vroꝛe·g°·ꝛē· R°· dđ· q; absq; dubio gul⁹ pcm̄ ē i gñe loq̄ndo occidere mr̄em·tā rōe ꝓsōe cui ꝛebet maioꝛ reuerētia·tā rōe mioris pnitat̄· pnioꝛ eni ē hō tracūd⁹ ad ꝓberādū vroꝛē q̄ mr̄em·marie q̄ ꝓpter aliquā cāz displicet·mirabile odiū z tediū gñatur·et iō pnioꝛ ē ad occidēdū vroꝛē q̄ mr̄ez· Ad occidēdū āt ma/trē nulli⁹ naīa iclinat̄ nisi sit ꝓ iniq̄tatē ɔuersa i crudeli/tatē sup bestias· Et q̄m hō pnioꝛ ē ad vroricidiū· hinc ē q; q̄uis min⁹ sit pcm̄·tā maioꝛ pena ꝛeponit·vt p icus/tionē timoris pnitas restringat· ꝛp h̄ pz ꝓmo ad obm

Ad illđ qđ obr̄ q; magz ē ɔ naturaz·qꝛ vna caro·dōm·q; maioꝛē vnio inf filiū z mr̄em ꝑ inf vir z vroꝛē p̄m rez q̄uis i mr̄imōio sit maioꝛ p̄m significationē·p eo q; ca/ro mr̄is z filij h̄at ɔueniētiā i ſba z naīa·sz caro masculi z fēie p̄m actū ɔiunctōis z vnionis·z iō ad tps pl⁹ trahi tur hō ad vroꝛē·sz simplr̄ pl⁹ trahit ad mr̄ez· Ad illud qđ obr̄·q; excedit amoꝛē mr̄is·dđ·q; vez ē ītēsiue·tm̄ qn tū ad radicationē facil⁹ ē q; vir ɔuertat i oppm vroris z ecōuerso q; vnā fornicatōz·q̄ mr̄i oppm filij vel ecōuerso Et h̄ qđ dr q; relinq̄t mr̄em·nō dr q̄ntū ad effectū sz qn tū ad ɔiūctōz seruā· Ad illđ q̄d obr̄ q; facit ɔ bonū na/ture z sacri·dđ·q; vez ē·sz illđ ꝓdderat·s·mr̄icidiū·qđ adeo ē ɔ naturā·vt nūq̄ naīa abhoꝛz ita occisionē ali/cui⁹ cui ɔmisceat·sic̄ et⁹ i cui⁹ vtero fuit roꝛ·Un quāuis canō dicat·xxxiij·q·ij·q; occidēs vroꝛez ē crudelioꝛ omi bestia·qꝛ ptē sui corpis occidit·intelligēdū ē h̄ dictū esse p emphaticū modū loquēdi·p̄m quē modū posset dici· q; mater ē totū corp⁹ filij·cū totū ex mr̄e traxerit· et ista est veritas·licet huguitio sup decreta senſit ɔtrū·nō ei in h̄ approbat et⁹ sntia a modernis doctoribꝰ·

Questio iij· f.

Utꝛ vroricidiū ipediat matrimoniū· Et q; sic videtur· xxxiij·q·ij· Inf sectores suarū ɔiugū ad pniam redigēdi fūt·quibꝰ penit⁹ denegat cōiugiū· Jtē eo·ti· In pnia ar nulfi·q; occidit vroꝛē dr vroꝛē nūq̄ ducere· cocubinam nunq̄ h̄e·nec adulterū cōmittere audeas· Jtē i eo i q̄bs peccat i eo toꝛq̄d⁹ ē·sz ille peccat ɔ matrimoniū occidēdo vroꝛē g°·ꝛē· Jtē supꝛa dist·xxxv·dicit mgr z tractū ē de canone expsse extra de eo q; duxit i ɔiugium quā polluit p adulteriū·vbi oꝛ q; mr̄imoniū nullū ē· nec dirimēdū ē·ergo qđ impedit h̄ ē p hōicidiuz maritꝰ qđ p/petrauit·ergo it vir occidit vroꝛē·pz ꝛē· Cōtra·si q̄s oc cideret vroꝛe aliena·ppter homicidiuz nō efficit inabil⁹ ad matrimoniū·ergo si plus ꝓt in vroꝛē ppam· videt· q; ppter eius occisionē a matrimōio nō debeat pbiberi· Jtē possibile est q; vir occidat vroꝛē zelo que h̄z in ꝛe/sitatione adulterij·ergo videt q; ster p matrimōio· ergo nō debet puniri puatōne matrimonij· Jtē omne pcm̄ pt delere p pniam·sz ergo pena ista ē rōe peccati· z hec pe/na ꝓt esse occasio peccati·maxime iuueni q̄ habet incen tiuū libidinis·ergo videt q; nō possit impediri saltē pe nitētia facta· Jtē magis repugnat bono matrimonij ad/ulterium q̄ homicidiū·sed adulterium simpliciter nō impedit ergo nec vroricidium· R°· dicēdū q; occidere vroꝛem 29
ꝓt q̄s triplicit̄er· Aut psequēdo culpa·aut psequendo na turā·aut psequendo matrimoniū· Perseqndo culpā·aut cum i fornicatōis crimie ꝛēpbēdit·z adeo ꝛetrahat q; i vi tionē crimis mortē infligit· Perseqndo naturam· vt si mulier ꝓpter defectū aliquē quē hz i se n̄ hz grām vtri·vñ vir eā erosā dñs z fugē·ꝓpter ista ꝛetrahitꝰ z odij intrin sicē furoꝛe accēso ipam perimit· Perseqndo mrimoniuz vt qñ mechat cū aliq̄ quā vult ducere i vroꝛē z nō ꝓt ni si vroꝛe moꝛtua·z iō ipaz inflicit· Primū ē sue pcm̄ p/pter excessū· Secūdū ē grauis· Tertiū ē grauissimū Jn q̄libet hoꝛ ꝓhibet a mi timoꝛe ɔhendo·sz magz i secdo z tertio·z i q̄libet hoꝛ casuū dispēsat ab eccia·et maxime i iuuenib⁹·sz i ꝑmo de facili·in secūdo difficil⁹ in tertio q̄dāmō sic z q̄dāmō nō· Respectu ergo illius plone cū q; mechabat·et ꝓpt quā habēdaz i matrimōio occidit ɔiugē·nūq̄ cū eo dispēsabit·imo si vict⁹ fuerit simpliciter se parat·sz respectu aliarū ꝓpter periculū dispē sat· Un q̄uis crimē nō faciat oīno illegittimū respectu oim ꝓpt periculū fornicatōis·facit tn̄ simpliciter illegitti/mū respectu alicui⁹ ꝓsōe determinate·s· homicidiū iūctū cū adulterio·vel adulterium cū fidei datōne·vel datio fi dei cū vroricidio·et sic ɔcedēdū ē q; tale crimē impedit matrimoniū aliq̄ mō causaliter·qꝛ impedit sz nō dirimit Alio mō q; etiā dirimit sicut tactū ē· Ad illud g° qđ 30
obr̄·q; q̄ occidit vroꝛē alienā·dđm q; nō ē silē·qꝛ cui offē dit mr̄imoniū i se cū vroꝛē ppam int ficit·tō i se dz puni ri·nō sic cū inflicit alienā· Ad illđ qđ obr̄ de zelo·dđ· q; zel⁹ n̄ excusat a toto sz a tāto·vñ facil⁹ cū eo dispēsa/ 31
tur· Ad illđ qđ obr̄ q; ꝓt p pniam delere·dđ·q; enoꝛmi tas n̄ ita cito delet·imo i penā māet diuti⁹·sicut pz i ir/ 32
regularitate· Ad illud qđ obr̄ q; adulteriū magis re/ 33
pugt·dđ·q; falsū ē·qꝛ vroricidiū ē ɔ sbiam mari imonij qꝛ perimit subiectū·sz adulteriū ē ɔ bonū fidei sine quo matrimonium esse non ꝓt·et ideo no est simile.

Di. xxxviij. de impedimētis q̄ oīno faciūt illegittimū ad matrimoniū ꝓtrahendū cū omni ꝓpter ꝓpriam obligationem.

Hunc tr̄, voto inspiciamus. ꝛc. Supra egit mgr̄ de impedimēto qō venit ex ecclīastica institutiōe. hic agit tr̄ impedimento qō venit ex nostra obligatōe. Et qm̄ dupl'r p̄t aliq̄s obligari alicui. s. voto ꝛ mr̄imonio. ꝛō ꝓmo agit tr̄ impedimeto qō venit ex obligatōe voti. Scō vero de illo qō ꝓuenit ex obligatione mr̄imonij. ꝛ incipit illa scā ps ibi. cū vir ꝛ mr̄ legittīe ꝓiūcti sīt. ꝛc. Prīa ps bz duas. In ꝓma tr̄ mīat

Determinat q̄d sit votū. de quo ꝛ quorum. a

Vncde voto inspiciamus. Votū est testificatio q̄dam ꝓmissiōis spōtanee q̄ deo ꝛ de hīs q̄ dei sūt ꝓprie fieri dz. Sūt tñ ꝛ vota stultoꝝ que frangenda sunt.

Determiat de obligatōe voti in cōpatiōe ad mr̄imoniū. oñdēs q̄ q̄ddā ipedit ꝑ nō dirimit vt votū simplex. q̄ddā ꝛ ipedit ꝛ dirimit. vt solēne. b

Sciendū vero q̄ votoꝝ aliud ē cōe. aliud singulare. Cōe. vt illud qō in baptismo oēs faciunt cū spōdent ꝛ renūciare diabolo ꝛ pompis eī⁹. Singulare vt cū aliq̄s spōte ꝓmittit seruare virginitatē ꝛ cōmūtiam vel aliq̄d hmōi. Itē singulare votū. aliud est ꝓuatū. aliud solēne. Priuatū ē in abscōdito factū. solenne vero in cōspectu eccie factum. Itē ꝓuatū votū si violet. pctm̄ est mortale. solenne vero violare. pctm̄ et scādalū est. Qui priuatū faciūt votū ꝓtinentie. mr̄imoniū ꝓtrahere nō dūt. q̄ ꝓtrahendo mortaliter peccāt. Si tñ c cōtraxerint nō sepenk. q̄ pbarī nō p̄t qō occulte factū ē. Qui vero solēniter vouēt. nullatēꝰ coniugiū inire queūt. q̄bus nō solū nubere ꝑ ꝛ velle dānabile ē Tñ aug. In cōiugali vinculo si pudicitia seruaf. dānatio nō timef. ꝑ in viduali ꝓtinētia ꝛ virginali excellētia. virt⁹ mūeris amplioris expetit. q̄ expetita. ꝛ electa. ꝛ voto oblata. iā nō solū capescere nuptias. ꝑ etiā si nō nubaf. nubere velle dānabile est. Vouentib⁹ em̄ virginitatē vel viduitatē non soluz nubere sed etiā velle dānabile ē. Qō aplūs oñdit thimotheo scribēs. Adolescētiores viduas deuita. Luxi eī luxuriate fuerint. ī xpō nubē volūt. i. cū post votū ꝓtinētie in delicijs egerint vitā. si dico nubant. ꝑ nubere volūt in xpō. q̄ si tūc nō sit pctm̄. ꝑ q̄ sit oñdit sub dēs. hītes dānatōz. tr̄e subdit q̄ ꝓmaz fidē irritā fecerūt. ꝛ si ñ nubēdo. tñ volēdo. vt volūtatē q̄a ꝓpōito cecidit appareat esse dānatā siue seq̄nf nuptie siue ñ Dānaf ei ꝓpositi fraus. dānaf ils q̄ ꝓtinētie fidē ꝓmā irritā fecerūt. i. votū. f. i voto violato fidē quā i baptismo pfessi sūt. Si āt p volūtate nubādi dānanf. cōstat si eā effectui mācipauerint reu ocādū id eēi irritū. easq̄ arcendas redire ad ꝓpositū. Ēt vnū copulatur alteri. dōz q̄ hoc non est tātē pcti. sz circūstantie adiecte. Qō obf q̄ in deū ꝛ. dō q̄ idē pctm̄ est in deū ꝛ ī primū ꝓt eē. sz ī deū ꝓncipaliter. primū rōe circūstātie adiūcte. ꝛō ꝑ ñ fac diuersa pcta. q̄ pctm̄ nūerat rōe actus circa quē ē ñ rōe eī⁹ in quē est. Si q̄s em̄ vna actōe offenderet plēs homīes. vno pctō peccaret. c Probari nō p̄t ꝛc. Videf mala esse rō. q̄ defectus pbatōis nō aufert matrimonium nec facit. Rō. aliquoꝝ opinio fuit vt buguitiōis q̄ votū simplex ita impedit apud deum vt solenne. vt illud nō est mr̄imonium in conspectu dei sed solū in facie eccl̄ie. q̄ nō se obligabat adfligiōz specialē sed cōiter ad cōtinentiam. ꝛ ille heremita non erat persōa publica. nec ipa ve/stem mutauit. ñ scā viduitatis fuit votum solēnitatē.

Augu. ad Iulianā de

a Priuatū votū si violet. ꝛc. Ur falsuz dicere. q̄ possibile ē q̄ p/hāt. ita tñ q̄ nullo mō carnaliter ꝓueniant. sic iō seph et maria. ꝛ tiburcius et cecilia. ergo nō vr ibi eē culpa. Itē si est ibi mortale peccatū. ergo nl'us debet de hoc licentiari. Sed mulier que voluit voto priuato licentiatur a matrimonio ꝓhendo. ri. de eo q̄ vouentes nō possunt ꝛc. i decretali veniens ꝛc. ibi dr. De voto violato congruam satisfactionem indicas. et ei cui vult in domino nubendi licentiam nō postponas. Rō. a dōm q̄ contra/b hens matrimonium aut intendit contrahere solum intendendo et consentiēdo in coniugalem societatem. aut in copulam carnalem siue ꝓpter libidinem siue ꝓpter gñatiōez. ꝓmūē licitū. secōm ē mortale pctm̄. De ꝓmo nō loq̄f magr̄ sz de secōdo. q̄ omēs ꝓhentes fere sic cōtrahere cōsueuerūt. Qō querit tr̄ illa q̄ vouit voto simplici. dōm q̄ eccia nō dat ibi lnīaz simplicit. sed sicut pz ex lra añcedenti ꝛ apparat⁹ dicit. ibi ē ꝓparatiua pmissio. q̄ pmittit malū fieri ne veniat pe/us. licē pz ex eo qō dr. xxij. q. j. ꝛc. ꝓsidera q̄ saluator ꝛc. Unde illud factū ē nullo mō trahendū ē ad cōsequentiā quia sicut habf in alijs decretalib⁹ eiusdē tituli. votuz simpliciter impedit. Et nota q̄ ꝓdicta mulier simplici voto vouit. q̄ ꝛ si in manib⁹ heremite vouerit. tñ q̄ nō

Dist. xx/xviii

Ihugo.

Votorum multiplex differētia.

b Solenne vero violare ꝛc. vidēf hec duo male distinguere. quia ipsum scādalum peccatū est. Itē queritur vtrum sint ibi duo peccata. Et q̄ sic videtur. quia frangendo votuz peccat in deum. sed scandalizando in ꝓximū. Rō. dōm q̄ scādalū vnitū ꝓtō non facit nouum peccatū q̄tū ad trāsgressionem nec q̄tū ad penitentiam sed nouam addit circumstantiam aggrauantem. vt fornicatio publica vltra priuatā. duplex tamen esse posset quantuz ad accusationez Qō obīcitur q̄

i. Thi. v.

sunt testes per quos possit dirimi · z sp alter cōiugū fornicar · alter vero p ignorantiam excusatur · Sz nūcp iura nouā satis determinatū ē q vinculū voti simplicis nō affert obligatōem mr̄imonij · tū q minus ē tuz q ptās corpis nō transfert · tū etiā q in mr̄imonio si non petat debitū sed redda

Greg⁹ ad bonifaciū

tur solū · sicut dz facere qui vouit p sanctificatōe p fecta reputat · vñ effectus p dictōis nō ē ro sufficiēs sed q̄dam congruentia ad iuncta.

4 d Uiduas a ppōsito recedētes zc · vr̄ male dicē · q ppōitū nō obligat aliquē ff. vr̄ q nō sint b⁹ ppē hoc obligare q̄nt retrocedere p⁹ · dō q gre · intelligit nō d ppōsito simplici vel q̄licūq · sz d ppōsito qō ē firmatū publica testificatōe i q ē votū solēne · z tute fuit q̄ nā fidē irritū facūt · ac q̄ d nātoz bñe noscūtur.

e

5 f Jn ppōito vgitati sp se sillauerit pmānere · vr̄ falsuz dicere · q vbi ē sillatio nō ē votū vez · g nec dño obligat q se firmat obligari · p⁹ · dō q pmissio sillata duplr̄ pt ee · aut q nō hz stabilitatez · aut q nō hz inētionē assensū correspōdēte · z duplr̄ ē q q̄daz fit tione vel meru q̄ pt cadere i ōstātē virū · sic dauid se simulauit stultuz cora achis · j · re · xxj · Quedā itēri one decipiēdi alios · Pria silatio simplr̄ obligat · q necesse est er quo se semel obligauit voluntarie · z ore spopōdit q pmāeat i sua pollicitatōe · Si vo spopōdit signo nō corde · tenet apō foz iudiciale · z cōa eccia sin affuit timor · apō deū vo tenet facere pniam d publicitate · z mēdatō · Si vo tertio mō fuit simulatio · tūc nec apud deū nec apud eccīam obligat · Dicaūt fit p mo ce

g Virgines vel viduas zc · vr̄ male dicere · q velū ē signū pfessiōis sic hīt⁹ ē religios⁹ virīs · sz añ habit⁹ susceptiōez nō videt solēnizari votū q nō videt oīno impedire coniugium · p⁹ · dōm q cōtingit votū solēnizari · trib⁹ modis · s · ordis susceptōe · habitus assumptiōe vbi est distinctō pfessoz añ p fessis · z ppa testificatōe · dum tñ fiat in manu publice q sōe · q̄uis q tales nō liceant velū · si tñ se astrinxerunt i manu publice q sone ad ōtinētiam · nullo modo pōt ꝺ bere nec d iure nec de facto · Si aut se voto simplici astrinxerūt nō pōt · s · sine pctō · pōt tñ de facto.

6

g Quid in oībus pctis zc · vr̄ male dicere · q grauiꝰ ē pctm in spūm sctm q̄ nō remittit i h̄ seculo neq; in futuro. Jte q̄uiꝰ ē pctm iceſt⁹ sicut i lra seq̄nti hr̄. Jtez adhuc grauiꝰ ē pctm ꝺ nakam. Jte q̄uiꝰ ē homicidiū et vroricidiū d q̄ solēnis pnia ipōit · xxx · iij · q · ij · admōere zc · p⁹ · dō q pec catū d ē q̄uius mult⁹ m⁹ · aut rōe cōis pt⁹ · z sic pctm i spūm sctm Aut rōe libidis vt pctā ꝺ nakaz Augu · de i q̄b⁹ libido totū adulterius absorbet nakale coniugiū.

7

rāt d mūdo recesserit · Si ei d oi b⁹ hec rō custodit · vt q̄cūq; viuēte viro alteri nupserit adultera habeāt · nec ei agende pnie lnia concedit nisi vn⁹ de illis fuerit defūct⁹ · q̄ tm magis d illa tenēda ē · q añ se i mortali sponso pius rerat · z p⁹ ad hūanal nuptias trāsmiguerat · Attēde q ñ solū cōiugiū talib⁹ negare vr̄ ꝑ ēt locū penitētie · Sz ñ ita itelligēduz ē vt aliq̄n excludant a pnia q̄ digne pniaz agē volūt · Ille ñ sic admittēde ad pniaz q̄ ab iceſt⁹ copla discedē nolūt · q p⁹ religiōis ppositū ñ pt d ro cōciliari p pniaz q̄ ad hitū sue pfessiōis rdire neglexerit · tūc ille cui se pius rerat ei defūct⁹ erit · cū ab ei⁹ illicitis amplexib⁹ hec penit⁹ recesserit Lū g d eas ñ ee admittēdas ad pniam nisi hi q̄b⁹ se iunxerāt de mūdo recesserit · subaudiēdū ē eis · Tūc ei eis viri d mūdo recedūt ro fūgūt · cū ab eoz ꝓcupia iste se alienāt Que sēsū sūtitudo subdita declarat z confirmat.

f Addit q legittīe copulatus vni · ñ pt alteri illa viuēte copulari · nec ecōuerso · Et si copulet d fcto ñ est mr̄imoniū. c

Cū vir z mr̄ legittīe pius sūt · pt stat alter altero viuēte ad aliā ñ posse trāsire copulā · alioq̄n ad ulteriū p̄mittit · de q̄ clemēs paāit⁹ Quid i oīb⁹ pctis adultio ē g q̄uis⁹ Scdz nāq; i penis sz locū q que p̄mū illi hñt q̄ aberrāt a d · b guissime g peccāt adulti q̄uis er fornicarij · sz cūctis his grauius icestuosi q̄s oēs trāscēdūt p̄ra naturā deliq̄ntes · vñ Aug · Ad ulterū malū vincit fornicatōez vincit ab incesta · pei⁹ em ē cuz

spōsiōe simulata p̄mo mō · sic pz · xxvij · q · j · Posset fieri scd mō · s · q̄ ñ hz intētōez tūc em cōpellit ab eccīa sic d extra de regularib⁹ z trāseūtib⁹ ad religiōez · vidua si sponte velū. f

iudicatorū · aīt rōe iḡtitudis · z sic pctm ade in pdicto · aut rōe punitōis · z sic pctm adulterij i q̄ peripiebat mech⁹ z mecha lapidib⁹ obrui · sic d ixit · xxij · z sic accipit i ppōito · cū d q ē g⁹ · zc · b Scdz nāq; i pctis zc · vr̄ male dicē · q ordo trāsgressionū z pūitōnū ē fz ordinē peccatoz · sz illd · s · ñ mechari ñ ē p mānda · sz ē i · j · ta · si dicas q p

8

locū tenet rōe pene lapidatōis q̄ debeb blasphemo. Leu. xxiiij. z adultero deu. xx. Obr tūc. q2 eadē pena infligit filio ꝛtumaci z pteruo. deu. xxj. R̄o dom q aliq̄ dicūt b̄ eē intelligendū sic q̄ fm locuz tenet. q2 pcm̄ blasphemie ē a pte aie. sed pcm̄ adulterij ē a pte corpis. z pcm̄ homicidij ē a pte ꝛsecuti. Sed illō non videt posse stare. qm̄ eadem pena p istis oib; ē iflicta. oēs em̄ capite plecte bant. z ideo melius est dicere q̄ hoc intelligitur rōne pene lapidationis. homicidium vero puniebatur fm legem talionis.

Quod vero obj̄ciebatur de filio inobediente. dicendum q̄ non ratione inobedientie solum sed etiam ratione aliorum peccatorum que erant in diſ 12 sipatiōem reipublice. quia luxuriosus et consimilia. Si quera tur quare adulteriuz ita grauiter puniebatur. dicendum q̄ p/pter duo. scilicz quia erat in destructionem cōcordie. ac per h̄ reipublice. q2 erat gñatiuū magne infamie. postremo rō ne pniralis magne. z hec etiā ē cā q̄re tā grauis pnia pro 9 vroricidio iponit vt pniras refrenet. ℔ Hoc exe/crabiliter fit i meretrice. z. vī fallū dicere. q2 magis pec cat q̄ abutit reno cōcessa q̄ q̄ re cōcessa. q2 ille dupl'r iste vno mō. ergo gravius ille. ℔ Itē aug. de bono ꝓiugali. añ illud ꝛbū in origiali dic. In reb; ad vtēdū ꝓcessis lōge fit rōnabilius q̄ in eis q̄ nō sūt cōcessa. vel mior vel rar; exces. ℣ cū vroz sit ad vtēdū ꝓcessa. pz z. R̄o. dq̄ ex/cess; i vsu vror; p̄t eē dupl'r. aut fm nāz. aut ꝑ nāz. si fz naturā. tolerabilior ē i vroze q̄m h̄ q̄ hz excusatōz aliq̄ Si ꝑ naturā. econtra ē. qm̄ in mrimonio sūt q̄rēda bona mrimōij. z honestas tractāda ē ꝓiux q̄ meretrix. ideo cum pcm̄ ꝑ naturaz sit ꝑ bona mrimōij. z sit in ꝓtumeliam vroris cui ē q̄dā honestas maior tractādo cā exhibēda hinc ē q̄ gravius peccat q̄ facit i vroze. z ideo ēt dr q̄ illud pcm̄. s. ꝑ naturā mlr p̄t dimittere z fugere viz. z sic pz q̄ q̄uis plib; mōis peccz q̄ peccat cū meretrice q̄ q̄ pec cat cū vroze. tū h̄ extensius peccat q̄ maiorē ꝓtēptū.

10 ℔ Necesse ē vt legittimaz rē. q̄rit hic si aliq̄s moriat z resuscitet. vtz vroz sua sibi reddēda sit. Et q̄ sic vī per lr̄az ista. q2 ꝑme nuptie fuer legittime. Itē apget q illō mſe q̄ cū aliena vroze dormire ſ hoz oim pessimū ē. quo ꝓtra na turā fit. vt si vir mēbro mulieris nō ad h̄ cōcesso vtat. h̄ execra biliter fit in meretrice. ſ execra bili⁹ fit in vroze.

℔ Querit vtruz in cāu p̄dicto copulari de facto. possint pignorantiā ab adulterio excusari. determinans q̄ excusantur. d

℔ Hic q̄ritur de illis feminis q̄ putātes viros suos inempros vel in captiuitate vel ab inimīcā dominatione nunq̄ liberādos in aliorū ꝓiugia transierūt. si illi q̄ putabāt ꝓsse remeauerint. vtrū eis reddi debeant. z an scōi fornicari sit. z ipe ree adulterij De hoc leo papa sic ait. ℣ Necesse ē vt legitimaz federa nuptiarū reintegrāda credamus. z remotis hiſq̄ hostilitas intulit cui q̄ id legitime reformet. qđ intulit. pcurādūq̄ est vt recipiat q̄sq̄ quod ꝓpriū est. ne culpabilis iudicet. z quasi alieni iuris persuasor habeat. q̄ psonā ei⁹ mariti q̄ iam nō eē estimabat assumpsit. Sic em̄ multa q̄ ad eos q̄ in captiuitatē ducti sunt ptinebāt. in ius alienū trāsire potuerunt et tñ plene iusticie ē. vt eisdē reuersis reformēt. l Ideoq̄ si viri l ꝑ⁹ lōgā captiuitatē reuersi. ita i dilectōe suaz ꝓiugiū pseverant vt eas cupiāt in suū redire ꝓsortiū. dimittēdū ē z inculpabile iudicandū qđ necessitas intulit. z restituēdū q̄d fides poscit. Sin aūt aliq̄ mulieres ita viroz posterioz amore sint capte vt malit his coherere q̄ ad legitimū trāsire ꝓsortiū. merito sūt notā de. ita vt ecclīastica cōtione pue tur. q̄ de re excusabili cōtamiatioz crimis elegert. Redeāt q̄ i suū ꝓiugia statū. q2 si mlieres q̄ ad viros suos reuerti noluerit ipie sūt hūde. ita ille q̄ redeunt merito sunt laudāde. Ex his oī ditur illos q̄ taliter iūgūt vt credant virū interemptū pignorā tiā. aliq̄ excusatōez hr̄e de pctō z tñ primā copulam esse legittimam non secundam. veniā tñ habere si careat obprobrio ma/

qđ dr heb. xj. acceperūt mlieres de resurrectōe mortuos suos. Itē rōe vī. q2 illi q̄ resuscitāt nō pusāt hereditate paterna. q̄ nec iure vroris. Itē q̄ resuscitāt dīno iudicio vt dormientes sc̄. ſz mrimōia sc̄ regēda iure polit. q̄ sic tū ad deū h̄ dormiēs iudicat. z sic son⁹ nō soluit mrimōi. ita nec tal' mortuus vt vī. Itē si soluit. ergo si resurgat opt; ꝑbr cū ea/dē. q̄ bigamus iudicat. q̄ si non opt; q̄ ꝑbat. vī q̄ pmum vincu/lū adhuc manet ℣. Ro. vij. mortuo viro soluta mulier legevir. vī q̄ mrimo. sit solutū. Item pōat q̄ mlr viro mortuo statim ꝑbāt. ꝓstās ē cū non sit alligata quia non est cui ligetur. q̄ matrimonium est verum. ergo si primus resurgat. propter hoc nō soluetur. Item ita vere mortu⁹ est iste sicut ille qui incineratur Sed tali quando resurget non reddetur vroz sicut dominus determinat. Matthei. xxij. q̄ pari ratione videtur in propo sito. R̄o. dicenduz q̄ sicut superius dictum est vinculuz mrimonile non fundat in anima. sed in cōiuncto vnde cum aliquis statim parit altera pars relationis. Et ideo vinculum statim soluitur. z si mulier alij esset matrimonialiter iuncta non esset separanda. Si tamē alij non est iuncta et ipse vult eam. ex quadam honestate est ei reddenda. ℔ Quod ergo obj̄citur q̄ sunt reintegranda. verum est quando solum de facto sunt soluta. ℔ Quod obj̄citur de Hebreo. xj. Dicendum q̄ mulieres acceperunt mortuos filios non maritos. ℔ Qđ obj̄citur de hereditate. dici potest q̄ illud est etiam gratia et honestas q̄ ei reddatur. attamen nō est simile. q2 de vroze nihil potest vir post mortem disponere. Preterea aliud est de rebus. potest enim restari de rebus. sed non potest vroxem relinquere alij. Quod obj̄citur q̄ sunt dormientes. Dicendum q̄ verum est respectu potentie. sed respectu veritatis in iudicando deus iudicat talem vere mortuum. ℔ Ad illud quod queritur vtz sit bigam⁹. dici potest q̄ si illa nō cognouit virum alterum. eo q̄ non diuidit carnem. nec illa diuisit. 11

l Ideoq̄ si viri post longam captiuitatem reuersi. z cetera. Videtur male dicere. quia ex hoc videtur q̄ nō

dꝫ reintegrari nisi velit vir. Contra. esto q̄ mulier ptꝫ cu excuset a formicatiõe. videt q̄ vir nõ possit eã repelle re. g̃ siue obligat siue nõ dꝫ eũ resumere. ℣ Itẽ q̄r vtꝝ talis putatio excuset. ꝛ q̄ nõ videt. qꝛ nullus dꝫ cõmitte/re se discrimini. ergo q̄tũcũq̄ vir mulieris se absentat. nisi sit certa. pec cat si contrahit cum alio. q̄r g̃ p m le volũtatis[m] Sꝫ sicꝫ relicta in pria sua vxore in lõginq̄ abiẽs regionẽ aliã ducat vxorẽ. deide pria ductus eã dimittere velit. asserens se aliã habuisse q̄ viuit nec eccia pmittat. q̄ q̄ ille asse rit ignorat. q̄r an ĩ hac scda co pula sit cõiugũ. Sane dici pt nõ esse ꝓiugum ꝛ mulierẽ de crimi/ quanta certitu/dine excusẽt. q̄ri tur eriã si dubi tat virũ suum ti mere. vtrũ ꝛbe/at ꝛbitũ redde/re. vr̃ eĩm q̄ non quia nullus du bitans vtrũ ali/q̄d sit pcĩm mor tale ꝛbet illud facere. ergo ꝛc. ℟o. dõm q̄ mulier q̄ putat virũ suũ inter emptũ ꝛ ℈bit. aut credit hoc ꝑ̃ptõe tenui q̄ magis dꝫ generare dubitatõꝫ q̄ fidẽ. aut credit ꝑ̃ptõe ꝓbabili. Primo mõ nõ excusatur si ℈bat. sicut dicit in extra. de spõsalibꝫ ꝛ mrimõijs q̄ q̄tũcũq̄ vir moreret in bello. et vxor sit iuuencula. tñ nõ dꝫ ℈bere donec ꝛbeat certitudinẽ. q̄ habita tũc sine pctõ põt ℈be/re. vtpote si iuramentũ habeat ducis exercit⁹. vel socio rũ eius q̄ mortẽ nouerit. ꝛ tũc excusat. Qõ si mulier inci/piat post ℈ctũ mrimoniũ dubitare de morte viri. aut ẽ dubitatio leuis. ꝛ hec fm cõsiliũ ꝑlati poterit a corde re moueri. et poterit debitũ exigere ꝛ petere. si vo ꝓbabil'r dubitat ꝛbitum dꝫ reddere. sꝫ non exigere. Si vero cer tificat ꝛbe vita ꝑmi viri. nec petere debet nec reddere. sꝫ statim scõm virum deserere. Et hoc ꝓbatur per illud quod extra dicitur de secũdis nuptijs. dñs ac redẽptor ꝛ. xxxiij. q. ij. cum perbellicam. Si vero non statim re/uertitur. tũc imputat ei crimen adulterij. nec põt ad pri orẽ virũ redire nisi ipe velit. In hoc casu loqtur leo pa/pa. Ex his patent oĩa obiecta. nõ eĩm ꝛbet cõtrahere ni si certitudinem habeat ꝛbe morte. nec ꝛbet petere ꝛbitũ quando probabiliter dubitat nec ꝛbet reddere quando est certa de vita q̄ ĩ aliter faciat iudicatur formi/cationis rea.

nec excusari p ignorãtiã. vix aũt adulterij admisisse. Sꝫ exq̄ ad ꝑmã redire volẽs nec valẽs. co gitur eccie disciplia hãc tener e. incipit excusari p obediẽtiam ꝛ timorẽ de hoc q̄ poscenti mulie ri debitũ reddit. a qua ipse nũ/quã poscere debet. ꝛ sic de alijs hmõi sentiendum est.

m Sed sicꝫ relicta ꝛc. Que/ritur hic ꝛbe eo q̄ reliquit vxorem suam abiens in regionem lon/ginquam ꝛ ℈bit cuꝫ alia. vtrũ in bac secunda copula sit cõiugiũ. ꝛ q̄ non vr̃. qꝛ pollutio per adulterium cum fide data impedit matrimonium. sicut supra ostensum est. Sed hꝫ est hic. g̃ ꝛc. Itẽ q̄r vtrũ talis viuente vxore legittima ꝛbeat reddere ꝛbi/tũ si cõpellat ipm ecclesia. ꝛ videt q̄ non. qꝛ ipe formicat sed magis debet quis permittere se excõicari q̄ formica ri. ℟o. dõm ad primũ est si altero ignorãte ℈ctũ ẽ. ẽ ma/trimoniũ in fauorẽ illius qui ignorauit. Si aũt ille qui ignorauit certificatur. non ꝛbꝫ talis nec ꝑt sibi copula ri veritate certificata. Sꝫ ꝑm⁹ ñ dꝫ puniri q̄ ignorauit. q̄ nõ peccauit. ꝛ iõ si ligame ꝑmũ soluat. poterit fm mri monij stare. Qõ q̄rit vtrũ viuente prima possit secũ dare sine peccato cognoscere. dicit magr̃. q̄ sic si reddat ꝛbitũ cõpulsus ab eccia. Sed illud hodie non tenetur. q̄ eccliastica exõicatio nõ obligat ad faciendã formica/tionẽ nec excusat. ꝛ iõ talis nõ dꝫ eccie obedire. ꝛ hꝫ ha/beret extra ꝛbe sniã excõicatõis inqsitiõe.

Ad intelligentiam presentis distinctionis que/ritur ꝛbe voto. ꝛ ꝛbe hoc duo principaliter querũ/tur. Primo queritur de voto in se. Secundo q̄ ritur ꝛbe voto in comparatione ad obligationem. Circa primum queruntur tria. primo queritur ꝛbe voto quid sit fm essentiam. Secundo queritur de quo sit. Tertio in quo sit.

Questio. j. a

Circa quam sic proceditur ꝛ ostenditur q̄ votuꝫ fm substantiam sit pmissio per diffinitionem Hugonis. votũ ẽ testificatio q̄dã pmissionis spõtanee q̄ dõ. ꝛ iõ his que deo grinent proprie fieri ꝛbet. Itẽ voto se obligat homo ad id ad quod prius non obligatur. sed homo ad nouum se non obligat nisi propter beneficium vel pro/pter peccatum. vel propter promissum. sed in voto nõ obligatur homo beneficio vel peccato. ergo obligatur promissione. ergo promissio est de substantia voti. Item q̄ sit obligandi intentio videtur. quia sicut ma trimonium est ab opere nostro sic ꝛ votum. Sed nullꝰ contrahit matrimonium quantũcunq̄ promittat exterius nisi intendat se obligare siue consentiat interius. g̃ ꝛc. Item votum est obligatio spontanea siue volũ taria. sed nullus obligatione voluntaria obligatur nisi velit obligari. et nullus vult obligari verbo nisi qui in tendit se obligare. ergo ꝛc. Contra ostenditur q̄ pro missio non sit ꝛgenere voti per aliam diffinitionẽ vo ti. votum est melioris boni conceptio. animi deliberati one firmata. Nec est diffinitio dicens voti substantiã sed hoc totum potest esse sine promissione. ergo ꝛc. Item Brego. super Eze. qui meliora agere ꝛliberãt ꝛ deliberata non faciunt. dñ se eleuant cadunt. ergo ꝛli beratio melioris obligat ad faciendum. alioquin non esset casus. sed non est ibi alia obligatio q̄ voti. ergo so la ꝛliberatio sine promissione est votuꝫ. non ergo pro missio est ꝛ essentia voti. Item q̄ nec sit obligandi ĩ tentio videtur. quia aliquis promotus ad sacros ordi nes intendens ordines suscipere ꝛ nullo modo obliga ri ad castitatem nihilominus obligatur ac si intenderet ergo videtur q̄ ꝛ obligatione voti non sit obligandi ĩ tentio. Item si aliquis iurat alicui non intendens se obligare ad illud quod verba signant. iudicat nihilomi nus ita obligatus ac si intenderet. ergo pari ratione vi detur in voto q̄ fiat intentione. Itez cũ ista duo sĩr faciãt cẽ iuramenti. s. pmissio. ꝛ obligãdi intẽtio. queri tur q̄ sit dr̃ia. ℟o. dõm q̄ ista duo sunt ꝛ cẽtia voti scz pmissio ꝛ obligatio intentio. cum votum sit obliga tio noua ꝛ voluntaria. quia de nouo est superaddita p missio est necessaria. quia vero voluntaria oportꝫ q̄ ve lit obligari. ꝛ se obligare intendat. sed contingit pro mittere duplici verbo. scz interiori et exteriori. Promis sio q̄tũ ad verbũ interius cogitatõis ꝛ ꝛliberatõis ẽ ꝛ necessitate voti simplicis qõ obligat q̄tũ ad rẽ q̄ ituek cor. sed pmissio q̄tũ ad verbũ vl'ignũ exteri⁹ ẽ ꝛ neces/

strate voti solēnis qđ obligat cōtū ad faciē ecclē. q̄ iudi/
cat ꝑ in ea q̄ patēt. Et ꝑ hoc duplex dak diffinitio de vo/
to. illa m grālis t cōis ē de voto simplici. cōceptio meli
oris ꝓpōit. ꝛc. ¶ Ad illud qđ obr ꝙ diffinitoz voti et
14 auctoritatē gre. in sola deliberatōe votū ꝟsistere. dōm
ꝙ nō intelligūt de qualibet deliberatōe. sed de illa q̄ fir/
mat ꝓpositū. t hec est q̄ consensui addit ꝓmissionē. alic
non firmat. vnde licitū ē dissentire. Ad illud qđ obr ꝙ
15 obligandi intētio non ē necessaria sicut patet in ordie.
dōm ꝙ intentio respectu alicui⁹ pōt esse duplicit. Aut
ꝑncipaliter. quia de illo cogitat t illud placet. Aut q̄ i
tendit aliud ꝟ̄s ad illud vel simplicit illi annexuz. sic
si aliqs intendit vouere regulā monachoz. ꝙ ꝟ̄s t ad
ꝓtinentiā obligari intēdit. t ad obedientiā. alioq̄n stul/
te ageret t vult. Silr q̄ ordinini sacro annexū ē votuz
si intendit ordinē sacrū suscipe. t ad ꝓtinentiā obligari
ꝙ ꝟ̄s ꝑncipaliter vel ex cōsequēti. ꝙ si nullo mō inten/
16 dat non est votū. sic nec mrimonū. ¶ Ad illud qđ obr
ꝙ qui iurat in dolo tenek. dōm ꝙ dupler est foz. s. iudi/
ciale t pniale. In foro iudiciali iudicak ꝑz exteriora. In
foro pniali ꝟm ꝟsciaz. In foro iudiciali. quia fraus nul
li debet ꝓficiari acceptunk. ꝟba ꝟm intellectū cōem et
sanū. q̄ fraus non debet ei ꝓficiari. ō iudicak teneri.
sicut si ꝟm intētōem rectam verba dixisset. In foro pe/
nitentiali vbi est iudiciū ꝟm ꝟitatē. iudicak ille peccasse
i dolo. sed nequaq̄ ex illa ꝓmissiōe eē obligatū. vñ sicut
mrimonū ꝛtractū ꝙ ꝟba exteriora sine ꝟsensu oī ē mrī/
monū solū ꝟm interꝑtatōem foriudicialis. nō ꝟm ꝟita
17 tem. sic de voto dōm. ¶ Ad illud qđ vltimo q̄r de ꝛia
voti ad iuramentū obligatoriū. dōz ꝙ triplex ē ꝛia. s.
in obiecto medio t fine. In obiecto. quia votū fit de o.
sed iuramētu boi. In medio q̄ iuratur ꝙ deū. sed vouek
ꝙ ꝓmissionem. In fine. q̄ iuramētū ē ad attrahēdā veritat
tē. votū aūt ad augēdā bonestatē t bonitatē.

¶ Questio. ij. b

¶ De quo sit votū. siue de materia circa quā ē votuz. et
videk ꝙ sit circa oia. Et ꝓmo videk ꝙ de oīi bono. quia
oē votū ꝑt homo ꝓmittere t ꝓpondere deo. t in tali ꝓ
fessiōe obligak. sed nō est alia cā votū. ꝙ ꝛc. Unde in baptis
mo ꝓmittit qđ est necessitatis. s. ab renūciare sathane.
Item ꝙ sit de minori bono vī. q̄ licituz est illud velle. ꝙ
licite potest se hō ad illd obligare. ꝙ licite vouere. t istō
videk ꝙ sile in mrimonio in q̄ qs obligat se ad statū ꝑfe/
crōis. Itē ꝙ sit de indifferēti vī. q̄ cibi et pot⁹ cōtū ē de
se dicūt act⁹ idifferētes q̄ naturales sūt. ꝟz circa cibuz
t potū ꝓtingit esse votū. vtpote votū abstinentie. ꝙ et
circa indifferentia. Itē vī ꝙ de malis possit esse votuz.
q̄ occidere innocētē ē malū. sed iepte ꝓpt votū occidit
filiā suā virginē t laudak de voto. Unde Hiero. dicit
ꝙ ideo ponit in catalogo sctoz. quia ꝺo placuit anim⁹
vouētis. ꝙ ꝛc. ¶ Itē ꝟsciā non magis obligat cōtra votuz
sed ꝟscia erronea ligat. quia quod nō ē ex fide est pctm.
i. ꝟ sciam. ꝙ t votū erroneum. sed tūc errat hō in voto
q̄ vouet malū ꝙ bonū. ꝙ ꝛc. Contra. ꝙ non sit ō bono
ꝓcepti videk. quia sup illud vouere t reddite. glo. voue
re est voluntatis. sed reddere necessitatis. ꝙ est ō bis so
lū ad que hō non aliunde sed volūtarie obligak. ꝟz talia
sunt supererogationes. ꝙ ꝛc. ¶ Item ꝙ nō sit de mino/
ri bono videtur per diffinitōem voti. Votum est con/
ceptio melioris ꝓpositi cum animi deliberatione fir/
mata. ergo non videtur ꝙ sit de statu imperfectionis t
minori bono. t ideo videtur ꝙ votum debet esse ad ꝓ/
motionē salutis nostre ñ in dispendium. sed obligare
ad statum minus bonum est in dispendium salutis. q̄
ꝟm Bern. nemo bonus qui nō vult esse melior. ergo ꝛc.
¶ Item ꝙ non sit de indifferenti oñditur per diffiniti/
onem. Dicitur enim ꝙ votum de bis que deo pertinēt
fieri debet. sed talia non sunt indīa. ꝙ ꝛc. Item ꝙ non
de malis videtur. quia dicit ysido. in malis promissis
rescinde fidem. in turpi voto muta ꝛcretum. sed votuz
verum est immutabile vouenti. vel ergo votū turpe. vī
de turpi non est votum verum. ¶ Item votū vez obli
gat ad id de q̄ ē. sed nullus obligari pōt ad malū. ꝙ ꝛc.
Probatio mioris nullus facies id ad qđ tenek facit ma
lum. sed si homo obligak ad malū t facit maluz. facit id
ad quod tenetur. ergo faciens malū non facit malum.
¶ Rō. dōm ꝙ votū generaliter loquēdo ē de eis q̄ ad ꝛcti
um pertinent t faciūt ad salutē. simpliciter vero et ꝓ
prie est de bis que ꝓmouent ad salutem vltra statum
cōem. Unde quecunq̄ sunt talia cadunt sub voto. que
autem bis oppositā sunt. vt que ad dispendium saluti
vergunt. sub voto cadere non possunt. Quoniam vo/
tum debēt habere comites quos habet iuramentum. s.
veritatem. iudicium. t iusticiam. Primo nāq̄ necesse
est vt in eo sit iusticia. scz vt illud quod vouetur ꝑtet
ad salutem. t sic bonum est t honestum. Secundo ne/
cesse est in eo esse iudicium. vt vouens deliberate voue/
at non precipitanter. Tertio ꝙ sit in eo veritas. vt dis
crete t iuste vouear t hoc ꝓsoluat. Si ꝙ id vouetur qđ
ad detrimentum iusticie facit nō est ibi lex voti nec obli
gatio. sed ipi voto fit iniuria. nec est obligatio ad ꝟuan
dum ꝟz pot⁹ ad penitēdū. sicut de ꝟscia erronea iudica/
tur. Scōm hanc regulā cōem iudicandū est de bijs que
queruntur in speciali. Qđ enim queritur vtrum votuz 19
sit de omni bono. s. precepti t consilij. dōm ꝙ votum ꝓ/
prie accipiēdo est de bono superogationis. large tamē
si dicatur quecunq̄ testificatio potest esse de bono pre/
cepti. t per hoc patent obiecta ad vtrāq̄ ꝙ ꝛc. Illud em
votum cuius nō sit obligatio de nouo. est tamē testifica
tio obligationis qua homo nō solum fatek se obligatū.
sed etiā complacet sibi in illa obligatione. et obligatio
voluntaria fit necessaria. t sic multi faciūt de necessita/ 20
te virtutē. ¶ Ad illud vero qđ queritur vtr sit de mio/
ri bono. dōm ꝙ min⁹ bonū est dupliciter considerare.
Uno mō ꝑt dicit statū quēdam licitum. Alio mō ꝑt
dicit ꝑuationē maioris boni. Primo mō licitum est vo
uere illud respectu mali. q̄ respectu illi⁹ ē quodāmodo
maius bonum. Secōo modo ꝑt ꝑuationem maioris
boni. t sic licitum nō est. nec obligatur quis ad seruan/
dum sed ad penitendū. vt si quis vouerat ꝙ deo seruret
caste in statu seculari t nunq̄ ingrederetur religionem.
primū bonum est licitum. sed inq̄tum ꝑuat statum al
tioꝛem illicitū est. quia gratiā dei duro corde repellit. t
hoc est in ꝓtiudiciū salutis t in ꝛrogationem abundā
tis iusticie. Et si tu obijcias licituz est sic esse. ergo t vo
uere. dicendū ꝙ sicut laudari nō est malum. tamen appe
tere laudem est malum. sic in tali statu esse non est ma/
lum. sed obligare se vt non possit ad meliorem peruent
re. id est ad obligationem que fiat deo. deo iniuriam fa/
cit. Nec est simile de matrimonio. quia est obligatio
facta alij persone que contenta est illa t non querit per
fectioꝛem. deus autem vult semper quod melius est.
¶ Ad illud quod queritur de indifferenti. Dicendum 21
ꝙ indifferens est dupliciter. vnum quod informabile ē
motu et circumstantijs virtutis. sicut comedere et absti
nere. t hoc potest vouerī. Aliud quod nihil facit quan
tum est de se. vt leuare festucā. vel ire ad prata. et de ta/
li ꝓprie nō est votū. et si quis tale quid vouerat iudi/
cio caret. quia nihil vouendum est nisi qđ credit rōna/

biliter ē acceptū dco. vñ si tale votū vouear ḡs. nō ē te
22 nendū sed ꝯmutādū. ꝛ p hoc patet vtrūq; obm. ¶ Ad illud aūt qđ obī dc malo. dōm qđ aliq̄d simplr ē malū ꝛ ḡ nullo mō pōt ḡs vouere. ꝛ si vouet peccat. sz nō obligat. Aliud ē qđ vno cāu ꝛingēte pt ēe bonū. alio cāu ꝛingente pt ēe malū. ꝛ ḡ pōt ḡs vouere sub ꝛditōe euē/
tus boni. qđ si vouet in oēm euētū sine cōditōe. indis/
23 cretū ē votū ꝛ nō tenet ad illud. Qđ aūt obī dc voto ie/
pte. dōm q̄ qz vouit ꝑm oēm euentū votū fuit indiscre/
tū. sed tñ qz dcuotio ꝛ fides mouit. sed indiscrete emisit. vnde duo fuerūt in voti emissiōe. vnū laudabile. alterū vitupabile. Sīr in voti impletōe duo fuerūt. s. figura ꝛ
fectū. factū fuit odibile. sz figura laudabīr. Quātū ḡ ad diuersa in voto iepte. dōm q̄ laudaī ab apl'o ꝛbiero. s.
ḡtū ad fidē ꝛ deuotōem. sed ḡtū ad indiscretiōz ꝛ cru/
24 delitatē vituparī ab aug. dicit ēm q̄ fuit ī vouēdo stulte. ꝛ in reddendo fuit impie. ¶ Ad illud qđ obī dc erronea cōscia. dōm q̄ erronea cōscia dr dupliciter. Aut qz credit se teneri ad id ad qđ nō tenet tñ nō tenet ad ei' oppositū. ꝛ talis error nō est periculos'. ꝛ talis ligat. Est ꝛ alia erronea q̄ credit bonū qđ nō est bonū imo malū. ꝛ talis ligat nō ad peccatū nec ad factū sed ad dcponēdū. sic votu erroneū qđ vergit in malū ē dimittendū. qz nō obligat ad faciendum.

Questio. iij. c

¶ De materia in qua sine de subo in q̄ est votū. Et videtur q̄ sit in oī habente vsū rōnis. qz oīs talis habz v/
sum li. ar. sed votū ē a libertate li. ar. ḡ ꝛc. ¶ Itē oīs discretiōem hñs rōnis pt se volūtarie obligare dyabolo p
pcm̄ nullo impediēte. ḡ multo fortius pt se obligare dō
q̄ votū. ¶ Itē oībus pz via salutis ꝛ equalis est ꝛditio oim̄ ḡtū ad h̄. Sz votū ē dc his q̄ pmouent ad salutē. ḡ oēs sūt eq̄les in vouēdo. ¶ Itē hoc oñdit q̄ diffinitōem voti. qz ē ꝛceptio boni. animi deliberatōe firmata. sed oēs hoc vtēte3 pñt bonū concipe. ḡ ꝛc. Cōtra. Nu. xxx. dr q̄ si fuerit mulier in domo viri ꝛ vouerit aliq̄d ꝛ vir statiz vt audiuit cōtradixit. nō erit pmissiōis rea. ḡ mr cōiugata nō pt aucte sua vouere. similiter videt dc viro qz nō habet sui corpis ptātē. Itē puer ꝛ puella ḡdiu sūt impuberes sūt oīno sub dispōe pntū ꝛ tutoz. sicut seruus sub dispōe dñi. ḡ si oīno subsūt. nihil per se vouere pñt. ¶ Itē religiosus abrenūciauit ꝓpe volūtati. sz votū est obligatio ꝓcedēs ex ꝓpa volūtate. ergo ñ pt vouere. ¶ Itē seruus subest ipio dñi sui. vnde si intret religionem pōt ipm̄ extrahere. ḡ nō ē suus. sed votū est a libertate. ḡ ꝛc. ¶ Rō. dōm q̄ votū ꝓcedit a libera volūtate. oīs ergo q̄ libere pt facere qđ vult nullo ipediēto i se existente. nullo boīe de facto ꝑpediente. nullo iure phibente pt simpliciter vouere. Qui aūt in oībus subest nihil pōt p se vouere. Qui aūt in aliquibus subest ꝑm id in quo subest. non potest vouere. Quoniam ergo vxor subest viro ꝛ puer pri in regimīe vite. nihil pñt circa h̄
vouere qđ sit stabile sine eoz aucte. vir aūt subest vxori in dcbito carnis. ī illud ñ pōt vouere. Religiosus sub est. in oībus que sunt infra religionez. et ideo nihil pōt vouere sine sui plati voluntate. Sed seruus subest q̄n/
tum ad seruitūtem corpale. ī qđ ꝺ hoc fit vouere nō pt ni si dñi aucte. si qđ aūt est qđ libere possit facere. illud pt
26 vouere. ¶ Ad illud qđ obī q̄ oēs sunt libere volūtatiz. dicendū q̄ verū est ad vouendū. sed non oīs sūt libere voluntatis ad faciendum oīe quod volūt. ꝛ hec volū
27 tas reꝓritur ī voto. ¶ Ad illud quod obī dc obligatōe diaboli. dōm q̄ illa fit sola volūtatis libertate. sed non sic est dc obligatōe ad dcū q̄ntū ad votū. qm̄ respicit aliquod opus respectu cuius frequēter li. arb. nō hz posse vel dc facto vel etiā dc iure. ¶ Ad illud qđ obīcitur 28
q̄ oīm̄by patet via salutis. dicendū q̄ verū ē ḡtum ad ea q̄ sūt ꝓcepti nō ḡtū ad ea q̄ sūt superogatōis q̄ respiciūt status diuersos q̄by aliq̄ sūt apti. aliq̄ vero minīe.
¶ Ad illud qđ obīcit q̄ oēs pñt concipe et animi dc 29
liberatōne firmare. dicēdum q̄ sicut supius dictū ē firmatio illa est q̄ ꝛmissionē. non aūt oīs ꝓmissio firmat nisi ꝓmissio obligatoria. nulla aūt ꝓmissio est obligatoria nisi que fit ab eo q̄ pōt se obligare. et talis est p
pū iuris respectu illius quod vouere debet. et qz non omnes sūt tales. ideo non omnium est vouere. sed illorum tantūmodo qui hoc habent.

QOnsequenter ḡtum ad secundū articulū queritur de voti obligatōne. et circa hoc tria querūt. Primo queritur de obligatōe voti q̄ comparationem ad matrimonīj ꝺictionem. Secūdo q̄ cōparation em ad cōmutationem. Tercō q̄ comparationem ad dispensationem. ¶ Questio j. d ḡ

Circa quā sic ꝓcedit. et supposito q̄ votū cōtinētie vniuersaliter impediat matrimoniuz. et q̄ votū solēne impediat cōtrahendū et dirimat tā ꝛtractū. querit dc voto simplici. vtrū sit impedimētū rescindēs siue impediens matrimoniū. Et q̄ nō dirimat dicit clemēs papa extra dc vouētby et ordinatis. q̄ nō pñt ꝺbere mrimōium. rursus q̄dā. ꝛc. q̄ votū simplex impedit cōtrahēdū sz nō dirimit tā ꝛtractū. ¶ Itē nō magis obligat votuz simplex ḡtum ḡtū iuramētū. sz iuramētū nō impedit matrimoniū ita vt dirimat iam cōtractū. ergo ꝛc. Itē si votum simplex matrimoniū dirimeret. cū votū illud sit occultū. et quilibet posset simulare se vouisse. q̄ncūq; malicios alter ꝺiugū vellet posset matrimoniū separari etiā legittimū. Itē videt q̄ nullo' impedīat matrimoniū q̄ sicut se habet matrimoniū cōsūmatū ad votū solennizatū. ita matrimoniū nō cōsumatū ad votū nō solēnizatū Sed matrimoniū nō cōsummatū nō impedit votū. g' nec dirimit. ergo votū nō solēnizatū nō impedit nec dirimit matrimoniū. Sz ī rō quare votum rescindit. et dirimit matrimonium vt dicit magister ī littera. est. qz vouentibus non solum nubere. sed etiā velle nubere est damnabile. et quia nuptie sunt eis dānabiles. ideo irritātur. et hoc nō solū in voto solēni ē sz etiā in simplici. ergo. ꝛc. ¶ Itē clemēs dicit et aucte3 in dcretali' premissa q̄ apud deum nō minus obligat votum simplex ḡtum votū solēne. si ergo nō min' obligat. cū obligatio voti solēnis irritet matrimoniū. videt q̄ et obligatio voti simplicis. ¶ Item qui voto simplici vouet ꝛtinentiam tenet nūcq; coire. ergo quotiēscūq; coit peccat mortaliter. sed nullus pt obligari ad mortale peccatū. ḡ cuz matrimoniū obliget ad coitū. iste non potest obligari matrimonio. ¶ Item quero quare magis votū solēne matrimoniū dirimat ḡtum simplex. Si dicas quia priuatum. et ideo non scandalisat nec pt ꝓbari. ¶ Contra. quia matrimonium contractum clanculo fit irritat matrimoniū sequens de facto sicut ꝛtractum ī manifesto et preterea votū emissum in publico coram oīm̄by etiaz in foro iudicat simplex nec dirimit matrimonium iam contractū. ¶ Rō. dicēdū q̄ votū ꝛtinētie est tale votuz q̄ generaliter impedit matrimoniū contrahendū. sz nō 30
generaliter dirimit iam cōtractum nisi solennisatuz. et rōnem huius assignāt aliqui ecclesie institutionem. Qx enī vouens sit persona illegittima hoc nō est ex voto. qz in ipo matrimonio perfecto ꝛtinentia seruari pt ab eo qui dcbitū nō exigit sed soluit. Un̄ augustin' dicit

q̄ computat̄ p̄ sanctificatione p̄fecta si nō exigis sz̄ red
di z qđ debes. Sed qđ impediat hoc ē ex ꝯstitutōne ec
clesie cuius ē p̄sonas legittimas vel illegittimas matri
monio ꝛterminare. Ratō aūt quare ecclesia ꝛvoto so
lenni instituit (vt dicūt) ē q̄ in voto solēt nō p̄t ꝛcipi.
z p̄t i fractōne eius scādalisari. q̄ publicū est. sz̄ in voto
simplici neutz̄ habet locū q̄ p̄uatū est. Sed hec solutio
videt supponere duplex falsum. vnū q̄ sit ab institutōe
ecclesie talis illegittimitas. sz̄ q̄ ecclia vt cōiter dicitur
nō p̄t ibi dispensare. p̄t aūt dispensare generaliter ī
suis cōstitutionibus. Aliud falsū ē. q̄ votū solenne nō
d̄r̄ q̄ notoriū vl̄ publicū. q̄ votū q̄ctūcūz̄ publicet (ni
si aliud adsit) simplex iudicat. nec impedit mr̄imoniuz
tā ꝯtractū. Un̄ aliud ē votū publicū. aliud solenne. ido
31 alia rō assignat̄ z accipit a voti solēnizatōne. Votū enī
tripliciť solēnizat̄. scz̄. ordinis suscepte p̄fessiōis emis
sione. z habitus p̄fessoz assumptōne cū alijs q̄ hominē
p̄fessum ostendūt. Et hoc ē cōe in voti solennisatōne q̄
fiat coꝝ p̄sona q̄ locū dei tenet. z que votū p̄t approba
re. q̄ in recipiente votū cōtinēt̄ie transfertur potestas
corpis vouētis ī alterū. q̄ alius adest q̄ recipit. sed in vo
to simplici vbi homo mera se obligat volūtate z̄ nulli
us manibus hoc facit. obligat q̄dē. sed tamē dominiuz
sui corpis ī alterū nō transferť. z q̄ qđ translatū ē in po
testatē vnius nō p̄t transferri in potestatē alterius. ido
emissio voto solenni nō p̄t mr̄imoniū ꝯtrahi in quo ē
translatio dominij p̄pū corporis. Sed qđ translatum
nō est adhuc transferri p̄t. ideo voto simplici emisso
p̄t mulier p̄tātē sui corpis ī matrimonio dare. ideo et
si cōtrahat ꝯtractū est. ¶ Amplius. in voto solenni dō
z homi obligat. sic z in matrimonio. z q̄m vtrobiq̄ est
par obligatio. z par obligatio nō soluit vinculū paris
obligationis. sed bn̄ p̄ potēs sup vinc̄m minoris obli
gationis. ideo obligatio voti solennis nō p̄t infringi p̄
supueniens vinculū matrimonij. hoc aūt nō ideo dico
q̄ facit scandalū. q̄ z illud p̄t esse in voto simplici. sed h̄
facit obligatis duplex cū translatōne p̄tātis in alteruz
Est igit̄ hec sūma rōnis. q̄ votū solēne obligat equalit̄
districte duplici rōne nō sic simplex. ideo ipedit. Ad
32 illud ḡ qđ obr̄ q̄ ratio irritatōnis matrimonij est. q̄ p̄
votū dānabile est nubere. dōm q̄ hoc non est ratō tota
33 sed concausa. ¶ Ad illud qđ obr̄ q̄ nō minus obligat.
z̄. Dōm q̄ verū ē q̄tū ad culpā siue transgressionem.
tū minus obligat q̄tū ad alteri⁹ vinculi solutionē vt fi
at vis in hoc q̄ dicit q̄ntū ad deū. q̄ h̄ dupliciter dicit
Uel quātū ad deū vt obiectū. q̄ votū astringit ꝯstricti
one necessitatis. Uel q̄ntū ad deū. i. quātū ad diuinum
iudicium. deus aūt hunc qui obligatus est voto solenni
reputat magis obligatū p̄ eo q̄ nō solū reputat p̄missionem factā ac
ceptā. imo p̄ ministrū potestatē corpis esse translataz.
z ideo ōs iudicat q̄ votū solenne impediat nō simpler
z hoc nō tm̄ est manifestū in foro ecclesie sz̄ etiā ī foro cō
34 scientie. ¶ Ad illud qđ obr̄ q̄ tenet nunc̄z̄ coire. dōm.
q̄ vez̄ ē nisi fortiori vinculo soluat. z q̄ matrimonium
fortius ē. ideo dicūt q̄ cū cōsūmat mr̄imoniū tūc omni
no absolui a voto. sz̄ dz̄ de eo penitētiā agere. q̄ votuz
violauit. vñ dicūt q̄ p̄t debitū reddere petere z soluere.
Sed hoc non credo. s. q̄ absoluat a voto q̄tū ad matri
monū nisi in q̄ctū ius mr̄imōij cōpellit eū agere ꝯ votū
sz̄ nō cōpellit ius mr̄imōij debitū petere. q̄ hoc ē libertā
tis. sz̄ solū soluere. ido dico q̄ p̄t sine pctō soluere. q̄ fa
cit id qđ tenet. nunc̄z̄ tm̄ p̄t sine pctō petere. z si vroz
35 moriat tenet omnino ꝯtinere. Qđ tm̄ obiicit q̄ mr̄imo
niū nō ꝯsūmatū n̄ impedit votū. Rō aūt huius ē. quia
nulla sit ei iudiciū. p̄t enī vroz siue sponsa alteri nube
re. sed q̄ matrimoniū oīm voto p̄iudiciū generatur.

¶ Questio ij. e.

De obligatōne voti in compatōe ad cōmutatōez. vtrū
possit cōmutari. Et q̄ nō videt Leuit. vlti. Animal qđ
imolari dz̄ dño mutari nō p̄t nec in peius nec in meli
us. ḡ ꝛc̄. ¶ Itē ecc̄s. v. qđcūq̄ voueris redde. ḡ ad illđ
qđ vouet hō tenet. ḡ nō p̄t cōmutari. ¶ Item si veritas
locutōis cōsistit in cōcordia volūtatis z intellect⁹. sic p̄
tas voti ī cōcordia p̄missionis z solutōis. ḡ q̄n vor di
scordat ab intellectu ē ibi falsitas. ḡ z̄ voto q̄n p̄missio
a solutōne. Sed vnusq̄sq̄z̄ tenet esse verax ī p̄missione.
ḡ ꝛc̄. ¶ Itē q̄ nō possit sine auctē sup̄ioris videt ber. de
dispēsatōe. z̄. de bn̄ ordinatis mōasteriis null⁹ meo cō
silio egrediet̄ desiderio artioris vite sine licentia sup̄io
ris. si ḡ de h̄ magis tenet. patet ꝛc̄. ¶ Itē q̄ sup̄ior n̄ pos
sit mutare videt. q̄ eq̄ obligat votū solēne vt matrimo
niū. sz̄ mr̄imoniū nulli⁹ auctē sup̄ioris p̄t mutari. ergo
nec votū. ¶ Cōtra. votū institutū ē ad charitatem fo
uendā. sed dicit Ber. q̄ illđ qđ ex charitate institutū est
ꝯtra charitatē sustineri nō dz̄. ḡ vbi ē necessitas vel vti
litas cū charitas exigat p̄t ꝯmutari. sz̄ h̄ ē q̄ votū. ḡ. ꝛc̄.
Itē sq̄ licet p̄ficere f̄m statū. ḡ z votū de bono in melius
cōmutare. ꝛc̄. ¶ Itē si q̄s emittit duo vota incōpossi
bilia. quoz alterū ē p̄fectio. impleto p̄fectiori absoluit
ab alio qđ p̄us vouit. ḡ. ꝛc̄. ¶ Itē sicut testamētū est q̄
p̄te volūtatis ita et votū. sed q̄diu hō viuit p̄t mutare
testamētū. ḡ z votū sine oīm licētia. q̄d. dōm q̄ licet vo 36
tū mutare et eā. illđ. s. qđ recipit recompensatōem. sed
nō ex leuitate nec ex p̄ua volūtate quā obligauit. sed ex
necessitate siue vtilitate cū p̄lati auctē. excepto voto re
ligionis vel etiā status p̄fectionis in qđ p̄t aliū votū cō
mutari sine p̄lati licētia. q̄ ppt̄ sui dignitatē licētiā dāt
iura. Sanū est tamen cōsiliū. q̄ fiat sup̄ioris auctē. vbi
nō credit q̄ ꝯdicat. ne videatur ex leuitate p̄cedere z au
ctoritatē sup̄ioris ꝯtenere. Rō aūt q̄re licet votū mutare
z cōmutare ē ppt̄ necessitatē sup̄uenientē. vel ppt̄ p̄cim
qđ imminet frequēter ī obseruatōne. vel ppt̄ maiorē vti
litatē z vouētis z alioz. In his enī rō recta. z diuina il
lustratio manifeste clamat q̄ p̄ mediatorē z p̄curatorez
debeat z possit p̄uideri vt ōs nō dānificet. nec iste p̄cli
det. in q̄ z iste debuit saluari z ōs honorari. z ppt̄ qđ vo 37
tū ordinarū ē fieri. z ideo ex hoc p̄t cōmutari. Qđ tamē
obiicit de testamēto nō ē sile. q̄ testamētū nō obligat vt
votū. ¶ Ad illud qđ obr̄ de Leuit. f̄m glo. soluēdū est 38
p̄pa auctoritate. ¶ Ad illud qđ obr̄ de eccle. dō. q̄ illđ
intelligit in se vel in equalēti. Et p̄ h̄ pz̄ de vitate. q̄ cō 39
cordat impletio p̄missiōi. dū dat equalēs illi. Qđ vero
dr̄ Ber. de ascēdēn. ad altiorē statū. credo q̄ dr̄ p̄sulendo
¶ Ad illđ qđ obr̄ vltimo de mr̄imonio soluēdo dōm. q̄
nō est sile. q̄ vinculū matrimonij ligat nō tm̄ rōne p̄mis 40
siōis sz̄ etiā sigñōis rei insolubilis ī qua nulla p̄t auctō
ritas. Preterea. nō est vnū mr̄imoniū melius alio sicut vo
tū. z ideo nō cōpetit mr̄imoniū p̄mutari nec cōmutari. sic
cōpetit de voto. ¶ Questio iij. f.

De obligatōne voti in cōpatōne ad dispēsatōem. z q̄.
vtrū sūm⁹ pōtifex possit dispēsare ī voto. z q̄ nō vr̄. q̄
glo. sup illđ p̄s. vouete z reddite. z̄. dicit. reddere ē ne
cessitatis. sz̄ circa ea q̄ sūt de necitate salutz̄ nō p̄t dispē
sari. ḡ ꝛc̄. Itē obligatio ē f̄m ius naturale. qđ pz̄. q̄ om
ni tpe cucurrit. sz̄ pōtifex n̄ p̄t ī ea q̄ sūt iuris naturalis
ḡ ꝛc̄. Itē Ber. dr̄. quedā sūt p̄cepta moralia p̄me tabule
ordinātia ad deū. qdā sēcūde ordinātia ad p̄ximū. qdā

supaddita. vt canonice sanctões ꝛ pr̃m instituta. Inp̃
mis nō p̄t dispēsare nec hō nec ōs. In scōis nō hōſz æ
us. In tercijs. et hō et ōs. R̄ō aūt hꝰ est q̄ pcepta pme
tabule imediate ordināt ad deū. si ḡ votū imediate ordi
nāt ad cœū. vr. ꝛc. ¶ Itē q̄ nō facit qō ꝓmittit mēriť. ſz
papa nō p̄t dispēsare i mēdacio. ḡ nec i voto. ¶ Itē ꝙ nō
in voto ꝓtinētie spāliť videť Ecci. xxvj. Nō est digna
pōderatio ꝓtinēt̄ſ aīe. si ḡ ꝓtinētia nulloꝰ p̄t recōpēsari
pz ꝛc. Itē q̄ nec i voto pauptatis videť. q̄ pfectiꝰ est p
deo mēdicare ꝯ ꝓtinere. ḡ pfectius ē votū pauptat̄ſ. er
go si dispēsare nō p̄t i voto cōtinētie. nec pauptat̄ſ. Itē
q̄ nec i voto obediētie videť. q̄ hoc ē pfectissimū. q̄ i ca
stitate vincit hō coꝛpꝰ suū. in pauptate mūdū. i obediē
tia mactat homo seipsū. ḡ. ꝛc. Sz ↄ. q̄ possit in oīm di
spēsare videť. q̄ votū vnū nō minꝰ obligat ꝯ aliō. Sz
p̄t dispēsare i aliq̄. vtpote i voto pegrinatōis ꝛ absti
nētie. ergo et in oīm. ¶ Itē q̄ specialiter i voto cōtinen
tie videť. q̄ dispēsatō locū hz. vt ōt Bern̄. vbi cadit ne
cessitas vel cois vtilitas. Sz possibile ē q̄ aliq̄s ex defe
ctu mulieris incurrat ꝑiculū mortis. sicut dr̄ de rege lo
douico. Et possibile est q̄ oēs moriant̄ q̄ p̄nt generare
solo eo remanēte q̄ vouit. ꝛ remanēte papa ꝛ muliere.
ergo si necessitas ē cōseruatōis spēi. in casu isto possz cō
trahere. Itē possibile ē ex mr̄imonio pacē ecclesie dari.
q̄ est cōis vtilitas. ꝛ cois vtilitas p̄ferēda ē bono ꝑticu
ergo. ꝛc. Itē q̄ i voto pauptatis videť. q̄ dispēsare p̄t
in voto abstinētie. sz maiꝰ ē carnē suā macerare ꝯ diui
tias dimittere. gꝰ. ꝛc. ¶ Itē q̄ i voto obediētie videť. q̄
sūmus pōtifex assumit cœligionib ad dignitates ꝛ p̄
latōes. sz sic assūpti nō tenēt̄ obedire p̄latis sui ordis
41 q̄b vouerūt obediētiā. ergo ꝛc. ¶ Rꝰ. dō. q̄ dispēsatio
dr̄ duplicif. Unoꝰ iuris relaxatō. Alioꝰ iuris ædara
tio. Dicūt ergo aliq̄ q̄ papa p̄t in voto dispēsare p̄m q̄
dispēsatio ē iuris relaxatio. eo q̄ eius aūctas est ↄ obli
gat̄ oem voti. Et rōem huius assignāt. q̄ papa ē imedi
atus oīm p̄laꝰ. ꝛ ad ip̄m spectat oīm ordinatio. marie
q̄tū ad ea q̄ sūt supergatōis. ꝛ q̄ oīm volūtates eiꝰ sb
sūt aūctī ꝛ dispōi. ō nullū votū alr̄ ↄz emitti nisi cū hac
ↄditōe q̄ tūc credať irritū. cū dñs pp̄ de vouēte alr̄ du
xerit disponēdū. ꝛ ideo nullus obligať ad votū faciēdū
cū pp̄ alr̄ dispōit. Q̄ si illā cōditionē n apōat. tñ non
p̄t eā ercludere. ꝛ ideo dicūt q̄ in oīm voto p̄t dispēsar̄
ꝛ ab oīm tali obligatione absoluere. Et ad oēs rōes re
spōdēt q̄ nō ē ibi obligatio absoluta sz ↄdicionata. ꝛ ō
dispensare p̄t. cū possit illā cōditionē infligere. si sibi a
liud de vouēte placet disponere. Sz aliꝫ dicūt ↄ. q̄ cuz
illa æo cōplaceāt. ꝛ absq̄ dubio bona sint. sine hesitati
one totis viscerib implēda sūt. Uideť etiā cū ōs volu
erint vnūq̄q̄ liberū esse q̄ vnusq̄sq̄ sine ↄditōe aliq̄ ta
lia possit et æbeat vouere. Et ideo dicūt q̄ papa i ma
lo voto tm̄ p̄t dispēsare p̄m q̄ dispēsare ē iuris relaxatō
q̄ obligatō voti pēdet ex iure diuino ñ hūano er iure n-
turali nō ex ↄstitutōe pz. Preterea pp̄ ñ hz posse nec au
ctoritatē i votū relaxādo ius. q̄ illō nō est ei subiectum
hz tñ ptātē q̄tū ius sibi dat. ꝛ ō dispēsare pōt p̄m q̄ di
spēsatio ē iuris declaratio. ꝛ hec p̄t eē rōnabilioꝛ ꝛ secu
42 rioꝛ. q̄ magꝭ q̄ ipam satisfit ↄscie. ¶ Ad intelligētiā ei⁹
est notādū q̄ ius obligatōis voti ↄstituit er duplici iu
re naturali. ex q̄ vicz q̄ hō ↄz eē verax i pmisso. ꝛ ex alio
testat̄ hōre. gꝰ er iure naturali ē q̄ ds q̄ votū ñ impediri ↄz
q̄n facere possit sibi vtilꝰ. ꝛ ō acceptabilꝰ. ꝛ ō i oi vo
to qō recipit recōpēsatōez melioꝛ bōi sine simplr. sine
q̄ loco ꝛ tpe dñs pp̄ cꝰ ē ius ōi lucidare p̄t dispēsare. ꝛ
hoc coīter oēs ↄueniūt. sed diuersificātur penes modū
dispēsandi. Aliq̄ enī dicūt q̄ nō est aliq̄ votū qō q̄ p lo
co ꝛ tpe nō recipiat recōpensationē. ideo nullū est in q̄
nō possit dispēsare. vñ dicūt q̄ bono ꝓtinētie ōferť bo
nū vniuersalis ecclesie. vt par. ꝛ ideo i voto ꝓtinētie de
q̄ minus videť p̄t fieri dispensatio vel sim̄plr. vel ad tē
pus. sicut etiā aliq̄n factū ē. Alij vo dicūt q̄ votū cōti
nentie nō recipit recompēsatōne. q̄ nō ē digna pōdera
tio aīe cōtinētis q̄n obtinet victoria de domestico ini
mico. In oīm alīs ē recompēsatio. ō p̄t dispēsari in
oīb p̄tꝫ in hoc. Tercij dicunt q̄ pfectōi religionis q̄
est i imitatōne xp̄i nihil p̄t equari. nec p illā recōpensa i
ri. Et q̄ illa substātialiter ↄsistit in triplici voto. s. con
tinentie. pauptatis. ꝛ obediētie. ꝙ in his trib nō p̄t di
spensari. Perfectio enī ↄsistit i assimilatōne ad oppōez
maxime sicut dicit aug⁹. in li. de vera religione. ꝛ q̄ in
nullo tm̄ assimilať hō xp̄o sicut i bis. nihil p̄t hec tria
homī recōpensare. q̄m recōpēsatio nō tm̄ alioꝛ respicit
bonā verūetiā vouētis. q̄m ōs vult q̄ magis sit vnus
quisq̄ sollicitus ꝛ sua salute ꝯ alioꝛ. q̄ istarū triū opi
nionū sit verior fateor me nescire. ꝛ saꝭ p̄t q̄libet sustine
ri. ideo nullā assero. Si q̄s tamē velit hāc vltimā acce
ptare nō occurrit ei incōueniēs mānifestū. vt dicatur q̄
nec in oīm nec i nullo. sed i q̄dā sic ꝛ in quodā nō. ¶ Ad 43
illud ḡ q̄ ob̄ic̄ť q̄ i nullo mō p̄t dispēsare. Dōm ꝙ il
la argumēta currūt p̄m q̄ dispēsatio ē iuris relaxatio. ꝛ
sic nō p̄t. p̄t tamē p̄m q̄ dispensatio est iuris ædaratio.
q̄ius cōcedit votū nō teneri cū p̄t recōpēsari. ꝛ vniuer
saliter dīi pape ē hoc ius interptari. ꝛ ō in oīm alīs
ab his trib p̄t dispēsare. ¶ Ad illud q̄ ob̄. si p̄t in 44
vno ꝛ i oīb. Dōm ꝙ nō ē simile. q̄ cōditio recompesa
tionis melioris nō stat vniformiter in oīm. ¶ Ad il
lud q̄ ob̄ q̄ i voto ↄtinentie p̄t cadere necessitas ꝛ vti 45
litas. dōm q̄ nō cadit. ꝛ p̄terea cū certitudo nō cadit. ñ
cadit necessitas. q̄ nunq̄ ē infirmitas a q̄ nō possit ds
nisi p cōtū liberari. Nō cadit necessitas respectu spēi.
q̄ nunq̄ erit aliq̄s solus. Non cadit ibi maioꝛ vtilitas
faciētis et ibi nō est. q̄ cōmutat meritū cēteſimi fructꝰ i
meritū triceſimi. Preterea si totū hic esset. incertū esset.
q̄ nescitur vtr̄ infirmus p cōtū sanaret. nescit vtrum
ex cōtu aliq̄s generaret. nescit etiā vtr̄ ex matrimonio
par reformaret. ꝛ nō est ꝓmittendū certū p incerto. ō
nō valet. ¶ Ad illud q̄ ob̄ q̄ votum abstinētie voto 46
pauptat̄ſ ē maius. dōm q̄ falsū est. q̄ exercitatio coꝛpo
ral̄ est ad modicū vtilis. pietas aūt valet ad oīa vt di
cit ap̄s. ꝛ sūma pietas ē q̄ oīa vēdantur ꝛ dentur pau
pib Preterea difficilꝰ ē. pl̄es enī inueniūtur q̄ volunt
punare q̄ q̄ volūt mēdicare. Preterea ibi nō tm̄ est ab
dicatio rei terrene. sz etiā volūtatis habēdi. vñ paupcu
lus veniēs ad religionē ꝺimittit totū mōm rōe volūta
tis hūdi. ¶ Ad illō q̄d ob̄ ꝛ voto obie q̄ fit dispēsatō
i religiosis q̄ ꝓmouēť. dōm q̄ licet i p̄latōib nō rene ā 47
tur obedire ꝛ multa habebāt q̄ nō licerēt eis si essent sb
diti. tñ i neutro voto ē dispensatū. Nā i voto pauptā
tis nō dispensatur. q̄ non licet tali religioso bre p̄uz.
etiā si papa dispenset. sz tñ p̄t bōa ecclesie dispensare. si
cut abbas bona mōnasterij. nec amittit meritū pauper
tatis. sed ē diuitiarū non dñs sz dispēsatoꝛ. nō amatoꝛ.
sed cōemptoꝛ. nō ↄseruatoꝛ sed dispēsatoꝛ i pauperes. Silr
in voto obediētie nō est dispēsatū. q̄ oēz obediētiā quā
æbebat p̄us suo sup̄iori ↄz papa. ꝛ papa a sua obedien
tia nō p̄t eū absoluere. er i talibus meritū obedientie cō
mutatur i meritū pastoralis cure. nec est dispensatio sz
exmptio p̄us debet dici.

Liber Quartus

Di·xxxix·de impedimentis q̄ faciūt oīno illegitimū ad cōtrahendū mr̄imoniū cum quodaz ⁊ cū quodā nō·qō venit ex cult⁹ disparitate·

POst hec de disparicultu videndū ē·Supra determinata sūt impedimēta q̄ mr̄imoniū impediunt respectu oīs psone·hic determinant impedimēta q̄ respiciunt psonas determiatas·Et diuidit hec ps in duas·Q̄ñ aliq̄ psone nō sunt legittime ꝓp̄ nimiam distantiā·vt ille in q̄bꝫ ē cult⁹ disp̄tas·Quedā ꝓp̄ nimiā cōuenientiā·vt ille in q̄bꝫ est sp̄ualis vel carnalis p̄mittas·Ibi hec ps hz duas·In p̄ma agit de impedimēto qō venit ex cultus disp̄itate·In secūda de impedimento qō venit ex proximitate·infra dis·xl·Nūc supest ō cognatiōe ⁊c·Prima ps hz duas·In p̄ma agit de cult⁹ disparitate p cōparatiōem ad mr̄imoniū cōtractiōez·In secūda p cōparatiōez ad dissolutōez·ibi·Pōt tñ licite dimittere ⁊c·Prima ps hz duas·In p̄ma determinat veritatem In secūda dissoluit dubitatōez·ibi·Huic aūt videt obuiare ⁊c·Ubi oñdit q̄ ꝯtus mr̄imoniū nō possit Ibi inter fidlē ⁊ infidlē·pōt tñ ee si p̄ius ꝓtractū est Similit scōa ps in q̄ agit de mr̄imoniū dissolutōe duas hz·In p̄ma determiat veritatē·In scōa manifestat mentientes ibi·Sūt tñ nōnulli qui iter fideles ⁊c·vbi reph̄endit eos q̄ dicebāt inter infideles nō ee cōiugiū·Prima ps habz duas·In p̄ma pte agit de dissolutiōe mr̄imoniū q̄ ad cohabitatōez inter eos q̄ sunt disp̄tis cultus·In scōa ō dissolutiōe mr̄imoniū q̄ ad vinculi fractiōem siue oīmodaz separatiōz ostendēs si infidelis nō vult cohabitare·q̄ fidelis potest contrabere·ibi·Hic querit si fidelis dimittat infidelem ⁊c·

DI XXXIX

1a Euidēt apparet non posse ꝓtrahi ꝓiugiuz ab hijs q̄ sūt diuersi religiōis ⁊ fidei·

Exodi xxxiiij· 1· Cl q·p·

Amō·i li· ō priarcō·

b Apls ne fiat ꝓsilio charitatis suadet· Ur male dicere·q̄ ex hoc vr̄ q̄ fidelis licite possit cū infideli cohabitare·Sed cōtra ·xxviij·q·j· Judei ⁊c·nō p̄t infidelis in eius ꝓmanere cōiunctione que iam

2 Agit de cult⁹ disparitate per cōparatiōem ad mr̄imoniū contractiōz determinās ꝯitatē· a

POst hec de disp̄i cultu videndū ē·hec ē eīm vna de causis q̄bus psone illegittime fiūt ad ꝓtrahendū mr̄imōiū·Nō ei lz xp̄iano cū gentili vel iudea mire ꝓiugiū·q⁹ etiā in veteri teph̄ibitū ē fideles viros ifideles ducere vxores·dño dicēte·Non accipias vxores de filiab⁹ alienigenaꝝ filijs tuis·ne traducāt eos post deos suos· Juxta hoc dñi p̄ceptū iudeoꝝ cōiugia cum alienis inita hesdras sepauit·lz idē etiā in nouo testa·seruaū·vñ Aug·Ne nubat femina nisi sue religiōis viro vel ne vir talē ducat vxorē·Jd eīm vt dicis iubet dñs·docet apls·vtrūq̄ p̄cipit te testamtū·Jtē amb·Caue xp̄iane gentili vel iudeo filiā tuā tradere·caue ne gētilē vel iudeam vel alienigenā·i·hereticā ⁊ oēm alienā a fide tua vxorē accersias tibi·Jtē siq̄s iudee·siue xp̄iana iudeo·siue iudea xp̄iano carnali ꝓsortio misceat·q̄cūq̄ tñ nephas admiserit·a xp̄iano cetu p tin⁹ segregeū·Ex hijs alijsq̄ p̄ bus testimūijs⁹ euidēt apparet nō posse cōtrahi ꝓiugiū ab hijs q̄ sūt diuersi religiōis ⁊ fidei·

a

Soluit dubitatōez de ꝓiugio fidelis ⁊ infidelis ⁊ duoꝝ infidelium·

b

linc cāt vr̄ obuiare qō apls ait de iparib⁹ ꝓiugijs·ego dico nō dñs·Si q̄s fr̄ hz vxorē infidelez ⁊ hec cōsentit hitare cū illo·nō dimittat illā·⁊ si q̄ mr̄ ⁊c·Sz aliud ħ ee·aliud illō·euidēt oñdit Aug·Jbi ei agit de illis ꝓiugijs fideliū ⁊ infideliū q̄ ꝓtrahūt eis in disp̄i religiōe ⁊ fide manētib⁹ Apls ꝯo ait de illis q̄ vn⁹ eius dēq̄ infidelitatis fuerūt q̄ cōiūcti sūt·Sz cū venisset euāgeliū alt sine alt⁹ credidit·Jntelligis ne q̄d dicā·Attēde vt rem ipam diligēti⁹ explanā·Ecce cōiuges duo vn⁹ infidelitat⁹ fuerūt q̄ cōiūcti sūt·nll⁹ ō hijs qō ē q̄ ptineat ad illō p̄ceptū veteris ⁊ noui te·q̄ phibet fidelis cū infideli copulare ꝓiugiū·Jā sī cōiuges·⁊ abo adhuc sūt ifideles· Tales sūt adhuc q̄les ꝓiūcti sūt venitq̄ euāgeliū p̄dicator·credidit eoꝝ vn⁹ vel vna·ħ ita vt ifidelis cū fideli hitare ꝓsentiat·ñ iubet dñs vt fidelis ifidelē dimittat talit cōiunctū·Hec apls iubet vt ñ dimittat·ħ cōsulit vt siq̄s alit agat ñ sit trāsgressor·sic ⁊ de vginib⁹ cōsulit·Adhoner āt qō ē lucrādi occasio·cū possit licite relinq̄re ħ ñ expedit·Tunc enim non expedit id quod licitum ē·qū p̄mittit q̄dez·Sz ipius vsus alijs aufert ipedimētū salutis·sic discessio fidel⁹ ab ifideli quā ñ phibz dñs·q⁹ cozā illo nō ē iusta·Sz bapls ne fiat ꝓsilio charitatis suadet·vt nemo in ea re

b

in xp̄ianā trāslata est fidem·⁊ in duobus capitulis subsequenti· j·Cor·vi· bus idē dr̄· ꝯ· doz ad ħ voluerunt aliqui distinguere·q̄ illō apl⁹ intelligit ō paganis q̄ ad fidem facili⁹ conuertunt·sed ille canon intelligit de iudeis q̄ obstinati sunt adeo q̄ potius cōuerterēt conuersos ꝯ ꝓpos ꝓficerent·sed cū oēs sint in malicia nunc obstinati· ista distinctio ñ haber locū sed ī p̄mitiua eccl'ia cū tam iudei ꝯ gentiles passim conuerterent ad fidem·⁊ cū mo/ dico adiutorio ꝓpter salutē cōiugum concessit ⁊ cōsuluit apls tūc cohabitare· sed postmodum iudei adeo sunt obstinati in malicia q̄ potiꝰ volebant peruertere ꝯ conuerti· adhuc gentiles ad fidem intrātibus·⁊ tūc concedebatur cohabitare gentilibus non iudeis·nūc autem quia veri

Augu. ad polentiuz·

q̄s sūt in malicia obstinati. ꝓpter ꝑiculum corruptiōis eu itanduz neutris cōcedit cohabitare sine ꝺtumelia creatoris. q̄ sp̄ ꝑsumit nisi velint cōuerti q̄ velint cohabitare i ꝺtumelia creatoris.

i. Esd. x.

3

c ¶ Ex q̄ intelligit ꝛc. Innuit q̄ ꝓpter q̄slibet illicitas ꝺtumelias ꝑt vir dimittere vxorē. ꝛ hoc idē sup̄ ꝓbauit. Sz i ꝺrīu obī. Dier si vxor peccat in aiam suā nō est pollutus viro suo q̄ vir ñ ꝑt eaz dimittere. Et hoc etiā videt rōne. q̄ vir nō hz potestatē aie vxoris sz tm̄ corpis Sz oīe pctm̄ quod cunq̄ fecerit hō excepta fornicatōne ē extra corp⁹. alia enī pctā aiaz offendūt q̄ ꝛc Jtē p ꝛeductōnē ad incōueniēs i ꝓbat h̄ ipz. q̄ cū vir repiant ꝛc seculariꝫ ꝓsonis aliq̄ q̄ ñ peccent aliqñ. tunc fere oīa matrimōia posset licite separari. ℟. dō. q̄ nō est ꝺcessū ꝓpter fornicatōez fieri mr̄mōij diuisiōz nisi earen⁹ q̄ p illā fornicatōz alē ledit vel offendit q̄ ē mr̄imonialit copulat⁹. Scōz h̄ nota q̄ fornicatio tripliciter dr̄. ꝓprie cōiter cōissime. Ꝓprie dr̄ fornicatio ee pctm̄ circa actū carnis. vtpote. q̄ coit cū nō sua vel nō suo. Cōit dr̄ fornicatio in scptura ydolatria

Augu. ad polentiā.

Exodi. xxxiij.

Ambro.

Nō ē vera pudicicia fidei cū infideli.

Ro. xiij.

iussiōis necessitate teneat. ℔ cōsilij volūtate libere faciat. Ex hijs mōstrat int̄ fideles ꝓiugiū esse. ꝛ ꝓsiliū apl̄i ñ obuiare ꝓcepto dñi q̄ iubet fidelē nō iūgi infideli. ꝛ si cōiuncti fuerint separari. Legit enī q̄ hesdras ꝓphaimo dñs ꝑ eū iussit isr̄litas vxores dimittere alienigenas. ꝑ q̄s ibant ad deos alienos. nō ille ꝑ maritos acq̄rebant deo. Recte ℔ ꝑcepit. q̄ per moisen iusserat dñs ne q̄s vxorē alienigenā duceret. Meritō g̃ q̄s duxerāt dño vt ꝓhibēte dño iubēte dimiserī q̄ vt ait amb. si ē iputāda mr̄imoniū q̄ extra decretū dei factuz est. ℔ cognoscit emendandū. vt q̄ fidelis infideli copulat Sed vt ait Aug. cuz cepisset gētibus euāgeliū ꝓdicari iā ꝓiūctos gentiles gētilib⁹ cōpit ꝓiugibus. ex q̄bus si ñ ābo crederēt. ℔ vn⁹ vel vna. ꝛ infidelis cū fideli cōsentiret hītare. nec ꝓhiberi a dño debuit fidelis infidelem dimittere nec iuberi. Jō nō ꝓhiberi. q̄ iusticia ꝓmittit a fornicante discedere. Et infidelis hoīs fornicatio ē maioꝛ i corde. nec vera ei⁹ pudicitia cū ꝓiuge dici ꝑt. q̄ oī q̄ nō est ex fide pctm̄ ē. Quisve rā fidelis habeat pudiciciā etiā cū infideli ꝓiuge q̄ ñ hz verā. Jō aūt nec iuberi. q̄ nec ꝓtra iussionē dñi gētiles fuerūt ambo ꝓiūcti. licitū g̃ erat p iusticiā fideli infidelē dimittere. ℔ licitū nō erat faciēdū ꝓp̄r liberā beniuolētiā

¶ Euidēter apparet ꝛ int̄ fideles ꝓiugiū eē. ꝛ aplm̄ de illis agē q̄ in infidelitate ꝓiūcti fuerūt. ꝛ p⁹ alter ad fidē cōuersus ē. cuz q̄ ēt fidelis hītare ꝓsensit. ꝛ hūc nō dimittere fideli ꝓsuluit apl̄s q̄ forte p fidē saluabit infidelis

¶ Agit de dissolutiōe mr̄imōij q̄ ad cohabitatōz int̄ eos q̄ sunt dispis cult⁹. ꝛ determiat veritatem. c

¶ Pōt tñ licite dimittere. q̄ infideli ē fornicatio. si ñ corpis tm̄ mētis. Cām enī fornicatōis dñs excipit. fornicatōez vo gñalem ꝛ vniuersalē itelligere cogimur si mō. scz corpalē ℔ ꝛ spūalē. de q̄ Aug. ait. Idolatria ꝛ q̄libz noxa superstitio. fornicatio ē. dñs āt pmisit cā fornicatōnis vxorē dimitti. sed ñ iussit. ꝛ sic dedit apl̄o locū monēdi. vt q̄ voluerit ñ dimittat. ꝑt talē licite dimittere. si enī fornicatio carnis detestāda est in cōiuge. q̄nto magis fornicatio mentis. i. infidelitatis. Si āt q̄ris an ꝓpter aliud viciū nisi ꝓpter infidelitatem vel idolatriā possit dimitti. Attende q̄d Aug. ait. Si infidelitas fornicatio ē. ꝛ idolatria infidelitas. ꝛ auaricia idolatria. nō ē dubitādū ꝛ auariciā fornicatiōez eē. q̄s g̃ quālibet illicitā cōcupiam pōt a fornicatōis gñe separe si auaricia fornicatio ē. c Ex q̄ intelligit q̄ ꝓpter illicitas ꝺcupias nō tm̄ q̄ in stupris cū alienis viris vl̄ feminis cōmittūt. sed ob q̄slibz q̄ aiam a lege dei aberrare facit ꝛ pnicios⁹ corrūpi. possit sine crimine ꝛ vir vxorē suaz dimittere ꝛ vxor viz. Jtē rectissime dimittit si viro suo dicat. nō ero vxor tua nisi mihi de latrocinio diuitias cōgreges. vel nisi solita lenocinia exerceas. aut si q̄d aliō facinoꝛosum vel flagicios um a viro suo expetat. Tūc ille si veraciter penitens est. habetq̄ fidē ꝑ dilectiōem opantē. mēbruz q̄ō eū scandalizat ꝓputabit. Ex hijs appet q̄ nō solū infidelitas sed etiā q̄libet ꝺcupia q̄ pnicios e turpiter q̄ corrūpit. fornicatio spūalis est. ꝑ quā vir vxorez vel vxor virū dimittere ꝑt. Consulit tñ apl̄s ne fidelis dimittat i fidelē volentē cohabitare. nec a deo reuocare.

¶ Agit de dissolutiōe mr̄imōij q̄ ad vinculi fractionē siue omnimodā sepationē. ofendens. q̄ si infidelis ñ vult cohabitare. q̄ si fidelis pōt contrahere. d

Hic q̄rit si fidelis dimittat infidelē. vel infidelis a fideli discedat. an liceat fideli aliam ducere. Videt auctoritas testari q̄

ꝑ quē modum ꝑ pbete ipos ido/latras meretrici/bus fornicarijs freq̄nter cōpāt. sicut pz. j. Pa/ral. v. ꝛc. Cōmūnissime dr̄ fornicatio oīs cōcupiscētia iordinata q̄ offendit de⁹. ꝛ relinq̄tur. Prima fornicatō nō ꝑt fieri ab vxore sciēter q̄n fiat in iuris viro. ꝛ ideo ꝑ illā ꝑt fieri diuortiū. etiā p v/

Aug⁹. i lib. de ꝛmone dñi i mōte

Ꝓ q̄b⁹ viciꝫ ꝑñt dimitti.

Aug. i ser/mōe dñi in mōte.

ri. Aug. de fi/ā. fornicatō tūc ꝛ ogit⁹. ē i dānū ꝓiugis q̄n dat ei occasiōnē scandali. vt q̄ nō vult cū eo q̄ete viuere nisi ꝺsentiat malefacere. ꝛ tūc ꝑt eā dimittere. vl̄ q̄ tū ad thoꝛ vel q̄n/tū ad cohabitatōz nō simpl̄r st̄ abo sūt fideles. ꝛ per istū modū sūt intelligēde aucte ad h̄ iducte. naz ꝑ alia genera pctoꝝ nō pōt dimittere nec q̄ tū ad thoꝛ nec q̄n tū ad cohabitatōez nisi ꝑstēt mgna occasiōne ruine ꝛ vehementer timeat de lapsu. tūc ei lz dimittē ficut dicitur h̄ ꝛ dr̄. xxv. qōe. j. ꝛ Math. xviij. si oculꝰ tuꝰ scāda/lisat te. ꝛc. Glo/

i. Coꝛ. vij

In manu et in oculo dextro pñt accipi frat vxor t ppi/quus. q alias nō dz dimitti sed dz corrigi. vt extra ō di uorcijs. qsiuit. t ifra. mir p furto vl alio crimie viri. sui nisi religionē sue fidei corrūpe velit ab eo separi nō debz t sic parent obiecta.

Ambro.

5 d // Filij vri qui ō hac copula nascūt. t. Item. est h qō vtr natꝰ ex pfe fideli t mre ifideli debet sequi pfem aut matrē. Et q matrē videt. q sic i pcedētib⁹ hitū ē ptꝰ sequatur vtrē

Ex dcīlio meldensi.

Que pmissis ōnia videntur.

Jtē ples i pncipio magꝰ indigz mag̃no solatio q̃ pat̃no. gꝰ magꝰ dz relinq̃ matri sz mater ē iudea vel ifidelis. Sz ō. xxviij. q. j. Jubet. t infra. illi q̃ pcreati sūt de infidelib⁹ mulieribus et fidelibus virꝫ. xp̃ianam sequētur religiōez ñ iudaicā superstitiōnez. ꝫ. di. q ples aut quenit ad adultā etatez aut nō. Si quenit cū salꝰ sua pēdeat ex libera eiꝰ volūtate. eiꝰ ē re

i. Cor. vij

Dcīmatō q̃rēdꝰ ossēꝰ. t si nō vult ꝓsentire cū iusticiā dei nullū iuuto tribuat pt. cū infideli matre vel patre remanere Si aut minor ē. cū salus sua sit a parentib⁹ pcurāda. q etiā ad cultū dei debuerūt pcreare. t genuerūt filiū ire. recte p̃mius verꝰ t etiam nouū. sicut pt̃z de quersiōe ifideliū ex fidelib⁹. dz sequi fidelē i fauorē fidei t salutis t puuli t bōi matrimonij. nec pt mr̃ pcipe ꝓpr̃ quitarē q̃ indigeat eiꝰ solatio. nec allegare laborē ꝓpter periculū dānatōis q̃d imminet si ipm dimittat in infidelitatis errore. t h totū pbat illō q̃d hr i pdicā dicreta. de quersiōe ifideliū. ex fidelib⁹ ꝙ

6 c // Si vo ābo crediderint p cognitionē dei ꝓfirmatur illa viuente alterā ducere si valeat. Ambro. ei verba apli exponēs ait. Alioqn si discediti⁹ abinuicē. t volētes cohitare dimittitis t alijs vos copulatis. adulteri estis. t⁹ filij vri q de hac copula nascunt. ilegitimi. i. spurij sūt Jtē si q̃s habuerit vxorez virginē ante baptismū. viuente illa post baptismū alterā hre ñ pōt. Crimia eim in baptismo soluūt̃ sī cōiugia Sz ecōtra Amb testat Si īfidelis dīc apls discedit discedat. Nō ē eim seruituti subiect⁹ frat aut sorōr in hmōi. q nō debetur reuerētia cōiugij ei q̃ horret autorē cōiugij. Nō eim ē ratum mrimoniū qō sine deuotiōe dei ē. t iō nō ē pctm ei q̃ dimittit ꝓpter deū. si alij se copulauerit. Cōtumelia eim creatoris soluit ius mrimonij circa eū q̃ relinq̃tur nec acculet alij copulat⁹. Jn fidelis aūt discedēs. t in deū peccat. t in mrimoniū. nec ē seruanda ei fides cōiugij. q iō recessit ne audiret xp̃m ee deū xp̃ianoꝝ cōiugiorū. e diderint. p cognitiōez dei cōfirmat ꝓiugiū // Attēde hec pdictis ꝓtraria posse videri. ita vt sibi Amb. ꝓtradicere videat. Sz distinguēdū ē hic. aliud ee dimittere volētē cohitare. aliud dimitti ꝓpr deū ab illo q̃ horret nomen xp̃i. ibi ei lex beniuolētie ñ fuit hic veritas custodit. t iō cū liceat dimittere volētē cohitare. ñ tn ea vinēte aliā ducere lz. discedentē vero seq̃ nō oportet. t ea viuēte aliā ducere lz. Sz h ñ ē intelligendū nisi debis q̃ in infidelitate sibi copulati sīt. h si ad fidē vterq; ꝓuersus ē. vel si vterq; fidelis mrimoniō ꝓuict⁹ ē. t pt alt eoꝝ a fide discesserit. t odio fidei ꝓiugiū. Ponat q̃ ꝓmo credit vn⁹ t alter discedat. t nolit cohabitare. vel fornicetur. t postea ꝓuertatur. vtrū reddēdus sit ei vir su⁹. an ille possit excipe de iniuria dimissionis vel fornicatōis. Et q debeat reddi videtur p literā istā. Item q nō possit excipere videtur. q in baptismo oia sūt dimissa quo ad culpā t penā Sed in ꝓtrariū videtur litera pcedēs. q. Jtumelia creatoris soluit. ergo si solutū est videtur q altero nolente ñ sit reintegrandū Jtē si iste fidelis statim vt dimissus fuit potuit cōtrahere. ergo statim fuit absolutus a ligamie ergo nō videtur q̃ vxor̃ possit eum repetere.

Ro. xiiij

Respondeo dicendum quod si coniuges succedentes ad fidem veniant. si neuter alterꝫ dimisit nec fornicatiōez ꝓmisit. cōpellē/di sūt simul cohabitare. t affectiōe maritali se inuicē tractare. si aūt alt ab altero discesserit refert q̃s. vtr̃ fidelis ab infideli. ā ecōuerso. Si fidelis ab infideli h libere potuit t sine culpa. vñ illud i nullo sibi p̃iudicat. Si ifidelis ab infideli pt discedere. Si fidelis etiā post h venit ad fidē excipe. t si vult pōt eā recipere. tamē cōpelli nō dz. q. stati ab eo absolut⁹. Sz de fornicatōe distinguēdū q. ꝓmo cōuersus aut credit occasionē fornicādi. vtpote q. repudiauit aut ñ. Si dedit. ñ pt. ꝓpr̃ fornicatiōnē excipe. Si ꝙ nō dedit. tūc pt excipe. Sic illud q̃d obz q oia dimittūtur i baptismo. dicēdū q verū est q̃tū ad deū fz nō oportet q̃ dimittātur. ita q̃ liberetur ꝓximi iniuria. t sic pz illud sicut supra dictū ē de pnis.

Aug⁹. i li. de fide t operibus.

i. Cor. vij

AD intelligentiã pñtis distinctõis qr̃ de ipedimento qõ hz eẽ in mr̃imonio ex cult⁹ disp̃itate. Et tr̃ q̃ duo querũt pncipaliť. Pmo qr̃ de disp̃itate cult⁹ p ogatiõem ad mr̃imoñ ỹctionẽ. Scõo p ogationẽ ad dissolutõez. Circa pmũ q̃runť q̃ttuor. Primo qr̃ vtrũ mr̃imoniũ possit ỹbi inť fidelẽ z infidelem Scõo qr̃ vtrũ possit inter fidelẽ z infidelẽ. Tertio vtr̃ mr̃imoniũ ỹctũ inter infideles excuset a pctõ. Quarto vtrũ mr̃imoniũ ỹtractũ i infidelitate ponat in numer̃ cũ matrimonio fideliũ.

¶ Questio. j. a

¶ Circa quã sic pcedit z oñdit q mr̃imoniũ possit contrahi inter fidelẽ z infidelẽ. Et pmo exẽplo. qm̃ Joseph ỹxit cũ muliere egyptiaca. nec repbẽdit sicut dr̃. Beneť. xlj. Sil̃r Moyses cũ ethiopissa sicut innuit Nume. xij nec ipe repbendit sicut dr̃. Jtẽ hoc videť auctr̃e Deut. xxj Si egressus ad pugnã videris mulierẽ pulchrã in medio castr̃oz captiuoz z adamaueris eã. introibis ad eaz dormieſz cũ ea. et erit vxor tua. ỹstat q tr̃ infidelib⁹ loquit. ¶ Jtẽ pma ad Cor. vij. sctificať mr̃ infidelis p virũ fidelẽ. z econuerso. g̃ inter fideles z infideles ẽ cõiugiũ sanctũ. g̃ z licitũ. ¶ Jtẽ rõe videť. qr diuersitas siue disp̃itas moz nõ ipedit mr̃imoniũ ỹtrahendũ. g̃ pari rõe nec diuersitas fidei siue cultus diuini mr̃imoniũ impedit. ¶ Jtẽ mr̃imoniũ ẽ sacr̃m cõe fidelib⁹ z infidelib⁹. g̃ si ad oẽs se extẽdit. disp̃itas siue talis repugnantia ipz non tollit. ¶ Jtẽ oñe impedimẽtũ mr̃imoñ ipedit pro eo q obstitit alicui bono mr̃imoñ. sz cult⁹ disp̃itas nec nocet bono pl̃is. qr põt educari ad cultũ dei. nec fideli nec sacr̃i. g̃ nllo mõ ipedit. Cõtra pbať exẽplo. j. Esdre. vl. dr̃. q Esdras segauit viros ab vxoribz alienigenis. g̃ nõ erat inter eos mr̃imonium. ¶ Jtẽ auctõritate legis Deut. vij. nõ sociabis cũ eis ỹmubia. loquit de infidelibus z alienigenis. ¶ Jtẽ Amb. in li. de pr̃iarchis. Laue xp̃iane gentili vel iudeo filiã tuã dare. ¶ Jtẽ potissima distantia ẽ inter fideles z infideles. sicut xp̃s ad belial. z lucis ad tenebras. Si g̃ in mr̃imonio magno est vnio. nullũ põt esse inter eos mr̃imoniũ. ℟. dõm q in
7 veteri lege distinguẽdũ erat inter ifideles. qr q̃dam mulieres erat infideles de terra chanaan quaz dñs p̃miserat filijs isr̃l. p̃ter illius gentis obstinatiõz in infidelitate. mãdauerat̃ eas occidẽdas. z de talib⁹ pbibitum erat. Unde. sic̃s de populo isr̃l cũ illis ỹtraheret. cũ eẽt ỹtra dñi p̃ceptũ. nõ erat mr̃imoniũ. Quedã erãt infideles de alijs nationib⁹. z de talib⁹ nõ erat pbibitũ. sz permissũ z p̃cessum. vbi ñ timebať lapsus in idolatriaz. sic in Joseph z Moyse. Rõ aũt q̃re pbibuit gentes illas z nõ alias fuit duplex. Una quia iudicauerat oẽs reos mortis. Alia qr obstinate erãt in malo. In nouo testa-
8 alio mõ est. qr ifidelis ẽ duplr. Aut qr caret fide. aut qr fidei sacr̃o. Si qr fide tm̃. sic talis disp̃itas vbi nota est impedit mr̃imoniũ. sz nõ dirimit tam ỹtractũ. vt si catholicus ỹtrahat cũ hereticabaptisata. Si aũt sit infidelis. qr caret fidei sacr̃o. vr pura baptismo. qr sacr̃oraz eccl̃iasticoz z fideliũ. tanua z fundamẽtũ ẽ baptism⁹. fidelis q̃ ỹtrahere hz x̃m sacr̃a eccie. si cũ tali ỹtrahat nihil facit. vel si sit fidelis. dũ tm̃ nõ habeat baptismũ. vñ dirimit tã ỹtractũ. Cult⁹ vo disp̃itas p̃stat ipedimẽtuz i lege veteri. nõ simpl̃r. sz vbi metuebať p̃iculũ z diuinũ aderat iudiciũ. z sup̃ hs additũ erat mandatũ. sic z in nona impedit nõ simplicit̃ siue tr̃ se. sz ob vitatiõez p̃iculi
9 est Diuersitatẽ sacr̃i baptismi. z inhibitiõm eccl̃iastici statuti. qr ortũ hz a duob⁹ p̃dictis. z sic patẽt duo p̃ma obiecta. ¶ Ad illud aũt q obr̃ q sctificať mr̃. dõm q non loquit apl̃s tr̃ mr̃imoniõ ỹcto añ cult⁹ disp̃itatẽ qõ dicit manere. qr fideles, viri plerũq̃ saluãt occasionaliter siue sanctificãt mulierẽ. sicut fides q̃rit filios. ¶ Ad illud qõ obr̃ tr̃ disp̃itate moxũ z̃c. dõm q nõ ẽ sile. qr disp̃itas fidei facit disp̃itarem sacr̃oz. nõ sic disp̃itas moz qr boni z mali ỹueniũt in sacr̃is. Non tñ disp̃itas fidei semp facit disp̃itatẽ in sacr̃is. sed earen⁹ q̃ten⁹ facit p̃culos iozẽ. ¶ Ad illud qõ obr̃ q ẽ rõe vtriusq̃ dõ q̃es/
11 tenus ẽ cõe q̃tenus ẽ legis nature. sz nõ in q̃ctũ eccl̃ie. z si fidelis ỹtrahit. sacr̃m eius tã ẽ eccl̃ie. iõ in h̃ nõ cõicat cũ infideli imo multũ distat. ¶ Ad illud qõ obr̃ q ñ est ỹ aliq̃ bonũ mr̃imoñ. dõm q falsũ est. imo cõtra bonũ
12 pl̃is. qr alter cõiuguz tr̃ facilr̃ pt impediri ne pl̃es dño tr̃dicer̃. Est etiã ỹtra bonũ frdei p̃pter p̃iculũ fidei. Est etiã ỹtra bonũ sacramenti. qr ex tr̃e fidelis mr̃imoniuz natũ est esse ratũ z insolubile. cũ sit fundatũ sup̃ sacr̃m fidei. ñ ex alia tr̃e ỹtractũ. qr nõ hz fundamẽtũ. z sic ptz.

¶ Questio. ij. b

¶ Utrũ sacr̃m mr̃imoñ sit inter fidelẽ z infidelẽ. Et q̃ sit innuit apl̃s. j. ad Cor. vij. Si q̃s frater hz vxorẽ infidelẽ vocat vxorẽ cui cohabitandũ. sed nõ fuit vxor p̃pter ỹtractionẽ q̃ fuit post fidẽ sed ante. g̃ z̃c. ¶ Jtẽ rõe videť. qr mr̃imoniũ ẽ de dictamie legis nature. sz lex nature cõis est apud oẽs. g̃ z̃c. ¶ Jtẽ mr̃imoniũ diffinitur sic. mr̃imoniũ est maris z femine cõiunctio individuaz vite ỹsuetudinẽ retinẽs. Sed h̃ ẽ inter infideles. g̃ z̃c. ¶ Jtẽ infideles z heretici habẽt vera sacramẽta eccie q̃ vis nõ habeãt fidẽ. z habẽt verboz formã. g̃ si mr̃imonium apud fideles ỹtrahit p̃ vba exp̃mentia cõsensum. et talis forma est apud infideles. g̃ z mr̃imoñ sacramẽtũ Contra. xxviij. q. j. nõ ẽ ratũ ỹugiũ qõ sine tro ẽ. sz tale ẽ ỹugiũ infideliũ. g̃ nõ ẽ ratũ. g̃ non ẽ mr̃imonium. Jtẽ Amb. ibidẽ non ẽ putandũ ỹugiũ q̃ extra dei tr̃cretũ est. facrũ. sed tale ẽ cõiugiũ infideliũ. g̃ z̃c. ¶ Item mr̃imoniũ est sacr̃m eccie. sed baptism⁹ ẽ fundamẽtũ. sacramẽtoz eccie. g̃ ñ hñtes baptismũ nõ hñt mr̃imoniuz ¶ Jtẽ mr̃imoniũ est sacr̃m z signũ vniõis tr̃ z aie. siue diuine nature z hũane. sz hanc nõ p̃cipiũt infideles nec credũt. g̃ nõ ẽ eoz sacr̃m. ¶ ℟. dõm q mr̃imoniũ ẽ in/
13 stitutũ in officiũ z in remediũ. z in sacr̃m. z ista tria cõplete habet x̃m q est apud fideles. Apud infideles vo hz ista x̃m rõnẽ semiplenã. Nã ẽ in officiũ. qr est p̃creatio pl̃is legittime. sed nõ ad cultũ dei. apud fideles aũt adcultũ tr̃i. Est ĩ remediũ. qr excusat coitũ a culpa mortali. Et rursus dať ibi gra remittẽs cõcupiscẽtiã rõe bñ dictionis adiuncte. Apud infideles vero maritali affectu vxores cognoscẽtes ẽ excusatio a culpa. sed nõ dať gratia apud infideles Utrũq̃ est ira sacr̃m. quia signat vnionẽ tr̃i z anime. siue vnionẽ diuine nature z humane. nõ tm̃ aptitudine sed actu. Apud infideles vero aptitudine tm̃. z p̃terea rõ sacramenti maxime cõsistit ĩ ratificatione vinculi. apud infideles aũt vinculũ non hz
14 ratificationẽ p̃fectã. Unde distinguit. xxviij. q. j. qõdaz matrimoniũ ratũ z legittimũ vt fideliũ. Quoddã legittimũ sed ñ ratũ vt infideliũ. Quoddã ratũ sed nõ legittimũ vt mr̃imoniũ contractũ a fidelibus in occulto. si
19 aũt querať quare matrimonium infidelium non est ratũ. dicendum q hoc est p̃pter tr̃fectum sacramenti fidei. z p̃pter statum. quia in tali iunctus est vxor in quo potest vinciri vinculo fortiori. scilicz suscipiendo sacramentum baptismi et christo alligari. a q̃ statu nemo potest p̃hibere. Et ideo potest in casu illud vinculum infirmari. Habet enim ratitudinem vt illo stante in vtro q̃ manente non possit solui. Et per hoc ptz

16 resp̃sio ad illud Augu. nō ē ratū ꝛc. ¶ Ad illud qō obr̃ de Ambro. dōm ꝙ illud intelligēdū ē sicut extra dꝛ
17 creū. i. extra mādatū diuinū. ¶ Ad illud qō obr̃ ꝙ ē sa
cramētū ecclesie. dōm ꝙ verū ē. sz nō tm̄ ecclesie sz etiam legis nature. ¶ Ad illud qō obr̃ de signatōe. dōm ꝙ et
18 si ñ actu repsentēt. tñ habitu. ꝛ hoc sufficit ad hō ꝙ sūt sacr̃m
Uel dic ꝙ actu repsentat licet nemo ꝓcipiat.

¶ Questio. iij. c

¶ Utr̃ mr̃imoniū infideliū excuset coitū siue ꝺiugalez actū vr nō sit ibi peccatū. Et ꝙ nō vr̃. Roma. xiiij. Oē qō nō est ex fide pctm̄ ē. sz act⁹ cōiugalis apud infideles nō ē ex fide. ergo ē peccatuz. Si tu dicas ꝙ ibi appellat fides ꝺscia. ꝛ illud nō dicit eē ex fide. qꝛ ē ꝺtra ꝺsciam. sicut exponit mgr̃ in lra. Obr̃ tūc dꝛ glosa q̄ exponit ꝙ oīs vita infideliuz ē peccatū. ergo ꝛ vita mr̃imonialis peccatū ē. ergo mr̃imoniū nō excusat a pctō. Itē. xxviij. q. j. c. j. nō ē vera pudicicia infidelis cū ꝺiuge sua. ꝛ est verbū Aug. ergo infidelis nō cognoscit ꝺiugē suā pudice. ꝛ cognoscit pudice vel impudice. ergo impudice. ergo coitus ei⁹ nō ē sine pctō. ¶ Itez sacra ecclesiastica apud hereticos q̄uis sint ꝓfana nō tñ sunt vtilia. qm̄ ꝛ in habeāt formā. tñ ꝓpē infidelitatē nullā hñt efficaciaz ergo pari rōne apud infideles. ¶ Itē hereticꝰ baptizando peccat mortaliꝛ. qꝛ nō baptizāt vt ad cultū dei pducat. sz vt ad errorē trahat. Sz infideles nō ꝓcreāt ꝓlez ad cultū dei. sz potiꝰ ad ꝓmanēdū in suis tenebris ꝛ erroribꝫ. ergo peccāt coeūdo ꝓpter plē. sed nullꝰ coitꝰ ē istō honestionē q̄ sit ꝓpē plem̄ bndam. ergo nullꝰ coitꝰ in infidelibꝫ sit sine pctō. ¶ Cōtra. Triplex ē ps ꝺtinētie. s. ꝛginalis. vidualis. et ꝺiugalis. sz infideles ꝺtinentia ꝛginalis ꝺtinēdo nō peccāt. silr ꝺtinentia vidualis. ergo pari rōe nec continentia coniugali. Sed ista ē in reddē do et petendo debitum vroꝛi. ergo ꝛc. ¶ Item infidelis qui habet vrorem ꝛ cognoscit eam affectu maritali cognoscit suam ordinato affectu. sed actus transiens sup̄ debitam materiam cū ordinatōne affectus est absq̄ pctō. ergo actus ꝺiugalis in infidelibꝫ ē absq̄ pctō.

¶ Itē mr̃imoniū excusat a pctō. aut ḡ inquantū sacr̃m legis nature. aut inquantū sacr̃m ecclie. Si inquantuz sacr̃m legis nature. ergo cū hoc mō sit apud infideles. ḡ excusat coꝛ coitū. Si inq̄tū sacr̃m ecclesie solū. ḡ nō excusauit ante aduentū xp̃i. ḡ quodq̄ ante aduentuz xp̃i vroꝛes cognauerūt. fornicatores fuerūt. ḡ cum hō sit nephas dicere. redit ꝓmum ¶ Itē vbi est mr̃imonium ibi est mutua obligatio. ḡ cum apud infideles sit mr̃imonium. ergo ē ibi mutua obligatio. ḡ alter alteri tenetur debitū reddere. sed nullus peccat faciēdo id ad qō tenetur. nisi per malam voluntatem illud ꝺprauet. ḡ ille q̄
19 reddit ꝺbitū vroꝛi sue non peccat. ꝓ. dōm ꝙ sicut ꝺctum est in precedenti ꝓbleumate. mr̃imonium infidelium ē remediū semplenū. ꝛ ratio huius est quia bona mr̃imoniū imperfecte sunt ibi. tū quia deficit in eis sacr̃m fidei. Quia ꝺficit fidei sacr̃m. ideo non est perfectū sacramentū siue vinculū. cum possit fortiꝰ vinculo ligari. Quia ꝺficit fides. ideo nō est ꝓfectū remediū in eis. quia sine fide impossibile est ꝺo placere. ꝛ q̄uis sine fide possit quis in aliquo actu vitare peccatū. quia nō agit malū. tamē impossibile ē mereri ꝓmiū. Uñ sicut
20 aliter est apud infideles cōtinentia ꝛ aliter apud fideles. qꝛ fideles ꝓ pudicicia ꝛ vitā ꝓpenā ꝛ acq̄rūt palmaz illi vero ꝛ si vitent penam cū a malo cessant. nō tñ acq̄rūt palmā. sic in mr̃imonio intelligendū. qꝛ apud fideles tū ꝓpter meritū fidei. tū ꝓpter bñdictiōem ecclie. nō solū dat remediū qō ꝑseruat a culpa. sed etiā dat gr̃a q̄ remittit ꝺcupiam. apud infideles vo nullo oīno dat ḡtia. tm̄ quia ꝺiungunt ꝑm diuinū statutū vitāt culpā. ni si affectio libidinosa interueniat. quꝛ etiā apud xp̃ianos actū ꝺiugalē fedat. ꝛ sic cōcedēꝺ sūt rōnes oñdentes ꝙ mr̃imoniū apud infideles aliq̄ mō coitū excusat. ¶ Ad illud ḡ qō obr̃ ꝙ non ē ꝺr fide. ḡ est pctm̄. dōm ꝙ illud ītelligit sicut ꝓdictū ē. ꝛ patet ex glo. qō nō ē ex fide. i. cōtra cōsciam. qꝛ q̄ facit ꝺtra cōsciam edificat ad gehennā Sed. qō subūgit ꝙ oīs vita infideliū ē pctm̄. hō dictū ē ꝓ ꝺcomitantiā. qꝛ nūq̄ ē sine pctō ꝓ eo ꝙ sola fide purificēt pctā. ꝛ iō q̄cq̄d faciāt q̄diu sine fide sūt. absq̄ pctō eē nō pñt. ¶ Ad illud ꝙ obr̃ ꝙ vera pudicitia nō ē infi- 22
delis ꝛc. dōm ꝙ vera tm̄ valet q̄tū ꝙfecta. vñ ꝺ nō eē vera. qꝛ nō est ꝙfecta. sed ista expositio aliquātulū ē extranea. ꝛ iō dōm ē ꝙ nō ē vera pudicitia. qꝛ nō hz vez ꝛ ꝓpium effectū virtutis. sicut nō ē vez vinū qō nō hz ꝺpationē vini. Cōparatio aūt siue effect⁹ virtutis ē q̄ facit dꝛ clinare a malo ꝛ per hoc vitat penā. facit etiā qō bonuz ē ꝛ ꝙ hoc acq̄rit gloriā. ꝛ q̄uis apud infideles possit reperiri ꝓmū. nō tñ scōm. iō pudicitia nō ē vera virtus apō eos. ꝛ hō est qō dicit Aug. vbi ꝺest cognitio eterne ꝛ incōmutabilis veritatis. Falsa ēẽ virtus etiā in oꝑtimis moribꝫ. ¶ Ad illud qō obr̃ ꝙ sacra eccie nō hñt efficaciam 23
apud hereticos. dōm ꝙ nō ē silr̃ dꝛ mr̃imonio ꝛ alijs sacramentis. nā in alijs ꝑstat remediū ꝺ morbū q̄ iā ineſt Unde in alijs dat gr̃a vl effect⁹ gr̃e. q̄ mediāte curat aīa a morbi corruptela In mr̃imōio aūt inq̄tū sacr̃z legis nature dat remediū ꝑseruatiuū a culpa ne ḋs ī cognoscendo mulierē peccet. sz inq̄tū ē sacr̃m eccie rōne bñdictōis annexe dꝛ etiā gr̃am ꝺigne accedentibꝫ. qm̄ ḡ ifideles ñ suscipiūt gr̃am gtū faciētē nec eius effectū q̄diu sūt in infidelitate. iō alia sacra ñ ꝑstāt eis remediū. hō vo solū pōt eis ꝑstare. sz ñ ꝙfectū sz solū ad cauēdū malū ¶ Ad illō 24
q̄ obr̃ ꝙ hereticꝰ baptizādo peccat mortaliꝛ. ꝺōz ꝙ peccat qꝛ vsurpat qō suū ñ ē. qꝛ si actualiꝛ intēdat ad errorem ꝓducere. tūc ḡuiꝰ peccat. sz sic ꝑt eē ꝙ aliq̄s hereticꝰ baptizet ñ intēdēs nolem ꝓducere ad errorē. sic pōt eē ꝙ aliq̄s generet. plē ñ intēdēs ad cultū idoloꝝ ꝓtrahere. sz solū intēdēs posteritatē bñe. ꝛ hō q̄dē qꝛ caret intētōe formata nō hz ꝙfectū bonū. plis nec meritū. qꝛ cū ñ habeat intentionē formatā. iō nō hz ꝺmeritū. ꝛ iō tales filij iudicari pñt legittimi. qō ē signū. qꝛ mr̃imonia liꝛ sūt gñati aliter eī iudicarent illegittimi. Est eī q̄druplex dr̃ia filiorū. ita apud infideles sicut apō fideles. Quidā em̄ sūt 25
naturales ꝛ legittimi. vt q̄ ō legittimis vroꝛibꝫ gñant. ꝛ iſti dñt ꝛ pñt succedere in bonis. Quidā legittimi sz nō naturales. vt filij adoptiui. ꝛ isti silr̃ pñt succedere. qui dā naturales sz ñ legittimi. vt illi q̄ nati sūt dꝛ cōcubinis Quidā sūt nec legittimi nec naturales. vt sūt illi q̄ ō adulterio sūt nati vel etiā dꝛ incestu. ¶ Questio. iiij. ō

¶ Utr̃ mr̃imoniū ante baptismū ponat in numerum cū mr̃imonio ꝺtracto post baptismū. ita ꝙ talis ꝺicet̃ur bigamꝰ. Et ꝙ nō vr̃. Hiero. sup̄ epl̄am ad Thimo. Si vnā habuit ante baptismū. alterā post baptismū. ñ est putandꝰ bigamꝰ. Itē hīm oñdit rōe Hiero. Prosus innouato ꝙ baptismū oīa vetera sūt dimissa. ḡ cum tale cōiugiū ꝛ talis actus cōiugalis ad statū veritatis ꝓtineat. ergo habetur tanq̄ si nō fuerit. ergo nec cōputatur cum matrimonio subsequenti. ¶ Itē ordinatus añ baptismū ꝛ ordinatꝰ ꝓ baptismū ñ est bis ordinatꝰ etiam si ordinetur ab alio ꝛ alio. ergo pari rōne cōiugatus post non est bis coniugatus. etiam si contrahat cum alia ꝛ alia. ¶ Item ꝑm quid non connumeratur

ei quod ē simpliciter · sed vinculum matrimoniale est vinculū ante baptismū impfectum ꝛ ꝑm q̄d · post baptismū est pfectū · ergo nō dz vnum alteri cōnumerari · g̃ ꝛc.

Contra · Aug · super epistolam ad Ephes · qui ante baptismū habuit vnam ꝛ post baptismū aliam · nō est reputandus nisi bigamus · Item hoc videt ratione sua · In baptismate crimina abolentur · non q̄ honestum ē vtpote federatio cōiugalis · ergo si nō abolet adhuc manet · ꝛ iudicatur iste fuisse plurag̃ · ergo si iterū ꝓtrahat erit iudicandus bigamus · Item virgo q̄ corrupta ifuit carne añ baptismu · sp̄ p̄ iudicāt corrupta · ꝛ nunq̄ poterit inter v̄gines ꝓlegari · ꝛ hoc q̄ amissio v̄ginitatis respicit aliqa ex pte carnis q̄ nunq̄ ꝑt recupari · g̃ cuz bigamia respiciat diuisionē carnis · pz ꝛc · Item si baptisatus apō hereticos iterū baptiset ēptū erit i se iterat baptismū ꝛ ē puniēd⁹ pnia rebaptisati · g̃ cū plurū sit vnū
26 apud infideles · q̄ iterū ꝓbit iterat matrimoniū · g̃ nō ꝑt ee nūi bigam⁹ · R⁹ dōz · q̄ sicut exp̄sse apparet Hiero̅ ꝛ Aug⁹ · hi fuerūt ꝓprie opinati · ꝛ nisi q̄s velit distorquere v̄ba nō video quō possint reduci ad ꝓcordiā · Ideo enī in hoc habuerūt opiniones ꝓprias q̄ fūdari sunt sup dīuersa · Hiero · enī voluit q̄ oīs vita infidelīū essz culpabilis ꝛ q̄ matrimoniū infidelīū ad veterē hoīem ptineret · ꝛ q̄z baptismo expoliat vet⁹ hō cū actibz suis ꝛ induit nou⁹ · hinc ē q̄ dixit q̄ sicut pcta ptērita istī ñ imputātur · nec cōputantur · sic etiā nec ꝓlugia · Aug⁹ vō posuit q̄ ꝓlugia infidelīū ꝛ si nō eent meritoria · nō tamē erāt culpabilia · imo erāt licita ꝛ bona · ꝛ hoc patet · q̄z dn̄s instituit ꝛ ius naturale dictat · ꝛ vlteriꝰ apl's cōfirmat q̄ dicit vxorē infidelē nō esse dimittēdā · ꝛ q̄z licita sūt · hinc ē q̄ baptismū nō delent · Et q̄n Aug⁹ melꝰ habuit fundamentū ꝛ verꝰ · hinc ē q̄ verꝰ ꝛ sanꝰ dixit · ꝛ ideo canones posītō Aug⁹ · cōcordāt · ꝛ illud nunc tenet ecclesia q̄ matrimoniū ante baptismū ꝓtractū cū vna · ꝛ p⁹ baptismū cū alia facit bigamū · sicut exp̄sse dr̄ dist · xxxiiij · Si q̄s viduā licet laycus duxerit vxorē · seu añ baptismū seu p⁹ baptismū · nō admittat ad clericatū · In baptismate enī crimīa dimittūtur · nō acceptre vxoris ꝓsortium relaxat · Ad illud g̃ q̄ ꝓmo obr ꝛ secūdo · dōm q̄ illud ia solutū ē · q̄ nec auctoritas Hiero · hz robur
28 nec rō sua · vñ opinado dixit nō asserendo · Ad illud q̄ obr ꝛc ordinato añ baptismū ꝛ post · dōm q̄ nō est similē · q̄z ordie imp̄mit caracter · q̄ nō ꝑt alicui dari nisi habeat caracterē baptismalē · sicut i p̄cedētibz pbatū est ꝛ ostensū · Vñ q̄ ordinat añ baptismū nō ē ordinat⁹ · ideo cū ordinat p⁹ baptismū semel tm̄ est ordinat⁹ · non sic ē
29 de matrimonio · q̄z enī ibi nō imp̄mit caracter · ideo ñ ꝑt ꝓbi añ baptismū · ꝛ añ ꝓlugat⁹ ē cū baptisatus · Ad illud quod obīcitur q̄ est ꝑm quid · dicendū q̄ dupliciter est ꝑm quid · Unu quod diminuit ab esse · aliud q̄d diminuit ad esse perfecto · Primum quod diminuit ab esse non ponit in numerum · cum enī non partic̄ per ē non pōt cōnumerari alīi illo esse · Aliud vero ꝑt ēt tale est matrimoniū infidelium · q̄d quidem habet rōnem contugij ꝛ diffinitionē · licet nō habeat in tanta perfectione quanta habet esse matrimonium fidelū

Ondequeter q̄ntum ad secūdum articulū queritur de disparitate cultus p̄ cōparationē ad matrimonij solutionē · ꝛ circa hoc q̄runt quattuor · Primo quer̄tur · vtr̄ altero veniente ad fidē · altero remanente in infidelitate soluat matrimoniū ēptū ad fidelez · Secūdo vtr̄ soluat q̄ntū ad infidelez · Tercio vtr̄ solvatur cum alter contugum sit infidelis · Quarto · vtrū vtroq̄ veniente ad fidem solvatur matrimonium ꝓpē plonaz̄ illegitimitatem.

Questio j c

Circa quā sic ꝓceditur ꝛ ostēditur q̄ mr̄imoniū soluat ēptū ad p̄manerē i fide · j · Cor · vij · Qui infidel' discedit ꝛc · Nō enī ē seruituti subiectus frater ꝛ soror in hmōi · Sup quē locū dicit ambro · Cōtumelia creatoris soluit mr̄imoniū i eo q̄ relinq̄tur ne accusēt illi copulat⁹ · Item mr̄imoniū nō ē ratū sine sacro baptismi · sz q̄d ē ratū solui ꝑt fornicatōem cōpalē · g̃ mlto fortiꝰ q̄d nō ē ratū · g̃ ꝛ ꝑ fornicationē spūalē · Dō aūt ratū sit p̄ baptismū ptz p Inno · ex de diuorcijs · Quāto te nouim⁹ · Sacr̄m inq̄t baptismi q̄d semel ē admissū ratū efficit contugū sacr̄m · Item mulier non pt̄ ꝓhibere virū vt nō ꝙuertat ad fidem g̃ si nō vult sed vel cohabitare nō pt̄ ꝓhiberi vt nō ꝓtrahat cū vir ad ꝙtinētiā nō teneat · Item fortiꝰ vinculū solvit minus vbi minimū repugnat · sz fortior vinculo tenet baptisatus ꝛco q̄ vxor infideli · g̃ vbi mulier nō cōcordat ei solui vinculū ab ipa · Contra · j · ad Cor · vij · Si q̄s vir hz infidelē vxorē nō dimittat eā si cōsentit cohabitare · g̃ mr̄imoniū ē adhuc int̄ cos · g̃ nec vinclm̄ solui nec cohabitatio diuidit altero cōuerso · Item mr̄imoniū ꝓsummatū p̄ carnis cōmixtionē signat vnionē naturarū in x̄po · sz illa ē oino insolubilis · ergo ꝛ tale mr̄imoniū · ergo si carnaliter sūt cōmixti · tale vinculū nō pt̄ solui · Item q̄d rectū ē p̄ fidei sacramētū nō infirmat sz cōfirmatur · sz inter duos infideles recte ꝓtractū ē mr̄imonium · g̃ nunq̄ infirmat si ꝓsūtāt i infidelitate · ergo nec si alter ventat ad fidē · Item si alter ꝓiugū trāseat ad frugē melioris vite (vtpote ad religionē) nō soluit matrimoniū cōfirmatū · ergo nec si trānit ad fidē · R⁹ · dōm q̄ lō 30
quendo de solutōe ēptū ad cohabitationē ꝛ mutuā petitutē hoc ē in ptāte fidei · sz loquēdo de solutōe ēptum ad ruptionē vinculi · distinguēdū ē · q̄m infidelis aut vult cohabitare aut nō · Si vult cohabitare · aut cū blasphemia nominis x̄pi · aut sine · Si sine · aut vt ptrahat ad infidelitatē · aut n · Si vult cohabitare sine blasphemia nominis x̄pi · ꝛ ita q̄ nō ptrahat ad peccatū · nō soluit matrimoniū · q̄ nec iniuriat nec facit ꝓtumeliā deo · nec matrimonio · nec marito · Si aūt discedit vel non vult cohabitare sine cōtumelia creatoris · vel sine impulsione ad infidelitatē · in his trib⁹ casib⁹ pt̄ a fideli dimitti · ꝛ p̄ ꝓtumeliā factā matrimonio ꝛ creatori vinculū pt̄ frangi · ꝛ p̄ cū alia ꝓbere vt dr̄ Amb · extra de diuorcijs Quāro te nouit · ꝛ gaudem⁹ · Cōcedo igit̄ q̄ solutione mr̄imonij ꝓcta in infidelitate tria faciūt · Primū ē ipsiꝰ imbecillitas · Secūdū est cultus disparitas · Tercū creatoris vel matrimonij iniuria · Primū reddit possibile ad solutionē · secūdū disponit ꝛ tercū dissoluit Matrimonū imbecillitas est rōne signatōis impfecte quaz habet apud infideles · ꝛ rōne defectus baptismi · Vñ dr̄ q̄ illud mr̄imoniū ē legitimū · sz ñ ratū · q̄z vt dr̄ Inno · sacr̄z fidei · i · baptismi q̄d sc̄l'admissū ē ratū efficē sacr̄z ꝓiugij ex pte s · suscipiēt̄z ē intelligēdū · ꝛ h̄ ē q̄ infideles ñ p̄nt ita ligari i īdiuiduā vite ꝙsuetudinē q̄n alē possit trālire ad fidē · et ita si ñ vult cooriari · pt̄ simplr̄ separi cū pfecta fides advenit suscipiēdo sacr̄z fidei · Cult⁹ disparitas est scda rō · q̄ tūc aduēit alīi gl̄ōe fortiꝰ vicz · Iniuria mr̄imonij siue dē · cū ñ vlt cohabitare · aut ñ sine ꝓtūelia creatoris · ꝛ tūc vinculū illō soluit q̄z repugt vinculo q̄ fidel' alligat̄ dō · Lō cedēde sc̄ g̃ rōes pbates q̄ soluit mr̄imoniū his ꝙcurrentibus · ꝛ patēt rōes ad oppositū · Dō ei dr̄ apl's · h̄ vez ē q̄n mlier vlt habitare i pace sine ꝓtūelia dei · Illō pz · q̄z ꝛ si sit ꝓsūmatū · ñ tñ ē ratū · nec hz apō ifideles plenā ligatōem nec stabile fūdamētū · Ad illō q̄d obr q̄ fides ñ iurmat 32
rectū · dōm · q̄ vez ē eatenꝰ q̄tenꝰ rectū ē · sz eatenꝰ q̄tenꝰ est via ad ablatiuū · vt si mlier nolit cohabitare nisi vir ꝑ

trabat ad malū. tūc soluit. Ultimum patet. q̄ ille tres cause nō cōcurrūt cū aliq̄s trāsit ad frugē melioris vite

Questio ū. f

Utrū soluat matrimoniū q̄ad infidelē. Et q̄ sic videtur. q̄ mr̄imoniū ē vinculū duoꝝ. z se hz vt relatio. sz̄ structa ligatōne respectu vni⁹ extremi ⁊ destruit respectu alteri⁹. ḡ. ⁊c. Jtē mulier ista post q̄ discessit aut est vxor aut nō. Si sic. ḡ vir ñ p̄t Jbere. Si ñ. ḡ ipa p̄t. cuz nō sit vxor. Jtē esto q̄ fidei Jbat p⁹ discessū. ⁊ illa postmoduz Juertat ad fidē. Jstat q̄ ñ reddit ei vir. ḡ si ñ teneꝫ cōtinere p̄t nubere. ḡ si nō ē ei ius acq̄situ adhuc potest p⁹. Cōtra. Ambo. dicē q̄ infidelis discedēs peccat i deū ⁊ i matrimoniū. ḡ si i bono mr̄imonij ē puniēda. nō p̄t nubere Jtē null⁹ p̄t reportare cōmodū de malicia sua. sed reportaret si deserēdo viz. fidelē posz nubere. ḡ. ⁊c. Jtē si mulier q̄ p⁹ erat alligata viro absoluit. q̄ro a q̄. Non ab ecclesia. q̄ nō intromittit se. Nō a deo. q̄ Jmo facit. Nō a viro. q̄ ipm inuitū deserit. Nec a se p̄t. ḡ vinculū māet. g⁹ ⁊c. Rn⁹ dō. q̄ q̄dā dicūt q̄ hāc q̄z ñ ē cerū deme
33 re q̄ nec spectat ad nos ō his q̄ fortis sit iudicare. sz mr̄imoniū q̄ō ñ spectat ad nos iudicare publicādo. spūaliter tñ spectat ad nos. cuz spūal hō oia iudicet discernēdo. q̄s recte. q̄s ñ recte viuat. Et iō dō. q̄ stati p⁹ discessū solui tur vinculū a pte viri. q̄ p̄t alij Jugi stati. ñ sic a parte mulierꝫ. Un notādū q̄ vinculū māet duplicit. aut p̄m vi
34 tatē sacri. aut i penā pcti. Quādiu vir fidel⁹ relict⁹ māet ī statu i q̄ p̄t mulier infidelis redire ad eū. mulier ē alligata q̄tū ad vitatē sacri. Sz q̄n vir ē i statu in q̄ ñ p̄t ei Jungi. vt si alterā ducat. vel intret religionē. vel accipiat sacrū ordinē. mulier soluta ē p̄m vitatē sacri. q̄ apli⁹ ñ est vxor. sz tñ alligata ē i penā pcti. vñ ñ lz ei nubere q̄uisq̄ soluat a culpa. ⁊ hō nō ē q̄diu ē infidelis. Si āt Juertat ⁊ baptiset. cū tūc soluat ab oī culpa ⁊ pena pcti. extunc licite potit nubere nisi aliō obstitat. ⁊ sic patet obiectū
35 q̄. Pria ei pbāt q̄ soluit p̄m vitatē. secūda q̄ māet i pena pcti. Ad illō q̄ō q̄ a q̄ soluit. dico q̄ a deo. ab eccia sz q̄ accūs. q̄ exq̄ ille desinit ee vir. q̄ ipse ista desinit esse vxor. Et si tu obiectas q̄ cōmodū reportat de malicia. dō. q̄ falsū ē. q̄ q̄diu māet culpa. diuino iudicio est alligata Et āpli⁹ si ad fidē veniat ⁊ vir eā repetat. si nō Jtrahit cū alia ē ei reddēda. Un satis rōnabiliter p̄t dici q̄ vinculū illō nō oino soluit stati cū mulier discedit. sz cuz vir alligat alij fideli vinculo inseparabiliter. tūc enī fortis vinculū solvit min⁹. ⁊ si p⁹ aliq̄ mō essz solutū. extūc p̄fecte solutū ē nullo vinculo p̄sistente.

Questio ū. g

Utrū mr̄imoniū soluat si alt̄ cōiugū sit infidelis. spāliter q̄ ad fidelē. ⁊ q̄ ñ soluat vī. q̄ p fornicatōz corpalē ñ fit solutō. marie q̄ad sponsū mr̄imoniū. vt supra visū ē. ⁊ tñ illa pl⁹ obuiat bono mr̄imoniū. ḡ nec p fornicatōz spūalē. Jtē mr̄imoniū ē vinculū insolubile. sz Jtingēs ē aliquē labi in infidelitatē. sz insolubile nō dimittit aliq̄ casu accidētali. ḡ. ⁊c. Jtē si solueret p lapsū i bereseꝫ possz q̄libz volens vxorē dimittē bereseꝫ sibi fare. ⁊ ita sp̄ iudicaret mr̄imoniū
36 Cōtra. ābro. dō. ⁊ hō i glo. sup. vū. ad Jo. Contumelia creatoris soluit ius mr̄imoniū. i eo q̄ relinq̄t vt nō accuset alt̄ copulat⁹. g⁹. sū lapsū i bereseꝫ non vult cohabitare sine Jurie creatoriꝫ. sz alt̄ copulari. Jtē si alt̄ veniat ad fidē soluit mr̄imoniū si alt̄ remāet i infidelitate. sz peior est Jditio labēs. q̄z remanēs. ⁊ magis elōgat a fiō. multo fortiꝰ g⁹ soluit mr̄imoniū. Jtē fides ē fūdamētū totius spūalis edificij. sz sublato fūdamēto destruit q̄cq̄d sup edificatū ē
37 g⁹ sublata fide pereūt oia sacra. ḡ ⁊ mr̄imoniū. Rn⁹. dō. q̄ alios Jugi labēte i infidelitatē nō soluit mr̄imoniū sacrz Et rō b⁹ duplex ē. Una vt pcludat malis via. similato-

nis ⁊ receptōis. Alia ē p̄m vitatē. q̄ sacr̄m Jugij i infidelibus q̄t̄ō q̄ pfectā hz sigōz ⁊ significat vniōz insolubilē. ipm ē insolubile. Rursus q̄ fūdatū sup sacrz baptismi. q̄ō imprimit caracterē indelibilē. ipm ē insolubile. vñ Jnno. dō. i decretali ad hoc te nouim⁹. q̄ sacr̄m fidei q̄ō semel admissū ē. ratū efficit Jugij sacr̄m vt dcm ē p⁹. Ad illō ḡ q̄ō obrī. Jrij q̄ pmelia creatoris soluit. dōz. q̄ 37
auctas ābro. intelligit de matrimonio Jcto i infidelitate. q̄ō nō ē ratū. q̄ nō ē fūdatū sup fidei sacr̄m. ⁊ iō nō est similis de cōuersiōe ⁊ lapsu. Ad illō q̄ō obr̄ de fūdamēto 38
dō. q̄ fides ē fūdamētū p̄tutū nō sacroꝝ. sz sacr̄m fidei est fūdamētū sacramētoꝝ. ⁊ hō ē sacr̄m stabile q̄ō manet sp̄. Ad illō q̄d obr̄ q̄ peior ē Jditio labētis. Dō. q̄ so- 39
lutionē matrimoniū nō tā facit Jmelia creatoriꝫ ⁊ disgt⁹ cult⁹ q̄z etiā facit imbecillitas ipius matrimoniū cōtracti i infidelitate. ⁊ dispitas cult⁹ nō solū q̄ ad fidē. sz etiā quoad fidei sacramētū. in q̄ cultu quo ad sacramentū q̄ baptisati sūt dispes esse non possunt.

Questio ūū b

Utr̄ in infidelibus venientibus ad fidē soluat matrimonium ꝓpter p̄sonarū illegittimitatē. vt si hz sororē i vxorē Et q̄ nō videt̄ q illā decretalē Jnno. gaudem⁹. in q̄ dicē nō esse separandos. Jtē rōe videt̄. q̄ sacramentū baptismi cōiugia nō soluūtur sz crimia tollūtur. ergo cū illud fuerit Jugiū apō paganos. nō soluitur cū baptisat. Jtez pagani canonicis Jstitutionibus nō artātur. sz tūc solum incipiūt artari q̄n ad fidē veniunt. sz iura ⁊ Jstitutōes formā futuris imponūt negotijs. nō ad p̄terita reuocāt si ergo añ Jrit q̄z arteꝫ Jstitutio tale matrimoniū ñ soluit. Cōtra. si q̄s infidelis Jtrarit cū duabz ad fidē veniēs cōpellit alterā relinq̄re. ⁊ hō est Jstitutōes canonicas. sicut p̄bat q̄ dicta. de diuortijs. gaudem⁹. ⁊c. ergo a simili i ꝓposito. Jtē si aliq̄s infidel repudiauit vxorē (q̄ō quidē licitū ē apō eos) ambobz venientibz ad fidē cōpellitur recipe eā. q̄ hoc apō fideles nō lz. ergo a simili i cōtrario tenet̄ tale vxorē dimittere. Jtē apud fideles pro 40
phanū ē vxorē accipe sororē. sz nouiter Juersus dz se fidelibus cōformare. ergo dz hmōi cōiugiū reputare pro phanū. ergo nō dz āpli⁹ stare. Rn⁹. dō. q̄ illegittimitas p̄sonaꝝ ad matrimoniū ē duplex. Una est p̄m naturā et institutionē diuinā. vt puta q̄ filij nō Jbant cū matre. nec pat̄ cū filia. Jtē q̄ alligat⁹ vxoꝝ nō ducat aliā vel etiā i gradibz diuia lege p̄hibitis. Leuit. xviij. vt dicūt iurisperiti vbi p̄hibetur secūd⁹ ḡdus. ⁊ hec illegittimitas astringit fideles et infideles. Et si i tali illegittimitate Jbitur matrimoniū apud infideles. soluit cū veniunt ad fidē. Q̄ vt ōt amb. Q̄d extra dei decretū factū ē nō est putādū matrimoniū. sz cū cognoscit emendandū Unde si iude⁹ Jbat cū sorore i secūdo ḡdu. ad fidē veniēs ab ea segat̄ Si āt Jrit cū vxore fris. q̄ h̄ ē in lege Jcessū minie segat̄. Alia ē illegittimitas ex Jstitutōe ecclesie. vt sunt p̄sone infra quartum gradum. ⁊ hec non artat i fideles. nec impedit matrimoniū q̄n contrabatur. et q̄ non ad p̄terita reuocātur. non soluūt legittime iā contractum. Ad illud ergo q̄d obiicitur de bigamia ⁊ repudio. Dicendū q̄ vtrunq̄ est Jtra ius nature ⁊ Jra ius diuinū. ideo nō ē simile. Ad illud q̄d obr̄ q̄ p̄banus ē 42
sororē ducere i vxorē vel etiā habere. dō. q̄ hoc verū est p̄opter ecclesie mandatum. quo quia iste non Jstringitur. non debet illud coniugiū reputare. p̄banus. vñ iste exquo venit ad fidē alligatur vt amplius non contrahat contra ecclesie statutum. si tamen contraxit non debet solui. nec tenetur dimittere. q̄ ad ip̄m non se extendit constitutio ecclesie.

Di. xl. de impedimētis q̄ faciūt oīno illegittimū ad ꝓtrahēdū mr̄imōiū cū q̄dā t cū q̄dā nō q̄venit ex ꝓpinq̄tate carnali. q̄ ē cōsanguinitas.

Tunc supest de cognatōe aliq̄d dicere. ꝛē. Sup egit mgr̄ ō impedimēto q̄ venit ex disparitate ꝓpinquitate. In hac ꝑte agit de impedimēto quod venit ex ꝓpinquitate. Et q̄m ꝓpinquitas ē duplex. s. carnalis t spiritualis. ideo ꝓmo agit de ꝓpinquitate siue cognatōe carnali. Secūdo ibo de spirituali. infra dist. xlij De paretalium graduū. ꝛē. Prima ps hz duas. In pma agit de cōsanguinitate. in secunda de affinitate. infra. dist. xlj. Nūc de affinitate videndū ē. Prima ps hz tres. In pma ꝑte determinat veritatem ostendens q̄ cōsanguinitas est obseruāda vsq̄ ad vij. gradū. In secūda determinat quō cōsanguinitatis gradus sunt computandi. ibi. Quomō aūt gradus consanguinitatis In tercia remouet dubitationē ibi. His autē occurrit illud.

Determinat veritatē ōndēs q̄ cōsanguinitas ē obseruanda vsq̄ ad septimū gdū. a

DI XL

Nunc supest de cognatione aliq̄d dicere. Est āt cognatō alia carnalis alia spūalis. Primū de carnali cognatōe t affinitate inspiciam⁹. Cognati q̄ vel affines i septio gdu vl infra copari ñ dñt. Ūñ gre⁹ ꝓgenie suā vnūquēq̄ vsq̄ ad septimā obseruare decernim⁹ gñatōz. t q̄diu se agnoscūt affinitate ꝓpinq̄s. ad ꝓtogalē copulam accedere denegam⁹. q̄ si fecerint. sepenū. Itē Nico. papa de cōsanguinitate sua null⁹ vxorē ducat vsq̄ p⁹ gñatiōez septimā vel q̄usq̄ parētela cognosci pt. Itē nulli ex ꝓpinq̄tate sui sanguis vsq̄ ad septimū gdū vxores ducant. His auctib⁹ alijsq̄ plurib⁹ cōsanguineoz cōiūctiōnes phibēt vsq̄ ad septimū gdum.

Greg. epis gallie.

Nico. papa

Determinat quō ꝓsāguinitatis gd⁹ sunt computādi b

Isidorus

Quō āt gd⁹ cōsāguitatis cōputādi sint. Isido. oñdit sic. Series cōsāguinitatis sex gdib⁹ dirimit hoc mō. Fili⁹ t filia q̄ō est frater t sororis sit ipe trunc⁹. Illis seorsū seiunctis. ex radice illius trunci egrediunt isti ramū culi. nepos t neptis ꝓmus. pnepos t pneptis secūd⁹. abnepos t abneptis ſti⁹. adnepos t adneptis q̄rt⁹. trinepos t trineptis q̄nt⁹. trinepotis nepos t trinepotis neptis sextus. Attēde q̄ sex gradus tm̄ ponit Isidor⁹. q̄ trūcū inter gradus ñ cōputat. Alij vero q̄ septē grad⁹ ponūt trūcū inter gdus ꝓputāt. varie nāq̄ cōputant grad⁹ cōsanguinitatis. Alij em̄ ꝑem in ꝓmo gdu. filios in secōo ponūt. Alij primū gdū filios appellāt. bnegantes gdū cognatiōis inter ꝑem t filiū eē. cū vna caro sint ꝑ t fili⁹. Auctoritates q̄ que consanguinitatis cautelam vsq̄ in septimum gradum ꝓhibent. patrem ponunt in primo gradu. Ille vero que vsq̄ ad sextū gradum ꝓhibent. primum graduz filios appellant. atq̄ ita fit vt eedem ꝓne ꝑ m hanc diuersitatē inueniātur. in. vi. t. vij. gradu. Patrem vero in primo gradu ponit qui fratres dicit esse secundum gradum. Hoc modo computat Zacharias papa inquiens. Parentele gradus taliter computamus. ego et frater meus vna generatio sumus primūq̄ graduz efficimus. rursus filius meus t fratris mei filius secunda generatio sunt. et secundum gradum faciūt. ad hunc modum cetere successiones. Inter illos vero qui sex cōputant gradus. illos qui septē computant gradus. nulla in sē su exīstit diuersitas. q̄uis in numero graduum varietas videatur. Ultra vero generatio si a tā ꝗre phibitō se extendit vsq̄ ad gradū septimuz inclusiue. Et q̄ uis hec ꝓstitutō multū eēt grua tamē cassari debuit ex cā necessaria t vtili t cō grua.

b Negantes t gradū cognatiōnis inter ꝑez t filiū esse. cū vna caro sint ꝑ t filius. Videt male dicere. quia si vir t vxor sunt vna caro. qui ē ꝓpinquus vxoris in aliquo g du. in eode ē affinis viro. g in q̄rto gradu eēs ꝓpinquus ꝑri et filio. t econuerso si g ꝑ n nō pōt ꝓhere cū aliquo q̄ sibi attineat i q̄rta line ascēdēte. vel trāsuersali. ergo nec filius nec econuerso. quod ē mānifeste falsuz Itē si sūt vna caro. t q̄cunq̄ vni t eidē sūt eadem inter se sūt eadē ergo si sunt vna caro ꝑ t filius et filius ꝑ. tūc isti tres sūt vna caro t sic deinceps ꝓcedēdo. ergo nullus eēt gd⁹ i ꝓsāguitate. q̄. dicēdū q̄ absq̄ dubio pater t filius faciunt gradum. quia sicut ostensum est nullus essz alias gradus in consanguinitate. Sed quod illi dixerunt q̄ sint vna caro dixerunt ꝓpter quendam modum magis expressiuum. quia vnus immediate trahit carnem ab altero cum quo debet habere t habet multā conformitatē. rōne cuiꝰ dr̄ vna caro. t sic ꝑ illud

Zacharias papa

hinc est q̄ ples ab eis ꝓcedentes ad h̄ q̄ bene possint copulari debent p̄ grad⁹. vij. elōgari. Anagogicam. vt q̄ añ octauū resurrectōis. sic sp̄sus t sponsa añ octauum gdū cōiūgi nō dñt. t sic ꝑ q̄ septim⁹ gd⁹ n erat phibit⁹

3 c Sex etatibus mūdi gñatio ⁊ hois status finiť ⁊c. Querit que sint ille sex etates. cū mūdus sit ppetuus ñ vī habere etates ad modū hois. R°. dōz q mundus hz etates ſm statū pſentez. qm̄ em̄ senescit mūdus. oportet etiā q fuerit iuuenis. Si g̃ habuit senū ⁊ iuuentutē. at q hoc intermedias etates. Iste aūt etates assignanť in statu illo ſm pfectū ad gloriā. vñ cum mūdus paulatiue pfecerit in cognitiōe. sicut i vno homie assignantur etates diuerse. ita in mūdo. In hoie aūt sex assignanť etates. Pīa est infātia vsq; ad. vij. ānū. Scōa puericia vsque ad xiij. Tertia adolescentia vsq; ad xxv. scōm alios vsq; ad. xxviij. Quarta iuuenť vsq; ad. l. Quinta grauitas siue senectus vsq; ad lxx. Sexta senium siue etas decrepita vsq; ad finem. Similiť in mūdo pma etas est ab Adaz vsq; ad Noe. Secūda a Noe vsq; ad abrahaz Tertia ab abraham vsq; ad Dauid. Quarta a dauid vsq; ad transmigrationē babylonis. Quinta a transmigratione vsq; ad christū. Sexta a christo vsq; ad finem. Et dicuntur etates non q; fuerunt equalis spacij. sed quia in qualibet aliquid nouū ⁊ aliqua renouatio facta est. In pma fuit creatio ade et lapsus eius. In secunda fuit diluuiū. In tertia circumcisio et lex. In q̃rta regū vnctio. In quinta populi captiuatio ⁊ liberatio. In sexta nr̄a redemptio. ⁊ sic p3 illō

Quare sex ḡdus ꝓputantur.

Quare septem.

4 d Ipi etiam anglozum genti que nuper ad fidem venerat ⁊c. Dicit se de nouo dispensasse. q; de nouo fuerāt ad fidem cōuersi. sed nō videtur ista rō conueniens. q; ecclesia primitiua in qua fuit initiū nostre conuersiōis fratribus sumat initiū numerādi. septima inuenit.

Quare ꝛo ꝓputet sex Jsidor°. ipe aperit dicens. Cōsāguinitas dū se paulatim ppaginū ordib° dirimēs vsq; ad vltimū ḡdū p̄traxerit ⁊ ppinq̃tas eē desierit. tūc pmū lex in mrimonij vinculū eā recipiet. ⁊ q̃dammō incipi et reuocare fugiētē. Jō aūt vsq; ad sextū generis gradū ꝓsāguinitas cōstituta ē. vt sicut sex etatibus mūdi gñatio ⁊ hois status finiť. ita ppinq̃tas generis totidibus terminet. In hijs sex ḡdib° oia ppinquitatū noia continenť vltra q̃s ne caffinitas inueniri nec successio pōt ampliº ppagari. Scōm alios septē gradus iō ꝓputanť. vt ita p° septez grad° sponsus sponse iungatur sicut post hāc vitā q̃ septē dieb° agiť eccia xp̄o iungetur.

c

Remouet dubitatōz.

Hijs aūt occurrit illud qō Greg. Aug°. anglozū epō a q̃ reqsitus fuerat. quotta gñatōne debeāt copulari rescribit sic. Quedam lex romana pmittit vt siue frīs vel sororis. seu duoz fratrū germanoz. seu duaz sororū. filio ⁊ filia misceanť. Sed exp̄imēto didicimus ex tali cōiugio sobolez ſi posse succrescere. Tūn necesse est vt q̃rta vel q̃nta gñatio fideliū licenter ꝓiungať. Sz p° multū tp̄is idē Greg. a felice messine sicilie pſule reqsitus. vtrum Augustino scripserit vt anglorum q̃rta gñatione ꝓtracta mrimonia non soluenť. inter cetera talē reddidit rōnem. Q; scripsi Augustino anglozū epō ipi d etiā anglozū genti q̃ nup ad fidē venerat. ne a bono quo ceperat metuēdo austeriora recederet. spāliter ⁊ non gñaliter me cognoscas scripsisse. Hec iō hec e eis scripsi vt p° q̃ i fide fuerit solidati. si ifra ꝓpaz ꝓsāguinitatē intuēti fuerint non separentur aut inter affinitatis lineam. id est vsq; ad septimam generationem iungatur.

De dispēsatione affluētie plenitudine. ⁊ iō gozi. ergā anglos.

Jo. chrisost.

Cōstantinopolitanū epūs.

e Hec ideo ſ eis scripsi ⁊c. Queritur quare si ponatur. q; stante prohibitione de septē gradibus. vtrū aliqui contrahentes infra grad° illos possint stare superueniente reuocatiōe mandati. Et q; sic videtur. quia nulla lege prohibentur. Ad oppositum autem est q; illegitime coniuncti sunt et matrimonium contraxerunt et constitutiones ⁊ iura non reuocantur ad preterita. ergo non videtur q; simul stare possint. Respondeo dicendum q; quia semper pro matrimonio standum est scōm q; possibile est ⁊ licitum si tales persone superueniente nouo statuto velint in simul stare. ⁊ consentire. ⁊ cohabitare possunt. quia non prohibentur. et ex tunc incepit esse matrimonium. ⁊ ista constitutio nō reuocatur ad preteritum. quia non confirmat primum contractum. sed potestatem tribuit contrahendi de nouo. ⁊ sic patet illud.

THo intelligētia pſentis ptis p̄cedenduz est pmo ſm viā narratōis. Secūdo ꝛo ſm viā inq̃sitōnis. Quātū ad pmū vt intelligibilis fiāt q̃ dicūtur. pretacta. p̄ponēda ē triplex distinctio ⁊ triplex notula siue rēsio. Primo g̃ videndum ē q̄d sit cōsanguitas

6 Consanguinitas aūt diffinitur sic. Consanguinitas ē vinculum personarum ab eodem stipite descendentiuz

7 carnali ppagatōne cōtractū. Stipes aūt vocatur persona a qua aliqui duxerunt originem. a qua descendētes sūt consanguinei adinuicem ⁊ illi ⁊ a quo sūt. Secūdo videndū est quid sit linea cōsanguinitatis q̃ diffiniť sic. Linea ē ordiata collectō pſonaz cōsāguitate ꝓiūctarū ab eodē stipite descēdentiū. diuersos gd° ordinens. Tūn dī ordinata collectio. qm̄ sicut ordo ē pdicabilis ſm superi° ⁊ inferi°. sic linea ꝓsāguitat' ſm pus ⁊ posteri°. Q; 9 do ꝛo triplr ꝑt accipi. vel ad illō q̄ sup̄. vel ad illō q̄ infra. vel ad illō q̄ iurta. iō tres linee ꝓsueruēt assignari. 10 Quedā enī ē ascēdētium. quedā descēdētium. quedam

transuersaliū. Scōm lineā ascen dērē cōputank gradꝰ. ita. scz. pater ⁊ mr̄. auus ⁊ aua. pauus ⁊ paua. attauus ⁊ attaua. Scōm lineā descendērē. filius ⁊ filia. nepos ⁊ neptis. pnepos ⁊ pneptr̄. atnepos. ⁊ atneptr̄. Scōz lineā trāsuersalē duo frēs. filij duoz fratr̄. nepotes du
11 oꝝ fratr̄. pnepotes duoz fratr̄. ⁊ ibi est statꝰ Tercio videndū ē qd sit gradus q̄ sic diffinik. Gradus ē habitudo distātiū psonaꝝ. qua cognoscik q̄tta gñatōis distātia due psone differūt inter se. Et nota q̄ ista diffinitō est ꝑm iura canonica. non scōm iura ciuilia. Gradꝰ acciꝑiūtur ꝑm numer̄ psonaꝝ collectarū i linea. Uñ dicūt legiste q̄ frater ⁊ sozor duos gradus faciūt. sed decreti/ste dicūt q̄ vnū ⁊ ꝑmū gradū. Nec ē ꝺdictio. qz vnꝰ habitudinis duo sūt extrema. ⁊ qz ꝑm iura canonica gradus ē habitudo. cū duplicis extremi vna sit habitudo ponik vnꝰ gdꝰ. scz qz due sūt psone. ⁊ qliber suū respectū
12 hz ad ꝑncipiū. ideo cōputātur ꝑm leges duo gdꝰ. His visis notāde sūt hec tres notule. Prima ē q̄ nulli licz contrahere cū aliqua vsq̄ ad quartū gradū inclusiue. ⁊ talꝭ est hmōi ꝓhibitio q̄ si q̄s ꝺ eā ꝑsūpserit copulari. nulla lō ginq̄tate defēdat̄ anoꝝ. cū diuturnitas tpis ñ minuat peccñ. scz augeat. ⁊ tāto grauiora sūt crimia q̄nto diutius infelicē animā tenēt alligatā. ⁊ hꝫ ꝓbat extra de cō
13 sanguitate. nō oportet. ⁊c. Secūda notula ē q̄ totto gdu psone æscēdēres a stipite distāt a seinuicē. q̄tto distāt a stipite. et ideo si aliq̄s vult scire q̄tto gradu aliq̄ sibi attineāt. cū talis attinētia originē ducat a stipite. oportz q̄ ad illā psonā recurrat cui mediati ꝺiungik. Exēplā manifesta sūt. vt si a ꝓcedat b. ⁊ g. et b. generet c. ⁊ c. d. ⁊ d. e. ⁊c. f. Similiter g generet h. et h. generet i. ⁊ i. generet k. et k l. Si vis scire q̄tto gradu distant f ⁊ l. oportet vtriusq̄ generationē reducere ad a. qz totto gdu
14 differūt ab inuicē. q̄tto a stipite. Tercia regula ē. q q̄ psone inequaliꝭ distāt a stipite. vt puta q̄ vna i secūdo gradu et altera i q̄nto. q̄ linea ꝺsāguinitatiꝭ ⁊ gradus dz cōputari ꝑm distātiā magis remoti. ⁊ ista regula cōfirmaꝭ ꝑ illud q̄d dr̄ extra de ꝺsāg. in vltīa æterc. q ē gregoriana. Rō ātꝫ hꝰ ē. q̄ tota rō primitatiꝭ ortū habet a stipite. ꝑ̄ nullus ꝓmitor ē alicui collaterali q̄ stipiti. Si ꝑ̄ distat a stipite ꝑ q̄nq̄ gradꝰ. pari rōe distat a collaterali. siue disteꝛ ꝑ vnū ꝑ̄ siue ꝑ duos disteꝛ gradꝰ i v. Si ā pliꝰ disteꝛ. ꝑm magis distātē oꝛtet cōputari. ⁊ ideo ille q̄ distat in q̄nto gradu pt̄ ꝺbere cum illo q̄ distat i secūdo. His ātē pfuꝑpositis ꝑ modū narratōis ⁊ ꝑ modū inq̄sitōis circa tria pt̄ hic esse dubitatio. Primū est. vtꝝ cōsāguitas sit aliq̄ vinclm. Secūdo. dato q̄ sit. q̄r. vtꝝ mrimonio ꝑsteꝛ impedimētū. Tercio dato. q̄ ꝑsteꝛ. queritur vsq̄ ad quem gradum.

Questio .j. a

Circa quā sic ꝓcedik ⁊ ostendik q̄ cōsanguinitas nō sit aliq̄ vinculū. qm̄ si consanguitas ē vinculū. hoc nō est ob aliud nisi ꝓpter ꝓpagationē multoꝝ ab vno. scz si cut multi boies ab vno boie. ita multa aīalia bruta ꝓpagañt ex vno. si ergo vbi talis causa. ⁊ talis effectꝰ. si cōsanguinitas ꝓpter ꝓpagationē ex vno ponik i homiby. eadē rōne i bꝛutis aīalib. scz nō ponik i animalib bꝛut. ergo. ⁊c. Itē cōsanguinitas ē vinculū rōe alicui⁹ maioris cōuenientie. aut g̃ subalis aut accidentalis. Si substātialis. aut ꝑm formā specificā. aut numeralē. Si ꝑm formā specificā. tūc ergo oēs boies sūt cōsanguinei. Si ꝑm formā numeralē. tūc nullus ē cōsanguine⁹ alterius cū distīgātur ꝑm numer̄. Si ꝺo ꝓpter ꝺuenīētiam in accidēte cū nati de diuersis generib vt plimum plus ꝺueniāt q̄ nati æ eadē parētela. tūc magꝭ erūt cōsanguinei. Itē generatio ē de supfluo nutrimenti. scz sūpfluitas nullā colligātiā nec vinculū hz cū eo cui⁹ ē supfluitas. ergo nec generatus æ illa supfluitate aliq̄ vinculū hz cū eo a quo generak. ergo si ille ē fons totiꝰ vinculi consanguinitatis. videk q̄ illud vinculū nullū sit. Itē si ꝺsanguinitas ꝺtrahik ꝓpter carnis ꝓpagationē q̄ tū se extendit ꝓpagatio tm̄ se extēdit ⁊ vinculū. sed ꝑpagatio se extēdit vsq̄ ad infinitas generatōes. nec hz terminū ꝑ naturā. g̃ nec vinculū cōsanguinitatis. Contra ostēditur ꝑ iura noua ⁊ antiqua. que ꝺsanguinitatem assignāt et gradus distinguunt. sicut pz extra de cōsanguinitate xxxv. q. v. Series cōsanguinitatis. Itē ꝺbꝫ ꝓbak ꝑ rationē. Confessio nature mendax esse nō pōt sed ꝑ naturā hoies magis alligātur ꝓpinq̄s q̄ extrāeis q̄ pz. qz magis diligūt eos. et hoc cōmune apud oīs ergo aliq̄ vinculū est inf ipos quod nō est inter alios
Item generatio ē æ substantia generātis vt vult damascen⁹. g̃ cū ꝓductio humani generis sit ꝑ generatōz. videk q̄ filij sint æ suba ⁊ æ sāguīe pr̄is ⁊ mr̄is. scz oēs qui sūt æ eodē sāguine sūt cōsanguinei. ergo. ⁊c. Itez deus vindicat peccata pr̄m̄ filios vsq̄ ad terciā ⁊ q̄rtam gñationem. sicut frequēter dicitur in lege. ⁊ habet Exo. xx. ego sū deus zelotes. ⁊c. ergo si nō vindicat in alijs. sed i istis. aliquo vinculo liungūtur isti adinuicē quo nō iungunt alij. hoc autē consanguinitatē appellamus. g̃. ⁊c. Qº. ꝺom q̄ vinculū ꝺsanguinitatis ē. qz hoc ipa natura testak. ⁊ de hoc nemo dubitat nisi q̄ carer sensu. sed vnde veniat istud. dubitationē ⁊ ꝺtrouersiam etiā habet. Aliq̄ enī dixerūt vinculū ꝺsanguinitatis specialiter esse in genere homis nō in genere bestiarū. ꝓpter veritatē humane nature que tota fuit in vno. ꝓpter quā ⁊ originale peccatū i oīes ꝓcessit vno pctō Propter hoc etiā qz subam totā trahit filius a patre ⁊ a mr̄e. hinc ē q̄ quodā speciali vinculo vinciunt. sed si ita esseꝛ q̄ tota suba mea ⁊ tua i eodē homīe ꝑm veritatē fuisseꝛ. quare ego ⁊ aliꝰ q̄ nō ꝺuenim⁹ nisi i adā nō essemus frēs ꝓpinq̄. ⁊ in ꝓmo gradu. Et iterū. qz fundamētū istius positōis nō est stabile sicut alibi melius patet. hinc ē q̄ aliū modū dicendi oportet inuentre q̄ ꝺsāguinitatē ex ꝓpagōne carnali ꝓuenientē in homib. ⁊ hꝫ vinculū duo faciūt. scz relatio ad eandē originez. ⁊ naturalis affectio. Relatō ad eandē originē cū sint ad idē ꝑncipiuz materiale. qz de sanguine eiusdem homis generātur. Cū sit ad ꝑncipium effectiuū. qz cum illo semine decidūtur spūs et etiam hꝰtus q̄ formaꝭ ⁊ assimlat materiam. Unde vt plurimū filij assimulātur parentibus ꝑm q̄ illa virtus ælata potentioꝛ est in operando. Et qz natura iñ homib porens est cognoscere suā originē et originem alterius. et vlteriꝰ ꝑspicar est vt non soluz assimilatōnem in forma corꝑea sed etiā aliaz cognoscat cū affectio naturalis nata sit adherere tali. hinc est q̄ ē ibi vinculū consanguinitatis. Et qm̄ virtus assimilatiua ælicit ꝑ successionē. ⁊ cognitio ⁊ ꝓpinq̄tas ælicit. ⁊ affectio naturalis deficit. hinc ē q̄ vinculū ꝺsanguinitatis nō tm̄ prendik q̄tum ꝓpagatio. ⁊ ꝑ hoc ꝑet responsio ad obiectū vltimum. Rursus. qz bꝛutis aīalib nō est talis cognitio nec alligatio nisi solū q̄tuz ad matrez ⁊ fetū siue ꝑlem hinc est q̄ non ē eis tale vinculum. et sic pz ꝓmo obm. qz nō est simil causa. ideo nec simillis effectus. Nec lo q̄mur hic de affectōe ꝑm actū sed ꝑm naturale inclinatiuū qz naturaliter inest. ⁊ si nō insit in actu. et hoc patet. qz aliq̄s credēs frēm suū esse extraneū. ñ magꝭ afficik q̄ circa aliū. sed statiz cōgto q̄ sit frater afficitur ⁊ affectione trahitur. et eidem quodam

18 spūali vinculo alligat cū tñ ꝑus eēt alligat⁹. Ad illō ꝙ
qō obī ꝙ ñ ē vinculū ꝓpē ꝺuenientiā in ſba. nec ꝓpē con
uenientiā in accidēte. ꝺōm ꝙ cōſāguinitas ñ dicit vincu
lū ꝑm ꝓpetatē abſolutā. ſz ꝑm ꝓpetate relatā. vtpote ꝑz
ꝓceſſū ab eadē radice 7 origine. vt ꝑz de duob⁹ fratrib⁹. vñ
ſicut rami ab eadē radice ꝓcedētes faciūt vnā arboꝛem.
nō ſolū ꝓpē aſſimilatiōez ſed ꝓpē ꝺiſtinctiōem ad idē ꝑn
cipiū. ſic intelligendū ꝙ plures ꝙſone ab eodē deſcēden
tes faciūt vnā lineā ꝺſanguinitatis q̄ ē ſe hñs ad modū
19 arboꝛis. Ad illud qō obī de ſuꝑfluo. ꝺōm ꝙ duplex ē
ſuꝑfluitas. Quedā ipuritatis. 7 hec poꝛ⁹ ꝺz repugnātiā
q̄z colligātiā. Quedā reſiduitatis. 7 hec ꝺz ꝺuenientiaz
nec eſt ſuꝑfluitas. qꝛ cuius ſit vni virtuti ſuꝑflua vtpo
te nutritiue. tñ alij eſt neceſſaria. vtpote generatiue. et
q̄uis ſuꝑfluat ad cōſeruatiōz indiuidui. eſt tñ neceſſa
ria ad ꝺſeruatiōz ſpeciei. Et ꝑ hoc ꝓbabile ē ꝙ cū iſta hu
miditate nutrimentali aliq̄d fuit de hūiditate radicali 7
ſpū. rōe cui⁹ filius intimi⁹ attinet ꝑri

Queſtio. ij. b

Utrū ꝺſanguinitas matrimōio ꝑſter ipedimētū. Et
ꝙ nō vī. Beñ. ij. h nūc os ex oſſib⁹ meis. 7 caro de carne
mea ſed nulla ꝙſona ꝑt alteri magis alligari q̄z vt ſit de
carne 7 de oſſib⁹. ꝺ ſi ꝓpter h non eſt matrimoniuz ade
impeditū. imo ꝓ hoc h ē mulier de latere ſupta. videt
ꝙ ꝺſanguinitas nō ipediat ſed expediat. Jte Eccī. xiij.
oē aīal diligit ſile ſibi. 7 volatilia ad ſibi ſilia ꝺueniunt.
ꝺ q̄nto aliq̄ ꝙſone magis ſimiles ſūt 7 cōiuncte. tāto ma
gis nate ſūt inuicē cōuenire 7 copulari. ſz ad mr̄imoniū
ē copula 7 ꝺiunctio. ꝺ ſanguinitas magis expedit q̄z
impedit. Jtē firmior vinculo iūctū. q̄ natura 7 vo
lūtate alligant q̄z q̄ volūtate tm̄. 7 meli⁹ inuicez cohabi
tāt 7 cōuerſant. ſz ſic ē cū aliq̄ iungūt vinculo carnali 7
federe mr̄imoniali. ꝺ magis ꝺberet hoīes ꝺiūgi ꝓpinq̄s
q̄z extraneis. cū volūtas hēat naturā ſibi ꝺformē. 7 nata
volūtatē adiuuet. ꝺ magis ꝑſtat ꝺſanguinitas mr̄imo
nio ſolaciū 7 fulcimētū q̄z impedimētū. Jtē ſi aliq̄d re
pugnat mr̄imonio 7 ipedit h nō facit niſi qꝛ alicui bo
no mr̄imonij repugnat 7 aliq̄d adimit. ſz ſi cōſanguinei
iunganꝫ ſaluanꝫ ibi tria bona mr̄imōij. fides. ꝓles. 7 ſa
cramētū. ꝺ cōſanguinitas vt videt nullū ꝑſtat ipedimē
tum mr̄imonio. Cōtra. Beñ. ij. ꝓpter hoc reliquet hō
ꝓrem 7 mr̄em ꝛc. ꝺſtat ꝙ iſtud intelligit de relictōe q̄z
ad cohabitatiōez. ꝺ intelligit de derelictōe q̄z ad mr̄imōij
ꝺtiōez. ꝺ pr̄ 7 mr̄ ñ ſunt legitime ꝙſone ad ꝺhēdū reſpe
ctu filie et filij. h aūt ñ ē ob aliud niſi ob vinculū ꝺſangui
nitat⁹. ꝺ. 7c. Jtē Leuī. xviij. Ego dñs dei⁹ veſter. oīs
hō ad ꝓximū ſanguinis ſui ñ accedat vt reuelet turpitu
dinē ei⁹. ꝺ ſi ꝺ dñi ꝓceptū ē ꝓximā ſanguis ſui cognoſce
re. cū mr̄imoniū ſit ordinatū ad actū illū. null⁹ cuz ꝓria
ſua ꝑt ꝺhere mr̄imoniū. ꝺ ꝓximitas ſanguis ꝑſtat mr̄i
monio ipedimētū. Jtē qō ē ꝺ bonū plis ipedit mr̄i
moniū. ſz ꝺtrahere cū conſanguinea eſt ꝺ bonū plis. ꝺ
7c. Probatio miꝛis. Greg. dicit 7 bī in lra. Quedam
ler romana ꝓmittit vt duoꝝ fratrū aut duaꝝ ſoꝛoꝝ filij
7 filia ſibi mr̄imonialiꝫ copuleꝫ. ſz exꝑimēto didicimus
ex tali copula ſobolē non poſſe ſuccedere Jtē mr̄imo
niū ē vinculū honeſtatis ſicut ſupꝛa oñſum eſt. ſz natu
ralis honeſtas refugit reuelare ignominiā 7 turpitudi
nē ꝓpinq̄. ſi ꝺ hec turpitudo reuelaꝫ in coitu. q̄cūq̄ cog
noſcat ꝓpinquā facit cōtra honeſtatē naturalē cū ꝺſangui
nitas ſit contra honeſtatem mr̄imonij ergo conſan
20 guinitas ipedit mr̄imoniū. Rō. ꝺm q̄ vinculū ꝺſan
guinitatis ipedit mr̄imoniū i aliq̄ ſui gradu. ꝓpē dicta
mē legis nature. in aliq̄ vo ꝓpē ꝓhibitionē legis diuīe
in aliq̄ ꝓpē ſtatutū eccleſie. vinculū ꝺſanguinitatis qō
ē ſtipitis ad plē impedit ꝓpē dictamē nature. vñ 7 na
turale ē apud oēs ꝙ filius ñ ꝺiūgaꝫ mr̄i. 7 ꝙ filia ñ ꝺiū
gaꝫ pr̄i. Et ſi q̄raꝫ rō hui⁹. ē ꝺm ꝙ h eſt ꝓpē reuerentiaz
7 honoꝛē q̄ ꝺz exhiberi pr̄i et mr̄i. 7 iō ñ ꝺnt ꝺmiſceri. vl
etiā ꝓpter gñatōis ſucceſſiōez q̄ ꝺz ꝓcedere ñ retrocede
re. vñ ñ ꝺz ꝓles genita ꝺiūgi ſuo ꝓncipio vt gignat. et
hinc ē ꝙ natura dictat ꝙ alio affectu tractād⁹ ſūt ꝓgenes
alio affectu tractari ꝺbēt ꝺiuges. iō ꝓpē dictamē natu
re ipediꝫ mr̄imoniū ꝙ ꝺſāguinitatis ꝑmū vinculuz q̄ ē
pl⁹ genite ad ſuū ꝓncipiū. Propē ꝓhibitōz legis ꝺiui
ne ipediꝫ mr̄imoniū ꝙ ꝺſanguinitatē vſq̄ ad ſcōz gḋuz
ſicut ꝑz ꝙ Leui. xviij. ca. vbi fit ꝓhibitio vſq̄ ad ſcōm
gḋū. Et ſi q̄raꝫ rō hui⁹. ꝺz ꝙ h ē ꝓpter honeſtatē. qui
em mlierē cognoſcit reuelat ei⁹ turpitudinē 7 diſcooꝛit
ignominiā. 7 h inhoneſtū ē facere. ꝓpinq̄. marie cū ho
neſtas ꝺceat ꝙ ſoꝛoꝛ nō ē tractanda vt vxoꝛ. 7 hinc ē ꝙ i
ꝓcepto ſuo dñs dicit nō diſcoopies turpitudinē eius.
Ulteri⁹ ꝓpē ſtatutū eccle ipediꝫ mr̄imoniū a ſcōo gḋu 7
deinceps. Et ſi q̄raꝫ rō hui⁹. ꝺm ꝙ h ſtatutuz fuit ꝓpē
dilectiōz dilatandā. qꝛ em̄ hō ꝓnus ē ad diligēdū ſibi ꝓ
pinquū. 7 mr̄imoniū aggrauat ꝓpinq̄tatē. 7 dilectionis
mutue ꝑſtat fomentuz. hinc eſt ꝙ eccīa ſtatuit vt amoꝛ
ad extraneos extēderet. vt mr̄imoniā extra ꝓpriā parē
telā ꝺherent. 7 ita nō ſolū in ſcōo. ſed etiā deinceps ꝓpē
dilatādā charitatē. 7 ꝓpē ampliādā honeſtatē. 7 ita ꝑz
ꝙ ꝺſanguinitatis vinculuz ob diuerſas cās h ꝺz ipedire 21
mr̄imōium. 7 hoc concedendum. Ad illud ꝺ qō obī
de eua 7 adam ꝙ fuerūt os 7 caro. ꝺm ꝙ q̄uis eua 7 a
dam fuerunt os 7 caro. non tamen ſic fuit. tunc quem
admodum nūc eſt. qm̄ nūc cadē eſt via ꝓpagationis et
ꝺmixtionis. ſz eua ñ exiit ab adā ꝙ viā gñatōis ſed per
modū ſupnaturalē. nō ꝙ coitū. imo de latere. q̄lis mod⁹
ꝓducēdi ꝙptime ꝺpetebat cōiugio. tū ꝓpē figurā. tuz
etiā vt figuret vinculi mr̄imonialis eq̄litas. qꝛ de latere 7
adherentia. vñ qꝛ nō ſili mō alij ſibi attinēt. iō mod⁹ ille 22
ad ꝺñtiā trahi ñ ꝑt nec ꝺz. Ad illud qō obī ꝙ oīe
aīal diligit ſibi ſimile. ꝺm ꝙ illud intelligit de ſimilitu
dine ꝑm ſpēm. vel ſi intelligaꝫ de ſimilitudine ꝑm carnis
ꝓximitatē. adhuc ꝺz ꝑximitatē ꝙ diligit. Sed alius eſt mo
dus affectōis quo diligenda ē vxoꝛ. alius quo diligēda
eſt ſoꝛoꝛ. 7 iō cōiunctio affectionis naturalis repugnat
copule tñ mr̄imoniali. ꝺ ſi copuleꝫ ꝙ affectōis vinculuz 23
non ſeq̄t q̄ debeat copulari ꝙ mr̄imoniū. Ad illud ꝙ
obī ꝙ natura firmitatē ꝑſtat vinculo volūtatis. ꝺm ꝙ
vez ē vbi affectio volūtaria ad id dirigit ad qō inclinat
7 qm̄ natura bñ ordinata ñ inclinat ad coeūdū cū ſoꝛo
re. 7 affectio mr̄imonialis inclinat ad cognoſcēdū vxoꝛē. hinc ē ꝙ naturalis affectio ñ ꝑſtat volūtati fulcimen 24
tū. ſed poti⁹ ipedimētū. Ad illud qō obī ꝙ nō repug
nat alicui bono mr̄imonij. ꝺm ꝙ h ſolui ꝑt ꝙ interem
ptiōz. qm̄ Greg. dicit ꝙ exꝑimēto didicit ex tali copula
nō poſſe ſobolē ſuccedere. Ur tamen 7 alter dici poſſe
ꝙ impedit maius bonū. qō eſt vinculū affinitatis. q̄ ex
inde ꝺtracta ē occaſio mutue dilectionis. ꝙ ꝑz ſi aliq̄s
accipiat filiā ꝑris ſui 7 exinde generet. ꝓlem. idē ē ſocer
7 ꝑr. 7 eadē mulier eſt ſocruſ 7 mr̄. 7 idē filius 7 gener.
eadē nurus 7 filia. 7 idem vir 7 frater. 7 eadē vxoꝛ 7 ſo
roꝛ. ita reſpectu neceſſitatis q̄ poterāt eē in. viij. ſicut in
viij. ſic reſpectu pl⁹. vt iſte alligatiōes diffunderentur
7 charitas mediante vinculo mr̄imonij mutuo ꝺſerua
reꝫ. ſtatuit eccīa mr̄imoniū ad remotas ꝙſonas ꝓpendi
non quia in ꝓximis ipediretur mr̄imoniū. ſed qꝛ per
deretur maius bonū. 7 ſic ꝑz totum.

Queſtio. iij. c

Uſq̄ ad quē gradū cōſanguinitas impedit mr̄imōiū

ꝙ vsq; ad vñ. vr̃. Greg. dicit ꝙ hꝫ in lra. ꝓgenie suam vsq; ad septimã gnatiõz vnũ quẽq; obseruare ꝛcreuim⁹ Si tu obijcias ꝙ illud ẽ retractatũ in ꝯcilio gñali extra de cõsãguinitate. nõ dz ꝛc. oñdit ꝙ illud nõ dz eẽ retractatũ. qm̃ aut hꝫ est hñ statutũ. aut nõ. Si nõ. g̃ male statuit sanct⁹ Greg. ꝛ alij scti. si sic. sz qõ hñ statutũ ẽ ñ idiget retractatõe sed obseruatõe. g̃ ꝛc. Itẽ ꝑm rectũ ordinẽ nõ ẽ retrocedendũ sz vltra ꝓgrediendũ. g̃ si scti ꝓes cõsanguinitatẽ vsq; ad gradũ septimũ ꝓdux erũt. g̃ ꝙ fdu cit ipam ad q̃rtũ retrocedit. sz ꝙ aspicit retro nõ aptus regno dei. g̃ male fecerũt ꝙ retractauerũt. ¶ Itẽ in primis g̃dꝫ ñ ꝑmittit ꝯbere ꝓꝑ dilatõz charitatis. sz qnto charitas ẽ frigidior tãto magis indigiet dilatari. cũ g̃ in fine charitas refrigescet. ꝛ hꝫ ita euenit. vr̃ ꝙ nunc magis ꝯperat grad⁹ ꝯsãguinitatis ꝓtendere q̃ restringere. ¶ Itẽ qnto mag⁹ fideles sũt multiplicati. tãto magis hñt copiã de his cũ q̃bꝫ licite pñt cũtrahere. g̃ maior opportunitas erat in ꝑcedẽtibꝫ tpibꝫ cũ ꝓpinqs q̃ nũc. si g̃ illa opportunitas ñ excludebat cõstitutõez de septenario g̃du ꝯsanguinitatis obseruãdo. g̃ nec nũc. ¶ Cõtra. ꝙ ñ debeat ipedire vltra scõm vr̃. qr in lege nõ phibeb̃ nisi vsq; ad scõm g̃dũ. sicut pz Leui. xviij. g̃ si oẽs pñt mrimonia licẽ ꝙ deũ cõtigi q̃ a deo nõ phibeb̃. g̃ oẽs q̃tq; infra illũ granũ ꝯsãguit⁹ a deo ꝯsãguit. g̃ ꝙ hoiem separi ñ pñt. g̃ nõ ꝑt mrimoniũ alicui phiberi infra illũ g̃dũ. Itẽ eccl̃ia ñ ꝑt facere ꝙ baptizat⁹ careat baptismate. etiã q̃tũcũ q̃ statuat. si baptizat⁹ ds õ facto baptizat⁹ ẽ. g̃ q̃tũcũq; phibeat ꝛ statuat vt alicõ inuicẽ nõ ꝯbant. tñ si de facto ꝯbant ꝯctũ est. ergo vr̃ ꝙ g̃dus phibiti ab eccl̃esia mrimoniũ nõ impedit̃. sz isti oẽs sunt vltra scõm. g̃ ꝛc Itẽ mrimoniũ ꝯctũ ꝯ eccl̃esie interdictũ nullũ ẽ mrimoniũ. ergo cũ g̃dus ꝯsanguitatis nõ habeat ꝟtutẽ ipediẽdi nisi ꝓꝑ eccl̃esie statutũ. vr̃ ꝙ fm ꝟitatẽ nõ ipedit̃. Itẽ Piero. dicit ꝙ nihil sibi credat nisi ꝓbet ꝙ ver⁹ vel nouũ testam̃. g̃ cũ nõ possit ꝓbari ꝙ nouũ nec ꝙ ver⁹ ꝙ ñ possit ꝯbi in g̃dibꝫ vltra scõm. vr̃ ꝙ nulli credẽdũ est si dicat ꝯtrũ. ergo tenẽdũ est ꝙ ꝑt ꝯbi. ¶ ℟⁹. dom̃ ꝙ fm tpa nr̃a mrimoniũ impedit a g̃dibꝫ ꝯsanguitatis vsq; ad q̃rtũ inclusiue. sicut pz extra de ꝯsanguitate nõ dz in decretali edita in ꝯcilio generali. Si aũt q̃r rõ huius dom̃ ꝙ hui⁹ rõ est statutũ eccl̃ie. Si q̃aꝫ vltra q̃re eccl̃esia statuerit. dõz ꝙ q̃ potuit ꝛ cõgruũ fuit. ꝛ q̃ erat vtile. ꝛ q̃ erat necesse. Primũ q̃dem potuit. ꝛ ꝙ potuit ꝓbaꝫ ꝙ scripturã. q̃ in ꝓncipio in ꝯstitutõe mrimonij in lege nature due excipiebanꝫ psone. s. pr̃ ꝛ mr̃. Heñ. ij. relinquet hõ patrẽ ꝛ mr̃em ꝛc. post ꝑcessu tpis in lege fuerunt plures excepte. sicut pz Leuit. xviij. Si ergo lex euãgelica abũdare dz a mosayca. g̃ ī lege euãgelica plures debuerũt excipi. Sz rps in ꝓpa psona nõ excipit. g̃ si nihil diminutũ dz eẽ in eccl̃esia. ergo posse determinãdi eccl̃esie relict̃ maxime petro ꝛ eius successori. q̃ attenderq; apparet ꝙ ipi posse habuerũt. Si aũt tu q̃ras a me lud sacrm̃ in ꝯctu ꝯsistit q̃ est psone ad psonã. ꝛ q̃m̃ dominꝰ plenã iurisditõz dedit petro sup spũalia. ꝛ amplioꝛ q̃ reges terre ꝛ imperator habeãt sup tpalia. si ergo regis ꝛ ꝓncipis potentia ꝑt ꝯctus limitare. vt male fideiꝓssessor iudicet q̃ ꝯ eoz interdicta veniat. q̃ miz si determinare eccl̃esie posse imo dz dari vt posset psonaz legitimitatẽ ꝛ idoneitatẽ ad ꝯbendũ determinare. Si tu queras q̃re ipe ꝙ se nõ determinauit. dici põt ꝙ fm diuersa tpa optabat diuersas psonas ꝛ diuersos g̃dus excipi. q. ergo statuta diuina nõ decet sic mutare sicut humana. hinc ẽ ꝙ nõ ipe xps debuit limitare. sz limitãdos petro ꝛ ei⁹ successorib⁹ cõmittere. ꝛ sic pz ꝙ potuit. Scõo ño cõgruũ fuit ꝙ vsq; ad talẽ g̃dum ꝯsangitas ꝓtenderet. Qm̃ cõsanguinitas ortũ hz ex ꝓpagatõe. ꝓpagatio aũt est ex semĩe. semẽ aũt in se hz naturã. iij. humoz. ꝛ iij. elemẽtoz. ꝛ hinc ẽ ꝙ cõsanguitas tm̃ ad q̃rtã generatõz debuit terminari. ꝛ itez infra illũ g̃dum nõ debuit cõmisceri. nec mrimoniũ copulari. nec ptãs coꝛpis alij dari Sicut g̃ coꝛp⁹. iij. cõstat ex iis. ita oꝑtet q̃ttuoꝛ g̃dibꝫ distare ꝙ debẽt carnalit̃ cõmisceri. Et itez. lex noua superlegẽ mosaycã plus dz addere pfectõnis. q̃ lex mosayca sup legẽ nature. Si g̃ lex mosayca vnũ dedit g̃dum sup legẽ nature. tũc ergo lex euãgelica saltẽ duos dz addere vt iusticia euãgelij nõ tm̃ superet iusticiã legis. sz etiã superabunder. Cõgruũ g̃ fuit. ꝛ ꝓꝑ legẽ mrimoniũ. ꝛ ꝑter legẽ euãgelij. mrimoniũ a ꝯsanguitatis q̃rto g̃du impediri. nec vltra addi nec minui. ꝛ sic pz quõ fit cõgruũ. Fuit etiã vtile. qz vinculũ mrimonij rõne affinitatis quod ibi ꝯtrahit̃ fouet caritatẽ. ꝛ federat inimicos. ꝛ qm̃ caritas nr̃is tpibꝫ refriguit. iõ citi⁹ nũc rũpit̃ vinculũ amoris q̃ in ecclesia ꝑmittiua. ꝛ nisi alligat⁹ vinculo citi⁹ fuigit. ꝛ ꝙ fuerat ꝓrim⁹ frequẽtissime fit inimic⁹. vt g̃ fugiens posset reuocari cũ a q̃rto g̃du ꝛ deinceps tã ab affectõe amoris frigescat. vtile fuit ꝯstituere vt post q̃rtũ g̃dum posset fugiẽs reuocari ad vinculũ. posset etiã cõfederari inimic⁹. ꝓꝑ quã vtilitatẽ debeat pontifex sũmũ manẽte ꝑoꝛi phibitõe dispẽsare. ꝛ cũ ista vtilitas sit frequẽtissima. vtile fuit vt fieret ius cõe. Quarto ño fuit necesse ꝓꝑter ꝓculũ. qm̃ ꝓꝑ multitudinẽ ꝯsanguineoꝛ ꝛ breuitatẽ dieꝛ vix ꝑt alicꝫ cõputare ꝯsanguineos vsq; ad septimũ g̃dum. ꝛ ira erat ibi maximũ ꝓculũ ꝛ frequẽtissime ꝯtingebat hoies iungi infra g̃dus phibitos. imo vix poterat alicꝫ euadere. ꝛ iõ oꝑtuit ꝓius statutũ retractare. tale ꝓculũ vel talis necessitas nõ fuit tpe eccl̃esie ꝓmittue. tũ q. hoies erãt longioris vite. rũ q. minoris generatõis. nũc aũt creuit in hoib⁹ potẽtia ꝟtutis nutritiue. ꝛ augmẽtatiua ẽ potẽtia ꝟtutis generatiue ꝓꝑ feruoꝛẽ libidis q̃ viget nũc in hoib⁹. adeo ꝙ ꝛ cõem cursum possent hoies ira multiplicari ꝙ nedũ vsq; ad q̃rtum g̃dũ. imo vsq; ad octauũ vix inueniret alicꝫ cũ q̃ ꝯberet. Et illud pz ad oculũ. possibile ẽ ꝙ alicꝫ generet. xx. ꝛ itez ꝙ alicꝫ generet tres. nũc ponam⁹ fm cũem cursum ꝙ generet. x. ꝛ illi. x. alios. x. in scõo g̃du erũt. c. in tertio. M. in q̃rto. x. milia. ꝛ ita infra q̃ttuoꝛ g̃dus haberet alicꝫ ꝯsanguineos in vna linea. xj. milia centũ ꝛ xj. totidẽ in linea ascẽdente. ꝛ totidẽ in trãsuersali. g̃ fm naturã bñret. xxxiij. m. ꝛ trecẽtos. ꝛ xxxiij. ꝯsanguineos. ꝛ in vna ꝑria magna vix inueniret cũ q̃ cõtraberet vsq; ad. x. g̃dum. q̃to magis vsq; ad octauũ ꝓꝑter ꝓculũ potuit reuocari illud statutum. ꝛ hoc. s. vsq; ad q̃rtũ gradum statuere. ꝛ ista fuit ꝑtissima rõ q̃re mutatũ ẽ. sicut expsse dꝫ in decretali edita ī ꝯcilio generali. vbi dꝫ. nõ reꝑhẽsibile iudicari si fm varietatẽ tpm. statuta q̃z varient̃ hũana. ꝑsertim cũ vigens necessitas vel euidẽs vtilitas hꝫ exposcit. hꝫ aũt nõ soluz necessitas exposcebat. sz vtilitas requirebat. ꝛ aderat cõgruitas et ptãs. iõ recte vsq; ad q̃rtum gradũ impedire mrimonium. rectissime ꝛ irreꝑhẽsibiliter statuit ꝛ ordinauit eccl̃ia

¶ Ad illud q̃ obi̇t de Greg. dom̃ ꝙ rõnabilit̃ illud statutũ fuit tpe suo. ꝛ nõ min⁹ rõnabilit̃ reuocatũ tpe moderno. nec fuit reuocatũ q. eẽt male statutũ. sz q. ꝙ cõgrucbat statui nr̃o ꝓꝑ maiorẽ impfectõz q̃ est in nobis ꝛ ꝓꝑter maiora ꝓcula. ¶ Ad illud q̃ obi̇t ꝙ non est retrocedendũ. dom̃ ꝙ vez ẽ in hijs q̃ sunt ꝑfectõis. sz ea q̃

sunt rigoris tpari pñt ⁊ dñt. Uel dom ⁊ melꝰ q ꝺ descẽ
dere oꝑtet infirmitati ⁊ vbi ñ possumꝰ nos erigere. ne/
cessario oꝑtet nos humiliare ⁊ inclinare. ⁊ iõ ꝓpt imp/
fectõz hoim statutũ illud optuit tpari. vñ vez ẽ q nõ ẽ
retrocedẽdũ. sz tñ impfectõz hoim tolerare imꝓtunũ
31 ¶ Ad illud qõ obꝝ de dilatõe charitatis. dom q illa rõ
poti⁹ ẽ ad oppositũ cẽ ad ꝓpositũ. q eñ charitas min⁹
se extẽdit. iõ citi⁹ oꝑtet ei succurri ⁊ adiuuari. ⁊ primus
32 ab amore citi⁹ fugit. ⁊ iõ citi⁹ est reuocãꝺ. ¶ Ad illud
qõ obijcit q maiorẽ bñt fideles copiã. dom q vez est si
multiplicarent pone ita q nõ multiplicarent ꝓ sangui
nei. h aũt nõ est vez. ⁊ iõ sicut crescit ex vna ꝑte aptitu/
33 do. ita et alia crescit ineptitudo. ¶ Ad illud qõ obijcit
q de⁹ nõ ꝓhibet vltra scõm. dom q vez ẽ p se. tñ ꝓhib
p ecclesiã. q ecclesia ꝓhibet auctate sibi diuinit⁹ data.
Rõ aũt ḡre de⁹ dedit ecclesie auctatẽ sup h iã visa est.

¶ Dist. xlj. de impedimento mrimonij qõ venit ex ꝓpinquitate carnali que est affinitas.

Unc de affinitate videndũ est. Supꝝ egit mgr de
ꝓsanguitate. hic agit de affinitate. Et diuiditur
hec ps in duas. In pma determiat gdus affini/
tatis. In scõa agit de sepatõne ꝓiunctoꝝ infra pdictos
grad⁹. ibi. Et est sciendũ q ecclesia infra pdictos gdus
cẽ. Prima ps hz tres ptes. In pma determiat grad⁹ affi
nitatis fm ius cõe. In secũda determiat fm dispẽsatiõz

¶ Determiat grad⁹ affinitatis fm ius cõe. a

DI. LXI. Geñ. ij.

Unc de affinitate videndũ est de q grego. ait
Pozro de affinitate quã dicitis pente/
lam esse que ad vir ex ꝑte vxoris. seu q
ex ꝑte viri ad vxorẽ ptinet. manifesta rõ est. q si
scõm diuinã sniam ego ⁊ vxor mea sum⁹ vna ca/
ro. pfecto mihi ⁊ illi mea suaq pentela ꝓpinqui
tas vna efficitur. Quocirca ⁊ sozor vxoris mee i
vno ⁊ primo gradu erimus. filius vero eius secũ
do gradu erit a me. neptis vero in tertio. Idq
vtrinq in ceteris agendum est successionibus.
Uxorẽ vo ꝓpinqui cuiuscũq grad⁹ sit. ita me op
tet attẽdere. quãdmodũ ipi⁹ cẽ grad⁹ aliq femi
Ex cõcilio magũtinẽ/ si. na ꝓpe ꝓpinqtas sit. Od nimirꝝ vxori mee de p/
pinquitate viri sui in cunctꝭ cognatiõis gradib⁹
q̃uenit obꝛuare. q vo aliozsuz sentiũt antixpi sũt.
Itẽ iulius papa. Eqliter vir ꝓiugat cõsanguineis
ꝓprijs ⁊ ꝓsanguineis vxoris. Itẽ ysiꝺ. Sane con
sanguitas q in ꝓpo viro ꝓfuãda ẽ. etiã in vxoris
pẽtela de lege nuptiaꝝ custoꝺiẽda ẽ. q ꝓstat eos
duos fuisse i carne vna. Joq cõis est illis vtraq
pentela. Itẽ iuli⁹ papa. nullũ in vtroq sexu pmit/
tim⁹ ex ꝓpinqtate sui sanguis vel vxoris vsq in
septimũ generatõis gradũ vxorẽ ducere. vel in
cesti macla copulari. q siẽ nõ licet cuiq de sua cõ
sanguitate xpiano. sic nec de ꝓsanguitate vxoris
Ju cõcilio meldensi. ꝓiugẽ ducere ꝓpt carnis vnitatẽ. Itẽ greg. de af
finitate ꝓsanguitatis q grad⁹ cognatõis placuit
vsq ad septimã generatõz obꝛuare. nã ⁊ heredi

Ad illud qõ obꝝ q nõ ꝑt facere q careat baptismate 34
dom q nõ est sile. q baptismi institutõz de⁹ p se ordina/
uit ⁊ confirmauit. sz psonaꝝ legitimitatẽ cõmisit eccleste.
q mrimoniũ ꝓtrahiꝝ inter vir ⁊ mulierẽ. ⁊ ecclesia ha/ 35
bet plenitudinẽ iurisditõis sup vtrũq. ¶ Ad illud qõ
obꝝ de ecclesie interdicto. dicẽdũ q nõ est sile. q illud i/
terdictũ ẽ ad tps nõ simpliciꝭ. nec facit psonas illegiti/
mas simpliciter. sed ligat vt sine peccato nõ possint. et
ideo pena talib⁹ debet imponi. ¶ Ad illud quod obijci/ 36
tur de Piero. dicendum q secus est in dictis ecclesie et
Piero. quia hieronym⁹ nõ poterat p scripturã ꝓbare
esse se testem veritatis. ideo ad hoc q crederet sibi opte/
bat q̃ per scripturam ꝓbaret esse verum quod detestifi/
cabitur ⁊ dicebat. Sed ecclesia per scripturam suã po
tuit ꝓbare auctatẽ. qua ꝓbata oꝑtet obedire non aliud
testimoniũ querere. ⁊ sic totum patet.

spãlem. ibi. Sz alij videnꝭ ꝓcedere tẽ. In tertia vo de
scõo genere affinitatis. oñdens q fm gen⁹ affinitatis i/
pedit matrimoniũ. ibi. Illud etiã nõ est ptermittenduz
Similiter secũda ps hz tres. In pma oñdit q debeãt sepa
ri. In secũda vo q nõ dñt separi sine testimonio q quod
ꝓhibet primitas. ⁊ determinat q possunt hic testificari
ibi. Si duo viri vel tres ꝓsanguinitatẽ tẽ. In tertia q
ꝓiuncti infra gradus ꝓhibitos cõmittũt incestũ. distin/
guit ibi genera peccatoꝝ circa actũ carnis. ibi. Dic di/
cendũ est q aliud sit fornicatio. aliud tẽ.

tas rex p legales instrumẽtoꝝ diffinitiões sancita. vsq ad septimũ gradũ heredũ ptẽdit successi
onẽ. Nõ ei eis succederẽt nisi de ꝓpagine cogna
tionis deberẽt. Ihis auctatib⁹ insinuat ⁊ q̃ sit affi
nitas. ⁊ vsq ad quẽ gradũ sit obseruãda sz vsq
ad septimum.

¶ Determinat gradus affinitatis fm dispẽsatio
nem specialem. b

¶ Sz alij videnꝭ ꝓcedere in q̃nta generatõe in/
ter affines ꝓtrahi ꝓiugiũ. ⁊ q̃rta etiã si ꝓtractũ fu
erit nõ separi. Ait eñ fabian⁹ papa. de ꝓpinq̃s qui Fabian⁹ papa.
ad affinitatẽ p vir ⁊ vxorẽ veniũt. defuncta vxo/
re vel viro in q̃nta generatõe iungant. In q̃rta
si inuẽti fuerint nõ sepent. In tertia vo ꝓpinq̃ta
te nõ licet vxorẽ alteri⁹ accipe p⁹ obitũ ei⁹. Eqliꝭ
vir iungatur mrimonio eis q ꝓsanguinei sunt. et
vxoris sue ꝓsanguineis post mortẽ vxoris. Ecce
hic ꝓcedit in q̃nta vel q̃rta ꝓpinq̃tate affiniũ. fie/
ri ꝓiugiũ. Juli⁹ etiã papa ait. Statutũ ẽ vt relictaz Juli⁹ papa
patris vxoris sue. relictã fratrꝭ vxoris sue. relictã
filij vxoris sue. nemo sibi i mrimoniũ sumat. reli/
ctã vxorẽ ꝓsanguineoꝝ vxoris sue vsq in tertiaz
ꝓgeniẽ nemo i vxorẽ sumat. In q̃rta vo ⁊ q̃nta si
inuẽti fuerint nõ sepent. Ecce q̃ varie de affini/
tatis obꝛuatõne loquunt autores. Alij eñ vsq
ad septimũ gradũ eã obꝛuari sanciũt. Alij vo in
q̃nto vel in q̃rto mrimonia cõtracta nõ diuidũt.
h illi vitatis rigorẽ. isti miscõie dispẽsatiõz videnꝭ
ꝓponere. Põt ei ecclesie dispẽsare in copula affi
nitatis vsq ad tertiũ gradũ. sicut Gregorij dispensa

uit in quarto gradu consanguinitatis.

¶ Ostendit q̄ scōm gen⁹ affinitatis impedit matrimoniū. c

Illud etiā ñ est p̄tereūdū qō Greg. venerio epō scripsit. Sedē apostolicā ꝓsulere decreuisti. si mulier copl'a nuptiali extraneo viro cōiūcta cog̃tōi ei⁹ ptineat. si eo defūcto cognatio maneat. vel sb alio viro cognatōis vocabula dissoluāt. vel si suscepte soboles p̄nt legitime ad p̄oris viri cognationis trāsire copulā. Si vna caro fuerit. quō aliq̄s eoꝝ p̄t ꝓpinqu⁹ vni ptinere. nisi ptineat alteri? b mūme posse fieri credēdū est. ¶ Porro vno defuncto in supstite affinitas nō deleā. nec alia copula coiugalis affinitatē copule p̄oris soluere valet. ß nec alteri⁹ ꝓiunctōis soboles placet ad affinitat̄ p̄oris viri ꝓsortiū trāsire. Si q̄s ḡ sacrilego ꝛ temerario ausu in dfuncto q̄rit ꝓpinq̄tatē extinguere. vel sb altero affinitat̄ vocabula dissipare vel susceptas soboles alteri⁹ copule ꝓpinq̄tati p̄oris credit legitime sociari. ¶ hic negat dei verbuz Beñ. ij. validū eē qō dixit. Erūt duo ī carne vna. Ecce ß phibet. si mortuo p̄mo viro vxor ei⁹ alij nupserit filios de secūdo viro genitos ducē vxores de cognatōe p̄oris viri. q; filij mediāte mr̄e ad cognationē p̄oris viri ptinēt. cū q̄ mr̄ eoꝝ vna caro extiterat. ¶ hoc idē etiā Innocēti⁹ pāp ait. Si q̄ mulier ad secūdas nuptias trāsierit. ꝛ ex hīs soboles genuerit. nullaten⁹ p̄t ad ꝓsortiū cognatiōis p̄oris viri ptingere. ¶ hoc āt obſuādū est vsq̄ ad septimū generis gradū. ß maxime vsq̄ ad tertiū ꝛ quartū sicut supra positū est.

Innocēti us papa.

¶ Agit de sepatōe ꝓiunctoꝝ infra grad⁹ phibitos. d

1 a ¶ Ecclia infra p̄dictos gradus ꝓsanguitat̄ cōiunctos separat. Ponāt q̄ ecclesia æcepta aliq̄s sepet. ꝛ postmodū manifestet æceptio. q̄r vtrū tales sint reiungēdi. Et q̄ sic vī q; sepatio p iustitiā facta est. ḡ videtur q̄ nullo mō possit stare. cū manifestat̄ p̄cedēs iudiciū fuisse iniustū. Cōtra ß est q; possibile ē q̄ aliq̄s p⁹ separatōez in facie ecclie fiat sacerdos vel religiosus. ſz talis non p̄t habere vsuz

a Et ē sciēdū q⁹ ecclia infra p̄dictos grad⁹ ꝓsangūitat̄ ꝓiunctos sepat. si aūt ignorant ꝓiuncti fuerint in ꝓspectu ecclie. ꝛ postmodū ꝓbata ꝓsangūitate. eiusdē iudicio sepati. q̄rit vtrū copula illa ꝓiugiū fuerit. Quibusdā vī nō fuisse ꝓiugiū. q; nō erāt legitime psone. ß tū de crimie excusant p ignorātiā. ꝛ q̄si ꝓiugiū reputāt. q; bona fide ꝛ p manum ecclesie ꝓuenerūt. vñ ꝛ filij eorū legittimi habent. Alij vō dicūt fuisse ꝓiugiū licet ñ eēnt legittime psone. q; taliū ꝓiūctiones vocāt canōes cōiugia. vbi de psonis agit. q̄z testimonio cōsanguineoꝝ sit dirimēda cōiunctio.

¶ Ostēdit q̄ nō d̄nt separi sine testimonio p q̄ō phibeā ꝓximi tas ꝛ determiāt q̄ p̄nt hic testificari. e ¶ Vñ Urban⁹ pāp. Si duo viri vel tres cōsanguinitatē iureiurādo firmauerint vel ip̄i forte cōfessi fuerint. coniugia dissoluant. Si vō neutrū cōtigerit. ep̄i eos p fidē xp̄i obtestent. ḡten⁹ palā fateant si se recoḡscūt cōsanguineos. Si se iudicio ep̄oꝝ segregauerint. alia mr̄imonia ñ phibeant contrahere. Idē notificam⁹ tibi vt b cū duo vel tres ex ꝓpinq̄oꝝ⁹ ei⁹ q̄ accusant hāc ꝓpinq̄tatez iuramēto firmauerīt. vel si duo vel tres ex antiq̄oꝝ⁹ ianuensibus q̄bus ß ꝓpinq̄tas ē nota q̄ bone fame ꝛ veracī testimonij sint remoto amore. timore. precio. ꝛ omni malo studio. p̄dicta firmauerint. sine mora cōiugia dissoluant. Cōsanguineos vō extraneoꝝ null⁹ accuset. vel cōsanguinitatē ī synodo cōputet ß ꝓpinq̄ ad q̄ꝝ noticia ptiner. Si āt pgenies tota defecerit. ab antiq̄oꝝ⁹ ꝛ veracioꝝ⁹ quibus ꝓpinq̄tas tota nō sit. ep̄us canonice req̄rat. ꝛ si inuēta fuerit sepent. Ecce q̄bus accusantib⁹ ꝛ testificantib⁹ dirimēda sit cōsanguineoꝝ cōiunctio q̄ coniugiū vocāt.

¶ Distīguit genera pctōꝝ circa actū carnis. f

¶ hic dicēdū est q̄ c aliud ē fornicatio. aliō stupr̄ū. aliud adulteriū. aliud incest⁹. aliud rapt⁹. Fornicatio licet sit gen⁹ oīs illiciti coitus q̄ fit extra vxorē. tñ spāliter intelligit in vsu viduarū. vel meretricū vel cōcubinarū. d Stupr̄ū p̄pe ē virginū illicita defloratio. Adulteriū ē q̄si alieni thori violatio. vñ adulteriū dr q̄si alteri⁹ thori accessio. Incest⁹ ē cōsanguineaꝝ vel affiniū abusus. vñ incestuosi dicūtur q̄ cōsanguineis vel affinib⁹ suis abutunt. Rapt⁹ admittit cū puella violenter a domo patris educit. vt cōrupta ī vxorē habeat. siue puelle siue pētib⁹ vis illata constiterit. hic morte

matrimoniū. ḡ ñ dz ei restitui. Ju xta ß q̄r q̄ꝝ ꝛ q̄liter sit restitutio viri faciēda vxori vel ecōuerso. R⁹. dicēdū q; in tli casu faciēda ē restitutio. q̄m ecclesia æcepta fuit. ꝛ altera p̄sonaruz iniuste expoliata. ꝛ q̄m ecclesia p̄t ꝛ dz error̄ē cōrigere. et nō dz aliquā p̄sonā iure suo p̄uare. ī ōceptōe cognita. si alt̄ q̄ iniuste expoliatus est petat. dz restituere. ꝛ si intrauit religionē ꝛ votū emisit p̄t debitū petere. ſz nō dz nec p̄t exigere. q̄m obligauit se ad ptinēti am ḡtū est in se. Nō q̄r q̄ꝝ ꝛ quō debeat vxor restitui viro aut ecōuerso. dicēdū q; vxor aut agit iure petitorio aut possessorio. Cūc agit petitorio. q̄ dicit aliquē sibi adiudicari in maritum q̄m cum ea ꝓtraxit. Tunc agit possessorio iudicio. q̄ petit aliquē sibi restitui p eo q; vir eius fuit ꝛ cū ea cohabitauit. Si agit petitorio. et vir excipiat. primo tractabitur exceptio mariti an ḡ fiat restitutio siue ḡ satisfiat petitōi. p eo q; ꝓbata exceptōe mariti. si recta ē ꝓncipalis q̄stio ꝓmitur. Si vō agit de possessorio. restituēd⁹ ē multeri etiā q̄n ḡ ꝓbet exceptio extra de restitu/

Urban⁹ papa.

Richario ianuensi epō.

Fabian⁹ papa.

Quid sit fornicatio.

Stupr̄um Adulteriū

Incestus.

Quid sit raptus.

3 tione spoliatoꝝ. lras. ⁊ extra de diuorcijs. porro. exceptis quibꝫ casibꝫ. Primꝰ ē si obꝟciat mulieri publica fornicatio. ⁊ hec fuerit ꝓbata nisi ipa excipiat in ꝯtrarium ꝯtra vtz de fornicatiõe. extra de diuorcijs. signasti. Setũdus casus est si obꝟciat ꝯsanguinitas diuina lege ꝓhibita in contiAlexander papa. nenti ꝓbanda. differenda est restitutio. nec debet cõpelli p sententiam. ne forte superinducat perplexitas. Si vero differatur. oportet fieri restitutionem per sententiam. sed tamen nõ oportet debitum reddere si habet de consanguinitate conscientiam. extra de restitutione spo. lras. Tertius casus est si obꝟciatur exceptio rei iudicate a qua nõ est appellatum. ar. de offi. del. causam matrimonij. Quartus casus est quando tanta est sencia viri ꝙ nõ potest sufficiens cautio adhiberi. vtpote quia persequitur vxorem odio capitali. extra de restitutione spoliatoꝝ. litteras in fine. Quintus casus est quando ille qui agit alteruz spoliauit sine cã. ôz ꝙ ñ dz restitui. xx. q. j. de bñdicto a casu. Illõ nõ ē vsqꝫqꝫ vez. sz tũc qñ vult redire. ⁊ alẽ ñ vult. si ñ hz ꝙ obꝟciat manifeste. extũc incipit spoliare.

4 b ¶ Cum duo vel tres ꝛc. Videtur male dicere. quia ꝓsone ꝓpinque sunt suspecte. ergo nõ debẽt recipi ad testificandum. Jurta hoc queritur qui possunt matrimonium accusare. ¶ Rº. dicendus ꝙ accusatio ꝓpter quã debet fieri diuorciũ aut est de peccato. aut de cõsanguinitatis vinculo. Si de peccato fornicationis. tunc soli coniuges possunt se mutuo accusare. Alij vero non admittũtur. quia tunc fit iniuria viro. ⁊ possunt simul stare sine peccato. Si autem fit accusatio de cõsanguinitatis vinculo. tunc primo admitti debent consanguinei sicut supstites. maxime cum est accusatio de matrimonio dissoluendo. quia nõ ꝓsumitur ꝙ ipsi velint. Et preterea melius sciũt genealogiam ꝯ alij. ⁊ ideo specialiter in hac causa admittuntur consanguinei. Tamen si sit questio de matrimonio contrahendo siue contracto. vt suspecti repellendi sunt. vbi ille cuius filius vel filia ꝯiucta ôz. supioꝝ ē diuitijs potẽtia ⁊ honore. Qñ si ꝯsanguinei ñ assint q̃ testificenꝫ. tũc ꝑñ admitti extra

H Ic intelligẽtia ꝑñtis distictõis i q̃ agit de affinitate. ꝓmo pcedẽdũ ē p modũ narratõis. scõo p modũ inq̃sitõis. Quãtũ ḡ ad ꝓmũ. ꝓmo ãotãdũ ē dña. scõo ꝯo ãotãda ē triplex notula. Prõo ei attẽdẽdũ ē ꝙ differt eã affinẽ ⁊ eã ꝯsanguineã. 7 Nam ꝯsanguinitas venit ex carnis ꝓpagine. sz affinitas ex carnali cõmixtõe ꝓsupposita tñ ꝯsanguitate. vñ affinitas diffinit sic. Affinitas ē primitas ꝓsonaũ ex carnali copula puenies. oĩ carẽ pẽtela. intellige q̃ tũ ē de se. tñ ꝑsupponit ꝯsanguitatẽ. vñ si q̃s cog̃scit mulierẽ. efficit affinis oĩby ꝯsanguin eis mulieris ꝙ illã cõmixtionẽ. ⁊ ecõuerso i muliere. Scõo itelligẽdũ ē ꝙ affinitate differt gen⁹ ⁊ grad⁹. nã gen⁹ attẽdit ꝑm plurificatõz cõmixtõis siue ꝓte cõmixtõis. sz grad⁹ a ꝓte sanguis ⁊ ꝓpagatõis ꝙ q̃ ôz. mutat nupta gen⁹ sz generata gradũ. Vñ an8 tiq̃tus tria gña ꝯsanguitat̃ eẽ ꝯsueuerunt. Primũ surgit ex ꝯsanguitate ⁊ ꝑma carnis cõmixtõe. Scõm surgit ex affinitate ⁊ scõa carnis cõmixtõne. Tertiũ surgit

iureiurando firmauerit ẽ admittendꝰ. eẽ de bñs q̃ mrimoniũ accusare ꝑñt. cũ in tua. ⁊ infra. Alicubi tñ sine dña oĩ q̃ vult accusare admittit. q̃ bõ bõestat̃ ẽ. s. fuare ordinẽ ꝓ⁹ dictũ. c ¶ Alis ẽ 5 fornicatio. alĩ

gnationis causa. Vxor eñ fratris fratrissa potius q̃ cognata vocatur. mariti frater leuir dicitur. Duorum fratrum vxores ianitrices vocantur quasi eandem ianuaz intrantes. Viri sozor glos appellatur. Sozoris autem vir nõ habet specialẽ nomẽ. nec vxoris frater.

nei antiq̃ ⁊ maturi. Qñ si bñ ñ velint testificari. tũc oẽs extranei ꝑñt accusare nisi alĩ obstat. vtpura si facta fuit denũciatio ꝙ mrimoniũ accuset q̃ nouit. si ille ꝑñs aderat ⁊ tacet. extũc accusare ñ ꝑt. Si ꝯo fuit absens vl postmodũ didicit matrimonij impedimentum. si hoc

stupr̃ũ. ⁊c. Querit vtz ista sint diuersa pcta ꝼm spẽm et q̃tũ ad genꝰ pcti. Et ꝙ ñ vr. q. sũt ꝯ idẽ ꝓceptũ. scz non mechaberis. ⁊ circa actũ vnꝰ ⁊ vtus sola circũstãtia differẽte. i q̃ nõ ẽ nisi accidẽtal̃ dña. In oppositũ ē. ꝓmũ peccatũ hz rõnẽ suã a defectu circũstãtie. sz adulteriũ ôz q̃ alicꝭ cog̃scit ꝯiugatã. sz fornicatio q̃ solutã. g̃ sunt diuersa pctoꝝ genera. Rº. dõ. ꝙ ista ñ tñ differũt accidẽte. imo sũt diuersa gña pctoꝝ. ⁊ talia oportet ꝯiteri. q̃m ⁊ si videãt solũ differre circũstãtia q̃ iudicat eẽ accidẽtalis ꝓpteas. tñ ipa circũstãtia cõpata ad pctũ ẽ eẽntial̃. q̃uis cõpata ad actũ sit accidẽtal̃. ⁊ iõ ñ variat genꝰ actꝰ sz pctũ. Oõ g̃ obꝟcit ꝙ nõ est ꝯ idẽ ꝓceptũ ⁊ circa eũdẽ actũ. dõ. ẽ ꝙ hꝫ ñ ipedit q̃n possint eẽ diuersa pcta. ꝓ eo ꝙ circa eũdẽ actũ. ⁊ ꝯ idẽ bonũ ꝯtingit mrip̃r obligari d ¶ Stupr̃ũ ꝓpe est ꝛginũ illicita defloratio. Qñ qõ sit 6 malꝰ pctũ. vtz stupr̃ũ. an adulteriũ. Et ꝙ malꝰ sit adulteriũ pz ex ordine mgri. q̃ ꝑmittit maiora. ⁊ gdatim deſcẽdit. Amplius p adulteriũ iniuriat̃ q̃s viro. p stupr̃ũ non vñ ꝛgo q̃ nõ ẽ alteri alligata ñ peccar nisi i deũ. sz adultera i deũ ⁊ ꝑ primũ. g̃ ꝛc. Cõtra. nobilior ẽ castitas ꝛginalis q̃ ꝯiugal̃. g̃ quꝰ ẽ pctũ qõ ẽ ꝯ ꝛginalẽ q̃ ꝯiugalẽ decorẽ. sz stupr̃ũ ẽ ꝯ ꝛginalẽ. g̃ ꝛc. Itẽ q̃ corrũpit ꝛginẽ aliquã aufert ei bonũ irrecupabile. sz ñ q̃ adulterat̃. g̃ ꝛc. Rº. dõ. ꝙ ꝑ maiorẽ ptẽ pcta ad inuicẽ cõpata se hñt sicẽ excedẽtia ⁊ excessa. Vñ si cõpem⁹ coitũ cũ ꝯiugata ad coitũ cũ ꝛgine soluta. ôformꝰ ẽ ꝛginẽ defloratio q̃ defloratã cog̃scere. attñ grauꝰ peccat q̃ adulterat̃. qz magꝭ ledit rẽpublicã. ⁊ magis offendit vtz. ⁊ magis generat infamiã. Obiecta ãt ꝓcedũt ꝑ diuersas vias.

ex scõs affinitate ⁊ tertia carnis cõmixtõe. Exẽplũ ẽ si frat̃ tuꝰ ꝯtrahat cũ maria. ipa ẽ affinis tibi i ꝑmo genere. Si ꝯhat mortuo ffre tuo cũ alio. ipe erit affinis tibi i secũdo gñe. Si ipa mortua ipe vir ꝯhat cũ alia. illa mulier eẽt tibi affinis i tertio gñe. Sz gñatio siue ꝓpagatio gradũ mutat affinitatis sicẽ ꝯsanguitatis. Sz ista tria gña ꝯsueuerũt eẽ antiq̃ꝰ. nũc ãt sicẽ patebit pꝰ nõ stat ni si ꝑmũ genꝰ affinitatis alĩs cessantibꝰ. Tertio intelligẽ dũ ē ꝙ differt vtz mulier affinis generet plẽ de ꝯsanguineo meo an de exneo. Si de ꝯsanguineo. ples gñata ñ ẽ mihi alligata vinculo affinitatis sz ꝯsanguitatis. Si ꝯo de alio. sz iura moderna nihil oĩno reputaꝫ mihi attinere. Antiq̃ꝰ tñ sicẽ pz ex decre. greg. ⁊ brr i lra. iudicabaꝫ affinis ñ ꝑmo gdu sz scõo. sicẽ expresse ꝑtagit i lra. ⁊ ꝓ illo tẽpe maxime intelligiꝫ iste versus. Mutat nupta genus. sz generata gradũ. qz mulier affinis mihi. qz fuit vxor fratris mei. si nubat alĩ generat mihi affinem in alio gñe affinitat̃. Si ꝯo generaret plẽ. tũc generaret

mihi affinē. nō alio genere ſz ḡdu. hoc tamē eſt retracta
tū q̄ſtū ad vtrunq; q̄ ius nouū. extra de ꝯſanguinitate.
7 affinitate. nō debet. 7 ī decretali edita ī cōcilio genera
li. vbi exp̄ſſe retractatur vtrunq;. ¶ His viſis q̄dā regu
le ſūt notāde. Prima ē q̄ ī p̄mo gn̄e affinitatis non licz
ꝯbere vſq; ad quartū gradū inclusiue. ſicut 7 de ꝯſāgui
nitate. Q̄ ſi quartū gradū velis cognoſcere. recurre ad
p̄ſonam mediāte q̄ ꝯtracta ē affinitas. 7 q̄rto gradu di
ſtas ab illa totto gradu diſtas a p̄ſona cui es affinis. vt
ſi ꝯtraxiſti cū muliere factus es affinis ꝯſanguineis q̄r
to gradu aliq̄s ē affinis ꝯſanguinei vxoris tue. totto ḡ
du ē tibi affinis. 7 ſi attinet ei in q̄rto gradu. attinet et
tibi. 7 ſicut nō liceret vxori ꝯtrahere ī tali gradu. ita n̄c
10 tibi. Secūda notula q̄ erq̄ ꝯtracta ē affinitas. mortua
p̄ſona mediāte q̄ cōtracta ē. nihilomin⁹ māet affinitas
p eo q̄ ē vinculū p̄petuū ſicut 7 ꝯſanguīas. ideo mini
me p̄t cōtrahi cū p̄ſona affini. xxv. q. x. Fraternitatis.
11 Tercia notula ē q̄ affinitas ꝯtrahit nō ſolū p mr̄imōi/
um. ſed etiā p coitū fornicariū ſicut dicit extra de ꝯſan/
guinitate. Fraternitatis tue. 7c. ſz q̄ hoc dubiū ē. ī cō rō
buius inq̄ſitōr relinq̄at. His aūt p̄libatis vt mō inq̄/
ſitorio p̄cedam⁹ p̄nt hic tria queri. Primo queri vtr
q̄ oēm coitū ꝯtrahāt affinitas. Secundo vtr affinitas
tranſeat ab vno in alterum. Tercio. vtr affinitas im/
pediat matrimonium. ¶ Queſtio j. a.
¶ Circa quā ſic p̄cedit 7 oſtendit q̄ q̄ oēm coitum ſiue
legittimū ſiue fornicariū ꝯtrahi poſſit affinitas. xxxv.
q. ij. ſi bō fornicatus fuerit cū muliere. 7 frater ei⁹ vxo/
rē duxerit ſup eo q̄ frater eius crimē celauerit. peniteat
ſeptē annis. Sz hoc nō ē ob aliud niſi q; illa facta ē affi
nis fratri. ḡ. 7c. Jtē extra de eo q̄ ꝯgnouit ꝯſanguineā
vxoris ſue exp̄ſſe dr̄ q̄ nō lz petere debitū ī decretali illa.
trāſmiſſe nobis lr̄e. Sed h̄ non ē niſi p̄p̄ affinitatē. ḡ q̄
coitū fornicariū ꝯtrahit affinitas. Jtē ratione videtur
q; non eſt ob aliud q̄ contrabatur affinitas p coitū niſi
q; eſt carnis cōmixtio per quā vir 7 mulier fuerūt vna
caro. ſed hoc nō tm̄ eſt i actu legittimo. verūetiā formi/
cario. ſm q̄ dr̄ j. Loz. vj. qui adheret meretrici vnum
corpus cū ea efficit. Jtē filius fratris ſui natus de for/
nicatōne ita eſt tibi conſanguineus. ſicut ſi eſſet de legit
timo matrimonio natus. ſi ergo q̄ actū fornicariū ꝯtra
bitur conſanguinitas. pari rōne affinitas. ¶ Contra.
xxxv. q. ij. extraordinaria pollutio circa materialez af/
fectū (ſi ita eſſe ꝯſtiterit) nō videt mr̄imoniū impedire.
ſed fornicarius actus ē extra rectū ordinē. ḡ nō impedit
matrimoniū. ſed affinitas impedit. ḡ ibi nō ꝯtrahit af
finitas. Jtē affinitas eſt vinculū legittimū q̄ eſt inſti/
tutū a deo 7 ab eccleſia. ergo cū fornicatio ſit actio ꝯtra
legittimitatē 7 ꝯtra diuinū ſtatutū. q̄ fornicatōem nun
q̄ ꝯtrahitur tale vinculū. ¶ Jtē affinitas ē vinculū inſo
lubile. ſz conjunctio q̄ coitū fornicariū nō iūgit inſolu/
biliter. immo ſolubiliter. ḡ nunq̄ q̄ illū coitū contrahit
affinitatis vinculū. ¶ Jtē per coitū extra matrimoniū
non contrahitur irregularitas ad ordinem ſuſcipiēdū.
ergo pari ratione nec illegittimitas ad matrimonium
contrahendum. Si ergo affinitas facit illegittimitatē
12 videtur q; per talem coitum affinitas nec debet nec po
teſt contrahi. ¶ Ad q̄ dicendū q̄ affinitas generaliter cō
trahitur q̄ omnē coitum in q̄ eſt mixtio ſanguinum. Et
ratio huius eſt. q; affinitas non ꝯtrahitur niſi rōe vni/
onis. tunc aūt dicūtur vna caro fieri quādo q̄ commix
tionem ſeminū fit conſūmatio illius operis. Si ḡ aliē
ꝯueniant. ſiue contra naturam polluendo extra vas il
li vſui ꝑputatum. ſiue inuadendo clauſtra. ita q̄ opus
nephariū nō ꝯſumeť. affinitas ꝯtrahi nō iudicať ſm
q̄ dicit. xxxv. q. ij. extraordinaria. Q̄ ſi videat dici cō/
trariū. extra de eo qui cognouit ꝯſanguineam. fraterni
tati. 7c. dōm q̄ illa ſeparatio nō fuit p̄pter affinitatem.
ſed p̄pter publice iuſticie honeſtatē que contrabitur ex
puris ſponſalibus. ¶ Ad illud ergo q̄ obj̄citur ī cō/ 13
trarium de extraordinaria pollutōne tam pater reſpon
ſio. q; ibi nō fuit ſeminū cōmixtio aliqua. ideo nō dicū
tur vir et mulier vna caro effecti. ¶ Ad illud q̄ obr̄ q̄ 14
vinculū legittimū ē a deo inſtitutū. dōm q̄ ī fornicatōe
duo ſūt. ſ. actio ſubſtrata q̄ eſt naturalis et deformitas
volūtatis qua aliquis vult cognoſcere non ſuam. ſiue
circa ipm̄ actū defectus circumſtātie. Quantū ad p̄mz
eſt actio naturalis bona 7 a deo. q̄ſtum ad ſecūdū dic de
fectū et deformitatē. 7 ſortit nomē vitij. vinculum g̃ affi
nitatis ꝯbitur rōne p̄mi nō rōne ſecundi. ¶ Ad illud 15
q̄ obj̄citur q̄ eſt vinculū inſolubile. dicendū q̄ actio
trāſiens vt plurimū relinq̄t effectū p̄petuū. ſiue (vt me
lius dicam) diuturnū. vt patet. q; ſicut fornicatio ídu
cit carnis corruptionem. ſic vxoris cognitio efficit cor
poris vnionē. 7 q̄m̄ erq̄ cognouit neceſſe ē q̄uenīſſe. ī cō
ex hac conſtructōne reſultat vinculū inſolubile. Et ē exē/
plū. q; ſicut ex vno actu tali p̄t ples generari q̄ vincu
lo p̄petuo alligatur patri 7 matri. ſic p̄t affinitas ge/
nerari. quādo talis cōiunctio ē introducens affinitatē
nō cōſeruans. ideo ipa criſtēte trāſitoria p̄t eē affinitas
diuturna. ¶ Ad illud q̄ obr̄ de irregularitate ad ordi 16
nes. dicendū q̄ cognitio mulieris nō generat irregula/
ritatē niſi put inducit defectum ſacramēti. 7 q̄m̄ defect⁹
ſacramenti p̄ſupponit aliquod eſſe ſacramenti. 7 p⁹ pri
uationē perfectionis. hinc eſt q̄ irregularitas nō ꝯbit
per coitum extra mr̄imoniū. ſed affinitas reſpicit vni/
tatē carnis 7 corpis. 7 hec eſt cōis tam actui fornicario
q̄ legittimo. ideo p̄t cauſare affinitatē. nō irregulari/
tatem. ¶ Queſtio ij. b
Utrū affinitas trāſcat in alterū. Et q̄ ſic videť. xxv. q. ij
ꝯtradicim⁹. 7 infra Julij⁹ p̄p̄. Relictā ꝯſāguineo vxoris
ſūe. null⁹ ducat vxorē. ſz cōſāguinei vxoris ſue affines.
ḡ vxor affinis efficit illegittima ad ꝯbēdū. nō p̄p̄ aliō
niſi p̄p̄ affinitatē. ḡ 7c. Jtē ī ſequeñ. ca. Porro duo cō
ſāguineoꝝ vxores vni viro alterā p⁹ alterā nubere pub/
lice hōeſtaſ; iuſticia ꝯdicit. Jtē carnal' cōmixtio adō iū
git vt ꝓpagatō. q̄d p̄z. q; tm̄ ſe extēdit. 7 p tot ḡd⁹. 7 ad
tles deſcēdit affinitas. ad q̄s ḡd⁹ p̄tēdit conſāguitas. ſcz.
vſq; ad q̄rtū ḡdū. Cū ḡ conſāguitas trēſcat ī alterū. ḡ 7 af
finitas. Minor p̄z. q; ſi aliq̄s ē mihi conſāguine⁹ i p̄mo
ḡdu gn̄at mihi conſāguineū i ſcōo. ḡ. 7c. Jtē oē ſil'e gn̄at
ſibi ſil'e. 7 q̄cūq; vni 7 eidē ſūt eadē inť ſe ſr̄ eadē. ḡ ſi aliq̄
vxor hēat duos viros 7 aliq̄ viri illas duas vxores. cū
iſti duo viri ꝯiūgāť eidē mlieri (vt p̄z conſiderāti) etiā iſte
due mlieres eidē viro. ḡ oēs ſibi attinēt. ḡ. 7c. ¶ Cōtra.
vbi ē p̄a affinitas. adō ligat vt conſāguitas. ſz nūq̄ cū fi
lia frīs ſui p̄t q̄s ꝯbere. ḡ nec cū filia vxoris frīs q̄ affi/
nis frē mortuo. cū ꝯtiū br̄ extra de conſāg. ñ dz rep̄hēſibile
iudicari vbi dr̄ q; p̄t ꝯiūgi tlis tli. Jtē ſi affinitas ſurgit
ex affinitate. ḡ cū aliq̄s vir ꝯgnouit. x. mlieres. ḡ ille oēs
ſūt affines. g⁹ ꝯbēs cū vna ñ p̄t ꝯbere cū alia. q̄d ē mā/
feſte falſū. q; tūc hō cū nlla poſſz ꝯbere. Jtē eſto q̄ aliq̄s
ꝯbat cū vxore alicuⁱ⁹ ipo mortuo q̄r vtr efficiat affinis
conſāguineis viri. q̄d ſi ñ. tūc affinitas ñ gn̄at affinitatē
Si ſto efficit affinis conſāguineis. g⁹ mlto magſ; ipi viro
g⁹ ñ p̄t ognoſcere ognitā ab alio viro. q̄d ē mānifeſtū in
cōuenīēs. Jtē ſi affinitas generat affinitatē. cuz carnis
cōmixtio faciat vnitatē 7 ḡdū attinēte. ſm p̄mū ḡdū tūc

semp manebit affinitas ꝓpter cōmixtionē. ⁊ sic erit p͛o
cessus in infinitū in affinitate qđ ē manifeste falsum. g̃
⁊ ꝑmū sz̄ q affinitas p cōmixtionē carnis generet siue
17 faciat affinitatē. ℟o. dōm q differt vinculū affinita
tis ⁊ ꝺsanguinitatis. Qm̄ vinculū affinitatis ē vincu
lū p accidēs. Vinculū ꝺsanguinitatis ē vinculū p se. et
qm̄ oē ꝑ accidēs necessario hz̄ reduci ad ꝑ se. hinc ē q
affinitas necessario ꝓsupponit ꝺsanguinitatē ⁊ supad
dit cōmixtionē. ⁊ ex hīs duob⁹ surgit. q; g̃ illud qđ est p
accidēs nō hz̄ v̄tutē multiplicādi ⁊ diffundēdi se nisi p
illud qđ ē ens p se hinc ē q diffinitio ⁊ descēsus affinita
tis �means v̄itatē attendit a ꝑte ꝺsanguinitatis solū. non a
ꝑte cōmixtionis q̃tuz̄ ē de natura vinculi. Uñ ꝺsangui
nei vxoris petri ita sunt affines ei vsq; ad q̃rtum g̃dum
sicut si p ꝺsanguinitatē alligarent vxor̄ petri
ex hoc q nubit alij cū p accidēs iuncta sit ꝺsanguineis
petri. nō ꝓpter hoc generat vinculū attinētie ꝑm veri
tatē. sz̄ si generat hoc ē solū ꝑm publice iusticiā honesta
tis. p quē modū ꝺtrahit in sponsalib⁹. ⁊ ꝑm hūc moduz
fuerūt antiq̄tus scōm genus affinitatis et tertiū. q ma
gis ꝑtinebat ad publice iusticiā honestatis q̃ ad affini
tatē sicut canō secūdo ꝓposit⁹ exꝑsse dicit si q̄s attēdat.
et q; ꝑiculosum erat ad ista teneri. iō totū optuit reuo
18 cari. excepto ꝑmo genere affinitatis. Et ita dōm q ꝑm
veritatē ⁊ ꝑm tp̄s ꝑsens. affinitas nō generat affinitatē
vt q̄ est affinis affini. vel q̄ est iunct⁹ carnaliter cū aliq̄
p hoc efficiat affinis affinib⁹ suis. imo solum ꝺsangui
neis. nec surgit affinitas ex ꝺsanguinitate ⁊ affinitate.
sed solum ex ꝺsanguinitate ⁊ carnis cōmixtione. ⁊ rōes
19 ad hoc inducte sunt ꝺcedende. ¶ Ad illud g̃ qđ obr̄ de
illis duab⁹ autoritatib⁹. dōm q; retractate sunt. nec ille
ꝓhibēt iunctōez talē ꝓpter vinculū affinitatis sz̄ ꝓpter
20 iusticiā publice honestatis. ¶ Ad illud qđ obr̄ q car
nis cōmixtio adeo iungit vt ꝓpagatio. dōm q si loq̄r̄
in se ꝛp se falsum ē. nā pater nō ꝑt ꝺtrahere cū filia quā
cognouit. sz̄ vir ꝑōt ꝺtrahere cū muliere quā cognouit
Habet tñ hoc ꝑm v̄itatē p accidēs ꝓsupposita ꝺsanguinita
te. qđ patet. q; vxor viri ita ꝓpinq̄ efficit cōsanguineis
viri sicut ⁊ ipe. ⁊ q; ē vinculū p accidēs. iō nō ꝓtenditur
nisi ꝑm ꝓtensionē ꝺsanguinitatis. ⁊ iō nō seq̄tur q affi
nitas generet affinitatē sicut cōsanguinitas cōsangui
21 nitatē. ¶ Ad illud qđ obr̄ q sile generat sile. dōm q ve
rum ē p se loquēdo. si illud q̄ assimilatur ineſt ei ꝑm q ge
nerat. vñ leprosus generat leprosum. ⁊ calculosus cal
culosum. q; ibi ē corruptio vis generatiue. Sz̄ tñ man
cus nō necessario generat mancū. q; defect⁹ ille nō respi
cit generātē ꝑm q ē generās. Et q; affinitas p accidens
respicit aliquē. iō nō diffundit eā in alterū. nec in eū q̄d
pagat. nec in eū q̄ carnaliter cōmiscet. Uñ nō ē mō ver⁹
ille versus. Mutat nupta gen⁹ sed generata gradū. sz̄
affinitatis nisi q̄s velit ipm̄ distrahere ⁊ exponere ꝑm
qđ cōpetit ꝓximati moderne. vt p rōnē mr̄imonij con
trahāt gen⁹ affinitatis. ⁊ p generatōez gen⁹ affinitatis.
Primus tñ intellect⁹ est verior.

¶ Questio iij c

Utrū affinitas ꝓstet mr̄imonio impedimētuz̄. Et q
sic videt. xxxv. q. iij. equaliter coniungatur quis ꝓpin
quis suis ⁊ vxoris sue cōsanguineis. Jtē Leuit. xviij.
Turpitudinē vxoris patris tui nō reuelabis. g̃ nullus
ꝑt cōtrahere cū vxore patris. sz̄ h̄ nō est ob aliud nisi ob
vinculū affinitatis. g̃ ⁊c. Jtē hoc ipm̄ arguit p rōnem.
q; turpitudo vxoris ē turpitudo viri. sz̄ turpitudo con
sanguinee nō ē aliq̄ten⁹ p actū cōiugalem reuelāda. er
go nec vxor viri i cōiugium assumēda. Item ꝓmitat̄
vinculū tā in ꝺsanguitate q̄m̄ i affinitate est ex sanguis
vnitate. ergo si ꝺsanguinitas ꝓpter vnitatē sanguinis
impedit paritatē. g̃ ⁊ affinitas. cuz̄ vir ⁊ mlier fiāt vna
caro rōe cōmixtiōis seminū. Cōtra in lege erat ꝓhibitū
ducere sororē. sz̄ ꝓceptū erat ducere vxorē fratris. ⁊ illa
est affinis. g⁹ affinitas mr̄imoniū nō impedit. Jtē ma
gis iungit aliq̄s alicui q̄ iūgit p se ⁊ imediate q̄m̄ q medi
ate. sed vir q̄ cognoscit mulierē potest ei iūgi matrimo
nialiter. ergo multo magis cōsanguinei ipius viri. Jtē.
ꝑm iura consanguinei succedunt defuncto i rebus suis
in quib⁹ habuit dominiū ⁊ possessionem. sed vir habuit
dominiū in mulierē p mr̄imoniū. ergo ꝑm iura consan
guinei debent et possunt habere dominiū in corꝓ⁹ ꝺiu
gis p mr̄imoniū. g⁹. ⁊c. ¶ Jtē cōmixtio carnalis est ad
temp⁹. ⁊ matrimonium est vinculū insolubile. sig⁹ ma
ius vinculū soluit min⁹. cum cōmixtio corꝑalis matri
moniū non possit impedire. ergo nec affinitas inde cō
tracta. ¶ ℟o. dicendū q affinitas impedit matrimoni
um. sicut habetur extra de ꝺsanguinitate ⁊ affinitate. ⁊ 22
hoc intelligendū est de affinitate q̄ precedit matrimōiū
ꝺtractionem nō de ea que supuenit. Si enī precedat. i
pedit ꝺtrahendum ⁊ dirimit iam ꝺtractum. q; facit p
sonā illegittimā ꝑm eūdem modū ⁊ per easdem rationes
per quem modū et per quas rōnes facit consanguinitas
Si aūt sequatur matrimoniū non pōt ipm̄ dissoluere.
cum sit vinculum insolubile. Si tamen ꝺtractum ē. et
consummatū. ambo sūt ad cōtinentiā monendi. Si ve
ro ꝺtractum ē ⁊ ratificatū p verba de ꝑsenti. cum solui
nō possit nisi ingrediatur alter ꝺiugū religionem. sicut
habetur extra de ꝙuersione ꝺiugator̄. necessario opor
tet q ille qui malicioſe cognoscit ꝺsanguineam aliquā
reddat debitum si illa non vult cōtinere. aut in religio
nem ingrediat. extra. de eo q̄ cognouit cōsanguineā vx
oris sue. discretionis. ⁊ infra. vbi dicit q renet reddere
debitum. cū non debeat cōiux sine culpa iure suo ꝑuari
ipse aūt nō debet exigere. q; reddidit se inhabilez. sicut
dicit eodem ti. transmisse nobis. ⁊c. vbi dicitur q req̄
situs non sine graui cordis dolore accedat. sic ergo con
cedendum q affinitas ꝑcedens matrimonium q̄m̄ ad
primum genus. ita impedit matrimonium vt cōsangui
nitas. ¶ Ad illud qđ obr̄ q ꝓceptum erat ducere vxo
rem fratris. dicendum q hoc verum erat in casu scilicz̄ 23
cum frater mortuus erat sine semine. q; enī ꝑmissa erat
eis perfecta benedictio in semine. ideo non debebat pa
ri lex q aliq̄s esset q̄ videret sine semie si haberz̄ ꝓpin
quum q̄ suscitaret. nunc aūt q; h̄ sublatū est. sic ipedit
omnino sicut consanguinitas ¶ Ad illud quod obj̄
citur q vir magis coniungitur mulieri. Dicendū q ve 24
rum ē. sed q̄m̄ ille actus consonat et cōsequit matrimo
nium. hinc est q vinculum nullum ibi concurrit inē vi
rum et mulierē quod matrimonio ꝑstet impedimentū.
Amplius sicut ꝓdictum est cum affinitas sit vinclm
per accidens. ꝓsupponit vinculum p se sz̄ cōsāgui
nitatem. et q; nemo sibij ꝑsi est consanguineus. hinc est
q mulier non afficitur affinis viro sed eius consangui
neis. ¶ Ad illud quod obj̄citur q ꝑm iura consangui 25
nei debent succedere. Dicendum q verum est in illa he
reditate quam potest q̄s alij cōicare et dare. Sed vxor
est adeo bonū ꝓpriū q nec charitas cōicat que facit oia
cōmunia. et ideo illud ius nunq̄ se extendit ad vxorem
¶ Ad illud qđ obj̄citur vltimo q carnalis cōmixtio ē
ad tempus. Dicendū q q̄uis sit ad temp⁹. tamen habet
effectum ꝑpetuum. sz̄ affinitatem. vt ꝓius visum est.
⁊ per illam impedit. et sic patet totum.

Dist·xlij·de impedimēto mr̄imonij qđ venit ex ꝓpinquitate spirituali.

SE parentaliū graduū famosa q̄stione ꝛc̄. Supra egit mḡr de cognatõe carnali. i hac ꝓte agit de spūali. ꝛ tinet h̄ ps ꝓsentē distinctõz q̄ ꝑt dividi in duas ꝑtes. In ꝓma agit de cognatõe spūali. In scđa ꝙo agit de scđis nuptijs. oñdens illas eē licitas. q̄ ps supꝫ diuisa fuit ꝫ totā ꝓcedēt̄. ꝛ h̄ facit. ibi. Sciēdū eē etiā q̄ nō solū ꝓme vel secunde nuptie ꝛc̄. Prima ps hz duas. In ꝓma oñdit q̄liter spūalis cognatio cõtrahat. In scđa q̄liter impedit mr̄imoniū. ibi. Qui aūt cõpater ꝛ cõmater ꝛc̄. Et illa dividit in duas. In prima agit de cognatione directa. In scđa ꝙo de indirecta. ibi Soleret etiā q̄ri si cõmatrē ꝛc̄. Prima ps iterū dividitur in duas. In ꝓma agit quõ cognatio spūalis impedit i se. In scđa ꝙo in cõpatõe ad cognatõz legalē. ibi. Qui āt spūales vel adoptiui filij. Et ita tria determinat in hac distinctõe. Primū ē de cognatõe spūali. scđm ē de legali ꝛ tertiū est de nuptijs.

DI. XLII Oñdit q̄liter spūalis cognitio cõtrahat. a

DE parentalium graduū famosa q̄stione aliq̄d (licz min⁹ sufficiēter) dixim⁹. Jā de spirituali cognatõe addam⁹. q̄ etiā ꝑsonas impedit vt nō sint legitime ad ineūdas nuptias Tria q̄dā sunt. ꝓsanguinitas. affinitas. ꝛ spūalis germanitas. Cōsanguinitas est inter eos q̄ iungũtur ꝑm lineā generis. Affinitas inter eos q̄ genere q̄dem nō sunt ꝓiuncti. ꝑ mediāte genere sunt sociati. Verbi gr̄a. Uxor filij fratris mei q̄ nō est de genere meo. p ipz q̄ est de genere meo mihi affinis facta ē ꝛ ego illi. Spūalis ꝓximitas ē int̄ cõpatrē ꝛ cõmatrē. ꝛ inter eos q̄ruz vn⁹ alterꝫ de sacro fonte leuauit. vel in cathezizatõe. aut ꝓfirmatione tenuit. Est etiā inter filios eiusdē hominis carnales ꝛ spirituales.

Filij spūales q̄ sint.

Spūales filij sunt q̄s de sacro fonte leuamus. vel i cathezizatõe seu ꝓfirmatõe tenem⁹. filij etiā ꝛ filie spūales eoꝝ sūt. q̄ trine mersionis vocabulo cos sacro baptismate tingũt. Dicit etiā spūal' filia sacerdotis q̄ ꝛ pctā sua ꝓfitet. Ūñ Simach⁹ papa. Dēs q̄s in pnīa suscipim⁹. ita nr̄i spūales sunt filij. vt ꝛ ipi q̄s vel nobis suscipiētib⁹. vel subtrine mersiõis vocabulo mergētib⁹ vnda baptismi regenerauit. Siluester etiaz ammouet vt ad suā filiā pnīalē null⁹ sacerdos accedat. q̄ scriptū est. Dēs q̄s in pnīa accepim⁹. ita nr̄i filij sunt vt i baptismo suscepti. q̄ꝝ oim flagitiosa ē cõmixtio.

Simach⁹ papa.

Siluester papa.

Oñdit q̄liter spūalis cognatio mr̄imoniū impediat. ꝛ agit de cognatõe directa oñdēs quõ cognatio spūalis ꝛpedit mr̄imoniū in se. b

In cõcilio magũtin.

Qui aūt cõpater ꝛ cõmater sibi iungi neq̄ant. nec pr̄ spūalis. nec mr̄. filie vel filio spūali ex cõcilio magũtinēsi doceť. De eo qđ interrogasti si aliq̄s filiolā suā duxerit vxorē. ꝛ de eo q̄ ꝓcubuit cuz mr̄e spūali. ꝛ de eo q̄ filiū suuz baptizauit. ꝛ vxor ei⁹ eū de fonte suscepit. hac cā vt dissidiū fieret cõiugij. si post in tali copula pñt pmanere. sic rñden dū est. Si filiolā aut cõmatrē suā aliq̄s i cõiugiuz duxerit. sepandos eē iudicam⁹ ꝛ graui pnīa plectēdos. Si ꝙo ꝓiuges legitimi. vel vn⁹ vel ambo ex industria h̄ fecerint vt filiū suū de fonte susciperēt. si innupti manere voluerint bonū ē. sin āt grauis pnīa insidiatori iniūgat ꝛ sil' manēāt. et si ꝑuaricatoꝝ ꝓiugij supuixerit acerrima pnīa mulctet. ꝛ sine spe ꝓiugij maneat. Ex hijs apparet q̄ aliq̄s filiolā suā vel cõmatrē nō pōt sibi copulare nuptialit̄. ꝛ si ꝑsumptū fuerit sepandi sunt. Qui aūt legitime ꝓiuncti sunt nō iō sepandi sūt. q̄ alt̄ eoꝝ insidiose filiū de fonte leuauit. Nicolaus papa. Nō etiā nicola⁹ cõfirmat dicēs. Posse desideras vtrū mulier q̄ viri filiū ex alia femia genitū de sacro fonte leuauerit. postmodū possit cū eodē viro copulari. Quos iō ꝓiūgi posse decreuim⁹. q̄ ꝑm canones sacros nisi ambox ꝙsensu. nulli⁹ religiōis obtētu dz ꝓiunx dimittere cõiugē. cū apl's ꝑcipiat. Molite fraudari inuicē nisi forte ex cõsensu ad tps ꝛc̄. Jtē dictū ē nobis q̄sdā femias desidiose. q̄sdā ꝙo fraudulēter vt a virꝫ suis sepeť. ꝓpos filios corā epis ad cõfirmādū tenuisse. vñ nos dignū duxim⁹. vt si q̄ mulier filiū suū desidia aut aliq̄ fraude coza epo tenuerit ad cõfirmādū. ppť fallaciaz vel fraudē q̄diu viuat pnīam agat. tñ a viro suo nō sepeť. Jtē Johes papa. Ad limīa scti ꝑetri hō noīe Stephan⁹ veniēs. nr̄o ꝑsulatui innotuit q̄ filiū suū in extremo vite positū nōdū baptismi vnda lotū absentia sacerdotū cogēte baptizauit eūq̄ ꝓprijs manib⁹ suscepit. atq̄ ꝓhmōi negocio. reuerētia tua ꝑfatū hoiem a sua cõiuge iudicauit eē sepādū. Qđ fieri nullaten⁹ dz dicēte scriptura. Quos de⁹ cõiunxit hō nō sepet. Et dñs in Matt·xix dimittere vxorē nisi cā fornicatõis iubet. Et nos Matth·v tāta auctate freti dicim⁹ dimittēdū eē ꝛ inculpabile iudicādū qđ necessitas intulit. Nā baptizādi op⁹ laycꝰ fidelib⁹. (si tñ necesse fuerit). libere ꝓcedeť. Ūñ si supdict⁹ hō filiū morientē aspiciēs ne anima ꝑpetuo pire dimitteret. vnda baptismi lauit. vt eū de ptāte mortꝰ eriperet. bñ fecisse laudat. Jō q̄ꝫ sue vxori sibi iā olim legittime sociate ipune dū vixerit iudicam⁹ manere cõiunctū. nec ob hoc separi debere. his alijsq̄ plurib⁹ auctatib⁹ edoceť. cõiuges nō eē sepandos si post legitimā copulaz alt̄ alteri⁹ filiū de fonte leuauerit vel in cõfirmatõe tenuerit. his āt obuiare vł qđ ꝺuſdedit papa ait. Peruenit ad nos dyaconos scti tat̄ vł e epistolā deferēs q̄ q̄dā viri ꝛ mulieres ꝑterito sabbato paschali ꝑ magꝝ ppli incursu nesciētes filios suos suscepissent de lauacro. cupis q̄ scire an ppť h̄ debeāt viri ac mlieres ad ꝓpriū vsū redire. an si

Nicolaus papa.

Ex cõcilio cabilonēsi.

Johs papa Anselmo eccie epo

Quid ꝓmissis obstet.

Mos ꝙ hac re mẽsti · ꝓx inq̃siuim⁹ dicta · ⁊ inuenim⁹ i archiuis · i · in armarijs aplice sedis · iã talia ꝓtigisse in plurib⁹ eccl̃ijs · q̃x epi ab hac aplica sede volẽtib⁹ scire vtꝝ viri ac mulieres redirẽt ad ꝓpriũ thorũ · btẽ memorie scti pꝛes Juli⁹ papa Innocẽti⁹ ⁊ celestin⁹ cũ epoꝝ plurimoꝝ ꝓsensu in aplorũ ꝑncipis eccl̃ia p̃sidẽtes · talia rescripserũt ⁊ ꝓfirmauerũt · vt nullo mõ se in ꝓiugio recipẽrẽt viri ac mulieres q̃cũq̃ hac rõne suscepẽrũt natos · ꝑ separẽt se · ne suadẽte dyabolo tale viciũ inualescat · Jtẽ si q̃s filiastrũ vel filiastrã suam añ epm tenuerit ad ꝓfirmatoꝝ · sepe ꝝ ab vxore sua · ⁊ aliã nunq̃ accipiat · Hec aũt vel ad terrorẽ dicta sũt · nõ q̃ ita eẽt faciẽdũ · ꝑ ne illud fieret sũmopere cauendũ · vel de illis ẽ intelligẽdũ · q̃ pr⁹ filios suos vicissim de fonte suscepẽrũt · q̃ fierẽt ꝓiuges · Premissis aũt auctatib⁹ oĩno ꝓsentiẽdũ ẽ · vt siue ꝓpriũ siue tm̃ viri filiũ mulier de fonte suscepit · ñ iõ a viro sepe ꝝ · Qõ de viro silr optet intelligi ·

Qñdit quõ cognatio spũalis ipedit mr̃imoniũ i cõpatõe ad cognatoꝝ legalẽ · c

Nicolaus papa ad cõsulta bulganoꝝ ·

Q aũt spũales vel adoptiui filij naturalib⁹ copulari neq̃ant · Nicola⁹ papa testat ita inq̃ens · ita diligere dz hõ eũ q̃ se suscepit de sacro fonte sicut pꝛem · Jnt̃ frẽs ⁊ filios spũales gratuita ⁊ sctã cõmunio ẽ · q̃ dicẽda nõ ẽ ꝓsanguitas ꝑ hũda spũal ꝓximitas · vñ int̃ eos arbitror nõ posse fieri legale ꝓiugiũ · qr nec inter eos q̃ natura · ⁊ eos q̃ adoptõe filij sunt · venerãde leges mr̃imonia ꝓtrahi pmittũt · Jtẽ · Si int̃ eos ñ ꝓtrahit mr̃imoniũ q̃s adoptio iũgit · q̃to potⁱ⁹ a carnali optet int̃ se cõtubernio cessare · q̃s p celeste sacr̃m regeneratio sctiſpus vincit · Hoc aũt q̃dã volũt intelligere de illis tm̃ filijs · q̃b⁹ cõpatres facti sũt · ꝺ alijs ꝙ añ cõpaternitatẽ vel post geniti lũt ꝓcedũt q̃ legitime ⁊ licite pñt · Quib⁹ videt ꝓsentire Urban⁹ scõs dicẽs · Sup q̃b⁹ cõsuluit nos tua dilectio · hic vr̃ rñdendũ · vt ⁊ baptism⁹ sit · si instãte necessitate femia puerꝝ in noĩe trinitat̃ baptizauerit · ⁊ q̃ spũaliũ pentũ filij ⁊ filie · añ vel p⁹ cõpaternitatẽ genite pñt legitime ꝓiugi · ꝑter illã ꝓsonã q̃ cõpꝛes effecti sũt · Paschal ꝙ scõs · p⁹ cõpaternitatẽ genitos copulari ꝓhibet scribẽs regino epo · p⁹ suscepti filiũ de fonte vel filiã spũalẽ q̃ ex cõpatre vel ex cõmr̃e fuerint nati · mr̃imonio iũgi ñ pñt · Jllõ etiã notãdũ ẽ q̃ ꝺ i tr̃iburiẽsi ꝓcilio legit̃ · Si q̃s sue spũal̃ cõmr̃is filiã fortuitu ⁊ ita ꝓtingẽte reꝝ casu in ꝓiugiũ duxerit · maturiori ꝙarto ꝓcilio beat · at q̃ legitimo ꝓnubio honeste opam det ·

De copula filioꝝ q̃ añ cõpaternitatẽ vel post nati sunt · Urban⁹ papa ·

Er triburi ensi cõsilio

Agit de cognatõe indirecta · an q̃s ducẽ possit duas cõmr̃es alterã post alterã · d

Nicolaus papa ꝓstaũ epo ·

Soleꝺ etiã q̃ri si cõmatrẽ vxoris p⁹ ei⁹ obitũ q̃s ducere valeat · Deꝺ Nicola⁹ papa sic scribit · Sciscitat a nob̃ sctitas vr̃a · si q̃s duas cõmr̃es hr̃e valeat · vnã p⁹ alterã · Jn q̃ meminisse ꝺbes scptũ eẽ erũt duo in carne vna · Cũ g̃ ꝓster q̃ vir ⁊ mulier vna caro efficiũt · restat vtꝝ cõpatrẽ ꝓstitui mulieri c⁹ assũpta vxor cõmr̃ erat · ⁊ iõ vtꝝ illi femie ñ posse ꝓiugi q̃ cõmr̃ ei⁹ erat · cũ q̃ idẽ fuerat vna caro effect⁹ · Huic aũt illud ꝓtrariũ vr̃ · q̃ spũalẽ ꝺz cõpatrẽ c⁹ filiũ de lauacro accepit · ⁊ vxor ei⁹ cõmr̃ ñ est · lz ei defuncto cõpatre suo ei⁹ viduã ducere in vxorẽ · q̃s nulla gñatio spũal̃ secernit · Jtẽ ex epla Paschal̃ pape · p⁹ vxoris obitũ cũ cõmr̃e vxoris cõiugio copulari nulla rõ vl̃ auctas vr̃ ꝓhibere · Hõ eñ p carnis vnionẽ ad vnionẽ spũs ptrãlẽ · Sed sciẽdũ ẽ q̃ auctas nicolai de illo ait q̃ vxori sue debitũ reddidit postq̃ cõmr̃ illi⁹ extitit · Alie ꝙo auctoritates de illo agũt c⁹ vxor postq̃ a viro suo delinq̃t · illi⁹ cõmr̃ efficit · ne p⁹ cõpaternitatẽ a viro suo aꝑscaꝝ · vel de viro potⁱ⁹ agũt · c⁹ vxor añ defũgit q̃ ab eo coꝑscaꝝ · Solz ẽt q̃ri si vxor cũ viro sit debeat i baptismo suscipe puerꝝ · Deꝺ b̃ Urban⁹ ait Q vxor cũ marito i baptismo sil̃ñ ꝺbeat suscipe puerꝝ · nll̃a auctẽ vr̃ vl̃ repit̃ ꝓhibitũ · ꝑ vt ipa puritas spũal̃ pr̃nitat̃ ab oĩ labẽt infamia ꝓfuck · imu puerꝝ nis ꝺcreuim⁹ · vt vtriq̃ sit ad h̃ aspirare ñ ꝑsumãt · q̃ꝙo placl̃are flagitiũ cõmisit q̃ duab⁹ cõmr̃ib⁹ vl̃ sororib⁹ nupsit · magna pnia ꝺz ei iniungi ·

Decimatõ papa ·

Urban⁹ papa ·

Si vir ⁊ vxor pñt si mul tenere

De scõis ⁊ tertijs nuptijs ⁊ deinceps · e

Sciẽdũ ẽ etiã q̃ ñ solũ ꝑme vl̃ scõe nuptie sũt licite · ꝑ etiã tertie ⁊ q̃rte ñ sũt ꝺnande · vñ Aug · Se cũdas nuptias oĩno licitas apls ꝓcedit · De terꝺ tijs aũt ⁊ q̃rt̃ ⁊ de vltra plurib⁹ nuptijs solẽt hoies tale mouere qõez · Si q̃s audeat diffinire qõ nc̃ apl̃in ſ · Aug · vi· Lo · vij · video diffinisse · ait enim · Si dormierit vir ei⁹ cui vult nubat · ñ dic̃ ꝑm⁹ vl̃ scõs vl̃ tertⁱ⁹ vl̃ q̃tuslibet nec nob̃ diffinitẽdũ ẽ · qõ ñ diffinit apls · Cũ vt hoc uit̃ rñdeã · nec illas nuptias ꝺbeo dãnare · nec eis verecũdiã numerositat̃ auferre · nc̃ ꝓtra hũane verecũdie sensũ audeo dicẽ vt q̃tiẽs voluerit nubãt · nc̃ ex meo corde ꝑter scꝑture auctatẽ q̃ttuslibet nuptias dãnare · Jdẽ testat̃ Jhiero · Ego nũc liba voce exclamo · nec dãnari i eccl̃ia bigamã · imo nec trigamã · ⁊ ita licẽ q̃nto ⁊ sexto · quẽadmodũ scõ marito nubẽ · Apls tm̃ bigamos a sacerdo ſ · Thi · iij · rali honore excludit · Sz b̃ ñ fac̃ p vicio bigamie imo ꝙ sacri vtute · vt sit vna vni⁹ sic̃ vnica vnici · Jllõ tm̃ cesariẽ ꝑ cõcilij vr̃ innuẽ bigamiã eẽ pctm̃ · Presbyter inq̃t i nuptijs bigami prãdẽ ñ ꝓuenit qr cũ pnia bigam⁹ indigeat · q̃s erit ꝑb̃z q̃ talib⁹ nuptijs possit ꝓbere ꝓsensũ · Sz b̃ de illo intelligi ꝑt q̃ ꝑme vxori insidiat⁹ putat̃ desiderio scõe · vel p signaculo sacri illud ꝺz qõ in bigamo nõ fuat̃ · Amb · etiã dicit · q̃ ꝑme nuptie tm̃ a dño sunt in stitute · scõe vero sunt pmisse · ⁊ ꝓme nuptie subeplam ad benedictione dei celebrãtur sublimiter · scõe vero etiã in ꝑsenti carent gloria ·

Er triburi ensi cõsilio

Amb · sup Lozimb ·

Ad intelligentia huius ptis circa tria incidit h̄ principaliter questio sicut tria sūt q̄ magister determinat. Primo q̄rit de cognatione spūali. Secūdo de cognatōne legali. Tercio de secūdo fedele nuptiali. Quātū ad p̄mū primo procedamus p modū narrationis. Secūdo ꝯ p modū inq̄sitōis. Circa p̄mū tria sūt notāda. Primo q̄d sit. Secūdo q̄t eius species. Tercō q̄t mōis ꝯtrahatur. De p̄mo sciēdū q̄ cognatio spūalis ita diffinit. Cognatio spūalis ē ꝓpinquitas aut p̄ximitas ꝓueniens ex sacramēti ꝓnatōne. vel ad id necesse. Unde tam ille q̄ baptizat q̄ ille q̄ renet primus et cognatus spūaliter iudicat. xxx. q. j. cēs q̄s i pn̄ia. et extra de cognatōe spūali. cap. vl. De secūdo notādū q̄ consanguinitatis spūalis tres sūt spēs. Una dr̄ cōpaternitas q̄ attēditur inter p̄rem spūalē et carnalē p̄rez Alia dr̄ p̄rnitas et hec attēditur inter eū qui suscipit et eum q̄ suscipit siue sit masculus siue femina. Tercia dr̄ p̄rnitas. hec attendit inter filiū spiritualem et filiū carnalez p̄cise et vniuersaliter. nā nō se extendit nisi ad illū q̄ suscipitur. xxx. q. iij. sup his q̄bus. et extra de cognatōne spūali. cap. tua nos. et oīm̄ species impediūt matrimoniuz De tercio sciendū q̄ spūalis cognatio dupliciter ꝯtrahit. scz directe et īdirecte. Indirecte vt q̄n vxor efficit cōmater alicuius p actum viri. vel ecōtra vir efficit cōpater p actū vxoris. Directe vero ꝯtrahitur p actū p̄pum. vt cū renet aliquē vel aliquā ad sacramēti susceptōez. Sz circa hoc fuerūt tres opiniones. Prima dicit. q̄ sicut septem sūt dona spūssancti. ita sūt septē dōa baptismi. scz a p̄mo pabulo salis vsq̄ ad ꝯfirmatōem que fit per epūm. et in q̄libet horū cōtrahitur cōpaternitas. ita q̄ nō ꝓt esse mr̄imoniū inter tales. xxx. q. j. quenit. in fine Scōa dicit q̄ p tria tm̄ sacramenta ꝯhitur. s. p cathecismū. baptismū. et ꝯfirmatōem epi. de ꝯsecra. dist. iij. in cathecismo. Tercia opinio parū differt a scōa. dic enī q̄ in his tribus ꝯtrahitur cognatio spūalis. sed in baptismo et confirmatōne adeo fortis ē q̄ impedit cōtrahēdū et dirimit tā ꝯtractū. xxx. q. j. si q̄s filiastr̄. In cathecismo aūt ꝯhitur adeo exilis. q̄ vir impedit ꝯtrahēdū. et nō dirimit tā ꝯtractū. extra de cogna. spūali ꝯtracto sed q̄ istarū opinionū sit verior dubitatōez habet. Proꝑterea circa hoc tria querūtur. Primo q̄r. vtr̄ cognatō spiritualis cōtrahatur p aliquod sacramēntum Secūdo queritur vtr̄ impediat matrimoniū. Tercio queritur vtr̄ trāseat ab vno in alterū. Questio j a.

Circa quā sic ꝓceditur. et q̄ cognatio spūalis cōtrahatur p sacramēta videtur p illud q̄d dr̄. xxx. q. j. Oīm̄ q̄s suscepim⁹ ita filij nr̄i sūt vt illi q̄s nobis suscipienti bus vnda sacri baptismatis regenerauit. ḡ. rē. Itez hoc ostēditur rōe. q̄ cognatio attendit penes generatō nē. sz sicut ē carnalis generatio i filijs. ita est i spiritualis in sacramētis. cum ergo sit q̄a regeneratio videt. q̄ ibi sit vera cognatio. Itē qui suscipit aliquē de baptismo tenetur eū fouere et erudire in spūalibus. ḡ obligatur ad actum spūalem. ergo p aliq̄d vinculū spirituale. hoc aūt appellamus cognatōem. ḡ. rē. Itez reuerentiā et honorē tenet alijs ei facere qui se regenerauit maiorē q̄ alijs. h̄ autē nō est ꝓpter aliud nisi ꝓpt illud mādatū quo pr̄ est honorandus spūaliter p alijs boibus ergo iste aliquo mō est pater. sed nō carnalis ḡ spiritualis. Sed carnalis paternitas facit cognationē carnalē ergo spūalis spūalem. Cōtra maius ē vinculū charitatis q̄ alicui⁹ sacramēti. sed vinculū charitatis nō efficit aliquā cognationē nec carnalē nec spūalem. ḡ nec p aliquod sacramēntū ꝯgnatio ꝯhitur. Itē inf oīa sacramēta sacr̄z eucharistie ē maioris vnōis ꝑ eo q̄ vnit in vno corꝑe. sed p sacramēti eucharistie susceptōem nl̄ la efficitur spūalis cognatio. ergo nec p alia. Itē pl⁹ assimilātur et cōueniūt ꝓticipātes vnū sacramētum q̄ dans et suscipiens inq̄ntū hmōi. sed q̄ ꝓticipant idē sacramētū ꝓpter hoc nō dicūtur habere cognatōnem nec spūalem nec carnalē. ergo rē. Itē q̄ pater et filij⁹ sunt p̄rimi. necesse ē q̄ filij ab eodē p̄re ꝓcedētes sint p̄rimi. et cognati in cognatōne carnali. ergo pari rōe si est cognatio inter p̄rem spūalem et filiū. erit cognatō inter filios spūales eiusdē p̄ris. ḡ oēs q̄ baptizarent ab vno essent cognati spiritualiter. ergo cū hoc non sit verū. nec illud ē vez q̄ cognitio spūalis sit inf dantē sacm̄ et susscipientē. Q⁹. dōm q̄ spūalis cognatio est et esse dz. et h̄ ꝓpter conformitatē spūaliū ad carnalia. Sicut enim est carnalis generatō in qua est vinculū et q̄dā amor naturalis. sic et spiritual' regnatio p sacra aliq⁹. et p illā similit aliq̄d vinculū acq̄ritur et amor spūalis. et ideo i illis sacramētis p̄cipue ꝯhitur in quibus ē regeneratio. Qm̄ igit dispō ad regeneratōem ē i cathecismo. regeneratio in baptismo. regeneratōis cōsummatio i cōfirmatione. hinc est q̄ in his tribus fm̄ cōem opinionē ꝯtrahitur cognatio. sz tm̄ q̄ i cathecismo nō est q̄a regeneratio. ideo nō ꝯhit ibi q̄a cognatio nec alligatio fortis. sz adeo exilis. vt sicut dcm̄ ē nō dirimat mr̄imoniū tā contractum. et vix impediat ꝯhendū. Et sic ꝯcedende sunt rationes ad hoc. Ad illud q̄d obr̄ in cōtrariuz de vinculo charitatis et sacramēto altaris. Dicendū q̄ i neutro attēditur regnatio. sz in aqua et spūscō. quoz vnum est in sacro baptismi. reliquū i sacro ꝯfirmatōis. et si aliqua regeneratio spūalis attēdat penes ꝓtutes. hoc facit cognatōem ad deū et filiū dei. nō filiū vel cognatū homis ꝓ eo q̄ ꝓtutē opatur ēs i nob sine nob. sacm̄ āt dispensat ꝑ hoiem. Ad illud q̄d obr̄ de ꝓticipatōe. dicendū q̄ ꝓticipatio sacramēti ē vinculū cōe siue ab eodē siue a diuerſ sit. q⁹ vn⁹ ds. vna fides. vnū baptisma. sz cognatio est vinculū speciale. et tō sacr̄i cōparticipatio nec ē cognatio nec facit cognatōem. nō sic datio nec susceptio sacramēti. imo dicit ordinē ad aliquā psonā spiritualē. et quoddā vinculū supaddit. et quandā spēalez tentionē. et hāc rectissime possim⁹ appellare cognatōez et sic pz illud. Ad illd q̄d obr̄ vltio de fraternitate carnali. dōm q̄ nō est sile. q⁹ vtrūq̄ est vinculm spūale. et aliquo mō magz cōueniūt q̄ generātur ab eodē sicut supra mōstratū fuit. Qui āt baptizant ab eodē ñ magz ꝯueniunt q̄ q̄ baptizātur a diuersis. Amplꝰ ex affinitate et affinitate ñ surgit tercia affinitas nisi inf ueniat ꝯsāguinitas q̄ ē vinclm ꝑ se. sic ex ꝯgnōe spūali ex vtraq̄ ꝑte ñ surgit cognatio spūal' nisi ex alt'a ꝑte sit ꝯsāguinitas. Uñ ꝯgnatio ponit inf filiū spūalē et filiū carnalē. ñ inf spūalē et spūalē. et sic pz illud. Questio ij. b

Utr̄ cognatio spūalis impediat mr̄imoniū. Et q̄ sic vr̄. xxx q. j. de eo q̄d inf rogast. rē. si filiolā aut cōmatrē suā aliqs i mr̄imoniū durerit. separandos cē iudicam⁹ et gui pnia plectēdos. Itē rōe vr̄ h̄ipm. Tāto hōestio⁹ et puri⁹ custodit dū ē vinculū q̄nto ē sacti⁹ et spūali⁹. si ḡ ꝓter hōestatē ñ ꝑt ꝯhi mr̄imoniū vbi inf uenit vicz carnale et cognatio carnalis. multo forti⁹ vbi inf uenit ꝯgnatio spūalis. Itē q̄ ē p̄xim⁹ ꝯgnōe carnali tractād⁹ ē affectu ꝯsāguitat. Si ḡ ille affect⁹ ñ admittit copulā carnis. imo naturaliter refugit. g⁹ et ꝯgnatio spūalis vt vr̄. Cōtra ꝯgnatio spūalis māet simul cū mr̄imōio. g⁹ ñ impedit. Probatio. xxx. q. j. de eo gd inf rogast. Si ꝯiuges legittimi filiū suū de fōte susceperit si volūt simul maneant. ergo non compellūtur separari. ergo spiritualis cognatio non impedit Itē cognatio carnalis disponit ad spūalem. ḡ non ba/

bent oppositōz ad inuicē. ꝙ vna nō pōtat alteri impedi/
mētū. ꝙ nec cōmixtio carnis susceptiōi sacri nec ecōuer
so. Itē plꝰ facit ꝙ aliquē de erroꝛe trahit ad fidē cꝫ ꝙ ba/
ptizatū leuat de fonte. Sz si ꝙs ꝓuertat aliquā ad fidē
nō impedik cū ea ꝓtrahere. imo pt spōsalia ꝓtrahere sb
hac ꝓditōe si velit ad fidē venire. ꝙ nec impedik si leuat
de fonte ꝙn etiā possit ꝓtrahere. Itē diuersitas ꝛptici/
patōe sacri impedit matrimoniū. vtputa cultꝰ dispari
tas. sz opposita hñt oppositos effectꝰ. ꝙ qō facit ꝓformi
tatē in cultu ꝛ sacramēto disponit ad sacramētu. ℔ aūt
facit dispēsatio ꝛ collatio baptismi. ꝙ ꝛc. ℣. ℟ꝰ. dicēdū
8 ꝙ cognatio spūalis pōt seq̄ aut ꝓcedere matrimonium
Si sequak. generalik vez ē ꝙ nō pōt infringere matri/
monij vinculū. Sz tn cꝫtū ad ius soluēdi debitū distin
guendū. qz hoc aut factū est necessitate. vtputa qñ par/
uulus ē in ꝑiculo mortis ꝛ nō est ꝙ baptizet eum. aut ex
ignoꝛātia. aut ex industria. In ꝓmo casu simplicik non
amittit ius petendi nec soluēdi. In scōo casu silr si fuit
diligētia nō amittit. In tertio casu amittit ius petendi
ꝙ hoc facit. tñ. qz nō dz peccatū suū alteri imputari tene
tur reddere. ꝛ ℔ totū ꝓfirmak ꝙ aucꝛates q̄ sunt in litte/
ra. quaz quasdā ogtet reducere ad ꝓcoꝛdiā ꝙ ꝓdictā di
9 stinctōz. Si aūt cognatio spūalis ꝓcedat matrimoniū
illa inꝫq̄ ꝓtrahik ꝙ baptismū ꝛ ꝓfirmatōz. sic impedit
ꝓtrahēdū ꝛ dirimit ꝓtractū. ꝙ eo ꝙ facit simplicik ille/
gitimas. ꝛ iō si videak vinculū ꝓtrahi. nō tn ꝓtrahitur
Impedit aūt cognatio matrimoniū ſm tres differenti
as. scz paternitatis. cōpaternitatis. et fraternitatis. si/
cut ꝓbak. xxx. q. j. de eo qō interrogastis. ꝛ in alīs his
sequētibus capitulis. et. xxx. q. iij. ꝙ totū. Per banc di/
stinctionē patet responsio ad ꝓmo obiectū. qz illa auto
ritas intelligik de cognatōe q̄ ꝓsequik matrimoniū que
nō potuit soluere ꝑus vinculū qō inter ꝑsonas legitti/
10 mas erat cōtractū. ℣. Ad illud qō obr ꝙ vna cognatio
est ordinata ad alterā. dōm ꝙ verū est. nō tamē in eodē
sed ī diuersis. Sicut enī carnis cōmixtio ordinak ad ge
nerationē. nō tamē generās dz cū filia carnalik cōmi/ceri
ꝓpter nouitatē vinculi. sic intelligendū ꝙ nō dz bap
tizās cū baptizato carnaliter cōmisceri. nec ꝙ matrimo
niū copulari. Amplꝰ cꝫuis vnū boz vinculoz sit oꝛ/
dinatū ad alterz. non tn ꝑuale ad carnale sz ecōuerso. ꝛ
iō postcꝫ inꝛuenit cognatio ꝑualis. nūcꝫ dz inꝛuenire
cōmixtio carnalis. ℣. Ad illud qō obr de illo ꝙ reuocat
11 ab erroꝛe. dōm ꝙ illud vinculū nō solū facit impēsio be
neficij sz etiā statutū ecclesie christi. Si ār qras q̄re ma
gis istituit ecclesia. dōm. ꝙ ꝙ nulla institutionē dr ho/
mo generari sz solū ad generationē disponi. In baptis/
mo aūt ē ꝑa cogtio. ꝛ iō nō sic ꝓhibetur vinculū qō ꝓtestz
mrimōio impedimentū ꝙ ꝺcumētū fidei sicut ꝙ sacramē/
tū baptismi. ℣. Ad illud qō obr de diuersitate cultꝰ q̄ ī
12 pedit. dōm ꝙ circa actum ꝛutis ꝓtingit ꝛturē coꝛrum
pi ab extremis. qm̄ virtꝰ ꝛsiderat mediū. sic aliq̄ mō ꝑt
euenire ī sacramentis. maxime circa mrimoniū. Unde
sicut impedik aīa dispitare. ita etiā impedik aīa ꝓmi/
tate. ℣. Questio iij. c

℣. Utꝛ ꝑualis cogtio trāseat ab vno ī alterz. vtpote. ab
vroꝛe ī viꝛ. et ꝙ sic vr. xxx. q. iij. c. j. scitcitak. ꝓstat viꝛ
cōpatrē ꝓstituī illi mulieri cuꝰ matrimonio assūpta ꝛ
oꝛ cōmater esse videbak. ℣. Itē ibidē ex cōcilio calcedoñ
Si ꝙs cū duabꝰ soꝛoribꝰ aut cū duabꝰ cōmatribꝰ dormi
erit. ſm antiquam ꝓsuetudinē octo annis peniteat. gꝰ
petim̄ ē ꝓtrahere cū duabꝰ cōmatribꝰ sicut cū duabꝰ
soꝛoribꝰ. Itē rōe vr. qz vir ꝙ cogscit mlierē necessario ef/
ficik affinis oim̄ ꝓsanguineo mulieris q̄ ē cognatꝰ car/
naliter ꝛ hoc ꝓpter hoc ꝙ efficiūtur vnum coꝛpꝰ. ergo
pari rōne si mulier ē alicui cognata ꝑualiter. si iungak
alicui necesse ē ꝙ ille efficiak affinis eidē. ℣. Itē magr vni/
untur vir et vroꝛ vnitate carnis cꝫ mater et filius. sz q̄
efficitur ꝑ ꝑualis alicꝰ necessario efficik cōpak mrīs.
ergo multo fortꝰ ꝙ efficik cōpater viri efficik compater
vroris. ℣. Contra. xxx. q. iij. qui ꝑualē hz cōpatrē cu/
ius filiā de lauacro fontis accepit et eius vroꝛ mater ē
nō licet eidē cōpatre suo defuncto eiꝰ viduā ducere ī vx
orē. ℣. Item ī sequeñ. capitulo pꝰ obitū vroris sue cum
cōmatre vroris cōiugia copulari nulla videk rō vel au/
ctoritas ꝓhibere. Itē rōe vr. qz vnio carnis et spūs sim
pliciter fūt dispate. gꝰ ꝙ vnā ad aliā nō trāsiit. gꝰ nō vi/
dek ꝙ ab vno ad alterz trāseat cognatio ꝑualis. ℣. Itē
q̄ntumcūcꝫ vir fuerit amicꝰ siue filiꝰ ꝛi. ꝙ ℔ vroꝛi nō cō
iungik ꝛo nouo vinculo nec ecōuerso. ergo! pari rōne
qñ vnꝰ ꝓiugū ꝑualiter alligak alicui. non ꝓpter ℔ alli
gak et alter. ℣. ℟ꝰ dōm ꝙ cuz aucꝛes sint ad vtrāqꝫ ptē 13
cognatio ꝑualis aliq̄ mō trāsit a muliere ī viꝛ. aliquo
mō nō. Sz tn notādū ꝙ mgr et etiā gratianꝰ distinguit
sicꝫ postcꝫ alter ꝓiugū ꝺbit cognatōnē cū aliq̄. aut mu
tuo se cognoscūt aut nō. Si sic. tūc transit cognatō spi
ritualis ab vno ī alterz. Si nō. tūc nō trāsit. Sz ista re/
spōsio a iurispitis nō approbak. nec ipm capitulū ꝓcoꝛ/
dat. xxx. q. iij. pꝰ vroris obitū. vbi oꝛ ꝙ ꝙ vnionem car
nis non transik ad vnitatē ꝑus. Si ergo aliꝗs vel ali/
qua hz cognatōez ꝑualē. ꝙ sequētē copulā talis cogna 14
tio ī alterz ñ ꝓtrāsit. Et iō aliꝗs distinguēdū. ꝙ aliq̄ muli
er vel aliꝗs vir ꝑt ꝺbere cognatōz ꝑualē. aut ꝙ actū su
um aut ꝙ actū alterius. aut qz leuat alterius filiū. aut qz
leuak eius filiꝰ. Si ꝙ actū alterius. sic nullo mō transit
nec cōicak. Si ꝙ actū ꝓpriū. aut ante carnalē copulam.
aut post. Si ante. tūc nō trāsit nec cōicak. qz ꝙ vniōem
carnis sequētē nō trāsik ad vnionē ꝑus ꝓcedentem. In
his duobꝰ casibꝰ lz hr duas cōmatres. Si ꝛo ꝙ actū ꝙ
priū ꝺbit postcarnalē copulā. cū vir ꝛ mulier sint vna
caro ꝛ vnū ꝓncipiū. opatio siue actio vniꝰ alteri attri/
buik. ꝛ in ℔ cāu nō lz hr duas cōmatres. extra de cogna
tōe ꝑuali. martinus bertā. Et rō buiꝰ assignak vnitas
ꝓncipiū. ꝛ sic soluūt ꝓtrarietates. Et hec cōtinenk in his 15
versibꝰ. Que mihi vel cuiꝰ mea natū fōte leuauit. Hec
mea cōmater fieri mea nō valet vroꝛ. Si q̄ mee natū nō
ex me fōte leuauit. Hāc pꝰ fata mee nō ide vetaboꝛ hr.
Cōcedendū ꝙ ꝙ aliq̄ mō trāsit ad vroꝛē in virū licet ali/
q̄ rōnes ad hoc inducte sint sophistice. ℣. Ad illud qō
obr in cōtrariū iā pz rnsio. ꝙ autoꝛitates currūt ſm illas
duas vias poꝛes. ℣. Ad illud qō obr ꝙ iste cōiūctiōes 16
fūt oīno dispate. dō. ꝙ ñ ē verz. qm̄ cognatio ꝑuale fit ꝙ
actū coꝛpalē. ꝛ qz vnū coꝛpꝰ sunt ita ꝙ vnitas ꝓcedit. iō
qō fit ab vno. reputak fieri ab alio. Sz cū vnitas secik ñ
ꝑt venire ad vnitatē ꝓncipiū acꝰ sacrālis. ℣. Ad aliud 17
qō obr. dōm ꝙ ñ ē sile. ꝙ ℔ ꝙ ℔ fit ꝙ ꝙram sacrālē. ꝛ sic
patet illud.

Onsequēk q̄ntū ad scōm articulū. qr de cognatiōe
legali. Circa quā ꝓmo ꝓcedēdū ē ꝙ modū narrato
ris. Scōo ꝙ modū inqsitōis. Circa quā tria sūt ꝓnotā
da. Primo qd sit. ꝛ q̄ eꝰ spēs. Scōo q̄lr ꝺbak. Tertio quō
impedit matrimoniū. Primo ꝙ sciēdū ꝙ cognatio lega 18
lis ita describik. Cognatio legalis ē primitas prouenti/
ens ex adoptione. Duk aūt triplex primitas ex adopti
one. Una est quasi descēdentiū q̄ attendik inter adoptā
tem ꝛ filiā vel neptē adoptatam. Alia est quasi a late/
re. s. illa que est inter filium naturalē ꝛ filiā adoptiuam
Tercia ꝓo ē q̄si q̄dā affinitas inc adoptatū ꝛ vroꝛē ad/

optãtis. vel adoptãtẽ ꝛ vxoꝛẽ adoptati. He sũt spẽs ꝺ
q̃bꝫ paꝛ ꝺr̃ i iure cano. Scõo itelligẽꝺũ ẽ q̃ ista ꝺgtio
19 sicut pz p rõz suã ꝺbitur ꝙ actũ adoptãꝺi. Adoptare ãt
20 est extranea psonã i filiũ vel filiã vel nepotẽ. vl̃ ꝺiceps
legittime assumere. Legittima aũt assumptio dicit. q̃
nõ oĩis psona pt oẽm adoptare. Mã adoptare nõ põt
mulier nisi ex rescripto pncipis sibi ꝺcedat in solacũ fi
liozꝫ. Iste enĩ actus ẽ ꝓpe viroꝫ. Itẽ. nõ oĩm. q̃ adopta
21 re nõ põt minoꝛ. xx. annis. nisi forte iusta cã interuciat
Ille ẽo pt adoptare q̃ pater familias ẽ ꝛ sui iuris. ꝛ po
22 test generare. nã spado vel frigidus nõ põt adoptare.
Quilibet aũr pt adoprari siue masculus sit siue femina
23 ꝺũmodo sit minoꝛis etatis pẽ adoptiuo. Unꝺe siue sit
minoꝛ siue maioꝛ. siue habeat pl̃em siue nõ adoptari pt
differẽter tñ. Qui enĩ sui iuris ẽ ꝺr̃ arrogat⁹. ꝛ trãsit in
24 ptãtẽ arrogãtis. q̃ aũt ẽ in ptate pr̃is nõ trãsit i ptãtem
adoptãtis. ꝛ ꝺicit simpliciter adoptari. Primũ ꝺz fie/
ri auctẽ pncipis. scõm impio magistrat⁹. Alia etiã ꝺif
ferẽtia ẽ. q̃ adoptãs filio arrogato teneꝫ relinquere q̃r
tã ptẽ bonoꝛ. filio adoptiuo nihil si nõ vult. Tercõ in/
25 telligẽꝺũ ẽ. q̃ cognatio legalis p modũ ꝺescendentium
ꝛ p modũ affinitatis semp impedit matrimoniũ. Unꝺe
nũq̃ adoptãs pt ꝺbere cũ filia adoptiua. nec cuz vxoꝛe
filĩ adoptiui. ꝛ sic de alĳs. sz i secũda spẽ nõ manet im/
pedimẽtũ nisi ad tẽpus. sz q̃ꝺiu ẽ ꝛ ꝺurat adoptio. sz
ea soluta emãcipitatõe filĩ adoptiui vel naturalis. po
stea nõ impedit. extra ꝺe cognatõne legali. ꝛ. xxx. q. iĳ.
ita ꝺiligere. ꝛc. ꝛ itez. p adoptionẽ. ꝛc.

HO intelligẽtiã aũt hoꝛ tria breuiter queruntur
Primo q̃r. vtꝛ cognatio legalis sit aliq̃ vin/
culũ. Secũꝺo queꝛit. vtꝛ impediat matrimõi/
um. Tercio. vtꝛ trãseat ab vno in alterum.

Questio j ꝺ.

Circa quã pceꝺit sic ꝛ ostẽꝺit q̃ cognatio legalis ꝺicat
aliq̃ vinclũ fm veritatẽ. Nicolaus pp̃ ꝺicẽ ꝛ habeꝺ in
lra. inꝛ eos nõ ꝺbit matrimoniũ q̃s adoptõ iũgit. ĝ aliq
tuctura ꝛ vinclũ est ibi. Itẽ. cognatio pmo ẽ p legem
naturalẽ. si ergo lex ꝺiuina vltra naturalẽ ꝺꝺit spũalẽ
pari rõne lex humana vltra naturalẽ ꝺꝺere poterit et
ꝺeber legalẽ. Itẽ sicut patrj ẽ gñare filiũ. ita ꝛ fouere
ꝛ hereꝺitatẽ relĩq̃re. ĝ cũ aliq̃s assumit sibi aliquez ꝺ
hos actus. recte ꝺici põt pr̃. ꝛ ille filius. sed iste ꝺue sũt
relatões primitat⁹. ĝ ꝛc. Cõtra. nullus pt adoptare si
bi aliquẽ i pl̃em. ita q̃ sit ibi vinclũ. ergo pari rõne nul
lus vt videꝺ pt sibi aliquẽ adoptare in filiũ. ĝ nullũ ẽ ꝺ
optõ is vinclũ. Itẽ oẽs iusti sũ filĳ ꝺi adoptiui. ĝ adop
tio ẽ vinclũ gñale. Sz ñ attẽꝺit ibi ꝺgtio penes vincu
lũ generale. ĝ. ꝛc. Itẽ i nobis nõ sũt nisi ꝺuo. s. aĩa et
coꝛp⁹. sz er pte aĩe cognatio spũalis. ex pte coꝛpis cog/
natio carnalis cõtrahit. ĝ aut legalis cognatio nõ ꝺif/
fert ab istis aut supfluit. Itẽ cognatio ẽ vinculũ ꝓpetu
um si ẽ ꝓa cognatio. sed adoptio nõ est ꝓpetuũ vinculũ
q̃ adoptiu⁹ nõ pt emãcipari. ĝ vt. q̃ nulla sit tal cogna/
tio. Ro. ꝺõm. q̃ ẽ ponere vinclũ ꝺgnatõis legalis. Ꝺ
26 aũt vinclũ transũptũ ẽ. ꝛ hz originẽ a cognatõe carna
li. sicut et cognatio spũalis. Patris enĩ carnalis ẽ filiũ
generare et filiũ educare. q̃m igit ꝙ sacramẽtũ regenera
tionis ẽ spũalis generatio. hinc est q̃ cõtrahit spũalis
cognatio. Rursus. q̃m in adoptione fit assumptio alĳ
cuius ad actũ paternũ qui ẽ fouere. educare. possessiõez
ꝺimittere. hinc ẽ q̃ est ibi affectus paternus ꝛ officium
ac p hoc aliq̃ vinculũ. hoc aũt a legibus statutũ est in
solatiũ filioꝛ. q̃ ẽ marimũ inter cetera ipis cõiugatis.
ꝛ sic pz quõ cognatio legalis sit vinclũ. Si aũt quera/
tur sufficiẽtia haꝫ triũ cognationũ. s. carnalis. spũal. ꝛ 27
legalis. ꝺõm. q̃ tripliciter pt sumi. Uno mõ penes tri/
plicẽ legẽ a qua ẽ. s. naturalẽ. ꝺiuinã. ꝛ positiuã lege m.
Quãtũ ad pmũ ẽ cognatio carnalis. q̃ntũ ad secũꝺum
spũalis. q̃ntũ ad terciũ legalis. Secũꝺo mõ põt sumi
penes illud q̃ ꝺ respiciũt. Tria enĩ sunt in nobis bona. 28
bonũ nature. bonũ gr̃e. ꝛ bonũ fortune Bonũ nature re
spicit cognatio carnalis. bonũ gratie cognatio spũal.
bonũ ẽo fortune cognatio legalis. Tercio mõ sic vt co
gnatio carnalis respiciat carnẽ. spũalis. aĩam. legalis
ẽo totũ hoĩem. His visis facile ẽ obiectis respondere.

Ad illꝺ enĩ q̃ obr̃ q̃ filius nõ pt adoptare pr̃em. ꝺi
cẽꝺũ q̃ sicut i nturalibꝫ pr̃ generat filiũ nõ ecõuerso. ita 29
ꝛ in legalibꝫ patris ẽ adoptare filiũ. nõ ecõuerso. Mꝫ
adoptatio ẽ quedã generatio. Ad illud q̃ obĳcit q̃
oĩis iusti sũt filĳ adoptiui ꝺi. ꝺõm. q̃ sicut oẽs sum⁹ a 30
ꝺo. tñ nõ sum⁹ oẽs cõsanguinei. q̃us habeam⁹ vnum
patrẽ p eo q̃ ipe est pncipiũ cõe. sz q̃n ab eoꝺe patre car
nali generamur. habemus aliq̃ꝺ vinclũ speciale. sic in
ꝓposito oportet intelligere. Ad illꝺ q̃ obr̃ q̃ i nob 31
nõ est nisi aĩa ꝛ coꝛp⁹. ꝺõ. q̃ nõ tm̃ i hoĩbꝫ ista attendũt
sed etiã aꝺiũcta. sed quedã respiciũt aĩam magis. q̃ꝺaz
magis coꝛpus. quedã magis cõiunctũ. vt patet cũ ꝺici
tur hõ intelligẽs albꝫ. et risibilis. Primũ est rõne aĩe.
secũꝺũ rõne coꝛpis. terciũ rõe ꝺiuncti. sic in ꝓposito pt
intelligi. Ad illꝺ q̃ obĳcit q̃ nõ est vinculũ ꝓpetu/ 32
um. ꝺõm. q̃ ꝺuo sũt in adoptõe. s. ꝺominiũ ꝛ subiectio.
ꝛ hec pt amoueri p emancipatõnem. ꝛ est quedã bone/
statis alligatio que nõ relinq̃t exq̃ semel alicui inest.

Questio ij. e

Utrũ cognatio legalis ꝺebeat impedire matrimonium
Et q̃ sic videꝺ. xxx. q. iĳ. ita ꝺiligere. Nicola⁹ pp̃ ꝺicẽ et
habeꝺ i litteris. inꝛ eos nõ ꝺbit matrimoniũ q̃s adoptõ
iũgit. Itẽ rõne videꝺ. q̃ alĳ ẽ ꝛ ꝺz eẽ affect⁹ patern⁹ ꝛ
maritalis. si ĝ adoptãs aliquã teneꝫ eã tractare affecti
one paterna. ergo nullaten⁹ pt nec ꝺz affectõne mariti.
Itẽ cognationis vinculũ impedit ꝓpter ꝓximitatem.
Sz in cognatõne legali fit ꝓximitas. ĝ fit matrimonio
impedimẽtũ. Cõtra. cognatio ẽ ꝺe iure positiuo. sz ma/
trimoniũ ꝺe iure naturali. sed ea que sunt iuris positi/
ui non possunt super ea que sunt naturalis alligatio/
nis. ergo nec talis adoptio potest impedire matrimo/
nium. Itẽ matrimõia regũtur iure poli. nõ iure fori. sz
tales adoptões sũt ꝺe iure fori. ergo ꝙ tales adoptões
nõ hz matrimoniũ impediri. Itẽ talis cognatio legal
nullo bono marrimoniũ repugnat. sz oĩe q̃ ꝓstat ipe/
ꝺimẽtũ matrimõio rõe alic⁹ boni impedimẽtũ ꝓstat. ĝ 33
ꝛc. Ro. ꝺõm. q̃ cognatio legalis ĩpedit matrimoniuz.
ꝛ rõ huj⁹ est statutũ eccleste q̃ legẽ cõfirmat ꝛ approbat.
Si aũt queriꝫ q̃re ecclia statuit. ꝺici pt q̃ rõe honestatz
q̃m isti affect⁹. s. patern⁹ ꝛ marital⁹ circa eãꝺẽ psonã sũt
incõpossibiles salua honestate. ꝛ q̃m talis cognatõ ad
effectum consanguinitatz pducit. si quis ꝺrabcrer. iã
in hoc honestati derogaret. ꝛ qui assueſceret contrabe
re cũ filia adoptiua. aut paꝛ aut nihil cum naturali ti/
meret contrahere. cum illam assumpserit ad pertractã/
ꝺũ vt filiã naturalẽ. ꝛ sic pz q̃re ꝺz impedire. Quomõ
ãt ipediat fm tres ꝺr̃ias ita q̃ fm alterã ad tps tm̃ sup
ꝺictum est. Ratõ aũt huius est. q. illa adoptõ tenet rõ
nem eĳ q̃ sub eaꝺẽ ptate sunt filia naturalis ꝛ filĳ ad/
optiui. nec se habent vt fratres. nisi quãꝺiu sic sũt. ꝛ
ideo hoc cessante põt se habere scõm affectionem cõiu/
galẽ. His visis satis patent obiecta. Qꝺ enĩ obr̃ q̃ ius
positiuũ nõ repugnat iuri naturali. ꝺõm. q̃ mfin. omũ

nō tm̄ ē de iure naturali fm q nūc curat ecclesia. sz etiaz
35 regi oportet fm ecclesiasticā staturā. ¶ Ad illud qđ obr. q regiā iure polit. iā pz rūsio. qz ecclīa tale impedimētū sua cōstitutōe z approbatōe fecit esse validū. alioqn nō
36 possit impedire. Ad illud qđ obr q nō impedit aliqđ bonū matrimōij. dōm q sicut supra dictū fuit de cognatiōe carnali q impedit bonū naturalis hōestatis. ppt qđ cōseruandū p̄ncipaliter ē instituū matrimonium.

¶ Questio iij. f.

¶ Utrū cognatio legalis trāseat in alteꝝ. Et q sic vr. xxx. q. iij. z habet in lra. inf cos q̄ natura z eos q̄ adoptione sunt filij. venerāde leges mr̄imonia ꝯtrahi nō permittunt. h aūt nō esset nisi cognatio trāsiret a pr̄e in filiū. g̃ z. Itē plus ꝯcordat vnio carnis cū cognatōe legali q̄ spūali. Sz vnio carnis facit cognatōz spūalē eē cōem. g̃ multo forti⁹ cognatōz legalē. Itē cognatio carnalis z spūalis trāsit. g̃ pari rōne cognatio legalis. aut si nō. qro. q̄re nō. qđ si nō trāsiret. h nō eēt nisi q vnica eēt species. nūc aūt tres assignant. Cōtra. qz cognatio spūalis ē cōicabilis. iō necesse ē q si aliq̄s efficit spūalis pr̄ alicui⁹ q efficiat cōpater pr̄is eiusdē. g̃ pari rōne in adoptōe. qđ tn̄ nō ꝯcedit. g̃ nō est cognatiōis trāsitus. Itē qz in cognatōe spūali trāsit⁹ ē a pr̄e in filiā naturalē. iō ipossibile ē q vnq̄ ꝯtrahat fili⁹ spūalis cū filio naturali. g̃ pari rōne nūq̄ possz fili⁹ adoptiu⁹ ꝯtrahere cū naturali filia. cui⁹ ꝯtraria ď. xxx. q. iij. p adoptōz q̄sita fraternitas. Juxta hoc qr̄ cū vinculū cognatiōis legal' trāseat in filios z nepotes z in vxores. q̄re nō transit i
37 gentes cū se habeāt in eadē p̄ximitate. ¶ R⁹. dō. q vinculū adoptōis trāsit in alteri⁹ p̄sona duplr. s. p carnis commixtionē z generationez. sed per carnis commixtionē transit ad sp. p generatōez ꝙ ad tempus. Et ratio hui⁹ ē. qz talis adoptio respicit bona tpalia z educatōez paternā. z qm̄ vir z vxor ꝯiungunt ad sp. z oīa q̄ hnt. p indiuiso hnt. iō ꝯbit vinculū sempiternū ad vxorē. Sz filij naturales nec sp cohabitāt. nec sp cū pentib⁹ habēt bona indiuisa. imo cū emancipant patrē z matrē relinquūt. z hinc ē q nō manet vinculū. z sic patet quō trāsit
38 illud vinculū. z qm̄ simplicit̄ z qm̄ ad tps. ¶ Ad illud ꝙ qđ qr̄ q̄re cognatio legalis nō trāsit in patrē. dicendum q cognatio spūalis respicit bonū interi⁹. iō cōicat in vno. z iō ꝯbit cognatio cōpat̄nitatis. sz adoptās adoptatū assumit ad ali-
39 qđ extra. iō nō sic cōicat. Qđ obr secūdo iā pz. ¶ Ad illud qđ qr̄ q̄re nō trāsit in ascēdēdo. dđz q humor venit a radice ad ramos nō ecōuerso. z qm̄ filij rami sunt patris. iō cognatio legalis a pr̄e cōicat filijs. nō sic oportet nec dēbēt cōicare pentib⁹. z sic pz totū.

QUonsequēter q̄stum ad tertiū articulū qr̄ de secūdo federe nuptiali. z circa hoc q̄runt tria. Primo qr̄ vtrū scōe nuptie sint licite. Scōo vtruz sint sacrales. Tertio vtrū sint honorabiles.

¶ Questio i g

¶ Circa quā oñdit q scōe nuptie nō sint licite. Chrisostom⁹. Scōm vir accipe fm p̄ceptū ap'li licitū. scōm veritatē fornicatio ē. sz de vnoquoq̄ iudicādū ē fm v̄itatē ergo scōe nuptie nō sunt licite. cū nec fornicatio. Item Amb. a secūdo die subtraxit deus benedictionē. nobis intelligentiā relinquens. nō bonū esse matrimoniū duplex. quia ab vnitate diuidit. sed ibi p̄figurantur secundarum federa nuptiaꝝ. ergo z̄. Item rōne videtur quia bigamus nō potest ꝑmoueri ad sacros ordines. sed pena nō infligitur nisi p⁹ culpa. ergo in bigamia ē culpa. Item peccatum est habere plures vxores simul nisi dispensentur a deo. ergo pari ratione videtur esse peccatum plures habere successiue. Si dicas q nō est simile. quia cum sint simul fit iniuria p̄me vxori nō tamen successiue. Cōtra. esto q p̄ma vxor velit. nihilominus est peccatum. ergo z̄. Contra. abraam secūdas cōtraxit nuptias Heñ. xxv. cum cethura. z in hoc nō reprehenditur. ergo licitum fuit ei. z sic z̄. Item. j. ad thy. v. volo iuniores nubere. filios procreare. matresfamilias esse. loquitur de viduis. Item ratione videtur. quia nuptie sunt in remedium. sed cum mulier moritur viro viuente vel ecouuerso manet morbus z nō est remedium. ergo licitum est remedium adhibere. ergo z matrimonium. secūdo ꝯtrahere. ¶ Itē nuptie sūt i officium. hoc ē in p̄creationē filioꝝ dei ad cultū. sed multi post obitus vxoꝝ sūt ydonei filios p̄creare. similit̄ multe mulieres post obitū viroꝝ. ergo licet ꝯtrahere. ¶ R⁹. dicēdū. q 40
nō rm̄ secūde nuptie sed etiā tercie et quarte z ampliores sūt licite. dum tamē fiāt bono animo. scz ppt̄ plem generandā. vel ppter fornicationē vitandā. vel ppter necessitatem suā sustētandā. vt cū cōtrahit vir cū mulere. vt ipm̄ foueat z econuerso. Un̄ augustin⁹ dicit. nō contemnim⁹ quottaslibet nuptias. Et Hiero. etiaz. q dñs nō dānauit mulierē septēuirā. ¶ Ad illud ergo 41
quod dicit Chrisf. q fm v̄itatē est fornicatō. dicendū q ipe vocat v̄itatē cōiectura rōis. q tn̄ sepe fallit. lz pbabiliter iudicet. vel dicēdū q fornicatio dicit quedā immersio libidinis. q illud maxime ꝯsueuit mouere ad secūdas nuptias cōtrahēdas. ¶ Ad illud quod dic̄ am- 42
broſ. q duplex matrimoniū nō ē bonū. dicēdū q illud i 43
telligēdū ē sic. i. nō est honorabile ¶ Ad illud quod obj̄cit q punit pena irregularitatis dicēdū q nō posse ascendere ad sacros ordines nō ē pena. qz etiā nec mutus naturaliter p̄t ascēdere. nec tn̄ h est ei i penā. sz qz nō est ydone⁹. ¶ Ad illud quod obj̄cit q nō licet habere plu- 44
res simul. dicēdū q nō est simile. qz viro viuente nō habet potestatē sui corpis. nec ecōuerso. vir viuēte mliere z iō nō p̄t alteri dare. et si dat. ꝯ ius facit. sed mortua vxore solutus est. z ideo alteri p̄t dare. et iō licet z nō peccat.

¶ Questio .ij. h.

Utrū secūde nuptie sint sacramentales siue habeant rationē sacramēti. Et q sic videt. qz sacramētū matrimonij efficit cōsensus animoꝝ expressus p verba exteriora inter legittimas personas. sed talis ē in secūdis nuptijs. z̄. Qꝫ iste p̄sone sint legittime probatur. qz nullo iure a matrimōio p̄hibētur. ¶ Itē coitus excusat i secundis nuptijs. alioqn nō cōcederet eas ap'l's. sed coit⁹ in matrimonio excusat rōne medicine sacramētalis. ergo z̄. ¶ Itē secūde nuptie sūt inſepabiles sicut et p̄me. sed inſepabilitas in matrimonio non venit ex parte boni fidei nec p̄lis. ergo ex parte boni quod ē sacramētuz
¶ Itē q cognoscit secūdā coitu fornicario nō efficit irregularis. qui aūt secundā cognoscit cū qua cōtraxit efficitur irregularis. ergo amplior est h vnio q̄ ibi. sz nō nisi sacramētalis. ergo. z̄. ¶ Cōtra qui iterat sacramentū facit ei ꝯtumeliā. z ideo nihil facit iterādo. sed in secūdis nuptijs iteratur matrimoniū sacramētū. ergo nō est ibi sacramēti susceptio sed cōtumelia. ¶ Itē vinclm matrimoniū ꝯbitur ex mutuo cōsensu. sed cōsensus est vinculū anioꝝ. et matrimoniū est vinculū quod nō solui⁹ manētibus extremis. ergo cū aīe sint incorruptibiles. semp manet vinclm primi matrimoniū. sed alligat⁹ vni sacramētaliter nō p̄t alteri sacramētaliter obligari ergo z̄. ¶ Itē in secūdis nuptijs ē carnis diuisio ex q

te viri vel mulieris. sed christus est indiuisus 7 ecclesia similiter indiuisa. et vnius solius spōsa. 7 humana natura ad diuinam indiuisa. ergo non manet significatō ergo 7c. Jtē sacramentū est dignum benedictōne. q3 sacrum est et sanctificans. sed secunde nuptie non bene dicūtur. ergo non videtur ibi esse sacramentum. R° dicendum q3 dupliciter est loqui de secundis nuptijs. aut in se aut in relatione ad primas. Si in se. sic cum sit ibi ꝺsensus expressus inter legittimas ꝑsonas est vtiq3 ibi sacramentum. nec est ibi carnis diuisio. sz vnio carnis viri 7 mulieris. Si autē loquamur in comparatō ne ad precedentes. sic manet in eis sacramenti ratio incompleta propter carnis diuisionē. q3 in primis carnē suā vniuit cum vno. in secundis cū alio. 7 talis diuisio tollit de plenitudine signatōnis. Ad illud ergo qō
45 obijcitur q3 sacramentum iteratur Dicendū q3 sacramē tū iterari nō dicitur nisi ꝑmo manente. sed ꝑmū est solutum vxore mortua. Ad illud quod obijcitur q3 ē vin
46 culum animarū que sunt perpetue. Dōm q3 est 7 anie 7 spiritus. 7 non est vinculum animarū nisi inq3tum cōiuncte corporibus. ordinatur enim hoc vinculū ad carnis ꝺmissionē. ideo soluitur cū anima separat 7 desinit
47 animare. Ad illud quod obijcit q3 secūde nuptie carnem diuidūt. Dicendū q3 hoc est per accidens. q3 ꝑmo vniunt. et ꝑ ꝺsequens diuidunt. et sic est sacramētū rōe vnionis. nō ratione diuisionis. tamē q3 diuisio concomitatur vnionē. nec est de perfectōne sacramenti. ideo nō debetur ei tanta solēnitas. et q3 benedictio ē ad solēnitatem. ideoq3 tales nuptie nō benedicūtur. 7 sic patz
48 sequens. Sed attendendum est q3 nuptie possunt esse secunde ex parte viri. ꝑme ex parte mulieris. vel econuerso. vel ex parte vtriusq3. In primo casu plus saluat ratio sacramēti. christus enī vnitur pluribus aīabus 7 sibi eas desponsat. In secundo casu minus. In tercō minime. 7 ideo in primo casu cum mulier est virgo. q3uis vir sit bigamus. nuptie benedicuntur.

Questio iij. i

Utz secundo nuptie sint honorabiles. Et q3 sic videt. q3 oīe illud in quo saluat ratio honesti saluat rō honorabilis. sed in secundis nuptijs saluat ratio honesti. q3 vitatur inhonestas fornicatōis. ḡ 7c. Jtē gloria ē patris filios successores in bonis relinquere. 7 marie bonos. Sed frequēter in ꝑmis nuptijs non acquiruntur filij sed i secundis. ergo videtur q3 nō habenti plem honorabile sit secundo nubere. Jtē omnia sacramēta diuina sūt honorāda. ergo oīe quod tenet in se rōnem sacramēti tenet rationem honorabilis. Sed secūde nuptie sunt huiusmōi vt ꝑus ꝓbatū est. ergo secūde nuptie sunt honorabiles. Jtē in lege ꝺ nolebat suscitare semē fratri. extrahebat mulier calciamētum de pede 7 expuebat in faciem eius in signū obprobrij sempiterni. Deu. xxv. ergo si multo magis ꝺbet quis sollicitus esse ꝛc ꝑ le sua q3 de aliena. videtur q3 si aliquis non habens filios ꝛc prima vxore ipsa mortua nolit contrahere cū alia q3 sit sibi obprobrium. ergo ab oppositis contrahere cū secunda est honorificum. Si tu dicas q3 secus est nunc in le. no. in qua querit fecunditas mentis magis q3 ventris. Obijcitur in cōtrarium q3 illud non soluit. q3 si aliquid est bonum. sua iteratōne non fit malū sed melius. quia duplex bonū melius est q3 simplex. ergo si aliq3d ē honorabile. sua iteratione non sit vituperabile. sed ꝑme nuptie sunt honorabiles. ergo. 7 cetera. Cōtra oīe illud est indecens a quo arcentur honeste ꝑsone ne interſint hmōi. sed secunde nuptie sūt huiusmōi. ergo. 7c. Maio: manifesta est. Mino: ꝓbatur q3 illud cesarien/sis concilij quod ponitur in lra. Presbyteꝛ inq3 prāde/re in nuptijs bigami nō cōuenit cum pnia bigami indigeat. ḡ. 7c. Jtē oīe illud est indecēs q3 quod efficit ꝺs ineptus ad gradum dignitatis ad quē prius erat ydoneus. sed q3 secundas nuptias efficit quis ineptus ad gradū sacerdotij ad quē erat prius aptus. ergo secūdas nuptias cōtrahere est vituperabile 7 indecoꝛ. Jtem oīe illud est i obprobriū quod reddit hoiem notabilez de aliquo vitio. sed secūde nuptie sūt hmōi. ḡ. 7c. Et hꝰ ꝓfirmatur ꝑ illud Amb. qō habetur in littera q3 etiam in ꝑsenti carent gloria. Jtē oīe illud est i obprobriū qō reddit indignū ecclesiastica benedictōne. sed secūde nuptie (q3uis sint licite) priuati sūt benedictōne q3 debetur illi sacramēto. ergo sūt obprobriose. R°. dōm. q3 sicut matrimonij sacramētū est vtile 7 honorabile ratōe triplicis boni. fidei. plis. 7 sacri. sic vt appropriate loq̄mur secunde nuptie sūt honorabiles. q3 rhozus est imaculatus. et hoc est ꝑ bonum fidei. Utiles vo sunt. q3 vterq3 ē fecundus. et hoc est ꝑ bonum plis Bonū vero sacramenti ad vtrunq3 refertur. ad honorabilitatē inq3tum signat. sic enī sacramentum hoc magnū est 7 honorabile. sz rōne signati in christo et ecclesia. Ad vtilitatem vero inq3tum remediū peccat. Si ergo loquamur de secūdis nuptijs rōe vtilitatis. sic saluat ratio vtilitatis. Utilis enī erat. q3 erāt in officiū 7 in remedium. et vtrunq3 bozū vt plurimū in secūdis nuptijs repit. Si ratōne honorabilitatis dicēdū q3 honorabiles erant ratione cōtinentie cōiugalis et signatōis sacramētalis. 7 vtrūq3 boz ibi est imꝑfecte 7 ꝺfective. Nā signo sacrat ꝺfectiue est ꝼm veritatē. cōtinentia cōiugalis secōm ꝓbabilitatē. ideo dico q3 carent gl'ia. 7 ideo nō sūt honorabiles. tñ q3 carent culpa non sunt vituperabiles. sed sunt tolerabiles. vnde nec dñs nec sancti eas prohibēt tanq3 malas. sed tamē eas nō ꝓsuadēt quasi ꝺfectiuas Concedendū igitur q3 ꝓpe loquendo secunde nuptie ñ sunt honorabiles. sicut ostendunt ratōnes. 7 hoc est qō dicit ambro. et habetur i lra. q3 etiā in ꝑsenti carent gl'ia.
Ad illud qō obr q3 vitatur fornicatio. dōm q3 vitat ꝼm statum imꝑfectōis. et ideo potius hoc ad vtilitatez q3 ad laudem vel honorem dino scitur ptinere. Ad illud quod obijcitur de cognatōe. Dōm q3 hoc non dicit ꝼm tēpus gratie sed ꝼm temꝑ legis scḗpte. Vel si nūc dicat honorē. hoc est q3tū ad hoiem nō q̄tum ad ꝛum q7 queritur mō successio relatōis non sanguinis. ō vtilitati potius q3 honori hoc attribuendū est. Ad illō quod obijcitur de sacramēto. dicēdū q3 verz est q3 ē sacrz tñ est cū ꝺfectu. rōe cuiꝰ hz q̄ndā ignobilitatē. ac ꝓ hoc potius minuitur gloria q3 ampliceꝛ in talis sacramenti contractione. Ad illud quod obijcit de suscitatione seminis. dōm q3 illud fuit ꝓpriū le. ve. ꝓter hoc q3 ibi erat benedictio in ꝓle carnali 7 promissio tē poralis. sz nunc lex illa non habet locū. Et si obijcias q3 idem bonum iteratum est melius q3 honorabilius. dōz. q3 verū est si iteratio competat suę nature. sicut in his q̄ acquirūtur per assuefactionē. hoc tamē nō hz vbiq3 locū. q7 baptismus iteratus non est melior q3 simplex. q7 non competit ei iteratio. sic iteratio matrimonij nō competit signationi. nec competit vsui honestatis siue castitatis nisi sit ꝓter infirmitatem carnis. que magis facit excusabilitatem q3 honorem. Dis visis patent q3 sunt circa litteram.

Di·xliij·de resurrectõe ꝑm id qõ est·

OStremo ꝛc cõditõe resurrectõis ꝛ mõ resurgẽtium ꝛc. Terminata ꝓte ꝓncipali huius lib. in q̃ magr̃ determinauit de sanitate quã scr̃a medicamenta cõferunt. sequitur ꝑs in qua agit de sanitate ad quã sacra disponũt. Prima est sanitas gratuita. scõa ẽ gloriosa. Prima ẽ vie. scõa ꝓte. Pria est a culpa. scõa a miseria. Et qm̃ ad hãc gloriã habendã ꝓcurrit resurrectio ꝛ ꝓcurrit iudiciũ. ꝛ iõ ꝓmo determinat de resurrectõe scõo vero de iudicio. infra. xlvij. dis. Solet etiam q̃ri q̃liter dabit iudicij sñia. Prima ꝑs hz duas. qm̃ em̃ in resurrectõe aia separata reiungit corpi. iõ ꝓmo agit de resurrectõe. scõo vero de statu. aie separate. infra. di. xlv. Preterea sciẽdũ ẽ q̃ oẽs aie ꝛc. Prima ꝑs hz duas. In ꝓma determinat de resurrectõe ꝑm id qõ est. In scõa q̃tuz ad modũ siue q̃tũ ad q̃litatẽ ꝛ q̃ditatem resurgentiũ. infra dis. xluij. Solent aũt nõnulli ꝓcunctari. ꝛc. Prima ꝑs habet duas. In ꝓma ꝓcedit ꝑ modũ narratõis. In scõa ꝑ

Ostendit resurrectionem esse futuram. a

OStremo de conditione resurrectiõis et mõ resurgẽtiuz. nec nõ et de iudicij ꝛ misericordie q̃litate breuiter disserendũ est. Quibus qõib⁹ que de hac re moueri solẽt satisfacere nõ valeo. resurrecturã tamẽ carnem oim quicũq; nati sunt atq; nascentur. et mortui sunt atq; morient. nullaten⁹ ambigere debet xp̃ian⁹. Ait em̃ ysaias. Resurgẽt mortui et resurgẽt qui erant in sepulchris. Et aplus Nolumus vos ignorare de dor. vt nõ cõ sicut ꝛ ceteri q̃ spem nõ habẽt. scz resurrectionis. Hoc em̃ vobis dicimus in verbo dñi nos qui vivimus qui relinquimur non preueniemus eos qui dormiunt. Quoniam ipse dominus in iussu et in voce archangeli et in tuba dei descendet de celo. ꝛ mortui q̃ in xp̃o sunt resurgent primi deinde nos qui vivimus qui relinquimur simul cum illis in nubibus obuiam xp̃o in aera. ꝛ sic semp cum dño erimus. His verbis. ꝛ veritas resurrectõis et causa atq; ordo resurgentiuz preclarissime insinuatur.

Determinat resurrectõis causam que est vox tube. b

Cã em̃ resurrectõis mortuorũ a erit⁹ vox tube q̃ in aduẽtu iudicis ab oĩb⁹ audiet. ꝛ cui⁹ virtute excitabunt mortui. ꝛ de modũ inq̃sitõis. ibi. Hic querit vtr̃ electis tũc assit ꝛc. Prima ꝑs habet tres. In ꝓma ꝓtendit resurrectiõz esse futuram. In secunda vero determinat resurrectiõis cãm. ibi. Cã em̃ resurrectionis mortuoz ꝛc. In tertia determinat resurrectionis horã. ibi. Media aũt nocte ꝺr venturus. vbi dicitur q̃ dicit resurrectionẽ futurã media nocte. nõ ꝓpter tpis qualitatem sed potius propt̃ horẽ incertitudinem. Similiter scõa pars in qua procedit magister per modum inquisitionis determinans q̃tuor dubitabilia que habent ortum ex verbis apli que prius tacta sunt. quartuor habet particulas in quibus illa dubia determinat. In prima querit de memoria electorum an tunc precedentia mala teneat. In secunda q̃rit de vivorum inuentione. ibi. Queri etiam solet vtruz illi quos vivos ꝛc. In tertia vero determinat quomodo intelligitur q̃ iudicabit vivos et mortuos. ibi. Dis autem adiciendum est. In quarta quomodo intelligitur illud q̃ mortui resurgent incorrupti. ibi. Lunq; ex ꝓdictis sane credi valeat ꝛc.

1 a Vox tu be q̃ in aduentu iudicis ab omnibus audiet. Ut male dicere. q. ꝛ latio vocis ꝑ medium est in tpe iterum vor. prius ꝓuenit ad loca propinqua. g̃ prius resurgent homines i vna ꝓte mundi q̃ in alia. ℟. d dñm q̃ illud ꝑt dupliciter intelligi. Vel quia vox illa faciente virtute ꝺiuina subito deferatur ꝑm q̃ vox illa ꝓcedit. Preterea subito fiet resurrectio. vt sit quasi quedaz preparatio. Et si tu queras que necessitas ẽ ꝓparationis. cuz diuina virt⁹ possit subito operari et absq; vlla ꝓparatione. dicẽdum q̃ hoc ẽ potius propter cõgruentiam q̃ ꝓpter indigentiã. Cõgruentia aũt hec est. quia sicut per verbum carnem factum, fit iudicium ad adorandum humanitatem xp̃i

DI XL III

Esa. xxvi

i. thes. iiij

ps. lxvij.

numẽtis resurgẽt. Cũ ꝓbabit voci sue vocez virtutis. i. effectũ resuscitãdi mortuos. Et Iohes euãgelista ait. venit hora in q̃ oẽs q̃ i monumẽtis sũt audiẽt vocẽ filij dei. ꝛ ꝓcedẽt q̃ bona fecerũt in resurrectiõz vite. q̃ vo mala egerũt in resurrectionẽ iudicij. Si vero queritur cuius vel q̃lis erit vox illa. Apls dicit q̃ erit archangeli. i. ipius xp̃i q̃ ẽ ꝓnceps archangeloz. vel vox erit alicuius vel pluriũ angelorũ. Ea dẽq; ꝺr tuba. q. erit manifesta ꝛ nouissima. q. post eã nõ erit alia. Hec tuba vt ait Aug⁹. ẽ clamor. de quo dicitur in euan. Media nocte clamor factus ẽ. ecce sponsus venit. ex. obuiate ei. Tube nomen aliq̃ euidens et b ꝓclarũ signũ itelligit. Qõ b vox archãgeli ꝛ tuba dei ab aplo ꝺr in euãgelio. vox filij ꝺi ꝛ clamor apellatur. q̃ signũ mortui audiẽt ꝛ resurgent

Determinat resurrectõis horã q̃ ꝺr media nocte futura. c

Media aũt nocte ꝺr venturus vt ait Aug. Nõ ꝑ horã tpis. sed q. tũc veniet cũ nõ sperat. Media aũt nocte. s. cũ valde obscurum erit. i. occultũ. veniet. Dies em̃ dñi sicut fur ita i nocte vẽiet. ꝑt tñ nõ incõgrue itelligi medie noctis tpe vẽtur⁹. q. vt ait Lassiodorus tpe ꝓnogenita egypti ꝓcussa sũt q̃n̄ et spõsus venturus ẽ. Plus in qua fuit iudicatus. ita ad vocem ipius fit resurrectio ad honorem illius humanitatis in q̃ fuit mortuus. ꝛ ideo dicit Augustinus q. ꝑ hominem fit suscitatio animarum. per verbum carnem factum fit suscitatio corporum. Vel propt̃ congruentiaz a parte nostra. vt sicut ex duplici constamus ꝓncipio. ꝛ sicut duplicem habem⁹ cognitiuam. ita a miseria modo excitemur. ꝛ ad iudicium vocemur. ꝛ virtute diuina. et spirituali. ꝛ voce angeli.

Johã. v

Aug. ō. Ps tia no. xvi re. testam.

Apa. xxv

i. thes. iiij.

Johã. v

b Vox archãgeli ꝛ tuba ꝛc. Queritur hic ꝺ hac diuersitate istorum vocabulorum. q. nũ cius sus. nunc vox archangeli. nũc tuba vocatur illõ q. qõfit resurrectio. in quibus contrarietas et sup octo diuersitas vr in narrationibus.

Lassiodo.

cludí. R°. dōz q̄ idē vroꝛ xp̄i ſm diuerſas ꝓpetates iſta
tria ſortiť noia. Vor em̄ xp̄i erit virtuoſa. z iō dr̄ iuſſus
q̄ ꝓceptū. dicet em̄ z fiet. erit autētica. z iō ōr vox archā
geli. i. ꝓncipis. Et erit nihilomin⁹ ſeuera. z iō vox tube
dr̄. z ſic idē mul
tiplici vocabu/
lo exp̄mit ad in/
ſinuādā illi⁹ vo
cis ꝓpetatē ml/
tiplicē z digni/
tatem.

Dañ. vij.

De libris q̄ tūc apte⁊ erunt.

c Mō em̄ eoꝛ memoria tē. In
nuit q̄ maloꝛuꝫ
memoria ñ ꝓtri/
ſtabiť. Querit ḡ
quō illud poſſit
intelligi. aut em̄
mala placebūt.
aut diſplicebūt.
Si placebunt.
erim⁹ iniuſti. ſi
diſplicebūt eri/
m⁹ triſtati. Itē
quō p̄t illud ītel
ligi cū talis cog
nitio inferat tri
ſticiā. z ſublato
ꝑñti auferať añ
cedēs. q̄ poſito
añcedente poſit
z ꝯſequēs. R°.
dōm q̄ ibi erit
memoria malo/
rū ſine triſticia.
q̄liť aūt h̄ poſſit
ē. dicūt aliq̄ q̄
diuina virtute.
q̄ ſicut potēs eſt
ī igne ſepare lu/
cē a caliditate. ſi
cut dicit Baſili⁹
ſup illō ps. vor
dñi inť flā. ignis
tē. ſic ſepabit a
mali cognitōne
z recordatōe me
ſticia Aliť dicūt
alīj q̄ h̄ ē ꝓpter
dignitatē ſtat⁹.
ſicut em̄ angeli
glorioſi. z ſi nos
ament. tñ ꝓpter
mala nr̄a ñ tri/
ſtanť. p eo q̄ ſūt
abſoꝛpti a glia.
ſic in ꝓpoſito ē ī
telligēdū. Me/
li⁹ tñ ē dicere q̄
h̄ fit ꝓpť mo dū
ꝯſideradi. q̄ nū
q̄ recogitabunt
mala abſolute.
ſed ſp in ꝯſidera
tiōe ad deū liberantē. q̄m cogitare de malo ꝑterito ſubī/

Esa. lxv.

Esa. xv.

rib⁹ ēt locis ꝓteſtanť autoꝛes q̄
aduēt⁹ xp̄i dies dr̄ dñi ñ ꝑ q̄litate
tpis ſ rex. q̄ tūc cogitatōes et
ꝯſilia ſinguloꝛ patebūt. Vñ in
daniele. Vetuſt⁹ dieꝛ ſedit. z li
bri apti ſūt coꝛā eo. Libri ſūt cō
ſcie ſinguloꝛ q̄ tūc apienť eis vl̄
alīj⁹. z tūc ꝑplebiť. Nihil occul/
tū qō nō reueleť. Aduenīēte aūt
ſūmo iudice. nō ſolū aeris tene
bre illūinabūť. ſ abſcōdita coꝛ
diū manifeſtabūť. Virtute ḡ di
uina fiet vt cuiq̄ opa ſua bona
vel mala cūcta in memoriā re/
uocēť. z mētis intuitu mira cele
ritate cernenť. vt accuſet vel ex
cuſet hoiem ꝯſcia. eaq̄ teſte dā
netur vel ſaluēť.

Querit de memoria electo/
rum. an tūc precedentia mala
teneat. d

Hic q̄riť vtrum electis tūc aſſit
memoria precedentiū maloꝛuꝫ
ſicut bonoꝛ. Quedaꝫ autoꝛita
tes videnť bonos tradere ñ ha
bituros tūc memoriaꝫ ꝓcedētiū
maloꝛ. i. pctoꝛ vel toꝛmentoꝛ.
Ait em̄ Esa. Ego creo celos no
uos. z terrā nouā. z ñ erūt ī me
moria ꝑoꝛa. z ñ aſcēdēt ſup coꝛ
ſ gaudebitis ineternū. Itē obli
uiōi tradite ſūt anguſtie ꝑoꝛes
z abſcōdite ab oculis nr̄is. Que
de futuro exponēs Hiero⁹. ait.
Obliuiōi tradēť ꝑioꝛa mala. q̄
foꝛſitan ī futuro ꝑſtine ꝙuerſati
onis memoria oīno delebiť. ſuc
cedentib⁹ bonis eḱnis. ne ſit ꝑs
maloꝛ ꝑoꝛis anguſtie memoria
ſ hec. z hūs ſillia pūt accipi ſic vt
ñ excludāt memoriā ꝑcedētiuꝫ
maloꝛ. ſ ex ea moleſtiā z leſiōeꝫ
amoueāt. c Mō ei eoꝛ memoriā
ſctōs ꝓtriſtabit. vel eoꝛ btitudi
nē obfuſcabit. ſz gr̄iores ōo redꝺ
dit. vñ ſup ꝑs. lxxxvij. ait Greg.
Quō ieternū mīas dñi canit q̄
miſerie ñ meminit. Quō aūt plena btitudo ſi memoria reat⁹ mē

c

tentiōe liberatōis in ꝑñti non gñat in nob affectoꝛ me/
ſticie ſz gaudij. Jō bn̄ dicit q̄ erit ibi maloꝛ memoria ſz
ñ triſticia. Ad illud q̄ obr̄ de diſciplia. dōm q̄ ñ venīūt
in memoriā mala ꝑterita ſub rōne abſoluta. q̄ cū simus
tūc oīno diuini
oīa referem⁹ ad
deuꝫ aliq̄m mō vt
ibi laudeť z bo/
norificeť deus. z
ſic ꝑz illud.

4

d Pctā hic q̄
pniam recta z de
lera illic ertā re/
gi alīj⁹. Querit
q̄ cū pctm petri
z magdalene oī/
bus ē notum ad
laudē gre q̄ poſt
diem iudicij erit
occultū. z ſi pec
catū petri nō re
gať. quare pctm
roberti. ſiḱo pec
cata credam⁹ de
tegenda. q̄s nō
incipiat erubeſ/
cere ſi facta ſua
in ſpectu tot⁹
mūdi ſūt ꝓpalā
da. R°. dōm q̄
q̄uis fas ſit v/
trāq̄ ptē opina
ri. rōnabiliꝰ tñ
ē q̄ oīm electoꝛ
pctā oīb⁹ iuſtis
tūc patebūt. z h̄
ꝓpterea. q̄ mag
na erit dei gloria
duꝫ manifeſtať
eius ad filios
mīa. z dū oñdeť
eius mīa. nulla
erit erubeſcētia.
Et ſi q̄ras quō
h̄ poſſit ē. dōm
ē q̄ rō ē a pte ei⁹
cui⁹ pctā manif/
eſtanť. q̄ erube
ſcentia ē timoꝛ
expectatōe cōui
q̄. Tñ cū ī btis
ñ cadit timoꝛ. ñ
erit eis erubeſcē
tia q̄ nō cadat
timoꝛ ꝑz. q̄ ꝑfe
cta charitas fo/
ras mittit timo
rē. Rō aūt eſt
ex pte videntiū. q̄
nullus ibi virtu/
pat. nullus ibi
aſpnať. ſz poti⁹
deuꝫ collaudat
dū attēdit virtu
tē dei in ipo. Et ē exēplū ī magdalena cui⁹ pctā publice

i. Coꝛ. xv.

i. Coꝛ. xv

Ambro.

recitam⁹. nec tñ facim⁹ ei cõtumeliã. qz nõ recitam⁹ ad eius ignominiã sz ad laudẽ diuinã z suã. Vñ nec ipa de hoc hz erubescẽtiã. nec cogitam⁹ de ipa tãq̃ de meretrice sed tãq̃ de nobilissima dña q̃ de multis mala est erepta Exẽplũ ẽ de bono pfessore z penitẽte. bon⁹ ei pfessor feruenti⁹ penitẽtẽ diligit. quia verius et clarius z fixius suas ignominias et peccata aperit. maxime dum attendit ipsum conteri et vincula ei⁹ resolui per virtutem z miseri/cordiam dei. z hꝫ ibi multo magis erit vbi oẽs cogitatiões erũt ordinatissime. Amplius cũ homo oia secreta sine verecũdia cõcet amico. z vbi oẽs erimus amicissimi. vbi vn⁹ diliget alũ sicut se. quõ eruhieroni. ipo raptu eoz q̃ viui repiẽt mortes eritz resurrectio. vbi aia q̃si per sopozẽ egressa de cozpe. eidẽ in momẽto reddit. Ecõtra xo scribens ad marcellũ hiero. testari videt dicẽs. ĉ q̃sdã in fine seculi e adueniẽte xpo ñ eẽ morituros. sed viuos reptos in imortalitatẽ repente mutãdos Hoz ãt qõ xi⁹ sit ñ ẽ hũani iudicij diffinire.

¶ Determiat quõ intelligit xps iudex viuoz z mortuoz. f His añt adijciendũ est dupl̃r intelligi qõ dr xpus iudicatur⁹ viuos z mortuos. aut eñ viui accipiũt q̃ in aduẽtu ei⁹ viui repiẽt iz in raptu morianť. z mortui q̃ añ decesserãt. vl viui z mortui q̃ accipiũt iusti z iniusti

¶ Determiat quõ intelligit q̃ mortui resurgẽt icozrupti. g Cunq̃ ex pdictis sane credi valeat oẽs resurrecturos. credẽdũ ẽ et q̃ oẽs resurgent icozrupti. ñ vtiq̃ ipassibiles. qz morte patiẽtur eternã. ꝑ sine diminutõe mẽbroz oia hũani cozpis habituri membra. nec tamen gloria ac specie impassibilitatis induentur.

beseit vnus. de alio. aliter q̃ de se nullo mõ videt.

e ¶ Quosdã in fine seculi aduenẽte xpo z. Vñ male dicere. qz xps nõ fuit ĩmunis a morte. z tñ non fuit subiectus pctõ. ergo nec aliquis alius Item gram quã non fecit matri scilicet de immunitate mortis. q̃ modo est credẽdum q̃ alij faciat. ¶ Respondeo dicendũ q̃ credendum est sicut dicit Ambrosius q̃ omnes moriantur sed qualiter. illud habet dubitationem. et experientia tunc magis docebit Quod ergo objicitur de Hieroni. dicendum q̃ Hieroni. hoc non dicit asserendo. sed nec recitando opinionez suam. sz opinionem cuiusdam greci.

Ad intelligentiã eoz q̃ hic determiat magr. duo principaliť queruntur circa pñtem distinctõz Primo querit de resurrectõe. Scõo de librozꝫ ptione. Quantũ ad pmũ q̃runť sex. Prio sũt qr an resurrectio sit futura. Scõo dato q̃ sit. querit vtrũ resurrectio sit oĩm. Tertio dato q̃ sit oĩm. queriť vtrũ sit oĩm simul an successiue. Quarto queriť vtrũ resurrectio sit eozũdẽ fm numerũ. Quinto vtrũ resurrectio sit naturalis vel miraculosa. Sexto q̃ querit de causa nostre resurrectionis. ¶ Questio. j. a

¶ Circa quã sic pcedit z oñdit q̃ resurrectio sit futura pmo auctoritate Job. xix. in nouissimo die de terra resurrecturus sum. Itẽ Joh. xj. martha fidelis dixit. scio qz resurget in resurrectõe et in nouissimo die. Itẽ rõne vr q̃ pmũ respondet merito. q̃ si aia merez in cozpe. dz ẽt remunerari in ipo cozpore. Sed deus est iustus remunerator. ergo oportet q̃ anima resumat cozpus. z sic tẽ. ¶ Item anima habz naturalem appetitum ad cozpus qõ patet. quia non vult separari a cozpore existente misero. sed beatitudo est quies omnium desideriozum. ergo ad hoc q̃ perfecte beatificetur anima necesse est sibi cozpus reddi. et si hoc. patet. tẽ. ¶ Item perfectior est forma cõpositi q̃ aliqua pars. quia partes ordinantur ad formam cõpositi. ergo cõplemo et perfectio est forma humanitatis q̃ ipa forma que est aia. ergo cum perfectio glorie ꝑsupponat pfectionem nature. necesse ẽ totum hominem non tm̃ aiam glorificari. ¶ Item ad pfectionem vniuersi requiritur substantia spualis et cozporalis. z composita ex vtraq̃. ergo cum vniuersum sit corruptibile. et aliquando non stet generatio vt infra videbitur. necesse est compositũ aliquod ex anima z cozpore remanere. hoc autem non est nisi homo. ergo post consumptionem istius discretionis vel segregationis necesse est hominem resurgere. ¶ Contra. Job. xiiij. hõ cum dormierit non resurget donec atteratur celum. sed celũ nũq̃ atteretur cum sit incorruptibile. ergo homo ñ resurget. ¶ Item. j. ad Coz. xv. caro et sanguis regnuz dei non possidebunt. ¶ Itez ratione videtur. quia nullum instrumentũ remuneratur propter actionem factã ꝑ ipm. sed cozpus se habet ad aiam vt instrumentũ. ergo tẽ. Si dicas q̃ in instrumento coniuncto non ẽ verum. ¶ Contra angelus assumit sibi cozpus per qõ ministrat. z tamen illud non resurget. ergo tẽ. ¶ Item nihil quod impedit viam perueniendi ad beatitudinem. debet resumi ad beatitudinem. sed cozpus impedit quia concupiscit aduersus spiritum. ergo ab ipso non debet resumi. ¶ Item anima viuit deo sicut cozpus ãnime. sz merito peccati contingit per diuinam ire iam animam separi a cozpore in morte nature. et animam a deo ĩmorte damnatiõis future. sed anima damnata per sentẽtiã nũq̃ viuificatur. ergo nec cozpus mortuum per diuinã sententiam debet resumere vitam. ¶ Item facilius coniunguntur que separantur voluntate q̃ que necessitate. Sed spiritus malus separatur a deo per voluntatẽ et non potest ei vniri. ergo anima non potest vniri cozpori que separatur ab eo necessitate. ℟. dõm q̃ recta fides dicit resurrectionem cozporum esse futuram. z ad hꝫ credendum adiuuatur per fidem resurrectionis xpi iaz facte. Si ergo xps est caput. z membra debent conformari capiti. cum xps resurrexerit. consequens est vt et nos resurgamus. vt autem credat fidelis resurrectionẽ xpi persuasum est sibi per multa testimonia apl̃oz̃. qui etiam q̃ multa sunt argumenta certificati. Persuadet etiã ipa pietas fidei que nullo modo cozpus xpi inciueratum põt excogitare. Sup hoc fidei fundamentũ sup edificatur psualio rationis. quia q̃ resurrectio sit futura exigit remuneratio diuine iusticie que homini retribuit sicut et meruit. Secundo confirmatio glorie que oĩm aie appetitũ cõplebit vel quietabit. Tertio perfectio nature que consistit in toto compositio nõ in altera eius pte. z hec sunt rationes supra fidẽ fundare. ¶ Ad illud ergo qõ ꝑmo obr in contrariũ. dõm q̃ illa attritõ 6
intelligitur q̃tũ ad figuram nõ q̃tũ ad sbam. figuram añ accipit fm qõd accipit apls ꝑ exteriora rei facie. Ad 7
illud quod objicit q̃ caro et sanguis tẽ. dõm q̃ illud nõ intelligitur de carne q̃tum ad sbam. sed q̃tũ ad corrup

8 tionem et malicia. sicut accipit ad Gal. v. ¶ Ad illud
qđ obr̄ q̄ instrumētū nō dz remunerari. dōm q̄ ē instru
mētū qđ ē sep̄atū ⁊ est instrumētū siue organū vnitum
nō tm̄ ad aliq̄s op̄atōes faciēdā. sed ad vnā formā cōsti/
tuendā. ⁊ p̄ficit et p̄uenit cū motore in vnitate forme
totius. ⁊ op̄atōis q̄ p̄sequēs. ⁊ sine tali nūq̄ hz motor p
fecte compleri p̄opter colligantiam ad illud. ideo non
9 est simile de instrumēto separato. vel ꝺ corpe ab angelo
assūpto ¶ Ad illđ qđ obr̄ q̄ impedit dōz q̄ nō impedit hz hoc
10 quia natum est obedire. sed ratione corruptionis. ⁊ illa
non resumetur sed corpus incorruptum. ¶ Ad illud q̄
obr̄citur q̄ anima viuit ꝺo sicut corpus anime. cō. dōz
q̄ non est simile. quia sententia damnationis est mise/
ria eterna. sed sententia mortis non est eterna. Ratio
autem huius est meritum. quia culpa a de ꝺelere est mor
te christi. sed culpa anime post mortem est idelibilis. p
eo q̄ in culpa illa perpetuo virit. Amplius. sententia
mortis lata contra hominem non fuit sententia diffini
tiua sed potius p̄opter inobedientiam fuit sententia
11 interlocutoria. sed vltima sentēria est diffinitiua a qua
non potest appellari nec potest retractari. ¶ Ad illud
quod obr̄citur q̄ facilius coniunguntur que separant
necessitate cō. dōm q̄ quedam separantur ita q̄ post se
parationem vnum non habet inclinationem ad alterū
⁊ talia non sunt apta ad reiungendum. et quia sic est an
gelicus spiritus a ꝺo separatus vt ipsum odio non in
clinatione appetat. ideo non potest nec debet ei coniū/
gi. Quedam separantur. ita tamen q̄ vnum habet ap/
petitum ⁊ inclinationem ad alterum. ⁊ talia sunt ad ite
ratam coniunctionem habilia. talia autem sunt anima
⁊ corpus. Quod ergo obr̄citur ꝺ voluntate ⁊ necessita
te. dōm q̄ hoc nihil facit ad reiunctionem scz modus se
parandi. sed qualitas separatorum. vel potius diuinū
iudicium.

¶ Questio. ij. b

¶ Utrū resurrectio sit oīm. Et q̄ sic videt. Joh. v. Ve/
niet hora in qua omnes qui in monumentis sunt audi/
ent vocem filij dei. Sed non possunt omnes audire ni/
si omnes resurgant. ḡ cō. ¶ Item. j. ad Cor. xv. omnes
q̄dem resurgemus. sed non omues immutabimur. Itē
rōne videtur. quia sententia mortis data est p̄opē cul/
pam originalem. sed omnes habent culpam hanc. ergo
omnes cō. sed resurrectio ista vt p̄obatum est p̄ius dz
esse vt anima corpori iungatur. ergo omnes debent re/
surgere ¶ Item omnes homines sunt mortales. scz mor
tale ⁊ corruptibile de necessitate corrumpitur. ergo ne/
cesse est omnes homines corrumpi. Rursus. pena p̄/
mium sunt eterna. ⁊ hec debentur homini. ergo necesse
est homines p̄miari hac vita. ⁊ iterum dari sibi aliam
vitam. ergo resurgere. ¶ Item hoc ꝑm̄ oñditur p ypo/
thesym. quia bene sequitur q̄ si anima socratis est imor
talis q̄ omnis anima. ergo pari ratione sequitur si vnū
corpus resurgit ⁊ omne. sed vnum corpus resurrexit. s.
xp̄i. ergo ⁊ omne. Contra Dan. xij. Multi ꝺ bis q̄ dor
miunt in puluere terre euigelabunt. ergo cum hoc no/
men multi sit ptitiuū. si multi euigilant. non ergo om/
nes. ergo non omnium est resurrectio. ¶ Item Jo. vj.
Nemo venit ad me nisi p̄r q̄ misit me traxerit eū. et ego
resuscitabo eum in nouissimo die. cum ergo hoc p̄mit/
tat ad se venientibus. scz resurrectionem. ⁊ non omnes
veniant. non ḡ omnes resurgent. Item idem videt rōe
quia p̄ peccato quod opata est anima in corpe. sufficiēt
punit̄ in purgatorio sine corpe. ḡ et in inferno sufficient
punit̄ p̄ vtroq̄ pari rōe. sic cō. ¶ Itē xp̄i resurrectio est
causa nostre resurrectiōis in anima ⁊ in corpore. Sed
non omnes resurgent in anima. ergo nec omnes resur
gent in corpore. ¶ Itez resurrectio ad hoc est vt anima
remuneretur in corpore sicut in illo meruit. sed anima
puuli nihil est in corpore operata. ergo ad remunerati/
onem eius non oportet corpus resurgere. ¶ Rō. dōm 12
q̄ omnium est mors. ⁊ omnium erit resurrectio. Cor̄p̄
enim vnit̄ anime immortali per naturam. ⁊ mortue per
culpam in ipsa vnione. ⁊ ideo necessitatem cōtrahit ad
moriendum. ⁊ impossibilitatem ad semper viuendum
que fm̄ ordinem diuine p̄uidentie ad actum semper
ꝺebet p̄odire. exigente hoc nihilominus merito vel de
merito ⁊ etiam diuino iudicio. ¶ Ad illud quod obr̄ci 13
tur q̄ multi euigilabunt. Respondet Aug. xx. ō ciuita.
ꝺi. q̄ multi. id est oēs. et talis modus loquendi frequēt
inuenitur in scriptura. Vel facienda est vis in verbo.
quia euigilare plus dicit q̄ resurgere. quia vigilia est
vsus sensuum ⁊ dicit discretionem que non vigebit in
paruulis damnatis. quia non erit in eis tristicia. ¶ Ad 14
illud qđ obr̄cit q̄ nemo venit cō. dōm q̄ vita accipitur
dupliciter. s. large ⁊ p̄p̄e. Large viuificatio corporis.
P̄opie viuificatio corporis cum salute. Sic et resurr
rectio. ⁊ secundo mō p̄omittit deus resurrectionem bo
nis ad se venientibus. sed quantum ad p̄mū modū om
nibus predicit. ¶ Ad illud quod obr̄citur ꝺ pena pur 15
gatorij. dōm q̄ non est simile. quia purgatorium dicit
transitum non terminum. nec dicit statum sed status
supplementum. vt quia preclusa est homini per mortē
via merendi. ⁊ peccatum inultum transire nec poterat
nec ꝺebebat. constituit dominus locum pene per quem
anima transiret ad patriam. vt anima solust separata
quod tamen fecit cōiuncta. et quia hoc magis dicit sup
plementum q̄ terminum. ideo oportet resumi corpus.
⁊ sic patet illud. ¶ Ad illud quod obr̄citur q̄ resurre/ 16
ctio xp̄i est causa nostre resurrectionis in anima. cō. di/
cendum q̄ non est simile. quia resurrectio anime est tm̄
ad bonum. sed resurrectio corporis est ad bonum et ad
malum. ⁊ resurrectio anime fit nostra voluntate. Sed
corporis exigente diuine iusticie equitate. ideo ista est
omnium licet non illa. ¶ Ad illud quod obr̄citur ꝺ 17
puulis. dicendu q̄ et si anima non exierit in actum. ta
men originale traxit in corpore ⁊ per corpus. ⁊ ideo illi
vniri ꝺebet. vt sicut ex coniunctione corpus peccauit.
ita simul cum illo multetur pena damni. Amplius.
remuneratio non est tota ratio quare fiat resurrectio.
sed diuine ordinatiōis ꝺcretū. q̄ cōiungēdo aiam imor
tali corpi. p hoc ꝺcreuit illud cor̄p̄ ꝑpetuo viuificari.
Si ḡ diuinū ꝺcretū non p̄t infringi. necesse ē illud cor
pus aia reuiuificari. vt sicut corpus sep̄atū est ab aia p
pter diuinā sniam q̄ resp̄iciebat culpā. ita reiungat aie
p̄p̄ diuinā dispositōez q̄ sic ꝺcreuerat ꝓstituere huma
nā sbam. Rōne cui⁹ ꝺcreti. cor̄p̄ hūanū dr̄ ordinari ⁊
possibilitatē habere ad incorruptiōez. q̄uis in sui natu/
ra nihil habeat plus ꝺ incorruptibilitate q̄ alia corpa
mixta vt patebit. scd̄m statum p̄sentem loquor.

¶ Questio. iij. c

¶ Utr̄ resurrectio sit oīm sil'an successiue. Et q̄ sil' vī.
j. ad Cor. xv. in momento in ictu oculi cō. ¶ Item rati
one vr̄. q⁹ mors ⁊ incineratio debēt merito p̄mi. peri q̄
peccauim⁹ in adā. ⁊ oēs simul peccauim⁹. q⁹ sil' fuimus
in adā. ḡ et in xp̄o sil' ꝺbem⁹ resurgere. Itē ꝺcēs ē vt ha
bitatio ꝺgruat habitatori. ḡ sicut mūd⁹ peiorat⁹ ē hoie fa
cto mortali. ita dz meliorari hoie facto imortali. scz non
dz meliorari q̄diu bō ē mortalis. ḡ q̄diu hoies viuunt

nō dz eē resurrectio·g̃ erit oīm simul ¶ Itē post resurrectiōem ꝯsumak gloria·sed angeli ñ hñt oīno gl̃iam ꝯfirmatā ante nr̃am glorificatōez·nec sil'r demōes penaz·g̃ si maior ē colligatio hoīm ad inuicē q̃ ad angelos·ñ dz vn⁹ sine altero resurgere·z sic ꝛc̄·Cōtra resurrectio corpoz seq̄t resurrectōez aiaz·sed resurrectio aiaz ē successiua z non simul·g̃ et resurrectio corpm·Itē pmiū rñdet merito·g̃ q̄ citius meruēt citi⁹ debent remunerari·g̃ meliores citi⁹ dñt resurgere· ¶ Itē maior ē conformitas exte aiaz q̄ corpm ppt̄ vinculū charitatis·sed glorificatio vnius aie ñ expectat glorificatōez alterius·g̃ ꝛc̄·

¶ Itē xp̄s nō expectauit nr̃am resurrectōz q̃ ē caput nostrū·z q̄ magis fouet singula mēbra·g̃ nec mēbz expectat
18 resurrectōez mēbri·z sic ꝛc̄· ¶ R⁹·dōm'g resurrectō corpoz ñ erit successiua sed sil'r·z hui⁹ pñt eē rōes ꝯgruētes ser·Prima ē severitas diuini iudicij q̄ inflixit penā incineratiōis corpi vsq̄ ad aduentū fm filiū dei·sicut pena carentie visiōis vsq̄ ad aduentū pmū·Et rō hui⁹ est q̄ oēs simul fuim⁹ in vno pncipio peccāte·Scda rō ē meritū fidei q̄ multū merek in credēdo nos remunerari·q̄ videmur siles bestijs in morīedo·q̄ si illud experimētū hō videret·ñ haberet meritū·q̄ būana rō sibi pberet experimētū·Tertia rō ē vnitas corpis mistici·q̄ ei oēs vnū corp⁹ sum⁹ in xp̄o·iō necesse ē q̄ q̃tū ad aliquā gloriā resurgam⁹ simul·sz ñ q̃tū ad gloriā aie·q̄ ibi eēt maximū dānū et quasi iportabile·g̃ q̃tū ad gloriā corporis Quarta rō ē subsidiū ifirmitatis nr̃e·q̄ scti dū sua desiderāt corpa·vehemēt⁹ etiā desiderāt salutē nr̃am·Unde apl's dicit Heb·xj·deo p nobis aliq̄d melius puidēte ne sine nobis ꝯsumarent·Quinta rō ē manifestatio diuine iusticie·q̄ ei oīb⁹ dz eē notū q̄nta iusticia dānet malos z saluet bonos·iō vltimā distributōz distulit vsq̄ ad nouissimū·vt oēs ꝯperent·Sexta z vltia rō ē ꝯsumatō glie q̄ ei angeli adhuc sūt viatores q̃tū ad administratōes q̄ diu boies viuūt·z gaudiū sp̄ crescit fm multitudinez electoz·ñ debuit pfecte gloria ꝯsumari in aliq̄ singulari donec cōsumarek in oīb⁹ sil'·Ex his patent obiecta·

¶ Ad resurrectō corpm ñ attēdit fm resurrectōz aie·Elie em̄ resurrectio pma respicit resurrectōez p grām·z hec ē in via·z iō successiue·Itē aie glorificatio subam iportat pmū·q̄ si differret magnū dānū eēt expectāti·ñ sic de corpore·q̄ nō multū grauat expectare corp⁹ dū aie tenent
19 deū· Ad illud q̄d obī de resurrectōe xp̄i pz rñsio·q̄ nec ꝯcurrit ibi severitas iudicij·cū nō eēt sup eū inducta maledictio·nec faceret ad meritū fidei·imo ecōtrario ē i fidei aditorū· ¶ Ad aliud q̄d obī q̄ pmiū rñdet merito
20 dōm q̄ verū ē p loco z tpe·z premiū essentiale ꝯperit vt statim reddak·Sed stola sēa dz expectari q̄lsq̄ cū solennitate z magnificentia z gloria dantis ꝯferak· Ad
21 illud q̄d obī q̄ maior ē vnio z ꝯuenientia aiaz·dōz q̄ falsum ē·imo minor p eo q̄ oīa corpa in vno corpe fuerūt sed non oēs anime in vna aīa·

¶ Questio·iiij·

¶ Utr̄ resurrectio sit eorūdē fm nūer̄·Et q̄ sic vī·Job xix·In carne mea videbo deū saluatorē meū·quem visurus sum egoīpe et ñ alij·ꝯstat q̄ non dicit alij fm speciem sed fm numerū·g̃ ꝛc̄· Item pbus·v·topicoz·si ex mortali fiat immortale·nō dicimus eū aliā vitam sume re·g̃ si non ē alia vita·nec aliud viuens·g̃ idem·g̃ ꝛc̄· ¶ Itē rōe vī·q̄ idēritas rei venit ab identitate pncipiorū subaliū·Sed idē est pncipiū materiale z idē formale·g̃ idem bz q̄ pus· ¶ Itē ppa forma nō ē nata fieri nisi in ppa materia·g̃ cū alia sit ppa forma corpis q̄ pficit·nō est nata vniri nisi illi·g̃ si vnik in resurrectōe vnik eidē·z si hoc·cū ipa sit eadē·totū erit idē·· Cōtra·oīs forma corrupta z iterꝫ gñata non est eadē nūero sed specie·sic dicit pbs in scdo de gñatōe·cum ergo būanitas corrūpak in isto in morte·z iterꝫ generek in resurrectōe·g̃ alia numero·Si tu dicas q̄ istud tenet in corruptōe q̄ est in ꝺriū non in morte· ¶ Contra·maior est corruptio in puatiōem q̃tū in ꝺriū·q̄ ad hoc q̄ fiat reparatio necesse est fieri resolutiōem vsq̄ ad vltima z oīa rursus de nouo generari·ergo ꝛc̄· ¶ Item q̃uis artifex de eadē materia faciat statuā·tū alia est statua post q̃ ante·ergo pari rōne vī q̄ q̃uis homo fiat ex eisdem puluerib⁹·tū ē alius· Si dicas q̄ deus pt facere plus q̃ natura vel artifex·verū est q̄ plus pōt·tū nō facit nisi q̄d ꝺgruit z ꝺgruū ē·nec est intelligibile quō aliq̄d corrūpak z cedat in non ens·et iterum fiat q̄ sit idem·aut si est congruuz·quare non dat istā potentiā nature· ¶ Itē dīe ēentiales rem diuersificant·nō tantū numero sed etiam essentia·sz mortale z immortale sunt essentiales dīe·g̃ cū resurgēs sit ī mortalis·z ante mortalis·patet ꝛc̄· ¶ Itē pma regeneratio z reformatio sunt operationes diuerse·ergo si diuersarum operationum diuersi sunt termini fm substantiam·aliud est corpus quod primo generatur· aliud cor- 22
pus quod postmodū reformatur· ¶ R⁹·ad pdictorū intelligentiā est notandū q̄ circa hoc diuersi diuersa tenūtiunt·Quidā em̄ dixerunt q̄ triplex ē diuersitas fm numerū·Una q̄ venit ex diuersitate ptis materie z forme specificate·sicut differt in nūero hec aqua et hic ignis· Quedā que venit ex diuersitate ptis materie·sicut iste ignis ab illo differt· Tertia que venit ex discontinuatione z duratione·et hec diuersitas fm numerum ōrum habet vt dicunt ex tempore·Tempus enim duratione sicut et actionem habet·Prima diuersitas fm numerū est magna·secunda minor·tertia minima·Prima et secunda diuersitate carebit corpus resurgens·sed tertia non carebit nec potest carere·quia ꝓpositio de preterito nō pōt non esse vera·Unde sicut ꝺgo corrupta non pōt fieri ꝺgo·quia non potest non fuisse corrupta·nec a dō nec a natura·z hoc est intelligibile·sic corpus corruptū non pōt oīmodā identitate repari idē·quia non potest non fuisse corruptum·tū hic est ita modica diuersitas·vt non mereatur aliquid ꝓpter hoc dici diuersū·q̄m idem est fm alium duplicē modū identitatis·scz ꝓpter identitatē materie z forme·quia identitas materie z pncipalis forme erit in resurgentibus·Unde est q̄ resurrectio est eiusdē·Quod ergo dicit phs q̄ forma corrupta z iterū generata est alia numero·intelligit de ista diuersitate·Sed istud non videtur multum rationabile·Primum quidem·quia stultum videtur dicere q̄ deus non possit oīno idē corp⁹ reformare identitate fm numerū· Amplius idēritas fm materiā in sba non venit ex accidentibus licet per illam tunotescat·nec etiam diuersitas·Et iterum q̄ discontinuatio non inducat diuersitatem in numero·videtur expresse in artificialis·vt si archa dissoluatur et iterum ex eisdem tabulis z fm eun- 23
dem ordinem reparetur·non dicitur alia archa numero sed eadem·z tamen desīt esse archa·Et propter hoc dicunt alij aliter q̄ duplex est corruptio·Quedam per dissolutionem siue separationem principiorum componentium siue partium·Quedam per corruptionez forme· ¶ In pma possibile est idem numero reparari ei qui scit ad eundem modum et ad eadem loca reducere· ¶ In secunda quia quod corruptum est non potest esse idem·quoniam noua est essentia forme·sic de nouo generatur·Dicunt quod necessario oporteat esse ali

ud. et de hac intelligit philosop⁹. "Reparatio ⁊ dissolutio corpis humani est ꝯtū ad ꝑmū modū. ideo repat idē sicut artificiatū. qz salua aīa ⁊ corpe fit separatio vni⁹ ab alio. ⁊ post saluis ꝙtib⁹ materie fit incineratio. ⁊ ōs sicut bon⁹ artifex cineres colligit ⁊ vnit ⁊ reformat idē corp⁹. ⁊ qm illud corp⁹ hz eāde ꝙfectionē. ideo totū consumatū ē idē. Sed istud nō soluit sufficiēter. Certū ē em ꝙ forma carnis humane corrumpit dū generat in vermis et serpens. ⁊ sicut ꝑt corrūpi in carnē serpētis vl alterius aialis. sic resolui pōt ⁊ in illud aīal ⁊ in ꝙtuor elementa. ⁊ vnūqdq elemētoꝝ corrūpi ī aliud. ⁊ ita corrūpit forma mixti ⁊ elemēti. ꝯ necesse ē alia elemēta ee numero ⁊ aliā carnē. ⁊ its nō ꝑt stare ista resp̄sio. Et pp terea notandū ꝙ ē resurrectio eiusdē numero. qz aliter nō esset resurrectio. Si queras a me qūo hoc esse possit dico ꝙ hoc ꝑt ee ꝙ virtutē diuinā ꝯtuis nō possit esse ꝙ naturā. ⁊ istud intelligere possum⁹ sic. Supponamus nūc ꝙ natura aliqd agat. ⁊ illud nō agit ex nihilo. ⁊ cuz agat ī materiā. oportet ꝙ producat formā. ⁊ cū materia nō sit ꝙs forme. nec forma fiat ꝙs materie necesse ē aliq mō formas naturales esse ī materia anteꝯ ꝓducātur. ⁊ substātia materie pregnās ē omnib⁹. ꝯ rōes seminales oīm formarū sunt in ipsa. Sed ad illud stat resolutio a ꝙ incipit generatio. ergo nulla forma oīno corrūpit ꝛz māet in materia anteꝯ ꝓduceretur. ⁊ sic dicit Aug⁹. Vñ formas ī materia añ ꝓductionē dicit esse ꝙntū ad rōnes seminales. Dicit etiā resolui ad materiā sicut ad occultissimos sinus nature. idem vtroq nomīe ꝑm alteram et alterā rōnē intelligi volēs. Quid aūt hec sint alibi melius pateꝫ secūdo. "Nūc aūt hec dixisse sufficiat ꝙ omnes forme cū corrūpunt nō omīno corrumpunt ꝛz manent aliquo mō. ⁊ huic concordat rō ⁊ auctoritas p̄bica. ⁊ auctoritas bri Aug. et qō mai⁹ est auctoritas sacre scpturꝫ q est auctoritas spūs. Hoc ꝑsupposito dōz ꝙ ꝯtuis forma sit ibi aliquo mō post corruptionē. tamē natura nō ꝑt ꝓducere ad idē qō habuit ꝓpus Et rō huius est quia agēs naturale influendo agit et imprimēdo aliqd sui quo mediāte ꝓficit illud qō erat ī materia. et illud qō influitur a pte agētis fit aliqd de cōpleto ee ipius ꝓducti. et ideo necesse ē ꝙ creatura det aliqd noui ꝯtū ad moduz essendi substantialē q est esse et ī actu. Quāuis enī natura nō det nouā essentiā. dat tn nouū modū eendi. nō tā tū accidētalē. imo etiā subalem. sicut esse ī actu ꝑm quē pōt res subaliter numerari et diuersificari. et ꝓpterea natura cum repat nō idē ꝛz nouū ꝓducit ꝛz ōs q ꝑt ipas rōes seminales sine imissione alicuius noui ad ꝙfectuz esse ꝛeducere pōt facere ꝙ sit idē. et sic facit ī ꝓposito. ꝙ ex illis solis et ꝙ eūdē ordinē in reformatōne rem ostituit ex qb⁹ erat ante Unde si oīa elemēta cōuertātur ī ignē. deus ex illo igne reformat eadē elemēta q ibi erant in rationibus seminalibus. et ex illis formā carnis per eundem ordinem. et sic patet ꝙ deus pōt reformare idē ꝑm corpus. ꝑm materiā. et sic pōt dici ad p̄sens. Ad illud qō obr̄ ꝓmo et secūdo tā patet respōsio. qz ꝯtuis istud sit impossibile agenti inferiori. est tamen possibile agenti superiori ſcz ipi deo. et quare istā potentiā nō coīcat ōs creature patet. qz nulla creatura agit in seipam. sed per aliquid sui imittredo virtutem. sicut ⁊ color ad hoc ꝙ immuteat visum facit speciem sui in medio. vnde agit aliquid extrinsecum in intrinseco. non sic deus. ℔ aūt dico de operatione naturali. ¶ Ad illud quod obijcit de mortali ⁊ immortali. dōm ꝙ quicquid sit de mortali. vtrum sit differentia aut non. quia non est p̄sentis cōsiderationis. cum rationes ad vtranq ꝑtem sint. quia videtur dicere defectum ⁊ imperfectionem. ⁊ non habz drīam in eodē gne ꝛdiuidentē. ⁊ alia plura. ⁊ tñ ℔ absq calūnia vez ē ꝙ mortale tripliciter accipit. Uno⁰ dicit naturalē aptitudinē ad moriēdū. Alio⁰ possibilitatem ad moriēdū. Tertio mō necessitatē. Et ꝑmo qdē modo mortale inest homī ea rōe q cōpositū ex ꝙtib⁹ ⁊ ethogeneis. Uñ Hyla. nō ex cōpositis ethogeneis ōs q: vita ē. si ꝯ hō ē ex cōpositis ethogeneis ex diuerſ naturſ ⁊ dispōib⁹. ipossibile ē ꝙ vitā habeat nisi cū aptitudie ad moriēdū. ⁊ sic talis cōpositio ē hoī naturalis. ita ⁊ mortale. ⁊ ℔ mō accipiēdo mortale ꝛ̄ immortale nūq ꝛcurrit ī idē sic nec spirituale aut simplex ⁊ cōpositū. ⁊ si aliq mō ē differentia isto mō ē nō diuidēs aīal ſz subam viuētē. cui⁹ vna dr̄ia est immortale ⁊ per oppositū mortale. Secūdo⁰ mortale ī est eo mō q cōpositū ex ꝙtib⁹ ethogeneis hūtib⁹ ꝛfectibilitatē. sicut in ꝑmo hoīe q hēbat statū aialē. ⁊ ℔ nō ꝛt statū mediū inter miſiaz ⁊ gl̄iam. Tercio mō mortale ī est ea rōe q vniēs ē cōpositū ex ꝛrīs hūtib⁹ ꝛfectibilitatē ⁊ pugnā adinuicē. ⁊ sic inest hoi lapso. ⁊ ℔ mō dic statū miſerie. ⁊ imortale bis oppositū dicit aliū statū. ⁊ qm stat⁹ mutari ꝑt vnitate ꝑm nūerū remanēte. hinc est ꝙ ex mortali ꝑm hūc duplicē modū fit imortale sine diuersitate subē. ⁊ hoc mō fit in hoīe glificato. q est mortalis ꝑmo modo. ſ. ꝑm naturalē aptitudinē. ſz imortalis put dicit ꝑuatōz potētie ⁊ necessitat. ¶ Ad illud qō vltio obr̄ ꝙ diuerse sūt operatōes. dōm ꝙ diuerse operatōes diuersos effect⁹ inducūt qñ diuidūtur ex equo. ſz qñ sic ꝙ vna ad alterā ordinat. ⁊ vna ē repatiua effectus alteri⁹ si secūda egrediat ab agēte oīo potēte. ꝑt oīno idē reparī. ⁊ sic ē in ꝓposito. Sz obr̄ qūo ꝑt ℔ intelligi. cum iste operatōes sūt discontinue. ⁊ esse rei sit discontinuū. ⁊ vnius ꝛtinui duo sint vltima tm̄. si ergo esse discōtinuatur ergo ē aliud ⁊ aliud. cū ergo vnū numero ꝛsequat idez actuale. necessario videt seq ꝙ sit aliud ⁊ aliud. Et itez qūo ꝑt bis incipe aliqd et esse idē. impossibile em̄ est esse ⁊ intelligere ꝙ aliqs curat bis eodē cursu. Et pōt ad ℔ responderi ꝙ de esse rei est loq dupliciter. Aut ꝙntum ad ꝛfluxū ⁊ duratōem. aut ꝑm se. Si ꝙntū ad duratōez ⁊ ꝛfluxū. sic necessario oportet ꝙ duratio sit alia ⁊ alia sicut mēsura duratōnis. Si ꝯtum ad ipm esse ꝑm se. sic numerat ⁊ pluriſicat a ꝑncipijs ꝙmanentib⁹. Et quoniā ꝑncipia ꝙmanētia sūt eadē ꝯtuis ꝛfluxus durationis ⁊ inceptio sit alia ⁊ alia. hinc ē ꝙres ē vna. ⁊ esse rei est vnū. "Nec ē simile de actōibus successiuis. qz ille necessario numerātur. ⁊ ꝑteritū et futurū respiciūt partes diuersas actionis siue mutationis siue duratōnis successiue. non sic oportet iudicare de forma absoluta. que corrupta potest adeo numerari eadem. quia aliq modo manet in ratōne seminali.

¶ Questio. v. e

Quinto queritur vtz resurrectio sit naturalis an miraculosa. Et ꝙ nō sit naturalis ostenditur a parte initij. qz a ꝑuatōne in habitum ꝙ naturam nō fit regressus. ſz in morte ē sūma ꝑuatio. ergo resurrectio cuz sit a morte non est ꝙ naturā. ¶ Itē hoc ꝑm ostendit a pte termini. qz omne qō natura ꝓducit est corruptibile ⁊ mortale. ied corpus glorificatū est immortale ⁊ incorruptibile. ergo ꝛc. ¶ Itē tercio ostēdit a parte modi operandi. qz natura operatur successiue non subito. ſz resurrectio erit subito in ictu oculi. ergo non est a natura. ¶ Item ostē ditur etiam a parte ꝑncipij effectiui. quia natura est vis insita rebus ex similibus similia procreans. Sed in resurrectione non fit simile ex simili. ergo ꝛc. ¶ Ultimo ostenditur a parte omnium bonum. quia est art

cultus fidei que nō est de his que fiūt p naturā sz supra naturā. ḡ ꝛc. Cōtra Job compat resurrectōem homis germinatōi ligni. xiiij. Job. Apls viuificatōni ḡnī mortui. j. ad Corin. xv. Brego. i omelia paschali generatōi circulari corpis arboris ex quo semine. ꝛ in his ostēdere volūt ꝛ pbare resurrectōem. ergo si ratio et similitudo bona est quā ponūt. cū omnia hec sint a natura. resurrectio est naturalis. ¶ Itē hoc ipm ostendit. qz dic̄ augustin⁹ in li. de q̄ntitate aie. si cursū naturalīū rex attēdam⁹ certi⁹ erit nobis resurrectionē eē futurā q̄s solem oriri cras. Itē apls dicit. oportet corruptibile hoc induer̄ incorruptionē. sz qđ ē supra naturā nō oportet euenire. ḡ resurrectio ē in potētia nature Itē rōe. pbat hoc ipm. qz maior ē aptitudo pulueris bois ad generatōem hominis q̄z alterius aialis. Sz natura p putrefactionē pōt ꝺe tali puluere aliū aīal generare ḡ. ꝛ corp⁹ bois reparare. Itē maior ē aptitudo nature corpis bois ad ipm q̄z virgarū ad serpētes Sed pductio serpētū ex virgis magorū (q̄ꝝ misterio fieret dyabolico) tn̄ erat naturalis. ḡ ꝛc. ¶ Itē qđ est i appetitu nature ē naturale. qz natura nō frustra habuit appetitū frustra. Sz aīa naturaliter appetit reuniri corpi. h̄ p stat p Aug⁹. sup Gen̄. ad lram. vbi ꝺt q aīa ꝓpter appetitū ad corp⁹ retardat ne tota intētiōe ferat in sūmū celū. ḡ ꝛc. Si tu dicas q appetitus ē tātū ex pte aīe. oñdit etiā q ex pte puluer. qz corp⁹ humanū ex cōstructōne sui cū aīa hz ordinari ad imortalitatē. sz cōiunctio talis ē naturalis. ḡ ꝛ illa ordinatio. Sz illō ad qđ res naturaliter ordinat hz naturalē appetitū. vt ignis sursū. ḡ. ꝛc. Preterea. puluer̄ illi aut resoluunt i elemēta p̄ma. aut nō Si sic. cū elemēta sint omogenea. nō magis h̄nt ordinatōnem ad corp⁹ humanū q̄z alia ps elemēti q̄ nunq̄ fuit corp⁹. ḡ nō ē maior rō q̄re ꝺe eo iterū fiat corp⁹ humanū q̄z ꝺe alio. qđ falsū ē. Si nō resoluunt i elemēta p̄ma. aliq̄ vis tenet q est i ipis puluerib⁹ q ipam ordinātur ad vltiorē formā. ḡ naturalē. ḡ ex
26 pte corpis ꝛ aīe ē resurrectio naturalis. ℞. ꝺō. qꝺ in resurrectōe tria fūt. Primū ē corpis ex puluerib⁹ reformatio. Scōm ipi corpi reformatio aīe vnio. Tercio vnitorū inseparabilis colligatio. Primū ē ꝺ naturā. i. ꝺ solitū cursū nature. q̄ pt pfecta ꝺestruere. nō ꝺestructa reparare. Secūdū ē p̄m naturā. q aīa optime corpi sibi organizato cui ꝺesiderabat vniri vniatur Tercīū ē supra naturā sz q ex corruptibili fiat incorruptibile ñ separabile. Oñ igitur p̄mū ꝛ vltimū ē nō a natura. sz supra vel ꝺ. ō ñ ē
27 dicēdū resurrectionē naturalē eē sz supra naturā. ¶ Ad illud ergo qđ obr̄ q cōpatur opatōib⁹ nature. ꝺō. q p/batio ē bona ꝛ p locū a minori. Si enī natura creata pt facere vinū ꝺe mortuo. ꝺe semīe quo facere magnū corp⁹ q ē potētie finite. multo magis ꝺs pt p se facere ꝺe homīe ꝛ ad hoc cedūt ille rōes ꝛ cōpatōes. Et p̄pter h̄ ꝺt aug⁹. certissima erit nobis resurrectio si cursū naturalē attendam⁹. ñ q ipa sit a natura. sz q ab eo hec meli⁹ pt fieri.
28 q̄z a natura possit fieri p̄m opa sua. ¶ Ad illud qđ obr̄ ꝺe optū itate. ꝺō. q ē optūitas makie efficiēs. sic ꝛ necessitas ꝛ optunitas apte efficiēs. ē rōe īmutabilitatis. ñ coactōis. Et tō optunū q ds decreuit ꝛ disposuit. ñ q cōpellat. vel makia nēcio ex pte nate ꝓpetur. ꝛ tō talis optūitas ñ infert hmōi resurrectōz eē a cā nāali. cū nō
29 stet cū cā nāali agante. Ad illō qđ obr̄ q natā pt ꝺe bis q̄ gnata sūt p putrefactōz. vt ꝺe serpētib⁹. ꝺō. q q/dā a nata modicā organizationē h̄nt vtpote vermes ꝛ aialia corpis anuloſi. ꝛ talīū est natura pductiua p putrefactionē. Quedā cōpleta. vt aialia sēsibilia pfecta et gradiētia. vt equ⁹. ꝛ talia nō pt pducere nisi p vim formatiuā influxā cū decisiōe semis. ꝛ tale ē corp⁹ hūanū qđ ñ pt naturaliter organizari nisi assit sem ꝛ ꝺbitū vas suscipiēs sz matrix. ꝛ tō ñ ē silē ꝺe p̄tib⁹. ¶ Ad illō qđ 30
obr̄ ꝺe appetitu nature duplicat pt rñderi. Uno⁹ q p/positū illa falsa ē. q̄ꝺā ei sūt i nate appetitu q̄ tñ nō sūt i ei⁹ ptāte. ꝛ talia nō sūt nāalia. vt p3 ꝺ btitudie. q̄ at sūt i ei⁹ appetitu ꝛ ptāte sūt nāalia. tale at nō ē resurrectio. Alr solui pt q ex pte aīe ē appetit⁹. ex pte puluer nō est 31
appetit⁹. nec ex illa pte ē naturalis sz ꝺ naturā. Uñ notā ꝺe puluerib⁹ tres opiniōes. Quidā enī dicūt q h̄nt appetitū ꝛ naturalē ordiatōz ad icorruptōez ꝓpr aiam. ꝛ rōe illi⁹ h̄nt q pñt resolui vsq̄ ad elemēta. cū possint eē makia quoꝝlibet corpm. Sz istō ñ capio q in corp⁹ vermis possit reuerti hō. vel i corp⁹ lupi. ꝛ nō resolui i elemēta. imo i glo. sup illō ps. posuer̄ morticina. vult ꝺicere q resurrectio ē ex occultissimis nate finib⁹. Uerbū etiā augus. i ench. repugt qđ inuit q ipa etiā elemēta possint resolui Alia opinio ē q resoluūt i elemēta. ꝛ tñ māet appetit⁹ ꝓpr h̄ q elemēta illa ñ fuer̄t corpis hūani makia. ꝛ tō habuer̄ūt multū ꝺe naka luc̄. q̄ stat cū oibus elemētis. ꝛ rōe illi⁹ nate h̄nt appetitū ꝛ ordiatōz. Sz nec h̄ ꝛ itelligo quō lux māeat simul cū terra. ꝛ q terra q̄ ē materia corpis hūani magis sit lucida. ꝛ q ꝓmis q̄ gnat ꝺe hūano corpe pl⁹ hz ꝺ naka luc̄. Tali⁹ ꝓmis Tercia opinio ē q puluer̄es resoluūtur vel resolui pñt i elementa. nec elemēta illa h̄nt aliquē appetitū nec ordinatōnez ad corp⁹ p̄m nakaz. sz solū p̄m diuinā puidētiā q̄ disponit illō idē corp⁹ reformare vel reuniri aīe vt i co remūer̄et nec ē distincta illa ps ab alīs ptib⁹ elemēti i se sz i cōparatōe ad dīnā sapiaz quā nihil latet. nihil subꝺ fugit. ꝛ h̄ opinio ꝓbabilioꝛ ē vt credo. ꝛ tūc p3 rñsio ad illō q nunq̄ corp⁹ ex vnīōe ad aiam aliq̄s recipit q̄litatē creataz vel dispōez icorruptibilitatis p̄m statū pñtē. nisi forte dicas meritū vel ꝺemeritū. sz illud māet i ania ñ i corpe. aut si quā aliā ꝺes dispōz aut p⁹ corruptōz vel resolutōz nō māeat nisi i potētia valde remota Hoc tñ sine calūnia ꝺez ē q corp⁹ ex q̄ vnit aīe rōnali. ordiatōz stati hz ad ī mortalitatē p̄m dīnā puidētiā. Et si tu q̄ras quō aīa hz appetitū ad hāc pte elemēti cū sit oīno omogeneū. et vni⁹ nate cū alīs ptib⁹ elemīti. nec etiā distinctōz hēat. q̄s pt oīno alīs ꝺmisceri. Et iterū. eq̄ bñ possit ei corp⁹ ex alia pte elemēti reparari. ꝛ ciusdē cōpletiōis ꝛ bitudis et cōplexiōnis. ꝺōz. q q̄ntūcūq̄ fuit simile ꝛ cōmisceat alīs elemētis. siue vni siue plurib⁹. sp tñ māet suba makie cuz ratione seminali. ꝛ ps subē illi⁹ materie. ꝛ si nō sit actu separata ab alīs ptib⁹ quib⁹ est cōmixta. est tamē separabilis. ꝛ q̄tus non sit separabilis nec distinguibilis hz humanā potētiā. est tamē separabilis ꝛ distinguibilis hz potētiā ꝛ sapiam diuinā q nouit i quid redigerit corp⁹ humanū. quocunq̄ ꝛ q̄buscūq̄ mutatōibus ꝛ cōuersiōib⁹ sit mutatū. ꝛ sic p illius sapiētie ꝺiscretionem ꝛ potētie operationē. illud p eas ꝺē formas per quas ꝺisponebatur ad formā cōem anie postmodū ꝺisponitur. Et si q̄ras. 32
quare anima appetat magis illud q̄z aliud. cuz nulla sit p̄electio ꝓpter vniformitatē. Dicendū q magis appetit propter colligantiā ꝛ coniunctionem quaz habuit ad illud. ꝛ h̄ p3 sic. Alīs enim rōnalis q ē ania ꝺifert ab angelo ꝛ ꝺuenit cū alīs animalibus. ꝛ per hoc habet ī/clinationē ad corp⁹. quia rationalis ad corpus hūanum. Quia nobilis ad nobili⁹ organizatū. sz ad hoc magis q̄z ad aliud ꝓpter cōiunctionem quam habuit ad illō. Exemplum est si quis velit contrahere cum ꝺuabus ẋgtinib⁹ existentib⁹ eq̄ pulchris ꝛ bonis ꝛ paribus ꝺ ditionib⁹ ceteris. hic erit ꝺifferens respectu vtriusq̄. Sed

esto q̄ cōiungaf alteri. ipa ꝺuctio eū tā alligauit isti (si fuit ex amore) vt tā nō ꝺsulaf sibi bñe altā. nec daret hāc ꝑ alia pulchriori ⁊ meliori. sic aīa tanto affectu vnif sūe carnis quā ꝑus viuificabat. q̄ nō ꝺplete ei satisfit nisi illi eadē vbicūq; lateat vniaf. ⁊ sic ꝑz q̄ aīa hz ordinatōz et appetitū ꝑ quē ordinaf ad illud corp⁹ q̄tūcunq; alīs cōformet. Sed corpus hz ordinatōz rōe diuine ꝓuincie Qꝫ aūt habeat ꝑ aliq̄d qō sit in se exq̄plene resolutū est nō audeo asserere ꝑpt hꝫ. qr nec rō nec auctoritas nec si ꝝs ꝺpellit. artn̄ qr pōt eē q⁹ dr̄dit. nō audeo ptinaciter negare. tō certū renētes. incertū ꝓfundioribus relinq̄mus. ſtā esto q̄ nō sit in puluerib⁹ appetit⁹. ⁊ q̄ fiat resolutō vsq; ad vltima. nō ꝓt tn̄ aliq̄d qō ad resurrectōz spectet. ꝑpt hꝫ q̄ sic dicit Aug. nō ꝓt ꝺo terrena materies ꝝ mortaliū creaf caro. Sed in quēcūq; puluerem cinerē ve vertaf. in q̄ libz alit⁹ aures ve ꝝfugiat. ī quācunq; alioz corpoz ibam vel in ipa elementa vertaf. in quēcūq; cibū ⁊c. illi aīe ertā puncto tpis reddiſ q̄ ipa ꝑmitus animauit.

Questio. vj. f

Que sit cā nr̄e resurrectōis. Et q̄ resurrectio xp̄i dic̄ glo. sup illud Roma. j. ex resurrectōe mortuoū ihu xp̄i xp̄i resurrectio nr̄am efficit gñalem resurrectiōz. illō ipz dicit glo. sup illud ps. Ad vesperū demorabiſ fletus.

Itē rōe vr̄. qr apls sic arguit. Si xp̄s resurrexit ⁊ nos resurgem⁹. Sz talis argumētatio non valeret. nisi aliq̄ habitudo causalitatis esset resurrectōis xp̄i ad resurrectiōez nr̄am. ġ ⁊c. Itē vr̄ q̄ vox xp̄i sit cā. qr sup illud ps. dabit voci sue vocē virtutis. dicit glo. suscitādi mortuos. Itē hocip̄m vr̄ ꝑ rōnē. qr illud est cā excitatōis in dormiēte q̄ audito excitaf. s. vox vocantis. sz mortui in monumentis excitabūf auditu vocis fili dei. ġ ⁊c. Minor ꝑz Joh. v. oēs q̄ in monumentis sunt audient vocē filij dei. Sz ꝺ q̄ resurrectio xp̄i nō sit cā aliq̄ mō vr̄. qr illud sine q̄ res esset n̄ ē cā. sz si xp̄s ertaz n̄ resurrexisset tn̄ mortui resurgerent. qr necesse erat bonos remunerari īaīa ⁊ corpe. ⁊ malos puniri ꝓm q̄ meruerūt. Itē si est cā. q̄ro in q̄ gñe. ſnō efficiēs ꝺstat. qr xp̄i resurrectio est ꝑterita. sed q̄cq̄d ꝑteritū est nō efficit id qō futuz ē. ſnō finalis nec materialis. ꝺstat. ġ ē exēplaris. Cōtra. cā exemplaris nō infert suū effectū. sed resurrectio xp̄i infert nr̄am. ġ ⁊c. Itē malorū resurrectio nō assimilaf resurrectiōi xp̄i. ġ nō ē exēplar resurrectiōis maloz. ġ nec generalis resurrectōis. Itē q̄ vox xp̄i sit cā vr̄. qr resurrectio fit subito. et equalis virtutis est corpus reforma re sicut aīam. Sed hoc ē potentie infinite. et illa est filij dei. ġ ⁊c. Itē si mortui auditū vocē. aut anteq̄ resurgant. aut post. Si ante. ġ ante auditū q̄ viuant. Si p⁹ ġ vox nō erit cā resurrectōis. Itē sup illud dabit voci sue vocē virtutis. dicit glo. resuscitādi corpa. Sz q̄ñ aliq̄ potētia daf alicui cuius miraculose dei. operatio tn̄ egrediēs ab illa est naturalis. sicut pz in ceco illuminato. ġ si est. ꝑ potētiā datā voci. resurrectio est naturalis cui⁹ ꝓriū oñsum ē supra. Qᵒ. ꝺm q̄ in xp̄o ē assignare nr̄e resurrectōis duplicē cām. s. efficiētē ⁊ finalē. Efficiente autem duplicit ē assignare. aut sicut ꝑmū ꝓncipiū aut sicut instrumētū efficies. Sicut ꝑmū ꝓncipiū ē xp̄s ꝝm diuinitatē ⁊ tota trinitas. efficiēs sicut instrumētuz est vox xp̄i ad cuius ꝓlatiōez ⁊ vocatōz mortui resurgēt Silr cā exemplaris duplex ē. vna in q̄ res cognoscitur ⁊ disponiſ. ⁊ sic ē dei filij ꝝm diuinā naturā ⁊ tota trinitas. Alio mō in q̄ res inchoaf ⁊ exēplificaf. ⁊ sic ē resurrectio xp̄i. quia vt dicit Aug⁹. de trini. talia erūt corpa nr̄a q̄le xp̄s sua resurrectōe mōstrauit. Unde ē quasi exemplum in quo nr̄a resurrectio ē inchoata. tanq̄ mēbroū in capite. sicut dr̄ Eph. ij. cōuiuificauit nos xp̄o ⁊ conresuscitauit. ⁊c. patet igiſ quō xp̄i resurrectio ⁊ vox ei⁹ est cā nr̄e resurrectōis. ⁊ qr resurrectio ⁊ vox ē filij dei in carne. ideo dicit Aug. sup Joh. j. ꝑ ꝑ verbū creature facta sit resurrectio corpm. Ad illud qō obr̄ q̄ resurrectio xp̄i nō est cā ⁊c. ꝺm q̄ cū ꝺe⁹ alr̄ ꝝcreuisset nō esset cā. sz cū ꝝcreuit sic facere. tō hoc ē cā. Ad illud qō obr̄ q̄ exēplar n̄ infert. ꝺm q̄ vez ē de exēplari in q̄ res cognoscit. sed tn̄ exēplar in q̄ res inchoaf vbi n̄ ꝓt relinq̄ impfectū ꝝ necessitate infert. vn̄ sicut caput n̄ ꝓt eē sub mēbris. sic nec resurrectio capitis q̄n cōseq̄f resurrectio mēbroz. Ad illud qō obr̄ q̄ non assimilaf. ꝺm q̄ nō ꝓfecte assimilaf resurrectioni maloz. ⁊ tō n̄ fit ꝓfecte exemplata. assimilaf tn̄ in corporis ierata viuificatiōe et indissolubili vnīōe. ⁊ tō generalis resurrectōis exēplar. Ad illud qō obiicitur de voce xp̄i q̄ n̄ sit cā. qr resurrectio ē opus virtutis infinite. dici pōt sicut ꝓdictū est supra de sacris q̄ ꝝ ꝑture infinita faciet. sz ad ꝓpositōem vocis. vn̄ n̄ ē ibi ꝓprie causalitatis. Ad illud qō obr̄ q̄ aut añ audiūt vocē ꝺm q̄ simul tpe. tn̄ ꝑus n̄ resurgūt q̄ audiūt. vn̄ vocis audit⁹ nō resuscitat. sz xp̄s ꝑtu, tū ꝺ comitās. in euigilatōe aūt corpali audit⁹ vocis excitat. sed in auditu duo sunt. s. receptio spēi ⁊ organi. et iudiciū de re recepta. q̄tū ad receptionē ꝓcedit excitatō sed q̄tum ad iudiciū sequit. Ad illud qō vltimo obr̄ de operatione illius vocis q̄ ē naturalis. ꝺm q̄ sic scitis viris daf gra miraculoz ⁊ virtus suscitādi mortuos. n̄ quia ipi suscitēt ꝑ aliq̄d qō sit in se. sed quia de⁹ facit ad petitiōz ipoz. sic in ꝓposito est intelligendū q̄ ꝝ facit ⁊ ita miraculū est si suscitanf ad vocem illam sicut si ad preces pauli. Preterea esto q̄ data sit. quia est ad actuz supra naturam. ⁊ modum operandi supra naturā. hinc est q̄ miraculose exit in suam operationem. sicut exemplo patet de potentia pariendi que dicitur data beate virgini. Sic igitur patet q̄ resurrectio xp̄i est causa. et vox aliquo modo. tamen principalis causa ē deitas ⁊ dei sapia. ⁊ resurrectio xp̄i nr̄am infert resurrectōez sine ypotesi. vt si vna anima est imortalis ⁊ oēs. similit si vnus resurrexit. et oēs. Siue per locū a minori. quia anima xp̄i beata minus egebat corpe q̄ alie. Siue ꝑ locū a cā exēplari relata ad efficientē. s. qr ibi est resurrectō nr̄a inchoata. ⁊ ꝓpter nos xp̄s est incarnatus. passus ⁊ mortuus. ⁊ resurrexit. ⁊ nostra resurrectio ideo est inchoata. ⁊ tanq̄ in quodam exemplo. ġ si dei ꝑfecta sunt opera. oportet corpa hꝫ inducere incorruptiōez. ⁊ sic ꝑz illō

Consequenter q̄tū ad sedam ptē q̄rit de apertione libroz. Et duo de hoc ꝓncipaliter q̄runtur. Primo qr de libro vite. Secꝺo de libris ꝺscie. Circa primū q̄runf tria. Primo q̄rit de ei⁹ q̄dditate. Secundo de scriptura ipius. Tertio de aptione.

Questio. j. g

Circa quā sic ꝓcedit ⁊ oñdit q̄ liber ille sit dei filius. sup illud ps. delcanf de libro. glo. i. de qua noticia ꝺdestinauit ⁊ ꝓscivit conformes fieri imaginis filij dei.

Itē apocal. xx. alius liber aptus ē. glo. liber iste est ꝺ destinatio in q̄ oēs saluandi scripti sunt. Qꝫ autem liber vite sit xp̄s ꝝm humanitatem videtur. qr Brego. in moralib⁹ dicit. liber vite est visio iudicis aduententis. quia quisq̄s eū viderit mor teste conscia q̄cq̄d boni vel mali fecerit intelligit. Sz xp̄s iudicaturus est in forma serui. ġ ⁊c. Itē glo. Apoca. xx. dicit q̄ liber vite est xp̄s q̄tunc potens oīb⁹ apparebit. sed non apparebit

oīmīby nisi fm humanitatē .ḡ. rē. Sz q̄ sit vis q̄dā nec diuinitas nec humanitas videtur dicere Aug. xx. d̄ trini. vis q̄dā diuina noīe libri intelligēda. q̄ fiet vt cuiq; bona ꝛ mala ad memoriā reuocētur q̄ libri nomen accepit. ¶ Jtē libri intentio ad legēdū est. ḡ ꝑpe dī liber id ꝙ q̄ recolit hō mala. hī aūt ē virt⁹ ḡ rē. Sz ℔ q̄ nō sit dī noticia vī. q̄ i libro ē sc̄pture impīssio. ideo aūt nulla est impīssio. ḡ si trāslatio dz esse fm ſilitudinē. nō videt tal trāslatio recta. Jtē q̄ nō humanitas videt. q̄ in li. est legere. sz in rp̄o bodie nec bona nec mala ē legere. ḡ. rē. Jtē q̄ nō sit virtus videt. q̄ illa virt⁹ ita mala reducet ad memoriā vt bona fm q̄ dicit Aug⁹. Sz mala sūt rō mortis. ḡ esset tūc dicēdus liber mortis nō vite. ¶ Rᵒ. dōm. q̄ libri dupler est ꝑpetas. Una i se sc̄z scie retentō in simultrate ꝛ vniformitate. ꝛ rōe hui⁹ ꝑpetatis nomē libri trāsferr̄ ad dei noticiā. Alia ꝑpetas ē ad nos. q̄ p libz est i nob oblitoz recordatio. ꝛ rōe hⁱ trāsferr̄ ad viz illā ꝙ quā fit recordatio p̄teritoz. humānitas aūt siue visio ei⁹ nō dī liber. et q̄ dicit grego. ꝛ glo. intelligiḡ per q̄ndā cōcomitātiā. Cōcedendū igiḡ q̄ liber dī ꝛi notitia. ꝛ q̄ dī illa ℣tus diuina fm duplicē ꝑpetatē sic ostēdūt rōes ad hoc inducte. ¶ Ad illud q̄ obī q̄ in libro illo nō est sc̄pture impīssio. dōm q̄ c̄ztū ad hāc ꝑpetatez nō transfertur. imo i hac differūt. q̄ liber iste repsentat q̄ in eo fit. sz liber ille repsentat q̄ facit ¶ Ad illd q̄ obī q̄ virtus illa reducit mala ad memoriā q̄ sūt causa mortis. dōm q̄ liber ꝛ vis ꝛi causa vite in se ē. ꝛ q̄ mortis sit hoc ē solū p occasionē ꝛ rōem alioz librōz. s. cōscientiaz. ꝛ iō ab eo ꝛenoiak ad q̄ ꝑncipaliter ē. Vel dōm q̄ nō dicit liber vite q̄ det vitā. sz iō dī liber vite. quia oīa ibi sūt vita. Silr vis illa liber dī q̄ recolit. sz vite dī q̄ nō facit p creature defectibilitatē ꝛ fallibilitatem. sz fm diuine potētie miscōiam ꝛ veritatem.

¶ Questio ij b

Que sit hui⁹ libri sc̄ptura. Et q̄ oīa ibi scribāt videtur. q̄ ipse dei fili⁹ ē oīm exēplar ꝛ oīa cognoscit q̄ dī liber vite. Jtē videt q̄ etiā mali scribāt in eo. q̄ dī ps. ꝛleātur ꝛ libro viuētū. sz nihil delet de aliquo nisi q̄ est sc̄ptū i eo. ḡ. rē. Jtē liber ille ē imutabilis. ḡ si mali scribunt sūt. sp sc̄pti sūt. nō ḡ delētur. Cōtra. q̄ nō oīa ibi scribāt videt. q̄ tūc fm hⁿ videt q̄ lapis cēt sc̄ptus i libro vite. q̄ cōstat falsū. q̄ hⁿ nō dicit nisi ꝛ electis. ¶ Jtē q̄ mali nō sint i eo sc̄pti videt. q̄ malū nō hz exēplar i deo. ergo si liber ille est exēplar. patet rē. ¶ Jtez. Luce. x. dixit dñs discipulis. gaudete q̄ noīa vra scripta sūt i celis. Sz si hⁿ liber esset oīm. tūc oīmb cēt gaudendū. q̄ cū nō sit. patet rē. Juxta hⁿ q̄r q̄uo p̄t in illo libro trāssumi ꝛeletio. cū dicat variationē ꝛ p̄uationem ꝛ corruptionē q̄ nullo mō sūt in deo. ¶ Rᵒ. dōm q̄ sicut ars ꝛ exemplar ē tot⁹ trinitatis. tamē ꝛpropatur filio sic liber vite. Sed notandū q̄ creaturarū ad deū est duplex cōparatio. Una i ereūdo. ꝛ hec est oīm creaturarum. q̄ oēs a deo erierūt. Alia ē in redeūdo. ꝛ hec ē creaturarū ad btitudinē ordinataz. q̄ regressus ē p vtutē. quies p btitudinē. Quātū ergo ad p̄ma cōparationē dī filius ars plena oīm rōnū viuētū. ꝛ sc̄ptura isti⁹ libri ē eterna dispositio oīz. pducēdoz c̄ztū ad suas rōes ꝛ ydeas. Quātū ad secūdā cōparationē dī filius liber vite. ꝛ sc̄ptura isti⁹ libri ē p̄destinatio oīm saluādoz c̄ztū ad ipos ꝛ gratiā ꝛ gloriā quā habituri sūt. Sed attendēdū q̄ grām p quā ē egredi ad deū quidā bñt tpaliter. quidā ℣o finaliter. Qui bñt finaliter ipi scribūtur deoz gra. q̄ ipsi rediūt p grām. Qui aūt tpaliter. ipi q̄dē i p̄destinatōe sc̄pti nō sūt. q̄ nō sūt p̄destinati. Sz eoz gra sc̄pta ē fm veritatē ꝛ merita q̄ sp remunerabūtur. ꝛ rōne illi⁹ scribi dicūtur. nō simpliciter sz solū fm reputationē. q̄ iusticia diuina ad tēpus iudicat eos glia dignos. ꝛ cū cadunt iudicat indignos. iō dicūtur ꝛleri. nō q̄ p̄us sint scripti. ꝛ postmodū deleti. sz q̄ p̄us fm merita sc̄pta iudicāt digni. ꝛinde indigni. Ex his patent q̄stita. Primū patet. q̄ liber vite nō cōtinet rōes exēplaris totā sz tm p̄destinatiue. Secūdū pz. q̄ mali q̄ habēt p̄ntē iusticiam fm reputationē sc̄pti sūr. ꝛ p⁹ nō reputātur. ideo ꝛleri dicūtur. Ex his patet vltimū. q̄ q̄ ꝛ iudicat aliquem p̄us dignū ꝛ p⁹ indignū. solū dī ꝑter mutationē i domīe nō. ideo. ꝛ ita ꝛletio illa nō dicit p̄mutationē i sc̄ptura sz i his q̄ p illā sc̄pturā repsentātur.

¶ Questio iij i

De aperōe istius libri. Et videt q̄ nulla sit necessitas hūc libz aprire. q̄ sufficiēter videbūtur merita i cōscientijs oīm. ergo si superfluuz ē facere p plura q̄ p̄t fieri per pauciora. patet rē. ¶ Jtē q̄ si liber ille sufficiēter repsentat. videt q̄ superfluat alios libros aprire. ¶ Jtē quoz oculis aperiētur. Et videt q̄ oīm. q̄ oēs iudicabūtur fm ea q̄ sc̄pta sūt ibi. ergo si oīb dz manifestari ꝛ cōtentia ꝛ rō sn e. patet rē. ¶ Jtē glo. xx. apocal. ali⁹ liber aprtus ē. dicit q̄ aprte scient mali tūc se nō esse p̄destinatos. et hoc est i aprtione libri. ergo rē. Sz J. Liber iste ñ ē aliud c̄ztū ꝛi natura. ergo cū ꝛi substātia solū a bōis vidēda sit i iudicio. patet q̄ nō oēs videbūt in isti⁹ libri aprtione. Jtē in libro vite nō sūt sc̄pta nisi bona. g⁹ si mali non debent videre nisi mala ꝙ q̄ cōdemnētur. non videbūt in istius libri aprtōe. ꝛ sic. rē. Rᵒ. dōm. q̄ sicut dicū ē liber vite est liber redcūtiū. ars est exeuntiū. differūt aūt exitus ꝛ regressus. q̄ exitus tm̄ a deo ꝛpēdet. sz regressus a ꝛi gra ꝛ volūtate nra. Cm̄ igitur iudicium erit fm merita nra ꝛ demerita. ꝛ sūt a nobis ꝛ a deo. ideo ad dispensandū c̄ztū ratē ꝛ dignitatē meritoz. necesse ē aprire libros cōscientiarū ꝛ libz vite in quo apparet q̄ntitas gratie fm mensurā liberalitatis sc̄z diuine fm cuius mensurā est in gloria. ꝛ ex hoc patet p̄mo questitum 44
¶ Ad illd q̄ q̄r q̄b aprīt. dō. q̄ duplicit ē loq; ꝛ aprtōe aūt c̄ztū ad ipius libri tuitōez. aut q̄ntū ad sbsequtē cognitionē. Quātū ad tuitionez aprītur tm̄ ꝑ bonos. q̄ ipi soli videbūt. Quātū ad subsequtē cognitionē oīb q̄ boni se ibi legētes cognoscēt se p̄destinatos. mali ℣o ex hⁿ ipo q̄ i libro aprte legere ñ poterūt scient se nō esse p̄destinatos. ꝛ sic pz rōnsio ad obā. Et ē exēplū. sic si pauper nō hz merellū regis. i. sigillum q̄ pauper portāt ad elemosinā p̄cipiēdā. scit bñ q̄ recedit vacuus. nō p̄ positionē sz p̄uatōnē cognoscēs. Sic dānati cū nō legēt ibi noīa sua. sciēt se nō ee sc̄ptos ad gloriā. ac p hⁿ sciēt expte ꝛi q̄ ℔s ipos dānabit. ꝛ ex pte sue cōscie sciēt q̄ sūt digni pena. ꝛ ita ex cōparatōne vtriusq; libri hoc sciēt. nō tm̄ sic legēdo sicut legūt boni in libro vite.

Quōsequēter q̄ntū ad secūdū articulū circa hⁿ q̄r ꝛ libris ꝛsciaz. Et ꝛ hⁿ tria q̄rūtur. Primo q̄r vtrū oīa merita legāt in ꝛscia vel q̄dā. Secūdo vtrū q̄ libet legat oīa in ꝛscia alteri⁹. Tercio vtrū simul oīa videant ab oīmb. ¶ Questio j k

Circa quā sic ꝓcedit. q̄ oīa legētur i libris ꝛscie Aug. ꝛ ci. ꝛi. xx. d̄ q̄ vis diuīa aderit q̄ fiet vt oīa ad memoriā reuocētur. Jtē hⁿ ipm vī rōe. q̄ lectō ē vt sciat q̄ntitas meritoū. sz meritū homis sic legit vt sciat q̄t ꝛ c̄ztā bona ꝛ q̄t mala ꝛ q̄nta fecerit. ergo si ibi plene ostēdet iusticia. patz q̄ oīa ibi dñt legi. ¶ Jtē ꝛi iusticia ꝛclarabitur ibi summe ꝛ quantum ad retributionem glorie ꝛ pene. ergo merita debent summe declarari. Sed

nō pñt nisi oīa bona ⁊ mala ad memoriā reuocēt ḡ rē. Cōtra. q nō oīa vī. q: ibi erit tm̄ memoria eoz de quib erit retributio. sz malis de qbz fuit pnia ñ retribuet. p bonis i qbz nō pseuerauerūt ñ retribuet. ḡ talia nō legēt

Itē memoria pteritoz bonoz grnerat oblectatōz. malo, horroē. ḡ si in malis ñ erit delectatio. ñ dñt recordari bonoz factoz. ⁊ si in bonis nullꝰ horroz. ñ dñt recordari maloz.

Itē illa sola legent in libris q̄ sūt scripta sed mala bonoz delecta sūt ꝙ gratz. bona maloz delet se de eoz aia ꝙ culpā. ḡ nō legent in libris nec hec in illa

Rꝰ. dōm q oīm meritoz erit ibi lectio ⁊ memoria. q: sic dicit apls. erūt cognitiōes astantes ⁊ defendētes. ⁊ ita bona et mala ibi parebūt. ⁊ cōsequēs affectiōes ⁊ opationes oīa aūt reducūt ad memoriā. q: reuocatio actuz ⁊ cogitationū pcedentū ad memoriā erūt ad oñsionem iusticie diuine ꝑm statū illū. ⁊ mie ꝑm statū pteritū siue transactū. Propt oñsionē iusticie in retribuendo rememorabūt bona ⁊ mala in qbz pmāserūt finaliter. Hec em̄ sola digna sūt retributōe. Propt oñsionē mie de pteri/to rememorabunt mala bonoz. a qbz sunt misericordit liberati. ⁊ bona maloz q̄ in eis misericordit operatus ē deus q̄ solē suū oīri facit sup bonos ⁊ malos. tō bōa ⁊ mala sua oīno erūt sibi in memoria.

45 Ad illud qō obr̄ primo ꝙ illa lectio ⁊ memoratio ē ad oñsionē iusticie. dōm ꝙ verū ē sed nō tm̄ ad ꝟ sed etiā ad declaratōem mie.

46 Ad illud ꝙ obr̄ ꝙ memoria maloz facit tristiciam. et bonoz letitiā. dō q ꝟ vez ē in his q̄ pñt tristari ⁊ letari Sed mali ñ pñt letari. boni ꝟo nō pñt tristari. sed istō nō sufficit. q: pñt tristari. ḡ nō cognoscere vñ debeant tristari. tō dō ꝙ memoria maloz duplr̄ pt eē. aut cōsiderādo malū euentū. ⁊ sic generat tristiciā. vt pz in eo q̄ cōterit. Uel ꝑsiderādo bonū euentū. s. q de tātis malis misericordit ē ereptus. ⁊ ꝟ generat leticiā. ⁊ hec erit in bonis Sitr de memoria bonoz distinguit. Ad illud ꝙ obr̄

47 ꝙ in malis bona sūt delecta. dōm ꝙ delecta sūt ḡtū ad veritatē essentie. manēt tm̄ ḡtū ad notā et simil itudinē. sic pz in eo q̄ amisit charitatē ⁊ recordat se habuisse. Unde sup illud Ro. ij. cogitationū accusantiū. dicit glo. Sciendū ē ꝙ in illa die cogitationes accusabunt aiam vel defendūt. nō ille que tunc erunt. sed iste q̄ mō sunt in vobis. q̄rum notē ⁊ signa relinquūt in corde vro. velut facta q̄ in occulto nūc sūt posita in illo die reuelari dicūt. ⁊ ita ꝑm similitudinem remanēt. Uel esto ꝙ sīlitudo penitus deleat (qō vir est possibile) diuina virtute tūc reparatur ad dei gloriā ⁊ vindicatōz maloz. laudē ꝟo bonoz.

Questio. ij. l

Utrū q̄libet legat oīa in ꝑscia alterius. Et ꝙ sic vī. quia Bern̄. tractās illud. j. ad Loz. iij. illuminabunt abscōdita tenebrarū dicit. cuncta arcbana cūctorum. cunctis ibi patebunt. Item glo. gesta ⁊ cogitata. bona et mala ex tunc aperta et nota erunt omnibus. Item ratione videtur. quia aut sunt bona aut mala. Si bōa laudatur ibi dei largitas ab omnibus. Si mala laudat dei iusticia puniens vel misericordia liberans. ergo si er omnibus. elicere debet deus gloriam suam manifestam in futuro. ergo omnibus ostendet. Item ꝙ mala malorum pareant bonis ⁊ malis certum est. ꝙ iterum bona eorum pareant bonis certum est. quia de illis gaudebunt. Item ꝙ bonorum bona pareant malis certum est. ⁊ eorum comparatione iudicabuntur. Item ꝙ mala bonorum pareant bonis certum est. quia vnꝰ mentem ab alterius oculis corpulentia non abscondet

vel dicit greg. Et iterꝫ Aug. xv. ō trinit. In ſ. ꝫ vno aspectu videbit oīm cogitatōes. Sed ꝺ ꝙ mali nō videant mala maloz videtur. q: solaciū ē accusato alicui dū videtur mltos hr̄e socios i sceler. ergo sibi soli debēt esse nota mala. Itē ꝙ mala bonoz nō manifestātur exteri us videtur. q: dñs cōminatur in penā manifestanda ⁊ referēda. Sed a bonis aberit oīs pena. ḡ nō manifestabūtur eoz mala nec oīes legēt. Item charitas operit multitudinē pcōz. ꝟ nō est deū i ꝑspectu hoīm. quia operata sūt sine charitate. ergo in conspectu dei. ḡ multo magis in conspectu hoīm. Item si reph̄ēsibile ē i hoīe denudare amici cōmissū. cū ōs sit fidelioz amicus ḡ alqs hō. ḡ nō denudat peccata amicoz. Rꝰ. dōm ꝙ oīa 48
nota erūt oīb⁹ tā bona ḡ mala in tpo iudicio scōm ꝙ vult anſ. ⁊ Bern̄. ⁊ tex. ⁊ glo. ꝺsonant. ⁊ hoc ad certam liberationē meritoz. q̄ scitur i oīm actuū bonoz ⁊ malorū recognitōne. q: ostensio maloz in bonis ē ad manifestationē misēdie ꝑ⁹ facte. bonoz i eis ad ostensionē iusticie. Econtra maloz i malis ad ostēsionem iusticie. bonoz in eisdē ad ostensionē misēdie Ad illud quod 49
obr̄ ꝙ solaciū ē videre aliena peccata. dōm. ꝙ imo erit magna confusio dū attendit illius viru perū. ⁊ ex eius viru perio cognoscet et suū. Unꝰ enī alterius peccatuz nō approbabit. imo vilipendet. Ad illud qō obr̄ ꝙ ma 50
nifestatio maloz est i penā. dōm ꝙ verū est i malis. sed in eis q̄ egerūt penitētiā est in gloriā. Uñ dicūt aliq ꝙ sicut cicatrices corporales in martiribꝫ remanēt ad gl̄iaz sic cicatrices spūales in penitentibꝫ. q: vicerūt culpaz. sicut ⁊ illi penā. Sed tamē qcqd sit de hoc nō remanēt in eius ꝺtumelia sz i dei gl̄iam q̄ liberat de tāta miseria Uñ bñ cōcedendū ē ꝙ videbūtur petā iustoz vt de ipo rū sanatione gratie agātur deo. Et hoc dicit Anſ. Uñ sicut bō aget gr̄as deo ꝑ se q: liberatus ē a malis. ita socius eius. Ad illud quod obiicitur ꝙ infidelitas est 51
denudari amici commissum. verum est in presenti vbi cedit ad infamiam. sed quia in futuro est ad dei glorioz sine aliqua infamia. ideo non habet ibi hoc locum.

Questio iij. m.

Utrum omnia videantur simul ab omnibus. Et ꝙ sic videtur. quia super illud Job. viij. Induetur confusio/ne. Glosa. Uiso iudice mala omnia ante oculos mētis versantur. Item ratione videtur. quia insimul infligetur tota pena. ergo simul et scienter ponderabit culpa. ergo si magnitudo culpe pendet ab actibus ⁊ circūstantijs ⁊ earum iteratione. omnia hec manifestari debent simul. Item maior confusio est et dolor i medio duorum ḡ vnius ⁊ omnium ḡ aliquorum malorum. econtra debemus habere maius gaudium. ergo si boni habebunt perfectum gaudium. mali perfectam confusionem. patet ꝙ omnibus simul parebunt. Contra. vnum solum intelligimus sicut dicit philosophus. ergo non plura simul. non ergo omnia poterunt videri simul. Item in damnatis non erit eorum natura melioz ḡ nunc est. ergo si eorum intellectus nunc non pōt plura intelligere simul. nec tūc poterit. quod si tūc poterit. ergo sublimat⁹ erit. Itē in iudicio erit discussio q̄ est ꝑ⁹ de vno q̄ de alio. ḡ ꝑ⁹ erit vnius recordatio ḡ alterius. Rꝰ. dōm ꝙ oēs repente simul omnia 52
peccata videbunt. ⁊ credendum est magis ꝙ simul Ad quod intelligendum notādum ē ꝙ simul videre multa hoc pōt esse tripliciter. Aut rōne eius in quo videt. q: videt multa vno. ⁊ sic in speculo eterno est videre multa. q: ꝙ idē ibi homo videt diuersa. Aut ratōne sublimi

fatis intellectus q̄ efficit deiformis p̄ gloriā. Un̄ videt plura sicut dē. lz nō oīmode. sicut angel⁹ beatus sil' cognoscit dū in se ⁊ creaturā in dco ⁊ in ꝓpo genere. Aut rōne diuine virtutis hoc facictis q̄ tn̄ non efficit gloriā vt oñdat ei exemplar eternū. sed leuat intellectū vt possit aliq̄d supra se vel ad gloriā vel ad penā. Hȳs tribus modis videbūt simul aīe bone in iudicio. Primis duobus modis in p̄ria. sed tertio tm̄mō aīe male in iudicio Utrū aūt p⁹ sic videant in inferno h̄ n̄ dctermīo. cuius n̄ improbabilit dici possit vt pena vni⁹ sit ꝓsūmata et vniformis. ¶ Ad illud q̄ obī q̄ intelligim⁹ vnū solū. 53 dōm q̄ illud vez est p̄ naturā. sed iste mod⁹ intelligendi erit p̄ virtutē diuinā. Ad illud q̄ obī q̄ cognitia 54 in damnatis non dębet sublimari. dicendum q̄ illa sublimatio potius est dep̄essio. scilicet in ostensione omnium turpitudinum. Sicut enim recogitatio multorū bonorum amplificat leticiam. ita recogitatio multorū malorum amplificat tristiciam. ¶ Ad illud quod obī/ 55 citur q̄ erit discussio. dicendum q̄ et si sigillatiz fiat discussio de singulis. quia non possunt omnia simul dici. tamen ad confusionem erit simul memoria de multis. Nec mirum. quia potentior est virtus cognitiua q̄ ex p̄essiua siue interpratiua. intelligim⁹ em̄ statim q̄d nō possumus exp̄mere tempore diuturno.

Di. xliij. de resurrectōe q̄tū ad modū. siue q̄tū ad q̄litatem ⁊ quidditatem resurgentium

SOlent aūt nōnulli pcontari ⁊ q̄rere dē. Supra egit magister de resurrectōe si est. hic dęterminat quō est. oñendo q̄d. quō. ⁊ q̄le resurgat. habz hec ps duas. In p̄ma ostendit q̄lia ⁊ quanta corpa resurgant. In scōa dęterminat de abortiuis fetibus. oñdēs q̄ in nulla quantitate resurgunt q̄ nō vixerūt. ibi. Illō etiā inuestigari oportet dē. Prima ps hz duas. In p̄ma p̄e dęterminat q̄nta ⁊ q̄lia erunt resurgentiū corpa. In scōa dęterminat quō damnatoz corpa erunt passibilia. ibi. Si vero q̄rit dę corpib⁹ maloz quō. Prīa ps hz duas. In p̄ma dęterminat in quanta statura resurgāt. In scōa dęterminat q̄lia resurgāt. ibi Hoc aūt in corpibus sanctoz. Prima ps duas habet. In p̄ma dęterminat in qua etate ⁊ statura resurgent. In secunda dęterminat q̄liter statura corporis dębet repari. et per quid. vbi dęterminat quid in quo resurget. ibi. Non enim perit deo terrena materies dē. Similiter secunda pars in qua agit de qualitate corporum duas habet. In prima ostendit q̄ corpora electorum carebunt omni deformitate. In secunda vero de corporibus reproborum relinquet sub dubio. innuit tamen q̄ deformitatib⁹ nō carebunt. ibi. De reprobis aūt queri solet dē. et sic tria dęterminat. Primo quid resurget ad staturam hominis complendam. secundo quid in qua parte resurgat. ⁊ tertio quale vtrum cum deformitatibus an sine.

1 a ¶ Mō cadēre surgentibus assignat dē. Videtur male dicere quia dupler est quantitas. s. dē/ poris et extensi/ onis. Sed q̄ habuerunt diuersam quantitatē molis in diuersa resurgent. ergo qui diuersaz habuerunt etatem in diuersa resurgent. Item a impossibile est quod est p̄teritum non esse p̄teritum. ergo i/ possibile ē q̄ aliq̄s q̄ habuit ānos. cētū nō habuit cētum q̄ impossibile ē q̄d hz solū triginta duos annos. sed in hac etate resurrexit xp̄s. ergo i possibile ē senib⁹ in hac etate rusurgere. Itē si resurgentib⁹ ꝓputaretas. aut q̄ ab instanti natiuitatis aut resurrectōis. Si ab instanti natiuitatis. tūc erūt pl⁹ q̄ centū ānī. imo q̄ mille in aliq̄bus Si ab instāti resurrectōis. tūc ñ habebit vnā horā q̄ añ habuit. xxx. ānos. Item dñs nulli detrahet dę q̄ntitate molis. sed adder his q̄ minus bñt. q̄ pari rōne dę etate cū senecr⁹ sit venerabilis. Ad hec oīa dr⁹. q̄ etas resurgentiū dupl'r pōt intelligi. aut p̄ cōparatiōez ad principium duratōis. sic assignat nobis nūc scōm ꝓputatiōem ab inicio nr̄i cē. ⁊ sic nō ꝓputat etas in resurgentib⁹. q̄ trāsierūt oēm etatē. ⁊ extra statū talē sūt. Alio mō etas attendit p̄m dispositōem ⁊ valitudinē corpis. ⁊ sic accipitur etas iuuenilis. oēs em̄ tales ⁊ tāti resurgēt in corpore quales fuissent in etate iuuenili. ⁊ ita etas non notat durationem sed corporis dispositionem. sicem̄ dr⁹ tunc crēat homi/ nem in eo habitu et statu in etate virili. non ratione cōputationis temporis sed habitudinis corporis. ⁊ p̄ hec patent obiecta.

DI XL. IIII

Epb. iiij.

Augꝰ. ili de ciui. dei

2.

b ¶ Ut significaret perfectionez virilū. Videt male dicere. q̄m si femina nō ē vir nec cōtinet ad serū nec cōtinet ad virilē pfectionē. quia serus femine⁹ attestat infirmitati. q̄ videt q̄ multer non resurgat isto mō. Itē sicut dicit p̄bus. Femina ē vir occasionat⁹. q̄ si occasiōes ñ resurgūt in natura cōtinet ad electos. nec femina resurget. Itē in resurrectōe erūt sicut angeli dei. ⁊ b erit quia corpus cōformabit aīe. sed in angelis nō est distinctio serus nec in aliab⁹. q̄ dē. Itē serus distinctio est ꝓpter gnationē. sed ibi nō erit gnatio. q̄ dē. dr⁹. dōm q̄ sicut dicit Aug. xpū. de ciui. dei. aliq̄ voluerūt dicere q̄ serus femineus non resurget. ꝓpt̄ p̄dictā auctoritatē apostoli. donec occurram⁹ oēs i virū pfectū. sed sicut ipse dicit ibi dī vir nō a seru sed a virtute. nō corpis sz mētis. p̄ quē modū multer sācta vir est. p̄m quē modū dr⁹ in p̄a. Beatus vir q̄ nō abiit in cōcilio. dē. q̄ intelligi etiā p̄t de multere ⁊ iō auctoritas ista nō negat resurrectiōz multez. ic manifesta rō cōfirmat. Un̄ ei serus femine⁹

est a deo format⁹ q̄ formauit virilē. qđ pz. q; sine ipo nō eēt pfectio spēi. ⁊ in corpib⁹ nr̄is natura seruabīt ⁊ vicia detrahēt. sicut viri resurgēt cū sexu virili ñ ppt gñatōz sed ppt pfectōz ⁊ decorē q̄tū ad electos. sic femine in sexu femineo. q; tūc a membris illis dedec⁹ ⁊ inhonestas q oia auferet. et qđ excitauit ad libidinē excitabit ad dei laudē. Qđ g̃ ꝓmo obr̄ q dicit defectuz virilū. dōm q b̄ est solū ꝑm statū pñtē. ibi aūt relinq̄t sex⁹ ⁊ tollet tur infirmitas.

3 Qđ obr̄ q femia est vir occasio/ nat⁹. dōm q est loq̄ de nature intentiōe vli. ⁊ sic femina est de intentōne nature que intēdit saluare speciem. Et est loqui de intentione nature singularis que desiderat rē facere quāto melioꝛē ⁊ perfectiorem potest. ⁊ q non faciat hoc est ꝓter intentionem ꝓpter ali quaz occasionē incidentem. ⁊ b modo natura de femina faceret virum si posset. Sed q; vel est defectus in virtute ⁊ caliditate. vel etiam est debilis coagulatio in semine. vel non directe recipitur in matrice. hinc est q mulier generatur ⁊ dicitur vir occasionatus. tamen quia istam occasionē necesse ē euenire nec sine ea ꝑt natura saluari i esse. tō natura q̄ intēdit saluari vtrūq; serū. intēdit etiā ꝓductōz mulieris. ⁊ sic pz illud. Ad illud qđ obr̄ q erūt sicut angeli. dōm q ñ ē oīmoda similitudo sz q̄tū ad b̄ q erūt immunes ab oꝛib⁹ carnis. Ad illud qđ obr̄ q ñ erit gñatio. dōm q sicut ñ erit vis generatiua ad vsū generādi sz ad pfectōz boīs. sic etiā erūt mēbra genitalia ad pfectōz corpis

4 c Non ē aūt fas dicere ⁊. Videt hoc falsū. q; minus non habuit. nec bitur⁹ fuit sufficiētē magnitudinē. ⁊ hac vita. g̃ varij boni q̄ corpa sunt deformia sic erūt in celesti pria. Itē q caret manib⁹ nūq; erat habitur⁹ man⁹. g̃ resurget sine manib⁹. g̃ ꝑt fieri additio mēbroꝝ officialium. q; nō resurget sine manib⁹. Et si hoc. multo fortius vī a ꝑte mēbroꝝ ꝓ similiū. sicut maioris stature. ℟. dō q statim ex quo corpus humanū generatū est. statz scit q̄tū dz eē mole. sz nos nō ꝓcipiam⁹. q; tā ē ibi totū esse ⁊ hoc ē eē in q̄ntitate virtutis q distinguit ꝓ tra q̄titatē molis. ⁊ hoc ē eē ꝑm potentiā virtutis augmētatiue. q̄tū ergo natura pōt istū augmētare q nūc pauꝰ est. tātus dz eē rōe. ⁊ tantus erit mole. nisi impediat ꝙ occasionē. Scōm hoc intelligendū q q̄ntitas rōnis in aliq

Triginta eñ duo āuoꝝ ⁊ triuz mēsiū erat etas xp̄i q̄ mortuus ē ⁊ resurrexit. c Mō ē aūt fas dicē q in resurrectōe accedat corpi magnitudo quā nec habuit hic nec erat habituruz diu viuēdo nec maiora corpa redigēda sūt ad modū dūici corpis. piret eñ multis de illis corpib⁹. cū nec piturus sit capill⁹ vt ait dñs. Capill⁹ de capite vr̄o ñ pibit.

b Determiat q̄lis statura corꝓris debeat repari ⁊ ꝙ qđ. oñdēs qđ in q̄ resurgat. b Mō eñ perit deo terrena materies de q̄ mortaliū creat⁹ caro. ꝙ in quālibz puluerē cinerēue soluat. in q̄slibet alit⁹ auras q̄ diffugiat. ⁊ in q̄cūq; aliorū corporuz sbam vel in ipa elemēta x̄tat. in q̄cūq; aīalū vel hoīm cibum carnēq; mutet. illi aīe i pūcto tē poris redit. que illā carnē ꝓmit⁹ vt hō fieret. crescēret. viueret aīauit. Ipa g̃ terrena materies q discedēte aīa fit cadauer. si ita resurrectōe reparabīt vt ea q̄ di labūt. ⁊ alias atq; alias rex̄ species vertūt. q̄uis ad corp⁹ redeant vñ dilapsa sunt. ad easdē q̄s corpis ptes vbi fuerūt redire necesse sit. Alloq̄n si capillis redit qđ tā crebra tonsura detraxit. si vnguib⁹ qđ totiens depsit exectio īmoderata ⁊ idecēs cogitātib⁹ resurrectōz carnis. ⁊ tō nō credentib⁹ occurrit infirmitas.

d Sed quēadmodū si statua cuiuslibet solubilis metallīgne liquesceret. vel cōtereret in puluerē. vel cōfunderet in massam ⁊ eā vellet artifex rursuz ex illi⁹ materia ⁊ quantitate reparare nihil interesset ad eius integritatem que ꝑticula materie. cui membro statue redderetur. dū tamen totuz ex quo constituta fuerat restituta resumeret. Ita deus mirabiliter atq; ineffabiliter artifex de toto quo caro no potest deficere a statu cōperenti spēi. vel supabūdare. vl sufficere. Ex sufficiat hoc ē de integritate nature. tunc aūt dr̄ sufficere q̄n pōt tm̄ corp⁹ producere q̄tū ꝓ petit humane nature. q determinat os hz terminos. siue in paritate. siue in magnitudie. inf q̄s statura xp̄i tenere me diū credit tanq̄ ꝑfectissima. ⁊ q̄ diu ab illa statura nō receditur ita q deformitas generat dicitur virtus augmentatiua siue quantitas rōnis sufficiens. ⁊ resurget vnusq̄sq; ꝑm statum illi quantitati competentem. Si vero receditur ab ea. ita q deformitas generet. siue in superfluo siue in diminuto. dōm q tunc quantitas rationis non fuit ꝑfecta sed inciata. ⁊ ideo oportet tunc detrahi vel addi. nō ad nature mutationem. sed potius ad vicios tatis ablationē. ⁊ sic totū patet. quia Aug. loquit sal. ua integritate ⁊ pfectōe nature. Unde generalit intelligere dat q q̄tū ad quātitatē rōnis. nec fiet additio nec subtractio. nisi etiā fuerit vicij deformatio. q̄tū ad q̄ntitatē molis fiet additio in his in q̄b⁹ non fuit ꝓducta ad q̄ntitatē rōnis. nec oportet q dñs adducat materiā aliunde ad pficiendū. sed possibile est q de illo vno totum extrahat. sicut creditur q q̄nq; panes sine appositione in quinq; milia hominū multiplicauit per virtutem infinitā. Pōt tm̄ eē q aliunde addat. vt fortasse in illis panib⁹ fecit. ⁊ vtrūq; miraculū fuit. alius tamē mod⁹ ꝓbabilior vī. d Sed quēadmodū si statua cuiuslibet 5 videt istud exēplū Aug. non valere. q; aliud ē artificiatū ⁊ aliud statua illa q ꝑmo fuit fusa. ⁊ illa que p⁹ fusa fuit. ergo videt q deus sic repat q ali⁹ fuit hō postq̄ ante. Ad b̄ volunt alij dicere q exēplū Aug. ꝑfecte ꝓ forme ē q̄tū ad modū ⁊ identitatē repatiōis ⁊ reparati. q̄tū ad modū. q; non oz singula ad sua loca redire. q̄tuz ad ydētitatē. q̄m sicut in statua materia subiecta ē cadez semel ⁊ iterꝙ fusa. sed forma artificis ē alia. sic in corpore resurrectionis cadē est materia. sed forma carnis ⁊ accidentia generata sunt alia. sz tm̄ hō ñ ē ali⁹. q; forma vltimo cōplectiua ⁊ ꝑmaria materia ꝑm sbam ē vna ⁊ cadez. Unde si statua haberet aiam ipa dicerem. ego sū renouata. quia haberet cadē materiā ⁊ cadē formā vltimaz q̄tuis non haberet iteꝛ medias. sic ⁊ in ꝓposito dicūt se habere q forme intermedie iterate sunt alie. attamen hō

Lōgrua si militudo q exēplū statue.

idē est maxime rōe forme. qz tota rō psonalitatis venit ex qte aie. Sed tm istud nō sufficit p eo q resurrectio dicitur esse corporum humanorū magis propē ꝯiunctorum. Si ergo resurrectio debet esse eiusdem. necesse est q corpus humanum sit idez sed nunqz est idē corpꝰ nisi sit eadē caro. g oportz q caro que est forma intermedia sit eadez. pari ratione z de alijs formis intermedijs. z sic oportet q caro sit eadem oz qō ptes officiales vt manus et pes sint eadem Ampliꝰ in Job. xix. exps se dicit in carne mea videbo deū saluatorē meum ergo eadē erit caro. Nō ergo rectum videtur ex empluz. Augustini. Et ideo dicendum ad h q opera dei non inueniunt perfectam similitudinem in operibus nostris. maxime istud cum sit supra naturam iterare eandem formam numero. Ideo non est intelligenduz istud ex emplum adduci quantum ad hoc solum q sicut artifex creatus reparat de materia eiusdez statue statuam consimilem. ita q non oportet partes ad eadez loca redire. sic deus reparat ō materia corporis tui corpus quod non tantum simile sed idem est in substātia. nec oportet singula ad singula membra redire vbi est crescentis que generaret indecentiam. quia quantum ad hoc loquitur Augustinus. vt patet in littera.

Aug. i eodem.

Aug. i ench.

structa fuerat. ea mirabili celeritate restituet. nec aliqd attiebit ad eius reintegratōz vtz capilli ad capillos redeant. z vngues ad vngues. An qcqd eoꝝ perierat mutet in carnē. z partes alias reuocet. curante artificis prudentia ne qd indecēs fiat. Indecoz quippe aliqd ibi nō erit. sz qcqd futurū ē hoc decebit. quia nec futuz est. si non decebit.

Determiat qlia corpa resurgāt. oñdens q corpora electoz carebūt oi deformitate. c

Hoc aūt in corpibus sctōrum intelligendū est. de quibus consequenter adiūgit. Resurgent ergo sctōz corpa sine vllo vicio sine vlla deformitate. sicut sine vlla corruptōe. onere. difficultate. in qb tāta facilitas qnta felicitas erit. ppt qō et spūalia dicta sūt. cū pculdubio corpa sint futura nō spūs. Ex his apparet q vna erit etas oīm resurgētiū. s. iuuenilis. statura vō diuersa. sz quā qsqz habuerat in iuuenili etate. vel erat habitur⁹ si nō ē defunct⁹. Nec de suba q hois caro creat aliqd pibit. g oīm pticularū añ dispersarū collectōe reintegrabit naturalis suba corpis. Sctōrqz corpa sine oi vicio fulgida sicut sol resurgēt. pscisis cūctis deformitatib⁹ qs h habuerūt.

Relinqt sub dubio an mali tūc habeāt qs hic habuerūt deformitates. innuit tm q deformitatib⁹ non carebūt. d

De reprobis aūt qri solet an cū deformitatib⁹ hic habitis resurgāt. Hoc āt Aug. nō asserit. g dubiū relinqt ita inqens. Quicūqz ab illa pditionis massa q p adā facta ē nō liberant pxpīm. resurgēt qdē et ipi vnusqsqz cū sua carne. g vt cū dyabolo eiusqz angelis puniāt. vtz vō ipi cū vicijs z deformitatib⁹ suoꝝ corpoꝝ resurgāt qcūqz i eis gestarūt inqrēdo laborare qd op⁹ ē. Nō enim fatigare nos dzicerta eoruz habitudo vel pulchritudo quoruz erit certa et sempiterna damnatio. Ecce non diffinit an tūc habeāt deformitates qs hic habuerūt reproboꝝ corpa.

Ad intelligētiā huius ptis tria ꝓncipaliter qrūtur. Prīo qrit qd resurgat i corpe hūano. Scōo qd in q. Tertio qr qlia resurgēt corpa. Circa pmū qrūt duo. Prīo qr qd resurgat qntū ad idigētiā. Scōo qd resurgat qntū ad superfluitatē. Questio j. a

Utz hūores resurgēt. Et q nō vr. qr nihil resurget nisi qō ē d vitate hūane nature. sz hūores nō sūt de vitate nature. qr qttidie mutāt z restaurant z deperdunt. g rē.

Itē si humor resurget z est de vitate. g toraliter oz resurgere. g totꝰ sanguis q erit de hoīe p fleubotomiā vel alio mō resurget. sed h gnaret idecētiā. g rē. Itē nihil dz resurgere in corpe qō nō hēat aliquē vsū. sed hūores sunt ad reitauratōez ꝓpter qō non ē in corpe resurgēte. g rē

Itē nihil resurget nisi qō ꝓsonat qlitati z nature corporis resurgētis. sz corpus resurgēs erit luminosū z ipassibile. hūores aūt sūt fluxibiles z variabiles. g rē. Cōtra. qō ē de ꝓstitutōe corpis resurget illo. sz hūores sūt hmōi. qr penes hūores distinguūt ꝓplerōes. ergo rē.

Itē h vr qz medijs z dispositio vnīedi aiam corpi resurget illo. sed sāguis ē hmōi. z h pt z autoritate Deut. xij. sāguis eoz ē p aīa. glo. Aliqd vitale ē in sāguine. et q ipm maxime aīa carni vnit. Itē h ipm vr rōe. qr ips ē medijs vnīedi aiam corpi. hūj spūs sicut dicūt phi et humoribus gnant. Nec ipm pz exemplo. qd nulla lesiōe facta in corpe si totꝰ sanguis exiret. statim a re recederet. si ergo hūores sūt medijs z rō vnīedi. g necesse ē q resurgant

Itē si nō resurgāt. cū hmōi hūores ipleant corpꝰ. resurget corpꝰ vacuū z imperfectū. ac p h deforme. sz h ē indecens i bris. g rē. Itē in sacro altaris ꝓuertit vinū in verū sāguinē. sz h ē impossibile. nisi sāguis resurrexisset i xpō. sed si ipe resurrerit. z in qlibet alio. g rē. Rō dō q differt sic dicūt phici humor z humiditas. Sā hūores dr put ē in venis. hūiditas aūt put extra venas dirigit et extra venas ē. z put ab eis diriuat ad mēbra. Distinguit em auicēna inter hūorē z humiditatē. z dicit q humor dr put ē in venis. humiditas aūt put a venis diriuat ad mēbra Et h in triplici statu. Aut in pmo egressu a venis. z sic vocat res hūiditas. s. q ē i foraminib⁹ guarum venaz. Aut put incipit vltra pgredi z dealbari. et sic vocat cāsiū. Aut put ē iā dealbata z cibās actu. z sic vocat gluten. Nec aūt distinctio hūiditatis ad duo mēbra reducit. sez ad hūiditatē nutrimētalē. z h ꝓplectit rorem z cāsiū z ꝓplerionē. z h ē gluten qō ē de ꝓplerōe mēbri ꝓsimi. in q ē tertia spēs ethice z nutrimētalis. z hec qr respicit statū z indigentiā nō resurget. Sz hūiditas ꝓplerōalis absqz dubio resurget. Sz qd de hūoribus dicem⁹ cū sint currētes. z non sint de sba mēbri. nec de compleriōe radicali. dōm g q absqz dubio resurgēt. cū vinū ꝓuertat in sacro altaris in sāguinē q effusus ē in remissionē pcōz. z iste ē sāguis hūs ispeciē sāguis. Unde nō video quō vere sāguis non resurrerit in xpō. et si h. pari rōe z in quolibet alio. z preterea nunqd vene remane

bunt vacue. ⁊ q hoc sit verū q sanguis resurgat habek in sermōe Ambr. de martiribꝫ dignū ⁊ cōgruū. ⁊ ideo di
7 cēdū q humores resurgūt. ⁊ pcedende sūt rōes ad hoc.

¶ Ad illud qō obr q nō sūt de veritate humane nature. dōm q q̄d ē de veritate nature humāe triplicit. Aut q̄ztū ad esse necessariū sicut mēbra p̄ncipalia. Aut q̄ ad esse integrū ⁊ cōpletū vt illa q̄ faciūt ad corpis pfectōez. Aut q̄ ad esse ꝛcoꝛ. Primera necessariū ē resurgere ſz totaliratē. Sz q̄ secūdo ⁊ tercio cōgruū ē resurgere ſm illud ſm qō faciūt ad cōplemētū et ꝛcoꝛē. ⁊ q2 humores ad plenitudinē ⁊ integritatē faciūt. resurgēt in tāta q̄n titate q̄nta corpi cōperit. et p b̄ pz secundū. q2 nō opoꝛtet q totus sanguis quē emittim⁹ p minutionem resurgat ſz q̄ztuz cōgruit. Silr de carne q̄ fluit ⁊ refluit iudi
8 candū ē. ¶ Ad illud qō obz q nō viuūt. dōm q triplici ter ē aliq̄d viuere. Aut q2 recipit influentiā vite. aut q2 disponit ad vitā. aut q2 ornū ⁊ cōseruatōnē bz ex actu vite. Primo nō viuificat suba corpalis ⁊ caro. secundo mō viuit spūs ⁊ humoꝛ. tercio mō capilli ⁊ etiā vngues
9 ⁊ q2 oīa ista cōnexionē b̄nt cū vita. oīa resurgēt. ¶ Ad illō qō obr q nō b̄nt vsū. dōm q falsū ē. imo b̄nt vsū. sīm corp⁹ disponere ad vitā. ſz nō b̄nt vltiorē vsum. scz restaurare. ⁊ b̄nt būc. q2 de nouo generat. ⁊ būc. ibi
10 nō habebūt. ¶ Ad illō qō obr q ñ ogruūt corpi lumino so ⁊ impassibili. dōm. q sicut caro ⁊ os ſm statū p̄tez nō cōgruūt. sed sublimabūtur ⁊ subtiliabūtur. sic est intelligēdū de humoꝛibꝫ ⁊ mēbris oīm̄ interioꝛibꝫ.

¶ Questio. ij. b

De his q̄ spectāt ad supfluitatē vt sūt intestina. capilli ⁊ vngues. vtꝛ resurgāt. Et q intestina resurgāt. pbat. q2 dr. ij. Mach. xiij. q rasias piecit illa depcās oīpotētē vt redderet ei. Itē si bō stetisset. sine alicui⁹ corruptiōe trāslat⁹ fuisset i īmortalitatē. ſz bō cōdit⁹ fuit cū intestinis. ergo illa habuisset i gl̄ia. ſz mō illa bz q̄ habuisset. ḡ ꝛc. Itē alia rō est ad b̄. q2 si nō resurgerēt vēter vacuus remaneret. ⁊ si b̄. impfect⁹. ſz ibi nulla ē impfectō ḡ ꝛc. ¶ Itē de capillis Luce. xxj. capillus de capite vestro nō peribit. Et iterꝫ Math. x. oīes numerati sunt Itē rōne videk. q2 pulcrio capilloꝛ ⁊ vngui⁹ est de impfectōne nature. q̄ habit⁹ ē de pfectōne. ſz oīe qō ē de pfectione nature dz resurgere. ḡ ꝛc. Itē capilli sūt i ornamētū a natura collati. Sz corpa electoꝛ dēt resurgere cuz oīm̄ ornatu. ergo ꝛc. Sz ō. q intestina nō resurgāt hoc videk. q2 sūt ad supfluitatis impure receptōem. sed ibi nō erit talis supfluitas. ergo ꝛc. Itē intestina aut erūt vacua aut plena. Si vacua. ergo impfecta. si plena. q̄ īmūda. cū ergo nullū hoꝛ statui gl̄ie cōpetat. patet ꝛc. Itē q nec capilli resurgāt videk. q̄m sūt ex fumosa supfluitate. sed ibi nō erit supfluitas fumoꝛ. ergo ꝛc.

Itē rōne videk. q2 sicut folia sūt in arboꝛe sic capilli i capite. ſz fructu ad maturitatē ducto cessant folia. ergo ⁊ capilli cū tā bō quenit ad fructū gl̄ie. Itē b̄ pt ꝓbari. q2 nō sūt de ẽsitate nature. Itē q2 deforme esset corp⁹ si oēs capilli resurgerēt. extenderēt enī nimis lōgitudo capilloꝛ. et but⁹ signū est q sine dolore abscindūtur. ſz quod nō viuit nō dz resurgere. q2 resurrectō ē ad vitā. ergo ꝛc
11 ℟. dōm q sicut dcm̄ ē resurget in corpe nō tm̄ qō ē ō e⁹ necessitate. ſz etiā qō ē de integritate et de ꝛcēta et pulchritudīe. q̄m igit capilli sūt de ꝛcēta et vngues. b̄ pz. q2 caluicū est ipfectō nake. et tō dico q resurgent. Silr et intestina sūt de nature pulchritudine. Vñ aug⁹. in li. de ciui. dei. i interioꝛibꝫ viscerib⁹ q̄ nullū ꝛcē mō videk
12 habere. ita pulchritudo rōnis delectabit. vt oīm̄ forme apparēti q̄ oculis placet ſm mēris iudiciū ꝓferat. ¶ Ad illud qō obr q nō habebūt vsū. dōm q verū ē de vsu im pfecto quē mō b̄nt. ſz pfectū hēbūt q̄ intelligētie oblectā tur i tā pulcra armonia i q̄ laudabit aīa sapiaz ꝛditoꝛ
13 ¶ Ad illud qō obr aut erunt vacua aut plena. dōm. q erūt plena ſz nō supfluitate. ſz nobilibꝫ spiritibꝫ et subtilibus q̄ totū corp⁹ reddēt agilē. ¶ Ad illud qō obr. q
14 capilli sūt ex supfluitate. dōm q supfluitas est triplex. Una respectu tot⁹ corpis et spēi. vt ē supfluitas impuritatis. et hec nō erit ibi. Alia ē supfluitas respectu totius corpis in q̄ est ſz nō respectu alteri⁹ ꝓpagādi. vt pote semē. et hoc sūr ibi nō erit. et hec ē supfluitas residuitatis Quedā est supfluitas respectu vni⁹ ptis. tū in altera nō ē supflua ſz decēs et optime collocata. et talis ē supfluitas ex qua sūt capilli q̄ illa materia nō est necessaria stomacho. est tamē bñ locata i capite et barba.

¶ Ad illō q̄d obr q arboꝛes amittūt folia. dōm q si ar
15 boꝛes deberēt sp suū seruare ꝛcoꝛē sicut resurgētes. nūq̄ folia amitterent. ſz nō debēt eū seruare sicut resurgētes. ideo nō est simile. Ad alia tria soluēduz distinguo triplicē veritatē nature. et viuere ſm triplicē differētiā vt in p̄cedenti pbleumate dictum est.

Consequēter q̄ntū ad secūdū articulū q̄r secūdo q̄d in q̄ resurgat. et de hoc duo q̄rūtur. Primo q̄r q̄d in q̄ resurgat q̄ztū ad totū corp⁹ Secūdo q̄d in q̄ q̄ztū ad quodlibet mēbrum. ¶ Questio ſ. c. Cū caro ē in duobꝫ hoibꝫ vtꝫ resurgat i p̄mo vel scōo. Et q i p̄mo vr aug⁹. de ci. d. et habek i ſra. illi aīe i puncto tp̄is reddit q̄ eā p̄mit⁹ vt ex ea hō fieret. viueret. creesceret. aīauit. Itē rōe videk. q2 ꝓpa forma i ꝓpa materia nata ē fieri. ergo si hec caro ē ꝓpa materia hui⁹ aīe. cui p̄mo ē vnita. ḡ sp aīa appetit ei vniri. ergo si non p̄t frustratur ei⁹ appet⁹. hoc aūt est incōueniēs. ergo ꝛc. Itē caro ex vnione cū aīa dispōem trahit siue ordinatōez ad īmortalitatē. si ergo hec caro vnita est cū hac aīa. necessitatē habet iterū ad vnionē cū ipsa. et si hoc. cū b̄ necessitas nō p̄tiak vt hec caro ordinēk ad aīam aliā. pz ꝛc. ¶ Itē si nō ē necesse resurgere cū p̄ma. ergo si tota caro hois māducēk. ꝓbabik aīa suo corpe. et ita dabitur ei aliud corp⁹. nō ergo erit resurrectio. q2 resurrectio est eiusdē numero. Sz ō. Costa fuit i adā et eua. q̄ro igit i q̄ resurget Si i adā. ergo cū tota eua sit inde facta. nihil resurget i eua. Si nō i adā. ſz i adā p̄mo fuit costa. non ergo resurget in quo p̄mo fuit. Itē hō ē de semīe patris et christus ex purissimis sanguinibꝫ virgis. ergo si semī bz resurgere i pīe. et sāguis i virgie. tūc null⁹ hō gñat⁹ resurgerz. nec etiā xp̄s. q si b̄ ñ ē vez ergo caro resurget in eo in quo secūdo est caro. ¶ Itē esto q aliq̄s nutriak ex carne humana dicit Aug⁹ q redit ad p̄mū. esto q de illa generet. cōstat q si tūc redit ad p̄mū. nihil remānebit gñato. et b̄ est incōueniēs. Q si nō redit. ergo non ē necesse q resurgat in primo ſz in secūdo pōt. Itē q̄ debeat resurgere in secūdo videk q2 ab vltimo res denomīatur et a fine. Unde statur in vltimo testamēto quod est in morte testatoris. ergo si caro ista fuit illius homis finaliter et posterius. ergo ad ip̄m magis spectat. ergo ad se
16 cūdū et postremū bz redire nō ad p̄mū ¶ ℟. dōm. q caro que est in duobus pōt esse dupliciter. aut ita q sit in vno sicut in p̄ncipio. in altero sicut in indiuiduo et toto suo. aut in vtroq̄z sicut in indiuiduo. Si sit in vno sicut in p̄ncipio. in alio sicut in indiuiduo. tota resurget in secundo. quia non erat in primo ad ipsum sed ad alterum ordinata. sicut fuit costa in adam. quia ordinata ad propagationem eue. sic semen in patre. q2 ordinatū ad propagationem filij. sic illi sanguines in beata vir/

gine·q̄ ordinati ad cōceptiōez xp̄i· Si aūt in vtroq; sit sicut in toto absoluto· hoc tripliciter pōt intelligi· aut ita q̄ sit in vtroq; caro ſm specie· aut in vtroq; ſm naturā· aut in vno ſm spēm· in altero ſm naturā· De p̄mo ē ꝛ trouersia· nā aliq̄ dicūt q̄ caro vni⁹ ſm spēm p̄t fieri caro alteri⁹ ſm spēm· vtpote si hō de illa nutriat̄ ꝛ generet· ꝛ hoc dicūt· q· oīno ē trāſmutabilis caro vt alia· sic̄ experimento p̄z· Et si q̄ras in q̄ resurget· dicim⁹ q̄ in illo in q̄ matorē ꝛ essentialē hz ordinatōez· ꝛ dñs supplet alteri illud· vt verbi gr̄a· Si de modica qte corp̄is vnius q̄tū ad carnē ſm spēm sit aliq̄s generat⁹· ita resurget i generato· ꝛ dñs supplebit in me qđ amissū ē· sicut i adā repleuit carnē p̄costa· Alia positio est q̄ de carne ſm spēm ali⁹ hō nō p̄t nutriri nec gñari ſz solū de carne ſm materiā· ꝛ rōnē hui⁹· reddūt ex qte actualitatis ip̄ius· q· trāſsubstantiatio hic q̄uerit ē· ꝛ q̄uersio ꝛ trāſmutatio siue trāſsubstantiatio ē ex ente in potentia· ꝛ q· est caro ſm spēm· iō non ē possibilis q̄uerti ſm spēm· Sz q̄m̄ h̄ non hz stabile fundam̄tū· q· lup⁹ nutrit̄ de carnib⁹ boīs ꝛ cū alijs aialib⁹ eiusdē spēi· vt videm⁹· Et ita ex caro ſm spēm p̄t fieri ñ caro· ꝛ tūc erit in potētia· iō rōnē fūdant sup puluer appetitū q̄ plātat⁹ est ad illā formā determiate ꝛ sempiternalit̄· q̄ nō patit̄ ip̄am carnē viuificari ex alia aīa īmortali· ꝛ iō ñdent q· illud ē ip̄ossibile q· in p̄mo sit caro ſm spēm vni⁹· ꝛ postmodū fiat alterius· sz p̄ma positio repugnare vr̄ resurrectōi eiusdē corp̄is· q· si de vna qte carnis mee ſm spēm possit fieri caro alteri⁹ ſm spēm· pari rōne ꝛ de alia· ꝛ sic de q̄libet· ꝛ sic aīa p deret suā carnē totam· quō igit̄ verē est qđ dicit Iob· In carne mea vi· sal· m· Scōa positio non hz multū roboris· tū quia videt inconuenīs dicere q· hō nō possit mutriri de carne ſm spēm· cū sit apta ad nutriēdum ꝛ bene possit inde nutriri· Amplius· nec illud ē multū criminabile· q· in corp̄e hūano sit aliq̄d actu incorruptibile· ꝛ tñ sit resolubile vsq; ad elementa· nisi ibi sit appetit⁹ impediēs trāſmutatōem· Tñ sanⁱ dici pōt q· sicut resurrectio fit p̄ diuinā virtutē· sic ordinatio carnis ad suaz aīam est ſm diuini decreti dispositōz· q̄ q̄m̄ ē īmortalis facit q· caro ſm spēm vnius ad carnē ſm speciem alterius hoīs sit impossibilis· Dicamus ḡ q· ī vtroq; ſm speciem esse oīno est ip̄ossibile· q· tūc esset de necessaria constitutōe vtriusq;· ꝛ necessario resurgerent in vtroq;· ꝛ h̄ est ip̄ossibile· Istā ip̄ossibilitatē nō dico venire de ꝓtute carnis ſm spēm ip̄ius hoīs· q· sic necessario ē ordinata ad incorruptōz ꝓpter appetitū ad aīam p̄mā· ꝛ iō nō pōt cē corp̄is alteri⁹ aīe p̄ncipalis materia· q· siue sit ibi iste appetit⁹ siue non· sine calūnia pōt dici q· hoc venit ex ordinatione diuina q̄ carnē hoīs sicut nō dimittit putrefieri nec eius sbam ꝓfundi nec p̄miscer̄i· Unde sicut diuina puidentia faciebat adā ab exteriori impassibilē· sic et facit carnē ſm spēm vnius in carnē ſm spēm alteri⁹ incōuertibilē· Si aūt caro sit in vtroq; ſm materiā· vt q̄m̄ hō nutrit̄ de carne alteri⁹· dico q· redit ad p̄mū· ḡa ad virtūq· ordinata ē de ꝛ gruo· ꝛ sequēs ordinatio cū nō sit fortior nō soluit p̄cedentē· Si aūt in vno sit ſm spēm in alt̄o ſm materiā· resurgit in eo in q̄ fuit ſm spēm· q· ad illū essentialiorē ordinatōez hz siue sit p̄mus siue secūd⁹ Tñ si aliq̄s nutrit̄ de carnib⁹ alteri⁹ ſm spēm· talis caro redit ad p̄mū· Si aūt gñat̄ de carnib⁹ ſm materiā· q· de his q̄ ſm spēm non pōt generari· dico q· caro stat in secūdo· ꝛ deus recōpēsat p̄mo· Et rō huius est· q· caro materiē hz ordinatōez ad aīam in scōo· Ex his patent obiecta· quia Aug· loquit̄ in duobꝫ casib⁹· sz q̄m̄ in ꝑmo fuit caro ſm spēm· ꝛ hoc pz ex verbo suo· vt ex ea non fie-
17 ret ꝛc· vel etiā q̄m̄ in duobꝫ est ſm materiā· ¶ Ad illud

ḡ qđ obr̄ q· dz ꝛenoīari ab vltīo· dōm q· sequēs ordinatio nō soluit p̄cedentē· nisi sit fortior· et q· non est fortior· p̄ ordinem· maxīe q̄m̄ in p̄mo fuit caro ſm spēm· habuit essentialē ordinatōez ad aīam· q· caro ſm spēm viuificata ab hac aīa· habuit necessariā ꝛ indissolubilē ordinatōez ad illā aīam· ꝛ ideo sicut mīrimonīū legittime ꝛctū cum aliq̄ nō pōt solui si illa ꝛbit de facto cū aliq̄· sic nec caro pōt ordinatōez ad p̄mā carnē pdere· Quid ār sit caro hz spēz hoc hz locū in libro scōo vbi agit̄ vtr̄ aliq̄d trāleat in veritatē humane nature· ꝛ quer̄at· dis· xxx·

d

¶ Questio· ij·

¶ Quid ī q̄ resurgat q̄tū ad mēbra· Utr̄· s· materia vnius cuiuslibet mēbri in suo an indifferent in q̄libet resurgat· Et q· non in suo vr̄ Aug· dicere ꝛ habet in lr̄a· q· ī refert vtrum ps materie redeat in suum locū sicut est in fusione statue· ¶ Itē ad h̄ est rō oñsiua· q· materia illa est in pfecta obedīa respectu creatoris· ḡ si ip̄a nihil operatur· ꝛ creature non facit vim nisi q· totū repet̄ ꝛ debite sicut bonus artifex· ḡ vr̄ q· sine dīa materia vni⁹ mēbri ī alio possit resurgere· ¶ Itē alia rō ad h̄ ē· q· dispositio ꝛtrahit̄ i corp̄e ad resurgēdū ex vnīone ad aīam· ḡ cū q̄libet ps tot̄ aīe vnit̄· q· aīa tota ē in q̄libet pte· q̄libz ps hz indifferentiā ad totū· ¶ Itē si necesse ē q· in eodem· sz esto q· aliq̄s habeat nimis magnū caput· tūc necesse erit resurgere in eadē deformitate q̄ ē incōueniēs· Sed ℈· Ezech· xxx vij· Accesserūt ossa ad ossa vnūq̄dq; ad tūcturā suā· ḡ si est cōueniens ibi signata forma resurrectionis future· pz ꝛc· ¶ Itē rō vr̄· quia resurrectio ē eiusdē· sz si man⁹ fieret ex materia pedis ñ eēt eiusdē· sic nec alia aliq̄ ps si fieret de alia· ꝛ sic nec totū idē· ḡ cū hoc sit incōueniēs· pz ꝛc· ¶ Itē resurrectio ē ad remunerationēz sed cōtingit vnū membrū nobili⁹ eē altero· ḡ si nō hz alicui p̄iudicari· illa ps mō in eo mēbro hz resurgere q̄ pri⁹ ibi fuit· ¶ Itē sicut se habet vnū corp⁹ ad totā aīam· sic oculus ad potētiā visiuā vt dicit ph̄us· Sed necesse est materiā tot⁹ corp̄is aptari huic aīe ita q· nō alt̄· ḡ ma materiā potentie visiue huic ꝛ nō alteri· ꝛ sic materia vni⁹ membri in h̄ mēbro determiate resurget· ¶ Rn̄· dōm q· ī 18
mēbro siue in ei⁹ materia ē aliq̄d cōsiderare qđ ē de subā et pfectōe· aliq̄d qđ ē de superfluitate· sicut aliq̄ mēbra p̄⁹ hñt ō materia q̄ cōueniens sit forme membri· Si p̄mo⁹ sic dico q· vnūqđq; mēbrū ex sua ꝑpa materia reformabit̄· reformatio eīm rñdet formatōi· vñ cadē ꝛ de eodē est reformatio eius de q̄ fuit formatio· Si aūt q̄tū ad superfluitatē· dōm tūc q· illud qđ mō ē superfluū in vna qte· per totū dispget vt sic nō abundet vnū mēbrū ab altero nisi q̄tū dz et sic loquit̄ Aug· qđ pz· loquit̄ eīm de superexcrescentia eoz q̄ dñt resurgere· ¶ Ad illud q· obr̄ q· materia 19
illa ē in pfecta obedīa· dōm q· verē ē· tñ creator non vult facere nisi qđ ꝛgruit ip̄m facere· ꝛ ꝛgruit q· vnūqđq; qz mēbrū fiat de sua materia· Et quidā reddūt de h̄ rōnē ex qte diuersoz appetituū q̄ sūt in puluere· Quicq̄d tñ sit de h̄· tñ h̄ venit ab ordinatōe pfecti artificis vt reparet de cadē materia ꝛ eodē ordine· ¶ Ad illud qđ obr̄ q· 20
q̄libet ps vnit̄ toti aīe· dōm q· aīa ē pfectio q̄tū ad ſbaz ꝛ motorē q̄tū ad potentias· ꝛ si aīa non sit cōposita immo simplex q̄tū ad ſubam· hz tñ multitudinē potentiaz· rōne q̄rū ad diuersa organa ꝓparat̄· q̄m igit̄ corp̄us est ordinatū ad rōnē in vtroq;· ꝛ inq̄tū respicit aīam vt pfectionē ꝛ vt motorem· ꝛ q̄tū ad rōnē motoris est diuisibile· ideo distincte resurget materia membroz in suis 21
locis· ¶ Ad illud q· vltimo obr̄ q̄ pater rñsio· Dico ei q· illud p̄ totū dispergēt qđ in aliq̄ qte est superfluum· nec illud faciet diuersitatē in corp̄e sed removebit deformitatem· ꝛ hoc intelligendū q̄tū ad corp̄ora electorum· Sic

igit̄ pz quid in q̄ resurgat ꝼm verba bti Aug. quib⁹ magis ē innitendū. maxie in hac materia q̄ etiā rōni Artn̄ tā ad p̄mū ꝓbleuma q̄ ad vltimū posset ꝛe facili rnderi. siquis velit seminales rōnes intueri in q̄s sit resolutio. que in vna ꝓte saluabunt respectu tot⁹ si sit artifex qui possit educere. ꝛ iō cū ꝛus hic opek ꝛ supra naturaz. q̄d mirū ē si q̄tūcūq; parū de carne remaneat totū reficiat nec vnq̄ poterat adeo diuidi q̄n modicū sufficiat cuilibet. h̄ dico ꝼm opatiōem dei. nō ꝼm opatiōem nature sic alibi melius patet sz in scō libro.

QOnsequent̄ q̄tū ad tertiū articulū querit̄ q̄lia erunt corpa resurgentiū. ꝛ de hoc duo querunt̄ Primo q̄r ꝛe qualitate q̄tuz ad electos. Scō vero q̄tū ad reprobos.

¶ Questio. j. e

¶ Utrū corpa electoꝝ resurgant cū deformitatib⁹. Et q̄ non videt̄. Aug. de ciui. dei. xxij. Aberit a corporib⁹ electoꝝ oīs deformitas. oīsq; tarditas. g̃ si hec ꝓtinent ad deformitates ꝛ carebūt his pz. ¶ Jtē nihil resurget in electis q̄d non sit de corpe nature. quia vt dicit aug. corpib⁹ e latere vicia ꝛetrahunt̄ ꝛ natura seruabit̄. sz deformitates non sūt de natura. g̃ ꝛc. Probatio minoris sup illud Eph̄. ij. eramus natura filij ire. glo. natura vere ac ꝓprie dicit̄ qualis sine vicio fuit in p̄mis parentibus. g̃ cuz deformitates in eis non fuerunt. patet ꝛc.

¶ Jtem generans trāsmittit in plē omne illud q̄d ē de veritate nature sue q̄n generat sibi simile Sed generās habens deformitatē sine errore nature generat nō habē tē deformitatē. ergo deformitas non ē in eo de veritate nature. ergo si hoc solū resurget in electis q̄d est de ꝟitate nature. deformitates non resurgēt in eis. ¶ Jtē Anſ bel. in li. de veritate dicit q̄ veritas ē rectitudo sola mēte ꝓceptibilis ergo q̄d nō est de rectitudie nature nō est de veritate nature. sed deformitas nō ē de nature rectitudine. g̃ non ē de veritate nature. g̃ nō resurget in electis

¶ Contra. caro ꝓtracta a generantib⁹ ē de veritate humane nature. Sed gibbositas ꝛ alie multe deformitates possunt a generantib⁹ contrahi. g̃ sunt de veritate humane nature. sed oē tale resurget in electis. g̃ ꝛc. ¶ Jtē de veritate humane nature sūt mēbra non tm̄ officialia verū etiā cōsilia. Sed in hmōi deformitatib⁹ ē aliud de substantia mēbri ꝓsimilis. sicut patet in gibbo est aliq̄d de carnis sba. g̃ est aliq̄d de veritate hūane nature. g̃ ꝛc.

¶ Jtē q̄ aīa meruit in corpe dz remunerari in corpe ꝛ mēbris. ꝛ h̄ q̄ corpus ē sibi ꝓiunctū. si ergo aīa viri iusti meruit in deformitatib⁹ ꝛ p deformitates q̄s humiliter tolerauit. ergo dz in eis remunerari. ¶ Jtē cicatrices q̄ sunt inducte in martiriis a violentia manent in gloria in signū meriti ꝛ triumphi. g̃ pari rōe deformitates q̄ſ a natura in q̄b⁹ meruit aīa nra. 22 ¶ Ro. dom̄ q̄ deformitates q̄daz sunt deordinatiue sicut ille que veniūt ex malo ꝛ inordinato situ mēbroꝝ. Quedā sunt q̄ntitatiue sic q̄n q̄s dz nimis magnū caput. vel nimis magna membra. ita q̄ alijs sunt ip̄oportionalia. vel habet gibbositates vl̄ talia in q̄b⁹ ē aliq̄d de carnis suba. Si de p̄mis loquamur. quia nō sunt de veritate hūane nature imo p errorē oīno cōtingunt. dom̄ q̄ in electis nullo mō resurgunt. Si de secūdis loquamur. q̄ aliq̄d est ibi sube aliquid viciositatis. q̄d est sube resurget. q̄d est viciositatis auferet̄. hoc est dicere q̄ illi⁹ membri materia p illa mēbra diffundet̄ q̄tū ad supfluitatē. ita q̄ nō aliq̄d pibit ꝛ tamē totū p oīa reducet̄ ad ꝓportionē. ꝛ sic pz q̄ in electis nulla resurget deformitas. resurget tn̄ alicui⁹ deformitatis materia. Et sic ꝓcedende sūt rōnes ondentes q̄ non resurgent. Cōcedende nihilominus due ad oppositū inducte. q̄ illud q̄d ē de suba deformitatis resurget. tamen sub rōne pulchritudinis. ¶ Ad illud q̄d obī q̄ p deformitates merentur viri iusti. d̄ō q̄ p aliq̄d mereri est duplr. Aut q̄d hz impfectōz ꝼm statū meriti. nō tamē ꝼm suā formā ꝛ naturā. aut q̄d hz impfectiōz scōz suā naturā. sicut pz q̄ ds merek p charitatē cui inest imperfectio solū rōne status. ꝛ merek p fidē cui inest impfectio rōe forme. Jn p̄mo remuneramur p eis pfectiōz. Jn scōo remuneramur p eius euacuatōez. q̄ non ē nata fides stare cū pfectōe ꝓpleta. p hūc modū in corpalib⁹ dz intelligi. Unde cū corpus hūanū statui pfectōis non repugnet q̄tū ad naturā. sed q̄tū ad statū. deformitas vero q̄tū ad p̄pam suā rōnē repugnat pfectōi. hinc ē q̄ corpus dz resurgere ꝛ resumi. deformitas vero minime. 23

Ad illud q̄d obī de cicatricib⁹. dōz q̄ aut cicatrices nō resurgunt. aut si resurgunt ita facient ad decorem et gloriā anime q̄ non minuent pulchritudinē corpis. q̄ frequenter talia signa reddunt corpus magis decorū. q̄m igit̄ cicatrix pōt carere turpitudine. sed deformitas sēp deformat. ideo non sic cōpetit deformitas corporibus electoꝝ vt cicatrix. 24

¶ Questio. ij. f

¶ Utrū deformitates resurgāt in corporib⁹ dānatoruz. ꝛ q̄ sic videt̄ per aug. in ench. Nulla dz ee q̄d de pulchritudine vbi est rectitudo de dānatōe. si g̃ certi sumus q̄ reprobi dānabunt. certi sumus etiā q̄ pulchritudie nō decorabunt. ¶ Jtē a corporib⁹ dānatoruz nō tollet̄ tarditas nec passibilitas. g̃ nec deformitas cōsili rōe. Preterea pz q̄ passibilia erūt damnatoꝝ corpa et grauia. g̃ ꝛc. ¶ Jtem q̄ deformitates tollant̄ ab electis h̄ gre est. sed nulla grā dz fieri damnatis. ergo ab eis deformitates non debent auferri. ¶ Jtē deformitates aīaz ab aīabus non tolluntur. ergo nec a corporib⁹ rōne cōsili. imo a cā. q̄ deformitas culpe ē cā deformitatis pene. ¶ Jtē corpus damnatis aīabus reddit̄ non ꝓpter pfectiōem sz ꝓpter maiorē punitiōem. sed deformitas corpis redūdat in penā aie. cū ergo nō debeat in eis pena minui sed augeri. non dz corpus eoꝝ deformitatib⁹ exui sed reindui Cōtra. deformitates in effectu veniūt ex errore virtutis ꝓducentis. sed corpa resurgentiū sola virt⁹ diuina reficiet. g̃ si illa non pōt errare. impossibile ē q̄ habeant deformitatē. ¶ Jtē artifex qui effectū cū deformitatib⁹ ꝓducit non dr reformator sed deformator. ergo si deus corpa dānatoꝝ cū deformitatib⁹ facē rsurgere. ñ dz dici reformator. sz deformator. sed h̄ ē facere contumeliā ip̄i artifici. que lōge dz a deo relegari. g̃ nullo mō cū deformitatib⁹ ꝓducit. ¶ Jtē optimē ē optima ꝓducere. si ergo deus optimus ē artifex. ergo optima artificiata ꝓducit. sed ip̄e est artifex in resurrectōe. ꝛ corpa deformia non sunt bñ facta nec ordinata. g̃ ꝛc. ¶ Jtē est ordo partiū in toto. ꝛ ordo rei ad finem. ꝛ primus respicit sapiam. secūdus respicit bonitatē. sed ꝛus cū sit bonus non pōt facere rez sine carentē siue a fine deordinantē. ergo cū sit sūme sapiēs non pōt rem ꝓducere deordinatā q̄tū ad ordinez q̄ est ptū in toto ergo nec deformitatē. ¶ Jtē ab electis auferet̄ deformitas q̄ est p diminutionē. vnde si caret manu non carebit manu. g̃ pari rōne ꝛ deformitas q̄ ē ex supfluitate. ꝛ ita vt vī ois deformitas. ¶ Ro. dom̄ q̄ Aug. in ench. istam q̄nē dimittit insolutā. q̄si nō sit magne vtilitatis. attn̄ cū assignat rōnē q̄re circa h̄ non dz laborari. determiatōem q̄nis tn̄ innuit. Dū em̄ dicit q̄ non debem⁹ molestare circa nos pulchritudinem vbi ē cerritudo circa dānatoz. si em̄ ad h̄ resurgāt vt dā 25

nentur·non vt meliorís sed peiorís sínt conditōís·ma nífeste aparet q̄ non da ḱis pulchritudo·quaz nō ha buerunt·nec auferetur ꝺformitas quā habuerunt·vn de ds q̄ntū ad eos ē purus reformator·quia p̄m eandem formā informat quā eis natura ꝺdit in generatōe primaria·in qua reformatōne aparet ꝺi sapientia z iu stícia·Sapiēta·quia scit oīno eodem modo repara re·sícut ante fecit·Justicia·vt sicut qui meruit in corpe pulchro remuneratur in eius pulchritudine·sic qui in turpi peccāt in eius turpitudine cruciari debēt·nec de bet auferri sed potius confirmari·Et ratōes hoc ostē
26 ꝺentes ɔcedende sūt· ¶ Ad illud qō obr̄ p̄mo q̄ venit et errore ꝑtutis·dicendū q̄ verū est in opatōne nature que ꝓducit effectum quāto melius potest·sed non sic ī operatione dei qui non reparat p̄m q̄ melius pōt·sed
27 p̄m q̄ meritis eius melius congruit· ¶ Ad illud·q̄ p duces effectū ꝺformē est deformator·Dicendū q̄ effectus ꝺformiter ꝓductus potest dupliciter cōsiderari· aut absolute·aut in comparatōne·Si absolute verum est·Si autē in comparatōne ad meritū aut ad precedē tem statū·z quoniā effectus cōperit meritis damnatorum·competit nihilominus statui preterito·ideo talis

Determinat quomodo dānatorū corpora erunt pa sūbilia·

Si vero querit ꝺ corporib⁹ maloz q̄ō in igne ardeāt ꝛc·Supra ꝺterminauit magister quanta z qualia sūt resurgētiū corpa·In hac parte determinat quomō dā natoz corpa ab igne sunt cremabilia·z tamē sūt immoz

¶ Determiat qualiter ignis inferni cruciet corpora z non consumat· e

¶ Si vero q̄rit ꝺ corporib⁹ maloz quō in igne ardeāt z nō cōsumāt·Aug·varijs exēplis astruit z sempiternis ignib⁹ ea ardere·z ñ cōsumi illa cō bustiōe sicut anim⁹ cui⁹ pūtia corp⁹ viuit·z dolorem pati pōt·z mori nō pōt·Hoc eñ erit tūc ī corporib⁹ dānatoz q̄ nūc eē scim⁹ in animis oīm·

¶ Determiat q̄liter cruciet demōes· f

Aug⁹·sup gen̄· ¶ Queri etiā solet an demōes corpali igne ardeant·ad qō Aug·rñdens ait·Cur nō dicam⁹ q̄uis miris·veris tñ modis etiā spūs ī corporeos posse pena corpalis ignis affligi·si spūs hoīm etiā ipi in corpore z nūc potuerūt ī cludi corpalib⁹ mēbris
Apo·xix· z nūc potuerūt corpoz suoz vinculi insolubiliꝫ alligari·Gehēna illa q̄ stagnū ignis et sulphuris dicta ē·corporeus ignis erit·z cruciabit dānatoz corpa hoīm vel demonū·ꝑ solida hoīm·aerea de
Qual' vel vbi sit ille ignis· monū·Un⁹ ei vtriq̄ ignis crit vt veritas ait·de q̄ igne si q̄rit·q̄lis vel vbi sit·Aug·sic rñdet·Ignis eternus cuiusmodi sit z in qua mundi vel rerum parte futurus sit hoiem scire arbitror neminē ni si forte cui spūs diuin⁹ oñdit·

¶ Determiat q̄liter cruciēt aīe sine corpib⁹· g

Julian⁹· Cū aūt cōstet aīas igni materiali in corpib⁹ cruciādas·q̄ri solet an interim aīe resurrectiōez corpoz aīe defunctoz reproboz materiali igne cremēt·De hoc iulian⁹ toletane ecclie ep̄s Grego dicta secut⁹ ita scripsit·Si viuentis hois in corpo

ꝛepatio non est ꝺformatio sed reformatio z ɔfirmatio ꝺbet dici·z est exemplū in artifice qui picturam dyabo li facit turpē·ipse enī nō dicitur ꝺformator sz ɔforma tor·quia ɔformem statuit dyabolico picturam facit·q̄/ uis in se pictura sit ꝺformis·sic in ꝓposito est etiā intel ligēdum· ¶ Ad illud qō obūcitur q̄ optimi est optima 28
ꝓducere·Dicendum q̄ verum est in ordine·z corp⁹ ꝺ forme optime ordinat in inferno·sicut pulchrum i celo 29
¶ Ad illud qō obr̄ ꝺ ordine duplici·Dicendum q̄ or do creature q̄tum ad finē est dupliciter·vel q̄tuz ad fi nez creatum·vel q̄tum ad finem vltimū qui ꝺ ē qui ē finis vniuersalis·Similiter ordo partiū est duplicit· sz partium in toto z in vniuerso·et sicut creatura non pōt ꝓduci a ꝺo ꝺordinata a fine vltimo ita q̄ illam ꝺ ordinatōem habeat a ꝺo·sic nec ab ordinatore que est in vniuerso·z q̄uis ꝺforme corpus sit ꝺordinatū ī se· est tamē ordinatū in mundo· ¶ Ad illud quod obūcit· 30
q̄ auferetur ꝺformitas ꝑ diminutionem·ergo·ꝛē· Di cendum q̄ hoc est propter perfectā punitionem volun tatis·que quoniā oīm mēbroz fuit rectrix·z omnia ha bere voluit licet non habuit·ideo in oīmbus puniri de bet et toꝛqueri·

talia·z quoniā ille ignis cremat corpa·cremat ꝺmōes· cremat etiā anīas separatas·ideo pars ista habet tres In prima determinat qualiter cruciet corpa· In secunda· qualiter cruciet ꝺmones·ibi·Queri etiā solet an ꝺmo nes·In tercia ꝛo qualiter cruciet animas·ibi·Cū aūt constet animas·In vltimo vero capitulo ꝺterminat· vtrū resurgāt mōstra·ibi·Neq̄ enī z mōstra·

reus spūs tenetur in corpore·cur non post mor tē etiā corporeo igne teneaṫ·Teneri aūt pignem spñ dicim⁹ vt ī tormētis ignis sit videdo atq̄ sen tiēdo·Q̄ aūt nō solū videdo ꝑ ēt expiēdo aīa ignis tormētū patiaṫ·ex euāgelio colligiṫ·vbi veritaṫ Luc·xvi·
voce diues mortuus dr̄ in inferno sepult⁹·cuius aīa q̄ in igne teneaṫ insinuat cū abrahā dep̄catur dicēs·Mitte lazarum vt intingat ex·di·s·in a·vt re·lin·mea·qz cruci·in hac flāma·Dū g̃ pcōzem diuitē dānatū in ignib⁹ vitas phibz·q̄s sapiēs re
Aug⁹·sup genesim· proboz aīas teneri ignib⁹ neget· ¶ Precipue cum hūanā aīaz corpis silitudinē hr̄e doceat·Aug·ita inq̄ens·p̄fiteri aīam hr̄e posse silitudinez corpis· z corporaliū oīno mēbroz q̄sq̄s renuit·pōt nega re aīam eē q̄ in sūmis videt vel ābulare se vel se dere·vel huc vel illuc gressu vel etiā volatu ferri hoc sine q̄dā silitudie corpis ñ fit·unde sibāc sili tudinē etiā apud iferos gerit·ñ corpalē ꝑ corpi si milē·ita ēt in locis vr̄ eē ñ corpalib⁹ ꝑ corpaliū sili bus siue ī reqe siue in doloꝛib⁹·In cassiani etiam voluminib⁹ legiṫ q̄ ñ sint ociose·neq̄ nihil ñ sen tiant·cū diues ille ī inferno se flāma cruciari cla met·vñ pbaṫ aīas defūctoz nō solū suis sensib⁹ ñ p̄uari·ꝑ nec istis affectib⁹·s·spe·tristicia·gaudio ac metu carere·z ex hijs q̄ sibi in illo g̃uali examie reseruantur eas quiddam iam incipere pregu stare·

¶ Determinat de abortiuis fetibus q̄ nō resur gent·quia non vixerunt· h

31 a tñ Illud etiã inuestigari oz si aboztiui fetus ꝛ mon
stra resurgent. Querit hic de mõstris ꝛ gigãtib vtrũ re
surgãt. Et ꝙ sic vr. q: nihil dz degire humane nature.
Jtẽ quõ potuerãt cõuenire hmõi moles tã magne ỗ cor
poꝛib hoim cũ
nati fuerit ex a/
dam. R°. dõm
ꝙ mõstra nõ re/
surgent ꝓ eo qỗ
non est ibi natu
re veritas sz po
tius erroꝛ. vnde
si sunt magnitu
dine gigantes i
via. in patria ñ
32 ert. Si vo cras
vnde habuerũt
oꝛtum. dõm ꝙ si
cut narrat Jose
phus demones
incubi assump/
tis coꝛpoꝛibus
generant. ꝛ de/
mõ ostendit mu
lieri cũ qua con
cubuit figuram
talem hominis
maꝛtiri. ꝛ ideo
tum ꝓpter se/
minis multipli
cationem. tum
ꝓpter virtutẽ
animalem gene
ratus fuit hõ mi
re magnitudinis. ꝛ ille postmodũ alios generauit. Si
cras quõ demon gñare põt cũ solus hõ generet hoiem.
Ad hoc respondeꝛi põt. ꝙ demõ ꝓpus assumpta effigie
mulieris seipsum subiẽ viro. ꝛ ipm semen susceptũ trãs
fundit et cõseruat sicut nouit ꝑ aliqua remedia ne caloꝛ
et spũs euanescat. sed hoc totũ magis est cõiecture q̃ ra
34 tionis recte. b iij Absit enim vt illum bimembꝛem
qui nup ꝛc. Queritur quãdo aliquis est in parte bimẽ/

Augusti/
nus.

Attẽde.

Illud etiã inuestigari oz si aboꝛ
tiui fetus ꝛ mõstra resurgẽt. ꝛ q̃
lia. De q̃ Aug. ita ait. Occurrit
de aboꝛtiuis fetib9 qõ q̃ iam na/
ti sunt in vteris matrũ. sed ñ ita
vt iã possint renasci. Si. n. resur
recturos eos diꝛerim9. ỗ hỹs q̃
iam formati sunt tolerari põt vt
cũq; qỗ dicit. Jnformes xo q̃s
nõ ꝓficuus pire aꝛbitret. sic fe/
mina q̃ cõcepta simul nõ fuerũt
Scrupulose q̃dem inꝛ doctoꝛes
queri ac disputari põt. qñ icipit
hõ in vteroviuere. an sit quedã
vita occulta que nõdũ motibus
viuentis apparet. Negare eñ
vixisse puerperia q̃ tiõ mẽbꝛatiz
excecanꝛ vt eiciãt exꝛteris ꝑ/
gnantiũ. ne matres etiaz si moꝛ
tua ibi relinquanꝛ occidãt. im/
pudentia nimia videt. Ex quo
aũt incipit hõ viuere. ex illo vti/
bꝛis. in parte habet membꝛa diuisa. vtrũ debeat resurge
re vnus vel duo quia qua ratione debet resurgere vni
cus. videtur ꝙ duo. et econuerso. Jtem similis casus ẽ
quando est hermoꝛoditus ꝛ natus in vtroq; sexu. que/
riꝛ in quo debeat resurgere. q: qua ratione re/
surget in vno. ꝛ in altero. ergo vl resurget in neu/
tro vel ĩ vtroq; R°. dicẽdũ ꝙ in monstro qỗ in
parte habz duo mẽbꝛa i ꝓte vnũ
in ꝓte distincta
in ꝓte vnita. di/
stinguendũ ẽ. q:
aut habet distiꝛ/
ctiõem in mem/
bꝛis ꝓncipalib9
ꝛ vnionẽ in non
ꝓncipalibus et
econuerso. Si
habet distinctiõ/
nem in mẽbꝛis
ꝓncipalibus. sẽ
ibi due anime. ꝛ
tunc resurgunt
duo coꝛpoꝛa. si
aũt habet vnita
tem in illis. di/
stinctionem in
alĩs. resurgeꝛv/
num coꝛpus. Ad illud quod queritur. de ermofro
dito. dicendum ꝙ ꝼm naturam impossibile est ꝙ sit om
nino indifferens sicut dicunt medici q̃uis discerni nõ
possit. ꝛ ideo debet resurgere in eo sexu q̃ dominaꝛ ꝑ na
turam. Si vero queraꝛ de monstro quod partim est hõ
partim ẽ bestia. dõm ꝙ si ꝓtes principales sunt hois. si
vixit habuit animam humanam. ꝛ ideo ordinatuz ẽ ad
resurrectionem ꝛ resurget homo ꝼm totum.

De bimẽ
bꝛi.

b

AD intelligentiam huius partis queritur de pas
sibilitate damnatoꝛum. Queritur igitur quali
ter patiuntur. Et circa hoc tria querũtur. Pri/
mo queritur de punitione si est. Secundo queritur q̃d
est. Tertio qualiter agit. Circa primum queruntur
duo. Primo queritur vtrum infernus sit. Secundo
vbi sit.

Questio. j. g

Utrum sit ponere cruciatum eternum quem voca/
mus infernum. Et ꝙ non videtur. Deutro. xxv. Jurta
mensuram peccati erit ꝛ plagaꝛum modus. sed nullus
peccat eternaliter. ergo nullus cruciatur eternaliter
Jtem Esa. xxiij. Congregabuntur congregatione
vnius falcis. ꝛ post multos dies visitabuntur. sed con
gregatio maloꝛum est in die iudicij ꝼm ꝙ dicitur Ma/
thei. xxij. ergo visitatio erit post iudicium. sed non erit
ad intensionem supplicij. ergo erit ad liberationem. er
go non cruciabuntur eternaliter. Jtem hoc ipsum vi
detur per nouum testamentum Mathei. vij. Qua mẽ
sura mensi fueritis eadem remetietur vobis. constat il/
lud esse dictum quantum ad peccati punitionem. Sed
omnis peccati mensura finita est cum sit a virtute finiꝛ/
ta. ergo punitio peccati finita est. ergo nullus crucia/
tus eternus. Jtem Jacobi secundo. Misericoꝛdia
superexaltat iudicium. ergo magis misericoꝛs est deus
q̃ iustus in effectu. ergo si eternaliter punire hoc est sũ
me seueritatis. impossibile est ꝙ deus eternaliter puni
at. Hoc ipsum videtur ratione. Quia ad hoc quod
iudicium sit iustum requiritur iustus oꝛdo. iusta causa
et iustus animus. Justus autem animus dicitur quan
do punit nõ libidine vindicte sed ꝓpter aliquod bo
num. ergo deus non intendit vindictaz sed potius coꝛ
rectionem. Si ergo intẽtio diuina non fruꝛtratur duz
adeo punitur. Sed cum coꝛrectus est non indigeꝛ am/
plius puniri. ergo necesse est ipsam penam terminari.
Jtem summe misericoꝛdis est a summa miseꝛis libe/
rare. sed summa miseꝛiarum est pena debita damnatis
ergo deus ab illa liberat. ergo nullum eternaliter cru/
ciat. Jtem non est ponere cruciatum eternum. ac
per hoc nec infernum. Contra. ysaias vltimo. Ver/
mis eoꝛum nõ morietur ꝛ ignis eoꝛ nõ extinguetur. ergo

eternaliter cruciabũtur ĩ infinitũ. ergo est ponere infernum cruciatũ eternũ. ¶ Jtẽ Matth. xxv. Jte maledicti in ignẽ eternũ. ignẽ aũt eternũ vocamus eternũ suppliciũ. ꝯ. ꝛc. ¶ Jtẽ rõne videtur. q; si de duob⁹ ꝺrijs ẽ reperire alterũ extremoꝝ ꝛ mediũ. necesse ẽ ponere alterũ extremũ. hoc enĩ est radix ꝛ via stabiliẽdi ꝺria apud pḧos. sz est ponere pfectã beatitudinẽ in patria. ꝛ mediũ statuz in via inter beatitudinẽ ꝛ pfectã miseriã. ergo ẽ põere pfectã miseriã p⁹ hãc vitã. hãc aũt dicimus infernũ. ꝯ. ꝛc.

¶ Jtẽ peccatũ opponit merito iusticie. sz merito debet gloria eterna ꝑm q ꝺr. ij. Loꝝ. iiij. ergo ꝛ peccato pena eterna. p locũ a ꝺcomitata ꝓportõe. siue p ꝺsequẽtiã ĩ ipso. Quia sicut se hz meritũ ad ꝑmũ. ita demeritũ ad supplicium. Et iterũ. si opositũ ĩ opposito. ꝛ ꝓpositũ in ꝓposito. ¶ Jtẽ q; peccat mortaliter ꝓponit bonũ cõmutabile bonõ eterno ꝛ infinito. ergo ꝺtemnit ꝛ offendit bonũ infinitũ. sz tãta est offensa ꝯtus ẽ bis q; offendit. ꝯ cum ipe sit infinitus. offensa ꝺz iudicari infinita. Cũ igitur pena debeat ꝓporcionari offense. necesse est q; peccato mortali reddat pena infinita. sed nõ põt reddi infinita intensione sz duratõe. ergo ꝛc. ¶ Jtẽ sicut õs ẽ summe misericors ita ẽ sume iustus. sicut ergo sume misericordis est sume misereri ꝛ misericordiã suã sume manifestare p effectũ. sic ꝛ sume iusti est sume punire ꝛ suã iusticiam manifestare p effectũ. Si ergo infinita iusticia non põt manifestari nisi p effectum infinitũ. videt q; aliquibus peccatorib⁹ reddi debeat cruciatus infinitus. sed nõ põt esse cruciatus ĩ immẽsũ. ergo necesse ẽ esse cruciatum eternũ. hãc aũt dicimus infernũ. ergo. ꝛc. ¶ Rõ di
36 cendũ ad ꝓdictoꝝ intelligentiã est notandum q; aliq; negauerũt infernũ esse p eo q; negauerũt impios eternaliter cruciari. ꝯuis eis post hanc vitaz aliqs maneat cruciatus. Direrũt enĩ q; diuina misericordia hoc nõ põt sustinere. q; creatura sua quã ñ odit sz diligit eternaliter sit in penis. cũ ipe nõ ælegat in punitõe nimia vt satietur cruciatib⁹ nostris. nec aliq̃d obsistat q;n bñ possit eos q; puniũtur sine aliq; ꝺiudicio liberare a penis. ꝛ si aliquãdo scꝛptura cõminatur peccatoribꝰ penam eternã. hoc dicũt nõ esse dictũ ꝑm veritatẽ impletionis. sed ꝑm terroꝛem cõminatõis. qua intendit ælus malos liberare a peccatis. Jste aũt erroꝛ origenis fuit ꝛ suoꝝ sequacũ. qui tãto ẽ immanioꝛ q;nto videt eẽ mitioꝛ ꝛ misericordioꝛ. p eo q; diuinã iusticiã blasphemat dũ eã diminuit. dũ tãtũ dat misericordie q; nõ relinq̃t locũ iusticie. Secũdo ꝺo q; spẽ nr̃am euacuat. Si enĩz scꝛptura supplicũ cõminat non ꝑm veritatem sed vt ꝛterreat. quid cause ẽ cur etiã nõ intelligam⁹ premia ꝓmittere non ꝑm veritatẽ sed vt ad opus iusticie alliciat ac q; hoc scꝛptura tota ꝛ fides nostra vana ꝛ friuola poterit iudicari. Et ideo est tercia positio rõnabilis ꝛ fidelis q; sit ponere cruciatũ eternũ. ꝛ hoc manifeste ꝺt diuina scꝛptura. ꝺfirmat fides. ꝛ concordat rõ recta. Et q; scꝛptura dictat. ꝛ q; fides ꝺsentiat. hoc planũ est ex obiectis. Qꝛ etiã rõ cõcordat hoc patet. q; hoc dictat ex q; modũ cõgruitatis ꝛ necessitatis. Cruciatũ eternũ põe/ re facit ad cõplemẽtũ vniuersi. ꝛ iustũ iudiciũ ꝺi. Prĩa rõ ncitat. Scõa ꝺgruitat. Cõgruũ ei ẽ vt pulcritudo vniuersi decoꝛetur quibusdã antidotis. vt sicut bonis reddũtur bona eterna. ita ꝛ malis eterna supplicia. Necessariũ ẽ ad seruãdũ ordinem iusticie vt vnicuiq; reddatur ꝑm merita sua cũ ventũ fuerit ad iudicium. Peccatoꝛ aũt cũ peccat. peccat ꝺ bonũ eternũ ꝛ infinitum. ꝛ ex hoc dignus ẽ cruciatu eterno dũ in peccato pseuerat peccat in suo eterno. i. peccãdi ꝓposito eterno. ꝛ dũ decesserit non h̃ est amplius locus meriti. ac p hoc ñ remissionis peccati. ꝛ ideo sp ẽ culpa. ꝛ q; culpa ordinat ad penã. sp debet esse in pena. Quia igitur peccat ĩ bonuz eternũ. ideo cruciatu eterno est dignus. sed q; ĩ suo eterno. ideo cruciatũ eternũ assequitur. Et ista ẽ vna rõ completa que colligitur ex grego. ꝛ aug. Grego. enĩ dicit in iij. dialogoꝝ. q; ideo peccatoꝛ eternaliter cruciãdus ẽ. q; peccat in suo eterno. Aug⁹ ꝺo dicit q; ideo eternaliter punit. q; peccauit ꝺtra bonum eternũ. Et q; istõ sit iustũ ostẽdit p hõ exẽplũ in humanis iudicijs ꝛ legibus vbi dicit. Peccans ꝺtra rempublicam aliquo grandi crimine morte moꝛitur. nõ q; mora qua occidit ei⁹ supplicii leges esse estimẽt. cũ sit hora ꝓbreuis. sz q; eũ i sempiternũ auferũt a societate viuentiũ. Sic igit cõceden-
37 de sũt rationes ostendẽtes infernũ esse. Ad illud q̃d obr̃ de cõmensuratõe pene ꝛ culpe. Dõm q; ĩ pena duo sũt. s. duratio ꝛ intensio. ꝛ intensio rñdet intẽsioni libidinis. duratio ꝺo dr̃ a rõe peccati. q; petũ ꝯuis sit finitũ. tamẽ durat in infinitũ. ideo punit finita acerbitate. sed tñ infinita duratõe. ¶ Ad illud q̃ obr̃ de visita-
38 tione ꝛ ꝺgregatõe. Dõm q; est loq̃ de cõgregatõe dupliciter. aut de ꝺgregatõne in fieri. aut in facto esse. Si ĩ fieri. sic quotidie congregãtur ꝯtũ ad animas. Si ĩ facto esse. sic ꝺgregabũtur i iudicio ꝯtũ ad animas ꝛ corpa ꝛ de ꝑma ꝺgregatõne loq̃tur ysaias. p⁹ quã ẽ visitatio in iudicio ad incremẽtum pene. de secuda ꝺo est sermo i Matth. p⁹ quã nõ ẽ visitatio sz eterna dãnatio. Ad
39 illud q̃ obr̃ de mẽsura retributõis. dõz. q; ꝑm q; ꝺt Augustin⁹ istud intelligit nõ q̃ntũ ad cõmẽsuratõem in ꝯtitate. sz ꝯtũ ad similitudinẽ in q̃litate. vt q̃ male fecerũt male reciptãt. Uel põt dici q; h̃ intelligitur ꝯtũ ad cõpationẽ ꝓportionabilitatis. nõ q̃ntũ ad equalitatẽ p portiõis. vt magna pena respõdeat magne culpe. non q; ꝑcise sit tãta pena ꝯta culpa. Uel dicẽdũ sicut prius dictũ ẽ q; hoc nõ intelligit ꝯtũ ad acerbitatẽ. ¶ Ad il-
40 lud q̃ obr̃ q; misericordia superaltat iudiciũ. dõm. q; illud est verũ quando ẽ tempus misericordie. vt puta in ꝑsenti. in futuro aũt erit tps iusticie. iuxta illud. Cũ accepero tempꝰ ego iusticias iudicabo. Alr põt dici q; ĩ telligit q; misericordia in merito q; quam quis meretur euadere seueritatem diuine iusticie ¶ Ad illud q̃ obr̃
41 q; iustus animꝰ nõ punit amore vindicte. dõm q; deus punit amore iusticie nõ vindicte. ꝛ quãuis nõ puniat ad correctionem. punit tamẽ ad iusticie manifestatõez Aliter enĩ sunt puniendi corrigibiles. alr incorrigibiles. Si quando tamen legatur q; deus vlciscitur se de suis inimicis ꝛ vindicat se de eis. hoc non est in preiudicium iusticie. quia cum ipse sit iusticia. vindicare se hoc non est aliud ꝯ seruare iusticiam. hoc autem in homine nõ ꝺtingit. q; enĩ ẽ iust⁹ ĩ nõ ꝺz appetere vindicare se. ¶ Ad illud quod obꝯcitur vltimo q; misericordis
42 est summe misereri. Dicendũ q; sicut õs est summe misericors ita etiam decet vt sit summe iustus. ꝛ ideo effectus summe misericordie non excludit effectum iusticie ꝛ ꝓpter hoc deus duo tempoꝛa sibi distinxit. Unuz in quo ostenderet misericordie sue infinitatem tradẽdo vnigentũ filiũ suum p oñib⁹ inimicis suis ꝛ parcen-

vo omīlbꝫ ad se redire volētibꝫ. Aliud in q̄ ostēdit iusti/
cie sue īmēsitatē. ꝛ hoc ē tēpus qō ꝛputarum ē eternis
cruciatibꝫ //Questio. ij b
Ubi sit infernꝰ. Et q̄ sit sub terra videt̄ ꝓmo p simbolū
vbi dī. Descēdit ad inferos ꝛē. Descēdit. cuz ꝛescēdere
dicat motū ad illud qō deorsū ē. ipe erati terra. g̃ infer/
nus sub terra. //Itē hoc ostēditur p scpturā. ylate. xiij.
Infernꝰ subꝫ cōturbatus ē. Itē bꝫ oñdit p denoiatō/
nē. qz vt dicit grego. in. iij. dyalogo. infernꝰ dī qz ifra
iacet. qō enī est terra ad celū. hoc ē infernꝰ ad terrā. //
Itē hoc videt̄ p rōnem. qz q̄ꝫto corpꝰ ē nobilius tāto lo
cus ꝛdebet ei nobiliorꝫ. si ergo nobilissimis corporibꝫ. vt
pote gloriosis debet locꝰ supmꝰ. s. empyreū. ergo restat
vt corpib ignobilibꝫ vt pote corpibꝫ dānatoꝝ ꝛdeatur
locꝰ infimꝰ. hic aūt ē sub terra. ergo. ꝛē. Itē locꝰ dz per
concordātiā respōdere statui. sz statꝰ vie ē mediꝰ inter
penā ꝛ gl̄iam. g̃ ꝛ locꝰ dz esse mediꝰ. ergo cū sit inferior
loco beatoꝝ. dz esse supior loco dānatoꝝ. Cōtra. Aug.
sup Beñ. ad lr̄am. li. xij. Sub terris dicūtur esse inferi.
vel credūtur. qz nō cōgruenter in spū p illas corpalium
rerū silitudies sic demōstrat̄. g̃ videt̄ ꝼm bꝫ q̄ infernꝰ nō
sit sub terra sz apparet esse sub terra. Itē idē volēs rōez
nomīs assignare dicit. Inferi q̄ infra sūt appellātur la
tine. Sicut aūt ꝼm corpus si ponderis sui ordinē tene/
at inferiora sūt oīa grauiora. ita ꝼm spūm inferiora sūt
oīa terrestria. ergo si terrestre nō dicit inferioritatez
ꝼm situ sz potiꝰ ꝼm spūm. videt̄ q̄ infernꝰ nō sit inferiꝰ
ꝼm situ sz ꝼm affectū. //Itē locus dz ꝓportionari pōderi
trahēti ad locū. alioq̄n pondꝰ nunq̄ traheret nisi habe
ret cū loco similitudinē. sz pōdus trahēs ad infernum
est peccatū ꝛ hoc ē q̄d spuale nō corpale. ergo ꝛ locꝰ dz
habere situ spūalē nō corpalē. ergo nō ē sub terra. Item
multo plēs sūt dānati q̄ electi. sz celū erit plenū electis
ꝼm q̄ dī Math. xxij. vt impleat̄ domꝰ discūbentibꝫ. er
go neceſſe ē q̄ dānati habeāt maiorē locū q̄ sit locꝰ celi
cū sint multo plures. ergo cū infernꝰ cōplectat omnes
dānatos. neceſſe ē q̄ sit tāte amplitudinis vt celū. ergo
impossibile est q̄ sit sub terra. //Itē ordo ptium ī maio/
ri mūdo dz rēspōderi ordini ptiū ī minori mūdo. sed no
bilissima ps homis est ī medio. vt pote cor. ergo si medi
um terre ē mediū mūdi. ille locus erit nobilissimꝰ. ergo
in illo loco ꝛdebet situari nobilissima ps mūdi. nō g̃ pec/
catores. ergo si sūt in inferno. infernus nō est sub terra
43 vel ī medio terre. //Q°. dōm q̄ q̄ꝫuis temerariū videat
istā questionē ꝛdeterminare p eo q̄ augustinꝰ arbitratus ē
eam neminē scire ꝼm q̄ dicit in lr̄a. sz opinatꝰ est infer/
nū nō esse locū corpalem sz spūalem ꝼm q̄ dicit. xij. sup
Beñ. ad lr̄am. attamē nō est ꝓsumptuosū modernis ali
quid sup hoc dicere. cū grego. explīse dicat. iij. dialogo
rū infernū esse locū corpalem se non ambigere. ꝛ astruit
etiā p auctoritatē scripture infernū sub terra esse. cū ex il
lo qō dī in psalmis eruisti aiam meā ex inferno infer/
ioꝝ. tū ex illo qō dī Apocal'. Nō est aliq̄s inuentus in
celo. nec in terra nec sub terra. ꝛē. ꝛ ideo ipius auctori/
tate dicere possum⁹ infernū locum esse corpeum sb ter/
ra habentem situm. ꝛ huic concordat scriptura. con cor/
dat ꝛenominatio. cōcordat ꝛ ratio. Sicut enī statꝰ dā/
natoꝝ ꝓfecta distantia distat a statu beatoꝝ. ita ꝛ locꝰ
a loco. et sicut statui beatitudis ꝛdebetur locus supmus
ita et statui miserie locus infimus etiam ꝼm corpus.
44 Ad illud quod obīcitur in contrarium. Dicendum q̄
augustinus non dixit hoc asserendo ꝛ ratiocinādo sed
coniecturando. vnde ꝛ illud retractauit libro retractati
onum secundo dicens. Magis mihi videtur dicere ꝛ
buisse ꝛ inferis q̄ sub terra sint q̄ꝫ rōnem reddidisse cur
sub terris eē credunt. q̄si non ita sit. //Ad illud qō obī 45
scdo de pondere pcti. Dōm q̄ ē ordo iusticie. ꝛ ordo na/
ture. Pctm aūt trahit ꝛorsum non ꝼm ordinē nature.
cum non habeat cōformitatē ad illū. sz ꝼm ordinē iusti/
cie. quia pctm cū sit vilissimū. dispanit hoīem ad locuz
vilissimū ꝛ infimū. //Ad illud qō obī q̄ celum plenuz 46
est electis. dōm q̄ bꝫ nō intelligit ꝛ plenitudie coangu/
statiōis. sed ꝛ plenitudine pulchritudinis. q̄ dicim⁹ ce
lū plenū esse stellis. ꝛ mare piscib. ꝛ mundū hominib.
Si autem queras imaginationē qualiter capiat̄ istud.
q̄ tanta hominū multitudo sub terra sit. dici pōt q̄ om
nes homines qui nunc sunt vix caperent millesimā ptē
terre si simul essent. Si ergo omnes hoīes qui fuerunt
ab initio vsq̄ in finem vix excedūt hoīes qui. nūc sunt ī
millesima ꝓportione. omnes hoīes vix occuparent sup/fi/
ciem terre. Si ergo ꝛcauitas maioris ē capacitatis q̄ꝫ
sit superficies. multomagis poterūt capi in cōcauitatib
terre q̄ꝫuis nobis non appareant. tamen multe sūt sicut
ostendūt ꝛcursus aquaꝝ ꝛ montib. ꝛ cōuulsiones ter
re motuū. ꝛ infernus creditꝰ esse maxima concauitas. ac
per hoc ꝛ magne capacitatis. //Ad illud qō vltio obī 47
ꝛ ordine vl' ō situ in partib hominis. voluerūt aliq̄ di
cere q̄ illud qō est cor in corpe boīs hoc est corpꝰ solis ī
medio mūdi. ꝛ ꝼm istam viā terra non iudicat̄ media eē
sed magis extremū. ꝛ extremū infimuz. Aliter pōt dici
q̄ non est simile. q̄ cum vniuersum sit orbiculare ꝛ circū
ferentia sit eiusdem nature. quodlibet extremum tenet
rationem infimi. In homine autem non sic. quia vna
extremitas vt caput dicitur esse superius. alia vt pedes
dicitur esse inferius. ꝛ ideo mediocritas nec inferiꝰ nec
superius est. sed habet influentiam ad vtrunq̄. ideo no
bilis pars debet situari in homine in medio. non sic in
vniuerso. sed potius in extremo.

Consequenter q̄ꝫtū ad scdm articulū querit̄ ꝛ q̄d/
ditrate pene infernalis. Et circa bꝫ duo querūt.
Primo querit̄ vtrū affligens in illa pena sit ig
nis verus. Secundo vtrum sit ignis solus.

//Questio. j. i

//Utrū affligens in inferno sit ignis verus habēs for/
mam ꝛ naturam ꝛ speciem ignis. Et q̄ non videtur.
Dam. in fine libri sui. Tradentur dyabolus ꝛ impij in
ignem eternum non materialem qualis apud nos est.
sed qualem deus nouit. ergo videtur q̄ non habeat na
turam ignis nostri. Item ratiōe videtur. qz extingui
bile ꝛ inextinguibile differunt sicut corruptibile ꝛ incor
ruptibile. sed corruptibile ꝛ incorruptibile variant rez
per essentiam cum materialiter ibi sit non per gratiam.
Si ergo ignis infernalis esset inextinguibilis. apud nos
est extinguibilis. ergo non sunt eiusdem nature q̄ ꝛ speci
ei. //Item lux non accidit igni immo est de ignis sub
stantia et consequit̄ ignem in oī materia in qua saluaī
species ignis. sed ignis infernalis caret luce scdm q̄ di
citur Job. xviij. Nonne lux impij extinguetur. ꝛ sicut
melius patebit infra. cum dicuntur impij proijci in te/
nebras exteriores. Item operatō consequitur formā
ꝛ speciem. ergo que habent diuersam operationez sunt
diuersa ꝼm formam. sed ignis iste ꝛ infernalis diuersā
habent operationem. quia iste consumit agendoꝝ in su
am naturam conuertit. ille vero minime. ergo ꝛē.
//Item spūale ꝛ corporale differunt non tm̄ scdm spe/
ciem verūetiā ꝼm genus. sed ignis iste corporalis est. ig
nis vero infernalis spūalis. vt dicit Aug. xij. sup Ben.
ad litteram. Est prorsus inferioꝝ substantia. Sed eam

spūalē nō corpalē arbitror ḡ vī q̄ non tm̄ spē verūetiaz gne ab isto igne differat. Cōtra. Breg. iij. dyalogo. Ignē infernalē corpalē eē nō ambigo cū dicat ite maledicti in ignē eternū. Sed ois aq̄ materialis oī aq̄ corpali est eadē spē z natura. ḡ ois ignis oī igni. ¶ Itē basilꝰ dic in examerō exponēs illud ps. Uox dñi intercidentis flāmam ignis. q̄ ignis materialis cedet ad punitōez damnatoz q̄tū ad id qō hz ardoris. Si ḡ spēs ēnō mutabit ergo, iste ignis aptus ēad puniēdū reprobos. ḡ vī. q̄ iste z ille fuit eiusdē nature z spēi. ¶ Jē oē corpꝰ aut ē mixtū aut simplex. sz si ignis infernalis ē corpꝰ mixtū. ḡ non ē tante caliditatis. ac pb nec tante actōis. Si simplex. sz oē corpus simplex aut est vnū de q̄ttuoz elemētis. aut est q̄nta essentia. ḡ cū ille ignis non sit q̄nta essentia cū sit īfra terrā. z sit maxime repugnans bone dispositōi. ḡ ē aliq̄d elementoꝝ q̄ttuoz. sed non terra. nec aq̄. nec aer ergo est ignis. ¶ Itē iste ignis est calidissimū corpus. sicut dī z verum est. ergo cū infernalis ignis sit calidissimꝰ. z qō p supabundantiam dī conuenire vni soli speciei vel individuo. ergo ignis ille ē eiusdē speciei cum isto. ¶ Itez saō. xj. q̄ que peccat q̄s p hec z torq̄t. Si ḡ p corpus z p ea q̄ sūt de cōpositōe nr̄i corpis peccamꝰ. ergo p eadē in specie et natura debemꝰ puniri. ergo vī q̄ ignis q̄ est de cōpositōe corpoz. z q̄ est afflictiuꝰ in inferno sit
48 idē fm speciē. ¶ Rō. dōm q̄ q̄uis ad hāc qōem videat temerariū rndere. quia scriptura eā nō determinat. nec doctor p̄cipuus Aug. explicat. sed magis relinq̄t insolutam. ergo dōm est q̄ nulli manifestū ē cuiusmōi sit ille ignis nisi ei cui diuinus spūs oñdit. Et amplius opinari vī q̄ ignis ille sit spūalis nō corpalis. tñ satis possumus p certo habere p doctores posteriores vtpote p beatū Breg. cui multa diuinus spūs reuelauit q̄ ignis infernalis sit corporalis. Sed vtrū ille ignis sit elementaris siue eiusdem speciei cum igne qui apud nos ē. pb nō ita potest p ostanti a q̄cūq̄ determinari. Attamen si q̄s non adducat fortiores rōes q̄s que adducte sunt. nō cōpellimur ponere ignē infernalē esse diuerse nature z speciei ab igne q̄ apud nos est. si ꝑ̄ velimus speciem appellare formā substātialē et specificatiuam. fm q̄ dr q̄ ois aqua similis ē oī aque in specie. Et huic opinioi satis videt osonare aug. xxj. de ciui. dei. vbi inq̄t. Quō iste ignis vere habeat naturā ignis. z tamē nō consumat corpora in q̄ agit. Si tamen loq̄mur de ꝑpetatibꝫ accidentalibꝫ que nō variant speciē sed opatiōem. ille ignis habet diuersas ꝑpetates ab isto. nec mirū cū istud appareat in alīs creaturis sicut exēplificat aug. z ysido. in naturis fontiū z aquaz. Dicit em̄ q̄ garramantes ē fons i quo faces accense extinguūt z extincte accenduntur. sicut et alij fontes diuersaz ꝓpietatū coloz z operationum attamen specifica natura alīs aquis assimilant. sic etiam intelligere possum⁹ in ꝓposito. ¶ Ad illud qō obr
49 de Dam̄. dō q̄ nō negat damas. silitudinē in forma specifica sed potius in ꝓpietatibꝫ z operationibus conse
50 quentibus. ¶ Ad illud q̄ obic̄it de ꝑpetate extinguibilitatis pōt rsponderi duplic̄. Uno q̄ sicut corpora damnatoz eadē sunt cū nris fm speciē z tamē sūt īmortalia. ita ignis crucias corpa illa idem est cū igne nr̄o q̄uis non deficiat. quia hoc non habet p naturā sz per vi
51 supadditā. Aliter pōt dici q̄ non variat speciez. q̄ per opatiōem artis fieri pōt q̄ ignis non extinguat sicut dicūr alicḡ q̄ expti sūt. q̄ si ignis cū sulphure includat i vase ex q̄ nulla euaporatio possit fieri. ineternū duraret sine nutrimenti apositōe si locus ineternū pmaneret. b autē nihil prohibet in igne infernali intelligere. cū subterra ostet inclusū eē. ¶ Ad illud qō obr de luciditate. sz
52 dōm q̄ ignis tres sūt spēs. s. lux. flāma. z carbo. z iste sūt species materiales. z q̄uis in omnibꝫ his saluet natura lucis. tamen minime est in materia terrestri. z maxime terrestris parum habet de luce. z multum resolubilis est in fumositatem. z in tali materia. vtpute in sulphure z pice ignis potius est tenebrosus q̄ lucidus. q̄ magis visum impedit q̄ adiuuet. z p hunc modū imaginari possumus ignē infernalem. z ad hoc adiuuari auctoritate scripture. Dicitur em̄ Apoca. xiij. Cruciabunt igne z sulphure. Item Esa xxxiij. Dies vltionis domini rē. et post. conuertentur torrentes eius in picem. z humus eius in sulphur. ¶ Ad illud quod obijcitur de
53 operatione. dōm q̄ illud non sequitur. quia eadez est fm speciē. ergo easdem habet operationes. Nec istud verbum veritatem habet nisi intelligatur de operatiōe cōsequente totam speciem. ¶ Ad illud quod obr de verbis
54 Augu. dicendum est illud esse retractatum sicut et dō loco infernali vbi dicit q̄ est locus spūalis non corporalis. sic in proposito intelligendum est q̄ infernalis ignis corporalis est et sub terra est.

Questio. ij. k

¶ Utrum puniens in inferno sit ignis solus. Et q̄ sic videt. Mchei. xxv. Ite maledicti in ignē eternum. vbi dñs p sententiam infert eternale supplicium. ergo videtur q̄ in igne puro consistat. ¶ Item calefacto in igne aqua frigida non est penalis sed ōlectabilis. nec auget supplicium sed refrigerium. ergo si nulla est eis consolatio. nullum refrigerium. ergo est calor ignis sine frigore aque. ¶ Item si sunt ibi elementa. aut sunt actiua aut non. Si sic. ergo cum vnum contrarium agens in aliud eius actionem debiliret z infringat. tunc videtur q̄ actio ignis sit ibi remissa. quod non videtur conueniens. cum illa pena sit acerbissima. Si vero non sunt actiua. ergo nihil faciunt ad penam. ergo si in inferno nō debent esse corpora que ad penam non faciunt. patz rē. ¶ Item si ibi sunt alia elementa. aut sunt distincta. aut mixta. Si mixta. ergo eorum actio est confracta z contemperata. Si vero sunt distincta. ergo et pari ratione ordinata. ergo sunt quattuor elementa distincta et ordinata. ergo videtur q̄ ibi sit vnus mundus. et ideo illud est falsum quod dicitur Job. x. terra miserie z tenebrarum vbi nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat. ergo sit nec distincta nec confusa sunt tunc nullo modo sunt. ¶ Contra. Ex sit ibi ignis patet Mat. xxv. vbi dicitur. Ite maledicti in ignem eternū. hoc etiam habet ex multis alīs locis. ¶ Item q̄ sit ibi aer videt per illud psalmi. Ignis z sulphur et spiritus procellarum rē. Si ergo spiritus procellarum vere habet naturam aeris. sicut ibi vere est ignis ita et aer. ¶ Item q̄ sic ibi aqua videtur Job. xxiij. Transibunt ab aquis niuium ad calorem nimium. ergo si vere erunt in calore ignis non fm tropum. vere erunt in frigore aquarum.

¶ Item q̄ terra sit ibi videtur per illud quod dicitur Job. x. Terra miserie z tenebrarum. z hoc patet. q. vt p batum est locus ille est sub terra. ¶ Item hoc videt de omnibus simul. q. enim mali per corpus peccauerūt. iō p totū corpus puniuntur. ergo pari ratione fm omnes pres et qualitates corporis. ergo videt q̄ fm quattuor
55 elementa z eorū quattuor qualitates. ¶ Rō. dōm q̄ in inferno (sicut ex scriptura colligitur) quattuor elementa esse creduntur ad perfectam damnatoruz punitionem vt omnis creatura excrudescat in tormentum cōtra im-

iustos. ꝛ armek in vltiõez creatoris. vt ꝑ eas dẽ puniãt ex
qbꝰ ꝯstituũt. Quia ꝯo sunt ibi ad penã. ō illa ibi eẽ di/
cunt q̃ viget in q̃litatib⁹ actiuis vt ignis ꝛ aq̃. Et rur/
sus. q: ignis maxime actiu⁹ ẽ. ille ẽ q̃ marie ibi viget. vñ
etiã ꝑ ignẽ in scriptura oẽ acerbe puniens signari solet
Uñ cũ oũs ignẽ infernalẽ cõmiak. aut cõminak tanq̃ p/
cipuũ tormẽtũ. aut sub noĩe ignis intelligit oẽ aliud af/
56 flictiuũ. Si aũt q̃rat ad quẽ modũ ibi elmẽta eẽ itelligãt
dõm q elemẽta ibi sunt ꝯfusa. non distincta. non ordi/
nata. nec illa ꝯfusio penã minuit ſz auget. ꝑ eo q actio
elementoꝝ mutua post resurrectiõez ceſſabit. cũ ceſſz ge
neratio ꝛ corruptio. sed tñ manebit actio eoꝝ in corꝑ
dãnatoꝝ. q: ad h oĩs eoꝝ virt⁹ dirigek. non tãq̃ intẽdẽ
tia multiplicare speciẽ. ſz ꝑm imperiũ creatoris itẽdũt
vindicare diuinã iniuriã. qõ q̃dẽ fit affligẽdo humanã
naturã. His visis patẽt oĩa obiecta. Primũ eñ ptz de
57 dñi ꝯminatõe. q: sub igne alia affligentia ꝯtinek. vel a
maiori fit ẽniatio. Scõm siſr pz. q: simul vtrũq̃ affli/
58 git ꝑm diuersas gtes. aut si succeſſiue ꝑm easdẽ. tãta erit
intentio ex gte vtriuſq̃ꝫ pori⁹ sentiek maior acerbitas
q̃ cõtẽpek. Et si obũciak de diuite q̃ guttã aq̃ petũt. dici
põt q fortẽ alia gte sentiebat frig⁹. aut diuersi diuersis
ſupliciis cruciãt. ꝑm q diuersis vtũs sũt infecti. Uno
sicut ꝑma mũdi purgatõ fuit ꝑ aquã. ſcda ꝑ ignẽ. sic i ꝑ
59 posito intelligendũ. Ad illud qõ obr de acrõe ꝛ mixti
one pz rñsio. q: ibi ẽ actõ ñ in alteꝝ sed in miſeꝝ corpus
dãnatũ. ꝛ ibi ñ ẽ mixtio. ſz pori⁹ q̃daz ꝯfusio. sicut dr q
ignis ꝛ grãdo mixta parit ferebant Uñ ibi erit ignis ar
dens. ꝛ aq̃ ꝯgelãs. ꝛ aeris inq̃etudo ꝛ ꝓturbatio. ꝛ terre
feroꝝ. Uñ greg. In inferno erit frigus ipoꝛtabile. ignis
inextinguibilis. feroꝝ intolerabilis.

Onsequẽter q̃ritũ ad tertiũ articulũ q̃r de actõne
ignis. de q̃ duo q̃rũk. Prio q̃r. vtr ignis ille sit
ꝯſuptiu⁹ coꝝꝑoꝝ. Scõo vtr sit afflictiu⁹ aiaꝝ.

Questio. j l

Circa quã ꝓcedik sic et oñdik q ille ignis ꝯsumat coꝛ
ꝑa dãnatoꝝ. Aug. de natura boni. Qñ volẽtes coꝛ
rũpũk in ꝓcis. nolentes coꝛrũpũk in penis. g̃ si nõ coꝛ
rũpũk nili ab affligẽte. ꝛ ignis non coꝛrũpit nisi ꝯsumẽ/
do. vr q ignis ille ꝯsumat coꝛꝑa. Iré ille ignis agit i coꝛ
ꝑa. g̃ coꝛꝑa patiũk. ſz oĩs passio magis facta abȳcit a
ſuba. g̃ si abiectio facta a ſuba ẽ ꝑ caloꝛẽ. nõ ẽ aliud q̃ cõ
ſumptio. g̃ ille ignis ꝯsumit coꝛꝑa. Iré ad vltiõz ne/
cessario sequit inflamatio. ꝛ ad inflamatõez ꝯſuptio. er
go si ignis ille coꝛꝑa adurit. g̃ cõſumit. Si tu dicas q ñ
sequit. q: salamãdra calefit ab igne ꝛ tñ non ꝯsumit ab
igne. sed renouak. Cõtra hoc non soluit. q: salamandra
ab igne non ledik. sed coꝛꝑa dãnatoꝝ ab igne ledunk ꝛ i
igne cruciãk. Si g̃ ignis qõ ledit ꝯsumit. ꝑz ẽ. Iré ꝺo
loꝝ intensus est via ad mortẽ sicut ꝑz. g̃ magis intensus
magis disponit. si g̃ ille ignis est tã intẽsi caloris. contri
git boiem ꝑ illũ disponi ad mortẽ vltia dispositõe. ꝛ ne
cesse ẽ q̃ dãnatos puniat. g̃ pari rõe q coꝛꝑa ꝯsumat.
Contra. Esa. vl. Uermis eoꝝ nõ morieꝯ ꝛ ignis ñ extin
gueꝯ. Tantũ durabit ignis agens q̃ritũ hõ patiẽs. ſz ig/
nis ille nũq̃ extinguek nec minuek. g̃ nec coꝛꝑ ꝯsumek.
Item magr in ſra. Aug. varijs exemplis astruit ea
ardere ꝛ non ꝯsumi vlla consumptione. ergo ẽ. Iré
ratione videtur. quia omne quod consumitur perdit
aliquam partem ſui. ergo si coꝛꝑa damnatoꝝ con/
sumunk sunt in continua ꝺperditione. sed constat q ñ
restaurantur. cum omni refectione careant. Quod aũt
parik ꝺperditionem ꝛ nõ habet restaurationem neces/
se aliquande ẽ ꝛealiter consumi. ergo ẽ. Item oꝛ
qõ ꝯsumik necessario efficitur minꝰ potens. ergo ꝛ ma
gis passibile. ergo si ꝯtinue ꝯsumũtur ꝯtinue illoꝝ pe
na intẽdik. ꝛ si h cũ duret i infinitũ. creſcet in infinitũ.
q̃d omino est incõuenies q̃ crescat pena. ꝛ nõ crescit cul
pa. Rñ. dõm. q si de coꝛꝑibus damnatoꝝ queratur 60
vtr ab igne affligãtur. simpliciter est ꝯcedendũ. Si aũt
queraꝯ vtrũ ꝯsumãtur. simpliciter est negãdũ. Sz si q̃
raꝯ vtr coꝛrũpanꝯ. hoc ẽ dicendũ. Iam coꝛruptio 61
vno mõ dicit ꝺfectionẽ rei q̃ritũ ad esse substãriale. ꝛ h
mõ idẽ ẽ qõ ꝯſuptio. ꝛ tali mõ nõ coꝛrũpũk cũ nõ moriã
tur. Alio mõ coꝛruptio ẽ idẽ qõ ꝓuatio bone disponis
ꝛ h mõ qñ a coꝛꝑibus dãnatoꝝ auferek quies ꝛ bõa di
spositio q̃ generat i anima voluptatẽ. hic est q cõtinue
coꝛrũpitur. Est ergo coꝛruptio afflictiõis nõ interꝑta/ 62
tionis siue cõsumptõis. ꝛ hec fit per adustionem ignis

Si autem queratur quomodo istud possit capi et
intelligi. possumus. ad hoc manuduci ꝛ exẽplo ꝛ rõe
Utidem⁹ quedã in igne viuere ꝛ nõ ꝺficere. sicut ponit
Aug⁹ exẽplũ õ salamãdra in xrj. de ciui. d. Si ergo mi
rabilius ẽ aliqõ aiaꝯ i igne ꝯseruari sine afflictõne q̃ af
fligi sine ꝯsumptõe. ꝛ istud ẽ ꝑm naturã possibile. ergo
nec istud ꝺz iudicari impossibile. Qꝫ si dicas hoc nõ cẽ
simile. q: natura illius aialis ꝯformis ẽ igni. natura ve
ro humani coꝛꝑis oĩno diffoꝛmis. Respondeꝛi põt du/
pliciter. Uno mõ q q̃us natura humani coꝛꝑis ꝑz ista
tũ pñtem sit ab igne ꝯsumptibilis. nihil tamẽ ꝓhibet q̃n
creatoꝛ naturã quã voluit oĩbus ꝛ singulis ꝺdit. talez
naturã homĩ dare possit. Nec mirũ. cu homo añ lapsũ
alterius dispõis ꝛ nature coꝛꝑus habuit q̃ p⁹ lapsum
q: prius possibile ad mortalitatẽ. modo necessariuꝫ ad
mortẽ. Hoc tñ ꝑsuaderi põt exẽplis sumptis a parte
ignis. ideo eñ ille ignis vrit ꝛ nõ ꝯsumit. q: pabulũ nõ
requirit. Et est exemplũ manifestũ in inflãmatõe auri
ab igne. qõ q̃dẽ inflãmak nõ ꝯsumitur. q: igni nõ ꝓbꝫ
pabulũ. sic nec humanũ coꝛꝑus igni infernali. Euiden
tissimũ aũt exemplũ ponit aug⁹. de igne q̃ est in ꝓbꝫ si
cilie. sicut pater aspiciẽtibus. ꝑ ille ignis montes illos
ab antiq̃ssimis ꝛpibꝫ estuare facit. ꝛ tamẽ adhuc integri
ꝑseuerãt. ꝛ isti sunt satis ydonei testes q non omne qõ
vrit ꝯsumit. In legẽda etiã be. Nico. scribit q i ꝓtibus
orientalibus quidam ignis inuenit q̃ apposita sibi ma
num vehementer affligit. ꝛ tñ de manu nihil ꝯsumit. si
ergo his exẽplis colligik q possibile ẽ aliq̃d i igne arde
re. ꝛ tamẽ nõ ꝺficere. Ex his etiã possum⁹ colligere rõ
nem hñoꝝ. qñ h venit ex gte agẽtis ꝛ ex gte patientis.
Isti enĩ igni data ẽ ꝓtus ad iflãmãdũ nõ ad ꝯsumendũ
ꝛ coꝛꝑi data ẽ natura possibilis ad patiẽdũ. nõ ad defi
ciendũ. si aũt q̃ratur rõ hui⁹. dõm q est a gte naturꝫ pos
sibilitas ad suscipiendũ. ex gte dei ẽ ꝓtas ad dãdũ. ex g
te finis ẽ cõgruitas ad sic faciendũ. q: in infinitũ ꝺbet
hõ i coꝛꝑe cruciari vt manifestetur dei iusticia infinita.
Nec sũt ista duo incõpossibilia q̃ aliqõ coꝛpus rangak
a calido. ꝛ nõ ꝯsumak. cũ videam⁹ naturaliter aliquod
coꝛꝑ⁹ rãgi a ferro qõ pori⁹ calefacit q̃ infrigidat. sicut
exẽplũ mãifestũ est in aqua ꝛ calce. Et sicut illa coꝛpo/
ra vruntur ꝛ non ꝯsumũtur. ita etiam compositum ex
anima ꝛ coꝛꝑe affligitur ꝛ nõ moꝛitur. Et tñ ad hoc siſr
possumus manuduci exemplo ꝛ ratione. Exemplo. q:
anima immortalis in coꝛpoꝛe affligitur. quia doloꝛ est
anime ꝓprie. ꝛ tamen non occiditur. Quid ergo ꝓ
hibet similiter intelligi in ipsis damnatis. Qꝫ si di/
cas hoc non esse simile. quia anima non sic composita
est ex contrarijs ꝑm q natura huiusmodi coꝛꝑis. Re/
spõdere possumus q istud non obstitit. cuz aliqua coꝛ
ruptibilia vtpoꝛe fermes in aquis calidissimis repe/

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA Poznań

riri queāt. quarū feruorē nemo impune ptractat. sīc dicit Aug⁹. Si igit̄ q̄ mortalia sūt ⁊ defectibilia pñt̄ i his calidissimis viuere sine afflictōe. pari rōe immortalia ⁊ passibilia corpa affligi pñt sine interemptōe. Si querat rō huius dici pōt q̄ hoc est ppt̄ cōūctionez anie ad carnē indissolubilē. Ex eni hō moriatur dolore. hoc nō est q̄ dolor sit ǰrius vite. cū dolor nō sit nisi i subst̄ātia viuēte. vñ seq̄tur. q̄ si dolet sentit. ⁊ si sentit viuit. sz q̄ anīa nō ē indissolubili vinculo corpi alligata. iō intēsus dolor eā expellit de pñti habita culo. nunc eni ē carcer tē poralis. sz tūc erit ppetuus. Vis visis sat̄ facile ē ad obiecta rñdere. Lōcedo eni rōes pbātes q̄ ignis nō est cō
63 sūptiuus corpm. Ad illud q̄ dō primo obī de corruptione iā pz rñsio. locūtur eni de corruptōe afflictōis nō defitōis. Prima nō ponit sumptionē sicut secūda. Illud dō obī q̄ passio magis facta abūcit a suba. Dōm. q̄
64 subst̄ātia patiēs i duplici differētia est. Aut q̄ pōt suscipe formā ǰriā sue pfectōi cōsequtū ad esse. Aut q̄ pōt suscipere ǰriā dispōem cōsequtū ad bñ esse. Primo mō passio intensa corrūpit simpliciter auferēdo esse. Secūdo mō aufert bñ esse. Vñ dānati sp sunt ⁊ sp mali sūt. ideo sēp viuūt ⁊ sp moriūtur. Si aūt obūcias mihi q̄ q̄dā sit illud dō abūcitur cū nō sit infinitū videl totuz abūci aliquādo. ac q̄ hoc locū actōni ⁊ passioni nō relinq̄. Respōderi pōt q̄ sp ē abiectio ⁊ corruptō. nō q̄ nouū aliq̄d sp admak. sed q̄ p cōtinuā actōem eiusdez rei adēptio ǰtinuatur. Explū huius manifestū ē i suo oppositō. Sicut eni bti ǰtinue reficiūtur. nō q̄ sp nouū aliq̄d recipi
65 ant. sz q̄ i suo pmio ǰseruant ⁊ ǰtinuant. sic dānati cōtinue affligūtur. ⁊ tamē nō corrūpūtur. q̄ saluāt ⁊ quietis eius pūatio p cōtinuā actōem ignis ǰtinuatur. Et huius exemplū clarum ē in gñatōne radiū. q̄ dū sp oriri ⁊ semp a sole egredi. nō q̄ sol sp aliq̄d nouū emittat. sz q̄ pmū lumē missū cōtinuat. Sic ignis dicitur sp damnatos affligere. nō q̄ nouā dispōem de nouo afferat. sz q̄ ǰtinue agendo a pōti afflictōe nō cessat. Ad duo sequētia tā paret rēsp̄sio. q̄ nec inflāmatio cōsumptionē. nec dolor necessario infert mortē. sz solū fm statuz
66 pñtem. ideo variato statu. necessaria ǰsequētia nō ē inter ista.

Questio ij. m.

Utrū ille ignis sit afflictiuus spūm. Et q̄ sic videtur. Matth. xxv. Ite maledicti i ignē eternū q̄ paratus ē diabolo ⁊ angelis eius. sz dēmōes vel angeli sūt subst̄ātie incorpales. ⁊ ille ignis nō est eis paratus nisi ad penam et afflictionē. ergo. rē. Ite Grego. in iij. dyalogo. Si diabolus eiusq̄ angeli cū sint i corpe. corpeo igne sunt cruciādi. q̄d miz ē. si et anīe anteq̄z recipiant corpa possint igne corporeo cruciari. q. d. nō est mirū. Itez b videt rōne supra a cauk superiorib⁹ q̄ diuina iusticia rectissime ordinat offia i pene. fm q̄ sapiētia ordinat in natura. Si ergo peccatū est dispositio vilissima. ergo spiritus infectus peccato ad hoc q̄ debite ordinetur debet ordinari sub infima creatura. Si ergo in fima creatura est subst̄ātia corpalis. ordinatio q̄o peccātū est in penis. ergo debet subst̄ātia spūalis a corpe puniri vel affligi. Si ergo oīe q̄d congruū est possibile est. ⁊ q̄d est possibile et congruū ponendū est circa op⁹ diuinuz ergo ponendū est affligi p ignem corporeū. Ite b ostenditur p causas inferiores. Anima existēs in corpe patitur corpe nō patiēte. ergo ē passibilis de sua natura. sz eadē est natura anīe in corpe ⁊ extra corp⁹. q̄ anima extra corpus ē passibilis. Probatio maioris manifesta ē in dormientibus q̄ in somnis grauissime patiūtur corpibus nihil patiētibus. Ex hoc igitur arguo vlteri⁹ sic. Anima extra corp⁹ ē passibilis. sz oīe q̄d patitur. patitur ab aliquo q̄d hz repugnātiā p qualitatē actiuam ⁊ repugnātē. spūalia aūt nō sūt huiusmodi sz corpalia ergo si patitur. patitur a corpe. Q̄ aūt spūalia no habeāt ǰrietatē agentē ⁊ patientē expresse apparet p exēplū. q̄ albedo ⁊ nigredo in anīa nō ǰriātur. Apparet etiā p rōem. q̄ que abstrahūtur ab esse materiali abstrahuntur p ǰnōs a ǰrietate ⁊ mutua actōe ⁊ passiōe. Ad oppositū arguitur pmo a pte agētis. secūdo a pte patiēt̄. A pte agentis sic. Oīe agēs q̄d agit i aliq̄d agit p ǰrietatē et ǰtactū. sz ignis ad aīam nec ǰtactus pt esse nec est ǰrietas aliqua. ergo nec pt eē actio aliqua. Primus mānifestū ē p pm. secūdū i se mānifestū est. Ite oīe agēs q̄d agit i aliq̄d generat similitudinē suā in passo. vnde calidū nō agit in aliq̄d nisi illud calefaciat. sz impossibile ē aīam eē calidā. g̃ impossibile ē q̄ ignis agat i aiaz Si tu dicas ad hoc q̄ talis actio nō est p naturā. sz supnaturā. ⁊ ignis nō agit p virtutē innatā sz p virtutē desup sibi datā. Obī ǰ hoc de illa ǰtute. Quia illa virt⁹ aut est corpalis aut spūalis. Si corpalis. adhuc est inferior anīa. ergo nō agit in ipam. Si spūalis. sz omnis virtus spūalis debet fūdari in suba spūali. ergo nō debet talis virtus eē in igne nec dz dari igni. Ite illa virtus aut ē igne nobilior. aut inferior. Si igne inferior. g̃ nō agit i aiam sicut nec ignis agebat. Si supior. g̃ cum virtus nō debeat eē nobilior subst̄ātia. videtur q̄ igni nō debeat dari. Q̄ si tu dicas q̄ hoc verū est p naturam. queritur tūc. vt q̄d hec virtus magis daf subst̄ātie ignis q̄z alicui alie. cum eque bñ possit dari lapidi sīc igni. Ite hoc ipm ostenditur a parte patientis. sīc ostēdit aug⁹. in. vij. musice. Impossibile est magis nobile pati a min⁹ nobili. q̄ oīe agēs pstantius ē passo. Sz subst̄ātia spūalis nobilior est corpali. ergo ab ipa nō patitur. Si tu dicas mihi q̄ p peccatū facta est inferior. Cōtra hoc est q̄d dicit aug. in. ij. de lib. arb. q̄ substantia spūalis quātūcūq̄ peccet nobilior ē nobilissimo corpore Ite eq̄ magna distātia ē peti ad ignē sicut a ic ad ignē. ⁊ ita spūale est petm sicut ⁊ anīa. ergo si equalit̄ distāt. nunc ⁊ p petm aīa fit actōni primior vel habilior. ergo si ab igne nō patitur p naturā. necetiā p culpam. Ite b ipm ostēdit a pte passiōis. Nihil affligit̄ ppe nisi in ipm cadat dolor. sz in spūm separatum nō cadit dolor. ergo non pt affligi. ergo ab igne non patitur. Probatio minoris. Dolor sicut dicit philosoph⁹ ē sensus diuisionis ptiū cū vi. Sz spiritus separatus caret partibus. caret diuisione. caret sensu. ergo caret dolore. Ite hoc ostenditur a parte actōnis. Oīe punies ledit. oē q̄d ledit admit. sed a spū in corpali nihil pōt admi p corpus. ergo non pōt ledi. ergo nec affligi. ergo ab igne nō patitur. Ad p̄dictoz intelligētiā ē notāduz q̄ circa p̄dictam questionē tripler ē via. Aliqui enim 67
philosophoz negauerūt simpliciter spūm incorporeū posse cruciari attendentes ad eius incorruptibilitatem p eo q̄ senserūt oē incorruptibile eē impassibile. sz iste ē error manifest⁹. Si eni dolor necessario generat ex amore cum pūatione amati. sicut aliqs dolet de morte pris ⁊ ex odio cum psentia rei displicētis. sicut aliqs dolet de exaltatōe inimici. cū nihil phibeat in sensum spūalem cadere amorem ⁊ alias duas conditiones. nihil phibz cadere dolorem. Ymplius. si contraria nata sunt fieri circa idem. ⁊ spūs corporeus potest gaudere de re ⁊ nō dolere. cū naturaliter in mente eius possint affectiones quatuor alternari. Et ideo alioz philosophorū

modernoꝝ positio fuit q ſuba ſpūalis dolere ꝑt ꝛ pati nō ꝑ actionem alicuius ſz potius ꝑ ꝓpationē. Poſuerūt enī ꝛ intellexerūt q anīa deſiderat ſummū bonū quo ꝑt ꝓpari ꝓpter mala merita in hac vita. ꝛ ideo ex eius carētia generat in ea maxima triſticia. ꝛ hāc penā dixerūt eē poſt hāc vitā ꝛ nō aliam. ſicut nō ē aliud gaudiū ſpiritib⁹ niſi in contemplatōne ſummi boni. Et iſta poſitio fuit algazelis. que licet ꝓximi magis appropinquet ꝗ ꝓdicta. nihilomin⁹ tamē deficit. Si enī originali peccato vbi eſt pura ꝓpatio iuſticie debetur pena damni ꝛ carentia beatitudinis eterne. actuali peccato qō ꝙ dem nō tm̄ ꝓſiſtit in ꝓpatione. imo etiam in ꝺordinata delectatione. non tm̄ debetur eterne beatitudinis carentia. imo etiā pena aliqua afflictiua. ꝛ ideo dicerat fides chriſtiana q ſpiritus ſeparati cruciantur non tm̄ ꝑ ſūmi boni abſentiam. ſed ꝑ afflictiui preſētiā. Ad qō credēdū ſufficit auctoritas veritatis Mat. xxv. Ite maledicti ig. eter. ꝛc. Sed intelligētia magis requirit qūo iſtud poſſit ratione ꝑſuaderi. ꝛ ideo huius rei intelligētiā quidā conati ſūt dare aſpiciendo ad ordinē diuīe iuſticie. ſicut in oppoñendo tactum ē. Cum enī duplex ſit ordo. ſcz. nature ꝛ diuine iuſticie. Prim⁹ ꝺditionis. ſecundus retributōis. ꝛ anima ſm naturā ſit ſupior igne merito cauſe peccati efficitur inferior corpe. ꝛ ideo diuina iuſticia aīam ſubīcit igni merito peccati. ꝛ ignē ſuponit anime faciēdo ipm̄ inſtrumētum diuine iuſticie. ꝛ per hoc volūt oīa obiecta ſoluere. qz oīa ſumūtur ſm ordinē nature aſpiciēdo ad anime dignitatem. ꝛ ignis naturalē virtutem. hec autē actio competit igni ꝑ virtutem ſibi datam. ꝑ quā ē diuine iuſticie inſtrumentum. ꝛ paſſio competit anime ꝓpter peccati demeritum. Sed iſta poſitio adhuc nō ſatisfacit intellectui. nō enī querimus hic qd diuina iuſticia poſſit. ſed qliter hoc quod facit nature ꝺſonum ſit. Amplius. ſi ignis agit ꝑ virtutem ſibi datā. quare magis deputat huic actioni qꝫ terre. ꝛ videt q terre magis. qz peccator cū ſit infim⁹ debet ſubīci creature infime. terra aūt ē infinitum omniū elemētoꝝ ꝛ ſeruus. ergo ſi qualitas ignis naturalē nihil facit ad agendum ī aīam. ſed ſolum videtur ſupaddita ſi terre daretur eq bene ageret. ꝛ ordo diuine iuſticie ibi clarius appareret. Et ideo alij ſumere volunt rōnem ex ꝑte nature ipſius anime. quē modū ſumere poſſumus ab auguſtino in. xij. ſuper Geneſim. vbi oſtendit q aīa pati pōt corpore patiente etiā acerbiſſimas paſſiones. ſicut ꝛ ibi ꝓbat ꝑ exempla in ſomnis. ꝛ in quadam egritudine et in vexatōnibus Si ergo anima ſecū trahit affectiones ꝛ imagines corpales. per illa ꝛ illis pati poterat in corpe preter corpus. etiā ad ignis abſentiaz. mꝫ to magis cum ſepata erit pati poterit in illis ꝛ per illas preſente igne infernali. qz qꝫ ibi nō ſit paſſio corporalis. eſt tm̄ ibi paſſio aīalis ſiue ſpūalis. que vera paſſio eſt ꝛ vera afflictio. ac per hoc vera punitio. Sz nec iſtud fideli anime ſufficit. pro eo q credimus ſpūs āgelicos q̄ carēt imaginib⁹ ꝛ affectōnib⁹ ex corpe tractis igne corpeo cruciari. Credimus etiā q pena illa infernal⁹ ſit ꝑ verā ignis actōem nō ꝑ fantaſticā imaginatōnem. Amplius. Si ſubſtātia ſpūalis certa ē. q ab igne ledi nō ꝑt. ergo imagiatio ignis nō generat ī ea terrorē nec paſſionē niſi aliud occurrat qꝫ ipius anīe natura vel diſpoſitio ex corpore contracta. ꝛ ideo cū non poſſit ſufficiēs rō ſumi ex parte diuīe iuſticie q̄ rationem noſtram quietet. nec ex parte ſolius anime que fidei concorder. iō ſumi poteſt ratio aſpiciendo ad vtrunqꝫ. quia ꝑ hūc modum ē dolor. Dolor enī ſicut patet ꝑ auguſtinū. xiij. de ciui. dei. ē diſſenſus ab his rebus q̄ nobis nolentib⁹ accidūt. Ad hoc ergo q dolor generetur in aīa ab aliquo 68
duo cōcurrunt ex ꝑte anime ſcz ꝑceptio ex ꝑte cognitōnis. et deteſtatio ex ꝑte affectōis. Similiter duo requirūtur ex ꝑte agētis. Unū eſt qō īmutet aniē ꝑceptōnem Aliud ē quod violēter ꝛ inſepabiliter adhereat contra repugnātiā volūtatis. Et his q̄ttuor duo ſūt ſm ordinem nature. ꝛ alia duo ſm ordinē diuine iuſticie. Ex ei ignis īmutet cognitōnē aīe. ꝛ aīa ꝑcipiat actōem ꝛ calorē ignis. hoc ē de potētia naturali vtriuſqꝫ. ꝛ hoc ꝑz ſic Cū enī ignis agit in cōpoſitū ex anima ꝛ corpe. ibi duplex ē paſſio. Una ē naturalis. ꝛ hec ē calefactio corporis. Alia animalis. ꝛ hec ē īmutatio ſens⁹. Prima paſſio ē a natura. q ab igne vt vere agēte. Secūda paſſio ab aīa ſeipam mouente ꝛ ab igne actionē prebente ſm q dicit aug⁹. in. vj. muſice. Sicut ergo poſtq̄ ſeparatur anima corp⁹ pōt pati ab igne paſſione naturali. qz pōt calefieri ꝛ inflāmari. ꝛ hoc ꝑ naturalē potentiā vtriuſqꝫ. ſic ſpūs ꝑt pati paſſione animali. ꝛ ab igne preſenti īmutari potētis ignis ꝛ aīe. duo ſūt igitur ibi ꝑ ordinem nature. alia duo ꝑ ordinē diuine iuſticie. Ex enim ignis aīe indiſſolubiliter alligetur. ꝛ aīa ī eo recludat vt in carcere. diuine iuſticie ē ad quā ſpectat malefactorem in carcere recludere. Ex itērū aīa refugiat ignis colorem q̄ ꝑ naturā nocere nō ꝑt. ꝛ trepediat timore vbi timor nō ē. hoc diuine iuſticie ē q̄ facit trepidare peccatores īmitētēdo terrorē ꝛ horrorē eius rei q̄ ꝑ naturā ſūt ſuperiores At q̄uis ſit illud diuine iuſticie. hoc tamē nō eſt ꝺ ordinē nature. ſiue ſpūm trepidare vbi trepidandum nō ē. ſiue ſpūz alligari corpi. Et hoc ē qō īnuit auguſ. in. xxj. de ciui. xi. q ſicut aīa in hois ꝺditōne iungitur corpi vt dās ei vitā. q̄uis illud ſit ſpūale ꝛ hō corporale. ꝛ ex illa ꝺiunctōne vehemēter concipit ad corp⁹ amorē. ſic ligat⁹ igni vt acciptēs ab eo penā. ꝛ ex illa cōiunctōe vehemēter ꝺcipit horrorē. ac ꝑ hoc ꝛ dolorē qui verus ē. ꝛ ex vero igne corpali. ꝛ ex vera applicatōe corporalis ignis ad ſpūm cauſat ſm quatuor ꝓhabitas cō ditiones. His viſis ſatis facile ē ad obiecta reſpōdere 69
Qō enī obīcitur de actōne qō ēp ꝺtrarietatem ꝛ cōtactū. iſtud intelligit de actōe naturali cui reſpōdet paſſio naturalis. et hoc ē ad generandā ſpeciē conſimilem in paſſo ſm naturā. hic aūt ē paſſio animalis qua q̄dez generatur ſimilitudo ſpūalis in paſſo. Aū Greg. ī. iij. ꝺyalogo. dicit q anime ī eo ardēt q ardorē vident. non tm̄ intēdit dicere q viſio ſit tot a cauſa ardoris. ſz ꝑceptis ignis preſentis cū horrore generat dolorem. q̄ non eſt cognitio ſpeculationis tm̄. ſz potius experiētie. Et ꝑ hoc patet reſponſio ad ſequēs. et etiā ad alias rōnes
qz non oportet ibi poni virtutē creatā dari igni ꝑ quā 70
agat ī aīam. Ad illud qō obī ex ꝑte patiētis. q aīa nobilior ē corpe. dōm. q ſic dicit agere ī aīam cōiunctā carni. ꝛ ibi generare dolorē. nō q ignis oīno ſit faciēs ſz q ꝑ curatōem ignis aīa habet neceſſariā actōem agēdi in ſe. ꝛ patiendi a ſe. cū ipa ſit ſeipam mouēs. ſicut dicit aug⁹. in. vj. muſice. ſic intelligendum ē in aīa ſepata ſed qō ſit hic mediāte corpe. ibi ſit īmediate. vnde nec cōiuncta nec ſepata agit vere efficiēdo. ſed actōem ꝑbendo ꝛ tamē ꝑe dī affligere ꝛ vere penitere. ſicut vere dicit īmutare. q̄uis aīa ſpēm potius in ſe faciat qꝫ a corpe aliq̄ fiat ī ea. Nec obſtat iſtud qō obī de pcō. qz peccatū nō ſic diſponit ſpūm ad paſſionē vt faciat ipm̄ vere materialē reſpectu ignis. cū ſit ſupior ꝑ naturā. ſz meretur apō diuinā iuſticiā vt ſalua natura aīe dē ipam igni alliget. ꝛ alligādo incarcerēt. incarcerādo horrorē ſui car

ceris ⁊mittat⁊ ac p̄ hoc ipa anima ad p̄sentiā carceris 71 vo dolore ⁊ mestitia se affligat. Ad illō q̄ obȝcit de dolore q̄ ē diuisio partiū. Dicēdū q̄ illa nō ē diuisio generalis sz solūmodo doloris q̄ ē aīe ex carne. sz illa quā assignat augus. dolor ē dissensus ab his reb⁹ ⁊c. vt enim oñdit aug⁹. in. xxi. de ci. dei. dolor p̄ti⁹ venit ex impedimēto op̄atōis anime q̄ ex corpis sectōne. sicut patet in paraliticis in q̄b⁹ ē p̄tiū sectio sine afflictōne. q̄ anima in illis nō habet op̄ādem q̄ ibi impediatur. ⁊ q̄m potē tie aīe q̄ sūt ei⁹ p̄tes quodammō p̄nt in suis op̄atōnib⁹ ⁊ nēcessarii ⁊ impediri occasione accepta. hinc ē q̄ spiritꝰ dolere p̄t et affligi. Ad illud q̄ vltimo obȝcitur. q̄ 72 puniens admit. dām q̄ sicut in ademptōne peccati nō admittur aliq̄d de suba vel potētia anime. sz solū de habilitate ad grām ⁊ iusticiam. sic p̄ ignē punitiuū admittur illa habilitas p̄m quam aīa ē habilis ad gloriā ⁊ beatitudinis leticiam. nec semper noua admittur. sed ei⁹ adeptio ⁊ afflictionis continuatio sicut supra dictum est de adeptione que fit in corpore. et hec dicta sufficiant.

¶ Dist. xlv. De statu et conditione bonarū aīarum post mortem.

PRetera sciendum ē q̄ omnes anime vt ait augustinus. ⁊c. Supra egit magister de reparatione corp̄m. hic agit de statu animarum p⁹ mortem. et diuiditur hec ps in duas. In prima p̄te determinat de statu et cōditione bonarū animarum. In secunda de conditione et statu malarū. dist. xlvi. Sed queritur hic de valde malis. ⁊c. Prima ps habet duas. In p̄ma determinat de diuersis aīarum receptaculis. In secunda parte de suffragiis que animabus p̄nt fieri. ibi Neq̄ negandū ē vt ait aug. defunctoꝝ aīas. ⁊c. Et illa secūda ps habet duas. In p̄ma determinat de suffragiis q̄ viuētes ip̄tūt mortuis. In scōa dē mīat ō suffragiis q̄ mortui ip̄tūt viuis. et ī his totū claudit.

¶ Determinat de diuersis aīarum receptaculis. a

PRetera sciendū est q̄ oīs aīe (vt ait aug. cū ō hoc seculo exierint diuersas hūt receptōes. bone habent gaudiuz. male vero tormenta. Sed cum facta fuerit resurrectio. ⁊ bonorum gaudium amplius erit. ⁊ malorum tormenta grauiora quando cū corpore torquebūtur Ex his oñdit q̄ᵃ maius erit gaudiū sanctoꝝ in resurrectōe ⁊ post⁊ fuerit ante. ⁊ q̄ diuersa receptacula hēbūt aīe sctōꝝ. De q̄b⁹ idez Aug. ait. Tempus q̄ inter hominis mortē et vltimā resurrectionē interpositū est banimas abditis receptaculis continer sicut vnaquęq̄ digna est vel requie vel erumna. pro eo q̄ sortita est in carne dum viueret.

¶ Determinat de suffragiis q̄ viuentes impartiuntur mortuis ostēdens que sunt illa que

1 a Maius erit gaudium sanctorum in resurrectione. Videtur male dicere. quia gaudium

¶ Aug⁹. sup Johannē. beatorum totuz consistit in visione dei. sz visio dei tota est animę non corporum. ergo si anime sunt in statu comprehensionis et complete visionis. ergo ipsarum gaudium nunquā augebitur. Respō deo dicendum. q̄ gaudium augeri est dupliciter. vel numerositati vel intensione siue qualitatiue. Augmētum gaudij quātum ad numerositatem non ponit augmentum in p̄mio essenti ali. quia illud ē in vno solo. sed in premio accidentali quod cōsistit in gaudio de bono creato. et illud potest augeri maxime quantum ad obiectum. vt de pluribus gaudeat tunc q̄ prius. Si loquamur intensiue sic non auge-

¶ Aug. de vbis apli. a

b

¶ Determinat de suffragiis q̄ viuentes impartiuntur mortuis ostēdens que sunt illa que p̄sunt defunctis. b

¶ Neq̄ negandum est vt ait Augustinus. defunctorum animas pietate suorum viuentiuz releuari. cum pro illis sacrificium mediatori offertur vel elemosyne fiunt in ecclesia. Sed hec eis tm̄ p̄sunt. qui cū viuerēt hec sibi vt postea possent prodesse meruerunt. Est enim qui dā viuēdi mod⁹ nec tā bon⁹ vt ñ req̄rat ista post mortē nec tā malus vt ei non p̄sint ista post mortem. Est vero talis in bono vt ista nō requirat. et est rursus talis in malo vt nec his valeat cum hec vita transierit. ad iuuari. Quocirca hic omne meritum comparatur quo possit post hanc vitam quispiam grauari vel releuari. Nemo autem speret quod hic neglexit cum obierit apud deum p̄mereri. Non ergo ista que pro defunctis cōmendādis frequentat eccla illi apostolice sunt aduersa sententie qua dictū est. Dēs ta bi-

tur nisi per accidens. quia iclinatio anime ad corp⁹ q̄ ipaz itardat ne intensiue feratur in summum celum q̄ illam auferatur. ⁊ sic patet quomodo istud potest intelligi dupliciter. Aliquitamen non habent p̄ inconsint oꝝes uenienti q̄ simplr eīye. sacri tunc augeatur ⁊ ficiū ⁊ b⁹i gaudium. quia magis aperiet dei verbum ad illuminandum. et per consequēs ad delectanduz

Augusti in ench

Quib⁹ p

b Animas abditis receptaculis ⁊c. Queritur pro quanto dicūtur abdita receptacula. ⁊ dicendum q̄ receptacula illa dicuntur abdita receptacula non quod sint alia receptacula animarum nunc et post iudicium. sed quia eadem nunc sunt nobis incognita. sz post iudiciū ⁊ resurrectōz

2 Ro. xiiij

ert nob nota Si ãt grat rõ. dõ q rõ h⁹ evt fidel beat lo cũ q eõ ñ vik. vñ merek z i credẽdo padisũ z credẽdo ifernũ. cũ iã nõ videam⁹. Beati ei q nõ viderũt z ediderẽt. Nõ tñ ẽ aũt ad fidei meritũ. sz etiã ad pbãdũ humanus affectũ. vñ noluit dñs q mors nostra silis eet morti bestiaz. vt pbaret corda filioz hominũ.

3 c Oronibus g sancte eccie. zc. Innuit magr q sacrificatio salutari nõ est dubium mortuos adiuuari. Ur falsũ dicere. qz sacrificiũ altarz ẽ sacramẽtũ eccie. sz sacramenta eccie non prosunt nisi in statu viatoris. ergo zc. Vtẽ qr iuxta h cum alia sacra nõ p/sint p⁹ mortem. vñ ẽ q hoc sacrz altaris prodest. h⁹. dõm q aliẽ pdest sacrm altaris viuis aliẽ mortuis. Viuis ei pdest sub rõe sacri z cibi. mortuis aũt pdest sub rõe sacrificiũ. Vnd̃ ei sacrm est cibus z dat g tiam z pfectiõez manducãti. In quãtũ aũt sacrificiũ deũ placat hostie ei placãt et qñ deus iratus est non affectiõe inflictõis. ideo deũ placando non sedat ipsius affectũ sed remittit facit pene acerbitatẽ.

4 Nõ qr quare alia sacra ñ psunt dõm q aliorz sacramẽtorz dispẽsatio respicit affectũ in psona vel circa psonaz. sic̃ pz in baptismo. zõ ñ põt baptisari nisi q pñto ẽ in aquã mergi. sed sacrificiũ ẽ act⁹ p psona. z qñ act⁹ in psonaz redit psonã actu exñtẽ. sed p psona nõ. sic xps obtulit se pri p illis q fuerũt z q futuri sũt. sic sacrificium pdest

5 bis q finierũt vitã. d Per paupes q̃z est regnũ celoz zc. Contra h obi. qa q diligit aliũ z orat pro pecunia dat spũale p tpali. z ois talis ẽ symoniac⁹. g zc. R⁹. dõ q mãmona hic appellat possessio terrena. z hac facit hõ

m⁹ ante tribunal xpi vt referat vnusqsq; ꝓm ea q̃ p corp⁹ gessit scz bona vel mala. Quia ẽt hoc meritũ sibi qsq; cũ in corpe viueret ꝓparauit. vt possent ei ista p desse. Nõ ei oib⁹ psunt. z q̃re. ñ nisi ꝓpter dr̃iam vite quaz qsq; gessit i corpe. Nũ g sacrificia siue altaris siue q̃rũcũq; aliarum elemosynaz p baptizatis oibus offerũt. p valde bonis grauz actiões sunt. p nõ valde malis sũt ppiciatões. sed pvalde malis z si nulla sint adiumẽta mortuorum tñ q̃lescũq; viuoz ꝓsolatões sũt. Quib⁹ vo psũt. vel ad h psunt vt sit plena r̃missio. vel certe vt

c tolerabilior sit ipa damnatio.

c Oronibus g sctẽ eccie z sacrificio salutari. z elemosynis que p eoz spiritib⁹ offerunt nõ ẽ dubium mortuos adiuuari. vt cũ eis misericordius agat a dño q̃ eorũ pcta meruerũt. h ei a pribus traditũ tota obseruat eccia. vt p eis qui in cõione corpis z sanguinis dñi defuncti sũt. cũ ad ipsũ sacrificiũ loco suo commemorent oret. ac p illis q̃z id offerri cõmemoret. Nõ ẽ g ambigẽdũ ista pdesse defunctis. h talib⁹ q̃ ita vixerũt añ mortẽ. vt possint eis hec vtilia esse post mortẽ. nã q̃ sine fide operante p dilectiõz eiusq; sacramẽtis de corpe exierũt. frustra illis a suis hmõi pietatis officia ipẽdũt. cui⁹ dũ hic essent pignore caruerũt. nõ misericordiã sibi thesaurizantes h ira. Nõ ergo mortuis noua merita cõparant cuz pro eis aliqd boni operant sui. sed eorũ pce-

dentibus consequẽtia ista reddunt. nã ista q̃sq; finiẽs vitã. nisi qõ in ea meruerit ñ poterit habere post eã. Ecce qb⁹ z q̃lib⁹ prõsint illa q̃ p defũctis freq̃ntat ecclesia. Mediocriter malis suffragãt ad pene mitigatiõz. mediocriter bonis ad plenã absolutõez. Qui nõ hñt tãte pfectõis merita vt nõ indigeant iuuari. p paupes quoz ẽ regnũ celorũ. d qs sibi fecerũt amicos d mãmona iniq̃tatis. Quoz tanta ẽ pfectis vt bis adiutorijs nõ indigeant. q̃les sũt aplⁱ martyres. vt ei ait Aug⁹. iniuria est p martyre orare in eccia cui⁹ nos debemus orõib⁹ cõmendare. p alijs aũt defũctis oratur.

¶ De officijs sepulture.

Ondit q̃ sũt ista suffragia q̃ nõ prosũt defunctis vtpote exequia pompe. c

De põpis xo exeq̃az idẽ Augustin dicit. Põpa funeris. agmina exequiarũ. sũptuosa diligẽtia sepulture. viuoz sũt q̃liacũq; solacia. nõ adiutoria mortuoz. q. si aliqd pdest ipio sepultura ꝑciosa. oberit pio vilis vel nulla. Preclaras exeq̃as in conspectu hoim purpurato illo diuiti exhibuit turba famulorũ. sed multo clariores in cõspectu dñi vlceroso illi pauperi ministeriũ exhibuit angeloz. q̃ eum extulerũt ñ i marmoreũ tumulũ sed i abrahe gremiũ. Sit tñ cura mortuos sepeliẽdi. z sepulchra ꝑstruẽdi. qz hec i scripturz sctis iter bõa opa ꝓputata sũt. nec solũ in corpozibus patriarcharum:

sibi pauperes amicos dũ eoz subuenit necessitatib⁹. pauperes aũt christi orant vt grati suis bñficijs. z ita pz q̃ bñficiũ tpale nõ est sicut finis motiuus. sz sicut aliqd inducẽs z qñ hoc non ꝑncipaliter intendũt. iõ ppe hoc ñ orãt finaliter. z orõ nõ vendit sed impetrat p accidẽs. s. p acquisitõnem amoris.

e Iniuria ẽ p martyre orare i ecclesia. Videt male dicere. qz orõnes p valde bonis sũt grarũ actiones. sed q̃ agit gram p sanctis nõ facit eis iniuriam. g zc.

d Item quod licz nobis desiderare licet z petere. Apar. vsz õsiderare possumus honorez sanctorum. ergo orare debemus pro ipsorum honore. R⁹. dõm. q Augusti. hic orare p aliquo dicit orare pro alicuius salute quam iam habz si ergo constare debet nobis qõd martyres statiz beatificantur si mõe dr̃ vere nullus dẽbet bis aplⁱ. de eorum gloria dubitare. ita nⁱ/lus dẽbet pro eis orare. Si enim orat videtur presumere q ñ sint in gloria. z ita q̃ non sint martyres vere. z nõ tãtum presumere sed etiam exterius innuere. ac p hoc iniuriã martyri facere. Q⁹ Augusti. ergo objicitur q̃ sunt gratiarum actiones. dicendum q istud est verum quando ecclesia de salute alicuius potest probabiliter dubitare. Q⁹ objicitur q̃ desiderandus est bonor sanctoz. Dicendum q̃ verũ est sed cum hoc petimus. non ipsis sanctis petimus. sed petimus nobis. vt nobis innotescat eorum virtus perfecta. z detur affectio bona ad laudem diuinam siue ipsorum. Si quis tamen contendat hoc esse orare pro martyre. Dõm q isto mõ ñ intelligit Aug. sz eo q̃ orare p aliq̃ est petere salutẽ eius vel acceleratõem salutis.

Aug. i ser mõe dr̃ ver bis aplⁱ.

Se offrir p pulsare

Luc. xvi

Augusti. in eodez

Nec habebat tante pfectionis merita. q̄ his suffragijs ñ egerēt. Vidēt q̄ omnes sint tales quia sup illud. ꝙ Lxx. viij. vt illoꝝ abundantia glo. Qui viuūt in hoc seculo nō habent merita ad vitam sufficientia nisi iuuēt merito christi et angeloꝝ. Sz ꝰ rūm videt. quia aut habet veraz charitatē aut ñ. Si nō. ergo nullum habet meritū. Si habet. ergo cum habeat spūm sctm. et ita pignus hereditatis eterne habet sufficientiaz ℟. dōm q̄ tria sūt gña hoim habentiū charitatē pfectā z absolutōem ab omni culpa z pena. z tales sibi sufficiunt. sed hi potiꝰ sūt in celis q̄ in terris. talium enī uersatio in celis est. Quidā hñt pfectū amorem. tñ ppt̄ mala opera p̄cedēria sē obligari ad penā. z tales indigēt suffragijs nō ad salutis obtēt̄ionē sed acceleratōz. Quidam hñt charitatem impfectū ita q̄ pni sūt ad casuz z obligati sūt mlt̄ reatibꝰ pcedēt̄z z tales viuūt in ꝑ seculo lz ñ oino se cōforment seculo. z indigēt suffragijs vt in charitate gmaneant. z vt euntes de terra tormenta ñ eos detineant.

De duobꝰ bonis qui aliquātū plura pꝰ mortez ꝺz auxilia.

℟.

aliorūq̄ sctōꝝ. ꝑ etiaz in ipi⁹ dñi corpore q̄ ista fecerūt laudati sūt. Impleant igit̄ hoies erga suos officia postremi muneris. z sui humani leniamēta meroris. verū illa q̄ adiuuāt spūs defuncto rū. s. oblationes. orōnes. multo obseruantiꝰ pcurent.

Determinat vtruz suffragia pſint oibus equaliter. d

Solet mouerī q̄ de duobus vnodiuite altero paupere piter ꝑ mediocriter bonis. q̄ pdictis suffragijs indigēt z meruerūt pit̄ pꝰ mortē iuuari. p alterozꝺ id ē p diuite speciales z cōes fiūt oratōes. multeq̄ elemosynaruz largitōes. p paupeꝛꝺ ñ fiūt nisi cōes largitōes z orōes. Quer̄it g an tñ iuuēt paup pauciori bus subsidijs q̄tū diues amplioribꝰ. Si ñ pariter iuuāt. ñ ei redditꝝ ꝑm merita. Meruit ei pariter iuuari. q̄ pariter boni extitērunt. Si ꝺo tñ suffragij pſequt̄ q̄tū diues. q̄ ꝺo tulerūt diuiti illa spāliter p eo fctā. Sane dici pōt ñ ei magis valuisse gñalia z spālia q̄ pauperi sola gñalia suffragia. z tñ p fuerūt diuiti spālia. ñ q̄dē ad aliud vel magis aliq̄d. ꝑ ad idē ad q̄ gñalia. vt ex pluribꝰ z diuersis causis vnū pciperet emolimtuz. Pōt tñ dici aliter illa plura subsidia cōtulisse diuiti celeriorē absolutōez non pleniorem.

Inq̄rit de infirmo mediocriter bono. cui decedēti sine mūdi non pñt subuenire suffragia eccie. q̄liter habeat liberari. e

Sed ꝛr̄ querit̄ de aliq̄ mediocriter bono q̄ talibꝰ indigēs suffragijs in ipo pſumatiōis mūdi articlo cū reliq̄s migrabit. si saluus fuerit. Pro eo ñ offerꝛ vltertiꝰ sacrificiū vel orō vel elemosyna nec habebat tāte pfectōis merita. q̄ his suffragijs ñ egerēt. Nūq̄d g saluabit. Estimo eū q̄si p ignē trāseūtē saluari meritis z intercessiōibꝰ celestis eccie. q̄ p fidelibꝰ sp intercedit voto z merito donec ipleat̄ xp̄s.

Determinat de suffragijs q̄ mortui impartiūt viuis f

Sz forte q̄ris. nūq̄d pces supplicātiū scti audiūt. z vota postulātiū in eoꝝ noticiā ꝓueniūt. Nō ē icredibile aīas sctoꝝ q̄ i abscondito faicei ꝺi veri lumis illustratōe letant. in ipi⁹ cōtēplatōe ea q̄ foris agunt intelligere. q̄tuz vel illis ad gaudium vel nob ad auxiliū ꝓtinet. Sicut ei angelis ita z sctis q̄ ꝺo assistūt petitōes nr̄e innotescūt i verbo dei q̄ cōtēplant. vñ z dicūt̄ ag̃eli orōes z vota nr̄a offerre deo. si q̄ euz doceāt. sz q̄ eius volūtatez supeis cōsulūt. Unde aug. Angel̄ q̄ sūt apꝺ deū innotescūt petitiones nr̄e. g vt q̄dām eas offerāt deo. z de his pſulāt. z q̄ ꝺo deo iubente ipl̄ēdū eē cognouerint. h nob euidenter vl̄ tarē reportēt. Ait tñ z angel⁹ hoibꝰ ait. Cū ora reris orōnē vr̄am obtuli deo. ad oia q̄dē sciēda sufficit deo sua pfectio. hz tñ nūcios. i. angelos ñ q̄ ei q̄ nescit ānunciēt (nō ei sūt vlla q̄ nesciat) h ꝑ bonū eoꝝ ē de opibꝰ suis eiꝰ cōsulere ꝛiratem. z h ē q̄ ei dicūt̄ ñ nulla nūciare ñ vt ipe ab eis discat. ꝑ vt ab eo ipi p verbū eiꝰ sine corꝑali sono nunciāt etiā q̄ ꝺo voluerit ab eo missi ad q̄s voluerit. totū ab illo p illud ꝛbū eiꝰ audiētes. i. in eiꝰ veritate iueniētes. q̄ ꝺ sibi faciē dū. q̄ ꝺ. q̄bus z q̄ñ nūciandū sit. Nā z nos orātes eū. ñ cū docemus. q̄ nouit (vt ait verbū eiꝰ) pr̄ vester q̄ ꝺ vobis necessariuz sit priusq̄ petat̄ ab eo. Nec ista exꝑte cognouit. ꝑ futuro oia tē porꝛalia atq̄ i eis etiā q̄ ꝺ z q̄ñ ab illo petituri fueramꝰ. z q̄s z de q̄bꝰ rebꝰ vel exauditurꝰ vel nō exauditurꝰ eēt sine initio añ prescisset. ñ g ꝺr̄ angelꝰ orōes nr̄as offerre deo. q̄si de⁹ tūc nouerit q̄ ꝺ velimꝰ z q̄ indigeamꝰ. q̄ oia añq̄ fiāt sicut z postq̄ facta sunt nouit. sz q̄ necesse habet rōnal̄ creatura. tpales cās ad eā ñā veritatē referre. siue petēdo q̄ ꝺ erga se fiet. siue consulendo quid faciat.

g Ut q̄ ꝺāmō eas offerāt deo. Querit̄ p quem modū angeli offerūt deo petitiones nr̄as. vtz sez ꝓpt̄ se. an ꝓpter nos. ℟. ꝺicendū. q̄ sicut videmus in cāis terrenis q̄ q̄ nescit loqui coram ꝓtore ꝺucit ad uocatū vt loquatur et alleget ꝑ ipo. sic i spūalibus itelligēdū ē q̄ cū nos nec ꝓ orare. imo nec balbutire sciāꝰ corā deo q̄ āgelus tāq̄ aduocatus z allegatoꝛ magnꝰ in illa superna curia assumat verbū vt oratiōez nr̄am ꝓponat. Si autē q̄rit̄ q̄ quē modū habeat eē. Dico q̄ loquit nr̄m et orō nr̄a est desiderū alicuiꝰ rei vel petitio formata ꝑm ꝛsideriū. z q̄ñ desideriū nr̄m er mera z vera z ardenti dilectiōe ē. tunc fortē clamamꝰ in auribꝰ ꝛi et tunc optime ꝓramus. z quoniam affectiōes nr̄e sunt tepide. z affectōes āgeloꝝ feruentissime z magis eleuate ad ipm desiderādo ꝓ nob q̄ nos desideramus. cum accedant ad deum familiarius z ꝓximius dicunt̄ sibi offerre. z q̄ deus vidit nos primo petere et approbare per os nostrum. secūdo magis approbat per os z desideriū āgelo

Aug⁹. i li. ꝛe oīāc ad ꝛum.

Tho. ti⁹.

Aug. lib. xv. ꝺ trini.

Aug. in li. ꝺ gra nou. teitamēti.

rum. Ut quoniã istud ꝺ: noscere qꝺ approbat. hinc ē q̃ petitiones nr̃e dicunt apud ꝺm innotescere. nõ soluz p nos verũ etiã p angelos. Angeli eñ dicunt loq̃ p affectiones volũtatis ⁊ p adminiculũ rõnis. sicut exponit greg. sup̃ principiũ iob. b Sz bonũ coz ē ꝺe oꝝ ibꝫ suis eius cõsulere veritatẽ. Videt male dicere. qz istud ꝺsiliuz diẽ inq̃sitionẽ et ratiocinationẽ. sed i angeli vt diẽ ꝺy onisi⁹ bñt intellectũ ꝺiformẽ. ꝑ in eis non cadit ꝺsiliũ. R⁹. dicendũ q̃ ꝺsulere aliquẽ ꝺ est dupliciter. Aut vt p indagationẽ ⁊ inq̃sitõis discussionem q̃niat ad cognitõez rei dubie. Aut vt p illustratiõz eius subito cognoscat quõ ꝺbeat facere. Primũ ē

Qꝺ dictũ est de angel' attribuit sctis aiabus.

¶ Si aũt angeli a deo p verbum eius discũt petitões nr̃as. ⁊ qꝺ de his implẽdũ sit ⁊ qꝺ nõ. cur nõ credam⁹ ⁊ aias sanctoꝝ dei faciẽ ꝓplantiũ. in ei⁹ vitate intelligere ꝑces hoim. ⁊ q̃ implẽde sint vel nõ. Inde ē q̃ ꝺ⁹ dicitur exaudire ꝑces q̃rundã non solũ qñ effectui mãcipat. ꝙ etiã quando innotescit curie angeloꝝ ⁊ sctãꝝ aiaꝝ qꝺ inde futuꝝ sit vel nõ. ⁊ qꝺ cognoscũt i dei voluntate esse. volunt ⁊ ipi. Adeo eñ supne voluntati addicti sunt. vt nihil p̃ter eius volũtatem queant velle. Intercedunt ergo ad ꝺeũ p nobis sancti. ⁊ merito. dum illoꝝ merita suffragant nobis. ⁊ affectu duz vota nr̃a cupiunt impleri. Qõ tñ nõ faciunt nisi in voluntate dei implenda didicerint. Oramus ꝙ vt intercedãt p nobis. id est vt merita eoꝝ nobis suffragent. ⁊ vt ipi velint bonum nr̃ũ. quia eis volentib⁹ ꝺeus vult ⁊ ita fiet. Ex p̃missis ꝓstat q̃ cũ qbusdaz misericoꝛdi⁹ agit ꝺeus q̃ eoꝝ peccata meruerũt sz cum mediocriter malis. qui suffragijs ecclesie iuuant.

bãanũ. scꝺz ꝺo nõ solũ bũanũ sz etiã angelicũ ee phibek

i Si ãt angeli a deo ⁊c. Ut male dicere. Quia beatus Greg. ꝺic. qꝺ est qꝺ nõ videt q̃ videre oia videt. R⁹. dicendum q̃ multa addiscunt angeli siue per ipm verbuz ⁊ per alios angelos siue per experientiam. Q autem dicit grego. non intelligit q̃ omnia videant. sed quia vident istꝺ vnum quod est melius videre q̃z omnia. Unde sicut ille qui habz deũ dicitur omnia habere. non quia omniuz sit possessor. sed q̃ habet illud vnũ cui non possunt equipari omnia ideo per equipollentiam vel superualentiam dicitur habere omnia. Sic qui nouit deum. dẽ um dicitur omnia nosse.

10

Ad intelligentiã buiꝰ ꝓtis fm tria q̃ determinat mgr in lra p̃ncipalit tria q̃runt. Primo q̃rit de receptaculis aiaꝝ exutaꝝ. Scꝺo de suffragijs q̃ recipiũt a viuis. Tertio de suffragijs q̃ impendunt viuis. Circa p̃mũ q̃runt tria. Primo q̃rit de receptaculis aiaꝝ añ aduentũ xp̃i. Scꝺo q̃rit vtrũ post aduentũ xp̃i habuerũt loca ꝺtermiata. Tertio vtrũ egrediant ad exteriora.

Quæstio i a

Circa quã pcedit sic. ⁊ q̃ añ xp̃i aduentũ ꝺscẽderãt ad infernũ oñdit p̃mo p vetus testamẽtũ. Ira dixit patriarcha Jacob Gen. xlij. ꝺeducetis canos meos cũ ꝺlore ad inferos. Et Gen. xxxvij. ꝺscẽdã ad filiũ meũ lugens i infernũ. ergo ⁊c. Jte Job. xvij. In tenebris stravi lectulũ meũ. infern⁹ ꝺom⁹ mea ē. ⁊ ostat q̃ iust⁹ erat. ꝑ ⁊c. Jte hoc p̃m oñdit etiã p nouũ testa. qz dicit in symbolo. ꝺscẽdit ad inferna. ꝺstat q̃ nõ nisi ad ereptionez iustoꝝ. iusti ꝑ ꝺscẽdebãt. Jte Act. ij. quẽ ꝺ⁹ suscitauit solutis ꝺloribꝰ inferni. ꝑ oẽs alij ꝺtinebank in inferno Jte ꝺbitũ originalis peccati nõdũ erat solutũ. ꝑ nec bõ ꝺ ptate ꝺyaboli erept⁹. ꝑ q̃tũcunq̃z esset iust⁹. poterat ip̃m ꝺyabol⁹ trahere ꝺorsum. Sz ꝺ infern⁹ ē locus ꝺbitus malis ⁊ iniustis. sz añ aduentũ xp̃i multi mortui sũt boni ⁊ iusti. ꝑ illi nõ ꝺscẽdebãt in infernũ. Jte vnaquęq̃z aia bz locari fm exigentiã meritoꝝ. ꝑ cũ viri scti ante aduẽtũ xp̃i multũ distarẽt ab impijs q̃tũ ad meritũ. ergo etiã q̃tũ ad locũ. Jte in inferno nulla ē redẽptio. ꝑ si iusti ꝺscẽderũt ad infernũ. vr q̃ nũq̃ fuerũt inde liberati. qꝺ manifeste falsum ē. Jte sicut ptz Luc. xvj. chaos magnũ firmatũ erat inter Lazaꝝ ⁊ diuitẽ. vt n possent mutuo ad se trãsire. ꝑ videt q̃ in locis distantib⁹ erant. Jte Aug. xij. sup̃ Gen. ad lr̃am. videm⁹ inferioꝝ mentionẽ nõ esse factã in reqe pauꝛis. sz in supplicio diuiti. Et itez idẽ. Nondũ inueni ⁊ adhuc requro. nec mihi occurrit inferos alicubi in bono posuisse scpturã. nõ autẽ

nisi in bono accipiẽdũ sinũ Abrahe. ꝑ si sancti patres i sinu Abrahe portant sic dñs ipe ꝺ Lazaro testat. ps ⁊c

11 R⁹. ꝺom q̃ infern⁹ dicit locus penaꝝ. ⁊ locus q̃ ē inferior. tũ rõne status q̃ vilis ē. tũ rõne situs. Pot ꝑ infernus trahi a suo summo. ⁊ tũc dicit infern⁹ loc⁹ in q̃ ē maxima pena. ⁊ locus in fim⁹. ⁊ iste nõ cõperit nisi ꝺnatis q̃ puniunt pena sensus. ⁊ sine spe interi⁹ pũiciunt Pot itez appellari locus inferior in q̃ quis punit pena

12 ꝺni. ⁊ iste dicit lymbꝰ. ⁊ in hũc ꝺscẽdebãt añ xp̃i aduẽtũ sancti patres. ⁊ ꝺscendũt nũc quuli ñ baptisati. Sz attendẽdũ q̃ patres fuerũt in pte supiori. ⁊ quuli in pte inferiori. Et trõ buiꝰ ē. qz isti bñt carẽtiã visionis sine expectatione. illi habebãt cũ expectatõe. ⁊ tõ qz in pte superiori erãt ⁊ visionẽ ꝺi expectabãt. nõ tñ in lymbo sz in sinu Abrahe dicebank eẽ. ille q̃ locꝰ dicebak inferior. ⁊ qz inferior. ⁊ qz aliq̃ mõ locus erat miserie. Lymbus. qz erat pena carẽtie. Sz sinus Abrahe. qz erat expectã-

13 tio glorie. ⁊ ita infernꝰ nõ soluat nisi in malũ q̃litercũq̃z accipiak. Sinus aũt Abrahe in bonũ. qz ē ibi reqes aut p̃ quationẽ mali. aut p collationẽ oĩs boni. ⁊ sic ē locus glorie. ⁊ p hanc ꝺffinitiõz pz rñsio ad vtrãq̃z ptẽ. Rõcs eñ ad p̃mã ptẽ pcedũt ꝺ inferno large ꝺcto ⁊ fm sirez rõnes ꝺo ad oppositũ ꝺ inferno ꝺcto. ꝑ pte ⁊ fm penã sicut patet discurrẽti p singulas.

Quæstio ij b

De receptaculis aiaꝝ post aduentũ xp̃i. ⁊ q̃rit vtruz habeãt receptacula. vel loca ꝺtermiata. Ergo nõ videt ꝺ bonis. glo. super illud ps. xxxvj. adhuc pusillũ ⁊ nõ ē ⁊c. Adhuc pusillũ est vsq̃ ad finez vite cuiuscq̃ qñ liberantur sancti. Post hanc tñ vitam nõ ita erit vbi erunt sancti quibus dicet. Venite benedicti. Jtem q̃ mali nõ habeant receptacula videtur Aug. ꝺ spiritu ⁊ anima Quedam anie puniunt in loco vbi ꝺliquerunt. quedã in abditis receptaculis. Jtem q̃ neuter videt Aug. in ench. Tempus quod inter hoĩs mortẽ ⁊ vltimã resurre

ctionē interpositū est aīas abditis receptaculis ꝺtinet sicut vnaquęq; digna ē requie vel erūna. Itē ratione vi dek. q; aīe a corpib; exute sunt spūales ꝛ oīno a corpe ñ dependēt. ģ ꝛ locꝰ remuneratōis. Cōtra. q; mali habe ant videk. q; Luce. xvj. dixit dñs. mortuꝰ ē diues ꝛ se/pultus i inferno. Et post subdik. ne veniāt in locū tormentoꝝ. ģ ꝛc. Itē q; boni videk. ꝯ. ad Loꝝ. v. Si terre/na vestra habitatio dissoluak. domū habemus in celis. Et Grego. qui xp̄m in celo esse nō dubitat in corpe. nec Pauli aīam eē negat. Item rōne videk. quia loci ꝺgruitas ꝺfert ad opationē. ergo cum aīe beate sint excellentissime virtutis ꝺremplando eū ꝛ oīno imutabiles. ergo locus sup̄mus eis ꝺbek. ergo ab oppositis damnatꝫ infimus. Item excellentia retributionis consistit in so/cietate multa. quia nulla sine socio locūda est possessio
14 ergo aīme post hanc vitā sunt simul. Rꝯ. dom q; triplicem locum contingit intelligere. s. remuneratōis. ꝑte expectationis. ꝛ purgatōis. Et rō huius est. q; aīa cruta ex duplici causa potest impediri a remuneratiōe beata. aut ꝓpter hoc q; sanua est clausa. aut ꝓpter hoc q; ipa nō est plene purgata. Statui retributōis respon det locus ꝓprius ꝛ receptaculū ꝺterminatū in se ꝛ quo ad nos. s. celum empireꝫ quo ad bonos. ꝛ quo ad malos locus infimus. Statui ꝑtis ꝛ expectatōis respon det locus ꝺterminatus in se. sed nō quo ad nos. q; nescitur per scripturas vbi sit lymbus. Statui vero purgationis respondet locus indeterminatꝰ ꝛ quo ad nos ꝛ quo ad se. q; nō oīes in eodē loco purgank licet forte in aliquo multi sint. ꝛ ģtum ad būc locū loq̄tur Aug.
15 Nō vero obr ꝺ glo. dom q; nō loquit ꝺ loco sed ꝺ statu ģtum ad scōam stolam. Potest tm̄ aliter dici ꝛ melius. q; aīe receptacula aut sunt ſm merita bona. ꝛ sic ē paradisus ꝛ locus celestis. Aut ꝓpter peccata. ꝛ sic distinguitur triplex locus ſm triplex peccati genꝰ. s. purgatoriꝰ. ꝛ ꝫ ꝺbek veniali. Lymbꝰ. ꝛ originali. et infernus. et ꝫ mortali. Et bñ ꝓ esse ꝛ satꝫ ꝓbabile ē q; ģdatim se habeāt ista tria loca. si tm̄ circa eandē ꝓtem sint. sicut colligi potest ex sanctoꝝ dictis. ꝛ ex bijs que in p̄ceden/
18 tib; dicta sunt. Vñ possunt loca animaꝝ distingui sic. vt reducant ad bimembrē diuisionē. Locus rerributionis aut est glorie aut pene. Si glorie. sic celum. Si pene. sic infernus. Gloria vero distinguik. quia charitas que vnꝰ speciei est meretur gloriam. Sed penalis locꝰ est duplex. aut ſm penā damni. ꝛ sic lymbus. Aut ſm penā sensus. ꝛ sic infernus. Et vtrūq; mēbrum diuidik q; qui pena damni puniunk. aut simpliciter ꝛ eternaliter. ꝛ hij i inferiori illiꝰ ꝓtis q̄ dicik lymbꝰ. Aut ad tp̄s. ꝛ hij in supiori que dicik sinus Abrae. Similiter illi q̄ puniunk pena sensus. aut simpliciter. ꝛ sic infernus ꝓprie dictus. aut ad tp̄s ꝛ sic locus purgatorius. Et sic patet quot aīe habent receptacula ꝛ que. ꝛ si alique auctoritates contrarie videant. intelligende sunt vel ģtuꝫ ad statum. vel ģtum ad aliquas aīas que purgantur de quibus supra dictum ē. q; dispensatiue in diuersis locis anime purgantur. licet ſm legem cōmunem sit aliquis locus cōmunis.

Questio iij c

Vtrum aīe a suis receptaculis aliquādo exeāt. Et nō videtur. p̄a. vt inhabitem in domo dñi. Item ꝺ malis specialiter. Job. vij. qui ꝺscēdit ad inferos nō ascēdet. Itē aut locus aliquid fac aut nihil. Si nihil. ergo nō videtur ratio quare magis sint in loco ꝺterminato Si aliquid. ergo si bonoꝝ gloria nō ꝺbꝫ minui nec malorum pena. ergo nunq̄ possunt nec ꝺbent egredi. Itē nos nō possumus locū nostrū mutare q̄n mutemꝰ ꝛ statum. Vñ qñ meremur nō sumꝰ in statu merendi. ģ nec ille. Sꝫ eaꝝ statꝰ est imutabilis. ģ ꝛ locus. Cōtra. sancti multos visitant ꝛ multis appent. sicut pꝫ in vitis sctōrum. ģ si aliq̄ est apparitio. vr q; sint vbi apar̄t. sꝫ non simul in celo ꝛ in terra. ģ recedunt a suis habitaculis. Itē ꝺmones sunt circa nos ꝛ nos exercent q̄ tm̄ sunt digni maioꝝ pena q̄ aīe. ģ si illi. multo fortiꝰ ꝛ aīe p̄ circa nos esse. Itē ꝟstat q; resurrectio erit ꝛ iudiciū oīm simul. ģ necesse ē q; tam beata q̄ ꝺnata veniāt ad corpa ꝛ ad locū cōem. Itē ꝺus vbiq̄ ē ꝛ equaliter. ģ aīa vbiq̄ pōt equalik frui deo. ģ si beatitudo est fruitio. pōt beata aīa ire quo vult. ergo pari rōne ꝛ damnata. Itē Grego. in dyalogo narrat ꝺ suscitatōne aliquoꝝ quoꝝ anime erant in paradiso ꝛ in inferno. ergo ꝛc. Rꝯ. dom 17
q; huiusmodi receptacula aliquib; dantur ſm ꝺi consilium ꝛ causas superiores. aliquib; ſm sententiā ꝛ causas inferiores. Hij secundi possunt mutatione diuine sententie ad p̄ces sanctoꝝ ꝺ huiusmodi locis reuocari. ꝛ sicut mutant statum. ita ꝛ locū. Primi vero q̄ ſm causas imutabiles huiusmodi locꝫ ꝺputati sunt nō exibūt finaliter. possibile ē tm̄ eos exire ad tp̄s. Sed extra ad tp̄s aut est ad recipiendū complerā remunerationē. et sic boni ꝛ mali exibunt in die iudicij. Aut ad pficiēdaꝫ aliquā opationē. ꝛ sic exeunt beati. nunq̄ tamē damnati. Et ratio huius ē. quia beati possunt iuuare nos reuocando. ꝺcendo. cōfortando. liberando. sed damnati sunt ligati ad oīme opus. Aursus pena ꝺpēdet a loco ꝛ gloria. nō quia est a ꝺo qui vbiq̄ est. Concedendo ergo sunt rōnes ꝓbantes q; boni aliq̄n loca receptōnis sue mutāt. Ad illud q̄ obr ꝺ malis q; sile ꝺ ꝺmoni 18
bus. dom q; nō est sile. q; isti bñ opatōꝝ aliquā ad nos exercendos. ꝛ iō nō sunt ligati nec penitꝰ ꝺānati. q; adhuc sunt in statu ꝺmerēdi q̄tū ad vim administratiuā. 19
Ad illud q̄ obr q; nō exeūt. vez ē finaliter alli q̄ ꝓ sententiā diffinitiuā sūt ꝺānati. Ad illud q̄ obr q̄d fa 20
cit. dico q; in bonis tm̄ ad ꝺgruētiā. i malis amplꝰ. q; auget penā. ꝛ iō isti ñ exeūt vt illi. Ad aliud pꝫ. Rꝯ. q; nō est nob possibile in celū ire. sꝫ in celo exūtib; possi 21
bile ē ad terrā venire. q; aīa liberior q; exuta. ꝛ potentior q; beata. malit ꝺo nō p̄t q; nō sinunt.

Questio j o

Circa quā sic ꝓcedit ꝛ oñdit q; nō ꝓsint mediocriter bonis. quia magis dignis debent ecclesie suffragia proficere. sed nō ꝓsunt bonis qui sunt in paradiso. ergo ꝛc. Si tu dicas q; non indigent. ideo non est simile. Contra. in vita ista peccatores indigent. ꝛ tamē necesse est q; ipsi faciant penitentiam nō alij ꝓ ipis. Itē illi qui nō est in statu merendi nec eē potest. nihil ꝓdest alienū suffragiū. sicut patet si aliquis sit stultus irreuocabiliter. sed tales sunt mortui ergo ꝛc. Si dicas q; pri us meruerunt vt eis prodessent in statu illo. Contra. quodcūq; meruerunt necesse est eos meruisse. ꝛ qō necesse est eos meruisse necesse est remunerari. ergo si nunq̄ fiant suffragia remunerabuntur. ergo nihil eis ꝓsunt. Item pena purgatoria mensuratur ſm quan/

titatē cremabilis·ergo cū suffragia nō minuāt de culpa ergo nec de pena· ℟ nō minuāt de culpa· patet·q; solus deꝰ habet effectū in aīam· Si tu dicas q̄ habēt effectū in aīam p modū meriti·ꝛ ōs merito suffragiorū minuit· Cōtra·et si ōs deleat culpe maculā p se·tamen reatū p penā·sed ꝯstat q̄ in eis q̄tum ad reatū oꝑtet deleri culpā·ergo p penā purgatoriā·ſz hoc nihilominꝰ faceret sine suffragijs·ergo ꝛc· ¶ Itē hoc oſtēditur p deductōem ad impossibile·qm̄ si delet ptem· ergo possibile ē q̄ totū·ꝛ ita ille remanebit impunitꝰ· Sz ℣· auctoritate sacre ſcripture·ij· Mach·xij·sancta ꝛ salubris ē cogitatio p defunctis eroꝝare vt a peccatis soluātur· Item Aug·de cura p mortuis agēda bñficia ꝛ sacrificia que offeruntur p nō valde malis sūt ꝓpiciatōes·ergo·ꝛc· Itē hoc oñditur auctoritate ecclesie ꝛ vsu q̄ orat p defūctis· Si ergo ecclesia non decipitur·patet q̄ suffragia valēt· ¶ Itē rōne videt·q; pena purgatoria ē determinabilis·ergo et diminuibilis·ſz si p eo q̄ ōt crescere in grā fiat oro·valet ad grām augmētādā·ergo pari rōne si fiat p eo cuiꝰ pena posset diminui valet ad penaꝝ diminuendā· ¶ Itē sicut se habēt oīones ſcoꝝ mortuoꝝ ad viuos sic viuoꝝ ad mortuos·sed ſancti mortui ꝑerant
22 nobis bona ꝛ nos adiuuāt·ergo ꝛ viui mortuos· ¶ ℟ dō·q; quia i oīm ope dñi ē miscōia ꝛ veritas·duo sūt que facit suffragia ecclesie valere·ſcz·dignitas ꝛ necessitas· Justicia enī ꝛsiderat dignitatē ꝛ digni sūt qui in charitate ꝛcesserunt·et ab alijs mēbris ecclesie adiuuari meruerūt·maxime si ipsi alios adiuuarūt· Misericordia vero ꝛsiderat necessitatē·ꝛ hec quidē magna ē i his
23 que sūt in purgatorio·q; grauiter puniūtur ꝛ se iuuare nō ꝑnt· Ex hoc patet resp̄sio ad ꝓmuz·q; suffragia nō ita valēt compbensoribus·ſ·q; non indigent·ꝛ non ita
24 viatoribus·q; adhuc ꝑnt se iuuare· ¶ Ad illud q̄ obꝫ q̄ non sūt i statu merendi·dō m q̄tis nō sūt in statu merēdi· sūt tamē in statu soluendi· soluūt ei que ꝛbent ꝛ ideo ꝛ si nō adiuuari in merito possunt· tamē adiuuari in solutōne possunt·status aūt soluendi nō ē ſz cū statu meriti sed illū ꝓsupponit·ſcz q; ꝑius meruit q̄ i tali
25 statu posset soluere ꝛ iuuari· ¶ Nō obꝫ q̄ si meruit necesse est meruisse·dicēdū q̄ verū est de merito absoluto·
26 sed illud fuit meritum conditionale· ¶ Ad illud quod obūit ꝑm q̄titatē cremabilis·ꝛc·dō m q̄ q̄titas pene non respicit maculam sed reatum·ꝛ obligatio ad penā
27 minuit solutione pene facta ab ipso vel ab alio· ¶ Ad illud q̄ solueretur tota ꝛc·dicēdū q̄ verū est si tot eēnt suffragia·sed suffragia nō auferūt a pena nec liberant nisi dum fiūt·et in illo tempore homo punitur ꝛ alij p ipso ideo nō remanet impunitus·verūtamen si sugabundarent·tunc possibile esset totum remitti· nec tamē peccatum remanet impunitum·q; q̄tis non puniatur in se punitur tamē alio modo in alijs sicut supra dictum fuit de baptismo·tamē vix aut nunq̄ fit.

¶ Questio ij· e

Utrū ꝓsint suffragia facta p malos· Et q̄ nō videt Johānis·ix· Scimꝰ q; peccatores deus nō exaudit·ē si nō ꝑdest oro quā deus nō exaudit· patet ꝛc· Quod si dicas q̄ ℣bū illud nō est verū·q; a ceco nō ab euāgelista dictū est· Cōtra·hoc nō soluit·q; ysaie·ſ·cū multiplicaueritis oīones nō exaudiā·manꝰ em̄ vre plene sūt sanguīe·glo· sanguīe·i·pctō·ē si oīs pctōr ꝛ malus ē talis·videt q̄ suffragia facta p malos non ꝓsint· Item Greg· Luzis q̄ displiceret ad intercedēdū mittit·iratī animꝰ ad exteriora ꝓuocatur·ergo potius obsunt q̄ ꝓsunt· ¶ Itē rōe videt q; nullum opus ē satisfactoriū nisi quod fit ex caritatis radice·sed istud nō fit sic quod fit a malo·ē non satisfacit· ¶ Itē iste peccator nō ē mēbr ecclesie·ē nullam habet connexionem cū illo q̄ mortuus ē·ergo opꝰ eiꝰ oīnino ē alienum ab ipo defuncto·ē nihil ei facit·

¶ Itē si malus faceret p se·nihil sibi ꝑdesset·ergo pari ratione non ꝑdest alij si faceret p illo· q; vnusquisq; efficacius merē sibi q̄ alij· ¶ Cōtra sacramēta ecclesie eq̄ bona sunt cum dispēsant p bonos et malos·ē missa mali sacerdotis ita ꝑdest vt boni· ¶ Itē q̄ seruus exūs extra charitatē dat elemosinā ad imperiū dñi·meretur dñs ac si seruus bñ daret·ita similiter in ꝓposito cū ille p q̄ fit sit i caritate valet ei· Itē rōe vr·q; dñs sua largitate putat opus factū ab alio ac si fiat ab eo p quo fit ſz ille ē in charitate·ē ꝛc· ¶ Itē q̄ aliq̄s facit alicui elemosynā·et si dās sit extra charitatē·tñ recipiēs ꝑt mereri i recipiendo si recipit ex charitate·ſz iste mortuꝰ suffragia viuoꝝ recipit ex charitate·ergo ꝛc· ¶ ℟ dicēdum 28
q; quidā dicūt generaliter q̄ suffragia ecclesie ꝓsint siue a bonis fiant siue a malis·et rō hui⁹ ē· q; tā boni q̄ mali faciūt ꝑm doctrinā ecclesie· et faciūt p eo q̄ est i charitate·et vbi deficit charitas faciēris· supplet charitas ecclesie dicētis·et mortui suscipiētis· sed nō credo breuiter q̄ oro ꝑtōis aliq̄d mereat apud deū·nisi solū dispositiue·q; disponit ad meritū· opus enī formā recipit a primo agēte·sicut aqua a vase ꝛtinente nō a fonte· sil⁹ 29
corona valorē et pulchritudinē hz a gēmis et ab auro et nō a q̄ttuoꝝ elemēt̄· et tō distinguēdū q̄ suffragia facta 30
aut sūt opa sacralia·vt celebratio misse· et tūc q; opa dei sūt·ratōne contenti ꝓsunt siue fiāt a bonis siue a malis Aut sūt alia opera·et hoc dupliciter· aut enī fūt pure a malis·sicut si alicui malꝰ orat vt se affligat p aliquo· et tunc non credo q̄ valeant defunctis· aut fiunt a malis ad imperiū alicuiꝰ boni·vt ipi⁹ defūcti vel amici eiꝰ re q̄ illi⁹ ē in elemosyna vel ad ꝛsortiū alterius·vt q̄ duo legūt ꝓ alterū· vnꝰ existēs in charitate alter non· et in alijs opib· vt q̄ dat elemosyna iusto vt oret pro mortuo·et tunc valent rōne charitatis boni homī coniuncte·ꝛ sic soluuntur rationes ad vtrāq̄ ptem· Concedēduz enī q̄ nō pūt ꝑm q̄ fiūt a malis tm̄· Concedēduz nihilominꝰ q̄ ꝓsunt si cōcomitatur charitas viri iusti· Sz tamē vltima rō nō valet·q; defūctoꝝ nō ē suffragia recipe·sed dei ē acceptare·et ex hoc eis ꝓcere·ſz nō accepta nisi ꝑces bonoꝝ·et sic manifesta sūt obiecta ad vtrāq̄ ptem.

¶ Questio iij· f

Quantū ꝓsint suffragia·et cum nō ꝓsint equaliter oībus·queritur cui magis ꝓsint·an ei qui magis meruit·an ei ꝑ quo specialiter fiūt·et q̄ ei q̄ magis meruit videt q; ideo ꝓsūt·q; meruit vel ꝑdeēnt·ē si magis mereq̄ magis ꝓsunt·q; i ꝑ se ꝑdicatis talis ꝛntia tenet· Itē ꝑfectꝰ suffragiorū est ꝑm dei distributionē·ē si ipe nō est acceptor ꝓsonarū·vr q̄ magis ꝛ distribuere ei q̄ magꝭ est dignꝰ· Itē ℔ oñditur p impossibile·q; q̄ meruit vt ꝑ dessent citius meruit liberari·ſz si nō magꝭ ꝓsunt·nō citius liberatur·ergo qui meruit citius liberari·tardiꝰ liberatur·sed hoc ē cōtra dei iusticiam·ergo ꝛc· ¶ Itē oblatio precij in cruce equaliter ꝓfuit ac si esset oblata pro quolibet per se·et tantum ꝓdest cuilibet q̄tū meruit·ergo oblatio sacrificij in altari pari ratione·cū sit illius oblationis memoriale· ergo magis ei qui magis meruit· ¶ Contra·cum deus exaudit nos· quod dāmō conformat voluntatem suam nobis quia obediti deus voci hominis·ergo si aliquis habens charitatem oret specialiter pro aliquo·videtur q̄ deus specialiter accipit pro illo·ergo videtur q̄ magis ꝓsint illis ꝑ qui·

bus specialiꝫ ꝛ crebriꝫ fiũt. Itē si ī vita ista aliq̃s diues daret elemosynā magis sibi ꝓdesset q̃ alīj. g̃ si ad eiꝰ imperiū dēt post mortē. cū ꝓ tali habeat dēre ac si impēderet magis g̃ ꝓdest sibi q̃ alīj. Itē dēus acceptat opꝰ ꝑm intētionē. sz intētio facientis ẽ q̃ specialius ꝛ magis ꝓsit illi ꝓ quo facit. g̃ ꝛc. Itē ꝓ impossibile oñdit. q̃ si ñ ꝓdest magis. g̃ nō oportet specialiṫ rogare p aliq̃. g̃ mouet ſtultē tota ecclesia q̃ specialiter orat. ℟. dōz q̃ aliquoꝝ opinio fuit vt ꝓpositiui q̃ suffragia ecclesie siue specialiter siue generaliṫ facta magis ꝓsint ei q̃ magis meruit. Et ponūt exēplū. sicut si candela accendiṫ coꝝ diuite. nō tm̄ ꝓbet sibi lumē sz etiā alīj. ꝛ eis q̃ melꝰ videt maius lumē ꝓbet. Exēplū etiā pz in lectōe q̃tātū valet si legaṫ oībus in cōmuni q̃tū si cuilibet ī speciali. ꝛ plꝰ valet assistēti q̃ melꝰ intelligit. etiā si ꝓ alio legaṫ q̃ minus intelligit. ꝛ si ꝓ ipō legaṫ specialiter. Et g̃ ita est in lumine creato. magis in sacro. si ita ẽ in lectiōe. quō nō in oꝛōne. absq̃ dubio ita videt. Et si obꝟciaṫ cōmunismos ecclesie. ℟ndent q̃ ꝫ q̃ specialiṫ ecclesia magꝭ facit ꝓ aliq̃. nō facit ꝓpter ꝫ q̃ magis illi ꝓsit. sz q̃ libēriꝰ facit ꝫ eo quē diligit specialiꝰ ꝛ magis animaṫ ad faciendū. vñ si istud eēt notū simpliciꝫ nō ita libēter facerent suffragia. Sz istud nō credo. q̃ sic dicit Augꝰ. de cura ꝓ mortuis agenda. q̃ sepultura valet ī loco sancto ꝓpt̄ oꝛōnes sanctoꝝ q̃ oꝛāt ꝓ eo ad cuiꝰ tumulū memorant. Ampliꝰ. suffragia sunt ad soluendū penā siue reatum. sz plus ẽ satisfacere ꝓ dēbito multoꝝ q̃ vniꝰ. ꝛ facilius satisfit ꝓ dēbito vniꝰ. g̃ pluribꝫ indigent suffragijs duo q̃ vnꝰ solꝰ. ergo si diuidunt inter eos. vterq̃ habz minꝰ. ergo nō videt q̃ eq̃liter se extendat ad oēs. Et iō dōm q̃ illud nō est sile. q̃ illumiatio totā speciē rei viſe refert ad oculū. ꝛ siliter lectio totā silitudinē vocis. sed nō sic est in solutōe sicut ẽ in aspectu ꝛ ꝫsideratōe. Quāuis em̄ duo creditoꝛes eq̃liter possint ꝛ sil videre vnuz aurū. nō tm̄ ꝑt eq̃liter solui duobꝫ. Sic intelligendū est in ꝓposito q̃ ꝓ suffragia fiat. Vñ refert vtr̄ fiant ꝓ pluribꝫ an ꝓ vno. ꝛ iō distinguēdū est ꝫ. q̃ suffragia ecclie ant fiunt in cōmuni aut in speciali. Si in cōmuni. ꝓ∘ sunt ei magis q̃ magis meruit vt ꝓdessent aliꝭ ꝫditōibus paribꝫ. q̃ nō tm̄ dignitas sz etiā necessitas ꝫsideratur. ꝛ sic ꝓbant ꝓme rōnes. Si aut̄ fiant in speciali. ei magis ꝓsunt ꝓ quo fiunt. ꝛ sic ꝓbant rōnes sequētes.

32 ¶ Ad illud tm̄ q̃ ꝓmo obꝟciṫ q̃ magis ꝓsunt ei q̃ magꝭ meruit. dōz q̃ verū ẽ q̃tū est de se nisi aliud reformet pactum. ꝛ ꝫ est intentio facientis. Et siliter ad sequēs respōdendū q̃ dēus distribuit ꝫm intentionē illiꝰ q̃ offert suffragiū. 33 34 ¶ Ad illud q̃ obꝟciṫ q̃ citius meruit. dōm q̃ verū est q̃ citius meruit. q̃ maiores ꝛ plures habuit adiutoꝛes. hinc ẽ q̃ citius liberaṫ rōne ꝫsilij alieni. Et iterū. iste meruit citius liberari nō q̃tū ad ea q̃ sunt ꝑpria sz ad ea q̃ sunt cōia. de q̃bus magis ꝑcipit ceteris paribus. 35 ¶ Ad illud q̃ obꝰ de sacrificio crucis ꝛ altaris. dōm q̃ q̃uis idē sit. nō tm̄ vtrobiq̃ vniformiṫ opaṫ. nā in cruce effusum ẽ ꝑciū in oīmoda plenitudine. sz in altari hz effectū determiatū. cū q̃tidie assumaṫ. Et ꝓpt̄ ꝫ ꝑma oblatio nō iteraṫ sz secūda iteraṫ. ꝛ iō nō valet illa rō. quia ꝓcedit ac si esset eq̃lis effectꝰ. Et itez illa ꝓ oībus est oblata. hec aūt specialiṫ ꝑt fieri. ¶ Nec obstat illud Dicit. de ꝫsec. dist. v. nō mediocriter. cū ꝓ centuz defunctoꝝ aīabꝰ pōs. vel missa dicit. nihil minꝰ q̃ si ꝓ vno quolibet diceret accipitur. dicendū enim q̃ Dieronymus sicut patet ex adiunctis loquitur quātum ad meritum facientis non quantum ad vtilitatem eiꝰ ꝓ∘ quo fit.

Onsequenter q̃rit̄ ad terciū articulū queriṫ de suffragijs q̃ impediūtur viuis a sanctis siue defunctis. Et circa hoc q̃runtur tria. Primo q̃rit̄ vtr̄ sācti oꝛēt ꝓ nobis. Secūdo. vtr̄ sācti impetrēt nobis suis oꝛōnibꝫ. Tercio. vtrū sit nobis vtile rogare sanctos.

¶ Questio. j. g.

Circa quā oñditur q̃ sācti oꝛēt ꝓ nobis. q̃ dicit de ꝛpō qui ẽ sanctꝰ sctoꝝ. Heb. vij. Semp̄ viuēs ad interpellandū ꝓ nobis. sed sācti sūt eius imitatoꝛes. ergo sicut christus oꝛat ꝛ sancti oꝛāt. Itē hoc ꝫm ꝓbatur p illō qđ dicitur Joh. xvj. Ego rogabo pr̄em ꝛ aliū paclitum dabit vobis. ergo simul sācti oꝛāt. Itē ecclesia coꝛiter oꝛat. sctā maria oꝛa ꝓ nobis. g̃ ꝛc. ergo si nō stulte petit patet ꝛc. Itē rōne videt. q̃ sācti diligūt nos ex charitate. ergo optāt et desiderāt salutē nr̄am. sz ꝫstat q̃ sciunt illā nō posse eē nisi a dēo. ergo optāt illā ꝓ dēū. ergo cū desiderū alicuiꝰ rei a dēo sit oꝛatio. ꝑz ꝛc ¶ Contra sancti volunt nobis salutē vel aliud bonū aut nō volūt Si nō volunt. ergo non oꝛant. Si volunt. sz sicut dicit Anſ. in ꝓlogo. q̃ trī erūt omipotētes sue voluntatis sicut et dēs sue. g̃ cū nullus oꝛet qđ ꝑt ꝓ se sicut dicit aug. de correctōe ꝛ gra. si sācti pñt salutē nr̄am nō oꝛant. vel si nō possūt omnipotētes nō sunt. ¶ Itē. vt dicit dam. oratio ẽ ascensus intellectus in dēū. sz beati sūt ī termino sue contēplationis. ergo coꝛ intellectus in dēū non ascendit. ergo nō oꝛāt. ¶ Itē beatus ẽ cui ad votum cūcta succedūt. Unde augꝰ. xiij. de trini. dicit q̃ beatꝰ habet quicq̃d vult. ergo nullus habēs quicq̃d vult aliq̃d oꝛat vel petit. ergo sancti in patria non oꝛant ꝓ nobis. ¶ Item christus nō oꝛat ꝓ nobis. q̃ nō dicitur in letania. christe oꝛa ꝓ∘ nobis. ergo si nō dicitur. videt q̃ nō oꝛet ꝓ nobis. ac per hoc nec sancti. ¶ Itē q̃r quare non dirigiṫ ad ſpūm ſctm̄ oꝛō sicut ad ꝑez. ℟. dō. q̃ sicut dic̃ 36 magr̄ in lr̄a. Scti ꝓ nob oꝛāt. Et hui⁹ rō ẽ duplex. vna est q̃ vident nr̄am necessitatem. q̃ nos indigem⁹ ab aliꝭ releuari. Alia ꝓpt̄ dei volūtatē. q̃ vult vt vnū membrum aliud releuet. ꝛ q̃ pinuicē sollicita sint mēbra. vnde cū ipsi sint liberati debent alios adiuuare. ¶ Ad il/ 37 lud ergo q̃ obꝰ q̃ possūt quicquid volūt. dicendum q̃ volūtas dupliciter compatur ad actū. Aut ad actuz ꝓpriū. vt volo hoc facere. Aut ad actum alienū. vt volo vt alius faciat hoc. s. deus vel homo. Unde dico q̃ auctoritas anſ. est respectu actus ꝓpriū. sed oꝛō vel petitō salutis respectu actus diuini. vt. s. deus saluet. ¶ Ad 38 illud quod obꝟciṫ q̃ non ascendit intellectus ī deum. Dicendū q̃ intellectus dicit̄ in dēū ascendere triplicit Aut ꝑ nouum aspectū in dēū. s. q̃n homo reuocat cogitationē ab aliꝭ ꝛ conuertit in dēū. ꝛ sic ẽ tm̄ ī viatoribꝫ Alio mō ꝑ aspectū alterius inferioris rei. vt cuz q̃s cogitat humanā miseriā. tbi dicitur aspectus nō q̃ de nouo aspiciat. sed q̃ aliud inferius ad illud respiciat. ꝛ sic est in beatis quando ꝓ∘ nobis rogant. quia tunc nostram indigentiam considerant. Tercio modo ꝓpter continuationē intuitus ꝓmi Unde cum quis consideret deum qui est super se. ꝛ continue considerat. continue ascendit. non quia ad aliud ꝛ ad aliud. sed quia sua ꝓa se fertur. ꝛ hoc modo cōtinue est in beatis. ꝛ sic patet istud. quia si ꝓmo modo dicatur oꝛatio. assensus ẽ tm̄ vie. secūdo modo ẽ vie et patrie. tercio modo tantū patrie. ¶ Ad illud quod obꝟciṫ q̃ beatus habz quic 39 q̃d vult. dō. q̃ beatꝰ aliq̃ vult sibi. aliq̃ vult aliꝭ Dico g̃ q̃ ad suḃam beatitudis ẽ vt habeat oīe quod vult sibi.

sed vt bēat oīe qō vult alīj nō ē de suba btitudis sed de ꝯsūmatōe et bñ eē. ⁊ bñ nō erit q̄lsqz oēs electi sūt glificati. tūc enī qlibet habebit qō vult sibi ⁊ qō vult cuilibet alīj. ⁊ tunc plena ē beatitudo. Itē brī oīat tm̄ prō alīj. miser|p se ⁊ p alīs. sz ꝯsūmato numero electoz non rogabūt p se. nec p alīs. ¶ Ad illud qō vltimo q̄r de xp̄o dōm q̄ ꝓpter errorē arrīj vitādum dcm̄ ē ne videamur xp̄m credere creaturā. ⁊ ne videamur eius ptātez minuere q̄ pt oīa. ei⁹ perim⁹ miseratōem nō oīonem. Dō vero q̄r de spū sctō. dōm q̄ q̄ ē donū in q̄ oīa dōa donātur. tō peted⁹ ē ipe nō porrigēda ē petitio. ¶ Dō. ij. h Utrū scti impetrēt nobis aliq̄ suis oīb⁹. Et q̄ nō videf. q̄ null⁹ impetrat aliq̄d apd deū nisi q̄ ē in statu merēdi. sz scti nō sūt ī statu merēdi. g̃ ⁊c. Si dicas q̄ ñ merito qō tūc sit sz qō pcessit. Cōtra. hoc non soluit. q̄ fm h etiā si nō rogēt nihilomin⁹ obtinebim⁹. ergo nihil nobis facit oīo eoz. Preterea ipi sufficiēter remunerati sē de toto eo qō meruerūt. g̃ nō meruerūt aliq̄d aliō. ergo rōne meriti pcedētis nō impetrāt. ¶ Itē scti p oīa ꝯformāt volūtatē suā volūtati diuine. g̃ nō oīat nec petunt nisi qō ds vult dare. sz qō ds vult dare dabit etiā si sancti nō petāt. g̃ ⁊c. ¶ Itē scti vidēt vtz oīones nr̄e sint exaudiēde. aut nō exaudiēde. Si sūt exaudiēde petūt. Si nō. nō petūt. sz si nō peterēt nihilomin⁹ petitiōes exaudiēde exaudirētur. g̃ eoz oīo nihil facit. ¶ Cōtra. sancti in via impetrāt alīs grām. ⁊ multa bōa. sz plus possūt apud deū in pria q̄ in via. ergo magis impetrant. Itē. sancti impetrāt p viuis q̄ sūt amici dei. sz magis sūt amici dei in pria q̄ ī via. g̃ efficaci⁹ impetrāt. Itē ostēditur p impossibile. q̄ si nō impetrāt ⁊ oīant sicut supra mōstratū ē. ergo frustra oīat ⁊ sūt miser⁹. q̄ nō implet eoz volūtas. ¶ Itē sancti ira faciūt miracula p⁹ morte vt añ ergo ira impetrāt p⁹ morte vt ante. ¶ Ro. dō. q̄ scrōz oīones multa nobis bona impetrāt. sicut dicit mgr̄ merito ⁊ affectu. Merito q̄dē pcedēti q̄ deo facillime seruierē ⁊ tm̄ locū suis meritis sūt adepti. vt nō solū sibi btitudinē ⁊ glorīā meruerūt. sz etiā alīs suffragari. Multa ei superogauerūt affectu. q̄ amici dei sūt facti. ⁊ amicitia est idē velle et nolle. ⁊ cū aliq̄ amēr scti cōpellūt vt sic dicā deū diligere. vñ btā ago multos pctōes deo reconciliare dr̄. ¶ Ad illud g̃ qō obr̄ q̄ nō sūt ī statu merēdi. dōm q̄ verū est sibi. Et preterea nō reddit exauditio merito q̄ tūc fit. sz merito qō pcessit. ¶ Dō obr̄ q̄ tūc sine oīone fieret. dōm. q̄ meruerūt nō simpliciter q̄ iste obtinerēt sz sub cōditōe. vicz si ipi intercederēt. vel alīj coz sōlicita imptarēt. sicut aliqui sancti ī morte petierūt q̄ dns exaudiret inuocātes eoz prōcinū. Et q̄ dicit q̄ meritū eoz est plene remuneratū. verū ē de merito absoluto. sz de merito ꝺditionato adhuc stat ꝺditio ⁊ merendi ratō. ¶ Ad illud qō obr̄ q̄ cōformāt volūtatē suaz diuīe per oīa. dōm q̄ sicut dr̄ Aug. de pdestinatōe scrōz q̄ oīare debem⁹ ꝓdestinatis. q̄ fortassis pdestinati sunt vt nr̄is oīonib⁹ ꝓfirmētur. ⁊ si ꝓstat nobis h̄ totū q̄ eēnt ꝑmū saluati ad nr̄as pces. deberem⁹ vtiqz p eis rogare. vt fructuose rogaremus. q̄ ad pces nr̄as saluātur. sic ī telligēdū ē in sanctis q̄ videt q̄ ds decreuit nos saluā ad ipoz pces. tō instātissime rogāt ⁊ ipetrāt. ¶ Dō. iij. i Utrū vtile sit nobis rogare sctōs. Et q̄ nō videf. q̄ iste q̄ ꝺuertit ad rogadū sctōs aut ē dign⁹ exaudiri aut nō. Si ē dign⁹. etiā sine sctis exaudiet. Si nō est dign⁹ etiā cū sanctis nō exaudiet. nec sancti rogabūt p ipo. ergo ⁊c. ¶ Itē oīo ē spēs latrie. sz latria ē cultus soli deo debitus. g̃ oīo dz fieri soli deo. ¶ Itē si dicas q̄ ē spēs non tm̄ latrie. etiā dulie. ergo si magis ē honorare maiores. videtur q̄ male facit q̄ instāti⁹ rogat minores. ⁊ h̄ videtur stulticia. q̄ maiores sancti vt btā ago porētiores; sūt in ꝓspectu dei. Itē ds ē nobis misericordior ⁊ pssentior q̄ aliq̄s sanctus. sz stult⁹ eēt q̄ posset adire regē ⁊ inuenire benigniorē q̄ pncipē. q̄ relicto rege adiret pncipez ergo ⁊c. Itē scti sūt nobis absentes. sed stult⁹ ē q̄ absenti loq̄tur. g̃ stult⁹ ē q̄ a sanctis aliq̄d petit. Forte dices q̄ ip si vidēt ī deo. Cōtra ageli portāt petitōes. sz si reluceret in ipo. frustra portarēt. g̃ ⁊c. ¶ Cōtra. nos debem⁹ sctos dei honorare. sz q̄ oīat aliquē ipm honorat. ergo ⁊c. Itē plus pñt scti in curia dei q̄ alīq̄ pncipes ī curia regis. sz sapientis ē volētē impetrare ī curia regis dpcari pncipes. g̃ ⁊c. Itē h̄ facit coīter eccia. ⁊ ꝓstat q̄ nō errat g̃ ⁊c. ¶ Ro dōm q̄ deo decreuit ⁊ voluit q̄ sctōs rogarem⁹ triplici ex causa. s. ppr̄ nr̄am inopiā. sctōz gliam. et dei reuerētiā. Propter inopiā ī merēdo. vt vbi nr̄a nō supperet merita. procinerētur aliena. Propter inopiā in cōplādo. vt q̄ nō possum⁹ summā lucē aspicere in speculo aspiciamus ī sanctis. Propter inopiā ī amando. q̄ miser hō se magis sentit affici circa vnū sctm̄ q̄ etiā circa deum. ideo cōpassus nr̄e inopie voluit nos rogare sctōs. ac p h̄ pateret ꝑmū. Quia ille q̄ añ erat indignus. rogādo sctōs eoz procinio efficit dign⁹. Secūda causa ē sctōz gloria. q̄ ds vult sctos suos glorificare. vult p eos miracula facere in corpib⁹. ⁊ salutē in aīab⁹. vt ipos laudem⁹. ⁊ h̄ nō tm̄ p supmos sctōs. sz etiā infimos. vñ sic aliq̄s sanatur corpaliter inuocādo linū ⁊ nō inuocādo petz. alius ecōuerso. sic ⁊ spūaliter. ⁊ sic pz secūduz. q̄ deus vult honorē dulie oīb⁹ sanctis dari. Tercia cā. q̄ est dei reuerētia. vt peccator q̄ deū offendit quasi nō audeat deū in ppa psona adire. sz amicoz procinū implorare. ⁊ sic pateret terciū obiectū. q̄ bonū ē aliquādo a deo resilire ꝓpter reuerentiā. ¶ Ad illud aūt qō obijcitur. q̄ sūt absentes. dō fm mgrm q̄ reuelātur a verbo eaternus quaten⁹ expedit saluti nr̄e. Et q̄ dicit de angelis q̄ offerūt deo petitōes nr̄as. hoc dr̄ q̄ ipm ꝓsulunt super petitionibus nostris vt sciant qualiter erga nos debeant mīstrare. Si aūt querat q̄liter q̄s inuocet btm̄ petrū cū sit mortu⁹. dōm. q̄ inuocat spūs petri. ⁊ q̄m spiritus h̄z esse gloriosū ꝓfectū. ideo ne videamur ei⁹ gloriā diminuere synodochica locatōe qō ē toti⁹ attribuimus pti. ⁊ sic patet illud.

Distinctio. xlvj. de statu et conditione malarum animarū post mortē.

Ad q̄r h̄ de valde malis. ⁊c. Supra egit mgr̄ de statu ⁊ ditione aīaz bōaz. in hac pte agit ō statu ⁊ ditōe aīaz dānataz. Uñ ī hac pte mgr̄ q̄rit vtz aie dānate recipiāt vnq̄ mitigatōz ī pena per benignitatē misēdie. an solūmō puniātur p seueritatez iustitie. Et hec pz diuidit ī duas. in ꝑma q̄rit ⁊ determinat. ī scōa oīdit q̄lit misēdia dei ioꝑe currit cū iustitia dei. ibi. Sz qūo iustitiā dei ⁊ pietatē ⁊c. Ꝑma ps h̄z duas. in ꝑma iustificat ⁊ oppōit. in scōa determinat ⁊ soluit. ibi. Uñ nō incōgrue dici pt ⁊c. Silr̄ secūda ps h̄z duas in ꝑma cōgat misēdiam ⁊ iustitiā ab inuicē. in scōa ꝙo cōpat ad opatōez ibi. Q̄ aūt q̄dā opa ⁊c. Et illa scōa ps h̄z duas. ī ꝑma oīdit q̄ q̄dā opa ado ptāt misēdie. q̄dā iustitie. q̄dā pietati. ī scōa ꝙo determinat quō illō ī telligit vniuerse vie dñi misēdia ⁊ vitas. ibi. Q̄ hec ꝓsiderari oportet. et sic duo determinat hic pncipaliter. sz vtruz pene maloz recipiāt mitigationē. Secūdo quō misericordia ⁊ vitas candē respiciāt opationē.

1 a Sine interm/missione ppetuo-rē. Vī male di/cere. qz ob. xpiū dī. trāsierūt ab aḡs ntuū ad ca/lozē nimū. ḡ sal/tē fit int̄ missio. Itē sup illō ysa. xiiij. tu q̄ pieci⁹ es. glo. z si oīs aīe aliq̄n hēbūt requiē. tu nunq̄ z ita vī q̄ aīe ali/q̄n ibi reḡescant R⁹. dō. q̄ pūitō gehēnalis erit si/ne oī int̄missiōe z h̄ ptz p illō qō dī Apoca. xiiij. Ascēdit fumus tozmētoz in scla/se. z n̄ hēbūt reḡ ez die ac no. Cū ei n̄ sit int̄ pola/tio i culpa. dz cē ptinuatō i pena Nō obī dr trāsi/tu. dō. q̄ loq̄tur n̄ simplicit̄ sz sb ꝓditōe. ad erag/gerādū mḡnitu/dinē pcti illius.

2 b Que si sola essz. rē. Vī male dicere. qz vt di/cit aug. hec ē mi/tissima penaꝝ oīm. ḡ Jdicit si/bi nūc. R⁹. dōm q̄ aug⁹ loq̄tur ō illis q̄ dānū hūt z nō aīaduertūt vel aīaduertunt nō tñ hūt ꝓscie/tie remozsū. Vel dō. q̄ h̄ cōpat carētiā visionis dei eternā ad pe/nā tpalē iō dicit q̄ illa excedit oēz tpalē. q. ibi ē pri/uatio bōi eterni sz h̄ tpalis. Luz āt dicit ipaz esse mitissimaz. loq̄t de penis eternis

Augu. in ench. Jl/los q̄ asse/rūt malos cruciatus ēminādos

ps. lxxvj.

Jaco. ij.

Aug⁹. sup ocionarū

a Querit z opponit vtrū aīa b⁹ dānat/ deat mitigatio pene. a Sed qr̄ hic ō valde mal/ vt̄ z ipi in aliq̄ penaꝝ mitigatōe dei miaz sē/ tiāt vt min⁹ q̄ꝫ meruerit puniāt Quidā autumāt eos nullā rele/uatōez pene habituros. qō ꝓfir/māt Jacobi autozitate dicētis. Judiciū sine mia fiet illi q̄ ñ fec/ miam. Aug. etiā ait. Mia hic/ iudiciū in futuro. Jdē distiguēs quō oēs vie dñi sint mia z vitas ait. Erga sctōs oēs vie dei mia. erga iniq̄s oēs veritas. qz et in iudicādo subuenit. z ita ñ deest mia. z in miserādo id exhibet q̄ ꝓmisit. ne desit veritas. Erga oēs aūt q̄s liberat z dānat oīs vie sunt mia z veritas. qz vbi ñ miserē. vindicte vitas dat. Di/cens vbi nō miserē. dat intelli/gi aliq̄d a deo fieri vbi ipe ñ mi/serē. sz his occurrit qō ait Jasiodo. sup psal. lxxxix. deq̄ns de mia z pietate dei. he due inq̄t res iu/dicio dei sp adiūcte sūt. Ergo et in punitōe maloꝝ ñ ē iusticia si/ne mia. Jdē ō iudicio et mia ait Hec duo mutua societate sibi iū/gūt. In his breuiter oīa opa dī/ includit. Aug. q̄z rūdēs illis q̄ re/proboꝝ supplicia finez habitura ꝓtēdūt. ita illoꝝ repellit opinio/nē. asserēs reprobos ppetuo pu/niēdos. vt eoꝝ supplicia mitiga/ri aliq̄ten⁹ ñ neget. Frustra in/q̄t nōnulli eternā dānādoꝝ pe/nā z cruciat⁹ sine intermissiōe ppetuos hūano miserent affec/tu. atq̄ ita futurū eē ñ credūt. ñ q̄dē scripturis aduersādo diui/nis. Sp suo motu dura q̄q̄ mol/liēdo z in leuiozē flectēdo sniaz. q̄ putāt in eis terribili⁹ eē dicta q̄q̄ veri⁹ Nō ei inq̄unt. obliuisce/tur misereri de⁹. aut cōtinebit i/ira sua miseōias suas. Hoc q̄dē in psalterio legit̄. ꝑ de his itelli/git̄ q̄ sūt vasa mie. qz ipi ñ pro/meritis suis ꝑ deo miserāte ō mi/seria liberāt̄. aut si h̄ ad oēs esti/māt ptinere. ñ iō necesse ē vt dā/natōez opinent̄ finiri posse eoꝝ

a

3 c Eis aliq̄d q̄ꝫ tūcūq̄ mali sint de pena relaxare Videt male di/cere. qz eccleſia/xl. Ap̄sidēte rē.

de qb⁹ dictū ē. Jbūt hī in/ supplici eternū ne h⁹ mō putet habi/tura finē felicitas eoꝝ de qbus ecōtrario dictū ē. iusti aūt in vi/tā eternā. Sz penas dānatoꝝ certis tpib⁹ estimēt (si hoc hīs placet) aliq̄ten⁹ mitigari. Et si q̄ppe intelligi pōt māere ira dī in illis. i. ipa dānatio. Nec ei vo/cat ira dei ñ diuini aī pturbatio vt in ira sua. i. manente ira sua ñ ptineat miseratōes suas. ñ eter/no supplicio finē dādo. ꝑ leuamē adhibēdo vel interponēdo cru/ciatib⁹. qz nec psal. ait ad finien/dā irā suā. vel post irā suā. sed in/ ira sua.

b Que si sola eēt. aliena/ri a regno dei z carere magna multitudine dulcedis dei. tam/ grādis tñ est pena. vt ei possint/ nulla tozmēta q̄ nouimus cōpa/ri. si illa sit eterna. ista aūt sit q̄ꝫ/libet multis seculis lōga. Hāc/ bit ḡ sine fine mozs ppetua dā/natoꝝ. z ipa oīb⁹ erit cōis sic ma/nebit cōiter oīm vita eterna sā/ctoꝝ. Ecce ita asserit hic penas reproboꝝ ñ eē finiēdas. qō ñ im/probat/ si dicat eoꝝ supplicio ali/q̄ō leuamen/ adhiberi

b

Determinat et soluit. Ñ z nō incōgrue dici pt deum z si iuste id possit. ñ oīno tñ pu/nire malos i futuro q̄ꝫ tū merue/runt. sed eis aliq̄d q̄ꝫ tūcūq̄ ma/li sint de pena relaxare. Nō er/go dictū ē. iudiciū sine mia fieri/ illi q̄ ñ fecit miam ita itelligi pt. Qz iudiciū dānatōis flet illi q̄ ñ/ fecit miaz. p eo q̄ fuit sine mia. vt fiet iudiciū ei sine mia liberā/te z saluāte. q̄ tñ in aliq̄ pene al/leuiatōe miaz dei sentiet. Item/ cū dz mia hic. iudiciū i futuro. ñ/ negat q̄n i futuro sit mie effect⁹ z electi/ q̄ p mia z ab oī miseria li/berabūt̄. z i reprobis q̄ min⁹ q̄ꝫ meruerūt cruciabū/tur. ꝑ hic ñ sine cā dz fieri dei mia. z iudiciū i futu/ro. qz z hic multis mōis miserē de⁹. q⁹ ñ misere/bit tūc. Vocat ei de⁹ nūc pcōzes. z iustificat. qō/ tūc ñ faciet. z tūc reddet singul'fm merita sua. z mā/nifeste iudicabit q̄ nūc occulte iudicat. Qui⁹ oc/cultū iudiciū vt ait Aug. itelligit̄ pena q̄ q̄sq⁹ vel/ exercet̄ ad purgatōz. vel mouet̄ ad ꝓuersiōz. vel

c

dicit glo. In in/ferno nulla erit mitigatio. R⁹. dōz. q⁹ bloq̄t de relaxatōe. sed ibi de mitigatōe p⁹ pena taxata. Aliq̄ tñ exponunt q⁹ erit mitigatio ad liberatōnē. si/ cut expōit magr quasdā alias au/ctoritates in lra sz ista expositio extorta eē videt. Aliud eni ē pec/catū mitigari. aliud a pena oīo liberari.

d Quā incō/ pbēsibilia sūt iu/dicia ei⁹. Lōtra videt dicere Jl/lud q̄d dr̄ psal. In labijs meis ꝓnūciaui o. iu/o. t. Si ei potu/it ꝓnūciare. ḡ et cōpbēdere. R⁹. dicēdū q⁹ iudicia dei dicūt dupli/cit Uno⁹ idica/tiua p̄cepta que erāt i lege. q̄ fre/quēter in ps. vo/cāt iudicia Alio mō dicūt diuīa dispō. z diui cō/silij diffinitō. et ista sūt incōpbē/sibilia q̄ꝫ tum ad/ cognitōez. qz aī sūt q̄ꝫ ad nr̄am cognitōz reducā/tur. Vel si ad no/strā cognitōz re/ducātur. non tñ cogīscim⁹ q̄re fa/cta sūt ni si spūs dei reuelet q̄ scru/tat ꝓfūda dei. z sic ꝑz q⁹ alio⁹ ac/cipit hic z ibi iu/dicium.

Da. xxv

d

De occul/to iudicio Aug⁹. sup ꝑsl. vi.

si ꝓtēnit excecaꝫ ad dānatōz. Occultū ꝙ iudiciuz dei pena ōz. q̄ iudicat purgādo. puertēdo. vel excecādo. Iudicia q̄z dei iterdū appellāt dispēsationes eiꝰ de oibꝰ rebꝰ. vñ q̄z incōphēsibilia sūt iudicia eiꝰ. ⁊ iudicia eiꝰ abyssus mlta. Iudiciū autē q̄ i futuro iudicabit. itelligit ſnia iudicl q̄ vētilabit area. i. diuidēt localit boni a malꝫ misterio āgeloꝝ ⁊ isti i vitā ducēt. illi supliciū mittēt q nūc simul mitti sunt.

Rom. xi. d ps. xxxv. De ſnia iudicis.

Cōpar dei mia ⁊ iusticia adinuicem. c

Sz quō iusticia dei ⁊ pietatē. i. mia supꝰ Aſſiodoras cē res dixit. q̄ spadiūcte sūt iudicio dei. Justicia ei dei ⁊ mia ñ due res sūt ꝙ vna res. i. vna diuina eēntia ē. sic supꝰ plibꝰ autoritatibꝰ oñſuz est. q̄ ñ ē deo aliud eē misericordē q̄z mia. nec iustū q̄z iusticiā. ꝙ idē ꝓsus. Nec aliud ē ei eē misericordē q̄z iustū. vel mia. q̄z iusticiā. ꝙ oīno idē. q̄ ñ denoiatiue ꝙ eēntialit hec de deo dicūt. Cur ꝙ dicit scriptura ō opibꝰ dei q̄dā eē mie. q̄dā iusticie. Si ei iusticia dei mia ē. q̄cūq̄ sūt opa mie. eē videt iusticie. ⁊ ecōuerso. His rideri pōt sic. illis locutionibꝰ q̄bꝰ hmōi opa fiūt distinctōes. vt alia mie. alia iusticie. alia bonitati attribuant. ñ diuersitas subiacētis. i. rei his vocabul significate exp̄mit. ꝙ varietas sensuū ⁊ effectuū i creaturis mōstrat. Cū ei dr deꝰ iustꝰ vel iusticia. eēntia diuina p̄dicat ⁊ etiā q ipe sit distributor ⁊ iudex meritoꝝ itelligi dat. Jta ⁊ cū dr misericors. eēntia diuina p̄dicat ⁊ insup q ipe sit miseroꝝ liberator intelligi dat. sīr cū dr bonꝰ. eēntia diuina p̄dicat. ⁊ cū dr deꝰ. ⁊ isup autor oīm bonoꝝ oñdit. Jta cū dr deꝰ. eēntia diuina p̄dicat. ⁊ ipe timēdꝰ oñdit. Jnde ꝙ q̄dā opa mie q̄dā iusticie dicūt. ñ q̄n diuina eēntia hec ⁊ illa opet. ⁊ q̄n hec ⁊ illa sint opa diuīe eēntie q̄ dr mia ⁊ iusticia. ꝙ q̄ q̄dā sūt qbꝰ iudex ⁊ equus distributor. q̄dā qbꝰ oñdit miserator. Misericors ei dr in nā miserator i exhibitōe. ⁊ i qbusdā opibꝰ dr effectꝰ eē mie. i qbusdā effectꝰ iusticie. ñ q aliud efficiat iusticia aliud mia. dī si ad eēntiā referas. ꝙ q ex qbusdā effectibꝰ itelligit iudex. ex qbusdā miſatoꝝ. vl vt qbusdā placet iustꝰ ⁊ misericors. ꝙ ꝑm h occurrit qō quō ex alijs oñdat iustꝰ. ⁊ ex alijs misericors. cū sit idē ei eē iustū ⁊ eē misericordē. Si ei ꝑm eadē rōnē dr iustꝰ ⁊ misericors. ex eo ope q itelligit iustꝰ itelligit misericors. ⁊ ecōuerso. Sz dixi. ꝙ cū dr deꝰ iustꝰ ⁊ misericors. ita eadē diuina eēntia significat. ⁊ ꝑm eā idē p̄dicat. vt ēt q̄dā diuersa itelligāt. Intelligim⁹ ei ꝙ h eū eē misatorē ⁊ iustū iudicē. Qd euidēt Origenes oñdit dicēs. oīa q̄ dei sūt ꝓps ē. ipe sapia ei. ipe fortitudo. iusticia scītias. ipe prudētia. Sz cū vnū sit i subiacē ſti. p varietate sēsuū diuersis nūcupat vocabul. Aliud ei significat sapia. aliud iusticia. Qñ ei sapiētia dr. discipls te diuiaz hūanarūq̄ rez istruere itelligit. Qñ iusticia. distributor vl iudex meritoꝝ insinuat. Jta ⁊ prudētia cū dr. doctor ⁊ demōstrator bōaz vl malaz rez l neutraz itelligit.

Origeñ.

Oñdit q q̄dā opa adaptant mie quedam iusticie. q̄dam bonitati. d

Q ãt q̄dā opa mie. q̄dā iusticie. q̄dā bonitati attribuant. in scripturis facile ē repire. Et de mia q̄dē ⁊ iusticia manifestū ē. De bonitate vō ⁊ mia ꝑplꝰ latet. Sz Aug. docet illa opa ꝓpe ad mīam ptinere q̄bꝰ aliq̄ a miseria liberāt. Ad bonitatē vō ñ solū illa. ꝙ factura ⁊ gubernatōez naturaliū ita dicēs. Ad mīam ptinet q a pcis mūdat ⁊ de miseria liberat. Ad bonitatē vō q celū ⁊ terrā ⁊ oīa valde bōa creauit. vt ēent. Jdem. celi ñ idigēt mia. vbi nulla ē mia. in ꝛra hois abūdat miseria. ⁊ supabūdat dī mia. Miseria q hois ⁊ mia dei plena ē ꝛra ñ celi. q ñ indigēt tñ regēte dño. Mia ei idigēt dño. ⁊ miseria ⁊ felicia. q sine illo miser ñ subleuat. felix ñ regit. Jtē alibi. Mia ē erga miseros. bonitas q q̄slibz. Jnterdū tñ mia large accipit vt bonitas.

Aug⁹. sup ps. cxxxv

Dei mia ꝙ illud itelligat vniuerse vie dñi mia ⁊ vitas. e

Pꝰ hec ꝓsideratioz. ex q sensu vniuerse vie dñi dicāt mia et veritas. Hoc multiplicē recipit exp̄sitōez. Vniuerse ei vie dñi mia ⁊ veritas q̄bꝰ ad nos venit (vt ait Aug. sup ps. (itelligūtur duo aduēt⁹. p̄mꝰ in q manifestā ⁊ multiplicē mīam nob exhibuit ⁊ scōs in q reqrēdo merita iusticiaz exhibebit. Vniuerse ēt vie dñi. i. q̄bꝰ ad dñm ascēdim⁹ sunt iusticia q a malo declinamus. et mia q bonū facim⁹. In hijs eni duobꝰ oē bonū meritū ꝛcludit. Sz cū supi⁹ Aſſiodo. dixerit in hijs duobꝰ oīa opa dī ꝛcludi. merito q̄ri ꝓt an in omī ope dñi hec duo mutuo sibi iūgāt. Quibusdā placuit ñ i oi ope dñi hec duo ꝓcurrē. ꝑm effectū dico. nā ꝙz essentiā ñ diuidit mia a iusticia. sz vnū ē. Nec ꝑm effectū ñ i oi ope dñi dicūt eē mīaz ⁊ iusticiā. Sz i q̄busdā fatēt tñ mīaz. i alijs iusticiā. atq̄ i alijs mīaz ⁊ iusticiaz. Fatēt tñ dñz oīa q fec misericor dit agē ⁊ iuste. referētes rōnē dicti ad dei volūtatē q iusticia ē et mia. ñ ad effectꝰ mie ⁊ iusticie q sūt i rebꝰ. Alijs ãt vī q sic dr deꝰ oīa opa sua iuste facere ⁊ misericordit. ita ꝓcedēdū sit i oi ope dī iusticiā eē ⁊ mīaz. i. clemtiā ꝙz effectū l signū. q nllm opꝰ dī ē i q ñ sit effectꝰ vel signū eḡtat et clemtie siue occīte siue agte. aliq̄ ei māifesta ē clemtia siue benignitas ⁊ occulta eḡtas. aliq̄ ñ ecōuerso.

Quedā sunt q̄bꝰ iudex ⁊ equꝰ distributor. ⁊c. Jdē super Jſ male dicere. q̄ opa dei nō oñ dūt mīam et iusticiaz nisi sicut effectꝰ cām. Si g mia et iusticia ē eadē cā oīno vt dicit i lra g cisdē effectibꝰ q̄bꝰ oñdit iustꝰ oñdit ⁊ misericors. Nō dicēdū q cā i deo q̄z uis nō dicat verā hitudinē ⁊ dependētiā ex pte dī dicit tñ hitudiez ex pte creature. et sicut ex pte creature ē habitudinis seueritas. ita et multiplicitas et ꝑm alioꝝ habituū multiplicationē ē diuinam eēntiā multiplicit intelligere et assignar. qm̄ igitur aliū modum hz effectꝰ q respicit meritū. aliuz q respicit mie remissū. et iusticia et mia ista habitudies ꝛnotat q̄uis p̄cipuale significēt. inde ē q ille effectꝰ qui attribuit iusticie nō pōt attribui mie. f Aliō eni sigt sapia aliud iusticia. ⁊c. Cōtra. q. supꝰ cū deū sit q ñ dicitur diuersitas signati. vī q ꝺ se dicat. Rꝰ. dicendū q illō itelligitur rōe ꝛnotati. Sz illō qō supius dcm ē intelligit rōe p̄cipalis signati. Vel dōm q alietas nō vocat in re signata absolute. sed sub rōe intelligendi q ē alia et alia q voces sunt signa intelligenciaꝝ et sic patet illud

Ps. xxxij. e

Ps. xxxv. f

Aliō 6

Liber Quartus

AD intelligentiã pñtis distinctionis ſm duo q̃ determinat magr in lra duo ꝑncipaliter q̃runt. Primo q̃r. vtrũ pena maloꝝ recipiat mitigationẽ. Secũdo q̃r quo misericordia ⁊ veritas candẽ respiciant opationẽ. Circa ꝑmũ querũtur quatuor. Primo q̃r vtrũ aliq̃ mitigatio pene fiat damnatis ꝓter suffragia ecclesie. Secũdo. vtrũ fiat mitigatio ꝓpter pietatẽ misericordie. Tercio. vtrũ œus agat misericordius cũ vno q̃ cũ altero. Quarto. vtrũ agat iustius cum vno q̃ cum altero.

Questio j. a

Q⁹ suffragia ecclesie aliqua mitigatio fiat damnatis oñditur ꝑmo ex augustinũ in ench. qui dicit q̃ ꝗbus ꝓsunt. vel ad hoc ꝓsunt vt plena fiat remissio. vel vt tolerabilior sit eis damnatio. ergo si punitio ẽ in dãnatꝫ videtur q̃ illa possit mitigari. Itẽ Aug⁹. dicit q̃ pẽa arrũ non ẽ determinata sed augẽ ſm q̃ peccantes suo errore multiplicãtur. sed deus ꝓniorẽ ad miserendũ q̃ ad condemnandum. ergo si in statu in quo sũt potest eorũ pena augeri. potest ⁊ minui. Item impossibile ẽ multorũ ꝑces non exaudiri. sed ecclesia orat ꝑ oñibus damnatis et fidelibus qui moriuntur ex quibus nõ cõstat q̃ vadant in infernũ. sed multi talium damnantur ergo si ecclesia non frustra orat. patet ⁊c. Item ratõe videtur. q⁹ plus placet deo imꝑportionabiliꝫ pena. quã q̃s sustinet volũtari⁹. q̃ illa quã q̃s sustinet inuit⁹ sed damnatus sustinet penã inuitus. aliqs vir iustus q̃ ei suffragat ꝑ eo sustinet volũtari⁹. g̃ iste plus soluit deo ꝑ illo patiẽdo q̃ ille ꝑ se. g̃ si dñs dimittit qõ min⁹ placet ꝑ eo qõ magis patz ⁊c. Itẽ iste puuit se ex charitate. ⁊ ꝑ eo q̃ ẽ in inferno. g̃ de⁹ acceptat hãc penaz ꝑ illo. sed nõ punit bis in idipm. g̃ ⁊c. Cõtra. Aug⁹. de cura ꝑ mortuis agẽda dicit q̃ eccle suffragia ꝑ valde bonis sũt grãrũ actões. ꝑ valde malis sunt qlescũq̃ viuorum cõsolatões. ergo nõ ꝓsũt valde malis. sz valde mali sũt q̃ sũt in inferno. g̃ ⁊c. Itẽ auctoritas dicit q̃ in inferno nulla ẽ redẽptio. ⁊ eccia istud cãtat. g̃ si nulla redẽptio ẽ ibi. videt q̃ et nulla mitigatio. Itẽ eccia ñ facit suffragia ꝑ dãnatis. qõ pz. q⁹ in corpe xpi in q̃ ẽ spãliter suffragiũ defunctoꝝ vt dicit magr supra dis. xũ. non fit memoria nisi ꝑ viuis ⁊ illis q̃ sunt in purgatorio. ⁊ qui sunt in paradiso. sz faceret si dãnatis ꝓdesset. g̃ ⁊c. Itẽ rõe videt. q⁹ dãnati nõ sũt ex charitate diligendi. qõ pz q⁹ non sũt ordinati ad vitã. g̃ cũ charitas faciat suffragium acceptabile. nullũ suffragiũ ꝑ eis factuz deo ẽ acceptũ. ergo nec dz pro eis fieri. Itẽ suffragia facta pro beatis quia sũt in termino nõ augẽt gloriã. g̃ cũ dãnati similiꝫ sunt in termino nõ minuũt eis penã. Itẽ qõ ñ mĩuit de culpa nec de pena. q⁹ tãte culpe debẽt tãta pena sz dãnatoꝝ culpa ñ ꝑt mĩui. g̃ ⁊c. Itẽ si mĩuit. aut extẽsiue. aut ĩtẽsiue. Si intẽsiue. ergo cũ non sit intẽsione infinita poterit auferri ꝑ suffragia. Si ergo extẽsiue. sz infinita est extẽsiõe. ⁊ ab infinito nihil adimit. Si dicas q̃ est finita ex ꝑte añ. ⁊ ex illa est diminutio. q⁹ est pene dilatio. g̃ cũ dedec⁹ peccati ẽ sine decore iusticie. ℟°. dõm q⁹ aliquoꝝ fuit positio vt magistri ꝓpositiui q̃ suffragia damnatis ꝓsunt. nõ tñ oĩbus. q⁹ nõ valde malis sed mediocriter. vt puta illis q̃ habuerunt opa bona ꝑ q̃ mererẽ ab alijs adiuuari. Sz in mõ positõis diuersificati sunt. Nã q̃dã dicũt q̃ ꝓsunt ad dimissionẽ pene q̃ cũ ad interpolatõez. ⁊ iõ nõ totaliter auferẽ sed solũ ad modicũ ꝓis. Sed ista positio nõ videt ꝓuenire. Cũ enĩ deordinatio culpe nõ recipiat intermissiõez. quõ deordinatio pene recipiet. Itẽ dicũt alĩ q̃ fit remissio simpliciter nõ ad ꝓs. sed tñ nũq̃ tota pena auferẽ. quia fit ablatio ſm proportionem arismetricam. non scõm proportionem geometricam. id est q̃ hic remittitur primo aliquota ꝑs pene. in scõa vice adimiẽ tm̃ nõ ſm q̃ntitatẽ. sz ſz ꝓportiõez. vt si ꝑ⁹ auferẽ cẽtesima ꝑs. silr ⁊ scõo ⁊ tertio. centesima ꝑs eius remanet. ⁊ iõ sp remãet. Sz certe istud nõ soluit. quia suffragia sequẽtia nõ minus valent q̃ ꝑcedentia. ergo tãtũdem de pena facũt remitti ſm quantitatẽ pene remisse. Jõ dicũt tercij q̃ ꝓsũt in absolutiõem totalis pene. nec ad absolutiõem de ꝓte pene diminuẽdo puniẽs. sed fortificãdo subiectũ vt melꝰ ⁊ tolerabilius ꝑtet. sed ista opinio non videtur posse stare. quia si fortificatur. aut fortitudine gratie. aut nature. Non gratie. hoc constat. Non nature. q⁹ hec fortitudo non est a natura. ergo nullo modo. Jdeo est aliquorum opinio ⁊ verioꝝ q̃ suffragia damnatis non ꝓsunt. nec eccia intendit orare pro eis. 8 Ad illud ergo quod ꝓmo obꝰ in contrariũ q̃ ꝓsunt ad tolerabilioꝝ rem damnatõem. dõm q̃ non intelligit de damnatõe facta in inferno vbi nulla est redemptio. sz in purgatorio Et vult dicere q̃ illis dupliciꝫ ꝓsunt. Vel liberãdo. vt illos q̃ paz habẽt de cremabili. Vel mitigãdo. q̃tuz ad illos q̃ multũ. 9 Ad aliud dõm q̃ nõ ẽ simile. q⁹ remissio dz fundari sup fundamẽtũ charitatis. ⁊ qm̃ arrꝰ bz malã volũtatẽ. iõ põt augeri pena ⁊ nõ remitti. 10 Ad illud qõ obꝰ q̃ multoꝝ ꝑeces exaudiunt. dicẽduz q̃ vbi constaret ecclesie q̃ esset damnatus non oraret. sed non constat. g̃ orat. quia valet si non est damnatꝰ. aut si est damnatus reuertit in suuz. 11 Ad illud quod obĩcitur q̃ plus placet deo pena voluntaria q̃ inuoluntaria. dicendum q̃ verum est. vnde deus remunerat virum iustum ꝓ illa pena. sed ista pena voluntaria non potest assumi nec acceptari ꝑ eo qui non habet charitatez. ⁊ iõ patet sequens.

Questio ij. b

Vtrum fiat mitigatio ꝓpter misericordie pietatez de penis damnatoꝝ. Et q⁹ non videtur. quia dicitur Apoca. xviij. q̃tũ se glorificauit ⁊ in delicijs fuit. tãtuz date illi tormentũ. Itẽ Esa. xl. Suscepit de manu dñi duplicia. dicit de anima peccatrice. Item super illõ psal. ex vsuris ⁊ iniquitate. glo. vsure dicũtur peccata. quia plus mali inuenitur in supplicijs q̃ in commissum est in culpis. igitur ibi non est aliqua mitigatio. Itẽ ratione videtur. quia delectatio est momentanea ⁊ modica. sed punitur pena eterna et acerbissima. sed hoc in infinitum excedit istud. ergo punitur supra condignuz ergo non est ibi mitigatio. Contra in psal. Nũquid obliuiscetur misereri deus. aut continebit in ira misericordias suas. quasi diceret. non. ergo tunc aliquid relaxat. Item peccatoꝝ cum peccat mortaliter offendit deum a quo est omne bonum. ergo meretur amittere oẽ bonum. ergo et esse. ergo cum deus neminez reducit ad non esse. omnes punit citra condignuz. Item offendit deum a quo est omnis ordo. ergo se deordinat. ergo si peccantes merentur in supplicijs ordinari. statim ergo merenꝫ puniri. ergo cũ non puniant statim. patz q̃ citra condignũ. Item peccatoꝝ offendit deum qui est bonum infinitum omni infinitate. ergo infinita pene acerbitate debet puniri. sed non punitur. ergo citra condignũ punit. ℟°. dicendũ q̃ mitigatio pene damnatorum dupliciter potest intelligi. Aut q̃tuz ad taxationem ⁊ inflictionẽ pene. ⁊ sic absq̃ dubio est ibi mitigatio. quia diuina iusticia non tm̃ exigit ꝑ eo quin eꝰ pietate intercedente aliquam partem pene infligendo remittat. 12 Alio mõ potest intelligi mitigatio post pene

tarationē ⁊ inflictionē · et ꝺ mō nulla cadit mitigatio a diuina miſcōia · qz extūc claudit eis ꝺns viſcera pietaꝛ. Rōes igit oſtēdētes q̄ eſt ibi mitigatio oēs p̄cedūt ſm iſtā viā · ſ · q̄tum ad inflictionē · Un oſtēdit ibi mitigationē q̄tum ad ea in q̄bus ꝺō punit q̄tum ad tp̄s · ⁊ q̄tū ad menſurā · qz nō tātū infert q̄tū ꝺō meruit · Treñ · iij · miſcōie ꝺñi ē q̄ nō ſum⁹ conſumpti · ⁊ itez penā differt · ⁊ poſtremo acerbitatē meruit · ⁊ ꝺō ille rōes ꝺcedēde ſūt

13 Ad oppoſitū reſpōderi p̄t q̄ vnicā diſtinctionē. Ad illud g̃ qꝺ obꝝ de ſcḕptura q̄ dicit q̄ tātū ⁊ duplum · ⁊ q̄ amplius · ad illa oīa reſpondēdū q̄ eſt compare delectationē ad penā ſm duplicē compationē · Aut ſm intenſionē in genere delectatōis · et ita multo maioꝛ ē pena q̄ꝫ delectatio · nec ē ibi ꝓportio ſed exceſſus · Eſt iterū compare hoc ad illud ſm rōnē meriti vel demeriti · et ſic ꝺico q̄ meritū delectationis inordinate excedit penā · qz ꝺignus eſſet amplius puniri · Seruaꝛ igitur in punitione ꝓportionalitas · quia magne culpe magna infligit pena · ſed nō ꝓportio · quia ñtum ad intenſionē et durationē pena excedit culpam · ſed quātū ad meritū culpaſ penā · et per hoc patet p̄ma reſponſio · quia et ſi delectatio ſit momentanea · tamē quia cum ea offendit bonum infinitum mereꝛ penā eternā ·

Queſtio iij c

Utrū ꝺeus miſericoꝛdi⁹ agat cū vno q̄ꝫ cū altero · Et q̄ ſic videꝛ · Roma · ix · cui vult miſereꝛ et quē vult induraꝛ · ſi ergo miſericoꝛdi⁹ agit cū vno, quē reuocat q̄ꝫ cū eo quē indurat · pz ꝛc · Itē ordo et gradus ē in affectibꝫ diuinis ꝓpter ſapientiā cuius ē ordinare · ſed diuina miſericoꝛdia nō miſereꝛ niſi ſapienter et ordinate · ergo magis vni q̄ꝫ alij · Itē miſcōia intueꝛ miſeriā · ſz vn⁹ magis eſt miſer q̄ꝫ alter · ergo ꝺe⁹ ꝺz magis miſereri vni⁹ q̄ꝫ alterius · Item magis miſereꝛ q̄ miſeriā totaz aufert q̄ꝫ q̄ miſeriā mitigat · ſz ꝺeus ab aliq̄bus aufert totā miſeriā · aliq̄bus mitigat · ergo ꝛc · Cōtra · Aug⁹ · actus ⁊ effectus rñdent habitui ſiue oꝛigini in q̄liber · ſed diuia miſericoꝛdia ē ſumma · g̃ cuiuſq̄ miſereꝛ · Itē miſcōia intuetur miſeriā · ergo magis miſereꝛ alicui · ergo magis miſero · ſed in futuro magis miſer ē qui magis peccauit · ſz hoc eſt inconueniēs · ergo ꝛc · Item qz ꝺeus ē ſapiētiſſim⁹

14 tō facit ſapiētiſſime q̄cquid facit · ergo cū ſit miſericoꝛdiſſim⁹ · miſericoꝛdiſſime ſe hz ad quēlibet · g̃ ꝛc · R⁹ · ꝺōm q̄ magis miſereri hic p̄t intelligi tripliciter · Aut maioꝛi bitu · aut actu · aut effectu · Primo mō ⁊ ſcōo impoſſibile ē · ſed tertio mō · ſ · ñtū ad effectū qui ē releuatio a miſeria vez eſt tam in p̄ſenti q̄ꝫ in futuro · ſed aliē nunc aliter tūc · Quia nunc miſcōie effect⁹ ſunt p̄ncipales · ⁊ affectus iuſticie ſunt annexi tunc aūt effectus iuſticie erunt p̄ncipales · ⁊ miſcōie erunt annexi · Tunc eī reddet ꝺe⁹ ſm opa ſua vnicuiq̄ · nūc aūt ſm benignitatē ſuā · ⁊ ideo ſimpliciter magꝭ miſereꝛ in p̄ſti eius cui magis vult · in futuro magis ei⁹ que magis indiget · vnde magis miſero plus cōdonabit ſm q̄ꝫtitatē abſolutā · nō

15 tñ ſm q̄litatem relatā · vt patebit poſtea · Ad illud qꝺ obꝝ q̄ effectus rñdet habitui · ꝺōm q̄ vez ē in agente inferioꝛi · q̄ facit oñe qꝺ p̄ōt · nō ſic eſt in ꝺeo · Ad

16 illud qꝺ obꝺicit q̄ peccatoꝛ reportat comodū · ꝺz q̄ falſum ē · qz ſp ſibi remanet pena maioꝛ · Ad illud quod

17 obꝺicit ꝺe ſapiētia · ꝺōm q̄ nō eſt ſil'e · qz ſapientia cōnoꝛat ordinē nō effectum abſolutum vt miſericoꝛdia ·

Queſtio iiij ꝺ

Utrū ꝺeus agat iuſtius cū vno q̄ꝫ cū altero · Et q̄ ſic videꝛ · qz ſicut iuſticie ē punire · ſic miſericoꝛdie ē parcere · ergo cū magis puniat vnū q̄ꝫ alteruz · ergo iuſti⁹ agit cum vno q̄ꝫ cū altero · Item q̄ntū intendit miſcōia tātū minuit rigoꝛ iuſticie · ⁊ ecōuerſo · ergo cū agat miſericoꝛꝺius cum vno q̄ꝫ cū altero · ergo ⁊ iuſtius · Itē q̄ntū iſte meruit p̄miari tantū iuſtū eſt iſtū p̄miari · ſz vn⁹ magis meruit q̄ꝫ alter · ergo iuſtius ē magis vnū p̄miari q̄ꝫ alteꝛ · Si ergo ꝺeus magis p̄miat vnū q̄ꝫ alteꝛ · ergo iuſtius agit cum vno q̄ꝫ cū altero · Item ꝺemōſtratis duobus quoꝝ vnus peccat duplo magis q̄ꝫ alter · qui minus peccauit meruit ſeꝛ · qui magis peccauit meruit · rñ · tunc eſto q̄ ꝺñs remittat duo illi q̄ minus peccauit · qꝛo q̄ntū illi remittit qui magis peccauit · Si amplius q̄ꝫ duo · ergo miſericoꝛdius agit cū eo qui magis peccauit ⁊ ita reportat comodū ꝺe malicia qꝺ eſt inconueniens · Si aūt remittit duo · arguit⁹ ſic · ille punit plus duplo · ergo nō meruit niſi duplo · ergo ē magis ꝺign⁹ quattuoꝛ q̄ꝫ ille ſit ꝺignus · r · qz ita ꝺignus ē ſex ſicut ille · rñ · ergo ita quattuoꝛ ſicut ille octo · ergo ſi ꝺeus iſti infligit quattuoꝛ illi · r · iuſtius agit cū illo qui recipit · r · Cōtra · q̄ nō iuſtius videt · qz ſicut ꝺeus ē optim⁹ ita ⁊ iuſtiſſimus · ſed quia optimus ē · optime agit · ergo qz iuſtiſſimus iuſtiſſime · Item q̄nto aliq̄s ē iuſtioꝛ tanto magis accedit ad mediū in iudicādo · ergo ſi eſt iuſtiſſim⁹ ſūme accedit ad mediū · cū ergo ſumme · nō eſt ibi magis ⁊ minus · Item ſicut Petrus ē ꝺign⁹ gloria ſua · ita ⁊ clemēs ſua · ergo ſimiliē ex pte penaꝛ · Si ergo ꝓſiderat ꝺignitatem meritoꝛ · ergo nō magis iuſte agit cuz vno q̄ꝫ cū alio · R⁹ · ꝺōm q̄ iuſticia in ope vno mō ꝺicit ſeueri- 18
tatē · alio mō ordinē · ſicut ⁊ bene facere vno mō qualitatem abſolutā · alio mō ordinē · Si iuſticia i ope ꝺicat ſeueritatē ſiue qualitatē abſolutā ꝺico q̄ ſic iuſtius agit cū vno q̄ꝫ cum alio · qz ſeuerius · ⁊ ſic meli⁹ facit vnuz q̄ꝫ aliud · Alio mō iuſtū ꝺicit ordinē p̄mij ad meritum · ⁊ ſic ꝺico q̄ iuſtiſſime retribuit · Sicut em̄ que p̄ducit optime ordinat · ſic in remunerādo optime ⁊ equiſſime ordinat p̄mia ad merita · Concedēde igit ſunt ꝺue p̄me rōes oſtēdentes q̄ iuſtius agit q̄ꝫ ſeueri⁹ · Nō ꝛo obꝝcit quā- 19
to quis meruit tantū iuſtū eſt p̄miari · ꝺōm q̄ vez ē alterum compando ad illud p̄miū · vñ ſi ꝺeus tantū p̄mium daret Petro quātū lino · ꝺico q̄ iuſti⁹ agit cū Petro · ſz maius p̄miū ꝺat petro ⁊ minus lino · ita q̄ petr⁹ nō eſt magis ꝺignus ſuo p̄mio q̄ꝫ linus ſuo · qm̄ ergo iuſticia ꝺicit ordinationē ſm ꝺiuerſitatē p̄mioꝝ coꝛreſpondentem ꝺiuerſitati meritoꝝ · iō nō iuſtius agit cum vno q̄ꝫ cum altero · Ad illud qꝺ obꝝ de remiſſione ꝺico q̄ ſi 20
remittit duo ei q̄ meruit ſex · remittit quattuoꝛ q̄ meruit rñ · nec magis remittit cōpando ad meritū ſiue ad ñtitates ꝺiuerſas · licet abſolute magis · Nō ergo ꝺicit q̄ 21
reportat comodū · ꝺōm q̄ falſum ē · qz ſemꝑ ꝺuplo punitur · Miſericoꝛdia em̄ qñ currit cum iuſticia · magis remittit quātitate abſoluta · ⁊ ibi ē maioꝛ miſeria · ſed tñ ē qualiter loquēꝺo ꝓportionabiliē · qz ſicut vni ita ⁊ alteri · Rōnes vo ad p̄ē oppoſitā p̄cedunt de iuſticia ſm q̄ ꝺicit ordinē · ⁊ ſic quēadmodū ſapiēcia optime pꝺucit ſm ordinē conditionū · ita iuſticia iuſtiſſime remunerat ſm ordinē retributionū ·

Conſequenꝛ q̄tū ad ſecūꝺū articulū q̄ritur quō miſcōia ⁊ ṽitas eandē reſpiciāt compationē · et circa hoc querunꝛ quattuoꝛ · Primo q̄ritur vtz in aliq̄ ope ꝺñi ſit miſericoꝛdia · Secūꝺo vtz in eodem ope ꝺñi ſit miſericoꝛdia ⁊ ṽitas · Et ꝺato q̄ in eoꝺē ſm q̄ miſericoꝛdia ⁊ veritas ꝺicunꝛ largiſſime · Tertio q̄ritur vtrū ſm q̄ ꝓpꝛie accipiank ꝺcurrāt in eoꝺē · Quarto vtrū miſericoꝛdia ⁊ veritas poſſint ab inuicē in aliq̄ ope ſeparī ·

Questio i c

QX in aliquo opere dñi sit miscdia ostenditur Lu. vj. Estote misericordes sicut t pr vr mi. ē ergo. ꝛc. Itez in psalmo. Reddes vnicuiqꝫ iuxta opa sua. sed hoc est iusticie. ergo ꝛc. ¶ Itē ista duo dirigunt rectorē. Unde Prouerb. xx. Misericordia t veritas custodiūt regem t elemēta ꝛc. sed deus est rector omniū rerum. ergo. ꝛc. Item rōne videt. q3 iste sūt due virtutes in nobis. ergo sunt exemplaria in deo. et si ꝫ. ergo cū nos operemur iuste t misericorditer. ergo t deus similiter. ¶ Cōtra. Dampnat miscdia ē compassio de alienis malis. sz deus nihil opatur ex cōpassione q3 nō compatitur. ergo i nullo opere eius cōcurrit misericordia. ¶ Itē iusticia ē cuz fit quod debet fieri. sed deus nihil opatur ex debito. q3 nulli ē obnoxius. g̃ nihil ꝺfuse. t sic. ꝛc. ¶ Item q3 misericordia t ꝓpitas t ꝺditio dei opantis relucet in opere vt patet. q3 em̃ bonus est ideo bona sūt facta. ergo pari rōe q3 iustus ē omnia facta sūt iusta. ergo t lapis ē iust⁹. t lapis ē misericors. Nō si nō cōceditur. ergo nec deus opatur fm miscdiam aut fm veritatem. ¶ Item nihil ponendum est in deo qd̄ non debeat poni in sūmo. sz iusticia nō debet poni in aliquo sūmo. Unde ecclesiast. vij. noli esse multū iustus. ¶ R⁹. dōm q misericordia t veritas est in ope creature rōnalis. t hoc quidē nobilitatis ē. ergo multo fortius t nobilius in opibus dei. Ad illud ergo qd̄ ꝓmo obr q in deo nō cadit compassio nec debitū. dōm q miscdia et veritas siue iusticia (q3 ꝓpitas p iusticia accipitur) duo dicūt in creatura. s. effluxū bonitatis in alterū fm merita vel supra. t in eo q effluit cōpassionem vel debitū. Et ꝓmū quidē nobilitatis est. alterū ꝺo imperfectōis ē. t quia omne qd̄ nobilitatis est deo attribuendū est. ideo in eo ē misericordia t iusticia q̃tū ad primū. sicut ꝓbant rōes sequētes. ¶ Ad illud qd̄ obicitur q tūc omnia opa dei deberent dici iusta. Dicēdū q est conditio opantis q̃ respicit actum. t est conditio opantis que respicit naturam. vt dicit Boecius in li. de ebdomadis. Cōditio ergo illa q̃ respicit naturā operātis cōmunicatur rei pducte. vt dei natura bona. t natura opantis bona. Sed conditio que respicit actū. cōmunicatur nō in natura rei ꝓducte sed ipi ꝓductioni. vnde cū deus sit iustus. non oportet q omnis creatura vel factū sit iustū. sed q ipa facta sint iusta. t sic ptz illd. Et ex hoc patet qd̄ ꝺsueuit queri quare misericordia vl veritas magis dr ꝺditio opis diuini q̃ bonitas vl potentia. Dico enī q illa respiciūt naturā. sz illa respicit actum. t ideo nō tm̃ conditiones operis sed etiā vie domini appellantur. in ps. vniuerse. ꝛc. ¶ Ad illud quod obicitur vltimo de termino. dicendū q terminus i sūmitate alicuius pōt attendi ꝓpter excessum vel ꝓcessum ad medium. Et ꝓmum in iusticia reꝑhenditur. Secūdum commēdatur. t rōne huiusmodi dicitur iustissimus. nō ratione ꝓmi.

Questio ij. f

Utrū in eodem ope domini sit misericordia t veritas. Et q sic videt q3 in nobis ē alius effectus misericordie. vt parcere. alius effectus iusticie vt punire. ergo si a nobis transferatur ad deum. videtur q similiter in deo. cū hoc non repugnet diuine simplicitati. ¶ Item etsi misericordia t iusticia in deo sicut ꝓncipale signatum sint idem. tamē ratio dicendi est altera t altera. t hoc erit a parte cōnotati. ergo alium effectū cōnotat miscdia q̃ iusticia. Qsi eundē. tunc nec est differēcia a pte connotati nec in se. Itē rōne videtur. quia misericordia facit cōtra merita. vt bonum ei qui male meruit. sed iusticia fz merita Sed idem opus non potest fieri contra merita t scōm merita. ergo ꝛc. ¶ Contra. super illud ps. vniuerse vie domini misericordia t veritas. dicit Lassiodorus. Hec duo in omni opere domini simul sunt. et si non nobis simul appareant. ¶ Item. Augustin⁹ de cōcordia euangelistarū. Deus qui res humanas curat. iuste t misericorditer curat vt nec seducat misericordia iusticiam. nec iusticia misericordiam excludat ¶ Item ratione videtur. q3 deus remunerat aliquem supra cōdignū. constat q istud vnum est. nec est misericordie tantū quia meruit premiari. nec iusticie tantum. quia nō tantum meruit premiari. ergo simul misericordie t iusticie ¶ R⁹. dicendū q misericordia dicitur tripliciter. Similiter t iusticia Uno modo misericordia largissime dicitur diuine bonitatis affluentia. Cōmuniter vero dicitur benignitas in supererogatione bonorum. Stricte ꝺo dicitur pietas in subleuatōe malor. Similiter t iusticia dicitur cōmunissime diuine bonitatis condecentia. Cōmuniter vero dicitur liberalitas in retributōne premior. Stricte seueritas in punitōne malor. Scōm igitur hos tres modos cōcurrunt in eodē opere. Nam primo modo misericordia diuine bonitatis affluentia t iusticia diuine bonitatis condecētia sunt in eodē opere. ita q in omni opere. q3 omnia facit ex affluenti bonitate. t nihil facit ex affluenti bonitate qd̄ non decet bonitatem suā. Similiter secundo misericordia que est benignitas in supererogatōne bonorum. t iusticia que ē liberalitas in retributōne ꝓmior simul cōcurrūt. q3 cuz retribuit bona nō retribuit nisi merenti. t supra illd qd̄ meruit. Similiter tercio modo misericordia q̃ ē pietas in subleuatōne malor. t iusticia que est seueritas in retributione malorū simul ꝺcurrunt. q3 nunq̃ ita seuere punit q̃n aliquod debitū de pena dimittat. Sic igitur patet quomodo misericordia t veritas communissime sūt omni opere. quia in omni opere dei. sed coīter sūt i omni opere retributōis bonor. proprie sunt in retributōe penar t supplicior. sunt tamē in eodē opere fm aliam t aliā conditionem. Nunq̃ enī tribuit quod meruit iusticia. sz sp supra vel infra. Ex his patent omnia obiecta. q3 in eodem tempore concurrit misericordia t iusticia. et differūt in connotatis. ideo nō in ratōe diuersorum opm. sz rōne diuersarū ꝺditionū i eodē ope. Ad illud quod obicitur q misericordia facit contra merita Dicendum q non facit contra merita. sed facit supra. t hoc cum iusticia stat.

Questio iij. g

¶ Dato q in omni opere domini sit miscdia t iusticia t veritas fm q dicitur largissime. vtrum fm q ꝓprie accipiuntur. aliquando separentur. Et q non videtur Q3 sup illud ps. miscdiam t iudiciū. dicit glo. In ꝓmo aduētu miscdia. in secūdo iusticia. sed ꝓmus aduentus est ad iustificandū. g̃ nō concurrit ibi misericordia. Item nos petimus q ds non retribuat nobis peccatoribus scōm merita. ita orat ecclesia. sed iusticia retribuit fm merita. ergo in iustificatōne impij nō est iusticia alioqn si ibi iusticiam petimus. ergo non iusti. ¶ Itez quō iustificat vir peccator. q̃ nō ē dignus pane. cum nihil apud deum meruit. t iusticia de qua loquimur merita respicit. ergo nō est ibi iusticia ¶ Item iustificatio p grām fit. sed si gra est ex meritis. iam non est gratia. g̃ aut ē ibi iusticia. aut non ē ibi gra. sed est gratia. non ergo iusticia. ¶ Contra. vniuerse vie do. mi. t ve. ergo si iustificatio ē via domini. g̃ est ibi misericordia t iusticia ¶ Itē in ps. Justus dominus in omnibus vijs suis. t

sanctus. Et alibi. miserationes eius super omnia opera eius. ergo in omni opere concurrit misericordia ⁊ iustitia. ¶ Item. Augustinus. Qui creauit te sine te. non iustificabit te sine te. ergo non omnino est iustificatio a deo si aliquid concernit a parte nostra. sed misericordia non concernit nisi miseriam. ergo quod amplius ibi cōcernit hoc est miserie non iusticie. ¶ Item ratione vitetur. quia misericordia consistit in remuneratione culpe ⁊ pene. sed nulli omino remittit culpam ⁊ penaz. quod
28 patet. quia sine penalitatibus non possumus viuere. ergo ⁊c. ¶ Rō. dicendum q̄ opus iustificationis est misericordia et veritas. non tamē scōm idem. ⁊ hoc ptz sic. q̄ impius ex peccato offendit deum. ⁊ dignus ē pena eterna: et ita ibi est offensa ⁊ reatus ad penam. ⁊ misericordia est ⁊ in remittendo offensam ⁊ reatum ad penā eternam. sed iustitia est in obligando ad temporalē penam tm̄. ⁊ si baptismus liberet a pena eterna ⁊ satisfactoria. non tamē ab omni pena immo penalitates remanent in corpore ⁊ anima. ¶ Ad illud quod obūcitur q̄
29 in p̄mo aduētu ē miscōia. dicēdū q̄ hoc nō est dm̄ p̄cise
30 sz p̄m q̄d. q̄ ⁊ si vtrobiqz̄ sit miscōia ⁊ iustitia. hic tamē magis relucet miscōia. ibi iustitia. ¶ Ad illud qō obr̄ q̄
31 petimus q̄ nō retribuat p̄m merita. dōm. q̄ hoc intelligitur p̄m iustitie rigorē. ¶ Ad illud qō obr̄ q̄ ds gratis iustificat. dōm q̄ p̄mū ad gr̄e collationē est tm̄ miscōia nō iu-
32 sticia. nisi dicat iustitia cū decētia bonitatis. q̄tū ad pene exactionē dico q̄ est p̄pe iustitia. ¶ Ad illud qō obūcit ad oppositū. dōm q̄ aut intelligit de iustitia vt ē determinatio bonitatis. aut si p̄pe. intelligit iustitia rōne punitōis coniuncte iustificationi.

¶ Questio. iiij. b

Utrū possit deus aliqd pure remittere ex iustitia. vl pure ex misericordia. ita q̄ ista duo sepentur. Et q̄ sic videtur. q̄ Hugo de scō vic. dicit q̄ si ds totā penā relaxet nō p̄pter h̄ eet iniustus. ergo si miscōia velit relaxare penā ⁊ iustitia nō repugnat. patet ⁊c. Itē rōe videt. q̄ deus ē sūme iustus ⁊ sūme misericors. sz albius ē qō est nigro impmixtius. ergo cū misericordia nō rēperet iusticiā. nec iustitia misericordiā. id ē summe miscōie q̄ nihil habet de iusticia. et econuerso. ergo si ds summ̄ ē in vtroqz̄. p̄t facere opus de iustitia in q̄ nō sit misericordia ¶ Itē tante culpe debetur tāta pena. queritur ergo vtr̄ ds possit eā infligere. Si nō. ergo nō est omps. Si p̄t hoc. ⁊ hoc erit pure iusticie. ergo p̄t facere opus pure iusticie. similiter cōcluditur q̄ opus pure miscōie Itē homo p̄t hoīem punire tm̄ q̄tū meruit. p̄t etiā totū remittere. ergo si deus ē iustitior ⁊ misericordior hoīe. multo fortius ds p̄t hoc facere. Cōtra. Thy. ū. Justus ē. ⁊ negare seipm̄ nō p̄t. si ergo nō p̄t facere p̄ se vt sic negare. nō p̄t facere q̄n puniat. ⁊ sic ⁊c. ¶ Itē p̄pum ē deum misereri. sz p̄pum nō p̄t relinquere cui⁹ ē p̄pum. q̄ impossibile ē q̄ aliquē remuneret q̄n misericorditer faciat. Itē culpa est tota culpā p̄sequi. ⁊ culpa ē malū relinquere impunitū. ergo sicut ds nō p̄t mētiri. q̄ malum ē siue culpa. sic nec omino iuste punire. sic nec oīo misericorditer p̄cere. ¶ Itē sicut ds creat ineq̄tū vnus vers⁹ ⁊ bonus. ita regit ⁊ remunerat ineq̄tū misericors ⁊ ver⁹ Sz impossibile est deū facere effectū q̄ nō habeat modū. speciē. et ordinē q̄ respondent bonitati ⁊ vnitati. q̄ impossibile est q̄ cū retribuat. in effectu illo aliqd retribuat iusticie. aliqd misericordie. ¶ Rō dōm. q̄ in omi retributiōe dīi sic sūt cōiūcta misericordia ⁊ iustitia q̄ impossibile ē eas separi ab inuicē. Et rō huius ē. q̄ sicut in nobis quedā sūt virtutes quarū p̄fectio attendit per accessum ad extremū. vt puta charitas. quedā p̄ accessum ad medium vt iustitia ⁊ misericordia. vñ nō dr̄ sūme iust⁹ p̄ accessū seueritatis. nec sūme misericors q̄ oīmodā remissionē culpe. sz q̄ misereatur tm̄ q̄tū ē cōuenies. ⁊ sil'r tm̄ punit. Et huius rō hec ē. q̄ iustitia ⁊ misericordia dicuntur maxime respectu actuum ⁊ meritorum nostrorum

¶ Ad illud qō dicit Hugo. q̄ p̄t totā culpā remittere 33
dōm q̄ verū ē de potētia simpliciter. sed nō est verum de potentia ordinata ad merita. vel intelligit de pena subsequente nō de pena concomitāte culpam. q̄ vt dicit i libro p̄fessi. Impossibile est dedecus peccati esse sine deore iusticie. ¶ Ad illud quod obūcitur q̄ ē summe iu- 34
stus. Dicendum q̄ dicitur summe iustus per recessū ab iniusticia. ¶ Ad illud quod queritur vtrum possit iusti- 35
tiam penam infligere. dico q̄ non p̄t. ⁊ hoc q̄ misericordia repugnat. ⁊ non p̄t suam misericordiam negare. hoc enī non posse est. vnde sicut sic non posse ē minus rigidum esse. nec sonat in defectum sed in nobilitatem. sic in proposito intelligēdū ē. Posset etiam dici q̄ ratione offense que est in deū infinitum pena possit sufficiens taxari. nec peccatorz esset capax. vnde defectus est ex parte nature suscipientis non nature infligentis
¶ Ad illud quod obūcitur q̄ homo potest parcere to- 36
tum. dicendum q̄ est homo ad quem spectat misereri. vt est ille qui respicit iniuriam. ⁊ iste nō potest omino punire quin excedat. Et homo ad quez spectat punire vt est iudex. ⁊ iste non p̄t omino dimittere quin excedat. ⁊ q̄m̄ deus gerit istam duplicem personam. sz ei⁹ qui offenditur. et eius qui iudicat. ideo cum non possit excedere facit vtrunqz̄.

Distinctio. xlvij. de iudicio extremo. q̄tuz ad modum p̄m quem dabitur.

Solet etiam queri qualiter dabitur iudicij sententia. Supra egit magister de resurrectōe. In hac parte agit de diffinitōne dei. Diuiditur ā hec pars in duas. In p̄ma nāqz̄ agitur de iudicio. in secunda de statibus consequentibus ad iudicium. ⁊fra. distinctōne. xlix. post resurrectionem facto vniuerso. ⁊c. ¶ Prima pars habet duas. In p̄ma agit de modo p̄m quem iudicium illud dabitur. In secunda vero determinat de potestate ⁊ forma ipsius iudicis. infra distinctōne. xlviij. Solet etiam queri in qua forma iudicabit christus. Prima pars habet duas. In p̄ma parte determinat modum iudicij q̄ntum ad ea que sūt de ipso iudicio. In secūda vero ordinem q̄ntum ad annexa. ibi. Cum autem in euangelio legatur. Prima ps habet duas. In p̄ma determinat modum publicatōnis. in secunda modum dignitatis. ibi. Non autem solus christus iudicabit. Ubi etiā est ordo corum q̄ iudicabuntur. erunt enī in iudicandis ordines. Similiter secunda pars in qua determinat ordinem quantum ad annexa hz duas ptes. et quia antecedūt quedam vt p̄missio angelorum ⁊ ignis. ⁊ quedam sequūtur vt crucio damnatorum. ideo p̄mo determinat que erunt illa que precedunt iudicium ⁊ quis erit ordo. Ubi ostendit q̄ aduentum christi p̄cibunt angeli. p̄cibit nihilominus ignis conflagratorius. Secūdo. vtrum ministerium demonū in torquendo sit futurum post iudicium ibi. Et solet queri. vtrum in inferno. ⁊c. Et sic hic duo tanguntur. Primum est de ordine iudicij. Secundum vero est de his que annexa sunt. ⁊ maxime de illo igne qui precedit faciem iudicis.

¶ Agit de mõ fm quẽ iudiciũ illud dabitur respectu publicationis. a

Di. XLVII. Hab. xxv. Quæritur etiam q̃ri q̃liter dabit iudicij sententia. Sz nõ ẽ pspicuum id explicare. Mõ ei scptura apte diffinit an voce illa pferat. venite bñdicti vite maledicti. an virtute iudicis ita fiat cõsciẽtijs singulor attestantib⁹. vt mõ or futur vt iudicis potẽtie effect⁹. ipius dictõe signific̃. Illa etiam Esuriui nõ dedistis mihi mãducare. hmõi magis psciẽtijs exp̃mẽda plurimi putãt q̃ verbis. qz aplis in momẽto in ictu oculi mysteriũ pfũmandũ tradit. Sz illud ad resurrectõis statũ tñ referũt nõ ad iudiciũ. q alij iudicij sniam malor increpatões bonor p̃mia verb exp̃mẽda asserũt.

j. Lo. xv.

¶ Agit de mõ fm quẽ iudiciũ illud dabit respectu dignitatis. quõ scz scti iudicabũt. b

Mõ aũt solus xps iudicabit s hoc scti cũ eo iudicabũt natões. Jpe em aplis ait. Sedebitis vos sup duodecim sedes iudicãtes duodecim tribus israel. Nec ẽ putandũ q duodecim aplis tñ hoc pmiserit xps. Ubi ei sedebit paul⁹ qui plus oĩb⁹ laborauit si nõ ibi sedebũt nisi duodeci. Per duodecim q̃ sedes pfectio tribunalis. i. vniuersitas iudicatiũ intelligit. scz oẽs pfecti. q relictis oĩbus secuti sunt xp̃m. p duodecim trib⁹ vniuersitas iudicãdor. Judicabũt vero eos scti nõ mõ cooperatione sz etiã autorit ate ptãte. Elĩ gladij ancipites. cxlix. res in manib⁹ eor. i. snĩa de bonis de malis ĩ potestate eor. Si vero q̃rit q̃ erit eor ptãs vel autoritas in iudicãdo⁹ puto nõ aũ posse sciri q̃ videatur. nisi diuĩa reuelatõe q̃s didicerit.

Mat. xix

¶ De q̃tuor ordinib⁹ eor q iudicãdi crũt. c

Erũt aũt q̃tuor ordines in iudicio. Due q̃pe sũt pres. elector. s. et reprobor. vt Greg. ĩ moral. supait. Sz bini ordines eisdẽ singulis pti⁹ cõtinent. Alij em iudicant et peunt. Alij nõ iudicãt et peunt. Alij iudicant et regnt. Alij nõ iudicant et regnt. Judicant et peunt q̃b⁹ dñica inclamatõe dicetur. Esuriui et nõ dedistis mihi manducãre. Nõ iudicat et peunt q̃bus dñs ait. q nõ credit iã iudicat⁹ ẽ. Eorũ em dãnatio toti ecclesie nota ẽ et certa. et iõ dicunt tũc nõ iudicari. qz ad pspectũ distincti iudicis cũ apta dãnatõe sue infidelitat⁹ accedẽt. Qui vero pfessionẽ fidei sine opib⁹ hũt. iudicabunt et pibunt. i. redarguent vt peant. Qui vero nec fidei sacra tenuerũt. increpatõr iudicis in se fieri nõ audiẽt. qz infidelitat⁹ sue tenebris p̃iudicati. eius quẽ despexerãt inuectõe redargui nõ merentur.

Greg. sup Job. Mat. xxv. Job. iij.

a Illi aũt verba iudicis audiẽt. q ei⁹ fidẽ saltẽ verbo tenuerũt. Illi aũt in dãnatiõe sua eterni iudicis nec verba pcipiẽt. q ei⁹ reuererẽtiã nec verboten⁹ ser-

a ¶ Illi aũt verba iudicis audient q eius fidem verbo saltem te-

uare voluerũt. et iõ illi iudicãdi s isti nõ iudicãdi dicunt. Ex elector vero pte alij iudicant et regnãt. scz q̃ vite maculas lachrymis tergũt. et elemosinar sup inductiõe opiunt. q̃bus iudex veniẽs ĩ dextra psistẽtib⁹ dicet. Esuriui et dedi. mihi man. Alij aũt nõ iudicant et regnt. q etiã pcepta legis pfectiõi virtute trãscendũt. qz nõ s solũ qõ lex p̃cipit implere cõtenti sunt. s et qõ ad pfectõez psulũt implere studẽt. de q̃b⁹ ppha ait. dñs ad iudiciũ veniet cũ senatorib⁹ ppli sui. Et salomon de ecclesie spõso loquẽs ait. Nobilis ĩ portis vir ei⁹ q̃n sederit cũ senatorib⁹ terre. Et Job ait. Nõ saluat ipios. et paupib⁹ iudiciũ tribuit. Illij g recte s generali iudicio nõ tenent. s indices veniũt. qz pcepta generalia viuẽdo vicerũt. et oĩbus relict⁹ xp̃m secuti sunt. Recte paupib⁹ iudiciuz tribuit. q̃ ãnto huic mũdo magna hũilitate despecti sunt. tãto tũc maiori culmine ptãt⁹ exaltãbũt. De talib⁹ or. Qui vicerit dabo ei sedere mecũ in throno meo. sic et ego vici et sedi cuz pre meo in throno eius. Ulincens dñs cũ pre ĩ throno sedit qz post passionis certamẽ. et resurrectõis palmã. q pri eẽt eq̃lis. oĩbus claruit. Nobis vero ĩ throno filij sedere. ẽ ex eiusdẽ filij ptãte iudicare. Quia ei iudicãdi p̃ncipatum ex ei⁹ virtute pcipimus. q̃si in throno eius residemus. Ex hijs apparet q etiã pfectiores sancti cũ xp̃o iudicabunt ptãte. et q̃re q̃dã dicũtur iudicandi alij nõ iudicãdi.

Apoc. iij.

¶ Agit de ordine iudicij q̃tuz ad annexa. q̃ sunt misteria angelor et ignis pflagrator⁹. d

Cũ aũt in euãgelio legat q dñs mittet angelos suos q colligent de regno ei⁹ oĩa scãdala et mittẽt iniq̃s in caminũ ignis. Et itẽ. Exibũt ãgeli et sepabũt malos de medio iustor. et mittent eos ĩ caminũ ignis. Et itẽ

Mat. xiij

nuere. Videt s falsuz. quis qui fidem habuit et nõ fecit quod fides dictauit. g uius peccauit sicut dicit. ij. Pe. ij. Similit Luce. facta sunt nouissima illi⁹ hominis pciora p̃ oribus. ergo ipi fuit minus digni ergo nec verba iudicis debẽt audire sicut nec infideles.

Mat. xxv.

¶ Q⁹. dõm q sicut ecclesia iudicat illos quos aliq̃n regenerauit vnda baptismatis alios vero minime ppter hoc q aliquo modo ñ sunt facti de ecclesia. ita sponsus ecclesie filios vt ostendat eos falso gestasse caracterẽ. Unde quia de alijs satis apparet q a dei regno sunt excludendi. propter defectum fidei gnaculi xp̃i. hoc necesse nõ est argui vt pateat eos falso signaculum xp̃i gestasse Q⁹ obijcitur q minus merent. dõm q credentibus pdest ex pte credidisse p tempore quo fuerũt in fide. pro alio autem tempore nocet. et pro primo tempore qz habuerunt assensuz et crediderũt verbo dei merẽtur audire ỹbuz dei. sed quoniaz in bono cepto ñ permanserunt. ideo verbuz eruditionis conuertitur eis in verbum redargutionis.

Isa. liij. Prouer. xxxj. Mat. xxij

Ibidem.

2 b Ministerio angelorꝝ illa impleri dubitādū nō est. Videt male dicere. qꝛ angeli sūt nobiles ministri ꝛ q̄si filij in curia dei. sz nō decet torꝝ officiū cōmitti filio si ue filijs aut nobilissimis p̄ncipibꝰ. ḡ vī qꝛ nec misterū mittendi malos i ignē. Rō. dōm qꝛ aliō est deducere ad tormēta. aliud ē impios tormētꝫ cruciare. Primū nō est torquētū sz nobiliū ministrorꝝ qui assistunt regi ad eius iussa cōplenda. vñ nō dꝛ qꝛ angeli sancti torq̄ant in igne. sz p̄ducent ꝛ mittent in caminū. ꝛ sic patet illud.

Matth. xxiij. Ps. xlix. Mitter angelos suos cū tuba ꝛ cōgregabūt electos a q̄ttuor ventis. Et ꝓpheta dicit. Congregate illi sanctos eius. b

b Ministerio angelorꝝ illa impleri dubitandū nō ē. dño eū veniente ad iudiciū p̄cedet añ eum ignis quo cōburet facies mūdi huius ꝛ p̄bit celū ꝛ terra. nō ꝑm substantiā. ꝑ ꝑm spēm q̄ imutabit celū q̄dē aereū ū ethereū. Tūc eū ascēderit ignis i iudicio. q̄tū ascēderūt aq̄ in diluuio. Ille aūt ignis malis q̄ repti fuerint viui erit ꝓsumptio. bonis vero non vrait Aug. Hoc erit incendiū mūdi sanctis. qđ fuit caminus trib⁹ pueris. In quibus si aliqd purgādū fuerit. p illū ignē purgabit. Alijs vero nulla ingeret molestiā. Purgato vero pigne mūdo. ꝛ

3 c Ad iudiciū venīte domino emittet illa vox. Querit ō illa voce q̄re dñs istorū misteriū p̄mittit. sz ignis angeli. ꝛ vocis. cū torū solo nutu posit facere. Rō. dōm qꝛ deꝰ in ꝓma conditōe cōdidit substātiam sp̄ualem. corporalē. ꝛ mediā. ꝛ oībus cōicauit ꝛ dedit potētiā. vt ḡ ordo seruet in rebꝰ. ꝛ oñdat virtus creature collata. ꝛ amplius ꝑtus illa oñdat c ad iudiciū venīte domino. emittet illa vox magna q̄ resurgent oēs mortui. et tūc ministerio angelorꝝ ventilabit area. qꝛ boni ꝓgregabunt ibi ō q̄ttuor ꝓtibus mundi angelico ministerio. q̄ ꝛ rapient obuiam xp̄o in aera. reprobis in terra quā dilexerūt remanētibꝰ. Et tunc p̄conia illa bonorꝝ. esurui ꝛ dedistis mihi māducare. et increpationes ille malorꝝ. esurui ꝛ nō dedistis mihi māducare. ꝛc. ꝓferentur vel sono vocali. vel alio modo. deniq; ꝓferet sentētia super vtrosq; Venite benedicti. et ite maledicti. ꝛc. Et ministerio angelorum virtute dei cooperante. mittentur mali i caminū ignis. b est i infernū

Determiat vtrum ministerium demonū i torquēdo sit futurꝫ post iudiciū. e

Et solet q̄ri vtrum in inferno malis ad puniendū p̄sint demones post iudicium. quos carnifices torquesq; animarū scriptura appellat. Apostol⁹ dicit qꝛ xp̄s tunc euacuabit omnē p̄ncipatū ꝛ p̄tātem ꝛ virtutem. dū eū durat mūdus. angeli angelis. demōes dēmonib⁹. homines hoīb⁹ p̄sunt. ꝑ oīb⁹ collectis iā oīs platio cessabit. Hic q̄daꝫ putāt p⁹ iudiciū demōes ū hāb p̄tātē cruciādi hoīes sic mō. Sz vt dēmōes virtute dī cruciari sine create misterio asseꝛt. sic reprobos hoīes ibi nō p opatōez demonū. ꝑ virtute diuīa tātū et nisi subijci cruciatib⁹. Premissa tū auctas ū id cogit sentire. q̄ et si asserat tūc nec demōes demonib⁹. nec hoīes hoīb⁹ p̄esse. nō diffinit tū an demōes p̄sint hoībus ad torq̄ndū. Cū q̄busdaꝫ vī eos sic ꝓstare hoīb⁹ torꝝ in pena. sic extiterūt incētores in culpa. d Quibusdaꝫ vī ꝛc. Ut male dicere. qꝛ bōi angeli suggesserūt ꝛ ꝓstituerūt bona. ꝛ tū nō p̄erūt in p̄mio. ḡ nec similiē malis ꝛ 4

hoīs. ꝛ vor aliqđ corpale hz. nihilomin⁹ tā alicui id sp̄uale.

Determiat vtrum ministerium demonū i torquēdo sit futurꝫ post iudiciū. e

Et solet q̄ri vtrum in inferno malis ad puniendū p̄sint demones post iudicium. quos carnifices torquesq; animarū scriptura appellat. Apostol⁹ dicit qꝛ xp̄s tunc euacuabit omnē p̄ncipatū ꝛ p̄tātem ꝛ virtutem. dū eū durat mūdus. angeli angelis. demōes dēmonib⁹. homines hoīb⁹ p̄sunt. ꝑ oīb⁹ collectis iā oīs platio cessabit. Hic q̄daꝫ putāt p⁹ iudiciū demōes ū hāb p̄tātē cruciādi hoīes sic mō. Sz vt dēmōes virtute dī cruciari sine create misterio asseꝛt. sic reprobos hoīes ibi nō p opatōez demonū. ꝑ virtute diuīa tātū et nisi subijci cruciatib⁹. Premissa tū auctas ū id cogit sentire. q̄ et si asserat tūc nec demōes demonib⁹. nec hoīes hoīb⁹ p̄esse. nō diffinit tū an demōes p̄sint hoībus ad torq̄ndū. Cū q̄busdaꝫ vī eos sic ꝓstare hoīb⁹ torꝝ in pena. sic extiterūt incētores in culpa. d Quibusdaꝫ vī ꝛc. Ut male dicere. qꝛ bōi angeli suggesserūt ꝛ ꝓstituerūt bona. ꝛ tū nō p̄erūt in p̄mio. ḡ nec similiē malis ꝛ 4 dicenduꝫ qꝛ probabilior est illa opinio qꝛ demones nō erunt torꝝ in pena p⁹ iudicium. quoniam ipsi erunt totaliter absorpti pena. ꝛ illud quod dicitur qꝛ erūt torꝝ solū scōm statū aīe iudiciū intelligitur esse vez.

Do intelligentiā p̄ntis distinctōis scōm duo q̄ determinat mgr in ea duo p̄cipaliter q̄runtur Primo q̄rit de iudicantib⁹ ꝛ iudicandis. Secūdo de igne q̄ p̄cedit factē iudicis. Circa q̄m q̄runt q̄tuor. Primo q̄tum p̄tiner ad iudicātes q̄runt duo. Primo q̄rit vtꝛ apli iudicabūt. Scōo vtꝛ iudicabūt angeli. Scōo q̄tum ad iudicādos duo q̄runt. Vbi tertio q̄rit vtꝛ oēs iudicabunt tām boni q̄ mali. Quarto vtꝛ angeli iudicabunt.

Questio j a

Utꝛ apli iudicabūt. Circa quā sic p̄cedit ꝛ oñdit qꝛ apli iudicabūt. Matth. xix. sedebitis sup sedes duodecim iu. duo. ꝛc. Si dicas qꝛ solū assistēt iudici ꝛ nō iudicāt. Cōtra. Matth. xij. dñs loq̄ns aplis de iudeis. Ipi iudices vī erunt. Glo. ibi dicit qꝛ habebūt auctatē iudicandi. Iteꝝ oñdit rōne. qꝛ si solū iudicabūt cooperatione ꝑm qō ō. Matth. xij. viri niniuite ꝛ regīa austri surgent in iudicio ꝛ regionē hanc. Iteꝝ videt. qꝛ dñs dicit iudiciū filio. qꝛ ipe cū esset iust⁹ iudicat⁹ ē tanq̄ impi⁹. Job. xxxvj. causa illi⁹ q̄si impij iudicata ē. iudiciū cāmq; respicies. Sz apli cū eēnt iusti iudicati sunt q̄si ipij. ḡ pari mō iudicaturi sunt. Iteꝝ q̄uis xp̄s esset redēptor ac saluator noster. tū salutē aīaꝝ nobis p̄dicatōz apl̄oz dispēsauit. ḡ si gloria dz gr̄e rndere. vī simpl̄r qꝛ p apl̄os ꝓferat sniam retributōis. Cōtra. Act. x. ipe est q̄ ꝓstitut⁹ ē a deo iudex viuorꝝ ꝛ mortuorꝝ. ḡ ipsi soli xp̄o debet iudiciū. nō ḡ aplis. Iteꝝ iudex dz ee imunis a peccato ita qꝛ ipe nō cōmittat qō in altero dānat. sed solus xp̄s fuit absq; oīm ꝓtagione peccati. ḡ ipi⁹ solius ē iudicare. Iteꝝ q̄rit q̄re aplis magꝝ attribuit p̄as iudiciaria q̄ alijs sanctis. cū dicat Sap. iij. Judicabūt sancti nationes ꝛ dñabunt. Iteꝝ si oēs apli habebūt p̄tātem iudiciariā. q̄re dicit sup sedes duodecim. qꝛ ꝑm ꝑ cū paul⁹ nō fuerit ꝛ duodecim. vī qꝛ ad ipm nō ptineat iudicare

Itē q̄ nō habeāt potestatē sup alias trib⁹ q̄ sup tribus
5 israel. ℟. dōm q̄ iudex in aliq̄ ō⁹ duplici rōne. Aut
q⁹ totius ē ferre sententiā. aut q⁹ assistit ferenti ꝑm q̄ ali
qui iudices assistūt ꝙ sulūt iudici ꝓncipali. Qui ergo
fert sententiā ille ē iudex ꝓncipalis. ꝙ talis est sol⁹ xp̄s.
sicut patet Math. xxv. vbi exp̄mitur qūo feret sentēti/
am. Qui aūt assistūt iudici etiā nomē et dignitatē iudi/
cātis sortiūtur. ꝙ tales sūt viri ꝓfecti ꝓncipaliter tanq̄
capita ꝙ eoꝝ ꝓfecti imitatores. Assistentia aūt illa non
erit ad ꝓsulendū. q⁹ dñs ꝓsilio nō indiget. sz erit tanq̄
ad q̄ndā bonorē ꝙ appropinquationē adinuicē quā ꝓ/
sumus appellare iuxta verbū dñi bonorabilē ꝓfessionē
Rō aūt huius ꝓfessiōis meritoria ē ꝓfectio superogati
onis. ratio aūt finalis ē ad condēnationē maloꝝ ex vi/
te sue cōparatōne. ꝙ ad gl̄iam christi per sententiē et⁹ ap/
probationē. sententiā eni dñi vt iustā approbabūt. ꝙ vitā
sua compatione condemnabūt Et ex his patēt rōes ad
primā ptem. Cōcedo eni q̄ quidā dignitate iudicabūt
non tñ vt xp̄us. Rōes ad oppositū similiter patēt. cō/
6 cludūt eni q⁹ ipsoꝝ nō sit ferre sniam. ℣ Ad illud ꝺo qō
q̄r q̄re magⁱ apl̄i ꝙ in. xp̄i. numero ꝓz respōsio ex dictis
p apl̄os eni duodecim oīes viri ꝓfecti intelligūtur. et
p trib⁹ duodecim vniuersitas iudicādoꝝ. sz cū. vñ. nu/
mero vniuersitas designet quare nō dixit in. vñ. nume
ro. ℟. dōm. q⁹ ad hoc q⁹ in. vñ. notaⁿ vniuersitas. que
cōponitur ex trib⁹ ꝙ tuoꝝ. Ista in se ducta faciūt duo/
decimū numeꝝ. Rō aūt q̄re magⁱ. xp̄i. q̄. vñ. duplex est
Litteralis. q⁹ de apl̄is loquebaⁿ qui erāt. xp̄i. Mistica
q⁹. xp̄i. est numer⁹ abūdans. ꝓtes eni et⁹ supercrescūt. et
rursus diuidiⁿ in duos senarios in quo significaⁿ pfe/
ctio in duplici vita. s. in actiua ꝙ ꝺtemplatiua cū supe/
rogatōne consiliꝝ. ꝙ ista ē q̄ vendicat sibi. iudiciariaz
potestatē. ergo ꝛc. Questio. iij. b

Utrū angeli iudicabūt. Et q⁹ sic videⁿ Math. xxv. cuz
venerit filius hoīs. ibi subiungiⁿ de angelis Itē. j. Thi
mothei. vj. In aduētu dñi nr̄i iesu xp̄i. glo. veniētis cū
angelis. Itē habetur in pluribus locis ꝙ in textu ꝙ i glo
sa. Itē rōne videⁿ q⁹ angeli nunq̄ peccāt. q̄ magis sunt
idonei iudicare q̄ apl̄i. q̄ si apl̄i iudicabūt. ꝙ angeli. im
mo mⁱto fortⁱ⁹. ℣ Itē sicut se habent boni boies ad ma
los. sic boni angeli ad malos. Si ergo boni homies iu
dicabūt malos. et boni angeli debent iudicare malos.
Cōtra Jobis. vij. ptātē dedit eis iudiciū facere. quia fi/
lius hoīs ē. sed angeli nō. cōicāt i humana natura. ergo
nec in iudiciaria ptāte. Itē executoꝝ sententie nō dr̄ esse
iudex sed minister. Sed angeli sententiam exequūtur. q⁹
mittēt in caminū ignis. Math. xiij. q̄ ꝛc. Itē ptās iu/
diciaria data ē apostolis q⁹ iudicati sūt a dño. ꝙ q⁹ vi
7 ta eoꝝ cōpata malis ipos oñdunt reprobos. sz neutrū
est i angelis. q̄. ꝛc ℟. dōm q⁹ sicut dcm̄ est iudiciaria
ptās triplici er causa dr̄ esse cōicata apl̄is. sc. rōe com/
paratōnis. approbatōis sententie. ꝙ bonoris ꝓfessiōis.
Ratione compatōnis erit hoīm maloꝝ ꝙ bonoꝝ tātū.
Rōne approbatōis hominū ꝙ angeloꝝ tm̄. Rōne ꝓfes/
sionis bonoris ꝓfectoꝝ tm̄. Unde dcm. q⁹ ꝓpe loquen
do iudiciaria ptās nō erit in angelis iudicātibus sz mi
8 nistrātib⁹. Ad illud q̄ obr̄ q⁹ magis ꝺbeⁿ ag̃elis q⁹ sūt
sine peccato. dōm q⁹ hec nō ē rō opandi iudiciariam po
testatē. sed magis ipa consilia. q⁹ ipsoꝝ cōsilia ñ sūt cō/
9 formes xp̄o i natura ꝓfecte. ℣ Ad illud q̄ obr̄ vltimo
dōm q⁹ pōt concedi q⁹ angeli mali iudicentur cōparatōe
bonoꝝ sz nō pōt ꝺcedi q⁹ boies. Vel dōm q⁹ illa cōpa/
ratōz faciēt supererogari. ꝙ illa itez cōparatio bz fieri i bis
q̄ possent sibi videri boni esse. q̄ nō est i angelis malis

℣ Questio iij. c

Quantū ad iudicandos q̄r vtr⁹ oīes iudicabūtur taz
boni q̄ mali. Et q⁹ oīes boies videⁿ. ij. Corin. v. oīs
astabim⁹ añ tribunal christi vt recipiat vnusquisq̄ ꝛc.
Itē ysa. xlv. egredietur de ore meo iusticie verbū. ꝙ mi/
hi curuabitur oīe genu. ergo si hoc est i iudicio. ptz. ꝛc
Itē sacri q̄ mō sūt i btūdie i die iudicij iudicabūtur. q̄
et mali q̄ sūt i inferno. q̄ ꝙ oīes. Alia rōne videtur. q⁹
iudicij fiet ad manifestationē diuine iustic. q̄ si iusticia
dei ibi potissime manifestatur. ergo q̄tū ad oīa meri/
ta ꝙ oīes merentes. sed nō est creatura rōnalis q̄ non
sit digna bono vel malo. q̄ oēs dñt iudicari. Cōtra vi/
detur q⁹ nullus bon⁹ ꝺbeat iudicari. Jobis ij. dr̄. Qui
credit in eū nō iudicaⁿ. Et rursus. vj. In iudicio nō ve
niet. ergo ꝛc. Itē q⁹ nō videtur rōe. q⁹ ꝓfecti in die iudi
cij erūt iudices. q̄ ꝛc. Itē q⁹ nullus infidelis videⁿ. quia
iobis ij. q̄ nō credit iā iudicatus ē. sz q̄ iudicatus ē itez
nō ꝺz iudicari. ergo ꝛc. Itē videⁿ q⁹ nullus quul⁹. q⁹ ꝓ/
uuli nihil boni operati sūt. nec meruerūt. neci igne cre
mabūtur. si ergo iudicij ē ꝑm merita. ꝙ ad penaz ignis
vel gloriā. patet ꝛc. ℟. dōm. q⁹ iudiciuz dr̄ tripliciter. 10
sz coīter et ꝓpe. ꝙ appropate. Judicij coīter dr̄ collectō
manifesta meriti ad ꝑmiū. Judicij ꝓpe dr̄ discussio me
ritoꝝ ꝙ platio cū quadā discussione ꝙ sententie distinc/
tione. Judicij dicⁱ appropiate ipo iudicio. vnde iudica
tus dr̄ condemnatus. Primo igit mō oīes iudicabū/
tur. q⁹ oīes ꝺuenient ꝙ patebit quo ꝺs oīb⁹ retribu
et ꝑm merita. Et hoc est qđ ꝺr apl̄s. oīes manifestari
oportet. Secūdo mō ꝓout dr̄ iudicij discussionis nō
oīes iudicabūtur. sed erūt quatuoꝝ ordies. sicut distin
guit beatus Grego. ꝙ magⁱ ponit in lra. Tercio mō ꝑm
q⁹ dicⁱ iudiciū condēnationis iudicabūtur mali soluz.
ꝙ illud iudiciū incipit in pñti q⁹ executionē in fidelibus
ꝙ per expoliationem in demonib⁹. ꝙ cōsumabiⁿ in sul⁹
Unde iudiciū nō iterabitur sed consumabitur. ꝙ sic pa/
tent oīa.

Questio. iij. d

Utrū angeli iudicabūtur Et q⁹ sic videⁿ iob. xl. loquiⁿ
de behemoth. Spes eⁱ⁹ frustrabiⁿ eū. ꝙ cēteris videntib⁹
ꝓcipitatur. q̄ in ꝓspectu oīm iudicabiⁿ. q̄ ꝙ alij ꝺmones
pari rōe. ℣ Itē. j. Corin. vj. nescitis q̄m angelos iudi
cabim⁹. Si ergo angeli iudicabūtur a fidelibus christi. mⁱ/
to magⁱ ab ipo xp̄o. ℣ Itē ꝺmōes plus l̄ñ de statu vi
atoris q̄ habeant boies ꝺgnati. q⁹ pñt demereri ꝙ pec
care. q̄ magis indigent iudicari q̄ boies. ℣ Itē ꝺmo/
nes sunt nobis ꝓticipes in culpa. ergo et in pena et
in ignominia. ꝙ hec erit potissime in iudicio. ergo sicut
erunt in eodem supplicio. ita ꝺbent iudicari in eodem
iudicio. ℣ Contra iohannis. xvj. princeps huius mū
di iam iudicatus est. sz deus non iudicabit bis in idip/
sum. ergo ꝛc. ℣ Item soli iudicabuntur contra quos
fertur sententia. sz sententia solum ꝺbitur contra ho/
mines non contra ꝺmones. sicut patet Mathei. xxv.
Ite maledicti in ignem eternum ℣ Item quod est cer/
tum non est afferendum in dubium. sed certum ē ꝺmo/
nes esse damnatos. cum de celis ꝓiecti sint. ergo nō
ꝺbent amplius iudicari. ℣ Item sicut mali homines
expectant iudicium. pari ratione et angeli sancti Sed
angeli sancti habent totam gloriam suam. ergo. ꝛc.

℣ ℟. priori distinctione supposita q⁹ ꝺmones ꝺdem 11
nabūtur iudicio ꝺdemnatiōis hoc venit tum ex pte iu/
sticie dei. tum ex pte glie xp̄i. tū ex pte meriti. tum ex pte
ꝺsummatōis supplicij. Ex parte iusticie dei. q⁹ sicut iu/
dicium hominum vⁱ fieri vt iusticia dei hominibus in/

notescat ꝛ appareat. Sic etiã iudiciũ angeloꝝ ꝛ cõdemnatio fieri dz. Ex gte glorie xpi. q; xps triũphauit de dyabolo. ꝛ iudicat⁹ fuit a mẽbro dyaboli ad suggestionẽ ei⁹ tõ dz aũctratẽ sup tõm accipe. Ex gte meriti. Quia q̃ pticeps fuerũt culpe hũane. dñt ꝛ pticeps eẽ cõtumelie et pene. Ex gte supplicij ꝺ summã di. sicut eñ oẽs homines expectant iudiciũ. vel ad ꝺ summationẽ glie vel pene. ita ꝛ dæmões iudiciũ nõ dñt euadere. vt si ꝺ penaz eis detest supleat plene. vñ simul inuoluent cũ illis cõdemnatis. ꝛ simul incarcerabunt. ac ꝓpter h̃ ad iudiciũ ꝺducent. ¶ Ad illud q̃ obz q; iam iudicat⁹ est. dõm q; iudicatus ꝺz ee potestas ẽ ei aliquo mõ subtracta q̃tum ad bonos sed nõ ꝺ no. sed oportet tunc eius iudiciũ ꝺ summari sicut ꝑus de infidelibꝫ tactũ est. ¶ Ad illud q; obũcit q; nõ est afferendũ in dubiũ q̃ ẽ certum. dõm q; nõ adducet in dubiũ. sz quod certum ẽ certius debet fieri ꝺ confirmate. nec ẽ tm̃ certificandũ de culpa. sed etiã ad cõsummandũ penã. ¶ Ad illud q̃ obz de angelis bonis dõm q; angeli boni iudicabunt iudicio retributõis. ꝺ si derabit ei gloria in ipis saltẽ q̃tum ad accidẽtale pmiũ. ꝛ sic cessabit mysteriũ. ꝛ sic pz totũ.

Consequẽter q̃tum ad scõam ptem distinctõis q̃rit de igne q̃ pcedit faciem iudicis q; quẽ fiet cõflagratio. Et circa h̃ querũt quattuor. Primo querit de eius q̃ditate. Scõo de virtute. Tertio de extensione. Quarto de ordine ignis illius ad ea que fient in iudicio.

¶ Questio i e

¶ Circa quã sic pcedit ꝛ oñditur q; ille ignis sit elemẽtum. quia dicit Hes. iũ. requicuit deus die septimo ab oñi ope. vbi glo. ꝛ sancti dicunt q; hoc intelligit q̃tum ad ꝓductionẽ nouaz creaturaz. ergo videt q; tunc non ꝓducat ignem nouũ. Iterõne videt. q; natura nõ facit per plura q̃d põt facere ꝑ pauciora. g̃ multo fortius nec deꝰ. sed tot i potest fieri ꝑ istum. ergo ꝛc. Iterõne ostẽditur per simile. quia facta est purgatio mundi ꝑ aquã ꝛ illa aqua nõ fuit de nouo creata. nec alterius nature q̃ aqua que dicitur elementũ ergo ꝛc. Item Aug⁹. de ciui. dei. ix. dicit figura huius mundi mundanoꝝ ignium conflagratione peribit. sicut factũ aquarum inundatione diluuium. ergo si ignis mundan⁹ est ignis qui est de mundi constitutione. ꝛ hic est ignis elementum. patet ꝛc. ¶ Contra. nihil seipm̃ purgat. ergo si ignis elemẽtum purgabit illo igne cõsummet sicut dicit glo. ij. De. iũ. q; maximus ille ignis quattuor elementa cõsumet ergo ꝛc. Item ille ignis totum elementoꝝ ambitum circũibit. Sed ille ignis elementũ habet pticularẽ situm. nõ erit ergo ignis elementũ. Iterũ illius ignis erit ascendere sicut dicit glo. Bede. quia tantũ ascendet q̃ntum aque diluuij. sed si esset ignis elemetum cum sit supra speram sursum. eius esset descendere. ergo ꝛc. Preterea quod descendit ad aliquid. aut aliquid intrabit locum eius. aut nihil. Si aliquid quero quid. ꝛ nõ est dare. Si nihil. ergo vacuum erit. ergo ꝛc. Item cum finalis purgatio sit pfecta. videt q; ñ tm̃ debeat fieri per elementum vnum sed per omnia que habent naturã purgandi. ergo si aliqua habent purgandi naturam videtur ꝛc. Juxta hoc queritur quare prima purgatio fuit per aquam. ꝛ secunda per ignem. ¶ R⁹. dõm q; aliqui volunt dicere q; ille ignis erit elementum. nec mirum. Ignis enim modicus apposito combustibili augetur i infinitum se multiplicando. ergo etiam taliter faceret ignis ille nisi impediretur. Sz si vigorarẽt eius vis sicut fiet in iudicio. totum potuit consumere ꝛ purgare. nec oportet nouũ ignem creare. Sed quia videntur sancti dicere q; ignis ille nõ tm̃ descendet sicut pluit dominus super sodoma. sed quia magis ascẽdet. ideo dicũt alij q; erit alius ignis creatus. sed virtute coꝝ superceleſtium in inferioribꝫ generatus. sicut ex confractione ꝛ multiplicatione radioꝝ ad speculũ concauũ. generatur ignis ꝓpter subtiliationẽ aeris circũstãtis. similiter ad vrinale plenum aqua. Et q̃uis oporteat ad h̃ q; ignis per hunc modum generet fieri aggregationem radiorum. nõ tm̃ oportet speculis concauis mundũ impleri. sed alio modo ad nubes concauas (sicut disponere diuina prouidentia poterit) ignis in oĩbus hũj inferioribus generari. Q̃ hoc nõ sit possibile vel etiam primũ nõ dico. sed stultuz hic aliquid fingere. Sed sanctorum auctoritatibꝫ inniti oportet. quia et si ipi hoc nõ apte determinẽt quid sit ille ignis. tamen excellens doctor Aug. dicit q; fient mundanoꝝ ignium conflagratione. sicut factum ẽ aquaꝝ inundatione diluuiũ. ideo huic auctoritati innitendo dico q; sicut in diluuio nõ sunt noue aque create sed eedem multiplicate sunt. et hoc opante adiutorio superioꝝ coꝝporum per que facta est eleuatio vaporum. sic etiam credo q; nõ solũ ignis q̃ ẽ in spera sua. sed oẽs ignes ꝛ qui in terra ꝛ super terrã ꝛ sb terra sunt concurrant ad illam conflagrationẽ sicut videtur velle Aug. ꝛ bene concedo q; virtus superioꝝ coꝝporum concurret ad ignis multiplicationẽ ꝛ actionem. Concedende sunt igitur rationes ꝓbantes q; nõ creabitur nouus ignis. sed ex eis nõ habetur q; soluz per ignẽ qui est in spera sua fiat. ¶ Ad illud quod obũcitur cõtrarium q; nihil purgat seipm̃. dõm ꝓ habet instantiaz in igne. habet etiaz in stantiã in duobus coꝝporibꝫ quorum vtrumũ per conflagrationẽ ꝛ confractionẽ purgabitur. 16

¶ Ad illud quod obũcitur q; totum ambitũ circũibit. dõm q; tunc ignis diffundet ꝛ multiplicabit ꝛ a sursum ꝛ deorsum. 17

¶ Ad illud q̃ obũcitur q; descendet tunc. dõm q; ascendet respectu ignis qui est in terra. et descendet respectu ignis qui ẽ super terram. Q̃ obũcit q; vacuum erit. dõm q; nõ descendet mutando locũ. sed augendo ꝛ immittendo virtutem in locum. 18

Ad illud quod queritur quare fit per ignem tm̃. dõm q; ratio est ex parte purgationis hominũ. quia sicut in principio ardoꝝ regnauit concupiscentie. sic in senectute mundi frigus auaricie. refrigescet enim charitas multoꝝ. et ideo quia purgatio fieri debet per contrariũ. sicut purgatio ardoris contumelie facta est per aquam. sic purgatio frigoris malicie et auaricie fiet per ignem. Aut ratio est ex parte homis. quia ille est ad delendum hominẽ veterem ꝛ nouos homines ꝓcreandos. hoc autem erit ad totum meliorandum. et in melioꝛẽ faciem cõmutandus. ꝛ q; ignis vrit et subtiliat aquã. ideo hec i igne erit. diluuiũ ꝺo nõ in igne fuit sed in aqua. 19

Questio ũ f

¶ Utrum virtus illi⁹ ignis sit naturalis vel sup̃ naturalis. Et q; sit naturalis videt. q; sicut aq̃ inundans deleuit oĩa et fuit naturalis. g̃ simili⁹ et hmõi ignis. Item ignis ꝓ naturã nat⁹ ẽ multiplicare et subtiliare. vt pz. g̃ si talis erit h̃us illi⁹ ignis. pz ꝛc. Item si detur virtus supra naturã. aut est spiritualis aut ẽ coꝝporalis. Nõ spiritualis vt videt. q; virt⁹ spũalis nõ debet eẽ in coꝝporali subiecto. et deus nihil facit ꝓ miraculum q̃d nõ sit cõgruum. Si coꝝporalis queritur. quare illam nõ habet.

¶ Contra. effectus iste qui dicitur mũdi conflagratio ꝛ terminatio est sup̃ naturã. g̃ si fiat ꝓ ignem q̃ est natu

rale elemẽtũ necesse ẽ illum descẽdere. sz ignis naturaliter ascendit. ḡ ꝙ descẽdit ẽ per virtutem supra naturam Item ignis ille habebit virtutẽ melioradi corpa mundi sed ꝫ ñ potest naturalis ignis esse. ergo ꝛc. Si dicas imo ꝙ potest subtiliando. Contra. vbi est subtiliatio et rarefactio de necessitate est maioris loci occupatio. ergo si ignis ille cetera elementa rarefaciet. necessario oportebit maiorẽ locum occupari. ergo oportebit firmamẽtum cedere vel frangi. ℟. dom ꝙ aliqui fuerũt ḋ dixerunt ꝙ ignis conflagrationis agit virtute naturali. Poterunt enim corpa habentia super humidum effectum concurrere. ergo in vnum synũ vt tantorũz fiet vapoꝛ elevatio ꝛ multiplicatio humoꝛ sicut dicunt ꝙ sydera habentia virtutem inflammandi. ꝛ corpora recipientia impressionẽ. cursu naturali ꝯcurrere poterunt vt tantus ignis aggregetur qui totum ꝯsumat. totum purgeꝛ subtiliet. ꝛ in melioꝛẽ faciem instituet. Sz hec positio est temeritatis. quia oĩa que a diuina ꝓuidentia fiunt ꝛ in sola dei voluntate consistunt que respicit numeꝛ elementoꝛ. ꝛ merita personaꝛ. ponit ꝛ determinat consistere in cursibus syderum. Ideo est secũda positio ꝙ est oĩno a virtute supra naturam. et ibi ꝛ in miraculis nõ est querenda ratio naturalis. ꝛ hec positio stolida est cum certa sit ratio quare magis fiat per ignẽ ꝙ̃ aliud corpus. eo ꝙ est virtus in igne que magis illi congruat operationi. ꝫ̃ via media est eligenda ꝛ ponendum est ꝙ est loqui de ignium conflagratione quãtum ad inchoationem. ꝛ dom ꝙ a virtute supra naturam est. Qꝛ enim ignis sic agat nouo ꝛ insolito modo cetera consumẽdo. ꝛ sic se multiplicando. hoc nõ eẽt nisi aliqua virtus noua assisteret. que aũt sit illa ꝺ̃ns nouit. Quãtũ aũt ad ꝓgressum qui est purgare. vrere. subtiliare. dom ꝙ est a virtute naturali q̃tum ad consummationẽ vt purgata sint corpoꝛalia. sed ipoꝝ qualitates mutare hoc est supra naturã. Rones igiꝯ ꝓbates ꝙ sit ꝑm naturã ꝓcedũt via media. sicut patet ad actum combustionis. purgatõis. ꝛ subtiliatiõis. ¶ Ad illud qđ obr̃ in ꝯtrariũ ꝙ sit supra naturã. vez est q̃tum ad inchoationẽ vt ꝓbat prima rõ. ꝛ q̃tum ad consummationẽ vt sequens. intelligendum tum ꝓpter rõnem ꝙ ĩ agendo ꝛ multiplicando naturaliter ignis descẽdit vbi habet ruinã ꝓparatã. exẽpluz patet si candela extincta supponatur accense. ¶ Ad illud qđ obr̃ ꝙ nõ est subtiliatio. dõz ꝙ subtiliatio dicit dupliciter. aut ꝙ dilatationem ꝛ rarefactionẽ. ꝛ tunc corporis subtiliatio occupat locum maiorẽ. aut depurationẽ. aut separationẽ facit puri ab impuro. ꝛ hanc subtiliationẽ facit ignis quando res purganda includitur in vase forti. quẽadmodũ faciunt opifices alchimie qui dicũt ꝙ totum potest ibi subtiliari ꝛ depurari vt veniat ad naturam quinti corporis. ꝛ tunc fex tendit ad fundum ꝛ subtile supnatat. ꝛ per hunc modum in proposito erit. quia celuz erit vas ꝯtentiuum elementoꝝ. ꝛ ideo purgabuntur. ꝛ fex elemẽtoꝝ ibit in infernum.

¶ Questio iiij g

De illius ignis extensione. de qua super istud. ij. ad Thes. j. In flamma ignis dantis vindictam. ꝛc. dicit glo. ꝓcedit ignis in mũdo qui tm̃ ascendet q̃tum aqua in diluuio. ¶ Item Beda super illud. ij. pe. iij. Unus dies ꝛc. glo. tm̃ ascendet ignis q̃tum aqua altioꝝ super omnes montes. Item rõne videt. quia purgatio illa ẽ ꝓpter peccatum. ergo debet se solum extẽdere ad humiliationem peccantiũ. sed hoc est in aere caliginoso qui constat ꝙ nõ est super oĉs montes plus q̃ xv. cubitis ergo ꝛc. Itẽ ille ignis nõ extẽdet se ꝑm totã ꝓtutem. sed sc̃m diuinum imperiũ. sicut aque diluuij. sed diuinũ imperiũ nolut ꝙ aque vltra ꝓcederent q̃ xv. cubitis sup montes. ergo similiter videtur de igne. Aut si non q̃r quare non. ¶ Cõtra. videt ꝙ vltra vsq̃ ad celos. qr dr̃. ij. pe. vlti. celi ardẽtes soluẽtur. si ergo soluentur illo igne. videtur ꝙ ascendet vsq̃ ad celũ. Itẽ videtur ꝙ saltẽ vsq̃ ad sperã elemẽtoꝝ vltimã. qr dicit ibi glosa ꝙ quattuoꝛ elemẽta ille maximus ignis absumet. Itez. rõe vr̃. qr ille ignis habet ꝓtutem innouãdi. ergo si omnia corpa innouabuntur. sez celestia ꝛ elementaria. patet ꝛc. ℟. dicendũ ꝙ ille ignis ascendet tantum q̃tũ durant corpa consumptibilia ꝛ passibilia. ꝛ qr corpa celestia ñ sunt receptibilia aliene impressiõis. dico. ꝙ qn tũ durat spaciũ ꝛtinens elemẽta ascendet flamma. ꝛ vltra non ꝓceder. vnde dico ꝙ non ascẽdet vsq̃ ad sydera. plus tamẽ ascendet q̃ aqua diluuij. ¶ Ad obiecta ꝙ dom ꝙ duplex est purgatio. Una que fit a feditate peccati. alia ꝙ a vetustate corruptõis. Dico ergo ꝙ feditas culpe se extendit ꝑ aerem caliginosum eo ꝙ in ipo aere sit peccatũ. sed quedam feditas ꝛtrahit ĩ loco et peccato. ꝛ etiam fumus sacrificioꝝ ydoloꝝ q̃dam modo ẽ aer infectus. ꝛ q̃tum ad istam purgatõem tãtũ ascendet q̃tum aqua diluuij. Alia purgatio est a vetustate corruptõis siue nature corrupte. ꝛ hec ẽ in ceteris elemẽtis que debent esse incorruptibilia. Et quantum ad hanc ascendet vsq̃ ad vltimum spere ignis. ꝛ sc̃m has duas rationes soluuntur opiniones facte de purgatione. ¶ Ad illud quod obr̃itur de innouatõe. dicendum ꝙ dupler ẽ innouatio. Uno modo per abiectionem. alio modo ꝑ additionem ꝛ melioratõem. Primo modo ẽ in corporib elementaribus a quibus purgabũtur qualitates corpales. Secundo mõ in corpibus celestibus quibus augebit lumen. Prima innouatio est per comparationem ignis que abr̃icit ꝛ purgat. secũda sine. ¶ Ad illud quod dicit beatus petrus ꝙ celi ardẽtes soluẽtur. dicendum ꝙ hoc non est intelligendũ de illis celis qui sunt incorporales ꝛ non corrumpenr̃. sz intelligendum ẽ de celo aereo ꝛ igneo quos vocat scriptura celos. ꝑm illud Matth. xiij. volucres celi comedẽt illud. Si vero inueniatur ꝙ stelle cadent de celo. intelligitur de celo aereo. ꝛ stelle vocantur ibi a simili. quia habent similitudinem stellarum. ꝛ ꝑm vulgarem opinionem dicũtur stelle. qm̃ a supernis descendunt. ꝛ scriptura conformat se modo cõi loquendi. tunc aũt martime fiet talis impressio. qr ignea qualitas abundabit. et hoc faciet dominus ad terroꝛem peccatoꝝ.

¶ Questio iiij h

De ordie istius ignis ad eas q̃ fiẽt ĩ iudicio. et q̃r vtꝛ ille ignis ꝓcedat iudiciũ aut seq̃tur. et ꝙ ꝓcedat vr̃ ꝑ auctoritat ẽps. Ignis añ ipm̃ ꝓcedet. ꝛc. Itẽ ysa. vl. dns ĩ igne veniet. sz aduẽt? ẽ añ iudiciũ. ḡ ꝛ ignis añ iudiciũ ꝓcedet. Itẽ rõe videt qꝛ ille ignis purgabit electos. sic ꝺ in Malach. iij. Ipe sedebit ꝯflans ꝛ emũdãs argẽtum Sz ĩ iudicio nccẽe ꝙ electi pñtẽr̃ iudici purgati ꝛ emũdati. ergo ꝛc. Cõtra. Aug. de ci. d. xx. in fine ponit ordinẽ illoꝝ q̃ erũt ĩ iudicio. ꝛ dicit ꝙ ꝯflagratio erit post iudiciũ. Itẽ. Augustinus dicit. iudicatis impijs ꝛ in eternũ ignem missis. figura huius mundi mundanoꝝ ignium ꝯflagratione ꝑibit. ¶ Itẽ ꝯstat ꝑm ꝙ dicr̃. j. ad Thes. iij. dns inueniet multos viuos. deinde nos qui viuimus. ꝛc. ¶ Item constat ꝙ ignis conflagratõnis cum totum consumat non peribit. Itez ignis ꝯflagratõnis est ordinatus ad innouatõnem ita ꝙ purgan

do innouat. sed innouatio sequitur iudiciū. vt patz Ap̄ xpj. ḡ ꝛc. ꝑ.ª ad hoc voluerūt quidā respondere distinguēdo iudiciū dicētes. q̄ ē iudiciu diffinitōis. ꝛ illud p̄cedit ignē. q. añ dabit sēcīs ꝫ malos ꝓ̄. veniat ignis. Et ē iudiciū executōis. ꝛ illud sequit ignē. q. reprobi illo igne inuoluent ꝛ ad infernū deducent. Et hec respōsio nō p̄t stare. q. Aug⁹. dicit q̄ iudicat ꝫ impijs ꝛ ī eternū ignē missis figura buiꝰ mūdi mūdanoꝝ igniū ꝑflagratione peribit. Alij respōdent distinguendo dupliciē effectum ignis buiꝰ. scz purgare ꝛ innouare. Rōe purgationis p̄cedit. rōne innouatōis sequit. ꝛ ſm hoc soluūt rōes ad p̄tes oppositas. Sz nec illud videtur posse stare. q. ignis purgādo innouat. vñ isti effectꝰ sūt ꝑiuncti nō diuisi. ꝛ ī natura se habent ſm ordinē. tñ p̄te sunt simul. Et ideo p̄t dici sicut sup illō Malach. purgabit filios leui. dicit glo. Duos ignes legimꝰ futuros. vnū qui purgabit electos ꝛ p̄cedet iudiciū. alterū q̄ reprobos cruciabit. ſm hāc glo. dōm. q̄ si dicātur duo ignes q̄ntū ad substātiam. siue duo rōne duoꝝ effectuū. dicendus est futurus ignis ad electoꝝ p̄bationē. q̄ dz vniuscuiusq; opꝰ p̄bari ꝛ purgari ī igne. vt totaliter sistātur mundati in ꝑspectu dei. ꝛ hic p̄cedit facie iudicis. ꝛ purgando amicos. ꝛ inflāmabit ī circuitu inimicos. Est etiam ignis futurus ad purgationē mūdi. ꝛ purgabit. ꝛ demergendo reprobos cruciabit. Cōcedēdo igit̄ sunt rōes ꝓbantes q̄ aliqs ignis p̄cedet iudiciū. Cōtra ꝙ obī q̄ nullꝰ ꝑ, 27
cedat ꝛ dñs inueniet multos viuos. dōm q̄ ille ignis erit ad purgationē clemētioꝝ nō ad ꝙsumptiōem. ꝛ ideo sicut tres pueri ī camīo ignis ardētis diuīa sūt virtute ꝙseruati illesi. sic fiet ī illo igne qui eos purgabit.

Dist. xlviij. de forma ꝛ ptāte iudicis.

Solet etiā queri in q̄ forma xp̄us iudicabit. ꝛc. Supra determiauit mḡr de ordine iudicij. In hac ꝑte determinat de forma ꝛ ptāte iudicātis Et diuiditur hec ꝑs in duas. In ꝓma determiat de forma iudicātis in se. In secūda de effectibus in q̄bꝰ ostē/ditur magnitudo potestatis sue. scz luminariū obscuratio ꝛ postmodū melioratio. ibi. Veniente aūt ad iudiciū dño. ꝛc. Prima ꝑs hz duas. In ꝓma ꝑte determiat de forma in qua se ostendet. In secunda determiat de loco. ibi Putant q̄dā dñm. ꝛc. Et ita tangūtur hic ī vniuerso duo. Primū est de forma in qua iudex aduenier. Secūdū ꝓ de innouatōne ꝛ ꝑfectōne corꝝm mundi.

De forma iudicis in q̄ se ostendet. a

DI. XLVIII. Apoc. j.

Solet etiam q̄ri in q̄ forma xp̄us iudicabit. In forma vtiq; serui iudicabit que oībus in iudicio apparebit vt videāt mali in quē pupugerunt. diuinitatē ꝓ ei⁹ mali nō videbūt. Vñ Esa. Tollat impi⁹ ne videat gloriā dei. Humanitatez videbūt vt timeāt. diuinitatē ꝓ nō ne gaudeāt. diuinitas eñ sine gaudio videri nō p̄t. Sz cuz in humana forma ꝓiter eū apparitux q̄rit an in forma illa gloriosa appareat sīc vere ē. an in forma q̄lis in passione extitit. Quidā putāt a malis talez videri q̄lem crucifixerūt. id ē infirmā. q. dic̄ scripturaAug. sup Joh. vt videāt in quē pupugerūt. Sz apte aug. dic̄ formā fui glorificatam a bonis ꝛ a malis tūc videri sic. Cū in forma fui glorificata iudicantez viderint boni ꝛ mali. tollet impi⁹ vt ñ videat claritatē dei q̄ de⁹ ē. quā soli inūdo corde videbunt. qō erit eis vita eterna. Forma ḡ humana in xp̄o glorificata videbit a cūctis. vñ ꝛ xp̄s ꝺr iudicaturus. q. filiꝰ hoīs ē. Ita ei legit̄ in euāgelio Joh. v. Joh is ꝛ ptātē dedit ei iudiciū facere. q. filiꝰ hoīs ē. nō q̄ ipe ex virtute hoīs sit iudicatur⁹. vel q̄ ipe sol⁹ sine p̄re ꝛ spūsctō iudiciū sit factur⁹. ꝫ q. ipe sol⁹ in forma serui iudicās bonis ꝛ malis videbit. Cū ḡ pater nō iudicat quēq̄. ꝫ oēm ptātē dedit filio. nō ita ē intelligendū q̄si filiꝰ sol⁹ iudicet ꝛ nō pater. ꝫ q. forma filij hūana cunctis in iudicio apparebit. nō in forma infima ꝫ gloriosa. Judicabit aūt ex virtute diuinitatis nō sine p̄re ꝛ spūsctō. ꝛ apparebit terribilis impijs. ꝛ mitis iustis. erit ei terroꝝ malis ꝛ lumē iustis. Et sīc dicit xp̄s ſm formā fui iudicatur⁹ ꝓpter causaz ꝑmissaz. ita etiā ꝺr suscitaturus corꝝa mortuoꝝ ſm hūanitatē. cū tñ ex virtute diuinitatis sit suscitatur⁹. nō hūanitatis. Sz hac rōne illud ꝺr q. in hūanitate suscepit qđ ē cārnē resurrectōis. i. passionē ꝛ resurrectōz. Jō ei ascribitur ſm hoīes suscitatio mortuoꝝ. Vñ Aug. ꝑ verbū filiū dei sit aīaꝝ resurrectio. q̄ verbū factū in carne filiū hoīs sit corꝝm resurrectio. Itē iudicat ꝛ suscitat corꝝa nō pater. ꝫ filiꝰ ſm dispensatiōnē humanitatis in q̄ minor patre ē xp̄us. In eo qđ est filiꝰ dei. ē vita que viuificat aīas. in eo q̄ est filius hominis. iudex. Ecce ſm formā humanitatis dicitur suscitaturus corꝝa ꝛ iudicaturus. Iudicaturus autē quia illa forma cunctis in iudicio apparebit. ꝛ suscitaturus quia in eadē forma meritum et causam resurrectionis nostre suscepit. Et quia ſm eādem formā vocem dabit qua mortui de monumentis resurgent ꝛ procedent. scz q̄ deus est viuificat aīas nō pater tñ. quia non tñ pater vita est. sed ꝛ filius cuz eo. ꝛ spiritussanctus eadem vita est que pertinet ad aīmā non ad corꝝus. Corꝝus enim nō sentit vitam sapientie. sed aīa que illuminat a lumine eterno. Licet ergo xp̄s potentia diuinitatis viuificet aīas. ꝛ suscitet corꝝora ꝛ iudicet. nō ociose tamē ꝛ preter rationem ei scōm formā dei tribuitur viuificatio animaꝝ. ꝛ ſm formā serui iudicium ꝛ resuscitatio corꝝorum.

De loco iudicij vbi iudicabit. b

Putant quidam dñm descensuruz in vallem ioſaphat in iudicio. eo q̄ ipe per Jobelem ꝓphetam sic loquit̄. Congregabo omnes gentes. ꝛ deducam eas in vallē ioſaphat ꝛ disceptabo ibi cuz eis. Jobel. iij In cuius capituli expositiōe ita reperi. Hoc q̄dā pueriliter intelligunt q̄ in vallez que ē in latere montis oliueti descensur⁹ sit dñs ad iudiciū.

1a ¶ Nō in terra sz in spacio huius aeris sedebit xc̄. Obr̄ ꝓtra hoc dicūtur. qz tota terra ꝓmissionis nō posset capere oēs hoīes q̄ iudicādi sunt. Si dicas q̄ erūt i aere. Lōtra. corpa dānatoꝝ erūt pōderosa. g̃ nō erūt in aere Si dicas q̄ erūt in aere electoꝝ corpa. cū dānatoꝝ sint inumerabilr plures. quomō poterūt eē in terra.

¶ Rō. dōm q̄ credendū est in iudicio dñm xc̄ese surū in eū locum vnde ascēdit sic colligit ex textu Act. j. Dō q̄rit vtrū. descendat ad terrā. credendū est ipm in loco eminētiori eē futuꝝ. vñ ceteri nō poterūt videre ipm. Si q̄ras de multitudine. dici pōt q̄ multi erūt in terra. z in pua terra inumerabilia milia hominū eē poterunt. qm̄ ꝓstringent. nec intelligendū est q̄ ipsi oēs inter ullas valliculā inclusdant. qz hoc est puericie vt dicit Hiero. sz q̄ erūt ibi in locis circū iacentibus. z si necesse fuerit electi erūt in aere p̄ corpoꝝ agilitate. z dānati etiā esse poterūt diuina suspendente ꝓture.

Mathꝝ xxiiij.

2 b ¶ Sol z luna dicunt obscurari nō sui lumīs p̄uatōe. Ur male dicere. qz Raban⁹ sup Mat. dicit. nihil ꝓhibet intelligere veraciter solē z lunā cū syderibꝫ ceteris suo lumīe p̄uari. quō factū xc̄ sole cōstat tpe dñice passionis. Jtē rōne vr̄. qz turbulētia ē in mūdo ꝓp̄ peccatū homīs. z corpa oīa dñt oīdere se ad honorē diuinū. z nihil innouat nisi aliq̄ mō vetereſcat. vñ hō nō glorificat nisi resurgat. si g̃ in fine pctm̄ hoīs excreſceret. z supbia antixp̄i sup celos ascēderet in virtutibꝫ dei. q̄uis nō posset vituperari. z illa corpa dñt renouari. g̃ tot⁹ mūd⁹ dz obscurari. tū ꝓp̄ renouationē mūdi. g̃ male dicit in lra. ¶ Rō. dōm q̄ hic nō est ꝓprietas. p̄t em̄ eē q̄ aliq̄ obscuratio in stellis accidet p̄mo. Sz post renouationē erit p̄sentia corpis xp̄i z aliorꝝ corpoꝝ erit obscuratio solū in apparētia. vel etiā in comparōe. z ita vtrūq̄ p̄t esse verū scōm diuersa tpa. z vtrūq̄ satis ꝓbabile.

3 c ¶ Magn⁹ dicit ꝓp̄ magna q̄ ibi fient. Querit q̄ sunt illa magna q̄ fiēt tūc. z signa q̄ p̄cedent. Rō. dz q̄ ita ꝓsueuit referri. q̄ p̄ma die maria oīa exaltabūt. xv. cubitis sup excelsos montes orbis terre. z sup effluētia sicut nūc equora faciūt. Scdo oīa equora p̄sternent in ymū ꝓfundi. ita q̄ vix q̄nt humanis obtutibꝫ aspici. Tertio oīa maria redigent in antiquū statū q̄lia ab exordio creata fuerūt. Quarto belue oēs z oīa q̄ moueñt in aquis cōgregabunt z leuabunt sup pelag⁹ more ꝓtentionis inuicē mugientes. nesciētq̄ hoīes q̄d cogitēt. sz tm̄ de⁹. Quinto oīa volatilia celi cōgregabunt in campis vnūq̄dq̄ gen⁹ in ordine suo. eodē mō volucres inuicem ploratēs erūt. nō gustātes neq̄ bibētes. sz aduentū iudicis timētes Sexto flumina ignea surgēt ab occasu solis ꝛ facie firmamēti vs q̄ ad ortū tendētia. Septimo errantia sydera et stationaria oīa spargent exse i ignēas comas q̄liter in cometis aparet signū orbi cū habitatoribus suis. Octauo terre motus erit magnus vt nullus hō possit stare z nullū animal. sz solo ꝓsternēt oīa. Nono oēs lapides tā parui q̄ magni scindentur i quattuor ptes. z vnaquēq̄ pars colliderat alteram ptem. nesciētq̄ hō sonū illi⁹ nisi sol⁹ ōs. Decimo die oīa ligna siluaꝝ z olera herbaꝝ sanguineū florent rorē. Undecimo oēs mōtes z colles z oīa edificia humana arte ꝓstructa in puluerē redigent. Duodecimo oīa animalia terre veniūt ad cāpos de siluis z mōtibꝫ rugientia z mugiētia. nō gustātia neq̄ bibētia. Tredecimo die oīa sepulchra ab ortu solis vsq̄ ad occasum patebūt cadauerib⁹ resurgentib⁹ vsq̄ ad horā sepulchri final. i. diez iudicij. Quartodecimo die oīe humanū gen⁹ q̄d inuētū fuerit de habitaculis xc̄ese dit velociter nō intelligētes neq̄ loquētes sz discurrentes. Quintodecimo die hoīes morient vt resurgāt cum mortuis lōge añ defūct. Nec vtq̄ ita se hēant ōs nouit.

Job. xxvi

Johel. ij.

Esa. xxx.

d ¶ Et lux solis erit septēplicit. i. sicut lux septē dierū 4 Ur male dicere. qz lux solis tūc nō excedebat lucē quaz mō hz tm̄ q̄tū sol excedit luna. qz si lūa luxisz sicut nūc sol. certe nō fuisset nox. g̃ si dz sp ꝓportio seruari in corporibus mundi. ergo male exponit cū dicit erit sicut fuit in ꝓma ꝓditōne. Rō. dicendū q̄ sicut nō dicit similitudinem sed qualitatem ꝓ eo q̄ amplior lucis qualitas erit post q̄ añ. quia oīa debent meliorari homine meliorato. Etiam homo erit melior in celo post resurrectionē q̄ erat in paradiso ante peccatum. vnde p illud quod dicit septempliciter intelligitur q̄ augmentabit vsq̄ ad perfectam additionem.

e ¶ Nō erit vicissitudo diei z noctis. Videt male dicere. qz si lumīaria facta sūt ꝓpter diē z noctē. sicut dicit ꝓmo Ben. g̃ cessante nocte dz cessare lumīare q̄ factuz est vt p̄esset nocti. Rō. dōm q̄ cū dr q̄ luna facta ē vt p̄

esset nocti. ℞o. dom q cū dicitur q luna facta est vt
esset nocti nō assignat ratio productionis substantie sz
paucitatis luminis vt esset tm q compareret noctem.
Scom substantiam vero factum ppter pfectionē vni-
uersi. t qm nō erit tunc nox sed dies. perfecta dabit lu-
ne luminositas
competens diei
Zach. xiiij. qualis est lumi-
nositas solis. et
solis luminosi-
tas crescit vsq
ad perfectum di-
em.

6 f Esa. lx. ℞ Significat
hūs qui tūc erūt
in eterna beati-
tudine nullum lu-
cis vsum presta
re. Videtur ma-
le dicere. q om-
nia facta sunt p
pter hominem.
ergo si nullus fa-
ciēt homini vti-
litatem frustra
erunt. si ergo ni-
hil est tunc frus-
tra. nō debent
remanere. ℞o
dicendum q hoc
erit ad gloriam
electorum. Si-
cut enim gloria
est regi hre plu-
rimas cameras
diei t noctis. sed tm dies. Un-
de zacharias. Et erit dies vna
que nota est dño. nō dies neq
nox. et in tempe vespi erit lux.
quia tunc nō erit varietas diei
t noctis que modo est. sed con
tinua dies t lux. Esaias tamen
videtur dicere q tunc nō luce-
at sol vel luna loquens congre
gationi sanctorū. Non erit tibi
inquit amplius sol ad lucendū
per diem. nec splendor lune il-
luminabit te. sed erit tibi dns i
lucem sempiternam. Sed hūs
verbis nō negat solem t lunaz
f tunc lucere. sed significat his
qui tunc erunt in eterna beati-
tudine. nullum lucis vsum pre
stare. Quia vt ait Ihiero. super
eundem locuz. Celi terreq so
lis atq lune nobis cessabit offi
cium. t erit ipse dns lumen su-
is in perpetuum. Potest etiaz
intelligi illud Esaie ea ratione
dictum. quia sol t luna tunc nō
habebunt ortum t occasum si-
cut nunc. Unde Isidorus il-
lud Esaie quasi exponens ait.
post iudiciū sol laboris sui mer
cedez suscipiet. Unde prophe
ta. lucebit septempliciter. t g nō
veniet ad occasum nec sol nec
luna. sed in quo creati sunt sta-
bunt. ne impij in tormētis sub
terra positi fruantur luce eorū
Unde Abacuc. Sol t luna ste
terunt in ordine suo. Ecce ap-
te dicit solem t lunam tunc lu-
cere. sed stabiliter permanere.
Ubi etiam significat infernuz
esse sub terra. Si vero queri-
tur qs sit vsus lucis solis et lune
tūc: fateor me ignorare. q i scptu
ris nō memini me legisse.
in palacio t pulcram coquinam qbus nō ingrediatur.
sic electis erit gloria t honor q nō solū aula paradisi et
celum sydereum t antiquum habitaculum. g ℞ nō 7
veniet ad occasum nec sol nec luna ꝛc. Videtur male di
cere. quia impij sunt in medio terre vel circa medium.
g nō sunt i ymo.
imo quia super-
ficies terre est su
perior respectu
medū. ergo sicut
nō vident solem
cum est i nostro
emisperio. ita ñ
vident cum rece
dit ad aliud.
℞o. dicendum Esa. xxx.
q nō est intelli-
gendum q infer
nus sit sub terra
quia sit in alia
superficie terre
nobis opposita
cui nos sumus
inferiores sicut Abac. iij.
t ipsa nobis. ve
runtamen possi
bile est q infer
nus habeat ali-
quod amplum
os. et si sol revol
veret. possibile
eēt q aliquando
eis bñficiū lucis
pberet. et p tāto
loqr Isidorus.

AD intelligentiam presentis distinctionis scōz duo que determinat magister duo principali-
ter queruntur. Primo quertur de iudicis ap-
paritione. Secundo de corporum superiorū innouati-
one. Circa primum querūtur quattuor. Primo queri-
tur de iudiciaria potestate. Secundo de forma in qua
apparebit. Tertio de qualitate forme. Quarto queri
de hora iudicij ꝛc.

℞ Questio i a

℞ Utrum potestas iudiciaria sit xpi fm humanitatem
an scom diuinitatem. Et q fm diuinitatē videtur. q
Dan. vij. vbi agitur de iudicio dicit q troni positi sunt
t antiquus dierum sedit. t glosa exponit de patre. sed
quod conuenit christo cum patre ratione diuinitatis
iudicare. est huiusmodi vt probatum est. ergo ꝛc.
Item Joh. v. pater oīe iudiciuz dedit filio vt oēs ho
norificent filium sicut oēs honorificant patrez. sed fi-
lius nō est honorandus vt pater nisi solum fm diuini-
tatem. ergo cum iudiciū sit ad hoc datuz. ergo fm diui-
nitatem. Item eius est iudicare cuius est retribuere. sz
retribuere est fm diuinitatem. quia de deo oportet cre-
dere quoniā est. t remunerator est Heb. xj. ergo t iudi
ciaria potestas est ei rone diuinitatis. Item a sentētia
xpi nullus poterit appellare. ergo fm illam potentiam
iudicabit fm quā nō habet superiorē. sed hec est diuini
tas. ergo ꝛc. ℞ Contra Joh. v. pater nō iudicat quēq
sed omne iudicium dedit filio. sed oīs actus qui cōue-
nit filio scom diuinitatē cōuenit patri. sed iudicare nō.
ergo ꝛc. Item Job. xxxvj. causa tua quasi impij. Glo.
iudicata est a pylato. ideo iudicium causamq recipies
vt iuste iudices. ergo si iudicatus scom humanitatem.
potestatem iudicandi habebit fm humanitatem. Item
Joh. v. expresse dicitur. potestatē dedit ei iudicium fa-
cere quia filius homis est. Item rone constat. quia iste
fm humanitatē promulgabit sententiā. t fm illā naturā
promulgabit fm quā habet autoritatez ad hoc facien-
dum. alioquin esset iudicium vsurpatum. ergo fm hu-
manitatem habebit autoritatē t potestatem. Item iste
xpus erit iudex fm humanitatē. aut principalis aut de
legatus. Si delegatus. ergo ab eius sententia poterit
appellari. quod nephariū ē dicere. erit ergo iudex pn
cipalis. sed iudex principalis in iudicando habet auto
ritatem principalem. ergo fm humanitatē habet preci
puam autoritatem. ℞o. dicendū ad hoc q iudiciū sit 8
firmum concurrit autoritas t potestas. Autoritas in
sententiando. t potestas in retribuendo. hmōi fm meri
tum. si alterū horū deficiat nō est iudicium. Hec duo pn
cipaliter sunt in deo. Nam in xpo est autoritas ad sentē
tiandum. q dns omniū est. t nos oēs serui ei⁹. Est eti-
am potestas ad retribuendū. quia potētissim⁹. t nō est
q alia eū se valeat erigere. vel eius sententiam irritare
hec duo cōicauit deus trinitas hoi xpo auctoritatez dando
t dnium sicut dicitur Act. ij. Dnm fecit deus hūc ihm
Potestatem etiā habet sibi cetera subiiciendo. Matth.
vltimo. Data ē mihi omnis potestas. t ideo est qui cō-
stitutus ē a deo iudex viuoz t mortuorum sicut dicitur

Actē. x. Oñi ergo ptās iudiciaria respicit illa duo iam dicta. z illa sunt in deo p naturā. in xpo hoīe p gr̄am. tō iudiciaria ptās ē xpi fm diuinitatē p naturā. fm humanitatē collata p gr̄am. Uñ fm vtrāq; naturā hz auctoratē sz fm diuinitatē pncipalē z naturalē. fm humanitatez cōmissam vñ ꝺstituꝰ ē. Lū igit sit ptās pmaria in deo sz cōmissa in hoīe xpo. latio sñie ꝺz fieri a xpo hoīe scōm humanitatē. qz si fieret scōm ptātē pmariā. cum scōa nihil debeat pme. nō eēt vere iudex fm humanitatē. sz qñ secūda opaē (cum recipiat a pma) tō latio sñie fiet a xpo fm humanitatē. Sz qz xps ē dꝰ z hō. sñia ei⁹ nō erit tāq; iudicis delegati. sz tāq; pncipalis. z tō ab ea appē vtrāq; ptātem nullus poterit appellare. Cōcedēde sunt igit rōnes ad vtrāq; ptem. Prime. qz vez ꝺcludunt. q iudiciaria ptās sit xpi fm diuinitatē. Sil'r ad oppositū. qz vez ꝺcludunt q sit xpi fm humanitatē. maxime q̄ntuz ad sñie latiōnē. robur tñ sñie vt dictū est nō pncipaliter est ex hūanitate xpi sz potius ex ei⁹ diuinitate.

Questio ñ b

De forma in q̄ xps apparebit. z q̄ritur vtrū in forma diuinitatis appareat malis. Et q nō habeē in lra. i forma q̄ iudicatus ē videbūt eū vt deleant. in forma diuinitatis nō videbūt ne gaudeāt. Itē rōne videē. qz lux illa ē in accessibilis oculis intellect⁹ nostri fm statū infirmitatis. q̄ si dānati surgent cū infirmitatib⁹ z impfectionib⁹. q̄ inaccessibilis erit ipis. Itē Jo. xvij. hec ē vita eterna vt cognoscāt te vez dēū. ergo cū videre dēū sit vita eterna. z mali nō sint habituri vitā eternā. q̄ nō videbunt eū in forma diuinitatis. Itē reprobi debēt puniri z q̄tum ad rōnē z q̄ntū ad volūtatē. sz q̄ntū ad volūtatē dēū nō poterāt amare. q̄ nec q̄ntū ad rōnē videre. Cōtra. reprobi q̄ noluerūt rōm credere cē dēū. tūc nō dubitabūt ipm cē dēū. ergo xpi diuinitas erit eis manifesta cognitione certissima. ergo ipam videbūt nō solū p speculū sz p seipam. Itē videē q debeant videre. qz reprobi debēt terreri ad aspectū xpi. sz q summe terret ē ptās diuinitatis z maiestatis. z q ita sit dicit Math. xxiij. veniet filiꝰ hoīs cū ptāte magna. ergo ꝛc. Itē nemo punit pfecte ex amissione alicui⁹ boni nisi illud cognoscat. ergo si reprobi debēt puniri carētia visiōis dei. ꝺz eis ostē di q̄ntū bonū sit visio dei. sz h̄ nō pōt sciri nisi videaē. q̄ saltē in iudicio debēt videre. Itē q̄ro rōnē quare nō debent videre. Si dicas ne gaudeāt sicut dicit ysidoꝰ et Aug. Cōtra. oñe quod recipit in aliq̄ est ibi p modum recipientis. ergo si habēt oculos infirmos. lux p̄a potius ꝺtristabit q̄ delectet. sicut patz etiā in luce corpali. Itē possibile ē deo separe in reprobis cognitionē a delectatione. sicut in igne lucē a calore. et si h̄. tunc videē q ꝓpter istam rōnē nō debeat dimittere. Item scōm humanitatē apparebit blandus iustis et terribilis malis.

9 quare nō potest similiter facere fm deitatē. Rñ. dōm q sicut dicit Aug. z Ysidorus et magister in lra et etiaz Hugo de sacramētis. patrē nullus de reprobis videbit in iudicio. sed oñes filiuz. q filius hoīs est vt ab hoībus possit videri. vñ nō apparebit malis in forma

10 dei. Propter quod nota q duplex ē cognitio diuinitatis. Una per signa et effectus. alia in sua forma et essentia. dico ergo q reprobi bene habent cognitionē de xpi diuinitate per signa certissima. et p effectus manifestos cognoscent. quia ipe est deus oñipotens. Cognitionē autem que est in ꝓpria forma que est per visionē aperta hanc q̄dem nō habebunt. Et prima ratio huius est quia talis forma oīno est improportionalis oculis peccatoris. improportionalis oculis oñibus qui nō sunt sublimati p gloriā vel p supabūdātiā gr̄e. et qz reprobis nō ꝺbitur gr̄a nec simpliciter nec ad temp⁹. ideo nō vidēbūt. Ratio aūt quare nō ꝺbitur eis virt⁹ q̄ facit eorum aspectū habilē ad videndū illā lucē ē illa quam tāgit ysidorus z augustin⁹ qz si haberēt oculū aptū. haberent summā delectationē quā impossibile est esse z inde cēs i pcōnib⁹. Ex his patent obiecta. Prima enim tria 11
oñdunt q habebunt cognitionē de deo q̄tum ad maiestatem et bonitatem. sed nō ostendūt q per speciem. sz sufficit q p signa certa. Ad aliud iam patet resp̄sio 12
qz scz sunt improportionabiles z impossibile est intelligere q fiant ꝓportionabiles z nō gaudeant. nō sic est in luce creata. qz oculus ē proportionalis p naturā. z p infirmitatē nō oñino efficitur improportionalis. sz tātū minuitur proportio. z ideo videt cum tristicia. illa autem lux cum tristicia videri nō potest.

Questio ñ c

De qualitate forme in qua apparebit christus. vtrū scz in forma gloriosa appareat reprobis. Et q sic videtur. qz in p̄mo aduentu apparuit passibilis. z qz aduent⁹ ille fuit in infirmitate. ergo cū secundus aduētus sit ī virtute. ergo apparebit glorioſus. Itē in iudicio apparebit talis qualē decet apparere ad confusionem inimicorum z leticiā amicoꝝ. sed inimici maxime ꝺfunduntur in gloria z in exaltatōne illius quem dēspexerunt z ecōuerso. amici letantur. ergo apparebit in gloria. Itez nulla erit in eo fictio. ergo talem ostendet formam qualem habebit. sed habebit gloriosam. ergo ostendet reprobis gloriosam formam. Cōtra Math. xxiij. apparebit signū filij hominis in celo. hoc erit signum crucis. q̄ cū crux sit signū infirmitatis. videē q appareat in infirmitate non in gloria. Item. Chrisē. Veniet in iudicio xpūs. nō solum vulnerū cicatrices. sz etiam ipam mortem exprobratissimam ostendens. Item ratōne videtur. qz sicut oculus spūalis se habet ad lucē spūalez. ita corpalis ad corpalem. sed sic est q oculus spūalis malorum non videt lucē spūalē. qz est improportionabilis. ergo similiter cum oculus non glorificatus sit ꝓportionabilis nō videbit claritatē corporis glorificati. Item. si videbit. cum ꝺsensus exterior pascatur in contemplatōne humanitatis. sicut interior in ꝺtemplatōe diuinitatis. videtur q habeant delectatōnem. sz nō videbūt diuinitatē ne delectēt̄ur. q̄ nec humanitatem. Item q̄uis xps sit benignus fm veritatē. tamē apparebit terribilis reprobis. sicut dicit ysidoꝰ. ergo pari rōe q̄uis sit glorioſus. tamē debet reprobis apparere īglorioſus. Rñ. dōm q christus apparebit in forma glio- 13
sa. vt est ostensum. non tātum bonis sed etiā reprobis z non erit differentia ex pte apparētis sed ex pte recipētium. boni enī recipiunt glorioſam formam cū gaudio z gloria. sed mali cum confusione z pena. confundēt̄ur enī in aspectu eius z nō poterūt eius sustinere intuitū ꝓpter conscientie remorsum. z ꝓpter expectationem ferende sententie cōtra eos. econtra boni delectabuntur. 14
Ad illud qđ obr̄ q apparebit cū cruce z cicatricibus Dicendū q cicatrices in martiribus nō sunt signuz infirmitatis pnūtis. sed infirmitatis preterite. imo q̄tum ad gloriam et decentiam z pulchritudinē sunt signa victorie et glorie. sic in christo intelligendum. q illę cicatrices z crux erunt signa mortis vilissime quā sustinuit sed tamen quia apparebūt in excellentia glorie. signuz erūt glorie tunc pntis. Unde Chrisē. dicit sup Math q crux radijs solis erit lucentior. similiter et cicatrices. 15
Ad illud quod obūcitur q oculi eorum sunt impro-

portionales. dōm q ꝓportionales erunt q ꝓportionem sufficientis ꝓportionis. nō retundet visus z ꝯfundent. sed tñ nō erunt eīno improportionabiles p defectū omnis ꝓportionis. ¶Nec est simile de luce spūali. quis illa excedit multo plus oculū peccatoris q̄ lux corpis glorioſi oculū corpis passibilis. ¶Ad illud qđ obī q videbitur terribilis z blandꝰ. ergo simiter gloriosus z inglorioſus. dōm q nō sic. quia terribilis z blandꝰ dicit ad alterū. vñ benignū hoiem pōt bō aspicere vt terribilem q3 eū timet. sz gloriosum z nō gloriosum dicunt dispositionem a gre visibilis. vnde nisi fiat q ꝑceptionē q miraculū. z diuinā ꝓtutē que teneat oculos sicut dicit Luce vltimo. oculi eoꝝ tenebant. res talis videt qualis ē fm veritatem.

¶Questio. iiij. d

De hora iudicij. Et querit vtrū alicui creature sit nota z q nō videt ¶Mat. xiij. De illo sūt die z hora nemo nouit neq3 angeli qui sunt in celo. neq3 filius. ergo videt q ꝑs nō nouerit. ergo multominus nosciunt alij. Item Joh. xv. omia quecūq3 audiui a patre nota feci vobis. sed istud nō notificauit apl'is. ergo istud nō nouit eriā ipe ꝑs. ¶Item Joh. xvj. cū venerit spūsc̄us ille docebit vos oēm veritatē. sed spūs aduenēs illud non docuit apl'os. ergo istud nō ē scibile ab aliqua creatura. q3 si eēt scibile spūsc̄us docuisset. ¶Item deus reuelauit ꝓphetis multa futura. diem sūt z horam iudicij non exꝑessit q aliquā ꝓphetiam nisi solum q signa quedam p ambula. ergo cū dñs illō nō reuelauerit ꝓphetis. videt q sibi soli reseruauerit. Cōtra. christꝰ nō ꝑfecit nec pōt ꝑficere in scientis sicut supra dī libro. iij. dis. xiij. ergo si nunq3 sciturus est. modo scit. ¶Item de angelis videt Gregꝫ. quid est q nō vident q videntē oīa vident. ergo videt q illud videant. ¶Item videt q omnibus de beat reuelari. quia magis timendū est iudiciuz ſpeciale q̄ generale. quia qui hoc eusdit euadit z illud. sed dies mortis pluribus reuelatus est sicut dicitur de bō martino z beato benedicto. ergo ꝛc. ¶Item locus z tempꝰ sunt circūstantie negocij. sed dñs reuelauit nobis iudicij locū. ergo pari ratione videt q z tps. aut si non ꝙ
17 quare nō. ℟. dōm q absq3 dubio hora diei iudicij ē nota toti trinitati z homini assumpto. sed ignota ē oīb in statu viatorū exīntibus. Sed de hoc ē contentio inter doctores vtrum nota sit angelis z animabꝰ btis. Quidam dicunt q sic. ꝙdā q nō. sed certe quid sit sup̄ tenendum magis docebit experientia p loco z tpe. q̄ nunc docear scientia. vtrū em ē possibile. Cū em christo communicata sit oīscientia. nō video quare angeli illud ignorare nō possunt. z istud nō sit glorie ipsorum. Rursus cum deo sint familiares z nihil in huiꝰ rei scientia ꝑdere possint. quare istud nō congruat reuelari. ¶Non tñ est facile hoc diffinire. Vñ quia alique auctates sanctorum videntur sonare q angeli hoc nouerunt. alique q ignorent. sane dici potest q istud notum sit aliquibus angelis z beatis. aliquib ignotum. z sicut dicit circa incarnationis mysterium. sic z in illa ꝓtestandū est q ali
18 cui creature hora iudicij nota sit. ¶Ad illō ergo quod obī q neme nouit dōm q in illa auctate sicut patet ex glosa. nō excludit filius naturalis. sed adoptiuus. nec excludunt oēs angeli. sed illi qui sunt inferioris ordinis. nec excludunt oēs hoies sed soluz puri homines z viatores. Vel dōm q nō nouerunt. q3 alīs nō notificant. i nō ostendūt se scire. sicut fouea dicit ceca non q
19 nō videat. sed q3 qō haber in se alīs nō ostendat. ¶Ad illud qō obī q nota fecit oīa apl'is christꝰ z spūsc̄us dōm q istud intelligit de necessarijs ad salutem. ¶Ad illud quod obī de prophetis. dōm q deus non reuelauit illlud prophetis quia nō erat nobis vtile nosse. sed perutile erat ignorare. tum ꝓter nostram vtilitatem. tum eriam ꝓter istud quod dicit Jaco. ij. sic loquimini z sic facite quasi p legem libertatis incipientes iudicari. z ita patet q dñs manifestauit nobis iudicij locū sz nō tempus. ¶Ad illud quod obīcit de angelis q omnia vident. dōm q illud oportet intelligi de bis q̄ sunt de integritate beatitudinis nō sui ministerij. 20 21

QUonsequenter q̄stū ad secundū articulū queritur de renouatione corpoꝝ superiorum. Et circa hoc querunt quattuor. Primo queritur vtrū corpa supcelestia remunerabunt. Secundo vtruz quietabunt. Tertio virū innouabunt elemēta. Quarto vtrum innouabunt plante z animalia bruta.

¶Questio. j. e

Utrum corpa supercelestia remunerabunt. Circa quaz ꝑceditur sic z ostendit q corpora supcelestia remunerabunt. Esa. xxx. habet ex textu z glosa. erit lux lune sicut lux solis. z lux solis sicut septem dierum. glo. id est. sol z luna ꝓmium sui laboris ꝙcipient. ¶Item hoc videt ratione. quia ꝓpior est deus ad premiandū q̄ ad puniē dum. sed corpoꝝ supcelestium homine peccante lux est diminuta sicut dicit glosa. ergo homine glorificato debet augeri. ¶Item ordo est in vniuerso cōuenientissimus. ergo vno meliorato quod est de ꝑfectione vniuersi necesse est omnia meliorari que sunt de eius cōstitutione. sed corpa supcelestia sunt de constitutione vniuersi. ergo aut ordo corrumpit. aut si homo nobilitat necesse est illa magis nobilitari. ¶Item habitatio debet cōgruere habitatori. ergo si homo ꝓter quē factus ē mundus ē nobilior factus. ergo z totus mundus. ergo z corpora mundi nobilissima. ¶Contra. nihil quod perit remunerabitur. sed celi peribunt. ergo corpora supercelestia nō remunerabunt. Minor patet expresse ad Hebre. j. z tu in principio ꝛc. Et post. Ipsi gibunt. ¶Itē ratione videtur. quia nihil ꝓmiat nisi quod meretur. et nihil meret nisi quod voluntarie seruit. z nihil volūtarie seruit nisi quod habet liberū arbitrium. z talia non sunt corpa supcelestia. ergo ꝛc. ¶Item dupliciter contingit mereri ex ope aut quis factū ex charitate. aut ꝙa laboriosum. sed corpora supercelestia nō faciunt quicq3 ex charitate. nec mouent cum labore. quia dicit phus q mouent sine labore z pena. ergo ꝛc. ¶Item cum duplex sit corporum superiorū ꝓprietas sz calor z lux. et seruiant nobis q̄stū ad vtrāq3 remunerari debent q̄stū ad vtrāq3. ergo cum nō remuneret sol in calore. nec luna in frigiditate. ergo nec debent remunerari in maiori lumine. ℟. dōm q tripliciter est aliquid remunerabile 22 Primo modo quod est aptum natum mereri. z hoc est liberum arbitrio. Alio modo quod est ipsi merenti coniunctum. vt corpus humanum. Tertio modo quod est ad ipsum ordinatū sicut ad obsequium. fm hoc ꝓmiat homo aliq̄ in seipso. aliq̄ in corpe. aliquando ex eis que sunt sibi vtilia. Sic eriā ꝓmiat in seipso in corpore suo. z etiam in ipso mundo qui eius est habitaculum. Unde dico q corpora supercelestia premiari non ē aliud q̄ hominem ꝓmiari in illis. quia dominus totū mūdum hominis amore faciet pulcriorem. z ideo quia ꝓpter hoiem ꝓmiat. corpa supcelestia fm eam ꝓprietatez ꝓmiant fm quā sunt cōsona corpib gloriosis. Nec autem ē lux. z ideo in luce z splendore augebunt z crescent vt ꝑbant ꝓmerōnes. ¶Ad illō qō obī q gibūt. dōm 3

q̄ iste text⁹ ꝯnr exponit̄ p illud. Et sic amictū mutabis eos ⁊ mutabunt̄. ideo nō dicunt̄ pire q⁹ desināt. sz quia
24 pulcriora efficiunt̄ ⁊ innouant̄. ¶ Ad illud q̄ obī q̄ ñ hñt volūtatē. dōm q̄ ipsa nō merent̄. sz bō meret ⁊ ī eis
remunerat̄. ¶ Ad illud q̄ obī q̄ nō laborāt. dōm q̄ la
25 bor ꝺr duplr. Uno mō ꝓprie. ⁊ sic dicit̄ opus penale. et hoc mō nec corpa supcelestia nec angeli boni laborant. Alio mō cōiter. ⁊ sic ꝺr labor q̄cūq; obsequiū. ꝑm quē modū angeli dicunt̄ laborare in vinea dñi ⁊ circa nos.
26 q⁹ neb obsequunt̄. sic ⁊ corpa celestia. ¶ Ad vltimum quare nō remunerant̄ in colore ptz rnsio. q⁹ in his ꝓprietatibus debēt remunerari que ꝯueniunt corpib⁹ nris ⁊ faciunt ad gloriam nostram.

¶ Questio. ij. f

Utrū corpa supcelestia quietabunt̄. Et q̄ sic vi. q⁹ motus corporū supcelestiū ē ꝑfectō cōtinuā generationē. sed oīs generatio ē ordinata ad multiplicationem hoīm. ⁊ multiplicatio hoīm ad ꝑfectionē ciuitatis supne. si ergo necesse ē illam ciuitatē ꝑfici. necesse ē cōem generationem cessare. ergo ⁊ motū corporū supcelestiū. ⁊ sic ꝛc.
¶ Jtē oīs mot⁹ ē ꝓpter aliquē finē. sz oīs mot⁹ ordinatus nisi frustra sit aliq̄n cōsequit̄ finē. sz q̄d mouet̄ ꝓpt̄ aliq̄d assecuto eo q̄ desiit. ergo cū corporū supcelestiū motus sit hmōi. ptz ꝛc. ¶ Jtē nobilior dispositio ē q̄es q̄ mot⁹. q̄d ptz in deo. ergo si mūd⁹ post resurrectionem erit in optima dispositiōe oīa corpa in eo q̄escēt. ¶ Jtē
b dicit rō nō tm̄ fides q⁹ oīa ꝓpt̄ hoīem ⁊ ad op⁹ obsequiū sunt creata. ergo oīa debent dare vsum ⁊ actū conueniētē humano obsequio. sz bō incorruptibilis post resurrectionem nō indiget obsequio variabili. ergo ꝛc.
Contra. Corpora supercelestia seruiunt homini. luci. ⁊ motui. sz q⁹ luci seruiunt maiori luce remunerant̄. ergo cū fuerūt in motu debent velociori motu remunerari.
Jtem corp⁹ orbiculare naturalit̄ est aptū ad motū. sz p gratiā aptitudo naturalit̄ ꝑficit ⁊ nō efficit ipfecta. sz vnūquodq; ꝑfect⁹ ē quādo est cōiūctū suo actui. g⁹ corpa orbicularia actualiter mouebunt̄ ⁊ cōtinue. Jtem nihil q̄ ineſt alicui ꝑm assimilationē ad dēū semp debet p remunerationē ꝑmiari. sz corpa supcelestia vt dicit cōmentator mouent̄ vt assimilent̄ deo. ⁊ in ipo motu assimilant̄. g⁹ ꝛc. ¶ Jtē motus orbicularis p naturā ē interminabilis. sz dēs p gloriā nō destruet naturā. g̃ motū corporū supcelestiū nō terminat. ⁊ si b̄ g̃ sp mouebunt̄. ꝓ
27 dōm q⁹ sicut dicit Jsidor⁹ ⁊ habet̄ in lra q⁹ sol ⁊ luna p⁹ iudiciū nō rendēt ad occasum. sz stabūt in ordine suo in quo creati sunt. Ad intelligentiā aūt obiectorū notādū q⁹ in motu ē duplicē finē cōsiderare. s. finē intra. ⁊ iste dr terminus siue ꝯsumptio. ⁊ finē extra. ⁊ iste ē ēmin⁹ intentiōis. vt ꝑbi gra cū lapis desursum ad terrā descēdit loc⁹ ere ē finis q̄ ē ēmin⁹ itra. sz q̄es ī loco ēfinis q̄ ē ēmin⁹ irētiōis. Dico g̃ q⁹ q̄dā mot⁹ sūt recti. q̄dā circo mot⁹ sē q̄ hñt alterū p naturā. vt pura finē intentiōis. alterū ꝓ hñt solū rōne ipsi⁹ ꝓncipij mouētis. vt ē mot⁹ circularis ipsi⁹ rote q̄ volūt ad acuendū cutellū. Cū ēm̄ rota quiescat mō vel p⁹ nō ē determinatū. q⁹ sp possit moueri si eēt qui posset ⁊ vellet mouere. sz q̄n cutell⁹ fact⁹ ē acutus. cū mot⁹ ille ordinaret̄ ad b. necesse fuit quietari vl frustra fieri. Qñ igit̄ mot⁹ corporū supcelestiū ordinat̄ ad cōplendū numerū electorū. ⁊ illū nec̄e ē cōpleri ideo ⁊ motū terminari. q̄uis p naturā nō habeat terminū intra se.
28 ¶ Ad illō q̄ obī q⁹ remunerant̄ in luce. ergo debent remunerari in motu. dōm q⁹ nō ē sile. q⁹ obsequiū mot⁹ nō ita cōpetit corpib⁹ btōr sic obsequiū luminis.
29 ¶ Ad illud q̄ obī q⁹ aptitudo naturalis ē ꝑficiēda. dicendū q⁹ vere ē de aptitudine naturali q̄ ē ad actū ꝑfectū onis. sz q̄ ē ad actū impfectiōis nō. ¶ Ad illud q̄ obī 30
de similitudine. dōm q⁹ nō assimilat̄ simplr sz in causando. ⁊ ideo ad tps assimilat̄ in b. ¶ Ad illud q̄ vltimo 31
obī q̄ ē naturaliter iterabilis. dōm q⁹ b ē falsum. quia ꝑm intentionē nature q̄ ē regulata ꝑm institutionē diuinam terminabilis ē. licet nō sit terminabilis rōne termini qui respicit cōditiones mobilis ⁊ spacij.

¶ Questio. iij. g

Utrū innouabunt̄ elemēta. Et q⁹ sic vi. j. ad Cor. vij. preterit figura hui⁹ mūdi. aut igit̄ in nihil. aut in melio⁹ aut in peio⁹. Jn nihil nō. q⁹ deus nihil ꝓmittit omnino perire. Nō in peius. quia si homo melioratur. et mundus. ergo in melius. Sed quod senescit et in melius mutatur innouatur. ergo mundus iste. sz elemēta sunt ptes mūdi. ergo ꝛc. ¶ Jtē Aug⁹. de ecclesiasticis dogmatibus. elementa nō dicim⁹ abolenda sz in melio⁹ cōmutanda. ¶ Jtē rōne videt̄. q⁹ aut innouabunt̄ oīa. aut nulla. aut quedā. Si oīa. habeo ꝓpositū. Si nulla. ergo cōsistent in cōtinua trāsmutatione ⁊ impuritate quā cōtraxerūt. sz b ē incōueniēs. cū sint ꝓpter hoīem incorpalem ⁊ oīno mundū. Si quedā. ⁊ quedā nō. ergo solut̄ armonia elementorū. ergo ⁊ pulcritudo ⁊ decor vniuersi. ¶ Jtē ignis ē cōpletissimū elemētorū. vñ ⁊ spēs elementor dicit̄. Quero igit̄ aut ignis innouabit̄ aut nō. Si nō innouat̄ sic cōsumit̄. ergo perit nobilitas et decor elemētor. Si innouat̄. ergo cū alia elemēta magis sint accedentia ad vetustatē. vi q⁹ oīa debēt innouari. Sz ꝯtra Mat. xxiiij. celū ⁊ terra trāsibūt. si ergo terra ē stabilissimū inf oīa elemēta ⁊ ipa nō innouat̄ sed transit. nec alia innouabunt̄. Si dicas q⁹ nō trāsit q̄tuz ad substātiā sz q̄tū ad figurā. sicut dicit̄. j. ad Cor. vij. ꝓterit figura hui⁹ mūdi. tūc ergo cū figura respiciat quātitatē ⁊ dispotionē ptiū nō qualitatē. videt̄ ergo q⁹ alterius figure erit vniuersum. cū ergo mō sit circulare tūc fiet triangulare vel quadrangulare ꝛc. sz b ē incōueniens. ergo ꝛc. ¶ Jtez sup. ij. Petri vltimo dicit glo. elementa quattuor q̄bꝫ mūdus consistit ille maxim⁹ ignis absumet. nec cūcta intm̄ cōsumet vt nō sint. sed duo ex toto cōsumet. duo vero in meliorē restituet faciē. ¶ Jtē
rōne videt̄. q⁹ si elementa innouabunt̄. aut ergo q̄tum ad substātiā. aut q̄tū ad q̄titatē. Nō q̄tū ad substātiā. quia substātia erit eadē nō recipiēs magis ⁊ min⁹. Nō q̄tū ad qualitatē. quia accidētia sunt inalterabilia. ergo nullo modo. Si dicas q⁹ q̄tū ad qualitates erit innouatio. q⁹ q̄litates iste trāsibunt. Contra. Forma substantialis in materia ē cā imediata ipsarū qualitatum elementariū. ergo si posita causa immediata necessario ponit̄ effectus. si remanebit forma substātialis in materia ⁊ qualitates. ¶ Jtē calidū in sūmo ē dispositio ad
forma ignis. sed remota dispositione ⁊ puata. p oñs p
uat̄ forma. ergo ꝛc. ¶ ℟. dōm q⁹ vbi ē innouatio sub 32
stantia remanet eadē. sz sub alijs ꝓprietatib⁹. ideo dōm. q⁹ oīa elementa ꝑm substātiā remanebunt. sz q̄tū ad qualitates innouabunt̄. Sed circa ipas qualitates duplex est opinio. Quidā em̄ dicūt q⁹ tria sunt genera q̄litatum in elementis. Quedā ꝑm q̄s ordinant̄ in mūdo. vt grauitas ⁊ leuitas. ⁊ iste remanebunt. quia remanebunt in mundo ordo ⁊ situs elementorum. Quedā sunt qualitates ꝑm quas est receptio influentie luminis sine omni corruptione. vt perspicuitas ⁊ transparentia. et iste similiter remanebūt sicut influētia luminis. Quedam aūt sunt ꝑm q̄s ordinant̄ ad agendū ⁊ patiendum ⁊ ita p cōsequens ad trāsmutationem ⁊ corruptionem.

ꝛ ſm has non remanebunt. Sed inter has quedã ſunt actiue vt caliditas ꝛ frigiditas. quedam paſſiue vt humiditas ꝛ ſiccitas. Et qne ſunt actiue ille que excitant ꝛ faciunt tranſmutationem. ꝛ iſte tollentur ab elementis. ꝛ non redeunt in nihil. ſed cadent in regionem damnatorum ſicut vult Baſilius ſuper illud. Tor domini intercidentis flammam ignis. Dicitur enim q̄ calor cedit in partem damnatorum. ſed lux in regionem ſaluandorum. Similiter ꝛ in aqua frigiditas ad affligendum. ſiccum vero et humidum non tollentur. ſed terminabuntur. et ideo dicunt q̄ Beda dicit q̄ duo totaliter abſumentur propter coniunctionem que erat ex duplici qualitate. nõ q̄tũ ad integritatẽ ſubſtantie ſed quantum ad totalitatem duplicis qualitatis rõne actiue. Sed q̄ Aug⁹ dicit xx. de ciuitate dei q̄ omniũ elemẽtorũ qualitates ardendo penit⁹ interibunt. ꝛ ſiccitas ꝛ humiditas ſunt qualitates corruptibiles. nõ vidẽtur maior ratio de caliditate ꝛ frigiditate q̄ de hijs duabus // Ideo dicunt alij aliter q̄ omnes res quãtum eſt de ſe appetũt eẽ ꝑpetuũ ꝛ diuinũ. ſz q̄dã forme ſunt que apperunt continuare eſſe ꝑ multiplicationẽ ſui in altero. vtputa ſũt forme accidẽtales ꝛ ſubſtantiales. Quedam aũt appetũt continuare eſſe ſuũ ꝑ cõtinuã adherẽtiã cũ materia. vt forme ꝛ qualitates paſſiue. quia igit̄ poſt iudiciũ auferẽt ab elemẽtis oĩs ratio multiplicandi ſe. ꝛ dabit̄ virt⁹ continuandi ſe in ſe. q̄ erunt incorporalia. hinc eſt q̄ elementa que habent qualitates actiuas dicunt̄ totaliter abſumi. q̄ omnio auferet ab eis ratio agendi ꝛ ſe multiplicãdi. Alia vo duo dicunt̄ in meliorem faciem reſtitui. q̄ appetit⁹ continuãdi in ſe eſſe qui mõ eſt in eis ſm eſſe impfectũ complebit̄ ꝛ pficiet̄. manebũt ergo qualitates omniũ elementorũ quãtũ ad ſubſtantiã. ſz quãtũ ad rationẽ corruptiõis innouabũtur. ſimiliter ꝛ forme ſubſtantiales. Et hec opinio eſt ꝓbabilior. Et patent obiecta ꝓter ꝓmũ quod dicit q̄ figura huj⁹ mũdi tranſibit. Dico eĩm q̄ figura dꝛ tripliciter
33 Uno mõ diſpoſitio ex clauſione lineaꝝ. ꝛ hec nõ perit quãtũ ad terram. q̄ omnio eſt orbicularis. Scõo mõ dicit̄ figura exterior rei facies ſiue pulcritudo. ꝛ hec tranſibit ſic̄ dicit̄ in gloſa. nõ ſubſtãtia. ſz pulcritudo Tertio mõ figura dꝛ fictio vl fragilitas a fingo fingis vt vaſa figuli. ꝛ ſic etiã ꝓterãſibit nõ ſubſtantia ſz diſpoſitio partiũ quo ad terrã ꝛ pulcritudo ꝛ fragilitas.

// Queſtio. iiij. b

Utrũ innouabunt̄ plante ꝛ animalia bruta. Et q̄ nõ vi Quia q̄ ſunt ꝓpt̄ hominis neceſſitatẽ. homie de neceſſitate tranſeunte debent ꝛ ipſa tranſire. ſz plante ꝛ animalia ſunt huiuſmodi. q̄ ꝓter hominis cibum. ergo ꝛc. // Itẽ oĩa q̄ innouabunt̄ habent formã pfectã ordinatã ad incorruptionẽ. ſz plante ꝛ animalia nõ habent animas incorruptibiles. ergo ꝛc. // Itẽ ſi innouãtur. aut ḡ oĩa. aut quedã. Si oĩa. tunc oĩs plante que fuerunt ab initio ꝛ oĩa animalia occuparent centũ tales mundos. g⁹ oporteret mũdũ dilatari. Si quedam innouant̄ quedã non. quero q̄ ſunt illa que innouant̄. ꝛ non videt̄ eſſe maior ratio de vno q̃ de alio.

Item innouatio eſt eiuſdem ſm ſubſtantiam. ſz forma ſubſtãtialis bruti nõ corrũpit̄. ergo ſi iterũ generet̄ erit noue rei formatio nõ innouatio. // Contra. celi ornat⁹ innouabit̄ vt patet in corporib⁹ ſupercelestib⁹. ergo pari rõne ornat⁹ terre. ſz ornat⁹ terre ſunt plante ꝛ animalia. ergo ꝛc. alioquin ſi nõ innouabũt. g⁹ remunerabit̄ terra ſine ornatu. ꝛ ita impfecte. g⁹. ꝛc. // Itẽ ſicut corpora ſupercelestia ꝛ elemẽta ſeruiũt homini ꝛ ideo remunerank. ſic plante ꝛ animalia ſeruiunt. ꝛ magis ſeruiũt quia ꝓeſtant cibum. ꝛ magis laborant in ſeruiendo q̄ dant ſuam ſubſtantiam ꝛ moriuntur. ergo magis ſunt renouanda. Item plante ꝛ animalia ſunt ad laudem dei. quia vt pater in ꝑs. inuitank̄ ad laudandũ deum. ergo ſi laus dei poſt iudicium non debet minui nec decreſcere ſed augeri. ergo nõ debent ceſſare plante ꝛ animalia. // Item que ſunt de perfectiõe vniuerſi non debent ceſſare. ſed plante ꝛ animalia ſunt hmõi. ergo ꝛc. Prima ꝑz. q̄ tunc vniuerſum erit pfectius. Secunda pater. quia nunc ſuperfluerent ſi non eſſent de perfectione. ꝛ preterea ſunt creata inter opera ſex dierum in quibus mundus eſt conſtitutus ante hominis lapſum Item que ſunt nobiliora magis ſunt de perfectione. ſz vegetabilia ꝛ alia nobiliora ſunt corporibus elementaribus. quia habent vitam. ergo ꝛc. // Item differentie diuidentes genus ſunt de perfectione vniuerſi. ſed differentie accipiuntur penes hec duo. ergo hec ad vniuerſi perfectionem debent innouari. // R⁹. dõm. q̄ plan 34
te ꝛ animalia non innouabuntur ꝓpterea q̄ vltima eorum perfectio eſt corporalis per naturam ꝛ ortum. ꝛ radicem habet a materia. vnde non ſunt idonea ad viuẽdum ſiue durandum eternaliter. forme autem corpora ſupercelestiũ ſunt incorporales omnino. ſimiliter forme elementorum incorporales ſunt ſm totũ ꝛ ſm ꝓtem quãtũ eſt in ſe. quia ſunt corpora ſimplicia. vnde q̄ corrumpantur hoc eſt per actionem venientem ab extrinſeco. ꝛ ideo remota illa actione remanẽt incorpales. ex hoc pater q̄ plante ꝛ animalia nõ ſunt ad ornatum terre ſed ad hominis obſequium. nec ad dei laudem. nec ad vniuerſi pfectionem niſi ſm ſtatum eum qui eſt corporalis ꝛ variabilis. ꝛ ideo non oportet innouari. vnde terra habebit illum ornatum. nec oportet q̄ multiformis ſit. immo ipſa vniformitas erit ei in ornatum. et ex hoc pater primum. quia celi ornatus naturaliter eſt diſpoſitus ad incorruptionẽ. ſilr hmõi nõ ꝙuenit corpori ob ſequiũ ꝑ reſurrectionẽ ſic̄ obſequiũ ſolis ꝛ lune. tñ illi remuuerank̄. Silr ſunt ad laudandum deum ſm ſtatũ infirmitatis. quoniã ipſe in ſe non eſt eis manifeſtus. ſed cum in ſe cognoſcetur ſufficienter in ſe laudabitur. nec oportet ad ꝓ. eſſe multitudinẽ creaturarum. Similiter ſunt de ꝑfectione vniuerſi que eſt habitaculũ hõminis viuentis corporaliter. ſz pr⁹ ſpũalis effecti nõ ꝛ tõ concreata ſunt homini quia homo alimonijs indiget. ꝛ preterea deus eũ peccaturum eſſe preſciebat. // Ad 35
illud vero qõ obijcit q̄ nobilis⁹ eſt. magis ẽ de perfectione vniuerſi. Dicendum q̄ habere eſſe nobilius hic eſt dupliciter. Uel quia permanentius. ꝛ quod ſic eſt magis eſt de integritate vniuerſi. Uel nobilis⁹ quia cõpletius. ꝛ hoc nõ magis eſt de integritate niſi cum perfectione complemonis habeat incorruptiõem durationis. hoc eĩm ipſo q̄ eſt corruptibile non eſt de perfectione. // Ad illud qõ obijcitur vltimo de differentijs. di- 36
cendũ q̄ iſtud nõ oꝑtet q̄ diuiſio generis indifferẽtias has ſit ſm ſtatum. poteſt nihilominus dici q̄ homine innouato omnes differentie que ſpectãt ad completionem eius ſaluantur. vt corporeum. animatum. ſenſibile. rationale. Alie differentie. inanimatum. inſenſibile. irrationale dicunt perfectionem coniunctam imperfectioni. Diſtinguendum eſt igitur q̄ differentie quedam ſunt perfectiue ſimpliciter. quedam perfectiue cũ diminutione. ꝛ ſic ſoluendum eſt illud. quia prime ſũt de perfectione vniuerſi ſimpliciter. ſecunde vero ſolũ ſm vnum ſtatum.

¶ Distinctio xlix. De statu ⁊ conditione bonorum post iudicium.

POst resurrectionē vero facto vniuerso ipleto/ q̄ iudicio ⁊c. Supra egit magister de iudicio. In hac pte agit de statu post iudiciū. Et quoniā duplex ē status ſm duplicem ciuitatez. vnā scz ihe rusalem. ⁊ alterā babilonis. ideo ps ista duas habz In pma determinat statū ⁊ conditionē bonoz. In secunda statū ⁊ conditionē damnatoz. infra dist. l. Hic ori/ tur questio exp̄missis ⁊c. Prima pars habz duas. In p̄ma pte determinat beatitudinez ⁊ gloriam a pte spiritus. In secunda p̄o ex parte corporis. ibi. Post hec q̄ri solet si beatitudo ⁊c. Prima ps habet tres ptes. In prima determinat q̄d sit beatitudo ⁊ quid sit esse beatum. In secunda p̄o determinat de beatitudinis appetitu. ibi. Soler etiā queri de beatitudine. In tertia vero determinat modū participandi. vtrū equaliter p̄cipetur a diuersis. ibi. Soler etiā queri vtr̄ aliq̄d de eo cog̃scat

¶ Determinat beatitudinem ⁊ gloriā ex parte anime ostendens quid sit beatitudo. et q̄d esse beatum.

a

DI. XL IX

Aug⁹. in ench.

POst resurrectionē vero facto vniuerso impleto q̄ iudicio suos fines habebunt ciuitates due. Vna xp̄i alia diaboli. Vna bonorum. altera malorū. vtraq̄ tū angelorū ⁊ hoim. Istis voluntas. illis facultas nō poterit esse peccandi vel vlla conditio moriendi. Istis in eterna vita feliciter viuentibus. illis infelicirer in eterna morte sine moriendi ptāte durantibus. quoniam vtriq̄ sine fine. Sed in beatitudine isti. alius alio p̄stabilio. in miseria vero illi. alius alio tolerabilius p̄manebunt. Ex his apparet q̄ sicut boni differenter glorificabunt. alij magis alij minus. ita ⁊ mali differenter in inferno punient. Sicut eñ in domo p̄is. i. in regno celorum mansiones multe sunt. id ē p̄miorū differentie. ⁊ in gehenna diuerse sunt mansiones id ē supplicioz differētie. Oēs tū eternā penaz patient. sicut oēs electi eundē habebūt denariū quē pater familias dedit oīb⁹ q̄ opati sunt in vinea. Hoc denarij aliq̄d oīb⁹ electis cōe intelligit. s. vita eterna deus ipse q̄ oēs fruentur sed impiter. Nā sicut erit differens claritatio corpoꝝ. ita differens gloria erit aiaꝝ. Stella eñ a stella. i. electus ab electo differt in claritate mentis ⁊ corpis. Alij eñ alijs vicini⁹ clariusq̄ dei spēm cōtemplabunt. ⁊ ipsa contemplandi differentia diuersitas mansionū vocat Dom⁹ q̄ ē vna denari⁹ ē vn⁹. ſ diuersitas ē ibi māsionū. i. differētia claritatis. qz vnū ē ⁊ summū bonum beatitudo ⁊ vita oīm. i. deus ipse. hoc bono oēs electi pfruunt. ſ alij alijs pleni⁹ pfruent vero videdo p̄ spēm nō p̄ speculum in enigmate. habere q̄ vitam ē videre vitā. i. cognoscere deū in specie. Vñ vitas ait in euāgelio. h̄ ē vita eterna vt cognoscāt te ⁊ quez misisti ieſum xp̄m eē vnū ⁊ solū verū deū. h̄ ē habere vitā. i. cognoscere te. nō ē ipsa cognitio qua tu es. ſ p cognitionē h̄re bonū q̄ tu es. i. vita.

Joh. xiij

Lassiodo. Mat. xx.

j. Loz. xv.

j. Loz. xiij

Joh. xvij

¶ Determinat de beatitudinis appettiu. an scz oēs hoies velint esse beati.

b

Solet etiā queri de beatitudine vtrū eaz oēs velint ⁊ sciant que scit vera beatitudo? De q̄ Aug⁹. in xiij. li. de trini. ita disserit. Adhirū ē cū capescende retinēdeq̄ beatitudinis volūtas vna sit oīm. vñ tanta existat de ipa beatitudie rursus diuersitas volūtatū. nō q̄ eā aliq̄s nolit. ſ q̄ nō oēs eā norint. Si eñ eā oēs nosceret nō ab alijs putaret eē in ꝟtute animi. ab alijs in voluptate corpis. ab alijs atq̄ alijs alibi atq̄ alibi. Quō ḡ oñes amāt q̄d nō oñes sciūt? Quis pōt amare q̄d nescit sicut supra disputauit? Cur beatitudo amatur ab oīb⁹ nec tū scit ab oībus? An forte sciunt oēs que ipsa sit. ſ nō oēs sciunt vbi sit. ⁊ inde cōtentio ē? An forte falsum ē q̄d p̄ vero posuim⁹ beate viuere oēs hoies velle. Si eñ beate viuere ē (verbi gra) ſm animi ꝟtutē viuere. quō beate viuere vult q̄ hoc nō vult? Nōne verius dixim⁹ hō ille nō vult beate viuere. qz nō vult ſm ꝟtutē viuere q̄d solū ē beate viuere. Nō ḡ oēs beate viuere volūt. imo pauci hoc volūt. si nō ē beate viuere nisi ſm ꝟtutē animi viuere. q̄d multi nolūt. Ita ne falsuz erit. vñ nec ipse cicero dubitauit ait eñ. Beati certe oēs eē volum⁹. ab sit vt h̄ falsum eē dicam⁹. Quid ḡ? an dicendū ē etiam si nihil aliud sit beate viuere q̄ ſm ꝟtutem animi viuere. tū ⁊ qui hoc non vult beate viuere vult. nimis quidē hoc videt absurdum. Tale eñ ē. ac si dicam⁹. q̄ nō vult viuere beate. beate vult viuere. Istā repugnantiaz q̄s audiat? quis ferat? ⁊ tū ad hāc contrudit necessitas. si ⁊ oēs beate viuere velle verū ē. ⁊ nō oñes volunt sic viuere. quō solū viuit beate. An illō ab hijs angustijs poterit nos eruere. si dicam⁹ nihil esse beate viuere nisi viuere ſm delectationem suā. ⁊ ideo falsum nō esse q̄ oēs beate viuere velint. quia oēs ita volunt vt quēq̄ delectat. Sz illud quidē falsum ē. Velle eñ q̄d nō deceat. ē eē miserrimū. nec tā miserū ē nō adipisci q̄d velis q̄ adipisci velle q̄d nō oporteat. Quis ita cecus sit vt dicat aliquē iō btūm. qz viuit ⁊ vult. cū p̄fecto ⁊ si miser eēt. min⁹ tū eēt. ⁊ si nihil eoꝝ q̄ pperam voluisset h̄re potuisset. Mala eñ volūtate vel sola miser q̄sq̄ efficit. ſ miserioz cū desiderio male volūtatis impleat. Quapropt q̄m vez ē q̄ oēs hoies eē btī velint idq̄ ardētissimo amoze appetāt. ⁊ ppt h̄ certa

q̃cũq; appetũt·nec q̃sq; põt amare qđ oĩno q̃d vt q̃le sit nescit·nec põt nescire q̃d sit qđ scvelle scit·sequit vt oẽs btãm vitã sciãt·oẽs autez bti hñt q ỏ volũt·q̃uis nõ oẽs q̃ hñt qđ volũt cõtinuo sint bti·Cõtinuo aũt miseri sunt q̃vel nõ hñt qđ volũt·vel id hñt qđ nõ recte volũt· Btũs g̃ nõ ẽ nisi q̃ t hz oĩa q̃ vult · t nihil vult male Ille q̃pe btẽ viuit q̃ viuit vt vult·nec male aliq̃d vult·Cũ g̃ ex his duob⁹ ꝓstet btã vita licet in malis sit aliq̃s bon⁹·nõ tñ nisi finit oĩbus malis ẽ btũs·Cũ g̃ ex hac vita q̃ in his miserijs fidelis t bon⁹ ẽ venerit ad btãz vitã·tũc erit ve qđ nũc nullo mõ eẽ põt·vt sic hõ viuat quõ vult·Hõ em̃ ibi volet male viuere·aut volet aliq̃d qđ deerit·aut deerit aliq̃d qđ voluerit·q̃cq̃d amabit aderit·nec desiderabit qđ nõ aderit·Et oẽ qđ ibi erit bonũ erit·et sũm⁹ de⁹ sũmũ bonũ erit·t qđ ẽ oĩno beatissimũ · ita sp fore certũ erit·Btõs aũt eẽ se velle oĩm hoĩm ẽ·btõs se eẽ velle oẽs in corđ suo videt·nec tñ oĩm ẽ fides q̃ ad beatitudinẽ quenit·

Quis sit beatus.

¶ Determinat modũ pticipẽdi btitudinem·vtz equaliter pticipet a diuersis. c

Solet etiã q̃ri vtz aliq̃d de deo cogscat aliq̃s magis merit⁹ vt petr⁹·qđ nõ cogscat aliq̃s minus merit⁹ vt linus·Plurib⁹ videt q̃ oĩa ỏ ỏo ad btitudinẽ spectãtia oẽs cõit electi cogscãt ꝑ differẽter·Nihil em̃ in deo noscibile mai⁹ dignius q̃ videt q̃ eũ intelligere trinũ t vnũ·ỏ aũt oẽs tũc p spẽm cognoscẽt·vñ sequit vt nõ sit aliq̃d beatitudini ptinens in cognitũ alicui beatorũ·Oẽs g̃ cũcta illa videbũt q̃rũ cognitio fuit btitudini·ꝑ in mõ videdi differũt·Alij em̃ alio magis·alij alio min⁹ fulgebit·

¶ Solet etiã q̃ri an in gaudio dispares sint·si cut i claritate cognitiõis differũt·De ỏ aug⁹ ait·Multe mãsiones in vna domo erũt·s·varie p̃miorũ dignitates·Sz vbi de⁹ erit oĩa i oĩbus·erit etiã in dispari claritate par gaudium vt qđ habebũt singuli·cõe sit oĩb⁹·qz etiã gloria capitis oĩm erit p vinculuz charitatis·Ex his dat intelligi q̃ par gaudiũ oẽs habebunt·t si dispare cognitionis claritatẽ·qz p charitatem q̃ in singulis erit pfecta·tñ q̃sq; gaudebit de bono alteri⁹·q̃tũ gauderet si in seipso hꝫ et Sz si par erit cũctoz gaudium·videtur q̃ par sit oĩm beatitudo·qđ pstat oĩno non eẽ·Ad qđ dici põt q̃ btitudo par eẽt si ita eẽt par gaudiũ vt etiã par eẽt cognitio·ꝑ qz ỏ nõ erit·nõ faciet paritas gaudij paritatẽ btitudinis·Põt etiam sic accipi par gaudiũ vt nõ referat paritas ad intẽtionẽ affectiõis gaudentium·ꝑ ad vniuersitatẽ rerũ de q̃bus gaudebit·qz de oĩi re vñ gaudebit vnus gaudebunt omnes·

De paritate gaudij·Aug⁹. de ciui. dei.

AD intelligentiã buj⁹ ptis querit de beatitudine, t de hoc sex querunt·Primo q̃rit q̃d sit beatitudo·Scõo qualiter sit appetibilis·Tertio in quo sit·Quarto fm q̃d insit·Quinto de eius actu siue opatione·Sexto de differenti pticipatione·

¶ Questio. j. a

Circa quã sic pcedit t oñdit q̃ beatitudo sit bonũ creatum·quia beatitudo ẽ pfectio beati·Sed oĩis pfectio creature ẽ creata·qz de⁹ nulli⁹ ẽ forma pfectiua·ergo beatitudo ẽ bonũ creatũ· ¶ Itẽ oĩe creatũ qđ nõ est transcendens vt ens t vnũ ẽ alicuius generis determinati·sz beatitudo ẽ bonũ creatũ vt pbatũ ẽ·t nõ ẽ trãscẽdes eo q̃ in paucissimis repit·ergo ẽ· ¶ Itẽ qđ ẽ generis determinati fm qđ hỏ denoiat qualis·t qđ est pfectio ipsius aie ẽ in pma specie q̃litatis q̃ ẽ habitus t dispositio·sed beatitudo ẽ bonũ creatum t generis determinati vt pbatũ ẽ t pficit naturã·ỏ constat·ergo ẽ· ¶ Cõtra·q̃ nõ sit bonũ creatum videtur·quia beatitudo satiat nostrũ appetitũ·sz nihil satiat aiẽ humanc appetitũ nisi sola trinitas·qz cũ sit nata cape deũ·nihil minus deo ipsam implet·ergo ẽ· ¶ Itẽ beatitudo ẽ finis vltimus vltra quẽ nõ ẽ finis alius·sz finis vniuersalis ẽ solũ bonũ increatũ sicut pnciptum pmũ·ergo ẽ· ¶ Itẽ q̃ nõ sit generis determinati videt quia vt dicit boetius·btitudo ẽ status oĩm bonorũ aggregatione pfectus·ergo cõplectit oĩe bonũ·Sz oĩe bonũ in plurib⁹ generibus determinat nõ in vno·ergo ẽ· Itẽ q̃ nõ sit in genere accidẽtis videt·quia beatitudo ẽ nobilissima oĩm pfectionũ·sz accidẽtalis forma minus habet de nobilitate q̃ substãtialis·ergo ipossibile ẽ q̃ beatitudo sit in genere accidẽtis· ¶ Itẽ q̃ nõ sit in qualitate vi·qz phs diffinit felicitatẽ dicẽs q̃ ẽ act⁹ fm ỏtutẽ ꝑfectus·t q̃ ita sit ptz·qz habit⁹ pficit per actuz· Si ergo btitudo ẽ vltima pfectio ẽ actus·sz act⁹ ẽ in genere actionis·ergo ẽ· ℟⁹·ỏm q̃ btitudo ẽ finis satians nostrũ appetitũ. Satiãs aũt nostrũ appetitũ ẽ dupliciter·Vel sicut obiectũ vel sicut informãs. Satiãs nostrũ appetitũ sicut obiectũ solus de⁹ ẽ·ad quẽ capiẽdum humana anima ordinat. Satians aũt sicut informans ẽ ipsa influentia dei in aiam que ẽ ipsa caritas t satietas·Nõ beatitudinis cõe ẽ fm prius t posterius ad beatitudinẽ increatã·que ẽ finis satians vt obiectum·t ad creatã que ẽ satians vt informãs·t p⁹ dicit de beatitudine increata·p posteri⁹ de creata·quia nõ satiat influẽtia obiecti nisi ꝑter obiectũ·Et ex hỏ pz pmũ·quia Boetius loquit de obiecto satiante· similit de fine qui terminat intentionẽ·t de fine q̃ informat·

1

¶ Ad illud qđ obi q̃ nõ i generis determinati·dico q̃ ímo·Qđ obijcit q̃ ẽ stat⁹ cõtinẽs oĩa bona·dico q̃ complecti oĩa bona·hoc põt eẽ dupl'r vel fm ỏitatẽ, vl' fm equalentiã·Scõm ỏitatẽ nõ oportet q̃ oĩs generis bonus cõtineat, continet tñ fm equiualentiã·quia cõtinet tantum bonum qđ sufficit t equiualet ímo ꝓponderat omni bono·t tale nõ põt eẽ generis determinati· ¶ Ad illud qđ obi q̃ nobilior ẽ pfectio subãlis·ỏm q̃ istỏ est verũ q̃tũ ad pmũ eẽ·nõ tñ q̃tũ ad eẽ scõm siue bñ esse. ímo accñtalis forma ẽ pfectio ipsi⁹ cõpositi q̃tũ ad bñ eẽ·sicut pater de colore t odore in rosa. Aliter põt dici q̃ accñs ẽ dupler·Quoddã nãq; ẽ qđ causat ex pncipijs subiecti·t tale ignobilis ẽ substãtiali forma p eo q̃

2

3

4

ab ipsa habet originez. Quoddam qđ causaķ a superiori. ⁊ tale potest esse nobilius ꝑ eo ꝙ dirigit cui iungitur Et q; beatitudo iungit animā summo deo vbi est terminatio omnis appetitus. ⁊ ortum habet a deo nō ab aīa. ideo patet illud. ¶ Ad illud qđ querit cuius generis sit. dicendū ꝙ beatitudo creata non dicit actū pure. q; constat ꝙ actus gloriosus ab aliquo habitu procedit. Nec dicit habitum pure. quia dicit ꝑfectiōem summā q̄ est in actu cōtinuo. ideo necesse ē vt dicat habitum vt actū siue in actu. sicut si diceret scientiā que semp est in cōsiderando. quia vero principalius dicit habitū ⁊ dē formitatē. ideo ⁊ si dicat rem duplicis generis. tñ principalius genus qualitatis. Et est exemplum. quia figura dicit dispositionez qualitatis in quantitate. principalius tñ dispositionē. vnde dicit qualitatem in quātitate. ⁊ est in genere qualitatis. similiter intelligendū ē in proposito. ¶ Questio. ij. b

Qualiter beatitudo sit appetibilis. Et querit vtrū omnes appetant beatitudinē verā. Et ꝙ sic videt. q; dicit Boetius ꝙ inserta ē mentibus hoīm veri boni cupiditas. sed verum bonum est qđ nos beatos efficit. gꝰ omnes appetunt beatitudinē veram. ¶ Item ꝓbs dicit ꝙ omnia bonū exoptant. aut ergo exoptant bonum qđcūq; aut bonum qđ sufficit. Si qđcunq;. tunc processus est in infinitum. Constat ergo ꝙ bonum quod sufficit sed nullum bonū est sufficiens implere animā humanā nisi beatitudo vera. ergo omnes homines appetūt beatitudinem veram. ¶ Item ꝙ homo appetat beatitudinem. aut hoc est naturale. aut deliberationis. Si deliberationis. ergo potest appetere contrariū scz miseriam. cuius contrarium dicit Aug⁹. in. iij. lib. de. li. ar. g̃ appetit appetitu naturali. sed naturalis appetitus est cōmunis omnibus ⁊ ꝓpetuus. ergo si talis est appetꝰ beatitudinis. patet cē. ¶ Item vnumquodq; ꝑfectibile naturaliter appetit suam ꝑfectionem. scz anima hūana nata est ꝑfici beatitudine vera. g̃ oīs anima appetit beatitudinem veram. ¶ Contra in vita possumus diligere incognita nequaq; vt dicit Augustꝰ. sed multi sunt qui ignorāt quid sit ⁊ vbi sit beatitudo nostra. qđ patet. quia ponunt beatitudinem in diuitijs ⁊ honoribus. g̃ ⁊ beatitudinem veram non appetunt. Item peccatū est spreto bono incōmutabili rebus cōmutabilibꝰ adherere. scz beatitudo est bonū incōmutabile. ergo omnis peccator beatitudinē veram spernit. gꝰ nullus appetit. Si dicis ꝙ spernit appetitu deliberatiuo. sed appetit naturali. hoc nihil est. quia qđ naturale est nō assuescit in ꝯrariū. ergo nūq; ꝑ assuefactionem sperne re poterit. ¶ Item beatitudo aut appetit ꝓpter se aut ꝓpter aliud. Si ꝓpter aliud. ergo nō appetitur vt beatitudo. quia illud facit beatum in quo finis constituit appetitur ergo ꝓpter se sed multi sunt qui fruūtur vtē dis ⁊ vruntur fruendis. ergo multi sunt qui veram beatitudinem non appetunt ꝓpter se. ergo nec appetunt. Item si appetit aut in ratione comodi. aut in ratione honesti. Si in ratione comodi. cū appetꝰ comodi sit in animalibus brutis. ergo beatitudinis. Si in ratiōe honesti. cum amor honesti non sit in malis. ergo nō ap
6 petit ab ipsis malis. ¶ Rñ. dōm ꝙ cū duo sint que faciant appetitū scz conuenientiam ⁊ indigentiā. qm̃ igitur anima rationalis creata est ad dei imaginem ⁊ similitudinem ⁊ facta est capax boni sufficientissimi. ⁊ ipsa sibi non sufficit. cū sit vana ⁊ deficiēs. ideo dico ꝙ ve
7 ram beatitudinem appetit naturaliter. ¶ Ad illud gꝰ qđ obiicitur in cōtrarium ꝙ multi ignorant veram beatitudinem. Rñdent aliqui ꝙ ante appetitum deliberatiuū oportet cognitionem precedere. sed nō appetitū naturalem. Sed hoc nihil est. quia sicut in nobis est duplex amor. naturalis ⁊ deliberatiuꝰ. sic simlr ⁊ duplex cognitio. gꝰ sicut deliberatiua cognitio deliberatiuū amorem ꝑcedit. sic naturalis naturalem. Et ꝓpterea dōm ꝙ sicut duplex est instinctꝰ ad bonū scz in generali ⁊ in speciali. sic ⁊ duplex appetitꝰ. ⁊ dicramen boni in generali venit a cognitione naturali. ⁊ q̄tū ad hoc nō est error scz dicramē in spāli. illiꝰ vt illius nō est oīno ab habitu naturali. scz ꝑ assumptionē factā a ratione deliberāte. ⁊ circa hoc est error. Silr de appetitu intelligendum oēs ergo bñt appetitū beatitudinis vere in generali. ⁊ habent cognitionem in generali. oīes em̃ credunt ꝙ beatitudo sit bonū qđ sufficit ⁊ omnes istud appetūt. In spāli vero qñ assumit bꝰ sufficit scz bonor vel pecunia. errat cognitio ⁊ declinat affectio. Et est simile de eo qui vult emere aurum. ⁊ credit hoc frustrū auricalci cē ⁊ frustrū auri credit esse auricalcū. Si q̄ras ab eo in generali quid velit emere. rñdet aurum. Si queras qđ frustrū vult emere. rñdebit ꝙ hoc demonstrato auricalco. Similr si ab auaro queras vtrū appetat beatitudinem veram ⁊ velit habere. rñdebit ꝙ sic. Si queras quid velit. vtz paradisum vel denariū. Rñdebit denarium. ⁊ huiꝰ ratio est. quia hic credit sufficientiā. ibi nō Si queras quō cognouit in generali. dico ꝙ innata est illa cognitio. Si queras ꝑ quid dico ꝙ sufficientiā cognoscit ꝑ indigentiā. Si opponas ꝙ priuatio nō est via cognoscendi habitū. dōm ꝙ est quedam indigentia omnino ꝓpria quedam disponens ⁊ inclinans. ⁊ hec ē ratio cognoscendi. vñ si materia necesse haberet potentiam cognoscendi. cognosceret vtiq; formam ad quā inclinat et disponit. sic anima sufficientiam ꝑ suam indigētiā. posset tñ dici ꝙ cognitio brūtudinis ⁊ mlt̄aꝝ rez naturaliū vtpote numerꝰ naturalis nobis innata ē. ⁊ si anima creata dicat esse vt tabula rasa hoc intelligit solū quātū ad spēs ⁊ similitudines quas cognoscit ꝑ sensus. Vel dicat tertio modo sicut in primo libro dictum est de charitate quō cognouerit eam qui non habet. ⁊ tñ sine receptione speciei a sensibus. Quilibet istorū modoꝝ multū est ꝓbabilis. Illa duo patent. Ad vltimū 8
dōm qđ beatitudo appetit sub ratione comodi. scz illud comodum est ꝓprium nature rationalis. q; hec sola est capax dei ꝑ cognitionez ⁊ amorē. vñ ⁊ si animalia appetant comodū. illud appetūt ad qđ sunt.

¶ Questio. iij c

De beatitudinis subiecto. Et querit vtr̄ bō sit subiectū beatitudinis ꝑm animam. an totū coniunctū. Et ꝙ totū coniūctū videt Aug⁹. xix. de. ciui. dei. summū bonū a quo homo beat⁹ efficit. ex vtriusq; bonis constat aīe scz ⁊ corporis. ¶ Item de spū ⁊ aīa dicit. ꝙ deus factꝰ est homo vt totū hominē beatificaret. exterius ꝑ humanitatez. interius ꝑ diuinitatē. ¶ Item Anshel. diffinies beatitudinē dicit ꝙ est sufficientia omnium bonor. ⁊ bona illa diuidunt in bona anime ⁊ corporis. ¶ Item ratione vt̄. q; premiū rñdet merito. scz meritū est totiꝰ cōiūcti quia aīa eruta non meret. ergo nec beatitudinē siue ꝑmium. ¶ Item beatitudo opponit miserie. scz miseria est nō tm̃ anime sz etiam est totius coniuncti. maxime rōne corporis. ergo cē. ¶ Item si beatitudo omnino respiceret animam vt subiectū. g̃ nō necesse esset corpꝰ resurgere. g̃ cē. Contra sup illud ps. beata gens cuiꝰ dñs deus cē. glo. beatitudo hominis tm̃ in aīa est. q; aīa hoīs tm̃ capax est valens frui illa. ¶ Item ratione vt̄. q; beati

tudo cōsistit in deo. qz ipse ē finis vltim⁹ in quo stādū ē. sz sol⁹ spūs ad dēū videdū ⁊ amandū ꝺuertit. g̃ beatitudo ē in solo spū. ¶ Itē beatitudo glorie rñdet gratie. sz gratia cū sit qualitas spūalis est bois rōne sol⁹ aie, g̃ ⁊ beatidudo. qz quātuz se extēdit dispositio ad formā tm̄ se extēdit forma. Itē si aliq̄ passio inē aliq̄b⁹ subiectz ineſt fm aliq̄d cōe. sz beatitudo ineſt angelo ⁊ homi. g⁹ ineſt fm aliq̄d cōe angelo ⁊ homini. nō est em̄ nisi spūs ⁊ potentie spūales. ergo beatitudo est tm̄ in potēcia spirituali. ¶ Item si aliq̄ duo cōicant in aliq̄ natura ⁊ nō pñt ꝺuenire in eo qđ supaddit̄ū est nature. illō supaddi tū nō ineſt fm naturam in qua cōicāt. sz hō cōicat cum brutis in corpe ⁊ in potentijs sentiendi. ⁊ nō pōt cōica-
9 re in beatitudine. g̃ nō ineſt fm corp⁹. ℟. ad hoc dixerunt aliqui q beatitudo ꝺ: duplr. ꝙrie ⁊ cōiter. Pro-
ꝙrie est gaudiū de participatione dei p fecta p cognitionem ⁊ amorez. Cōmuniter vero ꝺ: omis remuneratio excludens omnē miseriā. Primo mō cōprehēdit premium substantiale tm̄. scōo mō accidentale. Primo mō ē tm̄ in aia. scōo mō est in aia ⁊ corpore ⁊ toto cōiūcto. et p hoc soluūt rationes ad ptes oppositas. Sed ista solutio nō vī cōueniens. qm̄ sicut dicit Aug⁹. beate viuere est bonū veris certisq̄ gaudere. sz etiā dolor sic dic. xiij de trinitate est ipsius aie. ergo ⁊ gaudiū beatitudinis. ē aūt in aia sicut in subiecto. siue sit de bono increato qđ est deus. siue de bonis corporis. Ideo dicunt alij aliter q gaudiū est accidentale. ⁊ beatitudo accidentalis ē in anima sicut in subiecto Sz huius gaudij materia est in corpe. qz gaudet anima de bonis corporis. ⁊ ideo brūtudo non est in corpe sicut in subiecto. sz sic in materia ⁊ obiecto. nō principali tm̄. Sz istō nō sufficit dicere qz simili materia gaudij est in omnib⁹ creaturis remanentib⁹ post iudiciū. g⁹. nō magis diceret fm hoc corp⁹ nostrū beatificari q̄ alie creature. qđ non est cōueniens dicere Si tu dicas q magis ꝙpē hoc q hz conditiones nobiliores. hoc nō valet. qz sil'r corp⁹ solis eaſdē cōditiones quas corpus nostrū habebit. Et ideo ꝺom aliter. q beatitudo cuz sit gaudiū de bonis est in aliq̄ sic in subiecto pmo p inherentiā. ⁊ sic dico q est in sola aia. Et est in aliquo sicut in ꝺiuncto p quādā redūdātiā. ⁊ sic qz corpus est ꝺiūctū aie. gaudiū redundat in corp⁹. Concedē de igit sunt rationes ꝓbantes q brūtudo nō sit in corpe tanq̄ in subiecto pmo. sed tm̄ est ibi ꝙpter cōiunctionē
10 p quādā redundātiā ⁊ cōparticipationē. Ad illō ergo qđ obijcit q ex vtrisq̄ bonis constat beatitudo. ꝺom q
11 Aug⁹. dic illō fm opinionē tullij. ¶ Ad illud qđ obijcit de xpo qui factus est hō vt totū hominez britificaret ꝺom q ibi est quedā ꝺgruentia. qz etiā ⁊ si non esset incarnat⁹. hō esset beat⁹. dū esset redēpt⁹ ad visionez dei
12 p fecte. ¶ Ad illō q dicit Anſhel. ꝺom q bene ꝺtinet bona corporis. sz brūtudo nō ꝺ: esse illa bona sz gaudi-
13 um de illis bonis. ¶ Ad illud q obijcit de merito. ꝺom q aia nō pōt mereri extra corp⁹. nō. ꝙpter defectū virtu-
14 tis. sz ꝙpter defectū stat⁹ ⁊ tps' merendi. Ad illud qđ obijcit q miseria est ex pte corporis. ꝺom q miseria subiective ⁊ ꝙrie est in natura rōnali. sz materialit pōt eē
15 rōne corporis sic dicit Aug⁹. viij. de ciui. dei. ¶ Ad aliud patz rñsio q corp⁹ necesse est resurgere vt fiat beatū p quādā cōparticipationez ⁊ redundantiā. Et est sil'e in gratia. qz si gratia existens in aia fm potentiam rationalē redūdat i sēsibilē. ⁊ qñ abūdās ē ⁊ ipaz trāsmittat ⁊ qñ delectatio magna ē sil'r. sicut ꝺ: in ps. Sitiuit i te aia mea. cū i gl'ia sit pfecta abundātia ⁊ delectatio. nō ē mirū si redūdat i corp⁹. ⁊ ꝺ nemo dubitat nisi inexpert⁹

Questio. iiij. ꝺ

Scōm qđ insit brūtudo. Utz sit i aia fm substātiā an fm potēciā. Et q fm substātiā vī. qz brūtudo est vita vñ Aug⁹. vult q eē beatū est viuere in deo ⁊ deo. sed p⁹ naturaliter viunt anima q̄ potēcie. g⁹ p⁹ viuificat a deo
¶ Itē beatitudo i aia ē vna. sz potēcie sūt plures. sz multiplicato subiecto pmo necesse ē multiplicari pfectiōez. g̃ cē. ¶ Itē de⁹ ē intim⁹ ipi aie. g̃ cū brūtudo sit in aia p influētiā a deo. illa influētia p̄cedit ab intimo. sz substātia rei create interior ē p̄ q̄ potēcia. g̃ beatitudo p̄mus influit in substātiā. ¶ Contra beatitudo ineſt fm q capax ē dei ⁊ ꝓpriceps eē pōt. sz capax ē fm imaginē. ⁊ imago fm mentē. ⁊ mens ē oculus ⁊ potēcia aie. g̃ brūtudo ineſt aie fm potentiā. ¶ Itē brūtudo ineſt aie fm modū spālem vnionis dei ⁊ aie. sz mod⁹ spālis nō ē nisi p cognitionē p fectā ⁊ amorē. ⁊ hec ē p potētias. g̃ cē. ¶ Itē beatitudo ē habit⁹ secūdus ⁊ pfectio scōa. Sz ois secūdus habitus ē impfectio fm aliā potentiā recipiendi q differt a subſtātia. g̃ beatitudo nō ineſt aie p subſtātiaz imediate. ¶ Itē si imediate ⁊ pmo p subſtātiā. ergo abstractis potēcijs poterit intelligi aia gloriosa. ergo abstracto q deū nō videat nec amet erit gloriosa. qđ stultū ē dicere ⁊ contra sanctos. ℟. ꝺom q opinio quoꝝ- 16
dam est sicut de gra ita de gloria. q sicut differt gra ⁊ ꝑtus. ita beatitudo ⁊ dos. ⁊ sicut gra respicit aie substantiam. ⁊ ideo ē vna ꝑtus. potentiā. ⁊ ideo ꝓles. sic ⁊ gloria que aie subbantiā respicit. ideo ē vna. sz dotes potētias. nō plures. Et exemplū naturale ē in aia humana p ficiente corp⁹. que inq̄tū viuificās respicit cōplexionem que ē vna in toto corpe. inq̄tū motor respicit organa diuersa. Sz credo ꝺ cē magis p appropriationez q̄ ꝓprietatē ⁊ ꝑfectē. Corp⁹ em̄ nunq̄ disp̄ositū ad vitam qualēcūq̄ hz cōplexionē nisi etiā habeat organizationē vñ nec influētia vite nec mot⁹ ē ab aia in corp⁹ nisi naturaliter p̄existat dispositio organizatiōis. sil'r credo in gratia ⁊ gloria. q aia nō ē capax gr̄e nec glorie nisi q mētem. vñ credo q tam gra q̄ gloria pmo ē in potētia. Sz 17
eē aliq̄d in potētia hoc ē ꝺupl'r. Aut fm dispositionez ⁊ habilitationē ei⁹ ad actum ꝙpriū. qz sic potētie distinguunt. ⁊ qđ sic ē in potentia multiplicat. ⁊ ē in potētia fm rōnē potentie. Aliq̄d vero ē in potētia fm informationē ipsius ad aliq̄d ⁊ vnionē ad illud. ⁊ qđ sic ē in potentia nō multiplicat in potētijs. imo eē in potētia dicitur fm rōnē substantie. ⁊ sic gra ⁊ gloria quarū vna q̄q̄ est de formitas ad deū. Et qz vni ⁊ eidē cōformat ⁊ refor matur ipa aia. ideo vna est gra ⁊ gloria in pluribꝰ potētijs. sicut vna aia in pluribꝰ organis. ⁊ vna sanitas in pluribꝰ mēbris. ⁊ ꝺ clarius in secundo dispūtatū est in xxvj. dis. de gratia. ¶ Ad illud quod obī q pus ē viui- 18
ficari aiaz q̄ potētias. ꝺom q verē ē de vita q ē act⁹ pm⁹ sz nō de vita q ē act⁹ scōs. ¶ Ad aliꝺ iā pz rñsio. qz nō 19
ē gl'ia i potētijs fm q distinguūt sz fm qđ vniunt i rōe imaginis. p quā capacitatē sunt vni⁹ de formitatis. Ad 20
illō qđ obī q de⁹ ē intim⁹ aie. g⁹ p̄cedit ab intimo ꝺom q influētia ista ab intimo p̄cedit. sz nō p̄cedit fm q intimū ꝺfuās in eē nature. sz fm qđ obiectū cōsummās in eē gl'ie. ⁊ ideo fm hāc viā magis ē intim⁹ ⁊ imediat⁹ potētie q̄ eētie. vñ nō seq̄t q si ꝺina eētia ē intima q̄libet ei⁹ influētia. ¶ Questio. v. e

De actu gl'ie siue operatōe ei⁹ sit. ⁊ oñdit q act⁹ ei⁹ sit oīm potētiaz. qz gl'ia ē pfectio plenar vltia. Q: plena ideo p ficit totam animam. ergo omnem eius spūalem potētiam. Quia vltima vltra quā non est alia. cum vltimate pfecta sit cōiūcta actui. qz actus pficit habitū. ergo oēs

potentie ponuntur in actum. ¶Item gloria totum pficit quod gratia disponebat. sed gratia disponit. ergo pficit actus anime. nō tm qui sunt in deum sz etiaz qui sunt in bonum creatuz p virtutes cardinales. ergo glorioſi actus nō tm erunt in deum sed etiam in creaturaz

¶Item hoc ostendit. quia virtutes cardinales manebunt in patria in statu pfecto. ergo in actu. sed actꝰ coꝛ est in his que sunt ad finem. ꝛ penes eas consistit actꝰ glorie. quia sicut earum actus nūc sunt gratuiti. ita tūc erunt glorioſi. ergo ꝛc. ¶Itez querit vtrum sit ibi actꝰ pficiens memoriam. Et q̄ sic videt per rationem. quia si gloria reformat imaginem. ꝛ imago attenditur q̄tuz ad memoriam. ꝛ intelligentiam ꝛ voluntatem. gꝰ oporet q̄ memoria sit in actu. ¶Itē hoc ipsum dicit Bern̄. Deus futurus est intellectuī plenitudo lucis. voluntati multitudo pacis. memorie cōtinuatio eternitatis.

¶Item ostendit q̄ sit ibi actus irascibilis. quia quod est pfectibile virtute. est pfectibile gloria. sz irascibilis pficit spe. ergo ꝛc. ¶Itez sup illud prima ad Coꝛ. xiij nunc aūt manent ꝛc. Ambrosius dicit q̄ spei succedat beatitudo. ꝛ Augꝰ. similiter hoc dicit de doctrina xp̄iana. ergo ꝛc. ¶Sz contra q̄ non sit actus glorie fm omnes potentias videt. sup illud p̄s. ostendam illi salutare meum. glo. dicit q̄ visio est tota merces. ergo tota ratio beatitudinis consistit in actu intelligētie. Si dicas q̄ hoc dictū est p quandā concomitantiā. eadē ratione debet dici q̄ fides ē totum meritum. ¶Item queritur quare magis dicit de visione q̄ de dilectione. ¶Item Augꝰ. de moribus eccl̄sie. btūs est optimū. ꝛ cū amat optimū amat. ergo videtur q̄ tm̄ sit in actu motiue.

¶Item Augꝰ. vltimo de ciui. dei. Videbimus. amabimus. laudabimus. isti sunt actus glorie. q̄ si sufficient eos numerat Augꝰ. ꝛ hic est nullus actus memorie nec potentie irascibilis. ptz ꝛc. ¶Item dotes distinguunt penes actus glorie. Sed due assignant penes actū rationalis ꝛ concupiscibilis. s. visio ꝛ dilectio. ergo si distinguunt aliq̄ penes actus memorie ꝛ irascibilis. tūc erunt quattuoꝛ dotes. quod est contra omnū opinionē. non em̄ ponunt nisi tres. Similiter opponitur q̄ si ponāt actus glorie fm omnes v̄tutes q̄ tunc erunt septem queritur ergo quare actus glorioſi appellant dotes. et quare tm̄ tres sint. ꝛ penes quid accipiant ꝛ distinguāt. ꝛ cum laus sit actus maxime glorioſus fm q̄d dicitur sup illud p̄s. laudate dñm q̄m bonus ē psalmus. p
21 pter quid nō est dos. gꝰ. ad intelligentiam obiectoꝝ notandū q̄ actus glorioſi nō tm̄ sunt in deū vt in obiectum. sed etiam in bona creata (gaudebit em̄ hō ꝛ diliget primū) Sed quia substantiale p̄mū beatitudinis i deo consistit. ideo actus glorie p̄ncipales sunt fm quos aīa cōuertit in deū. ꝛ fm hos actus dotes assignantur. quia fm hos aīa vnit deo tanq̄ sponsa sponso. ꝛi hi
22 ditat ꝛ replet. nō solum vigorat. Et ideo dicunt dotes quasi diuitie anime desponsate. Nos aūt actus q̄dam dicūt esse tres. q̄ tria req̄runt ad hoc q̄ aīa pfecte gaudeat de deo. s. pfecta visio. pfecta dilectio. ꝛ pfecta ipsius fruitio. ꝛ fruitionē nō dicunt inesse fm aliā potētiam q̄ rōnalem ꝛ cōcupiscibilē. Nam irascibilis non habet ibi actū in deū. habet tū aliquē actum. s. gloriari p v̄tutes que manēt in ipsa. maneꝛ em̄ amoꝛ fortitudo. Sed ista positio dupl̄r videt incōpetens. Primo modo quidem. quia tunc tertia dos nō differt a prima ꝛ secunda nisi fm rōnem. ꝛ hoc stultū ē dicere. Alia via videt incōueniēs. s. q̄ irascibilis nō habeat in gloria actum tendentē in deū. cū in via habeat spem p quā actū intendit in deū. Et ideo aliter dōm q̄ oēs vires que habent p gratiam actū in deū. habebūt p gloriā actus pfectos euacuatis impfectis. Unde rōnalis cuiꝰ ē mō credere p fidem tunc videbit apte. Concupiscibilis cuius ē amare. diliget tūc pfecte. Irascibilis cuiꝰ est erigi ꝛ inniti p spem. tunc tenebit continue ꝛ certe. Unde sz hos tres actus distinguunt tres dotes. s. visio. dilectio. cōprehensio siue tentio. siue fruitio p appropriationem. Nam fruitio ista tria complectit. ¶Ad illud q̄d obji- 23
citur q̄ actus glorie sunt plures. q̄ fm oēs virtutes pater rn̄sio. quia ꝛ si fm oēs virtutes sint. nō tm̄ fm oēs dotes accipiunt. sed fm eos qui tendunt īmediate in deum. ¶Ad illud q̄d obji- 24
citur q̄ visio est tota merces ꝛ hmōi. dōm q̄ isti tres actus sunt omnino coniuncti ꝛ conneri. vnde qui pfecte videt. pfecte audit ꝛ habet. ꝛ ideo in sanctoꝝ verbis p cōnexionem quod ē omnium attribuit vni. magis aūt visioni attribuit propt̄ hoc q̄ in visione distinguitur status patrie a statu vie nō sic in dilectione. quia vtrobiq̄ ē dilectio. sed in patria est visio non in via sed credulitas de non viso.

¶Ad illud quod obj̄citur quare non vnus actus pe- 25
nes memoriam. dicendum q̄ memoria non reformatur primo sed ex consequenti per reformationem irascibilis in reformatione gratie. ꝛ ratio huius est. quia quodammodo conueniunt in actu. Utriusq̄ em̄ est continue tenere. ¶Ad illud quod vltimo obj̄citur de lau- 26
de. dō q̄ aut intelligit de laude vocali. ꝛ sic nō ē actꝰ principalis nec debet cē dos Aut de laude mentali. et ita cōprehendit actus trium potentiarum interiorum. ꝛ ideo non est distinguenda ab alijs. imo dicit tota merces.

¶Questio. vj. f

De differenti participatione beatitudinis. Et queritꝰ vtrum omnes habeant equalem beatitudinem. ꝛ q̄ sic videtur ex textu Matth. xx. vbi dicitur q̄ omnes acceperunt singulos denarios. ꝛ q̄ dominus tm̄ dedit nouissimo quantū primo. Et glosa dicit. j. ad Corinth. xv super illud. stella differt a stella. eundem denariuz pater familias dedit omnibus qui operati sunt in vinea. quo vtiq̄ non aliud significatur q̄ id quod omnes cōmuniter habebunt. Sed illud non est nisi beatitudo. ergo ꝛc. ¶Item ratione videtur. quia beatitudo consistit in deo qui est bonum summum in fine ꝛ omnino īuariabile non recipiens magis ꝛ minꝰ. Si dicas q̄ cōsistit in dei participatione que magis ꝛ minus recipit ¶Contra. vnusquisq̄ tantum participabit deum in gloria q̄ non valet nec poterit plus participare. ergo vnusquisq̄ in summo. sed quod summum est. est in termino. ꝛ quod est in termino non recipit magis et minꝰ ergo ꝛc. ¶Item tantū diliget vnusquisq̄ homo proximum sicut seipsum. ergo tantum gaudebit linus de gloria petri. ꝛ intantū volet eam petro quantū sibi. ꝛ si h tantum gaudebit de gloria petri quantū si eam haberet sed si haberet. tantū gauderet quantū petrus gaudet. ergo ꝛc. ¶Contra. Joh. xv. In domo patris mei mansiones multe sunt. Augustinus. Multe mansiones in vna vita erunt. quia varie premiorum dignitates.

¶Item apostolus. j. ad Corinth. xv. stella differt a stella in claritate. Si ergo claritas cognitiōis generat gaudium ꝛ delectationem ꝛ differens est. ergo differens erit gaudium. ¶Item ratione videtur. quia premium respondet merito. sed constat aliquos esse maioris meriti. ergo ꝛ premiū. ¶Item Augustinꝰ. Si cēt equalia

non esset ordo ibi. quia ordo facit ad perfectionē. ergo quia supna ciuitas ē pfectissima. ergo ꝛc. ¶ Ꝯ. dom q diuersitas ꝛ distinctio ē in pmijs fm mai⁹ ꝛ min⁹ sic fuit in meritis. Ad intelligentiā aūt obiectorū notādū q sicut beatitudo vt dictū est supra dicit dupliciter. vl satians effective sicut obiectum. vel satians informari ue sicut perfectio. sic ꝛ premiū siue donum. Nam si dicatur. sicut obiectum omnino vna est merces. vnus deus. vna beatitudo. vnum premium. Si aūt formaliter dicit beatitudo vna vnitate conformitatis. vnitate cōnexionis. sz tñ differens est quātitate gaudij ꝛ remuneratiōis. vnus em̄ alio clarius vidz. ū. ꝛ magis de illo gaudet ꝛ strictiꝰ tenet. Et sic patet primū de denario. Ptz etiā secūdū quō gaudiū par dicit. nō inq̄z intēsiue sz extensiue. qa de eiusdem ꝛ tot gaudet vnus de quibꝰ ꝛ quot gaudet alter. ¶ Ad illud qō obijcit q quilibet participat deū in summo. dicendū q ē summū simpliciter. ꝛ summū huic. Nullus participat in summo simplicit sz in summo sibi. quilibet em̄ tantū participat nō quin possit participare plus. sz nō plus ab ipso q nō pōt vltra pficere ꝛ contentꝰ est omnino eo quē habet. 27

¶ Ad illō qō obijcit q tm̄ gaudet de bono prim quantū de suo. dom q verum est. vnde petr⁹ plus gaudet de bono lini q̄z ipe lin⁹. sz ex hoc nō sequit q tantū gaudet quantum si haberet illud. quia si haberet illud bonum haberet maiorem charitatem ꝛ potestatem intēsius gaudendi. ¶ His visis satis patent ea que possent dici circa litteram. 28

¶ Determinat beatitudinē ꝛ gloriā ex parte corporis.

Post hec queri solet si beatitudo sanctoꝝ ꝛc. Supra egit magister de gloria spūs in q̄ cōsistit pma stola. Hic agit de gloria corporis in q̄ cōsistit stola scōa. Diuidit aūt hec q̄z in tres ptes fm tria que determinat. Primo eim̄ determinat q in resuscitione corporū erit glorie augmentū. Secundo ꝯo determinat modū per quē gloria spiritus augebit. ibi. Si quē mouet q̄d opꝰ sit. Tertio determinat quale corpus redderur anime beate scilicet spirituale non animale. ꝛ hoc facit. ibi. Proinde cum hoc corpus iam nō animale.

¶ Determinat q in resumptione corporum erit glorie augmentum.

Post hec queri solet si beatitudo sanctoꝝ maior sit futura post iudiciū q̄z interim. Sine oīi scrupulo credendū ē eos habituros maiorem gloriā post iudiciū q̄z añ. qr ꝛ maiꝰ erit gaudiū eorū vt supra testatꝰ ē Augꝰ. ꝛ amplior erit eorū cognitio. Ūñ Hiero. Peracto iudicio amplioꝝ gloriā siue claritatis deus demonstrabit electis. Hiero super Osee.

¶ Determinat modū p quē gloria spiritus augebitur. e

Si quē mouet quid opus sit spiritibus defunctorum corpora sua in resurrectione recipere si eis pōt sine corpib⁹ summa beatitudo pberi Difficilis questio ē. nec pōta nob pfecte diffiniri. fꝫ tñ dubiū nō ē. ꝛ raptā a carnis sensibus hois mētē. ꝛ post mortē ipa carne deposita nō sic videre posse incōmutabilē substantiā. i. deū sicut sancti angeli vident. siue aliqua latentiori causa. siue ideo quia inest ei naturalis q̄daz appetitꝰ corpus āministrandi quo retardat q̄dammō ne tota intentiōe pgat in illud sūmuz celū donec ille appetitus cōquiescat. Porro si tale sit corpus cuiꝰ sit difficilis ꝛ grauis ammiñistratio. sicut hec caro que corrumpitur. multo magis auertit mens ab illa visione summi celi.

¶ Determinat quale corpus reddet aīe beate. s. spūale nō animale. f

Proinde cū hoc corpꝰ iam nō animale sed spirituale receperit equata angelis. habebit perfectum nature sue modum obediens ꝛ imperans viuificata. ꝛ viuificans tam ineffabili facultate. vt sit ei glorie quod fuit sarcine.

AD intelligentiā huius ptis queritur de gloria corporis. Et circa h̄ duo p̄cipalit̄ q̄runt. Primo q̄rit̄ de gloria corporis in generali. Secūdo in spāli. Circa primū q̄runtur p̄cipalit̄ tria. Primo q̄rit̄ de corporis glorificatione. Scōo de totū distinctione. Tertio de sensuum remuneratiōe. Circa pmū q̄runt duo. Primo q̄rit̄ vtrū gloria corporis sit de substantia beatitudinis. Secundo querit̄ de origine beatitudinis corporis siue glorie.

¶ Questio. j. g

Circa quā p̄ceditur sic et oñdit̄ q gloria corporis sit de beatitudinis substantia siue augmenter gl'ia anime. p mo q̄ autoritatem magistri in littera. Sine scrupulo inquit credendū est eos habituros maiorem gloriam post iudiciū q̄z ante. qr maius erit gaudiū ꝛ āplior cognitio. Sz ista respicit essentiam beatitudinis. g ꝛc. ¶ Item. Bern̄. de diligendo deo. Anima exuta tñ corpori est cōiuncta. ꝛ si nō vita yl sensu tñ affectu. vt sine eo nec possit nec ysleat consumari. Itē Aug. xij. sup Ben̄ loqns de aīa exuta dicit. Inest ei quidā naturalis appetitus āministrandi corpꝰ a q̄ retardat ne tota intentiōe ferat in istud summū celū. gꝰ si quātitas premij substātialis cōsistit in adherentia ꝛ fruitione illiꝰ summi celi. pz ꝛc. ¶ Itē pfecta beatitudo est q̄es oim̄ desiderioꝝ. Si gꝰ aīa appetit naturaliter corpori vniri. ꝛ iste appetitus cū sit naturalis nō possit terminari nisi p vnionez. im/possibile ē aīaz pfecte beatificari q̄uscq̄z resumat corpꝰ. Contra. aīa gaudet nūc de deo. post iudiciū ꝯo nō tm̄ gaudebit de deo sz etiā de bonis corporis. sz deꝰ ē bonū infinitū. bonū corporis est bonū finitū sz finitū additū sup infinitū nihil auget. g bonū corporis nō auget p̄miū ergo ꝛc. ¶ Itē tāta gratia est in aīa exuta quāta capax est corpori cōiūcta. g similit̄ videt de gloria. Itē cū deus se offerat mō aīe in aperta visiōe sicut post iudiciū. quare nō est ita mō de pfecta gl'ia sicut post iudiciū. Si dicas q ꝓpter appetitū amittendi corpus. Cōtra. Bern̄. de diligendo deo de beatis aīabus dicit. q ita iebriant deo vt obliniscant. sui. g si sui obliuiscāt multo

magꝭ corpis. Itē maiores motꝰ absorbēt minores. ꝯ cuꝫ motꝰ amoris ī deū impportionabilit sit maiorꝭ in corpus. gᵒ totalit absorbet illū. Itē appetitꝰ ad ministrādi corpꝰ impedit. ꝯ multo fortiꝰ administratio. Si enī amor alicuiꝰ pōt retrahere a deo cum est absens. multo fortiꝰ cū est pſens. Itē corpus nūꝭ fiet spūs ꝙuis fiat spirituale. ergo liberior ē spūs a corpe absolutꝰ ꝙ alligatꝰ. ꝯ meliꝰ dispositꝰ ad suscipiēdā bītudinē pfectā Rᵒ. dōm q bītudo ōr gaudiū p ēntiā. gaudiū aūt pōt
29 dici maꝰ quadruplr. Aut q; de maiori obiecto. aut ḟa ex maiori habitu. aut q; de pluribꝫ. aut q; ex eodē habitu intēsi. Prīo mō maꝰ gaudiū q; de maiori nō repit. nec respectu eiusdē nec respectu diuersoꝝ. q; q̄libet gaudet de bono infinito. Scōo mō maꝰ iuenit respectu diuersoꝝ. q; maiori hītu gaudet petrꝰ ꝙ Ioānes. sz nō repit respectu eiusdē ꝙtū ad diuersa tpa. q; nō hēbit maiorē habitū petrꝰ pꝰ iudiciū ꝙ hz nūc. Tertio mō maꝰ q; latius ⁊ de plibꝫ repit in eodē ſm tpa. q; petrꝰ de plibꝫ gaudebit pꝰ iudiciū ꝙ nūc. q; de gl'ia aīe ⁊ corpis. ⁊ de gl'ia oīm saluādoꝝ. Sz nō ē maiꝰ hꝰ mō illud diuersoꝝ. q; de tot ⁊ eis gaudebit vnꝰ scūs puꝰ sicut maximꝰ sanctus
Quarto mō maꝰ q; intēsi repit ⁊ respectu eiusdē ⁊ respectu diuersoꝝ. q; vnꝰ intensi mouebit ꝙ alt respectu eiusdē. q; ex eodē habitu intēsi mouebit aīa resumpto corpe. q; nullū hēbit retardās. Cōcedēdū ē igit q; glorificatio corpis faciet ad maiꝰ gaudiū ꝙtū ad extēsionē. facit etiā ꝙtū ad intēsionē. nō augēdo hītū sz removēdo ipe dimētū. vñ nō facit ad augmētū pmū ēntialis ꝓncipa
30 liter sz ex ꝯnti. ⁊ ꝯcedēdē sūt rōes ad hꝰ Ad illō q̄ obī in ꝯtrariū q; nō gaudet de maiori. dōm q; nō tenet hñ. sz ꝙtū ad hꝰ nō ōr maiori si de eodē intēsi. Sicut q; secūdo obiecit de gra pz. q̄m ipa gra dicit hītū. ⁊ idē etiā hitꝰ gl'ie ē ī aīa erutat ꝓmo ꝙ ē vnita. sz p illū nō ita ītēse movetur. ⁊ hꝰ retardāte appetitu. Ad illō q̄ obī q; obliui
31 scit sui. dōm q; hꝰ nō intelligit q̄n amet se. sz q; ois amor priuatꝰ q̄ nō refert in deū ab altera auferet. ⁊ certe aīa nō appetit corpa amore puro sz ad gloriā dei. Vel dōz q; Bernꝰ loquit de beatis post resumptionē ſcōe scole.
Ad illō q̄ obī q; maiores motꝰ absorbēt minores. dōz
32 q; verū ē q; absorbēt. sz nō ita vt nō sint. sz vt nō ita intēse appareāt. sunt tñ ⁊ apparēt aliq̄ mō. ⁊ iō ꝙuis parū. tñ aliq̄ mō minuūt motꝰ minores ipi maiores sz vincāt. Ad illō q̄ obī q; si appetit ipedit magꝭ pñtia
33 dōm q; appetitꝰ duo dic. s. amorē alicuiꝰ rei. ⁊ carētiā illiꝰ. Qñ igit ipedit. aut rōne amoris. aut carētie Si rōne amoris. tūc magꝭ ipedit res pñs Si rōne carētie tūc nō ipedit. cū carēta p pñtiā removet. Ad illō q̄ obī
34 q; spūs absolutꝰ ē liberior dōm q; ē spūs a corpe absolutꝰ subāt affectu. ⁊ iste ē liberrimꝰ. Et ē spūs alligatꝰ affectu solutꝰ subā. ⁊ iste nō ē liber. q; aliq̄d vult q̄ nō hz. Et ē spūs alligatꝰ ſbstātia ⁊ affectu. ⁊ tūc aut corpꝰ ē inobediēs. ⁊ talis nō ē liber. q; nō pōt bīe q̄ vult. aut p oīa obediēs ⁊ talis ē liber libertate sibi ꝓuemēte. q; nihil vult bīe nisi q̄ pōt. ⁊ ideo hz oīe q̄ vult.

Questio. ij. b

De origine bītudinis siue gloria. vtz sit a gl'ia aīe originaliꝰ. Et q; sic vī. dionysi ad dioscoz. bītudo nō ē corpoz. sz ab aīa dꝰ redūdat in corpa. Itē gloria inest corpi p resurrectionē. ⁊ resurrectio p vnionem aīe. ꝯ ab aīa iest corpi gloria. Itē spāles vī q̄ ad ipassibilitatē. q; vt dic phs egrediēte aīa expirat ⁊ marcescit corpꝰ. ꝯ cū sit ī corpale hꝰ nō hz ab aīa. Si dicas q; loq̄t ſm statū istū. Hoc nō soluit. q; sic aīa nūc ornet corpꝰ. ita ⁊ tūc. vñ aug'. de ꝟa religiōe. corpꝰ nō hēbit stabilitatē nisi p animā. ⁊ hꝰ p deū. Itē de spūalitate vī. q; supilló. ſ. Lo. xv. nouissimꝰ adā in spm viuificatē. dic glo. q; sic spūs p fecte adheret deo. sic viuificat vt corpꝰ spūale efficiat. ꝯ manifestū ē. Cōtra. qñcūq; aliq̄d ē alicuiꝰ origo p re dūdātiā. sic trudo ē vtrobiq; ⁊ vniuocatio. Sz claritas corpis ⁊ spūs sunt claritates eq̄uoce. ꝯ hꝰ nō redūdat in illā. Itē oē q̄d ē ab alio p redūdātiā. illo sepato iā nō iest. ꝯ si aīa separet a corpe. corpꝰ fieret obscurū. q̄d vī ī cōuenies dicere Itē q̄d hz totalit ee p redūdātiā ab aliq̄ illi ꝓiūctū ꝓtinpat ꝓpietates illas sine aliq̄ imutatiōe er pte sui. gᵒ si aīa gl'iosa vniret mō corpi passibili. ipm faceret ipassibile. sz hꝰ nō pt stare. q; q̄ de passibili p naturā fiat ipassibile ē a ꝟtute infinita. gᵒ nō ab aīa. Item aīa xpi sume erat gl'iosa. ⁊ corpꝰ sume passibile. gᵒ. hñs alios defectꝰ. gᵒ ⁊ hmōi defectꝰ nō puanꝭ p gloriā aīe sz p q̄litatē absolutā corpis. gᵒ ꝛc. Rᵒ. dōm q; ē loq̄ de motibꝰ corpis in q̄bᵒ ei glorificatio ꝯsistit. vel ꝙtū ad di
35 spositiōez. vel ꝙtū ad ꝯsūmatiōez. Si ꝙtū ad dispositionē. sic dico q; dicūt dispositiōes q̄ sūt q̄litates absolute ipi corpis q̄ dant sibi a deo in ei reformatione Si ꝙtū ad ꝯsūmatiōez. sic dico q; sūt a gl'ia aīe siue ab aīa gl'iosa. Vñ sic in pñti aīa in corpꝰ influit. ⁊ p illā influentiā corpꝰ ē coloratiuꝰ. corpꝰ ē durabiliꝰ. corpꝰ ē motuosiꝰ ⁊ agiliꝰ ꝙ cū aīa separet. sic sili dico ī ꝓpositoſuo mō. q; aīa gloriosa ifluēs in corpꝰ oēs dotes istas ad qs dispositiōes hēbat. p sui reformationē pficit ⁊ ꝯsūmat Vñ credo q; si corpꝰ separet. q; eēt agile ⁊ ipassibile. nō tñ ita vt nūc. Et p hꝰ patēt obiecta ad vtrāq; ptē. Nā p me rōnes oñdūt q; sūt in corpe p influentiā. q̄ q̄dē verū ē ꝙtū ad ꝯsūmatiōez. Scōe rōnes oñdūt q; nō sūt totaliter in corpe p redūdātiā a gl'ia aīe. ⁊ hꝰ q̄dē verū ē, peti git enī q; a deo formet habile vt p influentiā aīe illa habilitas ꝯsūmat. Ad illō q̄ obī de spūalitate. dōm q; verū ē vbi agēs ⁊ patiēs cōicāt in materia. sz nō ē ita ī aīa 36
ī corpe. vñ aīa imobilis exīs p influentiā causat motū ī corpe. sicut ī alijs ꝓpietatib. sic dī calor aīat siue ab aīa.

Consequenter ꝙtū ad secūdū articlm q̄rit de dotū distinctiōe. Et circa hꝰ duo q̄runt. Prīo q̄rit q̄ nūero ⁊ sufficiētia dotū. Scōo q̄rit de q̄litate ipsarum. Questio. ſ. i

Circa quā notādū q; dotes corpis ꝯsueuerūt ꝙtuoz assignari. s. claritas. ipassibilitas. subtilitas. ⁊ agilitas. Sz q; debeāt ee pauciores vī. q; dotes sunt in corpe fm qđ cōpat ad aiam. sz tm dupliꝫ cōpat. s. vt motuosi vt perfectio. gᵒ vī q; tm sunt duc dotes. Itē tm tres dicūt esse vires fm q̄s aīa regit corpꝰ ⁊ pficiedo ⁊ mouēdo. s. naturalis. vitalis ⁊ aīal. ⁊ fm hꝰ dicunt tres spūs in corpe gᵒ vī q; sint tm tres dotes. Itē dotes aīe sē tres. gᵒ si aīa plibꝰ dotibꝰ dotāda ē ꝙ corpꝰ. si aīa nō hz nisi tres. nec corpꝰ. Cōtra q; sunt plures vī. q̄m sicut claritas facit ad pulcritudinē. ita ⁊ ptiū ꝓgruētia. Vñ augꝰ. de ciui. dī. pulcritudo ē q̄dā ptiū ꝓgruētia. cū q̄dā coloris suauitate. gᵒ sicut claritas ē dos corpis. sic ⁊ ꝓgruētia. ⁊ sic ꝛc. Itē sicut corpꝰ ad hꝰ q; sit aīe ꝓgruū ꝛganū requirit debitam q̄litatē. ita etiā debitā ꝙtitatē. gᵒ sicut assignātur dotes a ptē q̄litatis. ita etiā a ptē ꝙtitatis. gᵒ plures sūt ꝙtuoz dicte. Itē Alkabel. in li. de subtilitudine ponit septē ee additiones q̄bꝰ aīa glorificat in corpe. agilitatē. fortitudinē. libertatē. salutē. voluptatē. lōgeuitatē pulcritudinē. gᵒ vī q; sint mlto plures q̄ pdicte ꝙtuoz. Rᵒ. dōz q; numerꝰ istaꝝ dotū siue qualitatū pficientiū corpꝰ ac 37
cipit ex sap. ij. fulgebūt iusti ⁊ tanq̄ scintille in harundineto discurrēt. In fulgore claritas. in scintilla ipassibilitas. in arundineto subtilitas. in discursu agilitas

sibilitas. in arundineto subtilitas. in discursu agilitas
Ratio aūt istī numeri accipit multiplicit a diuersis.
Ex primo mō ſm cām finalē h mō Dicūt ci q; corp⁹ resur
git disponit ꝙ moraī ꝓpt gloriā aīe q cōsistit ī pfectā co
gnitiōe cognitiue ꝙ vnione affectiue. Ad cognitionem
aūr duo requirūt scz spūalitas ꝙ lumiositas. q; cognos
cens debet esse spūale. ꝙ debz hre lumē. ꝙ ideo ꝓpter co
gnitionez aīe est in corpe subtilitas ꝙ claritas. Unio au
tem amoris est liberaī fortis. fortis em est vt mors di
lectio. Propt libertatē debz ee corp⁹ agile. ꝓpt fortitu
dinē ꝙ dissolubilitatē debz corp⁹ esse ipassibile. ꝙ sic pa
tet ꝙ quatuor sunt dotes. Scdo mō accipit ſm cām ef
ficientē. Dotes em hmōi in corpe vt supra ostēsū est cō
summatū ꝙ pfectū habēt esse ab influentia aīe in corp⁹
Aīa aūt in corp⁹ influit dupliciter. s. vt pfectio ꝙ vt motor
Vt pfectio aīa gloriosa influit viuificādo vita imorta
li. vt motor mouēdo motu infatigabili. alioqn nō esset
gloriosa nisi excluderet mortē ꝙ penā. Quia ḡ viuificat
vita. iō necesse ē in corpe eē dispositionē ad vitā. ꝙ hec
ē lucis abundātia ꝙ claritas. Quia vero vita imortali
tatē ē corp⁹ hīe dispositionē ad imortalitatē. ꝙ ita ē im
passibilitas. Quia vero motu infatigabili mouet. iōo
oportet ꝙ nihil resistat. ꝙ iōo subtilitas ē in corpe. Opor
tet eē ꝙ nihil retardet. ꝙ sic agilitas. ꝙ sic ptz sillr ꝙ qttuor sunt. Tertio mō accipit ſm cām formalē. Dicūt em
aliq ꝙ in corpe nro cū sit natura celestis ꝙ elementaris.
mō dnāt elemētaris. sz post dnābit natura celestis que
ē natura lucis. hec erit sicut formalis ꝙ cōplectiua corpo
ris. Et q; lux habet qttuor istas ꝓprietates sic ptz in ra
dio. s. claritatē ꝙ illuminat. ipassibilitatē q; nihil cor
rumpit. agilitatē q; subito vadit. penetrabilitatē q; cor
pora diafana sine eorū corruptiōe ptrāsit. sic etiaz cor
pus gloriosum in quo dnāt natura lucis qttuor hz dotes. Quarto mō accipit ſm cām materialē sic. corp⁹ no
strū est cōpositū ex quatuor elementis. ꝙ q; elementa
sunt imperfecta. q druplicem hz ab eis defectibilitatem
Ab aqua que est elementū humidū ꝙ passibile hz passi
bilitatē ꝙ corruptionem. Un humidū aqueū corp⁹ cor
rumpit. A terra vero hz obscuritatem. q; est elementū
opacum. Ab igne animalitatem. q; calor cōsumit con
tinue. iōo continua indiget alimōia cibor. Ab aere ve
ro habz infirmitatē. acr em facilime immutat ꝙ cedit cui
libet impellenti. Om igit quatuor isti defect⁹ debent p
bona opposita remoueri ad hoc ꝙ corp⁹ sit perfectum
pfectiōe cōpleta. ideo qttuor sunt dotes. Contra corrup
tionē impassibilitas. cōtra obscuritatē claritas. contra
animalitatez spūalitas. cōtra infirmitatē virt⁹ siue po
tentia. ꝙ hec vltima sumptio cōuenientior est int
oēs. quoniaz correspondet autoritati ꝙ rōni. Autori
tati apostoli. j. ad Cor. xv. Ita em fūt apostol⁹. Se
minat in corruptione. resurget in incorruptiōe. ecce im
passibilitas. Seminat in ignobilitate. surget in gloria
ecce claritas. Seminat in infirmitate. surget in virtute
ecce potentialitas. Seminat animale surget spiritua
le. ecce agilitas. Un apls sumit dotes p cōparationē ad
illos quatuor defect⁹ quos remouēt Simlit. Aug⁹.
de. ciui. dei. xxij. Aperit a corporib⁹ nostris oīs de
formitas. oīs tarditas. omnis infirmitas. oīs cor
ruptio Oīs deformitas p claritatē. oīs tarditas p
agilitatē. oīs infirmitas p spūalitatē. oīs corruptio
p ipassibilitatē. Cōcordat etiā h positio rationi. dotes
em corporis dicūt nō oēs qualitates sz qlitates nobiles
ꝙ principales ō nouo supadditas nature. Et q; de nouo
additę nature debēt accipi ſm naturales defect⁹. ꝙ hūj

ſm cās pncipales q sūt qttuor elemēta. ptz. q ista vis int
oīs ē magis cōgrua. Ex his patēt obiecta. Qm em obj
cit ꝙ aīa cōparat duplicit tm. dōm ꝙ aīa ſm illas du 38
as comparationes ad corpus vt motor et perfectio
requirit in corpore quatuor dispositiones vt osten
sum est prius. Ad illud qō obr ꝙ plures dnt esse do 39
tes anie eīs corpis. dōm ꝙ dotes aīe attendūtur ſm po
tētias. sed dotes corpis ſm qualitates respicientes elemē
ta. ꝙ ideo pater quare illa tres. istud plures. Ad illō 40
qō obr de cōgruētia ptū ꝙ qntitate. dōm ꝙ illa erit que
nunc ē in qbz ꝓuenīrent ē. iō nō ē aliqua de nouo dos pe
nes ipam. Questio ij. k
Utrum dotes corpis equaliter sint in oīmbz vl ſm ma
gis ꝙ minus. Et ꝙ equaliter videtur. q; magis ꝙ min⁹
dicitur p admixtionē cōtrarij minoris ꝙ maioris. Quo
niā ibi tm summū ē vbi nihil admixtum est de cōtrario.
sed oīes dotes in oīmbz beatis nihil habēt admixtum
de cōtrario. ergo in omnibz sunt equaliter. Itē de im
passibilitate videtur. q; j. ad Corin. xv. sup illō alia cla
ritas ꝛē. dicit glo. In differēti gloria resurgēt. sz hoc cō
muniter habebūt ꝙ incorrupti erūt. hoc ḡ cōmune aut
dicitur ſm equalitatē. aut ſm magis ꝙ minus. Sī nō ſm
magis ꝙ min⁹. aliqn similiter ꝙ gloria. ergo ſm equa
litatē. Itē vnū corp⁹ nō dicitur altero subtilius. nisi
quia aliqd pōt penetrare qō nō alterum. sed quodlibet
corp⁹ glorificatū poterit oīe corp⁹ penetrare. ergo ꝛē
Itē agilius dr qō pt citi⁹ moueri. sz ōcito volet spi
ritus ibi ptin⁹ erit ꝙ corp⁹. vt dicit augustin⁹ de ci. dei.
xxij. ergo quodlibet ē agile in sūmo. a simili ergo argue
tur de claritate et alijs. Contra. j. ad Cor. xv. Alia
claritas solis ꝛē. Si ergo differēs ostensū est claritas
pari rōne et alie dotes. Item dotes anime sūt scdm
plus et min⁹ vt supra ostensū est ꝙ liberius videt vnus
qz alter. ergo ꝙ dotes corporis. Item anima que pl⁹
seruiuit deo. ꝙ meruit excellētiores habet dotes. ḡ ꝙ cor
pus qz anīa plus seruiuit deo ꝙ meruit debet similit
Rō. dōm ꝙ dotes in corpibz beatorum sunt ſm plus
ꝙ minus. et pfectius et minus pfectum ī diuersis. Ad
cuius intelligētiā notandū ꝙ quedā recipiunt magis et 41
minus p contrarij imixtionem. vt puta quando co
rum vtrunqz contrariorum est aliqua natura. vt albuz
ꝙ nigrum. Quedam recipiunt magis et minus p acces
sum ad complementuz. vt sunt illa quor opposita sunt
ꝓuationes. vt bonū et lucidum. Dico ergo ꝙ dotes cor
poris recipiūt magis et minus p accessū ad terminum.
non p immixtionē cōtrarij. Et p hoc patet solutio ad ꝓ
mum. Rursus notandū est ꝙ in recipientibz magis et
minus quedā sunt que dicūt ꝓuationē simul et positi
onem. sicut impassibile quod dicit virtutem ad nō pa
tiendū. et dicit priuationem passionis. similiter subti
le et agile. Et dico ꝙ qttum ad ꝓuationē. q; totuz ꝙ vni
uersaliter ꝓuat nō recipit magis ꝙ min⁹. Sed qttum ad
positionē que nō est in sūmo recipit magis ꝙ min⁹. et p
hoc patēt argumēta sequētia. Qm vo obr. agili⁹ dr. ꝛē.
intelligēdū ē sine retardatōe. nō q; subito sz q; repente.
Onsequenter qttū ad terciū articulū circa h q; de sē
suū remūeratōe. Et supposito ꝙ erūt ī pria. q; erit
aīa hns oēs suas potētias cū nulla amittat. erit etiam
corp⁹ hns organa oīa. circa h duo q̄runt. Primo q̄rit
vtz ī pria oēs sēsus hēant suos act⁹. Secūdo vtz sens⁹
illi q sūt ī suo actu cogīscāt p receptōz spēi.
Questio j l
Qm oēs sēs⁹ eēt ī suo actu oīdit. q; nobilior ē potētia cō
iūcta suo actui qm icōiūcta. sz oēs potētie eēt ibi in statu
nobilissimo. ḡ oēs erunt cōiūcte actui. ergo ꝛē. Item
sicut anima appetit vniri corpori. ita sensus obiecto.

ſz ad hoc q; aīa ꝓfecte glorificetur neceſſe eſt vniri corpori vt ille appetit⁹ quieteť .ergo ſimiliter neceſſe eſt ſenſum oīem vniri obiecto.ſz vnio ſenſus obiecto ad obiectū eſt mediāte actu.g⁹ ꝛc ¶ Itē conſtat q; corp⁹ remunerať q; ſeruit aīe.g⁹ ꝛ ſenſus dz remunerari.ſz oīs poētia nata delectari ſi ꝓfecte remunerať.in ꝓfecta delectatiōe cōſtituiť.quieſcit eī in illo.ꝛ hec ꝗes ē delectatio. Et hoc pōt ꝓbari q; ſimile in damnatis.q; ibi erit continuꝰ dolor i ſenſu.ergo in beatis cōtinuus delectatio Ex hoc ſic arguo. Nulla poētia delectať niſi in eo qđ cognoſcit.ſz ſenſ⁹ nō cognoſcit ſe nec organū.nec qđ ſupra ſe eſt.ergo cū nullū ſolū cognoſcat nō delectať niſi in actu.g⁹ ꝛc. ¶ Item ſumma delectatio potentie eſt in ſuo actu.ergo ſi ſenſ⁹ ibi delectať.in ſuis actib⁹ delectať.g; ꝛc. Preterea ſi delectatio ſentit.ſicut ſeqť ſi dolet q; ſentiat.ergo cum ꝓbatum ſit delectationez eſſe oīm⁹ ſenſib⁹ oportz q; oīs ſentiāt. ¶ Itez viſ⁹ eſt in ſuo actu qui eſt ſpecialiſſim⁹.vñ.Job.xiij.in carne mea videbo deum. Et Apocal.j.videbit eū oīs oculus. Et Aug⁹ dicit q; viſus reficieť in cōtēplatione humanitatis.in libro de ſpiritu ꝛ aīa. Eſt etiā ibi ſenſ⁹ tact⁹.qđ patz.q; vnū corp⁹ glorificatū poterit aliud amplexari ꝛ iſte eſt maxime materialis.q; cū ſit ibi act⁹ ſenſ⁹ ſpecialis ꝛ materialis.ergo ꝛ omniū ſenſuū. Cōtra q; nullus ſenſ⁹ ſit ibi i actu videť.q; oīs virt⁹ finita pl⁹ pōt in vnū q; quādo diſpergiť ad multa.Sz anima habet virtutē finitā.ergo ꝛ intenſius moueret ſi in ſolū deū moueret cognitiōe ꝛ delectatiōe.g; cognitio ꝛ delectatio ſenſuū minuūt motū in deū.ergo ꝛ gloria.ſz nihil debz ibi eſſe tale.ergo ꝛc. ¶ Itē ſi eſt ſenſus in actu.aut ille ē cū delectatiōe aut ſine. Si nō eſt cū delectatione.g⁹ nō eſt in actu ꝓfecto. Si ꝙ eſt cū delectatione.ſz quādo aliquis delectať in vno oppoſitoꝝ.triſtať in reliquo. quādo delectať in medio.triſtať in extremis.ergo ſi delectať in percipiendo.poſſibile eſt triſtari in nō percipiendo. Si dicas q; nihil ſibi repugnat nec corrūpit ꝓpter ī corruptionem.ſaltem carentia rei inducit triſticiā.cui⁹ preſentia afferebat delectationē.g⁹ ꝛc. ¶ Itē quidam ſenſ⁹ ſūt ꝓpter indigētiā vt patz de gustu ad reſtauratione depditi. Sed tūc tollit oīs indigentia. ergo
42 ꝛc. ¶ Rn⁹.dicēdū q; eſt poſſe ſentire ex cōiunctione potētie cū organo bene diſpoſito.ꝛ eſt poſſe ſentire ex cōiunctione ipſi⁹ cū obiecto. Quoniā igit ibi erunt oīs potētie ſentiendi ꝙm ꝙ obiecta omniū ſenſuū nō erunt i gloria ſz quorūdā.ideo quidā erūt in actu ſuo.quidā ꝙ nō. Obiecta ꝙ ꝗrundā ſenſuum ſūt ꝗrietates abſolute que reperiunť in corpe glorificādo. vtpote color viſus ꝛ leuitas ipſi⁹ tact⁹.ꝛ q; corp⁹ glorioſū reſurget cū luminoſitate ꝛ leuitate.erūt ibi obiecta duoꝝ ſenſuum ideo iſti ſenſ⁹ erūt in ſuis actib⁹. Obiecta ꝙ alioꝝ ſenſuum nō ſūt ꝗrietates corporis glorificādi.nec ꝗrietates abſolute ſz emanatōes a corporib⁹.vt odor ꝛ ſon⁹ ꝛ ſapor.ꝛ quia nō erūt in patria.ideo ꝛc. Alia etiā ratio ſumiť ex parte medij.q; medius in viſo pōt cē oīno qđ dz rōne puri.medium in tactu ē caro ſibi cōiuncta.ꝛ ideo q; iſta duo media erūt in patria.ꝛ iſti duo ſenſ⁹ in ſuis actib⁹ erūt.alij ꝙ minie.deficiētib⁹ ſibi medijs.niſi forte ꝗs inſtet in auditu ꝛ quo relinquiť in dubio ſicut de laude vocali in patria.quam ibi ponere nec videť neceſſariū
43 nec ineptū.ꝛ ideo hic opinari eſt licitū. ¶ Au illud g⁹ quod obiciť q; oīs erūt in actib⁹ ꝓpter nobilitatē potētiaꝝ maiorē.dōm q; eſt act⁹ ꝓfectiōis.ꝛ act⁹ qui dz imꝑfectionē cōiunctā.ꝛ qm̄ act⁹ guſtandi dz imꝑfectionē cōiunctā ratione ſtat⁹.ꝛ ſil⁹ olfact⁹ ratione obiecti quod nō glorificať.ꝛ habz fieri p mediū receptiuū pegrine imꝑfectionis.ergo ꝛc. ¶ Ad illud qđ obiciť q; appetit ſenſus vniri obiecto.dicēdū q; aliq⁹ eſt mod⁹ appetendi.ille eī aīe appetitus eſt ratiōe ꝓfectionis eſſe naturalis. ſed iſte ſolū eſt quātū ad bene eſſe.nō ille nō pōt i minari niſi corp⁹ vniať.iſte poteſt ſi in tali ſtatu ponat q; illo obiecto nō egeat. 44
Ad illud qđ obiciť de delectatiōe dōm q; delectatio eſt in ſenſu duplr. Una p redūdantiā. Alia p obiecti preſentiā.ſicut qñ aīa eſt interi⁹ plena delectatione.ita inebriaňť ꝛ poētie ſentiendi q; nullo mō querūt nec egēt exteri⁹ delectari.ꝛ hec delectatio erit ꝑmiū oīm ſenſuū.ꝛ oīm⁹. hāc aut delectationē nō habēt a ſe nec ab actu ſuo ſz ab actu aīe.ꝛ ideo nō oportz q; ꝑter iſtā ſint ſenſ⁹ i ſuo actu. Alia ē delectatio p obiecti ꝓuenientē ꝑſentiā. Et q; ſolū ſunt duo ſenſ⁹ q; habēt obiecta glioſa.ideo ſolū in duob⁹ eſt.ꝛ hꝫ nō eſt ꝑmiū niſi valde accidentale.q; nō magis eſt glioſ⁹ ſenſ⁹ in illa abſentia q; in preſentia. Aliud patz. ¶ Ad illd ꝙ obiciť 46
q; nullus ſit ſenſ⁹.q; vn⁹ act⁹ impedit aliuz.dōm q; verū eſt qñ vn⁹ nō ordinať ad aliū.nō ſic ꝓpoſito.ſz act⁹ rōnis redūdat in ſenſum.ꝛ act⁹ ſenſ⁹ ordinať ꝛ ſubſeruit actui rōnis.ꝛ ideo vn⁹ vigorať ex alio. ¶ Ad illd qđ obiciť 47
q; vbi delectatio ibi triſtitia.dōm q; quidā delectať i obiecto.q; eſt ꝓueniēs.ꝓficēs.ꝛ cōſeruās. vtpote ē obiectū reſpectu ſenſ⁹ corporis. Quidā q; eſt ꝓueniens ꝛ ꝓficiens.vt intellect⁹ intelligibili veritate. Quidā ꝗa tātum eſt conueniēs vt ſenſus gliosꝰ nō ꝓficiens.q; interius ꝓficiť.nō ꝓferuens.q; incorporalis ē.ꝛ talꝫ nō triſtať in cōtrario.q; nō ledit.in abſentia.q; nō efficit imꝑfect⁹. Qđ ꝓmo mō delectat triſtat.qđ ſcđo mō nō. Ultima rō ꝓcedenda ē q; illi ſenſ⁹ q; ſunt p indigētiā non manebūt in ſuis actib⁹.ꝛ ſic patet totū.

¶ Queſtio.ij m

Utz illi ſenſ⁹ q; ſunt in ſuo actu cognoſcāt p receptionē ſpēi ꝛ q; ſic videť.q; oīs cognitio eſt mot⁹ ad aliq.ſz oīs mot⁹ ad aliq ē i aliqđ recipiēdo.g⁹ ꝛc. ¶ Itē oīs cognitio ē p vnionē cognoſcibilis cū cognoſcēte.ſz ſenſus glioſus aliquid cognoſcit cui nō vniť ꝑm veritatē ꝛ cui⁹ nō habet p naturā ſpēm.g⁹ habz vniri mediante ſpē recipiēda. ¶ Itē quāto ſpeculū eſt clarius ꝛ puri⁹ tanto eſt ad recipiendū magis ydoneū Sed ſenſū glorioſoꝝ organa ſūt puriſſima ꝛ denudata a formis obiectoꝝ.ergo ꝛc. Itē ordo naturalis eſt vt obiectū influat i organū.ſz natura nō tolleť p gliaz.g⁹ organū recipiet. ¶ Contra. Aug⁹.in. vij.mu.ꝛ eſt ꝓpoſitio p ſe nota. Min⁹ nobile nō agit in magis nobile.ſed qđ recipit ab alio patiť.ab illo.g⁹ viſ⁹ nō poterit recipere a corporib⁹ inferioꝝ.cū organū ei⁹ ſit nobiliſſimū. ¶ Itē orbis ꝑmus nō recipit pegrinā impſſionē ꝓpter ſui nobilitatē ꝛ incorruptionez.g⁹ ſi oculꝰ eſt nobilior ꝑꝛ ꝛc. Itē ſi ē ibi receptio de nouo.cū nō ſit receptio faciēs cē ſenſū in actu niſi aſſit iudiciū.g; ē ibi iudiciū.g; cogitatio aīe.ergo noua cogitatio.ꝛita voluibiles cogitationes qđ eſt contra Auguſtinū. ¶ Itē immutatio ē ꝛ receptionē aīales antecedit immutatio naturalis. Sz corpus glorificatū ꝛ eius organū cū ſit incorruptibile nō recipiet naturalē immutationē.g⁹ ꝛc. ¶ Rn⁹.ad hoc dix 48
erunt aliqui q; non eſt receptio ab extrinſeco.ſz aīa omniū q; vult videre ſpēs facit in oculo ꝛ videt.q; tūc ordo erit commutabilis.quia nō erit receptio veniēs ab inferiori.ſz a ſuperiori. Sz hec ſoluto nō pōt ſtare. Primū qđē q; quereret ordo.cū ſpēs ſpūalis fieret corpal⁹ ꝓfectū fieret ipſectū. Scđo q; ita videret abſentia vt ꝑſentia.ita oēs clauſis ſic agtis. Scđa poſitio ē q; eſt ſen

sus sz nō est int⁹ suscipiendo sz extra mittendo virtutē q; non recipiet sed influet. Sed ista positio adhuc nō pōt stare cū cognitio sit in vnione cū orgāa sint maxime habilia ad recipiendū. Tertia positio est q; sensus glorificati cognoscūt recipiendo spēm ab ipso sensibili
49 ⁊ concede nde sunt rōnes ad hoc. ¶ Ad illud qđ obijcit q; minus nobile tē. dici potest q; nō oportet q; obiectum sit nobilius orgāo in quod agit simplr sed fm quid in hꝫ sz qđ hz speciē. ⁊ illō ē in videndo. ⁊ hꝫ sufficit ad agēdū. vel aliť dom. q; minus nobile non agit virtute ꝓpria sed aliena. ⁊ in sensu glorificato est natura duplex in oculo plpicui ⁊ luminis. quādo igitur videt corpus se luminosius. illud corp⁹ sua virtute ꝓpria in se facit spēm in oculo. quādo vero minus luminosum tūc vir-
50 tute ꝓpria in se facit. ⁊ sic patet illud. ¶ Ad illud qđ obijcit de aliena impssione q; nō est in orbe. dom q; ibi vocať aliena impssio que est via ad corruptionē. sed de
51 hac nō intelligit hic. ¶ Ad illud qđ obijcit q; cogitationes voluunt. dom q; cogitationes volui ē duplr. Uno mō quia intellectus aut habet defectum affectū in vno ⁊ hoc mō est in via ⁊ non erit in patria. Alio mō est q; principaliter ⁊ continue vnū. ⁊ alia multa ꝓter illud ⁊ inter illa multa mō vnū mō aliud. ⁊ hoc bene erit in patria. ra-
52 lis est in ꝓposito. ¶ Ad illud qđ obijcit q; immutatio naturalis p̄cedit. dicendū q; immutatio naturalis ē duplex. quedā est p receptionē ⁊ abiectionē. vt calidi a frigido. ⁊ hꝫ nō erit. Quedā per receptionē tm vt plpicui a luminoso. ⁊ hec erit.

QUonsequenter queritur de secundo articulo principali sz de gloria corpis in spāli q; ponitur in quatuor dotibus. ⁊ circa hoc fm q; quatuor sunt dotes quatuor principaliter quruntur. Primo qrit de dote impassibilitatis. Secūdo de dote claritatis. Tertio de dote subtilitatis. Quarto de dote agilitatis. Circa p̄mū queruntur duo Primo querit vtrum corpus sit passibile ab intrinseco Scđo qrit vtr sit passibile passiōe veniēte ab extrīseco

¶ Questio. j. n

Circa quā sic pcedit ⁊ ostendit q; corpus non sit passibile ab intrinseco. Aug⁹. xxij. de ciui. dei. Aberit a corporib⁹ nostris omnis deformitas. omnis infirmitas. oīs corruptio. ¶ Itē rōne videt. quia passio corporis cōtristat animā. Corpus enim qđ corrumpit aggrauat animam. sed gaudiū beatitudinis est impmixtū tristicie. ꝯ tē. ¶ Itē si interius pateret. ergo aliquādo corrumpet sed anima gaudet de vnione sui ad corpus. ⁊ gaudium beatitudinis est ꝑpetuū ⁊ securū. hoc autem non esset si esset dissolubile. ergo tē. ¶ Itē ania gloriosa est pfectissima omniū formarū. sz sic est q; aliqua forma est ita nobilis q; omnino terminat appetitus sue materie. vt forma corporis vniti ergo multo forti⁹ anima gloriosa appetitū sui corporis. sed forma terminans appetitū materie facit ipsam incorporalez. ergo tē. Contra oīe cōpositū ex contrarijs est corruptibile ⁊ passibile. sed corpus gloriosum est huiusmodi. ergo tē. Si dicas q; nō manent ctraria. quia cōtraria non sunt fm substantiā sz fm qualitates. ⁊ manent fm substantiā nō fm qualitates. Contra a corporibus gloriosis vt dicit Aug⁹. vicia detrabunt. ⁊ natura seruabit. sz qualitates elementares sunt eis naturales. ergo manebūt. Si dicas q; manent fm essentias non scōm actum. ¶ Contra. vnum quodq; nobilius est quando est coniunctum actui ꝯ quando non. ergo. tē. Si dicas q; actus ille est imperfectionis. ¶ Cōtra elementa plura impossibile ē venire ad cōstitutionē corpis vni⁹ nisi p mixtionē. ergo necesse ē elementa miscerī. Sz vbi ē mixtio necessario est mutua actio ⁊ passio ⁊ qualitatū confractio. ⁊ vbi hec sunt elemēta sunt in suis actibus. ergo tē. ¶ Itē corp⁹ gloriosum erit nobilioris cōplexionis ꝯ nunc. sz ꝯtro aliqō corpus elementatū ⁊ aiatū nobilioris ē cōplexiōis. tanto passibili⁹ ē. qđ ptz. q; passibili⁹ ē corpus animalis ꝯ plante. ⁊ hoīs ꝯ bruti animalis ergo corp⁹ glorificatū magis ꝯ nūc erit passibile. ¶ Itē elemēta miscētur in corpe illo. aut ergo equaliter. aut iequaliter. Si inequaliť. cōmixtio via ē ad dissolutionē. Si equaliter aut adequatione punctali. aut citra. Si adequatione punctali. ergo oīa corpa ecnt eiusdē cōplexiōis ⁊ nobilitatis qđ nō ē verū. Si nō punctali. ergo vnū aliq; mō excedit reliquū in ꝑtute. sed excessus generat aliq; mō pugnam ⁊ litem. ⁊ hec dissolutionē. ergo tē. ¶ Item aut erit in corpe calor aut nō. Si nō. nec opatio anime. cuz opatio motus ⁊ sensus ⁊ vite sit mediāte calore. Q; si ē ibi calor. sed calor indiget pabulo. q; ei⁹ ē cōsumere. sz oīe qđ indiget pabulo ē corruptibile ⁊ passibile. ergo tē. ¶ Ꝯ. dom q; oēs concordāt in hoc q; corpa illa sūt incorruptibilia ⁊ indefectibilia. sz rōnē sumūt ex diuersis causis. Quidā em dicūt q; elementa sunt in corpore glorioso fm substātiā nō fm qualitates. ⁊ ideo quia substātie nihil ē contrariū. ⁊ vbi nulla cōtrarietas non ē pugna nec dissolutio. ideo tē. ¶ Sz hꝫ improbatū ē. q; natura debet remanere. Alij dicūt q; sunt ibi fm q̄litates sed q̄litates nō agunt nec patiunť. ⁊ hꝫ diuina ꝑtute mirabiliter faciente. ⁊ hꝫ ē iterū improbatū. q; si miscētur constat q; frangunť. ⁊ mutuo agūt ⁊ patiunť. Tertij dicūt q; sunt fm substantiā ⁊ qualitates ⁊ actus. Sz tm actus sunt in ipsa mixtione. sz post nō. q; in eis dominat natura celestis q; oīno reconciliat elemēta ⁊ quasi naturā elemētarē absorbet. ⁊ trāsferť totū corp⁹ in naturā celestē. vñ debeť eis locus celestis ⁊ incorruptibilitas. Sed adhuc ē dubiū quō natura celestis sit de compositione corpis nīri. q; sic nō tm videť componi ex q̄tuor elemētis. Et ideo aliter dicendū q; elemēta manēt in corpe illo fm substātiā ⁊ qualitates ⁊ opatiōes. Sz 54
attendendū q; quadruplex ē opatio elementorum. Una ꝯtū ad cōstitutionē. ⁊ hec ē mixtionis. Alia ꝯtū ad cōseruationē. ⁊ hec ē ministerialis delatio caloris vitalis q; corp⁹. Tertia ē pugna ordinans ad dissolutionem. Quarta exterioꝛ impssionis p quā aliqui⁹ elemēti operatio intendit ⁊ pugna oriť. Prime due opationes manebunt. secūde due nō manebūt que ordināt ad dissolutionē. ⁊ ideo corpus erit indissolubile. Ratio aūt quare nō manēt est triplex. Prima est tpata mixtio confringens contrarietatē. Scđa ē elementariū appetituū q̄tatio. Tertia ē anime influētis cōseruatio. Et rōne primi nō pugnāt. rōne secūdi non pñt pugnare. rōne tertij necesse hnt quiescere. ¶ Ad illud ergo qđ obz q; cōpo- 55
sitū ex contrarijs ē dissolubile. dom q; illud debet intelligi qñ cōtraria hnt cōtrarios appetitus ⁊ intermiatos
¶ Ad illud ergo qđ obz q; corpus nobilioris comple- 56
xionis facilius patiť. dom q; hꝫ nō ē verū simplr loquēdo imo cōtrariū. q; ē fortioris ꝑtutis. nec hz locū in homine nisi rōne penalitatū inflictarū. ¶ Ad illud quod 57
obz verū in puncto. dom q; nō oportet. nec tm mutuo pugnant. q; neutrū ꝑualet licet aliq; modo excedat. Preterea non appetit se multiplicare nec ab illo diuidi. ⁊ iō
etiā si excedat nō corrūpit aliud. ¶ Ad illud qđ obz de 58
calore. dom q; ex cōplexione inequali nascit calor elemētaris consumens. ex complexione vero equali calor celestis conseruans. ⁊ ideo quia tunc elementa erunt per

fecta ꝛ contempata · calor. vitalis erit assimilatus nature celesti · ꝛ ideo non consumet nec indiget pabulo.

Questio. ij.

Utrū corpus glorioſum ſit paſſibile paſſione veniente ab extrinſeco. ſicut igne vel cultello. Et q̄ non videtur quia dicit Anſhel. q̄ erunt oīpotentes ſue voluntatis ſicut de⁹ ſue. g⁹ ſi voluntas animarū eſt in cōſeruatiōe corporis. g⁹ nihil poterit corpus aīe ledere. Itē oīs paſſio magis facta ab obiecto a ſubſtantia. g⁹ ſi eſt paſſibile ab exteriori. g̃ pōt eſſe abiecto a ſubſtātia. g̃ ꝛ corruptio. ſz ſupra pbarū eſt q̄ eſt in corruptibile ꝛ imortale. g⁹ ꝛc. Itē nihil cōpoſitū pōt pati exterius quod non poſſit pati interius. ſed corpus glorioſum non pōt pati interius. g̃. ꝛc. Cōtra. corpus glorioſum cōſtat materialiter ex terra. ſz terra non pōt manente forma quā habet tm̄ ſublimari q̄ ſit igne ſuperior. g⁹ manet infra ignē. g⁹ ſi inferius patit̄ a ſuperiori. ꝛ tale corp⁹ eſt inferius igne. videt ꝛc. Itē corpus nobiliſſimū eſt inferius infimo ſpū quantūcūq̄ peccatore. ſz ſpūs peccatorum poſitus in igne patit̄ g̃ corpus humanū quātumcūq̄ nobilitatū poteſt ab igne pati. Itē omne continuū eſt diuiſibile omne diuiſibile participabile. ꝛ oīe participabile eſt paſſibile ab exteriori ergo ꝛc. Itē quādocumq̄ corpus durū obuiat molli neceſſe eſt illud diuidere ſi ſit impellentia vehemens eſto ergo q̄ cutell⁹ obuiet glorioſo. aut ergo eſt durius cutello. aut cutell⁹
59 penetrat. ſed non eſt durius cum ſit carneū. g̃ ꝛc. Ad⁹ dicendū q̄ corpus glorioſum eſt impaſſibile ab extrinſeco omni genere actionis corrumpentis. Hoc autem eſt duplex. ſcz per influētiam. ſicut ignis comburit corpus. p violentiam ſicut cultellus diuidit. prima non eſt in corpore glorioſo. Quia talis influentia aut ē ſm ordinem iuſticie. ꝛ hec eſt in demonibus ꝛ peccatricib⁹ animabus ſm ordinem iuſticie. ſed in corpore glorioſo nō ē talis paſſio. quia non meruit puniri. Alia eſt ſm ordinem nature. ꝛ iſta eſt ſolum quando patiēs eſt talis nature q̄ materia illa appetit eſſe ſub alio actu. priuatio enim eſt principiū patiendi. Quoniā autem in corpore glorificato iam terminati ſunt appetitus. ideo ſi glorioſum corpus poneret in igne inferni non ledererur. Et per hoc patet ſolutio ad duo prima. quia demon patit̄ ſm ordinem iuſtitie licet ſit ſuperior per naturā. Patet etiam illud qđ obiicit de terra. quia terra patit̄ quia materia eſt rationem habens priuationis. Alia eſt actio p violentiam. ꝛ de hac dicunt aliqui q̄ nō patit̄ quia nēo eſt qui inferat. ꝛ ſi eſſet aliquis qui vellet inferre corp⁹ poſſet actionē illam deſtruere. ſed tunc ſm iſtam viam corpus adam ante lapſum habuiſſet dotem impaſſibilitatis. Ponat etiā p impoſſibile q̄ cutellus applicet vētri. aut venter reſiſtit aut non. Si nō ergo patit̄ ꝛ cutellus ſubintrat. ꝛ ita eſt paſſibile. Si reſiſtit. quero per quam naturam. Et dicunt aliqui q̄ habet naturā quintę eſſentie q̄ non eſt ſecabilis nec diuiſibilis. vnde ſi iuxta ſolē eēt ꝛ impigeret cutellū nō pertranſiret ꝛ nō reſiſteret p naturam duri ꝛ mollis ſz q̄ careret duricia ꝛ mollicie ꝛ paſſibilitate. Sed q̄ hoc difficile ē intelligere. ideo
60 dōm q̄ corpus glorioſum nō pōt pati p violentiā corporis obuiantis. q̄ omne corpus eſt quid ei ꝛ illud pertranſit ſicut videbit̄. vnde ſicut ſi aliquis haberet cultellū criſtallinū nō expelleret radiū p eū vſum. immo radius penetraret. vnde non pateret ab ipſo. ſic in ꝓpoſito intelligēdū corp⁹ glorioſum penetrare cutellū. Q̄ ergo dr oīne continuū diuiſibile. intelligēdū ē de diuiſione mathematica. non de diuiſione naturali de qua hic opponit̄. Sic enim exponit Anſel. qđ iſtud intelligit̄ ſm intellectū. non ſm habitū.

Conſequēter q̄rit̄ de dote claritatis de qua duo q̄runt̄. Primo q̄rit̄ de ipſa in ſe. Secundo in compatiōe

Queſtio. j. p

Utrum corpora illa ſint perua an colorata. an luminoſa Q̄ autē ſint perua videt̄. Greg. ſup illud Job. xxviij. Non adequabitur ei aurum ꝛc. Vnuſcuiuſq̄ mentē ab alteri⁹ ocul. mēbror corpulēta ñ abſconder. Sed h̄ nō eſſet niſi eēnt quia. g̃ ꝛc. Itē rōne videt̄. quia pl⁹ ſubtiliat̄ corpus p gloriam q̄ poſſit p naturam aut artē ſed natura ꝛ ars de obſcuro facit pulium ſubtilando. vt pote de cinere vitrū. g⁹ multo fortius illa. Itē in viſceribus corporis glorioſi eſt pulcerrima armonia. Sz hec nata eſt delectare viſum. ergo ſi corpora reſurgent in eadē diſpoſitione in qua pñt pfecte delectare. g⁹ intus ꝛ extra. ꝛ hoc nō poſſunt niſi ſint quia. g⁹ ꝛc. Sed q̄ ſint colorata videt̄. q̄ dicit aug⁹. xxij. de ciuitate dei. ca. xix. omnis pulchritudo eſt partiū conuenientia cum quadā coloris ſuauitate. Sz corpora glorioſa erūt pulcerrima. ergo habebunt ſuauitatez coloris. Itē pbus dicit q̄ color eſt extremitas pſpicui in corpore terminato. ſed corpora glorioſa ſunt corpora terminata cū ſint eadem que nunc ꝛ habent naturā pſpicui. g⁹ ꝛc. Itē ad hoc eſt ratio. q̄ ad colorē duo concurrunt ſcz lux et quatuor qualitates ꝛ iſta ſunt in corpore glorioſo. g⁹ ꝛc Itē rōe videt̄. quia corpora glorioſa erunt obiecta viſ⁹ nō media videdi. g⁹ nō erūt trāſpentia. Sz q̄ ſint penitus luminoſa videt̄ Matth. xiij. fulgebunt ſicut ſol i regno ꝛc. Si ergo ſol nec purius eſt nec coloratus. ergo ꝛc. Item ſeipſis videbunt. g̃ erūt luminoſa non colorata. Itē nobilior qualitas ē peruietas q̄ color ꝛ lux ſed corpora illa erunt pfectiſſima inē corpora. ergo erūt potiꝰ luminoſa. Ad⁹. oportz omnes p cedere q̄ corpora illa ſint luminoſa. ſz volunt aliqui q̄ ſimul ſint luminoſa ꝛ quia ſm alias ꝛ aliam rationē. Peruia ꝓpē ſubtilitatē luminoſa ꝓpo rōne claritatis ꝛ fulgoris ſupadditi Sz iſta poſitio nō eſt cōueniens q̄ ſi peruia eſſent nō terminarent viſum. non haberēt diſtinctionē in partib⁹ ꝛ ita oculi nō poſſunt diſcerni a naſo. Et iterū magnitudo luminis non patit̄ corpus eſſe tranſparens. vt pz in ſole in q̄ eſt luminis aggregatio. ꝛ in cādela. Alij voluerunt dicere q̄ erunt ſimul luminoſa ꝛ colorata. Colorata p naturā quatuor elemētoz ꝛ carū qualitatū ex q̄bus conſtat corp⁹ humanū. Sz luminoſa rōne lumis ſupadditi. Nec hoc eſt inconueniens vt dicūt. ſicut pz in noctiluca q̄ eſt corp⁹ coloratū in die ſz lucēs in nocte Sed poſitio eſt cōueniencior. q̄ conſtat q̄ homines recognoſcent in patria. vnde habebunt effigies quas habuerunt. ꝛ aſpectus, oculorum glorioſoz ꝓuenient vſq̄ ad ſuperficiem corporis illius ſplendentis. ſicut enſis p multā terſiōez non amittit colorē. ſed eius color additur ſplendor. ſic in ꝓpoſito. Sic etiā carbo per ſui naturā alicuius coloris eſt. aduenientē autē igne efficit luminoſus. ꝛ tamē nihilominus eſt coloratꝰ. q̄ē ibi lux materie terreſtri incorporata. Sic in ꝓpoſito intelligēdū q̄ corpus reſurgens p naturam ſuam habebit colorē ꝛ claritas luminis ſupinduet ipſum ſicut ignis carbonē Concedende igit̄ ſunt ratiōes q̄ corpora glorioſa ſunt colorata ꝛ luminoſa ſm duplicē naturā vt viſum eſt.

Ad illud q̄ obiicit q̄ corpulentia nō obſiſtat mentidōm q̄ ex h̄ nō ſequit̄ q̄ ſint quia. q̄ non magis videt̄ 62
mens p corpus peruium q̄ p ſolidū. ſz hoc vult dicere q̄ ita cogitationes ꝛ affectiones habebunt intus in cor

63 pone vt sint patentes. Ad illud q̄ obīcit q̄ armonia vl
sum debet delectare dīm q̄ armonia illa nata est de le
ctare visum nō corporalez sz spiritualē. z būc delectat
delectare potest etiā si corpus non sit peruū. ideo pz
q̄ illud non valet.

Questio. ij. q

De claritate in cōpatiōe. Et q̄rit vtz corpora glorioſa
possint claritatē suam fm iperiū anie oculis nostr̄ oc
cultare Et q̄ sic videt. quia xp̄s post resurrectionē appa
ruit discipulis in eadē effigie z colore in quo pat. sz si
cut dicit Aug⁹. de ciuitate dei. xp̄s sua resurrectiōe ostēdit q̄le sit futur̄ corpus nostrū. ergo alia corpora simi
liter poterūt. Itē corpus illud est in pfecta obediētia
respectu aīe. ergo apparet z resplēdet fm pl̄ z min⁹ vt
aīe placet. Itē claritas illa oculis nō clarificatz ē im
proportionalis. ergo q̄ ab eis videat est itensibilis. ergo
occultatio ipsi⁹ a nr̄is oculis ē de natura ipsi⁹ glorio
se lucis. Contra Quanto aliquid luminosius est. tā
to min⁹ potest visum latere. Sz corp⁹ glorioſum ē ma
gis lumiosum q̄ nō glorioſum. sz b̄ nō pōt latere. ergo
nec illud. Itē lux se manifestat illuminādo. sz illumi
nare est act⁹ lucis naturalis z essentialis. ergo cū nihil
possit priuari actu essentiali ipso saluato in esse. ipossi
bile est quī corp⁹ glorioſum irradiet. ergo impossibile ē
quin illuminet z se visui mānifestet. Itē sic se hz pati
ad impassibile. ita occultari ad lucē. sz corp⁹ glorioſum
non potest pati q̄ est impassibile. ergo nec occultari. cū
64 sit luminoſum. R⁹. ad b̄ dicūt aliqui q̄ claritas cor
poris glorioſi visui in suo glorioso est manifesta. et ei
occultari nō potest. oculo nō glorificato est occulta. z ei
nō potest manifestari. q̄ est ei impportionalis. Unde
q̄ occultare ē de mānifesto occultū facere. ideo dicūt sim
pliciť q̄ nō pōt. Hec est trahendū ad p̄sequētia de xp̄o
quia de⁹ erat. Sz istud ē mirū dicere q̄ claritas corpo
ralis oīno sit impportionabilis z occulta. z q̄si nō in se.
saltē possit videri in irradiatione. Et p̄terea vī xp̄s nō
mirabilia fecisse. sz argumēta resurrectiōis ostēdisse. Et
ideo aliter dīm q̄ corporis qualitas fm exigentiā ei⁹
in q̄ est agit. corp⁹ autē glorioſum ē subtile z p subtilita
tē suā pōt oīme nō glorioſum penetrare vt infra patebit.
Pōt etiā resistere. z ideo dico q̄ q̄ corp⁹ glorioſum p ef
fectū spūalis potētie pōt oīme corpus penetrare. pōt et
penetrare oculū. z tūc nō erit obiectū ei⁹ z ideo pōt late
re. Rurs⁹. q̄ nō pōt corpori se obīcere pōt z claritatem
suam oīno ostēdere licz oculs⁹ obtūdat z nō cōprehendat
z q̄ pōt oīno latere penetrando subtiliť. z oīno patere
se obīciēdo visibiliť. pōt z medio mō pl⁹ z min⁹ se ostē
dere. vnde si hesset aīa glorioſa cū corpe glorificato. pl⁹
z min⁹ posset de sui corpis claritate oculis nr̄is ostēde
re z hoc p̄ naturā illā. q̄ nō tm̄ clarū est sed penetratiuū
65 z spūale. Et p̄cedēde sc̄ ratiōes ad hāc ptez. Ad illō
q̄ obīcit q̄ quāto luminosi⁹ itāto min⁹ pt visuz latere.
dīm q̄ verū ē p naturā luminis. pōt tm̄ p naturā spirū
66 tualitatis z subtilitatis. Ad illō q̄ obīcit q̄ lux se mā
festat illūinādo. dico q̄ nō tm̄ illūinādo. sz etiā oculis i
truētū se obīciēdo. z q̄ pt cē q̄ corpa glorioſa radios pe
netrent visibiles corpis nō glorioſi. ideo z Ad alliō
67 dīm q̄ occultatio ē dupl̄r. Una p̄ obscuritatē a par
te obiecti z de hac verū est q̄ lux nō pōt occultari. Alia
ē p potētiā a parte oculi q̄ nō pōt ibi figi p̄ excellētē
subtilitatē z b̄ luci nō repugnat sic̄ passibilitas ipassi
bilitati. z primo mō impossibile est lucē occulari. sc̄o
mō est verū z possibile.

Quonsequēter q̄rit de dote subtilitatis. de q̄ duo q̄rūt
Primo q̄rit de ipsa in se. Sc̄o de ipsa p compa
tionez ad actū nostrū.

Questio. j. r

Utrū corp⁹ glorioſum possit penetrare oīme aliud cor
p⁹ nō glorioſū in suo motu. Et q̄ sic vī q̄. Job. xx.
cū fores essent clause q̄ ihs stetit in medio. Et Grego.
dicit q̄ p̄ subtilitatē ostia clausa nō obstiterūt. g⁹ ꝛc.
Itē rōne vī. q̄ corp⁹ glorioſū in suo motu nō pōt re
tardari. g⁹ nec impediri. z si ñ pōt impediri. g⁹ nihil pt ei re
sistere. g⁹ in suo motu pōt oīme corp⁹ penetrare. Itē
si nō pt penetrare oīme corp⁹ cū possibile sit illō includi
possibile esset in carcerari. sz esse in carcere est miserie.
g⁹ possibile est beatū fieri miserū. Itē de xp̄o dīo p⁹
resurrectiōez q̄dā dicunt fm dispensationē. vt clearti
ces. cibatio potatio. Quedā fm naturā. vt transire de
loco ad locū in fatigabiliť z clausis ianuis intrare. g⁹ si
b̄ est de natura corporis glorioſi. patz ꝛc. Contra cū
subtile z rarū obuiet. duro. nō penetrat sz penetrat. vt
pz q̄ lapis diuidit aerē z trāsit p ipm. si ergo corp⁹ glo
rioſum est subtile. g⁹ p illā ñ poterit sibi penetrare sz po
ti⁹ penetrari. Itē corp⁹ glorioſū nō est maioris subti
litatz q̄ radi⁹ vl aer. sz radi⁹ sua subtilitate ñ penetrat
corpa opaca. z aer nō penetrat nisi porosa. g⁹ corp⁹ glo
rioſum nō pōt oīa penetrare. Itē si penetrat. aut
b̄ est diuidēdo. aut subtilādo. aut simul coexistēdo. Si
diuidēdo. sz q̄dā sc̄ corpora idiuisibilia z isecabilia. Itē
sc̄ alia q̄ cū diuidunt nūq̄ reiungent. Sūt z alia q̄ si di
uidunt corūpunt. g⁹ cū corp⁹ glorioſum nihil destruet
q̄d nō posset destrui fm etiā q̄d possit. ñ oīno poterit
penetrare saltez empiriū. Si subtrādo ppositos. sz po
ri sc̄ discontinui. g⁹ necesse esset corp⁹ glorioſum discō
tinuari. Si simul coexistēdo. sz ipossibile cēt p naturā
duo corpa esse simul. sz gloria nō aufert naturā. g⁹ ꝛc.
Duo aut corpora esse simul in pbia ipossibile dicit ra
tio ostensiua. q̄ corpori debet loc⁹ vt ꝑpria mēsura sed
multiplicato mēsurato necē ē multiplicari mēsurā ꝑpriā.
g⁹ ꝛc. Itē sic vnū locatū ad pl̄a loca ita pl̄a loca ad vnū
locatū. sz vnū locatū ipossibile ē cē i plurib⁹ locis simt̄
g⁹ nec pl̄a locata possunt cē in eodē loco simt̄. Itē b̄
vī p ipossibile. q̄ tūc accipiat corp⁹ eq̄lis magnitudi
soliditas insoliditate. z supficies i supficie. z linea in li
nea. z pūct⁹ in pūcto. sz duo indiuisibilia sc̄ simt̄ vnū.
g⁹ ꝛc. Itē trahat̄ linea a centro illi⁹ distantie ad pū
ctū circūferētie p mediuz corp⁹ glorificatum. z rursus
alia ab eodē pūcto ad idē p corp⁹ nō glorificatū. aut est
vna linea aut due. Si vna. g⁹ corp⁹ glorioſū z aliud sc̄
vnū. Si due linee. tūc vident incouenientia tria. Primū
q̄ ab eodē puncto ad idē punctū pōt esse due linee re
cte. z ita due linee recte inter quas non cadit supficies
media. z rursus due linee recte habentes eosdē ē minos
cum linee multiplicent p termios. Itē due linee recte
faciūt figurā. q̄ sūt tria maxima inconuenientia fm pl̄m.
Itē si corp⁹ glorioſū pōt ꝑpter sui subtilitatē coexistere
z penetrare corp⁹ glorioſū. multo fortius aliud subtile
q̄ duo corpora glorioſa pōt esse simt̄. z si duo. pari ra
tione tria. z si b̄ tūc oīa. R⁹. oīs p̄cedit q̄ corpa 68
glorioſa habent dotē penetralitatis. Sz q̄dam dicūt q̄
hanc hnt qm̄ oīa corpa eis subiacēt z obediūt. z ipsa
virtutē habēt sup oīa. Un̄ dicūt q̄ sicut aer cedit sa
gitte sic oīme corp⁹ cedit corpi glorioso. Sed illō ipba
tū ē. q̄ q̄ virtute reūgeret lapis si p ipsū transiret. z ce

lū ſimiliter ꝛ corp⁹ hominis nō glorioſi. Alīj dicūt q; ſi cedit ſz q: oīa corpa q̄dā mō ſint porosa ꝛ corp⁹ glorificatū hz ratiōz ꝛ naturā lucis que tota p eſſentiā ſaluat i pūcto. ꝛ dilatabit qñ nō hz reſiſtētiā. volūt q; corp⁹ glorioſum ꝓtranſeat. ꝛ non p poros multos. ſz pōt p vnū. Sz illō ad huc vī inconueniēs. Ponam⁹ em̄ corpus aliquod nō eſſe poroſuz. tūc p illud nō poſſet trāſire. ¶ Itē quō eſt intelligēdū q; corp⁹ glorioſū efficiat ita modicū ſicut por⁹ quin depdat ei⁹ figura. ei⁹ quātitas ꝛ menſura. ideo nō eſt conueniēs hec poſitio. Alīj ponūt q; q: corp⁹ eſt in perfecta obediētia reſpectu intellect⁹. ꝛ intellect⁹ poteſt abſtrahere a quātitate naturā ſm intelligētiā. Et tūc abſtrahet ſm ꝑfectē. ꝛ tūc corp⁹ abſtracta q̄ntitate hz corpis ſubſtātiā ꝛ ſpūalitatē. Uñ ſicut ſpūs eſt ſimℓ cū corpe ꝛ a corpe nō impedit. ſic glorificatū corp⁹ cū nō glorificato. ſz hoc eſt impoſſibile ꝛ nō intelligibile q; ſit corp⁹ viuēs ꝛ organicū. ꝛ nō ſit corp⁹ quātū. ideo hoc nō eſt ponēdū. Qualit⁹ em̄ ſaluet organizatio ꝛ mēbroꝝ diſtinctio in corpe a quātitate abſtracto. ꝫ nō video. Alīj ꝓo dicūt q; corp⁹ glorioſū pōt eſſe in eodē loco cū nō glorioſo. vñ penetrat ſubintrando totū nō poros. ꝛ ꝫ pōt ſic intelligi. Q̄ em̄ duo corpora naturalia nō ꝓſſint eſſe ſimul in eodē loco. nō ē eo q; ſint duo. ante em̄ p naturā ſūt duo q̄ ſunt in vno loco vℓ duob⁹. q: p ſuas formas. ꝛ ꝫ patz. q: duo pūcta. ꝛ due linee. ꝛ due ſupficies ſimℓ ſūt in cōtactu pbico q: ꝛ tigua ſunt quoꝝ termini ſimul ꝛ ſemel ſunt q̄cūq; in eodē loco primo ſunt. Q̄ g̈ nō ſunt ſimℓ hoc eſt ꝑt corpulētiā ipſoꝝ. ꝛ q: vnū nō eſt alterī puū. Si g̈ ita ſit q; alter habeat ſubtilē corporeitatē et penetratiuā virtutē reſpectu alteri⁹ tūc q̄dē poterūt eſſe ſimℓ. ꝛ q̄m in dote penetrabilitatis dab⁹ corpori ſubtilitas ꝛ virt⁹ actiua ad penetrādū nō glorificatū. ideo penetrat illo nō cedēte Corpa ꝓo mathematica ꝛ linee et pūcta ideo plura ſē q: diſtantia. et ideo ipoſſibile eſt duo corpa mathematica vℓ duas lineas vℓ pūcta eſſe ſimℓ. vℓ etiā mathematicū cum naturali ſic vult pbs. ¶ Ad illō g⁹ q̄ obīcit q; ſb
70 tile diſpoſitū eſt penetrari nō penetrare. dicēdū q; ꝫ eſt verū vbi eſt ſubtilitas raritatis ad patiēs. ſz hic eſt ſbtiliras iūcta virtuti agēti ſicut patz in igne ꝛ radio.
71 Ad illō q̄ obīcit q; equalis ſubtilitatis eſt radi⁹. dō. q; ꝛ ſi ſit eq̄lis ſubtilitatis nō tñ eſt tāte ꝑfectis in pene
72 trādo. ꝛ vtrūq; req̄rit vt viſum eſt. ¶ Ad illō q̄ obīcit q; duo corpa nō poſſunt eſſe ſimℓ iam patz rōſio. q: ſi intelligat⁹ de corpe ſm eſſe naturale nō tenz ꝫ q: corp⁹ ſz q: hz corpulētiā. ¶ Quod g⁹ obīcit de mēſura. dō
73 q; duplex eſt mēſura. ſ. intra ꝛ extra. Mēſura intra eſt ꝓpria ꝛ multiplicat ſm multiplicationez q: eſt omogenea mēſurati mēſurato. mēſura extra ñ oportet q; multiplicet inq̄ſtū mēſura. ſed ſi multiplicat hoc eſt ꝓpē in
74 digētiā vℓ ꝓpoſſibilitatē menſuratoꝝ. Ad illō q̄ obīcit q; vnū corp⁹ nō poteſt eſſe i plūrib⁹ locis. g⁹ nec vn⁹ locus ꝓtinz duo corpa. dō q; nō eſt ſimile. quia ꝑmū facit finitas q̄ creatura nō ꝓuat p glorią. ſcō facit corpulētia ꝛ groſſicies que auferet⁹ p glorią. ¶ Ad illō q̄
75 obīcit de pūctis ꝛ lineis. dō m q; nō habent diſtinctiōez manifeſtā que eſt ſm diſtantią. ſz diſtinctiōez naturalē q̄ eſt ſm diuerſam ſubſtātiā q̄ ſimul in ſuis naturis coexiſtūt ipſe ꝓo opponit ac ſi eſſet diſtinctio ſm eſſe metaphiſicū. Ad illō q̄ obīcit de corpe glorificato vtz
76 poſſit eſſe ſimℓ cuz alio. Aliqui dixerūt q; ſic. ſicut duo radij ꝛ lumia ſimℓ ſunt ſm diafanū. ſz tamē hoc nō credo. q: vnū nō eſt materiale reſpectu alteri⁹. nec ꝓtranſibile alio. ꝛ ideo q̄uis ſit ibi ſubtilitas. deficit tamē penetrabilitas. ¶ Nec eſt ſimile de luminib⁹. q: forme ſunt habentes multiplicationē. nō a ſubiecto in quo ſunt ſed a principio effectiuo ſicut dicit Dyoniſius ꝛ ideo plura corpa glorioſa nō poſſunt eſſe ſimul ſic glorioſum cum nō glorioſo ꝛc.

¶ Queſtio. ij. s

De ſubtilitate ꝑ cōpationez ad tactū noſtrū. q̄rit vtz corpus glorificatū ſit palpabile tactu a nō glorificato Et q; ſic vī Luce vltimo. palpate ꝛ videte q: ſpūs oſſa ꝛ carnē nō habz. ¶ Itē gregor⁹ in omel. Palpabile fuit ꝑ ꝓpꝫtatē nature. ꝛ ſubtile p effectū ſpūalis potentie. Itē rōne vī. quia in corpe glorioſo erit veritas carnis ꝛ oſſis. ſed caro eſt mollis ꝛ os durū. ſz durū ꝛ molle ſūt obiecta tact⁹. g̈ ꝛc. ¶ Item corpus glorioſū pōt immutare viſum. ergo eadem ratione poteſt immutare tactum. ¶ Contra. Brego. corrūpi neceſſe eſt quod palpat. ſed glorioſū corpus eſt incorruptibile. g⁹ ꝛ ipalpabile. ¶ Item ioh. Criſ. in quadā omel. Dignū eſt q̄rere qualiter corp⁹ incorruptibile tāgibile fuit mortali manu. ſed ne tumulueris. cōdeſcenſionis cā fuit. ¶ Itē ratione vī. q: oīe qđ ſentit tactu. ſentit aut p reſiſtētiā aut qualitatē actiuā. ſicut ſentit aer frigid⁹. Sz corp⁹ glīoſū nō pōt ſentiri p reſiſtētiā. q: nihil ei reſiſtit. Nō p qualitatē actiuā. q: nulla talis īmutatio ibi remanet. ergo nullo modo. ¶ Itē tactus maxime eſt materialis. 77
corpus autem illud ſpūale. ergo ꝛc. ¶ R⁹. dō m q; cum dico tangibile duo dico. ſ. qđ pōt īmutare ſenſum et ꝫ eſt ꝑfectionis. ꝛ qđ nō pōt latere tactū noſtrū ꝛ hoc eſt impfectionis. ꝛ quia remanebit qđ ē perfectionis. ꝛ tollet⁹ qđ ē impfectionis. ideo dico q; corp⁹ glorioſuz pōt ſe ꝑbere tangibile ꝛ pōt ſe nō ꝑbere ſiue latere. ꝛ ꝫ habz ſm diuerſas cōditiones. nam tangi pōt. q: pōt impellē ri reſiſtere cū ſit corp⁹ verū nō vanū vel fantaſticū. Latere pōt. q: pōt penetrare organū tactus. Primū hz p ꝑfectē nature. ſcō p effectū ſpūalis potentie. ꝛ ꝫ duo contraria ſunt in nobis ſed non in illo corpe. Cōceden 78
de ergo ſunt rōnes q; tangi poteſt. ¶ Ad illud qđ obīcit q; qđ palpat ē corruptibile. dō m q; ꝫ verū eſt de eo q; ē tactui ſubiectū. ſed iſtud nō erat. ꝛ ideo condeſcenſionis 79
erat. ¶ Ad illud quod obīcitur de reſiſtentia. dico q; corpus tangens nō reſiſtit tangendo. ſz magis cōuerſo. ꝛ licet nihil poſſit corpori glorioſo reſiſtere. ipm tñ pōt alīs. ſicut ptz. q: conſtat q; poteſt ſuſtollere lapidē in manu. ¶ Ad vltimū vero ptz reſponſio. q: corpus non efficitur ita ſpirituale quin ſaluetur in eo veritas carnis ꝛ oſſis.

QOnſequenꝫ querit⁹ de dote agilitatis. ꝛ de qua duo querunt. Primo querit vtrū ſit in oīb⁹ corpibus glorioſis. Secundo querit⁹ de inclinatione corpis glorioſi per agilitatem.

¶ Queſtio. j. t

Circa quā ſic ꝓcedit ꝛ oſtendit q; agilitas ſit in corpib⁹ glorioſis Sapien. iij. tanq̄ ſcintille in arundineto diſcurrent. dicitur de beatis. ¶ Item ratione videt q; illa anima ſenſitiua habet vim motiuā ꝛ ſenſitiuā. ꝛ vt reſurgent organa virtutis motiue ꝛ ſenſitiue. ſed organa ſenſitiue. erunt habilia ſenſui. ergo organa motiua motui. ¶ Item corpus ꝓpter ſui tarditatē anime repugt. ſed tūc nulla erit repugnātia. ergo nulla tarditas. ꝛ ſic ꝛc. Item non ſtatim vt reſurgent erunt in empyreo. et ille eſt locus debitus. ꝛ vnumquodq; corpus habet habilitatem tenēdi ad locum ſuum. ergo cum habeat ha-

bilitatem tenendi·z hanc non habeat nisi per agilitatē
pateret ꝛc. ¶ Contra. frustra ē agilitas ad motū si nō de
cet esse motū. sed in corpibus illis impossibile est eē mo
tum ꝓut dicit Apoc. x. iurauit q̄ nō erit vltra tempus
Sz ois motus localis est in tpe. ergo si nō erit tempꝰ.
ergo nec motus. ¶ Itē Augꝰ. de trini. In habentibus
mutationē nōnulla mors ē ipsa mutatio. Et rō huiꝰ est
q̄z in oīm motu aliq̄d deperdit. z illud' motū nō incōgrue
dicit. sed corpus illud erit ab oīm morte alienum. ergo
¶ Itē phs dicit q̄ motus ē endelechia entis in poten
tia. vnde oīs motus aliq̄d impfectiōis attestat. q̄ est
ꝓpter habendū aliq̄d nō habitum. sz ois impfectio abest
a corpib⁹ gloriosis. ergo z ois motus. ¶ Item hō ostendit
q̄ sit' in supiora z inferiora q̄ aīa remunerat per af
fectionē. z cognitionē. z quietationē. corpa etiā supce
lestia que sunt maxime habilia ad motū ꝓ quietē remu
81 nerant. ergo similiter corpa gloriosa. ¶ Rº. dōm q̄ dī
quid sit de motu eī de agilitate certum ē q̄ ista ꝓpriet
est de pfectiōe z nobilitate corpis. z faciens ad expediti
onem aīe in corpe. z ideo dico q̄ erit ibi sicut ꝓbant rati
82 ones. ¶ Qō 2o obijcit de motu. dicendū q̄ motꝰ oīs
est ꝓpter carentiā alicuiꝰ rei. Carentia autez potest esse
aut rei q̄ inberet. aut rei q̄ assistit. Si rei q̄ inberet vt ꝓ
prietas absoluta. hec quidē impfectionez facit in mobi
li z similiter motꝰ. Alia est carentia rei q̄ assistit. z tunc
aut illa ē nata assistere ꝓ naturā. z tūc illa idiget. z talis
z si sit rei pfecte. attestatur tamen alicui ipfectioni. vt
cuz lapis mouet ad locū deorsum. aut locus ille nō ē as
sistere per naturā magis q̄ alius. quia illo nō indiget.
sed p voluntatē. quia aliquid vult circa illum locū ope
rari. z talis motus nō ponit impfectionē sed libertatez
83 z talis eē poterit in corpe glorioso. ¶ Ad illud ḡ quod
obī q̄ nō erit tps. dōm q̄ verū ē ꝓut ē mensura motus
84 primi mobil'. ¶ Ad illō qō obī de mutatione q̄ ē mors
dōm q̄ illud nō intelligit de qualibet mutatione sed de
85 mutatione ad formā. ¶ Ad illud qō obī q̄ motus attē
statur impfectioni. dōm q̄ verū ē de motu ad formam
vel ad situ ꝓpter indigentiā. hic aūt motus est ꝓpter li
86 bertatem. ¶ Ad illud qō obī q̄ aīa nō mutat affectiōes
dōm q̄ mutatio non veniebat ex eiꝰ instabilitate muta
tio corporum supiorū ꝓpter inferiorū necessitatez. mu
tatio aūt corpis ab anima ex libertate. ideo nō ē simile.

¶ Questio. ij. v

De inclinatione corpis glorioſi que ē p agilitatē. Et q̄
ruit vtrū agilitas incliner corpus glorioſum ad omnē
differentiā positionis. an ad aliquē locū determinatuz
Et q̄ nō ad oēm differentiā videt. q̄z inclinatio mobil'
sequit' pdominās fm quātitatē. sed pdominās fm q̄ti
tatē in corpibus illis est terra z aqua. ergo ꝛc. Si dicas
q̄ auferet grauitas. Contra. hec ē de natura terre. sz au
gustinꝰ dicit q̄ natura seruabit'. ergo ꝛc. ¶ Itē vnūq̄d
q̄ appetit qō ē magis sibi cōueniens. sz locꝰ celi empir
rei ē magis sibi conueniēs. ergo appetit esse ibi. sed in
clinatio est appetitus naturalis. ergo ꝛc. ¶ Item oīne
qō quiescit alicubi habet vim ipsum ibi stabilitantē. sz
corpus glorioſum quiescit in celo. ergo ibi stabilit' per
aliquā virtutē. Sz hūc stabiliens in loco inclinat ad
locum de terminatū. ergo ꝛc. ¶ Contra. corpus illud ē
p oīnia obediens anime. ergo si voluntas illa pōt mo
uere ad oēm differētiā positiōis. z eque ad vnā sicut ad
aliā. ergo corpus glorioſum nō magis inclinat ad vnā
q̄ ad aliā. ¶ Item qō habet inclinationē ad vnā ꝓtem
si mouet' ad oppositā mouet' cū fatigatiōe z pena. ergo
si illud inclinaret' sursum z moueret' deorsum. eēt ibi la
bor z pena. ¶ Itē qō appetit vnū locū. si extra illū po
nat' efficit' indigens z impfectum. ¶ Item si corpꝰ glo
rioſum inclinaret' ad aliquē locū fm appetitū. aut im
possibile esset q̄ inde moueret'. aut si inde moueret' eēt
impfectum. Rº. dōm q̄ habilitas ad motū sequit' incli 87
nationem. z inclinatio appetitus ē respectu pfectiōis.
quia ꝓpter illā ē. Oīm igit' corpus glorioſum totuz sue
existentie z mobilitatis z stabilitatis rōnē trahit ab aīa
ideo inclinatio eius ē ad aīam nō ad aliq̄d extra. z quo
niam agilitas sequit' inclinationē. z aīa potest mouere
in oēm differētiā positiōis. ideo z corpus hz habile ad
omnē situm. vnde agilitas non cogitur ad aliquem lo
cum determinatum vt probatum est. sed est promptitu
do vt corpus moueat in omnem locum ad quē vult mo 88
uere anima. z concedende sunt rationes ad hoc. ¶ Ad
illud qō obī q̄ terra ꝑdominat'. dicendū q̄ appetitꝰ elo
mentorum totaliter quietat' in illo corpore. ita q̄ nulluz
elementū in eo appetit suam speram. z ideo ablatus ē
terre appetitꝰ ille z grauitas. ¶ Quod obijcitur q̄ na 89
tura seruat' z vitium detrahitur. dicēdum q̄ vitium du
citur omne quod importat imperfectionem. ¶ Ad il 90
lud quod obijcitur q̄ appetit magis cōueniens. dicen
dum q̄ hoc verum est si illo indiget. sed corpus glorio
sum nullo indiget loco. ¶ Ad vltimum dicendum q̄ 91
corpus stabilitur per animam. z aīa per deum. z sic nō
indiget alia inclinatione.

¶ Distinctio. l. de statu z conditione damna
torum z malorum post iudicium quātū ad ra
tionem z voluntatem.

Hic orit' q̄stio ex p̄missis ducēs originē ꝛc. Sup
egit mgr de statu beatorū. in hac ꝑte agit de stat
tū damnatorū. Primo post iudiciū. Secundo
ante iudicium. ibi. Preterea queri solet si reprobo
rum anime ꝛc. Prima pars habet duas. In prima determi
nat subuersionem voluntatis. In secunda excecationē
rationis. ibi. Hic queri potest quare ille tenebre ꝛc. et
vtraq̄ pars duas habet. In prima opponit. In secun
da vero dissoluit.

Determinat subuersionem voluntatis. an scz
mali in inferno peccabunt. a

DI.L Hic orit' questio ex p̄
missis ducēs
originē. Supra eī aug' loquēs de
malis in inferno damnatis. et bo
nis in celo glorificatis. dixit. q̄ nec bonis vo
luntas. nec malis facultas esse peccandi pote
rit. Et de bonis quidē constat. ꝙ de malis a q̄
busvolūtatē malā nō remouet querit'. quō sit
verū eos nō posse peccare. imo quō verum sit
eos nō peccare cū malā habeant voluntatem
Quidā autumāt illā volūtatē nō eē pctm̄ sed Soluit ꝓz
suppliciū tm̄. Alij vero pctm̄ eē fatent'. ꝙ illō diuersos
eos nō mereri aliquā penā. q̄z nō ē ibi locꝰ me
rendi. Illō ḡ pctm̄ dicūt nō eē meritū suppliciꝫ
ꝙ suppliciū mali meriti qō in hac vita p̄cessit. Aug⁹. i li.
De hō aūt augꝰ. ita dicit. Tps acq̄rēdi vitā eternā ō fi. ad pe.

in hac tñ vita de⁹ hoīb⁹ dedit·vbi voluit etiã pniam eẽ fructuosam·ideo hic penitentia fructuosa ẽ q; põt hic hõ depositã nequicia bene viuere·ꝛ mutata voluntate merita simul opa ꝙ mutare ꝛ ea gerere que deo placent·Qđ q; in hac vita nõ fecerit·habebit quidẽ penitẽtiã in futuro seculo de malis suis·ꝑ indulgentiaz in cõspectu dñi nõ inueniet·q; ꝛ si erit stimul⁹ penitudinis·tñ nulla erit ibi correctio volũtatis·A talib⁹ eñ ita culpabit iniq̃tas sua vt nul later⁹ ab eis possit vel diligi vel desiderari iustícia·Voluntas eñ eoꝝ talis erit vt habeat semp in se malignitatis sue supliciũ·nunq̃ tñ recipe possit bonitatis affectũ·Quia sicut illi qui cum christo regnabunt nullas in se male voluntatis reliquias habebunt·ita illi q; erũt in supplicio eterni ignis cũ diabolo ꝛ angelis eius deputati·sicut nullam habebunt vlteri⁹ requiẽ·sic bonã nullatenus poterunt habere voluntatẽ·Et sicut coheredibus christi dabit perfectio gratie ad eternã gloriã·ita consortibus diaboli cumulabit ipsa malignitas penaz qñ exterioribus deputati tenebris·nullo illustrabunt interiori lumine vitat⁹·Ex his appa ret reprobos in inferno penitẽtiã sic gesturos vt p eã prauã voluntatẽ nõ deserant·ꝛ illa malignã volũtas erit eis ad cumulũ pene·p quã tñ nõ merebunt·q; null⁹ mereꝛ nisi in hac vita·

¶ Determinat excecationẽ rõnis qua intelligunt tenebre exteriores·ꝛ q̃re sic dicant· ¶ b Hic queri põt quare ille tenebre q̃b⁹ inuoluẽtur mali in gehẽna dicunt tenebre exteriores Quia tũc mali penit⁹ extra lucẽ corpalẽ ꝛ spiritualẽ·s·dñi erũt·Nũc eñ ꝛ si patiãt tenebras in cecitate mẽtis·nõ tñ penit⁹ extra lucem dei sunt·nec corpali luce priuant·De hꝭ Aug⁹·sic ait·Ira dei ꝛ in iudicio erit ꝛ hic est in cecitate mẽtis cũ dant mali in reprobũ sensum·Jbi exteriores tenebre erunt·q; tũc pctõres penit⁹ erũt extra deũ·Quid ẽ eñ penitus esse extra deũ nisi esse in summa cecitate·Si quidẽ habitat de⁹ lucẽ inaccessibilẽ·Hec aũt tenebre hic iam incipiunt in peccãte·cũ ab interiori dei luce secludit·ꝑ nõ penitus dum in hac vita ẽ·Ecce q̃re ibi pctõz dicit pati exteriores tenebras ꝛ nõ hic·q; ibi secludet penitus a luce dei·qđ nõ hic·Sed quõ intelligenda ẽ illa secluſio·an q; nõ videbunt deũ p speciẽ·Sed nec aliquis videt hic deũ p speciẽ·An p dissimilitudinem quã facit pctũ int deũ ꝛ hoiem·Sz ꝛ hic multi p grauia pctã elonganꝭ a deo·An q; deũ oderunt ita vt velint deũ nõ eẽ·Sz ꝛ hic multi deũ oderunt·de q̃bus scriptũ ẽ·Superbia eoꝝ q; te oderũt ascẽdit semp·Que est ḡ illa elongatio Sane exteriores tenebre intelligi possunt q̃dam malignitas odij ꝛ voluntatis que tũc excrescet in mẽtib⁹ reprobozũ·ꝛ q̃dã obliuio dei q; tormẽtoꝝ ꝛ interiorũ ꝛ exteriorũ doloꝝ adeo afficient ꝛ turbabunt·vt ab illis ad cogitandũ aliq̃d de deo vix vel raro vel nunq̃ mẽtem reuocent·vt qui nimio premunt ponderẽ·adeo stupescũt ꝛ turbant·vt interim in aliã cogitationẽ nõ extendãt·ꝑ illuc tendit impet⁹ cogitatõis·vbi sentit vis doloꝝ·Sz in hac vita null⁹ adeo mal⁹ ẽ vt penit⁹ secludat a cogitatione dei·q; nec pdit appetitũ beatitudinis ꝛ quẽdã boni amorẽ quẽ naturaliter hz rõnal creatura·Illas ãt exteriores ꝛ pfundissimas tenebras reprobos ppessuros post iudiciũ dic Aug⁹·oponẽs de illo diuite q; in inferno positus eleuãs oculos vidit abrahã in sinu eius lazarũ·cui⁹ compatione coact⁹ ẽ confiteri mala sua vsq; adeo vt ꝛ fratres roget ab his premoneri·Qđ añ iudiciũ factũ legit·ꝑ post iudiciuz in pfundioꝝ tenebris erũt impij·vt nullaz dei lucẽ videbunt cui confiteant·

Aug⁹. sup ps. vj

Lu. xvj.

AD intelligentiã hui⁹ ꝙtis ꝑm duo que tãgit magister duo ꝓncipaliter querunt·Primo querit de subuersiõe volũtatis damnatoꝝ·Secundo de excecatione rationis· ¶ Circa primũ queruntur tria Primo querit vtrũ damnati velint se peccasse·Secũdo vtrũ voluntate deliberatiua damnati malint nõ esse q̃ esse sic·Tertio vtrũ damnati mallent oẽs eẽ damnatos q̃ quosdam beatos.

¶ Questio. j. a

Circa quaz sic ꝓcedit ꝛ ostendit q; damnati vellent se peccasse·quia Aug⁹·de fide ad petrũ dicit q; bonaz habere nullatenus poterunt volũtatẽ·sed nolle se peccasse eẽ voluntatis bone·ergo nõ poterunt hanc habere·ergo si consíderabunt peccatũ suũ·cũ nõ possint nolle·necesse habent velle· ¶ Item voluntas hominis p⁹ mortem est inuertibilis sicut volũtas angeli mali·sed angelus malus vult se peccasse·ergo ꝛc· ¶ Itẽ sicut malicia inclinat voluntatem ad malũ·sic gratia ad bonũ. Sed malicia remanebit in damnatis sicut ꝛ gratia in beatis ergo sicut boni bona que semel voluerũt semp voluntate damnati semp volunt mala· Item q; quis dimittat actũ peccandi in pñti nõ põt esse sine gratia gratis data·multo fort⁹ de peccãdi voluntate·ergo si nulla gratia dat ipsis reprobis·nec natura meliorat·ergo peccãdi voluntatem nunq̃ amittunt· ¶ Cõtra. Sapiẽs. v. dicent intra se penitentiã agẽtes ꝛc·cõstat q; illa est cõsideratio rõnis deliberantis·ergo videt q; velint se nõ peccasse. ¶ Itẽ aug⁹·in li. lxxxiij. q. dicit. Videmus ferissimas bestias doloꝛe penarũ a maximis voluptatibꝰ abstinere·sed damnati nõ ardẽtius appetunt q̃ bestie atroces·ꝛ maxime cruciant·ergo eoꝝ appetitus retrahitur·ꝛ sic ꝛc· ¶ Item peccatũ nõ placebat nisi ꝓpter libidinosam delectationẽ·sed in dãnatis excluſa ẽ omnis libidinosa delectatio·ergo nullum peccatũ eis placet.

¶ Item mala voluntas eoꝝ ipso q; mala est est cõtra deum·ꝛ eoꝝ ipso q; est contra deum est meritoria pene·ergo semp merent penam·ꝛ ita debet semp eis pena augeri·ꝛ sic in infinitum·sed sic non videtur·ergo ꝛc· ¶ Item

voluntas mala coipso q̄ mala est inordinata est. ergo quando exit in actum nouum de nouo inordinat. Sz nihil potest deus relinquere inordinatum. ergo si peccatum non ordinatur nisi in pena. z est noua inordinatio. ergo noua pena. z ita semp creseeret. ℣ Item esto q̄ damnatis daretur libertas peccandi. nunq̄ formicarent si redirent ad corpora z locum haberent. ꝯstat q̄ nollnt peccare cum magis horreant tantam penam q̄ delectationem peccati. ergo videtur cē. ℣ R⁹. dicendū q̄ mala voluntas dicitur dupliciter. s. actus z habitus Dico ergo q̄ timor seruilis damnatis non aufert habitum male voluntatis. sed aufert actum. Iste enim non vult luxuriari. q̄timet puniri de ipsa voluntate. tamē habitū non aufert. quod patet. quia si separetur impunitas vellet vtiq̄ luxuriari. sic intelligendum est in dānatis q̄ dolor penalis aufert ab ipsorum voluntate actū volendi peccare. q̄ reuera damnati non appetunt luxuriari nec dominari ꝓpter penas quas ex illis actibus sentiunt se incurrisse. habent tamen habitū voluntatis male per quam appeterent peccare si non crederent se puniri. Si ergo queras vtrum damnati nolint peccasse. dico q̄ nolunt non ꝓpter hoc q̄ peccatum eis displiceat q̄ iustum. sed quia eis displicet pena iusta z ideo malam habent voluntatem hoc volendo. z ideo ad huc viuit in eis voluntas peccandi. licet dolore penarum impediatur ne exeat in actum suum. z sic patet
2 responsio ad primum. ℣ Ad illud q̄ obiicitur q̄ voluntas est inuertibilis. dicendum q̄ verum est de voluntate q̄tum ad habitum in qua sit plena versio. sed nō est verum de vertibilitate q̄tum ad actum ℣ Ad illud q̄
3 obiicitur q̄ malicia inclinat sicut gratia. Dicendum q̄ non ē simile. q̄ motus gratie premiatur in simili z cōuenienti. sed motus libidinis in dissimili vt in dolore. z
4 ideo impeditur. sed motus gratie consumatur. ℣ Ad illud quod obiicitur q̄ abstinere a voluntate peccandi nō ē sine gratia. dicendum q̄ de voluntate habitu non est sine gratia. sed de voluntate actu distinguendum est q̄ aut abstinet ab actu malo q̄ contra deum. z quia iniquum. z hoc non est sine gratia gratis data. hec em̄ preparat ad vlteriorem gratiam. Aut quia hoc est lesiuus sic si aliquis dimittit fornicari vel inebriari quia amittit visum. z talis est per naturam punitam. Similiter
5 dico q̄ damnati refugiunt ꝓpter timorē pene. ℣ Ad illud q̄ obiicitur in contrarium q̄ habēt penitentiam. dicendum q̄ verum est. sed illa penitētia est stimulus penitudinis nō correptio voluntatis. vnde si daretur libertas peccandi omnino vt separetur omnino inpunitas dico q̄ peccarent. Sz si debent ita puniri p alios que facerent sicut p his que fecerunt nunq̄ vellent pecca-
6 re. ℣ Ad illud quod queritur vtrum habeant aliquā inordinationem actualem voluntatis. potest dici q̄ sic sed illa inordinatio est eis versa in penā sicut beatis bona voluntas in gloriam. vnde sicut isti non merentur amplꝰ bona volūtate. ita nec illi demerent mala z hoc dicit augustinus z habetur in littera.

℣ Questio. ij b

Utrum voluntate deliberatiua damnati malint non cē q̄ sic esse Et q̄ sic videtur. quia dicitur Apocal. ix. In diebus illis desiderabunt homines mori. z fugiet mors ab eis. ℣ Item augustinus in li. de miseria huius mūdi loquens de damnatis dicit. O mors q̄ dulcis esses quib⁹ tam amara fuisti. te solum desiderant qui te vehementer oderunt. ℣ Item ratione videtur. quia maior est tristicia ex pena q̄ delectatio ex culpa. quia modicum habent gaudium et magnam tristiciam. ergo si electio mortis. preelegit fugam magis nociui desiderio minus delectabilis. vt patet de illo qui vult lucrari argentum z fugit mortem. videtur q̄ damnati malint omnino non puniri q̄ esse. ℣ Item si cederent in non esse pena esset momentanea. sed pena cruciatus eorum est eterna. ergo si pena momentanea preferenda est eterne. sicut finitum in infinito. videtur cē. Contra. Aug⁹. in li. de libero ar. Cōsidera q̄ bonum est esse quod z beati z miseri volunt. magis tamen est esse z esse miserum q̄ omnino non esse. cum tamen miser esse nolis. ℣ Item ratione augustini. Delectatio supponit electionem. q̄ non esse est elegibile. z quia omne elegibile habet apparentiam boni. sed ipsum non esse non habet boni apparentiam. quia qō apparet bonum apparet esse. ergo cē
℣ Item omnis appetitus ordinatus est conformis nature. quia natura appetit semp q̄ melius est sed nature semper competit esse vt ipse philosophus dicit z nullo modo non esse. ergo cē. ℣ Item maius malum magis est fugendum. sed maius malū est quod magis admittit. sed corruptio in non esse admittit totum bonum. pena vero nō totum immo multum reliquit. ergo magis fugendum est non esse q̄ puniri R⁹. ad hoc dicunt alii 7
qui q̄ damnati mallent non esse q̄ sic esse. sed appetit⁹ eorum est inordinatus z indiscretus z fantasticus. quia sibi nociuum appetit. sicut et appetitus febricitantis qui nō venit ex natura sed ex fantastica imaginatione quia existimat sibi prodesse quod nocet sibi. Sic damnati quia existimant se habere quietem si omnino non essent. appetunt magis non esse q̄ esse in penis. et hoc videtur dicere Augustinus. Sed tamen sapiens dic. Eccles. iiij. Feliciorem vtroq̄ iudicauit cē. Et ipsa sapientia Matth. xxvj. Melius erat ei si natus non fuisset homo ille. Et Hieronymus dicit. q̄ melius est non viuere q̄ male viuere. Ideo dicendum aliter q̄ non cē nullo modo est appetendum appetitu ordinato z recto similiter nec esse damnatum vel esse infelicem. z si horum aliquid apperatur fantasticus est appetitus non ordinatio nature. sed vtrūq̄ horum fugiendum. z cum se habeant sicut excedentia z excessa. vtrūq̄ altero magis fugiendum diuersis considerationibus. Quia em̄ non esse admittit totum bonum. pena partem. ideo hoc magis fugiendum. Simpliciter tamen loquendo. dā sine. infinitum inq̄ fm proportionem. pena vero extē sine in infinitum fm veritatem. ideo credo magis apperendum esse si poneretur in optione omnino nō esse q̄ eternaliter torqueri. loquor de appetitu qui refugit incōmodum. hoc enim iudicat mens mea magis portabile. sicut decollationem magis q̄ diuturnam ignis aduſtionem. verum tamen fm appetitum honesti. quia cruciatus iniqui spiritus est ad gloriam dei. vtiq̄ male deberet ignibus subiacere ad continuam dei laudem q̄ per omnimodam corruptionem manum dei effugere. Concedo ergo q̄ damnati mallent non esse. z omnis homo deber illud appetere considerata grauitate vtriusq̄ pene. non tamen dico q̄ sit magis appetendū simpliciter. tamen ipsi simpliciter magis appetunt. et cōcedende sunt rationes ad hoc. ℣ Ad rationes autem 8
ad oppositum soluendum. dicendum q̄ Augustinus procedit ea via qua corruptio in non esse excedit. s. intensiue. ℣ Ad illud quod obiicitur q̄ delectatio sup 9

ponit electionem. dicendum q̄ verum est de illa que est per modum desiderij. non de ea que est per modum fu-
10 ge. ¶ Ad illud quod obijcitur q̄ natura desiderat semper esse. dicendum q̄ verum est & etiam ratio recta. tamen natura magis refugit penam eternam q̄z momen-
11 taneam. ¶ Ad illud quod obijcitur q̄ maius malum ē quod magis admit. dicendum q̄ maius malū duplīciter est. s. extensiue & intensiue. & similiter magis admere. & natura magis refugit semper esse in ommimoda miseria q̄z omni bono priuari. sicut frequenter de re quam multum amamus. maluimus illam non habere q̄z propter illam induere conditionem seruilem.

¶ Questio. iij. c

Utrum damnati mallent omnes esse damnatos q̄z quosdam damnatos. quosdam beatos. Et q̄ mallent omnes esse damnatos. ostenditur primo per illō quod cōmuniter consuevit dici. Solacium est miseris socios habere penarum. ¶ Item hoc ostenditur per illud qđ dicitur Esa. xiij. Surrexerunt de solijs. glo. Solacium est malorum multos socios habere penarum. ¶ Item Augustinus de catho. rudibus. Castus esto ne tibi aliunde hostis surrepat. quia solacium maliuolentissimū sue voluntatis cum quibus damnetur inquirit. ergo illud est solacium malorum. si ergo ipsi querunt & desiderant quod est ad solacium patet &c. ¶ Item ratione videtur. quia inuidia surgit ex defectu charitatis & amore proprij boni. sed vtrumq̄z in damnatis est. ergo est in eis maxima inuidia. ergo si inuidus nullum vellet videre bonum nec beatum. ergo damnati vellent q̄ omnes vna cum eis essent damnati magis q̄z q̄ quidam essent damnati quidam beati. ¶ Item sancti & damnati ad inuicem inimici sunt propter hoc q̄ damnati sunt inimici dei. ergo cum damnati non diligant inimicos sed potius odiant. & qui odit alium mallet ipsum videre miserum q̄z beatum. ergo &c. ¶ Contra Luc. xvj. dicitur de diuite q̄ rogabat pro fratribus ne venirent in locum tormentorum. ergo cum damnati habeant multos consanguineos in celo. ergo mallent eos esse in celo q̄z in inferno. ¶ Item damnati & si habeant malam voluntatem. non tamen perdiderunt affectionem naturalem quod patet. quia impijssimi homines diligunt sibi proximos. sed in presenti si pater miser habet filium miserum non letatur sed magis tristatur de tali societate. ergo similiter in inferno. ¶ Item si damnati desiderarent aliorum damnationem. ergo sicut creseceret aliorū damnatio. ita & consolatio eorum. quia desiderū si cōpletur delectat animam. ergo post omnium damnationem erunt in maiori consolatione. quod est manifeste falsum. immo creseceret desolatio. sicut dicitur super illud ps. Desiderium peccatorum peribit. glosa. Nullo succedente solatio. ¶ Item beatus adiectus multitudini electorum multiplicat gaudium. ergo ab oppositis damnatus amplificat merorem. sed sicut beatus desiderat amplificationem sui gaudij. ita damnatus diminutionem sui mororis. ergo cum beati semper velint miseros peruenire ad gloriam. damnati refugiunt vt aliqui descendat ad eorum miseriam. ergo nollent beatos
12 esse damnatos. ¶ R°. dicendum q̄ et si in damnatis aliquo modo remittantur affectiones libidinose. ꝓpter penarum magnitudinem. ille inq̄z affectiones que habent anneram delectationem. attamen affectiones in quibus est penalitas vigorantur. vnde & si cessat actu aliter affectus luxuriandi & dominandi. tamen intenditur affectus siue furor impatientie & liuor inuidie. vnde tunc dentibus suis frement & tabescent. & quoniam vigebat in eis odium & inuidia. ideo vehementer tristabuntur & tabescent in gloria electorum dei. ideo ad satiādum suam impijssimam emulationez & hominum. vellent nullos esse beatos. immo omnes esse miseros. Et quia nec ipsi ad beatitudinem possunt pertingere. nec alios possunt a statu beatitudinis amouere. ideo in semetipsis vehementer tabescent et confundunt. Concedendum est ergo q̄ generaliter loquendo mallent esse miseros. q̄z ipsis existentibus miseris aliquos esse beatos. & concedende sunt rationes ad hoc. ¶ Ad illō qđ 13
obijcitur de illo diuite qui nolebat fratres damnari. dicendum q̄ duplīciter damnati nolint videre beatos aliquos sed omnes miseros. tamen quia specialius habent aliquorum amorem naturalem & priuatum. nollent ipsos damnari alijs existentibus in statu glorie quia & si illi damnentur. tamen emulatio & occasio tabescendi non sic esset de omnibus. Et per hoc patet sequens de affectione naturali. attamen nullos ita diligunt naturaliter quin vellent eos esse damnatos. hoc pacto q̄ nulli essent beati. Et exemplum patet in illis q̄ habent odium capitale qui desiderant vitam consanguineorum. attamen vellent q̄ multi ex consanguineis essent mortui. vt possent affectum vindicte de inimicis suis implere. ¶ Ad illud quod obijcitur q̄ si desiderāt 14
damnationem &c. Dicendum q̄ non desiderant damnationem quorumcūq̄. sed eorum quibus inuident propterea quia vident eos alienatos. ex quorum comparatione confunduntur. et isti sunt beati. & quia hoc obtinere non possunt. ideo consequenter inde non habent solacium sed magnum supplicium. ¶ Ad aliud q̄ re- 15
fugiunt desolationem. Dicendum q̄ sicut homo sanus in quo est natura bene disposita appetit cibaria sibi cōpetentia. homo vero infirmus appetit ea que nocent. quia existimat ea prodesse. sic beati tanq̄z mēte sani appetunt aliorum glorificationem que vere est eis profi-
cua. damnati vero bonorum damnationem quam existimant sibi vtilem & delectabilem sicut inuidus alterius subuersionem. Attamen si cueniret non propter 16
miseria eorum decresceret immo succresceret. Multa enim volunt impij et peccatores. que si obtinerent essent miseriores. Ad hec confirmanda multum facit auctoritas Augusti. in. ij. capitulo vbi dicit q̄ ira. odium & cecitas in damnatis exercescent.

Consequenter q̄tum ad secundum articulū quer[illegible] de excecatione siue tenebrositate damnatorū. De qua tria querunt. Primo queritur vtrū sint ibi tenebre corporales. Secundo vtrum sint in eis tenebre spūales q̄tum ad actum cognoscēdi. Tertio q̄tum ad actum memorandi

¶ Questio. j d

Proceditur & ostenditur q̄ non erunt ibi tenebre corporales. quia constat q̄ reprobi habent potentiam videndi vel etiam habituri sunt post iudicium. ergo cum visus natus sit exire in actum. videtur q̄ videre debeant sed non est videre sine luce. ergo &c. ¶ Item boni videbunt alios sanctos ad suā gloriam maxime illos quos

puerterunt ergo ſimiliter ſi mali debent inuicem confundi. maxime qui alijs malum exemplum tederunt ſicut arrius. ergo ſimiliter debent eos videre. ¶ Jtē lux naturaliter ſequitur ignem. ergo vbi ē agregatio ignis ibi ⁊ luminis. ſed hec eſt in inferno ergo ⁊c. ¶ Contra Matth. xxij. Ligatis pedibus ⁊ manibus ꝓijcite eum in tenebras exteriores. Super quo Gregorius. Si illi lucem haberent qui repelluntur in tenebras exteriores mitti nequaq̄ dicerentur. ¶ Jtem ratione videtur. q̄ ſicut boni premiantur ꝙ viſum. ita mali ſimiliter debēt puniri. ſed tenebre plus grauant homines habētes oculos ad videndum. ergo ⁊c. Jtem dulce eſt lumen ⁊ delectabile. ergo ſi damnatis eſt omnis delectatio auferēda. ergo ⁊ omis delectatio corporalis. ¶ R⁹. ad hoc reſpondit yſidorus inquiēs ignem ihenne habere lucem ad aliquid. ad aliquid non habere verum eſt. Lucebit enim ad deſolationem vt non habeant vnde gaudeant. ¶ Ad quod intelligendum notandum ꝙ ignis eſt in triplici differentia. Eſt enim ignis purus vt eſt in ꝓpria materia. ⁊ ē ignis in corporatus vt eſt in materia aliena vt in terra vel aere. ⁊ eſt ignis non tantum incorporatus ſed etiam ꝑmixtus vt ignis ſulpbureus ⁊ fumoſus. Primus eſt lux ⁊ pure lucet ⁊ abundanter. Secūdus eſt ignis carbo ⁊ flamma. hic autem lucet ⁊ tenebram expellit. Tertius eſt ignis fumoſus ⁊ talis eſt tenebroſus. ⁊ iſte erit in inferno. Notādum ꝙ lux illuminat oculū ad videndum. poteſt ergo illuminare ad videndum delectabilia. vel ad videndum indifferentia. vl ad videndum triſtia ⁊ horribilia. Primo ⁊ ſecūdo modo non erit illuminatio. ſed tertio modo tātum. Secūdum hoc igitur patent obiecta. Nam rationes probantes ꝙ non ſit ibi ignis lucens procedunt ſm lucis puritatem illuminantem ad delectandum. Rationes vero probantes ꝙ ſit ibi ignis lucens procedunt de luce communiter ſm ꝙ tenebris fumoſitas eſt ad mixta ⁊ illuminat ad deſolationem ⁊ horroꝛem.

¶ Queſtio. ij e

Utrum erūt ibi tenebre ſpirituales q̄tum ad actum cognoſcendi. Et ꝙ ſic videtur. quia ceco vbicunq̄ ē tenebra eſt ſed mali ⁊ dānati ſunt excecati per malicia Sapientie ij. Excecauit eos malitia eorum ergo ſibi creſcit malicis ergo ⁊ cecitas. ¶ Jtem Auguſtinus dicit ſup ps. vij. vbi tenebre exteriores erunt. quia penitus extra deum erunt. Quid enim eſſet extra deum eſſe niſi in ſūma cecitate eſſe. ergo erunt in ſumma cecitate ⁊ ſi hoc. nulla ergo erit illuminatio ſpiritualis. ¶ Jtem ſicut intellectiua nata eſt illuminare ad verum. ita affectiua inflāmare ad bonum. ſed affectiua omnino priuatur calore ſiue amore boni. ergo cognitiua lumine veri. ¶ Jtez ſicut affectiua delectatur in bonitate. ſic cognitiua in veritate. ſed a reprobis auferetur omnis delectatio. ergo ⁊ omnis illuminatio ⁊ cognitio veritatis pari ratione. ¶ Contra reprobi habent multorum cognitionez naturalem. ſed nec pena nec culpa debet bona nature deſtruere omnino. ergo aliqua in eis cognitio remanebit. ¶ Jtem damnati habent remoꝛſum conſcientie et vermem. ſed conſcientia non remorderet niſi de peccatis que cognouit. ergo ⁊c. ¶ Jtem videtur ꝙ amplius ſit in damnatis de luce q̄ in viatoribus. quod patet. quia multi interficiunt martyres arbitrantes ſe benefacere. multi credunt impune peccare. ſed tunc certi erūt ſe fuiſſe deceptos. ergo lumen cognitionis eis accreſcet. ⁊ ſi hoc videtur ꝙ deus det nouas illuminatiōes damnatis. ¶ Jtem videtur ꝙ ſaltem a parte ſpeculationis tantum lumen ſit in eis quantū nunc. quia ſi priuatio luminis eſt per meritum peccati. ⁊ meritum ⁊ demeritum eſt in potentia practica vl motiua. non in potentia ſpeculatiua. ergo ⁊c. ¶ R⁹. dicendum ꝙ ſicut ē tripler actus lucis corporalis ſcilicet manifeſtare. dirigere. et delectare. ſic ⁊ in luce ſpirituali. Si loquamur quantum ad primum actum ſic dico ꝙ non omnino extra lucem erunt. quia aliqua erunt eis manifeſta ſed illa ſolum que faciunt ad cumulum pene. alia non. ⁊ ideo iſta lux eſt ad manifeſtandum tenebras ⁊ ducēs in tenebroſitatem. ⁊ ideo non conſiſtent in lumine. Si loquamur quātum ad ſecundum actum qui eſt dirigere. ſic dico ꝙ omnino erunt extra lucem. quia non poterunt dirigi. erunt enim extra omnem viam ⁊ tempus ⁊ locum bene agendi. ſicut dicitur Eccleſiaſtes. ix. Quia nec opus nec ratio nec ſcientia eſt apud inferos. Si quātum ad tertium qui eſt delectare. ſic dico ſimiliter ꝙ erunt extra lucē omnino. quia nihil cognoſcent actu in quo delectentur. erunt enim omnino abſorpti a magnitudine penaꝛ. ita vt nō liceat eis cogitare alia delectabilia. Quod ergo dicuntur omnino excecari et extra deum eſſe hoc intelligit quātum ad directionem et delectationem. ¶ Ad illud vero quod obijcitur ꝙ nullam habent cognitionem. quia nec affectus eoꝛum habet boni amoꝛem. dicendum ꝙ ſicut non habebunt amorem boni honeſti ſed comodi. ſic nec cogitabunt de bono honeſto ſed tantum comodo. Vel dicendum ꝙ non eſt ſimile. quia plus corrumpitur per peccatum affectꝰ q̄ intellectus. ¶ Ad illud quod obijcitur in contrarium ꝙ habent cognitionem naturalem et cognitionem peccatoꝛum. dicendum ꝙ cognitio peccatoꝛum non abolebitur. ſed tamen nulla in eis cognitio exibit in actū que ad ipſoꝛum non faciat cruciatum vel per ſe vel ꝙ accidens. ¶ Ad illud quod obicitur ꝙ ampliozem habebunt illuminationem. dicendum ꝙ aliqua peccata cognoſcent que modo non cognoſcunt. non per noui luminis donationem ſed pene afflictionem quia vt dicit Gregorius. Pena aperit oculos quos culpa claudit. ¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ ſm intellectum ſpeculatiuū non eſt demeritum. dicēdum ꝙ voluntas deme rē ſibi ⁊ oīb⁹ potētijs aīe ⁊ mēbris corporis. ido nō tm̄ punitur in ſe ipſa ſed etiam in omnibus potentijs ⁊ membris licet ipſa puniatur principalius. ⁊ ſic patet illud.

¶ Queſtio. iij. f

Utrum in damnatis ſint tenebre ſpūales q̄tum ad actum memoꝛandi. Et ꝙ ſic videtur per illud Eccl. xj malicia vnius hoꝛe obliuionem facit luxurie maxime. ergo maioꝛem obliuionem facit eterna pena. ⁊ ſic patet. ¶ Jtem hoc videtur per illud quod dicitur in litera. exteriores tenebre intelligi poſſunt quedam malignitas odij et quedam obliuio dei. que tunc excreſcent. Jtem hoc videtur ratione. quia recte oblitus eſt qui nō habet copiam memoꝛandi. ſed damnati non habent copiam memoꝛandi. vnde dicit Auguſtinus in littera ꝙ quia nimio dolore premuntur. adeo ſtupeſcunt et terrentur vt iterum mentem in aliam cogitationem non eraut. ergo ⁊c. ¶ Jtem damnati erunt ſubiecti

tempore ꝟm illud ps. erit tempus eorum ⁊c. ⁊ alijs infirmitatib⁹. ergo videtur q̄ ex longitudine temporis possint omnium obliuisci sicut nunc videmus in nobis.

¶ Contra imaginatio non tolletur a dānatis. sed imaginatio consistit in memoria intellectiua ⁊ voluntate respectu dei. ergo saltem dei habebunt memoriā. ¶ Itē constat q̄ non habent remorsum nisi de peccatis. sed de nullo habent remorsum nisi de quo cogitant. ergo cogitant de peccatis preteritis. ergo ⁊ eorum memorantur

¶ Item hoc videtur per illud quod damnati dicent Sapiē. v. Dicent intra se penitētiā agentes. hij sunt quos aliquādo habuimus in derisum. ergo rememorabuntur preteritorum. ¶ Item abraam dixit diuiti. recordare q̄m recepisti bona in vita tua. ⁊ Lazarus similiter mala. sed hoc non dixisset si non potuisset recordari. ergo ⁊c. ¶ R⁹. dicendum q̄ ad hoc facile est respondere si reuocatur ad mentem distinctio precedens quoniam est recordatio aliquorum ad mestitiam ⁊ dolorem ⁊ confusionem. aliquorum ad itineris directionem. aliquorum ad consolationem. secundam ⁊ tertiam nō habebunt damnati. nec respectu dei nec respectu aliorum quia non erit eis memoria dei vel vt conuertantur sive reuertantur ad ipsum. aut vt delectentur in ipso. vigebit tamen in eis actus memorie quātū ad primum. s. desolationem. quia semper habebunt memoriam peccatorum que cōmiserunt. ⁊ dei quem offenderunt ad suam confusionem. nec hoc repugnabit penis. quia pene exteriores ducent ad cogitandum interius suum demeritum. ⁊ ita recordatio illa non est via lucis sed tenebrarū nec ponet hominem in statu bono coram deo. sed potiꝰ elongabit a deo ⁊ a vero lumine. ⁊ sic patent rationes ad vtrāq; ptem. Verūtamen illud argumentum quod facit de tempore passibilitate damnatorum non valet quia sicut corpora passibilia erunt immortalia. ita et si anima sit subiecta variationi passionum. adeo tamen erit actus memorandi conuersus ad ea que spectāt ad penam. ⁊ adeo sine intermissione q̄ non poterit anima obliuisci. ⁊ illud magis patebit vltimo cum agetur de verme. Hec autem sufficiant ad presens. quibus intellectis satis pater littera.

¶ De statu ⁊ cōditione damnatorum vel malorum ante iudicium quātū ad cognitionem.

¶ Preterea queri solet si de reproborum ⁊c. Supra determinauit magister statū damnatorum post iudicium quātū ad rationem ⁊ voluntatem. hic incidenter determinat statum ante iudicium maxime quātū ad cognitionem. Et diuiditur hec pars in tres. In prima determinat qualiter cognitio reprobarum animarum se habeat ad nos. In secunda vero qualiter se habeat ad btōs ibi. Queri etiam solet vtrum vicissim. In tertia qualiter se habeant beati ad reprobos ibi. Postremo querit an visa pena reproborum ⁊c. Ultima pars habet duas partes. In prima ostendit q̄ non minuetur gloria bonorum ex aspectu penarum. In secūda exprimit penas quas videbunt. s. vermem ⁊ ignem. ibi. Non est autem mirandum si sancti ⁊c.

¶ Determinat qualiter cognitio reprobarū animarum se habeat ad nos. c

¶ Preterea queri solet si reprobōrū anime que nunc in inferno cruciantur noticiam habent eorum que circa suos in hac vita geruntur. et si aliquo modo doleant super infortunijs suorum carorum. Hanc questionem Augustinus commemorat ex parte eam explicans. ex parte vero insolutam relinquēs. ait enim. Queret aliquis an vllus dolor tangat mortuos de his que in suis post mortem contingunt. Vel quomodo ea que circa nos agūtur nouerint spiritus defunctorum? Cui respōdeo magnā esse questionem nec in presenti disserendam. verūtamen breuiter dici potest q̄ ē cura mortuis de suis caris. vt de diuite legitur. qui duz tormēta apud inferos paterctur. leuauit oculos ad abraham. ⁊ inter alia dixit. habeo enim quinq; fratres. mitte aliquem ex mortuis vt testetur illis ne ⁊ ipsi veniant in hunc locū tormentorum. Habent enim mortui curam de viuis quos sciunt viuere. quia nec in locis penarum vident eos vbi diues sine fratribus erat. nec in requie beatorum vbi Lazarum ⁊ abraham cuius longe agnoscebat. non tamen ibo consequens est eos scire que circa caros suos aguntur hic vel leta vel tristia. ¶ Si quis autem querat quomodo intelligatur quod de lazaro ⁊ diuite legitur. audiat Augustini respōsum dicentis. Si quis putat animas corpore exutas locis corporalibus contineri cum sint sine corpore. non deerunt qui faueant ⁊ diuitem sitientem in loco corporali fuisse contendant. ipsam animam corpore cē preparasse linguam. ⁊ stillam de Lazari digito cupisse. Sed melius est dubitare de occultis q̄ litigare de incertis. Diuitem in supplicio. pauperē in refrigerio esse non dubito. Sed quomodo intelligatur diuitis lingua. digitus Lazari. flama inferni. sinus abrahe. ⁊ huiusmodi vix a mansuetis. a contentiosis nunq; inuenitur.

Aug⁹. sup ps. cviij.

Luc. xvj

Quō accipienda sūt q̄ de lazaro ⁊ diuite leguntur.

¶ Determinat qualiter cognitio reprobarū animarum se habeat ad beatos. d

Queri etiam solet vtrum vicissim se videant illi qui sunt in inferno ⁊ illi qui sunt in gloria. Sicut sancti tradunt. ⁊ boni malos. ⁊ mali bonos vident vsq; ad iudicium. ¶ Post iudicium vero boni videbunt malos. sed non mali bonos. Vnde Gregorius. Infideles in ymo positi ante diez iudicij. fideles super se in requie attendunt. quorum gaudia post contemplari non possunt.

Gregꝰ. sup Lucam

¶ Sed cum sancti malos in tormētis videāt. nōne aliq̄ cōpassiōe erga eos mouent? Non-

De chaos iter bonos ⁊ malos

ne eos de tormentis liberari cupiunt? Recole istud euangelicum quod abraham diuiti re
Luc. xvj spondit. Inter nos t vos chaos magnum firmatum est. vt hij qui volunt hinc transire ad vos non possunt. neq; inde huc transmeare. Quid est illō chaos inter bonos t malos. nisi hinc iusticia. inde iniquitas. que nullatenus sociari valēt. Adeo em̄ sci dei iusticie addicti sunt vt nulla cōpassiōe ad reprobos trāsireva leāt. nulla p eis int̄ scōs fiat intercessio. Quō ergo inde volunt aliqui transire ad illos ꝫ nō possunt. quia si dei iusticia admitteret. non fieret eis molesta liberatio eorum. Uel ita dicūtur velle t non posse. non quia velint et non possint. sed quia t si vellent non possent eos
Greg. sup Lucam iuuare. De hoc ita Gregor⁹ ait. Sicut reprobi a penis ad gloriam sanctorum transire volunt et non possunt. ita t iusti per misericordiam mente ire volunt ad positos in tormentis vt eos liberent. sed non possunt. quia iustorū anime etsi in nature sue bonitate misericordiam habeant iam. tunc autoris sui iusticie coniuncte tanta rectitudine constringuntur. vt nulla ad reprobos compassione moueantur.

¶ Determinat qualiter cognitio beatax animarum se habeat ad reprobos. ostendens q̄ non minuitur gloria bonorum ex aspectu penarum. e

Postremo queritur an pena reproborum visa decoloret gloriam beatorum: an eorum beatitudini proficiat. De hoc ita Gregorius ait Greg. sup Lucam
Apud animum iustorum non obfuscat beatitudinem aspecta pena reproborum. quia iam vbi compassio miserie non erit. minuere beatorum leticiam non valebit. Et licet iustis sua gaudia sufficiant. ad maiorem tamen gloriaz vident penas malorum quas per gratiā euaserunt: quia qui dei claritatem vident. nil in creatura agitur quod videre non possint.

¶ Exprimit penas reproborum quas damnati videbunt. scilicet vermem t ignem. f

Non est autem mirandum si sancti iam imortales reprobos videant mentis intelligentia cum prophete mortales adhuc videre hec omnia meruerunt. Egredientur ergo electi non Hiero. su
loco sed intelligentia vel visione manifesta per Esaiā
ad videndum impiorum cruciatus. quos videntes non dolore afficientur. sed leticia satiabuntur. agentes gratias de sua liberatione. visa impiorum ineffabili calamitate. Unde Esaias impiorum tormenta describens. t eorum visione leticiam bonorum exprimens ait. Egredientur electi. s. t videbunt cadaue Esa. vltio
ra virorum qui preuaricati sunt in me. vermis eorum non morietur. t ignis nō extinguetur. t erunt vsq; ad satietatem visionis omni carni. id est electis. Letabitur enim iustus cū vi- ps̄. lvij
derit vindictam.

¶ Ad intelligentiam huius partis duo querunt̄ principaliter. Primo querit̄ de cognitione aīe sepate
Secundo de verme. Circa primū querunt̄ tria. Primo querit̄ de cognitione eius p compationē ad virtutē cognoscentē. Scōo p cōpationez ad statū viatorū Tertio p compationē ad statū beatorū.

¶ Questio. j. g

Utrū anima sepata habeat vsum potētie sentiue. Et q̄ sic. vī primo autoritate euangelij Luce. xvj. eleuans oculos vidit lazarū ꝛc. omnia illa q̄ ibi tanguntur dicunt cognitionē sensitiuā t p modū sensus. ergo ꝛc. ¶ Itē Cassiodor⁹ in li. suo de anima loquens de anima sepata dicit. vidit. audit. tangit ac reliquis sensibus efficaci⁹ valet. ¶ Itē ratione videt. q: tanto substantia per potentiam melius t facili⁹ opatur quanto est liberior t aberroze immunior. sz substantia anime rationalis sepata habz potentiam cognitiuā. q: impossibile ē destrui potētiam que fundat̄ in substantia ꝑpetua. Et iterū. Substantia liberior t spūalior. g⁹ ad actū cognitionis liberior. ergo meli⁹ potest ea vti tam interiori q̄z exteriori q̄z nūc. ¶ Item constat q̄ anima sepata cognoscit res abstractas a ꝺditionib⁹ materialibus. cognoscit res sub cōditionib⁹ materialib⁹ absente materia. t vtez. cognoscit sub cōditionib⁹ ꝺiuidualib⁹ ꝑsente materia vel obiecto hoc cōstat. ergo intelligit. t imaginat. t sentit. g⁹ habz vsum. g⁹ oīs potētie. Si tu dicas q̄ b̄ facit per vnā t eandē vim. Contra. isti act⁹ sunt maioris abstractionis t minoris. Si g⁹ abstractio maior fit p̄m grad⁹ spūalitatis potentiaz. t vna potētia nō habet gradus spūalitatis maioris t minoris. g⁹ necce est q̄ hoc faciat p tres potētias. ¶ Item si intellect⁹ anime sepate pōt hec oīa. tūc videt q̄ cum frustra fiat per plura quod potest fieri per pauciora. q̄ frustra dedit ds tres potentias anime. ¶ Itē si potest totū intellect⁹ q̄ tum ad ista tria. ergo deficientibus nobis nihilominus poterit cognoscere sensibilia. quod est manifeste falsū. t cōtra experientiā t ꝺctā p̄m qui dicit q̄ deficiente sensu necesse est scientiam deficere que est p̄m illū sensuz. Si tu dicas q̄ hoc habet anima sepata. ego quero q̄ anima sepata pōt totū p intellectū nō aūt coniuncta. Si tu dicas q̄ hoc est ꝓpter molem carnis. obiicit de statu ade vbi aīa non habebat carnem opprimentem. nec tñ hoc poterat solo intellectu. q: frustra haberet sensus. Contra. sentire vt vult p̄s̄ ē opatio coniuncti. g̃ cū facta separatione iam non sit animal. iam nō erit opatio sensus

¶ Item sens⁹ siue interior siue exterior est potētia egēs organo determinato. ergo est potentia alligata organo g̃ cessante organo non habet opationē. ¶ Itē hoc videtur exprimento. quia cecus habet potentiam videndi. et amisso oculo nō potest videre. nec. frenetic⁹ recordari. g̃ si pdit opationez q̄n pdit organū. g̃ potētia sēsitiua q̄n oīno sepat̄ magis pdit opationem q̄z quando organū solū ledit g̃ cessat oīs ei⁹ opatio. ¶ Itē in oīi potentia

cognitiua necesse est reperire agentem et passibilem et hoc p differentiam. Si enim differunt in intellectu qui est potentia simplicior et spiritualior, multo magis in potentia sensitiua, sz potentia sensitiua nō diuidit in agentez et passibilē in se ergo necesse est q̄ ꝓter se habeat passibilem, sz hoc nō ē nisi organū corporale qđ recipit ad hoc q̄ homo cognoscat. ergo cū posit sepationē sit actiua sine passiua et sine his duab⁹ impossibile est potentiaz cognitiuā fieri in actu. g⁹ ꝛē. ¶ Ꝛ⁹. dōm q̄ circa hāc questionez tripler fuit doctoꝝ opinio. Quidā namq̄
26 dixerunt q̄ anima sepata cum trahat secū omnes potētias omnibus vtik tanq̄ substantia liberior nec dicunt esse credēdū phis in hac pte. quia nec recte intellexerūt cognitionē post sepationē eiꝰ. nec vlterius vnitatē ꝑ quam in vna anima sunt tres potentie. ¶ Item rationalis sensibilis et vegetabilis in eadē substātia ꝑpetuo radicant cum q̄ necessario sepant. quod phi nō congnouerūt. sz sancti et q̄m fides nostra dicit animas cruciari ignibus. et Lassidor⁹ dicit q̄ alijs sensibus efficacius valēt ido posuerūt aīmā vsum oīuz potētiaꝝ habere Secunda positio est q̄ anima habeat potētias sensitiuas. illa inq̄ que rationale est. sz quoniā oīs sensitiue exteriores vnuntur in origine et in sensu cōi. et distinguūtur in organis. nō necessario cū anima sepatur a corpore recurrūt oīs potentie ad vnā originē. scz ad sensum communē. et p illū sensū pōt anima libera qđ poterat pōes alios exteriores ratione alligationis cū corpore et illo vtik ad act⁹ oīm sensuū. et ita vtik sensu interiori nō solū intellectu. et iste sens⁹ est qui trahit secū fantastica Et hāc positionē ꝺ firmat p Aug⁹. qui dicit de spiritu et anima et rū. super Beñ. ad litterā. q̄ anima trahit secū imagines nō corporales. et p illas imaginat et cognoscit et vtik potētia sensitiua interiori. Tertia positio q̄ anima rationalis sepata nihil cognoscit nisi mediante potētia intellectiua. p illā ät pōt cognoscere nō solū qđ cognoscebant alie potētie ꝓpter sui libertatē. sicut vn⁹ angel⁹ p potentias sensitiuas nihil pōt operari. sic nec p vegetiuas. q̄m dependēt ab organo corpali sicut mānifestū est intuenti. g⁹ sicut corpe corrupto nihil opat̄ per potētias q̄ respiciūt vegitabilem. ita nihil opatur per potētias q̄ respiciūt sensibilē p intellectū aūt cognoscit res sub ꝺditiōibus materialib⁹ p̄sente materia. et hoc est sensus exteriorꝭ et res sub ꝺditionib⁹ materialib⁹ absente materia. et hoc est imaginationis. et illas etiam res cognoscit abstractis oīb⁹ materialib⁹. et h̄ oīa vere facit. et recte ꝺ anima sepata sentire. imaginari. et intelligere. non p diuersas potentias. sz p vnā que potēcior est omnib⁹ his cognoscere. sicut ponere est in angelo vt patet ex secūdo libro. Ad maiorē aūt intelligētiā est notandū q̄ sicut in oīm potentia est aliq̄d quo est fieri. et aliq̄d quo est facere. sic et in oīm cognitiōe. et cū hec sit prima diuisio potentie p actiuū et passiuū. necesse ē ista differre verūtm ꝼm grad⁹ minoris et maioris simplicitatis et spūalitatis habent maiorē et minorē differētiā Intellectiua nāq̄ p eo q̄ est spiritualior et abstractior habet vtramq̄ potentiā que respicit substātiā spūalez ita q̄ actiua ratione ipius quo est. et passiua ratiōe ip⁹ quod est. s. materie et forme. In potentia aūt sensitiua que est min⁹ spūalis. actiua potentia est ex parte anie. et passiua ex organo. et ido q̄ sensus non est sine actiōe et passione. ideo sentire ꝺ esse opatio ꝺiūcti. Et iterū. cū actiua nihil agat sine passiua. et quando aīa amittit corpus amittit passiuā respectu act⁹ sentiēdi. ideo impossibile est q̄ aliquo sensu vtat sine interiori sine exteriori q̄ꝺiu est sepata. Hec autem opinio magis est rationi cōsona. nec repugnat fidei nec sanctoꝝ auctoritati Ponit em̄ q̄ aīa p potentiā intellectiuā intelligat et cognoscat his trib⁹ modis quib⁹ nunc. et āgel⁹ simliť his inq̄ trib⁹ modis a pte rei cognite. et illō dicit ītelligere imaginari. et sentire. ꝼm q̄ sancti dicūt et ita intelligēde sunt auctoritates sanctorū. ¶ Ad illud ergo quod ꝓio obiciť de illo diuite. dōm q̄ lingua illa non erat nisi lin 27
gua imaginatiua. Anima em̄ fert imagines nō tm̄ in potentia inferiori. sed etiā cum sepatur hz in memoria intelligibili q̄ non eget organo corporali ¶ Ad illō quod 28
obiciť de Lassiodoro. dōm. q̄ loquiť de sens⁹ exteriorib⁹ sed de interiorib⁹. q̄ nihil aliō sūt q̄ꝫ ipe intellect⁹ put ē ipse mod⁹ apprehendi ipsoꝝ sensuū. Ad illō qđ obiciť q̄ anima sepata est liberior. dōm q̄ verū est q̄ꝫtū 29
ad potentiā actiuā. sz qm̄ caret passiua nō pōt opari sicut nec ignis sine cōbustibili. nō ꝓpter impfectionē sui i se sz ꝓpt qđ necessario exigit ad exēcūdū in op⁹. Ad illō 30
qđ obiciť q̄ cognoscit tripliciter. dōm q̄ h̄ dicit sepata p vnā et eandē. Quod obiciť de alligatione. Dicēdū q̄ hoc non facit diuersitatē. quoniā vna potentia ē ꝼm quam anima ordinat totaz lineaz predicabilez. et ascendit abstrahendo siue resoluendo ab infimo vsq̄ ad sup̄mū. et descēdit cōponēdo a generalissimo vsq̄ ad indiuiduuz. sol⁹ em̄ potentie rationalis est cōpare individuum ad speciē. et eiusdez ꝺsiderare genus generalissimū et ideo abstractio in his trib⁹ actibus nō est sufficiens ratio ad diuersificandū potentias. sz magis coniūctio optima et decentissima ꝼm quā factū ē vt anima q̄ꝺiu est in carne habeat potentias ꝼm quas alligeť et cōmunicet corpi opationem suaz et in regendo siue in vidēdo et in cognoscendo. et sic patet quare intellectus non habet hoc posse q̄ꝺiu est ꝯiunctus ꝓpter alligationem et ordinem et cōnectionem potentiarum anime ad scz ad corpus. nō sic aūt cū est sepatus. et sic patet totum.

¶ Questio. ij. b

De cognitione anime sepate p compationē ad statū viatorum. Et queriť vtrū aīa sepata cognoscat ea que circa nos gerunť. Et q̄ sic videť. saltem de bonis Brego. Quid ē quod nō vident qui videntē oīa vident. sed tales sunt anime beate. ergo ꝛē. ¶ Item hoc etiā videť de reprobis. quia Brego. narrat in dialogo q̄ quidam malus homo p̄dixit loco sue sepulture. et soluit q̄ hoc fuit virtute anime que iam abstrahebať a corpore. sic ergo plus ē cognoscere futura q̄ꝫ p̄sentia. et tanto magis quāto magis est abstracta. patet ꝛē. ¶ Item cōmuniť de vtraq̄ videť q̄ vtraq̄ habet potentiam intelligendi que nō indiget amminiculo exterioris luminis. nec est artata ad aliquid. ergo potest per istaz cognoscere que circa nos gerunť. ¶ Item quāto substantia liberior tāto facilius et certius erit in actum suum. ergo cum anīa sepata a corpore sit multo liberior q̄ꝫ ei coniuncta. si poterat cōiuncta cognoscere que sunt circa nos. poterit et sepata. ¶ Contra q̄ beate anime nō cognoscant videť quia beate anime magis adherent deo q̄ꝫ aliqui viatores. sed aliqui viatores ita adherēt deo q̄ parū vel nihil sciunt de his que hic gerunť. ergo ꝛē. ¶ Item de dānatis videť. quia lumen cognitionis non accrescit in damnatis. immo potius obscuratur. sed cum damnati erant h̄ nō poterāt cognoscere ea q̄ fiunt apd̄ inferos. ergo nec modo poterunt cognoscere ea q̄ fiūt apd̄ nos ¶ Item q̄ nec isti nec illi videtur. quia tā isti q̄ꝫ illeba

bent potentiam cognoscendi finitam. sed ad hoc q̄ aliquis cognoscat de nouo necesse est presentari ipsi virtuti cognoscenti. ergo si a nobis multum distant ⁊ absentes sunt. patet ꝛc. ¶ Itē tam isti q̄m illi diligūt nos. sed qui diligit alterū cōgaudet in bonis ⁊ contristat in malis. ergo si mali nō debent cognoscere vñ gaudeant. nec boni vnde doleāt. videt q̄ nec isti nec illi nos cognoscāt. Et hoc confirmatum est per illud qđ dictū est Josie. iiij. Regū. xxij. Dixit em̄ dñs q̄ auferret eos ne viderent mala gentis sue. ℟o. dom̄ q̄ ē aliqđ cognoscere dupl'r. s. ꝓpria consideratione. vel alteri⁹ instructione. Cognitio ꝓpriam considerationem est duplex. Aut enim est rei vt presentis ⁊ per certitudinem. Aut est rei vt absentis per quādam coniecturationem. Similiter instructionis cognitio ē dupliciter. Aut enim ē per reuelationem alterius. aut ꝑ reuelationem dei. Cū igit̄ sit quadruplex modus cognoscēdi. Primus non ē in animabus separatis q̄m̄ ad actus nostros q̄diu sunt in locis sibi deputatis. Distant em̄ a nobis nisi forte ꝓpter diuina ꝓmissione veniant ad nos. Secundus vero q̄ est ꝑ quādā coniecturationē. sicut nos facimus de illis quos nouimus cū sint nobis absentes. in damnatis esse potest nō in bonis. quia huic admixtus ē error ⁊ dubietas. Tertius ꝑ reuelationem potest esse in bonis q̄bus referunt angeli boni. ⁊ in malis quibus referūt demones vel ipsi damnati. Quartus vero ꝑ illustrationem ⁊ reuelationem tm̄ in bonis. Vñ Aug⁹. in libro de cura ꝓ mortuis agenda. possunt inquit spiritus mortuorum aliqua que hic agunt̄ que necessariū ē eos nosse. non solum presentia. sed etiam ꝓterita ⁊ futura spiritu dei reuelante cognoscere. Et Greg⁹. in dialogo. sit in electis quoddaz mirabile vt ꝑm illos quos h̄ nunq̄ viderunt vel nouerunt bonos cognoscant. vt cū omnia cognoscunt. sed quedā ꝑ reuelationem. ¶ Ad illud ergo qđ obi q̄ omnia vident boni. quia vident videntem oīa. dom̄ q̄ Grego. intelligit de his que sunt eorū saluti necessaria. ¶ Ad illud quod obi̇c̄itur de illo qui p̄ uidit locum. Dicendū q̄ hoc potuit esse ex multa sollicitudine ⁊ anime abstractione. vel etiā aliqua facta interius reuelatione. ¶ Ad illud qđ obi̇c̄itur q̄ nō indigent organo ⁊ sunt liberrime. dom̄ q̄ q̄uis non indigerent organo ad cognoscendum ea quorū habent species indigerent tñ ad accipiendum de nouo ⁊ cognoscendum maxime singularia. ¶ Ad illud quod obi̇c̄itur in contrarium q̄ sancti sunt ab his abstracti. Dom̄ q̄ nō est simile. quia q̄diu sunt in carne impediunt a contēplatione ⁊ ex consideratione multa nostrorū actuū. sz tā beati non impediunt. Ad illud quod obi̇c̄it q̄ non habent maius lumen cognitionis. Dom̄ q̄ sicut modo cognoscimus reuelatione. ita ⁊ ipsi similiter. sed certi⁹ cōsiderant nos q̄m nos ipsos. quia nos hactenus cognouerunt. sed nō nos ipsos. ¶ Ad illud quod obi̇c̄itur q̄ dolerent boni. Dom̄ sicut iam patebit q̄ nec bonis tristicia nec malis gaudiū aliqui d ex hoc esset.

¶ Questio. iij. i

De cognitione anime separate ꝓ compationem ad statuz beatorum. ¶ Et queritur vtrum mutuo se cognoscant scz damnati beatos ⁊ econuerso. Et q̄ sic videtur ꝑ illud Luc. xvj. q̄ diues positus in tormentis vidit abraam. ⁊ abrahaz econuerso vidit ipm. ¶ Item Grego. Infideles in imo positi. fideles sup se in requie attendūt. ¶ Item ratione videtur. quia opposita sibi inuicē cōparata ⁊ simul visa magis eluceſcunt ⁊ etiam decorant vniuersum. ergo si mali habebunt penam eatenus intensam qua potest cogitari. ⁊ similiter boni gloriam. et vtraq; intenditur respectu alterius. ergo vtriq; debent se mutuo videre. ¶ Item constat q̄ boni gaudebunt et laudabunt dei iusticiā. mali similiter dolebunt de gloria amissa. ergo si non contingit gaudere nisi de cognito. vtriq; cognoscent. s. boni seueritatē iusticie. ⁊ mali dignitatē glorie. sed boni hoc non vident in se nec mali in se. ergo constat q̄ vident inuicem. ¶ Contra. inter eos est improportionabilis distantia. ergo si ad visionem requiritur presentia. videt q̄ nō possint mutuo se videre ¶ Item gloria est qualitas spiritualis. sz qualitas gratie non videt exterius a nō habente. ergo nec glorie. ¶ Item consideratio pene incutit terrorem ⁊ consideratio glorie generat gaudium. sed in malis nullum erit gaudium. in bonis nullus terror. ergo ꝛc. ¶ Si dicas q̄ recipit ꝑm modum recipientis non recepti. ⁊ ideo in malis generat confusionem ⁊ in bonis gaudium. ergo si duo debent esse post iudicium. ergo post se cognoscerent. quod est contra Grego. vt habetur in littera. Item in bonis ē cōpassio de bonitate nature. ergo si non tollitur bonitas nature. maxime vigebit in eis compassio. ergo videtur q̄ si videant tormenta malorum q̄ marie doleant. Et hoc videtur Grego. dicere ⁊ habetur in littera q̄ volunt transire ꝑ affectum misericordie. ¶ ℟o. dom̄ q̄ consideratio siue cognitio glorie beatorum est reprobis pena. ⁊ consideratio siue cognitio pene reproborum est electis gaudium. quia isti considerant gloriā sub ratione amissionis. isti penam sub ratione divine vltionis. Unde letabitur iustus cum viderit vindictā. Quoniam igit̄ gloria electorum semp manet ⁊ post iudicium erit copiosior. ⁊ ideo ⁊ nunc ⁊ tunc vident penā damnatorum. ꝑm q̄ dicit Esa. vlti. Uident inquaz in eo siue in speculo eterno. cū faciat ad eorū gloriā cumulandam. Reproborum pena similiter post iudicium intendetur. ⁊ adeo intendet vt beatorum gloriam non liceat eis considerare. nec ab eis consilium petere vt diues petijt. quia tormentorum suorum magnitudinem non poterunt sustinere ita q̄ liceat alijs vacare. imo absorbebuntur taliter a penis. Concedende ergo sunt rationes q̄ mutuo se cognoscant. ¶ Ad illud quod obi̇c̄it in contrarium q̄ est inter eos improportionabilis distantia. Dom̄. q̄ nō agnoscunt mali bonos per intuitū presentie. sed per considerationem intelligentie. boni vero malos in speculo ⁊ in deo. ¶ Ad illud quod obi̇c̄itur de gloria. dicendum q̄ non vident ipsam glorie essentiam sed considerant requiem. quia cognoscunt et gaudent. sed ipsi laborant ⁊ dolent. ⁊ cognoscunt sicut infirmus cognoscit sanitatem alterius quam nō habet ¶ Ad illud quod obi̇c̄itur q̄ generat dolorem ꝛc. patz responsio. quia consideratio bonorum non est in pena quia afflictiua. sed fertur vlterius quia iusta. ⁊ optime ⁊ digne inflicta. ⁊ talis cōsideratio amanti generat gaudium. Similiter nec consideratio malorum sistitur in bono glorie quia bonum. sed quia perditum. ⁊ hec consideratio generat dolorem. ¶ Ad illud quod obi̇c̄itur q̄ post iudicium videre debent ꝛc. Dicendum q̄ tunc maiori pena erunt absorpti vt iam non liceat eis cogitare glorie dignitatem. semper tamē in mente habebūt eius amissionem ⁊ carentiam vt tristentur. ¶ Ad illō quod obi̇c̄itur q̄ compati est de bonitate nature. Dicendum q̄ hoc non est verum generaliter nisi intelligat de natura passibili.

Consequēter q̄rit̄ ad secūdū articulū q̄rit̄ de vermē q̄ erit in dānatis. ꝛ circa h̄ tria querunt. Primo queritur vtrū dānati habeāt vermē materialez siue corpalem. Secūdo vtrū sit in eis vermis spūalis. Tertio queritur vtrum vermis ille sit inuariabilis.

Questio. j. k

Circa quam procedit̄ sic ꝛ ostenditur q̄ vermis ille sit materialis. Eccli. vij. vindicta carnis impij ignis ꝛ vermis. Et Judith vltimo. Dabis ignē ꝛ vermes in carnes eorū. ergo si in carne nō est nisi vermis materialis ptz ꝛc. Item damnati resurgent cū penalitatibus ꝛ deformitatibus. ergo habebūt corpora putrefactibilia sicut nunc habent. sed ex corpore putrefactibili generā tur vermes. ergo ꝛc. Itē pena vermis semp annecti tur pene ignis velut in plurib⁹ locis scripture ptz. Sz ignis nō tm̄ ē spūalis sed etiam materialis. ergo videt similiter q̄ vermis. igne cm̄ punit̄ corpus ꝛ anima. ergo similiter ꝛ vermē. ergo videt q̄ sit materialis. Cōtra. Esa. xiij. dicit̄ de diabolo. Operimentū tuū erunt vermes. sed cōstat q̄ diabolus nō habz vermē materialem. ergo ꝛc. Itē null⁹ vermis materialis ē immortal cū habeat formā corruptibilem. sed vermis ille nō moritur sicut dicit̄ vltimo Esaie. ergo ꝛc. Itez vermis materialis ꝛ in sua cognitiōe ꝛ in sua origine aliq̄d minuit de substantia corpis. ergo si corp⁹ illud nō ē cōmutabile. nō igit̄ punit illud talis vermis. Itez ibi erit multo intensior ignis q̄ sit hic. sed vermes in isto igne nō possunt viuere. ergo nec in illo poterunt. Si tu dicas q̄ hoc ē p miraculū. ergo tūc cū nō patiant̄ ab igne vident̄ habere corpa gloriosa ꝛ incorruptibilia. Si dicas q̄ renascunt̄. quero quō. cū nō sit ibi soli loc⁹. ꝛ maxime putrefactibilia p virtutem supracelestez habebūt
42 generari. R⁹. dōm q̄ Aug⁹. xx. de ciui. dei. ponit circa hoc duas opiniones. Quidā em̄ voluerunt intelligere vermē illum esse materialem ꝓpter verbū scripture. Alij vero rōnē sequētes volunt dicere q̄ vermis ille sit spūalis. ꝛ horum opinionē dicit sibi magis placere. ꝛ eo quo sibi magis placet. ꝛ nobis similiter debet. Unde concedende sunt rōnes q̄ vermis ille nō sit ma
43 terialis. Ad illud qđ obi in contrarū per similitudinem ignis. dicendū q̄ sicut ignis materialis affligēdo corpus affligit ꝛ punit animā. ꝛ ei vnitū. sic vehemēs dolor ꝛ remorsus siue tristicia anime redundat in corp⁹ quia spūs tristis desiccat ossa. Cm̄ igit̄ erit in damnatis magnus conscientie remorsus ꝛ dolor. ita etiam vt redundet hec mestitia in carnē. ideo vere dixit scriptura q̄ daret deus vermē in carnē eorum. ꝛ exsiit multū ad terrorem carnalū qui magis horrent penam carnis q̄ animē. Uel posset dici q̄ caro ibi dicit̄ opus carnale. hoc est opus peccati ex quo generat̄ vermis spūalis
44 Ad illud qđ obi q̄ habebūt deformitatē. dōm q̄ verum. sed nō putrefactionē. Ultimus solutum est de
45 igne quia ignis ab exteriori pcedit ad intima. vermis ab intimis ad exteriora. ꝛ iō ignis ē materialis sed vermis spiritualis.

Questio. ij. l

Utrū in damnatis sit vermis spūalis. ꝛ queritur p quātō dicit̄ in eis esse vermis. Si quia ē in eis dolor mordens. Sed in penitentib⁹ est maxim⁹ dolor de peccatis ergo ꝛ maximus vermis. Item aliqui ita sunt peruersi q̄ letant̄ cum malefecerint ꝛ exultent adeo vt nullum remorsum aut dolorem sentiant. ergo si damnati sunt magis peruersi q̄ viatores. videtur q̄ nullū omnino habeant remorsum. Item aliqui sunt ita excecati ꝛ obstinati in malo q̄ nullum omno sentiūt remorsum. sicut heretici qui moriuntur pro heresi sua tuenda sed damnati sunt magis obstinati ꝛ ceccati. ergo ꝛc.

Item si habent dolorem. aut de pena. aut de culpa. Si de pena. ergo nō differt vermis a pena ignis. quia ignis nō punit nisi quia dolent. Si de culpa. aut voliū tate deliberatiua aut naturali siue sindereli. Sed non deliberatiua. q⁹ fm illam nō penitent. imo perseuerat in eis peccādi volūtas. Nō fm sinderesim. quia sinderesis in alijs viatoribus ē depicta. ergo videtur in eis penitus extincta. Et h̄ videt̄ p rōnez. q⁹ sicut fomes se habet ad malū. sic sinderesis ad bonum. sed omis fomes omnino extinctus est in beatis. ergo sinderesis in damnatis. Item quero cum vermis nascatur ex putrefactiōe ꝛ rodat. qua methaphora dicitur vermis cōscientie cum illa non putrescat. Sz contra q̄ in dānatis sit vermis spiritualis siue dolor videtur. quia super Eccli. vij. Uindicta carnis impij ꝛc. vermis ē sera scelerum penitentia. Et Augustinus de fide ad petrū dicit q̄ habebunt hoc supplicium. Item ratione videtur. quia sinderesis naturaliter remurmurat contra malū. sed vitium non demit extrema nature vestigia. ergo ꝛc. Item quecunq̄ faciunt ad penam damnatorum debent esse in eis. sed hec remurmuratio sinderesis auget eorum penam. ergo saltem actus ille non debet tolli. Item omis creatura fm q̄ natura deseruit creatori. ergo si voluntas rōnalis fm q̄ natura ē recta. ergo ei deseruit. sed creatura creatori deseruiēs armatur in tormentū contra iniustos. ergo ꝛc. R⁹. dicendum q̄ ipsa translatio vermis ad dolorē spiritualem manifestat in quibus ꝛ quō sit vermis si attendat̄ ratio transferendi. In verme cm̄ materiali consideratur vigor ꝛ ordinatio. oritur inquam ex putrefactione ꝛ mordet illud in quo oritur. sic in spirituali dolore. non quilibet dolor ꝛ vermis. sed qui nascit̄ ex putrefactione peccati. ꝛ tunc peccatum dicitur putridum. quando anima in eo requiescit finaliter. Rursus oportet q̄ sit in dolore morsio. hec aūt ē ex concursu duorū mouentiū sibi inuicem obuiantiū ꝛ resistentiū. ista duo mouentia sunt in homine voluntas naturalis ꝛ deliberatiua. quarum vtraq̄ mouet. ista concurrunt per conscientiam dictātem aliquod factum esse indebitum. ꝛ tunc obuiant q̄ naturalis detestatur indebitum et deliberatiue placet. tunc autem resistunt quando vtraq̄ in suo actu viget quod illa efficaciter detestatur. ꝛ ideo immutabiliter adheret. Secundum hoc ergo patet in quib⁹ est vermis. ꝛ quando. Nam deficiente concursu qui est per peccati conscientiam. non est vermis sicut in hereticis et in his qui credunt peccando benefeciisse. Deficiente obuiatione nō est vermis vtputa in his qui dolent de culpa fm voluntatem. non tm̄ naturalem sed etiam deliberatiuam. vt sunt penitentes. Deficiente resistentia non ē vermis. vtputa quando voluntas tanta delectatione fertur in peccatum q̄ absorbet motum voluntatis naturalis vt non sentiat. ꝛ sic patet quare vermis deficit aut ꝓpter defectum putrefactionis in iustis. aut cōcursus in cecis. aut obuiationis in penitētibus vere. aut resistentie vt in his qui peccant ex magna libidine. ꝛ ex his patet q̄ in damnatis vigebit vermis. q⁹ ibi erit peccati putrefactio ex hoc q̄ peccatum finaliter remanſit in anima eorum. Ibi erit concursus propter peccatorum apertissimam visionem. Ibi erit obuiatio propē

voluntaſ ꝺeliberatiue obſtinationē ⁊ ſinderesis remurmurationem. Ibi erit reſiſtentia. quia ꝺelectatio peccati erit ablata ꝙ pene acerbitatem. ⁊ ex hoc ipſius ſinderesis actio fortificata. ⁊ ex hoc vermis mirabiliter rodens ⁊ puniens. ¶ Ad illud vero quod obꝯcit ꝙ ſinderisis ē extincta in ꝺamnatis. ꝺōm ꝙ ſinderesis triplex ē actus. Primus quidē ē inueſtigare bonū. ⁊ iſte ꝗdem ablatus ē a ꝺamnatis. quia nō est amplius locus bene faciendi. Secūdus qui est retrahere a malo faciendo. ⁊ iſte extinctus ē in ꝺemonib⁹ ꝓpter impꝛobam malicia voluntatis eoꝝ. Tertius qui est remuneratio contra malum factum. ⁊ iſte manet in eis iuſto ꝺei iudicio. tñ ſm iſtū actum in ꝺamnatis nō remurmurat malo qꝛ culpa vel quia inhoneſtum. ſed quia ex hoc punitur. Uñ iſto aliquo modo est extinctus. ⁊ quia ꝺemones nō ꝺum ſentiūt acerbitatem penarū intenſe vt ꝺamnati. ideo nō habēt ita remorſum. Sane tñ poſſet ꝺici ꝙ ſinderisis remurmurat malo facto quia indebituꝫ. ipſa eīm nō confert culpam ad penam. ⁊ preterea reſpicit honeſtum incōmodū. ⁊ iterū ipſa voluntas ꝺeliberatiua ꝺetestatur malum culpe ꝓpter penam. nollet eīm impius peccaſſe vel feciſſe vñ tot mala habet neceſſe pati. vel ſaltem maller nunc̄ habuiſſe ꝺelectationē c̄ ē in tanta miſeria ⁊ ꝺoꝛe. vnde ſoluendum est ꝙ c̄tum ad iſtum actum quia penalis ſinderesis est ⁊ ꝺei inſtrumentū ad flagellandum iniquos nō extinguet. ⁊ remorſus modo nō ſic in ꝺemonibus intenſus est ꝓpter ꝺefectum reſiſtē tie. quoniā modo ꝺelectant in culpis.

Queꝛit hic quis ſit ſedens. et ꝗd ſolium. ⁊ q̄ via. ℟. ꝺōm. ꝙ ſedes iſte deus est
Ezech. j. ſiue chriſtꝰ q̄ requieſcit in ſūma pace que exuperat oēm ſenſum. Solium autem pōt ꝺici ſancta ſcꝑtura ꝓpter ſui eminentiam. vel etiam anima ſancta q̄ ꝺicitur ſedes ſapientie. aut certe virgo Maria in quā ꝺeſcendit ad habitandū ꝺñs. vel etiam natura aſſumpta in q̄ poſuit tabernaculū ſuū. Facies aūt buiꝰ ē maieſtas ꝺiuinitatis quā videbimus cum erimus gloꝛioſi. Pedes vero ſiue via ſunt opera finalia que ſunt velata ſicut illa que ꝓtinent ad finem mundi. Media vero int̄ ꝺei magnitudinem eternam ⁊ noſtram magnificationē futurā ſunt opus creationis ⁊ redemptionis. Incipit igit magiſter a facie maieſtatis in primo. ⁊ ꝺecurrit per media in ſecundo ⁊ tertio. ⁊ terminauit in pedibus ſiue

¶ Concludit epilogando breuiter que in hoc libro ⁊ omnibus precedentibus ꝺeterminata ſunt. g

¶ Hec ꝺe pedibus ſedētis ſuper ſolium excelſum quos ſeraphin duabus alis velabant ſcriptoꝛi et ſi non auditoꝛi cōmemoꝛaſſe ſufficiat. qui a facie exoꝛſus ſedentis per media ad pedes vſq̄ via ducē puenit.

in ymis in quarto. Iſti aūt pedes nūc ſunt velati. ſed tunc diſcooperient quā ꝺo facies manifeſtabitur. ℔ autem erit quando ꝺeus ita erit conſpicuus vt videat a ſingulis nobis in ſingulis nobis. videatur ab altero in altero. videatur i ſemetipſo. videat in creaturis oīb⁹. videatur etiaꝫ per coꝛpoꝛa in oī coꝛpoꝛe quocunq̄ fuerint ſpiritualis coꝛpoꝛis oculi acie peruenient ꝺirecti. Tunc videbimus. amabimus laudabimus. tunc apparebit chriſtus vita noſtra. ⁊ nos apparebimus cum ipſo in gloria. ad quam nos perducat pontifex ⁊ pꝛecurſoꝛ noſter ieſus chriſtus filius ꝺei ⁊ beate Marie ꝺomine ⁊ aduocatis noſtre. ſua pia miſericoꝛdia. cui est benedictio et claritas ⁊ ſapientia ⁊ gratiarumactio. honoꝛ ⁊ virtus ⁊ fortitudo per infinita ſecula ſeculoꝛum Amen.

¶ Queſtio. iiij. ⁊ vltima m

Utrum vermis ille ſit inuariabilis. Et ꝙ ſic videtur. quia culpa est inuariabilis. ⁊ pena reſpicit culpam. ergo cum hic vermis ſit pena. patet ꝛc. ¶ Item impiꝰ cōtinue affligit ⁊ equaliter. ergo ſimiliter videtur ꝙ ⁊ vermis. ¶ Item omne variabile terminabile. ſed vermis ille est inuariabilis. ergo ꝛc. ¶ Contra. vermis est ex recoꝛdatione peccati. ſed non ſimul peccata recolent cum non ſint ꝺeiformes. ergo ſucceſſiue. ſed maioꝛi pena maioꝛ ꝺebetur remorſus. ⁊ vbi hoc ibi variabilitas. ergo ꝛc. ¶ Item ſi vermis ē coꝛrodit. ſed quāto aliquid diutius rodit magis ꝺebilitat ⁊ magis grauatur. ergo pena maloꝝ ſemp creſcit. ¶ Item ſi ſemper rodit. cum nō ſit infinitum bonū quod admit. ergo aliquāꝺo admeret totum. ſed hoc est impoſſibile. ergo ꝛc. ℟. 47
ꝺōm ꝙ iuſto ꝺei iudicio ſicut ꝺictum ē ſupꝛa fiet vt mali ſimul oīa peccata memoꝛentur. vt ꝺe oīb⁹ continue toꝛqueantur. ⁊ ideo vermis est ꝓ oīb⁹. ⁊ non intenſioꝛ nunc c̄ ante. ¶ Ad illud quod obꝯcit ꝺe intenſione 48
ꝺōm. ꝙ ſicut egreſſus cōtinuꝰ alicuiꝰ ab aliquo est ꝺupler. Uel per innouationem ſm ptem ⁊ ptem. vt riuus a fonte. ⁊ motus a motoꝛe. Aut eiuſdem continuatiōe vt ramus a radice. ⁊ radius a ſole. ſic ademptio continua. vel per noui ablationem ſicut ignis cōburit ligna vel per eius continuationē ſicut ignis infernalis coꝛpus. ⁊ ꝺoloꝛ animum. ⁊ ſic vermis continue rodit. et illud melius ſupꝛa patet ꝺe pena ignis. ⁊ ꝙ hunc moꝺuꝫ intelligendum est ꝺe pena vermis.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA
Padova

Ordo questionuz di

ui Bonauenture in quartū librū sniaz

DI. I

Utrū sacramēta debuerint instituī · q·ſ·a·
Ul·significatio sit de eēntia siue integritate sacra
Ul·sacra sint gre ꝓtētiua · q·iij·c· (mēti·q·ij·c·
Utrū saka sint gre effectiua q·iiij·d·
Ul·dria sacroz ve·t no·testa·quā ponit mgr q
scz sacra no·le·efficiūt qō figurāt·ve·nō sit be
ne assignata· ·q·v·e·
Utrū gra sacralis sit eadē cuz gra virtutū p es
sentiam ·q·vj·f·
Ul·ad rmediū origialis suffecerit fides i formis
Utrū ad remissionē origialis suffecerit (q·j·g·
sola fides· ·q·ij·h·
Utrū requrat vt⁹ sacrificij i remediū originalis
in adultis ·q·iij·i·
Ul·rmediū circūcisiōis ꝓgrue sit institutū·q·j·k·
Ul·sex⁹ masculin⁹· mēbz prepucij·t dies octa
uus sint de integritate circūcisiōis ·q·ij·l·
Ul·sacrm circūcisiōis sit gre collatiuū· q·iij·m·

DI. II

Ul·oē tps fuit ydoneū ad istitutōz sacroz·q·j·a·
Ul·in diuersis tpibus debuerūt alia t alia sacra
instituī vel semp eadem ·q·ij·b·
De nūero sacroz tpis euāgelij· ·q·iij·c·
Ul·deus fuerit institutor baptismi iohis ·q·j·d·
Ul·baptis·iohis fuit istitut⁹ ad signdū l ad effici
Ul·baptis·io·cū ipositōe manuū (endū·q·ij·e·
equipollens esset baptismo xpi ·q·iij·f·

DI. III

Ul·baptis·rm suā eēntiā sit aq vltinctio i aqua
Ul·expssio vbi vocal sit ō integritate baptis·(q·j·a·
Ul·ad cōpletū t integz eē baptismi sit (q·ij·b·
necessaria fides alicui⁹ articuli ·q·iij·c·
Utrū vbū expmēs actū baptisandi sit de neces
sitate forme baptisandi ·q·j·d·
Ul·expssio toti⁹ trinitat sit de nēcitate baptismi
Ul·variatio fore vboz i noiando totā tri (q·ij·e·
nitatē impediat integritatē baptismi ·q·iij·f·
Ul·sacrm baptismi debuerit institui i aq· q·j·g·
Ul·ex istitutiōe baptismi i aq collata sit aliq vis
Utrū vnitas vel plūtas imersionū (aqs·q·ij·b·
sit de necessitate baptismi ·q·j·i·
Utrū totuz corp⁹ vel ps debeat imergi ad hoc q
puulus sit baptisatus ·q·ij·k·
Ul·circūcisio debuit cessare baptismo instituto·
Ul·circūcisio cessauerit añ pmulgatōez (q·j·l·

DI. IIII (euāgelij·q·ij·m·

Utrū baptism⁹ indigne suscipientibus deleat
omnē culpam ·q·j·a·
Utrū sacrm baptismi deleat oēm penā ·q·ij·b·
Utrū digne recipiētes sacrm baptismi omēs et
equaliter recipiāt ei⁹ efficaciā ·q·iij·c·
Utrū aliqs inuitus siue coactus recipiat sacra
mentū baptismi ·q·j·d·
Utrū ficrus recipiat sacrm et non rem q·ij·e·
Ul·fict⁹ rcipiat rē p⁹ sacrm rcedēte fictōe·q·iij·f·
Utrū baptism⁹ flāminis sine baptismo flumis
sufficiat ad salutē· q·j·g·
Ul·baptismus aque sit dignior q̄ sanguinis vel
econtra q·ij·b·
Cū baptism⁹ aq̄ sit baptism⁹ t sacrm q̄rit vtruz
baptism⁹ sanguinis saltē sit sacrm q·iij·i·
Ul·puuli i baptismo recipiāt sctificatōz q·j·k·
Utrū puuli recipiāt plene rem hoc ēgram cum
habitibus virtutū q·ij·l·
Ul·eqlis gra dek oib⁹ puulis i sacro· q·iij·m·

DI. V

Utrū soli sacerdotes siue clerici hēant ptātem
baptisandi an etiā layci q·j·a·
Utrū baptisare possint heretici q·ij·b·
Utrū mali mistri licet catholici dent sacramen
tum et rem q·j·c·
Utrū heretici dent rem sacramenti q·ij·d·
Ul·xps aliquā ptātem nō dedit ministris quam
dare potuit t que sit illa ptās q·j·e·
Utrū xpo data sit ptās dimittēdi pctā q·ij·f·

DI. VI

Utrū caracter sit habit⁹ rm eēntiam q·j·a·
Utrū caracter vtilis sit ad signdū vel ad dispo
nendum q·ij·b·
In quo sit caracter sicut in subiecto q·iij·c·
Ul·caracter impmat ꝓtutes sic ꝓ sacra q iiij·d·
Ul·caracter impmat delibilis l indelibilr·q·v·e·
Utrū baptismus debeat iterari q·vj·f·
Utrum aliquis possit in vtero baptisari sicut et
sanctificari q·j·g·
Ul·sctificat⁹ i vtero debeat baptisari cū nat⁹ ē·
Ul·itētio sit ō nēcitate baptismi q·j·i· (q·ij·h·
Ul·recta intētio sit nēcia ad baptismū· q·ij·k·
Utrū puuli debeant cathezizari· q·j·l·
Ul·exorcism⁹ habeat aliēz efficaciā i puulo vl in

DI. VII (adulto·q·ij·m·

Utrū in sacroꝝ firmatiōis necessariū sit habere
formā verboz· q·j·a·
Ul·ad sacrm ꝓfirmatōis nēcio requrat mā·q·ij·b·
Utrū sacramentū ꝓfirmatiōis possit qlibz i ne
cessitate dispensare q·iij·c·
Utrū sacramentū confirmationis ꝓferat graz
gratum facientem ·q·j·d·
Ul·eaō gra ꝓferat baptismo ꝓfirmatōe·q·ij·e·
Utrū copios⁹ munus gre cōferat in cōfirmati
one q̄ in baptismo q·iij·f·
Ul·vl⁹ ꝓfirmatō sit gnāl ad oia hoim gna·q·j·g·
Ul·gra ꝓfirmatiōis sit ō nēcitate salutis· q·ij·h·
De mō, fāmēdi illud sacrm t de ordine· q·iij·i·

DI. VIII

Ul·sacrm eucharistie debuit ꝓfigurari q·j·a·
Ul·eucharistie sacrm sufficiēter figurek ꝓ agnū
paschalē mānā·sacrificiū melchisedech·t san

guinẽ q̃ pfluxit de latere xp̃i q·ij·b
Utruz sacr̃m eucharistie exp̃ssius p̃figuret p figurã legis nature an p figurã mosaice· an p figurã legis gr̃e· q·iij·c·
Ul·sacr̃m eucharistie a p̃ncipio debuerit ist̃tui
Ul·sacr̃m eucharistie añ passionẽ vel p⁹ (q·j·d debuerit instituí q·ij·e·
Ul·sacr̃m eucharistie xp̃s p̃us ꝓfecerit q̃z x̃bũ p⁹ Ul·i sacro eucharistie forma x̃bi ⁊tulerit·q·iij·f sup panẽ sit bene assignata· q·j·g·
Ul·in sacro eucharistie fo⁹a x̃bi sup vinũ sit bñ⁹ Quid sit i sacro euchari·sacr̃m ⁊assignta·q·ij·h· trñ·q̃d res trñ·⁊ q̃d res ⁊ sacr̃m q·j·i·
Utrũ sacr̃m eucharistie sit vnũ vl̃ plura q·ij·k

DI· IX

Utr̃ duo sint modi mãducandi eucharistiã sacramentalis scz ⁊ spũalis q·j·a·
Ul·credere sit spũaliter mãducare q·ij·b·
Ul·sola actio corpalis sufficiat ad manducationem sacramentalem q·iij·c·
Ul·xp̃s mãducauit q̃libz sup̃dictor̃ mõr̃·q·iiij·d
Utr̃ mali sumãt corp⁹ xp̃i veraciter q·j·e
Ul·peccator̃ q̃ est in pctõ ex certa scia mãducet corpus xp̃i damnabiliter q·ij·f·
Ul·pctõr̃ sumendo corp⁹ xp̃i sp mortaliꝫ peccet·
Ul·peccet dãnabiliter ille q̃ corp⁹ dñi ⁊q·iij·g dat ei quẽ scit esse pctõrem q·iiij·b

DI· X

Utr̃ corp⁹ xp̃i sit in altari p̃m x̃itatẽ q·j·a
Ul·corp⁹ xp̃i sit i altari p̃m suã nãlẽ q̃ntitatez an sit ibi a quãtitate abstractũ q·ij·b·
Ul·corp⁹ xp̃i sit ꝑ illis spẽb⁹ diffinitiue· q·iij·c·
Utrũ xp̃i corp⁹ sit dimensiue sub illis spẽb⁹ siue circumscriptiue q·iiij·d·
Ul·corp⁹ xp̃i sit in qualibet pte hostie q·v·e·
Ul·equalis x̃tus vel maioris sit panẽ in corpus xp̃i puertere q̃te ẽ aliq̃d de nouo creare·q·j·f·
Ul·x̃t⁹ trãsſubandi sit nobilior q̃z x̃t⁹ ꝓcipiendi·
Ul·x̃tus trãsſubandi sit data x̃bo plato (q·ij·g an solũ sit virt⁹ verbi increati q·iij·h·
Ul·x̃t⁹ x̃bor̃ possit p̃utere q̃tãcũq; mãz·q·iiij·i·
Ul·exñtia corpis xp̃i in sacro altaris sit supza sẽsum comphensoris q·j·k

DI· XI

Ul·i sacro altaris sit x̃a puersio pãis i corp⁹ xp̃i·
Ul·tot⁹ panis puertaꝫ in corp⁹ xp̃i an ali (q·j·a· q̃d remaneat p̃ter accidẽtia q·ij·b
Utrũ ista puersio sit anihilatio q·iij·c·
Utrũ panis cõuertaꝫ in totũ xp̃m q·iiij·d
Utr̃ hec puersio sit subita an successiua·q·v·c·
Quib⁹ x̃bis debeat exp̃mi ista puersio q·vj·f·
Utrũ sacramentuz eucharistie debeat cõfici in specie panis ⁊ vini q·j·g
Ul·vtraq; hax spẽrũ sit ẽ integritate sacr̃i·q·ij·h
Ul·aq̃ sit de integritate sacr̃i eucharistie·q·iij·i·
Ul·ẽ sacr̃m possit ꝓfici i oi pane ⁊ vino·q·iiij·k·
Ul·xp̃s ꝓfecerit i azimo an i fermẽtato q·j·l
Utrũ xp̃s in cena dederit discipulis corp⁹ i passibile ⁊ immortale q·ij·m·

DI· XII

Ul·possibile sit accñs eẽ sine subiecto etiã p mi·
Ul·ꝯgruat q̃ in ẽ sacro sint spẽs (raculũ·q·j·a· sine subiecto q·ij·b
Utr̃ sit ver̃ accidẽtia eẽ sine subiecto· q·iij·c
Ul·spẽs ille siue accñtia possit p̃uti aliñtũ·q·d
Ul·accñtia hẽant vim p̃uertendi alia i sacr̃m vt pote dũ vino cõsecrato apponit aq̃ q·ij·e
Utrũ accidẽtia opatões aliq̃s hẽant p̃ naturã an p̃ miraculum q·iij·f·
Utrũ vera fractio fiat in corpe xp̃i. q·j·g
Utrũ in spẽbus sit vera fractio q·ij·h·
Ul·ptes sacr̃i eucharistie dũ frangit in altari aliquid significent ⁊ quid q·iij·i·
Ul·sacr̃m eucharistie hẽat efficaciã i q̃libz viro
Ul·hẽat efficaciã in aliq̃ pctõre (iusto· q·j·i·ij· vicz q̃ est in mortali pctõ q·ij·k·
Ul·sacr̃i eucharistie efficacia sit remissio venialiũ ⁊ augmentatio virturũ· q·iij·l·
Ul·necesse sit ad hoc sacr̃m accedere q·j·m·
Ul·hũti libertatẽ accedẽdi ad eucharistie sacr̃m sit melí⁹ frequẽtare an tarde accedere q·ij·n
Utrũ hõ debeat se retrahere ab hoc sacro ꝓp̃t immundiciã corpalem q·iij·o·

DI· XIII

Utrum eucharistie sacramentũ possit oñis sacerdos conficere q·j·a
Utrũ soli sacerdotes possint conficere q·ij·b
Utr̃ ptãs cõsecrandi eucharistie sacr̃m sit maior in sacerdote q̃z in verbo q·iij·c
Ul·melior sit missa bõi sacerdotis q̃z mali·q·iiij·d
Ul·corp⁹ xp̃i traijciat̃ in ventrẽ muris q·j·e·
Ul·corp⁹ xp̃i descẽdat in ventrẽ hois q·ij·f

DI· XIIII

Utrũ penitentia sit virtus q·j·a
Ul·pnía sit virtus gñalis an spãlis q·ij·b
Ul·pnía sit x̃tus theologica vel cardinal·q·iij·c
Ul·pnía sit in irascibili an in rõnali an in cõcupiscibili an in synderisi q·j·d·
Utrũ pnie virtus oriatur ex timore q·ij·e
Utrũ cõtingat a vera pnía cadere· q·j·g·
Utr̃ cõtingat p pniam resurgere hoc est penitentiam iterare q·ij·h·
Utr̃ ois agens pniam sup culpã inueniat veniam quantũcunq; peccauerit· q·iij·i·
Utrũ sit necesse resurgere in equali charitate vel etiam in maiori q·j·k
Ul·pfecta pnía restituat in p̃fectũ gradũ·q·ij·l·
Utrũ penitentia restituat homini opa bona p̃ us mortificata per culpam q·iij·m

DI· XV

Ul·possibile sit ẽo recõciliari p satisfactõz·q·j·a·
Utr̃ possibile sit deo satisfacere ẽ vno peccato

sine alio· q·ij·b
Utrū extra charitatē abstinentē a pctis possibile sit satisfacere· q·iij·c·
Ul·opa satisfactoria extra charitatē aduenientē charitate reuiuiscāt siue viuificent·ꝛ an debeant cōputari in sortem· q·iiij·d
Ul·hō ꝓ opa fcā ex charitatē aliqd mereat·q v e
Utrū bona opa extra charitatē valeāt ad tolerabiliorem penam q·vj·f
Ul·diffinitio satisfactiōis quā mgr pōit i lra ꝛ sū pſit ab augustino sit sufficiēter assignata·q·j·g
Utrū satisfactio sit deo faciēda an alij q·ij·h·
Ul·satisfactio dēat fieri tm̄ ꝓ opa penalia·q·iij·i
Ul·ꝓtingat satisfacere ꝓ ieiuniū oꝛoz ꝛ elemosi=
Ul·elemosina debeat fieri ō rebꝰ ꝓ (nā·q·iiij·k
ꝓijs iuste acq̄sitis ꝛ necessarijs q·j·l
Utrū ieiunio cōtingat satisfacere q·ij·m·
Utrū ꝓtingat satisfacere oratione q·iij·n
Utrū restitutio sit ps satisfactionis· q·iiij·o·

DI· XVI·

Ul·ꝓtritiō quantū ad q̄dditatē sit doloꝛ volūtarie ꝓ pctis assumptus q·j·a·
Ul·ꝓtritio in gñe moꝛis sit actꝰ ꝛutis· q·ij·b·
Ul·necesse sit doloꝛē ꝓtritiōis eē maximū q.j·c
Ul·possibile sit i doloꝛe ꝓtritiōis cadere excessū
Ul·ꝓtritō sit motꝰ istātaneꝰ an successiuꝰ (q·ij·d
Ul·debeat hō sp cōteri q·ij·f (q·j·e
Utrū contritiō possit intendi q·j·g
Ul·p ꝓtritionē plus vel intensius opteat conteri de vno pctō q̄ de alio q·ij·h·
Ul·opteat peꝛtere ꝛ dolere ꝓ oꝛigiali pctō·q·j·i
Ul·adultū accedētē ad baptismū cū actuali necesse sit añ sacrm̄ pñe accipere q̄ baptismū·q·ij·k
Ul·nōce sit peꝛtere ō moꝛtalibꝰ p ligātiā ꝓmissis
Ul·de pctis sciēter cōmissis ꝛ postmodū (q·j·l
oblitꝰ teneat hō ꝓteri·an possit ꝯ talibꝰ sine penitentia saluari q·ij·m
Utrū veniale pctm̄ possit fieri moꝛtale· q·j·n·
Ul·quis teneat penitere de veniali pctō·q·ij·o

DI· XVII

Ul·ad iustificatōez ipij nōcia sit gr̄e ifusio·q·j·a
Utrū ad iustificatōez sit necessariꝰ motus liberi arbitrij· q·ij·b
Ul·ad iustificatōez nōcia sit cōtritio· q·iij·c·
Ul·ad iustificatōz nōcia sit ꝯfessio· q·iiij·d
Utrū gratie infusio necessario ꝓcedat culpe expulsionem q·j·e·
Ul·expulsio culpe nōcio p̄cedat ꝓtritōz· q·ij·f
Utrū necesse sit q̄ attritio p̄cedat impij iustificationē siue contritionem q·iij·g·
Ul·ꝯfessio nōcio sequat iustificatōez· q·iiij·b·
Ul·mādatū ō ꝯfessionē ꝓteat ad legē nāe·q·j·i
Ul·ꝯfessio fuerit instituta i lege scripta q·ij·k
Ul·ꝯfessio fuit instituta a xp̄o an ab aliq̄ alio·q·iij·l
Ul·oēs adulti bōi ꝛ mali ad ꝯfessiōz teneāt q·j·m
Ul·pctoꝛ statim cū possit teneat ꝯfiteri·q·ij·n·
Ul·obligemur ex charitate ad cōfessionē·q·iij·o
Utrū sufficiat confiteri layco q·j·p
Ul·ꝓtra volūtatē ꝓpꝛij sacerdotꝭ liceat cōfiteri alij discretioꝛi an teneat ꝯfiteri ꝓpo sacerdoti
Ul·nōce sit cōfiteri ꝓpo sacerdoti coꝛā (q·ij·q·
ꝓpo an sufficiat ei cōfiteri i occulto q·iij·r
Ul·opteat cōfiteri oēm culpā venialē q·j·s·
Ul·sit cōfitenda oīs pctī moꝛtalis dīa scz pctm̄ coꝛdis·oꝛis ꝛ opis·pctm̄ etiā latēs vl māifc si ū
Utr̄ teneamur cōfiteri oēm pctī circū (q·ij·t

DI· XVIII (stātiā·q·iij·v

Ul·claues ligādi ꝛ soluēdi date sint eccie·q·j·a·
Ul·claues iste sint ad claudendū q·ij·b
Ul·ptās ligādi ꝛ soluēdi i foꝛo pnialiter at posse in culpam q·j·c
Utrū sacerdos possit aliqd in penā q·ij·d
Utrū sciētia sit clauis q·j·e·
Ul·scia sit alia clauis q̄ potētia soluēdi· q·ij·f
Ul·aliq̄s possit vel debeat excōicari q·j·g·
Utrū aliq̄s debeat excōmunicari ꝓ damno vel ꝓ iniuria illata ecclesie q·ij·h·
Ul·excōmunicatio possit soluz fieri ab hñte claues: an etiā a nō hñtibus q·iij·i·
Utrū aliq̄s possit pluries excōicari q·iiij·k·
Ul·cōicans cū excōicato sit excōicatꝰ· q·v·l·
Utrū aliq̄s possit absolui inuitus q·vj·m·

DI· XIX

Utr̄ claues date sint soli sacerdoti legali an soli sacerdoti euāgelico· q·j·a·
Ul·malus sacerdos cōicet cū bono in potestate clauis: an sit in solo bono q·ij·b
Ul·claues denṫ in ordine scz sacerdotali q·j·c·
Ul·h ptās comitet inſepabiliter ordinez sacer=
Ul·sacerdos q̄ pōt absoluere (dotalē·q·ij·d
subditū vnū possit ꝛ quēlibet aliū q·j·e·
Ul·inferioꝛ possit absoluere superioꝛē ipo volēte·

DI· XX (q·ij·f

Utrū pena purgatoria sit q·j·a·
Ul·pena purgatoria sit maxia penarū ꝛpalium·
Utrū pena illa sit volūtaria q·iij·c (q·ij·b·
Ul·i illa pena sit miꝛ certitudo de gl̄ia q̄ i via·
Ul·pena purgatoria infligat ministerio (q·iiij·d
demonū· q·v·e·
Ul·locꝰ purgatoriꝰ sit supiꝰ an iferiꝰ an i medio·
Ul·possit fieri satisfatiōꝭ ꝓmutatio·q·j·g (q·vj·f
Ul·possit fieri satisfactiōis relaxatio q·ij·h
Ul·ꝛlaxatio satisfactōis possit fieri a q̄libz sacer=
Ul·satisfactiōꝭ relaxatio dēat fieri ꝓ(dote·q·ij·i
spūali an ꝓ coꝛpali beneficio q·iiij·k·
Ul·relaxatio satisfactiōis possit fieri existenti in purgatoꝛio an solū viuēti in hac secto· q·v·l·
Ul·relaxatiōes satisfactiōis siue indulgētie tantū valeāt quantū p̄dicant valere q·vj·m·

DI· XXI

Utrū venialia possint deleri sine gr̄a q·j·a
Utrū venialia possit deleri a gr̄a sine cōtritio

ne siue interiori pena q·ij·b
Vl·in purgatorio post hāc vitā fiat aliq̄ purgatō ab aliq̄ culpa an solū a pena q·j·c·
Utrū purgatio illa fiat p ignē materialem aut per spiritualem q·ij·d·
Vl·vn⁹ liberet ex purgatorio añ aliū· q·j·e·
Vl·aliqs sctōz cuolet in celū añ iudiciū· q·ij·f
Vl·liceat aliq̄ pctm̄ in pfessiōc omittere·q·j·g·
Vl·liceat aliq̄d in pfessiōe addere q·ij·b·
Vl·in pfessiōe liceat pctā aliena referri· q·ij·i
Vl·in aliq̄ casu liceat pfessionē fuelare· q·j·k·
Vl·cōfitens possit sacerdotē licentiare· ·q·ij·l·
Utrū sciens aliquid p pfessionē t p aliā viam teneatur celare q·iij·m

DI· XXII

Utrū pctā redeāt quantū ad maculā q·j·a·
Vl·pctā dimissa redeāt q̄tū ad reatū q·ij·b
Vl·sacr̄m pnie fuerit instit utū· q·j·c
Vl·pnia exterioz significet interiorē q·ij·d
Vl·pnia teneat rōem fundamēti in se· q·j·e·
Vl·tabula t fundamētū cōpatiāt se circa pniaz· (q·ij·f·

DI· XXIII

Vl·sacr̄m vnctiōis extreme p̄ncipalr sit ordinatū ad mordū corpalem an spūalem q·j·a
Vl·ꝫ sacr̄m instituit xp̄s alicqs ei⁹ discipul⁹·q·iij b
Vl·h⁹ sacr̄i mā sit oleū ab epo psecratū· q·iij·c·
Vl·forā vbi sit eētia h⁹ sacr̄i· q·iiij·d·
Vl·ꝫ sacr̄m dēat sol⁹ epus admistrare· q·j·e·
Vl·hoc sacr̄m dēat dari solis infirmis an ratiōe vtentib⁹·an in piculo mortis exīb⁹ q·ij·f·
Vl·totū corp⁹ dēat inungi an aliq̄ ptes q·iij·g
Utrū hoc sacr̄m debeat iterari q·iiij·b·

DI· XXIIII

Vl·ordināndi dēant coronari vel tōsurari· q·j·a
Utrū corona sit sacramentū q·ij·b· (q·iij·c
Vl·i suscepte corone fiat abrenūciatio tpaliū·
Utrū plati eccl̄ie teneāt clericis q̄tū ad temporale stipendium q·iiij·d·
Utrum ordo sit in eccl̄esia q·j·e
Utrum ordo sit sacramentū q·ij·f·
Utrū sacr̄m ordinis sit no·le·ppriū· q·iij·g·
Utrū ordo sit sacr̄m vnū vel plura q·iiij·h
Vl·in oib⁹ ordinib⁹ impmat caracter q·j·
Vl·i diūsis ordib⁹ diūsi caracteres ipmāt·q·ij·k
Utrū caracteres diūsoz ordinū sint eētialiter ad se inuicē ordinati q·iij·l·
Vl·caracter i diūsis ordinib⁹ p diūsa signa exte·
Vl·diuisio ordinū i sa· (riora impmat·q·iiij·m
cros t nō sacros sit bñ assignata q·j·n
Utrū psalmistatus sit ordo q·ij·o·
Utrū episcopatus sit ordo q·iij·p
Vl·ordies sint septē an plēs l pautiores·q·iiij·q

DI· XXV

Utrū solus epus possit ordinare q·j·a
Vl·epus hereticus possit dare ordies· q·ij·b
Vl·symoniac⁹ eps aliquē valeat ordinē vēdere
Vl·dās ordines symoniace ex hocipo (q·iij·c
fiat hereticus q·iiij·d·
Vl·ad ꝫ q ab aliq̄ possit ordo recipi req̄rat sexus virilis·an femia possit suscipe q·j·e
Vl·ad suscepteōez ordis necessari⁹ sit vs⁹ rōnis
Vl·ad ordis susceptōez nccia sit indi· (q·ij·f
uiſio carnis q·iij·g
Utrū ad susceptōem ordinis sit necessaria conditio libertatis q·iiij·h

DI· XXVI

Vl·mr̄imoniū fuit institutū añ lapsū vel p⁹·q·j·a
Vl·mr̄imoniū fuit a do instītutū an ab hoie·q·ij b
Vl·institutio mr̄imonij fuit sub p̄cepto· q·iij·c·
Utrū in sacro mr̄imonij sit aliq̄d signuz t aliq̄d signatū t quid q·j·d
Vl·mr̄imonij sacr̄m aliq̄d efficiat·vel q̄d sit in ꝫ sacramento causans t q̄d causatū q·ij·e·
Vl·carnal cōmixtio sit de integritate mr̄imonij DI· XXVII q·iij·f·
Vl·mr̄imoniū sit maris t femie p̄iunctio·q·j·a·
Vl·mr̄imoniū debeat hoc vinculū appellari vel quid sit mr̄imoniū q·ij·b
Utrū consensus sit causa mr̄imonij· q·j·c
Vl·ad cōtrahendū mr̄imoniū sufficiat consensus vocalis absq̄ mentali q·ij·d·
Vl·mr̄imoniū p̄sūmatū sit insolubile· q·j·e·
Utrum matrimoniū ratū sit insolubile q·ij·f

DI· XXVIII

Vl·cōsensus de futuro faciat mr̄imoniū q·j·a
Vl·cōsensus ad tps faciat mr̄imoniū q·ij·b·
Vl·psensus cōditionat⁹ faciat mr̄imoniū·q·iij·c
Vl·cōsensus tacitus faciat mr̄imoniū· q·iiij·d·
Vl·cōsensus de p̄nti exp̄ssus l occulto verū faciat mr̄imoniū q·v·e
Utrū psensus mr̄imonialis debet eē in carnalē copulā an in aliquid aliud· q·vj·f·

DI· XXIX

Utrū cōsensus coactus faciat mr̄imoniū·q·j.a·
Utrū consentiens in renitentē generet sibi p̄ iudiciū vt nō possit cū alio p̄trahere matrimonium q·ij·b
Utrū aliquis possit ad matrimoniū compelli p̄ p̄ceptū patris q·iij·c·

DI· XXX

Vl cōsensus errone⁹ faciat mr̄imoniū q·j·a
Vl·consensus mr̄imonialis beate marie do fuerit placidus t in se honestus q·ij·b
Vl·psensus libidinosus sit cā mr̄imonij·vtputa cū aliquis cōsentit in aliquā ꝓpter diuitias vl DI· XXXI (pulchritudinē·q·iij·c
Utrū bona mr̄imonij sint in genere conferentis siue vtilis an honesti q·j·a·
Vl·mr̄imonij bona scz fides ples t sacramentū sufficienter sint assignata· q·ij·b

Utrū ista tria bona sint de necessitate q·iij·c
U·coit⁹ ppt plem possit eē sine oi culpa·q·j·d·
U·coit⁹ cōiugalis cā fornicatōis vitande possit esse sine oīi pctō veniali q·ij·e·
U·coire cū vxore rōne cōcupiscentie satiande sit semper mortale pctū q·iij·f·

DI· XXXII

Utrū p votū post carnalē copulā possit vir continere vxore nolente q·j·a·
Utr vir ante carnalē cōmixtionē possit cōtinere vxore nolente q·ij·b
U·leprosō ptiugi opteat debitū reddere· q·j·c·
U·ḡs teneat debitū reddere fornicanti·q·ij·d·
U·tpe mēstruor obligeť mulier ad debitū reddendū·t utr possit petere q·j·e (ui·q·ij·f·
U·tpe diey solēniū debitū possit peti licite t sol·
U·i celebrādis nuptijs dēat tps obſuari·q·j·g·
U· mrimoniū ptractū tpe indebito dēat separi (q·ij·h·

DI· XXXIII

U·sit ptra legē nature pcubinā hre q·j·a·
U·ptra legē nature sit q vn⁹ hēat plures vxores·
U·de⁹ debuerit dispensare q licitū cēt (q·ij·b
habere concubinas q·iij·c·
Utrū virginitas sit virtus q·j·d
U·virginitas sit melior t pfectior ḡ ptiugiū an e·
U·pmiū virgitat sit aureola·q·iij·f·(cōtra·q·ij·e
Utrū licitū fuerit vxorem repudiare q·j·g·
Utrū repudiare vxorē debuerit pmitti q·ij·h·

DI· XXXIIII

Utrū mrimoniū habeat impedimentū· q·j·a·
U·impedimēta mrimonij sint sufficiēter p mgrm
U·nālis impotētia coeūdi sit im (assigta·q·ij·b·
pedimentū mrimonij q·j·c·
Utrū impotentia coeundi que est p maleficiuz impediat mrimoniū q·ij·d·
Utrū furia impediat mrimoniū q·j·e·
Utrū crimē incestus impediat mrimoniū q·ij·f

DI·XXXV

U·diuortiū possit fieri ex cā fornicatiōis·q·j·a·
U·dimittere vxorē fornicariā sitī pcepto·q·ij b
U·possit quis vxorē fornicariā dimittere ppa autoritate sine iudicio ecclesie q·iij·c
U·diuortio celebrato vir possit aliā vxorē ducere vel vxor alium virum· q·iiij·d
Utrū post diuortiū possint vir t vxor inuicē reconciliari· q·v·e
U·possit fieri diuortiū si non pcedat aliq culpa·

DI· XXXVI (q·vj·f

U·ꝓditio fuituꝛ cū ptradictōe dñi impediat mri
U·ꝓditio fuitutis cū errore ipe (moniū·q·j·a
diat mrimoniū q·ij·b·
U·ples sequat ꝓditōes pris an mris q·iij·c·
Utrū status etatis impediat mrimoniū q·j·d·
U·ōfect⁹ etatis impediat ptractōs sponsaliū·q·ij·e
U·sponsalia ptracta p⁹ septēniū possint dissolui p mutuū consensum q·iij·f·

DI· XXXVII

U·ordines miores impediat mrimoniū q·j·a·
U·sacer ordo mrimoniū impediat q·ij·b·
U·eccia debuerit hō instituere t ptale statutuz clericos ad ptinētia obligare· q·iij·c
U·vxorē adulterā occidere sit licitū q·j·d
U·gui⁹ pctm sit occidere vxorē ḡ mrem·q·ij·e
U·vxori c idiū impediat mrimoniū q·iij·f

DI· XXXVIII

U·votū fm sbam sit ꝓmissio p diffinitōez hugonis·Votū ē testificatio q̄dā ꝓmissiōis sponta nee q̄ deo t ōbis q̄ deo ptinēt fieri debēt·q·j·a·
Utrū votū sit circa oia vel de oībus q·ij·b
U·votū sit in oi hñte vsum rōis tē· q·iij·c
U·votū simplex sit impedimētū rescidēs mrimo
U·votū possit cōmutari·q·ij·e (niū·q·j·d
U·summ⁹ pōtifex possit dispēsare i voto·q·iij·f

DI· XXXIX

U·mrimoniū possit ptrahi inter fidelē t ifidelē
U·sacrm mrimonij sit iter fidelē t ifidelē· q·j·a
U·mrimoniū infideliū excusēt coitū (q·ij·b·
siue cōiugalē actū vt nō sit ibi pctm q·iij·c
U·mrimoniū añ baptismū ponat i nūez cū mrimonio ptracto p⁹ baptismū ita q talis iudicet
U·altero ptiugū veniēte ad)bigam⁹·q·iiij·d·
fidē altero remanēte i infidelitate soluat matrimoniū quantū ad fidelē q·j·e·
Utrū mrimoniū soluat quo ad infidelē q·ij·f
Utrū mrimoniū soluat si alter ptiugū sit infidelis spāliter quo ad fidelē q·iij·g
U·i infidelib⁹ veniētib⁹ ad fidē soluat mrimoniū ꝓpter plonaz illegittimitatē vt si hz soro·

DI· XL (rē in vxorē·q·iiij·h·

Utrū cōsanguinitas sit aliqō vinculū q·j·a·
U·ꝓsāguinitas mrimōio pstet impedimētū·q·ij·b
U·cōsanguinitas impediat matrimoniuz vsq ad septimū gradum q·iij·c·

DI· XLI

Utrū poēm coitū ptrahat affinitas ·q·j·a·
Utrū affinitas transeat in alterū q·ij·b·
U·affinitas pstet mrimonio impedimētū·q·iij·c·

DI· XLII

U·cognatio spūal ptrahat p aliqō sacrm· q·j·a
U·cognatio spūalis impediat mrimoniū q·ij·b·
U·spūalis cognatio transeat ab vno in alterū vtpote ab vxore in virum q·iij·c·
Utrū cognatio legalis sit aliqō vinculū· q·j·d·
U·cognatio legal dēat impedire mrimoniū·q·ij·e
U·cognatio legalis trāseat in alterꝝ q·iij·f
Utrū scōe nuptie sint licite q·j·g·
U·scōe nuptie sint sacrales siue hēant rationez sacramenti· q·ij·h
U·scōe nuptie sint honorabiles· q·iij·i

DI· XLIII

Utrū resurrectio mortuor sit futura· q·j·a·
Utrū resurrectio sit dim· q·ij·b
U·resurrectio sit dim sil'an successiue q·iij·c
Utrū resurrectio sit eorundē fm nūer·q·iiij·d
U·resurrectio sit nālis an miraculosa· q·v·e
U·resurrectio xpi vel vox xpi sit cā resurrectio=
Liber vite quid sit·q·j·g (nis nfe·q·vj·f
U·in h libro oia scribāt: vl q sit hui⁹ libri sceptura
U·nēcim sit hunc liber aperire·q·iij·i· (q·ij·b
U·oia merita legāt in libris pscie vel qdā·q·j·k
U·qlibet legat oia in pscia alteri⁹ q·ij·l·
U·oia videant simul ab omnib⁹ q·iij·m·

DI· XLIIII

Utrum humores resurgant q·j·a
U·intestina capilli t vngues resurgāt· q·ij·b·
U·cū caro ēin duob⁹ hoīb⁹ an resurgat in prio
U·mā vniuscuiuslibz mēbri (an in scdo·q·j·c·
in suo an indifferenter in qlibz resurgat .q·ij·d·
Utr corpa elector surgāt cū deformitatib⁹·q s e
U·deformitates resurgāt in corpib⁹ dānator
U·sit ponere crutiatū eternū quē voca=(q·ij·f·
Ubi sit infernus·q·ij·h· (mus infernū·q·j·g·
Utr affligens in inferno sit ignis verus habēs
formā t naturā t spēm ignis q·j·i·
Utrū punies in inferno sit ignis solus q·ij·k
U·ignis ternalis psumat corpa dānator·q·j·l·
Utrū ille ignis sit afflictiuus spirituū· q·ij·m

DI· XLV

U·an xpi aduētū fuit descēsus ad infernū·q j·a
U·post xpi aduentū aie hēant receptacula vel
loca determinata· q·ij·b
U·aie a suis receptaculis aliqū exeant q·iij·c·
U·suffragia psint defūctis q sūt mediocrit boni
U·psint suffragia facta p malos·q·ij·e (q·j·d
U·suffragia magis psint ei q magis meruit an
ci p quo spāliter fiunt q·iij f
Utrū sancti orent p nobis q·j·g
U·scti i petrēt nob aliq suis oronibus· q·ij·h
Utrū vtile sit nobis rogare sanctos q·iij·i

DI· XLVI

U·aliq mitigatio pene fiat dānatis ppt suffra=
U·fiat mitigatio ppt miscōie (gia eccie· q·j·a·
pietatem de penis damnator q·ij·b·
U·ōs misericordi⁹ agat cū vno q̄ cū al'o·q·iij c
Utrū ōs agat iusti⁹ cū vno q̄ cū altero·q·iiij·d
Utrū in aliquo dñi ope sit miscōia q·j·e
U·in eodē ope dñi sit mia t veritas q·ij·f
Dato q in oi ope dñi sit mia t iusticia t veritas
fm q ōr largissime vtrū fm q ppe accipiāt ali
U·possit ōs aliqd pure re=· (qñ sepent·q·iij·g·
mittere ex iusticia l pure ex mia·ita q ista duo

DI· XLVII (separent·q·iiij·h

Utrum apli iudicabunt q.j.a
Utrum angeli iudicabunt q·ij·b
U·oēs iudicabunt tā boni q̄ mali q·iij·c
Utrum angeli iudicabunt· q·iiij·d·
U·ignis pflagrationis q̄ pcedit faciē iudicis sit
elementū q·j·e
U·rtus illi⁹ ignis sit nālis vel supra nām·q·ij·f
U·ignis pflagratiōis tm ascēdet q̄tū aq̄ diluuij
vel de illius ignis extensione q·iij·g·
U·ille ignis pcedat iudiciū an sequat q·iiij·h·

DI· XLVIII

Utrū ptās iudiciaria sit xpi fm humanitatē an
fm diuinitatem q·j·a
U·xps in forma diuinitatis appebit mal·q·ij·b
U·xps i forā gliosa appebit reprobis q·iij·c
U·hora iudicij sit nota alicui creature q·iiij·d
U·corpa supcelestia remunerabunt q·j·e
Utr corpa supcelestia quietabunt q·ij·f
Utrū innouabunt elemēta q·iij·g
U·innouabunt plante t aialia bruta q·iiij·h

DI· XLIX

U·btitudo sit bonū creatū vel increatū q·j·a
Utr oīs hō appetat btitudinē verā q·ij·b
U·hō sit subiectū btitudis fm aiaz an totū psū=
U·btitudo sit i aīa fm subaz an (ctū·q.iij·c
fm potentiam q·iiij·d
U·btitudinis actus sit oīm potentiar q·v·e
U·oēs hēant equalē btitudinē q·vj·f
U·glia corpis sit de suba btitudinis q·j·g
U·btitudo sit a glia aīe originaliter q·ij·h·
U·dotes corpis glificati sint pcise q̄tuor·q·j·i·
U·dotes corpis eqliter sint in oibus vel fm ma
gis t minus q·ij·k·
U·in pria oēs sensus erunt in suo actu q·j·l
U·illi sensus q sunt i suo actu cognoscāt p rece=
ptionem·speciei q·ij·m·
U·corp⁹ glificatū sit passibile ab intrinseco·q j n
U·corp⁹ gliosuum sit passibile passione vemēte
ab extrinseco sicut igne vl cultello· q·ij·o
U·corpa gliosa sint quia an colorata· an luiosa
U·corpa gliosa possint claritatē suā fm (q·j·p
imperiū aie oculis nris occultare q·ij·q·
U·corp⁹ glorioſū possit penetrare ossie illō cor=
pus non glorioſum in suo motu q·j·r
U·corp⁹ glorificatum sit palpabile tactu a non
glorificato q·ij·s
U·corpa gloriosa sint agilia q·j·t·
U·agilitas inclinet corp⁹ gliosuz ad oēm dñaz
positiōis an ad aliquē locū determiatū·q·ij·v·

DI· L

Utrū damnati velint se peccasse q·j·a
U·volūtate de liberatiua dānati malit nō eē q̄
sic esse· q·ij·b·
U·dānat i mallēt oēs esse dānatos q̄ quosdam
damnatos quosdam beatos q·iij·c
U·i inferno vel loco dānator sint tenebre cor=
U·i dānatis erūt tenebre spūales (pales·q·j·d
quantum ad actū cognoscendi q·ij·e

Utrũ in dãnatis sint tenebre spũales q̃ntũ ad actum memorandi q·iij·f·i·
U·aĩa separata hẽat vsum potẽtie sensitiue ·q·j·g
U·aĩa separata cognoscat ea q̃ circa nos gerunt
U·mutuo se cognoscãt scz dãnati btõs (q·ij·h
U·dãnati hẽant v̄mẽ mãlẽ si (ꝛ ecõuerso·q·iij·i·
ue corporalem q·j·k
U·i dãnatis sit v̄mis spũalis· q·ij·l·
U·v̄mis ille sit iuariabil'·q·iij·ꝛ vltima·m

Rubrice diui Bonauenture in quartũ librũ Sententiaꝝ

DI· I
Pars ꝓhemialis in qua ꝑ q̃ndã ꝑabolã ostẽdit que sit sacr̃oꝝ causa institutiua ·a
Agit ꝺ q̃ttuor gñaliter ꝯsiderãdis circa sacr̃a·b
Pars p̃ncipalis q̃d sit sacr̃m·c
Quare sacr̃a sunt instituta·d·
In quibus instituta sunt sacr̃a·e
De dr̃ia sacr̃oꝝ veterũ ꝛ nouoꝝ·f
Pars incidentalis in qua determinat circũcisionis efficaciam·g
Remouet dubitatõem ãnexã ꝺ viris q̃ fuer̃t añ circũcisionẽ·ꝛ ꝺ femĩs q̃ fuer̃t ante ꝛ post·h
Determiat veritatẽ de his que spectant ad huius sacr̃i formã ꝛ sub̃am·i
Quare die·viij·ꝛ petrino cultro·k·
Quare in baptismũ mutata sit circũcisio·l·
Remouet dubitationẽ de ꝑuul' defunct' añ diẽ (octauũ·m
DI· II
De sacr̃is noue legis quantũ ad nũerũ·a
De sacr̃is q̃ntũ ad institutionis tempus·b
De p̃ambulo ad baptismũ xp̃i q̃ꝺ q̃dẽ fuit baptismꝰ iob̃is·ꝛ cuiꝰ vtilitatis ꝛ ad quid fuerit·c
De institutione siue denoĩatiõe baptismi iob̃is quare scz dictꝰ sit baptismꝰ iohannis·d
De for̃a vsu ꝛ variatiõe baptismi iob̃is ꝛ ꝺ bap (tizatis·e
DI· III
Quid sit baptismus·ꝛ ꝙ ad esse baptismi ꝯcurrit verbũ ꝛ elementũ·a
De forma baptismi qua determinat veritatem quod sit illud verbum·b
Soluit dubitationẽ an in noĩe p̃ris tm̃· vel sp̃ũs sancti possit tradi baptismus·c
Questio Ambrosij·vtꝝ sic̃ xp̃i i noĩe legimꝰ plenũ baptismi sacr̃m ita etiã sp̃ũsctõ nũcupato·d
Perstringit p̃missoꝝ intelligentiã cũ determiatione cuusdam dicti·e
De tp̃e institutionis baptismi·f
De mã in qua institutꝰ est baptismus·g·
Determiat quõ hoc sacr̃m est administrandũ· puta quotiens immersio fieri debeat·h
Ostendit quõ in huiꝰ sacramenti institutione ꝛ vsu euacuata sit circũcisio·i·
De causa institutionis baptismi quantũ ad illud ad q̃ꝺ ordinat̃ per se·k·
De causa institutionis baptismi quantũ ad illꝺ ad q̃ꝺ ordinat̃ ꝑ accidens scz quõ aperuit celũ q̃ꝺ nõ aperuit circumcisio·l
DI· IIII
Qꝝ alij suscipiũt sacr̃m ꝛ rem·alij sacr̃m ꝛ nõ rẽ alij rem ꝛ non sacramentũ·a
De recipientibus rem ꝛ sacramentũ determinat veritatem·b
Remouet falsitatem·c
De recipientibus sacramentũ ꝛ nõ rem·ꝛ ꝺterminat veritatem·d
Determinat dubitationẽ ortã ex auc̃te Aug·e·
Determiat dubitationem ortam ex autoritate apostoli qua dicitur quotquot i xp̃o baptisati estis: xp̃m induistis·f·
Inquirit ꝛ determinat vtrũ aliqui possint habere rem sine sacramento·g
Remouet dubitationem ortam ex verbo domini in iohanne·h
Remouet dubitationẽ ortã ex verbo Aug·i·
Determinat vtꝝ habẽtes rem debeant suscipe sacramentũ Et inquirit quid sacr̃m in his efficiat siue ꝯferat·k
Querit quid in his qui habet rem baptismus significet·l
Querit spãliter ꝺ effectu baptismi in paruulis vtrũ recipiant dona virtutũ·m·
Determinat s̃m veritatem ꝛ opinionem·n·
DI· V
De potestate collata ministris baptisantibus q̃ est equaliter efficax in omnibus·siue a bono siue a malo detur bono vel malo·a
Ostendit que sit illa ptãs baptismi·qm̃ est solꝰ ministerij exterioris·b
Que fuit illa ptãs baptismi quam potuit xp̃us dare ministris sed nõ dedit·c
DI· VI
Quibus liceat baptisare: ostẽdens ꝙ om̃ibꝰ i casu necessitatis a·
Querit ꝛ determinat veritatem vtrum baptisatos ab heretic' liceat rebaptisari·b
Remouet falsitatẽ ostendẽs ꝙ Ciprianꝰ qui dixit baptisatos ab hereticis esse rebaptisandos non recte sensit·c
Determinat veritatẽ quis põt baptisari·d
Soluit obiectionem·e
Determinat vtrum ille qui baptisatus ẽ corrupta forma debeat rebaptisari·f·
Utrũ ille de quo nulla certitudo est possit vel debeat baptisari·g
Utrũ intentio sit necessaria ad baptismum·h·
Qꝝ in baptisando temporis oportunitas obseruetur·i·
Determinat veritatẽ q̃ntũ ad baptisant' inter

rogationē·ꝛ vel baptisandi si adultus est vel patrini si puulus est responsionem·k
Soluit dubitationē ex quo sensu ꝓ puulo rñdeatur credo in deum pr̄em·l
Ponit ordinē i catezisādo ꝛ exorzisando puulū ꝛ hoꝝ noim ꝛ alioꝝ quorundā notificatiōz·m·
Ponit exorcismi efficaciam·n·

DI· VII

De cōfirmatiōe q̄ntū ad mistri dignitatē·a·
De cōfirmatiōe q̄ntū ad efficaciam·b
De cōfirmatiōe q̄ntū ad modū sumendi·c

DI· VIII

Determinat de sacr̄i eucharistie noīe ꝛ p̄figuratione oñdens q̄ttuor p̄cessisse figuras·a·
De sacramenti eucharistie institutiōe·b
Determinat q̄ sit forma sacr̄i eucharistie·c·
Deteriat qualit̄ forma sacr̄i eucharistie sit vtēdū· Utꝝ scz sicut instituta ē q̄ntū ad temp⁹·d·
Deteriat q̄d sit i h̄ sacr̄o signū ꝛ q̄d signatū·e·
Determinat cōuenientiā ꝛ silitudinem vni⁹ ad alterum·signi scz ad signatū·f·

DI· IX

Determiat veritatē ꝙ mali māducant veꝝ corp⁹ xp̄i·ꝛ agit d̄ duob⁹ modis māducandi·a·
Manifestat mētiētes q̄ dicūt a bonis tm̄ corp⁹·
Dissoluit locutiōes multiplices·c (xp̄i sumi·b·

DI· X

Ponit auc̄tes ꝛ rōes ꝯtra eos q̄ dicūt corp⁹ xp̄i non esse in altari nisi in signo·a
Subiūgit deteriatōes ꝛ expositōes q̄rundā autoritatū q̄s illi male intelligēdo deprauabāt·b
Exponit locutionē tropicā Aug·q̄ posset alicui mistrare fomentū erroris·c
Resumit errorē supi⁹ positū cū sua rōne ꝙ in altari nō sit veꝝ corpus xp̄i·vt ip̄m infringat veritatis oñsione·b
Manifestādo v̄itatē ꝯuincit errorē oñdens duplici v̄itate ꝙ corp⁹ xp̄i vere possit eē i altari·e
Oñdit ꝙ corpus xp̄i non solū pōt esse in altari· imo est vere post ꝯsecrationē·f
Concludit veritatem iā ꝓbatam·g·

DI· XI

Agit de cōfectiōe q̄ntū ad actū trāssub̄andi·determinans veritatē ꝛ q̄d sit sentiendū·a
Determiat quid sit loquendū·b
Agit de cōfectione q̄ntū ad actū transsub̄andi et assignat falsas opiniones·c·
Reprobat falsas opiniōes supius assignatas·d
Determiat in qua specie vel sub̄a nūc ꝯficere debeat eccl̄ia oñdēs quare illd̄ sacr̄m siue corpus xp̄i dat̄ sub alia specie·e
Quare sub duplici specie·f
Determinat ꝙ aqua vino admiscenda ē·ostendens modū admiscendi·g·
Inquirit vtrū hec mixtio vini cū aqua sit de necessitate sacramenti·h
Oñdit ꝙ sic fuit in cōfectiōe p̄ma q̄ fuit in cena q̄ntū ad sp̄em vel sub̄az sicut hodie ꝯficit eccia ꝛ q̄le corp⁹ dedit discipulis·ꝛ q̄le nos summ⁹·i

DI· XII

Querit vtꝝ in sacr̄o eucharistie sint accidētia in seip̄is subsistentia·a·
Querit vtrū ibi fit fractio vera· Et determiat questionem s̄m alioꝝ opinionē·b
Determinat questionē ꝓpositam s̄m veritatez et ꝓpriā opinionem·c
Oñdit quid ille ꝑtes significent·d·
Querit quare sacerdos frequēter ꝯficit·e
Determinat questionē motam·f
Determinat quare fideles frequēter recipiūt ostendens hui⁹ sacr̄i efficaciā·g
Mouet q̄stionē circa hui⁹ sacr̄i frequētiā·h·

DI· XIII

Querit ꝛ determinat qui p̄nt cōficere tāgēs q̄ sunt nc̄cia ad cōficiendū hoc sacr̄m licite·a·
Tangit illa q̄ sunt de necessitate hui⁹ sacr̄i simpliciter·q̄ scz sunt intentio ꝛ ordo·b·
Determinat qui p̄nt sumere hoc sacr̄m ꝛ ostendit ꝙ soli homines·c
Deteriat icident̄ q̄d faciat hereticū ꝛ q̄d sit he- (reticus·d·

DI· XIIII

Determinat veritatē de pnīa quantū ad ordinem ip̄ius ad baptismum·a·
Determinat pnīe multiplicitatem qm̄ alia ē interior alia exterior·b
Ponit pnīe virtutis notificationes·c
Ponit errorē cū cōfirmatione adducēs auc̄tes ꝙ vera pnīa nō ē a qua quis recidiuat·d
Probat ꝙ post recidiuū pnīa nō ē iterāda·e
Respondet autoritatibus que vident̄ oñdere primā ꝑtem erroris·f
Rñdet auc̄tib⁹ q̄ vident̄ oñdere scd̄az ꝑtē erroris q̄ ē circa solennē ꝛ vnicā pnīam·g:
Adducit auc̄tes ad īmprobationē illius erroris q̄ dicit semel tm̄ pctā ꝑ pnīam dimitti·h
Adducit exēpla ad īprobationē erroris eiusdē·i

DI· XV

Respōdet autoritati qua defendūt errorē suuz qui dicūt ꝙ pluribus irretitus pctis pōt penitere de vno ita ꝙ de alio sit impenitens·a
Rñdet expositioni q̄ defendūt errorē eundē·b
Ponit rationes que vident̄ facere ad hui⁹ opinionis defensionem·c
Ponit veras responsiones·d·
Ponit falsaz·g̃uē·ꝛ ꝓbabilē responsionem·e
Adducit auctoritates probātes ꝙ ñ possit fieri penitentia de vno peccato si quis permaneat in alio·f

DI· XVI

Assignat illas ꝑtes ex quibus pnīa integrat̄ cō

firmans aucte Chris. ⁊ Aug. a
Tradit modū ꝑm quē vera pnia ꝯstituit. b
Oñdit modū quō quidā non verā penitentiaꝫ faciunt sed falsam. c
Diuidit pniam ꝑ trimēbrē dr̄iam. d
Confirmat diuisionē ꝑ autoritates. e
Tradit modū pnie de venialib⁹ assignās sufficientem satisfactionē. f.
Epilogat que supra determinauit. g.

DI. XVII

Querit vtꝝ ꝯfessio sit pctōri nc̄cia ad iustificationem. a
Opponit ad vtrāq; ptē qōnis. b
Determinat questionē ꝓpositam. c
Querit vtrū nc̄ce sit ꝯfiteri hoī. an sufficiat solido cōfiteri adducēs autoritates ad falsā ptē. d
Adducit autoritates ad verā ptē i qb⁹ clarescit confessionis vocalis institutio. pctōrū obligatio. ⁊ q̄stionis determinatio. e.
Mouet questionē vtꝝ sufficiat confiteri layco. an necesse sit confiteri sacerdoti. f
Soluit questionem motam. g.
Determiata veritate rñdet autoritatib⁹ supi⁹ ad ductis ad falsam ptem. h.

DI. XVIII

Querit q̄d sacerdos v̄tute clauiū i cōfessiōe dimittat. a.
Determiat q̄stionē motam. b.
Querit vtꝝ sacerdotes possint soluere ⁊ ligare a pctō. ⁊ oppoit ad vtrāq; ptē oñdēs p̄mo ꝙ nō possit. c
Oñdit ꝙ sacerdotes possint soluere ⁊ ligare a pctō. d.
Deteriat modū ꝑ quē sacerdotes soluunt ⁊ ligāt a pctis. e
Assignat modū ligādi i foro iudiciali q̄re ⁊ q̄lit fiat. f.
Cōfirmat modū ligādi aucte sacre scp̄tu re ꝑm illud Quodcūq; solueris ⁊c̄. g
Querit ⁊ deteriat ad itelligētiā p̄dictarū autoritatū q̄ sit illa macula vel tenebra a q̄ ds purgat. h

DI. XIX

Determiat qñ iste claues ⁊ q̄bus dant oñdens ꝙ clauis scie nō dat ignorantib⁹ ⁊ inscijs. a.
Querit vtrū ptās ligādi ⁊ soluēdi cōpetat mal.
Et ponit opinionem falsam ꝙ claues illis solis ꝯcesse sint q̄ hñt doctrinā. ⁊ vitā apl̄orū ꝑuāt. b
Ponit opinionē verā ꝙ claues sunt in quolibet sacerdote. ⁊ rñdet opinioni false. c
Defendit opinionē veram a quibusdā que videntur ip̄am ostendere falsam. d.

DI. XX

Querit tempus pnie inchoāde. a
Querit tp̄s penitētie terminande. b.
Querit vtrū pnia iniūcta consūmata. sit penitens absolutus simpliciter. c
Querit vtꝝ in extremo mortis articulo sit pñia imponēda. d.
Querit vtꝝ i nc̄citate sit alicui negāda recōciliatio oñdens ꝙ nō. e
Oñdit ꝙ p̄ter nc̄citatē in grauib⁹ optet consulere episcopū. f
Oñdit ꝙ si penitēs voluit recōciliari ⁊ ñ potuit ꝙ habendus est ꝓ reconciliato. g

DI. XXI

Oñdit ꝙ hō purgat in purgatorio a culpa. a.
Agit de diurnitate purgationis. b
Dissoluit q̄dam sophisticā rōem. c
Excludit quandā appentē solutionē. d.
Deteriat q̄ sūt attēdēda in ꝯfessiōe ex pte ꝯfitētis oñdēs ꝙ cōfessio nō debet eē diminuta. e
Oñdit ꝙ cōfessio non debet eē supflua. f.
Determiat q̄ sunt attēdenda in ꝯfessiōe ex pte audiētis oñdens ꝙ debet esse secreta. g
Oñdit ꝙ ñ debꝫ absoluere alteri⁹ ꝓrochianū. h

DI. XXII

Querit vtrū ꝓpter omissionē cōfessionis redeant peccata dimissa. a.
Ponit vnā opinionē cū sua cōfirmatione. b
Soluit que vident facere cōtra p̄dictā rōem. c.
Ponit aliā opinionē minus tempatam. d.
De cōfessiōe sacr̄ali inquantū habet rationē signi ꝑm duplicē opinionem. e.

DI. XXIII

Distinguit hāc vnctionē ab alijs duabus. a
Determiat causas institutiōis hui⁹ sacr̄i scꝫ a q̄ ꝓpter quid. ⁊ in q̄ materia est institutū. b
Prima opinio de iteratione hui⁹ sacramenti. c.
Scda opinio de iteratiōe hui⁹ sacramenti. d

DI. XXIIII

De dispositōe iteriori ad ordies suscipiēdos q̄ ē gr̄a. a
De dispositōe exteriori q̄ ē tōsura. b.
De hostiarijs. c
De lectoribus. d.
De exorcistis. e
De acolitis. f
De subdiaconis. g
De dyaconis. h
De presbiteris. i
Assignat dr̄iam ordinuꝫ minoꝝ ad maiores. k
Determinat in quo cōueniūt. l.
Agit de dignitatib⁹ ⁊ officijs supadditis ordib⁹.
Et p̄mo d̄ his q̄ dicūt officiū ⁊ dignitatē. m.
Agit de his que dicūt dignitatem. n.
Agit de his que dicūt officiū. o

DI. XXV

Agit de ptāte cōferēdi ordies arguēs ad ptem falsam ꝙ heretici nō pñt ordines dare. a
Arguit ad ptem verā. b
Reducit p̄dictas ꝯtrarietates ad concordiā. c.
Agit de vicio q̄d incidit circa ordinis dationem ⁊ susceptōeꝫ scꝫ symonia q̄tū ad culpā. d
Agit de symonia quantū ad penā. e
De idoneitate ordinādoꝝ maxie q̄tū ad etatē. f

DI. XXVI

Deteriat d̄ mr̄imonij istitutiōe q̄tū ad tp̄us. a

Deteriat ō mr̄imonij istitutōe ẽptū ad modū·b
Remouet dubiū de secūdis nuptijs qō habz ortum exp̄dictis·c
Agit de mr̄imonij significatiōe determīans qd sit in h̄ sacro signū ⁊ quid signatū·d·
Introducē ex v̄bis suis dubiū qb⁹ dic̄ mr̄ē istā nō ptinere ad mr̄imoniū cū q̄ ñ ē cōmixtio se·
Dissoluit dubiū ex v̄bis suis introductū·f xxuz·e

DI· XXVII

P̄remittit de quibus intendit agere·a
Diffinit quid sit coningiū·b
Agit de causa efficiente mr̄imonij que est consensus determinans veritatem·c
Affirmat auctib⁹ q̄ sol⁹ cōsensus facit mr̄imoni
Qñ incipit esse cōiugiū·e (um·d
Impugnat q̄ sol⁹ cōsensus faciat mr̄imoniū·f·
Qua ratione v̄tuntur·g
Q̄ cōiugat⁹ vel cōiugata nequeāt cōtinentiā p̄fiteri sine alterius consensu·h
Determīat obiectiōes in contrariū·i
Quō accipiat spōsa in supradictis capitulis·k·
Q̄ alīt accipiť in his ⁊ alijs capitul spōsa·l
Quare nō statim tradant sponse·m·
Que spōsa sit vidua mortuo spōso·⁊ q̄ non·n·
Qui alterius sponsam eo mortuo ducit· ad sacros ordines accedere potest·o·

DI· XXVIII

Querit ⁊ opponit vt̄z cōsensus ō futuro iuramēto firmat⁹ faciat mr̄imoniū·b
Querit ⁊ opoit vt̄z p̄sensus testimonio firmatus faciat mr̄imoniū·b·
Querit ⁊ opponit in quā rē oportet p̄sentire ad hoc q̄ p̄trahat mr̄imoniū·an ī carnalez copulā an

DI· XXIX (non·c·

Querit ⁊ deteriat v̄itatē vt̄z p̄sensus coact⁹ fa
Explanat v̄itatē deteriatā·b· ciat mr̄imoniū·a
Applicat ad spōsalia qō circa mr̄imoniū ōtermi

DI· XXX (nat·c·

Deteriat varios errores q̄ icidūt circa p̄sēsū·a
Deteriat q̄ p̄sensus marie ⁊ ioseph fuit rect⁹ ⁊
Deteriat q̄ p̄sensus q̄ ē efficiens cā (sanct⁹·b·
mr̄imonij nō debet eē defectiu⁹ a pte intētio·

DI· XXXI (nis·c

Deteriat q̄ ⁊ q̄t sint bona coniugij·a·
Deteriat q̄liter bona cōiugij se hēant ad matrimoniū vt̄z sint sepabilia vel insepabilia·b·
Remouet duo dubia incidentia·c·
Deteriat p quē modū bona p̄iugij excusant coi
Deteriat q̄ndā auctoritatē aplī q̄ videť (tū·d·
Deteriat q̄ndā auctem Grego·q· (eē p̄traria·e
nō ois delectatio carnis pctm̄ est·f·

DI· XXXII

Q̄ vir ⁊ vxor ẽptū ad fidē thori seu solutiōz carnalis debiti indicāt ad paria·⁊ q̄ vn⁹ alio intuito p̄tinere nō p̄t a·
Auctib⁹ p̄firmat qō dixit·b
Deteriat q̄ nō sp ē debitū petēdū licz sp sit solue
Deteriat incidēter q̄ nō ē sp nuptias (dum·c·
celebrare oportunū·d·

DI· XXXIII

Excusat sanctos p̄es qui simul p̄es vxores habuerunt a culpa·a
Cōfirmat supradicta mltiplici autoritate·b
Cōmendat antiquoz patz cōtinētiā oīdens q̄ v̄ginitas iohis nō p̄ferť castitati abrae·c
Opoit ⁊deteriat q̄ātiq̄ p̄fel fuauerit fidē thori·d
Querit ⁊ deteriat vt̄z fuauerūt mandatū legis q̄ dr̄ ñ hēbit vxores plīmas q̄ alliciāt aīm eī⁹·e·
Determīat que v̄ginitas est melior ⁊ sancti or an mentis an carnis·f

DI· XXXIIII

Determīat in generali de impedimēto matrimonij ẽptū ad p̄sonaz illegittimitatē·a
P̄onit impedimentū ex pte v̄tutis generatiue qō est frigiditas·b
P̄oit ipedimētū ex pte li·ar·qō ē furialitas·c·
De his q̄ cū duab⁹ sorozib⁹ dormiunt·d
Non ē dimittēda vxor p aliqua macula seu deformitate corpis·e

DI· XXXV

Oñdit q̄ vir inocēs pt fornicariā dimittere ⁊ e·
Oñdit q̄ si ābo fornicāt vn⁹ nō pt al· (cōtra·a
Oñdit q̄ p⁹ diuortiū cō· (tez iuitū dimittere b
iuge viuente neuter poteſt nubere·c
Oñdit q̄ possunt inuicē reconciliari·d·
Agit de adulterio qō antecedit mr̄imoniū·e

DI· XXXVI

Querit vt̄z error cōditionis impediat mr̄imoniū vbi ē error ⁊ dissilitudo·a
Querit vt̄z error p̄ditiōis impediat mr̄imoniū vbi est error ⁊ tñ similitudo·b
Querit vt̄z viro facto suo·fiat sua ⁊ ipa vxor·c
Determīat q̄ pueri non p̄nt p̄trahere mr̄imonium āñ annū·xiiij·d·

DI· XXXVII

Determīat de impedimento ordinis·a
Deteriat ō ipedimento crimis vtpote vxoricidio·b·

DI· XXXVIII

Deteriat q̄d sit votū·de quo·⁊ quoz·a
Deteriat ō obligatōe voti ī cōpatiōe ad mr̄imoniū·oñdēs q̄ qōdā ipedit ⁊ nō dirimit vt votū simplex·qōdā ⁊ impedit ⁊ dirimit vt solēne·b·
Ostendit q̄ legittime copulat⁹ vni non p̄t alteri illa viuente copulari nec ecōuerso·Et si copuleť de facto non est mr̄imoniū·c·
Querit vtrū in casu p̄dicto copulati de facto possint p ignoātiaz ab adulterio excusari·determīans q̄ excusanť·d·

DI· XXXIX

Agit ō cultus disparitate p compationē ad matrimonij p̄tractionē determīās veritatem·a·
Soluit dubitatōem ō coniugio fidelis ⁊ infidel⁹ ⁊

duorum infideliū·b
Agit de dissolutõe mr̃imonij q̃ ad cohabitatõez
iter eos q̃ sũt disparis cult⁹ ⁊ deteriat vitatẽ·c
Agit ō dissolutõe mr̃imonij q̃ ad vinculi fractio
nẽ siue oĩmodā sepatõem oñdẽs q̃ si infidelis
nō vult cohabitare q̃ fidelis põt cõtrahere·d·
Manifestat mẽtiẽtes q̃ dicũt ꝓiugiũ ñ eẽ int fide
¶ DI· XL (les ⁊ q̃re·e·
Determiat vitatẽ oñdẽs q̃ cõsanguinitas ẽ ob
seruãda vsq; ad septimũ gradũ·a
Deteriat quõ ꝓsanguinitat̃ gd⁹ sũt ꝓputãdi·b
Remouet dubitationẽ·c
¶ DI· XLI
Deteriat gd⁹ affinitatis p̃m ius cõmune·a·
Deteriat gd⁹ affinitat̃ p̃m dispẽsatõz spãlẽ·b
Oñdit q̃ p̃m gen⁹ affinitat̃ ipedit mr̃imoniũ·c
Agit de sepatõe cõiũctoꝝ infra gd⁹ phibitos·d·
Oñdit q̃ nõ põt separi sine testimoio q̃ qõ ꝓbet
primitas et deteriat q̃ põt ꝑ testificari·e·
Distinguit gña pctõꝝ circa actũ carnis·f·
¶ DI· XLII
Oñdit q̃liter spũalis cognatio ꝓtrahatur·a·
Oñdit q̃liter spũal̃ cognatõ mr̃imoniũ ipediat
Et agit de cognitiõe directa oñdens quõ cog
natio spũalis ipedit mr̃imoniũ in sc·b·
Oñdit quõ cognatio spũalis ipedit mr̃imoniũ
in cõparatione ad cognitionẽ legalẽ·c
Agit de cognatiõe indirecta an q̃s ducere pos-
sit duas cõmfes alterã post alterã·d·
De secundis ⁊ tertijs nuptijs ⁊ deinceps·e·
¶ DI· XLIII
Oñdit resurrectionẽ esse futurã·a·
Deteriat resurrectiõis cãm q̃ ẽ vox tube·b·
Deteriat r̃surrectiõis horã q̃ dr̃ media nocte fu
Querit de mẽoria electoꝝ an tũc ꝑce (tura·c·
dentia mala teneat·d
Querit de viuorum inuentione·e·
Deteriat quõ itelligit̃ xp̃s iudex viuoꝝ et mor-
Deteriat quõ intelligit̃ q̃ mortuire- (tuoꝝ·f·
surgent icorrupti·g· ¶ DI· XLIIII
Deteriat in q̃ etate ⁊ statura hoies resurgãt·a
Determiat q̃lis statura corpis debeat repari ⁊
p q̃d·oñdens q̃d in quo resurgat·b·
Determiat q̃lia corpa resurgãt·oñdens q̃ cor-
pora electoꝝ carebũt oñi deformitate·c·
Relict sub dubio an mali tũc hẽant q̃s h̃ habu
erũt ꝺformitates·inuit tñ q̃ ꝺformitatib⁹ ñ ca
Determiat q̃liter ignis iferni cruci- (rebũt·d
et corpa ⁊ nõ cõsumat·e·
Deteriat qualiter cruciet demones·f
Determiat q̃liter cruciẽt aiaꝫ sine corpibus·g
Deteriat de abortiuis fetib⁹ q̃ ñ resurgẽt· qñ
Deteriat vtr̃ resurgẽt mõstra.i· (vixerũt·h·
¶ DI· XLV
Determiat de diuersis aiaꝫ receptaculis·a·
Determiat ꝺ suffragijs q̃ viuẽtes impertiunt
mortuis·oñdẽs q̃ sunt illa q̃ ꝑsũt defunctis·b·
Ostẽdit q̃ sũt illa suffragia q̃ nõ ꝑsunt defunct̃
vtpote exequiaꝫ pompe·c
Determiat vtrũ suffragia ꝑsint oib⁹ eq̃liter·d·
Inq̃rat de ifirmo mediocriter bono cui decedẽ
ti i fine mũdi nõ põt subuenire suffragia eccle-
sie·qualiter habeat liberari·e·
Determiat de suffragijs q̃ mortui ipiunt viuis·f
Quod dictũ ẽ deangelis attribuit aiab⁹ sctis·g
¶ DI· XLVI·
Querit ⁊ opponit vtr̃ animab⁹ damnatis det
Determinat ⁊ soluit·b· (mitigatio pene·a·
Cõparat dei miscõiã ⁊ iusticiã adinuicem·c·
Ostẽdit q̃ quedã opa adaptãt misericordie· q̃
dam iusticie·quedã bonitati·d·
Determiat quõ illud itelligat̃ vniuerse vie dñi
misericordia ⁊ veritas·e
¶ DI· XLVII
Agit de mõ p̃m quẽ iudiciũ illõ dabit̃ r̃spectu pu
Agit ō mõ p̃m quẽ iudiciũ illõ dabit̃ (blicatõis·a
respectu dignitat̃·quõ scz sctĩ iudicabũt·b
De q̃ttuoꝝ ordinib⁹ eoꝝ q̃ iudicãdi erunt·c·
Agit de ordine iudicij q̃tũ ad annexa. q̃ sũt mi-
nisteria angeloꝝ ⁊ ignis cõflagratoꝝ·d
Determiat vtr̃ misteriũ demonũ in torquẽdo
sit futurũ post iudiciũ·e·
¶ DI· XLVIII
De forma iudicis in qua se ostendet·a
De loco iudicij vbi iudicabit·b
De effectib⁹ in q̃b⁹ oñdit magnitudo ptãtis iu-
dicis·scz luiariũ obscuratio ⁊ postmodũ meli-
¶ DI· XLIX (oratio·c
Determiat beatitudinẽ ⁊ gliam ex pte aie. oñ-
dens q̃d sit btitudo ⁊ q̃d esse btm̃·a
Determinat de btitudinis appetitu an scz oĩs
homines velint esse beati·b
Deteriat modũ pticipãdi btitudinẽ. vtrũ eq̃lit
Deteriat q̃ i resũptiõe coꝝ (pticipet a diũsis·c
poꝝ erit glorie augmẽtũ·d·
Determiat modũ p quẽ glia spũs augebit·e
Determinat quale corp⁹ reddet anime beate·
scz spũale non animale·f·
¶ DI· L
Deteriat subũssionẽ volũtat̃ an·s· mali i iferno
Deteriat excecationẽ rõis q̃ itel (peccabũt·a·
ligũt tenebre exteriores ⁊ q̃re sic dicant̃·b·
Deteriat qualit̃ cognitio repbaꝫ aniaꝫ se hẽat
Deteriat qualiter cognitõ repbaꝫ (ad nos·c
animarũ se habeat ad beatos·d·
Determinat qualiter cognitio beatarũ aiarũz
se hẽat ad reprobos·oñdens q̃ nõ minuit glo
ria bonorũ ex aspectu penarũ·e
Exprimit penas reproborũ quas dãnati vide-
bunt scz vermẽ ⁊ ignem·f
Cõcludit epilogãdo breuiter que in hoc libro ⁊
omnib⁹ ꝑcedentib⁹ determinata sunt·g

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA
Poznań

BIBLIOTEKA UNIW. W POZNANIU
Inc. 259
INKUNABUŁY
Pars 4.